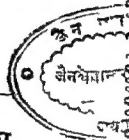

भाग २ जो

श्री जिनवचनामृतमहोदधिजन्य

धुरंधर सुविदित गीतार्थज्ञ पूर्वाचार्य उचन तरंग विष्णुरूप
विविध विपयक प्रकरणारूप ग्रंथेभ्यो यत्किञ्चित्संग्रह कृत्वा

श्री मुंवापुरीमध्ये

शा० जीमसिंह माणक नामक श्रावके

स्वामित्व निर्गमि

ज्ञानवृद्धार्थ

आ पुस्तक उपावी प्रसिद्ध कथ्य वे

शके १७९९ मवत् १९३४

पौष शुद्ध ९ भौमवार तारीख ८ मी जागेवागी मने १८७८

“निर्णयमागर” मुद्रायत्तया ग० रा० जावना दादाजीपे गण्ठ ३

					
					
१ श्रीनरपद देवगु	२ श्रीजनित नाथगु	३ श्रीसत्त्वनि शन	४ श्रीजनिन स्वामि	५ श्रीसुननि नाथ	६ श्रीपदमल देव
					
					
७ श्रीसुपादेवना थगु	८ श्रीपदमल स्वामि	९ श्रीसुविधि नाथगु	१० श्रीशितलना थगु	११ श्रीमेधास निन	१२ श्रीवासु नथगु
					
					
१३ श्रीविमलना थगु	१४ श्रीजनन नाथगु	१५ श्रीधर्मेना थगु	१६ श्रीशानिना थगु	१७ श्रीधुना थगु	१८ श्रीमरुना थगु
					
					
१९ श्रीमलीना थगु	२० श्रीनिना स्वामि	२१ श्रीनिना थगु	२२ श्रीनिना थगु	२३ श्रीनिना थगु	२४ श्रीनिना थगु

१ श्रीमलीना थगु २० श्रीनिना स्वामि २१ श्रीनिना थगु २२ श्रीनिना थगु २३ श्रीनिना थगु २४ श्रीनिना थगु

શ્રી

પ્રકરણરત્નાકર નામના પુસ્તકના ત્રીજાજાગમાહેલા ગ્રંથોની સ્થૂ

લવિપયાનુક્રમણિકા પ્રારંભ.

પહેલો ગ્રંથ શ્રીનેમિચ્છસ્રિકૃત પ્રવચનસારોદાર નામે છે એ ગ્રંથ મૂલ તથા વા
લાવબોધ સહિત ઠાપ્યો છે એ ગ્રંથમા જૈનસેલીમાના જૂઠા જૂઠા વર્ણે ઠઠતેર વિપયો
લેઈને તેનાં વર્ણેને ઠઠતેર દાર વાધેલા છે. તેમાના વલી કેટલાએક દારોમા તો પ્રસંગા
ગત્ તે દારના નામને અનુસારેં બીજા પણ અપૂર્વ અપૂર્વ અનેક વિપયો આવેલા છે
એવા પણ ઘણા દારો છે, તે વાચનારા વિવેકીજનોને આ ગ્રંથ વાચવાથી સ્પષ્ટ સમજાડ
આવશે પણ એની અનુક્રમણિકા માત્ર વર્ણે ઠઠતેર દારોનીજ કરી છે એ, કારણ તે દા
રોમાં વલી પ્રસંગે બીજી વાતો જે આવી છે તેની અનુક્રમણિકા કરતાં ગૌરવતા થાય છે.

વિપયોના નામ.

પૃષ્ઠ.

- પ્રથમ મંગલાચરણ તથા એ ગ્રંથમા કહેવાના વર્ણે ઠઠતેર દારોના
નામ પાસઠ ગાથાએ કરી કહ્યા છે ૧
- ૧ પહેલા દારમા ચૈત્યોને વદન કરવાનો વિધિ કહ્યો છે ૫
- ૨ બીજા દારમા ગુરુને વદન કરવાનો વિધિ સ્વિસ્તર કહ્યો છે, એમા પચીશમુ
હપતિની પઢિલેહ્ણા, તથા શરીરઆશ્રી પચીશ પઢિલેહ્ણા, તથા આ
વચ્ચકે પચીશ વાદણા, ઠ સ્થાનક, ઠ ગુણ, ઠ ગુરુવચન, આચાર્યાદિ
ક પાંચ અધિકારીના લક્ષણ, પાસઠાદિક પાંચ અનધિકારીના લક્ષણ,
પાંચ પ્રતિપેઢ, એક અવયવ, પાંચ આદરણ, તેત્રીશ આશાત્તના, વત્રીશ
દોષ, વાદણા ઢેવાના. આઠ કારણ એ સર્વેનુ વિસ્તારસહિત વર્ણન કરેલું છે. ૧૪
- ૩ ત્રીજા દારમા પ્રતિક્રમણ કરવાનો વિધિ કહ્યો છે ૨૪
- ૪ ચોથા દારમા પચ્ચરકાણ લેવાનો વિધિ કહ્યો છે એમા પ્રત્યેક પચ્ચરકા
ણના નેદ, પ્રત્યેક પચ્ચરકાણના આગાર, તે આગારોનું સ્વરૂપ, ચારપ્રકા
રના અશનાદિકનું સ્વરૂપ, જેમા નિવિ અને નિવિઆત્તાના સ્વરૂપ, ત
થા અનતકાય અને અનદ વસ્તુરના લક્ષણો, તથા તેમના કેટલાંક

નામો વિગેરે અનેક વાતો દેખાડીંડે.	૩૯
૫ પાંચમા ધારમાં કાયોત્સર્ગ કરવાનો વિધિ કહ્યો છે	૫૬
૬ ષષ્ઠા ધારમાં ગૃહસ્થને પઢિકમવાના બારવ્રતના, તથા જ્ઞાનાચાર, દર્શનાચાર, ચારિત્રાચાર, વીર્યાચાર, તપાચાર, સંલેપણાવ્રત, કર્મદાનના, અને સમ્યક્ત્વના મળી એકશોને ચોવીશ અતિચાર કહ્યા છે. એમાં ઉક્ત જ્ઞાનાચારાદિકનાજેદ વચાણતા તપાચારનાજેદ સવિસ્તરપણે કહ્યા છે.	૫૮
૭ સાતમા ધારમાં જરત તથા ઈશ્વરતદ્દેત્રોમાં નૂત, વર્તમાન તથા નવિષ્ણકાલમાં ચોવીશીપણે જે તીર્થકરો થઈ ગયા છે, થયા છે તથા અશે; એમ પાંચ ચોવીશીનાં નામો કહ્યાં છે	૭૭
૮ આઠમા ધારમાં રૂપનાદિક તીર્થકરોના આઠ ગણધરોનાં નામ કહ્યાં છે	૭૯
૯ નવમા ધારમાં ચોવીશે તીર્થકરોની પ્રથમ પ્રવર્તનીંડનાં નામ કહ્યાં છે	૮૦
૧૦ દશમા ધારમાં અરિહંત નામ કર્મ ઉપાર્જન કરવાનાં જે વીશ યાનક છે, તેમનાં નામ એકેકા સ્થાનના વર્ણનયુક્ત સવિસ્તરપણે કહ્યાં છે	૮૦
૧૧ અગ્યારમા ધારમાં રૂપનાદિકતીર્થકરોનાં માતાપિતાનાં નામ કહ્યાં છે	૮૨
૧૨ બારમા ધારમાં તીર્થકરોનાં માતાપિતાની ગતિ કહી છે.	૮૨
૧૩ તેરમા ધારમાં ઉત્કૃષ્ટ અને જઘન્યથી વિચરતાં તીર્થકરોની સંખ્યા, અને ચતુર્દશમા ધારમાં ઉત્કૃષ્ટ અને જઘન્યથી તીર્થકરોના જન્મની સંખ્યા કહી છે	૮૪
૧૪ પંદરમા ધારમાં તીર્થકરોના ગણધરોની સંખ્યા કહી છે	૮૬
૧૫ સોલમા ધારમાં તીર્થકરોના મુનિયોની સંખ્યા કહી છે.	૮૬
૧૬ સત્તરમા ધારમાં તીર્થકરોની સાધવીંડની સંખ્યા કહી છે. ..	૮૭
૧૭ અઠારમા ધારમાં તીર્થકરોના વૈક્રિયલલ્લિધવંતની સંખ્યા કહી છે.	૮૮
૧૮ ડંગણીશમા ધારમાં તીર્થકરોના વાદીંડની સંખ્યા કહી છે. ..	૮૯
૧૯ વીશમા ધારમાં તીર્થકરોના અવધિજ્ઞાનીંડની સંખ્યા કહી છે.	૮૯
૨૦ એકવીશમા ધારમાં તીર્થકરોના કેવલજ્ઞાનીંડની સંખ્યા કહી છે	૯૦
૨૧ બાવીશમા ધારમાં તીર્થકરોના મનપર્યવજ્ઞાનીંડની સંખ્યા કહી છે ..	૯૧
૨૨ ત્રેવીશમા ધારમાં તીર્થકરોના ચૌદ પૂર્વધર સાધુંડની સંખ્યા કહી છે	૯૧
૨૩ ચોવીશમા ધારમાં તીર્થકરોના શ્રાવકોની સંખ્યા કહી છે	૯૨
૨૪ પચીશમા ધારમાં તીર્થકરોની શ્રાવિકાંડની સંખ્યા કહી છે ..	૯૩
૨૫ ષવીશમા ધારમાં તીર્થકરોના જહ્નોનાં નામો કહ્યાં છે.	૯૪
૨૬ સત્તાવીશમા ધારમાં તીર્થકરોની દેવીંડનાં નામો કહ્યાં છે.	૯૬

૨૮	અઘાલીશમા ધારમાં તીર્થકરોના શરીરનાં પ્રમાણ કહ્યાં છે	૯૮
૨૯	ઝંગણત્રીશમા ધારમાં તીર્થકરોનાં લક્ષણો અથવા લંબન કહ્યાં છે	૯૮
૩૦	ત્રીશમા ધારમાં તીર્થકરોના શરીરોના વર્ણ કહ્યા છે	૯૯
૩૧	અકત્રીશમા ધારમાં તીર્થકરે દીક્ષા લીધી તેના પરિવાર કહ્યાં છે	૯૯
૩૨	વત્રીશમા ધારમાં તીર્થકરોના આયુષ્યનું પ્રમાણ કહ્યું છે	૧૦૦
૩૩	તેત્રીશમા ધારમાં જે તીર્થકરો જેટલા સાધુઝંની સાથે નિર્વાણ પામ્યા, તે સાધુઝંની સંખ્યા કહી છે	૧૦૦
૩૪	ચોત્રીશમા ધારમાં જે તીર્થકર જે સ્થાનકે મોક્ષગયા તે સ્થાનકો કહ્યાં છે	૧૦૧
૩૫	પાત્રીશમા ધારમાં પેહેલા તીર્થકર થયા પછી બીજો તીર્થકર કેટલે કાલે થયો? તેના અતરનું કાલમાન કહ્યું છે એ ધારમાં તીર્થકર ચક્ર વર્તિ અને વાસુદેવો-એવું અતર તથા જે તીર્થકરના વારામાં અથવા આંતરે જે ચક્રવર્તિ, અને જે વાસુદેવો થયા, તેના નામ તથા તેમના શરીરનું પ્રમાણ તથા આયુષ્ય વિગેરે ઘણી વાતો કહેલી છે.	૧૦૧
૩૬	ઠત્રીશમા ધારમાં જે તીર્થકરના વારામાં તીર્થનો વિષેટ થયો, તે કહેતાઠતાં તેમાં તેનું અતર પ્રમુખ પણ કહ્યું છે	૧૦૯
૩૭	સાઢત્રીશમા ધારમાં દશ આશાતનાના નામ કહ્યાં છે.	૧૧૦
૩૮	આઢત્રીશમા ધારમાં ચોરાશી આશાતનાના નામ કહ્યા છે. તથા એથી પ્રાપ્ત થતા ગૃહસ્થને દોષો તથા સાધુએ કેટલા કાલસુધી જિનમંદિરમાં રહેવું? इत्यादिक કહ્યું છે	૧૧૦
૩૯	ઝંગણચાલીશમા ધારમાં અષ્ટ મહાપ્રાતિહાર્યોનાં નામ કહ્યાં છે	૧૧૪
૪૦	ચાલીશમા ધારમાં ચોત્રીશ અતિશયના નામ કહ્યા છે	૧૧૭
૪૧	અકતાલીશમા ધારમાં અઢાર દોષોના નામ કહ્યા છે	૧૨૦
૪૨	વેતાલીશમા ધારમાં નામસ્થાપનાદિ ચાર પ્રકારના જિન કહ્યા છે	૧૨૦
૪૩	તેંતાલીશમા ધારમાં તીર્થકરોનું દીક્ષાસંબંધી તપ કહ્યું છે	૧૨૧
૪૪	ચુમાલીશમા ધારમાં તીર્થકરોનું જ્ઞાનસંબંધી તપ કહ્યું છે.	૧૨૧
૪૫	પીત્તાલીશમા ધારમાં તીર્થકરોનું મોક્ષસંબંધી તપ કહ્યું છે	૧૨૧
૪૬	ઝેંતાલીશમા ધારમાં જવિવ્યકાલનેવિપે થવાના જે ચોવીઝે તીર્થકરો તેમનાં જીવોનાં નામ કહ્યા છે	૧૨૨
૪૭	સઢતાલીશમા ધારમાં અધ,કર્ધ્વ અને તિર્થ્યાં લોકનેવિપે સિદ્ધિને પ્રાપ્ત થતાં જીવોની સંખ્યા એક સમયાશ્રી કહી છે	૧૨૪

- ૪૮ અડતાલીશમા ધારમાં એક સમયે યતા સિદ્ધોની સંખ્યા કહી છે. .. ૧૨૪
- ૪૯ ઝંગણપચાશમા ધારમાં સિદ્ધના પંતર જેદનાં નામ કહ્યાં છે. .. ૧૨૪
- ૫૦ પચાશમા ધારમાં ઉત્કૃષ્ટ, મધ્યમ અને જઘન્ય એ ત્રણ પ્રકારની અવગાહના એ કરી એક સમયને વિષે કેટલા સિદ્ધ થાય? તેની સંખ્યા કહી છે. .. ૧૨૬
- ૫૧ એકાવનમા ધારમાં ગૃહસ્થલિંગ, અન્યલિંગ, અને સ્વલિંગે યતા સિદ્ધોની સંખ્યા એક સમયાશ્રી કહી છે. ૧૨૭
- ૫૨ બાવનમા ધારમાં વત્રીશ આદેદેઽ નિરંતરપણે એકશોને આઠ સીમ, એક સમયથી આઠ સમય સુધી સીજતા સિદ્ધોની સંખ્યા કહી છે. .. ૧૨૭
- ૫૩ ત્રેપનમા ધારમાં સ્ત્રીવેદ, પુરુષવેદ અને નપુંસકવેદના સીજતા જીવોની સંખ્યા એકસમયાશ્રી કહી છે. તથા કેઽ ગતિયો આવીને કેટલા જીવો એક સમયને વિષે ઉત્કૃષ્ટથી સિદ્ધ થાય? તેપણ કહ્યું છે. .. ૧૨૮
- ૫૪ ચોપનમા ધારમાં સિદ્ધોનું સંસ્થાન કહ્યું છે. ૧૨૮
- ૫૫ પંચાવનમા ધારમાં સિદ્ધોને રહેવાનું સ્થાન કહ્યું છે. ૧૨૯
- ૫૬ ઢપ્પનમા ધારમાં સિદ્ધની ઉત્કૃષ્ટી અવગાહના કહી છે. ૧૨૯
- ૫૭ સત્તાવનમા ધારમાં સિદ્ધની મધ્યમ અવગાહના કહી છે. ૧૨૯
- ૫૮ અષ્ટાવનમા ધારમાં સિદ્ધની જઘન્ય અવગાહના કહી છે. ૧૨૯
- ૫૯ ઝંગણસાતમા ધારમાં શાશ્વત જિનનાં આમંત્રણપૂર્વક નામ કહ્યાં છે. .. ૧૩૩
- ૬૦ સાતમા ધારમાં જિનકલ્પી સાધુના ઉપકરણોની સંખ્યા કહી છે. ... ૧૩૩
- ૬૧ એકશતમા ધારમાં સ્થવિરકલ્પી સાધુના ઉપકરણોની સંખ્યા તથા તેનાં પ્રમાણ, અને પ્રયોજનાદિક તથા, ઉપકરણાદિકની વ્યવસ્થાને અર્થે સાધુઝંના જેદ, તથા ભુલ્યનાના પાંચપ્રકાર વિગેરે કહ્યા છે. .. ૧૩૬
- ૬૨ બાશતમા ધારમાં સાધ્વોઝંના ઉપકરણોની સંખ્યા કહી છે. ૧૪૪
- ૬૩ ત્રેશતમા ધારમાં જિનકલ્પી સાધુઝં ઉત્કૃષ્ટથી એક વસ્તિમાં કેટલા હોય? તેની સંખ્યા કહી છે. ૧૪૭
- ૬૪ ચોશતમા ધારમાં આચાર્યના ઠત્રીશ ગુણોનાં નામ કહ્યાં છે. એમાં આઠ પ્રકારની ગણીની સંપત્ત, તે પ્રત્યેકના ચાર ચાર જેદ કરતાં વત્રીશ જેદ, તેમાં ચારપ્રકારનો વિનય મેલવતાં ઠત્રીશ ગુણ થાય છે. તથા પ્રકારાંતરે દર્શનાચાર, જ્ઞાનાચાર, ને ચારિત્રાચારના આઠ આઠ જેદ કરતાં ચોવીશ, તથા બારપ્રકારનું તપ મેલવતા ઠત્રીશ ગુણ કહ્યાં છે એ શિવાય બીજી પણ ગુરુના ગુણની ઠત્રીશીઝં કહી છે. .. ૧૫૧

૬૫	પાંશવમા ધારમાં વિનયના બાવન જેદ કહ્યા છે	૧૫૯
૬૬	ઠાશવમા ધારમાં ચરણ સિત્તરીના સિત્તેર જેદ છે એમાં પાંચ મહા વ્રત, દશપ્રકારનો શ્રમણધર્મ, સત્તર પ્રકારનું સંયમ, દશપ્રકારનું વૈયાવચ, નવપ્રકારે બ્રહ્મચર્યની ગુપ્તિ, જ્ઞાનત્રિક તે જ્ઞાન, દર્શન ને ચારિત્ર, બાર પ્રકારનું તપ, ક્રોધાદિ ચારનો નિગ્રહ, એ સર્વ સિત્તેરજેદ કહ્યા છે	૧૬૦
૬૭	સહસ્રવમા ધારમા કરણ સિત્તરીના સિત્તેર જેદ છે, એમા ચાર પિત્રવિશુદ્ધિ, પાંચ સમિતિ, બાર જાવના, બાર પહિમા, પાંચ ઈંદ્રિયોનો નિપેધ, પંચીશ પહિલેહણા, ત્રણ ગુપ્તિ, અને ચાર અનિગ્રહ-એ સમસ્ત વચ્ચા છે તેમા પ્રથમ પિત્રવિશુદ્ધિમા આહારલેવાના બેતાલીશ દોષ સ વિસ્તરપણે વચ્ચા છે	૧૬૮
૬૮	અઢશવમા ધારમા જઘાચારણ અને વિદ્યાચારણ મુનિઝની ગમનશક્તિ કહી છે, તથા તેમના જેદ પણ અનેક રીતે દર્શાવ્યા છે	૧૭૮
૬૯	ઝંગણોતરમા ધારમાં પરિહારવિશુદ્ધિતપનું સ્વરૂપ કહ્યું છે	૧૭૧
૭૦	સિત્તેરમાં ધારમાં યથાલદિ સાધુઝનું સ્વરૂપ કહ્યું છે	૧૭૭
૭૧	एकोतेरमा धारमा निर्यामक जे ग्लानीनी परिचर्या करे, तेना अडतालीश જેद प्रत्येक जेदना वर्णन सहित कह्या છે	૧૮૩
૭૨	बहोतेरमा धारमा पांच महाव्रतनी पचीश शुजजावनाउ कथन करीछे	૧૮૬
૭૩	तोतेरमा धारमा पचीश अशुजजावनाउनु कथन कछुं છે	૧૮૦
૭૪	चुमोतेरमा धारमा महाव्रतानी संख्या कही છે	૧૮૫
૭૫	पंचोतेरमा धारमा कृतकर्म वाढणानी संख्या कही છે	૧૮૬
૭૬	ठोतेरमा धारमा कयाखेत्रमां केटला चारित्रप्राप्तथाय तेनीसंख्याकहीछे	૧૮૬
૭૭	सीत्तोतेरमा धारमा स्थितकटपनु वर्णन करेछु છે	૧૮૬
૭૮	ईछोतेरमा धारमा अस्थितकटपनु व्याख्यान कछુ છે.	૧૮૭
૭૯	ઝંગણાએસીમા ધારમાં પાંચ જાતના ચૈત્યોના નામ કહ્યાં છે	૧૮૦
૮૦	એસીમા ધારમા પાંચપ્રકારના પુસ્તકોના નામ કહ્યાં છે	૧૮૧
૮૧	एक्यासीमा धारमा पांच प्रकारना दामानु वर्णन कछु છે	૧૮૧
૮૨	व्यासीमा धारमा पांच जातनां ठण कह्या છે	૧૮૩
૮૩	त्र्यासीमा धारमा पांच जातना चर्म कह्यां છે	૧૮૩
૮૪	चोरासीमा धारमा वखनु पचक कछु છે	૧૮૪
૮૫	पच्यासीमा धारमा अवग्रहना पांच जेद कह्या છે	૧૮૫

૮૬	ઢયાસીમા ઢારમાં બાવીશ પરિસહ વિસ્તારપૂર્વક કહ્યા છે.	૨૬૫
૮૭	સલ્યાસીમા ઢારમાં માંદલીના સાત પ્રકાર દર્શાવ્યા છે.	૨૭૨
૮૮	અઢયાસીમા ઢારમાં જંબુસ્વામિ પઢી દશ વસ્તુનો વિઢેદ તેનાં નામ કહ્યાંતે.	૨૭૨
૮૯	નેવ્યાસીમા ઢારમાં ક્ષપકશ્રેણીનું સ્વરૂપ કહ્યું છે.	૨૭૩
૯૦	નેવૂંમા ઢારમાં ડપશમશ્રેણીનું સ્વરૂપ કયન કહ્યું છે.	૨૮૧
૯૧	ઁકાણુમા ઢારમાં સ્થંમિલના ઁકહજાર ને ડોવીશ જાંગા કહ્યાંતે.	૨૮૬
૯૨	બાણુમા ઢારમાં પદ સંખ્યા ઁ યુક્ત ડડદ પૂર્વનાં નામ કહ્યાંતે.	૨૯૨
૯૩	ત્ર્યાણુમા ઢારમાં પાંચ નિગ્રંથોનું સ્વરૂપ કયન કહ્યું છે.	૨૯૪
૯૪	ઢોરાણુમા ઢારમાં પાંચ પ્રકારના શ્રમણનું કયન કહ્યું છે.	૨૯૮
૯૫	પંચાણુમા ઢારમાં જમવાની ઁષણાનું પંચક કહ્યુંતે.	૨૯૮
૯૬	ઢન્નુમા ઢારમાં પિંમપાનની ઁષણાનું સત્તક કહ્યું છે.	૩૦૦
૯૭	સત્તાણુમા ઢારમાં નિહ્વાઢર્યાની આઠ વીથિનું સ્વરૂપ કહ્યું છે.	૩૦૨
૯૮	અઢાણુમા ઢારમાં દશ પ્રકારનાં પ્રાયશ્ચિત્ત વર્ણવ્યાં છે.	૩૦૩
૯૯	નવાણુમા ઢારમાં ડંગસામાઢારીનું સ્વરૂપ અને શોમા ઢારમાં પદવિજાગ સામાઢારીનું સ્વરૂપ વર્ણવ્યું છે.	૩૦૭
૧૦૧	ઁકશો ને ઁકમા ઢારમાં દશ પ્રકારની ઢક્રવાલ સામાઢારી કહીંતે.	૩૦૮
૧૦૨	ઁકશો બેમા ઢારમાં નિગ્રંથપણું જીવને પાંચવાર આવે તે દર્શાવ્યુંતે.	૩૧૩
૧૦૩	ઁકશોને ત્રીજા ઢારમાં સાધુના વિહારનું સ્વરૂપ કયન કહ્યું છે.	૩૧૩
૧૦૪	ઁકશો ને ઢારમા ઢારમાં અપ્રતિબદ્ધ વિહારનું સ્વરૂપ કહ્યું છે.	૩૧૩
૧૦૫	ઁકશોને પાંચમા ઢારમાં જાત અને અજાત કલ્પનું સ્વરૂપ દર્શાવ્યુંતે.	૩૧૭
૧૦૬	ઁકશો ને ઢઢા ઢારમાં સાધુને અઢિત્ત પરતવવાનું અને ડઢાર કરવાની દિશિ કહીં છે.	૩૧૭
૧૦૭	ઁકશો ને સાતમા ઢારમાં ઢીઢ્ઢાને અયોગ્ય ઁવા અઢાર પ્રકાર ના પુરુષોઢે, તેમનાં લઢ્ઢણો કહ્યાં ઢે.	૩૨૦
૧૦૮	ઁકશોને આઠમા ઢારમાં વીશ પ્રકારની સ્ત્રીઢ ઢીઢ્ઢાને અયોગ્યઢે. તેમનાં લઢ્ઢણ કહ્યાં ઢે.	૩૨૩
૧૦૯	ઁકશો નવમા ઢારમાં દશ પ્રકારના નપુંસક ઢીઢ્ઢાને અયોગ્ય ઢે, અને ઢ પ્રકારના નપુંસક ઢિઢ્ઢાને યોગ્યઢે, તેમનાં લઢ્ઢણો કહ્યાં ઢે.	૩૨૩
૧૧૦	ઁકશોને દશમા ઢારમાં વિકલ્લેંદ્રિય અણા પુરુષોને ઢીઢ્ઢા આપવા શી નિંદા થાય, માટે ન આપવી ઁમ કહ્યુંતે.	૩૨૫

- ૧૧૧ એકશો અગ્યારમા દારમા જેટલા મૂલ્યનું વસ્ત્ર યતિને કલ્પે તે કહ્યું છે ૩૨૬
- ૧૧૨ એકશો બારમા દારમા સિવાતરપિંદના જેદ તથા તે લીધ્યે થકે જે દોપોનો સંજવ થાયઠે તે કહ્યું છે તથા અપવાદે સિવાતરપિંદ લેવાનો વિચાર, ઇત્યાદિ કથન કહ્યું છે ૩૨૬
- ૧૧૩ એકશો ને તેરમા દારમા જેટલા શ્રુત નણે સમ્યક્ત્વ હોય તે કહ્યું છે ૩૨૭
- ૧૧૪ એકશો ચત્તરમા દારમા જેમ નિયંત્રણ ચતુર્ગતિમા નમે, તે દર્શાવ્યું છે ૩૨૭
- ૧૧૫ એકશોપન્નરમા દારમા સ્ત્રેત્રાતીત, એકશો સોલમા દારમા માર્ગાતીત, એકશોસત્તરમા દારમા કાલાતીત, અને એકશો અઢારમા દારમા પ્રમાણાતીત—એ ચાર વાનાના ચાર દાર સાથે વચાવ્યા છે ૩૨૭
- ૧૧૬ એકશો ડંગણીશમા દારમાં સુલસલા, અને એકશો વીશમા દારમા હાલસલાનું સ્વરૂપ ઇચ્છ અને જાવના જેદે કરી કહ્યું છે ૩૨૮
- ૧૧૭ એકશોએકવીશમા દારમાં અશુભક્રિયાના તેર સ્થાનક કહ્યાં છે ૩૨૮
- ૧૧૮ એકશો બાવીશમા દારમા ચાર પ્રકારના સામાયક છે, તેનેવિપે એક જવાશ્રી કેટલા આકર્ષ થાય તેનો વિચાર કહ્યો છે. ૩૨૯
- ૧૧૯ એકશો ત્રેવીશમા દારમા શીલાગના અઢાર હજાર જગ કહ્યા છે ૩૨૯
- ૧૨૦ એકશો ચોવીશમા દારમાં સાત નયનુ સ્વરૂપ દર્શાવ્યું છે ૩૨૯
- ૧૨૧ એકશો પચીશમા દારમા સાધુને વસ્ત્ર લેવાનો વિધિ કહ્યો છે ૩૩૦
- ૧૨૨ એકશો ઠવીશમા દારમા આગમવ્યવહાર, શ્રુતવ્યવહાર, આજ્ઞાવ્યવહાર, ધારણાવ્યવહાર ને જીતવ્યવહાર એ પાંચનુ સ્વરૂપ ઇષ્ટકૃષ્ટકૃ કહ્યું છે ૩૩૦
- ૧૨૩ એકશો સત્તાવીશમા દારમા જેવારે ચારિત્ર ગ્રહણ કરે, તેવારે ચોલપ ટાલિક પાંચ પ્રકારનાં યથાયાત થાય તે વર્ણવ્યા છે ૩૩૦
- ૧૨૪ એકશો અઠાવીશમા દારમા રાત્રી જાગરણ કરવાનો વિધિ કહ્યો છે ૩૩૦
- ૧૨૫ એકશો ડંગણત્રીશમા દારમા આલોચણ આપનાર ગીતાર્થ ગુરુની ગવે પળા કરવાસારું જોવા નિકલવુ, તેનુ સ્વરૂપ કહ્યું છે ૩૩૦
- ૧૨૬ એકશો ત્રીશમા દારમા ગુરુ જે આચાર્યાદિક તેની, અશુદ્ધ તે આપા કર્માદિક દોષે હ્રિપિત અને શુદ્ધતે સહતાલીસ દોષેરહિત, એવા અશના દિકે જેટલા કાલસુધી પ્રતિજાગરણ કરવી, તેનો કાલ કહ્યો છે ૩૩૧
- ૧૨૭ એકશો એકત્રીશમા દારમાં ઔષધ ધોવાનુ કાલમાન કહ્યું છે ૩૩૧
- ૧૨૮ એકશો વત્રીશમા દારમા જોજનના જાગ દર્શાવ્યા છે ૩૩૧
- ૧૨૯ એકશો તેત્રીશમા દારમાં વસ્ત્ર જે ઔષધ તેની શુદ્ધિ કહી છે. ૩૩૧

- ૧૩૪ એકશો ચોત્રીશમા ધારમાં સંલેષણાને વારવર્ષ સુધી કરવી તેમાં શું શું તપ પ્રમુખ કરવું? તેનો વિધિ વિસ્તારપણે કહ્યો છે. ૩૫૨
- ૧૩૫ એકશો પાંત્રીશમા ધારમાં યતિને ગ્રામાદિકને વિષે જે ડપાશ્રય લેવું, તે વૃષ્ણને આકારે લેવું એમ કહ્યું છે. ૩૫૪
- ૧૩૬ એકશો ઠત્રીશમા ધારમાં ડસઅને પ્રાસુકજલને સચિત્તપણાનો કાલ કહ્યો છે. ૩૫૪
- ૧૩૭ એકશોને સાડત્રીશમા ધારમાં તિર્થેચ, મનુષ્ય, અને દેવોને વિષે પુરુષો કરતાં સ્ત્રીડ તે જેનાથકી જેટલા ગુણી અધિક છે તે કહ્યું છે. ૩૫૫
- ૧૩૮ એકશોને આડત્રીશમા ધારમાં દશ અઘેરાનું વર્ણન કહ્યું છે. .. ૩૫૫
- ૧૩૯ એકશોને ડંગણચાલીશમા ધારમાં ચાર પ્રકારની જાપા કહી ને તેનાં અંતર્ગત દશ પ્રકારનાં સત્ય તથા મૃપાવાદના દશ પ્રકાર કહ્યાં છે. ૩૬૦
- ૧૪૦ એકશોને ચાલીશમા ધારમાં શોલ પ્રકારનાં વચન કહ્યાં છે. .. ૩૬૩
- ૧૪૧ એકશોને એકતાલીશમા ધારમાં મહીનાના જેદ પાંચ પ્રકારે કહ્યાં છે. ૩૬૪
- ૧૪૨ એકશો બેતાલીશમા ધારમાં વર્ષના જેદ પાંચ પ્રકારે કહ્યાં છે. ૩૬૫
- ૧૪૩ એકશો તેતાલીશમા ધારમાં, ચડદરાજ લોકનું સ્વરૂપ કહ્યું છે. .. ૩૬૫
- ૧૪૪ એકશો ચુમાલીશમા ધારમાં દીર્ઘકાલાદિક ત્રણ સંજ્ઞાડ કહી છે. .. ૩૭૧
- ૧૪૫ એકશો પીસ્તાલીશમા ધારમાં આહારાદિક ચાર સંજ્ઞાડ કહી છે. ૩૭૪
- ૧૪૬ એકશો બેતાલીશમા ધારમાં ડંગાદિક દશ સંજ્ઞાડનું સ્વરૂપ દર્શાવ્યું છે. ૩૭૫
- ૧૪૭ એકશો સડતાલીશમા ધારમાં પન્નર સંજ્ઞાડનું સ્વરૂપ કહ્યું છે. ૩૭૫
- ૧૪૮ એકશો અડતાલીશમા ધારમાં વિશુદ્ધ સમ્યક્ત્વના સડસઠ જેદ કહ્યાં છે. ૩૭૬
- ૧૪૯ એકશો ડંગણપચાશમાં ધારમા એકઆદેદેડ્ દશપ્રકારનું સમ્યક્ત્વ કહ્યું છે. તથા દશપ્રકારની રુચિને પણ સમ્યક્ત્વ કરી કહ્યું, તથા કેડ્ ગતિમાં કયું સમ્યક્ત્વ હોય તે કહ્યું છે. ૩૮૩
- ૧૫૦ એકશો પચાશમા ધારમાં જીવોની કુલકોટીની સંખ્યા કહી છે. .. ૩૯૧
- ૧૫૧ એકશો એકાવનમા ધારમાં જીવોની ચોરાશીલાખ યોનિ દર્શાવી છે. .. ૩૯૧
- ૧૫૨ એકશો બાવનમા ધારમાં અતીતાદિક ત્રણ કાલ, ઠડ્વ્ય, નવ તત્ત્વ, એ કેંડિયાદિક પાંચ, અને અનેંડિય સાથે મેલવતાં જીવ ષટ્ક, ઠલેશ્યા, પાંચ અસ્તિકાય, પાંચ મહાવ્રત, પાંચ સમિતિ, ચાર ગતિ સાથે મોક્ષ મેલવતાં પાંચ ગતિ, પાંચ જ્ઞાન, પાંચ ચારિત્ર, એડનું વર્ણન કરેલું છે. ૩૯૨
- ૧૫૩ એકશો ત્રેપનમા ધારમાં શ્રાવકની પ્રતિમાનું સ્વરૂપ દર્શાવ્યું છે. .. ૩૯૬
- ૧૫૪ એકશો ચોપનમા ધારમાં ધાન્યમાં અબીજપણું કેટલેકાલે આવે તે કહ્યું છે. ૪૦૧

૧૫૫	અકશો પંચાવનમા ઢારમાં જેટલું દેત્ર ડંઢંધન કહ્યાથી વસ્તુ અવિત્ત યાચ તે,તથા અવિત્ત યકાંપણઆચરણ અનાચરણકરવુ કેન કરવુ તે કહ્યુઢે	૪૦૨
૧૫૬	અકશો ઢપનમા ઢારમાં ચોવીશ પ્રકારનાં ઢાન્યના નામ કહ્યાઢે	૪૦૩
૧૫૭	અકશો સત્તાવનમા ઢારમા સત્તર પ્રકારના મરણની વ્યાખ્યા કહીઢે	૪૦૩
૧૫૭	અકશો અષ્ટાવનમા ઢારમાં પલ્લોપમનું પ્રમાણ કહ્યુઢે	૪૦૭
૧૫૯	અકશો ડંગણશાવમા ઢારમા સાગરોપમનું પ્રમાણ કહ્યુઢે	૪૦૯
૧૬૦	અકશો સાવમા ઢારમા અવસર્પિણીનુ પ્રમાણ કહ્યુઢે	૪૧૦
૧૬૧	અકશો અકશવમા ઢારમાં ડત્તસર્પિણીના કાલનું પ્રમાણ કહ્યુઢે	૪૧૦
૧૬૨	અકશો ઢાશવમા ઢારમાં ચારપ્રકારના પુઙ્ગપરાવર્તનું સ્વરૂપ દર્શાવ્યુઢે	૪૧૧
૧૬૩	અકશોને ત્રેસવમા ઢારમા પત્તર કર્મજૂમિનુ સ્વરૂપ દર્શાવ્યુઢે	૪૧૪
૧૬૪	અકશોને ચોશવમા ઢારમા અકર્મજૂમિનું સ્વરૂપ દર્શાવ્યુઢે	૪૧૫
૧૬૫	અકશો પાંસવમા ઢારમા આઠ પ્રકારના મદ દર્શાવ્યાઢે	૪૧૫
૧૬૬	અકશો ઢાશવમા ઢારમાં પ્રાણાતિપાતના ઢગ્રે તેતાલીશઢેદ દર્શાવ્યાઢે	૪૧૫
૧૬૭	અકશો સડસવમા ઢારમાં અકશો આઠ પ્રમાણ કહ્યાઢે અટલે સંરજ, સ મારજ ને આરજ, અના અકશોને આઠ ઢેદ વિવરી કહ્યાઢે.	૪૧૬
૧૬૭	અકશો અડશવમા ઢારમા ત્રહ્મચર્યના અઢાર ઢેદ કહ્યાઢે	૪૧૭
૧૬૯	અકશો ડંગણોતેરમા ઢારમા દશ પ્રકારનુ સપ્રાપ્ત અને ચઢદ પ્રકાર નું અસંપ્રાપ્ત મલીને ચોવીશ પ્રકારના કામનું સ્વરૂપ દર્શાવ્યુઢે	૪૧૭
૧૭૦	અકશો સીતેરમા ઢારમા દશ પ્રાણનાં નામ પ્રદર્શિત કહ્યાઢે	૪૧૯
૧૭૧	અકશો અકોતેરમા ઢારમા દશ જાતનાં કલ્પવૃહોનુ સ્વરૂપ કહ્યુઢે	૪૧૯
૧૭૨	અકશો ઢહોતેરમા ઢારમા સાત નરકના નામ તથા ગોત્ર કહ્યાઢે	૪૨૧
૧૭૩	અકશો તહોતેરમા ઢારમાં નારકીના આવાસની સખ્યા કહીઢે	૪૨૧
૧૭૪	અકશો ચૂમોતેરમા ઢારમાં સાતે નરકનેવિપે વેદના ઢે તે કહીઢે.	૪૨૧
૧૭૫	અકશો પઘોતેરમા ઢારમા સાતે નારકીના આયુષ્ય કહ્યાઢે	૪૨૨
૧૭૬	અકશો ઠહોતેરમા ઢારમાં સાતે નારકીના શરીરનુ માન કહ્યુ ઢે	૪૨૨
૧૭૭	અકશો સીતોતેરમા ઢારમાનારકીમાં ડત્પત્તિ,નાશ અનેવિરહકાલકહ્યોઢે	૪૨૩
૧૭૭	અકશો ડછોતેરમા ઢારમા નારકીનેવિપે લેશ્યાનું સ્વરૂપ કહ્યુ ઢે	૪૨૩
૧૭૯	અકશો ડંગણાઅસીમા ઢારમા નારકીમા અવધિજ્ઞાનનું સ્વરૂપ કહ્યુ ઢે	૪૨૩
૧૭૦	અકશો અસીમા ઢારમા પરમાધામિનુ સ્વરૂપ દર્શાવ્યુ ઢે	૪૨૪
૧૭૧	અકશોઅવ્યાસીમા ઢારમાં નારકીયકી ડઢવર્ત્યાજીવોને જે જે લલ્લિધ	

નો સંજવ હોય તે કહ્યું છે.	૪૨૫
૧૮૩ એકશો ઘ્યાસીમા ધારમાં નારકીનેવિપે જેજીવોનું ઉપજવું થાય તે કહ્યું છે.	૪૨૬
૧૮૩ એકશો ટ્યાસીમા ધારમાં એક સમયનેવિપે કેટલા નારકી ઉપજે? તેમ જ એકશોને ચોચાસીમા ધારમાં એક સમયનેવિપે તે નરકમાંથી કેટલા જીવો નીકલે? તેનું સ્વરૂપ કયન કહ્યું છે.	૪૨૬
૧૮૫ એકશો પંચાસીમા ધારમાં પોતાનીજ કાયનેવિપે જેટલો કાલ રહેવું પડે, તેને કાયસ્થિતિકહિં. તે એકેંડિયાદિક જીવોની કાયસ્થિતિ કહી છે.	૪૨૬
૧૮૬ એકશો ઘ્યાસીમા ધારમાં એકેંડિયાદિક જીવોની જવસ્થિતિ કહી છે.	૪૨૭
૧૮૭ એકશો સત્યાસીમા ધારમાં એકેંડિયાદિક જીવોના શરીરનું માન કહ્યું છે.	૪૨૮
૧૮૮ એકશો અઠ્યાસીમા ધારમાં પાંચે ઇંડિયનું સ્વરૂપ અને વિષય કહ્યાં છે.	૪૨૯
૧૮૯ એકશો નેઘ્યાસીમા ધારમાં એકેંડિયાદિકને લેશ્યા કહી છે.	૪૩૧
૧૯૦ એકશો નેવુંમા ધારમાં એકેંડિયાદિક જીવોની ગતિ કહી છે.	૪૩૨
૧૯૧ એકશો એકાણુમા ધારમાં એકેંડિયાદિક જીવોની આગતિ કહી છે.	૪૩૩
૧૯૨ એકશો બાણુમા ધારમાં ઉપજતા અને મરતા જીવોને વિરહકાલ તથા એકશો ત્ર્યાણુમા ધારમાં ઉપજતા અને મરતાની સંખ્યા કહી છે.	૪૩૪
૧૯૪ એકશો ચોરાણુમા ધારમાં ચાર નિકાયના દેવોની આયુસ્થિતિ કહી છે	૪૩૫
૧૯૫ એકશો પંચાણુમા ધારમાં ચારનિકાયના દેવોનાં જીવન કહ્યાં છે.	૪૩૯
૧૯૬ એકશો ઢનુમા ધારમાં ચાર નિકાયના દેવોનું દેહમાન કહ્યું છે.	૪૪૦
૧૯૭ એકશો સત્તાણુમા ધારમાં દેવોને લેશ્યા કેટલી હોય તે કહી છે.	૪૪૧
૧૯૮ એકશો અઠાણુમા ધારમાં દેવોને અવધિજ્ઞાનનું માન કહ્યું છે.	૪૪૧
૧૯૯ એકશો નવાણુમા ધારમાં દેવોને ઉત્પત્તિનો વિરહકાલ કહ્યો છે.	૪૪૨
૨૦૦ વશોમા ધારમાં દેવોને ઉદ્વર્તનનો વિરહકાલ કહ્યો છે.	૪૪૩
૨૦૧ વજોને એકમા ધારમાં દેવો એક સમયમાં કેટલા ઉપજે અને એક સમયમાં કેટલા ચલે તે કહ્યું છે.	૪૪૩
૨૦૨ વજોને બીજા ધારમાં દેવોની ગતિ કહી છે.	૪૪૩
૨૦૩ વજોને ત્રીજા ધારમાં દેવોની આગતિ કહી છે.	૪૪૪
૨૦૪ વજોને ચોથા ધારમાં સિદ્ધગતિમાં ઉપજતાને વિરહ કહ્યો છે.	૪૪૪
૨૦૫ વજોને પાંચમા ધારમાં જીવોને પ્રત્યેક શરીરે આહાર ગ્રહણ કેવીરીતે કરવો? તેના અને શ્વાસોશ્વાસના પ્રકાર કહ્યા છે.	૪૪૪
૨૦૬ વજોને ષષ્ઠા ધારમાં ત્રણસેને ત્રેસઠ પાશ્વંમીના નેદ કહ્યા છે.	૪૪૬

૨૦૭	વજ્રેને સાતમા દારમાં આઠ પ્રકારના પ્રમાદ કહ્યા છે	૪૫૩
૨૦૮	વજ્રેને આઠમા દારમાં નરતદ્વેષના ચક્રવર્તિતના નામ કહ્યાં છે	૪૫૩
૨૦૯	વજ્રેને નવમા દારમાં નરતદ્વેષના બલદેવોનાં નામ કહ્યા છે	૪૫૩
૨૧૦	વજ્રે દશમા દારમાં નરતદ્વેષના વાસુદેવોના નામ કહ્યા છે	૪૫૩
૨૧૧	વજ્રે અગ્યારમા દારમાં નરતદ્વેષના પ્રતિવાસુદેવોનાં નામ કહ્યાં છે	૪૫૪
૨૧૨	વજ્રે બારમા દારમાં ચક્રવર્તિના ચંદ્ર રત્નોના નામ કહ્યાં છે	૪૫૪
૨૧૩	વજ્રે ત્રેસમા દારમાં ચક્રવર્તિના નવનિધાન કહ્યા છે	૪૫૬
૨૧૪	વજ્રે ચંદ્રમા દારમાં એક આદેદેશને એકશોને હેતાલીસ પર્યંત છુદી છુદીરીતે સમસ્ત જીવોના જેઠ કહ્યા છે	૪૫૯
૨૧૫	વજ્રેપદ્મરમા દારમાં આઠ કર્મનાં નામ કહ્યાં છે	૪૬૨
૨૧૬	વજ્રેસોલમા દારમાં આઠ કર્મની એકશોને અઘાવન ઉત્તર પ્રકૃતિ છે તેના નામ તથા તેહનું સ્વરૂપ કહ્યું છે.	૪૬૨
૨૧૭	વજ્રેસત્તરમા દારમાં કર્મનો વધ, ઉદય, ઉદીરણ અને સત્તા કહ્યા છે	૪૭૦
૨૧૮	વજ્રેઅઘારમા દારમાં કર્મનો અવાધાકાલ તથા કર્મની સ્થિતિ કહી છે.	૪૭૨
૨૧૯	વજ્રેઝંગણીશમા દારમાં બેતાલીશ ગુણપ્રકૃતિ કહી છે	૪૭૨
૨૨૦	વજ્રેવીશમા દારમાં વ્યાસી પાપપ્રકૃતિ કહી છે	૪૭૩
૨૨૧	વજ્રેએકવીશમા દારમાં પ્રતિજેદો સહિત ઔપશમિક, દ્વાયક, દ્વાયો પશમિક, ઉદયિક, પરિણામિક અને સન્નિપાત ઇત્યાદિ સ્વરૂપ કહ્યું છે	૪૭૩
૨૨૨	વજ્રેબાવીશમા દારમાં જીવના ચંદ્ર સ્થાનક અથવા જેઠ કહ્યા છે.	૪૮૦
૨૨૩	વજ્રેત્રેવીશમા દારમાં અજીવના ચંદ્ર જેઠ કહ્યા છે	૪૮૦
૨૨૪	વજ્રેને ચોવીશમા દારમાં ચંદ્ર ગુણસ્થાનકના સ્વરૂપ કહ્યા છે	૪૮૦
૨૨૫	વજ્રેનેપચીશમા દારમાં ચંદ્રમાર્ગણાના સ્થાનક કહ્યા છે.	૪૮૨
૨૨૬	વજ્રેનેઠવીશમા દારમાં બાર ઉપયોગના નામ કહ્યાં છે.	૪૮૩
૨૨૭	વજ્રેસત્તાવીશમા દારમાં પંચર યોગના નામ કહ્યાં છે	૪૮૩
૨૨૮	વજ્રેઅઘાવીશમા દારમાં જે ગુણસ્થાનની સાથે જીવ પરલોક જાય, તે ગુણસ્થાનકના નામ, અને જે ગુણસ્થાનક જીવની સાથે પરલોકે ન જાય, તેમના નામ સહિત વિવેચના કરી છે	૪૮૩
૨૨૯	વજ્રેઝંગત્રીણશમા દારમાં ચંદ્ર ગુણગણાનું કાલમાન કહ્યું છે	૪૮૪
૨૩૦	વજ્રેત્રીશમા દારમાં નારકી, તિર્યંચ, મનુષ્ય, અને દેવતાને વૈક્રિય શરીર સવધી ઉત્કૃષ્ટો વિકુર્વિણાકાલ જે છે તે કહ્યાં છે.	૪૮૪

૨૩૧	વરોએકત્રીશમા દારમાં સાત સમુદ્ગ્ધાતનાં સ્વરૂપ કહ્યાં છે.	૪૮૪
૨૩૨	વરોને વત્રીશમા દારમાં ઠપર્યાપ્તિનાં સ્વરૂપ કહ્યાં છે.	૪૮૫
૨૩૩	વરોતેત્રીશમા દારમાં ચાર અણાહારકનાં સ્વરૂપ કહ્યાં છે.	૪૮૬
૨૩૪	વરોને ચોત્રીશમા દારમાં જયનાં સાત સ્થાનક કહ્યાં છે.	૪૮૭
૨૩૫	વરોને પાંત્રીશમા દારમાં અપ્રશસ્ત ઠ નાષાડ કહીંડે.	૪૮૭
૨૩૬	વરોઠત્રીશમા દારમાં ગૃહસ્થના વ્રતના જાંગા કહ્યા છે.	૪૮૭
૨૩૭	વરોસાઢત્રીશમા દારમાં અઢાર પાપસ્થાનકનાં નામ કહ્યાં છે.	૪૮૮
૨૩૮	વરો આઢત્રીશમા દારમાં સાધુના સત્તાવીશ ગુણ કહ્યા છે.	૫૦૦
૨૩૯	વરો ડંગણચાલીશમા દારમાં શ્રાવકના એકવીશ ગુણ કહ્યા છે.	૫૦૦
૨૪૦	વરો ચાલીશમા દારમાં તિર્યંચણીને ઉત્કૃષ્ટ ગર્જસ્થિતિ, અને વરો એ કતાલીશમા દારમાં મનુષ્યણીની ઉત્કૃષ્ટ ગર્જસ્થિતિ, તથા વરો વેંતાલીશમા દારમાં મનુષ્યની સ્ત્રીના ગર્જની કાયસ્થિતિ એત્રણ દારેકઠાં કહ્યાં છે.	૫૦૩
૨૪૧	વરોતેતાલીશમા દારમાં ગર્જમાં રહ્યો જીવજે આહારનું ગ્રહણ કરેતે કહ્યું છે.	૫૦૪
૨૪૪	વરો ચૂમાલીશમા દારમાં સ્ત્રીનું રુધીર ક્રતું સંબંધી અને પિતાનું વીર્ય તેને યોગે જેટલે કાલે ગર્જનો સંજવ થાય, તે કાલ કહ્યો છે.	૫૦૪
૨૪૫	વરો પીસ્તાલીશમા દારમાં જેટલા પુત્ર ગર્જને વિષે થાય, અને વરો હેતાલીશમા દારમાં જેટલા પિતા પુત્રને થાય, તે દર્શાવ્યું છે.	૫૦૪
૨૪૭	વરો સઢતાલીશમા દારમાં સ્ત્રીને ગર્જ ન હોવાનો કાલ અને પુરુષને અબીજપણાનો કાલ દર્શાવ્યો છે.	૫૦૪
૨૪૮	વરો અઢતાલીશમા દારમાં પુરુષ તથા સ્ત્રીના શુક્રાદિકનાં પ્રમાણ કહ્યાં છે.	૫૦૫
૨૪૯	વરો ડંગણપચાશમા દારમાં સમ્યક્ત્વાદિક ઉત્તમ ગુણોનો લાજાંતર ડ ત્કૃષ્ટો કેટલે કાલે જીવને થાય ? એટલે સમ્યક્ત્વ પામ્યા પઠી કેટલે કાલે શ્રાવક થાય છે ? इत्यादिक क्रम कह्यो છે.	૫૦૮
૨૫૦	વરો પચાશમા દારમાં જ્યાંથી નિકલ્યાથકા જીવમનુષ્યપણુ ન પામેતે કહ્યું છે.	૫૦૯
૨૫૧	વરો એકાવનમા દારમાં પૂર્વના અંગનું પ્રમાણ કહ્યું છે.	૫૦૯
૨૫૨	વરો બાવનમા દારમાં પૂર્વનું પ્રમાણ કહ્યું છે.	૫૦૯
૨૫૩	વરો ત્રેપનમા દારમાં લવણસમુદ્ગ્ધની શીખાનું પ્રમાણ કહ્યું છે.	૫૧૦
૨૫૪	વરો ચોપનમા દારમાં ઉત્સેધાંગુલ, આત્માંગુલ અને પ્રમાણાંગુલ એ ત્રણ જાતનાં અંગુલનાં પ્રમાણ કહ્યાં છે.	૫૧૦
૨૫૫	વરો પંચાવનમા દારમાં તમસ્કાયનું સ્વરૂપ કહ્યું છે.	૫૧૧

૨૫૬	વડો ઢપ્પનમા દારમાં ઢ અનંતાનુ સ્વરૂપ કહ્યું છે. ..	૫૧૩
૨૫૭	વડો સત્તાવનમા દારમાં આઠ પ્રકારનાં નિમિત્ત કહ્યા છે. ..	૫૧૪
૨૫૮	વડો અઘાવનમા દારમાં માન અને વન્માનનાં પ્રમાણ કહ્યાં છે	૫૧૬
૨૫૯	વડો ડંગણશાઠમા દારમાં અઢાર પ્રકારનાં નહ્ જોજન કહ્યાં છે	૫૧૬
૨૬૦	વડો સાઠમા દારમાં ષટ્સ્થાનકની વૃદ્ધિ તથા હાણી કહી છે	૫૧૮
૨૬૧	વડો એકશઠમા દારમા જેને કોઈ અપહરી ન શકે તે કહ્યું છે.	૫૧૮
૨૬૨	વડો વાસઠમા દારમાં ઢપ્પન અંતરદીપની વક્તવ્યતા છે..	૫૧૮
૨૬૩	વડો ત્રેસઠમા દારમાં જીવનુ અલ્પ બહુલ કહ્યું છે.	૫૨૧
૨૬૪	વડો ચોશઠમા દારમાં યુગપ્રધાન આચાર્યની સંખ્યા કહી છે.	૫૨૨
૨૬૫	વડો પાંશઠમા દારમા ડસર્પિણી કાલેચર્મજિનનાતીર્થના પ્રમાણકહ્યાં છે.	૫૨૨
૨૬૬	વડો ઢાશઠમા દારમાં દેવોના મૈથુનનું સ્વરૂપ કહ્યું છે	૫૨૩
૨૬૭	વડો સઢસઠમા દારમાં કુમ્ભરાજીનું સ્વરૂપ દર્શાવ્યું છે.	૫૨૩
૨૬૮	વડો અઢસઠમા દારમાં અસયાદ્ના અનેક જેદ વિસ્તારસહિત દેવાડગાઠે	૫૨૫
૨૬૯	વડો અગણોતેરમા દારમા નદીશ્વરદીપની સ્થિતિ સવિસ્તર કહી છે	૫૨૪
૨૭૦	વડો સીતેરમા દારમાં અઠગાવીશ લઘ્વી વિસ્તારપૂર્વક વર્ણવી છે.	૫૨૯
૨૭૧	વડો એકોતેરમા દારમાં જુદાં જુદાં અનેક જાતના તપ વચ્ચાણ્યાં છે	૫૪૫
૨૭૨	વડો બહોતેરમા દારમા લવણસમુદ્માંહેલા પાતાલકલશાની વક્તવ્યતા છે.	૫૬૧
૨૭૩	વડો તહોતેરમા દારમાં આહારક શરીરનું સ્વરૂપ કહ્યું છે.	૫૬૩
૨૭૪	વડો ચુમોતેરમા દારમાં અનાય વેશોનાં નામો કહ્યા છે	૫૬૪
૨૭૫	વડો પચોતેરમા દારમા આર્ય સાઢીપચીશ વેશના નામો કહ્યાં છે.	૫૬૫
૨૭૬	વડો ઢોતેરમા દારમાં સિદ્ધના એકત્રીશગુણ તથા પ્રકારાત્તરે વલી	
	વીજા પણ સિદ્ધના એકત્રીશગુણ કહ્યાં છે.	૫૬૬
	તેવાર પઢી ગ્રંથકર્તાની ગુરુ પરપરાનાં નામ, તથા પ્રયોજનાદિક છે	૫૬૭

બીજો ગ્રંથ શ્રીમહાવીરજિનસ્તુતિરૂપ દોઢસો ગાથાનું હુંમિતું સ્તવન, શ્રીમયશો વિજયજી ઉપાધ્યાયનું રચેલું છે. જેમાં હુંઠકમતિનું નિરાકરણ કરેલું છે. તે ગ્રંથ શ્રી પદ્મવિજયજીના કરેલા બાલાવબોધ સહિત ઢાપ્યો છે. તેની સ્થૂળ વિષયાનુક્રમણિકા.

પ્રથમ ઢાલમાં મંગલાચરણ, પ્રયોજન, સંબંધ અને અનિધેય કહીને પઠી સ્થાપનાનિક્ષેપો તથા શ્રીવીતરાગ ચારે નિક્ષેપે સત્ય છે, તથા જિન પ્રતિમા વાંદવા યોગ્યજ છે; એમ સિદ્ધાંતસાંખ્યે દેખાડ્યું છે. એમાં ચાર પ્રકારનાં સત્ય, તથા દશ પ્રકારનાં જાણાસત્ય, તથા ચાર નિક્ષેપા શ્રી આવશ્યકની કરણીમાંજ સિદ્ધ કસ્યા છે. એ સિવાય વિંનીલિપીનાં ડાહરણ, તથા જંઘાચારણ અને વિદ્યાચારણમુનિડંબે જિનપ્રતિમાને વંદન કહ્યું છે તે, તથા બીજાં પણ પ્રસંગાગત અનેક ડાહરણો છે. ... ૫૬૯

બીજી ઢાલમાં પ્રતિમાને વાંદવી તો સ્વરી, પણ પૂજવી નહીં, એવું બોલનાર ને સિદ્ધાંતસાંખ્યે દેવતાડંબે જિનપ્રતિમા પૂજી તેના અધિકારોદેખાડ્યા છે. જેમાં મુખ્ય અધિકાર તો સૂરિયાજિન દેવનો છે. અને તે સિવાય બીજા પણ ઘણા અધિકારો છે. તથા ચૈત્ય શબ્દનો અર્થ જિનપ્રતિમાજ થાય છે, તથા પૂર્વ પઠા શબ્દના અર્થ અનેકરીતે કસ્યા છે. તથા મનુષ્યોથી દેવો અધિક વિવેકવાળા છે, માટે એમની પૂજાદિકરણી અવશ્ય માનવીજ જોડે. ઇત્યાદિક અનેક વાતો દર્શાવી છે. ... ૫૭૯

ત્રીજી ઢાલમાં જે મૂર્તિ, દેવતાની પૂજાદિક શુનકરણીમાં આડું અવલું બોલે છે, તેમને મનુષ્યોની પૂજાદિક કરણી સિદ્ધાંતની સાંખ્યે દેખાડી છે. એમાં અંબડ પરિવ્રાજકનો અધિકાર તથા ચૈત્યશબ્દનો અર્થ જિનપ્રતિમાજ થાય છે; તે વ્યુત્પત્તિ સહિત વ્યાકરણના નિયમપૂર્વક દેખાડ્યો છે. તથા આણંદ શ્રાવક, સિદ્ધાર્થ રાજા, અને મુખ્યતાએ ડોંપડિયે જિનપ્રતિમા પૂજી છે, તેના અધિકાર સિવાય શ્રેણિક મહાબલ પ્રમુખ બીજા પણ શ્રાવકોએ પ્રતિમાપૂજનરૂપ શુનકૃત્ય કહ્યું છે તે દેખાડ્યું છે. ૬૧૦

ચોથી ઢાલમાં જે કુમતિડંબે પૂજામાં હિંસા માને છે, તેમને સિદ્ધાંતોની સાંખ્યે જિનપૂજાનું કૃત્ય તે અહિંસારૂપ છે એમ દેખાડ્યું છે. એમાં પ્રસંગાગત શંખ પુષ્કલી શ્રાવકોના પોસહ તથા સાર્ધર્મિ વાતસલ્યના અધિકાર તથા શ્રીકૃષ્ણે શ્રાવજ્ઞા પુત્રે દીક્ષા લીધી તેવારે લોકોના ઘરના નિર્વાહ કરવા આ શ્રીઠાકાનગરીમાં પડહ વજાડાવ્યો તેનો અધિકાર તથા શ્રેણિક, ડાહ્ન પ્રમુખ રાજાડંબેના સામાજ્યાના અધિકાર, તુંગી

- આ નગરીના શ્રાવકોના વલીકર્મના અધિકાર, તથા જિનપૂજા છે, તે સમકિતસવરની કરણી છે, તથા પ્રથમ તીર્થંકર શ્રી કૃષ્ણદેવજીએ લે સ્વન, સિલ્પ અને ગણિત કલાઈ શિખવી તેના ઝડાદ્ધરણો અને હેતુ, સ્વરૂપ તથા અનુબંધ એવા હિસાના ત્રણજેદ વિગેરે અનેકવાતો દેખાડીઈ છે ૬૩૨
- પાંચમાં ઢાલમી જિનપ્રતિમાનું વર્ણન સિદ્ધાંતોમાં વસ્તારે છે તે દેખાડ્યું છે એમાં શાશ્વતા નદીશ્વર પ્રમુખના જિનવિવને જેરીતે શુદ્ધ દ્રવ્ય નાવથી કલ્યાણીક પ્રમુખ દિવસોનેવિષે અનેક પૂજન કરવા યોગ્ય ંત્તમ વસ્તુએકરી દેવો પૂજા કરે છે તેવું સવિસ્તરપણે દેખાડ્યું છે ૬૪૨
- ઠઠી ઢાલમા યોગવહીને સૂત્ર વાંચવા તથા નળવાં, અને સૂત્ર, નાપ્ય, નિર્યુક્તિ, ચૂર્ણિ, ટીકા, એ પચાગી પ્રમાણ કરવી, તથા અસલાઈ ઢાલ વી, ઇત્યાદિક અનેક વાતો કહેલી છે એમા સિદ્ધાંતોમા નેવું બોલનાં પા વાંતર દેખાડ્યા છે, તથા પ્રસંગે ંદેશ નિદેશ, નિર્ગમન અને ક્ષેત્ર કા લ પુરિપાદિકના સ્વરૂપ દેખાડ્યા છે ૬૬૨
- ત્રીજો ગ્રંથ શ્રીમદ્દશોવિજયજી ંપાધ્યાયનો લખેલો કાગલ છે. જેમા જૈનસે લીધી વિપરીત ચાલનારા એવા દિગવર લોકો, તથા દુદ્ધક લોકોંપર કૃપાકરીને કેટલાએક મહત્ ગ્રંથોને અનુસારે તેમને શિશ્વામણ આપ તાં ંપદેશ કહ્યો છે ૬૯૭
- ચોથો ગ્રંથ નિગોદઠત્રીસી વાલાવબોધસહિત છે, એમાં નિગોદનુ સ્વરૂપ ંત્રી શ ગાથાએકરીને વર્ણન કહ્યું છે. ૭૧૧
- પાંચમો ગ્રંથ રત્નાકરસૂરિકૃત રત્નાકરપંચવીશી વાલાવબોધસહિત છે એમા ર ત્નાકરસૂરિએ પરમેશ્વરની સ્તુતિ કરતા પોતાના અંત કરણથી દૂર્ગુણો, વર્ણવી વૈરાગ્યરસેયુક્ત આત્મનિદા કરી છે. ૭૨૦
- ંઠો ગ્રંથ શ્રીમદ્દશોવિજયજી ંપાધ્યાય રચિત શ્રીસીમંધરસ્વામિની વિનતિ રૂપ સવાસો ગાથાનું સ્તવન વાલાવબોધસહિત ંપ્યું છે. એ સ્તવ નમા છુદી છુદી અગ્યાર ઢાલો છે, અને તેમા જૈનમાર્ગથી વિપરી તરીતે ચાલનારા તથા અસત્યોપદેશ આપી નોલા અજ્ઞાની લોકોને પ્રમાવનારા એવા વેપધારીઈને સિદ્ધાંતાનુસારે શિક્ષા આપી છે. તથા તે સિવાય એને પ્રસંગે એકજ જ્ઞાનવાદિ તથા એકજ ક્રિયાવાદિ એવા એકા તમત ગ્રાહકોને શિશ્વામણ વેતાં નિશ્ચય અને બ્યવહાર વંત્રે નયની મૂલ્યતા રાખતા પરમેશ્વરની વિનતિ કરી છે. ૭૨૦

સાતમો ગ્રંથ શોજનમુનિની કરેલી ચતુર્વિંશતિ જિનસ્તુતિ બાલાવબોધ સહિત ઢાપીઢે. એ ગ્રંથમાં એકેકા તીર્થંકરની ચાર ચાર શ્લોકેકરી સ્તુતિ કરીઢે. તેમાં શાર્દૂલવિક્રીડિત, રુચિરા, પુષ્પિતાગ્રા, મંદાક્રાંતા, નર્દટક, સ્વગ્ધરા, દ્રુતલંબિત, હરિણિ, દંમકાદિક અપૂર્વ વૃત્તોમાં અચંગ, શ્લેષાર્થ, યમકાદિક, સમચરણીઢ્ય પ્રાસાદિક કાવ્યચાતુર્ય, રસયુક્ત અને ઉપમા અલંકારોએ સહિત પરમપાંમિત્યયુક્ત વિઢક્કનપ્રદર્શણીય.

એવી અનુપમ રચના ઢે. ૭૬૦

આઠમો ગ્રંથ નવવૈરાગ્યશતક ઢે. એ પૂર્વાચાર્યોનો કરેલો ઢે. એ ગ્રંથ ટબાર્થ સહિત ઢાપ્યો ઢે. એમાં શાંતરસ મુખ્ય ઢે. ૭૬૩

નવમો ગ્રંથ અજિતશાંતિ સ્તવનની પેરે શ્રી કૃષ્ણ વીર જિનસ્તુતિ સંસ્કૃત નાષામાં જુદી જુદી જાતના અનેક વ્રતોએ કરી કહેલીઢે ૭૬૫

દશમો ગ્રંથ રુદયપ્રદીપ પટ્ટત્રિંશિકા ઢે. એ ગ્રંથ સંસ્કૃત નાષામાં ઢે. એમાં માર્ગાનુ સારી પુરુષોને યોગ્ય સત્યોપદેશ ઢે... .. ૭૬૭

અગ્યારમો ગ્રંથ માર્ગાનુસારીના લક્ષણનાં દશ કાવ્ય, હેમચંડાચાર્યકૃત યોગશાસ્ત્રમાંથી કાઢાઢેલાં ઢે તે ઢાપ્યાં ઢે. ૭૬૯

इति श्रीप्रकरणरत्नाकर नामना पुस्तकना त्रीजा नाग
मांहेला ग्रंथोनी स्थूलविषयानुक्रमणिका समाप्तः

॥ श्री जिनेशाय नमः ॥

अथ

श्री प्रवचनसारोद्धारग्रन्थ बालावबोधसहित प्रारम्भ्यते

प्रथम अर्थकर्ता, रूपजादि तीर्थकरोने नमस्कार करे

आर्यावृत्तं ॥ श्रीमन्नानेयादीन्, नत्वा कृत्वा च शारदां चित्ते ॥

प्रवचनसारोद्धार, करोमि बालावबोधमहं ॥ १ ॥

अवतरण - प्रत्येक शास्त्रना आरजमा अजीष्ट देवताना वदनरूप मंगलाचरण करवानी श्रेष्ठ पुरुषोनी रीति ठे, ते प्रमाणे आ ग्रथना आरजमा पण प्रथम ग्रंथकर्ता मंगलाचरण करे ठे अने ते मंगलाचरण द्वाराए ग्रथना अग्निधेय सबध प्रयोजन तथा अधिकारी ए चार अनुबोधनी सूचना करे ठे

मूल आर्या - नमिऊण जुगाड जिण, वोढ जवाण जाणण निमित्तं, पवयण सारुद्धार, गुरुवणसा समासेण ॥ १ ॥ अर्थ - जुगादि जिन जे श्री रूपनदेव जगवान, तेमने नमस्कार करीने जब्य प्राणीउने बोध थवासारु सहेपे करी गुरु ना उपदेश वहे प्रवचन सारोद्धारने कहु बु आ आर्यामा जुगादि जिन श्री रूप नदेव जगवानने नमस्कार कखो ठे ते वने आद्यनेविपे मंगलाचरण सिद्ध थयुं जब्य प्राणीउ कहेवाथी अधिकारीनी सूचना करी, जाणवा निमित्ते ए प्रयोजन जाणवु अने प्रवचनसारोद्धार ए अग्निधेय कहु, गुरुना उपदेशरूप कथनवने ग्रंथनो वाच्य वाचक नाव सबध जणाव्यो ॥ १ ॥

अवतरण - हवे चोसठ गाथाए करी वझे ने ओतेर धार कहेठे - मूल आर्या - चिड वदण वदणय, पम्किमण पञ्चखाण मुस्तगो, चोवीस समहिय सयं, गि हि पम्किमणाइ याराण ॥ २ ॥ अर्थ - प्रथम चैत्यवदनधार, जे वधा द्वारो मा श्रेष्ठ ठे, तेनु वर्णन करु बु - त्या चैत्य शब्दे जिन प्रतिमा ते चङ्कात, सूर्य कात, मरकत, (सोनु) मुक्ताफल, अथवा शैलदल (पापाण) प्रमुखनी वनावेली पण चित्तना जावेकरी अथवा कर्मकरी साक्षात् तीर्थकरनी बुद्धि उत्पन्न थाय तेथी "चैत्य" कहिये तेने काया, मन, तथा वचनेकरी जे प्रणिधान करवु तेने

“ચૈત્ય વંદના” કહિયેં. એવી ચૈત્યવંદનાની વિધિને કેહેવે કરી ચૈત્ય વંદનારૂપ પ્રથમ ધાર સમજવો.

હવે કિયા કિયા જાવિકે કેવી કેવી રીતે ચૈત્યવંદન કરવું તે પ્રકાર દર્શાવે છે:— ચૈત્યવંદન કરનારો જો કોઈ મહર્ષિક રુદ્રિવંત રાજાદિક હોય તો તેણે “સઘાએ ઇટ્ટિએ, સઘાએ દિત્તિએ, સઘા પઞ્ચુએ, સઘ બલેણં, અને સઘ પોરિસેણં” એવાં વચનો વડે જિનશાસન પ્રજાવના નિમિત્તે મોટી રુદ્ધિએકરી ચૈત્યવંદના કરવી. અને જો સામાન્ય વૈનવવાલો પુરુષ હોય તો તેણે ઔદત્યાદિકનો પરિહાર કરી અને લોકોના ઉપહાસનો ત્યાગ કરીને ચૈત્યવંદન કરવાને પ્રવર્તવું. ત્યાં પુષ્પ તાંડુલાદિક સચિત્ત ઇચ્છ્યનો પરિહાર કરી, કટક, (કડા) કુંમલ, કેયૂર, અને હારાદિક ઉચિત્ત ઇચ્છ્ય લઈને એક વસ્ત્ર પરિધાન પહેરવો ને બીજા ઉપલા વસ્ત્રવડે ઉત્ત રાસણ કરવું. એવી રીતે પુરુષાશ્રયી વિધિ જાણવી. હવે સ્ત્રીએ કેવીરીતે ચૈત્યવંદન કરવું તે દર્શાવે છે:— પોતોનું શરીર સારીપથે ઢાંકીને વિનય નત્ત ગાત્ર ઢતાં મસ્તકેં અંજલી બંધન કરી ચિત્તને એકાગ્ર રાખી શ્રી વીતરાગનું દર્શન કરવા પાંચ અન્નિગમ પૂર્વક શ્રી જિન મંદિરમાં પ્રવેશ કરે. એવિપે શ્રી નગવતી સૂત્રમાં કહ્યું છે:— “સચિત્તાણં દિવાણં, વિઝસરણાએ, અચિત્તાણં દિવાણં, અવિઝસરણા યાએ, એગલ સામિણં, ઉત્તરા સંગેણં, ચસ્કુફાસે, અંજલિય ગ્ગહેણં, મણસો એગતિ કરણેણં,” અને ક્યાંક “એગાંઠ અચિત્તાણં, દિવાણં, વિઝસરણાએ” એવાં પાઠ પણ દીઠામાં આવે છે. એનો અર્થ આવીરીતે થાય છે:— પૂર્વોક્ત રુદ્રિવાન રાજાદિક પુરુષ જ્યારે ચૈત્યવંદન કરવાને અર્થે જિનમંદિરમાં પ્રવેશ કરે ત્યારે તત્કાલ પોતાનાં રાજચિન્હ ઢત્ર, ચામર, તથા મુકુટાદિક બાહેર મૂકી દેવાં જોડે; પોતાની સાથે રાખવા નહીં. એવિપે સિદ્ધાંતમાં બીજે ઠેકાણે પણ કહ્યું છે:— “અવહટ્ટરા યકંકુહાંઠ, પંચવરરાઈ કંકુહરૂવાંઠ; સ્વગંઢત્તોવાહણ, મઝમંતચામરાંઠય.” એવીરીતે એ વિધિ સંક્ષેપે દેખામી અને દેવતાંઠની ચૈત્યવંદનની વિધિ અંશકર્તા આગલદેશ્વામશે.

હવે “વંદણયં” એટલે જે ગુણવંતની વંદના કરવી એ બીજો ધાર, પરિક્રમવું એ ત્રીજો ધાર, પચ્ચાણ કરવાં એ ચોથો ધાર, પચ્ચાણ (પ્રત્યાખ્યાન) એટલે પ્રત્યાખ્યાન શબ્દમાંથી પ્રતિ-આ-ખ્યાન એ ત્રણ પદ નીકલે છે તે દરેક પદનો જુદો જુદો અર્થ યાએ છે તે આવીરીતે:— “પ્રતિ” એટલે સ્વેચ્છા પ્રવૃત્તિને પ્રતિકૂલ પણે, “આ” એટલે મર્યાદા વિવક્ષિત કાલમાન લક્ષણ, “ખ્યાન” એટલે કથન કરવું. તેને પચ્ચાણ કહિયેં; અને પાંચમો ઉત્સર્ગ ધાર. ॥ ૧ ॥

मूल आर्या—जरहमि नूयसपइ, नविस्त तिहंकराण नामाई, एरवयंमिवि
ताई, जिणाणु सपइ नविस्ताणं ॥३॥ उसहाइ जिणदाणिं, आइम गणहर पवि
त्तणी नामा, अरिहत जिनछाणा, जिण जणणी जणय नाम गई ॥४॥ उक्किठ ज
हन्नेण, सखा विहरत तिह नाहाण, जम्मा समएवि सखा, उक्किठ जहन्निआ तेसि ॥५॥
जिण गणहर मुणि समणी, वेउविय वाइ अवहि केवलिणो, मण नाण चउदस पु, वि
सइ सड्डीण सखाओ ॥६॥ जिण जस्का देवीओ, तणु माण लंठणाणि वन्नाय, वय परि
वारो संवा, उअच सिवगमण परिवारो. ॥७॥ निवाण गमण गाण, जिणतराइच तिह
बुढेओ, दस चुलसीवा आसा, यणाउ तह पाडिहेराइ ॥८॥ चउतीसाइ सयाण, दोसा
अछारसारिह चउक्क, निस्समणो नाणम्मी, निवाणं मिअ जिणाण तवो ॥९॥
नावि जिणेसर जीवा, सखा उड्ढाह तिरिय सिद्धाण, तहयइक समय सिद्धा, ए
ते पन्नरस जेएहि ॥१०॥ अवगाहणायसिद्धा, उक्किठ जहन्न मस्सिमाएअ,
गिहिलिग अन्नलिग स्तलिग सिद्धाण सखाओ. ॥११॥ बत्तीसाई सिद्धंतिय विरयंजा
व अठ अहिय सयं, अठ समयेहि एकिकूण जावेक्क समयंतं ॥१२॥ थेवेए पुवे
ए, नपुत्तए सिस्समाण परित्त्खा, सिद्धाण सवाण, अठविइ गाएच सिद्धाण ॥
॥१३॥ अवगाहणाय तेसि, उक्कोसा मस्सिमा जहन्नाय, नामाइ चउव्हपिडु,
सात्तय जिणनाह पडिमाण ॥१४॥ उवगरणाण सखा, जिणाण अविराण
साड्ढणीण च, जिण कप्पिआण सखा, उक्किठ एक वसहीण ॥१५॥ ठत्तीस सू
रिणा, विणओ बावन्न जेअ पडिनिन्नो, चरण करण जया, विज्जा चरण गम
ण सत्ती ॥१६॥ परिहार विसुद्धि अहा, लंदानिज्जा मयाण अडयाजा, पण
वीत्त जावणाओ, सुहाय असुहाय पण वीत्तं ॥१७॥ सखा महवयाण, किइ क
म्माणय दिणे तया खित्ते; चारित्ताणं संखा, त्रियकप्पो अत्रियकप्पोय ॥१८॥ चेइय
पुढय दमय, तण चम्म डुसाइ पच पत्तेयं, पच अवगगह जेया, परीसहा ममजीत्त
त्त ॥१९॥ दस गाण बुवढेओ, खवगस्तेढोअ उवसमस्तेढो, थंमिद्धाण सह
स्तो, अहिओ चउसहिय बीत्ताए ॥२०॥ पुवाण नामाइ, पयसखा सज्जुआइ
चउदसवि, निग्गया समणाविय, पत्तेय पच पचेव ॥२१॥ गाते सणाण पण
गं, पिमे पाणेय एसणा सत्त, निस्का यरिया वीही, पु मग्ग पाय ठित्ताइ ॥२२॥
सामायारीओह, मि पय विनागमि तहय दसहाओ, निग्गयत्त जीव, स्त पच वारा
उ नववासे ॥२३॥ साड्ढ विहार सरूव, अप्पनिबद्धोय सोविहे यद्धो, जाया जा
या कप्पो, परिववणु चार करणदिसी ॥२४॥ अछारस पुरिसेसु, बीत्त इड्डीसु दस

नपुंसेसु; पद्मावणा अणरिहा, तद्विगलंगस्सरूवाइं. ॥ ३५ ॥ जंमुन्नजईकप्पं, वठं
 सेज्जाय रस्सपिंमोय; जेत्तिय सुत्तेसम्मं, जह निग्गंथा विचउगइआ. ॥ ३६ ॥ खि
 ते मग्गे काले, तद्दा पमाणे अईय मक्कप्पं, उह मुह सेज्ज चउक्कं, तेरस किरियाण
 वाणाइं. ॥ ३७ ॥ एगम्मि बहु नवे सुअ, आगरिसा चउविहेवि सामइए; सीलं
 गाणछारस, हस्सं नय सत्तगं चेव. ॥ ३८ ॥ वड्ढग्गहणविहाणं, ववहारा पंच
 तह अहा जायं; निसि जागरणम्मि विही, आलोअण दोयगन्नेसा. ॥ ३९ ॥ गुरु पमु
 हाणं कीरइ, असुअसुअेहि जे तिअं कालं; उवहीधोअणकालो, नोअण जायाव
 सहिसुदि. ॥ ४० ॥ संजेहणा डुवाजस, वरिसे वसहेण वसहि संगहणं; उस
 णिस्सफासु अस्सवि, जलस्स सच्चित्तया कालो. ॥ ४१ ॥ तेरहीओ तिरिया, ए
 माणवीओ नराण देवीओ; देवाण जग्गुणाओ, जित्ति अ मत्तेण अहिआओ. ॥
 ॥ ४२ ॥ अत्तेरयाण दसगं, चउरो नासाउ वयण सोलसगं; मासाण पंच जेया,
 जेया वरिसाण पंचेव. ॥ ४३ ॥ लोग्गस्सरूव सन्ना, उ तित्ति चउरोव दसव पनर
 सवा; तह सत्तसठ लरकण, जेअ विसुअंच सम्मत्तं. ॥ ४४ ॥ एग विह डुविह
 तिविहं, चउहा पंचविह दसविहं सम्मं; दवाइ कारगाई, उवसम नएहि वासम्मं.
 ॥ ४५ ॥ कुल कोडीणं संखा, जीवाणं जोणि लरक चुलसीइ; तिकाजाई वित्त, उ
 विवरणं सड्डि पडिमाओ. ॥ ४६ ॥ धन्नाण मबीअत्तं, खेत्ताईआण तह अचित्तत्तं;
 धन्नाई चोवीसं, मरणं सत्तरस जेयंच. ॥ ४७ ॥ पलिओवम अयर वस, पिणी
 ए उवसपिणीण विसरूवं; दवे खेत्ते काले, नावे पोगाल परिअट्टो. ॥ ४८ ॥ पन्नरस
 कम्मजूमी, अकम्म जूमी उ तीस अठमया; दोन्निसया तेआला, जेया पाणा इ
 वायस्स. ॥ ४९ ॥ परिणामाणं अछोत्तरसय वंजंच अछदस जेअं; कामाण
 चउवीसा, दस पाणा दस य कप्पडुमा. ॥ ५० ॥ नरया नेरइआणं, आ
 वासा वेयणाउ तणुमाणं; उप्पत्ति नास विरहो, जेसावाहे परम अहिमा
 य ॥ ५१ ॥ नरउ वट्ठाणल, दिसंजवो तेसु जेसि उववाउ; संखाउ पक्क
 ताणं, तहायउ वट्ठमाणणं ॥ ५२ ॥ कायविइ नवविइउ, एगिंदिय विग
 ल सन्नि जीवाणं; तणुमानमेसि इंदिय, सरूव विसयाय जेसाउ ॥ ५३ ॥ एआणं
 जड गई, जत्तोठाणेहिं आगईएसिं; उप्पत्ति मरण विरहो, जायंत मरंत संखाय
 ॥ ५४ ॥ नवणवइ वाणमंतर, जोइसिअ विमाणवास देवाणं; विइ नवण देहमा
 णं, जेसाउ उहि नाणंच ॥ ५५ ॥ उप्पत्तीए तडुवट्ठणाइ विरहो इमाण संखाय; ज
 म्मियएयाणगई, जत्तो वाआगईएसिं ॥ ५६ ॥ विरहो सिदि गईए, जीवाणाहारगा

हण कसासा, तिन्नि सया तेसरी, पासंमिण्ठयपमाया ४४ नरहाहि वा हलहरा,
रहिणो पडिवासु देवरायाणा, रयणाइ चउदस नव, निहिउं तह जीव संखाउं ४८
कम्माइ अछतेसि, उत्तर पयडीण अछवन्न सयं, बंधोदयाणुदीरण, सत्ताणय किं
पिहु सरूव ॥ ४९ ॥ कम्मविई सावाहा वायालीसाय पुन्न पयडीउं, वासीइ पाव प
चमी उंनाव ठकस पमिजेय ॥ ५० ॥ जीवाण अजीवाणय, गुणाण तह मग्ग
णाण पत्तेयं, चउदसग उवउंगा, वारस जोगाय पन्नरस ॥ ५१ ॥ परलोअगई गु
णाण, एणु तहताण काल परिमाण, नरय तिरि नर सुराण, उक्कोस विउवणाका
लो ॥ ५२ ॥ सत्तसमुग्घाया ठप्पक्कत्तिउं अणहारया चउरो, सत्तनयछाणाइ, ठप्पासा
अप्पसत्ताउं ॥ ५३ ॥ जगागिहिब्याण, अन्नरस पावठाण गाइपि, मुणि गुण स
त्तावीसा, इगवीसा सावय गुणाण ५४ तेरिहीणुक्किञ्च, गप्पच्छिं तहय सामणुस्ती
ण, गप्पस्तय काय विई, गप्पविई जीव आहारो ॥ ५५ ॥ रिहु रुहिर सुक्क जोए,
तेत्तिअ कालेण गप्प सज्जुं, जेति अपुत्ता गप्पे, जेत्ति अ पिअरोअ पुत्तस्त ॥ ५६ ॥
महिला गप्प अजोगा, जेत्ति अ कालेण अवीअउ पुरिसो, सुक्काईण सरिीर, छिया
ण सत्ताण परिमाण ॥ ५७ ॥ समत्ताई पुत्तम, गुणाणलाहत रज मुक्कोस, न जहति मा
णु सत्तं, सत्ता जेणत रूवट्टा ॥ ५८ ॥ पुवंग परीमाण, माण पुव्वस्त जवण सिद्धमाण,
वस्तेह आय अगुज, पमाण अंगुज पमाणाई ॥ ५९ ॥ तम कायसरूवमण, -
तठक्क अछगं निमित्ताण, माणुम्माण पमाण, अन्नरस नक्क जोक्काई ॥ ६० ॥
ठछाण बुद्धिहाणी, अवहरिउं जाइ नेव तीरति, अंतर दीवा जीवा, जीवाण अप्प
बहुअंच ॥ ६१ ॥ संखानिस्तेस जुग, - प्पहाण सूरिण वीर जिणतिहे, वस्त
प्पिणि अंतिमजिण, तिष्ठ अविहेय माणच ॥ ६२ ॥ देवाणप्प वियारो, सरूव म
छएह कएहराईण, सक्कायस्त अकरण, नदीस्तर दीव विइ जवण ॥ ६३ ॥ लक्ष्मीउं
तव पाया, ल कलस आहारगस्त रूवच, वेसा अणारिया आ, - रिया य सिद्धे ग
तीस गुणा ॥ ६४ ॥ समय समुद्धरियाण, आसत्थ समत्तिमेति दाराण, नामुक्किञ्च
ण पुवा, तंगिसय विअरणा नेआ ॥ ६५ ॥

अर्थ - आ प्रथमा आरजथी अत पर्यंत बया दारोना जावनो उद्धार सिद्धातो
माथी कखो ठे ते उपर कहेजा दारोना नामोत्कीर्त्तन पूर्वकज तेमा विषयविषे
पण विचारणा जाणवी ॥ ६५ ॥

एवो रीते सर्व दारोना नाम कहा पठी अनुक्रमे दारवखाणतां प्रथम चैत्यव
दन दारनु वर्णन करे ठे - आ प्रथ उपर सस्सुत नापामा टीका कर्त्ताए शास्त्रां

तरनी संमतथी चैत्यवंदना द्वारने विपे (१९७) स्थानकनी जणावतारी त्रण
गाथाउं कहेठे:- आर्या:- “सोलस पुण आगारा, दोसाए गूणवीस उम्सगगे; त
त्रिय निमित्त हुंतिअ, पंचेवयहेयवो जणिया ॥१॥ अहिगारा पुणवारस, दंभापंचे
व हुंति नायवा; तिन्नेव वंदिणिज्जा, शुइउं पुण हुंति चत्तारि ॥२॥ तिन्नि निसीहीए
मा, इ तीस तह संपयाउ सत्तणउं; चियवंदणंमि नेयं, सत्तण उरसयंतु वाणाणं ॥३॥
अगणीउं ठिदिस्सवि, बोही खोहाइ दीहमक्कोय; इय एव माइएहिं. अस्सगो दु
ज्जा उस्सगो. ” ॥ ४ ॥ एमां चोथी गाथा पूर्वे कोई प्राकृत व्याख्या कर्ताए ना
खी जणाय ठे. तेथी अमे पण आंदी जई लीधीठे.

हवे सूत्र कारक कहेठे:-मूल आर्या:-तिन्नि निसीहिय तिन्निय, पयाहिणा ति
न्नि चेवय पणामा; तिविहा पूयाय तहा, अवउतिय जावणं चेव. ॥६६॥ तिदि
सिनिरिक्खण विरई, तिविहं नूमी पमज्जाणं चेव; वज्जाइ तिअं मुद्धा, तिअं च ति
विहं च पणिहाणं; ६७ ॥ इय दह तिय संयुत्तं, वंदणयंजोजिणाण तिक्काजं; कु
णइनरो उवजुत्तो, सो पावइ निज्जरं विउलं ॥६८॥ अर्थ:-दश प्रकारनी त्रिक चमे
चैत्यवंदन करवुं; ते दर्शावे ठे:-जे निपेधे करी नीपनी ते नेपेधिका कहिये तेमां प्रथम
काया, वचन, अने मनना अनुक्रमे करी जे घर संबंधी व्यापार थाएते तेनां निपेध
करवो. इत्यादि निपेधिकात्रिक आगल कहेसे बीजी प्रदक्षिणा त्रिक एटले ज्ञान, द
र्शन, अने चारित्रनी आराधना रूप अनुक्रमे चेतने दक्षिण दिशावी त्रण प्रद
क्षिणा करवी. त्रीजी प्रणाम त्रिक, एटले जिन प्रतिमाने सन्मुख थावी जक्तिने
अतिशय करी नूमि उपर त्रण वार माथुं टेकीने नमस्कार करवो. चोथी पूजा
त्रिकनो प्रकार “ पुष्करय ” इत्यादि आगल कहेसे पांचमी अवस्थात्रिक ते “ अवउ
तिअ होइ ठउमठ ” इत्यादिक वाक्ये करी ग्रंथकर्ता आगल कहेसे. ठी त्रिदिशा निरख
एवर्ज्य त्रिक एटले चैत्यवंदन समये जे दिशामां जिन प्रतिमां होय ते दिशाएज निर
खवुं; अर्थात् प्रतिमा सांवे जोवुं, बाकीनी त्रण दिशा कोरे नजर करवी नही. बालबोध
व्याख्या कर्ता लखें ठे के कायाए करी बे हाथ जोमी मस्तके लगाडी, मने एकांत जगवं
त नेध्यावतो वचने करी मधुर वाणीवडे परमेश्वरना गुण स्तवतो जे दिशिए प्रतिमां
होय ते दिशिए जोवुं बाकीनी त्रण दिशि सन्मुख जोवुं नही. जो बीजी दिशा तर
फ जोइए तो चैत्यवंदनाने अनादर थाय. सातमी नूमि प्रमार्जन त्रिक एटले चै
त्यवंदन करनाराए जीवयत्तने अर्थे सम्यक् प्रकारे दृष्टिवडे जोईने जो गृहस्थ हो
य तो वस्त्रांचले करी अने साधू होय तो रजोहरणे करी त्रण वार नूमिका प्रमा

જન કરવું “આત્મી વન્નાઽતિશ્ચંવન્નઞ્ચા” ઇત્યાદિ નવમી “સુદાઽતિયં જિણસુદ્ધ” ઇત્યાદિવડે જાણી લેવું. એટલે આત્મી વર્ણત્રિક્, નવમી મુદ્રાત્રિક્ એ ત્રિકોના અર્થે આગલ કહેવાશે તેથી અત્રે લખ્યા નથી. અને દશમી પ્રણિવાન ત્રિક્ પણ “કાયમણા” ઇત્યાદિ ગાથાવડે આગલ આવશે માટે આ ઠેકાણે વિસ્તાર કહ્યો નથી. એવી રીતે ઊક્ત દશ ત્રિક્ વડેજ પુરુષ પ્રજાત મધ્યાન્હ અને સધ્યા સમયે સાવધાન ચિત્તથી શ્રી વીતરાગ જગવાનનું વદન કરે, તે સમસ્ત કર્મનો ક્ષય કરવા વાલી અને મોહરૂપી લક્ષ્મીને દેવાવાલી વિસ્તીર્ણ નિર્જેરાને પામે ॥ ૬૮ ॥

અવતરણ - ઉપર કહેલી તિન્નિનિસહી પ્રમુખ દશ ત્રિકું વિસ્તારથી વર્ણન કરેલે મૂલ - ઘર જિણહર જિણપૂઆ, વાવારચ્ચાયઽ નિસીહ તિગ, પુપ્ફસ્કય હુણ્હિ, તિવિહા પૂયા મુણેયઞ્ચા ॥ ૬૯ ॥

અર્થ - ગૃહસ્થ સંબંધી જે જે સાવચ વ્યાપાર છે તે સરવેનો ત્યાગ કરવો તેને પ્રથમ નિપેધ કહેવું, એટલે ચૈત્યવદન કરવા જતા જિનાલયની પાયરી ઉપર પગ મૂકતાજ પોતાના ઘર સંબંધી અથવા ધર્મા વ્યવહાર સંબંધી સર્વ વ્યાપારને તજી દેવું. અર્થાત્ તેનો નિપેધ કરવો બીજી જિનગૃહ સંબંધી જે જે પાપાણ તથા કાષ્ટ પ્રમુખ ઘડાવવારૂપ સાવચ વ્યાપાર થતો હોય તે સરવેનો ત્યાગ કરવો તેને બીજો નિપેધ કહેવો. એટલે જિનગૃહમાં પ્રવેશ થયા પછી શ્રી જિનની સન્મુખ સ્થિત થતા તે જિનગૃહ સવધી સમારવા વગેરે વ્યાપારનો નિપેધ કરવો અને શ્રી જિનેશ્વરની પૂજા કરતી વખતે ફૂલ, ફળ, જલ દીપક ઇત્યાદિ પૂજાની સામગ્રી જે જે લીધી કરી હોય તે પૂજા થઈ રહ્યા પછી ચૈત્યવદન કરવાના સમયે તે સાવચ વ્યાપાર જાણીને સરવે તજી દેવું અર્થાત્ તેનો નિપેધ કરવો તેને ત્રીજો નિપેધ કહે છે. બીજી પ્રદક્ષિણા તથા ત્રીજી પ્રણામ ત્રિકું લક્ષણ આગલ કહ્યું છે. ચોથી પૂજા ત્રિકું બ્યાલ્યાન આગત્ત કહ્યું નથી માટે તે કહે છે - પૂજા ત્રણ પ્રકારની કહી છે તેમાં પહેલી વિવિધ વર્ણના મહાસુગંધવાળા ફૂલો વડે પૂજા કરવી કહી છે તે બીજી શાલી તંડુલાદિકવડે પૂજા કહી છે તે અને ત્રીજો સ્તુતિરૂપ પૂજા, એટલે જેમાં લોકોત્તર સંજ્ઞીત તીર્થકરના ગુણોની અને સર્વેગની ઉપજાવનારી સ્તુતિ હોય. ઇહા ગાથામાં “પુપ્ફાદિ” પ્રમુખના ઉપલક્ષણ વડે બીજા ઠેકાણે કહેલી શ્રી જગવતની પૂજા વિધિને વિષે મહા મનોહર રત્ન, સુવર્ણ, મુક્તા નરણાદિક અલંકારો અને નાના પ્રકારના વસ્ત્ર પેહેરાવવાનું કહ્યું છે તે આદી પળજાણી લેવું અને શ્રી જિનેશ્વર આગલ સરસવ, તથા ચોરવા પ્રમુખે કરી આવ માગલિક

लखवां पढी प्रधान जल मंगल दीप, दधि, घृत, प्रमुख पदार्थोने श्री जगवंतना जालनेविषे ढोववुं. गोरोचन तथा कस्तूरिकादिक वडे तिलक करवुं. ए प्रमाणे श्री जगवंतनी पूजा करीने इरिआ वही पमिकमवा पूर्वक शक्रस्तवादिक दंमके चैत्य वंदना करीनेजे उत्तम कवि विरचित, गंजीर अर्थ सहित, विविध वर्ण युक्त, संवेग उत्पन्न करनार, अने जेमां पोताना पापनुं वर्णन करेजुं होय इत्यादिक गुणवाला उत्तम स्तोत्र वरुं गुणोत्कीर्तन करवुं. इत्यादिक प्रकारे त्रिविध पूजा कही ठे तेना उपलक्षणवडे सर्व जनने आनंदने करवावाली श्रीअरिहंतनी अष्ट प्रकारनी पूजा पण जाणी लेवी. ते विषे आ एक गाथा कही ठे:- “वरधूयगंध चोख स्कएहि कुसमेहिं पवर दीवेहिं; नेवळा फल जलेहिं, जिणपूआ अछहा जणिया.” ॥६॥

हवे गाथाना पूर्वार्ध वडे पांचमी अवस्था त्रिकनुं वर्णन करे ठे:- मूल आ र्या:- होइ ठउमळ केवलि, सिद्धतेहिं जिणे अवल तिगं; अर्थ:- ठअस्यावस्था कैवल्यावस्था, तथा सिद्धावस्था ए त्रण अवस्था चैत्यवंदन करवाना समये जा ववी, ठवी त्रिदिशा निरखण वर्ज्य त्रिक, सातमी जूमि प्रमार्जन त्रिक ए वे त्रिक नो अर्थ पूर्वे कह्यो ठे साटे आ ठेकाणे लख्यो नथी.

गाथाना उत्तरार्धवडे आठमी वर्णादित्रिक कहेठे:- मूल आर्या:- वन्नडा लंवनउं, वन्नाइ तियं वियाणिळा. ॥ ७० ॥ अर्थ:- अकार तथा ककारादि अह् रोना श्लोकप्रमुखनो उच्चार करियें ते वर्णालंबन कहिये अने अर्थ यकी कहियें ते अर्थालंबन कहियें तथा सूत्र अने अर्थ वेदुयकी उच्चरिये ते आलंबनालंबन कहियें अर्थात् श्री जगवंत संबंधी गुणानुवाद सहित आलंबने करी जगवंतनी प्रतिमाने जोवुं. ए रीते त्रण बोलेकरी वर्णादित्रिक जाणवी. ॥ ७० ॥ हवे नवमी मुडा त्रिक अने दशमी प्रणिधान त्रिक एक गाथावडे कहे ठे:-

मूल आर्या:- जिण मुद जोग मुदा, मुत्ता सुत्तीय तिन्नि मुदाउं; कायमणो वयणनिरो, हणंच तिविहंच पणिहाणं पावांतरे, हणंच पणिहाण तियमेयं ॥७१॥ अर्थ ॥ एक जिण मुडा, बीजी योगमुडा बीजी मुक्तासुक्ति मुडा; ए त्रण मुडा नां नाम मात्र आ गाथामांना पूर्वार्धमां कहेलां ठे एनां अर्थ आगल कहेरो. अने प्रणिधान त्रिकनो अर्थ अत्रेज कहेठे:- शरीरना अगुन व्यापारने रोकने गुन व्यापार करवो एटले काय महा सुसंव्रतपणे कर कमल जोडीने मननेविषे अचिंत्य चिंतामणि श्री जगवंतने स्थापी मुखे करी मधुर वचन वडे स्तवन करवुं ए त्रिविध प्रणिधान जाणवो. ॥ ७१ ॥

અવતરણ - હવે જે મુઢાવડે જે કરતુ તે કહે છે - મૂલ - પચગો પણિવાટ, યુય પાઠો હોઈ જોગ મુઢાવ, વંદણ જિણ મુઢાવ, પણિદાણ મુત્ત સુત્તી ॥ ૭૨ ॥
અર્થ ॥ સૂત્રમા પ્રણિપાત પચાગ કહ્યું છે તે પ્રણિપાત પચાગમુઢાવ જાણવો સુત્તિ પાઠ તે યોગ મુઢાવ થાએ “અરિહત્ત ચેઈયાણ” ઇત્યાદિ ચેલ્યવદના જિનમુઢાવડે થાય છે અને “પ્રણિધાનતે જયવીરાય” મુક્તાસુક્તિ મુઢાવે થાય છે ॥ ૭૩ ॥

અવતરણ - પચાગ પ્રણિપાત કરવાનો પ્રકાર કહે છે - મૂલ - દો જાણૂ ડુન્નિ કરા, પચમગં હોઈ ઉત્તમગં તુ, સમ સંપણિવાઓ, નેઉ પચગ પણિવાઓ ॥ ૭૩ ॥ અર્થ - બે જાનુ એલે ઘુરણો બે કર એલે હાથ એ ચાર અંગ થયા અને પાંચમો ઉત્તમાગ એલે મસ્તક એ પાંચે અંગ સમકે ૦ રૂઢીરીતે ધૃત્યવીને લગાડી નમસ્કાર કરવો યદ્યપિ ઇહા સૂત્રમા જૂમીએ લગાડવાનું કહ્યું નથી તથાપિ પરપરા સપ્રવાયથી અંગીકાર કરી લેવું, પ્રકર્ષે કરી શ્રીજગત્ત આગલ પ્રપત્તન એલે નમન કરવું તેને સંપ્રણિપાત જાણવો. એવી રીતે પચાગ પ્રણિપાતનો પ્રકાર કહ્યો ॥ ૭૩ ॥

અવતરણ - મુઢાવ કરવાનો પ્રકાર કથન કરે છે - મૂલ - અન્નોનતર અંગુલિ, કોસાગારેહિ ઘોહિ હુઢેહિ, પિટોવરિ કુપ્પરિસિ, ઊંદેહિ તહ જોગ મુઢવિ ॥ ૭૪ ॥
અર્થ - બે હાથની ઘોઝો આગલીઓ માહોમાહે ઘાલીને કમલના મોમાની પઠે આકાર કરવો પઠી પેટ ઉપર બેઠુ ઝુજાની કોણીઝટેકવી રાખવી એમ કરતા યોગમુઢાવ થાય

મૂલ - ચત્તારિ અંગુલાઈ, પુરઓ ઝણાઈ જઙ્ગ પઞ્ચિમઓ; પાયાણ વસ્ત્ર ગ્ગો, એસા પુણ હોઈ જિણમુઢા ॥ ૭૫ ॥ અર્થ - બે પગે સરસા ઝંજા રહીને પગ વચ્ચે ચાર આગલા જેટલો અંતર રાખવો તેમાં પળ પેનીઓ વચ્ચે ચાર આગલથી પળ કાઢક ઓઠો અંતર રાખીને કાઠસગ્ગ કરિયે તે જિનમુઢા કહે છે ॥ ૭૫ ॥

મૂલ - મુક્તાસુત્તી મુઢા, જઙ્ગ સમા દોવિ ગણિયા હઙ્ગ, તે પુણ નિમાલ દેસે, લગ્ગા અન્ને અલગ્ગા ॥ ૭૬ ॥ અર્થ - બેહુ હાથ જેલા કરી જાલી રાખવા પળ હથેલીને હથેલી લગાડવી નહીં માત્ર આગલીઓના ઉપરના જાગ અને હથેલીઓ નો યડનો જાગ એક બીજાની સાથે જાગી રેહવો જોઈએ જોડેલા હાથોની વચ્ચે થોડીક પોકલ જાગ રાખવી એવી રીતે ઝલ્લાસ સહિત ગર્નિતપણે મુઢા કરીને તે લલાટને લગાડવી કેટલાએક ગ્રંથકર્તાઓ કહે છે કે, તે મુઢા કરીને નલાડ ની સાથે જે આકાશ પ્રવેશે રહ્યા થકા હાથ આંખે દેવાય ત્યાં રાખિયે એલે લલાટ અને તે મુઢાવચ્ચે અવકાશ રેહેવો જોઈએ અને મુક્તાસુક્તિ મુઢા કહે છે ॥ ૭૬ ॥

અવતરણ - ચેલ્યવદના કરવાના સમયે વદન કરનારાં કિયે ટેકાણે ઝંજા રહી

ને વંદના કરવી તે અવગ્રહપૂર્વક કહેઠે:-મૂલ:-દાહિણ વામંગ વિઠ, નર નારિણા
 નિવંદણ દેવે; ઝક્કિઠ સઠિ હાતુ, ગ્ગહે જહ્નણ કર નવગે. ॥ ૭૭ ॥ અર્થ:- ચૈ
 ત્યવંદન કર્ત્તા દક્ષિણ એટલે જમણી બાજુએ પુરુષોનો સમૂહ રહ્યો થકો દેવ વાંદે
 અને વામ એટલે માલી બાજુએ સ્ત્રીઓનો સમૂહ રહ્યો થકો દેવ વાંદે. ત્યાં ઝક્કિઠો
 સાથે હાથનો અવગ્રહ એટલે અંતર અને જવન્ય નવ હાથનો અંતર તીર્થકરથી હોવો
 જોડે, એ બન્ને અંતરના વચ્ચેનો જે અંતર તેને મધ્યમ અવગ્રહ કહિયે. ॥ ૭૭ ॥

અવતરણ:- નમસ્કારાદિકની સંપદા એટલે વિશ્રામ લેવાનાસ્થાનકની સંખ્યા
 કહેઠે:- મૂલ:- અઠઠ નવઠય અઠવીસ સોલ સય વીસ વીસામા; મંગલ ઈરિયા
 વહિયા, સક્કહય પમુહ દંમેસુ ॥ ૭૮ ॥ અર્થ:- આ ઠેકાણે અનુક્રમે કરી મંગલ
 રૂપ નવકારનેવિપે આઠ સંપદા, ઈરિયા વહિયાનેવિપે આઠ સંપદા શક્તસ્તવનેવિપે
 નવ સંપદા, અરિહંત ચેડ્યાણંનેવિપે આઠ સંપદા, ચોવીસઠાનેવિપે અઠાવીશ સંપ
 દા, પુષ્કર વરદીનેવિપે શોલ સંપદા, અને સિદ્ધાણં બુદ્ધાણંનેવિપે વીશ સંપદા એટ
 લા વીસામાના સ્થાનક એ દંમકોમાં જાણવા. ॥ ૭૮ ॥

અવતરણ:- સરવે સંપદાઓની સંખ્યા કહે ઠે:- મૂલ:- પંચ પરમેષ્ઠિ મંતે, પા
 પા સત્ત સંપયા કમસો; પજંત સત્તર સરકર, પરિમાણા અઠમી જણિયા. ॥ ૭૯ ॥
 અર્થ:- પંચ પરમેષ્ઠી મંત્રનેવિપે પ્રત્યેક પદને અંતે સંપદા કહી ઠે, એવા અનુક્રમે
 સાત પદની સાત સંપદાઓ થાએ અને ઠેલી અઠમી સંપદા સત્તર અક્ષર પ્રમાણ
 પ્રવચન પ્રરૂપક જગવંતે કહી ઠે. કોડક આચાર્ય એમ કહેઠે કે પદમં હવડ મં
 ગલં એ નવ અક્ષરની આઠમી સંપદા અને એ સો પંચ નમુકારો સઘ પાવપ્પણાસ
 ણો એ બે પદની ઠલી સંપદા જાણવી. ॥ ૭૯ ॥

અવતરણ:- ઈરિયા વહી પ્રમુખની સંપદાના ધુરિયા કહે ઠે:- મૂલ:- ઇહ
 ગમ પાણ ઓસા, જે મે એગિંદિ અજિહયા તસ્સ; ઈરિયા વીસામેસું, પદમ પયા હુંતિ
 નાયવા ॥ ૮૦ ॥ અર્થ:- પહેલી “ઇહામિ પઢિક્કમિઠં” બીજી ઈરિયા વહિયાએ
 ત્રીજી ગમણાગમણ ચોથી પાણક્કમણે પાંચમી જેમેજીવાવિરાહિયા ઠલી એગેંદિયા
 સાતમી અજિહયા આઠમી તસ્સઝત્તરિકરણેણં ઇહાં “ઠામિકાઝસગ્ગં” એ પદ શુ
 થી ઈરિયાવહીનું સૂત્ર ઠે, એ સૂત્રમાં સર્વ મલીને બત્રીશ પદ ઠે અને આઠ સંપદા ઠે.
 ‘ઠામિકાઝસગ્ગં’ પાઠલ કહ્યો તેમાટે કાઝસગ્ગ દંમક કહિયે ॥ ૮૦ ॥

મૂલ:- અરિહં આગ્ગ પુરિસો, લોગો જય ધમ્મ અપ્પ જિણ સઘા; સ
 ક્કહય સંપયાણ, પદમુલ્લિંગણ પયા નેયા. ॥ ૮૧ ॥ અર્થ:- “નમોભૂણં” એ પ

હેલા પદ વડે વદના કરનારાને ક્રિયાનુ કહેનારપણું જણાવ્યું. અને અરહંતાણ જગવતાણ ” એ વે પદોવડે જગવતનેવિપે સ્તોતવ્ય કરવાની યોગ્યતા જણાવી એ ત્રણે પદોની એક સંપદા થઈ “આદિગર” ઇત્યાદિ જે ત્રણ પદ છે તે સ્તુતિપર છે માટે સ્તોતવ્ય જાણવા, અને તેની વીજી સપદા સમજવી. એને સાધારણસાધારણરૂપ સપદા કહે છે જે કારણ માટે તીર્થકર સ્વયંસંબુદ્ધ અને આદિકરણશીલ છે તે કારણ માટે તે સ્તુતિ કરવાને યોગ્ય છે એવું આ સપદાથી સિદ્ધ થાય છે “પુરુ પોત્તમાણ” ઇત્યાદિ જે ચાર પદ છે તેમા જિનની સ્તુતિ હોવાથી તેની સ્તોતવ્ય સંપદા થાય છે. એજ અસાધારણગુણરૂપ હેતુ સંપદા થાય છે તે હેતુ દર્શાવે છે - સિદ્ધ, પુનરીક દટલે કમલ, અને ગવહસ્તિ એ ત્રણેના ધર્મને જોગવવાથીપુરુષોત્તમ કહેવાય છે તેથી સ્તોતવ્યપણાની ઉત્પત્તિ સિદ્ધ થાય છે “લોગ” ઇત્યાદિ પાચ પદની ચોથી સંપદા થાય છે એમા સામાન્યપણે સ્તુતિ કહી છે, ને એથી સર્વ જનો પર ઉપકારીપણુ સિદ્ધ થાય છે, તેને લીધે એને ઉપયોગ સપદા કહે છે વલી એમાં જ લોકોત્તમાદિ વિશેષણ કહ્યા છે તેથી પરાર્થત્વપણે જણાવ્યું છે “અનય” ઇત્યાદિ પાચ પદની પાચમી સંપદા થાય છે એમા પૂર્વોક્ત ઉપયોગ સપદાને હેતુ સપદાપણુંજણાવ્યું છે કેમકે, અનય દાનાદિ પદે કરી પરના અર્થિની સિદ્ધિનું પ્રતિ પાઠન હોવાથી એને ઉપયોગ હેતુ સપદા કહે છે “ધમ્મદયાણ” ઇત્યાદિ પાચ પદની ઊઠી સંપદા થાય છે એમાં ધર્મ દાયકાદિક વિશેષણે કરીજ સ્તુતિ કરી છે, એ સંપદાનેવિપે ઉપયોગ હોય તેથી એને વિશેષે ઉપયોગ સંપદા કહે છે. “અ પ્પમિહ્ય” એ પદની સાતમી સંપદા થાય છે એમા શ્રીઅરિહત જગવતને અપ્રતિ હત વર જ્ઞાન દર્શન ધર વ્યાવૃત્ત ટ્ઢ્યસ્થ પ્રમુખતાવડે સ્તુતિ કરી છે, ને સ્તુતિ કરનાર પણ તેવોજ થાય તેથી એને સકારણ સ્વરૂપ સપદા કહે છે “જણાણ” ઇત્યાદિ ચાર પદે કરી આઠમી સપદા થાય છે એમા પોતાની પઠે વીજા જનોને ફલનુક રવા પણું અર્થવડે દર્શાવ્યું છે કેમકે, એ પદનો અર્થ એવોજ છે, તેથી એને આત્મતુ વ્ય પરફલ કર્તવ્ય સપદા કહે છે “સત્તન્નૂણ ઇત્યાદિથી જિઅનયાણ” પર્યંત નવ મી સંપદા થાય છે એમા પ્રધાન ગુણનો અપરિહ્ય થકી પ્રધાન ફલની પ્રાપ્તેકરી અર્થ રહેલો છે, અને જે સર્વજ્ઞ સર્વ દર્શી છે, તેનેજ શિવ અચલાદિ સ્થાનકની પ્રાપ્તે જિત જય પણાનો અંગીકાર હોય તેથી એને અનય ફલ સપદા કહે છે એ સપદાયે કરી શકેડ શ્રીજિનવરના જન્માદિકને વિપે સ્તવે તેથી એ શકસ્તવ કહેવા ય છે, તેનેવિપે જે સપદા છે તેના એ ઊલ્લિગન ચિતારવાના પદ જાણવા इहां જે

अश्वा सिद्धा,, इत्यादि गाथा महाश्रुत धरे शक्र स्तवना अंतमां कही ते तेथी अवश्य कहेवी जोये. एविषे केटलाएक कहेठे के, उवाइ प्रमुखने विषे “जियन याण,” बुद्धीज कह्युं ठे. तेथी अमे पण एटलुंज कहेगुं. पण नवुं अमाराथी कहेवासे नही. एवा कुबोधवडे थयाठे ग्रसित चित्त जेमना, तेउ नाना प्रकारनी नवी नवी अनेक कल्पनाउ कखा करे ठे, ते सर्व व्यर्थ ठे. केमके पूर्वे जे असठ अननिमानी गीतार्थ थया ते जे पढ़ने स्वीकारी गया ठे, ते पढ़ने आपणे पण अंगीकार करवो जोये. माटे ए गाथा अवश्य कहेवी जोये. ॥ ७१ ॥

अवतरणः— “अरिहंत चेश्याणं” एनी संपदा कहे ठेः— मूलः— अरिहं वंदण सिद्धा, अन्नबु सुहूम एवजा ताव; अरिहंत चेश्य पए, विस्सामाणं पया नेया. ॥ ७२ ॥ अर्थः— “अरिहंत चेश्याणं, ए वे पदनी पहेली संपदा, “वंदणवत्ति आए” ए ठ पदनी बीजी संपदा, “सवल्लोए” ए सात पदनी त्रीजी संपदा “अन्नबुससिएणं, ए नव पदनी चौथी संपदा, “सुहुमेहिं अंग” ए त्रण पदनी पांचमी संपदा, “एवमाइहिं” ए ठ पदनी ठठी संपदा, “जाव अरिहंताणं” ए चार पदनी सातमी संपदा अने “ताव कायं” ए ठ पदनी आठमी संपदा जाणवी. ए सूत्रमां सर्व मली आठ संपदाना तेतालीस पद ठे. ॥ ७२ ॥

मूलः— अष्टावीसा सोलस, बीसाय जहक्कमेण निदिछा; नाम जिण ठवणा इंसुं, बीसामाणाय माणेण. ॥ ७३ ॥ अर्थः— लोगस्स उज्जोयगरेमां अठवीस संपदा, अने अठवीस पद पुष्करवरदीपमां शोलपद अने (संपदा) पण सोल जाणवी अने सिद्धाणं बुद्धाणंमां बीस पद अथवा संपदा कही ठे; एवा अनुक्रमे ना मर्हत तथा स्थापना र्हतनेविषे विश्राम पद प्रमाण संपदा जाणी लेवी. ॥ ७३ ॥

अवतरणः— हवे बार अधिकार कहे ठेः— मूलः— डुत्तेगं डुत्तिडुगं, पंचेव कमे ए हुंति अहिगारा; सक्कडयाइ सुइहं, थोय विसेस विसयाउं. ॥ ७४ ॥ अर्थः— पहेले शक्रस्तव दंढके वे, अधिकार बीजे चैत्यस्तव दंढके एक, अधिकार अने त्रीजे नामस्तव दंढके वे; अधिकार चौथे श्रुतस्तव दंढके वे अधिकार पांचमां सिद्धस्तव दंढके पांच अधिकार एवी रीते बार अधिकार निश्चै क्रमेकरी शक्रस्तव प्रमुख दंढकोनेविषे स्तवन करवा योग्य विशेष विषयक कहाठे. ॥ ७४ ॥

हवे बार अधिकारना धुरियां कहेठेः— मूलः— पढमं नमोत्तु जेअश्यसिद्ध अरिहंत चेश्याणंति; लोगस्स सब लोए पुस्कर तम तिमिर सिद्धाणं. ॥ ७५ ॥ अर्थः— नमोत्तुणं आदि प्रथम अधिकार, जेअस्यासिद्धादि बीजो अधिकार अरिहंतचेइ

याणआदि त्रीजो अधिकार, लोगस्स आदि चोथो अधिकार, सव्व लोए आदि पाच मो अधिकार, पुक्करआदि ठगो अधिकार, तमतिमर आदि सातमो अधिकार, अने सिद्धाण बुद्धाण आदि आठमो अधिकार जाणवो ॥ ८५ ॥

मूल - जो देवाणवि उक्कि तसेल चत्तारि अठ दस दोय, वेयावच्च गराणय, अहिगारु ल्लिगण पयाइ ॥ ८६ ॥ अर्थ - जोदेवाणविआदि नवमो अधिकार, उक्कितसेल आदि दसमो अधिकार, चत्तारि अठ दस दोइ वदिया प्रमुख अग्या रमो अधिकार अने वेयावच्च गराण आदि बारमो अधिकार जाणवो. ए बार अधिकारो जाणवाना दरएकेका अधिकारना ए प्रथम पद समजवा ॥ ८६ ॥

मूल - पढमे ठेठे नवमे, दसमे इक्कारसेय जाव जिणा, तइयम्मि पचमम्मिअ, ठवण जिणे सत्तमे नाणं. ॥ ८७ ॥ अर्थ - पहेला, ठग, नवमा, दसमा अने अग्यारमा अधिकारोवमे सोमधरादिक जावजिननी स्तवना करी ठे त्रीजा तथा पाचमा अधिकारे करी स्थापनार्हतनी स्तवना करी ठे अने सातमा अधिकारवमे ज्ञाननी स्तवना करी ठे ॥ ८७ ॥ मूल - अठम वीअ चउठे, सुसिअ द्दवारिहतनामजि णो, वेयावच्चगरसुरे, सरेमि बारसम अहिगारे ॥ ८८ ॥ अर्थ - आठमा, बीजा, अने चोथा अधिकारवडे सिद्धनी स्तवना करी, तेमा आठमा अधिकारथी इय जिननी स्तवना करी, तथा बीजा अने चोथा अधिकारथी नामार्हतनी स्तवना करी ठे अने बारमा अधिकारे करी वेयावच्चना करनारा देवताउनु स्तवन कयु ठे ॥ ८८ ॥

मूल - साहूण सत्तवारा, दोइ अहोरत्त मज्झयारम्मि, गिहिणो पुण चिइ वदण, तिय पचव सत्त वावारा ॥ ८९ ॥ अर्थ - साधुए रात्र दिवसमा सात वार चैत्य वदन करबु अने गृहस्थिए रात्र दिवसमा त्रण, पाच तथा सात वार चैत्यवदन करबु ॥ ८९ ॥ मूल - पडिकमणे चेइहरे, जोयण समयम्मि तहय नवर णो, पडिकमण सुयण पडिवो, ह कालिय सत्तहा जइणो ॥ ९० ॥ अर्थ - प्रजा तना पडिकमणा समये एक वार चैत्य वदना करवी, बीजी वार जिनमदिरमा क रवी, त्रीजीवार नोजनना समय पहेला करवी, सवर के० पञ्चस्काण पालता पहेला करवी साजना पडिकमणानेधुरे करवी, सुवानी वखते करवी, तथा पाठजी रात्रे निज्ञानो त्याग करीने करवी अवी रीते यतीने सात वखत चैत्यवदना करवी कही ठे ते विपे महा निशीथमापण कयु ठे ते आ प्रमाणे - प्रात प्रतिक्रमावसाने प्र थमा चैत्य वदना गोचरी समये चैत्योपयोगार्थे द्वितीया चैत्य वदना नोजन स मये तृतीया चरिम प्रत्याख्याना नतर चतुर्थी सध्याप्रति प्रमादी पचमी स्वापवे

લાયાં પટ્ટી પ્રતિબોધે સત્તમી સામાન્યતો ચતેરહો રાત્રમધ્યે સત્ત વેલા જઘન્યતો
પિ ચૈત્ય વંદના કાર્યેવાન્યથાતિચાર સંજવાત્ મહાનિશીયે પ્રાયશ્ચિત્ત જણનાત્ સંઘાચા
રવૃત્તૌ સાધઃ સાધ્વીવા ત્રિસંથ્યં ચૈત્યવંદના ન કુર્યાત્તસ્ય પ્રાયશ્ચિત્તં. ઇતિ મહાનિશીયે.

॥ ૧૦ ॥ મૂલ:-પઢિકમઝ ગહિણો વિદુ, સત્તવિહ પંચહાઝ ઇચ્છરસ્સ; હોઈ જહ
ત્તેણ પુણો, તીસુ સંજાસુ ઇયતિવીહં ॥ ૧૧ ॥ અર્થ:-બન્ને પઢિકમણાનેવિષે નિશ્ચયે
કરીને ગૃહસ્થનેપણ સાત પ્રકારે ચૈત્યવંદના કરવી, અને ઇતરકે ૦ બીજાજે એક પઢિક
મણા ના કરનાર તેને પાંચ વચ્ચત ચૈત્યવંદના કરવાનું કહ્યું છે. અને જે પઢિકમણો
ન કરે તેને ઝઠામાંઝઠી ત્રણ સંઘ્યા સમયે તો જરૂર ચૈત્ય વંદના કરવી. ॥ ૧૧ ॥

અવતરણ:- હવે જઘન્ય, મધ્યમ, અને ઉત્કૃષ્ટ રીતે ચૈત્યવંદનાના પ્રકાર ક
હેઠે:- મૂલ:- નવકારેણ જહન્ના, ઢંડગ શુઈ જુઞ્જલ મઙ્ગિમા નેથા; ઝક્કોસા
વિહિ પુવ્વગ, સક્કલ્લય પંચ મિમ્માયા. ॥ ૧૨ ॥ અર્થ:- કાઝસગ્ગનેવિષે એક
નવકાર ચિંતવી, “નમો જિણાણં” ઇત્યાદિ વડે એક નમસ્કાર કહી જય વી
રાય કહિયેં અથવા પંચાંગ પ્રણામ કરવો તે જઘન્ય ચૈત્યવંદના નૂમિઝપર બેશીને
“સવ્વલોએ” ઇત્યાદિક ઢંમક શુઈ બન્ને કરી દેવની વંદના કરવી તેને મધ્યમ ચૈ
ત્યવંદના કહે છે. અને ઉત્કૃષ્ટ ચૈત્યવંદનાતો સાધુ અથવા શ્રાવક ચૈત્ય ગૃહાદિ
કનેવિષે જઈને યથોચિત પ્રતિલેખિત પ્રમાર્જિત સ્થંમિલનેવિષે રહ્યો ઠતાં ત્રૈલોક્ય
ગુરુનેવિષે સ્થાપ્યાં છે પોતાની દૃષ્ટિ અને મન જેણે, વલી સંવેગ વૈરાગ્યના સમૂહે
ઝલસિ રહ્યા છે જેના રોમાંચ, તેણે કરીને કંચુકિત થયું છે જેનું શરીર, અને હર્ષ
ને વશ થઈને પ્રવર્ત્યો છે હર્ષાશ્રુનો પૂર તેણેકરી જેના નયનકમલ પૂરણ થયાં છે,
એવાં નક્તિચિન્હ યુક્ત થયો થકો અત્યંત ડુલ્લેજ જગવંતનું નમન મનમાં માનીને
સુસંગત સાંગોપાંગ યોગમુઢાવમે પરમેશ્વરની સન્મુખ સ્થિત રહ્યો થકો અસ્સલિ
તાદિગુણેયુક્ત પાંચ શક્તસ્તવેકરી ચૈત્યવાંદે તેને ઉત્કૃષ્ટ ચૈત્યવંદના કહેઠે. ॥ ૧૨ ॥

એવી રીતે સત્તાવીશ ગાથાએ કરી ચૈત્યવંદના ધારનું વર્ણન કહ્યું. હવે (ગુરુવંદના)
નો ધાર કથન કરતાં ઠતાં પ્રથમ એક શો ને બાણુ સ્થાનિક વાંદણાના કહેઠે:-

અથ દ્વિતીય ગુરુવંદનદ્વાર પ્રારબ્ધતે.

મૂલ:- મુહણંતય દેહાવ,સ્સ એસુ પણવીસ હંતિ પત્તેયં; ઠઠાણા ઠઞ્ચગુ
ણા, ઠઞ્ચેવ હવંતિ ગુરુવચણા. ॥ ૧૩ ॥ અહિગારિણોય પંચય, ઇયરે પંચેવ પંચ
પઢિસેહા; એકાવગાહ પંચા, નિહાણ પંચેવ આહરણ. ॥ ૧૪ ॥ આસાયણ તેત્તી
સં, દોસા વત્તીસ કારણા અઠ; બાણઝો અસય ઠાણાણ વંદણે હોઈ નાયવં. ॥ ૧૫ ॥

અર્થ-મુખનો અનતક ઇટલે વચ્ચ, એને મુખાનતક અથવા મુહપતી કહેઠે એની પચીશપહિલેહણા તથા શરીરા શ્રી પચીશ પહિલેહણા, આવશ્યકે પચીશ વાદણા, એ મ પચીસ પ્રત્યેકે જાણવા, ઠ સ્થાનક, ઠ ગુણ, અને ઠ ગુરુવચન આચાર્યાદિક અધિકારી પાંચ, ઇતર અનધિકારી પાસઙાદિક પાંચ, વ્યાહિત્તાદિ પ્રતિપેય પાંચ, અવગ્રહ એક, અનિધાન પાંચ વદણચિહ્ન ઇત્યાદિ પાંચ આદરણ સીયલે ઇત્યાદિ, તેત્રીશ આસાતના, વત્રીશ ઢોપ, “અણાઢિયં” ઇત્યાદિ વાદણા દેવાના કારણ આઠ, એ સર્વમજી એકશો ને બાણુ સ્થાનક વાદણાનેવિપે થાય ઠે ॥ ૯૩ ॥ ૯૪ ॥ ૯૫ ॥

અવતરણ - એવી રીતે ડેશ માત્ર દેશાઢીને હવે વિસ્તારપણે અનુક્રમે કરી કથન કરતા ઢતાં પ્રથમ મુહપતીની પચીશ પહિલેહણા દેશાઢે ઠે - મૂલ - દિતિ પહિલેહણ એગા, નવ અસ્કોઢા નવેવ પસ્કોઢા, પુરિ મિદ્ધા ઢચ્ચનવે, મુહપતી હોઈ પણવીસા ॥ ૯૬ ॥ અર્થ - પ્રથમ મુહપતી લઈને દૃષ્ટિ પહિલેહણ કરવુ, પઢી નવ અસ્કોઢા, નવ પસ્કોઢા તથા ઢ પુરિમિલા કરવા, એ સંપ્રદાયગમ્ય ઠે માટે વિસ્તાર કલ્પો નથી એવી રીતે મુહપતીની પચીશ પહિલેહણા જાણવી ॥ ૯૬ ॥

હવે દેહની પચીસ પહિલેહણાની ગાથા અંથાતરથી કહેઠે - “બાહૂ સિર મુહ ડ યરે, પાણ સુય તિન્નિ હુતિ પત્તેય, પિઢી ડહુતિ ચડરો, એસા પુણ વેહ પણવીસા ” મૂલ - ઢઘ્વાહુસુ તિન્નિ સિરે, તિન્નિ મુહે તિન્નિ ડરસિ ચડ પિઢે, ચલણે સુઢઙ્ગ એવ, પણવીસ પમઙ્ગણા દેહે ॥ ૯૭ ॥ અર્થ - ઢ બાહુનેવિપે, તેમા પ્રથમ માબી બાં હનો મથ્ય પઢી જમણો પાસો પઢી માવોપાસો એ ત્રણ એમજ જમણી બાંહ નેવિપે પણ ત્રણ, એવીજ રીતે મસ્તક ડપર ત્રણ, મુખ ડપર ત્રણ, ડરણલે હૃદય ડપર ત્રણ, તે પણ સર્વત્ર મથ્ય દઙ્ગણ અને વામજાગે અનુક્રમે દેવી પીઢ ઇટલે વાસા ડપર ચાર, તે દઙ્ગણ જાગે વામે જાગે ડપર અને હેઠે એવી રીતે ચાર જાણવી અને ચરણોને વિપે ઢ, એમા પણ પ્રથમ માબા ચરણનેવિપે ને પઢી જમણા ચરણનેવિપે તે પણ મથ્ય દઙ્ગણ તથા વામ જાગના ક્રમેદેવી એવી રીતે દેહનેવિપે પચીશ પ્રમાર્જન કરવા એ પુરુષ શરીર સબધી પ્રમાર્જન કહ્યા અને સ્ત્રીના શરીરના કેટલાએક અવયવો ગો પ્ય રહેવાને લીધે દર્શન રાખવા જણી પૂર્વોક્ત પુરુષની રીતિ પ્રમાણે ઢ બાહોની ડપર, ઢ ચરણોની ડપર, તથા ત્રણ મુખની ડપર એવી રીતે પદર પ્રમાર્જન કરવા ॥ ૯૭ ॥

હવે પચીશ આવશ્યક કહેઠે - મૂલ - ડુઢણય અદ્ધાજાય, કિહ્ કમ્મ બારસા વયં ચડસિ ર, તિ ગુત્તચ ડુપવે, સિણ નિસ્કમણ ॥ ૯૮ ॥ અર્થ - દે વાર અવનમન ઇટલે નમન કરાય ઠે, તેને ઢધવચ નત કહે ઠે તેમા એક તો જ્યારે

ગુરુની પાસે જાય છે અને “શ્વામિ શ્યાદિથી તે નિસીહીયા શુધી પોતાના અ
નિપ્રાય જણાવવા શાસ્ત્ર સુખથી ઉચ્ચાર કરે છે ત્યારે, અને બીજું બીજી વચ્ચે પૂર્વ
ની પથે વાંદણું કરે ત્યારે એમ બે વાર અવનમન કરવું. તથા અહા જાય (યથા જા
તં) એટલે જેમ જન્મ. એમાં બે પ્રકાર છે. એક શ્રમણપણા આશ્રયી, અને બીજું
યોનિ નિર્ગમન આશ્રી જન્મ જાણવું. તેમાં શ્રમણપણું આશ્રયી એટલે જેમ શ્રમણ
થતી વચ્ચે ડંગો, મુહપતી અને ચોજ પટ્ટક એટલો શ્રમણ આશ્રયી જે થયો
અને યોનિ નિર્ગમનપણું એટલે જેમ યોનિમાંથી પ્રસવ થતાં બાલક પોતાના
મસ્તકને હાથની સંપુટ લગાડ્યો ઠતાં બાહ્ય નિર્ગમન કરે છે તેમ વાંદણું પણ ક
રવું તે માટે યથા જાત વાંદણુ પણ કહીયેં વલીકૃતકર્મ વાંદણું પણ કેવો એ ત્રણ.
તથા હાથ જોડી રાખીને અહો કાયાદિ બાર આવર્ત હસ્તના ન્યાસવિશેષ કરવાં,
એ પન્નર. મસ્તકવડે ચાર વાંદણાં કરવાં સ્વામેમિશ્વરમાસમણો શ્વાં એક શિષ્યનો અને
એક ગુરુનો એરીતે બીજે વાંદણે મળી ચાર વાર મસ્તક નમાવે અથવા સંપ્રાસં સ્વ
મણિજોને એમ પણ ગુરુ શિષ્યના ચાર જાણવા એ (૧૯) અને ત્રણ ગુણિ એટલે
પોતાનું મન સંકલ્પાદિક રહિત કશું ઠતાં એકાગ્ર રાખવું, અસ્થલિત વચનનો ઉ
ચ્ચાર કરવો, અને કાયાયેં યથોક્ત આવર્ત સાચવે એ ત્રણ ગુણિ એ બાવીસ થયા. તથા
અવગ્રહમાં પ્રવેશ કરવાં સમયે બે વાર વાંદણા કરવાં, અને અવગ્રહમાંથી નીકળતાં
એકવાર વાંદણુ કરવું. એ પચીસ થયા. બીજે વાંદણે અવગ્રહથી નીકળવું નહીં. ૨૦

અવતરણ:-હવે ઠ સ્થાનકોનું વર્ણન કરે છે:-મૂલ:-શ્વાય અણુન્નવણા, અથવા
બાહ્યં જત્તજવણાય; અવરાહ સ્વામણાવિય, ઠઠાણા હેતિ વંદણે. ૨૧ અર્થ:-પ્રથમ
શ્વારૂપ સ્થાનક ઠ પ્રકારનું છે:-પ્રથમ નામ શ્વા, અને બીજી સ્થાપના શ્વાએ બે સુ
ગમઠે માટે વિસ્તાર કશો નથી અને ત્રીજી ડ્ય શ્વા એટલે સચિતાદિ ડ્યની અનિ
લાષા અથવા અનુપ યુક્તને “શ્વામિ” એવી રીતે કહેવું તે. તથા ચોથી ક્ષેત્ર શ્વા એટ
લે મગધાદિ ક્ષેત્રની શ્વા કરવી તે. વલી પાંચમી કાલેશ્વા એટલે રાત્ર પ્રમુખ કાલની
અનિલાષા. જેમકે, “ રયણિ નમિસારિયાઓ, ચોરા પર દારિયાશ્ શ્વાંતિ, તાલા
યરાસુ નિરકં, બહુ ધન્નાકેશ્ હુનિરકં ” અને ઠગી નાવ શ્વા, એના બે પ્રકાર છે:-
એક પ્રશસ્ત અને બીજી અપ્રશસ્ત. જ્ઞાનાદિકની અનિલાષાને પ્રશસ્ત નાવ શ્વા ક
હે છે અને કામિની પ્રમુખની અનિલાષાને અપ્રશસ્ત નાવશ્વા કહે છે. એ બન્ને પ્રકા
રની નાવશ્વામાની પ્રશસ્ત નાવશ્વા ગ્રહણ કરવાનો આંહી અધિકાર છે. હવે બીજો
અનુજ્ઞાપનારૂપ સ્થાનક પણ નામાદિ જેદે કરી ઠ પ્રકારનો છે:- પહેલી નામાનુ

જ્ઞાપના, અને બીજી સ્થાપનાનુજ્ઞાપના, એ બે સુગમ છે માટે વિસ્તાર કહ્યો નથી ત્રીજી ઇચ્છાનુજ્ઞાપનાના ત્રણ પ્રકાર છે - પ્રથમ લૌકિક, બીજી લોકોત્તર, અને ત્રીજી કુપ્રાવચનિકી તેના એકેકના વલો સચિત્ત, અચિત્ત અને મિશ્રના જેવે કરી ત્રણ ત્રણ પ્રકાર છે. લૌકિકી સચિત્ત એટલે અશ્વાદિકની અનુજ્ઞાપના, લૌકિકી અચિત્ત એટલે મુક્તાફલ તથા વૈદુર્યાદિકની અનુજ્ઞાપના, અને લૌકિકી મિશ્ર એટલે આનરણાદિ નૂપિત વનિતાદિકની અનુજ્ઞાપના જાણવી. લોકોત્તર સચિત્ત એટલે શિષ્ય પ્રમુખની અનુજ્ઞાપના, લોકોત્તર અચિત્ત એટલે વસ્ત્રાદિકની અનુજ્ઞાપના, તથા લોકોત્તર મિશ્ર એટલે વસ્ત્રાદિ સહિત શિષ્યની અનુજ્ઞાપના જાણવી. અને કુપ્રાવચનિકી અનુજ્ઞાપના પણ ઉપર કહેલી બે અનુજ્ઞાપનાઓની પછે ત્રણ પ્રકાર છે ત્રીજો અવ્યાવાધરૂપ સ્થાનક ઇચ્છ અને જાવ એ બે જેવે કરી બે પ્રકારનો છે. વ્યાવાધ એટલે પીડા તેથી જે પ્રતિકૂળ એટલે પીડા રહિત હોય તેને અવ્યાવાધ કહે છે. સ્વદ્વાદિકના અનિઘાત એટલે માર વડે જે પીડા થાય છે તેને ઇચ્છ વ્યાવાધ કહે છે, અને મિથ્યાત્વાદિકના ઉપઘાત એટલે વચનાદિક માર વડે જે પીડા થાય છે તેને જાવ વ્યાવાધ કહે છે. એ બેહુ પ્રકારના વ્યાવાધના અનાવે અવ્યાવાધ સ્થાનક થાય છે તે “વદુ સુનેણને” ઇત્યાદિ પદે કરી જાણી લેવું. ચોથો યાત્રારૂપ સ્થાનક એના પણ ઇચ્છ અને જાવ એ બે જેવે છે. તેમા તાપસાદિ મિથ્યાદૃષ્ટિને પોતાની ક્રિયામા ઉત્તરર્પણ તેને ઇચ્છ યાત્રા કહે છે, અને સાધુને વિષે જાવ યાત્રા કહે છે. પાંચમો યાપનારૂપ સ્થાનક ઇચ્છ અને જાવ એ બે જેવે કરીને બે પ્રકારનો છે - તેમા શર્કરા અને ડાહ્યાદિ સારી ઔષધીએ કરીને શરીરની દૃઢ યાપના કરવી એટલે દૃઢિ કરવી, તેને ઇચ્છ યાપના કહે છે, અને ડહિય નોડહિયોને ઉપશમેકરી વિપયોથી ઉપરાગ કરી શરીરને સામાદિતપણુ શાંતિ કરવી તેને જાવ યાપના કહે છે અને ઘડો સ્વામણારૂપ સ્થાનક પણ ઇચ્છ અને જાવ એ બે જેવે કરીને બે પ્રકારનો છે. તેમાં કલુપિત ચિત્તવાલા આ લોકના નયવડેથી બીક રાખનારાને તે ઇચ્છથી સ્વામણા કહે છે અને સવિગ્ર ચિત્તવાલા આ સસારથી બીક રાખનારાને જાવ સ્વામણા કહે છે એવી રીતે વાદણાને વિષે ઠ સ્થાનક થાય છે તે કહ્યા ॥ ૧૧ ॥

અવતરણ - વાદણાકરનારને ઠ ગુણથાયતે કહે છે મૂલ - વિણ અવયારમાણ, સ્તનંજણા પૂયણા ગુરુજણસ્ત, તિગ્ગયરાણય આણા, સુઅવમ્મારાહણા કિરિયા ॥ ૧૦૦ ॥
અર્થ - પ્રથમ વિનયોપચારરૂપ ગુણ એટલે આઠ પ્રકારના કર્મોનો નાશકરવારૂપ વિનયવડે તેને ઉપચારકે ૦ આરાધવાનો પ્રકાર છે જ્યાં તેને વિનયોપચાર કહે છે, તે વિન

યોગચારવડે ગુરુનું વાંદણું કરાવતું ત્રીજો માણસને મંજનામયગુણ જે જાન્યાદિ આઠ પ્રકારના, મદેકરી ગુણ હોય તે દેવને માને નહીં. ગુરુની વંદના કરે નહીં, પૂજા કરી શકે નહીં, માટે માનનું ત્યાગ કરીને અમાતાદિ ગુણ વડે વાંદણું આપતે. ત્રીજો પૂજણા ગુરુજાણસ્ય ગુરુ એટલે જ્ઞાનાદિક ગુણો કરીને અધિક પૂજા જે ગુરુજન તેમ તો વહુમાન વડે પૂજા આપતે ત્રીજો તિલચરણ કે.૦ તીર્થકર્મની આજ્ઞાને આગવ વારૂપ ગુણ આપતે પાંચમો સુવધમ્માગદ્ધના કે.૦ અત્ત ધર્મની આગવના નપગુણ આપતે અને તથા અકિરિયારૂપ ગુણ એટલે અતિયાથી નિઃશ્ચયનકલ પ્રાપ્ત આપતે. એવી રીતે પરંપરા કરી વાંદણા લક્ષણ વિનયવડે હોય તે. વચ્ચે “ નદારુદેણું જેતે, સમણવામાદ્ધણું વા વંદમાણમ્મવા, પદ્ધવા સમાણમ્મવા વંદણ પદ્ધવાન ણાય, કિંફત્તાગોયમા, સનણફલ્લા, સેણું સનણે, કિંફલ્લે નાણફલ્લે, નાણે કિં ફલ્લે, વિન્નાણફલ્લે, વિન્નાણો પજ્જ્યાણ ફલ્લે, પજ્જ્યાણે સંયમ ફલ્લે, સંયમે અનગદ્ધ એ ફલ્લે, અનગદ્ધાતવ ફલ્લે, તવેવાંદાણફલ્લે, વાંદાણે અકિમ્મિયાફલ્લે, અકિમ્મિયા નિ ષિગ્ગ્ ગમણફલ્લે વાંદણા વેતાં એ ત ગુણ આપતે. ॥ ૧૦૦ ॥

અવતરણ:- હવે ગુરુના ૪ વચન દેખાડે:- સૂત્ર:- ઠંદેણ અણુજાણામિ, તદ્ધ તિ તુલ્લંપિ વટ્ટઈ એવં; અહમવિસ્વામેમિ તુમે. વચણાં વંદણમ્મિદમ્મ. ॥ ૧૦૧ ॥ અર્થ:- પ્રથમ ઠંદેણ એટલે મને નિરાવાધ છે. ત્રીજું અણુજાણામિ એટલે અનુદા આપું હું. ત્રીજું તદ્ધતિ એટલે જેમ તું કહેતો તેમજ. ચોથું તુલ્લંપિવટ્ટઈ એટલે મને સંયમયાત્રા પ્રવર્તે છે, પાંચમું તેમ તુને પણ એવં એટલે એવી રીતે. પ્રવર્તે છે. તરું અહમવિસ્વામેમિતુમે એટલે હું પણ તમને અવધિશિષ્યનાદિવ્યતિક્રમ ગ્વમાક હું. એ ૪ વચન વંદના કરવા યોગ્ય અચાર્યાદિકના જાણવા. ॥ ૧૦૧ ॥

અવતરણ:- પાંચ અધિકારી કહે છે:- સૂત્ર:- આચરિય ઉવઝ્ઞાણ, પવનિ થે રે તહેવ રાયણિ; એ એસિં કિં કમ્મં. કાયથં ણિહ્કરણ ॥ ૧૦૨ ॥ અર્થ:- પ્રથમ આચરિય એટલે જે સૂત્ર તથા સૂત્રના અર્થને સારી પઠે જાણતા હોય, જેનું શરીર સમસ્ત શ્રેષ્ઠ લક્ષણ સહિત હોય, અને ગંજીર ધીરતાદિ ગુણ વિનૂપિત હોય એવા આચાર્યની મુમુક્ષુએ મોક્ષને અર્થે સેવા કરવી. ત્રીજો ઉવઝ્ઞાણ એટલે જેને ઊપસ મીપે કહેતાં સમીપ રહીને જણીયે એવા ઉપાધ્યાયને વાંદવું. ત્રીજો પવત્તિ એટલે યથોચિત પ્રશસ્ત યોગનેવિપે સાધુને પ્રવર્ત્તાવે એવા પ્રવર્ત્તકને વાંદવું. વચ્ચે:- “ તવ સંજમ જોણું, જો જોગો તહતં પવત્તે; અસહંચ નિવત્તે, ગણતત્તિજાં પવત્તોઽ’ ચોથો થેરે એટલે જે જ્ઞાનાદિકનેવિપે સીદાય છે કહેતાં સંકોચને પામે છે એવા

પ્રાણીને આ લોક અને પરલોકના ઉપાયને દેખાડીને સ્થિર કરે એવા સ્થવિરની વદના કરવી. વક્ત્રિ - “થિર કરણા પુણ થેરા, પવતિ વાવારિણસુ અઢેસુ, જો જહ સીયજહ, સતવલોતથિરકુણઈ” અને તદેવકે તેમજવલી પાચમો રા યણિ એટલે જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર એ ત્રણ રત્ને કરીને જે પોતાથી અધિક હોય તે રત્નાધિકને પણ વાદબુ એ પાચેને કર્મક્રમ જરૂણ જે નિર્જરા તેને અર્થે રૂત કર્મ એટલે વદણ કર્મ કરવાને યોગ્ય વાદણું કરવું ॥ ૧૦૨ ॥

અવતરણ - પાચ અવદનીય કહે છે. - મૂલ - પાસઢો ઓસઢો, હોઈ કુસી જો તદેવ સસત્તો, અહઠદો વિય એ, અવદણિક્કા જિણ મયંમિ ॥ ૧૦૩ ॥

અર્થ - પહેલો પાસઢો એટલે જે જ્ઞાનાદિકની પાસે તટસ્થપણે રહે અથવા જે મિ પ્યાત્વાદિક બંધન દેતુરૂપપાસ તેનેવિપે રહતો હોય તે પાશ્વેસ્થ બીજો ઓસઢો ત્રીજો કુસીજો, ચોથો સસત્તો, પાચમો અહઠદો એ પાચેજણ વદન કરવા યોગ્ય નથી ૧૦૩

અવતરણ - એજ વિસ્તારથી કહે છે - મૂલ - સો પાસઢો હુવિહો, સઘે દેસેય હોય નાયઢો, સઘમિ નાણ દસણ, ચરણાણ જો ઉપાસમિ ॥ ૧૦૪ ॥ અર્થ - તે પાસઢો બે પ્રકારનો હોય છે એક સર્વત્ર બીજો દેશત્ર તેમા જે જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્રની પાસે તટસ્થપણે રહે તેને સર્વ પાસઢો કહે છે. ॥ ૧૦૪ ॥

અવતરણ - હવે દેશ પાસઢો કહે છે - મૂલ - દેસન્મિ અ પાસઢો, સેઝાપર નિહમ રાયપિમંચ, નિયંચ અગિ પિમ, જુજહ નિક્કારણે ચેવ ॥ ૧૦૫ ॥ અર્થ ॥ દેશ પાસઢો એટલે સેઝાતર પિમ, અન્યાહતપિમ રાજપિમ નિત્યપિમ અને અગ્ર પિમ એટલા પિમ કારણ વિના જુજે એટલે નોજન કરે તે ॥ ૧૦૫ ॥

અવતરણ - ડંસન્નાના બે નેઢ દેસાને છે - મૂલ - ડંસન્નો વિય હુવિહો, સઘે દેસેય તહ સઘમિ, ડઢવહ પીઢ ફલગો, ડવિય ગનોઈય નાયઢો ॥ ૧૦૬ ॥ અર્થ - એક સર્વ ડંસન્નો અને બીજો દેશ ડંસન્નો તેમા રુઢુ બહ કાલનેવિપે ચોમાસા વિના જે પીઢ ફલકનુ સેવન કરે અને સ્થાપના પિમને જોગવે તે સર્વ ડંસન્નો ॥ ૧૦૬ ॥

અવતરણ - દેશ ઓસઢો કહે છે - મૂલ - આવસ્સગ સસાણ, પહિલેહણ નિક્ક જાણ નત્તે, આગમણે નિગ્ગમણે, ગણેઅ નિસીઅણ તુયટ્ટે ॥ ૧૦૭ ॥ અર્થ - પચીશ આવશ્યક અને પચીશ પહિલેહણપૂરે પૂરા કરે નહીં. સ્વાધ્યાયનકરે નિક્કા ગોચ રી વિધિ પૂર્વક કરે નહીં, એમ વ્યાન અનર્થક પણ વિધિ કરી કરે નહીં, આગમન એટલે વાહેરથી આવવું, નિર્ગમન એટલે ઉપાશ્રયમાથી વાહેર જવું, ગણેઅ એટલે કાવસગનો કરવો નિરોધન એટલે વેશી રહેવો, તથા તુયટ્ટ એટલે રાત્રીનેવિપે સુવો,

મૂલ:- આવસ્સયાઽ ન કરે, અહવા વિકરે ઇહીણ મહિયાઈ; ગુરુ વચણ બલાઽ તહા, નણિંતં દેસાવસન્નોતિ. ॥ ૧૦૮ ॥ અર્થ. એ સર્વે પૂર્વોક્ત આવશ્યકાદિક જે બોલ કહ્યા તે કરે નહી, અથવા ન્યૂનાઅધિકપણે કરે, તેને જો ગુરુ કહે કે, તું આવશ્યાદિક કર, તો તેમને તેજ વચન વડે પાઠો જવાબ આપે અને ઝલટુ કાંઈ અનિષ્ટ વચન કહી સંનલાવે, તેને દેસ ઝસન્નો ગણધર તીર્થકરે કહ્યો છે. ॥ ૧૦૮ ॥

અવતરણ:- કુસીજનું વર્ણન કરે છે. મૂલ:- તિવિહો હોઽ કુસીજો, નાણે તહ દંસણે ચરિતેય; એસો અવંદણિક્કો, પન્નત્તો વીયરાગેહિ. ॥ ૧૦૯ ॥ અર્થ ॥ કુસીજા ત્રણ પ્રકારના છે:- એક જ્ઞાન કુસીજ; બીજો દર્શન કુસીજ, ત્રીજો ચારિત્ર કુસીજ. કુસીજ એટલે જેનો આચાર કુત્સિતશીલવાળો હોય. માટે શ્રી વીતરાગ નગવાને એવા કુસીજા અવંદનીય કહ્યા છે. ॥ ૧૦૯ ॥

અવતરણ:- ઝપલી ગાથાના સગલા ઘાર દર્શાવે છે:- મૂલ ॥ નાણે નાણાચારં જોઝ વિરાહેઽ કાલ માર્શિંહિં; દસણે દસણાચારં, ચરણ કુસીજો ઇમો હોઽ. ૧૧૦ ॥ અર્થ:- જ્ઞાનનેવિષે કાલ અને વિનયાદિક આઠ અતિચાર લગામીને જે જ્ઞાનની વિરાધના કરે તેને જ્ઞાન કુસીજ કહે છે. દર્શનનેવિષે નિસ્સંકિય ઇત્યાદિક અતિચાર લગાડીને જે દર્શનની વિરાધના કરે દર્શનાચારવિરાધે તેને દર્શન કુસીજ કહે છે. અને ચરણ એટલે ચારિત્ર કુસીજ આગલ દેખાડે છે. ॥ ૧૧૦ ॥

અવતરણ:- ચારિત્ર કુસીજ દર્શાવતાં ઘાર ગાથા કહે છે:- મૂલ:- કોઝઅનૂઽ કમ્મે, પસિણા પસિણે નિમિત્તિ માજીવી; કક્ક કુરુયાઽ જરક્કણ, ઝવજીવઽ વિઙ્ગ મંતાઽ ॥ ૧૧૧ ॥ એ ગાથાનો અર્થ ઘારે વચાળે છે. અવતરણ:- ચારિત્ર કુસીજનું વર્ણન કરતાં પહેલા ગાથાના વે પદવડે તેના લક્ષણરૂપ કૌતુક કહે છે:- મૂલ:- સોહમ્માઽ નિમિત્તં, પરેસિ નવાણઽ કોઝઅનણિયં; જરિયાઽ નૂઽદાણં, નૂઽ કમ્મં વિણિ દિઠં ॥ ૧૧૨ ॥ અર્થ:- સૌજાગ્ય એટલે જન માન્યતાને અર્થે નાના પ્રકારના ચેટક કરવા જેમકે, સંતાનાદિકને અર્થે સ્નાનાદિકનું કરાવવું, અથવા જમી પ્રમુખનું બંધાવવું, ઇત્યાદિક મૂલના આદિ શબ્દ વડે જાણી લેવું. અથવા કૌતુક એટલે આશ્ચર્યકારક કૃત્ય કરી દેખાડવું. જેમકે, પોતાના મુખમાં ગોલી ઘાલીને નાકકાનમાંથી કહાડવી, અને મુખમાંથી અગ્નિની જ્વાલા કહાડવી. ઇત્યાદિક કરી દેખાડે તેને આશ્ચર્ય કહે છે. નૂતિ કર્મ એટલે તાપ પ્રમુખ નિવારણ કરવાને અર્થે મંત્રાદિકે સિદ્ધ કરીને રક્ષા આપે અને તે સગ્યાના ચારે પાસે બંધાવે ઇત્યાદિ. ॥ ૧૧૨ ॥

અવતરણ:- પસિણા પસિણ કહે છે:- મૂલ:- સુવિણગ વિઙ્ગા કહિયં, આઈ

સ્વિણિ ધંટિયાઈ કહિયંવા, જ સીસઈ અનેસિ, પસિણા પસિણ હવઈ એય ॥૧૧૩॥
અર્થ — વિદ્યાએ કરી સ્વપ્રતું શુનાશુનપણું કહેવું, કર્ણ પિશાચિકા વિદ્યાવહે ગુહ્ય
વાર્તાઓ કહેવી, ઘાટ પ્રમુખ મત્રવને અનિમત્રીને પ્રશ્ન પૂઠનારને તેનો જવાબ
કહેવો તે પ્રશ્નાપ્રશ્ન જાણવું ॥ ૧૧૩ ॥

અવતરણ — નિમિત્ત અને આજીવી એ વસ્ત્રે એક ગાથાવને કહે છે — મૂલ —
ત્રીયાઈ નાવ કહણું, હોઈ નિમિત્તે ઇમતુ આજીવ, જાઈ કુલ સિષ્યકર્મમે, તવ ગુણ
સુત્તાઈ સત્તવિહ ॥૧૧૪॥ અર્થ — અતીત, આગામિ, અને વર્તમાન એ ત્રણે કાલના
જ્ઞાનાજ્ઞાન નાવતું જે કથન કરવું તેને નિમિત્ત કહે છે. ઇમતુ કેળ એમજ આજીવિકા
તે જાણે માતા સવધીની જાતિ, કુજતે પિતા સવધી, શિષ્ય, ને કર્મ આજીવ, એમ
તપ પ્રગટપણે કરે તેનો અન્યાસ પ્રતિષ્ઠ કરે, તથા ગુણ શબ્દ અશુદ્ધ જણાયઁ માટે
ગણ તે ચણાદિક સમજવા અને સૂત્ર કાલિકાદિકનો અન્યાસ પ્રગટ કરે, આદિ
શબ્દવને એવા પોતાના અનેક જેદ સુચવે એમ ગુણ અને સૂત્ર એ વસ્ત્રેકરી સાત
પ્રકાર થાયઁ ઇત્યાદિ કારણો દર્શાવી અજીવિકા ચલાવે ॥ ૧૧૪ ॥

અવતરણ — કક્કાદિ કહે છે — મૂલ — કક્ક કુરુઆઈ માયા, નિયમીએનંજનણતિજ
નણિયં, થીજરુણાઈ જરુણ, વિહ્વા મતાઈઆપયઢા ॥ ૧૧૫ ॥ અર્થ — કક્ક
કુરુઆ શબ્દનો અર્થ માયા થાય છે, એનુંજ તાત્પર્ય કહેઁ નિયંત્રીએ એટલે નિરુત્તિ
શબ્દે કરી શરૂપણ ધારણ કરીને બીજાને મંજણ એટલે ઠગી લેવું કેટલાએક આવો
અર્થ કરે છે — પ્રસૂતિ પ્રમુખ રોગ ઉપર જે કાઢો પાય છે તેને કક્ક કહેઁ અથવા
પોતાના શરીરને જોઈ પ્રમુખનો ઝગટણો લગાડવો, તે શરીરના એક દેશમા અથવા
સર્વ શરીર ઉપર તેને કક્ક કહેવું, અને કુરુકા પણ શરીરના એક દેશને અથવા આ
આ શરીરને ધોઈ નાંખવું અને સ્ત્રીના સામુદ્ધિક જરુણ પ્રમુખ કહેવા, જેમકે, હાડ
જરુણોપેત હોય તો ઇચ્છ મલે, અને માશ જરુણોપેત હોય તો સુખ થાય ઇત્યાદિ
જરુણનો કહેવો વજી જ્યા સાધના સહિત સ્ત્રી દેવી અધિષ્ઠાધિક હોય, તે વિદ્યા
અને જિહ્વા સાધનારહિત દેવ અધિષ્ઠાધિક હોય તેને મત્ર કહે છે, મૂલના આદિ
શબ્દવહે મૂલ કર્મ ચૂર્ણાદિક આપે તે ઇત્યેવ માદિક પ્રગટેજ જાણવા ॥ ૧૧૫ ॥

અવતરણ — ત્રણ ગાથાએ કરી સસત્તો કહે છે — મૂલ — સસત્તો ઝડ્યાણિ
સો પુણ ગોજતલદ એ ચેવ, ઝઞ્ઞિઠ મણુઞ્ઞિઠ જકિચી હુઝાઈ સવ ૧૧૬ અર્થ — જે
મા ગુણ અને દોષ મિશ્ર થયા હોય એટલે એકમા મઝ્યાહોયે એટલે કેટલાક ગુણ
હોય અને કેટલાએક દોષ હોય તેને સસત્ત કહે છે તેનો વલી પ્રકાર દેખાડે છે — જે

મ ગાયત્રી પાસે તેનો ચારો નાસ્ત્રીય તે જે વાસણમાં નાસ્ત્રીય તે વાસણમાં ગાડના
સ્વાધેજમાંનો કેટલો એકલો થયો હોય અને કેટલોએક જેમનો તેમ એક કોરે
રહી ગયો હોય એમ જે અનુઠિષ્ટ એટલે એકલો ન થયો હોય તે પણ તેનેવિપે બુદ્ધિ
કેળે જોઈ સેજ કરે સરવે એકલો થઈ રહેશે. ॥૧૧૬॥ મૂલ:--એવેવ મૂલુત્તર, દોસા
ય ગુણાય જતિયા કેઈ; તે તંમિસન્નિહીયા, સંસત્તો નમ્મૃત્તમ્હા. ॥૧૧૭॥ અર્થ:--
એવી રીતે મૂલ અને ઉત્તર ગુણ સંબંધી જેટલા દોષ અને ગુણ છે તે તેનેવિપે સંનિ
હતકેળે એકલા જાણે એટલે મૂલનું રૂપ બદલાવી નાસ્ત્રીય અને પ્રસંગ વડે સારા અથ
વા નરસા ગુણ દીઠામાં આવે પણ સારા અનેનરસાગુણ સાથેજરહે માટે સંસત્ત
કહે છે. ॥૧૧૭॥ મૂલ:-- પાસઢાઈએસું, સંવિગેસુ ચ જહ્મ મિલઈં; તહિ તારીસડ
હોઈ, પિયધમ્મો અહવઈયરોડ. ૧૧૮ અર્થ:-- તેસંસત્ત પાસઢાઈની સાથે અથ
વા સંવેગીડનીસાથે જ્યાં જેનીસાથે મળે ત્યાં તેના જેવો થઈ જાય વલી પ્રિય ધર્મે
એટલે પોતાને પ્રિયજે ધર્મે હોય તે અથવાડતર જે વીજાનો ધર્મે અપ્રિય હોય તો
પણ તે ગમે ત્યાં પ્રસંગાનુસાર મળી જાય તેને સંસત્ત કહે છે. ॥ ૧૧૮ ॥

અવતરણ:-- બે ગાથાએ કરી સંસત્તના બે જેદ દેસાડે છે:-- મૂલ:-- સોડુવિગ
પ્પો નણિં, જિણેહિ જિય રાગ દોસ મોહેહિં; એગો ડ સંકિલિં, અસંકિલિં ત
હા અન્નો. ૧૧૯ અર્થ:-- રાગ, દોષ અને મોહને જેણે જીત્યા છે એના ઉપલક્ષણ
વડે બીજા અનેક દોષ પણ જીત્યાં જેણે એવા જે શ્રીજિનવર તેમણે તે સંસત્ત બે
પ્રકારનો કહ્યો છે. એક સંક્લિષ્ટ અને બીજો અસંક્લિષ્ટ. ॥ ૧૧૯ ॥

મૂલ:-- પંચાસવપ્પસત્તો, જોસવલુ તિહિગારવેહિં પહિવહો; ઇહિગિહિ સંકિલિં
સંસત્તો સંકિલિં. ૧૨૦ અર્થ:--જે પ્રાણાતિપાતાદિ પાંચ આશ્રવનેવિપે આસત્ત,
વલી રુદ્ધિ રસ સાતા લક્ષણ ત્રણે ગારવ વડે પ્રતિબંધ સહિત, હોય વલી સ્ત્રીનો
સેવનાર તે સ્ત્રીસંક્લિષ્ટ જાણવો, અને જે ગૃહસ્થસંબંધી દ્વિપદ એટલે બે પગવાલા દા
સી દાસ પ્રમુખ, તથા ચતુ:પદ એટલે ગાર્હ જેસ અને ઘોડા પ્રમુખ પશુ હોય, અને
ધન ધાન્યાદિકની જેને ઘણી ચિંતા હોયે તેને ગૃહસ્થ સંક્લિષ્ટ સંસત્ત જાણવો. ૧૨૦

અવતરણ:-- ત્રણ ગાથાવડે યથાબંદો કહે છે:-- મૂલ:-- ડસુત્ત માયરંતો, ડ
સુતંતેવ પન્નવે માણો; એસો ડઅહા બંદો, ઇહા બંદેત્તિણ્ણ. ॥ ૧૨૧ ॥ અર્થ:--
પોતે ડસૂત્રને આચરે, અને બીજાને પણ ડસૂત્રવડે પ્રરૂપે, તેને યથાબંદો કહેશે અ
થવા ઇહાબંદોપણ તેનેજ કહે છે, યથાબંદ અને ઇહાબંદ એ પદોનો અર્થ એકજ છે.

મૂલ:--ડસુત્તમણુવડં, સબંદ વિગ્ગપિયં અણણુવાઈ; પરત્તિ પવત્તેતિં, તણેઅ

इणमो अहाठंदो ॥ १२२ ॥ जे तीर्थकर अथवा गणवरे उपदेस्यो न होय, मात्र पो ताना मन गमतावढेके० अजिप्राय वढे कल्पना करेलुं होय एवु अनुपपाती एटले पो तानी बुद्धिमे जेनी रचना करी ठे तेथी जगवतना आगमने अनुपायी थाय न ही एवा उत्सृत्रने जे प्रवर्त्तावे तेने उत्सृत्र कहिये वली यथाठंदानो लक्षणातर कहेठे जे ग्रहस्थना प्रयोजनने विपे, करण करावण अनुमतीए करी जे प्र वर्त्ते तथा कोइ एक साधु प्रमुखथी काइ अपराध थइ गयो होय तो ते बारवार ज्यां त्या वकतो फरे तेने यथाठंदो कहे ठे ॥ १२२ ॥

मूल - सङ्गदमइ विगणिय, किचिअसुह साय विगइ पमिवक्षो, तिहि गारवेहि मज्झइ, त जाणाइ अहा ठंदं ॥ १२३ ॥ अर्थ - पोताना मतवढे अने पोता ना अजिप्राय प्रमाणे नाना प्रकारना विकल्पे करी काइक अध्ययनादिकनी रचना करे अपुष्ट आलंबनवमे नाना प्रकारना सुखनी इज्ञा करे विगयनेविपे प्रतिबंध होय कारण विना विगयनो आहार करे कृथ्यादि गौरवता पामीने जे गर्व करे तेने यथा ठंदो जाणवो, इहा पासडाने सर्वथा अचारित्रिउज केइक मानेठे ते अयुक्त ठे जो सर्वथा एकात अचारित्रिहोय तो देश अने सर्व एवा बे जेदनी कर वो ते असमत चारित्रना अजावनो बे स्थानके सरिखोज तेमाटे बे जेदना कल्प नायकीज चरित्र सत्ताजाणवी ए सर्ववात पोताना मनथी नथीकही किंतु निसिड चूर्णिमापण एमकसुठे पासडो अइ सुत पोरसिवा नकरेइ दसणाइ यारेसु वट्टइ चारित्तिसु नवट्टई अइयारेवा नवकेई एव सडो अडई पासडोति एटले एने सबल चारित्र युक्तपणो जाणवो ए अटारगाथायेकरी पासडादिक पाचे अवदनीयक ह्या एटले वांदवायोग्य नही ॥ १२३ ॥

अवतरण - पाच प्रतिपेध कहेठे - मूल - वस्तिक्त परदुत्ते, पमत्तेमाकयाइ वदिक्का, आहारच करितो, नीहार वाजइ करेइ ॥ १२४ ॥ अर्थ - अनेक नविक लोक सहित सजामा देशनादि करवाना श्रमथी जेनु चित्त विद्वेपने पामेलु ठे तेने व्या क्लिप्त कहे ठे तेवखते वादबु नही, कोइ एक कारणे जे उपरातापणाने पामेलो होय तेवारे वादबु नही वली प्रमादेकरी कोपे करी अथवा निडाएकरी युक्त जे होय तेवारेपण वादबु नही, एमज चोथो आहार करता अने पाचमो निहार करता प ण वादबु नही ए पाच वोल वढे अनुक्रमे पाच दोष जणाव्या ठे ते आप्रमाणे.- पहेलो धर्मातराय, वीजो अथनवधारण, त्रीजो कोप, चोथो आहारातराय, अने पा चमो लज्जाने वश थयो थको शका न जाजे ए पाच दोष जाणी लेवा. ॥ १२४ ॥

અવતરણ:- હવે ક્યારે વાંદવા તે કહે છે:- મૂલ અનુષ્ટુપ ઠંદ:- પસંતે આ સણહેય, ઝવસ્સંતે ઝવઠિય; અણુન્ન વિત્તુમેહાવી, કિં કમ્મં પઞ્જણ ॥ ૧૨૫ ॥
અર્થ:- ૧ પ્રશાંત તે વ્યાહિતાદિકના અનાવ થકી, ૨ આસન ઉપર વેળા ઠતાં, ૩ ઝ પશાંતંદિય નોંદિયેને ઝપશમે વર્તે છે ક્રોધાદિ પ્રમાદથી રહિત વર્તે છે ઝવઠિયઠંદેણ ઇત્યાદિ વચન ઝચ્ચરતો એવા ગુરુની સન્મુખ ઝપસ્થિતયડને ઠંદાદિક વચન વમે બુદ્ધિમાન પુરુષ અનુજ્ઞા માંગીને કૃત કર્મ વાંદણાની પ્રયોજના કરે. ॥ ૧૨૫ ॥

અવતરણ:- હવે અવગ્રહ કહે છે:- મૂલ:- આયપ્પમાણ મિત્તે, ચો દિસ્સિં હોં ઝગ્ગહો ગુરુણો; અણુણાયસ્સત્તસયા, ન કપ્પણ તઢ પવિસેઝં. ૧૨૬ અર્થ:- નામાદિક જેદે કરી ઠ પ્રકારના અવગ્રહ છે:- તેડમાં નામાવગ્રહ અને સ્થાપના વગ્રહ એ બે પ્રકાર સુલન છે, ઇવ્યાવગ્રહ એટલે સુક્તા ફલાદિકનું દેવું, ક્ષેત્રકલ્પે તે ક્ષેત્રાવગ્રહ તે સક્રોશ યોજન એકજ ક્ષેત્રનેવિષે અવગ્રહ લીધાથી યાય છે. કાલાવગ્રહ એટલે રુતુ બઢ કાલનેવિષે એક માસ, વર્ષનેવિષે ચાર માસ અથવા જે જેટલા કાલનો અવગ્રહ કરે તેને કાલાવગ્રહ કહે છે. અને નાવાગ્રહ તે પ્રશસ્ત અને અપ્રશસ્ત એ બે જેદ વમે બે પ્રકારનો છે. પ્રશસ્ત તે જ્ઞાનાદિકનો અવગ્રહ અને અપ્રશસ્ત તે ક્રોધાદિકનો અવગ્રહ કહેવો અથવા “દેવિંદરાય ગિ હિવં” ઇત્યાદિ વદ્ધમાણ એટલે જે આગલ અવગ્રહ કહેવાશે તે જાણવા. પરંતુ ઇહાં તો ક્ષેત્રાવગ્રહને પ્રશસ્ત નાવાવગ્રહનો અધિકાર છે. હવે ગાથાર્થ કહે છે. શરીરનો પ્રમાણ સાડા ત્રણ હાથ હોવાથી તે પ્રમાણે ચારે દિશિય સાડાત્રણ ત્રણ હાથ ગુરુનો અવગ્રહ યાય છે. તિહાં આજ્ઞા માંગ્યા વિના પ્રવેશ કરવો કલ્પેનહી.

અવતરણ:- હવે પાંચ વંદનના નામ ગાથામાં કહે છે:- મૂલ:- વંદણ ચિં કિંકમ્મે, પૂયા કમ્મંચ વિણયકમ્મંચ; વંદણયસ્સ ઇમાયં હવંતિ નામાં પંચેવ. ॥ ૧૨૭ ॥

અર્થ:- પ્રથમ વંદન એટલે સ્તવન કરવું, એટલે પ્રશસ્ત મનો વચન તથા કાયાના વ્યાપારે કરી ગુરુને જે વંદન કરવું તે કર્મને વંદન કર્મ સમજવું. તે વંદન બે પ્રકારનું છે એક ઇવ્ય વંદન અને બીજો નાવ વંદન તેમાં મિથ્યાદૃષ્ટિ અથવા અનુપયુક્ત સમ્યકદૃષ્ટિને જે વંદના યાય છે તે ઇવ્યવંદના કહેવાય છે, અને ઝપયુક્ત સમ્યકદૃષ્ટિને જે વંદન યાય છે તે નાવવંદન કહેવાય છે. બીજું ચિં ચિંતે ઇતિ ચયનં જે કુશલ કર્મનું ચયન એટલે વૃદ્ધિ યાય છે તેને ચિતિ કહે છે આંહી કારણનેવિષે કાર્યના ઝપચારનું કરવું. એટલે કુશલ કર્મના ઝપચયનનું કારણ જે રજો હરણાદિ ઝપધિનો સમૂહ એના પણ ઇવ્ય અને નાક

रूपे वे जेव जाणवा तेमा तापसादिकनालिग ग्रहण तेनो कर्म अथवा अनुपयुक्त स
म्यकदृष्टिना रजोहरणादि ग्रहणनु कर्म तेने इव्यरूप जाणवु, अने उपयुक्त सम्यकदृ
ष्टिनु रजोहरणादि कर्म ते नावरूपे जाणवु त्रीजुं करवु ते कति एटले जे नमन आव
र्तादिक क्रिया करवी एना पण इव्य अने नावरूप वे जेव ठे. तेमा निन्द्वादिकने अ
थवा अनुपयुक्त सम्यकदृष्टिने जे नमनक्रिया करवी ते इव्यरूप जाणवी, अने उपयुक्त
सम्यकदृष्टिने जे नमनआवर्तादिक्रिया करवी ते नावरूप जाणवी चोथु पूजा एटले
पूजनकर्म ते प्रशस्त मन, वचन अने कायनी जे चेष्टा तेने पूजन कर्म कहेवु ए पण
इव्य अने नावरूप वे जेदे पूर्वनीपरे जाणवु पाचमुं विनीय कहेता विणासीए
जे अकी आठ प्रकारनुं कर्म तेने विनय कहिये एना पण इव्य अने नावरूप वे जेव
ठे ते पण पूर्ववत् जाणी लेवा एवी रीते वाढणाना ए पाच नाम थाय ठे. ॥१२३॥

अवतरण - पाच वाढणाना पाच आहरण दृष्टात कहे ठे - मूल - अनुष्टुप् ठंड सी
यले खुड्डए किन्हे, सेवए पालए तहा, पचेहि दिष्टता किय, कम्मेहुवति नायवा १२४
अर्थ - वदण कर्म उपर शीतलाचार्यनो दृष्टात लेवो चिति कर्म उपर खुकुगचेली ना
नाने आचार्य पद दीधु ठे ते दृष्टात लेवो कति कर्म उपर ठूस तथा वीराशालवीनो दृ
ष्टात लेवो पूजा कर्मनी उपर वन्ने सेवकोनो दृष्टात लेवो अने विनय कर्म उपर पाल
कने सबुकुमरनो दृष्टात लेवो ए पाच दृष्टाते करी पाचवदन कर्म समज्जी लेवा १२५

हवे त्रण गाथायेकरी तेत्रीग आसातना कहे ठे - पुरउं परकासन्ने, गंताचिष्ठण
निसीयणाय मणे ए आलोयण पडिसुणणे, पुवालवणेय आलोए ॥ १२६ ॥
तहउवदंस निमतण, ख-क्षा अयणे तहा अपडिसुणणे ॥ ख-क्षितिय तहगए, कि
तुम तळााय नोसुमणे ॥ १२७ ॥ नोसरसि कद्विचा, परिसन्निता अणुकिपाइक
हे ॥ संधारपायघट्टण, चिहुच्च समासणेयावि ॥ १२८ ॥

हवे एना नामोनो वखाण गाथाये करी कहे ठे - मूल - पुरउं अग पएसे, परके
पासमि पड आसन्ने ॥ गमणेण तिन्निगणे, ए तिन्नि तिन्निनिसीयणए ॥ १२९ ॥
अर्थ - पुरउंके ० अग्रप्रदेशे गुरु यकी आगले परकेपासमिके ० वेदुपासे पड आसन्नेके ०
दूकडो ए त्रणे स्थानके गमणेणके ० चाजतायका त्रण आशातना एमज ए त्र
ण स्थानके उजारहेवाथी पण त्रण आशातनाथाय अने निसीयणएके ० ए त्रण
स्थानके वेसवाथी पण त्रण आशातनाथाय केमके दूकडो रहेवाथी सासोस्वास
तथा झीकनो स्लेपमलगे तेवारे आगातना थाय ॥ १३० ॥

एज वात सूत्रकार देखामे ठे - मूल - विणयप्रंसाङ्ग दू, सणाव आसायणा

उ नवएआ ॥ सेहस्स विचारगमे, रायणिए पुव माय मणे ॥ १३३ ॥ अर्थः—
विनयचंगदिक दूषण थकी ए पूर्वोक्त नव आशातना जाएवी एमज वली रत्ता
धिकजे गुरु तेनीसाथे तंडिलें गयाथका पहेलाआवी शोचे ते दशमी आशातना.

मूलः— पुवंगमणा गमणे, जोए सेहस्स आगयस्स तउ ॥ राउंसुनेसु जागरस्स
गुरुनणि अपमिसुणणा ॥ १३४ ॥ अर्थः— बाहेर थकी गुरुसाथें आवेलो शिष्य गुरु
थकी पहेला गमणा गमण आलोचे ए इग्यारमी आशातना राउंसुनेसु जागरस्स
के० रात्रिनेविषे गुरु बोलावे जे कोण सुतो ठे कोण जागे ठे एवुं सांनली जागतो
होय तोपण सादआपेनही ते अप्रति श्रवणनामे बारमी आशातना ॥ १३४ ॥

मूलः— आलवणाए अरिहं, पुवं सेहस्स आलवितस्स ॥ रायणियाउंएसा,
तेरस मासायणा होइ ॥ १३५ ॥ अर्थः— आलापनके० बोलाववुं तेने अर्ह के०
योग्य जे श्रावकादिक ते श्रावकादिको आव्याथकाने रत्ताधिकजे गुरु तेनाथी पहे
लाज जे शिष्य बोलावे ते शिष्यने तेरमी आशातना थाय ॥ १३५ ॥

मूलः— असणाईयं लहुं, पुवंसेहे तहेव रायणिए ॥ आलोए चउदसमिं, एवं
उवदंसणे नवरं ॥ १३६ ॥ अर्थः— अशनादिक लेइने प्रथम शिष्यादिक आगलें आलो
इ पढी रत्ताधिक आगलें आलोवताने चउदमी आशातना होय तेमज प्रथम
शिष्यने अशनादिक देखाडी पढी रत्ताधिकने देखाडे ते पन्नरमी आशातना जाएवी ॥

मूलः— एवं निमित्तणोवी, लहं रयणाहि गेण तह सिद्धं; असणाए पुठाए,
खद्धंति बहुं दलं तस्स. ॥ १३७ ॥ अर्थः— एमज पहेला बीजाने अशनादिकनी
निमित्तणाकरो पढी गुरुने निमंत्रण करे ए सोलमी वली गुरुने पूठ्याविना बीजाने
आहारादि आपे तथा पोते खाए ए सतरमी ॥ १३७ ॥ इहां शिष्य प्रश्न करेठे.

मूलः— संगह गाहाए जो, नखद्ध सदो निरुविए वीसु; तं खद्धाययण पए,
खद्धंति विजळा जोइळा. ॥ १३८ ॥ अर्थः— संग्रह गाथामां खंधशब्द जूदो क
यो नथी तो इहां क्यांथी लीधो तेनो उत्तर जे यद्यपि संग्रह गाथामां खंधशब्द
जूदो कयो नथी ते खंधाइण ए पदनेविषे खंध एवो शब्द जूदो करी लीजे केमके
ए गाथा पण सूत्रकारनी करेली जाएवी. ॥ १३८ ॥

मूलः— एवं खद्धा अयणें खद्धं बहु अंति अयण मसणंति; आई सद्धामायं,
होइ पुणो पत्त सागंतं. ॥ १३९ ॥ अर्थः— एमज खंधाअयणे ए पदे अट्टारमो
दोष थायठे ते आवीरीतेः— खंध शब्दे धणो अयन शब्दे अशन आदिशब्दे जाइ
शाक शालणो होय पुणो के० वली ते पत्रशाक वेगण चीनडी चिणादिक ए गा

यानुं विवरण दशाश्रुतस्कधनी अपेक्षायै लख्योत्ते ते सूत्र आवीरीते ते सेहेअस
णवा रायणिएण सिजि जुजमाणे तच्च सेहेख-उसठ रसिय मणुन मणामनि-
लुख अहारिजानवति आसायणा सेहेति ॥ १३९ ॥

अवतरण - वली एनोज विगोप सूत्रकार गाथायेकरी वखाणोठे - मूल - व
न्नाइछुप्रं उसठ, रसिय पुण दाडिम बगाईयं ॥ मणइछु मणुसं, मन्नइ मणसा
मणामत ॥ १४० ॥ अर्थ ॥ वर्णादिके करी सहित उसठं के० उंचो रसेकरीस
हित ते वली कोइकरीते अचित्त करेला एवा दाडिम आंवाप्रमुख मनने इष्ट म
नोइ एटले मनने माने जे सारो अथवा खराव तेने मणाम कहिये ॥ १४० ॥

मूल - नि-नेहवगाढ, रुक्क पुण नेह वज्जिअ जाण, एव अप्पदि सुणणे
नवर मिणदिवस विसति ॥ १४१ ॥ अर्थ ॥ नि-नेह स्निग्ध चोपडे करीने अथ
गाढ के० आस लूखो ते चीगट रहीत इत्यादिक आहार गुरुनी साधेकरता सरस
वस्तु पोते वापरे ते अठारमी, एव के० एमज अप्पमीसुणणे के० गुरुना वचन सा
ज्या ठता गणकारे नही पाठो जवाव न आपे ते अगोणीसमी नवर के० एटलो
विगोप ते जे प्रथम बारमी आशातना कही गया ते रात्रीनेविषे गणकारे नही
एम समजबु अने आहमणानी कही ते दिवससंबधी जाणवी ॥ १४१ ॥

मूल - ख-इति बहु जणते, खर ककस गुरु सरेण रायणिय, आसायणाउ
सेहे, तच्च गए होइ जावन्ना ॥ १४२ ॥ अर्थ ॥ गुरुयें बोलाव्योथको ख-के०
खर ककस वचने आकरे शब्देकरी रत्नाधिकने कहे तथा तिहाज वेगो उत्तर आपे
एम अवज्ञाकरे ते शिष्य ने बोशमी आशातना कहिये ॥ १४२ ॥

मूल - सेहो गुरुणा जणित, तच्च गठ सुणइ देइ उल्लाव, एव कितव जणइ,
नमइएणतु वदामि ॥ १४३ ॥ अर्थ ॥ शिष्यने गुरुये बोलाव्यो थको तिहाज
पोताने स्थानके रह्योथको गुरुतुं वचन साजली उत्तर आपे पण पासेनावे ते ए
कवीसमी आशातना कहिये तथा गुरुये पुठयु ठता त्याजमइएण वदामि कही
पूठे सु आदेश आपोठो ए बावीसमी ॥ १४३ ॥

मूल - एव तु मति जणई, कोसि तुम मझ चोयणाएओ, एव तज्जाएण, पदि
जणणा सायणा सेहे ॥ १४४ ॥ अर्थ ॥ तुकोणठो जे महारी चोयणानेविषे प्रवर्त्ते
एम तुकारे बोलावे ते त्रेवीसमी एमज जेबु वचन गुरु कहे तेहीज वचन कहीने
पाठो जवाव देतां शिष्यने आशातना थाय ते कहे ॥ १४४ ॥

मूल - अज्जो कि न गिलाण, पडिजग्गसि पडिजणोइ कि न-तुम, रायण एक

हयंते, कहंच एवं असु मणनि ॥ १४५ ॥ अर्थः— गुरु कहे हे आर्य आ ग्ला ननी प्रति जागरणा सार सुद्धि केमनथी करतो तेवारे पाठो जबाब आपे जे तुं केम नथी करतो एम तर्जना करी बोले ते चोवीसमी. गुरुधर्म कथा कहे ते शु न्य चित्ते सांजले पण एम न कहेजे हे महाराज तमे जलो अर्थ कखो एवी श्ला या न करे ते असुमण नामे. पचीसमी आशातना ॥ १४७ ॥

मूलः— एवं नो सरसि तुमं, एसो अठो न होइ एवन्ति; एवं कहमा ठिंदिय, सयमे व कहेंउ मारनई ॥ १४६ ॥ अर्थः— रत्नाधिके अर्थ केतेठते कहेके तमने बराबर अर्थकेतां आवडतुं नथी ए अर्थ एम नथी ते ठवीसमी. एमज गुरु कथा केताहो य तेना व्याख्यानने वेदीने पोते आगलथी केवामांमे ते सतावीसमी. ॥ १४६ ॥

मूलः— तह परि संपिय निंदइ, तह किंचि नणइ जहन्न सामिलई; ताए अ णुठियाए, गुरु नणिय सविठरं नणई ॥ १४७ ॥ अर्थः— तेम वली गुरु कथा क रता होय प्रसुदित परखदा सांजलतां ठतां शिष्य एवुं कहे के नोजन वेला थई निहावेला सूत्रपौरसीनी वेला थई ठे पठी निहा मज्जे नही माटे हवे उठो इत्या दिक कहिने परखदा जंग करे ते अछावीसमी. तथा तेहीज परखदा उठयानी अ गाउ गुरुयेंजे अर्थ ते सजा आगल कखोठे तेज अर्थ सविस्तरपणे पोतातुं माप ण बताववाने सजाजनोने वारंवार कहे ते ओगणत्रीसमी. ॥ १४७ ॥

मूलः— सिक्कासंथारंवा, गुरुणो संघट्टण पाएहिं; स्वामेइ न जो सेहो, एसा आसायणा होइ. ॥ १४८ ॥ अर्थः— सय्या ते शरीर प्रमाण संथारोते अठोहाथ प्र माण जे गुरु संबंधी ठे तेने पग साथे संघटी फरसीने तथा गुरुना पगने पग ल गाडी पठी खमावे नही एवा शिष्यने त्रीसमी आशातना जाणवी. ॥ १४८ ॥

मूलः— गुरु सेक्का संथारग, चिठण निसियण तुयट्टणोऽह वरा; गुरु उच्च स मासण चिठणाइ करिणोण दो चरिमा ॥ १४९ ॥ अर्थः— गुरु संबंधी सय्या सं थारकनेविपे चिठणके० उठो रहे अथवा निसियणके० बेसे तुयट्टणके० सुईरहे एवी रीते करतां शिष्यने एकत्रीसमी आशातना. अहके० हवे अवरके० बीजी क हेठे गुरु थकी उचाआसन उपर बेसे ते वत्रीसमी गुरुने बराबर सरखे आसने वेशे ते तेत्रीसमी आदिशब्द थकी निसीयण तुयट्टण करतानेपण ए चरम के० ठेली वेहु आशातना वत्रीसमी तथा तेत्रीसमी जाणवी एठले ए एकवीस गाथायें करी तेत्रीस आशातना देखामी. ॥ १४९ ॥

हवे वांदणाना वत्रीश दोष देखामे ठेः—तेमां प्रथम गाथाए सात, बीजी गाथा

વને આઠ, ત્રીજી ગાથા વને સાત ચોથી ગાથા વડે સાત અને ઠેલી પાંચમી ગાથા
 એ કરીને ત્રણ દોષ, એવી રીતે પાંચ ગાથાએ કરીને વત્રીશ દોષ દેવાને છે, તેમા
 પ્રથમ નામ માત્ર કહીને પઠી અર્થ કહેશે—

મૂલ અનુષ્ટ અણાદિયંચ ચંદંચ, પદ્ધિં પરિ પિંમયં, ટોલગં અંકુસ ચેવ, ત
 હા કલ્પન રિગિચં ॥ ૧૪૯ ॥ મહુવત્ત મણસાપઞ્ચં તદ્ય વેશ્યા, નય સા
 ચેવ નયત, મિત્તી ગારવ કારણ ॥ ૧૫૦ ॥ તેણિચ પદિણિયં ચેવ રુઠં તક્કિય મે
 વય, સદંચ હિલિય ચેવ તદા વિપ્પલિય ચિય ॥ ૧૫૧ ॥ દિઠ મદિઠંચ તદા,
 સિંગચ કરમોચણ, આપિઠ અમણા લિઠં, ઝણ ઝત્તર ચૂલિય ॥ ૧૫૨ ॥ મૂઝચ
 ઢઢૂર ચેવ, ચુમલિચ અપહ્મિ, વત્તીસ દોસ પ્પસુઠં કિઠ્ઠ કમ્મ પઞ્જાણ ॥ ૧૫૩ ॥
 અર્થ — પહેલો અણાદિય એટલે અનાદિત દોષ, બીજો ચંદ એટલે સ્તવ્ય દોષ
 ત્રીજો પદ્ધિ એટલે પદ્ધિ દોષ ચોથો પરિપિંમિય એટલે પરિપિમિત દોષ પાંચ
 મો ટોલગં એટલે ટોલગતિ દોષ ઠો અંકુસ એટલે અંકુશ દોષ સાતમો કલ્પ
 વ એટલે કલ્પ દોષ આઠમો મહુવત્ત એટલે મહુવત્ત દોષ નવમો મનસા પ્રજ
 ણ દોષ દશમો વેશ્યા વંદ એટલે વેદિકાવંદ દોષ એકાદશમો નયસા એટલે નય
 દોષ બારમો નયત એટલે નજત દોષ તેરમો મિત્તી એટલે મૈત્રી દોષ ચૌદમો ગા
 રવ એટલે ગર્વ સંબંધીદોષ. પદરમો કારણ દોષ શોભમો તેણિય એટલે સ્તેન્ય દો
 પ સત્તરમો પદિણિય એટલે પ્રત્યનીક દોષ અઢારમો રુઠ એટલે રુઠ દોષ ઓગ
 ણીશમો તક્કિત એટલે તર્જિત દોષ વીશમો સઢ એટલે સઠ દોષ એકવીશમો
 હીજિય એટલે હીજિત દોષ બાવીશમો વિપ્પલિય એટલે પરિકુચિત દોષ ત્રેવીશ
 મો દિઠમદિઠ એટલે દૃષ્ટાદૃષ્ટ દોષ ચોવીશમો સિંચ એટલે શુગ દોષ પચીશમો ક
 ર એટલે કરદોષ. ઠવીશમો મોચણ એટલે મોચન દોષ સત્તાવીશમો આપિઠ અ
 મણાલિઠ એટલે આશ્લિષ્ટાનાશ્લિષ્ટ દોષ અઠાવીશમો ઝણ એટલે ન્યૂન દોષ ઓ
 ગણત્રીશમો ઝત્તર ચૂલિય એટલે ઝત્તર ચૂલિત દોષ ત્રીશમો મૂઝ એટલે મૂક દોષ
 એકત્રીસમો ઢઢૂર એટલે પ્રશ્ર દોષ અને વત્રીશમો ચૂમલોચ એટલે ચૂમનિકદોષ
 એવી રીતે વત્રીશ દોષના નામ જાણી લેવા ॥ ૧૪૯ ॥ ૧૫૦ ॥ ૧૫૧ ॥ ૧૫૨ ॥ ૧૫૩ ॥

હવે એવત્રીશ દોષનું વિસ્તાર સહિત વર્ણન કરે છે — મૂલ — આયર કરણ આ
 ઢા, તદ્વિચરીપ અણાદિય હોઈ, દવે નાવે ચંદો, ચોજગો ઢઢૂરં નજ્ઞં ॥ ૧૫૪ ॥
 અર્થ — આદર વિના વાદબુ, તેને અણાદા દોષ કહેવે. આદર કરવું તે આદા, અ
 ને તેથી જે વિપરીત એટલે અનાદર કરવું તે અણાદા કહિયે એનેજ અનાદિત ના

મે પ્રથમ દોષ કહે છે. બીજો સ્તબ્ધ દોષ છે. તેના ડબ્બ અને જાવરૂપ બે જોડ છે એમાં ચતુર્નેત્રી છે. (૧) કોડ ડબ્બ વડે સ્તબ્ધ હોય છે, અને જાવથી નથી હોતો, (૨) કોડ જાવથી સ્તબ્ધ હોય ને ડબ્બથી નથી હોતો, (૩) કોડ જાવ અને ડબ્બ એ બન્નેથી સ્તબ્ધ હોય છે અને (૪) કોડ જાવ અને ડબ્બ એ બન્ને કરી સ્તબ્ધ હોતો નથી. તેમાં જે ઉદર શૂળાદિક કારણથી નમી શકે નહીં પણ નમવાનો જાવ હોય તો તેને શ્રેષ્ઠ સ્તબ્ધ કહવો. જે કોઈપણ કારણ વિના નમી શકે તોપણ સ્તબ્ધ પણ ચક્રીન મે નહીં તેને પાડૂઓ સ્તબ્ધ કહે છે. ઉક્ત ચારે જાંગામાંના જે જાવે અને ડબ્બે સ્તબ્ધ ન હોય તેને ઉત્તમ કહેવો. અને જે ડબ્બે તથા જાવે સ્તબ્ધ રહે તે મહા પાડૂઓ જાણવો એ તાત્પર્ય છે. ॥ ૧૫૪ ॥

મૂલ:- પવિઠ મણુ વચારં, જં અપિંતોણિ જંતિઝં હોઈ; જહવ તહવ ઝહ્નઃ, કિય કિવો વર વરંચેવ. ॥ ૧૫૫ ॥ અર્થ:- જે ઉપચાર રહિત હોય તેને પવિઠ કહે છે. વાંદણું દેતા જે અનિમંત્રિત એટલે વ્યવસ્થા રહિત હોય વાંદણું પૂરુંકીધા વિના નાસી જાય. તેને ત્રીજો પવિઠ દોષ કહે છે. જેમ જાફુત પ્રાણોને કોઈ પણ કામે લગાડ્યો ઠતાં ધણીનું કામ બરાબર થાયો કે ન થાયો પોતાનું તે જાડા પૂરતું લક્ષ રાખીને ઉપર પડ્યું તે કરવું એમ જાણીને ગમે તેવી રીતે અસ્તાવ્યસ્ત તે ક્રિયા માત્રને કરી બુટો થાય છે તે પવિઠ વિષે જાણવું. ॥ ૧૫૫ ॥

મૂલ:- સંપિંદિ એવ વંદઃ, પરિ પિંદિય વયણ કરણઓ વાવિ.; ટોલોચ્ચ ડપ્પિ મંતો, ઝસ્સક અહિસક્રણે કુણે. ॥ ૧૫૬ ॥ અર્થ:- સંપિંદિત એટલે આચાર્યાદિ કને એકઠા વાંદે અથવા પ્રથમ જ્યાં બત્રીશ દોષનાં નામ કહ્યાં છે ત્યાં એ દોષનું નામ પરિપિંદિત કહ્યું છે તેનો અર્થ આવી રીતે છે:- મુખ થકી સૂત્રોનાં વચનો શિવાય બીજા વચન બોલે અને પોતાના હાથ અને પગ સ્થિર રાખે નહીં તે સંપિંદિત નામે ચોથો દોષ સમજવો. જેમ તીર્થ એ નામના વર્ષાકાલમાં એક જાતના પક્ષી થાય છે તે પૃથ્વી ઉપર સ્થિર થઈ બેસતા નથી, અંદી તરીકે કૂદતા ફિરે છે તેમ જે વાંદણુ દેતાં જ્યાં ત્યાં આગો પાળો ફાંચા કરે તેને પાંચમો ટોલક દોષ કહે છે.

મૂલ:- ઝવગરણે હહંમિવ, ચિતું નિવેસેઃ અંકુસં વિંતિ; વિઅચિઠરિંગણં જં, તં કહવ રિંગિયં જાણ. ॥ ૧૫૭ ॥ અર્થ:- જેમ મહંત હાથીને અંકુશ વડે ગમે તેમ ફેરવે છે તેમ શિષ્ય ગુરુને ફેરવે એટલે સૂરિ ઝના હોય કે બેઠા હોય અથવા કોઈ કાર્ય વ્યગ્રહમાં હોય તેને અવજ્ઞા વડે ચોલપટ અથવા કપડું પકડીને આસન ઉપર બેસાડી વાંદણું કરે તેને ષઠો અંકુશ દોષ કહે છે. વાંદણું દેતાં કાચવાની પઠે આગલને

सावो अथवा पाठले सावो गमे त्या स्वेच्छा वने फिरवु तेने सातमो कव्वप दोष कहे ठे

मूल - उच्छित्त निवेसंतो, उव्वत्तं मज्झ उव्व जल मजे, वडिउ कामो वज्जं, उ सोव परियट्ठ ए तुरिअं ॥ १५४ ॥ अर्थ - जेम पाणीमा माठलु स्थिर रहे नही, तेम जे वाढणु करता स्थिर रहे नही, जेम माठलु घडीकमा बाहेर देखाय घडीक मा पाणीमा गेप अई जाय तेम जे वाढणुकरता उठता वेसता त्रवकी मारे विचित्र चाला करे अथवा एकने वादी बीजा आचार्यने वाढे तेने आठमो मज्झ दोष कहे ठे

मूल - अण्ण परि पत्तिएण, मणप्पउं सोय वेइआ पणगं, त पुण जाणू परि जा,णु हिउउं जाणु वाहिवा ॥ १५५ ॥ अर्थ - पोताने अर्थे अथवा बीजाने अर्थे गुरुद्वाराए काई कार्य सिद्धि नथवाथी तेनो मनमा द्वेष उत्पन्न थाय ठे तेमा पोताने आचार्यादिके प्रदेप कह्यो ए आत्मअप्रीति इम शिष्यना संबंधीने पण क हेठते परअप्रीति एम इपांलु थकोवाढे तेने नवमो मनप्रदुष्टदोष कहे ठे ॥ १५६ ॥

अवतरण - वेदिकादोष पाच प्रकारे कहे ठे - मूल - कुणइ करे जाणुवा एगकर उवड कर जुअल मजे, उवठंगे करइ करे नयति निज्झूहणाईय ॥ १५७ ॥ अर्थ - वेहु हाथ गूठण उपर मूकी १ अथवा वेठ हाथनी विचमा ढीचणराखे २ एक गुठण वे हाथनीवचे राखे ३ अथवा खोलामा हाथ राखवा ४ वेहु हातउत्तरे परे ५ ए पाच प्रकारे वेदिकावड दगमो दोष जाणवो अने जो हू वाढणु प्रमुख दर्श नही तो आचार्य मने कह्यामी मूकजे एवो जे नय तेने अग्यारमो नय दोष कहेठे

मूल - नयइव नइ सत्तिवई, डवडइ एहो रयतिवेसतो, एमेवय मोत्तीए, गारव सिक्का विणीउह ॥ १५८ ॥ अर्थ - बीजा मुनिओ नजे ठे अनुवर्त्ते अथवा नज जे इत्यादिक देखीने हु पण बीजानी पठे वाढणु करु तेने वारमो नजत नामे दोष कहे ठे जोहु आचार्यने वाढू तो मारी साथे आचार्यनी प्रीति याए अने मित्राड या ए वर्गरे मित्रताना कारणथी जे वाढवु तेने तेरमो मंत्री दोष कहे ठे मने लोको समाचारिमा पमित कुशजविनीत जाणे एमज बीजासाधु पण जाणे एया अजि प्राये जे वाढवु तेने चांदमो गारव दोष कहे ठे ॥ १५९ ॥

मूल - नाणाड तिगमातु, कारण मिह लोय साहय होइ, पुआ गारव हेऊ, नाणगहणे विए मेव ॥ १६० ॥ अर्थ - ज्ञानादिक त्रण मूकीने जे आलोक सवथी सुखना सायनोनी प्राप्तिने अर्थे वाढणु दिए एठले वल्ल कावल्यादिकनी ५ वा राखे तेने पदरमु कारण वाढणु कहे ठे आही कोई आशका कर के एकात ज्ञानादिक आश्रयी वाढणु देता तेने कारण वाढणु शावास्ते न कहिये ? तेनो उत्तर

જો પૂજાના અનિપ્રાયથી ગૌરવની અનિલાપા કરે, અને જો જ્ઞાનના ગ્રહણને અર્થે વાં
દે. ઉપલક્ષણથી દર્શનાદિક પણ લેવાં તો તેને પણ કારણ વાંદણુંજ કહિયે. ॥ ૧૬૧ ॥

મૂલ:- હાઁ પરસ્સ દિઠિં, વંદંતે તેણિયં હવઽણ્યં; તેણોવિવ અપ્પાણં, ગૃહઽ
ઉન્નાવણામામે. ॥ ૧૬૨ ॥ અર્થ:- બીજા સાધુની દૃષ્ટિને ઝુકવીને વાંદણું કરે એ
ટલે પોતામાં અને સાધુ પ્રમુખમાં અંતરો રાખીને પોતાને બુપાવે કેમકે, જો હું ધ
ણને દેશતાં વાંદીશ તો લાજ થશે, અથવા મને બીજાથી લઘુ જાણશે એ કારણ
માટે પોતાને ગોપ્ય રાખીને ચોરની પઠે જે વાંદે તે સ્તન્ય નામનો શોભમો દોષ.

મૂલ:- આહારસ્સ ડકાલે, નીહારસ્સાવિહોઽ પપ્પિણીયં; રોસેણ ધમધમંતો, જો
વંદઽ રુઠ મેયંતુ. ॥ ૧૬૩ ॥ અર્થ:- આહારના કાલને વિષે અથવા નીહારના કાલને
વિષે જે વાંદણુ દિયે તેને સત્તરમું પ્રત્યનીક દોષ. દોષે કરીને ધમધમતો થકો અથ
વા ગુરુને ક્રોધાયમાન કરતો થકો જે વાંદણું કરે તેને અહારમો રુઠ દોષ કહેઠે.

મૂલ:- નવિ કુપ્પિસિ ન પસીયસિ, કઠ્ઠસિવોચેવતઙ્ગિયં ઇયં; સીસંઘુલિમાઽહિ
યં, તક્કેઽ ગુરં પણિવયંતો. ॥ ૧૬૪ ॥ અર્થ:- ગુરુ કોપ કરતા નથી તેમ પ્રસાદ પણ
કરતા નથી, એટલે થડેલી જેમ શિવ દેવની કાઠની પૂતલી વિશેષ તેની પઠે રહે
ઠે અથવા મસ્તકે કરી આંગલીએ કરી અથવા નૃકુટીએ કરીને તર્જના કરવી તેને
ઝંગળીશમો તર્જિત દોષ કહે ઠે. ॥ ૧૬૪ ॥

મૂલ:- વીસંનઠ્ઠાણમિણં, સપ્પાવ જઢે સઢંનવઽણ્યં; કવડંતિ કઽથ વંતિઅ,
સઢયાવિકહોતિ ઇગઠા. ॥ ૧૬૫ ॥ અર્થ:- એ વાંદણુ વિશ્વાસનું સ્થાનક ઠે કેમકે
વાંદતાં ઠતાં આચાર્ય તથા શ્રાવકાદિક માહરો વિશ્વાસ કરશે. એવા જાવે કરી
વાંદે પરંતુ જાણાવેકરી શુન્યઠે તેને વીશમો સઠ દોષ કહે ઠે એનેજ કપટ કૈતવ
અને સઠ એ ત્રણ નામે કહે ઠે. ॥ ૧૬૫ ॥

મૂલ:- ગણિવાયગજિઠ્ઠજ્ઞિ, હીલીઁ કિં તુમે પણમિક્કણં; દર વંદિઅંમિવિક
હં, કરેઽ પણિયં ચિયં ઇયં. ॥ ૧૬૬ ॥ અર્થ:- હે ગણિન, હે વાચક, હે જ્યેષ્ઠ હે
આર્ય ઇત્યાદિક શબ્દે કરીને ગુરુની હીજના કરેને કહે કે સું તને પ્રણામ કરિયેં
એમ કહીને જે વાંદણું કરે તેને એકવીશમો હીજિત દોષ કહે ઠે. થોડુંક વાંદણું
કહ્યા ઠતાં દેશાદિ સંબંધીની વિકથા કરે તેને વાવીશમો કુંચિત દોષ કહેઠે. ૧૬૬

મૂલ:- અંતરિઁતમસેવા, ન વંદઈ વંદઈ ડદીસંતો; ઇયં દિઠ્ઠમદિઠ્ઠં, સિંગે પુણ
કુંન પાસેહિં. ॥ ૧૬૭ ॥ અર્થ:- અંતરિત કેળવતી પ્રમુખને અંતરે રહ્યો થકો અથ
વા અંધારાને વિષે રહ્યો થકો કોઈ દેખે નહીં ત્યારે વાંદે નહીં, અને કોઈના દેશતાં

वांटे तेने त्रेवीशमो दृष्टा दृष्ट दोष कहे ठे मस्तकने सन्मुख टालीने मावी तथा जमणी ए वन्ने बाजु तरफ वांढणु दिए तेने चोवीशमो शृंग दोष कहे ठे ॥ १६७ ॥

मूल - करमिवमन्नइदितो, वदणयं आहरति अकरोति, लोडय कराउ मुक्ता, न मुञ्चिमो वदण कराउ ॥ १६८ ॥ अर्थ - जेम राजादिकनो कर प्रजाने जरूर देवो पडे ठे तेम वादणा सबधी अरिहतनो कर पण शिष्योए देवो जोड्ये एम जाणीने जे वादणु दिए तेने पचीशमो कर दोष कहे ठे ग्रहित व्रते करीने अमे लोक संबधी करथी तो मुक्त थया ठैए पण अर्हत संबधी वादणा लक्ष्ण करथी मुकाणा नथी एम जाणीने जे वादणुं करे तेने ठवीशमो मोचन दोष कहे ठे

मूल - आलिङ्ग मणालिङ्ग, रयहरणसिरेहि होइ चवजंगो, वयण खिरेहिकण, जहन्न काले वसेसेहि ॥ १६९ ॥ अर्थ - आश्लिष्ट अने अनाश्लिष्ट दोषनी रजो हरण ने मस्तक साथे चतुर्जंगी थाय. प्रथम रजोहरण साथे हाथ लगाडे माथे न लगाडे ए एक जागो, बीजो मस्तके लगाडे पण उवे न लगामे, त्रीजो मस्तके न लगाडेने रजोहरणे पण न लगामे, चौथो रजोहरणे लगामे अने मस्तके पण लगा मे ए सत्तावीशमो दोष समजवो अक्षरोना समूहने वचन कहे ठे ते वचनमा प्रमादे करीने एक वे अक्षरो उठा कहे अथवा कोईक अति कतावलो प्रमादना वजे करीने वादणु थोडी वारमा पूरु करे, त्या वचनाक्षर तो रह्या पण गेप अव नामादिक ते आवश्यक पण उठा थाय तेने अठावीसमो न्यून दोष कहेठे ॥ १७० ॥

मूल - ठाकण वदण मञ्जएण वदामि चूलिया एसा, मूठव सहरहिउं, ज वढ इ मूयग त तु ॥ १७० ॥ अर्थ - वादणु दर्शने पठी मोटे साढे करी "मञ्जएण व दामि" कहे तेने उंगणत्रीशमो चूलिकादोष कहेठे मूठवके० मूगानी पठे मुखय की शब्द कहाडयाविना जे वादे तेने त्रीशमो मूक दोष कहेठे ॥ १७० ॥

मूल - ढढुर सरेण जो पुण, सुत्तघोसेइ ढढुर तमिह चुमलि विगिण्हक ण, रयहरणं होइ चुमलि तु ॥ १७१ ॥ अर्थ - मोटा स्वरचडे जे वादणानु सूत्र घोपे उच्चार करे तेने एकत्रीशमो ढढुर दोष कहेठे. अने उमामनी पठे रजो हरण जालीने फरावतो ठता जे वादणु दिये तेने वत्रीशमो चुमलिक दोष कहेठे एवी रीते वादणाना वत्रीश दोष कही बताव्या ॥ १७१ ॥

हवे नियत अने अनियत ए वे प्रकारना वादणाना स्थानक देखाडे ठे तेमा प्रथम आठ नियत स्थानक कहेठे - मूल - पम्किमणे सञ्जाए, काउस्तग्गा वरा ह पादुणए, आलोयण सवरणे, उत्तम छेय वदणय ॥ १७२ ॥ अर्थ - प्रथम

पडिकमणो एटले अगुणस्थानकथी जे गुणस्थानकनेविषे आवहुं तेनेविषे, बीजुं सञ्ज्ञाए एटले वाचनादिकनेविषे, त्रीजुं काउसग्ग के० विगयना परिजोगने अर्थे आंविज प्रमुखनुं विसर्जन थायठे तेनेविषे, चोथुं अपराध एटले गुरुसंबंधी विन यना उद्धंघननेविषे, पांचमुं पाहुणए एटले परोणानेविषे, तेपरोणा वे प्रकारनाठे:— एक सांजोगिक अने बीजा असांजोगिक ठे. तेमां सांजोगिक एटले एक समाचारी ना साधुनुं आगमन थयाथी तेने गुरुने पूढी वांदणुं देवुं. अने असांजोगिक एट ले जुदी समाचारीनो साधु आवे तो पहेलां गुरुने वांदणुं दर्शने गुरुने पूढी वांदे. अने लहुडो होयतो वंदावे. ठतुं आलोयण एटलेवांदणुं दर्शने आलोयणा लेवी. सातमुं संवरणो एटले जे एकासणादि पञ्चस्काण घणा अगारे लीधा होय ठे त्यां नोजन पठी आगार संक्षेपवाने अर्थे अथवा नोकारसी प्रमुख कीधा थका अजीर्णा दि कारणे, अनक्तार्थे लेतांसंवर वांदणुं थाय आठमुं उत्तमार्थे एटले अनशनमांपण वांदणुं देवुं. १४ एतथा १५७ ए वे गाथाओना आंक दबल मंडाणा तेथीइहां १७४

हवे वांदणाना ठ अनियत स्थानक कहेठे:— मूल:—माण निय कम्म बंधण, आसायण करण पवयण खिसणया; नवबुद्धि अबोहीए, ठ दोसा वंदणा क रणो. ॥ १७५ ॥ अर्थ:— (१) ज्यां मान होय, (२) नित्य कर्म बंधन थतुं हो य, (३) आशातनानुं कृत्य होय, (४) प्रवचननी आझानुं उद्धंघन होय, (५) नवनी वृद्धि थती होय (६) अने ज्यां अज्ञानी होय. ए ठ स्थानके वंदना कर वी नही. वंदन न करवाने अर्थे ए ठ दोष कह्या ठे माटेज ए अनियत स्थानक ठे एवी रीते चोवीश गाथाए करी वांदणाना दोष कह्या. आंही बीजो वांदणानो ढार संपूर्ण थयो. हवे त्रीजो पडिकमणानो ढार कहे ठे.

अथ प्रतिक्रमण ढार त्रितीय प्रारंभ.

तेना प्रारंभमां प्रथम प्रतिक्रमण शब्दनो व्युत्पत्ति अर्थे करे ठे:—प्रतिए उपसर्ग प्रतिकूल अर्थनेविषे प्रवृत्तेठे क्रमशब्द पादना विक्षेपनेविषे प्रवृत्तेठे एनो नाव:—प्र तीप-प्रतिकूल अथवा प्रतिक्रमण एटले पाठो फरवुं एवो समऊवो अथवा पडिकम णंति पडिकमणो कहियें संयमरूप लक्ष्णवालुं जे पोतानुं स्थानक ते मुकीने बीजा असंयमरूप लक्ष्णवाला स्थानके जे जवुं तेने क्रमण कहे ठे. अने ते असंयमरूप लक्ष्णवाला स्थानकथी पाठा पोताना संयमरूप लक्ष्णवाला स्थानके आवहुं तेने प्रतिक्रमण कहेठे. यतः उक्तः—“स्वस्थानात्त्यत्परं स्थानं, प्रमादस्य वशाजतः; त त्रैव क्रमणं नूयः प्रतिक्रमणमुच्यते” ए श्लोकनो अर्थ:— आवो ठे:— जे पोताना

સ્થાનકથી પર એટલે જિજ્ઞાસુ સ્થાન છે, ત્યાં પ્રમાદને વશ થઈને ગત એટલે જવાયું
 ઠતા ફરી ત્યાંથી જે પોતાના સ્થાનકે પાતું આવવું તેને પ્રતિક્રમણ કહેશે હવે વી
 જી રીતે અર્થ કરે છે - અથવા પ્રતિકૂળ ગમન જે ક્ષાયોપશમિક નાવથી ઔદ
 યિક નાવને વિપે જવું તેને પણ પ્રતિક્રમણ કહે છે તથાપિ તેનો અર્થ તેજ
 છે પ્રતિકૂળ ગમનથી પ્રતિશ્વદની સર્વત્ર વ્યાપ્તિ જાણવી ઉત્કંચ પ્રતિ પ્રતિ પ્રવર્તન
 અથવા શુન ફલ જે મોઠું ફલદાયકને વિપે નિ શલ્ય ચતિને તે પ્રતિક્રમણ કહિ
 યે એવી રીતે એ પ્રતિક્રમણ અતીત અનાગત અને વર્તમાન એ ત્રણે કાલવિષયક
 જાણી લેવું અંદિ શિષ્ય પ્રશ્ન કરે છે કે, પ્રતિક્રમણ તો અતીત કાલને વિષેજ શુ
 ક્ત છે એમ કહેલું છે જેમકે - ‘ અર્થ્યં પઢિકમામિ, પશુ પુત્રં સવરેમિ, અણાગયં
 પશ્ચક્ષામીતિ ’ આવી પ્રમાણ ઠતા પ્રતિક્રમણને ત્રિકાલવિષયક કેમ પ્રતિપાદન
 કરોઠો તેનો શુરુ ઉત્તર કહેશે - અહીં પ્રતિક્રમણ શ્વદમાત્ર અશુનયોગથી નિવૃત્તિ
 જાણવી ચક્રકે “ મિહતિષ્યન્નિક્રમણ, તદેવ અસ્તજમે પન્નિક્રમણ, કરાણ પ
 નિક્રમણ, જોગાણય અણ નથાણ ” તેકારણ માટે પ્રતિક્રમણ ત્રણે કાલને વિષે
 જાણી લેવું જેમકે, પૂર્વકૃતપાપની નિદા કરવી તે દારે અશુનયોગનો નિવૃત્તિ
 પ અતીત વિષયનો પ્રતિક્રમણ જાણવો અને સવર દારે કરી પ્રત્યુત્પન્ન વિષય
 એટલે વર્તમાન સમયે સવર કહ્યું છે તેવર્તમાન પ્રતિક્રમણ જાણવો અને પ્રત્યાલ્યાન
 દારે કરી એટલે પશ્ચકાણ લેવો તે અશુન યોગનિવર્તન પશ્ચકાણે અનાગત સમયનો
 પ્રતિક્રમણ જાણવું ઇત્યાદિ તે પ્રતિક્રમણ દૈવસિકાદિ નેદોએકરી પાંચપ્રકારે થાય
 છે - દિવસના અતને વિષે દૈવસિક પ્રતિક્રમણ થાય છે રાત્રના અંતે રાત્રિક પ્રતિક્ર
 મણ, પહ્લના અતે પાહ્લીક પ્રતિક્રમણ, ચાર માસના અંતે ચાતુર્માસિક પ્રતિક્રમણ,
 અને સવત્સરના અતે સાવત્સરિક પ્રતિક્રમણ થાય છે દૈવસિક શ્વદની વ્યુત્પત્તિ
 દિવસ સંબંધિયાય કણિ દૈવસિક ઇત્યાદિ તેને વિષે સ્થિત નર પણ બે પ્રકારના છે
 એક ધ્રુવ ને વીજા અધ્રુવ તેમા નરત અને ઈરવત ક્ષેત્રોને વિષે પ્રથમ અને ચરમ તી
 ર્થકરના સમયે વત્તેકાલે પ્રતિક્રમણ કરવું તેને ધ્રુવ કહિયે અને મહાવિદેહ ક્ષેત્રને
 વિષે સદાકાલ તથા નરતાદિક દશ ક્ષેત્રને વિષે મધ્યના વાવીશ તીર્થકરોના સમયે
 કોઈ કારણને લીધે પ્રતિક્રમણ કરવું પણ અન્યથા ન કરવું તે અધ્રુવ કહેવાય છે
 યદાહ - “ સપઢિક્રમણો ધમ્મે, પુરિમસ્સય પઢિમસ્સય જિણસ્સ, મસમગાણ
 જિણાણ, કારણ જાણ પઢિક્રમણ ” પ્રતિક્રમણ વિધિ આવી રીતે છે - પચ વિહા

यार विशुद्ध हेउ मिह साधु सावगो वावि; पडिकमणं सहगुरुणा गुरुविराह कुण
इ इक्कोवि.” ते चिइवंदण इत्यादिके करी कहेठे:-

हवे प्रथम संध्याप्रतिक्रमण विधि देखामे ठे:- मूल:-चिइ वंदण सुस्सग्गो,
पुत्तिअपमिलेह वंदणा लोए; सुनं वंदण खामण, य वंदण चरित्त उस्सग्गो. ॥
१७३ दंसणु नाणोसग्गो, सुयदेवय खित्त देवयाणंच; पुत्तिअवंदण शुइ तिय, स
क्कवयथोत्त देवसिअं. ॥ १७६ ॥ अर्थ:-तेमांप्रथम त्रसस्यावर प्राणीए करी रहि
त त्रेह्मित प्रमार्जित वामनेविपे इरियावही पडिकम्मीने, चैत्यवंदन विधान करवुं.
पठे आचार्यादिकने खमाश्रमणादिक देइने देवसिक अतिचारना चिंतननेअर्थे काउस
ग्ग करे; पण काउसग्गमां बहु व्यापारवाला साधु जेटले एक गुण देवसिक अतिचार
चिंतवे, तेटले तेथी बमणा अतिचार अल्प हिंडक गुरु चिंतवे तेथी गुरु हलवेथी
चिंतवे, ल्यारपठी साधु गुरुनी समीपे काउसग्गनो उच्चार करे ते पालीने लोगस उड्डो
यगरे नणीने पठीमुहपती पडिलेहिबी; ल्यार पठी वांदणो देवुं पठी आलोपति एटले
आलोचन आलोववुं कायोत्सर्ग तथा चिंतित अतिचार गुरुने केवा पठी पडिकम
ण सूत्र नणवुं साधु ए पण पोते नणवुं अने आवकेपण पोते नणवुं ल्यार पठी वां
दणो आपवुं खामणेति एटले गुर्वादिकने खामणु करे ते प्रथम गुरुने खमावी पठी
अनुक्रमे बीजा सर्व मोटाओने खमाववुं ज्यारे पंचकादि गण होय ल्यारे बीजां खा
मणु करवुं ते पंचकमां जे मोटो होय तेने खमाववुं एवी रीते प्रजातना प्रतिक्रमण
नेविपे पण तदणुं वंदणयत्ति एटले वांदणु देवुं मूलमां (च) शब्द समुच्चय वा
चीठे ए गुरुनो आश्रय करवाने अर्थे अलियावण नामनुवांदणु कहेठे पठी
चारित्रातिचारनो काउसग्ग करवो. पठी दर्शन विशुद्धिनिमित्ते तथा ज्ञानातिचार
शुद्धि निमित्ते काउसग्ग करवा; ल्यार पठी श्रुत समृद्धि निमित्ते श्रुत देवतानो का
योत्सर्ग करवो. पठी स्तुति देवी अथवा बीजाए स्तुति देतां शान्तलवी. ल्यार पठी
सर्व विघ्नोनुं निर्दलन करवाने अर्थे क्षेत्र देवतानो कायोत्सर्ग करवो. ते समये
एक नमस्कारनुं चिंतवन करीने स्तुति देवी अथवा बीजाए स्तुति देतां शान्तलवी.
मूलमां चकार समुच्चय अर्थे ठे. ल्यार पठी नमस्कार करी बेशीने ‘ पुत्तियत्ति ’
एटले मुखपोतीका ए करी प्रत्युपेक्षण करवुं; ल्यार पठी मंगलादि निमित्ते
वांदणुं देवुं. ल्यार पठी इहामो अणुंसठि एम नणीने नीचे वेशी एक गुरुनी
स्तुति नणतां उतां प्रवर्द्धमान स्वरे करीने प्रवर्द्धमान एटले श्री महावीर स्वामीनी
त्रण स्तुतिओ नणवी. तदनुतर ‘ सकवयंति ’ एटले शक्रस्तव नणवुं, ल्यार पठी ‘ यो

नन्ति ' एटले स्तोत्र नणवु त्थार पठी दिवसातिचारनी विद्युदिने अर्थे कायोत्सर्ग करवो ते समये चार लोकस्य उद्योतकर कहेवा एवु गाथामा कहु नथी तो पण जाणी छेवु ' देवसियति ' एटले ए सत्था समये देवसिक प्रतिक्रमण जाणवु एट ले वे गाथा वने देवसी प्रतिक्रमणनी विधि कही इति सत्था प्रतिक्रमण विधि

हवे प्रजात प्रतिक्रमण विधि कहे ठे - मूल - मिह्ठावक्कड पणिवा, य दडग काउसगग तिअ करण, पुत्तिअ वदण आलो अ सुत्त वदणय खामणय ॥ १७७ ॥ वदणय गाहा तिअ, पाढो ठम्मासि अस्स उस्सग्गो, पुत्तिअ वदण नियमो, शुइ तिअ चिय वदणा राउ ॥ १७८ ॥ इहवि पढमे चरणे, दंसण सुदीय बीय उ स्सग्गो, सुअ नाणस्स तईउ नवर चितेइ तिहइमा ॥ १७९ ॥ तइय निसायइआर, चि तइ चरममि कितव काह, ठम्मासा एग णिणा, इहाणिजा पोरिसि नमोवा ॥ १८० ॥

अर्थ - नूमिकाने मस्तक लगामी, आखी रात्रना अतिचारनो मिह्ठामि ड क म दइने, प्रतीपाद दंमक नमोवुण कहीने उस्सगगतियके काउस्सग त्रण करवा पठी मुहपती पडिलेही, वादणु दइ, आलोअणु आलोइ, प्रतिक्रमण संबंधी सूत्र गुणी, उना अइ, पठीवे वादणा दइ, खामणु करी वलीवे वादणा दइ ' आयरिय उवक्का ए ' इत्यादि त्रण गाथा कही पठी ठ मासी तप चितववा संबंधी काउसगग करवो तेमा ठ मासी तपनी चितवना आवी रीते करवी - श्री महावीरना तीर्थनेविपे उ ल्हृष्टताथी ठ मासी तपवत्ते ठे माटे हे जीव ए तप तू करी शकशे के नही ? एम पोताना अतरमा चितवना करवी पठी जो ते तप पोताथी अइ शके नही तो वली चितवन करवु के एक दिन ओठा ठ मासी तप थई शकशे ? एम एक एक दिवस ओठा करता ज्यारे ओगणत्रीश दिवश उठा थई रहे त्यारे तेनो मास एक गणीने पाच मासी तपने विपे प्रथमनी पठे अतर प्रश्न करवु, पठी चोमासी, त्रीमासी, वेमासी अने एक मासी चितवना करवी ते पण जो पोता थी बनी शकतु होय नही तो तेमाथी एक एक दिवस उठा करता तेर दिवश उ ठा करीने वली चितववु के हवे चोत्रीसम तप करी शकाशे के नही ? ते पण जो ठरे नही तो वत्रीसम विपे चितववु एमयावत् पठी दशम, अष्ठम, ठठ, चउह, अने जेवट आविल सुधी आववु त्थार पठी निवो एकासणु पोरिसीनी अवधिसुधी नी चितवना करवी एम नवकारशी आदि जेटवु करी शकाय ते पञ्चस्काण मनमा चितववु अने ते नमो अरिहताण कहीने पालवु त्थार पठी मुहपती पडिलेही, वे वादणा दइने, पञ्चस्काण करवा पठी शुअतिअ एटलेगोडलीए वेशीने गिलोई प्रमु

સ્વચ્છે નહીં તેમ અલ્પસ્વર વમે ત્રણ વર્ધમાન સ્તુતિ કહેવી. અને ચૈત્યવંદન કરવું. એ રાત્રિ પ્રતિક્રમણ વિધિ કહી. હાં વિગ્રેપતા દર્શાવે છે:—ઇચ્છિય કે ૦ આંહી પણ પ્રથમ ચારિત્ર શુદ્ધિનો કાઝસગ્ગ કરવો. બીજો દર્શનની શુદ્ધિનો કાઝસગ્ગ કરવો. અને ત્રીજો શ્રુત જ્ઞાનનો કાઝસગ્ગ કરવો. પઠી આટલી વિગ્રેપ ચિંતવના કરવી એટલે ત્રીજા કાઝસગ્ગમાં રાત્રિ સંબંધી અતિચારની ચિંતવના કરવી. એનું કારણ બતાવે છે. “ નિદામત્તો ન સરે, અહ્યારે કાય ઘટ્ટણનોત્તે; કિંઠ અકરણ દોસાવા, ગોસાઠ તિન્નિ ઝસ્સગ્ગા ॥ ૧ ॥ ” વલી ઠેલા કાઝસગ્ગમાં પૂર્વની પઠે મનમાં ચિંતવના કરે. તેનો અનુક્રમ પૂર્વની પઠે જાણી લેવો. ઠમાસી તપથી જઈ ને પોરસી નમસ્કાર સહિતાદિ સુધી કરવું. ઇતિ પ્રજાત પ્રતિક્રમણવિધિ સમાપ્ત.

હવે પાદ્ધિક પ્રતિક્રમણની વિધિ કહે છે:— મૂલ:— મુહપોત્તી વંદયણં, સંબુદ્ધા સ્વામણં તદ્દા લોએ; વંદણ પત્તેય સ્વામણાણિ સ્વામણાય સુત્તંચ. ॥ ૧ ૫૧ ॥ સુત્તંચપ્રુઠ્ઠાણં, ઝસગ્ગોપોત્તિ વંદણં તદ્દય; પઙ્ગં ત સ્વામણાણિય એસવિદ્દી પરક પઢિકમણે ॥ ૧ ૫૨ ॥ અર્થ:—દેવસી પઢિકમણો પરિક્રમણા સૂત્ર સીમા કહ્યા પઠી દેવસિઅં આલોડ્યં, તં પઢિકતં, ઇઠ્ઠાકારેણ સંદિસહ જગવાન પરિકિઅ મુહપોત્તિ પઢિલેહેમિ ” એમ કહી મુહપતિ પમિલેહી, બે વાંદણા દર્ડ સંબુદ્ધ શબ્દે ગીતાર્થ કહેવો. તે સંબંધી સ્વામણો કરી, આલોઅણા અનંતરે બે વાંદણાદર્ડ, જેઠાનુક્રમે પ્રત્યેક સાધુને સ્વામણું કરવું; પઠી બે વાંદણા દર્ડને એક સાધુ ઝનો રહીને પાદ્ધિક સૂત્ર ગુણાવે તે અડ રહ્યા પઠી બેશીને વલી સુત્તંકે ૦ પઢિકમણા સૂત્ર ગુણીને અપ્રુઠ્ઠાન એટલે ઝઠવું. (ઝનો અર્થને પઠી મૂલ ગુણ, ઝત્તર ગુણ વિશુદ્ધિ નિમિત્ત કાઝસગ્ગ કરીને પઙ્ગંત સ્વામણું, તથા સમાપ્તિ સ્વમાવણું કરવું એ પાદ્ધિક પ્રતિક્રમણ વિધિ અર્ધ. ॥ ૧ ૫૩ ॥

હવે કાઝસ્સગ્ગનેવિષે લોગસ્સ શ્લોક અને પદની સંખ્યા કહે છે:—મૂલ:—ચત્તારિ દોહવાલસ, વીસં ચત્તાય હંતિ ઝહ્ઠોયા; દેસિઅ રાઝઅ પરિકિઅ, ચાઝમ્માસેય વરિસેય. ॥ ૧ ૫૩ ॥ અર્થ:— ચાર લોગસ્સ, બે લોગસ્સ, બાર લોગસ્સ વીસ લોગસ્સ અને ચાલીશ લોગસ્સ એ અનુક્રમે જે જે પદિકમણામાં લોગસ્સ કેવાય છે તેનો અનુક્રમ આવી રીતે જાણવો. દેવસીય પઢિકમણ, રાત્રિ પઢિકમણ, પાસવી પઢિકમણ, ચઝમાસી પદિકમણ, અને સંવહરી પદિકમણ. ॥ ૧ ૫૩ ॥

મૂલ:— પણવીસ અઢ તેરસ, સિલોગ પન્નતિરિય બોધવા; સયમેગ પન્નવીસં, વે બાવન્નાય વરિસમ્મી. ॥ ૧ ૫૪ ॥ અર્થ:— કહેલા પ્રત્યેક પ્રતિક્રમણમાંના પ્રત્યેક લોગસ્સના સંખ્યાંકના કેટલા કેટલા શ્લોકો આય છે તે અનુક્રમે કહે છે:—દેવસિ

પ્રતિક્રમણ સંબંધી ચાર લોગસ્સના પચીશ શ્લોક સમજવા રાત્રિ પ્રતિક્રમણસંબંધી વે લોગસ્સના સાઢાવાર શ્લોક, પાઘ્વી પદિક્રમણ સંબંધી બાર લોગસ્સના પ ચોતર શ્લોક, ચૌમાશી પદિક્રમણસંબંધી વીસ લોગસ્સના સવાસો શ્લોક અને સવહરી પ્રતિક્રમણસંબંધી ચાલીશ લોગસ્સના વેશોને બાવન શ્લોક જાણવા ॥૧૮૪॥

મૂલ - સાયસયગોસદ્, તિન્નેવસયા હ્વતિ પસ્કમિ, પચસય ચાઝમાસો, વરિ સિ પયછોત્તર સદ્સો ॥ ૧૮૫ ॥ અર્થ - સંધ્યા કાલના પદિક્રમણ સંબંધી ચાર લોગસ્સના એકશો પદ થાય છે પ્રજાતના પદિક્રમણ સંબંધી વે લોગસ્સના પ ચાસ પદ થાય છે પાઘ્વી પદિક્રમણ સંબંધી બાર લોગસ્સના ત્રણશો પદ થાય છે. ચૌમાસી પદિક્રમણ સંબંધી વીસ લોગસ્સના પાચશો પદ થાય છે અને સંવહર પદિક્રમણ સંબંધી ચાલીશ લોગસ્સના એક હજારને આઠ પદ થાય છે. ॥૧૮૫॥

મૂલ - દેવસિચ્ચ ચાઝમાસિચ્ચ, સવહરિણ્ણુ પદિક્રમણ મજ્જે, મુણિણો ચ્વામિ ક્કંતિ, તિન્નિ તદ્દા સત્ત પચ કમા ॥ ૧૮૬ ॥ અર્થ - દેવસી પ્રતિક્રમણ અને રાત્રિ પ્રતિક્રમણ તેમજ પાઘ્વી પ્રતિક્રમણમાપણ ત્રણ અને પાચ ચ્વામણા દેવાનુ કહ્યું છે. હા આવશ્યકની ચૂર્ણિમાપાઘ્વી પદિક્રમણને અધિકારે કહ્યું છે કે, “જદ્દ ન્નેણતિન્નિ, ઠક્કોસેણ સદ્ધોવિ, ચઝમાસે પાચ, સવત્સરીયે સાત અને વૃદ્ધ સામાચારિયે તો દૈવસિક રાશ્યદ્ તિન્નિ, પાઘ્વીયદ્ પંચ, ચઝમાસાદ્ સવત્સરદ્ સત્ત, એવી રીતે પાઘ્વી સૂત્રની વૃત્તિમા કહ્યું છે એટલે દિવસિ અને રાત્રીને વિષે ત્રણ અને પદ્દે પાચ તથા ચક્રમાસી અને સવહરે સાત એવી રીતે ત્રીજો પ્રતિક્રમણ દ્વાર સમાપ્ત થયો અથ પચ્ચસ્કાણ દ્વાર ચતુર્થ પ્રારબ્ધતે

મૂલ - નાવિ અર્શ્ય કોઢી સદ્ધિયં નિયંટિયચ સાગાર, વિગયાગાર પરિમાણયચ નિરવસેસમઘમય ॥ ૧૮૭ ॥ અનુટુપ્પંદ, સકેઅંચ તદ્દા પચ્ચસ્કાણચ દસમય; સકેઅ અઘ્ઠદ્દાહોઽ, અઘ્ઠાય દસદ્દા જવે ॥૧૮૮॥ અર્થ - પ્રથમ પચ્ચસ્કાણ શબ્દની વ્યુત્પત્તિયુક્ત અર્થ દર્શાવે છે - પચ્ચસ્કાણ એટલે પ્રત્યાખ્યાન એશબ્દમા ત્રણ પદ છે એક પ્રતિ બીજો આ અને ત્રીજો આખ્યાન તેમા પ્રતિ એટલે અવિરતિ સ્વરૂપ પ્રવૃત્તિને પ્રતિકૂલ પણે આ એટલે આગાર કરવાને સ્વરૂપે મર્યાદા કરીને આખ્યાન કહે તા કથન તે પ્રત્યાખ્યાન એવો અર્થ થાય છે તે આ યંથના આરંભમા જ્યા સર્વ દારોના નામ કહ્યા છે ત્યા એ દારુનું નામ લખતા એનો અર્થ પણ કહેલો છે. તે પ્રત્યાખ્યાન વે પ્રકારનું છે - મૂલ ગુણરૂપ અને ઉત્તર ગુણરૂપ યતિને મૂલ ગુણ મહાવ્રત છે, આવકના મૂલ ગુણ અણુવ્રત. યતિના ઉત્તર ગુણ પિમ વિઘ્નદયાદિ, અને આ

વકના ઉત્તર ગુણ શિક્ષાવ્રત છે. હિંસાદિકની નિવૃત્તિરૂપે કરી મૂલ ગુણોનું પ્રત્યા
 ર્હ્યાનત્વ થાય છે; પ્રતિપદ્ધ નિવૃત્તિરૂપે કરી પિંમવિશુદ્ધ્યાદિક અને દિગ્વ્રતાદિ
 ઉત્તર ગુણનું પ્રત્યારહ્યાનત્વ થાય છે. ત્યાં પોતે કરેલા પ્રત્યારહ્યાન કાલનેવિષે
 વિનય સહિત સમ્યક્ ઉપયુક્ત ગુરુ વચનનો ઉચ્ચાર કરતાં પ્રત્યારહ્યાન કરે છે.
 તે પ્રત્યારહ્યાનનેવિષે ચતુર્જંગી થાય છે:— જેમ કે, પોતે પ્રત્યારહ્યાનનું સ્વરૂપ જાણ
 તો ઠતાં જાણનારા ગુરુનીપાણે કરે છે એ પ્રથમ જંગ; ગુરુ જાણનારા હોય
 અને પોતે અજાણ ઠતાં ગુરુનીપાણે કરે તે દ્વિતીય જંગ; શિષ્ય જાણ હોય અને
 ગુરુ અજાણ ઠતાં તેની પાસે કરે તે તૃતીય જંગ; અને ગુરુ તથા શિષ્ય બન્ને અ
 જાણ ઠતાં ગુરુની પાસે કરે તે ચતુર્થ જંગ જાણવો. એ ચાર જંગ પોતાના મને
 કલ્પીને કહ્યા નથી પણ સિદ્ધાંતનેવિષે કહેલા છે. યદાહ:— “જાણગો જાણગ
 સગાસે જાણગો અજાણગ સગાસે અજાણગો જાણગ સગાસે અજાણગો અજાણ
 ગ સગાસે શ્યાદિ.” તેમાં પ્રથમ જંગ શુદ્ધ છે. કેમકે, બન્નેને જાણપણું છે. બીજો
 જંગ પણ શુદ્ધ છે. કેમકે, ગુરુ જાણનાર અને શિષ્ય અજાણ ઠતાં તેને સંદેષેથી
 બોધ કરી પ્રત્યારહ્યાન કરાવે છે. અન્યથા અશુદ્ધ છે. ત્રીજો જંગ જો પણ અશુ
 દ્ધ છે, પરંતુ એ પણ તથાવિધ ગુરુની અપ્રાપ્તિ ઠતાં ગુરુના વહુ માનેકરી ગુરુસંબં
 ધી પિતા, પિતૃવ્ય, બંધુ, મામા, અને શિષ્યાદિ બીજાપણ કોઈ સાક્ષી કરીને જ્યારે
 પ્રત્યારહ્યાન કરે છે ત્યારે શુદ્ધ છે. ચોથો જંગ અશુદ્ધજ છે. ॥ ૧૮૭ ॥ ૧૮૮ ॥

અ ૦ ઉત્તર ગુણ પ્રત્યારહ્યાન પ્રતિદિન ઉપયોગિત્વેકરી કહેવાય છે:—તે પચ્ચસ્કા
 ણના દશ પ્રકાર છે તે કહે છે:— પહેલો જાવી પચ્ચસ્કાણ, બીજો અતીત પચ્ચસ્કાણ,
 ત્રીજો કોટિ સહિત પચ્ચસ્કાણ, ચોથો નિયંત્રિત પચ્ચસ્કાણ, પાંચમો સાગાર પચ્ચસ્કા
 ણ, ઠવો વિગતાગાર પચ્ચસ્કાણ, સાતમો પરિમાણકૃત પચ્ચસ્કાણ, આઠમો નિર્વિશેષ
 પચ્ચસ્કાણ નવમો સાંકેત પચ્ચસ્કાણ, અને દશમો અદ્વા પચ્ચસ્કાણ છે. તેમાં નવમો
 સાંકેત પચ્ચસ્કાણ આઠપ્રકારે છે. અને દશમો અદ્વા પચ્ચસ્કાણ દશ પ્રકારે છે.

મૂલ:— હોહી પહ્લોસવણા, સ્તબ્ધ ન તવો હવેજ કાઝમે; ગુરુ ગણ ગિલાણ
 સિસ્કગ, તવસ્સિ કહ્કા ઝલત્તેણ. ॥ ૧૮૯ ॥ શ્ર અ ચિંતિશ્ર પુવં જો, કુણ્ણ તવંતં
 અણાગયં ચિંતિ; તમસ્કંતંતે ણે, વ હેઝણાતવ સ્જં ઝઠં. ॥ ૧૯૦ ॥ અર્થ:— પ્રથ
 મ જાવી પચ્ચસ્કાણનું વર્ણન કરે છે:— ગુરુ એટલે આચાર્યાદિ, ગણ એટલે સાધુનો
 સમૂહ, ગ્લાન એટલે રોગે કરીને પ્રસિત શિષ્ય, અવ્યંજન જાત એટલે નાના ચેલાઝ
 અને તપસ્વી એટલે ઉત્કૃષ્ટ તપના કરનારા એ સંબંધી જે કાર્ય વિશ્રામણાદિક થા

ય ઠે તેણે આકુલ વ્યાપ્ત પળાથી મારુ મન વ્યાકુલ થવાથી પર્યુપણાદિક પર્વના દિવસે અષ્ટમ્યાદિક તપ જો થઈ શકશે નહીં તો મને એ લાજની હાણી થશે ઇચ્છિતિ કે ૦ એવો ચિતવીને જે કોઈ તે પર્વ આવ્યાની પહેલાજ એ તપ કરવા વિષે ગુરુની પાસે પચ્ચસ્કાણ લઈને જાવિ શુન કાર્યની સિદ્ધિ કરી લેવાના હેતુથી જે તપ કરે છે તેને અનાગત જાવી તપ તીર્થકરાદિક કહે છે એ પહેલો જાવી પચ્ચસ્કાણ જાણવો હવે બીજો અતીત પચ્ચસ્કાણ દેખામે છે. - અનાગત જાવી તપની પટે પૂર્વોક્ત કારણોને લીધે પર્યુપણાદિ પર્વને દિવસે જો તપ થઈ શક્યો ન હોય તો તે પર્વ ગયા પડે છે. ઇચ્છિત તપ કરવો તેને અતિક્રાંત અતીત તપ કહે છે ॥ ૧૮૯ ॥ ૧૯૦ ॥

મૂલ - ગોસે અપ્પ્રત્તઠં, જ કાઠ તં કુણઈ બીઅ ગોસેવિ, ઇઅ કોહી ડુગમિલ એ કોહી સહિયતિ નામેણ ॥ ૧૯૧ ॥ અર્થ - હવે ત્રીજા કોટિ સહિત પચ્ચસ્કાણું સ્વરૂપ કહે છે - પ્રજાતના સમયે અજન્નાર્થ એટલે ઉપવાસ કરીને એમજ આંબિલ, નીવી, એકાસણુ, અને એકલગણો પ્રમુખ વ્રત કરીને વલી બીજા દિવસમા પ્રજાતને સમયે ગત દિવસની પટેજ વ્રતનો આરજ કરવો ત્યારે ગતદિવસના પ્રજાત સમયથી વ્રતનો આરજ થયો ને વર્તમાન દિવસના પ્રજાત સમયમા અતે થયો કહેવાય તે પૂર્વ વ્રતના અતને સમયે પૂર્વની પટેજ વલી બીજા વ્રતનો આરજ કરવો એમ એક પડે એક શુભલાવઠ્ઠ એકનો આરજ અને બીજાનો અંત એવા કોટિક્રમ વડે જે તપ કરવો તેને કોટિ સહિત પચ્ચસ્કાણ કહે છે ॥ ૧૯૧ ॥

મૂલ - દિષ્ઠેણ ગિલાણેણવ, અમુગ તવો મુગદિણમિ નિયમેણ, કાયઘોત્તિ નિઅ ટિઅ, પચ્ચસ્કાણ જિણાવિતિ ॥ ૧૯૨ ॥ અર્થ - નિયત્રિત પચ્ચસ્કાણ કહે છે - દિષ્ઠેણ એટલે નિરોગતા ઠટે અથવા ગિલાણેણકે ૦ સરોગીઠટે પણ ચિતવેજે અમુક દિવસે અમુક ઠઠ અષ્ટમાદિક તપ મારે જરૂર કરવો એવા નિયમેણ કે ૦ નિશ્ચય વડે જે તપ કરવો તેને ત્રિલોકનાજાણ જગવત નિયંત્રિતનામે ચોથો પચ્ચસ્કાણ કહે છે ૧૯૨

અવતરણ - એ તપ કયા કાલેહતો તે દેખામે છે મૂલ - ચોદસ પુષ્કિલુ જિણ કપ્પિણુ પદમમિ ચેવ સધયણે, એવોહિન્ન ચિય, થેરાવિ તયા કરે સીય ॥ ૧૯૩ ॥ અર્થ - ચોદ પૂર્વના ધરનાર અને જિનકલ્પીનેવિષે વલી પ્રથમ વજ્રરૂપન નારાચ સધયણનેવિષે એતપ વિષ્ણેદ ગયોપણ એ તપને તેકાલે સ્થવિરકલ્પી કરતા હતાં

અવતરણ - સાગાર નામે તપ અથવા પચ્ચસ્કાણ કહે છે મૂલ - મહત્તરયાગારાઈ, આગારેહિ હુઅંતુ સાગાર, આગાર વિરહિય પુણ, જણિય મણાગાર નામતુ ॥ ૧૯૪ ॥ અર્થ - મહત્તરયાગારેણ ડલ્યાદિક આગારે કરી સહિત હોય તેને સાગાર

તપ અને એ આગારે કરીરહિત હોય તે અનાગાર નામે તપ. એવી રીતે શ્રીતીર્થંકર અને ગણધરાદિકે કહ્યું છે. એ પાંચમો આગાર ને ઠાંઠો અનાગારપચ્ચસ્કાણ કહેવાય છે.

આંદી કોઈ આશંકા કરેકે “અન્નઢણા નોગેણં, સહસાગારેણં” એમૂકીને મહત્ત રાદિ આગારેકરી રહિત અનાગાર કહેવાનું કારણ શું તેનો ઉત્તર આવી રીતે છે:—

મૂલ:— કિંતુ અણા નોગાહ, સહસાગારેયહુન્નિ નણિયવા; જેણતિણાહ સ્વવિજ્ઞા, મુહંમિ નિવિવિજ્ઞ વાકહવિ ॥ ૧૯૫ ॥ ઇય કય આગારહુગપિ, સેસ આગાર રહિઅમણાગારં; હુપ્પિસ્ક વિત્તિ કંતા, ર ગાઢ રોગાહ એકુજ્ઞા ॥ ૧૯૬ ॥ અર્થ:— અ નાનોગ એટલે નોજા હોય અથવા જેની સ્મરણશક્તિ ઓઢી હોય તેથી પચ્ચસ્કાણ તું સ્મરણ રહે નહીં. તે અને હાં સહસાત્કારેકરી મુખમાં તૃણાદિ ઘાલે, અથવા પોતાની મેલે કાંઈ પદાર્થ મુખમાં પડે, તેનો શો ઉપાય થાય? ઇયકય કે ૦ એ કારણથી એ વે આગાર કહ્યા ઢતાં પણ અનાગાર કહેવાય છે. તે અનાગાર કયાં કરવા તે કહે છે:— હુપ્પિસ્ક, એટલે જ્યાં હુકાલ પડ્યો હોય અને ફિરતાં પણ વૃત્તિ મલતી નહોય તે હુર્નિહ અને વૃત્તિકાંતાર તે વૃત્તિકહેતાં વર્તવું એટલે જેણેકરી શરીરનો નિર્વાહ ચાલે તે વૃત્તિનિહ પ્રમુખ તે વિષયક કાંતાર જ્યાં હોય તેને વૃત્તિ કાંતાર કહે છે. જેમ અટવીમાં નિહા મલે નહીં. તેમજ સિણવહ્યાદિ ગામમાં અદાતા બ્રાહ્મણો પ્રમુખ હોય તેથી, અથવા શાસનના ઢેષી હોય તેના આકીર્ણ પણાને લીધે નિહા ન મલે તે ઢેકાણે. વલો કોઈ મોટો રોગ થયો હોય તે મટાડવા શારૂ કાંઈ ગ્રહણ કરવું પડે આદિ શબ્દવચ્ચે કાંતાર તે કેસરી સિંહની આપદાવડે કરવું પડે તે.

મૂલ:— દત્તીહિવ કવલેહિવ, ઘરેહિં નિસ્કાહિં અહવ દવેહિં; જો નત્તપરિચ્ચાયં કરેહ પરિમાણકમ્મેઅં ॥ ૧૯૭ ॥ અર્થ:— દાંતની સંખ્યા એ કરી કોલીઆની સંખ્યા એ કરી અથવા ઘેરોની સંખ્યાયેં કરી સંક્ષેપ નિહા તે સંસૃષ્ટાદિક તેણે કરી, અથવા ઇચ્છતે દૂધ, ડંદન, મૂગ, પ્રમુખ તેણે કરીને જે કોઈ શેષ આહારનો પરિત્યાગ કરે, તેને પરિમાણ કૃત સાતમો પચ્ચસ્કાણ કહે છે. ॥ ૧૯૭ ॥

મૂલ:— સવં અસણં સવં, ચ પાણગં સ્વાહમંપિ સવંપિ; વોસિરહ સ્વાહમંપિદુ, સવં જં નિરવસેસંતં. ॥ ૧૯૮ ॥ અર્થ:— અસણ શબ્દનો અર્થ સંસ્કૃતમાં અશન થાય છે. એ શબ્દ અશ્ ધાતુ માંથી થયો છે. એ ધાતુ નોજનને અર્થે વર્તે છે. અશ્યતે એટલે જે જમીએ હોય તે અશન છે. પાણગ શબ્દનો સંસ્કૃતમાં પાનક થાય છે. એ શબ્દની મૂળ ધાતુ પા છે. તે પીવાની ક્રિયાને અર્થે વપરાય છે. તેનું રૂપ પાન થાય છે તેને કરિયે તે પાનક. સ્વાહમનો સંસ્કૃતમાં સ્વાદિમ શબ્દ છે. એની મૂળ ધાતુ સ્વા છે.

खावाने अर्थें वपराय ठे तेनुं रूप खादिम थाय ठे अने स्वाद (ज्वर्द) ए धातु आस्वादने अर्थें वपराय ठे तेनुरूप स्वादिम थायठे हवे समयनापाये जे निरुक्ति तेणे करीव्युत्पत्ति दर्शवि ठे. आद्य एटले उतावलपणे, नूखने उपशमावाने अर्थें अशन शब्द ठे प्राणेश्यादि दशने तृप्तिकार पणे वर्ते तैपान गब्दनो अर्थ जाणवो. ख शब्द आकाशवाची ठे तेथी मुखना पोलाणने ते रूपे करी तेमा वस्तु खवाय ठे तेने खादिम कहे ठे अने रसादिक स्वाद वडे स्वादयति स्वादरूपी गुणवालो जे पदार्थ तेने स्वादिम कहे ठे एवी रीते जे ए अर्थ देखाडयो ते यद्यपि एकार्थिक ठे, तोपण जे तथाविध ज्ञानथी रहित चाल ठे तेने सुखावबोधने अर्थें अने विवक्षित इच्छनी सुखे परिहरणादिने अर्थें एजेद कल्पना देखाडोठे एवावक्त प्रकारना अशनादिक सर्वनु जे वसिरवु तेने निरविशेष नामे आठमो पञ्चकाण कहेठे.

मूल - केयंगिहति सहते, ए जेउतेसि इमतिसाकेय, अहवा केयं चिध, सकेय मे वाहु साकेयं ॥ १७७ ॥ अर्थ - केत शब्दनो अर्थ घर थायठे तेणे करीने जे सहित होय ते ग्रहस्थ जाणवो ए साकेत अथवा केत शब्दनो अर्थ चिन्ह पण थायठे एटले अंगुठादि चिन्ह प्रमुख सहित जे होय तेने साकेत सचिन्ह कहेठे

अवतरण - ए नवमो साकेत पञ्चकाण आठ प्रकारे थायठे ते कहेठे. मूल - अंगुष्ठमुष्ठि गति, घरसेउस्तास थिबुग जोइके, पञ्चकाण विचाले, किञ्चमिण मज्जिगहे सुविंयं ॥ १७८ ॥ अर्थ - अंगुष्ठादि आठ पञ्चकाण एवी रीते करवा ते पञ्चकाणने विचाले थाय एटले कोइके पोरसि प्रमुख पञ्चकाण कीधो ठतां ते पोरिसिनोका ल पूरो थइ रह्या पठी मनमा कल्पना थाय के मारे अमुक एक काम करवु ठे ते काम करीने पठी जमीश त्यांशुधी बली साकेतक पञ्चकाण करु तो सारु एम विचारी पहेलो “अंगुष्ठसहियं पञ्चकामि” एटले ज्यासुधी मूठमां आंगोठो राखुठु त्यांसुधी पञ्चकाणनी शीमाथइ एमज बीजो मूठ वापवी तेने मूठसहियं पञ्चकामि त्रीजो गाठ बाधची ते गाविसहिय पञ्चकामि चोथो घरसहिय पञ्चकामि पांचमो सेउपरसेउ एटले आगनो परसेवो ते ज्यांसुधी परसेवानो विंडु नीकले त्यांसुधी ते सेउसहियं पञ्चकामि ठछे थासोद्वस्त एटले उस्ताससहियं पञ्चकामि सातमो थिबुग एटले पाणीनो पपोटो ते सहित, एटले थिबुग सहियं पञ्चकामि, आठमो जोइ एटले दीवा प्रमुखनी ज्योति सहित, ते जोइ सहियं पञ्चकामि, ए आठ प्रकारनो नवमो साकेत पञ्चकाण कहेवायठे ए पञ्चकाण जेम प

ચ્ચસ્કાણ વિચાલે થાય છે તેમ અનિગ્રહનેવિષે પણ થાય છે અને જ્યાં શુધી ગુરુ માંમલીમાં આવે નહીં ત્યાં જગે સાધુને પણ એપચ્ચસ્કાણ થાય છે. ॥૧૦૦॥

હવે દશમો અઢાપચ્ચસ્કાણ કહેશે:- મૂલ:-અઢાકાલો તસ્સય, પમાણ મઠંતુ જં નવે તમિહ; અઢા પચ્ચસ્કાણં, દસમંતુ પુણ ઇમં નણિઅં ॥૧૦૧॥ અર્થ:-અઢા શબ્દ વડે કાલ જાણવો. તેનો જે પ્રમાણ મુદૂર્ત્ત, પ્રહર, પ્રમુખ ઉપચારથી જાણી લેવું. એટલે દશમો કાલ દર્શક અઢા પચ્ચસ્કાણ તીર્થેકર ગણધરે કહ્યો છે. ॥ ૧૦૧ ॥ એ પચ્ચસ્કાણનો ચાલના પૂર્વક જઘન્ય કાલમાન કહેશે.

મૂલ:- અઢા પચ્ચસ્કાણં, એયંતુ જઙ્ વિનેવ કાલંતુ; તહ વિ જહન્નો કાલો, મુ દુત્ત મિત્તો મુણેયવો ॥ ૧૦૨ ॥ અર્થ:- અઢા પ્રત્યારખ્યાન એયંતુ કે ૦ એ યદ્યપિ કહ્યું તથાપિ કાલ માન કહ્યો નથી તોપણ જઘન્યે મુદૂર્ત્ત માત્ર જાણવો. ॥૧૦૨॥

હવે અઢા પચ્ચસ્કાણના દશ નેદ દેશ્વામે છે:- મૂલ:- નવકાર પોરિસીએ, પુ રિમઢેકાસણેગઠાણેય; આયંબિલ અનતઠે, ચરિમેય અનિગ્ગહે વિગઈ ॥ ૧૦૩ ॥

અર્થ:- નવકારસી, પોરિસી, પુરિમઢુ, એકાસણો, એકલઠાણો, આંબિલ, ઉપ વાસ, દિવસચરિમ અથવા નવચરિમ, અનિગ્રહ, અને વિગઈ, એ દશ નામ છે.

હવે નોકારસી પ્રમુખ દશ પચ્ચસ્કાણની આગાર સંખ્યા કહે છે:- મૂલ:- દોચે વ નમુક્કારો, આગારા ઢચ પોરિસીએ; સત્તેવય પુરિમઢે, એકાસણગંમિ અઠેવ. ॥૧૦૪॥ સત્તેગઠાણસ્સઠ, અઠેવય અંબિલંમિ આગારા; પંચેવય અ પ્પતઠે, ઢ પ્પાણે ચરિમ ચત્તારિ. ॥ ૧૦૫ ॥ પંચ ચઠરો અનિગ્ગહિ, નિઘીએ અઠ નવય આગારા; અપ્પાઠરણે પંચઠ, હવંતિ સેસેસુ ચત્તારિ. ॥ ૧૦૬ ॥ અર્થ:- પ્રથમ “નોકારસી જંગપરિહારાર્થે” અન્નઢણાજોગેણં, અને સહસાગારેણં, એ બે આગાર જાણવા. “પોરસી જંગપરિહારાર્થે” અન્નઢણાજોગેણં, સહસાગારેણં, પઢ્ઢન્નકાલેણં, દિ સામોહેણં, સાધુવયણેણં, અને સઢ્ઢસમાહિવત્તિયાગારેણં, એ ઢ આગાર છે. સા ઢ પોરસી જંગપરિહારાર્થે પણ એજ ઢ આગાર જાણી લેવા. પુરિમઢૂનેવિષે ઉપલ ક્ષણથી અવઢૂનેવિષેપણ પોરસી અથવા સાઢ પોરસી જંગપરિહારાર્થે કહેલા ઢ આગાર લડને તેઓમાં મહત્તરાગાર મેલવીને સાત આગાર સમજી લેવા. એકા સણા જંગપરિહારાર્થે અન્નઢણાજોગેણં, સહસાગારેણં, સાગારિઆગારેણં, આઠંટ ણપસારેણં, ગુરુ અઅઠાણેણં, પારિઠાવણીઆગારેણં, મહત્તરાગારેણં, અને સઢ્ઢસ માહિવત્તિઆગારેણં, એ આઠ આગાર છે. અને બેઆસણા જંગપરિહારાર્થે પણ એજ આઠ આગાર જાણવા. એકલઠાણાજંગપરિહારાર્થે પણ આઠંટણ પસારે

ણ વિના બાકીના સાત આગાર એકાસણાનીપટે જાણવા. આવિલ જંગપરિહારાર્થે અન્નઘ્ણાનોગેણ, સહસાગારેણ, લેવાલેવેણ, ગિહ્લસંસઠેણ, ડચિત્તવિવેગેણ, પારિઠાવણીયાગારેણ, મહત્તરાગારેણ, અને સવસમાહિવત્તિયાગારેણ એ આઠ આગાર ઠે ડપવાસ જંગપરિહારાર્થે અન્નઘ્ણાનોગેણ, સહસાગારેણ, પારિઠાવણીયાગારેણ, મહત્તરાગારેણ, અને સવસમાહિવત્તિયાગારેણ, એપાચ આગારઠે પાણીજગપરિહારાર્થે, લેવેણવા, અલેવેણવા, અઢેણવા, બહલેણવા, સસિઢેણવા, અને અસિઢેણવા એ ઢ આગારઠે દિવસ ચરિમ જંગપરિહારાર્થે” અન્નઘ્ણા નોગેણ, સહસાગારેણ, મહત્તરાગારેણ, અને સવસમાહિવત્તિયાગારેણ એ ચાર આગારઠે વલી જવચરિમ જંગપરિહારાર્થે મહત્તરાગાર, તથા સવસમાહિવત્તિયાગાર એ બન્નેનુ કાડ કામ નથી એમ જો તે જાણે તો અન્નઘ્ણાનોગેણ, અને સહસાગારેણ એ વે ઠતા પણ તે નિરાગાર ઠે. અનિગ્રહ પચ્ચસ્કાણ જંગપરિહારાર્થે” દિવસ ચરિમનેવિપે કહેલા ચાર આગાર જાણી લેવા ડચ્ચ, ક્ષેત્ર, કાલ, તથા જાવ એ ચાર પ્રકારે અનિગ્રહ થાય ઠે તેને વિપે પૂર્વોક્ત ચાર આગાર કહ્યા ઠે તે વલી કોડ્ક સ્થલે પાચ પણ કહ્યા ઠે નીવીનેવિપે, આવિલ પચ્ચસ્કાણમા કહેલા આઠ આગાર લડ્ને તેમા પહુચ્ચમસ્કિણ ડમેરવો એટલે નવ થાય ઠે અને કેટલાક આઠ પણ કહે ઠે નીવી શબ્દનો વ્યુત્પત્તિ સહિત અર્થ કહે ઠે - એનો મૂલ શબ્દ સસ્કૃતમા નિર્વિઠ્કતિક ઠે એમા નિ ડપસર્ગ ઠે અને વિઠ્કતિક પદઢે. નિ ડપસર્ગ અજાવ દેસાઢે ઠે અને વિઠ્કતિક એટલે ચિત્તને વિકાર કરનાર તે વિઠ્કતિ નિર્ગત થઈ એટલે વિઠ્કતિ નહી તેથી નિર્વિઠ્કતિસિઢ્ અયુ અથવા મૂલ સસ્કૃત શબ્દ નિર્વિઠ્કતિક ઠે એમા પણ પ્રથમની પટે નિ ડપસર્ગ અજાવ વાચી અને વિઠ્કતિક શબ્દ વને પાહુડ ગતિનુ નિર્ગતન સિઢ્ થાય ઠે એટલે જે કરવાથી પ્રાણીની નરશી ગતિ નિવૃત્ત થાય ઠે માટે એનુ નામ નિરવિઠ્કતિક કહિયે એને આઠ અને નવ આગારનો કારણ તે નવણી ડંગાહિમ એ ગાથાયેકરી આગલ કહેસે અપ્રાવરણાનિગ્રહનેવિપે પૂર્વોક્ત ડચ્ચાઢિ અનિગ્રહ પચ્ચસ્કાણમા કહેલા ચાર આગાર લડ્ને અને તેઓમા પાચમો ચોલવટ્ટાગારેણ એ આગાર ડમેરવો એ આગાર શ્રાવક પ્રમુલ્કના આવવાથી ચોલ પટે લેતા પણ જગ થાય નહી એ આગાર કીજે ત્યારે પાંચ આગાર જાણવાઅન્યથા ડ્રોય સર્વ અનિગ્રહનેવિપે ચાર આગાર જાણવા

નીવી પચ્ચસ્કાણનેવિપે આઠ આગાર પણ કહ્યા ઠે ને નવ આગાર પણ કહ્યા ઠે તેનુ કારણ શુ? તે કહે ઠે - મૂલ - નવણી ડંગાહિમગે, અઢવ દહિ પિત્તિ અ ધય શુઢેચેવ, નવ આગારાણ્ણિ, સેસ દવાણચ અઢેવ ॥ ૧૦૭ ॥ અર્થ - નવ

નીત એટલે માખણ, ઓગા હિમગ કહેતાં પકવાન અથવા દહીં એટલે કઠીણ મહા
દધિ પિશિત એટલે માંસ, ઘૂત, તથા ગોલ પ્રસિદ્ધ છે એટલી નવનીતાદિ અથવા
વિગયને વિષે નવ આગાર છે જેનો ઓક્તિસ એટલે વિવેક કરી સકિયે કે જેનું મૂલ
કારણ હવ્ય જુડું ઠતાં પઠી પરિણામથી રૂપાંતર થયું છે અને એ વિષયમાં અહવ્ય
કહ્યું છે. એવા પદાર્થને વિષે નવ આગાર થાય છે અને બાકી જેનો વિવેક કરી સ
કીયે નહીં તેને વિષે આઠ આગાર થાય છે. ॥ ૨૦૭ ॥

પૂર્વે “સર્વં અસણં સર્વં ચ પાણગં” એ ગાથામાં ચાર અસનાદિ કહ્યા છે. તેનું
નું વિવેચન કરીને દેખાડે છે:— મૂલ:—અસણં ઓચણ સત્તુગ, મુગ્ગ જગારાઈ સ્વજ્ઞ
ગ વિહીય; સ્વીરાઈ સૂરણાઈ મંદગ પ્પજિઈ ઓવિન્નેયં. ॥ ૨૦૮ ॥ અર્થ:—અશન એટ
લે ચાવલાદિક ધાન સઘણું સમજવું, સાતુ, મૂગ, પ્રમુખની જગારાઈ એટલે રાત્ર અ
થવા પેજ બનાવે છે તે સ્વજ્ઞગ વિધિ એટલે સ્વાજા, માંદા, મોદક, સૂઆલી, ઘેવર,
લાપસી, અને સાકલી પ્રમુખ સમસ્ત પકવાનની જાતિ જાણવી. અને દ્ધીર એટલે
દૂધ. આદિ શબ્દ વડે દહીં, ઘૂત, ઠાસ, તીમણ રસાલાદિક મેવા જાણવા. વલી
સૂરણ પ્રસિદ્ધ છે. આદિ શબ્દે આધુ પ્રમુખ સગલી વનસ્પતિના સાલણાનો પરિગ્રહ
જાણવો. વલી માંદા પ્રજૃતિ પ્રજૃતિના ગ્રહણવમે રોટી કૂલિર, શ્ડર શ્યાદિ સમ
જી લેવા. એ સર્વ પદાર્થોને અશન જાણવો ॥ ૨૦૮ ॥

હવે પાનક કહે છે. મૂલ:— પાણં સોવીરજવો, દગાઈં ચિત્તં સુરાઈયં ચેવ; આ
ઝકાઈં સવો, કક્કડગજલાઈયં ચ તદ્દા. ॥ ૨૦૯ ॥ અર્થ:—પાન એટલે પાનક પદાર્
થ. સોવીર એટલે કાંજી, યવોદિકાદિ એટલે યવાદિક ધાનનોનું ધોવણ. આદિ શબ્દ
કરી ગોધૂમ, ચોખા, તથા કોડવાદિકનું ધોવણનો પાણી. ચિત્ર એટલે નાના પ્રકાર
નો સુરાદિ સંબંધી પ્રવાહી પદાર્થ. અંદી પણ આદિ શબ્દ વડે સરકો લેવો. આ
ઝકાઈં અપકાયના જેટલા જેદ કહ્યા છે નોમંતરિદ્દ શ્યાદિ સમસ્ત જાણવા.
તેમ કક્કમગ એટલે કાકડી સ્વડબુજા પ્રમુખમાંથી જે પાણી નીકલે છે તે જાણવું.
આદિ શબ્દવમે સ્વજૂર, શાદ્દ, નાલીયર, પ્રમુખની આંબીલવાળી શ્યાદિ જાણવા. ૨૦૯

હવે સ્વાદિમ કહે છે:— મૂલ:—નત્તોસં દંતાઈં, સ્વજૂરગનાલિકેર દરકાઈં; કક્કડ
અંબડ ફણસા, હ બહુવિદ્દં સ્વાદમં નેયં, ॥ ૨૧૦ ॥ અર્થ:—નત્તોષ એટલે નૂજેલા ચણા,
ગોધૂમ, અને જવ અને દંતાઈં એટલે દાંતોને હિતૂંડાલ્ય ગુડાદિ આદિ શબ્દવમે ચા
રોળી, સ્વાંમ, અને શાકર એમજ સર્વ જાતની સુસડી અથવા દંતાદિ દેશવિશેષે
પ્રસિદ્ધ ગુલેં કરી સંસ્કારયુક્ત દંત પવનાદિક તેમજ નાલિયર, સ્વજૂર, શાદ્દ આદિ

શબ્દે અસ્વોમ વગેરે જાણવા તેમજ ફલ વિશેષ કક્કડ એટલે કાકડી, આંબા, પાંચ, આદિ શબ્દે કરી કેલા પ્રમુખ સર્વ ફલ લેવા, એવી રીતે બહુ વિદ્યકે અનેક પ્રકારે સ્વાદિમ જાણીલેલું ॥ ૧૧૦ ॥

હવે સ્વાદિમ કહે છે - મૂલ - દંતવણ તંબોલ, ચિત્તં તુલસી કુહેડગાર્ધ્ય, મહુ પિપ્પલિ મુંગઈ, અણેગહા સાંમ નેયં ૧૧૧ અર્થ - દંતવણ એટલે જેણે કરી દાંતની છુદિ થાય છે એવી બાવલ પ્રમુખની ઢાલ તે પ્રસિદ્ધ છે તાંબોલ એટલે નાગવેલિના પાન અને શોપારી પ્રમુખ ચિત્રકે અનેક પ્રકારના થાય છે તે તુલસી કુહેડક એક જાતનું ફલ વિશેષ આદિ શબ્દે કરી જીરો, વરેઆલી, લેવા, મહુકે મધુ, પીપરી, સૂત આદિ શબ્દ વહે ગુલ મરચાં, અજમોદ, હરમે, વહેડા અને આમલા તથા જેકટુ જાડાદિ સર્વે લેવા એમ અનેગહાકે અનેક પ્રકારે સ્વાદિમ પદાર્થ જાણવા

હવે અસનાદિમા જે વિગડ જેમાં આવે છે તે દેખાડે છે - મૂલ - પાણમ્મિ સરડ વિગડ, સ્વામ્મ પક્કન્ન અંસડં નણિડં, સામ્મ ગુલમહુ વિગડ, સેસાડં સત્ત અસણમિ ૧૧૨ અર્થ - પાનક પદાર્થોમાં મદિરાવિગડ કહ્યું છે સ્વાદિમને વિષે પક્કન્ન અસડં કે પક્કવાનાશ વિગડ કહ્યા છે સ્વાદિમને વિષે મધુ, અને ગુલાદિ પદાર્થ વિગડ થાય છે બાકી સાત વિગડ અસણમિકે ધાન્યમાં જાણવા નવરકે એટલો વિશેષ જે સરડમહ સ્વાદિમગુલને વિષે તલેલા ગુદરનો અવયવ જાણવો ॥ ૧૧૨ ॥

હવે ઠ પ્રકારની છુદિ કહે છે - મૂલ અનુપ્પુ ઠંદ - ફાસિથ્યં પાલિથ્યં ચેવ સોહિથ્યં તીરથ્યં તદ્દા; કિન્નિથ્ય મારાહિય ચેવ, જડ્ઝ્ઝા પરિ સમ્મિડં ॥ ૧૧૩ ॥ અર્થ - સ્પર્શ કહ્યું, પાલ્યુ, શોધ્યુ, નિશ્ચે તીલું, તેમજ કીર્ત્યુ, આરાધ્યુ, વલી આદર કહ્યું એવા પચ્ચક્કાણવિષે વિશેષ જડ્ઝ્ઝા કે યત્ન કરવો ॥ ૧૧૩ ॥

એવા પચ્ચક્કાણને વિષે નામ માત્ર કહીને હવે ગાથાએ કરીને વ્યાખ્યાન કરે છે મૂલ - ઝચિએ કાલે વિહિણા, પત્તંજ ફાસિથ્ય તય નણિય, તદ્દ પાલિથ્યં ચ અસડ, સમ્મ ઝવઝોગ પહિયરિયં ॥ ૧૧૪ ॥ અર્થ - સાધુ અથવા શ્રાવકના પચ્ચક્કાણનો અર્થ કહે છે - સમસ્ત પ્રકારે જાણતો ઠતા સૂર્યઝડય થયાની પહેલા પોતાની સાથે ચૈલ્યસ્થાપના ચાર્યની સમજે પોતાના વિવક્ષિત પચ્ચક્કાણનો અંગીકાર કરીને પઠી ચારિત્ર પાત્ર, ગીતાર્થ ગુરુને સમીપે વિધિ વહે કૃતકર્મ વાદણુ કરીને વિનયે કરી રાગાદિ રહિત ઉપયુક્ત થયો થકો અજલી બંધ કરીને જીણે અવાજે ગુરુના વચન પઢે જેવારે ઝચરે તેને ફાસિથ્ય કહે છે તેમજ પાલિત એટલે અસડ કહેતા વારવાર તેજ પચ્ચક્કાણનો ઉપયોગ ચિતવો તેણે કરી સહિત કરી પાલવો તે પાલિત જાણવો.

मूलः— गुरु दत्त सेस नोयण, सेवणयाएय सोहियं जाण ; पुस्सेविथेवि काला वञ्हाणा तीरियं होइ. ॥ ११५ ॥ अर्थः— गुरुने पहेलां आपीने तेनो रहेलो गोप नोजन जे असनादि तेनुं सेवन करवुं एटले जमवुं. तेथी शोनित पञ्चखाण कहे ठे पुस्सेवि पोरिसी प्रमुख जे पञ्चखाण कीधेलुं होय ते पूरुं थया पढी वली थो डाक कालशुधी अवस्थान रहेवुं तेने तीरित कहे ठे. ॥ ११५ ॥

मूलः— नोयण काले अमुगं, पञ्चखायंतु जुंज किन्तीयं ; आराहियं पयारे, हि सम्ममे एहि निष्ठविअं ॥ ११६ ॥ अर्थः— नोजन काल एटले जमवाना समये अमूक में आज पञ्चखाण कीधो ठे. एवी रीते जमवानेकीर्त्तित कहे ठे. अने जे स म्यक् एटले पूर्वोक्त प्रकारे करीने निष्ठापणे पामडयो तेने आराधित कहे ठे. ॥ ११६ ॥

आगार कहतोयको हेतु देखाडे ठेः—मूलः—वयजंगे गुरु दोसो, थेवस्स विपाल णा गुण करीय ; गुरु लाघवं च नेयं, धम्मंमि अओय आगारा. ॥ ११७ ॥ अर्थः— व्रतजंग एटले नियमना विराधवाने विपे श्री जगवंतनी आझानी विराध ना थवाने लीधे गुरु दोप एटले मोटा अशुन कर्म बंधादिरूप दूषण, थाय ठे अने जो आझासहित थोडा पण नियमनी अनुपालना एटले जे आराधना करतां तो ते गुणे करी विशुद्ध परिणामरूप पणाने लीधे कर्म निर्जरा लक्षण उपकारनी कर वावाली थाय ठे कारण के ते विशुद्ध परिणाम स्वरूपत्वपणु ठे माटे एवो थोडो व्रत पालवो पण जलुं ठे चारित्र धर्मेनेविपे अथवा उपवासादिक कीधे ठते जो असमाधी उपजे, तो तेने औषधादिक देवाथीजे समाधि संपादान करवी तेविषयी निर्जरा लक्षण जे गुण तेगुरु एटले सार जाणवो अने जो औषधादि दइए नही तो लघुगुण थाय ते असार जाणवुं. जे एकांतनो आयह ठे ते प्राणीने एकांत अवगुणनो करवावालो ठे. अउयके०ए कारण माटे एआगार, पञ्चखाणनेविपे अवश्य करवा.

हवे विगइ देखाडे ठेः—मूलः—डुइं दहि नवणीयं, घयं तहा तेल मेव गुम मज्झं ; महु मंसं चैव तहा, उंगाहिमगं च विगईउ. ॥ ११८ ॥ अर्थः— दूध, दही, नवनीत एटले माखण, घृत, तेल, तेमज गोल, मदिरा, मधु, मांस, आंगा हिमग एटले पकवान, ए दश विगय जाणवा. ॥ ११८ ॥

विगयना चेद देखामे ठेः—मूलः—गोमहि सुष्ठि पसूणं, ए लग खीराणि पंचचत्तारि ; दहि माइयाइ जम्मा, उछीणं ताणनो हुंति. ॥ ११९ ॥ अर्थः—गाइ, जैस, सांढ, ठाली, अने गामर ए पांच पशुउनुं दूध विगइरूप जाणवुं. एमां दही, माखण, अने घृत एटलावाना चार जातना पशुउना दूधमांथी थाय ठे, सांमना दूधमांथी नथी थतां.

मूल - चत्वारि द्रुति तेज्जा, तिल अयसि कुसुंज सरीसवाण च, विगईउं सेसा
ण, मोलाईण न विगईउं ॥ ११० ॥ अर्थ - तिलनुं तेल, अजशीनुं तेल, कु
शुजानु तेल, अने सरसवनु तेल ए जातना तेलने विगईमा गणवा अने बाकीना
जे मोला के० महुमाना फलनुं तेल, आदि शब्दे करी नालीअरनु तेल, एरमीअनुं
तेल, तथा कागुणी प्रमुखनुं तेल प्रमुख ते विगई थाय नही ॥ ११० ॥ मूल - दव
गुड पिम गुडादो मऊ पुण कठ पिठ निष्पन्न, मठिल अपुत्ति अ नामर, नेयच
महुं तिहा होई ॥ १११ ॥ अर्थ - दवगुड एटले नरम गोल, अने पिम गुड एट
ले कठण गोल, ए बे प्रकारना गोल, मय एटले मदिरा ते पण एक ताडप्रमुख
काष्ठादिक पदार्थोथीथाय ठे, तथा बीजो धान्यादिकथी थाय ठे तथा महोटीमा
खीनुं मधु, नानी माखीनुं मधु, तथा त्रमरीनु मधु, ए त्रण प्रकारना मधु थाय ठे.
ए सर्व वस्तु विगयमा गणायठे ॥ १११ ॥ मूल - जल थल खहयर मस, चम्म
वस सोणिय तिनेयच, आइल तिन्नि चल चल, उंगाहिमगच विगईउ ॥ ११२ ॥
अर्थ - जलचर जे माठजा प्रमुख ठे तेनुं मास, थलचर एटले खर, शशला, तथा
हरिण प्रमुखनुं मास, खेचर एटले तीतर, चीड, अने कूडा प्रमुखनुं मास, एवा
त्रण जेठे कछु ठे अथवा चर्म, शोणित, अने वसा एत्रण सहित त्रण जेद मा
सना थाय ठे अने आइलतिन्नि के० आदना त्रण घाणसीम उंगाहिमग के० पक
वान एटले जे कडाइ प्रमुखमा तलता चल चल शब्दे तलेजु होय ते विगई ठे उ
परात विगइ न थाय योगवाही नीवीपञ्चकाणवालाने पण कटपे अथवा एक पूडे
संपूर्ण कडाइनरी थकी तेना उपर बीजो पूडोमूक्यो थकी निविगईयो थाय परतु
जो सम्यक्प्रकारे जाणी जे के ए बीजो घणोके चोथो घाणो ठे अने नवो घृत
इहा नारव्यो नथी इत्यादि जाणे तो कटपे अन्यथा न कटपे ॥ ११२ ॥

दूध प्रमुख विगय जे ठे ते जे रीते निर्विगयरूप थाय ते प्रकार देखाडे ठे -
मूल - खीर दही वियमाण, चत्वारि अगुलाइ ससठं, फाणिय तेल घयाण, अं
गुल मेग तु ससठं ॥ ११३ ॥ अर्थ - दूध, दही, तथा वियड एटले मय ए प
दार्थोना ज्यागुधी उदनादिक घालेथके चार आगला चडे तेटले शुधी शीमा कही
ठे अने तेने निर्विगइ जाणवु ने जो तेथी वधारे चडे तो विगई थाय फाणि
य शब्द वने नरम गोल, तेल, तथा घृत, ए जो उदन, तथा रोटी प्रमुख उपर ए
क आगल प्रमाण शुधी तेल तथा घी चमे त्यागुधी नीरीतो जाणवो अने उ
परात विगइ थाय तेटला माटेज अगुल मेगतु ससठ एम कछु ठे ॥ ११३ ॥

મૂલ:- મહુ પુગ્ગલ રસયાણં, અઠંગુલયં તુ હોઽ સંસઠં ; ગુલ પોગ્ગલ નવણીએ, અઠામલયં તુ સંસઠં ॥ ૨૨૪ ॥ અર્થ:- મધુ માંસ અને માંસના રસ એનો અઠા આં ગલાનો પ્રમાણ કહ્યો છે. તેટલું લીધાથી નિવિગ્ધ થાય અને ઉપરાંત વિગ્ધ જાણવું અને ગોલ પોગ્ગલ કે ૦ માંસ નવનીત એટલે માંસ, તથા અઠામલકે ૦ સ્વારી જાણવું મોર અથવા પીણુ એ વસ્તુ જેટલી નિવિગ્ધ પદાર્થોમાં મળે તે વિગ્ધ થાય છે ॥ ૨૨૪ ॥

મૂલ:- વિગ્ધ વિગ્ધગયાણિય. અણંતકાયાણ વક્કવત્તુણિ; દસ તીસં વ તીસં, બાવીસ સુણેહ વત્તેમિ. ॥ ૨૨૫ ॥ અર્થ:- વિગ્ધ એ દશ છે, અને વિગ્ધગત એટલે વિગ્ધથી નીપના નિવિગ્ધ આ તે ઠ જન્ય વિગ્ધના ત્રીશ છે, અનંત કાય વત્રીશ છે, અને વર્જ્ય વસ્તુ જે અનન્ય તે બાવીશ છે એ સર્વ સવિસ્તર હું કહું તું તે તમે શાંનલો. એ ગાયમાં “ સુણેહ ” એ આજ્ઞાવાચક શબ્દ કહેવાથી જે પોતાની સાંઘે શાંનલવા ને જ્ય જીવો આવે તેને જ ધર્મ શાંનલાવવો. અને બીજા જે શાંનલવા ન આવે તે ને કહિયે નહી. યદુક્ત:- અણુવઠિયસ્સ ધમ્મં, સાદુ કહિજ્ઞાઽ સુદુવિપિઅસ્સ વિભગયં હોઽ સુહં, વિજ્ઞા અગ્ગિં ધમં તસ્સ; એ ગાયમાં અનુપસ્થિત એટલે જે સાંઘે આવ્યો નથી તે જાણવો. બાકીનો અર્થ સુલજ છે: યત: સુચ્ચા જાણઽ કદ્દાણં, સુચ્ચા જાણઽ પાવગં; ઝજયં જાણઽ સુચ્ચા, જં ઠેયં તં સમાયરે” અર્થ સુગમ જાણવો. ૨૨૫

હવે દશ વિગ્ધનાં વિકૃતિજેદ કહે છે:- મૂલ:- હુઽ દહિ તેદ્ધ નવણિય, વય, ગુહ મહુ મંસ સક્ક પક્કંચ; પણ ચઝ ચઝ ચઝ ચઝ હુગ, તિગ તિગ હુગ એગ પડિનિન્નં ॥ ૨૨૬ ॥ અર્થ:- દૂધ, દહી, તેલ, માંસ, ઘી, ગોલ, મધુ, માંસ, મધ, અને પકવાન્ન એ દશ નામ વિગ્ધનાં છે. એમાં પાંચ દૂધના, ચાર દહીના, ચાર તેલના, ચાર માંસના, ચાર ઘૂતના, બે ગોલના, ત્રણ મધુના, ત્રણ માંસના બે મધના, એક પકવાન્નનો, એમ એકેકના જેદ થાય છે. ॥ ૨૨૬ ॥

વિકૃતિ ગત નિવિગ્ધા દેશાદે છે:- મૂલ:- દવ્વ હયા વિગ્ધગયં, વિગ્ધ પુણ તેણ તં હયં દવ્વં; ઝરિએ તત્તંમિઝ, ઝક્કિઠ દવ્વં ઇમં અન્ને ॥ ૨૨૭ ॥ અર્થ:- “ દવ્ય એટલે કલમશાલી તંડુલાદિક, તેણે કરીને નિવિગ્ધ કરેલી જે ક્ષીરાદિક; તેને “ વિગ્ધ ગયં ” એટલે વિકૃતિગત કહે છે. તેણ કે ૦ તે કારણ માટે ચોરવા પ્રમુખ વસ્તુ દૂધપ્રમુખનું જે રૂપાંતર થાય છે તે દવ્ય કહેવાય પણ વિગ્ધ કહેવાય નહી એ માટે જ નીચીના પચ્ચરકાણ કરનારા જે છે તેને ક્યાં ક્યાં કાંઈ કાંઈ કલ્પે છે. તેમ વલી “ ઝરિયે ” એટલે રસોઈ કરવાના ઠામડામાંથી પૂમી વગેરે જે તલી કહાડીએ ઠેકે મતલબ કે શલગતા ચૂલાઉપર ઘી ઘાલીને ચડાવેલું ઠામડું અગ્નિ વડે તપ

यथा पढी तेमा घटुं आदि धान्यनो लोट घाली तेनी जे रशोई थाय ठे तेने उत्कृष्ट इव्य
जाणवु एटले ते विकृतिगतज ठे ॐ अन्ने के० एम कोइ बीजा केटलाक कहेठे
आही गीतार्थनो आबो अनिप्राय ठे के चूलाउपर चमावेला घृताढिकने नीचे कृता
री तेमा घृत प्रमुख टाढो थया पढी तेमा जे कणिक प्रमुख घालीए ते वखते तथा
विध पाकना अचाव होवाथी विरुतिगत कहेवाय अने चूला ऊपर तप्त थया
घीमा घालीने सारी रीते जे पकवु एटले परिपक्व थयला तेने विकृतिज कहे ठे
ए गाथानु व्याख्यान टीका कारे एवी उक्त रीतिए कहु ठे अने पम्पित जनोए वि
चार करीने व्याख्यान करी लेवु हवे कोई कहेसो के ए आचार्यो पोतानी मन क
टपना करी हसो ? तेम न जाणवु केमके सिद्धांतमा पण विरुति गततुं स्वरूप ए
वी रीतेज कहु ठे यत् “आवस्तग चुन्नीए गाहा” एटले अवश्यक चूर्णिनेवि
पे परिनिष्ठित ठे आही ग्रथनेविपे सामान्य द्वारे वर्णन कहुं ठे अने विशेष द्वारे
कहेवु ठे जे कुशल बुद्धिवान ठे तेमना अर्थे पञ्जियवति एटले प्रयुजवु अ
र्थात् कारणनेविपे कहेवु ए अनिप्राय जाणवो आही यद्यपि ह्रीरादि प्रमुख सा
क्षात विगई नथी किंतु विकृतिगत कहु ठे अने ते नीवोताने पण कटपे ठे तथा
पि जे ए उत्कृष्ट इव्य जमताथका जे सत् जन ठे तेना मनने पण विकार पमाडेठे
अने जे ए नीवीकीरी ठे तेने उत्कृष्ट निर्जरा पण प्राप्त थाय नही. माटे एवा इव्य
न लेवां तेज सारु ठे अने जे विविध तप करवा थकी महाकृश थयो होय अने अ
नुष्ठान, सङ्काय, तथा अध्ययनादिक करी शक्तो न होय तो उत्कृष्ट इव्य ज
मवु तेने काई दोष नथी अने कर्मनिर्जरा पण मोटी थाय ठे यदाहु नवर इह
परि जोगो, निविगइयाण पिकारणावेस्को ॥ उक्कोस दव्वगहणे, नउ विसेसेण वि
नेअो ॥ १ ॥ आवन्न निविगइयस, असाहुणो जुळ्ळई परी जोगो ॥ इटिय जय
बुद्धीए, विगई चायं भिनो जुत्तो ॥ २ ॥ जो पुण विगई चाय, काऊण खाइ निअ
मदुराइ ॥ उक्कोसग दव्वई, तुव्व फले तस्त सोनेउ ॥ ३ ॥ दीसति अ केइ इह,
पञ्चकाएवि मदधम्माणो ॥ कारणिय पडिसेव, अकारणेणवि कुणमाणा ॥ ४ ॥
तिलमोयग तिलवट्टि, वरिसोलग नालिकेर खडई ॥ अइ बद्धुज घोखखीरिं, घय
पुप्फय वजणईय ॥ ५ ॥ घयबुम ममगाई । दहि दुअ करवनेह माईहि ॥ कुल
रि चूरिमपमुह । अकारणेकेइ जुळ्ळति ॥ ६ ॥ नयतंपि इहपमाण । जहुत्तकारीण
आगमन्नूण ॥ जरजम्ममरण जीसण । नवन्नबुविगगचिचाण ॥ ७ ॥ मोचुं जि
णाणमाण । जिआण बद्धु इहदवगित वियाण ॥ नद्धु अन्नोपमियारो । कोइ

ફહં જવ વણે જેણ. ॥ ૮ ॥ વિગઈ પરિણય ધમ્મો । મોહો જમુદિજ્ઞ એજ દિન્નેય ॥
 સુદુવિચિત્ત જયપરો । કહં અકલ્લે નિવિટ્ઠિહિઈ ॥ ૯ ॥ દાવાનલમજ્ઞગત । કોત
 હુવસ મઠયાઈ જલમાઈ ॥ સંતેવિનસેવિજ્ઞા । મોહાનલ દીવણે ડવમા ॥ ૧૦ ॥ વિગ
 ઈ વિગઈ નીત । વિગડગયં જો ન જુંજણે સાહુ ॥ વિગઈ વિગડસહાવા । વિગઈ વિગઈ
 બલનેઈ ॥ ૧૧ ॥ એ ગાથાનો નાવાર્થ કહેઠે:-વિગતિનીત એટલે નરકાદિકથી નય
 પામેલો છે, એવો જે સાધુ તે વિગઈ એટલે ક્ષીરાદિક, તથા વિગડગય એટલે ક્ષીરાન્નાદિક
 જમે તો ડુર્ગતિનેવિષે જાય જે કારણ માટે જીવતે વિગડની ડહા રાખતો ઠતાં પણ
 નરકાદિકને પામે. આંહી હેતુ કહે ઠે:- વિગઈ તે મનોવિકાર કરણાર જાણવું.

હવે ઠ જદ્ય વિગડના વિકૃતગત નિવીતા ત્રીશ કહેઠે:- મૂલ:-અહપેયા હુઠ
 ઠી, હુઠ વલેહીય હુઠ સાડીઅ; પંચય વિગડ ગયાઈ, હુઠમી સ્વીરસહિયાઈ ૧૧૮
 અર્થ:- કાંજીમાં દૂધ જેલીએ તેને પેયા કહેઠે. વીજું હુઠઠી, ત્રીજું દૂધ અવલેહી
 ચોથું હુઠ સાટિકા, પાંચમું ચાવલસહિત દૂધ એટલે ક્ષીર. એ પાંચ દૂધના વિકૃ
 તિગત નીવિતા કહેવાય છે. ॥ ૧૧૮ ॥ મૂલ:- અંબિલજુઅંમિ હુઠે, હુઠઠી દ
 રકમીસરઠંમી; પયસામી તહ તંડુલ, ચુસુય સિઠંમિ અવલેહી. ॥ ૧૧૯ ॥ અર્થ:-સ્વા
 ટી ભાજ સહિત જે દૂધ તેને હુઠઠી કહેઠે. ડાઠ સહિત દૂધને પયસાડી કહેઠે. ચોરાનો
 આટો નાચીને રાંધેલા દૂધને અવલેહી કહેઠે:-એ દૂધના નીવીતા જાણવા. ॥ ૧૧૯ ॥

હવે દહીના પાંચ નીવીયાતા કહેઠે:- મૂલ:- દહિણે વિગડગયાઈ, ઘોલવડા
 ઘોલ સિહરિણિ કરંબો; લવણ કણ દહિય મહિયં, સંગરિગા ડમ્મિ અપ્પડિણ ॥
 ॥ ૧૨૦ ॥ અર્થ:- ૧ દહીને ઘોલીને તેમાં વડાં ઘાલવા, ૨ દહી ઘોલીને વસ્ત્રમાં
 થી ગાલીએ, ૩ દહી હાથથી મથી તેમાં સ્વાં નાચીએ, અથવા કપડામાં દહી
 બાંધીને તેમાંથી પાણી કહાડીને તેમાં સ્વાં અથવા શાકર જેલીએ, તેને શીશ્વરણી
 અથવા શ્રીશ્વમ કહે ઠે. દહી અને ચોરા એકઠા કરીએ તેને કરંબો કહેઠે. જુ
 ણ નાચીને દહી ઘોલીએ સાંગરી પ્રમુખ ન પડે તો નીવીતા જાણવા એ પાંચ દહી
 ના નીવીયાતા જાણવા. ॥ ૧૨૦ ॥

હવે ઘીના નીવીયાતા કહે ઠે:- મૂલ:- પક્કઘયં ઘયકિટ્ટી, પક્કોસહિ ડવ
 રિ તરિય સપ્પિંચ; નિપ્પંજણ વીસંદણ, ગાડ ઘયવિગડ વિગડગયા. ॥ ૧૨૧ ॥
 અર્થ:- એક ઔષધે કરીને પકાવલો જે ઘી તેને પક્કઘૃત કહેઠે. બીજો ઘૃતની
 કીટી જે મલ યાય છે તે, ત્રીજો જે ઘીમાં કોડ ઔષધિ પક્કવી હોય તેને પક્કૌપ
 ધિ ઘૃત કહે ઠે. ઘૃતની ઉપરની તરીવું જે ઘી તે. ચોથો લહિગટા તે ઉપરનો ઘૃત

નિપ્રંજળ, પાંચમો દહીની તરીમા ગંદુનો આટો નાચીએ તે વીસદળ એવી રીતે ધીના પાંચ નિવિયાતા જાણવા ॥ ૧૩૧ ॥

તેલના નીવીયાતા પાંચ કહેહે - મૂલ - તિલ્લમલ તિલકુટ્ટી, દહ તિલ્લ તિ હો સહોદરિય, લસકાડ દહ પક્કં, તિલ્લ તેલંમિ પચેવ ॥ ૧૩૨ ॥ અર્થ - તેલની મલી, તિલવટ્ટી, બહેલું તેલ, થોસદ્દાદા ઉપરલી તરી, અને લાઢાદિક ડચ્ચ થી પાકેલું જે તેલ તે એ પાંચ તેલના નીવીયાતા જાણવા ॥ ૧૩૨ ॥

ગોલ વિગડના નીવીયાતા પાંચ કહેહે - મૂલ - અદ્દ કઢિય ડકુરસો, ગુલ પાળીયંચ સક્કારાલં, પાય ગુડં ગુલવિગડ, વિગડગયાડ તુ પચેવ ॥ ૧૩૩ ॥ અર્થ - અરધો કાઢેલો શેરડીનો રસ, ગોલની રાવ, ગાકર, ફૂલલામ, અને ગોલની પાતિ એ પાંચ ગોલ વિગડના નીવીયાતા જાણવા ॥ ૧૩૩ ॥

મૂલ - જેણેગેણતવડ, પૂરિહાડ પૂયગેણ તવીડ, અલ્લ વિયનેહો પચ્ચડ, જર્ડસ નેહોડ તેવિગડ ॥ ૧૩૪ ॥ અર્થ - જો એક રાજા વડે કઢાડ જરાડ ગડ હોય તો તે થકી વીજો રાજો નીવીયાતો થાય છે તેમા માત્ર વીજુ ધી નાલ્લુ ન જોયે એટલે તેજ ધૂતવડે પકાવીએ તો તે પેહેલો નીવીયાતો થાય છે ॥ ૧૩૪ ॥

મૂલ - એગ એસસુવરિ, તિન્નો વરિ વીયગચ જ પક્કં, તુપ્પેણ તેણ ચિય, તડ અ ગુલહાણિયાપનડ ॥ ૧૩૫ ॥ અર્થ - એકની ઉપર એક નાચીએ એમ ત્રણ ઘા ણા ઉપર તેજ ધીમા જે વીજો પકાવીએ તે વીજો નિવીયાતો કહીએ અને ગુલ ધાળી પ્રમુલ્લનો ત્રીજો નિવિયાતો જાણવો ॥ ૧૩૫ ॥

મૂલ - ચોહ જલેણ સિદ્ધા, લપ્પસિયા પચ્ચમતુ પૂયલિયા, ચોપ્પહિયતા વિ યાએ, પરિપક્ક તીસ મિલિએસુ ॥ ૧૩૬ ॥ અર્થ - પાળીમા રાધેલી જે લાપસી તે ચોથો નીવીયાતો જાણવો નીવીયાતે ચોપડી કહાડેલા તાવડાની ઉપર પૂઢા ધારમી પ્રમુલ્લ કરે તે પાંચમો નીવીયાતો જાણવો એવી રીતે ઠાએ વિગડના પાંચ પાંચ નીવીયાતા થાય છે તે સર્વ મલીને ત્રીશ થાય એમ આવશ્યક ચૂર્ણીમા કહ્યું છે ॥ ૧૩૬ ॥

મૂલ - આવસ્સય ચુલ્લીએ, પરિજ્ઞિયં ડહવણિ અ કહિય, કહિયવં કુસલા ણ, પવજિયવ તુ કારણિએ ॥ ૧૩૭ ॥ અર્થ - આવશ્યકની ચૂર્ણીમા પણ સમ સ્તપણે કહ્યું છે અત્રે સામાન્યતાથી વર્ણન કહ્યું છે પદ્ધિત લોકોને કોડ કારણ ને લીધે પ્રયુજવું કહેતા લેવું યોગ્ય છે ॥ ૧૩૭ ॥

હવે વત્રીશ અનતકાય કહે છે - મૂલ - સલાહુ કદનાડ, સ્સરણ કદોય વહ્લ કદોય; અલ્લ દલ્લિદા ય તદ્દા, અલ્લ તદ્દ અલ્લ કહ્સૂરો ॥ ૧૩૮ ॥ સત્તાવરી વિરા

લી, કુમારિ તહ ચોહરી ગિલોઈય; વહસણં વંસ કરિહા, ગઝાર તહ લોણડ લો
 ઢો. ॥ ૨૩૯ ॥ ગિરિકન્નિ કિસલ પત્તા, સ્વીરસુઆ થેગ અલ્લ મુઝાય; તહ લો
 ણ રુક્ ઠલ્લી, સ્વિહુડો અમયવલ્લીય. ॥ ૨૪૦ ॥ મૂલા તહ ચૂમિરુહા, વિરુહા
 તહ ઢક્ક વહુલો પઢમો; સૂઅરવલ્લો ય તહા, પલ્લંકો કોમલંબિલિયા ॥ ૨૪૧ ॥
 આલૂ તહ પિંમાલૂ, હવંતિ એ અણંતનામેહિં; અન્ન મણંતં નેયં, લક્ષણ જુતી
 ય સમયાડ. ॥ ૨૪૨ ॥ અર્થ:- સવાહુ કંદજાડ કે ૦ નિશ્ચેયકી ૧ સર્વ કંદનીજાતિ
 અનંત કાયકાદિક જે છે તે. ૨ સૂરણકંદ ૩ વજ્રકંદ ૪ અલ્લહલિદાકે ૦ ની
 લીહલિડ તેમજ ૫ અલ્લ કે ૦ નીલોઆડ ૬ અલ્લકચૂરો કે ૦ નીલોકચૂરો ૭ સતા
 વરીપ્રસિદ્ધ ૮ વિરાલીલતાવિશેષ ૯ કુંઆરી ૧૦ ચોહરિ ૧૧ ગિલોડ એટલે ગુલવેલ
 ૧૨ લસણ ૧૩ વંસ સંબંધીની કારેલી ૧૪ ગાજર તેમજ ૧૫ લોણડ કે ૦ સાજી
 વૃદ્ધ. ૧૬ લોઢો લોઢક તે પદ્મની કંદ વનસ્પતિ વિશેષ ૧૭ ગિરિકન્નિ એટલે ગિ
 રિકર્ણિકા વલ્લિ વિશેષ તેના કિસલય પત્તા કે ૦ કુપલપાન તે નહુનિકલતું કોમ
 લ પાન ૧૮ સ્વીરસુકંદ અને ૧૯ થેગકંદ એ બે કંદવિશેષ છે. ૨૦ અલ્લમુઝાય કે ૦
 નીલીમોથ તેમજ ૨૧ લોણ વૃદ્ધની ઠાલ ૨૨ સ્વિહુડો કંદવિશેષ. ૨૩ અમૃત વે
 લી તથા ૨૪ મૂલા એ પ્રસિદ્ધ છે તેમજ ૨૫ ચૂમિરુહા કે ૦ ચૂમિ ફોડા તથા ૨૬
 વિરુહા પ્રસિદ્ધ દિલધાન જેને અંકુર આવ્યા હોય તે તેમવલી ૨૭ ઢક્ક વહુલો
 કે ૦ ઢાક તે વનસ્પતિ શાકવિશેષ પહેલો ઝગે તે ૨૮ સૂકરવાલ દેશ પ્રસિદ્ધ. તે
 મજ ૨૯ પાલંકોતે શાકવિશેષ ૩૦ કોમલંબિલિયા કે ૦ કાચી આંબલી જેમાં ઠડીં
 થયું ન હોય તે ૩૧ આલુ અને ૩૨ પિંમાલુ એ બે કંદવિશેષ પ્રસિદ્ધ છે એટલી વ
 નસ્પતિ સંબંધી વસ્તુ અનંત કાય કહી છે તે આર્યદેશમાં પ્રસિદ્ધ છે. તેમ બીજી
 પણ અનંતકાય વસ્તુનાં લક્ષણોની યુક્તિયે કરી સહિત થકાં સિદ્ધાંત થકી જાણ
 વા ॥ ૨૩૮ ॥ ૨૩૯ ॥ ૨૪૦ ॥ ૨૪૧ ॥ ૨૪૨ ॥

વલી કેટલાએક અનંતકાય દેસાડીને તેના લક્ષણ સમયોક્ત દેસાડે છે:-મૂલ:-
 ઘોસાડ કરીરંકુર, તિંહુઅ અડ્કોમલંબગાઈણિ; વરુણ વડ નિંબગાઈણ, અંકૂ
 રાઈ અણંતાઈ ॥ ૨૪૩ ॥ અર્થ:- ઘોપાતકી અને કરીર એ બે વનસ્પતિના અંકુરો
 થાય છે. તેને અનંતકાય કહે છે અને તિંહુક તે વૃદ્ધના અતિકોમલ ફલ, જેમાં
 ગુટલી બંધાણી ન હોય એવા આંબા પ્રમુખ તથા વરુણ જાતનો વૃદ્ધવિશેષ;
 તથા વડનું જાડ, અને નિંબાદિ જાતના વૃદ્ધના અંકુર તે સર્વ અનંતકાય જાણવા.
 મૂલ:- ગૂઢ સિર સંધિ પવં, સમન્નંગ મહીરંગં ચ ટિન્નરુહં; સાહારણં સરીરં;

તત્ત્વિરીયંચ પત્તેયં ॥ ૧૪૪ ॥ અર્થ — જેની નેસો તથા સાધ અને પર્વ કે ૦ ગા
ઠાંતે ગૂઢ-કે ૦ ગુપ્ત હોય પણ જાણ્યામા ન આવે જે સમજંગ કે ૦ જાગ્યા થકાસ
રસા-જાગે અહીરગકે ૦ જેને બેદતા તાતુઆ થાય નહી અને ઠિન્નરુહ કે ૦ જે ઠે
દા થકા પાઠા વાવીયે તો ઝગી આવે તે સાધારણ શરીર, અને જે એ જઠ્ઠણોથી
વિપરીત હોય તે પ્રત્યેક વનસ્પતિ જાણવી ॥ ૧૪૪ ॥

મૂલ — ચક્ક વ જઠ્ઠમાણ, સ્સ જસ્સ ગઠી હવેજ્ઞા ચુન્ન ઘણો, ત પુઠવિસ
રિસ જેય, અણતત્ત્વિય વિયાણાહિ. ॥ ૧૪૫ ॥ અર્થ — જે જાગતા થકા કુન્નારના
ચકલા જેવા દેશ્વાય, જેની ગાઠમા ચૂર્ણ ઘણું થાય, જેનો ઘૃથવીની પઠે જેઠ થાય,
એ સરવને અનતકાય જાણવી ॥ ૧૪૫ ॥

મૂલ — ગૂઢ સિરાગપત્તં, સઙ્ગીર જચ હોઈ નિઙ્ગીર, જપિઅ પયાવસંધિ, અણત
જીવ વિયાણાહિ ॥ ૧૪૬ ॥ અર્થ — જેની નેસો દેશ્વાતી ન હોય, એવા પાદડા જેમા
ક્ષીર હોય, અથવા જે ક્ષીરરહિત હોય, જેની સાધમા ઝણતા ઘણી હોય અથવા
સર્વ પ્રકારે જેનો સાધો ઢીઠામા આવે નહી, એવી વનસ્પતિને અનતકાય જાણવી

હવે, વાવીશ અનદ્ય કહે ઠે — મૂલ — પચુવરિ ચઝ વિગઈ, હિમ વિસ કરગે
ય સઘ્મટ્ટીય, રયણીજોયણ ચિય, બહુવીય અણત સંધાણા ॥ ૧૪૭ ॥ અર્થ —
પાંચ ઊંબર એટલે વડ વૃક્ષના ફલ, પીપલાના ફલ, પીપરીના ફલ, ઊંબર ફલ,
અને કોટિવમ્નો એ પાંચ તેમજ ચઝકે ૦ ચાર મદ્યાદિક વિગઈ એટલે મદિરા, માશ્વ
ણ, મધ, અને માસ એ ચાર મલી નવ થયા દશમુ હિમ, અગ્યારમો વજ્ઞનાગાદિક
વિપની જાતિ, બારમુ કરગા, તેરમું સર્વ જાતની માટી, ચોદમું રાત્રિજોજન, પંદ
રમુ પ્રપોટક કેવલ વીજમય, દાહિમ સ્વસ સ્વસ પ્રમુલ બહુવીજ, જાણવા શોલ
મું સગલા અનતકાય સત્તરમું સંધાણા કે ૦ સર્વ જાતનુ અથાણુ ॥ ૧૪૭ ॥

મૂલ — ઘોલવડા વાયગણ, અમુણિય નામાણિ પુષ્પ ફલયાણિ, તુલ્લફલં
ચલિયરસ, વજ્ઞહ વજ્ઞાણિ વાવીસ ॥ ૧૪૮ ॥ અર્થ — અઢારમુ ઘોલવડા એટ
લે કાચા ઘોલમા નાચેલા વડા, ઓગણીશમુ રીંગણા, વીશમું જેના નામ જાણતા
ન હોયે એવા ફૂલ તથા ફલ, એકવીસમુ તુલ્લફલ કે ૦ અસારફલ તે અતિકાચા
ફલ મહુડા જાણુ મુગની ફરી ડાહ્યાદિ અને વાવીશમુ શહેણુ અન્ન જેનું રસ ચલા
યમાન થયું હોય એવો કુત્તિસત્તઅન્ન કાલાતિકાત સુલહી પ્રમુલ જાણવી વજ્ઞાણિ
કે ૦ વર્જવા યોગ્ય વાવીસ કે ૦ એ વાવીસ અનદ્ય તેને તુમે વજ્ઞહ કે ૦ વર્જો
એટલે ત્યાગ કરો સ્તિશ્રી પચ્ચક્કાણ દાર ચતુર્થ સમાપ્ત ॥ ૧૪૮ ॥

હવે પાંચમો ઉત્સર્ગ કાઝસગ્ગનો દાર કહે છે:—

પ્રથમ શબ્દાર્થ કરે છે:— સ્થાન, મૌન, ધ્યાન, અને ક્રિયાના અવ્યતિરેક પણે ઝસાસાદિ બોલ ટાલીને કાય એટલે શરીર, તેનો ઉત્સર્ગ એટલે જે ત્યાગ, તેને કા યોત્સર્ગ કહે છે. તેના બે પ્રકાર છે:— તેમાં એક ગમનાગમનાદિ ચેષ્ટાએ કરી ફરિ યાવહી પ્રમુખને પડિકમવા સમયે. બીજો અનિનવ એટલે દેવતાદિ કોઈ ઉપસર્ગ દિ પરાનવ કરે તેવારે તે ઉપસર્ગને જીતવાને અર્થે કાઝસગ્ગ કરવો.

હવે પ્રથમ કાઝસગ્ગના ઝંગણીસ દોષ કહે છે:— મૂલ:— ઘોડગ લયાય સ્વંને કુઢે માલેય સબરિ બહુ નિયલે; લંબુત્તર યણ ઝઢી, સંજડ સ્વલિણેય વાયસ કવિ છે. ॥૧૪૯॥ સીસો કંપિઅ મૂડ, અંગુલ નમુહાડ વારુણી પેહા; એ એ કાઝસગ્ગે, હવં તિ દોસા ડગુણવીસં. ॥૧૫૦॥ એ પૂર્વોક્ત ઝંગણીસદોષનો અર્થ ગાથાએ કરી વચાણે છે.

મૂલ:— અસોવ વિસમ પાયં, આઝંટા વિત્તુ ઝાડ ઝસગ્ગો; કંપડ કાઝસગ્ગે, લયવસર પવણ સંગેણ. ॥૧૫૧॥ અર્થ:—ઘોડાની પઠે એક પગ લગારેક વાંકું રાસીને જે કાઝસગ્ગ કરવું તેને પ્રથમ ઘોડક નામનો દોષ કહે છે. કઠોર પવનના યોગે જેમ વેલી હાલ્યા કરે તેમ કાઝસગ્ગમાં કંપાયમાન થવું તેને બીજોલતા દોષ કહે છે.

મૂલ:— સ્વંનેવા કુઢેવા, આવઠંનીઅ કુણડ ઝસગંતુ; માલેઅ ઉત્તમંગં, અવઠં નિઅ કુણડ ઝસગં ॥૧૫૨॥ અર્થ:—યાંબલાને અથવા કુઢેકે ઝીતને આધારે ઝના રહીને જે કાઝસગ્ગ કરવું તેને ત્રીજો સ્તંનદોષ કહે છે ઉપરનો માલ અથવા ચાંદના પ્રમુખને ઉત્તમંગં જે માથું તે ટેકીને કાઝસગ્ગ કરવું તેને ચોથો માલ દોષ કહે છે.

મૂલ:— સબરી વસણ વિરહિયા, કરેડ સાગારિઅં જહઠવેડ; ઠવિકણ ગુંસદે સં, કરેહિ ડઅ કુણડ ઝસગં. ૧૫૩ ॥ અર્થ:—જેમ જીલમી વસ્ત્ર રહિત ઠતાં પો તાના ગુહ્ય અંગ હાથે કરીને ઢાંકે છે તેમજ બન્ને હાથો ગુહ્ય દેશવિપે રાસીને જે કાઝસગ્ગ કરવું તેને પાંચમો સબરી દોષ કહે છે. ॥ ૧૫૩ ॥

મૂલ:— ઝવણામિ ઉત્તમંગં, કાઝસગ્ગં જહા કુલવદુવ; નિઅલિઅઝ વિવ ચરણે, વિઝારિય અહવ મેલવિઝં ॥ ૧૫૪ ॥ અર્થ:— જેમ સારા કુલનીવદુ નીચુ માથું કરીને રહે છે તેમ મસ્તક નમાવીને જે કાઝસગ્ગ કરવું, તેને ઠવો વધૂ દોષ કહે છે. જેમ કોઈ પુરુષના પગમાં બેઢી ઘાલી હોય તેના જોગે તે પોતાના પગ એકઠા મેલવીને અથવા પસારીને રહે છે તેવીરીતે જે કાઝસગ્ગ કરવું, તેને સાતમો નિગડિત દોષ કહે છે. ॥ ૧૫૪ ॥

મૂલ:— કાઝણ ચોલ પટ્ટં, અવિહીએ નાહિમંમલસુવરિં; દેઘાય જાણુમિ

त्तं, चिच्छं लंबुत्तरुस्तगं ॥ १५५ ॥ अर्थ - चोलवटो नाची करता उंचो बांध्या
थी नीचे गूठणो सुधी जाग उघामी रहे ठे एवी अमर्षादावमे जे काउस्तग कर
बु तेने आवमो लंबोत्तर दोष कहे ठे ॥ १५५ ॥

मूल - पञ्चाकण्य थस्ये, चोलगपट्टेण गइ उस्तग, दसाइ रक्कणछा, अहवा
णाजोग दोसेण ॥ १५६ ॥ अर्थ - दंस मस्तकादिकना नयेकरी एटले काउस्तग क
रता मन्त्र के माख कोइ करडे नही माटे अथवा अनाजोगे करी पोताना स्तन
चोलपटादिके ढाकीने जे काउस्तग करबु, तेने नवमो स्तनदोष कहे ठे ॥ १५६ ॥

मूल - मेलित्तु पण्हियाथ्यो, चरणे विन्नारि ऊण बाहिरउं, काउस्तगं एसो
बाहिर उद्दी मुण्येववो ॥ १५७ ॥ अर्थ - मेलविउं, विन्नारिय पण्हियाव बाहिरु,
काउस्तग एसो, नण्हियो अप्रितरुद्धि ॥ १५७ ॥ अर्थ - पगनी बन्ने पेनी मे
लवीने तथा आगला बन्ने पगना फण मोकला राखीने जे काउस्तग करबु तेने
बाह्य शकट दोष कहेठे, अने बन्ने पगना आगला फण साथे मेलवीने तथा पाठली
पेनी मोकली राखीने जे काउस्तग करबु तेने अन्यंतर दशमो शकटोर्ध्विकदोष कहेठे

मूल - कप्पवा पट्टेवा, पाउणियं सज्जइ उस्तग, गयइ खलिन च जहा,
रयहरण अगथ्यो काउ ॥ १५८ ॥ अर्थ - कपडो ते पठेडी अथवा चोलवटो
पहेरीने महासतीनी परे जे काउस्तग करबु तेने अग्यारमो सयति दोष कहे
ठे जेम घोडाना चोकडानी लगाम हाथमा जालीने स्वार स्थित रहे ठे तेम र
जोहरण अने ओघो आगल करीने जे काउस्तग करबु तेने बारमो खलिन
दोष कहेठे अथवा कोईक आ दोषनुं वर्णन आवी रीते करे ठे - जेम घण्टा हां
क्याथी चोकडाए करी पीडा पामेली घोडो स्थिर न रहेता बारवार माथु उंचुं
नीचु कया करे, तेनी पठे जे काउस्तग करबु तेने खलिन दोष कहे ठे ॥ १५८ ॥

मूल - जामेइ तहा विट्ठि, चल चित्तो वायसोव-उस्तग, ठप्पइ आण नए
ण, कुणइय पट्टं कविठं ॥ १५९ ॥ अर्थ - जेम कागडो पोतानी दृष्टि स्थिर
न राखतां प्रत्येक दृष्टमा दगे दिशा तरफ नजर फेरव्या करे ठे तेम जे काउ
स्तग करतां दृष्टि स्थिर न राखता गमे त्या नजर फेरव्या करवी तेने तेरमो वायस दोष
कहे ठे चोलवट जमीनने लागशे तो जूआदिक जराइ जगे तेना जयथी सकेलीने को
ठना फलनी पठे काउस्तग करबु तेने कोठ नामे चाँदमो दोष जाणवो ॥ १५९ ॥

मूल - सीस पकपमाणो, जस्काइओव कुणइ उस्तग, मूउव दूहु अतो, तहेव ठि
ऊत माएसु ॥ १६० ॥ अर्थ - जेम कोइने नूत वलगु होय अथवा कोइ यद्दनी

ઠાયા પડી હોય તેથી તે માથું હલાવીને ધૂણે તેવી રીતે મસ્તક ધૂણાવતો ઠતાં કાઝસગ્ગ કરવું તેને પંદરમું શીર્ષોત્કંપિત દોષ કહે છે. બોવડાની પઠે અવ્યક્ત હું હું શબ્દ કરવું, અથવા જેમ કોઈ વનસ્પતિ પ્રમુખને કાપતાં જેમ હુંકાર શબ્દ કરે તેની પઠે કાઝસગ્ગ કરવું તેને સોલમું મૂક દોષ કહે છે. ॥ ૧૬૧ ॥

મૂલ:— અંગુલિ નમુહાઓવિચ્છ, ચાલંતો કુણ્ડ તહય ઝસ્સગ્ગં; આલાવગ ણણાણ, સંઠવણહંચ જોગાણં. ॥ ૧૬૨ ॥ અર્થ:—કાઝસગ્ગના આલાવા ગણવાશારુ આંગુલીના ચાલા કરે યોગ જે વ્યાપારાંતર તેને સંસ્થાપન તે નિરૂપણ કરવા સારુ નૃકુટી ચલાવતા અને ચકાર શબ્દથી આંખના પાંપણઆગલ પાઠલ ફરાવતાં કા ઝસ્સગ્ગ કરવું, તેને સત્તરમો અંગુલી નમુહા દોષ કહે છે. ॥ ૧૬૨ ॥

મૂલ:— કાઝસ્સગ્ગંમિ ઠિંઠ, સુરા જહા હુડહુડેઃ અવત્તં; અણુપેહંતો તહ વા નરોવ ચાલેઃ ઝઠ્ઠપુમં ॥ ૧૬૩ ॥ અર્થ:— જેમ મદિરા હુડહુડાટ કરે તેમ નમ સ્કારાદિકની ચિંતવના કરતો ઠતાં અવ્યક્ત હુડહુડ કરવું તેને અઢારમો વારુણી દોષ કહે છે. અને તેવી રીતેજ નમસ્કારાદિ ચિંતવતાં બાંદરાની પઠે હોઠ પુટ ચલાવતાં રહેવું તેને ઝંગણીશમો પ્રેષ્ય દોષ કહે છે. એવી રીતે ઝંગણીશ દોષ કાઝસ્સગ્ગ ના કહ્યા છે તેમાં સ્તંજ અને કુઙ્ગ એ બે દોષ કોઈ જુદા માને છે તેમજ અંગુલી અને નમુહા એ બે જુદા દોષ માનીએ તો એક વીશ દોષ થાય. ॥ ૧૬૩ ॥

મૂલ:— એ એ કાઝસ્સગ્ગં, કુણમાણેણ વિબુદ્ધેણ દોસાઝં; સમ્મં પરિહરિયવા, જિણ પહિસિદ્ધિ કાકણં. ॥ ૧૬૪ ॥ અર્થ:— પૂર્વોક્ત કાયોત્સર્ગ કરતાં પંક્તિ સમ્યક્ પ્રકારે આ કહેલા દોષોનો ત્યાગ કરવો. એવી રીતે શ્રી વીતરાને એનો નિષેધ કહ્યો છે. એવું જાણ્યા ઠતાં પણ “અગિણીઝ ઠિંદિજ્જવ” इत्यादि कारणे चालतां દોષ નહી. ॥ ૧૬૪ ॥ એવી રીતે દૂષણમાત્રને કહીને પાંચમો કાઝસ્સગ્ગ ઘાર કહ્યો. હવેગૃહસ્થને પમ્મિકમવાના બારવ્રતના એકશોનેચોવીશ અતિચારોનો ઠવો ઘાર કહે છે:—

મૂલ:— પણ સંલેહણ પન્નર,સ કમ્મ નાણાઃ અઠ પત્તેઅં; વારસ તવ વિરિ અ તિઅં, પણ સમ્મ વયાઃ પત્તેયં. ॥ ૧૬૫ ॥ અર્થ:—સંલેપણના પાંચ અતિચાર, ક માર્દાનના પંદર અતિચાર, જ્ઞાનના આઠ અતિચાર, દર્શનના આઠ અતિચાર, ચારિત્રના આઠ અતિચાર, તપના બાર અતિચાર, વીર્યના ત્રણ અતિચાર, સમ્યક્ત્વ ના પાંચ અતિચાર અને પ્રત્યેક વ્રતના પાંચ પાંચ અતિચાર પ્રમાણે બાર વ્રતના સાઠ અતિચાર મળી સર્વ એકશો ને ચોવીશ અતિચાર થકી પમ્મિકમવો. ॥ ૧૬૫ ॥ એવી રીતે ઘાર ગાથા કહીને એજ ઘારનું વિસ્તારથી વર્ણન કરતાં જેવી રીતે

सूत्रमां उद्देश कीयो ठे तेज क्रम लईने प्रथम संलेपणाना पांच अतिचार कहेठे

मूल - इह परलोगासंसा, पठंग मरणच जीवियाससा, कामे नोगे य तहा, मरणते पच अइआरा ॥ १६६ ॥ अर्थ - प्रथम इहलोकाशसा, द्वितीय पर लोकाशसा, तृतीय मरणाशसा, चतुर्थ जीविताशसा, अने पाचमी कामनोगा गंसा ए पाच अतिचार संलेपणानेविपे कह्याठे एटले श्रीजिनशासननेविपे जे जे क्रियाउनो कलाप थाय ठे ते सवलो आशसा विना करवो जोये जेमके, “आशं सया विनिर्मुक्तो, नुष्ठान सर्वमाचरेत्, मोक्षे नवेच सर्वत्र, निस्पृहोमुनि सत्तम ॥१॥ एनो अर्थ - जे प्राणी आशसाने सूकीने सर्व अनुष्ठानने आचरे ठे अने जेने मो क्षनी अने ससारनी तेमज बधा पदार्थोनी इहा नथी तेने मुनिउमा श्रेष्ठ कहिये

पहेली इहलोकाशसा एटले मनुष्यने अन्य मनुष्यना नवनी जे वाहा यवी ते इहलोकाशसा अने तेनो प्रयोग ते आवी रीते जेम के, आ अणसणने प्रमाणे आवता नवनेविपे हुं राजा अथवा धनवान श्रेष्ठ थाउ इत्यादि जे प्रार्थना करवी तेने इहलोकाशसा प्रयोग कहिये ए प्रथम इह लोकाशंसातिचार कहिये.

एवी रीतेज मनुष्यना नवनेविपे उक्त युक्तियुक्त जे सुंदर देवागना स्त्रीओ ठे, तेओना नेत्र कमल बडे पान करेलुं जेमनुं वेदीप्यमान लावण्य तडूप जे पुण्य तेज जेने अमृत ठे एवा इडादि देवता यवानी जे प्रार्थना करवी तेने बीजो पर लोकाशसा नामे अतिचार कहेठे

अणसण व्रत धारण कखु ठता कोई गामडीआ प्रातने लीधे तेनी बीजा पुरु पो घणी पूजा अथवा प्रशसा करे नही अथवा शरीरमा कोई गाढ रोगनी पीडा थी अत करणमा खेदने पामीने हवे जलदी मृत्यु आवे तो सारुं थाय एवी जे प्रार्थना करवी तेने बीजो मरणाशसा नामनो अतिचार कहेठे

कर्पूर, कस्तुरी, चटन, वस्त्र, गंध, पुष्प, इत्यादि पूजा सामग्रीना पदार्थो देखी तथा नाना प्रकारना धोल तथा रासा प्रमुख गीतो गवाता शानलीने अथवा ए शेर मोटा परिवारवालो ठे तेथी माणगो घणा आवे ठे, माटे ए धन्य ठे, ए पु न्यवान ठे तेथी श्लाघा करवा योग्य ठे एवी पोतानी प्रशसा शानलीने पोताना मनमा जाणे के शासननी प्रजावना मारा उद्देशथी वृद्धिने पामे ठे तेथी जो हुं घणु जीवु तो शारुं एवी जे प्रार्थना करवी तेने चोथो जीविताशसा नामनो अतिचार कहेठे

आवता जन्ममा मने काम नोगनी प्राप्ति थाय तो सारु एवी अणसण ली

ધા ઠતાં જે પ્રાર્થના કરવી તેને પાંચમો કામનોગાશંસા નામનો અતિચાર કહેહે. કામ શબ્દે શબ્દ, સ્પર્શ, રૂપ, રસ, અને ગંધ, જાણવા. ॥ ૧૬૬ ॥

એવી રીતે અણસણ વ્રત ધારણ કહ્યા પઠી મરણના સમયે જો ડપર કહેલા પાંચ અતિચાર હોય તો તેનું પ્રતિક્રમણ કરવું. આલોવણા લેવી.

હવે કર્મદાનના પંદર અતિચારની વ્યાખ્યા કરે છે:— મૂલ:— નાડી ફોમી સા ડી, વણ અંગારસસરૂવ કમ્માઈ; વાણિજ્ઞાણિય વિસ લરક દંત રસ કેસ વિસયા ણિ ॥ ૧૬૭ ॥ દવ દાણ જંત વાહણ, નિલ્લંઠણ અસડ પોસ સહિયાણિ; સજ લાસય સોસાણિય, કમ્માઈ હવંતિ પન્નરસ. ॥ ૧૬૭ ॥ અર્થ:— પોતાના ગામ્ના બલદ તથા ડંતેકરી બીજાનું નાહું કરે, અથવા બીજા કોઈને નાહે આપે તેને પ્રથમ નાટક કર્મ્માતિચાર કહે છે. હડેકરી નૂમિ રવણાવવી, પાપાણો તોડ વાં, તલાવો અથવા કુવા રવણાવવા, જૂણ પ્રમુખ જેટલી ટથવીકાયવસ્તુડ છે તે રવણી કહાડવી, અથવા યવ, ઘઢૂ મૂગ અને સરસવ પ્રમુખ ધાન્યનું વેચવું, અથવા સાતુ તથા આટા પ્રમુખ આજીવિકાને અર્થે કરે અથવા કરાવે, તેને બીજો સ્ફોટકકર્મ્માતિચાર કહેહે. ગામ્નાં પડા અથવા પાવર પ્રમુખ કરાવીને વેચે વે ચાવે તેના અંગ સંગ્રહ આજીવિકાને નિમિત્તે જે કરે તેને ત્રીજો શકટ કર્મ્માતિચાર કહે છે. ફૂલ, ફલ, પત્ર, પુષ્પ અને કંદાદિક ઉત્પન્ન કરવાં અથવા કરાવવાં અથવા એવી જેટલી વસ્તુડ વનમાં ઉત્પન્ન થતી હોય તેડનો વ્યાપાર કરવો અથવા કરાવવો અથવા વન ઢેદાવવું તેને ચોથો વનકર્મ અતિચાર કહે છે. અંગાર એટલે અગ્નિની નઠી પ્રમુખમાં પકાવીને સિંદ કરેલી હરેક વ્યાપારોપયોગી વસ્તુ જેવી કે, કુંનાર લોહાર સોનાર કંસાર તથા ચણા પ્રમુખનો સેકવો ડલ્યાદિક અગ્નિકા યને સમારંજે જે આજીવિકા કરવો તેને પાંચમો અંગાર કર્મ્માતિચાર કહે છે. એ પાંચ પ્રકારના કર્મ્માતિચાર કહ્યા હવે એના જેવા બીજા પાંચ પ્રકારના કુવાણિ જ્યાતિચાર કહે છે. તેઓમાં પ્રથમ વિષવાણિજ્ય એટલે વિષ અપ્પીણ વહ્નનાગ, અને શોમલ પ્રમુખ જે વસ્તુનો ઓડો નાગ રાધાથી પ્રાણની હાણી થાએ, અથવા લોહના સર્વ હથીઆર જેવા કે તરવાર, કટારી, કમાન, સરકસી, અને કુદાલ પ્રમુખ જેથી અનેક જીવોની હાણી થાય તેવા માલનો ક્રય વિક્રય કરવો તેને ઢવો વિષવાણિજ્યાતિચાર કહે છે. લાસ, ધાડી, ગુલી, મણશીલ, હરીઆલ, અને તુરી પ્રમુખ જે વસ્તુડમાંથી રંગ ઉત્પન્ન થાય છે તે વસ્તુનો ક્રય વિક્રય કરવો તેને સાતમો લાઢ વાણિજ્યાતિચાર કહે છે. દાંત, નસ, ચર્મ, શંસ, કોમ્ના શીપ અને ક

सूरी प्रमुख बीजा पण एवा जे पदार्थो होए तेनो जे क्रय विक्रय करवो तेने आठमो दंत वाणिज्यातिचार कहे ठे मधु, मद्य, माखण, मांस, दूध, घृत, तेल, प्रमुख जेटली रसरूप वस्तुं ठे तेना क्रय विक्रयने नवमो रसवाणिज्यातिचार कहे ठे मनुष्य, दास, दासी, घोडा, हाथी, उंठ, बोकडा, बलद अने गाय प्रमुख पोतानी आजीविकाने अर्थे लईने जे वेचवा तेने दशमो केशवाणिज्य कर्मातिचार कहे ठे केटलाएक वनमा आग लगाडवामा पुण्य जाणिने ते कर्म करे ठे अथवा छुना तृणादिक बाली नाखीये तो बीजा नवा थरो इत्यादिक अग्निप्रायथी जे वनमा आग लगाडवी तेने अग्यारमो दवदान कर्मातिचार कहे ठे शेरमी, तल, सरस व, अने अलसी प्रमुख वस्तुं ठे यत्रमा पीजवी, तेने बारमो यत्र पीजन कर्मातिचार कहे ठे कान कापवा, नाक विचवा, गाय अथवा बलद प्रमुखने मान देवा, अने गल, कबल, तथा पूठ प्रमुख अवयवोमांना कोई अवयवने कापी नाखवु, तेने तेरमो निर्घ्नन कर्मातिचार कहे ठे मार्जर, मोर, कूकड, कुतरा, सारही अने सूडा प्रमुख छुट पक्कीं ठे अथवा डुराचार दास दासी प्रमुखतुं जे पोपण करवु तेने चौ दमो असती पोपणकर्मातिचार कहे ठे अने पाणीथी जरेलो सरोवर, इह, अथवा तलाव प्रमुख जलस्थानकोतुं शोपण करवुं के जेथी घणा जीवोनो दूध थाय तेने पंदरमो जलाशय शोपणातिचार कहे ठे ए पंदर कर्मथी ज्ञानावरणी आदिकर्मोतुं आदान एटले ग्रहण थाय ठे माटे ए कर्मादान आवके जाणवा, पण समाचरवा नही जो अनानोगादि थकी काई समाचरवु थयु होय तो तेनु प्रतिक्रमण करवु

हवे ज्ञानना आठ अतिचार कहे ठे - मूल - काले विणए बहुमाण उबहा एो तहा य निन्हवणे, वजण अठ तडुनए, अठ विहो नाण मायारो ॥ १६९ ॥ अर्थ - शुन कल्यादि करवानो जे नियमित विधियुक्त काल कह्यो होय ते काल मा ते क्रिया कखाथी फलदायक थाय ठे अने समयोल्लवण कखाथी ते निष्फल थाय ठे जेम कह्यु ठे के, 'कालस्मि कीरमाण, किसि कम्म बहु फल जहा नणिअ, इअ सबच्चिय किरिया, निय निय कालस्मि कायवा.' जे सूत्र नणवा नो जे काल होय, ते कालनेविपे ते न नणवु, अथवा अकाले नणवु गणवु ए पहेला अकालाध्ययनातिचार ज्ञाननो, ज्ञानीनो अथवा ज्ञानना साधन पुस्तकादिकनो विनयोपचार करवो तेमा ज्ञानीनीपासे आसन, दान अथवा आज्ञा पालनादि विनयथी नणवु तेम न करता विनयने अजावे नणवु तेने बीजो अविनयातिचार कहे ठे बहुमान ते गुरुकपर प्रीति एटले अतरग विचनो प्रमोद राखीने नणवु एवो विधिठतां

તેને મૂકીને જે નણવું તેને ત્રીજો અવદુમાનાતિચાર કહે છે. સિદ્ધાંતમાં કહેલા તપ વિના સૂત્ર નણવાં અથવાં નણાવવાં તે ચોથો ઉપધાનહીનાતિચાર. જે ગુરુની પાસે વિદ્યાન્યાસ કીધો હોય તેનું નામ ભુપાવીને બીજા મોટા આચાર્યાદિકનું નામ લેવું તેને પાંચમો અતિચાર કહે છે. બંજન, સ્વર, અથવા માત્રાદિકનો જે ન્યૂનાધિક ઉચ્ચાર કરવો તેને ઠગો અતિચાર કહે છે. તેમજ અર્થ ન્યૂનાધિક કેહેતાં સાતમો અતિચાર જાણવો અને બંજનાદિક અને અર્થ એ ઝનયનો ન્યૂનાધિક કહેવું તે આઠમો અતિચાર જાણવો. એવી રીતે જ્ઞાનના આઠ પ્રકારના અતિચાર છે. ॥ ૨૬૮ ॥

હવે દર્શનના આઠ અતિચાર કહે છે. મૂલ:- નિસ્સંકિય નિકંચિચ, નિવિતિગિ હા અમૂઢદિષ્ઠીય ; ઉવવૂહ ચિરી કરણે, વહ્ન પનાવણે અઠ. ॥ ૨૬૯ ॥ અર્થ: સમ્યક્ત્વને ધારણ કરનાર જે શ્રાવક, તેણે કોઈ પ્રકારે શ્રી તીર્થકરે કહેલાં વચનોમાં શંકા કરવી નહી, એટલે તીર્થકરે આ વાક્ય આમ કેમ કહ્યું છે એવી જે આશંકાનો અજાવ તે દર્શનનો પ્રથમ નિસ્સંકિય ગુણ. જિન ધર્મ અકી નિન્ન જે બીજા યણા દર્શનો છે તેડની આકાંક્ષા એટલે જે વાંઠા કરવાનો અજાવ તે દર્શનનો બીજો નિકાંક્ષા ગુણ. આ ક્રિયા કલાપાદિ કલ્યાણી ફલ યજો કે નહી? એવી વિચિકિત્સા કરવી; અથવા મલ મલિન ગાત્ર, સંયમ પાત્ર મહા મુનીંદને દેખીને મનમાં જુગુપ્સા કરવી એને વિઠ્ઠુગુપ્સા કહે છે. તેનો જે અજાવ તે દર્શનનો ત્રીજો નિવિતિગિહાગુણ જાણવો. બીજા દર્શનને વિષે વિદ્યા અથવા તપની અધિકતા દેખી, તે રુદ્ધિના અવલોકનથી મોહને પામીને જે ચિત્તનું વિચલન પામું કરવું તેનો જે અજાવ તેને દર્શનનો ચોથો અમૂઢદિષ્ઠિગુણ જાણવો. સમાન ધર્મીની ગુણસ્તવના વેચાવચ્છાદિક કરે તેનું અનુમોદન ન કરતાં તટસ્થ રહેવું તેનો જે અજાવ તે દર્શનનો પાંચમો ઉવવૂહ એટલે ઉપવૃંહણા ગુણ. કોઈ સાધર્મી ધર્મને વિષે શીઢાઈને ચલ વિચલ ચિત્તવાલો થયો હોય તેને ધર્મને વિષે સ્થિર ન કરતાં ઉદાસીન રહેવું તેનો જે અજાવ તેને દર્શનનો ઠગો સ્થિરી કરણ ગુણ જાણવો. સાધર્મીને કોઈ પણ જાતની ધર્મ સંબંધી અથવા વ્યવહાર સંબંધી આપત્તિ પ્રાપ્ત થઈ હોય તે નિવારણ કરવાની શક્તિ ઠતાં તટસ્થ રહેવું તેનો જે અજાવ તેને દર્શનનો સાતમો વાત્સલ્યતા ગુણ જાણવો. શ્રી જિનશાસન પ્રવચન શ્રી જગવંત ના પિત તે સુરાસુરના નમવાથી સ્વતઃ દેદીપ્યમાન છે તથાપિ પોતાના સમ્યક્ત્વની શુદ્ધિની ઇચ્છા કરનાર પ્રાણી જેથી ધર્મની અધિક પ્રશંસા થાય એવા પ્રતિવાદીજય હુકર તપશ્વરણાદિકે કરી જિન પ્રવચનનો પ્રકાશ કરવો તેને દર્શનનો આઠમો પ્રજા

વના ગુણ કહે છે એ આઠ બોલને અણ કરવે દર્શનના આઠ અતિચાર થાય છે
હવે ચારિત્રના આઠ અતિચાર દેખાડે છે - મૂલ - પાણિહાણ જોગ જુતો, પં
ચહિ સમિર્દિહિ તિહિ ચ ગુત્તીહિ, ચરણાયારો વિવરીય, યાઙ તિદ્દંપિ અચ્ચારા
॥ ૨૭૦ ॥ અર્થ - પ્રણિધાન દટલે ચિત્તનું સ્વસ્થપણું, તેણે કરી પ્રધાન જે યોગ
મન પ્રમુલ્લના વ્યાપારે કરી યુક્ત જે સાધુ પાંચ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તીએ કરી
ગુપ્ત તેને ચરણાયારો દટલે ચારિત્રાચાર કહેવો અને એ પાંચ સમિતિ તથા ત્રણ
ગુપ્તિ એ આઠથી મનાદિક ત્રણે યોગને જે વિપરીત પણે વર્તીવડુ તેથી ચારિ
ત્રાચારના આઠ અતિચાર થાય છે ॥ ૨૭૦ ॥

હવે બાર જેદેકરીને તપ વચાણે છે - મૂલ - અણસણ મૂળોયરિયા, વિત્તીસં
લેવણ રસજ્ઞાત, કાય કિલેસો સંલીણયાય બજો તવો દોઈ ॥ ૨૭૧ ॥ અર્થ -
પ્રથમ અનશન દટલે જોજનનો ત્યાગ કરવો એ તપ વે પ્રકારનો છે. - એક ઇ
ત્વર બીજો યાવત્કથિક તેમા ઇત્વર અનશન આવીરીતે - શ્રી મહાવીરના શાસન
નેવિપે નોકારસીઆદિ લઈને ઠમાસી તપની સીમા પર્યંત સર્વ તપ અને શ્રીઆદિના
થના શાસનનેવિપે નોકારસી આદિ લઈને વર્ષ તપની શીમા પર્યંત સર્વ તપ,
તથા વચલા બાવીશ તીર્થકરના શાસનનેવિપે નોકારસીઆદિ લઈને આઠ માસની
શીમા પર્યંત સર્વ તપને ઇત્વર અનશન તપ કહે છે બીજો યાવત્કથિક અનશન
તપ દટલે જહાશુધી શરીર રહે તહા શુધી આહારનો ત્યાગ કરવો અર્થાત્ અશન
દટલે જોજન કરવું નહીં તે અનશન કહિયે એ વે પ્રકારે પ્રથમ અનશન તપ ક
હ્યો છે, એના પાદોપગમનાદિક અનેક જેદ છે તે આગલ વચાણજો ॥ ૨૭૧ ॥

બીજો કણોદરતા તપ દટલે ડંઠો ડદર જ્યા રાખવો તે કણોદરતા કહિયે એ
વ્યુત્પત્તિમાત્ર જાણવી પણ એની પ્રવૃત્તિ તો માત્રા આશ્રયીને ગુણપણો તે વે પ્રકારે છે
એક ડવ્યથી, બીજો જાવથી, તેમાં ડવ્યનેવિપે વે પ્રકાર જાણવા - એક ઉપકર
ણ વિપયો, બીજો જત્તપાન વિપયી તેમા ઉપકરણ વિપયી, જિન કલ્પી અથવા
જિનકલ્પીની કુલ્યના કરનાર હોય તેનેવિપે સજવે, અને સ્થવિર કલ્પીને ઉપધિ
ના અજાવને લીધે યદ્યપિ સયમ પલે નહીં તથાપિ સ્થવિર કલ્પીને પણ અધિક
ઉપકરણનો અગ્રહણ કલ્યાણી થાય છે યદ્યુક્ત “ જ વટ્ટઙ ડવગારે, ડવગરણ તંચ
હોઙ ડવગરણ, અશ્ચિંતં અઙ ગરણ, જડંચ અજય પરિહરતો ” જડંચ કેળ જે
કારણ માટે અજયણાથી જોગવતા જત્ત પાનનેવિપે અધિકરણ થાય તે જ્યા જત્ત
પાન ડંઠુ લીજે ત્યા થાય. અને બીજો જાવથી તો જે રાગાદિક અતર વિકારનો

ત્યાગ કરવો તે. હવે ત્રીજો વૃત્તિસંક્લેષ તપ તે જે ઇચ્છાનો સંક્લેષ કરવો. ચોથો રસ ત્યાગ તપ તે જે, વિગઈનો ત્યાગ કરવો. પાંચમો કાય ક્લેશ તપ તે જે લોચપ્રમુખનું કરવું. ઠગો સંલીનતા તપ ચાર પ્રકારનો છે:- ઇંદ્રિય સંલીનતા તપ, કષાય સંલીનતા તપ, યોગ સંલીનતા તપ, અને વિવક્તશયના સંલીનતા તપ. પ્રથમ શ્રોતાદિ પાંચ ઇંદ્રિયની સન્મુખ શબ્દાદિક વિષય આવીને પ્રાપ્ત થયાથી તે મનોહ્ન એટલે સુંદર હોય તો તેમાં રાગ ન કરવો. અને જો અમનોહ્ન એટલે અસુંદર હોય તો તેનો ઘેષ ન કરવો; તેને ઇંદ્રિય સંલીનતા તપ કહે છે. બીજો જે કષાય ઉદય આવ્યા નથી, તેડનું સંધન કરવું એટલે રોકી રાખવા; અને જે કષાયો ઉદયતાને પામ્યા છે તેડને વિફલ કરવા તેને કષાય સંલીનતા તપ કહે છે. ત્રીજો મન, વચન અને કાયના અશુભ યોગનું સંધન કરવું. અને શુભ મનોયોગાદિકની પ્રવૃત્તિ કરવી તેને યોગ સંલીનતા તપ કહે છે. ચોથો સ્ત્રી, પશુ અને નપુંસકાદિક રહિત જે એષણીય પીઠફલકાદિક એટલે ચતુરાર પ્રમુખનું ગ્રહણ કરીને રહેવું તેને વિવક્ત શયનાસન સંલીનતા કહે છે; એ ઠ પ્રકારનો બાહ્યતપ કહ્યો છે તેનું કારણ એ જે એમાં બાહ્ય ઇચ્છાદિકની અપેક્ષા છે. અથવા બાહ્ય શરીરાદિકની અપેક્ષા છે; અને પ્રાયે તાપકપણાને લીધે લોકનેવિષે તપપણે પ્રસિદ્ધી હોવાથી તેમજ કુતીર્થીત પણ પોતપોતાના અનિપ્રાયવડે એ તપનું સેવન કરે છે તેથી એને બાહ્ય તપ કહે છે.

હવે ઠ પ્રકારનો અન્યંતર તપ કહે છે:- મૂલ:- પ્રાયશ્ચિત્તં વિણતં, વેયાવચ્ચં તદેવ સંશ્ચાતં; જાણં ઝસ્સગ્ગોવિય, અપિંતરો તવો હોઁ. ॥ ૧૭૨ ॥ અર્થ:-પ્રથમ પ્રાયશ્ચિત્ત તપ કહ્યો છે તેનો અર્થ આવી રીતે છે:- પ્રાયશ્ચિત્ત એ એક શબ્દ છે તેમાં પ્રાયઃ અને ચિત્ત એ બે પદો છે. તેડમાંના ચિત્ત પદ વડે જીવ જાણવો. તેને અર્થે પ્રાયઃ કહેતાં બાહુલ્યતાએ મૂલોત્તર ગુણવિષે શોધન કરવું. અર્થાત્ અતિચારોના યોગથી નાના પ્રકારના કર્મમલનું જે ઉપાર્જન કરેલું છે તેનો ત્યાગ કરીને નિર્મલતા કરવી. તેને પ્રાયશ્ચિત્ત તપ કહે છે. એ વિષે “આલોચણ પઢિકમણે” ઇત્યાદિકે કરી અગાણુમાં ધારનેવિષે સવિસ્તર કહેશે. ॥ ૧૭૩ ॥

બીજો વિનય તપ આવી રીતે:- વિનીયતે એટલે જેણે કરી આઠ પ્રકારના કર્મનું રૂપન કરવું અર્થાત્ ત્યાગ કરવો. તે વિનય જ્ઞાનાદિક જેદે કરીને જ્ઞાત પ્રકારનો છે. “નાણે દંસણ ચરણે” ઇત્યાદિનો વિનય કરવો તેમાં જ્ઞાનવિષયક વિનય પાંચ પ્રકારે જાણવો:-મતિજ્ઞાનાદિક જે પાંચજ્ઞાન છે, તેડનું સદ્ગ્રહણ, તેડની નક્તિ

તેડનું બહુમાનતા, તેડનેવિપે કથિત અર્થની સમ્યક્ જાવનાનું વિધિપૂર્વક ગ્રહણ કરવું, અને તેડનો અન્યાસ કરવો એવી રીતે એ જિનકથિત વિનય જાણવો

દર્શનનો વિનય વે પ્રકારે જાણવો એક શુશ્રૂષણાવિનય, અને વીજો અનાશા તના વિનય તેમા જે પોતાથી દર્શન શુણે અધિક હોય તેનો વિનય કરવો તેને સુ શ્રૂષણા વિનય કહે છે તે આવી રીતે.—સક્કારપુષ્પાણા સમ્માણાસણ અજિગ્ગહો તહય, આસણા પુપ્પયાણ, કિંક્કમ્મ અંજલિગહોય ? સ્તસ્સ પુગ્ગણયા, વિયસ્સ તહ પઙ્કુવાસણા જણિયા, ગહ્મતાણુવયણ, एसो सुस्सूसणाविणउ” “સક્કાર” એટલે સ્તવન વદનાદિક “અન્યુદ્ધાન” એટલે વિનય યોગ્યનું દર્શન થતા જે આસન મૂકીને ઊઠી ઊઠા થવું. “સન્માન” એટલે વસ્ત્ર પાત્રાદિકે કરી પૂજ ન કરવું “આસનાનિગ્રહ” એટલે ગુરુને વેશવા શારુ આદરે કરી આસન મામી ને આહી વેશો એમ કહેવું “આસનાનુપ્રદાન” એટલે એ એક સ્થાનકથી સ્થા નાતરનેવિપે આસનનું ફેરવવું “કૃતકર્મ” એટલે વાદણું કરવું “અજનિગ્રહણ” એટલે દર્શનનેવિપે અજલીનું કરવું. “સ્તસ્સણુ ગહ્મણયા” એટલે આવતા જોઈને સન્મુખ નિરખવું “વિયસ્સ તહ પઙ્કુવાસણા જણિયા” એટલે વેઠા પઠી પર્યુપા સના કરવી “ગહ્મતાણુવયણ” એટલે જતા પોતે પણ પાઠજ મૂકવાને કેટલેએ ક દૂર જવું એવી રીતે દર્શનાધિકને શુશ્રૂષણા વિનય કરવો

વીજો અનાસાતના વિનય પદર જેઠે છે તે આવી રીતે — તિહ્મયર ધમ્મ આય રિય વાયમે થેર કુઝગણે સથે, સંજોડ્ય કિરિયાએ, મઈનાણાઈણય તહેવ ” તેનો અર્થ —તીર્થંકર, ધર્મ, આચાર્ય, વાચક, ધિવિર, કુલ, ગણ, સથ, સાત્તોગિક, ક્રિયા, અને મતિજ્ઞાનાદિક પાંચ જ્ઞાનના પાંચ મલીને પદર જેઠે અનાસાતના વિનય છે

ત્રીજો વેયાવજ્ઞ તપ આવી રીતે — આચાર્ય ડપાથ્યાય, સ્થવિર, તપસ્વી, ગ્તા ન, શિષ્ય, સાધર્મિક, કુલ, ગણ, અને સથ એ દશમાના પ્રત્યેકનો તેર તેર પ્રકારે વ્યાવૃત્ત કરવો એટલે નક્કદાન, પાનદાન, આસનદાન, ડપગરણનું પમિલે હવું, ચરણનું પૂજવું, વસ્ત્રદાન, પાત્રદાન, ડોજનપ્રદાન, માર્ગનેવિપે સહાધ્યનું કરવું, હુટ ચોરાદિક થકી રક્ષા કરવી, ડપાશ્રયનેવિપે પ્રવેશ કરતા દામાનું લેવું, કાધિકની માત્રાનું દેવું, અને સજ્ઞાની માત્રાનું દેવું ચોથો સન્નાય (સ્વાધ્યાય) તપ પાંચ જેઠે છે સન્નાય વાચના ઇન્દ્રના, પરિવર્તના, અનુપ્રેક્ષા અને ધર્મકથા પાંચમો ધ્યાન તપ તે એક ધર્મધ્યાન અને વીજી શુક્લધ્યાન ; એ વે પ્રકાર

नां ध्यान करवा. अने ठठो उत्सर्ग तप एटले काउसग्ग करवो. एवी रीते ठ प्रका रे अन्यंतर तप कह्यो ठे. सर्व मलीने बार प्रकारनुं तप कह्युं. ॥ १७१ ॥

तेमज तपना बार प्रकारना अतिचार ठे. अने त्रण वीर्यना अतिचार ठे ते कहे ठे:- मूल:- सम्मगकरणे बारस, तवाइयारा तिगंतु विरियस्स; मण वय काया पाव, प्यउत्त विरिअ ति अइअारा. ॥ १७३ ॥ अर्थ:- ए बार प्रकारना जे तप कहा, ते सम्यक् मन वचन अने कायानी शुद्धिविना करवा तेने अकरण कहिये ते सम्यक् रीते न कराथ अथवा विपरीत पणाने करवेकरी अथवा तेओमां कांई अधिको ओढोकरता अथवा अयथावस्थित अनुष्ठान प्रमुखना करवाथी बार प्रकार ना तपना अतिचार थाय ठे. एमज मन, वचन तथा काया ए त्रणेनी शुद्धि कखा विना जे करवुं तेथी त्रण अतिचार वीर्यना थाय ठे. ॥ १७३ ॥

हवे सम्यक्त्वना पांच अतिचार कहे ठे:- मूल:- संका कंखाय तहा, वितिगि ङ्गा अन्नतिब्बियपसंसा; परतिब्बियउवसेवण, मइयारा पंच संमत्तो ॥ १७४ ॥ अर्थ:- संका एटले जीवादिक नव तत्त्वनेविषे संशय करवो. कंखा एटले अन्य दर्शननेविषे पण श्री वीतरागना दर्शननी तुल्यता करवी. वितिगिङ्गा एटले मति नी त्रमता थकी क्रियाना फलनेविषे जे संदेह थवो ते. अन्य तीर्थी जे अन्य दर्शनीनी प्रशंसा करवी एटले आ महा तपस्वी जला क्रियानुष्ठान करे ठे इत्यादिरूप. अने परतीर्थीनुं उपसेवन एटले तेनी सेवा करवी. तेथकी तेनी क्रिया शान्तव्यामां तथा दोषांमां आवे. तेथी सम्यक्त्वने मलिनता थाय तेथी अतिचार लागे. एवी रीते सम्यक्त्वना पांच अतिचार कहां ठे. ॥ १७४ ॥

हवे बार व्रत संबंधी अतिचार कहतां ठतां प्रथम प्राणातिपात विरमणव्रतना पांच अतिचार कहे ठे:- मूल:- पढमवए अइअारा, नर तिरियाणन्न पाण वोढे ओ; बंधो वहोय अइना ररोवणं तह ठविहेओ. ॥ १७५ ॥ अर्थ:- नर एटले मनुष्य, अने तिर्यचादिकने अन्न पाणीनो व्यवहेद करवो एटले तेमां विघ्न करवो; ए प्रथमातिचार. इहां आ विधि जाएवो के, रोगादिक कारणे अथवा पोताना पुत्रादिकने शीखामण देवासारु आज आने जमवानुं देसो नही. तोपण जमती वे लाए पहेला तेमनी सार करीने पढी पोते जमे परंतु संजाल न लेतां पोते नोज न कखाथी अतिचार लागे ए प्रथम अन्न पाण व्यवहेदातिचार जाएवो. ॥

आवके श्वापदादिकने बंधन बडे एवी रीते बांधवुं जोये के आग पाणी आ दिकना उपडवनी वेलाए तत्काल ते बंधनथी मुक्त थई शके. तेमज पुत्रादिकने

नीखामण देवासारु सबल बंधनथी बाधवु नही एवी विधि ठता पशुआदि अथ
वा पुत्रादिकने सबल बंधन वहे बाध्याथी बीजो बंध अतिचार लागे

पश्वदिकने अथवा पुत्रादिकने कोई अपेक्षाने लीधे अर्थात् कोई कारणने
लीधे योग्य रीते ताडन करवु एवी विधि ठता कोई पण अपेक्षा अथवा कारण
विना मारता त्रीजो वध अतिचार लागे.

पश्वदिकनी पीठ पर एटतो नार नाखवो जोये के जेथी ते पोतानी मेले
उठी शके, अने ते नार सुखथी उतारी अथवा चडावी शकाय एम ठतां जो वधारे
नार आरोपिए तो चोथो अतिचार आरोपण अतिचार लागे

पश्वदिकनुं गल कबल कापवु नही, नाक बाधवु नही, वृषणनु ठेदन करवु नही
इत्यादिक डु खदायक क्रिया करता ठता पाचमो ठविडेद अतिचार लागे ॥ १४५ ॥

हवे मूल मृपावाढ विरमण नामना बीजा व्रतना पाच अतिचार कहे ठे -
मूल - सहसा कलंकण रह सदूसण दारमतनेयच, तह कूम जेह करण, मुसो
वएसो मुसादोसो ॥ १४६ ॥ अर्थ - सहसा पणोकरी कोई पण निरपराधी मा
एशने चोर, यार, अथवा जुगारी प्रमुखनो जे आल चडाववो ते प्रथम सहसा
त्कारातिचार जाणवो कोईक वे माणसो एकांते काई वातो करता होय ते जोई
ने ए राजविरुद्ध वातो करे ठे एवु जे कहेवु तेने बीजो रहस्य नापण दूषणाति
चार जाणवो पोतानी लो आदिक स्वकुटुंबी माणसना हाथथी अथवा मित्रादि
कना हाथथी नूले चूके कोई एवु काम वनी गयु होय के ते ठानुंज राखवु जोये
प्रसिद्ध करायज नही एवु होय अने ते काम थई गया पठी ते कामना करना
राए तेनो पश्चात्ताप करीने ते दोपनो त्याग कीयो होय तेमठता केटलाएक दिवस
वील्या पठी ते वात गई गुजरी थई गई होय तेवा अवसरे ते वात प्रकट कखाथी
ते लोक लाजना बधनथी कोई विषादिक प्रयोगथी पोताना प्राणनी हाणी करे
तेनु कारण ते वात प्रकट करना होवाथी तेने ते दोष लागे तेने त्रीजो दारमत्र
चेदातिचार कहे ठे जूगे लेख वनाववो फूतु नामु लखवु कमवेश अहरो लखवा,
प्रथम लखेला अहरो ठरी प्रमुखना प्रयोगथी कहाडी नाखवा, परवाना ऊपर फूठी
महोर करवी, अने फूठ खतो वनाववा इत्यादिक प्रकार वने जे काई फूतु वनाववु तेने
चोथो कूटलेखनातिचार कहेठे पोते उपदेष्टा वनीने नाना प्रकारनो पापोपदेश
करवो एटले कोई वनमानी ऊडी वूटी वतावीने कहेवु के अमुक वूटीनु मूल क
हाडी अमुक वूटीना रसमा जेलीने तेनी साथे आटली चीजोनो मूटो करी जो

પુરુષ સ્વાય, તો તેના શરીરનેવિપે અતિશય નોગ કરવાની શક્તિ થાય. આ મંત્ર નો જપ કસ્યાથી અમુક દેવતા પ્રસન્ન થાય છે અને જેવી ઇચ્છા હોય તે મળે છે. હું કામશાસ્ત્રમાં મહાનિપુણ હું એમ કહીને ચોરાશી નોગનાં આસનની વિધિ શી સ્વઢાવવી, ને કહેવું કે આ શીશ્યાથી વિવિધ પ્રકારે રતિ વિલાસ સારી રીતે થાણો વચ્ચે કરી શકશો, વીર્યની વૃદ્ધિ થશે, કામનો વિશેષ ઉદ્ભવ થશે. અથવા ઔષધ્યાદિકનાં શાસ્ત્રો શીસ્વઢાવવાં, કોઈને દુઃખમાં નાચી દેવાના ઉપાય બતાવવા પોતાના સ્નેહીના પ્રતિપક્ષિને કુલુહિ દેવી, અને વિષય કપાયદિકની ઉત્પત્તિ થાય એવી નવી નવી વાતો બનાવીને કરવી તેને પાંચમો મૂપોપદેશકચનાતિચાર કહે છે.

હવે ત્રીજા ચૂલ અદત્તા દાન વિરમણ વ્રતના પાંચ અતિચાર કહે છે:-
મૂલ:- ચોરાણીઅં ચોર, પ્યયોગજં કૂડમાણ તુલમાણં; રિઝરક્કાવવહારો, સરિસજુ ૬ તદ્વચ વયદોસા. ॥ ૨૭૭ ॥ અર્થ:- પ્રથમ ચોરે ચોરી કરીને આણેલી વસ્તુ સસ્તી જાણીને જે વેચાતી લેવી તેને સ્તેનાહતાતિચાર જાણવો. બીજો ચોરને ચોરી કરવાની પ્રેરણા કરવી, અથવા ધૈર્ય દેવું. અને તેને શંબલ પ્રમુખ દર્શને તેવો પ્રયોગ કરાવવો તેને સ્તેનપ્રયોગાતિચાર કહે છે. ત્રીજો તોલ તથા માપ ઝૂઘાં રાખવા, એટલે લેવાના જુદા અને દેવાના જુદાં રાખવાં અર્થાત્ લેવાનાં મોટા, અને દેવાના નાના રાખવા તેને કૂટમાનાતિચાર કહે છે. ચોથો પોતાના રાજાના વૈરી ના રાજ્યનેવિપે હ્યના લોનથી કોઈ વસ્તુ પોતાના ગામમાંથી લઈ જઈને ત્યાં વેચવી, અથવા તેના ગામમાંથી કોઈ સસ્તી વસ્તુ લઈને પોતાના ગામમાં આવીને મોટે નાવે વેચવી. તેથી રાજાજ્ઞાનું ઉલ્લંઘન થાય છે. તેને રાજવિરુદ્ધગમનાતિચાર જાણવો. પાંચમો સરિસજુ ૬ એટલે લોનને લીધે કોઈ સારી વસ્તુમાં તેના જેવી બીજી હલકી વસ્તુ ખેલીને વેચવી એટલે મૂલ ઉત્તમ શુદ્ધ હ્ય હોય તેમાં બીજી સા દૃશ્ય ગુણવાળી વસ્તુ ખેલીને તેનો વ્યાપાર કરવો જેમ કે, કર્પૂરમાં લૂણ, ઘૂતમાં ઢાસનું મંચન, અને કેશરમાં કસુંબો પ્રમુખ ખેલી દેવો તેને તત્પ્રતિરૂપાતિચાર કહે છે.

હવે ચોથા વ્રહ્મચર્ય વ્રતના પાંચ અતિચાર કહે છે:- મૂલ:- ઝુંજ ૬ ઇતરપરિ મ્ગહ, અપરિગ્મહિઅં યિઅંચ ઉત્તવણ; કામેતિવહિલાસો, અણંગકીડા પરવિવાહો. ॥ ૨૭૮ ॥ અર્થ:- પ્રથમ કોઈએક પુરુષે હ્ય દર્શને વેશ્યાપ્રમુખ સામાન્ય સ્ત્રીને માથે અથવા વર્ષપર્યંત પોતાની સત્તાતલે સ્વકીયા કરી રાખેલી ઢતાં તેની સાથે જે સંનોગ કરવો તેને ઇતરપરિગૃહીતાગમનાતિચાર કહેવો. બીજો વિધવા અથવા કુમારિકા પ્રમુખ જે પતિ વિનાની સ્ત્રી હોય, જેની ઝપર સ્વપત્ની નાવ બીજા કોઈ

पुरुषनो होय नही, अने कोई पुरुषनी पतिरूप सच्चातले होय नही एवी; स्त्रीने कोई पुरुषे ग्रहण करेली नही होवाथी तेनी साथे संजोग करवो तेने अपरिगृही तागमनातिचार कहेवो त्रीजो कामनी तीव्र अजिलापा करवी, एटले परस्त्रीतुं दर्शन यता ज कामाग्निनी ज्वाला ऊठे हृदयमा निरतर स्त्रीनु चितन कखा कर बु, दीवानानी पठे बुद्धि काम वश ययाथी अस्थिर रहेबु, अने शरीरमा कामनी वृद्धि करवाने अर्थे कोई औपधीप्रमुख अथवा माद्य पदार्थ खावो. वीर्यसंजन न करवाने अर्थे कोई मात्रा अथवा पाकप्रमुखनु सेवन करबु तेने त्रीजो तीवानुरागाति चार कहेवो चौथो कामोद्दीपन करवाने अर्थे कामशास्त्रमा कइया प्रमाणे नाना प्रकारना हाव नाव युक्त अनेक तरेहथी विविध विधिऐ कामक्रीडा करवी जेम के, नृ कुटीरूप धनुष्यमा नेत्र कटाक्षरूप बाण चमारीने स्त्रीऐ पुरुषने अथवा पुरुषे स्त्री ने मारवा तेमज आलिगन, चुबन, अने हास्य प्रमुख करवा तेने अनगक्रीडाति चार कहेवो पाचमो लोकोमा पोतानी प्रतिष्ठा अथवा कीर्ति वधारवाने अर्थे कोई पुरुषनो कोई स्त्रीनी साथे पोते आगेवान अईने विवाह करी देवो, तेने परविवाह करणातिचार कहे ठे एम जो स्त्रीऐ ब्रह्मचर्यव्रत धारण कखुं होय तो तेणे उक्त रीति ऐ पुरुष विपे प्रवर्चन कखाथी ऐ अतिचार लागे एम सर्व स्थले जाणी लेबु १७८

हवे पाचमा थूल परिग्रह परिणाम व्रतना वे गाथावडे पाच अतिचार कहेठे — मूल — जोएइ खित वहु,णि रुप कणगाइ देइ सययाण, यण धन्नाइ परधरे, व यइ जातिय पमझांतो ॥ १७९ ॥ डुपयाइ चवप्पयाइ, गप्पं गाहेइ कुप्पसखच, अप्पयण बहुमुल्ल, करेइ पचम वए दोसा ॥ १८० ॥ अर्थे — प्रथम पोतानु एक क्षेत्र अथवा एक घर होय तेना पडोशना बीजा क्षेत्र तथा बीजा घरनी शीम नागीने ते पहेलानी साथे जोडी लेबु अर्थात् नियम ग्रहण करती बेलाऐ पाच अथवा सात प्रमुख सख्या धारण करेली होवाथी तेनी अपेक्षावके जे पोताना क्षेत्रने लागतु क्षेत्र होय ते जोमी लेबु, तेमज पोतानुं प्रथमतु नानलुं घर होय तेनी जोडेनु कोई बीजानुं घर वेचातु लईने तेनी साथे जोमी लेबु, पोताना स्थानतुं वधारबु ने मनमा जाणबु के मारी नियमित सख्यामा काई पण दोष आवजो नही ते प्रथम क्षेत्र परिणामातिचार कहेवो बीजो रुप अथवा सोनुं आटलुज राखबु एबु सख्या परिणाम कीनु उता तेनी वृद्धि अई जवाथी मनमा विचार क रे के आटलु पुत्र शरु राखबु, आटलु स्त्रीने अर्पण करबु, आटलु अमुक कुटुब ने आपबु, एटले मारे तो परिमाण सख्या जेटलुंज रहेगो, तेमा मने काई दोष

લાગનાર નથી. મારા પોતાના નામનું હોય તો મને દોષ લાગે. એવી રીતે લોનને લીધે સ્વોટા વિચારે કરી કુરીત કરવી તેને બીજો રૌપ્યસુવર્ણપરિમાણાતિક્રમાતિચાર કહેવો. ત્રીજો એક વર્ષ પ્રમુખ સુધી આટલું ધાન્ય અથવા આટલુંજ ડવ્ય પાસે રાખવું; એથી વધારે રાખવું નહીં એવો સંખ્યા પરિમાણ નિયમ લીધા પછી ધાન્ય અથવા ડવ્યનો વધારો થઈ જવાથી તે વધેલું સર્વ બીજાની પાસે રાખીને અથવા કોઈ બીજાની પાસે હોય તો તેની પાસેજ રહેવા દર્શને પોતે મનમાં જાણે કે, મેં તો પોતાની પાસે રાખવાનો નિયમ કહ્યો છે, પણ બીજાની પાસે રહેવા દેવો નહીં એવો નિયમ કહ્યો નથી; તેથી એમ કહ્યાથી કાંઈ દોષ લાગનાર નથી. એમ કુવિકલ્પ કરીને જેની પાસે ડવ્ય હોય તેને કહે કે આટલા ઢાહાડા અથવા આટલા માશ કે વર્ષ પછી તમારી પાસેથી હું હિશાબ ચુકવી લઈશ. તેમજ ધાન્ય પણ જો ક્ષેત્રમાં હોય તો નિયમિત સમય સુધી ત્યાંજ રહેવા દર્શને અથવા બીજા સ્થાનના ઘરમાં રહેવા દર્શને નિયમ પૂરો થયા પછી લેવાની ઇજા રાખવી અને પોતાને નિર્દોષી સમજવો તેને ધન ધાન્ય પરિણામાતિક્રમાતિચાર કહેવો. ચોથો દ્વિપદ એટલે દાસ અને દાસી પ્રમુખ, તેમજ ચતુષ્પદ એટલે ગાઈ, જેંસ, ઝંઠ, તથા ઘોડા પ્રમુખ, પશુઝંઠ આટલાંજ રાખવાં એથી અધિક રાખવાં નહીં એવો સંખ્યારૂપ નિયમ કહ્યા પછી તે દાસ દાસીઓ અથવા પશુઓ પ્રમુખ ગર્ભ ધારણ કહ્યાથી તેઝની સંતતિની વૃદ્ધિ થવાથી તે નિયમિત દાસ દાસી અથવા પશુઝંઠથી उत्पन्न થયા છે તેથી તેઓ પોતાના માવિત્રોથી જુદા કહેવાય નહીં. અથવા વધેલી સંતતિ કોઈ સંબંધીને આપી દેવી અને તેનું ગુપ્ત રીતે સ્વામિત્વ પોતેજ રાખવું, તેને દ્વિપદચતુષ્પદ પ્રમાણાતિક્રમાતિચાર કહેવો. પાંચમો ત્રાંબું, પીતલ, અથવા કાંશા પ્રમુખ ધાતુ ઝંઠના આટલા વાશણોજ ઘરમાં રાખવાં એવો સંખ્યા પરિમાણ નિયમ ઠતાં તે વાસણોની સંખ્યા નિયમ પ્રમાણે રહેવા દેતાં તેઝની તોલમાં વધારો કરવો. અને મનમાં એમ જાણવું કે મારેતો માત્ર વાસણોની સંખ્યાનો નિયમ છે પણ તોલનો તો નિયમ નથી તેથી તોલ અધિક કહ્યાથી કાંઈ દોષ લાગે નહીં. તેમજ જો કાચા તોલની સંખ્યાયુક્ત નિયમ લીધો હોય તો જ્યાં મોટો તોલ ચાલતો હોય એવા કોઈ દેશાંતરમાં ત્યાંના તોલના પરિમાણે વાસણો કરાવવા, અને મનમાં એમ જાણવું કે મેં કાચા તોલનો નિયમ લીધો છે સ્વરો પણ કાચો અને પાકો તો આંહિજ છે બીજા દેશમાં કાચો અને પાકો નહીં હોવાથી ત્યાંના ગમે તેવા તોલવડે વાશણોનું વજન થયું હોય

तेथी व्रतनंग थाय नही एवी कुटिलता करवी तेने कुपद परिमाणातिक्रमातिचार कहेवो ए पाच अणुव्रतना अतिचारो कहा ॥ १७९ ॥ १८० ॥

हवे त्रण गुण व्रतना अतिचार कहे ठे तेमां प्रथम ठठा दिसि परिणाम व्रतना पाच अतिचार कहेठे - मूल - तिरियंअ होय उडूं, दिसि वय सखा अइ कमे तिन्नि, दिसि वइ दोसा तह से, विम्हरण खेत्तवुड्डीय ॥ १८१ ॥ अर्थ - प्रथम तीर्ठा लोकमा आटलासुधी गमनागमन करवु एवु व्रतनुं परिमाण कीया पठी अनानोगादिकवमे काई अधिक गमनागमन थई जाय तो तिर्ठा गमनाति क्रमातिचार लागे बीजो अधोगमन करता विस्मृति अथवा चित्तनी विघ्नमताने लीधे व्रतना परिमाण करता काई वधारे गमन थई जाय तो अधोदिसि गमनातिक्रम अतिचार लागे बीजो ऊर्ध्व गमन करता उक्त कारणादि वमे काई वधा रे गमन थाय तो ऊर्ध्वदिशि परिमाणातिक्रम अतिचार लागे चौथो कोई दिशि ए गमन करता मे दश योजन पथ कखो के पटर योजन कखो ठे एवी विस्मृति थई जाय अथवा दिशिपरिमाण कखाने घणा दिवस थई गयाथी जे दिशिविपे जेटला योजननो परिमाण होय ते जूली जईने ते परिमाणमा न्यूनाधिकता करवी अथवा ते परिमाण कागलमा लखी राखेलु नही होवाथी तेमां वधघटथई जाय अथवा बुद्धिनी मदताने लीधे अथवा विघ्नमताने लीधे अधिक न्यूनता कखाथी अस्मृति अंतर्धान अतिचार लागे पाचमो जे दिशिनेविपे जेटला योजन जवानी तूट राखी होय ते दिशिमा ते तूटना करता वधारे गमन थई जाय त्यारे बीजो दिशानेविपे ते वधेला पथगमननो आरोप करी लईने परिमाण पूरुं करवु एटले पूर्व दिशानेविपे शो कोश जवानी तूट होय ने पश्चिम दिशानेविपे पचाश कोश जवानी तूट होय हवे पश्चिम दिशाए पोणोशो कोशनु गमन थई जाय त्यारे पूर्व दिशाना शो कोशमाना पचीश कोश नाखी देवा अर्थात् हरेक प्रकारे दि शिउने विपे गमन परिमाणमा न्यूनाधिक थवाने लीधे एक दिशिनु अधिक गमन बीजो दिशिना न्यूनगमनमा नेलवी लेवु तेने द्वैत्रवृद्धि अतिचार कहे ठे ॥ १८१ ॥

हवे सातमा जोगोपजोग व्रतना पाच अतिचार कहेठे - मूल - अण्णक डण्ण क, सच्चित्त तह सच्चित्त पडिवई, तुहोसहि नरकणय, दोसा उवजोग परिजोगे ॥ १८२ ॥ अर्थ - ए व्रतने उपजोग परिजोग पण कहे ठे. केमके क्रियाना जे दयकी जोगना वे प्रकार थाय ठे एक उपजोग अने बीजो परिजोग, उपजोग ए टले एकज वार आहार तथा फूल प्रमुखनो जोग करवो. अने परिजोग एटले

વારંવાર જોગ જોગવવા જેમ કે, ગૃહ તથા સ્ત્રી પ્રમુખ જોગ વારંવાર જોગવાય છે. એ પરિજોગ કર્મનેવિષે પૂર્વોક્ત પંદર કર્મદાન જાણવા. તેમાં શ્રાવકે ઉત્સર્ગ સમયને વિષે પ્રાસુક એપણીય આહાર લેવો. જો તે ન હોય તો વધુ પાપ સચિ ત્તનો ત્યાગ કરવો. પ્રથમ આટો ઢાણાવિના તેની રોટી કઠ્યાથી તેમાં તે અના જના કણ રહી જાય છે તેમ ઠતાં તેને અચિત જાણીને ધાવું અથવા લોટને અચેતન જાણીને અગ્નિસંસ્કાર કઠ્યાવિના કાચોજ ધાવો. તેને અપક્ર નક્ષણાતિ ચાર કહેવો. બીજો કાંઈક પાકેલું તથા કાંઈક નહીં પાકેલું જે અન્ન પ્રમુખ હોય જેમકે, જુવારી પ્રમુખ સર્વ જાતિના કણિશ (પોંક) અગ્નિમાં પકાવ્યાથી તેમાંના કેટલાંક કણ પાકે છે ને કટલાંક કાચાં રહી જાય છે તેમ ઠતાં તે અચિત જાણીને ધાવું તેને દ્વિપક્ર નક્ષણાતિચાર કહેવો. ત્રીજો શ્રાવકને સચિત્ત આહારનું અવશ્ય પચ્ચસ્કાણ ઠતાં અનાજોગ થકી પરિમાણનું ઉદ્ધંધન થઈ જાય એટલે પાણીને ત્રણ ઝકાલા દીધાથી તે અચિત્ત થાય છે એવું પરિમાણ ઠતાં તેને એક અથવા બે ઝકાલા દઈ અચિત્ત થયું એમ જાણીને તે પાણી પીવાઈ જાય. તથા સચિત્ત વસ્તુને અચિત્ત થવામાં કાંઈક વચત બાકી રહ્યો ઠતાં તે વસ્તુ અચિત્ત જાણીને ધાવઈ જાય તેને સચિત્તાહાર અતિચાર કહેવો. ચોથો અચિત્ત વસ્તુનો સચિત્ત વસ્તુની સાથે સંબંધ ઠતાં તે સંબંધનો જંગ થયા પછી તરતજ તે વસ્તુ ધાવઈ જાય, જેમકે, ગુંદર અચિત્ત છે તેને વૃક્ષની સાથે સંબંધ ઠતાં તે સંબંધનો જંગ થયા પછી તરતજ ધાવું જોઈએ નહીં, કેમકે સચિત્ત વસ્તુના સ્પર્શથી કેટલો એક વચત તેમાં પણ સચિત્તપણું રહે છે તેવા સમયમાં તે ધાવઈ જવાય તેને સચિત્ત પ્રતિ બદ્ધાતિચાર કહેવો. પાંચમો જે વસ્તુ મેલવ્યામાં ઘણો પ્રયત્ન કરવો પડે, અને નક્ષણ કઠ્યાથી પૂર્ણ તૃપ્તિ થાય નહીં, જેમકે, બદરી ફલ (બોર) માં જે ઠડીયું થાય છે તે જાંગ્યાથી તેમાં અતિ સૂક્ષ્મ સ્વાદિષ્ટ નક્ષણીય પદાર્થ નીકળે છે તે હજારો ઠડીયાં જાંગ્યાનો પ્રયત્ન કહ્યો ઠતાં તેમાંથી મેલવેલી વસ્તુથી આત્માની તૃપ્તિ થાય નહીં તેમ ઠતાં તેનું નક્ષણ કરવું તેને તુઘૌપથ્યાતિચાર કહેવો. ॥૧૮૧॥

હવે આત્મા અનર્થદંડ વિરમણ વ્રતના પાંચ અતિચાર કહે છે:— મૂલ:— કું કુશ્યં મોહરિચ્યં, જોગુવજોગાશ્રેય કંદપ્પા; જુત્તાહિગરણ મેષ, અશ્યારાણહ દંડ વણ. ॥ ૧૮૩ ॥ અર્થ:— અનર્થદંડનો શબ્દાર્થ આવી રીતે થાય છે:— કાંઈપણ અર્થ એટલે પ્રયોજન નહીં ઠતાં પોતાની આત્માને દંડની પ્રાપ્તિ થાય તેને અનર્થદંડ કહેવો. એના પાંચ અતિચારોમાનો પ્રથમ નયનાદિક શરીરના અવયવોએ કરી

बीजाने हास्यादिकनी उत्पत्ति करवी, अथवा चार पुरुषना जेवी कुचेष्टा करवी तेने कौकुञ्जातिचार कहेवो बीजो मुख थकी एवा गब्दो उच्चार करवा के जेथी शान्त नारनो हृदय कचवाय अने पोतानी अग्रतिष्ठा थाय तेने मौख्य वाचालातिचार कहेवो त्रीजो जोगोपजोगनी अधिकता करवी जेमके, अंगमल हरण करनार साबु वगैरे वस्तुथो स्नान करता पाणी वधारे वापरबु, केशादिकने सुगंधी तेल लगाडबु अतरादिक सुगंधि पदार्थोनो उपयोग करवो, इत्यादिक व्यर्थ आरज करवो तेने जोगो पजोगाद्यतिचार कहेवो चोथो गृगाररस विषयक कथन करबु, एटले मढ मढ हास्थबु क्त नापण करबु, जेथी विषय कामना उत्पन्न थाय एवा नाना प्रकारना श्लोको कहेवा अथवा बीजाने क्रोध उत्पन्न थाय एबु नापण करबु तेने कदपोंत्पादकातिचार कहेवो अने पाचमो पोताना उपयोग करता वधारे अधिकरणनो सग्रह करवो अथवा जेनुं परिणाम हिसारुपे थाय एवा पदार्थने एकठा करी राखवा अने महत्ता मेलववाने ते वस्तु बीजाने मागी आपे जेम के, रथ उखल, मुशल, अने तलवार-प्रमुख हथोआरो पोताना उपयोग करता वधारे राखवा तेने अधिकरणातिचार कहेवो ए पाच अतिचार अनर्थदम नामना व्रतनेविषे कह्या ठे एवी रीते ए त्रण गुण व्रत ते पाच अणुव्रतने गुणनी उत्पत्ति करनारा होवाथी एडने गुणव्रत कह्या ठे: हवे नवथी ते बार गुयी चार जिह्वाव्रतो कहे ठे - ए चारे व्रत शिद्धानी पठे अथवा शिद्धारूप होवाथी एओने शिद्हा व्रतो कह्या ठे जेम नवीन शिद्धानो पुन पुन: अन्यास करवो जोयेठे तेओमां प्रथम जे सामायक नामनुं नवमु व्रत, ठे तेनो अर्थ आवी रीते थाय ठे - राग द्वेषना अजावने सम कहेबु, अने आय-ए टले तेनो लाज थवो तेने समाय कहेवो अने ते समतारूप लाजने करनां हो वाथी सामायिक व्रत कहेबु बीजो अर्थ - आर्त्त अने रौड ए वे ध्याननी परिणतिरूप जे क्रियाओ कराय ठे ते अशुज अने सावद्य व्यापार ठे तेनो त्याग करीने जघन्ये वे घडी प्रमाण आत्माने समता परिणाममा राखबु तेने सामायिक व्रत कहेबु त्रीजो अर्थ - सम कहेता सम्यक् प्रकारे ज्ञान, दर्शन, तथा चारित्र ए, रत्नत्रयीरूप सहज उदाजीन वृत्ति एज मोह, मार्ग, तेनो आय, एटले लाज थवो तेने सामायिक व्रत कहेबु ते पुन पुन करबु यच्छकं - "जाहे खणि ओताहे; सामाइय करेड" ॥ २८३ ॥

ए सामायिकव्रतना पाच अतिचार कहे ठे - मूल - काय मणो वयणाण, डुप्पणिहाण सई अकरण च, अणवन्धिय करण चिय, सामाइए पच अइयारा.

॥ १८४ ॥ अर्थः— प्रथम शरीरना हस्त पादादिक अवयव पुंज्याविना अने प्रमा
ज्या विना हलांवा, नीतने पीठ लगाडीने वेशवुं, पृथ्वी पुंज्याविना निडा प्रमु
ख करवी, अप्रेक्षित तथा अप्रमार्जित स्थंमिलनेविषे वेशवुं तेने काय दुःप्रणिधा
न अतिचार कहेवो. बीजो मनो दुःप्रणिधान ते मनमां ग्रह संबंधी सावयवुं चिं
तवन करवुं. त्रीजो वचन दुःप्रणिधान ते उघाडे मुखे सावयवणे बोलवुं, सई क
रणं ते निडा तथा विकथाने मली शून्य चित्ते करीने जे अनुष्ठाननुं करवुं. अनव
स्थित काल ते जे सामायक काल पूरो थवानी निरत रहे नही. अने जेम तेम
अनादर पणे करवुं. ए पांच अतिचार सामायकना जाणवा. ॥ १८४ ॥

दसमां देशावगासिक व्रतना पांच अतिचार कहेठेः— मूलः— आणयणं पे
सवणं, सदणुवाउं य रूव अणुवाउं; बहि पोग्गल परकेवो, दोसा देसावगासस्त
॥ १८५ ॥ अर्थः— देशेकरी ज्याहां अवकाश ठे तेने देशावकाश कहिये. ते प्रथम
दिग्व्रती एटले परदेशनो व्यापार प्रमुखे करीने पोतानी व्रती चलाववाने अर्थे जे
योजन शतादिक प्रमुख सुधी दूर जवानो नियम कखो ठे तेनो वली संक्षेप करवो
एटले गृहशय्यास्थानादिकथी दूर जवानो निषेधरूप अथवा सर्व व्रतसंक्षेपकरण
रूप नियम ठे. ए ऊपर दृष्टांत कहेठेः— जेम बार योजनमां व्यापनार दृष्टिविष
अथवा आसीविष विषम विषधर संबंधी विष कोई मनुष्यना सर्व अंगनेविषे
व्यापी रह्यो होय, तेने कोई मंत्रवादी उतारीने एक अंगुली प्रदेशे लावीने मूके.
एथी आम समजवुं के, जेम मंत्रवादी आखा शरीरमां व्यापेलो विष अनुक्रमे ए
केक अवयवमांथी उतारतो उतारतो ठेवटे एक अंगुलीना एक प्रदेशमां आणी
राखेठे, तेम व्रत धारण करनार पुरुष शत योजनादि गमनरूप नियमने घटाडतां
घटाडतां शय्यादिकसुधी आवी राखे. ते देशावकाशिक व्रत कहेवायठे. ए व्रतमां
देशनी पठे मुहूर्त्तादि कालनो पण संकोच थायठे ते अर्थात् जाणी लेवुं.

देशावकाशिक व्रतना पांच अतिचार ठे, ते आ प्रमाणेः— प्रथम आनयन, बी
जो प्रेषवण, त्रीजो शब्दानुपात, चौथो रूपानुपाती, तथा पांचमो पुज्ज प्रक्षेप. तेमां
घरप्रमुखनो देशावकाशिक कीधो ठे ते विवक्षित क्षेत्रथी बाहेर रहेलुं जे सचेतना
दिक इय्य, ते त्यांथी चाकरादिकना हाथे मंगावी विवक्षित (इहेला) क्षेत्रमां र
खाववुं ते एवा अनिप्रायथी के जो हुं पोते जई लावीश तो व्रत जंग थरो. तेने
प्रथम आनयनातिचार कहिये; एज अनिप्रायेथी विवक्षित क्षेत्रमां रहेली कांई
वस्तु कोई मनुष्यद्वारा बाहेर मोकलावी देवी तेने बीजो प्रेषणातिचार कहिये.

एवी रीते पोते लीधेला व्रतनो जग न थाय माटे पोते करवानी क्रिया कोई बीजा
द्वाराए करावी पोतानु प्रयोजन सिद्ध करी लेवु तेथी यद्यपि व्रतनो जंग यतो
नथी तथापि व्रत सफल यतु नथी, केमके, बाहेर गयाथी गमनादिक व्यापारे
करी सूक्ष्म प्राणीउनो घात थाय ठे तेनो बचाव करवाने अर्थे देशवकाशिक व्रत
लीधामा आवे ठे, ते व्रत लीधा पढी पोते तो गमन क्रियानो त्याग करे परंतु
पोतानु प्रयोजन सिद्ध करवाने अर्थे कोई बीजानी मारफते ते क्रिया करावे तेथी
छु हिंसा यती नथी ? उलटी वधारे हिंसा थवानो सजव ठे. केमके, पोते गमन
कल्याथी ईर्यासमितिनी शुद्धतारूप गुण थाय ठे, ते बीजाने मोकल्याथी यतो नथी
किंतु ईर्यासमितिना अनावथी दोपनी प्राप्ति थायठे माटे एम कल्याथी अतिचार
लागे ठे तेमज पोताना घरने फरती नीत प्रमुख जे प्रकार होय ठे तेदली ज
गोथी बाहेर जई कोईने हाक मारवी नही एम अनिग्रह पूर्वक व्रत धारण कछु
ढता पोते ते क्रिया करे तो व्रतनो जंग थाय, माटे पोतानु काई प्रयोजन सिद्ध
करवाने अर्थे ते नीतनी पासे जई कोईने बोलावबु होय तो मोटा अवाजे खुकारो
करीने बोल्याव्याथी त्रीजो शब्दानुपातातिचार लागे ठे अथवा ते नीतादिक कंचा
स्थलनेविपे पोतानु कार्य सिद्ध करवाने अर्थे जई कनो रहे तेने जोईने जे माणस
द्वारे काम करावबु होय ते माणस पासे आवे त्यारे पोतानु प्रयोजन सिद्ध करी
लीयाथी चोथो रूपानुपातातिचार लागे अने पोतानु कार्य सिद्ध करवाने अर्थे
नियमित जागाथी पोते बाहेर न जता पापाण अथवा काष्टनुं ककडु लईने कोई
माणसनी पासे फेंकबु तेथी ते पात्रो आवे त्यारे तेने कहीने ते प्रयोजन सिद्ध क
री लेवाथी पाचमो पुज्जल प्रहेपातिचार लागे ठे. ॥ १८५ ॥

हवे त्रीजा पापध नामना शिखा व्रतना पाच अतिचार कहे ठे - मूल.- अ
प्पमिलेहिय मपम, क्लिय च सेआइ थमिलाणि तहा, सम्म च अणुपालण, अ
इअारा पोमहे पच ॥ १८६ ॥ अर्थ - पापध एटले पुटि धर्मने धारण करनार
ते पापध व्रत अष्टमी आठि पर्वने विपे धारण करिये एवी विज्ञेपता ठे ते आ प्रमा
णो - चार शिखा व्रतमाना सामायक तथा देशवकाशिक ए वने प्रति दिवशे कर
वा अने पापध तथा अतिथिसविनाग ए वे प्रतिनियत दिवस अष्टमी आदि पर्वने
विपे करवा एम आवश्यकदि शास्त्रोमा कछुठे तेमा त्रीजा पापध व्रतना पांच अति
चार ठे ते आ प्रमाणो - अप्पमिलेहिय दुप्पमिलेहिय सक्कासथारे अप्पमक्किय दुप्प
मक्कियसक्का सथारे अप्पमिलेहिय दुप्पमिलेहिय उच्चार पासवण नूमि, अप्पमक्कि

यं दुष्पमं ज्ञेयं उच्चारपासवणं नूति, तथा पोसह विधि विचरि ए ए पांच अतिचार ठे. तेमां जे स्थानकनेविषे पोसह संथारो करवो होय ते संथारानी जे प्रतिलेखना न करवी एटले पोसहनी जगा सारी पेठे पोतानीदृष्टे जोयाविना अथवा जेवी ते वी रीते जोईने शय्या संथारके वेशीने पोसह करतां प्रथम अतिचार लोगे एमज रजोहरण प्रमुख वमे पोसह करवानी जगा सारी रीते पूंज्याविना अने जो पूंजी तो कोई पूंजी कोई न पूंजी करी रहेवा दई त्यां संथारा नाखी पोसह करतां बीजो अतिचार लागे; अप्रतिलेखित दुःप्रतिलेखित स्थंमिले लघुनीति अथवा वडीनीति अनानोगे करवाथी बीजो अतिचार लागे; अप्रमार्जित दुःप्रमार्जित स्थंमिले लघुनीति अथवा वडीनीति करवाथी चोथो अतिचार लागे; अने पोसह करतां ठतां ह्युधादिक परिसह उत्पन्न थयाथी प्रजातना समयनेविषे ज पारणा प्रमुखनुं चिंतवन करवुं अथवा किवारे पोसह पुगेथासे केवारे हुं जीवतो रहीत एम सम्यक् प्रकारे न पालवाथी ते पांचमो अतिचार लागे ठे. १७६

हवे चोथुं अतिथि संविनाग नामनुं शिद्धा व्रत कहे ठे. सूत्रः— सच्चित्ते निस्कि वणं, सचित्तं पिहणं च अन्नववएसो; मत्तरियं च काला, ईयं दोसा तिहिवि नाए. ॥ १७७ ॥ अर्थः— जेणे तिथि, पर्व तथा उत्सवादि लोकना व्यवहारनो त्याग कखो ठे तेने अतिथि कहिये; एवा अतिथिने श्रद्धा सत्कार क्रम युक्त पश्चात्कर्म तथा पुरःकर्मादि दोषनो त्याग करीने न्यायोपार्जित अन्नपानादिक नाग विशिष्टे जे आत्मानो अनुग्रह बुद्धिथी देवुं तेने अतिथि संविनाग व्रत कहिये. आंही आ विधि ठे के, पोसह कोथा पठी पारणाने दिवसे श्रावके सज्जावथी साधुने अवश्य अतिथि संविनाग करवो एवो नियम कह्यो ठे अन्यदा नियम नथी. एना पांच अतिचार ठे ते आ प्रमाणेः—सचित्त निहेप, सचित्त पीहण, अन्यव्यपदेश; स मत्सरदान, तथा कालातिक्रम, ए पांच अतिचार जाणवा. तेमां प्रथम जे साधुने देवालायक अचेत वस्तु होय ते न देवानी बुद्धिथी अथवा अनानोग थकी बीजो कोई सचेत वस्तुनी ऊपर अथवा अंदर राखी मूकवी ते एवा हेतुथी के, सचेत वस्तुनी साथे रहेलो अचेत वस्तु साधुने दीगमां आव्याथी ते लेनार नथी तेथी मारा व्रतनो जंग न थतां धाखा प्रमाणे सिद्ध थजे एवी युक्ति करी ते वस्तु बचावे तेने सचित्त निहेपातिचार लागे; एवाज अग्निप्रायेथी अचेत वस्तुने कोई सचेत वस्तुथी ठां कीराखी वचाववी तेने बीजो सचित्तपीहणातिचार कहिये; वेर साधु आव्याथी मोटा आदरनी साथे कोई वस्तु अर्पण करती वेलाये कोई एवी युक्ति कहाडवी के जेथी ते

साधुने सहज पूठबु पडे के आ चीज कोनी ठे त्यारे बीजा कोई सबधी वगैरेनुं नी
म लिए जेथी ते साधु ते वस्तुनुं ग्रहण करे नही तेथी पोतानु व्रत पण रखु ने
चीज पण बची एम कखाथी त्रीजो अन्यव्यपदेशातिचार कहिये, कोई घेरमा प
हेली चीज साधुए जोई ने मागी ठतां ना कहेवाय नही तेथी मनमा कोईक ची
डाईने आपवी अथवा बीजो कोई सामान्य पुरुष दान देतो होय तेनी कीर्ति शां
जलीने मत्सरथी तेथी अधिक दान देबु तेने मत्सर दानातिचार कहिये, अने
साधु-आहारादिक लई आख्या पठो तेने तेनी आवीने ते वस्तुनु दान दोषाथी
पाचमो कालातिक्रमातिचार लागे ठे ॥ १८७ ॥ ए ठो द्वार थयो

हवे सातमो द्वार कहे ठे - मूल - नरहम्मि नूय सपइ, नविस्त तिष्ठकराण ना
माई, एरवयंमि वित्ताई, सपइ जिण जावि नामाइ ॥ १८८ ॥ अर्थ - नरत अने ऐरवत
क्षेत्रोमा नूत वर्त्तमान तथा नविष्य कालमा चोवीशी पणे जे तीर्थकरो थई गया,
थया ठे तथा यशे तेमना नामनो आ सातमो द्वार कहे ठे - ॥ १८८ ॥

मूल - नरहे तीए सपइ, जावि जिणे वदिमो चउवीस, एरवयमिवि सपइ, जावि
जिणे नामउ वदे ॥ १८९ ॥ अर्थ - नरत ऐरवत क्षेत्रोमा नूत नविष्य अने वर्त्तमान
कालमा थई गेला, थया ठे तथा थवाना जे तीर्थकरो तेउने दु वदना करुबुं १८९

प्रथम नरत क्षेत्रना अतीत चोवीस जिनोना नाम कहेठे - मूल - केवय
नाणी निव्वाणि सायरो जिण महायसो विमलो, सद्वाणुजू सिरिहर, दत्तो दामो
यर सुतेउ ॥ १९० ॥ सामिजिणोय शिवासी, सुमई सिवगइ जिणोय अडो
उ, नाहनमीसर अनिलो, जसोहरो जिण कयगघोय ॥ १९१ ॥ धम्मीसर सुइ
मई, सिवकर जिण सवणोय सपइय, तीउस्तपिणि नरहे, जिणोसरे नामउ वदे १९२
अर्थ - केवल ज्ञानी, निर्वाणी, सागरजिन, महायश, विमल, सर्वानुनूति, सिरि
धर, दत्त, दामोदर, तथा सुतेज ॥ १९० ॥ स्वामीजिन, शिवासी, (एमने सुनिसु
व्रत पण कहेठे) सुमति, शिवगति, अस्ताग, अथवा अबाध, नमीश्वर, अनिल,
यशोधर तथा रुतार्थ ॥ १९१ ॥ बर्मीश्वर, शुद्धमति, शिवकर, स्पदन तथा स
प्रति ए नामे चोवीस जिनेश्वर आ नरतक्षेत्रनेविषे उत्तपिणी अतीत कालमा
जे थई गया ठे तेउने दु वदना करु बु ॥ १९२ ॥

नरत क्षेत्रना वर्त्तमान चोवीश जिनोना नाम कहेठे - मूल - उसज अजि
यं सजव, मजिनदण सुमइ पउम सुप्पास, चट्पह सुविहि सीयल, सेजंस वा
सुपुळं ॥ १९३ ॥ विमल मणत धम्म, सति कुशु अरच मल्लिच, सु

ણિસુવય નમિ નેમિં, પાસં વીરં ચ પણમામિ. ॥ ૧૯૪ ॥ અર્થ:- રૂપન, અજિત, સંનવ, અજિનંદન, સુમતિ, પદ્મપ્રન, સુપાર્થ, ચંદ્રપ્રન, સુવિધિ, શીતલ, શ્રેયાંસ તથા વાસુપૂજ્ય. ॥ ૧૯૩ ॥ વિમલ, અનંત, ધર્મ, શાંતિ, કુંથુ, અર, મલ્લિ, મુનિસુ વ્રત, નમિ, નેમિ, પાર્શ્વનાથ, તથા શ્રીવીર એ ચોવીશ જિન નરત ક્ષેત્રનેવિષે વર્ત માન કાલના થયા તેમને હું પ્રણામ કરું હું. ॥ ૧૯૪ ॥

નરત ક્ષેત્રના અનાગત ચોવીશ જિનોનાં નામ કહેઠે:- મૂલ:- જિણ પત્તમ નાહ સિરિ સૂરદેવ સુપ્પાસ સિરિસયંપનયં; સવાણુનૂઠ્ઠ દેવસુય, ઉદય પે ઢાલ મનિવંદે. ॥ ૧૯૫ ॥ પોટ્ટિલ સયકિત્તિ જિણં, મુણિસુવય અમમ નિક્કસા યંચ; જિણ નિપ્પુલાય સિરિ નિ, મ્મમત્ત જિણ ચિત્તગુત્તં ચ. ॥ ૧૯૬ ॥ પણમામિ સમાહિજિણં, સંવર ય જસોહરં વિજય મલ્લિં; દેવ જિણ અંત વીરિય, નદ્દજિણં નાવિ નરહંમિ. ॥ ૧૯૭ ॥ અર્થ:- પદ્મનાભ, શ્રી સૂરદેવ, શ્રી સુપાર્થ, શ્રી સ્વયં પ્રન; સર્વાનુજૂતિ, દેવશ્રુત, ઉદય, પેઢાલ; એ ગાથાના આદ્યમાં જિન શબ્દ છે તે બધાં નામોને જગાડવો, તેમની હું વંદના કરુંહું. ॥ ૧૯૫ ॥ પોટ્ટિલ જિન, શત કીર્તિ, મુનિસુવ્રત, અમમ, નિઃકપાય જિન, નિઃપુલાક, શ્રી નિર્મમલ્લ જિન, ચિત્ર ગુત્ત, આંહી પણ પાઢલી ગાથામાંથી હું વંદના કરુંહું એમ લેવું. ॥ ૧૯૬ ॥ સમાધિ જિન, સંવર, યશોધર, વિજય, મલ્લિ, દેવ, અનંતવીર્ય, નદ્દ જિન, અથવા નદ્દકુત્ત એ નરતક્ષેત્રનેવિષે નાવિ જિન થવાના છે તે કહ્યા. સમવાયાંગનેવિષે તો આ પ્રકારે નામદીઠામાં આવેઠે:-યથા “મહાપત્તમે સુરા દેવે સુપાસેય સયંપ્રને સવાણુનૂઠ્ઠ અર હા દેવગુત્તે યહોસ્કઈ ઉદય પેઢાલપુત્તેય પોટ્ટિલે સયણ્ણયા મુણિસુવય અરહા સવ નાવ વિક્ક જિણે અમમ નિક્કસાણય નિપ્પુલાણય નિમ્મમે ચિત્તગુત્તે સમાહીય આ ગમ્મસ્સેણ હોસ્કઈ સંવાર અનિયઠીય વિવાણ વિમલેણ દેવોવવાણ અરહા અણંત વિજણ્ણય આગચસ્સેણ હોસ્કઈ” એ નવિષ્ય કાલમાં થનારા છે. એ પ્રકારે કરી આગલ પણ નામવિષે જે કોઈ ટેકાણે સમવાયાંગાદિકથી વિસમ વાદ દીઠામાં આવે ત્યાં મતાંતર છે, એમ જાણવું. ॥ ૧૯૭ ॥

અવતરણ:- હવે ઐરવત નામના ક્ષેત્રમાં વર્તમાન જિનનાં નામ કહે ઠે:- મૂલ:- બાલચંદં સિરિ સિચય, અગ્ગીસેણં ચ નંદિસેણં ચ; સિરિ દત્ત વયધરં સો, મચંદ જિણ દીહસેણં ચ. ॥ ૧૯૮ ॥ વંદે સયાઝ સચ્ચં, ઝ જુત્તિસેણં જિણં ચ સે યંસં; સીહસ્સેણ સયંજલ, ઝવસંતં દેવસેણં ચ. ॥ ૧૯૯ ॥ મહવિરિય પાસ મ રુદેવ સિરિહરં સામિક્કુટ્ટ મનિવંદે; અગ્ગિસ્સેણં જિણ મ ગ્ગદત્ત સિરિ વારિસેણં

च ॥ ३०० ॥ इय संपद् जिणनाहा, एरवण कितिया सनामेहि, अद्दुणा जाव
जिणदे, नियनामेहि पकित्तेमि ॥ ३०१ ॥ अर्थ - वालचड, श्रीसिचय, अग्नि
सेन, नंदिसेन, श्रीदत्त, व्रतधर, सोमचड जिन, दीर्घसेन, ॥ ३०२ ॥ शतायुष, स
त्यकी, युक्तिसेन, श्रेयासजिन, सिद्धसेन, स्वयंजल, उपशात, देवसेन, एतनी वदना
करुं तु ॥ ३०३ ॥ महावीर्य, पार्श्व, मरुदेव, श्रीधर, स्वामिकोष्ट, अग्निसेन, अग्र
दत्त, अथवा मार्गदत्त, श्रीवारिषेण, ए सर्वने समस्त पणे वडुं ॥ ३०४ ॥
एप्रकारे साप्रत वर्त्तमान जिन ऐरवत क्षेत्रनेविषे तेमना नाम कह्या ॥ ३०५ ॥
हवे ते ऐरवत क्षेत्रमा जावि जिनना नाम कहुं तु - मूल - सिद्ध पुत्र घो
त्त, जसयोत्त, सायर, सुमगलय, सव्वत्तिदि निवा, एसांमि वढामि धम्म धय
॥ ३०६ ॥ तह सिद्धिसेण महसे, ए नाह रविमिन्न सव्वसेण जिणे, निरि चद
दढकेउं, महिदय दीहपात्त च ॥ ३०७ ॥ सुवय सुपासनाह, सुकोसल जि
णवर अणत्तं, विमलं उत्तर महर्हि देवयाणदय वदे ॥ ३०८ ॥ अर्थ -
सिद्धार्थ, पूर्णघोष अथवा पुण्यघोष, यशघोष, सागर, सुमगल, सर्वार्थसिद्धि, नि
र्वाणस्वामी, ने धर्मध्वज, एमने वडुं तु ॥ ३०९ ॥ तथा सिद्धसेन, महासेननाथ,
रविमित्र, सत्यसेनजिन, श्रीचड, दढकेतु, महेंड, दीर्घपार्श्व, एमने हुं वडुं तु ॥
३१० ॥ सुव्रत, सुपार्श्वनाथ, सुकोशल जिनवर, अनतनाथ अथवा अनतार्थ, वि
मल, उत्तर, महर्हि, ने देवतानदक, एमने हु वदना करुं तु ॥ ३११ ॥
अवतरण - हवे पूर्वाक्त गाथामा कहेला तीर्थकरोनी सर्व नखा कहेने -
मूल - निष्ठिसु नवसमुदे, वीसाहिय सय जिणे सुहसमिदे, सिरिचट सुणिव
इनए, सासय सुहवायए नमह ॥ ३१२ ॥ अर्थ - नव समुद्री तरेला जे एक
शोने वीश सख्या जिन जे सुखना समुद अने जेमने श्रीचडमुनिपतिए नमन कहुं
ते एवा शाश्वत सुखदायकने हे नव्य लोको तमे नमस्कार करो ॥ ३१३ ॥ अहां
पाच चोवीशीना एक शो ने वीश तीर्थकरना नामोनु ससम द्वारनेविषे विवरण कहु
हवे 'उसनादि जिणिदाण आइम गणहरति' अष्टम द्वारने विवरता कहेते -
मूल - सिरि उसहसेण पडु सीहसेण चारु वज्जनाहत्ता, चमरो पङ्कोय
विय, पडि पडुणा वराहोय ॥ ३१४ ॥ पडुनद कुहुहा विय, सुनोम मदर
जसा अरिहोय, चक्काउह सब कुज, निस्तह मल्ली य सुंनो य ॥ ३१५ ॥ वरदत्त
अरुदिन्ना, तह्दिचूर्णय गणहरा पढमा, सिस्ता रिसहर्णिण, हरतु पावाइ पण
याण ॥ ३१६ ॥ अर्थ - श्री कपनसेन, सिद्धसेन, चारु, वज्जनाचार्य, चमर,

પ્રયોત, વિદર્ભ, દત્તપ્રહુ, વરાહ. ॥ ૩૦૬ ॥ પ્રહુ નંદ, કૌસ્તુભ, સુનૌમ, મંદર
યશ, અરિષ્ટ, ચક્રાયુધ, શંબૂ, કુંજ, નિષજ, મલ્લિ, ને શુંજ. ॥ ૩૦૭ ॥ વરદત્ત,
આર્યદત્ત, તથા ઇન્દ્રજીતિ; એ પ્રકારે રૂપનાદિ જિનોના પ્રથમ ગણધરો છે તે પ્રણત
જનોના હરિતને હરણ કરે છે. ॥ ૩૦૮ ॥

હવે નવમો પવત્તિણીનો દાર કહે છે:— મૂલ:— બંજી ફગ્ગૂ સામા, અજિયા
તહ કાસવી રઈ સોમા; સુમણા વારુણિ સુજસા, ધારિણિ ધરિણી ધરા પઝમા
॥ ૩૦૯ ॥ અજ્ઞા સિવા સુઈ દામણીય રસ્કી ય બંધુ ચં નામા; પુષ્પવઈ અનિલા
જ, સ્કદિન્ન તહ પુષ્પચૂલા ય. ॥ ૩૧૦ ॥ ચંદણસહિય પવત્તિણિ ડ ચક્રવીશાણ
જિણવરિંદાણં; હરિયાઈ હરંતુ સયા, સત્તાણં જત્તીજુત્તાણં. ॥ ૩૧૧ ॥ અર્થ:—
બ્રાહ્મી, ફલ્ગુ, શ્યામા, અજિતા, કાશ્યપી, રતિ, સોમા, સુમના, વારુણી, સુયશા,
ધારિણી, ધરણી, ધરા, ને પદ્મા ॥ ૩૦૯ ॥ આર્યા, શિવા, શુંજા, અથવા સુચિ દામિની,
રક્ષી, બંધુમતી, પુષ્પવતી, અનિલા, યદ્દત્તા, ને પુષ્પચૂલા; ॥ ૩૧૦ ॥ ચં
દના, સહીત એ ચોવીસ જિનવરેઈની પ્રવર્તિનીડ, તે નક્કિએકરી સહિત પ્રાણિ
ડનું હરિત એટલે પાપ હરણ કરે છે. ॥ ૩૧૧ ॥ એવી રીતે ત્રણ ગાથાએકરી તીર્થ
કરોની પ્રથમ પ્રવર્તિનીડનાં નામ કથન પૂર્વક નવમો દાર કહ્યો.

હવે ‘અરહંતશ્ચણ ણણત્તિ’ અર્હંત નામ કર્મ ઉપાર્જવાના સ્થાનક લક્ષણ દશ
મો દાર કહે છે:—મૂલ:—અરહંત સિદ્ધ પવયણ, ગુરુ થેર બહુસ્સુએ તવસ્સીસુ; વહ્ન
હયાય એસિં, અપ્પિસ્કનાણો વડંગે અ. ॥ ૩૧૨ ॥ અર્થ:—પહેલા અશોકાદિ આવ
મહાપ્રાતિહાર્યરૂપ પૂજાને જે અર્હ એટલે યોગ્ય તે અર્હંત; બીજા અપગત સક
લ કર્મોશ, પરમ સુખી ને એકાંત કૃતકૃત્ય તે સિદ્ધ; ત્રીજા પ્રવચન એટલે દાદ
શાંગ અથવા સંઘ; ચોથા ગુરુ તે આચાર્ય ધર્મોપદેશ કર્તા; પાંચમા સ્થવિર તે
ત્રણ પ્રકારના છે:— ઠઠા ઉપાધ્યાય તે સૂત્રાદિકના જાણનારા બહુશ્રુત; તે ત્ર
ણ પ્રકારના:— સૂત્રધર, અર્થધર ને ડજયધર તેમાં સૂત્રધર કરતાં અર્થધર પ્રધાન
અને અર્થધર કરતાં ડજયધર એટલે સૂત્ર ને અર્થ એ બંનેને ધારણ કરનાર શ્રેષ્ઠ
છે. સાતમાં વિચિત્ર અનશનાદિ જેદ નિન્ન બાર પ્રકારના તપને કરનારા તે તપ
શ્વી; એ સાત સ્થાનોનેવિષે વાત્સલ્ય જાવ કરવું એટલે અનુરાગ તે તીર્થંકર નામ
બંધનું કારણ થાય છે. તથા અજીદ્ધણ એટલે નિરંતર પણે જ્ઞાનોપયોગ વ્યાપાર
છે જેહને તે જ્ઞાનનેવિષે વ્યાપ્રિયમાણતા એ આવડું કારણ છે. ॥ ૩૧૨ ॥

મૂલ:— દંસણ વિણે આવસ્સે અ સીજવણે નિરશ્યારો; સ્વણ જવ તવજ્ઞિયા

ए, वेयावच्चे समाहीय ॥ ३१३ ॥ अर्थ - नवमो दर्शन एटले सम्यक्त्व, दशमो विनय एटले ज्ञानादिनो जे पूर्वे कही आवेला तैये ने आगलपण कहेवाना ठे, इग्यारमो एनी बुद्धिनुं करबु ते आवश्यक एटले अवश्य कर्तव्य सामायिका दि, बारमो शीजव्रतपालबु ते उत्तर गुण व्रत, अने मूल गुण व्रत, एउने निरतिचार पणे पात्याथी तीर्थकर नाम कर्म बाधाय ठे तेरमो कृणलव एटले लवादि स्लोक काल विशेष, एम सर्वकालने विपे निरतर सवेग जावनाए अने ध्यान सेव नेकरी जे समाधि ते कृण लवसमाधि, चवडमो तप एटले बाह्याभ्यंतर नेद निन्न अनशनादिनेविपे यथाशक्ति निरतर जे प्रवृत्ति ते तपसमाधि, पनरमो त्याग वे प्रकारनो ठे - एक इव्य त्याग ने बीजो जाव त्याग तेमा इव्य त्याग एटले आहार उपधि तथा सध्यादिक जे पोताने काम न आवे तेनो परित्याग अने उपयोगमा आवे तेनुं यतिउने दान ठेबु, अने जाव त्याग एटले क्रोधादिकनो त्याग तथा ज्ञानादिकनु यति जनोने दान ठेबु एबन्ने प्रकारना त्यागनेविपे सूत्रनो अतिक्रम न करता यथा शक्तिये जे प्रवृत्ति करवी ते त्याग समाधि, सो जमा वेयावच्चना दशनेदने विपे सूत्रने अनतिक्रमे स्वशक्ति अनुसार जे निरतर प्रवृत्ति ते वेयावच्चे समाधि, सत्तरमो मन वचन तथा कायाए करी जे अष्टुन व्यापारनुं रुधन करबु ते योग समाधि, ॥ ३१३ ॥

मूल - अपुवनाए गहणे, सुयजती पवयणे प्पनावणया, एएहि कारणोहि, तिड्यरत्तं जहइ जीवो ॥ ३१४ ॥ अर्थ - अडारमो निरतर नवीन नवीन ज्ञान नु जे ग्रहण ते अपूर्व ज्ञान ग्रहण जाणबु उगणीसमो श्रुत ज्ञाननो नक्ति एटले श्रुतविपे बहुमाननु करबु, बीसमो प्रवचननेविपे प्रनावनानु करबु ए कहेला बीस हेतु करीने जीव तीर्थकरपणु पामेठे ॥ ३१४ ॥

अवतरण - एमाना केटलाएक बोलोनुं सूत्रकार स्वत व्याख्यान करेठे - मूल - सधो पवयण मिद्धं, गुरुणो धम्मोवएसयाईया, सुत्तञ्जयधारी, बहुस्सुया ह्नुति विस्काया ॥ ३१५ ॥ अर्थ - सध शब्दे प्रवचन कहेबु अने गुरु ते धर्मोपदेशादिकना देवावाला तथा सूत्र अर्थ अने तडुजयना धरनार ते बहुश्रुत जाणवा ॥ ३१५ ॥

मूल - जाई सुय परियाए, पडुच्च येरोति जह कम्मणे, सचीवरसो समवाय, धारउं बीस वरिसो य ॥ ३१६ ॥ अर्थ - जाति, श्रुत, अने पर्याय आश्री स्थविर त्रण प्रकारना ठे, तेमा शाठवर्ष प्रमाण जाति स्थविर, समवायागना धरनार ते श्रुतस्थविर, जेने दीक्षा लीधे बीस वर्ष थई गया ते पर्याय स्थविर होय ॥ ३१६ ॥

મૂલ:- નત્તો પૂજા વસુપ્પયમ્મણ વક્કણ મવન્ન વાયસ્સ; આસાયણ પરિહારો, અરિહંતાઈણ વહ્ણં. ॥ ૩૧૭ ॥ અર્થ:- નક્તિ તે જે અંતરંગ બહુમાનની વિશેષતા અને પૂજા તે યથોચિતપણે ફલ આહાર વસ્ત્રાદિકે કરી ઉપચરવું વર્ણકે ૦ શ્લાઘા તેનું પ્રકટનકે ૦ પ્રકાશવું વળી અવર્ણવાદનું વર્જવું એમ આસાતાનું પરિવર્જવું પૂર્વોક્ત અરિહંતાદિક સાતપદનું વાઢવ્ય કરવું ॥ ૩૧૭ ॥

મૂલ:- નાણુવડંગો નિસ્કં, દંસણ સુદ્ધી અ વિણય સુદ્ધી અ; આવસ્સ ય જો એસુ. સીજ વણ્ણુ નિરિયારો. ॥ ૩૧૮ ॥ અર્થ:- જ્ઞાન લેવામાં સાવધાન નિરંતર એજ ઉપયોગ હોય, દર્શન શુદ્ધિ તે નિરતિચાર પણે સમ્યક્ત્વ નિર્મલ રાખે, વિનય શુદ્ધિ તે પણ નિરતિચારપણે વિનયનું કરવું. આવશ્યકના યોગનેવિષે પણ મન વચન કાયાના યોગ સ્થિર રાખે, તથા શીલવ્રતપાલે તે મૂલ ગુણ તથા ઉત્તરગુણ વિષે નિરતિચારપણું એ વાર સ્થાનક થયા. ॥ ૩૧૮ ॥

મૂલ:- સંવેગ નાવણા જાણ સેવણં સ્વણ લવાહ કાલેસુ; તવ કરણં જહ્ જણસં, વિ નાગ કરસં જહ્ સમાધી. ॥ ૩૧૯ ॥ અર્થ:- ૧૩ સંવેગનાવનાયેં કરી શુક્લધ્યાન તથા ધર્મે ધ્યાનનું આસેવવું તે ક્ષણલવાદિક વિશેષનેવિષે તે ક્ષણ લવ સમાધી, ૧૪ યથા શક્તિ તપનું કરવું, ૧૫ યતિજનને સંવિનાગનું કરવું જેમ સમાધિને કરવે. ૩૧૯ ॥

મૂલ:- વેયાવચ્ચં દસહા, ગુરુમાઈણં સમાહિ જિણણં ચ; કિરિયા દારેણ તહા, અપુવ્વ નાણસ્સ ગહણં તુ. ॥ ૩૨૦ ॥ અર્થ:- ૧૬ વ્યાવૃત તે ગુરુ પ્રમુખ દશનું દશ પ્રકારે કરવું, ૧૭ ગુરુવાદિકને ક્રિયા દારે સમાધિનું ઉપજાવવું જેમ તેમને સુખ થાય તેમ કરવું ૧૮ અપૂર્વ જ્ઞાનનું ગ્રહણ તે નવું નવું જ્ઞાન જાણવું સ્તિ. ॥ ૩૨૦ ॥

મૂલ:- આગમ બહુમાણોવિય, તિહ્ણસ્સ પનાવણં જહાસત્તી; એહિ કારણેહિં, તિહ્ણયરત્તં સમક્કિણઈ. ॥ ૩૨૧ ॥ અર્થ:- ૧૯ સિદ્ધાંતનેવિષે બહુમાનનું કરવું. ૨૦ તીર્થ તે ચતુર્વિધ સંઘરૂપ તેની પૂજા પ્રનાવના પોતાની શક્તિને અનુસારે કરવી. એ વીસ કારણે કરી તીર્થકરણું પ્રાણી ઉપાર્જે; હ્રાં વર્ધમાન સ્વામી અને રૂષન દેવ એઓએ પૂર્વ જવનેવિષે કહેલા સર્વ વીસે સ્થાનકનું સેવન કહ્યું છે. મધ્યમ અ જિતનાથસ્વામી આદે દર્શને બાવીશ તીર્થકરમાંના કોઈએ એક, કોઈએ બે, કોઈએ ત્રણ, અને કોઈએ સર્વ વીસે સ્થાનકના સેવન કહ્યાં છે. એ તીર્થકરનામ કર્મ મનુષ્ય ગતિનેવિષેજ વર્તમાન પુરુષ સ્ત્રી કિંવા નપુંસક તે તીર્થકર જાવ પામવાની પૂર્વે ત્રીજા જવમાં બંધનો આરંજ કરે છે. ॥ ૩૨૧ ॥ સ્તિ દશમ દાર સમાપ્ત.

અવતરણ:- ‘ જિણજણણી જણય નામેત્તિ ’ એટલે રૂષનાદિક જિનેશ્વરનીમા

ता तथा पिताना नामोनो अग्यारमो द्वार कहेछे - मूल - मरुदेवि विजयसे
 णा, सिद्धा मगला सु सीमाय, पुहवी लक्ष्मण रामा, नदा विन्धू जया सामा
 ॥ ३२२ ॥ सुजसा सुवय अइरा, सिरिदेवी य प्पजावई, पडमा वर्डय वण्णा, सिव
 वम्मा तिसल याई य ॥ ३२३ ॥ नाजि जिअ सत्तुरिआ, जिआरि सवरो अ, मे
 हे धरे पईछे अ महसेण अ खत्तिए ॥ ३२४ ॥ सुग्गीवे दढ रहे पिअ वसुपुळे
 अ खत्तिए, कयवम्म सिहसेण अ, नाणु विसा सण्णै अ ॥ ३२५ ॥ सुरे सुदं
 सण कुने, सुमिन्नविजए समुदविजए अ, राया य अस्स सेणे, सिद्धे विय ख
 त्तिए ॥ ३२६ ॥ अर्थ - रूपन स्वामीनी माता मरुदेवी, अजित स्वामीनी मा
 ता विजया, सनव नाथनी माता सेना, अजिनदन स्वामीनी माता सिद्धार्था,
 सुमतिनाथनी माता मगला, पद्मप्रज स्वामीनी माता सुशीमा, सुपार्श्वस्वामीनी
 माता पृथ्वी, चङ्गप्रज स्वामीनी माता लक्ष्मणा, सुविधि स्वामीनी माता रामा,
 शीतल स्वामीनी माता नदा, श्रेयासस्वामीनी माता विष्णु, वासुपूज्य स्वामीनी
 माता जया, विमल स्वामीनी माता श्यामा, अनतजिन स्वामीनी माता सुय
 शा, धर्मनाथनी माता सुव्रता, शातिनाथ स्वामीनी माता अचिरा, कुशुनाथनी
 माता श्री, अर स्वामीनी माता देवी, महिजिननी माता प्रजावती, मुनिसुव्रत
 नी माता पद्मावती, नमिनाथ स्वामीनी माता वप्रा, अरिष्टनेमीनी माता शिवा,
 पार्श्वनाथ स्वामीनी माता वामा, अने श्री वर्द्धमान स्वामीनी माता त्रिशला जाण
 वो ए वे गायाएकरो जिननी माताओना नाम कह्या ह्वे एज अनुक्रमे पिताओना
 नाम कहेछे तेमज श्री कृष्णदेव स्वामीनो पिता नाजि, अजितस्वामीनो पिता
 जितशत्रु, सनवनाथ स्वामीनो पिता जितारि, अजिनदन स्वामीनो पिता सवर,
 सुमतिनाथ स्वामीनो पिता मेघ; पद्मप्रज स्वामीनो पिता धर, सुपार्श्व स्वामीनो
 पिता प्रतिष्ठ, चङ्गप्रज स्वामीनो पिता महासेन कृत्रिय, सुविधि स्वामीनो पिता
 सुग्रीव, शीतल स्वामीनो पिता दृढरथ, श्रेयास स्वामीनो पिता विष्णु, वासुपूज्य
 स्वामीनो पिता वसुपूज्य कृत्रिय, विमलस्वामीनो पिता रुतवर्म, अनतजिन स्वा
 मीनो पिता सिहसेन, धर्मनाथनो पिता नाबु, शातिनाथनो पिता विश्वसेन, कुशु
 नाथनो पिता सूर, अरस्वामीनो पिता सुदर्शन, महिजिननो पिता कुज, मुनिसुव्रतनो
 पिता सुमित्र, नमिनाथनो पिता विजय, अरिष्टनेमिनो पिता समुद्र विजय, पार्श्व
 नाथ स्वामीनो पिता अश्वसेन, अने वर्द्धमान स्वामीनो पिता सिद्धार्थ कृत्रिय ३२६
 अवतरण - 'जिण जणणि जणय गति' एटले तीर्थकरना माता तथा पिता

ની ગતિનો બારમો દાર કહે છે:- મૂળ:- અષ્ટાદ્ધં જણીતં, તિલ્લયરાણં તુ હું
તિ સિદ્ધાં; અષ્ઠય સણં કુમારે, માહિંદે અષ્ઠ બોધવા. ॥ ૩૨૭ ॥ નાગેસૂ ડસન
પિત્રા, સેસાણં સત્ત હુંતિ ઈસાણે; અષ્ઠય સણંકુમારે, માહિંદે અષ્ઠ બોધવા ॥ ૩૨૮ ॥

અર્થ:- રૂપન દેવ જગવાનની આદિ લઈને ચંડપ્રનના અંતસુધી આવ તીર્થક
રોની માતાં સિદ્ધિને પામી; સુવિધિ સ્વામીને આદિ લઈને શાંતિનાથના અંતસુધી
આવ તીર્થકરોની માતાં ત્રીજા સનત્કુમાર નામના દેવલોકમાં ગઈ; તથા કુંથુ
સ્વામીને આદિ લઈને શ્રી મહાવીર સ્વામીના અંતસુધી આવ તીર્થકરની માતાં
માહેંડ નામના ચોથા દેવલોકમાં ગઈ. તેમજ શ્રી રૂપન દેવ સ્વામીના પિતા ના
જિરાજા, નાગ કુમારનામા જવનપતિની દ્વિતીય નિકાયનેવિષે ગયા; અજિત નાથની
આદિ લઈ ચંડપ્રન સ્વામિસુધી સાત તીર્થકરોના પિતાં ઈશાન નામના વીજા દેવ
લોકનેવિષે ગયા; સુવિધિ પ્રનૃતિ શાંતિનાથ પર્યંત આવ તીર્થકરોના પિતાં સનત્કુ
માર નામના ત્રીજા દેવલોકમાં ગયા; અને કુંથુ પ્રમુખ શ્રીમહાવીરાંત આવ તીર્થકરો
ના પિતાં માહેંડ નામના ચોથા દેવલોકમાં ગયા. એવી રીતે જાણવું. ॥ ૩૨૮ ॥

અવતરણ:- હવે ‘ઝક્કિઠ જહન્નેહિં, સંઘા વિરહંત તિલ્લ નાહાણં’ એટલે ઝ
ત્કષ્ટે અને જઘન્યે કરી વિચરતા તીર્થકરોની સંઘ્યા ગાથાના પૂર્વાર્ધવડે તેરમો દાર
તથા ‘જમ્મ સમએવિ સંઘા, ઝક્કિઠ જહન્નિયા તેસં’ એટલે ઝત્કષ્ટથી તથા જ
ઘન્યથી તેડના જન્મની સંઘ્યા ગાથાના ડત્તરાર્ધમાં ચોદમો દાર કહે છે:-

મૂળ:- સત્તરિ સય મુક્કોસં, જહન્ન વીસાય દેસ વિરહંતિ; જમ્મં પડ્ઝ મુક્કોસં
વીસ દસ હુંતિ હુ જહન્ના. ॥ ૩૨૯ ॥ અર્થ:- ઝત્કષ્ટેકરી સમય ક્ષેત્રનેવિષે એક
જ કાલે એકશોને સિત્તેર તીર્થકરો વિહાર કરે છે; તે આ પ્રમાણે:- પાંચ જરત
ક્ષેત્રનેવિષે એક એક અને પાંચ ઐરવતનેવિષે પણ એક એક ઝત્કષ્ટે વિહાર કરે છે.
તે આવી રીતે:- પાંચ મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાંના પ્રત્યેક ક્ષેત્રનેવિષે ઝત્કષ્ટે બત્રીશ વિજ
યના સજ્ઞાવ થકી બત્રીશ બત્રીશ તીર્થકરો વિચરે છે. તે બધા એકશોને સાઠ થાય
તથા પાંચ જરતને પાંચ ઐરવતના મલી દશ જેલિયેત્યારે એકશોને સિત્તેરની સંઘ્યા
નો સંજવ થાય છે. તથા જઘન્યથી વીશ તીર્થકરો વિહાર કરે છે. તે આવી રી
તે:- જંબુદીપના પૂર્વ વિદેહમાં શીતા મહા નદીએ દિનાગ કસ્યા જે દક્ષિણ અને
ડત્તર નાગ. ત્યાં એક એકનો સદ્જાવ હોવાથી બે; અપર વિદેહનેવિષે પણ શીતો
દયા મહાનદીએ દિનાગોક્ત જે દક્ષિણોત્તર નાગ તેડનેવિષે એક એક હોવાથી બે;
એ બન્ને મલી ચાર થયા. એ પ્રકારેજ અપર દીપ ડય સંબંધી ચતુષ્ઠય મહાવિદેહ

નેવિષે ચાર ચાર કરતા શોભે થાય ને પ્રથમના ચાર મલી વીસની સંખ્યા થાય નરત અને ઈરવત એઓનેવિષે યુગલિયાના કાલે એકાંત સુખ આશ્રીને અજાવજ છે બીજા કેટલાએક સૂરિ કહે છે કે, જઘન્યે કરી ઢગજ તીર્થકરો વિહાર કરે છે કારણ કે, પાંચ મહાવિદેહના પૂર્વાપર વિદેહનેવિષે પ્રત્યેક વિહાર કરનાર એકેક નોજ સજ્ઞાવ હોવાથી દશ તીર્થકરો લગ્યમાન થાય છે એ તેરમો દાર થયો

હવે પ્રતિજન્મ આશ્રયીજોતા ઉત્કૃષ્ટથી એક કાલે વીસ જિનોની પઠે વીસ તીર્થકરોનો જન્મ થાય છે કેમકે, સર્વ તીર્થકરનો અર્ધરાત્ર સમયેજ જન્મ થાય છે માટે મહાવિદેહ ક્ષેત્રનેવિષે તીર્થકરના જન્મ સમયે નરત ને ઈરવત ક્ષેત્રોમા દિવસોનો સજ્ઞાવ હોવાથી તીર્થકરનો ઉત્પત્તિનો અજાવ છે, તેથી એટલાજ થાય છે આશકા - મહાવિદેહવર્તિ વિજયનેવિષે ચાર થકી અધિક તીર્થકરોની ઉત્પત્તિનો સજવ છે, તેથી ઉત્કૃષ્ટથી વીસજ કેમ કહ્યા ?

ઉત્તર - અહીં મેરુનેવિષે પાહુક વનમાની ચૂલિકાની ચાર દિશાઈ મધ્યે પ્રત્યેક ચાર યોજન પ્રમાણ બાહુલ્ય ને પાંચ યોજન શત પ્રમાણ આયામ ને મધ્ય જાગનેવિષે સાઢાત્રણ ગેં યોજન પ્રમાણ વિષ્ણુજ અર્ધચંદ્ર સ્થાન સ્થિત, સર્વશ્વેત, સુવર્ણમય એવી ચાર અનિપેકશિલા છે ત્યાં ચૂલિકાના પૂર્વ દિગ્જાવિની પાહુકચલ શિલાનેવિષે બે તીર્થકરોના અનિપેક સિંહાસન છે તેમા એક ઉત્તર ને એક દક્ષિણ છે ત્યાં જે શીતા મહાનદીના ઉત્તરમા કણ્ઠાદિ વિજયનેવિષે તીર્થકર ઉત્પન્ન થાય છે તેને ઉત્તર સિંહાસનનેવિષે દેવેડ અનિપેક કરે છે અને જે શીતા મહાનદીના દક્ષિણ જાગનેવિષે મગજાવતી પ્રમુખ વિજયમા ઉત્પન્ન થાય છે તેને દક્ષિણાલ્ય સિંહાસનની ઉપર અનિપેક કરે છે તેમા એક ઉત્તર ને એક દક્ષિણ એવા બે સિંહાસન છે ત્યાં શીતોદા મહાનદીનો દક્ષિણ દિશામા પદ્માદિ વિજયનેવિષે જે તીર્થકર ઉત્પન્ન થાય છે તે દક્ષિણ સિંહાસને અનિપેક્ત થાય છે અને જે શીતોદા મહાનદીનો ઉત્તર દિશામા ગધિલાવતિ પ્રમુખ વિજયનેવિષે ઉત્પન્ન થાય છે તે ઉત્તર સિંહાસને અનિપેક્ત થાય છે, તથા જે નરત ક્ષેત્રનેવિષે તીર્થકરો ઉત્પન્ન થાય છે, તે ચૂલિકાના દક્ષિણ દિગ્જાવિપાહુકચલ શિલાનેવિષે અનિષિત્ત થાય છે જે ઈરવત ક્ષેત્રનેવિષે ઉત્પન્ન થાય છે તે ઉત્તર દિગ્જાવિની રક્ત કચલ શિલાનેવિષે અનિપેક્ત થાય છે જે સિંહાસન કહ્યા તે બધા રત્નમય છે તે બધા પાંચસે ધનુષ્ય આયામ વિષ્ણુજના અને સાઢાત્રણગેં ધનુષ્ય બાહુલ્ય પ્રમાણે છે એથી અધિક સિંહાસનનો અજાવ હોવાથી વિદેહોનેવિષે ચારના કરતા અધિક તીર્થકરોનો એક

કાલે ઉત્પન્ન થવાનો અજ્ઞાવ છે. અને જઘન્યથી એક કાલે દશજ તીર્થકરો ઉત્પન્ન થાય છે. તેમાં જરતનેવિષે પાંચ, અને ઐરવતનેવિષે પાંચ, મલી દશ જાણવા. કારણ કે, પ્રત્યેકે એકેકનોજ સંજ્ઞાજાવ છે. જરત ને ઐરવતનેવિષે જિનજન્મ સમયેમહા વિદે હમાં દિવસ સંજ્ઞાવ હોવાથી અધિકની ઉત્પત્તિ થતી નથી. એ ચૌદમો દાર થયો. ૩૨૯

અવતરણ:— જિણ ‘ગણહરત્તિ’ એટલે શ્રી તીર્થકરોના ગણધરોની સંખ્યાનો પંદરમો દાર કહેઠે:— મૂલ:— ચુલસોઈ પંચ નવઈ, વિઝત્તરં સોલ સુત્તર સયંચ; સત્તુત્તર પણ નવઈ, કેણઝઈ અઠસોઈ થ. ॥ ૩૩૦ ॥ એકાસીઈ બાવત્તરી થ ઠાવ ઠિ સત્તવન્ના થ; પન્ના તેઆસીસા, ઠત્તીસા ચેવ પણતીસા, ॥૩૩૧॥ તેતીસ અઠ વીસા, અઠારસ ચેવ તહ્ય સત્તરસ; ઈકારસ દસ ઈકારસેવ ઇય ગણહર પમાણં ॥૬૩૨॥

અર્થ:— શ્રી રૂપજનદેવ સ્વામીના ચોરાશી ગણધર; અજિત નાથ સ્વામીના પચાણુ ગણધર; સંજવ સ્વામીના એક શો ને બોતેર ગણધર; અજિનંદન જિનના એક સો ને સોલ ગણધર; સુમતિનાથના એક શો પૂરા; પદ્મપ્રજ સ્વામીના એક શો ને સાત ગણધર; સુપાર્શ્વ સ્વામીના પંચાણુ ગણધર; ચંડપ્રજ સ્વામીના ત્ર્યાણુ ગણધર; સુવિધિ નાથના અઠ્યાશી ગણધર; શીતલ જિનના એક્યાશી ગણધર; શ્રેયાંશ સ્વામીના બોતેર ગણધર; વાસુપૂજ્યના ઠાસઠ ગણધર; વિમલ નાથના સત્તાવન; અનંત નાથના પચાશ; ધર્મ જિનના તેતાલીશ; શાંતિનાથના ઠત્રીશ ગણધર; કુંથુનાથના પાંત્રીશ ગણધર; અર જિનના તેત્રીશ ગણધર; મલ્લિ જિનના અઠ્યાવીશ ગણધર; મુનિ સુવ્રત સ્વામીના અઠાર ગણધર; નમિનાથના સત્તર ગણધર; નેમિનાથના અગ્યાર ગણધર; શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્વામીના દશ ગણધર; અને શ્રીવીર જગવાનના અગ્યાર ગણધર જાણવા. એ પ્રકારે કરી રૂપનાદિ ચોવીશ તીર્થકરોના યથા ક્રમે કરી ગણધર એટલે જે મૂલ સૂત્ર કર્તા તેઝનું પ્રમાણ કહ્યું. ॥ ૩૩૨ ॥ એ પંદરમો દાર થયો.

અવતરણ:— ‘મુણિત્તિ’ એટલે તીર્થકરોના મુનિઓની સંખ્યાનો શોલમો દાર કહે ઠે:— મૂલ:— ચુલસોઈ સહસ્સા, ગ લક્ક દો લક્ક તિન્નિ લક્કા થ; વીસહિયા તીસહિયા, તિન્નિય અઠ્ઠાઈ હુ ઈકં ॥ ૩૩૩ ॥ ચઝરાસોઈ સહસ્સા, વિસત્તરી અઠ સઠિ ઠાવઠી; ચઝસઠી વાસઠી, સઠી પન્નાસ ચાલીસા ॥ ૩૩૪ ॥ તીસા વીસા અ ઠારસેવ સોલસય ચઝદસ સહસ્સા; એઅં સાહુ પમાણં, ચઝવીસાણે જિણ વરાણં ॥ ૩૩૫ ॥ અર્થ:— આથ જિનના ચોરાસી હજાર, અજિત નાથના એક લાખ, એ પ્રમાણે અનુક્રમે ત્રીજાતીર્થકરના બે લાખ; ચોથાના ત્રણ લાખ; પાંચમાના ત્રણ લાખ; છાથ

માના અઢી લાખ, નવમાના બે લાખ, દશમાના એક લાખ, અગ્યારમાના ચોરા શી હજાર, વારમાના બોતેર હજાર, તેરમાના અઠસઠ હજાર, ચૌદમાના ઠાસઠ હજાર, પંદરમાના ચોસઠ હજાર, શોલમાના વાસઠ હજાર, સતરમાના સાઠ હજાર, અમારમાના પચાશ હજાર ડંગણીશમાના ચાલીશ હજાર, વીશમાના ત્રીશ હજાર, એકવીશમાના વીશ હજાર, બાવીશમાના અઠાર હજાર, ત્રેવીશમાના શોલ હજાર, અને ચોવીશમા શ્રીવર્દમાન સ્વામીના ચઠ્ઠ હજાર મુનિંડ હતા. એ ક્રમે કરી ચોવીશ તીર્થકરોના સાધુડુંડું પ્રમાણ કહ્યું ॥ ૩૩૫ ॥

અવતરણ - કહેલા સર્વ સાધુડુંડું જે સરખા થાય છે તે કહે છે. - અઠાવીસ લક્ષા, અઢ્યાલીસ ચ તહ સહસ્તાઈ, સવેસિપિ જિણાણ, જઈણમાસ વિણિદિં ॥ ૩૩૬ ॥ અર્થ - અઠાવીશ લાખ ને અઢતાલીશ હજાર એટલું સર્વ જિનોના ય તિવંડું પરિમાણ જાણજી, તે જેડને જિનેંડે પોતે ઢીઠ્ઠા ઢીપેલી છે તેડું સમજવું, પરંતુ ગણયરોએ જેડને ઢીઠ્ઠા ઢીવી છે તેડું નહીં કેમ કે, તે યતિંડ ઘણા છે ॥ ૩૩૬ ॥ એ શોલમો દાર પૂરો થયો

અવતરણ - ‘સમણિતિ’ એટલે સાધ્વીડુંડું સરખાનો સત્તરમો દાર કહે છે - મૂલ - તિન્નિય તિન્નિય તિન્નિય, ઠ પચ ચવરો ચક્ર તિગેકેકા, લખાંડ સહમો તુ, તડુવરિ સહસાણિ માસંચા ॥ ૩૩૭ ॥ આ ગાથામા એકજો સરખા માત્રજ કહી છે જેમ કે, ત્રણ, ત્રણ, ત્રણ, ઠ, પાચ ચાર ચાર, ત્રણ, એક અને એક એટલા લાખ ક્રમેકરી થાય છે, તેમા રૂપન જિનની અર્ધિકાડુંડું સરખા ત્રણ લાખ, એમને મુકીને બાકીના જિનોની સાધ્વીડુંડું સરખાની ઉપર ક્રમેકરી જેટલા હજારો અધિક છે તે કહે છે - મૂલ - તીસા ઠતીસા તીસ તીસા વીસા ય તીસ અસઈ ય, વીસા દસમ જિણિદે, લક્ષોવરિ અક્કિયા ઠક ॥ ૩૩૮ ॥ અર્થ - ત્રીશ, ઠત્રીસ, ત્રીશ, ત્રીશ, વીશ, ત્રીશ, એશી, વીશ એટલા હજાર અનુક્રમે કહેજી વીજા તીર્થકર થી દશમા તીર્થકર સુધિ લક્ષાક સરખાની ઉપર સમજવી જેમ કે, પ્રથમ જિન ની તો ત્રણ લક્ષજ જાણવી અને અજિત નાથની ત્રણ લાખને ત્રીશ હજાર, સત્તર જિનની ત્રણ લાખ ને ઠત્રીશ હજાર, અન્નિનદન જિનની ઠ લાખને ત્રીશ હજાર, મુમતિ નાથની પાચ લાખ ને ત્રીશ હજાર, પદ્મપ્રજની ચાર લાખ ને વીશ હજાર, સુપાર્થ જિનની ચાર લાખ ને ત્રીશ હજાર, ચંદ્રપ્રજની ત્રણ લાખ ને એશી હજાર, સુવિધિ જિનની એક લાખ ને વીશ હજાર, અને દશમા શીતલ જિનની એક લાખ ને ઠ આર્યાં ડ જાણવી ॥ ૩૩૮ ॥

અવતરણ.— હવે શ્રેયાંશાદિ જિનોની આધ્વીઓનું પ્રમાણ કહેઠે:— મૂલ:—
 લસ્કો તિન્નિ સહસ્તા, લસ્કો લસ્કો ય અઠ સય સહિઠ; વાસઠી પુણ વાસઠિ સ
 હસ અહિયા ચક્ક સણહિં. ॥ ૩૩૯ ॥ ઠ સયા સવ ઇગ સઠી, સઠી ઠ સયા ય
 સઠિ પણ પન્ના; પન્નેગ ચત્ત ચત્તા; અઢતીસ ઠતીસ સહસા ય. ॥ ૩૪૦ ॥ અર્થ:—શ્રે
 યાંશ જિનની એક લાખને ત્રણ હજાર સાધ્વીઠ વાસુપૂજ્ય જિનની એક લાખ; વિમ
 લ જિનની એક લાખ ને આઠ શે; અનંત જિનનો વાસઠ હજાર; ધર્મ જિનની વા
 સઠ હજારને ચારશે; શાંતિ જિનની એકસઠ હજાર ને ઠ શે; કુંથુનાથ જિનની
 સાઠ હજાર અને ઠ શે; અર જિનની સાઠ હજાર; મલ્લિ જિનની પંચાવન હજાર
 મુનિ સુવ્રતની પચાશ હજાર; નર્મિનાથ જિનની એકતાલીશ હજાર; નેમિનાથ જિ
 નની ચાલીશ હજાર; પાર્શ્વનાથ સ્વામીની અમત્રીશ હજાર અને શ્રીમહાવીર સ્વા
 મીની સાધ્વીઠની સંખ્યા ઠત્રીશ હજાર જાણવી. ॥ ૩૪૦ ॥

અવતરણ:— કહેલી સર્વ સાધ્વીઠની જે એકંદર સંખ્યા થાય છે તે કહેઠે:—
 મૂલ:— ચોઆલીસ લસ્કા, વાયાલ સહસ્સ ચોસય સમગ્ગા; અઙ્ગા ઠકં एसो, અ
 ઙ્ગાણં સંગહો કમસો. ॥ ૩૪૧ ॥ અર્થ:— ચુમાલીસ લાખ વેતાલીસ હજાર વાર
 શે ને ઠ સાધ્વીઠ એકંદર થાયઠે. એમ ક્રમે કરીને સર્વ આર્યાઓનો સંગ્રહ જાણીએ
 વો ॥ ૩૪૧ ॥ સત્તરમો ઢાર પૂર્ણ થયો.

અવતરણ:— ‘વેઝવિયત્તિ’ એટલે વૈક્રિક લલ્લિધને ધારણ કરણારાઠની સંખ્યા
 નો અઢારમો ઢાર કહે ઠે:— મૂલ:— વેઝવિય લલ્લિધિણં, વીસ સહસ્તા ય સય ઠ
 ગપ્પહિયા; વીસ સહસ્તા ચઝ સય, ઇગુણીસ સહસ્સ અઠ સયા. ॥ ૩૪૨ ॥ ઇગુ
 ણિસ સહસ્સ અઘાર ચઝ સયા સોલ સહસ અઠ સયા; સતિસય પનરસ ચઝદ
 સ, તેરસ વારસ સહસ દસમે. ॥ ૩૪૩ ॥ ઇકારસ દસ વવ અઠ સત્ત ઠ સહસ્સ
 એગ વન્ન સયા; સત્ત સહસ્સ સતિ સયા, ઢુન્નિ ય સહસા નવ સયાઈ. ॥ ૩૪૪ ॥
 ઢુન્નિ સહસ્સા પંચય, સહસ્સ પનરસ સયાઈ નેમિમિ; ઇકારસ સયપાસે, સયાઈ
 સત્તેવ વીર જિણે. ॥ ૩૪૫ ॥ અર્થ:— જેઓને અનેક પ્રકારના વૈક્રિયરૂપ કરવા
 ની શક્તિ છે એવા વૈક્રિય લલ્લિધવાન જનોની સંખ્યા આઘ જિનને વીસ હજાર
 ને ઠ શેની જાણવી. અજિત જિનના વીસ હજાર ને ચારશે; સંજવ જિનના ઓગ
 ણીશ હજાર ને આઠ શે; અજિનંદન જિનના ઓગણીશ હજાર; સુમતિ જિનના અ
 ઢાર હજાર ને ચાર શે; પદ્મ પ્રજના શોલ હજાર એક શે ને આઠ; સુપાર્શ્વના પં
 દર હજાર ને ત્રણ શે; ચંડપ્રજના ચૌદ હજાર; સુવિધિના તેર હજાર; શીતલ

जिनना बार हजार, श्रेयास जिनना अग्यार हजार, वासुपूज्यना दश हजार, विमलना नव हजार, अनंत जिनना आठ हजार, धर्म जिनना सात हजार, शांति नाथना ठ हजार, कुशु जिनना पाच हजार ने एक शो, अर जिनना सात हजार ने त्रणगे, मल्लि जिनना वे हजार ने नवशे, मुनिसुव्रत स्वामीना वे हजार, नमि जिनना पाच हजार, नेमि जिनना ढोड हजार, श्रीपार्श्वनाथना अग्यार गें, अने वीर जिनना सातगें बैक्रिय लब्धिवान मुनीओ जाणवा ॥ ३४५ ॥ ए अडारमो द्वार समाप्त थयो

अवतरण - 'वाडत्ति' एटले तीर्थकरोना वादीओनी संख्याना उंगणीशमो द्वार कहेते - मूल - सडु ठ सया डुवाजस, सहस्स बारसय चउसय नहीया, वारेकारस महसा, दस सहसा ठ सय पन्नासा ॥ ३४६ ॥ ठन्नवई चुजसीई, ठ हत्तरी सठि अछवन्ना थ, पन्नासा य सयाण, सीयाला अहव बायाला ॥ ३४७ ॥ ठत्तीसा वत्तीसा, अछावीसा सयाणि चउवीसा, त्रिसहस्सा सोल सया, चउदस बारस दस सयाइ ॥ ३४८ ॥ अठ सया ठन्न सया, चत्तारि सयाइ दुति वीरमि, वाड मुणीण पमाण, चउवीसाए जिनवराण ॥ ३४९ ॥ अर्थे - राजसजानेविपे प्रनिवादीउनी साथे प्रमाण युक्त जापण करनारा बार हजारने साढा ठ शे वादीउ प्रथम तीर्थकरना जाणवा. अजितनाथना बार हजार ने चार गें, सचव जिनना बार हजार, अजिनदन जिनना अग्यार हजार, सुमति जिनना दश हजार ने सा ढा ठ गें, पद्मप्रज जिनना नव हजार ने ठ गें, सुपार्श्वजिनना आठ हजार ने चार गें, चड्प्रज जिनना सात हजार ने ठ गे, सुविधि जिनना ठ हजार, शीतल जिनना पाच हजार ने आठ शे, श्रेयास जिनना पाच हजार, वासुपूज्य जिनना चार हजार ने सात गें, अथवा मतातरे चार हजार ने वगें पण कहेला ठे. वि मल जिनना त्रण हजार ने ठगें, अनंत जिनना वत्तीश गे, धर्म जिनना वे हजार ने आठ गे, शांतिनाथ जिनना चोवीस गें, कुशु जिनना वे हजार, अरनाथ जिनना शोल गे, मल्लि जिनना चोड गे, मुनिसुव्रतना बार गे नमिनाथ जिनना एक हजार, नेमिनाथ जिनना आठ गें, श्रीपार्श्व जिनना ठ गे अने वीर जिनना चार गें वादी वाढ समारजनेविपे सुरासुरने पण अजय एग यतिउनु प्रमाण कसु ॥ ३४९ ॥ ए अंगणीगमो द्वार परिपूर्ण थयो

अवतरण - हरे 'अवदत्ति' एटले तीर्थकरोना अवधि ज्ञानीओनो वीगमो द्वार कहे ठे - मूल - उंहीनाणि मुणीण, नउड चउणवड ठन्नवड सयाणि,

अष्टाणवड सयाई, इकारस दस नव सहस्सा. ॥ ३५० ॥ असीड चुन्नसि बहुत्तरि
 सही चउपन्न अठ चत्ताला; तेआला ठत्तीसा, तीसा पणवीस ठव्वीसा. ॥ ३५१ ॥
 बावीसा अठारस, सोलस पन्नरस चउ दस सयाणि; तेरस साहुण सयाणि,
 उहो नाणीण वीरस्स. ॥ ३५२ ॥ अर्थः—प्रथम जिनना अवधि झानी मुनि नव
 हजार जाणवा; अजित नाथना नव हजार ने चार शें; संनव जिनना नव ह
 जार ने ठ शें; अजिनंदन जिनना नव हजार ने आठ शें; सुमति जिनना अग्यार
 हजार; पद्मप्रज्ज जिनना दश हजार; सुपार्थ्व जिनना नव हजार; चंडप्रज्ज जिन
 ना आठ हजार; सुविधि जिनना आठ हजार ने चार शें; शीतल जिनना बोतेर
 शें; श्रेयांस जिनना ठ हजार; वासुपूज्य जिनना पांच हजार ने चार शें; विमल
 जिनना चार हजार ने आठ शें; अनंत नाथना चार हजार ने त्रण शें; धर्म जि
 नना त्रण हजार ने ठ शें; शांतिनाथ जिनना त्रण हजार; कुंथुनाथ जिनना वे
 हजार ने पांच शें; अरनाथना वे हजार ने ठ शें; मल्लि जिनना वे हजार ने
 ब शें; सुनिसुव्रतना एक हजार ने आठ शें; नमिनाथना एक हजार ने ठ शें; ने
 मीश्वर जगवानना पंदर शें; श्रीपार्थ्व जिनना चउद शें अने चरम जिनना तेर
 शें अवधि झानिउ जाणवा. ॥ ३५३ ॥ ए वीशमो द्वार पूरो ययो.

अवतरणः— हवे 'केवलित्ति' एटले तीर्थकरोना केवल झानीओनी संख्याना
 एकवीशमो द्वार कहे ठेः— मूलः— वीस सहस्सा उसहे, वीसं बावीस अहव अ
 जियस्स; पन्नरस चउदस तेरस, बारस इकारस दसेव. ॥ ३५३ ॥ अ-इ-छम सत्ते
 वय, ठस्सड्डा ठच्च पंच सड्डाय; पंचेव अ-इ पंचम, चउ सहसा तिन्नि य सयाय.
 ॥ ३५४ ॥ बत्तीस सया अहवा, बावीस सयाइ हुंति कुंथुस्स; अष्टावीसं बावी
 स तहय अठारस सयाई. ॥ ३५५ ॥ सोलस पन्नर दस सय, सत्तेव सया हवन्ति
 वीरस्स; एयं केवलि नाणं, मण पळ्ळव नाण मिन्हंतु. ॥ ३५६ ॥ अर्थः— रूपज्ज
 देव जगवानना वीस हजार केवली. अजित जिनना वीश हजार अथवा बावीश
 हजार; संनव जिनना पंदर हजार; अजिनंदनना चौद हजार; सुमति जिनना
 तेर हजार; पद्मप्रज्ज जिनना बार हजार; सुपार्थ्व जिनना अग्यार हजार, चंडप्र
 ज्ज जिनना दश हजार; सुविधि जिनना सामा सात हजार; शीतल जिनना सात
 हजार; श्रेयांस जिनना साडा ठ हजार; वासुपूज्य जिनना ठ हजार; विमल जिनना
 साडा पांच हजार; अनंत जिनना पांच हजार; धर्म जिनना साडा चार हजार;
 शांतिनाथ जिनना चार हजार ने त्रण शें, कुंथु जिनना त्रण हजार ने ब शें अ

थवा वे हजार ने वशें, अरजिनना वे हजार ने आठ शें, मद्धि जिनना वावीस शें मुनिसुव्रत जिनना एक हजार ने आठ शें, नमि जिनना एक हजार ने ठ गें, नेमि जिनना दोड हजार, पार्थनाथ स्वामीना एक हजार अने वीर जगवानना सात शें, एटली केवल ज्ञानवान साधुओंनी सरख्या समजवी ए प्रमाणे पूर्वोक्त क्रमे करी तीर्थंकरोना केवलीओंनु प्रमाण कछु, हवे मन पर्यव ज्ञानीओंनु मान कहे ठे - ॥ ३५६ ॥ ए एकवीशमो द्वार पुरो थयो

अवतरण - हवे 'मणनाणित्ति' एटले वावीशमो मन पर्यव ज्ञानीओंनो द्वार कहेठे - मूल - बारस सहस्स तिण्हं, सय सड्डा सत्त पचय दिवड्डं, एगदस सड्ड ठस्सय, दस सहसा चउ सया सड्डा ॥ ३५७ ॥ दस सहसा तिन्नि सया, नव दिवढ सया य अठ सहसा य, पच सय सत्त सहसा, सुविहि जिणे सीयले चेव ॥ ३५८ ॥ ठ सहस्स दोन्हि मित्तो, पच सहस्साय पच य सयाइ, पच सहस्सा चउरो, सहस्स सय पच य प्रहिया ॥ ३५९ ॥ चउरो सहस्स तिन्नि य, तिन्ने व सया हवति चालीसा, सहस डुग पच सया, इगवन्ना अर जिणदस्स ॥ ३६० ॥ सत्तर सयाइ पन्ना, पच दस सया य बार सय सत्त, सहसो सय अ-६८म, पंचेव सयाठ वीरस्स ॥ ३६१ ॥ अर्थ - आदि जिनना मन पर्यव ज्ञानी वार हजार ने साढा सात गे, अजित जिनना साढा बार हजार, सचव जिनना वार हजार ने दोड गें, अजिनदन जिनना अग्यार हजार ने साढा ठ गे, सुमत्ति जिनना दश हजार ने साढा चार गें, पद्मप्रज जिनना दश हजार ने त्रण गें, सु पार्थ जिनना नव हजार ने दोड गें, चड्प्रज जिनना आठ हजार, सुविधि जिनना साढा सात हजार, गीतल जिनना साढा सात हजार, श्रेयास जिनना ठ हजार, वासुपूज्य जिनना ठ हजार, विमल जिनना साढा पाच हजार, अनत जिनना पाच हजार, धर्म जिनना साढा चार हजार, शाति जिनना चार हजार, कुशु जिनना त्रण हजार त्रण गे ने चालीश, अरजिनना अडी हजार ने एकावन, मद्धिजिनना साढा सत्तर गे, मुनिसुव्रतना पदर गें, नमि जिनना वार गें ने साठ, नेमि जिनना एक हजार, पार्थनाथ स्वामीना साढा सात गे अने श्री महावीर स्वा मीना पाच गे मन पर्यव ज्ञानी जाणवा. ॥ ३६१ ॥ ए वावीशमो द्वार पूर्ण थयो

अवतरण - हवे 'चउदस पुवित्ति' एटले तीर्थंकरोना चांद पूर्वने वारण कर नारा साधुओंनी सरख्यानो त्रेवीशमो द्वार कहेठे - मूल - चउदस पुवि सहस्सा, चउरो अ-६८ माणिय सयाणि, वीतहिय सत्ततीसा, इगवीस सयाय पन्नासा ॥

॥ ३६१ ॥ पनरस चउवीस सया, तेवीस सया य वीस सय तीसा; दो सहस प
नरस सया, सय चउदस तेरस सयाई. ॥ ३६२ ॥ सय बारस एकारस, दस
नव अछेव ठच्च सय सयरा; दसहिअ ठच्चेव सया, ठच्च सया अछ सछ हिया.
॥ ३६४ ॥ सय पंच अछ पंचम, चउरो अछ तिनिय सयाई; उसनाइ जिणंदा
णं, चउदस पुवीण परिमाणं. ॥ ३६५ ॥ अर्थः— आदि जिनना चार हजार ने
साडा सात शें चौद पूर्वधर; श्रीअजित जिनना त्रण हजार सात शें ने वीश;
श्रीसंनव जिनना बे हजार एक शो ने पचाश; श्रीअजिनंदन जिनना दोड हजार;
श्रीसुमतिजिनना बे हजार ने चार शें; श्रीपद्मप्रन जिनना बे हजार ने त्रण शें;
श्रीसुपार्श्व जिनना बे हजार ने त्रीश; श्रीचंडप्रन जिनना बे हजार; श्रीसुविधि
जिनना दोड हजार; श्री शीतल जिनना एक हजार ने चार शें; श्री श्रेयांस
जिनना तेर शें; श्री वासुपूज्य जिनना बार शें; श्रीविमल जिनना अग्यार
शें; श्रीअनंत जिनना एक हजार; श्रीधर्मजिनना नव शें; श्रीशांति जिनना आठ
शें; श्रीकुंशु जिनना ठ शें ने शितेर; श्रीअर जिनना ठ शें ने दश; श्रीमद्वि जिन
ना ठ शें ने अडसर; श्रीमुनिसुव्रत जिनना पांच शें; श्रीनमि जिनना साडा चार
शें; श्रीनेमि जिनना चार शें; श्रीपार्श्व जिनना साडा त्रण शें; श्रीवीर जिनना
त्रण शें; ए पूर्वोक्त ऋषनादि जिनंइना क्रमे करी चतुर्दश पूर्वियोंुं परिमाण कयुं.

अवतरणः— हवे 'सङ्कृति' एटले तीर्थकरोना आवकोनो चोवीशमो ढार क
हेढेः—मूलः— पढमस्स तिनिय लस्का, पंच सहस्सा ड लस्क जा संति; लस्कोवरि
अड नउई, तेणउई अछसीई य. ॥ ३६६ ॥ एगासी ढावत्तरि, सत्तावन्नाय तहय
पन्नासा; एगुण तीस नवासी, इगुणासि पन्नरस छेव. ॥ ३६७ ॥ ठच्चिय सहस्स च
उरो, सहस्स नउई सहस्स संतिस्स; तत्तो एगो लस्को, उवरिं गुणसी य चुलसी य
॥ ३६८ ॥ तेयासी ढावत्तरि, सत्तरि इगुणत्तरीय चउसछी; एगुणसछि सहस्सा,
सावग्गाणं जिणवराणं. ॥ ३६९ ॥ अर्थः—आदि जिनना आवक त्रण लक्ष ने पांच
हजार; श्री अजित जिनना बे लाख ने अठाणु हजार; श्री संनव जिनना बे ला
ख ने ज्याणु हजार; श्री अजिनंदन जिनना बे लाख ने अठ्याशी हजार; श्री
सुमति जिनना बे लाख ने एक्याशी हजार; श्री पद्मप्रन जिनना बे लाख ने ठो
तेर हजार; श्री सुपार्श्व जिनना बे लाख ने सत्तावन हजार; श्री चंडप्रन जिनना
बे लाख ने पचाश हजार; श्री सुविधि जिनना बे लाख ने उगणत्रीश हजार;
श्री शीतल जिनना बे लाख ने नेव्याशी हजार; श्री श्रेयांस जिनना बे लाख ने उ

गणेशी हजार, श्री वासुपूज्य जिनना बे लाख ने पंढर हजार, श्री विमल जिनना बे लाख ने आठ हजार, श्री अनंत जिनना बे लाख ने ७ हजार, श्री धर्म जिनना बे लाख ने चार हजार, श्री शांति जिनना बे लाख ने नेबु हजार, कुशु जिनना एक लाख ने ओगणेशी हजार, श्री अर जिनना एक लाख ने चोराशी हजार, श्री मल्लि जिनना एक लाख ने व्याशी हजार, श्री मुनि सुव्रत जिनना एक लाख ने बोतेर हजार, श्री नमि जिनना एक लाख ने सिचेर हजार, श्री नेमि जिनना एक लाख ने उंगणोतेर हजार, श्री पार्श्व जिनना एक लाखने चोसठ हजार, श्री महावीर स्वामीना एक लाख ने ओगणसाठ हजार, एवी रीते चो बीश जिनवरेइना आवकोनुं क्रमेकरी प्रमाण जाणवु॥३६॥ए चोवीशमो ढारखयो

अवतरण - हवे 'सद्धीणत्ति' एटले तीर्थकरोनी आविकाउनी सख्याना पचीशमो ढार कहेडे - मूल - पढमस्त पच लस्का, चउपन्न सहस तयाणु पण लस्का, पणयालीस सहस्सा, ठ लस्क ठत्तीस सहसा य ॥ ३७०॥ सत्तावीस सहस्सा, हिय लस्का पच पच लस्का य, सोलस सहस्स अहिया, पण लस्का पचठ सहस्सा ॥ ३७१ ॥ उवरिं चउरो लस्का, धम्मोजा उवरि सहस तेणवई, इग नवई इगहत्तरि, अमवन अडयाल ठत्तीसा ॥ ३७२ ॥ चउवीसा चउदस तेरसेव तत्तो तिलस्क जावीरो, तडुवरि तिनवइगासी, बिसत्तरी सयरि पन्नासा ॥ ३७३ ॥ अमयाला ठत्तीसा, इय चत्तहार सेवय सहस्सा, सद्धीण माण मेयं, चउवीसाए जिणवराण ॥ ३७४ ॥ अर्थ - तत्र प्रथम श्री आदिजिननी आविकाओ पाच लाख ने चोपन हजार जाणवी श्री अजित जिननी पाच लाख ने पिसत्तालीश हजार, सच्च जिननी ठ लाख ने ठत्तीश हजार, श्री अजिनदन जिननी पाच लाख ने सत्यावीश हजार, श्री सुमति जिननी पांच लाख ने शोल हजार, श्री पद्मप्रज जिननी पाच लाख ने पाच हजार, श्री सुपार्श्व जिननी चार लाख ने व्याणु हजार, श्री चडप्रज जिननी चार लाख ने एकाणु हजार, श्री सुविधि जिननी चार लाख ने एकोत्तेर हजार, श्री शीतल जिननी चार लाख ने अछावन हजार, श्री श्रेयास जिननी चार लाख ने अमतालीश हजार, श्री वासुपूज्यनी चार लाख ने ठत्तिस हजार, श्री विमल जिननी चार लाख ने चोवीश हजार, श्री अनंत जिननी चार लाख ने चाद हजार, श्री धर्म जिननी चार लाख ने तेर हजार, श्री शांति जिननी त्रण लाख ने व्याणु हजार, श्री कुशु जिननी त्रण लाख ने एक्याशी हजार, श्री अर जिननी त्रण लाख ने बोतेर हजार, श्री मल्लि जीननी त्रण लाख ने शिचेर हजार श्री मुनिसुव्रत जिननी त्रणला

સ્વ ને પચાશ હજાર; શ્રી નમિ જિનની ત્રણ લાખ ને અમતાલીશ હજાર; શ્રી નેમિ જિનની ત્રણ લાખ ને ઠત્રીશ હજાર; શ્રી પાર્શ્વ જિનની ત્રણ લાખ ને ઓગણચાલીશ હજાર; અને શ્રીવીર જિનની ત્રણ લાખ ને અમાર હજાર; એ રીતે ચોવીશ જિનેંડોની શ્રાવિકાઓનું પ્રમાણ કહ્યું. ॥ ૩૭૪ ॥ પચીશમો દાર પૂરો થયો.

અવતરણ:- હવે 'જિણ જસ્કત્તિ' સર્વ તીર્થંકરોના યજ્ઞોનાં નામોનો ઠવીશમો દાર કહે છે:- મૂલ:- જસ્ક ગોમુહ મહ જાસ્ક તિમુહ ઈસર સતંબરુ કુસુમો; મા યંગો વિજયા જિય, બંનો મણુડસુરકુમારો. ॥ ૩૭૫ ॥ ઠમ્મુહ પચાલ કિન્નર, ગુરુમો ગંધવ તહય જસ્કિંદો; કૂબર વરુણો જિઝમી, ગોમેહો વામણ મયંગો. ॥ ૩૭૬ ॥ અર્થ:- નક્તિનેવિષે દક્ષ એવા તીર્થંકરોના યજ્ઞ તેમાં પ્રથમ શ્રી આદિ જિનેંડોનો ગોમુહ નામે યજ્ઞ તેનો સુવર્ણના જેવો વર્ણ કહ્યો છે, ગજ વાહન, ચાર જુજાડ, વરદાક્ષ માલિકા યુક્ત, બે દક્ષિણ હસ્તોનેવિષે માતુલિંગ અને બે વામ હસ્ત પાશકાન્વિત છે. શ્રી અજિત જિનનો મહા નામનો યજ્ઞ, તેના ચાર મુખ, શ્યામવર્ણ, કરીંડ વાહન, આઠ હાથ; વરદ મુજરાક્ષ સૂત્ર પાશક અન્વિત દક્ષિણ દિશાના ચાર હાથ અને વામ દિશાના ચાર હાથો બીજપૂરક અનય અંકુશ શક્તિયુક્ત જાણવા. શ્રીસંનવ જિનના યજ્ઞનું નામ ત્રિમુખ; તેના ત્રણ મુખ છે, ત્રણ નેત્ર, શ્યામ વર્ણ, મયૂર વાહન, ઠ જુજાડ તેમાં નકુલ ગદાનય યુક્ત, દક્ષિણ કરકમલ ત્રય; અને માતુલિંગ નાગાક્ષસૂત્રયુક્ત વામપાણિપદ્મત્રય જાણવાં. શ્રી અનિનંદન જિનના યજ્ઞનું નામ ઈશ્વર; શ્યામ કાંતિ, ગજવાહન, ચાર જુજાડ, તેમાં દક્ષિણના કરકમલદય માતુલિંગાક્ષસૂત્રયુક્ત અને વામપાણિદય નકુલાંકુશાન્વિત જાણવા. શ્રીસુમતિ જિનના યજ્ઞનું નામ મતુંબરુ, શ્વેતવર્ણ, ગુરુમ વાહન. ચાર જુજાડ, તેમાં દક્ષિણના બે હાથ વરદ શક્તિયુક્ત, અને વામપાણિદય ગદાનાગપાશ યુક્તજાણવાં. શ્રી પદ્મપ્રજ્ઞ જિનના યજ્ઞનું નામ કુસુમ, નીલવર્ણ, કુરંગ વાહન, ચતુર્જુજા, તેમાં દક્ષિણની બે ફલાનય યુક્ત, વામ દિશાની બે નકુલાક્ષસૂત્રયુક્ત કહી છે. શ્રી સુપાર્શ્વ જિનના યજ્ઞનું નામ માતંગ, નીલ વર્ણ, ગજવાહન, ચતુર્જુજા, તેમાંની બે દક્ષિણ જુજા બિલ્વ પાશયુક્ત અને બે વામ જુજાડ નકુલાંકુશ યુક્ત છે. શ્રીચંડપ્રજ્ઞ જિનના યજ્ઞનું નામ વિજય, હરિત વર્ણ, ત્રણ લોચન, હંસવાહન, ચાર જુજાડ તેમાં દક્ષિણની બેમાં ચક્ર તથા વામ બાજુની બેમાં મુજલ છે એમ જાણવું. શ્રી સુવિધિ જિનના યજ્ઞનું નામ અજિત, શ્વેતવર્ણ, કૂર્મ વાહન, ચાર હાથ, તેમાં દક્ષિણના બે માતુલિંગાક્ષસૂત્રયુક્ત, અને વામ હસ્તદય નકુલ કુંતકાલયુક્ત જાણવા. શ્રીશીત

જા જિનના યદ્દનું નામ વ્રહ્મા, એના ચાર મુખ, ત્રણ નેત્ર, સિતવર્ણ પદ્માસન, અષ્ટ હુજાઈ તેમા દક્ષિણ પાણિ ચતુષ્ટય માતુલિગ મુજર પાશકા નય યુક્ત, તથા વામ પાણિ ચતુષ્ટય નકુલ ગદા કુશાદ્ધ સૂત્રયુક્ત જાણવા શ્રીશ્રેયાસ જિનના યદ્દનું નામ મનુજ, મતાતરે ઈશ્વર નામ પણ કહેલું છે, ધવલ વર્ણ, ત્રણ નેત્રો, વૃષ ન વાહન, ચતુર્નુજા, તેમા દક્ષિણ પાણિદય માતુલિગ ગદાયુક્ત તથા વામ પાણિ દય નકુલાદ્ધ સૂત્રયુક્ત જાણવા શ્રીવાસુપૂજ્ય જિનના યદ્દનું નામઅસુર કુમાર, શ્વેત વર્ણ, હસવાહન, ચતુર્નુજા તેમા દક્ષિણ પાણિદય માતુલિગ બાણાન્વિત તથા વામ પાણિદય નકુલ ધનુર્યુક્ત કહ્યા છે શ્રી વિમલ જિનના યદ્દનું નામ પણમુખ, શ્વેતવર્ણ, શિશિ વાહન, દાદશ હુજા, તેમા દક્ષિણ પાણિષદ્ક ફલ ચક્ર બાણ સ્વદ્ધ પાશાદ્ધ સૂત્રયુક્ત અને વામ પાણિષદ્ક નકુલ ચક્ર ધનુ ફલક અંકુશ ને અનય યુક્ત જાણી લેવા શ્રીઅનંત જિનના યદ્દનું નામ પાતાલ, ત્રણ મુખ, રક્ત વર્ણ, મકર વાહન, ઠ હુજાઈ, તેમા દક્ષિણ પાણિત્રય પદ્મ, સ્વદ્ધ તથા પાશયુક્ત અને વામ પાણિત્રય નકુલ તથા ફલકાદ્ધ સૂત્ર યુક્ત જાણવા શ્રીધર્મ જિનના યદ્દનું નામ કિન્નર, ત્રણ મુખ, રક્તવર્ણ, કૂર્મવાહન, ઠ હુજાઓ તેમાની દક્ષિણ ત્રણ બીજ પૂરક ગદા તથા અનય યુક્ત અને વામ હુજા ત્રણ નકુલ પદ્માદ્ધ નાનાયુક્ત જાણવી શ્રીશાંતિનાથ જિનના યદ્દનું નામ ગરુડ, વરાહ વાહન, ક્રોડ વઢન, શ્યામ રુચિ, ચાર હુજા તેમા દક્ષિણકરદય બીજ પૂરકને પદ્મ યુક્ત અને વામકરદય નકુલ અને અક્ષયુક્ત છે શ્રીકુશુજિનના યદ્દનું નામ ગર્ધ, શ્યામવર્ણ, હસ વાહન, ચતુર્નુજ તેમા દક્ષિણ બે પાણિમા વરદ ને પાશક છે, અને વામ બે હાથમા માતુલિગ ને કુશ છે અરજિનના યદ્દનું નામ યદ્દેંડ, ઠ મુખ, ત્રણ નેત્ર, શ્યામવર્ણ, ગણ વાહન, બાર હુજા તેમા દક્ષિણ હાથ, બીજ પૂરક બાણ સ્વદ્ધ મુજર પાશક ને અનય યુક્ત છે, અને વામ હાથ, નકુલ ધનુ ફલક શૂલ અકુશ અદ્ધ મૂત્ર યુક્ત છે શ્રી મલ્લિજિનના યદ્દનું નામ કૂવર ચાર મુખ, શ્યાયુવ વર્ણ, ગજ વાહન, અષ્ટ હુજા તેમા દક્ષિણ હાથમા વરદ પરશુ શૂલ ને અનય છે અને વામ હાથમા બીજપૂરક શક્તિ મુજર અદ્ધસૂત્ર ને અનય છે કોઈ કૂવરને વદલે કુવેર પણ કહેલે શ્રીમુનિસુવ્રતના યદ્દનું નામ વરુણ, ચતુર્મુખ, ત્રણ નેત્ર, શ્વેત વર્ણ, વૃષન વાહન, જટામુકુટ નૂપિત, આઠ હુજા તેમાં દક્ષિણ હાથમા બીજપૂરક ગદા બાણ શક્તિ છે અને વામ હાથમા નકુલ પદ્મધનુ પરશુ છે શ્રી નમિજિનના યદ્દનું નામ ત્રિકુટી ચાર મુખ, ત્રણ નેત્ર, સુવર્ણવર્ણ

વૃષ્ણ વાહન, આઠ હુજા તેમાં દક્ષિણ કરમાં બીજપૂરક શક્તિ મુજર ને અનય છે અને વામ કરમાં નકુલ પરશુ વજ્ર ને અદ્વસૂત્ર છે. શ્રી નેમિજિનના ચક્રનું નામ ગોમેધો, ત્રણ મુખ, શ્યામ કાંતિ, પુરુષ વાહન, ૮ હુજા તેમાં દક્ષિણ હાથમાં માતુલિંગ પરશુ અને ચક્ર છે; અને વામ હાથમાં નકુલ શૂલ ને શક્તિ છે. શ્રી પાર્થજિનના ચક્રનું નામ વામન, મતાંતરે પાર્શ્વ પણ નામ છે. ગજમુખ, સર્પફણા મંદિત મસ્તક, શ્યામ વર્ણ, કૂર્મ વાહન, ચતુર્મુખ. બે હુજા તેમાં દક્ષિણ હાથમાં બીજપૂરક સર્પ છે અને વામ હાથમાં નકુલ સર્પ છે. શ્રીમહાવીર જિનના ચક્રનું નામ માતંગ, શ્યામવર્ણ, ગજ વાહન, બે હુજા તેમાં દક્ષિણકરમાં નકુલ ને વામ કરમાં બીજપૂરક છે. ॥ ૩૭૬ ॥ એ ઠવીશમો દાર કહ્યો.

અવતરણ:— હવે ‘જિણદેવીઝત્તિ’ જિન દેવી એટલે જે તીર્થકરોની દેવીઝ શા સનાધિષ્ઠાધિકા તેઓનાં નામોનો સત્યાવીશમો દાર કહેલો:—

મૂલ:— દેવીઓ ચક્રેસરિ, અજિઆ હરિઆરિ કાલિ મહકાલી; અચ્ચુય સંતા જાલા, સુતારયા સોય સિરિવહા. ॥ ૩૭૭ ॥ પવર વિજયંકુસા પન્ન યત્તિ નિવાણ અચ્ચુયા ધરણી; વઠ્ઠરુદ્ધ ભુત્ત ગંધારિ અંબ પઝમાવડં સિદ્ધા. ॥ ૩૭૮ ॥ અર્થ:— તત્ર આદ્ય જિનની દેવીનું નામ ચક્રેશ્વરી મતાંતરે સણા પ્રતિચક્રા, સુવર્ણ વર્ણ, ગરુડ વાહન, અષ્ટ હુજા, દક્ષિણ હાથમાં વરદ વાણ ચક્ર ને પાશ છે અને વામ કરમાં ધનુષ્ય વજ્ર ચક્ર ને અંકુશ છે. શ્રી અજિત જિનની દેવીનું નામ અજિતા, ગૌર વર્ણ, લોહાસનાધિરૂઢ, ચતુર્જુજ, દક્ષિણ હાથમાં વરદ ને પાશક છે, અને વામ હાથમાં બીજપૂર ને અંકુશ છે. શ્રી સંજવ જિનની દેવીનું નામ હરિતારિ, ગૌર વર્ણ, મેઘ વાહન, ચતુર્જુજ; દક્ષિણ હાથમાં વરદ ને અદ્વસૂત્ર છે અને વામ હાથમાં ફલ ને અનય છે. શ્રીઅજિનંદ જિનની દેવીનું નામ કાલી, શ્યામ વર્ણ, પદ્માસન, ચતુર્જુજા; દક્ષિણ હાથમાં વરદ ને પાશ અને વામ હાથમાં નાગ ને અંકુશ છે. શ્રી સુમતિ જિનની દેવીનું નામ મહાકાલી સુવર્ણ વર્ણ, પદ્માસન, ચતુર્જુજ, દક્ષિણ હાથમાં વરદ ને પાશ અને વામ હાથમાં માતુલિંગ ને અંકુશ છે. શ્રીપદ્મ પ્રજ જિનની દેવીનું નામ અચ્ચુતા, મતાંતરે શ્યામા નામ પણ છે. શ્યામ વર્ણ, નર વાહન, ચતુર્જુજ; દક્ષિણ હાથમાં વરદ ને વાણ અને વામ હાથમાં ધનુષ્ય ને અનય છે. શ્રી સુપાર્શ્વ જિનની દેવીનું નામ શાંતા, સુવર્ણવર્ણ, ગજ વાહન, ચતુર્જુજ, દક્ષિણ હાથમાં વરદ ને અદ્વસૂત્ર છે અને વામ કરમાં શૂલ ને અનય છે. શ્રી ચંદ્રપ્રજ જિનની દેવીનું નામ જ્વાલા, મતાંતરે જૃકુટી નામ પણ છે. પીતવર્ણ, વ

रालकारण्य जीव विशेष वाहन, चतुर्भुज, दक्षिण हाथमा खड्ग ने मुजर अने वाम हाथमा फलक अने परशु ठे श्री सुविधि जिननी देवीनु नाम सुतांगिका, गौर वर्ण, वृषभ वाहन, चतुर्भुज, दक्षिण हाथमा वरद ने अक्षसूत्र ठे अने वाम करमा कलश ने अंकुश ठे श्री शीतल जिननी देवीनु नाम अगोका, नीलवर्ण, पद्मासन, चतुर्भुज, दक्षिण हाथमा वरद ने पाश ठे अने वाम हाथमा फलक ने अंकुश ठे श्री श्रेयास जिननी देवीनु नाम श्रीवत्सा, मतातरे मानवा नाम पण ठे गौर वर्ण, सिंह वाहन, चतुर्भुज, दक्षिण वे हाथोमा वरद अने मुजर ठे अने वाम वे हाथोमा कलश ने अंकुश ठे श्री वासुपूज्य जिननी देवीनु नाम प्रवरा, मतातरे च मा पण नाम ठे श्यामवर्ण, अश्व वाहन, चतुर्भुज, दक्षिण वे हाथमा वरद ने शक्ति ठे अने वाम हाथमा पुष्प ने गदा ठे श्री विमल जिननी देवीनु नाम विजया, मतातरे विदिता, हरित वर्ण, पद्मासन, चतुर्भुज, दक्षिण वे हाथोमा बाण ने पाश अने वाम वे हाथोमा धनुष्य ने नाग ठे श्री अनंत जिननी देवीनु नाम अकुशा, गौरवर्ण, पद्मासन, चतुर्भुज, दक्षिण हाथमा खड्ग ने पाश ठे अने वाम हाथमा फलक ने अंकुश ठे श्रीरम जिननी देवीनु नाम पद्मगा, मतातरे कदर्पा गौर वर्ण, मत्स्य वाहन, चतुर्भुज, दक्षिण हाथमा उत्पल ने अंकुश अने वाम हाथमा पद्म ने अनय ठे श्रीशान्तिनाथ जिननी देवीनु नाम निर्वाण, सुवर्ण का ति, पद्मासन, चतुर्भुज, दक्षिण हाथमा पुस्तक अने उत्पल, अने वाम हाथमा कमलु ने कमल ठे श्रीकुशुजिननी देवीनु नाम अच्युता, मतातरे बला क नकठवि, मयूरवाहन चतुर्भुज, दक्षिण हाथमा बीजपूरक ने शूल अने वाम हाथमा मुपंढी ने पद्म ठे श्री अरजिननी देवीनु नाम धारणी, नीलवर्ण, पद्मासन, चतुर्भुज, दक्षिण हाथमा मातुलिग ने उत्पल अने वाम हाथमा पद्म ने अक्षसूत्र ठे श्रीमद्वि जिननी देवीनु नाम वैराट्या, रुष्णवर्ण, पद्मासन, चतुर्भुज दक्षिण हाथमा वरद ने अक्षसूत्र अने वाम हाथमा बीजपूरक ने शक्ति ठे श्री मुनिसुव्रत जिननी देवीनु नाम अद्भुता मतातरे नरदत्ता, कनकरुचि, जडासन चतुर्भुज, दक्षिण हाथमा वरद ने अक्षसूत्र अने वाम हाथमा बीजपूरक ने शूल ठे श्रीनमि जिननी देवीनु नाम गांधारी, श्वेतवर्ण, हंस वाहन, चतुर्भुज, दक्षिण हाथमा वरद ने खड्ग अने वाम हाथमा बीजपूरक ने कुत ठे श्रीनेमि जिननी देवीनु नाम अवा, रुक्मकाति, सिंह वाहन, चतुर्भुज, दक्षिण हाथमा आश्रुलुवी ने पाश वाम हाथमा चक्र ने अंकुश ठे श्रीपार्थ जिननी देवीनु

નામ પદ્માવતી, કનક વર્ણ, કુર્કુટ સર્પ વાહન, ચતુર્જ, દક્ષિણ હાથમાં પદ્મ
ને પાશ વામ હાથમાં ફલ ને અંકુશ છે. શ્રી વીર જિનની દેવીનું નામ
સિદ્ધાધિકા, હરિતવર્ણ, સિંહ વાહન, ચતુર્જ. દક્ષિણ હાથમાં પુસ્તક ને અન્ય
અને વામ હાથમાં બીજપૂરક ને વીણા છે, અત્ર સૂત્રકારે યદ્યુ અને દેવીડનાં કેવ
લ નામજ કહ્યાં, પણ નયન વદન વર્ણાદિ સ્વરૂપ કહ્યાં નથી તે અમે શિષ્યના
હિતને અર્થે નિર્વાણકલિકાદિ શાસ્ત્રાનુસારે કરી કિંચત્ તદીય મુખ, વર્ણ, પ્રહર
ણાદિકનું સ્વરૂપ કહ્યું. ॥ ૩૭૮ ॥ એ સત્યાવીશમો દ્વાર પૂરો થયો.

અવતરણ:- હવે 'તણુમાણંતિ' એટલે તીર્થકરોના શરીરોના પ્રમાણનો અથવા
વીશમો દ્વાર કહેશે:- મૂલ:- પંચધણુસ્સય પદ્મો, કમેણ પન્નાસહીણ જા સુવિદી
દસહીણજા અણંતો, પંચૂણા જાવ જિણ નેમિ ॥ ૩૭૯ ॥ નવ હઠ પમાણો પા, સ
સામિઓ સત્ત હઠ જિણ વીરો; ઉસ્સેહ અંગુલેણં, સરીરમાણં જિણ વરાણં. ॥ ૩૮૦ ॥
અર્થ:- શ્રી આદ્ય જિનના શરીરનું પ્રમાણ પાંચ શૈં ધનુષ્ય; પઠી શ્રી અજિત જિનથી
તે સુવિધિ જિન સુધિ ક્રમેકરી પચાશ પચાશ ધનુષ્ય ડુંબું દેહપ્રમાણ જાણવું. એનો
ફલિતાર્થ:- શ્રી અજિત જિનના શરીરનું પ્રમાણ સાડા ચાર શૈં ધનુષ્યોનું, સંનવ,
ચાર શૈં ધનુષ્ય, શ્રી અજિતનંદન સાડા ત્રણ શૈં; શ્રી સુમતિ જિન ત્રણ શૈં; શ્રી
પદ્મપ્રજ્ઞ જિન, અડી શૈં; સુપાર્શ્વ જિન બે શૈં; શ્રીચંદ્રપ્રજ્ઞ દોઢ શૈં; શ્રી સુવિધિ જિ
ન એક શો. સુવિધિ નંતર અનંત જિનસુધી જેટલા તીર્થકરો છે, તેઓનાં શરીરોનું
પ્રમાણ ક્રમેકરી દશ દશ ધનુષ્ય ડુંબું કરવું. એટલે સુવિધિજિનના શરીરના પ્ર
માણમાંથી દશ ધનુષ્યો ડુંબું કઠ્યાથી શીતલ જિનના દેહનું માન નેવું ધનુષ્ય છે.
શ્રેયાંસ જિન એંશી; શ્રી વાસુપૂજ્ય જિન સિત્તેર; શ્રી વિમલ જિન સાત; અનં
તજિન પચાશ; હવે અનંત જિન પઠી નેમિ જિનસુધિ જેટલા તીર્થકરો છે, તેટલા
ના શરીરોનું પ્રમાણ અનુક્રમે પાંચ પાંચ ધનુષ્ય ડુંબું કરવું. જેમ કે, અનંત જિન
ના દેહમાનમાંથી પાંચ ધનુષ્ય ડુંબું કઠ્યાથી શ્રી ધર્મે જિનના દેહનું માન પિશતા
લીશ ધનુષ્ય જાણવું. શ્રી શાંતિનાથ ચાલીશ; શ્રી કુંથુ પાત્રીશ; શ્રી અરજિત ત્રી
શ; શ્રી મલ્લિ જિન પચીશ; શ્રી મુનિસુવ્રત જિન વીશ; શ્રી નમિ જિન પંદર; શ્રી
નેમિ જિન દશ; શ્રી પાર્શ્વજિનના શરીરનું પ્રમાણ નવ હાથ; અને શ્રી વીર જિન
ના શરીરનું પ્રમાણ સાત હાથ જાણવું. એ પ્રકારે ઉત્તેધાંગુલેકરી શ્રી જિનવરના
શરીરનું પ્રમાણ જાણવું. ॥ ૩૮૦ ॥ એ અથવાવીશમો દ્વાર પૂરો થયો.

અવતરણ:- હવે 'લઢણત્તિ', એટલે શ્રી તીર્થકરોનાં લક્ષણોનો ડંગણત્રીશમો

द्वार कहेते - मूल - वसह गय तुरय मकड, कुचो कमलंच सडिउ चदो, मयर
 सिखिउ गमय, महिस वराहो य सेणेय ॥ ३७१ ॥ वळ हरिणो ठगलो, नदा
 वत्तो य कजस कुम्भो य नीलुप्पल सख फणी, सीहोअ जिणण चिन्हाइ ॥ ३७२ ॥
 अर्थ - वृषज, गज, तुरग, मकड, कुच, कमल, स्वस्तिक, चड, मकर, श्रीवत्स,
 गमक, महिष, वराह, शिवाणो, उज्ज, हरिण, ठगल, नदावर्त, कलश, कूर्म, नीलो
 त्पल, शंख, सर्प, सिंह, ए क्रमेकरी चोवीसे तीर्थकरोना चिन्ह जाणवा ॥ ३७३ ॥
 ए उगणत्रीशमो द्वार पूर्ण थयो

अवतरण - हवे 'वज्रासति' एटले तीर्थकरोना वर्णनो त्रीशमो द्वार कहेते -
 मूल - पडमानवासुपुङ्गा, रत्ता ससि पुण्डदत ससिगोरा, सुवय नेमी काजा,
 पासो मल्ली पियगाना ॥ ३७३ ॥ वरतवियकणयगोरा, सोलस तिळकरा सुणे
 यवा, एसो वज्रविनागो, चडवीसाए जिणण ॥ ३७४ ॥ अर्थ - पद्मप्रज ने
 वासुपूज्य ए वज्रेनो वर्ण जासूना फूलना जेवो रातो ठे, श्रीचडप्रज ने सुविधिनो
 वर्ण चडनी पठे गौर ठे श्रीमुनिसुव्रत ने नमिनो वर्ण इडनील मणिना जेवो
 कल ठे, श्रीपार्थ ने मल्लिनो वर्ण प्रियगुपुष्पना जेवो नील ठे एअोना शिवाय
 बाकी रहेला शोल तीर्थकरो तपावेला सुवर्णना जेवा वर्ण वाजा जाणवा ए चो
 वीश तीर्थकरोनो वर्णविनग जाणवो ॥ ३७५ ॥ ए त्रीशमो द्वार पूरो थयो

अवतरण - हवे 'वयपरिवारोत्ति' एटले जे तीर्थकरे जेटला परिवारनी साथे
 दीक्षा लीयी ते व्रत परिवारनो एकत्रीशमो द्वार कहेते - मूल - एगो जगव
 वीरो, पासो मल्ली य तिहि तिहि सएहि, जगवपि वासुपुङ्को, ठहि पुरिस सएहि
 निरुंतो ॥ ३७६ ॥ उगण नोगाण, रायनाण च खत्तियाण च, चडहि
 सहसेहि उसनो, सेसाउ सहस्त परिवारा ॥ ३७७ ॥ अर्थ - तत्र एक श्री
 वर्धमान खामीए कोर्दनी साथे व्रत ग्रहण कखु नथी, जावथी तथा इव्यथी एक
 लाएज दीक्षा लीयी ठे श्री पार्थनाथ जगवान तथा श्री मल्लि जिन एमणे त्रण
 त्रण जे परिवारनी साथे दीक्षा लीयी ठे तेमा श्री मल्लि जिन स्त्रीउ तथा पुरु
 पो प्रत्येक त्रण त्रण जेनी साथे मली एटले ठ जेनी साथे मली ने प्रव्रजित थ
 या ठे, अने आ सूत्रकारे तो त्रण जेनी साथे दीक्षा लीयी एम कखु ठे तेमा के
 वल पुरुष अथवा स्त्रीउनु ज गृहण करेलु ठे बीजो पडु उता पण काई विव
 द्हा नथी एवो संप्रदाय ठे ए विपे स्थानागटीकामा पण कखु ठे के, मल्लि जि
 न स्त्रिशतेरपि त्रिजिरिति' एटले मल्लि जिने त्रण शो स्त्रीउनी साथे दीक्षा लीयी

હે. શ્રી વાસુપૂજ્ય જગવાન ઠ શે પુરુષોની સાથે આ સંસાર કાંતારથી નિષ્કાંત થયા હે. પ્રવ્રજિત ઇતિ યાવત્. શ્રી રૂપજ દેવ જગવાન ઝગ્ગાણં જોગાણં' એટલે ઝગ્ગ જોગ રાજન્ય કૃત્રિય સ્થાનીય અનુક્રમે કોટવાલસમાન ગુરુમમાન મિત્રસમાન સામંતસમાન એવા સર્વ સંખ્યા ચાર હજાર જનોની સાથે સંસારથી નિષ્કાંત થયા હે, એટલે વ્રતનું ગૃહણ કહ્યું. શેષ એટલે વીર, પાર્થવ, મલ્લિ, વાસુપૂજ્ય તથા નાન્દેય વ્યતિરિક્ત અજિતાદિક ઝગ્ગણીશ તીર્થકરો પ્રત્યેક એક એક હજાર પુરુષોની સાથે પ્રવ્રજિત થયા હે ॥ ૩૮૬ ॥ એ એકત્રીશમો દાર પૂરો થયો.

અવતરણ:- હવે 'સદ્વાચયંતિ' એટલે સર્વ તીર્થકરોના આચરવાનાં પ્રમાણનો વત્રીશમો દાર કહે છે:- મૂલ:- ચતુરાસીઃ વિસત્તરિ, સઘી પન્નાસ મેવ લક્ષાઈ ॥ ચત્તા તીસા વીસા, દસ દો એગં ચ પુદ્ધાણં. ॥ ૩૮૭ ॥ ચતુરાસીઃ વાવ.ત્તરી ચ સઘી ચ હોઈ વાસાણં; તીસા ચ દસ ચ એગં, એવં મેએ સય સહસ્તા. ॥ ૩૮૮ ॥ પંચાણઝઈ સહસ્તા, ચતુરાસીઈ ચ પંચવન્ના ચ, તીસા ચ દસ ચ એગિં, સયં ચ વાવ ત્તરી ચેવ. ॥ ૩૮૯ ॥ અર્થ:- તત્ર પ્રથમ જિનનું આયુષ્ય ચોરાશી લાખ પૂર્વ, શ્રીઅજિત જિનનું બોતેર લાખપૂર્વનું, શ્રીસંજવ જિનનું સાઠ લાખપૂર્વ, શ્રીઅનિનંદન જિનનું આયુષ્ય પચાશ લાખપૂર્વ, શ્રીસુમતિ જિનનું ચાલીશ લાખપૂર્વ; શ્રીપદ્મપ્રજ્ઞ જિનનું આયુષ્ય ત્રીશ લાખપૂર્વ; શ્રીસુપાર્થ જિનનું આયુષ્ય વીશ લાખ પૂર્વ; શ્રી ચંદ્રપ્રજ્ઞ જિનનું આયુષ્ય દશ લાખ પૂર્વ; શ્રી સુવિધિ જિનનું આયુષ્ય ત્રે લાખ પૂર્વ; શ્રી શોતલ જિનનું આયુષ્ય એક લાખ પૂર્વ; તથા શ્રી શ્રેયાંસજિનનું આયુષ્ય ચોરાશી લાખ વર્ષ; શ્રી વાસુપૂજ્ય જિનનું આયુષ્ય બોતેર લાખ વર્ષ; શ્રી વિમલ જિનનું આયુષ્ય સાઠ લાખ વર્ષ; શ્રી અનંત જિનનું આયુષ્ય ત્રીશ લાખ વર્ષ; શ્રી ધર્મ જિનનું આયુષ્ય દશ લાખ વર્ષ; શ્રી શાંતિ જિનનું આયુષ્ય એક લાખ વર્ષ; શ્રીકુંથુ જિનનું આયુષ્ય પચાણુ હજાર વર્ષ; શ્રી અર જિનનું આયુષ્ય ચોરાશી હજાર વર્ષ; શ્રી મલ્લિ જિનનું આયુષ્ય પંચાવન હજાર વર્ષ; શ્રી મુનિસુવ્રત જિનનું આયુષ્ય ત્રીશ હજાર વર્ષ; શ્રીનમિ જિનનું આયુષ્ય દશ હજાર વર્ષ; શ્રી નેમિ જિનનું આયુષ્ય એક હજાર વર્ષ; શ્રી પાર્થ જિનનું આયુષ્ય એક શો વર્ષ; અને શ્રીવીર જિનનું આયુષ્ય બોતેર વર્ષનું જાણવું. ૩૮૯ એ વત્રીશમો દાર પૂરો થયો.

અવતરણ:- હવે 'સિવગણ પરિવારોત્તિ' એટલે જે જગવંત જેટલા સાધુઓની સાથે નિર્વાણ પામ્યા તેનો તેત્રીશમો દાર કહે છે:- મૂલ:- એગો જગવં વીરો, તે તીસાએ સહ નિબુઓ પાસા, ઠત્તીસેહિં પંચહિ, સએહિં નેમિઝં સિદ્ધિ ગચ્છો. ॥ ૩૯૦ ॥

पंचहि समण सएहि, मल्ली संतीव नव सएहि, अठ सएण धम्मो, सएहि ठहि वासुपुङ्ग जिणो ॥ ३९१ ॥ सत्त सहस्साण तइ जिणस्स विमलस्स ठ स्सहस्साइ, पच सयाइ सुपासे, पउमाने तिन्नि अठ सया ॥ ३९२ ॥ दसहि सहस्सहि उसहो सेसाव सहस्स परिवुत्ता सिद्धा, तिज्जयराठ डवालस, परिनिष्ठिय अठ कम्म नरा ॥ ३९३ ॥ अर्थ — तत्र एक जगवन् श्री वीर जिन एकाकी ठता निर्वाणे गया श्री पार्थ्व जिन तेज्रीश साधुओनी साथे निर्वृत्त थयाठे श्री नेमि जिन पाच जे ने ठ त्रीश साधुओनी साथे मोक्षे गया श्री मल्ली जिन पाच जे साधुओनी साथे मोक्ष पाय्या श्री शक्तिजिन नव जे साधुओनी साथे निर्वाण पाय्या श्री धर्म जिन एकजेने आठ साधुओनी साथे मुक्ति पाय्या श्री वासुपूज्य जिन ठ जे साधुओनी साथे सिद्धताने पाय्या ठे श्री अनंत जिन सात जे साधुओनी साथे मोक्षे पोहोता श्री विमल जिन ठ जे साधुओनी साथे मोक्ष पाय्या श्री सुपार्थ्व जिन पांच जे साधुओनी साथे सिद्ध थया श्री पद्मप्रज जिन त्रन जे ने आठ साधुओनी साथे मोक्षे पढो ता कोई आचार्य कहे ठे के, आठ जे ने त्रण साधुओनी साथे मोक्ष पाय्या ए व ने मत आवश्यकनी टिप्पणमा ठे वली कोई आचार्य कहे ठे के, त्रण जे ने चो वीश साधुओनी साथे मोक्ष पाय्या ठे तत्व तो केवली जाणे श्री रूपज जिनेश्वर दश हजार साधुओनी साथे परमानंद पढ पाय्या तेमज श्री अजित जिन, श्री स नव जिन, श्री अजिनदन जिन, श्री सुमति जिन श्री चंद्रप्रज जिन, श्री सुविधि जिन, श्री शीतल जिन, श्री श्रेयास जिन, श्री कुशु जिन, श्री अर जिन, श्री सु निसुव्रत जिन, तथा श्री नमि जिन, ए द्वादश तीर्थकर प्रत्येक एक हजार साधु ओना परिवार सहित अष्ट कर्मोथी परिनिष्ठित थया थका सिद्धताने पाय्या ठे ॥ ३९१ ॥ ३९२ ॥ ३९३ ॥ ए तेज्रीशमो द्वार पुरो थयो

अवतरण — हवे 'निवाण गमण गणत्ति' एटले किया जिनेश्वर किया ठा मे मोक्षने पाय्या तेनो चोत्रिशमो द्वार कहेठे — मूल — अछावय चपुङ्गिय, पावा सम्मेय सेलसिद्धरेसु, उसन वसुपुङ्ग नेमी, वीरो सेसाय सिद्धि गया ॥ ३९४ ॥ अर्थ — श्री रूपज जगवान अष्टापदनेविषे, श्री वासुपूज्य चपा नगरीनेविषे, श्री नेमीश्वर उज्जयंतगिरि ते गिरनारनेविषे, श्री वीर जगवान अपापा नगरीनेविषे, अने बाकी ना वीश जिनेश्वर सम्मेत शिखरनेविषे मोक्षे गया ठे ॥ ३९४ ॥ ए चोत्रिशमो द्वार

अवतरण — हवे 'जिणतराइति' एटले प्रथम तीर्थकर थया पठी केटला काले बीजो तीर्थकर थयो तेना अतरना कालमाननो पात्रिसमो द्वार कहेठे — मूल —

એતો જિણંતરાઈ, વોઠ કિલ ઝસન સામિણો અજિત; પન્નાસ કોમિ લરકે, હિ સાગ
 રાણં સમુપ્પન્નો. ॥૩૯૫॥ તીસાઈ સંજવ જિણો, દસહિં અનિનંદનો જિણ વરિંદો; ન
 વહિં સુમઈ જિણિંદો, ઉપ્પન્નો કોઢિ લરકેહિં. ॥૩૯૬॥ નઝઈ અ સહસ્સેહિં, કોમીણં
 વોલઆણ પઝમાનો; નવહિ સહસ્સેહિ તઝ, સુપાસ નામો સમુપ્પન્નો. ॥૩૯૭॥ કો
 મી સણહિ નવહિં, જાઝં ચંદપ્પહો જિણાણંદો; નઝઈ સાગર કોમિહિ સુવિહિ
 જિણો દેસિઓ સમણ ॥૩૯૮॥ સીયલ જિણો મહપ્પા, તત્તો કોઢીહિ નવહિ નિદિ
 ઠો; કોમીણ સેઅંસો, ઝણાઈ ઇમેણ કાલેણં. ॥૩૯૯॥ સાગર સણણ ણે, ણ તહય
 ઠાવઠિ વરિસ લરકેહિં; ઠઘીસાઈ સહસ્સે, હિ તઝપરે અંતરે સુત્તિ. ॥ ૪૦૦॥ ચઝપ
 ન્ના અયરેહિં, વસુપુજ્ઞ જિણો જગુત્તમો જાઝં, વિમલો વિમલ ગુણોહો. તોસ
 હિ અયરેહિ રયરહિં ॥ ૪૦૧॥ નવહિ અયરેહિ ણંતો, ચઝહિ ધમ્મો ય ધમ્મ ધુર
 ધવલો; તિહિ ઝણેહિં સંતી, તિહિ ચઝ નાગેહિ પલિયસ્સ ॥ ૪૦૨॥ નાગેહિ દોહિ
 કુંથુ, પલિયસ્સ અરોઝ ણ નાગેણં; કોઢિ સહસ્સુણેણં, વાસાણ જિણેસરે નણિ
 ઝં ॥ ૪૦૩॥ મલ્લી તિસલ્લરહિં, જાઓ વાસાણ કોમિસહસેણ; ચઝપન્ન વાસ
 લરકેહિ સુવઝં સુવઝં સિદ્ધા. ॥ ૪૦૪॥ જાઝં ઠહિ નમિ નાહો, પંચહિ લરકેહિ જિ
 ણવરો નેમિ; પાસો અઘ્ઠમ સયં, સમહિય તેસીઈ સહસેહિં. ॥ ૪૦૫॥ અઢ્ઢાઈજ્ઞ સણ
 હિં, ગણહિ વીરો જિણેસરો જાઝં; હસમ અઈ દૂસમાણં, દોણહિપિ હુચ્ચત્ત સહસેહિં.
 ॥ ૪૦૬ ॥ પુજ્ઞાઈ કોઢા કોમી, ઝસહ જિણાઓ ઇમેણ કાલેણ; નણિઅં અંતર દારં,
 ણયં સમયાણુસારેણ. ॥ ૪૦૭॥ અર્થ:-જિનના નિર્વાણ સ્થાન પઠી જિનોનાં અંતર
 ઢું કહું ટું:- શ્રી કૃષ્ણ જિન પઠી શ્રી અજિત જિન પચાસ લાઘ કોમી સાગરોપ
 મ કાલ ગયા પઠી સમુપ્પન્ન ઇટલે સિદ્ધ થયા પણ સમુપ્પન્ન ઇટલે ઉત્પન્ન થયા
 એવો અર્થનથી; અહીં કૃષ્ણ સ્વામી ઇત્યાદિ પદોનેવિષે અવધ્યર્થ પંચમી, તે
 અવધિ વે પ્રકારનો ઢે. અજિવિધિ ને મર્યાદા. તેમાં જો અજિવિધિનેવિષે પંચમી
 રાખીને સમુત્પન્ન એ શબ્દનો જાત ઇટલે થયો એવો અર્થ કરિયે તો કૃષ્ણ સ્વામિ
 ના જન્મ કાલથી યથોક્ત અજિતાદિના જન્મ કાલનું માન થશે, તેથી કૃષ્ણ સ્વા
 મિના સર્વ કાલમાનથી અધિક હુ:પમ સુપમારકના નેવાશી પદ્ધ બાકી રહ્યા ઠતાં
 શ્રી મહાવીર સ્વામીની ઉત્પત્તિ પ્રસક્ત થશે, અને આગમમાં તો અન્યૂનાધિક ને
 વ્યાશી પદ્ધ બાકી ઠતાં શ્રી મહાવીર સ્વામીની સિદ્ધિ કહી ઢે. માટે આગમ વિરોધ
 પ્રસંગ આવશે. તેથી અહીં અજિવિધ્યર્થક પંચમી નથી, કિંતુ મર્યાદાનેવિષે ઢે. તે
 માં પણ સમુત્પન્ન ઇટલે જાત એવો અર્થ કહ્યો તો યથોક્ત જિનાંતર કાલમાને કરી

નેજ ચતુર્થારક પરિપૂર્ણ થાયઠે વલી અજિતાદિ જે ત્રેવીશ તીર્થકર ઠે તેઓનું સર્વ આયુષ્ય કાલમાન જિનાતર કાલે કરી અસંગ્રહીતલ ઠે, તે માટે અધિક થાય ઠે તેથી આગલ આવવાની જે ઇત્સર્પિણી તેનેવિષે મહાવીરની ઉત્પતિ પ્રસન્ન થશે તે કાઈ ઇષ્ટ નથી તે માટે રૂપન સ્વામ્યાદિ નિર્વાણથી યથોક્ત કાલથી અજિતાદિ તીર્થકર મમુત્પન્ન ઇટલે સિદ્ધ થયા એવું બ્યાખ્યાન કરવું અન્યથા કરવું નહીં તથા અજિતના નિર્વાણથી ત્રીશ લક્ષ્ કોટી સાગરોપમ ગયા પઠી સત્ત્વ જિન સિદ્ધ થયા, સંત્ત્વ જિનની પઠી દશ લક્ષ્ કોટી સાગરોપમ ગયા પઠી અજિનદન મુક્ત થયા, અજિનંદન જિનની પઠી નવ લક્ષ્ કોટી સાગરોપમ ગયા પઠી સુમતિ જિનેન્દ્ર મુક્ત થયા સુમતિ જિનની પઠી નેવું સહસ્ર કોટી સાગરોપમ ગયા પઠી પદ્મપ્રજ્ઞ જિન મુક્ત ગયા પદ્મપ્રજ્ઞ જિન પઠી નવ સહસ્ર કોટી સાગરોપમ ગયા પઠી સુપાર્શ્વનાથ તીર્થકર નિર્વાણ પામ્યા સુપાર્શ્વ જિન પઠી નવગે કોટી સાગરોપમ ગયા પઠી ચંદ્રપ્રજ્ઞ જિન જનને આનંદ કરનાર સિદ્ધ થયા ચંદ્રપ્રજ્ઞ જિન પઠી નેવું કોટી સાગરોપમ ગયા ઠતા સુવિધિ જિન સિદ્ધાત્તનેવિષે સિદ્ધત્વે કરી કહેલું ઠે સુવિધિ જિન પઠી નવ કોટી સાગરોપમ ગયા પઠી શીતલ મહાત્મા મુક્તપણે કહ્યા ઠે શીતલ જિન પઠી એક કોટી સાગરોપમમા એક શો સાગરોપમ તથા ઠાસઠ લાખ ને ઠવીસ હજાર વર્ષ કળા કરિયે ઇટલો કાલ ગયા પઠી શ્રેયાસ સિદ્ધ થયા શ્રેયાસ જિન પઠી ચોપન સાગરોપમા નતર વાસુપૂજ્ય જિન જગન્નથમા ઉત્તમ થયા વાસુપૂજ્ય જિન પઠી ત્રીશ સાગરોપમાનતર વિમલ જિન સિદ્ધ થયા નિર્મલ ગુણ સહિત અને કર્મ રજવધ્યમાન રહિત એવા વિમલ જિન પઠી નવ સાગરોપમાનતર અનન્ત જિન સિદ્ધ થયા અનન્ત જિનની પઠી ચાર સાગરોપમાનતર ધર્મનાથ સિદ્ધ થયા ધર્મનીધુર ઉપામવાને ઉત્તમ વૃષ્ણ સમાન જે ધર્મનાથ જિન, તેમની પઠી એક પલ્લોપમાના ચાર જાગ કહ્યાથી તેવા ત્રણ જાગ કળા ત્રણ સાગરોપમાનતર (ઇટલે ત્રણ સાગરોપમા પોણો પલ્લોપમા ંઠો કરિયે ઇટલો કાલ સમજવો) શાંતિનાથ જિન શિવશ્રી પામ્યા શાંતિ જિન પઠી અર્ધ પલ્લોપમાનતર શ્રી કુશ્વજિન નિવૃત્ત થયા કુશ્વજિનથી પલ્લોપમાનો ચોથો જાગ તેમા કોટિ સહસ્ર વર્ષ ંઠો કાલ ગયાનતર શ્રી અરજિન સિદ્ધ થયા અરજિન પઠી કોટિ સહસ્ર વર્ષ ગયાનતર ત્રિશલ્ય રહિત મલ્લિ જિન સિદ્ધ થયા મલ્લિ જિન પઠી ચોપન લાખ વર્ષ ગયા નતર શ્રી મુનિસુવ્રતજિન ઇટલે શોનનિક ઠે વ્રત જેના તે સિદ્ધ થયા સુવ્રતજિન પઠી ઠ લાખ વર્ષ ગયાનતર નમિનાથ સિદ્ધ થયા નમિનાથ જિન પઠી પાંચ લાખ વર્ષ ગયાનતર નેમિનાથ જિન સિદ્ધ થયા

નેમિનાથ જિન પઠી ત્ર્યાસી હજાર અને સાડાસાતશે વર્ષે ગયાનંતર શ્રી પાર્શ્વ જિન સિદ્ધ થયા. શ્રીપાર્શ્વજિન પઠી અઢીશે વર્ષે ગયાનંતર શ્રીવીર જિન સિદ્ધતા ને પામ્યા. અહીં ત્રોજા આરાનેવિષે નેવ્યાશી પદ્મ અપરિપૂર્ણે આદિનાથ સિદ્ધ થયા. અને શ્રીમદ્દાવીર નેવ્યાશી પદ્મ કળા ચોથા આરામાં સિદ્ધ થયા. એ પ્રમાણે ચતુર્થે આરક કાલમાન સર્વ જિનાનંતર કાલ સંવૃત્ત થયો. તે ચોથો આરો બેતાલીશ હજાર વર્ષ ન્યૂન કોટાકોટી સાગરોપમ પ્રમાણ છે. તેને પાંચમો ડુઃષ્મ તથા ઠઠો અતિદુઃષ્મ એ બન્નેઆરાના બેતાલીસ હજાર વર્ષ સહિત કરિયેં તેવારેં એકકોટા કોટી સાગરોપમ થાયછે. ॥૪૦૭॥ એવી રીતે સિદ્ધાંતાનુસારે અંતરાય દાર કહ્યો.

અવતરણ:- હવે પ્રકારાંતરેકરી સર્વ તીર્થંકર ચક્રવર્તી, અને વાસુદેવો એઓ નો અંતર જે તીર્થંકરોના કાલમાં અથવા આંતરે જે ચક્રવર્તિ અને વાસુદેવ થયાં છે તે તથા તેડના શરીરોનું પ્રમાણ અને તે સર્વનો આયુ કહે છે:- મૂલ:-બત્તીસં ઘરયાઈ, કાઝં તિરિયાય યાહિ રેહાહિં; ઝઢાયા યાહિ કાઝં, પંચ ઘરાઈ તડ પઢમે. ॥૪૦૮॥ પન્નરસ જિણનિરંતર, સુસ્મ ડુગં તિ જિણ સુન્ન તિયગંચ; દો જિણ સુસ્મ જિણંદો, સુસ્મ જિણો સુસ્મ દોષિહ જિણા ॥૪૦૯॥ બિર્હા પંતિઠવણા:-દો ચક્કિ સુન્નિ તેરસ, પણ ચક્કી સુસ્મ ચક્કિ દો સુસ્મા; ચક્કી સુસ્મ ડુચક્કી, સુસ્મ ચક્કી ડુસુસ્મં ચ. ॥ ૪૧૦ ॥ તર્હય પંતિઠવણા:- દસ સુન્ન પંચ કેસવ, પણ સુન્ન કેસિ સુસ્મ કેસી ય; દો સુસ્મ કેસવો વિય, સુન્ન ડુગં કેસવ તિ સુન્ન ॥ ૪૧૧ ॥ ચ ઝઢ પંતિ ઠવણા:- ઝસહ નરહાણ દોષહવિ, ઝઞ્ઞતં પંચ ધણુસણ હુંતી, અ જિય સગરાણ ડુષહવિ, ઝઞ્ઞતં ચારિ અઠં ચ. ॥ ૪૧૨ ॥ પન્નાસં પન્નાસં, ધણુ પરિહાણી જિણાણ તેણ પરં; તા જાવ પુપ્ફદંતો, ધણું સય મેગં નવે ઝઞ્ઞો. ॥ ૪૧૩ ॥ નઝડ ધણુ સીયલસ્તા, સેઝ્ઞંસં તિવિઠમાઈણં પુરઓ; જા ધમ્મ પુરિસસીહા, ઝઞ્ઞતં તેસિમં હોડ ॥ ૪૧૪ ॥ કમસો અસીડ સત્તરિ, સઠી પન્નાસ તહય પણયાલા; એહ હવંતિ ધણુઆ, બાયાલઠં ચમઘવસ્ત. ॥ ૪૧૫ ॥ ડગયાલ ધણુસ્સઠ, સણંકુમારસ્સ ચક્કવટ્ઠિસ્સં; સંતિસ્સ ય ચત્તાલા, કુંથુ જિણંદસ્સ પણતીસા ॥ ૪૧૬ ॥ તીસ ધણૂણિ અરસ્સઝ, ગુણતીસ પુરીસપુંમરી અસ્સ; અઠાવીસ સુન્નમે, ઠવીસ ધણૂણિ દત્તસ્સ. ॥ ૪૧૭ ॥ મદ્દિસ્સય પણવીસા, વીસં ચ ધણૂણિ સુવણ પઝમે; નારાયણસ્સ સોલસ, પનરસ નમિના હ હરિસેણે. ॥ ૪૧૮ ॥ બારસ જય નામસ્સા, નેમી કણહાણ દસ ધણુઞ્ઞતં; સત્ત ધણુ બંન દત્તે, નવ રયણીઓ અ પાસસ્સ. ॥ ૪૧૯ ॥ વીરસ્સ સત્ત રયણી, ઝઞ્ઞતં

नणिञ्च मावञ्च अहूणा, पचम धरय निदिष्ठे, कमेण सवेसि वोढामि ॥ ४२० ॥
 उसह नरहाण दोएहवि, चुनसीई पुव सय सहस्ताई, अजिय सगराण दोएहवि,
 वावत्तरि सय सहस्ताई ॥ ४२१ ॥ पुरञ्चो जहक्कमेण, सछीपन्नास चन तीताया,
 वीता दस दो चेवय, लक्केगे चेव पुवाण ॥ ४२२ ॥ सेङ्कांस तिविछूण, चुनसीई
 वास सय सहस्ताई, पुरञ्चो जिण केसीण, धम्मोजा ताव तुल्लमिण ॥ ४२३ ॥
 कमसो वावत्तरि सछि तीस दस चेव सय सहस्ताई, मयवस्स चक्किणो पुण, पं
 चेवयं वास लक्काई ॥ ४२४ ॥ तिन्निच सणकुमारे, संतिसय वास लक्क मेग तु,
 पचाणउऽ सहस्ता, कुधुस्सविआउञ्चं नणिञ्चं ॥ ४२५ ॥ चुनसीई सहस्ताई,
 आकञ्च दोऽ अर जिणदस्स, पणसछि सहस्ताई, आउ तिरि पुमरीयस्स ॥ ४२६ ॥
 सछि सहस्ता सुजुमे, उप्पन्न सहस्स दुंति दत्तस्स, पणपन्न सहस्ताई मच्चिस्सवि
 आउञ्च नणिञ्चं ॥ ४२७ ॥ सुवय मह पवमाण, तीस सहस्ताऽ आउञ्च नणिञ्चं
 वारस वास सहस्ता, आक नारायणस्स नवे ॥ ४२८ ॥ दस वास सहस्ता
 ई, नमि हरिसेणाण दुति दोएहपि, तिन्नेव सहस्ताई, आउ जय नाम चक्किस्स
 ॥ ४२९ ॥ वास सहस्सो आउं, नेमीकहहाण दोऽ दोएहपि, सत्तय वास सयाई
 चक्कीत्तर वंजदत्तस्स ॥ ४३० ॥ वास सयं पासस्स य, वासा वावत्तरीच वीरस्स
 इय वत्तीस घराई, समय विहाणोण नणिञ्चाऽ ॥ ४३१ ॥ व्याख्या - अही प्रज्ञा
 पके करी आलेखना उपदर्शनने अर्थं सूत्र कर्त्ता पोते स्वमुखे पटिका एटले कोष्ट
 कनी स्थापना करवानी रीत वतावेळे प्रथम तिर्यक् एटले आडी तेत्रीश लोटी क
 रीने तेना वत्रीश घर करवा पठी कनी ठ लोटीओ करी तेना पाच गृह करवा. ते
 पाच गृहमाना पहेजा गृहमा तेम आडा वत्रीश गृहमाना पण पहेजा गृहमा रूप
 न जिननु नाम लखवु, एम प्रत्येक आडा घरमा अनुक्रमे तीर्थकरोना नामो ल
 खता धर्म जिनसुधी पढर नामो लखवा त्यार पठी शोलमा अने सत्तरमा ए वे घर
 मा वे शून्यो मूकवा, त्याथी त्रण गृहोमा शातिनाथ, कुधु अने अरजिन ए त्रणनां
 नाम लखवा त्याथी त्रण घरोमा त्रण शून्यो मूकवा त्याथी वे गृहोमा क्रमे करी
 मच्चि अने सुप्रत ए वे जिनोना नामनी स्थापना करवी, त्याथी एकगृहमा शून्य
 मूकवु त्याथी एक गृहमा नमि जिननु नाम लखवु, त्याथी एकग्रहमा शून्य मूकवु,
 त्याथी एक गृहमा नेमि जिननु नाम लखवु, तेनी बाजूना घरमा शून्य मूकवु, त्यार
 पठी वे गृहने विपे अनुक्रमे पार्श्वजिनने वीर जिनना नामोनी स्थापना करवी ए प्र
 थम पक्किनी स्थापना कही हवे वीजी पक्किनी स्थापना कहे ठे - तत्र प्रथमना

वे गृहोमां क्रमेकरी जरत अने सगर चक्रवर्त्तिउने स्थापवा; त्यांथी क्रमेकरी तेर गृहोमां शून्यो मूकवां; त्यांथी क्रमेकरी पांच गृहोनेविपे मयवा, सनत्कुमार, शांति, कुंथु, ने अर ए पांचचक्रवर्त्तिनां नाम लखवां, त्यांथी एक घरमां शून्य; तेनी पाशेना घरमां सुनूम चक्रवर्त्तिनुं नाम लखवुं; त्यांथी वे खाणामां क्रमेकरी शून्यो मूकवां तेना आगला खाणामां महा पद्म चक्रवर्त्तिनुं नाम लखवुं; तेनी पाशेना गृहमां शून्य मूकवुं; तेना पाशेना वे खाणामां क्रमेकरी हरिपेण ने जय चक्रवर्त्ति ए वेनां नाम लखवां; त्यांथी पाशेना खाणामां शून्य; तेनी पासेना गृहमां ब्रह्मदत्त चक्री; त्यांथी वे खाणामां क्रमे करी वे शून्यो मूकवां; एम बीजी पंक्तिनी स्थापना करवी. हवे त्रीजी पंक्तिनी स्थापना कहे ठे:-प्रथमना दश गृहोमां क्रमे करी शून्यो मूकी ज वां; त्यांथी पांच गृहोमां अनुक्रमे त्रिष्टुट, द्विष्टुट, स्वयंनू, पुरुषोत्तम, ने पुरुषसिंह ए पांच केसवएटले वासुदेवोनां नाम लखवां; त्यांथी पांच गृहोमां शून्यो; तेना परना खाणामां पुरुष पुंमरीक वासुदेव स्थापवुं; तेना परना गृहमां सुन्य मूकवुं; तेना परना खाणामां दत्तवासुदेवुं नाम लखवुं; त्यांथी वे गृहोनेविपे क्रमे करी वे शून्यो मूकवां; तेनी पाशेना घरमां नारायणवासुदेव; त्यांथी वे गृहोनेविपे क्रमे करी शून्यो मूकवां तेना परना गृहोनेविपे कृष्ण वासुदेव; अने त्यार पठीना त्रण गृहोमां त्रण शून्यो मूकवां; एम तृतीय गृह पंक्तिनी स्थापना जाणवी. हवे चोथी पंक्ति नी स्थापना आ प्रमाणे:- तेमांना प्रथम गृहोनेविपे ऋषज जिन ने जरत चक्रव र्त्ति ए बन्नेना शरीरोनी उंचाई पांच शे धनुष्योनी लखवी; बीजा गृहोनेविपे अजि त जिन ने सगर चक्रि ए बन्नेना शरीरोनी उंचाई सामा चारशें धनुष्योनी लखवी त्यांथी पर संजवादिना शरीरोनी उंचाईना प्रमाणोमां पचाश पचाश धनुष्यो ओ ठा करतां यावत् पुष्पदंत एटले सुविधि जिनना शरीरनी उंचाईनुं मान एकशो ध नुष्योनुं लखवुं; एटले त्रीजा गृहोनेविपे संजव जिनना देहनी उंचाईनुं मान चार शें धनुष्योनुं, चोथा खाणामां अजिनंदन जिनना देहनी उंचाईनुं मान सा डा त्रण शें धनुष्योनुं; पांचमां घरमां सुमति जिनना शरीरनी उंचाईनुं मान त्रण शें धनुष्योनुं; षठा खाणामां पद्मप्रज जिनना देहनी उंचाईनुं मान अ डी शें धनुष्योनुं; सातमां गृहोनेविपे सुपाश्वर्क जिनना देहनु मान ब शें धनुष्योनुं; आठमां गृहोनेविपे चंडप्रज जिनना देहनी उंचाईनुं मान दोड शो धनुष्योनुं; नव मां गृहोनेविपे सुविधि जिनना देहनी उंचाईनुं मान एक शो धनुष्योनुं; त्यांथी द शमां गृहोनेविपे शीतल जिनना देहनी उंचाईनुं मान नेवु धनुष्य; नेवु धनुष्योनी

आगल श्रेयांसने त्रिष्टुप्तादीषी लईने यावत् वर्धमान जिन ने पुरुषसिंह सुधी देहनी उंचाईनु प्रमाण अनुक्रमे आप्रमाणे ठे - अग्यारमां गृहनेविपे श्रेयास जिन ने त्रिष्टुप् वासुदेव एओना देहनी उचाईनुं मान ऐशी धनुष्योनुं जाणवु, त्यांथी वारमा गृहनेविपे वासुपूज्य जिन ने द्विष्टुप् वासुदेव ए वन्नेना शरीरनी उंचाईनु मान सत्तर धनुष्य; त्यांथी तेरमा गृहनेविपे विमल जिन ने स्वयंजु वासुदेव ए वन्नेना देहनी उंचाईनु मान साठ धनुष्य, त्यांथी चौदमां गृहनेविपे अनंत जिन ने पुरुषोत्तम वासुदेव ए वन्नेना देहनी उंचाईनुं मान पचाश धनुष्य, त्यांथी पदरमां गृहनेविपे धर्म जिन ने पुरुषसिंह वासुदेव ए वन्नेना देहनी उचाईनुं मान पिस्ता लीश धनुष्य, तथा शोलमा गृहनेविपे मधवा चक्रवर्तिना देहनी उचाईनु मान सामी वेतालीश धनुष्य एटले वेतालीश धनुष्य ने वे हाथ, सत्तरमां गृहनेविपे सनत्कुमार चक्रवर्तिना देहनी उंचाईनुं मान सामी एकतालीश धनुष्य, अठारमा गृहनेविपे शांति जिनना देहनी उचाईनुं मान पूरा चालीश धनुष्य, आंगणीशमां गृहनेविपे कुष्ठु जिनैइना देहनी उचाईनु मान पात्रीश धनुष्य, बीशमा गृहनेविपे श्वर जिनना देहनी उंचाईनुं मान त्रीश धनुष्य, एकवीशमा गृहनेविपे पुरुषपुमरीक वासुदेवना देहनी उचाईनुं मान आंगणत्रीश धनुष्य, बावीशमा खाणामा सुनूम चक्रवर्तिना देहनुं मान अठ्ठावीश धनुष्य, त्रेवीशमा खाणामा दत्तवासुदेवना देहनी उचाईनुं मान ठवीश धनुष्य, चोवीशमा घरमा मल्लि जिनना देहनी उंचाईनु मान पचीश धनुष्य, पचीशमां गृहनेविपे मुनिसुव्रत जिनने पद्मचक्रवर्तिना देहनी उचाईनुं मान बीश धनुष्य, ठवीशमा गृहनेविपे नारायण वासुदेवना देहनी उंचाईनु मान शोल धनुष्य, सत्यावीशमा गृहनेविपे नमिनाथ जिन ने हरिपेणचक्रीना देहनी उचाईनुं मान पदर धनुष्य, अठ्ठावीशमां खानामां जयचक्रवर्तिना देहनी उंचाईनु मान बार धनुष्य, आंगणत्रीशमां गृहनेविपे नेमिनाथ जिन ने रुस वासु देवना देहनी उंचाईनुं मान दश धनुष्य, त्रीशमा गृहनेविपे ब्रह्मदत्त चक्रीना देहनी उचाईनु मान सात धनुष्य, एकत्रीशमां गृहनेविपे पार्श्व जिनना देहनी उचाईनुं मान नव हाथ, अने वत्रीशमा खाणामा श्री वीर जिनना देहनी उचाईनु मान सात हाथनु जाणवु एवी रीते प्रथम जिनादि सर्वनु उच्चत्त कष्ट, हवे पंचम पक्तिगृहक निविष्ट सर्व जिनादिकनु क्रमे करी आयु कहुनु - प्रथम खाणा मा ह्यन जिन ने नरत्त चक्रवर्ति ए वन्नेनु आयु चोरागी लक्ष पूर्व, बीजा गृहमां अजित जिन ने सगर चक्रवर्ति ए वन्नेनु आयु वोतेर लक्ष पूर्व, एनी आगल य

या क्रमे संनवादि जिनोनं आयु साठ, पचाश, चालीश, त्रीश, वीश, दश, वे ने
 एक लक्ष पूर्व शीतल जिनसुधी ठे ते आप्रमाणेः— त्रीजा गृहमां संनव जिननं
 आयु साठ लक्ष पूर्व; चोथा गृहमां अनिनंदन जिननं आयु पचाश लक्ष पूर्व;
 पांचमां गृहनेविपे सुमति जिननं आयु चालीश लक्ष पूर्व; ठठा गृहनेविपे पद्मप्र
 न जिननं आयु त्रीश लक्ष पूर्व; सातमां गृहनेविपे सुपार्थ्वे जिननं आयु वीशलक्ष
 पूर्व; आठमां गृहनेविपे चंद्रप्रन जिननं आयु दश लक्ष पूर्व; नवमां गृहनेविपे
 सुविधि जिननं आयु वे लक्ष पूर्व; दशमां गृहनेविपे शीतल जिननं आयु एक
 लक्ष पूर्व; तथा अग्यारमां गृहनेविपे श्रेयांस जिननं आयु ने त्रिष्टष्ट वासुदेवनं
 आयु चोरासी लक्ष वर्ष; आगल तीर्थकर, तथा वासुदेवो, जेओनं तुल्य तुल्य आयुठे
 ते क्रमे करी कहे ठेः— बोतेर, साठ, त्रीश, ने दश लक्ष वर्ष एटले बारमां गृहनेविपे
 वासुपूज्य जिन ने द्विष्टष्ट वासुदेव ए वनेनं आयु बोतेर लक्ष वर्ष; तेरमां गृह
 नेविपे विमल जिन ने स्वयंनू वासुदेवनं आयु साठ लक्ष वर्ष; चौदमां गृहने
 विपे अनंत जिनने पुरुषोत्तम वासुदेवनं आयु त्रीश लक्ष वर्ष; पंदरमां गृह
 नेविपे धर्म जिन ने पुरुषसिंह वासुदेवनं आयु दश लक्ष वर्ष; तथा शोलमां
 गृहनेविपे मधवाचक्रिनुं आयु पांच लक्ष वर्ष नुं सत्तरमां गृहनेविपे सनत्कुमार
 चक्रवर्त्तिनुं आयु त्रण लक्ष वर्ष; अठारमां गृहनेविपे शांति जिन चक्रवर्त्तिनुं आ
 यु एक लक्ष वर्ष; उंगणीशमां गृहनेविपे कुंशुजिन चक्रिनुं आयु पचाणु ह
 जार वर्ष; वीशमां गृहनेविपे अरजिन चक्रिनुं आयु चोखाशी हजार वर्ष;
 एकवीशमां गृहनेविपे पुरुषपुंमरीक वासुदेवनं आयु पांसठ हजार वर्ष; बा
 वीशमां गृहनेविपे सुजूम चक्रीनुं आयु साठ हजार वर्ष; त्रेवीशमां गृहनेविपे दत्त
 वासुदेवनं आयु ठप्पन हजार वर्ष; चोवीशमां गृहनेविपे मल्लि जिननं आयु प
 चावन हजार वर्ष; पचीशमा गृहनेविपे मुनिसुव्रत जिन ने महापद्म चक्रीनुं आयु
 त्रीश हजार वर्ष; ठवीशमां गृहनेविपे नारायण ते लक्ष्मण वासुदेवनं आयु बार ह
 जार वर्ष; सत्यावीशमां गृहनेविपे नमि जिन ने हरिपेण चक्रीनुं आयु दश हजार वर्ष;
 अठथावीशमां गृहनेविपे जय चक्रीनुं आयु त्रण हजार वर्ष; उंगणत्रीशमां गृहने
 विपे नेमि जिन ने कृष्ण वासुदेवनं आयु एक हजार वर्ष; त्रीशमां गृहनेविपे ब्र
 ह्मदत्त चक्रेश्वरनुं आयु सात शें वर्ष; एकत्रीशमां गृहनेविपे पार्थ्वजिननुं आयु
 एक शो वर्ष; अने बत्रीशमां गृहनेविपे वीर जिननुं आयु बोतेर वर्षनुं जाणवुं.
 एवी रीते बत्रीश खानाउ समय विधाने करी कह्यां तेनी स्थापना आ प्रमाणेः—

હવે તિહાવહેતિ એટલે જે તીર્થકરની વારમા તીર્થનો વિહેદ થયો તે કહેતા
 હતા તેનો અંતર પ્રમુખ દેલાહે છે - મૂલ - પુરિમતિમ અઠઠ, તરેસુ તિહસ્ત નહિ
 વોહેત, મહિલ્લણસુ સત્તસુ, એતિય કાલ તુ વોહેત ॥૪૩૧॥ ચઝ નાગ ચઝ નાગો,
 તિન્નિ ય ચઝનાગ પલિય ચઝનાગો, તિન્નેવય ચઝ નાગો, ચઝહ નાગો ય ચઝ
 નાગો ॥૪૩૨॥ વ્યાખ્યા - જેમ ચાર આગલીઓના ત્રણ અતરા થાય છે તેમ અહીં
 ચોવીશ તીર્થકરોના ત્રેવીસ અતરા થાય છે તત્ર પૂર્વ શ્રી કૃષ્ણનાદિ જિનથી તે સુવિ
 ધિજિન સુધી નવ તીર્થકરોના સંબંધે કરી આવ આતરા થાય છે અને શાતિનાથ
 જિનથી લઈને મહાવીર જિનના અતસુધી નવ જિનના સંબંધે કરી આવ આતરા
 થાય છે એ સોલ અતરાનેવિપે સઘરૂપ તીર્થનો વ્યવહેદ થયો નથી પણ 'મહિ
 લણસુતિ' એટલે મધ્યવર્તિ સુવિધિ જિનથી લઈને શાંતિનાથ જિન પર્યંત આવ તી
 ર્થકરોના સાત આતરામા તીર્થનો વ્યવહેદ થયો છે તે આ પ્રમાણે - ચઝનાગેલ્યા
 દિ - સુવિધિથી તે શીતલ જિનસુધી વચમાના આંતરાનેવિપે પલ્યોપમના ચાર
 નાગ કહ્યાથી તેમાના એક નાગ જેટલા કાલસુધી તીર્થનો વ્યવહેદ થયો એટલે
 અર્ધધર્મની વાર્તાનો પણ નાશ થઈ ગયો. શીતલ છને શ્રેયાસ જિનના આતરાને
 વિપે પલ્યોપમના ચોથા નાગ જેટલા કાલસુધી તીર્થનો વિહેદ થયો શ્રેયાસ જિ
 નને વાસુપૂજ્ય જિનના આતરાનેવિપે પલ્યોપમના ચાર નાગ સંબંધી ત્રણ નાગ જે
 ટલા કાલસુધી તીર્થનો વ્યવહેદ થયો, વાસુપૂજ્યને વિમલ જિનના આતરાનેવિપે
 પલ્યોપમના ચોથા નાગ જેટલા કાલસુધી તીર્થનો વ્યવહેદ થયો વિમલ ને અ
 નંત જિનના આતરાનેવિપે પલ્યોપમ સંબંધી ચાર નાગમાના ત્રણ નાગ જેટલા
 કાલ સુધી તીર્થનો વ્યવહેદ થયો અનંત ને ધર્મ જિનના આતરાનેવિપે પલ્યોપ
 મના ચોથા નાગ જેટલા કાલ સુધી તીર્થનો વ્યવહેદ થયો તથા શ્રી ધર્મનાથને
 શાંતિજિનના આતરાનેવિપે પલ્યોપમના ચોથા નાગ જેટલા કાલસુધી તીર્થનો વ્યવ
 હેદ થયો એ સર્વ કાલને એકતો કહ્યાથી પોણા ત્રણ પલ્યોપમ જેટલો કાલ
 થાય ॥૪૩૩॥ એનોજ વિશેષ દેલાહે છે - મૂલ - મુત્તૂણ દિઠિવાય, હવતિ એકાર
 સેવ અંગાડ ॥ અઠ્ઠસુજિણંતરેસુ, ડસહ જિણદાડ જા સુવિહી ॥ ૪૩૪ ॥ અર્થ - ડ
 સહ કે ૦ રૂપન જિનથી મામીને જાસુવિહી કે ૦ જાવત્ સુવિધિનાથ સુધીના
 આવ આતરાનેવિષે એક દૃષ્ટીવાદને મુત્તૂણ કે ૦ મૂકીને વાકીના ડગ્યાર અંગ હવ
 તિ કે ૦ હોય ॥ ૪૩૪ ॥ મૂલ - સત્તસુજિણંતરેસુ, વોઠિનાડ ડુવાલ સગાડ ॥ સુ
 વિહિજિણા જા સત્તી, કાલપમાણ કમેણેસિ ॥ ૪૩૫ ॥ અર્થ - શ્રી સુવિધિ જિન

थी मांझीने श्री शांतिनाथ सुधी आठ तीर्थकरना सात आंतरानेविषे अनुक्रमे पृ
र्वोक्तरीते पोणत्रण पद्योपमना काल जेटला प्रमाणमां दादशांगीनो विव्हेद थयो
ठे ॥ ४३५ ॥ मूलः— अछसु जिणंतरेसु, वोच्चिन्नाइं नहंति अंगाइं ॥ संतिजिणा जा
वीरं, बुच्चिन्नो दिछिवाउ तहिं ॥ ४३६ ॥ अर्थः— श्री शांति जिनथी मांझीने याव
त श्री वीरजिन सुधीना आठ अंतरानेविषे अंगनो विव्हेद न थयो त्यां दृष्टीवाद
नो विव्हेद थयो ॥ ४३६ ॥ हवे पूर्वगत केटलो काल रह्यो ते कहे ठेः— मूलः— एगं
वास सहस्सं, पुव्वगयं वीरतिष्ठ अणुचिणं ॥ सेसाण केसि संखं, कालमसंखं च
केसिंपि ॥ ४३७ ॥ अर्थः— श्री वीर जगवानना तीर्थनेविषे एक सहस्त्र वर्ष जगें
पूर्व गत श्रुतनो अर्थ प्रवर्त्यो अने शेष तीर्थकरोना शासनेनेविषे क्यांक संख्यातो
काल प्रवर्त्यो क्यांक असंख्यातो काल प्रवर्त्यो ॥ ४३७ ॥ ए चार गाथाउ प्रक्षेप
ठे. ए ठत्रीशमो द्वार पुरो थयो.

अवतरणः— हवे दस आसायणत्ति एटले दश आशातनानो साडत्रीशमो द्वार
कहे ठेः— मूलः— तंबोल पाण नोयण, वाणह थीनोग सुयण निछुवणं; मुत्तुच्चा
रं जूअं, वळे जिणमंदिरस्संतो. ॥ ४३८ ॥ व्याख्याः— तांबूल पान प्रमुखतुं नरु
ण करवुं, पाणी पीवुं, नोजन करवुं, उपानत् (जोमा पेरवा) स्त्रीनोग करवो, स्व
पन एटले सूवुं, निष्ठीवनं एटले थूक नाखवी, लघुनित करवी, उच्चार के० वडी
नित करवी, अने जूगारतुं रमवुं, ए दश आशातना श्री वीतरागना जुवननेविषे
विवेकी जिने त्याग करवी. ॥ ४३८ ॥ ए साडत्रीशमो द्वार पुरो थयो.

अवतरणः— हवे 'आसायणाउ चुलसीत्ति' एटले चोखाशी आसातनानो
आडत्रीशमो द्वार कहेठेः— मूलः— शार्दूलविक्रीडितहृदः— खेलिं केलि कलिं कला
कुललयं, तंबोल मुग्गालयं; गाली कंगुलिया सरीरधुवणं; केसे नहे लोहि
यं; नत्तोसं तय पित्त वंत दसणे विस्सामणं दामणं; दंत ह्वी नह गंम नासिय सि
रो, सोत्त ह्वीणं मलं ॥ ४३९ ॥ मंतं मीलण लेखयं विनजणं जंमार डुछासणं;
ठाणी कप्पड दालि पप्पड वडी विस्सारणं नासणं; अक्कंदं विकहं सरिहुधडणं ते
रिह संठावणं; अग्गीसेवण रंधणं परिखणं, निस्सीहिया जंजणं ॥ ४४० ॥ ठत्तो
वाणह सड चामर, मणोणोगत्त मसंजणं; सच्चित्ताणमचाय चाय मजिए दिछीइ
नो अंजली; साडेगुत्तरसंगजंग मउडं मोलिं सिरो सेहरं; दुड्डा जिडुह गेडियाई
रमणं, जोहार जंमक्कियं ॥ ४४१ ॥ रेक्कारं धरणं रणं विवरणं बालाणं पव्हडियं;
पाऊ पायपसारणं पुमपुडी पंकंरओ मेहुणं; जूया जेमण गुणू वेळ्ळ वणिजं से

जं जलुम्मकण, एमाईयमवक कळ मुजुउ वळे जिशिदालए ॥ ४४२ ॥ अर्थ -
 आय के० ज्ञानादिकनो लान तेनो शातयति के० विनाश आय तेने आशांतना
 कहिये ते कहेंते:- १ खेल एटले मुखश्लेष्म जिन मदिरमा नाखबु, २ केलि एट
 ले अनेक प्रकारनी क्रीडा करवी, ३ कलि एटले वचननो कलह करवो, ४ कला
 एटले धनुर्वेदादिक कलानो अन्यास करवो, ५ कुललयं एटले महोन्मांशी पाणीना
 कोगला अथवा कुरला नाखवा, ६ तंबोल एटले पान सोपारीनु खाबु, ७ मुग्गालयं
 एटले तेनो उंगल थूकबु, ८ गाली एटले मुखथी चकार मकार बोलबु गालनु काढबु
 ए कगुलिया एटले लघुनीत अथवा वडीनीत करवी, ९ सरीर धुवण एटले शरीरनुं
 योबु प्रह्मालन करबु, १० केसे एटले बाल कतराववा, ११ नहें एटले नख कतराव
 वा, १२ लोहिय एटले रुविर नाखबु, १३ जत्तोस एटले मिठाई प्रमुखनुं खाबु
 १४ तय एटले फोडा प्रमुखनी त्वचा कहानीने नाखी देवी, १५ पित्त एटले औ
 पधादिकेकरी पित्तनुं कहाडी नाखबु, १६ वत एटले वमन करबु १७ दतण
 एटले दात कहाडी नाखे अथवा समरावे, १८ विस्सामण एटले अंगसबाधन
 अथवा वीसामणनुं करबु, १९ दामण एटले गाय तथा जेत प्रमुखने बावबु;
 २० दत शब्दे दातनु मेल, २१ अड्डी शब्दे नेत्रोनु मेल, २२ नह शब्दे नखोनुं
 मेल, २३ गम शब्दे गमस्थलोनुं मेल, २४ नासिय शब्दे नाशिकानुं मेल, २५ ति
 रो शब्दे माथानु मेल, २६ सोत शब्दे श्रोत्र एटले कानोनुं मेल, २७ ठवीण
 मल एटले चामडीनु मेल कतारिने प्रासादमा नाखबु, २८ मत शब्दे मत्र एटले
 मत्रेकरी नूतप्रेतादिकनु कहाडबु, अथवा राज्यादि कार्यानी मसलेहत करवी, २९
 मीलण शब्दे काई विवाद कार्यने अर्थे वृद्ध पुरुषो वगैरे मलीने त्या एकठा यबु, ३०
 लेखयं एटले व्यवहार संबंधीकागल पत्र लखवा, ३१ विचजण एटले दायादिकना
 विजाग करवा, ३२ चमार एटले पोताना डब्यनो जहार करी राखवो, ३३ डडा
 सण एटले पग ऊपर पग मूकीने वेशबु इत्यादि डडासन करबु, ३४ ठाणी एटले
 ठाणा करीने सूकववा, ३५ कप्पम एटले कपडा धोईने सूकववा, ३६ दालि एट
 ले मुगादिकनी दाल सूकववी, ३७ पप्पड एटले पापम वाटीने सूकववा, ३८
 वडी एटले वडी करीने सूकववी, एटला वानाने विस्सारण एटले सूकवबु अथ
 वा प्रसारबु प्रमुख ते ठाणाथी लईने वडी पर्यंत जाणबु, ४० नासण एटले ठा
 नी रीते ठुपी रहेबु, ४१ अकंद एटले पुत्र कलत्रादिकना वियोगथी रडबु, ४२
 विकह एटले नाना प्रकारनी रमणीय स्त्री पुरुषोनी शृंगार प्रमुखनी विकथाउं एकां

ત સ્થલે બેસી કરવી; ૪૩ સરિહુ ધમણં એટલે બાણ ધમવાં અને શેરડી ટોલવી અને સરહુ એવો પાઠ દીઠામાં આવે ત્યાં સર એટલે બાણ ને અહુ એટલે અસ્ત્ર તેનું ઘડવું જાણવું; ૪૪ તેરિહુ સંગવણં એટલે તિર્યંચ પશુ પદ્યાદિક રાખવાં; ૪૫ અગ્ની સેવણં એટલે ટાઢ પ્રમુખના નિવારણને અર્થે અગ્નીનું સેવન કરવું; ૪૬ રંધણં એટલે રસોઈ પ્રમુખ કરવું; ૪૭ પરિવણં એટલે સુવર્ણાદિક પદાર્થોની પરિક્ષા કરવી; ૪૮ પ્રવેશ કરતાં સમાચારી ચતુરોએ અવશ્ય નિસ્સીહિ કરવી જોડ્યે તેનો જંગ કરવો; ૪૯ ઠત્તો એટલે ઠત્ર, ૫૦ ઝવાણહુ એટલે જોડા, ૫૧ સહુ એટલે શસ્ત્ર, ૫૨ ચામર એટલા પદાર્થો ઉપાશ્રયથી બાહારે કહામી ન મૂકતાં માહિલી કોરે લઈજવાં; ૫૩ મણોણોગત્ત એટલે મનમાં નાના પ્રકારની કલ્પનાઈ કરવી; ૫૪ મક્ષજણં એટલે આંગને તેલાદિક લગામવું મર્દનકરવું; ૫૫ સચ્ચિત્તાણમચાય એટલે તાંબૂલ પુષ્પાદિક જે સચિત્ત પદાર્થો તેઓનો અત્યાગ; ૫૬ ચાય મજિએ એટલે મુઢિકા દ્વાર પ્રમુખ રત્નાદિક અજીવ પદાર્થોનો ત્યાગ કરે, જેથી અવર્ણ વાદ થાય અન્ય દર્શની હાસી કરે નિહાચરનો ધર્મ કહે તેથી ન મૂકવાં. ૫૭ દિઠીઠ એટલે જગવંતને દીઠે અંજલી બદ ન કરે. ૫૮ સાડેગુત્તરસંગજંગ એટલે એક નીચે પહેરવાનું વસ્ત્ર અને એક ઊતરાસણ તેનો જંગ કરવો અર્થાત્ તેમ ન કરવું; ૫૯ મઝમં એટલે મસ્તકની ઊપર મુકુટ ધારણ કરવું; ૬૦ મોલિં એટલે માથા ઊપર ફેટો બાંધવો. ૬૧ સિરોસેહરં એટલે માથાની ઊપર પુષ્પાદિક ગુંચન કરવા અથવા સેહરો રાખે. ૬૨ હુહા એટલે હોડ કરવી ૬૩ તથા ગેડિયાય રમણં એટલે ગેમી ઢાંડે રમત કરવી ઢહાથી રમવું. ૬૪ જોહાર એટલે નવા મઘ્યાને જુહારનું કરવું પિત્રાદિકને જાત્કાર કરવું. ૬૫ જંમક્રિયં એટલે જાંમ ચેષ્ટાનું કરવું અથવા નાટકીઆની પટે કાંચમાં હાથ ધાલી વગામવું વગેરે જે ક્રિયા કરવીતે; ૬૬ રેક્કારં એટલે આગલાને રેકારાદિ તિરસ્કારના શબ્દ બોલવા; ૬૭ ધરણં એટલે ધરણો લાં ગણે બેસી રોધનાદિ કરવું ૬૮ રણં એટલે સંગ્રામ કરવો; ૬૯ વિવરણં બાલાણ એટલે કેશ વીસ્તારવા ફણી પ્રમુખનું દેવું; ૭૦ પદ્મહિત્રં એટલે બે ગૂઠણ ઠાતીની સાથે એકઠા કરી વાંસામાંથી ફાલીઈ વીટી કાબ કહામી બેશવું; ૭૧ પાઝ એટલે પગમાં ચાંચડીઈ નાંચવી; ૭૨ પાય પસારણ એટલે પગ પસારવાં; ૭૩ પુહપુહી એટલે પુટપુટિકા દીપ ન કરવું; ૭૪ પંક એટલે સ્નાન વગેરે કરી ચીકલ કરી નાંચવું; ૭૫ રહ એટલે પગ પ્રમુખને લાગેલી ધૂલ જાટકી નાંચવી; ૭૬ મેહુણં એટલે મૈથુન સેવા કરવી; ૭૭ જૂયા એટલે માથામાંની જૂ કહામવી; ૭૮ જેમણ

ઘટલે જોજન કરવું, ૭૯ ગુણ ઘટલે લિંગ ઘઘાડું કરવું, પાતાતરે જુલ ઘટલે વાહુયુક્ષાદિક કરવું, ૮૦ વેશ ઘટલે વૈદ્યક કલ્પ કરવું, ૮૧ વાણિજ ઘટલે ક્રય વિક્રયાદિ વ્યાપાર કરવો, ૮૨ સેજ ઘટલે માચાપ્રમુખે શય્યા કરીને ત્યાં સૂવું, ૮૩ જલ ઘટલે પાણી પીવા સારુ રાखવું અને નાચી દેવું, ૮૪ મઙ્ગળ ઘટલે સ્નાન કરવું, ઇત્યાદિ આશાતનાના કારણ સદોપ કાર્ય જિનમદિરનેવિપે સરલથકા વર્જ કરવા, અથવા નિર્મલ અત કરણ વાલાએ ત્યાગ કરવાં કેમ કે, એમ કહ્યાથી આશા તના થાયઠે તે પણ કપર કહેલી આશાતનાઈનોજ ત્યાગ કરવો એમ નથી પણ બીજી હાસ્યાદિક જે અપક્રિયા ઠે તે વધીનો ત્યાગ કરવો ॥ ૪૪૨ ॥

આશંકા - પૂર્વે તામોલાદિક દશ આશાતનાઈ કહેઠે તેનાજ ઉપલક્ષણેકરી એ વધી આશાતનાઈનું ગ્રહણ થાયઠે તેમ ઠતા બીજો જુદો દાર શાસારુ કહ્યો

સમાધાન - સામાન્ય અજિધાન થયું ઠતા પણ વિશેષ વાલાવબોધાર્થે અજિ યાન કહ્યામા આવેઠે, એવિપે દૃષ્ટાત - બ્રાહ્મણ વધા આવ્યા ને વસિષ્ઠ પણ આ વ્યા એવો લોકમાં પ્રયોગ ઠે ઘટલે બ્રાહ્મણોમા વસિષ્ઠ પણ સમાઈ ગયો ઠતા કાઈ વિશેષ બોધને અર્થે વસિષ્ઠ એવું જુઙ જ કહેવાય ઠે

અવતરણ - એ આશાતનાઈ કહ્યાથી ગ્રહસ્થને જ દોષ ઉત્પન્ન થાય ઠે અથવા કોઈયેપણ કરવીજ નહીં એવા વિકલ્પોનું નિવારણ કરેઠે - સાવધ કરણોચત ગ્રહ સ્થાનેજ નવ ધ્રમણાદિક દોષની ઉત્પત્તિ થાય ઠે એમ નહીં પણ નિરવધ આચાર તમુનિઠને પણ એ આશાતનાઈથી દોષની ઉત્પત્તિ થાય ઠે તેવિપે કહે ઠે - મૂલ - આસાયણાઠ નવનમણ કારણ ઇયવિજાવિઠ જણો, મલ મલિણત્તિ ન જિણમ દરમ્મિ નિવસંતિ ઇય સમઠ ॥૪૪૩॥ અર્થ -સત્તારમાં પરિવ્રમણ કરવાનું એ આશાત નાઈ કારણ ઠે એવો વિચાર કરીને યતિઠ જે ઠે તે પોતાની મલમલિન દેહ હોવાથી શ્રી જિન મદિરનેવિપે વાસ કરતા નથી એવું સિદ્ધાંતમાં ગણધરે કહ્યું ઠે ॥૪૪૩॥

અવતરણ - તેજ સમય વ્યવહાર નાપ્ય નાષિત દેખાઠે ઠે - મૂલ - હુગ્ગિગથ મલ સ્સાવિ, તણુરપ્પેસણ્ણણિયા, હુહા વાયવ હોવાવી, તેણ ઇંતિ ન ચેડે ॥૪૪૪॥ અર્થ - સ્નાન કહ્યાથી પણ શરીર તે મલ પ્રસ્વેદનું શ્રવણ દાર હુરનિગથવાલુઠે તેમા થી વાયુ ઠો કે જે પ્રકારનો નીકલે ઠે એક અધો વાયુ ઘટલે અપાન દારાએ અને બીજો કર્ધ્વઘટલે મુખદારાએ નીકલેઠે તેકારણ માટે યતિ જિનમદિરમા વાસ કરતાં નથી

અવતરણ - સાધુએ કેટલો કાલમુધી જિનમદિરમા વાસ કરવો તે દેખાને ઠે મૂલ - તિસિવા કહૂઈ જાવ, થુઈંત તિસલોશ્યા, તાવ તઢ અણુણાય, કારણેણ પ

રેણું. ॥૪૪૫॥ અર્થ:- કાયોત્સર્ગ કહ્યા પછી ત્રણ સ્તુતિ જ્યાંસુધી બોલાય છે તિસલોઈયા ત્રણ શ્લોક ઠંદનીવિશેષતા જ્યાં છે તે આવીરીતે:- જેમ કે, સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં એ પહેલો, જો દેવાણં એ બીજો, અને એકોવિનમોક્ષાય એ ત્રીજો, તેમજ આગલી બે ગાથાં અને ચોઈની ચોથી ગાથા તે ગીતાર્થ આચરણા કહિયે ગીતાર્થની આચરણા તે મૂળ ગણધર નિર્ણિત સમાન જાણવી તેથી તેટલા કાલસુધી યતિયે જિનમંદિરમાંહે રહેવું અનુજ્ઞાત છે, અથવા ધર્મ દેશનાદિક ધર્મ શ્રવણાદિ અર્થે આવ્યા જે નાવિક જન, તેઓના ઉપકાર કરવાના કારણે ચૈત્યવંદનની પાઠણ પણ યતિને ત્યાં રહેવાની અનુજ્ઞા છે, બાકીના કાલમાં જિનાશતાનાદિ નયે કરી સાધુને તીર્થંકર અને ગણધરાદિકે રહેવાની આજ્ઞા કરી નથી. માટે વ્રતી જનો તે આશાતનાનો ત્યાગ કરે છે. એમજ ગ્રહસ્થે તો અવશ્ય ત્યાગ કરવી જોયે છે. એવી તીર્થંકરની આજ્ઞા છે. આજ્ઞાનો જંગ મોટા અનર્થનું કારણ થાય છે. યદાદુ:- “આણશ્ચિયચરણમિત્યાદિ” ॥ ૪૪૫ ॥ એ અડત્રીશમો દાર પૂરો થયો.

અવતરણ:- અઠ મહા પહિહારાંતિ એટલે અઠ મહાપ્રાતિહાર્યનો ઝંગણચાલીશમો દાર કહે છે:-મૂળ:-કિંકિલ્લિ કુસુમ બુદ્ધી, દેવશ્રુણિ ચામરા સણાંચ; નાવલય જેરિ ઠત્તં, જયંતિ જિણ પાહિહેરાં ॥ ૪૪૬ ॥ અર્થ:- પ્રતિહારની પઠે પ્રતિહાર એટલે ઈંડના આદેશકારી દેવ, તેડના કલ્પોને પ્રાતિહાર્ય કહે છે. તે પ્રાતિહાર્ય આવે છે તે આ પ્રમાણે:-જેનેવિષે રાતાં પાતરાંનો સમૂહ શોની રહ્યો છે; સર્વ કાલ વિકસિત પુષ્પસમૂહમાંથી નિરંતર અત્યંત પરિમલોજાર નીકળી રહ્યો છે; તેના અતિ શયેકરી લોનાયલા ધ્રમરોના સમૂહનો રણ રણ શબ્દ થઈ રહ્યો છે, તેણેકરી નમસ્કાર કરવાને આવેલા નવ્ય જનના કર્ણરંધ્ર શીતલ થઈ રહ્યા છે; એવો અતિ મનોરમ જેનો આકાર અને વિસ્તીર્ણ શાખાં વાલો કિંકિલ્લી એટલે અશોક વૃક્ષ જિનના ઉપરલા નાગનેવિષે દેવ ધારણ કરે છે એ પ્રથમ પ્રાતિહાર્ય. જલનેવિષે તથા સ્થલનેવિષે ઉત્પન્ન થનારા પાંચ રંગનાં વિકસિત પુષ્પ, જેડની મેટ નીચે ને મુખ ઉપર એટલે જેમ વૃક્ષની ઉપર હોય છે તેવા ફૂલોની જાનુ પ્રમાણ દેવો વૃષ્ટિ કરે છે એ બીજું પ્રાતિહાર્ય. અતિશય રસયુક્ત અમૃતના રસને તુલ્ય; અતિ ત્વરાં કરી અનેક દેશ થકી હરણ કરેલા એવા મુક્તાફલના વ્યાપારનેવિષે જેડનાં પ્રસારિત મુખ છે એવા હરિણોના કુલ કાન ઢઈને શાંતલી રહ્યાં છે, અને સર્વ જનને આનંદ દાયક એવો દિવ્ય ધ્વનિ દેવ કરે છે. એ ત્રીજું પ્રાતિહાર્ય; સુંદર કદલી કાંમસંબંધી તંતુ મંમલના જેવી સુંદર કિરણોના સમૂહેકરી

વિસ્તૃત અતિ ઉત્તમ વિચિત્ર પવિત્ર રત્નોમાથી નીકલેલા કિરણાકુર જાલ સમૂહના યોગે દિશા દિશાનેવિષે પ્રસારને પામેલા ૬૬ ધનુષ્યની પટે મનોહર સુવર્ણના રમણીય દમયુક્ત ચામરો દેવો ઢોલે છે, એ ચોથુ પ્રાતિહાર્ય. અત્યંત દેવીપ્યમાન ઝટાર્જના સમૂહકરી સુંદર સ્કધબધયુક્ત કર્મરૂપ વૈરીને બીવરાવવાને ક રાલ દષ્ટેકરી જીવતા સિદ્ધના રૂપની તુલ્યતા કરનાર અને જેમા નાના પ્રકારના શ્રેષ્ઠ રત્ન ઝહેલાં હોયઠે, તેવંથી નીકલેલી કિરણાવલીને લીધે અંધકાર મંબર નાશ થઈ ગયેલો છે એવું ચારુતર મેરુના શૃંગની પરે ઝંચુ સિદ્ધાસન દેવ કરેઠે, એ પાંચ મું પ્રાતિહાર્ય શરત્ કાલનેવિષે પ્રકાશમાન અશ્વમ કિરણ મમલે કરી પ્રવચન સૂર્ય ના મમલની પટે હુરાલોક દટલે જેની સામે જોવાઈ શકાય નહીં, અને સ્વનાવેકરી દેવીપ્યમાન તીર્થંકરકટપ સબધી નિરુપમ રૂપનું આઠાદન કરનાર તથા અતુલ્ય એ તુ પ્રના પટલને એકતું કરી જિનના પાઠલા જાગનેવિષે મમલાકાર જામમલ દેવ કરેઠે એ ઠતુ પ્રાતિહાર્ય, મહ એવો જાકાર શબ્દે કરી આશું જગ વ્યાપ્ત થઈ રહે એવી જેરી તે હુંડની દેવો વગામેઠે એ સાતમું પ્રાતિહાર્ય, ત્રૈલોક્યનેવિષે પરમેશ્વરપણાનો જણાવણદાર શરત્ કાલના ચડ મુચકુદની પરે અને ઝજ્જલ મોતીઝની માલાયે વિરાજમાન કુમુદ દટલે શ્વેત પુષ્પ એ પ્રમાણે સ્વલ્લ, જબાયમાન મુક્તાફલ સમૂહની કિનારીરૂપ જાલરી વહે શોનાયમાન એવાં ત્રણ ઠત્રો દેવો કરેઠે એ આઠમું પ્રાતિહાર્ય, એ પ્રકારે કરી જિનેશ્વરના આઠ પ્રાતિહાર્ય સર્વોત્કૃષ્ટલે કરી વર્તે છે એમા અશોક વૃક્ષ ના પ્રમાણ કપર ગાથા કહેઠે યદુક્ત — “ઝસદ્દસ્ત તિન્નિ ગાક, વત્તીસ ધણૂણ વદ્ધ માણસ્સ, સેસ જિણાણમસોઠ, સરીરઠં વારસ ગુણોય” તેમા ક્ષપ્પ જિનનો અશોક વૃક્ષ ત્રણ ગાઠનો ઠંચો શ્રી મહાવીરનો અશોક વૃક્ષ વત્તીસ ધનુષ્ય ઝંચો અને અજિતાદિ જિનથી વાકીના જે શ્રી પાર્શ્વ જિનપર્યંત વાવીશ તીર્થંકરો છે તે ઝના અશોક વૃક્ષો પોતપોતાના શરીરના પ્રમાણ કરતા વાર ગુણા અધિકજાણવા આશકા — મહાવીરનો અશોક વૃક્ષ તો પોતાના શરીર કરતા વાર ગુણો કહેલો છે, યદુક્ત આવશ્યક ચૂર્ણો શ્રી મહાવીર સમવસરણ પ્રસાદે — “અસોગ વરપાયવ જિણ ઝજ્જનાઠ વારસ ગુણ સકો વિઝકક્કંતિ” તેમ ઠતાં અહીં વત્તીસ ધનુષ્ય કેમ કહ્યું ? સમાધાન — આવશ્યક ચૂર્ણિમા તો કેવલ અશોક વૃક્ષનું માન કહ્યું છે ને અહીં તો સાલવૃક્ષ સહિત પ્રમાણ કહ્યું છે માટે અહીં પણ કેવલ અશોકવૃક્ષનો વાર ગુણોજ છે તે સાત હાથ પ્રમાણ શ્રી મહાવીરના શરીર કરતાં વાર ગુણો કહ્યાથી એકવીશ ધનુષ્ય થાય અને શાલ વૃક્ષ અગ્યાર ધનુષ્ય પ્રમાણ છે એ વત્તે મ

લીને બત્રીશ ધનુષ્ય થાય છે એવો સંપ્રદાય પણ છે તથા સમવાયાંગેયુક્તઃ— “વત્તીસં ધણુયાઈ; ચેશ્ય રુસ્કો ય વહ્માણસ્સ; નિચ્છોઝગો અસોગો, ઝહ્નન્નો સાલરુસ્કેણ” તટ્ટીકાચઃ— નિચ્છોઝગોત્તિ— નિત્ય સર્વદા રુતુરેવ પુષ્પાદિ કાલોચસ્ય સ નિત્યર્તુકઃ, અસોગોત્તિ— અશોકા નિધાનોયઃ સમવસરણનૂમિમધ્યે જવતિ, ઝહ્નન્નો સાલરુસ્કો એતિ અવહ્નન્નઃ શાલવૃદ્ધેણેત્યંતએવ વચનાદશોકસ્યોપરિ શાલવૃદ્ધોપિ કથંચિદ સ્તિત્યવસીયત ઇતિ. તથા યોજનનૂમિ પર્યંત પુષ્પવૃષ્ટિવિષે કોઈએક પ્રેરણા કરેતેઃ—

આશંકાઃ— વિકસિત ઉત્તમ પુષ્પના સમુદાયેકરી યુક્ત સમવસરણ નૂમિનેવિષે જીવ દયા રસિક અંતઃકરણ વાલા શ્રમણ લોકોનું અવસ્થાન તથા ગમન કરવાનું કેમ થાય છે? કારણ કે ત્યાં જીવોનો નાશ થવાનો સંજવ છે.

સમાધાનઃ— તે પુષ્પ અચિત્તજ હોય છે. પ્રસાર કરવા સારુંજ દેવો કરે છે.

આશંકાઃ— એ વાત અયુક્ત છે. બધાં પુષ્પો વિકુર્વમાણજ થતા નથી. કેમકે, ત્યાં જલજ તથા સ્થલજ પુષ્પોનો પણ સંજવ છે. એ અનાર્પ નથી, આર્પ છે. યતઃ ‘વિંટ-દાઈ સુરજિં જલ થલયં દિવ કુસુમ નીહારિં; પશ્રિંતિ સસંતેણં દસ-દવણંકુસુમ વુઢિં;’ સિદ્ધાંત વચને કરી એ પ્રમાણે શાંતિલાથી બીજા સહૃદય જનો ઉત્તર આપે છે.

સમાધાનઃ— જ્યાં વ્રતી રહે છે તે દેશનેવિષે દેવ પુષ્પની વૃષ્ટિ કરતા નથી.

આશંકાઃ— એ પણ ઉત્તરનો આજ્ઞાસ છે; સ્વરેસ્વર ઉત્તર કહેવાય નહીં. તપો ધન જે છે તેઓએ કાષ્ઠીનૂત અવસ્થાનું અવલંબન કરીને તેજ દેશમાં અવશ્ય રહેવું નહીં. કારણ કે, ત્યાં પ્રયોજન ગમનાદિકનો પણ સંજવ છે. તેમાટે નિશ્ચિલ ગીતાર્થ સમ્મત ઉત્તર હવે કહે છેઃ—

સમાધાનઃ— જેમ એક યોજનમાત્ર જે સમવસરણ નૂમિ, તેનેવિષે પણ અપરિ મિત સુરાસુરાદિકનો જે સંમર્દ તે થયો ઠતાં પણ પરસ્પર કાંઈ બાધા થતી નથી. તથા જાનુસુધી નાખેલાં મંદ મકરંદની સંપત સંપાદિત આનંદ એવા મંદાર, મચ કુંદ, કમલ, બકુલ, માલતી, વિકસિત મોગરા, ઇત્યાદિ જે કુસુમ સમૂહ તેઓની ઉપર સંચાર કરનારા અથવા રહેનારા ત્યાં બેસનારા ઝઠનારા, એવા મુનિ સમૂહ અને વિબુધ જન સમૂહ ઠતાં કાંઈ બાધા થતી નથી. વધારે શું કહેવું! સુધારસ જેના આંગ ઉપર પડેલો છે તેમની પથે અત્યંત અચિંતનીય નિરુપમ તીર્થકરના પ્રજાવથી પ્રકાશમાન જે પ્રસાર તેના યોગે ઝહ્નાસ થાય છે.

આશંકાઃ— (દિવ્યધ્વનિનેવિષે કોઈ પૂર્વ પદ્ધ વચન કહે છે) સકલ જનોને આનંદ દેનાર, ઉત્તમ જે શાકર, હાક, ઇત્યાદિના રસેકરી મિશ્રિત અને તપાવેલા

હુધ રસનો સહોદર તીર્થકરનોજ એ ધ્વનિ ઠતા પ્રતિહારે કહ્યો એમ કેમ કહ્યું ?

સમાધાન. - ઠદાર મતિ જે છે તેમણે એ યોગ્ય કહ્યું - તીર્થકરની અપર પરમ મધુરતાએકરી મનોરમ પદાર્થ સમૂહે કરી અધિક શબ્દની પંક્તિ સ્વજાવેકરી છે ; જે સમયે માલઘૌસાદિ જે ગ્રામ, રાગ, તેઓએ કરી જવજનના ઉપકારાર્થે જ ગવાન વેશના દિએ છે તે સમયે બંને બાજુએ રહેનારા દેવોએ અતિ મનોહર વેણૂ વીણા એઓનું મંડ શબ્દ કરણ તેણેકરી તેજ તીર્થકર શબ્દ અત્યંત કલતર એટલે હઠ કરાય છે જેમ કે, મધુર ગાનનેવિષે પ્રવૃત્ત તરુણ લોકના ગાયન રવના સમયે વીણા યગાડનાર તેનો સાથકરીને તેની સહાયતા કરે છે તેમ એ પણ જાણી લેવું માટે અંશેકરી પ્રતિહાર દેવકૃતત્વને કાંઈ વિરુદ્ધ નથી એમ કહ્યાથી સર્વ સમજસ છે ॥ ૪૪૬ ॥ એ ઇંગણચાલીશમો દાર પૂરો થયો

અવતરણ - 'ચત્તીસા તિસયાણતિ' એટલે ચોત્રીશ અતિશયોનો ચાલીશમો દાર કહે છે - મૂલ - રય રોય સેયરહિં, દેહો ધવલાઈ મસ રુહિરાઈ, આહારા નીહારા, અદિસ્તા સુરહિણો સાસા ॥ ૪૪૭ ॥ જમ્માઠ ઇમે ચત્તરો, ઇક્કારસ કમ્મ રક્કય જવ ઇંદિહ, સેને જોયણમિત્તે, તિજઈ જણો માઈ બહુડંવિ ॥ ૪૪૮ ॥ નિયનાસાએ નર તિરિ, સુરાણ ધમ્માવબોહિયા વાણી, પુવ્વપ્પવરોગા ઠવસમતિ નય ઢુંતિ વેરાઈ ॥ ૪૪૯ ॥ હુપ્પિક મમર હુમ્મારિ ફેઈ અશ્વુત્તિ અણનિવુઠ્ઠિં, ઢુતિ ન બહુજિયતરણી, પસરે જામમહુલ્લોઓ ॥ ૪૫૦ ॥ સુરરડયા યુણવીતા, મણિમય સીહાસણ સપય પીઠ, ઠત્તત્તય ઇદ્દય, સિય ચામર ધમ્મચક્કાઈ ॥ ૪૫૧ ॥ સહજગ ગુરુણા ગયણ, ઠિયાણ પચવિ ઇમાઈ વિયરતિ, પાવપ્પવર્ફ અસઓ, ચિઠ્ઠઈ જહ્મ પ્પહૂ તહ્મ ॥ ૪૫૨ ॥ ચત્ત મુહ મુત્તિ ચત્તક, મણિ કચણ તાર રડય સાલ તિગ, નવ કણય પકયાઈ, અહોમુહા કટયા ઢુંતિ ॥ ૪૫૩ ॥ નિચ્ચ મવઠિયમેત્તા, પહુણો ચિઠ્ઠતિ કેસ રોમ નહા, ઇદિયઅઠા પચવિ, મણોરમા ઢુતિ ઠપ્પિ રિઓ ॥ ૪૫૪ ॥ ગોદયસ્સ વુઠ્ઠી, વુઠ્ઠી કુસુમાણ પચ વન્નાણ, દિત્તિય પયાહિણી ઓ, સઠણા પવણોવિ અણુકૂલો ॥ ૪૫૫ ॥ પણમતિ હુમા ચક્ક,તિ હંડહીંત ગની રધોસાઓ, ચત્તીસાઈ સયાણ, સવ્વ જિણિદાણ હોઈ ઇમા. ॥ ૪૫૬ ॥ અર્થ - ૧ રૂઝ શબ્દે મલ, રોગ જે થ્વાસ પ્રમુખ ને સ્વેદ જે પરસેવો એઓએ કરી રહિત, ઠપલકુળે કરી લોકોત્તર રૂપ તથા ગધે કરી સુદર એવો તીર્થકરનો દેહ, ૨ તથા ઝજ્જલ ગાયના દૂધની ધારા સમાન માસ ને રુધિર હોય છે, ૩ જેનો આહાર અંને નીહાર અવધ્યાદિક જ્ઞાન શિવાય ચર્મચરુવાલાથી દેસાય નહીં ૪ વિકસિત ક

મલની પટે સુગંધિત જેનો શ્વાસોદ્વાસ હોય છે. ॥૪૪૭॥ જમ્માઝડમે ચતુરો કે ૦ એ ચાર અતિશય તીર્થીકરના જન્મની વચ્ચે જ થાણા હોય. બીજા ઇક્કારસ કમ્મ રકય કે ૦ અગ્યાર અતિશય જ્ઞાનાવર્ણી આદિ ચાર ઘાતી કર્મોના ક્યથી થાય છે તે કહે છે:— ૫ યોજન પ્રમાણ ક્ષેત્રને વિષે સમવસરણે ત્રિજગના કોડાકોડી પ્રાણીઓ માં પણ પરસ્પર બાધા ન થાય, કિંતુ સુખે કરી વર્તે. ॥૪૪૮॥ ૬ જગવંતની અર્ધમા ગધી જાપા મનુષ્ય તિર્થે ચ ને દેવતાઓને તેઓની પોતપોતાની જાપારૂપ યજ્ઞને ધર્મના અવબોધને દેનારી અથવા ધર્મના અવબોધના જાણ પણાની કરનારી થાય છે. એનો જાવાર્થ:— એક યોજન વ્યાપિની એકરૂપ એવી એ જગવંતની વાળી મેવે નાચેલા ઝડકની પટે તદાશ્રયાનુરૂપત્વે કરી પરિણામને પામે છે. યદુ ક્તં:— “દેવા દેવી નરા નારી, શબરાશ્વાપિ શાબરી; તિર્થે ચોપિ હિ તૈરિશ્વાં, મેનિરે જગવત્તુગિરં” એ વિધિએ જીવનને વિષે અજુત અતિશય શિવાય એક કાલે અનેક જીવોની ઊપર ઉપકાર કરવાને સમર્થ થાય નહીં. ૭ પૂર્વ ઉત્પન્ન થાણા રોગાદિ ક શાંત થાય છે ને નવા ઉત્પન્ન થતા નથી. ૮ પૂર્વ જવને વિષે બાંધેલા વૈર અને જાતિ સંબંધી વિરોધ કાંઈ થાય નહીં. ॥૪૪૯॥ ૯ ડુર્નિદ્ધકાલ પડે નહીં. ૧૦ મર શબ્દે સ્વચક્ર અને પરચક્રનો ઉપડવ થતો નથી. ૧૧ ડુમ્મારિશબ્દે હુષ્ટ દેવતાદિકૃત મરણ થાય નહીં. ૧૨ ઈતિતે ઘણા તીડ સૂડા કંદર ઇત્યાદિ ધાન્યાદિકનો નાશ કરનાર પ્રાણીઓની ઉત્પત્તિ ન થાય. ૧૩ અતિવૃષ્ટિ થાય નહીં. તથા ૧૪ અનાવૃષ્ટિ થાય નહીં. રોગાદિક જે સાત છે તે જ્યાં જ્યાં જગવાન વિહાર કરે છે ત્યાં ત્યાં ચારે દિશાને વિષે પ્રત્યેક પચીસ યોજનમાં થતા નથી યદુક્તં સમવાયાંગે:— “જડ જડ વિચણં અરિહંતા જગવંતો વિહરંતિ તડ તડ વિચણં પણુંવીસાણં ઈ ઈ ન જવડ મારી ન જવડ સચકં ન જવડ પરચકં ન જવડ અશ્વુઠિ ન જવડ અણા બુઠી ન જવડ હુપ્પિસ્કં ન જવડ અબુપન્ના વિચણં ઉપ્પાઈયાવાહી સ્વિપ્પામેવ ઉપસમં તિત્તિ.” સ્થાનાંગ ટીકાયામપિ દશસ્થાનકે લિખિતં:— “મહાવીરસ્ય જગવત: સ્વજાવપ્રશમિતયોજનશતમધ્યગતવૈરમારિવિદુરડુર્નિદ્ધાદ્યુપડવસ્યાપીતિ.” ૧૫ તીર્થીકરના પશ્ચાત્ જાગને વિષે તિરસ્કૃત છે દ્વાદશ સૂર્યનું તેજ જેણે કરી એવા જામંમલ ની પ્રજા પટલનો ઉદ્યોત પ્રસરે છે. ॥૪૫૦॥ એ અગ્યાર અતિશય કર્મના ક્યથી થાય છે, હવે બાકીના ઓગણીશ અતિશય સુરરચિત કહે છે:— ૧૬ આકાશની પટે અત્યંત સ્વચ્છ સ્ફટિક મણિનું સિંહાસન સપાદ પીઠ યુક્ત. ૧૭ અતિ પવિત્ર ત્રણ ઠ ત્ર. ૧૮ જિનના અગ્ર જાગને વિષે હજારોગમે ન્હાની પતાકાઓ એકરી સહિત અને

अत्यंत सुंदर ऊची रत्नमय बीजी ध्वजाओकरता मोटी होवाथी तेने इंध्वज क
हे ठे ते. १९ जिनना पार्थ्व जागनेविषे एटले बन्नेपात्रे वे यद्दोना हाथमा थ्वेत
चामर २० अग्र जागनेविषे महा किरणोए करी देदीप्यमान कमलाकार धर्म प्रका
शक धर्मचक्र ॥४५१॥ ए कहेला सिंहासनादि पांच ज्या ज्या तीर्थकर गमन करे ठे
त्या त्या साथे जाय ठे. २१ ज्या प्रभु बेष्टे ठे त्या विचित्र पुष्प, पद्मव तेणे करी प
द्मवित अने अत्यंत स्पृहणीय ठत्र, ध्वज, घंटा, पताका इत्यादिके करी परिवृत
एवो अशोक वृक्ष प्राङ्मूत त्या समिपे थाय ठे. ॥ ४५२ ॥ २२ चार दिशेनेविषे
चार मुख तेमा पूर्वाभिमुख जगवान पोते बेष्टे ठे, बाकीनी त्रण दिशा
ओनेविषे तीर्थकरना आकार प्रमाणे तीर्थकरना प्रजावे करी युक्त तीर्थकरने
अनुरूप एवा सिंहासनादि युक्त देवोए आकार करेला होय ठे ते दिशाये रहेला
जीवोने एम जणाववा माटे के जगवत अमारी सामा जोईने प्रत्येकने बोध करे ठे
२३ समवसरण थाय ठे ते मणि, काचन, रौप्य एओएकरी रचित त्रण प्राकारनुं
होय ठे तेमांनो पहेलो प्राकार रत्नमय वैमानिक देव करे ठे, बीजो मध्यनो प्रा
कार उत्तम सुवर्णमय ज्योतिष्क देव रचे ठे, अने त्रीजो बाह्यारनो उत्तम प्राका
र रौप्यमय नवनपति देव करे ठे २४ नव सुवर्णना कमल माखणना जेवा
स्पर्शवाला रचाय ठे तेमाना वे कमलोनी ऊपर जगवान पोते चरण मूके ठे
बाकीना सात कमलो पाठल रहे ठे जगवान ज्यारे आगल पग नाखे ठे त्यारे
पाठलना बवे कमलो आगल आवता जाय ठे २५ ज्यां ज्यां जगवान विहार करे ठे
त्या त्या कटक अधोमुख थाय ठे ॥४५३॥ २६ प्रभुना केश, रोम ने नख अवस्थित
मात्र ने अष्टदि स्वनावेज रहे ठे. तेमा दाडी, मूठ ने मस्तकना केश जाणवा अने
बाकीना आंग ऊपरना रोम जाणवा २७ पांच इडियोना शब्द, स्पर्श, रूप,
रस ने गंध ए पाच विषय ते अमनोझने अजावे करी ने मनोझने प्राङ्मूर्ति
करी चित्तने प्रेरण द्वार थाय ठे. २८ वसंतादि ठ क्रतु, शरीरने पुष्ट करनार
जे मुख स्पर्शादि तेओना सपादकत्वे करी सर्व काल विकसित कुसुमादिकनी समृ
द्धि करी अनुकूल सपन्न अइ चित्तने हर्ष करनार थाय ठे ॥ ४५४ ॥ २९ ज्यां न
जगवान रहे ठे त्या ऊडती धूलनो नाश करवाने अर्थे गंधोदक जे कर्पूर प्रमुख सु
गंधिक वस्तुये मिश्रित जलनी वृष्टि थाय ठे, ३० थ्वेत, रक्त, पीत, नील ने रुक्म
ए पाच रंगना मदार पारिजातक ने चपक, इत्यादिक पुष्पोनी वृष्टि थाय ठे ३१
ज्या जगवान सचार करे ठे त्यां नीज, चाप, नारदाज तथा मयूर प्रमुख तथा

બીજા પણ જે જાણ શકુનના કરનાર પક્ષીઓ તે સર્વ પ્રદક્ષિણ ગમન કરે છે. ૩૨ સંવર્તક વાયુ એક યોજન પર્યંત ક્ષેત્ર સુધી વિધાયકત્વે કરી અને સુરજિ, શીતલ ને મંદત્વે કરી અનુકૂલસુખ દેનાર થાય છે. યદુક્તં સમવાયાંગે:— “સીયલ્લેણં સુહ ફાસેણં સુરજિ મારુણં જોયણં પરિમંમલં સવથો સમંતા સંપમ ક્ષિક્કુક્ષિ” ॥૪૫૫॥ ૩૩ જ્યાં જગવાન ગમન કરે છે. ત્યાં વૃદ્ધ નમ્ર થાય છે. ૩૪ જ્યાં જગવાન સંચાર કરે છે ત્યાં સજલ મેઘના જેવા ગંજીર શબ્દવાળા ડુંડુજિ વાગે છે. એ પ્રકારે સર્વ જિનેંડોના ચોત્રીસ અતિશયો થાય છે. અહીં સમવાયાંગની સાથે કાંઈ અન્યથાપણું દીઠામાં આવે છે તે મતાંતર જાણવું. ॥ ૪૫૬ ॥ મતાંતરબીજ સર્વજ્ઞ વિજ્ઞેય છે એ ચાલીશમો દ્વાર પૂરો થયો.

અવતરણ:— હવે ‘દોસો અઘારસત્તિ’ એટલે અઘાર દોપોનો એકતાલીશમો દ્વાર કહેલો:— મૂલ:— અન્નાણ કોહ મય માણ લોહ માયા રઈય અરઈય; નિદ સોય અલિયવયણ, ચોરીયા મહર નયા ય. ॥ ૪૫૭ ॥ પાણિવહ પેમ કીલા, પ સંગ હાસાઽ જસ્સ ઇય દોસા; અઘારસવિ પણછા, નમામિ દેવાહિ દેવંતં. ॥૪૫૮॥ અર્થ:— ૧ અજ્ઞાન એટલે સંશય અનધ્યવસાયી વિપર્યયાત્મક લક્ષણ મૌઢ્ય. ૨ કોહ. એટલે ક્રોધ. ૩ મદ એટલે કુલ, બલ, ऐश्वर्य, રૂપ ને વિદ્યાદિકનો અહંકાર કરવો અથવા બીજાના અજિમાનને નિબંધન કરવું તે. ૪ માન એટલે દુરજિનિવે શને ન મૂકવું અથવા તેનું યુક્તિ કરી ગ્રહણ કરવું. ૫ લોજ એટલે ગૃહિ. ૬ માયા એટલે દંજ અથવા કપટ. ૭ રતિ એટલે અજીષ્ઠ પદાર્થોની ઊપર મનેકરી પ્રીતિ કરવી. ૮ અરતિ એટલે અનિષ્ઠ સંપ્રયોગના સંજવથી મનને દુઃખ થાય તે. ૯ નિડા એટલે સ્વાપાવસ્થા પાંચ પ્રકારની. ૧૦ શોક એટલે વૈધુર્ય અથવા દુઃખાત્મક અંતઃકરણની વૃત્તિ ઇષ્ટને વિયોગે આક્રંદાદિરૂપ તે. ૧૧ અલીક વચન એટલે વિતથ જાણ. ૧૨ ચોરી એટલે પરદ્રવ્યનું હરણ કરવું. ૧૩ મત્સર એટલે બીજાની સંપત્તિને જોઈ ન શકવું. ૧૪ જય એટલે પ્રતિ જય કરવો. એટલે કોઈને જય ઊપજાવવું અથવા કોઈથી જય ઊપજે તે. ॥૪૫૭॥ ૧૫ પ્રાણિવધ એટલે હિંસા કરવી. ૧૬ પ્રેમ એટલે સ્નેહ વિશેષ પરસ્પર ચિત્તનો રાગ. ૧૭ ક્રીમા એટલે વિવિધપ્રકારની ક્રીમાના પ્રસંગનેવિષે આસક્તિ. ૧૮ હાસ્ય એટલે હસવું. એ અઘાર દોષ જેના નષ્ટ થઈ જાય છે એવા દેવાધિદેવને હું નમસ્કાર કરું હું. ॥૪૫૮॥ એ એકતાલીશમો દ્વાર પૂરો થયો.

અવતરણ:— હવે ‘અરિહ ચત્તકંતિ’ એટલે નામાદિ ચાર પ્રકારના અરિહંતનો

વેતાલીશમો દાર કહેહે - મૂલ - જિણ નામા નામજિણા, કેવલિણો સિવ ગયા
ય નાવ જિણા, ઉવણજિણા જિણપડિમા, દવજિણા નાવજિણ જીવા ॥ ૪૫૯ ॥
અર્થ - જિન ચાર પ્રકારના છે - નામ જિન, સ્થાપના જિન, ઇચ્છ જિન ને નાવ
જિન તેમા ક્ષપન અજિત તથા સંજવાદિ તીર્થકરોના જે નામ માત્ર તેને નામ
જિન કહિયે અષ્ટ મહાપ્રાતિહાર્યાદિ સમૃદ્ધિને સાક્ષાત્ અનુભવતા એવા કેવલી
એટલે જેઠને કેવલ જ્ઞાનની ઉત્પત્તિ થઈને પરમ પદને પ્રાપ્ત થયા તે નાવ જિન
જાણવા અહીં ગાથાના અનુલોમે કરી વચમા નાવજિનનું વ્યાખ્યાન કહ્યું છે
અને કાચન મુક્તાફલ શૈલ તથા મરકતાદિની નિર્માણ કરેલી જિન પ્રતિમાને
સ્થાપના જિન કહેહે અને નવિચ્છ કાલનેવિપે શ્રેણિકાદિકના જીવો જે તીર્થ
કર થવાના છે તે ઇચ્છજિન કહેવાય છે. ॥ ૪૫૯ ॥ એ વેતાલીશમોદાર પૂરોથયો

અવતરણ - હવે 'નિસ્કમણ તવોત્તિ' એટલે તીર્થકરોએ દીક્ષા સંબંધી તપ
લીધો તેનો તેતાલીશમો દાર કહેહે - મૂલ - સુમદ્ધ નિચ્છનત્તે,ણ નિગ્ગચ્છો
વાસુપુક્ક ચઠ્ઠેણ, પાસા મહ્ધી વિચ અઠ્ઠમેણ સેસાઠ ઠઠેણ ॥ ૪૬૦ ॥

અર્થ - આ અવસર્પિણી કાલનેવિપે ચોવીસ તીર્થકરોમધ્યે સુમતિ નાથ નગવાને
નિત્ય નોજન કરતા ગૃહવાસ ત્યાગ કરીને દીક્ષા લીધી છે વારમા વાસુપૂજ્ય જિન
એક ઉપવાસ કરી પ્રવ્રજિત થયા છે ત્રેવીશમા શ્રી પાર્થનાથ જિન અને ઓગણી
શમા શ્રી મહિજિન એ બન્ને ત્રણ ત્રણ ઉપવાસકરી દીક્ષાલીધી છે, અને બાકીના
ક્ષપનાદિ વીગ તીર્થકરોએ બધે ઉપવાસ કરી વ્રત અગીકાર કહ્યું છે એતેતાલીશમો દાર

અવતરણ - હવે 'નાણતવોત્તિ' એટલે જ્ઞાન સંબંધી તપનો ચુમાલીશમો દાર
કહેહે - મૂલ - અઠ્ઠમ નત્ત વસાણે, પાસો સહ મહ્ધિ રિઠ નેમીણ, વસુપુક્કસ્સ
ચઠ્ઠે,ણ ઠઠ નત્તેણ સેસાણ ॥ ૪૬૧ ॥ અર્થ - અષ્ટમ નક્કાતસમયે શ્રી પાર્થ
જિન, ક્ષપન સ્વામી, મહિનાથ, ને અરિષ્ટનેમિ એ ચાર ને કેવલ જ્ઞાનની ઉત્પત્તિ
થઈ વાસુપૂજ્ય જિનને એક ઉપવાસને અતે કેવલજ્ઞાન કપનું, બાકીના અજિતસ્વામી
પ્રમુખ ઓગણીશ તીર્થકરોને ઠઠ નત્તે કેવલ ઉત્પન્ન થયું છે એચુમાલીશમો દાર.

અવતરણ - હવે 'નિવાણતવોત્તિ' એટલે મોક્ષસંબંધી તપનો પિસતાલીશમો
દાર કહેહે - મૂલ - નિવાણ સપ્પત્તો, ચઠ્ઠસ્સ નત્તેણ પઠ્ઠમ જિણચ્છો, સેસાઠ
માસિણ, વોરજિણદોય ઠઠેણ ॥ ૪૬૨ ॥ અર્થ - ચતુર્દશ નક્કા એટલે ઠ ઉપ
વાસે કરી પ્રથમ જિનચઢ્ધ શ્રી ક્ષપનદેવ નિર્વાણ એટલે પરમાનંદને પ્રાપ્ત થયા
સામાન્યકેવલીમાં પૂજ્ય પાણનેલીધે જિનચઢ્ધ કહિયે બાકીના અજિત જિનથી ભરે

પાર્શ્વનાથ પર્યંત બાવીશ તીર્થંકર માસ એટલે ત્રીશ ઉપવાસેકરી મોકુને પામ્યા. અ
ને ચોવીશમાં શ્રીવીર જિનેંદ્ર ઠઠેણકે ૦ વે ઉપવાસેકરી મુક્ત થયા છે. એપિસ્તાલીશમો દાર.

અવતરણ:— હવે 'નાવ જિણેસર જીવતિ' એટલે નવિષ્ય કાલનેવિષે થવાના
તીર્થંકરોના જીવોનો હેતાલીશમો દાર કહેતે તેનું વિવરણ કરતાં પ્રથમ તેની પ્ર
સ્તાવનાની ગાથા કહેતે:— મૂલ:— વીર વરસસ જગવચ્ચો, વોજિઅ ચુલસીઽ વગિ
સ સહસેહિં; પઝમાઈ ચઝવીસં, જહ હુંતિ જિણા તહા યુણિમો. ॥ ૪૬૩ ॥ અર્થે:—
અત્રે પઠી પંચમ્યઽયેં, અને તૃતીયા સમમીના અર્થે છે. સમગ્ર એશ્વર્યાદિ ગુણયુક્ત
શ્રીમહાવીર જગવાન નિર્વાણ પામ્યા પઠી ચોઘાશી હજાર વર્ષે ગયા કંડે પદ્મનાજ
પ્રમુખ ચોવીસ જિનો જે પ્રમાણે થશે, તેઓને નામ ગ્રહણ પૂર્વક નમસ્કાર કરું
હું. અહીં આવી નાવના કરવી:— આ અવસર્પિણીનેવિષે દુઃખમ સુખમા લક્ષણ
ચોથા આરાનેવિષે નેવ્યાશી પદ્ધ અવતિષ્ઠમાન ઠતાં શ્રીવર્ધમાન સ્વામી નિવૃત્તથયા.
તદનંતર નેવ્યાશી પદ્ધ અધિક પ્રત્યેક એકવીશ હજાર વર્ષે પ્રમાણનાં આ અવસ
ર્પિણી સંબંધી બે આરક, તથા ઉત્સર્પિણી સંબંધી અતિદુઃખમ અને દુઃખમરૂપ પ્ર
ત્યેક એકવીશ હજાર વર્ષે પ્રમાણ વાલા આદ્યના બે આરા વ્યતીત થયા પઠી ત્રી
જા દુઃખમ સુખમ નામના આરાના નેવ્યાશી પદ્ધ વીલ્યા પઠી શ્રી પદ્મનાજ ઉત્પ
ન્ન થશે. એ ચારે આરાના વર્ષોની સંખ્યા ચોઘાશી હજાર વર્ષની થાયતે. તેની ઉ
પર બે નેવ્યાસી પદ્ધો એટલે એક નેવ્યાશી પદ્ધો અવસર્પિણીના ને બીજા નેવ્યાસી
પદ્ધો ઉત્સર્પિણીના જાણવા. તેની અલ્પત્વને લીધે વિવક્ષા કરી નથી. ॥ ૪૬૩ ॥

અવતરણ:— હવે તેજ ક્રમેકરી કહેતે:— મૂલ:— પઠમં ચ પઝમનાજં. સેણિય
જીવં જિણેસરં વંદે; બીઅં ચ સૂરદેવં, વંદે જીવં સુપાસસ્સ. ॥ ૪૬૪ ॥ તઽયં સુ
પાસ નામં, ઉદાય જીવં પણઠ જવ વાસં; વંદે સયંપજજિણં. પોટિલ જીવં ચઝ
હમહં. ॥ ૪૬૫ ॥ સઘાણુનૂઽ નામં, વઢાઝ જીવં ચ પંચમં વંદે; ઠઠં દેવસુય જિ
ણં, વંદે જીવં ચ કિત્તિસ્સ. ॥ ૪૬૬ ॥ સત્તમયં ઉદય જિણં, વંદે જીવં ચ સંઘના
મસ્સ; પેઢાલં અઠમયં, આણંદ જિયં નમંસામિ. ॥ ૪૬૭ ॥ પોટિલ જિણં ચ નવ
મં, સુક્કય સેવં સુનંદ જીવસ્સ; સયકિત્તિ જિણિંદ સમં, વંદે સયગસ્સ જીવંતિ.
॥ ૪૬૮ ॥ એગારસમં સુણિસુવયં ચ વંદામિ દેવઽય જીયં; વારસમં અમમ જિણં, સુ
વઽ જીવં જયપઽવં. ॥ ૪૬૯ ॥ નિકસાયં તેરસમં, વંદે જીયં ચ વાસુદેવસ્સ; બલદે
વ જિઅં વંદે, ચોદસમં નિપ્પુલાઽ જિણં. ॥ ૪૭૦ ॥ સુલસા જીવં વંદે, પનરસમં
નિમ્મમત્ત-જિણ નામં; રોહિણિ જીવં નમિમો; સોલસમં ચિત્તગુત્તંતિ. ॥ ૪૭૧ ॥

सत्तदसम च वदे, रेवऽ जीव समाहि नामेण, संवर मछार सम, सयाज जीव प
 णिग्यामि ॥ ४७१ ॥ दीवायणस्त जीव, जसोदर वदिमो इगुणवीस, कसह जि
 य गयतिएह वीसऽम विजय मज्जिवदे ॥ ४७२ ॥ वदे इगवीसऽम, नारयजीव च
 मझिनामेण, देवजिणं वावीश अवडजीवस्त वदेहिं ॥ ४७४ ॥ अमर जिअं
 तेवीश, अणंतविरियाजिह जिण वदे, तह साऽ बुऽ जीव, चोवीस नदजिण
 नाम ॥ ४७५ ॥ उत्तप्पिणीए चउवीस जिणवरा कितिया सनामेहि, सिरिचट्सूरि
 नामेहि सुहयरा दुतु सयकाज ॥ ४७६ ॥ अर्थ - प्रथम पद्मनाभ जिनेश्वर श्री म
 न्महावीरना परम श्रावक श्रेणिक महाराजना जीवने हुं नहुं बु, बीजा सूरदेव
 जिनने हु वडं बु ते श्री पार्थ नामे महावीर जगवानना पितृव्यनो जीव जाणवो.
 त्रीजा श्री सुपार्थ नामे जिन ते कोणिक पुत्र उदाय महाराजनो जीव जेणे नव
 वासनो नास कखो ठे तेने हु वडं बु, चौथा स्वयंप्रज जिन ते श्री वीरनो श्रावक
 पोट्टिज नामे तेनो जीव तेने हु वडं बु, पाचमा सर्वानुभूति जिन ते दृढायुपनो
 जीव ठे, ठठा देवश्रुत जिन, ते कीर्त्तिनो जीव ठे, सातमा उदय जिन, ते श्री
 वीरनो श्रावक शख नामे ठे, आठमा पेढाल जिन, ते आनंद श्रावकनो जीव ठे,
 नयमा पोट्टिज जिन जेनी देवताए सेवा करेली ठे ते सुनदननो जीव ठे दशमां श
 तकीर्त्ति जिन, ते शतक श्रावकनो जीव ठे अग्यारमा मुनिसुव्रत जिन, ते देवकीजी
 नो जीव ठे, बारमा अमम जिन, ते सत्यकीनो जीव जगतनेविषे दीपक समान
 जाणवो तेरमा नि कपाय जिन, ते वासुदेवनो जीव ठे चौदमा नि पुलाक जिन
 ते बलदेवनो जीव ठे पदरमा निर्ममत्व जिन, ते सुलसा श्राविकानो जीव ठे
 शोलमा चित्रगुप्त जिन, ते रोहिणीनो जीव ठे सत्तरमा समाधि जिन, ते रेवती
 श्राविकानो जीव ठे अठारमा सवर जिन, ते सतालीनो जीव ठे उगणीशमा य
 शोर जिन, ते क्षीपायननो जीव ठे बीशमा विजय जिन, ते तृष्णा रहित ठ
 पणनो जीव ठे एकवीशमा मझि जिन, ते नारदनो जीव ठे वावीशमा देव जिन,
 ते अवमतापसनो जीव ठे त्रेवीशमा अनंतवीर्य जिन, ते अमरनो जीव ठे अने
 चोवीशमा नद जिन ते स्वातिगुप्तनो जीव जाणवो एवीरीते उत्तर्पिणी काल
 नेविषे चोवीश तीर्थकर कहेया ते कोना कोना जीव थगे तेउना पुर्वला जवना
 नाम पण कहेया तेनी साथे सूत्रकर्त्ता श्री चड नामना सृष्टिहु स्तुति करु बु एम
 पोतानु नाम पण जणावुं ठे अने ए तीर्थकरो सर्वकाज सुखना करनाग थात्रो
 एम प्रार्थना करी ठे अहो तथाविध संप्रदायना अजावथी तथा शास्त्रातरनीसाथे

વિસંવાદિ પણાને લીધે વિશેષેકરી વિવરણ કહ્યું નથી. ॥ ૪૭૬ ॥ એતાલીશમો દાર
 અવતરણ:- હવે 'સંવા ઝડાહ તિરિય સિદ્ધાણમિતિ' એટલે અધ કર્ધ્વ ને
 તિહી લોકનેવિપેશતા સિદ્ધોની સંખ્યાનો સુમતાલીશમો દાર કહેઠે:- મૂલ:- ચત્તારિ
 ઝડુ લોએ, હવે સમુદે તિઝ જલે ચેવ; બાવીસ મહો લોએ, તિરિય અઠુત્તર સયં તુ.
 ॥ ૪૭૭ ॥ અર્થ:- કર્ધ્વ લોકનેવિપે એક સમયે ઝટ્ઠપણે ચાર સિદ્ધ થાય છે.
 સમુદનેવિપે બે; શેપ નહદ નદ્યાદિ સંબંધિ જલનેવિપે ત્રણ; પણ પ્રાનૃતાનિપ્રાયેક
 રી તો જલમાં ચાર સિદ્ધ થતા દેશાય છે. અધોલોકનેવિપે ઝટ્ઠપે એક સમયે
 બાવીશ સિદ્ધ થાય છે. સિદ્ધ પ્રાનૃતનેવિપે વલી આમ દીઠામાં આવે છે:- યથા.
 “ચત્તારિ ઝડુ લોએ, જલે ચઝકં હવે સમુદંપિ; અઠ સયં તિરિ લોએ, વીસ પદુતં
 અહો લોએ.” એતટ્ટીકાયાં ચ:- “વિંશતિ પૃથક્કં દિવિંશતિ પ્રમાણં ગૃહીતં દિ પ્ર
 નૃત્યા નવન્ય ઇતિ” પૃથક્ક વચને કરી જો પણ અહીં 'દોવીસ મહો લોએ' એમ
 થાય છે તો પણ સમીચીનજ છે. અને તોર્યગ લોકે એક સમયે ઝટ્ઠપથી એક
 શો ને આવ સિદ્ધ થાય છે. ॥ ૪૭૭ ॥ એ સુડતાલીશમો દાર પૂરો થયો.

અવતરણ:- હવે 'તહ એક સમય સિદ્ધાણંતિ' એટલે એક સમયે સિદ્ધોની
 સંખ્યાનો અમતાલીશમો દાર કહે છે:- મૂલ:- ઇક્કોવ દોવ તિન્નિવ, અઠ સયં
 જાવ એક સમણં; મણુઅગર્ણે સિદ્ધ, સંવાઝ ચ વીયરાગાઝ. ॥ ૪૭૮ ॥ અર્થ:-
 એક સમયે જઘન્યથી એક, બે અથવા ત્રણ સિદ્ધ થાય છે. અને ઝટ્ઠપથી એક શો
 ને આવ સિદ્ધ થાય છે. તે મનુષ્યગતિવિપે જાણવા પણ દેવગતિનેવિપે નજાણવા
 તે પણ સંખ્યાતા આઝપાવાલા જાણવા પણ અસંખ્યાતા આઝપાવાલા નસમજ
 વા તે વલી વીતરાગ લક્ષણવાલા એટલે જેઝં સર્વ કર્મ કલંક અપગત કરેલા
 છે તે સમજવા પણ બીજા કુતીર્થીઝંની સંમત પઠે સર્કમીઝં નહી જાણવા.
 ॥ ૪૭૮ ॥ એ અડતાલીશમો દાર પૂરો થયો.

અવતરણ:- 'તેય પન્નરસ નેહિંતિ' એટલે તે સિદ્ધ પંદર જેદે છે તેનો ઓગણ
 પચાશમો દાર કહે છે:- મૂલ:- તિહયર અતિહયરા, તિહ સલિંગ ત્રલિંગ થી પુ
 રિસા; ગિહિ લિંગ નપુંસ અતિહ સિદ્ધ પત્તેય બુદ્ધાય. ॥ ૪૭૯ ॥ એ અણેગ સયં
 બુદ્ધ બુદ્ધ બોહિય પત્તેયથો નણિયા; સિદ્ધાંતે સિદ્ધાણં, જેયા પન્નરસ સંખત્તિ.
 ॥ ૪૮૦ ॥ અર્થ:- ૧ તીર્થકરની પદવી જોગવીને જે સિદ્ધ થયા તે તીર્થકર સિદ્ધ
 ૨ સામાન્ય પણે કેવલ જ્ઞાન પામીને જે સિદ્ધ થયા તે અતીર્થકર સિદ્ધ; ૩ જેણે
 કરી સંસાર સાગરને તરાય તેને તીર્થ કહિયે. યથાવસ્થિત જીવા જીવાદિ પદાર્થ

प्ररूपक, परम गुरु प्रणीत प्रवचन तेथी जे निराधार नही तेने संघ कहिये ते अथवा प्रथम गणधर उत्पन्न थए जे सिद्ध थया ते तीर्थ सिद्ध, ४ रजोहरणादिरूप व्यवस्थित ठता जे सिद्ध थया ते स्खलिंग सिद्ध, ५ परित्राजक संबंधि वल्कल कापायादिरूप वेपना धरनार जाव सम्यक्त्वने अंगीकार करी तेहीज समये जो केवल ज्ञान पामी काल करी सिद्ध थाय ते अन्य लिंग सिद्ध कहिये, अन्यथा ते जो पोतानु घणु आधुष्य जुवे तो ते लिंगनो त्याग करीने साधुलिंगने धारण करे ठे पढी जो सिद्ध थाय तो तेने अन्य लिंग सिद्ध न कहिये ६ स्त्रीलिंग ठता सिद्ध थया ते स्त्री लिंग सिद्ध ते स्त्री लिंग त्रण प्रकारनो ठे - वेद, शरीर निर्वृत्ति, ने नेपथ्य, तेमां अही मात्र शरीर निर्वृत्तिनु प्रयोजन ठे पण वेदने नेपथ्ये करी न जाणवु. केमके, वेद ठतां सिद्धतानो अजाव ठे, तेम नेपथ्यनुं पण अप्रमाण पणु ठे ते स्त्रीलिंगनेविषे वर्तमान ठतां जे सिद्ध थया ते स्त्रीलिंग सिद्ध ७ पुरुष शरीर निर्वृत्तिरूपे व्यवस्थित ठता जे सिद्ध थया ते पुरुष लिंग सिद्ध ८ जे गृहस्थ ठता सिद्ध थया ते गृहलिंग सिद्ध ते मरुदेवी प्रमुख जाणवा ९ नपुसक जिणे वर्तमान ठतां जे सिद्ध थया ते नपुसक लिंग सिद्ध, १० तीर्थनो जे अजाव तेने कहिये अतीर्थ तीर्थना अजावे मरुदेवी प्रमुखनीपरें अथवा श्री सुविधि नाथने श्री शातिनाथने अतरे तीर्थनो व्यवहेद थया पढी पाढी तीर्थनी उत्पत्ति थई नथी तेना अंतराल समयमां जे जाति स्मरणादिके सिद्ध थया ते अतीर्थ सिद्ध, ११ किंचित् वृषणादि कारण अनित्यादि जावनानो हेतु जाणीने बोधवान थईने जे परमार्थ जाणीने सिद्धताने पाम्या ते प्रत्येकबुद्ध सिद्ध, १२ एक समये एकाकी जे सिद्ध थया ते एक सिद्ध, १३ एक समये जे अनेकनी साथे सिद्ध थया ते अनेक सिद्ध, १४ पोतानी मेलजे तत्वज्ञान पामीने आईकु मारादिनीपरें जे सिद्ध थया ते स्वयंबुद्ध सिद्ध, १५ आचार्यादिकना प्रतिबोधे करी जे बोधने पाम्या थका सिद्ध थया ते बुद्ध बोधित सिद्ध, ए पूर्वोक्त तीर्थकरत्वादिना विशेषेकरी जेदोनुं प्रतिपादन कछु, ए पदर प्रकार सिद्धातनेविषे कहेला ठे, पण तीर्थकर सिद्ध अतीर्थकर सिद्धरूप बे जेदनेविषे अथवा तीर्थ सिद्ध ने अतीर्थ सिद्धरूप बे जेदनेविषे बाकीना वधा जेदोनो अतरजाव थाय ठे त्यारे जोप जेदोनु उपादान शासारु कछु? तेम न समजवु केम के, जो पण ए बोलवु सावु ठे तेम अंतरजाव थाय ठे तो पण विवक्षित बे जेदना उपादान मात्रथी

शेष नेदोनું परिज्ञान न थाय माटे विशेष परिज्ञानने अर्थें आ शास्त्रारंज प्रयास स फल ठे माटे शेष नेदोनું उपादान कथुं. ॥ ४८० ॥ ए उंगण पचाशमो द्वार थयो.

अवतरणः— हवे ‘अवगाहणाय सिद्ध, उक्किष्ठ जहन्न मज्झिमाएयत्ति’ एटले उत्कृष्ट मध्यम ने जघन्य ए त्रण प्रकारनी अवगाहनाएकरी एक समयनेविपे के टला सिद्ध थाय तेनो पचाशमो द्वार कहेठेः— मूलः— दोवैबुक्कोसाए, चउर जह न्नाइ मज्झिमाएउ; अछाहियं सयं खलु, सिक्काइ ओगाहणाइ तद्दा. ॥ ४८१ ॥ अ र्थः— एकज समये उत्कृष्टथी पांच शें धनुष्य प्रमाणना शरीरनी अवगाहना वा ला वे सिद्ध थाय; तथा जघन्यथी एक समयमां वे हाथना शरीरनी अवगाहना वाला चार सिद्ध थायठे; अने ते थकी वचमांता मध्यम अवगाहना वाला तो एक समये एक शो ने आठ सिद्ध थायठे,

आशंकाः—नाजिकुलगरनी पत्नी मरुदेवी ने नाजिराजा ए बन्नेनां शरीरोनुं पांच शें पचीश धनुष्यनुं प्रत्येक मान ठरजे नही; केमके, जेटलुं नाजि राजाना शरीर नुं मान ठे तेटलुंज मरुदेवीना शरीरनुं मान ठे. यतः— “संघयणं संवाणं उच्चतं चैव कुलगरेहिं सममिति वचनात्” तेमां मरुदेवी जगवती सिद्ध थया, त्यारे उत्कृष्टथी पांच शें धनुष्य अवगाहना केम घटे? अर्थात् न घटे.

समाधानः— एमां दोष नथी. केमके, मरुदेवीना तनुनुं प्रमाण नाजिराजाना तनुथी कांश्क न्यून ठे. उत्तम संस्थानवान स्त्री, उत्तम संस्थानवान पुरुषना क रतां पोतपोताना कालनी अपेक्षाए किंचित् ओठा प्रमाणवाली थायठे. माटे मरुदेवीनी पण पांच शें धनुष्यनी अवगाहना कहेवाथी कांई दोष नथी. वली ह स्तिना स्कंधनी ऊपर आरूढ ठनां संकुचितांगी मरुदेवी सिद्ध थया. ते कारण माटे शरीर संकोची नावथी अधिक अवगाहनानो संजव होवाने लीधे कांई वि रोध नथी. अथवा जे उत्कृष्टथी पांच शें धनुष्योनुं मान आगमने विपे कथुं ठे. ते बाहुव्यापेक्षाएकरी जाणवुं. अन्यथा पांच शें ने पचीश धनु प्रमाण उत्कृष्टाव गाहना ते मरुदेवी माताना कालनेविपे वर्त्तनारा मनुष्यने अनाव करवा योग्य थजे, केमके, मरुदेवीना आ देशांतरे नाजिकुलकर तुल्य ठे तडुक्तं सिद्ध प्राचूत टी कायांः— मरुदेवीविआए संतरेण नाजितुल्लत्ति.” सिद्धप्राचूत सूत्रेषुक्तः— “उंगा हणा जहन्ना, रयण डुगं अह पुणोइ उक्कोसो; पंचेव धणु सयाइ, धणुह पडुत्ते ण अहिआइ.” एतटीकाव्याख्याचः— “पृथक्त शब्दो बहुत्ववाची बहुत्वं चेह पंच विंशति रूपं द्रष्टव्यमिति” ॥ ४८१ ॥ ए पचाशमो द्वार पुरो थयो.

अवतरण - 'गिहिलिग अन्नलिग स्सलिग सिद्धाण सखाउत्ति' एट्ठे गृहिलिग तथा अन्यन्निग अने स्वलिग सिद्धोनी सख्यानो एकावनमो द्वार कहेते मूल - इह चउरो गिहिलिगे, दसन्नलिगे सयं च अछहिणं, विन्नेय च सलिगे समयेण सिद्धमाणाण ॥ ४८३ ॥ अर्थ - अही जिनशासने मनुष्य लोकमा गृहस्थलिगि वर्तमान एकज समय उत्कृष्टी चार सिद्ध थाय ठे तथा तापसादि अन्यलिगे वर्तमान उत्कृष्टी एक समये दश सिद्ध थायठे - तेम यतिलिगे एक समये उत्कृष्टी एक शोनेआठ सिद्धथाय ॥ ४८३ ॥ ए एकावनमो द्वार पूरो थयो

अवतरण - साप्रत 'बत्तीसाई सिञ्जति अविरयमिति, बत्तीशादि निरंतर पणे सीजता एक शो ने आठ सोम एक समयथी आठ समय सीजतानी संख्यानो बावनमो द्वार कहेते - मूल - बत्तीसाई सिञ्जति अविरय जाव अछ अहिय सय, अछ समएहि एके, क्खण जावेक समयति ॥ ४८३ ॥ बत्तीसा अडयाला, सछी बावत्तरी य बोधवा, चुलसीई ठन्नउई, डुरहिय मछोत्तरसय च ॥ ४८४ ॥ अर्थ - एकथी लईने बत्तीश पर्यंत सिद्ध थायठे निरंतर आठ समय सुधी यावत् जाणवु अही आ परमार्य ठे - प्रथम समयनेविषे जघन्यथी एक अथवा बे अने उत्कृष्टी बत्तीश सिद्ध थायठे बीजा समयनेविषे पण जघन्यथी एक अथवा बे अने उत्कृष्टी बत्तीश मानीने यावत् आठमा समय पण जघन्यथी एक अथवा बे अने उत्कृष्टी बत्तीश सिद्ध थायठे एम जाणवु एनी उपर अवश्य अंतर समयादिके कोई पण सिद्ध थाय नही तथा पूर्वोक्तरीते तेत्तीश आदिदई अडतालीश पर्यंत निरंतर उत्कर्ष करी सात समय यावत् प्राप्त यता सुधी सिद्ध थायठे एनी उपर नियम करी अंतर समयादिक रहे तथा उंगण पचाज आदि देईने साठ पर्यंत निरंतर सिद्ध थायठे ते उत्कृष्टी यावत् ठ समय प्राप्त यता सुधी तेनी उपर अवश्य अंतर रहे तथा एकसठ आदि देईने बौत्तेर सुधी निरंतर सिद्ध थाय ठे ते उत्कृष्टी पाच समय सुधी त्यार पठी नियमथी अंतर रहे तथा तोतेरथी लईने चोखाशी सुधी निरंतर सिद्ध थाय ते उत्कृष्टी चार समय सुधी त्यार पठी अवश्य अंतर रहे तथा पच्चाशीथी ते ठनु सुधी निरंतर सिद्ध थाय ठे ते उत्कर्षथी यावत् त्रण समय सुधी त्यार पठी नियमथी अंतर रहे तथा सत्ताणुथी ते एक शो ने बे सुधी निरंतर सिद्ध थाय ते उत्कर्षथी बे समय सुधी त्यार पठी नियमथी अंतर रहे तथा एक शो ने त्रणथी लईने एक शो ने आठ पर्यंत सिद्ध थाय ठे ते नियमथी एक समय प्राप्त यता सुधी त्यार पठी अवश्य समयादिक अंतर रहेते ॥ ४८४ ॥

હવે આઠ સમય આદેદઈ એકેક ઝળો સમય અંતર પમે તે દેલાહે ઠે મૂલ:-અઠ ય સ ત ય ઠ ય પંચ ચેવચત્તારિ તિન્નિ દો એકું; બત્તીસાઢ સુસમયા, નિરંતરં અંતરં ઝવરિં ४૮૫ અર્થ:- બત્તીસ સીજે તો આઠ સમય પઠી આંતરો; અડતાલીસ સીજે ત્યાં સાત સમય પઠી આંતરો; સાઠ સીજે તે વારે ઠ સમય પઠી આંતરો બઝતેર સીજે તેવારે પાંચ સમય પઠી આંતરો; ચોરાસી સીજે તેવારે ચાર સમય પઠી આંતરો પડે ઠનું સીજે તેવારે ત્રણ સમય પઠી આંતરો પડે એક સો બે સીજે તેવારે બે સમય પઠી આંતરો પડે અને એક શો ને આઠ સીજે તો એક સમય પઠી આંતરો પડ્યા પઠી સીજે પરંતુ આંતરા વિના સીજે નહી. ૧ ૪૮૪-૮૫ એ બે ગાથા તેના અર્થ પ્રમાણે જાણવું. ॥ ૪૮૫ ॥ એ બાવનમો ઢાર.

અવતરણ:- ‘શ્રીવેદ પુંવેદ નપુંસવ સિદ્ધિમાણ પરિસંખા મિતિ’ એટલે સ્ત્રીવેદ પુરુષવેદ તથા નપુંસક વેદના સિદ્ધિતા જીવો તેની સંખ્યાનો ત્રેપનમો ઢાર કહે ઠે:- મૂલ:- વીસ ઢિ ગાઝ પુરિસાણ અઠ સયં એક સમયઝં સિદ્ધે; દસ ચેવ ન પુંસા તહ, ઝવરિ સમણ પરિસેહો. ॥ ૪૮૬ ॥ અર્થ:- એક સમયનેવિપે ઉત્કર્ષથી વીશ સ્ત્રી સિદ્ધ થાય. પુરુષ એક શો ને આઠ સિદ્ધ થાય. અને નપુંસક દશ સિદ્ધ થાય. ઉક્ત સંખ્યાની ઝપર સર્વત્ર પણે એક સમયે સિદ્ધ થવાનો સિદ્ધાંતામાં પ્રતિષેધ ઠે; એટલે એથી વધારે સિદ્ધ થઈ શકે નહી. ॥ ૪૮૬ ॥

અવતરણ: એજ ઢારનેવિપે કઈ ગતિથી આવીને કેટલા જીવો ઉત્કર્ષથી એક સમયે સિદ્ધ થાય ઠે? તે વિશેષે કરી પ્રતિપાદન કરતા ઠતાં કહે ઠે:- મૂલ:- વીસ નર કણ્ઘ જોડસ, પંચય નવણ વણ દસય તિરિયાણં; ડહીઝં પુરિસા પુંણ, દસ દસ સવેવિ કણ્ઘ વિણા. ॥ ૪૮૭ ॥ કણ્ઘ સયં પુહ્વો, આઝ પકંણ નાઝં ચત્તારિ; રયણાઝસુ તિસુ દસ દસ, ઠતરૂણ મણંતરં સિદ્ધે. ॥ ૪૮૮ ॥ અર્થ:- નર કે ૦ મનુષ્યોમાંથી સ્ત્રીએ સ્ત્રીપણાનો ત્યાગ કરીને બીજા નવે પાઠા મનુષ્ય ગતિ માં આવીને જે એક સમયનેવિપે સિદ્ધ થાય ઠે તે ઉક્ત રીતીએ વીશજ જાણવા. સૌધર્મ તથા ઈશાન દેવલોકની સ્ત્રીઓ સ્વનાવે તે નવનો ત્યાગ કહ્યા પઠી મનુષ્ય ગતિમાં આવીને એક સમયે વીશ સિદ્ધ થાય ઠે. બેજ કલ્પમાં સ્ત્રીઝં ઉત્પન્ન થાય ઠે માટે કણ્ઘતિ એવી સામાન્યોક્તિ ઠતાં સૌધર્મ ને ઈશાન લખ્યું. જ્યોતિષીની સ્ત્રીઓ મનુષ્યગતિમાં આવીને એક સમયે વીસ સિદ્ધ થાયઠે હ્રવનપત્ની, દશ નિકાયની તથા વ્યંતરની સ્ત્રીઓ મનુષ્યમાં આવીને પ્રત્યેક પાંચ પાંચ સિદ્ધ થાય ઠે. પંચેંદ્રિય તિર્યગ્ની સ્ત્રીઓ ત્યાં સ્ત્રીત્વથી નિવર્તેત્ર થઈને મનુષ્ય નવમાં આવી દશ સિદ્ધ થાય ઠે. ૧ ડહીઝં એટલે સ્ત્રીઝં કહી. હવે પુરિસાણ કે ૦ પુરુષ તે સર્વ કલ્પ શિવાય મનુષ્ય, જ્યો

तिष्क, जवनपति, व्यंतर, तथा तिर्यग्गति लक्ष्मण पांच स्थान संबंधि पुरुषो पुरुष
त्वथी नितृत्त थई अनंतर मनुष्य जवमा आवी एक समये उत्कर्षे करी प्रत्येक दश
दश सिद्ध थाय ठे ए कल्पना देवोविना कछु ॥४७॥ पण कल्पथी आवीने केटला
सिद्ध थाय ठे ते कहे ठे - कल्पस्थ एटले विमानवासी देवो अनंतर जवनेविषे मनु
ष्यपणु पामीने एक समयमा उत्कर्षथी एक शो ने आठ सिद्ध थाय ठे तथा पृथ्वी
कायिक, अप्रकायिक, तथा पंकप्रजा थकी आवीने प्रत्येक चार सिद्ध थाय ठे,
रत्नप्रजा, शंकराप्रजा, बालुकाप्रजा ए त्रण पृथ्वीना आव्या प्रत्येक दश सिद्ध था
य ठे भूम प्रजावि त्रण पृथ्वीना आवेला सिद्ध थता नथी वनस्पतिकायथी नि
वर्त्तन थईने अनंतर मनुष्य जव पामी उत्कर्षे एक समये ठ सिद्ध थाय ठे तेज
ने वायुकायना अनंतर जवे मनुष्यपणु प्राप्त थयाथी तथा द्वित्रि अने चतुरिदिय
ने जवस्वजायथीज अनंतर जावेकरी सिद्धिनो अजाव ठे तथाचोक्त प्रज्ञापनाया -
“अणतरागयाण जते नेरइया एग समएण तेवइया एग समएण केवइया अंतकि
रियएकारति गोयमा जहन्नेण एगो दो वा तिननि वा उक्कोसेण दस रयणप्पजा पुढ
वि नेरइयावि एव चैव जाव बालुयप्पजा पुढवि नेरइया, पकप्पजा पुढवि नेरइया उ
क्कोसेण चत्तारि असुरकुमारो दस असुरकुमारीउ पच एव जहा असुरकुमारा सवेवी
या तहा जाव वणियकुमारा पुढविकाइया ए चत्तारि एव आउकाइयावि वणस्स काइ
यासुठ पच्चिदिया तिरिस्स जोणिया दस पचेदिय तिरिस्स जोणणीउवि दस मणुस्सा
दस मणुस्सीउ बीस वाणमतारा दस वाणमतरीउय पच जोइसिया दस जोइसि
णीउ बीस वेमाणिया अरुत्तय वेमाणीउ बीसमिति” सिद्ध प्रानृतनेविषे देव ग
तिनेविषे अन्यत्र त्रण गतिनेविषे पण दश एम कछु ठे “सेसाण गईण दस दस
गंति वचनात्” तत्व तो श्रुत ज्ञानी जाणे अही देवादि पुरुषवेदथी अनंतर
निवर्त्तिने केटला एक पुरुषो थाय ठे, केटलाएक स्त्रीओ थाय ठे, केटलाएक न
पुसको थाय ठे एमज स्त्रीओनापण देवी प्रसुखथी चवीने तेज त्रण जागा जाणवा
तेम नारक नपुसको चवीने तेज त्रण जागारूपे थाय ठे ए सर्व नव जागानी स
ख्या थाय ठे तेमा जे देवना पुरुषवेदथी निर्वृत्त थई पुरुष थईने सिद्ध थाय ठे ते एक
समयनेविषे एक शो ने आठ सिद्ध थाय ठे अने बाकीना आठ जागानेविषे प्र
त्येक दश दशज सिद्ध थाय ठे तेज विचरीने कहेठे - देवना पुरुषवेदथी आवी
पुरुष थईने एक समयनेविषे एक शो ने आठ सिद्ध थाय ठे अने तेज वेदथी आवी
स्त्री तथा नपुसक थईने प्रत्येक दश दश सिद्ध थाय ठे तथा देवीना जवथी आवी

પુરુષ થઈને દશ સિદ્ધ થાય છે; એમજ સ્ત્રી તથા નપુંસક પણે થઈને પણ દશ દશ સિદ્ધ થાય છે જે વૈમાનિક દેવીઓ થકી, હ્યોતિષ્ક દેવી થકી, તથા માનુષી થકી આવીને વીસ સિદ્ધ થાય છે એમ પૂર્વે કહ્યું છે, તે પણ અહીં પુરુષ, સ્ત્રી તથા નપુંસક પણે પામીને તેના દ્વિક સંયોગેકરી અથવા ત્રિક સંયોગે કરી મળી ઠતાં વીસ સિદ્ધ થાય છે. પણ કેવલ પુરુષો, અને કેવલ સ્ત્રીઓ અથવા કેવલ નપુંસક થઈ નેજ વીશ સિદ્ધ થતી નથી. તથા યદપિ વીશ સ્ત્રીઓ એક સમયે અહીં મનુષ્યપણે સિદ્ધ થાય છે એમ પૂર્વે કહ્યું છે, તત્રાપિ કોઈ પુરુષવેદપણાથી કોઈ સ્ત્રીવેદપણાથી અને કોઈ નપુંસકવેદ પણાથી આવેલી મળી અહીં સ્ત્રીવેદપણું પામીને વીશ સિદ્ધ થાય છે. પણ કેવલ પુરુષથકી, કેવલ સ્ત્રીથકી અથવા કેવલ નપુંસકથકીજ આવેલી વીસ સિદ્ધ ન થાય. એરીતે એ સર્વ દિશાએ જાંગાની જાવના કરવી. તદુક્તં સિદ્ધ પ્રાજ્ઞત સૂત્રે:— સેસાઝ અઠ્ઠ જંગા, દસગં દસગં તુ હોઈ એકેકે; इति. અત્રે કાંઈક વીજું વિશેષ દર્શાવે છે:— જેમ કે, નંદનવનનેવિપે એક સમયે ચાર સિદ્ધ થાય છે. ‘નંદણે ચત્તારિ’ इति પ્રાજ્ઞત ટીકા વચનાત્ પ્રત્યેક વિજ્ઞાનેવિપે વીશ સિદ્ધ થાય છે. “વીસા એગયરે વિજયે” इति વચનાત્. વળી સંહરણે કરી કર્મજૂમિ અકર્મજૂમિ કૂટશિલાદિક સર્વ સ્થાનનેવિપે એક સમયે ઉત્કર્ષે કરી દશ દશ સિદ્ધ થાય છે. અને પંદ્રક વનનેવિપે સંહરણથી બે સિદ્ધ થાય છે. પંદર કર્મજૂમિનેવિપે જન્મ પામેલા એક શો ને આઠ સિદ્ધ થાય છે. યદુક્તં સિદ્ધ પ્રાજ્ઞત સૂત્રે:— “સંક સ્માએ દસગં, દોચેવ હવંતિ પંદ્રગવણંમિ; સમયેણ ય અઠ્ઠસયં, પન્નરસસુ કમ્મ જૂમીસુ.” તથા ઉત્સર્પિણી તથા અવસર્પિણી એ પ્રત્યેકના ત્રીજા તથા ચોથા આરાનેવિપે એક સમયે એક શો ને આઠ સિદ્ધ થાય છે. અવસર્પિણીના પાંચમાં આરાનેવિપે એક સમયે વીશ સિદ્ધ થાય છે. બાકીના પ્રત્યેક ઉત્સર્પિણી તથા અવસર્પિણીના સર્વ આરાનેવિપે એક સમયે દશ દશ સિદ્ધ થાય છે. ઉક્તંચ સિદ્ધ પ્રાજ્ઞત સૂત્રે:— ઉત્સર્પિણિ વસ્સપ્પિણિ, તદ્વ ચઝઙ્ગ સમાસુ અઠ્ઠસયં; પંચમિયાએ વીસં, દસગં દસગં ચ સેસાસુ.” અહીં પાંચમો આરો અવસર્પિણિ સંબંધી જાણવો, પણ ઉત્સર્પિણી નો ન જાણવો કેમકે, તે કાલનેવિપે તીર્થનો અજાવ છે. ॥ ૪૮૭ ॥ એ ત્રેપનમો બાર અવતરણ:— હવે ‘સિદ્ધાણં સંગણંતિ’ એટલે સિદ્ધોના સંસ્થાનોનો ચોપનમો બાર કહે છે:— દીહં વા હસ્સંવા, જં સંગણં તુ આસિ પુવ્વ જવે, તત્તો તિનાગહીણા સિદ્ધાણોગાહણા જણિયા. ॥ ૪૮૮ ॥ અર્થ:— દીર્ઘ પ્રમાણ પાંચ શો ધનુષ્યોનું હ્રસ્વ પ્રમાણ બે હાથનું તથા મધ્યમ પ્રમાણ વિચિત્ર હોય છે. તેમાં જેટલું ચરમ સમ

ચનેવિષે સંસ્થાન હોય તે સંસ્થાનથી ત્રીજા જાગે હીન એટલે વદન તથા ડદર પ્રમુખ વિદો પૂરાઈ ગયાથી ત્રીજો જાગ હીન સિદ્ધની અવગાહના થાયઠે તે પોતાની અવસ્થાનેવિષે જાણવી, એમ તીર્થકરો તથા ગણધરોએ કહ્યું છે ॥ ૪૮૯ ॥

એજ સ્પષ્ટ પણે દર્શાવે છે.— મૂલ — જં સગણ તુ ઇહ, નવચ યં તસ્સ ચરમ સમયમિ, આસીય પં સઘણ, તં સગણ તહિ તસ્સ ॥ ૪૯૦ ॥ અર્થ — જે સંસ્થાન આ મનુષ્ય જવનેવિષે હોય તેજ વશવર્તિત જવ શરીર અથવા સસારનો ત્યાગ કરતા અથવા કાયયોગ મૂકતાં ચરમસમયે સૂક્ષ્મક્રિયા પ્રતિપત્તિ ધ્યાન ના બંને કરી વદન તથા ડદરાદિ રધને પૂછાથી ત્રીજે જાગ હીન પ્રદેશ ધન થાય છે તેજ પ્રદેશધન મૂલ પ્રમાણની અપેક્ષાએ ત્રીજે જાગ હીન સંસ્થાન કહેવાય છે તે લોકાગ્રસ્થિત સિદ્ધનું જાણવું પણ બીજાનું નહીં ॥ ૪૯૦ ॥

તે અવસ્થાન એક આકારેજ થાય છે અથવા અન્ય આકારે પણ થાયઠે? તે કહેઠે — મૂલ — ઇત્તાણંઠય પાસ, હ્લં ઇય તિયંઠ નિસન્નંઠ ચેવ, જો જહ કરેઠ કાલ, સો તહ ઇવવજ્ઞં સિદ્ધો ॥ ૪૯૧ ॥ અર્થ — ઇત્તાન એટલે ચીતુ સૂતા, ઇત્તું સૂતા, પાસુવાલી સૂતા કના ઠતાં અથવા વેગ ઠતા, અધિક છુ કહેવું પણ જે મનુષ્ય જવમા જેવા પ્રકારે અવસ્થિત ઠતાં કાલ કરે તે તેવાજ પ્રકારે કરી સિદ્ધ થાય છે ॥ ૪૯૧ ॥ એ ચોપનમો દાર પૂરો થયો.

અવતરણ — હવે ‘અવધિ અઘણ સિદ્ધાણમિતિ’ એટલે સિદ્ધને રહેવાના સ્થાનનો પચાવનમો દાર કહેઠે — મૂલ — ઈતિપ્પાપ્પારાએ, ઇવરિ ખલ્લુ જોયણસ્સ જો કોસો, કોસસ્સ ય ઇપ્પારાએ, સિદ્ધાણોગાહણા નણિયા ॥ ૪૯૨ ॥ અર્થ — સર્વાર્થ સિદ્ધ વિમાનની ઠપર બાર યોજન ઇચા જતા પિસ્તાલીશ લાખ યોજન વિષ્કન ઇત્તવાલી, એટલાજ આયામ યુક્ત છે, તેમાના વે પણ વિચાલે કમાહ પ્રમાણે આયામ વિષ્કન અષ્ટ યોજન પ્રમાણ ક્ષેત્રે અષ્ટ યોજન બાહુલ્ય છે તદનંતર એકેક પ્રદેશ દાણી કરતા અંતનેવિષે મહ્નિકાના પાંચથી પણ પાંતલી અગુલા સચ્ચેય જાગ માત્ર બાહુલ્ય છે સર્વ શ્વેતવર્ણ એટલે નિર્મલ સ્ફટિકના જેવી છે કથાહેલા ઇત્ર અથવા ધૃતથી નરેલા વાટકાના આકારે એવી ઈપ્ત પ્રાગ્નારા નામની સિદ્ધ શિલા જાણવી અહીં કેટલાએક કહેઠે કે, સર્વાર્થ સિદ્ધની ઠપર બાર યોજન ડપરાત પ્રાગ્નારાની ઠપર એક યોજન ગયા પઠી લોકાત છે તે યોજનના ઠપરલા ક્રોશ એટલે ચોથા ગચ્ચૂતિના અથવા ક્રોશના સર્વોપરના ઠગા જાગનેવિષે ત્રણ શ્રેં તેત્રીશ ધનુષ્યોને ઘત્રીસ અગુલ જેટલી જગ્યામા સિદ્ધની અવગાહના છે ઇત્કર્પેથી એટલોજ

સિદ્ધાવાહનાનો નાવ શ્રી વીતરાગેકહ્યો છે. યદુક્તં॥ તિન્નિસયા તેત્તીસા ધનુત્તિનાગીય
કોસ ઠપ્પાગો ; જંપરમો ગાહોયં, તો કોસસ્સ ઠપ્પાગ ॥૪૯૧॥ મૂલ:- અલોએ પહિયા
સિદ્ધા,લોયગે ય પહિયા; હં બોદિં ચહિતાણં, તહ ગંતૂણ સિદ્ધિર્હી. ॥૪૯૨॥ અર્થ:-અહી
સપ્તમી તૃતીયાથે છે. અલોકનેવિષે કેવલ આકાશસ્તિકાય છે. પણ ધર્માસ્તિકાયાદિના
અનાવ ચક્રી સિદ્ધ પ્રતિહણાણા ચક્રાં પંચાસ્તિકાયાત્મક લોકના અગ્રે એટલે મૂર્ધનિ
નેવિષે પ્રતિષ્ઠિત એટલે અપુનર્ગતિએ અવસ્થિત થયા છે. તથા આ મનુષ્ય ક્ષેત્રનેવિષે
શરીરનો ત્યાગ કરીને લોકના અગ્રે સમયાંતરે પ્રદેશાંતરને ન સ્પર્શતાં ત્યાં પ્રાપ્ત
થઈને સિદ્ધ થાય છે એટલે નિષ્ઠિતાર્થ થાય છે. ॥૪૯૩॥ એ પચાવનમો દારપૂરો થયો.

અવતરણ:- સંપ્રતિ ‘અવગાહણાય તેસિં, ઝક્કોસત્તિ’- સિદ્ધની ઉત્કૃષ્ટી અવ
ગાહના દેહના માનનો ઠપ્પન્નમો દાર કહે છે:- મૂલ:- તિન્નિ સયા તેત્તીસા, ધણુ
ત્તિનાગો ય હોઈ બોધવો; એસા સ્વલુ સિદ્ધાણં, ઝક્કોસોગાહણા નણિયા. ॥૪૯૪॥
અર્થ:- સિદ્ધોની ઉત્કૃષ્ટ અવગાહના ત્રણ શ્રેણી ત્રીશ ધનુષ્ય તથા એક ધનુષ્યના
ત્રીજા જાગ જેટલી જાણવી. તે આ પ્રમાણે:- સિદ્ધિ ગમન યોગ્ય ઉત્કૃષ્ટ અવ
ગાહના પાંચ શ્રેણી ધનુષ્યરૂપ છે. તેનો ત્રીજો જાગ એક શો ઠાસઠ ધનુષ્ય ને ચો
સઠ આંગલી તે સિદ્ધિ ગમનકાલે વદન તથા ઝદરાદિ વિવરણો પૂરાયાથી સં
કુચિત થઈ જતાં તે પાંચ શ્રેણી ધનુષ્યોમાંથી ઓઠા કસ્યાથી બાકીની ઉત્કૃષ્ટ સિદ્ધા
વગાહના જાણવી. અને જે સવા પાંચશ્રેણી ધનુષ્યોની ઉત્કૃષ્ટથી અવગાહનાનું માન
સિદ્ધિગમન યોગ્ય મરુદેવી પ્રમુખનું ક્યાંક સંજલાય છે, તે દેશાંતરેકરી જાણી
લેવું. ॥ ૪૯૪ ॥ એ ઠપ્પન્નમો દાર પૂરો થયો. ॥

અવતરણ:- હવે ‘મક્ષિમ સિદ્ધોગોહણત્તિ’ એટલે મધ્યમ સિદ્ધાવગાહનાનો
સત્તાવનમો દાર કહે છે:- મૂલ:- ચત્તારિઅ રયણીઝ, રયણિ તિનાગૂણિયા ય બો
ધવા; એસા સ્વલુ સિદ્ધાણં, મક્ષિમ ઝંગાહણા નણિયા. ॥ ૪૯૫ ॥ અર્થ:- ચાર
હાથ ઉપર એક હાથ ત્રીજે જાગે ઓઠો કરિયે એટલી સિદ્ધોની મધ્યમ અવગાહ
ના જાણવી. શ્રી મહાવીર જગવાનના શરીરનું માન સાત હાથનું હતું. તેણે સિ
દ્ધાવસ્થાનેવિષે રંધપૂઆથી બે હાથ ને આઠ આંગળાં જેટલો જાગ સંકુચાઈ ગયા
થી બાકી ચાર હાથ ને શોભ આંગળા મધ્યમાવગાહના જાણવી. ઉપલક્ષણથી ઉ
ત્કૃષ્ટ સિદ્ધાવગાહનાથી નીચે અને જઘન્યથી ઊપર એ સર્વ મધ્યમાવગાહના થાય છે.

આશંકા:- જઘન્ય પદે સાત હાથ ઝંચા ને આગમનેવિષે સિદ્ધિ કહી છે. તેથી
એ અવગાહના જઘન્યથી કહેવાય તેને મધ્યમ કેમ કહી!

સમાધાન - તે અયુક્ત છે કેમકે, તને વસ્તુતત્ત્વનું અપંગ્કિાન છે માટે સામાન્ય કેવલીને તો હીન પ્રમાણ પણ થાય છે, આ અવગાહના માનનેવિપે સામાન્ય સિદ્ધિની અપેક્ષા કરી હીનતા કહી છે અને તીર્થંકરની અપેક્ષા જઘન્ય પદે તેમ પણ કહ્યું છે માટે એમાં કોઈ દોષ નથી ॥ ૪૯૫ ॥ એ સતાવનમો દાર પૂરો થયો

અવતરણ - હવે 'જહન્ન સિદ્ધોગાહણતિ' એટલે જઘન્યથી સિદ્ધાવગાહનો અતાવનમો દાર કહે છે - મૂલ - એા ય હોય રચણી, અઠેવય અંગુલાઈ સાહીયા, એસા સ્વલ્પ સિદ્ધાણ, જહન્ન ંગાહણા નણિયા ॥ ૪૯૬ ॥ અર્થ - એક હાથને આઠ આંગળની જઘન્યથી સિદ્ધાવગાહના તીર્થંકર તથા ગણધરોએ કહી છે તે આમ - સિદ્ધિ ગમનયોગ્યને જઘન્ય અવગાહના બે હાથ પ્રમાણ હોય છે. તેમાં રથ પૂરણ થતાં ત્રીજા જાગના શોભ આંગલ બાદ કરતા એક હાથ ને આઠ આંગળની જઘન્યથી અવગાહના થાય છે એવી બે હાથની અવગાહના કૂર્મીપુત્રની જાણવી, અથવા સાત હાથ ઋતુ શરીર ઠતાં પણ યંત્રપીલનાદિકેકરી સર્વર્ષિત શરીરની બે હાથની અવગાહના થાય છે ॥ ૪૯૬ ॥ એ અતાવનમો દાર પૂરો થયો ॥

અવતરણ - હવે 'સાસય જિણ પડિમા નામતિ' એટલે શાશ્વત જિન પ્રતિમા આમત્રણ પૂર્વક આશિપાનો ંગણસાતમો દાર કહે છે. - મૂલ - સિરિ વસહસેણ પહુવા, રિ સેણ સિરિ વદમાણ જિણનાહ, ચદાણ જિણ સદ્ધે, વિ નવહરા હોહ મહ તુપ્પે ॥ ૪૯૭ ॥ અર્થ - શ્રી વૃષ્ણસેન એટલે રૂપજાનન, પ્રજુ વારિપેણ, શ્રી વર્ધમાન જિનનાથ, તથા શ્રી ચંદાનન જિન એ સર્વ તમે મને સસારના નિર્નાશક અથવા નવહર થાયો ॥ ૪૯૭ ॥ એ ંગણસાતમો દાર પૂરો થયો

અવતરણ - હવે 'જિનકપ્પિ ંપગરણ સત્થતિ' એટલે જિનકટપીના ંપકરણની સત્થાનો સાતમો દાર કહે છે - મૂલ - પત્ત પત્તાવધો, પાયઠવણ ચ પાયકે સરિયા, પડલાઈ રચનાણ, ચ ગોઠ્ઠઈ પાયનિક્કોગો ॥ ૪૯૮ ॥ તિન્નેવ ય પઢાગા, રચદરણ ચેવ હોઈ મુહપત્તી, એસો હુવાલસ વિહો, ંવહી જિણકપ્પિયાણ તુ ॥ ૪૯૯ ॥ અર્થ - જેથી વ્રતીની ંપક્રિયા થાય છે તેને ંપકરણ કહે છે તે ંપધિ બે પ્રકારનો છે એક ંધૌધિક ને બીજો ંધૌપગ્રહિક તેમા ંધ એટલે પ્રવાહ, તે સામાન્ય પણે સદા થાય છે એટલે તે પરપરા પ્રવાહે કરીને સાધુને ગ્રહણ થાય છે તે ંધૌધિક, અને ંપસમીપે સયમના ંપટનને અર્થે જે વસ્તુનું ગ્રહણ કરતુ તે ંપગ્રહ જાણવું જે પ્રયોજન સહિત હોય તે ંપગ્રહિક, એટલે કારણ પડ્યું ંતા સયમ માત્રને અર્થે જે ગ્રહણ થાય છે તે ંપગ્રહિક જાણવો, પણ જે નિત્ય હોય

તે ન જાણવો. તત્ર ઔધિક ઉપધિ બે પ્રકારનો છે:— એક ગણના આશ્રયીને બી જો પ્રમાણ આશ્રયી. તેમાં ગણના આશ્રયી તે એક બે તથા ત્રણ આદિરૂપ; તથા પ્રમાણ આશ્રયી તે દીર્ઘ તથા ઘૃષ્ટ્વાદિરૂપ જાણવો. તેમજ ઔપગ્રહિક ઉપધિ પણ તેજ બે પ્રકારનો છે તત્ર ઔધિક ઉપધિ ગણના પ્રમાણથી જિન કલ્પીને અહીં પ્રતિપાદન કરિયે છે; તેમાં ૧ પત્તં એટલે પાત્ર ૨ પાત્રબંધ તેજોલી તે ચાર છે ડાયાલું વસ્ત્ર ૩ પાત્રસ્થાપન એટલે તે કંબલમય સ્વંમ જેમાં પાત્ર રચાય છે તે ૪ પાત્રકેસરિકા એટલે પાત્ર પ્રત્યુપેક્ષણિક જે ચલવલી તે પ્રસિદ્ધ છે. ૫ પટલ એટલે નિહા કરવાને ફરતાં જે પાત્રની ઊપર ઢંકાય છે તે. ૬ રજસ્રાણ એટલે પાત્રનો વિટણો ૭ ગોઢક એટલે કંબલનો સ્વંમ જે પાત્રની ઊપર દેવાય છે તે. ૮ સા ત પ્રકારનો પાત્રનિર્ચોગ એટલે પાત્ર પરિકર છે. ॥૪૯૭॥ તથા ત્રણ પ્રજ્ઞાદક કપમાટે તે પ્રાવરણરૂપ જાણવા. તેમાં બે સૂત્રના અંતે એક જનનો હોય છે, ૯ દશ અથા તથા રજોહરણ અંતે મુખપોતિકા. ૯ ઉત્કર્ષથી દ્વાદશવિધ ઉપધિ જિન કલ્પીને આય છે.

આશંકા:— જિનકલ્પી એક સ્વરૂપેજ આય છે કે, જુદા જુદા સ્વરૂપે પણ આય

સમાધાન:— મૂલ:— જિનકલ્પિઆવિ હુવિહા, પાણીપાયા પદ્મિગ્ધધરા ય; પા ઝરણ મપાઝરણા, એકેકા તે નવે હુવિહા. ॥ ૫૦૦ ॥ અર્થ:— જિનનો કલ્પ એટલે જે આચાર તેને જિનકલ્પ કહિયે તે વિદ્યમાન છે જેનેવિષે તેને જિનકલ્પી કહે છે. તે જિનકલ્પી ફરી બે પ્રકારના હોય છે. એક પાણિપાત્ર ને બીજા પત્તજૂદધર, તેમાં જેને દ્વાદશ પાત્ર માત્ર હોય તે પાણી પાત્ર, ને જેને કાષ્ટ પ્રમુખનું પાત્ર હોય તે પત્તજૂદધર. તે પ્રત્યેક વલી બે પ્રકારના હોય છે: એક સપ્રાવરણ તે કપમાસહિત ને બીજા અપ્રાવરણ તે કપમારહિત. ॥ ૫૦૦ ॥ આશંકા:— જિનકલ્પીને દ્વાદશવિધ ઉપધિ કહી તે સર્વને એક પ્રકારેજ આય છે?

સમાધાન:— એક પ્રકારે નહી પણ આઠ પ્રકારે તે કહે છે:— મૂલ:— હુગ તિ ગ ચઝક પણગં, નવ દસ એકારસેવ બારસગં; એઐ અઠ વિગપ્પા, જિણ કપ્પે હુંતિ ઝવહિસ્સ. ॥ ૫૦૧ ॥ અર્થ:— દિક ત્રિક, ચતુષ્ક, પંચક, નવક, દશક એકાદશક ને દ્વાદશક એ આઠ વિકલ્પ જિનકલ્પિની ઉપધિના આય છે. ॥ ૫૦૧ ॥

અવતરણ— તેજ દેશામે છે:— મૂલ:— પુત્તીં રયહરણેહિં, હુવિહો તિવિહો ય એ ક કપ્પ જુઝ; ચઝહા કપ્પ હુગેણં, કપ્પ તિગેણં તુ પંચવિહો. ॥ ૫૦૨ ॥ હુવિહો તિવિહો ચઝહા, પંચવિહો વિહુ સપાયનિહ્જોગો; જાયહ નવહા દસહા, ઈકારસહા હુવાલસહા. ॥ ૫૦૩ ॥ અર્થ:— મુખપોતિકા તથા રજોહરણેકરી દિવિધ; ઝ

પકરણ તો પાણિપાત્ર તથા પ્રાવરણવર્જિત જિનકટિપક પણ ધારણ કરે છે. તેને વિપેજ એક કપડો યુક્ત યથાથી પૂર્વોક્ત ત્રિવિધ ઉપધિ ધાય છે તેમજ બે કપડા મલી ચતુર્વિધ ધાય, ત્રણ કટપ સહિત પંચવિધ ધાય, તથા પૂર્વોક્ત દિવિધ, ત્રિવિધ, ચતુર્વિધ, પંચવિધ ઉપધિ, સાત પ્રકારના પાત્ર નિર્ધોગ સહિત ઠતા યથા ક્રમે નવવિધ, દશવિધ, એકાદશવિધ તથા દ્વાદશવિધ ધાય છે તત્ર રજોદ્ધરણ મુખ પોતિકા, અને સપ્તવિધ પાત્રનિર્ધોગ સહિત નવવિધ ઉપધિ અપ્રાવરણ પાત્ર નોજીને જાણવો બાકીના દશવિધ, એકાદશવિધ, તથા દ્વાદશવિધ પાત્રજાંજી સપ્રાવરણને જાણવો ॥ ૫૦૨ ॥ ૫૦૩ ॥

અવતરણ - હવે સૂત્રકારજ અપ્રાવરણના ઉપકરણોની સંખ્યા કહે છે - મૂલ - અહવા ડુગ ચ નવગં, ડવગરણે ઢુંતિ ડુન્નિડ વિગપ્પા, પાઠરણ વક્કિયાણ, વિસુ - ૬ જિણકપ્પિયાણ તુ ॥ ૫૦૪ ॥ અર્થ - પૂર્વે સામાન્યે કરી જિનકટિપક ઉપધિ ના આવ નેવોતુ પ્રતિપાદન કહ્યું અથવા દિક નવક એટલે એ વેજ નેવ છે તત્ર દિક તે જે પાત્રે જમે નહી તે રજોદ્ધરણ તથા મુખપોતિકારૂપ, અને નવક તે જે પાત્રે જમતો હોય તેને રજોદ્ધરણ મુખપોતિકા તથા સપ્તવિધ પાત્રનિર્ધોગ લક્ષણ જાણવું. એવું જે પ્રાવરણ એટલે કપડા વર્જિત છે તે સ્વપોષધિપણેકરી વિશુ - ૬ જિનકટિપક કહેવાય છે એઓનાજ દિક તથા નવ લક્ષણવાલા બે નેવ કહ્યા અને કપડા રાખનાર અવિશુ - ૬ જિનકટિપકના તો ૧૦-૧૧-૧૨ એ નેવ જાણવા

અવતરણ - એ કારણ માટે જિન કટપ પઢિવજ્જણ દ્વારની તુલના કહે છે - મૂલ - તવેણય સુનેણય, એગ્ગેણ બલેણ ચ, તુલણા પચહા વુત્તા, જિણકપ્પં પવ ક્કંઠ ॥ ૫૦૫ ॥ અર્થ - જેણેકરી આત્માનું તોલન એટલે પરીક્ષા ધાય છે, તેને તુલના કહિયે અર્થાત્ આત્માને જિનકટપાગી કરણ પ્રતિ પરિક્ષણ કરવું તે પાંચ પ્રકારની કહી છે, તે કહે છે - પ્રથમ તવેણ કે ૦ તપે કરી એટલે ચતુર્થ પટ્ટ અટ્ટમ્યાદિ ઠ માસ સુધીનો તપ, તેના અન્યાસે કરી આત્માને જાવવું, જ્યારે એવા તપ કરવાથી પ્રથમ બાધ ન ધાય ત્યારે તે જિનકટપ પઢિવજે, અન્યથા નહી, એ જાવ બીજો સુતેણ કે ૦ સૂત્રેકરી એટલે પૂર્વાદિલક્ષણ શ્રુતનો એવો અન્યાસ કરે કે જેથી પશ્ચાન્નુપવ્યાદિ ક્રમે કરી તેનું પરાવર્તન કરવાને શક્તિમાન ધાય ત્રીજો સુતેણ કે ૦ સત્ત્વે કરી એટલે માનસિક અવદ્યેન લક્ષણે કરી આત્માને એ પ્રકારે તોલન કરે કે જેમ શૂન્યગૃહ તથા સ્મશાનાદિ જયને ઇત્પન્ન કરનારા સ્થાનોને વિષે કાયોત્સર્ગાદિ ગૃહણ સમયે નિર્ગળ ડુર્ગોપસર્ગ પરિસદ્ધાદિકે કરી ક્ષોનાયમાન ધાય નહી. ચોથું એ

गतेण के० एकत्वे करी एटले एक पणे आत्माने जाववुं. एकाकी विचरवुं; ज्यारे पोतानी ख्याति तेनो बोध करी न शके एटले ए कया विचरे ठे एवो पण कोइ जाणी शके नही एवी शक्ति आय त्यारे जिन कल्प अंगीकार कराय ठे अन्यथा नही. अने पांचमो बलेणय के० बलेकरी एटले एक अंगुष्ठादिके करी स्थित स्थाई ना व करी ऊना रहेवुं; ए शरीरेकरी; तथा, बीजो धृतिरूप, एटले मनेकरी स्थित अईने आत्मानी परीक्षा करवी. ए प्रकारे पांच नेदेकरी तुलना जाएवी. ए यथा पढी जिनकल्पनी प्रतिपत्ति करवायोग्य आय ठे. ॥ ५०५ ॥ ए साठमो द्वार पूरो यथो.

अवतरणः— हवे 'अविर कप्पोपकरणे इति' एटले स्थविर कल्पना उपकरण नों एकसठमो द्वार कहे ठेः— मूलः— एए चेव डुवाजस, मत्तग अश्रेग चोलपट्टो उ, एसो चउदसरूवो, उवही पुण थेरकप्पस्स. ॥ ५०६ ॥ अर्थः— पूर्वे कहेला जिनकल्पिक संबंधो पात्रकादि मुखवस्त्रिका पर्यंत बार प्रकारना उपधि यकी अतिरिक्त एक मात्रक ने बीजो चोलपट्ट ए वे लीधाथी चतुर्दश उपधि स्थविर कल्पी विषयकने आय ठे. गणना प्रमाणे करी एम जाएवुं, तेमां प्रथम पात्रकनुं प्रमाण कहे ठेः— मूलः— तिन्नि विह्वी चउरं, गुलं च जाएस्स मज्झिम प्रमाणं; एत्तो हीण जहन्नं, अश्रेगयरं तु उक्कोसं. ॥ ५०७ ॥ अर्थः— त्रण वेत ने चार आंगल जेटला परिधिवालुं जे जाएस्स के० पात्र होय ते मध्यम प्रमाणनुं कहेवाय ठे. ए टले वर्तुल आकारने ठिड रहित, स्निग्ध वर्णोपेत, एवुं पात्र परिधियुक्त जाएवुं एत्तो के० एवा मध्यम प्रमाणवालां पात्रथी हीण के० न्यून वे अथवा एक वेत प्रमाण वालुं प्रमुख पात्र होय ते जघन्य कहेवाय; अने एउथी अश्रेग के० अतिरिक्त एटले मध्यम प्रमाणथी अधिक होय ते उत्कृष्ट प्रमाणवालुं जाएवुं. ॥ ५०८ ॥ हवे पात्रबंधनुं प्रमाण कहे ठेः— मूलः— पत्ताबंधप्रमाणं, जाएपमाणेण होइ कायवं; जह गंठिमि कयंमि; कोणा चउरंगुला हुंति. ॥ ५०९ ॥ अर्थः— पात्रना बंधनुं प्रमाण ते जाएपमाणेण के० नाजनने प्रमाणे करी आय ठे. जो मध्यम पात्रनो बंध करवो होय तो बंधक पण तेज प्रमाणे करवुं. जघन्य थी करवुं होय तो तेपण ते प्रमाणे करवुं अने उत्कृष्टे करवुं होय तो तेपण ते प्रमाणे मोटुं करवुं. ऊपर गांठवाल्या उपरांत चार आंगला जेटलुं वस्त्र वधारे रहे एवुं करवुं. ॥ ५१० ॥ हवे पात्रनुं स्थापनक, गोष्ठक तथा पात्रप्रत्युपेक्षणिक ए टले पडिलेहिणी ए त्रणेनुं प्रमाण कहे ठेः— मूलः— पत्तग ठवणोय तद्वा गोष्ठग यपायपडिलेहण चेव; तिण्हंपिउप्पमाणं, विह्वि चउरंगुलंचेव. ॥ ५११ ॥

अर्थ - पात्रक स्थापन, गोष्ठक, तथा पात्र प्रतिलेखनी ए त्रणुं प्रमाण एक वेतने चार अगुल एटले शोल आगलानो ठे एम जाणवु एनु प्रयोजन कहे ठे - पात्रवय तथा पात्र स्थापने करी रज प्रमुखथी रक्षण करवु, गोष्ठकथी जोजन वस्त्र तथा पटलादिनु प्रमार्जन करवु केसरिकाए करी पात्रप्रमार्जन करवु उक्त. च:- 'रयमाइ ररक्षणछा, पत्ताबंयो य पायतवण च, होइ पमज्जणहेवं, केस रिया इज्ज नायवा' ॥ ५०९ ॥ हवे पटलोनुं प्रमाण कहे ठे - मूल - अट्टाइज्जा हज्जा, दीहा वत्तोस अगुले रुदा, बीध पडिगाहाउ, ससररीराउ य निप्पन्न ॥ ५१० ॥ अर्थ - अही अडी हाथ दीर्घ एटले लाबी अने ठत्रीश आगल एटले एक हाथने बार आगलनी रुंदी ए प्रमाणे विस्तीर्ण पटलो होय ठे अथवा बीजु प्रमाण आवी रीते ठे - पतङ्गह एटले पात्राथी ने स्वशरीरथी निप्पन्न एनो शु अर्थ - महोटे पात्रके ने महोटे शरीरे, तथा लघुतर पात्रके ने रुज शरीरे पटलो पण तदनुसारे करवा ॥ ५१० ॥ ते पटलोनुं स्वरूप तथा प्रयोजन देखाडे ठे - मूल - 'कयलीगप्रदलसमा, पडला उक्किठ मस्मि जहन्ना, गिम्हे हेमतमिय वात्तासुं ये पाणिररक्का ॥ ५११ ॥ अर्थ - कदली गर्जदल समान महा उज्ज्वल सुकोमल, वारीक तथा मजेला तारवाला वाटा होवा जोये ते शयना करेला पटल उत्कृष्ट मय्यम ने जघन्य ए त्रण नेदेकरी निन्न निन्न थाय ठे ग्रीष्म एटले उष्ण काले, हेमत एटले शीतकाले, अने वर्षाकाले प्रत्येकनेविपे त्रण प्रकारना जाणवा ते शासारु कराय ठे? ए विपे आम कह्यु ठे - कघाडा पात्रानेविपे सपातिम जी य पडे ठे जेम के, पवनेकरी कपित थएला वृद्धो प्रमुखना पत्र पुष्प फल, स चित्त रज सज्जिलादिक, व्योमवर्त्ति विहगमना पुरीष व्यत्याहत पाशु प्रकारादिक आवी पडे ठे ते माटे तेना सरक्षणने अर्थे पटलोने धारण कराय ठे तथा जिहाने सारु भ्रमेण करनारा साधुनेपण कदाचित वेदोदयनो सज्जव ठे माटे तेनुं विकुर्वे ए थयाथी जिगने ठाकवाने अर्थे स्थगन कराय ठे ॥ ५११ ॥ हवे एनीज उत्कृष्ट मय्यम तथा जघन्ये करी ग्रीष्मादिकनेविपे सख्या कहे ठे - मूल - तिन्नि चउ पच गिम्हे, चउरो पच ढगच हेमते, पच ह सत्त वात्ता, सु द्रुति घण मसिण रु वाते ॥ ५१२ ॥ अर्थ - ग्रीष्मनेविपे उत्कृष्टथी शोभावाला होय एवा त्रण रेखायठे केम के कालना अतिरूढ पणाने लीधे सचित्त पृथ्वी रज प्रमुखनी परिणति ए तेथी नेदाय नही माटे अने मय्यमथी घणी शोभावाला पण नही नेअशोचन पण नही एवा चार राखवा जघन्यथी महा जीर्ण प्राय अत्यंत अशोचन थाय तो पाच राखवा

અથી ઘણા કાર્ય સરે. ફહાં ઉત્કૃષ્ટ મધ્યમ ને જઘન્ય જે કહ્યું તે શોનાની અપેક્ષાએ જાણવું. હવે હેમંત ઋતુ એટલે શીતકાલનેવિષે ઉત્કૃષ્ટ ચાર રાખવાં; કેમકે, કાલના સ્નિગ્ધપણાના સંઘટને લીધે પટલા જેદાયાનો સંજવ છે તે માટે અધિક કહિયે. તે મજ ઉત્કૃષ્ટ શોનાવાલાં ચાર, મધ્યમ પાંચ, તથા જઘન્ય શોનાવાલાં ૮ જાણવાં તથા વર્ષાઋતુનેવિષે અત્યંત સ્નિગ્ધપણું હોય છે માટે અતિઘણે કાલે પટલા જેદાય છે માટે તે ઉત્કૃષ્ટ પાંચ, મધ્યમ ૭, અને જઘન્ય સાત જાણવાં. તે પટલો ધન કો મલાદિરૂપ કરિયે જેના ઢાકવાથી સૂર્ય ન દેશાય. ॥ ૫૧૩ ॥

હવે રજસ્ત્રાણનું પ્રમાણ કહેઠે:- મૂલ:- માણં તુ રચત્તાણે, જાણ પમાણેણ હોઈ નિષ્પન્ન; પાયાહિણં કરંતં, મજ્ઞે ચત્તરંગુલં કમઢ. ॥ ૫૧૩ ॥ રજસ્ત્રાણનું પ્રમાણ જાજન એટલે પાત્રના પ્રમાણે કરી થાયઠે. તે આવીરીતે જાણવું. તિર્યક્ પ્રદક્ષિણા ક્રમેકરી જાજનનું વેષ્ટન થતાં જાજનના મધ્ય જાગે જેમ ચાર આંગલ રજસ્ત્રાણના અનુક્રમે સર્વ ઢેડા વધે તે પ્રકારે રજસ્ત્રાણ તે જોલી કરવી. એનું પ્રયોજન:- મૂષક જઘ્ણ, રેણુ પતન, વર્ષાદિનું ઝડક પડવું, અને સચિત્ત પૃથ્વીકા યાદિ ઘાત ન થાય માટે રાખવાં. ઉક્તંચ:- ‘મૂસગ રચ ઝકોરે, વાસાસિલ્હાર પયર રક્ષા; કોતિ ગુણ રચત્તાણે, એવં જણિયં જિણિંદેહિં’ ॥ ૫૧૩ ॥

હવે કલ્પ કે ૦ પટેડીનું પ્રમાણ કહેઠે:- મૂલ:- કપ્પા આયપમાણે, અઢાઢજ્ઞા ય વિઢ્ઢા હઢા, દોચેવ સુત્તિથાઓ; ઝન્નિય તઢ્ઢો મુણેયઢો. ॥ ૫૧૪ ॥ અર્થ:- કપડું પોતાના શરીરના પ્રમાણે એટલે સાઢાત્રણ હાથ લાંબું, અને અઢી હાથ પહોળું કહેલું છે. એવાં બે સૂત્રનાં કરેલાં અને એક ઝનનું કરેલું મલી ત્રણ જાણવાં. ॥ ૫૧૪ ॥

હવે રજોહરણનું પ્રમાણ કહેઠે:- મૂલ:- બત્તીસંગુલ દાહં, ચત્તવીસં અંગુલાઢ દંમેસુ; અઠંગુલા દસાઢ, એગયરં હીણ મહિયં વા. ॥ ૫૧૫ ॥ અર્થ:- સામાન્યપણે રજોહરણ બત્રીશ આંગલ લાંબું કરવું. તેમાં ચોવીસ આંગલની લાંબી કરવી અને આઠ આંગલની દશિકા કરવી. અથવા એક આંગલ અધિક અથવા ન્યૂન સુધી કરવું. એનો અર્થ શું? કે કોઈ દંમ હીન હોય તો દશિકા અધિક પ્રમાણ વાલી ને કોઈ દશિકા હીન હોય તો દંમ અધિક પ્રમાણવાલો કરવો મલી બત્રીશ આંગલાનું પ્રમાણ કરવું ॥ ૫૧૫ ॥

હવે મુખ વસ્ત્રિકાનું પ્રમાણ કહેઠે:- મૂલ:- ચત્તરંગુલં વિહઢી, એયં મુહણંત ગસ્સ ડ માણં; બીઢ વિય આણ્ણો, મુહપ્પમાણેણ નિષ્પન્ન. ॥ ૫૧૬ ॥ અર્થ:- એક વેત ને

चार आंगल चतुरस्र मुखवस्त्रिका एटले मुखपोतिका अथवा मुखानतकतुं प्रमाण जाणवुं द्वितीय आदेश मतांतरे मुखानतक मुख प्रमाणे निष्पन्न एटले बनावबु एविपे आम कहेवाय ठे -- वसति प्रमार्जनार एटले पोमाल पुजता साधु नाशिका तथा मुखमा रज प्रवेश रक्षणाने अर्थे अने उच्चार जूमिनेविपे नाशिकाशी दोषना परिहारने अर्थे जेटलाथी मुख ढकाय एवी वस्त्रिकानी त्रिकोणकरीने गलाना पाठला शरज नागमां जेवी गीते गांठ देवाई शकाय तेटला प्रमाणनी मुखवस्त्रिका राखे ॥५१६॥

हवे मात्रक प्रमाण कहेठे - मूल - जो मागहउं पडो, सवि सेसयर तु मत्त गयमाण, दोसुवि दबगगहण, वासा वासेहि अहिगारी ॥ ५१७ ॥ जे मागधो ए टले जे मगध देश उद्गनच प्रस्थ 'दो असईउं पसई, दोपसईथो य सेइया होई, चउ सेइयाइ कुमउं, चउ कुमहो मागहो पडो' ॥५१८॥ एनो नाव - असई के० मूठ, बे मूठनी एक पसई कहिये, बे पसईए एक सेई थाय, एवी चार सेईए एक कुमो था य, अने एवा चार कुमाए एक मगध देशनो पाथो थाय ठे एवा क्रमेकरी निष्पन्न पाथो तेना मानथी वजो विशेषतर एटले अधिकतर मात्रक प्रमाण थायठे तेनुं प्रयो जन शु ते कहेठे - वर्षा अने अवर्षा ते ऋतुबंधकाल ए बे कालनेविपे गुरुगलानादि प्रायोग्य ड्यनुं ग्रहण करिये, इहां ए नाव के जे क्षेत्रनेविपे गुरु गलान प्राहुणादिने योग्य ड्यनो अवश्य लान थतो होय त्या वैयातृत्यकर ते मात्रकनेविपे ते सघाटक प्रायोग्य ड्य गृहण करे, अने ज्या तेना प्रायोग्यड्यनो ध्रुव लान न होय त्या सर्व सघाटक मात्रकनेविपे गुरु प्रायोग्य ड्य गृहण करे, केमके, एवुन न जणाय के, कोइने काई नावज्ञे! कोइने शु नावज्ञे? तथा जे क्षेत्रे जे ते काले स्वनावेज जक्त पान सपजे ठे त्या प्रथम मात्रकनेविपे गृहण करबु, पठी शोधन करीने जक्त पान इतर गामनेविपे प्रक्षेपन करबु तथा डुर्जन घृतादि दान गृहण सहसात्कारे जा ने तो तेमा जीजे इत्यादि मात्रकतुं प्रयोजन जाणबु ॥ ५१७ ॥ ५१८ ॥

हवे बीछु मात्रकतुं प्रमाण कहेठे - मूल - सूवोदणस्त नरिय, डुगाउ अक्षा ण मागउं साहू, छुजई एगछाणे, एयं करमत्तग पमाण ॥ ५१९ ॥ अर्थ - सूपो दन एटले नरम दाल चोखा सहित नरेलुं जे एक स्थान एटले नाजनरूप वे गा उथी आवीने साधु खाए, ते किंचितमात्र बीछु प्रमाण जाणबु मूल नगरथी उपनगर गोकुजादिकनेविपे वे गाउनेविपे रहेलो ठतां त्यांथी निहा मागी लावीने वसतिनेविपे मात्रकमा सर्व नाखी ते समये थएला श्रमथी एक स्थाने स्थित थाय अने ते सूपोदन खाय, ते जेटनु साधु खाई शके तेटलु, ते पात्रमा माय

તેથી અધિક અથવા ન્યૂન કાંઈ થાય નહીં. ત્યારે તે પ્રમાણ જાણવું એ તાત્પર્ય. ॥ ૫૧ ॥
 હવે ચોલપટ્ટનું પ્રમાણ કહે છે:— મૂલ:— હુણો ચતુર્ગુણો વા, હઠો ચોરસ
 ચતુલપટ્ટો; થેરે જુવાણણઠા, સણ્હે શુલ્લંમિય વિજાસા. ॥ ૫૨૦ ॥ અર્થ:— દિ
 ગુણ અથવા ચતુર્ગુણ કહ્યો ઠતાં જેમ ચાર હાથ ચતુરસ્ર પ્રમાણ થાય તેમ ચોલ
 શબ્દે પુરુષનું ચિન્હ, તેનું પટ શબ્દે વસ્ત્ર તેને ચોલપટ્ટ કહેવો. એ દિગુણ અને ચતુ
 ગુણનું પ્રમાણ કેવી રીતે છે તે કહે છે:— ક્રમેકરી સ્થવિર એટલે વૃદ્ધ અને વીજો
 તરુણનેવિષે સામર્થ્યના પ્રયોજનને અર્થે જાણવું. તેમાં સ્થવિરને વે હાથનો ચોલ
 પટ્ટ જાણવો કેમકે, તેની ઇંડિયને પ્રબલ સામર્થ્યનો અજાવ છે; માટે અલ્પ પ્રાવ
 રણથી પણ નિર્વાહ થાય છે, અને તરુણને ઇંડિયના પ્રબલપણા માટે ચાર હાથનો
 ચોલપટ્ટ કરવો; એ જાવ. તે વલી શ્વલ્લકણ એટલે જીણો અને સ્થૂલ એટલે જાડો
 હોવો જોયે. એ વે જેદમાંથી સ્થવિરે બારિક કરવો, કેમકે, ઇંડિયના સ્પર્શથી ચો
 લપટ્ટના ઉપઘાતનો અજાવ છે માટે. અને તરુણને માટે સ્થૂલ કર્તવ્ય છે. કેમકે,
 એની ઇંડિયથી ઉપઘાત થાય તે માટે. ॥ ૫૨૦ ॥

હવે પૂર્વે અનુદિષ્ટ ઉપકરણ પ્રસ્તાવાદિનેવિષે પરિગૃહિક ઉપધિરૂપ સંસ્થારક
 ઉત્તર પટ રચાય છે તેનું માન કહે છે:— મૂલ:— સંથારુત્તરપટ્ટો, અઢાઝ્જા ય આ
 યયા હઢા; દોણ્હંપિય વિઠાશો. હઠો ચતુર્ગુણો ચેવ. ॥ ૫૨૧ ॥ અર્થ:— સંસ્તા
 રક તથા ઉત્તરપટ્ટ એ બન્ને પ્રત્યેક અમ્ની હાથના આયત કે ૦ લાંબા જોયે. અને એક
 હાથને ચાર આંગળા પહોલાઈવાળા જોયે. એનું પ્રયોજન:— સંસ્તારકેકરી પ્રાણી
 તથા શરીરે જે રજરેણું લાગે તેની રક્ષા થાય છે; માટે તેનો અજાવ હોય તો શુદ્ધ નૂ
 મિવિષે શયન કહ્યા ઠતાં પણ સાધુ પૃથ્વીઆદિ પ્રાણીઝનો ઉપમર્દન કરનારો થાય
 અને શરીરની ડપર રેણુ લાગે; તથા ઉત્તરપટ્ટ પણ કૌમિક ષટ્પદાદિ સંરક્ષણ
 થી એટલે દાબના કરેલા સંથારામાંની ઝમરિઓનો ઘાત ન થવા માટે સંસ્તારકની
 ડપર પથરાય છે. એમ ન કરતાં કંબલમય સંસ્તારક કહ્યાથી શરીરના સંઘર્ષણને
 લીધે જું પ્રમુખ જીવોની વિરાધના થાય. ॥ ૫૨૧ ॥

હવે સૂત્રકાર, કેટલાએક ઉપકરણોના પ્રયોજન પ્રતિપાદન કરતાં પ્રથમ રજો
 હરણનું પ્રયોજન કહે છે:— મૂલ:— આયાણે નિસ્કેવે, ઠાણ નિસીયણ તુયટ્ટ સંકો
 એ; પુધિં પમક્કણઠા, લિંગઠં ચેવ રયહરણં ॥ ૫૨૨ ॥ અર્થ:— આદાને એટલે ગૃહણ
 કરતી વચ્ચે, નિક્ષેપે એટલે ત્યાગ કરવાના સમયે, સ્થાને એટલે ઝજા રહેતાં, નિ
 પીદને એટલે વેશતાં, ઝઠતાં, શયન કરતાં સંકોચને એટલે આંગને સંકેલતાં, ઉપ

લક્ષણથી આગનો પ્રસાર પણ જાણવો. એટલી ક્રિયા કરતાં સપાતિમાદિ સૂક્ષ્મ જીવની રક્ષા કરવાને અર્થે પૂર્વે નૂમ્યાદિનુ પ્રમાર્જન કરવા સારુ રજોહરણ રાખવું એવું તીર્થકરે કથન કરેલું છે. પૂર્વે પ્રમાર્જન કરેલા પાત્રાદિકનેવિષે આદાન કહ્યાથી અવશ્ય મશક કુષાદિકનો ઉપચાર થાય. તેને જો રજોહરણે કરી પ્રમાર્જન કહ્યું હોય તો તેઓની રક્ષા કરી એમ થાય છે. તથા અર્હદીક્ષાનો લિંગ એટલે એ પ્રથમ ચિન્હ છે તે જણાવવાને અર્થે રજોહરણ રાખવું ॥ ૫૨૨ ॥

હવે મુખવસ્ત્રિકાનુ પ્રયોજન કહે છે - મૂલ - સંપાદ્યમ રયરેણુ, પરમક્ષણ ભવ યંતિ મુહ પોતિ નાસ મુહ ચ વંધઃ, તોએવ સહિં પમક્ષતો. ॥ ૫૨૩ ॥ અર્થ - સપાતિમ જીવો મદ્ધિકા દાસ તથા મશકાદિ તેઓના રક્ષણને અર્થે નાપણ કરતા મુખની કપર મુખવસ્ત્રિકા દેવાય છે. તથા રજ એટલે સચિત્ત દૃષ્ટીકાય તેના પ્રમાર્જનને અર્થે, તથા રેણુ પ્રમાર્જનને અર્થે મુખપોતિકા તીર્થકરાદિકોએ પ્રતિપાદન કરેલી છે. તથા વસતિઉપાશ્રયને પ્રમાર્જનાવૃત્તા સાધુ નાસિકા તથા મુખ વાધે છે એટલે આશ્વાદન કરે છે, તેણે કરીને મુખાદિકનેવિષે રેણુ પ્રવેશ કરે નહીં, તેમવાધવી ૫૨૩

હવે પાત્ર ગૃહણનુ પ્રયોજન કહે છે - મૂલ - ઠકાય રક્ષણછા, પાયગ્ગહણ જિણેહિ પત્રતં, જેય ગુણા સજોએ, હવતિ તે પાયગ્ગહણેવિ ॥ ૫૨૪ ॥ અર્થ - ઠકાયનો રક્ષણને અર્થે જિનેશ્વરે પાત્ર ગૃહણ કરવાનું કહ્યું છે. પાત્રક વિના સાધુ જોજનાર્થી ઠકાયના જીવોને પરિશ્રાતાદિ દોષે કરી વિણાસે છે અને જે ગુણી ગુરુ, ગ્લાન, દુઃખ, બાલ તે નિદ્રા ત્રમણ કરવાને અસમર્થ રાજપુત્રાદિ અને પ્રાદુણ તથા અલબ્ધિમાન સાધ્વાદિકને અર્થે નિદ્રા ગ્રહણાદિક સજોગે કેવળ સાજોગિક એટલે એક મમલી રૂપનેવિષે જે ગુણ સિદ્ધાંતમા વર્ણન કરેલા છે, તે ગુણો પાત્ર ગૃહણ કહ્યાથી થાય છે. પાત્ર ગૃહણવિના પૂર્વે કહેલા જે ગુરુપ્રમુખ સાજોગિકાદિક તેને નિમિત્તે નિદ્રા શાથી લાવી શકાય? ઇતિ જાવ ॥ ૫૨૪ ॥

હવે વસ્ત્ર ગ્રહણના ગુણ કહે છે - મૂલ - તણગહણા નલસેવા, નિવારણ ધમ્મ મુક્કજાણછા, દિઠ કપ્પગ્ગહણ, ગિલાણ મરણછયાચેવ ॥ ૫૨૫ ॥ અર્થ - વસ્ત્રવિના તૃણ વ્રીહિ પલાલદર્જાદિનુ ગૃહણ કરે, ટાટેપીડ્યો થકો અનલ એટલે અગ્નિની સેવા કરે તેમ કરતા જીવોનો યથ થાય તેના નિવારણને અર્થે કપ્પનુ ગૃહણ થાય છે. એનો જાવ જેની પાંગે કપડું ન હોય અને ગાઢ શીતપડતું હોય, તેને પલાલ તથા અગ્નિનુ સેવન અવશ્ય કરવું પડે છે, તેમ કરાથી જીવોનો વધ થાય છે. તથા ધર્મે શુક્લધ્યાન નિમિત્તે શીતાદિકના ઉપચરનેવિષે કપડાથી આઘાદિત

થાણા સુખેકરી ધર્મધ્યાનને શુક્લધ્યાન કરી શકે છે. અન્યથા શીતાદિ કંપમાન કાય થયાથી તે ધ્યાન કેમ થઈ શકે ? તથા ગ્લાન સંરક્ષણાર્થે કપડું ગૃહણ યાયઠે; અન્યથા શીત વાતાદિક કરી તે ગાઢતર ગ્લાનિ થઈજાય, તથા મૃતકની ઉપર આઘાદનને અર્થે કપડુંલેવું અન્યથા આઘાદન ન કસ્યાથી લોક વ્યવહારાદિવિરોધ થાય. ૫૧૫

હવે ચોલપટ્ટનું પ્રયોજન કહે છે:— મૂલ:— વેગ્ગ વાગમે વા, ઇંદ્ર યદી સ્વરૂપ જાણે ચેવ; તેસિં અણુગારઠા, લિંગુદયા ય પટ્ટોઝ. ॥ ૫૧૬ ॥ અર્થ:— જે સાધુ ને પ્રજનન સાધન જે ઇંદ્રિય તે વૈક્રિય એટલે વિકારવાન થાય, જેમકે, દાક્ષિણાત્ય પુરુષોને અગ્ર જાગનેવિપે પુરુષાકાર દીઠામાં આવે; તેવી રીતે વિકૃત થાય ત્યારે તેને પ્રજાદનને અર્થે ચોલપટ્ટ ધારણ કરવો. અવાગ્મ પદનો સર્વત્ર સંબંધ છે. તે જો ચોલપટ્ટેકરી અપ્રાવૃત્ત હોય તો આટલા દોષો પ્રાપ્ત થાય યથા:— કોઈ સાધુ આઘાદન વિનાના સાધનવાળો થાય છે; એટલે આગલના જાગનેવિપે ચર્મે કરી અનાઘાદિત લિંગ હોય તે હુશ્મ કહેવાય તેના અનુગૃહને અર્થે ચોલપટ્ટ જાણવું તથા કોઈ સાધુનો લિંગ વાયુયે કરી ઉપડ્યો હોય, તેને કરી સ્વરૂપ કે ૦ મહોટો પજણો કે ૦ પ્રજનન તે લિંગ થાય તેના અનુગૃહને અર્થે ચોલપટ્ટ અનુમત છે; તથા કોઈ પ્રકૃતિએકરીજ લજ્જાવાન હોય છે તેને ઢાકવાને માટે ચોલપટ્ટ જાણવો. તથા સ્વનાવે કરીનેજ કોઈનો વૃહત્ સાધન એટલે વિકારવાન ઇંદ્રિય થાય, તેને લોક જોઈને હાંસી કરે; ત્યારે તથાવિધ અનુગૃહને અર્થે ચોલપટ્ટ છે. તથા લિંગુ દયઠા કે ૦ લિંગોદયને અર્થે જેમ કે, કદાચિત્ મનોહર રૂપવાલી અનુપમેય યૌ વન યુક્ત વનિતાને જોઈને લિંગનો ઉદય થાય છે; અથવા જે લિંગ મનોરમ હોય તેની ઉપર ચોલપટ્ટ ઢાંક્યું ન હોય તેને જોઈને સ્ત્રીઓને સ્ત્રીવેદ ઉદય થાય માટે તેના આઘાદનને અર્થે ચોલ પટ્ટની અનુજ્ઞા તીર્થકરે દીધી છે. ॥ ૫૧૬ ॥

હવે એજ ધારનેવિપે ઉપકરણાદિની વ્યવસ્થાને અર્થે સાધુના નેદ કહે છે:— મૂલ:— અવરેવિ સયં બુદ્ધા, હવંતિ પત્તેય બુદ્ધ મુણિણોવિ; પઢમા હુવિહા એમે, તિ હયરા તદિયરા અવરે. ॥ ૫૧૭ ॥ અર્થ:— અવરેવિ કે ૦ બીજા જિનકલ્પી તથા સ્થવિર કલ્પી જે કહી આવ્યા તેઓથી જુદા પણ મુનિઓ થાય છે. તે સ્વયંબુદ્ધ તથા પ્રત્યેક બુદ્ધ જાણવા. તેમાં પઢમા કે ૦ પહેલા સ્વયંબુદ્ધ તે વે પ્રકારના છે— એક તીર્થકર સ્વયંબુદ્ધ અને અવરે કે ૦ બીજા તદિતર તે અતીર્થકર. સ્વયંબુદ્ધ તે સામાન્ય સાધુ તેનો તીર્થકરથી જુદો અધિકાર જાણવો. તત્ર સ્વયંબુદ્ધ પ્રત્યેક બુદ્ધને બોધિ, ઉપધિ, શ્રુત તથા લિંગકૃત વિશેષ માટે સ્વયંબુદ્ધને બોધિ પ્રમુખ કહે

ॐ ॥ ५१७ ॥ मूल - तिष्ठय र वज्रियाण, बोही उवही सुय च लिंग च, तेयाइ तेसि वो
ही, जाइस्त रणाइणा होइ ॥ ५१८ ॥ अर्थ - तीर्थकर वर्जित एटले जुदा जे
स्वयंबुद्ध तेओने जिन धर्मनी प्राप्ति ते बोधि उपधि एटले उपकरणो, श्रुत एटले ज्ञान
अने लिंग ए चार वस्तु प्रत्येकबुद्ध थकी जेद देखाफनारी ठे तेज क्रमेकरीने कहेठे -
तेओमा बोधि ते बाह्य प्रत्ययातरे करीने जातिस्मरणादिथी बोध थाय ठे ॥ ५१८ ॥

हवे उपधिनो जेद कहेठे - मूल - मुहपत्ती रयहरण, कण्ठतिग सत्तपायनिज्जो
गो ॥ ५१९ ॥ वारसहा नवही, होइ सयबुद्ध साहूण ॥ ५२० ॥ अर्थ - मुखपोत्तिक रजोहर
ण, कण्ठपत्रिक, सप्तविध पात्राओ, ए स्वयंबुद्धने बार प्रकारनो उपधि जाणवो ॥ ५२० ॥

हवे श्रुतनो जेद कहेठे - मूल - हवइ इमेसि मुणीण, पुद्वाहीयं सुअ अहवने
अ ॥ ५२१ ॥ होइ देवयासे, लिंग अप्पइ अहव गुरुणो ॥ ५२२ ॥ अर्थ - ए स्वयंबु
द्ध साधुने पूर्व जन्मनेविपे अधीत एटले पठन करेलु श्रुत थाय ठे, अथवा नयी
पण थतु किंतु नवतर पठित थाय ठे तेमा ज्यारे पूर्वाधीत श्रुत तेने प्राप्त थाय
त्यारे ते स्वयंबुद्धने देवताओ रजोहरणादि लिंग अर्पण करेठे अने जो पूर्वाधीत
श्रुत उद्भूत न थयो ने नवो श्रुत जण्यो होय तो तेने गुरु लिंग आपे ठे ॥ ५२२ ॥

वली एनोज विशेष कहेठे - मूल - जइ एगागी विहुविह, रणरुक्मो तारिस्ती
वसेइहा, तो कुण्ड तमनह गह वासुमुणु सरइ निअमणुवा ॥ ५२३ ॥ अर्थ -
ए जो एकाकी विहार करवाने समर्थ होय, अने तेवीज इहा एटले एकाकी विहा
र करवानी अनिजापा थाय तो ते एकलो विहार करे, अन्यथा एकाकी विहार
करवाने समर्थ उतां जो इहानो अनाव होय तो ते गहना वासने अनुसरे ते
गहनेविपे नियमे निश्चयेकरीने रहे ए पूर्वाधीत श्रुतनो सज्ञाव जाणवो अने पू
र्वाधीत श्रुतना अज्ञावे नवा श्रुतना जणनारने तो गह वासज अवश्य कर्तव्यठे
तथाचोक्त - पुद्वाहीय तु सुयं सेह चइ वानवा जइ सेनडितो लिंग नियमा गुरु
सन्निहे पन्निवज्जइ गह्वेय विहरइति अहवा पुद्वाहीय सुय सजवो अडितोसे लिंग
देवयाओ पयइइ गुरु सन्निहे वा पडिवज्जइ जइ य एक विहार विहरणे सम्मद्यो
इहा वसेतो एकोवेव विहरइ अन्नहा गह्वे विहरइति ॥ ५२४ ॥

हवे प्रत्येकबुद्धना बोध्यादि चार स्थान कहेठे - मूल - पत्तेय बुद्ध साहूण हो
इ वसहाइ दसणे बोही, पोत्तिय रय हरणेहि, तेसि जहम्मो पुद्वा उवही ॥ ५२५ ॥
मुहवत्ती उयहरण, तह सत्तय पत्तयाइ निज्जोगो, उक्कोसावि नवविहो, सुय पु
णो पुव्वजवपडिय ॥ ५२६ ॥ लिंग तु देवया दे, इ होइ कड्यावि लिंग रहिउवि,

એગાગિચ્ચિય વિહરડ, ના ગહે ગહ વાસેસો. ॥ ૫૩૪ ॥ એકારસ અંગાડ, જહનન હોડ તં ન ઝકોસં; દેસેણ અસંપુન્ના, ડ હુંતિ પુવાડ દસવતસ્સ. ॥ ૫૩૫ ॥ અર્થ:- પ્રત્યેકબુદ્ધ સાધુને બાહ્ય વૃષ્ણાદિ કારણના દર્શનથી નિયમથી બોધ થાય છે. તથા તેને ઉપધિ બે પ્રકારનો હોયછે:- જઘન્ય તથા ઉત્કૃષ્ઠથી. તેમાં જઘન્યથી મુખ પોત્તિકા તથા રજોહરણ એ બે પ્રકારે તથા ઉત્કૃષ્ઠથી મુખપોત્તિકા, રજોહરણ તથા સસત્રવિધે પાત્ર નિર્યોગરૂપ મલીનવિધ જાણવો. એને પૂર્વપતિત શ્રુત નિયમથી ઝઙ્ઘવ થાય છે. તે જઘન્યથી એકાદશ અંગ આચારાંગાદિક તથા ઉત્કૃષ્ઠથી એક દેશેકરી ન્યૂન દશપૂર્વસુધી થાય અને પ્રત્યેક બુદ્ધના લિંગ રજોહરણાદિક દેવતા ઝજ તેને આપે છે; કદાહિત્ લિંગરચિત પણ હોયછે. તથા વસુંધરાનેવિષે એકાકી જ વિહારકરે પણ તે ગહ વાસમાં આવે નહીં. ॥ ૫૩૫ ॥ એકસતમો દારપૂરો ધયો

અવતરણ:- હવે ‘સાહૂણીણોવગરણા ઇતિ’ એટલે સાધ્વીઓનાં ઉપકરણનો બાસતમો દાર કહેછે:- મૂલ:- ઝવગરણાડ ચઝદસ, અચોલપટ્ટાડ કમઠ ય જુયાડ; અઙ્ગાણવિ જણિયાડ, અહિયાણિય હુંતિ તાણવરં ॥ ૫૩૬ ॥ અર્થ:- પૂર્વોક્ત પત્તં પત્તાબંધ ઇત્યાદિ ઉપકરણાદિ ચતુર્દશ તે ચોલપટ્ટ રહિત અને કમઠગ યુક્ત આર્યિકાને પણ કહ્યાછે પાત્રાદિનું પ્રમાણ ગણના સ્વરૂપે સ્યવિરોની પઠે જાણવું. કમઠક તે લેપિત તુંબક નાજનરૂપ કાંસાની મોટી કટોરીને આકારે એકેક સંયતીને નિજ ઝદર પ્રમાણ જાણવું. સંયતિને પણ મંદલિ મધ્યે પતજૂહ ન થાય. કેમકે, તુહ સ્વનાવ છે માટે. કિંતુ આર્યા કમઠુકેજ આર્યિકા નોજનક્રિયા કરેછે. માટે કમઠનું ગ્રહણ છે. ॥ ૫૩૬ ॥ પૂર્વોક્ત ચતુર્દશ ઉપકરણોથી વ્યતિરિક્ત અધિક ઉપકરણો પણ આર્યિકાને થાયછે તેજ કહેછે. મૂલ:- ઓગહણં તગપટ્ટો, અઘોરુય ચલણિયા ય બોધવા; અન્યંતર બાહિ નિયં, સિણી ય તહ કંચુએ ચેવ. ॥ ૫૩૭ ॥ અર્થ:- અવગ્રહાનંતક પટ્ટક એટલે યોનિને ઢાકવાનું વસ્ત્ર; અઘોરુક ને ચલલનિકા જાણવી. અન્યંતર નિવસની તથા બાહ્ય નિવસની, તથા કંચુક; ॥ ૫૩૭ ॥ મૂલ:- ઝકહ્ચિય વેકહ્ચિય, સંઘાડી ચેવ સ્વંધકરણી ય; આહો વિહમ્મિ એ, અઙ્ગાણં પસુ વી સંતુ. ॥ ૫૩૮ ॥ અર્થ ઉપકક્કિકા, વિકક્કિકા, સંઘાટી તથા સ્વંધ કરણી. એ આર્યિકા સંબંધિ નિયોધ ઉપધિના પચીશ જેદ છે. ॥ ૫૩૮ ॥

હવે અવગ્રહાનંતકાદિક બોલ સવિસ્તરપણે વસ્થાણે છે:- મૂલ:- અહ ઝગ્ગહ ણંતક નાવસંતિયં ગુણ દેસ રક્કઠા; તંતુ પમાણે ણેકં, ઘણમસિણં દેહ માસ ઙ્ગ. ॥ ૫૩૯ ॥ અર્થ:- ઝગ્ગહ એટલે યોનિદાર તે સિદ્ધાંતોની સંજ્ઞાનો શબ્દ છે.

तेनुं अनतक एटले वस्त्र तेने उग्रहानतक कहिये ते नाविकाना संस्थान जेबु करबु. एटले जेम वेडी मय्यजागे विशाल अने ठेडाना जागे सूक्ष्म होय ठे तेम जाणबु ते गृह्य प्रदेश रक्षार्थ एटले ब्रह्मचर्य रक्षार्थ गृहण कराय ठे ते ग एना प्रमाणे एकज होय ठे ते वस्त्र क्तुबीजपात सरक्षार्थ धन एटले घाटु करबु जोइये मसूण ते पुरुष समान कर्कश स्पर्शने परिहरवाने अर्थे ते वस्त्र सुको मल कराय ठे कारण के, जेवी स्त्रीनी योनी. सुकुमाल होय ठे तेवा सुकुमाल वस्त्रनो स्पर्श थयाथी सजातीयने सजातीयथी सघातन परानव न थवा सारु कोमल वस्त्र करबु तथा देहना प्रमाणनी बराबर ते वस्त्रनुं मान करिये केमके, को ईनो देह वारीरु होय ने कोईनो देह स्थूल होय ते प्रमाणे वस्त्र पण करबु ॥५३॥

हवे पटक वखाणे ठे - मूल - पट्टोवि होय एगो, देहप्रमाणेण सोड नइ यवो, ठायतो गहणत, रुमिबद्धो मल्लकङ्गो व ॥ ५४० ॥ अर्थ - पट्टो पण ग एना प्रमाणे एक थाय ठे ते ठेला जागे बीटाकने बय होवो जोइये पोहालाईए चार आगलानो जोइये अथवा तेथी काई अधिक न्यून पोलो होय तो चिता नही अने लावाई स्त्रीनी कटी प्रमाणे करवी जेम के, कोईनी न्हानी कटी होय तेने पट्टो पण न्हानो जोइये ने कोईनी मोटी कटी होय तेने पट्टो पण मोटो जोइये ठे ते अवग्रहानतकनी आगलथी तथा पाठलथी ठेमानो जाग ढाकतो थको बाध्या मा आवे ठे ते वस्त्रे ठेडा वाय्याथी मल्लना काठनी पठे दीठामा आवे ठे ॥ ५४० ॥

हवे अक्षोरुक कहे ठे मूल - अक्षोरुओ वि तेदो, वि गिण्हिउं ठायए कनी नाग, जाणुपमाणा चलणी, अस्ति त्रियालंखिया एव ॥ ५४१ ॥ अर्थ - अक्षो रुक एटले सायलने जे नजे ते अक्षोरुक जाणबु ते दोविके० पूर्वे कहां जे अवग्रहानतक अने पट्टो ते वस्त्रे गिण्हिउं के० गृहण करीने सर्व कटी जागने ठा यए के० आघाटन करे ढाकी मूके ते मल्ल चलनारुति प्रमाणे जाणबु तथा जा एपमाणा के० गूठणने प्रमाणे होयते चलणी के० चलनीका जाणवी ते सीवे ली न होय पण तेथी कशोये करी केवल सूर्यारतरे वे जघाज वधाय ठे, जेम चलनि पीट एटले चमी पहेरीने नर्त्तही वासनी ऊपर चडी जाय ठे ने त्या नृत्य करे ठे तेना जानु कघाडा रहे ठे ते प्रमाणे जाणवी ॥ ५४१ ॥

हवे अन्यतर्गनी अस्पर्शी तथा बाह्यास्पर्शी एटले साडी कहे ठे - मूल - अतो नियतिणी पुण, लोण तरी जाव अक्षजघाथो, बाहिरंगा पुण जा खलु, कनी य वारेण पडिबद्धा ॥ ५४२ ॥ अर्थ - अतर्निवसनी ते वली लीनतर आश्रीत

ચાય કટીના ઝપરલા નાગથી માંમીને અર્ધ જંઘા સુધી ચાય છે. તે પરિધાન કાલે ઢીલી પહેરવી; આકુલપણે જનમાં હાંસો ન ચાય માટે. અને બહિર્નિવસની કટીના ઝપરલા નાગથી લઈને જાણલુગા કે યાવત્ નીચે પગના ગિરિયા ઢંકાય તેટલી લાંબી કરવી. એ પ્રમાણે સાધવીના શરીરના નીચલા નાગના ઠવિધિએ ઉપકરણકહ્યાં

હવે કુર્ધ્વ કાયના ઉપકરણ કહે છે:- મૂલ:- ઠાઈ અણુ કુશ્વ, ઝરોરુહો કેં ચુઓ અસિધિયઓ; એમેવય ઝકઢિય, સાનવરં વાહિણે પાસે. ॥ ૫૪૩ ॥ અર્થ:- દોર્યતા આશ્રિત એટલે જંબાઈ પોતાના હાથ પ્રમાણે અઢી હાથની જાણવી; પોહોલાઈ એક હાથની; અથવા પોત પોતાના શરીરના પ્રમાણે અણસીચું કરવું; તેની કસો બન્ને પાસે બાંધવી; એવું કાપાલિકના કેંચુકની પઠે કેંચુક કરવું; તેથી ઝર અને સ્તનોનું આઠાદન ચાય છે તે આ પ્રમાણે:- જે આંગમાં સહેલાઈથી ઘાલી શકાય; જગાર પણ આંગ સંકુચિત ચાય નહી. એવી ઢીલી કેંચુકી ન હોવાથી અતિ વિચિત્ર વિનાગથી નયન તથા મનને અતિ અનિલાપિણીય દેખાય; માટે કેંચુકનું પરિધાન શિથિલજ કહ્યું છે. અને એમેવય કે ય એનીપરેજ ઝકઢી એટલે કાંચની સમીપે હોય તેને ઉપકઢિકા કહે છે. એટલે જે કુઢીનું આઠાદન કરે તે. કેંચુકની પઠે ન સીવેલી ચાય છે તે ચતુરસ્ર એટલે સમચોરસ પોતા પોતાના હાથ પ્રમાણે ઢોડ હાથની હોવી જાયે તેથી દક્ષિણ એટલે જમણું પાણું અને પૂઠ ઢંકાય છે, અને વામ પાણું તથા વામ સ્કંધને વિષે બીટક વ મેબાંધી થકી પહેરાય છે. ॥ ૫૪૩ ॥

હવે વિકઢિકા કહે છે:- મૂલ:- વેગઢિઆઝ પટ્ટો, કેંચુક મુકઢિયં ચ ઠાયંતો; સંઘામીઓ ચઝરો, તઢ ડુહઢઝઝ ઝવ સયંમિ. ॥ ૫૪૪ ॥ અર્થ:- ઉપકઢિકાથી વિપરીત જઢ્ઢણવાળો પટ્ટો તે વિકઢિક ચાય છે. તુ શબ્દ ઉપકઢિકાના સાદૃશ્યપણાના અવધારણને માટે છે; અથવા માવાપાસે પહેરવાનો વિશેષ કાંચુઓ જાણવો. અને વેઝ ઉપકઢિકની ઝપર વામ પાણેથી પહેરાય છે. અને સંઘાટકનેવિષે ઉપરલા વસ્ત્રો ચાર હોય છે તેમાં એક વે હાથવાલું ઉપાશ્રયનેવિષે કામ આવે. ॥ ૫૪૪ ॥

મૂલ:- ઢોન્નિ તિ હઢા ચામા, નિક્કઢા ણ ણ મુચ્ચારે; ઝસરણે ચઝ હઢા, નિસમ્મ પઢાયણામસિણા ॥ ૫૪૫ ॥ અર્થ:- એક વે હાથનું પહોલું વે ત્રણ ત્રણ હાથ પોહોલાં, એક ચાર હાથ પોહોલું અને એ ચારે સાઢા ત્રણ ત્રણ હાથ લાંબાં હોવા જોઈયે; અથવા ચાર ચાર હાથ લાંબા ઢીઠામાં આવે છે. તેમાંનો વે હાથના વિસ્તારવાળો ઉપાશ્રય નેવિષે ઉપયોગમાં આવે છે; એટલે તેને મૂકી પ્રગટ દેહ કરી કદાચિત્ સાધવી હોય નહી. અને વે જે ત્રણ ત્રણ હાથના વિસ્તારવાળાં હોય છે તેમાંનું એક નિઢ્ઢાને અર્થે

एटले वोरवा जता ओढाय ठे अने बीजुं पढी सरिखो वेप टालवा सारुवचारज्मि
 एटले स्थंमिलेजता ओढाय ठे एत्रण थया तथा अवसरणे एटले समवसरणनेविपे
 व्याख्यान शानलवा जाय ठे त्यारे चोथुं चार हाथ विस्तारवालु उढाय ठे ते कनी
 ठता ढाकवाने अर्थे जाणवु. केमके, साध्वीने त्या बेशवानो अधिकार नथी, किंतु
 कनीज रहेवी जोये ठे ते कारण माटे खनाथी लईने पगसुधी शरीरने आह्वा
 न कराय ठे अने पूर्वे पेरेलो वेप पण ढकाय ठे ए वस्त्र श्लाघादीक्षिने अर्थे म
 सृण एटले कोमल कराय ठे ए चारे वस्त्रो जोपण जेलो परिजोग थतो नथी तो
 पण एटने गणना प्रकारे करी एकज रूपे जाणवु ॥ ५४५ ॥ हवे स्कथ करणी क
 हे ठे - मूल - खधगरणीउ चउ ह, उ विउडा वाय विहुय रक्कण, खुज्ज कर
 णिओ कीरइ, रूववईण कुडह हेक ॥ ५४६ ॥ अर्थ - स्कथकरणी चार हाथ
 पढोली अने चार हाथ लाबी होय ठे एटले समचोरस सरखी जाणवी ते प्राव
 रणने वात विधुतथी रक्कणने अर्थे चतु पुटी एटले चोवनी करीने स्कथ ए
 टले खनाकपर राख्यामा आवेठे ते स्कथ करणी सयति रूपवान होय तेने कुमह
 एटले-कुरूप (कुव) करवाने पण कख्यामा आवे ठे पाठला नागनेविपे स्कथ देशनी
 नीचे सवर्जित पणे कोमल वस्त्र पट्टकेकरी उपकक्षिक ने वैकक्षिक जे बाधेला हो
 यठे तेउने विरूपता करवाने माटे रखाय ठे ॥ ५४६ ॥ ए बासवमो ढार पूरो थयो
 अवतरण - हवे 'जिणकप्पियाण संखा उक्किण एगवसहीएत्ति' एटले
 जिनकल्पीउनी सरख्या उक्कष्टे एक वस्तिमा केटली होय तेनो त्रैसवमो ढार कह
 ठे - मूल - जिणकप्पियाय साहू, उक्कोसेण तु एग वसहीए, सत्तय हवति कह
 मवि, अहिया कइयावि नो हुंति ॥ ५४७ ॥ अर्थ - अही विनयवान शिष्यना अ
 नुग्रहने अर्थे अने किंचित् अग्रप्रतिष्ठ पणो होवाने लीधे अने आगलपण बीजा य
 थालवने कल्पे एनो प्रयोजन थासे ते माटे प्रथम जिनकल्पीना स्वरूपनुज निरूपण
 करेठे तत्र जिनकल्पनी इच्छा करनाराए पाठलीरात्रे एवी चित्तवना करवी के विष्णु-
 चारित्रना अनुष्ठाने करीने मे आत्मानु हित कीधुं, तेम शिष्यादिक कखा तेथी परनो
 हित पण कखो ते शिष्यो मारा गछनु पालन करवाने समर्थ थयाठे हवे विशेषेकरी
 आत्महितने अर्थे काई अनुष्ठान करवु उचित ठे एवो विचार करीने जो पोतेज जा
 ण होय तो बाकीनु रहेडु आयु पोतेज परि आलोचन करे, अने पोते जो अजा
 ण होय तो बीजा अतिशयवान आचार्यने पूठे ने जो पोतानुं आयु थोडु होय तो
 नक्तपरिज्ञादिकमानु कोईपण मरण अगीकार करे जो दीर्घ आयु होय, ने पोतानो

जंघाबल क्लीण होय तो वृक्षावास पडिवजी रहे अने जो पुष्ट शक्ति ठतां जिनकल्प ने आदरे तो तेनी प्रतिपत्ति थवाने अर्थे प्रथम पांच तुलनाए करीने आत्माने तोल वुं तद्यथा:— तवेण सत्तेण सुत्तेण, एगत्तेण बलेणय; तुलणा पंचहा वुत्ता, जिणकणं पडिवज्जथो. ॥ तुलना जावना परिकम्म ए सर्व एका अर्थिक ठे. एना पडिवजण हार आचार्य, उपाध्याय, प्रवर्त्तक, स्थविर तथा गणावहेदक स्वरूप प्रायेकरी ए पांचज थाय ठे. एथो पांच जावना ए करी जिन कल्पनी इच्छावाला ठतां प्रथम आत्मानी जावना करे. अने अप्रशस्त कंदर्प देव किट्विष अनियोगिक असुर सन्मोह स्वरूप अप्रशस्त पांच जावनाने सर्वथा परिहरतो, तत्र प्रथम तपेकरी आत्माने जाववुं; तेमां क्रुधानो पराजय एवी रीते करवो के, जो देवादिके करेला उपसर्गादिकने सहन करतां ठ मास सुधी आहार मले नही तो पण कांई बाधाने पामवुं नही. बीजी सत्व जावनाएकरी जय निझानो पराजय करवो. ते पांच नेदेठे जय निझाना जयने अर्थे रात्रिए सुतेला सर्व साधुओने विषे उपाश्रयमांज कायोत्सर्ग कल्याणी प्रथम सत्व जावना थाय ठे. अने द्वितीयादिक तो उपाश्रयथी बाह्यादि स्थानकोने विषे जा एवी. आह्व:—“ पढमा उवस्सवम्मी, बीया बाहीं तईय चउकम्मी; सुन्न घर म्मि चउढी, अह पंचमिया मसाणम्मी. ” त्रीजी सूत्र जावनाए करी सूत्रोनो एवो तो दृढ परिचय करवो के, जेम पोतानुं नाम कोई समये पण जूलाय नही तेम कोइकाले पण सूत्र विस्मरण थाय नही. जेम के, दिवस अथवा रात्रे जे समये शरीरनी ठायानो अजाव होय ते वखते पण सूत्रादिकना परावर्त्तनना अनुसारे स्तोक लव तथा मुहूर्त्तादिक प्रमाण सर्व सम्यक् प्रकारे जाणी शके. चौथी एकत्व जावनाए करी आत्माने जावता ठतां संघाटक साधु प्रमुखनी साथे पूर्व प्रवृत्त आलाप सुख दुःख परस्पर पूठवुं तेनुं अथवा कथानो व्यतिकर करवुं इत्यादिक बाह्य ममत्वनो निराकरण ते मूल व्यवहेद करवो पढी देह तथा उपधि आदिक थी आत्माने निन्न जाणीने सर्वथा तेथी पण रहित थाय ठे. ते अंतर ममत्वनो निराकरण जाणवो. पांचमी बल जावना बे प्रकारनी ठे:— एक शरीर बलने बीजुं मनोधृतिबल. तेमां शरीर बल जिनकल्पीओनुं बीजा जनोथी अधिक होय ठे, तेने तप प्रमुख कल्याणी शिथिलता थई जवाने लोथे यद्यपि शरीरबल तेवुं रहेतुं नथी तथापि धृतिबले करी आत्माने एवी रीते जाववुं के जेम मोटा मोटा परिसह उपसर्गोथी कांई पण बाधा थाय नही. ए पांच प्रकारनी जावनाए करी जेणे पो ताना आत्माने जाव्यो ठे; एवो जिनकल्पी सरिखो थको गहनेविषे रहेतो उपधि तथा

આહાર વિષયક વે પ્રકારની પરિકર્મણા કરે, ૧ તેમા તે જો પાણિપાત્રની લલ્ધિવત થાય તો તે પ્રમાણેજ પરિકર્મણા કરેઢે, ૨ અને જો પાણિપાત્રની લલ્ધિ ન હોય તો પરિગ્રહ ધારિત્વ પરિકર્મણાનેવિપે યથાયોગ્ય પરિવર્તન કરે, એટલે યથાયોગ્ય પાત્રાને ધારણ કરે વલી આહાર પરિકર્મણા તે ત્રીજી પૌરુષીયે વાલ અ ને ચણાદિક કઠોર અંત પ્રાંત રુદ્ધ યથા - “સસઠ મસસઠા, ડઢઢ તહ અ પ્પલેવહા ચેવ, ડગ્ગહિયા પગ્ગહિયા, ડક્કિધમ્મો ય સત્તમિ ય ” એ સાત પિને પણામધ્યે પ્રથમના વે ને મૂકોને બાકીના પાચમાના ગમે તે વે ગૃહણ કરે તેમા પણ એક નક્કની ને બીજી પાનકની જાણવી તે આગમોક્ત વિધિએ કરી ગઠમા રહ્યો થકો તુલના કરી પઠી જિનકલ્પનો અગીકાર કરતો ઠતો સમગ્ર સધને એકઠો કરે તેના અજાવે પોતાના સમવાયને એકઠા કરી પઠી તીર્થંકરની સમીપે તેના અજાવે ગણધરની સમીપે તેના અજાવે ચતુર્દશ પૂર્વધરની સમીપે તેના અસન્નવથી દશ પૂર્વધરની પાડો તેના પણ અજાજથી વટ પીપલ તથા અશોક આદિની સમીપે મોટી વિનૂતિએ કરી યુક્ત જિન કલ્પ અગીકારકરે પઠી પોતાના પદે સ્થાપેલા સૂરિ સહીત વાલ વૃદ્ધ, કુલ ગઘ્ઘ એડની સાથે વિશેષે ફરીજે પૂર્વના વિરોધ હોય તે ક્ષમાવે. તથા - “ જહ્ કિંવિ પમાણ, ન સુહુ જેવઠિયં મણ પુવં, તં જેવામેમિ અહ, નિસ્સહ્જો નિક્કસાં ય । ૧ । આણદ મસુ પાય, કુણમાણા તેવિનૂમિ ગય સીસા, સ્વામતિ તં જહ્ રિહ, જહારિયા સ્વામિયા તેણ । ૨ । ત્યાર પઠી પોતા ના પદનેવિપે સ્થાપેલા સૂરિને તથા બીજા સંધને અને સાધુડને આવી શીલ દિયે ઢે યથા - પાલેહ્ક સુગણમેયં, અપ્પલિવહો ય હોહ્ક સવઘ્ઘ, એસોચ પરપરડં, તુમ પિ અં તે કુણસુ એવ ॥ ૧ ॥ પુવ્વપ્પવણ વિણયં, સાહુ પમાણસુ વિણયજોગેસુ, જો જેણ પગારેણ, ડવવહ્કહ્ તંચ જાણેહિ ॥ ૨ ॥

તથા - ઓમો સમરાણિડં, અપ્પતરસુ ઓય માયણ તુપ્પે, પરિજવહ્ એસ તુમ્હવિ વિસેસડં સપય હુહ્કા । ૬ ત્યાદિક શિક્ષા દર્શ, ગઘ્ઘથી નીકલી જતા તેને સાધુડ આનંદે કરી જોતા થકા જ્યારે તે દૃષ્ટીથી અગોચર થઈ જાય ત્યારે હર્ષિત થકા પાઠા વલે એ રીતે જિનકલ્પ પઢિવજે પઠી તે જિનકલ્પી વિચરતા કોઈ ગ્રામાદિકને વિપે જ્યા માસકલ્પ અથવા ચતુર્માસાદિક કરે ત્યા ઠ જાગ કલ્પે તેઓમાના જે દિ વસે એકવિનાગમા ફરી ગોચરી કરી હોય તે ઠેકાણે ફરી સાતમે દિવસે આવે, નિહાચર્યા તથા ગ્રામાતર ગમન એ વઢે ત્રીજી પૌરુષીએજ કરે ચોથી પૌરુષી તો જ્યાં અવગાહે ત્યાં રહે નિયમથી નક્કપાન જે ઠે તે પૂર્વોક્ત વે એપણાના અનિગ્રહે

કરી, ગ્રહણ કરે; એપણા વિષયેજ બોલે બીજા કોઈનીસાથે જલ્પે નહી. ઉપસર્ગ તથા પરિસહ ઉપના સહન કરે; રોગનેવિષે ચિકિત્સા કરાવે નહી. તેની વેદના બધી સહન કરતા ઠતાં એકાકીજ રહે. અનાપાતા સંલોકાદિ દશ ગુણોપેત એવા સ્થંભિલેજ ઁચ્છારાદિ કરે; જીર્ણ વસ્ત્રાદિકનો પણ ત્યાંજ ત્યાગ કરે, પ્રમાર્જનાદિ પરિકર્મ વિરહિત વસતિનેવિષે રહે. જો વેશવું હોય તો નિયમથી ઉત્કટ નૂમિએજ વેશે પણ આસન કપર નવેશે; કેમકે, ઉપગ્રહિક ઉપકરણોનો અનાવ હે માટે. એ માસ કલ્પનોજ વિહાર કરે હે. મત્ત મતંગજ વ્યાઘ્ર સિંહાદિ સન્મુખ આવ્યાથી ઉન્માર્ગાદિ ગમન કરતાં ઈર્ષ્યા સમિતિને મૂકે નહી. એને શ્રુત સંપદા પણ જવન્ય થી નવમાં પૂર્વનો ત્રીજો આચાર વસ્તુ ત્યાં સમ્યક્ પ્રકારે કાલનું પરિજ્ઞાન હોય હે. ઉત્કર્ષેકરી સંપૂર્ણ દશ પૂર્વ જાણવા. એને પ્રથમ સંઘયણ વજ્રની જીત સમાન અવટંજ હોય હે. એને ૧ લોચ તો નિત્ય કરવો કહ્યો હે, ૨ આવસહી, ૩ નૈષેધિકી, ૪ મિથ્યા ડુઃકૃત, તથા ૫ ગૃહસ્થવિષયક ઇદ્ધા ઉપસંપદા લક્ષણ પાંચ સામાચારી થાય હે. કેટલાએક આચાર્યો કહે હે કે, આવશ્યકી, નૈષેધિકી તથા ગૃહસ્થોપસંપદા એ ત્રણ સમાચારીઓજ થાય હે; કેમકે, અથો આરામ નિવાસી હોય હે તેથી ઓધેકરી ઇદ્ધાદિકનો અનાવ હે; ઇત્યાદિ જિનકલ્પીની બીજી પણ સામાચારીક કલ્પગ્રંથાદિકથી જાણી લેવી. તથા જિનકલ્પક સ્થિતિ પ્રતિપાદનાર્થે આગલપણ કામમાં આવસે તેથી કેટલાએક દારો દેખાડીયે હે. તદ્યથા— ૧ ‘કેત્ર દારં, ૨ કાલ દારં, ૩ ચારિત્રદારં, ૪ પર્યાયદારં, ૫ તીર્થદારં, ૬ આગમદારં, ૭ વેદ દાર, ૮ કલ્પદારં, ૯ લિંગદારં, ૧૦ ધ્યાનદારં, ૧૧ ગણનાદારં, ૧૨ પ્રવ્રાજનદારં, ૧૩ અનિગ્રહદારં, ૧૪ નિઃપ્રતિકર્મદારં, ૧૫ નિદ્ધાદારં, ૧૬ પંચદારં ચેતિ.’ અથોમાંના તીર્થ, પર્યાય, આગમ, વેદ, ધ્યાન, અનિગ્રહ, પ્રવ્રજ્યા, નિઃપ્રતિકર્મ, નિદ્ધા, તથા પથ, એ દારો ઓગણોતેરમાં પરિહાર વિશુદ્ધિના દારમાં જે પ્રમાણે કહેવાશે; તેમજ અહી જાણી લેવા અને કેત્ર દારનેવિષે જન્મના સન્નાવેકરી પંદર કર્મનૂમિનેવિષે અને સંહરણે કરી અકર્મ નૂમિનેવિષે પણ થાય હે. કાલ દારે અવસર્પિણી તૃતીય તથા ચતુર્થ આરકમાં જન્મ થાય હે; વ્રતસ્થ તો પાંચમાં આરામાં પણ થાય હે. અવસર્પિણી નેવિષે તો ત્રીજા તથા ચોથા આરામાં વ્રતસ્થ થાય હે. જન્મ આશ્રયી તો બીજા આરામાં પણ દેખાય હે. પ્રતિજાગ કાલે એટલે ડુઃષમ સુપમરૂપ કાલનેવિષે જન્મના સન્નાવે પણ પ્રાપ્ત થાય હે. કેમ કે, મહાવિદેહ કેત્રનેવિષે સદા જિનકલ્પી નો સન્નાવ હોય હે માટે. અને સંહરણેકરી તો સર્વ કાલનેવિષે થાય હે. ચા

रित्र द्वारे प्रतिपद्यमान तो सामायक तथा वेदोपस्थापनीय ज्ञेय थाय तेमां मय्य
 ना बावीश तीर्थकरोने वारे तथा महाविदेहमा सामायकने विपे, अने प्रथम त
 था चरम जिनने तो वेदोपस्थापनीयने विपे तेम पूर्व प्रतिपन्न सूक्ष्म सपराय तथा
 यथाख्यात चारित्रने विपे पण थाय ठे, परंतु ते उपशम श्रेणीमाज थाय पण क
 प्रक श्रेणीए न थाय केम के, 'तद्धस्मे केवल पणिए हा जावाठ' इति वचना
 त एटले तेने, केवल ज्ञाननी जेत्पत्ति यती नथी कटप द्वारे करी तो स्थिति क
 टपने विपे तथा अस्थिति कटपने विपे पण थाय ठे लिंग द्वारे प्रतिपद्यमाना वे प्र
 कारे थाय ठे, एक इव्य लिंग ने बीजु नाव लिंग तेमा पूर्व प्रतिपन्न तो अवश्ये
 करी नाव लिंगे थाय, अने इव्य लिंगे नजना ते रजोहरणादिक कोई एक समये
 कोईये हरण कखो होय अथवा जीर्ण यथाथी पण तेनो अनाव थाय ठे गण
 ना द्वारे प्रतिपद्यमान तो जघन्ये करी एकादि अने उत्कर्षे करी शत पृथक्त्व था
 य अने पूर्व प्रतिपन्न तो जघन्यथी तथा उत्कृष्टथी पण सहस्र पृथक्त्वज थाय
 ठे, परंतु उत्कृष्टथी जघन्य थोडा होय ठे, इत्यादिक स्वरूप आगमयकी विस्तारयुक्त
 जाणी सेतु हवे ए विपेज सूत्रना अनुसारे कहे ठे - जन्म शब्दे गच्छथी बाहेर
 नीकलेलो साधु विशेष, तेनो कटप एटले समाचारी, तेणे करी जे विचरे तेने जि
 न कटपिक कहे ठे ते जिन कटप साधु उत्कर्षथी एक वसतीने विपे सात थाय
 ठे, एथी अधिक आठ यता नथी अने कोई वसतिमा कोई समये न पण थाय
 यद्यपि एक वसतिने विपे उत्कृष्टे करी सात जिन कल्पीठ वसे ठे, तथापि तेठ प
 रस्पर नापेण करता नथी तेठ एक ठेकाणे मली गया ठता पण प्रत्येक एकाकी
 प्रतिदिन अटन करी ठे, पण बीजोनी साथे फरे अथवा बरहे नही उक्तच -
 'एगाए वसहीए, उक्कोसेण वसंति सत्त जिणा अवरोप्पर सनात्त, वयति अन्ने ते
 न्ना वाहि च' ॥ ५४७ ॥ ए त्रेसठमो द्वार पुरो थयो.

अवतरण - हवे वत्तीस सूरि गुणति एटले सूरिना वत्तिश गुणो नो चोस
 ठमो द्वार कहे ठे - अष्टविहा गणिसपड, चउगुणा नवरि हुति वत्तीस, विण
 ओय चउग्रेठ, वत्तीस गुणो इमे गुरुणो ॥ ५४८ ॥ अर्थ - जेने गुणना समू
 हनी प्राप्ति थई ठे, अथवा साधुना समुदायनी प्राप्ति थई ठे, एवा अतिशय वाला
 जे होय तेने गणी कहिये तेज आचार्य तेनी जे सपत् एटले नावरूप समृद्धि ते
 गणि सपत् कहेवाय ठे, ते आचारादि जेदे करी आठ जेदे ठे ते वली एकेकना चार
 चार जेद होवाथी वत्तीस थाय. तेमां चार प्रकारनो विनय नाखिये त्यारे गुरु जे

આચાર્ય તેના ઠત્રીશ ગુણો થાય. તેમાં પ્રથમ આઠ સંપદા આ પ્રમાણે છે:—॥૫૪૭॥

મૂલ:— આચાર સુચ સરીરે, વચણે વાચણ મઈ પઝંગમઈ ; એસુસંપયા સ્વજી, અઠમિયા સંગહ પરિણા. ॥ ૫૪૮ ॥ અર્થ:— ૧ આચાર સંપત્, ૨ શ્રુત સંપત્, ૩ શરીર સંપત્, ૪ વચન સંપત્, ૫ વાચન સંપત્, ૬ મતિ સંપત્, ૭ પ્રયોગ મતિ સંપત્, અને આઠમી સંગ્રહ પરિણા સંપત્. તેમાં પ્રથમ આચારનું અનુષ્ઠાન. તદ્વિષય જે સંપત્ તે આચાર સંપત્. અથવા સંપત્ એટલે વિનૂતિ તદ્વિષય જાણવી. અથવા સંપત્ તે સંપત્તિ એટલે પ્રાપ્તિ તે આચાર સંપત્. એવી આગલ પણ વ્યુત્પત્તિના અર્થની જાવના કરવી. તે આચાર સંપત્ ચતુર્વિધ છે. મૂલ:— “ ચરણજીઓ મયરહિ ઓ, અનિયયવિત્તી અચંચલો ચેવ; જુગ પરિચય ઝસગી, ઝદત્ત ઘોસાઁ વિષેયા. ॥૫૫૦॥ એનો જાવ:— ચરણ યુત, મદ રહિત, અનિયત વૃત્તિ અને અચંચલ. તિહાં ચરણ તે ચારિત્ર કહિયે; તે મહા વ્રત તથા શ્રમણ ધર્મ ઇત્યાદિ જાણવું. તે સિત્તેર સ્થાન સ્વરૂપ છે. તેણે કરી જે યુક્ત તેને ચરણ યુત કહિયે. બીજા વલી ‘ સંયમ ધુઅજોગ જીઓ ’ એવો પાઠ બોલ છે. તેનો પણ પરમાર્થ એજ છે. કેમકે, સંયમ તેજ ચારિત્ર છે. તેને વિષે ધ્રુવ યોગ સમાધિ તેણે કરી જે યુક્ત પળો તે. તથા જાતિ, કુલ, તપ, તથા શ્રુતાદિકના ઝઙ્ઙવેકરી રહિત તેને કહિયે મદ રહિત. ગ્રંથાંતરે ‘ અસંપગ્રહ ’ એવો પાઠ છે. તેનો પણ એજ અર્થ જાણવો. કેમ કે, સમ્યક્ પ્રકારે પ્રકર્ષેકરી જાતિ, શ્રુત, તપ તથા રૂપાદિ પ્રકૃષ્ટ લક્ષણ કરી આત્માનું ગ્રહણ એટલે ઢુંજ જાતવંત હું ઢુંજ શ્રુતવંત હું ઇત્યાદિ રૂપે કરી અવધારણ તે પરિગ્રહ કહેવાય છે; જે ગ્રહ નહીં તેને કહીયે અપ્રગ્રહ. તે જાતિ પ્રમુખને વિષે ઝત્સુકતા નહીં એવો અર્થ સમજવો. અનિયત વૃત્તિ એટલે ગ્રામાદિકને વિષે અનિયત (અપ્રતિબદ્ધ) વિહાર સ્વરૂપ પળો જાણિયે. તથા અચંચલ એટલે જેણે પોતાની ઇંદ્રિયો વશ કરેલી છે. અન્યત્ર ‘ વૃદ્ધશીલતા ’ એવો પાઠ છે; તત્ર વૃદ્ધ શીલતા એટલે કામિનીના મનને મોહન કરવાને વય તથા યૌવનને વિષે કરિ વર્તમાન ઠતાં પણ નિર્વિકાર સ્વજાવતા એટલે વિકાર ઝત્પન્ન થાય નહીં. યત: “ મનસિજર સાજિનૂતા જાયંતે યૌવનેપિ વિદ્વાંસઃ ॥ મૂઢધિયઃ પુનરિતરે, જવંતિ વૃદ્ધત્વજાવેપિ.” એ ગાથાના પૂર્વાર્દનો અર્થ થયો. હવે ગાથાના ઝત્તરાર્દ વમે બીજી શ્રુતસંપત્ના ચાર જેદ કહે છે:— તેમાં સૂચના માત્ર સૂત્ર જાણવું. અન્યાયે યુગ એટલે યુગમાંહે પ્રધાન જાણીયે; આગમ પરિચિત એટલે તેમાં ક્રમોત્ક્રમ વાચનાદિક વહે પરિચયવંત સ્થિર સૂત્ર થાય તે; ઝત્સર્ગી એટલે ઝત્સર્ગપિવાદે સ્વસમય તથા

परसमयने जाणवु, उदात्त एटले घोपादि स्वरना प्रकार तेनी विद्युद्धिनो कर नार, अन्यत्र ' बहु श्रुतता, परिचित सूत्रता, विचित्र, सूत्रता, तथा घोप विद्युद्धि करता ' एवो पाठ दीतामा आवे ठे, तेनो पण अर्थ एज ठे ॥ ५५० ॥

हवे त्रीजी शरीर सपदा चार प्रकारनी ठे ते अर्द्ध गाथाये कहेठे -मूल -चउरसो कुटाइ, बहिरत्तण वज्झियो तवोसत्तो, ॥ अर्थ -तत्र १ चतुरस्र एटले आरोह परिणाह युक्त तथा लावी पोहोलाई ए प्रमाण युक्त, शरीर तथा २ अकुटाइ एटले सपूर्ण ठे जेना हस्तादिक, तथा ३ वधिरत्ताविधी वर्जित ते अविकल इडियवालो, समस्त इडियपूरण, तथा ४ दृढसहनत्वे करी बाह्याऽन्यंतर जेदे करी तपनेविषे आसक्त एटले समर्थ जाणवो ए शरीर सपदाना चार जेठ जाणवा. अन्यत्र तो ' १ आरोह परिणाह युक्तता, २ अनवत्राप्यता, ३ परिपूर्णइयता, ४ स्थिर सहननता ' एवो पाठ दीतामा आवे ठे, एनो पण एज अर्थ थाय ठे जे केवल अवद्यमान ते अवत्राप, जेनु अवत्रपण लज्जन होय तेने अनवत्राप्य कहिये, अथवा अवत्रापयित एटले लज्जित करवाने योग्य एटले शक्य अने अनवत्राप्य ते लज्जा करवा योग्य न होय तथा अवत्राप्य ते अहीन सर्वांगे एटले अलज्जाकर जाणवो ॥

हवे चौथीवचन सपदानाचार जेठ कहेठे मूल -वाइ सुदुरत्त निस्तिय, फुडवयणो सपयावयणो ॥ ५५१ ॥ अर्थ -वादी, मधुर वचन, अनिश्रित वचन, तथा स्फुट वचन ए प्रकारना वचनेकरी वचन सपत्त जाणवी तत्र १ वदनने वाद कहिये, एटले जेतुं प्रगस्त वादनु बोजवु ठे अथवा जे अतिशयवान ठे ते वादी आदेय वचन वालो जाणवो तथा २ प्ररुष्ट अर्थ प्रतिपादक कोमटा सुस्वरता तथा गजीर तादि गुणोपेत होवाथी श्रोता जनना मनने आनंद उत्पन्न करनार ठे जेना वचन तेने मधुग्वचन कहिये ३ राग देपाविकेकरी ने नीकलेजा एवा कलुषता सहित जेना वचन न होय, तेने अनिश्रित वचन कहिये, ४ स्फुट एटलेजेना वचन सर्व जनने सुबोध करनारा होय सुजन बोलवु होय तेने स्फुट वचन कहिये बीजा ठेकाणो तो आदेय वचनता, मधुर वचनता, अनिश्रित. वचनता, तथा असादिग्य वचनता, एवो पाठ जणाय ठे एनो अर्थ पूर्वनी पतज जाणी लेगो. ॥ ५५१ ॥

हवे पाचमी वाचना सपदाना चार जेठ अर्द्ध गाथावडे कहेठे -मूल -जोग्गोपरिय ए वायण, निज्झविया वायणाय निव्वहणे अर्थ - तत्र १ परिणामिक गुणोपेत शिष्योने जाणीने जेने जे सूत्र योग्य होय तेने ते आपी तेनो उद्देश तथा समुद्देश कराने तेने योग्यताचक्र कहिये केम के, आपरिणामिकने सूत्रार्थ दीगथी जेम

કાચા ઘડામાં નાખેલું પાણી વિનાશને પામે છે તેમ તેને પણ દોષનો સંજવ થાય
 છે માટે. પૂર્વ દીધેલા આલાપકોને શિષ્ય પ્રત્યે સમ્યક્ પ્રકારે પરિણમાવ્યા પછી બી
 જા આલાપકની વાચના આપે; તેને બીજી પરિણત વાચન કહિયે. વાચના એટલે
 વ્યાખ્યાન, તેનો નિર્ણયપિત એટલે નિર્વાહ કરનાર, શિષ્યને અત્સાહ ઉપજાવીને ઝ
 તાવલો ગ્રંથ પૂરો કરાવે; પણ વચમાં મૂકી દિયે નહીં તેને ત્રીજી નિર્ણયપિતા કહિયે.
 તથા નિર્વાહણ એટલે અર્થનો નિર્વાહક જાણવો. એટલે પૂર્વાપર સંગતિ કરી પોતે
 જાણ થતાં બીજાને કથને કરી સર્વ અર્થ સમજાવી દિયે તેને ચોથી નિર્વાહણ કહિયે.
 ગ્રંથાંતરને વિષે આમ દીઠામાં આવે છે:—વિદિત્વા દેશનં (૧) વિદિત્વા સમુદેશનં પારિ
 ણામિકાદિ શિષ્યને જાણીને ઇત્યર્થ: પરિનિર્વાપ્ય વચન તે પૂર્વે નદીધેલા આલાપકને
 અનધિગમ શિષ્યને પુનઃ સૂત્રદાન દેવું. ઇત્યર્થ: અને અર્થ નિર્ણયપણા તે અર્થની પૂર્વાપર
 સંગતિની ગમનિકા જાણવી. ઇત્યર્થ: । હવે ઠઠી મતિ સંપત્ ચતુર્થા કહે છે:— મૂલ:—
 ઝંગ્ગહ ઇહા વાપા, ધારણ મઠ્ સંપયા ચરો. ॥ ૫૫૧ ॥ અર્થ:— અવગ્રહ, ઇહા,
 આવાપ, તથા ધારણા. અવગ્રહાદિકનું સ્વરૂપ બ શોંને શોભમાં દારમાં વિસ્તારે કહે
 વાશે. તથા સાતમી પ્રયોગ તેવાદાદિ પ્રયોજનની સિદ્ધિને માટે વ્યાપાર જાણવો. તે પ્ર
 યોગના પ્રસ્તાવ સમયને વિષે જે મતિ એટલે વસ્તુનું વિવેચન કરવું તેને પ્રયોગ મતિ
 કહિયે. તેની ચાર પ્રકારની સંપત્ છે. મૂલ:— સત્તી પુરિસં સ્વેતં, વતું નાઝં પઝં
 જાણ વાયં. ॥ અર્થ:— શક્તિ, પુરુષ, ક્ષેત્ર, તથા વસ્તુને જોઈને વાદ કરે. તેમાં
 પ્રથમ શક્તિ જ્ઞાન એટલે વાદાદિ વ્યાપાર કાલને વિષે આ વાદી મહા બોલણહાર
 દેખાય છે તેને જીતવા જેટલી મારામાં શક્તિ છે કે નહીં! એવી રીતે પોતાની શ
 ક્તિનો આલોચન કરવું, બીજું પુરુષ જ્ઞાન એટલે આ પ્રતિવાદી પુરુષ સૌગત સાંખ્ય
 વૈશેષિકાદિક અથવા કોઈ બીજો છે ઇત્યાદિ ને વિચારી જાણી લઈને વાદ કરે.
 ત્રીજું ક્ષેત્રજ્ઞાન એટલે આ ક્ષેત્ર મર્યાદા વાલું છે અથવા કોઈ બીજા પ્રકારનું છે અ
 થવા કપટી છે કેવિં નિષ્કપટી છે? તથા સાધુનાવિત છે કેવિં અજ્ઞાવિત
 છે? ઇત્યાદિક સારી રીતે વિમાશે. ચોથી વસ્તુ જ્ઞાન એટલે આ રાજા અમાત્યાદિ
 સનાસદાદિ વસ્તુ દારુણ અદારુણ અથવા નડક અનડક છે કે કેમ? ઇત્યાદિક
 વિચારીને તે પ્રમાણે નિરૂપણ કરે. એ પ્રયોગ મતિના ચાર જેદ કહ્યા હવે આઠમી સંગ્રહ
 એટલે સ્વીકરણ તે અંગીકાર. તેની પરિજ્ઞા એટલે જાણપણું તેને પરિજ્ઞા સંગ્રહ કહે છે.
 તેની સંપત્ ચાર પ્રકારની છે તે કહે છે:—મૂલ:— " ગણ જોગં સંસત્તં, સજ્ઞાણ સિસ્કગં
 જાણે. ॥ ૫૫૩ ॥ અર્થ:— તેમાં પ્રથમ ગણ એટલે ગઢ બાલ, ડુર્બલ, ગ્લાન, ગીતાર્થ

यति समुदाय लक्षण तेने निर्वाह योग्य क्षेत्रनुं ग्रहण करबु ते गण योग्याप सग्रह सप्त प्रथमा जाणवी. बीजी नडकादि पुरुष ने योग्य देशनादि करवी ते ससक्त सप्त द्वितीया कहिये ग्रथातरे तो निषद्यादि एटले सथारा प्रमुख उप करण मलिन नथाय तेने पीठ फलकोपादानात्मिका द्वितीया संपत् कहेज ठे पण ए पीठ फलकादिकनुं ग्रहण थतु नथी, केम के, सिद्धांतने विषे अग्रहित ठे माटे तथा जीत कल्पनेविषे —“ पीठफलगाइ गहणे, नव मझिलिती ति सञ्जा ई, वासासु विसेसेण, अन्न कालं तु गम्भए नड ॥ पाणा सीयल कुथा, इयाय तो गहण वासासु ” त्रीजी जेम समयने विषे कहु होय तेम सक्षाय प्रत्युपेक्ष णा निष्ठाटनोपयि समुत्पादन लक्षण ते स्वाध्याय सप्त तृतीया कह्यो ठे चौथी गुरु दीक्षाना आपनार तथा अध्यापक ते जणावनार रत्नत्रयाधिक प्रमुखनी उपयिनी वहेबु, विश्रामणनु करबु आख्यां थका उपाश्रयमा पेसतां माम्ना लुहु इत्यादि शिष्यने सीखावे ते शिष्योपसग्रह सप्त चतुर्थी जाणवी एवी रीते स ज्ञापरीक्षा ए चार प्रकारे जाणवी एटले चार चार प्रकारे करी आठ प्रकारनी गणीनी सपदा बखाणी एटले ए वधा मली वत्रीस गुण थया ॥ ५५३ ॥

हवे चतुर्विध विनय कह्ये —मूल —आचार सुय विणए, विस्त्रिबणे चव होइबो धवा, दोसस्त परीषाए, विणए चवहे स पडिवत्ती ॥५५४॥ अर्थ —आचार विन य, श्रुतविनय, विक्षेपण विनय तथा दोष परिघात विनय एम विनयनेविषे चार प्रकारनी प्रतिपत्ति जाणवी जेणेकरी कर्म निवर्त्तन थाय तेने विनय कहि ये तत्र आचार एटले यतीनो समाचार ते आचार विनय चार प्रकारनो ठे — एक सयम सामाचारी, बीजो तप सामाचारी त्रीजो गण सामाचारी चौथो एका कोविहार सामाचारी तत्र सयम ते पोते आचरे अने बीजाने गृहण करावे, ते मा जे सीढाए तेने स्थिर करे, अने सयमनेविषे जे वद्यत होय तेनी उपवृहणा करे, ए प्रथम सयम सामाचारी जाणवी बीजी पाक्षिकादिकनेविषे पोते पण तप करे ने बीजाने पण करावे निष्ठाचर्याने अर्थे पोते जाय अने बीजाने पण तेमा प्रव र्त्तावे, ए बीजी तप सामाचारी कहिये त्रीजी गण सामाचारी ते पडिलेहणानेविषे वा लवृद्ध, तथा ग्लान प्रमुखनो वैयावृत्त्यादिकना कार्य प्रत्युपेक्षणानेविषे पोते उ द्यमपण करे अने बीजा अग्लान गणने तेम करवानी प्रेरणा करे तेने गण सामा चारी कहिये चौथी एकाकि विहार प्रतिमाने पोते आदरे अने बीजाने ग्रहण क रावे एने एकाकि विहार सामाचारी कहिये. ए पहेलु आचार विनय कह्यो हवे

बीजो श्रुतविनय पण चार प्रकारनो ठे:- तत्र सूत्रनी वाचना शिष्यादिकने देवी ए प्रथम; तेना अर्थनुं यथार्थ व्याख्यान करवुं ए बीजो; हितवाचना ए टले सूत्र अने सूत्रनो अर्थ तथा ए बने पारिणामिक गुणोपेत शिष्यनी जावना करीने जेने जे योग्य होय तेने ते आपे ए त्रीजो, तथा सूत्र अथवा अर्थ निःशेष परिसमाप्ति सुधी वांचे पण अनवस्थितपणे अंतराले मूकी न दिये ते चोथो जाणवो. त्रीजो जेथी विक्षेप थाय तेने विक्षेपण कहे ठे. ते विक्षेपविनय चार प्रकारनो ठे:- तत्र मिथ्यादृष्टिने मिथ्या मार्गथी कहाडीने सम्यक्त्व मार्ग ग्रहण करावे ते प्रथम. बीजी सम्यक्दृष्टि ठतां गृहस्थ होय तेने ग्रहस्थ जावमांथी कहाडीने चारित्र लेवरावे ते द्वितीय. त्रीजी सम्यक्त्व थकी अथवा चारित्र थकी पडी गएलाने ते जावमांथी कहाडीने फरी पूर्व स्थाने परिस्थापे ते तृतीय. चोथी जेम चारित्र धर्मेनी अनिवृद्धि थाय ते प्रमाणे पोते प्रवृत्ते; अनेपणीय परिजोगादिकनो त्याग करे अने एपणीय परिजोगने धारण करे ए चतुर्थ. हवे क्रोधादिक जे दोष तेनो परिघात एटले विनाश तेज चोथो दोष परिघात विनय जाणवो. ए पण चार प्रकारनो ठे:- क्रोधमां आवेला मनुष्यने देश नादिके करी शांत करवो अर्थात् तेनो क्रोधनो निर्घात एटले नाश करे, ते प्रथम. कपाय विषयादिके करी दुष्ट थंयलाने तेवा जावथी निवर्त्तन करवुं ते द्वितीय. अने जक्तपान विषय अथवा पर समय विषय आकांक्षां निवर्त्तन करवुं ए तृतीय, तथा पोते क्रोध दोष आकांक्षा रहित ठतां अत्महिते प्रवर्त्तवुं ते चतुर्थ. जाणवो. ए चार प्रकारना विनयने अंगीकार करे ए प्रमाणे ए सर्व मली ठत्रीश गुणो गुरुना होय; अथवा ए ठत्रीश गुणोवाला गुरु होय, ॥ ५५४ ॥

अथवा प्रकारांतरे बीजा ठत्रीश गुण कहे ठे:- मूल:- सम्मत्त नाण चरणे, पत्तेयं अठ अठ जेइला; बारस जेयो य तवो, सूरि गुणा हुंति ठत्तीसं. ॥ ५५५ ॥ अर्थ:- सम्यक्त्व एटले दर्शनाचारना निःशंकितादिक, ज्ञान एटले ज्ञानाचारना काल विनयादिक अने चरण एटले चारित्राचारना ईर्ष्यासमित्यादि ए प्रत्येकना आठ आठ जेद मलीने चोवीश जेद थाय. बाह्य अने अन्तर ए बे प्रकारना तपना प्रत्येकना ठ ठ जेद होवाथी ते अनशनादिक बार जेद मलीने बीजा ठत्रीश जेद थाय ठे ॥ ५५५ ॥

हवे जंग्यंतरे करीने पण गुरुना ठत्रीश गुणो कहे ठे:- मूल:- आयाराई अठ, तह चैवय दसवि होइ त्रिकण्णो; बारस तव ठावस्सग, सूरिगुणा हुंति ठत्तीसं. ॥ ५५६ ॥ अर्थ:- आचार तथा श्रुतादिक पूर्वे कहेली आठ गणिनी संप

दा, तथा 'आचेलकुद्देसिय, सिझायर रायपिम किइ कम्मे, वय जेठ पडिक्कमणे मास पङ्कोसवाण कप्पे' एवीरीते वक्ष्यमाण स्वरूप दशविधस्थित कटप, तथा वार प्रकारनो तप, अने पूर्वोक्त स्वरूप ठ अवश्यकादिक एटले सामायिक, चोवीशस्तव वदनक, प्रतिक्रमणक, कायोल्मर्ग तथा प्रत्याख्यान लङ्घण ठ आवश्यक जाणवा ए सर्व मलीने ठत्रीश गुणो थाय ठे ए शिवाय बीजी पण गुरुना गुणनी ठत्रीशी घणी ठे पण अति विस्तारना जयथी ते इहा कहता नथी तोपण तोपयोगी प णाने लोभे तथा सुप्रतीत पणाथीआ कहिये ठैये, 'देस कुल जाइ रूवे, सघयण धिई जुथो अणाससी, अविक्कणो अमाई, थिर परिवाडी गहिय वक्को जिय प रिसो जिय निदो, मझ्जो देस काल नावन्नू, आसन्न ल-६ पड्जो, ताणा विह दे स नासन्नू, पच विहे अइथारे, जुत्तो सुत्तञ्ज तडुनय दिहिन्नू, आहरण हेउ कारण नय निउणोगाहणा कुसलो, ससमय परसमय विक, गजीरो दिन्तिमसिवो सोमो, गुण सयल जिउ जुत्तो, पवयण सार परिकहेउं ए प्रमाणे चार गाथाउनेविपे कहेला सूरीना ठत्रीश गुणो दीगमा आवे ठे तत्र युत शब्द प्रत्येकनी साथे लगाडवो, जेम के, देशयुत तथा कुलयुत इत्यादि तेमा १ साडी पचवीस आर्यदेश कहेवाय ठे तेनेविपे जे उत्पन्न थयो होय ते देशयुत तेना समीपे सर्व शिष्यो मुखेकरी अध्ययन करे तैथी देशंनु ग्रहण कर्खुं २ कुल ते पिता संबंधी जाणवु, जेम के, लोक व्यवहारे करी आ इह्वाक कुलनो ठे एम कहेवाय ठे तेणे करी युत होय ते पडिवज्या अर्थनो निर्वाह करे ३ जाति ते माता संबंधी जाणवी तेणे करी युक्त ते विनयादि गुणोपेत थाय ठे ४ रूप युत ते लोकमा बहुमान पामनारो होय ठे, जेम के, 'यत्राकृतिस्तत्र गुणावस्तिति वादात्' एटले ज्या आकृति हो य त्या गुणो वज्जे ठे एवी वदता ठे केमके, कुरूपने अनादेय पणानो प्रसंग था य ठे एटले तेणे क्याय मान मलतु नथी ५ सहननेकरी विशिष्ट शरीरनी सामर्थ्य रूपे करी युक्त होय ते व्याख्या करता थाकी जाय नही ६ धृति ते विशिष्ट म ननु अवएजन एटले धैर्य तेणे करी युक्त होय ते अति गहन अर्थनेविपे पण सु जाय नही ७ अनागसी एटले जे श्रोताउनी पात्रेथी वस्त्रादिकनी आकाक्षा करे नही ८ अविक्कन एटले अतिबहु जापी नही जेम के, कोईए थोडोपण अप राय कखो उता तेनु उत्कीर्त्तन एटले मुखथी बारवार कही बताववु एवा विक उन रहित होय ९ अमापी एटले मूर्खताए करी रहित कपट रहित १० स्थिर एटले अतीशये करी निरंतर अज्यासने लोभे जेने अनुयोगनी परिपाटी स्थिर थई

ठे, ते स्थिर परिपाटी. तेनुं मन सूत्र अथवा अर्थनेविषे लगार पण स्वकीत थतुं
 नथी ११ ग्रहीत वाक्य ते उपादेय वचन एटले तेनुं स्वल्प वचन ठतां पण महा
 अर्थनी पठे नासे १२ जित पर्पद ते मोटी पर्पदानेविषे पण क्कोजने पामे नही १३
 जितनिडा एटले जेने निडा थोडी होय ते. रात्रे सूत्रार्थनी जावना करतो पण निडा
 ये पीमाये नही १४ मध्यस्थ एटले सर्व शिष्योनी ऊपर समान चित्त वालो; १५
 देश १६ काल १७ जावझः एटले जे देश काल तथा जावनो जाणनार होय ते
 सुखेकरी विहार करे अथवा शिष्योना अनिप्रायने जाणीने तेउने सुखेकरी वर्त्तावे
 (ए त्रण गुण साथें ठे) १८ आसन्नलब्ध प्रतिजः तत्र आसन्न एटले तत्कृणेज
 जेने कर्मना ह्योपशमावरण विना प्रतिजा एटले परतीर्थी आदिकने उत्तर देवा
 नी शक्ति प्राप्त अई ठे ते १९ नानाविध देशजापझः एटले जे नाना प्रकारना देशो
 नी जाषाउने जाणतो होय ते नाना देशोना शिष्योने सुखेकरी शास्त्रोनुं ग्रहण क
 रावे अने ते ते देशना जनोने ते ते जाषण करी धर्म मार्गनेविषे आणे. तथा ज्ञा
 नादिक पांच प्रकारना आचारे करी युक्त ते पोते आचारनेविषे अवस्थित ठतां
 बीजाने आचारमां प्रवृत्ति कराववाने उद्युक्त करे पण जो पोते आलस होय तो
 बीजानी प्रवृत्ति करावी शके नही ए पांच गुण मेजवंता चोवीस थया २५ सूत्रा
 र्थ तडुनय विधिज्ञ ते आमः—सूतार्थ तथा तडुनयनी चतुर्नैगी ऊपजे तेमां प्रथम
 सूत्र पण अर्थ नही; बीजो अर्थपण सूत्र नही; त्रीजो सूत्र तथा अर्थ बन्ने अने
 चोथो सूत्र पण नही ने अर्थपण नहीए चार जांगामांथी त्रीजा जांगना ग्रहणने अर्थें
 तडुनय ग्रहण कहुं ठे ते माटे सूत्रार्थ तडुनय विधिज्ञ जाणवो २६ आहारण हे
 तु तथा उपनयमां निपुण होय तेमां आहारण शब्दे दृष्टांत जेवुं अने हेतु ते वे
 प्रकारनो ठेः— एक कारक ने बीजो ज्ञापक तेमां कारक ते जेम घटनो कर्त्ता कुंज
 कार होय ठे तेम जाणवुं अने ज्ञापक ते जेम अंधकारनेविषे घटादिक पदार्थनो
 प्रकाश करनार दीपक होयठे तेम जाणवुं उपनय ते उपसंहार एटले जे दृष्टांते
 करी दीठेला अर्थ तेने सरिखा सुयोजन करवुं इति जाव; अने पाठे करी तो क्यांक
 उपनयने स्थानके कारण कहेठे ते कारण नो अर्थ नयनिमित्त जाणवु नैगमादि
 क नउनेविषे निपुण ते आहारण हेतु उपनय निपुण कहिये. तेज आचार्य श्रो
 तानी अपेक्षाए एटले तेनी प्रतिपत्तिना निरोधथी क्यांक दृष्टांतेकरी उपन्यास करे
 २७ क्यांक हेतु देखाडी समजावे अने २८ क्यांक उपनय एटले ते निपुण पणो
 सम्यक् अधिकृत अर्थनुं यथार्थ वर्णन करे. २९ नय निपुणपणो नयना कथनना

अवसरे सम्यक् सप्रपंच विवक्ते करी नयने वापरे जे नय ज्या जागतो होय तेने त्यां जोडे ३० ग्राहण कुशल एटले प्रतिपादन करवानी शक्तिये युक्त ३१ स्वसम य एटले पोताना शास्त्रनो जाण तेमज ३२ परसमय एटले परना शास्त्रनो जा ए तेने कोईएक परदर्शनीये आरूप कखो ठते तेनो निरवाहकरे ३३ गं नीर एटले अतुल्य स्वनाव ३४ दीप्तिमान एटले जेनो परवाढी तिरस्कार करी श के नही ३५ शिव ते कोपथी रहित अथवा ज्या ज्या विहार करे त्या त्या कव्या एनो करनार अने ३६ सौम्य एटले शात दृष्टि ए प्रकारे ठत्रीश गुणेकरी सहि त गुरु जाणवा अने उपलक्षणथी ए कहेला गुणोथी बीजा पण गुणो जेवा के, औदार्य धैर्य स्थैर्य गांभीर्यादि के करी शशधरकर निकर कमनीयेरलंकृत प्रवच नो पदेशक गुरु होय ठे तथा चाह - गुण सयल लिङ्गुक्तो पवयण सार प रिक्हेवंति अथवा मूल गुणो तथा उत्तर गुणो जाणवा एवा शोकडोगुणो एकरी कलित एटले युक्त, समीचीन ते प्रवचन एटले द्वादश अंगनो सार एटले अर्थे क थन करवा समर्थ यष्टुक - गुणसुद्विस्त वयण, घण परिसत्तोय पावठ जाई, गुण हीणस्त न सोहइ, नेह विहूणो जह पईवो ॥ ५५६ ॥ एचोसतमो द्वार थयो अवतरण - हवे ' विणउं बावन्ना जेय पमि जिन्नोति ' एटले बावन जेदे करी विनयनो पासतमो द्वार कहे ठे - मूल - तिडयर सिद्धकुल गण, सघ किरिय ध म्म नाण नाणीण, आयरिय थेरु वझा, य गणीण तेरस पयाणि ॥ ५५७ ॥ अर्थ - तेमां तीर्थकरादि स्वरूप तेर पद जाणवा तत्र तीर्थकर अने सिद्ध ए बे प्रसिद्ध ठे, त्रीञ्ज कुलपद ते नागेइ कुलादिक जाणवु, चोथु गण पद ते कोटिकादि कहि ये, पांचमु पद सघ प्रसिद्ध ठे, ठठुं प्रतीति किया ते अस्तिवाद रूप समजवी, सात मुं पद यर्म ते क्कमादि दशविध भ्रमणयर्म कहेवु, आठमुं पद ज्ञान ते मत्त्यादि कहेवाय ठे, नवमु पद ज्ञानी ते ज्ञानवान जाणवु, दशमु आचार्य पद ते पाच प्रकारनो आचार पालनार, अग्यारमु स्थविर पद ते सयमनेविपे सीदायलाने स्थिर कर वानो हेतुवत, बारमु उपाध्याय पद प्रसिद्ध ठे, अने तेरमु गणी पद ते केटलाए क साधुना समुदायनो उपरि नूत जाणवो ॥ ५५८ ॥ हवे ए प्रत्येक पदनो चार चार प्रकारे विनय थाय ठे ते कहे ठे - मूल - अणसायणा य जत्ती, बहुमा णो तह य वसु सजलणा, तिडयरई तेरस, चउगुणा द्रुति नायद्या (बावन्ना) ॥ ५५९ ॥ अर्थ - प्रथम आशातना एटले जात्यादि हीजना, ने तेना अनावे अ नाशातना जाणवी, ते अनाशातना सदैव तीर्थकरादिकोनी करवी बीजो नकि

વિનય તે યોગ્ય ઉપચાર રૂપ અથવા પ્રતિપત્તિરૂપ કહિયે. ત્રીજો, બહુમાન વિનય તે તેને વિપેક્ષ અંતરંગ પ્રતિબંધ વિશેષ જાણવો. અને ચોથો વર્ણસંજ્વલન વિનય તેમાં વર્ણ એટલે કીર્તિ અને સંજ્વલન એટલે પ્રકાશવું; અર્થાત્ કીર્તિનું પ્રકટન કરવું તે જાણવો એ પ્રકારે કરી તીર્થંકરાદિક પ્રત્યેક પદના અનાશાતનાદિ ચાર ચાર વિનય હોવાથી તેરને ચારથી ગુણતાં બાવન વિનય થાય ॥૫૫૭॥ એવાં સઠ મોઢાર

અવતરણ:— હવે ‘ચરણંતિ’ એટલે ચરણ સત્તરિનો ઠાસઠમો ઢાર કહે છે:—
મૂળ:— વય સમણ ધમ્મ સંયમ, વૈયાવચ્ચં ચ વંનગુત્તીં; નાણાંતિયં તવ કોહ નિગ્ગહાં ઇંદ્ર ચરણમેયં. ॥૫૫૮॥ અર્થ:—પ્રાણાતિપાત તથા મૃષાવાદ વિરમણાદિ પાંચ વ્રત જાણવાં; શ્રમણ એટલે સાધુ તેનો જે ધર્મ તે શ્રમણ ધર્મ ક્ષાંતિ માર્દવાદિક દશ પ્રકારનો જાણવો. સં એટલે એકી જાવે કરી યમ એટલે નિયમ અર્થાત્ ઉપરમ તે સત્તર જેદે સંયમ જાણવો. જેની કાર્યાદિકને વિષે યોજના હોય તેને કહિયે. વ્યાવૃત તેનો જે જાવ તેને કહિયે વૈયાવૃત્ય; તે આચાર્યાદિ જેદે કરી દશ પ્રકારનું જાણવું. બ્રહ્મચર્યની જે ગુત્તીઓ તેને બ્રહ્મચર્ય ગુત્ત કહિયે તે વસતિ આદિક નવ પ્રકારે છે. જેણે કરી વસ્તુનો સ્વરૂપ જણાય તેને કહિયે જ્ઞાન તે અગ્નિ નિબોધિકાદિ જાણવું તે છે જેને આદિ તે જ્ઞાનાદિ શબ્દે કરી સમ્યક્ દર્શન ચારિત્રનું ગ્રહણ થાય છે. જ્ઞાનાદિકની જે ત્રિક તેને જ્ઞાનાદિત્રિક કહિયે. તપ તે ઢાર દશ પ્રકારે અનશનાદિ જાણવો. ક્રોધાદિચારનો જે નિગ્રહ; બહુ વચન જે છે તે માન માયા તથા લોચના નિગ્રહને અર્થે જાણવું. એટલા પ્રકારનું ચારિત્ર થાય છે. ‘કોહ નિગ્ગહાં ચરણમિતિ’ એ પાઠે કરી ક્રોધનિગ્રહ છે જેની આદમાં એવા માનનિગ્રહાદિ કદંબ તે ક્રોધ નિગ્રહાદિ તેનું જે ચરણ એટલે અવસેય જાણવું. અહીં કોઈ સહૃદય એટલે પોતાને પંક્તિ પળોમાનતાં એવું બોલે છે:—

આશંકા:— ગુપ્તિઓ ચોથા વ્રતની અંતર્ગત હોવાથી તેનાથી નિન્ન કહેવાય નહીં. વલી બ્રહ્મચર્ય વ્રતનો પરિકર ગુપ્તિ છે જે કહો છે ત્યારે પ્રાણાતિપાત તથા વિરમણાદિ એક એક વ્રતને પરિકર જૂત જાવના પણ કહો; તથા બ્રહ્મચર્યગુપ્તિ કહો તો ચોથો વ્રત મ કહો. વલી જ્ઞાનાદિત્રિકનું ગ્રહણ કરવું સંજવતું નથી. કેવું જ્ઞાન અને સમ્યક્ દર્શન એ બે નેજ ગ્રહણ કરો પણ ચારિત્રનું ગ્રહણ તો વ્રતના ગ્રહણથીજ થયો તેમજ શ્રમણ ધર્મના ગ્રહણથી સંયમનું ગ્રહણ અથવા તપનું ગ્રહણ ફોકટ થાય માટે સંયમ તથા તપનો ત્યાગ કરીને શ્રમણ ધર્મનો ઉપન્યાસ કરવો યોગ્ય છે. વલી તપનું ગ્રહણ કહ્યાથી વૈયાવૃત્યનો ગ્રહણ નિરર્થક

યગે, કેમકે, વૈયાવૃત્ય તો અતર્ગતજ કહ્યું છે વલી ક્ષાંત્યાદિ ધર્મેનુ ગ્રહણ ક
લાથી ક્રોધાદિકના નિગ્રહનું ગ્રહણ વ્યર્થ યગે એમ પરિનાવ્યમાન ગાથા અત્યંત
ચિન્ન તથા શુષ્ક આગી પાઠી દીવામા આવે છે

સમાધાન - (ચતુર ચક્રવર્તિ ઉત્તર કહે છે) વ્રતનુ ગ્રહણ કલાથી ગુપ્તિઓ
જુદી કહેવાગે નહીં એવું જે તે કહ્યું તે અયુક્ત છે કેમકે, ચતુર્થ વ્રતનુ નિરપવા
વપણુ દર્શાવવાને અર્થે બ્રહ્મચર્યવ્રતની ગુપ્તિઓ જુદી કહી છે. યદુકમાગમે - ન
વ કિંચિ અણુભાય, પરિસિદ્ધ વાવિ જિણવરિદોહ, મુત્ત મેદુણ જાવ, ન વિણાન
રાગ દોસેહિતિ અથવા પ્રથમ તીર્થકર તથા ચરમ તીર્થકરને પરિગ્રહ વ્રતથી નિન્ન
એ ચોથો મહાવ્રત હોય છે એમ એની જ્ઞાપનાને અર્થ જુદો કરીને જેદનો ઉપન્યાસ
કહ્યો છે વલી જે તે કહ્યું કે, વ્રતના ગ્રહણે જ્ઞાનાદિ ત્રિકતું ગ્રહણ ન કરવું, કિ
તુ જ્ઞાન ને દર્શનનેજ લેવા કેમકે, ચારિત્ર તેવ્રત ગ્રહણના અતર્ગતજ આવી જા
ય છે તેપણ અયુક્ત છે જે કારણ માટે ચારિત્રવ્રત જે છે તે એક અગે સામાયિક
આદિ પ્રકારમાથી લોધુ છે વાકીના ચાર અશ હજી ગ્રહણ કહ્યા નથી તેને અ
ર્થે જ્ઞાનાદિ ત્રયનો ઉપન્યાસ કહ્યો છે વલી જે તે કહ્યું કે, શ્રમણ ધર્મેના ગ્રહણને
વિપે સયમ તથા તપનો અંતરજાવ થાય છે, કેમકે, શ્રમણ ધર્મેનુ ગ્રહણ કહ્યા
થીજ તેનું ગ્રહણ થાય છે એ પણ બોલવું અસંગત છે જે કારણ માટે સયમ
અને તપ એ વે મોકના પ્રધાન અગ છે માટે એઓનું જુદું ઉપાદાન કહ્યું છે

આગકા - સયમ અને તપ એ મોકના પ્રધાન અગ કેમ છે ?

સમાધાન - નવા કર્મેના આશ્રવનો જે સવર કરવો તેનો હેતુ સયમ છે અને
પૂર્વોપાર્જિત કર્મેના ક્ષયનો હેતુ તપ છે તે કારણ માટે એઓનું પ્રધાન પણ છે
એથીજ શ્રમણ ધર્મેનેવિપે ગ્રહણ થતા ઠતા પણ પ્રધાનપણાને લીધે એઓનો
જુદો જેદ ઉપન્યાસ કરેલો છે એવિપે આવો ન્યાય દીવામા આવે છે કે, 'બ્રાહ્મ
ણો આવ્યા અને વસિષ્ઠ પણ આવ્યો' એટલે વસિષ્ઠનો બ્રાહ્મણોમા સમાવેશ ઠતા
પણ અન્ય ઉપયોગને ગાસ્ટે જુદોજ કહ્યો છે વલી તુ કહે છે કે, તપના ગ્રહણ
થી વૈયાવર્ત્યનું પણ ગ્રહણ થાય છે માટે તેનું જેદેકરી જુદું ઉપાદાન કરવું
યોગ્ય નથી તે પણ તારુ કહેવું સારુ નથી, કેમકે, પોતે બીજાને ઉપકાર કરવો
એણે કરીવૈયાવર્ત્યનું પ્રધાન પણ છે, તે રીતે વાકીના અનગનાદિ તપના જેદનું
પ્રધાનપણુ નથી તેથી જેદે કરી ઉપન્યાસ કહ્યું છે વલી તે કહ્યું કે, શ્રમણ ધર્મે
ના ગ્રહણથી ક્રોધાદિકનો નિગ્રહ જુદો કહેવો નહીં, એ પણ બોલવું રુઝુ નથી.

केमके क्रोधादिक जे चार ठे ते बे प्रकारना ठे:- एक उदीर्ण अने बीजा अनुदीर्ण. तेमांना उदीर्णो नो जे निग्रह ते क्रोधादि निग्रह जाणवो, अने अनुदीर्णो नो तो तेओना उदयतुं निरोधन जे क्हांत्यादिरूप ते जाणवाने अर्थ जुडुं उपादान कसुं अथवा वस्तु त्रण प्रकारे ग्रहण करवी. तेमां एक ग्राह्य बीजी हेय ने त्रीजी उपादेय. तेमां क्हांत्यादिक उपादेय करवा योग्य ठे अने क्रोधादिक त्याग करवा योग्य ठे माटे ए निगृहीतव्य ठे. एटला माटे ए उपन्यासकरेलो सर्व अनवद्य ठे. ॥५५॥

हवे एविषे पोते सूत्रकार अवयवेकरी कहेठे:- मूल:- पाणिवह मुसावाए, अदत्त मेहुण परिगृहे चैव; एथाइ हुंति पंचउ, महवयाइं जईणं तु. ॥५६॥ अर्थ:- पदने देशेकरी पदना समुदायनो उपचार आय ठे. पाणिवहने ग्रहणे प्राणिवध विरति एम कहेवो एवी रीते मृषावादादिकनेविषे पण जाणवुं. तत्र प्राणीउं एटले त्रस तथा स्थावर जीवोनी १ अज्ञान, २ संशय, ३ विपर्यय, ४ राग, ५ द्वेष, ६ स्मृतित्रंश, ७ योगउपनिधान तथा ८ धर्मानादर रूप अष्टविध प्रमादना योगेकरी वध एटले हिंसा करवी तेने कहिये प्राणिवध तेथकी विरति. एटले सम्यक् ज्ञान श्रद्धान पूर्वक जे निवृत्ति ते प्रथम व्रत जाणवुं. बीजो मुसावाए एटले अलीक वचन अथवा फुतुं बोलवुं, ते प्रिय पथ्यने तथ्य वचन तेना परिहारे करी जे नापण करवुं तेने कहिये मृषावाद तेथकी जे विरति ते बीजुं व्रत जाणवुं. तत्र प्रिय वचन एटले जे सान्जव्याथी चित्तनेहर्ष ऊपजावे पथ्य एटले आगामिक काजनेविषे जे हितकरनार आय; तथ्य एटले सत्य ए तथ्य ठता पण व्यवहारनी अपेक्षाएकरी अ प्रिय बोलवुं नही जेम के, चोरने कहेवु के तुं चोर ठे; अने कुटणीने कहेवुं के तुं कुटणी ठे. एम कह्याथी तेने अप्रिय लागवाथी तथ्य न कहेवाय. अने बीजो तथ्य थको पण जे अहित ठे जेम के वनमां जतां कोई पारधीए पूठयुं के, अं हीथी कोई मृगजुं जतुं तमे जोयुं के, तेने जो तथ्यने अनुसरिने साचे साचुं कहिये के पणे जाय ठे तो तेनो घात थयाथी पाप लागे. माटे एवा स्थले सत्य नापण करवुं. ते पण तथ्य कहेवाय नही. त्रीजुं अदत्त एटले धणीए न आ पेलातुं आदान एटले ग्रहण करवुं तेने कहिये अदत्तादान ते अदत्त स्वामी, जीव, तीर्थकर, तथा गुरु ए चार प्रकारनो ठे तेमां तृण, काष्ठ, तथा पापाणप्रमुखना मालके न दीधां ठतां जे जई लेवुं तेने स्वाम्यादत्त कहिये; बीजो स्वामीए दीधे लुं ठतां जीवे न दीधुं होय जेम के पोते प्रव्रज्या लेवानां परिणाम रहित ठतां तेनां माता पितादिके पुत्रादिकने गुरुने अर्पण कसो होय अथवा सचित्त पृथ्वी काया

दिक चीज तेना स्वामीए आपी ठता तेना अधिष्ठाता जीवनी दीधल कहेवाय न
ही ते जीवादत्त कहेवाय त्रीजो तीर्थकरादिके करी निषेध करेला जे आधाकर्मी
आदिक अन्न तेनु ग्रहण करवु ते तीर्थकरादत्त कहेवाय ठे अने आधाकर्मी
आदि दोपरहित पदार्थ तेना स्वामीए दीधेलो ठता पण गुरुनी अनुज्ञा विना जे गृ
हण करवो तेने गुरु अदत्त कहेवे तेथी जे विरमवु ते त्रीजु अदत्तविरमण व्रत
जाणवु चोथो मैथुन एटले स्त्री तथा पुरुषनु ६६ एटले जोमु तत्संबधी जे क
र्म तेने मैथुन कहेवु. तेथी जे विरति ते चतुर्थव्रत जाणवु पाचमो जेथी परिके
समस्तप्रकारे ग्रहणके आदान थाय तेने परिग्रह कहिये अथवा परिग्रहणने
परिग्रह कहिये ते परिग्रह धन, धान्य, क्षेत्र वास्तु, रूप्य, सुवर्ण, चतुष्पद, ६
पद तथा कुप्य जेदेकरी नव प्रकारनो ठे तेथी विरति एटले जे मूर्खानो परिहार
जे निवृत्ति ते पाचमो व्रत 'मुञ्चापरिग्रहोवुत्तो' इति वचनात्, इत्यादि ठता पण
तृष्ठा रहित मनने प्रशम सुख संप्राप्तिएकरी चिन्ता विघ्नम पणानो अनाव ठे ए
कारण माटे धर्मेना उपकरणे धारण करनारा मुनिने पण शरीर तथा उपकर
णोनेविषे ममत्व न होय तेथीज ते निर्ममत्व कहेवायठे एविषे तीर्थकर गणधरादि
के कष्ट ठे के, वस्त्र पात्र उपकारि धर्म साधन निमित्ते पूर्वोक्त रीते धारण कखा
ठता देहनी पठे परिग्रहण करवु नही अने जो मने करी राख्या होय तो यती
ने ए मूर्ख सहित थायठे चैव शब्द एवकारनेअर्थे ठे तेथी प्रथम तीर्थकर अ
ने चरम तीर्थकरोने चार व्रतो नथी होता पण पांच पूरा होयठे एवु जणाव्युं
जे व्रतानी वृद्धि करे अथवा नियमोनी प्रौढी करे तेने महाव्रत कहिये एने
सर्व जीवादि विषयपणे करी महाविषयपणु ठे उक्तच - "पदमन्मि सव्वजीवा,
वीए चरिमे य सव्व दद्वाई, सेसा महवया खलु, तदेकदेसेण दद्वाण " तेहीज
इव्यने एक वेजे ठे माटे ॥ ५६० ॥

हरे श्रमण धर्म कहेवे - मूल - खतीय मदव ऊव, मुत्ती तव सजमेय वो
धवा, सज्ज सोय आकिचण च वज्ज च जइयम्मो ॥ ५६१ ॥ अर्थ - १ क्वाति
एटले क्कमा शक्तिमान वा अशक्तिमान ठता सहन परिणाम ते क्कमा शर्वथा को
धनो परिहार ते मूळ एटले अस्तव्य तेनो जे जाव अथवा कर्म जे अतुष्टेकपणे
नीचीवृत्तिए प्रवर्त्तवु माननो परिहार तेने मार्दव कहिये ३ क्कलु एटले अवक्रपण
तेनो जाव अथवा कर्म, तेने आर्जव कहिये एटले मन वचन कायायेकरी वि
क्रियानो जे अचाव ते माया रहितपणु कहिये ४ मुक्कि एटले मोचन ते वाह्य अने

અન્યંતર વસ્તુનેવિપે તૃપ્ણાનો વિઘ્નેદ એટલે લોનનો પરિત્યાગ જાણવો. ૭ તપ એટલે જેણેકરી રસાદિ સાત ધાતુઓ અથવા જ્ઞાનાવરણીયાદિ કર્મ તાપને પામેને તેનેકહિયે તપ તે અનશનાદિ જેદોએકરી વાર પ્રકારે જાણી લેવું. ૮ સંયમ તે આશ્રવનિવિરતિ લક્ષણ જાણવું. ૯ સત્ય તે જ્યાં મૃષાવાદથી વિરમવું તેને જાણવું. ૧૦ શોચ તે સંયમપ્રતે નિરુપલેપતા અથવા નિરતિચારપણું જાણવું. ૧૧ જેને કિંચિત્ત ઇચ્છાદિક ન હોય તેને અકિંચન કહિયે. તેનો જે જાવ તેને કહિયે આ કિંચન્ય, ઉપલક્ષણથી એ જે શરીર તથા ધર્મોપકરણાદિ છે તેઓનેવિપે નિર્મમત્વ તે અકિંચન્ય કહિયે. ૧૨ નવવિધ બ્રહ્મચર્યની ગુતિઓ તેનેવિપે પોતાના પુરુષા કારનું રુંધવું તે બ્રહ્મચર્ય એ દશ પ્રકારનો યતિધર્મ છે. ॥ ૫૬૧ ॥

બીજા વલી આવી રીતે પાઠ કરે છે:- સ્વંતી મુક્તો અક્લવ, મદવ તદ્ જા ધવે તવે ચેવ; સંયમ વિયાગ કિંચણ, બોધવા બંનચેરે ય. ॥ લાઘવ તે ઇચ્છ્યથીઅત્પ ઉપધિપણું, અને જાવથી ગૌરવતાનો પરિહાર એટલે ત્યાગ. તે સર્વ સંગથી મુક્ત થવું. અથવા યતિઓને વસ્ત્રાદિકનું દેવું વાકીનું પૂર્વની પઠે જાણી લેવું. ॥ ૫૬૨ ॥

હવે સંયમ ધર્મ સત્તર પ્રકારે કહે છે:- મૂલ:- પંચાસવાવિરમણં, પંચિંદિય નિગ્ગદ્ધો કસાયજઓ; દંમત્તયસ્સ વિરઈ, સત્તરસદ્ધા સંયમો હોઈ. ॥ ૫૬૩ ॥

અર્થ:- આશ્રુયતેકે ૦ જેણે કરી કર્મોનું ઉપાર્જન થાય છે તેને કહિયે આશ્રવ. તે નવાં કર્મો વંધાવાના હેતુઓ તે ૧ પ્રાણાતિપાત, ૨ મૃષાવાદ, ૩ અદત્તાદાન, ૪ મૈથુન અને ૫ પરિગ્રહ એ પાંચ જેદે જાણવો. એ પાંચેયકી જે વિરમવું એટલે નિવર્તન થવું તેને પંચાશ્રવ વિરમણ કહિયે. ઇંદ્રિયો તે સ્પર્શન, રસન, ગ્રાણ, ચક્ષુ, તથા શ્રોત્ર લક્ષણ પાંચ જાણવી. તેઓનો નિગ્રહ એટલે નિયમમાં રાખવું, અર્થાત્ સ્પર્શાદિ વિષયોનેવિપે લંપટતાના પરિહારે કરી વર્તવું. તેને પંચેંદ્રિનિગ્રહ કહિયે કષાય તે ક્રોધ માન માયા તથા લોન લક્ષણ ચાર જાણવા. તેઓનો જય એટલે જે ઉદય થયા હોય તેને વિફલ કરવા અને જે અનુદિત હોય તેને અનુત્પાદનેકરી રોકી રાખવા. તે ક્રોધાદિચારનો ત્યાગ જાણવો હવે દંમ ત્રણતે ચારિત્ર રૂપ એશ્વર્યના અપહારે કરી આત્માને દંમાવવો અથવા અસારપણે કરિયે. તે હુ:પ્રયુક્ત મન વચન ને કાય તેની જે ત્રિક તે દંમત્રય. તેની જે વિરતિ એટલે અશુભ પ્રવૃત્તિથી નિરોધ તે દંડત્રય વિરતિ એવી રીતે સત્તર પ્રકારે કરી સંયમ થાય છે. ॥ ૫૬૪ ॥

અથવા બીજા પ્રકારે સંયમના સત્તર જેદ થાય છે તે આ પ્રમાણે મૂલ:- પુઢવિ દગ અગણિ મારુય, વણસઙ્ગિ વિ તિ ચત્ત પણિંદિયા જીવા; પદુપ્પેહ પમક્કણ, પ

रित्वण मणोवर्ष काए' ॥ ५६३ ॥ अर्थ - पृथ्वी, उदक, अग्नि, मारुत, वनस्पति वींड़िय, त्रींड़िय, चतुरिंड़िय, पचेड़ियने मनो वाक् कायाए करी करण करावण तथा अनुमतिए करी संरज समारज आरजनुं वर्जबु ए नव प्रकारे जीव सयम जाणवो तत्र - "संकप्पो संरजो, परिताव करो नवे समारजो, आरजो उदवउ, सुद्ध नयाण तु सब्बेसि," तथा दशमो अजीवरूप जे पुस्तकादिक ठे, ते ड पम कालना दोपे करी तथाविध प्रज्ञा, आयु, श्रद्धा, संवेग, उद्यम तथा बलादिके करीहीन आजना काले उपना जे शिष्यादिक तेना अनुग्रहने अर्थे प्रतिजेखन तथा प्रमार्जन पूर्वक यत्ने करी धारण कखाथी अजीव सयम थाय ठे इहा पिमविशुद्धिनी म होटी वृत्तिमाहे सयमेणत्ति एटले सयमनु वखाण करते अजीव सयम पुस्तक अग्रतुपेह्नु ड प्रतुपेह्नु दूष्य तृण चर्म पच मज्ज हिरण्यादिकनो अग्रहणरूप इहा शिष्य पूढेढे एना अग्रहणे सयम किंवा ग्रहणे सयम थाय गुरु उत्तर कहेढे के, अ पवादेत्तो ग्रहणेपण सयम थाय यडुक्तं॥ डुप्पडि जिहियदूस्त, अ-दाणाइ विविचगि एहंति ॥ घिप्पइ पोडयपणग, कालियनिक्कुत्ति कासठा ॥ १ ॥ अर्थ - अ-दाण के ० मार्गादिके विवक्त सागारि जेम ग्रहस्थ न देखे अने पुस्तकपाचते कालिक निर्युक्तिनीरक्षा ने अर्थेढे वज्जी शिष्य पूढेढे के बीजानो विशेष केम नथी पण पुस्तक पाचे ज्ञाननो सा धन ठे तो उत्सर्गे केम न लेबु तेनो उत्तर - सत्त्वने उपधातना कारण ने लोभे आ ह्व - जे तेसिजीवाण तह गयाणच सोणिअंडुक्का ॥ पीलिज्जंते धणिय, गलिजते अकरे फुसिउ ॥ १ ॥ पीडीत थको लोही नीकले ते आखरमा जाय ११ चहुए करी सारीपेठे जोइने बीज हरित जनु ससक्तयादि रहित स्थाननेविपे शयन आसन तथा चक्रमणादि करावबु तेने प्रेक्षा सयम कहेवो १२ जे गृहस्थ पाप व्यापार करेढे तेनी उपेक्षा करवी पण एम न कहेबु के, तु जलोपरे ग्राम ग्राम चित्ताकर अथवा सयमनेविपे सीदनारा साधुउने जे प्रेरणा करवी अने पास्थादिक जे निर्दधस पणे प्रवर्तताने उपेक्षानु करबु ते उपेक्षा सयम कहिये १३ रुडोरीते प्रेक्षित स्थमिलनेविपे पण रजोहरणादिके करी प्रमार्जने, शयन, आसन, निक्षेप तथा आदान आदि करनार अथवा ग्रहस्थने देखता रुक्मजूमि प्रदेश थकी थ्वेत जूमि प्रदेशनेविपे प्रवेश करे त्या सचित्त अचित्त मिश्र रजे करी खरडायला पादादिकनो रजदूर करवाने अर्थ रजोहरणे करी पुजे प्रमार्जन करे त्या पण अण पुजता असयम अने ग्रहस्थदृष्टिदाली पुजताने प्रमार्जना सयम जाणवो यडुक्त - पायाई सागरीए, अपमज्जिणावि सयमो होइ, ते चैव पमज्जते, सागरिए सयमो होई,

१४ नक्तपानादिक प्राणिसंस्तक, अविशुद्ध, अथवा काम न आवे ते अनुपकारक एवी वस्तुने जंतु रहित स्थाननेविषे सूत्रोक्त विधिएकरी परिष्ठापना कखायी परिष्ठापना संयम कहैवाय. १५ हर्ष झोह रीस तथा अजिमानादिक यकी मनने निवृत्तावे अने धर्म ध्यानादिकनेविषे मननी प्रवृत्ति करे तेने मनः संयम कहिये. १६ हिंसक कठोरपणा यकी निवृत्ति अने मधुर निपुण यावो एवी शुन जापानो बोलवो ते वचन संयम कहिये. १७ गमनागमनादिक जे अवश्यकरणीयठे तेने विषे जे उपयुक्त सावधान ठतां कायानो व्यापार करवो तेने कायसंयम कहिये. एवी रीते ए सत्तर प्रकारे प्राणातिपात निवृत्तिरूप संयम थायठे. ॥ ५६३ ॥

हवे वैयावर्त्य कहे ठे:- मूल:- आध्यरिय उवंझाए, तवस्सि सेहे गिलाणसा हूसु; समणोन्न संग कुल गण, वेयावच्चं हवई दसहा. ॥ ५६४ ॥ अर्थ:- १ आचार जे ज्ञानादिक पंचविध तेने जे आचरे ठे एटले सेवे ठे. तेने कहिये आचार्य २ उप समीपे आवीने जेयकी अध्ययन अथवा उपचय थाय ठे तेने उपाध्याय कहिये. ३ जेनेविषे विकृष्ट तथा अविकृष्ट तप विद्यमान होय तेने तपस्वि कहिये. ४ नवतर दीक्षित शिक्षाने योग्य होय तेने शिष्य कहिये ५ ग्लान ते ज्वरादि रोगे करी आक्रांत साधु ६ साधु ७ स्थविर ते समनोज्ञ सामाचारिना करनार होय ८ संघ एटले श्रमण, श्रमणी, श्रमणोपासक, तथा श्रमणोपासिका एउनो समुदाय जाणवो. ९ कुल ते चांडादि गह्व एक आचार्य प्रणय साधु समूह जाणवो. १० गण ते कोटिकादिक जाणवो. ए आचार्यादिक दशने अन्न, पान, वस्त्र, पात्र वस्ति पीठफलक संस्तारक आदि धर्म साधनेकरी ग्रहणकरे शुश्रूषा, कांतार रोगना उपसर्गनेविषे नैषज क्रिया परिपालन इत्यादि वैयावर्त्य जाणवुं. ॥ ५६४ ॥

हवे नवविध ब्रह्मगुति कहे ठे:- मूल:- वसहि कह निसिंझिदिय, कुंडंतर पुव कीलिय पणीए; अइमायाहार विनू, सणा य नव वंन गुत्तीओ. ॥ ५६५ ॥ अर्थ:- १ ब्रह्मचारिण स्त्री पशु, पंढक एओ ए करी सहित उपाश्रयादि वसतिनुं सेवन करवुं नही. तेमां स्त्री ते देव तथा मनुष्यना जेदे वे प्रकारनी ठे. ते वली सचित्त तथा अचित्त नीति प्रमुख ऊपर आलेखेली. पूतली एवा जेदे पण वे प्रकारनी ठे. बीजो पशु एटले तिर्यगू योनिने विषे उत्पन्नयएल; गाई, जेस, बडवा, घोमी, ठाली, गामरी प्रमुख पण सचाव्यमान मैथुन पणाने लीधे त्याग करवा योग्य ठे. त्रीजो पंढक ते नपुंसक रूप तृतीय वेदादिकने विषे वर्त्तनारा महा मोह कर्मवाला स्त्री तथा पुरुषनी सेवन करवानेविषे अनिरत अने तेनेविषे आ

शक्त तेना करेला विकारना दर्शने करी आत्माने काम विकारना सजवधी ब्रह्मचर्य व्रतने बाधा उपजे माटे स्त्री पण नपुसकादिके रहित एवी जे वस्ति उपाश्रय होय तेजु सेवन करवु बीजो केवल एकाकी स्त्री होय तेने धर्मकथा ते धर्म देशना लक्षण वाक्य प्रबंधरूप कथन करवा योग्य पण नथी अथवा स्त्रीसंबंधिनी कथा कर्णदी सुरतोपचार चतुरालाटी विदग्ध प्रिय इत्यादि रूप कर्त्तव्य नथी केम के, ते रागानुबंधिनी ठे देश, जाति, कुल, नेपथ्य, जापा, गति विव्रम, इंगित, हास्य, लीला, कटाक्ष, प्रणय, कलह शृंगाररस सहित कामिनीओंनी कथा अवश्य पणे मुनिने पण मनने विकारीनूत करे ठे माटे ते न करवी त्रीजो निषद्या आसननो छु अर्थ ठे ? ते स्त्रीनीसाथे एक आसने बेशवु नही अने ते कठीगया पठी पण एक मुहूर्त सुधी त्या बेशवु नही केम के, तेना उपजोगवावु आसन चित्तना विकारनुं कारण थाय ठे. यदाह — “ इक्षीय मिलिय सयणा, सणमि तप्पा सदोसथो जइणो दसेइ मण पाणो, कुष्ठ जह फास दोसेण.” ४ अविवेकी ज ननी अपेक्षाए करी इष्टा करवा योग्य स्त्रीनी नयन नासिकादिक इद्रियो उपलक्षणथी स्तन तथा जघनादि अंग पण जाणवा तेओने अपूर्व रसना अतिशय पणे नेत्रो ऊघामिने जोवानही कदाचित् अचानक दीगमा आवीगया तो जोया पठी नेत्रोनुं लावण नासिकानु सरलपण, तथा पयोधरोनु मनोहरपण इत्यादिनी एकाग्र चित्तेकरी चित्तना करवी नही केम के, तेनुं अवलोकन तथा चित्तवन मोहादिकनो हेतु ठे माटे तेम न करवो ५ कुडघातरे एटले नीत अथवा त्राटी प्रमुखने आडे दपतिनो सुरतादि शब्द सानव्यामा आवे एटले ते स्त्री पुरुष माहोमाहे सजोग समये तत्संबंधी रागविषे वार्त्ताओ करता होय ते सानव्याथी पण चित्त विकारवत थाय तेथी ते स्थाननो परित्याग साधुएकरवो ६ पूर्व गृहस्थावस्थानेरिषे स्त्रीसजोगनी क्रीडा करेली तेनो अनुभव लक्षण तथा इत्यादि रमण लक्षणनु स्मरण करवु नही केम के तेना सस्मरणे करी पण जेम श्मनना योगे अग्नि दीप्तिवान थाय ठे तेम मतिनेविषे नवे सरथी विकार उत्पन्न थाय ठे ७ प्रणीत एटले अति स्निग्ध मधुरादि रस जक्तनु जोजन करवु नही केम के, निरतर पांष्टिक स्निग्ध रसे करी सतुष्ट ययाथी प्रधान धातुना परिपोषणथी वेदनो उदय थाय माटे न करवु ८ निद्रा मागी लावेवु रुखुं थहार पण अति आहार करीने कठ सुधी उदर जरवु नही केम के ते ब्रह्मचर्यनो नाश करनारो ठे तेमज शरीरने पण पीडा करनार ठे “ ९ विनूषण ते पोताना शरीरनी ओजाने

અર્થે સંસ્કાર સ્નાન, વિલેપન, ધૂપન, નચ, દાંત, તથા કેશનું સમારવું તે કરવ
થી અબ્રહ્મ સેવવાની અનિલાપા થાય. માટે વિનૂષા કરવી નહી. અશુચિ શરીરસં
સ્કાર રહીત હોય તેના મનમાં જો વિકાર ડપજે તો પણ તે કાચાએકરી અકાર્ય ન
કરે એટલા બ્રહ્મચર્ય એટલે અમૈશુન વ્રતની ગુપ્તિઓ રાખવાના ડપાયો છે. ॥૫૬૫॥

હવે જ્ઞાનાદિ ત્રિક કહે છે:- મૂલ:- બારસ અંગાર્યં, નાણં તત્તત્ત્ય સદ્દહાણં
તુ; દંસણ મેયં ચરણં, વિરઈ દેસે ચ સવ્વેચ. ॥ ૫૬૬ ॥ અર્થ:- જ્ઞાન શબ્દે કર્મનો
ક્ય અથવા કર્મનો ક્યોપશમ ઢતાં તેથી ડત્પન્ન થયો જે અવબોધ તેનો હેતુ હોવા
થી ઢાદશાંગાદિ અને આદિ શબ્દથી ડપાંગ પ્રકીર્ણકાદિનું પરિગ્રહણ કરવું. તે જ્ઞાન.
તથા તત્ત્વ તે જીવાદિ નવપદાર્થ તેનો અર્થ એટલે અનિધ્યેય તેને વિષે શ્રદ્ધાન કરવું. તે
મજ એજ પ્રત્યય રૂપ જે રુચિ તેને દર્શન કહિયે. તથા પાપ વ્યાપાર થકી વિરમવું
તે જ્ઞાન શ્રદ્ધાન પૂર્વક પરિહારને ચરણ કહિયે તે વે પ્રકારનું છે:- એક દેશથી
બીજું સર્વથી તેમાં દેશથી આવકોને જાણવું; અને સર્વથી સાધુઓને જાણવું. ॥૫૬૬॥

હવે ઢાદશ પ્રકારનું તપ કહે છે:- મૂલ:- અણસણ મૂળોયરિયા, વિત્તી સંઘે
વણં રસજ્ઞાત; કાય કિલેસો સંજીણયા ચ વશો તવો હોઈ. ॥૫૬૭॥ પાયજિત્તં વિ
ણઓ વેયાવજ્ઞં તહેવ સજ્ઞાઓ; જ્ઞાણં ડવસગ્ગોવિય, અપિંતરઓ તવો હોઈ ॥
॥ ૫૬૭ ॥ અર્થ:- એ વે ગાથા અને એઓનું સ્વરૂપ તે તપના અતિચારોની વ્યાખ્યા
માં પૂર્વેજ વ્યાખ્યાન કરેલું છે માટે ફરી અહી તેવિષે વધારે લખતા નથી. ॥૫૬૭॥

હવે ક્રોધનિગ્રહાદિ કહે છે:- મૂલ:- કોહો માણો માયા, લોનો ચડરો હવંતિ
હુ કસાયા; એ એસિં નિગ્ગહણં, ચરણસ્સ હવંતિ મે જેયા. ॥ ૫૬૮ ॥ અર્થ:-ક્રોધ
માન માયા તથા લોન એ ચાર કપાય જાણવા. જેનેવિષે પ્રાણીઓની હિંસા થાય
છે તેને કહિયે કપ, તડૂપ જે સંસાર તેનેવિષે આય એટલે પ્રાપ્ત થાયછે એટલે જે
એકરી પ્રાણીને સંસારની પ્રાપ્તિ થાયછે તેને કપાય કહિયે. તેઓનું નિગ્રહણ એટ
લે નિયંત્રણ જાણવું. એવીરીતે ચરણ એટલે ચારિત્રના પૂર્વોક્ત સિત્તેર સંખ્યાએ જેડો
થાયછે. એટલે વ્રતના પાંચ જેડ, શ્રમણ ધર્મના દશ જેડ, સંયમ સંબંધી સત્તર જેડ
વૈયાવૃત્ત્યના દશ જેડ, બ્રહ્મગુપ્તિ નવ; જ્ઞાનાદિ ત્રિક, તપના બાર; અને ક્રોધનિગ્રહાદિ
ચાર એ વધા એકઠા કસ્યાથી સિત્તેરની સંખ્યા થાયછે. ॥ ૫૬૮ ॥ એ ઠાસવમો ઢાર.

અવતરણ:- હવે 'કરણંતિ' એટલે કરણ સત્તરિનો સમસવમો ઢાર કહે છે:-
મૂલ:- પિંમવિસોહી સમઈ, જાવણ પમિમાય ડંદિય નિરોહી; પહિલેહણ ગુત્તીં
અનિગ્ગહો ચેવ કરણં તુ. ॥ ૫૬૯ ॥ અર્થ:- જેનું પિંમન થાય તેને કહિયે પિંમ

ते सजातिओ तथा विजातियोनुं अथवा कठिण इच्चुं एकत्र समुदायनो संघा
त एटले मलवो तेने पिम कहिये चली समुदायिथकी समुदाय क्यारेक निन्न हो
य एवी रीते घणा पदार्थो एकत्र मलेला पिम शब्देकरी कहेवाय ठे तेनी विविध
एटले अनेक प्रकारे आधाकर्मादिकने परिहारे करी छुदि एटले निर्दोषता तेने कहिये
पिमविछुदि तथा समिति ते सम्यक् एटले प्रशस्त अर्हतप्रवचनानुसारें जे चेष्टा
तेने समिति कहिये ते ईर्यासमित्यादिक पाच जाणवी तथा जे जाववी तेने कहिये
जावना, ते अनित्यत्वादिकनुं चितवबु तथा प्रतिमा एटले प्रतिज्ञा जे अनिग्रहनो
प्रकार मासिक प्रमुख तथा स्पर्शादिक इडिय तेओनो जे निरोध एटले पोतपोतानेवि
पे इष्ट तथा अनिष्टने विपे रागद्वेषनो अजाव एम जाणबु तथा प्रतिलेखना ते आगमा
नुसारे करी प्रति प्रति निरीक्षण एटले चोलपट्टादि उपकरण प्रमुखने ले
खन के० निरखबु ते प्रतिलेखन कहिये तथा गुप्ति जे गोपयबु, तेणेकरी यतिने
पोतानी आत्मानु राखबु, अथवा मनादि योगनिग्रह ते गुप्ति कहिये तथा जे
अनिग्रहिये तेने कहिये अनिग्रह ते इव्यादिसवंधी नियमविशेष अनेक प्रकारे जा
णवा चकार समुदायने अर्थे ठे अने एवकार ते अनुक्रमे प्रतिपादनने अर्थे ठे
अने ए करणतु के० जे कराय तेने करण कहेबु ते मोक्षार्थी साधुओ करे ठे.
एम जाणबु तु शब्द विशेषणार्थे ठे तेथी एम कहेबु के मूल गुणने सद्भावेज कर
एपणु ठे ते एने अन्यथा न थाय अही कोई आशका करे ठे

आशका - समितिना ग्रहणथी पिमविछुदिनु ग्रहण थवाने जीधे पिमविछु
दिनु छुड ग्रहण कर्त्तव्य नथी जे कारण माटे एपणासमितिनेविपे सर्व एपणानु
ग्रहण थयु ठे तो पिमविछुदि पण एपणाज ठे तेनो जेदेकरी उपन्यास केम कखो?

ममा गान - पिमथी व्यतिरेकपणे पण एपणा ठीगमा आवेठे ते वसति प्र
मुखना पिमप्रहेपणे एपणा थाय ठे तेने एपणा समितिनु ग्रहण अथवा पिमवि
छुदिनो जेठ कहेवो ते कारणे करी ग्रहण कर्त्तव्य ठे परंतु कारण विना न करबु
एवो अर्थ जाणाववाने अर्थे अथवा आहारविना पिमविछुदि प्रमुख करी न
शकाय ए माटे जेदेकरी उपन्यास कखो ठे माटे पिम, शब्दा, वस्त्र, अने पात्र
ए अकल्पनीय लेवा नही अने जे कल्पनीय थाय ते साधु लिये ॥५७०॥

हरे जे दोपोएकरी रहित पिमनी छुदि थाय ठे ते दोपोने सामान्येकरी त्रण जेदे
कहे ठे - मूल - सोलस उगम दोसा, सोलस उप्पायणांय जा दोसा, दस एसणा य
दोसा, बायालीस इह हवति ॥५७१॥ अर्थ - प्रथम उज्जम शब्दे पिमनी उत्पत्ति

તદિષય જે આધાકર્મી આદિ દોષ તે ઝઝમ દોષ સોલ જાણવા. બીજો ઉત્પાદન તે ઝ પજાવવું, તે શુદ્ધ પિંમને પણ ધાત્રીત્વાદિ પ્રકારેકરી દૂષણનું ઝપજાવવું તદિષયક ઉત્પાદન દોષ તે પણ શોલ જાણવા. તથા દશ એપણાના દોષ છે. એપણા એટલે એષીયે જોડ્યે અનશનાદિ ગ્રહણ કાલને વિષે શંકિતાદિક પ્રકારે કરી જોવું તેને કહિયે એપણા તેના દોષ તે એ ત્રણે મલ્યાથી બેતાલીશ દોષ થાય છે. ॥ ૫૭૧ ॥

હવે પ્રથમ ઝઝમ વિષયક શોલ દોષોનાં નામ કહે છે:- મૂલ:- આહાકમ્મુ દેસિય, પૂર્ણકમ્મે ય મીસજાએ ય; ઠવણા પાહુડિયા એ, પાથોયર કીય પામિ સ્સે. ॥ ૫૭૨ ॥ પરિચ્છટ્ટિએ અનિહરુ, નિન્ને માલોહમે ઇય અભિજ્ઞો; અણસિ છે અશ્ચોયર સોલસપિંદુંગમેદોસા ॥ ૫૭૩ ॥ અર્થ:- આધાન એટલે આ અ મુક સાધુને કારણે મને નક્તાદિક પકાવવું છે, એવા મનેકરી સાધુનિમિત્તે જે અ શનાદિક ગ્રહસ્થ નીપજાવે તે આધા કર્મ એટલે જે પાકાદિ ક્રિયા તેને કહિયે આધાકર્મ તેના યોગેકરી તે નક્તાદિ પણ આધાકર્મ જાણવાં. અથવા આધાય એટલે સાધુના ચિત્તના આશયથી નક્તાદિ કરાય છે તેને આધાકર્મ કહિયે. સાધુને નિમિત્તે સચિત્તને અચિત્ત કરવું અને અચિત્તનો પાક કરવો એમ પદ્ધતિ જીવનિ કાયના વધથી જે થાય તે આધાકર્મ દોષ જાણવો.

૨ જેતું ઝદેશન કરવું. તેને કહિયે ઝદેશક દોષ, તે સંકેત જાણવો. તે યાવત્ અર્થિકાદિકનું પ્રણિધાન, તેણેકરી નિર્વૃત્તવું તેના પ્રયોજનને ઝદેશિક કહિયે. તે બે પ્રકારનો છે:- એક ઓધે કરીને બીજું વિનાગે કરી. તેમાં ઓધ તે સામાન્યપણું; અને વિનાગ તે ટ્વચ્છરણ જાણવું. અત્ર આ જાવના છે:- ન દીધાથી કોઈ પણ પ્રાપ્ત થતું નથી તે માટે કેટલી એક નિહ્વા દેવી એમ જાણીને કેટલાક અધિક તંદુલ નાશ્યાથી નિર્વૃત્ત થયું જે અશનાદિ તેને ઓધ કહિયે; તે સામાન્યે કરી પોતાના અને બીજાના જુદા જુદા વિનાગ કરવાના અજાવ રૂપે જાણવું. એમ ઓધોદેશિકની વ્યુત્પત્તિ જાણવી. તથા વિવાહ પ્રકરણાદિકનેવિષે જે કોઈ વધેલું હોય, તેને જુડું કરીને દાનને અર્થે કલ્પના કરવી તે વિનાગોદેશિક કહેવું. એટલે વિનાગે કરી પોતાની સત્તા ટાલી નિમ્ન કરવાનો જે ઝદેશ તેને વિનાગોદેશિક કહિયે. એ બેમાં પ્રાયેકરી ઓધોદેશિકજ થાય છે. જેમ કોઈ કુષ્કાલની ચૂચને અનુજવીને સુનિહ્ પામેલો ગ્રહસ્થ મનમાં ચિંતન કરે કે, હાર્નિ ક્ષ્નેવિષે મહા કષ્ટેકરી જીવેલો જે હું તે હવે સંપ્રાપ્ત વર્તનના પ્રતિદિન અર્થી જન જે છે તે સર્વતે તો નોજન દાનની શક્તિનો અજાવ મારામાં છે તથાપિ સ્વશક્ત્યા

નુસારે દેવા યોગ્ય છે કેમકે આ જન્મનેવિષે ન આપ્યું હોય તો ઉત્તર નવે સ્વર્ગા
દિક જોગની પ્રાપ્તિ થતી નથી જો દાનાદિ નથી કરતો તો પુણ્ય વિના સ્વર્ગગમ
ન થતું નથી એવું જાણીને આગ્રહ પૂર્વક પ્રતિ દિવસ યાવત્ પ્રમાણે કરી જોજન
રાધે, તે પ્રમાણે જોજન રાધવાનો આરજન કહ્યો ઠતા તેવા સમયમા કોઈ પાપંમી
વચમાં આવી પડે તેને નિહાદાનને અર્થે આટલું પોતાને અર્થે, એવા વિજાગ કહ્યા
વિના અધિક ચાવલો નાચી દિયે તે ઓઘ ઉદેશિક થાય છે અને વિજાગોદેશિક
ત્રણ પ્રકારનો છે - તેમા પોતોને અર્થે નિષ્પન્ન અજનાદિક જે નિહાચરોના દા
નથી જુડે કટપેલું હોય તે ઉદિષ્ટ જાણવું અને જે નિહા દાનને અર્થે જુડે કહા
મેલું શાજિ ઓદન કરવાદિ રૂપપણે તે બીજું, અને વિવાહ પ્રકરણનેવિષે જુડે
કહાહેલું મોદક, તથા ચૂર્ણાદિ રૂપ નિહાચરોને દાનને અર્થે કીધેલું કાર્ય તે ત્રીજું
એકેક વલી ચાર ચાર પ્રકારે છે -ઉદેશ, સમુદેશ, દેશ અને સમાદેશ તેમા જે ઉદેશ
કરેલું કર્મ વિજાગ તેને ઉદેશિક કહિયે જેમ કે, કોઈ પણ નિહાચરો પાપંમી અથવા
ગૃહસ્થ વર્ગરે ગમે તેટલા આવે તેવધાનેદેવા યોગ્ય છે એવો જ્યારે સકટપ કહ્યો હોય ત્યા
રે ઉદેશ સજ્જક કહેવાય છે જ્યારે એવી કલ્પના કરી હોય કે પાપમીને ન આપવું ત્યારે
તેને સમુદેશાચ્ચ કહેવું જ્યારે એવી ચિત્તવના કરે કે શાક્યાદિકના શ્રમણોને
આપીશ ત્યારે વેશાનિધિ કહિયે. અને જ્યારે એવો સંકેત કરે કે, નિગ્રથ જે અર્હત
યતિઓ તેઓનેજ આપીશ એવો પરામર્શ કરે ત્યારે સમાદેશ નામ જાણવું યત
ઉક્ત - ' જાવતિ ય મુદેશ, પાસમીણ નવે સમુદેસ, સમણાણ આસ, નિગ્ગ
યાણ સમાસં ' એવી રીતે પૂર્વ સરખાવ કરી ઉદેશિક વિજાગ ચાર થયા તેને
પૂર્વાંક ત્રણે ગુણતા વાર પ્રકારનો બીજો ઉદ્દેશિક દોષ થાય છે

આગકા - આધાકર્મ અને ઉદેશકર્મ એ બન્નેમા પરસ્પર વિરોધ છે ?

સમાધાન - પ્રથમથીજ સાધુને અર્થે નિષ્પાદિત ઠતા ફરી પણ તેની સાથે
બીજો પાક કરવો તેને ઉદેશિક કર્મ કહે છે એ વિરોધ છે

૩ ઉગ્રમાદિ દોષ રહિતપણે સ્વત નક્કાદિક પવિત્ર ઠતાં અન્ય અવિશુદ્ધ કોટિક
નક્કાદિ અવયવે કરી સદિત મેજવ્યાથી પૂતિજૂતનું કર્મ કરવું તેને ત્રીજો પૂતિકર્મ દો
ષ કહિયે તેના યોગે કરી તે નક્કાદિક પણ પૂતિકર્મ કહેવાય છે એનો અર્થ આ છે -
જેમ સંતરન્ય તથા મનોહરત્વાદિ ગુણો કરી શાલ્યાદિ જોજન ઇચ્છ વિશિષ્ટ ઠતાં
પણ હુગંધઆદિ ઇચ્છના લવે કરી યુક્ત થયાથી અપવિત્ર થાય છે અને તે વિશિષ્ટ
જનને ત્યાગ કરવા યોગ્ય થાય છે તથા નિરતિચાર ચારિત્રના સાતિચાર પણને

લોધે અપવિત્ર કરણેકરી અવિશોધિ કોટિના અવયવ માત્રેજ સંયુક્ત ઠતાં સ્વરૂપે કરી શુદ્ધ આહાર ઉપચુજ્ય માન જાવે ઠતાં પણ પૂતિના કારણથી પૂતિ જાણિયે તથા આધાકર્મીકાદિ અવયવના લેણેકરીને પણ સંસૃષ્ટ થાલી, વાટકું તથા ક ટોરી આદિક પૂતિ ઠતાં પરિહરણ કરવા યોગ્ય છે. એ ત્રીજો પૂતિદોષ કહ્યો.

૪ કુટુંબ પ્રણિધાન તથા સાધુ પ્રણિધાન મીઝનરૂપ મિશ્રપણે કરી એટલે મ લેલા જાવથી ઉત્પન્ન થયેલું પાકાદિ તે જાવને પામેલું જે નક્કાદિ તેને મિશ્રજાત કહિયે. તે ત્રણ પ્રકારનું છે:- એક યાવદર્થિક, બીજું પાપંદ્રિ મિશ્ર; ને ત્રીજું સા ધુમિશ્ર. તત્ર ડુર્નિદ્ધ કાલાદિકનેવિષે ઘણા નિહ્વાચરો ઉપલબ્ધમાન હોય તેઓની અનુકંપાકરી જેવા કે, ગૃહસ્થ અગૃહસ્થ ગમે તે નિહ્વાચરના આગમનથી તેને કુટુંબનીજ બુદ્ધિએકરી સામાન્ય નિહ્વાચર યોગ્ય એકત્ર મેલવીને જે રાંધે તે યાવદ થિક મિશ્ર કહેવાય અને જે કેવલ પાપંદ્રિ યોગ્ય તથા પોતાને યોગ્ય એકઠી રસોઈ કરી હોય તેને પાપંદ્રિમિશ્ર કહિયે. અને જે કેવલ સાધુ યોગ્ય તથા પોતાને યો ગ્ય એકત્ર રંધાય તે સાધુમિશ્ર કહિયે. શ્રમણ અને પાપંદ્રીઓનો અંતર્નાવિવિવ દ્વિત છે માટે શ્રમણમિશ્ર જુદાપણે કહ્યું છે. એ ચોથો મિશ્રજાતિદોષ જાણવો.

૫ કેટલો એક કાલસુધી જે સાધુના નિમિત્તે રચાય તેને સ્થાપનાદોષ કહે છે. અથવા આ સાધુને દેવું છે એમ જાણીને દેવાની વસ્તુને કેટલોએક કાલ અવ સ્થાપન કહ્યું હોય તે સ્થાપના જાણવી. તેના યોગે કરી દેવાયોગ્ય હોય તેને પ ણ સ્થાપના કહિયે. એટલે ઠઢી તથા થાલી પ્રમુખમાં ઘાલીને સુસ્થિત કહ્વ તથા ઠીકાદિકનેવિષે થોડો કાલ અથવા ઘણો કાલસુધી સાધુના નિમિત્તે કરી ધારણ કરેલા અશનાદિકની સ્થાપના જાણવી. એ પાંચમો સ્થાપના દોષ કહ્યો.

૬ કોઈ ઇષ્ટ અથવા પૂજ્યને અર્થે બહુમાન પુરસ્સરી કરીને જે અનીષ્ટ વસ્તુ દેવાય છે તેને પ્રાનૃત કહિયે પ્રાનૃતની પઠે પ્રાનૃત જાણવું. સાધુને દેવાયોગ્ય નિહ્વાદિક વસ્તુ જે જેટની પઠે હોય તેને પ્રાનૃતિ કહિયે. અથવા પ્ર એટલે પ્રકર્ષે કરી આ એટલે સાધુદાન લક્ષણ મર્યાદા તેણેકરી નૃતા એટલે નિર્વૃત્ત થયેલી નિ હ્વા તે પ્રાનૃતા જાણીયે. કેમ કે, સ્વાર્થે ક પ્રત્યયનો વિધાન છે માટે. તે પ્રાનૃતિકા બે પ્રકારની છે. એક બાદર અને બીજી સૂક્ષ્મ. તત્ર બાદર તે સ્થૂલ આરંજન વિષયપ ણે જાણવી. અને સ્વલ્પ આરંજના વિષયપણે સૂક્ષ્મ જાણવી. એ એકેકના પણ બંબે જેદ છે:- એક ઉત્પ્લવ્કણે કરી ને બીજો અવપ્લવ્કણે કરી જાણવો. તત્ર સ્વયોગ પ્રવૃત્તિ કાલની અવધિનેવિષે કંચેથી આરંજનું કરવું તેને અવપ્લવ્ક કહે છે. અહી

आम समजवु -कोई आवक कोई नगरनेविपे पोताना अपत्यनो विवाह करवानो
 आरज करे तेतुं लग्न पण ज्योतिषिए कहाडी दीतुं होय परतु ते समये अन्यत्र वि
 हार करी जावाने लीधे त्या गुरुउ न होय त्यारे ते आवक मनमा एवी कल्पना करे
 के, आ विवाहनेविपे नानाप्रकारना मनोरम सुखमी तथा पक्कानो यज्ञे ते व्रतीउने
 कईपण उपयोगमा आवज्ञे नही केमके, वखते तेउने आवता घणो काल लागी जाय
 माटे, हाल साजव्यामा आवे ठे के, गुरुउ थोडा दाहाडामा विहार करीने अ
 न्न आवनार ठे माटे ते समयनेविपे मारे विवाह करवो, जेणेकरी साधुउने दु अ
 शनादि पुष्कल आपु केमके, तेज अशनादिक सफल कहेवाय के जेनो विनियो
 ग सुपात्रनेविपे थाय । एथी महापुण्यनु उपार्जन यज्ञे अने मोटा कल्याणनी प्रा
 ति यज्ञे इत्यादिक चितवना करीने निश्चय करेला लग्नने आगल ठेलीने गुरुना
 आववाना समये विवाह करे एवीरीते विवाह दिननु उत्पव्करण करीने जे न
 क्तादि उपक्रिया करवी ते बादर उत्पव्करण प्राज्ञृतिका जाणवी तथा कोई एक
 आवके पोताना पुत्रादिकना विवाहनु दिवस निश्चय कथुं तेतलामा त्या साधुओ
 थावी पहोता त्यारे ते मममां आवीरीते परिजावना करे के, आ साधुओने वि
 पुल तथा विशिष्ट एवु नक्त पानादिक पुण्यने अर्थे देवु जोश्येठे ते प्राये करी वि
 वाहादिकनेविपे मोटी विशाल पर्वाणि यज्ञे अने मारा पुत्रनो विवाह यज्ञे त्या सु
 धी तो यतिओ बीजे ठेकाणे विहार करी जज्ञे एवो विचार करीने बीजु पाज्ञे नजी
 कनो लग्न कद्दावे एम विवाहना लग्ननो समय ठेराव्या ठता तेतुं अवपक्करण
 करीने जे नक्तादि उपक्रिया करवी ते बादर अवपक्करण प्राज्ञृतिका जाणवी
 तथा कोई कुटुंबिनी स्त्री सूत्र कातवाना वेपारविपे लागेली होय तेनी पाज्ञे बालक
 रोतो रोतो नोजन मागतो होय के, मा मने खावाने आप ते प्रस्तावनेविपे पाज्ञेना
 गृहोमा निह्ना मागता साधुउनु सघटक तेणे जोयुं त्यारे सूत्र कातवाना लोनेकरी
 रोता अने धांधल करता बालकने कहे के, हे बालक तु रोदन तथा प्रलापन ना
 कर, जो आ पेला साधु घेर घेर निह्नालेता अनुक्रमे ज्यारे आपणे घेर आवज्ञे ते सघा
 टकने निह्ना देवासारु डु ऊठीग त्यारे तने पण नोजन आपीश त्यार पठी क्रमे
 करी साधुओनुं सघाटक आव्याथी धर्मादिकने अर्थे ऊठीने निह्ना आपे त्यारे
 ते बालकने पण नोजन आपे हवे जे ऋणनेविपे बालके नोजन माग्यु हतु ते
 समये तेने आपवा उचित ठता नविष्य कालनेविपे साधुउने निह्ना देवाना समये
 देवु तेने उत्पव्करण कहे ठे तेनेविपे जे प्राज्ञृतिका ते सूक्ष्मोत्पव्करण प्राज्ञृतिका

कहिये. तथा कोई गृहस्थनी स्त्री कातणु करती ठतां खावाने मागता बालकने कहे के, एक पूणी काती लज्जं पढी तने नोजन थापुं. एटलामां साधु आव्या त्यारे ऊठीने तेने जिह्वा आपे; अने बालकने पण खावाने दिये. हवे पूणी काती लीधा पढी ठोकराने नोजन आपवानुं ठतां वचमां साधु आवी लागायी ते समये ज बालकने खावा आपवुं तेने अवष्कष्करण कहिये. ए प्राज्ञतिका साधुने सूक्ष्म अवष्कष्करण प्राज्ञतिका कहिये ए प्राज्ञतिका साधुने अर्थे ऊठी ठतां बालकने नोजन दान देवा पढी हस्तधावनादिके करी षट्कायादि उपमर्दनो हेतु होवाथी अकल्पनीय ठे. ए ठगो प्राज्ञतिका दोष कह्यो.

७ साधुना निमित्ते अग्नि प्रदीप तथा मणि आदिकनी स्थापनाए करी अथवा जित्यादि अपनयने करी बाहार निकास्य धारणेकरी प्राहुःप्रकटत्वेकरी देवानी वस्तुनुं करण तेने प्राहुष्करण कहिये तेने योग्य जे नक्तादिक ते पण प्राहुष्करण कहिये अथवा प्राहुःकरण होय जेनुं तेने कहिये प्राहुष्करण ते बे प्रकारे ठे:-एक प्रकाश करण, ने बीजुं प्रगट करण, कोई श्रावक साधुनी नक्तिकेकरी नूषित मन वालो, निरंतर सत्पात्र दाने करी पवित्र करेला ठे जेणे पोताना हाथो; पण मंद विवेकी ठे तेथी अंधकार वाला गृहनेविषे पड़ेनुं साधुने देवायोग्य अशनादिक साधुने देवुं ठे एवी परिजावना करीने तेना प्रकाशवाने अर्थे अजवालुं करवा वाली मणिने त्यां स्थापन करे; अथवा अग्नि प्रदीप करे; वा गवाहू करावे; ना नुं दरवाजुं होय तो मोटुं करावे अथवा नीतिप्रमुखमां काणुं पाडे; एवीरीते कोई ठेकाणे पडेली देवानी वस्तुने प्रकाशवुं तेने प्रकाश करण कहेठे. अने घरमां ना चूलानी ऊपर पोताना गृहने अर्थे रांधेलु उदनादिक ते अंधकारमांथी कहाडीने बाहेरना चूलानी ऊपर अथवा घरना चूलायी जिन कोई बीजा स्थानके अथवा कोई बीजाज प्रकाशवान प्रदेशनेविषे साधुने दानने अर्थे जे स्थापन करवुं तेने प्रकट करण कहिये ए बन्ने प्रकारनुं प्राहुष्करण ठकाय जीवोनी हिंसा करवाना दोषना सज्जाव होवाथी साधुने ते वर्जन करवा योग्य ठे ए प्राहुःकृत दोष.

८ साधुने अर्थे जे मूल दर्शने कांई वस्तु वेचाती लश्ये, तेने क्रीतदोष कहे ठे. ते चार प्रकारे ठे:-आत्म इव्य क्रीत, आत्म जावक्रीत, परइव्य क्रीत तथा पर जाव क्रीत. तत्र आत्माएकरी पोतेज इव्यथी उज्जयंतादि तीर्थ शेष परावर्त्तादि गुटिका सौजाग्यादि संपादक रक्षादि रूपेकरी प्रदान कस्यांथी परम अर्थेनो त्याग करता ठतां जे नक्तादिक ग्रहण करवुं तेने आत्म इव्य क्रीत कहिये. एनेविषे आटला दो

પો છે - ઝઘ્ઘર્યંતાદિ તીર્થેશેષગુટિકા સમર્પણ કહ્યા પછી થોડાકાલેજ દૈવયોગે ગૃહસ્થ ને અકસ્માત જ્વરાદિકે માદાર્થ થઈ આવે ત્યારે તે મનમાં જલ્પના કરે કે, હું સાજો તા જો ઠતા આ સાધુએ આપેલી ગુટિકાથી રોગી થયો, એવી બકવાથી શાસનની મલિ નતા થાય અને એવી જો રાજાદિકને સ્વર્ગ પડે કે અમુક જૈનનો સાધુ ગુટિકા આપીને માણસોને માંદા પાડે છે તેથી તેને પકડી મારકૂટાદિ કરે. અને તે શેષાદિ સમર્પણ કહ્યાથી દૈવયોગે રોગ મદ થઈ જાય તો લોકોમાં તે સાધુનો વહાવા થા ય તે સાધુને અયોગ્ય હોવાથી શાસનની હીલના થાય તથા તીર્થાટન કરતાં દેવ ને અર્પણ કરેલી કાંઈ વસ્તુ લઈ આવીને આપ્યાથી શરીર તથા વ્યાપારની પુછી થયાથી ઠકાયના જીવોનો ઘાત થાય તેથી કર્મવંધ થાય इत्याદિ દોષો જાણવા વીજો આત્મજાવક્રીત તે પોતે જતકાદિકને અર્થે યમ કથન કરનાર વાદી, દૂષક તાપક તથા કવિ પ્રમુખે કરી ધર્મ કથા ઉપન્યાસાદિ લક્ષણ જાહેકરી કહેલા ધ મ્ કથાના ઉપન્યાસ થકી જે અશનાદિકનું ગ્રહણ કરવું, તે આત્મજાવક્રીત ક હિયે એના દોષ પોતાનું નિર્મલ અનુષ્ઠાન નિષ્ફલ કરવું વગેરે જાણી લેવા ત્રી જો પરદૃષ્ટક્રીત એટલે પર તે ગૃહસ્થે સાધુ નિમિત્તે સચિત્ત અચિત્ત મિશ્ર દૃષ્ટ્યે કરી કરેલા અશનાદિકનું જે ગ્રહણ કરવું તેને પરદૃષ્ટ ક્રીત કહિયે એના પટ્કાયવિરાધનાદિ પ્રસિદ્ધ દોષો છે તે જાણી લેવા તથા પરજાવ ક્રીત તે પર એટલે યતિ આદિકની જતિકના વશકરી સાધુના નિમિત્ત પોતાના વિજ્ઞાન પ્રવ ર્શનાદિરૂપે કરી અથવા ધર્મકથાદિરૂપે કરી જાહેકરી વીજાને પીગલાવીને જે ગૃહ ણ કરવું તેને પરજાવ ક્રીત કહે છે એના ત્રણ દોષો છે - એક ક્રીત દોષ, વીજો વીજાના ગૃહથી આપ્યાથી અન્યાહત દોષ અને ત્રીજો લાવી લાવીને એકત્ર સાધુને અર્થે સ્થાપન કરવું એ આગમો ક્રીત દોષ કહ્યો

એ અપ એટલે હમણા મને અમુક વીજ જોઈએ છે તે આપ હુ તને પાઠી આપીશ એમ કહીને સાધુને અર્થે કઢીનું લેવું તેને અપિમિત્ય અથવા પ્રામિત્યક કહેવો અહીં જે અપમિત્યનું ગ્રહણ કર્યું તે પણ ઉપચારથી કહ્યું છે એમ જાણી લેવું તે બે પ્રકારનો છે - એક લૌકિકને વીજો લોકોચર તેમા લૌકિક તે કોઈ ગ્રહસ્થ વી જાનો પાણીથી ઘઠીનું લઈને કોઈ વ્રતી એટલે સાધુને આપે તે જાણવો એના દોષ કહે છે તે કઢીનો લેનારને તેના આપીન રહેવું પડે, વચનનું બધન થઈ પડે અને નિયમથી તે કરવું જોયે એ જાણવા અને લોકોચર તે વસ્ત્રાદિકની પરસ્પર સાધુ ઓનેવિષે લેવડ દેવડ જાણવી તે બલી બે પ્રકારે છે - તેમા પ્રથમ કોઈ સાધુ

કોઈની પાશેથી વસ્ત્રાદિ માંગી લિયે તે એવી બોલીથી કે કેટલાએક દિવસસુધી હું વાપરીને પઠી પાહું આપીશ. અને બીજું કોઈ એવી બોલીથી લિયે કે આટલા દિવસ પઠી હું તને આના જેવુંજ વસ્ત્રાદિ આપીશ. તેમાં પ્રથમ પ્રકારે લીધેલું વસ્ત્રાદિ શરીરના મલાદિકેકરી મલીન થયું હોય, ફાટી ગયું હોય, ચોરાઈ ગયું હોય, અથવા કોઈ તેકાણે રસ્તામાં પડી ગયું હોય, તો તેને લીધે માહો માંહે કજીઓ થાય; ઇત્યાદિક દોષ જાણવા. અને બીજા પ્રકારે લીધેલું વસ્ત્રાદિ ફરી જ્યારે ધણી માગે ત્યારે બોલી પ્રમાણે તેથી પણ વિશેષ આપ્યું ઠતાં તેનું મન માનવું કઠણ થાય તેથી પણ કોઈ વચ્ચે કલહની ઉત્પત્તિ થાય એ નવમો પ્રામિત્ય દોષ જાણવો.

૧૦ જે સાધુને અર્થે પરિવર્તે એટલે ઠાકતીક કરી રાખ્યું હોય તેને પરાવર્તે કહે છે તે બે પ્રકારનો છે:— એક લૌકિક અને બીજો લોકોત્તર જાણવો. તે બન્ની એકેક બે બે પ્રકારનો છે:— તેમાં એક તદ્વ્યવિષય અને બીજો અન્યત્ ઇવ્યવિષય એમ જાણવા. તેમાં તત્ત્વવ્યવિષય તે સ્વરાબ ધૃત આપીને સાધુને અર્થે સારું સુગંધ વાળું ધૃત લેવું ઇત્યાદિ જાણવું. અને અન્યત્ ઇવ્યવિષય તે જેમ કોઈવકૂર સમર્પણ કરીને સાધુને નિમિત્તે શાલ્યોદનનું ગ્રહણ કરવું ઇત્યાદિ જાણવું. એ લૌકિક જાણવો. એમજ લોકોત્તર પણ જે સાધુઓ પોતપોતામાં વસ્ત્રાદિકનું લેવું દેવું કરે તડૂપ જાણવો. તેની પણ તે બે પ્રકારે જાવના કરવી. એમાં પણ પૂર્વેની પઠે દોષજઠે એ દસમો દોષ.

૧૧ અનિ એટલે સાધુની સન્મુખ, હત એટલે કોઈ ગ્રહસ્થે બીજા કોઈગૃહસ્થની પાશેથી આણેલું અનિહત જાણવું. તે બે પ્રકારે છે. એક અનાચીર્ણ ને બીજું આચીર્ણ. તેમાં પ્રથમ અનાચીર્ણ બે પ્રકારનું છે:— એક પ્રઘ્ન ને બીજું પ્રકટ. તેમાં જે સાધુએ અન્યાહ તપણે જાણ્યું હોય તેને પ્રગટ કહિયે. તે પ્રત્યેક બેબે પ્રકારે છે:— સ્વગ્રામવિષય તથા પરગ્રામવિષય. જેમાં સાધુઓ વાસ કરી રહ્યા હોય તેને સ્વગ્રામ કહિયે અને બાકીનાને પરગ્રામ કહિયે. તેમાં કોઈ શ્રાવિકા નક્તિયુક્ત સાધુને પ્રતિલાજે કરી અન્યાહતની શંકાની નિવૃત્તિ કરવાને અર્થે ઉત્સાહને દિવસે કાંઈ વાંટવા નીકલે છે તેની પઠે ઉપાશ્રયમાં આવીને પોતાની સાથે મોદકાદિક લાવીને સાધુને કહે કે, હે જગવન્, મને જાઈ પ્રમુખ કોઈ સગાના ગૃહથી આ પ્રાપ્ત થયેલું છે. તે જ્યારે હું સ્વજનોના ઘેર આ ઉત્સાહનેવિષે આપવાનું પોતાના ગૃહથી આણીને આપવા ગઈ ત્યારે તેડાં રોષાદિ કોઈ કારણને લીધે લીધું નહીં. હમણા હું માત્ર વંદન કરવાને આવેલી છું, તેથી આ નક્ત જો તમારે લેવા યોગ્ય હોય તો એનું ગ્રહણ કરો એમ કહી તે જે આપે તે પ્રઘ્ન સ્વગ્રામ વિષય અન્યાહત જાણવું. તથા કોઈ આ

मनेविषे घणा श्रावको होय अने ते वक्षा एक कुटुंबवाला होय, कोईएक समयने विषे तेउना गृहनेविषे विवाहना संनव थयो तेमां जमण वगैरे थईगया पठी प्रचूर मोदकादिक अन्न वध्युं त्यारे तेउ मनमां विचार करवा लागे के, आ अन्न जो साधुउने आप्युं होय तो आपणने महत्पुण्यनी प्राप्ति थाय एवो संकेत करी ने ते साधुउमांना केटलाएक दूर रहे ठे अने केटलाएक पांशे वशे ठे पण अंतराले नदी वहे ठे तेथी तेउ ठकाय जीवोनी विराधनाना जयथी श्रावता नथी अने जो कदाचित् आवे तो पण प्रचूर मोदकादिकने जोईने जो आपणे कहिछुं के आ छु-इ ठे तो पण आधाकर्मनी शंकाए करी गृहण करशे नही माटे जे ग्राममा साधुओ वशे ठे त्यांज प्रभन्न जईने जवु सारुं ठे. वली बीजो विचार एवो करेके, जो साधुउने त्यां जईने आपणुं त्यारे तेउ अछु-इनी आशंका करीने गृहण नहीकरशे ते कारण माटे बीजी क्षातिवालाना हाथेज केटलुंएक तेउने अपाववु कदाचित् तेम दीधाथी पण साधूउ कबूल करशे नही केम के ए अवस्थाए करी अछु-इनी शंका थाय तो ज्यां ज्या उच्चारादि कार्यार्थे नीकजेला ठता साधुउ दी ठामा आवे त्यां तेमने देवु एवो विचार करीने कोईएक विजातीय मनुष्यना हाथे थोडुंक अन्न आपवानुं कसुं, तदनंतर उच्चारादि कार्यने अर्थे केटलाएक नीकजेला साधुउ दीशमां आब्याथी तेउने कसुं के, हे मुनिराज, आ अमारी पासे वधेलु अन्न मोदकादि प्रचूर रहेल ठे ते जो तमारा काई उपयोगमा आवे तो तेनु ग्रहण करो, एम कह्याथी साधुउ तेने छु-इ जाणीने ग्रहण करी लिये तेने प्रभन्न परग्रामविषय अनिहत कहिये, एम परंपरा ज्ञानेकरी जेनी परिष्ठापना करवी ते जाणवु तथा कोई साधु कोईने घेर निद्रा मागवा पेठो त्यां गौरवने योग्य स्वजनादिकने माटे नोजन करेलुं हतु ते कारण माटे त्यां तो साधुउए निद्रा देवानी प्रेरणा करी नही, तेथी कोई श्राविका पोताना गृहथी मोदकादिक जईने उपाश्रयमां थावी साधुने आपे तेने प्रगटस्वग्रामविषयअनिहत कहिये, आचीर्ण वे प्रकारनुं ठे -क्षेत्रविषय तथा गृहविषय तेमां क्षेत्रविषय ते उत्कृष्ट, मध्यम तथा जघन्यथी त्रण प्रकारनुं ठे तत्र कोईमोटा ग्रहनेविषे घणा जमनारा जननी पंक्ति वेठी ठता त्यां एक पर्यंत साधुनु सघाटक आव्यु अने अशनादिक जे देवा योग्यठे ते तो बीजा घरमा पडवु ठे त्या साधु सघाटक लुप्ति नयादिके करी देवायोग्य अशनादिकने समीप जवा शक्तिमान न थाय ते माटे एकशो हाथथी आपेलुं ग्रहण करे तेने उत्कृष्ट क्षेत्रथी अपहृत आचीर्ण जाणवु, अने एकशो हाथ थकी दूरथी आपेलुं तो प्रतिपेध

જ ઠે. તથા મધ્યમ ક્ષેત્રથી અન્યાહત તે કર પરિવર્તથી ઊપર ચાવતુ એક શો હાથથી કિંચિત્ ન્યૂન થાય ત્યાં સુધી જાણવું. અને કરપરિવર્તનેવિષે તો જઘન્યે કરી ક્ષેત્રા ચીર્ણ અન્યાહત જાણવું. કર પરિવર્ત એટલે હાથનું કિંચિત્ ચલન કરવું તેને જાણ વું. જેમ કે, કોઈ નોજન દેનારી બાઈ કંચે ઠેકાણે ઝની હોય અથવા પોતેજ પો તાના હાથમાં ગૃહણ કરેલા મોઢક તથા મંમકાદિક પ્રસારિત બાહુવડે ઝની હોય; તેવી રીતે સ્થિત ઠતાં સાધુ સંઘાટકને જોઈને હાથમાં રહેલા મોઢકાદિકે કરી તેને બોલાવે ત્યારે તે હાથને નીચે પાત્રને ધારણ કરે તે સમયે જુજાનું કિં ચિત્ પણ ચાલન ન કરતાં કિંચિત્ મુષ્ટિને સિધ્ધિલ કરે તેથી મંમકાદિક પાત્રને વિષે પડે એ ક્ષેત્રવિષય આચીર્ણ જાણવું. અને ગૃહવિષય અન્યાહત આચીર્ણ વલી આ વી રીતે જાણવું:— એક હારમાં ત્રણ ગૃહ હોય, ત્યાં જ્યારે સાધુસંઘાટક નિહ્ના ગૃ હણ કરે ત્યારે એક સાધુ એકજ ઘેરનેવિષે ધર્મલાજ કસ્યાથી જે ઘેરમાંથી નિહ્ના લેવી હોય તેજ ઘેરનેવિષે ઉપયોગ કરીને નિહ્ના ગૃહણ કરે. અને પાઠલ રહેલું બીજું સંઘાટક તો ધર્મ લાજિત ગૃહથી ઇતર વે ગૃહ ચકી આણેલી નિહ્ના ઉપ યોગ દર્શને ગૃહણ કરે. એવી રીતે ત્રણ ઘેરોમાંથી આણેલું આચરિત અશનાદિક જાણવું; પણ ચોથા ગૃહથી આચરિત ન જાણવું. એ ઇગ્યારમો અન્યાહત દોષ કહ્યો.

૧૨ ઝજિદનને ઝજિન્ન કહે. સાધુને અર્થે ધૃતાદિ દાન નિમિત્તે કુંમલી પ્ર મુખ ધૃતનાં વાસણનાં મહોડાની ઊપર ઠાણ પ્રમુખ સ્થાપન કરેલું હોય તેને જ ઘાડવું. તે વે પ્રકારનું ઠે:— પિહિતોઝિન્ન તથા કપાટોઝિન્ન. તત્ર જે ઘરનેવિષે અગ્નિ ના તાપવમે સચિત્ પૃથ્વીકાય પ્રમુખ જંતુડ તપાયમાન થઈને નાશોલાડ શ્લેષ્મ ઇ વ્યેકરી આજ્ઞાદિત અચલાં દારની, ઊપર નરાયલા ઠતાં પ્રતિદિન પરિજોગ સ્વાંમ, ગુ મ, ધૃતાદિકે કરી નરેલા ઘટ, કુતુપ તથા કુશૂલાદિ સાધુને દાન નિમિત્તે ઝઘામીને સ્વાંમ પ્રમુખ અપાયઠે, તે જે આપવાનું સ્વાંમ પ્રમુખ તેને પિહિતોઝિન્ન કહિ યે. એ વ્યુત્પત્તિ જાણવી. અને જે સ્વાંમ તથા ગોલ પ્રમુખે કરી સહિત ગમડાંથી નરેલાં કપાટાદિ હોય, તેનું દાર દર રોજ ઝગાડવું પડતું ન હોય; તે સાધુ ના દાનને નિમિત્તે ઝઘામીને તેમાંથી કહાડેલા સ્વાંમ તથા ગોલ પ્રમુખ વસ્તુડ સાધુને આપવી. તેને કપાટોઝિન્ન કહિયે, એમાં ઠકાયજીવોની વિરાધના થાય તે આ પ્રમાણે:— કુતુપાદિના મહોડામાંથી સાધુડને આપીને બાકીનાનું રક્ષણ કરવાને અર્થે ફરીથી કુતુપાદિકનું મુખ સચિત્ પૃથ્વીકાયને જલેકરી આર્દિનૂત કરીને તે ની ઊપર લીપે; તેથી પૃથ્વીકાયની વિરાધના થાયઠે. પૃથ્વીકાયમધ્યે મુજાદિકં તથા

कीटकादिकनो संजव थायठे, तेथी तेउनी पण विराधना थायठे तथा कोई कुतुपादिकने उजखवाने अर्थे लाखने तपावीने ते कुतुपादिकना मुखनी ऊपर तेनी मुडा करे तेथी तेजस्कायनी विराधना थाय, अने ज्या अग्नि त्या वायुकायनी विराधना तो थायज ठे तथा कुतुपादिनी उपर लेपन करवाने अर्थे मृत्तिकादिकने सोधता ते दाता ने कदाचित् दैवयोगे कोई बीढीनो कांटो वागवाथी पीडा थती दीगमा आवे त्या रे लोको कहे के, जुवो तो खरा आ यतिउने दान आपवानो केवो प्रजाव ठे । दा न वेतां वारज थावा फलनी प्राप्ति थई एवो उपहास करे, तथा प्रथमधीज कुतुपादिकना मुख साधुने अर्थे कगाडेलां ठतां पुत्रादिकना मागवाथी तेमने घृतादिक आप्याथी तथा विक्रय व्यापारनेविषे प्रवृत्ति थई जवाथी तथा ते कुतुपादिकनां मुख बंध करतां नूली जवाथी तेमां मूखकादिक जीवो पडीने विनाशने पामे तेम कपाटोद्भिन्ननेविषे पण एटलाज दोपो थाय ठे जेम के, कपाटथकी पूर्वे कोई पण पृथ्वीकाय तथा अपकाय करच, कोचा, बीज पूरक मुक्त थई जाय त्यारे कपाटना कषाडवाथी तेओनी विराधना थायठे जलकाय जीवो करकादिकनेविषे आलोठता जलरूप प्रसारने पामीने पाडोना चूलामां जई पडे तेम थयाथी अग्निकायनी विराधना थाय ज्यां अग्निकायनी विराधना थाय त्या वायुकायनी विराधना अवश्य जाणी लेवी वली तेमां नूमिका प्रविष्ट ठिडोनेविषे प्रवेश करनारा कीटक गृह गोधादिकनो विनाश थयाथी त्रसकायनी विराधना थाय तेमज दान तथा क्रय विक्रय थकी अधिकरणनी प्रवृत्ति थायठे ते कारणे वन्ने प्रकारनु उद्भिन्न ग्रहण करवु नही पण ज्यारे कुतुपादिकनु मुखवध प्रति दिवसे बंधाय अने नूटे एम होय त्यारे लाखनी करेली मुडायकी रहित केवल वस्त्रनी गांठ दीधामां आवे वली तेनी ऊपर सचित्त पृथ्वीकायादिनो लेप पण करेल न होय एवु ज्यारे साधुने अर्थे उद्भिन्न दीधामा आवे त्यारे ते साधुए गृहण करवु तथा कपाटोद्भिन्न पण जे दररोज कषडातु होय त्या उद्घाटननेविषे पण कपाटाकिना अदरना खाणामा राखेलु थन्न साधुने कल्पे ए वारमो उद्भिन्न दोष कह्यो.

१३ मालांतरनेविषे ठीकादिकनी ऊपर राखेलुं अशनादिक साधुने अर्थे आणीये तेने कहिये मालापहत तेना चार नेट ठे - एक ऊर्ध्व मालापहत, बीजो अथोमालापहत, त्रीजो उजय मालापहत तथा चोथो तिर्यग मालापहत जाणवो तेमां ऊर्ध्व मालापहत जघन्य उत्कृष्ट तथा मध्यम करी त्रण प्रकारेठे. तेमां ऊपर चलगेनुं ठीकु प्रमुख होय ते साधारण रीते कजा थका माणसना हाथमां

આવી શકતું ન હોય તેનો સમૂહ નાશ કર્યાથી, પાઠલીપેની કુંચી કરી, પા
 દના અધોનાગરૂપ આગલના ફળો વડે નૂમિન્યસ્ત દાતા પોતાના ચક્રુ
 કરી અદૃષ્ટ થતાં જે અશનાદિક ગૃહણ કરે તે પાણ્ણોત્પાટન માત્ર સ્તોક એટલે
 થોડી ક્રિયાએકરી ગૃહીત હોવાથી જવન્યથી ઉર્ધ્વમાલાપહત જાણવું. અને જે નિશ્રે
 ણી આદિની કપર ચડીને પ્રાસાદના ઉપરના તલથી દાતા ગૃહણ કરે તે નિશર
 ણી કપર ચઢવા પ્રમુખ ગુરુ ક્રિયાએ કરી ગૃહીત હોવાથી ઉત્કૃષ્ટ માલપહત્ ક
 હેવાય; અને વીજા મધ્યવર્તિ તે મધ્યમ જાણવું. તથા સાધુને અર્થે નૂમિ ગૃહાદિક
 નેવિપે પ્રવેશ કરીને ત્યાં પહેલું નક્કાદિક લાવીને આપે તે અધોવર્તિ નૂમિગ્રહથ
 કી અપહરણ એમ કરી અધોમાલાપહત જાણવું, તથા માટીના પાત્રમાં, કલશ
 માં તથા મંજૂષ કાષ્ઠકાદિકનેવિપે સ્થિત કિંચિત્ કષ્ટ સહિત જે દાતા આપે તે ઝનય
 એટલે ઉર્ધ્વ તથા અધોગત વ્યાપારાદિ ઇષ્ટિકા તથા કુંજાદિકે કરી હરણ કરેલું હોય
 તેને ઝનય માલાપહત કહિયે. તથા અતિ મોટા કુંજ પ્રમુખ મધ્યે પમેલું દેવાનું
 અશનાદિ હોય તેના ગૃહણને અર્થે જે દાતા પાઠલો નાગ કુંચો કરે તેણે કરી ક
 ધ્વ વ્યાપારતા થાય તથા જેણેકરી અધોમુખ કરી બાહુનો વ્યાપાર કરે છે તે અધોગ
 ત વ્યાપારતા કહિયે; જ્યારે જાડી નિત્યાદિકનેવિપે સ્થનાના જેટલા કુંચા પ્રવેશ પ્રાપ્ત
 ગોચલું પ્રમુખ લાંબુ હોય, તેમાં તિર્યગ પ્રસારેલા હાથો નાચીને તેમાંથી દેવાનું
 ગૃહણ થાય છે. તે પ્રાપ્ત કરી જોઈ અથવા ન જોઈને દાતા વિધે છે. તેને તિ
 ર્યગ માલાપહત્ કહે છે. તિર્યગ માલ તે નીતિ આદિકનેવિપે સ્થિત ગવાહાદિરૂપ
 અપહરણ એમ કરી જાણવું.

આશંકા:—માલશબ્દે કરી કુંચો પ્રવેશ હોય તેજ કહેવાય છે. તેમ થતાં નૂમિ
 ગૃહાદિક એટલે નીચે નૂમિનેવિપે સ્થિત તેને માલ શબ્દે કરી કેમ કહ્યું ?

સમાધાન:—લોકની રૂઢીથી કુંચા પ્રવેશનેજ માલ શબ્દે કરીજ ગૃહણ કરેલો
 છે, પણ સમય પ્રસિદ્ધિએ કરી સમયનેવિપે માલ શબ્દે નૂમિનું ગ્રહણ પણ થાય
 છે. એ માલાપહતમાં આટલા દોષ છે:—માંચીની કપર માંચાની ઉપર અથવા કપલાદિ
 કની કપર ચઢી પોતાના શરીરનો પાઠલો નાગ કુંચો કરીને કપર વલગેલા ઠીકાદિક
 નેવિપે સ્થિત મોદકાદિકનું ગ્રહણ કરતાં કોઈ દાન દેનારનું નીચેથી પગ લપસી
 જાય તેથી નીચે પડે ત્યારે નીચેની પૃથ્વી કપરના પિપીલિકાદિ તથા પૃથ્વીકાયા
 દિક જીવોનો વિનાશ થાય. વળી દાતાના હસ્તાદિકનો પણ વચ્ચે જંગ થઈ જા
 ય; અને કોઈ વધારે સ્વરાવ ઠેકાણું હોય તો પ્રાણનો પણ ઘાત થાય. તેથી પ્રવચન

नी हीजना थाय; जेम के, आ दाता साधुने अर्थे अशनादि लेवाने ऊपर चमता नीचे पडीने मरी गयो माटे ए साधुउ कल्याणकारी नथी एवा दोपनो आरोप करे, प ए दातानी ऊपर कोई दोप राखे नही. एवी रीते लोकमां मूर्खताथी अपवाद थाय इत्यादिक दोपोना संजवथी साधुए मालापहत ग्रहण करवा योग्य नथी. अने योग्य पगोठी आदिकनी ऊपर चढी सारी रीते पोताना शरीरनो चार तोलन करी तथा कोई प्रकारे पण पडी न जवाय तेवी रीते ऊना रही दात्री ऊपर चढी अशनादिक आपे ते मालापहत न कहेवाय माटे साधुए लेवु अने केवल साधु पण एपणानी छुदिना निमित्ते प्रासादादिकना दावरादिकनी ऊपर चढीने अपवाद करी नूमिए लावीने स्थापेजु ग्रहण करे ए तेरमो मालापहत दोप कहा.

१४ चाकर अथवा पुत्रादिकनी इच्छा न ठतां तेउनी पात्रोथी जाटीने जे साधुने दान देवाने माटे ग्रहण करवु तेने आठेय कहेवे ते त्रण प्र कारनो ठे.— स्वामिविषय, प्रभुविषय, तथा चोरविषय तत्र जे ग्रामादिकनो धणी होय तेने स्वामि कहेये, तथा मात्र गृहनो जे नायक होय तेने प्रभु कहिये; अने जे चोरी करनार होय तेने चोर कहेवे हवे ग्रामादिकनो स्वामी य तीउने देखीने पोताने कल्याणनी इच्छाथी कजीउ करीने अथवा बलात्कारे करी साधु ने अर्थे गाममां रहेनारा कटुवीउनी पात्रोथी अशनादिक ठीनवी लईने ते यतिअने जे आपे तेने स्वामिविषय आठेय कहेवे. तथा जे गाई प्रमुखनी रक्षा करनारा पुत्र, पुत्रिका, बधु तथा नार्यादिक सकाम जनोनी पात्रोथी तेमनी इच्छा न ठतां ग्रहण करीने ते ग्रहनो नायक साधुउने दूध वगैरे आपे तेने प्रभुविषय आठेय कहिये. तथा केटलाएक चोरो पण संयतिउनु सारुं करनारा होयवे ते मार्गमां चालतां कोईएक समये केटला एक वाटमार्गी जोजन करतां बेठेला दीगमां आ व्यां तेटलामां त्यां जिहाने माटे फरतां तेउनी इच्छा पूरती गोचरी न मजतां के टलाएक यतीउ पण आवता दीगमां आव्या, तेउने निमित्ते तथा पोताने अर्थे पेला जमवा बेठेला ग्रहस्थोनी पात्रोथी बलात्कारे मालमता ठीनवी लईने तेमांथी केटलु एक साधुउने आपे तेने स्तेन विषय आठेय कहेवे ए त्रणे प्रका रनो आठेय साधुउने कल्पे नही केम के, एमा अश्रुति, कलह, आत्मघात, अतराय तथा प्रदेष प्रमुख अनेक प्रकारना दोपोनो सजव ठे तेमां चोर विषय आठेयमां काईक विशेष दर्शावे ठे — जे वाटमार्गीउ सवंधी जक्तादिक बलात्कारे ठीनवी लईने चोरो साधुउने आपे ठे ते सार्थिक लोको के, जेउने चोरोए

લુંટી લીધા છે તે એમ કહે કે અમે તો અવશ્ય ચોરોના હાથે જૂઠાવવાના હતા, તે જો ચોરો અમને લુંટીને તમને આપે છે, તો એથી અમને પણ મોટો સંતોષ થાય છે. એવી રીતે તે માલવાલાને અનુજ્ઞાત થતાં આપેલું અશનાદિ અવશ્ય સાધુ ગ્રહણ કરે. પછી જ્યારે ચોરો જતા રહે ત્યારે તે ગ્રહણ કરેલું ઇચ્છ્ય ફરીથી તેના માલેકોને સમર્પણ કરે. અને કહે કે, ચોરોના નયથી અમે આ સમયે ગ્રહણ તો કશું પણ હવે ચોરો જતા રહ્યા છે માટે આ તમારું ઇચ્છ્ય તમે પાહું લેશો, એમ કશું થતાં પણ જો તે સુઝ માણસો હોય અને કહે કે, એ તમને ચોરે આપ્યું નથી પણ અમે જ લીધું છે માટે એ લેવામાં તમને કાંઈ દોષ નથી ત્યારે તે અવશ્ય લેવા યોગ્ય છે. એ ચતુર્દમો આતેય દોષ કહ્યો.

૧૫ જે સર્વ સ્વામીઓ એકરી સાધુને અર્થે અનુજ્ઞાત હોય તેને અનિસૃષ્ટ કહે છે. તે ત્રણ પ્રકારનું છે:—સાધારણાનિસૃષ્ટ, ચૌલકાનિસૃષ્ટ, તથા જડાનિસૃષ્ટ. તેમાં ઘણા જનોને સામાન્ય હોય તેને સાધારણ કહિયે; તથા ગ્રામાદિકના ધણીએ પોતાના પાયદળ જસ્કરને પ્રસાદ એટલે ઇનામ આપ્યું હોય તે અથવા કોઈ કુંડું બના માલકે ક્ષેત્રાદિકને વિપે રહેલા કામ કરનારાને જે કાંઈ લીધું હોય તે. એને દેશી જાપામાં જત્ત કહે છે. એને ચોલક કહે છે. અને જમ તે હસ્તિ સમજવો. એ એકરી નિસૃષ્ટ એટલે અનુજ્ઞાત સાધુને કલ્પે નહીં. તત્ર સાધારણ નિસૃષ્ટ એટલે કોઈ હાટ, ગૃહ, તથા બીજા કોઈ ઠેકાણે રહેલી તિલકુટ્ટિતૈલ, વસ્ત્ર લઠુક, દધિ તથા અશનાદિક વસ્તુના જેદેકરી અનેક વસ્તુ વિષય જેમ કે, ઘાણી આદિ ચંત્રને સ્થલે તિલકુટ્ટિતૈલાદિક, ડુકાનની ડાપર વસ્ત્રાદિક તથા ગૃહને વિપે અશનાદિક ઘણા લોકોને સાધારણ અને તે ગામના જેટલા વારસો હોય તેડના અનુમતથી જે કાંઈ સાધુને લીધામાં આવે છે તેને સાધારણ અનિસૃષ્ટ કહિયે. તથા ચોલક બે પ્રકારનો છે:— ઠિન્ન અને અઠિન્ન. તત્ર કોઈ કુંડુંબિક ક્ષેત્રમાં રહેલા કામ કરનારાંમાંથી કોઈને પાશો લઈને તેને જોજન આપે તે જ્યારે એક એક હારીને યોગ્ય જુદા જુદા ઠામમાં નાખે ત્યારે તે ચૌલિક અને તે જોજનનો સર્વ હાલિકોને યોગ્ય એક મોટી ચાલીમાં નાખીને મોકલાવે ત્યારે તેને ઠિન્ન કહે છે. પછી તે ચૌલિક જેના નિમિત્તે જિન્નજિન્ન કરેલું દેવાનું હોય તેને ન દર્શને મૂલ સ્વામિ જે કુંડુંબિક તેના ન દેખતાં અથવા દેખતાં સાધુને આપે તે ઠેકનેકરી તેનું પોતાનું કરેલું હોવાથી; તથા કુંડુંબિક જે જે હાલિકોને યોગ્ય ચૌલિકને એકતું જોજન આપે તે સાધુને દેવાને ધણીને જાણતાં, અજાણતાં, તથા દેખતાં ન દેખ

તાં સાધુને આપે તે સાધુએ લેવું નહીં કેમ કે, તેથી દેપાંતરાયે કરી પરસ્પર કલ
હનો સંજવ છે તથા જડાનિસ્ટુદ એટલે હાથીને દેવાનું નોજન રાજા તથા હાથી
થી માનું લેવું નહીં કેમ કે, હસ્તિનું જે નોજન તે રાજા સંવંધી છે તેથી કદાચિ
ત્ રાજાને સ્વર્ગ પમેતો તે લેનારને પકડે અથવા પકડીને લેવે વા તેને દુઝાડિ
કનો સંજવ થાય વલી તે લેનારે સાધુને પિંડ આપ્યું તેથી કોપાયમાન થઈને
રાજા કદાચિત્ તેને તેના અધિકાર કપરથી કહાડી મૂકે તેથી તે વિચારાનો
નિર્વાહ બંધ થઈ જાય અને લોકોમાં એવું કહેવાય કે, પેલા સાધુને નોજન આ
પ્યું તેથી વચારા એની ચાકરી ગઈ એવા દોષ લાગે, તથા રાજાને અજાણે દીધાથી
અવત્તાવાન દોષ પણ લાગે, તથા હાથીને જોતા પણ સાધુએ તેના નોજનમાંથી
ગ્રહણ કરવું નહીં. કેમ કે, તે સચેતન હોય છે. તેથી તેણે જોઈ લીધાથી એવું મન
મા આણે કે, મારા કવલમાંથી આ મૂંઝાણ પિંડ ગ્રહણ કયો છે તેથી તે કોપાય
માન થઈને કોઈ સમયે યથાયોગ્ય માર્ગમાં પરિવ્રમણ કરતાં ઠપાશ્રયને વિષે તે સા
ધુને લેવી તે ઠપાશ્રયને તોડી નાલે, અને જો તે સાધુ લાગમાં આવી જાય તો
તેને મારી પણ નાલે એ પનરમો અનિસ્ટુદ દોષ કહ્યો

૧૬ અધિ એટલે અધિકપણે કરી જે અવપૂરણ તેને કહિયે અધ્યવપૂરણ પો
તાને અર્થે સંધવાને ચૂલાની કપર ચડાવેલું ઠતાં સાધુડ આવે છે એમ જાણીને
તેડના યોગ્ય નોજન તૈયાર કરવાને અર્થે તે સંધાતા નોજનમાં વીજી નાલેલું તે
અહીં ક પ્રત્યય સ્વાર્થે છે તેના યોગે કરી અધ્યવપૂરક કહિયે તે ત્રણ પ્રકાર
નો છે - સ્વગૃહયાવદર્થિકમિશ્ર, સ્વગૃહ સાધુમિશ્ર; અને સ્વગૃહપાપંદિમિશ્ર. ત
ત્ર સ્વગૃહયાવદર્થિક મિશ્રને વિષે સ્વગૃહસાધુમિશ્ર અને સ્વગૃહ પાપંદિમિશ્ર એવે
નો અંતર્જાવ પાય છે અને સ્વગૃહ શ્રમણમિશ્રનો સ્વગૃહ પાપંદિમિશ્રમાં અંતર્જા
વ છે. તત્ર યાવદર્થિકના આવવાની પહેલાંજ ચૂલામાં આગ પેટવી, ચાલીમાં
પાણી નાલે વગેરે પોતાને અર્થે વધી સંધવાની તૈયારી કરી પાઠલથી યથા સંજ
વ ત્રણેમાંના યાવદર્થિકાદિકોને અર્થે તંડુલાદિક વધારે નાલે તેને અધ્યવપૂ
રક કહે છે જે કારણ માટે તે એકતું રધાય છે તે કારણ માટે મિશ્રપણે થાણુ
કહેવાય છે જે પ્રથમથીજ યાવદર્થિકાદિ અને પોતાને માટે જેલું રધાય તે મિશ્ર
જાણવું અને જે પ્રથમ પોતાને અર્થે સંધવાનું શરુ કર્યું હોય અને પાઠલથી પાપ
મી અથવા સાધુ પ્રસુલનું આગમન થાણુ જાણીને તેઓમાં અધિકતર જલ તથા
તંડુલાદિ જે નલાય તેને અધ્યવપૂરક કહે છે હવે જ્યાં સ્વગૃહ તથા યાવદર્થિક

મિશ્ર અથ્યવપૂરક શુંઠ નક્ત હોય તો તેમાંથી જે કણ તથા કાર્પિટ એટલે પાપહ પ્રમુખને અર્થે જે પાઠલથી નાચેલું હોય તેટલું ચાલીમાંથી જુડું કરીને અથવા કાર્પટિકા થકી જુડું કરીને આપ્યાથી બાકી રહેલું જે અન્ન તે સાધુને કલ્પે. એ કારણ માટે એને વિશોધિ કોટિ એટલે શોધેલું કહે છે. તથા સ્વગૃહ પાષંદિ મિશ્ર તથા સ્વગૃહ સાધુ મિશ્રનેવિષે શુંઠ નક્તમાંથી પમેલું જે હોય તેજ પાંપંમિશ્રાદિ થકી ચાલીમાંથી જુડું કરી આપે તે જોવું નહીં. કેમ કે, તે બંધુ નોજન પૂતિદોષેકરી હુષ્ટ થાય છે. એસોલ મો અથ્યવપૂરક દોષ કહ્યો ॥૫૭૧॥૫૭૨॥ એવી રીતે શોલ ઝનમ દોષો કહ્યા.

અવતરણ:—હવે સોલ ઉત્પાદન દોષ સાધુથી થાય તે કહે છે:—મૂલ:—ધાર્ડ દૂડ નિમિત્ત, આજીવ વળીમગે તિગિહા ય; કોહે માણે માયા, લોને ય હવંતિ દસ એણ. ૫૭૪ પુર્વિ પહ્લા સંઘવ, વિશ્વા સંતે ય બુન્ન જોગેય; ઉપ્પાચણા ય દોસા, સોલસા મૂલ કમ્મેય ॥૫૭૫॥ અર્થ:— ૧ પ્રથમ ધાત્રી દોષ આ પ્રમાણે:—તત્ર જેને બાલકો ધાય અથવા પિયે તેને ધાત્રી કહિયે, અથવા બાલકોને જે દૂધ પિવરાવવાને અર્થે ધારણ કરે તેને ધાત્રી કહે છે. વલી એ બાલપાલિકા પણ કહેવાય છે. તે પાંચ પ્રકારની છે:—હીરધાત્રી, મહાનધાત્રી, મંમનધાત્રી, ક્રીમનધાત્રી, તથા ઉત્સંગધાત્રી. અહીં ધાત્રીપણાનું જે કરણ એટલે સાધન અને કારણ એટલે હેતુ હોય તે ધાત્રી શબ્દે કહેવાયલું દીઠામાં આવે છે. તથા વિવહ્ણાણ કરી ધાત્રીનો પિંમ ધાત્રીપણાના કરણ અને કારણ વચ્ચે જે ઉત્પન્ન થાય તેને ધાત્રી પિંમ કહિયે. એવી રીતે દૂતિ આદિકનેવિષે પણ જાવના કરવી. કોઈ સાધુ નિહાને અર્થે આગલના ચોલ ચીતા ઘરમાં પેઠો. ત્યાં રોતા બાલકને જોઈને તેની માતાને કહેવા લાગે કે, આ બાલકે હજી સુધી સ્તનપાન કરવાનું મૂક્યું નથી તેથી હીરાદિકને અર્થે રોડન કરે છે માટે મને શીઘ્ર નિહા આપો. પઠી એ બાલકને સ્તનપાન કરાવજો. અથવા પહેલાં એને સ્તનપાન કરાવી લીધો ત્યાર પછી મને નિહા દેજો. અથવા મને નિહા મલી હમણાં એમ જાણીને આ બાલકને સ્તનપાન કરાવો. અને બીજા ઘરમાંથી નિહા માગી લઈને પઠી ફરીથી હું અહીં આવીશ, અથવા તું નિરાકુલ થઈને બેશી રહે, હુંજ ક્યાંથીક હીર લાવીને એને આપીશ. એવી રીતે પોતે ધાત્રીપણું કરે. તથા બાલકને સ્તનપાન કરાવ્યું હોય તોજ મતિમાન રોગ રહિત તથા દીર્ઘાયુ થાય છે, અને જો સ્તનપાન સારી રીતે ન કરાવીએ તો તેથી ઝલતું થાય. તથા લોકનેવિષે પુત્રનું મુખ જોવું ઘણું ડુર્લભ છે. તે કારણ માટે બીજા બધા કર્મોને મૂકીને આ બાલકને સ્તનપાન કરાવો. એમ કહ્યાથી ઘણા દોષો થાય છે. જેમ કે,

बालकनी माताने ते बोलेंतु सारुं लागे तेथी बीजा बधा ठेकाणेथी मन खेंचीने
 आधाकर्मादिक करे बली ते बालकने लागता बलगता तथा बीजा जनो ते बा
 लकनी मातानी साथे जापण करवानो साधुनो संबंध होवाथी खोटी सनावना
 करे, केम के, तेमने ते साधुनी साथे सहवासजु कारण दीगमा आवे माटे. अथवा
 ते बालकनी माता दैवयोगे मरी जाय तो ते साधुनी साथे बधा देप करे, अथवा
 वेदनीय कर्मना विपाकना वशथी ते बालकने जो ज्वरादिकनी माडाई थाय, त्यारे
 ते बालकनी माता एम कहे के ते मारा पुत्रने पीडा करी ठे इत्यादिक कहीने सा
 धुनी साथे कलह कल्याथी प्रवचननी मलीनता थाय. अथवा कोई गृहस्थना गृह
 नेविपे बालकने धवरावनारी धात्रीने पोतानी बुद्धिना प्रपचेकरी त्यांथी कढ्ढावीने
 बीजी धात्रीने रखाव्याथी धात्रीख लक्ष्ण दोपने संपादन करे जेम के, कोई एक
 साधु निष्ठाचर्याने अर्थे कोईना गृहनेविपे प्रवेश करतां ते गृहनी कोई एक स्त्रीने
 शोक सहित जोईने तेने पूठे के, केम बाई तु आज्ञे अधीरी देखाय ठे? त्यारे ते
 कहे के, जे ड खनेविपे सहायता करनारो होय तेनेज ड ख कहेवाय ठे ते सा
 जली तेने यति कहे के ड खमां सहायता करनारो कोण कहेवाय ठे? त्यारे ते बाई
 कहे के, जेनी पावो ड ख कहेता ते ड खनो निवारण करे ते ड खमां सहाय करनार क
 हेवाय फरी मुनि कहे के, मारा विना बीजो तेवो तमने कोण जासे ठे? त्यारे ते बाई
 बोले के, शाजलो - अमुकना घरमां हुं धात्रीहती, त्या बीजी धात्री आवी अने
 मने कडाडी मूकी तेथी ते मारु धात्रीपणु गयुं तेथी हुं खिन्न थईतु, त्यारे साधु अजि
 मानमा आवीने कहे के, ज्या सुधी हुं तने पाठी त्यां रखातु नही त्यासुधी माहरे तारा
 घेरथी निष्ठा लेवी नही एम कहीने पठी तेनी प्रतिपद्धी धात्रीने ते घेरमाथी कद्माय
 वाने अर्थे ते धात्रीने दीवेली नही ठतां तथा तेजुं स्वरूपण न जाण्ठावतां तेनी आस
 पास जईने पूठा करे के, ते तरुणी ठे? किंवा मध्यमा ठे? अथवा वृद्धा ठे? बली श्रेष्ठ
 स्तनोवाली ठे? किंवा स्थूल स्तनोवाली ठे? अथवा चपटा स्तनोवाली ठे? फरी मांस
 वाली ठे? अथवा रुश ठे? तेमज काली ठे? अथवा गोरी ठे? इत्यादिक पूठीने ते
 गृहस्थना घरमां जई ते बालकने जोईने गृहना स्वामी प्रमुखनी समद्ध धात्रीना
 दोष कहेवा लागे के, वृद्ध धात्री तो बलहीन स्तनोवाली होयठे तेनां स्तन धाव्या
 थी बालक पण बल रहित थाय रुश शरीरवाली धात्रीनां स्तन न्हानां होवाथी
 तेने धाव्याथी बालक पण परिपूर्ण स्तनना अनावथी अवस्य शीदाईने रुशज थाय. अ
 ने स्थूल स्तनवालीजु दूध पीथाथी बालकनां अंग कोमल होवाने लीधे धात्रीना पयो

ધરની નીચે મુઠ્ઠા અને નાક ચંપાયાથી તેનું નાક ચપટું થઈ જાય. તેમજ ચપટાં સ્તન ધાવ્યાથી બાલક સર્વદા પોતાનું મુઠ્ઠા લાંબું કઠ્ઠાથી સૂઈના જેવું લાંબું મુઠ્ઠા થઈ જાય. ઉક્તંચ:- “સ્થામાસ્થવિરાંધાત્રી, સૂચ્યાસ્યઃ કૂર્પરસ્તની; ચિપિટઃ સ્થૂલવક્ત્રોજા, ધ યન્ તન્વી કુશોનવેત્. ॥૧॥ જામયંનવતિ સ્થૂલાયા, સ્તનુક્યાસ્ત્વબલં કરં; તસ્માન્મધ્ય વસ્થાયાઃ; સ્તન્યં પુષ્ટિકરં સ્મૃતં. ” ॥૨॥ તથા એ જે નવી રાખેલી ધાત્રી છે તે વર્ણેકરી કૃષ્ણ, તથા શરીરે કરી કૃશાદિક હોવાથી સારી નથી; ઇત્યાદિક તેની વર્ણાદિકે કરી નિંદા કરે. યથા:- “કૃષ્ણા ગ્રંસયતે વર્ણ, ગૌરી તુ બલવર્જિતા; તતઃશ્યામા નવેત્ ધાત્રી, બલવર્ણેઃ પ્રશંસિતેત્યાદિ. ” એવું તે સાધુનું બોલવું તે ગૃહનો સ્વામી સાંનલીને સ્થવિરત્વાદિ સ્વરૂપે વર્તમાન ધાત્રીની પરિજાવના કરીને તેને કહાડી મૂકે; અને તે સાધુના સંમતથી બીજી ધાત્રીને રાખે. પછી તે અતિ આનંદિત થઈ થકી તે સાધુને અતિ મનોહર તથા વિપુલ નિહા આપે. એવી રીતે સાધુ આહાર છે તે ધાત્રીપિંમ જાણ વો. એનેવિષે ઘણા દોષ છે. તે આ પ્રમાણે:-જેને કહાડી મૂકે તે અતિ પ્રદેષતાને પામે તેથી તે સાધુની ઊપર એવો આજીવન ચઢાડાવે કે પેલી નવી ધાત્રીની સાથે સાધુ સ્વે હાથે વર્તે છે એમ કહે; અને અતિ દેષના આવેશથી કદાચિત્ તે સાધુને વિષ દર્શને મારી પણ નાખે. વલી જે જૂની કહાડીને નવી રાખેલી ધાત્રી તે પણ કદાચિત્ મનમાં એવું ચિંતવન કરે કે, જેમ આ સાધુએ મારી આગલની ધાત્રીને કહાડાવીને મને રખાવી તેમ કદાચિત્ મને પણ કહાડાવીને બીજીને રખાવે તેમાં નવાઈ શી! ત્યારે એમ કરવું જોઈએ કે, જેમ એ સાધુનો જ અજાવ થઈ જાય. એવો વિચાર કરીને વિષાદિક પ્રયોગવડે સાધુને મારી નાખે. એવી રીતે મજ્જન ધાત્રી પણ, મંમન ધાત્રી પણ, ક્રીડન ધાત્રી પણ, તથા ઉત્સંગ ધાત્રી પણ એ પ્રત્યેક બીજાની પાડોથી કરાવ્યાથી અથવા પોતે કઠ્ઠાથી ઘણા દોષોની પરિજાવના નણવા યોગ્ય છે. એ પ્રથમ ધાત્રી દોષ જાણવો.

૨ જે પરસ્પર સંદેશાને કહેનારી હોય તેને દૂતી કહે છે. એવું પરસ્પર સંદિષ્ટા થી કથનરૂપ દૂતીત્વ કરવાથી જે પિંમની ઉત્પત્તિ થાય છે. તે યતિપણે દૂતીપિંમ કહેવાય છે. તે દૂતી બે પ્રકારની હોય છે:- સ્વગ્રામવિષે તથા પરગ્રામવિષે. તત્ર જે ગ્રામમાં સાધુઓ રહેલા હોય તે ગ્રામમાં જ જ્યારે સંદેશો કહે ત્યારે સ્વગ્રામવિષે દૂતી કહેવાય; અને જ્યારે પરગ્રામને વિષે જઈને સંદેશો કહે ત્યારે પરગ્રામવિષે દૂતી કહેવાય છે. તે એક એક પ્રગટ અને પ્રહિન્ન. એવા બે પ્રકારે છે તેમાં વલી પ્રહિન્ન બે પ્રકારે છે:-એક લોકોત્તર વિષયા અને બીજી સંઘાટિક સાધુકથાપણ ગુપ્ત વિષયા જાણવી. બીજી વલી લોક તથા લોકોત્તર એ ઝનય વિષયા છે:-એટલે પાસે ર

हेनारा सघाटिक साधुउ पण जाणी न शके ए जाव. तत्र कोई एक साधु निहाने अर्थ नीकल्याथी पोताना विशेष लाजने अर्थ तेज ग्रामसंबंधी तथा बीजा ग्राम संबंधी कोई एक प्रांतमां अथवा तेनी माहिली कोरे मातादिकनो कहेजो सवेशो पु त्रिकादिकनी पाशो कहे; जेम के, तारी माता, तारो पिता, अथवा तारा घातादिके कए ठे के, तु आजे अही आवजे एम मारी पाशो कहेवराब्यु ठे एवी रीते स्व पद तथा परपदना शाजलता नि शकपणे कहेवाथी प्रगट स्वग्राम तथा परग्राम विषय द्वितीय जाणीये तथा कोई एक यति कोई ठोकरीनी माता प्रत्ये स्वग्रामने विपे अथवा परग्रामनेविपे सवेशो कहेवाने माटे प्रेरित थयो थको ते सदेशाने लईने ते मातादिकनी पासे जई कहे के, आ दूतीपणुं साधुने निश्चयकरी निदा करवा योग्य ठे केम के, सावद्य ठे माटे बीजा सघाटकना साधुओ मारो दूतीपणानो दोष न जाणे तो सारुं । ए अर्थ जग्यंतरे ग्राम कहे ठे - तारी पुत्री जे अति सुग्ध आविका ठे, तेणे सावद्य योग्य रहित एवा जे अमे, ते प्रत्ये कसु ठे के, मारा आववानु आ प्रयोजन ठे, ते मारी मातानी पाशो तमारे जई कहेबु एम कइयाथी तेनी मा ता पण अति चतुराईथी तेनो अतिप्राय सारी रीते जाणी लई बीजा सघाटकना साधुने खबर न पडे माटे ते साधुने कहे के, तमारी पाशो फरीथी एवो संवेशो कोई वहाडे न आपे माटे हुं तेने वारीश एवी रीते सघाटक साधुथी ठानुं राखे पण लोकनु जय न राखे एम लोकोत्तर प्रब्रन्न स्वग्राम परग्रामविषय दूतीत्व जाणबु अने लोक तथा लोकोत्तर वजय प्रब्रन्न आवी रीते ठे - कोई आविका साधुने कहे के, मारी मा ताने कहेजो के, आगल जे तारी प्रतीतनु कार्य जेम तु जाणे ठे तेमज सिद्ध थयुं ठे एमां साधुना सघाटकने तथा बीजा लोकने ए सवेशो जाण्णामां न आववाने लीधे एने वजयप्रब्रन्नत्व कहिये एनेविपे दोषो सर्वत्र गृहस्थ व्यापारणादिके करी जीवोनु उपमर्दन थाय इत्यादिक जाणवा ए बीजो दूती दोष जाणवो

३ अतीतादिक अर्थना परिज्ञाननो जे हेतु अथवा गुणागुणादि चेष्टा अ ने उपचारथी तेना ज्ञाननो हेतु पण निमित्त कहेवाय ठे एवा निमित्तनु साधन जे पिम तेने निमित्त पिम कहिये एनो अर्थ ग्राम ठे - कोई एक व्रती पिमादिक लाजने निमित्त गृहीनी पाशो निमित्तनु कथन करे जेम के, अतीत दिवशोनेविपे तने आवी रीते सुख तथा दु ख थयेलुं हेतु तथा नावि कालनेविपे अमुक दिने तने राजादिकनी पणी महेरवानी थशे, अने हमणा आज काल तने आवी आ वी रीते थशे, त्यारे ते गृहस्थ पण ज्ञान, अज्ञान, सुख, दु ख जीवित तथा मर

णादि विषय निमित्त पूढेजुं अथवा न पूढेजुं ठतां पेला धृष्ट साधुए जेम कसुं तेम शांजली लईने मनने आवर्जी ते मुनिने मोदकादिकविशिष्ट विपुल निह्ना आ पे तेने निमित्त पिंम कहिये. ते जेजुं यतीने योग्य नथी पोताना तथा परना विषये पटकाय वधादिक अनेक दोषोनो संजव ठे ए त्रीजो निमित्त दोष जाणवो

४ जे सर्व प्रकारे जीवन करनार होय तेने कहिये आजीव अथवा आजीविका ते पांच प्रकारे ठे:- जातिविषय, कुलविषय, गणविषय, कर्मविषय तथा शिल्पविषय ए प्रत्येकवलीबवेप्रकारे ठे:- सूचनाथी तथा असूचनाथी तत्र सूचनाथी ते वचनजंग विशेषेकरी कथन; अने असूचनाथी ते स्पष्ट वचने करी कथन एम जाणवुं. तत्र साधु पोतानी जाति प्रगट करवाथी आजीविका करे तेने जाति उपजीवन कहे ठे. जे म के, कोई निह्नाने अर्थे विचरतां ब्राह्मणना गृहने विषे जाय, त्यां ब्राह्मणना पुत्रो सम्यक् होमादि क्रिया करी रह्या ठतां ते जोईने तेना पितानी पाशे स्वजाति प्रगट करवाने अर्थे बोले; यथा समिधि, मंत्र, आहुति, स्थान, याग, काल तथा घोषादि आश्रित सम्यक् अथवा असम्यक् क्रिया प्रमुख होय ते. तत्र पीपलादिकनी कांईक नीली शाखाउ प्रमुखना कटकाने समिधि कहिये; प्रणवादिक वर्णपद्धतिवाला मंत्र कहेवाय ठे; अग्निने विषे घृत नाखवुं तेने आहुति कहे ठे. उत्कट आदिक स्थान होय ठे; अस्वमेधादिक यज्ञ बोलाय ठे; प्रजातादिक काल जाणवो; अने उदात्त तथा अनुदात्तादिक घोष कहेवाय ठे. ज्य; जे प्रमाणे योजना करवी जोये त्यां तेवी रीते करवी तेने सम्यक् क्रिया कहिये ते प्रमाणे आ तमारो पुत्र सम्यक् क्रिया करवाथी कोई श्रोत्रीयना पुत्रनी पठे जणाय ठे. यदिवा वेदादि शास्त्र पारग एवा कोई उपाध्यायनी पाशेथी ए सम्यक् नणेल ठे. एवी रीते कहाथी ते ब्राह्मण कहे के, हे साधु तुं अवश्य ब्राह्मण ठे. जे माटे आ होमादिक सर्व जाणे ठे. ते वखते साधु कांई न बोलतां चुप थई रहे. ए सूचनाएकरी स्वजातिनुं प्रगटन थयुं. अने असूचनायेकरी स्वजातिनुं जीवन तो कोईए पूढ्याथी अथवा न पूढ्याथी आहारादिकने अर्थे पोतानी जातीने प्रगट करीने आजीविका करे जेम के, हुं ब्राह्मण हुं इत्यादिक कहे. एने विषे अनेक दोषो ठे:- ते आ प्रमाणे के, जो ते ब्राह्मण सारो होय तो पोतानी जातिना पट्टपातथी घणो आहारादिक तेने माटे पकावीने तेने आपे; त्यारे आधा कर्मी दोष लागे; अने जो नरखुं माणश होय तो आ पापात्मा ब्राह्मणपणाने मूकीने घृष्ट थयो ठे एवुं चिंतवन करी पोताना गृहमांथी बाहार कहाडी मूके एवी रीते कृत्रियादि जाति ने विषे पण जावना करवी. ए चोथो आजीविका दोष जाणवो.

૫ વનુ ધાતુ યાચના કરવાને અર્થે છે જેમ કે, વનુતે એટલે યાચે છે. પ્રાયેક રી ધાયકને અનિમત્ત જે શ્રમણાદિક તેડનેવિપે પોતાનું ચક્રપણું વતાવીને જે પિં મની યાચના કરવી તેને વનીપક કહેઠે. કોઈએક નિર્ઘેય, શાક્ય, તાપસ, પ રિત્રાજક, આજીવિક, દિજ, પ્રાધૂર્ણ તથા શ્વાન, કાક, અને છક ઇત્યાદિકનો ચક્ત જે કોઈ ગૃહી, તેના ગૃહનેવિપે નિહામાટે ચમતો સાધુ પેવો, તેની આગલ અશ નાઢિકના લાજના અર્થે નિર્ઘેયના ગુણ વર્ણને કરી પોતે તેનો ચક્ત છે એમ દર્શાવે તે આ પ્રમાણે -તે સાધુ કદાચિત્ નિર્ઘેયના ઉપાશકના ઘેરનેવિપે પ્રવેશ કરે, ત્યારે નિર્ઘે યોને આશ્રીને વોલે જેમ કે, હે શ્રાવકતિલક, તારા આવા ગુરુડ છે - સાતિશય જ્ઞાને કરી ચૂપિત, વહુશ્રુત, છુ-ઘ ક્રિયાનુષ્ઠાન પાલન પરાયણ, જેડંદ ચતુર ધા મિક જનોનાં મન વિશદ સામાચારીના સમાચરણે કરી ચમત્કાર સહિત કરેલાં છે, જેડ શિવનગર માર્ગના સાર્થવાહ છે ઇત્યાદિ તથા જો શાક્યના ઉપાશકના ગૃહમાં પ્રવેશ કરે, અને ત્યાં શાક્યો જમતા વેઠા હોય ત્યારે તેના ઉપાશકની આગલ તે શાક્યોની પ્રશંસા કરે, તે આમ - અહો ! મહાનુજાવ શાક્ય શિષ્યો જે છે તેડ કહાઢેલા ચિત્રની પઠે નિશ્ચલ થયા થકા પ્રશાત ચિત્તવૃત્તિએકરી નોજન કરેઢે મહાત્માડને એવી રીતેજ નોજન કરવુ ડચિત્ છે. તેમજ દયાલુ તથા દાનશીજ ઇત્યાદિ કહે ઇત્યાદિ એવી રીતે તાપસ પરિત્રાજક, આજીવક તથા દિજોને આશ્રયેક રીને તેના ગુણ તથા દાન વગેરેની પ્રશંસા કલાથી વનીપકપણું જાણઢું તથા અતિથિડના ચક્તોની આગલ આમ કહે - આહો પ્રાયેકરીને લોકો પોતાના પરિ ચિત્ત, આશ્રિત અથવા ઉપકારીને દિયે છે, પણ રસ્તામા ચાલતા થાકીને આવેલા અતિથિને જે પૂજે તેજ દાન જગતમા પ્રધાન કલુ છે તેમજ શ્વાનોના ચક્ત પુરુપ ની આગલ કહે કે, આ કાઈ કૂતરા જાણવા નહી, શ્વાનની પઠે દેલાય છે ચરા, પણ કેલાશ પર્વતથી આવીને યજ્ઞજ શ્વાનરુપે કરી ઇષ્ઠીનેવિપે વિચરે છે; માટે એડની પૂજા મોટા હિતને અર્થે થાય છે. એવી રીતે કાકાદિકના ચક્તોનેવિપે પણ જાવના કરી લેવી એ પ્રમાણે વનીપકપણુ કલાથી ઉત્પાદન કરેલુ જે પિમ તેને વનીપક પિંમ કહિયે એનેવિપે ઘણા દોપો છે, - જે કારણ માટે ધાર્મિક અથવા અધાર્મિક કોઈ પણ પાત્રને દીધેલુ દાન નિષ્ફલ થતુ નથી એમ કલાથી અપાત્રદાનને પા ત્રદાનની વરોવરી કરી પ્રશંસા કલાથી સમ્યક્તાતિચાર થાય કેમકે, કુપાત્ર જે શાક્યાદિક તેડની સાહ્યાત્રશંસા થાય માટે. ચક્ત - “ દાણ ન હોઈ અફ લ, પત્તમપત્તેસુ સન્નિ હ્રુન્ત, ડય નણિણિય દોસા, પત્તસડ કિપુણ અપત્તે ”

एवी रीते शाक्यादिकनी प्रशंसा कखाथी लोकनेविषे मिथ्यात्वने स्थिर कखुं एम थशे. ते आ प्रमाणे:—लोक कहेके साधुउ पण एउनी प्रशंसा करे ठे, ते कारणथी एउनो धर्मज सत्य ठे इति. तथा जो ते शाक्यादिकोनो जक्त सारो होय तो ते साधुए करे ली प्रशंसाने जाणीने तेना योग्य आधाकर्मादिक समाचरे. वली तेनेविषे लुब्धपणे कदाचित् शाक्यादिक व्रतने धारी लिये; तथा लोकोनेविषे कहेवाय के एउए जन्मांतरनेविषे दान दीधुं नथी माटे आहारने अर्थे कूतरानीपठे लापटुआ कखाक रेठे एवो अवरणवाद थाय. अने जो गृहीने सारो न लागे तो तेने घेरमांथी कहा डी मूके. तथा सर्व सावद्य निरतोनी प्रशंसा कखाथी मृषावाद तथा प्राणातिपातादिक ने अनुमोदन करनारो थाय. ए पांचमो वनीपक दोष जाणवो.

६ जे चिकित्सवुं तेने कहिये चिकित्सा; ते रोग प्रतिकार एटले ते रोगनो प्रतिकार अथवा उपकार जाणवो. ते चिकित्सा बे प्रकारनी ठे:— एक सूक्ष्म ने बीजी बादर तत्र सूक्ष्म औषधविधि वैद्यना झापने करी जाणवी. अने बादर पोते चिकित्सा करवाथी समझवी. तत्र कोई ज्वरादिक रोगेकरी आक्रांत थएला गृहस्थना गृहने विषे साधु निहाने अर्थे प्रवेश करे; तेने जोईने पेलो गृहस्थ पूठे हे जगवन्, आ मारी व्याधिनो प्रतिकार कांई जाणो ठो? ल्यारे ते साधु कहे के, हे आवक, जेवो तने रोग थयो ठे. तेवो मने पण एक वखत थयो हतो ते अमुक औषधे करी मने उपशम थयो एवी रीते अज्ञानी रोगी गृहस्थने औषधना करवानो अ निप्राय उत्पादन करीने औषधनी सूचना करे, अथवा रोगीए चिकित्सा पूठयाथी कहे के, गुं हुं वैद्य हुं के जेथी रोगनो प्रतिकार जाणुं! एवुं कहाथी रोगी, न जाणीतो होवाथी एविषे वैद्य पूठे तेने सूचना करे, तेने सूक्ष्म चिकित्सा कहिये अने ज्यारे पोते वैद्य बनीने साक्षात वमन विरेचन, तथा कायादिक करे अथवा बीजाना हाथे करावे तेने बादर चिकित्सा कहिये. एवी रीते उपकारी थ एलो गृहस्थ मने निह्ना घणी देशे एवा हेतुथी यति बन्ने प्रकारनी चिकित्सा करे अथवा करावे. ते तुह पिंमने अर्थे एम यतिने करवुं उचित नथी. केम के, एथी दोषोनो संजव थाय ठे. जेम के, चिकित्सा करवाना समये कंदमूल फलादि जीवना वधेकरी काय कथनादि पाप व्यापार करवाथी असंयम थाय. तथा रोगरहित थएलो गृहस्थ जोढाना तापेला गोलानी पठे प्रगुणी थयाथी व्याघ्रनी पठे अनेक दुर्बलोना जीवनी घात करे. तथा जो दैवयोगे साधुए करेला चिकित्सावाला रोगीनी व्याधि अधिक थाय तो तेना पुत्रादिक कोपायमान थईने तेने

राजकुलादिकनेविषे खेंचे त्यारे लोक कहे के आहारादिकना जालचु साधु आम आम वैद्यकादिककरेठे, एम प्रवचननु मलिनपणुं थाय ए ठो चिकित्सा दोष जाणवो

४ क्रोध एटले कोप, तेनो हेतुक जे पिम तेने क्रोधपिम कहिये ते आवी रीते कोईएक साधुसंबंधी उच्चाटन मारणादिक विद्या प्रजाव, शाप दानादिक तप प्रजाव, तथा सहस्र योधादिकनुं बल, राजकुलनेविषे वल्लनपणु, जाणीने अथवा शापदाने करीने कोईने मारणादि अनर्थरूप क्रोधना फलने साक्षात् देखीने नय पामी गृहस्थ जे कांई तेने आपे तेने कहिये क्रोध पिम अथवा कोईए बीजा ब्राह्मणादिकोने आपुं अने साधुए याचना करी ठता पण तेने न मटयाथी ते कोप करे, ते जोई साधुनो पोतानी ऊपर कोप थाय, ते सारुं न कहेवाय. एम जाणीने जे आपे तेने क्रोध पिम कहिये अही सर्व पिमनुं, उत्पादन करवाने अर्थ कोपज मुख्य कारण दीठामां आवे ठे, अने विद्या तथा तप प्रमुख तो तेना सहकारी कारणो ठे आ लक्षण विद्यापिमादिके करी सहित ठता तेने एकतुं समजवु नही केमके, तेउनां लक्षणो छुदा होयठे, ए क्रोध पिम दोष सातमो जाणवो

५ मान एटले गर्व तेनो हेतु जे पिम तेने केहिये मान पिम एनो अर्थ आ ठे - कोई एक यतिने केटलाएक साधुठ कहे के, तुं अमने लब्धिमान जाणामां आवेठे माटे आ अमुक अमुक अमने खावाने आप इत्यादिक वचनेकरी तेने उ तेजन आपीने वली कहे के, ताराथी शु थवानु ठे । कांई पण सिद्धि थवानी नथी। एवु अपमान थयाथी ते गर्वेंकरी आंधलो रईजाय, अथवा पोतानी लब्धि प्रशंसादिक अपार विख्यातीने पामेली शानली जे जे ठेकापो दु जाव ते ते ठेका पो सर्व मने प्राप्त थाय ठे, तेमज जन प्रशंसा पण करे ठे एवी रीते जेना मनमां अजिमाननी वृद्धि रई होय, एवो साधु कोईएक गृहीनी पात्रो जईने ते गृहीने तेवां तेवा वचने करी दाननेविषे अजिमान दीपन करे के, श्रेय तेना कलत्रा दिकनी दा न देवानी इहा न ठता पण अशनादिक आपे तेने आठमो मानपिम कहे ठे

६ माया ते परवचनात्मिक बुद्धि जाणवी तेणोकरी कोई साधु मत्र योगादि उपायमां कुशल रईने पोताना रूपनु परावर्चनादिक करीने जे मोदकादिने पेढा करे तेने मायापिम कहिये ए माया पिम रूप नवमो दोष थयो

१० लोचेकरी गृहस्थनी पात्रोथी जे गृहण करवु तेने लोच पिम कहिये अ ही आवी जावना करवी - कोईएक साधु, आजे दु अमुक सिंह केसर मोदकादि क गृहण करीश. एवी बुद्धि करी बीजु बाल तथा चणादिक मलतु ठता पण ते

ગૃહણ ન કરે, કિંતુ તેનીજ ઇચ્છા કરે; તેને લોચપિંદ કહિયે. અથવા પૂર્વે તેવી બુદ્ધિના અજાણે પણ યથા જાણે મલેણું ઘણું લાપશી આદિક જોજન સારું છે એમ કરીને જે ગૃહણ કરે તેને લોચ પિંદ કહિયે. યદિવા દૂધાદિક મલ્યુંઠતાં હવે જો ક્યાંક સ્વાંમ તથા શાકર પ્રમુખ મલે તો સારું થાય એવો અધ્યવસાય કરીને ફરતાં જે સ્વાંમપ્રમુખ મલી જાય તેને લોચ પિંદ કહેશે. એ દશમો લોચ દોષ થયો.

૧૧ સંસ્તવ વે પ્રકારનો છે:- વચન સંસ્તવ તથા સંબંધિસંસ્તવ તત્ર વચન એટલે શ્લોકાથા તદૂપપણે જે સંસ્તવ તેને વચન સંસ્તવ કહિયે. અને સંબંધી તે માત્રાદિક તથા સસરાદિક તદૂપપણે જે સંસ્તવ તેને સંબંધિ સંસ્તવ કહેશે. તે એકેક દિવિધ છે, પૂર્વસંસ્તવ તથા પશ્ચાત્સંસ્તવ, તત્ર દેવાનું પ્રાપ્ત ન થયું ઠતાં પૂર્વેજ દાતારના ગુણોનું જે વર્ણન કરવું તે પૂર્વ સંસ્તવ કહેશે; અને દેવાનું પ્રાપ્ત થયા પછી જે દાતારના ગુણોનું વર્ણન કરવું તેને પશ્ચાત્ સંસ્તવ કહેશે. અહીં આવી જાવના કરવી:-કોઈએક સાધુ જિજ્ઞાસે માટે અટન કરતાં કોઈએક ગૃહનેવિષે કિંચિત્ ઈશ્વર દાતારને જોઈને દાન લીધાથી પૂર્વેજ સત્ય અથવા ઔદાર્યાદિક ગુણોએકરી તે ગૃહસ્થનો જે સંસ્તવ કરે જેમ કે, અહો દાનપતિ, અમે જે પ્રથમ વાત શાંતિની હતી તે અમે પ્રત્યક્ષ આજે જોઈએ થયે. તથા અહીં તહીં વિચરનારા જે અમે તેને એવા ઔદાર્યાદિ ગુણો વીજા કોઈનેવિષે પણ દીઠામાં અથવા શાંતિવ્યામાં આવ્યા નથી. તથા તમે ધન્ય છો કે, જે નાં આવા ગુણો સર્વત્ર અસ્વલિત સર્વ દિગ્વલયમાં વ્યાપી રહ્યા ઠતાં પ્રસારને પામી રહ્યા છે. એવી રીતે પૂર્વ સંસ્તવ જાણવો. તથા જે ગૃહસ્થે દાન દીધા પછી તેની સ્તુતિ કરે. જેમ કે, તમારા દર્શને કરી આજે અમારાં લોચન તથા મન શીતલ થયાં છે; એમાં કોઈ અદ્ભુતતા નથી; કેમ કે, દાતાર અથવા ગુણવાન દીઠાથી કોણ આનંદવાન ન થાય! એને પશ્ચાત્ સંસ્તવ કહે છે. એ બન્ને રૂપવાલા સંસ્તવોને વિષે માયા, મૃષાવાદ, અસંયતાનુમોદનાદિક દોષ ઉત્પન્ન થાય છે. તથા માતા પિતાદિરૂપ પણ જે સંસ્તવ એટલે પરિચય તેને પૂર્વસંબંધી સંસ્તવ કહિયે. કેમ કે, માતાદિકનો પોતાથી પૂર્વકાલનેવિષે જાણ હોય છે માટે. અને જે સાસુ સસરાદિરૂપપણે સંસ્તવ તેને પશ્ચાત્ સંબંધિ સંસ્તવ કહેશે. કેમ કે, સસરાદિકનો પોતાની પાઠલ જાણ હોય છે. તત્ર કોઈ સાધુ જિજ્ઞાસે અર્થે કોઈ એક ગૃહનેવિષે પ્રવેશ કરે, અને આહારને માટે લંપટ પણ પોતાનું વય તથા પરનું વય જાણીને તેનીસાથે તદનુરૂપ સંબંધની ઘટના કરે, જેમ કે, જો તે સ્ત્રી વયથી વૃદ્ધ હોય, અને પોતે મધ્યમ વયવાળો હોય ત્યારે તે મહિજાને પોતાની માતાની

पते जोईने मातृस्थानेकरी आखमाथी थोडाएक आंखु पाडे ते जोईने ते पृथवा जा
गे के, महाराज, अधीरा केम देखाउ ठो? ल्यारे ते साधु कहे के, मारी माता
आपना जेवीज हती अने जो ते मय्यम वय वाली होय तो आवी मारी वेन
हती, तेमज वयेकरी जो बाल होय तो आवी मारी ठोकरी हती इत्यादिक जापण
करे ए प्रमाणे पश्चात् संस्तवनेविषे जाचना करवी एनेविषे पण धणा दोपो ठे - जेम
के, जो ते गृहस्थ सारो होय तो साधु प्रतिबन्ध सहित थाय, प्रतिबन्ध थयाथी आधा
कर्मादिक करीने तेने आहार आपे अने जो ते गृहस्थ खराब होय तो आ अमने
पोताना कपटि प्राये जननिआदिक कटपना करी उगवानी युक्ति करे ठे एवु चितवन
करीने पोताना गृहमांथी बहार कहाडी मूकवा प्रमुख अपमान करे, तथा अधीरो
थईने आखोमाथी आंखु कहाड्याथी आ मायावी ठे, माटे एवी रीते अमने दया
आणवा सारुं चालाउ करे ठे एम तेनी निदा थाय तथा मारी आवी माता ह
ती एम कहाथी ते बाईनो पुत्र पूर्वज अचानक मरण पामेलो होय तेनी स्मृति
थई ते साधुनी ऊपर एवो जाव उत्पन्न थाय के, मारा भुवेला पुत्रना स्थाने आ
नेज हु पुत्र मानी जईश, एवी बुद्धिएकरी तेनी शुश्रूषा तथा दान करे अने तमा
रा जेवी मारी सास्त्र हती एम कहाथी ते जो खराब होय तो पोतानी विधवा अ
थवा कुरमा ठोकरी दैवयोगे वेठेली ठता तेने आपे इत्यादिक दोपो ठे, माटे सं
स्तव पिम यति ए कटपवो नही ए अग्यारमो सस्तव दोष जाणवो

१२-१३ हवे विद्या ने मत्र ए वे दोपो साथे कहे ठे - तत्र विद्या ते प्रज्ञा
आदि स्त्री रूप देवता अधिष्ठित तथा जप ने होमेकरी साथ अथवा अक्षरपक्ष
ति पुरुषरूप देवता धिष्ठित पाठ मात्र सिद्धि जाणवी, अने अक्षरविज्ञेय पक्ष
ति ते मत्र जाणिये एउना व्यापारेकरी जे पिम नु उपार्जन करबु तेने विद्यापि
म अने मत्रपिम कहिये एना दोष आ प्रमाणे ठे - जे विद्याएकरि अजिमत्रित
थयो थको दान दिये तेने कोई बीजो विद्यावालो छुवे तेने महाद्वेष उत्पन्न थाय अथ
वा कोई बीजो पोतानो पक्षपाती तेवी विद्यावालो होय ते द्वेषमां आवीने प्रतिविद्या
येकरी स्तनन, उच्चाटन, तथा मारणादि करे तथा विद्यादिकेकरी बीजानो झोह
करवारूपे पोतानु जीवन करनारा आ मूर्खो ठे एवी लोकोमा निदा थाय तथा
एउ जादूकरा ठे एम जाणीने राजकुजनेविषे गृहण, आकर्षण, वेप परित्याजन
कदर्थन तथा मारणादिक करे. एम विद्या तथा मत्र एवे दोपो साथे जाणी लेवा

१४-१५ हवे चूर्ण अने योग ए वे दोपो साथे कहे ठे - तत्र नयननेविषे अंज

नादिक चूर्ण अने तेनुं अंतर्धानादिक फल जाणवुं. अने पाद प्रक्षेपनादि योग ने सानाग तथा दीर्घाग्य करणो जाणवो. एतना व्यापार करी जे पिंसुं उपार्जन करवुं. तेने चूर्ण पिंस तथा योगपिंस कहिये. एना पूर्वनी पतंज दोषां जाणी सेवा.

प्राशंका:— चूर्ण अने योग ए वडें छोट एटले नृकारणे दोषार्थी तेतनो पर स्पर विजोष गुं ते के जेथकी एतने जुदा कहा.

समाधान:— ए तानं बोझवुं यद्यपि साधुं न. तथापि कायनां बहिर उपयोगी चूर्ण ते. अने बहिर तथा अंतर उपयोगी योग ते. ते वली अन्यवद्वार्थ तथा आहार्य ए जेदेकरी वे प्रकार थाय ते. तत्र जल पानादिके करी अन्यवद्वार्थ तथा पादक्षेपादिके करी आहार्य जाणवो ते माटे ए निन्न ते ए विजोष जाणवो.

१६ ए पाशेज कट्टी आख्या जे दोषो तेतमानो शोलमो दोष मूलकर्म ते. ते अति गहन जवरूप बनवुं मूल कारण ते. प्ररोदनो हेतु कर्म ते सावय क्रिया जाणवी. तेनो मूल तेनो जे कर्म तेने मूलकर्म कहिये. तत्रगर्भमंजन, गर्भाधान, गर्भपात, कृतयोनित्व करण, तथा अकृत योनित्व करण, प्रमुखवडे उपार्जन कां लो जे पिंस तेने मूल कर्मपिंस कहिये. ए साधुने योग्य नथी केम के, एथी प्रहे प, प्रवचननी मलिनता, तथा जीव विधातादिक अनेक दोषोनां संचव ते. जेम के, गर्भनुं स्तंजन अने जातन साधुए कयाथी प्रहेपनी उत्पत्ति थाय तेथी शरीरनो पण विनाश थाय ते. गर्भाधान तथा कृतयोनित्व करण थकी या वत् मैथुन प्रवृत्ति गर्भाधान थकी प्राये विपुत्रनी उत्पत्ति अएली दीशमां आवे ते अने कृतयोनित्व करणेकरी जोगांतरायादिक थाय. ए शोलमो मूल कर्म दोष कह्यो. ए प्रमाणो:— शोल उत्पादन दोषो साधु थकी थाय ते कहा.

अवतरण:—एषणाना दस दोषो कहेते:—मूल:—संकिय मत्किय निस्किन पिहिय साहरिय दायगुंमिस्ते; अपरिणय जित ठडिय. एसण दोसा दम हवति ॥

अर्थ:—संकित एटले आधाकर्मादि दोषे करी संजावित जाणवुं. इहां चतुर्जंगी ते ग्रहण शंकित तथा नोजन शंकित ए प्रथम जंग; ग्रहण शंकित तथा नोजन अशंकित ए बीजो जंग; नोजननेविषे शंकित तथा ग्रहणनेविषे अशंकित; ए त्रीजो जंग तथा ग्रहणे पण अशंकित अने नोजने पण अशंकित ए चोथो जंग जाणवो. तेमांना आधना त्रण जोगानेविषे शोल उजमना दोषो अने नव एषणाना दोषरूप पचीश दोषोमध्ये जे दोषे करी शंकित थाय ते दोषोने प्राप्त थायते. ते आ प्रमाणो:— ज्या रे आधाकर्मपणे शंकित ग्रहण करे अथवा खाए त्यारे आधाकर्म दोषेकरी बंधा

यः अने ज्यारे औद्देशिक पणे शक्ति ग्रहण करे अथवा खाए त्यारे औद्देशिक दोषे करी बंधाय इत्यादि, तथा चतुर्थ जगनेविषे जे वर्तमान ते छु-६ समजबु तेनो कोई पण दोषेकरी संबंध थाय नही इत्यर्थ एउनो आवीरीते सचव ठे जेम के, कोई साधु स्वनावेकरी लज्जामान होय ते कोईना गृहनेविषे निहाने अर्थे प्रवेश कस्यो ठता तेने प्रचुर निहानी प्राप्ति थई, त्यारे पोताना मनमा शका आणे पण लज्जावडे तेने पठवाने शक्तिमान थाय नही पठी तेमज शक्ति ठता गृहण करी अने सक्ति ठताज खाए तेने प्रथम जगवर्त्ति कहिये तथा कोई साधु निहाने अर्थे गयो ठता कोई गृहमाथी पूर्वनी पठे शक्ति मनेकरी प्रचुर निहाने लेईने पोतानी वसतिमा आवे अने जोजनना समये तेनु मन मोलायमान थाय तेने कोई बीजो साधु होय के, जेणे ते साधुए जे परमाथी निहाने लीधी हती ते सारी री ते जाणेली हती ते तेनो अनिप्राय जाणीने तेने कहे के, हे साधु जे ठेकाणे त ने विपुल निहाने मली तेना गृहनेविषे आजे महा प्रकरण वर्त्ते ठे, अथवा तेने घे र क्याकथी मोटु जाजनक आव्युं ठे एवी रीते तेना वचन साजलीने ए छु-६ अ न्न ठे एवो निश्चय करीने शका थकी रहित थयो थको जोजन करे तेने द्वितीय जगवर्त्ति कहिये तथा कोई साधु कोई गृहस्थना परमाथी नि शक्ति प्रचुर निहाने गृहण करीने वसतिमा आव्यो, ते समये बीजो कोई साधु पोताना जेवी निहाने मागी जावीने गुरुनी आगल आलोचना लेता साजलीने तेने शका उत्पन्न थाय तेथी चितवन करे के, जेवी मने प्रचुर निहानी प्राप्ति थई ठे, तेवीज आ बीजा सघा टकना साधुने मली ठे, माटे ए निश्चेकरी आधाकर्मादि दोष दुष्ट ठे एम जाएथा ठतां खाए तेने तृतीय जगवर्त्ति जाणवो ए प्रथम शक्ति दोष कह्यो

१ अद्वित एटले पृथ्व्यादिकेकरी गुणालेखु जाणबु ते बे प्रकारे ठे - एक स चित्त अद्वित, तथा बीजु अचित्त अद्वित तेमा सचित्त अद्वित त्रण प्रकारनु ठे - पृथ्वीकाय अद्वित, अपकाय अद्वित, तथा वनस्पतिकाय अद्वित तत्र शुष्क अथ वा आर्द्र सचित्त पृथ्वीकायेकरी देवानु जाजन अथवा हस्त जो अद्वित थयु हो य त्यारे सचित्त पृथ्वीकाय अद्वित जाणबु. बीजु अपकाय अद्वित ते चार प्रकारनु ठे - पुराकर्म, पश्चात्कर्म, सस्निग्ध तथा उदकाई तत्र नक्कादिकना दाननी पूर्वे जे सा धुने अर्थे कर्म एटले हस्त तथा मात्रादिकने पाणीवडे धोवानी जे क्रिया तेने पुराकर्म कहिये, जे नक्कादिकना दानथी पाठल कराय ठे ते पश्चात् कर्म कहिये, थोडाएक लह्ण एवाला जलेकरी खरडायला हस्तादिकते सस्निग्ध, अने स्पष्ट उपलब्धमान जे जलनो

સંસર્ગ, તે ઝડકાર્ડ; એ ચાર પ્રકારે અપકાય અદ્ધિત જાણવું. તે પ્રમાણે જ ફળાદિક ના અતિ જલદીજ કરેલા ઘણાજ સૂક્ષ્મ કટકાઝંકરી સ્વરડાયલા જે હસ્તાદિક તેને વનસ્પતિકાય અદ્ધિત કહિયે. બાકીના તેજસ્કાય, વાયુકાય, તથા ત્રસકાયે કરી અદ્ધિત અતું નથી. કેમ કે, તેજસ્કાયાદિકના સંસર્ગે કરી પણ લોકને વિષે અદ્ધિત શબ્દે પ્રવૃત્તિનું અદર્શન થે માટે. હવે અચિત્ત અદ્ધિત પણ બે પ્રકારનું થે:—ગર્હિત તથા ઇતરત્. તેમાં ગર્હિત તે રક્તાદિકે કરિ લિપ્ત અને ઇતરત્ એટલે ધૃતાદિકે કરી લિપ્ત જાણવું. એમાં સચિત્ત અદ્ધિત સર્વથા સાધુને કલ્પવાયોગ્ય નથી, ને અચિત્ત અદ્ધિતને વિષે પણ લોકે કરિ અનિંદિત ધૃતાદિકે કરી અદ્ધિત હોય તે કલ્પવું; અને લોકમાં નિંદિત જે વશાદિકે કરી અદ્ધિત તે તો અકલ્પનીય જ થે. એ બીજો અદ્ધિત દોષ થયો.

૩ નિદ્ધિષ્ટ એટલે જે સચિત્તની ડપર રાખેલું હોય તે પૃથ્વી, અપ, તેજ, વાયુ, વનસ્પતિ તથા ત્રસ નિદ્ધિષ્ટ નેદે કરી ઠ પ્રકારે થે. તે એકેક વલી બબે પ્રકારે થે. અનંતર અને પરંપર. અનંતર એટલે વ્યવધાન રહિત. તત્ર સચિત્ત મૃત્તિકાદિકને વિષે જે પક્કાન મંમકાદિક અંતરવિના વ્યવસ્થાપિત હોય તેને પૃથ્વી અનંતર નિદ્ધિષ્ટ કહિયે; અને સચિત્ત મૃત્તિકાદિકની ડપર રાખેલા રૂમાલાદિકને વિષે નિદ્ધિષ્ટ જે પક્કાનાદિક તેને પૃથ્વીપરંપર નિદ્ધિષ્ટ કહેથે. તથા નવનીતનું કીધેલું ધૃતાદિક સચિત્ત ઝડકને વિષે નિદ્ધિષ્ટ હોય તેને જલ અનંતર નિદ્ધિષ્ટ કહિયે. અને તેજ પક્કાનાદિકે કરી મેલવેલું જલમાં રહેલા વાહાણને વિષે રાચ્યું હોય તેને જલ પરંપર નિદ્ધિષ્ટ કહિયે. તથા અગ્નિને વિષે જે પાપડ પ્રમુખ રાચિયે તેને અગ્નિ અનંતર નિદ્ધિષ્ટ કહિયે; અને જે અગ્નિની ડપર રાખેલી ચાલી પ્રમુખને વિષે રાચ્યું હોય તે અગ્નિ પરંપર નિદ્ધિષ્ટ કહિયે. તથા પવને કરી વાસી થયલું જાત તથા પાપડ પ્રમુખ તે પવન અનંતર નિદ્ધિષ્ટ કહિયે, જેનું જેણે કરી બગાડ આય તેને તેણે કરી નિદ્ધિષ્ટ કહેવાય થે. એવી વિવક્ષા થે. ને પવને કરી જરેલી ધમણ પ્રમુખની ડપર રાખેલું મંમકાદિક તે પવન પરંપરા નિદ્ધિષ્ટ જાણવું. તથા સચિત્ત બ્રીહિક ફળાદિકને વિષે સ્થિત પૂઢી તથા મંમકાદિક તે વનસ્પતિ અનંતર નિદ્ધિષ્ટ જાણવું; તથા હરિતાદિકની એટલે નીલાધાસ પ્રમુખવાલી જમીન ડપર રાખેલી ચાલી પ્રમુખને વિષે રાખેલું પૂઢી પ્રમુખ તેને વનસ્પતી પરંપરા નિદ્ધિષ્ટ કહિયે. તથા બેજ પ્રમુખની પીઠ ડપર જે માલપૂઢા તથા મોદકાદિક રાખેલાં હોય તેને ત્રસ અનંતર નિદ્ધિષ્ટ કહિયે; અને બેજ પ્રમુખની પીઠની ડપર રહેલા દબડી પ્રમુખને વિષે રહેલા મોદક પ્રમુખ તે ત્રસ પરંપર નિદ્ધિષ્ટ કહેવાય થે. અત્ર પૃથિવ્યાદિક સર્વ

नेविपे निरतर निक्षिप्त देवानी वस्तु यतिने कल्पवा योग्य नथी अने सचिच पृथ्वी कायादिकनी ऊपर राख्याथी सघट्टादि दोपोनो संभव थाय ठे माटे परपर निक्षिप्त पण संघट्टादि दोपोनो परिहार करीने यत्नवडे ग्रहण करवा योग्य ठे केवल तेजस्कायनेविपे परपरनिक्षिप्तना गृहणने आश्रीने काईक विशेष प्रतिपादन करे ठे जेम के, शेरडीना रसने पकाववाने ठेकाणे अग्रिनी ऊपर राखेली कडाई प्रमुख होय, ते कडाईना सर्व पाशा जो मृत्तिकावने लीपेला होय, अने देवाना इक्षु रसमां जो परिशाटिका उत्पन्न न थाय, अने ते कडाई प्रमुखनुं महोमुं मोटु होय, तेम ते इक्षुनो रस पण नाख्याने थोडीवार थई होय एटले घणो कनो थई गयो न होय, त्यारे ते देवा योग्य इक्षुनो रस साधुने कल्पवा योग्य ठे केमके ते देवा योग्य इक्षुना रसनो बिडु कोईक बाहार पडे तो ते लीपेली माटीनी ऊपरज रहीजाय पण चूलामा रहेला तेजस्कायमा पडे नही तेथी माटीथी लीपेली कडाई कही तथा कडाईनु मोटु मुख होय ते कडाडवाना ढाकणाना काग ऊपर जागे नही तेथी ते ढांकणु जागी न पडे, एम तेजस्कायनी विराधना नथाय माटे मोटुं महोडु कसु ठे अने अति कनो शेरमीनो रस दीधाथी जे गमडामा ते अति कनो रस लिये ते गमडुं तरत तापी गयाथी ते साधु हाथमा जालता बले तेथी आत्मविराधना थाय अने जे गमडामा ते देनारी दिये ते पण तापी गयाथी तेना हाथ पण बले अने अति कण्ण इक्षुरसादिक अति कपेकरी देनारी दर्श शके अने कपेकरीने दीधाथी ते साधुना गमडामाथी काई बहार पडे तो ते देवाना इक्षुरसादिकनी हाणी थाय वली ते साधुनु नाजन वसतिमा आणता वचमा फुटी जाय तो अमुक दात्रीएवोरावता आढांकणु चिन्हरहित थईगयुठे, एम लोक कहे अने कनो थई गयाथी जू मि ऊपर नाखी दीधाथी जागी परे तेथी पटकाय जीवनी विराधनाथाय तेथी सय मनी विराधना थाय माटे अति कनो रस लेवो नही ए त्रीजो निक्षिप्त दोप थयो

४ पिहित एटले सचिचेकरी ढाकेलु ते पण पृथ्वीकायादिक पिहित जेदेकरी प्रथमनी पठे ठे प्रकारे जाणवुं ते वली प्रत्येक बवे प्रकारे ठे - अनतर तया परपर तत्र सचिच पृथ्वीकाये करी आवृत ममकादिक ते सचिच पृथ्वीकाया नतर पिहित ठे अने सचिच पृथ्वीकायने विपे रहेली थाली प्रमुखेकरी जे ढाकेलुं होय ते सचिच पृथ्वीकाय परपर पिहित जाणवुं तथा हिमादिकेकरी आढादित थएलु ममकादिक सचिच अपकाय अनतर पिहित, अने हिमादिकना गर्जनेविपे थाली प्रमुख वडे ढाकेलु तेने सचिच अपकाय परपर पिहित कहिये तथा स्था

હ્યાદિકમાં નાચેલા સંસ્વેદિમ આદિકનેવિષે અંગારને નાચીને જે હિંગ પ્રમુખનો વાસ દીધામાં આવે છે, ત્યારે તે અંગારાકરી કોઈએક સંસ્વેદિમાદિકને સંસ્પર્શ થાય છે; તેને તેજસ્કાય અનંતર પિહિત કહિયે; એમ ચણકાદિકને પણ મુર્મરાક્ષિત અગ્ની અનંતર પિહિત જાણવું. અને અંગારેકરી નરેલા સરાવાદિકે કરી ઢાંકેલી થાલી પ્રમુખને અગ્નિપરંપર પિહિત કહિયે અથવા અંગારેકરી ઢાંકેલા સરાવાદિકે કરી ઢાંકેલા જે થાલી પ્રમુખ તે પરંપર પિહિત જાણવો તથા ત્યાંજ અંગારધૂપિતાદિનેવિષે અવ્યવહિત અનંતર પિહિત જાણી લેવું. તથા જ્યાં અગ્નિ ત્યાં વાયુ એવું વચન છે. વાયુથી નરેલી વસ્તુ કરી જે ઢાંકેલું હોય તેને પરંપરા પિહિત કહિયે તથા બીજા કોઈ ઢાંકણાવિના માત્ર ફલાદિકે કરી જે ઢાંકેલું હોય તેને વનસ્પત્યનંતર પિહિત કહે છે; અને ફલથી નરેલી ઠાબની પ્રમુખેકરી જે ઢાંકેલું હોય તેને વનસ્પતિ પરંપર પિહિત કહિયે. તથા મંદક અને મોદકાદિકની ઊપર કીડી પ્રમુખ ચડેલીની અપેક્ષાથી તેને ત્રસાનંતર પિહિત કહિયે; અને કીટકાદિકેકરી આહ્વાદિત સરાવલાદિકે કરી ઢાંકેલાને ત્રસ પરંપરા પિહિત કહે છે. તત્ર પૃથ્વીકાયાદિવડે અનંતર પિહિત સાધુને કહ્યવા યોગ્ય નથી કેમ કે, એનેવિષે સંઘટ્ટાદિ દોષો છે માટે. અને પરંપર પણ ચત્તેકરી ગૃહણ કરવા યોગ્ય છે. તથા અચિત્તેકરી પણ અચિત્ત દેવાયોગ્ય વસ્તુ પિહિતનેવિષે ચતુર્જંગી છે:— ગુરુક ગુરુકેકરી પિહિત; ગુરુક લઘુકેકરી પિહિત; લઘુકગુરુકેકરી પિહિત તથા લઘુક લઘુકેકરી પિહિત એમ જાણવું તેમાં પ્રથમ અને તૃતીય જંગ ગૃહણ કરવા યોગ્ય નથી કેમ કે, ગુરુ ઇવ્ય જાંગી ને તે કોઈ પાદ પ્રમુખની ઊપર પડે તો તેથી તે અંગના જંગનો સંજવ થાય માટે. અને દ્વિતીય તથા ચતુર્થ જંગ ગૃહણ કરવા યોગ્ય છે. કેમ કે, તેમાં દોષનો અજાવ છે માટે. જેમ કે, દેવાયોગ્ય જે વસ્તુ તેનો આધાર જૂત જે થાલી પ્રમુખ તે મોટો હોય તો પણ તેમાંથી કટોરાદિકેકરી દાનનો સંજવ છે માટે. એ ચોથો પિહિત દોષથયો.

૫ સંહત એટલે અન્યત્ર પ્રક્ષિપ્ત. તત્ર જે કટોરા પ્રમુખ વડે જક્તાદિક દેવાની ઇજ્ઞા હોય તે કટોરામાં ન દેવાનું પડ્યું હોય; અને જે દેવાનું કોઈ પણ સચિત્ત વા મિશ્ર હોય તે કોઈ બીજે ઠેકાણે પડ્યું હોય ત્યારે તે ન દેવાનું બીજા ઠેકાણે નાચીને જે દેવાનું હોય તે તે કટોરાએ કરી દિયે તેને સંહત કહે છે. તે ન દેવાયોગ્ય પદાર્થ કદાચિત્ સચિત્ત પૃથ્વ્યાદિકનેવિષે નાચે; કદાચિત્ અચિત્તનેવિષે અને કદાચિત્ મિશ્રનેવિષે નાચી દિયે. મિશ્રનો સચિત્તનેવિષે અંતર્જાવ છે. અહીં સચિત્ત અચિત્ત પદેકરી ચતુર્જંગી છે:— સચિત્તનેવિષે સચિત્ત સંહત; અચિત્તનેવિષે સચિ

त संहत, सचित्तनेविषे अचित्त संहत तथा अचित्तनेविषे अचित्त सहत तेमा प्रथमना त्रण जागानेविषे सचित्तसघट्टादि दोषोनो सजव होवाथी कटपवु नही अने चोथा जागानेविषे तेवा दोषोनो अजाव होवाथी कटपवु पण खरु अत्रे पण अनतर तथा परपर प्ररूपणा पूर्वनी पठे कहेवा योग्य ठे जेम के, ज्यारे सचित्तपृथ्वीकायमा सहरण करे त्यारे अनतर सचित्त पृथ्वीकाय संहत जाणवु, अने ज्या रे सचित्त पृथ्वीकायनी ऊपर स्थित पितर एटले थाली प्रमुखनेविषे सहरण करे त्यारे परपर सचित्त पृथ्वीकाय सहत कहिये, एवी रीते अपकायादिकनेविषे पण जावना कग्गी तेमा अनतर संहतेकरी गृहण योग्य ठे, अने परपर सहते तो सचित्त पृथ्वीकायादि असंघट्टनेकरी गृहण करवा योग्य ठे ए पाचमो सहत दोष कह्यो

६ दायक दोष डुष्ट, ते दायक अनेक प्रकारना ठे - ते आ प्रमाणे - वृद्ध, अप्रभु, नपुसक, कंपायमान शरीरवालो, तापवालो, अंध, बाल, मत्त, उन्मत्त, विन्नकर, विन्नचरण, गलकुष्ट, बद्ध, पांडुकारूढ, जे खरूज करता होय ते, तथा जे पिशती होय ते, जे बलेली होय ते, जे रोती होय ते, जे आलोटती होय ते, जे चिह्नुवती होय ते, जे पीजती होय ते, जे दलती होय ते, विरोजवाली, जुजाना आपन्नसत्वा, बालवत्सा, पट्कायनोसघट्ट करती होय ते, तथा तेउनो विनाश करती होय ते, अने सप्रत्यपाया श्ल्यादि स्वरूपवालो दातार जे दिये तेजेवु साधुनेन कटपे तत्र स्थविर शिनेर वर्षनो जाणवो, अने मतातरनी अपेक्षाए करी साठ वर्षनो समजवो अने एथी वधारे वयवालो तो प्राये गलत् लालोवालो होय ठे तेथी ते जे वस्तु दिये ते महोडामाथी पडती लालोथी चराई गयाथी ते जोईने लोको ग्लानी करे, तथा तेना हाथ पण कपायमान थता होय ठे ते हस्तकपनना वशेकरी देवानी वस्तु नूमिनी ऊपर पडी जाय तेथी पट्काय जीविकायनी विरायना थाय तथा ते पोते स्थविर देवानु देतो ठता पडी जाय तो तेने पोताने पीडा थाय अने पट्जीविकायनी विरायना थाय अने स्थविर प्रायेकरी गृहनो प्रभु एटले मालक होतो नथी तेथी एने देवानो बु अधिकार ठे एवो विचार करी ने गृहना स्वामी पयोकरी रहेला पुरुषनो देव थाय तथा कदाचित् ते वृद्ध मालक होय ने पोते कपायमान ठता तेना बीजा सहायक होय, अथवा पोते स्वरूपेकरी शरीरे दृढ होय तो तेना हाथे साधुए जिह्वा गृहण करची तथा नपुसक पाशेथी पुन पुन जिह्वा गृहण करवाने लीधे अति परिचय होवाथी ते नपुसकने अथवा साधुने वेदोदय थाय, त्यारे ते नपुसकनु आलिंगनादिके करी सा

धु सेवन करे तो बन्नेने कर्मबंध थाय. तथा अहो आ साधुउ अति निरुष्ट नपुंसको पासेथी पण निह्ना लिये ठे एवी लोको निंदा करे. अने जो अपवादेकरी ते बर्हि त कञ्चपित होय, मंत्रे करीहत थएलो होय, कोईए तेने प्रीयना तथा देवादिकना सोगंध दीधा होय के तने वेदादिकनुं सेवन करवुं नही. एवो नपुंसक दिथे तो निह्ना गृहण करवी. तथा कंपायमान कायवालो पण निह्नादान समयनेविपे जे देवानुं होय तेमानुं केटलुंएक नाखिदिये तथा साधुने आपतां ढोलाई जाय अथवा ते देवानुं पात्रक पडीजाय तो फूटि पडे. अने ते निह्नानुं नाजन जो टूट होय तथा पुत्रादिके तेने जाव्यो होय, ते निह्ना आपे तो गृहण करे. एम ज्वरवडे पीमा ताना हाथे निह्ना गृहण कखाथी पण दोपोनी संजावना करवी. केमके तेना पात्रेथी निह्ना गृहण कखाथी कदाचित् साधुने पण ज्वर संक्रमण थाय. ल्यारे लोकोमां वात फेलाय के, अहो आ आहार लंपट साधुउ आवा ज्वरेकरी पीडाता गृहस्थनी पात्रेथी पण निह्ना लिये ठे. अने ज्यारे तेने ताप ऊतरी गयुं होय ल्यारे यत्नेकरीने कदाचित् निह्ना गृहण पण करवी. तथा अंधना हाथे निह्ना गृहण कखाथी एवी वात फेलाय के, आ पेटना नीखारीउं जे निह्ना दई शके नही एवा अंधला पात्रेथी पण निह्ना लीधाविना सूकता नथी. तथा अंध होयते जोई न शकवाने लीधे चालतां पगवडेनूमि आश्रित पट्विधजीव निकायनी घात थाय. तेनो कोई स्थले पग लपसी जाय अने नूमि ऊपर पडी जाय तो तेम यथाथी निह्ना दानने अर्थे लीधेली हाथमांनी थाली प्रमुख पडी गयाथी ते फूटी जाय; अथवा साधुना पात्रकथी बहार पडे ल्यारे परिशाटि थाय एवा अंधलाने पण जो तेना पुत्रादिके हाथे करी पकड्यो होय, ने ते आपे ल्यारे ते निह्ना ग्रहण करवी. तेम ज बाल ते जन्मथी आव वर्षनी अंदर वयवालो कहेवाय ठे. तेथी तेने प्रमाणनी खबर होती नथी तेथी तेनी माता प्रमुख बेठा ठतां पण अतिप्रचूर निह्ना आपे; तेथी तेना मावित्रो तथा बीजा जनोमां एवी वात फेलाय के, आ लुंटारा साधुउ बालकोनेज उगी खाय ठे. तेथी ते मातादिकनो ते व्रतीनी ऊपर द्वेष उत्पन्न थाय. पण जो ते बालक कहे के, मारी माता प्रमुख कोई कार्यने लीधे बाहार गयां ठे अने मने कही गयां ठे के, जो कोई व्रती वोरवा आवे तो तेने आपजे ते पण जो ते बालकने प्रथमथी देवानो साधारण स्वभाव होय तेथी योग्य रीते आपतो होय तो तेनुं दीधेलुं गृहण करे केम के, तेथी तेनी मातादिकना कलहनो अज्ञाव होय ठे माटे. तथा जेणे मदिरादिक पीधुं होय ते

ने मत्त कहेछे ते तेवा आवेगे जिह्वा देता कदाचित् उन्मत्त पण साधुने आवीने वलगी पडे तो ते जोजन बंधु वीखराई जाय, अने कदाचित् सारी रीते जिह्वा आपे ने ते साधु जईलिये तेने बीजा जन जुवेतो वचना करे के, आ साधुउ पीये जानी पात्रेथी जिह्वा लिये छे ते जरूर तेनी लाल वगैरे वडे खरमायली होवी जोईये तेथी ए अशुचि छे तथा मदनोन्मत्त वगैरनी जिह्वा लेता पण चूकता नथी ए शु ए उने योग्य छे। अथवा कोई मत्त पुरुष मदनीविज्वलताएकरी सामे आवी कहे के हे मुना, तु केम अही आव्यो छे? एम कहने तेने मारे अथवा तेनो घात पण करी नाखे तथा उन्मत्तनी पात्रेथी जिह्वा लीयाथी तेना आस वगैरे बीजा गृही होय ते तेनी निर्जर्तना वगैरे करे इत्यादिक दोषोनी जावना करवी ते पण जो मत्त पुरुष नइक होय अने भय प्राशन कस्य उता तेना निशानु तेने लक्ष पण न होय अने ते गाममा बीजो कोई सागारिक एटले आवक न होय तो तेनी पात्रेथी जिह्वा लेवी अन्यथा न लेवी वली उन्मत्त पण जो नइक तथा शुचि होय तो कटपवा योग्य छे तथा जे विन्नकर एटले जेना हाथ न होय ते भूत्र तथा उत्सर्गादिक कखा पढी जल शोचादि बराबर करी शके नही, तेणे जिह्वा दीयाथी लोको नि दा करे जे हस्तना अजावे जिह्वा दिये तेमानी केटलीएक कदाचित् नीचे पडी जाय त्यारे षट्जीवनी विराधना थाय तथा विन्नचरण एटले जेना पग न होय तेणे जिह्वा दीयाथी पण एटलाज दोषो जाणया केमके पादना अजावे ते जेम तेम चा जता पडी जाय तो जूमिनेविषे आश्रित पिपीलिका वगैरे प्राणीउनी घात थाय तेमा विन्न कर पण जो बीजा सागारिकना अजावे जिह्वा आपे तो यत्ने करी लेवी अने विन्नचरण वालो पण जो लाकडी प्रमुख ना आगारे हलवे हलवे चाली आवे ते पण बीजो कोई सागारी डेनार न होय तो तेनी पात्रेथी लेवु तथा गलकुष्ठ ए एले जेनु कोढे करी शरीर गली गयु होय, ते जिह्वा आपता तेनो आस तथा लवकुना सस्पर्श करी तथा तेना आगमाथी अवता रोग तथा रुधिरादिके करी सा धुने पण कदाचित् कोढनो सजव थाय, ते पण जो ममलप्रसूतिरूप कुट्टाकीर्ण काय होय अने त्या बीजा आवकनो अजाव होय तो तेनी पात्रेथी जिह्वा लेवी पण बीजा कुट्टीनी पात्रेथी जिह्वा लेवी नही ओष कुट्टि जो सागारिक होय तो पण तेनी शामे जोवु नही अने ममल एटले वृत्ताकार खराब न लागे एवी उत्पन्न थएली होय छे माटे तेने कर्गने नखेकरी विदारण कखा उता पण चेतनाने सवेदन थाय नही तथा हाथमा नाखवानी वीडिरूप बंधनेकरी हस्त चयायला उता तथा पगमा ना

સ્વવાની લોઢાની બેડી વમે પગ બંધાણા ઠતાં દાતરી નિહા આપે તો તેને દેતાં
 અતિ કષ્ટ થાયઠે. તથા મૂત્ર અને ઉત્સર્ગાદિકને વિષે તેનાથી શૌચ થાય નહીં મા
 ટે તેની પાણેથી નિહા ગ્રહણ કસ્યાથી લોકોમાં જુગુપ્સા ઇટલે નિંદા થાય. જે
 મ કે, આ સાધુનું પોતે પણ અશુચિ છે માટેજ આવા અશુચિ બંધીવાન માણસ
 ની પાણેથી પણ નિહા લીધાવના ચૂકતા નથી. અને પગેકરી બંધાયલો ઠતાં તે
 અહીં તહીં પીડા વગર ફરી શકતો હોય, તો તેના પાણેથી નિહા લેવી યોગ્ય છે
 અને બીજો જે અહીં તહીં ફરી ન શકતો હોય, તે વેઠેલો ઠતાં નિહા દિયે તેની
 પાણેથી પણ જો બીજો કોઈ સામાનિક ત્યાં વિદ્યમાન ન હોય તો નિહા લેવી અને જે
 ના હાથ બંધાયલા હોય તે તો નિહા આપીજ ન શકે તેથી તે તો નિપેદ્યજ છે તથા
 પાણુકા ઇટલે કાષ્ટ મય ઉપાન્ન તેના ઉપર આરુઢ ઠતાં નિહા દેવાને આવતાં ક
 દાચિત્ પગ સ્વસી જાય તો તે પડી જાય. માટે ન લેવી તો પણ પાણુકા ઉપર
 ચઢેલો ઠતાં અચળપણે સ્થિત હોય તો તેના પાણેથી નિહા લેવી તથા ઝરૂરીમાં
 ચોરવા સ્વામતી હોય તો તેની પાણેથી નિહા લેવી નહીં. કેમ કે, ઝરૂરીમાં નાખેલા
 શાલ્યાદિક બીજોનો સંઘટ્ટાદિ કરે છે તે નિહા દાન આપવાની પૂર્વે અથવા પછી
 પાણીએકરી હાથ ધોવા વગેરે પોતાની સાંમે કસ્યાથી દોષ થાય. ઇત્યાદિક બીજા
 પણ દોષ લાગે અત્રે પણ સ્વામનારીએ સ્વામવાને અર્થે ઉત્પાટિત મૂશલને કોઈ
 પણ ધાન્યનું બીજ લાગુ ન હોય, ઇટલામાં સાધુ ત્યાં આવે ત્યારે જો તે યત્ને
 કરી બીજા અર્થે રહિત મુશલ ગૃહના સુખા પ્રમુખને વિષે રાખીને નિહા દિયે તો
 તે સાધુએ લેવી તથા શિલાએકરી તિલ તથા આમલકાદિક પીણનારી તે પી
 શતાં જ્યારે નિહા દેવાને માટે ઝઠે ત્યારે પીસવાના તિલાદિ સક્ત કેટલાએક સ
 ચિત્ત હાથના નરોમાં વલગી રહેવાનો સંજવ છે. તે નિહા દેવાને માટે હસ્તાદિક
 ઠાંટ્યાથી નિહા દિધાથી તેના સંબંધે કરી જીવ વિરાધના થાય તે નિહાના અવયવેક
 રી સ્વરડાયલા હસ્તોને જલેકરી ધોઈ ત્યારે અપકાયની વિરાધના થાય તે પીણવાનું
 બંધ કરી તે પીણનારી પ્રાસુક વસ્તુ આપે ત્યારે સાધુએ લેવા યોગ્ય છે. તથા ચૂલાની
 ઉપર કમાઈ પ્રમુખમાં ઝુંજાતા ચણા પ્રમુખને હલાવતી હોય તે જો નિહા દેવા ઝ
 ઠે ત્યારે તે કડાઈમાં નાખેલા ગોધૂમ તથા ચણા વગેરે બહાર ઝડતા તેના કપડા
 માં લાગે તેથી તે બલે તો પ્રદેષાદિ દોષ થાય. અહીં પણ જે સચિત્ત ગોધૂમાદિક
 કડાઈમાં નાખેલા તેમાંથી બાહાર કઢાડી લીધાં હોય, અને તે ટાઢા થઈ ગયા
 હોય તે એવા કે, હાથમાં લીધાથી હાથ બલે નહીં; એવા સમયમાં નિહા કરતાં

साधु आवे त्यारे कठी करीने ते आपे ते साधुये लेवु तथा जे कातनारी होय एटले रूनी पोणीमा सूत्र करती होय ते, तथा जे रूतनी चरखीमाथी रूतमाथी कपासीयानी कहामनारी होय, तथा जे मूजायला रूतने हाथोवडे वीखीने बूडुं बूडुं करती होय, तथा जे पीजणेकरी रूतने पीजती होय एटले अति बूडुं अथ वा कोमल करती होय, एटलीउनी पागेथी निह्ना लेवी नही केम के, एउना हा थो रजेकरी खरडायला होवाथी पाणीथी धुए तेथी अपकायनी विराधना थाय इत्यादिक दोषोनो सनव ठे माटे तेमज कपासीया प्रमुखना सचिचना सधाट्टनो स नव ठे माटे पण सूत्र कातता सूत्रने अतिशय श्वेतता लाववाने माटे शखनु चूर्ण जगाड्याथी पण हस्त खरडायला न होय तो तेनी दीधेली निह्ना लेवी तेमज क पास वीखेरनारी तथा पीजनारी पश्चात् हस्त धोवनादि क्रिया न करे तो तेउनी पागेथी निह्ना लेवी तथा दजनारी एटले जे घरटीए करी गोधूमादिकने पीशी लो ट करती होय, ते निह्ना देवाने कठीने हाथ धुवे तेथी अपकायनी विराधना था य माटे तेनी पागेथी निह्ना न लेवी पण सचिच मुजादिक दलाववाना सुधा ते द जनारी गरटीने सूकीने ठटी थाय एटलामा साधु निह्ना मागवा आवे अथवा अ चेतन मुजादिक दलती होय अने निह्ना आपे तो साधुए लेवु तथा विजोवनारी ते द धिप्रमुख मथनारी, ज्यारे ते दधि प्रमुख वने खरडायली ठता मथती होय, त्यारे ते वलगेली दधि प्रमुखथी हाथ जेदायला ठता निह्ना दिये तेथी त्रसजीवोनी विराधना थाय अत्रे पण वेदथी ससक्त दधि प्रमुख मथती होय त्यारे तेना हाथे निह्ना साधु न कटपे. तथा जमवावेलेली दात्री दानने अर्थे आचमन करे एटले पाणी पिये तेम कखाथी उदकनी विराधना थाय, अने जो आचमन न करे तो लोको मा जुगुप्ता थाय उक्तच — 'उक्ताय दयावतो, विसजउं दुल्लह कुणइ वोहि, आहारे नीहारे डगविए पिम गहणाय' तथा आपन्नसत्वा एटले गर्जेवाली स्त्रीनी पागेथी निह्ना लेवी नही केम के, ते निह्नादानार्थ कची थईने निह्ना आपी ने पाठी आ सन ऊपर आवे त्या सुधी गर्जने बाधा यवानो सनव ठे अही स्थविर कल्पि कने यावत् आठ माससुधी कटपे ठे, अने पूरा मासे नथी कल्पता वली पूरामा से पण जो कचा नवनादिकनेविपे सम्यक् प्रकारे स्वनावे स्थित ठता त्यांथी दिये तो गृहण करवु तथा बालवत्सा एटले बालकोनी माता होय ते बालकने नू मि ऊपर अथवा माचि प्रमुखनी ऊपर नाखीने जो दिये तो ते बालकने मार्जार तथा सारमेयादिक शशजाना बालकनी पठे मासना कटका करी नाखे तो ते नाश

ને પામે તથા આહાર કરી સ્વરહાયલા હાથો સૂકાઈ ગયાથી કર્કશ થાય છે, તે માટે નિહ્વા દર્શને દાત્રી તેવાજ હાથે બાલકને ગૃહણ કરે તેનું કોમલ શરીર હોવાથી તેને પીડા થાય પણ જે બાલક આહારના હાથો લાગાથી અથવા જૂમિ ઊપર મૂક્યાથી રહે નહીં, તેની માતાના હાથથી નિહ્વા કલ્પવા યોગ્ય છે. અને તેના હાથે સ્થિર કલ્પક આહાર ગૃહણ કરે છે તે પ્રાયે તે બાલક શરીરે મોટો હોય, તેથી તેને માર્જાર પ્રમુખ કરડી સ્વાવાનો સંજવ ન હોય માટે. અને જે જગવંત જિનકલ્પી છે તેતો નિરપવાદને માટે સૂત્રના બલેકરી ગર્જાદાનાદિ જાણી પ્રથમથીજ આપન્નસત્વા બાલવત્સાને સર્વથા જોજનને અર્થે પરિહરે. તથા જેથી પટ્કાયનો સંઘટ્ટ થાય. એટલે હસ્તપાદાદિ શરીરના અવયવોને ફરજો. તેથી સજીવ લવણ, ઝડક, અગ્નિ, વાયુ, પૂરિત વસ્તિ બીજ પૂર ફલાદિ મત્સ્યાદિ હસ્ત સ્થાને હોય; સ્થિ દાર્થક, દૂર્વા, પદ્મવમલ્લિકા, શતપત્રિકા પ્રમુખ પુષ્પ જેને શિરસ્થાને હોય; માલતી માલાદિક ઝરસ્થાને હોય જપા કુસુમાદિક આજરણ કર્ણસ્થાને હોય, પહેરેલા વસ્ત્રોના અંતરને વિષે ધારણ કરેલા સરસવૃત તાંબૂલ પત્રાદિક કટિસ્થાનને વિષે. સચિત્ત જલકણાદિક પગમાં વલગેલા હોય; ઇત્યાદિક ધારણ કરીને જો દાત્રી દિયે તો તે નિહ્વા યતિને ન કલ્પે કેમ કે, સંઘટ્ટાદિક દોષોનો સંજવ થાય. તથા તેજ પટ્કાય જીવો વિનાશને પામે છે. તત્ર કુશ્યાદિકેકરી જૂમિ યોદતો ચક્રો પૃથ્વી કાયની વિરાધના, જે કાંઈ મક્કન કરતો, વસ્ત્ર ધોતો તથા વૃદ્ધને પાણી પાવા પ્રમુખે કરી સેવન કરતો ચક્રો અપકાયની વિરાધના; જે અગ્નિના કણનું મીલન કરતો ચક્રો અગ્નિકાયની વિરાધના; જે ચૂલામાં અગ્નિને ફૂકવાથી સચિત્ત વાયુવડે જરાયલી ધમણ પ્રમુખ અહીં તહીં ફેકવાથી વાયુકાયની વિરાધના; અને વેલી પ્રમુખ ઠેદનેકરી વનસ્પતિકાયની વિરાધના; અને માંચા પ્રમુખમાંથી માંકણ પ્રમુખને કહામી નાશતા ત્રસકાયની જે વિરાધના કરતો હોય તેનો પાશોથી યતિયે નિહ્વા લેવી નહીં તથા જ્યાં સ પ્રત્યપાય સંજાવ્યમાન અપાય એટલે અહિત ફલ થવાની કારણ જૂત ઝપાધિનો યોગ હોય તે સ્થલે નિહ્વા લેવી નહીં તે અપાય ત્રણ પ્રકારનો છે:—તિર્યક્, ઊર્ધ્વ, તથા અધ. તેમાં તિર્યક્ ગાંઈ પ્રમુખ વડે જાણવો; ઊર્ધ્વ ઊત્તરંગ તે કાપેલા કાષ્ઠાદિકવડે; તથા અધ તે સર્પને કંટકાદિકે કરી જાણિયે. એ ત્રણ પ્રકારના અપાય અને એથી જે જુદા બીજા અપાય હોય તેડની બુદ્ધિને વિષે સંજાવના કરીને પઠી નિહ્વા ગૃહણ કરવી. અહીં વિશેષે એમ સમજવું કે, જ્યાં પટ્કાયનો સંઘટ્ટ થતો હોય, તેડનો વિનાશ થતો હોય, અને સપ્રત્યાપાયનો અપવાદ ન હોય ત્યાં સર્વથા નિહ્વા ન

कटपवी बीजा अपवादो जे देखाडेला ठे ते जाणवा एवा बीजा पण देनारना दोपो शास्त्रातरनेविषे परिजावना करीने परिहरवा ए ठावो दायक दोष जाणवो

१ उन्मिश्र एटले सचित्तनी साथे जे मलेखु होय ते कोईएक गृहस्थने घर यति वोरवा आब्यो ठता तेनी पात्रो आहार तो एकज वस्तु होय ते पण थोडी होय ते के म अपाय एवी लळा थाय अने बीजा देवानी वस्तु लेवा जता वार लागे दे वानी तो घणी उत्सुकता होय, त्यारे एक पात्रोनी बीजा सचित्त वस्तु जोईने धा रे के आ बीज जो आमा मेलवीये तो सारी मीठी थत्रो एम नक्तिएकरी मेलवी ने सचित्त नक्ष्णरूप जांगो करे एम प्रत्यनीकपणे अथवा अनानाजो करी साधु उचित थत्रो एवो विचार करीने मेलववानी वस्तु प्रमुख अकटपनीयपणे मुनिने अनुचित थायठे, जेम के, करमर्दक, दाडिम, कुलिकादिके करी मेलवीने जे दिये तेने उन्मिश्र कहिये अही कटपनीय तथा अकटपनीय ए वने वस्तुथोने एकठी थो करीने जे आपे तेने उन्मिश्र कहिये हवे सहरण अने उन्मिश्रनेविषे आट लो विशेष ठे - जे नाजननेविषे न देवानी वस्तु तेथी कोई बीजा स्थगनिकादिक प्रमुखमांथी हरणकरीने दिये तेने सहरण करीने दियेठे, तेम आ ठेकाणे नथी ए टलो जेद ठे ए सातमो उन्मिश्र दोष जाणवो

८ अपरिणत दोष एटले अप्राशुकी जूत अर्थात् परिणामने न पामेलु आहार जाण वु ते सामान्यपणे वे प्रकारे ठे - इव्यथी तथा नावथी ते वली एकेएक वे वे प्रकारे ठे - दातृविषय तथा गृहितृविषय तत्र परिणामने न पामेला जे पृथ्वीकायादिक इव्य तेस्वरूपे सजीव ठे अने जे जीवेकरी विप्रसुक्त एटले रहित थयु ठे तेने प रिणमित जाणवु ते ज्यारे दातानी सत्तामां वत्त ठे त्यारे दातृविषय कहेवाय, अने ज्यारे गृहितृनी सत्तानेविषे वत्तें त्यारे गृहितृविषये, जाणिये तथा कोई वे अ थवा बहु जनोने साधारण देवा योग्य वस्तु होय, तेनेविषे तेथोमाना कोईने एवो नाव थाय के, हु आ वस्तु थायु, तेने नावपरिणत कहे ठे वाकीनाने न जाण वु माटे ए नावथी दातृविषय परिणत जाणवु एमा अने साधारण अनिसृष्टमा आटलो जेद ठे - दायकना परोरूपणे दातृनाव परिणत वस्तुने साधारण अ निसृष्ट जाणीये, अने दायकनी समरू दातृनाव परिणतने नावथी दातृविषय प रिणत कहेठे तथा एक सघाटकरूप कोई वे साधुथो निहाने अर्थे कोई गृहीना गृहमां गया तेणे निह्ना देवा मांमी त्यारें तेमांना एक साधुए जाणुं के आ मले खु अशनादि शुद्ध ठे, एवु मनमा परिणाम कछु अने बीजाना मनमा तेवी परिण

તિ થઈ નહી તેને ગૃહિત્વિષય જાવપરિણત કહિયે. એ સાધુએ કલ્પવું નહી. કેમ કે શંકિતઠે માટે. તેથી કલહાદિ દોષનો સંજવ થાય. એ આત્મો અપરિણત દોષ કહ્યો.

એ હસ્ત તથા માત્રકાદિક લેપકારીપણાથી લિપ્ત કહેવાયઠે. તે દધિ, દૃધ તથા તેમન એટલે એતત્સંબંધી આર્દિજૂતાદિકેકરી જાણવું. તે ઉત્સર્ગે કરીને સાધુને ગ્રહણ કરવા યોગ્ય નથી. કેમકે એથી રસના જોજનનેવિષે લંપટતાની વૃદ્ધિ નો પ્રસંગ થાય અને દધિ પ્રમુખેકરી સ્વરડાયલા હાથોને ધોવાદિરૂપ પશ્ચાત્ કર્મો દિ અનેક દોષોનો સંજવ થાય માટે. કિંતુ અલેપ કરેલા વાલ અને ચણા પ્રમુખ નું ઓદનાદિક લેવું; તેવા જક્તાદિકના અજાણે નિરંતર સ્વાધ્યાય અધ્યયનાદિક કોઈ પણ સ્પષ્ટ કારણ આશ્રીને લેપકરેલું જોજન પણ લેવું; તત્ર લેપવાલા ગ્રહણ કરવામાં દેનારાના હાથમાં વલગેલું, અથવા ન વલગેલું હોય એમ ઠતાં નિહા દિયે; તેપણ માત્રક તથા કરોટિકાદિક મિશ્ર અને અમિશ્ર દેવાનું ડવ્ય, સાવશેષ અથવા નિરવશેષ હોય, એ ત્રણ પદોના સંસૃષ્ટ હસ્ત તથા સંસૃષ્ટ માત્ર સાવિશેષ ડવ્યરૂપ ના પ્રતિપક્કરૂપ પરસ્પર સંયોગથી આત્ર જેદ થાયઠે. તે જાંગા આ પ્રમાણે:- ૧ સંસૃષ્ટ હસ્ત સંસૃષ્ટમાત્ર સાવશેષ ડવ્ય; ૨ સંસૃષ્ટ હસ્ત સંસૃષ્ટમાત્ર નિરવશેષ ડવ્ય; ૩ સંસૃષ્ટ હસ્ત અસંસૃષ્ટમાત્ર સાવશેષ ડવ્ય; ૪ સંસૃષ્ટ હસ્ત અસંસૃષ્ટમાત્ર નિરવશેષ ડવ્ય; ૫ અસંસૃષ્ટ હસ્ત સંસૃષ્ટમાત્ર સાવિશેષ ડવ્ય; ૬ અસંસૃષ્ટ હસ્ત સંસૃષ્ટમાત્ર નિરવિશેષ ડવ્ય. ૭ અસંસૃષ્ટહસ્ત અસંસૃષ્ટમાત્ર સાવશેષ ડવ્ય; ૮ અને અસંસૃષ્ટ હસ્ત અસંસૃષ્ટમાત્ર નિરવશેષ ડવ્ય. એ આત્ર જાંગાનેવિષે પ્રથમ, તૃતીય, પંચમ, તથા સપ્તમનેવિષે ગૃહણ કર્તવ્યઠે. પણ જે દિતીય, ચતુર્થ, ષષ્ટ તથા અષ્ટમ રૂપ ઠે તેનેવિષે ન કલ્પવું. અહીં આવી જાવના કરવી:-હસ્ત, તથા માત્રક અથવા વન્ને કરી, સ્વયોગે કરી સંસૃષ્ટ થણા અથવા અસંસૃષ્ટ થણા હોય તેના વશેકરી પશ્ચાત્ કર્મનો સંજવ થાય ઠે. અહીં કોઈ પૂઠે કે ત્યારે ડવ્યના વશેકરી? કિંવા પાત્રના વશેકરી થાયઠે તેને કહેઠે:- જ્યાં ડવ્ય સાવશેષ હોય, ત્યાં તે તે ડવ્ય સાધુને અર્થે સ્વરડાયલું ઠતાં પણ દાત્રી હાથ ધોએ નહી. કેમ કે, તેનું ફરીથી જોજન કરવાનો સંજવ થાયઠે માટે. અને જ્યાં નિરવશેષ ડવ્ય હોય, ત્યાં સાધુદાનની પઠી નિયમથી તે ડવ્યના આધારજૂત જે થાલી, હસ્ત, તથા માત્રક ધોવા પડેઠે. તે કારણથી દિતીય પ્રમુખ જાંગાનેવિષે નિરવશેષ ડવ્ય હોવાથી પશ્ચાત્ કર્મનો સંજવ થાયઠે; માટે તે સાધુએ કલ્પવું નહી. અને પ્રથમ જાંગાદિકનેવિષે તો પશ્ચાત્ કર્મનો અસંજવ હોવાથી કલ્પવું યોગ્ય ઠે. એ નવમો લેપકૃત દોષ થયો.

१० उर्दित, मुक्कित तथा त्यक्त ए पर्याय शब्दो ठे ते उर्दित त्रण प्रकारनु ठे - सचित्त, अचित्त तथा मिश्र ते पण कोई समये सचित्तमा, कोई समये अचित्तमा अने कोई समये मिश्रमा तत्र बन्ने ठेकाणे मिश्रनो सचित्तनेविपे अंतर्जाव ठे ते ते उर्दनेनेविपे सचित्त तथा अचित्त ए बन्ने इव्योना आधारनूत तथा आध्येयनू तना सयोगे करी चतुर्नगी थाय ठे ते आ प्रमाणे - १ सचित्तनेविपे सचित्त, २ अचित्तनेविपे सचित्त ३ सचित्तनेविपे अचित्त ४ तथा अचित्तनेविपे अचित्त एमाना आदिना त्रण नागानेविपे सचित्तसघट्टादि दोपोना सज्ञावने लीधे लेखु अयोग्य ठे, वली एथी परिसाटी प्रमुख महान् दोपो थाय ठे जेम के, कोईवखते ऊना इव्यनु वमन निह्वावेनारो करे तेथी नूमी आश्रित पृथ्वीकाय प्रमुख बले, अने वमन करेलु जो शीत इव्य होय तो तेथी पण नूमी आश्रित पृथ्वीकायादिकनी विराधना थाय माटे वमन करनारना हाथे न ग्रहण करबु एदशमो उर्दित दोष थयो एदश एष णाना दोषो थाय ठे एटले ए श्रावक तथा साधु बनेथी थाय ए सर्वमली सङ्कपे करी बेतालीश दोषो थया, एनो विस्तार पिमनिर्युक्तिनेविपे जोई लेवो ॥ ५७६ ॥

हवे पिम विष्णुदिनो सर्वसयह कहे ठे - मूल - पिमेसणाय सत्ता, सखित्ता यरइ नवसु कम्मसु, न हणइ न किणइ पइका, राचरण अणुमईहि च ॥ ५७७ ॥ अर्थ - पिमेसणाय एटले पिमविष्णुदि, सर्वे सङ्कपे करी कहेवाने अवतरण करे ठे ते न व कोटी एटले विजागे करी कहे ठे - तत्र पोते हणे नही, वेचातु लिये नही अने रांधे नही, ए त्रण, एम कारणानुमतिए करी पण यथा बीजाना हाथे घात करावे नही, वेचातु लेवरावे नही अने रधावे नही तथा बीजाए करीहणाववानी वेचातु लेवानी तथा रधाववानी अनुमोदना न करे ए मलीने नव कोटीउ थाय ठे ए नव पदेकरी पिमविष्णुदिनो सर्व सयह थाय ठे ए नावार्थ जाणवो ॥ ५७८ ॥

अवतरण:- अही पूर्वे कहेला शोल प्रकारना उज्जम दोषो ते सामान्ये करी वे प्रकारे ठे, ते आ प्रमाणे - विशोधि कोटिरूप तथा अविशोधि कोटिरूप तत्र जे दोषेकरी डुष्ट होय ते वहु त्याग कखुं ठता बाकीनु कटपबु, ते दोषविशोधि कोटि जाणवी अने बाकी बधी अविशोधि कोटिमां समज्जु

तेमां जे अविशोधि कोटिरूप तथा विशोधिकोटिरूप दोष ठे ते कहे ठे - मूल - कम्मू हेतियचरिमे 'ति पृइयंमि सचरिमया दुमिया, अश्लोपर अविरोही, विसोहि कोमी न वेसेला ॥ ५७९ ॥ अर्थ - मूलमा कम्म मात्र कखुं ठता ते वने १ आधाकर्म नेद सहित जाणबु, २ औदेशिक तथा विजागेदेशिकना ठेला त्रण एटले कर्मेना नेद मिश्र

होवाथी ठेला त्रण कहा ठे. ५ पूतिकर्म नक्तपानरूप आखुं ७ मिश्रजात ते पा
पंडिमिश्र तथा साधुमिश्र; ते अंतना वे बादर चेद जाणवा. ८ प्राज्ञतिका आखी
१० अध्यवपूरकना स्वगृह पापंमिमिश्र तथा स्वगृह साधुमिश्र अंतना वे चेद जा
णवा. एटला उजम दोपो अविशोधि कोटिमां जाणवा; आ अविशोधि कोटिना
अवयवे करी गुप्क सिद्धादिके करी तथा तक्रादिकना लेपेकरी ने वल्ल चणकादिक
ना अलोपेकरी मलेलुं जे गुह नक्त ते सूकी दर्शने पण जे अकृत कल्पत्रय पात्रमां
अगुह नक्त जे पठी गृहण थाय ठे. ते पूतितर जाणी लेवी. अने गेप उद्योदेशिक
नव प्रकारे ठे तो पण विजागोदिसिक जे ठे ते उपकरण पूतिमिश्रना आदि चेदनी
स्थापना, सूक्ष्म प्राज्ञतिका, प्राहुःकरण, क्रीत, प्रामित्यक, परिवर्तित, अन्याहत, उद्भि
न्न, मालापहत, आढेय, अनिमृष्ट अने अध्यवपूरकना चेद एवारूपे अविशोधि
कोटि जाणवी. जेनेविपे कहाडी लीधेलुं गेप नक्त गुह थाय ठे; अथवा जेनेवि
पे कहाडी लीधाथी कल्पत्रय रहित पात्र पण गुह थाय ठे. तेनी विशोधि एवी जे
कोटीतेने कहिये विशोधिकोटि. उक्तंचः— उद्देसियंमि नवगं, उवगरणे जंच पूइयं
होई; जावंतियमी सगयं, अशोयर एय पढम पयं.॥१॥परियट्टिए अजिहडे, उज्जिते,
मालो हडे इय अविशे; आणिसिठे पाउयरकी य पासुवो सुदुमाया दुडिया॥२॥विय
छवियग पिंमोय जो नाव डुविहो सबवि एस रासी विसोहि कोडी मुणैयवो ” अ
ही निहाने अर्थे अटन करवा वालाए पूर्वे पात्रनेविपे गुह नक्त गृहण कखुं हो
य; अने पठी तेज पात्रनेविपे कोई अनानोगादिक कारणना वशे करी विशोधि
कोटिरूप दोपे करी डुष्ट नक्तनुं गृहणथयुं, ल्यार पठी तेना जाणवामां आव्युं के,
आ में विशोधिकोटिरूप दोपे करी डुष्ट नक्तनुं गृहण कखुं अने जो ते विना नजी शके
तो ते सर्व विधिये करी परिष्ठापन करे; अने जो न नचे तो जेटलुं विशोधि को
टिरूप दोपे करी डुष्ट होय तेडलुंज सम्यक् प्रकारे जाणी करीने तेनो त्याग करे.
अने जो वर्ण गंधादिकेकरी तुल्य होवाथी जुडं लखाई न आववाथी न जाणी श
कवाने लीधे मिश्रित थई जाय अथवा ड्येकरी तक्रादि होय तो तेनो सर्वने वि
वेक होय ठे. तेथी तेनेविपे सर्व प्रकारे विचार करीने एवुं जाणे के कोई सूक्ष्म
अवयवो आमां मली गया हशे तो पण ते पात्रमां नही लीधेलानेविपे ग्रहण क
रवावालो साधु नक्तने सूकीदीये केमके ते अविशोधि कोटि थाय ठे माटे.॥५७८॥

हवे पांच समिति कहे ठेः— मूलः— इरिया नासा एसण, आयाणाईसु तहय
परिछवणा; सम्मंजू उपविता सा समई पंचहा एवं ॥ ५७९ ॥ अर्थः— जे ईरण

ते ईर्या एटले गति जाणवी जाण ते जापा, एण ते एणणा, आदीयते एट
लेगृहण कराय, ते आदान जाणवु जेनी आदिनेविपे निक्षेपादि क्रिया विरोध ते
तेने आदानादिक कहेवु एटले ईर्या, जापा, एणणा तथा आदानादिक जाणवी
तथापरिष्ठापन एटले त्याग करवु सम्यक् आगमानुसारे जे प्रवृत्ति एटले चेष्टा तेने
समिति कहे ठे ए पाच चेष्टाउंनी तात्रिक एटले पारिजापिक सङ्गा ठे ते माटे ई
र्या १ समिति २ जापा समिति ३ एणणा समिति ४ आदान समिति अने (५) परि
ष्ठापना समिति एवी रीते उक्त न्याये करी पाच प्रकारनी समिति जाणवी तत्र त्रस
तथा स्थावररूप जे जीव जात ठे तेउने अनयदाननी वीक्षा लीधी ठे जेणे एवो
जे यति, ते आवश्य प्रयोजने करी लोकना गमनथी अत्यंत खिन्न थयो होय
सूर्यनी किरणोए करी तपेलो होय, प्रासुकविविक्त एवा मार्गनेविपे चालनारो सा
धु जतुउंनी रक्षाने निमित्ते तथा पोताना शरीरनी रक्षाने निमित्ते पोताना पगना
अग्रजागयी लईने फूसरी प्रमाण क्षेत्र निरखीने साधु चाले तेने ईर्या एटले गति,
तेनी जे समिति तेने ईर्या समिति कहिये यदुक्त - पुरउं छुग साचाए, एहमाणो
महिंचरो वज्जि, तोवीयह्मीयाइ, पाणोइ दग मट्टिय, ॥ १ ॥ उचाय विसम खा
णुं, विज्ञजं परिपङ्कइ, सकमेण न गळेज्जा, विज्जेमाणे परक्कमे ॥१॥ एवी रीते उ
पयोगे करी चालता यति थकी कोई पण प्राणिनो वध थई जाय तो तेने पाप लागे
नही यदाहु - “उञ्जालयम्मि पाए, इरिया समियस्स सकमछाए, वा वज्जिक्कु
लिगी, मरिक्क तजोग मासक्क, नहु तस्स तन्निमित्ते, वधो सुहुमो विदेसिउं सम
ये, अणवज्जो उपउंगे, ए सब जावेणसो जम्हा ” तथा - “जिय डुवमर डुव
जीवो, अजयादरस्स निच्चउं, हिंसा पयदस्स नडि वंधो, हिंसा मित्तेण समिदस्स”

१ वाक्यनी शुद्धिना अध्ययनने प्रतिपादन करनाराए सावध जापाएटले
यूतारा, कामुक एटले कामी, क्रव्याद एटले राक्षस, चोर तथा चार्वाकादि
नास्तिक प्रमुखना जेवु बोलवानो निर्दज पणे त्याग करीने सर्व जनोने सहेज सम
ज्यामा आवे अने सर्गेने अजिमत एवु जाण करवो ते पण स्वल्प एटले थोडुं
जाण कखा ठता तेवणा प्रयोजनने साधी शके अने असहिंय एटले जेमा स
देह उत्पन्न न थाय एवु जे बोलवु तेने जापासमिति कहे ठे

२ गवेपण ग्रहण ग्रासेपणा ते दोपे करी अदूषित अन्नपानादिक रजोहरण त
था मुखवस्त्रिकादिक उधिक उपधि तथा शय्या, पीठफलक वस्त्र, पात्र, दमादिक आ
पग्रहिक उपधिने शुद्ध रीतेजोईने तेनी जे गवेपणा करवी तेने एणणा समिति कहिये

૪ આસન, સંસ્તારક, પીઠફલક, વસ્ત્ર, પાત્ર તથા દંડકાદિક ચક્રુએ કરી નિર
સ્વી તથા પ્રતિલેખના કરીને સમ્યક્ઉપયોગ પૂર્વક રજોહરણાદિ વમે પુંજીને જે ગૃહણ
કરવું અને જે નિરલેખી તથા પ્રતિલેખન કરેલી જૂમિનેવિષે રાખે તેને આદાનનિક્ષે
પ સમિતિ કહિયે. અનુપયુક્તની પ્રતિલેખના તો પૂર્વે પણ આદાન તથા નિક્ષેપને
વિષે શુદ્ધ સમિતિ ન થાય. યદવાચિ:- “પડિલેહણં કુણંતો, મિહો કહં કુણં
જણવય કહંવા; દોશ્ય પચ્ચસ્કાણં, વાણં સયં પમિત્તંવા. ॥ ૧ ॥ પુઢવી આઝકા
એ, તેઝવાઝ વણસ્સંતસાણં; પડિલેહણા પમત્તો. તણંપિ વિરાહિતં જણિતં. ॥ ૨ ॥

૫ પુરીપ એટલે મલ, પ્રસ્ત્રવણ એટલે મૂત્ર, નિષ્ઠીવન એટલે મુખમાંથી પડતી જા
લ અથવા ચૂક, શ્લેષ્મ એટલે નાકમાંથી નીકળતો સેદો અથવા લીટ અને શરીર
ઝપરનો મલ તથા અનુપયોગી વસન એટલે વસ્ત્ર, અન્ન તથા પાનાદિકનો જે જંતુ ર
હિત સ્થંદિજનેવિષે ઉપયોગ પૂર્વક પરિત્યાગ કરવું તેને પરિષ્ઠાપના સમિતિ કહિયે
એ પાંચ સમિતિ થઈ. ॥ ૫૭૯ ॥

અવતરણ:- હવે બાર જાવનાઉંનું પ્રતિપાદન કરે ઢે:- મૂલ:- પઢમ મણિચ્ચ
મસરણં, સંસારો એગયાય અન્નતં; અસુણ્તં આસવ સંવરોય તહ નિઝારા નવમી ॥ ૧ ॥
જોગ સહાવો બોહિય, હુલ્લહ ધમ્મસ્સ સાહગા અરિહા. એયાં દુંતિ વારસ જહકમ્મં
જાવણીયાતં ॥ ૫૮૦ ॥ અર્થ:- પ્રથમા અનિત્ય જાવના, દ્વિતીયા અશરણ જાવના;
તૃતીયા સંસારજાવના; ચતુર્થી એકત્વ જાવના; પંચમી અન્યત્વ જાવના; પઠ્ઠી અ
શુચિત્વજાવના; સપ્તમી આશ્રવ જાવના; અષ્ટમી સંવર જાવના; નવમી નિર્જ
રાજાવના; દશમી લોકસ્વજાવના; એકાદશી બોધિ હુલ્લજત્વ જાવના; અને
બારમી ધર્મકથકોર્હત્તજાવના. એ બાર જાવના તેયથાક્રમે એટલેરાત્ર દિવસ જાવ
નીય એટલે અન્યાસ કરવા યોગ્ય ઢે. એઉંનું કિંચિત્ સ્વરૂપ નિરૂપણ કરુંબું.

તત્ર પ્રથમ અનિત્ય જાવના સ્વરૂપ:- અનુષ્ઠુબ્વૃત્તમ્:- ગ્રસ્યંતે વજ્રસારંગાસ્તે
પ્યનિત્યત્વરંક્ષસા; કિંપુનઃ કદલીગર્જનિઃસારાન્નૈર્હિ દેહિનઃ ॥ ૧ ॥ અર્યાવૃત્તમ્:-
વિપયસુખં ડુગ્ધમિવ સ્વાદયતિ જનો બિહાલ ઇવ મુદિતઃ । નોત્પાટિતલકુટમિ
વોત્પશ્યતિ યમમહહ કિં કુર્મઃ ॥ ૨ ॥ અનુષ્ઠુબ્વૃત્ત:- ધરાધરધુનીનીરપૂરપારિષ્ઠ
વં વપુઃ । જંતૂનાં જીવિતં વાતધૂતધ્વજપટોપમં ॥ ૩ ॥ લાવણ્યં લલનાલોકલો
ચનાંચલચંચલં । યૌવનં મત્તમાતંગકર્ણતાલચલાચલં. ॥ ૪ ॥ સ્વામ્યં સ્વપ્નાવલી
સામ્યં, ચપલાચપલાઃ શ્રિયઃ ॥ પ્રેમદિત્રિહુણદ્દેમસ્થિરત્વં વિમુક્ષં મુક્ષં ॥ ૫ ॥ સ
ર્વેપામપિ જાવાનાં, જાવયન્નિત્યનિત્યતાં; પ્રાણપ્રિયેપિ પુત્રાદૌ, વિપન્નેઽપિ ન શોચ

ति ॥६॥ सर्ववस्तुषु नित्यत्वग्रहत्रस्तस्तु मूढधी । जीर्णतार्णकुटीरेपि, जग्ने रोदित्य
हर्निशं ॥ ४ ॥ ततस्तृष्णाविनाशेन, निर्मेमत्वविधायिनी । शुद्धधीर्जावयन्नित्यमि
त्यनित्यत्वजावना. ॥ ७ ॥ इति प्रथमा अनित्यत्व जावना.

अथ द्वितीया अशरणजावना - शिखरिणी वृत्तम् - पितुर्मातुर्भ्रातृस्तनयदधि
तादेश्च पुरतः प्रचूताधिव्याधिव्रजनिगमिता कर्मचरैः ॥ रटत क्षिप्यते यममुख
गृहातस्तनुनृतो हृदा कष्टं लोक शरणरहितः स्थास्यति कथं ॥ १ ॥ शार्दूल
विक्रीडितं वृत्तम् - ये जानति विचित्रशास्त्रविसर ये मन्त्रतन्त्रक्रियाप्रावीण्यं प्रथयं
ति ये च दधति ज्योति कलाकौशलं । तेपि प्रेतपतेरमुष्य सकलत्रैलोक्यविध्वंसनव्यग्र
स्यप्रतिकारकर्मणि नहि प्रागत्यमावित्रति ॥ २ ॥ नानाशास्त्रपरिश्रमोद्भटनटैरावेष्टिता
शत्रवो गल्युद्दाममदाधसिधुरशतैः केनाप्यगम्या क्वचित् । शक्र श्रीपतिचक्रिणोपि
सहसा कीनाशदासैर्वलाढारुष्टा यमवेश्म यांति हृद् ह्रा निस्त्राणता प्राणिना ॥ ३ ॥
उदंडं ननु दडसात्सुरगिरि पृथ्वी पृथुव्रजसाये कर्तुं प्रजविण्णव रुशमपि क्लेश
विना नात्मन ॥ नि सामान्यबलप्रपचचतुरास्तीर्थकरास्तेष्वहो नैवाज्ञोपजनीयधस्मर
मपाकर्तुं कृतात ह्रम ॥ ४ ॥ अनुपुबुवृत्तम् - कलत्रमित्रपुत्रादित्सेहग्रहनिवृत्तये ।
प्रतिशुद्धमिति कुर्यादशरणत्वजावना ॥ ५ ॥ इत्यशरणजावना ॥

अथ ससारजावना - वृत्तम् - सुमतिरमति श्रीमानश्री सुखी सुखव
र्जित सुतनुरतनु स्वाम्यस्वामीप्रिय. स्फुटमप्रिय ॥ नृपतिरनृप स्वर्गीतिर्यद्भुरोपि
च नारकस्तदिति बहुधा नृत्यत्यस्मिन् जवीजवनाटके ॥ १ ॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त
म् ॥ - बध्वा पापमनेककटमपमहारजादिनि कारणैर्गत्वा नारकनूमिपूज्यतम सद्य
द्वनष्टाध्वसु । अगन्धेदनचेदनप्रहणनक्लेशादिषु ख महक्लीवो यत्नजते तदत्र गदितु
ब्रह्मापि जिह्वानन ॥ २ ॥ मायार्त्यादिनिबन्धनैर्बहुविधैः प्राप्तस्तिरश्वा गतिं सिद्
व्याग्रमतंगजैणवृषजह्वागिरूपस्पृशा । क्लृप्तभावध्वंशताडनरुजावाहादिषु ख सदा
यक्लीव सहते न तत्कथयितु केनाप्यहो शक्यते । ॥ ३ ॥ स्वाद्याखाद्यविवेकशून्य
मनसोनिन्हीकृतालिंगिता, सेव्यासेव्यविवौ समीकृतधियोनि शूकतावच्छजा । तत्रा
नार्थनरानिरतरमहारजादिनिर्दुःसह, क्लेश सकलयति कर्म च महादुःखप्रद चिन्वते
॥ ४ ॥ मर्त्या कृत्रियवाडवप्रनृतयो येष्यार्यदेशोद्भवा स्तेष्यज्ञानदरिद्रताव्यसनितादौ
जगिरोगादिनि । अन्यप्रेषणमानजजनजनावज्ञादिनिश्चानिशा, दुःख तद्विपदति
यत्कथयितु शक्यं न कल्पैरपि ॥ ५ ॥ रत्नागर्जसम सुखी शिखिशिखावर्णांनिरुच्चै
रय, सूचीनि प्रतिरोमचेदितवपुस्तारुण्यपुण्य पुमान् । यद्दुःख जनते तदष्टगुणित

स्त्रीकुक्षिमध्यस्थितौ संपद्येत तदप्यनंतगुणितं जन्मक्षणे प्राणिनां ॥ ६ ॥ बाढ्ये
मूत्रपुरीषधूलिलुवनाङ्गानादिनिर्नदिताः; तारुण्ये विचवार्जनेष्टविरहानिष्टागमादिव्य
था । वृद्धत्वे तनुकंपदृष्टयपटुता स्वासाद्यतुह्यात्मता, तत्का नाम दशास्ति सा सुख
मिह प्राप्नोति यस्यां जनः ॥ ७ ॥ सम्यग्दर्शनपालनादिनिरपि प्राप्ते नवे त्रैदशे,
जीवाः शोकविषादमत्सरतपस्वत्पार्थिकत्वादिभिः । ईर्ष्याकासमदह्नुधाप्रवृत्तिनिश्चा
त्यंतपीडार्दिताः, क्लेशेन क्लृपयन्ति दीनमनसोदीर्घं निजं जीवितं ॥ ८ ॥ अनुष्टुब्ध
तमः— इहं शिवफलाधायि; नववैराग्यवीरुधः । सुधावृष्टिं सुधीःकुर्यादेनां संसार
जावनां. ॥ ९ ॥ इति संसारजावना ॥

अथ चतुर्थ्येकत्वजावनाः— उपजातिवृत्तमः— उत्पद्यते जंतुरिहैकएव, वि
पद्यते चैकएव दुःखी, कर्माजयत्येकएव चित्र मासेवते तत्फलमेकएव ॥ १ ॥
शार्दूलविक्रीडितमः— यज्जीवेन धनं स्वयं बहुविधैः कष्टैरिहोपार्ज्यते, तत्संचूय
कलत्रमित्रतनयत्रात्रादिनिर्जुज्यते । तत्तत्कर्मवशाच्च नारकनरस्वर्वासितिर्यग्जन्वेष्वे
कः सैव सुदुःस्सहानि सहते दुःखान्यसंख्यान्यहो ॥ २ ॥ जीवो यस्य कृते त्रमत्यनु
दिशं दैन्यं समालंबते, धर्माद्भ्रश्यति वंचयत्यतिहितान्यायादपक्रामति; देहःसो
पि सहात्मना न पदमप्येकं परस्मिन् नवे गच्छत्यस्य ततः कथं वदत नोः
साहाय्यमाधास्यते ॥ ३ ॥ इद्वज्जावृत्तमः— स्वार्थैकनिष्ठस्वजनं स्वदेहमुख्यं त
तः सर्वमचिंत्य सम्यक्; सर्वत्र कल्याणनिमित्तमेकं, धर्मं सहायं विदधीत धीमान्
॥ ४ ॥ इत्येकत्वजावना ॥

अथ पंचमी अन्यत्वजावनाः— शार्दूलविक्रीडितंवृत्तमः— जीवः कायमपि व्यपा
स्य यदहो लोकांतरं याति तज्जिन्नोऽसौ वपुषोपि कैवलि कथा इव्यादिवस्तुव्रजे ॥ त
स्माद्विपति यस्तनुं मलयजैर्योहन्ति दंष्ट्रादिनिर्यं पुष्पाति धनादिनिश्च हरते तत्रापि
साम्यं श्रयेत् ॥ १ ॥ अनुष्टुब्धवृत्तमः— अन्यत्वजावनामेवं, यः करोति महामतिः ।
तस्य सर्वस्वनाशेपि न शोकांशोपि जायते ॥ २ ॥ इत्यन्यत्वजावना ॥

अथ षष्ठ्यशुचित्वजावनाः— आर्यावृत्तमः— लवणाकारपदार्थाः पतिता लव
णं यथा नवंतीह । काये तथा मलाः स्युः स्तदसावशुचिः सदा कायः ॥ १ ॥ शार्दू
लविक्रीडितं वृत्तमः— कायः शोणितशुक्रमीलननवो गर्जे जरावेष्टितो; मात्रास्वादित
खाद्यपेयरसकैर्वृद्धिं क्रमात्प्रापितः । क्लिद्यक्षातुसमाकुलः कृमिरुजागंडूपदाद्यास्प
दं कैर्मन्येत सुबुद्धिनिः शुचितया सर्वैर्मलैः कश्मलः ॥ २ ॥ सुखादं शुनगंधिमो
दकदधिह्रीरेकुशाव्योदनझाङ्गापर्वटिकामृताघृतपुरस्वर्गच्युताभ्रादिकं । शुक्तं यत्सह

सैव यत्र मलसात्सपद्यते सर्वतस्तं कार्यं सकलाशुचि शुचिमहो मोहांधिता मन्व
ते ॥ ३ ॥ अंज कुजशतैर्पुर्ननुबहिर्मुग्धा शुचित्वं कियत् कालं लंज यथोत्तम
परिमलं कस्तूरिकाद्यैस्तथा ॥ विष्ठाकोष्टकमेतदगममहोमध्ये तु शौच कथका
र नेपथ्य सूत्रयिष्यत कथकार च तत्सौरज ॥ ४ ॥ दिव्यामोदसमृद्धिवासित
दिश श्रीखंडकस्तूरिकाकर्पूरागरुकुमुप्रनृतयोजनावा यदाश्लेषत । दौर्गन्ध्यं दधति
हृणोत मलता चाविघ्नते सोप्यहो देह कैश्चन मन्यते शुचितया वैधेयता प
श्यत ॥ ५ ॥ अनुष्टुप्वृत्तम् - इत्याशौच शरीरस्य, विनाय्य परमार्थत । सुमति
र्ममता तत्र, न कुर्वीत कदाचन ॥ ६ ॥ इत्यशुचित्वजावना ॥

अथ सप्तम्याश्रवजावना - अनुष्टुप्वृत्तम् - मनोवचोवपुर्वोणा, कर्म येन
शुचाऽशुच ॥ नविनामाश्रवत्येते, प्रोक्तास्तेनाश्रवा जिनै ॥ १ ॥ मैत्र्या सर्वेषु स
त्वेषु, प्रमोदेन गुणाधिक । मथ्यस्येनाविनीतेषु, रुपया दु खितेषु च ॥ २ ॥ सततं
वासित स्वांत कस्यचित् पुण्यगालिन । वितनोति शुच कर्म द्विचत्वारिंशदात्मक ॥ ३ ॥
रौडार्त्तध्यानमिष्यात्वकपायविपयैर्मन । आक्रांतमशुच कर्म, विदधाति द्व्यशीति
धा ॥ ४ ॥ सर्वज्ञगुरुसिद्धांतसप्तशृणवर्णकम् । रुत हित च वचन, कर्म सचि
नुते शुच ॥ ५ ॥ श्रीसद्यगुरुसर्वज्ञधर्मयार्मिकदूषक । उन्मार्गदेशिवचनमशुच
कर्म पुष्यति ॥ ६ ॥ देवार्चनगुरुपास्तिसाधुविश्रामणादिक । वितन्वति सुगुप्ता च, तनु
र्वितनुते शुचं ॥ ७ ॥ मासागनसुरापानजतुघातनचौरिका । परदारादिकुर्वाणम
शुच कुरुते वपु ॥ ८ ॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्तम् - एतामाश्रवजावनामविरत योजनावये
द्भावत स्तस्यानर्थपरपरैकजनकाहुष्टाश्रवौघान्मन । व्यावृत्त्या खिलदु खदावजलदै नि
शेषशर्मावलीनिर्माणश्रमणे शुचाश्रवगणे नित्य रति पुष्यति ॥ ९ ॥ इति आश्रव जावना

अथ अष्टमी सवरजावना - अनुष्टुप्वृत्तम् - आश्रवाणा निरोधो य, सवर सप्र
कीर्तित । सर्वतोदेशतश्चेति द्विधा सतु विनियते ॥ १ ॥ अयोगिकेवलजिप्वेव, सर्वत
सवरोमत । देशत पुनरेकद्विप्रनृत्याश्रवरोप्रिषु ॥ २ ॥ प्रत्येकमपि सदेधा इ
व्यजावविजेटत । यत्कर्म पुञ्जादानमात्मन्याश्रवतो जनेत् ॥ ३ ॥ एतस्य सर्व
देशान्या, वेदन इव्यसवर । जपहेतुक्रियायास्तु त्यागोसो जावसवर ॥ ४ ॥ मि
ष्यात्वकपायादीनामाश्रवाणा मनीषिणि । निरोधाय प्रयोक्तव्या उपाया प्रतिप
यिन ॥ ५ ॥ यथा - मिष्यात्वमार्त्तरौडाख्यकुव्याने च सुरीर्जयेत् । दर्शनेनाकलं
केन शुचध्यानेन च क्रमात् ॥ ६ ॥ ह्यात्या क्रोध मृडत्वेन मान माया मृडत्वत । स
तोपेण तथा लोच, निरुंधीत महामति ॥ ७ ॥ शब्दादिविषयानिष्ठाननिष्ठाश्च वि

षोपमान् । रागद्वेषप्रहाणेन, निराकुर्वीत कोविदः ॥ ८ ॥ य एतद्भावनाचंगीसौभाग्यं
नजते नरः । एति स्वर्गापवर्गश्रीरवश्यं तस्य वश्यतां ॥ ९ ॥ इति संवरजावना ॥

अथ नवमी निर्जराजावनाः— अनुष्टुप्वृत्तम्— संसारहेतुंजुताया, यः कृयः क
र्मसंततेः । निर्जरा सा पुनर्देधा, सकामाकामजेदतः ॥ १ ॥ अमणेषु सकामा
स्यादकामा शेषजंतुषु । पाकः स्वतउपायाच्च कर्मणां स्याद्ययाम्रवत् ॥ २ ॥ क
र्मणां न कृयोजूयादित्याशयवतां सतां । वितन्वतां तपस्यादि सकामा शमिनां मता
॥ ३ ॥ एकेंद्रियादिजंतूनां संज्ञानरहितात्मनां । शीतोष्णवृष्टिदहनवेदनेदादि
निः सदा ॥ ४ ॥ कष्टं वेदयमानानां, यः शाटी कर्मणां नवेत् । अकामनिर्जरामेना
मामनन्ति मनीषिणः ॥ ५ ॥ तपः प्रचृतिनिर्वृद्धिं, व्रजन्ती निर्जरा यतः । ममत्वं क
र्मसंसारं, हन्यात्तां नावयेत्ततः ॥ ६ ॥ इति निर्जराजावना ॥

अथ दशमी लोकस्वजावनाः— आर्यावृत्तम्— वैशाखस्यानस्थित कटिस्थकर
युगनराकृतिर्लोकः । नवति इव्यैः पूर्णस्थित्युत्पत्तिर्व्ययाक्रांतिः ॥ १ ॥ अनुष्टुप्वृत्त
म्— ऊर्ध्वतिर्यग्धोनेदैः, सा त्रिधा जगदे जिनेः । रुचकादष्टप्रदेशा मेरुमध्यव्य
वस्थितात् ॥ २ ॥ नवयोजनशत्यूर्ध्वधोनागेपि सा तथा । एतत्प्रमाणकस्ति
र्यक् लोकश्चित्रपदार्यनृत् ॥ ३ ॥ ऊर्ध्वलोकस्तदुपरि सत्तरल्लुप्रमाणकः । एतत्प्रमा
णसंयुक्तश्चाधोलोकः प्रकीर्तितः ॥ ४ ॥ रत्नप्रजा प्रचृतयः, पृथिव्यः सप्त वेष्टिताः ।
घनोदधिघनवाततनुवातै स्तमोघनाः ॥ ५ ॥ तृष्णाक्षुधावताघातनेदनहेदनादि
निः । दुःखानि नारकास्तत्र, वेदयन्ति निरंतरं ॥ ६ ॥ प्रथमः पृथिवीपिणो योज
नानां सहस्रकः । अशीतिर्लक्षमेकं च, तत्रोपरि सहस्रकं ॥ ७ ॥ अधश्च मुक्त्वा पिण
स्य, शेषस्यान्यंतरे पुनः । नवनाधिपदेवानां, नवनानि जगुर्जिनाः ॥ ८ ॥ असुरा
नागास्तमितः सुपर्णा अग्नयोनिजः । स्तनिताब्धि द्वीपदिशकुमारांतादशेति ते ॥ ९ ॥
व्यवस्थिताः पुनः सर्वे दक्षिणोत्तरयोर्दिशोः । तत्रासुराणां च मेरोर्दक्षिणावासिनां
विभुः ॥ १० ॥ उदीच्यानां बलिर्नागकुमारादेर्यथाक्रमं । धरणो जूतानंदश्च, हरि
हरिसहस्तथा ॥ ११ ॥ वेणुदेवो वेणुदाली चाग्निशिखाग्निमाणवौ । वेलंबप्रचंजनश्च
सुयोधमहाधोपकौ ॥ १२ ॥ जलकांतोजलप्रनस्ततः पूर्णोवशिष्टकः । अमितोमित
वाहन इडा द्वेया द्वयोर्दिशोः ॥ १३ ॥ आर्यावृत्तम्— अस्याएव पृथिव्या उपरि
तने मुक्तयोजनसहस्रे । योजनशतमधुपरि च, मुक्त्वाष्टसु योजनशतेषु ॥ १४ ॥
अनुष्टुप्वृत्तम्— पिशाचाद्यष्टनेदानां व्यंतराणां तरस्विनां । नगराणि नवंत्यत्र दक्षिणो
त्तरयोर्दिशोः ॥ १५ ॥ पिशाचानूतयक्षाश्च, राक्षसाः किन्नरास्तथा । किंपुरुषा महो

रगा गंधर्वा इति चाष्टया ॥ १६ ॥ दक्षिणोत्तरजागेन, तेषामपि च तस्युपा । द्वौ द्वौ
विज्ञौ समान्नातौ, यथासख्य सुबुद्धिनि ॥ १७ ॥ कालस्ततो महाकाल सुरुपप्रति
रूपक । पूर्णजज्ञो माणिजज्ञो, नीमो नीमो महादिक ॥ १८ ॥ आर्यावृत्तम् - कि
न्नरकिपुरुषास्तपुरुषमहापुरुषनामकौ तदनु । अतिकायमहाकायौ, गीतरतिश्चै
व गीतयशा ॥ १९ ॥ अस्याएव पृथिव्या, उपरि च योजनशत हि यन्मुक्तं । त
न्मध्यादधउपरि च योजनदशक परित्यज्य ॥ २० ॥ मध्ये शीताविह योजनेषु तिष्ठं
ति वनचरनिकाया ॥ अप्रज्ञप्तिकमुंख्याअष्टावत्पर्दिका किञ्चित् ॥ २१ ॥ अनु
ष्टुबृवृत्तम् - अत्र प्रतिनिकाय च, द्वौ द्वौ विज्ञौ महाद्युती । दक्षिणोत्तरजागेन, वि
ज्ञातव्यौ मनीषिनि ॥ २२ ॥ आर्यावृत्तम् - योजन लक्षोन्नतिना, स्थितेन मध्ये
सुवर्णमयवपुषा । मेरुगिरिणावशिष्टे, जबु द्वीपे नवत्यत्र ॥ २३ ॥ अनुष्टुबृवृत्तम्
वर्षाणि नारतादीनि, सप्तवर्षधरास्तथा । पर्वताहिमवन्मुख्या पट्टाश्वतजिना
जया ॥ २४ ॥ आर्यावृत्तम् - योजनलक्षप्रमिता जबु द्वीपात्परो द्विगुणमान । ल
वणसमुद् परतस्तद्विगुणद्विगुणविस्तार ॥ २५ ॥ अनुष्टुबृवृत्तम् - बोद्धव्या धा
तुकीखमकालोद्ध्या असाख्यका । स्वयंनूरमणाताश्च, द्वीपवारिधय क्रमात् ॥ २६ ॥
प्रत्येकरससंपूर्णा श्रवणस्तोयराशय । त्रयोजनरसा अन्ये सर्वेपीडुरसा स्मृ
ता ॥ २७ ॥ सुजातपरमद्वय, हृद्यमद्यसमोदक । चारुणीवरवार्द्धि स्यात्,
ह्रीरोदजलधि पुन ॥ २८ ॥ सम्यक्कथितखंदादि सुगंधध्वंसमोदक । घृतव
र सुतापितनव्यगव्यघृतोदक ॥ २९ ॥ लवणादिस्तु लवणास्वादपानीयपूरित
कालोद पुष्करवर स्वयंनूरमणस्तथा ॥ ३० ॥ मेघोदकरसा कितु कालोदजल
धिर्जलं । काल गुरुपरिणाम, पुष्करोदजल पुन ॥ ३१ ॥ हित लघुपरिणाम,
स्वहस्फटिकनिर्मल, स्वयंनूरमणस्यापि, जलधेर्जलमीदृश ॥ ३२ ॥ त्रिजागाव
त्तैमुचतुर्जातकेक्षुरसोपम । शेषासख्यसमुद्राणा, नीर निगदितजिने ॥ ३३ ॥ स
मनूमितलादूर्ध्व, योजने शतसप्तके । गते नवतिसयुक्ते, ज्योतिषा स्यादतिस्थलं ॥
॥ ३४ ॥ तस्योपरि च दशसु योजनेषु दिवाकर । तद्युपर्यशीतिसख्ययोजनेषु निशाक
र ॥ ३५ ॥ तस्योपरि च विगत्या योजनेषु ग्रहादय । स्यादेव योजनशत ज्यो
तिर्लोको दशोत्तर ॥ ३६ ॥ जबु द्वीपे त्रमतौ च, द्वौ च द्वौ द्वौ च नास्करो, चत्वारो
लवणाजोर्धौ च द्वा सूर्याश्च कीर्त्तिता ॥ ३७ ॥ धातकीखमके च द्वा सूर्याश्च द्वौ
दर्शव हि । कालोदे द्विचत्वारिंशच्च द्वा सूर्याश्च कीर्त्तिता ॥ ३८ ॥ पुष्करार्दे द्विस
प्ततिश्च द्वा सूर्याश्च मानुषे । क्षेत्र द्वात्रिंशमिदूना, सूर्याणा च शत नवेत् ॥ ३९ ॥

मानुषोत्तरतः पंचाशद्योजनसहस्रकैः । चंद्रैरंतरिताः सूर्याः सूर्यैरंतरिताश्च तौ ॥ ४० ॥
 मानुषोत्तरचंद्रार्कप्रमाणार्धप्रमाणकाः । तत्क्षेत्रे परिधिर्वृद्ध्या वृद्धिमंतश्च संख्य
 या ॥ ४१ ॥ स्वयंनूरमणं व्याप्य, घंटाकारा असंख्यकाः । गुणलेख्या मंदलेख्या
 स्तिष्ठन्ति सततं स्थिराः ॥ ४२ ॥ समजूमितलादूर्ध्वं, सार्धरज्ज्वा व्यवस्थिता । क
 ल्पावनल्पसंपन्नौ, सौधमैशानमानका ॥ ४३ ॥ सार्धरज्ज्वाये स्यातां, समानौ द
 क्षिणोत्तरौ । सनत्कुमारमाहंशै, देवलोकौ मनोहरौ ॥ ४४ ॥ ऊर्ध्वलोकस्य म
 थ्ये च, ब्रह्मलोकः प्रकीर्तितः । तदूर्ध्वलांतकः कल्पो महाशुकस्ततः परं ॥ ४५ ॥
 देवलोकः सहस्रारोयाष्टमोरज्ज्वापंचकै । एकैश्चै चंद्रवदृत्तावानतप्रणतौततः ॥
 ४६ ॥ रज्ज्वापष्टे ततः स्यातामेकैश्चावरुणाच्युतौ । चंद्रवदृत्तुलाश्चैवं, कल्पाद्वा
 दश कीर्तिताः ॥ ४७ ॥ त्रैवेयकास्ततोर्ध्वस्ता स्वयोमध्यमकास्तथा । त्रयस्योपरित
 नाः स्युरिति त्रैवेयकानव ॥ ४८ ॥ अनुत्तरविमानानि, तदूर्ध्वं पंच तत्र च । प्रा
 च्यां विजयमप्राच्यां वैजयंती प्रचक्ष्यते ॥ ४९ ॥ प्रतीच्यां तु जयंतारव्यमुदीच्या
 मपराजितम् । सर्वार्थसिद्धं तन्मध्ये सर्वोत्तममुदीरितम् ॥ ५० ॥ स्थितिप्र
 नावलेख्यानिर्विद्युद्वयवधिदीप्तिभिः । सुखादिभिश्च सौधमैश्यावत् सर्वार्थसिद्धकं
 ॥ ५१ ॥ पूर्वपूर्वस्त्रिदेशेन्यस्ते धिकाउत्तरोत्तरे । हीनहीनतरा देहगतिसर्वपरिग्रहैः
 ॥ ५२ ॥ घनोदधिप्रतिष्ठाना विमानाकल्पयोर्द्वयोः । त्रिषु वायुप्रतिष्ठानास्त्रिषु वा
 युदधिस्थिताः ॥ ५३ ॥ ते व्योमविहितस्थानाः, सर्वेऽप्युपरिवर्तिनः । इत्यूर्ध्वलोकवि
 मानप्रतिष्ठानविधिः स्मृतः ॥ ५४ ॥ सर्वार्थसिद्धा षादशयोजनेषु हिमोज्ज्वलाः । योज
 नपंचचत्वारिंशद्वक्त्रायां विस्तराः ॥ ५५ ॥ मध्येष्टयोजनपिंदा शुद्धस्फटिकनिर्मला ।
 सिद्धशिलेष्टप्रागजारा, प्रसिद्धा जिनशासने ॥ ५६ ॥ तस्या उपरिगव्यूतत्रितयेतिगते
 सति । तुर्यगव्यूतिपद्मागे, स्थिता सिद्धानरिमयाः ॥ ५७ ॥ अनंतसुखविज्ञानवीर्यस
 दर्शनाः सदा, लोकांतस्पर्शिनो न्योन्याविगाढाः शाश्वताश्च ते ॥ ५८ ॥ शार्दूलविक्रीडितं
 वृत्तम्— एवं न व्यजनस्य लोकविषयामन्यस्य तोजावनां, संसारैकनिबंधनेन विषयग्रा
 मे मनो धावति । किं त्वन्योन्यपदार्थेनावनसमुन्मीलितप्रबोधोद्भूतं धर्मध्यानविधाविह
 स्थिरतरं तज्जायते संततं ॥ ५९ ॥ इति लोक स्वजाव जावना.

अथैकादशमी बोधिदुर्लभजावनाः— शार्दूलविक्रीडितं वृत्तम्— पृथ्वीनीरहुताशवा
 युतरुपुक्षिणो निजैः कर्मनिर्त्राम्यङ्गीमजवेत्रपुञ्जलपरावर्त्ताननंतानहो । जीवः काममका
 मनिर्जरतया संप्राप्य पुण्यं शुभं प्राप्नोति त्रसरूपतां कथमपि क्षित्रीं द्रियाद्यामिह ॥ १ ॥
 आर्यैश्चैत्रसजातिसत्कुलवपुर्नीरोगतासंपदो राज्यं प्राप्य सुखं च कर्मलघुताहेतोरवाप्नो

व्ययं तत्वातत्वविवेचनैककुशला बोधिं न तु प्राप्तवान् कुत्राप्यह्यमोक्षसोख्यजननी श्री
सर्वविदेशिता ॥ १ ॥ अनुष्टुप्वृत्तम् - बोधिर्लब्धा यदि न वेदेकदाप्यत्र जनुनि । इयत्का
लं न ते पातद्भवे पर्यटनं न वेत् ॥ ३ ॥ इव्यचारित्रमप्येतैर्बहुशः समवाप्यते । सद्भान
कारिणी कापि न तु बोधि कदाचन ॥ ४ ॥ ये सिद्धा ये च सिद्धयति ये सेस्त्यति च केच
न । ते सर्वे बोधिमाहात्म्यात्तस्माद्बोधिरुपास्यता ॥ ५ ॥ इति बोधिर्लज्जनावना

अथ द्वादशमी धर्मकथकोद्दृष्टिर्नितिजावना - अर्हता केवलालोकालोकितालोक
लोकिका । यथार्थं धर्ममाख्यातुं परिष्ठानपुनः परे ॥ १ ॥ वीतरागाहि सर्वत्र पदार्थ
करणोद्यता । न कुत्राप्यनृत्ययुस्ततस्तर्धमसत्यता ॥ २ ॥ द्वात्यादिनैवेधर्मं च दशधा ज
गद्वर्जिना । यं कुर्वन् विविनाजतुर्नवाब्धौ न निमज्जति ॥ ३ ॥ पूर्वापरविरुद्धानि हिंसा
दे कारणानि च । वचांसि चित्ररूपाणि, व्याकुर्वन्निर्निजेन्द्रया ॥ ४ ॥ कुतीर्थिकैः प्रणी
तस्य सज्जति प्रतिपथिनः । धर्मस्य सकलस्यापि कथं स्वाख्यातता न वेत् ॥ ५ ॥ यच्च य
त्समये कापि दयासत्यादिपोषण ॥ दृश्यते तच्चोमात्र बुधैर्ज्ञेयं न तत्त्वतः ॥ ६ ॥ शा
रूलविक्रीनितवृत्त - यत्प्रोद्गममदाधसिधुरघट सात्राज्यमासाद्यते यन्नि शेषजनप्रमो
दजनक सपद्यते वैजव । यत्पूर्णदुसमद्युतिर्गुणगण सत्राप्यते यत्पर सौजाग्य च विजृ
नते तदखिल धर्मस्य लालायिता ॥ ७ ॥ यन्नाद्यावयति क्षिति जलनिधि कलोलमालाकु
लो यत्पृथ्वीमखिलां विनोति सलिलासारेण धाराधर ॥ यच्च शोष्णरुची जगत्पुदयत
सर्वाधकारिष्ठिवैतन्नि शेषमपि ध्रुव विजयते धर्मस्य विस्फूर्जित ॥ ८ ॥ शिखरिणीवृत्त
म् - अवधूता बंधु सुहृदसुहृदा सम्यगगदोगदान्तिक्काताना धनमयनजावार्त्तमनसा ॥
अनाथाना नाथोगुणविरहिताना गुणनिधिर्जयत्येकोधर्म परमिह हितव्रातजन
क ॥ ९ ॥ अनुष्टुप्वृत्त - अर्हता कथितो धर्म सत्योयमिति जावयेत् ॥ सर्वसपत्
करे धर्मे धीमान् दृढतरो न वेत् ॥ १० ॥ इति धर्मकथकोद्दृष्टिर्नितिजावना

शार्दूलविक्रीडितवृत्तम् - एकामप्यमलामिमा सुसतत योजावयेन्नावनां जव्य
सोपि निहत्यशेषकलुष दत्वा सुख देहिना ॥ यस्त्वन्यस्तसमस्तजेनसमयस्ता द्वादशा
प्यादरादन्यस्यैव नते सत्सौख्यमतुल किं तत्र कौतूहल ॥ १ ॥ अर्थ - ए वार जाव
नामान्नीकोई एक अमल जावना जे जव्य निरंतर जावे ते पण ते देहीने सुख द
ईने अशेष कलुष एटले बधा पापोनी नाश करे तो जे समस्त जैनसिद्धांतोनी अ
न्यास कखो बता अति आदरेकरी वारे जावनाओनी अन्यास करे ते अतुल सौ
ख्यने पामे तेमा आश्चर्य गु ॥ १ ॥ इति द्वादशजावना समाप्ता ॥ ५८ ॥

अवतरण - हवे प्रतिमानु प्रतिपादन करेठे - भूल - मासाई सत्ता पढमा

બિંદુ તથા સત્તરાઈ દિણા । અહરાઈ એગરાઈ, નિસ્કુ, પ્પડિમાણ વારસગં ॥૫૮૧॥
 અર્થ:- એક માસ પ્રમુખ આદિ દર્શને સાત માસની સાતમી પ્રતિમા યાએ છે.
 જેનું એક માસનું પરિમાણ હોય તેને માસિકી પ્રથમા પ્રતિમા કહેશે. એમ બિમા
 સિકી દિતીયા, ત્રિમાસિક તૃતીયા તે યાવત્ સત્તમાસિકી સત્તમી જાણવી. પઠ
 મા બિંદુ તથા સત્તરાઈદિણતિ એટલે તે સાત પ્રતિમાઓની ડપર પ્રથમા એટલે
 આઠમી, દિતીયા એટલે નવમી અને તૃતીયા એટલે દશમી એ ત્રણ પ્રતિમાઓ
 સાતસાત રાત્રિ દિવસની યાયશે. અહરાઈતિ- જેનું અહોરાત્રનું પરિમાણ હોય
 તેને અહોરાત્રિકી કહિયે. એવી એકાદશમી પ્રતિમા જાણવી. એગરાઈતિ-જેનું એક
 રાત્રિનું પરિમાણ હોય તેને એક રાત્રિકી કહિયે. એવી બાદશમી પ્રતિમા જાણવી.
 એવીરીતે સાધુનીપ્રતિજ્ઞાવિશેષ તે નિહુપ્રતિમા વાર યાય છે. ॥ ૫૮૧ ॥

અવતરણ:- હવે એ પ્રતિમાઓનો પઢિવજ્જાણહાર કહેશે:- મૂલ:- પઢિવજ્જ
 ૬ એઆઓ, સંઘયણધિઈ જુઓ મહાસત્તો; પઢિમાઈ નાવિઅપ્પા, સમ્મં ગુરુણા અ
 પુન્નાઓ ॥ ૫૮૨॥ ગહેચ્ચિય નિમ્માઈ, જા પુવાદસનવે અસંપુન્ના; નવમસ્સ તથા
 યવહું, હોઈ જહન્નો સુયાનિગમો ॥ ૫૮૩॥ વોસઠ્ઠત્ત દેહો, ડવસગ્ગા સહો જહે
 વ જિણકપ્પી; એસણ અપ્પિગ્ગહિયા, નત્તં ચ અલેવહં તસ્સ ॥ ૫૮૪ ॥ અર્થ:-
 કહેલી પ્રતિમાઓનો અંગીકાર કરનાર તે વજ્જરૂપન નારાચ સંઘયણ યુક્ત હોય
 તેથી અત્યંત પરિસહ સહન કરવાને સમર્થ યાય. વલી ધૃતિ એટલે ચિત્તની સ્વ
 સ્થિતા યુક્ત થકોહોય તેથી રતિ અરતિ પ્રમુખવડે પીડાને પામે નહી. ત્રીજું મહા
 સત્ત્વ એટલે ઘણો સાહાસિક હોય તે નિશ્ચેકરી અનુકૂલ તથા પ્રતિકૂલ જે ડપસ
 ગો તેનેવિષે દર્પ તથા વિષાદને પામે નહી. ચોથું નાવિઅપ્પા કે ૦ નાવિતાત્મા એટ
 લે સજ્જાવનાઈ કરી નાવિત અંતઃકરણવાલો અથવા પ્રતિમાનુષ્ઠાને કરી નાવિતા
 ત્મા જાણવો. તે જાવના પાંચ તુલનાઈકરી યાયશે. તથા:- ‘તવેણ સુત્તેણ સત્તેણ
 એગ્ગેણ બલેણય. તુલણા પંચહા ડુત્તા, પઢિમં પઢિવજ્જાઓ ॥૧॥ એવી વ્યાખ્યા પૂર્વે
 કહી આવેલા ટૈયે તે પ્રમાણે જાણવી. તથા સમ્મંકે ૦ સમ્યક્ યથાગમજે ગુરુણાકે ૦
 ગુરુતેની અપુન્નાઈકે ૦ અનુમત લઈને ॥ ૫૮૨ ॥ ગુરુનાઅજાવે સ્થાપનાચાર્ય અ
 થવા ગહ્વના અનુમતેકરીને નિમ્માઓ કે ૦ નિશ્ચેયકી ગહ્વ જે સાધુસમુદાય તેનેવિ
 ષે રહીને આહારાદિકનેવિષે પ્રતિમા કલ્પ પરિકર્મણાઈકરી પરિનિષ્ઠિત યાય. આ
 હવ:- ‘પઢિમા કપ્પિય તુલ્લો, ગહેચ્ચિય કુણં ડુવિહ પરિકર્મં; આહારો વહિમાઈસુ,
 તહેવ પઢિવજ્જાઈકપ્પં’ આહારાદિ પ્રતિકર્મ આગલની ગાથામાં કહેશે. પરિકર્મનુંજે પરિ

માણ તે માસિકાદિક સાતનેવિપે યાવત્ પરિમાણ પ્રતિમાઓ છે તે પ્રતિમાનું તે પરિકર્મ સમજવું તથા વર્ષાક્રતુનેવિપે એ પ્રતિમાઓનો ઇંગીકાર થતો નથી માટે તેનો પરિકર્મ કરે નહીં તથા આદિની બે પ્રતિમાતે એક વર્ષમા, ત્રીજી અને ચોથી પ્રતિમા એક વર્ષમા અને વાકીની ત્રણ પ્રતિમાઓ અન્યત્ર વર્ષનેવિપે પરિકર્મ પ્રતિપત્તિ જાણવી. એરીતે સાત પ્રતિમાઓ નવવર્ષે પૂરણ થાય છે, હવે તેને કેટલો શ્રુતાગ્નિગમ થાય છે - તે કહે છે યાવત્દશ પૂર્વે, અસપૂર્ણ એટલે કાર્ષ્ક થઈ સમજવા. સંપૂર્ણ દશ પૂર્વધર જે હોય તે તો અમોઘ વચનને લીધે ધર્મદેશનાદિકેકરી જવ્યને ઉપકાર કારિત્વને લીધે તીર્થની વૃદ્ધિ કરવાનેઅર્થે પ્રતિમા કટપ ન પડિવડે એમ ઉત્કૃષ્ટ શ્રુતાધિગમ જાણવો અને જયન્ય તો નવમા પૂર્વના તૃતીય આચાર વસ્તુ સુધી શ્રુતાધિગમ જાણવો એવા શ્રુતથી રહિત હોય તો નિરતિશય જ્ઞાનપણાને લીધે તે કાલાદિક ને જાણે નહીં ॥ ૫૬૪ ॥ તથા સસ્કારના અજાવને લીધે શરીરની મમતા જેણે લ્યાગી દીધી છે તથા દેવ મનુષ્ય અને તિર્થગ્ના ઉપસર્ગે જિનકટપીને પઠે સહન કરનારો હોય તથા એપણાપિમ્ન ગ્રહણનો પ્રકાર સાત પ્રકારે હોય તે કહે છે ઉક્તચ સસઠમ સસઠા, ઉઠ્ઠ તહ અપ્પલેવડાચેવ, ઊગહિયા પગ્ગહિયા, ઉચિય ધમ્મા ય સત્તમિયા એનો અર્થ - એ વહ્યમાણસ્વરૂપે આમ ગૃહણ કર્યું છે, જે ગૃહણ કરનારા છે તે આમ ગૃહણ કરે તે સાત એપણા મધ્યે આદ્યની વેતુ ગૃહણ કરવું નહીં, અને પઠીની પાંચતુ ગૃહણ કરવું તેમા વલી વિવહિત દિવસે અંતની તે પાંચમા વેતું ગ્રહણ કરવું એક જક્તનેવિપે અને એક પાનનેવિપે. તથા જક્ત તે અન્ન જાણવું તે અલેપકૃત એટલે અલેપકારક વદ્ધ તથા ચણકાદિકજાણવું તે પ્રતિમાની પ્રાપ્તિની ઇજ્ઞાનો પરિકર્મ કરવાવાલો, ચ શબ્દે એને ઉપધિ પણ વે એપણાની હોય અને તેના અજાવે યાવત્ ઉચિત કરેલાની પ્રાપ્તિ થાય ત્યારપઠી તે કારણ સિદ્ધ થાય તો તેને મૂકી દિયે ઉક્તચ - ડવગરણ સુદેસણ, માણજુથ જમુચિ અ સકપ્પસ્સ, ત ગિણ્ણહં તય જાવે, અહાગહં જાવ ઉચિયતુ ॥ જાએ ઉચિયિતય, વોસિરં અહાગહ વિહાણેણ, ડ્ય આણાનિરયસ્સિહ, વિત્તેય તપિ તેણસમ ॥ કટપનેવિપે ઉચિત ઉપધિને, તે પોતાની વે એપણા કરી ગ્રહણ કરે છે. એ એપણા ચાર તે અત્તની સમજવી તે આપ્રમાણે - પ્રથમ કપાસિકતુ વદ્ધ ગૃહણ કરેલું વીજું મૂકી દીધેલું, ત્રીજું ઓઢવા પ્રમુલ્લથી પરિજોગેલું હોય તે, અને ચોથું તે મૂકી દેવાના જેવું હોય તે. એવીરીતે રુત્તપરિકર્મ જે કરે છે તેજ કહે છે ॥ ૫૬૫ ॥

મૂજ - ગચ્છાવિણિક મિત્તા, પડિવડ્ડા માસિયં મહા પડિમ, દત્તેગ જોયણસ્સ

पाणस्त तठ एग नवे. ॥ ५८६ ॥ जठठमेइसूरो, नतउठाणा पर्यपि संचिलई;
 नोएग राइवासी, एगंच डुगंच अस्माए ॥ ५८७ ॥ डुठाण हडिमाइण, नोजएणं प
 यंपि उसरइ, इय माईनियम सेवि, विहरइजा खंमिओमासो ॥ ५८८ ॥ अर्थः—
 पढी ते गठने मूकी दिये. तत्र जो ते पोतेआचार्यादि होय तो जेने प्रतिमानी प्रा
 ति थई होय एवा बीजा कोई साधुने पोताना पदनेविपे थोडा कालसुधी स्थापे
 अने पढी शुन डव्यादिक शरत्कालादिकनेविपे सकल साधुउने आमंत्रण करी ह्वा
 मण पूर्वक उक्तंचः— स्वामेई तउ संघं, सबालबुडं जहो चियं एवं, अञ्चंतंसंविग्गो;
 पुवविरुद्धे विसेसेणं. । जं किंचि पमाएणं, न सुहुने वडियं मएणुविं; तंजे स्वामे
 मि अहं, निस्सङ्गो निक्कसाउत्ति. । एम गठमांथी नीकलीने मासिकी एटले एक
 मास प्रमाणनी महाप्रतिमा एटले मोटी प्रतिज्ञा अंगीकार करे तत्र एक अविठिन
 दानरूप जे एकज जातनो नोजन होय तेवो अन्नलिये ते पण अज्ञात एटले न
 जाणेलुं होय वली वीणेलुं होय ते. तथा उद्धृता एटले वधेलो होय तेपण पाठली
 पांच एषणायेकरी सहित होय अने अलेपकारी, होय रुपणपण जेनी इत्ता नकरे
 वली जेनो एकज धणी होय अने दातृगर्नवंती होय, बालकोनी माता होय, तथा
 पीयमान स्तनवाली होय तो ते एक पदमांहेमूकीनेबीजु बाहार राखी दीये तेपण
 एक जणी आपनार होय तो लिये तथा पान पदार्थनुं अहार पण एकज आपनार होय
 तो लीये तत्र मासिक प्रतिमा एक दाती थाय. जल, स्थल तथा पर्वतादिकनेविपे ज्यां
 सुधीसूर्य होय त्यां सुधीचाले ॥ ५८६ ॥ पढी जठठमेइसूरेके ० ज्यां सूर्य अस्त थाय त्यांथी
 एक पग मात्र पण आयो न चाले तथा जो आ प्रतिमापन्न ठे एवी रीते लोको
 ने जाण्यामां आवी गयुं होय, तो त्यां ते एग राइवासिके ० एक अहोरात्र वास
 करे पण एथी वधारे काल सुधी रहे नही. तथा अन्नाएके ० बीजा जे ग्रामादिक
 ज्यां एवी खबर न होय के आ प्रतिमा प्रतिपन्न ठे; त्यां एक दिवस एक रात्र अथवा वे
 दिवस बे रात्रि सुधी रहे वधारे वास करे नही. ॥ ५८७ ॥ तथा डुठाणहडि माईणके ०
 डुष्ट हस्ति सिंह अने व्याघ्रादिक मारणहाराजे पशुउतेनाथी नयणं पर्यपिउसरईके ०
 मरणनी नीतिएकरी एक पग पण आगल न ऊसरे केम के जो तेना नयथी साधु
 आगल नयेकरी ढोडे तेथी, तथा तेनी पाठल ते डुष्ट जनावर ढोडे तेथी हरितादि
 क जीवोनी विराधना थाय अने जो अडुष्ट पशु दीगमां आवे तो साधु पोताने
 मार्गे चाढ्यो जाय. तेथी हरितादिकनी विराधना थाय नही इयमायनियमसेवि
 के ० इत्यादिक नियमनो सेवनारो थयो थको आदि शब्दे करी तडकाथी ठायडामां

न जाय अने ठायडामाथी तडकामां न आवे इत्यादिक अनिग्रहवान ययो यको विहरईके० ज्या सुधी महीनो पुरो न थाय त्या सुधी ग्रामानु ग्रामे विहार करे जा अखंनियंमासोके० ते यावत् अखनित परिपूर्ण मास थाय त्या सुधी जाणबु आदि शब्दथी बीजा पण घणा नियमो जाणवा जेम के, सस्तारक उपाश्रय मा गवाने अर्थे, सशय उत्पन्न थयाथी सूत्रार्थ पृष्ठवाने अर्थे, गृहादि पृष्ठवाने अर्थे तृण काष्ठादिनी अनुज्ञा मागवाने अर्थे पृष्ठेलो जे सूत्रार्थ तेनो जवाव ते आचार्य अथवा बीजाने कहेवा सारु एक अथवा वे वखत प्रतिमा प्रतिपन्न दिये अन्य था जापातर करे नही तथा आगतुक आगार, विवृत गृह तथा वृद्धमूल लक्ष्ण ए त्रण ठेकाणे वसति करे अन्यत्र वास करे नही तेमा आगतुकागार एटले कार्पटिक लोक आवीने वसो, विवृत गृह एटले नीचे कुटीनो अनाव होय अने उ पर आह्लादननो अनाव होय ते अनावृत जाणबु अने वृद्धमूल एटले ज्या सा धुने त्याग करवा योग्य दोपो प्राप्त न थाय एवा करीरादिकना वृद्धना थडमा जाणबु उक्तच - जायण पुष्पाणुन्नवण पुडवागरण नासगो चैव, आगमण विय ड गिह रुक्ममूलगा वासयतिगोति तथा अग्नि थकी नयपामे नही उपाश्रयादिक मा आग प्रदित थयाथी त्याथी नाशी जाय नही कदाचित् ते गृहादिकमाथी को ई खेंचीने कहाडे तो ते जाय पण खरो अने पगमा लागेलु काटु तथा रेती प्रमुख कहाडी नाखे नही. आखमा पडेली रेणु तृण तथा मलादिक कहाडे नही तथा हाथ पग अने मुखादिक अंग प्राप्तुक जलेकरी धोए नही बीजा साधुउ पु टालंबने धोए तो जले, पण पोते धोए नही ॥ ५८८ ॥

मूल - पञ्चा गह्व मुवेई, एव दुमासी तिमासि जा सत्त, एवर दत्ती वडु५, जा सत्त उंसत्त मासीए ॥ ५८९ ॥ अर्थ - पञ्चाके० ते मास पूरो थया पठी गह्वमुवेई के० गह्व एटले साधुनो समूह तेना स्थाननी पात्रेना ग्राममा आवे त्या आचार्या दिकने वात प्रगट करे, ते आचार्य राजाने जणावे, के प्रतिमानु जेणे पालन क खु ठे एवो अमुक साधु अही आब्योठे त्थार पठी नृपाटिक लोक अथवा श्रमण सचेकरी अजिवयमान ययो यको ते गह्वमा प्रवेश करे ते तपना बहुमानने अर्थे तथा बीजाने श्रद्धानी वृद्धि थवाने अर्थे, तथा प्रवचननी प्रजाववाने अर्थे जाणबु एम प्रथमा प्रतिमा कही हवे बाकीनी ठ प्रतिमाउ कहेठे - एव दुमासी तिमासिके० एवी रीते एज क्रमे करी द्विमासिकी तथा त्रिमासिकी प्रमुख जासत्त के० ज्या सुधी सात मासिकी प्रतिमा थाय त्यां सुधी जाणवो तेमा एवरके० एट

જો વિશેષ છે જે પ્રથમ માસિકની જે પ્રતિમા છે તેના કરતાં દિમાસિકી પ્રમુખ પ્રતિમાંતમા 'દત્તયસ્તાસુ વર્ધતે' એટલે દાત્તિની વૃદ્ધિ થાય છે દિમાસિકીનેવિષે વેદાન્તિ, ત્રિમાસિકીનેવિષે ત્રણ એમ જાસત્તંતસત્તમાસિકે. યાવત્ સાત દત્તિં પાળીની અને જોજનની તે સાત માસિકી પ્રતિમામાં હોય એમ જાણવું. ॥૫૭૯॥

અવતરણ:- હવે અષ્ટમી પ્રતિમા કહેશે:- મૂલ:- તત્તોય અષ્ટમીએ નવર્ષે શ્વપદમ સઘ્વ રાંદિ, તોએ ચઝઝ ચઝઝેણ પાણેણં અહ વિસેસા ॥ ૫૮૦ ॥ ઉત્તાણગ પાસહ્ણી, નેસહ્ણિ વાવિ ઠાણ ઠાણ્તા; સહ્ણસગ્ગે ધોરે, દઘ્ણં તઝ અવિકંપો ॥ ૫૮૧ ॥ અર્થ:- ત્યાર પછી સપ્તમી અનંતર અષ્ટમી પ્રતિમા તે સપ્ત અહો રાત્રીની થાય છે. એ પ્રતિમાનેવિષે ચતુર્થે જન્મ તે એકાંતરે એકાંતરે પાણેણ કે પાળી રહિત ચક્રવિહાર કરે. હવે પૂર્વે કહી આવેલી પ્રતિમાંત્રી અહ વિસેસાકે એટલો વિશેષ જોઈ છે અહીં પારણે આંબિલ કરવું; દત્તિનો નિયમ નથી. ॥ ૫૮૦ ॥ તથા ઉત્તાણગકે ઝંચે મુખે સૂર્ય સન્મુખ કાઝસગ્ગાદિ કરે અને પાસહ્ણી એટલે પૂઠ વાલી જૂમિયે અણફરસતોરહે અને ગરુમાસન અથવા વીરાસન વાલી વેસે વાવિ ઠાણઠાણ્તાકે અથવા જજોજરહે. ગામથી બાહાર રહ્યો થકો, સહ્ણસગ્ગે ધોરેકે ઉપસર્ગે ઉપડવ ધોર રોડ દેવાદિ સંબંધી સહન કરે. દઘ્ણં તઝ અવિકંપોકે ઇચ્છ્ય ક્ષેત્ર કાલ જાવ આશ્રિત મન તથા કાયાયે કરી નિઃપ્રકંપ થકો રહે. ॥ ૫૮૧ ॥

અવતરણ:- હવે નવમી પ્રતિમા કહેશે:- મૂલ:- દોઝા વિઠરિ સચ્ચિય, બહિયા ગામાશ્યાણ નવરં તુ; ઝકઙ્ગ લગંડસાઈ, દંમાયય ઝઙ્ગ ઠાણ્તા ॥ ૫૮૨ ॥ અર્થ:- બીજી એટલે નવમી પ્રતિમા તે પણ સાત અહો રાત્રીની અને એવીજ રીતે તપ અને પારણાએકરી સરસ્વી જાણવી અને બહિર્વૃત્તિયે પણ સરસ્વા પણેજ કહી છે બાહિર તે ગ્રામાદિક અને સંનિવેશ વિશેષે જાણવું એમાં નવરંતુ કેવલ આટલું વિશેષ છે જે ઝકઙ્ગ કે ઝકઙ્ગ બેરો લગંડ શબ્દ વાંકા પહેલા લાકડાની પથે સૂવે એવો જે હોય તેને લગંડશાયી કહિયે એટલે મસ્તક અને પગની પેનીયે અથવા પીઠ વડે પાઠના દેશને જૂમિના જાગને સ્પર્શ કરી સૂવે દંમવત્ એટલે લાકડીની પથે લાંબો થઈ પગ પસારી જૂમિની ઉપર નાખેલું શરીર તેને દંમાયત કહિયે. એ રીતે લાંબો થઈ સૂવે ઇહાં વા શબ્દ વિકલ્પાર્થે છે. તે વાકે અથવા એવી સ્થિતિએ કરી રહેતો થકો દેવાદિકના કરેલા ઉપસર્ગોને સહન કરે. ॥ ૫૮૨ ॥

અવતરણ:- હવે દશમી પ્રતિમા કહેશે:- મૂલ:- તઙ્ગાવિઠરિ સિચ્ચિય નવરં ઠાણં તુ તસ્સ ગો દોહી; વીરાસણ મહવાવી, ઠાણ્ઙા અંબ સુહોવા ॥ ૫૮૩ ॥

अर्थ - सातमी थकी त्रीजी एटले दशमी प्रतिमा पण सभरात्रि दिवसनी कहेला स्वरु पनी पठेज जाणवी पण नवरके० एटलो विशेषजे केवल शरीरनो गणानुके० स्थान एटले राखवो ते जेवीरीते गोदोहीके० गाईने दोहवा वेसिये एटले पगनी पेनी ऊपाडी आगला तलीये वेसी जेम गोवालीउं गाई दोहवा वेसो तेम शरीरने स्थिर करे वीरासन एटले दृढ संघयणी पुरुषोनु जे आसन तेने वीरासन कहिये जेम सिंहासननी उपर वेठेजो ठतां तेना पगनीचे पृथ्वीने बलगेला होय तेनी नीचेची सिंहासन कहाडी लीयुं ठतां पण तेनो आसन मगे नही पग त्याज स्थित होय ए वी रीते वेसे अहवाविके० अथवा मावी जाघनीऊपर जमणुं पग करे अथवा मावा हाथनी हयालीनी ऊपर जमणा हाथनी हयाली करे अने ते नानीने जगाडी राखे एम प्रतिमानोपरे वेसे तेने वीरासन कहिये अथवा ए वा शब्द प्रकारातरने प्रगट करवाने अर्थे ठे अपि शब्द समुच्चय अर्थे ठे गइळा एटले एवोरीते वेशवु अथवा अंबखुळोवाके० आग्रकुब्ज एटले आंवाना फलनी पठे वक्राकारे स्थित थाय-एवी रीते ए त्रणे प्रतिमाउं सातसात अहोरात्रीनी करता एकवीशदिवसे पुरी थायठे ॥५९३॥

अवतरण - हवे इग्यारमी प्रतिमा कहे ठे - मूल - एमेव अहोराई, ठठ न स अपाणग नवर, गाम नगराण बहिया, वग्यारिय पाणिए गण ॥५९४॥ अर्थ एमेव के० एमज कही आवेली रीति प्रमाणे अहो रात्रिकी प्रतिमा इग्यारमी था य ठे. नवर के० एटलो विशेषजे केवल ठठ नक्त जे उपवास वयरूप तेने विपे चारे आहारनो त्याग करे माटे अपाणगं के० पानक आहारची पण रहित कहि ठे ए नो आरज एकाशने करी थाय ठे नवर के० एटलो विशेष ठे जे गाम नगराण बहि या के० ग्राम ने नगरची बाहारे वग्यारिय पाणिए के० विस्तारित पाणि एटले जुजादम लावीकरीने एरीते गण के० स्थान एटले काउसग्न ध्याने रहे ठे ए अहो रात्रिकी प्रतिमा त्रण दिवसे थाय ठे अहोरात्रना अते ठठ नक्त करवामां आवेठे तेमाटे यथा - 'अहो राई यांतिहि, पछा ठठ करे इति' ॥ ५९४ ॥

अवतरण - हवे बारमी प्रतिमा कहे ठे - मूल - एमेव एगराई, अछम जने ए गण बाहिरउं, ईसी पझार गउं अणमिसनयणेग दिछीए ॥५९५॥ साहदुदोवि पाए, बाघारिय पाणि गथए गण बाघारि लविअ जुउं, अते समयाइ लदिति. ॥५९६॥ अर्थ - एमेव एटले अहोरात्रिकी प्रतिमानो पठे एगराई एटले एक रा त्रिकी प्रतिमा थाय ठे एमां विशेष ठे ते आ प्रमाणे - अछम जनेण एटले पान क आहार रहित उपवास त्रण करवा अने गणके० ग्रामादिकची बाहिरउं के० वा

હાર સ્થાનકે રહી લગારેક નમી કૂબડો થયો થકો અથવા નદી પ્રમુખના તટની
 ઊપર નેત્રોને મેપોન્મેપ અણ કરતો ઠતાં એક પુજન ઊપર દૃષ્ટિ રાખીને સર્વ ઇંદ્રિ
 ડ ગોપવીને રહે. ॥ ૫૬૫ ॥ સાહદુદોલિ પાણ કેળવે પગ નેલા કરીને, જિન મુ
 ડાની પઠે રાખે. વાધારિત પાણીનો અર્થ સૂત્રકારેજ વ્યાખ્યાન કહ્યું છે. એટલે પો
 તાના યુજદંડ પ્રલંબ પણે કહ્યા છે એવો થકો કાઝસગ્ગ કરે. એમ કરતાં સમ્યક્
 પ્રકારે જે થાય તે કહે છે:- અંતે એટલે ઠેડે યતિને આ એક રાત્રીક પ્રતિમાનો
 લાજ વિશેષ અવશ્ય થાય. તે કહે છે:- એ રાઈણંતિનિસ્કુ પડિમં સમં, અણુપા
 લે માણસ, ઇમેતડંગાણા હિ,યાડ નવંતિ તંજહા, ડહિનાણે વાસમુવજ્જેજ્જા મણપ
 જ્જવનાણે વાસમુપજ્જેજ્જા કેવલ નાણે વાસમુપ્પન્ન પુલે સમુપ્પજેજ્જા વિરાયને પુનઃ
 ડમ્માયં ચાલનેજ્જાદીહ કાલિયંવા રોગાયં કંપાડણેજ્જા કેવલિ પન્નત્તાડ ધમ્માડ
 નંસિજ્જા: ઇતિ શબ્દ સમાપ્તિનેવિષે. એ પ્રતિમા રાત્રિથી અનંતર અષ્ટમ કહ્યાથી ચાર
 રાત્રિ દિવસ માનવાલી થાય છે. યદાહ:- ‘એ રાઈયા ચડહિ પજ્જા અઠમં કરેડ
 ત્તિ; અહી સાહદુ દોલિ પાણ, વાધારિય પાણિઠાય એ ઠાણં; વાધારિલં બિય યુડ, અં
 તેય ઇમીયલક્કિત્તિ. ॥ આ ગાથા કોઈ પુસ્તકનેવિષે દોઠામાં આવતીનથી. એ પ્રતિ
 માં એક રાત્રીનીઠતાપઠી અઠમ ચડવિહાર કરિયે તેથી ચારદિવસ રાત્રી પ્રમાણ
 એ પ્રતિમાં થાય. ॥ ૫૬૬ ॥

અવતરણ:- હવે ઇંદ્રિય નિરોધ કહે છે:- ફાસણં રસણં ઘાણં, ચક્કૂ સોઅંતિ
 ઇંદિયાણેસિં; ફાસ રસ ગંધ વન્ના, સદ્દા વિસયાવિણિદિઠા ॥ ૫૬૭ ॥ અર્થ:-સ્પ
 ર્શન, રસન, ગ્રાણ, ચક્કુ, તથા શ્રોત્ર. એ પાંચ ઇંદ્રિયો જાણવી. અને સ્પર્શ, રસ,
 ગંધ, વર્ણ તથા શબ્દ એ પાંચ પૂર્વોક્ત ઇંદ્રિયના યથાનુક્રમે વિષયો જાણવા. અહી
 ગાથાનેવિષે યદ્યપિ ઇંદ્રિયનો નિરોધ પ્રસૂત છે તેથી એડના વિષયોનેવિષે પણઆસક્તિ
 ત્યાગ કરવી એમ અર્થથી જાણવું. કેમ કે નિયમમાં ન રાખેલી ઇંદ્રિય પગલે પગ
 લે ક્લેશરૂપ સમુડમાં નાચી દિયે છે. જેમ રસનાનેવિષયે મહાવિનાશ પામે છે, ગંધને
 વિષયે સર્પ વિનાશપામે છે ચક્કુના વિષયથી પતંગનો વિનાશ થાય છે, શ્રોતેંડિનાવિષય
 થી હરિણવિનાશને પામે છે, સ્પર્શેંડિના વિષયથી હસ્તિવિનાશ પામે છે એમ એકેક
 ઇંદ્રિયના આસક્ત થકી એ વિનાશ પામે છે કેમકે, તે જંતુડને પરમાર્થની સ્વર ન
 થી. તો એક પ્રાણી જે પાંચ વિષયોમાં આસક્ત છે તે મૂઢ જસ્મ થાય તેમાં શું ક
 હેવું? અશ્વની પઠે અતિ ચપલ ઇંદ્રિયો આકર્ષણ કરીને જીવોને તમોઘનરૂપ ડન્મા
 ગેનેવિષે લઈ જાય છે માટે ઇંદ્રિયોને જીતી સુબુદ્ધિ જને તેડને નિયમમાં રાખવી. ॥ ૫૬૭ ॥

अवतरण - हवे पचीस प्रतिलेखना कहे ठे - मूल - पडिलेहणाण गोसा, वरएह उग्घाड पोरिस्ती सु तिगं, तश्च पद्माए अणुगय, सूरै पमिकमण करणाउ ॥ ५९॥
 अर्थ - प्रत्येक दिवसे साधु जनने प्रतिलेखना त्रिक एटले त्रण प्रति लेखना क र्त्तव्य होयठे एक गोस के० प्रजातमा, अवरएह के० बीजी पाठला पहोरे, अने त्रीजी उग्घाडके० प्रहरना अंतनेविपे जाणवी ए त्रीजी प्रति लेखना उद्घाट पोर सीनेविपे सिद्धातनी नापाए पोणा पहोरे जाणवी ए प्रतिलेखनानो त्रिक थाय ए त्रणमा प्रथम प्रतिलेखना ते सूरैपडिकमणकरणाउ के० प्रजातमा प्रतिक्रमण कछा पठी सूर्य उदय थयो न होय तेनी पहेला आ दश स्थानोनी प्रतिलेखना थाय ठे

ते दश स्थान कहेठे - मूल - मुहपोत्ति चोलपट्टो, कप्पतिग दोतिसिक्का रयह रण, संथारुत्तरपट्टो, दस पेहा उग्गए सूरै ॥ ५९॥ अर्थ - १ मुखपोत्तिका, २ चोल पट्ट ५ कल्पत्रिक, एक ऊननु ने वे सूत्रना ७ रजोहरणना वे निषय एक सूत्रमय अन्य तरे ने बीजी बाह्य पाद लूबवारूप, ८ रजोहरण ओयो, ९ सस्तारक तथा १० उत्तरप ट ए दशनी प्रतिलेखना ते उग्गएसूरैके० सूर्यना उदयसमी करवी अनेइग्यारमा दा मानी पण प्रतिलेखनाकहिठे यडुक्तनिशीथचूर्णौ - 'अत्रेजणति एकारसमोदमवत्ति' कटपचूर्णावप्युक्त - 'दमउ एकारसमोत्ति' एटलेइग्यारमादामानी प्रतिलेखनापण सूर्य उगताकरवीए नाव बाकी वसति प्रमुखनीसूर्यनो उदय थयाथो प्रत्युपदेष्टाकरवी आ सूत्रनेविपे प्रत्युपदेष्टा करवा योग्यस्थानोनोज प्रमाणकह्यो प्रतिलेखनानो क्रम कह्यो नथी केम के, आगममा बीजी रीतेज विधान कछु ठे माटे यडुक्तनिशीथ चूर्णौ - उवहिम्मिय पञ्चूसे, पुब मुहपोत्ति तउ रयहरण, तउ अंतो निसिक्का तउ बाहिर निसिक्का चोलपट्टो कप्प उत्तरपट्ट सथारपट्ट दमगो य एस कमो अन्नहा उक्कमो पुरिसेसु पुवं आयरियस्त पड्डा परिनीतउ गिलाण सेहाइयाण अन्नहा उक्कमोत्ति 'अत्र परितित्ति, अनशनिनो उपवि आचार्योपधिनी प्रतिलेखनानंतर प्रत्यु पेक्षित ठे बाकीनो अर्थसुगम ठे ए प्रजात प्रतिलेखना कही ॥ ७९॥

अवतरण - हवे द्वितीय तथा तृतीय प्रतिलेखना कहे ठे - मूल - उवगरण चउदसग, पडिलेहिक्काइ दिणस्त पहर तिगे, उग्घाड पोरिस्तीए उपत्तनिक्कोग पडिलेहा, ॥ ६०॥ अर्थ - दिवसना त्रण प्रहर व्यतीत थाय त्यारे स्थविरक टिपक सत्कौधिक स्वरूप चांद उपकरणनी प्रत्युपेष्टा करे तेमा प्रथम मुखवस्त्रि का, पठी चोलपट्ट, पठी गोहक, पठी पात्र, पठी पात्रवध, पठी पटलाउ पठी रजस्त्राण, पठी पात्रस्थापन पठी मात्रक, पठी पतजह, पठी रजोहरण, अने त्या

રપઠી કલ્પત્રિક જાણવા. એના ઉપલક્ષણથી ઉપગ્રહિક ઉપધિ પ્રત્યુપેક્ષણા કરવા યોગ્ય છે. તથા ઝગ્ધાટ પૌરુષિનેવિપે સાત પ્રકારે પાત્ર નિર્ધોગની પ્રત્યુપેક્ષણા કરવી તત્ર આસનેબેસીને પ્રથમ મુખવસ્ત્રિકાની પ્રત્યુપેક્ષણા કરીને પઠી ગોઠકની પ્રત્યુપેક્ષણા કરવી પઠી પટલાડ, ત્યારપઠી પાત્રકેસરિકા, ત્યારપઠી પાત્રવંધ; ત્યાર પઠી રજસ્ત્રાણ ત્યારપઠી પાત્રસ્થાપન. એ પ્રત્યુપેક્ષણાંની વિધિ વિસ્તારના જયથી લક્ષી નથી. વિસ્તારે ઝંઘ નિર્ધુક્તિ તથા પંચ વસ્તુકાદિક ગ્રંથોથી જાણી લેવી. ॥૬૦૦॥

અવતરણ:- અહીં વસ્તિપ્રમાર્જનનો વિશેષ કહે છે:- મૂલ:- પઢિલેહિકણ ઉવહિં, ગોસંમિ પમજ્ઞણાડ વસહીએ; અવરસહે પુણ પઢમં, પમજ્ઞણા તયણુ પઢિલેહા ॥ ૬૦૧ ॥ અર્થ:- ગોસે એટલે પ્રજાત સમયે મુખવસ્ત્રિકાદિ લક્ષણ પૂર્વોક્ત ઉવહિકે ૦ ઉપધિની પઢિલેહિકણકે ૦ પ્રતિલેખણા કરીને ત્યારપઠી યતિયેં વસહી કે ૦ નિવાસરૂપ જે વસતિ છે, તેની ઉપયુક્તેકરી પમજ્ઞણાકે ૦ પ્રમાર્જના કરવી અપરાણકે ૦ બીજી પાઠલા પહોરે ફરી પ્રથમ વસતિનું પ્રમાર્જન કરવું, અને તયણુ કે ૦ તેવાર પઠી ઉપધીની પ્રતિલેખના કરવી. ॥ ૬૦૧ ॥

અવતરણ:- શેષકાલ અને વર્ષાકાલે ઉપાશ્રય પ્રમાર્જનનો વિશેષ કહે છે મૂલ:- દોન્નિઉપમજ્ઞણાડ, ઝઝમ્મિ વાસાસુ તસ્ય મજ્ઞાણહે; વસહિ વહુસો પમજ્ઞા અશ્ સંઘટ્ટંઅન્નહિંગ્હે. ॥૬૦૨॥ અર્થ:- જ્યાં વસતિનેવિપે જીવોનો સંસક્તિ એટલે મેલાવડો ન થતો હોય, ત્યાં પણ ઋતુબદ્ધ કાલમાં એટલે આઠ માસમાં દોન્નિઉકે ૦ બે પ્રમાર્જન કહેલા છે. એક સવારની અને બીજી પાઠલા પહોરની એવે વાર વસતિનું અવશ્ય પ્રમાર્જન કર્તવ્ય છે, અને વાસાસુકે ૦ વર્ષા કાલનેવિપે જીવોનો મેલાવડો ઘણો થાય છે માટે વસતિની ત્રીજી પ્રમાર્જના થાય છે. તેમાં બે પહેલા કહી તે અને તસ્યકે ૦ ત્રીજી મજ્ઞાણહે કે ૦ મધ્યાન્હ કાલનેવિપે થાય છે. તથા ઋતુબદ્ધ કાલે અથવા વર્ષા કાલે કુંશુઆદિક પ્રાણીડેકરો વસહિકે ૦ વસ્તિ સંસક્ત થયાથી વહુસો કે ૦ ઘણી વાર પણ વસતિની પમજ્ઞાકે ૦ પ્રમાર્જના કરવી. ર્હાં વા શબ્દ વિકલ્પ પ્રદર્શનાર્થે છે. તે વિકલ્પ આ છે:- જો પૂર્વોક્ત પ્રમાર્જના પ્રમાણે જીવ સંસક્ત ટલો જાય તો ઘણા વખત પ્રમાર્જન ન કરવું અને જો જીવ સંસક્ત ન ટલે તો ઘણી પ્રમાર્જના પણ કરવી. અને જો ઘણી વાર પૂંજતા પણ જીવ સંસક્ત ટલે નહીં અને વધારે સંસક્ત દેશાય અને ઝલટો પ્રાણીડેનો સંઘટ્ટ થાય. ત્યારે તે વસ્તિ મૂકી બીજી વસતિમાં અથવા બીજા ગ્રામમાં જાવું. ॥ ૬૦૨ ॥

અવતરણ:- હવે ત્રણ ગુણિ કહે છે.- મણ ગુણિ માણાડ, ગુણીડ તિન્નિહુન્તિ નાય

वा, अकुशल निवृत्तिरूपा, कुशलपवित्री सरूपाय ॥ ६ ० ३ ॥ अर्थ - मनोगुण्यादिक एटले मनोगुप्ति वचन गुप्ति तथा काय गुप्ति लक्षण त्रण गुप्तिउं जाणवी एउंतु स्वरूप आ प्रमाणे ठे - अकुशल एटले अकुशल मन वचन तथा कायनी निवृत्तिरूप ते अकुशल मन वचन, कायाना निरोध रूप जाणवी अने कुशल एटले शुच मनो वचन कायनी प्रवृत्ति रूप जाणवी एनो अनिप्राय आ ठे - मनोगुप्ति त्रण प्रकारे ठे - तेमा प्रथम आर्त्त रौड ध्यानानुबंधि कल्पना समुदायना वियोग रूप जाणवी बीजी शास्त्रानुसारणी परलोकनी सायक धर्मव्यानानुबंधिनी मयस्थ परिण तिवाली परिणामविशेषे जाणवी ते कुशल तथा अकुशल मनोवृत्तिना निराधेकरी सम ता परिणामरूप थायठे त्रीजी योग निरोधावस्थानेविषे जे आत्मा आत्म स्वरूपे थाय ते स्वात्माराम तृतीया जाणवी ए मनोगुप्ति थई हवे वचन गुप्तिना वे जेठ कहेठे - एक मुख नयन नृकुटिना विकारो तथा चपटीनो वजाडवो प्रमुख जाणवी तेमा नेत्रने विकाशी, मुखथी हुकारो करे नृकुटीने ऊचीनीची करे एवी सूचना करवानी जे चेष्टा तथा ऊनोथावो, खुकारो करवो, हुंकारोकरवो देखाल प्रमुखनो नाखवो इत्यादिक अर्थनी जपावनारी जे चेष्टाउं होय ठे तेउंनो परिहार करीने आजे मारे आ न करवु एवो अजिग्रह कखाथी पहेली वाक्गुप्ति जाणवी, एट जे चेष्टाविशेषेकरी पोताना प्रयोजनोनी सूचना करतो ठता मौन धारण करवा नो अजिग्रह लेवो निष्फल ठे तथा वाचवु, पूठवु, तथा बीजो कोई पोताने व्या करणादि पूठे तेने लोक तथा आगमथी अविरुद्ध मुखपोत्तिकाथी ढाकेला मुखकम लथी बोले एम वचन वृत्तिने नियममा राखवी एवा जेदेकरी वाचननो जे निरोध ते सम्यक जापण रूप प्रतिपादिक जाणवी इहा जापा समितिनेविषे सम्यक् वचन नी प्रवृत्ति होयठे अने गुप्तिमा सम्यक् वचननो पण निरोध ठे एटलो जापा समिति अने वचन गुप्तिमा जेठ ठे यदाहु - 'समिउं नियमा गुत्तो, गुत्तो समियत्तणमि नयणिल्लो कुसल वय सुदीरतो, जवइ गुत्तोवि सम्मिउंवि ॥ हवे त्रीजी काय गुप्ति पण वे प्रकारे ठे - तेमा एक चेष्टा निवृत्ति लक्षण अने बीजी यथागामानु सारे चेष्टा नियम लक्षण जाणवी तत्र जे देव सबवी तथा मनुष्य सबधी उप सर्गो ठता तथा क्रुधा पिपासा प्रमुख परिसहादिक थता ठता पण कायोत्सर्ग करवा प्रमुखवर्मे कायाने निश्चल करवी तथा सर्व योग निरोधावस्थानेविषे सर्व था काय चेष्टानो निरोध करवो ते प्रथमा कायगुप्ति जाणवी, तथा गुरुने पूठता शरीर सस्तारक, नूमिकादि प्रतिलेखना प्रमार्जनादि आगममा कहा प्रमाणे कि

યા કલાપ સહિત શયનાદિક યતિને કરવો એ રીતે શયન અસન તથા નિદ્રેપાદિ નેવિષે સ્વહંદ ચેષ્ઠાનો ત્યાગ કરવો. અને નિયમે કરીને કાચ ચેષ્ઠા કરવી તે ત્રી જી કાચગુપ્તિ જાણવી. ॥ ૬૦૩ ॥

અવતરણ:- હવે ચાર અનિગ્રહ કહે છે:- મૂલ:- દહે સેતે કાલે, નાવેય અ નિગ્રહા વિણિદિદ્ધા; તે પુણ અણેગ જેયા, કરણસ્ત ઇમં સરૂવંતુ. ॥ ૬૦૪ ॥
અર્થ:- ડ્વ્યથી, ક્ષેત્રથી, કાલથી, નાવથી એ ચાર પ્રકારના અનિગ્રહો જિનેશ્વરે કહ્યા છે. તે વળી સર્વે અનેક જેદે છે. તે ત્રૈલોક્ય સ્વામી શ્રીમહાવીરે ઠઠ્ઠસ્યાવ સ્થાને વિષે વિચરતાં કૌશંબી નગરીમાં ગ્રહણ કહ્યા છે. તેમાં ડ્વ્યાનિગ્રહ તે હું કુલ્માપ વકુલ સૂરપના એક કોણામાં તલપીશ; તથા ક્ષેત્રાનિગ્રહ તે દેનારીના પગ વન્નેયંત્રથી આવરી લીધેલા હોય એક ઝંબરામાં હોય ને બીજું પગ વાહાર એ વી ઠતાં મને આપે તો લજું. તથા કાલાનિગ્રહ તે જો દિવસે બીજો પોર ચર્ણયા પઠી દાત્રી દેશે તો લર્ણ. તથા નાવાનિગ્રહ તે જો માથું મૂમેજું ઠતાં રોતી થકી દેશે તો હું નિદ્રા લર્ણ અન્યથા મારે ગૃહણ કરવી નહીં એ વિધિના અનિગ્રહે કરી નગવતે ઠમાસને પાંચ દિવસ અન્ન પાણી લીધું નહીં પઠી ચંદન બાલાને હાથે પારણો કહ્યો એ ડ્વ્યાદિક ચાર અનિગ્રહો જાણવા. એવી રીતે ઉક્ત પ્રકારે કરી કરણસિત્ત રિનું સ્વરૂપ જાણવું. એ કરણના સિત્તેર જેદો ગુરુડે કહેલા છે. તે આ પ્રમાણે:-
વેતાલીશ આધાકર્માદિક દોષો; પિંમ, તે? આહાર ૩સગ્યા તેવસ્તિ, ૩વસ્ત્ર ને ૪પાત્ર તે વિશુદ્ધ દોષ રહિત લિયેં એલકુળ વસ્તુ ચતુષ્ટય પણે કરી ચાર પિંમાદિક ગણ્યા છે. તથા પાંચ સમિતિઃ; મલી નવ, દ્વાદશ નાવના મલી એકવીશ; દ્વાદશ પ્રતિમા ડ મલી તેત્રીશ, પાંચ ઇંદ્રિય નિરોધ મલી અમત્રીશ પચીશ પ્રતિલેખના મલી ત્રેસ ઠ; ગુપ્તિઃ ત્રણ મલી ઠાસઠ અને અનિગ્રહો ચાર મલી સિત્તેર જેદો થાય. ॥ ૬૦૪ ॥

આશંકા:- ચરણ તથા કરણનેવિષે વિશેષતા શું છે?

સમાધાન:- જેનું નિત્ય અનુષ્ઠાન હોય તેને ચરણ કહિયે; અને જે પ્રયોજન પ્રાપ્ત થયે કહ્યામાં આવે તેને કરણ કહિયે. યથા વ્રતાદિ સર્વ કાલ પાલ્યામાં આવે છે, પણ કોઈકાલ વ્રતથકી શૂન્ય હોતો નથી અને પિંમ વિશુદ્ધ્યાદિક તો પ્રયો જનની પ્રાપ્તિ થયાથી કહ્યામાં આવે છે એમ જાણવું. એ સડસઠમો દ્વાર પૂરોથયો

અવતરણ:- હવે 'જંધા વિઝ્ઞાચારણગમણસત્તિત્તિ' એટલે જંધાચારણ અને વિદ્યા ચારણોની ગમન વિષયક શક્તિનો અડસઠમો દ્વાર કહે છે:- મૂલ:- અડસય ચ રણ સમઘા, જંધા વિઝ્ઞાદિ ચારણા મુણઃ; જંધાદિજાડપઠમો, નિસ્સંકાઠંરવિ કરેવિ

॥६०५॥ एगुप्पाएण गउं, रुयगवर मिय तउं - पडिनियत्तो, वीएणं नदीसर, मि
 एइ तइएण समयेण ॥६०६॥ पढमेण पढगवण, वीउ प्पाएण नढण ईई, तइउ
 प्पाएण तउं, इह जघा चारणो ईई, ॥६०७॥ पढमेण माणुसोत्तर, मगसु नदी
 सरतु वीएण, एइ तउं तइएण, कयचेइय वढणे समणे ॥६०८॥ पढमेण नढण
 वण, वीउप्पाएण पढगवणम्मि, एइ इहंतइएण, जो विह्मा चारणो होइ ॥६०९॥
 अर्थ - चरण एटले गमन ते जेमा विद्यमान ठे तेने चारण कहिये तत्र बीजा
 मुनिउने पण गमन तो होय ठे पण इहा तो विज्ञेपे करी गमन आगमननु ग्रहण
 करवु जेम आ कन्यारूप वतीठे एम कह्याथी रूपवाला विशेषणे करी सहित
 होय तेनी पठे ए पण जाणवु तेम इहा अतिशय चारित्रनी समर्थाइये करी अ
 तिशय गमनागमननी लब्धिपेकरी जे सपन्न होय तेने चारण कहिये ते वे प्रकार
 ना ठे एक जघाचारण ने बीजा विद्याचारण तेमा जेने चारित्र अने तपना
 विज्ञेप प्रज्ञावथी उत्पन्न थयली गमना गमन विषयकलब्धि तेणे करी जे सपन्न
 होय तेने कहिये जघाचारण अने जे विद्याना वज्ञे करी उत्पन्न थयली गमनाग
 मन लब्धिपे करी युक्त होय तेने विद्याचारण कहिये तेमा प्रथम जघाचारण प
 हेंला सूर्यना किरण निश्चा करी अवलविने एकज उत्पाते उपडी चारित्रना अ
 धिकपणा थकी यावत् तेरमा रुचकवर द्वीपसुधी तिठें जवाने समर्थ थाय ठे
 त्याना चैत्य वादेठे अने विद्याचारण नदीश्वर द्वीप सुधी जई शके ठे तत्र जघा
 चारण जे ठेकाणे जवानी इहा करे त्यासूर्यना किरणोनु अवलवन करीने जाय ठे
 विद्या चारणो विपे पण एमज जाणी लेवु. ॥६०५॥ तेमा जघाचारण रुचकवर द्वीप
 प्रत्येजता उता एकज उत्पाते करी जाय ठे अने पाठा फरता एक उत्पाते नदी
 श्वर नामा आठमा द्वीप प्रत्ये आवे ठे, त्यां विसामो लेई अने बीजा उत्पाते पोताना
 स्थानके पाठा इहा आवे ठे एतीर्तिगतीना एवीरीते त्रण उत्पातो जाणवा. ॥६०६॥
 अने ज्यारे उर्ध्वगतियें जाय त्यारेप्रथम मेरुनी शिखर उपर जवा नीकले त्यारे ए
 कज उत्पाते करी पमकवनपर जई चढे अने पाठो फरता एक उत्पाते नदन व
 नप्रत्ये आवेठे अने बीजा उत्पाते पोताना स्थाने आवेठे जघाचारणने चारित्रा
 तिशयना प्रज्ञावेकरी लब्धीना उपजीवननेविपे कत्तुक्क्यना ज्ञावथी प्रमादनो सज
 व थायठे तेथी चारित्रातिशयनु बंधन थईने तेनी लब्धिनी काईक हीनता थाय
 ठे तेथी त्याथी पाठा फरतां वे उत्पादे करी पोताना स्थानके आवे ठे ॥६०७॥
 विद्याचारणो तिर्तिगतियें प्रथम उत्पाते करीनेज मनुष्योत्तर पर्वतप्रत्ये जायठे

તથા બીજે ઉત્પાતે નંદીશ્વર દીપેં જાયઠે. ત્યાં જઈને ચૈત્ય વંદન કરેઠે. ત્યાંથી પાઠા ફરતા એકજ ઉત્પાતે કરી પોતાના સ્થાન પ્રત્યે આવેઠે. ॥૬૦ ॥ તથા ઉર્ધ્વગતિયેં તે મેરુ ની ઊપર જતા પણ પ્રથમ ઉત્પાતેજ નંદનવન પ્રત્યે જાયઠે. અને બીજા ઉત્પાતે પંમકવન પ્રત્યે જાયઠે. ત્યાં ચૈત્યોને વંદના કરીને ત્યાંથી પાઠા ફરતા એકજ ઉત્પાતે કરી પોતાના સ્થાને આવેઠે. કારણકે વિદ્યાચારણો વિદ્યાના વશથી આવે ઠે. તે માટે તે વિદ્યાનો વારંવાર સેવન કરિયે તો અત્યંત ચોંચી આવેઠે. તે માટે ફેંદાં થી જતાં એકવીસામો લિયેઠે પણ પાઠા ફરતાં શક્તિના અતિશય પણાના સંજવથી એકજ ઉત્પાતે કરી પોતાના સ્થાને આવેઠે. પણ વ્યાંવીસામો લેતા નથી ॥૬૦ ॥ એ બે ચારણોના જેદ સૂત્રકારે કહ્યા પણ ઉપલક્ષણથી બીજા પણ ઘણા પ્રકારના ચારણો આવેઠે. તે આ પ્રમાણે:-

આકાશમાં ફરનારા, પર્યંક આસને બેઠા થકા જાય કાયોત્સર્ગે સ્થિત થયા થકા ઊડી જાય પગ ઊપાડ્યા વિના આકાશમાં જતા રહે એ વ્યોમચારણ જાણવા.

બીજા વલી વાવ્ય, નદી, તથા કૂપ સમુદ્રાદિકને વિષે અપકાય જીવની વિરાધના કહ્યા વિના જલને વિષે જૂમિકાની પઠે પગ ઉપાડે તે જલચારણ હોય ઠે.

બીજા વલી પૃથ્વીની ઊપર ચાર આંગલ આકાશમાં જંઘા ઊંચી કરવાને નિપુણ હોય તેને જંઘાચારણ કહિયે.

નાના પ્રકારના વૃદ્ધ વેલીઝં તથા પુષ્પાદિકનું ગ્રહણ કરીને તેના સૂક્ષ્મ જીવોને ન વિરાધતાં કુસુમની પાંચડીના સમુદાયને અવલંબી રહેઠે, તેને પુષ્પ ચારણો કહિયે.

બીજા ચાર શેં યોજન ઊંચો નિષેધ તથા નીલવંત પર્વત ઠે તેના ટુંક ઊપર સમ શ્રેણીયેં આવવા જવાને નિપુણ હોય તેને શ્રેણિચારણ કહિયે.

બીજા અગ્નિશિખાને આશ્રયીને તેજકાય જીવોને ન વિરાધતાં અને પોતે પણ ન બલતાં પગે કરી ગમન કરવાને નિપુણ હોય તેને અગ્નિશિખાચારણ કહિયે.

બીજા ધૂમવર્ત્તિ તે તિર્યક અથવા ઊર્ધ્વ ગમન કરવાને અગ્નીની પરેધુમ્નનો આ લંબન કરીને જે અસ્ખલિત ગમન કરે તેને ધૂમચારણ કહિયે.

બીજા વાંકાચૂકા વૃદ્ધોના અંતરાયમાંના અવકાશમાં જે કુબ્જવૃદ્ધ સંબંધી કોલિ આડાના તંતુને આલંબન કરી ગમન કરવાને જે સમર્થ તેને મર્કટ તંતુચારણ કહિયે.

બીજા ચંદ્ર, સૂર્ય, ગ્રહ નહત્ર તારાદિકની તથા બીજી કોઈ પણ જ્યોતિના કિરણો નો આશ્રય કરી ગમનાગમના કરે તેને ચક્રમણ જ્યોતિરશ્મિ ચારણ કહિયે.

જે સામો અથવા ઋપરાંતો જે દિશાઝનેવિપે વાયરોજતો હોય તે દિસિયે તેજ આ કાશ પ્રવેશની શ્રેણીને આશ્રય કરીને તેની સાથેજ ચાલે તેને વાયુ ચારણ કહિયે જે જાકલનું અવલબન કરીને અપ્રકાયિક જીવને અણવિરાધતા થકા તેનીજ સાથે ગતિ કરે તેને નીહાર ચારણ કહિયે ઇત્યાદિક બીજા પણ જલદ એટલે મેઘ ચારણ, ઝંસ ચારણ તથા ફલચારણાદિક જાણવા એ અઘસવમો દાર થયો

અવતરણ - હવે 'પરિહારવિમુક્તિ તવોત્તિ' એટલે પરિહાર વિમુક્તિતપનો ઓ ગણોતરમો દાર કહેહે - પરિહારિયાણચતવો, જહન મજ્જો તહેવ ઝક્કોસો, સી ઇહ વાસ કાલે, જણિઓ ધોરેહિ પતેયં ॥ ૬૧૦ ॥ અર્થ - જે પરિહારિયે તેને પરિહાર કહિયે તે તપવિશેષ જાણવો તેણેકરી જે વિચરે તેને પરિહારિકો કહિયે તે બે પ્રકારે છે - એક નિર્વિશમાનક અને બીજા નિર્વિષ્ટકાયિક તેમા વિવક્ષિત તપવિશેષને સેવનાર હોય તે નિર્વિશમાનક કહિયે અને જેણે વિવક્ષિત તપ વિશેષનુ સેવન કહ્યું ન હોય તે નિર્વિષ્ટ કાયિક કહિયે. અહી નવ-સાધુઓનો ગણ એટલે ગણ જાણવો તેમા ચાર નિર્વિશમાનક, એટલે વિવક્ષિત તપવિશેષના કરનાર હોય, અને ચાર અનુચારી એટલે વેયાવજ્જગર હોય તથા એક કલ્પસ્થિત વાચનાચાર્ય કરેલો હોય ચર્યપિ એ સર્વ સાધુઓ શ્રુતાતિશય સપન્ન હોયઠે તથા પિ કલ્પ હોવાથી તે નવમાનો કોઈ પણ એક વાચનાચાર્ય સ્થાપવામા આવેઠે નિર્વિશમાનક તથા નિર્વિષ્ટકાયિક એ બન્નેનો તપ ત્રણ પ્રકારનો હોયઠે - જઘન્ય મધ્યમ તથા ઊત્કૃષ્ટ એ ત્રણ પ્રકારે પરિહાર વિમુક્તિયાનો તપ જાણવો તે શીતકાલ, ઝષ્ઠકાલ તથા વર્ષાકાલ એ પ્રત્યેકનેવિપે ત્રણ પ્રકારનો જાણી લેવું એવું ધીર જે તીર્થંકર તેઓએ કહ્યું છે ॥ ૬૧૦ ॥ તે જુદોજુદો દેસાહેઠે

અવતરણ - તેમા ગ્રીષ્મ કાલનેવિપે કરવાનો તપ કહેઠે - મૂલ - તહ જહ ઝો ગિમ્હે, ચઘઠ ઘઠં તુ-હોઃ મક્કિમઓ, અઘમ મિહ મુક્કોસો, એત્તો સિસિરે પ વસ્કામિ ॥ ૬૧૧ ॥ અર્થ - તે ત્રણ કાલોમા ગ્રીષ્મ, કાલ અતિરુદ્ધ હોવાથી તેમા જઘન્યથી તપ ચતુર્થ તે એક ઉપવાસરૂપ જાણવો, મધ્યમ તપ પદ્મ-તે-વે ઉપ વાસરૂપ, જાણવો, અને ઊત્કૃષ્ટ તપ અષ્ટમ તે ત્રણ ઉપવાસરૂપ હોયઠે તપ શબ્દ નપુસક લિંગે ઊતા પ્રાકૃત જાપાતે લીધે સૂત્રમા પુલ્લિંગે શાસ્ત્રામાં આવ્યો છે.

અવતરણ - એની પઠી શિશિરક્રતુ એટલે શીતકાલનેવિપે કરવાના તપવિપે કહે છે - મૂલ - સિસિરે ઝ લહન તવો, ઝઘઈં દસમ ચરિમ ગો હોઈ, વાસાસુ અઘ માઈ, વારસ પઙ્કંત ગો નેઝ ॥ ૬૧૨ ॥ અર્થ - શિશિર એટલે શીતકાલ તે

ધમકાલથી કિંચિત્ સાધારણ છે. તેનેવિષે જે તપ થાય છે. તે આ પ્રમાણે છે:-
જઘન્યથી ષષ્ઠમ, મધ્યમથી અષ્ઠમ અને ઉત્કૃષ્ઠથી દશમ તે ચાર ઉપવાસરૂપ જાણ
વું. તથા વાસાસુકે ૦ વર્ષા કાલતે સાધારણ કાલ છે તેનેવિષે જઘન્યથી અષ્ઠમ,
મધ્યમે દશમ, તથા ઉત્કૃષ્ઠથી દ્વાદશમ તે પાંચ ઉપવાસરૂપ જાણવું. ॥ ૬૧૨ ॥

મૂલ:- પારણગે આયામં, પંચસુ ગહો હસુ નિગ્ગહો નિક્કે; કપ્પઠિયાવિ પશ્વિ
ણ, કરંતિ એમેવ આયામં. ॥ ૬૧૩ ॥ અર્થ:- એ ત્રણે કાલનેવિષે આંબિલે પાર
ણું થાય છે. યથા સંસૃષ્ઠાદિક સાત નિહ્વા થાય છે. તેમાંની ઠેલી પાંચનું ગ્રહણ ક
રવું, અને આગલી બે સંસૃષ્ઠ અને અસંસૃષ્ઠ એડનો ત્યાગ કરવો. એટલે ઉદ્ધતાદિ
પાંચજ ગ્રહણ કરવાયોગ્ય છે એમ જાણવું: તેમાં વળી વિવિક્ષિત દિવસે કપર
કહેલી ઠેલી પાંચમાંની આજ મારે બેજ વિવિક્ષિત નિહ્વા ગ્રહણ કરવી. એવા
ર પરિહારિકોનો તપ જાણવો. અને બીજા જે તે કલ્પસ્થિતાદિક પાંચ છે, તેમાં
એક વાચનાચાર્ય તથા ચાર અનુચારિય છે એ સર્વે પૂર્વોક્ત નિહ્વાના અનિગ્રહ્યુક્ત
થયા ઠતાં નીહ્વાલે પ્રતિ દિવસે આંબિલ કરે. ॥ ૬૧૩ ॥

મૂલ:- एवं ठम्मास तवं, चरियं परिहारिया अणुचरंति; अणुचरगे परिहारिय,
पयच्छिं जाव ठम्मासा. ॥ ६१४ ॥ અર્થ:- એમ ઠમાસ સીમ તપ કરી પઠી પરિહાર
વિશુદ્ધિ તપવાલા જે ચાર હોય તે અનુચરો થાય અને જે પહેલા અનુચરો હોય તે
પરિહારિકના તપનેવિષે સમસ્ત પ્રકારે સ્થિત થાય. તે પણ ઠમાસ સુધી જાણવું ૬૧૪

મૂલ:- કપ્પઠિયંતિ એવં, ઠમ્માસ તવં કરેશ્સેસાઁ; અણુપરિહારિય જાવં, ચ
રંતિ કપ્પઠિયતવં ચ. ॥ ૬૧૫ ॥ અર્થ:- એમ બાર માસ વીંછ્યા પઠી કલ્પસ્થિત
જે વાચનાચાર્ય તે પણ પૂર્વોક્ત ન્યાયે કરી ઠમાસ યાવત્ પરિહારિક તપ કરે.
અને બાકીના આઠ અનુપરિહારિક જાવ, તે વૈયાવૃત્યકરપણું, તથા વાચનાચાર્ય
પણાને કલ્પસ્થિત પણે રહીને ગ્રહણ કરે છે. એટલે સાત વૈયાવૃત્યકર થાય અ
ને એક વાચનાચાર્ય થાય એમ જાણવું. ॥ ૬૧૫ ॥

મૂલ:- एवं सो अठारस, मास पमाणो य बन्निउं कप्पो; संखेवउं वित्तेसो वि
सेस सुत्ताउ नायवो ॥ ६१६ ॥ અર્થ:- એ પ્રમાણે કલ્પ જે આચાર વિશેષ તે અ
ઠાર માસ પ્રમાણવાળો કહ્યો. તે સંકેપે જાણવો: અત્ર જે સવિશેષ છે તે કલ્પા
દિક વિશેષ સૂત્રોથી જાણવું. ॥ ૬૧૬ ॥

અવતરણ:- હવે કલ્પની સમાપ્તિનેવિષે જે કર્તવ્ય છે તે કહે છે:- મૂલ:- ક
પ્પ સમ્મત્તી ઇસયં, જિણવાઁં વિત્તિગહંવા ॥ ૬૧૭ ॥ અર્થ:- કલ્પ એટ

जे पारिहारिकानुष्ठानरूपनी समाप्ति थयापठो फरी तेज पारिहारिक कल्पने पडिव जे अथवा जिनकल्प पडिवजे अथवा गहमाहे आवे ते परिहारिक विद्युद्धिका वे प्रकारे ठे - इत्तर ने यावत् कथिक तेमा जे परिहारविद्युद्धि कल्पनी समाप्तिअ नंतर परिहार विद्युद्धि कल्पने अगीकार करे अथवा गहनेविषे जाय तेने इत्तर कहिये अने जे परिहारविद्युद्धि कल्पनी समाप्ति थया पठी अवधाने करी जिनकल्पने अगीकार करे तेने यावत् कथिक कहिये उक्तच - 'इतिरिय धेरकप्पे, आ वकहियति' एम जाणवु अही इत्तरने देव मनुष्य तथा तिर्यंचे करेला उपसर्गो जेवा के, तत्काल घात करे, एवा तथा जे अत्यंत दु खेकरी पण सहन न थाय एवी वेदना उत्पन्न न थाय अने यावत्कथिकोने तो ए बधी वेदनाउठनो सनव ठे उक्तच - 'इतिरियाणुवसग्गा आयका चयणाय न हवति, आवकहियाण नइयाइति'

अवतरण - आ कल्प जेनी समीपे अगीकार कराय ठे ते दोढ गाथाये करी कहेते - पडिवक्कमाणगा पुण, जिण सग्गासे पवक्कति ॥ ६१७ ॥ तिउयरसमीवा सेउगस्ता पासेउनोवअन्नस्त, ए एसिजचरण, परिहारविद्युद्धिगततु ॥ ६१८ ॥ अर्थ - परिहारविद्युद्धिकल्पने पडिवजणहार जिन सकासे एटले तीर्थकरणी पासे अगीकार करे अथवा तीर्थकरनी समीपे जेणे आसेव्यो ठे तेनी पाने अंगीकार करे ए वेने सूकीने बीजानीपागे प्रतिपत्ति थाय नही एअोतु जे चरण एटले चारित्र ते परिहारविद्युद्धि कहेवाय ठे परिहार जे तपोविशेष तेणेकरी विद्युद्धि एटले निर्मलता जे चारित्रमा थाय एवी एनो व्युत्पत्ति जाणवी ॥ ६१९ ॥ अहि ए परिहार विद्युद्धिका कया क्षेत्र अथवा कया कालनेविषे सनवेठे तेना निरूपणने अर्थ श्री पन्नवणा उपागना पहेला पदे एना बीस द्वारोनी पस्पणा करीते ते कहिये ठडे

१ तेमा क्षेत्र द्वारनेविषे वे प्रकारनी मार्गणा ठे - एक जन्मथी ने बीजी सद् जावथी तेमा जे क्षेत्रमा जन्म थयो होय त्या जन्मथी मार्गणा जाणवी अने ज्या कल्पनो अगीकार थायठे त्या सद्भावथी मार्गणा जाणवी हवे जन्म अने सद्भाव आथी पाच जरत तथा पाच ऐरवतमा प्राप्त थायठे, पण महाविदेहनेविषे नथाय जेणे करी जिनकल्पिकोनी पठे सहरणथी सर्व कर्मजूमिनेविषे अथवा अकर्म जूमिनेविषे प्राप्त नथाय उक्तच - खेते जरहे रवण, सुदुति सहरण वळिया नियमा',

२ कालद्वारनेविषे अवर्माप्तिणीना तृतीय अथवा चतुर्थ आरकमा जन्म जाणवो अने सद्भाव तो पाचमा आरामा पण जाणवो अने उत्तर्माप्तिणीना द्वितीय तृतीय, अथवा चतुर्थ आरामा जन्म जाणवो अने त्रीजे तथा चोथे आरे

સન્નાવ જાણવો. ઉક્તંચ:- ઉત્સર્પિણીઝ દોસું. જન્મણઝ તીસું સંતિ જાવેય; 'ઝ સર્પિણી વિવરીઝ, જન્મણઝ સંતિ જાવેય' ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણીરૂપ ચતુર્થ આરકપ્રતિ જાગકાલનેવિષે જન્મનો સંજવ ન થાય. કેમકે મહાવિદેહ ક્ષેત્રનેવિષે તેઝનો અસંજવ છે માટે.

૩ ચારિત્ર દારે સંયમ સ્થાનને દારે કરી માર્ગણા કરવી ત્યાં સામાયક ચારિત્ર અને ઢેદોપસ્થાપનીય ચારિત્રનાજે જઘન્ય સંયમ સ્થાનક છે તે સમાન પરિણામ પળાયે કરીને માહોમાંહે તુલ્ય છે તે માટે અસંખ્યાત લોકાકાશ પ્રદેશપ્રમાણ જે સંયમસ્થાન તેને ઝલ્લંઘીને ઝંચાજે સંયમ સ્થાનક તે પરિહાર વિશુદ્ધિકને યોગ્ય અને તેપણ કેવલીની દૃષ્ટીયે ચિંતવંતા અસંખ્યેય લોકાકાશ પ્રદેશપ્રમાણ થાય અને ધુરલા બે ચારિત્ર તેને અવિરુધિ પળે કરીને તેનો ર્હ્યાં સંજવ થાય છે. વલી તે થકી ઝપરલાજે સંયમસ્થાનકતે સૂક્ષ્મસંપરાય અને યથાસ્થાત ચારિત્રને યોગ્ય હોય ત્યાં હવે જેને પડિહાર વિશુદ્ધિનામા કલ્પનો પડિવજવોછે તે પોતાની મેલેજ તેટલાજ સંયમ સ્થાનનેવિષેજ થાય અને શેષસ્થાનનેવિષે નજથાય અને જેવારે અતીતનય અધિકરી જોઈયે તેવારે પૂર્વપ્રતિપન્નની વિવક્ષા કરિયે તેમ વિવક્ષા કરતાં શેષસંયમ સ્થાનકનેવિષે પળ હોય જે કારણે પરિહાર વિશુદ્ધિકલ્પની સમાપ્તિ હોય તેવારે અનેરા ચારિત્રનો પળ સંજવ હાયછે એમ અનેરા ચારિત્રનેવિષે વર્તમાન અને અતીત નયની અપેક્ષાયે પૂર્વપ્રતિપન્નનો અવિરોધ હોય.

૪ પર્યાય દારનેવિષે, પર્યાય બે પ્રકારે છે:- ગૃહસ્થ પર્યાય તથા યતિપર્યાય એ પ્રત્યેક વલી બે પ્રકારે છે:- તે જઘન્યથી તથા ઉત્કૃષ્ઠથી છે તત્ર ગૃહસ્થ પર્યાય જઘન્યથી ઝંગણત્રીશ વર્ષ અને યતિપર્યાય જઘન્યથી વીશ વર્ષ અને બને ઉત્કૃષ્ઠથી દેશકળા પૂર્વકોટિ પ્રમાણ ઉક્તંચ પંચ વસ્તુકે:- એયસ્સ એસનેઝ, ગિહિ પરિયાઝ જહન્ન ર્હું તીસા; જહ પરિયાઝ વીસા, દોસવિ ઝક્કોસ દેસૂણા' ર્હિ. વલી જે સૂત્રનેવિષે:- જન્મેણ તીસ વરિસો, પરિયાણેણિગુણવીસ વરિસો ય; પરિહાર પઠ વીઝં, કપ્પહ મણુઝંદુરિસહો ॥ ૧ ॥ ર્હ્યુક્તં

૫ તીર્થ દારે નિશ્ચેયકી તીર્થપ્રવૃત્તતામાં હોય પરંતુ તીર્થને અણપ્રવર્તે તથા તીર્થનેવિઢેદે પરિહાર વિશુદ્ધિક થાય નહી તીર્થને અજાવેતો જાતિ સ્મરણાદિક થાય. ઉક્તંચ:- 'તિઢેતિ નિયમઝંચિ હોર, સતિઢમિનઝણતહ જાવેવિ, ગણુપત્તેવાજાર્સરણાર્હિં, તુ'

૬ આગમ દારમાં તે પુરુષ અપૂર્વ આગમનો અધ્યયન કરતો નથી કેમકે પરિહાર વિશુદ્ધિકનો કલ્પ અધિકરીને આદર્યોછે જે તપ તેના આરાધવેકરી તેકલ્ય ક

त्यथाय अने पूर्वाधित श्रुतने निरन्तर मन स्थिर राखवाने अर्थे एकाग्रचित्ते स्मरणकरेवे यदुक्तं अपुर्वं नाहि क्लृप् आगममेसो पडुञ्चत कप्पं, जमुघिय पगहियजो गाराहणउ ए सकयकिञ्चो ॥१॥ पुढाहीय तु तय पार्य अणुसरइ निञ्चमेवेसो, एग गमणोसम्म विस्तोयसिगाय खयहेउ ॥२॥

७ वेदद्वारे प्रवृत्तिकाले मात्र पुरुषवेद अने नपुंसकवेद ने परिहार विद्युद्विपणो सनवेठे पण स्त्रीवेदने सनवतो नथी अने अतीत नयने अधिकरीने जो पूर्वप्रतिपन्नो चित्तन करिये तो सवेदि अने अवेदिपण होय तेमा श्रेणीप्रति पत्तिना अनावे सवेदी अने उपशम श्रेणी अथवा कृपकश्रेणी प्रतिपत्तिने स्थानके अवेदि उक्तच वेदोपवत्तिकाले इही वज्जो उहोइ एगयरो ॥ पुढपडिवन्नगो पुण, हो ६ सवेदो अवेदोवा ॥ १ ॥

८ कटपदारमां स्थितकटपमां होय परतु अस्थित कटपमा न होय त्रियकप्प नियनियमा इतिवचनात् तेमा आचेलिकादिक दशस्थाननेविपे रहेजाजे मुनि तेने स्थित कटप कहिये अने जे शय्यातर पिन्नादिक चारकटपोमा रहेनारा अथवा चेलकादिक बाकीना ठ कटपोमा रहेनारा होय तेउना कटपने अस्थित कटप कहेवे ए लिंगदारमा नियमेकरीने इय्यलिंग अने नावलिंग ए बन्ने लिंग जाणवा परतु एके लिंग विना पण विवद्वित कटपने पडिवजवानो अधिकार नथी

१० लेश्याद्वारे तेजोलेश्यादिक त्रणलेश्याये पडिवजे अने पूर्वप्रतिपन्न सर्व लेश्याये पडिवजे ते कोईकने थाय त्या अत्यंत अगु-६ लेश्याये प्रवर्त्तेनही किंतु थोडीसीवेजारही आपणा वीर्यनावले पाठो वले परतु कर्मने वसे प्रवर्त्ते नही

११ ध्यानदारमा प्रवर्द्धमान धर्मध्यानेकरी परिहारविद्युद्विक कटपने पडिवजे अने पूर्वप्रतिपन्न अर्त्त रीइ ध्यान पण थाय ठे परतु त्या घणो रहे नही

१२ गणनादारमां जघन्यत्वे करी त्रण पडिवज्जे अने उत्कर्ष करीने एकसो गण पडिवजे अने पूर्वप्रतिपन्न जघन्य अने उत्कर्षकरी सो गण पडिवजे पुरुष गणनाये जघन्य सत्तावीस पडिवजे उत्कृष्टेकरी एक हजार पडिवजे तथा पूर्व प्रतिपन्न जघन्यथी अने उत्कर्षकरी एकसो षष्ठकृत्व अथवा एक हजार आहच गणउ तिन्नेवगणा, जहन्नपडिवत्ति सयस उक्कोस, उक्कोस जहन्नेणय, सयसोच्चिय पुढपडिवन्ना ॥ १ ॥ सत्तावीसजहन्ना, सहस्समुक्कोसकअपडिवत्ति ॥ सयसो सहस्ससोवा, पुढपडिवन्न जहन्न उक्कोसा ॥ २ ॥ ज्यारे पूर्वप्रतिपन्न कल्पमांथी एक निकलेठे अने वी जो प्रवेश करे ठे त्यारे नाना प्रद्वेपने विपे प्रतिपद्यमान कोईवारे एक थायठे थ

अथवा पृथक्त्व एटले जुदाजुदा पण आयठे अने पूर्वप्रतिपन्न पण एमज कोईएक वारे एकज आयठे अथवा जुदाजुदा पण प्राप्त आयठे. उक्तंच. पडिवज्जमाण न यणा, एहोक्क एकोविकण पस्केव ॥ पुवपडिवन्न आविय, नईया एको पुहत्तंवा ॥ १ ॥

१३ अनिग्रह द्वारमां डव्यादिक चारे अनिग्रह ग्रहण यता नथी केमके आ कटपज यथोक्त स्वरूपे महा अनिग्रह रूपठे. उक्तंच. द्वाइय अनिग्रह, वि वित्त रूवान हुंति पुणकेई ॥ एअस्स जावकप्पो, कप्पोच्च यनिग्गहो जेण ॥ १ ॥ एयम्मि गोय राई, नियमानियमेण निरववादाय ॥ तप्पालणं वियपरं, एअस्स विसुद्धिणं तु ॥ २ ॥

१४ प्रव्रज्या द्वारमां ए परिहार विच्छदिक कोईने दीक्षाआपे नही पण यथा शक्तियें उपदेश आपे. उक्तंच ॥ पद्दावेइनएसो, अन्नंकप्पठियएत्ति काऊण ॥ १ ॥ इति.

१५ सुंमापना द्वारे ए कोईने सुंमन करे नही ईहां कोई पूठे जे प्रव्रज्याने अनंतर नियमे सुंमन आय माटे प्रव्रज्या ने ग्रहणे एतो पण ग्रहण थयो तेम ठता जु दो द्वार केम कह्यो तेनो उत्तरजे प्रव्रज्यां द्वारमां नियमे सुंमननो असंजव ठे के मके अयोग्यने कोईके प्रव्रज्यां दीधाठता पण पढी योग्यताने जाणपणे सुंमननो अयोग्य पणोठे तेमाटे जुदो द्वार कह्यो.

१६ प्रायश्चित्त द्वारमां सूक्ष्म अतिचार उपनाठता पण निश्चेथी चारेगुरुनो प्रा यश्चित्त आय केमके ए कटप एकाग्रतायें आयठे तेमाटे तेना जंगथी गुरुदोष लागे

१७ कारण द्वारें कारण शब्दे आलंबन कहिये ते रुडीपरे जे शुद्धज्ञानादिक वंतहोयतेने आलंबन नहोय केमके जेना आश्रयथी अपवाद पदनो सेवनार था य एवो कांई ते अंगीकार करेज नही एणेतो निरापेक्षपणे जे कर्म कृत्य निमित्ते तप नं प्रारंभ्योठे तेहिज यथोक्त विधियेकरीने पूरणकरे.

१८ निःप्रतिकर्म द्वारमां शरीर आश्रयथीतो आखमां पडेलो मेल मात्र पण का ठेनही कारण तेनो शरीर निःप्रतिकर्मठे माटे अने प्राणांत उपसर्ग आवे तोपण अपवाद सेवेनही. उक्तंच निष्पत्तिकम्म सरीरो, अल्लिमलाइविना वणेइसया, पाणं तिएवियमहा, वसणंमि नवट्टए वीए ॥ १ ॥ अप्पबहुत्तालोयण, विसया इ उ उ होइ एसत्ति, अहवा सुहजावाउ, बहुगंपेय चिय ईमस्स. ॥ २ ॥

१९ निष्ठा द्वारमां परिहार विच्छदिक निष्ठा अने विहार ए वेदु त्रीजा प होरने विपे करे तथा बाकीना पहोरनेविपे कायोत्सर्गकरे निडातो स्वल्प जणाय ठे अने जो कोईपण कारणे एनु जंघाबल कीण थयुं होय तेशी विहार न आय तथापि ते महानाग्यवान अपवादने सेवन करे नही किंतु यथा योग्यपणे पो

તાનો આચાર પૂરો કરે ઠક્ક તડ્યાએ પોરિસિએ, નિસ્કાકાલો વિહારકાલોય, સેસા સુય ઝસ્સગો, પાયં આપ્પાય નિહતિ ॥ ૧ ॥ જઘાબલમિ સ્વીણે, અવિહરમા પો વિ નવર નાવકે, તહેવ અદાકપ્પં, કુણ્ડ ઝજોગ મહાનાગો ॥ ૨ ॥

૨૦ વચ દારે એ પરિહાર વિશુદ્ધિકે બે પ્રકારેઠે તેમાજે કલ્પ સમાપ્તે તેહિજ કલ્પ પઢિવજે અથવા ગહમાં આવે તે સ્વર અને વીજા જે આતરા રહિત જિનકલ્પ પઢિવ જે તે યાવત્ કથિક જાણવો વલી એટલો વિશેષ જે સ્વરને એકલ્પના પ્રજાવથકી દેવ મનુષ્યકૃત ઇપસર્ગ તથા તત્કાલમરણને આપે એવા રોગાદિક તથા સદ્ગુણ કરવાને દોહિલી એવી વેદના પણ નથાય અને યાવત્ કથિકને એવી વેદનાઈનો સ નવ ઠે એ વીસમો બંધ દાર થયો વિસ્તારે શાસ્ત્રાતરથકી જાણવો એવીરીતે એ પરિહાર વિશુદ્ધિકનો ઝગણોતેરમો દાર સમાપ્ત થયો

અવતરણ - અદાલતિ એટલે યથા લંદિસાધુનો સીતેરમો દાર કહિયેઠે મૂલ - લદતુહોડકાલો, સોપુણ ઠક્કોસ મક્કિમ જહન્નો ॥ ડદઝહ કરો જાવિહ, સુક્ક હોહોડ ઝજહન્નો ॥ ૬૧૯ ॥ અર્થ - સિદ્ધાંતની પરિજાપાયે લદશબ્દે કાલનો ઝજારણ થાયઠે માટે લંદ શબ્દે કાલ સમજવો તે કાલ ઝલ્કુટ મધ્યમ અને જ ઘન્ય એમ ત્રણ પ્રકારેઠે તેમાં ડદઝહ કરોકે ૦ પાણીયેકરી નીજેલો હાથ જેટલા કાલમાં સુકાઈજાય તેને જઘન્ય કાલ કહેઠે આટલા કાલને જઘન્ય જે કહ્યોઠે તે માત્ર પ્રત્યાખ્યાનના નિયમવિશેષને લીધે જાણવો અન્યથા સિદ્ધાંતમાત્રો કાલ નો જઘન્યપણો સમવાદિ લક્ષણ અતિસૂક્ષ્મતરને કહ્યોઠે ॥ ૬૧૯ ॥

અવતરણ - હવે ઝલ્કુટ અને મધ્યમ કાલનો પરિમાણ કહેઠે મૂલ - ઠક્કો સપુલ્લકોડી, મક્કે પુણ દુતિ પોગઠાણાડ ॥ ડઙપુણ પચરત્ત, ઠક્કોસ હોડ અહલંદ ॥ ૬૨૦ ॥ અર્થ - ઝલ્કુટ કાલમાનતો પૂર્વકોટી સભ્યાપ્રમાણઠે તે પણ ચારિત્રના કાલમાન આશ્રયેકરીને ઝલ્કુટ કહેલોઠે અન્યથા પલ્લોપમાદિરૂપ એવોપણ ઝલ્કુટ કાલનો સજવઠે પુણકે ૦ વલી મક્કેકે ૦ મધ્યમકાલના વરસપ્રમુખ જેદેકરી એ ગઠાણાડકે ૦ અનેક સ્થાનક દુતિકે ૦ ઠે ॥ ૬૨૦ ॥

અવતરણ - ફેહા પાચ રાત્રી પ્રમાણ ઝલ્કુટો લદ હોય તેજ દેખાડેઠે મૂલ - જમ્હાઝ પંચરત્ત, ચરંતિ તમ્હાઝ દુતિ અહલદી ॥ પચેવ હોડ ગઘે, તેસિઠક્કોસ પ રિમાણ ॥ ૬૨૧ ॥ અર્થ - જમ્હાઝકે ૦ જે માટે પંચરત્તકે ૦ પાચ અહોરાત્રલગે પેટાડ એટલે પેટાડિ વીથીયે ગ્રામાદિકનેવિષે નિજ્ઞાને અર્થે વેહ નિર્વાહ કરવા સારુ ચરતિકે ૦ વિચરે તમ્હાઝકે ૦ તે કારણ પણ માટે દુતિકે ૦ થાય ઠે અહજ

દીકે ૦ યથાલંદી અને જેનો પંચેવહોડગહેકે ૦ જે પાંચનો સમુદાય તેને ગઢ કહેહે
 ઇટલે લંદિકાના પંચક એ નામના ગણ એવા કલ્પને પ્રાપ્તથાય એ પ્રમાણે એકેક
 ગણનાયે એ પુરુષ પરિમાણ ઉત્કૃષ્ટ છે એમ સમજવું. ॥ ૬૨૧ ॥

અવતરણ:-હવે એમાના સર્વ પ્રકારનો કથન કરતાં ગ્રંથગૌરવ થાય તેના નયને
 લીધે નથી કરતાં પણ યથા લંદિનો જિનકલ્પની સાથે સમપણો અને વિશેષપણો કહિ
 યેંહે. મૂલ:-જાચેવિય જિણકપ્પે, મેરાસાચેવ લંદિયાણં તુ, નાણતંપુણસુત્તે નિરુકાય રિ
 માસકપ્પય ॥ ૬૨૨ ॥ અર્થ:-જાચેવકે ૦ જે જિણકપ્પેકે ૦ જિનકલ્પકને માટે પાંચ પ્રકા
 રની તુલનાદિરૂપ મેરાકે ૦ મર્યાદાકહેલી છે સાચેવકે ૦ તેજ મર્યાદા લંદિયાણંતુકે ૦
 યથાલંદિને માટે પણ ઘણુ કરીને કહેલી છે અને નાણતંકે ૦ નાનાત્વનેદ તે જિનકલ્પ
 ડ અને યથાલંદીને ઘણુકરી સરસાજ છે પુણકે ૦ વલી સુત્તેકે ૦ સૂત્રનેવિપે નિહ્વાચર્યા
 નેવિપે માસકલ્પનેવિપે અને ચકાર શબ્દે પ્રમાણ વિષયિનેવિપે નેદ પણ થાય છે.

અવતરણ:- હવે વિધાનપૂર્વક થોડુ કહીને પ્રથમ માસકલ્પનો નેદ કહી દે
 શાહે છે, મૂલ:- અહલંદિયાણગહે, અપ્પલિબ્ધાણ જહજિણાણં તુ ॥ નવરંકાલવિ
 સેસો, ડડવાસે પણગચડમાસો ॥ ૬૨૩ ॥ અર્થ:-તેમાં પ્રથમ યથાલંદિક બે પ્રકા
 રના છે એકગઢનેવિપે પ્રતિબંધ અને બીજા અપ્રતિબંધ એવા બે નેદ છે, તેમાં યથા
 લંદિકને ગઢનેવિપે પ્રતિબંધ તે કારણપરત્વે કાંઈ ન સાંજલેલો જે અર્થ તેને સાંજલ
 વાને માટે છે એવું માનવું ત્યારપછી યથાલંદિકને ગઢનેવિપે અપ્રતિબંધોનું ઉપલક્ષ
 ણ છે અને પ્રતિબંધોની તવેણ સંતેણે ઇત્યાદિક નાવનારૂપ સંપૂર્ણ પણ સામાચારી
 છે તે જેવી જિનકલ્પકોનેવિપે પૂર્વે કહેલી તેવીજ જાણવી, હવે નવરંકે ૦ એ બે પ્ર
 કારના યથાલંદીકોને જિનકલ્પકોથી કાલનેવિપે ઇટલો વિશેષ નેદ જાણવો.
 જે ડડવાસે પણગચડમાસેતિ ઇટલે ક્તુબંધકાલમાં યથાલંદીક સાધુડ જો
 વિસ્તીર્ણ ગ્રામાદિક હોય તો તે ગામની ઠ પ્રકારની ગૃહપંક્તિરૂપ ઝેરી કરીને એક
 એક સેરીમાં પાંચ પાંચ દિવસ નિહ્વાટન કરે છે. તે નિહ્વા ધૂતાદિક પાંચ માહેલીજી
 ડીજીડી નિહ્વા લિયે જે એક દિવસે લીધી તે બીજે દિવસે લિયે નહી અને તેજ વિધિયે
 વાસ પણ કરે છે એ પ્રકારે ઠ વીથીયે કરીને એક ગામમાં માસ પૂર્ણ કરે છે હવે
 જો તેવું મોટું ગામ ન હોય તો તેની પાસેના નાના નાના ગામમાં પાંચ પાંચ દિ
 વસ રહે છે અને વર્ષાકાલના ચારમાસ એક ગામમાં રહે. ઉક્તંચ કલ્પનાણ્યે. એકે
 કં પંચ દિણે, પણ પણડ નિઠિડમાસો; એતજુણિશ્ચ. જહ એગોચિવ માસો, સવિયારો
 તિ વિઠિન્નોતોઢવી હીડકાડં એકેકી એ પંચ પંચ દિવસાણિ હિંડંતિ બિડ્યાણ વિ

પંચ દિવસે જાવ ઠીએ વિ પચ દિવસા એવ એગ ગામે માસો જવડ અહનહિ એગો ગામો સવિયારો તોહવ તહાલદીયા એ ઠગામ સ્વિત્તસ્ત પરિપેર તેણ તેસિ એકેક પ ચદિવસાણિ અહંતિ એવ માસો વિનિક્કમાણો પણ પણ નિષ્ઠિત હોઈતિ ॥૬૨૩॥

અવતરણ - હવે ગઢ પ્રતિબદ્ધ તથા અપ્રતિબદ્ધ યથા લંદિકોના પરસ્પર જેદ કહેઠે - મૂલ - ગઢે પડિ બદાણ, અહલદીયા તુ અહ પુણ વિસેસો, ઝગ્ગહ જો તે સિતુ, સો આય રિયાણ આજવડ ॥ ૬૨૪ ॥ અર્થ - અર્થાલિકના કારણે ગઢ સચાતે પ્રતિબદ્ધ ઠે જેને એવા યથાલંદિકોને ગઢ અપ્રતિબદ્ધ યથાલદિક સાથે પુ એકે વલી અહકે એટલો વિગેપ જેદ ઠે તે કહે ઠે ગઢ પ્રતિબદ્ધ યથાલદિક એટના જેકોશ પચક લક્ષણ ક્ષેત્રાવગૃહ કહેલો ઠે તે તેવાજ આચાર્યના નિશ્રાયે કરીને વિદ્યાર કરે ઠે તેજ આચાર્યના પળતે ક્ષેત્રાવગૃહ થાય ઠે. એ તાત્પર્ય હવે ગઢમા અપ્રતિબદ્ધ જે ઠે તેને જિન કટપીની જેમ ક્ષેત્રાવગૃહ નથી એ જેદ ઠે ॥ ૬૨૪ ॥

અવતરણ - વે પ્રકારના યથાલંદિકાના પણ નિક્કાટનના નાના પ્રકાર કહે ઠે - મૂલ - એગવસહિ એ પળગં ઠીહી ડંચ ગામિકુવતિ દિવસે દિવસે અન્ન અર્પેતિ વીહી સુનિચમેણ ॥ ૬૨૫ ॥ અર્થ - ક્રતુબદ્ધ કાલનેવિપે એટલે સીતક્રુ તુ તથા ગ્રીષ્માદિ આઠમાસમા એક ડપાશ્રયમા માત્ર પાચ દિવસપર્યંત રહેઠે, અને વર્ષાક્રતુમા ચાર મહિના રહે ઠે ગામમા ઠવીથીંડ એટલે ઝોરીંડ કરીને રહેઠે હવે એમા એવો અર્થ ઠે કે યથા લંદિક જે તે ગૃહપત્તિરૂપ ઠ ઝોરીએ ગામને વિપે કટપના કરે ઠે અને એક એક ઝોરીને વિપે પાચ પાચ દિવસ નિક્કાપર્યંટન કરેઠે તથા ત્યાજ વાસ કરે ઠે ઇતંચ પચ કટપ ચૂર્ણો ઠપ્પાગે ગામો કીરડ એગો પચ દિવસહિ મિતિ તથેવ વસતિ વાસાણુગઢ ચઝમાસોતિ” તે ઝોરીમા દિવસે દિવસે નિયમે કરીને પરસ્પર નિક્કા પર્યંટન કરે ઠે ઇતંચ વિ નિક્કાપચક માંથી જે એક દિવસે કરે ઠે તેજ ફરી બીજે દિવસે કરે નહીં એટલે ઢરરોજ જુદી જુદી નિક્કા કરે ઠે એ જાવ ઠે આ પ્રમાણે અમે કહેલું ઠે તે ઇત્તમ પ્રકારની બુદ્ધિવાલા પુરુષો એ સમયાવિરોધે કરી બીજા પ્રકારનું પણ વ્યાખ્યાન કરવું એવો અમારો આશય ઠે

અવતરણ - હવે સૂત્રના નાના પ્રકારનો કથન કરતા પ્રથમ યથાલદિક ના જેદ કહે ઠે - મૂલ - પન્નિવદ્ધા ડ્યરે વિદુ, એક્કિકા તે જિણાય થેરાય ॥ અન્ન સ્સવદેસમિય, અસમચેતેસિ પડિબંધો ॥૬૨૬॥ અર્થ - યથાલદિક વે પ્રકારના ઠે એક ગઢ પ્રતિબદ્ધ અને ડલ્લરકે વીજા ગઢ અપ્રતિબદ્ધ તે બને વલી દરેક વેવે પ્રકારના ઠે એક જિન કટપિક અને વીજા સ્થવિર કટપિક તેમા જે યથાલદિક કટપ

સમાપ્તિ કરી પઠી જે જિન કલ્પને પઢિવજસે તે જિન કલ્પિક જાણવો. અને જે પઠી સ્થવિર કલ્પને પઢિવજે તે સ્થવિર કલ્પિક જાણવો. હવે જે ગઠને વિષે જે પ્રતિ બઠ યાય છે તે અનેક પ્રકારે કરી યાય છે. તેના કારણ કહે છે. અન્નસ્સઝ કેઠ અર્થનો જે દેશ કહિયે તેને અર્થે એટલે ગુરુને સન્મુખ જે સૂત્રનો ગ્રહણ કરવામાં મળ્યું તેની સમાપ્તિ થઈ નથી હજી અસમત્ત કેઠ પુરો કસ્યો નથી કેટલોક બાકી રહ્યું છે. તે પુરો કરવાને અર્થે યથાલંદિકને ગઠમાં પ્રતિબઠ યાય છે. ॥૬૨૬॥

અવતરણ:- હાં કોઈ પૂઠે જે ત્યારે સૂત્રાર્થ પૂરણ કરીને પઠી યથાલંદિપણો કેમ પઢિવજતો નથી તેને ઉત્તર કહે છે. મૂલ:-લગ્ગાહસુ ત્તરંતે. તો પઢિવજ્ઞિતુ સ્વે ત્તવાહિતિયા ॥ ગિણ્હંતિ જં અગહિયં, તહય ગંતૂણ આયરિત્ત ॥ ૬૨૭ ॥ અર્થ:- લગ્ગાહસુ કેઠ શુનલગ્ગ આદિશબ્દયકી શુનયોગ અને ચંડવલાદિક તુરતનો આવ્યો જાણી અને બીજો મુદૂર્ત્ત હજીયણો દૂર હોય તેવારે ગુરુ સમીપે પ્રારંભ કરેલો અર્થ પૂરણ કસ્યા વિનાજ તે શુનમુદૂર્ત્તે પઢિવજે પઠી તે ગઠમાંથી નિકલીને ગુરુજે ક્ષેત્રમાં અથવા ગ્રામમાં અથવા નગરમાં રહ્યા હોય તે નગરથી બાહિર કેટલોક દૂર ક્ષેત્રે જઈ રહે ત્યાં તે અત્યંત વિશિષ્ટ કઠોર એવા સમસ્ત અનુષ્ઠાન ગ્રહણ કરે અને ત્યાં જં અગહિયં કેઠ ગુરુપાસે જે નથી અધ્યયન કરેલો અર્થ, તે તેને ગુરુ પોતે દયાવંતઠતો તેના સ્થાનકે જઈને તે યથાલંદિને વિશેષ અર્થ સમજાવિ આપે.

આશંકા:- તે યથાલંદિ પોતેજ ગુરુને સન્મુખ આવી વિશેષ અર્થ કેમ સમજી જતો નથી તત્રોત્તરં. મૂલ:- તેસિંતયં પયહ્હં, સ્વેતં ઇતાણ તેસિમે દોસા, વંદંત મવંદંતે, લોગંમિ હોહ પરિવાત્ત ॥ ૬૨૮ ॥ અર્થ:- જ્યાં ગુરુ હોય તે ક્ષેત્રમાં જો તે યથાલંદિક આવે તો તેને અનેક દોષ પ્રાપ્ત યાય તે દોષ કહે છે:- જો યથાલંદિક ત્યાં ગુરુપાસે આવે તો ગઠમાં રહેનારા સાધુડ તેને વંદના કરે તેવે કાણે ફરી યથાલંદિ તેને વાંદે નહીં કેમકે એ યથાલંદિક કલ્પનો એવો જ આચાર છે કે પોતાના ગુરુ આચાર્યાદિક સીવાઈ બીજા કોઈ સાધુને વંદન કરે નહીં તેવારે બીજા ગઠવાસી સાધુડે વાંચાઠતાં જો યથાલંદિ ન વાંદે તો લોક નિંદા કરે કે આ યથાલંદિક સાધુ હુણ્ણીજ અને નિર્ગુણ છે કેમકે બીજા સાધુ મુનિરાજ એને વંદન કરતાં ઠતાં એ તેમની સાથે જાણણ પણ કરતો નથી અને વંદન પણ કરતો નથી એવી નિંદાની શંકા છે વળી તે ગઠમાં રહેલા સાધુને પણ લોકો એમ કહે કે એ પણ અવશ્ય હ્રષ્ટ છે હુણ્ણીજ છે નિર્ગુણ છે માટે એને વાંદે છે પણ ઉત્તમ હોય તે વાંદે નહીં અથવા એ ગઠવાસીયોને એમાં કાંઈ સ્વાર્થ હસે માટે અણવાંદતાને વાંદે છે

इत्यादि अपवाद थाय माटे आचार्य ते यथालंदिने सन्मुखजर्नेन अर्थआपे
मूल - नतरेऊजर्गंतु, आयरिउताहि एइसोचेव ॥ अतर पछिपडिवस, नगा
मवसहिय वसहिवा ॥ ६१८॥ तिइअपरिजोगे, तेवदते नवदइसोउ, तयेसुम पडि
बडा, ताहिजहिडाइ विहरति ॥ ६१९॥ अर्थ - कदाचित ते आचार्यनो जघाबल ही
एहोय तेथीते सामो जई शके नही तो पोताना मूल क्षेत्रथी अडीगव्यूत ऊपरनो नि
हाचर्या संबधी ग्रामविशेष तेने अंतरपल्ली कहिये त्यां जाय अथवा मूलक्षेत्रथी बा
हिर अथवा मूलक्षेत्रेज बीजी वस्तिमा आवे वाशब्द थकी अथवामूलगी वस्तिथेआवे
ईहा ए नाव के जे आचार्य यथालंदिने समीपे जई शके नही तो ते यथाल
दिमाहे जे धारणा कुशल होय ते अतर पल्लीये आवे त्या आचार्य तेने जईने अर्थ
कहे इहा वली सघाडीआ साधु ते मूल क्षेत्रथी अशन पान लेईने आचार्यने
आपे पठी ते गुरु नोजन करी सध्यासमये पोतानी मूलगी वस्तिथे आवे

हवे ते गुरु जो अतर पल्लीये पण आववाने असमर्थ होयतो अंतरपल्ली
अने प्रतिवृषनग्रामने विचाले जई अर्थ कथनकरे त्यापण जावाने असमर्थ होयतो
प्रतिवृषनग्रामेजाय त्या जई न शके तो प्रतिवृषनग्राम अने मूलक्षेत्रविचालेजाय
त्या जइ न शके तो मूल क्षेत्रथी बाहेर ज्या कोई लोक नहोय एवा एकात प्रदेशे
जाय त्यापण जइ नशके तो मूलक्षेत्रमाज बीजे स्थानके जाय त्यापण जइ नश
के तो मूलक्षेत्रनी वस्तिमाहेज गुप्तस्थानके ज्या बीजा लोक न होय त्या आचार्य
तेने अर्थ आपे एम त्या गया थका तेने गडवासी साधुवादे पण ते यथालंदि त्या गड
वासीया साधुने वादेनही पठी ते अर्थ जेप अप्रतिबद्ध ठता लेइरूनीने पठी ज्या
पोतानी इहामा आवे त्या विहारकरे उक्तच कटपचूणौ आयरिएसुत्तपोरसि अन्न
पोरिसिच गड्ढेनियाणदाउ अहालंदियाण सगामगंतु अन्नसारेइ अहनतर इदोवि
पोरिसीउं दाउगंतु तोसुत्तपोरिसिदाउवच्चइ ॥ अन्नपोरिसिसीसेणदवावेइ अन्नसुउ
पोरिसिपिदाउ गंतुनतरइतो दोविपोरिसीउं सीसेणवायावेइ अप्पणाअहालदिवाएइ
जइनसक्केइआरिउंउखेचवहि अथालदियसगासगंतु ताहेजोतेसि अहालदियाण धार
णाकुसलो अतरपछि आसत्ते खेत्तवसहिएति आयरियातम्सगंतु अन्नकहति एउपण
सघाडो नत्तपाणगहाय आयरियस्स नेइगुरू वेयालियपडिएइति एवपिअसमडे गुरु अं
तरपछियाएपडिवसजगामस्सय अतरावा एइत्तिअसत्तिपडिवसजेवाइए असत्तिपडिव
जस्सवसगामस्स य अंतरावाएत्ति असत्तिवसजगामस्सवहियाएवाएति अतरतेसगामे
अन्नाएवसहीए अतरते एगवसहीएचेव अपरिजोगउवासेवाएति इत्यादि ६१८॥ ६१९

અવતરણ:- હવે જિનકલ્પિક યથાલંદિક અને સ્થવરકલ્પિક યથાલંદિકનો માહો માહેજેવિશેષ જેદહે તે કહેને મૂલ:- જિણકપિયાયતહિયં, કિંચિન્નિગઠંપિતેનકારિં તિ, નિષ્પલિકમ્મસરીરા ॥ અવિઅઠ્ઠિમલંપિનવણિંતિ ॥ ૬૩૦ ॥ અર્થ:- તેમાં જિનકલ્પિક યથાલંદિક તો પોતાના કલ્પમાં સ્થિત સમયે મરણાંત રોગાદિક ઉત્પન્ન થયા તો તેના નાશને અર્થે કાંડપણ ચિકિત્સા કરતાં નથી કેમકે તેનો નિઃપ્રતિકર્મ શરીર એટલે પોતાના શરીરે પ્રતિક્રિયા રહિત છે માટે તે જગવંત પોતાના નેત્રસંબંધી મેલ માત્રનેપણ કાઢતાનથી તે કલ્પસ્થિતનો એવુંજ લક્ષણ છે. ॥ ૬૩૦ ॥

અવતરણ:- હવે સ્થવિર કલ્પિક યથાલંદિક કહે છે:- મૂલ:- થેરાણં નાણ ત્તં, અતરત્તં અપ્પિણંતિ ગઢસ્સ, તેવિ અસે ફાસુણં, કરિંતિ સઘંપિ પરિકમ્મં ॥ ૬૩૧ ॥ અર્થ:- સ્થવિર કલ્પિક યથાલંદિક તે વલી નાનાત્વ એટલે અનેક પ્રકારે થાય છે તે આવીરીતે:- અતરત્તં કે ૦ પોતાના સમુદાયનો સાધુહોય તેના શરીરે ઉત્પન્ન થયેલું રોગ સહન કરી નશકે તો તે યથાલંદિક પાઠો ગઢમાં જાય અને તે ગણપંચક પૂરો કરવાને અર્થે તે ગઢમાં રહેનાર ઉત્તમ જ્ઞાનવંત અને ધૃતિ પ્રમુખે કરી યુક્ત એવા બીજા મુનિને પોતાના કલ્પમાં પ્રવેશ કરાવે પઠી તે ગઢમાં ગયલા રોગી સાધુને બીજા ગઢવાસી સાધુડં પ્રાસુક અન્ન પાન ઔષધાદિકે કરી સમસ્ત પરિકર્મ ઘણા પ્રકારે કરે. ॥ ૬૩૧ ॥

હવે કોને વસ્ત્રપાત્ર થાય અને કોને નથાય તે કહે છે:- મૂલ:- એ ક્કેક્ક પરિગ્ગહગા, સપ્પાઝરણા હવંતિ થેરાડ ॥ જે પુણસિંજિણકપ્પે, જયએ સિં વ ઝપાયાઈ ॥ ૬૩૨ ॥ અર્થ:- સ્થવિરકલ્પિક યથાલંદિક પાંચે પ્રત્યેક એકેક પતદ્વ્યહ ધારણ કરે છે. અને સપ્પાઝરણાકે ૦ પ્રાવરણ એટલે વસ્ત્રેકરી સહીત હોય અને જે યથાલંદિકોમાંથી પઠી જિનકલ્પમાં જસે એટલે જિનકલ્પિક યથાલંદિક હોય તેડને પ્રત્યેક વસ્ત્ર, પાત્ર, પતતદ્વ્યહ, એ સર્વની જયએકે ૦ જજના છે એટલે કેટલાકોને વસ્ત્ર, પાત્ર, ડલ્યાદિક સાધન હોય; અને કેટલાકને તે સાધન ન હોય એવા અવાંતર જેદ છે. ॥ ૬૩૨ ॥

અવતરણ:- હવે સામાન્યે કરીને યથાલંદિક સાધુના પ્રમાણ કથન કરે છે ગણમાણડજહન્ના, તિન્નિ ગણ સયગ્ગસોય ઝક્કોસા ॥ પુરિસપમાણે પનરસ, સહસ્સ સોચેવ ઝક્કોસા ॥ ૬૩૩ ॥ અર્થ:- ગણમાણડ કે ૦ ગઢના પ્રમાણ થકી જહન્નાકે ૦ જઘન્યે કરી તિન્નિગણકે ૦ ત્રણગણ થાય અને ઝક્કોસાકે ૦ ઉત્કૃષ્ટત્વે કરી સયગ્ગકે ૦ શતપૃથક્ત્વ ગણ થાય તેમજ પુરિસપમાણે

के० पुरुष प्रमाण करिये तो जघन्य पनर पुरुष थाय ठे केमके ए कटपमा प्रत्ये क पाच पुरुष होय ठे ते पाचने जघन्य त्रण गणैकरी गुणिये तेवारे पन्नर पुरुष थाय ठे अने उत्कृष्ट पुरुष प्रमाणतो सहस्त्र सोचेवके० एक सहस्त्र पृथक्त्वथाय हवे सहस्त्र पृथक्त्व पुरुष प्रमाणनाज आश्रयेकरीने फरी विशेष कहे ठे — मूल — पडिवज्जमाण गावा, इका इहवेज्जकण परकेवि ॥ होति जहन्ना एए, सय ग सोचेव उक्कोसा ॥ ६३४ ॥ अर्थ — प्रतिपद्यमान यथालदिकोनो निश्चेकरीने पा च मुनिनो एक गह्वथाय ठे तेमा ज्यारे ग्लानत्वादिक कारणने वशे एकादि उण थाय अथवा परकेवि क० प्रक्षेप एटले प्रवेश कराववाना योगेकरी पचक गह्व थाय ठे ए परमाणे जघन्य प्रतिपद्यमानक गण पण समजवा अने उत्कृष्ट प्रतिपद्य मानक पण शतक पृथक्त्व समजवा ॥ ६३४ ॥

मूल — पुवपडिवज्जगोणवि । उक्कोस जहन्न सोपरीमाण ॥ कोडिपुहत्तं नणिय । होइ अहालंदियाणतु ॥ ६३५ ॥ अर्थ — पूर्वप्राप्त थयेला यथालंदिपण जघन्ये करीने अने उत्कृष्टताए करीने कोटि पृथक्त्व सख्यादिक थाय ठे तेमा जघन्यपरि माणतु प्रमाण न्यून सख्याए समजवु आप्रमाण पूर्वे जेणे यथालदिपणो आवस्यो ठे एवा पडिवज्जणहार यथालदिक साधुओनुकह्यो उक्तच कटपचूणो पडिवज्जमा णगाजहन्नेण तिन्निगणा उक्कोसेण सयपुहत्त गण एपुरिसप्पमाणेण पडिवज्जमाण गाजहन्नेण पन्नरस पुरिसाउक्कोसेण सहस्त्रपुहत्तं पुवपडिवज्जगण जहन्नेण कोडि पुहत्त उक्कोसेणवि कोडिपुहत्तमिति ॥ ६३५ ॥ इति यथालदिक साधुनो दारसमाप्त

अवतरण — निज्जामयाण अडयालत्ति एटले निर्यामक जे ग्लाननी परिचर्या करे तेवा साधुना अडतालीस जेदोनो एकोतेरमुं दार कहेठे मूल — उवत्त दार सयार कद्दग वाईय अग्गदारमि॥ जने पाणे वियारे, कद्दगदिसाजे समझाय॥ ६३६ ॥ एसि तु पयाणं । चउक्कगेण गुणिज्जमाणेण । निज्जामयाणसखा । होइ जहा समयणिदिता ॥ ६३७ ॥ अर्थ — हवे निर्यामक एटले अशक्त थयेला सा धुओनी शुश्रूषा करनार ते साधुओनीपासे रहेठे आ योगे करीने तेओ ने पराधीनपण एवा दोपेकरी डट होवाथी ते अगीतार्थ ठे एवु समजवु नही, कारण कोइ कालप्रसंगे शुश्रूषा करनारपण गीतार्थादि गुणयुक्त अने वर्णनकरवाने योग्य थायठे, अने तेनामा बहुसारा गुणो होइने ते विशेषे करी साधुओनी शु श्रूषा करवामाटे युक्त थायठे ते शुश्रूषा करनार उत्कृष्टेकरी अडतालीस प्रका रना ठे तेनु वर्णन करेठे उवत्त एटले उद्धर्तनादिए करीने साधुना शरीरनी शुश्रू

या करनार चार जण होय बीजा दार एटले साधुना अन्यंतर अंदरने बारणे लोकनो समर्दन टालवाने अर्थे रहेनारा चार होय बीजा संथार एटले संथारोकरी आपनार चार होय चोथा कहग एटले अनशन वृत्तिवाला साधुपासे रहीने धर्म कथन करनारा चार होय पांचमां वाईय एटले वाद करनारा चार होय ठठा अग्गदरंमि एटले अग्रधारनी पासे रहेनारा चार होय सातमां जत्ते एटले साधुने अन्न परिवेषण करनार चार होय आठमां पाणे एटले पाणी आणवाने योग्य चार होय नवमां वियरे एटले उच्चार परिस्थापक चार होय अने दशमां प्रस्त्रवण परिस्थापक चार होय इग्यारमां कहग एटले वाहार धर्म कथन करनारा चार, बारमां दिसा जे समन्नाय एटले पूर्व, दक्षिण, पश्चिम अने उत्तर एचारे दिशानेविपे जे रहीने हजारो वीरपुरुषोत्तमसामे युद्ध करवाने समर्थ होय ए पूर्वे कहेला बार प्रकारना निर्यामक ते प्रत्येक साधुना चारचार जेद ठे. ए प्रकारे सर्व निर्यामकोनी संख्या अडतालीशनी थायठे. ए प्रमाणे सिद्धांतनेविपे अडतालीस कहेलाठे. ६३६॥६३७

अवतरण:- ह्वेसूत्रकर्ता पोतेज अडतालीश लक्षणनुं विवरण करेठे. मूल.- उव्वत्तंति परावत्तयंति पडिवन्न अणसणं चउरो ॥ तह चउरो अप्रितर डुवार मूलंमि चिठंति ॥ ६३७ ॥ संथारय संथरआ, चउरो चउरो कहंति धम्मंसे ॥ चउरो यवायिणोसे अग्गदारे मुणिवउक्कं ॥ ६३८ ॥ चउरो जत्तं चउरो य पाणियं तडु चियं निहालंति ॥ चउरो उच्चारं पुरि तवंति चउरोय पासवणं ॥ ६४० ॥ चउरो वोहिं धम्मं कहंति चउरो वि चउसु विदिसासु ॥ चिठंति उवदवर, रिक्या सहसजो हिणो मुणियो ॥ ६४१ ॥ अर्थ:- अहिया सामान्य विधि ए घणुकरीने अनशन व्रत करनारा साधुए पोतेज उद्धर्तनादिक करवुं; परंतु ते करवाविपे ते साधु अ समर्थ होय तो तेनी शुश्रूपाविपे योजना करेला चार साधुउ उद्धर्तन करेठे. उद्धर्तन शब्द साधारण ठे, ए माटे तेज चार साधुउ उद्धर्तना परावर्तना एटले उथलवो पाथलवो एना उपलक्षणथी उठाडवो, वेसाडवो, बाहार लेईजवो अंदर लाववो उपधिनो पडिवजवो इत्यादिक शुश्रूपाकर्म ए चार करेठे. तेमज अन्यंतर धारनी पासे जे चार साधु रहेठे ते त्यां आवनारा लोकोनी जीड न थाय ते सारु ते अनशनी पासे रहेठे. केमके ते त्यां न रहेतो ते धारनी पासे लोकोनी जीड थाय तेथी अनशनव्रत करनारानी समाधिमां विघ्न उत्पन्न थाया ॥ ६३७ ॥ तेमज बीजा चार साधु ते अनशनीने अनुकूल समाधिनी वृद्धि यवा सारु संस्थारक विज्ञावणहार थायठे ते न करे तो तेने समाधिनी वृद्धिथाय नही ते

मज ते अनशनी पोते तत्व गीतार्थ ठे तेम ठतापण बीजा चारसाधु विदितते नी पासे उत्तम प्रकारनी विशिष्ट देशनाथी धर्म कथन करे ठे जो पण ते सर्व रीते शास्त्रार्थमा निपुण होय तो पण अनशनादिके करीने तेने उद्देश प्राप्त थाय ठे ते दूर थवा सारु धर्म कथन करेठे तेमज बीजा चार साधु, वादी अनशनव्रत करनाराना प्रजावथी विस्तार पामेली स्तुति आवक लोकोए करी देखीने कोईक डु रात्मा छुट्छुट्छिवत पुरुष ते स्तुतिने न सहन करी वीतरागना मतनी निदाकरवा आवे तेजुं निराकरण करवा सारुं वाढ करनारा अतिशय वक्ता अने प्रमाणनेविपे निपुण एवा चार लब्धिसंपन्न साधु ते छुटोनों पराजव करी ते अनशनीनी शुश्रूपाकरेठे तेमज बाहेरने दरवाजे चार साधुठ सामर्थ्यवान रहेठे तेठ अन्य जनोनों प्रवेश निवारवाने अर्थे त्या रहेठे ॥ ६३९ ॥ तेमज बीजा चार साधु ते तेणे अनशनी ये आहारनो त्याग कर्षो ठता कदाचित् क्लृपायेपीडीत तेने आहारनी अपेक्षा था य तो ते आहारनी याचना करेठे ते कोई देवता सचारथी आहारनी याचना क रेठे किवा ग्लानता प्राप्त थवाथी याचना करे ठे तेनी परीक्षा करवा सारु ते चार साधु प्रथम तेने प्रश्न करे ठे के तमे गीतार्थ ठो किवा अगीतार्थ ठो अथवा तमने अनशनव्रत करेलानु स्मरण ठे के नथी तेवारे ते प्रस्तुत कहे के मने व्रत नु स्मरण ठे एवु केता पण आ समये दिवस ठे के रात्रीठे इत्यादिक प्रश्न पुढी खातरी करे ने जाणे के ए देवता अधीष्टित नथी किंतु परीतह पीडीतठे तेवारे तेने समाधी संपादान करवाने अर्थे किंचित आहार समर्पण करेठे पढी ते आहार स्विकारीने ग्लानत्वनो पराजव करीने समाधिनी वृद्धि करेठे हवे जो कदाचित् वेदनादित आहार न करे तो ते आर्चय्यानेकरी जवनपतिव्यंतरादिक प्रत्यनि क देव थईने पढी कदाचित् यतिने उपडव करे तेमज बीजा चार साधुठ तेना ठे हने दाहादिक प्राप्त थाय तेनी शान्ती करवा सारु पाणीनी गवेपणा करेठे तेमज बीजा चार साधुठ एकातस्थलमा उच्चार ते वडिनीति परठवे तेमज बीजा चार साधुठ मूत्रोत्सर्गने दूर परठवे ॥ ६४० ॥ तेमज बीजा चार साधुठ उपाश्रयनी बाहार रहीने लोकोनी समीपे मनने आनंद करनारा धर्म कथन करे ठे तेमज बीजाचार साधुपूर्व, दक्षिण, पश्चिम, अने उत्तर ए चारे दिशाने विपे रहिने तुळ उपडवथी रक्षुण करेठे ते चारे सहस्रयोधि महामल्ल जेवा जाणवा ॥ ६४१ ॥

अवतरण - हवे ए अदतालीश साधुठ जो प्राप्त नथाय तो केदलाये चला वडु ते कहे ठे मूल - ते सवानावे ता कुळा एकेकगेणकणा ला तप्पासविई ए

गो जलाइ अन्नेसउ वीउ ॥ ६४१ अर्थः— ते नियामिक सर्वे अमृतालीश प्राप्त न
 थाय तो ते प्रत्येक चारमांथी एक एक कमी करवो तेना अजावे वेवे कमी करवा.
 एवा प्रकारे करीने जयन्य माने करी यावत् वे नियामिक अवश्य होवाजोइए ते
 वेमां एक अनशनी साधुनीपाने निरंतर रहेते. बीजो पाणी विगेरेनी गवेपणा कर
 नारो होइने अन्नपानादिक आणवा सारु पर्यटन करे. मूलतो उत्सर्ग अनशनी
 पोतेज सर्व करे अने तेम जो न करे तो अडतालीसमांथी उठा करतां यथा
 योग वे जोइये पण एक नियामिके अनशनव्रत करनारानी शुश्रुषा नकरवी. यहु
 कं एगोजइ निज्जवगो अप्पावत्तो परोप वयणंच, सेसाण समजावे वि, दुती बीउ
 वस्स कायवोत्ति ॥ ६४१ ॥ ए अडतालीस नियामिको नो एकोतेरमो द्वार समाप्त थउ.

अवतरणः— पणवीस जावणाउ सुहाउत्ति एटले पचीस जावना जे शुज ठे
 तेनो बहोतेरमुं द्वार कहे ठेः— मूलः— इरिया समिए सयाजए, उवेह, उंजेऊव
 पाण जोयणं ॥ आयाण निक्केव डुगंठ संजए समाहिए संजयए मणोवड ॥ ६४३ ॥
 अर्थः— प्राणातिपात निवृत्ति प्रमुख पांचमहाव्रतानुं दृढत्व संपादन करवासारुं जे
 जावियें, अन्यसीयें तेने जावना कहे ठे. तेमां प्रथम जावना शब्द नो अर्थ कहेठे.
 जेना योगेकरीने सन्मार्गनो अन्यास थायठे तेने जावना कहेठे. जेम अन्यास वि
 ना विद्यामलीन थाय ठे तेम जावनाना अन्यासविना व्रत मलीन थायठे. ए
 प्रत्येक महाव्रतनी पांच पांच जावनाउ ठे. तेमांना प्रथम महाव्रतनी पांच जावना
 कहेठे. प्रथम इरियासमिति एटले समता राखवी केमके, समता रहित थ
 को अ समता वंत प्राणी जीवनी हिंसाकरे माटे ए प्रथम जावना जाववी.

हवे सयाके ० समस्तकालें उपयुक्त थको उत्तम प्रकारे एकाग्रचित्ते थई अवलोकन
 करीनेजोजन करे. वा शब्दकरीने जलप्राशन पण करे ठे. एमां एवो अर्थ ठे के पो
 ताना पात्रमां पडेली जिह्वा पोताना नेत्रेकरी अवलोकन करे अने ते जिह्वाने
 प्राप्त थएला मल्लिकादिकोनुं वारंवार निवारण करी प्रत्येक जिह्वाने वखते अन्ननो
 अवलोकन करे; अने पोताने स्थानके आवी प्रकाशयुक्त जग्यामां वेसीने प्रति
 ग्रासमां जोतो जोतो जोजन करे, तेमज अवलोकन करी जलप्राशन करे ए प्र
 माणे न अवलोकन करतो जोजन करे किंवा जलप्राशन करे तो तेथी प्राणीउनी
 हिंसानो संजव थाय ठे. ए प्रमाणे बीजी जावना कही.

तेमज प्रात्रादिकनुं ग्रहण करवुं अथवा ग्रहण करेनुं पात्र फरी नीचे. मूकवुं तेमां
 जुगुप्सा नकरे एटले जे स्थलथी पात्रादिक ग्रहण कथुं ते स्थल अथवा ते पात्रादि

क जंतुउंना उपसर्गे पीडित ठे के नही तेनो विचार करी ते पात्रादिक ह्यालन पूर्व क ग्रहण करे अने ते प्रमाणेज सारे स्थले मूके एवु न करेतो प्राणीनो घात करनार थाय ठे ए त्रीजी जावना थई

तेमज साधु सयम समाधिये युक्त थको कोइपण कर्मनेविपे प्रवर्त्त थाय त्यारे स्वस्थ अने शांत तथा अडुष्ट चित्ते ते कार्य करे एवु जो न करे अने डुष्ट चित्ते करे तो तेनो कायसंलीनतादिक उद्योगपण सर्व कर्मबधनोकारण थायठे इहा प्रसन्न चइनो दृष्टात जाणवो श्रूयतेहि प्रसन्नचइो राजर्षिर्मेनोगुप्त्या जावितोऽहिसाव्रताहि सामकुर्वन्नपि सप्तमनरकपृथ्वीयोग्यकर्म निर्मितवान् ॥ आ प्रकारनी चोथी जावना ठे

ए प्रकारेज मिथ्यावाणी उच्चार करे नही केमके मिथ्याजापण करनार प्राणीनो घात करेठे एम वचननो अडुष्ट पणो प्रवर्त्तविवो ए पाचमी जावना तत्वा र्थ ग्रंथमा आ पांचमी जावनाना स्थाने एपणा अने समिति लक्ष्ण ए जावना कहेली ठे ॥ ६४३ ॥ एवा प्रकारनी प्रथमव्रत नी पाच जावना कही

हवे बीजा महाव्रतनी पाच जावना कहेठे - मूल - अहस्ससच्चे अणुवीअ जासए जे कोह लोहजय मेव वज्जए ॥ सदीहराय समुपेहियासिया मुणी हु मोस प रिचज्जए सया ॥ ६४४ ॥ अर्थ - हवे हास्य न करता सत्यजापण बोलवु केमके हसीने बोलनारो कदाचित् मिथ्याजापण पण करे, ते नथाय तेने प्रथमजावना जाणवी

तेमज सम्यक् प्रकारे ज्ञान पूर्वक विचार करी जापण करे केमके विचार कथाविना जो बोले तो कदाचित् मिथ्या जापण पण बोलाय तेथी तेने वैर पीडा अने सत्वोपघातादिकनो सजव थायठे ए बीजी जावना जाणवी

तेमज जे क्रोधनो, त्याग करे एवो जे साधु तेनो स्वभाव मोहनु अवलोकन करनारो ठे ते एवो थईने निरंतर निश्चयथी मिथ्याजापणनु वर्जन करे ठे अने क्रोधने स्वाधीन थनारो वक्ता पोतानी अथवा बीजानी अपेक्षा न करता जे म तेम बोलतो थको काईपण मिथ्याजापण करे एटजा माटे क्रोधनी निवृत्ति करवी तेज श्रेष्ठे ए त्रीजी जावना जाणवी

तेमज लोचे परानव करेलुठे चित्त जेनु ते प्राणी अत्यंत इय्यनी इहाए जूवी साह्मी विगेरे देईने मिथ्याजापण करनारो थायठे माटे सत्यव्रत पालणकरनारा साधु ए लोचनो त्याग करवो ए चोथी जावना जाणवी

तेमज नयपीडित जे होय ते पण पोताना प्राणादिकना रक्ष्ण सारु कपट

થી બોલેઠે માટે નિર્નયપણુ સ્થાપન કરવું. એ પાંચમી નાવના જાણવી એવી એ બીજા મહાવ્રતની પાંચ નાવના કહી. ॥ ૬૪૪ ॥

હવે ત્રીજા મહાવ્રતની નાવના કહેઠે:- મૂલ:- સયમેવ અઝગ્ગહજાયણે ઘટે મહ્મં નિસંમ સહ્નિક્કુ ઝગ્ગહં॥અણુન્ન વિય ઝંજિયપાણનોયણં જાહ્તાસાહમ્મિ યાણઝગ્ગહં ॥ ૬૪૫ અર્થ:- જે સાધુ જનઠે તે સયમેવકે પોતેજ પોતાને મુખે કરીને નિહ્વાદિ પદાર્થ સમ્યક રીતિએ જાણીને ગૃહપતિ અથવા ગૃહપતિયે જેને આજ્ઞા દીધી હોય એવા લોકોની પાસે યાચના કરેઠે પણ પરમુખે યાચના કરે ન હી એ રીતે દેવેંદ્રાદિક અવગ્રહની યાચનાયે પ્રવર્તવો કેમકે ઘરના માલેકસિવાય બીજાની પાસે યાચના કરે કિંવા બીજાના મુખે યાચના કરાવે તો માહોમાહે વિરોધ નિર્દટનાદિક અને અદત્ત પરિજોગાદિક દોષ પ્રાપ્ત થાયઠે, એ પ્રથમ નાવના જાણવી.

તેહિજ માગી લીધેલા અવગ્રહનેવિપે તૃણાદિક લેવા સારુ પણ બુદ્ધિમાન સાધુ ઝદ્યમ કરેઠે તે કેવી રીતેકે અવગ્રહના દેનારનો અનુજ્ઞા વચન સાંજલીને તૃણાદિક લિયેં પરંતુ તેના વચન સાંજલ્યાવિના જો તૃણાદિકલિયે તો તે અદત્ત સ્વીકાર કર્યાં સરખું થાયઠે તે ન કરે એવીજી નાવના જાણવી.

તેમજ સયકે સદાસર્વકાલ નિહ્કુકે સ્પષ્ટ મર્યાદા એ અવગ્રહની યાચના કરવી. એમાં એવો અર્થઠે કે એકવાર સ્વામિએ અવગ્રહ દીધો હોય તો વારંવાર અવગ્રહની યાચના કરવી. પૂર્વે અવગ્રહ માંગ્યો ઠતાં ત્યાં ગ્લાનાદિક આવસ્યાયેં મૂત્ર, પુરીષોત્સર્ગ પરઠવતાં પાત્ર કર અને ચરણ પ્રક્ષાલન કરતાં સ્થાનાનિદાયકની પીડાનો પરિહાર કરવા સારુ યાચના કરવીજોઈયેં એવી ત્રીજી નાવના જાણવી.

તેમજ અણુન્નવિયકે ગુરુની અથવા અનેરા સાધુની આજ્ઞા લેઈને પોતે જો જન કરે કિંવા જલ પ્રાશન કરે એમાં એવો અર્થ ઠે કે સૂત્રોક્તવિધિયે લીધો જે પ્રાશ્નક એપણીય તે આજોયણ પૂર્વક ગુરુને જણાવી ગુરુની અનુજ્ઞાલેઈ મંમલીમાં અથવા એકલો જોજન કરે એના ઉપલક્ષણથી ઊધિક ઉપગ્રહિક નેદનિન્નજે ધર્મે સાધનના ઉપકરણો ઠે તે સર્વ ગુરુની અનુજ્ઞાયેંજ સેવન કરે. અન્યથા અદત્ત સેવન કહ્યા પ્રમાણે થાય ઠે. એ ચોથી નાવના જાણવી.

તેમજ જે સરખે ધર્મે ચાલે તેને સાધાર્મિક કહિયેં એટલે જે એક શાસન પ્રતિપન્ન સંવિજ્ઞ સાધુ પ્રથમ કોઈ ક્ષેત્રે માશાદિક કાલનો શંક્રોશ યોજન ક્ષેત્રાવગ્રહ માગીને રહ્યોઠે તો તેની અનુજ્ઞા લીધાવિના જો બીજોસાધુ ત્યાં રહે તો તે ચોરી કર્યાં સરખું થાય. એ પાંચમી નાવના જાણવી, એ ત્રીજા મહાવ્રતની પાંચ નાવના કહી.

हवे चोथा महाव्रतनी पाच जावना कहेते मूज - आहारगुत्ते अविनूतियप्पा
 ५ छिन निप्राइ न सथवेळा ॥ बुद्धे मुणी खुदकह न कुळा धम्माणु पेहीसथइ वन
 चेरे ॥ ६४६ ॥ अर्थ - जे आहारनेविपे गुप्त थाय पण अति स्निग्ध अने मात्राधिक
 जे आहार होय ते आरोगे नही केमके अति शबलस्निग्ध मधुर रस युक्तआहारनो
 प्रीति पूर्वक जोजन कल्याणी वातुपुष्टी थाय तेथी वेदोदय थवाने लीधे अन्नसेवा
 करे अने जो केवल अतिमात्रा जोजन करे तो ते थकी पूर्वोक्त दोष न थाय
 किंतु काय क्लेश तो अनुनवे माटे परिमित आहार करवो ए प्रथम जावना जाणवी

हवे विनूपारहित देह एटले स्नान विलेपनादि नाना प्रकारनी विनूपा धारण
 करवाविपे आसक्त चित्त थयु तो ब्रह्मव्रतने बाधा उपजे ए बीजी जावना जाणवी
 तेमज स्त्रीने अवलोकन करवी नही अर्थात् स्त्रीना अवयव जे मुख, स्तना
 ठिक ते इष्टापूर्वक न जोवा तेम चित्तवचा पण नही जो चित्तविये तोब्रह्मव्रतना
 अतिचारनो सनव थाय ए त्रीजी जावना जाणवी

तेमज स्त्रीनी साथे परिचय करवो नही केमके तेनो सस्तव, वस्ति तथा तेणो
 उपयुक्त शयन, आशन इत्यादिक विषय तेनु सेवन करता ठता ब्रह्मव्रतनो जग
 धाय ठे ए चोथी जावना जाणवी

तेमज बुद्धके० जेने तत्वज्ञान प्राप्त थयेजुं ठे, एवो साधु तेणे कृष् के० प्रश
 सा करवाने अयोग्य एवी स्त्रीविषयक कथा वर्णन करवी नही ते वर्णन कर
 वाना आसक्त पणाथी मनने उन्माद प्राप्त थायठे ए पाचमी जावना जाणवी ए
 पांच जावनाए करीने जावित जेनु अ तकरण ठे ते धम्माणुपेही के० धर्मेनु सेव
 न करवामां तत्पर थईने सथइ के० सम्यक् प्रकारे ब्रह्मचर्यनी वृद्धिने पामे ठे ए
 पाचमी जावना जाणवी एवी चोथा व्रतनी पाच जावनाकही ठे ॥ ६४६ ॥

अवतरण - हरे पांचमा महाव्रतनी जावना कहेते - मूज - जे सह रुच रस
 गंध भागए, फासेय, ससप्पमणुस पावए ॥ गहि पउस न करेळा पमिए, मेहो
 ६ दते विरए अकिचणे ॥ ६४७ ॥ अर्थ - तेमा जे साधु तेणे शब्द, रूप, र
 स, गंध, ए चार त्रिषयो मकार ए अलाङ्कणिकते तेथी आगत आण्यो जे स्पर्शी
 तेने पण पामीतेनेविपे आसक्त थईने सेवन करवु नही एक मनोहर अने बीजा
 पापकारक ते थमनोहर एटले ५४ अने अनिए, तेने विपे रागद्वेष करे नही ए
 त्रिषयो सेवन समये बहु मनोहर लागे ठे परंतु एनु परिणाम इ ग्वद ठे माटे पंनि
 त अने तत्वज्ञान जाणनार बली दांत के० जितेइय पुरुष तेणे एउना उपर वि

સ્ત્રી અર્થે સર્વ વિષયોનો પરિત્યાગ કરીને બાહ્યાન્યંતર પરિગ્રહ રહિત થઈ અર્કિંચની થવું. અને એ શબ્દાદિક પાંચના અણ કરવા થકી એ પાંચમાં મહાવ્રતની પાંચ જાવનાં થાય અને જો એમ ન થાય તો શબ્દ, રૂપ, રસ, ગંધ અને સ્પર્શ એ પાંચ વિષયોને વિષે આસક્ત થઈ. પાંચ પ્રકારે કરી વ્રતનો જંગ થાય. તે માટે એ પાંચે વિષયોનો પરિત્યાગ કરવો આ એકંદર પચીશ જાવનાં પાંચ મહાવ્રતોને વિષે કહેલીં છે. ॥ ૬૪૭ ॥ એ જીવ જાવનાનો બહુતેરમો દાર સંપૂર્ણ થયો.

અવતરણ:- અસુહાર્ત પણવીસંતિ એટલે અજીવ પચીશ જાવનાનો તોતેરમું દાર કહેલો. મૂળ:- કંદર્પ દેવકિલ્બિસ અનિરુદ્ધા આસુરીય સંમોહા ॥ એસાદુઅપ્પ સહા પંચવિહા જાવણા તહ ॥ ૬૪૮ ॥ અર્થ:- તેમાં કાંદર્પ દેવકલ્બિપી, આનિયોગી, આસુરી, અને સંમોહા એ પાંચ પ્રકારની અપ્રશસ્ત જાવનાં છે. તેમાં પ્રથમ કંદર્પ એટલે કામ તેણે કરી પ્રધાન હાસ્ય પ્રમુખ તેને વિષે નિરંતરે કરી ને વિટસમાન એટલે જાર પુરુષ જેવા જે દેવવિશેષ તે કંદર્પ કહિયે તેની જે જાવના તે કાંદર્પ જાવના જાણવી. એમજ દેવોમાં અસ્પૃશ્યાદિ એટલે જેને અડકીયે નહીં એવા પાપિષ્ઠ જે કિલ્બિપિક દેવવિશેષ તેની જે જાવના તે દેવકિલ્બિપી જાવના તેમજ આસમંતાત્ પ્રકારે અનિરુદ્ધાતેકે ૦ મુખત્વે કરીને દૂતકર્મને વિષે વ્યાપાર કરે છે તે આનિયોગિક એટલે કિંકરસ્થાનીય દેવવિશેષ તેની જે જાવના તે આનિયોગી જાવના તેમજ અસુર એટલે જીવનપતિ દેવવિશેષ તેની જે જાવના તે આસુરી જાવના તેમજ સંમુદ્યતિ એટલે સમ્યક પ્રકારે જે મુજાય તે અત્યંત મોહને પામેલા દેવવિશેષ તેની જે જાવના તે સંમોહા જાવના. આ પાંચ જાવના અપ્રશસ્ત અને સંક્લેશકારક નાના પ્રકારના સ્વજાવની કહેલીં છે તેમાં જે સાધુ તત્પર થઈને જે જાવનાને વિષે પ્રવર્તે છે તે સાધુ જીવ જાવનાના મંદ પણા થકી અજીવ જાવના યુક્ત થયો થકો ચારિત્રના લેશ પણા થકો તેજ કંદર્પાદિક દેવ વિશેષ તેની ગતિને પામે છે. ઉક્તંચ. જો સંજડ વિણ્યાસુ અપ્પસહા સુવટ્ઠ કહિંવિસો, તવેહેસુ ગહ્ઠ સુરેસુ જડ ચરણહીણો, તેમજ સર્વથા પ્રકારે જે ચારિત્રરહિત હોય તેની તો જજના જાણવી તે તો કદાચિત્ પૂર્વોક્ત દેવવિશેષની ગતિમાં જાય અને કદાચિત્ નરકમાં કિંવા તિર્યગ્યોનિમાં કિંવા મનુષ્યયોનિમાં પણ ઉત્પન્ન થાય છે. ॥ ૬૪૮ ॥

અવતરણ.- આ પાંચ જાવના પ્રત્યેક પાંચ પાંચ પ્રકારની છે તેમાં પેહેલી પાંચ પ્રકારની કાંદર્પી જાવના કહેલો. મૂળ:- કંદર્પે કુકુર્ષે દોસીજતેય હાસકરણેય ॥ પરવિમ્હય જણણેવિય કંદર્પો એગહાતહય ॥ ૬૪૯ ॥ અર્થ:- કંદર્પ, કૌકુચ.

હુ શીલત્વ, હાસ્યકરણ, પરવિસ્મયજનન તેમાં કંદર્પ અનેક પ્રકારનો છે તે કહે છે કહ કહાટકરી મોટા ડાઘા શબ્દે કરીને હાસ્ય કરવું પરસ્પર હાસ્ય મસ્કરી કરવી પોતાના ગુરુપ્રમુખની સાથે નિષ્ઠુર વક્તોક્તી એ ચયેજ્ઞ નાપણ કરવું કામશાસ્ત્રની કથા કહેવી તું આવીરીતે કર એવું કહીને કામોપદેશ કરવો કા મવિષયક પ્રશ્નશા કરવી ઇત્યાદિક એ ઠ પ્રકારે કદર્પિ નાવના કરે ચંદુકં કહક હકહ સ્તહસણં કદપ્પો અણિદુ પાપસલાવા કદપ્પકહા કહણ કદપ્પુવણ સંસાય ॥

તેમજ કુકુચ એટલે જામની જેણે તેનો જે નાવ તે કૌકુચ કહિયે તે વે પ્રકારનો છે એક કાચ કૌકુચ બીજો વચન કૌકુચ તેમા જે પોતે હાસ્ય ન કરતા નૃકુટી નેત્રાદિક દેહાવ ચવે કરીને હાસ્ય કારક જેણે કરીને બીજાને હસાવે તે કાચ કૌકુચ કહિયે તેમજ પોતે પણ હસીને બીજાને પણ હસાવવો પોતે હાસ્ય કરતો વિવિધ પ્રકારના જીવોની નાપાના શબ્દો પોતાના મુખથી ઉચ્ચાર કરે વાજિત્ર પ્રમુખ મુખથી વજાવે તેથી બીજાને હસવું આ વે તે બીજો વચન કૌકુચ ચંદુકં હુમનચણ વચણ ઢસણહાહિ કરચરણ કન્નમા ઈહિ ॥ ૧ ॥ તંત કરેઃ જહહસ્તઃ પરોચ્ચના અહસ્તવા

તેમજ હુટ સ્વનાવનો જે નાવ તે હુ શીલત્વ ત્યા સત્રમાવેશે કરીને બીજાને અવલોકન ન કરતા જે અણવિમાસ્યો ડતાવલો ડતાવલો વોલેઢે, અને જે શરદ કાલને વિષે એટલે અશ્વિન તથા કાર્તિકમાસને વિષે દર્પે કરીને ગોધાસમાન શી ઘ્ર શીઘ્ર ગમન કરે છે, અને જે સર્વ ઠેકાણે કોઈપણ વિચાર ન કરતા કોઈપણ કાર્ય ડતાવલો ડતાવલો કરે છે અને તીવ્રદર્પે કરી મહાઅનિમાન યુક્ત થકો નિરતર સ્ફુટન પામ્યો સરખો રહે છે તે સર્વ હુ શીલત્વ જાણવું ચંદુકં નાસઃ ડુર્ય ડુર્ય ગન્ધર્વ ઢરિચ્છગોવિસો સરણ ॥ સચ્ચંદુર્યકારી કુટ્ટઃ ડવિડં વિદપ્પેણ

તેમજ જે જામનીપરે બીજાના નાપાદિક વિપર્યાય વિરુપવેપના ઠિડોને નિરતર ગવેષણ કરતો રહે અને તેવાજ વિચિત્રવેપ અને વિચિત્ર નાપણે કરીને જોનારા લો કોને તથા પોતાને હાસ્ય ઉત્પન્ન કરાવે તે હાસ્યકરણ કહિયે ચંદુકં વેસવચણે હિ હાસ જણયતો અપ્પણો પરેસિચ ॥ અહહાસણોતિ નન્નઃ ધયણોઢઠલે નિયચ્ચતો

તેમજ ગારૂડી વિદ્યાવગેરે ઇજાલપ્રમુખ મૌતુહલે કરી અને પ્રદેહિકા કુદે ટકાદિકોણ કરીને તેવા તેવા જે ગ્રામના નાનાપ્રકારના લોકોને પોતે હાસ્ય ન કરતા વિસ્મય ઉત્પન્ન કરે એમ અજ્ઞાની લોકોને ફસવે છે તે પરવિસ્મયજનન જાણવો ચંદુકં સુરજાલમાઃ હિં તુ વિમ્હય કુણઃ તવિહ જણસ્ત ॥ તેસુન વિમ્હય ઇ સય આહટકુદેમહિચ ॥૧॥ એ પાંચ પ્રકારે કાઢાપ્પ નાવના કહી ॥ ૬૪૯ ॥

અવતરણ:- દેવકિલ્વિષી જાવના પાંચ પ્રકારની છે તે કહેશે. મૂલ:- સુ
 યનાણ કેવલીણં ધમ્માયરિયાણ સંઘ સાદૂણં, માઈ અવસુવાઈ કિલ્વિસિયં જાવણં
 કુણઠ્ઠ ॥ ૬૫૦ ॥ અર્થ:- એક દ્વાદશાંગીરૂપ શ્રુતજ્ઞાન વીજો કેવલ જ્ઞાનવાન
 ત્રીજો ધર્માચાર્ય એટલે ધર્મનો ઉપદેશ કરનાર ચોથો ચતુર્વિધ સંઘ પાંચમાં સાધુ એટલે
 યતિ એ સર્વનો અવર્ણવાદ બોલે અને માયી એટલે પોતાની શક્તિ ગુપ્ત કરનાર તે માયા
 વી. અવર્ણવાદિ એટલે અશ્વજ્ઞાધારૂપ સુજ્ઞાનાદિકના સારા ગુણ ઠતાં તેની નિંદા
 કરીને તેમાં અઠતા દોષ કાઢાડવા. તેમાં શ્રુતજ્ઞાનનો અવર્ણવાદ આવી રીતે બોલે
 જે પૃથ્વી આદિક ઠ પ્રકારના જીવનિકાય તે ઠજીવણિયા અધ્યયનમાંહે વર્ણવિ
 વલી શસ્ત્ર પરિજ્ઞા અધ્યયનેવર્ણવ્યા તેમજ પ્રાણાતિપાતાદિક વ્રત પણ ફરી ફરી
 ત્યાંજ કહ્યા છે તેમજ પ્રમાદ તે મદ્યાદિ જે અપ્રમાદના વિપક્ષી નૂત છે તે પણ
 પુનરોક્તિયે ઠેકાણે ઠેકાણે કહ્યા છે ત્યાં પણ તેટલુંજ કથન કહ્યું છે. પણ અધિક
 તા ક્યાયેં નથી તેવારે એમ વલી વલી કહેતા સુજ્ઞાને પુનરુક્તિ દૂપણ પણ થા
 ય છે તથા તમારેં જો મોઢનીજ વાંઠા છે તો સૂર્ય પ્રજ્ઞાતિ પ્રમુખ જ્યોતિષ શાસ્ત્ર
 નો શોપ્રયોજન છે કેમકે એ ગ્રંથોત્તો સંસારના હેતુ છે માટે નિરુપયોગી છે એવી રીતિ
 એ સુજ્ઞાની નિંદા કરી અવર્ણવાદ બોલે છે. ઉક્તંચ. કાયાવયાય તેજ્ઞિય તે ચેવ પમાય
 અપ્પમાયાય ॥ મોરક્કાહિગારિયાણં જોહસ જોણીહિં કિં કહ્ઠ્ઠં. ॥ ૧ ॥

હવે કેવલજ્ઞાનનો અવર્ણવાદ કહેશે. તે એવી રીતે કે કેવલીને જ્ઞાન દર્શનોપ
 યોગ એ બે અનુક્રમે કરીને થાય છે. કિંવા સમકાલેજ પ્રાપ્ત થાય છે. તેમાં જો
 ક્રમેકરી પ્રાપ્ત થાય છે એવું કહેસો તો જ્ઞાનકાલમાં દર્શનનો અજાવ અને દર્શન
 કાલમાં જ્ઞાનનો અજાવ અગ્રે એ પ્રકારે પરસ્પરનું આવરણત્વ પ્રાપ્ત થાય. હવે યુગ
 પત્ એટલે સમકાલે પ્રાપ્ત થાય છે એમ કહેસો ત્યારે જ્ઞાન અને દર્શનનું એકત્વ થ
 ણે નિન્નત્વ રહેશે નહીં. એરીતે કેવલ જ્ઞાનીનો અવરણવાદ બોલે છે. ઉક્તંચ. એગતર
 સમુપ્પાણ અન્નોન્ના વરણયા હુવેણ્હ પિાકેવલ દંસણ નાણાણમેગકાલેય એગત્તં. ॥ ૧ ॥

હવે ધર્માચાર્યોનો અવર્ણવાદ કહે છે. એ ધર્માચાર્યની જાતિ સારી નથી એલો
 કવ્યવહારમાં કુશલ નથી, એ યચિત અનુચિત જાણતો નથી, શ્યાદિક નાના પ્ર
 કારનાં જાણણ ગુરુપ્રત્યે બોલે અને ગુરુના વિનયમાં પ્રવર્તે નહીં, તેમજ ગુરુના
 ઠિડોને ગવેષણ કરતો ઠતો સર્વ સજ્ઞાની સમઢ ગુરુના અઠતાદોષ બોલે ગુરુસા
 થે પ્રતિકૂલ પણો આચરણ કરે. ઉક્તંચ. જહ્ઞાઈહિ અવન્નં જસેહ વટ્ટહ નયાવિ ડ
 વવાણ ॥ અહિંડ ઠિહપ્પેહી એગા સવાહ અણણુકૂલો ॥ ૧ ॥

हवे संघनो अवर्णवाद कहे ठे जेम शृगालादिक घणा पशुनो समुदाय तेवोज
आ पण समुदाय ठे तेमाक्या समुदायनु तु सेवन करीस? इत्यादिजापण करे
हवे साधुनो अवर्णवाद कहेठे ते एवो के आ साधु एक बीजानो उत्कृष्ट स
हन करता नथी माहोमाहे कोइकोइनो सहन करे नही तेथीज परस्पर स्पर्धा
करता देशातग्मा भ्रमण करे ठे पण एकस्थले मलीने एकठा रहेतानथी ते
मज ए महाकपटी, मायावी होइने निरंतर लोकोने रीजववा सारुं नीची दृष्टीकरी
हलवे हलवे चालेठे जोतां तो सारा साधु देखाय ठे परंतु स्वभावे तो बहुनि
पूर ठे. जेवारे क्रोधायमान थाय ठे, तेवारे कोइ वस्तु दीधायी तत्काल स
तोप पामे ठे तेमज गृहस्थलोकोने नानाप्रकारना चाटुक वचनो कहीने गृ
हस्थने पोता उपर रुची करावे ठे उक्तंच अविस्मृणा तुरियगई अण्णपुवत्ती
य अविगुरुणपि ॥ खणमित्त पीइरोसा गिहिवज्जलगाइस वइगा ॥ अन्यैरप्युक्त ॥
अनित्यताशब्दमुदाहरति जग्रा च तुबी परिशोचयति ॥ यथा तथान्यच विकटप
ति हरीतकी नैव परित्यजति ॥ एरीते साधुनी निदा करे क्याक सबसाहूण एवो
पाव देखाय ठे तेवारे ए मायी ए पद छुदो करी पांच जावना कहिये तेमा मायी
नो स्वरूप एवीरीते ठे जे पोतानो स्वभाव गोपवतो बीजाना उतागुण गोपवे चो
रनीपरे सजलाहुतीसांके एवो गूढाचारीतेमायी जाणवो यथा गूहइआयसहाव
गयइ य गुणे परस्स सतेवि चोरोवसवसंकी गूढायारोहवइमाई ॥ ६५० ॥

अवतरण - अनियोगी ए नामनी पाच प्रकारनी त्रीजी जावना कहे ठे -
मूल - कोउय नूईकम्मे पसिणेहि तह्य पसिण पसिणेण ॥ तह्य निमित्तेणचि
य, पचवि अप्पा जवे साय ॥ ६५१ ॥ अर्थ - अनियोगी जावना कौतके
करीने जूतिकर्म करीने प्रश्नकरीने प्रश्नाप्रश्न करीने अने निमित्ते करीने एम
पाच प्रकारनी ठे तेमा बालक विगेरना रक्षण, पोपणादि निमित्त स्नान,
हस्तभ्रमण, अजिमत्रण, घुघु करण, सुहणा प्रमुखनो कहेवो हाथ फेरववो
धूप मंत्री आपवु इत्यादिक जे करेठे ते कौतुक उक्तंच विन्नवण होम सिर प
रिरया य खार डहणाइ धूवेय ॥ असरिस वेसग्गहण अवतास ए उव्वजण वधो ॥

तेमज घर, शरीर, क्रियाणादिक एउंना रक्षणेने सारु जे नस्मादिक प्रमुख सूत्र
ना दोराथी परिवेष्टन करी आपे ते जूतिकर्म ॥ १ ॥ उक्तंच नूईए मट्टिए एवसु
चेण य होइ नूईकम्म तु, वसही शरीर नमय रक्ता अनित्यमाईया ॥ २ ॥

तेमज बीजानी पासे लाज किवा अलाज थो एविपे प्रश्न करे, अथवा पोते

સ્વપ્ન ચંદ્રગુપ્ત, સ્વહ્ર્ગ, દર્પણ, ડદક પ્રમુખને અવતારી જાણે તે પ્રશ્ન. ઉત્તરંચ ॥ ૫
 એહેય હોઈ પસિણં જં પાસઈ વા સયંતુ તં પસિણં ॥

તેમજ પોતાનું શુનાશુન જીવિત મરણાદિક તે પોતે વિદ્યાએ કરી કહ્યો કિંવા
 ઘાંટિકાદિક અવતારી જે દેવતા તેણે કહેજો જે શુનાશુન જીવિત મરણાદિ તે વી
 જાને કહે તે પ્રશ્નાપ્રશ્ન. ઉત્તરંચ ॥ પસિણાપસિણં સુમિણે વિજ્ઞાસિઠં કહેઈ અન્નસ્સ ॥
 અહવા આઈં સ્વણિયા ઘંટિયસિઠં પરિકહેઈ ॥ તથા અતીત અનાગત અને વર્તમાન
 વસ્તુના જાણપણાનો કારણ જે જ્ઞાનનો વિશેષ તેને નિમિત્ત કહિયેં. ॥ ૬૫૧ ॥

એ કૌતુકાદિક જે છે તે પોતાના ગૌરવાદિકને અર્થે જો સાધુ કરે તો અજિ
 યોગિક બાંધે અને અપવાદ પદે અતિશય જ્ઞાનવંત ગૌરવ રહિત નિષ્પ્રહ થકો કાં
 ડ એકકરે તો આરાધક કેવાય અને ઉચ્ચેર્ગોત્રપણ બાંધે.

અવતરણ:- ચોથી આસુરી જાવના કહે છે:- મૂલ:- સય વિગ્ગહસીલત્તં
 સંસક્તતવો નિમિત્તકહણંચ ॥ નિક્કિવિયાવિયઅવરા, પંચમગં નિરણુકંપત્તં ॥ ૬૫૨ ॥
 અર્થ:- પહેલી સય કે ૦ સદાસર્વકાલનેવિપે વિગ્ગહ કે ૦ વઢવાડનો કરવો તે
 હિજ સીલત્તંકે ૦ સ્વજાવ છે જેનો તેને વિગ્ગહશીલ કહિયે હાં એ જાવ જે પ્રથમ
 વઢવાડકરીને પઠી જો સામોધણી સ્વમાવે તોપણ તેના ઉપરથી ક્રોધ નિવારણ
 કરે નહીં વિરોધાનુ બંધેજ દોડે તેમજ. વીજી સંસક્તતપ તે આહાર ઉપધિ અને સ
 જ્ઞાદિકનેવિપે પ્રતિબદ્ધ તેનાજ જાવે કરી અનશનાદિક કરે તેને સંસક્તતપ કહિયે.
 એમજ ત્રીજી ત્રિકાલવિપયી જીવિતવ્ય મરણ લાજાલાજ સુખહઃસ્વાદિકના નિમિ
 ત્ત અજિમાને કરી પ્રકાશ કરવા તે ત્રિવિધ નિમિત્ત ત્રીજી જાવના જાણવી. ચો
 થી નિર્દયપણે સ્થાવરાદિ જીવ અજીવનેસમાન ગણતો થકો કરુણારહિત કાર્યો
 તર ઉપર આસક્તનાદિક કરી પઠી તેનો અનુતાપન એટલે પશ્ચાત્તાપ પણ ન કરે.
 કોઈ કહે તોપણ તે નિર્દય જાવ પ્રગટ કરે. એ નિઃકૃપતા નામે ચોથી જાવના જા
 ણવી. પાંચમી. જે કોઈ કૃપાપાત્રને કોઈએક કારણે કાંપતો જોઈ તેના ઉપર દયા
 નકરે તે નિરનુકંપ નામે પાંચમી જાવના જાણવી. ॥ ૬૫૨ ॥

અવતરણ:-સંમોહ જાવનાના પાંચ પ્રકાર છે તે કહે છે:-મૂલ:- ઝમગ્ગ દેસણા
 મગ્ગ દૂક્ષણં મગ્ગવિ પહિવત્તોય ॥ મોહોય મોહજણણં એવં સાહવઈ પંચવિદ્ધા ॥ ૬૫૩ ॥
 અર્થ:- ઝમગ્ગ કેહેતાં ઝન્માર્ગ દેશનાદિ પ્રકારે કરી સંમોહ જાવના કરે, ત્યાં
 પેહેલી જે જ્ઞાનાદિને દૂહવતો થકો. વિપરિત્ત ધર્મમાર્ગ ઉપદેશે તે ઝન્માર્ગદેશ
 ના નામે પેહેલી જાવના જાણવી. વીજી જે પરમાર્થિક જ્ઞાન, દર્શન ચારિત્ર લક્ષ

ए जावमार्ग तेहनेविषे प्रतिपन्न जे साधुउ तेउनी प्रत्ये पोतानी बुद्धिची रचेलो जाल्यादि दोष तेणेकरी डखवे ते मार्ग दूषण नामे बीजी जावना त्रीजी ज्ञानादि मार्ग अणठता दूषणे ड खवी पढी जमालिनी पेते एकेदेगे उन्मार्ग पडिवळे ते उमग पमिवत्तिनामे त्रीजी जावना चोथी - अतिघणो मूढबुद्धिवालो ठता अति गहनज्ञानादिकना विचारे मनमा मुळाइजाय अने परतीर्थिनी नाना प्रकारनी समृद्धि जोइ तेनेविषे मोह पामे ते मोहनामे चोथी जावना पाचमी मोह उपजाववाना स्वजावे करी, अथवा कपटे करीने अनेराने अन्य दर्शन उपर मोह उपजावे ते मोहजनन नामे पाचमी जावना जाणवी ए पचीश जावना अष्टुनठे एमा साधु जे जे जावे वत्ते तेवीगतिमा उपजे ॥६५३॥ ए तोत्तेरमो द्वार समाप्त थयो ॥६५३॥

अवतरण - सखा महबयाणति एटले महाव्रतनी सख्यानु चुमोतेरमु द्वार क हेढे मूल - पचवउ खलु धम्मो पुरिमस्सय पडिमस्सय जिणस्स ॥ मज्झिमयाण जिणाण चउवउ होइ विव्वेउ ॥ ६५४ ॥ अर्थ - प्राणातिपात विरमणादिक पाचम हाव्रत ते प्रथम जिनने चरम जिनना वाराना साधु तेमने थाय अने मध्यम वावी श जिनना वाराना साधु तेमने चार महाव्रत थाय अहीया कालना स्वजावे क रीने ते जीव कज्जुजड, ने वक्र जड थाय ते तेमा कज्जु एटले शठ पणारहित अने जड एटले यथार्थ अर्थनु जे जाणपणु तेना अजावथी कहेलो जे अर्थ मात्र तेनोज ग्रहण करनार ते कज्जु जम अहिया प्रथम जिनना वाराना साधु ते नटावलोकक साधु ने दृष्टाते ठे तेउ एवा मुग्धे के गुरुए नट जोवानो निपेध कर्यो होय तो मात्र नट जोवा न जाय पण रागना कारणथी नटना निपेधविज्ञेपे नटवी जोवानो पण निपेध आवी गयो एम न जाणे अने चरम एटले श्री वर्द्धमान जिनना वाराना जीव ते वक्र जड एटले वाका अने मूर्ख ते एवी रीते के नटनो निपेध गुरुये कर्यो होय अने एवामा नटवी नाचती दीठी तो तेने जुए अने गुरुपुढे त्यारे वक्रपणे ज वाव आपे उदरपीडादि अणठता पण पुढेला प्रश्ननो उत्तर बहु आग्रहे आपे वली नटवीनो गुरुए निपेधकर्यो होय ने नटने जोवा गयो होय त्यारे गुरु पुढे ते समये ते मूर्खपणाथी कहेके नटवीनो तमे निपेध कर्यो ठे परंतु नट जोवानो निपेध कर्यो नथी एप्रमाणे वक्रपणानो आचरण करे ते वक्रजड हवे वावीसजिनवाराना जनो क ज्ञु प्राज्ञ ठे, कज्जु एटले सरल अने प्राज्ञ एटले प्रज्ञावत (बुद्धिशाली) ते साधुउ न टना निपेधेकरी प्रज्ञावत पणाथी रागना कारणे पोतानी मेले स्त्रीनो पण निपेध करे वली कज्जुपणाथी जे प्रमाणे कखु ठे ते प्रमाणे पाले अने प्राज्ञपणाथी उ

પદેશ માત્રેકરી હેય જાણી ઠાંમે તે કારણે સદા સ્ત્રી અપરિગૃહીત નોગ્ય નથાય
 એમ જાણી પરિગ્રહ વિરમણથી મૈથુન વિરતિ પળો પણ પડિવડે તે સારુ તેને
 પાંચ વ્રતનો ધર્મ તે ચાર વ્રતોને અંગીકારે થાય. તે માટે ચતુર્થામ ધર્મ જાણવો
 અને પ્રથમ જિનનાવારાના સાધુને રૂઝુ જડ પણાથી ઘણા ઉપદેશે સમસ્ત હેય
 અર્થના જાણપણાનો જ્ઞાન થાય. વલી ચરમ જિનના યતિ વ્રત જમ પણાથી કપ
 ટે કરી હેય પદાર્થના આસેવવાથી પરિગ્રહ વિરમણવ્રતથીજ મૈથુનવિરમણ વ્રત
 અંગીકાર કરે નહી તે માટે એઝને પંચયામ ધર્મ કહ્યો. ઇતિ ગાથાર્થ એ મહાવ્ર
 તોની સંખ્યાનો ચુમોતેરમોદાર સમાપ્ત થયો. ॥ ૬૫૪ ॥

અવતરણ:-કિયકમ્માણય દિણે સંઘત્તિ એટલે કૃતકર્મ વાંદણાની સંખ્યાનું પંચોતે
 મોર દાર કહેઢે. મૂલ:-ચત્તારિ પમિક્કમણે કિયકમ્માતિન્નિદુંતિ સજ્જાણાપુવાણ્હે અવ
 રાણ્હે કિયકમ્મા ચઉદસ હવંતિ ॥૬૫૫॥અર્થ:-પમિક્કમણાનેવિપે ચારપ્રકારની વંદ
 ના થાયઢે એક આલોચન વંદન બીજી ક્કમણક વંદન ત્રીજી આશ્રયણા વંદન
 અને ચોથી પ્રત્યાખ્યાન વંદન વલી સ્વાધ્યાયનેવિપે ત્રણ વંદન થાય ઢે. એક સ્વાધ્યાય
 તેમાં એક સ્વાધ્યાય પ્રસ્થાપને બીજી સ્વાધ્યાય પ્રવેદને ત્રીજી સ્વાધ્યાયાનંતરે એમ પ્રત્યેક
 દિવસમાં પ્રજાત:કાલે એ સાત વંદનથાય તેમજ અપરાણ્હકાલ એટલે પાઠલેચોથે પહો
 રે પણ એમજ સાત વંદના થાય તેમાં એક ઉદેશ બીજી સમુદેશ અને ત્રીજી અતુજ્ઞા
 એ ત્રણ વંદણા સ્વાધ્યાયનેવિપે સંજવે અને ચાર વંદણા સંધ્યાકાલે પડિકમણાનેવિ
 પે સંજવે. એ પ્રમાણે કૃતકર્મ વંદણા ચૌદ થાય ઇતિ ગાથાર્થ ॥૬૫૫॥પંચોતેરમો દાર.

અવતરણ:- સ્વિત્તે ચારિત્તાણં સંઘત્તિ એટલે કીયા ક્ષેત્રમાં કેટલા ચારિત્ર પ્રા
 પ્ત થાય તેની સંખ્યાનો ઠોતેરમું દાર કહેઢે. મૂલ:- તિન્નિયચારિત્તાં બાવીસ જિ
 ણાણ એરવડ્ઝ નરહે ॥ તહ પંચ વિદેહેસુ બીઅં તઈયં ચ નવિહોડ્ઝ ॥ ૬૫૬ ॥ અર્થ:-
 સામાયિક સૂક્ષ્મસંપરાય અને યથાસ્થાત્ત એ ત્રણ ચારિત્રો પંચનરતોમાં અને પાંચ
 ઐરવતોમાં મધ્યમ બાવીસ જિનના વારા તથા પાંચ મહાવિદેહોનેવિપે સદાકાલે
 પ્રાપ્ત થાયઢે. અને ઢેદોપસ્થાપનીય તથા પરિહારવિશુદ્ધિક એ બે ચારિત્ર કદીપણ
 પ્રાપ્ત થતા નથી તથા પ્રથમના અને ઢેલા તીર્થકરોને વચ્ચે નરત અને ઐરવતને
 વિપે પાંચે ચારિત્ર પ્રાપ્ત થાય ઢે એમ જાણવું. ॥ ૬૫૬ ॥ એ ઠોતેરમો દાર થયો.

અવતરણ:- તિડ્કપ્પોત્તિ એટલે સ્થિતિ કલ્પનું સીતોતેરમું દાર કહેઢે. સિજ્ઞા
 યર પિંમંમિય ચાઉક્કામેય પુરિસજેઢેય ॥ કિયકમ્મસ્સયકરણે તિડ્કપ્પો મજ્ઞિમા
 ણં તુ ॥ ૬૫૭ ॥ અર્થ:-કલ્પેશબ્દે કરીને સાધુનો આચાર તે સામાન્યપણે આચેલુ

कादिक दश प्रकारनो ठे त्या प्रथम अने चरम तीर्थकरोना साधुउठने एवजो कटप स
वेदा सेववा पडेठे माटे तेनो अवस्थित कटप ठे अने मध्यम बावीस जिनना साधु
उठने तो चार स्थानकोनु सेवन करवु पडेठे बाकी ठ स्थानकोने विपे अवस्थित कटप
पणुं ठे तेणे करी दश स्थानकनी अपेक्षाये अनवस्थित कटप ठे- तथा वली म
ध्यम जिनना साधुने चार स्थानोमा सदाय रहेवु पडेठे अने ठ स्थानने विपे कि
वारेक रहेवु पडे ठे तेणे करीने स्थित अने अवस्थित कटप वेहु प्रकारे सजवे
ठे त्या प्रथम स्थित कटप कहेठे तेमा प्रथम शय्यातर पिम एनु स्वरूप आगल कही
शु अने चार महाव्रत पुरुष जेष्ठ रुतकर्म वाढणानु करवु तेमा जे तत्पर रहेठे ते
स्थित कटप ईहा ए नावजे बावीस जिनना साधुने तथा तु शब्दथी महाविदेहने
विपे जे साधुउठे तेउठे प्रथम अने चरम जिनना साधुनीपेरे शय्यातर पिम न ले
वो ? तेम परिगृह विरमणव्रतमा चोथा महाव्रतनो अतर्जाव थाय ठे तेथी ते नि
रतर चतुर्याम यम माने ठे १ अने प्रथम तथा चरम जिनना साधुने महा
व्रतना आरोप लक्षणथी थई जे उपस्थापना ते वडे ज्येष्ठपणु जाणवु ३
तेम अन्युष्ठान लक्षण अने द्वादशावर्तादिरूप ए वे प्रकारनु रुतकर्मवादणो ते
साधुउ पोताथी जे पर्याय ८६ साधुहोय तेने वदन करे अने सा.वी.३ पर्याय
जेष्ठ उता पण आजना दीक्षितयतिने पुरुष जेष्ठ धर्मपणाथकी वाढे ४ ए चारे
स्थानक सर्वने निरतर थाय ते माटे स्थिति कटप जाणवो ॥ ५॥ इति गाथार्थी ॥ ६५७ ॥

अवतरण - अचिय कप्पोति एटले अवस्थितकटपिनु ईछोतेरमु द्वार कहेठे
आचेलुक्कु देशिय, पम्किमणे रायपिन्मासेसु ॥ पङ्कसणाकप्पमिय, अचियकप्पोसु
पोयवो ॥ ६५८ ॥ अर्थ - आचेलक, उद्देशिक, प्रतिक्रमण, राजपिन्, मासकटप,
पर्युपणाकटप, एटलास्थानकनु जे निरतर सेवन करता नथी पण केवारेक एके स्थान
कनो सेवन करे ठे ते मध्यम बावीस जिनना साधुउठनो अवस्थित कटप जाणवो
कारण के ते मध्यम जिन साधु आचेलक्यादिनु कोईक समयेज सेवन करेठे ॥ ६५८ ॥

तेमा प्रथम आचेलक्यनु स्वरूप कहेठे मूल - आचेलुक्को धम्मो पुरिमस्सय
पम्हिमस्स य जिणस्स ॥ मज्झिमगाण जिणाण होइस्सचेजो अचेलोवा ॥ ६५९ ॥ अ
र्थ - तुहठेचेलजेनु ते अचेलक कहिये तेना योगथी धर्मपण चारित्र लक्षण आचे
लक्यठे ते प्रथम तीर्थकर अने ठेला तीर्थकरना साधुउठनो होय ठे ईहा ए नाव
ना ठे के आचेलक वे प्रकारना ठे एक अविद्यमान वस्त्र अने बीजा विद्यमान
वस्त्र तेमा प्रथम जेवारे श्री तीर्थकर दीक्षाग्रहण करे तेवारे इष्टेव द्रव्य आपे ते

गया पठी वस्त्र रहितपणाने लीधे अविद्यमान वस्त्र जाणवो अने शेष प्रथम त
या चरम जनना वाराना साधुउने विद्यमान वस्त्र ठता थेत अने स्वल्प मूलवा
ला खंमित वस्त्र होवाने लीधे ते अचेलज कहेवाय ठे. कारणके लोकमां पण न
ला वस्त्रने अजावे वस्त्र ठते पण अचेलक कहेवायठे जेम कोईक दोसी पोतानो
शाढलो पुराणो थयो तेवारे शामीवाजाने कहे के हुं नागी फरुहुं माटे साडीआप ए
दृष्टांते जाणवो अने मध्यम बावीस जनना साधुउं ते सचेल पण थाय ने अचेल
पण थाय एमने बहुमूला पांच वरणना वस्त्रोनी पण अनुज्ञा ठे ते माटे. ॥६५॥

अवतरण:- उद्देशियत्ति ए कहेठे. मूल:- मज्झिमगाणं तुइमं, कमं ज मुद्धिस्स तस्स
चेवत्ति, नोकप्पइ सेसाणउ. कप्पइ तं एस मेरत्ति ॥६६॥ अर्थ:- उद्देश एटले साधु
ना संकल्पेकरी जे कीधुं ते औद्देशिक आधाकर्म जाणवो ते मज्झिमके० मध्यम बा
वीस जिनना साधुनो ए स्वरूपठे के अशनादिक जेना आश्रयीकीधो होय तेनेन
ज कल्पे पण सेसाणंके० शेष बीजाओने कल्पे एवी मेरत्तिके० मर्यादाठे. ॥६६॥

अवतरण:- पडिकमणेत्ति ए वखाणेठे. मूल:- सपडिकमणो धम्मो, पुरिमस्सय
पडिमस्सय जिणस्स, मज्झिमगाणजिणाणं, कारणजाए पडिकमणं ॥६७॥ अर्थ:-
जे पडिकमणासहित तेने सप्रतिक्रमण धर्मः कहियें ते प्रथम अने पडिमके० ठेला
जिनेश्वरनेवारे पापलागे किंवा नलागे तोपण एने पडिकमणो अवस्य करवो अने
मज्झिमके० वचमाना बावीस जिनना साधु ते तो कांई अतिचार लागो जाणे
तो ज पडिकमणोकरे अन्यथा करे नही. ॥६७॥

अवतरण:- रायपिंमत्ति ए वखाणेठे. मूल:- असणाइ चउकं वड पत्त कंबल
यपायपुंठणयं, निविपिंमंमि नक्कप्पं, ति पुरिमअंतिमजिणजईणं ॥६८॥ अर्थ:-
प्रथम अने चरम जिनना यतिने राजा चक्रवर्त्तादि संबंधी पिंमते असनादि चार अने
पांचमुं वस्त्र ठठो पात्र सातमो कंबल आवमो पादप्रौठनक ए आव प्रकारनो पिं
मलेता अनेक दोपनो संजव ठे. ते आवीरीते:- राजकुलमां निहाने अर्थे जातां
यतिने घणालोकना पेसवा निसरवाथी घणो संमर्द थाय, कोई अजाण पुरुष
अमंगलबुद्धि ए पात्रजंग अथवा देहघातादि करे वली चोर. हेरु घायकादिनी
संजावनाए राजा रीसाय तो तेथी ते कुल, गण तथा संघने उपघात करे तेथी
बहुनिंदा थाय. माटे ए महापापी राजप्रतिग्रहपणाने मुकहुं. वली राजपिंमतिर
स्कार करवा योग्यठे एवं स्मृतिमां पण कह्युंठे. राजप्रतिग्रहदग्धानां, बाह्यणानां
युधिष्ठिर ॥ शिवन्नानामिव बीजानां, पुनर्जन्म नविद्यते, इत्यादि दोष जाणी राजपिंम

लेवो नही एरीते पुरिमके० प्रथम अने अंतिम जिनेश्वरे अकटपनीय कह्योते ॥६६२॥

अवतरण - मासति कहेते मूल - पुरिमेयरतिभगराण मासकप्पो ठिउं विणिहि
छो, मझिमगाणजिणाण, अछियउं एस विन्नेउं ॥६६३॥ अर्थ - प्रथम अने चर
म तीर्थकरना साधुने मासकटपे विहार करवो ए स्थितिकटप जगवते कह्योते एम
न करे तो अनेक दोपनो सजव थायते यझुक्तं पडिबंधो लहुअत्तं, न जणुवयारोन
देसविन्नाण, नाणराहणमेए, दोसा अहारपस्कमि ॥ १ ॥ जो कदाचित् दुर्निहादि
कने योगे सयमयोग द्वेत्रना अजावथकी ग्लानपणे योग्यजनादिकने अजावे वा
ह्यवृते मासकटपनकरीशके तोपण जावथकी सस्तारकादिक परावर्त्तने अवश्ये क
खोज जोईये अने मध्यम बावीसजिननेवारे तो अछियउंके० अस्थिति कटप क
हिये अने अनवस्थित तो ए मासकटप जाणवो तेहने रुज्जु सरलपणा थकीने
अधिक रहेता पण पूर्वोक्त दोपनो असजवते उक्तंच दोमासइमझिमगा, अठ्ठतिउं
जाव पुव्वकोडीवि, विहरतीवासासुवि, अकहमे पाणरहिएथ ॥१॥ निज्जपि मासकप्प,
करति तणुयपि कारण पप्प, जिणकप्पियावि एव, एमेव महाविदेहम्मि ॥१॥६६३॥

अवतरण - पज्जोसवणाकप्पोत्ति ए वखाणोते मूल - पज्जोसवणाकप्पो, चेव
पुरिमे वरायजेएण, उक्कोसेयरजेउं, सो एवर होइ विन्नेउं ॥६६४॥ अर्थ - ईहा प
ज्जोसवणा शब्दको अर्थ करेते परिके० समस्त प्रकारे उपणाके० एकद्वेत्रे वासक
रवो ते पर्युपणा तेने मजतो जे कटप एटले उणोदरीनो करवो अने विगईनो
ल्याग करवो पीठफलक सस्तारक उच्चारादिकना मात्रा प्रमुखनो सग्रह करवो
जोचनो कराववो नवा गिण्यनो अदिह्वो बली प्रथम जे जस्म डगजादिक लीधे
ला होय तेनो त्याग करी नवानो ग्रहण करवो द्विगुणोवर्पा संबधी उपकरणनो
धारण करवो नवा उपकरण नलेवा सक्कोश योजन द्वेत्रावग्रहथकी दूर नजजु ५
त्यादिक वर्षाकाल सबधी समाचारते अनिवस्थितहुए पण केवल मासकटपेज अ
नवस्थित नथाय ईहा चकार पद पूर्वाने अर्थे ठे एवके० ए उक्तप्रकारे तेहिज दे
खाडेते पुरिमेवरायके० पूर्वोत्तरादिजेठेकरीने अने आदि, अतिम अने मध्यम जिन
ना साधु तेहने विशेषे ईहा ए जावजे पहेला अने ठेला ए वे जिनना वारे पर्युप
णा कटप अवस्थितते अने बावीस जिनना साधुने अनवस्थितते ईहावली विशेष
देखाडेते उक्कोसके० उत्कृष्टतर जघन्य एटले उत्कृष्ट अने जघन्यने जेठे सके० तेपर्यु
पणाकटप नवरके० केवल थायते ते विन्नेउंके० जाणवो ॥ ६६४ ॥

अवतरण - पूर्वोक्त वे जेठ देखाडेते मूल - चाउ म्मासुक्कोसो, सत्तरि राइदि

૩ જહ્નુ૩. થેરાણજિણાણં પુણ, નિયમા ઉક્કોસ૩ ચેવ ॥ ૬૬૫ ॥ અર્થ:- ચા
 ઝમ્માસકે ૦ ચારમહિનાનો ઉત્કૃષ્ટ પર્યુષણાકલ્પ જાણવો અને સત્તરિકે ૦ સીતેર
 રાત્રી અને દીવસનો જયન્ય પર્યુષણા કલ્પ આયઠે. એમાં પ્રથમ અને ચરમ જિન
 ના સ્થવિર કલ્પિકને એ બે પર્યુષણા કલ્પ આયઠે તેમજ એ બન્ને તીર્થકરોના જિ
 નકલ્પિક સાધુઓને નિશ્ચેષ્ટકી ઉત્કૃષ્ટેજ પર્યુષણા કલ્પ આયઠે. કારણકે તે નિર
 અપવાદના સેવનારાઠે તેમાટે તેને ઉત્કૃષ્ટેજ આયઠે. એ અગતેરમો દ્વાર સમાપ્ત થયું.

અવતરણ:- ચેડ્યત્તે એટલે પાંચ ચૈત્યની સંખ્યાનો ઓગણેસીમો દ્વાર કહે
 ઠે. મૂલ:- નત્તી મંગલ ચેડ્ય, નિસ્સકઢે અણિસ્સ ચેડેવાવિ. સાસય ચેડ્ય પંચ
 મ, મુવર્ષં જિનવરિંદેહિં ॥ ૬૬૬ ॥ અર્થ:- ઈહાં ચૈત્ય શબ્દ સર્વપદોની સાથે જોડ
 વો તેવારે એક નક્તિ ચૈત્ય બીજો મંગલચૈત્ય ત્રીજો નિશ્ચાકૃતચૈત્ય ચોથો અનિશ્ચા
 કૃતચૈત્ય પાંચમો શાશ્વતચૈત્ય એરીતે શ્રી જિનવરે ઉપદિષ્ટ એટલે કહ્યાઠે. ॥ ૬૬૬ ॥

અવતરણ:- પૂર્વોક્ત પાંચ ચૈત્ય સૂત્રકારજ વચાણેઠે. મૂલ:- ગિહજિણ પઢિમા
 એ નત્તિચેડ્યં ઉત્તરંગઘડિયંમિ, જિણવિંબે મંગલ ચેડ્યંતિ સમયન્નુણોવિંતિ ॥ ૬૬૭ ॥
 અર્થ:- ગૃહસંબંધિની પ્રતિમા યથોક્ત લક્ષણ સહિત ત્રિકાલપૂજાવંદનાદિકને
 અર્થે કરાવિયેઠે તેને નક્તિચૈત્ય કહિયે. તેમજ બીજો ઉત્તરંગશબ્દે ઘરના દ્વાર ઉપરજે
 તિઠ્ઠો કાષ્ટ તેને ઉત્તરંગ કહેઠે ત્યાં શ્રી વીતરાગની પ્રતિમા હોય તેને મંગલચૈ
 ત્ય કહિયે. એવી સંજ્ઞા સિદ્ધાંતના જાણનારે કહિઠે. જેમ મધુરાનગરિયે ઘર કીધા
 ઠતા મંગલ નિમિત્તે ઉત્તરંગે શ્રી પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાકરે અન્યથા તે ઘર પઢિજાય
 વલી એ શાસ્ત્રની કરેલી સ્તવનમાંહે એમ કહ્યો ઠે.-જમ્મિ સિરિપાસપઢિમં, સંતિક
 એ કરેડપઢિગિહહુવારે, અજ્ઞાવિ જણોપુરિતં, મદુરમધન્નાનપેહંતિ. ॥ ૬૬૭ ॥

મૂલ:- નિસ્સકમં જંગહસ્સ સંતિયં તદિયરં અનિસ્સકમં, સિદ્ધાયયણં ચ ઇમં, ચે
 ડ્યપણગંવિણિદિઠં ॥ ૬૬૮ ॥ અર્થ:- ત્રીજો નિશ્ચાકૃતચૈત્ય તેને કહિયે જે કોઈક ગહ
 સંબંધી ચૈત્ય તે જેના પ્રતિષ્ઠાદિ પ્રયોજને તેહિજ ગહના જનો અધિકારી આય પ
 રંતુ બીજો કોઈ પ્રતિષ્ઠાદિક કરવા પામેનહી. ચોથો એ ચકી ઇતરતે અનિશ્ચાકૃત ચૈ
 ત્ય જાણવો. જ્યાં સર્વકોઈ પ્રતિષ્ઠા દીક્ષા માલારોપણાદિક કાર્યકરે પાંચમો સિદ્ધા
 યતન તે શાશ્વતજિનની પ્રતિમા જાણવી. ઇમંકે ૦ એ ચૈત્યનો પંચક વિશેષેકરી કહ્યોઠે.

અવતરણ:- એજ પ્રકારાંતરે કહેઠે. મૂલ:- નીયાઈસુરલોએ, નત્તિકયાઈ ચ નર
 હમાઈહિં, નિસ્સાનિસ્સકયાઈ, મંગલકય મુત્તરંગંમિ ॥ ૬૬૯ ॥ અર્થ:- નિયાઈકે ૦
 નિત્ય શાશ્વતિપ્રતિમા જે દેવલોકનેવિષે ઉપલક્ષણથી મેરુનીશિખર કૂટ તથા નં

दीश्वर रुचकादिक दीपोनेविषे ते ते शायत चैत्य जाणवा अने जरतादिके जे क राव्या ते नक्ति चैत्य जाणवा अने निश्राकृत तथा अनिश्राकृत पूर्वोक्त रीतेज जा णवा अने मंगल चैत्य ते उत्तरगनेविषे करेला जाणवा ॥ ६६ए ॥

मूल:- वारत्तयस्त पुतो, पद्मिमकासीयचेईएरम्मे, तडयघलीअहेसी, साहम्मिय चेइयतंतु ॥६७०॥ अर्थ -वारतकमुनिनापुत्रे स्नेहे करीने पोताना पितानी मूर्ति मुहपति तथा उघा प्रमुख सर्वपरिग्रह सहित रम्यचैत्यनेविषे करावी त्या दान शा लायई ते थलीशब्दे साधर्मिक स्थली सिद्धात जापाये कहिये ते साधर्मिक चैत्य जाणवो ए कथा एज ग्रंथनी टीकामा कहीठे ए उंगणएसीमो द्वार समाप्त थयो

अवतरण -पोडयपचगति एटले पाच प्रकारना पुस्तकनो एसीमो द्वार कहेठे मूल -गनी कडविमुठी सपुनफलए तद्वा ठिवाडीअ, एयपोडयपणग, वरकाणमिणजवे तस्त ॥६७१॥ अर्थ -गनी पुस्तक, कडपी पुस्तक, मुठी पुस्तक, सपुटफलग पुस्तक, वेदपा टी पुस्तक ए पाच पुस्तक कहा ॥६७१॥ एहिज पुस्तक पचकनो वखाण करेठे

मूल -बाहिज पुणएहि, गनीपोडोउतुल्लगो दीहो, कडविअते तणुउ, मळे पिडुलो मुणेयवो ॥ ६७२ अर्थ - बाहुल्यपणो, पडोणपणो, अने जाडपणो सरिखो तुल्य होय ते गनी पुस्तक जाणवो दीहोके० दीर्घपणो पण तुल्य जाणवो बीजोकडपी पुस्तकते अते एटले ठेहडे पातलो अने वचाले पडोलो जाणवो ॥६७२॥

मूल - चउरगुलदीहोवा, वट्टागिडुमुठिपुडगोअहवा, चउरगुलदीहोचिय, चउर सो होइ विनेउ ॥६७३॥ अर्थ -त्रीजो चार अगुल लावो अने वाटलें आकारें ते मुठीपुस्तक जाणवो अथवा चार अगुल लावोज थाय अने चउरस थाय ॥६७३॥

मूल - सपुनगो डुगमाई, फलयावोडठिवाडिमिताहि, तणुपत्तुसियरुवो, होइ ठिवाडी बुहा विति ॥६७४॥ अर्थ -चोथो सपुटफलग पुस्तक ते वे प्रमुख फलक जोडेथके थाय हवे पाचमो ठिवाडिके० वेदपाटी पुस्तक कहेठे तनुके० जेना थो डा पाना होय तोपण तेटलें पाने करीते उचो देखाय तेने वेदपाटीनामा पुस्तक बुहावितिके० बुद्ध पदितो कहेठे ॥ ६७४ ॥

मूल - दीहोव हस्तोवा, जो पिडुलो होइ अण्णवाहलो, तम्मुणिय समयसार, ठिवाडिपोष नणतीह ॥ ६७५ ॥ अर्थ -दीर्घ अथवा न्हस्व पडोलो होय अने जेह नो बाहुल्यपणो अल्प होय ते जेणे सिद्धातनो सार जाणवोठे एवा पुरुषो एने ठिवाडी पुस्तक कहेठे इति गाथापचकार्य ए एसीमो द्वार समाप्त थयु. ॥ ६७५ ॥

अवतरण - दमपचगति एटले पांचढाफानो एक्कासीमो द्वार कहेठे मूल -

લઠી તહા વિલઠી, દંમોય વિદંમઝંય નાલીય, જણિયં દંમયપણગં, વસ્કાણમિણંજવેત
સ્સ ॥ ૬૭૬ ॥ અર્થ:- એકલઠી, બીજોવિલઠી, ત્રીજોદંમ ચોથોવિદંમ પાંચમો
નાલી. એ પાંચ દાંમાકહ્યાહે ॥૬૭૬॥ તેનો વસ્કાણ આવીરીતે થાય છે.

મૂલ:- લઠીઆયપમાણા, વિલઠિચતરંગુલેણ પરિહીણે, દંમો બાહુપમાણો,
વિદંમઝંકસ્કમેત્તાઝં ॥ ૬૭૭ ॥ અર્થ:- લઠીપોતાના શરીર પ્રમાણે સાઢાત્રણહાથ
ની આય છે અને લઠી ચકી બીજી વિલઠી તે ચાર આંગુલ પરિહીણ કે ૦ ઝંઠી
આય છે. દંમતે બાહુ પ્રમાણ સ્કંધ પ્રદેશ પ્રમાણ આય વિદંમતે કાઠમાત્ર પ્રમાણવાલી.

મૂલ:- લઠીએ ચતરંગુલ, સમૂસીયા દંમપંચમે નાલી, નશ્પમુહ જલુત્તારે, તીએ
ચગ્ગિજ્ઞાણે સલિલં ॥ ૬૭૮ ॥ અર્થ:-લઠીચકી ચારઅંગુલ સમુદ્ભૂત કે ૦ અધકીના
લી આય એટલે ત્રણ હાથને શોલ અંગુલની આય છે તે પાંચદાંમા માંહેલી કહિયે
તેણેકરીને સલિલંકે ૦ નદી પ્રમુખ ઝતરતા તેના પાણીનો ઝંમપણો જોવાય છે. ॥૬૭૮॥

મૂલ:- બજ્જલઠીએ જવણિ યાવિલઠિએ કહ્હડ્ડુવારં, ઘટ્ટિજ્ઞાણે ઝવસ્સય, ત
યણં તેણાડ રક્કઠા ॥ ૬૭૯ ॥ અર્થ:- જોજનની વેલાયે સાગારી પ્રમુખના રાઘ
વાને અર્થે લાઠીયેકરી તિરસ કરિણી એટલે પડદો બાંધીયે અને વિલઠીયેકરી ક
હ્હડ્ડ કે ૦ ક્યાંક પ્રત્યંત પ્રમાદિકનેવિષે જોજન વચ્ચે ઉપાશ્રયનો ડુવાર તે ચોર
કુતરાપ્રમુખનો અટકાવ કરવાને અર્થે ઘટ્ટિજ્ઞાણ કે ૦ બંધ કરીયે અમકાવિયે. ॥૬૭૯॥

મૂલ:- ઝઝબઝંમિઝદંમો, વિદંમઝંથિપ્પેવ વરિસયાલે, જંસોલહુઝંનિજ્ઞાણે, ક
પ્પં તરિયઝં જલજણે ॥ ૬૮૦ ॥ અર્થ:- ઝઝબઝં કે ૦ ઋતુબઝંકાલ એટલે ચો
માસાવિના આઠમાસ કાલમાં જીઠાવેલાયે દ્વિપદ મનુષ્યાદિ જે પ્રદેષી હોય તે
અને ચતુષ્પદ ગાય ઘોડાદિક તથા બહુપદ શરનાદિક તેના નિવારણને અર્થે ત
થા વિહારકરતાં અટવીમાં વ્યાગ્ર ચોરાદિકનો જય નિવારણને અર્થે દાંમો હથી
યારઝે માટે દાંમોલેવો અને વરિસ કે ૦ વર્ષાઋતુમાં ચારમાસ કાલસુધી વિદંમકલી
જે કેમકે તે ન્હાનોહોય તેથી વસ્ત્રમાંહે જલકે ૦ અપ્પકાય ફરસે નહી. ॥૬૮૦॥

હવે એ ચકી ચતા ગુણ અવગુણ દેશ્વામે છે. મૂલ:- વિસમાડ વઘમાડ, દસય
પવાડ એગવન્નાડ, દંમેસુઅપોલ્લાડ, સુહાડ સેસાડ અસુહાડ ॥ ૬૮૧ ॥ અર્થ:- વિ
પમતો એક ત્રણ પાંચ સાંત ને નવ કાતલી સીમ વઘમાડ કે ૦ ઉપરાઉપર વૃદ્ધિ
ને પામતોયકો મહોટો દસ પવાડકે ૦ દશ પર્વ એટલે દશ ગાંઠસુધી એકીનો જોડ્યે
અને દશથી ઉપરાંત તો એકી પણ સંપદા કરે અને બેકીપણ સંપદા કરે તે કાતલી
એકવર્ણની જલી જાણવી. દાંમાનેવિષે પહોલપણો ન થાય પણ જસ્યો નિઘર્ષાટ જોડ્યે

ते चुनकारणी जाणवो अने ए थकी विपरीत लक्षण ते अचुन दायक थाय इहा उर्निर्युक्तनी गाथा कहे ठे - एगपव पसंसंति, दुपवाकजहकारिका, तिपवा लान सपन्ना, चउपवा मारणतिया ॥१॥ पचपवाउजालछी, पथेकलहनिवारणी, ठपवा एय आयको, सत्तपवा निरामया ॥ २ ॥ अछपवाअसपत्ती, नवपवा जसकारिया, दस पवाउजालछी, तहिय सवसपया ॥३॥ इति गाथापटकार्य एव्यासीमो ढारसमाप्त

अवतरण - तणपणगति एटले पाच तृणनो व्यासीमो ढार कहे ठे - मूल - तणपणग पुण जणिय, जिणेहि जियराग दोसमोहेहि, सालीवीहियकोइव रालयर स्रे तणाइच ॥ ६८१ ॥ अर्थ - राग, द्वेष, अने मोह जेणे जीव्या ठे एवा जिने थरे तृणनु पचक आवीरीते कसु ठे ते कहेठे एक साली कलमसाली प्रमुख बीजी ब्रीहिसाली प्रमुख चावलादिकनी त्रीजी कोइव ते धाननोविशेष कोइवानो पलाल चोथी राजक ते कागुविशेष ते रालधाननो पलाल जाणवो पाचमी रसे के० अरण्यना इयामाक प्रमुख तृणविशेष कह्याठे एव्यासीमो ढार समाप्त ॥६८१॥

अवतरण - चम्मपचगति एटले चर्म पाचनो व्यासीमो ढार कहे ठे मूल - अथ एज गावि महिसी, मिगाणमजिण च पचम होइ, तलिगा खड्गग बडे, कोसग किन्तीअ बीयतु ॥ ६८३ ॥ अर्थ - ठालीनो चर्म, गामरनोचर्म, गायनो चर्म, जे सनो चर्म, हरिणनो चर्म, ए पाचना अजिन के० चामडो होइके० थायठे अथ वा बीजा आदेशेकरी चर्म पचक प्रयोजनसहित कहेठे एना जे तलिगाके० तली या ते एक तलियो अने तेना अजावे बहुतलानापण लीजे ते जेवारे रात्रे मार्ग न रेखाय अथवा सथवारो मेली जाय तेवारे उजामे जाता चोर थापदादिकना नयथी उतावला जता काटादिकथी पोतानो रक्षण करवाने अर्थे पगमा पहेरिये अथवा कोइ कोमल पगवालो होय ते चालवाने असमर्थ होय तो तेपण लीये बीजो खलग ते खासमा ते पगे व्याउथाय एटले वायुथी पग फाटी गया होय तो मार्गे जता तृणादिक झुलने थाय वली अतिसुकुमाल पुरुषने सीयाले छर्जन होय तो पहेरवाने अर्थे राखे त्रीजा वयेके० बाधरी ते चामडो त्रूटेला खासमा प्रमुखने साधवाजणी कामथावे चोथो कोसग ए चर्ममय उपकरण विशेष ठे ते कोइकना नख अथवा पगने काइ लागवाथी फाटी जाय तोते कोस आगलें अंगु ठेबाधिये अथवा नख प्रमुख राखवाने अर्थे दाववाने काम थावे पांचमो किन्तीय लत्ति ते कोइक मार्गमा दावानलना जय थकी आडोकरवाने अर्थे धारणकराय ठे अथवा पृथ्वी कार्यादिक सचिचषणो थाय तेनी यतनाने अर्थे मार्गमा पाथ

રીને બેસીયેં અથવા માર્ગમાં ચોર લોકોયે વસ્ત્ર લેઈ લીધા હોય તો પહેરવામાં પ
 એ કામ આવે એને કોઈક કૃતિ કહે છે ને કોઈક નત્તિ કહે છે એવા બે નામ છે. એ
 યતિજનયોગ્ય ચર્મપંચક કહ્યું. ॥૬૮૩॥ એ ડ્યાસીમો ચર્મપંચકનું દાર સમાપ્ત થયું.

અવતરણ:- દૂસપંચગંતિ એટલે વસ્ત્ર પંચકનું ચોરાશીમું દાર કહે છે:- મૂલ:-
 અપ્પમિલેહિય દૂસે, તૂલી ઝવહાણગં ચ નાયથં ॥ ગંધુવહાણા લિંગિણિ મસૂરે ચેવ
 પોત્તમ ॥ ૬૮૪ ॥ અર્થ:- દૂષ્યવસ્ત્ર બે પ્રકારનાં છે. એક અપ્રત્યુપેક્ષ્ય અને બીજા
 ડુ:પ્રત્યુપેક્ષ્ય તેમાં અપ્રત્યુપેક્ષ્ય એટલે જેને મૂલથી પહોંલેઈ શકીયેજ નહીં તે અને ડુ:પ્ર
 ત્યુપેક્ષ્ય એટલે જે કષ્ટે પહોંલેઈ શકીયે તે જાણવા તેમાં અપ્રત્યુપેક્ષ્ય વસ્ત્ર પાંચ પ્રકારના
 શ છે. પ્રથમ રુથી નરેલી તથા અર્કતૂલાદિકે નરેલી બિઠાવવા સારું તલાઈ અર્થાત
 યનીયનો વિશેષ ? ઉપધાનક એટલે હંસરોમાદિકે કરી નરેલું ઝસીકું ૧ ગંધોપ
 ધાનિકા એટલે ઝસીકા ઉપર રાખવાનું ગાલમસૂરિયું ૨ આલિંગિણી એટલે ગોમ્મા
 અને કોણીને નીચે દેવા સારું હોય ૪ લુગમાનું અથવા ચામડાનું હોય ને તેમાં
 ચીથરાં નરીમોડુ સીવેલું હોય તે એવું ગોલ આસન જેને ચાકલો કહે છે તે. ૫ એ
 પાંચ ઘણું કરીને વસ્ત્રમાં યાય છે. ॥ ૬૮૪ ॥

હવે બીજો ડુ:પ્રત્યુપેક્ષ્ય વસ્ત્ર તેના પાંચ પ્રકાર છે તે કહે છે:- મૂલ:- પલ્લહવિ
 કોયવિ પાવાર નવય ૫ તહય દાઢિગાલીય ॥ ડુપ્પમિલેહિય દૂસે એયં બીયં નવે પ
 ણગં ॥ ૬૮૫ ॥ અર્થ:- પલ્લહવિ ? કોયવિ, ૧ પ્રાવારક, ૨ નવતક, ૪ અને દ
 ઢગાલી એ ડુ:પ્રત્યુપેક્ષ્યના પાંચ પ્રકાર છે. ॥ ૬૮૫ ॥

અવતરણ:- એ સમસ્ત બોલ પલ્લહવિ પ્રમુખ સૂત્રકાર વચ્ચાણે છે. મૂલ:- પલ્લહવિ
 હુત્તુરણં, કોયવઝરૂય પૂરિઝ પહિઝ ॥ દઢગાલિ ધોય પોત્તી સેસ પસિ દાજવેજેયા
 ॥ ૬૮૬ ॥ અર્થ:- પલ્લહવી શબ્દે કરીને હાથીની પીઠ ઉપર નાખવાનો આથર જેને સ્વરડ
 વટી કહે છે. વલી એના ઉપલક્ષણથી થોડા રોમે નરેલો તથા બહુ રોમે નરેલો હો
 ય તે તથા ઝંટનો આથર પણ એ પલ્લહવીમાંજ ગણાય. ૧ કોયવી એ શબ્દેક
 રીને રુએ નરેલું વસ્ત્ર જેને બૂરટી કહે છે. વલી તેમાં શાલજોડી તથા કમિથી ઝ
 ત્પન્ન થએલાં વસ્ત્ર પીતાંબર વિગેરે તે સૌ બૂરટીમાં ગણવાં ૨ દઢગાલી શબ્દે કરી
 ને દશીઝ સહિત બ્રાહ્મણને પહેરવા યોગ્ય વસ્ત્ર ૩ પ્રાવારક ૪ અને નવતક ૫ એ
 પ્રસિદ્ધ છે તેમાં પ્રાવારક એટલે માણકી પ્રમુખ સત્તોમ વસ્ત્ર બીજા ગ્રંથકારો એને
 મોટો કાંબલો તથા પરિઠિ એવું કહે છે. અને નવતક એટલે જીર્ણ ૫ ॥ ૬૮૬ ॥

એ વિષેનું જ્ઞાન થવા સારું સૂત્રકાર તેનો પર્યાય કહે છે. મૂલ:- સ્વરમો તહ બોરઠી સ

લોમ પમડતહા હવડ જીણ ॥ સદસ વજ્ર પટહવિ પમુહાણ મિમેઝ પજ્ઞાયા
॥ ૬૮૭ ॥ આ ગાથાનો પૂર્વ ગાથામા અર્થ કહેલો છે ॥ ૬૮૭ ॥

અવતરણ - પચ અવગ્રહ જેયતિ એટલે પાચ અવગ્રહના જેવડુ પચાસીમું
દાર કહેઢે મૂલ - દેવિઠ રાય ગિહવડ ॥ સાગરિ સાહમ્મિ ઝગ્ગહે પંચ ॥ અણુ
જાણા વિય સાહૂણ કપ્પે સઘયા વસિઠં ॥ ૬૮૮ ॥ અર્થ - દેવેડ, રાજા,
ગૃહપતિ, સાગરિક, અને સાધર્મિક, એ પાંચ સંબંધે પાચ અવગ્રહ છે એ મા
ટે એ પાંચેની અણુજાણાવિયકે આજ્ઞા લેડને સાધુએ સદાવાસ કરવો ॥ ૬૮૮ ॥

અવતરણ - એનો સ્પષ્ટ અર્થ સૂત્રકારજ કહેઢે મૂલ - અણુજાણાવેયવો જઈહિ ટા
હિણદિસાહિ વો ડ્ઢો ॥ નરહમિ નરહરાયા જ સો ઠક્કમમહિનાહો ॥ ૬૮૯ ॥ અર્થ -
દક્ષિણ દિશાનો યણી સૌયમંડ તેની નરત ક્ષેત્રના યતિએ આજ્ઞા લેવી ને પઢી
ત્યા વાસ કરવો તેમ ધેરવત ક્ષેત્રના યતિએ ઈશાનેડની આજ્ઞા લેવી વલી નરત
ક્ષેત્રનો ધણી ચક્રવર્તી ઠક્કમનો નાયક નરત રાજા તેનો અવગ્રહ લેવો ॥ ૬૮૯ ॥

અવતરણ - ગહવાડ ઇયાઢિ વચ્ચાણે મૂલ - તહ ગહવડ વિદેસસ્સ નાયગો સાગ
રાયતિ સેઝ્ઞવડ ॥ સાહમ્મિઝંચ સૂરી જમિ પુરે વિહિયવરિસાલો ॥ ૬૯૦ ॥ તપ્પઢિવઢ
ત જાવ વોહિ માસે અઠ્ઠ જઈણ સયા ॥ અણુજાણે પચહિવિ ઝગ્ગહે કપ્પડ ન ઝ
ઠં ॥ ૬૯૧ ॥ અર્થ - ગૃહપતિ એટલે દેશમમલનો નાયક તેના અવગ્રહનેવિપે વ
સનારા સાધુએ તેની આજ્ઞા લેવી સાગરી એટલે શય્યા વસિદાન ઇતર તે સ
ચ્ચાતર ઘરનો ધણી તેના ઘરનેવિપે રહેવાસારુ પણ યતિએ આજ્ઞા માગવી સાધ
ર્મિક એટલે સૂરિ આચાર્ય તેઓના ઝપલક્ષણથી ઝપાથ્યાયાદિક તે જે નગરમા વ
પાંક્તુમા ચતુર્માસ વાસ કરે તે નગરનો પાસે પાંચ કોશપર્યંત તે આચાર્યાદિકનો
પ્રતિબંધ ઠતા તે ક્ષેત્રનો તેણે પહેલો અવગ્રહ લીધોઢે તોત્યા તેનો અવગ્રહ લેવો
એ પ્રમાણે યતિને સદો આજ્ઞા માગ્યાવિના પાંચે અવગ્રહનેવિપે રહેવું કટ્ટે ન
હી ॥ ઇહા પેહેલો પેહેલો અવગ્રહ વાધિત જાણવો જેમ રાજાવગ્રહે કરીને દેવેડ
વગ્રહ વાધિત થાયઢે કારણકે રાજાવગ્રહમારાજાની આજ્ઞાલ પ્રાધાન્યઢે એ પ્રમાણે
આગલજાવના કરવી ॥ ૬૯૦ ॥ ૬૯૧ ॥ એ પચાસીમું દાર સમાપ્ત થયુ

અવતરણ - પરીસહતિ એટલે બાવીસ પરિસહતુ ઢાસીમું દાર કહેઢે મૂલ -
સુહા પિવાસા સીઝાહં દસા ચેલા રડ ઢિઢા ॥ ચરિયા નિસીહિયા સેઝ્ઞા અક્કોસ વહ
જામણા ॥ ૬૯૨ ॥ અર્થ - પરિ એટલે સમસ્ત પ્રકારે જિન માર્ગ નહિ મૂકવા
સારુ અને નિર્જરાસારુ જે સહન કરવું પડે તે પરિસહ કહિયે તેમા એક દર્શન પરિ

સહ અને બીજી પ્રજા પરિસહ. એ બે માર્ગ નમૂકવાને અર્થે છે અને નિર્જરાર્થે વીસ પ
રિસહ છે. તેના નામ ક્રુધા ૧ પિપાસા ૨ શીત ૩ ઉષ્ણ ૪ દંસા ૫ અચેલા ૬ રતિ ૭
સ્ત્રી ૮ ચર્યા ૯ નૈષેધકો ૧૦ શય્યા ૧૧ આક્રોશ ૧૨ વધ ૧૩ યાચના ૧૪ અ
લાજ ૧૫ રોગ ૧૬ તૃણસ્પર્શ ૧૭ મલ ૧૮ સત્કાર ૧૯ પ્રજ્ઞા ૨૦ અજ્ઞાન ૨૧
અને સમ્યક્ત ૨૨ એ બાવીસ પરિસહનો થયાક્રમે સંક્ષેપ અર્થ કહે છે.

૧ તેમાં ક્રુધાથી ઉત્પન્ન થનારી વેદના જે સમસ્ત વેદનાથી અધિક આંતરમાં
અને પેટની બાલનાર તેને આગમોક્તપ્રમાણે સહન કરતાં અને પાણીયને પરિહારે
ઉપશમાવતાં ક્રુધા પરીસહ. જીત્યો જાય છે પણ અન્યથા જીતાય નહીં એ ક્રુધા સ
મસ્ત પરીસહોમાં સહન કરવો બહુદોહલો છે માટે સદુચી શ્રેષ્ઠ ગણીને પ્રથમ કહ્યો છે.

૨ ક્રુધાપીડા મટાવવા સારું ઝંચાનીચા ઘરોને વિષે વિહાર કરવાના શ્રમે તરસ ઉત્પન્ન
થાય. માટે બીજો પીપાસાપરીસહ તે તરસે કરી અતિ આકુલિત થયો હતો પણ શીત
જલાદિની પ્રાર્થના નહીં કરતાં તૃષ્ણા સહન કરે તે પિપાસા પરિસહ જાણવો. એ
પરિસહ બહુ કઠણ છે હ્યાં જે યતિપાણીયને અજાણે સમગ્ર અને પાણીય પરિહરતા પ્રા
ણિમાત્ર ઉપર ચિત્તમાં દયા આણીને તૃષ્ણા સહન કરે તેણે પિપાસાપરિસહ જીત્યો.

૩ એમ ક્રુધા તથા તૃષ્ણાપીડિતને શીતપણુ થાય માટે ત્રીજો શીતપરીસહ
તે એમ:-શીતકાલને વિષે સબલ ટાઢ પડે તે સમય ગૃહાદિકે રહિત અલ્પ જીર્ણવસ્ત્ર
ધારણ કરનારા યતિએ આગમોક્ત વિધિએ પોતાના કલ્પની જ ગવેષણા કરવી. અતિશી
તે પીડિત થાય તો પણ અગ્નિ પ્રદીપ્ત કરી તેણે તાપવું નહીં તેમજ બીજા એ પ્રદીપ્ત કરે
લા અગ્નિનું પણ સેવન કરવું નહીં એવી રીતિએ રહેવાથી શીતપરિસહનો જય કર્યો.

૪ ઉષ્ણપરિસહ એટલે ઉષ્ણઋતુ એ શીતઋતુનો વિપક્ષી છે તે માટે ચોથો
ઉષ્ણપરીસહ તે એમ ઉષ્ણકાલને વિષે તપશિલાયે સૂર્યનું પ્રતિબિંબ માથે આવે એવા
મથ્યાન્હ સમયે બેસી આતપના થયેથકે પણ ઠંડીની કે લુગમની ઠાયા વાંઘે ન
હી. વીંજણા પ્રમુખના વાયુને અણવાંઘતો અને સ્નાનવિલેપનાદિવર્જતો થકો ઉષ્ણ
પરિસહ સહે તે ઉષ્ણપરિસહનો જય જાણવો.

૫ ઉષ્ણ પઠો વર્ષાકાલ આવે તે સમયે માંસ મસા મહરાદિક થાય તે સારું ઉષ્ણ પ
ઠો મંશ પરિસહ પાંચમો તે મંશાદિ જીં માકણ શૂલ હલાદિ કુદ્ જંતુ તેઓ જેમ શ
ત્રુઓ સંગ્રામમાં બાણનો પ્રહાર કરે તેવો મંક મારે પરંતુ એવા તેઓના ઉપદ્રવથી
તે ઠામ તજીને જાય નહીં અથવા તેના પરિહારને સારું ધૂમ્ર તથા વીંજણા પ્રમુ

खनी बाँधना करे नही ते मासादिक जंतुं पोतानुं लोही पीये तो पण तेनाउपर प्रक्षेप करे नही तेनुं निवारण करे नही एरीते मंस परिसहनो जय थाय

६ मांसे पराजव पाभ्योथको पण वस्त्र वाढे नही तेथी ठठी चेल एटले वस्त्र तेनो अजाव ते अचेल जिनकटपी तथा स्थविरकटपी ए बंनेने अचेल कहेढे फाटेलु, अत्पमूलनु अने जुनु ते पण अचेल ए अचेजनो परीसह ते अचेल प रीसह ते एम के पोतानु फाटेलुं वस्त्र जोइ एम न जाणे के आ वस्त्र फाटेलुंते तेथी आज ने काले कोइ नवा वस्त्रनो आपनार सुजतो नथी तो हवे केम कर शु, एवीरीते अतिदीन जाव मनमा न आणे अथवा आ वस्त्र उतारीने बीजा न वां वस्त्र पेहेरीशु एवीरीते नचितवे ते अचेल परीसहनो जय जाणवो.

७ अचेल ते अप्रतिवद् विहारी ठता तेने शीतादिकना संजवे करी अरति उप जे ते अरति परिसह जे रमण करवु ते रति अने सयमनेविपे जे धृति तेनाथी विपरी त ते अरति तेनो परिसह ते अरतिपरिसह विहार करता यतिने मनमां अरति उपजे तो धर्मनेविपेज रत थवु ह्यांत्यादिक धर्मध्याववु एरीते अरतिपरीसहने स हन करे ते अरतिपरिसह जय जाणवो

८ संयममा अरति उत्पन्न थाय एटले स्त्री निमत्रि ते तेनी अजिलापा करे ते सारु हवे स्त्रीपरीसह कहेढे ते एम के स्त्री दोठी यकी तेने रागनो हेतु जाणी, तेनी गति, इगित, आकार, विलोक इत्यादिक पण रागना निबंध जाणी अंग, प्रत्यंग थान, हसित जलित, विभ्रम विलासादि अणचितवतो अने ते स्त्री दीठी ठतां काम बुद्धि ए तेनी जणी दृष्टि साथे दृष्टी मेलवे नही ए स्त्रीपरीसहनो जय जाणवो

९ एकस्थले रहेता मदस्तवने स्त्रीउपर अनुराग थाय ते सारु एक ठामे न रहे ते माटे स्त्री परीसह पठी चर्यापरीसह एटले चालिये ते एमके आलस र हित थइने ग्राम, नगर कुलादिकोनेविपे विहारनो करवो ते इव्यथी चर्या अने जो एकठामे रहेता पण अप्रतिवद् ममतारहितपणो आठरवो ते नावथी चर्या एवो प्रतिमास कल्पे विहार करे ते चर्यापरीसह जय जाणवो

१० जेम ग्रामादिकनेविपे अप्रतिवद् चर्या करवी तेम देहादिकने विपे अप्रति वद् स्वाध्याय सारु नैपिधिकी करवी तेमाटे चर्या पठी नैपिधिकीनो परीसह जे निषेधिये तेनेनिषेध कहिये ते एक पापकर्मनो बीजो गमनागमननो तेहिज ठे प्रयो जन जेनो तेने निषेधकी कहिये इहा निषेधकी शब्दे शून्य घर श्मसानादिक स्वा ध्याय जूमिका तेनो परिसह ते निषेधकी परीसह कोइ ठेकाणे निषया परीसह

સહ કહિયે. મલ શરીરે ઘણો હોય તે ઝળકાલના તાપને સંયોગે પ્રસેવાથી ની જાઈને તેમજ ડુર્ગંધે ગંધાય તે ડુર્ગંધ દૂર કરવા સારુ સ્નાન વાંઢેનહી વલી એ થકી ક્યારે ટૂટીસ એમ પણ ચિંતવે નહી તે મલપરીસહ જય જાણવો.

૧૯ મલવ્યાસ પુરુષ અનેરા કોઈ પવિત્રનો સત્કાર થતો દેશી પોતેપણ કોઈ ક સત્કારાદિકની વાંઢાકરે તેમાટે મલપરીસહની પઠી સત્કાર પરીસહ કહે છે. તે આવીરીતે છે. અનેરા કોઈયે સ્તવન નમન ચરણસ્પર્શન સામોઝનો થાવો આસન દાન મહોટા રાજાદિકે નિમંત્રણાદિકનો કરવો એવો સત્કાર પોતાને થતો દેશી મનમાં ઉત્કર્ષ આણે નહી અને સત્કાર ન કરવાથી દેવ પણ આણે નહી તે સત્કાર પરીસહ જાણવો.

૨૦ ક્રુધાપરીસહના જયથી પ્રજ્ઞાને બહુલ્યપણે ગર્વ નકરવો તેમજ પ્રજ્ઞાને અજાવે સ્વેદપણ ન કરવો તેથી તે પ્રજ્ઞાપરીસહ તે આવીરીતે છે. જેણે કરી વસ્તુનો તત્ત્વ પ્રકર્ષે કરી જાણીયે તે પ્રજ્ઞા તેનો જે પરીસહ તે પ્રજ્ઞાપરીસહ પ્રજ્ઞાવંત પુરુષ ઘણાશ્રુતનો જાણઠતા મેં નવાંતરને વિષે રુડીરીતે જ્ઞાન આરાધન કહ્યો છે તેથી હું મનુષ્ય ઠતાપણ સમસ્ત જાણુંબું સર્વના પૂઢેલાં પ્રશ્નોનો ઉત્તર આપુંબું એવો ગર્વ નકરે અને પ્રજ્ઞાને અજાવે મનમાં ઉદ્દગપણ નકરે હું મૂર્ખબું કાંઈજ જાણતો નથી તેથી સદુકોઈ મને પરાજય કરે છે પૂઢયા થકા જીવાદિક ઇચ્છના નામ પણ જાણું નહી અર્થાત્ મને કાંઈજ આવડતું નથી ઇત્યાદિક ચિંતવના કરે નહી પરંતુ પૂર્વક તકર્મનો સ્વરૂપજ ચિંતવે તો પરીસહ પીડે નહી તે પ્રજ્ઞાપરીસહ જાણવો.

૨૧ પ્રજ્ઞાનીપરે અજ્ઞાનપણ સહન કરવો માટે પ્રજ્ઞાની પઠી અજ્ઞાનપરીસહ જાણવો. વસ્તુનો તત્ત્વ તે શ્રુતજ્ઞાને જણાય છે તેનો અજાવ તે અજ્ઞાનપરીસહ જાણવો તે આવીરીતે છે. તે યતિ મનમાં એમ ન જાણે કે મેં સર્વ અવિરતપણો ત્યાગીને વ્રતિપણો અંગીકાર કહ્યો છે તોપણ કાંઈ જાણતો નથી તેમજ મેં નહ મહાનિષાદિક તપ પદ્ધિવિજ્યા તથા ઉપદ્ધાન જે સિદ્ધાંતાદિકમાં કહેલા અંબિલપ્રમુખ માસિકાદિક પ્રતિમાંકરી એવીરીતે ક્રિયાયે હું ચાલુંબું તો પણ સારો નગરો કાંઈ જાણું નહી અને આગમમાં તો એમ કહ્યું છે કે એગંજાણઈ સોસવંજાણઈ એવા વચનથી કી પૂરો નજાણુ અને ફોકટ જ્ઞાન ગર્વકરુંબું ઇત્યાદિક ચિંતવેનહી. ઇહાં પ્રજ્ઞા અને અજ્ઞાનનો એ વિશેષ છે કે પ્રજ્ઞા પરીસહ અનેરો પૂઢે તેવારે થાય અને અજ્ઞાન તો મત્યાદિક જ્ઞાન મહારામાં પૂરણનથી એમ વિચારે અથવા પ્રજ્ઞા તે શાસ્ત્રનો સ્ફુરવો અને અજ્ઞાન તે ત્રિકાલ વિપથિક વસ્તુના અજાણપણાને કહે છે.

११ अज्ञान यकी दर्शननेविषे शंकाथाय तेथी हवे बावीसमो सम्यकत्व परी सह कहेते तेनो स्वरूप आबुंठे के सम्यकत्व ते सम्यक् दर्शनो पुरुष क्रियावादी प्रमुख ना विचित्र मतिउने साजजवेकरी किंचितुमात्र चूकेनहो अने उत्तराव्ययनमा क खुंठे के नडिनूणपरेलोए, इढीवाचित्तवस्सिणो, आडुवा वचिउमिति, ईईनिकुनचित ए ॥ १ ॥ व्याख्या - जवातरनेअर्थे तेनही अथवा तपश्चीनी आमोसही प्रमुख कथी तेमज पगना रजेकरी रोगनो एकदूणोकमा उपशम करवो तथा तृणने खेचवे करी कामित वस्तुनुदेवु तेमज शाढाबार क्रोध धननी वृष्टी यवाने अर्थे तथा क्रोध उपने पापाणनी वृष्टी करवाने अर्थे पणनही अथवा लोच उपवासादिक कष्टे करी वचुंठुं एवो निक्कुचितवे नही वली अजूनजिणा अडुजिणा, अडुवाविनविस्स ई, मुसते एव माहसु, ईईनिकुनचितए ॥ १ ॥ एवी चितवणाकरीने दूषण नलगा डे एरीते ए बावीस परीसहनो जयकरे इति गाथार्थः ॥ ६९३ ॥

अवतरण - कयोपरीसह कयाकर्मनी प्रकृतियो उत्पन्न थायडे ते त्रण गाथाये करी कहेते मूल - दंसणमोहेदसण, परीसहोपन्ननाणपढममि, चरमेजानपरीसह सत्तेव चरित्तमोहमि ॥६९४॥ अक्रोस अरईइडी, निसीयाचेल जायणा चेव, स क्कारपुरक्कारे, एक्कारसवेयणिकुंमि ॥६९५॥ पचेव आणुपुवो, चरिया सेक्का तहेव ज छेय, वह रोग तणफासा, सेसेसु नडिअवियारो ॥६९६॥ अर्थ - मोहनीयना वे जेदडे एक दर्शन मोहनी बीजो चारित्र मोहनी त्या दर्शन मोहनीय मिथ्या त्वादिक त्रिकना उदययकी सम्यकत्व परीसहनो सज्जाव थायडे तेमज प्रज्ञापरीसह अने अज्ञानपरीसह ते प्रथम ज्ञानावरणीयना उदयथीथाय अने चरमके० ठे जो जानांतराय तेना उदयथी अज्ञान परीसहथाय हवे सात परीसह चारित्र मोहनीयना उदयथी थायडे ते आवीरीते प्रथम क्रोधना उदयथी आक्रोश परीसह थायडे बीजो अरति मोहनीयना उदयथी अरतिपरिसह थायडे त्रीजी पुरुषवेदना उदयथी स्त्रीपरीसह थायडे चौथी जयमोहनीयना उदयथी निषिधि कीपरिसह थायडे पाचमी जुगुप्सना उदयथी अचेजकपरीसह थायडे ठगी मानना उदयथी याचनापरिसह थाय ठे सातमी लोभ मोहनीयना उदयथी सत्कार पुरस्कार परीसह थायडे हवे इग्यार परीसह वेदनीय कर्मना उदयथी थायडे ते कहेते तेमा अनुक्रमे कुथादिक पाच तथा चर्या सग्या अने वली आठमी मल नवमी वध दशमी राग इग्यारमी तृणस्पर्श ए इग्यारपरीसह वेदनी यना उदयथी कही शेषकर्मनेविषे परिसहनो अवतार नर्थी ॥६९४॥६९५॥६९६॥

मित दलिक थकी असंख्यात गुणो संक्रमावे अने आवलिकागत तो स्तिवुक संक्रमेकरी सम्यक्त्वने विषे प्रहेपे एरीते मिथ्यात्व खपाव्या पढी अंतरमुदूर्तेकरी सम्यक् मिथ्यात्व ते एवाज अनुक्रमे सम्यक्त्वने विषे प्रहेपे तेवार पढी सम्यक्मिथ्यात्व पण खपावे. हवे वली सम्यक्त्व अपवर्तवा एवीरीते लागो के जेवीरीते अंतरमुदूर्ते तदप्यंत मुदूर्तमात्र स्थितिक थयो ते हवे अनुक्रमे वेदतो थको समय अधिक एक आवली शेष थयो तेवार पढी अनंतर समये तेनी उदीरणानो ठेद थयो ज्यांसुधी चरम समय त्यांसुधी केवल विपाकानुनवे वेदीए.

पढी अनंतर समये ह्यायिकसम्यकदृष्टी थाय. जो ब्रह्मायुष्क रूपकश्रेणी करवा मांमे तो अनंतानुबंधीना ह्य, पढी मरणने संजवे पाढो पडीवजे तो कदाचित् मिथ्यात्वना उदयथकी वली अनंतानुबंधियाने पुष्टीपणे पमांमे. कारणके अनंतानुबंधियानो बीजनूत मिथ्यात्व हजी विणस्योनथी तेमाटे.

अने जे ह्रीण मिथ्यादर्शनी ते पुष्टीपणे अनंतानुबंधीने मिथ्यात्वबीजना अनावथकी करेनही अने ह्रीणसप्तक ते अप्रतिपतित परिणामे देवताने विषे अवश्य उपजे अने प्रतिपतित परिणामि ते तो जेवो परिणामि तेवा परिणामने अनुसारे ना नाप्रकारनी गतिमांहे उपजे. तथा ब्रह्मायुषपण जे तेवारेंज काल न करे तो पण सप्तकह्रीण थयोथको निश्चेथीरहे पण चारित्र मोहनीय रूपाववाने अर्थे यत्ननकरे.

इहां शिष्य प्रश्न करेठे के गत्यंतरने विषे जातो ह्रीणसप्तक केटलेनवे मोह जाय तेनेगुरु उत्तर कहेठे के त्रीजे अथवा चोथे नवे मोह जाय तेमां जो देव अथवा नरकगतियें जाय तो ते देव अथवा नारकीनो नव विचालेकरी त्रीजे न वेज मोह जाय अने जे तिर्यंच अथवा मनुष्यमां उपजे ते तो अवश्य असंख्या त वर्षआयुष्यवालामां उपजे पण संख्यातावर्ष आयुष्य वालामां न उपजे. पढी त्यांथी देवगतिपामि फरी मनुष्यमां आवी मोह जाय एरीते चारनव पणथायठे.

हवे सप्तक ह्यवालो पूर्वब्रह्मायुष्क एवोजे होय ते तेवारेंज कालकरी मरण पामिने वैमानिकनेविषे उपजे जे ब्रह्मायुष्क ते चारित्र मोहनीय उपशमाववाने अर्थे उद्यमकरे पण शेष नवने विषे ब्रह्मायुष्क होय तो नकरे.

इहां वली शिष्यपुठेठे के दर्शन त्रिक ह्यगयो तो ए सम्यक दृष्टी किंवा असम्यकदृष्टी जाणवो तेवारें गुरु कहेठे के सम्यकदृष्टीतो तहारा केवाथी सम्यकदर्शनने अनावेपण सम्यकदृष्टी पणो थयो एम न कहेवो इहांतो जेहनो मईणो कढ्यो होय एवा कोडवा ते समान गयोठे जेनाथकी मिथ्यात्वनोजाव एवा मिथ्या

त्वना पुञ्जरूप जेठे ते इहा सम्यकदर्शन क्येपणे गयाठे परतु जे आत्माना परिणाम स्वभाव तत्त्वार्थश्रद्धान लक्षण सम्यकदर्शन ते गयोनथी अने ते तो अति शुद्ध थायठे अत्रपटलने अजावे मनुष्यदृष्टी तेनीपरे महाशुद्धतर स्वरूप थाय. हवे जे अवधायुष्क रूपकश्रेणी आरजे तो सप्तक क्यकीवेठते निश्चेथकी अतुपरत परिणामिथको चारित्रमोहनीय खपाववानणी उद्यमकरे अने ते चारित्र मोहनीय खपववाने अर्थे यथाप्रवृत्त्यादि त्रण करण करे ते आवीरीते के यथा प्रवृत्तिकरण अग्रमत्तगुणगणे तथा अपूर्वकरण अपूर्वकरण गुणगणे अने अनिवृत्तिकरण ते अनिवृत्तिवावर सपराय गुणगणे करे त्या अपूर्वकरणेविषे स्थितिघातादिके करीने अप्रत्याख्याना वरणचतुष्क अने प्रत्याख्यानावरण चतुष्क ए आठ ते केवीरी ते खपावेठे जेम अनीवृत्तिकरण कालना प्रथम समयेज ते कपायाष्टक पल्योपमा सख्येय नाग मात्र स्थितिकथयो वली एज अनीवृत्तिकरण कालनो असख्यातमो नाग गयेठते थीणधीनो त्रिक, नरकगति, नरकानुपूर्वी, तिर्यग्गति, तिर्यगानुपूर्वी ए केडिय, वैडिय, तैडिय, अने चउरैडियनी जाति स्यावर, आतप, उद्योत, सूक्ष्म, साधारण, ए सोलप्रकृतिनी उदलना सक्रमेकरी उदलताथका पल्योपमासख्येय नाग मात्र स्थितिथई तेवारपठी बध्यमान प्रकृतिमाहे ते सोलप्रकृति गुण सक्रमे ते समय समय घालतीठति समस्तप्रकारे क्षीणथाय

ईहां सूत्रकारनो ए अजिप्रायठे के कपायनो अष्टक प्रथम खपाववा मामघोठे तेपण हजीसुधी क्षीण थयो नथी अने विचाले पूर्वोक्त सोलप्रकृतिखपावी पठी ते पण आठकपाय अतरमुहूर्ते खपावे अने बीजा आचार्य एम कहेठे के सोल प्रकृतिज प्रथम खपाववामाहे अने विचाले आठकपाय खपावी पठी सोलप्रकृति खपावे तेवारपठी अतरमुहूर्ते नवनोकपाय अने चार सज्जलननो अतरकरणकरे ते अतर करण करीने नपुसकवेदना दलिक उपरली स्थितिगत उदलना विधेकरी खपाववामाहे तेपण अतरमुहूर्ते पल्योपमासख्येयनागमात्र थया तेवार पठी बध्यमान प्रकृतिने विषे गुण सक्रमे ते दलिक प्रक्षेपे एम प्रक्षेपतां अतरमुहूर्ते समस्त नीचली स्थितिना दलिक क्षीण थया

जे नपुसकवेदे रूपकश्रेणी करवामाहे तो अनुभवतो ते रूपावे अन्यथा प्रकार आवलिका मात्र ते थाय ते लेई वली वेद्यमान प्रकृतिमाहे स्तिवुकसक्रमे सक्रमावे एटले करी नपुसकवेद खपावे पठी एवाज अनुक्रमे स्त्रीवेद खपावे तेवारपठी उ नोकपाय समकाले खपाववामाहे अने तेवारपठी तेनी उपरली स्थितिगत

जेदलिकठे ते पुरुषवेदमांहे संक्रमावे नहो किंतु संज्वलन क्रोधने विपेज संक्रमा वे एम ए सर्व पूर्वोक्त विधेकरी खपावताथका अंतरमुदूर्ते सर्वथा प्रकारे क्षीण थ या हवे तेहिज समये वेदनो बंध उदय उदीरणानो विवहेद अने समयोन वे आवलिकानेविपे एटलो बद्ध मूकी शेषनो पण क्षय थयो तेवारे ए अवेदकथयो क्रोध वेदतांथकाने एना त्रणविनाग होय तेनानाम अश्वकर्णकरणाक्षा, किट्टिकर णाक्षा, किट्टिवेदनाक्षा तेना स्वरूप ईहां शास्त्रांतरोक्त नावे देखाडीयेते.

घोडाना कर्णनीपरे जे न्हाना न्हाना कर्मनापुज्ज तेहना न्हाना न्हाना खंम करे जे थकी कालविशेषने विपे ते अश्वकर्ण करणाक्षा कहिये ते कर्मना दलिक रससहित कूटी कूटीने किट्टीनीपरें अति न्हानाकरे तेने किट्टिकरणाक्षा कहिये. पठी किट्टीकरी तेने वेदे ते किट्टीवेदनाक्षा कहियें.

त्यां अश्वकर्ण करणाक्षायें वर्तमानततो समय समयनेविपे चार संज्वलन क पायना अंतरकरण थकी उपरली स्थितिनेविपे अनंता अपूर्व स्पर्शककरे ते स्पर्श क कोने कहिये ते कहेते. इहां जे अनंतानंत परमाणुयें नीपनाते एवाजे स्कंध ते जीव कर्मपणे ग्रहण करे त्यांजे एकेका स्कंधनेविपे सर्व जघन्य रस परमाणुआठे तेनो रसपण केवलीनी बुद्धियें सर्वजीवने अनंतगुण रस नाग आपे अनेरोते र सनाग एकेअधिक अनेरोवली वेहुए अधिक एम एकोत्तरवृद्धे त्यांसुद्धी जाणवो ज्यांसुद्धि अनेरो परमाणुअं अजव्यथकी अनंतगुणा अने सिद्ध थकी पण अनंतमें ना गें अधिक रसनागथे त्यां लघन्यरसे जेकोई परमाणुआठे तेनो समुदाय समान जातियपणा लगीने एक वर्गणायेंज कहिये एम अनेराजे एकाधिक रसनाग सहि त तेनो समुदाय तेनी बीजी वर्गणा जाणवी अनेरावली द्व्यधिक रस नाग युक्त तेनो समुदाय तेनी त्रीजी वर्गणा एम एरीते एकोत्तर रसनागवृद्धि परमाणुआनो समुदायरूप जे वर्गणा ते सिद्धथकी अनंतमानाग समान अजव्यथकी अनंत गुणी कहेवी अने एनो समुदाय ते स्पर्शक कहियें एटले माहोमाहे स्पर्शकरे ते माटे स्पर्शक कहेवायते एम उत्तरोत्तर वृद्धेकरी परमाणुआनी वर्गणा जाणवी. इहां स्पर्शक एटला वास्ते ते के एथकी एकोत्तरें अधिकि निरंतर वृद्धे वधतो रस न लाजे किंतु सर्व जीवथकी अनंतगुण जे रसनाग तेथकी तेहिज अनुक्रमे बीजो स्पर्शक मांमीयें एमज त्रीजो स्पर्शक एम ज्यांसुद्धी अनंता स्पर्शक थाय त्यांसुद्धी.

हवे एनाथकीज पहेली वर्गणा आदेदेईने विबुद्धिना जे प्रकर्ष तेना वशथकी अनंतगुण हीन रसकरीने पहेला नीपरे स्पर्शककरे एवा स्पर्शक पहेला कोईवारे

कोइये कहानथी तेथी तेने अपूर्व कहिये एणे अश्वकरण करणाक्षा पुरीकीवी
करणाक्षानेविषे वर्तमान थको पुरुषवेद समयोन आवलिकाक्षें क्रोधनेविषे गुण
संक्रमेकरा संक्रमावतो चरम समये जीव सक्रमेकरा सर्व सक्रमावे ते वारे पुरुषवे
द ह्रीण थाय एरीते अश्वकरणकरणाक्षा सपूर्ण थइ अने किट्टीकरणाक्षये वर्त
मान थको चारसज्ज्वलननी कपायना उपरली स्थितिना जे दलिक तेनी किट्टीकरे
किट्टीनोस्वरूप कहेठे जे पूर्वस्पर्द्धक अने अपूर्वस्पर्द्धक थकी प्रथमादि वर्गणालेइ
विद्युद्धिप्रकर्षना वशथकी अत्यंत हीनरस करीने तेने एकोत्तरवृद्धि त्यागे वणे अं
तराले करीने स्थापवो तेथ्यावरीते ज्या ते वर्गणाना असत्कटपनाये रसना जे अ
नुनाग तेहनो शत एकोत्तरादिक जे हतो तेहीज वर्गणानी विद्युद्धिना वशथकी
रसना अनुनाग दशक अथवा पनर तेनो जे स्थापन करवो तेने किट्टी कहिये. अ
ने ए किट्टी परमाथे अनति उतापण स्थूलजाति जेदथात्री वारनी कटपना करि
यें ते एकेक कपायनी पहेली बीजी ने त्रीजी एम त्रण त्रण किट्टी करे एम जे
क्रोधे कृपकश्रेणी पडीवजे तेने जाणवो

जेवारे माने पडिवजे तेवारे उद्वलन विधि करीने क्रोधे खपावे ठते शेष त्रण कपा
यठे तेनी पूर्वक्रमे नवकिट्टीकरे अने जो मायाये पडीवजे तो क्रोध मान ए वेदुनी
उद्वलनाविधे कृपणाकीवीठति शेष वे कपायनी पूर्वअनुक्रमे ठ किट्टीकरे अने जे
लोने पडिवजे ते उद्वलनाविधे क्रोधादिक त्रण कपाय खपावे ठते एक लोचनी
त्रण किट्टीकरे ए किट्टी करवानी विधिकही

हवे किट्टीकरणक्षा त्रणे पूरणयइठते क्रोधे श्रेणी पडिवज्योथको क्रोधना पहे
ली किट्टी सबधी जे दलिक बीजी स्थितिगतेठे ते आकर्षिने प्रथम स्थितियेकरे
अने वेदेपण त्यासुधी के ज्यासुधि समये अधिक आवलिका मात्र शेषरहे त्यासी
मवेठे तेवारपठी बीजा समयनेविषे बीजी किट्टीना दलिक बीजी स्थितिगत आक
र्षिने प्रथम स्थितियेकरे अने वेदे पण तासीम जांसीम समय अधिक आवलिका
मात्र शेषरहे तासीमवेठे तेवारपठी त्रीजी किट्टीना दलिक द्वितीयस्थितिगत आकर्षिने
प्रथम स्थितियेकरे अने वेदेपण त्यासुधी ज्यासुधी समयाधिक आवलिकामात्रशेष

शेष त्रण किट्टी वेदना अक्षानेविषे उपरली स्थितिगत दलिक गुणसक्रम प
णे समय समयने विषे असख्येय गुण वृद्धिलक्षणे सज्ज्वलन मान माहे प्रदेपे
अने त्रीजीकिट्टी वेदनाक्षा तेना चरम समयनेविषे सज्ज्वलनना क्रोधनो वध उद

य उदीरणाने समकाले विवेदे अने सत्तापण एक समयोन आवलिकादिके करी बह एवो मूकी तेने अनेरोनही सर्व माननेविषे प्रहेप्यो.

तेवारपठी माननी प्रथम किट्टी तेना दलिक बीजी स्थितिगत आकर्षि प्रथम स्थितियें करे अने वेदपण तांसीम जांसीम अंतरमुहूर्ते एम क्रोधनोपण बंधादिक व्यवहिन थयेथके तेना दलिक समयोन वे आवलिकाये माननेविषे गुण संक्रमे संक्रमावतो थको चरम समय सर्व संक्रमावी माननीपण पहेली किट्टीनादलिक पहेली स्थितिनेविषे कीथाठे तेवेदता समयाधिक आवलिका शेषथाय तेवारपठी माननी बीजी किट्टीना दलिक बीजी स्थितिगत आकर्षि प्रथम स्थितियेंकरी वेदे ते जांसीम समयाधिक आवलिकामात्र शेषरहे त्यांसुधिवेदे पठी त्रीजीकिट्टीना दलिक बीजी स्थितिगत आकर्षि प्रथम स्थितिगत करी वेदे समयाधिक आवलिका मात्र शेषरहे त्यांसुधीवेदे अने तेहिज समये मानना बंधउदय उदीरणानो समकाले विवेदथाय अने सत्कर्मपणे तेने समयोन आवलिका दिकबंधेज. शेषतेक्रोधनीपरे जाणवो. जेम त्यां क्रोध माननेविषे प्रहेपी तेमईहां मानते मायानेविषे प्रहेपीये.

तेवारपठी मायाना प्रथम किट्टीदलिक द्वितीय स्थितिगत आकर्षि प्रथम स्थि तेंकरी अंतर मुहूर्तमात्र लगे वेदे संज्वलन मानसंबंधी बंधादिकनो विवेदथयेथके संज्वलन मानना दलिक समयोन आवलिकादिके गुणसंक्रमणेकरी मायानेविषे प्रहेपे मायानापण प्रथम किट्टीदलिक बीजी स्थितिगतकरी पहेली स्थितियेकरी वेद तोथको समयाधिक आवलिका शेष थाय तेवारपठी मायाना द्वितीय किट्टीसंबंधी दलिक द्वितीयस्थितिगत आकर्षि प्रथम स्थितेकरी समयाधिक आवलिकामात्र शेषलगे वेदे तेवारपठी त्रीजी किट्टीना दलिक बीजी स्थितिगत आकर्षि प्रथम स्थि तेंकरी समयाधिक आवलिकामात्र शेषलगें वेदे तेहिज समयनेविषे मायानो बंध उदय उदीरण पण समकालें विवेदथाय अने मायानो सत्ताकर्मपण समयोन आवलिका दिक बंधमात्रेज शेषरहे जेणेकारणे गुण संक्रमे लोचनेविषे प्रहेप्यो.

पठीलोचनी पहेली किट्टीना दलिक बीजी स्थितिगत आकर्षि पहेली स्थिते करी वेदे ते ज्यांलगें अंतर मुहूर्त एटले संज्वलन मायाने बंधादिके व्यवहिन थयेथके मायाना दलिक समयोन बिहुं आवलियें गुण संक्रमें समस्त लोचनेविषे संक्रमावे संज्वलन लोचनी प्रथम किट्टीना दलिक प्रथमस्थितेकरी वेदतोथको समयाधिक आवलिका शेषथयो तेवारपठी लोचनी बीजी किट्टीना दलिक बीजी स्थितिगत

आकर्षि प्रथम स्थितिये करी वेदे ते जासीम बीजी किट्टीना दलिक प्रथम स्थिति गत कीवाळे ते आवलिकामात्र शेष जाणवी

अने तेहीज समये संज्वलन लोचनना बंधनो व्यवहेद थाय बादर कपाय संबंधी उदय उदीरणानो व्यवहेद थाय अने अनितृतिबादर सपराय गुणठाणानो काल ए सर्व समकाले व्यवहेद थाय तेवारपठी सूक्ष्म किट्टीदलिक द्वितीय स्थितिगत आकर्षि पहेली स्थितिये करी वेदे तेवारे एने सूक्ष्मसपराय कहिये

हवे त्रीजी किट्टीगत आवलिका शेष ठे ते सर्व विद्यमान आगली प्रकृतिने विपे स्तिबुकसक्रमे सक्रमावे अने प्रथम द्वितीय किट्टीगत जेवरीतेळे तेवरी तेज बीजी त्रीजी किट्टीगत मध्ये वेदे अने सूक्ष्मसपराय लोचनी सुक्ष्म किट्टी वेदतो थको सूक्ष्मकिट्टीना दलिक जे समयोन वे आवलिकाये बद्ध ठे ते समय समयने विपे स्थितिघातादिके करी त्या स्वपावे ज्या सूक्ष्मसपरायनी अक्षाना सख्या त जाग गया होय एक थाकतो रहे ते एक सख्यातमो जाग जे थाकतो रहे ते जा गने विपे संज्वलननो लोच सर्व अपवर्त्तनाये अपवर्त्ति सूक्ष्मसपरायनी अक्षा स मानकरे ते सूक्ष्मसपरायनी अक्षा हजीसुधी अंतरमुहूर्त प्रमाण ठे ते आरजी पठी मोहनीयना स्थितिघातादिक निवर्त्ते शेषकर्मना स्थितिघातादिक प्रवर्त्ते अने लोचनी अपवर्त्तित स्थिति उदय उदीरणायें करी वेतो थको त्यासुधीगयो के ज्या सुधि समयाधिक आवलिका मात्र शेष त्या उदीरणा रह्ये

तेवारपठी ते स्थिति केवल उदये करी वेदे ज्यासुधि चरमसमय अने ते चरमसमय ने विपे ज्ञानावरण्यादिक पाच, दर्शनावरणीय चार, यशकीर्त्ति, उज्ज्वर्गोत्र, पाच अ तराय ए सोलप्रकृतिना बंधनो विहेद थाय तेम वली मोहनीयना उदय अने स नानो विहेद थाय तेवारे ए ह्रीण कपायी थयो

वली तेहने शेषकर्मनी स्थितिघातादिक ए पूर्ववत प्रवर्त्ते जासीम ह्रीणकपाय अक्षाना सख्येयजाग गयाहोय अने एक जाग रहे ते जागने विपे ज्ञानावरणादि क पाच, अतराय पाच, चार दर्शनावरण वे निडा ए सोल प्रकृतिनी स्थिति ने संता ए सर्व अपवर्त्तनायें अपवर्त्ते ते अपवर्त्तिने ह्रीणकपायअक्षसमान करे केवल निडादिकनी आपणा आपणा रूपनी अपेक्षाये एक समयउणी सामान्यप णे अने कर्मरूपपणे सरखी ते ह्रीणकपायअक्षपण अंतरमुहूर्त मान ठे

तेवारपठी ते आरजीने तेना स्थितिघातादिक रक्षा शेष थाकतानी थाय ते सोल कर्मप्रकृति निडादिके हीन तेने उदय उदीरणा वेतो थको त्यासुधी गयो

જ્યાંસીમ સમય અધિક આવલિકા માત્ર રોપ રહે. તેવારપઠી ઝડીરણા નિવર્તી પઠી આવલિકા સીમ કેવલઝડયે કરી તે વેદે તે જ્યાંસુધી ક્ષીણકપાય અધાનો ઠેલો સમય તે થકી ઝરલો સમય તે દિચરમ સમયને વિષે નિઙાદિક આપણેરૂપે સત્તા ની અપેક્ષાયે ક્ષીણ થયો અને ચઝડ પ્રકૃતિનો ચરમસમય ક્ય થયો તેવારપઠી અનંતર સમયે કેવલી થાય. ॥૭૦૧॥

અવતરણ:- એગાથા સૂત્રકાર સર્વપદે જૂદી જૂદી વચાણનાર ઠતો કહે છે. મૂલ:-કોહો માણો માયા, લોહોણંતાણુંબંધિણો નણિયા, સ્વવિજ્ઞ સ્વવેદ સંઢો, મિહં મીસંચ સમ્મતં ॥ ૭૦૨ ॥ અર્થ:-ક્રોધ, માન, માયા, અને લોજ એ ચાર અનંતાનુબંધિયા કષાય સમકાલે સ્વપાવીને સંઢકે નપુંસક જે શ્રેણીનો પડિવજણ હાર તે મિથ્યાત્વ, મિશ્ર, અને સમ્યક્ત્વ એ ત્રણ પ્રકૃતિ અનુક્રમે અંતરમુદૂર્તે સ્વપાવે. સર્વનો પણ રૂપણકાલ અંતરમુદૂર્તમાન અને શ્રેણી પરિસમાપ્તિ કાલ પણ અંતરમુદૂર્ત માત્રજ જાણવો. કેમકે અંતરમુદૂર્તના અસંખ્યાતા જેદ છે માટે. ॥૭૦૨॥

મૂલ:- અપચસ્કાણે ચઝરો, પચ્ચસ્કાણેય સમમવિ સ્વવેદ, તયણુ નપુંસગ ઇહિ, વેયડુગં સ્વવય સ્વવેદ સમં ॥ ૭૦૩ ॥ અર્થ:-અપ્રત્યાસ્વાનિયા ક્રોધાદિકચાર અને પ્રત્યાસ્વાનિયા ચાર એ આઠે એકઠા સ્વપાવે તેવારપઠી નપુંસકવેદ ને સ્ત્રીવેદ એ બેદુ સમકાલેજ સ્વપાવે એમ સ્ત્રીવેદ તથા નપુંસકવેદના ક્ય થકી સમકાલેજ પુરુષવેદના બંધનો વ્યવહેદ કરે તે સ્વપાવીને સમકાલે વક્ષમાણ પ્રકૃતિસ્વપાવે. ॥ ૭૦૩ ॥ તેહિજ દેસાડેહે.

મૂલ:-હાસ રઘ અરઘ પુંવેય સોઅ નયજુય ડુગઠ સત્તઽમાં ॥ તહ સંજલણં કોહં, માણં માયંચ લોજંચ ॥ ૭૦૪ ॥ અર્થ:-હાસ્યાદિક ઠ તથા પુંવેદ એ સાત પ્રકૃતિ સ્વપાવી પઠી સંજ્વલનના ચાર કષાય સ્વપાવે ॥ ૭૦૪ ॥ ત્યાં લોજનેવિષે ઇટલો વિશેષ છે તે કહેહે.

મૂલ:-તો કિટ્ટીકય અસંસ્વ, લોહ સ્વંમાઽ સ્વવિય મોહસ્વયા ॥ પાવેડ લોયાલોય, પ્પયાસયં કેવલં નાણં ॥ ૭૦૫ ॥ અર્થ:-તેવારપઠીમાયારૂપણાનંતર લોજના સ્વંમની અસંખ્યાતી કિટ્ટીકરે તેને સ્વપાવે એમ સર્વ મોહના ક્ય થકી લોકાલોકનો પ્રકાશક એવું કેવલ જ્ઞાન પામે. ઇહાં ઇટલો વિશેષકે એજે લોજની કિટ્ટીનો કરણ તે લોજે શ્રેણી પ્રપન્ને જાણવો અને જેવારે ક્રોધે શ્રેણી પડિવજે તેવારે ક્રોધાદિક ચારની કિટ્ટીકરે વલી માને પડિવજે તેવારે માનાદિક ત્રણની કિટ્ટીકરે અને માયાયે પડિવજે તેવારે માયા અને લોજની કિટ્ટીકરે. આ સૂત્રમાં જે રૂપણાનો ક્રમ કહ્યો તે નપુંસક રૂપક આશ્રીને કહ્યો. ॥ ૭૦૫ ॥

मूल - नवर ६३ खवगा, नपुसग खविय खवऽ श्रीवेय ॥ हासाऽठगं खविच, खवऽ सवेय नरो खवगो ॥ ७०६ ॥ अर्थ - नवरके० एटलो विज्ञेयठे के जेवारे स्त्री रूपकश्रेणी प्रारंभ तेवारे पहेलु नपुसकवेद खपावी पठी स्त्रीवेद अने स्त्रीवेद ना ह्ययथायी समकालेज पुरुषवेदना बंधनो व्यवहृदयाय तेवारे अवैदक पहे लीजे पुरुषवेद तथा हास्यादिक व ए सात प्रकृति हती ते समकाले खपावे जेप तेमज जेवारे पुरुष पडिवजे तेवारे पहेलु नपुसकवेद पठी स्त्रीवेद पठी हास्यादि क खपावीने पठी पुरुषवेद खपावे जेप पहेलानी परे जाणवो. ए रूपकश्रेणीना स्वरूपनो नेव्यासीमो द्वार समाप्त थयो ॥ ७०६ ॥

अवतरण - उवसमसेडिति एटले उपशमश्रेणीनो नेवुमो द्वार कहेठे मूल - अणदस नपुस ६३, वेयठकंच पुरिसवेयच ॥ दोदो एगतरिए, सरिसे सरिस्स उवसमेई, ॥ ७०७ ॥ अर्थ - उपशमश्रेणीनो पडिवजणहार अप्रमत्त सयत गुणगणोज होय अने प्रमत्त, अप्रमत्त, देशविरति अविरते ए माहे मेली आवे ते होय अ ने अनेरा एम कहेठे के अप्रित देशविरत प्रमत्त अप्रमत्त माहेलो मेजि आवे ते अनतानुबधी उपशमावे अने दर्शनत्रिकादि सयमनेविपे वर्त्तमान ठता ज त्या पहेली अनतानुबधीनी उपशमना देखाडेठे

अविरत्यादिक माहेलो मनोयोगादिकयोगे वर्त्तमान तेजोजेदयादिक त्रण शु नजेदया माहेली कोडिक जेदया माहे वर्त्ततो साकारोपयोगयुक्त प्रत्येक कर्मनी ए क कोडाकोडी सागरोपममाहे स्थिति करणकाल थकी पहेलो पण अतर मुहूर्त्तसुप्रि विद्यमान चित्तथको एम रहेतो आगले शुनप्रकृतिवाधे परतु अशुन प्रकृतिनवाधे अने समय समयनेविपेअशुन प्रकृतिनो अनुजाग अनतगुण हाणी करतो शुनप्र कृतिनो रस अनतगुण वृद्धे करे अने स्थितिवधेपण पुरेहुए ठते पूर्वस्थिति सब धीनी अपेक्षायें पत्योपमने असख्यातमे जागे हीन स्थिति वध करे अने अत रमुहूर्त्त पूरण थये ठते अनुक्रमे यथाप्रवृत्तकरण अपूर्वकरण अनिवृत्तिकरण ए त्रणेकरणनी प्रत्येके अंतरमुहूर्त्त प्रमाण जेनी स्थिति एवाकरे चोथी ते उपशा ताक्षा अनिवृत्तिकरणादना सख्याताजाग गयेठते एक जाग रहेथके अनतानुबधी नी नीची अवलिकामात्र भूकोने अतरमुहूर्त्तप्रमाण अंतरकरण अतर मुहूर्त्तकरे अ तरकरणना दजिक उखेजीने वध्यमान प्रकृतिमा प्रहेपे अने प्रथमस्थितिना आ वलिकागत दजिक स्तिवुकसक्रमणे वेद्यमान प्रकृतिमाहे प्रहेपे

अने अंतरकरण कीधेठते बीजा समयनेविपे अनतानुबधीनी उपरली स्थिति

संबंधी दलिक उपशमाववा मांमे ते प्रथम समये स्तोक बीजे समये त्रीजे समये अनुक्रमे असंख्येयगुण वृद्धि ते तांसीम जांसीम अंतरमुहूर्ते समस्त प्रकारे अनंता नुबंधी उपशमाव्या. उपशमित तेने कहिये जेम धूलने पाणीची सींची उपर धूस डासाये कूटी थकी महानिचित थाय तेम कर्मरूप धूली निर्मल अध्यवसायरूप पाणीये सींची सीचीने अनिवृत्तिकरणरूप धुसडायेकरी कूटतो थको पढी संक्रमण उदय उदिरणा निधत्त निकाचनादि करणने अयोग्यथाय एक अनंतानुबंधीनी उपशमना न मानवी किंतुविसंयोजना रूपणा ते पहेली कही.

हवे सांप्रत दर्शनत्रिकनी उपशमना कहेते. ईहां द्वायोपशमिक सम्यक्दृष्टी संय मनेविषे वर्तमान अंतरमुहूर्ते दर्शनत्रिक उपशमावतो पूर्वोक्त त्रणकरणने करवे विशुद्धिये वर्धमान अनिवृत्तिकरणनी अक्षाने संख्यातजागे गयेढते अंतरकरण करे ते करतो सम्यकत्वनी पहेली स्थिति अंतरमुहूर्तमान स्थापे. मिथ्यात्व अने मिश्र ए बे दुना दलिक आवलिकामात्र उत्किरतायका सम्यकत्वनी पहेली स्थितिमां प्रहेपे ने मिथ्यात्व मिश्रनी पहेली स्थितिना दलिक सम्यकत्वनी पहेली स्थितिना दलिक मांहे स्तिबुकसंक्रमणे संक्रमावे अने सम्यकत्वनी जे पहेली स्थितिठे तेने विपा कानुजवहुंति क्रमेद्वयथईथकी उपशम सम्यक्दृष्टी थाय अने मिथ्यात्वादि त्रिकनी उपरली स्थितिना दलिकठे तेनी उपशमना अनंतानुबंधीनी उपरली स्थिति ना दलिकनीपरे जाणवी.

एम उपशांत दर्शन त्रिक ठतो प्रमत्त अने अप्रमत्तना जे परावर्तन ते शङ्क मा ने गानेकरी चारित्र मोहनीय उपशमावणहार थको वली यथा प्रवृत्त्यादिक त्र ण करण करे पण इहां यथाप्रवृत्तकरण अप्रमत्त गुणठाणे अने अपूर्व करण अपूर्वगुणठाणे करे अने अपूर्वकरणे रह्यो ठतो स्थितिधातादिकेकरी निर्मल थइ पढी अनंतर समये अनिवृत्तिकरणे प्रवेश करे अने अनिवृत्तिकरणाक्षाने संख्येयजागे गयेढते दर्शन सप्तके रहित शेष एकवीस मोहनीयनी प्रकृतिनो अंत रकरण करे अने तेणे प्रस्तावे जे वेदनोतथा जे संज्वलनकषायनो उदयठे ते बेहु नी पोताना उदय कालमान पहेली स्थितिकरे अने शेष इग्यार कषाय अने आवनो कषायनी अवलिकामात्र स्थितिकरे इहां त्रणवेद अने संज्वलनचारनो उदयकालमा न अंतरकरणगत दलिकना प्रहेपवानुं स्वरूप ग्रंथविस्तारना नयथी लख्युं नथी.

हवे अंतरकरण करीने नपुंसकवेद अंतरमुहूर्ते उपशमावे ते प्रथम समय स्तोक तेवारपढी द्वितीयादि समये असंख्येयगुणवृद्धे त्यांलगें उपशमावे ज्यांलगें

ચરમસમય આગલી પ્રકૃતિનેવિપે સમય સમયનેવિપે ઉપશમાવ્યાઠે જે દલિક તેની અપેક્ષાએ ત્યાલગે અસંસ્થેયગુણ પ્રદેષે જાસીમ દ્વિચરમ સમય અને ચરમ સમયનેવિપે ઉપશમાવતો આગલી પ્રકૃતિનેવિપે સંક્રમાવિષેઠે જે દલિક તેની અપેક્ષાએ અસંસ્થેય ગુણ જાણવો

એમ નપુસકવેદે ઉપશમાવે ઠતે પૂર્વોક્તવિધિયે કરીને અંતરમુદૂર્તે સ્ત્રીવેદ ઉપશમાવે તેવાર પઠી અંતરમુદૂર્તે હામ્યાદિક ઠ તે ઠ એ ઉપશમાવે ઠતે તેહિજ સમયે પુરુષવેદના બંધ ઉદય ઉદીરણાનો વ્યવસ્થેદ થાય તેવારપઠી એકસમયવણિ વે આવલિયે સમસ્ત પુરુષવેદ ઉપશમાવતો સમકાલે અંતરમુદૂર્તમાત્રે પ્રત્યાખ્યાન અપ્રત્યાખ્યાનાવરણ ક્રોધ ઉપશમ્યા અને તેહિજ સમયે સજ્વલનના ક્રોધનો વધ ઉદય ઉદીરણાનો વિષ્ણેદ થયો

તેવારપઠી સમયઉણ વે આવલિયે સજ્વલનનો ક્રોધ ઉપશમાવે તે ઉપશમાવ્યા પઠી સમકાલે અંતરમુદૂર્તે અપ્રત્યાખ્યાન ને પ્રત્યાખ્યાનાવરણ માન સમકાલે ઉપશમાવી તેહિજ સમયે સજ્વલનના માનના વંધાદિ ત્રણનો વિષ્ણેદ થાય

પઠી સમયોન વિદુ આવલિયે સજ્વલન માન ઉપશમાવી પઠી અંતરમુદૂર્તે અપ્રત્યાખ્યાન પ્રત્યાખ્યાનાવરણ માયા સમકાલે ઉપશમાવે તે ઉપશમાવીને તેહિજ સમયે સજ્વલનની માયાનાવંધાદિક ત્રણનો વિષ્ણેદ થાય

એ કહ્યા પઠી કેવલ લોચનો વેદક થકો લોચવેદનાદાના ત્રણ વિન્નાગ કરે એક અશ્વકર્ણકરણાદા બીજો કિટ્ટિકરણાદા ત્રીજો કિટ્ટિવેદનાદા ત્યા વેદુને આયના વિદુન્નાગે વર્તમાન થકો સજ્વલનના લોચની બીજીસ્થિતિ થકી દલિક લેચીને પહેલી સ્થિતિયે કરે અને વેદે પળ

અને અશ્વકર્ણ કરણાદાવે વર્તમાન પહેલે સમયેજ અપ્રત્યાખ્યાન પ્રત્યાખ્યાનાવરણ અને સજ્વલનરૂપ એ ત્રણ લોચ સમકાલે ઉપશમાવવાલાગો વિશુદ્ધ વધ તો અપૂર્વ સ્પર્ધક પૂર્વોક્ત શબ્દાર્થ કરે સજ્વલનમાયાનો વંધાદિક વિષ્ણેદ ગઈ ઠતે સમયોન વિદુઆવલિકાયે સજ્વલની માયા ઉપશમાવે

એમ અશ્વકર્ણકરણાદાએ ગયાઠતા કિટ્ટિકરણાદાયે પ્રવેશ કરે ત્યા પૂર્વ સ્પર્ધક થકી બીજીસ્થિતિગત દલિક લેફને સમયસમય અનંતર કિટ્ટિકરેકિટ્ટિકરણાદાને ચરમસમયે સમકાલે અપ્રત્યાખ્યાન પ્રત્યાખ્યાનાવરણ લોચ ઉપશમાવે તેહિજ સમયે પઠી સજ્વલનના લોચના વંધનો વિષ્ણેદ વાદર સજ્વલનના લોચના ઉદય ઉદીરણા નોપ

ए विवेद ययो. ए सूक्ष्मसंपराय थाय तेवारें उपरली स्थिति थकी केटलीएक किट्टी आकारिं प्रथम स्थिति सूक्ष्मसंपरायनी अक्षा समानकरे वेदेपण

सूक्ष्मसंपरायनी अक्षा अंतरमुदूर्तमान शेषसूक्ष्म किट्टीपणे कीधेला दलिक स मयोन बिहुं आवलियें बक्ष ते उपशमावे सूक्ष्मसंपरायनी अक्षाना चरमसमयें संज्वलननो लोन उपशम्यो तेवार पढी अनंतर समयें उपशांतमोह थयो ते ज घन्ये एकसमय उत्कृष्टो अंतरमुदूर्तलगेलाजे पढी निश्चेसुं पडिवजे

अने प्रतिपातबिहुंप्रकारे एक नवद्वय एक अक्षाद्वये तेमांजे मरे तेने नवद्वयें अने उपशांताक्षा पूरणथई थकी अक्षाद्वय थाय परंतु अक्षाद्वयनो एविशेषठे. जे अक्षा द्वयें जेमपडिवजे तेम पडिवजे जेजे स्थानके पडिवजताने बंधादिकनो विवेदथयो वली त्यांत्यांज बंधादिकनो आरंजथाय पडिवजतो प्रमत्तसंयतगुणताणासीम कोइ एक नीचे आवतो सास्वादननानावेपण आवे अने नवद्वयवालो तो अनुत्तरदेवमां हे उपजे त्यां उपने पहेले समयेज सधला बंधनादि करण प्रवर्त्ते ए विशेषठे

उत्कृष्टे एकनवनेविपे वे वखत उपशमश्रेणी पडिवजे पण वे वखतवालाने ते हिजजवें कृपकश्रेणीनो अनावजाणवो अने एकवार उपशमश्रेणी पडिवजणहार ने कृपकश्रेणीथाय पण अने नपणथाय ए कर्मग्रंथिकनो अनिप्राय ठे अने सि क्षांतानिप्रायेंतो एकनवमां एक श्रेणीपडिवजे. इहां चालना घणीठे ते विस्तारना नयथी लखीनथी.

हवे गाथानो अक्षरार्थलिखियेंठे. अणशब्दे अनंतानुबंधीचार कषाय उपशमावे पढी दसके० दर्शनना मिथ्यात्व मिश्रने सम्यक्त्वरूप त्रण पुंज पढी नपुंस कवेद स्त्रीवेद पढी हास्यादिक ठ पढी पुरुषवेद खपावी वेवे क्रोधादिक एकांतरि त संज्वलनक्रोधादिकें अंतरित सरिखा क्रोधादिकने तुल्य समकालपणे ए जाव अप्रत्याख्यान प्रत्याख्यानावरण ए वेदु क्रोधादिक समकालें उपशमावे पढी संज्व लनक्रोध एरीते उपशमावे. ॥ ७०७ ॥

अवतरणः— ए गाथा सूत्रकार वखाणेठे मूलः—कोहंमाणंमाया, लोहमणंता एबुंध सुवसमई ॥ मिहत्तमिस्तसममन्त रूवपुंज तयंतयणुं ॥ ७०८ ॥ इतिनपुंसग वेए, तत्तोहासाइठकमेयंतु ॥ हासोरईय अरईय, सोगोजयं दुगंढाय ॥ ७०९ ॥ अर्थः— सुगम नवरं दर्शन त्रिक उपशमाव्या पढी नपुंसकवेद स्त्रीवेद समकाले उपशमा वे ए नपुंसकवेदे श्रेणी पडिवज्यानुं अनुक्रम कह्योठे. इहां ए संप्रदाय ठे जे स्त्रीवेदे अथवा पुरुषवेदे उपशमश्रेणी पडिवजे ते ज्यां नपुंसकवेद उपशमावे तेवारें सम

काल स्त्रीवेद उपशमाववालागो त्यागयो ज्यासीम नपुसकवेदोदयनी अक्षानो द्विचरम समय अने ते समये स्त्रीवेद उपशम्यो अने नपुसकवेदनी एक समयमात्र उदय स्थितिठे, शेष सधलो नपुसकवेद उपशम्यो हवे समयमात्रनी हुंतिजे उदयस्थिति नपुसकवेदनी तेणोपण अतिक्रमिठतीये अवेदकथाय तेवारपठी पुरुषवेदोदय सातप्रकृति उपशमाववा मामे शेष पूर्वपरे जाणवु

हवे स्त्रीवेदे श्रेणीपडिवजे ते पहेला नपुसकवेद उपशमावे पठी स्त्रीवेद उपशमावतो त्यासीम ज्यासीम आपणा उदयनो द्विचरम समय अने तेने समयें एक चरममात्र उदयस्थितिमूकी शेष सधलो स्त्रीवेदसंबंधी दलिक उपशम्यो तेवारपठी चरम समये गयेथके अवेदकठती पुरुषवेद अने हास्यादिषट्क ए सातप्रकृति समकाले उपशमावे शेष तेमज जाणवो ॥ ३०८ ॥ ३०९ ॥

हवेपुरुषवेदे श्रेणीपडिवजे तेहनो स्वरूप पहेली गाथाये कह्यो मूल - तो पुवेयतत्तो, अपञ्चस्काणपञ्चखाणाण ॥ आवरण कोहज्जुअलं, पसमइ सज्जलणकोहपि ॥ ३१० ॥ अर्थ सुगम ठे एयक्कमेण तिसिखि, माणेमाया उलोहत्तियगणि ॥ नवरसज्जलणा निह, लोहत्तिजागे इय वितेसो ॥ ३११ ॥ अर्थ - ए क्रोधादिकने उपगमाववा ने क्रमे त्रणे अप्रत्याख्यानावरणादि मान माया अने लोच उपशमावे नवर सज्जलन लोच किट्टि वेदना नाम त्रीजे जागे एवो बहूमाण विगेष तेदेखाडे ठे ॥ ३११ ॥

मूल - संखेयाइकिट्टी कयाइ खंमाइ पसमसकमेण ॥ पुणरवि चरम खमे, असख खमाइकाऊण ॥ ३१२ ॥ अर्थ - असख्याता जे जे सज्जलन लोचनावरम ते किट्टीके सूक्ष्मपणे कीवा ते अनुक्रमे समय समयप्रते उपशमावतो चरमखमना वली असख्याता खमकरीने समय समयप्रते एकेक उपशमावे ॥ ३१२ ॥

अवतरण - जे प्रकृति उपशमावतो जे गुणगणे वत्ते ते कहेठे मूल - अणु समय एकेक, उपसमइइहहि सत्तगोवसमो ॥ होइ अणुवो तत्तो, अनीअट्टिहोइ नपुमाइ ॥ ३१३ ॥ पसमतो जा सखेय लोहखमाइ चरमखमस्त ॥ सखाई ए खमे, पसमतो सुहम रागोसो ॥ ३१४ ॥ इय मोहोवसमम्मि, कयम्मि उवसतमोह गुणगण ॥ सबहसिद्धिनाम, हेऊ सजाय वीयरयाण ॥ ३१५ ॥ ए त्रण गाथानो अर्थ कहेठे इहा श्रेणीनो पडिवजणहार सत्तकनो उपशम करेथके अपूर्वकरण गुणगणे वत्ते तेवारपठी नपुसकवेदादिक प्रकृति उपशमावतो जासीम सख्यातावाढ र लोचना खम उपशमावे तासीम अनिवृत्ति वाढर थाय तेवारपठी सूक्ष्मकिट्टीपणे कया चरमखमना असख्याता खम उपशमावतो सूक्ष्मसपराय गुणगणोथा

રીતે આચાર્યોની માહોમાંહે સામાચારી વિનિન્નથાય છે તેથી અમનોઙ્ઙને સામાચારી વિપરીત આચરણને દેખવે જે શિષ્યને તેને આપણી સામાચારીને પદ્ધેકરવે એ સામાચારી નથાય ઈસેકે માંહોમાંહે કલહહોય અને અસંવિઙ્ગ જે પાસઙ્ગાદિક તેને આપાતે પણ ન જાવો કેમકે તે ઘણાપાણીથી શૌચકરે એવો તેનો પ્રહ્લાનાદિક દેખી શિષ્ય જે શૌચવાદી મધ્યમ હોય તે એવોકહે કે એ પણ પ્રવર્જિત છે માટે એ જલોઢે એવું અનુકૂલપણુ મનમાં આણીને સમિપેપણ જાય મનોઙ્ઙને જે એક સામાચારી તેને આપાતે ન જવું અને સંયતિનો આપાત જ્યાંથાય તે સમસ્તપ્રકારે વર્જવો એટલે સ્વપદ્ધાપાતના દોષ કહ્યા.

હવે પરપદ્ધાપાતે જે પુરુષાપાતે સ્થંદિલે જાય તો ઘણુ નિર્મલ જલ લેજાય અને થોડકે લુખપાણીયેં અથવા પાણીને અજાવે જે જાય તો તે આવનારાને દેખીને કહે કે એ અશુચીઢે એવો અવર્ણવાદકરે. વલી એને કોઈ અન્નપાનાદિક આપ શો માં એવો નિદ્ધાનો નિપેધ પણ કરે અથવા અનિનવ શ્રાવક કોઈ અયોહોય તો તેને વિપરિણામ થાય અને સ્ત્રી નપુંસકાપાતવંતે સ્વપર તહુનયનેવિપે હાસ્ય આગં કાદિક દોષ ઉપજે ત્યાં આપનેવિપે સાધુની ઉપર શંકારોપ કરે કે એ આપણને ફસાવવા ઢોંગ કરેઢે કે સું પરંતુ સ્ત્રીને કે નપુંસકનેદેખી કોઈક શંકાકરે કે એ પાપકર્મિ સાધુપ્રત્યે કામનો અનિલાષ કરેઢે અને ઝનયની શંકા એટલે માંહોમાંહે એ મૈથુનને અર્થે આવ્યાઢે. વલી સ્ત્રી અને નપુંસકાપાતે આત્મ પર અને તહુનય ઘાત થાય એનાથી ઉપને દૂપેણોકરી તેમનીજ સંઘાતે અનાચારસેવે અને તેવું અકાર્ય દેખી કોઈ ગૃહસ્થ રાજકુલાદિકને વિપે લજાય અને તેથી પ્રવચનનો ઝડાહથાય અને દર્પ્યવંત તિર્થેચને આપાતે પાડવું થાય શ્રૃંગાદિકે તાડન થાય અને વલી મારણાદિક દોષ સંજવે ગર્દિત એટલે નિંદવા યોગ્ય સ્ત્રી નપુંસક તેને આપાતે વલી લોકો ને મૈથુન શંકા થાય છે અને કેવારેક પ્રતિસેવાપણ કરે એટલે આપાત દોષ કહ્યા.

એમ સંલોકેપણ તિર્થેચ વર્જિત મનુષ્ય વિષયિક જાણવા કેમકે તિર્થેચનો સંલોક ન થાય અને મનુષ્યને તથા સ્ત્રી પુરુષ નપુંસકને સંલોકે જે આપાત વિષયિક દોષ કહ્યા છે તેજ દોષ પ્રાપ્ત થાય.

હવે જો કદાચ આત્મ, પર અને ઝનયથી ઉત્પન્નથયેલું મૈથુન દૂષણ ન થાય તો પણ એવી સંજાવના થાય એટલે કોઈ એવું કહે કે જે દિશાજ્ઞણી અમારી નાર્યાપ્રમુખ ઝઙ્ઙારા દિકને અર્થે જાયઢે તેજ દિશાજ્ઞણી એ સાધુ પણ જાયઢે. તે માટે નિશ્ચયથી એ સાધુ કોઈક સ્ત્રીની વાંઙા કરે છે, તથા એને સંકેત દીધોઢે તે દિવસે એ અહીંયાજ આવેઢે.

तेम वली नपुंसक अथवा स्त्री, स्वनावे करीने किवा वायुना दोषे विकारवत पुरुषाकार देखी तेने विषयाजिज्ञाप थाय तेणे करी मूर्खापामी तेउ साधुने उपसर्ग करे ते माटे ए त्रणे संलोक तजवा तेथी चोथे जगे आपात अने सलोक ए वने दोष ठे, अने त्रीजे जगे एक आपात दोष ठे तथा बीजे जगे एक सलोक दोष ठे ए त्रणे जगानो सलोक वर्जवो अने पहेले जगे आपात तथा सलोक ए दूषण माहेलो कोइ दूषण न थाय ते माटे त्यां जगु उक्तच. आवास दोस तइए, विइए सलोगउं जवे दोसा, ते दोवि नहि पढमे, तहि गमण जणिय विहिणाउं ॥१॥

हवे परस्तणुवयाडनो अर्थ करेते उपघात उद्धाहादिप्रयोजन जेनाथी थाय तेअपघातिक अने ते ज्या नथी तेने अनपघातिक कहिये ओपघातिकना त्रण प्रकारे एक आत्मोपघातिक बीजो प्रवचनोपघातिक अने त्रीजो सयमोपघातिक तेमा प्रथम आरामादिक वाग प्रमुखनेविषे संज्ञा करता ते आरामनो यणी मारे ते आत्मोपघातिक जाणवो अने बीजो जे विष्टानु स्थानक अशुचिपणाए करी छुशुप्ति होय अने ते स्थले उच्चारादिक करवा जाय त्यारे लोको कहे के ए तो एवोज ठे इत्यादिक प्रवचनोपघातिक जाणवो त्रीजो अगारादिक पाडवाने ठेकाणे जेवा के नीजाडो नही प्रमुख करवाने स्थानके संज्ञा बोसिरावे अथवा बीजे ठेकाणे संज्ञा बोसिरावी जे ठेकाणे अग्नि आरज थयानो होय ते ठेकाणे नाखे ते सयमोपघातिक थाय. ते माटे अनपघात स्थंमिलनेविषे संज्ञाबोसिराववी एप्रमाणे बीजे ठेकाणेपण जाणवु

हवे सम कहेते समशब्दे अविषम स्थंमिल जाणवु अने तेथी विपरीतते विषम स्थंमिल ते विषमगामे संज्ञा कारणे बेसत्ता कटाचित् पोते पडिजाय ने तेथी ते विष्टाने पोताने शरीरे मर्दन थाय तेथी सयमने विराधना थाय

अक्रुपिर एटले जे तृणादिकेकरी ढांशु न होय ते अने ढांशु होय ते सुपिर त्या सुपिरे बेसवाथी सर्प वृश्चिकादिकना मुखवाथी आत्मोपघात थाय अने पुरिष प्रसवण त्यागे करी त्यारहेनारा त्रस तथा स्थावरजीवोना घातेकरीने सयमने विराधना थाय माटे अक्रुपिरस्थले संज्ञानो त्याग करवो जोडिये

अचिरकालरुत एटले जे स्थंमिल जे क्रतुनेविषे अग्नि प्रज्वालनादिक कारणे करीने तैयार कीयु ते क्रतुमा ते स्थंमिल अचिरकालरुत जाणवु जेम हेमत क्रतुमा करेलु ते हेमतक्रतुमाज अचिरकालरुत बीजी क्रतुमां करेलु ते चिरकाज रुत अने ते ते क्रतुने आंतरे अथवा सचिन्मित्रपणाने जंगे थाय ते अचिर

कालकृत जाणवो. ज्यां सबल वरसाद थयो होय अथवा सबल गाम वम्यो होय तो त्यां बारवर्ष स्थंमिल थाय. पठी अम्यंमिल जाणवो.

विस्तीर्ण एटले महोदो ते त्रण प्रकारनो ते. एक जवन्य, बीजो मथ्यम अने त्रीजो उत्कृष्ट तेमां जवन्य एटले आयाम विष्कंने करीने इस्तप्रमाण अने उत्कृष्ट एटले बार योजन प्रमाण ते एमके चक्रवर्ति स्कंधाचारनिवेश कहेतां राजानी सेना ने रहेवानी जग्या अने शेष ते मथ्यम जाणवो.

दूरमोगाढेनो अर्थे कहेते अवगाढ एटले गंजीर. ते ज्यां चार आंगल मथ्यम अग्नि तापादिके करी नीचे जूमिका अचेत थई ते ते पेहेलोजवन्य दूर अवगाढ अने ज्यां पांच आंगल प्रमुख थाय ते बीजो उत्कृष्ट दूर अवगाढ. अर्दीया वृ-६ संप्रदाए चार आंगल अवगाढे बडिनित वोसराविए काविकी न वोसरीजे.

अन्नासन्न एटले जे आरामादिकनी पासे टुंकडु नथी तेथी विपरत वे प्रकारे ते. एक इव्यासन्न अने बीजो जावासन्न तेमां इव्यासन्न एटले देव, कुल, घर, आराम, क्षेत्र अने मार्गादिकनी नजीक होय ते. त्यां वे दोष थायते. एक संयमोपघात अने बीजो आत्मोपघात. तेमां संयमोपघात एटले ते सारी रीतिये त्याग करे लुं पुरिपादिक कोइएक कर्मकारे करीने अन्यत्र नखावे पठी त्यां प्रदेशतुं जे विलेपन अने सचेत पाणीए हाथ धोवे एरीते संयमोपघात थाय. अने आत्मोपघात एटले ते घरनो धणी त्यां आवीने रीताईने कदाचित् ताडनादिक करावे अथवा पो ते मारे त्यारे आत्मविराधना थाय तथा बीजो जावासन्नता रहे ज्यां सबलया वाधा होय त्यारे बीहीने त्वराथी आंगल दोमता ठतां कोईधूर्त जाणे के ए त्वराथी जायते तेनी जावसन्नताने जोईने कपटे करी अर्धमार्गमां जाव्यो थको आवी धर्मपठनादि करे ठतां एम पुरीष वेगने धारण करनारने आत्मविराधना एटले मरण किंवा ग्लानत्व अवश्य थाय. तेथी आत्मविराधना अने पुरीष वेगने सहन करी नशकेतो अथंमिले संज्ञा व्युत्सर्ग करे किंवा जंघादि जे पनथयुं होय तो तेथी प्रवचनविराधना अने संयमोपघात पण थाय. अने त्यां ज अप्रत्युपेक्षित स्थंमिलने ठेकाणे व्युत्सर्ग थाय. तेथी संयमोपघात थाय माटे ए आसन्न इव्यथकी अने जावथकी ए वने प्रकारनो वर्जवो.

बिलवर्जित एटले बिलेकरी रहित जगा जोईये बिलवाला स्थंमिले संज्ञा त्याग करवा वेसतां थकां बिल (दरमां) वडीनिति तथा लघुनीति जाय तेणेकरी

કીડિપ્રમુખ જીવોનો નાશ થાય તેથી સયમવિરાધના દોષ થાય વલી બિલ (દર) માથી સર્પપ્રમુખ નિકલીને મુખ મારે તો આત્મવિરાધના દોષ થાય

ત્રસપ્રાણ બીજરહિત, એટલે સ્થાવર જગમજંતુના સમુદાયે કરીને વર્જિત જગા જોઈયે પણ તેણે કરી સહિત સ્થંભિલે સજ્ઞાવ્યુત્સર્ગ કરનારા સાધુને વે દોષ પ્રાપ્ત થાય છે એક સયમવિરાધના અને બીજી આત્મવિરાધના તેમા સયમવિરાધના એટલે સ્થાવર જગમ પ્રાણીડ કિંવા બીજનેવિપે સજ્ઞાવ્યુત્સર્ગ કર્યો હોય તો પ્રાણી ડનાયાતે કરી સંયમવિરાધના દોષ થાય છે અને સ્થાવર જગમે સર્પપ્રમુખ પ્રાણીડથી મુખવિગેરે ઉપડ્ય થાય તો આત્મવિરાધના થાય તથા તીક્ષ્ણ ગોશ્વરુ કાટાદિક બીજ પગમા ઘોચાયાથી પગ ફાટીને પડી જાયતો આત્મવિરાધના થાય એ અ નાપાતાદિક દશ પ્રકારના સ્થંભિલે ઝચારાદિ વોસિરાવે ૭૧૭ ॥

અવતરણ - એ ક્રમે કરી કહેલા દશપદનો એક વે, આદેદેઈ દશ સઘાતે સંયોગ કરતા એક હજાર ચોવીસ જગ થાય જંગના આણવા સારુ આ કરણ ગાયા કહે છે ક્યા ક્યા સંયોગમા કેટલા કેટલા જગ થાય ? તેની કરણ ગાયા કહે છે ઝનય મુહ રાસિહુગ, હેવિદ્વાણતરે જપ પદમ ॥ લઘુહ રાસિ વિજ્ઞે, તસ્તુવરિ ગુણિતુ સંજોગા ॥ ૧ ॥ અર્થ - અહીયાં દશપદોના વે ઇત્યાદિ સંયોગજંગ આણવાના છે તે માટે તેટલા પ્રમાણની વે રાશી ઝનયમુખ (વને જળી જેના મુખ) તે સ્થાપન કરે છે એમા તાત્પર્ય એવોકે એકથી દશસુધી અંક એક વે એમ પૂર્વાનુક્રમે કરીને સ્થા પન કરી તેની નીચે ઝનટાનુક્રમે કરીને એકાદિથી દશસુધી અંક માનવા સ્થાપના

૧	૧૦	૪૫	૧૨૦	૨૧૦	૩૫૨	૨૧૦	૧૨૦	૪૫	૧૦
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦
૧૦	૯	૮	૭	૬	૫	૪	૩	૨	૧

અહીયા નીચેની રાશીમાં મામેલા એક અકના ઉપર મામેલા દશ છે તે એક એક સંયોગે દશ જંગ થાય છે (અર્થાત્ એકને દશે ગુણીએતો દશ થાય છે) તેમાં કાંઈ ગાથાનો કર્ણ નથી અને વે ઇત્યાદિક સયોગે જગ આણવા સારુ ગાથા ની પ્રવૃત્તિ છે પછી નીચેના કોઠાની ઢેવટ એકના આકઠાની પાઠલ લાલેલો જે વેનો આકઠો તેણે ઉપરના કોઠામા મામેલો ઢેવટનો દશનો આકઠો તેને વેદુએ જાગ વેતાં થર્કા પાંચ થાવે છે તે પાંચને પેહેલા કોઠાના વેની ઉપરના નવે ગુણી

એ તો પીસતાલીશ થાય છે. તે સંયોગ જંગ જાણવા. સારાંશ દિક સંયોગમાં જંગ પીસતાલીસઠે પઠી વલી નીચેના કોઠાના ત્રીજા સંયોગ જંગ આણવા સારું આ પ્રમાણે કરવું. જેમ નીચેના કોઠામાંના ત્રણને આંકડે ઉપરના આઠના આંક ડાની અપેક્ષાએ પૂર્વે સિદ્ધ થયેલા પીસતાલીશના આંકડાને ત્રણે જાગતાં પંદર આવે તે પંદરને આઠે ગુણતાં એકસો વીસ આવેઠે. એ ત્રિક સંયોગમાં જંગ જાણવા. વલી નીચેના કોઠામાં માંમેલી ત્રણની પાઠલનો ચોથો આંક તેના ઉપરના સાત અંકના સંયોગ જંગ સંખ્યાની અપેક્ષાએ પૂર્વે સિદ્ધ થયેલા એકસો વીસને ચારે જાગતાં ત્રીસ આવે. તેને સાતના આંકડાથી ગુણતાં સંયોગ જંગ અંક બજો ને દશનો જાણવો. એ પ્રમાણે વલી નીચેના કોઠાના ચારની પાઠલના પાંચ વિગેરેના અંકના ઉપરના કોઠાના ઠ છે તે બજો દશને પાંચે જાગદેતાં વેતાલીસ આવે તેને ઠ ના આંકથી ગુણતાં બજોને બાવન થાય એ અંકનો સંયોગ જંગ જાણવો. અનુક્રમે પ્રકાર એક સંયોગમાં દશ જંગ, દ્વિસંયોગમાં પીસતાલીશ, ત્રિસંયોગમાં એકસોને વીસ, ચતુષ્કસંયોગમાં બસે દશ, પંચકસંયોગમાં બસે બાવન. ઠઠા સંયોગમાં બસે દશ, સાતમા સંયોગમાં એકસોવીસ, આઠમા સંયોગમાં પીસતાલીસ, નવમા સંયોગમાં દશ ને દશમા સંયોગમાં એક. આ સર્વ જંગની એકંદર સંખ્યા એક હજાર ને ત્રેવીશ એ સૌ અશુદ્ધ જંગ અને એક હજાર ચોવીસમો શુદ્ધ જંગ છે. તે કર્ણમાં પ્રાપ્ત થતો નથી તથાપિ તે જંગસંખ્યામાં તેનો પ્રદેપકરી સંખ્યા પૂર્ણ કરવી. કારણે સર્વ જંગોનો પ્રસાર કર્યો ઠતાં શુદ્ધજંગની પ્રાપ્તિ થાયઠે. ઝકંચ. દસ પણયાલ વિસુત્તર, સયચં દોસયદસુત્તરાદાય, બાવન્ના દોદસુત્તર. દસુત્તરં પંચવન્નાય ॥ ૧ ॥ દસેકો યકમેણં જંગા એગા દિવારણ એસું, સુદેણ સમંમિલિયા જંગસહસ્તં ચઢવીસં. ॥ ૭૧૭ ॥ એ પ્રમાણે સ્થંમિલોનો એકાણુમો દાર સમાપ્ત થયો.

અવતરણ:- પુઢાણંનામાઈ પયસંખાસંજુઆઈતિ એટલે ચઢદ પૂર્વનાનામ પદની સંખ્યાયે સંયુક્ત એનો બાણુમો દાર કહેઠે. મૂલ:- ઉપ્પાયં પઢમંપુણ, એકારસ કોડિ પયપમાણેણં ॥ બીયં અગ્ગાણીયં, ઠન્નઝઈ લક્કપયસંખં ॥ ૭૧૮ ॥ અર્થ:-જ્યાં સમસ્ત ડ્વ્ય પર્યાયના ઉત્પાદ આશ્રી પરૂપણા કીધીઠે તે પહેલો ઉત્પાદનામા પૂર્વ જાણવો. તે ડગ્યાર કોડી પદ જે અર્થની સમાપ્તિ તેના પ્રમાણે જાણવો. ડમજ બીજો સમસ્ત ડ્વ્યપર્યાય જીવવિશેષના અગ્રકે પરિમાણ તે જ્યાં પ્રરૂપિયે તે બીજો અગ્રાણીય નામાપૂર્વ જેનેવિષે ઠન્નુ લાખ પદની સંખ્યાઠે. ॥ ૭૧૮ ॥

મૂલ:- વિરિયપ્પવાયપુઢં, સત્તરિપયલક્ક લક્કિયં તડયં ॥ અહિયનહિપવાયં, સ

छीलकाय चउडंतु ॥ ७१९ ॥ अर्थ - ज्या सकर्म अकर्मक जीव अने अजीवना वीर्यना प्रवादनी प्ररूपणा करवी ते तइयंके० त्रीजो वीर्यप्रवादनामा पूर्व जाणवो अने सत्तरिपयलसक लस्किर्यंके० सीतेरलाखपदे करी जे लक्षित एटले सहित ठे तथा वली अस्ति एटले ठतीवस्तु धर्मास्तिकायादिक ठ इव्य अने नास्ति एटले अठति वस्तु जे गर्दजननासींगडा प्रमुख अथवा स्यादादने अनिप्राये आपणेरूपे समस्त वस्तु अस्ति पणोठे अने पररूपे समस्त वस्तु नास्ति पणोठे ए आस्तिनास्ति ज्याकहिये ते अस्ति नास्ति प्रवाद नामा चोथोपूर्व साठ लाख पदनो जाणवो ॥ ७१९ ॥

मूल - नाणपवायपुवं, एय एगूण कोडिपयसखं ॥ सञ्चपवायपुवं, ठप्पय अहिणकोडीए ॥ ७२० ॥ अर्थ - ज्या मल्याटिक पाचज्ञानना स्वरूपनो कथन करी तेना जेद प्रजेठ कहिये ते ज्ञानप्रवादनामा पूर्व एकेठणी पदनीकोडीप्रमाण पाचमोजाणवो अने ठछो सञ्च एटले सत्यशब्दे सयम अथवा सत्यवचन ते जेमा समस्त जेठ सहित अने प्रतिपद्ध सथाते प्ररूपिये ते सत्यप्रवादनामा पूर्व ठछोजाणवो एमा ठ पदे अधिक एककोडी पदनी सख्या जाणवी ॥ ७२० ॥

मूल - आयपवायपुवं, पयाण कोमीउडुंतिठत्तीसं ॥ समयपवायमवर, असीइ लकाइ पय कोमी ॥ ७२१ ॥ अर्थ - आत्म शब्दे जीव ते अनेक नयेकरी जिहा प्ररूपिये ते आत्मप्रवाद नामा सातमो पूर्व जाणवो. एमा पदनी कोडी ठत्रीस आय तथा आत्मो समयशब्दे सिद्धात तेनो जे अर्थ ते इहा कर्मरूप लहिये ठइये तेमाटे एनु नाम समयप्रवाद अने अपर एटले बीजु नाम कर्मप्रवाद पण कहिये एनो अर्थ एम ठे के ज्ञानावरणीयाटिक आत्मकर्म तेने स्थिति अनुनागाटिक उत्तर जे वेकरी सहित जिहा कहिये ते कर्मप्रवाद एने विपे एसीलाख अधिक एक कोमी पदनी सख्या जाणवी ए आत्मो पूर्व कह्यो ॥ ७२१ ॥

मूल - नवमपञ्चकाण, लस्काचुलसी पयाण परिमाण ॥ विज्झणुपवाय पन्नर स, सहस्स एक्कारसउकोमी ॥ ७२२ ॥ अर्थ - नवमो प्रत्याख्याननो स्वरूप समस्त प्रजेदेकरी बखाणिये ते प्रत्याख्यान प्रवादनामा पूर्व कहिये एनेविपे चौरासी लाख पदनो प्रमाण ठे तथा जेनेविपे विद्यानो अतिशय साधुना अनुकूलपणे सिद्धिने प्रकर्षे वणिविये प्ररूपणा करिये ते दशमो विद्यानुप्रवाद नामापूर्व, एनेविपे पन्नर हजार अधिक इयारकोमी पदनी सख्या जाणवी ॥ ७२२ ॥

मूल - ठवीस कोमीउ, पयाण पुवे यवज्जणाममि ॥ ठप्पस्स लसक अहिया, पयाण कोमीउ पाणोउ ॥ ७२३ ॥ अर्थ - जेमा ठवीस कोमीपदनी अवध्य सफले

ज ज्ञानक्रिया तप प्रमुख सफलपणे वर्णविये अने वली जेमां अप्रशस्त प्रमादादिक एटले अशुभफल पण वर्णविये ते अवश्यनाम पूर्वनेविपे अथवा एनो बीजो कल्याण एवो नाम पण कहे ठे. एवेहुनो अर्थ एकज ठे ए इग्यारमो पूर्व जाणवो. तथा ठप्पन्न लाखें अधिक एक कोमी पदनी संख्यावालो जेमां जीवना इंदियादिक दश प्रकारना प्राण अनेक प्रकारें वर्णव्या ठे ते प्राण विशेष नामा वारमो पूर्व जाणवो.

मूलः— किरियाविसालपुवं, एव कोडोउपयाण तेरसमं ॥ अर्द्धतेरसकोडी. चउ दसमोविंडुसारम्मि ॥ ७१४ ॥ अर्थः— क्रिया जे कायिकीप्रमुख तेने जेदेकरीने विसालके० विस्तीर्णपणे जिहां कहिये ते तेरमो क्रियाविशाल नामा पूर्व नवकोडीपदनी संख्यावालो जाणवो. तथा जेनेविपे अर्द्धतेरसकोडीके० साढातेर कोडी पदनी संख्याठे ते चउदमो लोकविंडुसार नामापूर्व जाणवो. यद्यपि गायामां विंडुसार एवुं नाम ठे तथापि लोक विंडुसार एवो शब्दठे तेमांथी गायामां लोक शब्दनो लोप ययो ठे पण विंडुसार शब्देकरी लोकविंडुसार अर्थमां लेवो. अर्द्धर उपरें विंडुनीपरें सार प्रधान सर्वोत्तम सर्व अर्द्धरना सन्निपातनी लब्धिनो करनार ते लोक विंडुसार कहिये ते तेहनेविपेठे. ईहां समवायांगनी टीकामांहे पदपरमाणो एनीसाथे जेदठे तेनो तत्व केवलीजाणे. ॥ ७१४ ॥

पूर्व तेने कहिये के जे तीर्थकर तीर्थ प्रवर्त्तावे तेवारे गणधरने सर्व सूत्रने साधारण पणाथकी पहेला पूर्वगत सूत्रार्थकहे एवी कोई वातनथी के जे पूर्वमां नहो य तोपण जगतमां विचित्र प्रकारना प्राणीठे तेमां जे मंदबुद्धिनाथणी पूर्वना अति गंजीरार्थ जाणी न शके तो तेना अनुग्रहने अर्थे गणधर रचना करतां थकां प्रथम आचारांगनी रचनाकरेठे तेथी सूत्रकार आचारांगनी निर्युक्तिना वचनथकी कहेठे.

मूलः— पढमं आचारंगं अष्टारसपय सहस्र परिमाणं ॥ एवं सेसंगाणवि, डुगुणा डुगुणप्पमाणाई ॥ ७१५ ॥ व्याख्याः— प्रथम आचारंग अठार हजार पद प्रमाण एम शेष सुयगडांगदिक अंग तेनो पण डुगुणो डुगुणो पदनो परिमाण करतां जवुं एटले बीजो सुयगडांग ठत्रीस हजार पदनोठे एवी जावना सर्वत्र इग्यारे अंगमां करवी. पूर्वशब्देकरी पूर्वना सूरिउए बतावलो एने पूर्व कहिये. एक आचार्य कहेठे के जेम तीर्थकर प्रथम ए पूर्व कहेठे तेम गणधरपण रचना एनी करे.

अवतरणः— निगंथन्ति एटले पांच निग्रंथनो त्र्याणुमो द्वार कहेठे. मूलः— पंच नियंता जणिया, पुलाय बहुसा कुसील निगंथा ॥ होइ सिणाउंयतहा, एकेको सो जवेडुविहो ॥ ७१६ ॥ अर्थः— एक धर्मोपकरण टालीने शेष जे धनादिक अं

थळे तेथकी निर्गत एटले जे रहितळे ते निर्ग्रथ पाच प्रकारना श्री तीर्थकरदेवे क
ह्याळे एक पुलाक बीजो बकुश त्रीजो कुसील चोथो निग्रथ पाचमो स्नातक ते
एकेक वे वे प्रकारे ठे ॥ ७१६ ॥

हवे निर्ग्रथ शब्दनो अर्थ सूत्रकार कहेळे मूल - गथो मिह्नत धणाइउं मउं जे
य निग्गयाततो ॥ ते निग्गयावुत्ता, तेसि पुलाउं जवे पढमो ॥ ७१७ ॥ अर्थ - ग्रंथ
शब्दे मिथ्यात्वादिक अन्यतर अथवा वनादिक बाह्य कह्योळे तेथकी जे मुक्त थया
ते निग्रथ जाणवा तेमा पढमोके० प्रथम पुलाकनिग्रथ थाय ॥ ७१७ ॥

हवे अन्यंतर परिग्रह देखाडेळे मूल - मिह्नत वेयतिय, हासाईठकग च नायव ॥
कोहार्इण चउकं, चउदस्त अग्रिंतरा गथा ॥ ७१८ ॥ अर्थ - विपरीत बोध मिथ्या
त्व पुरुषवेदादिक वेदत्रण हास्यादिपट्ट ते आवी रीतेळे जे विस्मय उपने नेत्र
प्रमुखनो विकश्वर करवो ते हास्य, बीजो रतिजे असयमनेविपे प्रीति, त्रीजी अर
ति जे सयमनेविपे अप्रीति, चोथो जय ते इहलोकादिक सातप्रकारनो जाणवो पाचमो
शोक ते इष्टवियोगादिक थकी मननु ड ख, उठो जुगुप्सा ते मल मलीन मनुष्यादिक वे
खी तेनीहीजनानो करवो ए ठ प्रकारकह्या तथा क्रोधादिक चार ते प्रसिद्धे एरीते ए
क मिथ्यात्व त्रणवेद हास्यादिक ठ ने क्रोधादिक चार ए चउठ अन्यंतर ग्रंथीळे

हवे बाह्य ग्रंथी कहेळे. मूल - खेतंवबुयणधम्म संचउं मिह्नाइसजोगो ॥ जाण
सयणासणाणिय, दासादासीउ कुवियंच ॥ ७१९ ॥ अर्थ - खेत्र ते सेतुकेतुप्रमुख, वास्तु
खातादिक त्रणप्रकारे जाणवो, धनते हिरण्यादिक जाणवु, गन्यते चोवीस प्रकारनु
जाणवु, तेनो सचय, सयाते वथ्यासमान वयते मित्र, न्यातिते स्वजनादिक तेनी सा
थे सयोग संबध, यान ते घोडा हाथी पालखी इत्यादिक जाणवा, शयनते पयं
कादिक आसन सिंहासन बाजोटादिक, अने दासदासी प्रसिद्धे ठे कुप्यते थाली
वाटका प्रमुख घरवररी जाणवी ए सर्व बाह्य परिग्रह जाणवो ॥ ७१९ ॥

हवे पुलाकनु स्वरूप प्रथम देखाडेळे मूल - धन्नमस्तार जन्नइ, पुलायसदेण तेण ज
स्त सम, चरण सोडु पुलाउं, लक्षीसेवाहिसोयड्डा ॥ ७२० ॥ धान्यजे चोखा प्रमुख क
णोरहित एवा असार केवल पलजिकारूप जे धान्य ते समान जन्नइके० कहिये
पुलाक शब्देकरीने तेना सरखो जेहनो असार चरणके० चारित्र होय तेने पुला
क कहिये ते एक लब्धी अने बीजो आसेवनाना जेदेकरी वे प्रकारे जाणवो
तेमा जे इडसमान कृद्धिनोवणी तेने लव्धिपुलाक कहिये अने ज्ञानादिक अति
चारना आसेववाथकी आसेवना पुलाक कहिये. ते ज्ञानादिकना विराधवाथकी पाच

પ્રકારેઠે જ્ઞાનપુજાક દર્શનપુજાક ચારિત્રપુજાક લિંગપુજાક તથા યથાસૂક્ષ્મપુજાક.

હવે બકુશનું લક્ષણ કહેઠે. મૂલ:- ઉવગરણં સરીરેસુ, વચસો હુવિહો હુહાવિ પંચવિહો ॥ આજોગ અણાજોગે, સંવુમ અસ્સંવુમે સુદુમે ॥૭૩૧॥ અર્થ:- એક ઉપકરણ ને બીજો શરીરના જેદયકી બકુશ વે પ્રકારનોઠે એટલે એક ઉપકરણ બકુશ બીજો શરીરબકુશ તેમાં ઉપકરણ બકુશ જે હોય તે અકાજે વસ્ત્ર ધોડ પાત્ર ઢાંઢા ઘૂષ્ટ મૃષ્ટકરે ઘણા ઉપકરણની વાંઠા કરે. અને શરીરબકુશ તે કર ચરણ તથા વદનાદિકની વિનૂપા કારણવિના કરે પગને ઘણો ઝાંમઢા સં ઘાતે ઘસે, નીમાલા કતરાવે ચોપડે ઘણા શિષ્ય તથા ઘણા આધિકાદિક એ વેદુ પામવાની કુદિવાંઠે એ દેશ. સર્વઢેદ ચારિત્રયુક્ત ઠતા પણ મોહનીયના ક્યને અર્થે સદા સાવધાન રહેઠે. એરીતે હુહાકે ૦ વેદુપ્રકારનો બકુશ કાવરાચારિત્રનોધણી પાંચ પ્રકારેં થાય તે કહેઠે:- જે જાણીને દૂષણ કરે તે આજોગબકુશ, જે અણજાણ્યો દૂષણ કરે તે અનાજોગ બકુશ. મૂલગુણ તથા ઉત્તરગુણના દૂષણ બીજા લોકના સમઢ ન લગાડે તે સંવૃતબકુશ. એયકી વિપરીત તે અસંવૃતબકુશ, અને લિંગારેંક આંસવ તથા મુખઘોયતાને યથા સુદ્ધબકુશ કહિયે. એપાંચ પ્રકારે હોય.

હવે કુશીલના લક્ષણ કહે ઠે. મૂલ:- આસેવણા કસાએ, હુહા કુસીલો હુહા વિ પંચવિહો ॥ નાણે દંસણ ચરણે, તવેય અહ સુહમએ ચેવ ॥ ૭૩૨ ॥ અર્થ:- કુત્સિતઢે શીલ કે ૦ ચારિત્ર જેને તે કુશીલ કહિયે. તે એક આસેવણાકુશીલ ને બીજો કષાયકુશીલ એરીતેં વે પ્રકારેઢે. વલી એ વેદુના પાંચ જેદ યાય. તેમાં જેજ્ઞાનદર્શન ચારિત્ર અને તપેકરી ઉપજીવના ક્રોધાદિક સહિત યકો કરે તે જ્ઞાનકુશીલ જાણવો એમ દર્શનાદિકેપણ કહેવો. અને ચોથો તપને ઠામે અનેરા લિંગ કુશીલ કહેઢે અને પાંચમો યથા સૂક્ષ્મતે મને કરી ક્રોધાદિકનો સેવનાર યાય. ॥ ૭૩૨ ॥

હવે નિયંથ કહેઢે:- મૂલ:- ઉવસામગોય સ્વવગો, હુહા નિયંઠો હુહાવિ પંચવિહો ॥ પઢમ સમઢ અપઢમો, ચરમા ચરમો અહા સુદુમો ॥ ૭૩૩ ॥ અર્થ:- મોહરૂપ ગ્રંથ યકી જે નિર્ગત એટલે નિકલ્યો તે નિયંથ વેપ્રકારે ઢે. એક ઉપશામિકને બીજો કૂપક તે વલી વન્ને મલી પાંચ પ્રકારેંઢે. અંતરમુદૂર્ત્તપ્રમાણ નિયંથની અઢાતેના પેહેલા સમયેં જે થયો તે પ્રથમ સમય નિયંથ જાણવો અને એમજ પૂર્વાનુપૂર્વા દિતીયાદિ સમયેં જે થયો તે અપઢમ સમય નિયંથ જાણવો. તેમજ નિયંથની અઢાને ચરમ સમય જે થયો તે ચરમ સમય નિયંથ જાણવો. વલી અનેરા શેષ સમય નેવિપે પશ્ચાનુપૂર્વીયેં જે થયો તે ચોથો અચરમ સમય નિયંથ જાણવો. અને સા

मान्यपणे प्रथमादि समय विवक्षाये सर्व समयमा वर्त्तमान थयो ते पाचमो यथासूक्ष्म समय निग्रंथ जाणवो ए पाच प्रकार निग्रंथना जाणवा ॥ ७३३ ॥

हवे निग्रंथ उत्कृष्ट जघन्ये जेटला पामिये ते कहेढे मूल - पाविळेअष्टसय, ख वगाणुव सामगाण चउपन्ना ॥ उक्कोसउ जहन्ने, एक्को व डुगव तिग महवा ॥ ७३४ ॥
अर्थ - रूपकश्रेणीना पडिवजणहार एकसमयने विपे एकसोने आठ पामिये अने उपशम श्रेणीना पडिवजणहार एक समयने विपे चोपन्न पामिये ए उत्कृष्टनी वात कही अने सामान्य थकी नाना समये तो गत पृथक्त्व लाजे तथा जघन्यथी ए क वे अथवा त्रण एक समये लाजे वली रूपकश्रेणीनो विरह उत्कृष्टो ठ मास पर्यंत पडे एटला कालमा कोइ न लाजे अने उपशम श्रेणीनो विरह उत्कृष्टे वर्षे पृथक्त्वठे तेना सज्जाव थकी केवारे एकपण न थाय ॥ ७३४ ॥

हवे स्नातक कहेढे मूल - सुहजाण जल विसुद्धो, कम्ममलावेकया सिणा उत्ति ॥ डुविहोयसो सजोगी, तहा अजोगी विणिहिन्तो ॥ ७३५ ॥ अर्थ - शुद्धथा नरूप पाणिये करी विद्युद्ध एटले निर्मल थयलो एटले जे घातिकर्मरूप मज तेना विनाशथी निर्मल तेनी अपेक्षाये स्नातक कहिये ते वे प्रकारेढे एक सयोगी अने तेमज बीजो अयोगी एरीते विनिर्दिष्टो एटले तीर्थकरे कह्योढे ॥ ७३५ ॥

हवे ए पाच निग्रंथोमा कोन विराधनानो करनार अने कोन विराधनानो करनार नथी एवो देखाडे ठे - मूल - मूलुत्तरगुणविसया, पडिसेवा सेवए पुलाए य ॥ उत्तरगुणोसु बहुसो, सेसा पडिसेवणारहिया ॥ ७३६ ॥ अर्थ - मूलगुण ते प्राणातिपात विग्मणाडिक अने उत्तरगुण ते पिप्पविद्युव्यादिक एवा मूलगुण ने उत्तरगुणविपयिकनी जेनाथी प्रतिसेवा एटले विराधना थाय ए सेवएके० प्रतिसेवना ते कुशीलने विपे थाय अने पुलाएके० पुलाकने विपे थाय पण एतावता ए वेदुविराधक होय इहा तत्त्वार्थना जाण्यमा पाच महाव्रत ने ठाठो रात्रिनीजन ते पराजियोगे बलात्कार थकी ए माहेलो कोइपण व्रत विराधेतो पुलाक थाय एक वली एम कहे ठे के मैथुननेज सेववाथी पुलाक थाय अने प्रतिसेवा कुशीज तो मूलगुण अविराधतो उत्तरगुणनी काइक विराधना करे ए तत्त्वार्थना जाण्यकारनो जाव ज णाव्यो अने वकुश उत्तरगुणनोज विराधक थाय ठे परंतु मूलगुणनो विराधक न थाय सेसाके० ओष कपायकुशीज निग्रंथ स्नातक ए प्रतिमेवानी विराधना र हित होय केमके ए मूलगुण अने उत्तरगुणनी विराधना नकरे ॥ ७३६ ॥

हवे कयाकयानिग्रंथनो विव्हेदथयो ने कयाकया ठे तेकहेढे मूल - निगमथ

सिणायाणं, पुलायसहियाण तिणिह वोवेउ ॥ समणा वउसकुसीजा, तातिहुं ताव
होहोति ॥ ७३७ ॥ अर्थः—निग्रंथ स्नातक पुलाके सहित ए त्रणेनो विवेद ययोठे.
अने बकुश ने कुशील ए वे जातना श्रमण ते ज्यांजगें तीर्थप्रवर्त्तसे त्यांजगे रहसे
॥ ७३७ ॥ इतिगाथा दशकार्य. ए ज्याणूमो पांच निग्रंथनो द्वार समाप्त ययो.

अवतरणः— समणत्ति एटले श्रमणनो चोराणूमो द्वार कहे ठे. मूलः— निग्गं
य सक्क तावस, गेरुअआजीव पंचहा समणा ॥ तम्मियनिग्गंथाते, जे जिएसासएज
वा मुणियो ॥ ७३८ ॥ अर्थः—एकनिग्रंथ, बीजा शक्य, त्रीजा तापस, चोथा गेरुक्क,
पांचमां आजीव ए पांचे प्रकारे श्रमण कहियें. हवे ए पांचमां निग्रंथते तेने क
हियें के जे श्रीजिनशासनने विषे जवके ० यथा एवाजे मुणियोके ० साधुतेजाणवा.

हवे शाक्यप्रमुख वखाणेठे. मूलः— सक्काय सुंगय स्सिसा. जे जमिला ते उ ता
वसागीया ॥ जोधाउरत्तपढा, तिदंमियो गेरुआ तेउ ॥ ७३९ ॥ जे गोसालगमयमणु,
सरंति जन्नंति तेउ आजीवा ॥ समणत्तेणं जुवणे, पंचविपत्ता पसिद्धिमिमे ॥ ७४० ॥
अर्थः— शाक्यते सौगतना शिष्य वौद्ध एवे नामे प्रसिद्ध ठे अने जे जटिल एटले
जटा मस्तकनेविषे धरे वनमां वास करे पाखंमी होय तेने तापस गीतके ० कहाठे
अने जे धाउके ० धातुशब्दे धावणी (धाही) गेरु प्रमुख तैणेकरी रक्त ठे वस्त्र जेना ते
धातुरक्त वस्त्र वली त्रिदंमिक परिव्राजक ना जे उपकरण तेना धरनार ठे तेने गेरुआ
कहियें. परिव्राजक तेने कहियें के जे गोसालग के ० गोसालानामत ने अनुसरे अने
सरंतिके ० तेना आश्रितपणे थाय तेने जन्नंतिके ० कहिये आजीविका श्रमण एरीते
जुवण के ० लोकमांहे पंचवि पत्ता के ० पांचे प्रसिद्धपणे ठे. ॥ ७३९ ॥ ७४० ॥

अवतरणः— गासेसणाण पणगंति एटले आसजे जमवो तेनी एपणानो पंच
क तेसंबंधी पंचाणूमो द्वार कहेठे. मूलः— संजोयणा पमाणे, इंगाले धूम कारणे
चेव ॥ उवगरण जत्तपाणे, सबाहिरपंतरा पढमा ॥ ७४१ ॥ अर्थः— संके ० स
म्यकप्रकारे रसगृधिने अर्थे जोडिये ते संयोजना जाणवी जेम घृतनी प्राप्ति थवा
थी खांमनी वांढानो करवो ते साथें मेलववुं ते संयोजना कहियें. ते एक उपकर
ण विषया अने बीजी जक्त पानविषया अने ते एकेकना वली बाह्य अन्तर एवा
बेवे जेदठे तेमां प्रथम जोजनविषया ते पात्र, मुख, अने केवलना जेद थकी त्रण
प्रकारे ठे. बीजो पमाणेके ० प्रमाण त्रीजो इंगालनाम दोष चोथो धूम्रदोष पांचमो का
रणदोष ए पांच प्रकारनी एषणा शुद्धा शुद्धनो विचारवो. तेमां पहेली संयोजना
ते उपकरणसंबंधीनी जेम कोइक साधु पोतानी वस्तिबाहेर कोइ गृहस्थपासेथी

ચોલપટો પ્રમુખ પામીને ફરી અન્યસ્થાનકે વિનૂપાને અર્થે પઢેહી પ્રમુખ લેડને વાપરે તે વાહ્ય, અને પોતાના ઉપાશ્રયમા નિર્મલ ચોલપટાદિક વસ્ત્ર પહેરી વલી વિનૂપાને નિમિત્ત નિર્મલ મૃદુ પ્રમુખ વસ્ત્ર પહેરે તે અન્યતર જાણવી તેમજ નક્ત પાન સવધી ની આવીરીતે કે એક ઉપાશ્રય ને વાહેરે વોહોરવા ગયેયકે ત્યાજે હીરાદિક દ્રવ્ય અને વૃત્તશર્કરાદિકનો જોડવો તે વાહ્ય, અને અન્યતર તે ઉપાશ્રયમા આવી જમણ વેલાયે કરે તે જાણવી એ પદ્મકે ૦ પહેલી એણા કહી

હવે ઉત્સર્ગેયતિયે સયોજના કરવી અને અપવાદે સાધુને સચાહે ઘણા ધૃતાદિકની પ્રાપ્તિયે કાઠક વગેરે તો તે વહેલો ધૃત ઉપાડવાને અર્થે સ્વામ પ્રમુખનો જોડવો તેમજ ધૃતને મામાસાયે એકલો પણ તૃપ્તિ થયા પઠી સ્વાયનહી અને પરવતાપણ પઠી કીમી પ્રમુખના આવવા થકી અસયમની તૃપ્તિ થાય તેમાટે સયોજના કરે

તેમ ગ્લાનને સારો કરવાને અર્થે વલી રાજ પુત્ર પ્રમુખે ચાન્નિ લીધે થકે પ્રવાન રસજાજિત્ય સુખોચિત્ત તે સાધુને યોગ્ય અને અરસ વિરસાદિક અહારના અણના વવાથકી રસગૃહે સયોજના કરવી તે દોષ જણી થાય નહી ॥ ૭૪૧ ॥

હવે પ્રમાણ પ્રમુખ દોષ વચાણેઠે મૂલ - કુકુડિઅમયમેના, કવલાવતીસનોયણ પ્રમાણે ॥ રાણા સાયતો, સગાર કરડ સચરિત્ત ॥ ૭૪૨ ॥ અર્થ - કુકુડી પક્ષી વિશેષ તેનો અમકે ૦ ફનો તે માત્રા પ્રમાણે જે કવલ તેવા વત્રીસ કવલ અથવા જે કવલેકરી જેનો સુખ નરાય તેને કવલ કહેઠે અથવા જેનો જેટલો આહાર તે નો વત્રીસમો જાગ તે કવલ જાણવો તેવા વત્રીસ કવલ જોજનનો પ્રમાણ જાણવો પણ તેથકી અધિક લેતા થકા દૂપણ પ્રાપ્ત થાય અને ડંઠોલેતા ગુણથાય એ વીજો પ્રમાણ દોષ કહ્યો

વલી રાણકે ૦ રાગેકરી તિહા રાગ તે ઘન્ર એટલે જોજનની ઉપર અથવા ઠેનારાના ઉપર સુકમતિ સુપકતિ સુઘ્નિને સુદ્દેમહે ડ્યાદિક રૂપને કહેવે કરી જોજન અરોગ્યતો ઠતો પોતાનો ચારિત્ર વાલીને અંગારા સમાન કરી નાલે એ ત્રી જો ફગાલદોષ કહ્યો ॥ ૭૪૩ ॥

મૂલ - ઝુજતો અમણુસ, દોસેણ સધૂમગ કુણે ચરણ ॥ વેયણગ્યાયકપમુદ્ર, કારણા ઠચ પનેય ॥ ૭૪૪ ॥ અર્થ - જોજન કરતો ઠતો અમનોદ્ધ દોષેકરી ણને આ અન્ન અણ્ણોઠે અથવા એમા ઘણો નાલ્યોઠે તથા ઉધારસારો ટીંગો નથી તેમજ આ રોટલી કાચીઠે સ્વીચહી કાચી ઠે ડ્યાદિક તથા કદેતાં થકા જોજન કરે તો ધૂમકે ૦ ધુમાડાનીપરે પોતાનો ચારિત્ર

ત્રિયો ધૂમ્ર દોષ કહ્યો

पांचमो नोजन करवा संबंधीकारण ठ ठे तेजप्रत्येके देखाडेठे. मूलः—
वेयण वेयावच्चे, इरियाछाएय संयमछाए ॥ तह पाणवत्तियाए, ठंठं पुण धम्म
चिंताए ॥ ७४४ ॥ अर्थः— वेदनीयता प्रबलपणा थकी कुथा सहनकरी नशके
तो ते उपशमाववाने अर्थे आहारनो ग्रहण करे ए पहेलो कारण जाणवो. बीजो
वेयावच्चे जे करवो ते पण आहारना ग्रहणविना करायनही माटे वेयावच्चेना का
रणे पण आहार ग्रहण करवुं ए बीजो कारण जाणवो. त्रीजो इरिया शब्दे इरिया
समिति तेने अर्थे आहारलेवो एटले आहारना ग्रहण कखाविना इरियासमिति
पण सोधायनही ए त्रीजो कारण तेमज सत्तरप्रकारनो संयमपण आहार लीधा
विना पलेनही माटे संयम पालवाने अर्थे आहारलेवो ए चोथोकारण. तहके
तेमज प्राण जे इंड्रियादिक दशप्रकारनाठे तेनी वृत्ति पालवी तेने अर्थे अथवा
प्राण प्रत्येक जीवतव्य ने अर्थे एटले जीववाने अर्थे आहार लेवो ए पांचमो कार
रण जाणवो. ठठो वली धर्मध्याननो चिंतवन करवाने अर्थे अथवा श्रुतधर्मनो चिंत
न करवाने अर्थे तेमज वांचनादिकपण नोजन कखाविना थाय नही माटे ए कारणथी
पण नोजन लेवो ए ठठोकारण जाणवो. ए उक्त प्रकारे ठकारणे नोजन करतांथ
का दूपणनथी अने शरीरपुष्ट्यादिकने निमित्ते जो नोजन करियें तो दूपण प्राप्त थाय

हवे नोजन नकरवासंबंधी ठ कारणठे तेकहेठेः—आयंके उवसगं, तितिरकया बं
नचेर गुत्तीसु ॥ पाणिदया तव हेऊ, सरीरवोड्येयणछाए ॥ ७४५ ॥ अर्थः— एक
अंतक ज्वरादिक रोगठतां जमवोनही कोइ उपसर्गकरे तेवारे ते सहन करवानी
वांठाये जमवोनही एमज माता पिता व्रत मूकावे तेवारे नजिमेतो तेथी सद्गुको
इ कहेके एने व्रत मूकावोठो ए धरे आब्यो पण नहीजिमे एवो लोकोनो अपवा
द सांजली ते पोतानीमेले उपसर्ग करता रहिजाय तेमाटे जिमवोनही त्रीजो ब्र
ह्मचर्यनी गुप्तिराखवाने अर्थे नजिमिये तो तेथी सुखे ब्रह्मचर्य व्रत पले चोथो प्राणी
मात्रनी दयाने अर्थे उपवास करी बेसिये क्यायें जवुं न होय एम नलीपरे जीवद
या कीधी होय तेथी जिमवोनही पांचमो चतुर्थादिक तपने निमित्ते जिमवोनही
ठठो मरणना अंतसमयें शरीर मूकवाने अर्थे अनशनलेई आहारनो त्यागकरे
तेवारे जिमवोनही ए ठ कारणे जिमवुंनही जो जिमिये तो दूपणलागे इति
गाथा पंचकार्य ॥ ७४५ ॥ पंचाणुमो द्वार समाप्त थयो.

अवतरणः— पिंमेपाणे एसणा सत्तगंति एटले पिंमपाननी एषणानो सत्तक ते
नो ठन्नुमो द्वार वखाणेठे. मूलः— संसद्धमसंसद्धा, उद्धड तह अप्प लेवडा चेव

उगहिया पगहिया, उग्रिय धम्माय सत्तमिया ॥ ७४६ ॥ अर्थ - इहा सिद्धा तनी जापाये पिरु शब्दे नोजन कहिये तेनी एपणा एटले जे लेवानो प्रकार तेने पिनेपणा कहिये ते सात प्रकारेठे ते अससृष्ट ससृष्ट इत्यादि क्रमेकरी ठे इहा जे आगल आगलठे तेविशुद्ध जाणवी एमाथी प्रथम गमे तेनु व्याख्यान कथं होय तो पण चाली शके परतु सूत्रमाहे पहेला ससृष्टनो ग्रहण कथो ते गाथा ना बाधवाने अर्थे जाणवो हवे साधु बे प्रकारनाठे एक गह्ववासी बीजा गह्वनि र्गत तेमा जे गह्ववासीठे तेने सातेपिनेपणा लेवानी अनुज्ञाठे अने गह्वनिर्गतने प्रथमनी बे पिनेपणा नो अग्रहणठे ए सातना नाम कहेठे अससृष्टा, ससृष्टा, उद्धता, अत्पलेपिका, अवगृहीता, प्रगृहीता, उग्रितधर्मा ॥ ७४६ ॥

हवे ए साते पिनेपणा सूत्रकार वखाणेठे मूल - तन्मियसत्तछा हड्डमत्तए इमा पढमजिक्का ॥ तद्विवरीया बीया, जिक्कागिह्द तयस्त नवे ॥ ७४७ ॥ अर्थ - ते सातप्रकारनीजिह्दामाहे ससृष्टते तक्र तीमण प्रमुखेकरी ससृष्ट एटले खरडायला हाथे लेता अने वाटली प्रमुख मत्तके० मात्रक पण खरडायला होय तेणेलेता ससृष्ट जिह्दा ते पढमाके० प्रथम जाणवी अने तेथकी विपरीत एटले ज्या मात्रक अने हस्त ए बने खरडायला न होय तेवा हाथे अने मात्रके लेता अससृष्ट बीजी जिह्दा थाय

मूल - निश्च जोएण नोयण, जायमुद्धरिय मुद्धजिक्का ॥ साअप्पलेवियाजा, निल्लेवावह्वचणगाई ॥ ७४८ ॥ अर्थ - निश्चके० निज (पोताने) जोयणके० थो ग्यव्यापारे परितवा प्रमुखने अर्थे नोयणजायके० नोजन जात एटले एक ठा मडामाथी काढीने बीजा ठामडामा नाखेठे एवा प्रस्तावे महात्माये जईने धर्मला न दीयो तेवारे तेमाहात्माने बोहोरावे तो ते बीजी उधृत जिह्दा जाणवी अत्पलेपिका जे जिह्दानेविपे अत्प शब्दे अजाववाची तेथी नथी लेपरुप पश्चात्तकर्म जिह्दा अथवा अत्प पश्चात्तकर्म ठे जिह्दा ते अत्पलेपिका अथवा निर्लेपिका कहिये तेवा वाल चणाप्रमुख आदिशब्दको पवा ए पण लीजे ते अत्पलेपिका चोथी जिह्दा ॥ ७४८ ॥

मूल - नोयण कालेनिह्या, सरावपमुहेसु होइ उगहिया ॥ पगहिया ज दा ऊ, सुत्तु य करेण असणाई ॥ ७४९ ॥ अर्थ - नोजनकाले जिमवानी वेलाये पीर सेली थालीठे सरावला प्रमुख माहे ते लेता साधुने पाचमी उद्धहीत जिह्दा थाय ठे उघी पगहिया एटले अवगृहीता ते जिमवानी वेलाये जिमनारने परितवाने अर्थे दोहेले प्रमुखेकरी उपाध्या जे आहार ते हजी जिमनार माणसे लीयोनथी

एवा प्रस्तावे साधु आव्यो अथवा जिमनारै जिमवाने कवल उपाडयोळे तें यति ने देतां थका प्रगृहीतनामे ठी निह्नाथाय. ॥ ७४ए ॥

मूलः— नोयणजायं जंठरु, एारियंनेहयंति डुपयाई ॥ अर्धचत्तं वासा, उघ्निय धम्मा नवे निस्का ॥ ७५० ॥ अर्थः—नोजन जातिजे अशनादिक नो ते प्रकार ठाम वाने नाखी देवाने योग्य अमनोझ पणायकी जेने विपद ब्राह्मण श्रमणादिक कोइ लेवाने वांठा करे नही अथवा लजवाने योग्यळे ते दूर ठामयोळे ते सा धुयें लेतायकाने सातमी उघ्नितधर्मानामे निह्ना थाय. ॥ ७५० ॥

हवे पानेपणा एटले पाणीनी एपणा कहेळे. मूलः—पाणेसणाविएवं, नवरं च उढीए होइ नाणत्तं ॥ सोवीरायामाई, जमलेवाडंति समयुत्ती ॥ ७५१ ॥ अर्थः—पा नक संबंधीनी जे एषणाळे तेपण एमज जाणवी पण नवरंके० एटलो विशेषळे जे चोथी ने विषे होइनाणत्तंके० चेद होय एटले चोथी अल्पलेपिका तिहां पान क ते सोवीर कांजी आयाम उंसामण आदि शब्दथकी उन्होपाणी तंडुलनोपाणी ए सर्व अलेपकृत जाणवा ए समयुक्तिके० सिद्धांतनी युक्ति सिद्धांतनो नापित अ ने शेष इक्षुरस झाडवाणी आंबिलवाणी प्रमुख जे लीधोढता यतिने कर्मरूप ले पकरे ते लेपकृत जाणवी इति ॥ ७५१ ॥ ए ठनुमोद्धार समाप्त थयो.

अवतरणः— निस्कायरियाविहीण अछगंति एटले निह्ना चर्यानी आठवीथीनो सत्ताणुमो द्वार कहेळे. मूलः— उज्जुगंतुं पञ्चा, गर्इय गोमुत्तिया पहंगविहि ॥ पेडाय अर्धपेडा, अप्पिंतरबाहिसंबुका ॥ ७५२ ॥ अर्थः— निह्नाचर्यानी वीथी एटले श्रेणीनो प्रकार ते तिहां पहेली रुजुगति, बीजी प्रत्यागति, त्रीजी गोमूत्रिका, चोथी पत्तंगवीथी. पांचमीपेडा, ठी अर्धपेडा, सातमी अन्यंतरसंबुका, आठमी बाह्यसंबुका.

हवे एना नाम सूत्रकार वखाणेळे. मूलः— ठाणा उज्जुगईए, निस्कंतो जोइ चलइ अनमंतो ॥ पढमाए बीयाए, पविसिय निस्सरइ निस्कंतो ॥ ७५३ ॥ अर्थः— पोताना स्थानक थकी निकली रुजुके० सरलगतिथेंज विहरतो जाय वलतो पाढो फरे तेवा रे अण विहरतो एटले विहरे नही ए पहेली रुजुगति जाणवी. बीजी प्रत्यागत वीथीने विषे जातो आवतो बेहु वारे विहरे. ॥ ७५३ ॥

मूलः— वामाउ दाइणगिहे, निरिक्कदाहिणाउ वामंमि ॥ जीए सा गोमुत्ती, अड विचड्डा पर्यंगविही ॥ ७५४ ॥ अर्थः— वाम एटले मावा पसवाडाना घरथ की जिमणा पसवाडाना घेरे वोहोरे तेमज वली जिमणा पसवाडा थकी मावापा साना घेरेनेविषे व्होरे एवीरीतें जे निह्ना मागियें ते गोमुत्रिकानामे त्रीजी वीथी

जाणवी वली जिहा अर्द्धवितर्द के० आधोपाठो अनियतपणे बोहोरिये एटले प तग तीड प्रमुखनीपरे अनाश्रित क्रम जिहा करवो ते चौथो पतग वीथी जाणवी

मूल - चउदिसि सेणीजमणे, मये मुक्कमि नन्नए पेडा ॥ दिसि डग सब-इस्ते एी निखरो अ-इपेनिति ॥ ४५५ ॥ अर्थ - चारेदिसिनेविपे अ्रेणीविहरे अने विचमा राखे एने पेढानामा पाचमी वीथी नन्नए के० कहिये जेम वस्त्रादिक धा लवानो स्थानक वशमय प्रसिद्ध तेनीपरे ग्रामदेहादिक ने चउरसपणे वेचे ते पे टावीथी जाणवी अने जे दिसिडगके० बिहुदिसिने विपे अ्रेणीये विहरे अने वेडि शि मूकी आपे ते अर्द्धपेढानामा ठी वीथी जाणवी ॥ ४५५ ॥

मूल - अग्रिंतर सवुका, जीए नमिरो बहि विणस्तरई॥बहिसवुकानन्नइ, एय वि वरीय निरुकाए ॥४५६॥ अर्थ - शंबूककेहेता शंख तेना प्रकारे जिहा नमबु ते शंबूका नामा वीथी जाणवी ते बाह्य अने अन्यतरना जेदेकरी वे प्रकारनी ठे ते माजे विहरतो शखनीपरे बाह्य निकले ते सातमी अन्यतर शंबूका अने जिहा विहरतो बाह्य थकी अदरआवे ते पूर्वोक्त थकी विपरीतथाय ते आठमी बाह्य सवुका वीथी जाणवी पचाशकनी वृत्तिमाहे गखवृत्तगमन प्रदहण ने अप्रदहण ना जेदेकरी वे प्रकारे कह्योठे माटे ए नामातरठे एम शास्त्रातरने विपेठ वीथी कहिये तेएम एक रुज्जुगति बीजी प्रत्यागति ते शंबूका ए एकनी विवद्धा करिये तेवारे ठ थाय इतिगाथा पचकार्य ॥४५६॥ आठ वीथीनो सताणुमो द्वार समाप्त

अवतरण - दसपायठिताइति एटले दशप्रकारना प्रायश्चित्तो अवाणुमो द्वार कहेठे मूल -आलोयण पडिकमणे, मीस विवेगे तहावि उस्तगने ॥ तवठेयमूलअ एवठि,याय पारचिए चेव ॥ ४५७ ॥ अर्थ - आ एवो जद, मर्यादाने अर्थेठे ते आवीरीते -जह वालो ज पत्तो, कळमकळ च उल्लुअनणइ ॥ तं तह आलोइळा, मायामयविप्पमुक्कोय ॥ १ ॥ ए मर्यादायेकरी लोचिये एटले प्रगटपणे करिये अर्था त वचनेकरी प्रकाशिये ते आलोचना कहिये. आलोचनमात्रे जे सूजे ते आलोच नानेविपे जे अ्रेष्टतापणा लगीने कारण कार्यनो उपचार कहिये एवा न्यायय की ए प्रायश्चित पण आलोचना ठे एमवीजा प्रतिक्रमण विगेरे जे गाथामा नाम कहा ठे ते सर्व जाणवा हवे एनी व्याख्या गाथाये करी देखाडेठे ॥ ४५७ ॥

मूल -आलोइळाइ गुरुणो, पुरउं कळेण हृदसयगमण ॥ समिइपमुहाणमिहा करणे किरइ पडिकमण ॥ ४५८ ॥ अर्थ - गुरुने पूढी अनुज्ञालेइ पोताने योग्य निहा वस्त्र पात्र सज्जा सत्कारक पादप्रोठन प्रमुख लेवाने अर्थे अथवा आचार्य

उपाध्याय स्थविर बाल ग्लान शिष्य रूपक समर्थने प्रायोग्य वस्त्र पात्र नक्त पान न औषध प्रमुख जइ आव्यो ठतो तथा उच्चारादिक करी आव्यो अने चैत्यवंदना करी आव्यो तथा गृहीत पीठ फलकादिक पाठा गृहस्थने देइ आव्यो तथा बहुश्रुत अपूर्व संविज्ञने संशय पुठवा गयो थको तेपूढी आव्यो इत्यादिक एक शो हाथ थ की उपरांत दूर अथवा नजीक जइ आव्यो ठतो गुरु समक्ष आलोचना करे. ए आलोचना यतिने अवश्य कर्त्तव्य ठे.

तिहां उपयुक्त अडुष्टपणे निरतिचार चारित्रनो घणी ठग्नस्थ अप्रमत्त यती ते ने आलोचनाथाय अने सातिचार चारित्रने उपरना प्रायश्चित्तनो संजव जाणवो: तथा जे केवलज्ञानना धरनारठे ते तो कृत्य कृत्य पणा थकी निरतिचारेज वर्त्तठे माटे तेने आलोचनानो अनावठे.

इहां कोइ पूठे जे अप्रमत्त साधुतो नित्यकर्म गमनागमनादिक त्यां उपयुक्त अने डुष्टनावपणाथकी पण निरतिचार ठे तो तेने आलोचना शावास्ते लेवी जोइये केमके तेउ तो आलोचना विनाज सूत्रोक्त विधियें प्रवर्त्ततो शुद्धजठे.

एनो उत्तर कहेठे. केवल चेष्टानिमित्ते अथवा सूक्ष्मप्रवादनिमित्ते जे सूक्ष्म आश्रव क्रिया लागे ते अलोचना मात्रे शुद्ध थाय माटे तेनी शुद्धिने अर्थे आलोचना ठे ए प्रथम आलोचना प्रायश्चित्त कह्यो.

बीजी समिईके० समिति प्रमुखने मिथ्याकरणे विपरीत पणाने आचरवे अने प्रमुखना ग्रहण थकी गुप्तिनो पण ग्रहण करवो. इहां ए नावजे सहसात्कारें अथवा अनानोगथकी ईर्यासिमितिये मार्गे वात करतो जाय अने नाषासमितिये गृहस्थनी नाषायें बोले तेमज आकरे ठठर स्वरे शब्दकरे तथा एषणासमितियें नक्त पान गवेषणानी वेलायें सावधान नहोय तेमज चौथी तथा पांचमी समितिमां ज्ञान मात्रा उपकरणना आदाने निक्षेपे पण अनुपयुक्त होय अने अप्रत्युपेक्षितादिक स्थंमिले उच्चारादिकने वीसिरावताथकां जो हिंसादिक दोष न लागे तेमज जो मने करी दुश्चिंतित अने वचने करी दुर्नाषित तथा कायाये करी दुश्चेष्टित तेमज वली कंदर्पनो उपहास स्त्रीप्रमुख नी जे चार विकथाठे तेने करवेकरी एमज क्रोधादिक चार ने करवेकरी शब्दादिकने विषे राग करवाथी तथा अनानोगे सहसात्कार थकी कोइक आचार्य प्रमुखना उपर मने करी प्रदेप ने करवेकरीने अने वचने अंतर नापाने करवे करीने कायाये करी पुरोगमनादौ करवे करीने तथा इह्मा मिथ्यादिक सामाचारीने अण करवेकरी इत्यादिके बीजो प्रतिक्रमण मिथ्यादुःकृत प्रायश्चित्त करिये.

मूल - सदाई ए सुरागाइविरयण साहिउं गुरुण पुरा ॥ टिङ्गइ मिठा डुकड,
मेय मीसतु पडित्त ॥ ४७९ ॥ अर्थ - शब्दादिक इष्टानिष्टविषयोनेविषे रागादिक
नो विरचन करवो इहा ए नावजे अनेक प्रकारना शब्दादिक विषय पांमे थके
कोइ एम जाणे जे हु शब्दादिकने विषे प्रवर्त्यो किवा न प्रवर्त्यो एवो सशय ठता
मिश्रप्रायश्चित्त जाणवु ते प्रथम गुरु आगल साहिउके० कहिये पठी आलोचना
करवी पठी गुरुना आदेशयी मिठा डुकड देवो ए त्रीजुप्रायश्चित्त जाणवु ॥ ४८० ॥

अने ज्या एवो निश्चयज थाय के अमुक शब्दादिकनेविषे राग अथवा द्वेष उ
पनोठे तो त्या तपयोग्य प्रायश्चित्त आवे अने जे कोइ शब्दादिक उपर राग द्वेष थयो
नथी एवो निश्चयथाय तो त्या ते शुद्धज ठे तो त्या प्रायश्चित्त आवे नही

मूल - कङ्को अणे सण्डे, गहिए असणाइए परिचाउ ॥ कीरइ काउस्तगो,
दिठे इस्तविणए पमुहमि ॥ ४८० ॥ अर्थ - अशुद्ध अशनादिक एटले अशन, पान,
खादिम, स्वादिमरूप चार लीधेतते अने औषिकोपग्रहिक उपकरण अशुद्ध लीधेत
ते तेनो त्याग करवो इहा ए नाव जे सम्यक् उपयुक्त कोइकसाधुए नक्तपानादि ग्रहण क
रु अने पठी ते अप्राशु क किवा अनेषणीय जाणु त्यारे ते ग्रहण करेलानो त्या
ग करवो तेहिज प्रायश्चित्त कहिये एना उपलक्षणथकी पर्वत, राहु, मेघ, हिम
तथा रजेकरी सूर्यनु आवरण थयु ठता अशुभजावेकरी सूर्यउदय पान्यो एवी बुद्धिए
अशनादिक लीधु होय अथवा अस्त थयो नथी एवी बुद्धिए ग्रहण करेलु अशनादिक
होय तेमज जे अशनादिक पेहेला पहोरमा ग्रहण करी चोथा पहोर सुधी राखुं हो
य तथा अर्द्ध जोजन अतिक्रमे शठजावे अथवा अशठजावे त्याथकी आपोलो अ
थवा लेई गयलो ते परतववो ते विवेक प्रायश्चित्त जाणवु शठ अने अशठनु ए
लक्षण के जे इडिय विकथा, माया तथा कीमाये करीने पूर्वोक्त बोल करें ते शठ
जाणवो अने ग्लान, सागारी, अस्थमिल, तथा नयादिक कारण थकी करे ते अ
शठ जाणवो ए विवेक प्रायश्चित्त चोथुं जाणवु

तेमज ड स्वप्नादिक जोयां ठता तेनु विशोवन जे करे ठे ते कायोत्सर्ग प्राय
श्चित्त पाचमुं जाणवु इहा ए नावजे सावय बहुल प्राणप्रातिपातादिकनुं करवु
वली प्रमुखना ग्रहणथी गमनागमन अने होडीमा वेशी नदी पार उतरवी इत्या
दि प्रमुखे एवी रीते ड स्वप्न थाय तो तेनी शुद्धिने सारु कायोत्सर्ग प्रायश्चित्त कर
वु उक्तच गमणागमण विषारे सुतेवा सुमिण दसणैराउ ॥ नावानइस्ततारे, पा
यवित्तविकस्तगो ॥ १ ॥ हवे सुतेवा ए बोलनो अर्थ करेठे - सूत्रनेविषे उदे

श, समुद्देश, अनुज्ञा, प्रस्थापना, प्रतिक्रमण श्रुतस्कंधनुं परावर्त्तन अने अंगपरि वर्त्तनादिक प्रमुख अविधिये कखा होय तो ते अविधि समाचरण परिहारने सा रुं अथवा तेहनी शुद्धिने अर्थे कार्योत्सर्ग करवो ए पांचमुं प्रायश्चित्त कह्युं॥७६०॥

मूलः—निव्विगइयाइ, दिक्कइ, पुढवाइघट्टणे तवविसेसो, तवडुद्धमस्स मुणिलो, किक्क इ पक्कायवोहेउ ॥ ७६१ ॥ अर्थः— पृथ्वी आदिकनुं संघट थवानी निवी ठ मास पर्यंत तपविशेष करे. ए हेदग्रंथने अनुसारे अने लीतकल्पने अनुसारे तपोलक्ष ण ठतुं प्रायश्चित्त ठे ते करवुं: हवे तप डुद्धम ते कहीएके जे ठ मास दूषण अनेरुजे विकृष्ट तप तेनुं करवुं. ते करवा समर्थ तेणेकरी तपगर्वित थाय ने कहे के मारा आ मोहोटा तपे करीने शुं विशेष करवुं ठे. अथवा जे ए तप करवा सारु असमर्थ, एवा ग्लान, बाल अने वृद्ध असहादिक तेवा तपनी श्रद्धाए करी रहित, अथवा जे कारणविना अपवाद सेववानी रुचि करे तेने व्रतकाल थकी दिन पंचकने अनुक्रमें श्रमण पर्याय हेदिये. ए सातमुं ठेद प्रायश्चित्त करवुं॥७६१॥

मूलः— पाणाइवायपमुहे, पुण वयारो वणं विहेयवं ॥ ठाविक्कइ नवएसुं कराइ घायप्पडुवमणो ॥७६२॥ अर्थः—आकुट्टेकरी प्राणातिपात प्रमुख प्राणी वध कीधे अने आदिशब्द थकी अनेरा मृषावाद, अपराध संकल्पपूर्वक कखा होय तो पुन व्रतारोपण एटले फरी पण व्रतस्थापन करवां. इहां ए जावार्थ ठे जे आकु टिए पंचेंडिय जीवनो वध कीधे, दर्पे करीने मैथुन सेवा करी होय एम मृषावाद, अदत्तादान, परिग्रह एनुं उत्कृष्ट आकुट्टीये सेवन कखुं ठतां किंवा वारंवार सेवन क खुं ठतां पुनःके० फरी नवा व्रतनो उच्चार करावियें ए पुनर्व्रतस्थापन प्रायश्चित्त करवुं. ए मूलनामनुं आवमुं प्रायश्चित्त जाणवुं.

ठाविक्कइके० स्थापिये नही. जे व्रतने विषे हाथ प्रमुख लाकडी मुष्टी प्रमुख नि रापेक्ष थको घोर परिणाम ठतो पोताने तथा परने घात प्रहारादिक करे तेणेकरीजेनुं अति प्रदुष्ट मन होय. ए रीते जेने संक्लिष्ट चित्तनो परिणाम थाय, एवाने एवुं उ चित्त तपनुं प्रायश्चित्त अपाय के ते ज्यां लगें पोतानी मेले उठी तथा बेसी शके नही. जेवारे उठवा बेसवानुं प्रयोजन पडे तेवारे बीजा कोइने कहे के हे आर्थ मने उठा ड किंवा बेशाड. एवुं कहे ल्यारे ते बीजो जे होय तेपण तेनीसाथे अण बोलतोथको तेनुं कार्य करे. एटलो उचित तपनुं प्रायश्चित्त तेने देवायठे. एटलुं तप कीधे ठते पठी तेने उपस्थापना करवी. ए अनवस्थापना नामा नवमुं प्रायश्चित्त जाणवुं॥७६२॥

मूलः— पारंचियमा वक्कइ, सलिंगनिवजारियाइ सेवाहिं ॥ अवत्तलिंगधरणो वा

रस वरिसाइ सरीण ॥७६३॥ अर्थ - मूल प्रायश्चित्त ते जे सलिंग संयति तेणेसाधवी
अथवा नृपचार्या एटले राजानीराणी, तेनी साथे सेवा कीधी होय आदिशब्दयकी
लिगिघात राजादिकना वधजुं ग्रहण करवुए पारचित्तनामा दशमुं प्रायश्चित्त पण ते अव्य
क्त लिंगना धरनार, जिनकटिपनी तुलना करनार, द्वेन्द्रादिकथकी बाहिर रह्यायका विपु
ल तपना करनार, अने महासत्व आचार्य तेनेपण ए थाय ते जघन्य तो ढमासनो अ
ने उत्कृष्टो बारवर्ष सीम थाय तेवारपढी वली तेने नवी दीक्षा आपिये ॥७६३॥

इहांज वली विशेषे कहेळे मूल - नवर दसमावत्ती नवममुक्तावयाण पञ्चित्तं
ढमासे जावतये, जहन्नमुक्तीसउवरिसं ॥ ७६४ ॥ अर्थ - एमा नवरके० एटलु
विशेषे के ए दशम प्रायश्चित्त योग्य अपराध कीधे तेनी प्राप्ति थाय, तथा नव
मुं अनवस्थाप नामा प्रायश्चित्त कीधे थके तेनी प्राप्ति थाय ए वे प्रायश्चित्त ते अ
ज्ञावयाणके० उपाध्याय ने थाय. इहा ए अर्थे के जेजे अपराध सेववा थकी
पारचित्त आवे तेते अपराध घणा वखत सेववा ठता उपाध्यायने पण अनवस्था
प्येज आवे केमके उपाध्यायने अनवस्थाप्य पर्यंतज प्रायश्चित्त कएळे

एमज सामान्य साधुने अनवस्थाप्य पारचित्त अपराधे ठते मूल पर्यंतज प्राय
श्चित्त आवे ते अनवस्थाप्य जघन्यथी ठ महीनाजुं अने उत्कृष्टथी एकवर्ष जा
णवु आशातना अनवस्थाप्य जे तीर्थकर गणधर अने प्रवचनादिकनी निदा
करे आशातनाकरे तेने आश्री ए कहोळे अने जे हस्त ताडनानो करनार
साधर्मि तथा अन्यधर्मिनी चोरी करे ते प्रतिसेवा अनवस्थाप्य ते आश्रयी कहिये
तेवारे जघन्यथी एकवर्ष अने उत्कृष्टथी बारवर्ष जाणवा ॥ ७६४ ॥

हवे ए दश प्रायश्चित्त ते ज्या लगे तीर्थहोय त्यालगे होय किंवा न होय ते
कहेळे. मूल - दस ता अणुसंस्कृती, जाव चउदस पुवि पढम सघयणी ॥ तेण
पर मूलंत, डप्पसहो जाव चारिती ॥ ७६५ ॥ अर्थ - ए दशे प्रायश्चित्त त्याल
गे प्रवर्त्ते, ज्यालगे चउदपूर्वना धरनार होय, वज्ररूपननाराच नामा प्रथम सघय
णना धणीहोय त्यालगे जाणवा तेणके० ते वार पढी नवमुं अनवस्थाप्य अने दश
मु पारचित्त ए वेनोविषेद थया नतर आलोचनादिक अष्टविध प्रायश्चित्त ते त्या
सुधी वर्त्तमान जाणवा ज्यासुधी ड प्रसह नामासूरि थसे त्यासुधि जाणवा ते स
माधिस्य थया पढी तीर्थ चारित्रनो विवहेद थगे ए अठाणुमु द्वार समाप्त थयु

अवतरण - ऊहम्मि पयविजागमि सामायारि डुगंति एटले उंग सामाचारि
नु नवाणुमु द्वार अने बीजी पदविजाग सामाचारीनु शोमुं द्वार ए वे द्वार

करवी एटले अवश्य करवो जोइयें जे ज्ञानादिक निह्ना परित्रमणादिक जे कारण तिहां उपाश्रयथकी निकलतांथकां यतियें आवससहि करवी. अने कारणे एवुं कहेवा थ की कारणविना जवुं निषेधुं, तथा तम्मिति एटले बाहिरथकी पाठो वदयो ठतो तम्मिके० ते स्थानकनेविपे निस्सिहि करे एरीते जठके० ज्यांसेज्जाके० सज्जा उपा श्रयनेविपे प्रस्थान एटलें प्रवेशलक्षण त्यां अवस्थान आयरके० आचरे. आदिशब्द थकी चैत्यमां प्रवेश करतां पण करे. ए आवश्यकी निषेधकीमली पांच सामाचारी थई.

मूलः— आपुहणउ कळे, पुव्निसिद्धेण होइ पमिपुवा ॥ पुवगहिएण ठंदण, निमंतणा होइ अगहिएण ॥ ७७३ ॥ अर्थः— आ एटले समस्त प्रकारे गुरुने पूढी ये ते आपुहणा ए किहां करवी ते कहेवे कळेके० वांठित कार्यनेविपे प्रवर्तमान ठते करवी जे हे जगवन् हुं अमुक एक विहार गमनादिक कार्य करुं ए ठठी सामा चारी जाणवी. एमज पडिपुवाके० फरी पूढीये ते प्रतिपृष्ठा तेनो विषय कहेवे. पु व्निसिद्धेणके० पहेलां निषेध कखोवे के हे वत्स आ अमुक कार्य करीश नही तेम ठतां तेज कार्य करवानुं प्रयोजन उपनेथके ते कार्यना करनार शिष्ये पूढवुं जे हुं ए कार्य करुं. अथवा गुरुये प्रथम कहेलुंवे के हे वत्स अमुकदिवसे अमुक वे लाये अमुक कार्य करजे, अने तेदिवस तेज वेला आवेथके गुरुने जइ कहेके तमे कहुं हतुं ते प्रस्ताववे माटे तमे कहो तो हुं ते काम करुं. तेवारे पुवनिउत्तेण एवो पाठवे तेनो अर्थ जे पहेलो नियुक्त एटले प्रेखोवे एम पूढवाथी गुरु कार्यंतर क हे अथवा ए कार्यथी सखो एमज कहे ते माटे प्रतिपृष्ठा करवी ते सातमी सामाचारी.

पुवगहिएण ठंदणा शब्दे निमंत्रणा कहिये ते आवीरीते प्रथम लीधुंवे जे अशनादिक. तिहां शेष बीजा साधुउने ठंदनाके० निमंत्रणा करवी के में अशना दिक आपुंवे ते जो कोइने उपयोग आवेतो इहाकार द्यो. ए आठमी सामाचारी तथा निमंत्रिये ते निमंत्रणा कहिये ते आवीरीते वे. अशनादिक लाव्याविना अनेरा साधुउं प्रत्ये कहेवुं के हुं तमारे प्रायोग्य अशनादिक जेइ आवुं ते नवमी सामाचारी.

हवे उपसंपदा वखाणेवे. मूलः—उवसंपयाय तिविहा, नाणे तह दंसणे चरि तेय ॥ एसाहुदसपयारा, सामाचारी तहन्नाय ॥ ७७४ ॥ अर्थः— उपसंपदनके० जावुं ते विशिष्ट श्रुतादिकने कारणे कोइ अधिक गुणी जाणीने तेनी समीपे जावुं जोइये ते उपसंपदा ज्ञानादिक त्रणनाचेदथकी त्रणप्रकारे जाणवी. तिहां वली ज्ञान दर्शननी, तेना त्रण त्रण चेद वे ते आवीरीते, एक वर्तना, बीजी संधना अने त्री जी ग्रहण. ए त्रणे ज्ञान आश्री कहेवे. तेमां प्रथम ग्रहण कखोवे जे सूत्रादिक ते

अस्थिरजाणी तेनो गुणवो ते वर्तना जाणवी अने तेहिज श्रुतादिकनु कोइ एकदेश विस्मरण थयु तेने ग्रहण करिये ते संधना जाणवी. एना घटना अने योजना ए वे पर्यायठे अने ग्रहण ते नवाज सूत्रनुं ग्रहण करबु तेने ग्रहण क हिये ए त्रणे एकसूत्र बीजो अर्थ त्रीजो तडुनयविषयिक एकेक जाणवा तेने पूर्वोक्त त्रणे गुणता नवनेढ ज्ञानने विपे थायठे

हवे दर्शननेविपे जे सम्मत्यादिक शास्त्र दर्शन प्रजावक तेनेविपे पण एहिज नवनेढ थाय अने चारित्रनेविपे उपसपदा वे प्रकारनीठे एक वेयावच्च विषयिक अने बीजी कृपण विषयिक. इहा एवो अजिप्रायठे जे कोइक चारित्रने अर्थ अने रा गडनो आचार्य तेसाह वेयावच्चगरपणुं पडिवजे ते कालथकी कोइ इत्तर काल अने कोइ जाव जीव लगे पडिवजे इहा कोइ पूठे के एवो जे उपसपदाने अर्थ बीजा गडमाहे जाय तेवारे पोतानाज गडमा रड्योयको चारित्रने अर्थ वे यावच्च केम नकरे? तेनो उत्तर कहेठे के जे पोताना गडनेविपे तथाविध वेयाव च्च कराववाने समर्थ सामग्रीने अजावे परगडनी उपसपदा ग्रहण करे

हवे कृपणा विषये कहेठे ते आवी रीते - कोइक कृपणने अर्थ अनेरा गड नी उपसंपदा ग्रहण करे ते वे प्रकारेठे. एक यावत्कथिक ने बीजी इत्तर तेमा जे गडातरमा जइ अनशन कररो ते यावत्कथिक अने इत्तरकृपक तेमा एक तो अष्टम दशमादिकना करनार ते विरुष्टकृपक अने बीजा ठठ प्रमुख तपना करनार ते अविरुष्टकृपक जाणवा ए प्रगटपणे दश प्रकारनी सामाचारी कही तथा तेमज वली अन्नाय एटले बीजी पणवक्रमाणदशप्रकारनी सामाचारीठे तेदेखाडेठे.

मूल - पमिलेहणा पमळण, निस्किरियालोय नृजणाचेव ॥ पत्तग धुयण वियारा, थमिल आवस्सया ईया ॥ ३४५ ॥ अर्थ - एक पडिलेहणते पे हेले पहोरे अने पाठले पहोरे वस्त्र पात्रादिकनुं पडिलेहण करबु बीजी प्रमा र्जन ते उन्नय कालनेविपे उपाश्रयनु पुंजबु त्रीजी निस्का, ते काधिकादिक व्या पार कीधपठी पात्रालेइ आवस्सहिकरी उपाश्रयथकी निकजीने अहारादिकनेवि पे मूर्धानो त्यागकरी पिमेसणा पानेसणानी उपयुक्तता धारण करीने बेतालीस दोष विरुद्ध अहार लें तेजिहा कहियें चोथी इरिया, ते आवीरीते के पूर्वोक्त जि हा लीधा पठी निस्सहि पूर्वक उपाश्रयमाहे प्रवेशकरी नमोखमासमणाण गोय माइण एवो वाचिक नमस्कार मुखथी प्रकाशकरी योग्य देश प्रथम चहु साथे जोइने रजोहरण साथे पूजी इरियाविहि पडिकमवी.

पांचमी आलोय एटले काउसगमांहे उपाश्रययकी निकल्या पठी निहाने अर्थे नमतां जे अतिचार लाग्याठे. ते गुरुने जणाववाने अर्थे प्रथम काउसगमांहे चिंतवे पठी काउसग पाली चउविसठोकही जेवीरीते अशनादिक कटोरी प्रमुखे करी स्त्री अथवा पुरुषे दीधुं लीधुंहोय ते सर्व गुरुनी आगल गुरुनी सम्मत जे वीरीतिये दीधुं लीधुंहोय तेवीज रीतिये आगमोक्त विधिये आलोवे तेविधि श्रीद शवैकालिक सूत्रमां आवीरीते कहीठे. उल्लुपन्नो अणुविगो, अवस्वित्तेण चेयसा, आलोए गुरुसगासे, जं जागहियंनवे एवीरीते अलोचीने पठी डुरालोचित नक्त पान ने अर्थे अथवा एषणीय अनेषणीयने अर्थे काउसगकरे, त्यां नमस्कार चिंतवी पठी वीसमंतो एवीरीते चिंतवे के हियमठंलानमठिउं जइमे अणुगहं कुळा ॥ साहू दुळामितारिउं इत्यादिक चिंतवी फरी परिश्रमना नाशने अर्थे सुदूर्तमात्र वेसीने सवाय करे ए पांचमी अलोयणा सामाचारी कही.

ठळी जुंजणा सामाचारी कहेठे. पूर्वोक्त विधिकरी तेवारपठी निःसागारिक प्रदेशे वेसी राग देश रहितठतो नवकारगुणीने संदिसतपारयाम एवुं कहीने गुरुनी अनुज्ञाये नोजन करे. सातमी पत्तगधुअण एटले पात्रानुं धोवुं ते नोजन कखाप ठी आठापाणी साथे पात्रनेविषे समयप्रसिद्ध त्रण काप आपीने पात्राने धोईनाख वुं. ते सिद्धांत जापाये त्रेप जाणवो. आठमी विचारा एटले पठी यद्यपि प्रथम ए कासणादिक पञ्चखाण कीधोठे तोपण अप्रमादने अर्थे सागारिआगारेणं इत्या दिक आगार रुंधवाने अर्थे पञ्चखाण करवो ते कखापठी विचार संज्ञा परिहरवा ने अर्थे बाहिर थंमिले जावुं. नवमी थंमिल एटले परने अनुपरोधि एवुं जे प्राशु क नूमिनाग लहण ते स्थंमिल तिरहो जयन्य एकहाथ मात्र पडिलहे. त्यां स त्यावीस स्थंमिला. ते आवीरीते तेमां कायिकायोगे वस्तिमां ठ स्थंमिला. बाहिरना जागमां पण ठ मलीने बार कायिकिना तेमज उच्चार योग्यपण बार अने त्रण काल ग्रहणना ए सर्व मली सत्यावीसथया. दशमी आवस्सय एटले आवश्यक सामाचारी ते पडिकमणोकरे. आदि शब्दयकी कालग्रहणादिक पण लेवा. एरीते एदश सामाचारी इहां संक्षेपेकही. विस्तारे पंचवस्तुना बीजा द्वार थकी जाणवी. ॥ ७७५ ॥ इतिगाथा नवकार्य. ए दश सामाचारीनुं एकशोने एकमुं द्वार समाप्तथयुं.

॥ इति श्री प्रवचनसारोद्धार नामके ग्रंथे एकोत्तर शततमं द्वारं समाप्तम् ॥

अवतरण - निगंथत्तं जीवस्स पचवाराउं नववासेत्ति एटले सत्तारमा वस ता थका निर्यथपणु जीवने पाचवार आवे तेनु एकशो बीजु ढार कहेठे मूल - उवसमसेणिचउक्क, जायइ जीवस्स आनव नूण ॥ ता पुण दोएगनवे, ख वग्गसेणी पुणो एगा ॥ ४७६ ॥ अर्थ - उपशमश्रेणीनो चतुष्क एटले जीवने उप शमश्रेणी चारवखत, आनवके० नव जे सत्तार तेमा नानानव आश्रयी उत्कृष्टयी उपशमश्रेणी चारवखत आवे आ शब्द मर्यादापणे करी जाणवो, एनो ए अर्थ जे सत्तारमाहे वसताथका नूनइति निश्चय थकी जीवने उपशमश्रेणी चारवखत प्राप्तथाय, अने उत्कृष्टयी एकज नवमा बेवार थाय, अने कृपकश्रेणी वली एकज थाय, इहा ए नाव जेउपशातमोह ह्रीणमोह गुणवाणे निर्यथपणुहोय त्या चार उपशमश्रेणी ने एक कृपकश्रेणी थाय तेथी पाचवार थाय इति॥४७६॥ ढार समाप्त

अवतरण - साहुविहारसरूवति एटले साधुना विहारतुं जे स्वरूप तेनु एक शो ने त्रीजु ढार कहेठे मूल - गीयञ्जोय विहारो, बीउं गीयञ्जमीत्तिउं न णिउं ॥ इत्तो तइय विहारो, नाणुन्नाउं जिणवरेहि ॥ ४७७ ॥ अर्थ - गीत शब्दे जाणोठे जेणे कृत अकृत लक्षण अर्थ, तेने गीतार्थ बहुश्रुत कहिये तेमा एक गीतार्थनो विहार ते एकला गीतार्थनोज विहार अने बीजो गीतार्थ मिश्रित विहार ते केटलाक गीतार्थने केटलाक अगीतार्थनो विहार जाणवो इत्तोके० एथकी तइय विचारोके० त्रीजो जे विहार ते नाणुन्नाउंके० श्रीतीर्थकर देवे अनुज्ञातपणे कीयो नथी

ए विहार इव्याटिकना जेढ थकी चार प्रकारे ठे ते कहेठे मूल - दव्वउ च खुसापेहे, जुगमेत तु खेत्तउ ॥ कालउं जावरीएक्का, उवउत्तोय जावउं ॥ ४७८ ॥ अर्थ - चक्रयेकरी नूमिका सारी रीते जोवीते इव्यथकी विहार जाणवो पठी ते जोइ करीने जुगमात्र नूमि जागे जोईने पगनरतो चाले ते क्षेत्रथकी विहार जाणवो अ ने घडी पद्दोर प्रमुख ज्यालगे जइ आवतु ते कालथकी विहार जाणवो अने जे उपयुक्तपणु समस्त इव्याटिकने विपे सावधानपणु ते जावथकी विहार जाणवो इव्यथकी विहार न करे पण जावथकी विहार करतो थको आराधक कहेवाय उक्तच वासतसपि वमता, मुणियो आराहगा जणिया ॥ इति गाथा द्वयार्थ ढार समाप्त

अवतरण - अपडिबइविहारोत्ति एटले अप्रतिवइ ते जे रागादिके रहित एवो विहार तेना स्वरूपनु एकशो चारसु ढार कहेठे मूल - अपडिबइयोय सया, गुरूवएसेण सव्वावेसु ॥ मासाइ विहारेण, विहरेक्कहोच्चिय नियमा ॥ ४७९ ॥ अर्थ - अप्रतिवधविहार ते गुरुना उपदेश्यकी सदागुरुनी अनुज्ञा लेइने इव्यादि

कनो प्रतिबद्ध वर्जिने मासकल्प करे ते सफल जाणवो. पण अन्यथा एवो विचार करे के अमुक स्थानके अमुक नगरे जाऊं, त्यां जला महर्द्धिक श्रावको ठे ते उपाजिने आपणा करुं जेम ते श्रावको मने त्यागी ने बीजाना नक्त नथाय. एरीते प्रथम इव्यने प्रतिबद्धे विहार कस्योथको कार्य साधक थाय नही. तेमज क्षेत्र आश्री कोइ उपाश्रयमां रहेतांथकां अहीया वायरो सारो आवतो नथी तेथी अहीया रहे तां थकां रति थती नथी. पण अमुक क्षेत्रे जली वस्तिठे माटे त्यां जइये. एम जाणीने विहार करेतो बीजो क्षेत्र प्रतिबद्ध थाय. ए पण फोकट नटकवा जेवुं समजवुं पण चारितार्थे न समजवुं. तथा घणा सालीप्रमुख नीपजवाथी हालमां मार्ग सारा थयाठे अने शरद ऋतुठे तेपण विहार करवाने घणी सारीठे एम विचारी विहार करे तो त्रीजोकाल प्रतिबद्ध थाय. एथी पण अर्थ साधक नथाय. तथा अमुकक्षेत्रे गयाथी मने स्निग्ध मधुरादिक आहारना लाजे करी महारा शरीरने पुष्ट्यादिक सुख थजे आ क्षेत्रमां तो लोकोनो प्रेम सारो नथी अथवा उद्यत विहारे विहार करतां ए उद्यत विहारी ठे एवुं मने लोक कहेजे. अने बीजा अनेरा साधुउने शिथल विहारी कहेजे इत्यादिक जावनाथें विहार करता थकां चो थुं जावप्रतिबद्ध पणुं थाय. ए विहारपण निरर्थक ठे ए इव्यादिक चारे प्रतिबद्ध रहित जे होय तेनो सफल विहार ठे. एरीते थयोचित्तपणे संघयणादिक ने अनुमाने नियमाके ० निश्चयेथी. मासाइके ० मासकल्पादिक विहारे करी यति विहार करे ॥ ७७ए ॥

हवेपरनो अनिप्राय आशंकी तेनो आ गाथायें करी उत्तर कहे ठे मूलः— मोत्तूण मासकल्पं, अन्नो सुत्तमि निबुउ विहारो ॥ ताकहमाइ ग्गहणं, कळे ऊणाइ जावेणं ॥ ७८० ॥ अर्थः—ए मास कल्प मूकीने अन्नोके ० अनेरो बीजो जे सूत्रमां कह्यो नथी एवो विहार करे ताके ० तो मासाइ एटले इहां आदिशब्दनुं ग्रहण कहेके ० केम आण्युं. कळे के ० कार्यकरवो इहां ए जाव जे साधु चारित्रवंतें मुख्यपणे मासकल्पे विहार करवो. अने कारण योगे कदाचित् मासकल्पथी उठे दिवसे पण विहार करवो. तेमज क्यारेक मास थकी उपरांत पण रहेवुं जाव थकी एवुं जणाववाने अर्थे आदिशब्दनुं ग्रहण कखुंठे. ॥ ७८० ॥

वली एज वात प्रगट करतो कहे ठे. मूलः— कालाइ दोस उक्कइ, न दवउ एस कीरए नियमा ॥ जावेण तहवि कीरइ, संथारग वच्चया ईहिं ॥ ७८१ ॥ अर्थः— कालादि दोष थकी एटले कालदोष ते दुर्निहादिक थकी तथा क्षेत्रदोष ते संयम योग क्षेत्रना अजावे. वली इव्यदोषते नक्तादिक शरीरने योग्य न होय. अने जा

व दोष ते शरीरे ग्लान थयो होय, अथवा ज्ञानादिकनी हाणी प्रमुख कारणोथी जो कदाचित् बाह्यवृत्ते मासकटप नकराय तो पण नियमा एटले निश्चेथकी जावे करी तो एक स्थानके रहेते थके पण मासकटप करिये ते करवानी रीत कहेते

जे सूवानी जूमिका होय तेने सथारो कहिये ते सथाराना परावर्त्तन प्रमुखे करी मासकटप करवोज, वली आदिशब्द थकी उपाश्रयनु अथवा पाढानु पण परावर्त्तन करवु अहीया ए जावठे केजे स्थानके सथारो कखो होय त्या मासकटप पूरण, थयाथी अन्य स्थानके सथारो करवो तेमज जे वस्तिमा रह्या होइये तेथकी बीजी वस्तिये रहेवु, तथा जे पाढामा निह्मालीधी होय तेथकी बीजापाढामा निह्मा लेवी पण तेज पाढानी निह्मा लेवी नही एवी रीते आचरण करता थका मासकटपने अजावे पण यतिपणानी विराधना थाय नही यद्वाचि पचसमियातिशुत्ता इत्यादि

हवे एक क्षेत्रे उत्कृष्टे रहेवानो कालमान कहेते मूल - काउण मास कथं तडेव वियाण तीस मगसिरे॥ सालवणाण जेहु, ग्गहोय ठम्मासिउ होइ॥ ७८१॥
अर्थ - ज्या आपाढ संबंधी मासकटप कखो, पठी क्षेत्रना अजाव थकी ते मास कटप करीने चउमास पण त्याज कखो अने तेचारमास पूरा थया ठता पण जो वरसाढ बंध न थाय तो मागसर महीनाना दश दिवश सुयी वाट जोवी तेटला मा पण वरसाढ बंध न थाय तो वलीपण बीजा दश दिवस वाट जोवी एम वाट जोता जोता सपूर्ण मागसर मास बीतीजाय एरीते सालंवन पुष्टकारणना सेव नार यतिने ज्येष्ठ के० उत्कृष्टो ठ मासना अवग्रह थाय॥ ७८२॥

हवे मागसर मास पूरण थये थके वरसाढ बंध थयाथी अने रस्तामानो काढव सुकाइ गयाथी यतिये थु करवु ते कहे ठे मूल - अह अठ पयवियारो, चउपाडि वयंमि होय निग्गमण ॥ अह्वावि अनितस्त, आरोयण सुचनिदिछा ॥ ७८३॥
अर्थ - अथ के० हवे अठिके० ठे जेने पयवियारो के० जावानु अनुकूलपणु ठे ते चोथा कार्तिक मासना पडवाना दीवश पठी अने मागसर मासना पडवानी अगाठ निग्गमण के० निर्गम न थायज अह्वावि के० अथवा अनितस्त के० अणनिकलताने एटले जे विहार न करे तो तेने आलोयण देवानी जे प्रमाणे सिद्धातमा कहीते ते प्रमाणे आलोयणा थावे इहा कोइ कहेते के एक क्षेत्रे रहेता थका पण घणो यत्नापरठे तोपण कुलप्रतिवद्वादिक दोष अवश्य उपजे तेमाटे एक स्थाने वास करवो युक्त नथी ॥ ७८३॥

ते उपरज कहेते मूल - एग क्तिनवासी, कालाङ्कतचारिणो जइवि ॥ त

હવિ હુ વિસુદ્ધચરણા, વિસુદ્ધ આલંબણા જેણ ॥ ૭૮૪ ॥ અર્થ:- એક ક્ષેત્રે જે વાસ કરે તે એક ક્ષેત્રનિવાસી એવાજે કાલાતિક્રાંતચારી એટલે કાલને અતિક્રમિને અર્થાત્ ચતુર્માસાદિક કાલનું ઝલંબન કરીને કદાચિત રહ્યા. તોપણ જે વિશુદ્ધ નિર્મલ ચારિત્રના ધરનાર છે તે વિશુદ્ધ થતા શતજાવના અજાવે કરી અદૂષિત હોય. તેથી તેને એવો આલંબન આવ્યો જે વૃદ્ધાવસ્થા થઈ કિંવા જંઘાબલ પરિહીણ થયો અથવા તથાવિધ ક્ષેત્રનો અજાવ હોય એવા આલંબન જે કારણે થાય. તો એકત્ર સ્થાનકે રહે.

હવે આલંબન ક્યાં જોવું તે કહે છે. મૂલ:- સાલંબણો પડંતો, અત્તાણં ડુગ્ગમેવિ ધારેઈ ॥ ૬૪ સાલંબણ સેવી, ધારેઈ જઈ અસઠજાવં ॥ ૭૮૫ ॥ અર્થ:- પડતાં થકાં જેને આલંબિયે આશ્રય કરિયે તેને આલંબન કહિયે, તે ૬૪ અને જાવના જેદેકરી બે પ્રકારે છે. તે વલી એકેકો પુષ્ટ અને અપુષ્ટના જેદેકરી બે પ્રકારે છે. તેમાં સબલ વેલી પ્રમુખ તે પુષ્ટ ૬૪ આલંબન કહિયે. અને જેના થકી પડતાં થકાં ઘણું આલંબન ન હોય એવા માનના ઠોડા સરખું હોય તે અપુષ્ટ ૬૪ આલંબન જાણવું. અને પુષ્ટ જાવાલંબન જે તીર્થ અવ્યવહેદાદિક તે આગલ અનંતર ગાથા નેવિષે કહેશે. તેમજ અપુષ્ટજાવાલંબન તે જે પોતાની મતિમાત્રે કરીને ડપેહા કરિયે.

હવે ગાથાર્થ કહે છે સાલંબણ કે ૦ સબલ આલંબન જેણે લીધું છે એવો પ્રાણી પોતાપાસે ડુગ્ગમેવિ કે ૦ ઘાડા પ્રમુખ માંહે પડતો થકો તે સબલ આલંબન ને ધારણકરે. તેમ સાલંબન સેવાનો કરનાર યતિ તે અશઠ માયાયે રહિત જાવ થકો આત્માને ધરીરાણે એટલે આત્માને ડુર્ગતિમાં પડતાં વારીરાણે એઅનિપ્રાય છે.

હવે પુષ્ટ જાવાલંબન દેખાડે છે. મૂલ:- કાહં અઢિત્તં અડુવા અહિસ્સં, તવોવિહાણો સુયઝ્ઙમિસ્સં ॥ ગણંચ નીએ સુયસારસ્સં, સાલંબસેવી સમુવેઈ મુક્કં ॥ ૭૮૬ ॥ અર્થ:- હું ૬૪ રહ્યોઠતો જિન શાસન સંબંધી અઢિત્તં કે ૦ અવ્યવહેદ કરીશ, વલી ૬૪ રહ્યાંથકાં અમુક એક રાજાદિકને પ્રતિબોધ આપી જૈનશાસનને વિષે પ્રવર્તીવીશ, અથવા અમુક શાસ્ત્ર મૂલ સૂત્ર તથા તેનો અર્થ દર્શનની પ્રજાવના નો કરનાર છે તે અહિસ્સં કે ૦ પઠન કરીશ, અથવા તપોલબ્ધિ યુક્તપણા થકી, નાના પ્રકારના તપને વિષે ઝ્ઙમસ્સં કે ૦ ઝ્ઙમ કરીશ. વાકે ૦ અથવા ગણજે ગઢ તે હું સૂત્રોક્ત ન્યાયેકરીને સારસ્સંકે ૦ સારિશ. ૬૪ાદિક અનંતરોક્ત આલંબનેકરી યત્ને કોઈએક નિત્યવાસાદિક સેવતો શ્રીજગવંતની આજ્ઞા ને ન ઝલંબ તો થકો મોક્ષપદ સમુવેઈ કે ૦ પામે તે કારણ માટે તીર્થ અવ્યવહેદાદિકેજ અથવા જ્ઞાનાદિકની વૃદ્ધિ કરવી માંહેલું કોઈપણ કારણ હોય તેજ આલંબન

लेवु पण अन्य आलवन लेवुं नही अन्यथा तो आवीरीतेठे आलंवणाण जरिउं,
लोउजीवस्स अजउ कामस्स ॥ जज पेढइजोए, तत आलंवण कुणइ ॥१॥७८६॥

अवतरण - जायाजायकप्पति एटले जातअने अजात कटपनु एकसोने पाचमुं
द्वार कहेठे मूल - जाउंयअजाउंय, डुविहो कप्पोय होइ नायवो ॥ एकेकोवि य डुवि
हो, समत्तकप्पो य असमत्तो ॥७८७॥ अर्थ - जेने जातके० होय श्रुतनी सपदानो
लब्धात्म एटले जात तेना अव्यतिरेकपणाथकी कटप जाणवो ते कटपने जात
कटप कहिये अने एनाथीजे विपरीत होय तेने अजातकटप कहिये एरीते वे प्र
कारे कटप थायठे ते वली एकेकना वे बेजेदठे एक जातसमाप्त कटप अने बीजो
अजातसमाप्तकटप तेमज जात असमाप्त कटप अने अजात असमाप्त कटप ॥७८७॥

हवे जात कटप अजातकटप समाप्त कटपादिकनु स्वरूप कहेठे मूल - गीय
उजायकप्पो, अग्गियउ खलुजवे अजाउंय ॥ पणग समत्तकप्पो, तदूणगो होइ अस
मत्तो ॥७८८॥ अर्थ - गीतार्थ पूर्वोक्त अर्थ तेनोजे आचार तेने जातकटप कहिये
एमज अगीतार्थनो आचार ते अजात कटप कहिये ते पाच जण एकठा थाय तेवारे ते
समाप्तकटप कहेवाय, अने पाचथकी ओठा होय तेअसमाप्त कटप जाणवो ॥७८८॥

मूल - उउबडेवासासुं सत्तसमत्तो तदूणगो इयरो ॥ असमत्ताजायाण, उहेण
नकिचि आह्व ॥ ७८९ ॥ अर्थ - ए पाचनी सख्या कही ते उउबडेके० चोमासु
टालीने आठ महिनातेविपे जाणवी अने वासासुके० चोमासाने विपे तो एटलु
विगेपठे जे नवानु आवनु नथाय ग्लानादिक जावना सजवथकी सातेजणाये
करी कटप समाप्त थाय अने तेथकी न्यूनहोय तो असमाप्त कटप जाणवो अ
समाप्त कटप अने अजातकटप साधु तेनेकारणे उहेणके० उत्सर्ग कोइहेत्र ते हेत्रगत
शिष्य नक्त पान वस्त्र पात्रादिक आगम प्रसिद्ध किंचि आह्वंके० काइ ठे नही ॥

अवतरण - परिठवणुच्चार करण दिसति एटले अचित्त साधुने परिठववानु अने
उच्चार करवानी दिशितु एकशो ने ठुठु द्वार कहेठे मूल - दिसा अवर दस्किणाय,
दस्किणाय अवराय दस्किणा पुवा अवरुत्तराय पुवा, उत्तर पुवोत्तराचेव, ॥७९०॥
अर्थ - एक नैऋतकोण, बीजी दक्षिणदिशि, त्रीजी पश्चिमदिशि चौथी अग्निकोण,
पाचमी वायव्यकोण, ठीही पूर्वदिशि, सातमी उत्तरदिशि, अने आठमी ईशानकोण

मूल - पउरए पाण पढमा, बीया ए नत्तपाण नलहति ॥ तइयाए उवहिमा
इ, नडिचउडीअसप्पाउं ॥ ७९१ ॥ अर्थ - जे हेत्रे मास कटप वास कखो
होय, अथवा चउमास कटप वास साधुये कखो होय तेणे मृतक साधु परठववा

ને અર્થે મહા સ્થંમિલ આસન દૂર મધ્ય લઢ્ઢણ ત્રણ જોવાં. તેનું પ્રયોજન આવી રીતેઠે, જો કદાચિત પહેલે સ્થંમિલે યાડો પાણીથી નચ્ચો હોય તિહાં હરિત કાય ઉપને થકે તે સ્થંમિલ કીડીપ્રમુખે સંસક્ત થયો હોય અથવા ત્યાં કોઈ ગામ આવી વસ્તું હોય, કિંવા સાથરહ્યો હોય, તેથી વ્યાધાત થયો તો બીજે સ્થંમિલે જડ પરવણા કરવી. ત્યાં પણ એ પૂર્વોક્ત અથવા બીજો કોઈ વ્યાધાત થયો હોય તો ત્રીજે સ્થંમિલે પરવવિયે. તિહાં દિશિનો વિજાગ આવીરીતે ઠે પઝરણ્ણકે ૦ પ્રચુર ઘણા અન્ન પાન વસ્ત્ર પાત્રનો પહેલિદિશિયે લાનથાય. એ પઝરણ્ણપાણ પઢમા એ ગાથાને અનુક્રમે કહેઠે. બીયાકે ૦ બીજી દક્ષિણદિશિ તથા નૈઋતકોણ પ્રમુખે પરવવતાં જે થાય તે કહેઠે. બીજી દક્ષિણદિશિયે પરવવતા નક્ત પાનનો પાઢલા સાધુઝને લાન ન થાય. તડ્યાકે ૦ ત્રીજી પશ્ચિમ દિશે પરવવતા ઉપધિ પ્રમુખની પ્રાપ્તિ નથાય. ચોથી દિશિ દક્ષિણ પૂર્વનીવ ચમાં અગ્નિકોણે પરવવતા પઢવાડે સશ્ચાયનો અજાવ જાણવો. ॥ ૭૯૧ ॥

મૂલ:— પંચમિયાડ અસંઘડિ, ઠઠિએ ગણસ્સ જેથણં જાણ ॥ સત્તમિયાગેજનં, મરણં પુણ અઠમે વિંતિ ॥ ૭૯૨ ॥ અર્થ:— પાંચમી દિશિ વાયુકોણે પરવવવાથી માંહોમાંહે અસંઘડિકે ૦ કલહથાય. ઠઠી પૂર્વદિશાયે પરવવતાં ગણસ્સકે ૦ ગહ્ઢમાં પ રસ્પર જેડથાય. સાતમી ઉત્તરદિશાયે, પરવવતાં ગ્લાનપણું અને રોગની ઉત્પત્તિ પઢ વાડેના સાધુઝને થાય. આઠમી દિશી ઈશાનકોણઠે ત્યાં મૂતક સાધુ પરવવતાં બીજો કોઈ સાધુ મરણ પામે. એવું શાસ્ત્રના જાણ પુરુષો કહેઠે. અહીયાં પૂર્વ પૂર્વ દિશિને અજાવે ઉત્તરોત્તર દિશા જે પૂર્વ દિશા તેનેવિષે પરવવવાનું કહ્યું તે પઝ રન્નકે પાણ લાજે જાણવું અને જો પૂર્વદિશિના સદજાવે તે દિશિમાં પરવવાનું મૂકી બીજી જે જે દિશિમાં પરવવે તો તે તે દિશાના પાઢલનાને દોષ કહ્યા તે દોષ થાય એ ત્રણ ગાથાયેં પરવવણાની દિશિકહી. ॥ ૭૯૩ ॥

હવે ઉચ્ચાર કરવાની દિશિ વચાણેઠે. મૂલ:— દિસિ પવણ ગામ સૂરિય, ઠા યાએ પમઙ્ગયાણ તિસ્કુત્તો ॥ જસ્સોગ્ગહોત્તિ કાઝણ, વોસિરે આયમેઙ્ગાવા. ॥ ૭૯૪ ॥ અર્થ:— એમાં પહેલી વિધિતો આમઠે કે માર્ગે જતાં બે જણા જોડા જોડ સાથે ન જાય તથા ઉતાવલા ન જાય માંહોમાંહે વાત કરતા ન જાય. અને વિકથા રહિ ત ત્યાંજડ બેસી પઢી નિર્લેપનાને અર્થે પુરીષ ત્યાગનેને માટે માટીનો ઢગડો પ્રમુખલિયે અને જો તેના ઉપર કીડી પ્રમુખ હોય તો તે માટીના ઢગડા પ્રમુખને રાખવાને અર્થે પ્રસ્ફોટના કરે ત્યાંથીકી ઝઠી નિર્દોષ ઠંમિલે જડ ત્યાં પણ ઝંચો વૃદ્ધ પર્વતા દિક ઉપર કોઈ માણસ હોય, તથા નીચું યાડા ગુફાદિકમાં કોઈહોય, અને તી

तों वृद्धादिकने नीचे आरामने अर्थे कोऽ रह्यो होय एम उंचो नीचु अने तीर्तु सर्व जोऽने गृहस्थ प्रमुखनी दृष्टीने अजावे प्रेक्षित प्रमाजित स्थमिते जऽ अणु जणाह जस्तावगाहोति एवो उच्चार करी बेसतो थको समासा ए पूजीने दिशि प्रमुख जोऽने वडीनित वोसिरावे

हवे गाथानो अर्थे करेते -दिशि पूर्वादिक आगल कहेरो अने पवन ग्राम सूर्य एट लाने पुठ करवी नही, ठाहेडी वालिये अथवा बेसताथका पोतानी ठाहेडी ते मल उपर आवे पठी पमज्जियणके ० त्रणवार पूजी उपलक्षणथी स्थमितो जोऽने अणुजा एह जस्तावगाहोति एम कहीने सज्ञा वोसिरावे सुचिने निमित्ते आचमन लिये

हवे प्रमुख दिशि जणाववाने अर्थे गाथा कहेते मूल -उत्तरपुढापुङ्गा, जम्माए निसायराअहिवर्तन्ति ॥ घाणारिसाय पवणे, सूरियगामे अवस्मोउ ॥ ७९४ ॥ अर्थ - उत्तर अने पूर्व ए वेहु दिशि लोकमाहे पूज्यते तेथी तेने पुठ देताथका लोकमाहे अवर्णवाद थाय जम्माएके ० दक्षिण दिशि थकी निशाचरके ० पिशाचादिक देवता अहिवर्ततिके ० उत्तरदिशाये आवे ते सामा आवताने पूठदेता तेमने क्रोध उत्पन्न थाय, तेथी जीवतव्यनो विनाशकरे तेमाटे रात्रे दक्षिण दिशाने पुठ आपवानु वर्जन करिये उक्तच थत उजे मूत्रपुरिषेच, दिवा कुर्याद्धन्मुख ॥ रात्रौ दक्षिणतश्च व तथा चायुर्न दीयते ॥ १ ॥ इति घाणाके ० वायुने पुठ देताथका अष्टुजगध न सिकामाहे प्रवेशकरे तेथकी हरसनो रोग उत्पन्न थाय अने लोकोपण दूपवे, अने कहेके ए एवाने योग्य जे तेथी वायुने पुठ देऽ बेसेते वली सूर्य अने ग्राम जिहा पोते मासकटपाठि रह्योते, तेने पुठ करता थका लोकमाहे एवो अवर्णवाद थाय के ए काऽ जाणतो ज नथी, केमके लोकमा उद्योतनो करनार एवो सूर्यते तेने पुठ करी बेसेते एम लोकोकहे तथा जे ग्राममा वास करिये ते गामने पुठकरी केम बेसीये? इत्यादिक लोकाचार मात्र पण ए जाणतो नथी ॥ ७९४ ॥

हवे ठाया वखाणेते मूल -ससक्त गाहणी पुण, ठायाए निग्गयाए वोसिरऽ ॥ ठाया सऽ उएहमिवि, वोसिरिय मुहुत्तय चित्ते ॥ ७९५ ॥ अर्थ - ससक्त शब्दे वेऽडिय जीवेकरी सहितते ग्रहणी एटले कुद्दीजेनी, तेराखवाने अर्थे फूल फलना न था पनारा वृद्धोनी ठाया निकलीहोय त्या बेसे अने ठायडी हजी न निकली होय ने मय्यान्हे सज्ञा बाधाहोय तो उष्णतामा पण पोताना शरीरनी ठाया पुरीपनी उ पर करी सज्ञा वोसिरावे ते सज्ञा वोसिरी पठी मुहूर्तमात्र त्या ठायडोकरी बेसी

रहिये. केमके तेटलो काल वील्यापढी ते मजना जीवो पोताने योगेज परिणत आय. अन्यथा उष्णताना योगेकरी ते जीवोने घणीज बाधा आय. ॥ ७९५ ॥

हवे ते वखत पोतानां उपकरण केवीरीते धरवा ते कहेढे. मूलः— उवगरणं वामजाणु, गंमी मत्तोय दाहिणेह्मे ॥ तडणववपुंठेतिहि आयमणं अदूरंमि ॥ ॥ ७९६ ॥ अर्थः—उपकरणमां मांमो, उंगो ए मावी सांथल उपर राखे, अने मात्रक पाणीनो ठामडो ते जमणा हाथनेविषे राखे, मावे हाथे माटीनुं दगडु लुहवाने अर्थे राखे तेनाथी त्यांलुंठणुकरी सुचीकरे तिहां लुंठणुकरी पढी त्रणवार शौचने अर्थे आचमनकरे ते अदूरके० हुंकडुज आचमनकरे परंतु अलगुं आचमन नकरे. जो करे तो उड्डाह आय. कोइ जाणेके ए शौच करतोनाथी इति गाथा चतुष्टयार्थ

अवतरणः— अठारस पुरिसेसुत्ति एटले अठार पुरुषो दीक्षाने अयोग तेनुं ए कशो ने सातमुं ढार कहेढे. मूलः— बाले बुढे नपुंसेय, कीवे जड्येय वाहिए ॥ ते एरायावगारीय, उमत्तेय अदंसणे ॥ ७९७ ॥ अर्थः— प्रथम जन्मथकी मांमीने आठवर्ष पर्यंतनी उमर वालाने बालक कहिये. तेने दीक्षा आपवीनही. क्यांएक वली गर्भमां रह्यो ते दिवसथी आठवर्ष गण्यांढे, एम श्री निसीथ चूर्णि प्रमुख मां कह्योढे. अने श्रीवयरस्वामि ठ मासना हता तेवारे चारित्रनो परिणाम अयो. तेवी वात क्वचित्तज बनेढे माटे एथी व्यनिचार जाणवो नही.

बीजो बुढेके० वृद्धते सित्तेर वर्षनी उमर पढी नो जाणवो. इहां इंडियादिक नी न्यूनता कोइएकने वेलासर आयढे. तेथी कोइक साठ वर्ष पढी वृद्ध कहेढे. ए वा वृद्धने चारित्र संबंधी समाधानादिक करतां दुर्लभ थाय. यदुक्तः— उच्चासणं समीहइ, विणर्थं नकरेइ गवमुवहइ ॥ बुढो नि दिस्क्रियवो, जइजाउ वासुदेवेण॥१॥ अन्यथा शो वर्षना आयुष्यथी उपरांत जेवारे आयुष्य थाय तेवारे ते आयुष्यना वर्षनी संख्याना दश जाग करिये तेमां आठमा नवमा अने दसमा, जागनेविषे वर्तमान थको वृद्ध कहेवाय.

त्रीजो नपुंसक ते पुरुष ने स्त्री बन्नेना उपर अनिलाषनो करनार. तेमां पुरुष ने आकारे पुरुष नपुंसक अने स्त्री निमित्तणा मात्रे जाणवी, अथवा असंवृत स्त्री ना अंगोपांग देखीने तेना शब्दादिक सांजली कामाजिलाष उत्पन्न अयाथी रही शकेनही तेवाथकी घणा दोषोनो संभव थाय. माटे एवाने दीक्षा न आपवी.

चोथो पुरुषाकृति पुरुष क्लीब तेने वेदनो उदय घणो थाय, अथवा पुरुषवेदना उदयथी बलात्कारे स्त्रीने आलिंगनादिक करे तेवो क्लीब पण उड्डाहकरे.

पाचमो जड ते त्रण प्रकारे ठे एक नापाजड, बीजो शरीरजड, अने त्रीजो करणजड तेमा वली नापाजडना त्रणनेदळे एक जलमूक, बीजो मन्मनमूक, त्रीजो एलमूक, तेमा जे पाणीमा बुडतानीपरे बुडबुडाटकरतो थको बोले ते जलमूक जाणवो अने जे वचन बोलतो थको खचाय ते मन्मनमूक, अने जे एलके षोकोडानीपरे अव्यक्त मूकपणा थकी शब्दमात्र बोले ते एलमूक ए प्रमाणे नापाजड त्रण प्रकारे कह्यो हवे शरीरजड ते जे विचरता तथा वांढणा प्रमुख क्रिया कलाप करता अति स्थूलपणा थकी असक्त थाय तेने शरीरजड कहिये अने जेने शिखामण आपता ठता जडपणा ने योगे शिखामण लागे नही तेने करणजड कहिये ए त्रण जातीना जडमा नापा जड जे ठे ते ज्ञान जेवाने असमर्थ, माटे एने दीक्षा न आपवी अने शरीरजड तो मार्गे गमन करता तथा जक्त पानादिक लेइ आववाने असमर्थ थाय, माटे एने दीक्षा आपवी नही वली ते जाडो होय माटे जाडाने काख प्रमुख माहे कोड्यो परसेवो होय ते गोताथका कीडी प्रमुखना विनाश थकी सयम विराधना थाय, वली लोक पण निढाकरे के ए घणा अन्ननो नक्षण करनारोठे जो वयारे अन्न न खातो होय तो आबु पुष्ट शरीर केम होय? एबु गलु फुली गडु ठे ते काड कठमालाथी फूट्यु नथी एबु लोक बोले वली तेने श्वास घणो चढतो होय तेथी सर्प, जल, अने अग्निप्रमुख दुकडा आव्याथी दूर जइ शके नही अने जे करण जड होय तेने समिति शुभ्यादिक शिखवाडिये तो शिखे नही तेथी एने दीक्षा न ठेवी

ठो वाहियके षजगदर, अतिसार, कोठ, फेफरु, अने हरस, ज्वर प्रमुखरोगसहित होय तेनी चिकित्सा करता सयम विराधना थाय, स्वाध्याय पलिमथादिक दोषनो सजव थाय सातमो तेण शब्दे चोर जे स्वातरनो पाडनार अने वटेमार्गुने लुटनार होय, एवाने दीक्षा आपवाथी गडने व वंधन ताडनादिक कदर्थना थाय माटे दीक्षान आपवा अठमो रायावगारी एटले राजाना जमार अंत पुर, शरीर, तथा राजाना कुवर प्रमुखना डोहनो करनार जे होय ते राजापकारी कहेवाय तेने दीक्षा आपवा थकी राजा देशथी वाहेर काढी मूके अथवा राजा रीगाणोथको मार पण अपावे इत्यादिक दोषनो सजव थाय

नवमो उन्मत्त, गामो ते जे यक्षादिकने वशययेलो होय अथवा प्रबल मोह ना उदयथी परवश थयो होय, तेवा उन्मत्तने दीक्षा आपवे करी यक्षादिक थकी कष्टनो सजव थाय तेथी सया ध्यान सयमादिकनी हाणी थाय

दशमो अदर्शन एटले जेने दर्शन दृष्टि नथी तेने अदर्शन आधारलो कहिये, अ

ને ઇહાં સ્થાનાર્થિ નિષાવાલો પણ સમ્યક્ત્વ દર્શનના અનાવયકો એહજ વ્યુત્પત્તિ. તિહાં એ પણ લેવો એમાં દૂષણ કહેઠે તે મંદાદ્દીને દૃષ્ટી રહિત પણા લગીને તિહાં તિહાં સંચાર કરતો જીવવિરાધના કરે તેથી સંયમ વિરાધના થાય. તેમજ વિપમ કીજ કંટકાદિક ઉપર પડતાયકાને આત્મવિરાધના થાય. વલી થીણયો નિષાયુક્ત જે હોય તે શ્રાવકાદિકના ઉપર રીસાયો થકો મારણાદિક પણ કરે તેયકી ઘણા દોષ ઉપજે.

મૂલ:- દાસે હુઠેય મૂઠેય, અણતે જુંગિએશ્ય ॥ ઉચ્ચદ્વેય નયએ, સેહનિપ્પ ડિયાશ્ય ॥ ૭૯૬ ॥ અર્થ:- અગ્યારમો દાસેકે ૦ વીજાની દાસીનો ઉપનો અથવા હુકાલ પ્રમુખે વેચાતો લીધેલો અથવા લેણામાં આવ્યો હોય અને તે લેણદાર ના ઘરમાં રહેતો હોય તે દીઠા આપવાને યોગ્ય નહીં. કેમકે દાસને દીઠા આપતાં તે નો ધણી લેજાય. વઢવામ થાય, તેથી માઠી કેવત થાય.

વારમો હુટ, તે વે પ્રકારનાઠે, એક કપાય હુટ, અને વીજો વિપય હુટ. તેમાં જેમ ગુરુયે લીધીજે સર્પવની જાજી તેના વ્યતિકર થકી રીસાણા સાધુની પરે ઉત્કૃષ્ટ કપાય જેમાં હોય તે કપાય હુટ. તેમજ જે પરસ્ત્રી ઉપર અતિ ગૃધ હોય તે વિષય હુટ. એ વેદુ સંક્ષિપ્ત અથ્યવસાયથકી દીઠાને અયોગ્યઠે.

તેરમો, જે મૂઠ હોય તે સ્નેહાદિકે કરી પરવશ ચિત્ત થકો યથાવસ્થિત વસ્તુ તત્ત્વનો અજાણ હોય, અને જગવંતની દીઠા તો વિવેકનું મૂલઠે, તેમાટે અજ્ઞાની કૃત્યાકૃત્યાદિક વિવેક વિકલપણાને યોગે ન જાણે; માટે એ કાર્ય સાધક ન થાય.

ચતુર્દમો, અણ ત્તે, રાજા કિંવા શાહુકારના સોના પ્રમુખનો ધારનાર તે રૂણા ર્તે કહિયે. તેને દીઠા આપવાથકી રાજાદિકોએ કરેલું ગ્રહણ અને આકર્ષણાદિક દર્શના, ઇત્યાદિક દોષ જાણવા.

પન્નરમો જુંગિએ, એટલે જાતિ, કર્મ, અને શરીર તેણે કરી દૂષિત હોય તે જુંગિત ત્રણ પ્રકારે જાણવો, તેમાં જે કોલી સૂજી મોચી ધોવી પ્રમુખ અઠેપ કુલના તે જાતિ જુંગિત, અને જે અકાર્ય માતાકામના કરનારા કસાઈ પ્રમુખ તે કર્મજુંગિત જાણવા. એમજ જે કર, ચરણ, કરણ, નાસિકાદિકે રહિત, તેમજ વલી કૂચમા, વામણા, પાં ગલા, વૂંતા, એ સર્વ શરીરજુંગિત જાણવા. એ ત્રણે જુંગિત ને દીઠા આપવા થકી લોકમાં અવર્ણવાદનો સંજવ થાય; માટે દીઠા ન આપવી.

સોલમો, અર્થગ્રહણપૂર્વક વિદ્યાદિક ગ્રહણ નિમિત્તે અથવા એટલા અમુક દિવસ સુધી હું તમારો અઈ રહીશ એવીરીતે જે પરાધીન થાયઠે તેને અવવદ્ જાણવો. તેને દીઠા દેતાં થકાં કલહાદિક દોષ થાય.

सत्तरमो, नयएति ते जे महीनो ठेरावी कोऽक धनवतना घरनेविपे आटल दिवस हु ताहरी चाकरी करीश, एवी बोलीकरीने दिवसोनी सख्या बाधी रह्योठे-अने ते धनवतना हुकममा प्रवर्त्तये तेने नूतक कहिये तेवाने दीक्षा देताथका ते जेनो पगार खायठे ते महीनो आपनार शाहुकार साधु उपर अत्यत अप्रीति वारणकरे इत्यादिक दोषनो सनव थाय

अठारमो सेहनिप्फेडिया एटले जे दीक्षा लेवाने ऽष्टये ते शिष्य तेहनी निप्फेडि या एटले चोरी इहा ए जावजे मातपिताना मोकत्याविना दीक्षा आपिये तो तेना मात पिताने कर्म बंधनो सनव थाय, अने साधुने अदत्ताढानादिक दोषनो सन व थाय एरीते ए अठारे पुरुपाकार ठता पण दीक्षाने अयोग्यठे ऽति गाथार्थ

अवतरण - बीसइबीसुति एटले बीस स्त्रीने विपे पण दीक्षाने अयोग्य ठे तेनु एकशो आवसुं ढार कहेठे मूल - जे अठारस जेया, पुरिसस्त तह श्रिया एतेचेव ॥ गुविणिसवालवडा, डुन्नवि इमेहुंति अन्नेवि॥४९॥ अर्थ - जे अठार जेद पुरुषना कद्या तेबीजरीते स्त्रीना आकारनी वरनार स्त्रीना पण तेहज अठार जेद जाणवा अने तेमा बीजा वे अधिक करिये ते कहेठे एक सुर्विणी, एटले गर्भवती अने बी जीसवालवडा एटले न्हाणा बालके सहित होय तेना दोष लोकोपवादादिक अने स थाय व्याघातादिक प्रसिद्धते एरीते डुन्नविके० ए वे जेद मेलवता बीश थायठे

अवतरण - दसनपुसेसुति एटले दश नपुसक दीक्षाने अयोग्य तेनु एकसो नवसुं ढार कहेठे मूल - पमए वाइए कोवे, कुजी ईसालुयनिय ॥ सौणी तक्र म्म सेवीय, पक्किया पक्किएइय ॥८००॥ सोगंधिएय आसत्ते, दस एए नपुसगा ॥ सकिलिछित्ति साहूण पड्ढावेउ अकण्णिया ॥८०१॥ अर्थ - एक पमक, बीजो वातिक, त्रीजो क्लीब, चोथो कुजी, पाचमो ईर्पाळु, ठठो शकुनी, सातमो तत्कर्मसेवी, आठ मो पक्किापक्कि, नवमो सांगधिक अने दशमो आसक्त ए दश नपुसकना मन ना परिणाम माठा होयठे माटे एमने दीक्षा आपवी साधुने कटपे नही

हवे पमक एटले नपुसकना लक्षण कहेठे उक्तच महिलासहावो सरव न्न जेठ, मेढ महत्त मउयाइ वाणी ॥ ससदग सुत्तमफेणगच, एयाणि ठप्पमग लक्षणाणि ॥ १ ॥ अर्थ - यद्यपि पुरुपाकारठे तोपण महिलाके० स्त्रीनो स्वभावठे. ते आवीरीते के तेनी गति मढ थाय, मार्गमाजातो थको शकापणे पुठे जोतो जाय तेनु शरीर अतिसुकुमाल अने शीतल थाय तथा स्त्रीनीपरे गलह ठो देड पेट उपर तरठो मावो हाथ राखी ऊपर जमणा हाथनी कुणी देइ जम

एना हाथे गाल देइ अथवा घणो हाथ उलाह्नतो यको वातकरे. केम उपर हाथ राखे अने प्रावरणने अजावे स्त्रीनीपरे बांहे करी रुदय ठांके. बोलतोयको सवि चमणपणो पांपण हलावे. केशबंधन तथा वस्त्र प्रमुखनुं पहेरवुं प्रमुख ते स्त्री नी परे करे. स्त्रीनां आचरण प्रमुख पहेरवानो घणो हर्ष करे. स्नानादिकनुं एकां ते आचरण करे. पुरुषोनी सजामां नयसहित शंका पामतो संचार करे. स्त्रीउं मांहे निशंकपणो तेमनु जे रांधवुं, खांमवुं, दलवुं प्रमुख कार्यठे ते करे. इत्यादिक महिलाने स्वजावे पंमकनुं लक्षण कयुं. ए प्रथम लक्षण. बीजुं स्वर अने वर्णमां जेद. तेमां स्वर ते साद अने वर्णते शरीर संबंधी, एना उपलक्षणयकी गंध रस स्पर्श ते पण स्त्री पुरुषनी अपेक्षायेविपरीतथाय. त्रीजुं मेढंमहंतं एटले जेनो मेंढय शब्दे पुरुषाकार ते महंत शब्दे महोदो थाय. चोथो स्त्रीनीपरे मूडु जेनी सुकुमाज वाणीथाय. पांचमो सहगं एटले जेनो शब्देकरी सहित स्त्रीनीपरे मूत्र प्रस्रवण थाय. बछो बली फेनके० फीणरहित मूत्रथाय ए ठ पंमकनां लक्षण कय्यां.

बीजो वाइये जेने वात होय ते वातिक जाणवो. इहां ए जाव के जेने पोतानी मे लेअथवावायुयेकरी पुरुषाकार स्तब्ध होय ते स्त्री सेवाकखाविना वेद धरी शके नही.

त्रीजो, क्लीब जे असमर्थ ते चार प्रकारठे. दृष्टिक्लीब शब्दक्लीब, आलिंगन क्लीब, अने निमंत्रण क्लीब. तेमां जे विवस्त्र स्त्री देखी होन पामे ते दृष्टिक्लीब. स्त्री नो शब्द सांजली होन पामे ते शब्दक्लीब, स्त्रीने आलिंगन कयुं तथा निमंत्रण कयुं ठतां व्रत धरी शके नही ते अनुक्रमे आलिंगनक्लीब. तथा निमंत्रणक्लीब.

चोथो कुंजी एटले जेहना मोहोत्कटपणाए करीने सागारिक अने वृषण ए कुंज एटले घडानी परें स्तब्ध थाय तेने कुंजी कहेवे.

पांचमो ईर्ष्या ते प्रतिसेवन करेली स्त्री देखी घणी रीस करे अथवा जेने रीस उपजे ते ईर्ष्या जाणवो.

बछो सोणी के० शकुनि ते चडकला पट्टी विशेषनी परे उत्कृष्ट वेदपणा यकी निरंतर स्त्री सेवानेविषे प्रसक्त होय.

सातमो तत्कर्मसेवी एटले जे मैथुन सेवा करी पढी वीर्य निशरवाथी वटोत्क टपणा ने लीधे कुतरानी परें ते वीर्यने चाटे इत्यादिक निंद्य कर्मोयकीज पोताने सुख मानी लिये ते तत्कर्मसेवी जाणवो.

आठमो परकेके० चांदणो पखवाडे जेने मैथुन नो अधिक अनिलाष थाय, तेमज अपहे एटले अंधारेपखवाडे मैथुननो अल्पअनिलाष थाय, ते पद्मापट्टीक.

नवमो पोताना लिगमा सुगंध मानतो तेनी गंध लिये ते सोगंधिक
दशमो आसक्त, एटले जे वीर्य पड्यापठी पण स्त्रीने विशेषे आलिगन आपी
तेनी कक्षा प्रमुखमा प्रवेशकरे ते दशमो आशक्त कहिये

एतु जाणपणु मित्रादिकना कथन थकी थाय सकिष्के० एने नगर वाह
समान काम होय अव्यवसायपणा थकी ने स्त्री पुरुष सेवा आश्रयथी एतु अ
त्यंत मलिन चित्त होय ठे तेमाटे ए साधुने दीक्षा देवासारु अकटपनीयठे एमा
जे पुरुषने आकारे नपुसक ते पुरुषमाहे गण्या अने स्त्रीने आकारे नपुसक ते
स्त्रीमा गण्या इहा जे नपुसकने आकारे होय ते नपुसक जाणवा एटलुं विशेषे

हवे ए नपुसकना सोल जेदठे तेमा दश जेद दीक्षा आपवाने अयोग्य ठे ते कह्या
हवे ठ जेद दीक्षा आपवाने योग्य ठे ते कह्ये उक्तच वदिए चिप्पिए चेव, मतउं
सहिउवहे ॥ ५६॥ सिससे देवसेने, पद्माविक्रमनपुसए ॥ १ ॥ अर्थ - जेनाराजाये अत
पुरनी रखवाली कराववाने अर्थे बाव्यावस्थामा वृषण गलाव्याहोय ते वदिक बी
जो चिप्पिएके० जे जन्मताज अगुठा अगुजीए वृषणनु समर्दन करी नही सरखा करे
ते चिप्पित कहिये एरीते कखा थकी एने नपुसक वेदनो उदय थाय तेमज बीजो तथा
चोथो कोइकने मंत्रनी शक्तिये अने उसहके० आपधने प्रजावे पुरुषवेद अथवा स्त्री
वेदे उवहेके० हणायो उतो तेने नपुसक वेदनो उदयथाय. पांचमो ५६सिससेके०
५६सिजे रूपि प्रमुख ते रीशाणो थको कोइकने शाप दीवो होय के महारा तपना
प्रजावर्षी अमुक नपुसक याजो इत्यादिक शाप नपुसकपणु जाणवु ठछो एवी री
ते वली कोइ देव जवनपत्यादिकना शापे करी बीजा वेदनो उदय थाय एवा न
पुसकने निपेध सवधी लक्षणो असजव ठे तेथी दीक्षा आपवी योग्यठे ॥ ५७॥

अवतरण - विगलगति एटले विकलेंडिनु एकशोने दशमु द्वार बखाणोठे
मूल - हठे पाए कसे, नासाउचेविवदिए चेव॥ वामणग वडनखुळा, पगुल कुटा
य काणाय ॥ ५७॥ अर्थ - जे हाथ पग, कान, नासिका, होठ, एणोकरी व
र्जित होय तथा वामणगके० जे हाथपगादिक अवयवहीन होय तेने वामणो कहिये,
वली जेने आगल अथवा पाठज खुब निकली होय तेने वडन कहिये अने जे
एकपासे हीन होय तेने कुवडो कहिये जे पगेचालीशके नही तेने पागलो कहिये जे
ना हाथ न्यून होय तेने ठूठो कहिये एक आस्र जेने होय तेने काणो कहिये एवा
ने दीक्षा आप्या थकी प्रवचननी निदा रूप दोष थाय माटे एवाने दीक्षा आपवी नही
हवे जो कोइ व्रत ग्रहण कखापठी विकलाग थाय ते सर्वंधी कथन करे ठे

मूलः—पद्मावि होंति वियला, आयरियत्तं न कप्पए तेसिं॥सीसो ठावेयवो, कागण म
हिसोव नन्नंमि ॥ ८०३ ॥ अर्थः— पद्माविके० जे दोह्वालीधापठी विकलके० हीनां
ग थाय तो तेने शिष्यपणामांज राखवो पण तेने आचार्यपण कल्पे नही. अने
जो कदाच कर्मनी विचित्रगतिपणाना योगे आचार्यपद पाम्यो अने पठी विकलांग
थाय तो ते पोताना पाटे गुणोपेत शिष्यने स्थापीने पोते जेम काणगके० चोरेलो
महिप (पामो) एनो एवो अर्थ के जेवो चोरेला पामाने कोइ न देखे ते सारु
गुफानी अंदर किंवा नगरनी बहार एकांत स्थलमां किंवा वनमां गुप्त स्थले राखे ते ते
म एने पण प्रवचन हीलना जिन आझाचंगादिक दोषना प्रसंगथकी एकांतेज रहेवुं.
परंतु ए आचार्यनुं जे कार्यठे ते सर्व स्थविर करे इति गाथा द्वयार्थ. ॥ ८०३ ॥

अवतरणः— जंमोद्धंजइकप्पंवहंति एटले जेटला मूव्यनुं वस्त्र यतिने कल्पनी
य होय तेनुं एकशो ने अग्यारमुं ढार कहेठे. मूलः—मुद्धजुअं पुण तिविहं, जहन्नयं
मझिमं च उक्कोसं ॥ जहन्नेणठारसगं, सयसहस्सं च उक्कोसं ॥ ८०४ ॥ अर्थः— मो
त्येकरीने युक्त जे वस्त्र ते त्रण प्रकारेठे. ते जघन्य, मध्यम, अने उत्कृष्ट ना चेदथ
की जाणवां. तेमां जघन्य ते अठार रूपक अने उत्कृष्ट ते एक लक्ष प्रमाणरूपक
ना मूलनुं अने तेनी वचमानुं ते मध्यम जाणवुं. एमां जघन्य, उत्कृष्ट अने म
ध्यम ए त्रण प्रकारना वस्त्र साधुने कल्पे नही. परंतु ए त्रणमां जघन्य करतां प
ण थोडा मूव्यनुं वस्त्र साधुने कल्पे. ॥ ८०४ ॥

हवे कोनो केटला रूपकनो मान होय ते कहेठे. मूलः— दोसानरगादीविच्चगाउ
सोउत्तरा वहो एक्को ॥ दोउत्तरावगा पुण, पाडलिपुत्तो हवइ इक्को ॥ ८०५ ॥ अर्थः—
दीपते जे इहां सौराष्ट्रदेशमांहे दक्षिणदिशि ये योजनमात्र समुद्र अवगाहीने
रह्योठे ते दीप संबंधी जाणवो. ते बिहुं साजरका एटले वे रूपकनुं नाणुं
होय तेज उत्तरार्द्धनो एक रूपक थाय अने ते उत्तरपथसंबंधी बिहुं रूपक स
हित थाय तेवारे पाडलीपुरनो एक रूपक साजरक नाणुं थाय.

हवे प्रकारांतरे रुआनो मान कहेठे. मूलः—दोदक्किणावहोवा, कंचीए नेलउं सडु
गुणाउं ॥ एक्को कुसुमनगरउं, तेण पमाणं इमं होइ ॥ ८०६ ॥ अर्थः—अथवा प्रकारांत
रे दक्षिण पथ संबंधी वे रूपके कांची नगर संबंधी नेलउंके० रूपक एकनाणुं थाय
ते रूपक डुगुणके० बमणो करिये तेवारे एक कुसुमनगर पामलीपुरनो रूपक
ते नाणुं थाय, ते रूपकने प्रमाणे इहां वस्त्रनुं प्रमाण जाणवुं. ॥ ८०६ ॥

अवतरणः— सेज्जायरपिंमोत्ति एटले सिखात्तरना पिंमनुं एकसो ने बारमुं

द्वार कहेते मूल - सेज्जायरो पढूवा, पढुसंदिधाय होऽकायवो ॥ एगअणेगेयपढूप
दुसदिघोवि एमेव ॥ ८०७ ॥ अर्थ - सज्जा शब्दे साधुने आप्यु जे उपाश्रय तेणेकरीने
तरे तेने सज्जातर कहिये ते घरनो धणी अथवा घरधणीये बीजा कोइने प्रमाण
करी आप्यु होय तेणे त्या सज्जातर कीधु होय, ते एकने आप्यु होय अथवा
घणाने आप्यु होय तो तेना प्रभुपणे एक होय, अथवा अनेक पण होय. सद्विष्ट
पणे एक अनेक होय एज अर्थ विशेषे कहेते ॥ ८०७ ॥

मूल - सागारियसदिघो, एगमणेगे चउक्कनयणाउ ॥ एगमणेगावज्जा, एगेसुय
ठावए एग ॥ ८०८ ॥ अर्थ - सागारिक शब्दे उपाश्रयनो स्वामि तथा बीजो तेध
णीये सद्विष्ट ए वेहु एकने अनेक थाय इहाचतुर्जगनी जजनावेते आधी रीते १
एकप्रभु एकप्रभुसद्विष्ट २ एक प्रभु अनेक प्रभुये सद्विष्ट ३ अनेकप्रभु एकप्रभुए स
द्विष्ट ४ अनेकप्रभु अनेकप्रभुसद्विष्ट इहा एक पण अने अनेक पण वर्जवोज
इहा अपवाद कहेते जो एगेसुयके० अनेक सख्यातर थाय एटले सध समुदाय
मलि उपाश्रय कराव्यो होय, ते इहा अपवादपदे एगेके० कोइ एक ते माहेजा वडे
राने सखातर स्थापेते अने अनेराथाकताने घरेनिहा जियेते ए जावना प्रसिद्धे

हवे सिधातरक देवाडे ते कहेते मूल - अन्नढवसेकण, आवस्सगचरिममसु
हितुकरे ॥ दोसुवितराजवती, सत्ताइसु अन्नहा नयणा ॥ ८०९ ॥ अर्थ - अनेरे
गामे अथवा साथमाहे वसेकणके० सुइने आवस्सगके० पाठली रात्रनु पडिक
मणु अनेरेस्थाने करे तो वे सखातर थाय एटले एकतो जे स्थानके रात्रेसुता
ते अने बीजो जिहा पाठली रात्रनु पडिकमणु कखुं ए वेउ सखातर थाय आ
दि शब्दयकी चोर धाडना नयनो परिग्रह थायते अन्नहाके० अन्यथा प्रकारे न
जना सखातरनी जाणवी सखातरनी विकटपना ते जे घरमां रह्यो ते अथवा
अनेरो सखातर थाय तेहज नजना आगली गाथाये कहेते ॥ ८०९ ॥

मूल - जइजगति सुविहिया, करति आवस्सयतु अन्न ॥ सेज्जायरोनहोई, सुतेवक
एव सोहोई ॥ ८१० ॥ अर्थ - सुष्टके० जलुवे जेनु विहितके० अनुष्ठान तेने सुवि
हित कहिये ते रात्रीना चार पहोर जागरण करे अने जागीने अन्यस्थानके प्रजा
तनु पडिकमणुकरे तो जिहा जाग्यो ते सखातर न होय अने जिहा सुतो होय
अथवा प्रजातनु पडिकमणु करे ते सखातर थाय अने जो उपाश्रय न्हानो
होय अने साधुउ वे त्रण स्थानके रहेजा होय तो तेमा जे स्थले आचार्या दिक
वडेरो रहे तेज सखातर होय पण बीजा सखातर न होय. ॥ ८१० ॥

परदेशो गयेलो उपाश्रयनो स्वामि सखातर थाय किंवा नथाय ते कहेले. मूलः—
दाऊण गेहंतु सपुत्तदारो, वाणिज्जमाईहिउ कारणेहिं ॥ तंचेव अन्नंच वड्ढादेसं
सेज्जायरो तव सएव होइ ॥ ८१ ॥ अर्थः—दाऊण गेहंके साधुने पोतानुं घर देइने पढी
ते गृहस्थ पुत्र कलत्र ने पोतानी साथे लेइ तेज देशमां अथवा अन्य देशांतरे जतो रहे,
तोपण तेज सखातर थाय, परंतु दूरदेश जणी सखातर पणुं नज थाय एस न जाणवुं.

हवे कयोकयो सखातर वर्जवो ते दृष्टांते करी कहेले. मूलः— लिंगवस्स विव
ज्जासेतं, परिहरउवज्जंजउवावि ॥ जुत्तस्स अजुत्तस्स, विरसावणो तव दिठंतो ॥ ८१ ॥
अर्थः—लिंगमात्रने विपे जे रह्योले केवल वेष मात्रनो धरनार पण ते साधुने गुणोकरी
रहितले तो तेनो पण सख्यातर वर्जवो. तो लिंगधारीना सख्यातरनो पिंम परहरेवो
ज. वाके ० अथवा जुंजउंके ० नागववो जोजन करवो ते साधुजनने अवश्य वर्जवोज.

इहां शिष्य पुढेले के जो ते साधुने गुणो रहितले तो तेनो सखातर शावास्ते
परिहरिये? तेनो उत्तर दृष्टांते करी कहेले. मयेकरीने सहित होय किंवा रहित हो
य परंतु मदिरानुं हाटतो खरुं. तेनुं दृष्टांत ते आमलेः—जे माहाराष्ट्र देशने विपे
समस्त मदिराने हाटे ध्वजा बंधायले, मदिरा हो अथवा न हो पण ते ध्वजा देखी
निष्ठाचर पोतानी मेलेज ते वर्जले. तेस इहां पण वेषदेखी वर्जवुं ॥ ८१ ॥

सज्जातर पिंमना बार नेद कहेले. असणार्इया चउरो, पाउंठणवड पत्तकंबलयं
सूडुवरकन्नरोहण, नहरणिय सागारिय पिंमो ॥ १ ॥ तृण मगलादिक अपिंमले.
यडुक्तं. तणमगलठारमल्लग, सेज्जासंयार पेढलेवाइ ॥ सज्जायर पिंमोसो, नहोइ से
होय सोवहिउ ॥ २ ॥ ए बेगाथा परकृत ले ते सुगमपणाने लीधे वखाणी नथी.

हवे सख्यातर पिंमने ग्रहणेदूपण देखाडेले. मूलः— तिडयर पडिकुछो, अन्नायं उग्ग
गोवियन सुप्पे ॥ अविमुत्तिअलाववया, दूलह सेज्जाउ वोलेउ ॥ ८१ ॥ अर्थः—
तिडयरके ० समस्त तीर्थकरे सख्यातर पिंमने पडिकुछोके ० निषेध्योले. ए सख्यात
रपिंम लेवाथकी जगवंतनी आझानो जंग थायले. माटे अन्नायंके ० जे यतिहोय
तेणे अज्ञात पिंम लेवो. जिहां कोइ जाणे नही उजखे नही एवो पिंम लेवो, अ
ने सखातर पिंम लेतां तो ते पिंमनो आपनार उजखे जे ए साधु अमारा घरमां
रहेले. वली सज्जातर पिंम लेतां थकां उज्जम दोष पण लागे. केमके पिंमनो आप
नार जे सज्जातर ते रागवंत ठतो दही डुध प्रमुख संनिग्ध अहार आपे, ते लेतां
अविमुक्ति एटले मूर्की न शके. केमके रसगृहि मूकतां डुल्लेजले. तेथी तेनो अचाव
नहोय. वली अलाववयाके ० उपधी तथा शरीरनो बहुलपणो थाय सज्जातर पिं

म लेता उता ते सय्यातर रागी उतो वस्त्रादिक माग्याथका तरतज आपे तेथी उप
धिनी वृद्धिाय वली ते पिम लेता थका गाममा फरवा थकी ठुटे तेथी शरीर
जाडुंथाय वली दुर्लेन सयाते आवीरीते के जे गृहस्थ साधुने उपाश्रय आपे ते
णे उपधि आहारादिक पण आपवा जोइये, एवा विचार थकी सया जे उपाश्रय
तेपण कोइ विरलोज आपे तेथी सया मलवी पण दुर्लेन थाय वली दुहेउके
विनाश थाय एटले दानना नयथकी सयातरे सयानो विवेद थाय ते उपाश्रय
ना अनावथकी नक्त पान शिष्यादिकनो पण विवेद थाय ॥ ८१३ ॥

एवा ए सयातरना दोष देखामी हवे तीर्थकरना उहेसे एनु अग्रहण देखाडे
ठे मूल - पुरपञ्चिमवळेहिं, अविकम्म जिणवरेहिं लेतेण ॥ सुत्त विदेह एहिय, नय
सागारियस्स पिमोव ॥ ८१४ ॥ अर्थ - पहेटा अने ठहेला तीर्थकर वर्जी वचमाना
बावीश तीर्थकरना वाराना साधु तेणे अविकम्म एटले अपि एवो शब्द सजावना
ये लेवो, श्री जिनवरेइ सुत्तके ० नोगव्यो लेतेणके ० लेशमात्र एकदेशे ते आवीरीते के,
जेने अर्थ आहारादिक कीथा होय ते तो मात्र तेनेज न कटपे पण गोप यतिने
तो कटपे एवी रीते महाविदेह वासी साधुउनी पण एज मर्यादाठे, परतु नयके
सागारी उपाश्रयदाता सयातर तेनो पिम तो लेवोज नही ए सजावनाठे ॥ ८१४ ॥

हवे अपवाडे ग्लानादिक कारण उपने थके सयातर पिम लेवो कटपे एम जे
कारणे कसुठे ते देखाडेठे उक्तच दुविहे गेलन्नमी, निमतणे दवडुद्धे असिवे ॥
उमोयरीयपउत्ते, नयए गहण अणुन्नायं ॥ १ ॥ अर्थ - एक आगाढ ने बीजा अ
नागाढ ए वे प्रकारना ग्लानपणाने विपे, तेमा अनागाढ ग्लाननेअर्थे त्रणवार नि
हाने अर्थे जाबु त्या ग्लान योग्य निह्ना न मले तो सय्यातरनो पिम जिये अने
अगाढ ग्लानने अर्थे तो तत्काल सय्यातरनो पिम लेवो अथवा निमतणे एटले वली
जो घणो आग्रह करीने तेडे तोपण एकवारज लेवो पठी प्रसंगे निवारवो एमज
इच्चने दुर्जेनपणे आचार्यादिकने योग्य खीरादिक जो अन्य स्थानकथो न मले
तो सयातरने पेर जइ वोहोरी आवे तथा अशिव एटले दुष्ट व्यंतरादिके जो
उपडव कसो होय तोपण लेवो वली अचमीदये एटले दुर्निह्नेने योगे क्याये
निह्ना न मले तोपण सयातर लेवो तथा राजाये प्रदेपेकरो सर्वत्र निह्नातुं नि
वारण कयुं होय तो प्रव्रजपणे सयातरनी निह्ना लेवी वली नयए एटले चोर
प्रमुखना नयथकी पण ए लेवानी अनुज्ञाठे इत्यादिक कारणे सयातरनो पिम
लेवो ए गाथा ग्रथकारनी नथी पण अन्य शास्त्रनी बखाणीते

હવે ઝઝમાદિક દોષ કેવીરીતે લાગે તે કહેઠે. મૂલ:-વાહુલ્લાગત્તસ્સઞ્ચ, પઢમા લિયપાણગાઽ કક્કેસુ ॥ સપ્પાયકરણ આઠટ્ટિઆ કરે ઝગ્ગમેગચરં ॥ ૮૧૫ ॥ અર્થ:- ગહ્ઠના વાહુલપણાચકી પ્રથમાલિકા શિષ્યને સિરામણી અથવા ગ્લાનને અર્થે પાણગાઽકે ૦ ઝમ્પાણી પ્રમુખ કાર્યે વલી વલી જાતાં સઘાતર આવજ્યો હોય, સ જ્ઞાય કરતાં દેસી અને ઘણે પરિચયે સઘાતરોપણે આર્વાજિત ચિત્તપણાચકી ઝઝ માદિક માંહેલો અન્યતર દોષ કરે ॥ ૮૧૫ ॥ ઇતિગાથા દશકાર્ય દારસમાપ્ત.

અવતરણ:- જત્તિઅસુતે સમ્મંતિ એટલે જેટલા સૂત્રે સમ્યક્ત્વ હોય એવું એકશોને તેરમું દાર કહેઠે. મૂલ:- ચઠ્ઠસ દસયઅનિન્ને, નિયમાસમ્મંતુ સેસએ નયણા ॥ મઽઠ્ઠિવિવચ્ચાસે, હોઽ હુમિઠ્ઠં ન સેસેસુ ॥ ૮૧૬ ॥ અર્થ:- ચઠ્ઠપૂર્વે અને દશપૂર્વે જે ને વિષે શ્રુત હોય તેને નિશ્ચેયકી સમ્યક્ત્વ હોય, અને ઝોપ શ્રુત જેને વિષે હોય તેને વિષે સમ્યક્ત્વની નજના જાણવી. એટલે સમ્યક્ત્વ હોય કિંવા ન પણ હોય. એવો વિકલ્પઠે. અને મતિજ્ઞાન અવધિજ્ઞાન તેના વિપર્યાસે વિપરીત પણે થયે થકે મતિઅજ્ઞાન ને વિચંગજ્ઞાન એ વે ઠતાં મિથ્યાત્વ પણ નિશ્ચેયકી યાય. ॥ ૮૧૬ ॥

અવતરણ:- જહનિગ્ગંથાવિ ચઝગ્ગચ્ચત્તિ. એટલે જેમ નિર્ગ્રેયપણ ચતુર્ગતિક યા ય તેનું એકશો ને ચઠ્ઠમું દાર કહેઠે. મૂલ:- ચઠ્ઠસ ઝંહી આહારગાવિ મણ નાણિ વીયરાગાવિ ॥ હંતિ પમાયપરવસા તયણંતરમેવ ચઝગ્ગચ્ચા ॥ ૮૧૭ ॥ અર્થ:- ચઠ્ઠપૂર્વધર, અવધિજ્ઞાની, આહારક લલ્લિવંત, ઇહાં ચઠ્ઠ પૂર્વધર તે આહાર કલલ્લિવંત હોય કિંવા ન પણ હોય. તેથી વેદુનું જૂઝંજૂઝં ગ્રહણ કીધુંઠે. તથા ત્રીજો મનપર્યવજ્ઞાની, ઝપશાંત વીતરાગાદિક, એવા પણ પ્રમાદ વિષય કષાયાદિ કેકરી કલુપિત ચિત્તથકા તદનંતર તત્કાલ ચતુર્ગતિના નોગીયાય. ॥ ૮૧૭ ॥

અવતરણ:- સ્વેત્રાતીત, માર્ગાતીત, કાલાતીત, અને પ્રમાણાતીત એવા ચાર વા નાના એકશો પન્નર, એકશો સોલ, એકશો સત્તર, અને એકશોને અઢાર, એવા ચાર દાર સાથે વચ્ચાણેઠે. મૂલ:- જમણુગ્ગ એરવિમ્મિ અતાવરકેત્તંમિ ગહિય મસણા ઇ ॥ કપ્પઽ ન તમવ નોત્તું સ્વેતાઈયંતિ સમઝત્તી ॥ ૮૧૮ ॥ અર્થ:- જે સૂર્ય ઝદય થયાવિના અતાપસ્વેત્રેકે ૦ રાત્રે લીધું જે અશનાદિક ચાર તે માંહેલું કોઈપણ અશ નાદિક સાધુને નોગવલું કલ્પે નહી. અને જો નોગવે તો સ્વેત્રાતીત કહેવાય. એવી સિદ્ધાંતની શુક્તિયે આગમનું નાખિતઠે. એ એકશો પન્નરમું દાર થયું. ॥ ૮૧૮ ॥

મૂલ:- અસણાઈયં કપ્પઽ, કોસહુગપ્પંતરાઞ્ચ આણેઞ્ચં ॥ પરઞ્ચ આણિક્કંતં, મગ્ગાઈયંતીતમકપ્પં ॥ ૮૧૯ ॥ અર્થ:- વે કોશયકી આણેલું અશનાદિક

मांहेलु कोइपण अशनादिक यतिने कटपनीयठे पण वे कोशथी उपरातनु आणेनुं अशनादिक ते मार्गातीत अकटपनीयठे माटे लेवु नही ए एकशो शोलमुं द्वार

मूल - पढमप्यहराणीयं, असणाइ जईणकण्णए नोत्तुं॥जावतिजामेउट्टं, तमकण्णं कालइक्कत ॥ ८३० ॥ अर्थ - पहेला पदोरनु लावेलुं अशनादिक यतिने जम बु कटपे, ते जिहामुधी त्रीजो पदोर तिहांमुधी जाणवु उपरांत चोथा पदोरमां ते अकटपनीय थाय पडिलेहण कखा पठी ते कालातिक्रात पणाने लीधे जमबु नही ए एकशो सत्तरमुं द्वार समाप्त थयु ॥ ८३० ॥

मूल - कुक्कुडिअमयमाणा, कवला वत्तीस सादुआहारो॥अह्वानियआहारो, की रइ वत्तीस नाएहि॥८३१॥अर्थ - कूकुडी तेपट्टीविशेष, तेना इमाने प्रमाणे वत्तीश कवल प्रमाण साधुनो आहार जाणवो अथवा निजके पोतानो आहार एटलेजेटला आहारथो जेनुं पेट नराय, तेनो वत्तीशमो जाग करिये ए पण कवल प्रमाणठे

मूल - होइ पमाणईयं, तदहियकवलाण नोयणो जइणो॥एगकवलायकणे, कणो यरिया तवोत्तमि ॥ ८३२ ॥ अर्थ - ते वत्तीश कवल थकी अधिक कवलनु जोजन कखाथी यतिने प्रमाणातीत थाय अने वत्तीश थकी एकादिक कवल उठो लीधा थकी उणोदरता नामे तप ते साधुनेविपे थाय ॥८३२॥ इति गाथा पचकार्य

अवतरण - सुख सद्यानु एकशो उंगणीसमुं द्वार तथा दुख सद्यानु एक शो बीसमु द्वार ए वे द्वार साथे कहेठे मूल - पवयण असइहाण, परलानेहा य कामआसता ॥ एहाहाइ पणइय, चत्तागिवि दुख सेज्जाउ ॥ ८३३ ॥ अर्थ जेनेविपे शयन करिये तेने सद्या कहिये तेमां दुखनी देवावाली सद्या ते दुख सद्या ते इव्य अने जावना जेद थकी वे प्रकारनीठे तेमा इव्यदुख सद्या ते अमनोहर ख द्वादिरूपजाणवी जावे दुस्थित चित्तपणे करी दुभ्रमणपणु करे ते इहा जाव थ को ते चार प्रकारे ठे तेमां प्रथम प्रवचन जिनगासननो असइहवो बीजी अनेरा के० बीजाने वस्त्रादिकना अलाजनी प्रार्थनानु करबु इहा चकार समुच्च य ने अर्थ ठे त्रीजी तेमज काम मनोहर शब्दादिकनी आशता अजिजापासु कर बुं चोथी खानादिके करी शरीर प्रमुखनु मर्दन करबु धोवा विठलवानी प्रार्थना करवी ए रीते चत्तारिविके० ए चारे जावदुखसद्या जाणवी एने विपे वर्त्तमान ठतो ते प्राणी कोइरीते पण सुख पामे नही ॥ ८३३ ॥

ए जेम दुखसद्याये दुख तेम इहा सुख सद्याते पण इव्य जावना जेदे करी पूर्वोक्त रीते कहेरी मूल - सुहसेज्जाइ वि चउरो, नइणो धम्माणु राय रत्तस ॥

વિવરીયાચરણાં, સુહસેજ્ઞા યત્તિનમ્ભંતિ ॥ ૮૨૪ ॥ અર્થ:-જેમ પૂર્વોક્ત દુઃખસઘા ચાર કહી તેમજ જણો કે ૦ યતિને સુખસઘા પણ ચાર થાય. તે પૂર્વોક્તથી વિપરીત જાણવી. હ્રાં યતિને ગાઢતર ધર્મનો અનુરાગ જે અનિલાપ રૂપ તિહાં રત્તકે ૦ આસક્તઠે ચિત્ત જેનું, એવાને પ્રથમ જે પ્રવચન અસદ્દહણા પ્રમુખ બોલ કહ્યા તે થી વિપરીત પ્રવચનની સદ્દહણા જાણવી. તેમજ બીજી પરજાનની વાંઠાનું કરવું. ત્રીજી મનોજ્ઞ શબ્દાદિકની આશંસાનો અનાવ. ચોથી સ્નાનાદિકનું અપ્રાર્થવું. એમ વિપરીત આચરણ કરવાથી સુખસઘા થાય. એમાં વર્તતો થકો સાધુ સદા કાલ સુખી થાય. એ બે દાર સાથે વચાણ્યા. ॥ ૮૨૪ ॥

અવતરણ:- તેરસકિરિયાઠાણોંતિ એટલે તેર ક્રિયાના સ્થાનકનું એકશોને એકવીસમું દાર વચાણેઠે. મૂલ:- અઞ્ઞાણઞ્ઞા હિંસા, કમ્માદિઞ્ઞીય મોસદિસેય; અબ્બભમાણમિત્તે, માયાલોજ્ઞેરિયાવહિયા ॥ ૮૨૫ ॥ અર્થ:- જે કરિયે તે ક્રિયા. કર્મબંધનું કારણ ચેષ્ટારૂપ તેના સ્થાનક જે જેદ તે તેર ઠે. એક અર્થક્રિયા, બીજી અનર્થક્રિયા, એમ ક્રિયા શબ્દ સર્વત્ર જોડવો. ત્રીજી હિંસા, ચોથી અકસ્માત્, પાંચ મિ દટ્ટિવિપર્યાસ, ઠઠી મોસમૃપાપ્રત્યય, સાતમી અદત્તવૃત્તિ, આઠમી અધ્યાત્મ કી, નવમી માનવૃત્તિ, દશમી મિત્ત, અગ્યારમી માયા, બારમી લોજ, તેરમી ર્થ્યા પથિકી, એ તેરક્રિયાનાં નામમાત્ર કહ્યાં. ॥ ૮૨૫ ॥

હવે સૂત્રકાર ગાથાએ કરી વચાણેઠે. મૂલ:- તસથાવર જૂએહિં, જોદંમંનિસરર્ફ ઝકજ્ઞેણ ॥ આયપરસ્સવઅઞ્ઞા, તમભદંમં તયંબિંતિ ॥ ૮૨૬ ॥ અર્થ:-ત્રસ, આવ રૂપ જૂતકે ૦ પ્રાણો તેહને જો દંમ નિસરર્ફઝકે ૦ દંમકરવો. પોતાના આત્માના ધર્મરૂપ ધનને અપહારે તે દંમ કહિયે. દંમ શબ્દે હિંસા જે કોંકરે તે કજ્ઞેણકે ૦ કોંકાર્યને કરવે કરીને, તે પોતાના શરીરને કાર્યે અથવા પર જે બાંધવાદિક તે ને કાર્યે જે કરે તેને અર્થે દંમ એટલે અર્થક્રિયા શ્રી તીર્થકર દેવ કહેઠે. ॥ ૮૨૬ ॥

મૂલ:- જોપુણ સરડાર્ફયં, આવરકાર્યં ચવણજયાર્ફયં ॥ મારેઝઠિંદિક્કણં, ઠડે ર્ફસો અણઞ્ઞા ॥ ૮૨૭ ॥ અર્થ:- જે શરડ શબ્દે કાકીડો, આદિશબ્દયકી ઝંદર પ્ર મુખ ત્રસકાય, અને સ્થાવર કાય જે વનસ્પતિ તે વેલી. સૂરાદિકને જે મારે એમજ ત્રસ જીવો મારે તથા વન લતા ઢેદી ઠાંમીને નાચે. અર્થાત્ તે ઢેદીને નાચી દિયે તેને અણઞ્ઞાકે ૦ બીજી અનર્થ ક્રિયા કહિયે. ॥ ૮૨૭ ॥

મૂલ:- અહિમાઽ વરિયસ્સ વહિંસી સેહીસર્ફવહિંસેહી ॥ જોદંમં આરજર્ફ, હિં સાદંમો હવર્ફસો ॥ ૮૨૮ ॥ અર્થ:- સર્પ પ્રમુખ અથવા એવરીએ અમારું અમુ

क कांइकहणुंठे, ए अमने पूर्वे मारतो हतो अथवा साप्रतके० हमणा मारशे, अथवा आवती कालेमरशे एमजाणीतेने दंमपीडाकरे तो हिसादमक्रियालागे ॥ ८३८

मूल - अन्नछाए निसिरई, कमाई अन माहणे जोउ ॥ जोवनिधंतो सस्त, ठंदिळा सालिमाईय ॥ ८३९ ॥ अर्थ - एकने मारता बीजाने मारे अनेरा मृग, पक्षी, काकीमाने अर्थे निसिरई के० नाखे कम शब्दे बाण नाखे आदिथकी पञ्चर प्रमुखथकी अनेरा गमे ते प्राणीप्रत्ये जे कोइ मारे अथवा जे कोइ शाली माहे अनेरा तृण प्रमुख ठेदतो थको ते शाली प्रमुखने ठेदे ॥ ८३९ ॥

मूल - एसअकम्हादमो, दिछिविळासउ इमो होइ ॥ जोमिच ममित्तितिय ॥ काउघाएअ अहवावि ॥ ८४० ॥ अर्थ - ए चोथीअकस्मात्तदम क्रिया जाणवी हवे पाचमी दृष्टि विपर्यास क्रिया एवीरीते थाय के जे कोइ मित्रने अमित्र काउके० करीने घाएज के० विनाश करे अहवावि के० अथवा. ॥ ८४० ॥

मूल - गामाईघाएऊव, अतेणतेण तिवावि घाइळा ॥ दिछिविळा सेसे, किरिया ठाण तुपचमय ॥ ८४१ ॥ अर्थ - गाममा रहेनारा कोइएक पुरुष काइ एक अपराध कखो ठता तेनायोगे जे सपूर्ण गामने मारे ठे, आ बागदृष्टि विपर्यास दम अथवा वली चोर न होय तेने चोर कही मार आपे ए पाचमु दृष्टि विपर्यास नामे क्रियानु स्थान कहिये ॥ ८४१ ॥

मूल - अन्नछनायमाईण वावि अछाइ जो सुस वयइ ॥ सो मोसपुञ्जइउदमो ठछो हवइ एसो ॥ ८४२ ॥ अर्थ - अन्नछके० पोताने अर्थे अथवा ज्ञाति वडेरा प्रमुखने अर्थे जे कोइ असत्य बोले ते मृपा प्रत्ययिक नामे दम ठछो थाय ॥ ८४२ ॥

मूल - एमेव आयनायग, अछा जो गिहई अदिन्नंतु ॥ एसोअदिन्नविची, अन्नडीउ इमो होइ ॥ ८४३ ॥ अर्थ - ए पूर्वोक्त मृपावादनी पेरेज जे पोतानो नायक एटले स्वामि तेना अर्थे जे गिहई के० ग्रहण करे तथा स्वजन प्रमुख ए पाठ थकी एवो अर्थ थायठे के स्वजन ने अर्थे जे कोइ अदत्तादान लिये ते अदत्तादानवक्तिकी नामे सातमी क्रिया जाणवी अने आठमी अथ्यात्मकी क्रिया आवीरीते थाय ते आगलि गाथाये देखाडे ठे ॥ ८४३ ॥

मूल - नवि कोइकिचिणई, तह वि दु हियएण डुम्मणो किंचि ॥ तस्त प्पडी सीसइ, चउरोठाणा इमे तस्त ॥ ८४४ ॥ अर्थ - जेने कोइये काइपण न कहु ठतां पण पोताना हृदयमा डुर्मेन आमणो दुमणो थाय तेने आठमी अथ्यात्मकी क्रिया सीसइके० कहिये एना चार ठाण ठे ते आगली गाथाये देखाडे ठे ॥ ८४४ ॥

मूलः—कोहो माणो माया, लोहो अप्रवृत्तिकिरियए चेसा ॥ जोपुण जाइमयाई, अठ विहेणंतु साणेणं ॥ ७३५ ॥ अर्थः—कोध, मान, माया, ने लोच ए अध्यात्मकी क्रियानां कारण ठे. पुणके० बली जात्यादिक आठ प्रकारना मानके० अनिमाने करीने.

मूलः—सत्तो हीलेइ परं, खिंसइ परिजवइ माणवत्तेसा ॥ माई पियनायगाइण जो पुणअप्येवि अवराहे ७३६ ॥ अर्थः—सत्तोके० मदोन्मत्तयको परंके० बीजा ने हीलेइके० हीलना करे. परने ठगे. परनी निंदा करे, खिंशाकरे, कदर्थनादिके क री पराजव करे ते नवमी मानप्रत्ययकी क्रिया जाएवी. माईके० माता पिता झा तो, नाति स्वजन, सगां प्रमुख तेमने थोडे अवराहेके० अपराधे पण जे पुरुष ते मातादिकने गुं करे? ते आगली गाथाये कहेठे. ॥ ७३६ ॥

मूलः—तिव्वं दंमं कुणई, दहणंकणबंध ताडणाईयं ॥ तम्मिन्नदोसविन्ती, कि रियावाणं नवेदसमं ॥ ७३७ ॥ अर्थः—तीव्र एटले महोटी दंम पीडा करे. दह न एटले मांस देइ चिन्ह करे. बंध एटले दोरडेकरी बांधे. ताडना प्रमुख करे. ते मित्रद्वेष वृत्तिनामे दशगुं क्रिया स्थान जाएवुं. ॥ ७३७ ॥

मूलः—एगारसमं माया, अन्नं हिययंमि अन्नवायाए ॥ अन्नं आयरईवा, सकम्म णा गूढसामहो ॥ ७३८ ॥ अर्थः—अग्यारमी माया क्रिया तेपोताना मनमां एक चिंतवणा करीहोयअने सुखथी बीजुं बोले. वली आचरण त्रीजुंज करे. एम सया के० सदाकाल डुष्टचित्तवंत थको आपणे कर्मकरीशक्ति गुप्त राखे परने नजणावे. ७३८

मूलः—मायावत्ती एसा, इत्तोपुण लोहवत्तिया इणमो ॥ सावज्जारंज परिग्गहे सुसत्तो महंतैसु ॥ ७३९ ॥ अर्थः—ए अग्यारमी मायावृत्ति क्रिया जाएवी. इहां थ की आगल हवे वली लोच प्रत्ययकी क्रिया बारमी कहेठे, ते आवीरीते ठे. साव ज्ज जे सपाप आरंज करे तो तेमां घणा जीवोनुं उपमर्दन आय ते महंतके० परि ग्रह धन धान्य रूप तेने विषे आसक्त थयो थको घणो सपाप आरंज करे. ॥ ७३९ ॥

मूलः—तह इढी कामेसुं, गिहो अप्पाणयं च रक्कंतो ॥ अन्नेसिं सत्ताणं वह वंधं मारणे कुणइ ॥ ७४० ॥ अर्थः—तह के० तेमज स्त्रीना कामुक मनोहर श ब्दादिकने विषे पोतानुं चित्त गृह आसक्तवंत राखतो थको ते कारणने लीधे अन्य प्राणीउने पण वध, बंधन, मरणांत उपसर्ग करे. ॥ ७४० ॥

मूलः—एसेह लोहवत्ती, इरियावहियं अउं पचस्कामि ॥ इहखलु अणगार स्सा, समिई गुत्तीसु गुत्तस्स ॥ ७४१ ॥ अर्थः—एसा के० ए इहांजिनशासनने वि पे लोचवृत्ति नामे बारमी क्रिया जाएवी. तेरमी इरियाविहिनामे क्रिया ते अउं

के० इहा एनी व्युत्पत्ति एवीढे के ईरण के० गमन तेणेकरी जे सहित विशेष जे मार्ग ते इरिया पय तिहा थऽ जे किया ते इरियापथिकी कहिये ए शब्दनों अर्थ कह्यो हवे गाथानो अर्थ कहेढे इहां खलु इति निश्चे अणगार जे साधु ते इरिया समिति प्रमुख पाच समिति अने मनोगुह्यादिकत्रण मुक्ति तेणे करी सहित होय एवा.

मूल - सययं तु अप्पमत्तस्त नगवत्तं जाव चक्कु पम्हमि ॥ निवयइ ता सुहु माहू, इरिया वह्मिया किरियएस्ता ॥ ८४१ ॥ अर्थ - सततं के० निरतरपणे अ प्रमत्त साधुने विपे तथा बली उपशांत मोह क्षीणमोह, अने सयोगी लक्षण ए त्रण गुणवाणाने विपे वत्तेता एवा साधु नगवत्त ते शरीर संबधी बीजी समस्त क्रियानु ज्यां लगी रुधन करे चक्कु के० नेत्र तेनो पद्ममात्र मेपोन्मेप करे, एक सामायिक सात बंधलक्षण अतिव्यटप किया थाय ठे एवाने प्रगटपणे इरिया पथिकी किया तेरमी होय ॥ ८४१ ॥ इति गाथा अष्टादशकार्य

अवतरण - आगरिस्ता सामइए चउव्विहेविवि एगजवेत्ति जे आकर्षिये ते आकर्षे प्रथम लेवु, अथवा प्रथम लेइने मूक्युं होय तेनुज फरीथी जे ग्रहण कर तु ते आकर्षे कहिये ते चारप्रकारना सामायक तेनेविपे एक नवमां केटला आकर्षे थाय? तेनु एकशेने बावीसमु द्वार कहे ठे मूल - सामाईयं चउव्वि, सुयद सण देस सव्वजेएहि ॥ ताणइमे आगरिस्ता, एगजव पप्प नणियवा ॥ ८४३ ॥ अर्थ - एक श्रुतसामायक, बीजो, सम्यक्त्वसामायक त्रीजो देशविरति सामायक, चोथो सर्वविरति सामायक, ए चार प्रकारना सामायक ठे ए चारे सामायकना आकर्षे पूर्वोक्त शब्दार्थे एक नव पामीने एकनव आश्रीने आकर्षे नणियवा के० कहेवा तेज देखाडेढे मूल - तिएहं सहसपुहत्त, सयं पुहत्तच होइ विरईए ॥ एगजवे आगरिस्ता, एवइया हाति नायवा ॥ ८४४ ॥ अर्थ - प्रथमना त्रण सामायक तेने सहस्र पृथक्त्व एटले वेहजारथी माफीने नवहजार सुवी एकनवमा आकर्षे थाय इहा पहेलोज सामायक पडिवजे, अथवा प्रथम लीओढे ते मूक्यो अने फरी लेवो ते आकर्षे कहिये अने विरईएके० सर्व विरतिनो आकर्षे तो शतपृथक्त्व एटले व सेथी माफीने नव से सुधि एक नवमां थाय ॥ ८४४ ॥

हवे नाना नव आश्री कहेढे मूल - तिहिहमसखसहस्ता, सहसपुहुत्तच होइ विरईए ॥ नाणाजव आगरिस्ता, एवइया दुति नायवा ॥ ८४५ ॥ अर्थ - प्रथम ना त्रण सामायकना आकर्षे असख्याता सहस्र जाणवा केमके ए त्रणे सामायकना आकर्षे एक नवमा सहस्र पृथक्त्व होय ते गुणाकार कखाथी असख्या

त सहस्र थाय. इहां ए क्षेत्र पय्योपमने असंख्यातमें जागे जेटला आकाश प्रदेश होय तेटला नव जाणवा. सर्व विरतिना एक नवे शत पृथक्त्व अने उत्कृष्ट आ व नवे साधिक गुणाकार कीधे सहस्र पृथक्त्व होय. एरीते नानानवने विपे आकर्ष जीवना अध्यवसाय रूप एटलाज होय ते जाणवा. हवे ए चार सामायक नुं स्वरूप कहेढे. तेमां प्रथम सम्यक्त्व सामायक ते सद्वहणारूप, बीजुं श्रुतसामायक ते समस्त सिद्धांतनुं पठनकरवुं तत्व ज्ञान लक्षण जाणवुं. त्रीजुं देशविरति सामायक ते श्रावकना वारव्रतरूप जाणवुं. चोथुं सर्वविरति सामायक ते सावद्य योग विरमण यतिधर्म रूप जाणवुं इति गाथा त्रयार्थ ॥ ८४५ ॥ ए एक शो बावीसमुं द्वार समाप्त.

अवतरणः— सीलंगाणछारस सहस्सन्ति एटले सीलांग ना अठार सहस्सनुं ए कशो ने त्रेवीसमुं द्वार कहेढेः— मूलः— सीलंगाण सहस्सा, अछारस एठ दुंति निअमेणं ॥ जावेणं समणाणं, अखंम चारित्त जुत्ताणं ॥ ८४६ ॥ अर्थः— शील एटले चारित्रना अंश अथवा चारित्रना कारण तेना अठार हजार नेद ते एठके० इहां यतिधर्मे अथवा जिनशासनने विपे नियमके० निश्रे संघाते जावेणंके० वि शुद्ध परिणामे थाय. बाह्य वृत्ते वली प्रतिसेवाये करी कांश्क न्यून पण थाय, ए वा अठार सहस्र ते श्रमणने थाय पण श्रावक ने न थाय, केमके सर्व विरतिने विपेज एनो संजव ठे. अथवा जे जावथी श्रमण ठे तेनेज ए होय. पण इव्य श्रम एने न होय. किंतु जे अखंम चारित्र युक्त संपूर्ण चारित्रे सहितठे तेने होय. ॥ ८४६ ॥

इहां शिष्य चालना करेढे के जे अखंम चारित्रना धरनार तेनेज सर्वविरति कहिये. पण जे किंचित मात्र खंमाय ते तो असर्वविरति केवाय. पडिवज्ज अश्क मेपंच एवा आगमना वचन थकी ते पांचे महाव्रत पडिवजे, पण तेमां एक व्रतने अतिक्रमे तो पांचनो अतिक्रम कखो. माटे सर्वविरतिने देशथी खंमना नथाय इति.

हवे गुरु उत्तर कहेढे. हे शिष्य तें जलो प्रश्न पुठयो, परंतु जेवारे पडिवजे ते वारे सर्वविरतिपणु पांलवा आश्री अन्यथा पण होय केमके संज्वलनना उद यथकी अतिचारनो संजव थाय. यडुक्तं. सवेविय अश्वारा, संजलणाणं तु उदयउं दुंति. इति अतिचार ते चारित्रनी देशथी खंमना जाणवी. तेम एक व्रतने अतिक्रमे सर्व व्रतने अतिक्रमाय. तेमां पण विवक्षाठे ते आवीरीते.

उथस्स जावदाणं, ताव अश्कमइ नेव एगंपि ॥ एगं अश्कमंतो, अश्कमइ पं च मूलेण ॥ १ ॥ एनो ए जावार्थ ठे के ठेदनो, ज्यांसुधी दान ठेदे तेवारे

सर्वेनो अतिक्रम थाय. मूलगुण आश्री एक अतिक्रमे तो पांचेनो अतिक्रम थाय. ए कारणथी दश प्रायश्चित्त सफल थाय व्यवहार नय मत आश्री चारित्रियाने अति चारनो संजव ठे, अने निशे नयमतो जंगेज यडक्त एवइमविनेथं, अइद पज्जवु बुद्धिम तेहि॥ एकपि सुपरिसुद्धं, सीजगं सेससप्तावे ॥ एनो अर्थ करे ठे ईहां शीजांगना अ विकारने विपे अइदपर्यं के० ए रहस्य बुद्धिमते जाणवु जे कारण माटे एक सुपरिसुद्ध शीजांग समस्तने सप्तावे होय, पण आवकनी परे हायावे तेथी जंगे वर्त्ततो आवक कहिये, तेम ए न समजवु जो समस्त जंगे सहित होय तो सर्व विरति कहिये, पण एकादि जंगे वर्त्ततो सर्वविरति न कहेवाय तेमाटे शीजांगना जांगा आवकने न थाय मननी स्थिरता राखवाने अर्थ आवक गुणो तो नले गुणो

भूज - लोए करणे सत्ता, इदिय जोमाइ समणधम्माय ॥ सीजिगसहस्ताण,
अन्तरसगस्त निपत्ती ॥ ५४४ ॥ अर्थ - योगत्रण, करणत्रण, सज्ञाचार, इदियपा
च, जोमाइके० पृथ्वीकायादिकदश, श्रमणधर्मदश, एरीते शीजांगना जे अन्तर ह
जार जेद तेज नि पत्तीके० निपज्जु थाय तेज कहवे ॥ ५४५ ॥

हवे विज्ञेपे एनी सख्या देखाडेने मूल - करणाइ तिन्निजोगा, मणमाईणी हवति करणाइ ॥ आहाराईसन्ना, चव सोयाइदिया पंच ॥ ७४७ ॥ अर्थ -इहां प्रथम योग पढी सूत्रना बंध सारु बीजा बखाणियेने योग त्रण, ते मनोयोगादिक जाणवा इहां गाथाने धुरे करणाइ एतले करतु जेनी आदिमाळे एवा त्रण करण तथा आहारादिक चार सज्ञा जाणवी अने सोयाके० ओत्रादिक पांचइडिउ जाणवी

मूल - जोमाई नव जीवा, अजीवकार्थ समण धम्मोय ॥ खताइ दस पया
रो, एव विई जावणा एता ॥ ७४ए ॥ अर्थ - जोमाईके० पृथ्वीकायादिक नव जी
व अने अजीव साथे दश थाय श्रमण धर्म ते खात्यादिक दश प्रकारे एवके० ए
रीते ठिडके० पंत्र पटादिक उपर लिखवो जावनाते एसाके० आगता कहेरो ॥ ७४ए ॥

तेहिज देखाढेठे मूल -न करइ मणेण आहार सन्नविष्यजडगोउनिश्चमेण ॥सोइ
दिश्य सवरणो, पुढविजिए खंति सज्जतो ॥८५०॥इश्य मदवा इजोगा, पुढवीकाए ह्वति
दसजेआ ॥ आउकायाईसुवि,इश्यएए पिम्निश्च तु सयं ॥८५१॥सोइविएण एव, सेसेहि
विजइम तउं पंच ॥ आहारसन्नजोगा, इश्य सेसाहि सहस्सडग ॥८५२॥ एवमणेण
वयसाइसु एव तुठ सहस्साइ ॥ नकरे सेसेहिं पिश्य, एए सवेवि थ्यछारा ॥ ८५३ ॥

अर्थ - इहां नकरइके० करण लक्षण प्रथमयोग स्विकाखो ठे, ते मनसा ए प्रथम करणठे आधारसन्न विपज्जठ गोवत्तिके० आधारसद्वा विरहित यतांज प्रथम

સંજ્ઞા: તથા આવશ્યતાએ કરી નિરોધન કચોઢે રાગાદિક ગુણ જેનો, એવી શ્રોત્રેંદ્રિયની પ્રવૃત્તિ તેથી પ્રથમેંદ્રિય કહેલી છે. એવીરીતીએ શું ન કરે? તે કહેઢે. પૃથ્વી કાય જીવારંન કરે નહીં એવું તાત્પર્યઢે. એણે પ્રથમ જીવસ્થાન ક્ષમાયુક્તકે ૦ ક્ષાં તિસંપન્ન એણેકરી પ્રથમ શ્રમણ ધર્મજેદ જાણવો. એ પ્રકારે કરી એક શીલાંગ આવિર્જાવિત ઢે. એટલે મને કરી આહાર સંજ્ઞા રહિત ચકો શ્રોત્રેંદ્રિયનો સંવર કરી ક્ષમાયુક્ત પૃથ્વીકાય જીવારંન કરે નહીં. એ શીજનું પ્રથમ અંગ આવિર્જાવિત એટલે પ્રગટઢે. હવે શોષ ઢે તે પણ અતિદેશે કરી દેઢાડેઢે. ॥ ૬૫૦ ॥

એજ પ્રકારના પૂર્વોક્ત અનિલાપે કરી માર્દવાદિયોગાત્કે ૦ માર્દવ આર્જવાદિ દશ પદ સંયોગેકરી, એટલે જેમ પૂર્વે ક્ષમાયુક્ત એક જેદ થયો તેમ માર્દવને સંયોગ બીજો જેદ, તેમજ આર્યવને સંયોગે ત્રીજો જેદ, એરીતે પૃથ્વી કાયનો આશ્રયકરી એટલે પૃથ્વી કાયારંન એવા અનિલાપે કરી, દશ ચતિધર્મેકરી, દશ જેદ તે દશ શીલવિકલ્પ થાયઢે. તે વલી અપ્પકાયાદિ નવ સ્થાનનેવિપે પણ અપિ શબ્દે કરી દશ મા સ્થાનનીપેરે આક્રમણ કરીએ, તેવારે સર્વ જેદ પ્રાકૃતપણેકરી એકત્ર કચાથીએ કશો સંખ્યા થાયઢે ॥ ૬૫૧ ॥ તે માત્ર શ્રોત્રેંદ્રિયને સો જેદ થાય ઢે. તેમજ બાકીની ચક્રુરાદિક ઇંદ્રિયના પણ એ પૂર્વોક્ત રીતિયે શો શો જેદ થાયઢે. એ એમ સર્વ સંખ્યા એકઠી કરિયે તેવારે પાંચઞેં થાયઢે. કેમકે ઇંદ્રિયોના પાંચ પ્રકાર ઢે. માટે પાંચઞેં થાય. તે માત્ર એક આહાર સંજ્ઞા યોગેકરી આ જેદ થયાઢે. હવે શોષ જય સંજ્ઞાદિક ત્રણેના પણ પાંચઞેં પાંચઞેં જેદ એ પૂર્વોક્ત રીતેજ થાય. એમ સર્વના મલીને બે હજાર જેદ થાયઢે. ॥ ૬૫૨ ॥ એબે હજાર તેમાત્ર મનોયોગને પ્રાપ્ત થએલા ઢે. તેમજ વચન અને કાય એના પણ બેબે હજાર જેદ થાય ઢે. એમ એકંદર સંખ્યા ઠ હજાર થાયઢે. એ ઠ હજાર માત્ર ન કરોતિ એ મર્યાદાયે પ્રાપ્ત થયા. તેમજ શોષ ન કરાવે તેનાપણ ઠ હજાર. અને અનુમતિ ન આપે એના પણ ઠ હજાર જેદ ઢે. એ સર્વ મેલવિયે ત્યારે શીલના જેદ એકત્રકચાં ઢતાં અઢાર હજાર થાયઢે ॥ ૬૫૩ ॥ એક યોગેકરી અઢાર હજારજ થાયઢે એમ કાંઈ નથી; પણ બે ઇત્યાદિક સંયોગજન્ય જંગ જો આ સ્થલે લીધા હોય તો એના ઘણાજ જેદ થાયઢે. એટલે એક બે ઇત્યાદિક સંયોગે કરી સંયોગનેવિપે સાતવિકલ્પ થાયઢે. એવાજ કરણને વિપે, સંજ્ઞાને વિપે; ઇંદ્રિયોને વિપે, પૃથ્વીકાયાદિ વિગેરેનેવિપે એક હજાર તેવીસ જંગ થાય. એ પ્રમાણે ક્ષમાદિકને વિપે પણ આ રાશીનો પરસ્પર ગુણાકાર કચો હોયતો ત્રેવીશ અબજ ચોરાશી કરોડ એકાવન લાખ ત્રેસઠ હજાર બેઞેને પાંસઠ ૨૨ ૬૪ ૫૧ ૬૩ ૨૬૫

જેદ થાય છે તો પત્ની અઢાર હજારજ કેમ કહ્યા? એવું કોઈ પુઠે તેને ઉત્તર કહે છે કે જો શ્રાવક ધર્મની પેઠે બીજા જગ કરી સર્વ વિરતિની પ્રતિપત્તિ થાય તો તે ગણના યોગ્ય છે એક પણ સીલાગના જગના શોષ સન્નાવ છે એટલે જેદ થતા નથી એવું નજાણવું કારણ અન્યથા સર્વ વિરતીજ ચનાર નહીં એના યત્રની સ્થાપના કરિયે છે

જેનોકરતિ ૬૦૦૦	જેનોકરાવતિ ૬૦૦૦	જેનાણુભયતિ ૬૦૦૦							
મળસા ૨૦૦૦	વયસા ૨૦૦૦	તણુણા ૨૦૦૦							
નિઝિજા હારસન્ના ૬૦૦	નિઝિજાભય સન્ના ૬૦૦	નિઝિજાપરિ ગ્રહ સન્ના ૬૦૦	નિઝિજાભેદ નસન્ના ૬૦૦						
ચોરેન્દ્રી ૧૦૦	ચમુરિન્દ્રી ૧૦૦	ધામેન્દ્રી ૧૦૦	જીઘ્ઘાન્દ્રી ૧૦૦	મ્પમેન્દ્રી ૧૦૦					
પુત્રવીકા યારમ ૧૦	આપકાયા રમ ૧૦	તેઝકાયા રમ ૧૦	વાયુકા યારમ ૧૦	વનસ્પતિ કાચારમ ૧૦	વૈદિયા રમ ૧૦	તેદિયા રમ ૧૦	ચૌરેન્દ્રિ યારમ ૧૦	પર્વેદ્રિ યારમ ૧૦	અજીવા રમ ૧૦
હતિનુઆ તેમુળી વદે ૧	મમદવાતે મુળીવદે ૨	સજ્જઅવા તેમુળીવદે ૩	મુત્તિનુઆ તેમુળીવદે ૪	તવજુઆતે મુળીવદે ૫	સસમાતે મુળીવદે ૬	સચ્ચજુઆ તેમુળીવદે ૭	સોયનુઆ તેમુળીવદે ૮	આકચળા તેમુળીવદે ૯	નમનુઆતે મુળીવદે ૧૦

અવતરણ - નયસત્તગતિ એટલે સાત નયનુ એકશો ને ચોવીસમુ દાર કહે છે મૂલ - નેગમ સગહ વવહાર ઠહુસૂ ચેવ હોઈ બોધવે ॥ સહેય સમનિરુદ્ધે, એવજૂ એ યમૂલનયા ॥ ૮૫૪ ॥ અર્થ - ત્યા પ્રથમ નય શબ્દનો અર્થ આવીરીતે છે કે અનત ધર્માત્મક વસ્તુ અવધારણ પૂર્વક એકાદિ કોઈક નિત્યત્વાદિક ધર્મે કહીને પોતાની બુદ્ધિ પ્રત્યે પમાડે તેને નય અનિપ્રાયનો વિગેષ કહિયે. હજા જે નય નયા તરને સાપેક્ષપણે આપણપાને અનિપ્રેત ધર્મે સ્યાદાદપૂર્વક વસ્તુ પઢિત્તજે તે પર માર્થે ઘટે સપૂર્ણ વસ્તુપામે અને પ્રમાણ માહે અતરજવે

એમજ જે નયને નિરપેક્ષપણે આપણપાને અનિપ્રેત ધર્મે અવધારણ પૂર્વક વસ્તુનું જાણપણું વાંઠે, તેજ વસ્તુના એકદેશ ગ્રાહકપણા થકી નય કહિયે પરંતુ તે મિથ્યાદૃષ્ટી અયથાવસ્થિતાર્થ વસ્તુના ગ્રાહકપણા થકી જાણવો એજ કારણે કહ્યો છે કે સહેનયામિજ્ઞાવાણોઈતિ જે કારણે નયવાદ તે મિથ્યાવાદ છે,

તે કારણે જિનપ્રવચનના જે જાણ તે મિથ્યાવાદ પરિહારની વાંઘાયે સર્વ સ્યાદા
દ પૂર્વકજ બોલે. અને યદ્યપિ લોકવ્યવહારે સાદ્વાત્ સ્યાદાદ પ્રયુજે તથાપિ ત્યાં
પણ તેનું ગ્રહણ કરવુંજ જોઈયે. ઇત્યંચ અપ્રયુક્તોપિ સર્વત્ર સ્યાત્કારોર્થાત્પ્રમીયતે॥
વિધૌનિષેધેન્યત્રાપિ, કુશલશ્ચેત્પ્રયોજકઃ ॥ ૧ ॥

અનુવાદ વચન અને અતિદેશવચનને વિષે પણ તે નૈગમાદિક સાત નયઠે.
તિહાં નેકકે ઘણા પ્રમાણે ઇટલે મહાસામાન્ય અવાંતર સામાન્ય વિશેષાદિ વિ
પયિક એ પ્રમાણે કરી વસ્તુનું વિશેષણું તે મિણીતેકે મિણિયે ઇટલે જાણિયે
તેને નૈગમ કહિયે. અથવા નિશ્ચિતઠે જ્યાં ગમ ઇટલે માંહોમાંહે જૂદીજૂદી સામા
ન્યાદિક વસ્તુનું ગ્રહણ તે નૈગમ કહિયે. અથવા ગમકે માર્ગ તે જેનેવિષે એક
નથી તેને ગમ જાણવો. ઇટલે ઘણાપ્રકારે કરી વસ્તુનું ગ્રહણકે અંગીકાર કરે. તે
આવીરીતે:- સત્તાલક્ષણ મહાસામાન્ય, અવાંતર સામાન્ય, ડ્વ્ય ગુણ કર્મત્વાદિક
અંત્યવિશેષ સકલ અસાધારણ સ્વરૂપ અવાંતર વિશેષ રૂપ થકી નિવર્તન દ્વમ, એ
સર્વ માંહો માંહે વિશંકલિત સ્વરૂપ માને. તેમાટે નૈગમ કહિયે.

હાં શિષ્ય ચાલના કરેઠે કે જો એ સામાન્ય વિશેષનો અંગીકારક કહ્યો, પરંતુ જે
સામાન્ય તે ડ્વ્ય અને વિશેષ તે પર્યાયને કહિયે તો એ ડ્વ્યાસ્તિક પર્યાયાસ્તિક
નય મતના અવલંબનપણા થકી તેને સમ્યક્દૃષ્ટિ પ્રતિપન્ન જિનમતની પરે
કહિયે તોજ રૂઢું પણ મિથ્યા દૃષ્ટી કેમ કહિયે?

હવે એનો ઉત્તર કહેઠે. એ મિથ્યા દૃષ્ટિ તે સામાન્ય વિશેષને માંહોમાંહે જૂદા જૂ
દા માનેઠે. જેમગુણ અને ગુણી, અવયવ ને અવયવીક્રિયા નેકારક. જેમ એના જેદતેમ
ત્યાં પણ જેદ માને. તેમાટે કણાદનીપરે એને મિથ્યાદૃષ્ટિજ કહિયે. એ નૈગમ નય કહ્યો.

બીજો સંગૃહનાતિ અંશેષ વિશેષને પરિહારે કરી જગત્રયને સામાન્યરૂપ પણે
લિયે તે સંગ્રહ નય કહિયે.

ત્રીજો વ્યવહરિયે તે વ્યવહાર અથવા વિશેષે કરી અવહરિયે નિરાકરિયે ઇટ
લે વ્યવહારે કરી સામાન્ય પણે નિરાકરિયે. તેથી એને વ્યવહાર નય કહિયે. જેમ
ત્રમરને વિષે ઢતાપાંચેવર્ણઠે, તથાપિલોક વ્યવહારે કરી તેને કાલો વર્ણજ કહિયે. તેમ
એ નય જે ઠે તે અનેરાવર્ણ ઢતાં પણ તેને ન માને, માત્ર એકનીજ મુખ્યતા કરે.

ચોથો રૂઝુ શબ્દે સરલ. તે અતીત અનાગત વક્ર ને પરિહારે વર્તમાન ક્ષણ વ
ર્તિ સૂત્રે નિષ્ક્રિયપણે વસ્તુ દેખામે, તે રૂઝુ સૂત્ર અથવા રૂઝુસૂત્ર ઇટલે રૂઝુશ
બ્દે પૂર્વોક્ત વક્રના પરિત્યાગ થકી સન્મુખ થયું ઠે જે શ્રુતજ્ઞાન તેણે રૂઝુસૂત્રે તે

श्रुत ज्ञान ग्रहण एटले अंगीकार करी शेषनु अग्रहण कखु ए नय अतीतनो विनष्ट अने अनागतना अनुत्पन्नपणाथकी अलब्धात्म लाजपणा ने लीधे अर्थ क्रि याने विपे असमर्थपणाना सद्भाव थकी वर्तमानज माने वली जे पारकी व स्तु ते पण परमार्थ वृत्तिये अठता समान नि प्रयोजनपणाने लीधे जेम परनु धन काम न आवे तेनीपेरे माने वली लिंग, वचन, चिन्न पणे ठता एकज माने अने निक्षेपाचारे माने ते ऋक्षसूत्रनय जाणवो

पाचमो शब्दते के० पडिवलिये शब्द वाच्येज जेनो अर्थ ते शब्द जाणवो ते साप्रत वस्तुना आश्रवा थकी सांप्रतपणे एनु नाम ठे ए नय पण ऋक्षसूत्र नी पेरे अतीत अनागतने परिहारे साप्रत वस्तु माने अने ए पारकी वस्तु पण न माने तथा चार निक्षेपामांहे एक जाव निक्षेपोज माने पण नाम, स्थापना, ने इव्य ए त्रण निक्षेपा पटादिकनी पेरे घटादि कार्यना करनार न थाय माटे माने नही. वली ए नय ते लिंग तथा वचनना जेद थकी वस्तुनो पण जेद मा ने जेम तटी ते जूदो अर्थ कहे अने तट ते जूदो अर्थ बोले एमज वली एकव चन तथा बहुवचनादिक शब्दे जेद जाणवो अने जे शक्र पुरदरादिक शब्द ते पण सुरपतिप्रमुख शब्दने अचिन्न लिंग वचनपणाथकी तेनो अर्थ पण अचिन्न ज कहे तेथी ए एकार्थ जाणवो ए पाचमो शब्दनय कह्यो.

उघो स एटले एकीजावे शब्दनी प्रवृत्तिने विपे जे आरूढथपोठे, प्रवर्त्योठे ते समजि रूढ कहिये ए नय पर्याय शब्दना जूदा जूदा अर्थ मानेठे ते आवीरीते -घटनात् घट स्त्रीना मस्तकने विपे अरोहलरूण चेष्टा करे तेवारे घट तेमज कुट एटले कौटिल वाच कठे इहा नीचे पद्मोलो, उपर साकडो एवा आकारनो धरनार ते कुट एमज उज अने उज धातु पूरणार्थ ठे तेवारे कुके० पृथ्वी तेने विपे रह्यो थकोउजके० पूरि ये ते कुज कहिये जेवारे जूमिकाने विपे रह्यो ठतो पाणी प्रमुख साथे पूरिये ते वारे कुज कहिये. एम समस्त पर्याय शब्दनी साथे नानाप्रकारे पडिवजे अने व ली एनु कहे पण शब्दातरे जे अविधेय ते इव्यने पर्यायपणे अन्य शब्द वाच्य वस्तुरूपपणु न पडिवजे अने एकपणाने पडिवजे. तेथी सकल लोक प्रतिष् इव्य वद्धारनो उघेद थाय जेम शब्दनय लिंग वचनादिकने जेदे जेद कह्यो तेम एने पण पर्याय शब्दनो जेद अंगीकार कखो ए उघो समजिरूढनय कह्यो

सातमो एव शब्द प्रकारनु वचन ठे ते जेहवो व्युत्पत्तिनो प्रकार तडूप पणे नूत के० पद्मोचे ते एवचूत नय कहिये एवचूत शब्द कहिये ते साधवाने जे नय सम

અર્થવાન યાય તેને પણ એવંચૂત કહિયે. એ નય શબ્દને અર્થ સાથે વિશેષિત કરે છે. અર્થના વશથી શબ્દનું નિશ્ચિતપણું યાય. ઘટ શબ્દે તત્વથી તેજ કે જે જેષ્ટાવંત શબ્દના વશથી તે શબ્દ વાચ્ય નિશ્ચિતપણું યાય. શોષ તે આપણે અનિધેયે શૂન્યપણાથી ન કહિયે. એમજ પાંચેંડિય, વિવિધ બળાદિક દશવિધ પ્રાણને જે ધારણ કરે તે પ્રાણીનેજ સંસારી જીવ કહિયે. પણ શોષ પ્રાણ ધારણ વ્યુત્પત્તિયે રહિત સૂત્રોક્ત સિદ્ધનેવિપે આત્મા કહિયે. જે કારણે અતીતકે જ્ઞાન દર્શન સુખાદિક પર્યાય પ્રતે જાય. તેથી આત્મા કહિયે. એવી શબ્દની વ્યુત્પત્તિ ત્યાંજ છે. એ સાત મૂલ નય કહ્યા.

હવે એ નયોના જેદોની સંખ્યા કહે છે. મૂલ:-એકેક્રોચ સયવિહો, સત્તનય સયા હવંતિ એવંતુ ॥ બીઝવિય આણસો, પંચેવ સયા નયાણંતુ ॥ ૫૫૫ ॥ અર્થ:-નૈગમાદિક જેનું પ્રથમ સ્વરૂપ કહ્યું તે સાત નય મૂલ જાણવા. તેવારપછી નૈગમનયના શોષેદ એમજ સંગ્રહના પણ શોષેદ એરીતે એકેકા નયના શો શોષેદ કરતાં સાત નયના સાત શોષેદ યાય છે. અને બીજોપણ આણસો એટલે આદેશ શબ્દે મત છે. ત્યાં પંચેવ કે ૦ પાંચજ નયના શો શોષેદ યાય છે. તે આવીરીતે કે સમનિરૂઢ ને એવંચૂત એ બે નય શબ્દપણાથી શબ્દ નયમાં અવતરે. તેવારે ત્રણ નય મલી એકની વિવક્ષા કરિયે તો પાંચ મૂલ નય યાય. તેના પ્રત્યેકે શો શોષેદ કરતાં પાંચ શોષેદ યાય. અને અપિશબ્દથી ઠ શો તથા ચાર શો અને બ શોષેદ પણ યાય છે. તે આવીરીતે. જો સામાન્ય ગ્રાહિ નૈગમ નય સંગ્રહ ને વિપે પ્રદેપિયે અને શોષ વિશેષ ગ્રાહી નૈગમ જે છે તે વ્યવહારમાં પ્રદેપિયે તેવારે સાતમાંથી નૈગમનો લોપ કહ્યો તેથી ઠ નયના ઠ શોષેદ યાય. એમજ નૈગમનો લોપ તથા સમનિરૂઢ ને એવંચૂત એ બે નય પૂર્વે શબ્દ નયમાં સમવતાછા છે તેથી બાકીના સંગ્રહ, વ્યવહાર, રુજુસૂત્ર ને શબ્દ. એ ચારમૂલ નયના શો શોષેદ કરતાં ચારશોષેદ યાય. તેમજ ડ્વ્યાર્થિક ને પર્યાયાર્થિક એ મૂલ બે નયજ છે. તેની અપેક્ષાએ બશોષેદજ યાય. તેમાં નૈગમ, સંગ્રહ ને વ્યવહાર એ ત્રણ નય ડ્વ્યાર્થિકમાં અંતરજવે છે. અને શોષ રુજુસૂત્ર, શબ્દ, સમનિરૂઢ ને એવંચૂત એ ચાર નય પર્યાયાર્થિક નયમાં અંતરજવે છે. અથવા સાત નયના અસંખ્યાતા શોષેદ પણ યાય છે. જાવડ્યા વયણ પદા, તાવડ્યાહુંતિ નયવાયા ઇત્યાદિવચનાત્.

વસ્તુ અનંત ધર્માત્મક છે, તેમાં એક ધર્મ માને બીજા ધર્મ ન માને; જેમ દીવો એકાંતે અનિલ્યજ માને તેને ડુર્નય જાણવો. અને સર્વનય સ્યાદાદ દીવો તે નિલ્યા નિલ્યજ માને એ પ્રમાણ છે. ઇતિ ગાથા દ્વયાર્થ ॥ ૫૫૫ ॥ સાત નયનું દાર સમાપ્ત થયું.

अवतरण - वल्लभगृहण विहाणति एटले वस्त्र लेवानी विधितुं एकशो ने पची शम्भुं द्वार कहेते मूल - जन्न तयछाकीय, नेयचुय नेयगहिय मन्नेसि ॥ आहड पामिञ्चचिय कप्पए साहुणोवत्तं ॥ ८५६ ॥ अर्थ - प्रथम वस्त्र त्रण प्रकार नाठे एकतो एकेडियना अवयवथी उत्पन्न थया, जेम खुमो कपाश थकी थयो ते जाणवो बीजा विकलेडियना अवयव थकी थया एवा कौशेयादिक एटले कमी जे जीवमा तेओथी उत्पन्न थनारा, जेवा के रेशमादिक जाणवा त्रीजा पचेडियना अवयव थकी निष्पन्न थया जे कबल लोवनि प्रमुख वली एक यथाकृति, एटले जेमाहे सीववानु काम पढेनही जेबुमल्यं तेबुज उपयोगमां आवे, बीजुं अत्प प रिक्कर्म ते जेमा एकज सीवणी थाय त्रीजु बहुल परिकर्म ते जेमा सीवणी घणी थाय अने ते घणा कटका करीने सीवेजुं होय इत्यादिक चेद जाणवा ॥ ८५६ ॥

तेमा पहेलु यथाकृत मले तो अत्प परिकर्म न लेबु अने अत्प परिकर्म मज तु होय तो बहुल परिकर्म न लेबु एम बेवने अनावे बहुल परिकर्म लेबु जेम जेम समयनो आघात न थतो होय तेम तेम लेबु ए गह्ववासि लिजे त्या जे न तयछा के० ते वस्त्र साधुने अर्थे क्रीत एटले वेचातु मूल आपी लीयुं न होय वली यतिने अर्थे वाणु पण न होय तथा नयगहिय के० जे वस्त्र आपणा पुत्र कलत्र कर्मकरादिक पासेथी गीनवी लीधेलु न होय वली अह्व शब्दे अन्याहत ते स्व ग्राम ने परग्रामना चेदे करी बे प्रकारनु ठे

त्या जे हाटे वस्त्र थाय पठी मनमा जाणे के यति वस्त्र वोहोरवा आवजो एम जाणी घेरे लावी राखे ते स्वग्राम अन्याहत जाणबु अने परग्राम अन्याह त ते बीजा गामथकी लावी आपे ते परग्राम अन्याहत थाय

प्राप्तिय ते जे बीजा पासेथी उज्जीतुं लेड साधुने आपे इहा पिम विशोधिना दोष समस्त वली विशोधि कोटी अविशोधि कोटी जाणवी. त्या जे साधुने अर्थेज वस्त्र वणाव्यु होय ते अविशोधि कोटी अने जे वोवरावबु प्रमुख साधुने अर्थे करावे ते विशोधिकोटी इत्यादिक दोष रहित जे वस्त्र होय ते साधुने लेबु कटपे

हवे कटपनीय वस्त्रमा पण जे वस्त्र लेता सारु नगरु थाय ते देखाडेते मूल - अजण खजण कदम, लिजे मूस जरिक्किय अग्निविदहे ॥ तुप्पिय कुट्टिय पक्कवलीडे होइ विवागु सुह असुहोवा ॥ ८५७ ॥ अर्थ - अजन ते सुरमो, ख जन ते दीपमज, अने कदम एटले कादव अथवा गामाप्रमुखनी मली ते प्रसि ६ ठे तेणे करी लिप्त एटले खरडायलु वस्त्र होय, अथवा उदरे करडेजुं होय,

તથા ઉદેશ કરમેલું હોય, તથા આગમાં વચ્ચું હોય, તૂંણેલું હોય અથવા થોવી
યે કૂટતાં થકા કાંકરી સાથે કૂટાણુ હોય, ઠિડ પડચું હોય, વલી પક્કવ કે ૦ પુ
રાણાદિક પર્યાયે કરી એટલે જીર્ણપણાએ જે યુક્ત છે. એવા વસ્ત્રના ગ્રહણ થકી
વિપાક જે પરિણામ તે નહોતો અથવા ચૂંમો જેવો હોય તે વિધિ વિગેરે દેખાડે છે.

પહેલો. જેવારે વસ્ત્રનો આપનાર વસ્ત્ર વહોરાવવા આવે તેવારે તે વસ્ત્ર ત્યાંજ
ઝાલેડી જોડ્યે. જો તેને ઢેડે કાંડ સુવર્ણાદિક બાંધ્યું હોય તો ગૃહસ્થને કહે કે
આ ગાંઠ ઝાલેડી જૂઠ. તેવારે તે ગૃહસ્થ પોતેજ જોડે તે ગાંઠમાં બાંધેલી ચીજ
જડીયે. અને પોતે સાધુ દેખે તો પોતેજ તેને આપે. યદ્યપિ ગૃહસ્થને કહેતાં થકાં
અધિકરણ દોષ થાય તે થોડું સમજવું, પણ જો નજ કહે તો સબલ ઝઢાહાદિક દોષ
પ્રાપ્ત થાય. અને સુવર્ણાદિક ન હોય તો અંજનાદિક જોડે ગુણ દોષ વિચારણા કરે.

મૂલ:-નવનાગ કાંઈ વહે, ચતુરો કોણાય દોન્નિ અંતાય ॥ દોકસા વટ્ટીઝ, મ
સેવહસસ એકંતુ ॥ ૮૫૮ ॥ અર્થ:- નવનાગ વસ્ત્રના કરિયે તેમાં ચાર સૂણા,
અને દોન્નિકે ૦ વે ઢેહેડા, તેમજ વે નીચે તથા ઉપરની કિનારીના નાગ. અને એક
મસે કે ૦ વસ્ત્રનો માંહેલો નાગ. એરીતે નવનાગ કરિયે. ॥ ૮૫૯ ॥

મૂલ:-ચત્તારિ દેવયાનાગા, હુવેનાગાય માણુસા ॥ આસુરાય હુવેનાગા, એગોપુ
ણ જાણ રક્કસો ॥ ૮૫૯ ॥ અર્થ:-ચારકુણાના ચારનાગ તે દેવતાના નાગ જાણ
વા, વે ઢેહાના નાગ તે મનુષ્યના જાણવા, વે કીનારીના નાગ તે અસુર દેવોના
જાણવા. અને વચમાંનો એક નાગ તે રાક્ષસનો જાણવો. ॥ ૮૫૯ ॥

હવે એનું ફલ દેખાડે છે. મૂલ:-દેવેસુ ઉત્તમો લાજો, માણુસેસુ યમધિમો ॥ આ
સુરેસુ ય ગેલત્રં, મરણં પુણ જાણ રક્કસે ॥ ૮૬૦ ॥ અર્થ:-ચાર દેવતાના નાગને
વિષે જો કદાચિત્તુ પૂર્વોક્ત અંજનાદિક લાગ્યાં હોય તો ત્યાં ઉત્તમ લાજ જાણવો.
અને મનુષ્યના નાગમાં જો પૂર્વોક્ત અંજનાદિક લાગ્યાં હોય તો સારૂંપણ નહીં ને
માતું પણ નહીં. મધ્યમ ફલ જાણવું. અને અસુરના નાગમાં અંજનાદિક લાગ્યાં
હોય તો તે વસ્ત્ર વોહોરવા થકી ગ્લાનત્વ રોગની ઉત્પત્તિ થાય. અને રાક્ષસના
નાગમાં અંજનાદિક આવે તો મરણ પ્રાપ્તિ જાણવી. ॥ ૮૬૦ ॥

અવતરણ:- વવહારા પંચતિ એટલે પાંચ વ્યવહારનું એકશો ને ઠવીસમું દાર
કહે છે. મૂલ:-આગમસુય આણા ધારણાય જીયંચ પંચ વવહારા ॥ કેવલ મણોહ
ચઝદસ, દસ નવ પુવાઈ પદમોહ ॥ ૮૬૧ ॥ અર્થ:- વવહારિયે જીવાદિક જેણેક
રીને તેને વ્યવહાર કહિયે. અથવા સાધુને પ્રવૃત્તિ નિવૃત્તિ રૂપ તે વ્યવહાર. તેનાં

कारण पण जे ज्ञान विशेष तेपण व्यवहार कहिये ते व्यवहार पाच प्रकारे ते
मा प्रथम आगम व्यवहार ते आगम्यतेके० जाणिये जेणेकरिने पदार्थोने तेने
आगम कहिये बीजो जे सानलीये ते श्रुतव्यवहार जाणवो त्रीजो जेणेकरि आ
ज्ञा, आदेश आपिये ते आज्ञाव्यवहार जाणवो चौथो धारिये ते धारणाव्यवहार
जाणवो पाचमो जीत शब्दे आचार ते जीत व्यवहार जाणवो

तेमा प्रथम जे आगम व्यवहार ते केवलज्ञानी मन पर्यवज्ञानी, श्रवणज्ञानी, चउ
दपूर्वधर, दशपूर्वधर, अने नवपूर्वधर एनो व्यवहार ते एज ठ प्रकारनो ठे तेमा प्रथम
इहां केवलीना ग्रहण थकी आलोचना केवली पासेथी लेवी केवलीने अजावे मन प
र्यवज्ञानी पासेथी आलोचना लेवी एम पाठला पाठलाने अजावे आगला आग
ला पासेथी आलोचना लेवी त्या केवली प्रमुख जे ठे ते आगम व्यवहारी समस्त
अतिचार पोतेज जाणे, तेनी पासे गया ठतां ते पोतेज अतिचार प्रगट करी आ
लोचना आपे किवा अन्यथा प्रकारे एवी आशका चित्तमाहे आणे ते कहेवे

मूल -कहेहि सव्वं जो बुत्तो, जाणमाणो विगूहई ॥ नतस्सदिति पड्डित्त, वित्तिअ
सुद्धसोदय ॥ ७६१ ॥ अर्थ -किवा अन्यथा प्रकारे एवी आशका चित्तमाहे जावीने
ते आगम व्यवहारी पुरुष जे आलोचनानो आपनार ते आलोचना जेनारने कहे
के तु तारा सर्व अतिचार कहे पण ते जाणमाणोके० पोताना दोष सर्व जाणतो
थको पण जो मायाये करी विगूहईके० गोपवी राखे तो तेने प्रायश्चित्त आपे नही
अने वित्तिके० एवु कहेके अन्यत्र स्थानके जइ प्रायश्चित्तनी छुडि करो ॥ ७६१ ॥

मूल -न सनरेइ जे दोसे, सप्पावा नय मायउ ॥ पच्चस्की साहए तेउ, मायणोउन
साहए ॥ ७६२ ॥ अर्थ -वली जेने दोसके० अतिचार ते नसनरइके० सानरे
नही, चित्तमा आवे नही सप्पावाके० स्वजावेज न सनारे, परंतु नयमायउके०
माया एटले कपटे करीज नथी केतो, एम नथी. तो तेवाने पच्चस्कीके० केवल ज्ञान
ना धरनार ते लागेला दूषण सर्व वर्णन करिने साहाएके० कहे, अने माया
वतने कहे नही केमके ते एवु जाणे जे एने कहीश तो पण पठी व्यर्थ थो तेमाटे मा
यावतने कहे नही अने स्वजावे जेने विसर्जन थया होय पण निष्कपटी होय तेने
कहे इहा चउद पूर्वधरने यद्यपि परोक्ष ज्ञान ठे तोपण उपयोग दीधायी जेटलु
केवली कहे तेटलु ए पण कहे इहा कोइ एवु कहेओ के आगम व्यवहारी जाणे तो
तेने एटलुज कहिये जे मने आलोचना आपो पठी आपणा प्रायश्चित्त ते पोता

ની મેલે આપણને કહીને તે માફક આલોચણા પણ આપશે, માટે આગમ વ્યવહારીને લાગેલા દોષ વિસ્તારીને કહેવાની જરૂર નથી. ॥ ૬૬૩ ॥

એને ઉત્તર કહેઠે કે, તે રુઝું કહું પરંતુ આલોચણાથી ઘણા ગુણને. એથી સમ્યક્ આરાધના થાય અને આલોચણહારને ઉત્સાહને અર્થે ગુરુ એમ કહે કે, હે વત્સ, તું ધન્ય જાગ્યવંત છે કે, એમ માનને હાણીને પોતાના આત્માના હિતને અર્થે પોતેજ રહસ્ય પ્રગટ કરેઠે. એ વાત મહાહર્ષજનકે એમ કહે તેથી તે સમસ્ત પ્રકારે નિઃશલ્ય થઈને જે ગુરુ પ્રાયશ્ચિત્ત આપે તે હર્ષવંત થતો કરે. એમ કરતો થકો અલ્પ કાલમાં નિર્વાણપદ પણ પામે. એ પ્રથમ આગમ વ્યવહાર કહ્યો.

હવે બીજો શ્રુત વ્યવહાર કહેઠે. મૂલ:-આચારપકષ્પાઈ, સેસં સવં સુયં વિણિદ્ધિઃ ॥ દેસંતરઠિયાણં, ગૂઢપયાલોચણાઆણા ॥ ૬૬૪ ॥ અર્થ:- આચારપ્રકલ્પ તે નિસીધ સૂત્રકે આદે જેને, એવા વ્યવહારસૂત્ર, વૃહત્કલ્પ, દશશ્રુતસ્કંધ, અગ્યાર અંગ, અને નવપૂર્વથકી શેષ પૂર્વ પણ શ્રુતવ્યવહારમાંહેજ છે. એ સર્વ વિનિર્દિષ્ટકે કહ્યાઠે.

હવે શ્રુતવ્યવહારી જે થાય તે પ્રગટપણે આગલાના અનિપ્રાય જાણવાને અર્થે તેના મુખ થકી ત્રણવાર દૂપણ કહેવરાવે; પણ એકવાર ન કહેવરાવે. કેમ કે શ્રુતવ્યવહારી જે હોય તે એવું પણ ન જાણે કે આ જીભ મનથી આલોચેઠે. કેંવા સાચા મનથી એ આલોચેઠે, એવો તેનો અનિપ્રાય જાણી શકે નહીં તેથી એ કજ વાર ન કહેવરાવે. પેહેલી વારે કહેઠતે એમ કહેકે મને નિદ્રા હતી માટે સાંન લ્યુંનહી. તેથી બીજીવાર કહેવરાવે તેવારે ફરી કહેકે મેં વરાવર હૈયામાં ધાણું નહીં. માટે ફરી ત્રીજીવાર કહેવરાવે તે સમયે વરાવર કહેતો પઠી એ નિર્માયકે; અને જો વિપરીત કહેતો સમજવું કે આ પરિણામે કરી કુટિલકે. ત્યારે તેનો પાંચ દિવસસહ વાસ કહ્યો ઠતાં આ માયાવીકે કે નથી? તેની સ્વાતરી કરી, જો માયાવી છે એમ જણાય તો અથવા જો જીવું કહેતો પ્રથમ તેને જીભનું પ્રાયશ્ચિત્ત આપી પઠી આલોચણા આપે.

હવે ત્રીજું આજ્ઞાવ્યવહાર કહેઠે. દેસંતરકે જે બેદુ આચાર્ય અને સૂત્ર અર્થના આસે વવા થકી મહાગીતાર્થ હોય, પણ જંઘાબલના ક્ષીણપણાથકી વિહારક્રમ કરી શકતા નથી, અને દૂર દેશાંતરે રહ્યા છે પણ માંહોમાંહે મલી શકતા નથી. અને તે બેમાં એક પ્રાયશ્ચિત્ત લેવા વાંકે છે, અને તેવા ગીતાર્થ શિષ્યને અજાણે ધારણા કુશલ અગીતાર્થ શિષ્યને સિદ્ધાંતની જાણાયે ગૂઢાર્થ અતિચાર આસેવનાના પદ કહી બીજા આચાર્ય પાસે મોકલે. પઠી તે આચાર્ય તેના અપરાધ શ્રવણ કરી ડવ્ય, દેત્ર, કાલ, જાવ તથા સંઘયણ ધૃતિ બલાદિક વિચારી પોતે ત્યાં જાય.

अथवा तथाविध गीतार्थ शिष्य तेनी साथे कहेवराची मोकळे, अथवा तेना अज्ञावे जे आव्योठे तेनेज फरी अतिचार विशोवि कहीने मोकळे, ए आझाव्यवहार जाणवो

हवे चोथो धारणाव्यवहार कहेठे मूल - गीयत्वेण दिन्नं, सुद्धि अवराहिकण तद् चेव॥दितस्त धारणा तद्, उद्धियपयधरण रूवावा॥८६५॥ अर्थ - कोइक गी तार्थ सविज्ञ आचार्य कोइएक शिष्यादिकने कोइक अपराधने विपे इव्यादिक चारे जोइने जे विद्युद्धि दीवि होय, पठो ते शिष्य गुरुनी आपेली छुद्धि मनमाहे धारी ने बीजा कोइकने तेवाज अपराधे तेज छुद्धि आपे एम देता थकां धारणा व्यवहार कहेवाय तद्केण तेमज उद्धतपद धरणरूप अथवा धारणा ते आवी रीते कोइएक वेयावच्चनो करनार शिष्य ठे, पण तेसमस्त उद श्रुत योग्य नथी, ते वारे तेने आचार्य प्रसाद करीने केटला एक प्रायश्चित्तना पदनो उद्धार करीने कहे, पठो ते पदने ते शिष्य धारी राखीने अन्यने तेज पद मांहेली आलोय णा आपे ते धारणाव्यवहार कहिये ॥ ८६५ ॥

हवेपाचमोजीतव्यवहारकहेठे मूल - दवाइ चितिकण, संघयणाईणि हाणिमास ऊ ॥ पायश्चित्तं जीय रूढवा ज जहिगहे॥८६६॥ अर्थ - जेअपराध उपन्याथी पूर्वे सा धुओ घणुं तप करीने तेनी छुद्धि करता हता तेज अपराध उपन्या ठतां साप्रत एटले हमणाने काले इव्यादिक चारने चितवी सघयण धृति तथा बलनी हाणी जाणी जे योग्य तपनु प्रकार प्रायश्चित्त आपे, तेने समय जापाये जीत एवो गीतार्थ महत पुरुषो कहे ठे अथवा जे प्रायश्चित्त जे आचार्यना गडमां सूत्रथकी अधिक न्यून प्रवर्त्यु होय अने ते बीजा अन्य घणा गीतार्थाने मान्य होय तेने रूढ जीत व्यवहार कहिये ए पाच व्यवहार माहेला कोइ पण व्यवहारे सहित गीतार्थ थाय तेनी पासेथी प्रायश्चित्त लहिये, परंतु अगीतार्थ पासेथी प्रायश्चित्त जेवा थ की दोपनी उत्पत्ति थायठे, उक्तंच, अमीउ नवियाणाइ, सोहि चरणस्त देइकणहि य ॥ तो अप्पाण आलोयगच पाडेइ सतारे ॥ १ ॥ इतिपट्ठाथार्थ ॥८६६॥

अवतरण - अहाजायति एटले पाच प्रकारना यथाजात कहिये तेनु एकशो ने सत्तावीसमु ढार कहेठे मूल - पच अहाजायाई, चोलगपट्टो तहेव रयहरण ॥ उस्मिय खोमिय निस्सेऊ, छुअलय तह्य मुहपत्ती ॥८६७॥ अर्थ - यथाजात पणु जन्म श्रमण पणा आश्रयीने जाणवु त्यां जेवारे चारित्रनु ग्रहण करे तेवारे ए पाच वानाथायते कहेठे पहेलो चोलपट्टो, ते प्रसिद्धे तेमज बीजो रजोहरण, त्रीजो उर्णि क, एटले उनसवधी, चोथो ह्मीमीक एटले रुतसबंधी अने नसीजनो युगल तेमां एक

नसीज तो उनिमांहे आय. दांमी उपरत्रण विटलीजेनीवले ते पहेली नसीज. अने बीजी हाथने त्रीजे जागे आयाम दसीये करी सहित ते रजोहरण कहिये आगल दांमीये दसी न हती. ते उपरे वली बीजी सूत्र नसीज ते एक हाथ ऊर्फे प्रमाण आयामे आय. ते त्रीजी जाणवी. अने ते उपर एक हाथ अने चार अंगुल प्रमाण घणी वीटली वले ते बेसवाने काम आवे तेने चोथुं पादप्रोढन रुढीयी कहिये. तेमज पांचमी मुहपति ते मुखने ढांके. जे पोतके० वस्त्र ते मुखपोनिका ए एक वेंत ने चार आंगल प्रमाणनी जाणवी. ए पांच यथाजातकह्या. ॥ ८६४ ॥

अवतरण:- निसिजागरणविहति एटले रात्री जागरण करवानी विधितुं एक शोने अछावीसमुं द्वार वखाणेढे. मूल:-सवेवि पढमजामे, दोन्निवि वसहाण आयमा जामा ॥ तइउं होइ गुरुणं, चउछ सवे गुरुसुयइ ॥ ८६५ ॥ अर्थ:-सर्व साधुउं पेहेला पहोरने विषे सप्रायादिक करतां जागे, अने पेहेली रातनो बीजो एक पहोर अने पाठली रातनो पेहेलो पहोर, एवे पहोर ते वृषजना जाणवा. त्यां जे वृषजनी परे वृष न एवा साधु गीतार्थ तेमां जे सूत्रना धरनार होय ते शयन करे, अने अर्थना जाणनार ते जागे. पन्नवणादि सूत्रार्थ परावर्त्तन करे. त्यां त्रीजे पहोरे वृषज शयन करे, तेवारे गुरुनुं जागवुं आय. ते वखत गुरु उठी सूत्रार्थ गुणे, चिंतवे. अने चोथा पहोरे तो वली सवेविके० सर्वे उठीने वैरात्रिक एटले परोढीयानो काल ग्रहण करी कालिक श्रुत परावर्त्ते, तेवारे वली गुरु शयन करे. इहां ए कारणढे के प्रजाते निष्पूर्णात नेत्रयका गुरु नव्यजीवोने उपदेश प्रमुख आपी शके नही, माटे ते गुरु चोथे पहोरे शयनकरे. ॥ ८६६ ॥

अवतरण:- अलोअणदायगन्नेसत्ति एटले आलोयणाना देनार जे गुरु तेने जोवानुं एकसो ने उंगणत्रीसमुं द्वार कहेढे. मूल:-सह्यधरणनिमित्तं, गीयस्सस्सेस णाउ उक्कोसो॥ जोयण सयाइ सत्तउ, बारसवासाइं कायवो॥ ८६७ ॥ अर्थ:-सह्यधरणनिमित्तके० सह्यउ-धरवासारु आलोयणा लेवाने अर्थे गीतार्थ गुरुनी गवेपणा करवा सारु जोवा निकलवुं. ते उत्कृष्ट खेत्र सातर्शें योजन सीम फरवुं, अने वरस आ श्री बारवर्ष सीम शोध करवी. एम आलोचना लेवाने अर्थे गुरु शोधवा सारु मण करतो कदापि मरण पामे तोपण ते आराधकज कहेवाय. उक्तंच. आलोयणा परिणउं, सम्मं संपठिउं गुरुसगासे ॥ जइ अंतरावि कालं करेऊ आराहउं तहवि ॥ १ ॥ हवे जो समस्त गुण सहित गुरु न पामे तो संविइ गीतार्थ मात्रने पण आलोयण कहेवी. जे कारण पणा माटे कहुंढे के अपवाद पदे गीता

र्थ संविद्ध पाक्षिक सिद्ध पुत्र प्रवचन देवताने अज्ञावे सिद्धने पण आलोचनो आपवी, परंतु सशब्द मरणते संसारनु कारण ठे उक्तच सविग्गोगीयडे, असई पासडमाइ सारूवी ॥ इतिगाथार्थ ॥ ८६ए ॥

अवतरण - गुरुपमुहाण कीरइ असुद्धसुद्धेहिजेत्तिथ कालति एटले गुरुजे आचार्यादिक तेनी अशुद्ध ते आधाकर्मादिक दोषे दूषित अने शुद्ध ते समतालीस दोषे रहित एवा अशनादिके जेटला काल सुधी प्रति जागरणा करीये तेना अर्थीनु एकशो ने त्रीशमु द्वार कहेढे मूल - जावळीवगुरुणो, सुद्धमसुद्धेहिवाविका यव ॥ वसहे बारसवासा, अठारस निस्कणो मासा ॥ ८७० ॥ अर्थ - जावजीव सुधी चारे अशनादिक आप्थ प्रमुख सुजतां लेवां अथवा ते न मले तो असुज ता अहारादिक पंचक परिहाणे लेइने पण समस्त गडने आचारनूत सूत्रार्थना निर्णयना करनार एवा श्रीआचार्यनी प्रति जागरण जाव जीव सुधी श्रावके करवी

एमज वृषणके० उपाध्यायनी बारवर्ष लगी प्रति जागरणा करवी केमके एट ला काल पठी बीजो वृषण गडनार धारक थाय तेमज सामान्य साधुनी अठार मास प्रति जागरणा करवी पठी ते अनशननु ग्रहण करे ए रोगादिक कारणे प्रति जागरणा कही अन्यथा आरोग्य शरीर ठतां न करवी, ॥ ८७० ॥ ए व्यवस्था व्यवहार नाप्यने विषे सामान्य ग्लाननी क्रियाने अधिकारे कहीढे, तेज कहेढे

उक्तंच ठम्मासे आयरिठ, कुलच सवड्डराइ तिन्नि नवे ॥ सवड्डरगणोखडु, जा वळीव नवे संयो अर्थ - इहा ए जावढे के ठ महीनासुगी आचार्य चिकित्सा करा ववा वाढे. पठी अनशन लइ शके तो ले अने एटलामां साजो न थाय तो ते कु लने आपे पठी ते कुल तेनी त्रण वर्षपरिचर्याकरे तेम ठता पण निरोगी न था य तो बली सवड्डर सीम तेनी गण परिचर्या करे तेथी पण निरोगता न थाय तो ते गण सघने आपे पठी ते सघ तेनी जाव जीव पर्यंत परिचर्या करे इतिगाथार्थ

अवतरण - उवहिधोयण कालोत्ति एटले उपधि धोवाना काल माननु एक शो ने एकत्रीसमु द्वार कहेढे मूल - अण्यत्तेवि अवासे, सब उवहि धुवति जयणाए असईएउदगस्तव जहन्नउ पायनिळोगो ॥ ८७१ ॥ अर्थ - अण्यत्तेके० वर्षाकाल आवाविना जो पाणीनो योग मलेतो सबके० सर्व उपधि जेटलु उपकरण थाय ते ज यणाये करीने धोडु अने उदकने अज्ञावे जघन्यथी पात्राना वख ते तो जरूर धोवांज

इहा विशेष देखाडेढे मूल - आयरिय गिलालाण, मइलामइला पुणोवि धो इळा ॥ माहुगुरुण मवन्ना, लोगमि अजीरण इयरे ॥ ८७२ ॥ अर्थ - आचार्य,

सिद्धांत अने अर्थना वखाणनार अनेक गुण सहित होय, जेमनी पासे देशनादिक सांजलवा सारुं घणा लोक आवे, एनां उपलक्षण थकी उपाध्यायादिक पण लश्ये. एवाने जो मलीन वस्त्र होय तो तेथी लोकमां अश्लाघा थाय. तेमज ग्लानने मलीन वस्त्रना योग थकी टाढ वायराने योगे शीत उपजे, तेथी आहार पाचक थाय नही. घणी रोग वृद्धि थाय. ए कारणथकी वस्त्र मलीन होय तो अवर्णवाद दोष टालवाने अर्थे वस्त्र धोवां जोश्ये. शेषयतिना वस्त्र शेष काले धोवा थकी प्राणीनो विनाश तथा बकुश पणानो संजव थाय. इत्यादिक दूषण जाणी धोवां नही एमकोइ कहेजे तो वर्षाकाल आव्या थका पण ए दोष ठेज. एटले मूलथी धोवांज नही.

तेनो उत्तर कहेजे के त्यां जो न धोश्ये तो वर्षा काले मलने योगे फूलणी था य. तेथी घणा दूषण लागे. अने श्रीजिनेश्वरनो आज्ञा पण एमजठे. यद्यपि प्राणीजनुं उपमर्द थाय तोपण जे सूत्रना वचन मान्य करी सूत्रोक्तमार्गे प्रवर्ते तो तेवा जयणाये प्रवर्तनारने दूषण नथी. जाजयमाणस्सजवे इत्यादि जगवंत जाणे ठे. इति गाथा द्वयार्थ ॥ ८७३ ॥

अवतरणः— जोयणजायति एटले जोजनना जागनुं एकशो ने बत्रीसमुं ढार कहेजे. मूलः—बत्तीसं किरकवला, आहारो कुब्जिपूरजं जणितं ॥ पुरिसस्स म हिलियाए, अष्टावीसं जवे कवला ॥ ८७३ ॥ अर्थः— बत्रीश कवल ते किल श ब्दे ए मध्यम निरतोठे, एटले कोइ दरिडी घणुं खाय अने कोइ अल्प आहारनो धणी थोडा कवल करे, तेथी इहां ए कूखनो पूरनार प्रमाण कह्यो. ते पुरुषने ब त्रीश कवल अने महिलियाके० स्त्रीने अष्टावीस कवल प्रमाण थाय. ॥ ८७३ ॥

हवे एना जाग आवी रीते थाय कहेजे. मूलः—अधमसणस्स सव्वंजणस्स कुळा दवस्स दो जाए ॥ वायपवियारणं ठाण्यं कण्यं कुळा ॥ ८७४ ॥ अर्थः— ठ जाग उदरना करी तेमांहे अर्ध एटले त्रण जाग तो अशन मग कूर प्रमुखना तथा सव्वंजनस्सके० सालणो अने ठाणे करी सहितना कुळाके० करवा. अने इव्य के० पाणीना बे जाग करवा, वली वायुनो प्रतिचार एटले संचारवो तेने अर्थे ठ ठो जाग ते उणो करवो ॥ ८७४ ॥

हवे ए वात कालविशेषे देखाडेजे. मूलः—सीउं उसिणो साहारणोय कालो ति हा सुणोयवो ॥ साहारणंमि काले, तत्ताहारे इमा मित्ता ॥ ८७५ ॥ अर्थः— शीत उष्ण अने साधारणना चेदेकरी काल त्रण प्रकारे ठे. त्यां साधारण कालने विषे आ हारनी ए मात्रा कहीजे ॥ ८७५ ॥

मूल - सीए दवस्त एगो, जने चत्तारि अदव दो पाणो॥उसिए दवस्त डुन्नी, ति
 नि विसेसाव जत्तस्त ॥ ८७६ ॥ अर्थ - अति शीतकालनेविपे दवस्तके० पाणी
 नो एक जाग, अने जत्तेके० जक्तना चार जाग, मध्यम शीतकालनेविपे पा
 णीना बेजाग अने जक्तना त्रण जाग, तेमज मध्यम उष्णकालनेविपे पाणीना
 बे जाग अने जक्तना त्रण जाग, अति उष्णकालनेविपे पाणीना त्रण जाग अने
 जक्तना बे जाग मलीने पाच जाग जक्त अने पाणी, एणे पूर्णकरी ठो जाग वा
 युस्तचारने अर्थे मुकवो ॥ ८७६ ॥

हवे अवस्थित जाग कहेठे मूल - एगो दवस्त जागो, अवच्छिन्नो जोयणस्त दो
 जागा, वहुंति वहायंतिव दोदो जागाउ एक्केके ॥ ८७७ ॥ अर्थ - एक इव्य एट
 ले पाणीनो जाग, तथा अवस्थित निश्चित नोजनना बे जाग, अने बाजा बे जागठे
 ते वधे, अने हायंतिके० घटे एटले पानकमा वधे तो नोजनमा घटे अने नोज
 नमा वधे तो पानकमा घटे इति गाथा पचकार्थ ॥ ८७७ ॥

अवतरण - वसहिसुद्धि एटले वस्तिजे उपाश्रय तेनी सुद्धिनु एकशो ने ते
 त्रीशमुं द्वार कहेठे मूल - पचीवसो दो धारणाव चत्तारि मूलवेलीउ ॥ मूलगुणे
 हि विद्युद्वा, एसा दु अद्वागडावसही ॥ ८७८ ॥ अर्थ - पट्टीवस शब्दे आन्तर क
 हिये, अने दोधारणा शब्दे शुणी जेना उपर आन्तर धरायठे तेवी वैधूणी जाण
 वी अने वली चत्तारिके० चारे खूणे मूलवेलिउके० न्दानी शुणीओ चार होय
 ए सात वाना गृहस्थ पोताने अर्थे कखा होय तो मूलगुणविद्युद्धि कहिये अने
 जे गृहस्थ साधु आश्रि यतिने उद्देसे करे ते वस्ति निश्चयकी आभाकर्म कृत थाय.

हवे उत्तर गुणविद्युद्धि कहेठे मूल - वसग कडगो कबण, ढायण लेवण इ
 वारजूमिय ॥ परिकम्म विष्णुमुक्ता, एसा मूलोत्तरगुणोसु ॥ ८७९ ॥ अर्थ - उत्तरगुण वे
 जेदे ठे एक मूलोत्तरगुण अने बीजा उत्तरोत्तरगुण त्या प्रथम मूलोत्तरगुण ते
 जे न्दानी शुणी उपर आडी आपिये ते वसग कहिये. अने आमा वरा आपि
 ये ते कडग कहिये वली उपर बाधवाने अर्थे काब आपिये ते कबण, तथा ढाय
 ण ते उपर आहादन करवासारु जे माजादिक शिण आपिये, ए सर्वने ढादन क
 हिये अने उपर गारा प्रमुख साथे लेपन एटले लीपण करबु, तथा द्वार पठ
 वाडे ढाकवा सारु नानु मोटुं वारणानु करबु पठी जूमीके० उची नीची जूमी
 जागीने आंगण समुं करबु ए सात मूलोत्तरगुणनी परिक्रमणाये रहित जे उपा
 श्रय ते मूलोत्तर गुणनेविपे विद्युद्धि कहिये ॥ ८७९ ॥

हवे उत्तरोत्तरगुण विशुद्ध कहेते. मूलः—दूमिय धूमिय वासिय, उज्जोश्य बलि कडा अवत्ताय ॥ सिक्ता संसृष्टविय, विसोहि कोडिंगया वसही ॥ ८८० ॥ अर्थः—दूमिय तेने कहिये जे सकोमल लेपन करी कोमल चीतो करवी, अने धवलजुं एटले उज्ज्वल करवुं. वली धूमियते सुगंधपणाने अर्थे अगर धूपादिके धूप करवो, तथा वासिय ते फूल प्रमुखे करी वासित करवो अने उज्जोश्यके० रत्न दीवादि के करी ज्यां उद्योत कखो होय, बलिकडाके० बाकला लापसी प्रमुख बलि ज्यां करी होय अवत्तायके० ठाण माटीये करी नूमिकाये तथा आंगणे ज्यां लेप कखो होय, सिक्ताके० केवल पाणीये करी सिंचीहोय संसृष्टाके० बुहारिये करी पूं जीने कचरो प्रमुख दूर कखो होय. एटलां ए आव वानां साधु उद्देसीने कखां होय तो विशोधिकोटिगत वस्ति कहिये.

अने प्रथम सात मूलगुण अने सात मूलोत्तरगुण ए चउद ज्यां यति आश्रयि कखा होय तो ते अविशोधि कोटिगत वस्ति जाएवी. तेमज चउशालादि कनेविपे पण मूलोत्तर गुण विजाग जाएवा. पण ते इहां सूत्रमां जे कहा नथी तेनुं कारण एते के जे बहुल पणे साधु विहार करतां गामडानेविपे जाय त्यां जेवी सूत्रमांहे कही तेवी थाय. तेथी तेनुंज ग्रहण कीधुं. ॥ ८८० ॥

इहां वली विशेष देखाडेते. मूलः—मूलोत्तरगुणसुद्धं, स्त्री पशु पंढग विवर्जितं वसहिं ॥ सेविज्ज सर्वकालं, विवर्ज्य ह्येति दोसाउ ॥ ८८१ ॥ अर्थः—प्रथम कहां जे मूलगुण ने उत्तरगुण तेणेकरीने विशुद्ध अने स्त्री, पशु, पंढग तेणेकरी विवर्जित एटले रहित एवीजे वस्ति तेने सेविज्जके० साधु सर्वकाल सेवे, जोगवे, पण एथी विपरीत जेमां मूलोत्तर गुण विशुद्धि न होय अने स्त्री पशु पंढगे सहित होय एवी वस्तिनुं सेवन कखाथी साधुने दूषण प्राप्त थायते. इतिगाथा चतुष्टयार्थ.

अवतरणः—संलेहणा डुवालस वरिसेत्ति एटले संलेपणा बार वर्ष सुधी करवी तेनुं एकशोने चोत्रीशमुं द्वार कहेते. मूलः—चत्तारि विचिताइं, विगई निज्जुहि याइं चत्तारि ॥ संवहरे य दोन्निउ, एगंतरियंच आयामं ॥ ८८२ ॥ अर्थः—आग मोक्त विधियेकरी शरीरादिकनुं अपकर्ष एटले कृशपणुं करे तेने संलेपणा कहिये. ते जघन्य, मध्यम, अने उत्कृष्टना जेवे करी त्रण प्रकारे ते. तेमां जघन्य तो एक मास सीम, अने मध्यम एक वरस सीम. उत्कृष्ट बार वर्ष सीम जाएवी.

इहां प्रथम उत्कृष्टनी विवक्षा करेते. चत्तारि के० प्रथमना चार वर्ष सीमतो विचित्र एटले चतुर्थ, अष्टम दशम, द्वादशादिक विचित्र प्रकारनां तप करे. अने

पारणे सर्व काम गुणित आहार लिये. ते वार पढी बीजा चार वर्ष सीम वली पूर्वोक्त विचित्र तप करे परतु पारणे विगड रहित निवी करे, उत्कृष्ट रस वर्जे. पढी वली बे वर्ष लगी चतुर्थ करे पारणे आबिल करे एवी रीते दश वर्ष पुरां कखा पढी बे वर्षमा जे करे ते कहेछे ॥ ८८१ ॥

मूल - नाइविगिछोय तवो, ठम्मासे परिमियंच आयाम ॥ अचरेविय ठम्मासे, होइ विगिछ तवो कम्म ॥ ८८३ ॥ अर्थ - हवे अग्यारमा वर्षना ठ मास सुधी च तुर्थे पष्ट तप करे, अने पारणे आबिल करे. परतु कांश्क ऊणो आहार लिये व ली आगला ठ मासमा अष्टम, दशम अने द्वादशादिक तप करे अने पारणे आबिल सपूर्ण करे एटले अग्यार वर्ष पूरण थाय ॥ ८८३ ॥

हवे बारमा वर्षनी करणी कहे छे मूल - वासंकोडी सहियं, आयाम कट्टु आणुपुढीए ॥ गिरिकदरच गतु, पाउवगम पवळेइ ॥ ८८४ ॥ अर्थ - वासके ८ बारमा वर्ष सीम कोटीसहित निरतर आबिल करे जे कारणे नित्तीयनी चूर्णि मा कष्ट छे डुवालसमवरित निरतरहायमाण, उत्तिणोदण आयंबिलं करेइ तं कोटीसहिय नवति जेण आयंबिलस्त कोडी कोडीएमिलइत्ति. एक आचार्य वली एम कहेछे के बारमे वर्षे चतुर्थ करीने पारणे आबिल करे, इहा बारमा वर्ष सर्वंधी घणा मत छे, परतु ग्रंथगीरवना नय थकी इहा लखता नथी ॥ ८८४ ॥

हवे बारमे वर्षे आबिल करे तेवारे जोजननो कवल न्यून करतो ज्या सीम छे हेजो एक कवल थाय त्या सीम करीने पढी ते कवलमा पण कवलना कणिया उठा करतो जाय ते ज्या सीम एक सीथे एटले एक कणीये आवे त्या सीम जाणवी एतु उदाहरण कहेछे जेम दीपकमा समकाले तेल ने वाटनो दूय थाय तेम इहांपण शरीर अने आणुप्यनो दूय समकाले थाय

फरी बारमा वर्षना जेवारे ठेहेला त्वार महिना रहे तेवारे एकांतरे तेलनो कोगलो नरी घणो वखत मुखमांहे राखी राखमांहे नाखि दिये पढी उन्हा पाणी साथे कोगलो करे जो एम न करे तो ठेहेडे मोडु लुखु थाय मिलीजाय अने तेथी नवकार मात्रनो वञ्चार न थाय एरीते वार वर्ष सलेपणा करी पढी गिरिशब्दे पर्व त तेनी गुफामां जइने अथवा पट्काय जीव रहित एवा एकांत स्थानके जइ त्या पाटोपगमने जक्त परिज्ञाइ अथवा गिनी मरणादिक पडिबजे इहा मध्यम थकी जे एक वर्ष कह्यो ते एकवर्षना वार महिना थाय, त्या पण बारवर्षनी क्रिया ते महिनाउने अनुक्रमे वार महिनामाज पूरण करे ठ मासे वार पट्ट जाणवा

अवतरणः— वसहेण वसहिगहणंति एटले ग्रामादिकने विषे उपाश्रय लेवुं ते वृषज ने आकारे लेवुं तेनुं एकशोने पांत्रीसमुं द्वार कहेवे. मूलः— नयराइएसु धिप्पइ, वसही पुवासुहं उविय वसहं ॥ वामकडीइ निविठं, दीहीकय अग्नि मिक्कपयं ॥ ८८५ ॥ अर्थः—नगरादिकने विषे जे वस्ति एटले उपाश्रय लेवुं ते पूर्वाजिमुखे बेठेलो वृषज अने मावे पासे कुहिना जोरे निविष्टके० रह्योवे. वली दीर्घपणे लंबाइमां जेनो आगजनो एक पग करेलो होय. एवी जूमिनी कल्पना करी उपाश्रय लेवुं.

एवी वस्ति लेवा थकी जे फल आय ते देखावेवे. मूलः— सिंगस्कोडे कलहो, ठाणं पु ए नेव होइ चलणेसु ॥ अहिवाणे पुटरोगो, पुढंमिय फेडणं जाणं ॥ ८८६ ॥ मुह मूलंमिय चारी, सिरेयकउहेय पूयसंकारो ॥ खंधे पिठीयन्नरो, पुढंमिय धायउ वसहो ॥ ८८७ ॥ अर्थः— सींगडाने स्थानके बेसतां थकां साधुने मांहोमांहे क्लेश था य अने ते स्थाने यतिने वसवुं पण न थाय. एमज चरणने विषे तथा अधिष्ठान एटले पश्चिम गुरु प्रदेशने विषे वसतां यतिने पेट रोग थाय. अने पूठडानेविषे व सतां फेडणंके० उपाश्रयनुं पडवुं थाय एटले उपाश्रय तूटी पमे. एम तुं जाणंके० जाण ॥ ८८६ ॥ मुहमूलंमिके० मुखस्थानेवस्ता थकाचारेआहारादिकनो घणो जानथा य. सिरेके० बन्ने सिंगडानी वचाले अने ककुद थूनी त्यां जो वसें तो पूजा वस्त्रादि कनो सत्कार, अन्युत्थानादिक थाय. तथा कांधे अने पुठने स्थानके वसतां थ कां नर एटले आवता जता यतिओनी वस्ति ए व्याप्त थाय. अने पेट स्थानके वस तां थकां जेम वृषज धरायो होय एटले खुख खाइने पेट नखुं होय तेम यतिपण आहारादिके तृप्त थको रहे. एरीते कल्पना करीने उपाश्रयमां रहेवुं इतिगाथात्रयार्थ.

अवतरणः— उसिणस्स फासुयस्स, जलस्स सच्चित्तया कालोत्ति एटले उल्ल अने प्रासुक जल ने सच्चित्तपणांना कालनुं एकशो ने ठत्रीसमुं द्वार कहेवे. मूलः— उसिणोदगं तिदंरु, कलियं फासुयजलंति जइकणं ॥ नवरि गिलाणाइ कए, पहरतिगोवरि वि धरियवं ॥ ८८८ ॥ अर्थः— उल्ल एटले ज्यां त्रण उकाला वाढ्या होय, तेमां प्रहेले उकाले थोडाक जीव प्रासुक थाय, पण घणा रही जाय. अने बोजे उकाले घणा प्रासुक थाय अने थोडाज सचित्त रही जाय; तथा त्रीजे उका ले तो सर्व जीव अचित्त थाय. परंतु एवा त्रण उकाला वाढ्या विना यतिने पान अ ग्राह्यवे. अने प्रासुक ते जे स्वकाय परकायादिक शस्त्र परिणाम थयो. एवो यतिने कल्पनीय होय, ते त्रण पहोर सुधी राखवुं पण उपरांत कालातिक्रांत दुोषनो सं

जव थाय भाटे न राखवु कदाचित् अपवादे राखे तो नवरके एटलुं विशेषे
के जलानादिकने अर्थ त्रण पहोर उपरात पण राखवु ॥ ८८८ ॥
मूल - जायइ सचित्तया से, गिम्हमि पहोरपचंग स्तुवरि ॥ चउपहुस्तुवरि सि
सिरे, वासासु पुणोति पुहुरुवरि ॥ ८८९ ॥ अर्थ - गिम्हम्मिके श्रीमकाल उना
लाने विपे अतिरुद्ध पणाने लीधे पाच पहोर उपरात ते पाणी सचित्त थाय अ
ने सिसिरेके सीतकालने विपे कालना सस्निग्धपणा थकी चार पहोर उपरात
सचित्त थाय अने ए कहेला काल पढी राखवु पडे तो तेमा खार नाखीने राख
वु के जे थकी ते सचित्त न थाय इति गाथा द्यार्थ ॥ ८९० ॥

अवतरण - तेरिङ्गीउ माणवीउ देवीउय तिरिय मणुयदेवाण जगुणातय
मत्ताहियावति एटले तिर्यच, मनुष्य, अने देवतानी स्त्रीउ ते जेना थकी जेटला
गुणी अधिकते तेनु एकशो ने साडत्रीसमुं द्वार कहेते मूल - त्रिगुणा तिरुवअ
हिया, तिरियाण इडिया मुणोयवा ॥ सत्तावीस गुणा पुण, मणुयाण तदहिया चेव
॥ ८९० ॥ बत्तीसगुणा बत्तीसरूव, अहियाय तह्य देवाण ॥ देवीउ पन्नना, जिणे
हि जियरागवोसेहि ॥ ८९१ ॥ अर्थ - त्रिगुणा एटले त्रणरूपे अधिक तिर्यच थ
की तिर्यचनी स्त्री जाणवी, सत्तावीस गुणी सत्तावीशे अधिक मनुष्य थकी, मनुष्य
नी स्त्री जाणवी ॥ ८९० ॥ बत्तीस गुणी बत्तीशे अधिक देवताथकी देवतानी, स्त्री
जाणवी, एरीते राग, द्वेषना, जीतनार श्री-जिनवरे कहुते इति गाथा द्यार्थ ८९१,

अवतरण - अहोरयाण दसगति एटले दश आश्चर्यनु एकशोने आडतरीश
मु द्वार कहेते मूल - उवसग्ग गप्पहरण, इडोतिथं अनाधिया परिसा ॥ कएहस्स
अवरकका, अवयरण, चदसूराण ॥ ८९२ ॥ अर्थ - उपसृज्यतेके धर्म थकी
प्राणीने चलायमान करीये इके एटला माटे उपसर्ग कहिये देवमनुष्यादिक
ना करेला उपइव ते ज्या, श्रीतीर्थकर जगवान विहार करे त्या सवाशो यो
जनमाहे रोग मारी नय प्रमुख उपशमावे समस्त सुरनर नागेइने वय एवा श्री
महावीर परमेश्वर तेना उअस्थ कालने विपे अने केवली कालने विपे जे प्राकृत
गोवालिया प्रमुख तेणे पण महोटा मरणात उपसर्ग कखाः ए प्रथम आश्चर्य जाणवु
बीछु एज श्री महावीर जगवानने देवानद्वाना उदरमाथी व्यासी दिवस व्य
तिक्रमे थके इइना आदेशथकी हरणीगमेपी देवे गर्ने हरण करी त्रिसला रा
णीनी कुखे सक्रमाव्यो ए पण बीछु आश्चर्य जाणवु

त्रीछु इडो तिष्ठके स्त्रीने तीर्थकरपणु उपन्नु, एटले इहा ए नावते के ती

र्थ शब्दे षादशांगी अथवा चतुर्विध संघ ते त्रिजुवनने अतिशायी निरुपम म हिमाना धणी एवा पुरुष थकीज प्रवर्तवुं जोइये. ते आ वर्तमान चौवीसीमां कुं नराजानी प्रजावती राणीनी पुत्री श्रीमल्ली एवेनामे कुमरी थई तेणेज उगणीसमो तीर्थकर अइने तीर्थ प्रवर्त्ताव्युं. ए पण त्रीजुं आश्रय जाणवुं.

चोथुं. श्रीमहावीर नगवानने केवलज्ञान उत्पन्न अथुं; तेवारे देवकृत समव सरणे बेसीने पोताना कटप नणी देशना दीधी. पण ते देशना निष्फल अइ. केम के त्यां कोइये सम्यक्त्वादिकनो अंगीकार कस्यो नही, तेथी ए अजावित पर्षदा लहण चोथुं आश्रय जाणवुं.

पांचमु. डौपदीने व्यतिकरे श्रीकृष्णने घातकी खंममां अमरकंका नामनी न गरीनेविषे गमन अथुं, समुद्र उलंघी डौपदीने लइ आव्या. ए पांचमुं आश्रय.

ठहुं. श्रीमहावीर देव कौसंबी नगरीये समवसखा. त्यां चंडमा अने सूर्य जेनां शाश्वत विमान ज्योतिष चक्रमांढे. ते तेज विमानमां बेसीने वांदवा आव्या. इहां कोइक एवुं कहेढे के उत्तर वैक्रिय विमानमां बेसी वांदवा आव्या; परंतु तेम न जाणवुं. ए मूलगे विमाने बेसीनेज वांदवा आव्याढे. माटे ए ठहुंआश्रय जाणवुं.

मूलः—हरिवंसकुलपत्नी, चमरुप्याउ अछसय सिद्धा॥ अस्संजयाणपूया, दसविय णं तेण कालेण ॥ ८९३ ॥ अर्थः— सातमुं हरि शब्दे हरिवर्ष क्षेत्र तेनो जुगलिउ तेनो वंश पुत्र पुत्रादिकनी परंपरा लहण जे कुल तेनी उत्पत्तीके० उपजवो ते हरिवंश कुलोत्पत्ति कहिये. तेनी कथा आमढे. के, आ जंबुद्वीपमांन नरतक्षेत्र नेविषे कौशंबी नगरीनो सुमुख नामे राजा हतो. एकदा प्रस्तावे वसंत ऋतुये ते राजा हाथी उपर आरूढ अइ ते नगरनी नजीकना वनमां रमवाने अर्थे जतो हतो. मार्गे जतां वीरकनामे कुविंदनी नार्या अत्यंत स्वरूपवान देखीने मांढो मांढे सराग दृष्टिये जोतां प्रीति जाव उत्पन्न थयो. तेथी राजा त्यां थकी आगल जाय नही. ते वारे सुमतिनामा प्रधान कहेवालाग्यो के हे स्वामि, समस्त सौजन आव्या ठतां तमे आगल केम चालता नथी? ते सांजली राजा पोताना प्रधाननी लाज आणी आगल वनमां गयो. पण शून्य चित्त थको मनमांढे केवल ते स्त्री नुं चितवन ठे तेथी कहींए पण चेन पामतो नथी. ते जोइने प्रधाने पुढ्युं के हे महा राज, तमे आज आवा शून्य चित्त केम देखाउठो? एम फरीथी फरी घणो आग्रह करी पुढ्या थकी पोताना मननी सर्व वात राजाये प्रधानने कही. ते सांजली प्रधान बोव्यो के, तमे कांइ चिंता करशो नही; हुं तमने ए स्त्री मेलवी आपीश.

पत्नी घेर आवी प्रधाने आत्रेयिकानामे परिव्राजिकाने बोलावी सर्व वात समजा
वी वनमालानी पासे मोकली तेपण त्या जड जुएठे तो वनमाला पण विरहविह्व
ल थकी सुखे निश्वास नाखती कृणोक बेसे, कृणोक उठे कृणोक पडे एरीते महा विरह
णी देखी तेने ते परिव्राजिका केहेवा लागी के हे वत्से तु आज एम ड खितके
म देखायठे? तादरु डु ख मने कहे तो डु ते डु खथी तने पार उतारु ते सांजली
वनमालाये शुद्धनी वात कही तेवारे परिव्राजिका बोली के दुतने गजानी साथे का
ले मेलवीश, तु काड चिता करीश नही, पत्नी ते परिव्राजिकाये हर्षवत थकी त्यांथी
जई सर्व वात प्रधानने कही प्रधाने जई राजाने सर्व वृत्तात सजजाव्यो

तेवार पत्नी प्रजाते परिव्राजिका वनमालाने राजा पासे तेडी आवी राजाथे हर्ष
वत थड अत पुरमां तेने राखी अने तेनी साथे ते पच विध विषय सुख नोगववा
लाग्यो हवे वीरककुविद घेर आव्यो ते वारे तेणे खीने दीठी नही पत्नी पडोसी
प्रमुखने पूढतो थको जार्याना विरहथी घेलो थयो थको आग्या गाममां फरतो
फरतो एक दिवसे राजाना प्रास्ताव नीचे आवी उजो रह्यो तेवामा राजा अने
वनमाला ए वने जणा पण गोखमा आवी बेठा राजाथे वीरककुविदने देखीने
मनमां विचारुंजे में अत्यंत लोकविरुद्ध अनार्यकार्यकीयु माटे मनेधिकारठे एम
मनमा धणीज पोतानी निंदा करवा लाग्यो तेवामा अकस्मात् उपरथी बीजली
पडी तेथी बेड जणा छुन ध्याने मरण पामि हरिवर्ष क्षेत्रे युगलिया पणो उपन्यां
त्यां समस्त मनोवाहित कटपवृक्ष पूरण करेठे तेथी सुखे रहेठे

पत्नी वीरककुविद ते वेदुनु मरण जाणी अज्ञान तपस्या करी सौधर्म देवजो
के किंत्विषया देवमां उपन्यो. अवधिज्ञाने ते युगलने देखी मनमा चिंतववा जा
ग्यो के ए युगलिया इहां तो मरशे नही अने ज्यारे मरण पामशे तेवारे पण देव
लोके जाशे माटे एने इहाथी उपाडीने अन्य स्थानके लड जाउ एम चिंतवी त्यां
थकी अपहरण करी चपानगरिये ते युगलने लाव्यो त्यां राजा अपुत्रीठ मरण
पाम्यो हतो तेथी ते देव, त्याना लोकोने कहेवा लाग्यो के डु तमारा वास्ते राजाने
लाव्योडु एने मास मयनो आहार करावजो एम कही तेने राजपणे स्थापन
करी ते देव पोतानी शक्तिये करी तेमनु आशुष्य तथा देह मान घटाडीने पोताने
स्थानके गयो पत्नी ते युगल थकी हरिवर्ष कुलोत्पत्ति थड ए आश्चर्य जाणवु
आठमुं पातालवासी चमरेंडनो उत्पात एटले उच जवु थयु ते आवीरीते
नरतक्षेत्रे विजेजनाना ग्रामने विषे पूरणनामे महा धनाढ्य रहेतो हतो ते ए

क दिवसे रात्रे चिंतववा लाग्यो के, में पूर्वजवे पुण्य कखांठे; तेथी हमणां अत्यंत
त रुद्धिनो धणी महासुखी अयोबुं. हवे गृहवास ठांमी तपस्या करुं तो वली न
वांतरे विशेष फल पामुं. एवुं चिंतवी प्रजात समये स्वजन संबंधीने पूढी पोता
नो पुत्र पाटे स्थापी प्राणायाम नामा तापसी दीक्षा लेइ ते दिवसथकी जावजी
व लगी ठठ तपस्या करवानी प्रतिज्ञाकरी. अने पारणुं करवाने दिवसे एक लाक
डानो चारपुडो ठामडो राख्यो. ते ठामडामां मध्यान्हसमये फरी निष्ठा लेइ ते
मांथी पहेला पुडमां पडेली निष्ठा पंथीउने आपे, बीजा पुडमां पडेली निष्ठा काग
प्रमुख पक्षिउने आपे, तथा त्रीजा पुडमां पडेली निष्ठा जलचर मत्त प्रमुख जी
वोने आपे अने चौथा पुडमां पडेली निष्ठा पोते रागद्वेषरहित थको आरोगे.
एरीते बार वर्ष पर्यंत तपस्या करी अंतरे मासनी संक्षेपणायें काल करी चमरचंचा
राजधानीने विषे जुवनपति देवोनो इंड चमरेंड पणो उपन्यो. ते पोताना उपर
सोधर्म इंडने देखी आमर्ष थकी देवोप्रत्ये बोळ्यो के कोण डुरात्मा मारा मस्तकउ
पर रहीने शोजेठे? ते समये देव बोळ्या के, पूर्व जन्मने विषे संपादन करेला पुण्ये क
री सर्वना करतां अतिशय ठे समृद्धि अने पराक्रम जेनुं एवो आ सौधर्माधिप ठे.
ते सांजली अतिशय क्रोधयुक्त थई बोळ्यो के मारा परिवारे मारुं जो पण निवारण
कसुं तो पण युद्ध करवाने माटे इच्छा करनारो हुं अपराध करनारा आ इंडने
शिक्का करीश. एवुं बोली हाथमां परिघ धारण करी विचार करवा लाग्यो के को
इ पण प्रकारे ते इंडें मारो पराजव कस्यो ठतां हुं कोने शरणे जाउं? एवो विचा
र करी सुसुमारनगरने विषे प्रतिमास्थित श्री महावीरनी समीप जई वंदनपूर्वक बो
ळ्यो के हे जगवन्, तमारा प्रसादथी हुं इंडने पण जीतीश. ए प्रमाणे प्रार्थना करी लाख
योजन प्रमाण विस्तीर्ण शरीर करी परिधायुध फेरवतो गर्जना करी देवोने त्रासउत्पन्न
करतो गर्वे करी अंध थइ सौधर्मेइ सन्मुख धायो. पढी पोतानो एक पग सौधर्मा
वतंसक विमाननी वेदिकाने विषे अने बीजो पग सुधर्म सज्जानी उपर राखी परि
वेकरी इंडकीलउपर ताडन करी अनेक प्रकारे इंडने आक्रोश करवा लाग्यो.
सौधर्मेइपण अवधिज्ञाने तेने जाणीने कोपे करी देदीप्यमान एवुं वज्र ठो
ड्युं. चमरपण पोतानी पाठल आवनारा वज्रने जोइ असमर्थ थइ विस्तार करेला
पोताना शरीरनो उपसंहार करी शरणं शरणं एवुं बोली सूक्ष्म थइ श्रीमहावीर
स्वामिना चरणनी वचमां प्रवेश करतो हवो. सोधर्मेइपण अरहत चरणने
विषे प्रवेश करतो जाणी त्वराथी आवी ज्यांसुधि त्यां वज्र प्राप्त थयुं नथी

एतज्जामा वज्जनो उपसंहार करी श्रीमहावीर स्वामिनी पासे कृपा मागी चम रेडप्रत्ये बोत्योके, में तारा उपर वज्ज मूक्युं उता पण तु श्रीमहावीर स्वामिने शरण आब्यो तेमाटे में वज्जनो उपसंहार कखो श्रीमहावीर स्वामिनी कृपाये त ने हवे चय नथी एवीरीते ते चमरेडनु आश्वासन करीने पठी महावीरस्वामिने वदने करी आझा लेइ पोताना स्थानप्रत्ये गयो पठी चरमेइ पण नाना प्रका रे करी श्रीमहावीरस्वामिनी स्तुति करी अने आझा लेइ पोतानी चमरचचाराजधानीप्रत्ये गयो एआठमु चमरोत्पात नामा आश्चर्य जाणवु

नवमुं उत्कृष्टी अवगाहना वाला नवाणु टीकरा अने आठ पाँत्रा तथा एक पोते श्रीआदोश्वर जगवान एरीते बधा मली एकशो ने आठ ते एक समये अ निजित् नक्षत्रमा सिद्ध थया ते एकज समये उत्कृष्टी अवगाहनावाला एकशो आठ त्या सिद्धि पाय्या ते नवमुं आश्चर्य जाणवु.

दशमु असयति आरनी परिग्रहवत अवल्लचारी गृहस्थना वेपे रहेला, तेनो पूजा सत्कार ते असयति पूजा नामे दशमु आश्चर्य ते आवीरीते ठे श्रीसुविधि नाथना निर्वाण पठी केटलोक काल व्यतिक्रम्यानतर हुंभावसर्पणीना दोपने ली धे साधुजनों विष्टेइ थयो तेवार पठी जे स्थविर श्रावको हता, तेमनी पासे जई बीजा लोको धर्म पूढवा लाग्या तेपण जेबु जाणता हता तेबु तेउने कहेवा लाग्या तेथी लोकपण तेमने धनवस्त्रादिक देवा लाग्या तेथी तेउं गर्वित थया थका पोता ना मनकटिपत नवीन शास्त्र बनावी कहेवा लाग्या के, जे कोइ पृथ्वी, सखा, मठिर, सुवर्ण, रूपु, लोह, कपास, गाय, कन्या, अश्व अने गज अमने आपे, ते आ लोके तथा परलोके महा फल पामे अने अमेज सुपात्र ठइये एवो उपदेश साजली लोके तेमने गुरु करी मान्या एवी असयतिनी पूजा चाली प्रथम सदासर्वदा सयतिनी पूजा यती हती तेथी विपरीतेपणाये करीने श्रीशीतलनाथजिनना तीर्थसुधि आश्चर्य थयु, एरीते ए दश आश्चर्य आ चौवीसीमा थया वली अनते काले थरो ॥८९३॥

हवे जे तीर्थकरना वखतमा जे आश्चर्य थयु ते कहेठे - मूल - सिरिह सिहसीयलेसु, एकक मल्लिनेमिनाहोय ॥ वीरजिणिदे पचउ, एग सधेसु पाएण ॥८९४॥ अर्थ - श्रीरूपनदेव अने श्रीशीतलनाथनी वारे एकेक आश्चर्य थयु तथा श्रीमल्लीजिनेश्वरने वारे एक थयु अने एक श्रीनेमिनाथने वारे एक थयु अने श्री वी रजिनेइने वारे पाच थया वली असयतिनी पूजा लक्षण तो श्रीआदिनाथना वखत मां मरीचि कपिलादिकनी सांजलीये ठैए एम धणुकरीने बीजा तीर्थकरोना वा

રામાં પણ પ્રવાહે થાય છે. તેનો સ્પષ્ટ રીતે કરી આગલી ગાથામાં खुलासो कहेढे.

વિશેષે નામ પૂર્વક એજ વાત કહેહે. મૂલ:- રિસહે અઠહિઅસયં, સિંધિ સીય લજિણંમિ હરિવંસો નેમિ જિણે અવરકંકા, ગમણં કન્હસ્સ સંપત્તં ॥ ૮૫૫ ॥ ૬ હી તિહં મહ્ત્રી, પૂઆ અસ્સંજયાણ નવમ જિણે ॥ અવસેસા અહેરા. વીરજિણિંદ સ્સ તિહંમિ ॥ ૮૫૬ ॥ અર્થ. શ્રીકૃષ્ણદેવના વચ્ચતમાં એકશોને આઠ સિંધ યથા. શ્રીશીતલજિનના વચ્ચતમાં હરિવંશકુલની ઉત્પત્તિ થઈ. શ્રીનેમિનાથના વચ્ચતમાં અપરકંકાનગરિયે શ્રીકૃષ્ણનું ગમન થયું. ॥ ૮૫૫ ॥ અને સ્ત્રીનું તીર્થ મહ્ત્રી નાથના વચ્ચતમાં થયું. નવમા જિનના વારામાં અસંયતિની પૂજા થઈ; અને અવશેષ આકતાં આશ્ચર્ય શ્રીવીરપરમેશ્વરના વારામાં થયાં. ઇતિ ગાથા પંચકાર્થ ૮૫૬

અવતરણ:- ચતુરોનાસાઝતિ એટલે ચાર નાણાનું એકશોને ઓગણચાલીસ મું ધાર કહેહે. મૂલ:- પઢમાનાસાસઙ્ગા, બીયાઝ મુસા તયજ્ઞિયા તાસિં ॥ સઙ્ગામુ સા અસઙ્ગા, મુસાપુણો તહ ચઝહિતિ ॥ ૮૫૭ ॥ અર્થ:- ત્યાં પ્રથમ નાણા તે સત્યા કહિયે. ત્યાં સંતકેળ મૂલુત્તરગુણયતિને સર્વ વિશ્વને મુક્તિપદ પ્રાપ્તકપણા થકી અથવા સંતવિદ્યમાન જે જીવાદિકપદાર્થ તેના હેતુયે જે બોલવી તે સત્યા નાણા જાણવી. બીજી એ થકી જે વિપરીત નાણા તે મૃષા નાણા જાણવી. ત્રીજી એ માં હેલા સત્યને પણ મલે અને મૃષાને પણ મલે; તે ઝનય સ્વનાવ સત્યામૃષા નાણા જાણવી. ચોથી અસત્યાઅમૃષા તે જે પૂર્વોક્ત ત્રણે નાણાને ન મલે તે ચોથી નાણા જાણવી.

હવે સત્યાદિક ચાર નાણાના જેદ કહેણહાર ઠતો તેમાં પ્રથમ સત્યાના જેદ કહેહે. મૂલ:- જણવય સંમય ઠવણા, નામેરૂવે પહુચ્ચસઙ્ગેય ॥ વવહાર નાવ જોગે, દસમે ઝવમ્મસઙ્ગેય ॥ ૮૫૮ ॥ અર્થ:- જે દેશમાં જે વસ્તુનું જેવું નામ રૂઢી થી કહેવાતું હોય અને તેજ નામ પરદેશમાં જડને પણ કોઈ કહે તો તેને જ નપદસત્ય કહિયે. જેમ કોંકણદેશમાં પાણીને પિચ્ચ નીર ઇત્યાદિક કહેહે.

બીજું સંમયકેળ તે જે સમસ્ત લોકને સમ્મત. તે આવીરીતે કે કુમુદ, કુવલય ઉત્પલ અને તામરસ ઇત્યાદિકને વિષે સરખે પંકજ શબ્દને સંનવે. પણ ગોવા લાદિક અરવિંદનેજ પંકજ કહેહે. પરંતુ અન્યશબ્દને સમ્મત નહી. તેની પરે બી જાને ન કહિયે. એ બીજું સમ્મતસત્ય જાણવું.

ત્રીજું ઠવણાકેળ સ્થાપનાસત્ય. તે આવીરીતે કે જેમ એકડો માંમીને તેના આગલ એક મીંહું માંમીયે તેવારે દશ થાય, તેમજ બે મીંહાં માંમીયે તેવારે એક શો થાય, ત્રણ મીંહા માંમીયે તો હજાર થાય. એ પણ સ્થાપના જાણવી. તેમજ મુ

झा, मासो, तोल प्रमुख स्थापिये जे, आ अमुक पाचगेर किवा दश गेरठे ते पण स्थापना ठे, अथवा आचार्यनी स्थापना करिये ते सर्व स्थापना सत्य जाणवु

चोथु नामसत्य, ते नाम तथा कुलनी वृद्धि न करतो होय तोपण कोइकतु कुलवर्द्धन एवु नाम होयठे एमज धननी वृद्धि न करता उतां पण धनवर्द्धन नाम होयठे इत्यादिक सर्व नामसत्य जाणवु

पाचमु रूपके० रूपसत्य, ते कपटे करी साधुनो वेष लीवो होय तोपण तेने साधु कहिये एरीते जवाइया प्रमुख जेनो वेष धारण करे तेवारे ते वेषनु रूप देखीने तेने ते नाम कहेठे ते रूपसत्य जाणवु

ठठु पादुच्चे० प्रतीत आश्रीने सत्य कहेवायठे जेम पाच अंगुली माहेली अना मिकाने देखी मध्यमा अंगुलीने तेनी अपेक्षाये महोटी कहियेठेए तेमज कनिष्ठिका आश्री अनामिकाने मोटीकहियेठेए एम जेने जे आश्री कहिये ते प्रतीतसत्य जाणवु

सातमु व्यवहारसत्य. ते पर्वत उपर तृणादिक बलता देखीने एवु कहेवामा आवे ठे के पर्वत बलेठे तेमज पाणीना वासणमाथी पाणी श्रवतु देखीने कहेके पाणीनु वासण श्रवेठे इत्यादिक व्यवहारसत्य कहेवायठे

आठमु जावसत्य ते ज्या पाचे वर्णनो सजव उता जे वर्णनी अधिकता होय ते वर्ण कहेवो जेम त्रमरमा पाचेवर्ण उता इयाम कहेवायठे तेमज बजा हिकाने उज्वल कहेवाय ठे ए जाव सत्य जाणवो

नवमु योगसत्य ते जेम दमना योगयकी दमी कहेवाय ठत्रना योगयकी ठत्री कहेवाय जिंगना योगयकी जिगी कहेवाय तेना अजावे तथा अठते पण एज कहेवाय ते योगसत्य जाणवु

दशमु उपमासत्य ते जेम महोटु तलाव देखीने कहिए के ए समुद्र जेवु महोटु तलाव ठे ते उपमासत्य कहेवायठे ए दश प्रकारनी जापासत्य कही ॥ ७९॥

हवे मुसति एटले मृपाजापाना दश प्रकार कहेठे मूल - कोहे माणे माया, लोहे पेळे तहेव दोसेय ॥ हास जये अस्काइय, उवघाए निस्तिया दसहा ॥ ७९॥

अर्थ - मृपाजापा दश प्रकारे ते आवीरीते ठे एक क्रोधनिसृत, एमज माना दिक शब्दांनी साथे निसृत शब्द सर्वत्र जोडवो ते आवीरीते क्रोडकरी अदासने दास कही बोलावे क्रोधनि श्रुत आश्रयो थको जो बीजो कोइ सत्य जाणण करे तोपण ए खुबुज माने तेमज बीजु माने करी पोते अधन थको धनवत कहे ते मान नि सृत जाणवु. त्रीजु बीजाने वचवाने अर्थे इज्जालियानी पेरे कहे ते

માયાનિઃસૃત જાણવું. ચોથું લોનેકરી વાણીયાની પેરે વસ્તુ ક્રય વિક્રય કર તાં અસલ્ય બોલે, તે લોનનિઃસૃત. પાંચમું પિઝ્જેકે. અતિ પ્રેમથકી બીજાને ક હે કે, હું તાહરો દાસહું, ઇત્યાદિક બોલવું તે પ્રેમનિઃસૃત જાણવું. ઠતું દોસેય કે. દેષેકરી ગુણવંત પુરુષને નિર્ગુણી કહે તે દેવનિઃસૃત. સાતમું ઠતી વસ્તુને ક હેકે, અમે નથી દીઠી તે હાસ્યનિઃસૃત. આઠમું ચોરપ્રમુખને મુશ્વથકી અતિ અસંબંધ વચન બોલે તે નયનિઃસૃત જાણવું. નવમું અસ્કાડ્યકે. આસ્વાનને વિષે ઇટલે વચાણને વિષે રસપોષણ, કરવાને અર્થે કાંડક કલ્પિત વચનો બોલ વા થકી આસ્વાયિકાનિઃસૃત થાય. દશમી ઉવઘાએકે. અચોરને ચોર કહેવો, એમ કહેવા થકી તેને ઉપઘાત થાય તેથી એ ઉપઘાતનિઃસૃત જાણવું. એ દશે પ્રકારે મૃષાજાણા જાણવી. ॥ ૫૯૯ ॥

હવે સત્ત્વામુરત્તિ કહેઢે. મૂલઃ— ઉપ્પન્ન વિગથ મીસગ, જીવ અજીવેય જીવ અજીવે ॥ તહ મીસગા અણંતા, પરિત્ત અદ્વાય અદ્વા. ॥ ૬૦૦ ॥ અર્થઃ— ઇહાં મિશ્ર શબ્દ સર્વત્ર જોડવો. તેવારે અણઉપન્યાની સાથે સંખ્યા પૂરણ કરવાને અર્થે મિશ્રપણે કહિયે, તેમાં પ્રથમ ઉત્પન્નમિશ્રા તે આવીરીતે. જેમ નગરાદિકને વિ પે અધિક ન્યૂન પુત્રોનો જન્મ થયો ઠતાં એમ કહેવામાં આવેઢે કે, આજ દશદીક રાનો જન્મ થયો. ઇત્યાદિ જાણવી. બીજી. એજ રીતે વિગત ઇટલે મૃતક સાથે મિશ્રપણે કહેતાં થકાં વિગતમિશ્રજાણા થાય, જેમ આજે અમુક ગામમાં દશનો વિનાશ થયો, એમજ ત્રીજી જન્મ અને મૃતક બંનેનો પરિમાણ અધિક ન્યૂન કહે તે ત્રીજી મિશ્રતાજાણા જાણવી. ચોથી ઘણી જીવતી અને થોડી મૃતક થયેલી એવી ક્રમી નીરાશી દેખી ઘણા જીવો કહે, અને એવું કહેકે, અહો આ કેવડી મોટી જીવરા શી ઢે!!! એમ જીવમિશ્ર ચોથી જાણા જાણવી. પાંચમી ઘણી ક્રમી મરણ પામે લી ઢે અને થોડી જીવતી ઢે તે દેખી કહેકે, એ અજીવરાશી ઢે, એમ કહેતાં થકાં અજીવમિશ્ર કહેવાય. ઠઠી જીવ અજીવ ઇટલે તેમજ વલી તેજ રા શી દેખી અધિક ન્યૂન ઠતે એમ કહેકે, એમાંહે ઇટલી ક્રમી મરણ પામી ને ઇટલી જીવેઢે. તે જીવાજીવમિશ્રતા જાણવી. સાતમી તહમીસગા ઇટલે અનંત કાય નો ઢગલો પડયો થકો તે તેના પત્રાદિક સાથે મિશ્રઠતાં પણ એવું કહેકે, આ અનંત કાયનો ઢગલો પડયોઢે. તો તે અનંતમિશ્રતા જાણા જાણવી. આઠમી તેમજ પ્રત્યેક વનસ્પતિ ઘણી હોય, અને તે થોડી અનંત કાય સાથે મિશ્ર થયે લી હોય, તેમ ઠતાં એવું કહેકે, એ પ્રત્યેક વનસ્પતિકાયનો ઢગલો પડયોઢે. તે

પ્રત્યેકમિશ્ર જાણા જાણવી નવમી અઢા તે કાલવિશેષ રાત્ર દિવસ પ્રમુખ જાણવી ત્યા કોઈએક બીજા કોઈને ડતાવલથી દિવસઠતે એવુ કહેકે, ડઠ ડ ડ રાત્ર પડી અમુક કામ કરવાનુ ડે, અથવા રાત્રિ ડતા કહેકે, ડઠ ડઠ જ લડી દિવસોદય થઈ ચૂક્યો એ અઢામિશ્ર નામે નવમી જાણા જાણવી દશમી તે મજ દિવસ અથવા રાત્રી તેનો એક દેશ તે અઢામિશ્રિત જાણા જાણવી જેમ પ્રથમ પદોર વર્તમાન ઠતે કહેકે, મધ્યાન્હ થયો ડ્યાદિક જાણવી ॥ ૧૦૦ ॥

હવે અસજ્ઞા મોસતિ એ ચોથી જાણા વાર પ્રકારે કહેઢે મૂલ - આમતણિ આણવ ણી, જાયણિ તહ પુઢણીય પન્નવણી ॥ પન્નસ્કાણી જાસા, જાસા ડજ્ઞાણુ લોમાય ॥ ૧૦૧ ॥ અર્થ - આમત્રણ કરિયે કે, હે દેવદત્ત ડહાં આવ ડ્યાદિક જે આ મત્રણ તે ત્રણ પ્રકારે ઢે પ્રથમ, જે કોઈને ન મલે, પળ કેવલ વ્યવહાર માત્ર પ્રવૃત્તિને માટેજ ઢે તે સાચી પળ નહી, ને છુટી પળ નહી, તે અસત્ય અમૃપા જાણવી બીજી આજ્ઞા આપિયે તે આજ્ઞાપની ત્રીજી જાયણીકે કોઈ એક કોઈ પાસેથી માગે ચોથી આગલાને પૂઢીયે તે પૂઢણી પાંચમી જવ્યજીવોને ડપદેશ દેતાથકા એમ કહેવાય કે, જે પ્રાણી પ્રાણવધ થકી નિવૃત્તે, તે જવાતરે સુખપામે એનુ નામ પ્રજ્ઞાપની ઢઢી નિપેધ વચન બોલે તે પ્રત્યાઠ્યાની જાણા જાણવી. સાતમી કોઈએક કોઈ કાર્ય કરવાને પ્રવૃત્તે અને કોઈ એકને પૂઢે તેવારે તે કહેકે, મારે પળ તે માન્ય ઢે માટે તારી ડજ્ઞા આવે તેમ તુ કર એ ડજ્ઞા અનુલોમજાણા જાણવી ॥ ૧૦૨ ॥

મૂલ - અણજિગ્ગહિયાજાસા, જાસાય અજિગ્ગહમિ બોધઢા ॥ સસયકરણી જાસા, વોયઢ અવોયઢા ચેવ ॥ ૧૦૩ ॥ અર્થ - આઠમી, ઘણા કામો કરવાના હોય અને કોઈ પૂઢે કે કયુ કામ કરુ? તેવારે કહેકે તારે ગમે તે કામ કર એમ જ્યા કાઢ કવાગ્રહ ન હોય તે અનજિગ્રહિતજાણા જાણવી નવમી, જે નિશ્ચે થ કી વચન બોલિયે તેજ કરિએ એ જાણા અજિગ્રહિને વિપે જાણવી દશમી, સ શયિક એટલે કોડયે કોઈને કહુ કે સૈધવ લઈ આવ અને સૈધવ શબ્દે લવણ, વસ્ત્ર, પુરુષ, અશ્વ, પ્રમુખ કહેવાયઢે એમ વિચારી સામાને સશય ડત્પન્નથાય તે સશયકરણીજાણા જાણવી અગ્યારમી, જ્યા બોલવા થકી વર્ણ એટલે અક્કર અ ને તેનો અર્થ તેપળ પ્રગટ હોય તે વ્યાકૃત જાણવી વારમી, તેમજ જે અપ્રગટપ ણે બોલિયે તે અવ્યાકૃત જાણા જાણવી ડતિ ગાથા પટ્કાર્થ ॥ ૧૦૪ ॥

અવતરણ - વયણ સોલસગતિ એટલે વચન સોલપ્રકારના તેનુ એકશોને ઢા લીસમુ ઢાર કહેઢે મૂલ - કાલતિય વયણતિય, લિગતિથ તહ પરોક્ક પન્નસ્ક ॥

ઝવણય વણય વચન, અબ્જંતં ચેવ સોલસમં ॥ ૧૦૩ ॥ અર્થ:-પ્રથમ કાલત્રિક તે એક વર્તમાને કરેલે તે. બીજો જૂત તે જે પૂર્વે કયું તે. અને ત્રીજો અવિષ્ય તે આગલ કરશે તે. વચન ત્રિક. તે એક વચન, દિવચન, ને બહુવચન. લિંગત્રિક તે પુરુષ, સ્ત્રી, ને નપુંસક લક્ષણ જાણવાં. તેમ પરોક્તવચન, પચ્ચસ્કં કે ૦ પ્રત્યક્ત વચન, ઉપનયઅપનય વચન ચાર પ્રકારે છે તે આવીરીતે:- ઉપનયગુણ અને અપનય દોષ. તે જ્યાં બોલિયે. જેમ સ્ત્રી સ્વરૂપવાન છે પરંતુ કુશીલ છે તે ઉપનય અપનયવચન જાણવું. તથા કુરૂપવાન સ્ત્રી છે પરંતુ સુશીલ છે તે અપનયોપનય વચન જાણવું. ત્રીજું, સ્વરૂપવાન અને સુશીલ સ્ત્રી તે ઉપનયોપનય વચન જાણવું. ચોથું, કુરૂપને કુશીલ સ્ત્રી છે તે અપનયોપનય વચન જાણવું. ૧ પન્નર થયા અને સોલસુ અબ્જંતંકે ૦ અધ્યાત્મવચન તે મનમાં એક હોય અને બીજાને ફસાવવાને અર્થે બીજું કહે તે સોલસું અધ્યાત્મવચન જાણવું. ઇતિગાથાર્થ. ॥ ૧૦૩ ॥

અવતરણ:- માસાણ પંચજ્ઞેયતિ એટલે માસના પાંચ જ્ઞેયોનું એકશોને એક તાલીસમું દાર કહેલે. મૂલ:- માસાય પંચસુત્તે, નસ્કત્તે ચંદિઝય રિઝમાસો ॥ આશ્ચોવિય અવરો, નિવહિંત તહય પંચમઝ ॥ ૧૦૪ ॥ અર્થ:- સૂત્ર જે શ્રી અરિ હંત પરમાત્માનું પ્રવચન તેને વિષે માસ પાંચ કહ્યાલે. તેમાં પ્રથમ જે નક્ષત્રની ગણનાયે થાય તેની રીત કહેલે:- ચંદ્રમા ચારકે ૦ સંચરતો જેટલે કાલે અનિજી તાદિકથી વિચરતો ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્ર સુધી જાય તેને પ્રથમ નક્ષત્રમાસ કહિયે. બીજો ચંદિઝયકે ૦ ચંદ્રથી થાય તે અંધારા પડવા થકી આરંભીને અજવાલી પૂર્ણિમા સુધી ચંદ્રમાસ કહેવાય. ત્રીજો રિઝકે ૦ ઋતુ તે લોક રુઢિયે સાઠ અહો રાત્રીયે ઋતુ કહિયે. તેનો અર્ધમાસ એટલે ત્રીસ અહોરાત્રી પ્રમાણનો તે ઋતુમાસ જાણવો. ચોથો, આદિત્ય જે સૂર્ય તેહનું અયન એકશો ને ત્ર્યાસી દિવસનું હોય. તેનો ઠાઠો નાગ તે આદિત્યમાસ કહિયે. પાંચમો, અનિવર્ધિત તે તેર ચંદ્રમાસે થાય. બાર ચંદ્રમાસે સંવત્સર જાણવો; પરંતુ જેવારે એક વધે તેવારે તેને અનિવર્ધિત માસ કહિયે.

એનુંજ પ્રમાણ વિશેષ દેખાડે છે. મૂલ:- અહરત્ત સિત્તવીસં, તિસત્ત સત્તઠિ નાગનસ્કતો, ॥ ચંદોઅ ઝણત્તીસં, વસઠિનાગાય વત્તીસં ॥ ૧૦૫ ॥ અર્થ:- સત્તા વીસ અહોરાત્રી અને એક અહોરાત્રીના શમસઠ નાગ કરિયે તેવા એકવીસ નાગે અધિક એક નક્ષત્ર માસથાય. અને માસના ઝંઘણત્રીસ અહોરાત્રી તેના ઉપર એક અહોરાત્રીના વાસઠ નાગ કરિયે, એવા વત્રીસ નાગે અધિક એક ચંદ્રમાસ થાય.

મૂલ:- ઝઝમાસો તીસદિણો, આશ્ચોવિ તીસ હોઈ અર્ધંચ ॥ અનિવહિં ઝંઘમા

सो, चउवीस सएण ठेएण ॥ ९०६ ॥ अर्थ - ऋतुमास ते संपूर्ण त्रीसदिवस प्रमाणनो जाणवो तथा आदित्यमास ते त्रीस दिवस अने उपर एक दिवसना साविया त्रीस नाग करिये तेठला प्रमाणनो जाणवो अने अनिर्वर्धित मास ते चउवीसे अधिक एकशत ठेद एटले नाग तेज देखाडेठे ॥ ९०६ ॥

मूल - नागाणिग वीससय, तीसाएगाहिया दिणाणच ॥ एए जह निष्पत्ति, लहंति समयाउ तह नेय ॥ ९०७ ॥ अर्थ - ते पूर्वोक्त एकशोने चोवीस नाग एक अहोरात्रना करिये तेवा एकशो एकवीस नाग अने एक दिवसे अधिक त्रीस एटले एकत्रीस दिवस अर्थात् एकत्रीस दिवस ने एक अहोरात्रीना एकशो चोवीस नागमाहेला एकशोने एकवीस नाग उपर, एटलु अनिर्वर्धित मासनु प्रमाण जाणवुं एरीते ए पाचमासनी जेम नि षत्ति एटले प्राप्ति थायठे ते समय के० सिद्धांत थकी जाणवी इतिगाथा चतुष्टयार्थ ॥ ९०७ ॥

अवतरण - वरिसाण पंचनेयत्ति एटले वर्पना पाच जेदनु एकशोने वेताली सभुं वार कहेठे मूल - संवहराउ पचउ, चदेचदेजिवड्डिए चेव ॥ चदेजिवड्डु ए तह, विसहिमासेहि जुगमाण ॥ ९०८ ॥ अर्थ - चंडादिक संवत्सर पाच क ह्याठे. तेमा पूर्वोक्त चंडमासे जे नीपन्यो ते चंड सवत्सर जाणवो तेनुं प्रमाण त्रणगें चोपन दिवस अने एक दिवसना वासठ नाग करिये तेवा वार नाग उपर जाणवा तेमज बीजा चंडसवत्सरनु पण मान जाणवु हवे चंडसवत्सरथी ए क अधिक मास थाय एटले तेने अनिर्वर्धित सवत्सर जाणवो. तेनुं प्रमाण त्रणसे त्र्यास्ती दिवस अने एक दिवसना वासठ नाग करी तेमाना चुमालीश नाग एवो एक अनिर्वर्धितसंवत्सर जाणवो एकत्रीश अहोरात्र अने एक दिवसना ए कशो चोवीस नाग करिये ते माहेला एकशो एकवीस नाग उपर, ए अनिर्वर्धित मासनु मान जाणवु हवे पूर्वोक्त माने अनिर्वर्धित सवत्सर वे अने चंडसवत्सर त्रण एवा पाच सवत्सरे एक युगमान थायठे ते वासठ चंडमास प्रमाणक ठे सा राश एक युगमा त्रण चांड सवत्सर ते चांडसवत्सरना प्रत्येक वारमास मलीठ त्रीश चांडमास अने वे अनिर्वर्धित सवत्सर तेमा एक अनिर्वर्धित सवत्सरना तेर चांडमास ए प्रमाणे बीजा वरसना पण तेर मली एकदर ठवीस मास अने पूर्वोक्त चांडमास ठत्रीश मलीने वासठचांडमासे एक युगनु मान थाय ॥ ९०८ ॥

अवतरण - लोगसरूवत्ति एटले लोकना स्वरूपनु एकशो ने तेतालीशभुं वार प्रगट करतो कहेठे मूल - माघवर्षइतलाइ, ईसीपझा रउवरिमतलजा ॥

ચત્વરસ્રજ્જુલોગો, તસ્માદ્દોવિહરે સત્ત ॥ ૯૦૯ ॥ અર્થ:- માધવતિ જે અલોકને ફરસેઢે. સર્વ અધસ્તન જાગ તેયકી માંમીને સિદ્ધસિલાનો ઉપરનો જાગ ત્યાંસુધી ચત્વર રાજ માન લોકઢે. તેને અધસ્તન જાગે વિસ્તારપણે જોડ્યે. તેવારે સાતરાજ કાંડક ડણાઢે. પરંતુ સૂત્રકારે અલ્પપણાને લીધે તેની વિવહ્વા કરી નથી ॥ ૯૦૯ ॥

મૂલ:- ડવરિં પાસહાણી, તા નેયા જીવનૂતલે ંગા ॥ તયણુણપસવુઢી, પં ચમકણ્મિ જા પંચ ॥ ૯૧૦ ॥ અર્થ:- ત્યાંયકી ંટલે તે અધસ્તન પ્રદેશયકી આરં નીને જેમ જેમ અંગુલનો અસંખ્યાતમો જાગ ડંચા જડ્યે, તેમ તેમ પ્રદેશ પ્રદેશની હાણી જાણવી. તે જ્યાંસુધી સંનૂતલા પૃથ્વી ંકરાજનીઢે ત્યાંસુધી જાણવી. તય ંગે ૦ તેવારપઢી વલી અંગુલને અસંખ્યાતમે જાગે વૃદ્ધિ જાણવી. તે જ્યાંસુધી પાં ચમો દેવલોક પાંચરાજનોઢે, ત્યાંસુધી જાણવી. ॥ ૯૧૦ ॥

મૂલ:- પુણરવિ પાસહાણી, સિદ્ધિસિલાંક્રગા રજ્જૂ ॥ ઘમ્માં લોગમજ્ઞે જોયણ અસંખકોમીહિં ॥ ૯૧૧ ॥ અર્થ:- પુનરપિકે ૦ વલી તે પાંચમા વ્રહ્મ દેવલોક યકી પ્રદેશની હાણી યાયઢે. પહેલાની પરે અંગુલને અસંખ્યાતમે જાગે પ્રદેશ ઘટે તે જ્યાં સીમ સિદ્ધિસિલા ંકરાજની આવે ત્યાં સીમ જાણવી. ઘમ્મા કે ૦ રત્નપ્રજ્ઞા પહેલી પૃથ્વી તેહને સમનૂતલે અધોજાગે અસંખ્યાત યોજનની કો ઢી ડલંધી જાડ્યે ત્યાં લોકનો મધ્યજાગ આવે. ॥ ૯૧૧ ॥

મૂલ:- હિઢ્ઠા હોમુહમદ્વગ, તુલ્લો ડવરિંતુ સંપુટ િચ્છાણં ॥ અણુસરય મદ્વગાણં, લોગો પંચઢિકાયમડ ॥ ૯૧૨ ॥ અર્થ:- લોકને અધોજાગે અધોમુખ સરાવલાને આકારે તે ડપર વલી સંપુટને આકારે ંટલે ંક સરાવલું તેના ડપર વીજું ડ ધું સરાવલું ઢડ્યે તે સંપુટ આકાર સ્થિત કે ૦ રહ્યા જે સરાવલા તેને અનુસારેં આ કાર યાય. ંમ મદ્વકને આકારે ં લોક જે પંચાસ્તિકાય મય તે હોયઢે. ॥ ૯૧૨ ॥

મૂલ:- તિરિયં સત્તાવન્ના, ડઢુંપંચેવ હોંતિ રેહાડ ॥ પાંસુ ચડસુરજ્જૂ, ચત્વરસ્રજ્જૂ ય તસનાડી ॥ ૯૧૩ ॥ અર્થ:- તિરઢી સત્તાવન રેખા અને ડની પાંચ રેખા યાય. ંમ કરતાં પ્રવાહે ચાર ડ્યાંમૂં ંકરાજ અને ચત્વરરાજ પ્રમાણ ઢસનાડી યાયઢે.

મૂલ:- તિરિયં ચડરો ઢોસું, ઢહોસું અઢ્ઠ ઢસયંકેકે ॥ બારસ ઢોસું સોજસ, ઢોસું વી સાય ચડસુંપિ ॥ ૯૧૪ ॥ અર્થ:- રુચક સમનૂતલાના જાગ યકી ડંચો વેઢુ પંક્તિયે ડ ગણત્રીસ રેખા યકી ડપરે તિરઢા ચાર ચાર ડ્યાંઢૂઆ. તેમાં ચાર ઢસનાડી મધ્યગત હોય. ત્યાં ઢસનાડી બાહિરે ડ્યાંમવા નથી. તેવારપઢી ડપરની વે પંક્તિનેવિષે ઢ ઢ ડ્યાં મૂઆ યાય. તેમાં ચાર ઢસનામી મધ્યગત જાણવા, અને ઢસનાડીની બાહેર ંક ંક

एटले वे पद्मखामा एक एक. पढी एक एक पक्तिमा वली आठ खामूआ,
ल्यां वने पासे वे वे खामूआ वध्या तेथी पढी वली दसयके० दश खामूआ थ
या त्या वेदुपासे त्रण त्रण वध्या, ए एकेक पक्तिये वध्या पढी वली बार थ
या वेठ पक्तिने विपे चार चार खामूआ वेठ पासे वध्या पढी वेठ पक्तिने विपे
शोल शोल, त्या ठ ठ वध्या. पढी चार पक्तिने विपे बीस बीस खामूआ त्या चारे
पक्तिने विपे आठ आठ बाहेर वध्या एम कर्ध्वलोकने विपे चउद पक्तिये थथा
सजवे वधता खामूआ कह्या ॥ ९१४ ॥

मूल— पुणरपि सोलस दोसुं, बारस दोसुं पि होइ नायवा ॥ तिसु दस ति
सु अरु ङाय दोसुं दोसुंपि चत्तारि ॥ ९१५ ॥ अर्थ— वली उपरली वे पक्तिउने
विपे सोल सोल वली वेठ पक्तिने विपे बार बार होय ते जाणवा पढी त्रण प
क्तिने विपे दश दश, वली त्रण पक्तिने विपे आठ आठ तथा ठढदोसुं के० वे प
क्तिने विपे ठ ठ वली वे पक्तिने विपे नाडीमा रहेला चार चार खामूआ जाणवा
एटले कर्ध्व लोकनी वात कह्यी ॥ ९१५ ॥

हवे अधोलोके सात नरक पृथ्वीने विपे कर्ध्व अने अधोनागे जे खामूआ ठे ते
कहेठे मूल— उयरिय लोय मझ, चउरो चउरोय सबहि नेया ॥ तिग तिग
डुग डुग एकेक गोय जा सत्तमी पुढवी ॥ ९१६ ॥ अर्थ— उयरिट के० नीचे रु
चकना मध्यनागधकी आरनी चार चार खामूआ सर्व साते पृथ्वी त्रसनाडीनी
माहे कर्ध्व अधोनागे जाणवा त्रसनाडीनी बाहेर दितीयादिक पृथ्वीने विपे
अनुक्रमे त्रण त्रण वे वे अने एक एक खामूआ जाणवा ते ज्या सुधी सातमी
पृथ्वी प्राप्त याय, त्यासुधी जाणवा रत्नप्रनाये त्रसनाडीनी बाहेर खामूआनो अ
जाव ठे त्यापढी बीजी शर्कराप्रनाये उपरना तलनो आरन करी दक्षिण वाम
नागने विपे प्रति पक्ति तीर्यक एवा त्रण त्रण खामूआ कर्ध्व अधोनागे करी जाण
वा. ते सातमी पृथ्वीना अधोनागसुधी जाणवा

त्रीजी वालुकाप्रजाना कर्ध्वनागनो आरन करी वने बाछुने विपे खामूआ त्र
ण त्रणनी आगल वली त्रण त्रण खामूआ जाणवा ते सातमी पृथ्वी पर्यंत
पढी पकप्रजाना कर्ध्वनागनो आरन करी वने बाछुने विपे पूर्व खामूआनी आग
ल वे वे खामूआ जाणवा ते सातमी पृथ्वी पर्यंत पढी धूम प्रजाना कर्ध्वनाग
नो आरन करी वने बाछुने विपे ववे खामूआ जाणवा ते सातमी पृथ्वी पर्यंत
पढी तम प्रजानो आरन करी वने बाछुने विपे एक एक खामूआ जाणवो ते सा

તમી પૃથ્વી પર્યંત. પઠી સપ્તમ પૃથ્વીને વિષે પૂર્વે કહેલા ધાંડુઆની આગલ દરેક પંક્તિને વિષે એક એક ધાંડુ યાય છે. એમ ઉપર થકી નીચે આવતાં જે ધાંડુઆ થયા તે કહ્યા. એ પ્રમાણે અધોલોકને વિષે ઊર્ધ્વ અને અધોનાગે ધાંડુઆ કહ્યા.

હવે નીચે થકી ઉપર જાતાં જેમ વૃદ્ધિ યાય તેમ દેખાડે છે. મૂલ:- અડવી સા ઠવીસા, ચતુર્વીસા, વીસ સોલ દસ ચતુરો ॥ સત્તામું પુંઢવીસું, તિરિયં સંધુય ગપરિમાણં ॥ ૯૧૭ ॥ અર્થ:- અઠાવીસ, ઠવીસ, ચોવીસ, વીસ, સોલ, દશ, ને ચાર એ સાત પૃથ્વીને વિષે અનુક્રમે તિરઠો ધાંડુઆનો પરિમાણ કહ્યો. ॥ ૯૧૭ ॥

હવે અર્ધ ઊર્ધ્વ એ બન્ને લોકના ધાંડુઆનો માન કહે છે. મૂલ:- પંચસયવા રસુત્તર, હેઠા તિસયાત ચતુર અશ્વહિયા ॥ અહ ઝડું અઠસયા, સોલહિયા સંધુયા સવે ॥ ૯૧૮ ॥ અર્થ:- પાંચગોને બાર ધાંડુઆ હેઠાકે ૦ નીચે અધોલોકને વિષે જાણવા. અને ત્રણગો ને ચાર ધાંડુઆ ઝંચા ઊર્ધ્વ લોકને વિષે જાણવા, એ અર્ધ ને ઊર્ધ્વ વેના મલી આઠગો સોલ ધાંડુઆ યાય. ॥ ૯૧૮ ॥

હવે ચતુરરાજ જેમ યાય તેમ દેખાડે છે. મૂલ:- સત્તેવય રજૂડ, એગા પંચેવ લો ગવિઠારો ॥ અહલોય તિરિયમજ્ઞા, એગા રજૂ અલોગંતે ॥ ૯૧૯ ॥ અર્થ:- સા તરાજ, એકરાજ અને પાંચરાજ લોકનો વિસ્તાર જાણવો. તેમાં અનુક્રમે અધોલોકે સાતરાજ, તિરઠે લોકે એકરાજ, મધ્યલોકે પાંચરાજ અને તેવારપઠી એકરાજ અલોકના અંતસુધી હોય. ॥ ૯૧૯ ॥

હવે ત્રણપ્રકારનો રાજ દેખાડવાને અર્થે કહે છે. મૂલ:- બત્તીસં રજૂડ, હિઠા રુ થગસ્સ હોંતિ નાયવા ॥ એગેવસ મુવરિં, ઇગુવન્ના સવપિંમેણં ॥ ૯૨૦ ॥ અર્થ:- ઇહાં ત્રણ પ્રકારના રજૂ છે. પેહેલા સુચીરજુ, બીજા પ્રતરરજુ અને ત્રીજા ધનરજુ. તેમાં જે આયામે ચાર ધાંડુઆ અને બાહુલે એક ધાંડુ એમ સુચીને આકારે યાય. તે સુચીરજુ જાણવા. હવે સુચીરજૂને સુચીરજુગુણો કરિયે તેવારે સોલ ધાંડુઆ પ્રમાણ પ્રતરરજુ યાય. એજ પ્રતરરજૂને ચારગુણો કરીએ તેવારે સોલ ધાંડુ આ, તેને ચારે ગુણતાં ચોશઠ યાય. તે ધનરજુ જાણવો. જે ઉપરા ઉપર ચાર પ્રતર યાય તે ધનરજુ જાણવો.

હવે પાંચગો બાર ધાંડુઆ માન અધોલોકે ધાંડુઆની રાશીઠે તેને પ્રતરરજુ આણવાને અર્થે સોલેકરી જાગ આપિયે તેવારે બત્રીશ પ્રતરરજુ યાય. તે રુચક પ્રદેશ થકી નીચે જાણવા. તેમજ ઊર્ધ્વલોકના ત્રણગો ને ચાર ધાંડુઆ તેને શોલે જાગ આપિયે તેવારે ઊર્ધ્વલોકે ઝંગળીશ પ્રતરરજુ યાય. તે રુચક પ્રદેશ થકી ઝંચા જાણવા. અથ ઝર્ધ બે લોકને વિષે સર્વ મલી એકાવન્ન યાય. ॥ ૯૨૦ ॥

હવે ત્રણ પ્રકારના રજૂની સંખ્યા દેખાડે મૂલ - તિન્નિસયા તેયાલા ધણરજૂપયરરજૂ
 ડગવના ॥ સુરજૂ પણસહસ્તા, ચત્તા રિસયા યઅડસીયા ॥ ૧૧ ॥ અર્થ - ત્રણસે તેતાલી
 સ ધનરજૂ થાય, એકાવન પ્રતરરજૂ થાય પાંચ હજાર ચારડોને અઠગાસી શુચિરજૂ થાય .

મૂલ - સુરજૂ ચઢિ સ્વમગેહિ સોલસપયર રજૂ ॥ ચઠસપિસ્વમગેહિ, ધ
 ણરજૂ હોડ વિન્નેડ ॥ ૧૨ ॥ અર્થ - શુચિરજૂ ચાર સ્વામૂ થાય સોલ સ્વામૂ પ્રત
 રરજૂ થાય અને ચોસઠ સ્વામુએકરી ધનરજૂ થાય. એવા પ્રકારે વિન્નેયોકે ૦ જાણવા

ધનરજૂ કહેવાને અર્થે પ્રકાર દેખાડે મૂલ - દાહિણપાસિ હુસ્મના, વામેમંધિ
 જૂ વિહિઅ વિવરીય ॥ નાડીજુગ્રા તિ રજૂ, ડઢાહો સત્તરજાયા ॥ ૧૩ ॥ અર્થ -
 ત્રસનાડીની ઢહિણ પાસે બે સ્વમગે. બ્રહ્મલોકના મધ્યથકી નીચલો અને ડપરજો
 એ બેઠ લેઈ વિપરીતપણે નીચેનો જાગ ડપરકરી ડપરનો જાગ નીચે કરી વામેકે ૦
 માવે પાસે સધિજૂકે ૦ સાંધિયે પઠી તે બંને સ્વમ રાજને વિસ્તારે ત્રસનાડી સહિત
 કરિયે તેવારે સર્વ ત્રણરાજ વિસ્તારે થાય, અને ડચપણે તથા નીચપણે એકઠા
 કલા થકા સાતરાજ થાય ॥ ૧૩ ॥

મૂલ - હેઠાઠ વામસ્વમ, દાહિણપાસંમિ ડવસુ વિવરીય ॥ ડવરિમતિરજૂસ્વમ,
 વામે ડાણમિ સધેજૂ ॥ ૧૪ ॥ અર્થ - અધોલોકે ત્રસનાડી થકી માવી બાજુયે જે
 સ્વમગે તે લેડને વિપરીતપણે જમણી બાજુ જોડીયે, અને ડપરજો ત્રણ રાજનો જે
 સ્વમ તે માવીપાસે જોડીયે. હા એ જાવનાજે લોક કર્ધ અધ મજી ચઢ રાજ પ્ર
 માણઠે તેમા નીચે વિસ્તારે વેડે ડણા સાતરાજ પ્રમાણઠે અને તિરઢા લોકને મ
 ધ્ય એક રાજ પ્રમાણ ઠે બ્રહ્મલોકને મધ્ય પાંચ રાજ પ્રમાણઠે, વલી ડપર લોકાંતે
 એકરાજ પ્રમાણઠે અને વીજે ઠેકાણે વિસ્તારનો નિયમ નથી એવા લોકનો ધન
 કરવાને અર્થે પ્રથમ અર્ધ સર્વે તે આવીરીતે કે, સર્વ એકરાજ વિસ્તીર્ણ ત્રસના
 ડીઠે, તેની જમણી બાજુ બ્રહ્મલોકના મધ્યથકી ડપરનો અને નીચેનો સ્વમ લેડ
 ત્રસનાડીની માવી પાસે વિપરીતપણે જોડીયે એમ કરતા કર્ધલોક ત્રણરાજ વિ
 સ્તારેથાય અને ડંચપણે સાતરાજ માઠેરા થાય

હવે અધોલોકે ત્રસનાડીની માવી બાજુએજે સ્વમ ઠે તે લેડ વિપરીતપણે જમ
 ણી બાજુએ જોડીયે. એમ કરવાથી અધસ્તન લોકનુ અર્ધ દેજોન ચારરાજ માઠેરા
 વિસ્તારે થાય અને ડચાડમા સાતરાજ જાજેરો થાય, પઠી ડપરનો અર્ધ, બુઢિયે
 લેડ નીચે માવી બાજુએ જોડીયે એમ કરવાથી વિસ્તારે કાડક સાતરાજ માઠેરા
 થાય ઠે અને ડંચપણે ક્યાએક સાતરાજ જાજેરા થાય તથા ક્યાએક સાતરાજ

માઠેરા થાય પઠી જ્યાં જાઠેરા સાતરાજ ઠે ત્યાં સાતરાજ ઉપરના લેડ જ્યાં ડંઠા ઠે ત્યાં જોડિયે. એમ કરતાં સાતરાજ ઘન થયો. એ વ્યવહારનયના મતે સ્થૂળ દ્વિપણા થકી જો લગારેક ક્યાંક ડણાઠે તોપણ સાતરાજ કહિયે. ॥૯૧૪॥

હવે એ ઘનપણે કરેલા લોકની રજુ સંખ્યા કહેઠે. મૂલ:- તિન્નિસયા તેયાલા, રજૂણં હોંતિ સવલોગમ્મિ ॥ ચત્તરંસો હોડ જયં, સત્તણ્ઠુધણેણિમાસંસ્વા ॥ ૯૧૫ ॥ અર્થ:- સર્વ ચત્તરરાજ લોકનો ઘન કરિયે તેવારે ત્રણસે તેતાલીસ રાજ થાયઠે. તે આવીરીતે કે, ઘન કહ્યાથી સમસ્ત સમચતુરસ્ર થયો. સંવર્તિત લોકને આયામે વિષ્કંને બાહુલ્ય સર્વ સાત રાજ થાય. તે સાતને સાતવાર ગુણાકાર કરિયે તે આવીરીતે. સાતને સાતે ગુણતાં ડંગણપચાશ થાય તેવા. સાત ડંગણપચાશ આંક ડા માંમીને એકંદર સરવાલો કરતાં ત્રણશે ને તેતાલીસ પૂર્વોક્ત રજુ થાયઠે. એ સર્વ વ્યવહાર નય આશ્રી કહ્યો ઠે. અને નિશ્ચય નયથકી તો બરોંને ડંગણચાલીસ ઘનરજૂ સંનવેઠે. તેજ કહેઠે. ॥ ૯૧૫ ॥

મૂલ:- ડવરિઠ અહઠ ઠપ્પન્ન પયર પચ્ચસ્કદિઠિસ્વંમાણં ॥ વગ્ગં કુણહિ પિદ્ધુપિદ્ધુ, સંજોગે તિજયગણિયપયં ॥ ૯૧૬ ॥ અર્થ:- ડંચપણે નીચેથકી ગણિયે અથવા નીચે થકી ડંચપણા સુધી ઠપ્પન્ન પંક્તિની સંખ્યાઠે અને તિરિયં ચત્તરો ડત્યાદિ ગાથાને વિષે તિરહ્વા સ્વાંમુઆ કહ્યા તે પ્રત્યક્ષે ડીઠા એવા સ્વંમનો વર્ગ કરિયે. વલી તજુણો વર્ગ કરિયે. ચાર ચાર ગુણા ડત્યાદિક સર્વ પંક્તિનો વર્ગ જૂડોજૂડો કરી પઠી એકઠા કરિયે તેવારે ત્રણે લોકનો ગણિત પદ (૧૫૧૯૬) એટલા સ્વાંમુઆ થાય. એને ચોસઠને જાગે દડ્યે તેવારે બરોંને ડંગણચાલીસ ઘનરજૂ થાય. ॥ ૯૧૬ ॥

એહિજ અર્થ ગાથાયે કરી દેસાડેઠે. મૂલ:- સહસેગારસહસયા, વત્તીસહિયા અહંમિ સ્વંમાણં ॥ સમડીહપિદ્ધુચ્છેહાણ ઘણરજૂ ચત્તરંસમાણેણં ॥ ૯૧૭ ॥ અર્થ- અગ્યાર હજાર બરોં ને વત્તીસ એટલા અધિકા સ્વાંમુઆ અધોલોકે ઠે. પણ તે એહેવા ઠે કે સરસું જેમનું લાંબપણું પહોલપણું ને જાડપણું ઠે. ઘનરજૂ એથકી થાય. ચતુરસ્ર માન હોય. ॥ ૯૧૭ ॥

મૂલ:- ચત્તારિસહસ્સાં, ચત્તસઠિ જુઆં કઠલોગંમિ ॥ પનરહસહસ્સ ડસયં, ઠન્નડય જાવમુજણસિં ॥ ૯૧૮ ॥ અર્થ:- ચાર હજાર ને ચોસઠ સહિત એટલા સ્વાંમુઆ કઠ્ઠલોકને વિષે ઠે. બેઝમલી પન્નર હજાર બરોં ને ઠન્ન થાય. ॥ ૯૧૮ ॥

મૂલ:- ચત્તસઠિએ વિહત્તં, ડગુવાલા ડોસયા હવિજ્ઞેવં ॥ લોએઘણરજૂણં, તિરિયં ચત્તરોત્તિ ગાહઠો ॥ ૯૧૯ ॥ અર્થ:- પૂર્વોક્ત સંખ્યાને ચોસઠના આંક સાથે વિ

हृत्के० वैचिये एटले जाग आपिये तेवारे ब्रह्मे ने उगणचालीस थाय एम लो कनेविपे एटला धनरजु थाय एटले तिरियचउरो ए गाथामा जे खामुथा कह्या ठे. तेहनो वर्ग करिये तेवारे ए गाथार्थ जाणवो ॥ ९१९ ॥

रुचकप्रदेश थकी जे देवलोक जेटलो दूरठे ते देखाडेठे मूल - ठसु खमगेसु यडु गं, चउसु डग दस सुहुंति चत्तारि॥चउसु चउक गेविकु पुत्तराडु चउकमि ॥९२०॥
अर्थ - रुचकथकी उचे मुखे ठ खामूए ढोढराज थाय, त्या सौधर्म ने ईशान ए वे देवलोकठे ते थकी उपर चार खामूए एकराज प्रमाणे खेत्र, तेमां वली सनतकु मार ने माहेडु ए वे देवलोकठे. आगल दश खामुये अढीराजमा ब्रह्म जांतक, शुक्र, ने सहस्रार लक्ष्मण चार देवलोक ठे तेवार पठी वली चारखामुए आनत, प्राणत, आरण ने अच्युत ए चार देव लोकठे, ते पठी वली नवग्रहक पचानुत्तर विमान सिद्ध सिद्धा ए सर्व चार खामुए ठे ए सातराजमां सौधर्मादिक देवलोक कह्या ॥९२०॥

तिरठो राजमान देखाडतो लोक प्रमाण कहेठे मूल - सयसुपुरिमताउं, अ परतो जाव रक्कुमाईठ ॥ एएण रक्कुमाणेण लोगो चउदसरजूठ ॥९२१॥ अर्थ - स्व यजुरमण समुद्रनी पूर्वदिशिथकी माद्रीने अवरतके० ज्या सुधी पश्चिम दिशिनो प्रात ठे त्यासुधी एक राजनो मान जाणवो ए राजने प्रमाणे लोक चउदराज प्रमाणठे इतिगाथा त्रयोविंशतिकार्य ॥ ९२१ ॥

अवतरण - सन्नाउतिनिजि एटले त्रण संज्ञानु एकशोने चुमालीसमु द्वार कहेठे मूल - सन्नाउतिनिजि पढमे ठ दीहकालोवएसियानाम ॥ तह हेउवाय दिछी, वाउ वएसा तदियराउ ॥९२२॥ अर्थ - सज्ञा त्रण कहिठे त्या जे सम्यक्प्रका रे ज्ञानपणु ते सज्ञा कहिये तेमा पढमाके० पहेली ते इहा दीर्घके० अतीत अ नागत वस्तु विपयिक उपदेश कहेवोठे जेने विपे, ते दीर्घकालोपदेशिका एवे नामे सज्ञा जाणरी तहके० तेमज वली बीजी हेतुके० कारण निमित्त तेहनो वदन के० कहेवो ते त्रिययिक उपदेशनी प्ररुपणा करवीठे जेने विपे ते हेतुवादोपदेशि का नामे सज्ञा जाणवी बीजी ज्यां दृष्टी शब्दे सम्यक्त्वादिकनो वाद कहेवो ते विपयिक ज्या उपदेशठे ते दृष्टिवादोपदेशिकी नामे सज्ञा जाणवी ते तदियराके० तेथकी इतर जाणवी एउ स्वरूप केहेनार ठतो सूत्रकार गाथा कहेठे ॥९२३॥

मूल - एय करेमि एय, कयमए इम मह करिस्तामि ॥ सोदीहकालसन्नि, जो डय तिकाजसन्निधरो ॥ ९२३ ॥ अर्थ - आ अमुक काम दु करुडु, आ अमुक काम मे कयु थने ए अमुक दु करीश एरीते जे वर्तमान, नूत थने नविष्य एवा त्रण

કાલનેવિષે રહેનારી વસ્તુવિષયક સંજ્ઞાને ધારણ કરનારો તે દીર્ઘકાલિકી સંજ્ઞાએ કરી સંજી. એ સંજ્ઞાના ધરનાર તે ગર્નેજ તિર્યંચ અથવા મનુષ્ય, દેવ, નારકી તે મનઃપર્યાપ્તિયુક્ત જાણવા. તેનેજ ત્રિકાલ વિષયિક વિચારાદિકનો સંજવ છે. એમથે ઘણું કરીને સર્વ અર્થ સ્પષ્ટરૂપ પ્રાપ્ત થાય છે. તેજ કહે છે. જેમ ચક્રુવાલો પુરુષ દીપકના પ્રકાશકરી સ્પષ્ટ અર્થપ્રાપ્તિ પામે છે તેમ આ પણ મનોપલબ્ધિસંપન્ન થઈને મનોરૂપ ડ્વ્યને આધારે उत्पन्न થયેલા વિચારે કરી એટલે પૂર્વપરાનુસંધાને કરી યથાસ્થિત સ્પષ્ટ અર્થને પામે છે. અને જેને તેવીરીતીના ત્રિકાલ વિષયિક વિચાર નથી તે અસંજી. એવું સહજ સિદ્ધ થાય છે. તે અસંજી સમૂર્ઘિમ, પંચેંડિય અને વિકલેંડિયાદિક જાણવા. તે અતિ સ્વલ્પમાંસ્વલ્પ મનોપલબ્ધી સંપન્નત્વેકરી અસ્પષ્ટ અર્થ જાણે છે. તેજ કહે છે. સંજી પંચેંડિય કરતાં સમૂર્ઘિમ પંચેંડિય અસ્પષ્ટ અર્થ જાણે છે, તેના કરતાં ચતુરિંડિય અસ્પષ્ટ જાણે છે, તેના કરતાં ત્રેંડિય અસ્પષ્ટ જાણે છે, તેના કરતાં બેંડિય અસ્પષ્ટ જાણે છે અને તેના કરતાં એકેંડિય અસ્પષ્ટ જાણે છે. તેને ઘણુકરી મનોડ્વ્યનો અસંજવ છે. માટે કેવલ અવ્યક્તજ કોઈ અત્યંત સૂક્ષ્મ મન જાણવું. જેનાયોગે કરી આહારાદિ સંજ્ઞા અવ્યક્તરૂપ उत्पन्न થાય છે. ॥ ૯૩૩ ॥

મૂલ.—જેઝણ સંચિંતેઝં, ઇષ્ટાણિષ્ટેસુ વિસયવત્સુ ॥ વહંતિનિયત્તંતિય, સદેહપરિ પાલણાદેઝં ॥ ૯૩૪ ॥ અર્થ:— જે કોઈ વલી ચિંતવીને ઇષ્ટાણિષ્ટ જે કાંઈ ઠાયા આતપ આહારાદિક વિષય વસ્તુ તેનેવિષે પ્રવર્તે અને અનિષ્ટવસ્તુ થકી નિવર્તે. તે સદેહકે ० સ્વદેહ એટલે પોતાના શરીરનું પાલણ પોષણ કરવાને હેતુકે ० કારણે ઇષ્ટાણિષ્ટને વિષે પ્રવર્તન નિવર્તન કરે. ॥ ૯૩૪ ॥

મૂલ:— પાણ સંપશ્ચિઅ, કાલંમિ નયાઃ દીહકાલંમિ ॥ તે હેઝવાચસન્ની, નિષ્કેષા હંતિદુ અસન્ની ॥ ૯૩૫ ॥ અર્થ:— પ્રાચે સાંપ્રતકે ० વર્તમાન કાલ વિષયિક જ્ઞાન છે. ઇહાં પ્રાચના ગ્રહણથકી કોઈક અતીત અનાગતના જાણ પણ હોય. પરંતુ દીર્ઘકાલ વિષયિક જાણે નહીં; તે બેંડિયાદિક હેતુવાદોપદેશિકી સંજ્ઞાએ સંજી હોય અને નિષ્કેષાકે ० જેકોઈ ઝણ આતપાદિકને વિષે તેનો નાશ થવા સારું ઠાયાદિકની પ્રવૃત્તિ નિવૃત્તિ રહિત એવા પૃથીવ્યાદિક જીવો છે તે અસંજી જાણવા.

ઇહાં એ જાવજે બુદ્ધિપૂર્વક પોતાના શરીરનું પાલણ કરવાને અર્થે જે ઇષ્ટ અનિષ્ટથકી પ્રવૃત્તિ નિવૃત્તિ જાણે તે હેતુવાદોપદેશિકીસંજ્ઞાએ સંજી. તે બે ઇંડિયાદિકજ જાણવા. તેમજ એ ઇષ્ટાણિષ્ટ પ્રવૃત્તિ નિવૃત્તિનું ચિંતવવું તે મનના વ્યાપાર વિના સંજવતુ નથી. મને કરી પર્યાલોચન તે સંજા છે. તે બેંડિયાદિકને પ

एण होय तेने पण प्रतिनियत इष्टानिष्ट विषय प्रवृत्ति निवृत्ति एतुं दर्शन ठे ते कारण माटे वेद्विद्यादिक जीवोने हेतुवादोपदेशिकी संज्ञाये सङ्गीपणु प्राप्त थायवे वली आहारादिक दश संज्ञा पृथिव्यादिकने पण आगल कहेजे ते श्रीपन्नवणा मां कहिये. पण ते अत्यंत अव्यक्तरूप मोहोदययकी होयवे, अने वली अशोचन ठे, तेनी अपेक्षाये त्यां पृथिव्यादिकने सङ्गीपणु कहेतु नही लोकमा पण कोइक पासे थोडुं एक कार्पापण एटले सुवर्ण मात्रना अस्तित्वे करी ते धनवत कहेवाय नही.

हवे दृष्टिवादोपदेशसंज्ञाये सङ्गी अने असङ्गी ते कहेवे मूल - सम्मदिष्टी सत्री संमे नाणे खडवसमिएण ॥ असप्तिमिह्वत्तम्मि, दिष्टीवाडवएसेण ॥ ७३६ ॥ अर्थ - जे द्वायोपशमिकज्ञानेकरी वर्तमान सम्यक्ज्ञानपणायकी सम्यक्दृष्टि जाणवो अने सम्यक्ज्ञानसङ्गारहितपणा यकी मिथ्यादृष्टिअसङ्गी जाणवो. यद्यपि मिथ्यादृष्टि पण घटादिक वस्तुने घटादिकपणेज जाणे ठे अने केहेवामापण घटने घटज कहेवे, तथापि तेने निश्चे नय अज्ञानी कहिये केमके ते जगवत जाणित यथावस्थित वस्तुनो अंगीकार करता नथी, इहा शिष्यपूजेवे के जो विशिष्टसंज्ञाये सहित सम्यक्दृष्टिने सङ्गी कहिये तो द्वायोपशमिक ज्ञान सहित केम कह्यो? द्वायिकज्ञाने तो विशिष्टतर संज्ञा होय ठे तो ते केम न जीवो?

इहा उत्तर कहेवे के जे अतीत अर्थनु स्मरण करवु अने अनागतनी चित्तव ना करवी तेने संज्ञा कहिये अने श्रीकेवलीजगवानतो सदासर्वदा सर्वजाव जाणे ज ठे तो ते केवलीने कांई अतीत अर्थनु स्मरण अने अनागतनु चित्तन नथी अने एनेतो स्मरण चित्तनठे तेमाटे द्वायोपशमिकज्ञानी तेज सम्यक्दृष्टिसङ्गी कह्यो

वली शिष्य पुजेवे के प्रथम हेतुवादोपदेशे करी सङ्गी कहेवाने योग्यठे कारण हेतुवादोपदेशे करी अल्पमनोपलब्धिसपन्न एवा जे वेद्विद्यादिक तेने अविशुद्धतरपणु ठे माटे संज्ञीपणाए करी अंगीकार ठे पठी दीर्घकालोपदेशे करी हेतुवादोपदेशसंज्ञानी अपेक्षाए दीर्घकालोपदेशसंज्ञाना मनपर्याप्तियुक्तपणायकी अतिशुद्धपणु ठे माटे पठी कहेवी तो शावास्ते उत्क्रम उपन्यास करेवे?

तेनो उत्तर कहेवे अहीया समस्त सूत्रोनेविषे कोड ठेकाणे पण सङ्गी अथवा असङ्गी ग्रहण करेवे त्या प्राये सर्व ठेकाणे दीर्घकालोपदेशे करी ग्रहण करेवे, पण हेतुवादोपदेशे करी अने दृष्टिवादोपदेशे करीने ग्रहण करता नथी तेनी खातरी यवा सारु प्रथम दीर्घकालोपदेशे करी सङ्गीनु ग्रहण कणु उक्तच सन्निति असन्नितिय सवे सुयकाजिउव एसेण, पापस बवहारो कीरइतेणाइउ सकउं पठी

તેના અનંતરે અપ્રધાનત્વે કરી હેતુપદેશે કરી અસંજીનું ગ્રહણ કર્યું તે પછી સર્વ પ્રધાનત્વથી ઠેવટ દૃષ્ટિવાદોપદેશસંજ્ઞાનું ગ્રહણ થે. ઇતિ ગાથાપંચકાર્ય ॥૯૩૬॥

અવતરણ:- સન્નાત ચતુરોત્તિ એટલે ચાર પ્રકારની સંજ્ઞાનું એકશો ને પિસ્તાલી સમું ઘાર કહેઠે. મૂલ:- આહાર નય પરિગ્રહ, મેદુણ રુવાત હોંતિ ચત્તારિ ॥ સત્તાણં સપ્પહાતં, આસંસારં સમગ્ગાણં ॥ ૯૩૭ ॥ અર્થ:- એક ક્ષાયોપશમિકી અને બીજી ઉદયિકીના નેદે કરી વે પ્રકારે સંજ્ઞા જાણવી. તેમાં ક્ષાયોપશમિકી અનંતર કહી આવ્યા. અને બીજી ઉદયિકી, સામાન્યપણે ચાર પ્રકારે ઠે, તે આહારાદિક જાણવી. તેમાં પ્રથમ ક્ષુધા વેદનીયના ઉદયયકી તથાવિધ આહારાદિકનું લેવું તે પ્રથમ આહારસંજ્ઞા જાણવી. એ આહારસંજ્ઞા ઉપજવાના શ્રીતાણાંગમાં ચાર કારણ કહ્યાંઠે. યદુક્તં ચત્તરિંગાણેહિં આહાર સંન્ના સમુપ્પજ્ઞઃ તં જહા ઉમકોઠ યાએ ક્ષુધા વેયણીયસ્સકમ્મસ્સઉદ્દાણં મહ્ણે તદ્દોવત્તંગેણં. પ્રથમ ઉમકે ૦ સ્વાલી કોઠે આહારાદિકની કથા સાંજલીને આહાર ઉપર ઇત્થા યાય, બીજી ક્ષુધાવેદનીય કર્મને ઉદયે યાય, ત્રીજી વજી આહારની વાતો સાંજલવાની મતિ ઉપજે, તે મતિના યોગેકરી નિરંતર પળે આહારની ચિંતા યાય, અને ચોથી નય મોહનીયના ઉદયયકી દૃષ્ટિ વદન રોમાંચાદિકનો વિકાર તે નય સંજ્ઞા. તેનાં ઉપજવાનાં ચાર સ્થાન ક ઠે. હીણસત્તયાએ, નયવેયણીયસ્સકમ્મસ્સ ઉદ્દાણં, મહ્ણે તદ્દોવત્તંગેણં, અર્થ:- એક હીનસત્ત્વે કરી એટલે બલના અજાવે, બીજું નયસૂચક કર્મના ઉદયે કરી, ત્રીજું નયની વાત સાંજલવી અને નયંકર દર્શનાદિકથી ઉત્પન્ન થયેલી બુદ્ધિએ કરી અને ચોથું આલોકનેવિપે નય લક્ષણજે અર્થ તેના પર્યાલોચને કરી. ચત્તરિંગાણેહિં પરિગ્રહણા સમુપ્પજ્ઞઃ, અવિમુત્તયાએ લોજવેયણી ૦ મહ્ણે ૦ તદિત્થો.

લોજના ઉદયયકી સંસારનેવિપે આસક્ત પ્રાણી સચિત્ત અચિત્તાદિક વસ્તુનું ગ્રહણ કરે ઇત્યાદિક લોજસંજ્ઞા જાણવી. આજાવાનો અર્થ સુગમ ઠે. બીજી મૈથુનસંજ્ઞા તે પુરુષવેદના ઉદયયકી મૈથુનને અર્થે સ્ત્રીને દેખવાને પ્રસન્નવદન વેપથુ પ્રમુખ સાત્વિક આઠગુણોનું કરવું. તેનાં ચાર કારણ ઠે. ચિયમંસસોણિયાએ ૧ મોહણિજ્ઞસ્સકમ્મસ્સઉદ્દાણં ૨ મહ્ણે ૩ તદિત્થો ૪ અર્થ:- ઉપચિત્ત એટલે પુષ્ટપણે થયાંઠે એક માંસ અને બીજો શોણિતકે ૦ લોહી તે જેના શરીરને વિપે; તેના યોગે સુરત કથાદિક સાંજલી મૈથુનનું ચિંતન કરે શેષ પૂર્વવત્ જાણવાં. એહવું ઠે સ્વરૂપ જેનું તે ચાર સંજ્ઞા સમસ્ત એકેંદ્રિયાદિક પ્રાણીને આ સંસારમાં જ્યાં સુધી રહે ત્યાંસુધી યાય. એકેંદ્રિયાદિકને એ પ્રત્યક્ષ દેખાયઠે. ઉદાહરણ, જેમ વનસ્પ

ति प्रमुख प्रत्यक्ष प्राणी आहारने योगे नवपञ्चव थायठे, नही तो सुकाऽ जायठे, ते आहारसज्ञा वाली वेली प्रमुख हस्तादिकने स्पर्श पोताना अवयव सकोचेठे ते जयसंज्ञा अने बीज पलाशादिक ज्या धन होय त्या जड मूके ते परिग्रह सज्ञा वाली कुरुबक, अशोक, अने तिलकादिकना वृक्षो ते स्त्रीना आलिगने, पग ना प्रहारे, कटाक्षे अने विक्षेपादिके फूलेठे ए मैथुनसज्ञा जाणवी ॥ ९३४ ॥

अवतरण - सन्नाउंदसत्ति एटले दशसज्ञानु एकशो ने ठेतालीसमुं द्वार क हेठे मूल - आहार जय परिग्रह, मेहुण तह कोहमाण मायाय ॥ लोचोह लोण सन्ना, दसनेया सब जीवाण ॥ ९३५ ॥ अर्थ - जेणेकरी जाणिये उल खिये के आ जीवठे ते सज्ञा कहिये ते वेदनीय तथा मोहनीय आश्रित, ज्ञाना वरण दर्शनावरण ह्यायोपशम आश्रित विचित्र आहारादिकनी प्राप्तिनी क्रिया ते दश प्रकारे ठे तेमा चार तो आहारादिक पूर्वेजे कहि आव्या तेज जाणवी पाचमी क्रोधेकरी मुख नयन होठनु स्फुरवु इत्यादिक चेष्टाकरे ते क्रोधसज्ञा जाणवी ठळी माने करी जे अहंकारनु उच्चकणु ते मानसज्ञा जाणवी सातमी मायाये करी छुटुं बोलवु ते मायासज्ञा जाणवी आठमी लोचेकरी सच्चिदादिक इव्यनी प्रार्थना करवी ते लोचसज्ञा जाणवी नवमी मतिज्ञानना आवरणरूप कर्म तेना ह्यायोपशमयकी शब्दार्थगोचर सामान्यावबोधक्रिया ते उधसज्ञा जाणवी अने दश मी एमज विशेषावबोध क्रिया ते लोकसज्ञा जाणवी

ए अग्निप्राय गणागनीटीकानो ठे अने आचारागनी टीकामाहे एमकहु ठे के जे, अव्यक्त उपयोगे वेजिनी परे विस्तरवु, उचे चडवु, ते उधसज्ञा जाणवी अ ने लोकसज्ञा ते जे पोतानी मतिये योग्य विकल्पनारूप लौकिकाचरित जेम अ नपत्यने गति न होय श्वान ते यक्ष ब्राह्मण ते देवता काग ते पितामह, मोरने पखवाहे गर्जसजवे इत्यादिक ए दशसज्ञा सर्व ससारी जीवोने थाय बीजा एम कहे ठे ज्ञानोपयोग ते उधसज्ञा अने दर्शनोपयोग ते लोकसज्ञा आ द श सज्ञा जे ठे-ते आ अमुकजीव ठे एवा ज्ञाननु कारणरूप ठे एवी आ दश स ज्ञा सर्व ससारीजीवोने जाणवी अने सुख प्रतिपत्तिने अर्थे आ दश सज्ञा स्पष्ट रूप जाणवी पचेडियोने अनधिरुल्ये करी व्याख्यान करेलीठे अने आ दश स ज्ञा एकेडियादिकने तो अव्यक्तरूप जाणवी इति गाथार्थ ॥ ९३६ ॥

अवतरण - सन्नाउपन्नरसत्ति एटले पन्नर सज्ञानु एकशोने सदतालीशमुं द्वार कहेठे मूल - आहारजय परिग्रह, मेहुणसुह इत्क माहवितिगद्या ॥ तह

કોહમાણમાયા, લોહે લોગેય ધમ્મોધે ॥ ૯૩૯ ॥ અર્થ:- એ પન્નર સંજામાં દશ સંજા તો પૂર્વે કહીઠે તેજ જાણવી. અને અગ્યારમી શાતાનું જે અનુજવું તે સુખ સંજા. બારમી અશાતાનું જે વેદવું તે ડુઃખસંજા, તેરમી મોહસંજા તે મિથ્યાદર્શન રૂપ જાણવી. ચત્તરમી વિચિકિઠાસંજા તે ચિત્ત અવિપ્લુત લક્ષણ જાણવી. પન્નરમી ધર્મસંજા તે ક્રમાદિકનું સેવન કરવું. એ સંજાઉં પણ સંસારી જીવોને જાણવી, તથા શ્રી આચારાંગને વિષે વલી વિપ્રલાપ વૈમનસ્યરૂપ શોકસંજા સોલમી પણ કહિઠે. ઇતિગાથાર્થ. ॥ ૯૩૯ ॥

અવતરણ:- સત્તસઠ્ઠિજ્ઞસ્કણ જેય વિસુદ્ધ સમ્મત્તં એટલે સડસઠ લક્ષણ જેદેકરી વિશુદ્ધ સમ્યક્ત્વનું એકશો ને અડતાલોસમું દાર કહે ઠે. મૂલ:- ચત્તર સદ્દહણતિલિંગ, દસવિણય તિસુદ્ધિ પંચગયદોસુ ॥ અઠ્ઠપનાવણ નૂસણ, લક્ષણ પંચવિદ્ધ સંજુત્તં ॥ ૯૪૦ ॥ ઠઠ્ઠિદ્ધ જયણા ગારં, ઠનાવણા નાવિયં ચ ઠઠ્ઠાણં ॥ ૬૪ સત્તસઠ્ઠિજ્ઞસ્કણ, જેયવિશુદ્ધિ સમ્મત્તં ॥ ૯૪૧ ॥ અર્થ:- ચાર સદ્દહણા, ત્રણ લિંગ, દશ પ્રકારનો વિનય, ત્રણશુદ્ધિ, પાંચદૂષણ, આવ પ્રનાવક, પાંચનૂષણ અને પાંચ લક્ષણ તેણેકરી સંયુક્ત કરિયે, ॥ ૯૪૦ ॥ વલી ઠ પ્રકારની જયણા, ઠ આગાર, ઠ નાવનાઉં અને ઠ સ્થાનક એ સડસઠ લક્ષણ જેદે કરી વિશુદ્ધ સમ્યક્ત્વ જાણવું.

હવે અનુક્રમે એ સમસ્ત દાર વચ્ચાણનાર ઠતો પ્રથમ ચાર સદ્દહણાનું દાર વચ્ચાણે ઠે. મૂલ:- પરમઠ્ઠ સંથવોવા, સુદિઠ પરમઠ્ઠ સેવણાવાવિ ॥ વાવન્ન કુદંસણવ, જ્ઞાણાય સમ્મત્ત સદ્દહણા ॥ ૯૪૨ ॥ અર્થ:- પરમકે૦ તાત્વિક જે જીવાદિક અર્થ જેદને વિષે સંસત્ત કે૦ જાણવું. એટલે ત્યાં અન્યાસ કરે, એ પ્રથમ શ્રદ્ધા જાણવું. તેમજ બીજું સુદૃષ્ટ કે૦ સ્મીરીતે જેણે જીવાદિક પરમાર્થે દીઠાઠે એવા જે આચાર્યાદિક ગુરુ તેનું સેવવું પર્યૂપાસનાનું કરવું, એ બીજું શ્રદ્ધા જાણવું. ત્રીજું વ્યાપન્ન કે૦ વિનિષ્ઠ થયું ઠે સમ્યક્ત્વ દર્શન જેનું એવા નન્દવ અને શાક્યાદિક કુદર્શની તેનું વર્જવું. એ ત્રીજું શ્રદ્ધા જાણવું. ચોથું સમ્યક્ શબ્દે પ્રશંસાને અર્થે અને અવિરોધને અર્થે સમ્યક્ શબ્દે જીવ તેનો નાવ તે સમ્યક્ત્વ જાણવું. અથવા પ્રશસ્ત મોહને અવિરોધિ એવો જીવનો જે સ્વનાવવિશેષ ઠે એવા સમ્યક્ત્વનું સદ્દહવું અસ્તિપણે પડિવજવું તે ચોથું શ્રદ્ધા જાણવું. એ તત્ત્વબુદ્ધિ એ સર્વદે તેને સમ્યક્ત્વ હોય. અન્યથા અંગારમર્દકાચાર્યને પણ બાહ્યાકારે તો હતું પણ એ ચાર શ્રદ્ધા હતા નહીં; તેથી તે અર્થસાધક ન થયો. ॥ ૯૪૨ ॥

હવે ત્રણ લિંગ વચ્ચાણે. મૂલ:- સુસ્સૂસધમ્મરાઉ, ગુરુદેવાણંજહાસમાહી ॥

वेयावञ्जेनियमे सम्मद्विद्विस्तलिंगाद् ॥ ए४३ ॥ अर्थ — जेयकी नलो बोध उत्पन्न
थाय, एवा सफलताना कारणचूत धर्मशास्त्र साजलवानी वाठा थाय ते जेम कोइ चा
तुर्यादिक गुणोत्तर तरुणनरने, किन्नर गायनना श्रवणी जेवी प्रीति होय ते तेयकी
पण साजलवानी अधिक प्रीति होय तरुणो सुहीवियटो इत्यादिक गायकोत्तरी अधिक
शुश्रुषा करे ते प्रथम जिग जाणवो तथा बीजो कर्मादिक दोष थकी जो चारित्र
धर्म करी शकतो नथी, तोपण अटवीयकी आवेलो महा दरिद्री अत्यंत नूख्यो ए
वो जे ब्राह्मण, तेने पेवर जमवा उपर जेवो अनिलाप थाय तेयकी पण अधिक
धर्म उपर तेने राग थाय, ते बीजो धर्मराग नामा लिंग जाणवो हवे त्रीजो जि
ग, ते गुरु धर्मोपदेशना देवावाला जे आचार्यादिक अने देव आराध्यतम श्रीअरिहत
देव तेने जेवीरीते समाधिथाय तेवीरीते विश्रामणादिक पूजाप्रमुख करवानो जे
नियम, एनो अनिग्रह ग्रहण करे ए त्रीजो लिंग जाणवो.

इहा सूत्रमाहे "गुरुदेवाण". एवा पाठ्यो प्रथम गुरुनु ग्रहण कखु ते ते गुरुनु
पूज्यपणुं जणाववाने अर्थे ते कारण के श्रीअरिहतदेव पण गुरुना उपदेश थ
कीज जणायते पण ते विना जणाय नही माटे गायामा प्रथम गुरु कहा ए
त्रण सम्यक्तधारीना जिगते एणेकरी सम्यक्दृष्टि ओलखायते ॥ ए४३ ॥

हवे दश प्रकारनो विनय वखाणेते मूल — अरिहतसिधचैश्य, सुएय धम्मेयसा
हुवग्गोय ॥ आयरियउवप्पाए, सुयपवयणदसणेवावि ॥ ए४४ ॥ अर्थ — प्रथम
अरिहत ते समवसरण मव्य मध्यासीन चोत्रीस अतिशय पात्रीस वचनातिशये
विराजमान विहरता जगवत तेने अरिहत कहिये बीजो आठकर्मनी, एकसो ने
अष्टावन उत्तर प्रकृतिनो क्य करी मोक्ष पास्या ते सिध कहिये. त्रीजो चैत्य, जे
जिनेइतुय जे प्रतिमालक्षण ते चैत्य कहिये चोथो श्रुत, ते सामाधिकादिक अ
थवा आचारांगादिक पाचमो धर्म, ते क्हाति प्रमुख ठणो, ते क्हात्यादिक धर्मनो
आधार ते साधुनो वर्ग, समुदाय रूप सातमो आचार्य आठमो उपाध्याय नव
मो, प्रतित प्रवचन शब्दे सष कहिये. दशमो, दर्शन शब्दे सम्यक्त्व कहिये अने
सम्यक्त्ववत जे पुरुष तेने पण दर्शन शब्दे करी बोलेते ॥ ए४४ ॥

ए पूर्वोक्त दशपदोने विषे जे कर्तव्य ते ते कहेते मूल — नत्तीपूथावन्नजण
ण नासणमवसुवायस्त ॥ आसायण परिहारो, दसणविणउ समासेण ॥ ए४५ ॥
अर्थ — एक बाह्य प्रतिपत्ति, ते आवता देखीने सन्मुख जाबु, तथा आसननु देवु,
सेवा ते अजलीवंधनु करबु. जाताने पठवाडे जाबु इत्यादिक नक्ति करवी बीछु

પૂજા, તે ગંધ, માલ્ય, વસ્ત્ર, પાત્ર, અન્ન પાનાદિકનું આપવું. ત્રીજું વર્ણકે ૦ શ્લાઘા તેનું જનન એટલે જ્ઞાનાદિક ગુણના ગણનું બોલવું. ચોથું અવર્ણવાદ, તે અશ્લાઘા તેનું નાસણકે ૦ ગમાવવું પરિહરવું. પાંચમું આશાતના, તે મન વચન કાયા સંબંધીની, તેનો પરિહાર એટલે વર્જવું. એ દશે પ્રકારે દર્શન કહેતાં સમ્યક્ત્વનો વિનય તે સમાસેણકે ૦ સંક્ષેપે કહ્યો. ॥ ૯૪૫ ॥

હવે ત્રણ શુદ્ધિ કહેશે. મૂલ:- મુત્તૂણજિણંમુત્તૂણ, જિણમયંજિણમયઠિએમોતું ॥ સંસારકંતવારે, ચિંતજ્ઞંતંજગંસેસં ॥ ૯૪૬ ॥ અર્થ:- એક શ્રી વીતરાગ તથા બીજા જિનમત સ્યાદાદરૂપ તીર્થંકર પ્રરૂપિત જીવાજીવાદિક તત્ત્વરૂપ પ્રવચન, તથા ત્રીજા તેજ પરમેશ્વરનાં પ્રવચન જેણે અંગીકાર કહ્યાં છે એવા સુસાધુ. એ ત્રણને મૂકીને બાકી જગતના સર્વ પદાર્થોને સંસારના કવચ તુલ્ય અસાર સમાન ચિંતવે. એવું જાણ થાય.

પાંચ દૂષણ રહિતપણુ કહેશે. મૂલ:- સંકાકંઠવિગંઠા, પસંસ તદ્ સંશયો કુલિંગીસુ ॥ સમ્મતસ્સ ડ્યારા, પરિહરિયત્વા પયત્તેણ ॥ ૯૪૭ ॥ અર્થ:- પ્રથમ શંકા, તે વીતરાગના વચન ઉપર સંશયનું કરવું. બીજો કાંઠા, તે અન્ય દર્શનનો અનિલાષ કરવો. ત્રીજો વિગંઠા, તે સાધુની નિંદાકરવી. ચોથો અન્ય દર્શનની પ્રસંશા, તે શ્લાઘાનું કરવું. પાંચમો, બૌદ્ધ શાક્યાદિક પરદર્શનીડ સાથે સંસ્તવ પરિચય કરવો. એ સમ્યક્ત્વના પાંચ અતિચાર તે મલિનતાના કારણ જાણી પ્રયત્ને પરહરવા.

હવે આઠ પ્રજાવિક કહેશે. મૂલ:- પાવયણી ધમ્મકહી, વાઈનેમિત્તિડ તવસ્સીય, વિદ્યા સિદ્ધોયકવી, અઠેવપજાવગા જણિયા ॥ ૯૪૮ ॥ અર્થ:- પ્રથમ પ્રવચન જે દાદશાંગીરૂપ તે જેને છે, તેને પ્રાવચનિક કહિયે. તે જુગપ્રધાન જાણવો.

બીજો આગમધર્મ કથી ચાર પ્રકારે કથન કરે, એક આદેષણી, બીજી વિદેષણી, ત્રીજી સંવેગણી, અને ચોથી નિર્વેદની. તેમાં જે સાંનલનારને તત્ત્વપ્રત્યે આદેષ્યતે એટલે આકર્ષિયે તેને આદેષણી કહિયે. તેના ચારજેદ છે. એક, આચાર લોચ અસ્થાનાદિક, તેના પ્રકાશવા ચક્રી આચારાદેષણી. બીજી, પ્રમાદને લીધે જે દૂષણ લાગ્યાં હોય તેના વિનાશને અર્થે પ્રાયશ્ચિત્ત લેવું તે વ્યવહાર. તેને કહેવે. આદેષે તે વ્યવહારાદેષણી. ત્રીજી, સાંનલનારને સંશય ઉત્પન્ન થયાથી તેનો મધુર વચને કરી સંશય નાશ પમાડવો તેને આદેષે તે પ્રહ્યાદેષણી કહિયે. અને ચોથી, સાંનલનારને ગમતી નયને અનુસારે પદાર્થોની પ્રરૂપણા કરવી તે દૃષ્ટિવાદાદેષણી. એ આદેષણીના ચાર જેદ કહ્યા.

હવે વિદેષણીના ચાર જેદ કહેશે. વિદ્ તે જ્ઞાનાર્થે ચક્રી માટે માર્ગે પ્રવ

તર્તવિયે, અથવા માતા માર્ગે થકી જાનામાર્ગે પ્રવર્ત્તવિયે તે વિદ્યેપણી તેના ચાર જેઠ છે તેમા પ્રથમ, સ્વસમય કહેતો પરસમય કહે બીજી, પરસમય કહેતો સ્વ સમયગણવિજ્ઞાનવતિ ત્રીજી, સમવાયકહેતો મિઝાવાયં કહે અને ચોથી, મિઝા વાયં કહેતો સમવાયગણવિજ્ઞાનવતિ કહે

હવે સવેગણીના ચાર જેઠ કહેછે જેના સાનજવાયકી સાનજનારને સંગે ઉત્પન્ન થાય તે સવેગણી તેના ચાર જેઠ છે એક સ્વલોક સવેગણી, બીજી પરલોક સવેગણી, ત્રીજી પરશરીર સવેગણી અને ચોથી આત્મસવેગણી

જે સાનજવાયકી સાનજનારને સસારથકી નિર્વેદ ઉપજાવે તે નિર્વેદ. તેના ચાર જેઠ છે પ્રથમ, સ્વલોકગુહ્યસુકમા સ્વલોક ગુહ્યલ વિવાગસજ્જતાનવતિ બીજી, સ્વલોક ગુહ્યસુકમા પરલોક ગુહ્યલ વિવાગસજ્જતાનવતિ ત્રીજી, પરલોક ગુહ્યસુકમા સ્વલોક ગુહ્યલ વિવાગ સજ્જતા નવતિ અને ચોથી, પરલોક ગુહ્યસુકમા પરલોક ગુહ્યલ વિવાગ સજ્જતા નવતિ જેમ એ ચતુર્જંગી થઈ તેમજ સુખ સબધીની ચતુર્જંગી થાય, તે આવીરીતે પ્રથમ, સ્વલોક સુચિન્નાકમા સ્વલોક સુહ્યલ વિવાગ સજ્જતા નવતિ, બીજી, સ્વલોક સુચિન્નાકમા પરલોક સુહ્યલ વિવાગ સજ્જતા નવતિ ત્રીજી, પરલોક સુચિન્નાકમા સ્વલોક સુહ્યલ વિવાગ સજ્જતા નવતિ અને ચોથી, પરલોક સુચિન્નાકમા પરલોક સુહ્યલ વિવાગ સજ્જતા નવતિ હવે એનો અર્થ કરેછે સ્વ લોકને વિષે હૃદયીર્ણ કહ્યા જે ચોરી પ્રમુખ કર્મ તે સ્વ લોકને વિષે જ હુ કર્મ રૂપ વૃદ્ધકી ઉત્પન્ન થયા, માટે આ જવેજ હુ સ્વના આપનાર થાય તે ચોર પ્રમુખને થાય એમજ બીજો, પરલોકે નારકી જીવોને હુ સ્વ થાય, તે બીજો જગ

ત્રીજો, પરલોકના કરેલા કર્મ સ્વ જોગવે, જેમ કોઈ એક જન્મથી માની વ્યાધિ દારિદ્ર પ્રમુખે પીડિત હોય તેને જાણવો ચોથે જગે નરક યોગ્ય આશુ પના બાધનાર કાક ગૃહાદિકની પરે જાવના કરવી

એમજ સુચિન્ન તે પ્રથમ તીર્થકરને દાનના દેનાર, બીજા સુસાધુ, ત્રીજા તીર્થકર, અને ચોથા દેવના જાવને વિષે રહ્યા તીર્થકરાદિકની પરે જાવના કરવી એવી ક્ષીરાશ્વ વ મધ્યાશ્રવાદિ લઘ્વે સહિત સજલ જલધરની બનિયે કરી સમસ્ત લોકને પ્રમોદની કરનાર કયા કરે, તે ધર્મકથા જાણવો તે ધર્મકથિક બીજો પ્રજાવક જાણવો ત્રીજો વાદી, પ્રતિવાદી, સજા, અને સજાપતિ પ્રમુખ ચાર પ્રકારની પર્યદાને વિષે જે પ્રતિપક્ષીનું વચન ઘડાપીને પોતાના પક્ષનું વચન સ્થાપન કરે, તેને નિરુપવાદ લઘ્વે સપન્ન એવો વાદી ત્રીજો પ્રજાવક જાણવો

ચોથો. ત્રિકાલ વિષયિક, લાજાલાજ, સુખ, દુઃખ, જીવિતવ્ય મરણનો કેહેવા
વાલો; તે નિમિત્તિ પ્રજાવક ચોથો જાણવો.

પાંચમો. વિકૃષ્ટ અષ્ટમાદિકથી માંત્રો વર્ષે પર્યંત તપનો કરનાર. તે તપસ્વી પ્રજાવક.

ઠાઠો. વિજ્ઞા પ્રજ્ઞા પ્રમુખ શાસનદેવતા, તે જેને સહાય છે; તે વિદ્યાવંત પ્રજાવક.

સાતમો. અંજન, પાદલેપ, તિલિક, ગુટિકા, સર્વજૂતાકર્ષણ ઇત્યાદિક સિદ્ધિ છે
જેને; તે સિદ્ધ પ્રજાવક જાણવો.

આઠમો. સંસ્કૃત પ્રાકૃતાદિક ઠાળ જાણાયે કરી ગદ્ય પદ્યાદિકનો નવો બંધ કરે;
તે કવિ પ્રજાવક જાણવો. એ આઠ પ્રજાવક શ્રી જિનશાસનની પ્રજાવનાના કરનાર છે.

અથવા એજ આઠ પ્રજાવક પ્રકારાંતરે શાસ્ત્રાંતરથી કહિયે ઠાળ. ઉક્તંચ. અહિં સે
સ ઇદિ ધમ્મ કહિ, વાહિ આયરિય સ્વગનેમિત્તિ ॥ વિદ્યારાયગણ સમ્મતથ તિહં
પનાવિંતિ ॥ ૧ ॥ અર્થ:- અતિશય પ્રાપ્તપણે થઈએ જેને જંઘા ચારણ વિદ્યાચારણની
રુદ્ધિ તથા આશીવિષજલૌષધિ, તે રુદ્ધિ અને અવધિ મન પર્યવજ્ઞાનાદિક, તે અ
તિશેષરુદ્ધિ ઇત્યાદિક રુદ્ધિયે સહિત, બીજો રાજા જેને માનનિક તે રાજાસમ્મત
અને મહાજનને માનનિક તે ગણસમ્મત જાણવો. શેષ સુગમ. ॥ ૯૪૮ ॥

હવે સમ્યક્ત્વનાં પાંચ નૂષણ કહેઠે. મૂલ:- જિણસાસણે કુસલયા, પનાવણા
યયણસેવણાચિરયા ॥ નત્તીયગુણાસમ્મત દીવયા ઉત્તમાપંચ ॥ ૯૪૯ ॥ અર્થ:-
જિનશાસનને વિષે કુશલતા મહાપણપણું, તે અનેક પ્રકારે કરી આગજાને પ્રતિબોધિ
ને શ્રીજિનશાસનને વિષે દૃઢકરે. બીજું, પ્રથમ કહ્યું તે રીતે શ્રીજિનશાસનની પ્રજાવ
ના કરે. ત્રીજું, આયતન તે દ્વય અને જાવના જેદે કરી બે પ્રકારેઠે. તેમાં દ્વયથી
તો જિનજવનાદિક અને જાવથી જ્ઞાનાદિકના ધરનાર સાધુપ્રમુખ તેની સેવના
પર્યુપાસનાતું કરવું. ચોથું, ચિરયતે શ્રી અરિહંતના શાસનને વિષે ચલચિત્ત થય
જાને સ્થિર કરે અને પોતે પણ પરતીર્થિની સમૃદ્ધિ દેખી સ્થિરપણે રહે; પણ ચ
લાયમાન ન થાય. પાંચમું, નત્તિકે ૦ પ્રવચનનો વિનય વ્યાવૃત્તરૂપ પ્રતિપત્તિ, એ સ
મ્યક્તિના પાંચ ગુણ તે પ્રજાસકકે ૦ ઉત્તમ પ્રધાન ગુણ આનરણ લક્ષણ પાંચ પ્ર
કારનાં છે. તેણે કરી સમ્યક્ત્વ દીપેઠે, શોજેઠે. ॥ ૯૪૯ ॥

હવે સમ્યક્ત્વનાં પાંચ લક્ષણ કહેઠે. મૂલ:- ઓવસમ સંવેગોવિય, નિવેઝ તહ્ય
હોહિ અણુકંપા ॥ અઙ્ગિકિંચિયેએ, સમ્મતે લક્ષણા પંચ ॥ ૯૫૦ ॥ અર્થ:- જેને વિ
ષે રહ્યુંથકું સમ્યક્ત્વપણું ઇયે એટલે લખિયે; તે કારણે તેને લક્ષણ કહિયે. તેમાં
પ્રથમ ઉપશમ લક્ષણ છે. તે કોઈયે ઘણોજ અપરાધ કહ્યો હોય તોપણ તેના ઉપ

ર ક્રોધ કરે નહીં તે ડપશમ, તે વે રીતે ઢે કોડ્કતોકપાયના પરિણામને વિચારી કટુફલ જાણી ડપશમ પામેઢે અને કોડ્કને તો સહજ સ્વજાવે ડપશમ થાયઢે વીજો, મનુષ્ય તથા દેવતાના સુખને ડુ સ્વરૂપ જાણીને મોહસુખનો અનિલાપ ઢરે તે સવેગ નામા ગુણ ત્રીજો, નારકી અને તિર્યચાદિક ડુ સ્વિત પ્રાણી દેસી સસાર ઠામ વાની ડહ્વા કરે, તે નિર્વેદ સમ્યગ્દર્શી ઇટલે ડુ સ્વાદિકે કરી ગહન ઇવા સસાર કા રાગહમા મોટા કર્મદમ્પાણે કરી નાના પ્રકારે પીઢિત થકાં તેનો પરિહાર કરવા વિષે સમર્થ થઈ મમત્વરહિત પણાના યોગે કરી નિર્વેદ યુક્ત થાય ઢે, તે નિર્વેદ કેટલાક ગ્રંથકાર સવેગ કે ૦ વેરાગ અને નિર્વેદ કે ૦ મોહાનિલાપ ઇવો વિપરીતપણે અર્થ કહેઢે ચોથો અનુકપા, તે ડુ સ્વિત પ્રાણિડને વિષે પદ્ધપાત રહિતપણે કરી તેના ડુ સ્વ નિવારણ કરવાની જે ડહ્વા તે અનુકપા તેમા પદ્ધપાતે કરી પુત્રાદિકને વિષે અનુકપા, અથવા આત્મારહ્મણર્થે વ્યાઘ્રાદિકનુનસેવન કરવુ, તેપણ પદ્ધપાત અનુકપા તે, ડહ્વ અને જાવથીવે પ્રકારની ઢે તેમા શક્તિ ઢતા પારકાના ડુ સ્વના પ્રતિકારને અર્થે જે અનુકપા તે ડહ્વા અનુકપા અને ધર્મથીહીણ થયેલાને ડુ સ્વીજોડને હૃદયમા દયા આણ વી તે જાવાનુકપા જાણવી પાચમો આસ્તિક્યકે ૦ પોતાને સદ્ગતિ ઢે ઇવી મતિ જેને ઢે તે આસ્તિક, તેનો જે ધર્મ તે આસ્તિક્ય તે અન્યતત્ત્વનું શ્રવણ થયુ ઢતા પણ જિ નેશ્વરજાણિત તત્ત્વમા નિરાકાર પ્રતિપત્તિ જાણવી આ ડપશમાદિક પાચ સમ્યક્ત્વ વિષય જહ્મણો જાણવા ઇણે કરી પરોહ સમ્યક્ત્વ ડત્તમ પ્રકારે કરી ડપજહ્મિત થાયઢે

હવે યત્તા ઢ પ્રકારની કહેઢે, મૂલ - નો અન્નતિષ્ઠિ અન્નતિષ્ઠિ, દેવેય તદ્દ સવેવેવિ ॥ ગહિં કૃતિષ્ઠિર્ણિ, વદામિ નવા નમસામિ ॥ ૧૫૧ ॥ અર્થ - અન્ય તીર્થિ તે પરદર્શની પરિવ્રાજકજિહ્વુ જૌતિકાદિક તથા તેના દેવ જે રુડ, વિષ્ણુ, અને સૌગતાદિક તેમ જે સ્વદેવ તે શ્રી અરિહત દેવની પ્રતિમા, તે કૃતીર્થિડ જે સૌગતા દિક ડિગમ્બર અથવા વીજા કોડ્ પણ દર્શન વાલે ગ્રહણ કરી હોય તેને જે ઇમ કેહેકે ડુ વાડુ નહીં, તથા મસ્તકે કરી પ્રણામ માત્ર પણ કહં નહીં વીજો, નમ સ્કાર તે પ્રણામપૂર્વક ગુણનુ વોલવુ તે પણ કરુ નહીં ॥ ૧૫૧ ॥

મૂલ - નેવથણાલિનો, આલવેમિ નોસલવેમિ તદ્દ તેસિ ॥ દેમિ ન અસણાઈય પેસેમિ ન ગધપુષ્પાડ ॥ ૧૫૨ ॥ અર્થ - ત્રીજુ, તેમજ અન્ય તીર્થિડના વોજાવ્યા વિ ના વોલવુ નહીં તેમા જે અટપમાત્ર ઇક વસ્ત વોલવુ તેને આલાપ કહિયે તથા ચોથો વારવાર વોલાવવુ તેને સલાપ કહિયે તે પણ કરુ નહીં. અને પહેલો મિ પ્યાલ્લી વોલાવે તો તેનીસાથે અટપ વોલવુ પણ ઘણો પરિચય કરવો નહીં કેમકે

ઘણો પરિચય કસ્યાથી મિષ્ટ્યાત્વનો ઉદય થાય. પાંચમો, અન્ય તીર્થિંડને અશનાદિ ક તે અન્ન પાન સ્વાદિમ સ્વાદિમ વસ્ત્ર પાત્રાદિકનું દાન જે આપવું તે અનુકંપા આપું પણ અનુકંપા ટાલીને ધર્મબુદ્ધિયે આપુ નહી. ઉક્તંચ. યતઃ સર્વેહિંપિ જિ ણેહિં, હુક્કયજિય રાગદોસ મોહેહિં ॥ સત્તાણુકંપણઠા, દાણંન કહિંચ પહિસિદ્ધં ॥ ૧ ॥ ઠઠો, તે અન્ય તીર્થિંડના દેવોને તથા અન્ય તીર્થિંડે ગ્રહણ કરેલી જિન પ્રતિમાને પણ પૂજાને અર્થે ગંધ પુષ્પ યાત્રા સ્નાત્રાદિક કરું નહી. એ ઠ યત્તાયે યત્તવંત થકો તે જીવ સમ્યક્ત્વને ડેલંધે નહી. ॥ ૫૫૨ ॥

હવે ઠ આગાર વચાણેઢે. મૂલઃ— રાયાનિંડગોય ગણાનિંડગો બલાનિંડગોય સુરાનિંડગો ॥ કંતારવિત્તી ગુરુનિગ્ગ હોય ઠઠંદિઆડ જિણસાસણંમિ ॥ ૫૫૩ ॥ અર્થઃ— પ્રથમ રાજા, દેશનો ધણી તેનો અનિંડગ એટલે બલાત્કાર તેણે કરી કાંડ અકાર્ય કરવું પડે, બીજો ગણ, તે સ્વજનાદિકનો સમુદાય તેનો અનિયોગ, ત્રીજો, પોતા થકી બલવંત હોય તેનો અનિયોગ, ચોથો દેવ, કોઈક શરીર અધિષ્ઠી કાંડક દૂષણ લગાડે તે સુરાનિંડગ કહિયે, પાંચમો, કાંતાર શબ્દે અરણ્ય અટવી, તેમાં નિર્વાહ કરવાને અર્થે અથવા કાંતાર શબ્દે બાધા જાણવી. તે બાધા ઉપન્યા થકી પ્રાણનો વર્તન એટલે નિર્વાહ કરવો તે કાંતારવૃત્તિ જાણવી. ઠઠો ગુરુ, તે માતા પિતા પ્રમુખ વડેરા જાણવા. યહુક્તં. માતા પિતા કલાચાર્યા એતેષાં જ્ઞાતયસ્તથા ॥ વૃદ્ધા ધર્મોપદેષ્ટારો ગુરુવર્ગઃ સતાંમતઃ ॥ ૧ ॥ તેના નિગ્રહ આગ્રહ થકી કાંડ અકાર્ય કરવું પડે. એ ઠ ઠિંમી જિનશાસનને વિષે અપવાદે કહિંઢે. ॥ ૫૫૩ ॥

હવે ઠ જાવના કહેઢે મૂલઃ— મૂલં દારં પઞ્છાણં, આહારો જાયણંનિહી ॥ હુઠ ક્કસસાવિ ધમ્મસ્સ, સમ્મત્તં પરિકિત્તિયં ॥ ૫૫૪ ॥ અર્થઃ— પ્રથમ, જેમ મૂલરહિત વૃદ્ધ હોય તે પ્રવંત વાયુયે કંપાવ્યું થકું પૃથ્વીને વિષે પડી જાય; તેમ ધર્મરૂપ વૃદ્ધ જે ઢે તે જો સમ્યક્ત્વરૂપ મૂલ અડથી રહિત હોય તો કુતીર્થકરૂપ વાયુ યે કરી પ્રેચુંથકું સ્થિર રહે નહી; એવી જાવના જાવવી. બીજી, જેમ નગરને પોલ પ્રમુખ દાર થાય તેમ ધર્મ રૂપ નગરને સમ્યક્ત્વ તે દાર સમાનઢે. એ સમ્યક્ત્વરૂપ દાર વિના ધર્મરૂપ નગરમાં પ્રવેશ થાય નહી. ત્રીજી પઞ્છાણં એટલે ધર્મરૂપ પ્રા સાદને પ્રતિષ્ઠાન તે પિત્તિકા સમાન સમ્યક્ત્વ ઢે. જેમ ઘર બાંધતાં નીચે સબલ પિ ત્તિકા હોય ને ઉપર ઘર બાંધ્યું હોય તો તે ઘર નિશ્ચલ થાય; તેમ ધર્મરૂપ ઘર તે સમ્યક્ત્વરૂપ પિત્તિકાયે કરી નિશ્ચલ થાય, એમ જાવના જાવવી. ચોથી આહારો, એટલે આધારની પેરે આધાર. જેમ સમસ્ત જગતને પૃથ્વી આધાર જૂતઢે; તેમ ધર્મ

રૂપ જગતને સમ્યક્ત્વરૂપ દૃષ્ટીનો આધાર છે, એમ જાણવું પાંચમી, જાજનનીપરે જાજન, જેમ જાજન જે ઠામઠો તેમા જ્ઞીરાદિક વસ્તુ રહી શકે છે, તેમ સમ્યક્ત્વ રૂપ જાજનમા ધર્મરૂપ વસ્તુ રહી શકે છે. ઠી જોમ નિહીકે ૦ નિધાનજે જમાર તે થકી મળિ મોક્તિક કનકાદિક સર્વ પામિયે, તેમ સમ્યક્ત્વરૂપ નિધાનથકી જ્ઞાનાદિક રત્નત્રય સ્વર્ગપવર્ગાદિક સુખ સામગ્રી પામિયે, બારવ્રતરૂપ શ્રાવકનો ધર્મ, તેહનું સમ્યક્ત્વ તે શ્રીતીર્થકરે એવું કહ્યું છે હવે એ જાણિયે સમ્યક્ત્વ મૂલસમાન, દાર સમાન ઇત્યાદિક તેથી એ જાણના કહિયે ॥ ૧૫૪ ॥

હવે ઠ સ્થાનક કહે છે. મૂલ - અહિ અનિચ્છો કુણઈ, કયચ વેએઈ અહિનિવાણ ॥ અહિઅમોરકો વાટ, ઠસમ્મત્તસ્સઘણાઈ ॥ ૧૫૫ ॥ અર્થ - ચેતના લક્ષણ તે જીવ છે. એવું કહેવા થકી નાસ્તિકના મતનું નિરાકરણ કરું તે પ્રથમ સ્થાનક વલી તે જીવ નિલ્યે ઉત્પત્તિ વિનાશ રહિત છે, તે બીજું સ્થાનક કુણઈકે ૦ તે જીવ મિથ્યાત્વ અવિરતિ કપાય યોગેકરી જ્ઞાનાવરણીયાદિક કર્મનો કર્તા છે, તે ત્રીજું સ્થાનક તે જીવ પોતાના કષ્ટકે ૦ કરેલા શુભાશુભ કર્મને વેદે છે, અનુજ વે છે, તે ચોથું સ્થાનક તે જીવને નિરવાણ તે સર્વ રાગ દોષ મદ મોહ જન્મ જરા રોગાદિક દુઃખ ક્ષયરૂપ જે અવસ્થા વિશેષ મોહ લક્ષણ પણ છે, એ પાંચમું સ્થાનક જાણવું તે જીવને મોહ પામવાનો ઉપાય સમ્યક્ જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રરૂપ સાધન, તે પણ છે, તે ઠડું સ્થાનક એ ઠ સમ્યક્ત્વના સ્થાનક જાણવા એરીતે ચાર સદ્દેહાદિક બાર દારે કરી. સદસત્ત જેવે વિશુદ્ધ સમ્યક્ત્વ વચ્ચાણું ઇતિગાયાર્થ

અવતરણ - એગવિહાઈ ઠસવિહસમ્મ એટલે એકવિધ આદેહેને દશપ્રકારના સમ્યક્ત્વનું એકશોને ડંગણપચાસમું દાર કહે છે મૂલ - એગવિહ ડુવિહ તિવિહ, ચચહા પચવિહ ઠસવિહ ધમ્મ ॥ ટ્ઠાઈ કારગાઈ, ઠવસમનેએહિ વાસમ્મ ॥ ૧૫૬ ॥ અર્થ - એકવિધ તે તત્ત્વાર્થશ્રદ્ધાન લક્ષણ સમ્યક્ત્વ સામાન્યે જાણવું દિવિધ તે દ્વિધ અને જાણના જેવેકરી જાણવું તેમા જે વિશોધિને વિશેષે કરી મિથ્યાત્વના પુજ્ઞ નિર્મલકરે તે દ્વિધથી જાણવું અને શ્રી જિનોક્ત તત્ત્વ સદેહે તેને વિષે રુચિ કરે તે જાણથી જાણવું, તથા આદિશબ્દથકી પ્રકારાતર જાણવો, તે નિશ્ચય અને વ્યવહારના જેવે થકી પણ વે પ્રકારે સમ્યક્ત્વ થાય છે તેમા દેશ કાલ અને સઘ ધણને અનુમાને યયાશક્તિ સાધુના અનુષ્ઠાનરૂપ તે નિશ્ચયિક જાણવો અને જે જિ નશાસનને વિષે પ્રીતિનું કરવું એવો જ આત્માનો શુભ પરિણામ, તે વ્યવહાર સમ્યક્ત્વ કહિયે તેથકી પણ પરપરાયે મોહ પામિયે ઠકચ, જ મોણ તે સમ્મ, જ સ

મ્મં તમિહ હોઽ મોણંતુ ॥ નિહયઈ ઈરસત, સમ્મં સમ્મત્ત હેતત્તિ ॥ ૧ ॥ એ વ્યવહાર નય તે પણ પ્રમાણ છે. એના બલથકી તીર્થ પ્રવર્તે; અન્યથા તીર્થનો વિભેદ થાય. યદુક્તં; જડ જિણમયં પવક્કહ, તામાવવહાર નિહામુયહ ॥ વવહારનયહેત, તિહુહેતજત અવસ્સમિતિ ॥ ૧ ॥ તથા પુજલિક અને અપૌજલિકના જેદે કરી પણ બે પ્રકારનું સમ્યક્ત્વ છે. તેમાં શુદ્ધપુંજના વેદવા થકી ક્ષાયોપશમિક સમ્યક્ત્વનું વેદવું તે અપૌજલિક સમ્યક્ત્વ જાણવું. અથવા નિસર્ગ અને અધિગમના જેદે કરી બે પ્રકારે છે. તે બેહુ આગલ વચાણશે. અને ત્રિવિધ તે કારગાઈકે ૦ કારક, રોચક, અને દીપક અથવા ઉપશમિક, ક્ષાયિક, અને ક્ષાયોપશમિકના જેદ થકી પણ ત્રણ પ્રકારે જાણવો. અને ચતુર્થા ઇત્યાદિક પદોનો અર્થ સુગમ છે માટે લખ્યો નથી. સમ્મંકે ૦ આગમમાં જે પ્રકાર કહ્યો છે તેને મૂકીને અવિપરીત પણે પણ સ્વમતિ કલ્પિત જેદે કરી જાણવું નહીં. ॥ ૧૫૬ ॥

એજ ગાથા હવે વિશેષે દેખાડે છે. મૂલ:- એગવિહં સમ્મરુઈ, નિસગ્ગનિગમેહિંતં નવે હુવિહં ॥ તિવિહં તં સ્વઈયાઈ, અહવા વિહુ કારગાઈયં ॥ ૧૫૭ ॥ અર્થ:- સમ્યક્ જ્ઞાન સંશયવિપર્યયજ્ઞાનને અજાણે તેનુંજ તત્ત્વનિશ્ચય પૂર્વક શ્રીવીતરાગનું કહેલું તત્ત્વરૂપ સર્વદે; તે એકવિધ સમ્યક્ત્વ કહિયે. ગુરુના ઉપદેશવિના જેમ નારકી પ્રમુખને સમ્યક્ત્વ છે; તેમ સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્ત થાય તે નિસર્ગ જાણવું. અને ગુરુના ઉપદેશ થકી અથવા પ્રતિમાદિકના દર્શન થકી જે થાય તે અધિગમ સમ્યક્ત્વ જાણવું. અને તિવિહંકે ૦ ત્રણ પ્રકારનું જે ક્ષાયકાદિક અથવા કારકાદિક તેનું સ્વરૂપ ગાથાએ કહે છે. ॥ ૧૫૭ ॥

મૂલ:- સમ્મત્તમીસમિહ્ત કમ્મસ્કયત્તં જણંતિ તં સ્વઈયં ॥ મિહત્તસ્સ ઉવસમા સ્વા ઉવસમં વવઈસંતિ ॥ ૧૫૮ ॥ અર્થ:- અનંતાનુબંધી ચાર કષાયનો ક્ષયકરી પઠી મિથ્યાત્વ, મિશ્ર, અને સમ્યક્ત્વ પુંજ લક્ષણ ત્રણ પ્રકારનાં દર્શન મોહનીયકર્મનો સર્વથા ક્ષય થયાથી ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ તીર્થકરાદિક કહે છે. તેમજ મિથ્યાત્વ મોહનીય કર્મ ઉદય આવ્યો તે વિપાકોદય વેદિ સ્વપાવ્યો; અને જે ઉદય નથી આવ્યો, હજી સત્તામાં છે તેને ઉપશમાવ્યો. મિથ્યાત્વ મિશ્ર આશ્રયી વિષ્કંજોદય. શુદ્ધ પુંજ આશ્રયી અપનીત મિથ્યાત્વ સ્વનાવ તે બીજું ક્ષયોપશમ સમ્યક્ત્વ કરિયે. એરીતે વવઈસંતિકે ૦ ગીતાર્થ કહે છે. ॥ ૧૫૮ ॥

હવે ઉપશમિક સમ્યક્ત્વ કહે છે. મૂલ:- મિહત્તસ્સ ઉવસમા, ઉવસમં તં જણંતિ સમંયન્નૂ ॥ તં ઉવસમસેઠીએ, આદ્મસમ્મત્તજાણેવા ॥ ૧૫૯ ॥ અર્થ:- મિથ્યાત્વ

मोहनीयकर्मणु, विपाके तथा प्रदेशे ज्या उपशम थयुंठे तेने उपशमिक सम्यक्त्व समयनूके० सिद्धातना जाण पुरुष कहेठे ते उपशमश्रेणी पडिवजे तेवारे समक ने उपशमे थायठे अथवा आशमके० प्रथम जीव जेवारे सम्यक्त्व लाजेवाके० पामे, ते पामवानो प्रकार लखियेहेये

अनादि मिथ्यादृष्टि, कोइक जीव एक आशुकर्म वर्जिने शेष सातकर्मनी प्रकृति यथाप्रवृत्ति करणेकरी खपावे, ते ज्या सुधी जेवारे पद्योपमने असख्यातमे जागे कणी सागरोपम एक कोडाकोडी प्रमाण कर्मस्थिति थाय, तेवारे अपूर्वकरणे करी घन राग द्वेष परिणाम रूप वज्रनीपरे जेदन करवाने अतिदुर्जन, एवी कर्मग्रंथी जेदे पढी अनिवृत्तिकरणे प्रवेश करे त्या समय समय अतिविशुद्ध परिणामे करी कर्म खपावतो उदय आव्युठे जे मिथ्यात्व, तेने वेदे, अने अनुदीर्ण जेठे ते उपशम लक्षण अंतर मुहूर्त कालमान अंतर करण करे ते आवीरीते

अंतर करण स्थितियकी ते कर्म दलिक जेडने पहेली अने बीजी स्थितिने विपे प्रहेपे, ते त्यासुधी, ज्यासुधी समय समय अंतर करणना दलिक अंतर मुहूर्तकाले समस्त रूपावी अनिवृत्तिकरणने विपे वासित अने उदीरणने मिथ्यात्व अनुभव थकी खपाव्यो, अने अनुदीरण ते विशुद्ध परिणामना विशेष्यकी विष्कन तोदय कखर वेश समान मिथ्यात्व विवर पामी उपशम सम्यक्त्व जहे एम-इहा थोडंज लख्युठे विशेष विस्तार, वृत्तियकी जाणवो ॥ ९५९ ॥

हवे कारकादिक त्रण सम्यक्त्व कहेठे मूल - विहियाणुछाणपुण, कारगमि हरोयगंतु सब्दण ॥ मिहदिहीदीवड, ज तत्तेदीवगतनु ॥ ९६० ॥ अर्थ - जेवी री ते आगममाहे अनुष्ठान कसुठे, तेवीरीतेज शक्तिने अणगोपवतो थको जे अनुष्ठान करे तो, ते कारक सम्यक्त्व साधुने थाय. अने बीजु जे सद्बहणारूप ते रोचक सम्यक्त्व श्रेणीकादिकनीपरे जाणवु तथा मिहदिहीके० पोते मिथ्यादृष्टि वत अनर्थ अथवा दुर्जन्य ठतो पण अंगारमर्दकादिकाचार्यनीपरे धर्मोपदेश करी बीजाने जिनोक्त तत्व दीपावे, तेथी ते सम्यक्त्व पमाड्यानु कारण थाय, तेथी कारणे कार्यनो उपचार करिये आयुर्धृत एवा न्याय्यकी मिथ्यादृष्टिवत ठतो पण तेने दीपक सम्यक्त्व कहिये ॥ ९६० ॥

हवे चार प्रकारनु सम्यक्त्व कहेठे मूल - खड्याईसासायण, सहिय त चउवि हतु वित्रेया॥त सम्मत्त प्रप्ते, मिहत्तापत्तिरुवतु ॥ ९६१ ॥ अर्थ - चार प्रकारना सम्यक्त्वमा तो पूर्वोक्त द्वायिकादिक त्रण सम्यक्त्व जाणवा. तेने चोथो सात्कार

ને સહિત કરિયે તેવારે ચાર યાય; પરંતુ તે સમ્યક્ત્વ જેવારે અંતરકરણે ઉપશમિ ક સમ્યક્ત્વથી પડેહે; અને હજી મિથ્યાત્વ પામ્યો નથી, ત્યાંસુધીમાં જઘન્યથી તો એક સમય અને ઉત્કૃષ્ટો ઠ આવી પ્રમાણ સાસ્વાદન સમ્યક્ત્વ કહિયે. પછી તે જીવ મિથ્યાત્વે જાય. તેમાટે જ્યાંસુધી મિથ્યાત્વ પામ્યો નથી, ત્યાંસુધી જઘન્ય મિથ્યાત્વની આપત્તિકે પામવું તદ્રૂપ એ યાયહે. ॥ ૯૬૧ ॥

હવે પાંચવિધ સમ્યક્ત્વ કહેહે. મૂળ:- વેયયસંમતં પુણ, એયંચિય પંચહા વિણિ દિઠં ॥ સમ્મત્તચરમપોગ્ગલ, વેયણકાલે તયં હોઠ્ઠ ॥ ૯૬૨ અર્થ:- પૂર્વોક્ત ચાર સમ્યક્ત્વ, તેમાં વેદક સમ્યક્ત્વનું ઝમેરણ કસ્યાયકી પાંચ પ્રકારનું સમ્યક્ત્વ યાયહે; તે વેદક સમ્યક્ત્વ. તે સમ્યક્ત્વનું પુંજ તેનું ચરમકે ઠહેલું પુજલ વેદે, તેવારે યાય. તે આવીરીતે છે; જે ક્ષપકશ્રેણી પડિવજ્યાને અનંતાનુબંધીની ચોકડી તથા મિથ્યાત્વ ને મિશ્ર પુંજ સ્વપાવીને સમ્યક્ત્વના પુંજના પુજલ ઝડીરી ઝડીરીને અનુ જવે તેનિર્જરાવતો ઠહેલે જે સમ્યક્ત્વના પુજલ વેદે, તેવારે વેદક સમ્યક્ત્વ કહિયે.

હાં કોઈ કેહેશે કે ક્ષાયોપશમે અને વેદકે પણ સમ્યક્ત્વના પુજલ વેદે તો એમાં શું વિશેષ છે? તેનો ઉત્તર આમ છે કે, ક્ષાયોપશમે સમસ્ત કાલ સમ્યક્ત્વ પુજલ વેદે અને વેદક સમ્યક્ત્વતો ચરમકે ઠેજા સમ્યક્ત્વ પુજલ વેદે; પણ પરમાર્થે તો ક્ષાયોપશમિકે જ છે. ચરમ પુજલનો ગ્રાસ છે, ને શેષ પુજલનો ક્ષય છે. ચરમગ્રાસ વર્તિને તો મિથ્યાત્વનાવનું અપગમ એવા ઉપશમનો સદ્નાવ છે. ॥ ૯૬૩ ॥

હવે દશ પ્રકારનું સમ્યક્ત્વ કહેહે:- મૂળ:- એયંચિય પંચવિહં, નિસ્સગ્ગા જિગમ જેયઠં દસહા ॥ અહવા નિસગ્ગરુઈ, ઇચ્છાઇજમાગમેજણિયં ॥ ૯૬૪ ॥ અર્થ:- એજ પૂર્વોક્ત પાંચ જેદ જે કહ્યા, તેને એકેકના એક નિસર્ગ, અને બીજો અજિગમ એવા બે બે જેદે કરતાં દશ પ્રકાર યાયહે. અથવા નિસર્ગ રુચિ, ઉપદેશ રુચિ, ઇત્યાદિક દશ પ્રકારનું સમ્યક્ત્વ જે આગમ પન્નવણા પ્રમુખનેવિષે કહ્યું છે તેજ દેખાડે છે.

મૂળ:- નિસગ્ગુઠ્ઠવણસરુઈ, આણારુઠ્ઠ સુત્ત બીય રુઠ્ઠમેવ ॥ અજિગમ વિજ્ઞારુઈ, કિરિયા સંખેવ ધમ્મરુઈ ॥ ૯૬૫ ॥ અર્થ:- હાં રુચિ શબ્દ સર્વત્ર જોડવો. તેમાં પ્રથમ નિસર્ગ, તે સ્વનાવે રુચિ ઇટલે શ્રીજિનોક્ત તત્ત્વનેવિષે જે અજિજ્ઞાપ તે નિસર્ગ રુચિ જાણવી. બીજી, ગુરુપ્રમુખનો જે ઉપદેશ, તેનાથી જેને રુચિ હોય તે ઉપદેશ રુચિ જાણવી. ત્રીજી, આજ્ઞા તે સર્વજ્ઞના વચન ઉપર રુચિ તે આજ્ઞારુચિ. ચોથી સૂત્ર તે આચારાંગાદિક અંગ પ્રવિષ્ટ અને અંગબાહ્ય તે આવશ્યક દશવૈકાલિકાદિક તેના ઉપર રુચિ તે સૂત્રરુચિ. પાંચમી, બીજની પરે જે હોય તે બીજ, ઇટલે એકવચન તે

अनेक अर्थनो उपजावणहार थाय ते बीजरुचि. ठी अजिगम विशिष्ट परिज्ञान, त्यां जे रुचि ते अजिगमरुचि. सातमी, समस्त षाडशांगीने नयेकरी विचारी, तेथ की उपनी जे रुचि ते विस्ताररुचि आतमी, सयमनु जे अनुष्ठान, त्या जे रुचि ते क्रियारुचि नवमी, सद्धेपनेविषे रुचि, पण विस्तारार्थे न जाणे ते सद्धेपरुचि जाणवी दशमी, श्रुतधर्म उपररुचि ते धर्मरुची ए दश रुचि, सद्धेपथी शब्दार्थे मात्रेकही

हवे ए दश रुचिने विस्तारेकरी सूत्रकार कहेहे मूल - जो जिणदिष्टे जावे, चउ विहे सद्वहाइ सयमेव ॥ एमेवनन्नहत्तिय, निस्संगरुइति नायवो ॥ ९६७ ॥ अर्थ - जे कोइ जिनेश्वरना दीठेला जाव जे जीवादिक पदार्थ तेने इव्व, क्खेत्त, काल अने जावना जेदथकी चारप्रकारे अथवा नाम, स्थापना, इव्व, अने जाय ए चार प्रकारे ते कोइना उपदेशविना सयमेवके पोतानी मेलेज जातिस्मरणेकरी अथवा पोतानी बुद्धियेकरी श्रीजिगवते दीठा जे जाव, ते तेमज ठे, पण अन्यथा नथी एवी रीते सर्वदे ते प्रथम निस्संगरुचि जाणवी ॥ ९६८ ॥

मूल - एए चेवउ जावे, उवइठे जो परेण सद्वहइ ॥ ठउमठेण जिणेणव, उवएसरुइति नायवो ॥ ९६९ ॥ अर्थ - एज पूर्वोक्त चउद जीवादिक पदार्थ तेने ठअस्थ अथवा केवलीनगवानना कहेला उपदेश थकी सर्वदे, ते बीजी उपदेशरुचि जाणवी इहा सूत्रमा प्रथम ठअस्थ कहु तेनुं कारण के केवलीपण प्रथम ठअस्थ होय, पठी केवली थाय तेथी प्रथम ठअस्थ कहु अथवा उपदेशना आपनार ठअस्थ घणा होय, तेथी प्रथम तेनो उपदेश साजलीने सर्वदे ॥ ९६९ ॥

मूल - रागो दोसो मोहो, अन्नाण जस्त अवगणं होइ ॥ आणाएरोयतो, सो खलु आणारुइताम ॥ ९७० ॥ अर्थ - राग, द्वेष, मोह, रोष मोहनीयनी प्रकृति अज्ञान मिथ्यात्वरूप ते जेने देशथकी अपगतके गया होय पण सर्वथा गया न होय, एवो जे होय ते श्रीजिनेश्वरनी आझाये कुयदना अनावयकी जिनोक्त वचन सत्यकरी माने ते बीजी आझारुचि जाणवी ॥ ९७० ॥

मूल - जो सुत्तमहिक्कतो सुएणमोगाहईउ सम्मत्ते ॥ अंगेण बाहिरेणय, सो सुत्तरुइति नायवो ॥ ९७१ ॥ अर्थ - जे प्राणी आचारागादिक अंगप्रविष्टश्रुत अने अवश्यकादिक अंगबाह्यश्रुतने जाणता थका ते श्रुतेकरी सम्यक्त्व पामे ते चोथी सूत्ररुचि जाणवी

मूल - एगपणोगाई, पयाइ जो पसरईउ सम्मत्ते ॥ उदइव तिव्वविंदू, सो वीयरुइति नायवो ॥ ९७२ ॥ अर्थ - जे जीवादिक एक पद जाणीने तेज जाणोला पदेकरी अनेकपद जेने सम्यक्त्वने विषे पसरे. जेम उदकने विषे तेलनुं बिडु पस

રે તેનીપરે પ્રસારને પામે, તે પાંચમી બીજરુચિ સમ્યક્ત્વનેવિપે જાણવી. ॥૯૬૯॥

મૂલ:- સો હોઃ અનિગમરુઈ સુઅનાણં જસ્સ અહ્ઠં દિઠં ॥ એકારસ અંગાઈ ॥
પંચન્નગા દિઠિ વાઝય ॥ ૯૭૦ ॥ અર્થ:- જેણે શ્રુતજ્ઞાનને અર્થે થકી દૃષ્ટકે જાણ્યું, એટલે અગ્યાર અંગરૂપ તથા પચન્ના ઉતરાધ્યયનાદિક દૃષ્ટિવાદ. ઇહાં પ્રકરણ તે સૂત્રથકી જુદાં કહ્યાં તે પ્રધાનપણુ જણાવવાને અર્થે કહ્યાં. વલી ચ શબ્દ થકી ઉવવાઈ પ્રમુખ ઉપાંગ, તેનો પણ અર્થ જાણ્યો. તે ઠઠી અનિગમરુચિ થાય.

મૂલ:- દઘ્વાણ સવ્વનાવા, સવ્વપમાણેહિં જસ્સ ઉવલ્લક્કા ॥ સવ્વાહિ નયવિહીહિં,
વિહારરુઈ મુણેયવ્વો ॥ ૯૭૧ ॥ અર્થ:- ઇવ્ય જે ધર્માસ્તિકાયાદિક ઠ, તેના સમસ્ત પર્યાયાદિક જે નાવ, તેનો પ્રત્યક્ષાદિક સમસ્ત પ્રમાણે કરીને જેને ઉપલબ્ધ કે જાણપણું અયું, તથા સર્વે નયોનું વિધિયે કરીને જાણપણું અયું, તે વિસ્તારરુચિ જાણવી.

મૂલ:- નાણે દંસણચરણે, તવવિણે સવ્વસમિઠ્ઠુત્તીસુ ॥ જો કિરિયાનાવરુઈ, સો
સ્વલ્લુ કિરિયારુઈનામ ॥ ૯૭૨ ॥ અર્થ:- જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રનેવિપે. અને તપ, તે
બાર જેદનું, વિનય તે આચાર્યાદિક સંબંધી, સમિતિ તે ઇર્યાદિક પાંચ, ગુપ્તિ તે
મનોગુહ્યાદિક ત્રણ, તેને વિપે જે કિરિયા, ત્યાં જેની નાવથી રુચિ; તે સ્વલ્લુ
કે જો નિશ્ચયે ક્રિયારુચિ નામ જાણવું. ગાથામાં ચારિત્ર થકી તપ પ્રમુખ જુદા આ
ણ્યા. તે વિશેષે એ મોક્ષાંગને એવું જણાવવાને અર્થે આણ્યા. ॥ ૯૭૨ ॥

મૂલ:- અણનિગ્ગહિયકુદિઠી, સંખેવરુઈત્તિ હોઃ નાયવ્વો ॥ અવિસારઉપવય
ણે, અણનિગ્ગહિઉય સેસેસુ ॥ ૯૭૩ ॥ અર્થ:- જેણે કુદૃષ્ટિ કે સૌગતાદિકની
દૃષ્ટિ તે અનનિગ્ગહીત એટલે અંગીકાર કરી નથી, તથાપિ શ્રીવીતરાગના પ્રવચનને
વિપે અવિશારદ એટલે અજાણ, કિંતુ માહ્યો નથી. તેમજ શ્રેષ્ઠ કપિલાદિક પ્રણીત
જે પ્રવચન, તેને વિપે પણ અનનિગ્ગહીત છે. શ્રેષ્ઠ એ બોલથકી સર્વ દર્શનાંતરનું જ્ઞાન
નિષેધ્યું. અનિકે અનિમુખપણે ઉપાદેયપણે જે ગ્રહણકે જ્ઞાન, તેજ્યાં નથી, તેને
અનનિગ્ગહીત કહિયે. એમ કુદૃષ્ટિરૂપ સમસ્ત દર્શનાંતરના અંગીકારને જે ચિન્તા
તી પુત્રની પેરે નિષેધ્યો એ સંકેપરુચિ જાણવી. ॥ ૯૭૩ ॥

મૂલ:- જો અઢિકાય ધમ્મં સુઅધમ્મં સ્વલ્લુ ચરિત્ત ધમ્મં ચ ॥ સદ્દહ્ઠ્ઠિ જિણાનિહિયં,
સોધમ્મરુઈત્તિ નાયવ્વો ॥ ૯૭૪ ॥ અર્થ:- જે જીવ અસ્તિકાયાદિકનો ધર્મ જે ગતિ ઉ
પદંજાદિક, અને શ્રુતધર્મ જે અંગપ્રવિષ્ટાદિક આગમનું સ્વરૂપ, તેમજ ચારિત્રધર્મ જે
સામાયિકાદિક જે જિણકે શ્રીતીર્થેકરદેવનો અનિહિત કે કહેલો તેને સદ્દહે,
સત્યકરી માને, તે દશમી ધર્મરુચિ જાણવી. એ દશબોલ જે કહ્યા તે શિષ્યના પરિ

ज्ञानने अर्थे जेदेकरी देखाड्या. अन्यथा निसर्गरुचि, उपदेशरुचि, अने अधिगम रुचिने विषे ए सर्वबोलनो समावेश थायठे ॥ ९४४ ॥

हवे पूर्वोक्त द्वायिकादिक त्रण सम्यक्त्व, ते उहा प्रसंग्यकी नरकादिक जीवोने विषे कहेहे मूल - आइपुढवीसु तीस, खयउवसमवेयगं च सम्मनं ॥ वैमाणिय देवाण पण्डितिरियाण एमेव ॥ ९४५ ॥ सेसाण नारयाण, तिरयडीणच तिविह देवाणं ॥ नन्दिदु खड्य सम्म, अन्नेसि चव जीवाणं ॥ ९४६ ॥ अर्थ - आदिके पहेली रत्नप्रनादिक त्रण पृथ्वीमां द्वायिक, उपशमिक, अने वेदक ए त्रण सम्यक्त्व थाय जे शुद्धसम्यक्त्व पुंजना पुंजने वेदे ते वेदक सम्यक्त्व जाणवो अने तेनेज द्वायोपशमिक कहिये, अने उपशमिक द्वायिके उपशमिकत्वने विषे पुंजने वेदवानो सर्वथा अजावठे तेमाटे वली त्रण पृथ्वीने विषे द्वायिक, उपशमिक अने द्वायोपशमिक ए त्रणज संजवे एनो सजव जेरीते होय तेरीते कहेहे

जे नारकी अनादि मिथ्यादृष्टि प्रथम सम्यक्त्व पामे तेने अतकरण काले अंतरमुहूर्त्तसुयी उपशमिक सम्यक्त्व होय पठी सम्यक्त्वना शुद्धपुंज संबंधी पुंजने वेदतो उतो द्वायोपशमिक सम्यक्त्व पामे अथवा मनुष्य तिर्यच द्वायोपशमिक सम्यक्त्व नारकीमा उपजे तेने पारिजाविक द्वायोपशमिकना जाजयकी विराधित सम्यक्त्व, ठी नरक पृथ्वीये ग्रहण करेला सम्यक्त्वे जाय ए सिद्धांतिकनो मतठे

अने कर्मयधिकनो तो आवीरीते मत ठे के, वैमानिक देव यकी अनेरा मनुष्य तिर्यच तेज द्वायोपशमिक सम्यक्त्वे उपजे, परंतु ग्रहण करेला सम्यक्त्वे न उपजे. चली कोइक मनुष्य, नरक योग्य आयुष्य बाधी पठी कृपकब्रेणी मांमे, ते बद्धायुष्कपणा माटे पुरी करे नही, मात्र दर्शन सप्तक खपावी द्वायिक सम्यक्त्व पामे; ते हवे मनुष्यना आयुष्य ब्रूदद्याथी मरण पामीने नरकमा उपजे तेवारे प्रथमनी त्रण नरक पृथ्वीये द्वायिक सम्यक्त्व लाजे, ते ताद्विक मनुष्यनेज होय मनुष्यना जवसां तेनो प्रारज होय जेम नारकीने तेम वैमानिक देवताने अने असंख्यात वर्षना आयुष्य वाला तिर्यचने पूर्वोक्त त्रण सम्यक्त्व जाणवा

त्या वैमानिक देवोने उपशमिक अने द्वायिक ते नारकीनीपरे द्वायोपशमिक अने उपशमिक सम्यक्त्व पठी थाय. अथवा तिर्यच मनुष्य द्वायोपशमिक सम्यक्त्व थका जो वैमानिकमां उपजे तो तेने प्रारजविक होय. मनुष्य वे प्रकाकारना, एक संख्यातावर्षना आयुष्यवालां अने बीजा असंख्यातावर्षना आयुष्यवा

લાં, તેમાં સંસ્થાતાવર્ષને આયુષ્યે મનુષ્યને ઉપશમિક નામા પ્રથમ સમ્યક્ત્વને લાજે હોય. અથવા ઉપશમ શ્રેણીયે હોય. પઠી ક્ષયોપશમિક તાદ્રવિક હોય.

ક્ષયોપશમિક સમ્યક્દૃષ્ટિ દેવતા મનુષ્યમાં ઉપજે; તેવારે પારજનિક ક્ષયોપશમ હોય. ક્ષપકશ્રેણીયે તાદ્રવિક ક્ષાયિક હોય. અને દેવતા તથા નારકી ક્ષાયિકસમ્યક્દૃષ્ટિ મનુષ્યમાં ઉપજે, તેવારે પારજનિક ક્ષાયિક હોય, અને અસંસ્થાતા વર્ષ આયુષ્ક મનુષ્યને ઉપશમિક ક્ષાયિક, તે દેવ તથા નારકીની પરે જાણવું. અને ક્ષયોપશમિક તેવાર પઠી હોય. તે તાદ્રવિક જાણવો. અને તિર્યંચ તથા મનુષ્ય ક્ષયોપશમિક સમ્યક્ સહિત વૈમાનિકમાં જાય પણ અન્ય સ્થાનકે ન જાય. અને જેણે મિથ્યાદૃષ્ટિ થકી આયુષ્ય બાંધ્યું; પઠી ક્ષયોપશમિક સમ્યક્ત્વ પામ્યો. તે એમાંજ ઉપજે, તેવારે અવશ્ય મરણ સમયે મિથ્યાત્વે જડને ઉપજે. પારજનિક ક્ષયોપશમિક એમાં ન ઉપજે. અને ક્ષયોપશમે સહિત દેવતામાં ઉપજે. એ કાર્મયંથિકનું મત કહ્યું.

સિદ્ધાંતિક મતે ક્ષયોપશમ સહિત પૂર્વબદ્ધાયુષ્ક થકાજ ક્ષયોપશમિક લીધે એમાં ઉપજે; તેવારે પારજનિક પણ લાજે. અસંસ્થાતાવર્ષાયુષ્ક તિર્યંચને ત્રણે સમ્યક્ત્વ હોય. અસંસ્થાતા વર્ષાયુષ્ક મનુષ્યનીપરે જાણવો. સેસાણકે ૦ શેષ ત્રણ પૃથ્વી વિના બાકીના નારકીનો અસંસ્થાતાવર્ષાયુષ્ક સંજી પંચેંડિય તિર્યંચને તેની સ્ત્રીને, તથા તિવિહકે ૦ ત્રણ પ્રકારના દેવ જે જવનપતિ વ્યંતર તથા જ્યોતષી તેને નહિકે ૦ નહોય, ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ એને તાદ્રવિક નહોય. કેમકે સંસ્થેય વર્ષાયુષ્ક મનુષ્યનેજ તેનો પ્રારંભ હોય; અને પારજનિકપણે નહોય. ક્ષાયિક સમ્યક્દૃષ્ટિ એમાં ન ઉપજે. પણ ઉપશમિક ક્ષયોપશમિક ઉપજે. અન્ય જીવોને સમ્યક્ત્વ નહોય.

એકેંડિયાદિક ચાર તથા અસંજી પંચેંડી એમને તાદ્રવિક અને પારજનિક એ બે માંહેલો કોઈ ન હોય; અને સાસ્વાદન સમ્યક્ત્વ વલી બાદર પૃથ્વી, આપ, વનસ્પતિ, વૈંડિ, તેંડિ, ચઝરેંડિ, અસંજીપંચેંડિ, સંજીપંચેંડિ એટલાંને અપર્યાપ્તાવસ્થાએ પારજનિક હોય. પર્યાપ્તિ સંજીપંચેંડિને તાદ્રજનિક પણ લાજે. સૂક્ષ્મએકેંડિય અને બાદર તેજ, વાયુમાંહે સમ્યક્ત્વનો લેશ જેને ઠે; તેને ઉપજવાનો અજાવઠે. તેમાટે એમાં સાસ્વાદન ન થાય. એ કર્મયંથિકનું મત જાણવું. અને સિદ્ધાંતિક મતેતો એકેંડિય સર્વમાંહે સમ્યક્ત્વ કહે નહીં. જે કારણે શ્રીપન્નવણા ઉપાંગમાં કહ્યુંઠે. પુઠ વિકાર્ણ્યાણંપુઠ્ઠાગોયમા પુઠવિક્કાશ્યા નો સમદિઠ્ઠિનો સમ્મામિઠ્ઠા દિઠ્ઠિમિઠ્ઠા દિઠ્ઠિ વિએવં જાવવણસ્સકાશ્યા ઇતિએકવિંશતિ ગાથાર્થ. ॥ ૯૭૫ ॥ ૯૭૬ ॥

अवतरण - कुल कोडीण संखा जीवाणति एटले जीवोनी कुलकोटीनी स
ख्या तेनु एकशोने पचासमुं द्वार कहेणे मूल - बारस सत्तय तिन्निय, सत्तय
कुलकोडिसय सहस्ताऽ॥ नेया पुढवि दगा गिणि, वाक्कण चेव परिसखा ॥ ९७४ ॥
कुलकोडिसयसहस्ता, सत्त छय नवय अठवीसच ॥ बेइदिय तेइदिय, चउरिदि
य हरियकायाण ॥ ९७५ ॥ अर्थ - बारलाख कुलकोटी पृथ्वीकायमाहे जाणवी
सातलाख कुलकोटी अपकायमाहे जाणवी एरीते सतसहस्रलाख सर्वत्र जोडीये
तेवारे त्रणलाख तेउकायमाहे, सातलाख वायुकायमाहे, कुलकोडीना सतसहस्र
लाख ते अनुक्रमे सातलाख बेइयमाहे, आठलाख तेइयमाहे, नवलाख चउरेइ
माहे अने अठवीस लाख सर्व वनस्पतिकायमाहे जाणवी ॥ ९७४ ॥ ९७५ ॥

मूल - अक्षतेरस बारस, दस दस नवचेव सय सहस्ताऽ॥ जलचर परिक
चउप्पय, ठर छुय सप्पाण परिसखा ॥ ९७६ ॥ अर्थ - साडाबारलाख कुल कोडी
जलचरमा, बारलाख कोडी खेचर पक्षीने विपे जाणवी, दशलाख चतुप्पद एटले
हस्ति, तथा घोडा प्रमुखमाहे जाणवी, दशलाख चरपरिसर्प ते परड कालंदर
प्रमुखमा जाणवी तथा नवलाख छुजपरिसर्प गोह नोलियादिक माहे जाणवी. ए
रीते कुलकोडी लाख ए बे बोल सर्वत्र केहेवा. ॥ ९७६ ॥

मूल - ठवीता पणवीता, सुर नेरइयाण सयसहस्ताऽ॥ बारसयसयसहस्ता,
कुलकोडीण मणुस्साण ॥ ९७७ ॥ अर्थ - ठवीसलाख देवतामा, पचीसलाख नार
कीमा अने बारलाख कुलकोडी मनुष्यमा जाणवी ॥ ९७७ ॥

हवे ए सर्वमली जेटला कुलकोडीना लाख थाय ते कहेणे. मूल - एगाकोडा
कोडी, सत्ताणउई नवेसयसहस्ता ॥ पन्नास च सहस्ता, कुलकोडीण मुणेयवा ॥
॥ ९७८ ॥ अर्थ - एककोडाकोडी सत्ताण सतसहस्र पचासहजार सर्व म
ली एटली कुलकोडी थाय एककोडने साडीसत्ताणुंलाख कुलकोडीनी सख्या थाय.
इतिगाथा पचकार्थ ॥ ९७८ ॥

१. अवतरण - हवे जोणिलक्काचुलसीइति एटले चोरासी लाख योनीनु एकशो
एकावनमुं द्वार कहेणे मूल - पुढविदग अगणि मारुअ, एकेके सत्तजोणि लक्का
उ ॥ वणपनेय अणते, दस चउदस जोणिलक्काउ ॥ ९७९ ॥ अर्थ - पृथ्वी, आ
प, तेज, वायु ए चारमाहे एकेकने सात सात लाख योनिणे अने प्रत्येक वनस्प
तिमाहे दशलाख योनिणे अनत एटले साधारण वनस्पतिमाहे चउदलाख योनिणे
मूल - विगलिंदिएसु दोदो, चउरो चउरोय नारय सुरेसु ॥ तिरिएसु हुति चउरो,

चउदसलखाउ मणुएसुं ॥ ९८३ ॥ अर्थः— विकलेंडिय जे वेंडियादिक तेमांहे प्रत्येके बे बे लाख योनिठे. अने चारलाख नारकीने, तथा चारलाख देवोने, तथा शेष तिर्यंचमांहे चारलाख योनी जाणवी. वली मनुष्यनेविपे चउदलाख योनी जाणवी. योनी शब्दनो ए अर्थठे के, यु मिश्रणे यु धातु मिश्रणे अर्थ; तेथी एवो अर्थ थायठेके, जीव नवांतरे संक्रमे तेवारे तेजस कार्मण शरीरवंत थको औदारिक शरीर योग्य पुज्जनी साथे मिश्र थाय. ते योनी कहिये. ॥ ९८३ ॥

इहां कोई कहेशे के अनंताजीवोने उत्पत्तिस्थानक पण अनंता जोइये. अथवा जीवोने सामान्य आधारनूत जे असंख्यात प्रदेशात्मक लोकठे; तो असंख्याता उत्पत्ति स्थानक थाय, एमपण न कहेवुं. केमके केवलीनगवान केवलदृष्टे करी घणा स्थानक पण वर्णादिक धर्मे सरखा जाणी तेने एक योनी कहेठे. ते कारण माटे अनंताजीवोनी पण चउरासी लाखज योनी जाणवी. तेज गाथाये करी कहेठे.

मूलः— समवन्नाइ समेया, बहवोविय जोणि लस्क जेयाउ ॥ सामन्ना विष्पंति हु, एकग जोणीय गहणेण ॥ ९८४ ॥ अर्थः— समके० सरखे वर्णे प्रमुखेकरी एटले वर्णे, गंध, रस स्पर्शादिकना समपणाथकी समेयाके० सहित एवा बहवोवि के० घणाजे योनीना लाख तेना जेदथकी सामान्यपणे विष्पंतिके० घणा सरखे वर्णादिके पण एक योनीनुं ग्रहण करी लइये, योनी ते उत्पत्तिस्थानक समजवुं. जेम वृश्चिकादिकने गोबर; तेम ए जाणवुं. अने एक योनीनेविपे घणां कुल होय. ए वा विशेषपणाने लीधे योनी अने कुल ए बे जूदां जाणवां. इति गाथात्रयार्थ. ९८४

अवतरणः— तिक्कालाई वितळ विवरणंति एटले त्रैकालि इत्यादिक वृत्तिना अर्थनो विवरोकरवो एवुं एकशोने बावनमुं धार कहेठे. मूलः—स्वधरा वृत्तं. त्रैकाल्यं इव्य पट्कंनवपदसहितं जीवषट्कायलेश्या, पंचान्ये चास्तिकाया व्रतसमितिगतिज्ञानचारित्रजेदाः ॥ इत्येते मोक्षमूलं त्रिचुवनमहितैः प्रोक्तमर्हन्निरीशैः, प्रत्येति श्रद्धधाति स्पृशति चमतिमान् यः सर्वै शुद्धदृष्टिः ॥ ९८५ ॥ अर्थः—त्रणकाल ते अतीतादिक, इव्यषट्क ते धर्मास्तिकायादिक, नवपदते जीवादिक नवतत्व करी सहित, एकेंडियादिक पांच अनिंडिय जेला करवा थकी जीव षट्क थाय, एमज पृथ्व्यादिक काय ठं, लेश्या ते कृष्णादिक ठं, पांच अनेरा धर्मास्तिकायादिक अस्तिकाय जाणवा. वली व्रतते प्राणातिपात विरमणादिक पांच, समिति ते इर्यादिक पांच, गतिते नारकादिक चार, अने तेनी साथे सिद्धमोक्ष जेलिये तेवारे पांच थाय, ज्ञान ते मत्यादिक पांच, चारित्र ते सामायिकादिक पांच, ए प्रत्येके पांच पांच जेद इति. एणे सहित

प्रवचनसारोद्धार.

करी, पूर्वोक्त त्रणकालादिक पदार्थ मोक्षनु मूल ते त्रिखवन के० त्रणलोकने म
 हित के० पूजनिक एवा श्रीअरिहत तीर्थकर ते केवाते? स्वभाविक कर्मद्वय सुरक
 त एवा अतिशये आवप्रतिहार्ये विराजमान, एवा ईश के० आश्चर्यवते कष्टवे
 ते कारणे एने प्रत्येति के० स्वरूपकी जाणे, जाणीने पठी अद्वैतिके० सर्वदे पो
 ताना आत्माने रुचावे तेनु स्पष्टतिके० सम्यक्प्रकारे सेवन करे, ते जीव स्फुटके०
 प्रगटपणे शुद्धदृष्टि मिथ्यात्वमूलथी रहित पणाथकी शुद्ध सम्यक्त्ववत जाणवो
 हवे एज सूत्रकार वखाणे ठे मूल - एयस्स विवरण मिण, तिकाल मईय व
 द्ढमाणेहि ॥ होइ नविस्स जुएहि, दव्वञ्ज पुणो एय ॥ ९८६ ॥ अर्थ - ए वृत्तिनु
 विवरणके० व्याख्यान करु, ते आवी रीते, त्रणकाल, तेमा अतीत जे थई गयो,
 वर्त्तते वर्त्तमान, होइके० थाय, अने त्रीजो नविष्य ते थागे, तेणेकरी युक्त ए काल
 त्रिक अने इय्यनुं षट्क बली तेज हवे आगली गाथाये कहेठे ॥ ९८६ ॥
 मूल - धम्मविकारयद्व, दव्वमह धम्मविकारयनामच ॥ आगास काल पोगल,
 जीवाववस्सरुवच ॥ ९८७ ॥ अर्थ - जीव अने पुज्ज जे पोतानी गतिक्रिया प
 रिणीत ठे, तेने तेज स्वजाव वरे, तेथी धर्मकहिये अने अस्ति शब्दे प्रदेश, तेनो का
 य जे सघात, ते धर्मास्तिकाय इय्य कहिये, तेमज ए जीव तथा अजीवने विपरी
 त जे स्थिति क्रियापरिणीत इय्य ठे, तेने स्थिति आपनार जे इय्य ते अधर्मास्ति
 काय कहिये त्रीजु, समस्त लोकांलोक व्यापी अनत प्रदेशात्मक अमूर्तइय्यविशे
 प आकाश इय्य जाणवु चोथु, समस्त वस्तुना समूहनु कलन के० मान जेथ
 की थायठे, ते कालइय्य जाणवु अथवा कलिये समय आवलिका मुहूर्तादिक
 प्रकारे करी सर्व सचेतन अने अचेतन वस्तु जेणेकरोने जाणिये ते काल कहिये
 पांचमुं जे पूराय अने गलि जाय ते पुज्ज जाणवु ठो, जे जीव्या, जीवेठे अने
 जीवगे, ते जीव जाणवो तेज अस्तिकाय ते जीवास्तिकाय जाणवो ॥ ९८८ ॥
 इहा ए जावठे के, जो धर्मास्तिकाय इय्य न होय तो, जीव पुज्जने स्थितिपण न होय
 न होय, अने जो अधर्मास्तिकाय इय्य न होय तो, जीवादिपदार्थोने आधार पण न होय
 तथा जो आकाशास्तिकाय इय्य न होय तो, जीवादिपदार्थोने फल पण न होय,
 बली जो कालइय्य न होय तो वज्ज, अशोक चपकादिकने फल पण न होय, अने जो जीव
 तथा जो पुज्जइय्य न होय तो घटपटादिकनी उत्पत्तिपण न होय, अने जो जीव
 इय्य न होय तो प्राणी प्राणिमात्रप्रत्ये चैतन्यपण न होय ए ठ इय्यनु स्वरूप कष्ट
 हवे नवपदनु स्वरूप कहेठे मूल - जीवाजीवा पुत्र पावासव सवरोय निज्जर

णा ॥ बंधो मुक्तो इमाऽ, नवपयाऽं जिणमयंमि ॥ ९८८ ॥ अर्थः— जे सुखदुःख ने जाणे ते जीव; बीजुं तेथकी विपरीत ते धर्मास्तिकायादिक अजीव जाणवो. त्रीजुं शुचप्रकृतिरूप कर्मते पुण्य, चोथुं तेथकी विपरीत कर्म ते पाप जाणवुं. पांचमुं जेणेकरी शुचाशुच कर्मरूप जल, ते जीवरूप सरोवरमां प्राप्त थाय; ते आश्रव जाणवो. ठहुं गुह्यादिके करी ते पूर्वोक्त आश्रवनुं जे रुंधन करवुं ते संवर कहिये; सातमुं विपाके अथवा तप प्रमुखेकरी, देशथकी जे कर्मोने खपाविये, ते निर्झरा जाणवुं. आठमुं कर्मोने जीवनीसाथे एकमेक करिये ते बंध जाणवुं. नवमुं समस्त कर्मोनी हूयकरीने ज्यां जीव पोताना स्वरूपमां स्थित थाय, ते मोक्ष कहिये. एरीते ए नवपद श्रीजिनशासनने विषे कहांठे.

इहां आश्रव, बंध, पुण्य अने पाप ए चार ते मुख्य संसारनां कारणठे, तेने हेय पणे जाणवां. अने संवर, तथा निर्झरा एबेते मुख्य मोक्षनां कारणठे अने मोक्ष ते मुख्यपणे साध्यठे, तेमाटे ए त्रण उपादेय जाणवां.

एम शिष्यने हेय उपादेय जणाववाने अर्थे नवपदार्थ कहा. अन्यथा संक्षेप अपेक्षायेतो जीवाजीवने विषे पुण्यपापादिकनो अंतर नाव संजवे. द्वित्व संख्याये श्री स्थानांगने विषे कह्युंठे. “उक्तंच जंहळि वणं लोए, तं सर्वं मुष्पडोचारं” तंजहाजीवाचेव अजीवाचेवति एना विस्तारे उत्तरोत्तर जेद करे तो अनंता थाय.

हवे जीव अजीवने विषे पुण्य पापनुं शी रीते अंतरजवे? ते कहेठे. पुण्यपाप रूप कर्मना जे बंधठे ते पुजल परिणामठे. अने पुजल अजीवठे ने आश्रव मिथ्या दर्शनरूप ते जीवनुं परिणामठे. वली संवरपण आश्रव निरोध लक्षण देश अने सर्वना जेदेकरी आत्मानुं परिणाम ठे. निर्झरा ते कर्मनो परिसाट एटले जे जीव पोतानी शक्तियेकरी कर्म दूर करे ते जाणवुं. तथा मोक्षपण समस्त कर्मरहित, तेपण आत्मानेज जाणवुं. वली अन्यत्र स्थानके पुण्य अने पाप ए बे बंधने विषे अंतर जवेठे तेवारे सात पदार्थ थायठे. ॥ ९८८ ॥

हवे जीव षट्क कहेठे. मूलः— जीव षट्कं ङ्ग बिति चउ पंचिंदिय अणिंदियसरू वं ठकाया पुढविजला निल वाउ वणस्सइ तसेहिं ॥ ९८९ ॥ अर्थः— एकेंडियादिक पांच ठछो अनेंडियजे समस्त कर्मकरी रहित, वली शरीर अने इंडियादिक जेने नथी एवो सिद्धरूप जाणवो; ए जीव षट्क कहा. अने ठकाय ते पृथ्वीकाय आदि देइने त्रसकाय पर्यंत थायठे ते जाणवी. ॥ ९८९ ॥

हवे जेश्या ठ कहेठे. मूलः— ठेहेसाउकन्हा, नीला काऊय तेयपग्गहसिया ॥

कालविहीण दत्तं, ठकं इह अङ्घिकायाउ॥६७॥ अर्थ - जेणेकरि जीवने अने कर्मते माहोमांहे आश्लेषाय तेने लेश्या कहिये, जेम स्फटिकने कृष्णादिक इव्य-माथें जोडिये तो तेवोज वर्ण देखाय, तेम जीवने पण जाणवु अन्य वली कृष्णादिक इव्यने योगातर्गत इव्य कहेते एक वली समस्त कर्मनी प्रकृतिनुं निस्पटरूप कहेते वली कोऽकतोकार्मण शरीरनी परे जुदा आवकर्मथकी कार्मण वर्गेणा थकी नी पन्या. कृष्णादिक इव्य, तेने लेउया शब्दे कहेते इहा तत्व केवली जाणे. इहा जीवने कृष्ण परिणामे कृष्णलेउया जाणवी एम बीजी नीलादिक लेउयाउ पण जाणवी

कालविहीणके० एक कालइव्येकरि रहित जे इव्यनो षट्क ते इहा अस्तिकाय जाणवो एटले उ इव्यने एक कालइव्य रहित करिये, तेवारे पचास्तिकाय थाय, अने एक काजइव्यने अस्तिकाय न कहिये केमके प्रदेशनो समूह कालनेविपे नथी, जे कारणे कालनो अतीत समयते विनिष्ट, अने अनागत समय ते अनुत्पन्नपणे करीने प्रज्ञापक समय एक होय, एम कदेशोतो शिष्य कहेते के, आवली, मुहूर्त दिवसादिकनी प्ररूपणा ते मिथ्या थागे अने आवलिका कदेशो तो असख्याते समये एक आवलिका थापते, तेवारे घणा प्रदेशनी उत्पत्ति थागे तेनो उत्तर आमळेके, यद्यपि एवात सत्यते, तथापि आवलिकादिक जे ठे, ते व्यवहार नय आश्री कहोते पण निश्रे नय नथाय ॥ ६७० ॥

हवे व्रत कहेते मूल - पाणिवह मुसावाए, अदत्त मेहुण परिगहेहि इम ॥ पचवयाइ जणिया पंचसमिईउ साहेमि ॥ ६७१ ॥ अर्थ - एक प्राणातिपात बीजु मृपावाद, त्रीजुं अदत्तादान, चोथुं मैथुन, पाचमुं परिग्रह. ए पाचेने विरमण रूपे लेवां, ए पाच महाव्रत इहां श्री जिनशासनने विपे कहाते हवे पाच समिति कहुवु

मूल - इरिया नासा एसण, गहण परिछवण नामिया ताउ ॥ पच गर्डं नारय, तिरिय नर सुर सिद्धिनामाउ॥६७२॥ अर्थ - ईर्याजापादिक पाच समिति जाणवी ताउ के० तेनु स्वरूप व्रत तथा समितिनु स्वरूप ते पेहेलां पासठ, वासठ तथा शडसठमा धारमा सविस्तरपणे बखाण्युते तेथी इहा नाममात्रकहु, अने पाच, जे नारकादिक त्याग्यते एटले पोताना कर्मरूपदोरहे खेचीने, प्राणीने जे स्थले पमाडिये, ते गति जाणवी ते एक नारकी सबधीनी, बीजी तिर्यच सबधिनी, त्रीजी मनुष्य सबधीनी, चोथी देवता सबधीनी, अने पाचमी ज्या सर्वकर्मनो ह्य थाय ते सिद्धनी गति जाणवी.

ज्ञान पाच कहेते मूल - नाणाइ पच मइ सुय उवही मण केवलेहि जणियाइ सामाइय ठेय परिहारे सुहुम अहसाय चरणाइ ॥ ६७३ ॥ अर्थ - ज्ञान पाच

તે એક મતિ, બીજું શ્રુત ત્રીજું અવધિ, ચોથું મનપર્યવ અને પાંચમું કેવલજ્ઞાન તેણે કરી નિણ્યાયકે ૦ કહ્યાં છે ચારિત્રના જેદ તે આવી રીતે છે. પ્રથમ સામાયિકે ૦ સમપણુ, રાગ દેશના અજાવશ્યકી જે સમતા તે સમનાવે આયકે ૦ જાવું છે જ્યાં, તે સમાય તેને વિષે અથવા તેણે કરી જે નિપન્યું તે સામાયિક કહિયે. અથવા સમ જે જ્ઞાનાદિક, તેનો જ્યાં આયકે ૦ જાન છે; તે સામાયિક કહિયે. યદ્યપિ એ સમસ્ત ચારિત્ર તે સામાયિકજ કહિયે, તથાપિ ભેદાદિક વિશેષણે વિશેષિયે; તેવારે નાના પણુ નજે, તે સ્ત્વર ને યાવત્કથિકના જેદે કરી બે પ્રકારે થાય.

તેમાં સ્ત્વર તે જે ઓડા કાલસુધી હોય. તે નરત ઐરવતાદિક દશ સ્ત્રોમાં, પ્રથમ અને બેલા તીર્થકરના તીર્થમાં જ્યાંસુધી શિષ્યને મહાવ્રતનું આરોપણ કહ્યું ન હોય ત્યાંસુધી હોય. અને યાવત્કથિક તે યાવત્કાલ સુધી હોય. તે નરત ઐરવ તના મધ્યમ બાવીશ જિનેશ્વરના સાધુને જાણવી, કારણ, તેને ઉપસ્થાપના ન થાય.

હાં કોઈ પૂછેજે, સ્ત્વર સામાયિકનો પણ ઉચ્ચારતો યાવત્કાલસુધી ઉચ્ચરે છે, પછી ઉપસ્થાપનાને વચ્ચે તે ઠાંકે છે. તેવારે કેમ પ્રતિજ્ઞાજંગ ન થાય? ઉત્તર કહે છે. પ્રથમ કહ્યું છે જે સમસ્ત ચારિત્ર, અવશેષ સામાયિક કહિયે. એમ જે કોઈ ચારિત્ર આગલ આગલ છે તે વિશુદ્ધરૂપ છે. તેમાં પાઠલ પાઠલનું તે જંગ ન પામે.

તેમ જે પૂર્વપર્યાયનો ભેદ કરે, અને ઉપસ્થાપના મહાવ્રતને વિષે કરે, તે ભેદોપસ્થાપનીય ચારિત્ર બે જેદે છે. એક સાતિચાર ને બીજું નિરતિચાર, તેમાં સાતિચાર તે જે અપરાધ ઉપન્યાથી મૂલગુ ચારિત્ર ગમાવીને નવિન વ્રત ઉચ્ચાર કરાવિયે. અને નિરતિચાર તે જે, સ્ત્વર સામાયિકવંત શિષ્યને વ્રતને વિષે આરોપણ કરિયે, અથવા તીર્થાંતરે સંક્રમે. જેમ શ્રી પાર્શ્વનાથના તીર્થથકી શ્રીમહાવીરના તીર્થને વિષે આવે તેવારે ચતુર્થામ ધર્મથકી પંચયામ રૂપ ધર્મ પઢિવજે. તેવારે થાય.

ત્રીજું પરિહાર વિશુદ્ધિ ચારિત્ર બે પ્રકારે છે. એક નિર્વિશમાન અને બીજું નિર્વિષ્ટ કાયિક. ત્યાં જે એ ચારિત્રનો સેવનાર તે નિર્વિશમાન. અને જેણે તે ચારિત્ર વિશેષે કરી સેવ્યું તે નિર્વિષ્ટકાયિક જાણવો.

ચોથું સૂક્ષ્મ લોનાંશવિશેષરૂપ સંપરાય કે ૦ કષાય છે જેને વિષે, તે સૂક્ષ્મસંપરાય ચારિત્ર. તે વિશુદ્ધમાન અને સંક્લિષ્ટમાનના જેદે કરી બે પ્રકારે છે. અને પાંચમું યથારહ્યાત ચારિત્ર, તે સર્વોત્તમ છે એ પાંચ ચારિત્ર કહ્યાં છે ગાથાનવકાર્થઃ એટલે વૃત્તનું વચ્ચાણ કહ્યું. ॥ ૧૧૩ ॥

અવતરણ:- સદૃપડિમાત્તિ એટલે શ્રાવકની પ્રતિમાનું એકશોને ત્રેપનમુ

द्वार कहेंगे मूल - दसण वय सामाइय, पोसह पदिमा अबंज सच्चिते ॥
 आरजपेस उदिष्ठ वङ्गए समणनूएय ॥ ९९४ ॥ अर्थ - एकदसणप्रतिमा, बीजी
 व्रतप्रतिमा, त्रीजी सामायक प्रतिमा, चौथी पौषध प्रतिमा, ते अष्टम्यादिक पर्व दि
 वसे अनुष्ठानविशेष जाणवी पांचमी पदिमा के० काउसगनु करबु ए पांचनेवि
 पे प्रतिमा अजिग्रह जाणवो ठी अग्रहसेवा ते नियमेकरी करवी सातमीसच्चित व
 र्जन प्रतिमा, आठमी रुपिप्रमुख आरज वर्जन प्रतिमा नवमी प्रेक्ष्य ते अनेरा नृ
 त्यादिक पासेथी आरज कराववानु वर्जन करबु, ते प्रतिमा जाणवी दशमी उदिष्ट
 एटले आवक उद्देशीने जे अशनादिक करबु तेतुं वर्जन करवाथी प्रतिमा थाय
 अने अग्यारमी प्रतिमां तो श्रमणनूत एटले साधुवत् साधुनीपरेरहे, ते प्रतिमा
 जाणवी इहा सूत्रमाहे दसण इत्यादिक सर्वपदो आगल प्रतिमा शब्द जोडिये
 यद्यपि श्रीदशाश्रुत स्कंधमा ए प्रतिमाउनो कालमान साक्षात्कारे देखातो
 नथी तथापि उपासकदशागमाहे आणद आवकने अधिकारे साडापाचवर्ष क
 ह्याहे तेथी तेज कालमान अनुष्ठान विशेषे सहित देखाडेहे ॥ ९९४ ॥

मूल - जस्संखा जो पडिमा, तस्सखा तीए दुति मासावि ॥ कीरतिसुवि कङ्का
 उतासु पुबुत्तकिरियाउ ॥ ९९५ ॥ अर्थ - जे सख्याये जे प्रतिमा ठे, तेज सख्या
 ये तेनेविपे मास पण तेटलाज होय जेम प्रथम प्रतिमा एक मासनी, बीजीवेमास
 नी, त्रीजी त्रणमासनी एम यावत् अग्यारमी अग्यार मासनी जाणवी एम ए स
 र्व अग्यारे प्रतिमातुं कालमान एकतुं करिये तो ठासव मास थाय तेम पूर्वोक्त
 मान जाणबु कीरती सुविकङ्काउके० प्रतिमानेविपे करवी, तेनेविपे ते पूर्वोक्त क्रि
 या जेम दर्शन प्रतिमानेविपे दर्शन पालबु तथा बीजी व्रत प्रतिमाठे तो त्या पे
 हेली प्रतिमानो वीधि जे दर्शनठे, ते दर्शन पण पालबु अने व्रत पण पालवा एरीतेपे
 हेली पहेली प्रतिमानी क्रिया ते पण आगली आगली प्रतिमानेविपे करता जबु

एज प्रतिमानु विशेष अनुष्ठान देखाडे ठे मूल - पसमाइगुणविसिष्ठ, कुग्ग
 हसंकाइसल्लपरिहीण ॥ सम्मउदसण मणहं, दंसण पदिमा हवइ पढमा ॥ ९९६ ॥
 अर्थ - प्रसम शब्दे उपशम अने आदिशब्दकी सवेद, निर्वेद, अनुकपा आम्ति
 क्य लक्षण ए पाच सम्यक्ता गुण, तेणेकरी विशिष्टके० सहित थाय तेमज कुग्रह
 जे माता एवा सम्यक्त्वने विपे जे कदाग्रह तथा शक्रादिक पांच अतिचार, तडूप
 सल्लथी परिहीणके० रहित थाय एबुजे सम्यक् दर्शन ते पापरहित जाति यो
 गादिक अपवादे रहित पाले, ते दर्शन प्रतिमा पहेली थाय ॥ ९९६ ॥

હવે અનુક્રમે બીજી પ્રમુખ કહેહે. મૂલ:- બીયા ણુવ્યધારી, સામાઽ કડોઽ હોઽ તડ્યા ॥ હોઽ ચઝહી ચઝદિસિ, અઠમિમાઈસુ દિવસેસુ ॥ ૧૧૭ ॥ અર્થ:- બીજી પ્રતિમાને વિષે અણુવ્રત તે સ્થૂલ, પ્રાણાતિપાત વિરમણાદિક પાંચ, તથા ૧ નાં ઉપલક્ષણથી ત્રણ ગુણવ્રત અને ચાર શિક્ષાવ્રત. તે પણ વધ બંધાદિક અતિચારે કરી રહિત, અપવાદે વર્જિત, સમ્યક્પ્રકારે પેહેલી પ્રતિમામાં ગ્રહણ કરેલાં સમ્યક્ત્વ સહિત ધારણ કરે; તે બીજી પ્રતિમા જાણવી.

સામાયિક જે સાવચયોગ વર્જન અને નિરવચયોગ સેવનરૂપ પૌષ્ઠવિના દર્શન તથા વ્રત સહિત ઠતો સદાસર્વદા ઝનયકાલ સામાયિકનો કરનાર તે, ત્રીજી પ્રતિમાનેવિષે થાય. હોઽચઝહી કે ૦ ચોથી પ્રતિમા થાય. ચતુર્દશ અષ્ટમી પ્રમુખ તિથિના દિવસોનેવિષે પોસહ કરે. તેના પ્રકાર આગલી ગાથાએ કહેહે. ॥ ૧૧૭ ॥

મૂલ:- પોસહ ચઝઘિહં પિય પદ્મિપુત્રં સમ્મ સોઝ અણુપાલે ॥ બંધાઈ અડ્યારે, પયત્ત ઝં વઝ્ઝાઽ ઇમાસુ ॥ ૧૧૮ ॥ અર્થ:- પોસહ ચાર પ્રકારનાં છે. એક આહારવર્જનરૂપ પોસહ, બીજું શરીરસત્કારવર્જનરૂપ પોસહ, ત્રીજું અબ્રહ્મસેવાવર્જનરૂપ, અને ચોથું સાવચ વ્યાપારપરિવર્જનરૂપ. ૧ ચાર પોસહ તે પરિપૂર્ણ સમ્યક્પ્રકારે પાલે. તુ શબ્દ અવધારણે છે. એટલે એરીતે પાલણ કરે છે. તે વધ બંધાદિક સાથ અતિચાર અને પાંચ સમ્યક્ત્વના અતિચાર; તે પ્રયત્ન એટલે ઝદ્યમેકરી આ ચારને વિષે વર્જે. ॥ ૧૧૮ ॥

મૂલ:- સમ્મમણુવ્ય ગુણવચ સિસ્કાવચવંધિરોય નાણીયં ॥ અઠમિ ચઝહસીસુંપ ડિમંતા ૧ ગરાઈયં ॥ ૧૧૯ ॥ અર્થ:- એક સમ્યક્ત્વ, બીજા અણુવ્રત, ગુણવ્રત, ને શિક્ષાવ્રત વંત થકો તથા ઉપનાઉપસર્ગે પણ સ્થિર શબ્દે, અવિચલ સત્ત્વ વંતહોય. વળી જ્ઞાની હોય પ્રતિમાના કલ્પાનો જાણ હોય તે અઠમિ ચતુર્દિશિને વિષે પ્રતિમાં કાઝસર્ગે રહે, એકરાત્રી દિવસે પોસહ લેઝને રાત્રે શૂન્ય ગૃહે ચતુઃપથાદિકે પ્રતિમા ૧ રહે.

મૂલ:- અસિણાણ વિચ્છનોઈ, મઝલિયમો દિવસબંનયારીયં ॥ રત્તિં પરિમાણક મો, પદ્મિમાવઝ્ઝેસું દિવસેસુ ॥ ૧૨૦ ॥ અર્થ:- અસ્નાન એટલે સ્નાનનું પરિવર્જન કરનારો, અને વિકટનોજી એટલે દિવસે પ્રકાશયુક્ત સ્થાનને વિષે નોજન કરે છે તે. ૧માં પૂર્વે રાત્રી નોજન વિષે નિયમ કહેલો ન હતો, તે સારુ આ રીતે કહ્યું. મઝલિયડો તિ એટલે અબદ્ધ પરિધાન કહ્વ એવો અર્થ. તેમજ દિવસનેવિષે બ્રહ્મચારી એવો જેનો સ્વભાવ તે દિવસ બ્રહ્મચારી. તે રાત્રીને વિષે રતિ કરે છે. પરિમાણ કે ૦ સ્ત્રીઝના અને તેઝના નોગનું જેણે એક કિંવા બે વચ્ચે એવું પ્રમાણ કરેલું છે, તે પરિમાણક ત જાણવું. હવે તેનો કાલ કહેહે. પદ્મિમા વઝ્ઝેસું દિવસેસુ કે ૦ કાઝસર્ગ રહિત અ

ने पर्वीदिक रहित एवा द्विसोने विपे रति करे ते चोथी पोसह पडिमा कही
मूल - जायइ पडिमाइविठ, तिलोयपुळे जिणे जियकसाए ॥ नियदोसपञ्च
णीय, अन्न वापंच जामासा ॥ १ ॥ अर्थ - हवे पाचमी काउसगग प्रतिमा कहेवे
ए प्रतिमाने विपे स्थित थको काउसगमा, त्रणचुवनना पूज्य वली जितकपाय
एवा जिनेश्वरनु चितन करे अथवा निजदोष एटले जे पोताना काम क्रोधादि
क दोष ठे तेना प्रत्यनिक एटले प्रतिपक्षीनूत, एवा जे कृमाप्रमुख तेने व्यावे, ए
म पांच मास सुधी करे तेवारे ते पाचमि प्रतिमा थाय ॥ १ ॥

मूल - सिंगार कदविनूसुकरिस इडीकदच वड्ढितो ॥ वड्ढइ अबंजमेग, त
उय ठछाइ ठम्मासे ॥ २ ॥ अर्थ - ठछी ब्रह्मचर्यप्रतिमा कहेवे शृंगारनी कथा
अने विनूपानो तथा स्नान, विलेपन धूप प्रमुखनु उत्कर्ष एटले अधिकपण
वर्जें तथा स्त्रीनी कथा ते आवीरीते के, स्त्री एकली होय, तेनी साथे सराग वातो क
रवी, तेपण वर्जें, एक अन्नमैशुन ते वर्जें प्रथम तो द्विस वर्जिने, रात्रे
स्त्री सेवननु प्रमाण कछु दतु, तेपण इहा पाचमी, पठी ठछी प्रतिमाने विपे ठम
हीना सुधी त्याग कछु तथा कामकथा चित्तविकारनी करनार, तेनो पण इहा प्र
तिपेध कखो एम जाणवु ए ठ मासनी ठछी प्रतिमा कही ॥ २ ॥

सातमी प्रतिमा कहेवे मूल - सत्तमिसत्तउमासे, नवि आहारइ सचित्त माहा
र ॥ जज हेछिज्ञाण, ततो चरिमाणसवपि ॥ ३ ॥ अर्थ - सातमी प्रतिमा. सातमा
ससुधी सचित्त आहारने आहारनेही एटले सचित्त वस्तुनु नोजन करे नही. अ
ने जजहेछिज्ञाणके० जे जे पाठजी पूर्वोक्त प्रतिमानु अनुष्ठान, तेते आगले आ
गले सर्व जाणवु एटले आगली प्रतिमानी क्रिया पण करतो रहे ॥ ३ ॥

आठमी नवमी प्रतिमा कहेवे मूल - आरन सय करण, अछमिआ अछ
मास वड्ढेइ ॥ नवमा नवमासे पुण, पेसारजेवि वड्ढेइ ॥ ४ ॥ अर्थ - आठमी प्रति
माये आठमास सुधी पोते आरननु करवु वर्जें इहां शिष्यपूठेवे के, आरनने करण
करावणे सरखो दोषठे. माटे करावणजो दोष तेने थाय तेने उत्तर कहेवे के, ए वात
सखठे, तथापि करवा करता कराववामां अत्प दोषठे, माटे थोडीपण आरननी
निवृत्ति ते नलीज जाणवी जेम महोटी व्याधि थइ उतां तेमा किंचित् मात्र पण उ
पशमे तेवारे सुख थाय ठे; तेम इहां पण जाणवु तथा नवमी प्रतिमाये पहेलो
घरनो कारचार वधो पुत्रादिकोने स्वाधिन करी, नवमहीना सुधी प्रेय दासादिकनो
करेलो आरन पण वर्जें दासादिक पामीने पण आरन करावे नहि, इतिचाव ॥ ४ ॥

મૂલ:- દસમા દસમાસે પુણ, ઉદિષ્ઠકયં તુ નત્તુનવિચુંજં ॥ સો હોશ્યબુરુ મું
મો, સિહિલિં વા ધારણે કોઈ ॥ ૫ ॥ અર્થ:- દશમી પ્રતિમાયે ઉદિષ્ઠકૃત એટલે
તેના ઉદેશી જે નક્ષત્રાદિક કહ્યા હોય તેપણ જમે નહીં. તો શેષ આરંજનું વર્જન ક
રવું તેમાં શું કેવું? વલી તે પુરુષ કેવો હોય તે દશમ પ્રતિમા પ્રતિપન્ન જે હોય તે
કોઈ તો બુરેકરી મું કરાવે અથવા કોઈ તો લગારેક ચોટલી ધારણ કરે છે. ॥ ૫ ॥

મૂલ:- જં નિહિય મહ્વજાયં; પુઠંત સુયાણ નવરિ સોતઢ ॥ જઈ જાણઈ તો
સોહઈ અહ નવિ તો વેઈ નવિયાણે ॥ ૬ ॥ અર્થ:- વલી જે હિરણ્યાદિકને નિ
હિતકે ૦ નૂમિકાદિકમાં રાખ્યું હોય. એવો જે અર્થજાત એટલે ઇચ્છનો સમૂહ, તે
ના વિષે તેના સુયાણ કે ૦ સુત જે ઢોકરા પ્રમુખ પૂઠે, તો તેને તે દશમી પ્રતિમા
નો ધરનાર જો જાણેકે અમુક જગાયે ઇચ્છે. તો કહે. કેમકે જો જાણતો થકો
પણ કહે નહીં તો, સુતાદિકની વૃત્તિભેદાદિક દોષ થાય. પણ જો ન જાણતો હો
યતો કહેકે હું જાણતો નથી. એ પ્રતિમા દશમાસસુધીની જાણવી. ॥ ૬ ॥

હવે અગ્યારમી પ્રતિમા કહે છે. મૂલ:- સુરમુંમોલોણય, રચદ્ધરણ પઢિગ્ગહંચ
ગિણિહતા ॥ સમણો દૂઝ વિહરઈ, માસે ઈકારમુક્કોસં ॥ ૭ ॥ અર્થ:- કુરે એટલે અ
સ્થેકરી મુંમિત તે કુરમુંમિત અથવા હસ્તેકરીને અને લોચેકરી મુંમ થઈને રજોદ
રણ તથા પાત્રો તેના ઉપલક્ષણ થકી સમસ્ત સાધુના ઉપકરણ લેઈને શ્રમણનૂ
ત એટલે યતિનીપરે સમસ્ત અનુષ્ઠાન કરતો, સમિતિ ગૃહ્યાદિક પાલતો, નિહાને
અર્થે ગૃહ કુલાદિકને વિષે જઈને એવું કહેકે પ્રતિમા પ્રતિપન્ન આવકને નિહા આપો.
એવું કહે ત્યાં ફરતાને કોઈપૂઠે કે તું કોણ છે? ત્યારે તે કહેકે, હું શ્રમણોપાસક પ્ર
તિમા પ્રતિપન્ન હું. એરીતે ગ્રામ નગરાદિકને વિષે, અગ્યારમી પ્રતિમા પ્રતિપન્ન તે
અગ્યારમાસ ઉત્કૃષ્ટે વિચરે વિહારક્રમ માસકલ્પે કરે. એ સર્વ પ્રતિમાર્જનું ઉત્કૃષ્ટ
કાલમાન કહ્યું; અને જઘન્યતો પ્રત્યેક પ્રતિમા અંતરમુદૂર્ત કાલમાન જાણવી.
તે મરણે અથવા પ્રવર્જિતને થાય. અન્યથા નથાય. ॥ ૭ ॥

મૂલ:- મમકારે વોહિન્ને, વચ્ચઈ સન્નાઈપલ્લિદહુંજે ॥ તઢવિ સાહુવ જહા, ગિન્હે
ફાસુંતુ આહારં ॥ ૮ ॥ અર્થ:- હજીસુધી મમકારનો વિભેદ થયો નથી, સ્વજનાદિક
ઉપર મમત્વજાવે. તેથી તે કદાપિ સ્વજાતિકે ૦ પોતાનાં સ્વજનાદિક દેખવા સારુ વ
ચ્ચઈકે ૦ જાયતો અને જે શબ્દ છે તે પાદપૂરણને સારું છે. તઢવિકે ૦ ત્યાંપણ સ્વજનાદિક
ને આગ્રહે ગ્રહચિંતા કરે નહીં; તેમજ સ્વજનના સ્નેહેકરી અને પણીય આહાર આગ્રહ
પૂર્વક જો આપે તોપણ તે લિયે નહીં. પણ કેવલી તથા યતિનીપરે શુદ્ધ આહાર લિયે. ૮

इहा आवश्यकनी चूर्णिमा आगली सात प्रतिमामाहे विशेषता कहिजे, ते आ
वीरीतेजे राईजत परिन्नाएत्ति पंचमी, सचित्ताहारपरिन्नाएत्ति ठी, दिया वंजयारि
राउपरिमाणकहेत्ति सत्तमी, दियागउविवंजयारी असिणाणएवो सिंही केस मस
नह रोमणहेत्ति अठमी, सारज परिन्नाएत्ति नवमी, पसारज परिन्नाएत्ति दसमी, उ
दिठनत समण नूएत्ति एकादशमी, ॥ ७ ॥ इतिगाथापचदशकार्य

अवतरण - वन्नाण मवीयत्तत्ति एटले धान्यना अवीजपणानुं एकशो ने चो
पनसुं वार कहेजे मूल - जव जवजत्र गोदुम साजि वीहिधन्नाण कोठ्याईसु ॥ खि
विकण पिहियाण, लिताण मुहियाणच ॥ ९ ॥ अर्थ - एक यव, बीजा यवयव, ते
ए यवनोज विशेष जे गोधूम, त्रीजो साली कलमसाली प्रमुख, चोथु त्रिहि ते
सामान्य चोखा, एटला जातना धान्यने कोठाप्रमुखमाहे नाखीने, ढाकणाथी ढा
की ठाण प्रमुखथी जेपनकरी, उपरात माटी साथे मुडि मूक्या होय तो तेनी ॥ ९ ॥

मूल - उक्कोसेणहिइहोइतिनिवरसाणि तयणुएएसि ॥ विइसिक्काइजोणी, तत्तोजायइ
अवीयत्तं ॥ १० ॥ अर्थ - उत्कृष्ट स्थिति त्रणवर्पनी थाय तेवार पठी अकुर उपज
वानु कारण विइसिक्काइके विध्वसथाय विणसीजाय, पठी तेमा अवीजपणु यइजाय

मूल - तिल मुग्ग मसूर कलाय मास चवलज कुलड तुवरीण ॥ तह कसिणचण
यवव्वाण कोठ्याईसुखिविकण ॥ ११ ॥ अर्थ - तिल, मग पचवलक प्रसिद्धे, मसू
र ते वाटलाकारे धान्यविशेष अने कोइरु चनफिरा कहेजे कलायते त्रिपुटनामा
धान्यनो विशेष कलायरो, अथवा चवला ते प्रसिद्धे कुलडते, चोलाने आका
रे ते चिपड जीता थायजे तुवरी ते तुअर, कसिण, चणयके विखरे रहित वाट
ला चणा जाणवा याल प्रसिद्धे एटली जातिना धान्यने कोठी प्रमुखमा नाखी

मूल - कुलिताण पिहियाण लठियाणच मुहियाणच ॥ उक्किठिई वरिस्ताण, प
चगतो अवीयत्तं ॥ १२ ॥ अर्थ - ए पूर्वोक्त कोठीने पिहितके ढाकणासाथे ढा
कीने पठी ढांकण तथा कोठीनु वारणी वेउने गोवरादिक साथे, लीपीने लाठन
के लीटी प्रमुखनुं चिन्ह कणु होय, एवीरीते जे मुड्याजे एवा धान्यनी उत्कृष्ट
स्थिति पाचवर्पसुधी जाणवी तेवारपठी तेमा अवीज पणु थाय ॥ १२ ॥

मूल - अयसी लट्टा कगू कोमूसगसण वरट्ट सिद्धा ॥ कोदव रालगमूलग बी
याणकोठ्याईसु ॥ १३ ॥ अर्थ - अयसी, जेनुं तेल थायजे लट्टाते कसुवो, क
गूते पीजाचोखा, कोमूसग ते कोदरा विशेष सण ते ठोतरासहित धान्यनो विशेष
वरटी ते सपाठ लट्टादिकनेविषे प्रसिद्धे सिद्धार्थ ते सरिसच, कोदव ते प्रसिद्धे

રાલકતેકાંગૂનો વિશેષ, મૂલક તે શાકનો વિશેષ. તેના બીજને કોઠાદિકને વિષે.

મૂલ:- નિસ્કિત્તાણં ઇયા; પુક્કોસતિર્ઘસન્નવરસાઈ ॥ હોઈ જહેનેણપુણો. અંતમુ દુત્તં સમગ્ગાણં ॥ ૧૪ ॥ અર્થ:- નિસ્કિત્તાણંકે નાચીને પઠી પૂર્વોક્ત વિધિ કરી હોય તો એની ઉત્કૃષ્ટસ્થિતિ સાતવર્ષની જાણવી એ સર્વની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ કહી. અને જ ધન્યથી તો એ સર્વ પૂર્વોક્ત ધાન્યનો અંતરમુદૂર્તે અવીજપણાનો કાલ વ્યવહારે ફાસુ થાય; પરંતુ નિશ્ચેથી તો કેવલી જાણે. તેમાટે સાધુ એનું સંવટાદિક પરિહરે. જેમ તૃપા તૈયતિને શ્રી વર્ધમાન જગવંતે પાણીની અનુજ્ઞા કહી નથી. ઇતિ ગાથા પટ્કાર્ય ॥ ૧૪ ॥

અવતરણ:- સ્વેત્તાણં અચિત્તંતિ એટલે સ્વેત્ર ઉલંઘવાથી જે અચિત્તપણું હોય તે નો એકશોને પચાવનમું દાર કહેહે. મૂલ:- જોયણસયંતુ ગંતા; અણહારેણંતુ જંમ સંકંતા ॥ વાયાગણિ ધૂમેહિય, વિઘ્નંહોજોણાઈ ॥ ૧૫ ॥ અર્થ:- એકશોયોજન ગયે થકે લવણાદિક અચિત્ત થાય; તે અચિત્ત થવાનાં કારણ દેખાડેહે. અણહારે ણંકે પોતાના દેશથી ઉત્પન્ન થાણા, સાધારણ સામર્થ્ય કરી, તેનો અર્થ એ કે, એકસ્વેત્ર થકી, અને થલી જે ટાઢ તાવઢાદિકના સંબંધે, દરરોજની દરરોજ તેની યોની વિ નાશ પામતિ જાય; તે જ્યાંસુધી એકશો યોજન જાય ત્યાંલગે સર્વથા તે અચિત્ત થ ઇ જાયહે. એ નિસીથની ચૂર્ણિના પાઠથકી કેશ્યપવંતિ. ગાઉયસયંતુ ઇત્યાદિક તેથી શોકોશમાને અચિત્ત થાયહે. તેમજ જંમકે એક વાસણ તેમાંથી બીજા વાસણમાં સંક્રાતિકે ઘાલવું. એમ એક વચ્ચારમાંથી બીજી વચ્ચારમાં નાચતાં કિંવા વાયુ અગ્નિ તડકો તાવડો ધૂમપ્રમુખે કરી, એકશો યોજનથકી નજીક અથવા પોતાના જ સ્થાનકે પહોંચકો પણ અચિત્ત થાયહે, એમ લુણપ્રમુખ પૃથ્વીકાય આદેવે ઇ ને વનસ્પતિપર્યંત સમસ્ત પદાર્થોને જાણવો. ઇહાં શાસ્ત્રાંતરે એટલું વિશેષ કહ્યુંહે. સય જોયણ જલ મગ્ગે; થલ મગ્ગે સઠિજોયણાણુવરિં ॥ હરહે પિપ્પલ મિરિયા, સ મય અચિત્તાણિ જણિયાઈ ॥ ૧૫ ॥

હવે અચિત્તથકા પણ આચરણ અનાચરણનો વિનાગ કહેહે. મૂલ:- હરિયા લ મણોસિલપિપ્પલી ઝવજૂરમુદિયા અજયા ॥ આઈન્નમણાઈન્ના, તેવિહુ એ મેવ નાયવા ॥ ૧૬ ॥ અર્થ:- હરિયાદિકને પણ પૂર્વોક્ત કારણે અચિત્તપણું જાણવું. શો યો જનથી આવ્યા એક આચીર્ણ, બીજા અનાચીર્ણહે. તેમાં પીપલી અને અજયાકે હરહે, એ આચીર્ણપણાથકી લેવા. તથા ઝવજૂર અને મુદિયાકે ઇહાં એ અનાચીર્ણ જાણવાં. તેમાટે તે અચિત્તથકા પણ ન લેવા; એમ અન્યકે બીજા પણ જાણવા. ॥ ૧૬ ॥

હવે પ્રાસુકપણાનાં એજ કારણ દેખાડેહે. મૂલ:- આરુહણે ઝરુહણે, નિસિઈ

एगोणाइण च गावह् ॥ जोमाहारहे, उ उवक्रमेण तु परिणामो ॥ १७ ॥ अर्थ—
लवणादिकने गाढा घंटप्रमुख उपरे आरुहणेके० चढावता, तेमज उरुहणेके०
तेना उपरथी उतारतां, तेउपरवली बेसतां ते गोणके० वृषन प्रमुखनी गात्रोष्मता
एटले शरीरनी उष्णता एटले बाफे करीने किवा जे स्थानके पड्या हता, ते पृथ्वी
संबधी आहारना विधेदयकी उपक्रमजे, घणाकालनु पोतानुं आयुष्य ते वेदी, थोडा
कालमां पूरण करे, तेणेकरी परिणामे स्वकाय शस्त्रादिके करी अचित्त थाय ते आ
वीरीते जेम खारु पाणीते मीठापाणीनो गुण नाश करनार ठे ते स्वकाय शस्त्र.
अने अग्नि, वृद्धनो नाश करनार ठे ते परकाय शस्त्र, अने जेम मोहोलाएलुं पाणी
शुद्ध पाणीनो नाश करेठे, ते उन्नय शस्त्र ए शस्त्र ते सचेत्तपणाने अचित्ततापणां
ना कारण थायठे ॥ १७ ॥

अवतरण—धन्नाइ चउवीसंति एटले चोवीस धान्यना जेदोनो एकशो ने ठप्पन्न
मुं द्वार कहेठे मूल—धन्नाइ चउवीसं, जव गोडुम सालि वीहि सहीय ॥ कोदव
अणुआ कगू रालय तिल मुग मासाय ॥ १७ ॥ अयसी हरिमय तिवगम
निष्पाव सिलिद रायमासाय ॥ इकु मसूर तूवरी, कुलड तह धन्नय कलाय ॥
॥ १८ ॥ अर्थ—जव, गोडुम, सालि, व्रीही, साठ दादाहे नीपजे ते साठी, कोडव,
जुआर, कागुणी, राल, तिल, मग, अहद, अलसी, चणा, त्रिपुट, निष्पाव, बाल,
मठ, इकु, मसूर, तुअर, कुलड, करडी अने कलायरो ॥ १७ ॥ १८ ॥

अवतरण—मरण सतरस जेयंति एटले सतर प्रकारना मरणनो एकशोने स
चावनमुं द्वार कहेठे मूल—आवीइ उहि अंतिअ, बलायमरण वसट्टमरण च
अतोसल तन्नव, बाल तह पणियं मीस ॥ २० ॥ ठठमडमरण केवलि, वहाण
सगिःपिछिमरण च ॥ मरण नत्तपरिन्ना, इगिणि पाउवगमण च ॥ २१ ॥ अर्थ—
आविचि, अवधि, आत्यंतिक, बलाय, वसार्च, अंत शय, तन्नव, बाल, पणित, मि
अ, ठठस्थ, केवली, वेहायस, गृहपट्ट, नक्तपरिज्ञा, इगिनि अने पादोपगमन ए
आवीचि प्रमुख शब्द आगल मरण शब्द प्रत्येके जोडवो, तेवारे आवीचिमरणादि
क अनुक्रमे जे नाम कहा ते जाणवा ॥ २० ॥ २१ ॥

हवे एनु वखाण करेठे मूल—अणुसमय निरतर माविसन्नियंतं नणति पंच
विह ॥ दवे खित्ते काले, जवेय जावेय ससारे ॥ २२ ॥ अर्थ—अनु समय समय
प्रत्ये निरतरपणे मरे इहा शब्दार्थ आमठे के—आके० समस्त प्रकारे करी वीचि
के० कळोल तेनीपरे, समयसमयने विपे जे आयुष्यने अनुजविये ठये, तेने अनुलो

मरणे अने अनेरा आयुर्दलिकना उदयथकी; पहेला पहेला आयुष्यना दलिक, तेनुं चवन लक्षण अवस्था विशेष ज्यांठे; तेने आवीचि एवेनामे मरण. ते समयके० सिद्धांतना जाण पुरुषो पांच प्रकारे कहेठे. त्यां इव्यादि नव मरण ते आवीरीते. तेमां नारकादिक संबंधी, आयुष्यना दलिक एकठा कीधाठे; ते समय समय विचें टलेठे ते इव्य आवीचि मरण जाणवुं. एमज नारकादिकनी गतिनी अपेक्षायें क्षेत्र आवीचि मरण जाणवुं. तेम आयुष्य, दिवस, पळोपमादि नर नारकादिकने विषे जे ठे; ते समय समयप्रत्ये घटेठे. ए काल आवीचि मरण जाणवुं. तथा नारकादिक नव चार प्रकारे ठे, ते नव आवीचि मरण जाणवुं. तेम नारकादिकनां आयुष्य पण चार प्रकारे ठे. ते जावावीचि मरण जाणवुं. ए पांच प्रकार संसारने विषे संजवे. ॥१३॥

अवधिमरण कहेठे. मूल:- एमेव उहिमरणं, जाणिमउं ताणि चेव मरइ पु णो ॥ एमेव आइअंतिअ, मरणं नविमरइ ताण पुणो ॥ १३ ॥ अर्थ:- जेम आवीचिमरण इव्यादिक पांच जेदे कह्युं. एमेवके० तेनीपरेज, उहिके० अवधिमरण जाणवुं. तेनुं स्वरूप कहेठे; अवधिके० मर्यादा, जे कोइ आयुष्यना दलिक जोगवी मरण पाम्यो हतो; तेज वली दलिक जोगवीने जेवारे मरण पाम्यो, ते वारे तेने ते इव्यावधिमरण जाणवुं. एम क्षेत्रादिकनी जावना करवी. हवे त्रीजुं आइअंतिअके० आत्यंतिक मरण. तेपण एरीतेज इव्यादिक पांच प्रकारे ठे. परंतु एटलुं विशेष मरण, जे नारकादिकना आयुष्य संबंधी जे दलिक ते मरवा पठी वली ते जोगवे नहीं तेने ते आत्यंतिक इव्य मरण कहिये. तेम क्षेत्रादिक पण जाणवा.

हवे चोथुं बलवन्मरण कहेठे. मूल:- संयमजोगविसन्ना, मरंति जे तं बलायमरणं तु ॥ इंदियविसयवसगथा, मरंति जे तं वसटुं तु ॥ १४ ॥ अर्थ:- संयमना जे योग, व्यापार तेशकी खिन्न थयो; परंतु कुलनी लाजथकी मूकी शके नहीं, अने मन मां जाणेके, कोइरीते पण कष्टथी ठूटिये तो सारुं. एम संयमानुष्ठान थकी चलतो मरण पामे. ते बलवन्मरण जाणवुं. ए मरण जगत्रती जे होय तेने थायठे. बीजा संयमयोगवालांने नथाय, पांचमुं वसार्त मरण ते इंदिय जे चहु प्रमुख तेना विषय जे रूपादिक तेना वसे गयो थको, जे मरे ते वसार्तमरण जाणवुं. ए मरण जेम दीपशिखा देखी पतंगिज मरण पामेठे. तेनीपरे जाणवुं. ॥ १४ ॥

सशव्यमरण कहेठे. मूल:- गारवपंकनिबुड्डा, अश्वारं जे परस्स नकहंति ॥ दंसण नाण चरित्ते, ससत्तमरणं हवइ तेसिं ॥ १५ ॥ अर्थ:- रुद्धि, रस, ने सा तागारव ए त्रणेने कलुपपणानां कारणथकी पंक एटले कादव कहिये, तेनेविषे

जे निमग्न एटले बूड्याठतां, पोताना दर्शन ज्ञान चारित्रिना, अपराधरूप अतिचार ते, आचार्यादिक आगल कहे नही त्यां वादणादिक आपता तेना कहेला अनुष्टानने करतो तेमासातारहे नही, एवो थको जे मरण पामे तेने सशक्य मरण कहिये । मूल - मुचुं अकम्म जूमिय, नरतिरिएसुरगणोसु नेरइए ॥ सेसाण जीवाण, तप्पवमरण तु केसिंचि ॥ १६ ॥ अर्थ - अकर्मजूमिना उपन्या मनुष्य, तथा तिर्यच अने चतुर्विध देवगण, तथा नारकी एटला भूकी गोप जीवोने तप्पवमरण सातमं कोइएकने जाणवु ए गाथानो जावार्थ इहा टीकामा सम्यकरीते पामतान थो अने उत्तराव्ययननी चूर्णिमा पण न वखाण्यो माटे गीतार्थ विचारजो ॥ १६ ॥

मूल - मोचूण उहिमरण, आवीइयं तिअ तिअ इचेव ॥ सेसा मरणा सवे, तप्पवमरणेण नापवा ॥ १७ ॥ अर्थ - अवधि, आवीचि अने आत्यतिक ए त्रण मरण सूकीने गोप समस्त जे मरणवे, ते तप्पवमरण जाणवा ॥ १७ ॥

हवे बाल मरणादिक त्रण कहेवे मूल - अविरयमरण बाल, मरण विरयाण पमि य विति ॥ जाणाहि बालपमिय, मरण पुण वेसविरयाण ॥ १८ ॥ अर्थ - हि सादिक थकी जे विरम्या नथी ते अविरति, तेने बालनी परे मरण जाणवु, एमज वली सर्व सावधनी निवृत्ति जेणे अंगीकार करीवे, ते विरति, तेनुं मरण तेपमितनी परे जाणवुं माटे, ते पमितमरण कहिये एरीते वितिके तीर्थकर कहेवे वली बाल पमितमरण ते जे देश थकी विरतिवे, एवानु जे मरण ते मिश्रमरण जाणवु ॥ १८ ॥

हवे ठगस्थ अने केवली मरण कहेवे मूल - मणपङ्कवोहिनाणी, सुअमइ नाणी मरति जे समणा ॥ ठगमठ मरणमेयं, केवलमरण तु केवलिणो ॥ १९ ॥ अर्थ - अतिविशुद्धपणा थकी प्रथम मनपर्यवज्ञान, तेमज अवधिज्ञान, श्रुतज्ञान ने मतिज्ञानना धरनार, एवा जे श्रमण तपने विपे जे श्रम करेवे, ते श्रमण कहिये अने ठगके ज्ञानावरणादिक जे कर्म, तेने विपे जे रहे ते ठगस्थ जाणवो, तेनु जे मरण ते बारमं ठगस्थ मरण जाणवु तेरमु केवली मरण ते समस्त कर्म पुज्जनोपरि साटन करी केवलज्ञान पामो जे मरण करे, ते केवलि मरण जाणवु ॥ १९ ॥

मूल - गिहाइ जरुण गिदि, पिच्छिव्वंधणाइ वेहास ॥ एए दोन्निवि मरणा, कारण जाए अणुत्ताया ॥ २० ॥ अर्थ - गृह ए प्रसिद्धे, ते गृह जेने आदिवे, एटले समली, शियाल प्रमुख, तेने जे, आपणावेहादिकनु नरुण एटले ते समली शियाल प्रमुखने अनिवारणादिके करी, तेणे नरुण करवा योग्य जे हाथी उट प्रमुखना कलेवरमा प्रवेश करी, जे नरुण ते गृहादिनरुण. हवे गृहादिको नो स्पर्श

જેને ઠેકાણો છે, તે ગૃહસ્પર્શ, અથવા ગૃહનો નક્કુ એટલે છટ્ટ અને ઝડરાદિક તથા કોણીએ લગાડી તેમને સ્વરાવયું. ઋર્ધ્વ એટલે ઝંચે વૃદ્ધની શાખાદિકને વિષે જે બંધન તે ઝઢંધન છે; આદિ જેને એવો તરુ, ગિરિશિખર તથા નૃગુપાતાદિક જે પોતેજ પોતાનાજ મરણને માટે કરેલું છે, તે ઝઢંધનાદિક. વેહાયસ મરણ. આકાશને વિષે જે ઝંપાપાત કરી મરણ પામીએ, તે વેહાયસ. ઝઢંધને જે પૂર્વે કહ્યું; તે જો આકાશને વિષે થયું હોયતો, વેહાયસ જાણવું.

इहां कोई चालना करे ठे के, गृहछष्ट जे पूर्वे कहुं; तेने पण आत्मपातरू पत्वठे. माटे वेहायसने ठेकाणेज तेनो अंतर्जाव ठे तेनो उत्तर. ते स्वरुंठे परंतु केवल आ वेहायस मरणनुं अल्प धैर्यवाला पुरुषे, निश्चय करवाविषे अशक्यत्व ठे, ते कहेवा सारुं, गृहछष्ट अने वेहायस; ए बे जूदांजूदां कह्यां. वली शंका करेठे. नाविय जिणवयणाणं ममत्तरहियाण नब्बिदु विसेसो ॥ अप्पाणंमि परंमिय तो वळे पीड मुमुउवि ॥ १ ॥ एवो आगमठे. अने आ बे कहेलां मरण अत्यंत आत्मपीडा करनांठे; पढी आगमने विरोध केम नथी? एजमाटे नक्त प रिज्ञानादिकने विषे पीडा परिहार सारु चत्तारि विचिन्ताइं विगइंनिळ्ळू हेयाइंचत्तारि ॥ इत्यादि संक्षेपणाविधि, अने पानकादि विधि त्यां त्यां कहेलींठे. अने बंने ठેકાણે દર્શી નનું મલિનપણું પ્રાપ્ત થશે. એવી શંકા ઠતાં, તેનો ઉત્તર. એ કહેલા ગૃહછષ્ટ વેહાયસ નામા મરણ, દર્શીન મલિન પરિહારાદિક કારણ થયું ઠતાં, અથવા કારણ પ્રકાર ઠતાં ઝડાયી રાજાયે જેમ પૂઠયું તેમ ગીતાર્થ આચાર્યે જિન શાસનની મલિનતા પરિહરવા સારુ કીધું. એમાટે પૂર્વે કહેલા મરણને શંકારૂપ દોષ નથી. ॥૩૦॥

हवे नक्त परिज्ञातादिक त्रण मरण कहेठे. मूलः-नक्तपरिज्ञा इंगिणि, पायवगम एं च तिन्नि मरणाइं ॥ कन्निस मज्झिमवेष्ठा धिइसंघयणेणउ विसिष्ठा ॥ ३१ ॥ अर्थः-नक्तके० नोजन परिज्ञाठे ज्यां, ते नक्त परिज्ञा, बे प्रकारेठे; एक इपरिज्ञा बी जी प्रत्याख्यानपरिज्ञा. तेमां इपरिज्ञा ते. ज्यां एवुं जाणेके, ए अशनादिक, जीवे घणा वखत घणा अरोग्याठे. उक्तंच हिमवंत मलय मंदिर, दीवोदहि धरणि सरि स रासीउ ॥ अहिययरो आहारो, बुहिएणाहारिउहुळा ॥ १ ॥ इत्यादिक जाणीने आहारनो पञ्चखाण करे; एमज प्रथम इपरिज्ञाये स्वरूप जाणुं अने पढी तेने पञ्चखाण परिज्ञाये चतुर्विध आहारनो पञ्चखाण कखो, ए बे जेद कखो; पढी जे मरण करे तेने नक्त परिज्ञा नामे पन्नरमुं मरण कहिये. सोलमुं इंगितेके० प्रतिनियत देश ने विषे चतुर्विध आहारनो त्यागकरी, अनेरानी करेली परिक्रमणाने वर्जतो थको

જે ગિરી ગુંફાદિકને વિષે, ઝઘર્ષનાદિક પોતેજ કરતો રહે, તે સોલમુ ઇગિની મરણ કરે સત્તરમુ પાદપકે૦ વૃદ્ધ તેનીપરે, ઝપગમનકે૦ રહેવું એટલે જેવારે, અનશનનો ઝચ્ચાર કરી, શયન કરે, તેવારે જેરીતે ઢેઢેલુ વૃદ્ધ જેમ પડયુ, તેમનું તેમ પડી રહેઢે, તેમ એ પણ ઝંચી નિચિ જૂમિકાયે જે હાથ પગાદિક જ્યા જેરીતે પ્રયમથી રાખ્યા તે ત્યા તેજરીતે પડયા રહે, પરતુ હાથ પગાદિકને ચલાવે નહિ, એમ જે મરણ કરે, તે પાદોપગમન નામા સત્તરમું મરણ જાણવું એ ત્રણે કનિષ્ઠ, મધ્યમ અને ઝત્કૃષ્ઠ અતુકમે થાયઢે યદ્યપિ ધૃતિ સયમને વિષે, ચિત્તનુ સ્થિરતાપણુ સહનન વજ્ર ક્રૂષ્ણનારાચાદિક, તેણેકરી ત્રણે મરણને ધીરપુરુષ પનિવજે ઢે, એનું ફલપણ વૈમાનિક તથા મુક્તિ લક્ષણ ત્રણેને સરસુ થાયઢે ઝત્કચ યત - સદ્વાવિય અઝ્ઝાઝ, સદ્વેવિઅપદમ સંઘયણવઢ્ઢા ॥ સદ્વેવિ વેસવિરયા, પચ્ચક્કાણે એ ઝ મરતિ ॥ ૧ ॥ આ તેકાણે પ્રત્યાખ્યાન શબ્દે નક્ક પરિઝ્ઞા કહિઢે, એ વિશેષ ધૃતિમત પુરુષને થાય, અને ઇગિની મરણ તે વલી વિશિષ્ટતર ધૃતિ સંઘયણવ તને થાય પરતુ સાધિવને ન થાય એમ પાદોપગમન તે વલી વિશિષ્ટતમ, ધૃતિવત વજ્ર, ક્રૂષ્ણનારાચ સંઘયણવાલાને થાય ઝત્કચ પદમમિ અસંઘયણે, વઢ્ઢતે સેજ કુટ્ટસામાણે ॥ તેતિપિ અવોઢેઝ ચઝદસ પુઘીણ વોઢેએ ॥ ૧ ॥ તીર્થીકર પાદોપગમન સેવે તેથી એ ઝત્તમઢે અને વીજા વિશિષ્ટ સાધુ સેવે, યઢ્ઢકં સદેસવઢ્ઢાએ, સવન્નૂ સવ્વકમ્મજૂમીસુ ॥ સવ્વગુરુ સવ્વમહિયાસવ્વેમેરુમિ અનિસિન્ના ॥ ૧ ॥ સદ્વાહિલ ધીહિ, સદ્વેવિ પરિસદેપરાજિન્ના સદ્વેવિહ અતિઢ્ઢયરા પાઝવગયાઝસિદ્ધિગયા ॥ ૨ ॥ અવસેસા અણગારા, તીયપચ્ચપન્નણાગયાસવે ॥ કેઈપાઝવગયા, પચ્ચક્કાણિગિણી કેઈ ॥ ૩ ॥ તેમાટે નક્કપરિઝ્ઞા કનિષ્ઠ ઢે તેથી એ જયન્ય જાણવો અને ઇગિની મધ્યમ જાણવો તથા પાદોપગમન તે જ્યેષ્ઠ સર્વોત્તમ જાણવો ઇતિગાથા દશકાર્થ

અવતરણ - પલિઝવમતિ એટલે પલ્યોપમના સ્વરૂપનુ એકશોને અઘાવનમુ ઘા ર કહેઢે. મૂલ - પલિઝવમ ચ તિવિહ, ઝઘાર-ઘ ચ સ્વેત્તપલિયંચ ॥ એકેક પુણ ઢવિહં બાયરસુદ્ધમ ચ નાયવ ॥ ૩ ॥ અર્થ - પલ્ય એટલે જેમા ધાન્ય નાશિયે, તેની જેને ઝપમાઢે, તેને પલ્યોપમ કહિયે, તે ઝઘાર, અઘા અને સ્વેત્રના જેદ થકી, તિવિહં કે૦ ત્રણ પ્રકારેઢે વલી એ ઝઘારાદિક, એકેક તે વાદર અને સૂક્ષ્ણના જેદેકરી વે વે પ્રકારેઢે એટલે વાદર ઝઘાર, પલ્યોપમ, અને સૂક્ષ્ણ ઝઘાર, પલ્યોપમ, તેમ જ અઘા અને દેત્ર એ વે પણ વાદર અને સૂક્ષ્ણ કહેવા. ॥ ૩ ॥

પલ્યોપમનુ સ્વરૂપ કહેઢે મૂલ - જ જોયણ વિઠિન્ન, તં તિઝણ પરિણ સવિ

सेसं ॥ तावड्यं उव्विठं, पल्लं पलिउवमं नामा ॥ ३३ ॥ अर्थः—जे एक योजन विस्तारे वाटले आकारे कहेवाय, ते सविशेष त्रण योजन अने एक योजननो ठो नाग कांडक न्यून, एटले परिरणके० परीधिए थाय; अने तेटलो ज उव्विठके० उंच पणे पण थाय. एवो पल्ल एटले पालो तेनी जेने उपमाठे तेने पल्लोपम जाणवुं,

एवुं पल्लोपम कखा पढी तेनुं कर्त्तव्य देखाडेठे. मूलः—एगाहिअ बेहिय ते हियाण उक्कोस सत्तरत्ताणं ॥ सम्मठं संनिचित्रं, जरियं बालगग कोडीहिं ॥ ३४ ॥ अर्थः—एक दिवसनो, बे दिवसनो, त्रण दिवसनो, उत्कृष्टे सात दिवस संबंधी करणाके० लोम, तेनी साथे ते पूर्वोक्त पल्ल संपूर्ण नखो, पढी ते संनिचित महा विचित पणे एवो कखो के, ते पल्ल, जेम वायरे उडेनही, अग्निए बलेनही, पाणीये जीजे नही, एवी रीते वालाग्रनी कोटीये नखो. ॥ ३४ ॥

मूलः—तत्तो समए समए, एक्केके अवहियंमि जो कालो ॥ संखेज्जा खलु समया, बायरउद्धार पल्लम्मि ॥ ३५ ॥ अर्थः—तत्तोके० तेवार पढी. समय समयनेविषे तेमांथी एकेक वालाग्र अपहरिये. ते खाली करतां जेटलो काल थाय; तेटला समय निश्चैथी बादर, उद्धार पल्लोपमने विषे थाय, अर्थात् संख्याता समय थाय.

मूलः—एक्केकमउलोमं, कट्टुमसंखेज्जा खंममहिस्सं ॥ समठेयाणं तपए, सियाण पल्लं जरेज्जाहि ॥ ३६ ॥ अर्थः—ते करणानो रोम, ते एकेक रोमना वली असंख्याता न्हाना न्हाना खंम करिये, ते ज्यां सुधी अदृश्यते एटले, जे मनुष्यमांहे निर्मल लोचन वालो, बद्धस्थ अतिसूक्ष्म, पुजलड्य पोतानां चक्षुये देखीशके, तेनो असंख्यातमो नाग मात्र जाणवो, जे न देखी शकाय; एवा सूक्ष्म खंम करे. अने खेत्रथी तो सूक्ष्म पनकनुं शरीर जेटलां खेत्रनेविषे रहीशके. तेथकी असंख्यातगुण खेत्रनुं अवगाहनार जे ड्य तेने प्रमाणे खंमकरे. वडेरा वली एम वखाणेठे के बादर, पर्याप्त, पृथ्वीकायिक जीवना शरीर सरखा ठेदके० खंमठे; जेनां वली अनंत परमाणुं जे नीपन्या ठे; एवा वालाग्रे ते पल्ल जरिये. ॥ ३६ ॥

मूलः—तत्तो समए, समए एक्केके अवहियंमि जो कालो ॥ संखेज्जा वास कोमी, सुहुमे उद्धारपल्लम्मि ॥ ३७ ॥ अर्थः—तत्तोके० ल्यारपढी समये समये एकेका वालाग्रने अपहरता जे काल थाय, ते काल कहेठे. असंख्याता वर्षनी कोडी सूक्ष्म उद्धार पल्लोपमनेविषे थायठे. ॥ ३७ ॥

मूलः—वाससए वाससए, एक्केके बायरे अवहि यम्मि ॥ बायर अद्धारपल्लियं, संखेज्जा वास कोडिउं ॥ ३८ ॥ अर्थः—ते पल्लमांथी शो शो वर्ष गयां ठतां ए

केक बादर खंम काहाडीये, तो बादर अक्षा पव्योपममां संख्याता वरसनी कोडि थाय.

मूल - वाससए वाससए, एकेके अवहियम्मि सुदुमंमि ॥ सुदुम अक्षापलियं हवति वासा असंखेक्का ॥ ३९ ॥ अर्थ - शो शो वर्षे एकेक सूक्ष्म खंम काहाडी ये, तो सूक्ष्म अक्षा पव्योपम असंख्याता वर्षनो थाय ॥ ३९ ॥

मूल - वायर सुदुमायासे, खेत्तपएसाणु समय मवहारे ॥ वायर सुदुम खेत्त उत्तप्पणीत्त असंखिक्का ॥ ४० ॥ अर्थ - ते पव्यना जे आकाशप्रदेश ते वाला ये करी स्पष्ट ठे; ते आकाश प्रदेशने अनुसमय समय प्रत्ये काहाडता, जेटले का ले ते पालो खाली थाय, तेटला काले बादर खेत्र पव्योपम जाणबु अने तेज प व्यना वालाये करी स्पष्ट तथा अस्पष्ट जेटला आकाश प्रदेश ठे, ते प्रतिसमय समय काहाडतां जेटलो काल थाय, ते सूक्ष्म क्षेत्र पव्योपम थाय अस्तरव्याति उत्तर्पि णी प्रमाणे तेना कालनु मान जाणबु. ॥ ४० ॥ इति गाथा नवकार्ये ॥

अवतरण - आयरत्ति एटले सागरोपमना प्रमाणनु एकशो ने उंगणसाठमु ढार कहेठे. मूल - उद्धार पल्लगाण, कोडाकोडी नविक्क दसगुणिया ॥ तं साग रोवमस्तउ, एकस्त नवे परीमाण ॥ ४१ ॥ अर्थ - दशकोडाकोडी उद्धारपव्यो पमे, एक सागरोपम थाय जेने समुद्रनी उपमा ठे तेने सागरोपम कहिये, अने तेवा एक सागरोपमनु प्रमाण जाणबु ॥ ४१ ॥

मूल - जावडुत्तुद्धारो, अट्टाड् वाण सागराण नवे ॥ ताव इया खलु लोए, हव ति दीवा समुदाय ॥ ४२ ॥ अर्थ - अट्टी उद्धार सागरोपममा जेटला समय थाय, तावइया के० तेटलाज माने खलुइति निश्चे लोकनेविपे द्वीप अने समुद्रथाय

मूल - तह अक्षा पल्लगाण, कोडाकोडी हविक्क दसगुणिया ॥ त सागरोवमस्तउ परिमाण हवइ एगस्त ॥ ४३ ॥ अर्थ - तेमज दशकोडाकोडी अक्षा पव्योपमे ए क अक्षा सागरोपमनु परिमाण थायठे ॥ ४३ ॥

मूल - सुदुमेणउ अक्ष सागरस्त माणेण सबजीवाण ॥ कम्मविई कायविई नवर्चि होइ नायव ॥ ४४ ॥ अर्थ - सूक्ष्म अक्षासागरोपमना समय तेने मानेकरी सर्व जीवोनी कर्मस्थिति, कायस्थिति अने नवस्थिति होय एम जाणबु ॥ ४४ ॥

मूल - इहखेत्तपल्लगाण, कोडाकोडी हविक्क दस गुणिया ॥ त सागरोवमस्तउ, एकस्तनवेपरीमाण ॥ ४५ ॥ अर्थ - दश कोडाकोडी क्षेत्र पव्योपमे एक क्षेत्र सा गरोपमनु प्रमाण थायठे ॥ ४५ ॥

मूल - एएण खेत्त सागर, उवमाणेण हविक्क नायव ॥ पुढविटग अगणि मा

રૂઝ, હરિયત સાણં ચ પરિમાણં ॥ ૪૬ ॥ અર્થ:- એ ક્ષેત્ર સાગરોપમની ઉપમાને પૃથ્વી, અપ, તેજ, વાયુ, વનસ્પતિ અને ત્રસજીવોનું પરિમાણ જાણવું. એ વાત દૃષ્ટિવાદમાં બહુલપણે કહી છે. તેમાંથી જગારેક દેખાડી છે. ઇતિ ગાથા પટ્કાર્ય.

અવતરણ:- અવસર્પિણિ એટલે અવસર્પિણીનું એકશોને સાતમું દ્વાર કહે છે. મૂલ:- દસકોડા કોડીઝં, અઘા અચરાણ હંતિ પુત્રાઝં ॥ અવસર્પિણી એ તાજ નાચા ઠગ્ગેવ કાલસ્સ ॥ ૪૭ ॥ અર્થ:- અઘા સાગરોપમની દશ કોડાકોડી પૂર્ણ થાય, તેવારે અવસર્પિણી થાય. અવસર્પિણી એટલે આરાની ઘટતી દશા તેની અપેક્ષાએ આયુષ્ય, શરીર, કલ્પવૃક્ષાદિક શુભ નાવોની હાણી થાય, એમ સર્વની ઘટતી દશા થાય; માટે અવસર્પિણી કહિયે. તેને વિષે કાલના જાગ ઠ હોય છે; તેનાં નામ કહે છે.

મૂલ:- સુસમ સુસમાય સુસમા, તર્ક્યાપુણ સુસમ હસમા હોઃ ॥ સુસમ સુસ મા ચઝઢી, દૂસમ અઃ દૂસમા ઠઠી ॥ ૪૮ ॥ અર્થ:- એક સુપમસુષમા, બીજો સુષમા, ત્રીજો સુષમહુષમા, ચોથો હુપમસુપમા, પાંચમો દૂષમા અને ઠઠો હુષમહુષ મા એ અવસર્પિણીના ઠ આરાનાં નામ અનુક્રમે કહ્યાં. ॥ ૪૮ ॥

હવે એ ઠ આરાનું કાલમાન કહે છે. મૂલ:- સુસમસુસમાઃ કાલો, ચત્તારિ હવંતિ કોમિ કોમીઝં ॥ તિન્નિ સુસમાઃ કાલો, દોન્નિનવે સુસમ હસમા ॥ ૪૯ ॥ પ્રથમ સુષમસુષમાને વિષે, ચાર કોડાકોડી સાગરોપમ, બીજા સુષમાને વિષે ત્રણ કોડાકોડી સાગરોપમ, અને ત્રીજા સુષમહુષમાને વિષે બે કોડાકોડી સાગરોપમ.

મૂલ:- એકા કોડાકોડી, બાયાલીસા એ જા સહસ્સેહિ ॥ વાસાણ હોઃ જ્ઞણ હસમસુસમાણ સો કાલો ॥ ૫૦ ॥ અર્થ:- એક કોડાકોડી બેતાલીસ હજાર વર્ષે જ્ઞણું ચોથા હુષમસુષમાનું એટલું કાલ માન જાણવું. ॥ ૫૦ ॥

મૂલ:- અહ દૂસમાઃ કાલો, વાસ સહસ્સાઃ એકવીસં તુ ॥ તાવઝં ચેવનવે કાલો અઃ દૂસમા એવિ ॥ ૫૧ ॥ અર્થ:- અથકે ૦ હવે પાંચમા હુષમ આરાનો કાલ, એકવીસ હજાર વર્ષ અને તાવઝં કે ૦ તેટલુંજ એકવીસ હજાર વર્ષનું કાલમાન ઠઠા અતિહુષમાનું પણ જાણવું. ॥ ૫૧ ॥ ઇતિ ગાથા પંચકાર્ય.

અવતરણ:- ઉસર્પિણિ એટલે ઉત્સર્પિણીનું એકશોને એકશતમું દ્વાર કહે છે. મૂલ:- અવસર્પિણીઃ જાગા, હવંતિ ઉસર્પિણી એ વિ ઠ એ ॥ પહિલોમા પરિવાડી, નવરિ વિજ્ઞાંસુ નાયઘા ॥ ૫૨ ॥ અર્થ:- જે રીતે અવસર્પિણીના ઠ જાગ કસ્યા, તે રીતે ઉત્સર્પિણીના પણ ઠ જ જાગ જાણવા. માત્ર એટલું અધિક છે; જે પહિલોમ કે ૦ ઉપરાંતી, પરિવાડી અનુક્રમે વિજ્ઞાને આરાને વિષે કરવી. તે જેમ અવસર્પિણિ

प्रवचनसारोद्धार.

ये प्रथम सुषमसुषमा अने घटता कालने योगे, उठो आरो डुपमडुपमा थाय तेम उत्सर्पिणीमा बधता कालने योगे, पेहेलो डुपमडुपमा आरो थाय अने ठेहे डे, सुषमसुषमा उठो आरो थाय ॥ ५१ ॥ इतिगाथायै

अवतरण - दवे खेते काले जावे पुगलति एटले चार प्रकारना पुजल परावर्तनु एकशोने बासवसुं वार कहेते मूल - उत्सर्पिणी अणता, पुगल परियटो सुणेय वो ॥ तेणतातीअ-आणगय-अ अणतगुणा ॥ ५३ ॥ अर्थ - अनति उत्सर्पिणी अने आ स्थले उपलक्षणी अने अविनिष्ट समय अतीतकालमा, प्रवेश करेनहीं, किंतु अनागत अ-आमांहेज प्रक्षेपीये, तेमाटे अतीतकाल थकी समयाधिक अनागता-आ थायते अने इहां तो अतीता-आ थकी अनागता-आ अणतगुणा कहां तो शीरीते विरोधता नथी? अर्थात् विरोधताज थायते

उत्तर कहेते के, जेम अनागता-आ अंतरहितवे, अने जेम अतीता-आनी आ दि नथी, एटले ते वनेने अंतना अनाव थकी सरखापणु थयु, हवे वर्त्तमान सम ये, अतीता-आ, अने अनागता-आ सरखा थायते थारपठी समयने अतिक्रमे अनागता-आ वणी थाय, एम वे त्रण समय प्रमुखनुनो अतिक्रम करतां समपणु थाय नही, तेमाटे अतीता-आ थकी अनागता-आ अणतगुणी कही जे कारणे अणतकाल ग ये ठते पण अनागता-आनो ह्य न थाय, अने वर्त्तमाने एक समयरूप वर्त्तमाना-आ पण ठेज, ते सूक्ष्मपणायकी, आहि जूदो कहां नथी

मूल - पुगल परियटोइह, दवाइ चउबिहोमुणेयवो ॥ थूलेयरनेएहि, जह होइ तहा निसामेहा ॥ ५४ ॥ अर्थ - ए पुजल परावर्त्त ते इहां, इव्य केत्र, काल अने नावना जेदथकी चार प्रकारे जाणवो ते वली एकेको थूलेयरके ॥ स्थूल अने सूक्ष्मना जेदथकी जेरीते थाय, तेरीते कहुवु ते साजलो ॥ ५४ ॥ प्रथम वादर, इव्य, पुजल परावर्त्त कहेते मूल - उरालविउवातेय कम्म जा

साणपाणमणगेहिं ॥ फासेवि सवपोग्गल, मुक्काअहवायरपरट्टो ॥ ५५ ॥ अर्थः—
 एक औदारिक, बीजी वैक्रिय, त्रीजी तेजस, चौथी कार्मण, पांचमी नाषा, ठही
 आनपान (श्वासोश्वास) सातमी मन. ए औदारिकादिक साते वर्गणायेकरी चौद
 राज संबंधी समस्त पुजल, ते जेटले काले एकजीव स्वनावे नोगवी नोगवीने मूके;
 तेटले काले एक बादर पुजल परावर्त थायठे. ॥ ५५ ॥

मूलः— अहव इमो द्वाई, उंराल विउवि तेयकम्मेहिं ॥ नीसेस दवगहणंमि
 बायरो होइ परियट्टो ॥ ५६ ॥ अर्थः— अथवा इमोके० ए इव्यादिक एटले इव्य
 शब्द जे पुजल परावर्तने आदेठे, ते इव्यादिक कहिये. त्यां उंरालके० औदारिक, वै
 क्रिय, तेजस अने कार्मण ए चार वर्गणायेकरी, एक जीवते नीसेसके० समस्त
 चौदराज लोक संबंधी; इव्य ग्रहणने विषे एटले पुजल नोगववानेविषे, पण बादर
 इव्य, पुजलपरावर्तन मतांतरे कह्योठे. ॥ ५६ ॥

इव्यथी सूक्ष्म पुजल परावर्त कहेठे. मूलः— दवे सुंदुम परट्टो, जाहेएगेण
 तहसररीरेण ॥ फासेवि सवपोग्गल, अणुकम्मेणं नणु गणिज्जा ॥ ५७ ॥ अर्थः— इ
 व्यनेविषे सूक्ष्म पुजल परावर्तन आवीरीते थायठे के, जेवारे एक औदारिकादिक
 शरीरपणे करी, समस्त लोकाकाश नावीपुंजलने स्पर्श नोगवे; ते पढी अनुक्रमे
 बीजो वैक्रिय, ते पढी त्रीजो, इत्यादिक गणिये तेवारे सूक्ष्म इव्य पुजल परावर्त थाय.

हवे क्षेत्रथी बादर पुजल परावर्त कहेठे. मूलः— लोगागासपएसा जेयमरं
 तेण एणजीवेण ॥ पुछा कमुक्कमेणं, खेत्तपरट्टो हवइ थूलो ॥ ५८ ॥ अर्थः— लोक च
 उदराज प्रमाणठे; तेमां जे आकाश प्रदेशठे, ते सर्व एक जीवे मरती वखते, अ
 थवा शरीर ग्रहण करती वखते, एणके० आ लोकमांहे फरस्या; पण ते क्रमोत्
 क्रमे आगल पाठल फरस्या; तेवारे बादर क्षेत्र पुजल परावर्त थाय. ॥ ५८ ॥

हवे सूक्ष्म क्षेत्र पुजल परावर्त कहेठे. मूलः— जीवा जइया एगे, खेत्तपएसंमि अ
 हिगएमरइ ॥ पुणरवि तस्साणंतर, बीयपएसंमि जइ मरइ ॥ ५९ ॥ एवंतरतम जोए
 ण सवखित्तंमिजइमउहोइ ॥ सुंदुमो खेत्तपरट्टो, अणुकम्मेणं नणु गणिज्जा ॥ ६० ॥
 अर्थः— जीव जेवारे कोइ एकज अधिगतके० विवहितप्रदेशनेविषे, मरण पामे;
 प्राण त्याग करे, वर्लीगत्यंतरे आयुष्यनी परिसमाप्ते; ते प्रदेशथकी अनंतर एटले
 आंतराविना तेज प्रदेशनी पासेना बीजा आकाश प्रदेशे जइने मरण पामे. ॥ ५९ ॥
 एम तरतम योग त्रीजा प्रमुख प्रदेशने संयोगे, निश्चेथी ज्यांसुधी सर्वाकाश प्रदेश एके
 क केडावेडेनो प्रदेश लेतां ठेला आकाश प्रदेशे मरण पामे. एरीते क्रमेकरी, सर्व लोका

काशना प्रवेगे निश्चेथी अनुक्रमे मरण पामी ठूटे, तेवारे सूक्ष्म क्षेत्रपुञ्जपरावर्त्त थाय
हवे बादर काल पुञ्ज परावर्त्त कहेवे मूल - उत्सर्पिणी इतमया, जावइया तेइनिय
यमरणेण ॥ पुष्पकमुक्रमेण, कालपरट्टो जवे थूलो ॥ ६१ ॥ अर्थ - इहा अवसर्पिणी
ना उपलक्षणयकी, उत्सर्पिणी पण लेवी, एटले उत्सर्पिणी तथा अवसर्पिणी
ए वेचना जेटला समय थाय, तेटला सर्व समय एक जीव निययके० पोताने मरणो
करी, आगल पाठल करत्ता पुष्पके० फरसे, तेवारे बादर काल पुञ्ज परावर्त्तथाय.

हवे सूक्ष्म काल पुञ्ज परावर्त्त कहेवे मूल - सुदुमो पुणउत्सर्पिणि पढमे सम
यंमि जइ मउहोइ ॥ पुणरवि तस्साणांतर, बीए समयंमि जइ मरइ ॥ ६२ ॥ एवतरतम
जोएण सबसमएसु चेव एसु ॥ जइ कुणइ पाणवायं, अणुक्रमेण नणुगणि ज्जा ॥ ६३ ॥
अर्थ - सूक्ष्मकाल पुञ्जपरावर्त्तवली आवीरीते थाय, के अवसर्पिणीने उत्सर्पिणीना
समय माहेला पहेला समयनेविपे जे एक जीव मरण पान्यो होय, तेज जीव,
पुणरविके० वली जेवारे ते समययकी अनंतर बीजा समयनेविपे मरण पामे
तेमज बीजा समयनेविपे, एम तरतमयोगे करी, सर्व समयनेविपे, जे जीव प्राण
त्यागकरे, इहां पण समयनुं अनुक्रम गणिये, तेवारे सूक्ष्म काल पुञ्ज परावर्त्त थाय.

हवे जावथी बादर अने सूक्ष्म ए वने पुञ्ज परावर्त्त कहेनार ठत्तो, प्रथम अ
नुचाग बंधस्थाननु, परिमाण कहेवे मूल - एगसमयंमि लोए, सुदुमगणिजिया
उजे उपविस्ति ॥ ते हुंति संखजोय, पएसतुछा असंखिया ॥ ६४ ॥ तत्तो असंखगुणि
या, अगणिक्कायावतेसिकायविउं ॥ तत्तो संजम अणुचाग बंधगणानसखाणि ॥ ६५ ॥
अर्थ - एक समयनेविपे लोक शब्दे, जगत्रयमा, पृथ्वी कायिकादिक जीवो, अ
ने बादर तेजकाय जीव पण, सुदुम गणिजीयाउं, इहा प्रथमा विज्जिक्ति ते सस
मीने अर्थे ठे, तेथी सूक्ष्म अग्नि कायिक जीवोनेविपे, जेटला पविस्तितिके० उपजे,
तेने हवे असंख्येयपणु कहेवे तेहुंतिके० ते असंख्येय लोकाकाश प्रवेश राशी
प्रमाण थाय इहां जे कोइ पृथ्व्यादिक यकी अथवा बादर तेजकाय यकी, सूक्ष्म
तेजकायपणे, उपजे ते लेवु परतु प्रथम उपन्या जे तेजकाय तेज, वली तेवा
पर्यायपणे उपजे, ते पूर्वप्रविष्टपणा यकी लेवा नही सर्वस्तोक इहां एक
समयोत्पन्न सूक्ष्म, अग्निकाय जीवो, तत्तोत्ति एटले ते एक समयने विपे उपना
जे सूक्ष्म अग्निकाय जीवो तेयकी वली असंख्यात गुणे अधिक सूक्ष्म, अग्निकाय
जीवो, पूर्वोत्पन्न जाणवा केमके एक समये असंख्याता उपजे, तेथीवली अतर
सुदुर्त्तना समय जोइये तो एक समययकी अतर सुदुर्त्तोत्पन्न अग्नि कायिया जीवो

ઘણા થાય. તે જીવોચ્ચકીવલી તે અગ્નિકાયજીવોનીકાય સ્થિતિવળી થાય. કારણકે સૂક્ષ્મ અગ્નિકાયિર્જીવ એક ઉપન્યો, તે પણ અંતર મુદૂર્ત જીવતો રહેતે; અને તેજ કાયસ્થિતિએ, તે જીવ અસંસ્થાતિ, ઉત્સર્પિણિ અવસર્પિણિસુધી રહેતે; તેચકી વલી સંયમ સ્થાનકના અનુનાગ બંધસ્થાનક; તે પ્રત્યેકે અસંસ્થેયગુણે અધિક જાણવા. કેમકે કાયસ્થિતિનેવિપે, અસંસ્થાતા સ્થિતિબંધના, સન્નાવચકી અને એકે કાયસ્થિતિબંધનેવિપે, અસંસ્થેય અનુનાગબંધનાં સ્થાનક પામિયે. અને સંયમસ્થાન તેપણ અનુનાગબંધસ્થાન જેટલાંજતે. તેમાટે ઇહાં તેનું ગ્રહણ કીધું.

હવે અનુનાગબંધ સ્થાન તે શું કહિયે? તેનો શબ્દાર્થકહેતે, એનેવિપે જીવ રહે, તેમાટે સ્થાન કહિયે; અનુનાગ બંધનું સ્થાન તે અનુનાગબંધસ્થાન કહિયે. ઇહાં એ જાવ જે એક પણ કષાયને અધ્યવસાયે લીધાજે કર્મના પુજ્જ તે વિવક્ષિત એક સમય નેવિપે, બાંધ્યોજે રસનો સમુદાય તેને, અનુનાગબંધસ્થાન કહિયે. તે હવે અનુનાગબંધસ્થાન, તે અસંસ્થેય લોકાકાશ પ્રદેશપ્રમાણ. અને અનુનાગબંધસ્થાન ના નીપજાવનારા કષાયના, ઉદયરૂપ જે અધ્યવસાયના વિશેષ, તેપણ અનુનાગબંધનાં સ્થાનક કહિયે. કેમકે કારણનેવિપે કાર્યનો ઉપચાર કરિયે. તે અનુનાગબંધના, અધ્યવસાય પણ અસંસ્થેય લોકાકાશપ્રદેશપ્રમાણ હોયતે. ॥૬૪॥ ૬૫॥

હવે બે જેદનો પુજ્જલપરાવર્ત જાવથી દેખાડેતે. મૂલ:- તાણિમંતરેણજયા, પુઠાણિકમુક્કમેણ સઘાણિ ॥ જાવમ્મિંબાય રોસો, સુદુમોય કમેણ બોધવો ॥ ૬૬ ॥ અર્થ:- તાણિકે તે સર્વે અધ્યવસાય સ્થાનક આગલ પાઠલ ફરસી પૂરા કરે, તેવારે બાદરજાવ પુજ્જલ પરાવર્ત થાય. અને જેવારે, સર્વ જઘન્ય કષાયોદયરૂપ અધ્યવસાયે વર્તમાન ઠતો મરણ પામે, તેવાર પઠી તેજ જીવ યોડો, અલ્પ કાલ અથવા અનંતો કાલ ગયે ઠતે વલી પ્રથમના સર્વ જઘન્ય, કષાયોદયરૂપ અધ્યવસાયસ્થાનકચકી, અનંતર બીજે અધ્યવસાયને સ્થાનકે, વર્તમાન ઠતો જે મરણ પામે; તો તે ગણતીમાં લેવો. પણ શેષ ઉત્ક્રમ જાવી, અનંતા મરણ વચમાં થાય; તે ગણતીમાં લેવા નહીં. વલી એજ રીતે કાલાંતરે બીજા ચકી, ત્રીજે અધ્યવસાયે વર્તમાન ઠતો મરણ પામે; તો તે ગણતીમાં લેવો. પરંતુ વચમાંનાં મરણ ગણિયે નહી. એમ અનુક્રમે સર્વ અનુનાગ બંધ, અધ્યવસાયનાં સ્થાનક, તે જેટલે કાલે મરણે કરી, સ્પષ્ટ હોય; તેટલા કાલવિશેષે જાવ સૂક્ષ્મ પુજ્જલ પરાવર્ત થાયતે. ઇહાં પ્રથમ બાદરની પરૂપણા તે સુઘાવબોધને અર્થે કરીતે ઇતિગાથા દ્વાદશકાર્ય.

અવતરણ:- પન્નરસકમ્મનૂમીત્તિ એટલે પન્નરકર્મ નૂમિનું, એકશોને ત્રેસવસું

द्वार कहेते मूल - नरहाइ विदेहाइ, परवयाइ च पंच पत्तेय ॥ जन्तति कम्मजूमी,
उधम्मजोगाउ पन्नरस ॥ ६४ ॥ अर्थ - कर्म जे कर्षण प्रमुख, अथवा मोक्षनु अ
नुष्ठानरूप जे कर्म, तेनी जूमिका तेने कर्मजूमि कहिये. ते जूमि पन्नरते नरत
महाविदेह ने, ऐरवत ए प्रत्येके, पाच पांचना सज्जाव थकी एने कर्मजूमि र्मने
योगे, पन्नर कर्मजूमि कहिये ॥ ६४ ॥ इतिगाथार्थ

अवतरण - अकम्मजूमिउत्ती एटले अकर्म जूमिनी एकशोने चोसवमुं द्वार
कहेते. हेमवयंहरिवात, देवकुरु तहय उत्तरकुरु वि॥ रम्मयमेरन्नवय, इयठजूमीउपच
गुणा ॥ ६५ ॥ एयाअकम्मजूमीउ, तीससय जुअल धम्मजणगण ॥ दसविहकणमहड्ड
म, समुठ जोगा पत्तिदाउ ॥ ६६ ॥ अर्थ - एक हेमवत, बीजो हरिवर्ष, त्रीजो
देवकुरु, तेमज चोथो उत्तरकुरु, पाचमो रम्यक् अने ठगो ऐरवत ए एकेक जू
मिका ने पांच गुणो करिये, तेवारे अकर्मजूमिना, त्रीस क्षेत्र थायते ते सयके
सदा युगल र्मि एटले युगलिया जन तेहनु स्थानक दश प्रकारना कटपद्रूम
तेथकी उठयो जे जोग तेणेकरी प्रसिद्ध ठे परतु त्या कोइ कर्म नथी, माटे ए
अकर्मजूमि कहिये ॥ ६५ ॥ ६६ ॥ इतिगाथाद्वयार्थ

अवतरण - अक्षमयति एटले आवमदनुं एकशोने पाशवमुं द्वार कहेते मूल -
जाइ कुज रुव वल सुय, तवजानिस्तरिय अक्षमयमत्तो ॥ एयाइ चिय बयइ, असुहा
इ बहुच सतारे ॥ ६७ ॥ अर्थ - तेमा एक जाती ते माता सबधिनी, तथा ब्राह्मणादिक
नी बीजु कुज ते पिता सबधी, उयादिक त्रीजुं रूप, ते शरीरनुं सुदरपणुं
चोथु वल ते शरीरनी सामर्थाइ, पाचमु श्रुत ते अनेकशास्त्रनुं जाणपणु ठहु तप ते
अनशनादिकनी सामर्थाई सातमो लाल ते इवित वस्तुनी प्राप्ति अने आवमु ऐ
अर्थ ते प्रजुतापणु ए आव मद करी मत्त थयो ठतो, जे जीव मातासंबधीनो
मद करे, ते जवातरे हीन जाती थाय वली विकट जवाटवीमाहे परित्रमण प
ण करे, एरीते शेष मद पण जाणवा. ॥ ६७ ॥ इतिगाथार्थ

अवतरण - इन्निसया तेयाला, जेयापाणाइ वायस्सत्ति, एटले वजें ने तेताली
श जेव प्राणातिपातना तेनु, एकशो ने ठासवमुं द्वार कहेते मूल - जूजल जल
णा निलवण, त्रितिचउपचिदिणहि नवजीवा ॥ मण वयण काय गुणिया, हवति
ते सत्तवीसत्ति ॥ ६८ ॥ एकासी ईसाकरण कारणानुमस्ताडिया होइ ॥ सच्चियति
कालगुणिया, दोन्निसया दुति तेयाला ॥ ६९ ॥ अर्थ - पृथ्वी, थप, तेज, वायु,
वनस्पति, वेडि, तेंडि, चउरेडि ने, पचेडि ए नव जीव कायने मन, वचन, अने

काया ए त्रणनी साथे, गुणाकार करिये; त्वारे नवेत्रिक सत्तावीस थाय. ॥ ७१ ॥
तेने वली करण, करावण अने अनुमतिये करी, त्रिगुणा करिये. तेवारे एक्यासी
थाय. सच्चियके० तेवली अतीत, अनागत ने वर्तमान ए त्रणकाल साथे, गुण
ता बर्जोने तेतालीस थाय. ॥ ७२ ॥ इतिगाथा द्वयार्थ.

अवतरणः— परिमाणं अछोत्तर सयंति एटले एकशोने आठ परिमाणनुं एकशो ने
सडसठमुं द्वार कहेढे. मूलः—संकल्पाऽ तिणं, मणमाऽहिउं तहेव करणेहिं ॥ को
हाऽ चउक्केणं, परिणामेछोत्तरसयंच ॥ ७३ ॥ अर्थः—संकल्पशब्दे संरंज कहिये; आदि
शब्द थकी समारंज, अने आरंज पण लेवो. एम संरंज, समारंज ने आरंज एत्रणने
मन, वचन अने काय साथे गुणिये, तेवारे नव थाय; तेने करण करावण ने
अनुमति ए त्रणसाथे गुणतां सत्तावीस जेद थाय. तेने क्रोधादिक चार कपाय
साथे गुणतां, एकशो ने आठ परिणाम थायढे. इहां ए जावढे के प्रगटपणे थयो
जे क्रोधनो परिणाम, तेथी आत्मा पोतानी कायाये करी, संरंज करे. तेमज मा
नने परिणामे पोते करे, तेमज मायाने परिणामे पोतेकरे तेमज लोचने परिणामे
पोते करे, ए रीते पोतेज करे तेना चार जंग थया; तेवाज कराववाना चार जं
ग थाय. तेम वली अनुमोदनाए चार जंग थाय; ए त्रणे मली बार जंग थया,
ते कायाथकी जाणवा. तेमज वचन थकी बार थाय; तथा मनथकी पण बार
थाय; ते सर्व मली संरंजना ठत्रीश जंग थाय. तेम ठत्रीश समारंजे थाय; तथा
ठत्रीश आरंजे थाय, सर्व मली एकशो ने आठ परिणामथाय. ॥ ७३ ॥

हवे संकल्पादिकनुं स्वरूप कहेढे. मूलः—संकल्पोसंरंजो, परितावकरोजवे समा
रंजो आरंजो उदवउं, सुद्धनयाणंचसवेसिं ॥ ७४ ॥ अर्थः—जे संकल्प ते संरंज,
अने परितापनो करनार ते समारंज; तथा ज्यां प्राणीउने उपडव थाय ते आ
रंज जाणवो. ए त्रण जेद, शुद्ध, नय, नैगम, संग्रह, अने व्यवहारने मान्यढे.
ते शुद्ध, रूप, नय ए त्रण ठे. केमके कर्मैकरी, मलीन जे जीव, तेनो शोधन
करे, तेमाटे शुद्ध नय. ते अनुयायि डव्यनो अंगीकार करे; ते कारणे नवांतरे की
धांढे जे कर्म, तेनुं फल नोग माने अने धर्म देशनादिक प्रवृत्तियोगथकी तत्व वृत्ते
शुद्ध थाय. तेमाटे ए त्रणनय शुद्ध ठे.

अने आगला चार नय ते अशुद्धढे; केमके ते मात्र पर्याय अंगीकार करेढे.
अने पर्यायनो मांढोमांढे अत्यंत जेद, एमठतां कृतनाश दोष थाय. ते आवीरीते.
मनुष्ये कीधुं जे कर्म ते देवता नोगवे, अने मनुष्यावस्थाथकी देवावस्था जूदीढे;

एम कल्याणकी मनुष्यपणे जे कर्म कर्तुं तेनो अज्ञाव थयो. केमके मनुष्यपणे ते कर्मनो उपनोग नथयो अने तेनु फल जोगववामा देवताने अणकखानो आगम थाय, ए अरु तागम अने कृतनाशादिक दोषना सज्ञावथकी, धर्म, भ्रवण, अनुष्ठानादिकने विपे कोइ प्रवर्त्ते नही, एटला माटे, मिथ्यात्वशुद्धिनो अज्ञाव थाय ते अज्ञावथकी ते शुद्धनय कहे वाय नही. अथवा शुद्धनयाण इहा प्राकृतपणाथकी, पूर्व आकारनो लोप थयो, तेवारे सर्व अशुद्ध नयोन, ए संरजादिक त्रण सम्मत ठे पण शुद्धनयने सम्मत नथी तेमां प्रथमना त्रण नय, व्यवहारना अंगीकार थकी अशुद्ध अने आगला चारनय ते शुद्ध. निश्रवणाना ठे, माटे ते आश्रवाथकी आही ए तात्पर्य ठे के - संरजा दि त्रणे, नैगमादिक त्रणे नयने मान्य अने कृजुसूत्रादिक, हिंसादिक विचार करता, बाह्य वस्तुहिंसा अमान्य तेनो मत एमठे जे आत्माज हिंसाप्यवसायने परिणत, तेज हिंसा पण मनुष्यादिक पर्यायनो, जे विनाश ते, हिंसा नथी यत "आया चेवर्त्तहिंसा" एवा वचनथी ते कारणे संरजते तो हिंसा पण, समारज ने आर ज तेने कृजुसूत्रादिक नयो ते, हिंसा माने नही ॥७४॥ इतिगाथा द्वयार्थ

अवतरण - बज्रअष्टदश जेयंति एटले ब्रह्मचर्यना, अठार जेदोन एकशो, अष्ट शतमुं द्वार कहेवे मूल - दिवा कामरश्मिहा, तिविह तिविहेण नवविहा विरई ॥ उ रालिउवि तहा, त बज्र अष्टदशजेय ॥७५॥ अर्थ - दिवाके० स्वर्गने विपे थयो, ते दिव्य एटले वैक्रियशरीरसंबंधी कामिये, तेथी कामविषय तेने विपे, रतिजे अ निष्वग ते कामरति तेहिज सुख, ते मने करी वैक्रियसंबंधी अब्रह्म करुं नही, बीजं कराबुनही, त्रीजु अनुमोड नही एम वचने करी पण त्रण जेद तेमज कायाना पण त्रण जेद एरीते नव प्रकारनी विरति तथा, वली उरालियके० औदारिक शरीरसंबंधी पण नवप्रकार थाय, मली अठार जेद थया. इतिगाथाार्थ

अवतरण - कामाण चववीसति, एटले चोवीस प्रकारना कामनु एकगोने उं गणोतेरमुं द्वार कहेवे मूल - कामो चववीसविहो, संपत्तो खलु तहा असपत्तो ॥ सपत्तो चवदसहा, दसहा पुण होइ सपत्तो ॥७६॥ अर्थ - काम चोवीस प्रकारनो ठे, तेमा प्रथम संप्राप्तने असंप्राप्तना जेदथकी, वे प्रकार ठे. तेमा संप्राप्त ते, कामीजीवोने माहोमाहे, सगमथी थाय अने असंप्राप्त ते अनिलाषरूप जाणवो. तेमा संप्राप्त काम चवदप्रकारे, अने असंप्राप्त काम दश प्रकारे ठे ॥७६॥

हेवे अतप वक्तव्यता थकी प्रथम दशप्रकारे असंप्राप्त कहेवे मूल - तद्ध असंपत्त डा, चितातहस-दसनरणमेवा ॥ विक्रवयसक्तनासो, पमायउम्मायतप्रावे ॥७७॥

अर्थः—तद्वक्त्रे० त्यां असंप्राप्तमांहे प्रथम जेद ते अर्थ जे अणदीठेली स्त्रीप्रमुख उ
पर गुणने सांनरवे करी अजिलाप मात्र थाय. बीजो जेद चिंताठे. ते स्त्रीना रू
पादिक गुण कहेवा, एवा अनुरागेकरी चिंतवे ते चिंता जाणवी. त्रीजो जेद अ
क्षा ते तेना संगमनो अजिलाप, चोथो संनरण ते जेनी साथे प्रीतिचाव थाय. तेनुं
रूप आलेखी जूवे; तेम तेम मनने प्रमोद उपजे, ते संस्मरण जाणवुं. पांचमो
जेद विक्कवय, ते तेना विरहथी उत्पन्न थयला दुःखेकरी आहारादिक उपर निरपे
क्षपणुं थाय. षठो लज्जनासो, एटले गुरु माता पितादिकना समक्षे पण तेना गु
णनुं वर्णन करे. सातमो प्रमाद, ते तेनेज अर्थे सर्वकार्यनेविषे प्रवर्तवुं. आठमो
उन्माद, ते शून्यचित्तपणे करी बोलवुं. नवमो तप्राव, एटले जे थांबलो प्रमुखदे
खीने जाणेके ए तेज स्त्रीठे; एवा जावथी तेने आलिंगन आपे. ॥ ७७ ॥

मूलः—मरणं च होइ दसमे, संपत्तं पिअ समासउ वोढं॥ दिछीए संपाउ, दिछीसेवा
यसंजासो ॥ ७८ ॥ अर्थः—दशमो मरण एटले सर्वथा प्राणत्यागलक्षण कहिये.
ते इहां न कहेवुं. केमके तेना केहेवा थकी शृंगाररसना जंगनो प्रसंग थायठे. तेथी
इहां मरणतो नही पण मरणतुल्य अवस्था ते निश्चेष्टपणेकरी कांइ जाणे नहीं,
एवो थइ रहेठे. ए दशमो जेद जाणवो. हवे संप्राप्तपणे तेना समाके० संक्षेपे करी
चउदजेद कहुंवुं. तेमां प्रथम, दिछके० लोचन तेनो संपात ते आवीरीते जे, स्त्रीना
नयन वदन कुचादिक देखी सराग दृष्टिये तेनी सन्मुख जोवुं, ते दृष्टिसंपात, बीजो
दृष्टिसेवा, ते स्त्रीना हाव जाव तेणेकरी प्रधानपणे स्त्रीनी दृष्टिसाथे पोतानी दृष्टिनुं
मेलववुं. त्रीजो संजासो, ते उचितकालनेविषे स्त्रीनीसाथे कंदर्पनी वातो करवी.

मूलः—तहसिअ ललिउव गूहिअ दंत नहनिवाय चुंबणं चेवा॥ आलिंगण मादा
णं, करसेवणा एंगकीडाय ॥ ७९ ॥ अर्थः—चोथो हसिय ते वक्रोक्ति पूर्वक हा
स्यनुं करवुं. पांचमो ललित एटले पासा प्रमुखे करी रमत करवी. षष्ठो उपगूढ,
एटले आकरां आलिंगन आपवां. सातमो दंतपात एटले अधरनेविषे दांतना घात
करवा. आठमो नहनिवाय एटले स्तनने विषे नखघात करवा. नवमो चुंबन
ते मुखसाथे मुखनुं मेलववुं. दशमो आलिंगन ते लगारेक स्पर्श करवो. अग्यारमो
आदान एटले स्तनादिकनुं ग्रहण करवुं. बारमो कर शब्दे सुरतना आरंजनो यंत्र
चोराशी जेद जे वात्सायनशास्त्रमां प्रसिद्धे ते करवा. तेरमो आसेवन, क्रियानो
आरंजन करवो. चउदमो अनंग ते क्रीडा प्रमुख संजोग टालीने अनेरे अंगे अर्थेनी
क्रियानुं करवुं. ॥ ७९ ॥ इतिगाथा चतुष्टयार्थ.

। अवतरण - दसपाणति एटले दश प्राणनुं एकशोने 'सीतेरमुं' द्वार कहेवे मूल - 'इदिय बल कसासा, 'पाण चउठक सत्तअप्पे ॥ इगविगल सप्पि सप्पि, नवदसपाणाय बोधवा ॥ ८० ॥ अर्थ - 'इदिय ते स्पर्शन, रसन, घ्राण, चक्षु; अने श्रोत्र लक्षण' पाच जाणवी मनोबल, वचनबल ने कायबल ए त्रण बल जाणवा ए आठ थया नवमो श्वासोश्वास, दशमुं आयुष्य, ए दशमाहे अनुक्रमे एकेदिने चार, बेइदियने ठ, तेदियने सात, चउरेदियने आठ असत्ती पचेदियने नव, अ ने सङ्गीपचेदियने मनोबले सहित दश प्राण थाय, एनो जावार्थ सुगमवे एरी ते दश प्राण जाणवा ॥ ८० ॥ इतिगाथार्थ ॥

अवतरण - दस कप्प डुमति एटले दशप्रकारना कटपवृद्धनु एकशो ने एकोत्तर मु द्वार कहेवे मूल - मत्तगयायजिंगा, तुमियंगा दीव जोइ चित्तगा ॥ चित्तर सामणियंगा, गेहागारा अणियणाय ॥ ८१ ॥ अर्थ - एक मत्तागद बीजो 'नृगाग त्रीजो त्रुटिताग चोथो दीपाग, पाचमो ज्योतिरग, ठछो चित्राग सातमो चित्ररस, आठमो मण्यग, नवमो गृहाकार अने दशमो अणियणा एना ए सामान्यपणे नाम कहने हवे विस्तारे सूत्रकार गाथाये करी बखाणेवे ॥ ८१ ॥

। मूल - मत्तगएसु मळं, सुहपेळं नायणाय जिगेसु ॥ तुमियगेसुय सगय, तु मियाइ बहुप्पयाराइ ॥ ८२ ॥ अर्थ - मत्त शब्दे मद तेनुं अग के० कारण, जे मदिरा, तेने जे आपे तेने मत्तागद कहिये तेनेविपे जे मद थाय ते केवो थाय ? जेने सुहपेळं के० सुखे पीजीये एटले पान करिये इहा ए नाव जे मत्तागद नामा कटपवृद्धने विपे जे फल थाय, ते विशिष्ट, बल, वीर्य, अने कातिना हेतु थाय विस्त्रसा परिणामे सुगध, अनेक प्रकारनी मनोहर मदिराये करी सपूर्ण एवां फल फुटी फुटी तेमाथी मदिरा ऊरे बीजो नृतके० जरवु तेना अगजे वासण, तेने जे आपेवे ते नृताग कहिये केमके जरवानु काम वासण विना थाय नही ते वासण ना सपादक जे वृद्ध ते नृताग जाणवा जेम इहा मणी कनक रजत प्रमुखना अनेक प्रकारे नाजन देखायवे तेम विस्त्रसा परिणामे अनेक प्रकारना थाल, कचोला, कलसीया करवा प्रमुख नाजन तेणे करी शोचेवे जेम अन्य वृद्धो फलेकरी शो चेवे तेम ए वृद्ध, नाजने करी शोचेवे त्रीजु त्रुटित शब्दे वाजित्र, ते तूर्य प्रमुख, तेना अंग प्रतिकार तेने विपे सगत माहोमाहे जेने जेनो शब्द संबंधपणे होय एम वीणा पम्ह कसाल कायली प्रमुख फल तेणे करी विराजमान ते त्रुटिताग कहिये मूल - दीवसिहा जोइस नामगाय एएकवेति उद्धोय ॥ चित्तगे सुयमल्लं, चित्तर

સાનાયણઠાણ ॥ ૫૩ ॥ અર્થ:-ઈહાં દીપ, જ્યોતિ ને ચિત્ર એ ત્રણેને આગલ અંગ શબ્દ જોડિયે; તેવારે દીપાંગ જ્યોત્યંગ ને ચિત્રાંગ એવા શબ્દ થાય. તેમાં દીપાંગ ચોથું છે, તે કહે છે. દીપ શબ્દે પ્રકાશનો કરનાર પદાર્થ જાણવો. જેમ ઇહાં દીવી સુવર્ણમય ઘણા તેલથી અને શબલવાટે કરી દીપતી દેખાય છે. તેમ વિસ્ત્રસા પરિણામે કરી પ્રબલ અજવાલું કરતાં રહે તે વૃદ્ધ દીપાંગ નામે જાણવાં, એક આચાર્ય વલી દીપકની શિખાનીપરે રહ્યાં થકાં દીપતાં દેખાય છે તેને દીપશિખ વૃદ્ધ એમ પણ કહે છે. પાંચમો જ્યોતિ શબ્દે અગ્નિ તેતો સુષમસુષમાને વિષે થાય નહીં. તેમાટે જે ઝળળને પ્રકાશક વસ્તુ સૂર્યના માંડલાની પરે પોતાના તેજે કરી પ્રકાશ કરે તે જ્યોત્યંગ નામે કલ્પવૃદ્ધ જાણવું. ઠગો ચિત્ર શબ્દે, વિવદ્ધા પ્રધાનપણાથકી માલ્ય તેનાં જે અંગ એને વિષે માલા તે અનેક પ્રકારના સરસ સુરજિ કુસુમે કરી નિસ્પન્ન એવી થાય. તેથી એ ચિત્રાંગ નામા કલ્પવૃદ્ધ જાણવું. સાતમો ચિત્રરસ શબ્દે નાનાપ્રકારના રસ જે મધુરાદિક, તે અતિ વિશિષ્ટ દાલ. શાલિ, ઘૃત, પક્વાન, તીમણ અને વિવિધ પ્રકારના ઘોલ પ્રમુખ અપરિમિત સ્વાદિષ્ટગુણેકરી સહિત, જે ઇંડિયો તેને કારણે થાય. ઇટલે ઇંડિયોને બલ અને પુષ્ટિની વૃદ્ધિના કરનાર મહા મનોહર જે સ્વાદ્ય જોજ્ય પદાર્થ તેણેકરી જરેલા જે ફલનાં મથ્યજાગો તેવા ફલે કરી વિરાજમાન થકાંજ સર્વદા રહે છે, તેનું નામ ચિત્રરસ કલ્પવૃદ્ધ કહિયે. ॥ ૫૩ ॥

મૂલ:-મણિયંગેસુચનૂસણ વરાઙ્નવણરુકેસુ ॥ તદ્ અણિયણેસુધણિયં, વહ્વાઙ્ બદુષ્પયારાઙ્ ॥ ૫૪ ॥ અર્થ:-આઠમો મણીશબ્દે રત્ન જાણવું તેણેકરી પ્રધાન જે આનરણ, તેનાં અનેક પ્રકારનાં અંગ જે કારણ તે છે જેનેવિષે, તેને મણ્યંગ કહિયે. એને વિષે વરકે પ્રધાનનૂષણ એવાં અનેક પ્રકારનાં કટક. કેયૂર કુંમલ ચૂડા રત્ન મુડિકા પ્રમુખ આનરણના વિશેષ વિસ્ત્રસા પરિણામને પામી થાય. તેમાટે એને મણ્યંગ વૃદ્ધ કહિયે. નવમો ગેહ શબ્દે ઘર કહિયે, તેની પેરે છે આકાર જેનો, તેને કહિયે ગૃહાકાર, એવે નામે જે ઝુંવનવૃદ્ધ ત્યાં વિસ્ત્રસાને પરિણામે કરી ને ઝંચા આવાસ તેના ઉપરે સુખે ચડવાને અર્થે પાવડીઝ, વિચિત્ર ચિત્રસાલા યુક્ત તેમાં અનેક પ્રકારે ગોઠવણ જાલિ ઠાજા વલિ, તોરણ મંદપ, પડસી તાવરા ને ફરસવંધી એ સહિત તલ તેણેકરી શોનાયમાન છે, તેને ગૃહાકાર કહિયે, અને જવન વૃદ્ધપણ કહિયે. તદ્કે તેમજ દશમો અણિયણેસુ કહેતાં અણીયણ કલ્પવૃદ્ધ તેનેવિષે ધણીયં કે. અત્યર્થે વસ્ત્ર ધવલાં પ્રમુખ અનેક પ્રકારનાં થાય. ઇહાં એ નાવજે એનેવિષે વિસ્ત્રસા પરિણામે અતિસૂક્ષ્મ સુકુમાલ દેવદૂષ્ય સમાન

મહામનોહર અત્યંત નિર્મલ કાંતિનાં ધરનાર એવાં વસ્ત્ર ધ્યાય. એનેવિપે નિવાસ કરનાર જે યુગલિયા તે નમ્ર ક્યારે પણ ન ધ્યાય તેથી બીજું એ વૃદ્ધનુ અનમ્રક એવું પણ એનું નામઠે ॥ ૮૪ ॥

અવતરણ—નરતિ એટલે સાત નરકના નામ અને ગોત્રનું એકશોને બહુતેરમું દાર કહેઠે મૂલ—ધમ્મા વસા સેલા, અંજણરિદ્ધ મધાયમાધવર્ષ ॥ નરયપુઢવીણ માનાઙ, હુંતિ રયણાઙ ગોત્તાઈ ॥ ૮૫ ॥ અર્થ—ધર્મ્મા, વશા, શૈલા, અંજના, રિદ્ધા, મધા અને માધવતી એ સાત નરક પૃથ્વીના નામઠે તે ક્રમેકરી કહ્યા ત્યાજે અર્થ રહિત અનિધાન તે નામ કહિયે અને રત્નપ્રજાદિક એ એના ગોત્ર કહિયે કેમકે જે અર્થ સહિત હોય તેને ગોત્ર કહેઠે તેજ આગલી ગાથાએ ટેલાઢેઠે ॥ ૮૫ ॥

મૂલ—રયણપ્પહ સક્કરપહ, વાલુઅપહ પકપહનિદ્ધાણાઢ ॥ ધૂમપહતમપહાઢ તહ મહાતમપહાપુઢવી ॥ ૮૬ ॥ અર્થ—પ્રથમ ધર્મ્માનામે પૃથ્વી તેનું રત્નપ્રજા એવે નામે ગોત્રઠે ત્યા રત્ન જે કર્કેતનાદિક તેની પ્રજા તે બહુલ પણે જ્યાંઠે તેથી રત્નપ્રજા કહિયે. એમ શોપના પણ નામાર્થે જાણવા બીજી શર્કરાપ્રજા, ત્રીજી વાલુકાપ્રજા, ચોથી પંકપ્રજા એ નામે ગોત્ર જાણવા પ્રજાનું બહુલપણુ સર્વત્ર કહેવું પાંચમી ધૂમપ્રજા, ઢઠી તમપ્રજા, તેમજ સાતમી મહાતમપ્રજા પૃથ્વી જાણવી હ્રાં તમના મ અંધકારનું ઢે ॥ ૮૬ ॥

અવતરણ—નેરડ્યાણઆવાસતિ એટલે નારકીના આવાસની સરખ્યાનું એકશોને તઠતેરમું દાર કહેઠે મૂલ—તીસાયપણ્ણવીસા પન્નરસ દસ ચેવ તિન્નિય હ વતિ ॥ પચૂણસયસહસ્સં, પંચેવઅણુત્તરા નરયા ॥ ૮૭ ॥ અર્થ—ત્રીસલાખ નરકાવાસા ધમ્માનેવિપે, પચીસલાખ વસાનેવિપે, પન્નર લાખ શોલાનેવિપે, દશ લાખ અજનાનેવિપે, ત્રણલાખ રિદ્ધાનેવિપે, પાંચેકણા એક લાખ એટલે નવાણુ હજાર નવશોને પચાણુ અધિક મધાનેવિપે, અને સર્વોત્કૃષ્ટ માધવતીનેવિપે, પાંચ જ નરકાવાસા જાણવા હ્રા આશુચ્ય અને વેદના તે સર્વોત્કૃષ્ટ ઢે તેના સઙ્ગાયથી ઉત્કૃષ્ટ શબ્દ કહ્યો ॥ ૮૭ ॥

અવતરણ—વેયણતિ એટલે સાતે નરકને વિપે વેદના સર્વંધીનું એકશોને ચૂ મોત્તેરમું દાર કહેઠે મૂલ—સત્તસુ સિત્તસહ્સાવો, અણોત્તરિયા ય જા ઢઠી ॥ તિસુ આઙ્મા સુધિયણા, પરમાહમ્મિ અસુખયાય ॥ ૮૮ ॥ અર્થ—સાતે, નરક પૃથ્વીને વિપે, ક્ષેત્રસ્વનાવ એટલે ક્ષેત્રચક્રી ઉત્પન્ન થયેલી જે વેદના તે ધ્યાય બીજી અન્યો અન્ય માંહોમાહે ડઢીરિ લીધેલી વેદના તે વે પ્રકારે ધ્યાયઢે તેમાં એકતો પ્રહર

એકરી નારકી માંહોમાંહે વઢવાડ કરે તે, પ્રહરણની કરેલી વેદના પાંચમી નરક પૃથ્વીસુધી થાય. અને વીજી શરીરની કરેલી વેદના; ઠઠી નરકપૃથ્વીસુધી હોય. અને આદિમકે ૦ ધુરલી ત્રણ પૃથ્વીનેવિપે પરમાધામિક દેવોની કરેલી વેદના પણ થાયઠે. ઇતિગાથાર્થ ॥ ૮૮ ॥

અવતરણ:-આવત્તિ એટલે નારકીના આયુષ્યનું એકશોને પંચોત્તેરમું ઘાર કહેઠે. મૂલ:-સાગરમેગંતિઅસત્ત દસય સત્તરસ તહ્ય વાવીસા ॥ તેત્તીસં જાવ વિઈ, સત્ત સુ પુઢવીસુ ઝક્કોસા ॥ ૮૯ ॥ અર્થ:-પ્રથમ નરકપૃથ્વી રત્નપ્રજા ઠે. ત્યાં એક સાગરો પમાયુ વીજીયે ત્રણ સાગરોપમ, ત્રીજીયે સાત સાગરોપમ, ચોથીયે દશસાગરોપમ પાંચમીયે સત્તરસાગરોપમ, તેમજ ઠઠીયે વાવીસ સાગરોપમ, અને સાતમીયે તેત્રીશ સાગરોપમાયુ જાણવું. એ સ્થિતિ સાત નરક પૃથ્વીને વિપે ઝક્કપિટિ કહી. ॥ ૮૯ ॥

મૂલ:-જા પઢમાએ જેઠા, સાવીઆ એક અષ્ટિઆ જણિઆ ॥ તરતમજોગોએગો, દસ વાસ સહસ્ત રચણા ॥ ૯૦ ॥ અર્થ:-જે પ્રથમ નરકે ઝક્કપિટિ સ્થિતિ એકસાગરો પમઠે, તે વીજી નરકે કનિષ્ઠ એટલે જઘન્ય જાણવી. એમ આગલી નારકીઓનેવિ પણ પાઠલીએ ઝક્કપિટિ સ્થિતિ તે આગલીયે જઘન્ય જાણવી. એ તરતમ યોગ્ય જાણવો. અને પહેલી રત્નપ્રજાપૃથ્વીએ જઘન્ય સ્થિતિ દશહજાર વર્ષની જાણવી.

અવતરણ:-તણુમાણંતિ એટલેશરીરના માનનું એકશોને ઠોત્તેરમું ઘાર કહેઠે. મૂલ:-પઢમાએ પુઢવીએ, નેરડ્યાણં તુ હોઈ ઝચ્ચિત્તં ॥ સત્તધણુ તિન્નિરચણી, ઠચ્ચેવચ અંગુલા પુ સ્મા ॥ ૯૧ ॥ અર્થ:-પહેલી નરક પૃથ્વીયે નારકીઓનું ઝચ્ચપણુ એટલે દેહમાન, સાત ધનુષ્યને ત્રણ રચણીકે ૦ હાથ, તથા ઠ આંગુલ ઉપર એટલું દેહમાન થાયઠે. એને અતિદેશે વીજી નરકપૃથ્વીએ પન્નર ધનુષ્ય, વે હાથ ને વાર આંગલ, ત્રીજીએ, એકત્રીશ ધનુષ્ય ને એક હાથ, ચોથીએ સાડીવાશેઠ ધનુષ્ય, પાંચમીએ સવાસો ધનુષ્ય, ઠઠીએ અઠીસે ધનુષ્ય. ॥ ૯૧ ॥

મૂલ:-સત્તમપુંઢવીએ પુણ, પંચેવ ધણુસ્સયાઈ તણુમાણં ॥ મધિમપુઢવીસુ પુણો, અણેગહા મધિમં નેયં ॥ ૯૨ ॥ અર્થ:-સાતમી નરક પૃથ્વીએ વલી પાંચસે ધનુષ્ય દેહમાનઠે અને મધ્યમપૃથ્વીએ તો વલી જે પહેલી પહેલી પૃથ્વીએ દેહમાનઠે, તેથી આગલી આગલી પૃથ્વીએ વમણું વમણું કરતાં ઝક્કપિટિ શરીર માન થાય. એમ મધ્યમ અનેક પ્રકારેઠે. તે પ્રથમ ગાથાએ દેસાડયું. ॥ ૯૨ ॥

હવે ઊત્તર વૈક્રિય શરીર કહેઠે. મૂલ:-જા જમ્મિ હોઈ જવ ધારણિક્ક અવગાહણા ઈ નરણસુ ॥ સા હુણા વોધવા, ઊત્તરવેઝઘિ ઝક્કોસા ॥ ૯૩ ॥ અર્થ:-જે નરક પૃ

ધ્વીએ જે નવધારણિય અવગાહના થાય, તેને બમણી કરીએ તેવારે તે તે નરકને વિષે ઉત્તરવૈક્રિય તેટલી જાણવી ॥ ૯૩ ॥

મૂલ -નવધારણિક્કરૂવા, ઉત્તરવેગવિચારનરણસું ॥-ઝંગાહણાજહન્ના, અંગુલઅ સ્વનાગોય ॥ ૯૪ ॥ અર્થ -નવધારણીયરૂપ થકી, ઉત્તરવૈક્રિય નરક નરકને વિષે જથ્થા અવગાહના અંગુલનો અસંખ્યાતમો જાગ તે ઉત્પત્તિ સમયનેવિષેજ હોય

અવતરણ -ઉપ્પત્તિનાસવિરહોત્તિ એટલે ઉત્પત્તિનાશ અને વિરહ-કાલનું એક શો ને સીતોતેરસું દાર કહેઢે. મૂલ -ચતુર્વીસયમુદુતા, સત્ત અદોરત્ત તદ્દ ય પન્નરસા ॥ માસોય દોય ચતુરો, ઠમ્માસા વિરહકાલોત્ત ॥ ૯૫ ॥ અર્થ -પ્રથમ-નરક પૃથ્વીએ ચોવીસ મુદૂત્ત વિરહકાલ જાણવો એટલે એક નારકી ઉપન્યા પઢી બીજો ઉપજે તેની વચ્ચે વિરહ પડે, તો એટલો પડે. એમ બીજી નરકે સાત અદોરાત્રી, ત્રીજી એ પન્નર દિવસ, ચોથીએ એક, માસ, પાંચમીએ વે માસ, ઠઠીએ ચારમાસ અને સાતમીએ ઠમ્માસનો વિરહ કાલ જાણવો ॥ ૯૫ ॥

મૂલ -ઝક્કોસો રયણાણસું, સઘાસું જહન્નત્ત નવે સમત્ત ॥ એમેવયવવટ્ટણ, સઘા પુણ સુરસવાતુજ્ઞા ॥ ૯૬ ॥ અર્થ -એ ઝલ્કપૃથ્વી રત્નપ્રનાદિકને વિષે વિરહકાલ કહ્યો, અને સઘાસુંકે સર્વે પૃથ્વીને વિષે જથ્થાથી એક સમય વિરહ કાલ થાય. એમેવકે એકરકારે ઝલ્કના વિરહ તેપણ એક નારકી ઝલ્ક પઢી વિરહપડે તો, એટલોજ જાણવો અને એ ઉત્પત્તિ તથા ઝલ્કનાની જે સંખ્યા તે દેવોની પરે જાણવી તે ઇગ્ધતિ સંખ્યમસઘા, એસમયે હુંતિદુચવતિ ઇત્યાદિક જાણવું ॥ ૯૬ ॥

અવતરણ -જેસાઉત્તિ એટલે નારકીનેવિષે લેશ્યાનું એકશોને, અષોત્તરમુ દાર કહેઢે મૂલ -કાઝકાઝ તદ્દકાઝનીલ નીલાયનીલ કન્દાયા ॥ કાદાયા તદ્દા એવ, સત્તસું પુઢવીસું લેસાત્ત ॥ ૯૭ ॥ અર્થ -પહેલી પૃથ્વીએ કાપોત લેશ્યા, અને બીજીએ પણ કાપોત લેશ્યા, ત્રીજીએ ઉપરલે નરકાવાસે, કાપોત લેશ્યા, અને નીચલે નરકાવાસે નીલ લેશ્યા જાણવી ચોથીએ નીલ લેશ્યા, પાંચમીએ ઉપરના નરકાવાસે નીલ-અને નીચેના નરકાવાસે કુણ્ણ લેશ્યા, ઠઠીયે તથા સાતમીએ, કુણ્ણ લેશ્યાઠે, પરતુ ઠઠી થકી સાતમીએ અત્યંત કુણ્ણ લેશ્યા જાણવી એરીતે સાત પૃથ્વીને વિષે-લેશ્યા જાણવી ॥ અવતરણ - અવિદિત્તિ એટલે, નારકીને વિષે, અવધિજ્ઞાનનું, એકશો ને, ઝંગણ એ સીમું દાર-કહેઢે મૂલ -ચત્તારિ ગાઝ આઢ, અત્તુઢાઢિતિ ગાઝઅં, ચેવ- ॥ અઢાઢાઢા દોણિવિ, વિવેઢમેગેવ નરણસું ॥ ૯૮ ॥ અર્થ -પહેલી પૃથ્વીયે ચાર-ગાઝ અવધિ જ્ઞાન થાય, એમ બીજીએ સાઢાત્રણ ગાઝ, ત્રીજીએ ત્રણ ગાઝ, ચોથીએ અઢીગાઝ,

પાંચમીએ વેગાઝ, ઠઠીએ દોઢગાઝ, અને સાતમીએ એકગાઝ. એ સાત પૃથ્વીએ અવધિજ્ઞાન જાણવું. એમ બાર ગાથાએ કરી સાત દ્વાર કહ્યાં. ॥ ૯૭ ॥

અવતરણ:-પરમાહમિત્તિ પરમાધામિકના સ્વરૂપનું એકશોને એંસીમું દ્વાર કહે છે. મૂળ:-અંબે અંબરિસીચેવ સામેયા સબલેશ્યં ॥ રુદાંવ રુદકાલેય, મહાકાલેત્તિ આવરે ॥ ૯૮ ॥ અસિપત્તે ધણૂ કુંજી, વાલૂવેયરણીશ્ય ॥ સ્વરસ્તરે મહાયોસે, પન્નરસ પરમાહમિત્તિ ॥ ૧૦૦ ॥ અર્થ:-અંબ આદેદેશને પન્નર પરમાધામિકનાં નામઠે; તે ક્રિયાને અનુસારે જાણવાં. તે આવીરીતે. પહેલો અંબ તે નારકીડને હણે, નીચા પાડે, ઊંચા આકાશે ઊઠાણે. એ અંબ કહિયે. બીજો જે નારકીને હણીને કાતરણી સંભાસી પ્રમુખની સાથે કડકા કરી, નઠીમાં પકવવા યોગ્ય કરે તે, અંબરીશ્વ; હ્યાં અંબરીશ્વ તે નઠી કહિયે; તેના સંયોગ થકી એનું નામ પણ અંબરીશ્વ છે. ત્રીજો, જે રાહૂ પ્રમુખને પ્રહારેકરી સાતન પાતનાદિક કરે, અને તે વર્ણે શ્યામ છે. તેમાટે એનું નામ પણ શ્યામ છે. ચોથો જે આંતરમું કાઢે; હૈયા અને કલ્પેજાનું વિદારણ કરે અને વર્ણે સબલ કાવરો થાય તે સબલ નામે જાણવું. પાંચમું જે શક્તિ કુંત અને તોમર તેણેકરી નારકીડને પરીવે તે રૌડપણાના યોગે તેનું નામપણ રૌડ જાણવું. ઠઠો જે નારકીડના અંગોપાંગ જાંગી નાશ્વે; તે વળી અત્યંત રૌડપણાથકી, એનું નામ ઉપરૌડ જાણવું. સાતમું, જે કઢાશ માં તાવડી પ્રમુખમાં નારકીડને પકાવે, તેમજ એનો વર્ણપણ કાલો હોય, તે થી એનું નામ કાલ કહિયે. આઠમું અપરકે ૦ બીજા નારકીના ન્હાના સ્વં ઢકરી સ્વવરાવેય ને વર્ણેપણ મહાકાલા હોય તેમાટે એનું નામપણ મહાકાલ જાણવું. નવમો અસિ શબ્દે સ્વડુ તેના આકારે પત્ર, તેને વનકે ૦ વિકૂર્વિ, પઠી તેનેવિષે રહ્યાજે નારકી, તેને તે અસિપત્રને પાતેકરી તિલતિલ જેટલા સ્વંમકરે, તેમાટે એનું નામ પણ અસિપત્ર છે. દશમું, જે ધનુષ્ય સાથે મૂકી અર્ધચંડાદિક વાળેકરી નારકીના કાન નાક પ્રમુખનું હેડન કરે; તેથી એનું નામ પણ ધનુષ્ય છે. હ્યાં શ્રી જગવતિમાંહે મહાકાલ પઠી અસિપત્ર પઠી કુંજ કહ્યો છે. તેમાં જે સ્વડુંકરી તેડને હેડે તે અસિ, અને જે કુંજાદિકમાં પકવે તે કુંજ, વારમા જે કદંબ ફૂલ ને આકારે અને વજ્રના આકારના જાજનો તેમાં વૈક્રિય તપ્તવેલુનેવિષે ચણાની પરે નારકીને શેકે, માટે એનું નામ પણ વાલુક છે. તેરમું, જે વિરૂપકે ૦ માટું છે તરણ જેનું, તે ત્રાંબું જેવું તપાવ્યું હોય તે થકી પણ મહાકલકલતિ રક્ત લોહિયે ન રેલી નદી વિકૂર્વિ તેમાં નારકીડને જે કદર્થના કરે, તેથી એનું નામ પણ વેતરણ

ठे चउदमुं जे वज्रकटके व्याप्त शात्मली वृद्ध त्या नारकीउने आरोपी पुराणावस्व
नी परे महाखर खरे आरडताने खेचे, तेथी एनु नाम पण खरखर पन्नरमु जे नयय
कीबीहीता नासता आरडता नारकीउने पयुनी परे वाढामा घाले तेचुं नाम महाघोषठे

एरीते ए पन्नर जातना परमाधामिक. ते पूर्व जन्मनेविषे जे महाक्रूर कर्मना
करनार, पापनेविषे रक्तता पचाग्नि साधनरूप मिथ्यात्व कष्ट तप करो, रौड असुर
संबंधिनी गतिनेविषे उत्पन्न थायठे, तेथी एनो एवोज स्वभाव होयठे के ते धुरनी
त्रण नरकपृथ्वीनेविषे उत्पन्न थयेला नारकीउने त्या आवीने अनेक प्रकारनी वेद
ता उढीरेठे, अने जेम। इहा मेप महिप कूकडादिकने जूजावता जोड देखनार
ने हर्ष थाय, तेम तेउपण त्या नारकीउने कदर्थना थती देखी हर्षित थया
थका चेलोत्क्षेप, अट्टहासादिक करे घणुछु ? पण जे ते परमाधामिकोने नारकी
उने सताप करता प्रीति उत्पन्न थायठे, तेवी प्रीति ते मनोहर नाटकना जोवाथ
की तथा अगना सगमादिकथी पण न थाय इतिगाथा द्यार्थ ॥९९॥ १००॥

अवतरण - नरउवट्टाणलद्धि सजवोचि एटले नरकथकी उद्वर्त्याने जेजे लब्धी
नो सजव होय तेनु एकशो ने एक्यासीमु दार कहेठे मूल -तिसुतिष्ठ चउढीए, केव
ल पचमीए सामन्नं ॥ ठहीए विरड्विरड, सत्तमपुढवीइत्तम्मत्तं ॥ १०१॥ अर्थ -प्रथम
नी त्रण नरक पृथ्वीना आब्या नारकीउ, तीर्थकरपणु पामे, पण चोथी नरक
ना आब्या, तीर्थकर न थाय परंतु केवल ज्ञान पामे अने पाचमीना आब्या ना
रकीउ ते श्रमणपणु एटले सर्व विरतिपणु पामे, पण केवल ज्ञान न पामे ठहीना
आब्या नारकी देशविरति अथवा अविरति श्रावक थाय, पण सर्व विरतिपणु पा
मे नही सातमीना आब्या सम्यक्त्वपणु पामे परंतु श्रावकादिक नाव पामे नही

वली इहा विशेष देखाडेठे मूल -पढमाउ चक्रवट्टी, बीयाए रामकेसवा द्रुति॥
तच्चाउ अरिहता, तहतकिरया चउढीउ ॥ १०२॥ अर्थ -पहेली पृथ्वीना आब्या
चक्रवर्ती थाय बीजीना आब्या राम एटले बलनइ अने केशव एटले वासुदे
व तथा प्रतिवासुदेव थाय त्रीजीना आब्या अरिहत्त थाय तेम अंतक्रिया
एटले मुक्तिगामि, ते चोथी पृथ्वीना आब्या थायठे ॥ १०२ ॥

मूल -उवट्टिया उ सता, नेरइया तमतमाउ पुढवीउ ॥ नलहति माणुसत्त, तिर
स्कजोणि च उवणमत्ति ॥ १०३॥ अर्थ -तमतमा पृथ्वीयकी उद्वर्त्या ठता एवा जे
नारकी ते मनुष्यपणु न पामे, पण तिर्यचयोनी पामे ॥ १०३ ॥

मूल -ठहीउ पुढवीउ, उवट्टा इह अणतरनवमि ॥ जळा मणुस्स जम्मे, सजम

जाचेणउ विहीणा ॥१०४॥ अर्थ:-ठळी नरकपृथ्वीयकी उद्धर्त्या थका जे होय तेनी इहां अनंतर जवनेविषे मनुष्यजन्म संबंधि जळाके० जजना करवी. एटले कोइक मनुष्यपणुं पामे अने कोइक न पण पामे. कदाचित् मनुष्य थाय तोपण संयम पामे नही. ॥ १०४ ॥ इतिगाथा चतुष्टयार्थ.

अवतरण:-तेसु जेसिं उववाउत्ति एटले नारकीनेविषे जे जीवोनुं उपजवुं थाय तेनुं एकशोने व्यासीमुं द्वार कहेढे. मूल:-असन्नी खलु पढमीं दोञ्चं च सिरीसि वात इयपरकी ॥ सीहा जंति चउठिं, उरगा पुंण पंचमी पुढवी ॥१०५॥ अर्थ:-असंझी मरण घामी पहेली पृथ्वीए जाय. गर्जज सरिसुप गोह नोलियादिक बीजी पृथ्वीए जाय. पंखी त्रीजीए जाय. सिंह तथा तेना उपलक्षणथकी सर्व चतुष्पद चौथी पृथ्वीसुधी जाय. उरग सर्पप्रमुख ते वली पांचमी पृथ्वीसुधी जाय. ॥१०५॥

मूल:-ठठिंच इडियाउं, मढा मणुयाय सत्तमिं पुढविं ॥ एसो परमुववाउं, बोध वो नरयपुढवीसु ॥ १०६ ॥ अर्थ:-ठळी पृथ्वीसुधी स्त्रीनुं जावुं ठे. मढ अने मनुष्य जे कोइ अत्यंत क्रूर अथ्यवसायना धरनार होय ते सातमी नरक पृथ्वी सुधी जायढे. ए सात नरकपृथ्वीनुं परमके० उत्कृष्ट उपपातके० उपजवुं जाणवुं.

मूल:-वालेसुय दाढेसु, परकीसुय जलयरेसु उववन्ना ॥ संखिळा उठिईया, पु णोवि नरयाउया होंति ॥१०७॥ अर्थ:-व्याल ते सर्पादिक तेनेविषे, तथा दाढी ते सिंहादिकने विषे, अने परकीसुके० खेचरने विषे, अने जलचर ते मढादिकने विषे जे नरकथकी आवीने उपन्या होय, तेपण जे संख्याता वर्षायुष्यनी स्थिति वाजा होय ते क्रूर अथ्यवसायना वशथकी पंचेंडियना वधपणाने योगे वली नरकनुं आयुष्य बांधी नरकमांज उपजे. ॥१०७॥ इतिगाथा त्रयार्थ.

अवतरण:-संखाउप्पजंळंताणंति एटले एक समयने विषे केटला नारकी उपजे ते तुं एकशो ने त्राशीमुं द्वार, तेमज उवट्टमाणेणंति एटले एक समयनेविषे उद्धर्त्तमान ते नरकथकी एक समयनेविषे निकलतानी संख्यानुं एकशो ने चोरासीमुं द्वार ए वे द्वार नाश अने विरह कालनी गाथामां कह्यांढे, तेथी इहां कह्यां नथी.

अवतरण:-एगिंदियविगल सन्नि जीवाण कायठियंति एटले एकेंडिय, विक लेंडिय, अने संझी जीव, ते पोतानीज कायनेविषे जेटलो काल रहे तेने कायस्थिति कहिये. जेम, पृथ्वीकाय जीव मरणपामिने वली पृथ्वीकायमांज उपजे. ए कायस्थितिनुं एकशो ने पच्यासीमुं द्वार कहेढे. मूल:-असंखो सप्पिणि सप्पिणीउं एगिंदियाणय चउन्हं॥ताचे वळ अणंता वणस्सईएउ बोधवा॥१०८॥ अर्थ:-इहां काय

स्थिति ते संव्यवहारक जीव आशी जाणवी असंव्यवहारिकजीवोने तो अनादि एकज कायस्थिति होय तेथी मरुदेवादिकनी साये व्यभिचार जाणवो नही तथाच कृमाश्रम ए ॥ तद्कायविकृताला दंतवि सेसे पशुच्च किर जीवो ॥ नाणाऽवणस्तऽणो, जे संववहार बांहरिया ॥ १ ॥ अर्थ—जे असंव्यवहारिक जीवोने अनादि कायस्थितिठे ते पण कोइक जीवने अनादि अपर्यवसान थाय ते आवीरीते जे जीव असंव्यवहारिक राशिथी निकजीने संव्यवहाराशिमा न आवे, अने कोइकने अनादि पर्यवसान, ते आवीरीते के, जे असंव्यवहाराशिथी निकजीने संव्यवहाराशिमा आवे ते जाणवा । इहा शिष्यपूठे के कहोने केवी रीते असंव्यवहाराशि मूकी संव्यवहाराशिमा पण आवे? तेने गुरु कहेते के आवे केमके, विशेषणवतीमा कष्टुठे यडक्त सिप्रति जेतियाकिरइह संवववहार जीवरासीउ ॥ इति यणाऽवणस्तऽ, रासीउ त नि आतमि ॥ १ ॥ इहा ए जावठे के, जे जीव असंव्यवहाराशि मूकीने संव्यवहाराशिमा आवी सीजे, परंतु तोपण संव्यवहाराशिमाहे ते टलाज जेने पृथ्व्यादिक नो व्यवहार प्राप्त थयो ते व्यवहारिक अने जेअने एवो व्यवहार न होय ते जीव असंव्यवहारिक जाणवा अने जे व्यवहाराशिमा एकवार आवी वजी निगोद मा जाय ते व्यवहाराशिमा पड्या तेथी तेने संव्यवहारिकज कहिये

हवे सत्रार्थ कहेते असख्याता लोकाकाश, प्रवेश, अपहार, प्रमाण क्षेत्रे असख्याति उत्सर्पिणीने अवसर्पिणी प्रमाण एकेडिय पृथ्वी, अप, तेज वायु रूप चारेने कायस्थिति थाय ताचेवक्त के० तेज उत्सर्पिणी अवसर्पिणी ते अनति वनस्पतिनी पण कायस्थिति जाणवी इहा चेव ए पठ पूर्णार्थेठे ॥ १०८ ॥

मूल—वास सहस्ता सखा, विगलाणविईउ होऽ बोधवा ॥ सत्तच्छनवाउ जवे, पण्डितिरिमणुय उक्कोसा ॥ १०९ ॥ अर्थ—सख्याता सहस्रवर्ष विकले डियनी कायस्थिति थाये तथा सात आठ जव ते पचेडिय तिर्यच अने मनुष्यने कायस्थिति थाय ए उत्कृष्टथी कायस्थिति कही ॥ १०९ ॥ इति गाथा द्यार्थ

अवतरण—एगिदिय त्रिगलसत्री ए जवस्थिति एटले एकेडियादिक जीवोनी जगस्थितिनु एकशोने उगाशीधुं दार कहेते मूल—वावीसह सहस्ता, सत्ते व सहस्स तिन्नि दोरना ॥ वाए तिन्नि सहस्ता, दसवाससहस्मिया रुक्ता ॥ ११० ॥ अर्थ—वावीसहस्र वर्ष पृथ्वी काधिकजीवनी जवस्थिति जाणवी अने अपकायिक जीवनी सातहजार वर्ष, अग्निकायनी त्रण अहोरात्री, वायुकायजीवने त्रण हजार वर्ष, अने वनस्पतिकायने दशहजारवर्ष जवस्थिति जाणवी. ॥ ११० ॥

મૂલ:- સંવત્તરાઈં બારસ, રાઈંદિય હોંતિ અઝણપન્નાસં ॥ ઠમ્માસ તિન્નિપલિયા, પુઠ્ઠવાઈંણં વિ ઝક્કોસા ॥૧૧૧॥ અર્થ:-બારવર્ષે બેંડિયને, રાઈંદિયકે ૦ રાત્રદિવસ તે ઝંગણપચાશ દિવસ તેંડિયને જાણવા. ચઝરેંડિયને ઠ મહીના, અને પંચેંડિય તિર્યંચ તથા મનુષ્યને ત્રણ પલ્યોપમ એ પૃથ્વી આદેદેડે સર્વ જીવોની ઉત્કૃષ્ટિ આયુસ્થિતિ કહી; પરંતુ એ નિરૂપડવ્ય સ્થાનકે જે રહ્યાઠે પ્રવાહે તેને જાણવી. ॥૧૧૧॥

પૃથિવિકાયને વિષે જ્ઞાનદ્વણાદિકને જૂદો જૂદો વિશેષ દેખાડેઠે. મૂલ:-સણ્ઠાય સુઠ વાલુય, મણોસિલા સક્કરાય સ્વરપુઠ્ઠવી ॥ એકં બારસ ચઝડસ, સોલસ અઞ્ઞાર બાવીસા ॥ ૧૧૨ ॥ અર્થ:-જ્ઞાનદ્વણ નામ પૃથ્વી જે સપાટ મારવામ પ્રમુખની તેને એક હજાર વર્ષ અનુક્રમે ઠ બોલને ઠબોલ લગાડવા. સુઠ શબ્દે સૂધી સુંવાલી અને કોમલ માટી તેને બારહજારવર્ષ. વાલૂકા શબ્દે વેલૂ તેનેચૌદ હજાર વર્ષ, મણસિલને સોલહજારવર્ષ, અને સર્કરા શબ્દે નાની કાંકરી તેનેવિષે અઞ્ઞાર હજારવર્ષ. સ્વર પૃથ્વી મોટી જે શિલા પટાદિક તેની બાવીશહજાર વર્ષ સ્થિતિ જાણવી. ॥૧૧૨॥ ઇતિગાથા ત્રયાર્થ.

અવતરણ:-એસિંતણુ માણંતિ એટલે એના શરીરના માનનું એકશોને સત્યાશીમું ધાર કહેઠે. મૂલ:- જોયણ સહસ્સ મહિયં, ઝહિય એગિંદિય તરુગણેસુ ॥ મઠ્ઠજું અલે સહસ્સં, ઝરલેસુય ગપ્પજાઈંસુ ॥૧૧૩॥ અર્થ:-હજારયોજન જાજેરું સામાન્યપણે એકેંડિયનેવિષે અને વિશેષ ચિંતાએ તરુગણેસુકે ૦ પ્રત્યેક વનસ્પતિનેવિષે જાણવું. પણ તે સમુદ્માંગો તીર્થાદિ ગત વેળી કમલ અધિકરીને જાણવું. કેમકે અનેરે સ્થાનકે એટલા ઉદારિકશરીરનો અસંનવઠે માટે.

તેમજ મઠ્ઠનું યુગલ જે ગર્વજ સમૂર્ઘિમ જ્ઞાન તેનેવિષે પણ હજારયોજનનું થાય. ઝરગપરિસર્પનેવિષે એક હજારયોજન શરીરમાનઠે. પણ તે ગર્વજને હોય. ઇહાં શરીરમાન ઉત્તેધાંગુલે કહ્યુંઠે. અને સમુદ્ પદ્મહાદિકમાંહેલા પાણીનું માન તે પ્રમાણાંગુલે થાય તેવારે પ્રમાણાંગુલને ઝમપણે, ઉત્તેધાંગુલની અપેક્ષા એ અત્યંત દીર્ઘપણું હોય. એવી આશંકા નિવારવાને અર્થે સૂત્રકાર કહેઠે. ॥૧૧૩॥

મૂલ:-ઝસેહંગુલ ગુણિઅં, જલાસયંજમિહ જોયણ સહસ્સં ॥ તહુપ્પન્નં નલિણં, વિષ્ણેયં જણિય માણંતિ ॥ ૧૧૪ ॥ અર્થ:-ઉત્તેધાંગુલેકરી ગણિતપણે કયાં જે હજારયોજન પ્રમાણ જલાશ્રય, તેનેવિષે ઝપન્થું જે નલિન કમલ, તે જણિતમાન હજારયોજન જાજેરું જાણવું. એટલે હજાર યોજન જલાશ્રય ઝતે કમલ બાહેર રહે તેટલું જાજેરું કહ્યું. ॥૧૧૪॥

मूल—जपुण जलहि दहेसुं, पमायण जोयण सहस्समाणेसुं॥उप्पक्कस्वर पठ
म, त जाण सुचूविया रति ॥११५॥ जे कारणे समुद्द इहादिकनेविपे प्रमाणागुले
करी हजारयोजन प्रमाण पाणीमांहे उपजे जे वरप्रधान कमल, तेम श्रीवेविनो
निवास कमल ते तु जाण, जूके पृथ्वीनो विकार पण, वनस्पतिकाय न थाय
अनेरा पाणीना जे आश्रय, जेनेविपे उपड्वनथी, एवा कोइकस्थानकनेविपे कहा
जे वेलि लता प्रमुख ते यथोक्त मान हजारयोजन जाफेरा तेणेकरी सहित जाणवा

मूल.—वणणतसरीराण, एगनिल सरीरग पमाणेण ॥ अनलोदग पुढवीण, अ
सखगुणिया नवे बुढी ॥ ११६ ॥ अर्थ—सूक्ष्म वनस्पतिनां अनता शरीर ए
कठा करिए, तेवारे एक वायुकायनु शरीर थाय एम अनल शब्दे, तेजकायिक,
दग ते अपकायिक, पृथ्वीकायिकनी असख्यात गुणि बुद्धि थाय ते आवीरीते.—
असख्याता वायुकायना शरीर एकठा करिए, तेवारे एक तेजसकायिक थाय अ
सख्याता तेजसकायिक प्रमाणे एक अपकायिकनु शरीर थाय असख्याता अपका
यिके एक पृथ्वीकायिकनु शरीर थाय ॥११६॥

हवे वेंडियादिकनु देहमान कहेठे मूल—विगलिदियाण बारस, जोयणा
णि तिन्निचउरको साय ॥ सेसाणोगाहणउ, अगुल जागो असंखिज्जो ॥ ११७ ॥
अर्थ—विकलेडियमा, वेडियने बार योजननी अवगाहना, अने तेंडियने त्रण को
शनी अवगाहना, चउरेडियने चार कोशनी अवगाहना, अने जेपाण एटले जेप
शब्दे पृथ्वी, अप, तेज, वायु साधारण वनस्पति, समूर्द्धिम मनुष्य, समस्त अपर्या
ता तेने उल्लेखे आगुलनो असंख्यातमो जाग अवगाहना देहमान जाणवु. ॥११७॥

हवे पचेडियनु देह मान कहेठे मूल—गप्प चउण्य ठग्गाउ आइ जुयगेसु
गाउय पुहुत्त ॥ परकीसुधणुपुहुत्त, मणुएसुय गाउआ तिन्नि ॥ ११८ ॥ अर्थ—ग
प्पेज पचेडिय चतु पठ गाय, बलद, घोडा, हाथीनुं शरीर ठ गाउ मान थायठे,
अने जुजगपरिसर्य जे गोह नोलियादिक तेने वे गाउथी मामी नव गाउसुधी
एटले गाउ पृथक्त्व शरीर मान थाय तेम परकी जे खेचर तेने धनुष्य पृथक्त्व
शरीर थाय अने मनुष्यने विपे त्रण गाउनुं देह मान थाय इति गाथा सप्तकार्य॥

अवतरण—इदिय सरूव मिसयन्ति एटले इडियनु स्वरूप अने इडियनो विप
य तेनुं एकशो ने अवगासीसुं दार कहेठे मूल—कायव पुप्फगोलय, मसूर अ
इमुत्तयस्त कुसमव ॥ सोय चसूयाण, खुरप्प परिसंविअ रसण ॥ ११९ ॥ अर्थ—

ઇંદુ એવો ધાતુ ऐश्वर्यનેવિપે. તે કારણે ऐश्वर्यના યોગ્યકી ઇંદુ આત્મા અને સકલ ડ્વ્ય. તેની ઉપલબ્ધિરૂપ પરમ ऐश्वર્યનું ચિન્હ અવિનાશી તે ઇંદુ કહિયે. તેના બે પ્રકારે. એક ડ્વ્યેંદુ. બીજી જાવેંદુ. તેમાં ડ્વ્યેંદુય તે નિવૃત્તિ અને ઉપકરણના જેદયકી વલી બે પ્રકારે. તેમાં, નિવૃત્તિ તે જે વિશિષ્ટ સંસ્થાનનું વિશેષ તે જાણવું. તેપણ વલી બે પ્રકારે. એક બાહ્યસંસ્થાન તે બીજો અન્યંતર સંસ્થાન. તેમાં, બાહ્ય તે કાન પાપની પ્રમુખ, તે અશ્વ ગજ તે મનુષ્યના વિચિત્રતાપણાથકી ઉપદેશી ન શકિયે. અને અન્યંતર નિવૃત્તિ તે, સમસ્ત જીવને સમાન તે આશ્રયી. સૂત્રમાંહે સંસ્થાન વિશેષ કહિયે. કેવલ સ્પર્શનેંદિયની નિવૃત્તિ પ્રવાહે બાહ્ય અન્યંતરનું વિશેષ નથી. તત્વાર્થની મૂલ ટીકાને વિપે તેમજ કહ્યું.

ઉપકરણ તે જે સ્વસ્થાનીય બાહ્ય નિવૃત્તિની જે ધાર સમાન નિર્મલતર પુજલ સમૂહે નીપતી, અને અન્યંતરનિવૃત્તિ તે ધારની શક્તિ વિશેષ જાણવી. એ ઉપકરણરૂપ ડ્વ્યેંદુય અંતરંગ નિવૃત્તિયકી કોંકરીતે અર્થાંતર શક્તિને શક્તિમંતે કોંકરીતે જેદે. એમ કોંકરીતે જેદયકે પણ થતી જે અંતર નિવૃત્તિ ડ્વ્યાદિક ઉપકરણને વિધાતનો સંજવ દેસાડે.

અંતર નિવૃત્તિ થતિયે કદંબ પુષ્પાદિકની આકૃતિ અતિ કઠોરતર મેહને ગાજવાદિકે શક્તિને ઉપધાતે જાણવું. તેપ્રત્યે પ્રાણીં સમર્થ હોય. શબ્દાદિકને જાવેંદુય તે પણ બે જેદે. એક લબ્ધિ, બીજો ઉપયોગ, તેમાં લબ્ધિ તે જે શ્રોત્રેંદિયાદિકનું વિશેષ, સર્વ આત્માના પ્રદેશને તદાવરણ કર્મના ક્ષયોપશમથકી યાય: અને ઉપયોગ, તે પોત પોતાના વિષયનેવિપે લબ્ધિરૂપ ઇંદુયને અનુસારે આત્માનો વ્યાપાર, તે શ્રોતાદિકના જેદયકી પાંચ પ્રકારે. તે આવીરીતે:—કાયંબ શબ્દે કદંબ નામે વૃક્ષ તેનાં ફૂલને આકારે માંસનો ગોલક રૂપ શ્રોત્રેંદિય જાણવી. અને મસૂર તે ધાન્યનું વિશેષ, તેના આકારે ચક્રુંદુય જાણવી. અને અમુત્તય શબ્દે અતિમુક્તક વૃક્ષનાં કુસુમ સમાન નાસિકાંદુ જાણવી. એમ શ્રોત ચક્રુ ને નાસિકા એ ત્રણ અનુક્રમે કહ્યા. તથા ભુરપજાને સંસ્થાને રસનેંદિય જાણવી. ॥૧૧૯॥

મૂલ:—ણાણાગારં ફાસિં, દિયંતુ બાહ્યં યસદ્વાં ॥ અંગુલ અસંખ્યાગં, એમેવ પુદુત્તં ઇવરં ॥૧૨૦॥ અર્થ:—જે કારણે શરીરના અસંખ્યાતા જેદે તે કારણે ણાણાગારંકે અનેકપ્રકારના આકારે સ્પર્શેંદિય હોય પણ એક સંસ્થાને ન હોય અને બાહ્યપણે તો સર્વેં ઇંદુ અંગુલને અસંખ્યાતમે જાગે હોય. તથા પુદુત્તકે જાડ

पणो पण एमेवके० एटलुज जाणवु नवरके० रसनेंडियने स्पर्शनेडियनो विशेष ते सत्रकर्त्ता पोतेज आगली गाथाये देखाडेते ॥ १२० ॥

मूल—अंगुल पुढुत्तरसण, फरसतु सरीरविबुडंनणिय ॥ बारसहि जोअणेहि सोय परिगिएहए सह ॥ १२१ ॥ अर्थ—अंगुल पृथक्त्व रसनेडिय कही ठे अने स्पर्शनेडिय शरीरने विस्तारे कहीठे, हवे ए इडिउनो विषय कहेते, बारसहिके० बारयोजननो आवेलो शब्द मेघनी गर्जना प्रमुखनो ते ओत्रेडिय परिगिएहएके० साजले, पण एथी अधिक साजलवानु ओर्तेडियमा बल नथी ॥ १२१ ॥

मूल—रुव गिएहे चक्, जोयणलस्काउ सायरेगाउ॥गध रसच फास, जोयणनव गावसेसाण ॥ १२२ ॥ अर्थ—सातिरेक लाखयोजन एटले लाखयोजन जाजेरामा रहेलु रूप ते कट कूट्यादिकने अजावे चहुइडिय जोइ शकेते, ए अजासुर इव्य आश्रीने कहिये अने नासुर इव्य प्रमाणगुले नीपन्या ते एकवीशलक्षयोजन व्याथकी दूर जे क्लेपाआक तेसर्वदेखेते उक्तच इगवीस खलु लस्का चउतीसचेव त ह सहस्साइ ॥ पच सया नणिया सच चीसाए अइरिरत्ता॥इइ नयण विसयमाण पुस्करदीवइवासिमणुआण ॥ पुवेणय अवरेणय पिहपिह होइनायव ॥जेम पुस्कर वरदीपनेविपे मानुपोत्तर पर्वतने नजीक रहेलावे जे मनुष्य, ते कर्क सकाते सूर्य तु मामलो देखेते अने गयके० घ्राणेडिय, रसनेंडिय अने स्पर्शेडिय ए त्रणेइडि यो ते सातिरेक एटले नवयोजन जाजेराना आब्या गंधादिक लइ शकेते ॥ १२२ ॥

हवे इडिउनो जघन्य विषय कहेते मूल—अंगुल असखजागा, मुणति विसय जह सुउमोत्तु ॥ चक्क त पुण जाणे, अंगुलसखेऊजागोउ ॥ १२३ ॥ अर्थ—चक्षुरिडिय मु कीने बाकीनी चार ओतादि इडियो जघन्यतो अंगुलना असख्यातमा नागथकी पोतपोताना विषय जे शब्दादिक तेने जाणे अने चहु इडिय ते अंगुलना सख्या तमा नागथकी जाणे इहा पृथक्त्व प्रमाण ते चार इडियने आत्मागुले करी जाणवो, अने स्पर्शनेडियने उत्तेधागुले जाणवु अने विषय परिणाम सर्व इडि यनो आत्मागुले जाणवु ॥ १२३ ॥

अवतरण—लेसाउत्ति एटले लेख्या सबधी एकगोनेनेव्यासीमो द्वार कहेते. मूल—पुढवीआउवणस्सइ, वायरपरितेसु लेस चत्तारि॥गम्रयतिरियनरेसु, ठळेसा तिन्नि सेसा ण ॥ १२४ ॥ अर्थ—इहा वादरशब्द प्रत्येके जोडिये प्रत्येक वनस्पतिनु स्वरूप जणाववाने अर्थे अने व्यञ्जिचार न आववा सारुं बली पर्याप्त एवु विशेषण तेपण सामर्थ्यथकी जाणवु अन्यथा प्रकारे तेजोलेख्यानो अजाववे, तेकारणे

बादर पर्याप्त पृथ्वीकाय, अपकाय, वली प्रत्येक वनस्पतिमांहे धुरली चार लेश्या थाय तथा गर्जच तिर्यच अने नरके० मनुष्यनेविषे ठ ए लेश्याउं जाणवी, अने शेष तेजकाय, वाजकाय, सूक्ष्म, पृथ्वी, साधारण वनस्पति, अपर्याप्ता बादर पृथ्वी, अप, प्रत्येक वनस्पति, बेइंदिय, तेइंदिय, चउरिंदिय, समूर्धम पंचेंदिय, जे मनुष्य तथा तिर्यच तेने धुरली त्रण लेश्या थाय इति गायार्थ. ॥ १२४ ॥

अवतरणः—एयाणंजल्लगइति एटले ए पूर्वोक्त जीवोनी ज्यां गतिथाय तेनुं ए कशो ने नेवुमुं ढार कहेढे. मूलः—एगेंदिअजीवाणं, जंति नरति रिह्वेसुजुअलवळेसु॥ अमण तिरियाविएवं, नरयंमिवि जंति ते पढमे ॥१२५॥ अर्थः—एकेंदियजीवो ते युगलिया वर्जिने बाकीना मनुष्य तथा तिर्यचमांहे जाय पण युगलियामां नजाय. अने अमणके० मनरहित एवां जे समूर्धिम तिर्यच, ते पण एमज जाणवां पण मात्र ते ते असंझी प्रथम नरकपृथ्वीसुधी जाय ठे. ॥ १२५ ॥

मूलः—तह संमुद्धिम तिरिया, नवणाहिव वंतरेसु गहंति॥ जं तेसिं उववाउं, पलिया संखिज्जाअकसु॥१२६॥ अर्थः—तेमज समूर्धिम तिर्यच ते नवणाहिवके० नवनपति अने व्यंतरनेविषे जाय, केमके तेनुं उपपातके० उपजवाने स्थानके पढ्योपमना असंख्यातमा नाग जेटलुं आयु अहुं जोइये, ते तेनेविषे थाय. पण ज्योतिषमांन जाय.

मूलः—पंचेदिअतिरियाणं, उववाउं क्कोसउं सहस्सारे ॥ नरएसुं समग्गेसुवि, विय लाअ जुअलतिरिनरेसु ॥१२७॥ अर्थः—पंचेदिय तिर्यचनुं उपपातके० उपजवुं ते उत्कृष्ट आत्मा सहस्वार देवलोक सुधीथाय. तेथी आगले योग्यताना अनावश्की उपजवुं थाय नही. तथा नरएसुके० साते नारकीनेविषे पण जाय; अने विकर्जे दिय तथा युगलिया वर्जिने बाकीना बीजा तिर्यच तथा मनुष्य तेमांहे पण उपजे.

मूलः—नरतिरिअसंखजीवी, जोइसवळेसु जंति देवेसु॥ नियआउयसमहीणाउं एसु इसाणअंतेसु ॥ १२८ ॥ अर्थः—मनुष्य तथा तिर्यच जे असंख्याता वर्षनां आयुष्य वालां होयते इहां विशिष्ट खेचर जे तिर्यच पंचेंदिय ते अंतरहीपना तिर्यचने मनुष्य युगलिया जाणवा. ते ज्योतिषि वर्जिने शेष देवोमां उपजे; एटले जे देवलोक मां एना आयुष्य जेटलुंज आयुष्य होय, अथवा तेथी न्यून आयुष्य होय; एवा देवलोकमां उपजे पण अधिक आयुष्य वाला देवलोकमां उपजे नही. ते ईशान देवलोक सुधी उपजे पण आगल न उपजे. ॥ १२८ ॥

मूलः—उववाउं तावसाणं, उक्कोसेणं तु जाव जोइसिआ ॥ जावंति बंनजोगो, चरग परिवाय उववाउं ॥ १२९ ॥ अर्थः—तापसोउं उपपातके० उपजवुं ते उ

ત્ક્રુષ્ટે જ્યોતષી સુધી યાય પણ આગલ ન થાય અને ચરક તે ધાડીની નિહાના લેનારા, અને ત્રિદિનિ અથવા ચરક અને કઠોટીઆ તે પરિવ્રાજકા અને કપિલ મુનિના સંતાનિયા જે ચરકને પરિવ્રાજકઠે તેઓનું ઉત્કર્ષથી ઇપજવું યાવત્ પાંચ મા બ્રહ્મદેવલોક સુધી યાય ॥ ૧૨૯ ॥

મૂલ - જિણવય ઉક્ષિષ્ટ તવે, કિરિયાદિ અનન્ન જન્મ જીવાણ ॥ ગેવિલ્લેણુક્કોસોગર્હ જહન્ના જન્મ તિવડ્ડુ ॥ ૧૩૦ ॥ અર્થ - શ્રીવીતરાગના વચનને અનુસારે સાધુગુણે કરી સહિત સમસ્ત સમાચારી અનુષ્ઠાને યુક્ત, પણ સમ્યક્ત્વથી રહિત મિચ્છાદૃષ્ટિ ઇચ્છાલિંગ ના ધરનાર, અજન્મ અને જન્મ જીવ તેને કેવલ ક્રિયાના પ્રમાણ થકી ઉત્ક્રુષ્ટે પ્રેવેય કનેવિપે ઇપજવું થાય, અને જયન્યથી હુવનપતિનેવિપે ઇપજવું થાયઠે ॥ ૧૩૦ ॥

મૂલ - ઇવમહ સંજયાણ, ઇવવાઝ્ઞકોસઝં ય સવ્વઠે ॥ ઇવવાય સાવયાણ, ઉક્કો સેણ હુઝં જાવ ॥ ૧૩૧ ॥ અર્થ - ઇન્દ્રસ્ય યતિનો ઉત્પાત ઉત્ક્રુષ્ટથી સર્વાર્થસિદ્ધિ નેવિપે થાય. શ્રાવકનું ઉત્ક્રુષ્ટથી અચ્યુત નામા બારમા દેવલોકનેવિપે ઇપજવું થાય.

મૂલ - ઇવવાઝ લંતગંમી, હઝડસ પુવિસ્સ હોઝ્ઝ જહન્ના ॥ ઉક્કોસો સવ્વઠે, સિદ્ધિગમો વા અકમ્મસ્સ ॥ ૧૩૨ ॥ અર્થ - ચૌદપૂર્વધરનો ઇપપાત જયન્યથી ઇ વા લાંતક દેવલોકે યાય, અને ઉત્ક્રુષ્ટથી સર્વાર્થસિદ્ધિમા યાય અથવા અકર્મક જે કર્મેકરી રહિત યાય તેને મોક્ષની ગતિ પ્રાપ્ત થાય. ॥ ૧૩૨ ॥

મૂલ - અવરાહિઅ સામન્નસ્સ સાહુણો સાવયસ્સવિજહન્નો ॥ સોહમ્મો ઇવવાઝ, વ યન્નંમે વણય રાઈસુ ॥ ૧૩૩ ॥ અર્થ - ચારિત્ર ગ્રહણના દિવસથી મામ્મીને જેને જગા રમાત્ર પણ ચારિત્રની વિરાધના થઈ ન હોય, એવા અવિરાધિત શ્રમણને, અને તેમજ શ્રાવક પણ જે દિવસથી વેશવિરતિપણું પામ્યો ઠે તે દિવસથી પોતાના ગ્રહણ કરે જા વ્રતને છુદ્ડ પાણું હોય તે શ્રાવકને પણ જયન્યથી સૌધર્મદેવલોકે ઇપપાત થાય, તથા પોતપોતાના વ્રતજંગ થણા સાધુ તથા શ્રાવકને જયન્યથી હુવનપ તિ અથવા વ્યંતરમા ઇપપાત થાય, અને ઉત્ક્રુષ્ટે જ્યોતષિમા ઇપજવું થાય ॥ ૧૩૩ ॥

મૂલ - સેસાણ તાવસાઈણ, જહ્મણેવતરે સુઝવવાઝ ॥ જણિઝજિણોદ્ધિ સો પુણ નિયકિરિય તિયાણ વિણ્ણેવ ॥ ૧૩૪ ॥ અર્થ - જોષ જે તાપસાદિક ઠે તેઓનો જયન્ય વ્યંતરનેવિપે ઇપપાત થાય એમ શ્રીતીર્થકરદેવે જણિઝકે ૦ કહ્યું ઠે તે વલી નિ જકે ૦ પોતપોતાની ક્રિયા જે મોક્ષનું અનુષ્ઠાન, તેનેવિપે જે નિરત હોય તેને યાય. પરંતુ હીણાચારીને ન થાય; એમ જાણવું ॥ ૧૩૪ ॥ ઇતિ ગાથાદશકાર્થ

અવતરણ - એસિંહુત્તો આગઈતિ ઇટલે એ જીવોની જ્યાંયકી આગતિ ઇટલે આવ

हुं याय तेनुं एकशो ने एकाणुमुं द्वार कहेवे. मूलः—नेरइय जुयल वज्जा ॥ एगिंदि सु इति अवरगइ जीवा॥विगलत्तेणं पुण ते, हवन्ति अनिरय अमर जुयला॥१३५॥
अर्थः— नारकी अने जुगलिया वर्जी अनेरी गतिना जीवो एकेंडियनेविपे आवे. वजी ते सर्वे विकलेंडियपणे उपजे, परंतु नारकी, देवता अने युगलिया वर्जीने बाकीना सर्व जीवो उपजे पण ए त्रणनो त्यां उत्पात न आय. ॥ १३५ ॥

मूलः—हुंति दुअमण तिरिहा, नर तिरिया जुअल धम्मिए मोत्तुं॥गप्प चउण्य नावं, पावंति अज्जुअल चउगइया ॥१३६॥ अर्थः—हुंतिके० होय. असंझीमनुष्य ने तिर्य च. ने मनुष्य तथा तिर्यच युगलिया मूकीने गर्भज चतुःपद, एने ग्रहणे बीजा प ए तिर्यच पंचेंडियपणं युगलिया मूकी चारेगतिना जीव पामे. ॥१३६॥

हवे मनुष्य संबंधी कहेवे. मूलः—नेरइया अमराविअ, तेरहा माणवा य जायंति॥ मणुयत्तेणं वधित्तु जुअलधम्मियनरतिरिहे ॥१३७॥ अर्थः—नारकी, देवता, गर्भज तिर्यच अने मनुष्य, चारे ए मनुष्यपणे उपजे. पण युगलधर्मि वर्जिने बाकीना उपजे. अने युगल धर्मि मनुष्य तथा तिर्यच देवगतिमां उपजे॥१३७॥ इति गाथा त्रयार्थ.

अवतरणः—ऊप्पत्ति मरण विरहोत्ति एटले उपजताने अने मरताने एक सामयि कादिक विरहकालनुं एकशो ने बाणुमुं द्वार अने जायत मरंत संखाउत्ति एटले उपजता ने मरतानी संख्यानुं एकशो ने त्राणुमुं द्वार; ए बे द्वार साथे कहेवे. मूलः— निन्न मुहुत्ते विगलेंदियाण संम्मुत्तिमाण य तहेव ॥ बारस मुहुत्त गप्पे, सव्वेसु जहन्नउंसमउ ॥ १३८ ॥ अर्थः—निन्नके० कांइएक माठेरो अंतर मुहुत्त काल ते विकलेंडियने निरंतर उपजताने विरह पडे, तो एटलो विरह पडे. संमूर्त्तिमने पण तेमज जाणवुं. तथा बार मुहुत्त गर्भज पंचेंडिय तिर्यचने उपजतां विरह पडे अने बीजा सर्वजीवोने जो उपजतां अथवा मरतां विरह पडे तो जघन्यथी एक समयनो विरह पडे. ॥ १३८ ॥

मूलः—उव्वट्टणावि एवं, संखा समएण सुरवरत्तुत्ता ॥ नर तिरिय संख सव्वे, सु जं ति सुर नारया गप्पे ॥१३९॥ अर्थः—उद्धर्त्तनानी पण उत्पत्तिनीपरे संख्या जाणवी एक सामयिकी प्रमुख. देवतानी परे जाणवी मनुष्य तथा तिर्यच संख्याता आउषावा ला सर्वनेविपे उपजे. देवता नारकी गर्भजनेविपे देवता एकेंडिमां पण आवे उपजे.

मूलः—बारस मुहुत्त गप्पे, मुहुत्त संम्मुत्तिमेसुचउवीसं॥उक्कोस विरहकालो, दोसु विअजहणउंसमउ ॥१४०॥ अर्थः—बारमुहुत्त गर्भजने उपपात विरह जाणवो. अने चोवीशमुहुत्त संमूर्त्तिमनविपे उपपात विरह जाणवो. ए उत्कृष्टे विरहकाल

કહ્યો અને જપન્યથી તો ગર્જન સમૂર્ધિમનેવિપે એક સમય ઉપપાત વિરહ થાય

મૂલ - એમેવય ઉચ્ચટ્ટણ, સંસ્વાસમણ સુરવરુદ્ધા ॥ મણુએસુંવવક્લે, સંસ્વાસ
યમોત્તુસેસાઈ ॥૧૪૧॥ અર્થ - ઉદ્ધર્તના પણ એમેવકે ૦ એમજ જેમ ઉપપાત કહ્યો
તેનીપરેજ જાણવી એક સમય આદિની સંસ્વાસે દેવતાને તુલ્ય દેવતાની પરે મનુષ્ય
નેવિપે સર્વ ઉપજે અસંસ્વાસાયુક્ત મનુષ્ય તથા તિર્યચના ઉપલક્ષણથી સાત
મી પૃથ્વીના નારકી, તેજકાય અને વાયુકાય, મૂકી શેષ ઉપજે ઇતિગાથા, ચતુષ્ઠાર્થ

અવતરણ - જવણ, વડવાણ મતર, જોયસિય, વિમાણ, વાસિ, દેવાણ, ઠડિતિ,
દટલે ચતુર્વિંધ દેવ નિકાચની સ્થિતિનું એકશો ને ચોરાણુમુ દાર કહેઠે મૂલ -
જવણવડવાણમતર, જોડસિયવિમાણવાસિણોદેવા ॥ ઠસઅઠપંચઠવીસ, સચ્ચુત્તા
કમેણડમે ॥૧૪૨॥ અર્થ - જવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતષિ અને વૈમાનવાસિ દેવ તેણે
પૂર્વજવને વિપે કીધોઠે પુણ્યનો સમૂહ, તેના યોગથી પામ્યાઠે વિશિષ્ટ જોગસુખ, તેણે
કરી જે દિવ્યતકે ૦ જોજે, તેને દેવ કહીએ એના અનુક્રમે જેઠ કહેઠે દશજુવનપતિના,
એમ આઠ વ્યંતરના, પાંચ જ્યોતષિના, ઠવીશ વૈમાનવાસીના જેઠ, એ સંસ્વાસે સયુક્ત હોય

હવે દશપ્રકારે જુવનપતિઠે તેના નામ કહેઠે મૂલ - અસુરા નાગા વિક્કૂ, સુવસ્સુ
અગ્નીય વાઠથણિયાય ॥ ડદહી દીવદિસાવિય, ઠસજેયાનવણવાસીણ ॥ ૧૪૩ ॥
અર્થ - એ જુવનપતિને કુમારનીપરે ક્રીડા પ્રિયઠે, તેથી એ સર્વ અસુરાદિક શબ્દની
આગલ કુમાર શબ્દ જોડિયે તેવારે એક અસુરકુમાર, બીજો નાગકુમાર, ત્રીજો
વિદ્યુતકુમાર, ચોથો સુવર્ણકુમાર, પાંચમો અગ્નિકુમાર, ઠછો વાયુકુમાર, સાતમો
સ્તનિતકુમાર, આઠમો ડદધિકુમાર, નવમો લીપકુમાર અને દશમો દિશિકુમાર
એ દશજેઠ જુવનવાસીના કહ્યા. ॥ ૧૪૩ ॥

હવે વ્યંતરના જેઠ દેસાઠેઠે મૂલ - પિસાય જૂયા જાક્કા, પરસક્તા કિન્નરા થકિ
પુરિસા ॥ મહોરગાગયદ્ધા, અઠવિદ્ધાવાણમતરિઆ ॥ ૧૪૪ ॥ અણપન્નિયપણપન્નિ,
ઈસિવાયજૂડયવાડેએવ ॥ કદીય મહાકદી, કોહમેએવ પયમેય ॥ ૧૪૫ ॥ અર્થ -
એક પિશાચ, બીજા જૂત, ત્રીજા યદ્ધ, ચોથા રાક્ષસ, પાંચમા કિન્નર, ઠછા કિપુરિસ,
સાતમા મહોરગ, અને આઠમા ગધર્વ, એ આઠ પ્રકારના વાણમતર દેવ ઠે ત્યા એમ
ને મનુષ્યપણાથી વિગતકે ૦ ગયોઠે વ્યંતર, તેમાટે વ્યંતર કહીએ અને વનના
આંતરાનેવિપે થયા તે વાણમતર જાણવા, મકાર અલાક્ષીક ઠે, વલી એ આ
ઠ જેઠ વ્યંતરના અણપન્ની ઇત્યાદિક નામ પ્રગટઠે ॥ ૧૪૪ ॥ ૧૪૫ ॥

મૂલ - ઇયપદમ જોયણસા, રયણાઅઠવતરા અવરે ॥ તેસુદ્ધસોલસેદા, રુ

યગઅહોદાહિણુત્તરઝ ॥ ૧૪૬ ॥ અર્થ:-એ પિશાચાદિકથી જુદા થાઉં વ્યંતર નિકાય, ઇયકે ૦ ઇહાં રત્નપ્રજ્ઞાના પ્રથમના શો યોજનમાં હોયઠે, તેનેવિપે શોલ ૬ ઇ ઠે, તે મેરુને નીચલી ગોસ્તનાકાર રુચકઠે તેને નીચલે દક્ષિણ ઉત્તરને વિનાગે જાણવા. ॥ ૧૪૬ ॥

હવે જ્યોતષિનું સ્વરૂપ કહેઠે મૂળ:-ચંદા સૂરા ય ગદા, નરકતાતારયાયપંચશ્મે ॥ એમેલજોડસિયા, ઘંટાચારાધિરા અવરે ॥ ૧૪૭ અર્થ:-ચંદ્રમા, સૂર્ય, ગ્રહ, નક્ષત્ર અને તારા એ પાંચ જ્યોતષિ જાણવા. તેમાં એક જે મનુષ્યક્ષેત્રમાંઠે, તે ચલજ્યોતષિ જાણવા. બીજા જે મનુષ્યક્ષેત્રથી બાહેરઠે, તે બાધિયાઘાટ, જેમ એકસ્થાનકે રહેઠે તેનીપરે એકસ્થાનકે રહેઠે, તે માટે તે સ્થિરજ્યોતષિ જાણવા. ॥ ૧૪૭ ॥

હવે વૈમાનવાસી દેવો, ચાર ગાથાએકરી કહેઠે. મૂળ:-સોહમ્મીસાણસણ, કુમાર માહિંદ બંનલોચતહા ॥ લંતયસુક્કસહસ્તાર, આણયપાણયાકપ્પા ॥ ૧૪૮ ॥ તહ આરણજીઆવિદુ, ઇહિગેવિષ્ણુ વરવિમાણાં ॥ પઢમંસુદરસણંતસ્સ, બીડ્યંસુંપ્પબંદંતિ ॥ ૧૪૯ ॥ તડ્યંમણોરમંતહ, વિસાલનામંચસવ્વઝંજદં ॥ સોમણસંસોમાણસ, મહ પીડકરંચ આશ્વં ॥ ૧૫૦ વિજયંચવજયંતં, જયંતઅપરાજિયંચસવ્વઠં ॥ એચમણુત્તર પણગં, એસિચઝવિહસુરાણં ॥ ૧૫૧ ॥ અર્થ:-સૌધર્મ, ઈશાન, સનત્કુમાર, માહૈંદ્ર, બ્રહ્મ, જાંતક, શુક્ર, સહસ્તાર, આનંત, પ્રાણત, આરણ અને અચ્યુત એ બારને વિપે કલ્પ એવી સંજ્ઞાઠે, ઇહાં જે દેવતા ઝપજે તેને ઇંડ્ર, સામાનિક અને ત્રાય ત્રિસક ઇત્યાદિક સમસ્ત ઠકુરાઈનોકલ્પઠે; તેથી ઇહાં ઉત્પન્ન થયા જે દેવ, તેને કલ્પો પપન્ન કહિયે. અને હવે ઇહિદ્ધકે ૦ ઐવેયકના, વર પ્રધાન વિમાણકહુંબું. તેલોકના મા પુરુષનેવિપે ગ્રીવાકે ૦ કંઠને સ્થાનકેઠે, માટે તે ઐવેયક કહિયે. તેમાં પ્રથમ સુદર્શન, બીજો સુપ્રજ ત્રીજો મનોરમ તેમજ ચોથો વિશાળ, પાંચમો સર્વતોજડ ઠઠો સોમનસ, સાતમો સોમાણસ, આઠમો પ્રીતિકર અને નવમો આદિત્ય. હવે પાંચ અનુત્તર વિમાન કહેઠે:-એકવિજય, બીજું વિજયંત, ત્રીજું જયંત, ચોથું અપરાજિત અને પાંચમું સર્વાર્થસિદ્ધ. એ અનુત્તર એટલે સમસ્તમાંહે ઉત્કૃષ્ટ પાંચ વિમાન જાણવાં એસિંકે ૦ એ ચતુર્વિધ દેવનિકાયનાં નામ કહ્યાં. ॥ ૧૪૮ ॥ ૧૪૯ ॥ ૧૫૦ ॥ ૧૫૧ ॥

હવે સ્થિતિ કહેઠે. મૂળ:-ચમર બલિસાર મહિયં, સેસાંણ સુરાણ આઝ અંબોહં ॥ દાહિણ દિવદ્ધ પલિયં, દોદેસુણુત્તરિદ્ધાણં ॥ ૧૫૨ ॥ અર્થ:-ચમરેંડ્ર દક્ષિણદિશિનો અને બલિંડ્ર ઉત્તરદિશિનો ઇંડ્ર. તેને અનુક્રમે ચમરેંડ્રને એક સાગરોપમ અને બલિંડ્રને પલ્લ્યોપમને અસંખ્યાતમે જાગે અધિક એક સાગરોપમસ્થિતિ જા

एवी हवे शेष नवनिकायना देवोनु आयु कहेते दाहिएके० दक्षिण दिशिवालाने दि
वडूके० दोढ पत्योपम आयु अने उत्तर दिशिवालाने देशोन वे पत्योपम आयुजाणवुं

नवनपतिनुं आयुष्य कहिने हवे नवनपतिनी देवि तथा व्यतरनी देविनी स्थि
ति कहेते मूल.— अ०६ अ०६ पंचम, पलिउंम असुरजुअल देवीण ॥ सेसवण
देवयाणय, देख्ण०६ पलिय मुकोसं ॥ १५३ ॥ अर्थ —दक्षिणदिशिनी देविने साढा
त्रण पत्योपम अने उत्तरदिशिवाली देविने साढाचार पत्योपम, ए अनुक्रमे असुर
युगल, ते चमरेंड बलिङ्गी देविनुं आयु कह्यु अने शेष नागकुमारादिक इङ्गी
उत्तरदिशिनी देविनुं देशोन पत्योपम आयु ठे. तथा दक्षिण दशिनी देविनु अनेउत्तर
दक्षिणवर्ति अंतरेङ्गी देविउंती अर्द्ध पत्योपम उत्कृष्ट स्थिति थाय ॥ १५३ ॥

हवे जुवनपति अने व्यतरनी देविउंता आयुष्यनी जघन्य अने उत्कृष्टी स्थिति
कहेते मूल —दसन्नवण वणयराण, वास सहस्ता ठिई जह्मेण ॥ पलिउंम वकोसं,
वतरियाण विथाणिङ्गा ॥ १५४ ॥ अर्थ —जुवनपति तथा व्यतरनी देविने दशहजार
वर्ष जघन्यस्थिति ठे अने अंतर देवोनुं उत्कृष्टी एक पत्योपम आयुष्य जाणवुं

हवे ज्योतपिनी आयुस्थिति कहेते मूल —पलिअस्सवरिसलल्ल, सत्तीणपलिपं
रवीणससहस्स ॥ गहणखत्तताराण, पलियम०६ चचयजागो ॥ १५५ ॥ अर्थ —एकपत्यो
पम ने एकलाख वर्ष अधिक चङ्मानुं आयुष्य जाणवु अने एक पत्योपम एक
हजार वर्ष अधिक सूर्यनु आयुष्य जाणवु हवे ग्रहादिकनुं अनुक्रमे आयुष्य कहेते
तेमा ग्रह जे मंगलादिक ठे. तेनुं एक पत्योपमनु आयुष्य जाणवु अश्वन्यादिक नक्षत्रो
नु अर्द्ध पत्योपम आयुष्य जाणवु तारानु एक पत्योपमनु चतुर्थांश आयुष्य जाणवु

मूल —तदेवीणवित्तिङ्ग, अ०६ अ०६ अ०६ अ०६ अ०६ ॥ पाउंजहसुमच्छु, तारीण
तारीणमछ्ते ॥ १५६ ॥ अर्थ —चङ्मानी देविनु अर्द्धपत्योपम ने पचाशहजारवर्ष,
सूर्यनी देविनु अर्द्धपत्योपम ने पाचशे वर्ष उपर, ग्रहनी देविनुं अर्द्धपत्योपम ए देवो
नी स्थितिथी एमनी देविना आयुनी स्थिति अर्द्ध थड हवे अहियंके० अधिको
अत्यनी देवि दिकनो ते आगी रीते के, नक्षत्रनी देविनु अने तारानी देविनु, अनुक्रमे
पत्योपमनो चोथोजाग अने आठमोजाग काइक विज्ञेपाधिक जाणवो अने जघन्य
आयुष्य ते पादके० पत्योपमनो चोथोजाग जाणवु अने तारा तथा तारानी
देविनु जघन्यथी पत्योपमनो आठमोजाग स्थिति जाणवी यडुक्त. चउछुअले च
उजागो जहन्नमडनाग पचमए इति वचनात् ॥ १५६ ॥

हवे सर्व विमानवासिनी आयुस्थिति कहेते मूल —दोसाहिसत्तसाहिय,

દસચત્વરસસત્તરેવઅયરાઈ ॥ સોહમ્માજાસુક્રો, તદુવરિએકેકમારોવે ॥ ૧૫૭ ॥ અર્થ:-સૌધર્મદેવલોકે બે સાગરોપમ, ઈશાને સાધિક બે સાગરોપમ, સનત્કુમારે સાતસાગરોપમ, મહેંદે સાધિક સાતસાગરોપમ, હાં સાધિક અથવા ન્યૂન આવે તે સર્વત્ર પલ્યોપમનો અસંખ્યાતમો જાગ અવિશેષ જાણવો. પાંચમા બ્રહ્મદેવલોકે દશસાગરોપમ, ઢઠે ચત્વર, સાત્તમે સતર, ઇટલે સૌધર્મદેવલોકથી માંમીને સાતમા શુક્રદેવલોકસુધી આયુસ્થિતિ કહી. તેથીની ઉપરાંતના દેવલોકે એકેક સાગરોપમ વધારીયે. તે આવી રીતે જે, આઠમે અઢાર, નવમે ઓગણીશ, દશમે વીશ, અગ્યારમે એકવીશ ને બારમે બાવીશ, પ્રથમગ્રૈવેયકે ત્રેવીશ, દ્વિતીયગ્રૈવેયકે ચોવીશ, તૃતીયગ્રૈવેયકે પચીશ, ચતુર્થ ગ્રૈવેયકે ઢવિશ, પંચમ ગ્રૈવેયકે સત્તાવીશ, પષ્ટગ્રૈવેયકે અઠવાવીશ, સપ્તમિયે ઓગણત્રીશ, અષ્ટમીયે ત્રીશ, અને નવમીયે એકત્રીશ સાગરોપમ આયુસ્થિતિ જાણવી. તેવારપઠી વિજયાદિક ચાર અનુત્તર વિમાનનેવિષે બત્રીશ સાગરોપમ આયુસ્થિતિ ઉત્કૃષ્ટ જાણવી. ॥ ૧૫૭ ॥

મૂલ:-તિત્તીસયરુક્કોસા, વિજયાઈસુષ્ઠિજહન્ન ઇગતીસં. ॥ અજહમ્મણુકો સો, સવ્વઠેઅયર તેતીસં ॥ ૧૫૮ ॥ અર્થ:-તેત્રીશ સાગરોપમ સર્વાર્થસિદ્ધિની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ કહી છે. હવે જઘન્ય અજઘન્યોત્કૃષ્ટ સ્થિતિ સર્વત્ર દેખાડે છે. વિજય, વિજયંત, જયંત ને અપરાજિત એ ચારવિમાને જઘન્ય એકત્રીશ સાગરોપમ અને સર્વાર્થસિદ્ધિવિમાને તેત્રીશ સાગરોપમ તે અજઘન્યોત્કૃષ્ટ સ્થિતિ જાણવી. ॥ ૧૫૮ ॥

મૂલ:-પલિઅંઅહિઅંસોહમ્મી, સાણેસુંતંહકપ્પતિઈ ॥ ઉવરિહ્વંમિજહમ્મા, કમેણજાવેક્કતીસયરા ॥ ૧૫૯ ॥ અર્થ:-સૌધર્મે જઘન્યસ્થિતિ એક પલ્યોપમ, ઈશાને પલ્યોપમ જાજેરી, તંતકે ૦ તેવાર પઠી અધકે ૦ નીચેના દેવલોકે જે ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ છે; તે આગલે દેવલોકે જઘન્યસ્થિતિ જાણવી. એમ ક્રમકે ૦ અનુક્રમે ત્રીજે દેવલોકે બે સાગરોપમ સાધિક જઘન્ય સ્થિતિ, ચોથે સાતસાગરોપમ, પાંચમે સાધિક સાત સાગરોપમ, એમ યાવત્ વિજયાદિક ચારનેવિષે એકત્રીશ સાગરોપમ જઘન્ય સ્થિતિ જાણવી. અને સર્વાર્થે તો જઘન્ય સ્થિતિ નથી. ॥ ૧૫૯ ॥

હવે દેવિની સ્થિતિ કહે છે. મૂલ:-સપરિગ્ગહેયરાણં, સોહમ્મી સાણપલિઅસાહી અં ॥ ઉક્કોસસત્તપણ્ણા, નવપણ પન્નાયદેવીણં ॥ ૧૬૦ ॥ અર્થ:-દેવિ બે પ્રકારની છે. એક તો પરિગૃહિત, તે એકજ ધણીની સ્ત્રી જાણવી. અને બીજી, અપરિગૃહિત તે વેશ્યાનીપરે કોઈના પણ ઉપનોગમાં આવે. હવે સૌધર્મ દેવલોકે પરિગૃહિત દેવિનું આયુષ્ય ઉત્કૃષ્ટે એક પલ્યોપમ, અને ઈશાનદેવલોકે પરિગૃહિતનું સાધિક પલ્યોપમ. એ

जघन्यस्थिति कही, अने उत्कृष्टथी तो सौधर्म देवलोके परिगृहित देविनी सात पत्योपम अने अपरिगृहित देविनी पचाश पत्योपम आयुस्थिति ठे अने ईशानदेवलोके परिगृहितदेविनुं उत्कृष्ट नव पत्योपम, तथा अपरिगृहित देविनु उत्कृष्ट पचावन्न पत्योपम आयुठे ए देविनी स्थिति कही इति ॥१६०॥ गाथानवकार्थ

अवतरण—नवणत्ति एटले जुवन गृहसंबंधि एकशो ने पचाणुमुं द्वार कहे ठे. मूल—सत्तेवय कोमीओ, हवति बावत्तरी सयसहस्ता ॥ एतो नवण समा सो, नवण वईण वियाणिक्का ॥ १६१ ॥ अर्थ—सातकोडीने बहोतेर लाख ए टलो नवननो समासके संक्षेप ते जुवनपतिनो जाणवो ॥ १६१ ॥

हवे जुदाजूदा देखाडेठे मूल—चउसहीअ सुराण, नागकुमाराण होइ चुलसी ई ॥ बावत्तरिकणगाण, वाउ कुमाराण ठमुउई ॥ १६१॥ दीव दिसा उदहीण, वि य कुमारिंद अणिय अग्गीण ॥ ठाहपि जुअलिआण, बावत्तरिमो सय सहस्ता ॥ १६३ ॥ अर्थ—चोशउलाख असुरकुमारनेविपे, तेमां चोत्रीशलाख चमरेइनां दक्षिणदिशि, अने त्रीश लाख बलिइना उत्तरदिशाये. सर्व मली चोशउ लाख विमानठे एउ रीते चउचउलाख विहुणा तावइया चैव उत्तरदिशाए एटले दक्षिणदिशाथकी उत्तरदिशाना विमान दर एकेका कुमारना ते चार चारलाख ओ ठाडे. ए यथोक्त माने देखाडेठे चोराशीलाख नागकुमारमां, बहोतेरलाख सुवर्ण कुमारमा, ठनुलाख वायुकुमारमां ॥ १६३ ॥ द्वीपकुमार, दिशाकुमार, उदयिकुमार विद्युतकुमार, स्तनितकुमार, अने अग्रिकुमार, ए ठ युगलनेविपे दक्षिण अने उत्तर ना विनागथकी प्रत्येके बहोतेर लाख विमान थाय ॥ १६३ ॥

हवे व्यतरना विमान अने ज्योतिपिना विमाननी सख्या कहेठे मूल—इह सति वणयराण, रम्मानोमनयरा असखिद्या ॥ तत्तो संखिद्यगुणा, जोइ सियाणवि माणउ ॥ १६४ ॥ अर्थ—इहा सतिके ठे वनचर जे व्यतर तेना रम्यके म हामनोहर भूमिनेविपे ठे तेथी जोम कहिये. एवा असख्याता नगर व्यंतर देवो नांठे अने तेथकी पण असख्यातगुणे अधिक ज्योतिपिना विमान ठे ॥ १६४ ॥

हवे विमानवासी देवोना विमानोनी सख्या कहेठे मूल—वचीसछावीसा, वारस अम चउ विमाण लाक्काइ ॥ आरेण वंजलोया, विमाण सखा नवेएसा ॥ १६५ ॥ अर्थ—बत्रीशलाख विमान सौधर्म, एमज अछावीशलाख ईशाने, वार लाख सनत्कुमारे, आवलाख माहेंडे, चारलाख ब्रह्मदेवलोके ए ब्रह्म देवलोक सुधी विमानना लाखनी सख्या थायठे ॥ १६५ ॥

मूलः—पंचास चत्त ठञ्चेव, सहस्सा जंत सुक्क सहसारे ॥ सय चउरो अणय
प्पा, एणसु तिसारणञ्जुयउ ॥ १६६ ॥ अर्थः—पचाशहजार जांतके, चालीशहजा
र शुक्के, ठ हजार सहसारे, चारजों आनत तथा प्राणत ए बेनेविषे, त्रणजों आ
रण ने अच्युत ए बेनेविषे. ॥१६६॥

मूलः—इक्कार सुत्तरंहिष्ठिमेसु, सत्तुत्तरंच मखिमए ॥ सयमेगं उवरिमए, पंचेव
अणुत्तर विमाणा ॥ १६७ ॥ अर्थः—एकशो ने अग्यार विमान नीचला त्रण ग्रैवेयक
नेविषे, अने एकशो ने सात विमान मध्यना त्रण ग्रैवेयकनेविषे, अने एकशो
उपरना त्रण ग्रैवेयकनेविषे, तथा पांच विमानज, पांच अनुत्तर संबंधी जाणवां.

ए सर्व विमानोने एकठां कख्याथी जेटलां थाय ते कहेठे. मूलः—चुलसीय स
य सहस्सा ॥ सत्ताण उईनवे सहस्साइं; तेवीसं चविमाणा, विमाण संखानवेए
सा ॥ १६८ ॥ अर्थः—चोराशीलाख सत्ताणहजार ने त्रेवीश. ए समस्त विमान वा
सी देवोनां विमानो, संख्याये थायठे. ॥ १६८ ॥ इतिगाथाष्टकार्थ.

अवतरणः—देहमाणंति एटले देहमाननुं एकशो ने ठन्नूमुं ढार कहेठे. मूलः—
नवण वण जोइसोहम्मी, साणे सत्तहुंति रयणिउ ॥ एकेक हाणि सेसं, डुडुगेय
डुण चउक्केय ॥ १६९ ॥ अर्थः—नवनपति, व्यंतर, ज्योतिषि, सौधर्म अने ईशान, एटलांने
सात रयणीशब्दे हाथनुं शरीर मान होय. तेवारपठी एकेक हाथनी हाणी करी
ए. ते आवीरीते. सनत्कुमार अने माहेंडें ठ हाथ, ब्रह्म अने जांतके पांच हाथ;
तेपठीना वली बे देवलोकनेविषे चार हाथ, आनतादिक चारनेविषे त्रण हाथ.

मूलः—गेविज्जेसुं दोप्पिय, एगारयणी अणुत्तरे सुजवे ॥ नवधारणिधिएसा, उ
क्कोसाहुंति नायवा ॥ १७० ॥ अर्थः—नव ग्रैवेयकनेविषे बे हाथ, अने पंचानुत्तर
विमाननेविषे एक हाथनुं शरीर जाणवुं. ए नवधारणीय अवगाहना उत्कृष्टे जाणवी.

हवे सर्व देवोनो उत्तरवैक्रिय अवगाहना कहेठे. मूलः—सवेसुक्कोसा, जोय
णाण वेउव्विया सय सहस्सा ॥ गेविअणुत्तरेसुं, उत्तर वेउव्वियानहि ॥ १७१ ॥
अर्थः—सर्वदेवोनेविषे उत्तरवैक्रिय लक्ष्योजन होय. अने ग्रैवेयक तथा अनुत्त
रविमाने उत्तरवैक्रिय न थाय. केमके जे उत्तरवैक्रिय ते तो गमनागमनने अर्थे
अने परिवारने अर्थे करवी पडे; तेनुं प्रयोजन ए देवोने नथी; तेथी तेने उत्तरवै
क्रियनो अजाव कह्योठे. ॥१७१॥

हवे जघन्यथी कहेठे. मूलः—अंगुल असंखजागो, जहसु नवधारणि अपारंजे
संखेया अवगाहण, उत्तरवेउव्विया सावि ॥ १७२ ॥ अर्थः—जघन्यथकी नव

ધારણીય શરીર પ્રારબ્ધ કાલે અગુજનો અસંખ્યાતમો જાગ હોય, અને અંગુલનો સંખ્યાતમો જાગ શરીરની અવગાહના તે ઉત્તર વૈક્રિયની થાય. ઇતિગાથા ચતુષ્ઠ્યાર્થ

અવતરણ - લેસાવતિ એટલે લેશ્યાનુ એકશોને સત્તાણુમુ દાર કહેઢે મૂલ - કિણ્હા નીલા કાક, તેજલેસાય નવણ વતરિયા ॥ જોડસ સોહ મ્મીસાણ, તેજ લેસા મુણેયવા ॥ ૧૭૩ ॥ અર્થ - કણ, નીલ, કાપોત અને તેજો, એ ચાર લેશ્યા વાલા નવનપતિ તથા વ્યંતરદેવો હોય તથા જ્યોતિષિ, સૌંદર્ય ને ઈશાન એ તેજો લેશ્યાવત જાણવા ॥ ૧૭૩ ॥

મૂલ - કપ્પેસણ કુમારે, માહિદે ચેવ બંજલોણ ॥ એસુપમ્હલેસા ॥ તેણપર સુક્ક લેસાડ ॥ ૧૭૪ ॥ અર્થ - સનત્કુમાર, માહેડ ને બ્રહ્મ, એ ત્રણ દેવલોકનેધિપે પદ્મલેશ્યા હોય, અને તેથી આગલે બીજા વધા દેવલોકે શુક્કલેશ્યા હોય. ઇતિ ગાથા ડ્યાર્થ. ॥ ૧૭૪ ॥

અવતરણ - ઝહિનાણતિ એટલે અવધિ જ્ઞાનના માનનુ એકશો ને અઘાણુમું દાર કહેઢે મૂલ - સક્કીસાણાપઢમ, દોઝંચસણકુમાર માહિંદા ॥ સત્તવ બંજ લત ગ, સુક્કસહસ્સાર ચઝહિ ॥ ૧૭૫ ॥ અર્થ - સૌંદર્ય અને ઈશાનના દેવતા, નીચે પ્રથમનરકપૃથ્વીસુધી દેલે અને સનત્કુમાર તથા માહેડના દેવો, બીજી પૃથ્વી સુધી દેલે અને બ્રહ્મ તથા જ્ઞાંતક દેવલોકના દેવો, ત્રીજીનરકપૃથ્વીસુધી દેલે, અને શુક્ક તથા સહસ્સારના દેવતા, ચોથી નરક પૃથ્વી સુધી દેલે. ॥ ૧૭૫ ॥

મૂલ - આણય પાણય કપ્પો, દેવા પાસતિ પચમિ પુઢવિ ॥ તંચેવ આરણ જુ ય, ઝહીણાણે પાસતિ ॥ ૧૭૬ ॥ અર્થ - આનત અને પ્રાણત દેવલોકના દેવ પાચમી નરકપૃથ્વીસુધી દેલે વલી તંચેવકે ૦ તેજ પાચમી પૃથ્વીસુધી આરણ ને અચ્યુત વિમાનવાસી, દેવો અવધિજ્ઞાને કરી દેલે ॥ ૧૭૬ ॥

મૂલ - ઝહિંહિંમિ મગ્ગિમ, ગેવિજ્ઞા સત્તમિ ચઝવિરિહ્વા ॥ સત્તિન્ન લોગ ના લિ, પાસતિ મણુત્તરાદેવા ॥ ૧૭૭ ॥ અર્થ - ઝહી નરકપૃથ્વીસુધી હેંધિમિત્રક અને મધ્યમત્રિક, એ બે ત્રિક એટલે ઝહી ગ્રેવેયકસુધીના દેવતા દેલે, અને સાતમી નરક પૃથ્વીસુધી ડપરલી ત્રણ ગ્રેવેયકના વાસી દેવો દેલે તથા અનુત્તરવિમાનવાસી જે દેવો ઢે, તે સત્તિન્નકે ૦ કાડક માટેરી પોતાના વિમાનની ડજાથી ડપરાત ન દેલે. તેમાટે ડજાથી ડપરાંતે કણી વાકી સમસ્ત ચંડદરાજલોકની નાલીસુધી દેલે.

મૂલ - એ એ સિમસલિયા, તિરિય દીવાય સાગરા ચેવ ॥ વહુયર ડવરિમગ્ગા, ડહુચ સકપ્પયૂનાર્ડ ॥ ૧૭૮ ॥ અર્થ - એસિંકે ૦ એ દેવોને અસંખ્યાતા ડીપ થ

ને સમુદ્સુધી તિહોં અવધિક્કાન હોય. બહુલતરકે ૦ અત્યંત અધિક, તે જેમ જેમ ઉપરના દેવો તેમ તેમ તે બહુલતર ઇટલે ઘણું દેશે; અને ઝંચો પોતાના વિમાનની ઢાળા સુધીજ દેશે. ॥ ૧૭૮ ॥

મૂલ:-સંસ્થિજા જોયણા સ્વલુ, દેવાણં અર્ધસાગરેકણે ॥ તેણ પરમ સંસ્થિજા જહણુ યંપણુવીસંતુ ॥ ૧૭૯ ॥ અર્થ:- જે દેવોનું અર્ધસાગરોપમ માટેરું આયુ હોય તે દેવોને સંસ્થાતા યોજનસુધી અવધિ આય, અને તેથી અધિક જેનું આયુ હોય, તેને અસંસ્થાતા યોજનનું અવધિક્કાન આય. જઘન્યતો પચીશ યોજન અવધિક્કેત્ર આય. ॥ ૧૭૯ ॥

મૂલ:-નવણવડ વણયરાણં, ઝહું બહુડ અહોય સેસાણં ॥ જોડસ નેરડ્યાણં, તિરિયં ઝરાલિઝચિત્તો ॥ ૧૮૦ ॥ અર્થ:-નવનપતિ અને વ્યંતરને ઝંચુ અવધિ ઘણું હોય, અને શેષ દિશિયે અવધિનો વિષય અલ્પ હોય. અને શેષ જે વૈમાનિક દેવો, તેને નીચું અવધિ ઘણું હોય, અને જ્યોતપિ ને નારકીઓને તિહોં ઘણો હોય, અને શેષ દિશાઓને વિષે ઓડો હોય. વળી ઔદારિક તિર્યંચ અને મનુષ્યને અવધિ તે નાનાકે ૦ અનેક પ્રકારે હોય. કોઈકતો નીચું ઘણું દેશે, કોઈક ઝંચું ઘણું દેશે, કોઈક તિહોં ઘણું દેશે, इत्यादिक जाणवું. ॥ ૧૮૦ ॥ इतिगाथा पट्कार्थ.

અવતરણ:- ઉપ્પત્તિયે વિરહોત્તિ ઇટલે ઉત્પત્તિના વિરહનું એકશો ને નવાણમું દાર કહે. મૂલ:-નવણ વણ જોડ સોહમ્મી, સાણે ચઝવીસડ મુહુત્તાઝ ॥ ઝકો સ વિરહકાલો, સવેસુ જહનનઝ સમઝ ॥ ૧૮૧ ॥ અર્થ:-નવનપતિ, વ્યંતર જ્યોતપિ સૌધર્મે અને ઈશાનના અંતસુધીના દેવોને ઉત્ક્રષ્ટે ચોવીસ મુહૂર્તનો ઉત્પત્તિ વિરહ આય. અને જઘન્યતો એ સમસ્ત દેવોને એક સમય વિરહ કાલ હોય. ॥ ૧૮૧ ॥

હવે સનત્કુમારાદિકને ઝક્રુષ્ટ વિરહકાલ કહે. મૂલ:-નવદિણ વીસમુહુત્તા, બારસ દસ ચેવ દિણ મુહુત્તાઝ ॥ બાવીસા અર્ધચિય, પણયાલ અર્સીડ દિવસ સયં ॥ ૧૮૨ ॥ અર્થ:-નવદિવસ ને વીસમુહૂર્ત, સનત્કુમારે, બારદિવસ ને દશમુહૂર્ત, માહેંડે. સાડીબાવીશ દિવસ બ્રહ્મદેવલોકે; પિસ્તાલીશ દિવસ, જાંતકદેવલોકે, એંશી દિવસ શુક્રદેવલોકે, એકશો દિવસ સહસ્ત્રાર દેવલોકે વિરહ કાલ જાણવો.

મૂલ:-સંસ્થિયા માસા આણય, પાણણસુ તહ આરણ અચ્ચુએ વાસા ॥ સંસ્થે વાવિસેયા, ગેવિઘેસું અઝવોહું ॥ ૧૮૩ ॥ અર્થ:-આનત પ્રાણાતને વિષે સંસ્થાતા માસ ઇટલે અગ્યારમાસ ને અગ્રણત્રીશ દિવસ સુધી સંસ્થાતા માસ કહિયે. વળી આરણ અને અચ્યુતને વિષે સંસ્થાતા વર્ષનો ઉત્પત્તિ વિરહકાલ નિશ્ચેથી જાણ

वो. ज्यांसुधी शो वर्षे पुरां न थाय त्यांसुधी संख्यातां वर्षं कहेवायळे ॥ १७३ ॥
हवे ग्रैवेयकने विपे विरहकाल कहुंढुं

मूल - हिहिमवास सयाइ, मथिम सहसाइ उवरिमेलस्का ॥ संखिळाविस्सेया
जाहा सखेणतिसुंषि ॥ १७४ ॥ अर्थ - हेहिमत्रिकने विपे वर्षना शइकना स
ख्याता जाणवा, मथ्यमत्रिकनेविपे संख्याता हजारवर्ष जाणवा उपरली त्रिकने
विपे संख्यातां लाय वर्ष जाणवा एम यथा सख्यपणे त्रणेनेविपे जाणवा ॥ १७४ ॥

मूल - पलिया असख जागो, उक्कोसो होइ विरह कालोथो ॥ विजयाइ सुनिदि
छो, सवेसुजहणउ समउ ॥ १७५ ॥ अर्थ - पल्योपमनो असख्यातमो जाग उत्कृष्ट
विरहकाल ते विजयादिक चार विमाननेविपे होय अने सर्वार्थसिद्धि नामा पां
चमा विमाननेविपे पल्योपमनो संख्यातमो जाग कह्योळे एमज ए सर्व देवोने
जघन्य तो एक समय जगवते कह्योळे ॥ १७५ ॥ इतिगाथा चतुष्टयार्थ ॥

अवतरण - उवट्टणाए विरहोत्ति एटले उवर्त्तनानेविपे विरहकालनु बशोसु द्वार
कहेवे मूल - उववाय विरहकालो, ए सोजह वस्मिउय देवेंसु ॥ उवट्टणाविएव, सवे
सि होइ विस्सेया ॥ १७६ ॥ अर्थ - उपपात विरहकाल ए देवोनेविपे जेम पूर्वोक्त व
र्णव्यो, तेमज उवर्त्तना पण एवीज रीते सर्व देवोनेथाय एम जाणवु इति गायार्थ

अवतरण - इमाण सखत्ति एटले ए देवता एकसमयमां केटला उपजे अने
केटला चवे तेनी संख्यानु बजोने एकसु द्वार कहेवे मूल - एकोवि दोवि तिसिख
सखमसखाय एग समएण ॥ उववख तेवइया ॥ उवट्टतावि एमेव ॥ १७७ ॥ अर्थ -
एक अथवा वे अथवा त्रण एमज संख्याता असख्याता पण एक समयनेविपे उ
पजे अने उवट्टताके० चवता पण एज रीते जाणवा ॥ १७७ ॥ इतिगाथार्थ ॥

अवतरण - जन्मि ए याण गइत्ति एटले ज्या ए देवो चविने जाय ते गतिनु
बजोने बीळु द्वार कहेवे मूल - पुढवी आव वणस्सइ, गप्पे पळ्ळत सख जीवीसु
सगगुआणवासो, सेसा पडिसेहिआ ठाणा ॥ १७८ ॥ अर्थ - पृथ्वी, अप, वनस्प
ति, अने गर्भज, पर्याप्ता, मनुष्य तथा तिर्यच जे कोइ संख्याता आयुष्य बाला होय
तेनेविपे स्वर्गथकी चविने देवो आवे, ए देवोने आवचानां स्थानक ठे जोप थाक
ता स्थानक प्रतिपेथ्याळे, माटे तेमां न उपजे ॥ १७८ ॥

एज वात विज्ञोपे देखाहेवे मूल - चायर पयनेसु, सुराण जूदग वणेसु
ठप्पत्ति ॥ ईसाण ताण चिअ, तउ विनउउट्ट गाणपि ॥ १७९ ॥ अर्थ - वादर प
र्याप्ता पृथ्वी अप वनस्पतिमाहे ज्वनपति आदे देइ ईशानदेवलोकसुधीना देवो

ની ઉત્પત્તિ થાય. વલી ડહગકે૦ સનત્કુમાર આદેદેઽ સહસ્રારદેવલોકસુધી ના દેવતાની, પર્વેંદ્રિય તિર્યંચ તથા મનુષ્યમાં ઉત્પત્તિ છે. પણ પૂર્વોક્ત પૃથિવ્યાદિ કર્માં ઉત્પત્તિ ન થાય. ॥ ૧૮૯ ॥

મૂલ:-આણય પર્નિર્દિહિંતો, જાણુંતરવાસિણો ચ વેઝણં ॥ મણુણસિં ચિય જા યહિ, નિયમા સંઘેઘજીવીસુ ॥ ૧૯૦ ॥ અર્થ:-આનત દેવલોક આદેદેઽને અનુ ત્તરવિમાનવાસી પર્યંતના દેવો ચવીને સંઘ્યાતા આયુષ્યવાલા મનુષ્યોનેવિપેજ નિ યમેકે૦ નિશ્ચેયકી ઉપજે. ॥ ૧૯૦ ॥ ઇતિ ગાથા ત્રયાર્થ.

અવતરણ:-જત્તો આગર્ણે સંતિ ઇટલે જ્યાંના આવ્યા, દેવતા થાય તે આ ગતિ કહિયે તેનું બર્ણેને ત્રીજું ઢાર કહેઢે. મૂલ:-પરિણામ વિસુદ્ધિ, દેવાઉ કમ્મબંધ જોગા ॥ પંચંદ્રિયાઝગઢે, નરતિરિયા સેસ પડિસેહો ॥ ૧૯૧ ॥ અર્થ:-પરિણામ તે મનનો વ્યાપાર જાણવો, તે વિશુદ્ધપણે થાય, અને અવિશુદ્ધપણે થાય. ત્યાં જે વિશુદ્ધ પરિણામ તે દેવગતિનું કારણ છે. તેમાટે સૂત્રમાં પરિણામ વિસુદ્ધિ એવો કહ્યો. વલી જો કદાચિત્ અતિવિશુદ્ધમનનો પરિણામ હોય તો તે પરિણામ મોઢ્ઢને પમાડનારો થાયઢે. તેમાટે વલી પરિણામની વિશુદ્ધિનું વિશેષણ, દેવાઉકે૦ દેવતાના આયુષ્યને યોગ્ય જે કર્મબંધ તેને યોગ્ય જે વિશુદ્ધિ, તેણેકરી પંચેંદ્રિયમનુષ્ય ને તિર્યંચ તેજ દેવતામાં જાય. પણ શેષ ઢંમકના જીવો ન જાય. તેને જવાનો અજાવ ઢે. ॥ ૧૯૧ ॥

મૂલ:-આર્ણસાણાકપ્પા, ડવવાઉ હોઽ દેવ દેવીણં ॥ તત્તોપરંતુ નિયમા, દેવીણંનહિ ડવવાઉ ॥ ૧૯૨ ॥ અર્થ:-નવનપતિ આદેદેઽને ઈશાનદેવલોકસુધી દેવ દેવિની ઉત્પત્તિ થાય. પણ તેથી આગલ નિશ્ચેયકી દેવિનું ઉપજવું ન થાય. અને દેવિનું ગમનાગ મન સહસ્રાર દેવલોક સુધી છે. તે ઢો કપ્પકાય સેવી. ડ્યાદિક જાણવું. ઇતિ ॥ ૧૯૨ ॥

અવતરણ:-વિરહો સિદ્ધિગર્ણેતિ ઇટલે સિદ્ધગતિનેવિપે ઉપજતાંને વિરહનું બર્ણેને ચોથું ઢાર કહેઢે. મૂલ:-એકસમઉ જહણ્ણો, ડકોસેણં તુજાવઢમ્માસા ॥ વિરહો સિદ્ધિર્ણે, ડવઢ્ઢણ વજિયા નિયમા ॥ ૧૯૩ ॥ અર્થ:-સમયે સમયે સિદ્ધગતિમાં જીવો જાયઢે, પરંતુ જો વિરહપડે તો જઘન્યથી એક સમયનો વિરહ પડે, અને ડત્કપૃથી તો ઢ મહીનાસુધી પણ કોઈ સિદ્ધગતિ જાય નહી. એ સિદ્ધગતિ નો વિરહ કહ્યો. અને સિદ્ધગતિમાં નિશ્ચેયકી સિદ્ધોને ડર્ઢર્તના ન હોય. ઇતિગાથાર્થ.

અવતરણ:-જીવાણ આહાર ગહણ ડસાસન્તિ ઇટલે જીવોને આહાર ગ્રહણ અને શ્વાંસોશ્વાસનાં પ્રકાર કહેવાનું બર્ણે ને પાંચમું ઢાર કહેઢે. મૂલ:-સરિરેણો

आहारो, तथाऽप्तासेण लोम आहारो ॥ परकेवाहारोपुण, कावलितं होइनायवो ॥ १९४ ॥ अर्थ—केवल तेजस कर्मण शरीरे, विग्रहे अथवा अविग्रहे उत्पत्ति देशनेविषे गयोथको प्राणी प्रथमसमय तो औदारिकादिक शरीर योग्य पुञ्ज आहारे बीजे समये औदारिकादिक मिश्र आहारे ज्यालगे शरीर निस्पत्ति, त्यांलगे आहारे, अथवा उज शब्दे पोताना जन्मस्थानकने योग्य शुक्रमिश्रशोणितना पुञ्जनु संघात, तेनो जे आहार ते उजा आहार जाणवो तथाऽके० लवचाने स्पर्श शीतल पवनादिकनी प्राप्ति जेम तृषा उपशम पामे, ते लोमआहार कहिये. प्रहेष शब्दे मुखमाहे नाखबु ते कावलिक आहार होइके० होय नायवोके० जाणवो.

मूल—उयाहाराजीवा, संवेवि, अपक्कता सुणोयवा॥पक्कत गायलोमे, परकेवो होइ न इयवा॥ १९५ ॥ अर्थ—जे गतिमा जीव जाय त्या गयाठता तेज समयनेविषे उजा आहारी सर्व जीव अपर्याप्तावस्थाए जाणवा अने जेवारे पर्याप्ता थाय तेवारे सर्वजीव सर्व काल वायु प्रमुखना स्पर्शने करी निरतर लोम आहारी होयठे अने प्रहेषाहारे तो न जना करवी केमके जेवारे कोलित ग्रहण करे तेवारेज कावलिक कहेवाय ठे एरीते नजना जाणवी एटले कावलिक कोइ वयतहोय पण, ने न पण होय ॥ १९५ ॥

मूल—रोमाहारा एगिंदियाय नेरइय सुरगणाचेव ॥ सेसाण आहारो, रोमे परकेवठ चेव ॥ १९६ ॥ अर्थ—ते कारणे एकेइय लोमाहारी होय, तेमज नारकी अने चतुर्विध देवनिकाय पण लोमाहारी होय अने शेष समस्त जीवोने लोमाहार तथा प्रहेषाहार पण थाय ॥ १९६ ॥

मूल—उयाहारामण निरुणोय संवेवि सुरगणा हुंति ॥ सेसाहवति जीवा लोमाहारा सुणोयवा ॥ १९७ ॥ अर्थ—एमज देवताने अपर्याप्तावस्थामुधी उजा हार होय, अने पर्याप्ता थया ठता मनमा चितवन करे तेवो आहार पामे देवो ना समूह एवा थाय, अने शेष जीवो लोमाहारी थाय एम जाणवु ॥ १९७ ॥

मूल—अपक्कताण सुराण, एणजोगनि वृत्तिउय आहारो॥पवत्ताण मण नरुणेण अजोगनिम्माउ ॥ १९८ ॥ अर्थ—ज्यामुधी अपर्याप्तास्थितिए देवता होय त्यांमुधी अनानोगे निवर्तित एटले अनानोगे नीपन्यो आहार थाय, अने पर्याप्ता थया पठी तो मनने वांछित आहारने ग्रहणे अजोगे निपन्यो आहार होयठे ॥ १९८ ॥

हवे कश्चासनी वात कहेठे, मूल—जस्तजयसागराई, ठिइतस्तय तेत्तिएहिपखे हिं ॥ कसासोदेवाण, वास सहस्तीहि आहारो ॥ १९९ ॥ अर्थ—जे देवताने जेट ला सागरोपम आशुस्थिति होय, ते देवताने तेटलां पखवाडियां गयेठते श्वासोश्वासनु

ગ્રહણ.અને તેટલાજ હજાર વર્ષ ગયા ઠતાં તે દેવોને આહાર લેવાનો અનિલાપ થાય.

મૂલ:-દસવાસ સહસ્સાઈ, જહન્નમાઝ ધરંતિજેદેવા ॥ તેસિંચઝહાહારો, સત્તહિ થોવેહિ કસાસો ॥ ૨૦૦ ॥ અર્થ:-દશહજાર વર્ષ પ્રમાણ જઘન્યાયુને જે દેવો ધારણ કરેઢે, તેહને ચતુર્થે આહારનું ગ્રહણ જાણવું. અને તે સાત સ્તોક કાલ પ્રમાણે શ્વાસોશ્વાસ લિયેઢે. ॥૨૦૦॥

મૂલ:-દસવાસ સહસ્સાઈ, સમયાહિય જાવ સાગરં ક્ષણં ॥ દિવસમુદુત્ત પદુત્તા, આહારૂસાસ સેસાણં ॥૨૦૧॥ અર્થ:-દશહજાર વર્ષ તે સમયાદિકે અધિક કરતાં જ્યાંસુધી સાગરોપમથી ઝંઢું આયુષ હોય, તેવા દેવોને દિવસ પૃથક્ત્વે આહાર હોય. અ ને મુદૂત્ત પૃથક્ત્વે શ્વાસોશ્વાસ લિયે. ઈરીતે ઝોપ સમસ્તને જાણવું. ઇતિ ગાથાપ્રકાર્ય.

અવતરણ:-તિન્નિસયાતેવઠા પાસંમીણંતિ ઇટલે ત્રણઝો ને ત્રેશઠ પાસંમીનું બઝો ને ઠઠું ઘાર કહેઢે. મૂલ:-અસિઅસયં કિરિયાણં, અકિરિય વાઈણ હોઇચુલસીઇ ॥ અન્નાણિય સત્તઠી, વેણડ્યાણંચ બત્તીસં ॥ ૨૦૨ ॥ અર્થ:-પ્રથમ કર્તાવિના ક્રિયા જે પુણ્યબંધાદિ લક્ષણઢે તે સંજવે નહી. તેમાટે ઇવું જાણીને જે ક્રિયા, આત્મસમ વાયની કહેઢે, ઇવું જેનું શીલઢે તે ક્રિયાવાદિ આત્માનું અસ્તિત્વપણું માનેઢે. ઇવા ક્રિયાવાદિ તે ઇકશો ને ઇંસી થાયઢે. ॥૨૦૨॥

ઇમજ બીજા ઉત્પત્તિને અનંતરે જે વસ્તુના વિનાશનો સંજવ; તે કારણે કોઈપણ પદાર્થથી ક્રિયા સંજવે નહી. આત્માદિકને નાસ્તિપણાના કરનાર તે ઇમ કહેઢે કે ક્ષણિકાઃ સર્વસંસ્કારાઃ અસ્થિરાણંકુતઃ ક્રિયા ॥ ઇત્યાદિકના બોલનાર તે અક્રિયાવાદિ. તે ચુલસિકે૦ ચોરાશી જેઢે થાયઢે.

ત્રીજા જે અન્નાણિયકે૦ કુત્તિસત માતું જે જ્ઞાન તેને અજ્ઞાન કહિયે. તેને ગ્રહ ણ કરી જે પ્રવર્તે તે અજ્ઞાની કહેવાય. ઇવા અજ્ઞાની તે ચિંતવ્યાવિના બંધની વિ ફલતાના કરનાર ઢે,તે ઇવું કહેઢે કે, જ્ઞાન તે જનું નથી. કેમકે, જ્ઞાન ઢતે માંહોમાં હે વિવાદના યોગથી ચિત્ત કલુપિત થાયઢે, તેણેકરી ઢીર્ઘ સંસારની પ્રવૃત્તિ થા ય, તે આવીરીતે જે, કોઇક પુરુષે અન્યથા પ્રકારે પ્રરૂપણા કીધી ઢતાં કોઇક વિ વહ્નિત જ્ઞાની જ્ઞાનજાવે ગર્વાધ્માત ચિત્તથીકો તેના ઉપર ચિત્તનો કલુષ જાવ ધારણ કરી વાદ કરવા મંમી જાય, તે વાદ કરતાં કરતાં તો ચિત્તનો કલુષતા જાવ વૃદ્ધિ પામેઢે. તેથીકી અહંકારની વૃદ્ધિ થાય, તેથીકી અશુનકર્મનો બંધ પડે ઢે, તેના યોગે ઢીર્ઘ સંસાર થાયઢે; અને જો જ્ઞાન ન જાણિયે અને અજ્ઞાનનેજ આ શ્રયીઇ તેવારે તે અજ્ઞાનના યોગથીકી અહંકારનો સંજવ થાય નહી. તેથી અન્યઝ

पर चित्तना माठा परिणाम थाय नही तेथी कर्मबंध पण न थाय अने जे कर्म, चित्तवीने करिए तेना दारुण विपाक ते अवश्य वेदवामा पण आवे, अने जे म नना व्यापारविना केवल काय अने वचने करी कर्मप्रवृत्ति मात्र करिए, त्यां मननु तीव्र अध्यवसाय न होय, तेथी ते अवश्य वेदवामा पण न आवे अने तेनो दारुण विपाक पण न होय. केवल ठोहयुक्त जीतनेविये जेवी सुकी धुल लागे, तेवो तेने कर्मनो समागम पण थाय ते पण रूढा अध्यवसायरूप पवने करी प्रेखोथ को ते कर्मरूप रज पण जती रहे ठे तेमाटे मोहमार्ग प्रवृत्तक मुनिश्वरने अ ज्ञाननो अंगीकार करवोज नजोठे, परंतु ज्ञाननो अंगीकार करवो नजो नथी अ ने जो ज्ञाननु निश्चय करी शकिये तो ज्ञान जळु ठे, परंतु ते निश्चे करायज नही केमके, सर्व वरीनीओ जूदाजूदा ज्ञानने अंगीकार करेठे, तो तेमा कयु ज्ञान अने कयु अज्ञान? एवु केम कहेवाय! एवा कारणोने लीधे अज्ञानपणे रहेवु तेज जळु ठे. एवु मानेठे ते अज्ञानवादि जाणवा ते सत्तसत्तिके० सडसठे ॥ १०३ ॥

हवे चोथा विणयके० विनयवादि ते केवल विनये करीज चाले ते वत्रीशठे हवे जेम उडेस तेम निर्देस एवा न्याययकी प्रथम क्रियावादिनी एकशो ने एंशी नी संख्या पूरण करवाने अर्थे जंग आणवानो उपाय आगली गाथाये करी कहेठे.

मूल - जीवाइ नवपयाण, अहोष्ठविह्वलितसय परयसट्टा ॥ तेसपिअहोनिश्चा. निश्चा सदा उविद्यति ॥ १०३ ॥ कालस्त हावि नियई, ईसर अण्णत्ति पच विपयाइ ॥ निश्चा निश्चाणमहो, अणुक्रमेणे उविस्संति ॥ १०४ ॥ अर्थ - जीवादिक नवपदार्थ अलुक्रमे पाटला वपर मांमिये वली तेनी नीचे प्रत्येके स्वत ने परत शब्द मांमिये, तेनी नीचे वली नित्य अने अनित्य शब्द स्थापिये, वली ते नित्य ने अनित्य शब्दो ने नीचे अलुक्रमे काल स्वभाव नियत ईश्वर अने आत्मारूप पांच पद स्थापिये

हवे ते जेदोना जेम अनिलाप ठे तेम कहेठे मूल - जीवाइह अडिसउ, नीचो कालाउ इय पढम जगो ॥ बीउंय अडिजीवो, सउंय निच्चोय कालोउ ॥ १०५ ॥ एवपरउविदुवोन्नि जगया पुव्वडुग जुआ चउरो ॥ लद्धा कालेणेव, स हाव पमुहावि पावति ॥ १०६ ॥ पचाहिविचोकेहिं, पत्ता जीवेणवासई जंगा ॥ एवमजीवाईहिवि, इय किरिया वाइ अत्तिय सय ॥ १०७ ॥ अर्थ - इह अस्तिजी व सत्तो नित्य कालत ए पहेला जांगानो ए अर्थ ठे, इयके० आ जगत्रयमा अ स्तिके० ठे. जीवात्म स्वत पोताने रूपे ठे पण उपाधि अपेक्षाये न्हस्वदीर्घेनी परे न जाणवु नित्यके० शाश्वतठे पण कृशिकनथी जे कारणे पूर्वोत्तरकालनेवि

पे अवस्थायीठे पण कालवादिने मते तो कालवादि ते कहिये के जे आ समस्त जगत्रयते कालनो करेलो ठे एवुं कहेठे, केमके कालविना आंवा चंपक अशोकादिक फूलनो उज्जम न थाय. वली फलबंध, हिमपात, नक्षत्र, गर्जाधान, वर्षादिक ते पण कालविना होय नही. तेमज बाल, कुमार, यौवन, पलीनो आगम ए वा अवस्थाना विशेष जे थायठे तेपण नियमित कालने विजागेज थायठे. पण एसधलुं अवस्थाएज थाय. वली हांमली प्रमुखघणी सामग्री ठती होय तोपण प्रथम समयनेविपेज मग प्रमुख सीजता देखाता नथी. किंतु काले करीज सीजेठे. ते थी जे कृतक ते सर्व काल कृत्येज जाणवुं, यदाहुः न कालव्यतिरेकेण, गर्जबाल शुजादिकं ॥ यत्किंचिज्जाय ते लोके, तद सौकारणं किल ॥ १ ॥ किंच कालादृतेनैव, मुञ्ज पंक्ति परीकृते ॥ स्थाव्यादि सन्निधानेपि, ततः कालादसौमता ॥ २ ॥

बीजो जंग आवीरीतेठे:-अस्तिजीवः स्वतो अनित्यः कालतः एरीते बीजा पण जंगठे ते कहेठे. एवपरउत्ति अस्तिजीवः परतो नित्यतः कालतः समस्त पदार्थने परपदार्थने स्वरूपे जाणपणुं जेम दीर्घनी अपेक्षाए ह्रस्वपणुं अने ह्रस्वनी अपेक्षाए दीर्घपणुं; तेम आत्माने स्तंज कुंजादिक देखी तेथकी अनेरो वस्तु विशेष त्यां आत्मांनी बुद्धि प्रवर्त्ते. ते कारणे आत्मानुं स्वरूप ते पर थकी अवधारिए. ए स्वतेः बे जंग, तेम परतेः बे जंग लाध्या, तेवारे काल पदे चार जंग लाध्या; एम स्वनाव प्रमुखे पण चार चार जेद पामिए, तेवारे वीश जंग प्रत्येके जीवे लाध्या. एम अ जीवादिके वीश वीश करतां नवपदे एकशो ने एंसी थाय. तेनो उच्चार आवीरीते करीये

एक अस्तिजीवः स्ततो नित्यः स्वनावतः बीजुं, अस्तिजीवः स्ततो अनित्य स्वनावतः त्रीजुं, अस्तिजीवः परतो नित्यस्वनावतः चोथुं, अस्तिजीवः परतो अनित्यः स्वनावतः ॥ एनो अर्थ आमठे:-ते स्वनाववादी कहेठेके जे जे नाव संसारमां थाय ठे ते स्वनाव थकी थायठे, जेम माटी थकी घट थाय ठे, तंतुथकी पट थायठे; पण माटी थकी पट थतुं नथी अने तंतुथकी घट थतो नथी. एवुं निश्चेपूर्वक जे होवुंठे ते स्वनावविना होतुं नथी. वली बीजा तो सर्व कार्य रह्यां पण जे मग प्रमुखते समस्त ठती सामग्रीए पण करमू एटले कांगडु मग सीजे नही एटले चडे नही. तेनो तेज स्वनावठे तो एम जाणिये जे समस्त वस्तु स्वनाव कृतज होयठे. एम अ स्तिजीव स्ततो नित्योनित्यतः

हवे नियतवादि एम कहेठे के, नियति तत्वांतरे जेना वशथकी समस्त स्वनाव नियतरूपपणे प्रगट थाय. ते आवीरीते, जे जेवारे जे थकी थाय ते तेवारे ते

થકી નિયતરૂપપણે થયો દેખાયઁ અન્યથા પ્રકારે કાર્યકારણજાવની નિયત વ્યવસ્થા પ્રતિ નિયતરૂપ વ્યવસ્થાના પ્રેરકને અજાવથકી ન થાય તો એવી નિયત કાર્યે નિયતથકી કોણ નિવર્તીવી શકે ?

ઈશ્વરવાદી કહેઁ અસ્તિજીવ સ્વતો નિત્ય. ઈશ્વરત ઇત્યાદિ ચાર જંગ ઈશ્વરવાદી આવીરીતે કહેઁ સમસ્ત જગત્રય ઈશ્વરકૃતઁ. અને ઈશ્વરને સર્વ કોઈ માને ઈશ્વર સ્વ ત સિદ્ધ, જ્ઞાન વૈરાગ્ય, ધર્મ, એશ્વર્યવાન, વલી પ્રાણીઁને સ્વર્ગ અને અપવર્ગનો પ્રેરક ઁ હવે આત્મવાદી કહેઁ અસ્તિજીવ સ્વતોનિત્ય આત્મન ઇત્યાદિ ચાર જંગ આત્મવા દી વિશ્વ પરિણતરૂપ એક આત્માજ માને. તે એડુ કહેઁ કે એકજ આત્મા જૂત જૂતનેવિપે રહ્યો ઁતો તેજ એક પ્રકારે પણ દેખાયઁ, અને અનેક પ્રકારે પણ દેખાયઁ. જેમ પાણીમા ચડમા દેખાય તેની પરે જાણુ ઁડુક્ટ એકેવ હિં જૂતાત્મા જૂતેજૂતે વ્યવસ્થિત ॥ એકથા બહુથા ચેવ દૃશ્યતે જલચડવત્ ॥૧॥ એરીતે ક્રિયાવા દીના એકશો ને એંસી જેદ દેખાડયા એ ક્રિયાવાદીના યંત્રની સ્થાપના.

જીવ	અજીવ	પુણ્ય	પાપ	આશ્રવ	સવર	નિર્જરા	બંધ	મોઢ
સ્વત.	પરત	સ્વત	પરત	સ્વત	પરત	સ્વત	પરત.	સ્વત
નિત્ય	અનિત્ય	નિત્ય	અનિત્ય	નિત્ય	અનિત્ય	નિત્ય	અનિત્ય	નિત્ય
કાલત	સ્વનાવત	નિયતિત	ઈશ્વરત	આત્મન	એવા	પાચ	પદ	જાણવા

હવે અક્રિયાવાદીના ચોરાશી જંગ આણવાનો ઁપાય કહેઁ મૂલ - ઇહ જીવાડ પયાડ, પુત્ર પાવવિણા ઁવિકૃતિ ॥ તે સિમહો જાયમ્મિ, ઁવિક્કાએસ પરસદ્ધગા ॥ ૧૦૦ ॥ તસ્સવિ અહો લિહિક્કડ, કાલજ હિંદાય પયડુગસમેયં ॥ નિડ્ય સહાવ ઈસર, અપ્પત્તિ ઁમ પયચડકં ॥ ૧૦૧ ॥ પઢમે જગે જીવો, નહિ સડ કાલડ તયણુ વી એ ॥ પરડવિ નહિ જીવો, કાલાડ્ય જગગા દોન્નિ ॥ ૧૧૦ ॥ એવ જડ્ઘાઈ હિવિ પએહિ જગ ડુગ ડુગ પન ॥ મિલ્લીયા વિતે ડુવાલસ, સપત્તા જીવત્તેણ ॥ ૧૧૧ ॥ એવમજીવાડ હિવિ, પત્તા જાયા તડથ ચુલસીઈ ॥ ખેયા અકિરિય વાઈ ઁ ડુતિ મે સવ સંત્વાએ ॥ ૧૧૨ ॥ અર્થ - ઇહકે ૦ ઇહા એ અક્રિયાવાદીના જેદ આણવાના પ્રક્રમનેવિપે પુણ્ય અને પાપ વિના વાકીના જીવાદિક સાત પદાર્થ સ્થાપન ક

રીએ, તેને નીચે વલી સ્વતઃ ને પરતઃ એ બે શબ્દ સ્થાપીએ, અને આત્માના અજાવથકી નિત્ય અને અનિત્ય શબ્દ માંનીએ નહી. વલી સ્વપર શબ્દને નીચે કાલતઃ યદૃહાતઃ એવાં જેવે પદ તે સહિત નિયત, સ્વનાવ, ઈશ્વર આત્માલક્ષણ ચાર પદ લખિયે, હાં જે યદૃહાવાદી તે અક્રિયાવાદી સર્વ જાણવા. હવે વિકલ્પનો અનિલાપ દેખાડે.

પદમેકે પહેલા જંગને વિષે નાસ્તિજીવઃ સ્વતઃકાલતઃ બીજો નાસ્તિજીવઃ પરતઃકાલતઃ એ બે જંગ, કાલેકરી લાખ્યા. એમ યદૃહાદિક પાંચ બોલ તે પ્રત્યેકે બે વિકલ્પ પામે, ત્યારે સર્વમલી બાર જેદ થાય છે. એનો અર્થ પહેલાનીપરે જાણવો. પરંતુ એટલું વિશેષ જે યદૃહાવાદીને મતે તે એમ પ્રરૂપણા કરે છે કે, હાં પદાર્થને સંતાનની અપેક્ષાએ પ્રતિનિયત કાર્યકારણનાવ ન હોય. કિંતુ યદૃહાએજ થાય. તેવા પ્રમાણના અજાવથકી જાણવું. તે આવીરીતે જે, કીડાના વિશેષથકી કીડો થાય. એમ ઢાણાથકી પણ કીડો થાય, તેમજ અગ્નિથકી અગ્નિ થાય, તેમ શ્રરણી થકી પણ અગ્નિ ઉપજે, ધૂંમ્રથકી ધૂંમ્ર થાય. અગ્નિ તે નીલા ઇંધણને સંયોગે પણ થાય છે. તેમાટે નિશ્ચિત કાર્ય કારણ નાવ તે ક્યાંએ ન હોય. યદૃહાથકીજ ક્યાં એક કાંઈએક થાય. એમજ અંગીકાર કરવું. પણ એમ નહી જે દાહિયાર છે તે વસ્તુનો સજાવ અનેરી રીતે દેખી અનેરી રીતે પોતાનો આત્મા સંક્લેશ કરે તેકરે નહી. એમ યદૃહાવાદીના મતે તો સર્વ યદૃહાનું કરેલુંજ થાય છે. એટલે જેમ જીવપદે બાર જંગ લાખ્યા, તેમ બીજા અજીવાદિક ઠ પદને વિષે પણ પ્રત્યેકે બાર બાર જંગ કરતા, બાર સતાં ચોરાશી જંગ થાય છે. એ અક્રિયાવાદીની સર્વ સંખ્યા જાણવી. ॥૧૧૧॥

હવે અજ્ઞાનીકના સહસ્ર જંગ આણવાનો ઉપાય દેખાડવાને અર્થે બે ગાથા કહે છે. મૂલઃ—સંતમસંતં સંતા, સંતમવત્તવસય અવત્તવ ॥ અસય અવત્તવંસય, સયવત્તવં ચ સત્તપયા ॥ ૧૧૨ ॥ જીવાઽ નવપયાણં, અહોકમેણં ઇમાઽ ઠવિકુણં ॥ જહ કીરઽ અહિલાવો, તહ સાહિક્કઽ નિસામેહ ॥ ૧૧૪ ॥ અર્થઃ—પહેલી સત્ત્વં, બીજી અસત્ત્વં, ત્રીજી સદસત્ત્વં, ચોથી અવક્તવ્યં, પાંચમી સદવક્તવ્યં, ઠઠી અસદ્ વક્તવ્યં, સાતમી સદસદ્વક્તવ્યં, એ સાતે પદે સાતજંગ થયા. એનો આમ અર્થ છેઃ—સત્ત્વ તે પોતાનેરૂપે વિદ્યમાન, અસત્ત્વ તે પરરૂપે અવિદ્યમાન, સદસત્ત્વ તે પોતાનેરૂપે અને પરરૂપે પણ વિદ્યમાનપણુ તથા અવિદ્યમાનપણુ, ત્યાં યદ્યપિ એ સમસ્ત વસ્તુસ્વરૂપેકરી સદાએ સદસત્ત્વ છે. તોપણ ક્યાંએક કાંઈએક કિવારેક પ્રગટપણે પ્રમાણના જાણ કહે છે; તેથી એ ત્રીજો વિકલ્પ જાણવો. હવે તેજ સત્ત્વ ને અસત્ત્વ તે સમકાલ એક શબ્દે બોલિએ એવોતેનો કેહેવાવાલો શબ્દ કોઈ નથી. તેમાટે અવક્તવ્ય. અને જેવારે એકજાગ

सत, बीजो जाग अवक्तव्य. समकाले ए बेहु बोजिये तेवारे सदवक्तव्य थाय अने जे वारे एक जाग असत् अने बीजो जाग अवक्तव्य एवी समकाले विवक्षा करिये तेवारे असदवक्तव्य ठछे जगथाय तथा जेवारे एक जाग सत्, बीजो जाग असत्, अपर वली अवक्तव्य तेवारे सदसदवक्तव्यत्वं जग थाए ए सातविकटप थकी बी जा विकटप सनवे नही, बीजा सर्व विकटपनो ए सातमाज अतर्जाव जाणवो

एनी काइक जावना, एक घटपदार्थ आश्री देखाडिये ठड्ये मुख, ग्रीवा, कपाल, कुट्टि बुध्नादिक ते पोताने पर्याए विद्यमान जावे करी विज्ञेपित जे कुन तेने कुं न कहिए, एठले सत्घट ए प्रथम जंग जाणवु तेम पटादिगत शरीरने ढांकवादि परपर्याएकरी असत्त्वपणे विवक्षित कुन थाय नही समस्त घटादिक पदार्थ परपर्याए करी जेवारे असत्त्वपणे विवक्षिए तेवारे सत्घट ते असत् घट थाय. ए बीजो जग. वली ते घट स्वपर्याए, परपर्याए सद्जोवे, असद्जावेकरी विज्ञेपे समकाल क हेवाने इष्ट एवु, त्रीजु जग अनिष्ट अवक्तव्य पोताने पर्याए अने परपर्याए सत्त्व असत्त्व पणे करी, एके असत्त्वयोत्पन्न वचने करी तेने समकाले कही न शकिये, ते अवक्तव्य. ए अवक्तव्य नामे चोथु जंग. एम एकदेशे पोताने पर्याए करी सत्त्वपणे विवक्षिए, अने परवजय पर्याएकरी सत्त्व असत्त्वपणे समकाल असाकेतिक एक शब्दे कहेवासारु विवक्षा करीए, तेवारे ते कुनसत् अवक्तव्य कहीए ए पाचमुं जंग एकदेशे घटपणाथकी सत् अन्यदेशे कहि न शकिये, तेवारे सत् अवक्तव्य. ए ठुं जग एक देशे परपर्याए असत्त्वपणे विवक्षीये अन्यस्थानके स्वपर्याये परपर्याय अने एम उन्नय पर्याये सत्त्वपणे विवक्षिए. अन्य वली एकदेशे परपर्याए असत्त्वपणे विवक्षिये, एवो कुन सदसदवक्तव्य घट अघट अवक्तव्य थाय. ए सा तमु जग एरीते सातनेद घटना कहा, तेम पटादिकनी जावना पण करवी, एसा तपद पट्टकादि उपर स्थापन करी ते उपर जीवादिक नवपद स्थापिये. ॥११३॥११४॥

हवे अनिलाप कहेने. मूल—संतोजीवो कोजाण ईह्वाकिंच तेण नाएण ॥ तेसपएहि विजगा, इय जाया सत्त जीवस्त ॥ ११५ ॥ एवमजीवा ईणवि, पत्तेय सत्त मिलिय तेसछी ॥ तह अत्रे विदुजगा, चत्तारि इमे उ इह हुति ॥ ११६ ॥ अर्थ—सन्जीव कोवेनि किया तेनज्ञानेन ए प्रथम जग जाणवु. एनो अर्थ कहेने कोई कने विशिष्ट ज्ञान नथी, जे अत्येडिय आत्माने जाण्यो तोपण छु नेन जाण्यो तो पण छु ? तथाहि जे नित्य सर्वगत अमूर्त्तिक ज्ञानादिक गुणोपेत होय, तो पण छु ?

અથવા એવા ગુણોથી રહિત આત્મા છે તોપણ શું? અથવા તેના જાણવાથી કયા પુરુષાર્થની સિદ્ધિ થવાની છે? તેથી અજ્ઞાનપણામાં રહેવું જ નહીં. અસન્નજીવઃ કોવેત્તિ કિંવા તેનજ્ઞાતેન ઇત્યાદિક શેષ ઠ પદ છે, તેણેકરી સાત જંગ જીવ પદાર્થના થાય, એરીતે બીજા અજીવાદિક આઠપદને વિષે પણ સાત સાત જંગ કરતાં ત્રેસઠ જંગ થાય.

તેમ વલી અજ્ઞાનની પ્રરૂપણા વિષે અનેરા પણ ચાર જંગ થાય. તે આવી રીતે. મૂલઃ—સંતી જાવુપ્પત્તી કોજાણઃ કિંચ તીંણનાયાએ; એવમસંતી જાવુપ્પત્તી સદસંતિયા ચેવ ॥ ૨૧ ૭ ॥ તદ્ અથ્વતથાવિદુ, જાવુપ્પત્તીંમેહિમિજિણિં ॥ જંગાણ સત્તસઠી, જાયા અન્નાણિયાણંમા ॥ ૨૧ ૮ ॥ અર્થઃ—સતી જાવોત્પત્તિઃ કોજાનાતિ કિંવા નયાજ્ઞાતયા. ૧ અસતી જાવોત્પત્તિઃ કોવેત્તિ કિંવા નયા જ્ઞાતયા ૨ સદસતી જાવોત્પત્તિઃ કોવેત્તિ કિંવા નયા જ્ઞાતયા ૩ તદ્કે ૦ તેમજ ચોથા જંગને વિષે અવક્તવ્યા જાવોત્પત્તિઃ કિંવા નયા જ્ઞાતયા ૪

એ ચાર જંગનો તાત્પર્યાર્થ કહે છે. ઇહાં જાવ પદાર્થની સંતી કહેતાં ઠતાં વિદ્યમાન ઉત્પત્તિકે ૦ ઉપજવાનો પ્રકાર તે કોણ જાણે? અને તેના જાણવાથી પણ શું? શેષ વિકલ્પ તે અઠતિ જાવ પદાર્થની ઉત્પત્તિ ૨ એમ ઠતી અઠતી જાવની ઉત્પત્તિ ૩. ચોથે જંગે અવક્તવ્ય જે કહેવાય નહીં, આગલો અર્થ પ્રથમનો સમસ્ત પદ આગલ કહિયે, પરંતુ ત્રણ વિકલ્પ તેજ પદને અવયવની અપેક્ષા હોય, એ કારણપણામાટે ઇહાં સંજવે નહીં. એટલે પૂર્વોક્ત ત્રેસઠમાં આ ચાર જંગ પ્રદેષિત્યારે અજ્ઞાનીના જંગ સડસઠ થાય છેઃ ॥ ૨૧ ૭ ॥ ૨૧ ૮ ॥

હવે વિનયવાદીના બત્રીશ જેદ બે ગાથાએ કરી કહે છે. મૂલઃ—સુર નિવં જં જાઈ, અવિરા વમ માં પિયસુ એસિં ॥ મણવયણ કાય દાણેહિ ચઝવિહો કી રણ વિણં ॥ ૨૧ ૯ ॥ અઠ્ઠવિ ચઝક ગુણિયા, બત્તીસ હવંતિ વેણંય જેયા ॥ સવેહિં પિં મિણેહિ, તિન્નિ સયા હુંતિ તેવઠા ॥ ૨૨ ૦ ॥ અર્થઃ— ૧ સુર શબ્દે દેવતા ૨ નિવં ૩ શબ્દે રાજા ૪ યતિ તે સાધુ ૫ જ્ઞાતિ તે સ્વજન ૬ સ્થવિર તે વડેરા ૭ અવમકે ૦ અનુકંપનીય કાપડી પ્રમુખ ૮ માતા ૯ પિતા એ બે પ્રસિદ્ધ છે. એ આઠનું એક મન, બીજું વચન, ત્રીજું કાયા, અને ચોથું દાન એ ચારે પ્રકારે કરી વિનય કરવો. એ આઠને ચારે ગુણતાં વિનયવાદીના બત્રીશ જેદ થાય છે. તે વિનયવાદી એવું બોલે છે કે સ્વર્ગ અને અપવર્ગનો જે માર્ગ છે તે કેવલ વિનયથી જ થાય છે. અને જે વિનય છે તે નમ્રવૃત્તિ કરવી, તેમજ અનુત્સેક પણ જાણવું. એરીતે પૂર્વોક્ત દેવાદિક આઠને વિષે કરતો થકો જીવ સ્વર્ગ અને અપવર્ગનો સંજાગી થાય. એ સર્વને પિંમિકે ૦ એકઠા કસ્યાથી ત્રણજો ને ત્રેસઠ પાશ્વંમી થાય છે. ઇતિ એકોનવિંશતિ ગાથાર્થ.

अवतरण - अष्टपमायति एटले आठ प्रमादनुं वझेने सातमुं द्वार कहेवे मूल - पमाउप मुणिदेहिं, नणिउं अठ्ठजेयउं ॥ अन्नाण संसउंचेव, मिह्वानाण त हेवय ॥ २२१ ॥ अर्थ - मुनिजे साधु, तेना ईड जे श्रीतीर्थकर देव तेणे प्रमाद आठजेदे नणिउंके० कह्योवे तेमा पहेलो अज्ञान शब्दे मूढपणुं, बीजो आ वात एमज ठे किवा अन्यथा प्रकारेठे? एवो जे संदेह ते सशय कहिए. त्रीछ मिण्या ते उपरांतु ज्ञान, तेना उपर प्रतिपत्ति होय. तहेवयके० तेमज ॥ २२१ ॥

मूल - रागो दोसो मइप्रंसो, धम्ममिअ अणायरो ॥ जोगाण डुणणीहाण, अठ्ठ हा वज्झिअवउं ॥ २२२ ॥ अर्थ - चोथु राग ते अजिण्वग लक्ष्ण जाणवु, पांचमुं द्वेष ते अप्रीतिरूप, ठुं स्मृतिनृश ते विस्मरण शीलपणुं, सातमुं धर्मेने विपेअना दरपणुं, एटले आलसनुं करवु, आठमुं योग ते मनोयोगादिकने डुष्टपणे धरवा ए आठ प्रकारना प्रमादनु वजेन करवु ॥ २२२ ॥ इतिगाथा द्वयार्थ

अवतरण - नरहृदिवत्ति एटले नरतहेत्रना अधिपति जे चक्रवर्ती तेना ना मोनुं वझेने आठमुं द्वार कहेवे मूल - नरहो सगरो मधव सणकुमारोय राय सहूलो ॥ संती कुंभूअ अरो, हयइ सुनूमोय, कोरवो ॥ २२३ ॥ नवमोय महापउमो हरितेणो चेव रायसहूलो ॥ जय नामोय नरवई, बारसमो वनदत्तोय ॥ २२४ ॥ अर्थ - एक नरत, बीजो सगर, त्रीजो मधवा, चोथो सनत्कुमार. ते राजाओमांहे शार्दूल समान, पाचमो श्रीगति, ठछो श्रीकुंभू, सातमो श्रीअर, आठमो सुनूम कौरव गोत्रमा उत्पन्न थयो, नवमो महापद्म, दशमो हरिपेण राजाओमां शार्दूल एटले सिद्धसमान, अग्यारमो जय एवे नामे मनुष्यनो पति, बारमो ब्रह्मदत्त. ए बार चक्रवर्तिना नाम जाणवा इति ॥ २२३ ॥ २२४ ॥ गाथा द्वयार्थ

अवतरण - हलहरत्ति एटले बलदेवोनुं वझेने नवमुं द्वार कहेवे मूल - अ यलेविजएनदे, सुण्णजेयसुदसणे ॥ आणदे नदणेपउमे, रामेआविअपडिमे ॥ २२५ ॥ अर्थ - एक अचल, बीजो विजय, त्रीजो जइ, चोथो सुप्रन, पांचमो सुदर्शन, ठछो आनद, सातमो नदन, आठमो पद्म, नवमो राम बली ठेहेलो अ पश्चिम शब्द मांगलिक्य वाची ठे ॥ २२५ ॥ इति गाथार्थ

अवतरण - हरिणोत्ति एटले वासुदेवोनु वसेने दशमु द्वार कहेवे मूल - ति विहूय डुविहूय सपन्न पुरिसोत्तमे पुरिस सीदे, तह पुरिस पुमरीए, दत्ते नारायणोकि एहे ॥ २२६ ॥ अर्थ - एक त्रिष्टु, बीजो द्विष्टु, त्रीजो स्वयंभू, चोथो पुरिसोत्तम

पांचमो पुरुषसिंह, तेमज ठछो पुरुषपुंढरीक, सातमो दत्त, आठमो नारायण, नवमो कृष्ण, ए नव वासुदेवोनां नाम कह्या. ॥२२६॥ इति गाथा द्वयार्थ.

अवतरणः—पडिवासुदेवेति एटले प्रतिवासुदेवोनुं बर्गे ने अग्यारमुं द्वार कहेछे. मूलः—आसग्गीवे तारय, मेरय महुकेटके निसुंजेय ॥ बलिपहराए तह रावणेय न वमे जरासिंधू ॥ २२७ ॥ अर्थः—पूर्वे जे त्रिष्टष्टादिक नव वासुदेव कह्या, तेना ए य आक्रमे अश्वग्रीवादिक प्रतिशत्रु, ते सर्व चक्रयोद्दी पोतानाज चक्रथी मरण पामे. तेथी ते प्रतिवासुदेव एटले पोतानुंज चक्र वासुदेवने हणवा सारु नाखे, अने पुण्योदयथकी ते चक्र आवी वासुदेवने प्रणाम करी तेना हाथमां बेसे, पठी तेज चक्र ते वासुदेव, प्रतिवासुदेव उपर नाखे, तेथी ते मरणपामे. ते प्रतिवासुदेवना नाम कह्ये. एक अश्वग्रीवा, बीजो तारक, त्रीजो मेरक, चौथो मधुकैटज, पांचमो निशुंज, ठछो बली, सातमो प्रव्हाद, आठमो रावण, नवमो जरासिंधु इतिगाथार्थ. ॥

अवतरणः—रयणाई चउदसति एटले चक्रवर्तिना चौद रत्नना नामोनुं बर्गे ने बारमुं द्वार कहेछे. मूलः—सेणावइ गाहावइ, पुरोहि गय तुरय वइई इह्नी ॥ चक्रं ठत्तं चम्भं, मणिकाणिखिखग दंभोय ॥ २२८ ॥ अर्थः—सेनापत्यादिक जे पोत पोतानी जातीमां उत्तम होय तेने रत्न कहिए. एमां साततो एकेंडियछे. ते जेवारे जे चक्रवर्त्ती होय, तेवारे ते चक्रवर्त्तिना आत्मांगुले थाय. अने सात पंचेंडिय ते ते ज कालना जे पुरुष तेने उचित प्रमाणे होय.

तेमां प्रथम सेनापति ते समस्त सेनामांहे मुख्य होय. ज्यां चक्रवर्त्ती न जाय ते खंभ सेनापति साध्य करे. चक्रवर्त्तिना खंभप्रमुख हथीयार जाले. अश्वरत्न उपर चढे इत्यादिक काम ए सेनापतिनां जाणवां. बीजो गाथापतीते कौटंबिक समस्त सेनामांहे जे धान घृत प्रमुख वस्तु ते एना स्वाधीनमां रहेछे, ते चक्रवर्त्तिना हुकुमथी सर्वने आपे. ए कोठारीने स्थानके जाणवो. त्रीजो पुरोहित ते शांति कर्म जे चक्रवर्त्तिने करवुं ते करे, तेथी समस्त विघ्न उपशम पामे. चौथुं गजरत्न ते जेवारे तमिश्रा गुफाखंभ प्रपातगुफा मांहे पेसवानुं काम पडे तेवारे गजरत्नने कुं नस्थले मणीरत्न बांधे. बीजुं पण जेवारे इह्नामां आवे तेवारे तेना उपर चढे. पांचमो अश्वरत्न ते जेवारे गुफाने बारणे जाय तेवारे कमाड खडकावे ने ताबडतोब बार योजनसुधी पाठले पगे पाठो फरे. अनेरो अश्व होयतो बलती गुफानी बाफ थकी बली नस्म थाय, जेम कृत्रिम अश्वरत्नेकरी कोणी राजा त्रणखंभ साधीने गुफाने बारणे नस्म थयो तेनी परे जाणवुं. ठछो वार्द्धिकरत्न ते सूत्रधारना कर्मनो कर

नार उन्मग्न जलातिमग्नजलानाम नदी ते शुफामा जतां आढी आवे, त्यां पूल बाधे तेम बीजा पण गृह नगरादिक करवाने अर्थे ते प्रवर्त्ते सातमुं खीरत्न ते चक्रवर्त्तिना शरीर साथे सनोगना काममा आवे पण बीजी स्त्री तेनु पराक्रम स हन करी शके नही बीजी चोशठहजार अंतेअर तथा सवालाख पिम विलासणी तेनी साथे वैक्रिय शरीरे संनोग करे ए सात पंचेंद्रिय रत्न जाणवा

हवे एकेन्द्रिय कहेते. आठमुं चक्र ते एक वाम प्रमाण होयते ते वामनु स्वरूप आमते के ज्या पुरुष बंने वाहुप्रसारे तेने प्रमाणे एवु लोक प्रसिद्धते अने हजार यक्षे अधिष्ठित सर्व शत्रु निवारक सर्व बांझित कारक एवु चक्ररत्न जाणवु न वमुं उत्र रत्न पण एक वाम प्रमाण जाणवु दशमु चर्मरत्न ते वे हाथ प्रमाण ए नवमुं उत्ररत्नने अधोनागे चर्मरत्न ए बन्नेने चक्रवर्त्तिना हाथनो स्पर्शपाय तो बारयोजन सुधी विस्तार पामेते, अने तेमा चर्मरत्न उपर पहेंले पहोरे साली वा वे ते पाठले पहोरे जमे, ए चर्मरत्ननो महिमाते अग्यारमुं मणीरत्न ते चार अंगुल लावु अने वे अंगुल पहोलुं वैमूर्य रत्नमय उपर त्रणहांस होय, अने नीचे ठ हा स होय ते उत्र अने चर्मरत्नना मध्य उत्रने तुबे मूक्यो ठतो बार योजन सुधी कटकमांहे उद्योत करे अने शुफामा प्रवेश करता गजरत्ननी जमणी बाछुना कुजस्थ जे बांध्योथको उद्योत करे, हाथीने मस्तके बांध्यो थको तिर्यच अने मनुष्यना करे ला सर्व उपड्व हरण करे ते अने सर्व रोगनो नाश करे अने काने बांध्यो थको सग्राममा जय करावे सदा अवस्थित यांवन होय. वारमुं कागणीरत्न आठसौं वर्णिक प्रमाण समचउरस्त्र विपापहारी, ज्या चड्छर्यनी प्रजा प्रसार न करे त्या शुफामाहे ए प्रकाश करेते वली चक्रवर्त्ति ओगण पचाश मांमला लखे ते ज्यासुधी चक्रवर्त्ती त्यांसुधी रहे तेरमुं खड्गरत्न वत्रीश अंगुल प्रमाण जाणवु चउदमुं दमरत्न ते एक वाम प्रमाण ते महायत्ने वापखो होयतो हजार योजन कमो जाय. जूमिकाउ विदारण करे ए चउद रत्न कहां ते एकेक हजार यक्षे अधिष्ठित जाणवा ॥२१॥

मूल- चक्र खग च धणू, मणिय माला तहा गया सखो, एए सत्तउ रयणा सवेसि वासुदेवाण ॥२१॥ अर्थ -एक चक्र अने बीजं खड्ग प्रसिद्धते, त्रीजु मणी ते प्रसिद्धते, चोद्य सारग धनुष्य, पांचमी माला ते आचरण विशेष, ठही गदा का मोदकीनामे, सातमो पांचजन्यनामे सख, तेनी ध्वनि वारयोजनमां थाय, ए सात रत्न सर्व वासुदेवोने होयते ॥ २१॥

मूल -चक्रं वन दमं, तिन्निवि एयाइ वाममिताइ ॥ चम्मं डहउदीह, वत्तीसं अं

गुलाइ असी ॥ १३० ॥ चउरंगुलो मणीपुण, तस्सइं चैव होइ विव्विन्नो ॥ चउरंगुल
प्यमाणा, सुवन्नवरकागिणी नेया ॥ १३१ ॥ ए वे गाथा प्रमाणनीळे ते प्रमाण
पूर्वे कही आव्या माटे इहां वखाणता नथी. अने वासुदेवना रत्नसंबंधी महा
त्म शास्त्रांतरथी जोइ लेजो. ॥ १३० ॥ १३१ ॥ इतिगाथा चतुष्टयार्थ.

अवतरणः—नवनिहीउत्ति एटले नवनिधाननुं बरोने तेरमुं ढार कहेढे. मूलः—
नेसप्ये पंमुयए, पिंगलए सवरयणमहापउमे ॥ कालेय महाकाले, माणवग महा
निहीसंखे ॥ १३२ ॥ अर्थः—एक नैसर्पि, बीजुं पांमूक, त्रीजुं पिंगलक, चोथुं सर्वर
त्न, पांचमुं महापद्म, षष्ठुं काल, सातमुं महाकाल, आठमुं माणवकनामे महानिधा
नने नवमुं संख ए नवनां सामान्य पणे नाम कह्यां. ॥ १३२ ॥

हवे जे निधानमां जे थाय ठे ते कहेढे. मूलः—नेसप्यंमि निवेसा, गामागर न
गर पट्टणाणंच ॥ दोणमुहमंमबाणं, खंधाराणं गिहाणंच ॥ १३३ ॥ अर्थः—नै
सर्पिनामा निधाननेविषे निवेसाके० स्थापवानो प्रकार पण ते केनुं तोके ग्राम
आकरादिकनुं तेमां ग्रामते जेने फरति वाडीओ थाय ते जाणवुं अने आकरते
ज्यां जूण प्रमुख नीपजे ते जाणवुं. तथा नगरते ज्यां राज्यधानी थाय ते जाणवुं.
पाटणते ज्यां जलने स्थलना मार्ग होय ते जाणवुं. दोणमुख मंमब ते ज्यां जलमा
र्गज होय अने अडी गव्यूतमां कोइ ग्राम न थाय ते जाणवुं. स्कंधवार शब्दे कटक
जाणवुं जेम ते चक्रव्यूह गरूडव्यूहादिकनी रचनायें उतरे अने गिहके० घरनी मां
मणी जेणे करी राजादिकना घर मांमीयें, ए सर्व प्रकार नेसर्पि निधानमांहे होयढे.

मूलः—गणियस्सय गीयाणं, माणुम्माणस्स जं पमाणंच ॥ धन्नस्सय बीयाणं, उ
प्यत्ती पंमुए जणिया ॥ १३४ ॥ अर्थः—गणित ते दीनार एटले सोनामोर, ना
जियर, सोपारी प्रमुख तेनी गणित एटले संख्यानुं करवुं अथवा गणित ते संक
लित व्यकलितादिक प्रकारें जेम गुणाकार जागाकारना जेद जे अंकविद्या; ते सर्व
जाणवुं; तेमज गीत जे स्वर करणादिक गावाना प्रकार अने मानजे सेईप्रमुख जे
नाथकी धान्यनुं माप करियें. उन्मान तुलाकर्ष प्रमुख जे धरिम तेना प्रकार प्रमा
णना विशेष. वली धान्य चोवीस प्रकारनां बीज समस्त तेना उपजवाना प्रकार
ते पांमुकनामा निधाननेविषे जणितके० कह्यांढे. ॥ १३४ ॥

मूलः—सत्वा आहरण विही, पुरिसाणं जाय जाय महिलाणं; आसाणय ह
डीणय, पिंगलगनिहिम्मि सा जणिया ॥ १३५ ॥ अर्थः—पुरुष अने स्त्री संबंधी

समस्त आनरण, तेम अथ जे घोडा तथा हाथी ने योग्यआनरणनो विधि ते सर्व पिगलकनामा निधानने विपे कह्योते ॥ १३५ ॥

मूल - रयणाइ सवरयणे, चउदस पवराइ चक्रवट्टीण ॥ उप्पकृती एगेदि याइ पचेदियाइच ॥ १३६ ॥ अर्थ - सर्व रत्ननामा निधाननेविपे चक्रवर्तिना महा प्रधान चउद रत्न थाय एमा सात एकेडिय ने सात पंचेडियनी उत्पत्ति वर्णवीठे अनेरा कहेठे के एने प्रजावे महादीप्तिवत थाय ॥ १३६ ॥

मूल - वज्राणय उप्पत्ती, निप्पत्ती चेव सब जत्तोण ॥ रगाणय धाऊण य, सवा एसा महापउमे ॥ १३७ ॥ अर्थ - जेटला वस्त्र ठे ते सर्वनी उत्पत्ति, तेम ज वली वस्त्रगत जे जत्तिके० विशेष तेनी निप्पत्ति एटले नीपजवाना प्रकार, तथा रग जे मजीठ क्रमिराग कसुंवा प्रमुख, तेनी उत्पत्ति तथा धातु जे लोखम त्रावु प्र मुख सात धातु अथवा धोऊणय एवा पाठ थकी वस्त्रादिक धोवानी जे रीति ते आम के खुमो वस्त्र आवीरीते थोवु अने रेतमी वस्त्र एम थोवु, उननु वस्त्र आम थोवु, इत्यादिकसर्व महापद्मनिधाननेविपे जाणवा ॥ १३७ ॥

मूल - काले कालन्नाण, जवपुराण च तिसुवि वसेसु ॥ सिप्पसय कम्माणिय, तिन्नि पयाए हियकराइ ॥ १३८ ॥ अर्थ - कालनामा निधाननेविपे समस्त काल ज्ञान ज्योतिषसंबंधि जे ज्ञान कह्योते ते अने ज्यके० जे थगो, पुराणके० जे थयु एना उपलक्षणथकी वर्तमानकालसंबंधी तीर्थकरना वश, चक्रवर्तिना व श, बलदेव यासुदेवना वश, ए त्रणे वश तेनेविपे जे वक्तव्यता अने तिसुविवसेसु ए पाठथकी अनुक्रमे थयो, थगो अने वर्तमानकालना वर्पनी वातनु कथन अ ने क्याएक जव पुराण च तिसुकालेसु एवो पाठ ठे, तेथी थगो, थयु अने वर्तमान का लनु गुणाद्युज ज्ञाननु कहेवु तेमज सिप्पसय एटले घट, लोखड, चित्र, वस्त्र, नापित शिला ए पाचना प्रत्येके बीश बीश जेद ठे तेवारे एकशो प्रकारनुं शिल्प, अने कर्म ते कर्पण तथा वाणिज्यादिक, ते जघन्य मध्यम अने उत्कृष्टना जेदथकी जे प्रजालो कना हितने अर्थे करवु, ते सर्व कालनामा निधाननेविपे जाणवु ॥ १३८ ॥

मूल - लोहससय उप्पत्ती, होइ महाकाल आगराणच ॥ रुप्पस्स सुवन्नस्मय, म णि मोत्ति सिलप्पवालाण ॥ १३९ ॥ अर्थ - लोह अनेक प्रकारनु ठे, तेनी उत्पत्ति. वली रुपु ने सोनु प्रसिद्धे मणी ते चङ्कातादिक अने मुक्ता तेमोती शिला स्फटि क प्रवाला ते विद्रुम तेना आकर ते सर्व महाकालनामा निधाननेविपे जाणवा

मूल - जोहाणय उप्पत्ती, आवरणाणच पहरणाणच ॥ सवाय जुइ नीई, मा

ણવગે દંડનીર્ણય ॥ ૧૪૦ ॥ અર્થ:-યોદ્ધા જે શૂરવીર પુરુષો છે તેની ઉત્પત્તિ અ
ને આવરણ, સન્નાહ એટલે શ્વેટક પ્રમુખ, પ્રહરણ તરવાર, કટારી, નાલા, ફરશી
ઇત્યાદિક હથીયારના વિશેષ. વલી સમસ્ત જે યુદ્ધની સામગ્રી તેની નીતિ તથા દં
ડનીતિ તે સામ, દામ જેદને દંડ એરીતે ચાર પ્રકારની જે રાજનીતિ કહી છે. તે
સર્વ માણવકનામા નિધાનનેવિષે જાણવી. ॥ ૧૪૦ ॥

મૂલ:-નટ્ટવિહિ નામય વિહી, કવસ્સ ચત્તવિહસ્સ નિષ્પત્તી ॥ સંખે મહાનિહિ
મ્મિત્તે, તુમ્મિયં ગાણંચ સવ્વેસિં ॥ ૧૪૧ ॥ અર્થ:-નાટ્ય જે નરતાદિક સંબંધી
તેનો વિધિ, અને નાટકવિધિ તેને કહિયે જે અજ્ઞિનય બંધાદિકનો પ્રકાર,
અને જેમાં ધર્મ, અર્થ, કામને મોહનું વર્ણન કરેલું હોય; એવી ચાર પ્રકારની કા
વ્ય, અથવા સંસ્કૃત પ્રાકૃત અપચંચ સંકીર્ણ લક્ષણ. તેવી જાણાઈ નિબદ્ધ અથવા
ગદ્ય, પદ્ય, ગેય, ચૌર્ણ્ય, તેમાં ગદ્ય તે હૂટો સમરાજિર ઇત્યાદિક અને પદ્ય તે અનેક અનુષ્ટ
વાદિક જાતિએ કરી પદ રચના. તથા ગેય તે ગીતગોવિંદાદિક ગીત, અને ચૌર્ણ્ય તે પ
દને ચૂરણ કરિએ સ્વંમિએ જ્યાં, તે નર્તુ પાર્વતિ ઇત્યાદિક. એવાં ચાર પ્રકારનાં કાવ્ય
તેની નિષ્પત્તિ કરવાના પ્રકાર તે સંખનામા મહાનિધાનમાં છે. તથા તેમાં વલી ત્રુ
ટિતાંગકે ૦ ત્રુટિત વાદિત્ર, તેનાં અંગ જેટલા પ્રકારનાં છે, તેની ઉત્પત્તિ વચ્ચાણ એ
ટલાં વાનાં લચ્યમાન થાય. એક આચાર્ય એમ કહે છે કે, જે જે નિધાનમાં છે જે
જે વસ્તુ કહિ છે, તે તે વસ્તુ સાદ્દાત્ તેજ નિધાનમાં છે જ ઉપજે છે. ॥ ૧૪૧ ॥

હવે એ નવે નિધાનનું સ્વરૂપ સમસ્ત સાધારણપણે કહે છે. મૂલ:-ચક્કઠ પડ
છાણા, અદુસ્સે હાય નવય વિસ્કંજે ॥ બારસ દીહા મંજૂસ સંતિયા જાણવી પ
મુહે ॥ ૧૪૨ ॥ અર્થ:-ચક્ર શબ્દે પડ્ડું તે આઠ પડ્ડે તેનું પ્રતિષ્ઠાનકે ૦ રહેલું છે.
અને અદુસ્સે હાય કે ૦ આઠયોજનનું ઉત્સેધ એટલે ઊંચપણું છે જેનું, તથા નવ યો
જન વિસ્કંજ એટલે વિસ્તાર છે જેનો. વલી બાર યોજન દીર્ઘકે ૦ લાંબપણું છે. મંજૂપ
ને સંસ્થાને એટલે આકારે, તે જાણવી જે ગંગા તેને મુખે સદા સર્વદા રહે છે. તે જે
વારે ચક્રવર્તી ઉપજે તે નરતસ્વંમ સાધી પાઠો ફરે તેવારે ચક્રવર્તીની સાથે થઈ
ચક્રવર્તીની નગરીએ આવીને પાતાલમાં રહે. ॥ ૧૪૨ ॥

વલી તે કહેવો હોય તે કહે છે. મૂલ:-વેરુલીયમણિકવાડા, કણય મયા વિ
વિહરયણપહિપુત્તા ॥ સસિસૂરચક્ક લક્ષણ, અણુ સમવયણોવવત્તીયા ॥ ૧૪૩ ॥
અર્થ:-વૈમૂર્યરત્નમય વરપ્રધાન કમાડ છે જેનાં, કનકમય એટલે સૂવર્ણેકરી નિષ્પન્ન
નીતિ છે તથા વિવિધ પ્રકારનાં રત્ન તેણેકરી પરિપૂર્ણ એટલે સહિત ચંડમા અને સૂ

र्यनी परे चक्रने आकारे जह्ण एटले चिन्हते जेने, वली अनुसमके० समी वदनके० बारणांनी उपपत्तिके० घटनाते ज्यां, अथवा अणुवम वङ्गो एवा पाठ थकी ज्या उपमाये रहित वचननी घटना ते, एटले जेजु स्वरूप वर्णन करवासारु वचननी रचना पण थाय नही, अर्थात् स्वरूप वर्णवी शकीये नही इतिजाव अथवा अनुसमय समयप्रत्ये पुज्जनं जावु. अने उपपत्तिके० आवबुंते एतावता समय समयनेविषे जेवा पुज्ज जायते तेवा वली आवेते परतु तेमा काइ घटता नथी अने श्रीगणगमा अणुसमयगुबाहुवयणत्ति एहवो पाठते ते अणुसमयके० अविषम, जुगके० जुसर तेने आकारे वाटलापणे करीने बाहके० बारसाख मुख नेविषे ज्या ते अनुसमय जाणवो ॥ २४३ ॥

मूल - पञ्जिउवमर्द्धिया, निहिसिरि नामाय तड ते देवा ॥ जेसिं ते आवासा, अक्केया आहि वक्काया ॥ २४४ ॥ अर्थ - पञ्चोपमआयुनी स्थिति ए अने जे निधाननुं जेजु नाम तेवेज नामे ते निधाननेविषे त्या देवता वासकरेते ते देव अन्य कार्ये रहित थका जेमनु अधिपतिपण मूखे पण जाने नही, एतावता ज्या ठकुराइ अमोलिकते

मूल - एए ते नव निहिणो, पञ्चयवण रयण सचय समिद्धा ॥ जेवस मुवग छंती, सवेसि चक्रवट्टीण ॥ २४५ ॥ अर्थ - एएके० ए पूर्वेजे नवे निधानोनु स्वरूप व खाणुं ते नवे निधान प्रज्जतके० घणुं एजु जे धन, अने रत्ननो संचय तेनी समृद्धि ए करी सहितते, ते सर्वचक्रवर्तिने नवे निधान प्राप्त थायते ॥ २४५ ॥ इतिगाथा चतुर्दशकार्थी ॥

अवतरण - जीव सखाउति एटले जीवनी संख्यानु वडोने चउदसुं दार कहे ते मूल - नमिठं नेमिएगाइ जीवसंख जणामि समयाउ ॥ चेयण जुत्ताएगे, न वड सिद्धा डुहाजीवा ॥ २४६ ॥ अर्थ - श्रीनेमिनाथप्रत्ये नमस्कार करीने एक आवेदेइने जीवनी जे संख्या ते श्रीसिद्धातथकी जणामिके० कहुतु तेमां चेतना ए युक्त जीव ए प्रथम प्रकार जाणवो. सत्सारमा रहेते जवस्थ अने जे निर्वाण पद पान्या तेसिद्ध. एरी ते वे प्रकारना जीवो जाणवा ॥ २४६ ॥

मूल - तसथावराय डुविहा, तिविहा श्रीपुनपुसग विजेया ॥ नारय तिरिय नरामर, गइ जेयाउ चउप्पेया ॥ २४७ ॥ अर्थ - अथवा त्रसने थावरना चेदेकरो वे प्रकारे जाणवा स्त्री पुरुष ने नपुंसकना चेदे करी त्रण प्रकारे जाणवा नार कादिक गतिना चेदे करी चार प्रकारे जाणवा. ॥ २४७ ॥

मूल - अहवातिवेय अविगय, सरुवउवा हवति चत्तारी ॥ एण विति चउपणि दिय रूवा पचप्पयारा ते ॥ २४८ ॥ एण्वियठअणिदिय जुत्ता अहवा ठनु

जलग्नि निला ॥ वण तस सहिया ठप्पिय, ते सत्त अकाय संवजिया ॥ १४ए ॥
अथवा त्रण वेद ने चोथुं अवेद ते सिद्धना जीवो मली चार प्रकार थाय. एकेंडिया
दिकना जेदे करी पांच प्रकार थाय ते; ॥१४०॥ एज पांच प्रकारमां अनेंडिय जे
सिद्धना जीवोते ते जेलिये तेवारे ठ प्रकार थायते. अथवा पृथिव्यादिक पांच त्रस
जीवो सहित करतां ठ जेद थायते. वली ए ठ कायने साथे सातमा अकायिक
सिद्धना जीवो मेलव्याथी सात जेद थायते. ॥ १४ए ॥

मूलः—अंमय रसय जराउअ, संसेयय पोयया समुत्तिमया ॥ उप्पिय तहोववा
इय, जेएणं अठहा जीवा ॥१५०॥ अर्थः—अंमज एटले जे इमायकी उपजे एवा
पंखी प्रमुख, बीजा, रसयकी उपजे ते रसज, सूक्ष्मजीव तक्रादिकना उपन्या जाए
वा. त्रीजा, जरायुज जे जरामां उपन्या मनुष्यादिक जाएवा, चोथा, संस्वेद गन्धे
परसेवो तेथकी जे उपन्या ते संस्वेदज यूका ठप्पई प्रमुख जाएवा, पांचमा, पोतजा ते
हाथी प्रमुख जाएवा; ठगा, संमूर्तिम मद्धिका प्रमुख; सातमा उद्भेद जे नूमिका
फोडीने उपजे ते उद्भेदज ते तीडप्रमुख जाएवा; तेम आठमा उत्पाते उपजे
ते उत्पातज ते देव नारकी जाएवा. एरीते आठ प्रकारे जीवो जाएवा. ॥१५०॥

मूलः—पुढवाइ पंच बि तिचउ, पणिंदि जुत्ताय नवविहा हुंति ॥ नारय नपुंस
तिरि नर, तिवेय सुरथी पुमेवंच ॥ १५१ ॥ अर्थः—पृथ्व्यादिक पांच अने वेंडिया
दिक चार तेणे युक्त नव प्रकारे जीवो थायते. अथवा नारकी ते एक नपुंसक वे
देज थाय ते. अने तिर्यंच तथा मनुष्यना पुरुष स्त्री ने नपुंसक एवा त्रण त्रण वेद
ते. ए सात थया. तथा देवता स्त्री ने पुरुष वे प्रकारेते एमपण नव जेदज थायते.

मूलः—पुढवाइ अठ असन्नि, सन्नि दस ते ससिद्ध इगदसउ ॥ पुढवाइ यातसंता.
अपज्ज पंज्जत्त बारसहा ॥१५२॥ अर्थः—पृथ्व्यादिक पांच अने विकलेंडियादिक त्र
ण ए आठ थया, नवमा असन्नी, दशमा सन्नी ए दशप्रकार थया; तेमज एनी साथे
सिद्ध जेला करिए तेवारे अग्यार जेद थायते. तथा वली पृथ्वीथी मांमीने त्रस प
र्यंत ठ प्रकारना पर्याप्ता तथा ठ प्रकारना अपर्याप्ता करिए तेवारे बारजेद थायते.

मूलः—बारस वि यतणुज्जत्ता, तेरस सुद्धुमियरगिंदि वे इंदी ॥ तिय चउ अस
न्नि सन्नी, अपजत्त पजत्त चउदसहा ॥ १५३ ॥ अर्थः—पूर्वोक्त बार जेद ते अ
तनु जे सिद्ध तेणे सहित करतां तेर जेद थायते. एक सूक्ष्म ने बीजा बादर ए
वे जेद. एकेंडियना तथा बेंडि, तेंडि, चउरेंडि, असन्नी, ने सन्नी ए सात पर्याप्ता
ने सात अपर्याप्ता मली चउद जेद थाय. ॥ १५३ ॥

મૂલ—ચત્વરસ વિ અમલ કલિઆ, પનરસ તહ અમગાડ જે અઠ ॥ તે અપલત્તગ પક્કત જેદડ સોલસ હવતિ ॥ ૧૫૪ ॥ અર્થ—પૂર્વે ચત્વર પ્રકાર, કહ્યા તે અમલકે ૦ મનરહિત જે સિદ્ધના જીવો છે તે સહિત કરતા પદર પ્રકાર થાય છે, તેમજ અમજાદિક જે આઠ પ્રકાર પ્રથમ કહ્યા હતા તેના પર્યાપ્તાને અપર્યાપ્તાના જેદે કરી શોલ પ્રકાર થાય છે ॥ ૧૫૪ ॥

મૂલ—સોલસવિ ચકાયજીતા, સતરસ નપુમાડ નવ અપક્કતા ॥ પક્કતા અઠારસ, અકમ્મ જીઅ તે ડગુણવીસં ॥ ૧૫૫ ॥ અર્થ—પૂર્વોક્ત શોલ ને અકાય એટલે કાયરહિત સિદ્ધ જીવોયુક્ત કરતા સત્તર જેદ થાય છે અને નપુમાડકે ૦ પૂર્વ નારકી નપુસકાદિક નવ જેદ કહ્યા હતા તે નવને પર્યાપ્તાને અપર્યાપ્તાના જેદે કરતાં અઠાર જેદ થયા, એનેજ અકર્મક સિદ્ધ સહિત કરતા ઓગણીશ જેદ થયા

મૂલ—પુઢવાડ દસ અપક્કા, પક્કતા હુંતિ વીસ સંખ્યા ॥ અસરીર જીઅહિ તે હિ વીસઈ હોઈ અગ્રહિયા ॥ ૧૫૬ ॥ અર્થ—પૂર્વેજે પૃથ્વીાદિક દશ જેદ કહ્યા તેનેજ પર્યાપ્તા અપર્યાપ્તા કરતા વીસ સંખ્યાએ થાય છે તેને અશરીર જે શરીરરહિત સિદ્ધના જીવો છે તેના સહિત કરતા એકવીસ જેદ થાય છે ॥ ૧૫૬ ॥

મૂલ—સુદુમિઅરજૂજલાનિલ, વાઝવણાણત દસ સપત્તેઆ ॥ વિતિચઠ અસત્ત્રિ સત્ત્રી, અપક્ક પક્કત વતીસ ॥ ૧૫૭ ॥ પૃથ્વીાદિક પાચ તે સ્વક્ષ તથા વાદરના જેદે કરી દશ થાય છે, એમા અણતકાય આવી અને અગ્યારમો પ્રત્યેક વનસ્પતિ તથા બેંડિયાદિક ત્રણ અને અસંજી તથા સંજી મલી શોલ જેદ ને પર્યાપ્તા તથા અપર્યાપ્તાના જેદે કરી બત્રીશ થાય છે ॥ ૧૫૭ ॥

મૂલ—તહ નરય નવણ વણ જોડ કમ્પગેવિક્કણુતરુ પ્પમ્મા ॥ સત્તદસ ડપણ બારસ, નવણ ઢપ્પન્ન વેઝઘા ॥ ૧૫૮ ॥ અર્થ—નારકી રત્નપ્રજાદિકના સાત જેદ, નવનપતિ અસુરાદિકના દશ જેદ, અંતર યક્ષાદિક આઠ, અથવા અણપત્ત્રી આદિક આઠ એ બે માથી એક અષ્ટક ગણીએ જ્યોતિષ ચંદ્રાદિક પાચ, કલ્પ તે સૌંદર્ભાદિક બાર ઐવેયક હેઠિમાદિક નવ અને અનુત્તર તે વિજયાદિક પાચ વિમાન એ ઢપ્પન્ન જેદ વૈક્રિયના થયા ॥ ૧૫૮ ॥

મૂલ—હુંતિ અઢવન્ન સખા, તેનર તેરિહ સગયા સવે ॥ અપક્ક પક્ક તેહિ, સોલસવત્તર સયં તેહિ ॥ ૧૫૯ ॥ અર્થ—તે પૂર્વોક્ત વૈક્રિયના ઢપ્પન્ન જેદની સંખ્યા મા નરકે ૦ મનુષ્ય અને તિર્યંચ મેલવીએ તેવારે સર્વ અઠાવનની સંખ્યા થાય છે. એનેજ પર્યાપ્તા અપર્યાપ્તા કરતા એકશો ને શોલ જેદ થાય ॥ ૧૫૯ ॥

મૂલ:-સન્ની હુગ હીણ બત્તીસ સંગયં તંસયં ઠયત્તાલં ॥ તંજવા નવગદૂર નવ
આસન્ન નવંચ ॥ ૨૬૦ ॥ અર્થ:-પ્રથમ સુદુમ્મિયર ગાથાએ કરી વત્રીશ જેદ જે પૂર્વે
કહ્યા હતા તેમાંથી સંઙી ને અસંઙી એ બે હોન કરિએ તેવારે ત્રીશ જેદ થાય. તે એક
શો ને શોલ વૈક્રિયની સાથે મેલવતાં એકશો ને ઢેતાલીશ જેદ થાયઢે. એમાં વત્રી
કોઽ નવ્ય, કોઽ અનવ્ય, અને કોઽ દૂરનવ્ય તે ગોશાલાદિક જાણવા, અને જે કોઽ
તેજ નવે અથવા બીજે ત્રીજે નવે મોહ જવાનાઢે તે આસન્નનવ્ય જાણવા. ॥ ૨૬૦ ॥

મૂલ:-સંસારનિવાસીણં, જીવાણ સયં ઇમં ઠયતાલં ॥ અપ્પંચ પાલિયવં, સિ
વ સુહકંઘીહિ જીવેહિં ॥ ૨૬૧ ॥ અર્થ:-સંસારનિવાસી જીવોના એ એકશો ને ઢે
તાલીશ જેદ જાણવા. તે અપ્પંચકે પોતાના આત્માનીપરે જહમમપિથ્યં ડુસ્કં
ડ્યાદિક જાણીને એ એકશો ને ઢેતાલીશ પ્રકારના જીવોને જે કોઽ શિવ સુખની
વાંઢના કરનાર જીવોઢે તેણે પોતાની આત્માનીપરે પાલવા. ॥ ૨૬૧ ॥

હવે એ કુલક એજ શાસ્ત્રકારનો કરેલો એવો જણાવવાને અર્થે ગુરુના નામ
સહિત પોતાનું નામ જણાવેઢે. તે પ્રયોજન પૂર્વક ગાથા કહેઢે. મૂલ:-સિરિચ્છમ્મ
એવ મુણિવડ, વિણેય સિરિનેમિ ચંદસૂરીહિં ॥ સપરિહિયઢં રડ્યં, કુલયમિણં જીવ
સંઘાએ ॥ ૨૬૨ ॥ અર્થ:-શ્રીઆમ્નદેવ નામે મુનિપતિ જે આચાર્ય તેના વિનેયકે
શિષ્ય શ્રીનેમિચંડસૂરિ તેણે પોતાને તથા પરને અર્થે એ જીવ સંઘ્યાના કુલકની
રચના કરીઢે, એટલે સત્તર ગાથાએ કરી કુલક વચ્ચાવ્યો. ॥ ૨૬૨ ॥

અવતરણ:-કમ્માઈ અઠ્ઠતિ એટલે આત્મકર્મનું બશોને પત્તરમું ઢાર કહેઢે.
મૂલ:-પઢમં નાણાવરણં, બીયં પુણ દંસણસ્સ આવરણં ॥ તડ યંચ વેયણીયં, તહા
ચઢઢં ચ મોહણિથ્યં ॥ ૨૬૩ ॥ પંચમમાઢં ગોયં, ઢઠં સત્તમગમંતરાયમિહ ॥ વઢુત
મ પયહિત્તેણં, નણામિ અઠ્ઠમ પએ નામં ॥ ૨૬૪ ॥ અર્થ:-પહેલું જ્ઞાન જે મત્યા
દિક તેને જે આવરે તે જ્ઞાનાવરણ કહિએ. બીજું દર્શન જે લોચન તેને આવરે તે
દર્શનાવરણ કહિએ. ત્રીજું જેણે કરી સુખ અને ડુઃખ વેદિયે તેને વેદનીય કહિએ, તેમ
જ ચોથું જેણે કરી આત્મા મોહ પામે તેને મોહનીય કહિએ. પાંચમું આયુ બાંધ્યું ઢતું
અવશ્ય ડદય આવે તેથી તેને આયુકર્મ કહીએ. ઢઠું ગૂય તે નાના મહોટા શબ્દેકરીને
કહિયે તે ગોત્ર કર્મ જાણવું, સાતમું જે વિઘ્ન કરે તે અંતરાય કર્મ જાણવું. ઇહાં જિ
નશાસનનેવિપે, હવે જેની ઘણી પ્રકૃતિઢે તેણે કરીને નણામિકે કહીશું, આત્મા
સ્થાનકનેવિપે જે નમયંતિકે નમાડે તેનામ કર્મ- ઇતિ ગાથા ઢ્યાર્થ. ॥ ૨૬૩ ॥ ૨૬૪ ॥

અવતરણ:-તેસિઢત્તર પયહીણં અડવન્ન સયતિ એટલે આત્મકર્મની ડત્તર પ્રકૃ

तिनुं बर्जो ने सोलमुं वार कहेवे मूल-पचविह नाण वरणं, नवजेया दंसण स्त दोवेण॥अघावीस मोहे, चत्तारिय आउए हुंति ॥ १६५ ॥ गोयम्मि डुन्निपंच तराय तिगहियं सयं नामे ॥ उत्तर पयडीणेव, अघावन्नं सयं होइ ॥ १६६ ॥ अर्थ - मतिज्ञानादिक पाच ज्ञानने आवरे तेथी पाच प्रकारे ज्ञानावरणीय जाणवु बीजु चार प्रकारना दर्शनने जे आवरे तथा पाच प्रकारनी निडा जेनाथकी उदय आ वे ते नवप्रकारे दर्शनावरणीय कर्म जाणवु त्रीजुं साता अने असाताना जेद थकी बे प्रकारे वेदनीय कर्म जाणवु चोथु सोल कपाय अने नव नोकपाय तथा त्रण दर्शन मोहनीय मली अघावीस प्रकारे मोहनीय कर्म जाणवु नरकादिक गतिना जेद थकी आयुर्कर्म चारजेदे जाणवु उंच नीचना जेद थकी गोत्र कर्म बे जेदे जाणवु दानांतरायादिकना जेद थकी अंतराकर्म पाचप्रकारे जाणवु अने नाम कर्म एकशोने त्रण प्रकारे जाणवु ॥ १६५ ॥ १६६ ॥

हवे उसर प्रकृतिना प्रत्येक नाम कहेवे मूल-मइसुय उंहीमण केवलाणि जीवस्स आविरिक्कति ॥ जस्स प्यजावउत्तं, नाणावरण जवेकम्म ॥ १६७ ॥ अर्थ - चारप्रकारनो व्यजनावग्रह अने अर्थावग्रह, ते पाचइडिय अने ठुं मन ते अवग्रह, इया, अयाय ने धारण ए एकेकना चार चार जेद करता ठ चोक चौवीश जेद थायवे, तेनी साथे चार व्यजनावग्रह जेला करिये तो मति ज्ञानना अघावीश जेद थायवे अक्षरश्रुत, अनक्षरश्रुत, सङ्गीश्रुत, असङ्गीश्रुत, सम्यक्श्रुत, असम्यक्श्रुत, सादिश्रुत, अनादिश्रुत, सपर्यवसितश्रुत, अपर्यवसितश्रुत, गमिकश्रुत, अगमिकश्रुत, अगप्रविष्टश्रुत, अनगप्रविष्टश्रुत, एरीते चउदप्रकारना श्रुतवे अथवा पङ्कवइत्यादिक वीशप्रकारना श्रुत ते आवीरीतेवे पर्यायश्रुत, पर्यायसमासश्रुत, अक्षरश्रुत, अक्षरसमासश्रुत, पदश्रुत, पदसमासश्रुत, सधातश्रुत, सधातसमासश्रुत, प्रतिपत्तिश्रुत, प्रतिपत्तिसमासश्रुत अनुयोगश्रुत, अनुयोगसमासश्रुत, प्राज्ञतश्रुत, प्राज्ञतसमासश्रुत, प्राज्ञतप्राज्ञतश्रुत, प्राज्ञतप्राज्ञतसमासश्रुत, वस्तुश्रुत, वस्तुसमासश्रुत, पूर्वश्रुत, पूर्वसमासश्रुत, एरीते वीशजेद श्रुतज्ञानना जाणवा, तथा अनुगामि, अननुगामि, वर्द्धमान, हीयमान, प्रतिपाति ने अप्रतिपाति एठ जेद अवधिज्ञानना जाणवा तथा क्लृप्तमति अने विपुलमतिना जेद थकी बे प्रकार मनपर्यवज्ञानना जाणवा, अने केवल ज्ञाननो एकज जेद ठे अन्य ज्ञानोनेविपे जेटलु क्योपशम होय तेटलु ज्ञान थायवे, अने सर्वथा ज्ञानावरणीयना क्यथकीज जेनु उपजवु थाय ते केवलज्ञान ए पाच ज्ञानना जेद सामान्ये कहा हवे गाथार्थ कहेवे जीवस्सके ०

જીવને એ જ્ઞાનને આવરિયે રુંધિયે જેના પ્રજાવચ્ચકી તે જ્ઞાનાવરણીય કર્મ કહિયે.

મૂલ:-નયણે ચરોહિ કેવલ, દંસણ આવરણ યં નવે ચઝહા ॥ નિદાપયજા હિ
ઠહા, નિદાય ડુરુત્ત ચીણહી ॥ ૨૬૮ ॥ અર્થ:-નયન શબ્દે ચક્રુ તેનું આવરણ જે
લોચન તેને આવરે તે ચક્રુદર્શનાવરણીય; અને ઇતર જે બીજી અન્ય ઇંદ્રિયનું જ્ઞાન
હણે તે અચક્રુદર્શનાવરણીય. અવધિદર્શનને આવરે તે અવધિદર્શનાવરણ કહે
વાય. એમ કેવલદર્શનને આવરે તે કેવલ દર્શનાવરણ. એરીતે દર્શનાવરણીય ચાર
નેદે થાય. હવે પાંચ નિડા કહેહે. ત્યાં પ્રથમ સુખે ચીપટીના વજાડવા ચકી જાગી
ઝટે તે નિડા, બીજી ઘણા ધકા ચકી જાગૂત થાય તે નિડાનિડા; ત્રીજી ડુરુક્તા તે
એક નિડા બીજી નિડાનિડા એમ ઇહાંપણ દિરુક્ત પ્રવજા તે બેઠા અને ઝનાચકા
નિડા આવે તે પ્રવજા સમજવી; તથા ચોથી ચાલતાં હાલતાં નિડા આવે તે પ્રવ
જા પ્રવજા જાણવી. પાંચમી સ્ત્યાનર્ધિ તે જે દિવસે વાત ચિંતવી હોય તે રાત્રિએ
કરે, રાજાના હસ્તિના દંતુસલ કાઠનાર શિષ્યનીપરે જાણવું. એ નિડામાં વાસુદેવના
બલચકી અર્ધ બલ હોય છે. એ નવ પ્રકાર થયા ॥ ૨૬૮ ॥

મૂલ:-એયમિહ દરિસણા વરણ મેયમા વરડ દરિસણં જીવે ॥ સાયમસાયંચ
હહા, વેયણિયં સુહ હહનિમિત્તં ॥ ૨૬૯ ॥ અર્થ:-એ નવ પ્રકારનું દર્શનાવરણ તે
જીવનો પૂર્વોક્ત દર્શનગુણ છે તેને આવરે ઢાંકી મૂકે. વલી શાતા અને અશાતાના ને
દે કરી બે પ્રકારે વેદનીય કર્મ તે સુખ તથા ડુઃખનું નિમિત્ત કારણ છે. ॥ ૨૬૯ ॥

હવે મોહનીયકર્મ કહેહે. મૂલ:-કોહો માણો માયા, લોજોણંતાણુબંધિણો ચ
ઝરો ॥ એવમપ્ચચ્ચકાણા, પચ્ચકાણાય સંજલણા ॥ ૨૭૦ ॥ અર્થ:-ક્રોધ, માન,
માયા અને લોજ એ ચાર જે અનંતા સંસારનું અનુબંધ કરે તે જેને ઉત્પન્ન થયા ઠતાં
જ્યાંસુધી તે પ્રાણી જીવતું રહે ત્યાંસુધી તેનીસાથે રહે, અને નરકગતિના કારણ થાય. સ
મ્યક્ત્વનું રુંધન કરે એટલે સમ્યક્ત્વ આવવા ન આપે. તેમાં અનંતાનુબંધી ક્રોધ તે પ
ર્વતની સ્ફુટ સમાન જાણવો અને અનંતાનુબંધી માન તે પાશાણના યાંજલા સ
માન જાણવું. તથા અનંતાનુબંધી માયા તે મહાનિવડ વાંશના મૂલ સમાન જાણ
વી, તથા અનંતાનુબંધી લોજ તે ક્રમિના રંગ સમાન જાણવો. ॥ ૨૭૦ ॥

એવંકે ૦ એરીતે વલી અપ્રત્યાઘ્યાનીયાનાવરણ જે અણુવ્રતરૂપ પચ્ચચાણને આ
વરે એના ઉદયચી જીવ કોઈ પચ્ચચાણ કરી શકે નહીં એ ઝપના ચકા એકવર્ષ સુ
ધી રહેહે, તિર્યંચની ગતિના કારણ થાય તેમાં અપ્રત્યાઘ્યાની ક્રોધ તે પૃથ્વીના
સ્ફુટ સમાન જાણવો, અને અપ્રત્યાઘ્યાની માન તે અસ્થિ સમાન જાણવું, વલી

અપ્રત્યાશ્વાની માયા તે મેઢાના શિંગડા સમાન જાણવી તથા અપ્રત્યાશ્વાની લોન તે કાઢવ સમાન જાણવો.

હવે જે જીવના સર્વે વિરતિરૂપ ગુણને આવરે તે પ્રત્યાશ્વાનાવરણ જાણવું, એ ડપન્યા ઠતાં ચાર માસ સુધી રહેઢે, એમનુપ્યની ગતિનુ કારણ થાય ઢે તેમાં પ્રત્યાશ્વાની ક્રોધ તે વેલુની રેલા સમાન જાણવો, અને પ્રત્યાશ્વાની માન તે કાઢ સમાન જાણવું તથા પ્રત્યાશ્વાની માયા તે ગોમૂત્રિકા સમાન જાણવી વલી પ્રત્યાશ્વાની લોન તે ઁવંજન સમાન જાણવો

હવે સજ્વલન તે કિચિતમાત્ર દીપે, ડપરાંત ડપશમિ જાય તે ડપન્યા ઠતા ઘણામાં ઘણો રહે તો પત્તર દિવસસુધી રહે ઢે દેવની ગતિનુ કારણ થાય, યથાશ્વાત ચારિત્રતુંરંધન કરે તેમાં સજ્વલનો ક્રોધ તે પાણીની રેલાસમાન જાણવો અને સજ્વલન માન તે નેત્રની લાકડી સમાન જાણવું, અને સજ્વલનની માયા તે વૃદ્ધની અવલેહિકા સમાન જાણવી અને સજ્વલનનો લોન તે દ્વલડના રગ સમાન જાણવો

મૂલ—સોલસ ડમે કસાયા, ઁસો નવ નોકસાયસડોહો ॥ ડહી પુરિસ નપુતગ, રૂવ વેયત્તયં તમિ ॥૨૭૧॥ અર્થ—એ સોલ કપાય કદ્યા હવે વલી નવ નોક પાયનો સડોહકે સમૂહ દેલાડેઢે ડહી શબ્દે સ્ત્રી, તેનો જે વેદ તે સ્ત્રીવેદ જાણવો જેના ડદયથકી પુરુષપ્રત્યે અનિલાપ થાય ઢે બીજો પુરુષવેદ તે, જેના ડદયથકી સ્ત્રીપ્રત્યે અનિલાપ થાય તે જાણવો ત્રીજો નપુતકવેદ, જેના ડદયથકી પુરુષ તથા સ્ત્રી બને પ્રત્યે અનિલાપ થાય કારિસ, તૃણ, ને નગર ઢાહ સમાન અનુક્રમે ઁવે સ્વરૂપે એ ત્રણે વેદ જાણવા ॥૨૭૧॥

મૂલ—હાસરડ અરડ નય સોયં ડગંઢ તિહાસ ડક્કમિમ ॥ ઢરસિણ તિગંતુ મિહંત મીસ સમત્ત જોણ ॥ ૨૭૨ ॥ અર્થ—કારણ ડપન્યે અથવા કારણ ડપન્યા વિના નયન વિકાર ડપજે, હાસ્ય આવે, તે હાસ્યમોહનીય જાણવી તેમજ કોડક સુલુ કારણ ડપન્યે અથવા કારણ ડપન્યાવિના સ્વજાવે સુલુ વેદલુ તે વીજુ રતિમોહનીય કર્મ જાણવું ત્રીજુ એ થકી વિપરીત તે અરતિમોહનીયકર્મ જાણવું ડોણુ ડહ લોકાદિક સકારણ અથવા કારણ વિના મનમાં નય ડત્પત્ર થાય તે નયમોહનીયકર્મ જાણવું પાંચમું ડ્ટવિયોગાદિક જનિત અશ્રુપાત શોક ડપજે તે શોકમોહનીયકર્મ જાણવું ડહુ વીજત્સગથને યોગે પ્રાણીને છુગુપ્તા ડપજે તે છુગુપ્તામોહનીયકર્મ જાણવું એ હાસ્ય પટક જાણવું હવે ઢર્શન ત્રિક તે, મિથ્યાત્વ મિશ્ર ને સમ્યકત્વરૂપ અવિશુઢ અર્ધવિશુઢ ને શુઢ પુજત્રિક રૂપ જા

एवा. अनुक्रमे मिथ्यात्व ते श्रीवीतराग प्रणीत तत्त्वने सर्वदे नही, अने मिश्रने प्रजावे श्रीजिनोक्त तत्व उपर राग पण न होय अने वैप पण न होय. सम्यक्त्व ते जीवादिक तत्त्वनेविपेरुचिनुं करवुं. एसमकितने योगे मळ्या त्रण थाय. ॥१७१॥

मूलः—इयमोह अष्टवीसा, नारय तिरि नर सुराउय चउकं ॥ गोयं नीयं उच्चं, च अंतरायंतु पंचविहं ॥ १७३ ॥ अर्थः—एरीते मोहनीयकर्मनी अष्टावीश उत्तर प्रकृति कही अने नारकी, तिर्यंच, मनुष्य तथा देवताना आयुष्यना जेद संबंधी आयुर्कर्मनी उत्तरप्रकृति चार कहीठे. उंच अने नीचना जेदयकी गोत्र कर्मनी उत्तर प्रकृति बे प्रकारेज जाणवी. अने अंतराय पांच प्रकारेठे तेज सूत्रकार कहेठे. ॥१७३॥

मूलः—दाउं नलहे लाहो, न होइ पापइ न जोग परि जोगो ॥ निरउविय सत्ता होइ अंतराय प्पजावेण ॥ १७४ ॥ अर्थः—ठति सामग्रीए तथा ठता पात्रने संयोगे दान आपी शके नही ते दानांतराय जाणवुं. ठति वस्तुए आपनार आपतो होय पण जेना उदयथी प्राणीने ते वस्तुनी प्राप्ति न थाय ते लानांतराय जाणवुं. जोगनी ठति सामग्रीये पण जोगवी शके नही ते जोगांतराय जाणवुं. तेमज न ली गृहणी प्रमुख उपजोगनी सामग्री ठतिए पण उपजोगवी न शके ते उपजोगांतराय जाणवुं. शरीरे गाढो निरोगी पुष्ट ठतो पण अशक्त, तृण मात्र जांजी न शके ते वीर्यंतरायनो प्रजाव जाणवो. ॥१७४॥

हवे नामकर्मनी प्रकृति जेटजे प्रकारे थाय ते अनुक्रमे देखाडेठे. मूलः—नामे बायालीसा, जेयाणं अहव होइ सत्तछी ॥ अहवा विहु तेणउई, तिग अहिय सयं हवइ अहवा ॥ १७५ ॥ अर्थः—नामकर्मनेविपे बेतालीश उत्तरप्रकृतिना जेद अथवा सडसठ होयठे, अथवा वली त्र्याण पण आयठे, अथवा एकशोने त्रण पण आयठे, तेमां प्रथम बेतालीश प्रकृति कहेठे. ॥ १७५ ॥

मूलः—पढमा बायालीसा, गइ जाइ सरीर अंगुंवंगेय ॥ बंधण संघायण संघयणय संठाण नामंच ॥ १७६ ॥ अर्थः—प्रथम बेतालीश प्रकृति ते आवीरीते गति, जाति, तनु ते, औदारिकादिक, अंगोपांग, बंधन, संघातन, संघयण, संस्थान, नाम

मूलः—तह वन्न गंध रस फास नाम अगुरु लहुअंच बोधवं ॥ उवघाय परा घाया, एणुपुविकसास नामंच ॥ १७७ ॥ आयाबुज्जोयविहाय गई तसथावरानिहाणं च ॥ बायर सुहुमं पळत्ता पळत्तंच नायवं ॥ १७८ ॥ पत्तेयं साहारण, थिर मथिर सुजांसुजंच नायवं ॥ सूजगदूजगनामं, सूसर तह दूसरंचेव ॥ १७९ ॥ आएज्जमणाइज्जं, जसकित्तो नाम अजस कित्तीय ॥ निम्माणं तिब्बयरं, जेयाणवि हुंतिमेजे

या ॥ १८० ॥ अर्थ - तेमज वर्ण, गंध, रस, स्पर्श, अगुरुलघु, उपघात, पराघात, आनुपूर्वी, श्वासोश्वासनाम, आतप, उद्योत, विहायोगति, त्रस, थावर, वादर, सूक्ता, पर्याप्त, अपर्याप्त, जाणवा प्रत्येक, साधारण, स्थिर, अस्थिर, शुन, अशुन, जाणवु सुनग, दुर्जगनाम, सुस्वर, दुस्वर, आदेय, अनादेय, यश कीर्तिनाम, अयश कीर्तिनाम, निर्माण अने तीर्थकरनामकर्म, ए वेतालीश चेदना नाम कहा ॥ १८० ॥

हवे ए वेतालीश चेदना बली प्रतिचेद थाय ते कहेवे - मूल - गड होइ चव पयारो, जाईविय पचहा सुणेयवा ॥ पचय हुंति सरीरा, अगोवगाइ तिन्नेव ॥ १८१ ॥ अर्थ - गम्यते एटले जवुं प्राणी ए जे एनेविपे एटला माटे एने गति कहिये ते देवादिकना चेदथकी चार प्रकारे ठे जाति ते एकेडियादिकना चेद थकी पाच प्रकारे जाणवी शरीर ते औदारिक, वैक्रिय, आहारक, तेजस ने कर्मण एपाच जाणवा अंगोपांग ते तेजस तथा कर्मण ए वे शरीरने होतां नथी, माटे औदारिकादिक त्रण शरीरनाज होय ठे तेथी त्रणज जाणवा ॥ १८१ ॥

मूल - उस्तंघयणा जाणसु, सताणा विय हवति ठबेव ॥ चन्नाईण चउकं, अगुरु लहु वषाय परघाय ॥ १८२ ॥ अर्थ - सहनन ते वज्ररूपन नाराच, कृपननाराच, नाराच, अर्द्धनाराच, कीलिका, अने सेवार्चरूप ए अस्थि रचना विशेष जाणवा सस्थान ते समचतुरस्र, त्र्यगोभ, सादि, वामन, कुब्ज अने दुम्भक एवे नामे ठ होयठे वर्णादिक चार ते आवीरीते वर्ण, गंध, रस ने स्पर्श अगुरुलघु ते जेना उदयथकी प्राणीतुं शरीर नारी अने हलवु पण न थाय तेअगुरु लघु. अने उ पघात नाम कर्म तेने कहिए, जेना उदयथी जीव उपघात एटले विनाश पामे ते विनाश पण पोतानाज शरीरे करी थाय जेम पडजीनप्रमुख निकले, ते जाणवु पराघात नाम कर्म ते जेना उदयथी पोताथकी बलवत जे होय तेने पण ड निर्नीद्वय होय, कोइ सन्मुख जोइ शके नही, कोइ सामो बोली शके नही ॥ १८२ ॥

मूल - अणुपुढी चउजेया, उस्तास आयवच उज्जोय ॥ सुदथसुहा विहगगई, तसाय वीसच निम्माण ॥ १८३ ॥ अर्थ - आनुपूर्वीपण गतिनीपरे चार प्रकारे जाणवी पण एटलु विशेषठे के जीवे जे गतिनु आयुष्य वाधुं होय ते गतिनेवि पे दोरिए वाधि वृपनादिकने जेम खेची लइ जइए तेम खेचीने लइ जाय ते चार गति आश्री चार अनुपूर्वी जाणवी जेना उदयथकी जीव श्वासोश्वास लेवानी समर्थाइ करी सहित थाय ते उश्वास नाम कर्म जाणवु जेना उदयथकी पोते थतापवत थको पण अनेरा जीवोने ताप उपजावे जेम सूर्यनुं मानलु

પૃથ્વી કાથિક જીવ તે પોતે શીતલથકા પરને તાપ ઉપજાવે છે, તેની પરે તાપ ઉપજાવે તે શ્વાતપ નામ કર્મ જાણવું, જેના ઉદયથકી જીવના ઇંગ ઉદ્યોતવંત થાય; જેમ દેવતા યતિને ઉત્તરવૈક્રિયે જ્યોતિષિ તથા સ્વજૂઝા પ્રમુખના શરીર દીપે તે ઉદ્યોત નામ કર્મ જાણવું. શુન્નને અશુન્ન વિહાયો ગતિ તેમાં શુન્ન વિહાયો ગતિના ઉદય થકી ગજ વૃષનાદિકની પરે જલી ગતિ થાય છે. અને અશુન્ન વિહા યોગતિના ઉદયથકી સ્વર શૂકરાદિકની પરે માઠી ગતિ થાય છે.

ત્રસાદિક વીશ તે ત્રસ દશક તથા સ્થાવર દશક. તેમાં ત્રસનામ કર્મના ઉદયથકી પ્રાણી બે ઇંડિયાદિક જાવ પામે; વાદરના ઉદયથકી જીવ વાદરપણું જ છે. જે પોતપોતાની પર્યાપ્તિ પૂરણ કરે તે પર્યાપ્તિનામ કર્મ, પ્રત્યેક જાવ પ્રાણી પામે તે પ્રત્યેકનામકર્મ, જેના ઉદયથકી દાંત પ્રમુખને સ્થિરપણું થાય તે સ્થિર નામ કર્મ, જેના ઉદયથકી નાનીની ઉપરના ઇંગને શુન્નપણું હોય તે શુન્નનામકર્મ, જેના ઉદયથકી સમસ્ત પ્રાણીને ઇષ્ટથાય તે સૌજાગ્યનામ કર્મ, જેના ઉદયથકી મનોહર સ્વર થાય તે સુસ્વરનામ કર્મ, જેના ઉદયથકી તેનું વચન સમસ્ત લોકને ગ્રાહ્ય થાય તે શ્રાદેયનામ કર્મ અને જેના ઉદયથકી યશઃકીર્તિ કરીસહિત થાય તે યશઃનામ કર્મ. એ ત્રસ દશકો કહ્યો. એ થકી વિપરીત સ્થાવર દશક છે. જેના ઉદયથકી જીવ પૃથ્વીાદિકપણુ પામે તે સ્થાવર નામકર્મ, એમ સર્વ દશેવોજ વિપરીતપણે જાણવા. એટલે સૂક્ષ્મ, અપર્યાપ્ત, સાધારણ, અસ્થિર, અશુન્ન તે નાનીથકી નીચે પાદાદિક, અવયવ, અશુન્ન હોય, દૌર્જાગ્ય તે દુર્જાગ્યના ઉદયથકી જીવ દુર્જાગ્ય થાય, હ્રસ્વર, અનાદેય, અયશ તે કોઈનું ઘણું જ નહું કસ્યા થકા પણ યશ મહે નહી. એ સ્થાવર દશક કહ્યો. નિર્માણ તે સૂત્રધારની પરે આપ આપણા ઇંગ જે ઠામો ઠામ રહે તે જાણવું. ॥ ૧૮૩ ॥

મૂલ:-તિહયરેણું સહિયા, સત્તઠીએ હવંતિ પયડીઉં ॥ સમ્મામીસેહિવિણા, તેવ જ્ઞા સેસ કમ્માણં ॥ ૧૮૪ ॥ અર્થ:-એ પૂર્વોક્ત પ્રકૃતિને તોર્થિકરનામ કર્મે કરી સહિત કરિએ તેવારે નામકર્મની શડસઠ પ્રકૃતિ થાય છે. તથા શેષ સાત કર્મની જે પંચાવન પ્રકૃતિ છે તેમાંથી સમ્યક્ત્વ અને મિશ્ર વિના શેષ કર્મની ત્રેપન પ્રકૃતિ થાય છે. ॥ ૧૮૪ ॥

મૂલ:-એવં વીસુત્તરસય, બંધેપયડીણ હોઈ નાયવં ॥ બંધણ સંઘાયાવિય, સરી રગહણેણ હહ ગહિયા ॥ ૧૮૫ ॥ અર્થ:-એમ સડસઠ તથા ત્રેપન મેલવ્યાથકી આવે કર્મની એકશો ને વીશ પ્રકૃતિ-બંધનેવિષે થાય છે તે જાણવી. હહાં કોઈ કહેશેકે પ્રથમ જેવારે વેતાલીશ પ્રકૃતિ કહી તેવારે તેમાં બંધન અને સંઘાતન પ્રકૃતિ કહી; અ

ने हमणां सदसवमाहे ते केम गणता नथी? तेने कहेने के बंधन ने संघातन ते शरीरने ग्रहणे इहा लीधाते माटे ए पृथक् ग्रहण कखाते ॥ १८५ ॥

हवे त्र्याणु जेद देखाडेते मूल -बधण जेया पचव, सवाया विय हवति पंचे व ॥ पणवस्सा दोगंधा, पचरसा अष्ट फासाय ॥ १८६ ॥ अर्थ -बंधनना पाच जेद त्या जे औदारिकादिक पुज्जल बाध्याते, अने बाविए ठइए तेने तेजस अने कार्मण साथे जेम लाख संश्लेष इव्य तेनी परे मेलवतुं ते औदारिक बंधन एमज वैक्रिय, आहारक, तेजस अने कार्मणना जेदे करी पाच प्रकारे जाणवु. तेम सघात ते पण पाच प्रकारे थायते त्या जेम दंताली तृणना समूहने एकठा करेते तेम जे औदारिकादिक पुज्जलने एकठा करेते ते संघात कहिए ते औदारिकादिक पांच जाणवा, अने वस्साके० वर्ण पांच रुष, नील, रक्त, पीत, अने श्वेतना जेदे जाणवा सुरनी अने झुरनी ए वे गध जाणवी तिक, कटु, कसायल, आम्ल ने मधुर ए पांच रस जाणवा गुरु, लघु, मृड, खर, शीत, उष्ण, स्निग्ध ने रुक्ष, ए आर स्पर्श जाणवा

मूल -दस सोलस ठवीता, एया मेलेवि सत्त सचीए ॥ तेणउई दोइ तठ, बंधण जेयाठ पन्नरस ॥ १८७ ॥ अर्थ -बधन पाच अने संघात पाच ए दश थया तथा सोलसके० सोल ते आचीरीते के वर्णादिक वीश प्रकृतियकी सामान्यपणे प्रथमनी सप्तसवमां वर्ण चतुष्क आची गयुंते ते, वीशमांथी वर्ण चतुष्क काहा डी नाखिये तेवारे सोल प्रकृति रहेते, ते पूर्वीक पाच बधन ने पाच सघात साथे मेलवतां ठवीत थाय ते वली सप्तसव साथे मेलवी थकी त्राणु थाय ठे ॥ १८८ ॥

हवे एकशोने त्रण जेद देखाडेते बधनना पन्नर जेद ते आचीरीते थाय ठे मूल -वेठवाहारो रालियाण सगतेय कम्मजुत्ताण ॥ नवबधणाणियर, इतहियाण तिन्नि तेसिंच ॥ १८९ ॥ अर्थ -वैक्रिय, आहारक ने औदारिक एना संगके० पोत पोताना त्रण ते आचीरीते, वैक्रिय वैक्रिय बधन, आहारक आहारक बंधन, औदारिक औदारिक बंधन, ए त्रण थया तथा तेजस ने कार्मणे युक्त ते आचीरीते वैक्रिय तेजस बधन, वैक्रिय कार्मण बधन, आहारक तेजस बधन आहारक कार्मण बधन, औदारिक तेजस बंधन, ने आदारिक कार्मण बधन ए सर्व मली नव बंधन थया अने इतर ते तेजस कार्मणरूप, ए वे सहित त्रण थाय, ते आचीरीते, वैक्रिय तेजस कार्मण बधनरूप, आहारक तेजस कार्मण बधन, औदारिक तेजस कार्मण बधन ए वार थया तिन्नि तेसिंचे० वली तेजस ने कार्मणना त्रण ते आचीरीते, तेजस तेजस बधन, तेजस कार्मणबंधन, कार्मण कार्मण बधन ए पन्नर थया

मूलः—सवेहिं वि ठवेहिं, तिगद्यहिय सयंतु होइ नामस्स ॥ इय उत्तरपयडीणं, कम्मठग अछवन्नसयं ॥ १७८ ॥ अर्थः—एम सर्व ए पन्नर बंधन ते पूर्वोक्त पंचक रहित करी मेलविये तेवारे एकशोने त्रण नाम कर्मनी उत्तर प्रकृति आयत्ते, एम उत्तर प्रकृति सर्व अछगके० आठेकर्मनी मली एकशोने अछावन्न आयत्ते. इति पंचविंशति गायार्थ.

अवतरणः—बंध उदय उदीरणा सत्ताणंकिंपिसरुवन्ति एटले कर्मना बंध उदय उदीरणा अने सत्तानुं किंचित् स्वरूप कहेवानुं वग्गेने सत्तरमुं दार कहेत्ते. मूलः—सत्तठवेग बंधा, सत्तुदया अछसत्तचत्तारि ॥ सत्तठठ पंच डुगं, उदीरणा ठाण संखे यं ॥ १७९ ॥ अर्थः—पेहेलो सात, आठ, ठ अने एक ए चार स्थानक बंधनेविपे होय, सत्ता अने उदयनेविपे, आठ, सात अने चार ए त्रण स्थानक होय. तथा सात, आठ, ठ, पांच अने वे उदीरणानेविपे होय. ए स्थानकनी संख्या कही. ॥ १७९ ॥

मूलः—बंधेठ सत्तणाउग, ठविह मोहाउ इगविहंसायं ॥ संतोदएसु अछउ, सत्त अमोहा चउ अघाई ॥ १८० ॥ अर्थः—बंध ते जीव आठकर्मनुं करे, अने जे वारे सात कर्मनुं बंध करे, तेवारे आयु वरजीने करे, जेवारे ठ कर्मनुं बंध करे तेवारे मोहनीय तथा आयु ए वे वरजीने शेष ठनुं बंध करे. जेवारे एकनुं बंध करे तेवारे एक सातावेदनीयनुंज बंध करे. एवं बंधस्थाननी संख्या कही. हवे संतो दएसुके० सत्ता अने उदयनेविपे कहिए ठैए. त्यां सत्ताये अने उदये आठ कर्म होय. अने मोहनीयरहित सात होय. अने चार घनघातिकर्मे रहित होय तेवारे शेष चार सत्ता अने उदये आय. ॥ १८० ॥

हवे उदीरणाना स्थानकनुं स्वरूप कहेत्ते. मूलः—अछउदीरइसत्तउ, अणाउठ विह मवेयणियआऊ ॥ पण अवियण मोहाउग अकसाइ नाम गोत्तडुगं ॥ १८१ ॥ अर्थः—मिथ्यात्व गुणठाणाथी मांमीने प्रमत्तगुणठाणासुधी जीव निरंतरपणे आठकर्मनी उदीरणा करे, अने केवल जे नवसंबंधी आयुष्य अनुजवेत्ते ते जेवारे आवलिकाविशेष आय तेवारे आयुष्यने आवलिका प्रविष्टपणाये करीने उदीरणानो अजाव. तेथी सात कर्मनुं उदीरक होय. वली सम्यक् मिथ्यादृष्टि गुणस्थान के प्रवर्तमान थको सदा आठ कर्मनुं उदीरक होय; जे कारण माटे आवलिका विशेष आयुष्यठते मिश्रगुण ठाणानो असंजव ठे, ते आवीरीते अंतरमुहूर्त अवशेष आयुष्ये मिश्र गुणठाणाथकी पड्यो थको जीव सम्यक्त्वे अथवा मिथ्यात्वे जाय माटे; तथा अप्रमत्त अपूर्वकरण अने अनिवृत्ति बादर ए गुणठाणानेविपे वेदनीय अने आयुष्य वरजी शेष ठ कर्मनुं उदीरक आय. वेदनीय ने आयुष्यनेविपे

અતિ વિષ્ણુઃ અધ્યવસાયપણે કરી ડદીરણાયોગ્ય અધ્યવસાય સ્થાનકનો અજ્ઞાવ
ઠે, પણ સૂક્ષ્મ સપરાયગુણઠાણે જ્યાલમે મોહનીય આવલિકાવિશેષ નથાય ત્યા
લમે આવલિકાવિશેષે મોહનીયને ડદીરણાના અજ્ઞાવચકી ઢ કર્મનુ ડદીરુ થાય

અને ડપશાત મોહે વેદનીય, મોહનીય તથા આયુ વર્જી પાચનુ ડદીરક, ત્યા
વેદનીયને આયુપાનું કારણ પ્રથમ કહ્યુ, અને મોહનીયના ડદ્યના અજ્ઞાવચકી ડદિરે
નહી, તથા અકયાઽ ક્ષીણમોહ વારમે ગુણઠાણે જ્યામુઘી જ્ઞાનાવરણ દર્શનાવરણ
અતરાય આવલિકા પ્રવિષ્ટ ન હોય, ત્યાલગી પાચનુ ડદીરક, અને તે જેવારે ત્રણે
આવલિકા પ્રવિષ્ટ થાય તેવારે તેની ડદીરણાના અજ્ઞાવચકી નામ અને ગોત્ર જ
દ્વણ વે કર્મનુંજ ડદીરણહાર હોય ત્યા કારણ એ ઢે કે ઘાતીયા ચારકર્મમૂલથી
ક્ષીણ થયા, તેહની ડદીરણા રહી નથી, અને વેદનીયને આયુપાની પણ ડદીરણા
ન થાય, ત્યા કારણ પૂર્વોક્તજ જાણવુ અને અયોગીગુણઠાણે યોગના અજ્ઞાવચકી
ડદીરણા ન કરે અજોગિ અણુદીરગોજયવ ઇતિ વચનાત્ ॥ ૩૯૨ ॥

હવે સામાન્યપણે વધાદિકનેવિપે પ્રકૃતિની સંખ્યા કહેહે. મૂજ -બંધેવિ સુત્ત
સય, સયવાવીસતુહોઽ ડદ્યમિ ॥ ડદીરણાએ એવ, અડયાલ સયતુ સત્તમિ ॥ ૩૯૩ ॥
અર્થ -નવા કર્મનુ ગ્રહણ તે બંધ, તેને સામાન્યપણે એકશોને વીશ પ્રકૃતિનો બં
ધઢે વિપાકેકરી કર્મના પુજ્જતુ વેદવુઢે જ્યા, તેને ડદ્ય કહિએ ત્યા એકશોવીશ કર્મ
પ્રકૃતિ ડદ્યાવલિકાયે થાય અણપામ્યા કર્મને ડદ્યાવલિકાનેવિપે આણવો તે
ડદીરણા ત્યાપણ એમજ એકશોને વાવીશ કર્મપ્રકૃતિની ડદીરણા થાય સત્તા તેને
કહિએ જે ઢતાનો જાવ તે સત્તા કર્મની સ્થિતિ પોતેજ જાણવી તે એકશોને અઘાવન,
તેમા પદર બંધનઢે તેમાથી દશબધન જુદા કાઢીએ, શેપ પાચ બધન રાખિએ તેવારે એક
શોને અમૃતાલીશ પ્રકૃતિ સત્તાએ જાણવી એનો યત્ર દેસાહેઢે ઇતિગાથા ચતુષ્ટયાર્થ ॥

જ્ઞાના વર્ણ ૫	દર્શના વર્ણ ૯	વેદની ૧	મોહની ૧૬	આયુ ૪	નામ ૬૭	ગોત્ર ૧	અતરાય ૫	બધનેવિપે ૧૨૦
જ્ઞાના વર્ણ ૫	દર્શના વર્ણ ૯	વેદની ૧	મોહની ૧૮	આયુ ૪	નામ ૬૭	ગોત્ર ૧	અતરાય ૫	ડદ્ય અને ડદીરણાએ ૧૨૨
જ્ઞાના વર્ણ ૫	દર્શના વર્ણ ૯	વેદની ૧	મોહની ૧૮	આયુ ૪	નામ ૯૩	ગોત્ર ૧	અતરાય ૫	સત્તાનેવિપે ૧૪૮

अवतरणः—कम्मविई साबाहत्ति एटले कर्मनो अवाधाकाल तेणेकरी सहित कर्मनी स्थितिनुं बशेने अठारमुं द्वार कहेढे. मूलः—मोहे कोडाकोडी, सत्तरी वी सं नामगोयाणं ॥ तीसयराण चउएहं, तेत्तीस यराई आउस्स ॥ १९४ ॥ अर्थः—मोहनीयकर्मनी स्थिति सित्तेर कोडाकोडी सागरोपमनी तथा नाम अने गोत्रनी वीश कोडाकोडी; अने इतरके० बीजा ज्ञानावरणीय, दर्शनावरणीय, वेद नीय अने अंतराय ए चार कर्मनी प्रत्येके त्रीश कोडाकोडी सागरोपमनी स्थिति जाणवी. अने आयुकर्मनी तेत्तीश सागरोपमस्थिति जाणवी. ॥ १९४ ॥

मूलः—एसा उक्कोस विई, इयरा वेयणिय बारसमुहुत्ता ॥ अठठनाम गोत्ते सुसेस ए सुमुहुत्तंतो ॥ १९५ ॥ अर्थः—ए आठकर्मनी उत्कृष्ट स्थिति कही. अने इयराके० इतर ते जघन्य स्थिति तो वेदनीय कर्मनी बार मुहूर्त्त, अने नाम तथा गोत्रकर्मनी आठ आठ मुहूर्त्त. शेष ज्ञानावरणीय, दर्शनावरणीय, मोहनी, आयु ने अंतराय ए पांचकर्मनी जघन्यस्थिति एक एक अंतरमुहूर्त्तनी जाणवी. ॥ १९५ ॥

मूलः—जस्स जइ कोडिकोडीउ तस्स तेत्तिय सयाणि वरसाणि ॥ दोइ अवाहाका लो, आउंमि पुणो नवति जागो ॥ १९६ ॥ अर्थः—जे कर्मनी जेटली कोडाकोडी स्थिति तेने तेटला वर्षना शैकडा अवाधाकाल होय, अने आयुकर्मनो अवाधाकाल नवनो त्रीजो जाग होय. केमके आयुष्यनो बंध वर्तमान आयुष्याने त्रीजे जागे याय. यहुक्तं ॥ सोवक्कमाउ आपुण, सेसति जागे हवा नवमजागे ॥ सत्तावीसे मेवा, अंत मुहुत्तंति मेवावि ॥ १९६ ॥ इति गाथा त्रयार्थ.

अवतरणः—बायालीसाउ पुन्नपयडीउति एटले वेंतालीश पुण्यप्रकृतिनुं बशो ने ओगणीशपुं द्वार वखाणेढे. मूलः—सायं उच्चागोयं, नरतिरि देवाउ नाम एयाउ ॥ मणुअडुगं देवडुगं, पंचिंदिय जाइ तणुपणगं ॥ १९७ ॥ सातावेदनीय, उच्चैर्गोत्र, मनुष्यायु, तिर्यचायु, अने देवायु, हवे एमां नाम कर्मनी जेटली प्रकृति ठे ते कहेढे. मनुष्यगति, मनुष्यानुरूष्वी, देवगति, देवानुरूष्वी, पंचेंडियजाति, औदारिक वैक्रिय, आहारक, तेजस ने कार्मण ए पांच शरीर जाणवां. ॥ १९७ ॥

मूलः—अंगोवंगतिगंपिय, संघयणं वज्जरिसहनारायं ॥ पढमंचिय संठाणं, वज्जाइ चउक्क सुपसहं ॥ १९८ ॥ अर्थः—आद्यना त्रण शरीरना अंगोपांग, वज्र रूपनाराच संघयण, समचतुरस्र संस्थान, सुप्रशस्त के० नलो वर्ण, गंध, रस ने स्पर्श. ॥ १९८ ॥

मूलः—अगुरुलहु पराघायं, उस्सासं आयवंच उज्जायं ॥ सुपसह्वा विहगगई, तस्साइ दसगंच निम्माणं ॥ १९९ ॥ अर्थः—अगुरुलघु, पराघात, श्वासोश्वास,

आतप, उद्योत, सुप्रशस्त, शुनविहायोगति, त्रसदशक, ते आवीरीते त्रस, वादर पर्याप्त, प्रत्येक, स्थिर, शुन, शुनग, सुस्वर, आदेय, ने यश ए त्रसदशक अने निर्माण मूल - तिष्ठयरेण सहिया, पुन्नप्यडीउ हुंति बायाला ॥ सिवसिरि कडरुक्कियाण, सयावि सत्ताण मेयाउ ॥ ३०० ॥ अर्थ - तीर्थरुनाम कर्मे सहित वेतालीश पुण्य प्ररुति होयते ते मोह लक्ष्मीए जेने सन्मुख जोयुते एवा प्राणी तेने ए सदा थायते

अवतरण - वासीई पाव पयडिउत्ति एटले व्यासी पाप प्ररुतिनु वशोने वीशमुं द्वार कहेते मूल - नाणतराय दसग, दंसण नवमोह पयड ठवीता ॥ अस्सायनिर याउ, नीयागोएण अडयाला ॥ ३०१ ॥ अर्थ - मतिज्ञानावरण, श्रुतज्ञानावरण, अवधिज्ञानावरण, मनपर्यवज्ञानावरण, केवलज्ञानावरण, दानातराय, ज्ञानातराय, जोगातराय, उपजोगातराय, वीर्यातराय, तथा चार दर्शन ने पाच निझामली नवप्रकारे दर्शनावरण कर्म तथा सम्यक्त्वने मिश्रटाली गोप ठवीश प्ररुति, मोह नीयनी असातावेदनीय, नरकायु, ने नीचेर्गोत्रेकरी सहित अडतालीश नेद थया

मूल - नरयडुग तिरियडुगं, जाइ चउक्कच पच सययणा ॥ सठाणा विय पचउ वन्नाइ चउक्क मपसठं ॥ ३०२ ॥ अर्थ - नरकगति, नरकानुपूर्वी, तिर्यचगति, तिर्यचानुपूर्वी, एकेडियजाति, वेडियजाति, त्रेडियजाति, चउरेडियजाति, रूपन नाराचादिक पाच सययण, न्यग्रोरादिक पाच संस्थान, अप्रशस्त वर्णादिक चार

मूल - उवघाय कुविहयगई, आवर दसगेण हुंति चउतीसा ॥ सठाउ मिजियाउ, वासीई पावपयमीउ ॥ ३०३ ॥ उपघातनाम, अशुनविहायोगति, आवर दशक कहे ते, यापर, सूक्ष्म, अपर्याप्त, सागरण अथिर अशुन, दंजगिय, दु स्वर, अनादेय अने अयग एदश मेलविए तेवारे नरकद्विकादिकी मामी इहा सुधी चोत्रीश थायते अने अडतालीश प्रयमनी सर्व मेलवता व्यासी पाप प्ररुति थायते इतिगाथात्रयार्थ

अवतरण - जाउ ठक्क पडिजेय एटले प्रतिजेवे करी सहित ठ जावनु बजेने एकवीशमुं द्वार कहेते मूल - जावाठ चोवसमिय, खइय खउंवसम उदय परिणा मा ॥ डुनवचारिगवीसा तिगजेया सन्निवाउय ॥ ३०४ ॥ अर्थ - त्रिशिष्टहेतुयकी सजावयकी अथवा प्राणीने ते ते स्वरूपे होय ते जाव परिणामनुं विगोप जाणवु अथवा ए उपशमादिक पर्याये जे होय ते जाव जाणवो इहा च शब्द अवधारणने अर्थ ते, त्यां पहेलो जस्म ठन्न अग्निनीपरे जे अवस्था प्रदेगे होय पण उदयनी अजाव एवो उपशम ते मोहनीयनोज थाय पण गोप कर्मने उपशमन थाय ते कारणे मोहनीयने उपशमे थयो ते उपशमिरुजाव जाणवो बीजो मोहनीयना ह

यशकी थयो ते ह्याधिक जाव. त्रीजो केटलाक कर्मनो ह्य अने केटलाकनो उपशम तेणे करी थयो ते ह्यायोपशमिकजाव. चोथो आठ कर्मने पोताना उदयनेविषे पहोंच्योळे तेनो पोताना स्वरूपे करी अनुभववो ते उदय; तेणेकरी निपन्यो ते उदयिकजाव जाणवो. पांचमो परिणमवुं ते कोशकरीते प्रथमनी अवस्थाने मूकी आगली अवस्थानेविषे जावुं ते परिणाम तेने विषे जे निपन्यो ते परिणामिक जाव जाणवो. ठाँ सस्यक्प्रकारे करी निपतन के० एकठो मलवो ज्यांळे ते सन्निपात, घणा जाव एकठा मल्याठतां ए ठाँजाव निष्पन्न आयळे. एमां पांच जावना अनुक्रमे बे, नव, अठार, एकवीश ने त्रण ए जेद जाणवा; अने ए सर्व जाव एकठा मलवाथकी ठाँ सन्निपातजाव केहेवायळे. ॥ ३०४ ॥

उपशमिकना बे जेद अने ह्याधिकना नव जेद कहेळे. मूलः—सम्मचरणाणि पढमे, दंसणनाणाइ दाण लाजाय ॥उवजोग जोग वीरिय, सम्मचरित्ताणि य विईए ॥३०५॥ अर्थः—दर्शन सप्तकना उपशमथकी सम्यक्त्व आय अने चारित्र मोहनीयने उपशमे चारित्र आयळे. ए बे जेद पढमेके०पहेलो उपशमिकजावनेविषे आयळे. त आ दंसण नाण ए सूत्र ते सूचकमात्र तेथी दर्शननाण शब्दे केवल दर्शन ने केवल ज्ञान लेवुं तथा दानादिक पांच प्रकारनी लब्धी ते पंचविध अंतरायना ह्यथकी थायळे. एम ह्याधिकसम्यक्त्व पण सप्तकना ह्यथी आयळे, एम ह्यायकचारित्र ते पण चारित्रमोहनीयना ह्यथकी आयळे. ए नव बोल बीजे ह्यायक जावे आयळे.

हवे ह्यायोपशमिकना अठार जेद कहेळे. मूलः—चउनाणा नाणतिगं, दंसणतिगं पंचदाण लळीउ ॥ सम्मत्तं चारित्तं, च संजमा संजमो तइए ॥३०६॥ अर्थः—मल्या दि चार ज्ञान तथा मल्यादिक त्रण अज्ञान, दर्शनत्रिक ते चहुदर्शन, अचहुदर्शन ने अवधिदर्शन लक्षण जाणवुं. तथा दान, ज्ञान, जोग, उपजोग ने वीर्य ए पांच लब्धी; इहां ए विशेषळे के ह्याधिकजावनेविषे कोइ कहेणे के दानादिक पांच लब्धि पूर्वह्याधिक जावे कही, तो इहां वली ह्यायोपशमिक जावे केहेता थका विरोध उ पजेळे. त्यां ए उत्तर जे; दानादिक लब्धी वे प्रकारे ठे; अंतराय कर्मना ह्य थवाथी ह्यायकलब्धी केवलीने आय. तथा ह्यायोपशम लब्धि जे कही ते ब्रह्मस्थाने आयळे. ए पन्नर थया अने सोलमुं सम्यक्त्व पण सप्तकने ह्यायोपशमे आयळे. अने सत्तरमुं ह्यायोपशमे धुरजा चारित्र सामायिकादिकचार आयळे; तेमज अठारमुं संयमासंयम रूप देशविरतिचारित्र ते अप्रत्याख्यानावरण कपाय मोहनीयने ह्योपशमे थाय. ए अठारजेद त्रीजा ह्यायोपशमिक जावना थया. ॥३०६॥

हवे उदधिक जावना एकवीश जेद कहेते मूल - चउगइ चउकसाया, लिंगति
अ लेसठक मन्नाण ॥ मिहत्तम मिदत्त, असज्जमो तह चउहमि ॥३०७॥ अर्थ -
गतिप्रमुख सर्व चोथे उदधिक जावे थायते त्या गतिचार ते नामकर्मना उदयथकी
जीवने होय अने चार कपाय ते कपायमोहनीयना उदयथी थाय, लिंग त्रण पण
मोहनीयना उदयथी सजवे, अने लेख्या ठ ते जे कहेते के योगपरिणाम ते लेख्या
तेने मते तो योग त्रणनु उपजावनार जे कर्म तेना उदयथी लेख्या समजवी अने
जे कहेते के कर्म निष्पद लेख्याते तेने अजिप्राये तो आतकर्मना उदयथकी ले
ख्या समजवी जेम ससारिने अस्ति-इपणु ते आत कर्मना उदयथकी होयते एक
वली कपायनो निष्पद ते लेख्याते एम कहेते, तेना अजिप्राये तो कपाय मोहनी
यना उदयथकी थायते ए सत्तर थया अने अठारसुं अज्ञान, ओगणीशमुं मिथ्यात्व
वीशमुं अस्ति-इपणु अने एकवीशमुं अविरति असयमपणु तेमा अज्ञान ते विप
रीत बोधरूप जे मति अज्ञानादिक त्रण ते ज्ञानावरण मिथ्यात्व मोहनीयना
उदयथकी थाय अने प्रथम जे अज्ञानत्रिक द्वायोपशमिक जावे कह्यो हतो ते
वस्तुना अवबोध मात्रनी अपेक्षायें समस्त वस्तुनु जाणपणु विपरीत जावे तथा
अविपरीत जावे ते ज्ञानावरणी कर्मने द्वायोपशमेज थाय अने जेने समस्तपणे
विपर्यस्त लक्षण अज्ञानपणु होय ते ज्ञानावरण अने ते मिथ्यात्व मोहनीय
कर्मनाज उदयथी सजवे एटला माटे अज्ञाननेविपे द्वायोपशमिक अने उदयि
क ए वने जाव सजवे ते, तेमा विरोध न जाणवो मिथ्यात्व मोहनीयना उदयथ
की अस्ति-इत्वपणु, अने आतकर्मना उदय थकी असयम, अविरतिपणु, ते अत्र
त्याख्यानावरण कपायना उदयथकी थाय, एटला बोलना उपलक्षणथकी निडा
पाच अशातावेदनीय हास्य रति अरति प्रमुख अनेरा पण पोतपोताना कर्मने उ
दधिक जावे चोथा जावनेविपे सजवता जाणवा ॥ ३०७ ॥

हवे पारिणामिक जावना त्रण जेद कहेते मूल - पचमगम्मिय जावे, जीवो
जहत्त जहया चेव ॥ पचएहवि जावाण, जेया एमेव तेवन्ना ॥३०८॥ अर्थ - पाचमा
जावनेविपे जीवत्वपणु अनादि पारिणामिक जावेते एमज वीजु अजव्यत्वपणु
अने त्रीजु नव्यत्वपणु पण अनादि पारिणामिक जावे ते एना उपलक्षणथकी घृत
गोल सालिप्रमुख ने तेमज मदिरादिकने नव पुराणादिक अवस्थानाविशेष, तेमज
वर्षधर, पर्वत, जवन, विमान, कुट, रत्नप्रजादिकना पुज्जनु वियटनु नवा पुज्जनु
जागवु इत्यादिक सर्व तथा वली गयर्व नगर, हसितहसता सरखो देखाव. ७

પાત કપિકે૦ વાનર, ગાજ, ધૂંહરિ, વિગ્દાહ, વીજલી ચંદ્રમાને સૂર્યને ફરતું કુમાલું
 દેખાય. ગ્રહણે ઇંદ્રધનુષ્ય થાય. તે સર્વ સાદિ પારિણામિકજાવે તે અને લોકઅલોકની
 સ્થિતિ ધર્માસ્તિકાયાદિક એ સર્વઅનાદિ પારિણામિકજાવે જાણવા. એરીતે પંચઅહ્વિ
 કે૦ પાંચે જાવના વે, નવ, અઢાર. એકવીશ ને ત્રણ મલ્યાશ્રી ત્રેપન જેદ હોયઠે.

હવે ઠઠો સાંનિપાતિક જાવ તે પ્રથમ પાંચ જાવ કહ્યા તેને જેવારે વેને સંયો
 ગે, ત્રણને સંયોગે, ચારને સંયોગે इत्याદિક આગમોક્ત પ્રકારે કરી પાંચ પ્રકારના
 જે જાવ તે મલ્યાઠતાં ઠવીશ જેદ થાયઠે. તે આવીરીતે:—દ્વિકસંયોગે દશજંગ, ત્રિ
 કસંયોગે દશ, ચતુ:સંયોગે પાંચ અને પંચસંયોગે એક મલી ઠવીશજંગ થાય. તેમાં
 દ્વિકસંયોગે દશ થાય તેનીરીત કહેઠે. એક ઉદયિક ને ઉપશમિક, વીજો ઉદ
 યિક ને દ્વાયિક. ત્રીજો ઉદયિક ને દ્વાયોપશમિક, ચોથો ઉદયિક ને પારિણામિક,
 પાંચમો ઉપશમિક ને દ્વાયિક, ઠઠો ઉપશમિક ને દ્વાયોપશમિક, સાતમો ઉપશ
 મિક ને પારિણામિક, આઠમો દ્વાયિક ને દ્વાયોપશમિક, નવમો દ્વાયિક ને પારિ
 ણામિક, દશમો દ્વાયોપશમિક ને પારિણામિક. હવે ત્રિકસંયોગે દશ જંગ કહે
 ઠે. એક ઉદયિક, ઉપશમિક ને દ્વાયિક, વીજો ઉદયિક, ઉપશમિક ને દ્વાયોપશ
 મિક, ત્રીજો ઉદયિક, ઉપશમિક ને પારિણામિક, ચોથો ઉદયિક, દ્વાયિક ને દ્વા
 યોપશમિક, પાંચમો ઉદયિક, દ્વાયિક ને પારિણામિક, ઠઠો ઉદયિક, દ્વાયોપશમિ
 ક ને પારિણામિક, સાતમો ઉપશમિક, દ્વાયિક ને પારિણામિક, આઠમો ઉદયિ
 ક, દ્વાયિક ને પારણામિક, નવમો ઉપશમિક, દ્વાયોપશમિક ને પારિણામિક.
 દશમો દ્વાયિક, દ્વાયોપશમિક ને પારિણામિક. હવે ચતુ:સંયોગે પાંચ જંગ કહે
 ઠે. એક ઉદયિક, ઉપશમિક, દ્વાયિક ને દ્વાયોપશમિક. વીજો ઉદયિક, ઉપ
 શમિક, દ્વાયિક ને પારિણામિક. ત્રીજો ઉદયિક, ઉપશમિક, દ્વાયોપશમિક ને
 પારિણામિક. ચોથો ઉદયિક, દ્વાયિક, દ્વાયોપશમિક ને પારિણામિક. પાંચમો ઉ
 પશમિક, દ્વાયિક, દ્વાયોપશમિકને પારિણામિક. એ સર્વ મલી પચીશ જંગ થયા.
 ઠવીશમો પંચકસંયોગે એક જંગ થાય તે સુપ્રસિદ્ધઠે; એ ઠવીશ તો જંગની રચના
 માત્રે દેખાડ્યા, પરંતુ જે સંજવી જાંગા એમાં પરમાર્થિક ઠ ઠે તે આવીરીતે:—એક દ્વિ
 ક સંયોગે, વે ત્રીક સંયોગે, વે ચતુષ્ક સંયોગે, એક પંચસંયોગે. એના પ્રકારાંતરે
 પન્નર જંગ થાયઠે તે સૂત્રનો કરનાર દેખાડેઠે. ॥૩૦૬॥

મૂલ:—ઉદયય યાવસમિચ્છ, પરિણામેહિ ચત્રો ગઈ ચત્રકે ॥ સ્વઈય જુએહિં ચ
 ત્રો, તદજાવે યવસમજુએહિં ॥ ૩૦૭ ॥ એકેકો યવસમસિદ્ધિ, સિદ્ધકેવલ સુએવમ

विरुद्धा ॥ पन्नरस सन्निवाश्य, जोयावीसंख्यसंनविणो ॥ ३१० ॥ अर्थ - उदयिक
 द्वायोपशमिक ने पारिणामिक ए त्रणे जागे निपन्यो जे सानिपातिक ते गतिना
 नेदयकी चितवतो चार प्रकारे थाय ते आवीरीते - तेमा उदयिकादिक त्रण नेद
 ते प्रथम तो नरकगति साथे देखाडेते नारकीनी गतिनेविपे योजना करवी ते आ
 म, उदयिक नारकीपण द्वायोपशमिक इडियादिकजाणवु अने पारिणामिक ते
 जीवत्वादिक एम शेष त्रण गतिनेविपे पण योजना करवी हरे खड्य जुएहि ए
 ठले एज उदयिकादिक द्वायिके सहित सानिपातक नेद जे थायते तेपण गतिना
 नेदयकी चार प्रकारे बोलिये ते आवीरीते - उदयिकीतो नारकगति ठे तथा द्वायि
 क सम्यक्त्वठे, अने द्वायोपशमिके इडियादिकठे, तथा पारिणामिक जावे जीवत्वादिक
 ठे, एम वली शेष त्रण गतिनेविपे जावना करवी प्रकारातरे वली चतुष्कसयोगे
 चार नेद कहेते तदजाव इति, एक द्वायिकने अजावे उपशमजावयुक्त उदयिक
 नो सानिपातक चतुष्कसयोगे एम अनिलापठे. उदयिक, उपशमिक, द्वायोपशमि
 क पारिणामिक ए पण पहेलानी परे गतिना नेदयकी चार प्रकारे जाववु, नवर
 एतजु विशेष जे उपशमिक ते सम्यक्त्व जाणवु हवे जे एक सख्याये सानिपाति
 क नेद उपजे उपशमश्रेणी सिद्धकेवलीनेविपे अविरुद्ध होय ते देखाडेते एक उ
 दयिक, बीजो उपशमिक, त्रीजो द्वायिक, चोथो द्वायोपशमिक, पाचमो पारिणा
 मिक एने सयोगे निपन्यो एक नेद जे कोइ द्वायिक सम्यक्दृष्टितो उपशमश्रेणी
 पडिवजे तेने उदयिक मनुष्यपण, अने उपशमिक चारित्र, तथा द्वायिक सम्यक्त्व
 वली द्वायोपशमिक इडियादिक जाणवा, अने पारिणामिकजावे जीवत्वपण जाणवु
 अने सिद्धनेविपे द्विकसयोगलक्षण एक नेद सानिपातिक होय ते आवीरीते -
 द्वायिक ने पारिणामिक तेमा द्वायिकजावे सम्यक्त्व अने केवल ज्ञानादिकजाणवा,
 तथा पारिणामिक जावे जीवत्वादिकजाणवु, तथा केवलीने एक त्रिकसयोगलक्षण सा
 निपातिक नेद होय ते आवीरीते - उदयिक द्वायिक ने पारिणामिक, त्या उदयिके मनु
 ष्यत्वादिक जाणवु, अने द्वायिके केवलज्ञानादिक जाणवु, पारिणामिके जीवत्व न
 व्यत्वपणुठे एम गति प्रमुखनेविपे ठ सयोगनी चिताने प्रकारे अत्रिरोध माहोमाहे त्रि
 रोधने अजावे पन्नर सानिपातिक नेद ठछाजावना विकल्प थाय अने वाकीना वी
 श जग ते असजयी सयोग मात्रे होय, परंतु जीवनेविपे तेक्यारे पण पामिये नही
 हवे एज ठ जग, जे जे जीवनेविपे सजवे ते सूत्रकार कहेते मूल - दुगजो
 गो सिद्धाण, केवलि ससारियाण तिगजोगा ॥ चतुजोगजुअ चउसुवि, गईसुमणुआ

ए पणजोगो ॥ ३११ ॥ अर्थ:-द्विकसंयोगे दश जंग थायते, तेमां ह्यायिक पारिणामिक ए वे जावे निपन्यो जे नवमो द्विकसंयोग ते सिद्धनेविषे संजवे ठे. शेष नव संयोग प्ररूपणा मात्रेज ठे. अनेरा जीवोने उदयिकी ते गति जाणवी, अने ह्यायोपशमिक इंडिय जाणवा. तथा पारिणामिक जावे जीवितव्य जाणवुं, एवा त्रण जाव जयन्यथी पण थाय. केवलिके० केवलीने अने संसारी जीवोने त्रिकयोग, त्यां दश त्रिकयोगमांहे केवलीने उदयिक ह्यायिक ने पारिणामिक एवा त्रण जावे निपन्यो, पांचमो जंग संजवेठे. अने उपशमिक ते मोहनीय आश्रितपणाये करी नेठे माटे मोहनीयनो जेने ह्य थयोठे; एवा केवलीने ते संजवे नहीं. एम ह्यायोपशमिक पण इंडियादि आश्रितपणाये करीने अनेंइयने थाय नहीं. संसारी चतुर्गतिक जीवोने उदयिक, ह्यायोपशमिक ने पारिणामिक ए त्रण जावथी निपन्यो ठछेजाव त्रिकसंयोगी जांगो लाजे, शेष आठ ते प्ररूपणा मात्र कयांयपण संजवे नहीं.

हवे चतुष्कसंयोगे निपन्या जे पांच जंग तेमांना वे जंग चार गतिनेविषे संजवे ते आवीरीते.-उपशमिक, सम्यक्दृष्टिने उदयिक, उपशमिक ह्यायोपशमिक ने पारिणामिक ए चार जावे निपन्यो त्रीजो जांगो होय, अने ह्यायिक सम्यक्दृष्टिने उदयिक ह्यायिक ह्यायोपशमिक ने पारिणामिक एवो चोथो जंग संजवेठे, ते चारे गतिनेविषे पामिए अने मणुआणके० मनुष्यने पूर्वोक्त पंचकयोगे निपन्यो जंगो संजवेठे, पणते जे ह्यायिक सम्यक्दृष्टि ठतो उपशमश्रेणी पडिवजे, तेनेज होय. परंतु अनेराने संजवे नहीं. एटले ए जीव आश्री सर्व जाव कहा. ॥ ३११ ॥

हवे कयाकर्म करी कयोजाव संजवे? ते कहेठे. मूल:-मोहस्सेवोवसमो, खा उवसमो च एहगईणं ॥ उदयस्कयपरिणामा, अछएहविहुंति कम्माणं ॥ ३१२ ॥ अर्थ:-आठकर्ममांहे विपाके अने प्रदेशे मोहनीयने उपशम थाय; परंतु शेष कर्मने नथाय. इहां सर्व उपशमनी विवक्षा करिए परंतु देशथकी उपशम जेवुं नहीं. ते सर्व कर्मने संजवे अने उदयावलिकाये प्रविष्ट अंशने ह्ये अनुदयावलिकाये प्रविष्ट तेहने उपशमे, विपाकोदयने रुंधवाथकी निपन्यो ते ह्यायोपशमिक. ते चउएहके० चार ज्ञानावरणादिक धातिकर्मने थाय, परंतु शेषकर्मने ह्यायोपशमिक नथाय. वली ए चारमां पण केवलज्ञानावरण केवलदर्शनावरण तेणेकरी रहितने ज ते वेहुने विपाकोदयने रुंधवाथकी ह्यायोपशमनो असंजव ठे.

हवे उदय स्कय परिणामा एटले उदयिक, ह्यायिकने पारिणामिक ए त्रण जाव ते आठ कर्मने संजवे. त्यां उदयते विपाके अनुजववुं, ए समस्त कर्मोनों सर्वजीवोने संसार

मा देखायते, ह्य ते अत्यत उद्वेग, ते मोहनीयने सूक्ष्म सपराय गुणगणाना चरम समये अने जोय त्रण घातियाकर्मानो ह्य, ते क्षीण कथाय बारमा गुण गणाना चरमसमयनेविषे होय, अने अघातिकर्मनो ह्य चउदमा अयोगी केवली गुणगणाना चरमसमयनेविषे सजवे

तेम परिणमबु ते परिणाम, जीवना प्रदेज साथे एकतुं थबु, अथवा तेवा तेवा इव्य, क्षेत्र, कालना अय्यवसायनी अपेक्षाए तेम तेम सक्रमणादिक रूपपणे जे परिणमबु ते परिणाम इहा ए तात्पर्यते के मोहनीयने. उपशमिक, ह्यायिक, ह्या योपशमिक, उदयिक ने पारिणामिक ए पाच नाव संजवे अने ज्ञानावरण, दर्श नावरण, अतराय, ने आयु एनेविषे ह्यायिक उदयिक ने परणामिक ए त्रण नाव संजवेते. ॥ ३१२ ॥

हवे गुणगणानेविषे पाच नाव रुहेते. मूल-सम्माइ चउसु तिग चउ, नावा चउ पणुवसामगुवसते ॥ चउखीणापुवेतिन्नि सेस गुणगणगेगजिए ॥ ३१३ ॥ अर्थ.-अविरतिसम्यक्दृष्टि, देशविरति, प्रमत्त ने अप्रमत्त लक्षण, चार गुणगणा नेविषे त्रण अथवा चार नाव जाने त्या ह्यायोपगमसम्यक्दृष्टिने ए चारे गुणग णे त्रण नाव जाने ते यथा सजवपणे देखाडीए ठैए

उदयिक नावेगति ह्यायोपशमिक नावे, इडिय ने सम्यक्त्वादिक जाणवा पारि णामिक नावे जीवत्वते, अने ह्यायिकसम्यक्दृष्टिने तथा उपशमिकसम्यक्दृष्टिने चार नाव जाने, तेमा त्रण तो पूर्वोक्तज अने चोथु उपशमिकने उपशमिक सम्य क्त लक्षण नाव होय, एमज ह्यायिकने ह्यायिकसम्यक्त्व लक्षण चोथो नाव होय यज्ञी चउपणके० चार अथवा पाच नाव उपशमिकने उपशातनेविषे होय त्या अनिवृत्ति वादर अने सूक्ष्मसपराय ए वेक गुणगणे जे जीव यत्ते ते उपशमिक कहिए अने उपशातमोह गुणगणे यत्ते ते जीव उपशात होय त्या अनिवृत्ति वा दर अने सूक्ष्मसपराय ए वे गुणगणे चार अथवा पाच नाव होय तेमा त्रण जे प्रथम रुहा तेज जाणवा अने चोथु उपशमिक सम्यक्त्व तथा अन्यने ह्यायिक सम्य क्त्वरूप होय, अने पाचमु, नवमे दशमे अने अग्यारमे ए त्रण गुणगणे दर्शनसत्तक ना ह्ययी रूपरुने ह्यायिक चारित्ररूप होय अने उपशमश्रेणी पडिवजताने उपश मिक चारित्रना सद्भावयकी जाणवा तथा चउखीणके० चारनाव क्षीणमोह गुण गणानेविषे अने अपूर्वकरण गुणगणे होय, त्यां त्रण पहेजानीपरे जाणवा, अने चोथु क्षीणमोहे ह्यायिक सम्यक्त्व चारित्ररूप अने अपूर्वकरणे ह्यायिक सम्यक्त्वरूप

अथवा उपशमिक मन्त्रस्वरूप होय. अने निद्रिसेम एटले त्रण जाव ते ओं गुण
ठाणा जे मिथ्यादृष्टि, साम्नादन, मिथ्यादृष्टि, तयोर्गी अने अयोर्गी लक्षणनेविषे हो
य, त्यां मिथ्यादृष्टि आदेदेउने त्रण गुणठाणानेविषे उदयिक, क्वायोपशमिक पाणि
णामिक ए त्रण जाव होय अने तयोर्गी तथा अयोर्गीनेविषे उदयिक, क्वायिक ने
पाणिणामिक ए त्रण जाव होय. ए त्रण प्रमुख जाव जे कदा ते एकजीवनी अपेक्षा
ए जाणवा. पण नाना प्रकारना जीव आश्री कहीए तेवारे ननवी मय जाव होय.

अवतरणः— जीवचर क्कनि एटले जीवना चउद स्थानकनुं वजें ने चोवीशमुं
वार कहेते. मूलः—इदं मुहुम वायवेगिंदि वि ति चउद असन्नि सन्निपंचिदि ॥ प
क्कनापक्कता, कम्मेण चउदस जियठाणा ॥ ३१४ ॥ अर्थः— ए जिनशासननेवि
पे एकेंडिय ते सक्का ने वादग्ना जेदयकी वं प्रकारे कहीते. बीजुं वेंडिय, चोयुं ते
डिय, पांचमुं चउरेंडिय, ठहुं जेने मन नही ने असंडीपंचेंडिय अने सातमुं जे
मन सहितते ते संडीपंचेंडिय, ए वे जेद पंचेंडियना जाणवा. ए सात पर्याप्ता ने
सात अपर्याप्ता मली अनुक्रमे चउद जीवनां स्थानक होयते. ॥ ३१४ ॥ इति गायार्थः ॥

अवतरणः—अजीव चउदसगंति एटले अजीवना चउद जेदोनुं वजें ने त्रेवीश
मुं वार कहेते. मूलः—धम्माधम्मागाना, नियतिय जेया तदेव अक्षाय॥ग्वंथा देस
पएसा, परमाणुअजीव चउदसदा॥ ३१५ ॥ अर्थः—धर्मास्तिकायादिकनुं स्वरूप त्रैकाव्य
व्रतना बखाणमांदे इय पट्कने अधिकारे कहुं ते. इहां जेद कहियेतेये. एक धर्मास्ति
काय, बीजो अधर्मास्तिकाय, बीजो आकाश ए त्रणेना स्कंध, देश ने प्रदेश एवा त्रण
त्रण जेद करतां नव जेद थाय ते. दशमो अक्षांककाल जे समय, आवली मुहूर्त इ
त्यादिक समस्त वस्तुनी कजनानो करनार जाणहुं, अने स्कंध, देश, प्रदेश तथा प
रमाणु ए पुनजना चार जेद मली अजीवना चउद जेद थया. ॥ ३१५ ॥ इति गायार्थः

अवतरणः—गुणठाण चउदसगोति एटले चउद गुणठाणानुं वजें ने चोवीशमुं
वार कहेते. मूलः—मिहे सासनमिस्से, अविग्यदेसे पमत्त अपमत्ते॥नियट्टि अनिय
ट्टि मुहुम उवमम खीणसजोगि अजोगिगुणा ॥ ३१६ ॥ अर्थः—इहां संसारमां वस
ता जीवने अनादि मोहनरूप, मिथ्यात्व सदा सर्वदा तेज, परंतु जेवारे व्यक
मिथ्यात्व जे कुदेव उपर देवनी बुद्धि, कुगुरु उपर गुरुनी बुद्धि, अधर्म उपर धर्म
नी संज्ञा; ए प्रगट मिथ्यात्वनो जे उदय थाय ते गुणस्थानकपणे जाणवो, ए
मिथ्यात्वगुणस्थानक कहुं.

बीजुं सास्वादन ते आवीरीते के, जीवने पोते अनादि मिथ्यात्व मोहनीयते; प

રતુ જેવારે તેનો ઉપશમ થાય, તેવારે જીવ ઉપશમ, સમ્યક્ત્વ, પ્રથમ પામે અને વલી. 'હા' જે. અનતાનુવર્તિયા કપાય ઉપશમાચ્યા હતા, તેના ઉદયથી ઉપશમિક સમ્યક્ત્વથી પડતાને હજી જીવ મિથ્યાત્વે ગયો નથી, એવું જ આવલી સુધી સાસ્વાદનનામે બીજું ગુણસ્થાનક હોય

ત્રીજું મિશ્રગુણસ્થાનક, તે આવીરીતે કે, મિશ્રમોહનીય કર્મના ઉદયથી સમ્યક્ત્વ અને મિથ્યાત્વ ઉપર સરસી બુદ્ધિ હોય, જેમ ઘોડી અને ગર્દનના સયોગથી વેસ રની જાતી વૃત્તિ થાય અથવા જેમ ગોલ અને દહીના સયોગથી વેસ હોય તેમ શ્રી ચીતરાગના ધર્મને વિષે અને અન્યદર્શનીના ધર્મને વિષે પણ શ્રદ્ધા હોય, એ અંતરમુહૂર્ત કાલ સુધી રહે, એને વિષે વર્તમાન ઠતો જીવ પરજવડું આયુષ્ય પણ વાધે અને મરણ પણ પામે નહીં. પણ સમ્યક્ત્વે અથવા મિથ્યાત્વે આવી પોતાના પૂર્વવદ્વાયુષ્યને અનુસારે પરજવે જાય એ ત્રીજું મિશ્રગુણસ્થાનક કહ્યું

ચોથું. અવિરતિગુણસ્થાનક તે આવીરીતે છે - શ્રીચીતરાગના નાપિતતત્ત્વને વિષે રુચિ થાય, એ ઉપશમાદિક ગુણે સહિત અપાર્થ પુરુષ પરાવર્તે સંસાર ઠતે નવ્ય જીવ પામે, દેવ ગુરુ અને સઘની નક્તિ અને વ્રતિ જેમ થાય તેમ કરે, તે ત્રીશ સાગરોપમસાધિક એની સ્થિતિ છે અને અપ્રત્યાખ્યાનનામે જે કપાય તેના ઉદયથી થોડી પણ વિરતિ કરી શકે નહીં અને સમ્યક્ત્વ પણ હોય, તેથી એ ચોથું અવિરતિસમ્યક્કૃદિગુણસ્થાનક કહ્યું

પાંચમું. દેશવિરતિગુણસ્થાનક છે, તે આવીરીતે કે, એ ગુણવાણાને વિષે પ્રત્યાખ્યાનાવરણ કપાયના ઉદયથી જીવ સર્વવિરતિ પણ કરી શકે નહીં, અને દેશથી વિરતિ હોય, હા આ વક સબધી જ કર્મ પ્રતિમા વ્રત એને વિષે તત્પર થાય, આર્તને રોડ ધ્યાન ઘણું હોય, અને ધર્મ ધ્યાન થોડું હોય. દેશેકળી પૂર્વકોમી એ ગુણવાણી સ્થિતિ જાણવી એ દેશવિરતિનામે પાંચમું ગુણસ્થાનક જાણવું

ઠઠા પ્રમત્તગુણસ્થાનક જલ્દી આમતે કે, હા સંજ્વલન કપાયના ઉદયથી પ્રમાદ સંજવે, એને વિષે રહોથકો જે યતિ તે પ્રમત્તયતિ કહેવાય છે, અને વલી નોકપાયના ઉદયથી આર્તધ્યાન ઘણું હોય, અને ધર્મધ્યાન થોડું સંજવે છે પ્રમાદના વહુલપણાયે કરી મિથ્યાત્વે મોહિતથકો શ્રીજિનોક્તઆગમ પૂર્ણ વેદે નહીં, એની અંતરમુહૂર્તની સ્થિતિ છે. એ પ્રમત્ત યતિનું ઠઠું ગુણવાણું જાણવું

સાતમું. અપ્રમત્તગુણસ્થાનક દેખાડે છે. 'હા' સંજ્વલન કપાયના મદ ઉદય પણ કરીને પ્રમાદહીન હોય, તેથી એ ગુણવાણું વર્તમાન ઠતો બને એણીનો આરત

करे. एने अप्रमत्त यति कहिये. इहां कालमान ठछ प्रमत्तादिक गुणगणायी जेइने बारमासुधी साते गुणस्थानकनेविषे अंतरमुहूर्त होय, इहां आवश्यकना अज्ञावथकी पण ए सदा शुद्धात्मा जाणवुं.

आठमुं निवृत्तिगुणस्थानक एटले इहांथकी वली पावुं निवर्त्ते, तेथी ए निवृत्तिगुणस्थानक समजवुं. अने नवमाथकी निवर्त्ते नहीं तेथी एनुं नाम अनिवृत्ति ठे, दशमुं सूक्ष्मलोजना विद्यमानपणाये करीने एनुं नाम पण सूक्ष्मसंपराय ठे. अग्यारमुं उपशान्तमोह गुणस्थानक; एनेविषे उपशमश्रेणीनुं पडिवजण हार आवीने घणी नवस्थिति ठते वली इहांथी पावुं पडयुंथकुं मिय्यात्वे जाय, अने जेने थोडी नव स्थिति होय तथा तज्जव मोहगामि होय ते पाठो पड्यो थको सातमा गुणगणा सुधी आवे. अने रूपकश्रेणीवालो ते दशमाथकी बारमे जाय पण अग्यारमे गुणगणे आवे नहीं.

द्दीणपणे थयोठे मोह ज्यां ते द्दीणमोह नामा बारमुं गुणगणुं जाणवुं.

तेरमुं सयोगी नामे गुणगणुं ते इहां मन, वचन अने काययोगना सज्ञावथ की सयोगीगुणगणुं केवाय ठे. एनुं कालमान देशोन पूर्वकोटी प्रमाण जाणवुं. ए केवलीनुं गुणगणुं कहेवाय ठे.

चउदमुं अयोगी गुणगणुं ते आवीरीते; अ इ उ क लृ एवा पांच ह्रस्व अक्षर नो उच्चार करतां जेटलुं वखत थाय तेटलुं एनुं कालमान जाणवुं. तेने इहां ठती कायाए कायानो नाव ठे तो पण तेने आगले तुरत कायानो ह्य थरो; ते कार ए एने काया संबंधी कार्यना अज्ञावथकी ए अयोगी कहेवाय ठे. एनेविषे वर्ततो शुक्लध्याननो चोथो जेद ध्यातो ठेहेला समयनेविषे वेदनीयादिक तेर प्रकृति खपा वी सिद्ध जगवंत थाय. ए चउदगुणगणा कह्या. ॥ ३१६ ॥ इति गायार्थ. ॥

अवतरणः—मग्गण चउदस गोत्ति एटले चउदमार्गणाना स्थाननुं वशेने प चीशमुं द्वार कहेठे. मूलः—गइ इंदिएयकाए, जोए वेए कसाय नाणेय ॥ संजम दं सण जेसा, नवसम्मे सन्नि आहारे ॥ ३१७ ॥ अर्थः—एक, गतिचार ते देव, नर, ति र्यैच, ने नारकी, बीजी इंडिय, पांच, तेमां स्पर्शन लक्ष्ण इंडिय जेने ते एकेंडिय, एम वेंडिय, तेंडिय, चउरेंडिय, पंचेंडियलक्ष्ण पांचे जाणवी. त्रीजी काय ते पृथ्वी, अप, तेज, वायु, वनस्पति ने त्रस लक्ष्ण ठ जाणवी. चोथी योगमार्गणा ते मन, वचन ने काय लक्ष्ण त्रण, जेदेठे पांचमी वेदमार्गणा ते पुरुष, स्त्री ने नपुंसकना जेदथकी जा एवी. ठछी कषायमार्गणा ते क्रोध, मान, माया ने लोभरूप जाणवी, सातमी ज्ञान

માર્ગેણા તે મતિં, શ્રુત, અવધિ, મનપર્યવ ને કેવલ એ પાંચ જ્ઞાન તથા મતિચ્છેદ જ્ઞાન, શ્રુતચ્છેદ જ્ઞાન ને વિજંગજ્ઞાન એ ત્રણ અજ્ઞાન મલી આઠ જેદે છે, આઠમી સયમ માર્ગેણા તે સામાયિક, બેદોષસ્થાપનીય, પરિહારવિશુદ્ધિ, સૂક્ષ્મસપરાય, યથાસ્થાત, દેશસંયમ ને અસયમના જેદે સાત પ્રકારે નવમી દર્શનમાર્ગેણા તે ચક્રુદર્શન, અચક્રુદર્શન, અવધિદર્શન ને કેવલદર્શનના જેદે કરી ચાર પ્રકારે જાણવી દશમી લેશ્યામાર્ગેણા તે રુષ, નીલ, કાપોત, તેજો, પદ્મ ને ચુક્ત રૂપ ઠ પ્રકારે જાણવી અગ્યારમી નવમાર્ગેણા તે નવ્ય ને અનવ્ય લઠુણ વે પ્રકારે જાણવી બારમી સમ્યક્ત્વમાર્ગેણા તે ડપશમ, સાસ્વાદન, મિશ્ર, ક્ષાયોપશમિકને ક્ષાયક એ પાંચ જેદે જાણવી તેરમી સદ્ધિમાર્ગેણા તે સદ્ધી ને અસંદ્ધીના જેદે જાણવી ચૌદમી આહાર માર્ગેણા તે આહારક અને અનાહારક રૂપ વે જેદે જાણવી જ્યાં જીવપદાર્થનું શોધ કરવું તે માર્ગેણા મૂલ ચૌદ જાણવી તેના પ્રતિજેદ કરિયે તેવારે બાશઠ થાય તે કહ્યાં છે. ॥

અવતરણ—ઠવડંગા બારસતિ એટલે બાર ઉપયોગનું વર્ણને ઠવીશમું દ્વાર કહે છે—મૂલ—મઙ્ગ સુચ્ય ઠહી મળ કેવલાણિ મઙ્ગ સુચ્ય અન્નાણ વિજંગા ॥ અચરકુ ચકુ અવહી, કેવલ ચૌદસણુવડંગા ॥ ૩૧૮ ॥ અર્થ—મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાન, મનપર્યવજ્ઞાન, કેવલજ્ઞાન, મતિચ્છેદજ્ઞાન, શ્રુતચ્છેદજ્ઞાન, વિજંગજ્ઞાન, ચક્રુદર્શન, અચક્રુદર્શન, અવધિદર્શન, અને કેવલદર્શન એ ચાર દર્શન અનાકાર રૂપે તે મેલ્યાં થકા બાર ઉપયોગ થાય છે ॥ ૩૧૮ ॥ ૬તિ ગાથાર્થ ॥

અવતરણ—જોગા પન્નરસતિ એટલે પન્નર યોગનું વર્ણને સત્તાવીશમું દ્વાર કહે છે. મૂલ—સજ્ઞ મોસ મીસ, અસજ્ઞ મોસ મળો તહ વર્ણ ॥ ઝરલ વિઝવા દ્વારા, મીસ કમ્મયગ મિય જોગા ॥ ૩૧૯ ॥ અર્થ—સત્યમનોયોગ, અસત્યમનોયોગ, મિશ્ર મનોયોગ, અસત્યામૃપામનોયોગ, જેમ એ ચાર મનના, તેમજ ચાર વચનના યોગે તે કહે છે સત્યવાગ્યોગ અસત્યવાગ્યોગ મિશ્ર તે સત્ય, અસત્ય, વાગ્યોગ, અસત્યામૃ પાવચનયોગ એ આઠ થયા, અને સાત આદારિકાદિક કાયના તે આવીરીતે આદારિક, આદારિકમિશ્ર, વૈક્રિય, વૈક્રિયમિશ્ર, આહારક, આહારકમિશ્ર, કાર્મણ યોગ એ સાત ખેલા કરિયે તેવારે પન્નર યોગ થાય ॥ ૩૧૯ ॥ ૬તિ ગાથાર્થ ॥

અવતરણ—પરલોયર્થ ગુણભાણેસુતિ એટલે જે ગુણસ્થાનકની સાથે જીવ પરલોકે જાય અને જે ગુણસ્થાનક અહીંયાં હોય પણ જીવની સાથે પરલોકે ન જાય તે નું વર્ણને અઠવાવીશમું દ્વાર કહે છે. મૂલ—મિથે સાસાણેવા, અવિર્યનાવન્મિ અદિગ એ અહવા ॥ જતિ જિઝ્યા પારલોય, સેસેકારસ ગુણે મોનુ ॥ ૩૨૦ ॥ અર્થ—મિથ્યાત્વગુણ

ણુ; સાસ્વાદનગુણગણું અથવા અવિરતિ જાવ ગુણગણું તે અધિગત એટલે પામે
ઠતે એ ત્રણ ગુણગણાં જીવની સાથે પરલોકનેવિષે જાય. જોય અગ્યાર ગુણગણા
ન જાય. હ્રાં એટલું વિશેષ જે મીસે સ્વીણસજોગે, નમરંતે કારસેસુયમરંતિ ॥ જેસુ
વિ તિસુ ગદિ એસું, પરલોચ ગમોન અઠેસુ ॥ ૧ ॥ ૩૨૦ ॥

અવતરણ:-ગુણગણા કાલમાણંતિ એટલે ચઝદ ગુણગણાનું કાલમાન કહે
વાનું બશે ને ઓગણત્રીશમું દાર કહેઠે. મૂલ:-મિહત્તમ જવાણું, અણાડ્ય મણંત
યંચ વિન્નેયં ॥ જવાણંતુ અણાઈ, સપજ્જવસિઅંચસમ્મત્તં ॥ ૩૨૧ ॥ ઠાવલિયં સાસાણં,
સમહિય તેત્તીસ સાયર ચઝહં ॥ દેસૂણ પુવ્વકોડી, પંચમગં તેરસંચ પુઢો ॥ ૩૨૨ ॥
જહુપંચરકરચરમં, તઈયં ઢઠાડ્ બારસં જાવ ॥ ડ્ય અઠગુણઘાણા, અંતમુહુત્તાપમા
ણેણં ॥ ૩૨૩ ॥ અર્થ:-અજવ્યજીવોને અનાદિ અનંત મિથ્યાત્વ જાણવો અને ન
વ્યજીવોને અનાદિ સપર્યવસિત જાણવું સમ્યક્ત્વ પામે ઠતે મિથ્યાત્વ નથાય, અ
ને જ્યાં જવ્યજીવ પણ સમ્યક્ત્વ ન લહે ત્યાંસુધી અનાદિ મિથ્યાત્વમાંહેજ જીવ
વસતો જાણવો. અને ઠ આવલિકા સાસ્વાદનગુણસ્થાનકનું કાલમાન જાણવું. તે
ત્રીશ સાગરોપમ સાધિક અવિરતિ સમ્યક્દષ્ટિ ચોથા ગુણગણાનું કાલમાન જાણવું.
અને દેશેઝળી તે આઠેવર્ષે ઝળી પૂર્વકોડી કાલમાન તે પાંચમું દેશવિરતિ, અને તેરમું
સયોગી એ બે ગુણગણાનેવિષે પુઢોકે ૦ પ્રત્યેકે હોય. જહુકે ૦ હસ્વ અ, ડ, ઝ, ઙ, લૂ,
એવા પાંચ અક્ષર ઝઞ્ઞારસમ કાલમાન ચઝદમા ગુણગણાનું જાણવું. હવે નહી
કહ્યાં એવાં જે ત્રીજું, ઢતું, સાતમું, આઠમું, નવમું, દશમું, અગ્યારમું, બારમું, એ
આઠ ગુણગણાનો કાલ અંતરમુહૂર્તપ્રમાણ પ્રત્યેકે જાણવો. ઇતિ ગાથાત્રયાર્થ.

અવતરણ:- નરય તિરિનર સુરાણં ઝઞ્ઞોસ વિઝવણા કાલોત્તિ એટલે નારકી
તિર્યંચ મનુષ્ય ને દેવતા એને ઝઠ્ઠવિકુર્વણા કરેલી જેટલો કાલ રહે તેનું બશે ને
ત્રીશમું દાર કહેઠે. મૂલ:-અંતમુહુત્તં નરણસુ હોડ્ ચત્તારિતિરિય મણુણસુ ॥ દેવેસુ
અઢ્ઢમાસો, ઝઞ્ઞોસ વિઝવણાકાલો ॥ ૩૨૪ ॥ અર્થ:-નારકીનેવિષે નારકીની કરેલી
વિકુર્વણા એક અંતરમુહૂર્તસુધી રહે. એમ ચાર અંતરમુહૂર્ત તિર્યંચને અને મનુષ્યનેવિષે
એની કરેલી વિકુર્વણા ચાર અંતરમુહૂર્ત સુધી રહેઠે. અને દેવતાનેવિષે વિકુર્વણા ક
રી ઢતાં પન્નર દિવસ સુધી રહેઠે. એ ઝઠ્ઠવિકુર્વણાનું કાલમાન જાણવું. ॥ ૩૨૪ ॥

અવતરણ:-સત્ત સમુઘાયત્તિ એટલે સાત સમુદયાતનું બશેને એકત્રીશમું દાર
કહેઠે. મૂલ:-વેયણ કસાય મરણો, વેઝવિય તેય એય આહારે ॥ કેવલિઅસમુઘાએ,
સત્ત ડમે હુંતિ સત્તાણં ॥ ૩૨૫ ॥ અર્થ:-સમવહત તે આપણા આત્માના પ્રદે

शतं मोकलुं करवु ठे ज्या, ते समुद्धात कहिए, ते एरीते एक वेदना, बीजी कपाय, त्रीजी मरणांतिक, चौथी वैक्रिय, पाचमी तेजस, ठळी आहारक, अने सातमी, केवली समुद्धात ए साते समुद्धात सझीने थाय ॥३१५॥

हवे शेषजीवोने समुद्धात कहेवे. मूल - एगिदीण केवलि, आहारग वज्जिया इमे पच ॥ पचाविय वेवद्वा, विगला सत्रीण चत्तारि ॥ ३१६ ॥ अर्थ - एकेडिय जीवोने, एक केवली, बीजी आहारक, ए वे समुद्धात वर्जीने शेष पाच समुद्धात थायवे विगलेंडियने अने असझीने वैक्रिय समुद्धात वर्जी शेष चार समुद्धात थायवे ए गाथा पन्नवणा जीवसमास अने पचसग्रहादिक शास्त्रांतर साये विघट ति देखायवे, सूत्रकारे केवा अजिप्रायथी कसुवे ते तेज जाणे ॥ ३१६ ॥

हवे केवली समुद्धातनु स्वरूप कहेवे. मूल - केवलिय समुग्घाळ, पढमे सम यम्मि विरयए दंम ॥ बीए पुणो कवामं, मयाण कुणइ तइयम्मि ॥ ३१७ ॥ अर्थ - केवली जेवारे समुद्धात करे तेवारे पहेला समयनेविपे दंम विरचेके० करे, बीजे समये पोताना जीवना प्रदेश विस्तारी कपाटने आकारे करे, त्रीजे समये मयाणके० जेणेकरी दहीने मथिए तेने आकारे करे ॥ ३१७ ॥

मूल - जोयं नरइ चउछे, पंचमए अतराय सहरइ ॥ ठछे पुण मयाण, हरइ क वाडपि सत्तमए ॥ ३१८ ॥ अर्थ - चौथा समयनेविपे समस्त लोक पोताना प्रदेशे नरे, ए रीते जरीने पढी पांचमा समयनेविपे आंतरा सहरे, ठछे समये वली पूर्वे जे पोताना प्रदेशे मयाणुं कसु ठे तेने सहरे, सातमा समयनेविपे जे कपाटने आकारे प्रदेश कसा हता तेने सहरे ॥ ३१८ ॥

मूल - अछमए दमपिदु, उरलगो पढम चरमसमएसु ॥ सत्तम ठछ विइकेतु होइ उरालमिस्तेसो ॥ ३१९ ॥ अर्थ - आठमा समयनेविपे जे प्रथम समये दमाकारे प्रदेश करेला हता तेने सहरे, पण इहा पहेलाने ठेला समयनेविपे आंदारिक शरीर थाय सातमा ठछा अने बीजा समयने विपे आंदारिक मिश्र थाय

मूल - कम्मण सरीरजोई, चउछए पंचमे तइकेय॥ज होइ अणाहारो, सो तम्मि तिगे समयाण, विसेसाण॥एमपावातरवे ॥३२०॥ अर्थ - केवल कार्मण शरीर योगी ते चौथा पाचमा ने त्रीजा समयनेविपे होय जे कारणे ते त्रण समयनेविपे अनाहारक ठे, ज्या अनाहारक कहा त्या केवलीणोसमुद्धा एटले केवली केवल समुद्धात करे, तेवारे ए त्रण समयनेविपे अनाहारक होय. ३२० इतिगाथा पदकार्य अवतरण. - उपरुक्तीउत्ती एटले ठ पर्याप्तिनु वजे ने वत्रीशुं द्वार कहेवे

મૂલ:-આહારસરીરિંદિય, પક્ષ્તી આણપાણ નાસમણે ॥ ચત્તારિપંચ ઠપ્પિય, એંદિય વિગલસન્નીણં ॥ ૩૩૧ ॥ અર્થ:-આહારાદિ પુજ્જલ લેવાને પરિણમાવવાનું કારણજે આત્માને શક્તિનું વિશેષ તે પર્યાપ્તિ કહીએ. ત્યાં પહેલી આહારપર્યાપ્તિ, બીજી શરીરપર્યાપ્તિ, ત્રીજી ઇંદ્રિયપર્યાપ્તિ, ચોથી આણપાણ તે શ્વાસોશ્વાસપર્યાપ્તિ, પાંચમી નાસાપર્યાપ્તિ અને ઠઠી મનપર્યાપ્તિ. તેમાં ધુરલી ચાર પર્યાપ્તિ એકેંદિયને હોય, વિકલેંદિયને પાંચ હોય અને અસન્નીને નાસાયુક્ત પાંચ હોય; તથા જે સંજી તેને મનસહિત ઠ હોય.

હવે એનું કાલમાન કહેશે. મૂલ:-પઠમા સમયપમાણા, સેસા અંતોમુદ્ધુત્તિયાય કમા ॥ સમગંપિ હુંતિ નવરં, પંચમઠઠાઝઅમરાણં ॥ ૩૩૨ ॥ અર્થ:-પહેલી આહાર પર્યાપ્તિ એક સમય પ્રમાણઠે, અને શેષ ચાકતી પર્યાપ્તિ અંતરમુદ્ધૂર્ત પ્રમાણની અનુક્રમે પ્રત્યેકે જાણવી. હાં કોઈ કહેશે કે, પહેલી આહારપર્યાપ્તિ એક સમયે થાય; એવાત કેમ જાણિયે? તે ઉપર નગવંત શ્રીઆર્ય શ્યામાચાર્યે પન્નવણાના આહારપદના બીજા ઉદેસાને વિષે એવું સૂત્ર કહ્યુંઠે. આહારપક્ષ્તીએ અપક્ષ્તતણંનંતે કિંઆહાર એ અણાહાર એ ગોચમાનો આહાર એ અણાહાર એ. હાં એ નાવ જે આહાર પર્યાપ્તિ અપર્યાપ્તોજીવ વિગ્રહગતિએજ જાય; પરંતુ ઉપપાત ક્ષેત્રનેવિષે અણાહારક ન હોય ત્યાં આવ્યો જીવ પહેલેજ સમયે આહારનું પરિગ્રહણ કરે, તે કારણે એક સામાયિકી આહાર પર્યાપ્તિ હોય. અને જે ઉપપાત ક્ષેત્રે આવ્યો પણ આહારપર્યાપ્તિ અપર્યાપ્તો થાય તો એવું સૂત્ર કહ્યુંઠે. સિઅઆહારએસિઅઅણાહારએત્તિ. જેમ શરીરાદિક પર્યાપ્તિનેવિષે સૂત્ર પાઠ આવો કહ્યો ઠે. સિઅ આહાર એ સિઅ અણાહાર એત્તિ એટલે એ પ્રથમ સમયજ આહાર પર્યાપ્તિની સિદ્ધિ થઈ. હવે શેષપ્રત્યેકે અંતરમુદ્ધૂર્તપ્રમાણે કહી. એ સામાન્ય પણે સૂત્રકારે કહ્યું તે પણ ઔદારિક શરીર આશ્રી કહ્યું જાણવું. અને વૈક્રિય આહારકને પાંચ પર્યાપ્તિ સમય સમયની થાય. શરીરપર્યાપ્તિ તે અંતરમુદ્ધૂર્ત પ્રમાણ ઠે.

હવે દેવતાને વિશેષ કહેશે. સમગંપિકે ૦ સમકાલેજ પાંચમી નાસાપર્યાપ્તિ અને ઠઠી મન:પર્યાપ્તિ એ બન્ને થાય. નવરં હાં એ વિશેષઠે. જે સિદ્ધાંતમાં પંચવિદ્યાએ પક્ષ્તીએત્તિ; એવા કથનથકી પાંચે સમકાલે જોડ્યે અને હાં ઠ કહી તે કાંઈ બહુશ્રુતાનિમત્ત અનિપ્રાય કોઈ જાણવો. અથવા ક્યાંએક ઠ પણ કહીઠે ૩૩૨ ઇતિગાથા ધ્યાર્ય.

અવત્તરણ:-અણહારગતિ એટલે અનાહારક ચારનું વશેને તેત્રીશમું ધાર કહે ઠે. મૂલ:-વિગ્રહગદ્માવન્ના, કેવલિણો સમુદ્ધયા અજોગીય ॥ સિદ્ધાય અણાહારા, સેસા આહારગા જીવા ॥ ૩૩૩ ॥ અર્થ:-એકતોવિગ્રહગતે જેવારે જીવ પ્રાપ્ત થાય તેવારે

अणाहारक जाणवुं बीजुं केवली केवल समुद्धात करे तेवारे त्रण समय आहार न लिये माटे अणाहारक होय त्रीजु अयोगी केवली अयोगी चउदमे गुणगणे अणाहारक होय चोथा तेमज सिद्धजगत्त सदा अणाहारक ठे अने शेष समस्त जीव आहारक जाणवा. ॥ ३३३ ॥ इतिगाथार्थ.

अवतरण -सत्तजयताणाइति एटले सात जयना स्थानकनुं बरौने चोत्रीशमुं द्वार कहेठे मूल -इहपरलोयायाणमकन्हा आजीव मरण मसिलोए ॥ सत्तज यछाणाइ, इमाइ सिद्धातजणियाइ ॥ ३३४ ॥ अर्थ -इहलोकजय तेने कहिये जे मनुष्यने मनुष्यकी जय उपजे बीजु एमज मनुष्यने तिर्यचादिकथी जय उप जे ते परलोकजय जाणवु त्रीजुं आदानजय ते आदान एटले ग्रहण तेनु जय एटले कोइ कहेठे ताहारु धन, राजादिक लइ लेठे ए आदानजय जाणवु चोथुं अ कस्मात्तजय ते बीजली प्रमुखनु जाणवु पांचमु आजीविकानुं जय ते दुःकाल पड्यो हवे केम जीवता रहीशु ? ते जाणवु ठहुं कोइके कह्यु जे ताहरं मरण अ मुक दिवसे थरो, तेनाथी जे जय उत्पन्न थाय ते मरणजय जाणवु सातमुं अ यश ते लोकोपवादनु जय जाणवु. ॥ ३३४ ॥ इतिगाथार्थ

अवतरण -उप्रासाठ अय्यसञ्जाउति एटले उ अयप्रसस्त जापाउनुं बगेने पात्रीस मुं द्वार कहेठे मूल -हीलिय खिसिय फरसा, लिआउ तह गारहडिया नासा ॥ ठही पुण उवसता, दिगरवउछाससंजणणी ॥ ३३५ ॥ अर्थ -जे नाखिये बोलिए ते जापा कहिये, तेमा अयप्रसस्त कर्मवधना कारणे करीने माठी जापा ते उ प्रकारे थायठे तेमां पहेली हेलित तेने कहियेके जे रीशेकरी अवगणना पूर्वक वाचक ज्येष्ठ आर्य इत्यादिक कहे ते जाणवी बीजी खिसित ते जे जन्म कर्म प्रमुख उघाडा पाडवा. अर्थात् जाहेर करवा, ते त्रीजी परुष दुष्टादिक कर्कश वचननु बोलवु ते चोथी अली क ते शु दिवसे प्रचला करेठे के इत्यादिक प्रश्ननेविषे प्रचला नकरुनुं एवु बोलवु ते जा एवी पांचमी गृहस्थनी ए जापाते गारहडिया वेटा बाप मामा जाणेजा इत्यादिक व चन कहे ते जाणवी ठही पुण के० वली उपशातके० उपशम तेनु अधिकरण ते क लह कहिये तेनो उछासके० प्रवर्त्तावबु तेहनी जननीके० उपजावनारी एटले एवु व चन बोले के जे वचने करी अणउत्तो क्लेश उत्पन्न थाय इतिगाथार्थ ॥ ३३५ ॥

अवतरण -जगागिहिव्याणति एटले गृहस्थना व्रतना जांगानुं बगेने उत्रीस मुं द्वार कहेठे. मूल -इविहा अछविहावा, बत्तीसविहाय सत्तपणतीसा ॥ सोलसय सहस्तजवे, अछसयउत्तरा वड्यो ॥ ३३६ ॥ अर्थ -इविहाके० वे प्रकारे अथ

वा आठ प्रकारे अथवा बत्तीस प्रकारे अथवा सातसेने पांत्तीस प्रकारे अथवा शो लहजार आठसेने अष्टोत्तर व्रतिना जंगा होय. इहां वडणो एवा वचनथकी व्रत शब्दे नियमविशेष ते जेने ठे तेवा व्रती सामान्य श्रावक ग्रहण करवा. पण देशविरति इहां लेवा नही. अविरति सम्यक्दृष्टि एने पण सम्यक्त्व प्रतिपत्ति लक्ष्ण नियमना सन्नावथकी सम्यक्त्वधारी व्रती इहां जाणवा. ॥ ३३६ ॥

हवे एज जेद प्रत्येके वखाणनार ठतो सूत्रकार धुरला त्रण जेद कहेते. मूलः—
 डुविहा विरियाविरया, डुविहं तिविहाइण अठ्ठा हुंति ॥ वयमेगेगं ठविह, गुणियं
 डुगमिलियवत्तीसं ॥ ३३७ ॥ अर्थः—विरति जेने ठे ते विरति अने जे व्रत न जाणो
 अने व्रतनो अंगीकार करे नही, वली व्रत पालवानो उद्यम न करे ते अविरति सत्य
 कि श्रेणीक तथा कृष्णादिक जेने क्षायिक सम्यक्त्व प्राप्त थयलुं एवा श्रावक जाण
 वा. ए बेहु जंगे पहेलुं द्विविधपणु कसुं; हवे जे अज्ञान अने अनन्युपगम अथत्वादि
 क ए त्रण पद कद्यां ए त्रण पदे करी आठ जांगा होय, ते आठ जंगमांथी धुरले
 सात जंगे निश्चे थकी अविरति जाणवुं. कारणके व्रत घुणाद्वरन्याये पाढ्यां पण
 फलवंत न थाय. किंतु सम्यक्ज्ञानने सम्यक्ग्रहणपूर्वक पाढ्याथका सफल थाय
 ठे अने आठमे जंगे देशविरति ते एकादि व्रतनो लेनार ज्यांलगे ठेहेलो अनुमति
 मात्रनुं सेवनार शेष पाप तेणे सर्व पञ्चख्यो, अने अनुमति पण त्रण प्रकारे ठे;
 तेमां जे कोइ पोते अथवा अनेरे कोइ बीजे कसुं जे पाप तेनी श्लाघा करे, सा
 वये करी निपन्यो जे आहारादिक ते पोते जमे तेवारे तेने प्रतिसेवा अनुमति होय,
 अने जेवारे पुत्रादिकनुं करेलुं पाप सांजले ते सांजलीने अनुमोदे, परंतु तेने निवारें न
 ही तेवारे प्रतिश्रवणानुमति बीजो जेद जाणवुं. अने त्रीजुं वली जेवारे सावधारंजने
 विषे प्रवर्त्त्यां ठे जे पुत्रादिक, तेहनेविषे मात्र ममता जाव सहितठे, परंतु अनेरु
 सांजले नही, अने अनुमोदे पण नही, तेवारे संवासानुमति ते त्रीजो जेद जाणवो.
 हवे जे कोइ संवासानुमति मात्रनो सेवनार ते चरम जांगे देशविरति अने जे सं
 वासानुमति थकी विरल्या थका होय तेने यति कहिये. एणे कारणे विरति ने अ
 विरतिना जेदथकी वे प्रकारे कहिये.

“ हवे आठ प्रकार कहेते. डुविह तिविहाइके० त्यां द्विविधपणु करण करावणरूप
 अने त्रिविध ते मन वचन अने कायने जेदे जाणवुं. ते द्विविध त्रिविध ए एक
 जंग जाणवो. तेज जे जांगाना समूहनेविषे आदिके० धुरेठे ते द्विविध त्रिविधा
 दि कहिये. ते द्विविध त्रिविधादि जंगे करी आठ प्रकारे श्रावक जे आगल डुविह

अने एगविह ए वे गायामाहे कहेजो, ते सोपयोगपणा लगीने इहां वखाणिये ठेये. इहा व्रतनो पडिवजणहार ते आवकना घणा जंगना विशेषयकी कोइएक काइक प डिवजे त्यां पहेजो द्विविधते करण करावणना जेदयकी जाणवो. त्रिविध ते मन वचन कायाये करी जाणवु एम पढमेके० पेहेलो जगो होयठे इहा जावना एमठेके मन वच न अने कायाये करीने स्थूलहिंसादिक पोते न करे, अने अनेरा पासे करावे नही, अने अपत्यादिक परिग्रहना सज्जावयकी अनुमतिने निपेधी नथी ते पुत्रादिके करेलो हिंसादिकनेविषे हजी तेने अनुमति लागेढे अन्यथा प्रकारे जेने एटलुं प ए न होय तो परिहृही अने अपरिहृही, प्रवर्जित अने अप्रवर्जितनो मांहोमांहे जेद नथाय अने वली जे श्रीनगवती प्रमुख सिद्धांतमाहे गृहस्थने त्रिविध त्रिवि धनुं पञ्चखाण कहु ते विशेष विषयुं जाणवु ते आवीरीते ठे

जे कोइ दीहा जेनार होय अने पुत्रादिकना पालवाने अर्थे विलंब करतो थ को प्रतिमा पडिवजे. अथवा जे कोइ विशेषे करी स्वर्णचुरमण समुद्रना माठला नु मास तेनु पञ्चखाण करे एम हाथीना दात, चित्राना चर्म अथवा स्थूलहिंसा दिक कोइक अवस्थाना विशेषनेविषे पञ्चखे तेज त्रिविध त्रिविधे एवु पञ्चखाण करे, ए अटपविषयपणाथकी इहा विवक्ष्यो नथी वली द्विविध द्विविधे ए वी जो जग जाणवो इहा आगले पदे ब्रणजागा कहा ठे त्या एक जेवारे मने करीने वचने करी न करे तेमज करावे नही, तेवारे मनेकरी हिंसादिकने अनिप्राये रहि त अने वचने पण हिंसादिकनुं वचन अणबोलतो ठे, केवल शरीरे करी अस्तत्री नीपरे हिंसादिक करेढे बीजु जेवारे मनेकरी अने कायायेकरी नकरे अने न करा वे तेवारे चित्तनी अनित्यधिरहितथको शरीरे करी दुःश्रेष्ठितादिक परिहरतो अना जोगादिकथकी वचनेकरीने हणु एवु कहे बीजु एमज जेवारे वचन अने काया येकरी न करे न करावे तेवारे केवल मनने अनिप्राये करे अने करावे. पण इहां अनुमति ब्रणेने ठेज एम शेषविकटप पण जाववा एरीते मूल जग ठ थया ते ठ ना उत्तर जग एकवीश थाय, ते आगल कहेजो उक्तंच॥ इविह तिथिहाविठस्त्रिअ, तेति जेया कमेण मे दुति ॥ पढमेको दुन्नितिआ, दुगेगदोढकङ्गवीश ॥ १ ॥ अने उ त्तरउद्युण सत्तमउके० जेणे ब्रण गुणव्रत ने चार शिक्षाव्रत लहण उत्तरगुण पडिवज्या ठे. ए सातमो जेद जाणवो अने अविरति सम्यक्दृष्टिनो आवमो जेद जाणवो, ए आठ जेद देखाडया

हवे वत्रीश जेद देखाडेढे वयमेगगके० एक एक व्रतने स्थूल प्राणातिपात वि

रमणादि लक्षण मूल पांच महाव्रत ठे तेने पूर्वोक्त ठ प्रकारे गुण्याथका त्रीश थाय. अने एक उत्तरगुणप्रतिपत्तिनो, बीजो अविरति सम्यक्दृष्टिनो. ए वे जेद मेलविये तेवारे बत्रीश जेद थायठे ते आवीरीते:-

पहेलुं प्राणातिपात विरमण स्थूल व्रत कोइये ठ जंगामांहे पहेले जंगे पडिवज्युं, कोइएके बीजे जंगे पडिवज्युं, कोइए त्रीजे जंगे पडिवज्युं, एम यावत् कोइए ठठे जंगे पडिवज्युं, एरीते पहेला प्राणातिपात विरमण व्रतना ठ जंग जाणवा. तेमज मृ पावाद विरमणादिक पांचे मूल व्रतना ठ ठ जंग मेलविये तेवारे त्रीश जंग थाय. अने आवश्यकमां एम कसुंठे के कोइएके पांचे अणुव्रत एकठां लीधां त्यां द्विविध त्रिविधादिक ठ जंगठे. अने वली बीजो कोइ चार व्रतनुं ग्रहण करे त्यांपण ठ जंगठे. ते ज्यांसुधी कोइएक एक अणुव्रतनुं ग्रहण करे त्यां पण ठ जंग जाणवा. ए आवश्यकना अनिप्रायथी जंग देखाड्या. ॥ ३३७ ॥

हवे ग्रंथकर्ता सातशें पांत्रीश जंगनी प्ररूपणा करनार ठतो श्री जगवतीने अनिप्राये नव जंगी कहेठे. मूल:-तिन्नितिआ तिन्निड्या, तिन्निकेकाय हुंतिजो गेसुं ॥ तिडुएकंतिडुएकं, तिडुएकं चेव करणाइ ॥ ३३८ ॥ अर्थ:-योग ते मनोयोगा दिक त्रण नेविषे करण करावण ने अनुमतिरूपे करी त्रण त्रगडा ने त्रण बगडा अने त्रण एकडा हुंतिके० होय. योगनेविषे अनुक्रमे त्रण त्रगडा थापी नीचे त्रण बगडा, ते नीचे त्रण एकडा करण मन वचन कायाए स्थापिए. हवे कोइक गृह स्थ मने करी सावद्य योग करे नही, करावे नही, तथा अनेरो करतो होय तेने अनुमोदे नही; तेवारे ए मन साथे त्रण जंग थाय. एम वचन साथे त्रण जंग त था कायासाथे पण त्रण जंग करतां मूल नव जंग थया. तेना उत्तरजंग उगण पचाश थाय; ते नीचे लखाशे त्यांथी जोवा. ॥ ३३९ ॥

इहां शिष्य पूठेठे के वचन अने काया एणे करी तो करण करावण ने अनुमति देखायठे; परंतु मनने करण करावण ने अनुमति केम थायठे? तेने गुरु कहे ठे. काया अने वचने करी निर्व्यापारथको पण मनथकी एवुं चिंतवे जे अमुक सावद्य योग करुं; तेवारे मनेकरी करण थयुं. अने मने करी एम जाणे के अमुक सावद्य योग करावुं, तेपण तेनुं इंगित जाणी तेवा अनिप्राये प्रवर्ते ते मने करी करावण थयुं. अने जेवारे सावद्य करी मनमां चिंतवे जे आ में तेवारे करी अनुमति थइ. एरीते मननां जंग देखाडतां उगण पचाश जंग सांप्रत प्रकारांतरे सूत्रकार एज देखाडेठे. ३

करावणे अणुमईए ॥ एकगडगतिगजोगे, सत्तासत्तेव इगुवन्ना ॥ ३३ए ॥ अर्थ - इहा प्राकृतपणाथकी विनक्तिनु विपरीतपणुं तेथी मन, वचन ने काय साथे योग संबंध ठते करण करावण ने अनुमति तेणे कारणे एक द्विक त्रिक साथे योग कीधा ठता सात सातका थायठे ते आवीरीते -

एक स्थूलहिसादिक मने न करे, बीजु वचने न करे, त्रीजुं कायाये न करे ए त्रण एक संयोगे थया. हवे द्विकसंयोगे कहेठे चोथु मन ने वचने न करे, पाचमुं म ने ने कायाये न करे, ठठु वचन ने कायाये न करे, हवे त्रिक संयोग ते मन वचन ने कायाये न करे, ए सातमो जंग थयो ए सात जंग करणे थया. तेमज बीजा सा तजंग करावण थकी थाय तथा त्रीजा सातजंग अनुमतिये थाय तथा चोथा सातज गवजी करणने करावण थकी थाय तथा पाचमा सात जंग, करण ने अनुमतिये थाय. तथा ठठा सात जंग करावण अने अनुमतिये थाय तथा सातमा सात जंग ते करण करावण ने अनुमति ए त्रणे एकठा करता थाय एरीते सातो सति यु उंगणपच्चाश जंग देवाड्या.

हवे सुखे जाणपणुं थवामाटे ए उंगणपच्चाशजंगनो उच्चार जेवीरीते थाय तेवीरीते लखी देवाडिये ठैये १ मनेकरी करुं नही २ मनेकरी करावु नही ३ म ने करी अनुमोडुं नही ४ मनेकरी करु नही करावु नही ५ मनेकरी करुं नही ने अनु मोडुं नही ६ मनेकरी करावु नही अनुमोडुं नही ७ मनेकरी करुं नही करावु न ही अनुमोडु नही ८ वचनेकरी करुं नही ९ वचनेकरी करावु नही १० वचनेक री अनुमोडु नही ११ वचनेकरी करु नही करावु नही १२ वचनेकरी करुं नही अनुमोडु नही १३ वचनेकरी करावु नही अनुमोडु नही १४ वचनेकरी करुं न ही करावु नही अनुमोडुं नही १५ कायायेकरी करु नही १६ कायायेकरी करा वु नही १७ कायायेकरी अनुमोडुं नही १८ कायायेकरी करु नही करावु नही १९ कायायेकरी करु नही अनुमोडु नही २० कायायेकरी करावु नही अनुमोडु नही २१ कायायेकरी करुं नही करावु नही अनुमोडुं नही २२ मनेकरी वचने करी करु नही २३ मनेकरी वचनेकरी करावु नही २४ मनेकरी वचनेकरी अनु मोडु नही २५ मनेकरी वचनेकरी करु नही करावु नही २६ मनेकरी वचनेकरी करु नही अनुमोडुं नही २७ मनेकरी वचनेकरी करावु नही अनुमोडुं नही २८ मनेकरी वचनेकरी करु नही करावु नही अनुमोडु नही २९ मनेकरी कायायेकरी करु नही ३० मनेकरी कायायेकरी करावु नही ३१ मनेकरी कायायेकरी अनु

मोड़नही ३२ मनेकरी कायायेकरी करुं नही करावुं नही ३३ मनेकरी कायाये
 करी करुं नही अनुमोड़नही ३४ मनेकरी कायायेकरी करावुं नही अनुमोड़ नही
 ३५ मनेकरी कायायेकरी करुं नही करावुं नही अनुमोड़ नही ३६ वचनेकरी का
 यायेकरी करुं नही ३७ वचनेकरी कायायेकरी करावुं नही ३८ वचनेकरी काया
 येकरी अनुमोड़ नही ३९ वचनेकरी कायायेकरी करुं नही करावुं नही ४० वच
 नेकरी कायायेकरी करुं नही अनुमोड़ नही ४१ वचनेकरी कायायेकरी करावुं नही
 अनुमोड़ नही ४२ वचनेकरी कायायेकरी करुं नही करावुं नही अनुमोड़ नही
 ४३ मनेकरी वचनेकरी कायायेकरी करुं नही ४४ मनेकरी वचनेकरी कायायेकरी
 करावुं नही ४५ मनेकरी वचनेकरी कायायेकरी अनुमोड़ नही ४६ मनेकरी वच
 नेकरी कायायेकरी करुं नही करावुं नही ४७ मनेकरी वचनेकरी कायायेकरी क
 रुं नही अनुमोड़ नही ४८ मनेकरी वचनेकरी कायायेकरी करावुं नही अनुमोड़
 नही ४९ मनेकरी वचनेकरी कायायेकरी करुं नही करावुं नही अनुमोड़ नही.

हवे ए उगणपचाश जंगना एकशो ने सडतालीश जंग देखाडवा सारुं सूत्रका
 र गाथा कहेढे. मूलः—पढमेको तिन्नितिआ, दोन्नि नवा तिन्नि दोनवा चेव ॥ का
 लतिगेणय गुणिया, सीयालं होइ जंगसयं ॥ ३४० ॥ अर्थः—पहेलो एक पढी
 त्रण त्रगडा पढी बे नवडा वली एक त्रगडो पढी वली बे नवडा एम अनुक्रमे
 मांनिये; पढी काल त्रिक साथे गुणाकार करिये एटले अतीत काले जे कखा ते
 नी निंदा करवी, वर्तमाने करवानुं संवर करवुं, अने अनागत ने पञ्चस्काणे. यडुक्तं.
 अर्थयं निंदामि पशुप्पन्नं संवरेमि अणागयं; पञ्चखामि एम करतां एकशोने सडताली
 श जंग आयढे. इहां एक जंग ते त्रिविध त्रिविधे आय, तथा त्रिविध द्विविधे त्रण जंग आ
 य, तथा त्रिविध एकविधे त्रण जंग आय, अने द्विविध त्रिविधे त्रण जंग आ
 य द्विविध द्विविधे नव जंग आय, द्विविध एकविधे नव जंग आय, एकविध त्रिविधे
 त्रण जंग आय एकविधे द्विविधे नव जंग आय एकविध एकविधे नव जंग आय
 ठे एम जंग जाणवा. एम सातशे ने पांत्रीश पण श्रावकना जेद होय तेज कहेढे.

मूलः—पंचाणुव्वयगुणियं, सीयाल सयंतु नवरि जाणाहि ॥ सत्तसया पण तीसा
 सावयवयगहणकालंमि ॥ ३४१ ॥ अर्थः—ए पूर्वोक्त एकशो सडतालीश जंगनुं पांचे
 अणुव्रतनेविषे प्रत्येके सङ्गाव ठे. ते श्रावकने व्रतग्रहणकालनेविषे पांच अणुव्रतना
 अंगीकारने प्रस्तावे पांच अणुव्रतनी साथे एकशो समतालीशनो गुणाकार करिये
 तेवारे नवरिके ० अनंतर तुं जाण के सातशेने पांत्रीश जंग आय ठे. ॥ ३४१ ॥

हवे ए जंग यथार्थपणे जेणे जाण्वा तेज पञ्चखाणनेविपे प्रवीण जाणवा एम कहेठे मूल - सीयाल जंगसर्थ, जस्त विसुद्धीइ होइ उवलई ॥ सो खलुपञ्चका रो, कुसलो सेसा अकुसलाउ ॥३४१॥ अर्थ - ए पूर्वोक्त एकशो ने सदतालीश जंग ते जस्तके० जेने विद्युद्ध निर्मलकारी पणे करी होय तेने विद्युद्धपञ्चखाण कहिये अने तेज पञ्चखाणनेविपे उपलब्ध एटले जाणपणे थया तेज खलुइति निश्चेकरीने पञ्चखाणनेविपे कुशल माहा जाणवा अने शेष थाकता ते चतुर जाणवा नही.

हवे मूल ठ जंगना उत्तर एकवीश जंग देखाडेठे. मूल - दुविद्विद्विद्विद्विद्विद्वि, तेसिं जेया कमे णिमे हुंति ॥ पढमेक्को दुन्नितिया, डोगे दो ठक्क इगवीस ॥३४२॥ अर्थ - द्विविध त्रिविध जेनी आद्यमाळे एवाजे ठ जंग तेसिके० तेना जेव ते कमेणके० अनुक्रमे इमेके० एहुतिके० थायठे पढमेक्कोके० पहेलु एको, पढी बीजा वे कोष्टकमां त्रण त्रण वली एक कोष्टके बगडो मांमिये एवु एककोष्टक, पढी वे कोष्टके ठ ठ मांमिये तेवारे सर्व एकवीश जंग होयठे. ए स्थापनानो उच्चार आवीरीते करिये द्विविध त्रिविधे एक जंग, द्विविध द्विविधे त्रण जंग, द्विविध एकविधे त्रणजंग एकविध त्रिविधे वे जंग, एकविध द्विविधे ठ जंग, एकविध एकविधे ठ जंग

हवे दुविद्विद्विद्विद्विद्विद्विद्वि इत्यादिक जंगना समूहे करीने आवकने योग्य पाच अणुव्रताविकनी संतति तेना जंगनी देवकुलिका सूचवी ते देवकुलिका एकेक व्रत प्रत्ये कही जे पद्मजंगी एकवीश जंगी नवजंगी उगणपचाश जंगी तेणे करी नि पजे अने सर्व देवकुलिकाने विपे प्रत्येके त्रण त्रण राशी थाय ते आवीरीते, धुर मा गुणराशी, वचमा गुणकराशी अने ठेहेडे गतागत राशी

त्यापहेली एजदेवकुलिकाने पद्मजंगी प्रमुखने अनुक्रमे विवहित व्रतना जंगनी सर्वसख्या रूप एवकारके० जे राशी ते देखाडणहार ठतोपहेली पद्मजंगी एवकारनी राशी देखाडेठे

मूल - एगवएठपगा, निदिह सावयाण जे सुत्ते ॥ ते जिय वयवु द्वीए, सत्तगुणा ठ लुआ कमसो ॥ ३४४ ॥ अर्थ - आवकना एक व्रतनेविपे ठ जंग जे आवाश्यकदिक सत्रनेविपे कया तेज मृषावादादिक एकेक व्रतनी वृद्धि सातगुणा अने ठ ए सहित कया ठता अनुक्रमे जंगना राशीनी सख्या उपजावे इहा जावार्थ एम ठे के पहेला प्राणातिपात व्रतनेविपे ठ जंग, ते अवधे स्थापिने सातगुणा करीए, ते वारे वेतालीश थाय तेमां ठ जेलिये तेवारे अदतालीश थया वली एने सातगुणा करीने ठ जेलिये एम अनुक्रमे करता अग्यारमी वेलाए १३५४१२५४२०० एटला आवे. अने ६ ४५ ३४ २ इत्यादिक वारेराशी उपर नीचे एवीरीते थापीये तेव

અર્ધિ દેવકુલિકાની જૂમિકા સમાન દેશાય, તેને સ્વંદેવકુલિકા એમ કહિએ. એટલે ષડ્જંગીની દેવકુલિકા જેમ ડપજે તેમ દેશાડી. ॥ ૩૪૪ ॥

હવે એકવીશ જંગની દેવકુલિકા દેશાડેઢે. મૂલ:-ઇગવીસં સ્વલુ જંગા, નિદિષ્ઠા સાવયાણ જે સુત્તે ॥ તેજ્વિચ્છ વાવીસગુણા, ઇગવીસં પરિવેચવા ॥૩૪૫॥ અર્થ:-નિશ્ચેયકી એકવીશ જંગ જે શ્રાવકને સૂત્રમાં કહ્યાઢે, તેનેજ વાવીશગુણા કરીને તેમાંહે એકવીશ જેલિયે. ઇહાંપણ એકવીશાદિ અનુક્રમે અગ્યાર વાર ગુણાકાર કરતાં અગ્યારમી વેલાએ ૧૨૭૫૫૦૦૨૬૩૧૦૪૯૨૧૫ થાય. એમ એકવીશ જંગીયે વીજી દેવકુલિકા હોય. ॥ ૩૪૫ ॥

હવે નવ જંગીયે જે થાય તે દેશાડેઢે. મૂલ:-એગવનવજંગા, નિદિષ્ઠા સાવયાણ જે સુત્તે ॥ તેજ્વિચ્છ દસગુણકાંઠં, નવપરકેયમ્મિ કાયવા ॥૩૪૬॥ અર્થ:-એક વ્રતનેવિપે નવ મૂલ જંગ જે શ્રાવકને કહ્યાઢે, તેને દશગુણા કલ્યાથકા નેહું થાય; તેમાં નવ મેલવિયે તેવારે નવાણું થાય. એમ અનુક્રમે વીજીવાર નવાણુંને દશે ગુણતાં નવ રોને નેહું થાય. તેમાં નવ જેલિયે તેવારે નવરો ને નવાણું થાય. એમ અગ્યારમિ વેલાએ ૯૯૯૯૯૯૯૯૯૯૯૯ એમ એ ત્રીજી દેવકુલિકા એમાં નવ જંગીના જંગ દેશાડયા.

હવે ડંગણપચાશ જંગની સંખ્યા દેશાડેઢે. મૂલ:-ઇગવન્નં સ્વલુ જંગા, નિદિષ્ઠા સાવયાણ જે સુત્તે ॥ તેજ્વિચ્છ પન્નાસગુણા, ઇગુવન્ના પરિવેચવા ॥૩૪૭॥ અર્થ:-નિશ્ચેયકી ડંગણપચાશ જંગ શ્રાવકને સૂત્રમાંહે જે કહ્યા. ઢે તેનેજ પચાશ ગુણાકરી ડંગણપચાશમાંહે જેલવિયે તેવારે ૨૪૯૯ થાય. એમ અનુક્રમે કરતાં અગ્યારમી વેલાએ ૨૪૪૧૪૦૬૨૪૭૯૯૯૯૯૯૯૯૯૯૯ એટલા જંગ થાય. એ ચોથી ડંગણપચાશ જંગની દેવકુલિકા કહી. ॥ ૩૪૭ ॥

હવે પાંચમી એકશોને સડતાલીશ જંગની દેવકુલિકા દેશાડેઢે. ડક્તંચ:-સીયાલં જંગસયં, વયવુહુહયાલસય ગુણંકાંઠં ॥ સીયાલસણ જુથ્યં, સવગ્ગં જાણ જંગાણં ॥ ૧ ॥ અર્થ:-એગથા વીજી ક્યાં ક્યાં પ્રત્યંતરે દેશાતી નથી; પરંતુ પાંચમી દેવકુલિકા એકરી થાય. તે કારણે વશાણિયે ઢેયે. એકશોને સડતાલીશ જંગા વ્રતની શુદ્ધે ઢે, તેને એકશો અડતાલીશગુણાકરીને એકશોને સડતાલીશ યુક્ત કરિ એ તેવારે સવગ્ગકે ૦ એવંકારે તે તૂં જાણ. એમ ગુરુ શિષ્ય પ્રત્યે કહેઢે, એની જાવના એમ ઢે કે એકશો સડતાલીશ, તેને જેવારે વ્રતની વૃદ્ધિયે એકશોને અડતાલીશ ગુણા કરીએ; પઢી એકશોને સડતાલીશે યુક્ત કરીએ તેવારે ૨૧૯૦૩ જંગ થયા.

एम वृद्धिये करतां अग्यारमीवेला ए १ ० ४ ४ ३ ६ ० ४ ३ १ ए ६ १ १ ५ ३ ३ ३ ५ ६ ए ५ ४ ६ ए ५
एटला थाय ए सख्याए पाचमी देवकुलिका जाणवी.

ए पाचे देवकुलिका कही ते पाचे खंमदेवकुलिका जाणवी साप्रत सपूर्ण देव
कुलिकानो अवसर त्या व्रत व्रत प्रत्ये एकेक देवकुलिकाने सझावे करी पम्जंगी प्रमुख
नेविपे प्रत्येके प्रत्येके बार बार देवकुलिका उपजे तेवारे बारपचा शाठ सर्व म
ली देवकुलिका थाय ते सर्व देवकुलिका इहां कहिये, तो घणो विस्तार थाय, तेथी
जगारेके देशमात्र देखाडवासारुं पम्जंगीनेविपे बारमी देवकुलिका कहेनार ठतो
ग्रथकार एक द्विकादि संयोगना कहेनार जे पहेली त्रण राशी कही हती ते मांहे
ली गुणकारक राशी आणवा सारु उपाय कहेते

मूल.—एगाईएगुत्तर, पत्तेयपर्यम्भि उवरिपस्केवो ॥ एकेकहाणि अवसाण संख्या
हुंति संयोगा ॥ ३४ ॥ अर्थ—जेटला पदोनो एक द्विकादिक संयोग आणवावाठि
ए, तेवे प्रमाणेज एक आदेदेइने एकोत्तर वृद्धि करीने उपर उपर क्रमे क्रमे स्थापना
स्थापिये एम आकनी स्थापना करी प्रत्येके व्रत बारनेविपे उपरे पखेवोके० उपरला
जे आक तेमा नीचला घालिये एरीते एकेकहाणि एटले एकेक उपरना आंकनी
हाणी करता वृद्धि कहिये, ते जेम थाय तेम आकने घालवे करवी, ते ज्यालगे
अवसाणसंख्याके० ठेहेठे समस्त आकनु प्रक्षेपरूप एतावता सर्व आंक पूरा
घाट्या तेवारे जे आक थाय तेटला अनुक्रमे एक वे त्रण प्रमुखपदनु मेजवतु त
हूप थाय तेसंयोग कहिये ते आवीरीते—

पहेलो एक आगल बीजो ते ज्यासुधी ठेहेठे बार आक आवे, हवे एको, वग
हामा प्रक्षेपे तेवारे त्रण थाय ते त्रण उपरला त्रण मांहे घालिये तेवारे ठ था
य, ते उपरला चारमांहे घालिये तेवारे दश थाय. एम दशने पाचमा घालता पन्नर
थाय, पन्नरने ठमा नाखता एकवीश थाय, तेने सातमा नाखता अष्टावीश थाय
तेने आठमा नाखता बत्तीश थाय. तेनेनवमा नाखता पिस्तालीश थाय, तेने दशमा ना
खता पचावन्न थाय, तेने अग्यारमा नाखता ठासठ थाय. हवे उपरे बार ठेहेठे आ
व्या ते तेमज राखिये जेकारणे कसु के एकेकहाणि एवा वचनथकी ए गुणका
रक राशीनी स्थापनाते.

वली प्रकारातरे करी देखाडेते उजयमुहरासिङ्गं एतुं वखाण करेते इहां य
द्यपि बारमी देवकुलिका कहेवा माफी तो पण सक्षेपने अर्थे पंच अणुव्रत आश्री
जावना एम ठे उजयमुहके० वेडुए करी वे राशी मानिये, ते आवीरीते. एक

१२३४५ बीजी ५४३२१ इहां करण गाथानो व्यापार न करवो; परंतु द्विकसंयोगे दश ते आम जे, नीचेठे एकडो, तेना आगल बगडो, ते बगडा साथे उपरठे चो गडो, तेना धुरे ठे पांचडो, ते पांचे वेंहेचिये तेवारे अढी अढी आवे, तेने उपरला चोगडासाथे गुणाकार करिए तेवारे चार अढीए दश. ए द्विक संयोगी थया.

ते हवे दशने बगडा आगल त्रगडोठे तेनी साथे वेंचिए तेवारे सत्रिया त्रण जाग थाय, तेनी साथे उपरलो त्रगडो गुणिये तेवारे त्रिक संयोगे पण दश थया. ते त्रगडा पढी चोगडो ठे तेनी साथे दशने वेंचिये तेवारे अढी आव्या, ते उपरना बगडा साथे गुणिये तेवारे अढी दू पांच थया. ए पांच जंग चतुसंयोगे थया. ते वली चोगडा पढी पांचडो ठे तेनी साथे वेंचतां एकज आवे तेने उपरला एकमा साथे गुणतां एकेकुं एक आवे, एटले पंच संयोगे एकज जंग थाय. ॥३४॥

वली प्रकांतरे करी कहेठे. मूलः—अहवा पयाणि विविउं, अस्के घेतूण चारण कुळा ॥ एकगडुगाइजोगा, जंगाणं संखकायवा ॥३४॥ अर्थः—अथवा शब्द प्रकारांतरे ठे. पयाणिके० विवक्षित व्रत लक्षण ते स्थापिने पढी अस्केघेतूणके० अक्षत ले इने अनुक्रमे एक द्विकादिक व्रतनेविषे उच्चारणके० मेलवो करिए, तेवारे एक द्विका दिकना योग थकी जंगनी संख्या करवी. इहां जावना एमठे; पांच पदोने एकेक संयोगे पांच जांगा, तेनी स्थापना १११११ द्विक संयोगे दश; ते आवीरीते. एक चारणाए चार जंग, द्विक चारणाए त्रण जंग, त्रिक चारणाए बे जंग, चतुष्क चारणाए एक. ए पहेली स्थापना एम. हवे त्रिक संयोगे दश. तेमां एक चारणाये ठ, द्वितीय चारणाए त्रण, तृतीय चारणाए एक. ए बीजी स्थापना. हवे चतुष्क संयोगे एक चारणाए चार द्वितीय चारणाए एक एम पांच थाय. एनी त्रीजी स्थापना, अने पांचने संयोगे चारणानो अजाव ठे माटे एकज जंग होयठे. कोइ प हेळुं व्रत आवेदेइने अंगीकार करे ते ज्यां पांचमो व्रत त्यांसुधी ए चोथी स्थापना. हवे बारमी देवकुलिका तेनी गुणकारकराशी देखाडेठे. ॥३४॥

मूलः—बारसठावठीविथ, वीसहिया दोय पंच नव चउरो ॥ दोनव सत्तय चउदोन्नि नवय दोनवय सत्तेव ॥ ३५० ॥ बार, ठाशठ, बशेने वीश, तथा पांच, नव, चार, बे. ४६५ तथा बे, नव, सात, जोपण सूत्रमां एमठे तो पण आंकनी वांकी व्रति थायठे तेथी ३६२ समजवा. ए गाथार्थ ए देवकुलिका पाठजठे त्यांथकी जोइ परीक्षा करजो.

मूलः—पण नव चउरो वीसाय दोन्निठावठि बारसेकोय ॥ सावयजंगाणमिमे, सवाणवि हुंति गुणकारा ॥३५१॥ अर्थः ए पण एमज क्रमे करी जाणवुं. एम आ

गल पण श्रावकना जंग जे ठ पहेला अने पठी ठत्रीश, एम बशेने सोन इत्यादिक वारमी ठेवकुलिकाने अनुक्रमे करीने गुणाकारक राशी जाणवी ॥ ३५१ ॥

हवे गुण्यराशि कहेठे. मूल - ठवेवय ठचीसा, सोल डुग चैव ठ नव डुगमिक्क ॥ ठ सत्त सत्तसत्तय, ठप्पन्न ठसत्ति चउठठे ॥ ३५१ ॥ ठचीसा नवनउई, सत्तावीसाय सोलठन्नउई ॥ सत्तय सोलस जगा, अठमठाणे वियाणाहि ॥ ३५२ ॥ ठाणउई ठाहत्तरि, सत्तडुसुत्ति क दुत्ति नवममि ॥ ठाहत्तरि इगसही, ठायालासुन्न ठवेव ॥ ३५३ ॥ ठप्पन्न सुन्न सत्तय, नवसत्तावीस तहय ठचीसा ॥ ठचीसा तेवीसा, अठहत्तरि ठहत्तरिगवीसा ॥ ३५५ ॥ अर्थ - ए चार गाथाए करी कहिये ते आवीरीते - पहेला ठ, बीजा ठत्रीस त्रीजा बशेने शोल, चौथा बारउं ठनुं, पाचमा सातहजार सातशो ने ठहोत्तेर, ठछ ठेता लीश हजार ठउं ने ठपन्न, सातमा वे लाख उंगणाएशीहजार नवशे ने ठत्रीश, आठमा शोललाख उंगणाएंशिहजार ठशो ने शोल, नवमा एकक्रोड सिचोतेर हजार ठशेने ठनु, दशमो ठक्रोड चार लाख वासठहजार एकशेने ठहोत्तेर, अग्यारमा ठत्रीशक्रोड सत्तावीशलाख सत्ताणुहजार ने ठपन्न, बारमा वे अठ्ठ सत्तर क्रोड समसठलाख व्याशी हजार त्रणशेने ठत्रीश ॥ ३५२ ॥ ३५३ ॥ ३५४ ॥ ३५५ ॥

हवे ए राशिने आणवानो उपाय देखामेठे उक्तच पढमवएठपंग्गा, ठहिगुणि याय बारसवेठाणा ॥ सजोगेहिय गुणिया, सावयवयजगया दुत्ति ॥ १ ॥ अर्थ - पहेला व्रतनेविपे ठ जग तेने ठ गुणा करिये तेवारे ठत्रीश थायठे, वली ठत्रीशने ठ गुणा करिए तेवारे बशेने शोल थाय एम बारवार ज्यासुधी बारगुण्य राशि सपू ण थाय, त्यासुधी करिये ते हवे ठ ने ठत्रीश प्रमुख गुण्यराशि अनुक्रमे बार ठास ठ प्रमुख बारसवेठाणा एटले वारे स्यानक गुणाकारक राशिसाथे गुणता ठता ३२, १, २३७६, २४७५२०, २, २६४१०९५२०, ४, ६१५६०९२०, ४३११०१४०६, २ २१७०९३१५, ७, ७३१४०९९२०, ७, २२१७५९३१२०, ९, ३९९०७६७६१६, १०, ४३५३५६४६६७२, ११, २१७६७२३३६, १२, एरीते श्रावकने व्रतना जग थायपण विस्तारना जपथकी सूत्रकारे कह्या नथी अने व्रतिनो करनार शिष्यना अनुग्रहने अर्थे चार गाथाये देखाडे ठे वाहत्तरि १ ठसत्तरि, २ तेवीसा ३ सुन्नडुपणसीयाला ३ बी सा पनरसचउसत्ति ४ डुनवपणसीइपन्नरठय ५ ॥ १ ॥ चोयालसपदसइक्तीसचउ ६ बारतिनवसथराय ॥ इगडुड ७ बीसानवनव, चालीसा एगतेयासी ८ ॥ २ ॥ बी सइगवीसनवसथरि एगवावीस ९ सोलठगसत्त ॥ ठसन्नसुन्ननवनव, तिन्निउदसम म्मि ठाणम्मि १० ॥ ३ ॥ वाहत्तरिठायाला, ठप्पन्नतिपन्नतिचउ ११ ठचीसा ॥ तेवीसाअ

उहत्तरि, उहत्तरीएगवीसाय ॥१॥४॥ एम एकवीश जंगी प्रमुखमां जांगाने नाखवे प्रत्येके बार बार देवकुलिका जाणवी. सर्वमली साठ देवकुलिका थाय.

हवे डुविह तिबिहाइणछाहाहुंति एवुं जे प्रथम कहुं हतुं ते वखाणिये ठैये. मूलः-डुविहतिविहेण पढमो, डुविहडुविहेण बीयउ होइ ॥ डुविहं एगविहेणं, एगविहं चैव तिबिहेणं ॥३५६॥ एगविहं डुविहेणं, एकेकविहेण ठठउ होइ ॥ उत्तरगुणसत्त मउ, अविरयउ अठमो होइ ॥३५७॥ अर्थः-द्विविध त्रिविधे पहेलो जंग, द्विविध द्विविधे बीजो जंग, द्विविध एकविधे त्रीजो जंग, एकविध त्रिविधे चौथो जंग, एकविध द्विविधे पांचमो जंग, एकविध एकविधे ठठो जंग अने जेणे उत्तरगुण पद्धिवज्यो ते सातमो जंग अने अविरतिनो आठमो जंग होय. ए बे गाथा प्रथम वखाणी ठे; माटे इहां शब्दार्थमात्र स्थानकने अशून्य राखवासारु जरियोठे. ॥३५६॥३५७॥

हवे पांच अणुव्रतनी देवकुलिका कहेवासारु पहेली एकादिक संयोगना परिमा एनी कहेनार गुणाकारक राशि कहेठे. मूलः-पंचएहमणुवयाणं, एक्कगडुगतिगच उक्कपणगेहिं ॥ पंचगदसदसपणए कगोयसंजोय नायवो ॥३५८॥ अर्थः-पांच अणु व्रतने अनुक्रमे एक संयोगे, द्विक संयोगे, त्रिक संयोगे, चतुःसंयोगे, पंचक संयोगे पंचकादिक एटले पांच दश दश पांचने एक संयोगे. ए गुणाकारक राशि जाणवी.

हवे पंचम देवकुलिकानी गुण्य राशि कहेठे. मूलः-ठच्चेवय ठत्तीसा, सोलडुगं चे व ठनवडुगएकं ॥ ठस्सत्तसत्तसत्तय, पंचएहवयाणगुणणपयं ॥३५९॥ अर्थः-पहेला ठ पढी नीचे ठत्रीश, बसोने सोल, बारशेने ठनु, सातहजार सातशेने ठोतेर पांच व्रतना ए गुणवाना पद गुण्यराशि जाणवी. ॥३५९॥

हवे त्रण गाथाए करी पांचमी देवकुलिकानी आगतराशि कहेठे. मूलः-वयए क्कगसंजोगा एहुंति पंचएहतीसई जंगा ॥ डुगसंजोगदसएहुंपि तिन्निसछासया हुंति ॥३६०॥ अर्थः-पांच व्रतने एक एक संयोग द्विविध त्रिविधादिक ठ जंग थाय अने ठ ने पांचगुणा करिये तेवारे त्रीश थाय; एकेक संयोगे पांच अणुव्रतना त्रीश जंग. थया एम एक व्रतनेविषे द्विकसंयोगे दश जंग होयठे, तेना उत्तरजंग त्रणशो ने साठ होय. ॥ ३६० ॥

मूलः-तिगसंजोग दसएहुं, जंगसयाएक्कवीसईसछा ॥ चउसंजोगण्यणगे, चउस छिसयाणिअसीयाणि ॥३६१॥ अर्थः-त्रिकसंयोगे दश जंग होय तेना वली उत्तर जंग एकवीशशे ने साठ थाय अने चतुःसंयोगे पांच जंग तेना विषे उत्तरजंग ठ हजार चारशो ने एंशी थायठे. ॥३६१॥

मूल - सत्तत्तरीसयाइं ठहत्तरीइंतु पचगे हुति ॥ उत्तरगुणअविरयमे लिअण जाणाहि सव्वग ॥ ३६२ ॥ अर्थ - सातहजार सातशोने ठोतेर एटला पचकसयोगे एक जग तेना उत्तर जग थाय अने उत्तरगुण तथा अविरतिना वे जेद मळ्या ते वारे अनतरोक्त त्रीश प्रमुख जंग तेनी सर्व संख्या जाण

हवे ए त्रण गाथानी जावना एमठेके - कोइएक पाच अणुव्रत पडिवजे ते पांच एकेक सयोगे थाय अने एक एक सयोगे द्विविध त्रिविधादिक ठ जग थाय, तेने ठ गुणा करतां ठत्रीश थाय एक सयोगे एटला थया, एकनेविपे द्विकसयोगे ठत्रीश तेवारे धुरलाव्रत संबंधी एक धुरलो जग ठेज अने मृपावादाना ठ जग ॥ ३६३ ॥

हवे सर्वांगे सर्व सख्याये जे थाय ते कहेठे मूल - सोलसचेव सहस्सा, अठस याचेव हुंति अठहिअ ॥ एसो वयपिण्डो, दसणमाईठ पडिमाउं ॥ ३६३ ॥ अर्थ - सोलहजार आवशोने आठ ए तेने पूर्वोक्त पाच व्रतनो समुदाय अर्थ जाणवो अ ने दर्शनादिक प्रतिमाना अजियहनो विशेष ठे पण ते व्रत कहिये नही ॥ ३६३ ॥

हवे बारव्रतना सर्व मली जेटला जग थाय ते कहेठे मूल - तेरसकोडिसयाइ, चुल सीइञ्जुआइ बारसयलका॥ सत्तासीइ सहस्सा, दोयसया तह डुरगाया ॥ ३६४ ॥ अर्थ - तेरसो कोनी ते चोराशी कोडिए करी सहित वली बारलाख सत्ताशीहजार व सोने वे अधिका एटले सहपेकरी गाथानो अर्थ लखोठे के जे विस्तारथी थाय तेणे बृहद्वृत्ति थकी जोबु अने नष्टवृष्टिादिक जे जाणवानी वाठा करे तेणे गुरु सेवा करवी एटले गुरु एनो जावार्थे शीखवडो ॥ ३६४ ॥ इतिगाथा पचत्रिशिकार्यी ॥

अवतरण - अचारस्तपावगणाइति एटले अठार पापस्थानकनु बशो ने साडत्री शमु दार कहेठे मूल - सव पाणाइवायं, अलियमदत्त च मेहुणसव ॥ सव परिगह तह, राईनत्तं च वोसिरिमो ॥ ३६५ ॥ अर्थ - सर्व प्राणातिपात ते एकेडिय आदे दे इने पचेडिय पर्यंत जे जीव ते प्राणीउंनो अतिपात एटले विनाश ते प्राणातिपात जाणवु, बीछ क्रोधादिके करी अलिक जे जूहुबोलवु ते मृपावाद जाणवु, त्रीछ ज्यां अण टीवी पारकी वस्तुनु लेवु ते अदत्तादान, चोथु खी पुरुष लक्षण तेनु जे कर्म ते मैशुन नर देव अने तिर्यच सबधी जाणवु, पाचमु परिके समस्त प्रकारे ग्रहिए तेने परिग्रह कहिए ते समस्त धन धान्यादिकजे ठे ते अपरिमाणपणे राखिए ते अमे वोसरिये ठे तहके तेमज ठहु रात्री सबधीजे जक्त अशनादिक ते रात्रीनक्त जाणवु तेने पण अमे वोसरिये ठे ॥ ३६५ ॥

मूल - सव कोह माण, माय लोह च रागदोसेय ॥ कलहअप्रस्काण, पेसुन्न परपरी

वायं ॥ ३६६ ॥ अर्थः—सातमो समस्त क्रोध, आठमो मान, नवमी माया, दशमो लोभ ए चार प्रसिद्धे, अग्यारमो राग ते अनिष्वंग लक्षण, बारमो द्वेष ते अप्रीति लक्षण, तेरमं कलह वचन ते कलहादिक अनेक प्रकारे ठे, चउदमं अन्याख्यान ते अनेरातणे कारणे अणहुंता दूषणनुं आपवुं, पन्नरमं पैशुन्यपण तेने कहिये जे चा मि चुमामीनु करवुं, सोलमं परपरिवाद ते बीजानां दूषण जे बीजाने पठवाडे कहिये.

मूलः—माया मोसं मित्रा, दंसणसहं तहेव वोसरिमो॥ अंतिमऊसालम्मि, देहंपि जिणाऽपच्चरं ॥ ३६७ ॥ अर्थः—सत्तरमं मायामोस एटले स्थापणमोसो अथवा मायायेकरी सहित जे मृपावाद, जे बीजाने उगवाने अर्थे करिए ते मायामृषा कहिये, अठारमं मिथ्यादर्शन जे कुगुरु कुदेवने कुधर्म लक्षण ते रूप शब्द ते मिथ्यादर्शन शब्द कहिए, ए अठार पापस्थानक कर्म बंधनां कारण जाणी ए थी अमे वोसरिये ठये. तेमज वली अंतिमके० ठेहेला श्वासोश्वासने विषे ए अमारो देह पण जिनादि एटले जिनशब्दे श्रीअरिहंत आदिशब्दकी सिद्ध केवली तेने प्रत्यक्षे एवो देह पण वोसराविये ठये. ॥ ३६७ ॥ इति गाथा त्रयार्थ ॥

अवतरणः—मुणिगुण सत्तावीसंति एटले मुनि जे साधु तेना सत्तावीशगुणनुं ब शेने आडत्रीशमं द्वार कहेठे. मूलः—ठवय ठकायरस्का, पंचिंदिय लोहनिग्गहो खंती॥ नावविसुद्धी पडिलेहणाऽ करणे विसुद्धीय ॥ ३६८ ॥ अर्थः—प्रथम ठ व्रत तेमां पांचतो प्राणातिपात विरमणादिक ने ठहुं रात्रीनोजन विरमण जाणवुं, अने ठ काय ते पृथ्वीकायादिक पांच तथा ठहुं त्रसकाय, एरीते ठकायना रक्क तथा स्पर्शादिक पांच इंद्रियो, ने ठठो लोभ तेनो निग्रह एटले रुंधवुं, ए अठार थया, छो गणीशमं कृमानुं करवुं, बीशमं नावनी विशुद्धि, एकवीशमं प्रतिलेखनादिक जे सा धुनुं करण कर्त्तव्य तेनेविषे विशुद्धि निर्मायपणु. ॥ ३६८ ॥

मूलः—संजम जोएजुत्तय, अकुशल मण वयण काय संरोहो ॥ सीयाऽपीडसहणं, मरणं उवसग्गसहणं च ॥ ३६९ ॥ अर्थः—बावीशमं संयमना जे योगके० व्यापार तेणे करी सहितपणु अने अकुशल एटले माठा जे मन वचन अने कायाना व्यापार तेनुं संरोहके० रुंधन करवुं, ए मनादिक त्रणठे, माटे त्रण चेद थया; तेथी सर्व मली पच्चीश गुण थया. ठवीशमं वली शितादिक पीडानुं सहन करवुं, सत्तावीशमं मरणांत जे देवादिकना करेला उपसर्ग उत्पन्न थाय तेनुं सहन करवुं, इति गाथा द्वयार्थ.

अवतरणः—एगवीसं सावयगुणाणंति एटले श्रावकना एकवीश गुणोनुं बसोने उगणचालीशमो द्वार कहेठे. मूलः—धम्मरयणस्स जुग्गो, अरुद्धो रूववं पगइसोमो॥

लोचपियउअकूरो, निरू असदो सदस्किन्नो ॥३४०॥ अर्थ - परतीर्थीकना प्रणीत जे
अनेरा धर्म ते धर्मोमाहे प्रधानपणाथकी जे रत्ननीपरे रत्न तेने धर्मरत्न कहिये, ते
श्रीजिनैइनो प्रणीत देशविरति प्रमुख जे धर्म तेने योग्य एवा लक्षणे सहित जे
थाय तेहिज देखाडेठे - एक अस्कुदो तेमा ह्रुइ शब्दे डुटस्वनाव कहिए, ते जेमां
न होय ते अह्रुइ गजीर होय तेनी सूक्ष्ममति होय तेणेकरीने ते सुखे धर्मनो प्रति
बोध पामे, बीजुं रुवव ते सपूर्ण अंगोपागपणायेकरीने मनोहर आकारनो ध
रनार ते रूढे आचारे प्रवर्त्ते, तेरीते प्रवर्त्ततो थको जव्यजीवोने धर्मनेविपे गौरव
उपजावतो प्रजावक थाय इहा कोइ कहेशे के नदिपेण हरिकेशीवल प्रमुख ने
कुरूप ठता पण धर्मनी प्रतिपत्ति साजलियेठइये, तो केम तमे रूपवतनेज अधिकारी
कहोठे? तेनो उत्तर कहेंते. इहां रूपवत वे प्रकारेठे. एक सामान्य रूपवत ने बीजो
अतिशय रूपवत, तेमा जे सपूर्ण अंगोपाग पाचेइइये परबमो होय ते सामान्य
रूपवत कहिए, तेनु नदिपेणादिकने विपे पण हतु तेथी अविरोधठे, तथा बली
शेप गुण होय तो मात्र एक कुरूपपणानो दोष न जाणवो अतिशयरूपना धर
नार तो श्री तीर्थकरज होय, यत्त ॥सवसुराजेरूव, अंगुष्ठपमाणपंचिठविक्ला ॥ जि
णपायगुष्ठपइ नसोहए जह तहिगालो ॥ १ ॥ एवा वचन थकी यद्यपि श्रीजगवत
समस्त रूपनिधान थाय तोपण जे रूपे देशकाल वयने विपे वर्त्तमान ठताने जेने
लोक रूपवत कहे ते इहां लेवो, श्रीजु पगइलोमोके० प्रकृति एटले स्वजावेज सोम्य अ
जिपण आकारनो धरनार होय, जेने देखवाथी लोकोने विश्वास उपजे, प्रवाहे एवाने
विपे पाप व्यापार सनवे नही अने तेवा प्राणीनो सुखेथी बीजा पण आश्रय करे
चोथु लोणपियउ एटले इहलोक अने परलोकनेविपे जे विरूढाचरण तेना वर्जवा
थकी दानादिक गुणेकरीने लोकने प्रिय होय ते धर्मनेविपे बहु मान उपजावे, पा
चमु अकूरो एटले त्या जे माग अथ्यवसायनो धरनार होय ते पारका विइ जोय
ते पुरुषनु सपाप चित्त होय अने तेना करेला अनुष्ठान पण सफलनथाय, माटेते
अकूरज होय. ठु जीरू एटले इहलोक तथा परलोकना अपायथकी बीहितो रहे
एवो जे होय ते कारण ठते पण नि शकपणे पापनेविपे प्रवर्त्ते नही, सातमुं अशठ
एटले कपटे करी रहित ठतो अनुष्ठाननो करनार होय, केमके जे प्राणी कपटे करी
सहित होय ते परने वचवानेविपे चतुरपणाने लीधे सर्व लोकोने अविश्वासनु स्था
नक थाय, थावमुं सदस्किन्नो एटले पोताना कार्यने परिहारे पारकां कार्य करवाने
विपे रसिक चिस होय ते समस्त लोकने अनुवर्त्तनीय थाय ॥ ३४० ॥

મૂલ:-લજ્ઞાલુપ્ત દયાલુ, મપ્રગો સોમદિધિ ગુણરાગી॥મકાદ્મપમ્કજુતો, સુદીહદં
સી વિસેસન્ન ॥ ૩૭૧ ॥ અર્થ:-નવમો લજ્ઞાનો ધણી તે અકાર્યે કરનાની વાતમાં
લજ્ઞા પામે. પોતે જે વ્રત નિયમ અંગીકાર કર્યાં છે તે તાંમે નહી. દશમો દયાલુ એટ
લે દયાવંત હોય. ડુઃખી પ્રાણિયોને દેખી તેનાં ડુઃખ જાંગવાને વિષે અનિજાપ ક
રે. કેમકે જે દયાત્રે તે ધર્મનું મૂલત્રે. યતઃ દીનહીનં જનં દદ્રા, દયા યમ્ય ન જાયતે॥
સર્વજનાપિતોધર્મસ્તસ્ય ચિત્તે ન વિચ્યતે ॥૧॥ અગ્યારમો મપ્રગો એટલે મધ્યસ્થ હોય,
રાગ કેપે કરી રહિત છે જેની બુદ્ધિ, એવો જે હોય તે અસ્તશ્ચદ્વિષ્ટપણા થકી સ
ર્વને વલ્લજ્ઞ હોય, બારમો સોમદિધિ એટલે કોઈને પણ ડેહગનો કરનાર ન હોય એવો
જે હોય તે પ્રાણીઓને દર્શનમાત્રે કરી પ્રીતિ ડપજાવે. તેરમો ગુણરાગી એટલે ગુણ
જે ગાંતીર્યપણું, ચિસ્તાપણું, ધૈર્યપણું, આદાર્યપણું, ઇત્યાદિકને વિષે રાગ કરે એવો જે
હોય તે ગુણના પરૂપાતપણાને લીધે જે જ્ઞાનાદિક ગુણો સહિત ગુણવંત હોય
તેને વિષે રાગકરે, નિર્ગુણની અપેક્ષા કરે; ચત્તરમો સક્રહસુપરકજુતો એટલે સદાચા
રીપણાયે કરી જલીજ વાત કરે પણ જૂંમી વાત માત્ર ન જ કરે તે સક્રહ એવા જે
મિત્ર તેણે સહિત અથવા ધર્મવાધાનો પરિહરણહાર જે પરિવાર તેણે કરી યુક્ત
હોય. એવાને કોઈ ડન્મોર્ગે પમાડી શકે નહી. એક વલી જલી કથાનો કરનાર એ
જુદો ગુણ કહે છે અને સુપરકયુક્ત એટલે જલા વિનયાદિક ગુણો સહિત એવા પરિ
વારે યુક્ત એ જુદો ગુણ માને છે; અને તેને વડલે મધ્યસ્થ અને સોમ્યદૃષ્ટિ એ બે ને
એક ગુણકરી માને છે, પન્નરમો સુદીહદંસી એટલે ઘણા વિચારકરી જે કાર્ય પરિણામે
રુઢું હોય તેવા કાર્યનો કરનાર પરિણામિકી બુદ્ધિયે સહિત થકાં ઇહ લોક સંવં
ધી જે કાર્યકરે તે પણ વિચારીને કરે, સોલમો વિસેસન્ન એટલે સારા ને માતાના વિ
જાગનો જાણ હોય પણ જે ગુણ દોષના વિજાગનો જાણ ન થાય. તે દોષને ગુણ
પણે કરે, અને ગુણને દોષ પણ કરે. ॥ ૩૭૧ ॥

મૂલ:-બુઢાણુગો વિણીંડ. કયન્નુંડ પરિહિયઢકારીય॥તહચેવ લહલરંકો, ઇગવીસ
ગુણો હવહ્સહો ॥૩૭૨॥ અર્થ:-સત્તરમો વૃહાન્નુગ એટલે વૃહતે જેની ગુણ ડપાર્જવા
ને અર્થે પરિણત મતિ છે તેનો અન્નુગ એટલે સેવનાર એટલે વહેરાનો સેવનાર તેનો કથ
નકારી જે હોય તેને આપદાન આવે; યતઃ યદેકઃ સ્થવિરો ધત્તે, નતત્તરુણકોટયઃ॥નૃપં
યો જત્તયા હંતિ, વૃહવાક્યાત્સપૂજિતઃ ॥૧॥ એ દૃષ્ટાંત જાણવું. અઢારમો વિણીંડ એટ
લે વિનીત ગુરુજનને ગૌરવના કરનાર એવા વિનીતને સર્વ સમીહિત સંપ્રાપ્તિ હોય તે
હર્વિનીતને નથાય. યતઃ વીણીંડ આવહ્સિરિ લહ્સ વિણીંડ જસંચ કિત્તિંચ ॥ ન

कयाऽ इच्छिणीं सकल सिद्धिं समाप्तेऽ ॥१॥ उगणीशमो कयन्नु उ एटले कयागुण
नो जाण एटले कोऽके थोमो पण इहलोक संबधी अथवा परलोक सबधी उप
कार कीधो होय तो तेनो करेलो उपकार उलवे नही अने जे रुतग्री होय ते इहा
सर्वत्र निदा पामे वीशमुं परिहियच्चकारिय एटले परने कारणे हितार्थीनां कामनो कर
नार होय अने पहेलु जे सदाकृष्ण कृष्ण ते अनेराना कदापि काम करे अने
इहांतो परने हितार्थकारी ते पोतेज वीजाना हितने अर्थे प्रवर्त्त एटलो ए वे ने
माहोमाहे नेदठे जे स्वनावेज परना कदापिना परहितार्थकारी थाय ते निरीह
पणाये करीने अन्त्येने धर्मने विषे स्थापे, एकवीशमु तहेवके० तेमज वली लक्ष
कोके० लक्ष, लक्ष एटले लाधोठे लक्ष जेणे एटले शिखवाने योग्यजे अर्थ अनु
ष्ठान विशेष ते लक्ष लक्ष एतावता पूर्वान्यस्तनी परे सर्व धर्मकृत्य तत्काल आ
दरे एवो जे होय ते एवाने वादणो पक्षिकमणो पक्षिलेहण प्रमुख शिखावी शकिये
एवा ए एकवीशगुणेकरी सहित आवक थाय. ॥३७२॥ इतिगाथात्रयार्थ ॥

अवतरण—तेरिघीणुक्किछागप्रतिपत्ति एटले तिर्यचने उत्कृष्टे गर्भस्थितिनुं वसोने
चालीशमु द्वार अने माणुस्तीणुक्किछागप्रतिपत्ति एटले मनुष्यनीस्त्रीनी उत्कृष्टीगर्भस्थि
तिनु वसोने एकतालीशमुं द्वार तथा तगगप्रस्तकायपिच्छति एटले ते मनुष्यनीस्त्रीना
गर्भनी कायस्थितिनुं वसोने वेतालीशमु द्वार ए त्रण द्वार दोढगाथायेकहे मूल—
उक्किछागप्रतिपत्ति, तिरियाण होइ अछवरिस्ताऽ॥गप्रतिपत्ति माणुस्तीणु किछा होइ वरिस्ता
रसग ॥३७३॥ गप्रस्तकायपिच्छति, नराण चउवीसवरिस्ताऽ॥३७४॥ अर्थ—तिर्यचने उ
त्कृष्टी गर्भनी स्थिति आठ वर्ष थाय अने आठ वर्ष उपरातपठी खरी पडे अथ
वा प्रसव थाय, अने मनुष्यनी स्त्रीने गर्भ सत्तव थाय, तेकोइरु जीवनेघणीज पापनी
राशिने उदये एवा वात पितादिकने दोषे अथवा देवताए मन्त्रादिके अन्यो थको गर्भ
माहे वार वर्ष उत्कृष्टे स्थिति होय; जेम सिद्धराय जेसिधदेने वार वर्ष गर्भमाहे
सावकि माताये मन्त्रे करी वांगी राख्यो साजलिये ठेये, पठी एक योगिये उपाय
करीने ठोढाव्योठे तेथी नामने आदे सिद्धि ए वे अक्षर नाखीने सिद्धराज जे
सिधदे नाम दीधु ए नवस्थिति जाणवी

अने कायस्थिति ते गर्भमाहे मनुष्यमा कोइ जीव आवी उपन्यो ते पूर्वोक्त
प्रकारे वार वर्ष जीवने त्याज मरण पावि वली कर्मना यशयकी तेज कले
वरमाहे गर्भावसे ते जीव उपन्यो वली पण त्या वार वर्ष जीवतु रहे ए काय
स्थिति उत्कृष्टे चोवीश वर्षनी नावना जाणवी इति सादृगाथाय ॥३७३॥३७४॥

अवतरणः—गप्पत्तिय जीव आहारोत्ति एटले गर्जने विषे रह्यो यको जीव जे आहारनुं ग्रहण करे तेनु बशोने तेतालीशमुं ढार कहेवे. मूलः—पढमे समए जीवा, उपपन्ना गप्पवासमप्लमि ॥ उयं आहारंती, सवप्पणयाइय पूयव ॥३७५॥ अर्थः—पहेले समये जीव गर्जावासमां उपन्या ठतां जे मातानुं शोणित अने पितानुं वीर्य ए उंज आहारनुं ग्रहणकरे ए वात दृष्टांत पूर्वक देखाडेवे, सर्वात्मनाके० समस्त आत्माना प्रदेश तेणोकरिने पूयवके० पुडानीपरे जेम पुडाने तेलेनरी कढाइमां नाखिये पढी ते पुंडो समस्त प्रदेशो तेजनुं ग्रहण करे तेम जीव पण आहार लिये.

मूलः—उंयाहारा जीवा, सवे अपक्कत्तगा मुणेयवा ॥ पक्कत्ताउण लोमे, परके वे हुंति नई यवा ॥३७६॥ अर्थः—उंजाआहारी जीव ते सर्व अपर्याप्ता ठता जाएवा. अने पर्याप्ता यथा पढी लोमाहारी होय अने प्रकृपाहारनी नजना जाएवी. इति गाथार्थ ॥

अवतरणः—रिउरुहिरसुक्कजोए जत्तियकालेण गप्पसंजुईति एटले स्त्रीनुं रुधिर क्तु संबंधी अने पितानुं शुक्र वीर्य तेने योगे जेटले काले गर्जनो संजव आय तेनुं बशोने चुमालीशमुं ढार कहेवे. मूलः—रिउसमयएहायनारी, नरोवजोगेण गप्प संजुई॥ वारसमुंदुत्तमप्ले, जायइ उवरिं पुणो नेय ॥३७७॥ अर्थः—महिनामहिनाने प्रांते त्रण दिवस सुधी निरंतरपणे स्त्रीने योनिद्वारे लोही श्रवेवे, तेने क्तु कहिये; ते त्रण दिवस क्तु समय कहिए. ते यकी उपरांत शुद्धिने अर्थे स्त्री स्नान करे तेवार पढी पुरुषनी साथे संयोग मलवाथी गर्जनी संजुति एटले उपजवुं आय; ते बार मुहूर्त एटले चोवीश घडी सुधी होय, केमके बार मुहूर्त सुधी शुक्र ने शोणित बेहु अविध्वस्त पणे आय. पढीविध्वंस पामे तेथी उपरांत न संजवे. इति गाथार्थ ॥

अवतरणः—जित्तियपुत्तागप्लेति जेत्तियपुत्तोयपियरोय पुत्तस्सति एटले जेटला पुत्र गर्जने विषे आय तेनु बशोने पिस्तालीशमुं ढार अने जेटला पिता पुत्रने आय तेनुं बशोने ठेतालीशमुं ढार एवा अर्थ जणावतो एक गाथाये करी वे ढार कहेवे. मूलः—सुय लरकपुहुत्त होइ, एगनरखुत्तनारिगप्लमि ॥ उक्कोसेणं नवसय, नरखुत्तढी इ एगसुउ ॥३७८॥ अर्थः—सुतके० बेटा ते लाख पृथक्त्व आय पण ते क्यां आय के एके नरे जोगवी जे नारी तेना गर्जनेविषे आय. तेमां एकवे अथवा त्रण जीवता रहे. बीजा थोडासा कालमां विनाश पामे. उक्कोसेणंति एटले कोइएक दृढ संघयणनी धरनारी महा कामातुर स्त्री होय अने ते बार मुहूर्तमां नवशें पुरुष जोगवे तो ते स्त्रीनेविषे जे पुत्र आय तेना नवशें पिता जाएवा; एटले ते नवशें पितानो एक पुत्र जाएवो.

अवतरणः—महिजा गप्पअनवण कालोत्ति पुरिस अवीयकालोत्ति एटले

महिला जे स्त्री तेने गर्भ न होवानो काल अने पुरुषने अवीजपणाना काल संवंधी वशो ने सडतालीशसु दारकहेठे मूल -पणपन्नाऽ परेण, जोणीपमिलाऽ एमहिलियाण ॥ पणहत्तरीयपरउ, होऽ अवीज नरोपार्थ ॥ ३७९ ॥ वासमयाउयमेय, परेण जा होऽ पुवकोडीउ ॥ तस्सडे अमिलाया, सत्ताउयवीसजागोय ॥ ३८० ॥ अर्थ -पंचावन्न वर्ष उपरात स्त्रीनी योनी पमिलाए एटले संकोच पामे, त्या घणी स्त्रीने योनि संकोच पामता पहेला पण ऋतु बंध थई जायठे, तथापि कोऽने बंध थई न जाय, तोपण पचावन्नमे वर्षे तो अवश्य बंध थायठे ऋतु आवे तोपण तेथी गर्भोत्पत्ति न थाय अने पचावन्नमा वर्षथी उपरांत तो ऋतु पण न आवे ने गर्भ पण न थाय तेमज पणहत्तरिके० पंचोत्तर वर्ष उपरांत प्राय अवीज नर थाय ॥ ३७९ ॥

हवे ए केटला वर्षना प्रमाणना आउयावाला ने थाय? ते बीजी गाथाए देखाडेठे एकशो वर्षना आयुष्यना यणी ह्मणाना कालना जे मनुष्यठे तेने ए कालमान गर्भसजवतु कष्ट, अने जे सो वर्षना आयुष्यथी उपरांत वसो अथवा चारसोथी मामो ज्यासु गी उत्कृष्टे पूर्वकोडी सु गी जो आयुष्य होय तो तेने अर्थे अर्धा आ युष्यसुथी अज्ञान एटले स्त्रीनी योनी गर्भगारण करवाने समर्थ होय, पठी गर्भ धरवाने समर्थ न होय अने जेने एकार प्रसव ठे, एरी युगलियांनी स्त्री तेने स दासर्वदा अवस्थितयोवनपणुज होय सत्ताउयके० सर्व पुरुषोने एटले पूर्वकोडी आयुष्यना यणी अथवा तेथी उठा आयुष्यना धणी जे होय, एवा पुरुषोने जेने जेटलु आयुष्य तेने ते आयुष्यनो वीशमो जाग टाली वाकोना कालमा सवीजपणु जाणतु अने बीशमे जागे अवीजपणु होय ॥ ३८० ॥ इति गाथाद्वयार्थ ॥

अवतरण -सुक्राऽण पमाणति एटले शुक्रादिकना मानतु वसोने अडतालीश सं दार कहेठे मूल -वीथंमुत्तुवंतहसो णियचमाणतुजणणिगमि ॥ उंथतुउवधंन स्स कारणतस्सरुवतु ॥ ३८१ ॥ अर्थ -बीज कहिये कारण, ते शरीर ते सबधी पिता नु शुक्र तेमज शोणित एटले मातानु लोही ए वेउ, तेमज स्थानक ते क्लेत्र नूमिकानी परे माताने गर्भ उदरमाहे, त्या जे शुक्रने शोणितनो समुदाय ते उंज कहिये एवो उंज ते शरीर उपपन्नो हेतुके० कारण जाणतु तस्सरुवतुके० ते शरीरतु स्वरूप ते आगजी गाथाए देखाडेठे ॥ ३८१ ॥

मूल -अणारसपिच्छरमयस्स सधीउद्धुत्तिदेहमि ॥ वारसय सुजियकरमया ५ह तहसपसुलिण ॥ ३८२ ॥ होऽकडाएसत्तगुलाऽ जीहापलाऽ पुण चउरो ॥ अवीजदोप लाऽ, सिरतु नणियं चउकवाल ॥ ३८३ ॥ अर्थ -मनुष्यना शरीरनेधिपे पृष्ठ करमक

एटले वंशष्टादिक गंठी रूपते अठार थायठे, अनेसांधा पण अठार थायठे, ए जेम वांशनी गांठ थाय तेम जाणवा. हवे जे अठार सांधाठे तेथकी बार पांशली नीकली ते बन्ने पासे आवरी हैयाने मध्ये लागी ने पालाने आकारे परिणमे, एज कारणे कहेठे. तहत्तपंसुलीए जेम बार पांसलीरूप करंमके० वांसो थाय तेम बली ठए पांसुलीए होइकडाहोके० कमाहो ते जेप ठ सांधाथकी थाय, तेज वे पसवाडा आवरी बेउ पसवाडे हैयाथकी नीची ढली कूखथकी उपर मांहोमांहे अणमल ती होय ते कडाह कहिये.

हवे जीज जे ठे ते लांबपणे आत्मांगुले सात अंगुल प्रमाण थाय, अने तो जिये तेवारे मगधदेश प्रसिद्ध पल तेवा पलने माने चार पल थाय; अने अष्ठि के० आंख ते वे पल्य प्रमाण थाय अने सिरके० मस्तक ते नण्णिके० श्री अरिहंत देवे कह्युं. चउकवालंके० चार कपाले हामने खंमे करी निपजे. ॥३७३॥ ॥३७३॥

मूलः—अटुठ पलंहियं, बत्तीस दसणअष्ठिखंमाइ॥ कालिज्जयंतु समए, पणवीस पलाइनिदिठं ॥ ३७४ ॥ अर्थः—अटुठके० साडात्रण पलप्रमाण हैयुं होय अने बत्तीसके० बत्तीस दसनके० दांतना अस्थिके० हाडकांना कटका होय. एम कालि ज्जके० कालजु ते समयपएके० सिद्धांतमांहे पच्चीश पलने माने कह्युंठे. ॥३७४॥

मूलः—अंताइ दोन्नि इहइं ॥ पत्तेयं पंचपंचवामाउ ॥ सत्तिसयंसंधीणं, मम्म एसयंतु सत्तहियं ॥ ३७५ ॥ अर्थः—आंत्र ते दोन्नीके० बेज इहइंके० शरीर नेविपे पण प्रत्येके पांच पांच वाम कहिए पुरीस प्रमाण. अने एकसोने साठ सांधा ते आंगुली प्रमुखना मेलापक स्थान जाणवां, मम्म ते शाखाप्रमुख एकसोने साते अधिक होय. ॥३७५॥

मूलः—सत्तिसयंतु सिराणं, नानिप्पनवाण सिरमुवगयाणं॥ रसहरणनामधेज्जाण जाणणुग्गहविधाएसुं ॥ ३७६ ॥ अर्थः—पुरुषना शरीनेविपे सातठो नसोठे तेमां सिरा नणिये नसा ते एकसोने साठ नानिथकी प्रजवके० उत्पत्ति ठे जेनी. अने मस्तकप्रत्ये उपगत एटले जे प्राप्त थइठे ते रसहरीए, एटला माटे रसहरणी एवुं नामधेयके० नामठे जेनु, जाणके० जेने अनुग्रह अने विधाते जलुं अने मातुं जे कांइ थाय ते कहेठे. ॥३७६॥

मूलः—सुह चक्रुवाण जीहा, एणुगहो होइ तहविघाउय ॥ सत्तिसयं अन्नाणवि, सिराण होगामिणीण तहा ॥ ३७७ ॥ अर्थः—श्रोत ते कान, चक्रुते नेत्र, घ्राण ते नासिका, जीहा ते जीज इत्यादिक इंद्रियोने एने अनुग्रहे जलुं होय, अने एनेज विधाते

मातुं होय जेम ए उर्ध्वगामिनी कही तेमज सक्षिसयंके० एकसोने साठ अनेरी पण नसो ते अधोगामिनी जाणवी ॥ ३८७ ॥

मूल - पायतलमुवगयाण, जघाबलकारिणीणुवघाए ॥ उवघाएसिरिवियण, कुणतिअधत्तणच तहा ॥ ३८८ ॥ अर्थ - जे पादतलप्रत्ये नीची गइंते तेउने अनु पघाते विनाश अणहुते जघानु बल थाय. पीढी प्रमुखने बलनी करनार थाय अने तेनेज उवघाते शिरपीढा, अनेचहुने अधपणु प्रमुखनी करनार थाय. ॥ ३८८ ॥

मूल - अवरणगुदपइछाण होइ सक्षयतहसिराण ॥ जाणबलेण पवत्तइ, वा कमुत्त पुरीसच ॥ ३८९ ॥ अर्थ - अवरके० बीजी बली गुदनेविपे जे रहीजे तेपण एकसोने साठ होयते, जेना बलेकरी वायु, मूत्र अने पुरीषके० वडिनीति प्रवर्त्तंते.

मूल - अरिस्ताउ पद्मुरोगो वेगनिरोहोय ताणयविघाए ॥ तिरियगमाणसिराण, सक्षिसयं होइ अवरण ॥ ३९० ॥ अर्थ - एने उवघाते हरस थाय, पांमुरोग, वेगके० मूत्र वडिनीतिनुं रुंधन थाय तेम तिर्यगामिनी नस ते बली एकसो ने साठ थाय

मूल - बाहुबलकारिणीउ, उवघाए कुष्ठिउपरवियणाउ ॥ कुवति तहन्नाउ, पण बीस सिनधरणीउ ॥ ३९१ ॥ अर्थ - ते बाहुने बलनी करनार अने एनाज उ पघाते कुद्दी उदर तथा पेटनी वेदना थाय, तेम बीजी पञ्चीश नसो ते सिनके० श्लेष्मनी धरनार ठे अने तेनेज उवघाते श्लेष्म थाय ॥ ३९१ ॥

मूल - तह पित्तधारिणीउ, पणवीस दसय सुक्कधरणीउ ॥ इयसत्तसिरसयाइ, ना निप्पजवाइ पुरिसस्त ॥ ३९२ ॥ अर्थ - तेमज पित्तनी धरनार पञ्चीश नस थाय ठे बली दश नसो ते शुक्र एटले वीर्यनी धरनार एरीते सातसो सिराके० नसो ते नानीयकी प्रचवके० उपजबुठे जेउनुं, ते पुरुषनेजाणवी ए पुरुष आश्री नसो कहीठे

हवे स्त्री तथा नपुसकना शरीरमाहे पुरुष जेटलीज होय किंवा विशेष होय? ते कहेठे मूल - तीसूणाइ इच्छीण वीसकणाइ हुति सढस्त ॥ नवएहारूपसयाइ, नवधमणीउय देहमि ॥ ३९३ ॥ अर्थ - त्रीशे ऊणी सातशे नसो ते स्त्रीना शरीर नेविपे होय, अने वीशे हीन सातसो नसो नपुसकना शरीरे थाय ठे, बली नवसो स्त्रायुके० न्हानी नसो जेनी साथे अस्थि बांध्यांठे ते जाणवीयो अने नवधमणी के० रसवह नाडी एटले जेना प्रजावयकी रस गमो गमे परिणमे एवीठे ३९३

मूल - तहचेव सबदेहे, नवनउईजसक रोमकूवाण ॥ अहुछाकोडीउ, समपु णो केसमसूहि ॥ ३९४ ॥ अर्थ - तेम बली सर्वमली देहनेविपे नवाणुजाख रोम कूपठे अने साडात्रण कोड, नवाणु जाख, केश मस्तकना निमाला, तेणे सहित

जाण. अने लश्रुके ण्ढाढी तथा मुहना निमाजा तेणे पण सहित जाणवा. ॥३९४॥

मूलः—मुत्तस्स सोणियस्सय, पत्तेयं आढयंवसाएउ ॥ अद्दाढयंनणितिय, पढंमहु जयवठस्स ॥ ३९५ ॥ अर्थः—मूत्र अने शोणित ते जोहीनुं मागथ देश प्रसिद्ध मान विशेषरूप आढो थाय, ते आवीरीतेः—समो हाथ धान थकी नखो तेने असइ कहिए, एवी बे असइए एक पसइ थाय, तेवी चार पसइए एक सेइ थायढे, तेवी चार सइए एक कुलव थाय, अने चार कुलवे एक पाथो थायढे, अने चार पाथे आढो थाय, चार आढे ङोण थाय, इत्यादिक एवो आढो वशानो ते श्रुतना जा ए कहेढे, पढंके ण एक पाथा प्रमाणे मस्तुलक नाम माथानुं चेजुं जाणवुं, अने एक वली एम कहेढे के मेद फेफसादिने मस्तुलक कहिये. ॥ ३९५ ॥

मूलः—असुइ मजपठ ठकं, कुलउं कुलउंय पित्त सिंजाणं ॥ सुकस अद्द कुल उं, डुंढं हीणा हियं होज्जा ॥३९६॥ अर्थः—अशुचि जे मज तेना ठ पाथा जाणवा. तथा पित्त अने श्लेष्मनुं प्रत्येके कुलव कुलव जाणवुं, वली शुक्र जे सातमी धातु तेनो अर्धे कुलव जाणवो. इहां आढ प्रस्थादि मान जे कहुं ते बाल कुमार युवा न ते आश्री दोअसईउ इत्यादिक क्रमे पोत पोताने हाथ प्रमाणे जाणवुं. हवे उक्त मान थकी शुक्र शोणितादिक ज्यां उठां अधिकं थाय त्यां ते वातादिके दूषित जाणवां.

हवे स्त्री पुरुषना शरीरने विषे श्रोत्र संख्या कहीने उपसंहार कहेढे. मूलः—एक्का रसइहीए, नवसोयाइं हवंति पुरिसस्स ॥ इयकिं सुइत्तणं अछिमंस मजरुहिर संघा ए ॥३९७॥ अर्थः—बे कान, बे आंख, बे नाकना द्वार, एकमुख, बे स्तन, एक पा थु एटले गुदस्थान अने उपस्थ ते योनि, ए अग्यार स्त्रीने मनुष्यगति आश्रयी श्रोत संख्या जाणवी; अने तिर्यंचणीमां जे ठालीप्रमुख बे यान वाली होय तेने अग्यार होय, तथा गाय प्रमुख चार यान वालीने तेर होय, शूकरी प्रमुख आठ यान वालीने सत्तर श्रोत होय. ए निर्व्याधाते एक यानवाली ठालीने दश होय. त्रण यान वाली गायने बार होय. बे स्तन ठालीने नव पुरुषने होय. शेष पूर्वोक्तज जाणवुं. एवो अस्थिके ण हाम मांस जोहीनो संघातके ण समूहढे जेनैविषे; एवा शरीरने वि षे शुं शुचिपणु कहेवाय? अपितु कांइज नही; ए अपवित्रज ढे. इति गाथसप्तदशकार्य.

अवतरणः—ममत्ताइ उत्तम गुणाण जाहंतरंतु उक्कोसं एटले सम्यक्त्वादिक उ त्तमगुणांतरनो जाजांतर उत्कृष्टे केटले काले थाय, तेनुं वसोने ओगणपच्चाशमुं द्वार कहेढे. मूलः—सम्मत्तंमिउलढे, पलियपुहुनेण सावउं होइ ॥ चरणो वसमख याणं, सायरसंखंतरा हुंति ॥ ३९८ ॥ अर्थः—सम्यक्त्व लाथ्या पढी पढ्योपम ष

यक्त्वे श्रावक थाय इहा ए जाव के जेटली कर्मनी स्थिति ठतिथे सम्यक्त्व लभ्य मान थयु होय,तेवार पठी अप्रतिपत्ति सम्यक्त्वे देवता ने मनुष्यमाहे उत्पत्ति थाय ते कहेते यत -एवअपरिवर्द्धि,सम्मत्तेदेव मणुअजम्मसे ॥ अनयरसेठि वड्ड, एग नवेणच सत्ताइ ॥ १ ॥ सम्यक्त्व सहित नव पळोपम स्थितिक, देवतामाहे उप न्यो जीव जेटली स्थिति खपावे तेटली वली बीजीकर्मनी स्थितिनवी बाधे, तेमाटे देशविरतिपणु देवतामा न पामे, अने पळोपम पृथक्त्व लक्षण कर्मनी स्थिति ख पावी ठते, देशविरति पामे अथवा तीव्र छुज परिणामना वशयकी जेणे कर्मनी घणी कर्मनी स्थिति खपावीते एवा जीवने एक नवनेविपे पण अन्यतर श्रेणीवर्जी शेष सर्व थाय, इहा श्रेणी वर्जी कछु ते सिद्धातने मते एक नवनेविपे वे श्रेणी न था य कोइ उपशमश्रेणी कोइ कृपकश्रेणी पडिवजे ए जावार्थ ठे

हवे चरण शब्दे सर्व विरतिरूप ते देशविरति पाम्या पठी सख्याता सागरोपम पूर्वकर्मस्थितिमाथी क्य जाय तेवारे सर्वविरतिपणु पामे एम चारित्र पाम्या पठी सख्याता सागरोपम पूर्वली कर्म स्थितिमाथी क्य थए ठते उपशमश्रेणी करे, तेवारपठी सख्याता सागरोपम कर्मस्थिति खपावे थके कृपकश्रेणी पडिवजे, ते कारणे कछु जे चारित्र, उपशमश्रेणी ने कृपकश्रेणी ए सर्व प्रत्येके सख्याता सख्याता सागरोपम कर्मस्थिति खपाव्याने आंतरे थाय ॥ ३९७ ॥ इतिगाथार्थ ॥

अवतरण -नलहतिमाणुसुत्त सत्ताजेणतदुव्वट्ठति एटले ज्याथकी निकळ्याथका जीव मनुष्यपणु न लहेके० नपामे तेनु वसोने पञ्चाशमुं द्वार कहेते मूल -सत्तमि महि नेरईया, तेऊकाक अणतरुव्वट्ठा ॥ नलहति माणुसुत्तं, तहा असखाठ आ सवे ॥ ३९८ ॥ अर्थ -सातमी नरकपृथ्वीना नारकी त्याथकी उद्धर्ता ठता मनुष्यपणु पामे नही, एमज तेऊकाय अने वाउकाय थकी निकळ्याठता अनतर मनुष्यपणु न पामे, तेमज असख्यातावर्पना आठपावाला मनुष्य तथा तिर्थच जेटला ठे ते सर्व अनतर नवे मनुष्यपणु न पामे ॥ ३९९ ॥ इतिगाथार्थ ॥

अवतरण -पुव्वग परिमाणति एटले पूर्वांगना परिमाणनु वशेने एकावन्नमुं द्वार कहेते मूल -वरिसाण लस्केहि, चुलसी सखेहि होइ पुव्वग ॥ एयचिय एयगुण, जायइ पुव्व तयनु ५म ॥ ४०० ॥ अर्थ -चोराशीजाख वर्षे एक पूर्वांग थाय तथा एज चोराशीजाखने एज चोराशी जाख गुणा करिये तेवारे एक पूर्व थाय तय तुश्मके० ते ए आगजि गाथाए देखाडेते ॥ ४०० ॥

अवतरण -माण पुव्वस्तति एटले पूर्वना माननु वशेने वाचनमुं द्वार कहेते

મૂલ:-પુલ્લસર્પ પરિમાણ, સયરં સ્વલુવાસકોડિ લસ્કાતં ॥ ટપ્પન્નં ચ સહસ્તા, બોધવા
વાસ કોડીણં ॥ ॥ ૪૦૧ ॥ અર્થ:-પૂર્વેનું પરિમાણ સ્વલુ ઇતિ નિશ્ચે સાથે સિત્તેરજા
સ્વ કોમી ટપ્પન્નહજાર કોડી. એટલી વર્ષની કોડી જાણવી. ॥ ૪૦૧ ॥ ઇતિગાથાર્થ.

અવતરણ:-લવણ સિદ્ધમાણંતિ એટલે લવણશિશ્વાના પરિમાણનું વર્ષેને ત્રેપ
નમું ધાર કહેહે. મૂલ:-દસ જોયણાણ સહસા, લવણસિદ્ધા ચક્રવાલતં રૂંદા ॥
સોલસ સહસા ઝઘ્ઘા, સહસ્તમેગં તુ ઝંગાઢા ॥ ૪૦૨ ॥ અર્થ:-લવણસમુદ્ધની શિશ્વા
તે લવણસમુદ્ધનો બે લાખ યોજન પટ પહોળાઈએ છે, ત્યાં પંચાણું હજાર યોજન જંબુ
દીપની જગતી થકી પરદાં જણ્યે અને લવણસમુદ્ધની જગતિથકી પંચાણુ હજાર
યોજન ઝરદાં આવીએ. વચમાં દશહજાર યોજન પ્રમાણ લાંબી એ શિશ્વા છે. તે જેમ
સ્ફટિકનો પાટો હોય, તેમ ચક્રવાલની પરે એટલે પડાને આકારે રૂંદકે ૦ વિસ્તા
રે છે. અને ઝંચપણે સોલહજાર યોજન છે તથા અવગાઢકે ૦ ઝંચપણે એકહજાર
યોજન ધરતિમાંહે છે. ॥ ૪૦૨ ॥ ઇતિગાથાર્થ. ॥

અવતરણ:-ઉત્તેહંગુલ માયંગુલ પમાણંગુલ પમાણંતિ એટલે ઉત્તેધાંગુલ, આ
ત્માંગુલને પ્રમાણાંગુલના પ્રમાણનું વસોને ચોપન્નમું ધારકહેહે. મૂલ:-ઉત્તેહંગુલમા
યં, ગુલંચ તથ્યં પમાણનામંચ ॥ ઇયતિન્નિઅંગુલાંવા વારિક્કંતિ સમયંમિ ॥ ૪૦૩ ॥
અર્થ:-ઉત્તેધ શબ્દેકરી દેવાદિકના શરીરનું ઝંચપણું તેનો નિર્ણય કરવાસારું પ્ર
સિદ્ધ જે અંગુલ તેને ઉત્તેધાંગુલ કહિયે, અથવા ઉત્તેધ શબ્દે અણંતાણું સુદુમ પ
રમાણું પોગ્ગલાણું, સમુદય સમિદ્ધ સમાગામણ એવેવહાર પરમાણૂ ઇત્યાદિક ક્રમે
કરી જે ઝહૂયકે ૦ વૃદ્ધિ તે થકી થયોજે અંગુલ તે ઉત્તેધાંગુલ જાણવું અને
વહુમાણ જઠુણે સહિત પુરુષનું પોતાનું જે અંગુલ તે બીજું આત્માંગુલ જાણવું,
ત્રીજું પમાણકે ૦ પ્રમાણાંગુલ તે આવીરીતે:-પરમ પ્રકર્ષરૂપ જે પ્રમાણ પ્રાપ્ત
અંગુલ તે પ્રમાણાંગુલ જાણવું. એ થકી બીજું કોઈ અંગુલ મહોટું નથી અથવા જો
કને વ્યવહારે રાજ્યાદિકની સ્થિતિ પ્રમાણ તેનું પ્રરૂપણહાર પ્રમાણનૂત આ
અવસર્પિણી કાલે શ્રી આદિદેવ નરત ચક્રવર્તિ એવા પ્રમાણનૂત પુરુષ તેનું જે
અંગુલ તે પ્રમાણાંગુલ જાણવું. નરતને, આત્માંગુલને અને પ્રમાણાંગુલને સરખાપણું
જાણવું. એ રીતે ત્રણે અંગુલ સિદ્ધાંતનેવિષે વાપરિયે. હવે સમસ્ત પ્રમાણની આ
દિ કહેહે; જેણે અંગુલ જાણતાં સુજન થાય, તે રીત આગલ કહેહે. ॥ ૪૦૩ ॥

મૂલ:-સહેણ સુતિ ર્કેણવિ, હેતુંજનું ચ જં કિરનસક્કા ॥ તં પરમાણું સિધ્ધા,
વયંતિ આઈ પમાણાણં ॥ ૪૦૪ ॥ અર્થ:-અત્યંત તીક્ષ્ણ શસ્ત્રેકરી પણ જે કોઈ રીતે

वेदाय नही, कटको पण त्रोडीने जूवो करी शकाय नही, चेदाय नही, तेनेमांहे चेदी बीजे पासो कोइ काढी शके नही एवाने सिद्धपुरुष जे ज्ञानना धणी ते परमाणु कहेते ते केहेवु ते समस्त जेटलां प्रमाण ते तेनी आइके० आदि एटले धुरे जाणवु

हवे आगल प्रमाणनां विशेष देखाइते मूल -परमाणू तसरेणू, रदरेणू, अगग्यचवा लस्त॥ लिस्काज्याय जवो, अष्टगुण विविधिया कमसो ॥४०५॥ अर्थ -एवा अनंते सूक्ष्म परमाणुए एक बादर परमाणु जाणवु तेवा आठ बादर परमाणुए एक त्रसरेणु, आठ त्रसरेणुए एक रथरेणु, आठ रथरेणुए एक वालाग्र, आठ वालाग्रे एक लीख, आठ लिखे एक युका, आठ युकाए एक यव एम अनुक्रमे आठगुणा परमाणुआ थकी करिये, एटले एम सातवार आठगुणा करतां जेटला बादर परमाणुआ थाय ते कहेते.

मूल -वीस परमाणु लस्का, सत्ताणउई जवे सहस्ताइ ॥ सयमेगं बावन्न, एग मिठ अंगुले हुंति ॥४०६॥ अर्थ -वीसलाख सत्ताणुहजार, एकशोने बावन, एटला परमाणु एक आंगुलनेविषे होय अर्थात् आठयवे एक उत्तेषांगुल थायते. ४०६

मूल -परमाणु इच्चाइ, कमेण उस्तेह अंगुल नणिअं ॥ ज पुण आर्यंगुलमे रि तेणतं नासिअ विहिणा ॥ ४०७॥ अर्थ -धुरापरमाणु इत्यादिक अनुक्रमे करी उ त्तेषांगुलनु मान श्रीतीर्थकर देवे कष्ट, अने बीजुं वली जे आत्मांगुल कष्टे ते आम थाय तेज विधि देखास्तो गाथा कहेते ॥ ४०७ ॥

मूल -जे जम्मि जुगे पुरिसा, अष्टसयंगुल समूसियाहुंति ॥ तेसिंजं न्तिमगुल, मार्यंगुलमेवतं होइ ॥४०८॥ अर्थ -जे युगनेविषे जे पुरुष पोताना आंगुले करी एकलोने आठ आंगुल उचो होय ते पुरुषना पोताना अंगुल ते इहां आत्मांगुल थाय

हवे जे अधिका उठा थाय तेनी केवीरीते वातते १ ते कहेते मूल -जेपुणएय पमाणा, कणा अद्वियाय तेसिमेयंतु ॥ आर्यंगुलं नजसुइ, किंतुतदा नास मेवति ॥ ४०९ ॥ अर्थ -जेकोइ पुन के० वली ए प्रमाणथकी उठुं अथवा अधिक हो य, तेनु जे अंगुल ते आत्मांगुल न कहेवाय, किंतु ते आत्मांगुल आनास जाण वु. इहा व्याकरणमा आनास प्रत्यय कुत्साहने एटले निदाने अर्थे ते एतावता ए अंगुल काइ गणनामांहे न होय ॥ ४०९ ॥

ए रीते आत्मांगुल कहीने हवे प्रमाणांगुलनुं स्वरूप जणावतो गाथा कहेते मूल -उस्तेहगुलमेगं, हवइपमाणगुलसहस्तगुण ॥ उस्तेहगुलडगुण, वीरस्ता र्यंगुलनणिथं ॥ ४१० ॥ अर्थ -उस्तेषांगुल एक थकी नवइके० होय, प्रमाणांगु ल सहस्तगुणो थायते ते आवीरीते -चउसयंगुण पमाण एवां वचनथकी चारसे

ગુણો વિસ્તારે યાય, અને અઢી ગુણો જાડપણે હોય. તે ચારસે અઢી ગુણા કરિયે તેવારે સહસગુણકે ૦ હજાર ગુણુ પ્રમાણાંગુલ યાય, અને ઉત્તેધાંગુલથી વમણું શ્રી વર્ધમાન સ્વામિનું અંગુલ કહુંતે, એ ગાથાનો અર્થ માત્ર દેખાડ્યો. હાં ઉત્તેધાંગુલ ને પ્રમાણાંગુલની વક્તવ્યતા ટીકામાં ઘણીઠે, પરંતુ ગ્રંથ વધે માટે જાવના માત્ર દેખાડિયેઠેયે. અઢી ઉત્તેધાંગુલે જેનુ વિષ્કંજ એવા પ્રમાણાંગુલને વિષે ત્રણ શ્રેણિ કલ્પિયે, તેમાં પહેલી ઉત્તેધાંગુલે એક અંગુલ વિષ્કંજ, ને ચારસે આંગુલ દીર્ઘ એટલે લાંબી કરિયે. એવીજ બીજી પણ પંક્તિ એટલાજ પ્રમાણની કરિયે અને ત્રીજી શ્રેણી દીર્ઘપણે ચારસો અંગુલ પ્રમાણ અને વિષ્કંજે અર્ધઅંગુલ પ્રમાણ કરિયે, એના દીર્ઘપણાથકી બે જાગ કરી તેને પરસ્પર મલવિયે તેવારે એક અંગુલ પ્રમાણ વિષ્કંજ યાય, અને વર્ગે અંગુલ દીર્ઘ એવી ત્રીજી શ્રેણી થઈ. તેવારપઢી એ ત્રણે રાશીને લંબાડ એ મેલવી ઠતા એક હજાર ઉત્તેધાંગુલે દીર્ઘપણે યાય અને એક ઉત્તેધાંગુલ વિષ્કંજ યાય એ પ્રમાણાંગુલની શુદ્ધ સૂચી જાણવી. એ સૂચિ આશ્રયી ઉત્તેધાંગુલથકી પ્રમાણાંગુલ હજાર ગણું જાણવું, અને તત્ત્વવૃત્તે ચારગે ગુણુંજ યાય ॥ ૪૧૦ ॥

મૂલ:-આયંગુલેણ વતુ, ઉત્તેહપમાણર્મિણસુદેહં ॥ નગપુઢવિવિમાણાં. મિણસુપ માણંગુલેણં તુ ॥ ૪૧૧ ॥ અર્થ:-જે આંગુલેકરી જેનું પ્રમાણ કરાયઠે તે કહેઠે. આ ત્માંગુલેકરી વસ્તુનું પ્રમાણ કરાયઠે. તે વસ્તુ ત્રણ પ્રકારનીઠે. એક સ્વાત, બીજી ઉત્ત્રિત એટલે ઝની કરેલી અને ત્રીજી ઝનય તેમાં સ્વાત તે કૂપ ચૂમિ, ગૃહના તજાવા દિક તે ટાંકા જાણવાં. ઉત્ત્રિત તે ધવલગૃહાદિક અને ઝનય એટલે ચૂમિ અને ગૃહાદિકે યુક્ત ધવલગૃહાદિક મપાયઠે અને ઉત્તેધાંગુલેકરી દેવાદિકોના શરીરનું માપ યાયઠે, અને નગ એટલે મેરુ ઇત્યાદિક પર્વત અને પૃથ્વી તથા દેવાદિકોનાં વિમાન જે સૌધર્માવતંસકાદિક આદિ શબ્દ થકી જીવન નરકાવાસાદીપ સમુદ્ધાદિક તે નું પ્રમાણાંગુલેકરી પરિમાણ યાયઠે ॥ ૪૧૧ ॥ ઇતિગાથા નવકાર્થ. ॥

અવતરણ:-તમસકાય સરૂવંતિ એટલે તમસ્કાયના સ્વરૂપનું વસોને પંચાવનમું ઘાર કહેઠે. મૂલ:-જંબુદીવાઝ અસંખેક્ક ઇમા અરુણવર સમુદ્ધાઝ ॥ બાયાલીસ સહ સ્તે જગઈઝજલં વિલંબેઝ ॥ ૪૧૨ ॥ અર્થ:-એ જંબુદીપથકી તિરઠા અસંખ્યાતા દીપ સમુદ્ધ અતિક્રમિ જાતાં ત્યાં અરુણવર સમુદ્ધ ઠે તેની જગતીથકી બેતાલી સ હજાર યોજન અવગાહિયે તેણે પ્રદેશે અરુણવર સમુદ્ધનાં પાણી ઉપર થકી મહા અંધકારરૂપ અપકાયમય તમસ્કાય નિકલ્યોઠે. ॥ ૪૧૨ ॥

મૂલ:-સમસેણીએસત્તરસ એકવીસાઝજોયણસયાઈ ॥ ઝલ્લસિઝતમરૂવો, વલ

यागारोअवकाठ ॥ ४१३ ॥ अर्थ -ते तमस्काय समश्रेणीये सरस्वी, नीतने आ
कारे सत्तरजेने एकवीश योजन प्रमाण उल्लस्योके० विस्तारो ठे अधकाररूप व
जयाकारे अपकाय विस्तारोठे ॥ ४१३ ॥

मूल -तिरियं विठ्ठरमाणो, आवरयंतो सुरालय चउक्क ॥ पचमकपे रिंमि
पड्डे चउदिसि मिलिउ ॥ ४१४ ॥ अर्थ -ते तमस्काय तिहो विस्तरतो अने व
ली सौधर्मादिक चार देवलोक आवरतो उचो निकल्यो, ते पाचमा ब्रह्मनामा देवलो
कना रिष्टनामा त्रीजा पायडासुधी जइ त्या चारे दिशाए मल्यो, आवरी रह्योठे

हवे ते तमस्काय केवा आकारेठे ? ते कहेठे मूल -हेछामलय मूलछिड विठ
उवरि वनजोयंजा ॥ कुकड पजरगागार सविठसो तमकाठ ॥ ४१५ ॥ अर्थ -
हेछाके० हेठे मल्लकके० सराबलु जेसु थाय तेने आकारे नीचे साकडो अने उपर
ब्रह्मदेवलोक सुधी कूकडाना पाजराने आकारे रह्योठे, ते तमस्काय एटले तम शब्दे
अंधकार, ते संबंधी पुज्ज जे काय कहिये राशि समूह तेने तमस्काय कहिये

हवे एनो विष्कन ने परिधनु प्रमाण कहेठे मूल -डुविहो सेविकनो, सखिजे अडि
तह असखिजो ॥ पढममिय विस्कनो, सखेज्जा जोयण सहस्ता ॥ ४१६ ॥ परिहिए ते
असखा, बीए विस्कन परिहि जोएहि ॥ इति असंख सहस्ता, नवरमि होइ विहारो ॥
॥ ४१७ ॥ अर्थ - डुविहोके० वे प्रकारे तेनो विष्कन, सख्यातोठे तेमज असख्यातो पण

ठे, त्या पहेजोविष्कन तेसख्यातासहस्र योजन प्रमाण ठे, अने उपरे यावत् असंख्या
तासहस्रयोजनप्रमाण ठे अने परिहिएके० परिधिमूलथकी आरनी सर्वत्र ते सख्या
तासहस्र योजन प्रमाण ठे. इहा सख्यातपणु ते त्यासुधी जाणवु, ज्यासुधी वलयनेआ
कारे ठे अने बीजो विष्कन अने परिधीनो योग वलयाकारथकी उचो ए तमस्का
य विस्तरेठे तेवारे नवरके० केवल असंख्याता सहस्र योजन एनो विस्तार होयठे

हवे टीकाकार एनु महत्व आगमार्थवेदीना मुखथकी एवीरीते जणावेठे के, जे
देवता त्रण चपटी वगाडता जेटली वार थाय तेटली वारमा जनु दीपने एकवीश वखत
प्रवहणा देतो फरे तेवो देवता ठ महाने सख्याता योजन विस्तारसुधी जाय, परंतु ते
आगल जइ शके नही तो बीजानीशी बात ? जेवारे परदेविना सेवणहार अथवा रत्ना
दिकनी चोरी प्रमुख अपराध करे तेवारे ते देवता बीजा वलयत देवताथकी बीही
ता थका नाशीने त्या पेशे ते त्या गया पठो बीजा देवता बीकनेलीधे जइ शके
नही, केमके त्या जता तेने गतिनो विधात थाय ॥ ॥ तिगाथा पट्कार्थ ॥

अवतरण -अणत ठकनि एटले ठ अनताउ

उं धारकहेठे मूल

સિદ્ધા નિગોચ જીવા, વણસ્સઈ કાલ પોગ્ગલાચેવ ॥ સવ્વમજોગાગાસં, ઠપ્પેણં તયા નેયા ॥ ૪૧૮ ॥ અર્થ:-એકતો સિદ્ધના જીવો જે પૂર્વે અનંતે કાલે અનંતા સિદ્ધ થયા અને અનંતે આગામિક કાલે અનંતા સિદ્ધ થશે તે જાણવા. તેમજ બીજા નિગોદના જીવ. તે પણ અનંતા છે. ત્રીજા વનસ્પતિ તે નિગોદ અને સાધારણ વનસ્પતિકાચિક જીવો તે પણ અનંતા છે. ચોથો કાલ જે છે તે પણ અનંતિ ઉત્સર્પિણી તથા અવસર્પિણિરૂપ થઈ ગયો અને અનાગત કાલે પણ અનંતો થશે. તેમજ પાંચમા પુજ્જ પરમાણુઆ પણ અનંતા છે. એમ ઠટું સર્વ અલોકાકાસ તે પણ અનંતુ છે. એ ઠ વાનાં અનંતાં જાણવાં. ॥ ૪૧૮ ॥ ઇતિગાથાર્થ.

અવતરણ:-અઙ્ગનિમિત્તા ણંતિ એટલે આઠ પ્રકારના નિમિત્તનું બર્ણને સત્તાવ નમું દાર કહે છે. મૂલ:-અંગં સિવિણં ચ સરં, ઉપ્પાયં અંતરિક્ક નોમં ચ ॥ વંજણ લક્ખણમેવથ, અઠ્ઠપયારંદ્ધનિમિત્તં ॥ ૪૧૯ ॥ અર્થ:-એક અંગ, બીજું સ્વપ્ન, ત્રીજું સ્વર, ચોથું ઉત્પાત, પાંચમું અંતરિક્ક, ઠટું નોમ, સાતમું વ્યંજન, અને આઠમું લક્ષણ, એ આઠ પ્રકારનાં નિમિત્ત જાણવાં. ઇહાં નિમિત્ત જે અતીત અનાગત ને વર્તમાન જાવ તેને જાણપણાનાં કારણ તેને નિમિત્ત કહિયે. એરીતે એ આઠે નિમિત્તનાં નામ કહી હવે સૂત્રકાર અંગાદિક આઠ બોલ ગાથાએ કરી વચ્ચાળે છે. ॥ ૪૧૯ ॥

મૂલ:-અંગપ્ફુરણા એહિં, સુહાસુદં જમિહ નન્નં તમંગં ॥ તહ સુસિવિણયહ સિવિણએહિં જંસિવિણ યંતિતયં ॥ ૪૨૦ ॥ અર્થ:-અંગને ગ્રહણે ઇહાં અંગના અવયવ પણ લેવા. તે અંગના અવયવને ફરકવેકરી શુનાશુન અતીતાદિક વિપચિક નિમિત્ત જાણે; તે જાણીને બીજાને કહે કે મસ્તક ફરકેતો પૃથ્વીનો લાજ આવ્ય, અને નિહાડ ફરકેતો સ્થાનકની પ્રાપ્તિ આવ્ય. ઇત્યાદિક શરીરનો જે જે અવયવ ફરકે તે ઉપર વિચારણા કરે. તે પુરુષને જમણે પસવાડે અને સ્ત્રીને માવે પસવાડે ફરકેતો જલો કહિયે; નહીં તો માલો કહિયે. તો એ પહેલું અંગનિમિત્ત જાણવું. હવે બીજું સ્વપ્નનિમિત્ત તે આવીરીતે કે, દેવ, ગુરુ, જાડ, બેટો, ઉત્સવ, કમલનું ઘટ્ટ એ સ્વપ્નમાં દેખે તેમજ કોટ તે ગઢ, હાથી, વૃદ્ધ, મેઘ, પર્વત, પ્રાસાદાદિક ઉપર પોતે ચડયો છે; એમ સ્વપ્નમાં દેખે તેમજ સમુદ્રનું તરવું, મદિરા, અમૃત, દહિ, હથળું પાન સ્વપ્નમાં કરે અને ચંદ્રમા સૂર્યનાં ગ્રહણ દેખીને જાગૃત આવ્ય તો એમ જાણવું કે, એ સ્વપ્નને પ્રમાણે તુરત મુક્તિ થશે. ઇત્યાદિક એ સર્વ સ્વપ્ન કરી કહિયે. એ બીજું સ્વપ્નનિમિત્ત કહ્યું. ॥ ૪૨૦ ॥

હવે ત્રીજું સ્વરનિમિત્ત કહે છે. મૂલ:-ઇઠ્ઠમણિઠં જંસર, વિસેસઽતંસરંતિ વિન્નેયં રુહિરવરિસાં જન્મિં, જાયં જન્નં તમુપ્પાયં ॥ ૪૨૧ ॥ અર્થ:-ઇહાં ઇષ્ટ તે જલું

अने अनिष्ट जे मातुं इत्यादि जे स्वरना विशेषथकी जाणिए ते स्वर, एक पद्मज बीजो रूपन, त्रीजो गांधार, चोथो मध्यम, पाचमो धैवत, षष्ठो पचम, सातमो निषाद ए जेदो थकी साते प्रकारे ठे ते साजली विचारणा करे जेम पद्मजना सांचलवा थकी मुखे निर्वाह थाय जे कार्य करीए ते विनाश न पामे गाय प्रमुख चतु पद मित्र, पुत्र, स्त्री प्रमुखने वद्वज्न होय इत्यादिक जाणी करी कहे अथवा जे शकुन जूए ठे ते ना स्वर उपर सारु मातु कहे ते त्रीजु स्वरनामे निमित्त जाणवु हवे चोथु उत्पातनिमित्त कहे ठे रुधिर शब्दे लोहि वसो आदि शब्द थकी हाम, मास, मज्जा, धान्य, अगार प्रमुखनी वृष्टि ज्या थाय, ते देखी कहेके इहा नय प्राप्त थगे इत्यादिक बीजापण उत्पात देखीने निमित्त कहे ते चोथु उत्पातनिमित्त जाणवु ॥ ४११ ॥

मूल—गह्वेयजूअष्टदृष्ट हासपमुह जमतस्मिन् ॥ नोम च नूमिकपा, इएहि नज्ज ॥ ४१२ ॥ अर्थ—ग्रहनो वेध जेवारे थाय, चडमातु मातुं बृहस्पति प्रमुख जेदे, एमज जूततु हास्य अकस्मात् आकाशो कलकलाट शब्द ठे, एमज प्रमुखना ग्रहण थकी गांधर्व नगरादिक देखाय त्या जो कालोवर्ण देखाय तो ड काल थाय, लाल देखाय तो गायने कष्ट थाय, अव्यक्तवर्ण होय तो कटकनो न ग थाय, अने महा क्षिप्र सप्राकार सतोरण उत्तर दिशि आश्री थाय तो गाम त था राजाने जयकारी थाय इत्यादिक अंतरीक्ष एटले आकाश ते सबधी कोड लक्ष्ण देखीने सारु मातुं कहे ते पाचमु अतरीक्षनिमित्त जाणवु ठुं नौम ते नूमिकपादिके करी ते आवीरीते नूमिकामाहेथी अत्यंत महोदो शब्द निकले, निर्पात पडे, नूमिकप थाय इत्यादिक देखाय त्या जाणवुके ते देशना राजा प्रधान सेनापति अने देशने नय थगे ते ठुं नौमनिमित्त जाणवु ॥ ४१३ ॥

मूल—इह वज्रमस्ताई, लंठणपमुह तु लक्षण नृणिप ॥ मुहयमुहस्यगाइ, अगाइयाइअछावि ॥ ४१४ ॥ अर्थ—इहके आ शास्त्रने विषे व्यंजन शब्दे मस्ता प्रमुख ते देखीने एम कहेके एने अमुक स्थानके मस्तो अथवा तल पड्योठे, माटे अमुक शुभाशुचन थगे तेमज जाठन ते लसण प्रमुख लक्षण कसुठे ते आवीरीते लां ठन ते ककुना पाणी सरखु दूटीथकी नीचे लक्षण होय तो अथवा मस्तो होय तो ते घणुज सारु एवा जाव देखी शास्त्रने प्रमाणे कहे ते व्यंजननामा सातमुं निमित्त अने लक्षण नामा आठमुं निमित्त जाणवु इहां व्यंजन ते मस्ता तिला प्रमुख अने स्वस्तिक प्रमुख ते लक्षण कहिए एम ए शुभाशुचनना कर नार अग आवेदेइने आठ प्रकारनां निमित्त होय ॥ ४१४ ॥

निसीयमां कथुं ठे के जे मानादिक ते लक्ष्ण जाणवुं, अने मसादिकने व्यंज न कहिए अथवा शरीरनी साथे उपन्यां ते लक्ष्ण जाणवां, अने पढी उपजे ते व्यंजन कहिए. तथा वली निसीयमां पुरुष विशेष लक्ष्णनो विनाग एम कहाये. प्राकृत मनुष्यने वत्रीश लक्ष्ण कहाये, वलदेव तथा वासुदेवने एकशोने आठ लक्ष्ण कहाये, चक्रवर्त्तिने तथा तीर्थकरने एक हजार ने आठ लक्ष्ण कहाये, ते जे हाथ, पग, मुख, नख, नेत्र अने गात्रनेविषे थायये अने प्रगटपणे देखायये, ए बाह्य जाणवां अने सत्व स्वभावादिक अन्यंतर घणां होय. ॥४३३॥ इतिगाथा॥

अवतरणः—माणुस्माण पमाणंति एटले मान ने उन्मानना प्रमाणनुं बशेने अ ठावनमुं द्वार कहेये. मूलः—जलदोणमध्वजारं, समुहाइसमूसिउजो नवउ ॥ मा णुस्माणपमाणं, तिविहं खलु लक्ष्णं णेयं ॥४३४॥ अर्थः—जे पुरुषना प्रमाणथकी लगारेक महोटी होय एवी कुंडीमां पाणी नरीने तेमां पुरुषने नारख्योथको जल के० पाणीनुं डोण के० मानविशेष ते सवायडाने डोण एवुं कहेवायये. तो एट लुं पाणी बाहेर निकले अथवा डोणे उंमी कुंमी मांहे पुरुषने बेसाडीए ते कुंमी पूराये ते पुरुषमानोपेत जाणवुं. ए माननुं मान; अने उन्मान ते आवीरीतेः—

अर्धचार जे सार पुजलेकरी नीपन्योये तेणे कारणे तुजाए चडयो थको जे अर्धना होय ते पुरुषउन्मानोपेत जाणवुं. हवे ते नारनुं मान इहां आमये, पट्सर्षपैर्यव स्त्वेको, गुंजैकाच यवैस्त्रिजिः॥ गुंजा द्येन वल्लःस्यात् गयाणेतेच षोडश ॥१॥ पलेच दश गद्याणा, स्तेषांसा र्धशतर्मणः॥मणैर्दशजिरेकाच, घटिका कथिता बुधैः॥२॥ यवैट निर्दशजिस्तानि, रेकोनारः प्रकीर्त्तितः॥तदर्धयो तुलेन्मर्त्यः सउन्मानयुतो मतः ॥ ॥ ३ ॥ हवे प्रमाण ते कहेये. आठपरमाणूए एक तसरेणू इत्यादि क्रमे नीपन्यो जे आंगुल, ते आपणे आंगुले करी जेनुं मुख बार आंगुल होय ते प्रमाणयुक्त मुख कहेवाय. ते आपणा प्रमाणोपेत मुखथकी समूसिउके० उंचपणे नवगुणु जेनु शरीर होय एटले बार नवां आछोत्तरशो. एम एकशो आठ अंगुल प्रमाण होय तेने उत्तम पुरुष जाणवा. अने श्रीतीर्थकरने मस्तके बार अंगुलनुं उष्णीष थाय. तेमाटे जगवंत पोताने अंगुले एकशोने वीश अंगुल होय. एमज मध्यम पुरुष ते ठनु अंगुल प्रमाण होय, जघन्य पुरुष ते चोराशी अंगुल प्रमाण हो य. ए प्रस्तावथकी बात कही. मान उन्मान प्रमाण तेना तिविहंके० त्रण प्रकारे खलु इति निश्चे सहित लक्ष्ण ए जाणवां. इतिगाथार्थ ॥ ४३४ ॥

अवतरणः—अष्टारस नक्षत्रोच्चाइति एटले अष्टार प्रकारना नक्षत्र नोजननुं व

शेने अंगणसातमुं द्वार कहेवे मूल - सूउदणो जवन्नं, तिन्निय मंसाइ गोरसो जूसो ॥
नरकागुलजावणिया, मूलफला हरियग मागो ॥४१५॥ अर्थ - एक स्रप शब्दे दाज,
बीजो उदण शब्दे क्रूर, त्रीजो जवन्न शब्दे यवनी खीर अने तिन्नियके० त्रण प्रका
रनु मांस, ए ठ अयां, अने सातमुं गोरस शब्दे दुध तथा दही प्रमुख, तथा जूसादि
चार ते आठ नव दश ने अग्यार अया, अने बारमु हरिखंग, तेरमुं मागो ४१५

मूल - होइरसालूय तहा, पाण पाणीय पाणगं चेव ॥ अघारसमोसागो, निरुवह
उ लोइउ पिमो ॥४१६॥ अर्थ - चउदमुं रसालुं, तेमज पन्नरमुं, सोलमुं सतरमुं ने
अठारमुं ए सूत्रकार सूत्रमाहेज वखाणरो, तेथीनाम इहा लख्या नथी निरुपहतके०
निर्दोष, लोइयोके० जे निर्विवेकी लोकोठे तेउमां ए प्रसिद्ध पिमके० आहार जाणवो.

हवे मासादिक वखाणोवे. मूल - जल यल खयहरमसाइ तिन्निजूसो उजीर
याइ जुउ ॥ मुगरसोनरकाणिय, खंमीखळ्ळयपमुकाणि ॥४१७॥ अर्थ - जलचर ते
माढलां प्रमुख, अने यलचर ते हरणादिक, खेचर ते तेतर प्रमुख. ए त्रण जातनां
मांस अने जूशब्दे जीरु प्रमुख, कटुकइय, तेणे करी सहित भगनो रस ते जूप
जाणवु. अने नरकाणिके० नरु ते खाजादिक दहीथरा प्रमुख, जे उपर पांत
खामनी देखाय ते जाणवी ॥ ४१७ ॥

मूल - गुलजावणिया गुलपप्पलडीउ गुलहाणियाववा नणिया ॥ मूल फलंएक
पपं, हरिय मिह जीरयाईय ॥ ४१८ ॥ अर्थ - गुलजावणी शब्दे जे पूर्वदेशने विपे
प्रधान गोलैकरी नीपनी एवी गोलपापडी, अथवा गोले मिश्रपणे कीधी जे घाणी
ते गोलघाणी जाणवी वटी मूल अने फलनो एकज नेद ए अग्यारमो जाणवो
तेमां मूल शब्दे अश्वगधा प्रमुख, फल ते आंबा प्रमुख, तथा हरित शब्दे इहां जीरादिकनां
पान तेणे करी नीपजायु ते जीरकादिक आदि शब्द थकी एवाबीजा पदार्थो पणलेवा

मूल - माउवगुल राईण, जळियाहिं गु जीरयाइ जुआ ॥ सायर साळू जामळियति
तत्प्रसक्तं चैपं ॥४१९॥ अर्थ - माक शब्दे, मांजा, वगुल राजिकाके० राजगरा प्रमुखनी
भाजीते हींग अने जीरा प्रमुखे करीने जे जलीपरे सस्कारी होय, साके० ते, नाजी
रसाला कहिए, अने लोकने विपे मांजिता एवी प्रसिद्धे तेनु लक्षण आगलवेखाहेवे

मूल - दो धयपला महुपलं, दहिय स्त-दाढयं मिरिय बीसा ॥ दसखन गुलप
लाइ, एसरसाळू निवइ जोगो ॥ ४२० ॥ अर्थ - वे, पल घृतना, मधनुं एक पल,
दहीनु अर्धो आदो, बीश मरी वाटेलां, दश खान अथवा गोलनां पल जाणवां
एटला पदार्थो मजेथके रसालु कहेवायवे, पण ते केवो होय ? निवइके० नृपति

एटले राजा तेने योग्य. एना उपलक्षणकी मोहोटा ईश्वरने पण उचित होय.

मूलः—पाणंसुराश्यं, पाणियं जलं पाणं पुणोद्भ ॥ दस्का वाणिय पमुहं, सागो सोतक सिद्धं ॥ ४३१ ॥ अर्थः—पान ते सुरा मदिरा आदे देइने बीजा पण सर्व मद जाणवा. पानक ते इहां डाखवाणी, साकरनां पाणी, एलची वासित गाढा सुरनि सीतल, कपुरवासित एवा स्वादवंत जाणवां. अने सागोके ० शाक, सालणो ते जे तक्रके ० ठासथी नीपन्यां वडां प्रमुख जाणवां. ॥ ४३१ ॥ इतिगाथा सप्तकार्य. ॥

अवतरणः—बछाणबुद्धिहाणति एटले ठ स्थानकनी वृद्धि तथा हाणीनुं बजे ने साठमुं द्वार कहेढे. मूलः—बुद्धी वा हाणीवां, अणंत असंख संख नागेहिं ॥ व हूणसंख असंख अणंतगुणोण यविहेया ॥ ४३२ ॥ अर्थः—वृद्धि अथवा हाणि ते षट् स्थानकमांहे त्रण स्थानक नागाकारे वृद्धि अने हानी होय, तथा त्रण स्थानक गुणा कारे वृद्धि अने हानी होय. अणंतके ० त्यांपहेला नागाकारे एम ठे के अनंतनाग वृद्धि, असंख्यातनागवृद्धि, संख्यातनागवृद्धि. अने गुणाकारे पण वस्तुनुं एम. संख्यातगुणवृद्धि, असंख्यातगुणवृद्धि, अनंतगुणवृद्धि. जेम वृद्धि तेम हानी पण केहेवी. इहां सर्वोत्कृष्ट देशविरतीनी विद्युद्धि स्थानककी सर्व जघन्य सर्व विरतिनुं विद्युद्धिनुं पहेलुं स्थानक अनंत गुणे अधिक जाणवुं. एम अनंतगुणे वृद्धि करवी एनुं विस्तरार्थ कर्म प्रकृति प्रमुख ग्रंथना पठ्यकी जाणवुं. इतिगाथार्थ ॥ ४३२ ॥

अवतरणः—अवहरिउंजाइ नेवतीरंतिति एटले जेने कोइ अपहरि न शके तेनुं बजेने एकशठमुं द्वार कहेढे. मूलः—समणी मवगयवेयं, परिहार पुलाय मण्यमत्तं च ॥ चउदसपूर्विं आहारगंच नकयाइ संहरइ ॥ ४३३ ॥ अर्थः—एक साध्वीउं जे निरतिचार चारित्रनी धरनारीउं होय ते, बीजो अपगतवेद, एटले जेणे वेद स्वपाव्यो होय एवां केवली; त्रीजा परिहारविद्युद्धि चारित्रना धरनार, चौथा पुलाकलब्धी ना धणी, पांचमा अप्रमत्त संयतगुणगणानेविषे जे वर्त्तता होय ते, बछा संपूर्ण चउदपूर्वना जाण, अनेसातमा आहारक शरीरना धरनार. ए सातने कोइ संहरेनही.

अवतरणः—अंतरदीवति एटले अंतरदीपनी वक्तव्यतानुं बजेने बाशठमुं द्वार कहेढे. मूलः—चुह्महिमवंत पुवा, वरेण विदिसासु सायरं तिसए ॥ गंतूणं तर दीवा, तिन्निसए हुंति विह्विन्ना ॥ ४३४ ॥ अर्थः—महा हिमवंत पर्वतनी अपेक्षाए न्हानो तेथी चूल जे हिमवंत नाम पर्वत ने अपरे जंबु दीपनी जगति अने जवण समुद्रना पाणीनो ज्यां स्पर्शी थायढे; तेपाणीना स्पर्शकी विदिशिए त्रणजे यो

જન સમુદ્ધમા જડે, જ્યાં વે-વે ગજદંતાને આકારે ઢાઢ નિકલીઠે, તે ઠપર ચાર અંતરદીપ ત્રણશે યોજનને વિસ્તારેઢે ॥ ૪૩૪ ॥

દીપની પરિધીનું પ્રમાણ અને નામ કહેઢે મૂલ -અઠણાવન્નનવસતે, કિચૂણે પરિહિ તેસિમે નામા ॥ એગો રુચ આનાસિચ, વેસાણી ચેવનગૂલી ॥ ૪૩૫ ॥ અર્થ -નવશે ઝંગણપન્નાશ યોજન કાઠક માઠેરા ઇટલી. પરિધીનું પ્રમાણ ઢે અને તેસિકે ૦ તેના નામ આવીરીતેઢે એક રુચક, બીજો આનાપિક ત્રીજો વેશણિક, ચોથો લાંગુલિક. મૂલ -એસિ ઢીવાણ, પરઢ ચત્તારિ જોયણસયા ॥ ઝંગાહિકણ લવણ, સપઢિદી સચઢસયેપમાણો ॥ ૪૩૬ ॥ અર્થ -એ જે, પૂર્વે ચાર દીપ કહ્યા તેથકી આગલ ચારશે યોજન લવણ સમુદ્ધ અવગાહિયે, ત્યારે સપઢિદિસકે ૦ તેનીજપરે પ્રત્યેકે પૂર્વા વિવિદિશિનેવિપે ચારસે યોજનને પ્રમાણ. ॥ ૪૩૬ ॥

મૂલ -ચત્તારતરદીવા, હયગયગોકન્નસંકુલીકન્ના ॥ એવ પંચસયા ૬, ઠસયસત્તઠન વચેવ ॥ ૪૩૭ ॥ અર્થ -ચાર અંતર દીપઢે તેના નામ, હયકર્ણ, ગજકર્ણ, ગોકર્ણ અને સંકુલીકર્ણ ઇટલે વે ચતુષ્ક થયા હવે ત્રીજા આઢેડે ૫ પાંચ અંતર દીપના ચતુષ્ક જગતી થકી જેટલો લવણસમુદ્ધ અવગાહિ રહ્યાઢે તે કહેઢે એકે ૦ એમજ લવણસમુદ્ધમા પાંચશે યોજન જગતીયકી આગલ જડે ત્યા ત્રીજી ચતુષ્ક જાણવું, એમ ઠગે યોજન જડે ત્યા ચોથી ચતુષ્ક ઢે, અને સાતસે યોજન અવગાહિયે ત્યા પાંચમું ચતુષ્ક ઢે, તથા આઠશે યોજન અવગાહિયે ત્યા ઠઠુ ચતુષ્ક ઢે, અને નવશે યોજન અવગાહિયે ત્યા સાતમું ચતુષ્ક ઢે ॥ ૪૩૭ ॥

મૂલ -ઝંગાહિકણલવણ, વિરકનો ગાહસરિસયા જણિયા ॥ ચઢરો ચઢરો દીવા, ૬મે હિ નામેહિ નાયઢા ॥ ૪૩૮ ॥ આપસમિઢગમુદ્ધા અયોમુદ્ધાગોમુદ્ધાયચઢરે ॥ અસ્ત મુદ્ધા હિમુદ્ધા, સીહમુદ્ધા ચેવ વંધમુદ્ધા ॥ ૪૩૯ ॥ અર્થ -અનુક્રમે પાંચશે પ્રમુખ યોજન લવણસમુદ્ધ અવગાહીએ ત્યા વિષ્ણુ, તેનો જેટલો સમુદ્ધ અવગાહિયે તેટલોજ તેનો વિસ્તાર પણ જાણવો એવા ચાર ચાર દીપો તે એવાનામે કરી જાણવા. એક આપસ તે આઢર્શમુખ, બીજો મેઢમુખ, ત્રીજો અયોમુખ, ચોથો ગોમુખ. એ ત્રીજા ચતુષ્કનાં ચારનામ કહ્યા, ઇટલે બાર દીપ થયા તથા એક અશ્વમુખ, બીજો ગજમુખ, ત્રીજો સિંહમુખ ચોથો આગ્રમુખ. એ ચોથા ચતુષ્કનાં નામ જાણવાં ઇટલે સોલ થયા.

મૂલ -તત્તોયઆસકન્ના, હરિકન્નઅકન્નકન્નપાવરણા ॥ ઝક્કમુદ્ધામેહમુદ્ધા, વિકુ હાવિકુદતાય ॥ ૪૪૦ ॥ તેવાર પઢી એક અશ્વકર્ણ, બીજો હરિકર્ણ, ત્રીજો અકર્ણ ચોથો કર્ણપાવરણ, એવાનામે પાંચમું ચતુષ્કઢે ઇટલે વીશ થયા. તેવાર પઢી ઝલ્કા

મુખ, મેઘમુખ, વિદ્યુન્મુખ ને વિદ્યુદંત એવાનામે ઠહું ચતુષ્ક ઠે એટલે ચોવીશ થયા.

મૂલ:-ઘણદંતલઠદંતાય ગૂઢદંતાયસુઠદંતાય॥વાસહરેસિહરંમિય, એવંચિઅચ્છ વીસાવિ ॥૪૪૧॥ અર્થ:-એક ઘનદંત, બીજો નિગૂઢદંત, ત્રીજો લઘુદંત, ચોથો શુદ્ધ દંત એવે નામે સાતમું ચતુષ્ક જાણવું એટલે અઠાવીશ થયા. જેમ અઠાવીશ ચૂલ હિમવંતે કહ્યા; એવંકે ૦ એમજ વર્ષધર સિંહરિનામ પર્વત તેને વિષે પણ બીજા અઠાવીશ ઠે; ત્યાં પણ તેટલુંજ લવણસમુદ્ધનું અવગાહવુંઠે. ॥ ૪૪૧ ॥

इत्यादिक अर्थ सूत्रकार देखाडेढे. મૂલ:-તિન્નેવ હુંતિ આઈ, એગુત્તરવદ્વિયાઝનવસ યાઝ ॥ ઝંગાહિજળવણં, તાવડ્યંચેવ વિહિન્ના ॥૪૪૨॥ અર્થ:-જેમ હિમવંતને વિષે જગતીયકી ત્રણસે યોજન લવણ સમુદ્ધનું અવગાહવું કહ્યું; તેમ હ્રાંપણ જ ગતીયકી ત્રણસે યોજન જડ્યે ત્યાં ત્રણસે યોજન પ્રમાણ દ્વીપ હોય, એમ પહેલું ચતુષ્ક આદેદેડને જ્યાંસુધી એકોત્તર વૃદ્ધે ચારસે, પાંચસે, ઠસે, સાતસે આઠસે, નવસે યોજનસુધી લવણસમુદ્ધ અવગાહીયે ત્યાંસુધીજાણવું. અને વિસ્તાર પણ તેનો તેટલોજ જાણવો. અને જેટલો સમુદ્ધ અવગાહીયે ત્યાં તેટલાજ શૈકડા યોજનના દ્વીપના ચતુષ્ક જાણવા. એ રીતે એ પણ એવેજ નામે અઠાવીશ દ્વીપ થાય. બેહુ મલી ઠપન્ન અંતર દ્વીપ થાયઠે.

હવે એનેવિષે જે યુગલિયા વસેઠે તેની વક્તવ્યતા કહેઠે. મૂલ:-સંતિ ઇમેસુનરાવ જ્ઞા રિસહનારાયસંહણણજુતા ॥ સમચતુરસસંઘાણ સંઠિયાદેવસમરૂવા ॥ ૪૪૩ ॥ અર્થ:-એનેવિષે જે નરકે ૦ મનુષ્ય સંતિકે ૦ ઠે તે કેવાઠે? તો કે વજ્ર રૂષનનારાવ સંઘયણ તેણેકરી સહિત ઠે. વલી સમચતુરસ સંસ્થાનેસંસ્થિઠે, વલી દેવતા સમાન રૂપના ધરનાર ઠે: ॥ ૪૪૩ ॥

મૂલ:-અઠધણુસ્સયદેહા, કિંચૂણાઝ નરાણડહીઝ ॥ પલિઅઅસંખેક્કડ્ઝનાગ આઝ આલરુકણોવેયા ॥ ૪૪૪ ॥ અર્થ:-આઠસે ધનુષ્યનું ઝંચપણું જેમના શરીરનું ઠે, ઝ પલરૂણ થકી ચોશઠ પૃષ્ઠીકરંમક હોય, એકાંતરે આહારનો અજિલાષ થાય, ઝંગણા એંસી દિવસ અપત્યપાલના હોય. ઇત્યાદિ. ઝક્તંચ જોયણદસમંસંતણુ, પિઠકરંમાણમે સિચઝસઠી ॥ અસણંચઝસંઘીઝ, ઘુણસીદિણવજ્જપાલણયા ॥ ૧ ॥ વલી શરીર પ્રમાણ જે પુરુષને કહ્યું તેથકી કાંડક જણુ સ્ત્રીને થાય. એનું જીવિતવ્ય પલ્યોપમના અસંખ્યાતમા જાગ પ્રમાણ આયુષ્યઠે. તેસમસ્ત લક્ષણેકરી ઝપેત એટલે સહિત હોય.

મૂલ:-દસવિહકણ્ણદુમ પત્તવંઠિયા તહનતેસુ દીવેસુ ॥ સસિસૂરગહણમંકુણ, જૂ આમસગાડ્યાહુંતિ ॥ ૪૪૫ ॥ ॥ અર્થ:-દશપ્રકારનાં પૂર્વોક્ત જે કલ્પદ્રુમ તેથકી પામ્યુંઠે વાંઠિત જેણે. વલી તે ઠપન્ન અંતર દ્વીપનેવિષે ચંડમા અને સૂર્યના ગ્રહણનો

वत्पातरूप न थाय तेमज माकण जू मसा, आदि शब्दयकी मनुष्यने क्लेशना करनार एवा डुष्ट वृश्चिक सर्प मास प्रमुख पण न होय इतिगाथा द्वादशकार्य ॥

अवतरण -जीवाजीवाणअप्पबहुअंति एटले जीव अने अजीवनु अत्प बहु त्व ते संबधी वशेने त्रेसठमु दार कहेठे मूल -नरनेरइयादेवा, सिद्धा तिरिया कमेण इह हुति ॥ थोवअसंखअसखा, अणतगुणिया अणतगुणा ॥४४६॥ अर्थ -नर ते सर्वस्तोक एम पाचे बोल अनुक्रमे कहेवा, एटले नरथकी नारकी असख्यातगुणा ठे, अने नारकीयकी देवता असख्यातगुणा ठे, तथा देवतायकी सिद्ध अनतगुणा जाणवा सिद्धयकी तिर्यच अनतगुणा जाणवा ॥ ४४६ ॥

मूल -नारीनरनेरइया, तिरिहसुरदेविसिद्धतिरिआय ॥ थोव असंखगुणा चठ, सखगुणाणतगुण दोन्नि ॥४४७॥ अर्थ -नारीके मनुष्यनी स्त्री सर्वस्तोक, ते नारीयकी नर जे मनुष्य ते असख्यातगुणा, एमा समूर्द्धिम मनुष्यपणलेवा नरथकी नारकी असख्यातगुणा, नारकीयकी तिर्यचनी स्त्री असंख्यातगुणी, तिर्यचनी स्त्रीयकी देवता असख्यातगुणा, ते देवोयकी देविठ सख्यातगुणीठ बत्रीसगुणीठे माटे हवे वे अनतगुणा ते आवीरीते, देवियकी सिद्ध अनतगुणा, सिद्धयकी तिर्यच अनतगुणा

मूल -तसतेउपुहविजल, वाउकायअकायवणसइसकाया ॥ थोव असखगुणा हिय, तिन्नि दोणतु गुण अहिया ॥४४८॥ अर्थ -त्रस कायिक वे इडियादिक थोडाठे तेयकी तेउकाय असख्यातगुणा ठे हवे त्रण एकवीजाथी विज्ञेपाधिक ठे ते कहेठे तेज कायथी पृथ्वीकाय विज्ञेपाधिक, पृथ्वीकाययकी अपकायिक विज्ञेपाधिक, तेयकी वायुकायिक विज्ञेपाधिक, हवे वीजा अनतगुणा ठे ते देखामेठे वायुकायिकयकी अकायिक जे सिद्धते अनतगुणा जाणवा, सिद्धयकी वनस्पतिकायिक अनतगुणा ते यकी सकायिक विज्ञेपाधिक ठे ॥ ४४८ ॥

मूल -पण चठ ति डुअ अणिदिअ, एगिदिअ सइदिया कमा हुति ॥ थोवा तिन्नि यअहिया, दोणतगुणा विसेसहिया ॥४४९॥ अर्थ -पंचेडियादिक ते अनुक्रमे स्तोकादिक होय ते आवीरीते पंचेडियस्तोक तेथी आगल त्रण अधिकतेमा पंचेडिययकी चउरेडिय अधिक, चउरेडिययकी तेंडिय अधिक, तेडिययकी वेंडिय अधिक, ते यकी उलीअनेडिय जे सिद्धते अनतगुणा ठे अनेडियसिद्धयकी एकेडिय अनतगुणा ठे केमके वनस्पतिकाय सिद्धयकी अनतगुणीठे माटे एयकी सइडिय नवस्थित विज्ञेपाधिक जाणवा ४४९ एम जीवनु अत्प बहुत्व कहीने हवे जीव अजीवनु अत्प बहुत्व कहेठे

मूल -जीवा पोग्गल समया, दवपएसाय पळ्ळाचेव ॥ थोवाणताणता, विसेस

अहिआ डवेणंता ॥ ४५० ॥ अर्थः—प्रथम सर्वथकी जीव ओडा, तेथकी त्रण प्र कारना पुज्ज जे प्रयोगपरिणतिरूप तथा मिश्रपरिणति अने विश्रसापरिणत ए त्र णो जीव डव्यथकी अनुक्रमे अनंतगुणे अधिक जाणवा, ते पुज्जथकी वली का लना समय अनंतगुणा ठे. ते समयथकी डव्यधर्मास्तिकायादिक ते विशेषाधिक ठे. हवे डवेणंता एटले वे वली अनंता ठे ते आवीरीते, डव्योथकी डव्योना प्रदेश जे निर्विजाग जाग लक्षण, ते अनंतगुणा ठे. केमके एक अलोकाकाश डव्यना प्रदेश ते सर्व डव्योना प्रदेशथकी अनंतगुणा ठे. तेथकी सर्व पर्याय अनंतगुणा ठे. केमके प्रदेश प्रदेशनेविषे अनंत अगुरुलघुपर्यायनासद्भावथकी जाणवा. इति गाथा पंचकार्य

अवतरणः—युगप्रधान सूरिसंखति एटले युग प्रधान आचार्यनी संख्यानुं वशे ने चोसठमुं दार कहेठे. मूलः—जो डुप्पसहोसूरी, होहिंति जुगप्पहाण आयरिया ॥ अज्झसुहम्मप्पनिई, चउरहिआ डुन्निअसहस्ता ॥ ४५१ ॥ अर्थः—आ अवसर्पिणि ए पांचमा डुपमानामा आराने ठेहेडे वे हाथ प्रमाण शरीर, चोवीश वर्षनुं आयु अने जेना तपेकरीने घणां कर्मो खप्प्यांठे तेणेकरीने अणाहाररूप मुक्ति जेने हुंकडी अ इठे, अने मात्र दशवैकालिक सूत्रनो धरनार ठतो पण चउद पूर्वधरनी पेरे शक्रने पण पूजनीक एवो समस्त आचार्योने प्रांते अशे; एवा जे श्री डुप्पसहनामा सूरि ते ज्यांजगे अशे, अने पहेला श्री सुधर्मस्वामि आदेदेइ समस्त प्रवचनना जाण थया, तेने आदेलेइने ए नरत क्षेत्रनेविषे युग प्रधान आचार्य बे हजार ने चारे करी अधिक एटला अशे. एक आचार्य वली एम केहेठेके वे हजार ते चारे करी, रहित करिये एटले एक हजार नवसेंने ठनु अशे. अने उक्तंच ॥ इहं आयरियाणं, पणपत्ता हुंति कोडिलस्काउ ॥ कोडिसहस्से कोडी, सएय तह इत्तिया चेव ॥ १ ॥ एवुं श्री महानिशीथमांहे पंचावन कोडीप्रमुख कहाठे, ते सामान्य आचार्य आ श्री जाणवा. त्यांज वली एम कहुंठे के एमां केटलाक गुरु श्री तीर्थकर स रखा गुणगणसहित अशे. ॥ ४५१ ॥ इति गाथार्थ.

अवतरणः—उत्सर्पिणी अंतिमजिण तिष्ठपमाणंति एटले उत्सर्पिणी काले चरम जिनना तीर्थना प्रमाणनुं वशेने पांसठमुं दार कहेठे. मूलः—उत्सर्पिणि अंतिमजि ण, तिष्ठंति रिरिसहनाणपज्जाया ॥ संखेज्जाजावइया, तावयमाणं धुवं नविही ॥ ४५२ ॥ अर्थः—उत्सर्पिणीकालनेविषे अंतिमजिण श्रीनइकृत तेनो तीर्थ ते श्रीरूपन देव पहे लो तीर्थनाथ समजवो. तेनो ज्ञानपर्याय एक हजारवर्षे उणो पूर्वजाख एवा ज्ञान पर्याय ते जेटला संख्याता आय, तेप्रमाण उत्सर्पिणीकाले चोवीशमो श्री नइकृत

એવેનામે તીર્થકર થશે તેનો તીર્થ તેટલેજ પ્રમાણે સંસ્થાત પૂર્વ લક્ષરૂપ
ધ્રુવકે ૦ નિશ્ચેથી થશે ॥ ૪૫૨ ॥ इति गाथाय

અવતરણ -દેવાણ્યવિયારોતિ એટલે દેવોને મૈથુનના સ્વરૂપનુ બશેને ઠાસવમું
દાર કહેહે. મૂલ -દોકાયણ્યવિયારો,કપ્યાફરિતેણદોનિદોરૂવે ॥ સહેદો ચવરમણે
નહિ વિયારો ઠવરિ અહિ ॥૪૫૩॥ અર્થ -સાંધર્મ ને ઈજ્ઞાનરૂપ વે દેવલોક તિહા
કાયાયેકરીને દેવતાને મૈથુનની સેવાઠે, તથા સનત્કુમાર ને માહેંદ્ર નામા વે દેવ
લોકનેવિપે કામાનિલાપ ઉત્પન્ન થયાથી દેવાગનાની સાથે સ્પર્શ કરેઠે, એમ વ્રહ્મા
અને જ્ઞાતક નામા વે દેવલોકનેવિપે દેવાગનાનું રૂપ દેવવાયકીજ કામાનિલાપ
પૂરણ થાયઠે અને શુક્ર તથા સહસ્રારવાસી દેવતાઠેને દેવાગનાના શબ્દ સાજ
લવાથીજ મૈથુનની ઇજ્ઞા પૂરણ થાયઠે અને આનંત, પ્રાણત, આરણ્ય ને અનુત લ
ક્ષણ એ ચારે દેવલોકનેવિપે રહેનારા દેવો માત્ર મને કરીનેજ વિપય સેવા કરે, પણ
ત્યા સ્ત્રીનો વિચારકે ૦ ગમન તે ત્યા સજવે નહી ॥ ૪૫૩ ॥

હવે ગ્રૈવેયકાદિકની વાત કહેઠે મૂલ -ગેવિક્કણુત્તરેસુ,અપ્યવિયારા હવતિ સઘ
સુરા ॥ સપ્યવિયારવિર્ણ, અણતણુણસોક્તસજ્જાતા ॥ ૪૫૪ ॥ અર્થ -ગ્રૈવેયક અને
અનુત્તરવિમાનવાસી દેવોનેવિપે અપ્રવિચાર મૈથુનરહિત સર્વ-સુરકે ૦ દેવતા ઠે, તે
સપ્રવિહાર સ્થિતિ કામસહિત સ્થિતિના ધરણદાર જે સમસ્ત દેવોઠે તે દેવો તથા દેવી
અકી એદેવતા અનંતગુણુ અધિક જે સુખ, તેણે કરી સયુક્ત હોય ઠે इतिगाथादयार्थ

અવતરણ -કાદહરાણ સરૂવતિ એટલે કુમ્ભરાજીના સ્વરૂપનુ બશેને સહસવમુ
દાર કહેઠે મૂલ -પચમકપ્પેરિંમિ પઢહેઅક્કાદહરાઈં ॥ સમચરસત્કાઢિય
ઠિંઈવ દોદો દિસિ ચવકે ॥૪૫૫॥ અર્થ -કુમ્ભ શબ્દે સચિત્ત અચિત્ત પૃથ્વી પરિણા
મરૂપ રાજીકાકે ૦ શાશ્વત આકારે રહી જે પંક્તિ તેને કુમ્ભરાજી કહિયે તે પાચમા
દેવલોકનેવિપે અરિષ્ટનામે ત્રીજો પાથડો તેને વિપે પૂર્વોક્ત શબ્દાર્થ એવી આઠ ક
મ્ભરાજીઠે, પરંતુ સમચરસ આપાઢાને આકારે સ્થિતિકે ૦ રહેઝુઠે જેહં, એવી
દોદોકે ૦ પ્રત્યેકે ચાર દિશિને વિપે વે વે કુમ્ભરાજી રહીઠે. ॥ ૪૫૫ ॥

મૂલ -પુઠાવરવત્તરદાહિણાદિ મપ્પિલ્લયાહિપુજ્ઞાં ॥ દાહિણવત્તરપુઠા, અવરા ઝ
વહિ કાદહરાઈં ॥૪૫૬॥ અર્થ -પૂર્વદિશ અને અપરકે ૦ વીજી પશ્ચિમદિશિએ જે કુમ્ભ
રાજીઠે તે ઉત્તર અને દક્ષિણે આયતકે ૦ લાવી જાણવી એમજ ઉત્તરની વે કુમ્ભરાજી
ઠે તે પૂર્વ અને પશ્ચિમે લાવી અને દક્ષિણની વે કુમ્ભરાજી પણ પૂર્વ પશ્ચિમને લાવી
ઠે, અને મપ્પિલ્લયાકે ૦ પૂર્વદિશિની માહેલી અને દક્ષિણની વાહિરજી તે માહોમાંહે સ

लग्नठे. एमज दक्षिणनी मांहेली अने पश्चिमनी बाहेरली मांहोमांहे संलग्नठे. तथा पश्चिमनी मांहेली अने उत्तरनी बाहिरली माहोमांहे संलग्नठे. तथा उत्तरनी मांहेली ने पूर्वनी बाहेरली मांहोमांहे संलग्नठे. एम सर्व कृष्णराजीउ मांहोमांहे संलग्नठे; ते स्थापनाथकी परीक्षा करवी. पण इहां ते स्थापना करी नथी. ॥ ४५६ ॥

हवे वली एना कुणाना विनागनुं स्वरूप देखाडेठे. मूलः—पुढावरांठलंसा, तंसापुण दाहिणुत्तरावघ्ना ॥ अग्निंतरचउरंसा, सवावियकएहराईउ ॥ ४५७ ॥ अर्थः—पूर्व दिशिनी अने अपराके० पश्चिम दिशिनी ए वेउ ठलंसके० ठ हांस होय. तथा दक्षिण ने उत्तरनी कृष्णराजी अंसपणे बाहेरली अने अन्यंतर चउरंस ठे. ते सर्व पूर्वादिक चारे दिशिनी कृष्णराजी चउरंसठे. ॥ ४५७ ॥

हवे एनुं प्रमाण कहेठे. मूलः—आयामपरिकेवेहिं, ताणविअसंखजोयणसहस्सा ॥ संकेज्जसहस्सा पुण, विस्कंजे कएहराईणं ॥ ४५८ ॥ अर्थः—आयाम शब्दे दीर्घपणं अने परिकेप शब्दे परिधि कहिए. तेणेकरी ते कृष्णराजी सर्वस्थानके असंख्यात सहस्र योजन प्रमाणठे. इहां एम केहेवुं जे कोइक देवता त्रण चपटी वगाडतां जेटलो वखत आय तेटला वखत मांहे ए जंबु दीपने फरतो एकवीश वार प्रदक्षणा करे; एवी शक्ति वालो देवता ठ महिनासुधी फरे तो पण पार पामे नही; तो अनेरो बीजो शीरीते पार पामे? एटली दीर्घके० लांबी ठे. अने संखेज्जके० संख्याता सहस्र योजन पुनःके० वली विष्कंजे एटले विस्तारे पढोलाइए कृष्णराजी आयः

हवे ईशानादिक विदिशि तथादिशिनेविपे विमाननुं विशेष कहेठे. मूलः—ईसाणदि साईसुं, एयाणं अंतरेसु अछसुवि ॥ अछविमाणाइ तहा, तम्मज्जेएक्कगविमाणं ॥ ४५९ ॥ अर्थः—ईशानकुण आदेदेइ पूर्वादिदिशिने अनुक्रमे चार विदिशिठे, अने चारदिशि एम आठेने विपे आठ विमान ठे. तहाके० तेमज आठ विमानोने मध्यजागे एक विमान ठे

हवे ते विमानोनां नाम कहेठे. मूलः—अर्च्चितहच्चिमालिं, वइरोयण वंजकरय चंदानं ॥ सूरानं सुक्कानं, सुपइछानंच रिछानं ॥ ४६० ॥ अर्थः—ईशानकूणे अर्च्चि नामे विमानठे; अने पूर्वदिशि ए अर्च्चिमाली विमान ठे ने अग्रिकूणे वैरोचन विमानठे; दक्षिणदिशि ए प्रजंकर विमानठे, नैरुतकूणे चंडान विमानठे, पश्चिमदिशि ए सूरान विमानठे, वाय्वकूणे सुक्कान विमानठे, उत्तरदिशि ए सुप्रतिष्ठाननामा विमानठे अने वचमां मध्यनुं नवमुं रिष्ठाननामा विमान ठे. ए विमानोनां नाम कह्यां.

हवे ए विमानोनेविपे जे देवता वसेठे तेमनी स्थिति, तेमना जव अने नाम कहेठे. मूलः—अछायरछिईया, वसंतिलो गंतियासुरा तेसु ॥ सत्तछनवनवन्ना. गिज्जंति

इमेहिनामेहि ॥४६१॥ सारस्वत माइच्चा, वन्नी वरुणाय गदतोयाय ॥ तुसिआ अ
वावाहा, अग्निवाचेव रिछाय ॥ ४६५ ॥ अर्थ-जेमनी आठ सागरोपम आयुष्यनी
स्थितिठे एवा लोकातिक देवो ते विमानोनेविपे वसंतिके० वसेठे वली सात अ
थवा आठजवे सत्तारनो अतकरीने जेमने मोठे जवुठे एवा देवो वसेठे तेमना नाम
कहेठे एक सारस्वत, बीजो, आदित्य, त्रीजो वन्हि, चोथो वरुण, वली पाचमो गर्द
तोय, षठो तुपित, सातमो अव्यावाध, आठमो अग्रेय अने नवमो अरिष्ट नामे जाणवो

हवे ए देवोना परिवारनी संख्या कहेठे मूल-पढमछुअलंमि सत्तव, सया
णि बीयंमि चवदससहस्ता ॥ ४६५ ॥ सत्तसहस्ता, नवचेव सयाणि सेसेसु ॥ ४६३ ॥

अर्थ-पहेलो सारस्वत ने आदित्य ए दुगल एटले बन्नेनो एकठो सातसे देवोना प
रिवार जाणवो एम वन्हि ने वरुण ए बीजा युगलने चवदहजारनो परिवार जाण
वो त्रीजो युगल जे गर्दतोय अने तुपित एने सात हजारनो परिवार जाणवो अ
ने शेप जे त्रण विमान रद्या, तेमने नवसेनो परिवार ठे ४६३ इतिगाथानवकार्य ॥

अवतरण-सथायस्तअकरणति एटले सथाय न करवो अर्थात् असथाइनु
बशेने अइशवमुं दार कहेठे मूल-सजमया उण्या ए सा दिव्वे दुग्गहेय सारीरे ॥ म
हियासच्चित्तउ, वासमिय संजमे ति विह ॥ ४६४ ॥ अर्थ-इहा प्रथम अस्वाध्यायि
कनो शब्दार्थ वखाणोठे, ते आमठे. आ शब्दे मर्यादायेकरी सिद्धांतोक्त न्याये करी
अध्याय एटले नणवु अने सुष्टु शब्दे नलो जे अध्याय ते स्वाध्याय कहिये अने
ते स्वाध्यायिक ज्या नथीते अस्वाध्यायिक कहिये ते रुधिरझूली प्रमुख, मूल वे प्र
कारेठे तेमा एक आत्मसमुच्च अने बीजो परसमुच्च त्या आत्मसमुच्च ते जे
सथायनो करनार तेना शरीरथकी ठठके० प्रगटपणे जे थयो ते आत्मसमुच्च जा
णवो, अने पर ते आत्माथी अनेरो तेथकी समुच्चके० उपन्यो ते परसमुच्च

त्या बहु वक्तव्यपणाने लीधे पहेलो परसमुच्च पांचप्रकारेदेखाडेठे एक सयम शब्दे
चारित्र तेनो ज्या घात एटले विनाश थाय ते जाणवो, बीजो उत्पातनेविपे थयो ते
उत्पातिक, त्रीजो सादिव्व जे देवतानो प्रयंजवो, चोथो दुग्गह एटले व्युद्ध शब्दे
संग्राम कहिये, पाचमो शरीरथकी नीपन्यो ते शारीर ए पांच प्रकारना अस्वाध्या
यिकनेविपे सथाय करतां यतिने आज्ञाजगादिक दोष थाय

हवे ए सयमघातादिक पांचे विवरीने वखाणेठे तेमा प्रथम सयमघाती अस्वा
ध्यायिक ते त्रण प्रकारेठे तेज देखाडेठे एक महिका, बीजी सच्चित्तज अने त्री
जी वर्पा ए त्रण सयमोपघाती अपस्वाध्यायिकठे. ॥ ४६४ ॥

હવે એજ મહિકાદિક ત્રણ વચાણવાને અર્થે સૂત્રકાર ગાથા કહેહે. મૂલ:—મહિયા ઝગપ્રમાસે, સચ્ચિત્તરજ ઈસિઆયંબે ॥ વાસે તિન્નિપગારા, બુબ્બુય તવજ્ઞફુસિય ॥ ૪૬૫ ॥ અર્થ:—પ્રથમ મહિયાકે ૦ ધૂહરિ તે પ્રસિદ્ધે. તે ક્યાં આય ? તોકે ગપ્ર માસેકે ૦ કાર્તિકમાસથી માંમીને માહાં મહિનાસુધી એ ગર્જમાસમાંહે ધૂહરિ પડતી સઘલો સમકાલે અપકાય નાવિત કરે. બીજો સચિત્તરજ તે કહિયે જે વાયરાની ઝરાડી સૂક્ષ્મ ધૂળ તે સચિત્તરજ પડતીથી ત્રણદિવસ ઉપરાંત સમસ્ત પૃથ્વી કાયિક નાવિત કરે, તે જેવારે પડે તેવારે દિશિષ્પત્ત્વ લગારેક તામ્રકે ૦ રાતી આય. હવે ત્રીજી વર્ષા, હ્યાં વાસ એટલે વરસવું. તેને વિષે ત્રણ પ્રકાર હોય તે કહેહે. એક બુબ્બુદકે ૦ જ્યાં વર્ષાપડે તે થકી પરપોટા આય તે વર્ષા બુબ્બુદ કહિયે. બીજો મેહ વરસે અને પરપોટા ન આય એવો જે મેહ તે તદ્દર્ષક કહિયે. ત્રીજો ફુસીઆ શબ્દે ન્હાના ન્હાના વર્ષાદના ઠાંટા જ્યાં પડે તે ફુસીઆ કહિયે.

એ ત્રણ પ્રકારની વૃષ્ટિ થતે જેમાં જેટલો કાલ અસલાઈ હોય તે કહેહે. જે વર્ષાદમાં પરપોટા આય તેવો વર્ષાદ આઠ પહોર સુધી નિરંતર વરસે તો ઉપરાંત અસલાઈ આય. વલી એક આચાર્ય એમ કહેહે કે ત્રણ દિવસ ઉપરાંત અસલાઈ આય છે. અને જેવારે પરપોટે રહિત વર્ષાદ વરસે તેવારે પાંચ દિવસ ઉપરાંત અસલાઈ આય છે. તથા જે વારે ફુસીઆ પડે તેવારે સાત અહોરાત્ર ઉપરાંત અસલાઈ જાણવી.

એ સંયમોપધાતિક જે જેદ તે સર્વને ડ્ય્યાદિક ચાર પ્રકારે પરહરવું કહેહે. મૂલ:—દવે તંચિઅદવં, સેતે જહિપડજ્જિચિરંકાલં ॥ ઠાણાજ્જાસનાવિ, મોત્તુંઝસાસ ઝમ્મેસે ॥ ૪૬૬ અર્થ:—ડ્યેતો તેજ ડ્યે જે સચિત્તરજ વર્ષાદિકનું વરસવું. બીજું સેતે તો જેટલા સેત્રનેવિષે ધૂહરી પ્રમુખ પડે તેટલે સેત્રે, ત્રીજું કાલથી તો જેટલા કાલસુધી ધૂહરી પડે. ચોથું જાવે તો એક શ્વાસોશ્વાસ ને મેષોન્મેષવાર્જિ શોષ અનેરુ ઠાણાકે ૦ સ્થાનાદિક વર્જે. હ્યાં આદિ શબ્દથી ગમન આગમન પડિલેહણ પ્રમુખ અને વલી જાસકે ૦ જાણાનું બોલવું; ઉપલક્ષણથી તો સર્વ કાયાની ચેષ્ટાને પરિહરે, એ નિઃકારણે વર્જે; પરંતુ જે ગ્લાનાદિ સંબંધી કાર્ય ઉપજે તો જયણાયે કરી હાથની સંજાયે, આંચની સંજાયે, ચક્રની સંજાયે, આંગુલીની સંજાયે કહે અથવા મુખે વસ્ત્ર આપી બોલે, વર્ષાકલ્પ ડહીને જાય એટલે સંયમોપધાત અસલાઈ વચાણો.

હવે ઉત્પાતિક વચાણે. મૂલ:—પંસૂઅમંસરુહિરે, કેસસિલાવુઠિ તહરઝગ્યા ॥ મંસરુહિરે અહોરત્તં અવસેસેજ્જિચિરંસુત્તં ॥ ૪૬૭ ॥ અર્થ:—હ્યાં વૃષ્ટિ શબ્દે પાંચ વૃષ્ટિ, માંસવૃષ્ટિ, એમ રુહિરેકે ૦ રુધિરવૃષ્ટિ, કેશવૃષ્ટિ, શિલાવૃષ્ટિ, હ્યાં વૃષ્ટિ શબ્દ સર્વત્ર

જોડિયે તેમા પ્રથમ પાંચુવૃષ્ટિ તે જે અચિત્તરજ પડે, તેમજ માંસના સ્વંન પડે તે માંસવૃષ્ટિ જાણવી. રુદિરકે ૦ લોહિના બિંદુ પડે તે રુધિરવૃષ્ટિ જાણવી કેશ નિમા લા જે ઉપરથી પડે તે કેશવૃષ્ટિ જાણવી શિલા શબ્દે પાશ્વાણની વૃષ્ટિ અથવા શિલારૂપ કરા પડે તે શિલાવૃષ્ટિ જાણવી. તેમ રજોદ્વાત તે જ્યાં દિશિ રજસ્વલા સર્વત્ર ધૂંચલા અંધકાર સરસું દર્શો દિશાએ થાય. હવે ત્યાં અસલાઈ થાય તે કહેઢે.

માંસ રુધિરની વૃષ્ટિ એક અહોરાત્ર થાય તો તે થયા પછી એક અહોરાત્ર વર્જિને સલાય કરિયે અને અવરોષકે ૦ બીજી જે પાંચુવૃષ્ટિ પ્રમુખ ઢેતે જશ્વિરકે ૦ જ્યાં લગે તે થાય ત્યાં લગણ નદિપ્રમુખ સૂત્ર ગુણિયે નહી. શોષ સમસ્ત ક્રિયા કરિયે

સાપ્રત પાશુ ને રઝઘાય એ બે પદ વચાણતો ઢતો તેને વિષે અસ્વાધ્યાયિપણુ પણ કહેઢે મૂલ -પંસૂઅચિત્તરજ, રયસ્સલાઈ દિસા રઝઘાઈ ॥ તજસવાનિચ્ચાય એ ચમુતં પરિહરતિ ॥ ૪૬ ૬ ॥ અર્થ -પાશુ શબ્દે ધૂમાઢા સરસી લગારેક ધોલી તે પાશુ અચિત્તરજ કહિયે અને રઝઘાયકે ૦ રજસ્વલા તેને કહિયે કે જ્યાં સર્વ દિશિ ઢેતે વિષે સમસ્ત પ્રકારે અંધકાર દેસાય તેને રજોઘ્યાત કહિયે તજકે ૦ ત્યાં હવે સવાત એટલે વાયરે સહિત અથવા નિર્વાત એટલે વાયરે રહિત તો પણ જ્યાં લગી તે રજ પડે ત્યાં સુધી સૂત્ર પરિહરે એટલે સિદ્ધાંતનો સલાય કરે નહી એટલે ઉત્પાતિક દાર વચાણું ॥ ૪૬ ૭ ॥

હવે સાદિદ્વ એ વચાણેઢે મૂલ -ગધર્વદિસાવિક્લુક્તુગ ક્ષિણજૂવજસ્કઅલિને ॥ એકેકપોરસિંગક્ષિપંતુદોપોરસીહણડ ॥ ૪૬ ૮ ॥ અર્થ -ગધર્વનગર તે સધ્યાસમય ને વિષે ચક્રર્વાતિ પ્રમુખના નગરને ઉપરે ઉત્પાતનો કરણહાર નગર અટ્ટાલ પ્રાકા રાત્રિક રહ્યુ દેસાય તે ગર્વ કહિયે બીજું દિશા શબ્દે દિગ્વાહ એ આગલ વચાણજો તેમજ અકાલે બીજલી તથા ઉત્કાપાત અને પ્રકાશ સહિત આકાશને વિષે રેસા દે સાય, વલી ગક્ષિણે તે મેષની ગર્જનાનીપરે અવ્યક્ત ધ્વનિ થાય તે જાણવી અને જૂવ એ આગલ કહેજો. તથા જસ્કઅલિ તે જે એક દિશિયે, વચાલે વચાલે બીજલી ના ઝબુકા સરસો પ્રકાશ દેસાય એ ગધર્વ નગર આવેદેડે જે કહ્યા તેમાં એ કે એક પહોર સુધી સલા કરિયે નહી. અને ગર્જિતમાં બે પહોર હણે ઢ્યાં એ વિરોષ ઢે જે ગધર્વનગર તે. દેવકૃતજ થાય અને શોષ દિગ્વાહ પ્રમુખજે ઢે તેની જજના જાણવી એટલે કોડકવારે દેવકૃતજ થાય, અને કોડકવારે સ્વનાવેજ થાય, તેમાં જે સ્વનાવે થાય ત્યાં સલાય પરિહરવો નહી પણ એ દેવકૃતજઢે એજુ જાણી ન જા કાં એ તે માટે સલાય કરિયે નહી ॥ ૪૬ ૯ ॥

हवे दिग्दाह वखाणियेठैए. मूलः—दिसिदाहुविन्नमूलो, उक्कसरेहापगाससंजुतो ॥ संजाठेयावरणो, उज्जुवउंसुकदिणतिन्नि ॥ ४७० ॥ अर्थः— पूर्वादिक एक दिशिने विपे विन्नमूलके० नीचो न होय अने उंचो बलता नगरनीपरे प्रकाश देखाय ते दिग्दाह कहिये. अने उल्कापात ते कह्ये ज्यां रेखा एटलेलीटी प्रकाशेकरीसहित जेम ताराउ पडते देखाय. हवे जुहउ वखाणेठे. संजाठेयावरणोके० संध्या ने ठेदनुं आवरण ते चंडमाठे ते आवीरीतेः—सांज समये संध्या कहिये तेना विनागनो ठेद जेणे करिये ते काल कहिये. तेहनो आवरणहार चंडमा ते चांदरणा पखवाडामां ज्यांसुधी चंडमा रहे त्यांसुधी जाणवुं. एटले बीज त्रीज चौथ त्यांसुधी जुहउ कहिये. इहां संध्याठेदने अणजाणवे करी कालवेजानुं जाणपणु न होय तेथी ते दिवसनी संध्याए प्रादोषिककाल कट्ये नही, सूत्रपारसी करिये नही.

हवे जेम ए देवकृतठे तेम बीजा पण देवकृत देखाडेठे. मूलः—चंदिम, सूर, वरागे, निग्वाए गुंजिए अहोरत्तं ॥ संजाचउपाडिवए, जंजहिंसुगिएहए नियमा ॥ ४७१ ॥ चंदिमके० चंडमानुं अने सूरके० सूर्यनुं उपरागके० ग्रहण ते जे दिवसे अइने निवर्त्युं एटलुं वाहेर थकी लहिये. वली अत्रे सहित अथवा अत्रे रहित एवा आकाशनेविपे निर्धात एटले गाज समान ध्वनि निकले अने गुंजित ते पण गाजवुं तेनोज विकार जाणवो. ए बन्ने जेवारे थाय तेवारे ते वेला ए आरंभीने अहोरात्र एटले आठ पहोर सुधी असखाय ग्रहण करिये तथा निर्धात गाजवानी असखा कह्यी. हवे चउके० चार संध्या ते सूर्यना अस्त वखते अने उदयनी वखते तथा मध्यरात्रिये अने दिवसना मध्याह्ने ए चार वखते प्रत्येके वे वे घडीसुधी सखाय करवी नही. ए अन्य शासननेविपे पण निषेधुंठे. यतः संध्याकाले च संप्राप्ते, कर्मचत्वारिवर्जयेत् ॥ आहारंमैशुनं निडा, स्वाध्यायंच चतुर्थकं ॥ १ ॥ हवे एनुं फल कहेठे. यतः आहाराज्जायतेव्याधि, मैशुनाच कुलहयः ॥ दरिद्रताच निडायां, स्वाध्यायान्मरणं नवेत् ॥ २ ॥ एरीते अन्यदर्शणीउमां पण सखायनो निषेधठे, परंतु बीजी क्रियानो निषेध नथी.

हवे पडिवाए इहां पडवाना ग्रहण थकी पडवाने अंतना चार महामह जणाव्या ते आगली गाथाए कहेठे. हवे जंजहिके० जे गाम नगरादिकनेविपे अनेरो पण पशुवधादिक उडव थाय तेपण नियमके० निश्चेसुं लहिये. एतावता ज्यां जेटला कालसुधी पशुवधादिक प्रवर्त्ते त्यांजगे त्यां सखाय करवो नही. ॥ ४७१ ॥

हवे चार महामह कहेठे. मूलः—आसाढी इंदमहो, कत्तियसुगिम्हएय बोधवो॥

एए महामहा खलु एएसिं जाव पाडिवया ॥४७१॥ अर्थ -आपाठ महीनानी पूर्णि
मा, वली इदमहो जव्दे ईंइत्सव ते आसोमहीनानी पूर्णिमा अने कार्तिकी पूर्णिमा त
था ग्रीष्म शब्दे चैत्रनी पूर्णिमा ए चार पूर्णिमा, ते बोधवैके जाणवी एनाज चार पड
वा तथा महामहोत्सव जेहनेविषे थाय ते महामह समस्तमाहे एअतिशयवत ठे
जे देशमा जे दिवसयकी जेटला काल सुधी महामहोत्सव प्रवर्त्ते, ते देशमा ते दिवस
थी आरनीने तेटला कालसुधी असवाइ जाणवो यद्यपि समस्त महामह पूर्णिमा
जगीज थाय एवी प्रसिद्धिने, तथापि पडवानेविषे पण उत्सव प्रवर्त्ते, तेथी पडवो
पण वर्जोये ए कारणेज कसु के एएसिंजावपाडिवयाके ए पूर्वोक्त चारना ज्या
लगे पडवा थाय त्यासुधी जाणवु ॥ ४७२ ॥

हवे चड तथा सूर्यतुं ग्रहण आश्रयी जघन्य अने उत्कृष्टे सप्रायनो विधात
काल कहेने मूल -उक्तासेण ड्वालस, चदोजहन्नेण पोरिस्तीअठ ॥ सूर्यो जहन्न
बारस, पोरसिउक्तास दोअछा ॥४७३॥ सगहनिबुड एव सूर्याजेण हुति होरत्ता ॥
आपं नदिणमुक्ता, सो विय दिव सोय राईय ॥४७४॥ अर्थ -उत्कृष्टचडमा बारपहोर
हणे अने जघन्ये आठ पहोर हणे ते आवीरीते -उगतो चडमा जो राहुए ग्रहो
उगे तो चार पहोर रात्री अने चार पहोर दिवसना एम आठ पहोर थाय, अने
जो चडमा ग्रहोजआथमे तो चार पहोर दिवसना अने चार पहोर रात्रिना तथा
चार पहोर वलीबीजा दिवसना एम बार पहोर थाय अथवा उत्पाते सघली रात्रि
तुं ग्रहण होय अने ग्रहोज आथम्यो त्या ग्रहणनी रात्रीना चार पहोर अने अहो
रात्र ते वलीबीजो दिवस तेना आठ पहोर एम बार पहोर थाय अथवा वादलोए
आकाश ठाणु होय तेणे करी जाणु नही जे कई वेजाये ग्रहण थयु? अने ग्रहो
आथमतो देखी प्रजात समये जाणु, तेवारे ते आखीरात्र अने बीजा आठ पदो
र थाय एम पण बार पहोर चडमाने ग्रहण थाय.

हवे सूर्यने ग्रहणे एम जाणवु ते कहेने सूर्यो जहन्नकेण सूर्यने ग्रहणे जघन्ये
बार पहोर अने उत्कृष्टे बोअछा एटले सोल पहोर थायवे ते आवीरीते सूर्य
ग्रहो यकोज आथम्यो तेवारे चार पहोर रात्रिना अने वली अहोरात्रि बीजो ए
म मली बार पहोर थाय हवे सोल पहोर ते आवीरीते, सूर्य राहुए ग्रहोज उ
दय पाम्यो अने उत्पातना वशयकी ग्रहोज आथम्यो, तेवारे वे अहोरात्र अथसाय
जाणवो ए ग्रहो उगे अने ग्रहो आथमे तेना ए सोल पहोर देखाळ्या
अथयथा सूर्या जेणहुंतिहोरचं एटले सूर्य अने चडमाने अहोरात्रेज होय. तेवारे

दिवसे ग्रहण थयुं अने दिवसेज मूकाणु तेवारे तेटलो दिवस अने आगली सामी रात्रीआवे तेटलीज अहोरात्र चंडमानेग्रहणे पण जाणवां. चंडमा नउगेतो असप्राइ.

अनेरा वली एम कहेढे के आइन्नंतिके० ए आचीणढे. दिणमुक्कोके० जे वेला ए ग्रहण थयुं तेवारे मूकाणा पढी ते दिवस ने ते रात्री अने नवो सूर्यउगे त्यारे अहो रात्र पूरण थयो. तथा चंडमानेपण एम रात्रेज ग्रहो रात्रेज मूकाणो तेवारे ते शेष रात्री वजीये. तेमाटेज कछुं के सावियदिवसोयके० तेज दिवस अने रात्रे पण तेज रात्रिये असप्राइ आय. ॥ ४७४ ॥

हवे बुग्गह वखाणेढे. मूलः—बुगाह दंमियमाई, संखोजे दंमिएव कालगए ॥ अणरायएय सनए, जच्चिर नंदोच्चहोरतं ॥ ४७५ ॥ अर्थः—विग्रह ते वढवाड अने दंमी ते गामादिकना धणी ते संग्रामने अर्थे चयुक्त थयाढे तेनां कटक ज्यांलगे उपशमेनही; आदिशब्द थकी सेनापति प्रमुखने विरोध ठे त्यांसुधी असप्राइ जाणवी.

एम प्रसिद्धजे बे स्त्रीओ ते पोतामां वढवाड करती होय अथवा मल्लयुद्ध थ तुं होय, वली वे गामना तरुण पुरुषो घणा मय्या ठता पाखाण प्रमुखे वढवा ड करेढे, अथवा बाहुए करी ठिक पाटु अरस परस एक बीजाने मारता वढेढे अथवा होलिए प्रसिद्ध कलह थायढे, ते ज्यांलगे उपशमे नही त्यांलगे असप्राइ.

केमके दंमी सेनापत्यादिकने कलहे अनेक कौतिक थाय ते माटे व्यंतर देवो एक ठा थाय ते पोतपोताना पळू करे तेवारे सप्राय करतां ठल नाखे अने लोकने प ए अप्रीति उपजे अने कहे के अमे इहां बीहीता रह्याठश्ये, शुं जाणिये जे कांइ आपदा आवी प्राप्त थशे, ते ए श्रमण कांइ दुःख जाणता नथी. वेग नणेढे. एवो लोकापवाद थाय एम संहोज विग्रहसंबंधी कह्यो.

हवे दंमी एवकालगएके० दंमीक जे राजा ते कालगत एटले मरण पामे ठते अणरायएके० अनेरो राजा ज्यांसुधी नथाय त्यांसुधी प्रजाने महा संहोज होय, संकोच अने चलचित्त थाय, तेथी सहाय करवो नही. वली सनएके० जेवारे म्जे ढादिकनो नय थाय तेवारे पण सहाय न करवो.

हवे ए विग्रहादिकनेविषे असवाइनो विधि कहेढे. जच्चिरंके० ज्यांसुधी अनि दोच्चके० अनिर्जनयपणु थाय, अस्वस्थपणु होय त्यांसुधी असवाइ जाणवो. अने पढी स्वस्थता थइ ठतां पण एक अहोरात्र सहाय न करवो. ॥ ४७६ ॥

हवे संहोज दंमि कालगए. एणे अनेरु पण सूचव्युं ठे तेज कहेणहार ठ तो गाथा कहेढे. मूलः—तदिवसनोइथाइ, अंतोसत्तएहजावसवाउ ॥ अणहस्तय

हृदिसर्प, दिग्विचिन्तम् । सुदुतु ॥४७६॥ अर्थ — जोइय शब्दे गामनो स्वामि मरण पामे. आदिशब्दकी आगल जे महत्तरकादिक कहेजे तेनो परिग्रह एनाव जाणवो सात धरोमाहे जोकोइ कालगत थयो तो ते दिवसके० अहोरात्रसुधी असबाइ जाणवो

वली इहा प्रसंगे अनेरा पण असबाइ कहेठे अणहस्तके० कोइ अनाथ शो हाथमांहे मरण पामे त्यां साधुने यतना कहेठे सवातर जे उपाश्रयनो धणी तेने कहे अथवा अनेरो बीजो कोइ तथाविध आवक होय तेने वात कहे जे अमने अनाथमृतके सहायनो अतराय कखो ठे ते एम कह्या ठता पण जो ते आवक परतवे नही तो बीजो कोइ वस्ति ए जतो रहे. अने कदाचित् बीजु कोइ उपाश्रय न होय तो रात्रे कोइ नदेखे तेवारे ते अनाथ मृतकने वृषन अन्यत्र परतवे वली ते कले वर कुतरा मृगालादिके फाडी फाडी चुथी नारख्यो होय तो ते जोइने समस्त प्रकारे परतवे एम यत्नकखे थके अशठ सुद्ध ते सवाय करे तो प्रायश्चित्तनो विनागीन थाय

हवे तद्विचसनोइआइ ए गाथामा आदि शब्दकी जे कह्या हता ते बखाणोठे मूल — मयहर पणए बहु परिक्रमसत्तघरअतरमयमि ॥ निडुरकनियगरिहा, नपढ ति सणीयगवावि ॥ ४७७ ॥ अर्थ — महत्तर शब्दे जे गाममाहे प्रधान, प्राकृतके० जे गामनो अधिकारी होय तथा बहुके० घणा जेने स्वजनादिक पढ़े, ते बहु पाक्षिक जाणवो तथा च बादशब्दकी सवातरे अथवा बीजे कोइ सामान्य आपणी वस्ति आ श्री सात घरमांहे मृतक थयेथके ते दिवस अहोरात्रसुधी असबाइ थाय 'इहा कारण कहेठे निडुरकति आए एटले निर्डुकी एवी गहानो सनवठे ते कारणे सवाय करे नही, अने जो करे तो सणीयगके० तेम करे जेम कोइ सानले नही वली ज्यासुधी स्त्रीनु रुदन सांनलिए त्यासुधी पण सबा वर्जवो कह्योठे एटले विग्रह द्वार बखाण्यो,

हवे शारीरिकनो अवसर तेना बे जेदठे एक मनुष्यसंबंधी बीजो तिर्यचसबधी तेमा तिर्यचसंबंधी ते वली जलजादिकना जेदथकी त्रण प्रकारेठे ते वली एक एक इव्यादिकना जेदथकी चार चार प्रकारेठे ते सत्रनो करनार पोतेज देखाडेठे

मूल — तिरिपचेदियदवे, खेत्ते सच्छिहृष्टपोगलाइन्न ॥ तिकुरुममहतेगा, नगरेबाहु तु गामस्त ॥ ४७८ ॥ अर्थ — विकलेंडियने लोही नथाय, माटे तिर्यच पचेडिय तेनो रुधिर प्रमुख पडे तेज इव्यथी वर्जवु अने खेत्रे तो ज्या पडघो त्याथी साठ हा यसुधी असबाइ करे ए खेत्रे अने ज्या यति रहेठे त्या तिर्यचसबधि पुजलके० मांस तेणेकरी आकीर्णके० व्यास थयोठे कुतरा प्रमुखे गमो गमे गाममा नारख्युठे तो ते तिकुरुडके० त्रण कुरण्या ते त्रण नानी शेरी ते ज्या अतिरो होय ते स्थानके

सखाय करिये. अने महंतेगाके० महंत महोटी शेरी होय तो एकज वर्जवी. प्रवाहे नगरनी शेरी महोटी याय; केमके ज्यां यइने राजा चतुरंग सेना सहित जाय.

एवी एक शेरीने अंतरे सखाय करवो. अने जो ते गाम सर्वत्र मांसे व्याप्त थयुं होय, अने शेरी त्रण पण न लाजे तेवारें गामस्सबाहिंतुके० गामने बाहेर जइ सखाय करे एटले डव्य अने खेत्रनी वात कही. ॥ ४७८ ॥

हवे काल अने जावनी वात कहेवे. मूलः—कालेति पोरिसिष्ठव, जावे सुत्तं तु नंदिमाईयं ॥ सोणियमंसं चर्मं, अछीविय अहव चत्तारि ॥ ४७९ ॥ अर्थः—कालथकीतो लोही प्रमुख दीठा यका त्रण पहोर सुधी असखाइ कह्योवे, ए अ टप लोही प्रमुखे जाणवुं. अने उंदर प्रमुख बिन्नाडीए माखो होय त्यां आठ पहोर असखाइ थायवे. तथा जावथी तो नंदिप्रमुख सूत्र गुणिये नही. एम डव्यादि कना जेद थकी चार प्रकारनो असखाइ कह्यो अथवा एम पण चार प्रकारेवे ते देखाडेवे. सोणिय एटले एक शोणित शब्दे लोही, बीजुं मांस त्रीजुं चर्म ए प्रसि ष्ठे चोथुं अस्थि ते हाम. एवा जेदथकी पण चार प्रकारवे. एटले लोही, मांस चर्म ने हाम ए चारे पूर्वोक्त असखाइमां लेवां, मात्र एक लोहीज लेवुं बीजां न लेवां एम समजवुंनही. ॥ ४७९ ॥

हवे विशेष देखाडेवे. मूलः—अंतोबहिंचधोयं, सछीहडाउ पोरिसी तिन्नि ॥ मह काइअहोरत्तं, रत्ते वूढेयसुंहुंतु ॥ ४८० ॥ अर्थः—जे अंतोके० साठहायमांहे कोइ पण स्थानके मांस धोयुं होय अने धोइने बाहेर नाख्युं पण तेना कोइएक अथ यव पड्या होय तो त्रण पहोर सखायनेविषे परहरवा. एम मांस पकवे त्यां पण असखाइवे; पण साठ हाय थकी बाहेर मांस धोयुं रांध्युं पकयुं होय तो असखा इ न थाय. हवे आठ पहोर कह्या हता तेनी जावना देखामियेवैये. महकाइ अहोर त्तं एनो अर्थ प्रथम कह्योवे. इहां एक आचार्य वली एम कहेवे के मार्जारि उंदर लीथो अने फाड्या विनाज तेने मात्र मारीनाखीने अन्य स्थानके लइगयो अथ वा त्यांज गलि गयो तो असखाइ न थाय.

अनेरा वली ए वात मनमाने कहेवे के कोणजाणे कांइ फाडयो अथवा न फा डयो लइगयो. एक वली एम कहेवेके, ज्यां मांजारादिक विना पोतानी मेलेज मरण पाम्यो अथवा कोइएके माखो परंतु अनिन्न रह्यो; ज्यांसुधी ते जेदाय नही अने तेनुं रुधिरादिक पृथ्वीउपर पडेनही त्यांसुधी असखाइ नहोय एम कहेवे. परंतु ते पक्क

जलो नथी केमके सोणियमसं इत्यादिक चार प्रकारनी असबाइ कही तेथी अनिज तोपण कलेवर पडे सद्याय करवो नही

रक्तवृद्धयेके० ज्या साठ हाथमाहे जोही पड्यु होय ते स्थानक उपर पाणी नो प्रवाह बह्यो होय तेणे करी ते जोही धोवाइ जाय पढी तो त्या त्रण पहोरमा पण जूमिका सुद्धयई, माटे सद्याय करिए ॥ ४८० ॥

इहा तिर्यचनी असबाइनो प्रस्तावठे तेथी बीजीपण असबाइ देखावठे. मूल - अमृगमुप्रियकप्ये, नयजूमि खणति इयरहा तिन्नी ॥ असबाइयप्यमाण, महियपाया जहिबुडे ॥ ४८१ ॥ अर्थ - साठ हाथमाहे इमुं पडे ते इमु हजी फुट्युं नथी तो उपाडी परतवीने सद्याय करिये अने ते इमु जो पडतावारज फुट्युं अने तेनुं कजल जूमिकाये पड्युं ने जूमिका खणी नही तो सद्याय न करिये अने इयरहा जिन्निके० अन्यथा प्रकारे जूमि खणी जे लाग्युहुतु ते दूर कखु तो पढी त्रण प होर सीम असबाइ जाणवो

हवे कप्ये ए बोल वखाणेठे कटपके० वख ते उपर पड्यु जे इमुं ते पडताने फुटी पड्युं तेनु कजलके० बिड ते वखने लाग्यु ते साठ हाथ बाहेरे जइ धोइये तो असबाइ नथाय, अने साठ हाथनी माहेली कोरे धोइये तो असबाइ जाणवो इमने बिडनु जोही केटलु पडेतो असबाइ थाय? एवु प्रमाण कहेठे. महि यके० माखीना पग ज्या बुने एटले पण असबाइ जाणवो ॥ ४८१ ॥

वली असबाइनो चेद देखावठे मूल - अजराउतिन्निपोरिति, जराउआणजरे पडि एतिन्नि ॥ रायपहबिडपडिए, कप्येवृटेपुणोनेडि ॥ ४८२ ॥ अर्थ - अजरायुके० हाथणी प्रमुख तेने प्रसवे जरा पडे नही त्या त्रण पहोर असबाइ जाणवो, अ ने जरायुनी जरा पडी ए पण त्रण पहोरज जाणवा अने वली जो लागी र हेतो अहो राज ठेटी पढी त्रण पहोरसुधी असबाइ जाणवो

रायपहके० राजमार्गनेविपे रक्तनु बिड पडे तो पण सद्याय करवो कटपेठे इहाकार ए एठे जे आवता जता मनुष्यादिक तेने पगेकरी तत्काल उपडीजाय अने इहा नगव तनी आझाये पण प्रमाण ठे तेथी दोष नथी अने राजमार्गविना साठ हाथमा बिड पडे तो उपर वर्षादिकना योगेकरी धोवाइजाय अथवा उपलक्षण थकी अग्निनायो गेकरी वले एटले सद्यायने माटे शुद्ध थाय एटले तिर्यचसवधी असबाइ वखाणवो

हवे मनुष्य सबधी असबाइ वखाणेठे मूल - माणुस्सय चउडा, अर्धिमुत्तूण सयमहोरति ॥ परियान्नविवन्ने, सेसे तिय सत्तअठेव ॥ ४८३ ॥ अर्थ - मनुष्य

संबंधी असद्याइ ते डव्य थकी तो पूर्वोक्त मांस चर्म लोही अने हामना जेद थकी चार प्रकारेढे. त्यां अर्धिमोतूणके० अस्थि जे हाम ते मूकीने शोष त्रणने खे त्रथकी एकशोदाथ सुधीमां अने काल थकी एक अहोरात्रसीम सहाय करवो नही.

अने जो मनुष्य अथवा तिर्येच संबंधी असद्याइनुं कोइ कारण जो क्वां पड्युं होय ते परियावन्नके० परिणामांतर प्राप्तपणे करीने स्वजावेज विवरणनूत खेरना कांटानी परे वर्णांतरने प्राप्त थयो तो त्यां असद्याइ न थाय. अने ए परियावन्नमूकी शोष त्रण दिवस सात दिवस आठ दिवस असद्याइढे. ॥ ४८३ ॥

एहज वात सूत्रकार देखाडेढे. मूलः—रतूकडाउ इही, अछदिणे तेण सत्तसुक्क हिए ॥ तिन्निदिणा नपरेणं, अणुउंगंतं महोरत्तं ॥ ४८४ ॥ अर्थः—गर्जना आधा नना कालनेविपे जो कदाचित् स्त्री रक्तोत्कट थाय तो ते स्त्रीये पुत्रिका प्रसवे ठते आठदिवस असद्याइ जाणवी; पण नवमे दिवसे सहाय करवो अने दारक जे स्त्री ते शुक्रादिकपणे होय ने ते पुत्र प्रसव करे तेवारे त्यां सात दिवस असद्याइ जाण वो अने आठमे दिवसे सहाय करिए.

स्त्रीने महीने महीने रतुआवे ते संबंधी लोही दीठा पठी त्रण दिवससुधी असद्याइ जाणवो अने त्रणदिवस उपरांत लोही न रहे तो त्यां असद्याइ न थाय. जे कारणे ते अणुउंगके० रतुनुं लोही केवाय नही. किंतु ते महारक्त कहिये. त्रण दिवस जेवुं लोही थाय तेवुं लोही पठी न थाय. ते पोताने स्वजावेज परियाव न्नविवन्न होय ते माटे सहाय कालने न हणे. ॥ ४८४ ॥

हवे प्रथम जे अर्धिमोतूण एटले हाम मूक्युं होय एम कह्युं हतुं तेनी वात कहेढे. मूलः—दंतेदिष्ठिविगिंचण, सेसछीवारिसेववरिसाई ॥ दडूछीसुनचेवइ, कीरइ सहायपरिहारो ॥ ४८५ ॥ अर्थः—दांतदीठे एटले बालकादिकने दांतपडे ते दांत सो हाथथकी बाहेर विगिंचणके० परतववो अथवा दांत पड्यो अने दीठोनही तो ए स्थानक रुडीरीते जोइए तेम जोता थकां दांत लाजे नही तो, ए स्थानक शुद्ध ठेएवी कल्पनाए करी सहाय करिये. अन्य वली एम कहेढे के तेनो काउसगग करीने पठी सहाय करवो. हवे दांत टालीने शोष अस्थिनी वात कहेढे. शोष बी जां हाम शो हाथमां पड्यां थकां त्यां बार वर्षनो असद्याइ जाणवो अने ते हाड जो बल्यां होय तो त्यां असद्याइ थाय नही. ॥ ४८५ ॥ इति गाथार्थ ॥

अवतरणः—नंदीसर दीवछिइत्ति एटले नंदीश्वर छीपनी स्थितिनुं बशेने उंगणो तेरमुं धार कहेढे. मूलः—विरकंजेकोमिसयं, तिसछकोडीउ लरकचुलसीइ ॥ नंदीसरो

प्रमाण, गुलेणइयजोयणप्रमाण ॥ ४८६ ॥ अर्थ—नदि शब्दे समृद्धि ते उदार जिनमदिर उद्यान पुष्करणी पर्वत प्रमुख जे घणा पदार्थ तेना सार्थने अद्भुतप एोकरी ईश्वर तेने नंदीश्वर कहिए तेनदीश्वरदीप आ जंबुदीपयकी आवसो दी पठे ते बलयने आकारेठे विष्कने एनु प्रमाण एकशो त्रैसठ कोडी चोराशी ला ख योजन एटला योजन प्रमाणागुले करी एनु प्रमाण ठे ॥ ४८६ ॥

हवे इहा अंजनगिरि प्रमुखनी वक्तव्यता कहेठे मूल—एयतोअंजणरयण सामकरपसरपूरिउवता ॥ बालतमालवणामलि, जुयवघणपमलकलियव ॥ ४८७ ॥ अर्थ—एयके० ए नदीश्वरदीपमाहे जे अंजनगिरि ठे ते केवाठे १ तो के श्या मवणें जे रत्नना विशेष तेनाजे करपसरके० किरणना समुह तेणेकरी पू रिअके० पूर्याठे उपातके० ठेहेडा जेना. वली बालके० नवा एवा जे तमाल ना मा वृह तेना वननी आवलीके० अेणी तेणेकरीने सहित वली घनके० मेघ ते ना पटल तेणे करी कलितके० सहितनीपरे सहितठे ॥ ४८७ ॥

मूल—चउरो अंजणगिरिणो, पुवाइदिस्तासु ताणमेकोके॥ चुलसीसहस्सउच्चो, उ गाढोजोयण सहस्स ॥ ४८८ ॥ अर्थ—पूर्वली गाथाए जे विशेषण कहा ते विशेष एोकरीने विशेषित एवा चार अंजनगिरि एवे नामे पर्वतठे ते पूर्वादिक चारदिशि नेविपेठे ताणके० ते अंजनपर्वतोनुं एकेकनेविपे प्रमाण चोराशीहजार योजन वंचपणे ठे अने अवगाह नूमिकाने विपे एक हजार योजनठे ॥ ४८८ ॥

मूल—मूलेसहस्सदसग, विरक्जेतस्सउवरिसयदसगं ॥ तेसु घणमणिमयाइ, सिंहाययणा इचत्तारि ॥ ४८९ ॥ अर्थ—मूलमा दश हजार योजन प्रमाण विष्कन ठे अने तेना उपर दश सय योजन ठे वली त्या अंजनगिरिने विपे घणमणिके० घणा नाना प्रकारना रत्न तेणे करी नीपजाव्याएवा सिंहायतन चार प्रासाद ठे.

हवे ए सिंहायतननु प्रमाण कहेठे मूल—जोयण सयदीहाइ, बावत्तारि उ सियाइ रम्माइ ॥ पन्नास विड्डाइ, चउडुवाराइ सधयाइ ॥ ४९० ॥ अर्थ—ते प्रासाद एकशो योजन दीर्घके० लावपणे अने बहोत्तर योजन ऊतियके० उचपणे वली रम्मके० महा मनोहर अने पन्नासके० पच्चाश योजन विस्तारेठे वली जेनेविपे चार बारणाठे तथा सधयाइके० ते प्रासादोध्वजाएकरी सहित ठे ४९०

मूल—पइदारं मणि तोरण, पेड्डा मणव चिराय माणाइ ॥ पचधणुस्सय ते सिअ, अघोत्तर सयजिण जुआइ ॥ ४९१ ॥ अर्थ—ते एकेका प्रासादना चार चार बार णाजे ते एकेकुं वारणु सोल योजन वंचुठे, अने आठ योजन पद्मोलुंठे ते प्रति द्वार एट

લે બારણા બારણાપ્રત્યે મણીચંડ્રકાંત પ્રમુખ તેનાં તોરણઠે અને પ્રેક્ષામંમપ નાટક કરવાને અર્થે જે મંમપ તેણેકરી વિરાજમાન એટલે શોનનિક, એવાં પ્રાસાદ વલી જેનું પાંચસે ધનુષ્ય ઝંચપણું દેહમાનનુંઠે, એવાં એકશોને આઠ જિન તેણેકરી યુક્તઠે. ઇહાં જિન અને જિનપ્રતિમાને જેદ સમજવો નહીં. તેમાટેજ સૂત્રકારે મૂળ પાઠમાં જિનયુક્ત કહ્યાઠે. ॥ ૪૯૧ ॥

મૂળ:-મણિપેઢિયા મહિંદપ્પ યાયપુસ્કરિણ યાયપાસેસુ ॥ કંકેલ્લિ સત્તવન્નય, ચં પય ચુથ્થવન્નજુત્તાઠ ॥ ૪૯૨ ॥ અર્થ:- વલી તે સિદ્ધાયતન મણિપેઢિયાકે ૦ ર ત્તમય વેદિકા તેણેકરી માંહેલીકોરે સહિત ઠે, અને પ્રાસાદ ઉપર મહાઈંધ્વજો ઠે તેણે કરી સહિત ઠે. વલી પુસ્કરણી વાપિ તે પસવાડાનેવિપે કંકલ્લિકે ૦ અશોક સત્તપણે, સહકારની જાતિ, ચાંપો પ્રસિદ્ધઠે, તથા ચ્યૂત તે આંવા તેનાં વન તેણેકરી પ્રયુક્તકે ૦ સહિત એવી વાપિઓઠે તેનાં નામ કહેઠે. ॥ ૪૯૨ ॥

મૂળ:-નંદુત્તરાયનંદા, આણંદાનંદિવર્ધનાનામા ॥ પુસ્કરિણીઠંચત્તરો, પુવ્વંજણ ચક્કદિસીસંતિ ॥ ૪૯૩ ॥ અર્થ:-હવે ચારદિશિને વિપે ચાર વાપિઠે તેમનાં નામ કહેઠે. પૂર્વદિશિયે નંદોત્તરાનામે વાપીઠે, તેમજ દક્ષિણે નંદા, પશ્ચિમે આનંદા અને ઉત્તરદિશિયે નંદિવર્ધના. એ ચાર પુસ્કરણી તે ઇહાં પૂર્વદિશિનો જે અંજનગિરિઠે તેની ચારે દિશાએ જાણવી. વલી એ વાપિનું વિશેષ કહેઠે. ॥ ૪૯૩ ॥

મૂળ:-વિસ્કંજાયમેહિં, જોયણલક્ષપમાણજુત્તાઠ ॥ વસ જોયણૂ સિયાઠ, ચઠ્ઠિ સિ તોરણ વણજુયાઠ ॥ ૪૯૪ ॥ અર્થ:-વિસ્કંજે અને આયામે જાણ્યો જોજન પ્રમાણ યુક્તઠે અને દશ યોજન ઝંમપણેઠે. ચાર દિશિયે તોરણ અને વન તેણેકરી સહિતઠે.

હવે વાપિમાંહે દધિમુખઠે તેની વાત કહેઠે. મૂળ:-તાસિંમચ્ચે દદિમુહ, મહી હરા હુહ દદિ અસિયવન્ના ॥ પુસ્કરિણી કલ્લોલા, હણણુપ્પવફેણ પિંદુવ ॥ ૪૯૫ ॥ અર્થ:-તે વાપિનીમાંહે દધિમુખ એવે નામે કરી પર્વતઠે તે સ્ફટિકના ઠે. તેણે કારણેજ કહેઠે, હુહ અને દહીનીપરે સિતકે ૦ ધવલે વર્ણે ઠે ઇહાં ઉપમા દેખાઠે ઠે. એ પુસ્કરણી વાપિ સંબંધી જે પાણીના કલ્લોલ તેના આહણવા થકી ઉપન્યાં જે ફીણ તેના પિંદનીપરે. ॥ ૪૯૫ ॥

મૂળ:-ચત્તસઠિ સહસ્સુચ્ચા, વસજોયણ સહસવિહમા સઘે ॥ સહસ્સ મહોઝગા ઢા, ઝવરિ અહો પલ્લયા ગારો ॥ ૪૯૬ ॥ અર્થ:-ચોસઠ હજાર યોજન ઝંચા અને દશ સહસ્ત્ર યોજન પ્રમાણ વિસ્તારે સઘલા દધિમુખ એક હજાર યોજન પૃથ્વીમાં

हे उवगाढके० रह्याठे तथा उपर अने नीचे सरखा, तेणे कारणे पल्लगके० पालो जे धान्य नाखवानु राम विशेष, तेने आकारेठे ॥ ४९६ ॥

हवे प्रासादनी वक्तव्यता अने रतिकरनी वक्तव्यता कहेठे मूल.—अंजणगिरि सिद्धरेमुय, ते सुविजिण मदिराऽ रुदाऽ ॥ वावीणमताराजेसु पद्मयङ्गं डग अङ्गि ॥ ४९७ ॥ अर्थ—प्रथम कह्या जे अजनगिरि पर्वतो, तेमना गिखरोनेविपे अने ते सुविके० वधिप्रमुख पर्वतोनेविपे जिणके० श्रीवीतरागना मदिरके० प्रासाद ते रुंद के० विस्तीर्ण, ते आम जे एकशो योजन लावा अने पच्चाश योजन पद्मोला, तथा बहोत्तर योजन उचा. वली तेना चार बारणाठे, ते एकेक बारणु सोज सोज योजन कडुं अने आठ आठ योजन पद्मोलु, एतुं धणु कथन गात्रातरथकीजाणवु ॥ ४९७ ॥

हवे वापि वापिना आतरानेविपे वे वे पर्वतोठे तेमना नाम अने स्वरूप कहेठे मूल—ते रश्करानिहाणा, विदितिविद्या अरु पञ्चमरायाजा ॥ उवरि छियजिण दसिणाण घुसिण रस सगपिगव ॥ ४९८ ॥ तेरतिकर एवेनामे पर्वतो वापिने आतरे दिशि विविशिनेविपे रह्या एकेक दिशि आश्रयी वे वे करता आठनी सरखा थाय ठे. पण ते केवाठे? तोके पद्मरागशब्दे राते वेंणें जे मणी तेनीपरे ठे आजाके० काति जेमनी. इहा उपमा कहेठे उवरिछियके० ते रतिकरनामा वत्रीश पर्वतो नी उपर रह्याठे जे शाश्वत जिनेऽ, तेनु जे स्नान, तेणेकरी कुकुम जल तेने संगे करी जाणे गुलाबी रगना थयाठे ॥ ४९८ ॥

वली ते केहेवाठे? मूल—अञ्जतमसिणफासा, अमरेसरविदविद्विहियआवासा ॥ दसजोयणसहसुच्चा, उच्चिगगाठअसहस्त ॥ ४९९ ॥ अर्थ—अत्यंत मनुष्यके० सुकुमाळठे स्पर्श जेनो अने अमरेसरके० देवोना ईश्वर एवा जे इड तेने विहित के० कडुंठे आवासके० रहेवापणु ज्या, एटले अनेक इड ते देवना समुदाये पर वखाथका त्या थावी प्रासादनी वदनाकरी क्रीडा करेठे तेनु प्रमाण ते दश हजार योजन उचा अने एक हजार गाऊ नूमिमाहे उदिऽ ॥ ४९९ ॥

हवे तेनु सस्थान कहेठे मूल—ऊर्ध्वरिसिगाणविद्या, उच्चतसमाणविद्यडासवे॥ ते सुवि जिणनवणाऽ, नेयाऽ जहुत्तमाणाऽ ॥ ५०० ॥ अर्थ—जालरने सस्थाने विद्या के० रह्याठे ते सर्वेनो विस्तार उच्चपणे करी सरखोठे अने तेनेविपे पण श्री वीतरागनां सुवनठे तेनु यथोक्त जेवु पूर्वे मान कसु तेहज मान इहा पण जाणवु हवे जेम पूर्वदिशिना अजनगिरिनी गाय नवोत्तरादिक नामे कही, तेम ओप त्रणदिशिना अजनगिरिनी वापिना नाम पण कहेनार थको दक्षिणनी चार वा

વ્યનાં નામ કહેહે. મૂલ:-દાહિણ દિસાઽ જદા, વિસાલવાવીઞ્ચ કુમુયપુરકરણી ॥ તહ પુંદરીગણીમણિ, તોરણઆરામરમણીઆ ॥ ૫૦૧ ॥ અર્થ:-દક્ષિણદિશિએ પૂર્વ ની બાજુએ જડાનામે વાવ્યહે, એમ અનુક્રમે દક્ષિણની દક્ષિણે વિસાલ નામે વાવ્ય છે, અને દક્ષિણની પશ્ચિમે કુમુદાનામે વાવ્યહે, અને દક્ષિણની ઉત્તરદિશિએ પુંદરીગણી નામે વાવ્યહે. પરંતુ એ સમસ્ત વાવ્ય મણિમય, તોરણ, આરામ, વન-તેણે કરી રમણીય મહામનોહર છે. ॥ ૫૦૧ ॥

પશ્ચિમદિશિના અંજનગિરિની વાવિનાં નામ પૂર્વાદિક ચાર દિશિના ક્રમે કરી દે સ્વાહેહે. મૂલ:-પુરકરિણિનંદિસેણા, તહાઅમોહાયવાવિગોચૂના ॥ તહયસુદંસણવા વી, પશ્ચિમઅંજણચઝદિસાસુ ॥ ૫૦૨ ॥ અર્થ:-પશ્ચિમદિશિનો જે અંજનગિરિ છે તે ની પૂર્વદિશિએ નંદિસેના નામે પુષ્કરણી વાવ્યહે, દક્ષિણે અમોવાનામે વાવ્યહે, પશ્ચિમે ગોચૂનાનામે વાવ્યહે તેમજ ઉત્તરદિશિએ સુદર્શના નામે વાવ્યહે. એ પશ્ચિમદિશિનો જે અંજનગિરિ-તેની ચારેદિશિને વિષે વાપિઝંહે તેમનાં નામ કહ્યાં. ॥ ૫૦૨ ॥

હવે ઉત્તરદિશિના અંજનગિરિની ચારેદિશાની વાપિનાં નામો કહેહે. મૂલ:-વિ જયાયવેજયંતી, જયંતિઅપરાજિઆઝવાવીઝ ॥ ઉત્તરદિસાઽપુવત્ત વાવિમાણાઝવા રસવિ ॥ ૫૦૩ ॥ અર્થ:-પૂર્વદિશિએ વિજયાનામે વાપિહે, દક્ષિણદિશિએ વૈજયંતી, પશ્ચિમ દિશિએ જયંતી અને ઉત્તર દિશિએ અપરાજિતા. એરીતે ઉત્તરદિશિનો અંજનગિરિ-તેનેવિષે એ પૂર્વોક્ત વાપિને પ્રમાણે એ સર્વમલી બાર થઈ. ॥ ૫૦૩ ॥

હવે સમસ્ત વાપિઝંનું સરખું વિશેષણ કહેહે. મૂલ:-સઘાઝવાવીઝ, દહિમુહસે જાણઠાણજૂયાઝ અંજણપમુહંગિરિતે, રસગંવિઙ્ગઽચઝદિસંપિ ॥ ૫૦૪ ॥ અર્થ:-સર્વ વાપિઝં તે દહિમુખ પ્રમુખ જે પર્વતો તેમને સ્થાનકજૂત છે. એ એકેક દિશિએ એક એક અંજનગિરિ, ચાર ચાર દહિમુખ અને આઠ આઠ રતિકર મલી તેર છે. અંજનપર્વત પ્રમુખ વિઙ્ગઽકે ૦ વર્તેહે; તે સુઘાં તેર તેર પર્વતો ચારેદિશાએ છે. ॥ ૫૦૪ ॥

હવે સર્વ ઉપસંહાર દેસાહેહે. મૂલ:-ઈય બાવન્નગિરીસર, સિહરઠિઅવીચરાયબિં બાણ ॥ પૂયણકણચઝવિહ, દેવનિકાઝ સમેઽસયા ॥ ૫૦૫ ॥ અર્થ:-એમ તેરને ચાર દિશિએકરી ચાર ગુણા કરિએ તેવારે બાવન્ન પર્વતો થાય. તેમનાં જે શિખર-ત્યાં સ્થિર રહ્યાંહે જે શ્રી વીતરાગનાં બિંબ તેની પૂજાને અર્થે જીવનપતિ પ્રમુખ ચતુર્વિધ દેવનિકાયના દેવો તે સમેઽકે ૦ આવેહે, સયાકે ૦ સદા સર્વદા આવેહે એમ જાણવું.

इहां जीवाणिगम दीवसागरपन्नति अने संघयण प्रमुख ग्रंथ साथे अन्यथा पणु देखायहे. ते मतांतर जाणवुं. यदुक्तं ॥ अंजणगिरीसुदोसुं, सोलससुंदहिमुहेसु

लेसेसु ॥ वत्तीसरइकरेसु, नंदीसरदीवमभ्रमि ॥ १ ॥ जोयणसयदीहाइ, पन्नासवि
बडाइसद्वाइ ॥ वावन्नरुसियाइं वावन्नोहेंतिजिणचवणा ॥ २ ॥ ए वे गाथा शास्त्रो
क्त सोपयोग जणी लखीठे ॥ ५०५ ॥ इति गाथा विशतिकार्थ

अवतरण - लक्ष्मीति एतले अष्टावीश लब्धीनु बडोने सीतेरमुं द्वार वखाणेठे
मूल - आमोसहिविष्णोसहि, खेलोसहजिज्जयोसहीचेव ॥ सवोसहि सन्निजे उंदी रि
उविउलमइलक्षी ॥ ५०६ ॥ चारणआसीविसकेवलीयगणधारिणोयपुवधरा ॥ अरहंत
चक्रवट्टी, बलदेवावासुदेवाय ॥ ५०७ ॥ खीरमहुसप्पिआसव, कोट्टयबुद्धी पयाणुसारी
य ॥ तद् वीयबुद्धितेयग, आहारगसीयजेसाय ॥ ५०८ ॥ वेउव्विदेहलक्षी, अरक्कीणम
हाणसीपुलायाय ॥ परिणामतववितेस, एमाइ हुति लक्ष्मी ॥ ५०९ ॥ इत्यादिक
ए चारे गाथा सुगम ठे, नवर एतलु विशेष जे, एमाइके ० इत्यादिक शब्द थकी अने
री पण गुन, गुनतर, गुनतम परिणामना विशेष थकी अने तपना प्रजावे करी ल
ब्धीउं थायठे एना नाम मात्र गाथाए करीकहीने हवे एनु स्वरूप वखाणनार ठतो

प्रथम पाच लब्धीनु स्वरूप वे गाथाये करीकहेठे ॥ ५०९ ॥ मूल - सफरिसणमा
मोसु सुतुपुरीसाणविष्णुसोवावि ॥ अन्नेविडितिविद्ध, जासतिपइतिपामवणा ॥ ५१० ॥
एअन्नेअवहू जेसि सवेवि सुरहिपोवयवा ॥ रोगोवसमसमज्ञा, ते हुंति तउंसहिपत्ता
॥ ५११ ॥ अर्थ - सस्पर्शनाशब्देकरीआमर्पहाय प्रमुखनुस्पर्शु तेहजउंसह, ते आम
पौपधि एहज लब्धि जाणवी इहा लब्धि अने लब्धिवतने माहो माहे जेद जाणवो
नही अनेलब्धिशब्द प्रत्येके जोडिए ए आमपौपधि ए सपदा यतिनीठे, एम सर्वत्र
जाणनु इहा ए जाव ठे के ज्या यतिने हाथने स्पर्शवे करीने अनेक प्रकारना रोग
उपशम एम मूत्रने पुरीस ते वडीनीति कहिये, तेना विष्णुसोके ० अवयव, ते पण रोग
हरवाने समर्थ होय, ते वप्यौपधि नामा बीजी लब्धि जाणवी हवे आगलावे
पद ते पातातरठे, तेनो ए अर्थ जे अन्नेके ० अनेरा वली एम कहेठे विडितिके ० विष्टा
कहेठे अने पइतिके ० प्रश्रवण ते मूत्र कहेठे एके ० जेम ए वेकह्या तेम बीजी
अनेरा पण खेल शब्दे श्लेष्म तेहज ठे जेनु औपध ते बीजी खेजौपधि लब्धि
जाणवी चोथी जलशब्दे मज ते दात, कान, नासिका, नेत्र, जीन तथा शरीरनो
मज ते सुरजोपुक्त होइने रोग उपशमावेठे ए जेनु औपध ते चोथी जलौपधिलब्धि
जाणवी एमज पाचमी नख केश प्रमुख शरीरना कहेला अणकहेला जे अवयव
ते पण जेना उंसहके ० औपध समानठे, ते पाचमी सर्वौपधि नामा लब्धि जाणवी
एम तेतर्दापधि प्राप्त कहिये वलीएनु ए विशेषठे जे वरसादनुं पाणी तथा जेना अंग

ના સંગ થકી નદીનું પાણી પણ સમસ્ત રોગ હરણ કરે, તેમજ વિપેકરી મૂર્ઝાગત થયાં એવાં જે પ્રાણી તેના અંગ તે પણ તેના વાયરે કરી નિર્વિપ થાય, તથા વિષ સંયુક્ત અન્ન પણ તેમના મુખમાં પેતું થકું વિપરહિત થાય, વળી વિપમ વ્યાધિ પીડ્યા એવા જે પ્રાણી તેવા પ્રાણી પણ જેના વચનને સાંજલવે કરી અથવા દર્શન એટલે દેશવે કરી વ્યાધિરહિત થઈ જાય. એ સર્વ સર્વોપધિ લલ્લિધનો પ્રજાવ જાણવો.

હવે ઠઠી લલ્લિધ કહેશે. મૂલ:-જોસુણસવત્તમુણ, સસવવિસા એ સવસો એહિ ॥ સુણસવદુવિસદે, નિન્નેસંનિન્નસોએસો ॥ ૫૧૨ ॥ અર્થ:-ઠઠી જેકોઈ સર્વ ઈંદિય સાંજલે, સર્વ ઈંદિયનો વિષય ગમેતે એક ઈંદિય કરી જાણે, સાંજલે. ચક્રવર્તિના કટકનો કોલાહલ ઠતાં પણ શંક નેરી, પણવ પટ્ટહાદિ એકઠા કરી વજાવ્યાં ઠતાં પણ તે સર્વના જૂદા જૂદા શબ્દ ને જાણે; એ ઠઠી સંનિન્નશ્રોતલલ્લિધ જાણવી. અને સાતમી અવધિજ્ઞાની લલ્લિધ તે મુહૂર્ત ઇવ્ય વિષયિક જ્યાં જ્ઞાન તે અવધિજ્ઞાનલલ્લિધ સૂત્રકારે સુગમ અને પ્રસિદ્ધપણને લીધે કહી નથી. ॥ ૫૧૨ ॥

આઠમી મનઃપર્યવલલ્લિધ કહેશે. મૂલ:-રિઝસામન્નતમ્મત્ત ગાહિણીરિઝમઈમ ણોનાણં ॥ પાયં વિસેસવિમુહં, ઘડમેત્તં ચિત્તિયં મુણં ॥ ૫૧૩ ॥ અર્થ:-અઠી આંગુલે હીન જે મનુષ્યક્ષેત્ર-તેને વિપે રહ્યા જે સંઙીપંચેંદિયજીવો-તેમના મનમાં ચિંતવે લી વાતને સામાન્યપણે જાણે તે ઋજુમતિનું જ્ઞાન કહિયે. પણ તે જ્ઞાન કેવું ? તોકે પાયંકે પ્રવાહે વિશેષથકી વિમુખકે ઉપરાંતું. કેમકે જેવારે કોઈ ઘડો ચિંતવે તેવારે એવું કહેકે એણે ઘડો ચિંતવ્યો; એટલું જાણે. પણ તેના દેશ કાલાદિકના કચ્છા જે વિશેષ તે નજાણે. એટલે આ ઘટ અમુકદેશનો કરેલો. ઇત્યાદિક વિશેષ નજાણે.

હવે મનપર્યવના બીજા નેદની નવમી લલ્લિધ કહેશે. મૂલ:-વત્તલં વહુવિસેસણ, નાણંતગ્ગાહિણીમઈવિઝલા ॥ ચિંતઅમણુસરંઘડં, પસંગપચવલણં ॥ ૫૧૪ ॥ અર્થ:-વિપુલકે વિસ્તીર્ણ સંપૂર્ણ મનુષ્યક્ષેત્રમાંહે વસ્તુ જે ઘટાદિક તેનું વિશેષ જ્ઞાન જે દેશ કાલના પ્રમાણ સંખ્યાનું સ્વરૂપ તગ્રાહિણીકે તેની ગ્રહણ કરનાર મતિ, તે વિપુલમતિ કહિયે. એનું એ વિશેષ જે વિશુદ્ધતરપણાયે કરીને ચિંતવ્યો જે ઘટ તેને અનુસરે, જાણે અને પ્રસંગથકો તે ઘટ સંબંધી પર્યાયના સડકડા તેણેકરી સહિત એટલે અમુક ઘટ ઇવ્યથકી સોનાનો રૂપાનો અથવા ત્રાવાનો માટીનો, એમ કાલ થકી ઝલ્લકાલાદિકનો, ક્ષેત્રથકી પાટલીપુરાદિકનો અને જાવ થકી નવપૂરાણાદિક પર્યાય તે સર્વ જાણે. એરીતે આઠમી ઋજુમતિલલ્લિધ અને નવમી વિપુલમતિલલ્લિધ

કહી અને દશમી ચારણલલિધ છે તેનું સ્વરૂપ પ્રથમ જવાચારણ ને વિદ્યાધારણના દારમાં વચ્ચાણું છે માટે હ્રા વચ્ચાણતા નથી એ દશમી જવાચારણલલિધ થઈ ૫૧૪॥

હવે અગ્યારમી આસીવિષ લલિધ કહેતે મૂલ - અસીદાઢાતગ્ગય, મહાવિસાસીવિ સાહુવિહજેયા ॥ તે કમ્મજાડજેણ યોગહાચરવિહવિગપ્પા ॥ ૫૧૫ ॥ અર્થ - આ સી શબ્દે દાઢ કહિયે, તગ્ગયકે ૦ તે દાઢને વિષે જેને ગતકે ૦ રહ્યું છે વિષ તે આસી વિષ, તે કર્મ અને જાતિના જેદકરી વે પ્રકારે છે ત્યા પેલું કર્મેકરી તે પચેડિય, તિર્યંચ, મનુષ્ય અને સહસ્રાર દેવલોકસુધીના દેવતા તેમને એ તપશ્ચર્યાદિક અનુષ્ઠા ને કરીને અથવા અનેરે ગુણે કરીને આસીવિષાદિક સાથે ક્રિયા કરે, શાપે કરી મારે, દેવતા અપર્યાસાવસ્થાએ તે લલિધ એ સહિત હોય કેમકે પહેલા મનુષ્યના ન વનેવિષે આસીવિષલલિધવત હોય, પછી તેના સસ્કાર લગીને તે લલિધમતજ કહિયે, પરંતુ પર્યાસાવસ્થાએ તેને તે લલિધ ન કહિયે યદ્યપિ દેવતા શાપેકરી, બીજાને મારે છે તો પણ તે લલિધ ન કહેવય એ તો સ્વનાવે નવપ્રત્યેક સમર્થાં સમસ્ત દેવોને ઢેજ, પરંતુ ગુણપ્રત્યેક સમર્થાં યાય તે વિશેષ જાણવી. તેનેજ શાસ્ત્રમા લલિધ કહિયે

હવે બીજો જાતિના જેદ થકી કહિયે છે એ તે અનેક પ્રકારે છે, પણ તેના ચર વિહંકે ૦ ચાર પ્રકારના વિકલ્પ જેદ હોય તે આવીરીતે એક વૃશ્ચિક, બીજો મેહુર ત્રીજો સર્પ ને ચોથું મનુષ્ય એના જેદ થકી તે બહુ, બહુતર, બહુતમ અને અતિબહુતમ તેનું વલી વિશેષ આમ છે વીઢીનું વિષ અર્ધ નરત લેત્ર પ્રમાણ શરીર વ્યાપે, બી જુ મેહુરનું વિષ સપૂર્ણ નરતલેત્ર પ્રમાણ વ્યાપે, સાપનું વિષ જુ બીપ પ્રમાણ વ્યા પે અને મનુષ્યનું વિષ સર્વ મનુષ્યલેત્રસુધી વ્યાપે એ અગ્યારમી લલિધ કહી ॥ ૫૧૫ ॥

હવે બારમી કેવલીની લલિધ, તેરમી ગણધરની લલિધ, ચરદમી પૂર્વધરની લલિધ, પન્નરમી અરિહતની લલિધ, સોલમી ચક્રવર્તિની લલિધ, સત્તરમી બલદેવની લલિધ, અને અઢારમી વાસુદેવની લલિધ એટલી લલિધ પ્રસિદ્ધ છે

હવે સ્ત્રીશ્રવાદિક લલિધ કહિયે છે એ મૂલ - સ્ત્રીરમહુસપ્પિસાઠ, ચમાણવચણા તયાસવા હુતિ ॥ કોઠ્યધન્નસુનિગ્ગલ, સુત્તઠાકોઠ્ઠુઢીયા ॥ ૫૧૬ ॥ અર્થ - સ્ત્રી શબ્દે દૂધ તે હ્રા ચક્રવર્તિની લાલ ગાયને અર્ધે અર્ધે અનુક્રમે જે એક ગાય સર્વ ધી દૂધ તે સર્કારને ચતુઃક્રાંતિક સાથે મિશ્રિત તે જેમ જમતા થકા મનને અને શરી રને સુખ ડપજાવે, તેમ એ સ્ત્રીશ્રવલલિધવતનું વચન પણ સ્ત્રીનીપરે આકે ૦ સમસ્ત પ્ર કારે શ્રવે તે સ્ત્રીશ્રવલલિધ કહિયે એમજે મધુકે ૦ સાકર પ્રમુલ મધુર ડવ્યનીપરે શ્રવે તે મધ્વાશ્રવલલિધ જાણવી, તથા જે ચક્રવર્તિની ગાય તેનું ઘૂત તેનીપરે વ

ચન શ્રવે તે સર્પિરાશ્રવ, ડપલકુણથી ડકુરસ જેવું વચન શ્રવે તે ડકુરસાશ્રવ. એમજ અમૃતાશ્રવ એવીરીતે જેના શબ્દને પૂર્વોક્ત સ્વીરાદિકની ડપમા છે; તે તદા શ્રવ સાધુ હોય. એ ડગળીશમી લઘ્વિ કહી. કોઠ્યકે ૦ જેમ કોઠાને વિષે સુનિર્ગ લકે ૦ ઘણા ધાન્ય નલીપરે થકા રહેઢે; તેમ જેનેવિષે સૂત્ર અને અર્થે પરોપદેશા દિકે અવધાસ્યાઢે તેનું જેને વિષે અવિસારવેકરી રહેવુંઢે તે કોઠ્યુદ્ધિલઘ્વિ કહિએ. એ વીશમી લઘ્વિ જાણવી. ॥ ૫૧૬ ॥

હવે એકવીશમી પદાનુસારિણી લઘ્વિ કહેઢે. મૂલ:-જો સુત્તપણે બહુ, સુયમ ણુધાવડપયાણુસારીસો ॥ જો અઢપણે, અણુસરડસવીયવુડીડ ॥ ૫૧ ૭ ॥ અર્થ:-હાં પદાનુસારિણીલઘ્વિ ત્રણ પ્રકારેઢે, એક અનુશ્રોતપદાનુસારિણી, વીજી પ્રતિશ્રોત પદાનુસારિણી અને ત્રીજી ડનયપદાનુસારિણી. ત્યાંજે ધુરાપદનો અર્થ અથવા પદ સાંજલીને અનેરાયકી ઢેહેલા પદને અર્થની વિચારણાનેવિષે જેમની મહા મહોટી બુદ્ધિ હોયઢે તે અનુશ્રોતપદાનુસારિણીલઘ્વિ કહિયે. એમજ જે ઢેલાપદના અર્થને સાંજલવે કરી પ્રતિકૂલપદે કરી ધુરલાપદસુધી વિચારણાએ ચતુર હોયઢે તે પ્રતિશ્રોતપદાનુસારિણી લઘ્વિજાણવી. એમજ જે મધ્યપદ તેવિચાલે એક પદ સાંજ લે પઢી પહેલાને ઢેહેલાસુધી સર્વ પદ પદાર્થનું પરિજ્ઞાન જેને યાય તે ડનયપદાનુ સારિણીલઘ્વિ કહિયે. હવે સૂત્રાર્થ એમઢે જે કોડ સૂત્રના એક પદે કરી ઘણા શ્રુ ત પ્રત્યે અનુધાવે પ્રવર્તે તે પદાનુસારણીનામા એકવીશમી લઘ્વિ જાણવી,

હવે વીજબુદ્ધિ કહેઢે. જેમ નલો કર્ષણી ઘણીજ રુઢીરીતે કમાયલી જૂમિ નેવિષે સમસ્ત જૂમિના ગુણ પાણિએ સહિત એવા સેત્રનેવિષે વીજ વાવે, પઢી તે વીજ અનેક વીજનું આપનાર યાય, તેમ જ્ઞાનાવરણિયાદિક ક્યોપશમના અતિશય થકી એક અર્થ રૂપ વીજને સાંજલવે કરી અનેક અર્થરૂપીઆ વીજોનો પડિવજ ણ હાર યાય; તે વાવીશમી વીજબુદ્ધિનામા લઘ્વિ જાણવી. જેમ જગવંતના ગણ ધર તે ડત્પાદ, વ્યય ને ધ્રુવલકુણત્રિપદાનુસારી ત્રિપદિ પામીને ઢાદશાંગીરૂપ પ્રવચન રચનામાં ચતુર હોયઢે; તેમ હાં એક પદને જાણપણે અનેરા પદાંતરનું જાણપણુ હોય તે પદાનુસારિણીલઘ્વિ કહેવાય. અને એક પદાર્થને જાણપણે અ નેક અર્થે જાણે તે વીજબુદ્ધિલઘ્વિ કહેવાય. એનું માંહોમાંહે એટલું વિશેષઢે તે કહું.

હવે તેજોલેશ્યાદિક ચાર લઘ્વિ સુગમપણા થકી સૂત્ર કારે કહી નથી; તો પણ એનું કાંડક સ્વરૂપ લખિયે ઢે. ત્યાં તેજોલેશ્યાલઘ્વિ તે ક્રોધના અધિકપણા થકી પોતાના શત્રુને સુલે વાલવાને સમર્થ એવી અગ્નિની જાલ મૂકવાની જે શ

क्ति, अनेक योजनने आश्रीत वस्तुविशिष्टने वाले ए पष्ट तपे करी पारणे वसनख कुट्मासना बाकुलानी एक मुठी अने चञ्चूर पाणीने लीए तेने ठ महीनामा तेजो लेइया लब्धि उपजे, ते त्रेवीशमी तेजोलेइया लब्धि कहिए

चोवीशमी आहारकलब्धि ते आहारक शरीर करवानी शक्ति, एक हाथ प्रमा ए शरीर तीर्थकरनी रुद्धि देखवासारु चउव पूर्वधर करे ते आहारकलब्धि जाएवी पञ्चीशमी शीतलेइया लब्धि ते पुण्यना वशथकी जे प्रसादनु स्थानक ते प्रत्ये शीत एवुंजे तेजनु विशेष ते तेजोलेइयाने हणवाने अर्थे भूकवानी शक्ति.

ठवीशमी वैक्रियलब्धि ते वैक्रिय शरीर करवानी शक्ति, ते अनेक प्रकारेठे एक अणुत्व, बीजु महत्व, त्रीजुं लघुत्व, चोथु गुरुत्व, पाचमी प्राप्ति, ठही प्रकाम्य, सातमी ईशित्व, आठमी वशित्व, नवमी अप्रतिघातित्व, दशमी अतरधान, अग्यारमी कामरूप त्वादिकना नेदथकी अनेक प्रकारेठे तेमां अणुत्व ते न्हानुं शरीर करे जेणे करी क मलना तनुर्तना ठिड्माहे प्रवेशकरी त्या चक्रवर्तिनाजोग पण जोगवे, एवी शक्ति ते अणुत्वशक्ति कहिए, बीजी मेरुपर्वतथकी पण महोदुं शरीर करवानी समर्थाइ ते महत्व जाएवी, त्रीजी वायुथकी पण अत्यंत न्हाना शरीरनुं करवु ते लघुत्व जा एवी चोथी वज्रादिकथकी पण जारी शरीरने करवे करीने इडादिक जे प्रकृष्ट व लवान तेने पण दुस्तह ते गुरुत्व पाचमी जूमिकाए वेठाथका पण मेरुपर्वतना अग्रने सूर्यना सामलाने स्पर्शवानी शक्ति ते प्राप्ति जाएवी ठही ज्या पाणीने वि पे जूमिकानी परे जे गमनकरवानी शक्ति अने जूमिकाने विपे पाणीनी परे उन्म ज्ञान निमज्जन करे ते प्राकाम्य जाएवी सातमी त्रण लोकनु प्रचुतापणु श्रीती र्थकर चक्रवर्ति इडादिकनी रुद्धिनुं विस्तारवु ते ईशित्व जाएवी आठमी समस्त जीवोने वश करवानी जे शक्ति ते वशित्व जाएवी. नवमी पर्वतनेविपे नि सग पणे जुनुं ते अप्रतिघातित्व जाएवी दशमी पोताना रूपना अदृश्यपणानुं करवु ते अतर्धान जाएवी अग्यारमी समकाले अनेक प्रकारनां रूप करवानी जे समर्थाइ ते कामरूपत्व शक्ति जाएवी ॥ ५१४ ॥

हवे सत्तावीशमी अखीणमहाणसी लब्धि कहेने मूल-अस्कीण महाण सिया, निरुक्त जेणाणिय पुणो तेण ॥ परिचुतचिय खिळ्हाइ, बहुएहिंविन उण अ नेहि ॥ ५१५ ॥ अर्थे-महान शब्देकरी ज्या अन्न रावीए ते रसोदुं तेहने विपे आश्रीतपणाए करीने अन्नने पण महानश कहिए हवे जेणे अतराय कर्मना कृ योपशमथकी थोडु पण अन्न कोइए निरुहाए करी आप्णुं उता ते पोते जमे तो खु

टीपडे पण अन्य घणा जणो जो ते अन्न जमवा बेसे तोपण खूटे नही ते अखी एमहाणसिकालब्धि कहिए. ए श्रीगौतमादिकने प्रसिद्धपणे हती.

हवे अष्टावीशमी पुलाकलब्धि तेणे करी युक्त जे यति होय, ते यति संघ प्रमुखनुं कार्य उपन्ये अके चक्रवर्तिने पण चूर्णकरे ते पुलाकलब्धि कहिए.

एमाईके० इत्यादि ए अष्टावीश लब्धि कही, अने आदिशब्दथकी मन वचन अने कायने बलेकरी प्राणीने शुन, शुनतर अने शुनतम परिणामना वशथकी अने असाधारण तपना प्रजावथकी बीजी पण अनेकप्रकारनी लब्धि थायठे. त्यां प्रकृष्ट ज्ञानावरण वीर्यांतरायना कृत्योपशमने विशेषे करीने समस्त श्रुत समुद्र एक अंतरमुहूर्तमांहे अवगाहवो, तेने विपे जेनुं मन होय ते मनोवलीलब्धि कहिए. तेमज अंतरमुहूर्तमां सर्व श्रुतने उच्चार करवानी जे शक्ति तेणेकरी जे सहित होय, वली पद वचन अलंकारे सहित वचनने उंचेस्वरे निरंतर बोलतांथकां पण तेनो घांटो रहीजाय नही ते बीजी वाग्बली लब्धि कहिए. तेमज त्रीजी वीर्यांतरायना कृत्योपशमथकी प्रगटपणे अयुं जे असमान काय बलेकरीने बाहुबलनी पेरे जे काउसंगे रहेतां वर्षाकाले पण श्रमे रहित होय ते त्रीजी कायवली लब्धिजाणवी.

तेमज घणा कर्मना कृत्योपशमथकी प्रगटथयो जे प्रज्ञानो प्रकर्ष तेणेकरी द्वादशां गी चउदपूर्वादिक श्रुत तेने नण्याविनाज एटले अणनण्योथको पण जेरीते च उदपूर्वना धारक मुनिउ अर्थनी प्ररूपणा करे तेनीपरे महा कठिण विचारोनेविषे पण जेनी अति निपुण प्रज्ञाके० बुद्धि होय, ते प्राज्ञश्रमण कहिए. एकवली दशपूर्व श्रुत नण्याठे अने रोहणी प्रज्ञप्ति इत्यादिक महाविधायेकरी आरीसामां हे अंगुठिए जीते षड्मांहे देवोने अवतारी पढी तेने पूढी समस्त कालनो निर्णय करे. धणी रुदिना अवशवर्ती विद्याने वेगना धरणहार ते विद्याधरश्रमण कहिए. इत्यादि योगशास्त्रांतरनी वृत्तिमांहे आदि शब्दथकी लब्धिना विशेष कहां ठे. एटले ए लब्धिउं कही. ॥ ५१७ ॥

हवे नव्यपुरुषने अने स्त्रीने ए पूर्वोक्त लब्धिउं मांहेली जेटली लब्धिउं होय ते कहेठे. मूलः—नवसिद्धि अपुरिसाणं, एयाउं हुंति नणिय लब्धीउं ॥ नवसिद्धिय महिलाणवि, जत्तिय जायंति तं वोढं ॥ ५१८ ॥ अर्थः—नवके० सिद्धपणु जेने थवानुं ठे ते नवसिद्धिक जाणवा. ते नवसिद्धिक पुरुषोने ए पूर्वोक्त समस्त लब्धिउं होय.

हवे नव सिद्धिक स्त्रीने जेटली लब्धिउं होय तेटली कहेठे. मूलः—अरहंत च कि केसव, बलसंनिनेय चारणे पुढा ॥ गणहर पुलाय आहारगं च नहु नविय

महिलाण ॥ ५२० ॥ अर्थ - एक अरिहत, बीजी चक्रवर्ति, त्रीजी वासुदेव, चोथी बलदेव, पाचमी संनिन्नश्रोता, षष्ठी विद्याचारणादिक, सातमी पूर्वना धरणहार, आठमी गणधर, नवमी पुलाक, दशमी आहारक शरीर करवानी लब्धि ए दश लब्धि नव्य स्त्रीने नथाय शेष अठार लब्धि थाय अने श्रीमह्मिनायने स्त्रीपणे तीर्थ करणु जे प्राप्त थयुं ते तो अष्टेरु जाणवु ॥ ५२० ॥

हवे अजव्य पुरुष तथा स्त्रीने जे लब्धि थाय ते वे गाथाए करी कहेठे मूल - अजविय पुरिसाण पुण, दसपुष्टिल्लिउकेवलित्तंच ॥ उल्लुमई विठलमई, तेरस एयाउ न हु हुंति ॥ ५२१ ॥ अजविय महिलाण पुण, एयाउ न हुंति जणीय लब्धिउ ॥ महुखीरासवलब्धि, विनेय सेसाउ अविरुद्धा ॥ ५२२ ॥ अर्थ - अजव्य पुरुषोने दश तो पूर्वाक्त अरिहंतादिक जे कही ते, अने अग्यारमी केवली लब्धि, बारमी कृष्णमति लब्धि तेरमी विपुलमति लब्धि ए तेर लब्धि नथाय ॥ ५२१ ॥ अने अजव्य स्त्रीने पण, एहज तेर लब्धि नथाय, तथा मधुआश्रव अने खीराश्रव ए पण नथाय अने शेष लब्धिउ ते अविरुद्धे थायतो थाय ॥ ५२२ ॥ इति गाथा सप्तदशकार्य ॥

अथतरण - तवति एठजे तपनुं वजोने एकोतेरमुं द्वार कहेठे मूल - पुरिमड्डे कासण निविगइय आपर्पबिलोववासेहि ॥ एगलयाइय पचाहि, होइ तवो इदियजवति ॥ ५२३ ॥ अर्थ - तपावेके० अष्टनकर्मेने बाले तेने तप कहीए ते अनेक प्रकारे ठे, तथापि तेमां मूल इडियजय नामा तपठे केमके श्रीबीतरागनो धर्म पण एवेज नामेठे, तेथीए तप पण एज नामे जाणवु ते कहेठे पेहेला दिवसे पुरिमड्ड, बी जे दिवसे एकासणु, त्रीजे दिवसे नीवी, चोथे दिवसे आबिल अने पाचमे दिवसे उपवास ए पांचे पञ्चक्राणे करी एकलता श्रेणी परिपाटी ए सर्व शब्दो एकाधिकठे एवी पांचेजताए पाच इडियोने दमन करवु माटे इडियजय नामा तप थाय इहा ए नाव जे पाच दिवसे एक इडियनो जय करनार होय, तेमाटे एम पञ्चीश दिवसे पाच इडियोनो जय थाय इहां श्री जिनशासनने विषे जे तप करीए ते सर्व इडिय ना जयनु करनार थाय ठे, परंतु पूर्वाचार्ये एने एज नामे कयु ठे ॥ ५२३ ॥

हवे इडियजय कखा उपराते योगशुद्धि करवी जोइए तेज तप कहेठे मूल - निविगइयमायाम, उपवासाइय लयाइ तिहि जणिउ ॥ नामेण जोगसुद्धी, नवदिणमाणो तवो एसो ॥ ५२४ ॥ अर्थ - पेहेले दिवसे नीवी, बीजे दिवसे आबिल, त्रीजे दिवसे उपवास, ए एकलता एरी त्रण लताए योग शुद्धिनामा तप जणिउके० कयुठे त्या

યોગ તે મનોયોગાદિક ત્રણ તેનો વ્યાપાર વિશેષ, તેની જે શુદ્ધિ નિરવધપણું જે થકી આય તે યોગશુદ્ધિ જાણવી. એનું તપ નવ દિવસ માન હોય છે. ॥ ૫૨૪ ॥

હવે યોગશુદ્ધિ અઠ્ઠતાં જ્ઞાનાદિક ત્રણની પ્રાપ્તિ આય તો જલી જાણવી. તે થી તે જ્ઞાનાદિક ત્રણનું તપ કહેહે. મૂલ:-નાણંમિ દંસણંમિઅ, ચરણંમિઅ તિન્નિ તિન્નિપત્તેયં ॥ ઉવવાસાતપ્પૂઆ, પુવંતન્નામગ તવંમિ ॥ ૫૨૫ ॥ અર્થ:-જ્ઞાનનેવિપે, દર્શનનેવિપે અને ચારિત્રનેવિપે પ્રત્યેકે ત્રણ ત્રણ ઉપવાસ કરવા; અને તેની પૂજા પૂર્વક કરતાં તેવેજ નામે તપ આય છે. તે આવી રીતે. પેહેલું એ ત્રણમાં મુખ્ય જ્ઞાન છે, તેને આરાધવાને અર્થે ત્રણ ઉપવાસ અને તેની પૂજા પૂર્વક કરતાં જ્ઞાન નામે તપ આય. તેમાં સિદ્ધાંતની પૂજા. પુસ્તકને પહેરામણી વીટણા પ્રમુખ જ્ઞાન સાધનોપા ય ચઢાવિએ અને જ્ઞાનવંત પુરુષને એણીય વસ્ત્ર, પાત્ર, અન્ન, પાનાદિકે પૂજા કરવી, એમજ દર્શન આરાધવાને અર્થે ત્રણ ઉપવાસ કરવા. ત્યાં દર્શન પ્રજાવક જે સંમત્યાદિક ગ્રંથ અને સંજુરુની પૂજા કરવી. એમજ ચારિત્રનેવિપે પણ ચારિત્રવંત ની પૂજા કરીએ. એરીતે કરતાં જ્ઞાનતપ, દર્શનતપ ને ચારિત્રતપ આય. ॥ ૫૨૫ ॥

જ્ઞાનાદિક ત્રિકનો ધણી કષાય જય કરે તો જલું. તેમાટે કષાયજય નામા તપ કહેહે. મૂલ:-એકાસણગં તહ, નિવિગડ્યમાયંબિલં અનત્તઠો ॥ ઇય હોડ્ડલયચ વક્કં, કષાયવિજયે તવે ચરણે ॥ ૫૨૬ ॥ અર્થ:-એકાસણુ, નીવી, આંબિલ ને ઉપવાસ, એ ચાર એકલતાએ આય. એમ ક્રોધાદિક ચાર કષાયના જયનેઅર્થે ચાર લતા એકરી ચાર ચોક સોલ દિવસ પર્યંત કષાયવિજયનામા તપશ્ચરણા કરીએ. હવે જ્ઞાનાદિકના ધણી કષાયનો જય કરી પઠી વિવિધ પ્રકારનાં તપ કરે, તેથી તેના પ્રકાર દેખાડતો થકો ગ્રંથકાર પ્રથમ ચારગાથાએ કરી કર્મસૂદન નામા તપ કહેહે. ॥ ૫૨૬ ॥

મૂલ:-સ્વમણં એકાસણગં, એકગસિહંચ એગંતાણંચ ॥ એકગદિત્તિં નિવિઅ, માર્યંબિલ મઠ્ઠકવલંચ ॥ ૫૨૭ ॥ એસા એગાલહિઆ, અઠ્ઠહિંલર્યાહિં દિવસચઉસઠી ॥ ઇય અઠ્ઠકમ્મસૂમણ, તવંમિ જણિયા જિણિંદેહિં ॥ ૫૨૮ ॥ અર્થ:-પહેલે દિવસે ઉપવાસ, બીજે દિવસે એકાસણું, ત્રીજે દિવસે એકલસિહો, ચોથે દિવસે એકતાણું, પાંચમે દિવસે એકદાતિ, ઠહેદિવસે નીવી, સાતમે દિવસે આંબિલ, આઠમે દિવસે આઠ કવલ. એ આઠ પચ્ચણાણે એકલતા અઠ્ઠ. એવી આઠે લતાએ એટલે આઠો અઠિયું ચોસઠ દિવસે આય એમ આઠ પચ્ચણાણ કર્મસૂદન નામા તપનેવિપે શ્રીજિનવરેંડે કહ્યા. એરીતે એ તપકરી ઠહેલે સ્નાત્રપૂજા શ્રીજિનવરેંડને પહેરામણી પ્રમુખ આપીએ. આગલે

वली विशिष्ट वलीमांहे सुवर्णमय कुहामी ते कर्मरूपीया तरुवर ठेदवाने अर्थे
ढोडवो एरीते कर्मजुं सूदनके० विनाश आयळे ॥ ५२४ ॥ ५२७ ॥

हवे न्हानु सिहनि क्रीडितनामा तप कहेते मूल—इगडुगइगतिगडुगचउ, तिग
पणचउठकपचसत्तग ॥ अछगसत्तगनवगं, अछगनवसत्तअछे ॥ ५२९ ॥ ठगस
त्तगपणठक, चउपणतिगचउरडुगतिगएग ॥ डुगएकगउववासा, लहुसीहनिकीलिय
त्तवम्मि ॥ ५३० ॥ अर्थ—एक उपवास करी पारणु करे, एम वे उपवास करी
पारणु करे, एम सर्व उपवासे आगल पारणु जाणवु पढी एक उपवास, त्रण,
वे, चार, त्रण, पाच, चार, ठ, पाच, सात, ठ, आठ, सात, नव, आठ, नव, सात,
आठ, ठ, सात, पांच, ठ, चार, पाच, त्रण, चार, वे, त्रण, एक, वे एक, उपवास,
ए आगले जे कहेते तेनी अपेक्षाए न्हानुं, अने सिहना नि क्रीडितके० गमननी
परे ए होय, तेथी ए तपपण सिहनि क्रीडित जाणवुं, जेम सिह जतो यको दूर जइने
वली पाठो ते प्रदेशे जुएते, तेनी पेरे जे तपने विपे पञ्चखाण कखो तेहज वली
पण करीने पारणुं करी वली आगला तपनु आसेवन करे तेथी ए न्हानुं सिहनि
क्रीडिततप—तेने विपे हवे उपवासना दिवसो अने पारणाना दिवसोनी सरख्या कहेते,

मूल—चउपत्रं खमणसपं, दिणाणि तह पारणाणि तेत्तीस ॥ इहपरिवाडिचउके,
वरिसडुगं दिवसअडवीसा ॥ ५३१ ॥ अर्थ—एकशोनेचोपत्र उपवासना दिवस अ
ने तेत्रीश पारणां, एम ए एक परिपाटी एटले श्रेणी यइ, एवी जेवारे चार परि
पाटी थाप तेवारे तेनेविपे वे वर्ष अने अछावीश दिवस थायळे ॥ ५३१ ॥

हवे ए चार परिपाटीने विपे पारणानुं स्वरूप कहेते मूल—विगईउ निव्विगइ
यं तहा अलेवाडयंच आयाम ॥ परिवाडिचउकमिय, पारणएसुं विहेयवं ॥ ५३२ ॥
अर्थ—पहेली श्रेणीए विगइ जमे ते दिवशे सर्व कामगुणित रसोपेत जमे बीजी
श्रेणीएनीवी अने बीजी श्रेणीए अलेपकारी वाल चणादिक जे जमतां थका हस्त
पात्र प्रमुखने लेप लागे नही चौथी श्रेणीए आबिल करे एम चारे श्रेणीनेविपे
पारणाने दिवसे करवु एटले लघुसिहनि क्रीडित तप कखु ॥ ५३२ ॥

हवे महासिहनि क्रीडितनु स्वरूप कहेते मूल—इगडुगइगतिगडुगचउ, तिगप
णचउठकपचसत्तग ॥ अमसत्तनवडदसनव, एकारसदसयवारसगं ॥ ५३३ ॥
अर्थ—इहा पण एकादिक उपवासनी सरख्या कहेते एक उपवास, वेउपवास, एक
उपवास, त्रण उपवास, वे उपवास, चार उपवास, त्रण उपवास, पाच उपवास,
चार उपवास, ठ उपवास, पाच उपवास, सात उपवास, ठ उपवास, आठ उप

વાસ, સાત ઉપવાસ, નવ ઉપવાસ, આઠ ઉપવાસ, દશ ઉપવાસ, નવ ઉપવાસ, અગ્યાર ઉપવાસ, દશ ઉપવાસ અને બાર ઉપવાસ. ॥ ૫૩૩ ॥

મૂલ:-એકાર તેર બારસ, ચત્તરસ તેરસય પનર ચત્તરસગં ॥ સોલસ પન્નર સોજા, હોઈ વિવરીયમિક્કતં ॥ ૫૩૪ ॥ અર્થ:-અગ્યાર ઉપવાસ, તેર ઉપવાસ, બાર ઉપવાસ, ચત્તર ઉપવાસ, તેર ઉપવાસ, પન્નર ઉપવાસ, ચત્તર ઉપવાસ, સોલ ઉપવાસ, પન્નર ઉપવાસ, સોલ ઉપવાસ, એનેજ વલી વિપરીત કરવા એટલે જેમ ચડતા કચ્છા તેમ વલી પૂર્વલી રીતે પાઠા વલતા કરવા, એમ કરતાં ઢેહેડે એક ઉપવાસ આયઢે. ॥ ૫૩૪ ॥ ઇહાં એકથી ચડતા તથા સોલથી વલતા કરતાં બધા આંક ચાર ચાર વચ્ચત આવે ઢે, પણ માત્ર શોલના આંક બે વચ્ચત તથા પન્નરના આંક ત્રણ વચ્ચત આવે ઢે; તે બધા મલી બજો બહોતેર દિવસ ઉપવાસના આય તથા એકસઠ દિવસ પારણા નાઆય તેવારે એક પરિપાટી આયઢે. ॥ ૫૩૪ ॥

મૂલ:-એએઝ અનત્તઠા, ઇગસઠીપારણાણ મિહ હોઈ ॥ એસા એગા લડ્યા, ચઝગુણા એ પુણ ઇમાએ ॥ ૫૩૫ ॥ અર્થ:-એટલા એ પૂર્વોક્ત અનત્તાર્થકે ૦ ઉપવાસ જાણવા, અને ઇહાં એકસઠ પારણાં આય તે જાણવાં, એટલે એક લતા એક ઝલી થઈ, અને એવી ચાર લતાઝ કરિએ માટે એનેચારગુણી કરતાં જે દિવસોની સંખ્યા આય તે કહેઢે.

મૂલ:-વરિસઠગંમાસહુગં, દિવસાઈ તહેવ બારસ હવંતિ ॥ એઢમહાસીહનિકી, લિયંમિ તિવે તવંચરણે ॥ ૫૩૬ ॥ અર્થ:-ઠ વર્ષ બે મહીના ને બાર દિવસ આય. ઇહાં મહા સિંહનિઃક્રીમિતનામે તીવ્ર જે આસેવતાં ડુર્લેન એવા તપશ્ચરણનેવિષે એટલા દિવસોની સંખ્યા ઢે તે જાણવી. એટલે મહાસિંહનિઃક્રીડિત નામા તપ કહ્યું. ॥ ૫૩૬ ॥

હવે બે ગાથાયે કરી મુક્તાવલીનામે તપ કહેઢે. મૂલ:-એગો હુગાઈ એક્કગ, અંતરિયા જાવ સોલસ હવંતિ ॥ પુણ સોલસ એગંતા, એગંતરિયા અપ્પત્તઠા ॥ ૫૩૭ ॥ પારણયાણં સઠી, પરિવાહિચઝકગંમિ ચત્તારિ ॥ વરિસાણ હુંતિ મુક્તા, વલી તવે દિવસસંચાએ ॥ ૫૩૮ ॥ અર્થ:-એક ઉપવાસ કરી વલી પારણુ કરીએ, બે ઉપવાસ કરી પારણુ કરીએ, વલી એક ઉપવાસ કરી પારણુ કરીએ. પઠી ત્રણ ઉપવાસ કરી પારણુ કરીએ, વલી એક ઉપવાસ કરી પારણુ કરીએ એમ ચઢતાં ચઢતાં એકેકને આંતરે યાવત્ સોલ ઉપવાસ સુધી કરીએ. એરીતે ઢેલા સોલ ઉપવાસનું પારણુ કરી વલી પાઠા ફરીએ, તે આવીરીતે કે સોલ ઉપવાસ કરી પારણુ કરીએ, ફરી એક ઉપવાસને પારણુ કરીએ, તેમજ, પન્નર ઉપવાસ કરી પારણુ કરીએ, ફરી એક ઉપવાસ કરી પારણુ કરીએ વલી ચત્તર ઉપવાસ કરી પારણુ કરીએ, પઠી એક ઉપવાસ ને પાર

પુ એમ પાઠા આવતાં ઠહેરે એક ઉપવાસ ને ઉપર પારણુ કરીએ, એમ એક ઉપવાસને આંતરે વધતા ઉતરતા ઉપવાસ થાય તે સોલ સુધી ચમતા અર્ધ મુક્તાવલી થાય, અને પ્રતિભોમે પૂરણ મુક્તાવલી થાય ત્યારે સર્વ મલી ત્રણજો ઉપવાસ થાયછે ॥ ૫૩૪ ॥ હવે બીજી ગાથાએ પારણાના દિવસોની સંખ્યા અને સર્વ દિવસોની સંખ્યા કહેછે પારણયાણસઠીકે ૦ સાત પારણા એક પરિપાટીનેવિષે થાયછે, એરીતે ચાર પરિપાટીનેવિષે ચાર વર્ષ સપૂર્ણ થાય એટલે એ મોતીના હારની પરે મુક્તાવલી તપ છે તે કહ્યું ॥ ૫૩૫ ॥

હવે રત્નાવલી તપ કહેછે મૂળ-શ્લોક તિકાહલિયાસું, દાહિમપુષ્પેસુ હુંતિ અષ્ટતિગા ॥ એનાસોલસતા, સરિઆહુઅલમિ ઉવવાસા ॥ ૫૩૬ ॥ અતમ્મિ તસ્સ પયગં, તથ કઠ્ઠાણમિક્ક મહપચ ॥ સત્તયસત્તયપણપણ, તિન્નિક્કતેસુતિગરયણા ॥ ૫૩૭ ॥ પારણય દિણઠાસી, પરિવાહિચઠક્કગે વરિસપણગ ॥ નવમાસા અઠારસ, દિણાણ રયણાવલિતવમ્મિ ॥ ૫૩૮ ॥ અર્થ-જેમ રત્નાવલિને આજરણ વિશેષ કહેછે, તેમ રત્નની પંક્તિ સરખું જે તપ તે રત્નાવલીતપ કહીયે. જેવી રત્નનીપક્તિ તે બને નણીની બાજુએ પ્રથમ સક્કા અનેપઠી સ્થૂલ એવા વિનાગે કરી કાહલિકા નામે સુવર્ણના વે અવયવે કરી યુક્ત હોયછે, તેમજ તે દાહમના પુષ્પોએ કરી બને બાજુએ શોજિત ત્યારપઠી સરલ બંને તરફની બાજુની જે સેરો તેણેકરી શોજનારી અને નીચેના જાગનેવિષે સ્થાપન કરેલા પદકે કરી અત્યંત અલકૃત હોયછે એવું જે તપ, પટ્ટાદિકનેવિષે બતાવેલા આકારને ધારણ કરેછે, તેને રત્નાવલી કહેછે ત્યાં એક, વે, ત્રણ એનીમધ્યે અર્થો જાગના અનુક્રમે કાહલિકા સ્થાપન થાયછે ત્યારપઠી બંને દાહિમ પુષ્પના નણીની બાજુએ પ્રત્યેકે આઠ ત્રિક અને તે બને નણીની બાજુએ રેખા ચતુષ્ટે કરી નવનવ કોષ્ટક કરવા, મધ્યે શૂન્ય કરી નીચે નીચે અંક સ્થાપન કરેછે ત્યારપઠી પક્તિનેવિષે સરિકાપુગલને વિષે એક છે આદિજેમા, અને સોલ જેમા ઠેવટે છે એવા સ્થાન કરવાં, તે સરિકાપુગલનેનીચે પદક તે આઠ પક્તિએ ચોતરીશ અકના સ્થાન એવું કોષ્ટક થાયછે તેમાં પહેલી પક્તિનેવિષે એક અકસ્થાન, બીજી પક્તિનેવિષે પાંચ અકસ્થાનો, ત્રીજી પક્તિનેવિષે સાતઅકસ્થાનો, ચોથી પક્તિનેવિષે પણ સાત અકસ્થાનો, પાંચમી પક્તિનેવિષે પાંચ અકસ્થાનો, ઠઠી પક્તિનેવિષે પાંચ અકસ્થાનો, સાતમી પક્તિનેવિષે ત્રણ અકસ્થાનો, આઠમી પક્તિનેવિષે એકજ અકસ્થાન, એવા એ ચોતરી જો કોષ્ટકનેવિષે ત્રણ ત્રણ અક સ્થાપન કરવા હવે સ્થાપન કહેછે

અહીંયાં આ જાવાર્થને કે રત્નાવલી તપનેવિષે પ્રથમ એક ઉપવાસ કરેછે ત્યારપ

ઠી બે ઉપવાસ કરેઢે, ત્યારપઠી ત્રણ ઉપવાસ કરેઢે. એ એક કાહલિકા એ મધ્યે સર્વ ઠેકાણે પારણાં જાણવાં. ત્યારપઠી આઠ ઠેકાણે બંને તરફની બાજુએ ત્રણ ત્રણ ઉપવાસ કરેઢે, એણે કરી કાહલિકાની નીચે દાહિમપુષ્પ ઉત્પન્ન થાયઢે. ત્યારપઠી એક ઉપવાસ કરેઢે. ત્યાર પઠી બે ઉપવાસ કરેઢે, ત્યારપઠી ત્રણ ઉપવાસ કરેઢે, ત્યારપઠી ચાર ઉપવાસ કરેઢે, ત્યારપઠી પાંચ ઉપવાસ કરેઢે, ત્યારપઠી ઠ, સાત, આઠ, નવ, દશ, અગ્યાર, બાર, તેર, ચૌદ, પંદર, સોલ ઉપવાસ કરેઢે. એવી દાહમનાપુષ્પની નીચે એક સરિકા થાયઢે, ત્યારપઠી ચોતરીશ અષ્ટમ કરેઢે. એણેકરી પદકઉત્પન્ન થાય ઢે. ત્યારપઠી સોલ ઉપવાસ કરેઢે. ત્યારપઠી પંદર, ચૌદ, તેર, બાર, અગીઆર, દશ, નવ, આઠ, સાત, ઠ, પાંચ, ચાર, ત્રણ, બે અને એક પર્યંત ઉપવાસ કરેઢે. એ બીજી સરિકા (સેર) થાયઢે. ત્યારપઠી વલી આઠ અષ્ટમ થાયઢે. એણેકરીને પણ બીજા દાહમનાં પુષ્પ ઉત્પન્ન થાયઢે. ત્યારપઠી ત્રણ ઉપવાસ કરેઢે, ત્યારપઠી બે ઉપવાસ કરેઢે અને ત્યારપઠી એક ઉપવાસ કરેઢે, એણેકરી બીજી કાહલિકા ઉત્પન્ન થાયઢે. એવું થયું ઠતાં પરિપૂર્ણ રત્નાવલી સિદ્ધ થાયઢે. આ રત્નાવલીતપનેવિષે કાહલિકાના તપના દિવસો બાર અને દાહમના પુષ્પના બંને જળીની બાજુના મલી અડતાલીશ દિવસ તથા બંને સેરને વિષે બે બાજુના સોલની સંકલનાએ દિવસ બસેં બોતેર અને પદકનેવિષે ચોતરીશ અષ્ટમોના દિવસ એકસોને બે થાયઢે. એ સર્વ એકત્રકચ્છા ઠતાં ચારસે ચોતરીશ દિવસ થાયઢે. અને અઘાસી પારણાના દિવસ થાયઢે. બંનેને એકત્ર કચ્છા ઠતાં પાંચસેં બાવીસ દિવસ થાયઢે. એની વર્ષસંખ્યા કરીએ તો એક વર્ષ પાંચ માસ બાર દિવસ થાયઢે. એ તપ પણ પૂર્વે સરખા ચોપટ્ટે કરી યુક્ત થાયઢે. તે ચારે ગુણ્યા ઠતાં પાંચ વર્ષ નવ માસ અને અઢાર દિવસ થાયઢે. ॥ ૫૩૯ ॥ ૫૪૦ ॥ ૫૪૧ ॥

હવે કનકાવલી તપ દેઝાડેઢે. મૂલ:-રચણાવલીકમેણં, કીરઙ્ કણગાવલીતવો નવરં ॥ કઙ્કા ડુગાઙ્ તિગપએ દાહિમપુષ્પેસુ પયગેય ॥ ૫૪૨ ॥ અર્થ:-કનકાવલી એટલે સુવર્ણમય મણીઁથી ઉત્પન્ન થયેલું જૂષણ તે કનકાવલી, તેના આકારની સ્થાપનાએ કરી જે તપ તેને કનકાવલી એવું કહેઢે. એ કનકાવલી તપ, રત્નાવલી તપના ક્રમેકરીને કરેઢે; પરંતુ કેવલ દાહમપુષ્પના અને પદકનેવિષે ત્રિકોની સ્થાપનાને વિષે બે ઉપવાસની સૂચના કરનારા દિક કરવા. બાકી સંપૂર્ણ રત્નાવલી સરખુંજ જાણવું. હવે પારણા સંબંધી વિધિ કહેઢે. મૂલ:-પરિવાહિચઁક્રે વરિ, સપંચગંદિણઙ્ગૂળમાસ તિગં ॥ પઢમતિવુત્તો કઙ્કો, પારણયવિહીતવપ્પણમે ॥ ૫૪૩ ॥ અર્થ:-પરિવાહિકે ૦ શ્રેણી

तेना चोकडाने विपे पाच वरस अने उपर वे दिवसेकरी उणा त्रण महीना थाय ते, प
ठमके० प्रथम कष्टु जे लघुसिंहनि क्रिमित तथा महासिंहनि क्रीडित नामा तप तेने
विपे कह्योळे जे पारणानो विधि, तेमज मुक्तावली, रत्नावली कनकावली एने विपे पण
जाणवी ए पाचेने ए सरखोज पारणानो विधि जाणवो ए रत्नावली कनकावली कही

हवे नडादिक तप कहेळे मूल - नडास्तवेसु तहा, इयालया इगडुगतिनिचउप
च ॥ तह तिचउपचइगदो, तह पणइगदोनि तिचउक ॥ ५४४ ॥ अर्थ - नडा आदेदेइ
ने तपने विपे जतादिक एमज थाय प्रथम एक उपवास एमज वे, त्रण, चार, पाच,
एटले एकलता थइ ते थकी बीजी जता ते त्रण, चार, पाच एक, वे ए बीजी उ
ली थइ, वली पाच, एक, वे, त्रण, चार, ए त्रीजी उंजी जाणवी ॥ ५४४ ॥

मूल - तह डुतिचउपणगेगं, तह चउपणगेगडुनि तिनेव ॥ पणहनरिउववासा,
पारणयाणु पणवीसा ॥ ५४५ ॥ अर्थ - तहके० तेथकी वली चोथी पक्ति वे, त्रण,
चार, पाच ने एक, वली ते थकी पाचमी पक्ति ते चार, पाच, एक, वे ने त्रण, ए
पाच उंजी कही ते एकेकी उंलीने विपे पन्नर पन्नर उपवास थायळे एम पचोतेर उ
पवास थने एक ओली ए पांच पारणा करता पच्चीश पारणाना दिवसो थायळे ॥ ५४५ ॥

हवे महानइ प्रतिमा कहेळे मूल - पणणामि महानद, इगडुगतिगचउपण छ
सत्तेव ॥ तह चउपणठगसत्तय, इगडुति तह सत्तइकंदो ॥ ५४६ ॥ तिनिचउपचठ
कं, तह तिगचउपणठसत्तगेगंदो ॥ तह ठगसत्तगइगदो, तिगिचउपणतहडुगतिचक
॥ ५४७ ॥ पणठगसत्तिकंतह, पणठगसत्तिकंदोनि तियचउरो ॥ पारणयाणिशुव
न्ना, ठन्नवयसयचवठ्ठाण ॥ ५४८ ॥ अर्थ - एक, वे, त्रण, चार, पांच, ठ ने सात,
तथा शब्द थकी इहा पण उंजीतुं धुर जाणवु ए प्रथम उंली चार, पांच, ठ,
सात, एक वे, त्रण ए बीजी उंली. सात, एक, वे, त्रण, चार, पांच, ठ, ए त्रीजी उं
ली त्रण, चार, पांच, ठ, सात एक, वे, ए चोथी उंली. ठ, सात, एक, वे, त्रण, चार
ने पांच ए पाचमी उंजी वे, त्रण, चार, पाच, ठ, सात ने एक ए ठी उंली तेम
ज पांच, ठ, सात, एक, वे, त्रण ने चार ए सातमी उंली थइ एरीते सात उंजी त
पती करीए ते साते उंजीमां उंगणपच्चाश पारणाना दिवसो थायळे थने एके
की उंलीमा अष्टावीश अठावीश उपवास थायळे साते उंलीमां एकशोने ठनु चउ
ठके० उपवास थाय ठे ॥ ५४६ ॥ ५४७ ॥ ५४८ ॥

हवे नडांतर प्रतिमा कहेळे मूल - नडांतरपडिमाए, पणठगसत्तछनव तहा सत्ता
थडनवपचठ तहा, नवपणठगसत्तअछेव ॥ ५४९ ॥ तह ठगसत्तडनव पण, तह छन

વપણઠસત્તનત્તઠા ॥ પણહત્તરિસયસંસ્વા, પારણગાણંતુ પણવીસા ॥૫૫૦॥ અર્થ:-
પાંચ, ઠ, સાત, આઠ ને નવ; એટલા ઉપવાસે પ્રથમ ડંલી જાણવી. હંમાં પણતથા
શબ્દયકી ડંલીનો પ્રારંભ જાણવો. સાત, આઠ, નવ, પાંચ ને ઠ; એ બીજી ડંલી જાણ
વી. તથા નવ, પાંચ, ઠ, સાત ને આઠ; એ ત્રીજી ડંલી જાણવી. ઠ સાત આઠ નવને
પાંચ; એ ચોથી ડંલી જાણવી. આઠ, નવ, પાંચ, ઠ ને સાત એ; પાંચમી ડંલી આયઠે.
હંમાં એકેકી ડંલીએ પાંત્રીશ ઉપવાસ આયઠે, તેવી પાંચ ડંલી કરવી; તેવારે અજ
ત્કાર્યકે ૦ ઉપવાસ તે એકશોને પંચોતેરની સંખ્યા આયઠે. તથા એકેકી ડંલીએ પાં
ચ પાંચ પારણાં કરતાં પાંચે ડંલીએ પચ્ચીશ પારણાંની સંખ્યા આયઠે. ॥૫૪૯॥૫૫૦॥

હવે સર્વતોનડ પ્રતિમા કહેઠે. મૂલ:-પડિમાશ્સવનદાએ પણઠસત્તઠનવદસિ
ક્કારા ॥ તહઅડનવદસક્કારસ પણઠસત્તયતહિક્કારા ॥ ૫૫૧ ॥ પણઠગસત્તગઅડ
નવ, દસ તહ સત્તઠનવદસેક્કારા ॥ પણઠ તહા દસક્કાર પણઠસત્તઠનવયતહા ॥
॥૫૫૨॥ ઠગસત્તડનવદસગં, ક્કારસપંચતહનવગદસગં ॥ ક્કારસપણઠકં, સત્તઠય

નડા તપનું યંત્ર.

૧	૨	૩	૪	૫
૩	૪	૫	૧	૨
૫	૧	૨	૩	૪
૨	૩	૪	૫	૧
૪	૫	૧	૨	૩

નડોત્તર પ્રતિમાનું યંત્ર.

૫	૬	૭	૮	૯
૭	૮	૯	૫	૬
૯	૫	૬	૭	૮
૬	૭	૮	૯	૫
૮	૯	૫	૬	૭

મહાનડપ્રતિમા સ્થાપના.

૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૪	૫	૬	૭	૧	૨	૩
૭	૧	૨	૩	૪	૫	૬
૩	૪	૫	૬	૭	૧	૨
૬	૭	૧	૨	૩	૪	૫
૨	૩	૪	૫	૬	૭	૧
૫	૬	૭	૧	૨	૩	૪

સર્વતોનડપ્રતિમાનું યંત્ર.

૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧
૮	૯	૧૦	૧૧	૫	૬	૭
૧૧	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦
૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૫	૬
૧૦	૧૧	૫	૬	૭	૮	૯
૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૫
૯	૧૦	૧૧	૫	૬	૭	૮

इह तवे होंति ॥५५३॥ तिस्रिसया बाणउआ, इहुववासाण होंति संख्याए ॥ पारण यागुणवन्नाण नदाइतवा इमे नणिया ॥५५४॥ अर्थः—सर्वतोन्नदनामा प्रतिमाने विपे पण पांच, ठ, सात, आठ, नव, दश ने अग्यार ए एक पंक्ति, इहां सर्वत्र तह शब्दयकी पंक्तिनुं धुर जाणवुं. तथा आठ, नव, दश, अग्यार, पांच, ठ, सात ए बीजी पंक्ति जाणवी. तथा अग्यार, पांच, ठ, सात, आठ, नव, दश, ए त्रीजी पंक्ति जाणवी. तथा सात, आठ, नव, दश, अग्यार, पांच ने ठ ए चोथी पंक्ति जाणवी, तथा दश, अग्यार, पांच, ठ, सात, आठ ने नव ए पांचमी पंक्ति जाणवी. तथा ठ, सात, आठ, नव, दश, अग्यार ने पांच ए ठही पंक्ति जाणवी. तथा नव, दश, अग्यार, पांच, ठ, सात ने आठ ए सातमी श्रेणी जाणवी. इहां एकेकी श्रेणीए ठपन्न ठपन्न उपवास करतां सात श्रेणीमां त्रणसेने वाणु उपवासनी संख्या थाय ठे. अने एकेकी श्रेणीए सात सात पारणां करतां उगणपच्चाश पारणां थायठे. ए नडादिकतप श्रीतीर्थकरदेवे नणियाके० कह्यांठे. परंतु ए नडादिकतपनेविपे पारणां पूर्वोक्त पांचे तपनी परे प्रत्येके जाणवां; अने चतुर्विधपणु पण प्रत्येके जाणवुं.

हवे जेयकी समस्त सुखनी संपदाउं थाय अथवा ए तपना आसेववायकी एवी वस्तु कोइपण नयी के जे एनुं सेवन कखाथी न संपजे. अर्थात् सर्व वस्तुनी संपत्ति थाय, ते कारणे एनुं नाम पण सर्वसंपत्तिसुख नामा तप ठे. तेज कहेठे. मूलः—पडिवइयाएकविंश, डुगं डुइज्जाण जाव पन्नरस ॥ खमणेहमावसाउं, होइ तवो सबसं पत्ती ॥ ५५५ ॥ अर्थः—ए तप पद्मवायकी आरंजीने पडवानो एक उपवास करीए. बीजना दिवसथी वे उपवास करीए, बीजा पद्मना त्रीजना दिवसथी त्रण उपवास करीए; ते ज्यां सुधी ठेहेला पुनेमना अथवा अमावास्याना दिवसथी पन्नर उपवास करीए त्यांसुधी पन्नर पद्म थायठे अने एकशोने बीश उपवास थाय. ए तप कृष्णपद्ममां अथवा शुक्लपद्ममां करायठे. एमकरतां सर्वसंपत्तिनामा तप थायठे.

हवे रोहिणीतप कहेठे. मूलः—रोहिणिरिक्कदिणोरो, हिणीतवे सत्तमासवरिसा इं ॥ सिरिवासुपुज्जपूआ, पुवं कीरइ अन्नत्तछो ॥५५६॥ अर्थः—सत्तावीश नक्षत्रठे तेमां प्रथम अश्विनीनक्षत्रयकी रोहिणी नामा नक्षत्र चोथुंठे; ते नक्षत्र जे दिवसे आवे, ते दिवसे रोहिणीनामक देवताविशेष, तेना आराधवाने अर्थे सात वर्ष ने सात महिना सुधी श्रीवासुपूज्यजिनेश्वरनी प्रतिमानी प्रतिष्ठा पूजापूर्वक रोहिणी नक्षत्रना दिवसे उपवास करीने ए तप करीए. ॥ ५५६ ॥

हवे मौनएकादशीतप कहेठे. मूलः—एकारससुअदेवी, तवम्मि इक्कारसीइ मोणे

ણ ॥ કીરતિ ચરણેહિં સુઅદેવીપૂજાણાપુર્વે ॥૫૫૭ ॥ અર્થ—અર્ચ્યારે એકાદશીસુધી શ્રુતદેવીની પૂજાપૂર્વક મોનિપણુ ધારણ કરી ચરણે તેપે કરી શ્રુતદેવી આરાધવાને અર્થે શુક્લે એકાદશીએ નિરતરે એ તપ કરીએ ઝેજમણે રૂપાના ઘંટ અગીયાર તથા જાતજાતનાં ફલ આપીએ ॥ ૫૫૭ ॥

હવે સર્વાંગસુંદર નામા તપ કહેઠે મૂલ—સવંગસુંદરતવે, કુણેતિ જિણપૂથસ્થં તિનિયમપરા ॥ અદ્રુવવાસે એગતર વિલેધવલપસ્કંમિ ॥૫૫૮ ॥ અર્થ—એ તપના કરવાથકી સમસ્ત અંગનેવિપે પ્રધાન સુંદરપણુ હોય, તે કારણે એનું નામ પણ સર્વાંગસુંદરનામા તપ ઠે, અને એવિપે આઠ ઝપવાસ અને એકાતરે આંબિલ તે ધવલકે ૦ ચાદરણાપદ્મનેવિપે શ્રીવીતરાગનો પૂજાપૂર્વક કરે અને ક્ષાતિકે ૦ ક્ષમા માઈવં આર્ક્ષ્યાદિક નિયમનેવિપે પણ પરિચય કરે ॥ ૫૫૮ ॥

હવે નિરુજસિલ તપ કહેઠે મૂલ—એવ નિરુજસિહોવિદુ, નવર સો હોડ સામલે પસ્કે ॥ તસ્મિય અહિંચકીરડ, ગિલાણપદ્મિજાગરણનિયમો ॥૫૫૯ ॥ અર્થ—એમ નિરુજસિહ એટલે નિરોગપણાનેવિપે શિશ્વા સમાન, એટલે જ્યાં એ તપ હોય ત્યાં રોગ નહોય, અથવા નિરુજ એટલે નિરોગપણુ તેહજ ઠે પ્રધાન ફલની વિવક્ષાએ શિશ્વા કે ૦ ચોટલીની પરે જ્યાં, તે નિરુજશિલ એવે નામે તપ જાણવું એ તપનેવિપે પણ પૂર્વોક્ત સર્વાંગસુંદર નામા તપની પરે આંબિલ અને ઝપવાસ એકાતરે કરીએ નવરકે ૦ એટલું વિગેપજે એ તપ સામલેકે ૦ અથારે પશ્વવાહીએ થાય, અને વલી એને વિપે ગ્લાનની પ્રતિજાગરણા વૈયાવચ્ચ લક્ષણ, તેનું અનિગ્રહ હોય એટલું અધિક જાણવું ॥ ૫૫૯ ॥

હવે પરમનૂપણતપ કહેઠે મૂલ—સો પરમનૂસણો હોડ જસંસ આયવિલાણિ વત્તીસ ॥ અતરપારણ્યાઈ, નૂસણદાણચ દેવસ્ત ॥૫૬૦ ॥ અર્થ—એ તપના કરવાથકી શરૂ ચક્રવાતિ આદિકનેવિપે યોગ્ય જે નૂપણ એવા હાર કુંમલ કેયૂરાદિક અનેક આનરણ પામીએ, તેથી એ તપનું નામ પણ પરમનૂપણઠે એનેવિપે વત્તીશ આંબિલ કરવા, તે જો લાગટ કરવાની સમર્થાડ નથાય તો એકાતરિતપણે પારણા કરીએ એમ સપૂર્ણ તપ કરી પોતાની શક્તિને અનુસારે શ્રીવીતરાગદેવને યોગ્ય મુગટ તિલકાદિક નૂપણ ચઢાવીએ ॥ ૫૬૦ ॥

હવે આયતિજનકતપ કહેઠે મૂલ—આયડજણગો ચેવ, નવરસલાસુ યમ્મકિરિયાસુ ॥ અણિગૃહિયવલવીરિય, પવિત્તિજુનેહિ સો કક્કો ॥ ૫૬૧ ॥ અર્થ—આયતિ શબ્દ કરી પરનવ જાણવો ત્યાં જે વિગિષ્ણફલનો જનકકે ૦ ઝપજાવણહાર તેથી એનું નામ આયતિજનક કહીએ એમાં પણ પૂર્વોક્ત રીતે વત્તીશ આંબિલ લાગટ કરી

री शके नही तो एक दिवस आंबिल करी पारणु करीए. नवरंके० एटलुं विशेष जे समस्त जे वंदनक, प्रतिक्रमण, स्वाध्याय, साधु साध्वीनुं वैयावञ्च, ते धर्मक्रिया नेविषे बल अने वीर्यनी प्रवृत्तिने जेणे अणिगूहियके० गोपवी नथी, पण तेणे करी सहितठे. एरीते ए तप करवुं. ॥ ५६१ ॥

हवे सौजाग्यकल्पवृक्ष नामा तप कहेठे. मूलः—एगंतरोववासा, सव्वरसं पारणं च चित्तंमि ॥ सोहृगकप्परुको, होइ तहादिज्जए दाणं ॥ ५६२ ॥ अर्थः—कल्पवृक्षनीपरे कल्पवृक्ष सौजाग्य फलनादाननेविषे कल्पवृक्ष समान ते सौजाग्यकल्पवृक्ष कहिए. ए कांतर उपवास, एकाशणाने दिवसे सर्व रस पारणु कामगुणित जमवुं. ए चैत्र महि नानेविषे सौजाग्यकल्पवृक्ष एवे नामे तप होय ठे. त्यां साधु साध्वीने दान आपवुं.

वली कहेठे. मूलः—तवचरणसमत्तीए, कप्पतरू जिणपरोससत्तीए ॥ कायवो ना णाविह, फलविलसिरसाहियासहिउं ॥ ५६३ ॥ अर्थः—ए तपनुं चरणके० आसे ववुं तेने समाप्ते एटले ए तप पूर्ण थये थके पोतानी शक्तिने अनुसारे एक थाल मां चोखानुं कल्पवृक्ष करीने श्रीवीतराग आगल मूकीए, पण ते केहेवुं के नाणा विहके० नानाप्रकारनां फल तेणेकरीने विलसति जे शाखा तेणे युक्त होय ॥ ५६३ ॥

हवे तीर्थंकर मातृतपनीविधि कहेठे. मूलः—तिब्बरजणणिपूआ, पुवं इक्कासणाइ स तेव ॥ तिब्बरजणणिनामग, तवंमि कीरंति नदवण ॥ ५६४ ॥ अर्थः—तीर्थंकरनी माता-ते नी पूजापूर्वक जाइवाद्युद सातमथकी मांमीने तेरश सुधी सात एकाशणां करवां ते सात वरस सुधी, कोइक कहेठे के त्रण वरस जागट सात सात एकाशणां करवां, पढी उ जमणु करवुं; तेमां प्रधान चोवीश पकवानना थाल आपवा; सपुत्र एटले जे पुत्र सहित होए तेवी चोवीश श्रावकाने जमाडवुं; पीलां वस्त्र करी आपीए, उंठव क रीए ए जिनमातानामा तप ते जाइवा महीनामां करीए. ॥ ५६४ ॥

हवे समवसरण तप कहेठे. धारकाइति प्रसिद्धनाम ठे मूलः—एक्कासणाइएहिं, नदवयचउक्कगंमिसोलसहिं ॥ होइ समोसरणतवो, तप्पूआपुवविहिएहिं ॥ ५६५ ॥ अर्थः—ए तप एकाशणादिके करीने एटले चार एकाशणां, चारनिवी, चार आंबिल, चार उपवास अने त्यां एक उंलीए एक एकाशणुं, उपर निवी, उपर आंबिल, पढी उपवास करवो. एम एक श्रेणी थाय. एवी चार उंली करीए तेवारे सोल दिवस थाय. तेमां ठेठो उपवास पर्यूपणाने दिवसे आवे तेवीरीते ए तप करवुं. एवीरोते समवसरण तप होयठे. तप्पूआके० ते समवसरणनी पूजापूर्वक चारवर्षपर्यंत कीधे ठते ए तपनेविषे सर्व मली चोशठ दिवस थाय. ए तप ते समवसरणना

एकेका द्वारनो आश्रय करीने प्रत्येक द्वारने स्थानके चारचार दिवसनु तप करे
ठे, तेथीं द्वारका एवी एनी प्रसिद्धिठे ॥ ५६५ ॥

हवे नंदीश्वरतप कहेठे मूल -नदीसरपडपूआ, निययसामडसरिस्तवचरणा
होइ अमावस्ततवो, अमावसावासरुद्धिठे ॥ ५६६ ॥ अर्थ -नदीश्वरक्षीपसंबंधी जे
प्रासाद ते पट उपर लखीने नदीश्वरना पटनी पूजापूर्वक निययके० पोतानी
समर्थाइ सरखु तप करवु, अने दीवालीनी अमावास्याथकी आरजी उपवास क
रीए, ए अमावास्याए तप उपवास लक्षण करवु, तेथी ए अमावासी लक्षण
तप कहेवाय ठे ए तप सातवर्षपर्यंत थायठे अमावास्यानो वासरके० दिवस
तेनेविषे उद्दिष्टके० कबुठे एनेविषे बावन उपवास, उजमणे बावन वस्तु फल
देवा, नदीश्वरक्षीपनी पूजा करवी ॥ ५६६ ॥

हवे पुमरीकतप कहेठे मूल -सिरिपुमरीयनामग, तवमि एकासणाइ कायव ॥
चित्स्म पुन्निमाए, पूएअवातपडिमा ॥ ५६७ ॥ अर्थ -श्री पुमरीक नामे जे तप
तेनेविषे एकाशणादिक तप करीए ते चैत्री पूनेमना दिवसे करीए एम एकाशणु
आदेवइने उपवासपर्यंत बारवर्ष लगण लागट करीए एक कहे ठे के सात वरस
करीए, ते वरसो वरस बार उपवास अने तिहा पुमरीकने केवलज्ञान उपन्यु, ते
कारणें तेनी प्रतिमा पूजवी ॥ ५६७ ॥

हवे अक्षयनिधितप कहेठे मूल -देवगठविअकलसो, जो पुन्नो अक्षयाणमु
छीए ॥ जो तडसत्तसरिखो, तवो तमरकयनिहिंविंति ॥ ५६८ ॥ अर्थ -श्रीजिनदेव
आगले शुन मुहूर्ते कलश थापी दर दिवसे मूर्तीनर चोखा नाखता जे दिवसे कलश
पूराणो, ते दिवसे पोतानी शक्तिने अनुसारे एकाशणु व्याशणु करीए एतपने अ
क्षयनिधितप, एवु गीतार्थ कहेठे इहा ए आम्नायठे के पर्युपणाथकी पन्नर दि
वस आगल ए तप मानीए, पढी अथवा अधिके दिवसे मुहूर्ते जोइने पारणा क
रवा, पढी वासक्रेपादिक विधिपूर्वक अविघ्नधाराए सपूर्ण कलश करी उपाडी
ए, अने जिन आगल धरीए ॥ ५६८ ॥

हवे चडायणतप ते यवमथ्य वज्रमथ्यना जेदे करी वे प्रकारे कहेठे मूल -वट्ट
इ जहाकलाए, एकाका एणुवासर चदो ॥ सपुसोसपुड्डा, जासयलकलाइ पवमि ५६९
अर्थ -जेम चडमा एकेक कलाए करीने वृद्धि पामेठे, पडवाए बीजे, त्रीजे, एम
कलाए वधतो जाय, ते ज्यासुधी समस्त कलाए करी पूर्ण पूनेमने दिवसे थाय
मूल -तह पडिवयायइको, कवलो विइयाइपुसिमा जाव ॥ इक्किक्कवजवुड्डी, जा

तेसिं होइ पन्नरसगं ॥५७०॥ अर्थ:-पूर्वोक्त चंडमानी वृद्धि पामती कलानी पेरे पडवा
ए एक कवल, बीजना दिवसे वे कवल, एम वधारेतां पूनेमना दिवसे पन्नर कवल,
एरीते चांडणे पखवामीए एकेका कवलनी वृद्धि करतां ज्यांसुधी पन्नर कवल थाय.

मूल:-एकेकंकिएहंमिय, परकंमि कलं जहा ससी मुयइ ॥ कवलोजि तहा मुचइ,
जामावस्साइसोएको ॥ ५७१ ॥ अर्थ:-अंधारा पखवामीआनेविपे चंडमा एकेक
कलाए दररोज हीन थतो जाय ठे, तेम अंधारा पक्षमांहे पडवाना दिवसे पन्नर
कवल लेइ बीजनादिवसे चउद कवल लीए, एम त्रीजे तेर कवल, एरीते दररोज
एकेक कवल मूकतां अमावास्याए एक कवलनो आहार करे. ॥५७१॥

मूल:-एमा चंडपडिमा, जवमझा मासमितपरिमाणा ॥ एहिंदु वज्रमझं, मास
पडिमं पवस्कासि ॥ ५७२ ॥ ए चंडनामे प्रतिमा जे यवमथ्य, ते मात्र एक मास
प्रमाण कही. एहिंदुके० हवे वज्रमथ्य मास प्रतिमा कहीगुं. यवमथ्य चंडायणने
उजमणे रूपानो चंडमा अने सोनाना वत्रीश यव आपीए. ॥५७२॥

हवे वज्रमथ्य चंडायण ते आवी रीते. मूल:-पन्नरसपडिवयाए, एकगहाणीइ
जावमावस्सा॥एकेणं कवलेणं, जाया तह पडिवयावि मिआ ॥५७३॥ अर्थ:-अंधारे
पखवाडे पडवाना दिवसे पन्नर कवल, पठी बीजना दिवसे चउद कवल, त्रीजना
तेर कवल. एम एकेकनी हाणी करतां ज्यां अमावास्या थाय त्यां एक कवल हो
य. तेम आगल चांदरणे पखवाडे पडवाने दिवसे एक कवल होय. ॥ ५७३ ॥

मूल:-बीयाइयासुइकग, बुडू जा पुंनिमाइपन्नरस ॥ जवमझवमझाउं, दोविपडि
माउनणियाउं ॥ ५७४ ॥ अर्थ:-पठी बीज आदेदेइने जे तिथीउं आवे त्यां एके
क कवलनी वृद्धि करतां जवुं, ते जेवारे पूनेमनो दिवस आवे तेवारे पन्नर कवलनो
आहार थाय. एटले यवमथ्य ने वज्रमथ्य ए वेउ प्रतिमा जणियाके० कही. ए
वज्रमथ्यने उजमणे रूपानो चंडमा अने वज्र आपवां. ॥५७४॥

हवे दाति संख्या प्रतिमा त्रण गाथाए करी कहेठे. मूल:-दिवसे दिवसे एगा दत्ती
पढमंमि सत्तगे गिआ ॥ वडूइ दत्तीसहस तगेण जा सत्तसत्तमए ॥५७५॥ अर्थ:-दिवस
दिवसनेविपे एकेक दाती ते पढमके० पहेजा सातकाने विपे गिआके० लेवी. एम
अन्नना ग्रहणथकी पाणीनी दाती पण एकेकज सात दिवस सुधी लेवी, पठी
सातका सातकासाथे दातीनी पण वडूइके० वृद्धि करवी. एटले बीजे सातके
दिवसे दिवसे वे वे दाती लेवी. एम त्रीजे सात के सातदिवससुधी त्रण त्रण दा

ती लेवी, ते ज्यांसुधी सातमे - सातके, सात सात - दाती दिवसे दिवसे, लेवाय,
व्यासुधी जाणवी ॥ ५४५ ॥

-- मूल - शुक्लवासरेंहि, होइ इमा सत्तसत्तमीपडिमा ॥ अष्टमियानवनव मि
यायदसदसमिया चेव ॥ ५४६ ॥ अर्थ - सातो-सत्तीषु उगणपचाश दिवसे सत्त
मी प्रतिमा होय - हवे आगल अष्टमअष्टमिया, नवमनवमिया अने दसमदसमिया
एवेनामे त्रण प्रतिमानेविपे, जे होय ते कहेठे ॥ ५४६ ॥

मूल - नवर वड्डइ दत्ती, सहअछानवगदसगवुड्डीहि ॥ चवसचीऽकासी, सयंचदि
वसाणिमासुकुमा ॥ ५४७ ॥ अर्थ - नवरके० एटलु, विरोप जे इहा दाती ते वड्डइ
के० वये ते आवीरीते के सहअछगके० आठका-नवका ने दशका साथे जेम एनी
वृद्धि तेम दातीनी पण-वृद्धि थाय, तेमां आठमी प्रतिमाए ठेला आठ दिवसे आ
ठ आठ दाती लेवी, एम नवमनवमिकाए ठेला नवे दिवस सुधी नव नव दाती
लेवी तथा दसमदसमिकाए ठेला दश दिवससुधी दश दश दाती लेवी ॥ ५४७ ॥

हवे एनेविपे दिवसनी सख्या केटली थाय? ते कहेठे आठो अठथुं चोसठ दिव
स अष्टअष्टमी प्रतिमानेविपे थाय एम नवे, नवे एक्याशी दिवस नवम नवमिका
प्रतिमानेविपे थाय, अने दशम दशमिकाना एकशो दिवस पूर्णअनुक्रमे थाय, ए दाती
नी सख्या सूत्रकारे अतगमदशगने अजिप्राये कहीठे त्या पण एमज कहुठे, अने
व्यवहार जाण्यना न्यायधी तो सिंचेर प्रमुख दिवस थायठे, अने दातीनी सख्या
वृत्तिकारे एम कहीठे सत्तसत्तमिया ए पहेली प्रतिमाए एकशोने ठवु दाती थाय,
एम बीजीए बरोने अठाशी थाय, त्रीजीए चारगेने पाच थाय, चोथीए पाचगेने
पच्चाश थायठे अने ए चारे प्रतिमाना मली नवमास ने चोवीश दिवसनी सख्या था
यठे, अने चवदशेने उगणचालीश दातीनी सख्या थायठे. यडुक॥ चववीसदिवस अ
हिथा, नवमासासबड्डदिवसाणि॥ चवदसयागुण गाला, दत्तीण, हवइ-इहसंखा॥ १

हवे वर्धमानआबिल नामा तप वे, गाथाए, करी कहेठे मूल - एगाइयाणिआ
यबिलाणि इक्किवुड्डिमताणि ॥ पयतअप्रचक्षाणि ज्ञाव पुत्र सय तेसि ॥ ५४८ ॥ एय
आयंबिलवड्डमाण नाम, महा तवच्चरण ॥ वरिस्ताणि इष्ट चवदस, मासतिग वीसदि
वसाणि ॥ ५४९ ॥ अर्थ - एक आदेवेइने आबिल एकेक वृद्धिमत्के० वधता हो
य - इहा, ए-जायठे जे प्रथम एक आबिल, पठी एक उपवास, पठी वे आबिल वली
एक उपवास, पठी त्रण आबिल वली एक-उपवास, एम, वधता ठेहेले, एकसो
आबिल करीने तेने पारणे एक उपवास करे, एम सर्वमली एकशो उपवास थाय

અને પાંચ હજાર ને પચાશ આંબિલ થાય. એ વર્ધમાનઆંબિલ નામા મહાતપનું આસેવન કરવું; તે ચતુર્દશ વ્રણ માસ ને ઉપર વીશ દિવસે પૂર્ણ થાયઠે. ॥૫૭૦॥

હવે ગુણરત્નસંવત્સરનામા તપ તે સાત ગાથાએ કરી કહેઠે. મૂલ:-ગુણરયણ વહરંમિ સોલસમાસા હવંતિ તવચરણે ॥ એંતરોવવાસા, પઠમે માસંમિ કા યવા ॥ ૫૮૦ અર્થ:-ગુણરત્નસંવત્સર નામા તપ તે સોલ માસસુધી આસેવવું, ત્યાં પહેલા મહીનાનેવિષે એકાંતરે ઉપવાસ કરવા. ॥૫૮૦॥

મૂલ:-ઠાયવં ઉક્કડઆસણેણ દિવસે નિસાડ પુણ નિચ્ચં ॥ વીરાસણિણ તહા, હોઅવ મવાવહેણંચ ॥ ૫૮૧ ॥ અર્થ:-ઠાયવંકે ૦રહેવું, ઉકડૂ આસણે દિવસનેવિષે અને વલી રાત્રીને વિષે તો સદાડ વીરાસણિકે ૦વીરાસને રહેવું અને અપ્રાવૃતકે ૦વસ્ત્રેરહિત થવું.

મૂલ:-બીયાડસુમાસેસું, કુક્કાણગુત્તરાડવુડીએ ॥ જા સોલસમેસોલસ, ઉપવાસા હું તિ માસમ્મિ ॥ ૫૮૨ ॥ અર્થ:-હવે બીજા મહીના પ્રમુખનેવિષે જે કરવું તે કહે ઠે. એકોત્તરાદિકની વૃદ્ધિએ ઉપવાસ કરવા તે જ્યાંસુધી સોલમે મહીને સોલ ઉપવાસ થાય ત્યાંસુધી કરવા. ડહાં એ જાવાર્થ ઠે કે પહેલામાસે એક એક ઉપવાસ કરીને ઉપર પારણુ કરીએ, બીજા માસે બે બે ઉપવાસ ને પારણુ, ત્રીજા માસે ત્રણ ત્રણ ઉપવાસ ને પારણુ કરીએ, ચોથા માસે ચાર ચાર ઉપવાસને પારણુ કરીએ. તેવારે ચોથા આઠા મહીનામાં ચોવીશ ઉપવાસ ને ઠ દિવસ પારણાંના થાયઠે, એમ માસેમાસે ચઢતાચઢતા ઉપવાસને ઉપપારણુ તે યાવત્ સોલ માસપર્યંત કરવા.

હવે ઉપવાસની સંખ્યા અને દિવસની સંખ્યા તે અન્ય કર્તૃકી ગાથાએ દેખાડે ઠે. ઉક્તંચ ॥ પન્નરસ વીસ ચત્તવીસ ચેવ ચત્તવીસપન્નવીસાય ॥ ચત્તવીસણગવીસા, ચત્તવીસાસત્તવીસાય ॥ ૧ ॥ અર્થ:-પન્નર, વીશ, ચોવીશ, ચોવીશ, પચીશ ચોવીશ, એકવીશ ચોવીશ, સત્તવીશ, ॥ ૧ ॥ ઉક્તંચ ॥ તોસાત્તિત્તીસાવય, ચત્તવીસઠવી સઅઠવીસાય ॥ તોસાબત્તીસાવિય, સોલ સમાસેસુ તવદિવસા ॥ ૨ ॥ અર્થ:-ત્રીશ, તેત્રીશ, ચત્તવીશ, ઠવીશ, અઠાવીશ, ત્રીશ, ને બત્રીશ. એ અનુક્રમે સોલ મહીના નેવિષે એટલા તપના દિવસો થાયઠે. ॥૨॥ હવે પારણાના દિવસો મહીના મહીના આશ્રી કહેઠે. ઉક્તંચ ॥ પન્નરસદસઠ્ઠપં ચચરપંચસુયતિન્નિન્નિત્તિ ॥ પંચસુ દો દોય તહા, સોલસમાસેસું પારણગા ॥૩॥ અર્થ:-પન્નર, દશ, આઠ, ઠ, પાંચ, ચાર, ત્રણ, ત્રણ, ત્રણ, ત્રણ, ત્રણ, બે, બે, બે, બે, બે, એ સોલ મહીનાનાં પારણાં જાણવાં. જે મહીને અષ્ટમાદિક તપના દિવસ પૂરાય નહી તેવારે આગલા મહીનાના દિવસો લેવા. ॥ ૩ ॥

हवे अनुष्ठान प्रकारे सर्व दिनमान कहेते मूल -ज पढमगंमि मासे, तमणुछाण समग्गमासेसु ॥ पचसयाइदिणाण, वीसूणाईमम्मि तवे ॥५८३॥ अर्थ -जे प्रथममासनेविषे अनुष्ठान कहु तेहज अनुष्ठान समग्रमासनेविषे थाय पाचगे दिवस बीजे उणा, तेवारे चारगे एंसी दिवस ए गुणरयणसवत्सरतपनेविषे थायते इहा गुणरत्न एवु नामसार्थकज ठे परतु निरर्थक नथो, केमके निर्झरादिक जे गुण-तद्रूप जे रत्न-ते जेनेविषेते, माटे गुणरत्नसवत्सर ते सत्रिहाइ सवत्सरे एट जे एक सवत्सरने तेना उपर वली एक सवत्सरनो त्रीजो नाग एटजे बधा मजी सोल महीने पूर्ण थाय तेथी गुणरयणसंवत्सर कहीए ॥ ५८३ ॥

हवे प्रवचनरूप समुद् ते अपारते, त्या जे तप कहाते तेपण घणां कहाते, अने तेना आसेवनार पण खदक प्रमुख पुरुष विघेप घणा साजलीए ठइए, ते जूदा जूदा केटला कहिए? परतु दिशि मात्र देखाडीने हवे जेप तपो विशेषनु अतिदेश कहीएतैए

मूल -तह अगोवगाण, चिइवदणपंचमगलाईण ॥ उवहाणाइ जहाविहि, हवति नेयाणि तह समया ॥५८४॥ अर्थ -तथा शब्द समुच्चयने अर्थेते, अंग जे आचारागादिक अने उपाग जे उववाई प्रमुख, चेत्यवदना, इरियाविहि, शक्रस्तव, स्थापना, अरिहतनी स्तवना, नामार्हतनी स्तवना, श्रुतस्तव, सिद्धस्तव रूप पंचमगलादिकना उपानादिक, आदि शब्द थकी अनेरा पण तपना विघेप जे ठे ते जे विधिए होय ते सर्व सिद्धात थकी जाणवा एम त्रेसठ गाथाए करी तपना जेठ वखाण्या, तथा विधिप्रपाते योगविग्रि तपोरत्नमालिका, इत्यादिक शास्त्रातरथकी अनेरा तपो जाणवा ॥ ५८४ ॥ इति गाथा त्रिपष्टिकार्थ ॥

अवतरण -पायालकलसति एटजे पाताल कलशनी वक्तव्यतानु बशेने बहोते रसु द्वार कहेते मूल -पण नउइ सहस्साइ, उंगाहिताचउदिसि जवण ॥ चउरो लिज्जरसगाण सठिया दुति पायाला ॥ ५८५ ॥ अर्थ -जवणसमुद् वे लाख योजन विस्तारेते ते जवणसमुद्दनी चारेदिशाए जवु द्वीपनी जगतिथकी पचाणु हजार योजन अवगाहिए, त्या बहु मध्यदेशे चार अलिज्जरके० महोदु मटकु-तेना सस्थाने सस्थितके० रहाते, एवा चार पातालकलश होयते. ॥ ५८५ ॥

हवे ए चारेना नाम ने ठीकरी एनु जाडपणु कहेते मूल -वजयामुहकेयूरे छयगे तह ईसरेय बोधवे ॥ सबवईरायाण, कुक्षाएणसिदससइया ॥५८६॥ जोयण सहस्सदसग, मूले उवरिच होइ विचिन्ना ॥ मप्रेयसयसहस्स, तिन्तियमिचंच कगाढा ॥५८७॥ अर्थ -एक वलयमुख अथवा वडवामुख, बीजु केयूर, त्रीजु शुतक, तेम

ચોથું ઈશ્વર એવે નામે ચાર કલશઠે. તે બોધવા કેળાવવા. સર્વ વજ્રરત્નમય એવી
 એની ઠીંકરી તે હજાર યોજન જાડીઠે; એનું પ્રમાણ કહેઠે. એક પ્રદેશની શ્રેણીથી
 વિષ્કંન્ને વધતાં વધતાં મૂલમાં અને ઉપરે દશ હજાર યોજન, એમ વધતાં વધતાં
 મધ્યવિચાલે શતસહસ્ર એટલે લાખ યોજન પ્રમાણ, અને તિત્તિયમિત્તંકે તેટલી
 માત્રાએ લાખ યોજન પ્રમાણ ચૂમિકામાંહે ઝગાઢકેળાવ્યાઠે. ઉપરે પણ દશ હ
 જાર યોજનને વિસ્તારે ઠે. ॥૫૮૬॥૫૮૭॥

હવે એને આશ્રિત દેવો જે ઠે તેમની સ્થિતિ અને તેમનાં નામ કહેઠે. મૂલ:-પલિ
 ડવમઠિઈઆ, એસિં અ હવઈસુરાઈણમો ॥ કાલેયમહાકાલે, બેલંબપંચંજણેચેવ ॥
 ॥૫૮૮॥ અર્થ:-એક પલ્યોપમની સ્થિતિના ધરનાર એના અધિપતિ તે ઇણમોકેળાવ્યા

હવે કહીએઠે. તેમાં પૂર્વદિશાએ કાલ, દક્ષિણદિશાએ મહાકાલ, પશ્ચિમે બેલંબ, અને
 ઉત્તરે પંચંજન. એ પાતાલ કલશાના ધણી જે ચાર દેવતા ઠે તેમનાં નામ કહ્યાં

હવે લઘુપાતાલ કલશાની વક્તવ્યતા કહેઠે. મૂલ:-અન્ને વિય પાયાલા, ચુહાલિં.
 જરગસંતિઆ લવણે ॥ અઠસયાચુલસીઆ, સત્તસહસ્સાય સવેસિં ॥૫૮૯॥ અર્થ:-અ
 નેરા પણ પાતાલ કલશઠે તે ચુહાલેળાવ્યા આલિંજરકેળાવ્યા મટકા તેના સંસ્થાને લવ
 ણ સમુદ્રનેવિપે ઠે. ઇહાં એ જાવજે જેમ પંચાણુહજાર યોજન જંબુદ્વીપની જગતી
 થકી આઘા જણે તેમ લવણસમુદ્રની જગતિથી પળ પંચાણુહજાર યોજન ઉ
 રહ્યાં આવીએ; ત્યાં વચમાં દશહજાર યોજન વિસ્તારે ચક્રવાલ પ્રદેશે મહોટા ક
 લશ કહ્યા. તે બેહુને આંતરે વળી ન્હાના કલશઠે એટલે એ ચારે કલશાએ જેટલી
 ચૂમિકા રંધી ઠે તે મૂકીને વચમાં સર્વ સાતહજાર આવશેને ચોરાશી કલશા ઠે.
 હવે એની નવ પંક્તિ મહોટા કલશાના મુખથી બીજા મુખસુધી ઠે, તેમાં પહે
 લી પંક્તિએ બશેને પન્નર, બીજી પંક્તિએ બશેને શોલ. એમ પરિધિ જેમ જેમ વધે તે
 મ તેમ એકેક કલશ પણ પંક્તિએ વધે; તે જ્યાંસુધી નવમી પંક્તિ ત્યાંસુધી બસેને ત્રે
 વીશ થયા. એ નવે પંક્તિનો સરવાલો કરતાં એકેક મહોટા કલશનેવિપે ઝંગણીશે
 ને એકોત્તર કલશ થાયઠે. એ ચાર કલશે કરી ચતુરુણા કલ્યાણી પૂર્વોક્ત સાત હ
 જાર આવશેને ચોરાશી થાય. એ ન્હાના કલશોના અધિપતિ જે દેવતા, તેમની આયુ
 સ્થિતિ અર્ધે પલ્યોપમ હોયઠે. ॥ ૫૯૦ ॥

હવે એના વિસ્તારનું પ્રમાણ કહેઠે. મૂલ:-જોયણસયવિહિન્ના, મૂલુવરિં દસસ
 યાણિમપ્પંમિ ॥ ઝગાઢાયસહસ્સં, દસજોયણિયાયસિંકુહો ॥૫૯૧॥ અર્થ:-મહોટા
 જે ચાર કલશા કહ્યા તેથી એ ન્હાના કલશા શોમા અંશે હોય, તેવારેશો યોજન

ने विस्तारे मूले अने उपरे ठे, तथा एक हजार योजन विचाले, एम जूमिमाहे हं
जार योजन अचगाढ ठे, अने दश योजननी कुडोके० ठीकरी जामीने ॥५९०॥

हवे समस्त कलशनेविपे वायुप्रमुखनी स्थिति कहेठे मूल - पायालाणविनागा,
सवाणवि त्रिभितिन्नि बोधवा ॥ द्विष्ठिमनागे वाऊ मध्नेवाऊअउदगंच ॥५९१॥ उव
रिं उदग जणिअं, पढमगबीएसु वाउसखुजिउ ॥ उढंवामे उदगं, परिवहइ जलनि
ही खुजिउ ॥५९२॥ अर्थ - सर्व पाताल कलशाना त्रण त्रण विनाग बोधवाके०
जाणवा त्या महोटा पाताल कलशा तेने एकने जागे तेत्रीश हजार त्रणसे ते
त्रीश योजन अने एक योजननो त्रीजो जाग उपर, अने न्हाना कलशने त्रणसे
तेत्रीश योजन अने उपर एक योजननो त्रीजो जाग, एटली जग्यामा समस्त कल
शानेविपे अनेक प्रकारना वायु समूर्छाएठे, अने ह्जोन पण पामेठे जेम मनुष्या
दिकना उदरमा थास वात समूर्छेठे अने ह्जोन पण पामेठे, तेम त्यापण जे वारे
महोटा कलशानेविपे वायु ह्जोन पामे तेवारे जगना स्वजावथकी न्हाना कल
शानेविपे पण वायु ह्जोन पामे, अने ते वारे वेली, गाउ गाउ उची वधे एम समस्त
कलशानेविपे पूर्वोक्त त्रण जागमाहेला हेठला जागनेविपे वायु होय अने मध्ने
के० विञ्चला जागमा पूर्वोक्त योजनना प्रमाणनेविपे वायु अने जल होय, तथा उ
परला त्रीजा जागनेविपे केवल पाणी नणियके० कसु ठे पहेला जाग अने बीजा
जागनो वायु जेवारे खोच्यो एटले उठव्यो थको उठके० उंचो चाले तेवारे पाणीने
वमेके० नाखे तेथी जलनिधिके० समुद्र पण ह्जोच्यो थको समुद्रनु जल पण वधे ॥५९३॥

हवे उपशमे वाये जे थाय ते कहेठे मूल - परितस्थिअंमि पवणे, पुणरवि उदग
तमेव सगण ॥ वडेइ तेण उदही, परिहा यणु कमेणवा ॥५९४॥ अर्थ - परितस्थि
तके० वली समस्त प्रकारे वायु उपशमे तेवारे वली तेहीज उदक तेज सस्थाने ते फरी
कलशामांहे पातुं प्रवेश करे, ते कारण माटे अनुक्रमे करी हियमान तथा वधे त्यारे
जल ह्जोन पामे ते अहोरात्रे नियत काले वे वखत अने पद्ममाहे चतुर्दशी प्रमुख
तिथीनेविपे पण अनुक्रमेकगीने वृद्धि दानी थाय ॥५९५॥ इति गाथा सप्तकार्य.

अवतरण - आहारगसरूवति एटले आहारक शरीर करे तेना स्वरूपतुं वशे
ने तहोतेरमुं दार कहेठे मूल - समउ जहन्नमतर्, मुक्कोसेण तु जावठम्मासा ॥
आहारसरीराण, उक्कोसेण नवसहस्ता ॥५९६॥ अर्थ - आहारक शरीर एकवार की
धुं अने वली कार्यना वशथकी करे तो जघन्यथी एक समयनो आतरो पडे, अ
ने उत्कृष्ट तो ज्या लगे ठमहीना अने जीवसमासमाहे वरस पृथक्त्व कसु

ઠે તે મતાંતર જાણવું. આહારક શરીરવાલા કરનાર ઉત્કૃષ્ટે સમ કાલે નવ હજાર જન્યમાન થાય. અને જન્યથી એક વે ત્રણ હોય; ॥ ૫૬૪ ॥

હવે સંસારમાં વસતો જીવ જેટલા વચ્ચત આહારક શરીર કરે તે કહેઠે. મૂળ ચત્તારિય વારાઉ, ચત્તદસ પુઢીકરેઽ આહારે ॥ સંસારંમિ વસંતો, એગનવે ડુન્નિવારાઉ ૫૬૫ અર્થ:-ચાર વચ્ચત ચત્તદપૂર્વનો ધારક મુનિરાજ આહારક શરીર કરે. શેષ શ્રુત ના ધરનારને એ આહારક શરીર કરવાની શક્તિ ન હોય, તેથી ચત્તદપૂર્વધરનું ગ્રહણ કહ્યું, અને સંસારમાં વસતો એક જનનેવિપે વે વચ્ચત આહારક શરીર કરે. હવે આ નિહ્યતેકે ૦ પ્રયોજનના વશથકી કરીએ, નહું શરીર નીપજાવીએ તે આહારક કહીએ.

તેથી તેજ પ્રયોજન દેશાડેઠે. મૂળ:-તિઠયરરિદ્ધિદંસણહમઠોવગહણહેઝંવા સંસયવુઠેયઠં, ગમણં જિણપાયમૂલંમિ ॥ ૫૬૬ ॥ અર્થ:-સમસ્ત લોકને આશ્ચર્ય ની ઉપજાવણહાર અષ્ટ મહાપ્રતિહાર્ય પ્રમુખ શ્રી તીર્થકરની ક્રુદ્ધિ તે જોવાને અર્થે આશ્ચર્ય ઉપન્યાયકા અથવા તેવા તેવા નવા અર્થે તેના લેવાને કારણે અથવા કોઈ એક અતિ ગહનાર્થનો સંદેહ ઉપન્યે થકે તેનો નિશ્ચે કરવાને અર્થે કોઈ એક મહાવિદેહનો વાસી શ્રી વીતરાગના ચરણકમલને આગલ આહારક શરીર કરી પહોંચે, પઠી જગવંતને દેશી સમસ્ત પોતાનું કાર્ય કીધે ઠટે વલી તે પૂર્વ પ્રદેશે જે ઔદારીક શરીર થાપણનીપરે મૂક્યું હતું તે, પોતાના પ્રદેશની જાલીવડ તેજ અવસ્થાએ થકો માગી લીધેલા ઉપકરણનીપરે આહારક શરીર મૂકી મૂલગા પ્રદેશના સમૂહનેવિપે પ્રવેશ કરે. એના પ્રારંભ અને મૂકવાના કાલસુધી અંતરમુદૂર્ત જાણવું, ॥ ૫૬૬ ॥ ઇતિ ગાયા ત્રયાર્થ ॥

અવતરણ:-દેસાઅણારિયત્તિ એટલે અનાર્થદેશોના નામોનું વસેં ને ચુમોત્તેરમું દાર કહેઠે. મૂળ:-સગજવણસવરવચ્ચર, કાયમુરુંડુડુગોણપક્કણયા ॥ અરવાગહો ણરોમય, પારસવસવાસિઆ ચેવ ॥ ૫૬૭ ॥ ડુંવિલયલડસવુક્કસ, નિલ્લધપુલિંદ કુંચનમરરૂઆ ॥ કોપાવચીણચંચુઅ, માલવદવિડાકુલઢાય ॥ ૫૬૮ ॥ કેક્કયકિરા યહયમુહ, સ્વરમુહગયતુરયમિંઢપમુહાય ॥ હ્યકન્નાગયકન્ના, અન્નેવિ અણારિયા વ હવે ॥ ૫૬૯ ॥ પાવાયચંમકમ્મા, અણારિયાનિગ્ધિણા નિરણુતાવિ ॥ ધમ્મુત્તિઅસ્કરા ડ, સુણેવિનનક્કણતાણ ॥ ૬૦૦ ॥ અર્થ:-શકદેશ, યવનદેશ, શવરદેશ, વાવર દેશ, કાય, મુરુંમ, ડુડુ, ગોણ, આસ્વાનક, ઢુણ, રોમક, પારસ, સ્વસ, કૌશીક, ડ વિલ, લકુણ, વુક્કસ, નિલ્લ, અંધ્ર, પુલિંદ, કૌંચ, ત્રમરરૂચી, કપોત, ચીણ, ચંચુ ક, માલવ, ડ્વિમ, કુલાર્થ, કૈકેય, કિરાત, હ્યમુખ, સ્વરમુખ, ગજમુખ, તુરંગમુ

ख, मिठमुख, ह्यकर्ण, गजकर्ण, ए सिवाय बीजा पण अनार्य आयातके० एय एटले धर्म थकी जे दूर थया एटले आर्य थकी विपरीत ते अनार्य जाणवा ए अपेय वस्तुना पान करनार, अनहना जहू करनार, अगम्य गमनना करनार शास्त्रमाहे जे निषेध एवी वेप जाया आचारादिकना करनार एवा अनार्य देश ते बह्वेके० घणाढे, वली ते केवाढे १ तोके महा पापना करनार, प्रचम रौड्कर्मेने विषे तत्पर एवा अनार्य निघणाके० अत्यंत निर्दय, पाप करीने पढी अनुताप न करे, जेने धर्म एवा अहूर पण सानज्यामा आब्या नथी इतिगाथाचतुष्टयार्थ ॥

अवतरण -आयरियदेशसत्ति एटले आर्य देशोना नामोतुं वसेने पचोतेरमुं द्वार कहेहे मूल -रायगिहमगह चपा, अंगा तह तामलिन्नवगाया ॥ कंचणपुर कलिगा, वाणारसिचैवकासीआ ॥६०१॥ अर्थ -एक राजगृहनगर ने मगधदेश, बीजी च पानगरी ने अगदेश, तेमज त्रीजी तामलिन्नानगरी ने वगदेश, चोथुं काचनपुरनगर ने कलिग देश, पांचमु वाणारसीनगर ने काशीदेश ॥६०१॥

मूल -साकेय कोसलागय, पुरच कुरसोरियं कुसघाय ॥ कपिल्लपंचाल, अहिन्नता जगला चैव ॥ ६०२ ॥ अर्थ -बघी साकेतनगरी ने कोशलदेश. सातमुं गजपुरनगर ने कुरुदेश, आठमुं सौरीपुरनगर ने कुशावर्तदेश, नवमी कपिलनगरी ने पंचालदेश, दशमी अहिन्नता नगरी ने जगलदेश. ॥६०२॥

मूल -वारवर्ष्य सुरघ्न, महिल विदेहाय वज्रकोसवी ॥ नंदिपुर समिद्धा, नहिल पुरमेव मलयाय ॥ ६०३ ॥ अर्थ -अग्यारमी दारावतिनगरी ने सौरदेश, बारमी मिथुलानगरी विदेहदेश, तेरमी कोसवीनगरी ने वज्रदेश चउदमु नंदनपुरनगर ने शान्तिव्यदेश, पन्नरमु नहिलपुरनगर ने मलयदेश ॥ ६०३ ॥

मूल -वड्राड मज्ज वरुणा, मज्जा तह मुनियावड्दसत्ता ॥ सुत्तीमईयचेई, वीयजयं सिधुसोवीरा ॥६०४॥ अर्थ -सोलमु मज्जनगर ने वैराटदेश, सत्तरमी वरुणनगरी ने अज्जदेश, अठारमी मुत्तिकावतीनगरी ने दशार्णदेश, उगणीशमी शुक्तिमतिनगरी ने चेदिदेश, वीशमु वीतनयनगर ने सिधुसौवीरदेश ॥ ६०४ ॥

मूल -मधुराय सूरसेणा, पावा जगीयमासपुरिवट्ठा ॥ सावडी अकुणाला, कोडी वरिस च लाटाय ॥६०५॥ अर्थ -एकवीशमी मधुरानगरी ने सूरसेनदेश, बावीशमी पापानगरी ने जगीदेश, त्रैवीशमी मासपुरीनगरी ने वत्तीदेश, चोवीशमी श्रावस्तिनगरी ने कुणालादेश, पचीशमु कोटीवर्षनगर ने लाटदेश ॥ ६०५ ॥

मूल -सेयंविद्याधिनयरी, केड्य अह च अयरिय जणियं ॥ जलुप्पत्तिजिणाण,

चक्रीणं रामकिएहणं ॥ ६०६ ॥ अर्थः—पढी श्वेतंविकानगरी ने कैकेयदेश, ए अर्धो
आर्यदेश कह्योठे, ज्यां जिनके० तीर्थकर, चक्रवर्त्ति, वज्रदेव, वासुदेव प्रमुख उत्तम
पुरुषोत्तुं उपजवुंठे ते आर्यदेश जाणवा. ते साडीपचीश देशठे तेमनां नाम कहां.
ए बहुश्रुत संपदाए प्रमाणठे, अने आवश्यकनी चूर्णिमां एवी व्यवस्था कहीठे के
जे जुगलीआना खेत्रे हकारादि नीतिआय ते आर्य, एटले नरतखेत्रवर्त्ति तेहज
आर्य अने उपलक्षणथकी महाविदेहना अंतवर्त्ति विजय मध्य खंडादिकनेविषे
ठे ते पण आर्य जाणवा. ॥ ६०६ ॥ इति गाथा पट्कार्थ ॥

अवतरणः—सिद्धएगतीसगुणात्ति एटले सिद्धना एकत्रीशगुणोत्तुं बरोने ठोतेरमुं
द्वार कहेठे. मूलः—नवदरसणंमि चत्तारिआउए पंचआइमे अंते ॥ सेसे दोदो जेया
खीणजिलावेणइगतीसं ॥ ६०७ ॥ अर्थः—नवदर्शनावरणीयना जेद, चार प्रकारनुं
आयु, पांच प्रकार ज्ञानावरणीयना, पांच प्रकार अंतके० ठेलुं जे अंतरायकर्मठे
तेना जाणवा. शेष थाकता चारकर्म. तेमां वेदनीयना वे जेद, अने मोहनीय ते द
र्शन तथा चारित्र मोहनीयरूप वे प्रकारे, अने नामकर्म ते शुभ अशुभ नाम रूप,
तथा गोत्रकर्म ते उंच नीच गोत्ररूप. ए सर्व मली एकत्रीश जेद आय. ते जेवारे
हीण अनिलाप ए बधाने हीण शब्द धुरे आपीने बोलीए एटले हीण चहुदर्शना
वरणीय, हीण अचहुदर्शनावरणीय एम सर्वत्र कहेवुं. ते ज्यांसुधी हीण नीच
गोत्र कहिए त्यांसुधी एकत्रीश गुण सिद्धना आयठे. ॥ ६०७ ॥

अथवा प्रकारांतरे वली बीजा पण सिद्धना एकत्रीश गुण कहेठे. मूलः—पडिसेह
एसंठाणोयवन्न गंध रस फास वेएय ॥ पण पण डुपणछतिहा, एगतीसमकाय संग रु
हा॥६०८॥ अर्थः—एटलानो प्रतिषेध करवा थकी एटले तेमां एक लांबो, बीजो वाट
जो, त्रीजो पढोलो, चोशुं त्रिखुणु, पांचमु चउखुणु ए पांचतो संस्थान जाणवां
अने गंध वे, कृष्णादिक वर्ण पांच, रस पांच, स्पर्श आठ, वेद त्रण, ए अष्टावीशनो
निषेध करवाथी अष्टावीश गुण उपन्या. उंगणत्रीशमुं अकाय ते शरीररहितपणु,
त्रीशमु असंग ते स्वजनादिके रहितपणु, एकत्रीशमुं अरु के० जन्मेकरी रहित, ए
एकत्रीशगुण श्री आचारांगमांहे संस्थानादिक एमज कहांठे. यडुक्तं सेनदीहे न
वष्टे नतंसे इत्यादिक एटले ए सिद्धना एकत्रीशगुण कहा.ए सिद्धना एकत्रीश गु
णोत्तुं प्रतिपादक द्वार कहेवा थकी अत्यंत मंगल शिष्य प्रशिष्यादिकने अविभेदादिकनुं
कारण कयुं. ए अंत मंगलिक कहीने बरोने ठहोतेरमुं द्वार समाप्त कयुं. ॥६०८॥

हवे ए प्रकरणनो करनार पोताना वश प्रकटन पूर्वक पोतानुं नाम देखामतो वली ए प्रकरणनेविपे कारण अने पोताने अनुवतपणु कहेनार थको। एवु कहेवे मूल - यम्मधरुद्धरणमहा, वराह जिणचदसूरितीसाण ॥ सिरिअम्म एवसूरीण पाय पकयपराएहि ॥ ६०॥ सिरिविजयसेनगणहर, कणिठ जसदेवसूरिजिणेहि ॥ सिरिने मिचदसूरिहि सविणयंसिस्तनणिएहि ॥ ६१॥ अर्थ - धर्म जे श्री वीतराग देवनो जापित तेज जीवा जीवादिकना धरवायकी धरा जे पृथ्वी तेनु उद्धरणके विनो शने परिहारे यथावस्थितपणे राखवु त्या महावराह संमान श्री जिनचदसूरि तेना शिष्य श्री अम्मादेवसूरि तेना चरणकमलना पराग संमान ॥ ६०॥ श्री विजयसेन नामा गणधर ने न्हाणा श्रीयशोदेवसूरि तेना महोटा गुरुनाइ एवा श्रीनेमिचदसूरि तेणे सविनयपणे पोताना शिष्यना कथन थकी ॥ ६१॥

मूल - समयरयणापराउ, रयणाणपिवसमुद्धाराइ ॥ निवणनिहाणुणुवं, ग हिउं सजत्तएहिवा ॥ ६११ ॥ अर्थ - समय जे सिद्धांत तेज अलव्यपारपणा थकी रत्नाकरके समुद्र कहीए, ते सिद्धांतरूप समुद्र थकी रत्ननीपरे जेम समुद्रमाथी रत्न लइए तेम सिद्धांतरूप समुद्रथकी अर्थे करी सहित बगोने ठोत्तेर द्वार निपुणमतिपूर्वक लेइने सयात्रिकके नाखुदानी परे ॥ ६११ ॥

मूल - पवयण सारुद्धारो, रइउं सपरा विबोह कळ्ळमि ॥ ज कचि इह अञ्जुत्तं बहुसुआ तं वि सोहवु ॥ ६१२ ॥ अर्थ - ए प्रवचन सारोद्धार रच्यो सारके प्रधान पद तेनो उद्धारके एकठा करीने रचना कीधी पोताने तथा बीजाने अ बबोधने अर्थे द्वारने अनुक्रमे करी प्रवचनना प्रधान पदने एकठा कखावे इहा जे कांइ अशुक्त कहेवाणु होय ते बहुश्रुत गीतार्थे विसोहवुके शोधजो शोधने निर्दोष करजो ॥ ६१२ ॥

हवे जे यात जेम थवानी होय ते तेमज थाय तोपण नला आशयथकी फल ठे तेथी नला अर्थने निपे आशसा करवी एवु देखामवाने अर्थे आशसाकहेवे.

मूल - जावजइ सुवणत्तय, मेयंरवि ससिसुमेरुगिरिञ्जुत्त ॥ पवयणसारुद्धारो, तानदउ बहु पढिळ्ळतो ॥ ६१३ ॥ अर्थ - ज्योलगे स्वर्ग मृत्यु ने पाताल लक्षण ए त्रण सुवन जयवत वर्ते, एने केवे सूर्य चडमा ने सुमेरु पर्वत समस्त ने मध्यवर्ति सुदर्शननामे मेरुपर्वत तेणेकरी सहित ते ज्योलगे जयवता वर्ते त्या लगे ए प्रवचन सारोद्धार प्रकरण ते नदउके सर्व समृद्धि पामो बहु घणा एवा

जे साधु, साध्वी, आवक, आविका तेमणे जणतो थको उपजहणथकी जणाव
तो थको चिंतवतो थको सांजलतो थको समृद्धि पामो. ॥ ६१३ ॥ इतिगाथार्थ.

अथ प्रशस्ति.

अहं॥विनिहितदोषः सततं, जव्यव्रजवारिजातकृतबोधः॥ गोनिःसकलपदार्थप्रकट
यिता जयति वीररविः ॥ १ ॥ गौतमसुधर्ममुख्याः प्रख्या आमन्गणाधिपा गुरवः ॥
तक्रमवर्ती श्रीजिनचंद्रश्चंद्रइति युगप्रवरः॥१॥ तस्मिन् गणपे विजयिनि विह्वीनाथप्रबो
धतपनिष्ठे ॥ श्रीमति जिनसिंहानिध सूरिवरे जयति युवराज्ये ॥ ३ ॥ श्रीमत्सागर
चंद्रसूरयइतिख्याताः कृतौ धीधनाः पंचानां परमेष्ठिनामिह चये प्राप्तास्तृतीये पदे॥
दत्तं श्रीजिनचंद्रसूरिसुगुरोः सूरैः पदं धैरजूत्तेषां शुद्धगुणान्वये विजयिनो व्यक्ता इमेज
ज्ञिरे ॥ ४ ॥ श्रीमहिराजःसुदयो दयोदयासागरावराविड्यां ॥ श्रीज्ञानमंदिराव्हास्य
योप्यमी वाचकवत्तंसाः ॥ ५ ॥ श्रीदेवदेवतिजकोपाध्यायाश्चक्रवर्तिनोऽज्ञानां ॥ त
त्त्वित्प्यानूचानाः श्रीमंतो विजयराजाव्हाः ॥ ६ ॥ वाचंयमजननिकरे कोटीरसमाः स
मागमार्थज्ञाः त-त्त्वित्प्यपद्ममंदिरगणिरर्थप्रदीपमिमं ॥ ७ ॥ बालावबोधमकरोदवि
बुधबोधाय निजकविदृष्ट्यै ॥ यदशुद्धमत्रकिंचित्तद्वैःशोथ्यं घृणावद्भिः ॥ ८ ॥ सुगुण
गणिकनकसारोमेहाजलसाधुसाधुरिणमह्नां ॥ लिखनसुशोधनकर्मण्येते साहाय्यक
तारः ॥ ९ ॥ विपमपदार्थैः पूर्वं साहहमीरोपरोधतश्चक्रे ॥ ततएतर्हि समग्रोन्यर्थनया
लेखि साध्वीनां ॥ १० ॥ वर्षेशशिवाणरसात्रिदृग्जमाने सहसिते पदे ; लक्ष्मीवस्त्रे
वारेगुरौ च पूर्णोक्तोग्रंथः ॥ ११ ॥

इति श्रीप्रवचनसारोद्धार ग्रंथः
बालावबोध सहित समाप्तः

॥ શ્રીમદ્ગુરુન્યાનમ શ્રીમદિષ્ટદેવતાયેનમ ॥

॥ અય શ્રી શ્રીમદ્યશોવિજયજી ઉપાધ્યાયકૃત વીરસ્તુતિરૂપ ॥
હુંદીનું સ્તવન પ્રારંભ,

॥ પ્રથમ અર્થકર્તાનું મંગલાચરણ અનુષ્ઠ વૃત્તમ્ ॥

પ્રણમ્યશ્રી મહાવીર ॥ શંકરં શિવસૌખ્યદં ॥

ધીર વીરં પ્રકુર્વેહ ॥ શ્રીવીરસ્તવવાર્તિક ॥ ૧ ॥

એ સ્તવનમાં પ્રાયે (ઘણુ કરીને) પદ આઘા પાઠા હોય, તેનો અન્વય કરીને અર્થ કરવો તે અર્થ અમે અન્વય કરીને લખ્યું. તે અન્વય પદ આઘા પાઠા હોય, તે પોતાની મેલે જોડે લેજો યદ્યપિ શ્રીમદ્યશોવિજય ઉપાધ્યાયજીએજ આલાવા લખવારૂપ વાર્તિક તો કહ્યું છે, પણ સર્વે પદનો અર્થ સર્વેની નજરમાં આવે, તે માટે પોતાને સંજારવા સારુ તથા જે કોઈ મારાથી અત્પ બુદ્ધિવાળા છે, તેડના ઉપકારને અર્થે એ અર્થ લખું છું ત્યા પ્રથમ ગાથામાં મંગલાચરણ, પ્રયોજન, સંબંધ અને અનિષેધ દેખાડે છે

॥ ઢાલ પહેજો ॥ જવિકા સિદ્ધચક્રપદ વદો ॥ એવેશી ॥

પ્રણમી શ્રીગુરુના પયપંકજ ॥ યુણશું વીર જિણંદ ॥ ઠવણનિક્ષેપ
પ્રમાણ પંચાગી ॥ પરચી લહું આણંદરે ॥ જિનજીતુજ આણા શિર વહી
એ ॥ તુજશાસનનય શુદ્ધપરૂપણ ॥ ગુણથી શિવસુખ લહિંએ ॥ જિ ૦ ૧ ॥

અર્થ - હવે પ્રણમી કહેતાં પ્રણામ કરીને, શ્રી ગુરુકે ૦ તત્ત્વને જે કહે તેને ગુરુ કહીએ તે ગુરુ શ્રીકે ૦ લક્ષ્મી જ્ઞાનાદિક ગુણની, તદંતુ જે ગુરુ, તેના પયપંકજકે ૦ ચરણકમલ, તે ગુરુપદપંકજને નમીને હવે ઉત્તરક્રિયા કહેતે. યુણશુંકે ૦ સ્તવિયુ વીરજિણંદકે ૦ વીરનામા ચોવીશમા પરમેશ્વર જિનકે ૦ જેણે રાગ દેપ જીત્યાં છે, એટલે સામાન્ય કેવલી તેમાં ફક્તસરખા એટલે તીર્થંકરતે સ્તવિયુ તેપણ શરીરતે સ્તવીયું ૧ તે કહેતે. પંચાગી પ્રમાણ ઠવણ નિક્ષેપ પરચીને ધ્યાનદ લહું ૬ત્યન્વય પંચાગી જે એક સૂત્ર, બીજી નિર્યુક્તિ, ત્રીજી જ્ઞાપ્ય, ચોથી ટીકા અને પાંચમી ચૂર્ણિ

એ પંચાંગી પ્રમાણે યાપના નિદ્દેષો પરસ્વીને આનંદ પામુ. ઇતિ પ્રથમગાથાર્થ ॥૧॥
 હવે જાવાર્થ—એમાં એમ કહ્યું જે પંચાંગી માનવાને યોગ્યત્વે. પ્રતિમા પણ માનવા
 ને યોગ્યત્વે. તેસર્વ વાત આગલ કહેશે; એટલે એ ગાથામાં પ્રથમ પદે મંગલાચરણ
 કહ્યું ૧ વીજું. પદ તથા પંચાંગી પ્રમાણ ઉપર નિદ્દેષ પરસ્વી. એ પદે અનિધેય દેશ્વા
 ડયું. જે માટે વીરસ્તવીજું, એ પણ અનિધેય તથા પંચાંગી સ્થાપન કરવું. તથા સ્થા
 પના નિદ્દેષો સ્થાપવાં એ પણ અનિધેય જાણવું ૨ તથા પંચાંગી પ્રમાણે એ પદમાં
 સંબંધ દેશ્વાડયો; જે માટે પંચાંગીના પરૂપક પરંપરાએ સર્વજ્ઞત્વે, તેવારે ગુરુપર્વ
 ક્રમ સંબંધ આયોજ. ૩ તથા આનંદ પામું. એ પદેકરી પ્રયોજન દેશ્વાડયું. તેમાં
 કર્તાએ ગ્રંથ કહ્યો, એટલે પરોપકાર થયો. તરત આનંદ ઉપન્યો; એ અનંતર પ્રયો
 જન. આનંદ જે મોહ તે પામુ. એને પરંપર પ્રયોજન જેમાં ઇતિ. એટલે ઓતોને
 અર્થ જ્ઞાન તે અનંતર પ્રયોજન અને સિદ્ધિ વરવી એ પરંપર પ્રયોજન ॥૪॥ એરીતે
 ચારવાનાં પ્રથમ ગાથામાં દેશ્વાડયાં. હે જિનજી તુજઆણા શિર વહિએ કે ૦ તમા
 રી આજ્ઞા મસ્તકે ધરીએ. એટલે એ પદમાં એમ દેશ્વાડયું જે આજ્ઞા તેજ પ્રમાણ છે;
 પણ કુચુક્તિ કરવી તે પ્રમાણ નથી. જે માટે તે ઢુંઢક લોકો એમ કહે છે જે. દ
 યા એ ધર્મ, કિંવા હિંસાએ ધર્મ. એવું જોલા લોકોને કહીને સમજાવે છે. તેડને પા
 ઠો ઉત્તર વાલવા એ પદ કહ્યું. યથા એમ કહે તેને પાઠું પૂઠિએ જે દયાએ ધર્મ
 કિંવા આજ્ઞા એ ધર્મ ઇતિ. એટલા માટે હે પ્રજી. તુજશાસન કે ૦ તમારી આજ્ઞા,
 તેહની, નય કે ૦ નીતિ તેને ગુ-૬ પરૂપણ ગુણથીકે ૦ યથાર્થ પરૂપવારૂપ ગુણથ
 કી શિવસુખ જહિએકે ૦ મોહસુખ પામીએ. ઇતિ પ્રથમ ગાથાર્થ ॥ ૧ ॥

હવે તે યાપના નિદ્દેષો દેશ્વાડવા માટે સિદ્ધાંતની સાચ દેશ્વાડે છે. એ સ્તવન
 માં ઢુંઢીઆ વત્રીશ સૂત્ર માને છે. યથા અગીઆર અંગ, વાર ઉપાંગ, એક નંદી,
 એક અનુયોગ દાર, એક દશવૈકાલિક, ઉત્તરાધ્યયન, નિસીય, વૃહત્કલ્પ, વ્યવહાર,
 દશાશ્રુતસ્કંધ, અને આવશ્યક એ વત્રીશ. તેમાંનીજ સાચ દેશ્વાડશે. ઇતિ.

શ્રીઅનુયોગહુવારે જાણ્યા ॥ ચારનિદ્દેષા સાર ॥ ચાર સત્ય
 દશ સત્યા જાણ્યા ॥ ઠાણાંગે નિરધારે ॥ જિનજી ॥ તુળાશ ॥

અર્થ:—શ્રીઅનુયોગ દારને વિષે જાણ્યાકે ૦ કહ્યા છે, ચાર નિદ્દેષાસારકે ૦ પ્રધા
 નપણે, એટલે વધતા નિદ્દેષા ન કરી શકે; તોપણ ચારનીતો પ્રધાનતા છે. અવશ્ય
 કરવા એવું દેશ્વાડવા સારું પદ છે. યતઃ ॥ જહ્ય જ જાણિજ્ઞા નિરકેવં નિરકિવે

निरवसेस ॥ जडविष्य नजाणिंका चउक्कयंनिकिवेतव ॥ १ ॥ इति अनुयोग
 दारे ॥ अर्थ - अधिका निक्षेपा न जाणिए, तोपण चार निक्षेपा सर्व गमे कर
 वा वली चार प्रकारनी सत्यजापा चोये गणो तथा दश प्रकारनी सत्यजापा
 दशमे गणो, गणागे निरधारके श्रीगणाग सूत्रनेविपे निश्चयपणो कहीजे यत ॥
 चउविहे सच्च पन्नचे नाम सच्च उवणसच्च दवसच्च नावसच्च ॥ ए चोये गणो
 तथा दस विहे सच्च पन्नचे तंजहा ॥ जणवय, सम्मय, उवणा, नामे, रूपे, प
 दुच्चसच्चेय, ववहार, नाव, जोए, दसमे उवम्म, सच्चेय ॥ इति गणागमध्ये
 दशमे गणो जे एनो अर्थ - कोकणदेश प्रमुखनेविपे पयने पिच्च कहेजे, पाणी
 ने उदक कहेजे इत्यादिक जनपद सत्य कहीए १ कुमुद कुवजयादिक पण पकथी
 उपजेजे, पण पकज ते अरविदनेज सम्मत जे ए सम्मतसत्य २ तथा जेप्या
 दिकनेविपे अरिहत प्रतिमां, एककादिक अंकविन्यास, कार्पापणादिकनेविपे सु
 डाविन्यासादिक, ते सर्व थापनासत्य ३ तथा कुजनी रुद्धि न करतो होय, तोप
 ए कुजवर्द्धन नाम होय ते, नामसत्य ४ व्रतना गुण न होय तो लिंगमात्रे
 पण व्रती कहीए ते, रूपसत्य, ५ तथा अनामिकागुलि, कनिष्ठाने आश्रीने दी
 र्घ कहीए अने मध्यमाश्रीने हस्य कहीए, ए प्रतीतसत्य ६ पर्वत उपर तृणादि
 क बलता उता पर्वत वजेजे, पाणी जमेजे तोपण कहियु के घडो जमेजे, अने
 पेट उता पण कन्याने अनुदरा कहेजे, इत्यादिक सर्व व्यवहारसत्य जे ७ वर्षा
 दिक् जे नाव ते नावसत्य यथा वगला उजला जे यद्यपि वगलांमां पाचे
 वर्णजे, तोपण शुक्लवर्ण उत्कटजे माटे उजला वगलां एम कहेजे एमज नमरो
 काजो, इत्यादिक सर्व नावसत्य जाणु ८ तथा दमने जोगे जे दमनी कहीए इत्या
 दिक् योगसत्य कहीए ९ अने समुद्रसरखु तलावजे इत्यादिक उपमासत्य १०
 ए दश सत्यमा स्थापना सत्य आब्यु, तथा पूर्वोक्त चार सत्यमा पण स्थापना सत्य
 आब्यु, तेमाटे स्थापना ते सत्यजे, एम श्री गणागनी साखे देखाड्यु ए गाथा
 पन्नवणा सूत्रे नापा पदमा पण जे इति द्वितीय गाथार्थ ॥ २ ॥

एतो सामान्य प्रकारे थापना पण साची जे, एम कखु हवे कहेजे जे वीतरा
 गतो चारेनिक्षेपे साचाजे ते देखाडेजे

जास ध्यान किरियामाहि आवे ॥ तेह सत्य करी जाणु ॥ श्री

आवश्यकसूत्र प्रमाणे ॥ विगते तेह वखाणुरे ॥ जि० ॥ तु० ३ ॥

અર્થ:-જાસ ધ્યાનકે० જે વીતરાગનું ધ્યાન, કિરિયામાં આવેકે० ક્રિયા જે આવશ્યકની ક્રિયા તેમાં આવે, તેહ સત્ય કરી જાણુકે० સાચુ કરી માનું; જે માટે આવશ્યકની કરણી તે ચારિત્રિયાની છે; માટેતે જે ક્રિયામાં બોલે તે સાચુંજ બોલે; તો ચારિત્ર રહે; અન્યથા ચારિત્ર વિરાધે. જાપાસત્ય તે સાચું બોલતાં થાયતે તે વિચારી જોજો. હવે શ્રી આવશ્યકસૂત્રપ્રમાણે વિગતેકે० નિન્ન નિન્ન પળે, તેહકે० તે નામાદિક સત્ય વચાણું. ઇતિ તૃતીય ગાથર્થ ॥ ૩ ॥

ચોવીશઠ્યમાંહિ નિક્ષેપા ॥ નામ ડ્વ્ય દોય જાવું ॥ કાઝ

સગ્ગઆલાવે ઠવણા ॥ જાવ તે સઘલે લાવુંરે ॥ જિનજી ॥ તુળા ॥ ૪ ॥

અર્થ:-ચોવીશઠ્યકે० ચોવીશ જિનની સ્તવના એટલે લોગસ્સવજ્ઞોઅગરે એ પાઠ ઉચ્ચારતાં રૂપનાદિક ચોવીશ નામ પ્રગટપણે કહેતે; તે નામ નિક્ષેપો જાણવો. તથા ડ્વ્યનિક્ષેપો જેઅશ્યાસિદ્ધા એ ગાથામાં છે; પણ એ ગાથા, કુમતિ માને નહી; તેને ચોવીશઠ્યામાંહેજ દેખાડેતે. નામડ્વ્યકે० નામનિક્ષેપો અને ડ્વ્યનિક્ષેપો. દોય જાવુંકે० એ વંને નિક્ષેપા જાવું. તે ડ્વ્યનિક્ષેપો એમ જે રૂપનાદિક તીર્થકરને વારે જે પ્રજુ વિચરતા તે જાવતીર્થકર જાણવા, પણ વીજા ત્રેવીશ પ્રજુ રહ્યા; તે ચોવીશઠ્યામાં ડ્વ્યનિક્ષેપે વંદાણા. યતઃ નૂતસ્ય જાવિનોવા જાવસ્ય હિકારણ્યદ્વોકે । તદ્વ્યંતત્વકૈઃ સચેતના ચેતના કથિત? ઇતિવચનાત્ ॥ તથા વળી હમણાં જે ચોવીશઠો કહેતે, તેને અરિહંતકિત્તસ્સં અથવા તિષ્ઠયરામેપસી યંતુ ઇત્યાદિક પાઠ કહેતાં મૃપાવાદ લાગેતે; જે માટે હમણાં તો ચોવીશ જાવનિક્ષેપે સિદ્ધતે; તે માટે પૂર્વ જાવનો ઉપચાર લેઈ ડ્વ્યનિક્ષેપે વંદતાંજ સત્ય થાય તે વિચારી જોજો, એટલે ચોવીશઠ્યામાંહે નામ અને ડ્વ્ય એ બે નિક્ષેપા ફલાવ્યા. હવે થાપનાનિક્ષેપો કહેતે. કાઝસગ્ગ આલાવેકે० કાઝસગ્ગકરવાનો આલાવો જે અરિહંતચેઈઆણં કરેમિકાઝસગ્ગં વંદણવત્તિઆએ પૂઅણવત્તિઆએ ॥ ઇત્યાદિક પાઠ ઉચ્ચારતાં ઠવણાકે० થાપનાનિક્ષેપો જાવું. અર્થ-અરિહંતની પ્રતિમાને વંદન પૂજનથી જે ફલ હોય, તે ફલને અર્થે કાઝસગ્ગકે० કાઝસગ્ગ કરું. અહીયાં હુંડીઆ એમ કહેતે જે; અમે એ આલાવો માનતા નથી. તેનો ઉત્તર જે, આવશ્યક સૂત્રમાંનો આલાવો સ્વંમિત થાય, તો પાંચમું કાઝસગ્ગ નામે આવશ્યક કેમ થાય? તથા આવશ્યકસૂત્ર આજ છે, તેમાં એ પાઠ છે તે કેમ ડલવાય? અને જે ડલવે તેને માથે આજ્ઞાજંગરૂપ વજ્રદંડનો ઘાત પડે. તથા આ સ્તવનને અ

નુમાને જાણીએ ઠૈએ, જે પૂર્વે હુઢીઆ આ આલાવો માનતા હોતે, પણ હમણાંજ ના કહેતે, વાકી જો પૂર્વે ન માનતા હોય તો તેની સાથે એ સ્તવનમાંજ કેમ હોય ?
 ૬તિનાવ. એમ ત્રીજા નિરૂપાનુ ધ્યાન ક્રિયામાંહે આવ્યું અને જાવ તે સપાસે લા
 વુકે. જાવનિરૂપો તીર્થકરનો, જે કેવલ જ્ઞાનાદિ ગુણરૂપ, તે તો ધ્યાન દ્વારાએ
 સર્વત્ર ક્રિયાસમાપ્તિ યાવત્ કલ્પમાહે લાવુઢુ ઇતિ ચતુર્થે ગાયાર્થે ॥ ૪ ॥

એ ચાર નિરૂપા આવશ્યક ક્રિયામાંહે લેવાડયા. હવે કેટલા એક હુંડીઆ એમ
 કહેતે જે “અમે આવશ્યક સૂત્ર માનીએ ઠૈએ પણ તે આ તમે કહો છો તે આ
 વશ્યક છે નહીં ” તેને ઉત્તર દેતેજે, “તમોને કોણે કહ્યુંકે તે આવશ્યક નહીં ?
 તે વિપેનો તો કેવલીવિના નિરધાર પાય નહીં.” તેવારે હુંડીઆઠ કહેકે, “ત
 મને કોણે કહ્યું જે આવશ્યક તેનું તેજતે ? ” તેનો ઉત્તર જે “અમે તો આગમ
 પ્રમાણે માન્યું ” તેજ આગલી ગાથાએ લેવાડેતે

પુસ્તકલિખિત સકલ જિમ આગમ ॥ તિમ આવશ્યક એહ ॥

નગવર્ષ નદી સાથે સમ્મત ॥ તેહમા નહીં સંદેહરે ॥ જિ ૦ ॥ તુ ૦ ૫

અર્થ—પુસ્તકલિખિત જેમ સમસ્ત આગમકે. તિહાતે; તેમ એ આવશ્યક
 પણ પુસ્તકલિખિતે, તથા નગવર્ષ સાથેકે. શ્રીનગવતીસૂત્રમાંહે આવશ્યક
 ની જલામણતે તથા જહા આવસ્ત એ ઇતિ તથા વલી નદીસાથેકે. નદીસૂત્રમ
 ધ્યે પણ સર્વ સૂત્રનાં નામ કહ્યાં, ત્યા અકાલિઆ સૂત્રમા આવશ્યકનુ નામ પ્રગટ
 પળે કહ્યું, તેમાટે અમે માનીએ ઠૈએ, તેમ અવશ્ય તમારે પણ માનવું પડશે
 નહીં માનો તો નગવતી તથા નંદી એ બે સૂત્ર વિરાધશો તે માટે સમ્મતકે. એ બે
 સૂત્રની સાથે માનવા યોગ્ય છે, તેમા કાંડપણ સંદેહ નથી, ઇતિ ગાયાર્થે ॥ ૫ ॥
 હવે હુંડક કહેતેકે “આવશ્યક સૂત્રતો ઘરઘરનું છુડતે, એક નથી” તેને શિક્ષા કહેતે

સૂત્ર આવશ્યક જે ઘરઘરનું ॥ કહેશે તે અજ્ઞાની ॥ પુસ્તક

અરથ પરપર આવ્યું ॥ માને તેહજ જ્ઞાનીરે ॥ જિ ૦ ॥ તુ ૦ ૬ ॥

અર્થ—સૂત્ર આવશ્યક જે ઘરઘરનું નિજ નિજ છે, એમ જે કહેશે તેતો
 અજ્ઞાની અથવા મૂર્ખ જાણવા. શામાટે મૂર્ખ ? તે કહેતે પુસ્તકકે. પાના
 માં લખ્યું છે તે ના કેમ કહેવાય ? જેમાટે શ્રીઅનુયોગ દ્વારમધ્યે કહ્યું છે કે ॥
 નો આગમ ઉદ્ઘાવસ્તપં અપનય પોઠય તિહિપં ॥ ઇતિ ॥ તથા અર્થ પણ ઠ

આવશ્યકરૂપ ચાલ્યો આવેલે. એમાં ત્રણ પ્રકારના આગમ દેખાડ્યા; યતઃ ॥ સુ
ત્તાગમે, અઢાગમે, તહુજયાગમે ॥ ઇતિ॥ તથા પરંપર આવ્યુંકે० પરંપરાએ ચાલ્યું આ
વ્યુંલે, તે પણ માનવું. એમાં પણ ત્રણ પ્રકારનાં આગમ દેખાડ્યાંલે. યતઃ અત્તાગમે,
અનંતરાગમે, પરંપરાગમે ઇતિ ॥ તેથી જે આવશ્યક ન માને તેણે એટલા આલાવા
દૂહ્યા; માટે તેને મૂર્ખ કહીએ. તે માટે માને તેહજ જ્ઞાનીકે० જે એ વાત માને
તેજ જ્ઞાની પુરુષલે, એમ કહીએ. ઇતિ પઠી ગાથાર્થ ॥ ૬ ॥

વલી જે એકલો નાવનિક્ષેપો વાંદવા યોગ્ય માનેલે, તેને સ્થાપના તથા ડ્ય
નિક્ષેપો વાંદવાયોગ્ય લે એમ બતાવેલે.

બંનીલિપી શ્રીગણધરદેવે ॥ પ્રણમી નગવડ્ આદિ ॥ જ્ઞાનતણી
તે ઠવણા અથવા ॥ ડ્યશ્રુત અવિવાદેરે જિ० ॥ તુ० ॥ ૭ ॥

અર્થ:-નગવડ્ આદેકે० શ્રી નગવતીસૂત્રને ધુરે શ્રી ગણધરદેવેકે० સુધર્મા
સ્વામિએ બંનીલિપીકે० બ્રાહ્મીલિપીને પ્રણમીકે० પ્રણામ કહ્યો લે. નમોબંનીલિ
વિએ એ સૂત્રે કરીને અને બ્રાહ્મીલિપીકે० અક્ષરવિન્યાસ કહીએ. એ અર્થ આગલી
ગાથાએ સ્પષ્ટ થશે. તે અક્ષરવિન્યાસ તો જ્ઞાનની સ્થાપના લે. યતઃ અનુયોગ દારે॥
આવસ્સયત્તિ ઠવણાઠવિલ્લેડ. તથા વલી સચાવઠવણા અસચાવઠવણા એ બે નેદ
પણ અનુયોગ દારમધ્યેજ કહ્યાલે. તેમાટે તેકે० તે બ્રાહ્મીલિપિ જ્ઞાનતણી ઠવણા
કે० જ્ઞાનનીસ્થાપના જાણવી. અથવાકે० પદ્ધાંતરે જો આપના ન ગણીએ અને
ગ્રંથરૂપ બ્રાહ્મીલિપિ લેડે તો ડ્યશ્રુતકે० ડ્યનિક્ષેપે ડ્યશ્રુત કહિયે. અવિવા
દેકે० વિવાદરહિતપણે એટલે એમાં કોડ જઘડો નથી. યતઃ દવસુઅંજં પત્તય પો
હય લિહિયં ॥ ઇત્યાદિ અનુયોગ દાર વચનથી જાણવું. એટલે એ નાવ જે, નમોબંની
એ લિવીએ ॥ એ સૂત્રપ્રમાણે જ્ઞાનનો આપનાનિક્ષેપો, અથવા ડ્યનિક્ષેપો સાધુને
વાંદવાયોગ્ય લે તો શ્રીતીર્થેકર દેવના સ્થાપના તથા ડ્ય એ બે નિક્ષેપા વાંદવા
યોગ્ય કેમ ન થાય? ઇતિ નાવાર્થ ॥ ઇતિ સપ્તમ ગાથાર્થ. ॥ ૭ ॥

આ ઠેકાણે કોડ બ્રાહ્મીલિપિનો અર્થ મરડેલે; તેને શિખામણદીણે.

નેદ અઢારજ બંનીલિપિના ॥ સમવાયાંગે દીઠા. ॥ શુદ્ધ અરથ
મરડી નવ વહુલા ॥ નમશે કુમતિ ધીઠારે ॥ જિ० ॥ તુ० ॥ ૮ ॥

અર્થ:-નેદ અઢારજ બંનીલિપિનાકે० બ્રાહ્મીલિપિના અઢાર નેદ, શ્રીસમવાયાં

ग सत्रमां दीगके० देखाड्यावे यथा ॥ बंजीएणलिविए अढार विहेलिविविहा
 ए पत्रचे इत्यादि ब्राह्मीलिपि अढार प्रकारनीळे ते ब्राह्मीलिपि ते- अक्षरन्यास
 रूप कहेळे ते ब्राह्मीलिपिने पंचमांगने धुरे श्रीगणधर देव प्रणम्या, ते वाको अर्थ
 केम थाय ? तेमाटे ए शुद्ध अर्थ मरडीने कुमतिके० कुबुद्धिना धणी धीगके०
 वाको अर्थ करवाने धैर्यवत, गणधर तथा तीर्थकरनी पण बीक नही धरता, न
 बबहुला नमरोके० घणो संसार रजजरो ते माटे तमे संसार दीर्घधी शुं नथी
 बीहीता ? इतिचावार्थ, इतिअष्टम गायार्थ ॥ ७ ॥ -
 हवे पूर्वे कसु जे कुमतिथी, अर्थ मरडे ठे ते शुं मरडेळे ? ते कहेळे

बंजीलिपि जो तेहनो करता ॥ तो लेखक पण आवे ॥ गुरुच्या
 णाविण अरथ करे जे ॥ तेहनो-बोल न जावेरे॥ जि० ॥ तु० ॥ ॥ ॥

अर्थ-बंजीलिपिके० ब्राह्मीलिपि तेना करनारा रूपन परमात्मा तेने गण
 धर नम्या जे माटे ब्राह्मीलिपि श्रीरूपनदेवजीए बतावी ते माटे एम आशका प
 रनी करीने उत्तर देवे बंजीलिपिके० पालाने हटांते ब्राह्मीलिपिना कर्ता श्री रूप
 नदेव लेइए अर्हाया ए जाव जे, सूत्रधारने, पालो घढवा काष्टलेवा जतो देखी को
 इके पूढ्युं के कया जशो ? तेवारे अशुद्धनैगमनयनी अपेक्षाए सुतार बोळो जे पालो
 लेवा जइथु तेम अर्हाया पण रूपनदेवजीनो अर्थ करे ठे इतिचाव तेहनो
 उत्तर-तो लेखकपण आवेके० तो लहिउ-पुस्तकनो लखनारो पण आवशो इहा
 ए जाव जे नैगमनये रूपनदेव जीवा पण अशुद्धनैगमनी अपेक्षाए ते थकी ठुकडो
 ते शुद्धनैगम कहीए तेम इहा ठुकडो तो ब्राह्मीलिपिनो कर्ता लहिउ वरे, जेम कोरी
 ने अने गोलीने चोखो कखो एवो जे पालो तेने पालो कहे, ते शुद्धनैगम कहेवा
 म तेम अर्हाया पण जाणवु ए नयनी अपेक्षाए ठुकडो ते शुद्ध अने वेगलो ते
 अशुद्ध-इतिचाव तेवारे लहिउ, वादवायोग्य तमारे थयो ? तथा वली केहेशोके
 ब्राह्मीनो आदि, कर्ता, लेइथु, तो ते-मिथ्यावे; जे माटे ए बंजीलिपिए ए पदनो अ
 र्थ नहि, ए तो उपचार करीने अर्थ खेची-लेइए तेवारे आवे ते तो नि प्रयोजन
 उपचार करीए तो सत्र, दोष थाय ? तथा वली नमोबंजीएलिविए, ए पद त्राति
 न कसु ? जे समवायागसूत्र अढारजिपिनु ते साथे विरोध पडेज नही ? त
 था वली नमो अरिहताण ए पदमां शु रूपनदेव, आख्या नही ? जे वली, बंजीएलि

વિષે એ પદ કહીને અલગા દેખાડયા. ૪ તથા વલી બંનીનો કર્તાતો જિવિષે એ પદ કહેવાનું શું કામ ? તથા એમ કહેશેકે “ બ્રાહ્મીલિપિની ક્રિયા એમણેજ બતાવી તે ક્રિયાગુણે વાંદવા યોગ્ય ” તેનો ઉત્તર કે, રૂપનદેવ વાંચ્યા તેવારે બ્રાહ્મીલિપિતો પહેલાં વાંદીજ. જે માટે ક્રિયાનો કર્તાવંદ્ય તો ક્રિયા વંદ્યજયે. ઇત્યાદિ ઘણા ઉત્તર છે માટે ગુરુ આણાવિણકે. ગુરુ જે પરમગુરુ શ્રીતીર્થકર, તેની આજ્ઞાવિના જે અર્થ કરેકે. ઓટો અર્થ કરે; તેનો બોલ, આજ્ઞાવાહ્યપણા માટે ન જાવેકે. જાવતો નથી ઇતિ જાવઃ અથવા ગુરુકે. શુદ્ધ પરંપરાએ આવ્યા જે ગુરુ તેની આણા. ઇતિ. હવે બ્રાહ્મીલિપિ ઇવ્યશ્રુત છે, માટે વંદના કરવાયોગ્ય એવું કહ્યું. તે ઉપર દૃષ્ટાંત બતાવે છે.

જિનવાણી પણ ઇવ્યશ્રુત છે ॥ નંદીસૂત્રને લેખે ॥ જિમ તે તિમ
બંનીલિપિ નમિયે ॥ જાવ તે ઇવ્ય વિશેષેરે ॥ જિ ૦ ॥ તુ ૦ ॥ ૧ ૦ ॥

અર્થ:-જેમ જિનવાણી પણ નંદીસૂત્રને લેખે ઇવ્યશ્રુત છે. તે કે. તેને જેમ નમીએ છે તેમ બંનીલિપિકે. બ્રાહ્મીલિપિને પણ નમીએ “ ઇતિ પદત્રય અકૂરાર્થ ” જાવાર્થ તો એ છે જે શ્રીજગવતીને ધુરે નમો સુઅદેવયા એ સૂત્રે જિનવાણીને ગણધરે નમસ્કાર કર્યો. અને જિનવાણી તો, નંદીસૂત્રમાં ઇવ્યશ્રુત કહી બોલાવી છે. તથાચ તત્પાઠ ॥ કેવલનાણસુ છે ણાંજે તત્ત્વપણવણજોગે તેનાસે તિહયરો વડ્જો ગસુઅં હવડ્સેસં ॥ ૧ ॥ અર્થ:-કેવલ જ્ઞાનેકરી અર્થે જે પદાર્થો તેને જાણીને જે જ્યાં પ્રજ્ઞાપના યોગ્ય પ્રરૂપવા યોગ્ય તે ત્યાં તીર્થકરો જાણે એટલે જે અનિલાપ્ય હોય તે બોલે, અને અનનિલાપ્ય હોય તે જાણે છે; પણ વચન ગોચર ન આવે તેથી અનનિલાપ્ય વચને કહેવા તો નથી તે પરમાત્માનું વચન યોગ શેષશ્રુત થાય એટલે ઇવ્યશ્રુત થાય. ઇતિ. એટલે એ જાવાર્થ; તીર્થકરનો વચનયોગ તે શેષશ્રુતકે. ઇવ્યશ્રુત જાણવો એવો અર્થ છે. એવું જાણી ઇવ્યશ્રુત જિનવાણી વંદીએતો ઇવ્યશ્રુત બંનીલિપિ કેમ ન વાંદીએ? એ બે માં ફેર નથી, તેનો હેતુ કહે છે. જાવકે. આપણો જાવ તે ઇવ્યવિશેષ કે. ઇવ્યનો વિશેષકરે. ઇતિ અકૂરાર્થ. જાવાર્થ તો એ છે કે, ઇવ્ય પણેતો સર્વ વસ્તુ સરખી છે. જેમ બ્રાહ્મીલિપિ અકૂરારૂપે ઇવ્ય છે; તેમ જિનવાણી છે તે જાપાવર્ગના પુજનરૂપ ઇવ્ય છે. એ બેમાં તો કાંઈ વિશેષ નથી. પણ આપણા જ્ઞાનાદિક જાવના સાધનપણે પ્રણમ્યાથકી તે ઇવ્યવિશેષ પામ્યો કહીયે. તે માટે એ વાંદવાયોગ્ય છે એમ સદ્દહું. ઇતિ દશમગાથાર્થ ॥ ૧૦ ॥

કોઈ કહેશેકે અજીવરૂપ આપનાથી આપણને શો ગુણ થાય ? તેને કહીએ છે.

जेम अजीव संयमनुं साधन ॥ ज्ञानादिकनुं तेम ॥ शुद्धना
व आरोपे विधिसुं ॥ तेहने सधले खेमेरे ॥ जि० ॥ तु० ॥ ११ ॥

अर्थ - जेम अजीव संयमनुं साधनके० जेम वस्त्रपात्रादिक अजीवते, पण ते संयम के० चारित्रना साधनते एथी चारित्र सयावते. ज्ञानादिकतु तेमके० तेमज थापना जे ब्राह्मीलिपि, तथा जिनप्रतिमा प्रमुख ज्ञाननो तथा दर्शनशुद्धि प्रमुख नो हेतु थाय, ते माटे शुद्धनाव आरोपे विधिसुंके० विधिपूर्वक पोतानो जे शुद्धाध्यवसाय, तेनुं आरोपण सामी वस्तुनेविपे करे, तेहनेके० ते प्राणीने सधले खेमेके० सर्व ठेकाणे मगलीकते. इतिचाव इतिगाथार्थ ॥ ११ ॥

ते उपर सूत्र लखीएठैये. - तं महाफलं खलु अरहंताण जगवताण नामगोयम स्त विसवणयाए ॥ अर्हीयां, ए आलावे नामनिक्षेप ते महाफलदायक कहाँ तथा ॥ धंनाण ते गामागर नगर खेड कवड ममव दोण मुहपट्टणा समसन्निवेसा जड अरिहंता जगवता विहरति ॥ ए आलावामां ग्रामादिकने धन्य कहाँ ते प ए श्रीअरिहंतनीज प्रशंसा थइ तथा वली श्रीभ्रमणसूत्र प्रमुख घणा सूत्रोमा तेत्री श आशातना मध्ये गुरुसंबंधी पाटी पीठ संघारे पग सघटता आशातना लागे, ए सर्व वस्तुअ अजीवते, तोपण पोताने विज्ञेपे आराधवा योग्य कहीठ, तेतो तु पण मानेठे, तो पढी जिनप्रतिमा ब्राह्मीलिपि प्रमुख अजीव केम नथी मानतो? तथा वली श्रीअतगमदशांगमां सुलसाना अधिकारे हरिणोगमेपीनी प्रतिमा आराधने ते हरिणोगमेपी आराध्य हतो, तेथी ते हरिणोगमेपी सतुष्ट थयो; तेम वीतरागनी प्रतिमा आराधने वीतराग आराध्य केम न थाय? थायज अर्हीयां कोइ कहेशे के "जेम हरिणोगमेपी सतुष्ट थयो तेम श्रीवीतराग पण ए दृष्टान्ते तो सतुष्ट थया जोइशे." तेनो उत्तर जे 'दृष्टात होय ते तो एक देशे होय; तेमाटे अर्हीयां आराध्यरूप देश लीधोठे. एटले ए जाव जे वीतराग ठे माटे काइ सतुष्ट न थाय पण आराध्यतो थायज एतु सन्धकूटिए विचारतु वली जावजिन पण आराध्य फल देठे तेमां पण वे वात ठे जे जावजिनने देखेठे ते पण पुजजपिम, आकार रूप देखेठे, तेतो थापना ठे, ए पण ठंमो आलोच करी विचारजो वीछु जाव जिन ठता होय व्यापण पोतानो जाव, निर्मल होय तो फल थापे जो पोताना जावविना फल थापे तो अन्वय अने दूरजवनेज फल थापतु जोइए, ते माटे निजजाव तेज प्रमाण ठे. तेम थापना जिनने विपे पण जाणतु

अहीयां पोतानो नाव प्रमाण कह्यो; तेमां कोइकने आशंका उपजे के. “सा मी वस्तु जेवी होय तेवी हो पण पोतानो नावज प्रमाण ठे” तेने कहेठे के एम नहीं; ते उपर गाथा कहेठे.

शुद्धनाव जेहनो ठे तेहना ॥ चार निक्षेपा साच ॥ जेहमां नाव
अशुद्ध ठे तेहना ॥ एक काचे सवि काचरे ॥ जि० तु० ॥ १२ ॥

अर्थ:-शुद्धनाव जेहनो ठे के० जे वस्तुनो नावनिक्षेपो शुद्ध ठे, तेहना चारे निक्षेपा साचा ठे. गौतमादिकनी परे. एटले ए नाव जे, गौतमजीनो नावनिक्षेपो आराध्य साचोठे; तो नामादिक पण गौतमनां आराध्यठे. परम मंगलीकनूत ठे. तथा जेमां नाव अशुद्ध के० जे वस्तुनो नावनिक्षेपो अशुद्ध ठे; तेहने के० ते वस्तुने, एक काचे सवि काच के० एक नावनिक्षेप काचे करीने चारे निक्षेपा काचा जाणवा. अंगारमर्दकाचार्यनी परे. जेम तेहनो नाव अशुद्धठे; तो तेनां नामादिक पण परम पापरूपठे; माटे आराध्य नही. तेथी नाव तेहज सत्यठे. माटे पापी जीवनी अजीवस्थापना पण आराध्य नही. इति नाव. इति गाथार्थ १२ हवे व्यतिरेक दृष्टांते साध्य साधे ठे.

दश वैकालिके दूषण दाख्युं ॥ नारीचित्रने ठामे ॥ तो केम जिन
प्रतिमा देखीने ॥ गुण नवि होय परिणामेरे ॥ जि० ॥ तु० ॥ १३ ॥

अर्थ:-जेम दशवैकालिकसूत्रनेविषे नारीचित्रने ठामे के० स्त्रीनुं रूप चि तखुं होय, आलेख्युं होय, तेने ठेकाणे जोतां. एटलुं पद अर्थगम्यथी लेवुं. दूषण दाख्युं के० कंदर्पविकार उपजे एह दोष देखाड्यो ठे. यतः ॥ चित्त नित्तं न णिश्चाए नारे वासु अलं कियं; नस्करं पिव दहूणं दिठिं पडिसमाहरे ॥ १ ॥ ए गा थानो अर्थ एके चित्रामणनी चिंतिप्रत्ये न णिश्चाए के० न जोइए. तेनेविषे नारिके० स्त्री प्रतिने अलंकृत होय माटे एवी प्रत्ये न जोवुं. विकार उपजवानो हेतु ठे माटे. नस्करं के० सूर्य सामु जोइने जेम दिठ के० दृष्टि संहरी लेइए, तेनो परेज चि त्रामण देखीने दृष्टि संहरी लेवी. इति नाव. इति दशवैकालिके दृष्टांते जिनप्रतिमा देखीने परिणामे के० पोताने नावे केम गुण न होय? एटले स्त्रीनुं रूप देखी दोष कह्यो; तो जिनप्रतिमा देखीने गुण केम न थाय? थायज. इति नाव ॥ १३ ॥

- एतो सामान्यपणे स्थापनानिहेपो वय देखाडयो हवे जिनप्रतिमा कोणे वादी ? ते देखाडे ठे.

॥ रुचकक्षीपे एक मगले जातां ॥ पडिमा नमिय आणदे ॥ आवता एक मगले नंदीसरे ॥ बीजे-इहा जिन वंदेरे ॥ जि० ॥ तु० ॥ १४ ॥

अर्थ - “ अर्हया जघाचारण मुनिनो अधिकार ठे आगली गाथामां जघाचारण एहदुं पढे ” ते जघाचारण मुनि रुचकक्षीपे के० रुचक नामा तेरमो क्षीप, मतांतरे एकवीशमो क्षीप तेहनेविपे एक मगले जाता के० एकज मग जरी उ तपत्या ते त्या उतत्या उतरीने पडिमा नमियके० जिन प्रतिमा, तेने आनदे के० हर्षे नमीने, आवताके० पाठा वलता, एक मगले नंदीसरेके० एकमगले नंदीसरनामा आवमो क्षीप, त्या उतरे, त्या उतरी विसामो लई त्यां जिनप्रतिमा वादे बीजेके० बीजे मगले अर्हयां आवे. अर्हया जिनप्रतिमा वादे ए अर्हयांना जिन ते अशश्वती प्रतिमा वादे एम जणाव्यु इति चतुर्दश गाथार्थ ॥ १४ ॥

त्रिठी गति ए जगवई जाखी ॥ जघाचारणकेरी ॥ पंमगवन नदन इहां पडिमा ॥ ऊर्ध नमे घणेररी ॥ जि० ॥ तु० ॥ १५ ॥

अर्थ - त्रीठी गति ए जगवई जापी के० श्रीजगवतीसूत्रनेविपे ए तीर्त्थिगति क ही एकवार जगवतीनु नाम दीधुं, एटले जघाचारण तथा विद्याचारणनो अधिकार सधजो जगवतीसूत्रमा ठे, एम समजनु जघाचारणकेरी के० जघाचारण नी तीरठी गति कही हवे ऊर्ध्वलोकनी वात कहेठे एक मगले उचा मेरुपर्वत ने माये पद्मक वन के० पाणुकवननेविपे जाय, त्यां चैत्यवांदे, त्याची पाठा व लतां एक मगले नदन के० नदनवन, संनृतलाष्टवीथी पाचजो योजन उंचु ठे, त्या आवे त्यांना चैत्य वांदे. त्यांथकी बीजे मगले इहा पडिमाके० अर्हया धर ती उपरे अशश्वतीप्रतिमाने वांदे एम ऊर्ध नमे घणेररी के० ऊर्ध्वलोके घणी प्रतिमा वादे इति पंचदश गाथार्थ ॥ १५ ॥

हवे विद्याचारणमुनिनो सबध कहेठे

विद्याचारण ते एक मगले ॥ मानुपोत्तरे जाय ॥ बीजे नंदीस रे जिनप्रतिमा ॥ प्रणमी प्रमुदित थायरे ॥ जि० ॥ तु० ॥ १६ ॥

अर्थ - विद्याचारणमुनि ते प्रथम एके मगले मानुपोत्तरे जाय के० अर्हो क्षी

પની મર્યાદા કરીને રહ્યો; એવો જે માનુષ્યોત્તરપર્વત, તે પર્વતે જાય; ત્યાંનાં ચૈત્ય વાંદે. ત્યહાંથી બીજે કેળે બીજે મગલે નંદીશ્વર દીપે જાય. ત્યાં જિનપ્રતિમાપ્રત્યે પ્રણમીકેળે પ્રણામ કરીને પ્રમુદિત થાય, એટલે હર્ષવંત થાય. ઇતિ ગાથાર્થ ॥ ૧૬ ॥

તિહાંથી પડિમા વંદણ કારણ ॥ એક મગલે ઈહાં આવે ॥ ઊર્ધ્વ પણે જાતાં બે મગલે ॥ આવતાં એક સ્વનાવેરે ॥ જિળે ॥ તુળે ॥ ૧૭ ॥

અર્થ:-તિહાંથી કેળે તે નંદીસર દીપથી, પડિમાવંદણ કારણ કેળે પ્રતિમા વંદણને હેતુએ, એક મગલે ઈહાં આવે કેળે એક ઉત્પાતે અહીંયાં આવે. આવીને અહીંયાંનાં ચૈત્ય વાંદે. એ તીર્થાં લોકની વાત કહી, હવે ઊર્ધ્વલોકની વાત કહેશે. ઊર્ધ્વલોકે પણ જાતાં બે મગલાં અને આવતાં એક મગલું. એટલે એ જાવ જે, જાતાં એક મગલે નંદનવને જડને ચૈત્ય વાંદે. અને બીજે મગલે પાંચુકવને જડને ચૈત્યવાંદે. ત્યાંથી એક મગલે અહીંયાં આવી અહીંયાંની પ્રતિમાવાંદે. સ્વનાવકેળે એ ગતિના, એ સ્વનાવ છે. વચમાં બીજા વિસામા કરી શકાએ નહીં. ઇતિ જાવ. ઇતિ ગાથાર્થ ॥ ૧૭ ॥
હવે પૂર્વે “નગવતી સૂત્રમાં એ પાઠ છે.” એવું તો કહ્યું હતું, પણ કીએ તામે છે? તે કહેશે.

શતકવીશમે નવમ ઉદ્દેશે ॥ પ્રતિમા મુનિવર વંદી ॥ ઇમ દેસ્વીજે અવલા જાંજે ॥ તસ મતિ કુમતિ ફંદીરે ॥ જિળે ॥ તુળે ॥ ૧૮ ॥

અર્થ:-શતક વીશમે નવમ ઉદ્દેશે કેળે શતક વીશમું અને ઉદ્દેશે નવમો, તેમાં પ્રતિમા મુનિવર વંદી કેળે મુનિરાજે પ્રતિમા ઇરીતે વાંદી છે. ઇમ દેસ્વી કેળે એવો પાઠ દેસ્વીને, જે અવલા જાંજે કેળે જે પ્રાણી અવલા વાંકા જાય છે; તસ મતિ કેળે તેડની જે બુદ્ધિ, તે કુમતિ ફંદી કેળે કુગુરુની જોલવી થકી કુમતમાં ફંદાઈ રહે છે. એટલે જો મિથ્યાત્વને જોરે કુમતિ ફંદમાં પડ્યા છે, તો એવા પ્રગટ પાઠ દેસ્વીને પણ અવલા જાંજે છે. કુમતિની જાલમાં ગુંથાય છે. ઇતિ જાવ ॥ ઇતિ ગાથાર્થ ॥ ૧૮ ॥

હવે તે પાઠ જાણે છે. કશ્વિદ્યાણં જંતે ચારણા પન્નત્તા ગોળે હુવિદ્યા ચારણા પન્નત્તા “તંજહા વિજ્ઞાચારણાય જંવાચારણાય સેકેણઠેણંજંતે એવં બુદ્ધિઃ વિજ્ઞાચારણા ગોળે ઠંઠંઠેણ અણિકિત્તેણં તવોકમ્મેણંવિજ્ઞાણે ઉત્તરગુણલઘિં સ્વમમાણસ્સ વિજ્ઞાચારણલઘિં નામં લઘિં સમુપ્પજ્ઞિં સેતેણઠેણં જાવવિજ્ઞાચારણા વિજ્ઞાચારણસ્સણં જંતે કહંસીહાગં કહંસીહેગશ્વિસણે પન્નત્તા, ગોળે અયમ્ જંબુદીવે દીવે જાવકિંચિવિસેસાહિણે પરિક્કેવેણં મહિહિણે જાવમહાસોરકે જાવણામે

व तिकट्टु जवुदीवदीव तिहि अण्णाणिवाएहि तिरुक्को अणुपरियट्टिणां हव
 मागञ्जिक्का विक्काचारणस्तसु गो० तद्दासीहागइ तद्दासीहे गइ विसए पन्नत्ता वि
 क्काचारणस्तण जते तिरियंकेवइएगइविसए पन्नत्ता गो० सेणएगेणउप्पाएण मा
 णुसोत्तरेपवए समोसरण करइ माणुसोत्तर तहि चेइआइ वदइ वदइत्ता बीए
 ण उप्पाएण नंदीत्तरवरदीवे समोसरण करइ करइत्ता तहि चेइआइ वदइ वदइ
 त्ता तउ पडिनियत्तइनियत्तत्ता इहमागञ्जइ गञ्जइत्ता इहं चेइआइ वदइ वदइ
 चारणस्तण गो० उडुं एवइ एगतिविसए पन्नत्ता सेण तस्तगणस्त अणालोइय पडि
 पनिकंते कालं करइ नडितस्त आराहणा सेण तस्तगणस्त अणालोइय पडि
 कंते काल करइ अडितस्त आराहणा सेकेणछेणजंते एव वुच्चइ जयाचारणो
 गो० तस्तण अरुम अरुमेण अणिविचेण तवोक्कमेण अण्णाण जावे माणस्त
 जयाचारणल-दीनाम लदी समुप्पळइ सेतेणछेण एव वुच्चइ जयाचारणो जया
 चारणस्तणजते कद्दासीहागइ कद्दासीहेगइविसए पन्नत्ता गो० अयण जवुदीवे दीवे
 जहेव विक्काचारणस्त एवरतित्तकको अणुपरियट्टिणां हवमागञ्जिक्का जया
 चारणस्तण गो० तद्दासीहागइ तद्दासीहेगइविसए पन्नत्ता, सेत्तत्तचेव जयाचारण
 स्तणजते तिरियं केवइए गतिविसए पन्नत्ता गो० सेण इतो एगेणं उप्पाएण रुय
 गवरेदीवे समोसरण करइ करइत्ता तहि चेइआइ वदइ वदइत्ता तउ पनिति
 यत्तमाणे बीइएण उप्पाएण एदीत्तरेदीवे समोसरण करइ तहि चेइआइ वद
 इ वदइत्ता इहमागञ्जइ इह चेइयावदइ जयाचारणस्तण गो० तिरियंएवइएगतिवि
 सए पन्नत्ता० जयाचारणस्तणजते उडुं केवइए गइविसए पन्नत्ता गो० सेणइतोएगे
 ण उप्पाएण पमगवणे समोसरण करइ करइत्ता तहि चेइयाइ वदइ वदइत्ता तउ
 पडि णियत्तमाणे वित्तिण उप्पाएण नदणवणे समोसरण करइ करइत्ता तहि
 चेइयाइ वदइवदइत्ता इहमागञ्जइ मागञ्जइत्ता इहचेइयाइ वदइ जयाचारणस्तण
 गो० उडुं एवइए गतिविसए पन्नत्ता० सेणतस्त गणस्त अणालोइय अप्पडिकते
 काल करइ नडि तस्त आराहणा सेणतस्त गणस्त अणालोइय अप्पडिकते
 करइ अडितस्त आराहणा सेवजते सेवजते जाव विहरइ इति जगवती सूत्रे श
 त्त वीशमे उद्देशे नवमे ए पाठ ठे
 हवे कुमति, नवनवा अजिप्राय जावी ए आलावानो अर्थ मरडेते ते प्रगटकरी
 दूयवेते अहिया दुडक कंहेते जे “ चैत्य शब्दे अमे जिनप्रतिमा नथी मानता अने
 एम करता तमे चैत्य शब्दे जिनप्रतिमा कहोगे तो कद्दा, पण ते वादता जान हो

તતો સૂત્રમાં “તસ્મગ્નસ્સ અણાલોઽચ્ચ” ઇત્યાદિક પાઠે કેમ કહ્યું જે તે સ્થાનક ને અણઆલોઽ, અણ પમિકમે કાલ કરેતો વિરાધક થાય? ઇતિ તેનો ઉત્તર કહેલો જે.

આલોઅણનું ઠાણ કહ્યું જે ॥ તેહ પ્રમાદ ગતિકેરો ॥ તીરંગ
તે જે જાત્ર વિચાલે ॥ રહે તે સ્વેદ ઘણેરો ॥ જિઠ તુઠ ॥ ૧૯ ॥

અર્થ:-તે ઠાણનું આલોઅણ કહ્યુંકે ॥ તે સ્થાનક જે ચૈત્યવંદનામાં પ્રમાદ સ્થાનક તેહનું જે આલોવવું, તેજ દેખાડેલે. તે પ્રમાદ ગતિકેરોકે ॥ પ્રમાદે ગતિ કરી તેનું આલોવવું તે જે કારણમાટે લબ્ધિ ઉપજીવન તે પ્રમાદ ગતિલે. કોઈ પૂછે જે “તે ઠાણનું આલોઅણ કહ્યું એહવો અન્વય ક્યાંથી કહ્યો?” તેને કહીએ ઠૈએ જે ॥ તસ્મ ગ્નસ્સ આલોઅણાલોઽચ્ચ ઇત્યાદિક સૂત્રપાઠથી એવો અન્વય કહ્યો. ઇતિ તથા વલી પ્રમાદસ્થાન બીજું દેખાડેલે. તીરંગતિકે ॥ તીરના વેગની પેરે ઉતાવલી ગતિએ જે ચાલ્યા જાય, તે જાતાયકા જાત્રવિચાલેકે ॥ વચમાંતીર્થયાત્રા પ્રમુખ શાશ્વતાં દેહેરાપ્રમુખ રહેકે ॥ રહી જાણે. તે સ્વેદ ઘણેરોકે ॥ ઘણો સ્વેદ ચિત્તમાં ઉપજેલે. એટલે તીરના વેગની પેરે ગયાં તે આલોઅણસ્થાનક કહીએ. ઇતિ જાવ. ઇતિ એકોનવિંશતિતમ ગાથાર્થ ॥ ૧૯ ॥

હવે આજ્ઞાવાનો અર્થ. કઠ્ઠિવાણં કે ॥ કેટલા પ્રકારના હે નગવન્, ચારણ મુનિ કહ્યાલે? પ્રજુજી કહેલે હે ગૌતમ, હે પ્રકારના ચારણમુનિલે. તંજહા ઇત્યાદિક તે કહેલે. એક વિદ્યાચારણ બીજા જંઘાચારણ. સેકેણઠેણં કે ॥ શાકારણથી વિદ્યાચારણ? પ્રજુજી કહેલે. હે ગોયમ, ઠઠ ઠઠને અણિસ્કિત્તેણંકે ॥ અવિશ્રામપણે એટલે નિરંતર તપ કરતાં વિઝ્ઞાણેકે ॥ વિદ્યાએ કરી પૂર્વગતશ્રુત વિશેષે કરીને ઉત્તરગુણ લઈં સ્વમમાણસ્સકે ॥ પિંમ વિશુદ્ધાદિકનેવિષે તપ. તેહને સ્વમતા સહેતા એટલે તપ કરતા. ઇતિજાવ: વિદ્યાચારણલબ્ધિ ઉપજે લે. સેતેણઠેણં કે ॥ તે કારણે વિદ્યાચારણ કહીએ. હે સ્વામિન્. વિદ્યાચારણની કહંસીહાગકે ॥ કેવી શીઘ્રગતિલે? કહંસી હેગઠ્ઠિસણકે ॥ શીઘ્રગતિવિષય કેવોલે એટલે ગમનવિના પણ શીઘ્રગતિ વિષયું કેટલું સ્ત્રેલે? ઇતિ જાવ: પ્રજુજી કહેલે. હે ગૌતમ, અયસુંકે ॥ આ જંબુદીપ લાસ્ય યોજનનો યાવત્ ૩૧૬૨૨૭ યોજન, ૩ ગાઉ, ૧૨૦ ધનુષ્ય ૧૩ અંગુલ ઝાઝેરાં. એટલી પરિક્ષેવેણંકે ॥ પરિધિલે. મહર્ધિક યાવત્ મહાસુખનો ધણી દેવતા; ત્યાં અઢ રાણિવાણકે ॥ ત્રણચપટી વગાડીએ એટલી વારમાં તિસ્કુત્તોકે ॥ ત્રણવાર જંબુદીપ ફરી આવે. વિદ્યાચારણની એવી શીઘ્રગતિલે. એવો શીઘ્રગતિનો વિષયલે. એ સા

मान्यप्रकारनी गति कही हवे त्रीबीगतिविषय पूठे विज्ञाचारणस्तपं इत्यादि
 क सुगमठे, तिरियंकेवइगइविसएके० त्रीबी गतिनी विषय केटलोठे १ प्रभुजी कहेंठे
 हे गौतम, एगेणउपाएणके० एके मगले माणुसोचरेपवएके० मानुपोत्तर पर्वतनेविपे स
 मोसरणके० समवतार करे करीने तहचिइयाइवदइके० त्याहा चैत्यवादे वितीएणं ठे
 प्याएण के० बीजे मगले नदीसरवरदीवेके० नदीश्वर दीपनेविपे, समोसरणकरेतिके०
 समवतार करे करीने तहचिइयाइवदइके० त्या चैत्यने वादे ततोपडिनियत्तइके०
 त्याथी पाठा निवर्ते इहमागइके० अहीया आवे इहचिइयाइवदइके० अहीयानां
 चैत्यवादे, विज्ञाचारणस्तणगे० तिरियंएवइगतिविसएके० हे गौतम विद्याचारण
 नो तीर्थि गति विषय एटलोठे विद्याचारणस्तणउडु केवइए गइविसएपन्नका के० ते
 विद्याचारणनो ऊर्ध्वगतिविषय केटलोठे १ प्रभुजी कहें ठे हे गौतम सेणके० ते, इ
 तोके० अहीयांथी, एगेण उपाएण नंदणवणे समोसरण करेतिके० एकेमगले नंदन
 वननेविपे समवसरण करे, करीने तहचिइयाइवदइके० त्या चैत्यवादे, वितीएण उ
 प्याएणके० बीजे मगले, पमगवणेके० पांहुकवन मेरुने मस्तके समवसरण करे त
 हिचिइयाइवदइके० त्याहा चैत्यवादे ततो पडि नियतइके० त्याथी पाठा निवर्ते इह
 मागइके० अहीया आवे इह चिइयाइ वदइके० अहीयानां चैत्यवादे विज्ञाचार
 णस्तण इत्यादि सुगमठे सेणतस्तगणस्तके० ते स्थानकने एटले लब्धि फोरवी ते
 स्थानकने, अणालोइय अण्डिकंतके० अणआलोए, अणपम्किमे, काजंकरइ के०
 काज करे तोनडितस्त आराहणाके० आराधना तेने नथी सेणंतस्तगणस्तके० ते
 स्थानकने, आलोइय पडिक्कते काजंकरइके० आलोचीने अने पम्किमीने काज करे तो
 अडि तस्तआराहणाके० तेने आराधनाठे एटले ए जावार्थ लब्धिउपजीवन ते प्रमाद
 ठे. ते प्रमाद आलोयाविना चारित्रनी आराधना न थाय अने विराधक चारित्रउ फल
 न पामे सकेणछेणजते, इत्यादिक जघाचारणना आलावानो पण एज अर्थठे, पण
 एटलो फेरठे के अछम अछमना पारणा करता ए लब्धि उपजे ॥ जघाचारणस्तणजं
 ते कर्हंसीहागइ ॥ इत्यादिक पण विद्याचारणनी परेठे पण एटलो फेर जे कोइ देव
 ता तिसत्तखुचोके० एकवीसवार जवु दीपने फरी आवे, एवी शीघ्रगति जंघाचारण
 नी ठे जघाचारणस्तणजते तिरियं इत्यादिक सुगम ठे, पण एटलो फेरजे सेणएगेण
 उपाएण रुअगवरेदीवे समवसरण करेइके० एके मगले रुचंकवर जे तेरमो दीप,
 तेनेविपे समवसरण करे करीने तहचिइयाइ वदइके० त्याहाचैत्यवादे, वादीने, तउ
 पडिनिअचमाणेके० त्याथी पाठा निवर्तता वितीएण पंदीसरवरदीवे समवसरण करे

ફકે૦ નંદીશ્વર દ્વીપનેવિપે સમવસરણ કરે. તહિંચેશ્ચાઈવંદફકે૦ ત્યાં ચૈત્યને વાંદે. શ્હમાગત્તફકે૦ અહિંયાં આવે. શ્હં ચેશ્ચાઈ વંદફકે૦ અહિંયાં ચૈત્યવાંદે, જંવાચારણનો ઝઘ્વગતિ વિષય ઇટલો ઠે. યાવત્ સંપૂર્ણ લગી સુગમઠે. સેવંચંતેકે૦ ગૌતમસ્વામિ કહેઠે. ॥તહત્તિશ્તિ॥ અહીંયાં વિદ્યાચારણને જાવું વે મગલે અને આવવું એકે મગલે; તથા જંવાચારણને જાવું એકે મગલે અને આવતાં વે મગલાં; તે લઘ્વિનો સ્વજાવ ઠે. તથા કોઈ કહેઠેકે, વિદ્યાચારણને આવતાં વિદ્યા સ્પષ્ટતર થાય, માટે એક મગલે આવે અને જાતાં તેવી ન હોય માટે વે મગલે જાય. અને જંવાચારણને લઘ્વિથી ઉપજે. માટે આવતાં અલ્પસામર્થ્ય હોય; તેથી આવવું વે મગલે અને જાવું એક મગલે. શ્તિવૃત્તિ. હવે તે આલોવવા ઉપર સિદ્ધાંતસાચે દૃષ્ટાંત કહેઠે.

કરી ગોચરી જિમ આલોએ ॥ દશવૈકાલિક સાચે ॥ તિમ એ
ઠામ પ્રમાદ આલોએ ॥ નહીં દોષ તે પાચેરે ॥ જિળાતુળા ૨૦ ॥

અર્થ:-કરી ગોચરીકે૦ ગોચરી કરીને જેમ ઉપાશ્રયે આવીને સાધુપદ અર્થાપ નિષ્ણે લઈ; તે સાધુ, જિમ આલોએકે૦ પ્રમાદને આલોવેઠે; પણ નહીં દોષ તે પાચેકે૦ તે પ્રમાદવિના વીજો દોષ નથી. શ્તિ અકૂરાર્થ: જાવાર્થ તો એ ઠે કે શ્રી દશવૈકાલિકે એમ કહ્યું જે; સાધુ, ગોચરી કરી આવીને ગુરુપાસે આલોવે. તે જલોરી તે ન આલોયું હોય તો ફરી પડિક્કમે. એમ કહ્યું. તેમાં એ પડિક્કમ્યું તે દોષ લાગ્યો તેને. પડિક્કમ્યું પણ ગોચરી કરી તે પડિક્કમ્યો નથી; તેમ અહીંયાં પણ ચૈત્યવંદના પડિક્કમી નથી. દોષ લાગ્યો તે પડિક્કમ્યોઠે. શ્તિજાવ. ઇટલે કોઈપૂઠે જે “આલોયા પડિક્કમ્યાવિ ના કાલ કરેતો વિરાધક થાય; એમ કરતાં શ્રોજગવતીસૂત્રમાં તેહનો શો જવાબ વાલ્યો”? તેને કહીએ જે હે દેવાણુપ્રિય, અમે જવાબ વાલ્યો; પણ તું જલો સમજ્યો નથી!! ફરીસાંજલ. ગોચરી કરીને સાધુ, ઉપાશ્રયે આવતાં માર્ગમધ્યે આલોયા પડિક્કમ્યાવિના કાલ કરે તો આરાધક કહીએ; કિંવા વિરાધક કહીએ? તે વિચારી જોજો. યત: શ્રી દશવૈકાલિકે પંચમાધ્યયને ॥વિણેણં પવિસિત્તા સગાસે ગુરુણોમુણી । શ્રિયા વહીયમા દાય, આગાઓ અપડિક્કમે ॥૧॥ આનોશ્ત્તાણીસેસં અશ્યારંજહકમં ગમણાગ મણેચેવ જત્તપાણે અસંજયે ॥ ૨ ॥ ઝઙ્ગુપ્પન્નો અણુવિગ્ગો, અવસ્કિત્તેણ ચેઅસા । આલોએ ગુરુસગાસે, જંજહા ગહિયં જવે ॥૩॥ એસમ્મમા લોશ્યં હુક્કા, પુવ્વિપઠ્ઠા વિ જંકમં । પુણો પડિક્કમે તસ્સ, વોસિન્નો ચિત્તેણે ॥૪॥ અર્થ:-વિણેણંકે૦ વિનય કરી, પવિસિત્તાકે૦ પેશોને, સગાસેગુરુણોકે૦ ગુરુની સમીપે મુણીકે૦ મુનિ,

आगउ एटले आव्यो थको, इरियावहीपं पडिकमेके० इरियावही पडिकमे, आ
दायके० ग्रहीने १ पठी काउसगमांहे आनोइत्ताके० उपयोग देइने, नीसेसके०
सघलाए, अइआरके० अतीचारने, जहकमके० यथा अनुक्रमे अतीचारने चितवे
गमणागमणेके० जाता आवता, चैवके० निश्चये, जत्तपाणेअके० जात पाणीने
विषे, सजएके० मुनि २ उकुपन्नोके० सरल प्रज्ञावालो, अणुविगोके० उद्देग र
हित, अवरकिनेएचेइसाके० सावधान मने करी काउसग पालीने, आलोए गुरु
सगासेके० गुरुनी समीपे आलोए जजहागदियंके० जे जेम लीयो होय ते तेम
॥३॥ एम करता कदाचित् एसम्ममालोइयंहुक्काके० रुडी पेरे आलोयु न होय, पुवि
पहाविज कडंके० पूर्वे आहारादिक ग्रह होय तेने, अथवा पठीग्रह होय ते पूर्वे कहेवा
एंहोय अथवा पठे कहेवाए होय, जकडके० जे एम कीयां तथा पूर्व कर्म दोष पश्चा
त् कर्मदोष लाग्या होय, तेने पुणो पडिकमेके० फरी पडिकमे तस्सके० ते सूझअतीचा
रने वोसिन्नेके० ते कायाने वोसिरावतो, चितएइमके० एम चितवे एचार गाथानोअर्थ.

हवे एवो जगवतीसूत्रनो पाठ सानलीने कुमति बोव्यो.

कहे कोइ ए कहेवा मात्रज ॥ कोइ न गयो नवि जाशे॥ नहीतो ल

वणशिखामांहे जाता ॥ केम आराधक थाशेरे१ ॥ जि०॥ तु० २१ ॥

अर्थ - कोइक कुमति एम कहेठे जे, कहेवामात्रज के० ए जगवतीसूत्रमा
चारणरूपिनु नाम देइने कय, पण ते कहेवारूप जाणबु पण कोइ न गयो के०
एरीते कोइ अतीत काले गयो नथी, तथा नविजाओ के० अनागत काले कोइ जाओ
पण नही तेनो हेतु कुमति देखाडेठे नहीतो के० जे में कय तेम न होय तो
लगणशिखामांहे जाता के० लवणसमुइनी शिखामा यइने जाता केम आराधक था
ओ के० अपकायनी निराधना करीने जता आराधक केम थाओ? इति गाथाअरु राय
हरे नाराय कहेठे, जे जगदीपने पठवाडे वे लाख योजन एक दिशाए पडोलो
एवो चारे दिशाए फरतो लवणसमुइ ठे, ते वचमा सोल हजार योजन पाणी
ठचु चोफेर ठे, ते पाणीमांथी यईने मुनि केम जाय? अने जाय तो आराधक केम
थाय? तथा बीजो पण कोइ मार्ग जवानो नथी ते माटे कहीण्ठेए के चार
णमुनिनी बात ते जगवतीसूत्रमां कहेवा रूपने, पण कयवा रूप नथी ॥ २१ ॥

હવે કુમતિને આગલી ગાથામાં ઉત્તર દેહે.

સત્તર સહસ્સ જોયણ જઈ ઝંચા ॥ ચારણ તીર્થ ચાલે ॥ સમવાયંગે
પ્રગટ પાઠ એ ॥ શું કુમતિ ધ્રમ ઘાલેરે ? ॥ જિણાતુ ॥ ૨૨ ॥

અર્થ:-સત્તર સહસ્સ જોયણ કે ૦ સત્તર હજાર યોજન, જઈ ઝંચાકે ૦ ઝંચા જ
ઈને, ચારણ તીર્થ ચાલે કે ૦ તે ચારણમુનિ તીર્થ જાએ હે. એમ એ રીતે શ્રીસમ
વાયાંગસૂત્રમાં પ્રગટ પાઠ હે તો, શું કુમતિ ધ્રમઘાલેકે ૦ હેકુમતિ, કુત્સિત મતિના
ધણી, નોલાલોકને સ્વોટી સ્વોટી વાતો કહી શું ધ્રમ ઘાલે હે? સંશયમાં શું પાડે હે?
જે તું કહેહે તેમ કહેવા માત્ર હોય તો સમવાયાંગસૂત્રમાં એવો પાઠ કેમ કહે? ૬
તિજાવ: યથા ॥ જવણેણં સમુદ્ધે સત્તરજોયણ સહસ્સાઈં સઘ્ગેણં પન્નત્તા ઇમીસેણં
રયણપ્પનાએ પુઠવીએ બહુસમરમણિજ્ઞાઝ નૂમિનાગાઝ સાંરેગાઈં સત્તર જોયણસ
હસ્સાઈં ઝમ્હં ઝપ્પિત્તા તઝ પઞ્ચાચારણાણં તિરિયગઈં ॥ ૬ ॥ ઇતિ સમવાયાંગે ॥
એનો અર્થ:-જવણસમુદ્ધ સત્તર જોયણ સહસ્સાઈં કે ૦ સત્તરહજાર યોજન, સઘ
ગેણં કે ૦ સર્વ યજ્ઞને કહ્યો હે. એકહજાર ઝમ્હો, સોલ હજારની ઊપર શિશ્વા. એવં
૧ ૭ ૦ ૦ ૦ ઇમીસેણં રયણપ્પનાએ પુઠવીએકે ૦ એ રત્નપ્રજાપૃથ્વીધકી બહુસમરમણિજ્ઞા
ઝ નૂમિનાગાઝ કે ૦ ધણી સરસ્વી એટલે બરાબર રમણીક નૂમિનાગથકી, એટલે
મેરુની ધરતીયકી, સાંરેગાઈં સત્તરજોયણસહસ્સાઈં ઝમ્હં ઝપ્પિત્તા કે ૦ સત્ત
રહજાર યોજન જાહેરા ઝર્ધ્વ જઈને પઞ્ચા કે ૦ પઞ્ચી ચારણાણં તિરિયગઈં કે ૦
ચારણમુનિની તીર્થ ગતિ પ્રવર્તે. તે માટે નગવતીસૂત્રનો પાઠ કરવારૂપ હે;
પણ કહેવારૂપ નથી. ઇતિ જાવ. ઇતિ ષાવિંશતિમ ગાથાર્થ ॥ ૨૨ ॥

હવે એ આજ્ઞાવામાં ચેઈઆઈં વંદે કહ્યું; તે ઊપર કુમતિ, ચૈત્યશબ્દનો અર્થ
તે જ્ઞાન કહેહે, તેહ આજ્ઞાકા લાવીને ઉત્તર વાલવા ગાથા કહે હે.

ચૈત્યશબ્દનો જ્ઞાન અર્થ તે ॥ કહો કરવો કુણ હેતે ॥ જ્ઞાન
એક ને ચૈત્ય ઘણાંહે ॥ નૂલે જડ સંકેતેરે ॥ જિણાતુ ॥ ૨૩ ॥

અર્થ:-ચૈત્ય શબ્દનો જે જ્ઞાન અર્થ કરોઠો, તે શા હેતુએ કરવો? પાધરો અર્થચૈત્યકે ૦
જિનનું ઘર અથવા જિનપ્રતિમા. યત: ॥ ચૈત્યં જિનૌકસ્તદ્દિવં ચૈત્યો જિન સજ્ઞાતરુ: ॥
“ઇત્યનેકાર્થસંગ્રહે” એવો અર્થ મૂકીને ચૈત્યકે ૦ જ્ઞાન એવો અર્થ શામાટે કરવો પડેહે?
ઇતિજાવ. જ્ઞાન એક ને ચૈત્ય ઘણાંહે કે ૦ જ્ઞાનતો એક હે, અને ચૈત્ય ઘણાંહે; તેમાટે નૂલે

के० ते अर्थ करतां नूलेने. शामाटे नूलेने ? ते कहेने. जडसंकेतेके० मूर्खसकेते, एटले
 शुद्धगुरुपरपरा आवी होयतो निपुणसकेत होय, पण निगुरुना सकेत ते मू
 र्खज होय. इतिगाथा अक्षरार्थ अथ नावार्थ ते कुमति एम कहेने जे, “विद्या
 चारण जयाचारण मुनिए, नंदीश्वर प्रमुखनी वातो सिद्धांतमा साजली, ते साज
 ली हृदयमा कौतुक उपन्युं, जे एवात केम हजे ? आपणी नजरे जोइए” एम वि
 चारीने नदीश्वरादिकनेविषे जोवा गया त्या जेम आगममा साजल्यु तेम नजरे
 दीतु, तेवारे प्रभुना ज्ञाननु बहुमान जाख्युं, जे “धन्य प्रभुना ज्ञानने” एम क
 हीने प्रभुना ज्ञानने पगे लागे चेइयाई वदइनो ए अर्थने,” एम कुमति कहेने ते
 नो उत्तर वाव्यो, जे मूर्ख, व्याकरण प्रमुख नस्याविना शु समजे ? चेइयाईके०
 चैत्यानि ते द्वितीयातु बहुवचन ठे, हवे जो ज्ञानने पगे लाग्या होय तो बहु
 वचन सूत्रकार शाने माटे कहे ? ज्ञान तो एक ठे एवी वातो मूर्ख शुजाणे ? इति
 ॥ अहीयां केटलीक वातो, स्तवनमा नथी आणी पण कांईक विशेषे वात लखीएतैए
 त्यांजड ज्ञाननेपगेलाग्या, एम कहे तेवारे वाटमा जाता चमत्कार उपजे एवा पहाड प
 र्वत समुद्रप्रमुख घणा आव्याहजे, तो तेने देखीने प्रभुना ज्ञानने वदना का न करी ?
 ते विचारजो. वली एम चैत्य शब्दे ज्ञान कहीए तो, ॥ नाण पंचविह पन्न
 सं ॥ इत्यादिक, सूत्रमा ज्ञानना आलावा घणाठे, त्या सघले ॥ चेइयं पंचविह पन्नसं
 आनिणि बोहिय चेइयं, सुयचेइयं उद्दिचेइयं, मणपज्जवचेइय, केवलचेइयं इत्या
 दिक पाठ लखत, पण तेतो क्याए दीसता नथी, तथा वली एवो अर्थ करे
 जे, आगममांथी वात साजली निर्णय करवा गया, तेवारे शका तो हृदयमां ठरी
 अने जिन वचनमां शंका उपजे, तेवारे साधुपणु केम रहे ? यत ॥ पय म
 र्करपि एकंपि जोनरो एइ सुत निदिठं ससरोयं तोविडु मिच्चदिठि जमालिब ॥१॥
 ते माटे मूर्खसकेतनो अर्थ ठाढी, निपुणसंकेत अर्थ करीए तो सर्व समुं थाय.
 ए जवाबना उत्तर घणा ठे, तेहनो खप होयतो प्रतिमासतकअथ उपाध्यायजी
 नो करेलो ठे ते जोज्यो ए विस्तारे सखुं. ॥ ३३ ॥

हवे वली कुमति एम कहे ठे जे, “चैत्य के० प्रतिमा हो तो पण नले हो प
 ण ते शाश्वतीप्रतिमा हती अने तमेतो अशाश्वती मानोणे” एम कहेनारने,
 एज आलावामांथी अशाश्वती देखाडेने

रुचकादिकना चैत्य नम्या ते ॥ सासय पडिमा कहिए ॥ जेह इहा
 ना तेह अशाश्वत ॥ वेणमा नेद न लहिऐरे ॥ जिणतुण ॥ ३४ ॥

અર્થ:-રુચકાદિકના કે૦ રુચક આદિ દેઈ. આદિ શબ્દથી નંદીશ્વરાદિક લઈ. તેહ ચૈત્યને મુનિ જે નમ્યા; તે સાસયપડિમા કે૦ તે શાશ્વતીપ્રતિમા કહીએ તથા જેહ ઇહાંના કે૦ અત્રે નરતનાં ચૈત્ય વાંઘ્યાં; ઇહાં॥ ચેશ્યાઈ વંદંતિ પાઠાત્ ॥ તે અશાશ્વતાં જાણવાં. તે માટે મૂર્ખ હોય તે શાશ્વતીમાં અને અશાશ્વતીમાં પૂજ્યાપૂજ્ય નો ફેરપાડે. તેજ માટે આગલ કહેવાશે જે હોપદીનો અધિકાર, તેમાં કેવલ અશાશ્વતીનેજ પૂજ્યપણુ કહ્યું છે, અને જિનધર કહી બોલાવ્યું છે; તે કારણે બેઝમાં જેદ ન લહીએ કે૦ શાશ્વતીમાં અને અશાશ્વતીમાં અંશમાત્ર જેદ નથી. ઇતિ ગાથાર્થ ॥ ૨૪ ॥

હવે એ અધિકાર પૂરો થયો માટે ઉપસંહાર કરે છે.

જે ઉપર સાહેબ તુજ કરુણા ॥ શુદ્ધ અરથ તે જાણે ॥ તુજ આ ગમનો શુદ્ધપરૂપક ॥ સુજશ અમિયરસ ચાણે ॥ જિ ૦ ॥ તુ ૦ ॥ ૨૫ ॥

અર્થ:-જે ઉપર સાહેબ તુજ કરુણાકે૦ હે સાહેબ, જે પ્રાણીઉપર તમારીક રુણા ઇટલે કપાળે, શુદ્ધ અરથ તે જાણેકે૦ તે પ્રાણી યથાર્થ વ્યાખ્યા કહે. અહીંયાં એ વ્યાખ્યા, એક ઉપર કરુણાળે અને એક ઉપર કરુણા નથી એવો અર્થ થાય, તે વીતરાગ ને કેમ ઘટે? અત્ર ઉત્તર: જેમ એક બાપના બે દીકરા હોય; બાપનું તે બેઝ ઉપર હેત સરખું છે; પણ એક આજ્ઞાકારી છે, બીજો આજ્ઞાકારી નથી. તેમાં જે આજ્ઞાકારી છે તે ઉપર હેત, લોક પ્રગટપણે દેખે છે; અને જે આજ્ઞાકારી નથી તે ઉપર યદ્યપિ પિતાનું હેત છે; તોપણ લોકો, તે પ્રગટપણે દેખતા નથી; તેમ અહીંયાં પણ તીર્થકરને યદ્યપિ સર્વ પ્રાણીઝ ઉપર કરુણાળે, પણ જેઝ આણાના આરાધક છે તેઝ ઉપર પ્રગટપણે દીસે છે; તે માટે એમ કહ્યું. જે ઉપર સાહેબ ઇત્યાદિ૦ અહીંયાં સર્વથા કરુણા નથી એમ કહે છે તે નિવારવું, જે માટે વીરસ્વામિને ઠગ્ગસ્થપણે જગવતીના શતક પન્નરમાની વૃત્તિમયે શ્રી અનંબદેવ સૂરિજીએ લખ્યું છે ॥ સ્નેહગર્જાનુકંપાસન્નાવા ત્ ॥ તેવારે કેવલીને સ્નેહરહિત અનુકંપા ઠરી; અન્યથા સ્નેહગર્જ પદનું શું પ્રયોજન? ઇત્યાદિક બહુ ચર્ચા છે, તે ગ્રંથ વધે માટે નથી લખતા. તે માટે તુજ આગમનો જે શુદ્ધપરૂપક હોય તે પ્રાણી સુજશકે૦ જલા યશરૂપ, અમિયરસકે૦ અમૃતનો રસ તે, ચાણેકે૦ આસ્વાદ કરે. ઇટલે કવિએ પોતાનું નામ પણ સૂચવ્યું. ઇતિ પંચવિંશતિગાથાર્થ. ॥ ૨૫ ॥ એ પ્રથમ ઢાલ થયો. ગ્રંથા ગ્રંથ ૪૭૩ અક્કર ૧૪

હવે બીજો ઢાલ કહે છે. તેહેનો સંબંધ જે પ્રથમ ઢાલે પ્રતિમા સ્થાપન કરીને પ્રતિમાને વંદના કહી; હવે કેટલાક મૂઢ એમ કહે છે જે “પ્રતિમા વાંદીએ પણ પૂજી

ए नही ॥ तेमने समजाववा माटे बीजो ढाल पूजानो कहेबे तेनी प्रथम गाथा-
महाविदेह क्षेत्र-सोहामणु ॥ एदेशी ॥

तुज आणा मुज मनवसी ॥ जिहां जिनप्रतिमा
सुविचार ॥ लालरे ॥ रायपसेणीसूत्रमां ॥ सूरि
अजितलो अधिकार ॥ लालरे ॥ तुज ॥ १ ॥

अर्थ - तुज आणाके तमारी जे आझा, प्रस्तावथी वीरनी जे आझा ते, मुज मन
वसीके ० महारा चितनेविपे रहीबे एटले श्रीजिनशासनमाहे आझाए धर्मवे पण
आझायाह्यमा युक्ति न करवी एम देखाड्युं ते आझा केवीबे जिहा जिनप्रतिमा
सुविचारके ० जे आझामा जिनमुझानो जलो विचारबे तेहिज आगम साखे देखा
डेबे रायपसेणीसूत्रमाके ० रायपसेणीनामे बीछु उपांग, तेमा सूरियानतणो अ
धिकारके ० सूर्याजनामे देवता, जे परदेशी राजानो जीव प्रथम देवलोके उपन्या
तेनो अधिकार विस्तारेबे, एटले ए अर्थ, जे, सूर्याज देवताए प्रतिमानी पूजा करी,
तेनो विस्तारे अधिकारबे इतिजाव इति प्रथम गायार्थ ॥ १ ॥
तेहिज विस्तारे देखाडेबे.

ते सुर अजिनव उपन्यो ॥ पूबे सामानिक देव ॥ लालरे ॥ शु मु
ज पूरव ने पठी ॥ हितकारी कहो ततखेव ॥ लालरे ॥ तु ॥ २ ॥

अर्थ - ते सुरके ० ते देवता अजिनव उपन्योके ० नवो जेवारे उपन्यो तेवारे
पूबे सामानिकदेवके ० सामानिक जे पोताने सरखी क्दिना धणी ते देवताउने
पूबेबे शुं मुज पूरव ने पठी हितकारीके ० महारे पूर्वे अने पठी हितकारी आ वि
मानमां शुं बे ते कहो ततखेवके ० तत्काले कहो इति द्वितीय गायार्थ ॥ २ ॥

ते कहे एह विमानमा ॥ जिनपडिमा दाढा जेह ॥ लालरे ॥

तेहनी तमे पूजा करो ॥ पूर्व पछाहित एह ॥ लालरे ॥ तु ॥ ३ ॥

अर्थ - ते कहेके ० हवे ते देवताउ उत्तर कहेबे जे, एह विमानमाके ० एहउ
आ प्रत्यक्ष विमान, तेहमा, जिनपडिमा दाढा जेहके ० जिनेश्वरनी प्रतिमावे,
तथा जिनेश्वरनी दाढाउ जे वे, तेनी तमे पूजा करो इतिस्पष्ट ॥ पूरव पछाहि
त एहके ० पूर्वे तथा पठी, जिन प्रतिमा तथा जिन दाढा ए वे वस्तुनी पूजा, तेज
हितकारीबे एरीते सामानिक देवताए उत्तर वाल्यो इति तृतीय गायार्थ ॥ ३ ॥

અહિંયાં જિનદાઢા શબ્દે જિનઅસ્તિ જાણવાં. અન્યથા સૂર્યાનિદેવના વિમા નનેવિષે જિનદાઢા સંજવે નહી. જે કારણ માટે, એક સૌધમેંડ, બીજો ઈશાનેંડ, ત્રીજો ચમરેંડ, અને ચોથો બલીંડ, એ ચારે ઈંડનેજ દાઢા લેવાનો અધિકાર છે, એટલા માટે જંબુદ્વીપ પન્નતીની વૃત્તિમાં શાંતિચંડ ઉપાધ્યાયજીએ જિનસકહા શબ્દે ॥ જિનાસ્થિની ॥ એવું લખ્યું છે. જેમ અહિંયાં રાયપસેણીમાં પણ ॥ સકહા ॥ એવોજ પાઠ છે; તેમાટે દાઢા શબ્દે અસ્થિ કહિએ. ઇતિજાવ. તથા પૂર્વ પઢાનો અર્થ પોતેજ અનેક રીતે કરજો; માટે અમે નથી લખ્યો.

એ ત્રણ ગાથા કહી તેમાં સૂત્ર પાઠ હતો, તે પ્રમાણે ગાથામાં અર્થ બાંધ્યો. તથાચતત્સૂત્રં ॥ તણં તસ્સ સૂરિયાનસ્સ દેવસ્સ પંચવિહાએ પચત્તિએ પચત્તિ જા વંગયસ્સ સમાણસ્સ ઇમેયારૂવે અચ્છિએ પઢિએ મણોગએ સંકપ્પે સમુપ્પજ્ઞિહા કિમે પુવ્વે કરણિચં? કિંપઢ્ઢા કરણિચં. કિંમેપુવ્વિસેયં. કિંમેપઢ્ઢાસેયં. કિંમેપુવ્વિ પઢ્ઢાવિ હિયાએ સુહાએ સ્વમાએ ણિસેસાએ આણુગામિયત્તાએ જવિસ્સઃ તણં તસ્સ સૂરિયાન સ્સદેવસ્સ સામાણિય પરિસોવવણગાદેવા સૂરિયાનસ્સ ઇમેયારૂવં અચ્છિયં સમુ પ્પન્નં સમજિહ્ઞાણિત્તા જેણેવ સૂરિયાનેદેવે તેણેવ ઉવાગહંતિ સૂરિયાનંદેવં કરય લ પરિગાહિયં દસનહં સિરસાવસં મહ્ઢાએ અંજલં કટ્ટુ જણં વિજણં વઢાવેઃ વઢા વેત્તા એવંવયાસી એવં સ્વલુ દેવાણુપ્પિયાણં સૂરિયાનેવિમાણે સિઢાયતણે જિણપઢિમા ણં જિણુસેહપ્પમાણંમેત્તાણં સઢસયંસન્નિશ્ચિત્તાણંચિઢઃ સજ્ઞાણંસુહમાણં માણવએ ચેડ્યસ્વંને વઢરામએસુ ગોલવટ્ટ સમુગ્ગએસુ બહુઃ જિણસ્સકહાઃ સન્નિશ્ચિત્તાઃચિઠંતિ તાઃ ણં દેવાણુપ્પિયાણં અન્નેસયંબહુણં વેમાણિયાણં દેવાણય દેવીણય અચ્છણિયા ઃ જાવપચુવાસણિયાઃ તંણયણં દેવાણુપ્પિયાણં પુવ્વિકરણિચં એયણં દેવાણુપ્પિયાણં પઢ્ઢાકરણિચં એયણં દેવાણુપ્પિયાણં પુવ્વિપઢ્ઢાવિ હિયાએ સુહાએ સ્વમાએ નિ સ્સેસાએ આણુગામિયત્તાએજવિસ્સઃ ॥ ઇતિ રાયપસેણીઉપાંગે ॥ અસ્યાર્થ:-તણંતસ્સ સૂરિયાનસ્સદેવસ્સકે ॥ તેવારે તે સૂરિયાનદેવતાને, પંચવિહાએ પચત્તીએ પચત્તીજાવં ગયસ્સ સમાણસ્સકે ॥ પાંચ પ્રકારની પર્યાપ્તિએ પર્યાપ્તિજાવ પામ્યા થકાને એટલે દેવતાને જાણા અને મન એ બે પર્યાપ્તિસાથે નીપજે છે, માટે પાંચ કહી. ઇમેયારૂવેકે એવા પ્રકારનો અચ્છિએ પઢિએકે ॥ મનમાં પ્રાર્થ્યો. મણોગએ સંકપ્પે સમુપ્પજ્ઞિહાકે ॥ મનોગત સંકલ્પ ઉપન્યો તે કહે છે, કિંમેપુવ્વિસેયંકે ॥ શું માહારે પૂર્વે શ્રેયકારી? કિંમે પઢ્ઢાસેયંકે ॥ શું માહારે પઢી શ્રેયકારી? કિંમે પુવ્વિપઢ્ઢાવિકે ॥ શું મારે પૂર્વે અને પઢી હિયાએકે ॥ હિતકારી પથ્ય આહારની પેરે, સુહાએકે ॥ સુઘને અર્થે, સ્વમાએકે ॥

संगतने अर्थे, खेमने अर्थे, निस्तेसाएके० निश्रेयस जे मोक्ष तेने अर्थे, आणुगामि
 अत्ताएके० अनुगमन करे? एटले परपराए शुनानुबंधी नविस्सइके० अशे? तए
 ण सूरियानस्तदेवस्स सामाणिय परिसोवन्नगादेवाके० तेवारे ते सूरियानदेव
 ना सामानिक पर्षदामा उपन्या देवता ते, सूरियानस्सइमेया रूव अशब्दियं स
 सुप्पन्न समजि जाणित्ता के० सूर्याजदेवतानो एवो अजिप्राय उपन्यो जाणी
 ने, जेणेव सूरयानदेवके० ज्या सूर्याजदेवताळे तेणेव उवागहत्तिके० त्या आवे
 सूरियानदेवके० सूर्याजदेवने, करयल परिगाहियंके० बे हाथ जोडीने, दसनह
 सिरसावत्त मण्डप अंजलं कट्टुके० दशनख जेलाकरी, मस्तके आवर्त करी अजली
 करीने, जएणके० जये करीने स्वपद्दनो जय विजएणके० परपद्दनो जय ते विजय
 ते विजय करीए तेणे वधावे, वधावीने, एववयासीके० एम कहे. एव खलु देवा
 णुप्पियाण के० खलु नाम निश्चये ए देवानुप्रियाणा सूरयानेविमाणेके० सूर्या
 न नामा विमाननेविपे सिद्धायतणेके० सिद्धु घर एटले देहेरु, ते देहेरानेविपे
 जिनपडिमाणके० जिनेश्वरनी प्रतिमाने, ते प्रतिमा केवी ठे? जिणुस्सेहपमाणमि
 त्ताएके० तीर्थकरना उत्सेधउंच प्रमाण मात्राळे अछस्सयसणिखित्तंचिच्छके० ए
 कशोने आठ थापनाळे, तथा सनाएण सुहम्माएणके० सुधर्मानामा सजानेविपे
 माणवए चैश्यखनेके० माणवकनामा चैत्यस्तंनळे, ते स्तंननेविपे वड्ढंएसु गोल
 वट्ट समुग्गएसुके० वज्रमय गोलवृत्त माबडाळे तेमां बहुइउके० घणा, जिणस्स
 कहाउके० जिननां सकहा शब्दे अस्थि ठे. सन्निखित्ताउचिछत्तिके० थापनाएळे,
 ताउणके० ते जिनप्रतिमा तथा जिणसकहाउ ते देवानुप्पियाणके० हे देवानुप्रिय
 तमने तथा अत्रेसिंके० बीजापण सम्यग्दृष्टि, वैमाणियाण देवाण देवीणयके०
 वैमानिक देवता देवीउने, अञ्जलिज्जाउके० अर्चवा योग्यठे. जावपयवासणिज्जा
 उके० यावत् सेवा करवा योग्यठे अहीयां यावत् शब्दे वंदणज्जाउ सम्माणणि
 ज्जाउ इत्यादिक कहेवु. तंयण देवानुप्पियाण इत्यादिक सुगमठे जावार्थे ए ठे
 के, ए तमने पूर्वे करवा योग्यठे, पठो करवा योग्यठे, ए तमने पूर्वे तथा पठो हित
 कारी सुखने अर्थे, हेमने अर्थे, मोहने अर्थे अने शुनानुबंधने अर्थे याशे
 अहियां केटलाएक कुमति कहेठे के, “ए देवतानी स्थितिठे ” तेहनो उत्तर
 जे, सूत्रपाठमां ॥ अत्रेसिबहूण वैमाणियाण ॥ इति बहु पद शु करवा कहु? ॥ सवे
 सि वैमाणियाण ॥ एवो पाठ का न कह्यो? तेज माटे जाणिएठे ए जे, ए सर्व देवता
 नी स्थिति नहि, ए स्थिति ते सम्यग्दृष्टिनीज दीसेठे तथा वली सिद्धायतन

कहेतां गणधरजीने मृषावाद केम न थाय ? पण जिनप्रतिमा सिद्ध जगवान ठरे तो सिद्धायतन कहेतां मृषावाद न लागे ते विचारी जोज्यो. वली ए आलावे एवां जिनप्रतिमा वांद्यानां फल कद्यां; तेवांज फल, वर्त्तता जिनने वांद्यानां कद्यांठे. जेम ए रायपसेणीमांहेज पाठठे ॥ तं महाफलं खलु तदारूवाणं अरहंताणं जगवंताणं नामगोयस्स विसवणयाए किमंग पुण वंदण नमंसण पडिपुण्ण पङ्कुवासणयाए एगस्सवि आरियस्स सवणयाए किमंग पुणविजलस्स अछस्स गहणयाइ तंगहामिणं समणं जगवं महावीरं वंदामि नमंसामि सक्कारेमि सम्माणेमि कल्लाणं मंगलं चैश्यं देवयं पङ्कुवासांमि एयंमे पेच्चाहियाए सुहाए खमाए निस्सेसाए अणुगामियत्ता जविस्सइ इत्यादि ॥ अस्त्यर्थ ॥ तं महाफलं खलुके० निश्चये तेहनं महाफलठे, शानुं फल ठे ? ते कहेठे, तदारूवाणं अरहंताणं जगवंताणंके० तथा रूप अरिहंत जगवंतनां; नाम गोयस्स विसवणयाएके० नामगोत्र सांजल्यां थकां पण, किमंगपुणके० तो तेहं शुं शुं कहेवुं ? वंदण नमंसणके० वंदना करीए, नमस्कार करीए, पडिपुण्णके० प्रतिपुण्ण करीए, पङ्कु वासणयाएके० सेवा करे. एगस्सवि आरियस्स सवणयाएके० एकपण आर्यवचन सांजलीए तो महाफल थाय तो; किमंगपुण विजलस्स अछस्स गहणयाएके० विपुल अर्थनुं ग्रहण करीए तेहना फलनुं शुं कहेवुं ? तंगहामिणंके० ते कारणमाटे, जावं समणंजगवं महावीरं वंदामि नमंसामिके० श्रमणजगवंत महावीरने वंदणा करूं, नमस्कार करूं. सक्कारेमि सम्माणेमिके० सत्कार करूं, सन्मान करूं, कल्लाणंके० कल्याणकारी, मंगलंके० मंगलीकनुं करणहार चैश्यंदेवयंके० देवतासंबंधी चैत्य जे प्रतिमा ते प्रतिमानीपरे, पङ्कुवासांमिके० सेवा करे. एयंमे० ए मुजने पेच्चाके० परजवे, हियाए सुहाए इत्यादिकनो अर्थ पूर्वनी परे जाणवो. एमां पण देवतानां चैत्यनी परे सेवा करूं एम कहुं. नित्य पोताना गुरुने वांदतां पण कल्लाणं इत्यादि क पाठ कहेठे; पण मूर्ख कांई विचारता नथी. ए तो प्रसंगे कहुं; पण ए पाठ जे खे आपनाजिन थने जावजिन ए बेउनां फल समान बताव्यां. तथा वली जावजिनथी आपनाजिन अधिक पणठे ते, झैपदीने आलावे प्रगट करी देखाडहुं. तथा एज आलावामां देहेराने सिद्धायतन गणधरजीए कहुं; ते सिद्धनुं घर कहुं. एटले जिनप्रतिमा सिद्धस्वरूप बलात्कारे ठरीज; तेवारे जावजिनथी जिनप्रतिमा अधिकी अईज; एमां कांई विवाद नथी. एटलाज माटे शक्रस्तवमां जिनप्रतिमा आगले॥ ठाणं संपत्ताणं॥ कहीए ठैए. थने जावजिन आगल ॥ ठाणं संपाविउकामे ॥

एवा पाठवे तो मूर्ख एटलुं न विचारे के सिद्धस्थानक पाम्या ते अधिक, के सिद्धस्थानक पामवानो इहा करे ते अधिक? इत्यादिक घणी चर्चावे, पण ग्रंथ वधे माटे लखता नथी ए प्रसंगे सखु ॥ ३ ॥

॥ हवे कुमतिउनी आशकाठ उपाडी उपाडीने एज आलावामाथी गुप्त अर्थ प्रगट करी उत्तर दे वे त्या प्रथम कोइक कुमति कहेवे, के “सूर्यानिदेवता जे वेला उपन्यो ते वेला पूजा करी पण पढीतो बाधाजवपर्यंत नथी करी तेवारे एतो जौ किक आचारनी पेरे थयुं पण धर्म अर्थे थयुं नही” इति तेने उत्तर कहेवे

पूरव पढा शब्दथी ॥ नित्यकरणी जाणे सोय ॥ लालरे ॥ सम
कितदृष्टि सद्वहे ॥ ते डव्यथकी क्यम होय ॥ लालरे ॥ तुज ॥ ४ ॥

अर्थ - पूरवपढा शब्दथी के० पूर्व अने पढी हितकारी शुं? एवु पूठयु अने तेउए “पूरव अने पढी एज हितकारी वे” एवु कखु, तेवारे पूजाविनानो शेष कालकीयो रह्यो? ते माटेज, सोय के० तेसूर्यानिदेवता एम जाणे जे माहारे नित्यकरणी सदा कर्तव्य वे एटले सदाकाल पूजा करी, एम वखु. इति जावार्थ वली कोइक कुमति बोव्योके, “एतो डव्यथी बाह्यथी पूजा करी पण जावथी नथी करी” इति. तेहने उत्तर वेवे जे, समकितदृष्टि जे होय ते सद्वहे के० धर्म एहवु सद्वहे, ते डव्यथी केम होय? एटले समकित डव्यथी करे तो शु अश्रामांन होय? जेम पुत्रविवाहादिक इति जाव इति तुर्यगार्थ ॥ ४ ॥ तेज हवे स्पष्ट करी देखाडे वे

डव्यथकी जे पूजीया ॥ प्रहरण कोशादि अनेक ॥ लालरे ॥ तेह
थी बेउ जूदां कहरा ॥ ए तो साचो जाव विवेक ॥ लालरे ॥ तुज ॥ ५ ॥

अर्थ - डव्यथकी जे पूज्या प्रहरण के० शस्त्र, कोश के० नमार आदि शब्दथी अनेक पूज्या, पण ते सर्वथीबेउ जे जिनप्रतिमा अने जिन दाढा, ते जुदाज कहरा वे जे कारणे प्रणाम, अथवा शक्रस्तवादिक बीजा कोइ स्थानके कखानथी तथा सामा निक देवे उत्तर वाव्यो, तेवारे पण प्रतिमा तथा दाढाज पूजवापणे बताव्या, अने फल पण एनाज बताव्या ते माटे प्रगटपणे वे जुदाज कहरा वे, एतो साचो जाव के० ए जाव ते साचो विवेकके० वेंहेंचीने निन्न निन्न पणे कह्योवे इति गाथार्थ ॥ ५ ॥

ते उपर डव्यजावनु दृष्टात कहेवे

चक्ररयण जिन नाएनी ॥ पूजा जे नरते कीव ॥ लालरे ॥ ज्यम ते
त्यम अतर इहा ॥ समकितदृष्टि सुप्रसिद्ध ॥ लालरे ॥ तुज ॥ ६ ॥

અર્થ:-જેમ નરતેકે૦ નરતરાજાએ, ચક્રચળનીકે૦ ચક્રચળની પૂજા, તથા જિનનાણનીકે૦ કૃષ્ણસ્વામિના કેવલજ્ઞાનની પૂજા; એમ પૂજા પદ બેઝ ઠામે જોડિએ. તે કીધકે૦ કરી. જ્યમ તે કે૦ જેમ ચક્રની પૂજા, ઇવ્યથી આલોકનું ઉપકારી જાણી કરી અને જ્ઞાનની પૂજા તે જાવથી, આલોક તથા પરલોકનું ઉપકારી જાણી કરી ત્યમ અંતર ઇહાંકે૦ અહીંયાં સૂર્યાન અધિકારે, પણ ઇવ્યનું તથા જાવનું એમ અંતર જાણવું. સમકિતદૃષ્ટિ સુપ્રસિદ્ધકે૦ સમ્યગ્દૃષ્ટિ જીવને એતો પ્રસિદ્ધ છે. અર્થાત્ પ્રગટ છે. એટલે મિષ્ટાત્વ જેના હૃદયમાં હોય તેને એ બે વાત જુદી ન જાણે. ઇતિ જાવ. એટલે કુમતિમાં સમકિત નથી; એમ પણ દેખાડવું. ઇતિ ગાથાર્થ. ॥૫॥

હવે કોઈ કુમતિ કહેશે કે “ધન કાઢવાને અધિકારે ॥ હિયાએ સુંહાએ ॥ ઇત્યાદિક પાઠ કહ્યા છે; તે જેમ આ લોકના સુખને અર્થે છે, તેમ અહિંયાં સૂર્યાનને અધિકારે પણ એવો જ પાઠ છે. તે માટે આ લોકને અર્થે સૂર્યાને પૂજ્યા” તેહને પુર્વિંત તથા પઢા એ બે શબ્દ પરલોકવાચક છે એહેવું દેખાડે છે.

પહેલે જવ પૂરવ કહે ॥ જ્ઞાતા હૃદય સંબંધ, ॥ લાલરે ॥ પઢા કહુઅ વિષય કહ્યા ॥ વલી મૃગાપુત્ર પરબંધ ॥ લાલરે ॥ તુળા ॥

અર્થ:- પહેલે જવકે૦ ગતજવ, પૂરવ જવકે૦ પૂરવ શબ્દ કહે છે. કોણ કહે છે? તે કહે છે. જ્ઞાતા કે૦ ઠું અંગ જ્ઞાતાસૂત્ર કહે છે. હૃદયસંબંધ કે૦ નંદ મણીઆર દેડકા થયા; તે સંબંધમાં એટલે દેડકાના સંબંધમાં પૂર્વ શબ્દ ગતજવ છે; એમ જ્ઞાતાસૂત્ર કહે છે. ઇતિ જાવ. તથાચ જ્ઞાતાસૂત્ર ॥ પુર્વિંપિણં મણસમણસ્સ જગવઠં મહાવીરસ્સ ॥ ઇત્યાદિ. એરીતે પૂર્વ શબ્દ ગતજવ કહ્યો. હવે પઢા શબ્દ આગલો અનાગત જવ દેખાડે છે. પદને એક દેશે પદના સમુદાયને ઉપચારીએ માટે પઢા કહુઅ કે૦ પઢી કહુઆ વિપાક આવે. એવા વિષય કહ્યા છે. ક્યાં કહ્યા છે? તે કહે છે. વલી કે૦ પૂર્વ શબ્દનો અર્થ જ્ઞાતાએ દેખાડ્યો; તેની અપેક્ષાએ વલી મૃગાપુત્ર પરબંધ કે૦ મૃગાપુત્રના સંબંધમાં કહ્યા છે. યતઃ ॥ અમ્મતાય મણે જોગા જુત્તા વિસફલોવમા પઢા કહુઅ વિવગ્ગા અણુબંધુ હુહાવહા ॥ અર્થ:- અમ્મતાય કે૦ હેમાતા પિતા, મણે૦ મેં જોગાકે૦ જોગ, જુત્તાકે૦ જોગવ્યા. તે કહેવા છે? વિસફલોવમાકે૦ વિપફલની ઉપમાએ છે. પઢાકે૦ પઢી આવતે જવે કહુઅ વિવગ્ગાકે૦ કહવા વિપાક છે જેહના; અણુબંધ કે૦ પરંપરાએ, હુહાવહા કે૦ હુઃખના આપનાર છે. એરીતે શ્રી ઉત્તરાધ્યયનમાં મૃગાપુત્રે, માતપિતાને કહ્યું. એમ પઢા શબ્દ પણ પરજ

વનો અર્થ છે 'એટલે પૂર્વ પઢા શબ્દ તે સૂરિયાનને આ જવવાચક નથી ॥ ૭ ॥
હવે કોઈ કુમતિ કહે છે જે "તમે પૂર્વ પઢાનો જેરીતે અર્થ કહ્યો, તેમ અર્થ
કરતા આ જવતો ન આવ્યો" તેહને ઉત્તર વેઠે

આગમે સીનદા કહ્યા ॥ ગઈઠિઈ કલ્લાણા દેવ ॥ લાલરે ॥ તસ પૂ
રવ પઢા કહે ॥ ત્રિહુંકાલે હિત જિનસેવ ॥ લાલરે ॥ તુ ॥ ૮ ॥

અર્થ - આગમે સિનદા કે ૦ આગલ મનુષ્યાવતાર પામીને મોહ જાવું, એવા
કહ્યાઠે તથા ગઈઠિઈ કલ્લાણા કે ૦ અહીંયા કલ્લાણ શબ્દ વેઠને જોડીએ એટલે
એ અર્થ - ગઈકલ્લાણા વિઠ્ઠ કલ્લાણા ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥
તી મનુષ્યગતિને વિષે કલ્લાણ ઠે જેહને. તથા વિઠ્ઠ કલ્લાણા કે ૦ સ્થિતિ જે દેવતાનો
જવ, ત્યા પળ કલ્લાણ ઠે, એવા દેવ કે ૦ સમ્યગ્દષ્ટિ દેવતા સૂત્રે વચાવ્યા ઠે યત ॥
ગઈકલ્લાણા વિઠ્ઠ કલ્લાણા આગમે સિનદા ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥
રીઠે તે માટે ત્રણે જવ આવ્યા જે માટે સૂર્યાનદેવ સમ્યગ્દષ્ટિ ઠે, તે જગત વાઢા
તથા જિન પ્રતિમા પૂજતા, તસ પૂરવ પઢા કહે કે ૦ તે દેવને પૂરવ પઢા કહ્યાયકી,
ત્રિહું કાલે હિત કે ૦ ત્રણે કાલે હિત જાણવું જિનસેવ કે ૦ પરમેશ્વરની સેવા એવીઠે
હવે વ્યતિરેકે કરી પૂર્વ પઢા શબ્દે અર્થાપતિએ ત્રિકાલ લેણ એમ દેખાઢે

જસ પૂરવ પઢા નહીં ॥ મધ્યે પળ તસ સદેહ ॥ લાલરે ॥ એમ પહે
લે અગે કહ્યું ॥ ઠે સૂધો અરથ તે એહ ॥ લાલરે ॥ તુ ॥ ૯ ॥ ૯ ॥

અર્થ - જસ પૂરવ પઢા નહીં કે ૦ જેને પૂર્વે તથા પઠી નથી, મધ્યે પળ તસ
સદેહ કે ૦ તેને વચમા પળ સદેહ જાણવો, એટલે એ જાવ જે, જેહને પૂર્વે અને પઠી
નથી, તેહને મધ્યે સદેહ. તેવારે એમ આવ્યું જે જેને પૂર્વ તથા પઠી ઠે, તેહને મ
ધ્યે પળ અવશ્ય ઠે એમ પહેલે અગે કે ૦ શ્રી આચારાગસૂત્રમા એમ કહ્યું ઠે.
યત ॥ જસ નહિ પુરાપઢા મયેતસ કુડસિયા ॥ "૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥
થી, પુરાપઢા કે ૦ પૂર્વે અને પઠી, મયેતસ કુડસિયા કે ૦ તેને મધ્યે પળ ક્યા
થી હોય? ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥
તેથી સૂર્યાનને ત્રિકાલ હિતકારી જિનપૂજા ઠે ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥
હવે કોઈક વલી કહેઠે જે "વાદવાને અધિકારે ॥ પેઢાહિયાએ ॥ કહ્યું ઠે તે પરન
વહિત આવે" ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥

હવે કોઈક વલી કહેઠે જે "વાદવાને અધિકારે ॥ પેઢાહિયાએ ॥ કહ્યું ઠે તે પરન
વહિત આવે" ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥ ૬ ॥

પઠા પેઞ્ઞા શબ્દનો ॥ જે ફેર કહે તે હ્રુ ॥ લાલરે ॥ શબ્દ
તણી રચના ઘણી ॥ પણ અરથ એક છે પુઠા ॥ લાલરે ॥ તુ ॥ ૧ ॥

અર્થ:-પઠા અને પેઞ્ઞા એ બે શબ્દનો જે ફેર કહેકે ॥ અર્થ શબ્દગમ્ય માનઠે માટે
જે ફેર અર્થ કરેઠે; તે હ્રુકે ॥ હ્રુ જાણવા. જેમાટે, શબ્દતણી રચના ઘણીકે ॥ શ
બ્દરચના યદ્યપિ ઘણીઠે; પણ અર્થ તો એકજઠે. એવકાર ગમ્યમાન છે. પુઠકે ॥ પુઠ
અર્થઠે. ઇતિ ગાથા અકૂરાર્થ: હવે જાવાર્થ. જે પેઞ્ઞાનો અર્થ જેમ પરજવઠે, તેમ
પઠાનો અર્થ પણ પરજવજઠે એમ જાણવું, પણ શબ્દફેર રચના એ નૂલવું નહીં. જેમ
વંદનાનાજ અધિકારમાં ક્યહાંકતો ॥ પેઞ્ઞાહિયા એ ॥ એમ કહ્યુંઠે, તથા ક્યહાંકતો ॥ હ્રુ
જવેવા પરજવેવા આણુગામિયત્તા એ જવિસ્સ એ ॥ એવો પાઠઠે, તેમાટે પરજવ અને પે
ઞ્ઞા, એ બે શબ્દમાં જેમ ફેર નથી, તેમ પઠા પેઞ્ઞા શબ્દમાં પણ ફેર ન જાણવો. તે પ
ઠા શબ્દે પઠા કહુ અ વિવાગા ઇત્યાદિક ઠામે પરજવનો અર્થસંજવ દેખાડ્યોઠે. ॥ ૧ ॥

એ રાયપસેણી સૂત્રનો પાઠ હતો, તેના ચર્ચાચુક્તિના ઉત્તર વાલ્યા. હવે સૂરિયા
જ દેવતા આગલ શું કરે? તે કહેઠે.

વાંચી પુસ્તક રત્નનાં ॥ હવે લેઈ ધરમ વ્યવસાય ॥ લાલરે ॥ સિદ્ધા
યતને તે ગયો ॥ જિહાં દેવહંદનો ઠાય ॥ લાલરે ॥ તુ ॥ ૧૧ ॥

અર્થ:-વાંચી પુસ્તક રત્નનાં કે ॥ શાશ્વતા રત્નનાં પુસ્તક વાંચે. તે વાંચીને, હવે
લેઈ ધરમવ્યવસાય કે ॥ ધર્મના વ્યવસાય શબ્દે ઉપકરણ લેઈને, સિદ્ધાયતન કે ॥
સિદ્ધનું આયતન જે ઘર, તેનેવિપે તે ગયો કે ॥ તે સૂરિયાજ દેવતા ગયો. જ્યાં
દેવહંદનું સ્થાનક છે ત્યાંગયો. ઇતિ ગાથાર્થ ॥ ૧૧ ॥

જિનપ્રતિમા દેખી કરી ॥ કરે શિર પ્રણામ શુન્ન બીજ ॥ લાલરે ॥

પૂષ્પમાલ્ય ચૂર્ણે કરી ॥ વસ્ત્રાન્નરણે વલી પૂજ ॥ લાલરે ॥ તુ ॥ ૧૨ ॥

અર્થ:-જિનપ્રતિમા દેખીને કરે શિર પરણામ કે ॥ મસ્તકે પ્રણામ કરે. શુન્ન
બીજ કે ॥ તે પ્રણામ શુન્ન જે પુણ્ય, તેનું બીજ છે; એટલે પુણ્યનું બીજ છે. પુષ્પ
કે ॥ ફૂલે કરી તથા માલ્ય કે ॥ માલા એ કરી તથા ચૂર્ણે કરી તથા વસ્ત્રેકરી તથા
આન્નરણ કે ॥ ઘરેણાં એ કરી; વલી પૂજ કે ॥ પૂજા કરી. ઇતિ ગાથાર્થ ॥ ૧૨ ॥

ફૂલ પગર આગે કરી ॥ આલેસે મંગલ આઠ ॥ લાલરે ॥ ધૂપ દે

ઈ કાવ્ય સ્તવી ॥ કરે શક્રસ્તવનો પાઠ ॥ લાલરે ॥ તુ ॥ ૧૩ ॥

अर्थ - तेवारपढी फूलपगरके फूलना डगला, आगल करी, आलेखे मंगल आठ
के ० अष्ट मंगलीक ते आलेखे यथा स्वस्तिक १ श्रीवत्स २ कलश ३ नडासन ४
शरोवसंपुट ५ मत्स्युगम ६ दर्पण ७ नटावर्त ८ एव अष्ट मंगल, धूप देई के ०
अनेक जातीना धूप देईने, काव्यस्तवीके ० तेवार पढी अपुनरुक्त एकसो आठ काव्ये
स्तवीने, करे शक्रस्तवनो पाठके ० ठेहेली वारे नमोबुणनी पाठ कहे इति गाथाथी.

ए वली सूत्र प्रमाणे गाथा बांधी तथाच तत्सूत्र ॥ तएण ते सूरियानेदेवे पोड्यर
यण गिएहइ पोड्यरयण गिएहइत्ता पोड्यरयण विहडित्ति विहडित्तिता पोड्यरय
ण वाएइ वाएइत्ता धम्मिय ववसायं गिएहइ गिएहइत्ता पोड्यरयण पडिनिक्खवेइ पडि
निक्खवेइत्ता सीहासणाउं अणुठेइ अणुठेइत्ता ववसाइ सनाउं पुरिमिद्धिद्वेण दारेणं प
डिनिक्खमइ पडिनिक्खमइत्ता जेणेव एदापुरस्करणी तेणेव उवागहइ उवागहइत्ता
हइ पायं पराकालेइत्ता आचते चोके सूझूए एग मह तेयं रययामयं विमल
सजिल पुत्र निगार गिएहइ गिएहइत्ता जाइतइ उण्णलाइ जावसय सहस्स पत्ताइ
ताइ गिएहइ गिएहइत्ता जेणेव सिंहायतणे तेणेव पदारेडगमणाए तएण सूरियान
देव बहवे आनिउंगिया देवाय देवीउय अप्पेगइया कलस हइ गया जाव अप्पेगइया
धूवकडुडय हइगया सूरियानदेव पिठउं समणु गहति गहतिता तएण सूरियानेदेवे
चवहि सामाणिअ साहसीहि जाव अत्तेहि देवेहि देवीहिय सद्धि परिबुडे सद्धवले
हि जाव वाइअ रवेण जेणेव सिंहायतणे तेणेव उवागहइ उवागहइत्ता सिंहायतणं
पुरिद्धिमेण दारेण अणुपविसइ पविसइत्ता जेणेव देवहंदाए जेणेव अत्तसयं जिणपडि
माउं तेणेव उवागहइ उवागहइत्ता जिणपडिमाण आलोए पणाम करेइ करेइत्ता लो
महडय गिएहइ गिएहइत्ता लोमहड्येण परामुसइ परामुसइत्ता गधोदएण एहावेइ
एहावेइत्ता गोसीसचट्टेण गायाइ अणुलिपइ अणुलिपइत्ता जिणपडिमाण अहयाइ
वेवदूस जुअलाइ निअसेइ निअसेइत्ता पुण्फारुहणं मत्तारुहणं श्चुस्रारुहणं ३ वडा
रुहणं ४ आनरणारुहणं ५ करेइ करेइत्ता आसत्तो उत्तन विउल वट्ट वग्घारिय मत्तदाम
कलाव करेइ करेइत्ता करयल पडिगहिय करयल पक्षठ विण्णमुक्केण दसदवणेण कुसु
मेण मुक्क पुण्फ पुंजो वयार कलियं करेइ करेइत्ता जिणपडिमाण पुरउं अठिहिं सप्पे
हि रययामएहि अठराहि तंडलेहि अठ्ठमगले आलिहइ तंडहा सद्धिय जाव दप्प
ण तथाण तरुण चदप्पनरयण वयर वरुलिय विमलदंम कचण मणिरयण नत्तिचि
न कालागुरु पवर कुडुरुक तुरुक म्भंत धूवमघमघत गधुधुआनिराम गधवट्ठि वि
लिम्मुअत्तं वेरुलियमय कडुडय पग्गहिकण धूवदाकण जिणवराण अत्तसयं विसुइ

जुत्तेहिं अपुणरुत्तेहिं महावित्तेहिं संशुणइ संशुणइत्ता पढा सत्तपयाइं पच्चोसक्कइ॥
 वामंजाणु अंचेइ अंचेइत्ता दाहिणं जाणु धरणितलं सिसाहटु तिस्कुत्तो मुखाणं ध
 रणितलं सिणिवेसेइ सिणिवेसेइत्ता एगसाडिअं उत्तरासंगं करइं करइंत्ता जाव करि
 यल परिगाहियं दसणहं सिरसावत्तं मडए अंजलिं कटु एवंवयासी नमोबुणं अर
 हंताणं नगवंताणं ॥ इत्यादि रायपसेणीउपांगे.

अहीयां कुमति कहे ठे के “देवतानी करणीहुं मानुंनही.” तेनेपूढीए जे देवता,
 जे करणी करे तेमां पुण्य तथा पाप बंधाय के नहीं? जो कहेसो के बंधाय तो, ए पू
 जाप्रमुख करतां पुण्य बंधाणुं के पाप? तेनो उत्तर देजो. त्यारे कहेसो के कांइ
 न बंधाय. तेवारे जीव समयमात्र सात कर्म बांध्या विना रहे नही; ते केम मे
 लवशो? ते कहो. तथा कोइक कुमति कहेठे जे, देवता तो नोधम्मिआ ठे” तेनो उ
 त्तर जे चारित्रनी अपेक्षाए तो नोधम्मिआ सुखे कहो पण श्रुत समकितनी अपेक्षाए
 नोधम्मिआ केम कहेवाशे? ते विचारजो. वली श्री जगवतीसूत्रने विपे अविरती
 देवताने कहीए तो ॥ निहुरवयणमेयं ॥ एम कह्युंठे. इत्यादिक युक्ति, उपाध्याय
 श्रीयशो विजयजीकृत नोधम्मिआनिपेध ग्रंथथी जाएवी.

वली देव करणी मानवीज घटेठे. ते देखाडेठे.

जेहना स्वमुखे जिन कहे ॥ नवसिद्धि प्रमुख
 ठ बोल॥ लालरे ॥ तास जगति जिनपूजना ॥
 नवि माने तेह निटोल ॥ लालरे ॥ तु० ॥ १४ ॥

अर्थ:-जेहनाके० जे सूरियाजदेवताना, स्वमुखे जिन कहेके० जिनेश्वर अर्था
 त् श्रीवीरस्वामि पोताने मुखे कहेता हवा. नवसिद्धि प्रमुखके० नवसिद्धि प्रमुख,
 प्रमुख शब्दे बीजा अजवसिद्धि १ समकिती मिथ्यात्वी, २ परित्त संसारी अणंत सं
 सारी ३ सुलजबोधी दुर्लजबोधी ४ आराधक विराधक ५ चरम अचरम ६ ए
 ठ बोल लइए. इति: नावार्थ जे, देवताना ए ठ बोलमां जे रुडा बोल ते प्रभुए
 बताव्या. तुं नव्यठे. १ तुं समकिती ठे, २ परित्त संसारी ठे. ३ सुलज बोधीठे.
 ४ आराधक ठे. ५ चरमठे. ६ एम बताव्युं, इतिनाव. तासजगति जिनपूजनाके०
 ते सूरियाजनी जक्ति आगल कहियुं ते, तथा जिनपूजना जे पूर्वे कही, ते नवि
 मानेके० जे सूर्ख माने नही; ते पुरुष, निटोलके० अटोलकाटलुं लोक प्रसिद्ध
 कहेवाय ठे; तेहवा जाएवा. इतिगाथार्थ ॥ १४ ॥

हवे आलावानो अर्थ तएणं से सूरियानेदेवके० तेवारे ते सूरियानेदेवता, पोडयर
यण गिएह्इके० पुस्तकरत्न लीए लेइने, पोडयरयण विहडितिके० पुस्तकरत्न उघाडे, उ
घाडीने, पोडयरयण वाएइके० पुस्तकरत्न वाचे वाचीने यम्मियं ववसायंगिएह्इके० धर्म
संवंधी व्यवसाय ले अहीया धर्मव्यवसाय ते पूजाना उपकरण तेले पोडयरयण पडि
निरक्वइके० पुस्तकरत्न पाहुं मूके पडिनिरक्वइत्ताके० ते भूकीने, सीहासणाउं अ
प्रुष्ठेइके० सिहासनथकी ऊठे अप्रुष्ठेइत्ताके० ऊठीने, ववसाइ सनाउंके० व्यवसाय
सनाथकी, पुरिमडिछेण दारेण पडिनिरक्वमइके० पूर्वदिशिने वारणे नीकले, नीकलीने
जेणेव णदापुस्करणीके० ज्या नदानामे वाव्यठे, तेणेव उवागवइके० त्या आवे
आवीने, ह्छ पाए पस्काळेइत्ताके० हाथ पग पस्वाले पस्वालीने, आयंतेके० नव द्वार
श्रोतना (देहना) ठे, ते छुइ पाणीए पस्वालवे करीने आचतके० ग्रसुठे आच
मन जेणे, चोरेके० थोडो पण मल राखे नही, एटला माटे सूइजूएके० पवि
त्र थया एग महके० एक मोहोटी, सेयके० श्वेत, उज्ज्वल, रययामयंके० रुपानो,
विमल सजिल पुसुंके० निर्मल पाणीए जखो, जिगारके० कलश, गिएह्इके० ते
लेइने जाइतठ उप्पलाइके० त्या जे उत्पल, एटले कमल, जाव सहस्सपत्ताइके०
यावत् हजार पाखमीना कमल यावत् शब्दे बीजा कमलना नेद लेवा ते लेइने,
जेणेव सिंहायतणेके० ज्या सिंहायतन एटले जिनघरठे, तेणेव पहारेगम
णाएके० त्या जावाने उद्यम करे तएण सूरियानेदेवके० तेवार पठी सूरियान
देवने पूठे, बहवे आजिउगिया देवा देवीउं के० घणा आनियोगीक देवता देवीउं,
अप्येगइया कलस ह्छ गयाके० केटलाएकना हाथमा कलश रही गयाठे जा
व अप्येगइया धूवकडुछय ह्छगयाके० यावत् केटलाएकना हाथमा धूपना कड
ठा रही गयाठे अहीया यावत् शब्दथी केटलाएकना हाथमा जृंगार कमल प्रमुख
लेवा, सूरियानदेव पिठउं समणु गवतिके० सूरियान देवतानी पूठे चाया जाय,
तएण सूरियाने देवके० तेवार पठी सूरियान देवता, चउहिं सामाणिय साहस्सि
हिके० चार हजार सामानिक देवताए, जाव अत्रेहि देवेहिं देवीहिं साहिके० बीजा
पण देवता देवीए, संपरिवुके० परिवसो अहीया यावत् शब्दे बीजा पर्पटाना, कटक
ना, आत्मरक्क इत्यादिक देवता लेवा सत्त्वलेणके० सर्ववलेण सहित जावयाइयरवेण
के० वाजीत्रना शब्द वाजते, जेणेव सिंहायतणेके० ज्या सिंहायतन ठे तेणेव उवाग
वइ उवागवइत्ताके० त्या आवे, त्या आवीने, सिंहायतण पुरिछिमेण दारेणके० सि
ंहायतनप्रत्ये पूर्वदिशिने वारणे अणुपविसइके० प्रवेशकरे, प्रवेशकरीने जेणेव देवघद

एके० ज्यां देवहुंदोळे, जेणेव अछसयं जिणपडिमाउंके० ज्यां एकसो आठ जि
नप्रतिमाउंळे, तेणेव उवागहइके० त्यां आवे. आवीने जिनपडिमाणं आलोएके०
जिनप्रतिमाने दीठां थकां, पणामं करेइके० प्रणाम करे. प्रणाम करीने, लोमहृद्यं गि
एहइके० मोरपीठी ले. लेइने, लोमहृद्येणं परामुसइके० ते मोरपीठीए पूंजे, पूंजीने
गंधोदणं एहावेइके० सुगंध पाणीए नवरावे. नवरावीने गोसीसचंदणेणं गायाइं
अणुलिंपइके० गोशीर्षचंदन जे बावनाचंदन, तेणे करीने गात्र जे प्रतिमानुं श
रीर, तेहने विलेपण करे. करीने, जिनपडिमाणंके० जिनप्रतिमाने, अहयाइंके०
अकृत, देवदूसजुवालाइंके० देवदूष्यनो युगल एटले जोडो नियंसेइके० पहेरावे. पेहे
रावीने, पुष्फारुहणंके० फूलनुं आरोपण करे. मत्तारुहणंके० फूलनी मालनुं आरो
पण करे. चूसारुहणंके० वास बरास प्रमुख सुगंधी चूर्णनुं आरोपण करे. वडा
रुहणंके० वस्त्रनुं आरोपण करे. आनरणारुहणंके० मुकुटप्रमुख आनरणनुं आ
रोपणुं करे; करीने आसत्तोके० नूमिए लाग्यो. उसत्तके० उपर लाग्यो. विउलके०
विस्तीर्ण, वट्टके० गोल, वध्वारियके० लंबायमान. एवो मत्तदामकलावंके० मा
व्यदाम जे माला तेनो समूह करे. करयल पडिगहियंके० हस्ततलनेविपे ग्रह्या.
करयल पञ्च विष्यमुक्केणंके० हस्ततलयी चष्ट थयां मूक्यां, एहवां दस-दवणेणं
कुसुमेणं के० पंचवरणी फूले, मुक्कपुष्फ पुंजोवयारकलियंके० मूक्याळे पुष्पना पुं
ज, तेहने उपचारे सहित करे. करीने जिणपडिमाणंपुरउंके० जिनप्रतिमानी आ
गल अडेहिं के० निर्मल संएहहिं के० सुकोमल, रययामएहिं के० रूपमयी. अ
उराहिं के० हुंकडी वस्तुना प्रतिबिंबा पडे; एहवा निर्मल; तंडुजेहिं के० एवे चो
खे करीने, अछमंगले आलिहइ के० अष्टमंगल आलेखे. तंजहाके० ते कहेळे. स
वियके० स्वस्तिक, जादण्यण के० यावत् दर्पण कहेवुं. यावत् शब्दे श्रीवत्स प्रमुख
लेवां, तयांणं तस्कणंके० तेवारपठी चंदण्यनरयणके० चंडप्रन रत्न, वरयके० व
ज्र, वेरुलियके० वैमूर्यरत्नमयी, विमलदंम के० निर्मल ठे दंम जेनो, वली कंच
णमणीरयणनत्तिचित्तं के० कनक मणीरत्ननी नांति विचित्रळे. कालागुरु के०
कृष्णागुरु, पवर के० प्रधान, कुंदरुक ते प्रसिद्ध, तुरुक्कनामा गंधद्वय विशेष. डसंत
धूव के० दह्यमान जे दशांगादि धूप, तेहनो मधमधंत के० महमहाट गंध धूआ
निराम के० प्रगट थयो गंधत तेणे अनिराम. गंधवट्टिं विणिमुयंतंके० गंध, द्वय
गुटिका सरखो सुगंध मूकते, वेरुलियमय कडुहृद्यंके० वैमूर्यरत्नमय कडठा, पगा
हिकणं के० लेइने, धूवं दाऊणं जिणवराणं के० जिनवरने धूप देइने, अछसयं

के० एकशो आठ, विद्युदञ्जनेहि के० शुद्धयुक्त, अपुणरुत्तेहिके० फरी फरीने तेह
नो तेह पावन आवे एवा महाप्रिनेहि के० महाकाव्ये, सधुण्ड के० स्तवना करे
करीने, पञ्चाय सत्तठ पयाइके० पाठा सात आठ पगला, पञ्चोसकइके० पाठो उंस
रे वाम जाणु अचेइ के० माबो ढीचण उचो राखे दाहिण जाणु के० जम
णो ढीचण, धरणि तल सिसाहण के० धरतीने विपे थापे तिस्कुत्ता मुद्दाण धरणि
तजं सिनिवेसइ के० त्रणवार मस्तक धरतीए स्थापे स्थापीने, एगमाडी उत्तर
उत्तरासग करेइके० एक साडी उत्तरासग करे करीने, जाव करयल परिगहिय द
सनह के० हस्ततल परिग्रहित दश नख, सिरसावत्त के० मस्तके आवर्तन करीने
मण्डए अजलि कट्टु के० मस्तके अंजली करीने, एव वयासी के० एम कहे नमो
हुण कहे एहो अर्थ टीकाथी जाणवो अहीयां कहेता अथ वधी जायठे इति
हवे ते ठ बोल रायपसेणी मध्ये कह्याठे तथाहि ॥ तएणसे सूरियाजेदेवे सम
एस्त जगवड महावीरस्त अंतीए यम्म सोज्जाणीस्त हठ जावउठेति उठिता समण
जगवं महावीर वदइ एमसइ एववयासी अहम् जते सूरियाजेदेवे कि नवसिद्धिए
अनवसिद्धिए १ सम्मदिछिए मिद्धादिछिए २ परिन्तससारिए अणत्त संसारिए ३ सुलह
वोहिए डलहवोहिए ॥ आराहए विराहए ५ चरमे अचरमे ६ सूरियाजाइ सम
ए जगव महावीरे सूरियाजदेव एववयासी सूरियाजा तुमण नवसिद्धिए, नो अ
नवसिद्धिए जाव चरमे एो अचरमे ॥ अस्थायी ॥ तएण से सूरियाजेदेवेके० तेवा
रे ते सूर्याजदेवता, समणस्त जगवड महावीरस्त अंतीए के० श्रमण जगवान
महावीरने समीपे, धम्म सोज्जानिसम्मके० धर्म साजलीने, हठ जाव उठेतिके० ह
पे पामीने यावत् उठे उठीने, समण जगव महावीरके० श्रमण जगवान महावीर
प्रत्ये वदइ नमसइके० वदना करे नमस्कार करे एव वयासीके० एम कहे अहण
जते सूरियाजदेवेके० हे जगवन्, तु सूर्याज नामे देवता, किं नवसिद्धिए अनवसि
द्धिएके० शु नव्युडु ? किंवा अनव्युडु ? १ सम्मदिछोके० सम्यक्कट्टितु किंवा मिथ्या
ट्टितु ? २ परिन्त ससारिए अणत्त ससारिएके० परिन्तमव्यो ससारीडु किंवा अणतो
ससारीडु ? ३ सुलहवोहिए डलहवोहिएके० सुलजवोधिउं एटले परजवे जिनधर्म
प्राप्ति सोहलीठे जेने एवोडु के डुर्जजवोधिडु ? ४ आराधक तु के विराधकडु ५
चरमेके० देवतानो नव ठेलाठे के अचरमेके० घणानव करवाठे ? सूरियाजाइके०
सूर्याजने बोलावीने श्रमण जगवान महावीर सूर्याजने एम कहे सूर्याजा तुमण
नवसिद्धिएके० हे सूर्याज, तु नवसिद्धिके, अनवसिद्धिक नथी यावत् चरम ठे,

अचरम नथी. एम ठ बोल रुडा कहेवा. बीजा निपेध करवा. इति गाथार्थ ॥ १४ ॥
हवे सूर्यानिनी नक्ति देखाडेते.

प्रभु आगल नाटक करचुं ॥ जगति सूरियाजने सारा॥लालरे ॥ न
गतितणां फल शुज कहां ॥ श्रीउत्तराध्ययनमोजार ॥लालरे॥ तु० १५॥

अर्थ:-प्रभु आगल नाटक कसुं. एस्पष्टते. तेमाटे नक्ति सूरियाजने सारके० सूरि
याज देवताने सार एटले प्रधान नक्तिठे. तथाचतत्सूत्रं ॥ अहसुं जंते देवाणु
पियाणं नक्तिपुव्यं गोयमाईणं समणाणं निगंग्याणं बत्तीसइबधं नट विहिं उवदंसे
मि ॥ अर्थ० ॥ अहसुंजंते देवाणुपियाणं नक्तिपुव्यंके० सूर्याज, प्रभुजीने कहेते.
हुं देवाणुप्रियनी नक्तिपूर्वक, गोयमाईणं समणाणं निगंग्याणंके० गौतमादिकश्रमण
निग्रंथने, बत्तीसइ बधंनटविहिं उवदंसेमिके० बत्तीशविधि नाटक देखाहुं? इति रा
यपसेणीमध्ये. ए सूत्रमां नक्तिपूर्वक एवो पाठते. माटे जाणीए तैए जे सूरियाज
ने नक्ति, प्रधान ठे. अने नक्तिनां फल तो शुजके० उत्तम कहां ठे. श्री उत्तरा
ध्ययन मोजारके० श्री उत्तराध्ययनमध्ये अध्ययन उंगणत्रीशमेते. तथाचतत्पाठः ॥
गुरु साहम्मिय सुस्सुसणयाएणं जंते जीवे किंजणइ. गुरु साहम्मिय सुस्सुसणयाए वि
णयपडिवत्तिं जइणविणयपडिवन्नेणं जीवेश्मञ्जासायणसीलेनेरइय तिरिक्कजोणि
य मणुस्सदेवडुगइउं निरुंजइ वसुसंजलंणनक्ति बहुमाणयाए माणुस्सदेव सुगइउं नि
बंधइ सिद्धि सुगइंच विसोहेइ पसठाइंचणंविणय मूलाइं सवकळाइं साहेइ अन्नेअ
बहवे जीवे विणइजत्ता जवइ ॥ अस्यार्थः गुरु साहम्मियके० साधर्मिकनी, गुरुनी
सुस्सुसणयाएणंके० सेवा करतो. जंतेके० हे जगवन्, किंजणइके० शुं उपार्जे?
गुरु उत्तर कहेते. गुरु साहम्मिय सुस्सुसणयाएके० गुरु अने साधर्मिकनी सेवा
करतो, विणयपडिवत्तिके० उचित कार्य अंगीकार करे. विणयपडिवन्नेणं जीवेके०
विनयप्रतिपन्न जीव, अस्मञ्जासायणसीलेके० गुर्वादिकना अवर्णवाद न बोले, ते
वारे नारकी तिर्थचनी योनि तथा मनुष्य देवतानी दुर्गतिने रुंधे; वसुके० प्रशंसा संज
लंणके० गुणनुं प्रगट करवुं. नत्तिके० अंजली प्रमुख करवी. बहुमान ते अंतर
प्रीति-एटलां, वानां करतो मनुष्यनी अनेदेवतानी सुगइउं निबंधइके० सदगतिउं बांधे.
सिद्धिसुगइंच विसोहेइके० सिद्धिरूप सदगति ते रत्नत्रय तेहने विद्युद करे. परजवे
मुक्ति साधे. वली अन्ने बहवे जीवेके० बीजा घणा प्राणीउंने, विणइत्ता जवइके०
विनयवंत करे. उक्तंच ॥ ठिउठाचएपर इति. गाथार्थ ॥ १५ ॥

ए सरियाजनो अधिकार एकज ए स्तवनमां देखाड्यो, एम केटला कहीए ?
सूत्रमातो ठामे ठामे कहांवे, माटे अति देश करेवे

अग उपागे घणे कही ॥ एम देव देवीनी नक्ति ॥ लालरे ॥ आरा
धकता तेणे थई ॥ इहा तामली इंजनी युक्ति ॥ लालरे ॥ तु० ॥ १६ ॥

अर्थ - अंगके० ज्ञातासूत्र प्रमुखनेविषे देवीउं अनेक जवनपतिमां उपनीउं
ते त्या पण सूर्याजनीज रीति कहीवे तथा जगवतीमा इडादिकना नाटक घणां
वखाण्यावे तथा उपांगके० जीवाजिगमादिकमा विजयप्रमुख देवतानो तथा
रीते बीजा पण त्रण दरवाजाना धणी एमज कहावे घणे कहीके० एरीते घणे
अग उपागे कहीवे कहीक तो करी एवो पाठवे त्यां नक्ति करी, एवो अर्थ करी
ए. एम देव देवीनी नक्ति एस्पष्टवे वली ठाणांगमध्ये चोथेठाणे नंदीश्वर द्वीपे घणा
सुर असुरादिकोए पूजा नक्ति प्रमुख कखावे तथा ते देवता देवीउंने आराधक
कही बोलाव्यावे ते आराधकपणु तो तेणे थईके० ते वीतरागनी नक्तिएज थईवे
अर्दीयां आराधकतानी अपेक्षाए थई एम कखुवे, अर्दीयां कोइ कहेजेके ए जिन
नक्तिए आराधकता नथी एतो पाठवे जवे करणी करीवे, ते अपेक्षाए आराधक
कहावे ” एम कहेनारनै उत्तर देवे इहा तामली इंजके० तामली नामा तापस
ते बीजा ईशानदेवलोके इइ थया, तेहनी युक्ति जाणजो इति गाथाह्वरार्थ

जावार्थ तो ए ठे के तामली नामा तापस, पोताने तपने कष्टे करी बीजा देवलोकने
विषे इइ थया, तेमणे प्रभु आगल नाटक करी पृष्ठुं जे हु आराधकहुं किवा विराध
कहुं ? इत्यादिक ब बोलनी पृठा श्रीजगवतीसुत्रमां कहीवे तेमा कखु जे “आराधक
ठो” एम कखु ठे, माटे पूठीए ठैए जे परजवनी अपेक्षाए आराधक होततो एतो
परजवे तापस हता, तेथी केम परजव कहेवाडो ? ते माटे आ जवनी प्रभुनक्तिज
आराधकता कहीवे इतिभाव इतिगाथार्थ ॥ १६ ॥

ए जिनेश्वरनो थापनानिष्केपो पूजवा योग्यठे. एम कखु हवे कोइ कहेठे,
“ए अचेतनठे एमां शो गुणठे ?” तेनो उत्तर करे ठे जे, जिनदाढा पण अजीवठे
तेमां शो गुणठे ? अने पूजवा योग्यतोठे. ते देखाडेवे

नक्ति जीतधमें करी ॥ लीए दाढा अवर जिन अंग ॥ लालरे ॥

थूंच रचे सुर त्रसु ते ॥ कहे जंबूपन्नती चग ॥ लालरे ॥ तु० ॥ १७ ॥

अर्थ:-नक्ति के० कोइक देवता नक्ति जाणी लेवे. जीत के० अपरदेवता पो तानो जीतव्यवहार जाणी ले वे. धर्मे करी के० कोइक धर्मे करी लेता हवा; एटले धर्मे जाणी लेता हवा. लीए के० एटले प्रकारे ले. दाढ के० दाढा, अवर के० वली बीजा देवता, जिनअंगके० हाड दंत प्रमुख ले. तेवार पढी सुर के० देव ता, त्रण थून्, रचे के० करे, कहे जंबूपन्नत्तीके० जंबू द्वीप पन्नत्ती एम कहेवे. आ व्यांत ग्रहणे मध्यग्रहणमिति न्यायात्. जंबूपन्नत्ती शब्दे जंबू द्वीपपन्नत्ती लेइए, एट ले जंबू द्वीपपन्नत्तीमध्ये एम कहे वे. चंग के० मनोहर. इति. तथाच तत्पाठः ॥ तएणं सक्के देविंदे देवराया उवरिह्वं दाहिणं सकहं गिएहइ ईसाणे देविंदे देवराया उवरिह्वं वामं सकहं गिएहइ चमरे असुरिंदे असुरराया हिह्वं दाहिणं सकहं गिएहइ बली वइरोयणिंदे वइरोयणराया हिह्वं वामं सकहं गिएहइ अवसेसा नव एणवइ जाव वेमाणियादेवा जहारिह्वं अवसेसाइ अंगमंगाइ गिएहइ केइ जिएन त्तिए केइ जीयमेयंति कट्टु केइ धम्मोत्ति कट्टु गिएहंति तएणं सक्के देविंदे देवराया नवएणवइ जाव वेमाणियादेवा एवंवयासी खिप्पामेव नोदेवाणुप्पिया सव्वरयणाम ए महइमहाजए तउ चेइय थून्ने करेह एग नगवतोतिङ्गरस्स एगं गणहराणं एगं अव सेसाणं अणगाराणां तएणं बहवे जाव करेत्ति तएणं तेबहवे नवएणवइ जाव वेमाणिया देवा तिङ्गरस्स परिनिव्वाण महिमं करंति जेणेव एंदीसरेदीवे तेणेव उवागहंति॥ व्याख्या-तएणं सक्के देविंदे देवराया के० तेवारे शक्र देवेइ देवतानो राजा, उवरिह्वं दाहि णं के० जमणी उपरली, सकहं के० दाढा, गिएहइ के० ग्रहे, ईसाणे देविंदे देवरा याके० ईशान देवेइ देवतानो राजा, उवरिह्वं वामं सकहं गिएहइ के० माबी ऊप रनी दाढा लीए. चमरे असुरींदे असुराया के० चमर असुरकुमारनो इइ, असुर कुमारनो-राजा, हिह्वं दाहिणं सकहं गिएहइ के० जमणी हेतली दाढा लीए. ब ली वइरोयणिंदे वइरोयणरायाके० बली नामा वैरोचन देवनो इइ वैरोचनराजा, हिह्वं वामं सकहं गिएहइ के० माबी हेतली दाढा लीए. अवसेसा के० बीजा शेष, नवएणवइ जाव वेमाणियादेवा के० नवनपति यावत् वैमानिकदेवता. जहारिह्वं के० जेम जेने योग्य होय ते, अवसेसाइ के० शेष आकतां, अंगमंगाइ गिएहइ के० अंगोपांग लीए, केइ जिएनत्तीए के० कोइक देवता जिननी नक्ति जाणी लीए केइ जिय मेयंति कट्टुके० कोइ जीतव्याचारवे; एम करीने लीए, केइ धम्मोत्ति कट्टु गिएहइ के० कोइक धर्मे वे एम करीने लीए. तएणं सक्के देविंदे देवरायाके० तेवार पढी शक्र देवेइ देवराजा, नवएणवइ जाव वेमाणियादेवा एवं वयासी

के० जवनपति प्रमुखने एम कहे खिण्यामेव जोदेवाणुपियाके० शीघ्र शीघ्र हे देवानुप्रिय, सब रयणमएके० सर्व रत्नमयी, महइ महालएके० अति मोटा, तउ चेइ अथूने करेहके० त्रण चैत्यसूज करो एगं जगवउ तिहुगरस्सके० एकतो जगवान तीर्थकरनी, एग गणहराणके० एक गणधरनी, एग अवसेसाण अणगाराणके० एक शेष अणगारनी तएणके० तेवारपठी बहवे जाव करेतिके० घणा जवनपति या चतु चार निकायना देवता थूज त्रणकरे तएणके० तेवारेते जवनपति प्रमुख देवता, तिहुगरस्सके० तीर्थकरनो परिनिव्वाण महिम करतिके० निर्वाण महोत्सव करे जेणेव एदीसरेदीवेके० ज्यां नदीश्वर दीपणे तेणेव उवागहंतिके० त्या आवे, इत्या दिकपावणे इतिजबु दीपप्रकृति पाठ इतिगाथार्थ ॥ १४ ॥

वली एज वात विशेषे कहेबे

शतक दशमे अंग पांचमे ॥ उद्देशे गछे इद ॥ लालरे ॥ दाढतणी
आशातना ॥ टाले ते विनय अमद ॥ लालरे ॥ तुज ॥ १८ ॥

अर्थ - शतक दशमे अंग पांचमेके० पाचमुं अंग श्री जगवतीसूत्र-तेनु वशमुं शतक-तेने उदेशे ठेके० ठछा उदेशानेविपे, इदके० चमरेइ प्रमुख इइ ते, दा ठतणी आशातना टालेके० दाढानी आशातनाउं टालेठे ते विनय अमदके० ए तीव्र आकरो विनय जाणवो इति गाथाऽङ्कारार्थे जावार्थे तो ए ठे जे, चमरेइ प्र मुख सुधर्मासनामध्ये विषयप्रमुख नथी सेवता, ते सुधर्मासनामध्ये परमेश्वरनी दाढाउंठे; तेनी आशातना टालवामाटे नथी सेवता इति जाव ॥ १७ ॥

इहा ए सत्वननेविषे तो दशमा शतकना ठछाउदेशानी साख लखी, अने श्री जगवतीसूत्रमा जोतां तो दशमा शतकना पांचमा उदेशामा ए पाठछे, तेमाटे जाणीए छैए जे कोइ धुरथीज लखनारनो दोष छे, अन्यथा उपाध्यायजी एम आणे नही, एह्वी प्रतीति छे अथवा रासचवृत्तिए अनाजोगे उपाध्यायजीए एम आप्णुछे यत ॥ नहि नाम मान जग हृद्यस्थस्येह कस्यचिन्नास्ति “ज्ञानावरणीयोहि ज्ञानावरण प्रकृतिकर्म ॥ १ ॥ हवे ते पाठ लखीए छैए चमरेणते जते, अक्षुरिंदे अक्षुरकुमारराया चमरचचाए रायहाणिए सजाए सुहम्माए चमरसी सिद्धा सणसि बुद्धियण सद्धि दिवाइजोग जोगाइ छुजमाणे विहरित्तए णोइणछे समछे सेकेणछेणजंते एव बुद्धि नोपजूलाव विहरित्तए गो० चमरस्सण अक्षुरिंदस्स अक्षुरकुमारन्नो चमर चमरचचाए रायहाणीए सजाए सुहम्माए माणवए चेइअखने

વડરામણસુ ગોલવટ્ટ સમુગણસુ બહુશ્ચો જિણસકહાઉ સન્નિક્ષિત્તાઉ ચિંતિ જા
 ઉણં ચમરસ્સ અસુરિંદસ્સ અસુરકુમારરણ્ણો અન્નેસિંચ બહૂણં અસુરકુમારાણાં દેવા
 ણં દેવીણય અન્નણિક્કાઉ વંદણિક્કાઉ નમંસણિક્કાઉ પુયણિક્કાઉ સક્કારણિક્કાઉ
 સમ્માણણિક્કાઉ કલ્લાણં મંગલં દેવયં ચેશ્યં પશ્સુવાસણિક્કાઉ જવંતિ સેતેણ્ણેણં
 અક્કો એવં બુચ્છં ણોપનૂજાવ વિહરિત્તે પનૂણં જંતે ચમરે અસુરિંદે અસુરરાયા ચમર
 ચંચાણે રાયહાણીણે સજાણે સુહમ્માણે ચમરંસિ સિહાસણંસિ ચત્તસઠ્ઠિણે સામાણિય
 સાહસ્સીહિં તાયત્તીસાણે જાવ અણ્ણેહિં અસુરકુમારેહિં દેવેહિં દેવીહિય સિદ્ધિં સંપ
 રિવુડે મહયા હયનટ્ટ જાવ ઇંજમાણે વિહરિત્તે હંતા કેવલપરિયારિઠ્ઠીણે નોચેવણં
 મેદુણવત્તિયાણે ॥ વ્યાખ્યા ॥ ચમરેણં જંતેકે ॥ હેજગવન્, ચમરો, અસુરિંદેકે ॥ અસુરદેવનો
 ઇંડ, અસુરકુમારરાયાકે ॥ અસુરકુમારનો રાજા, ચમરચંચાણે રાયહાણીણેકે ॥ ચમર
 ચંચાનામે રાજધાનીનેવિષે, સજાણે સુહમ્માણેકે ॥ સુધર્માનામા સજાનેવિષે, ચમરંસિ
 સિહાસણંસિકે ॥ ચમરનામના સિંહાસનનેવિષે રહ્યો. તુમ્મિણંસદ્ધિકે ॥ તુટિત જે ઇં
 ડાણીનો સમુહ તે સાથે, દિવાંકે ॥ દેવસંબંધી, જોગાંકે ॥ જોગ, ઇંજમાણેકે ॥ જો
 ગવતો થકો, વિહરિત્તેકે ॥ વિચરે. પ્રજ્ઞી કહેલે. ણો ઇણ્ણે સમઠ્ઠેકે ॥ એ અર્થ સ
 મર્થ નહી. એટલે જોગ ન જોગવે; સેકેણ્ણેણંજંતે એવં બુચ્છંકે ॥ હે જગવન્, શામાટે
 એમ કહોલે? ણોપનૂજાવ વિહરિત્તેકે ॥ ન સમર્થ જોગ જોગવતો વિચરવાને. એમ પૂલે
 થકે જગવાન કહેલે. હે ગોયમ. ચમરસ્સણં અસુરિંદસ્સ અસુર કુમારરણ્ણોકે ॥ ચમરો
 અસુરેંડ અસુરકુમાર રાજાની, ચમરચંચાણે રાયહાણીણેકે ॥ ચમરચંચા રાજધાનીમાં, સ
 જાણે સુહમ્માણે ॥ સુધર્માસજાનેવિષે, માણવે ચેશ્યસ્વંજેકે ॥ માણવકનામા ચૈત્યસ્થં
 જનેવિષે વડરામણસુકે ॥ વજ્રમયી, ગોલવટ્ટ સમુગણસુકે ॥ ઘણા ગોલ માબડાલે. તેહ
 નેવિષે, જિણસકહાઉકે ॥ જિનેશ્વરની ઢાઢાઓ, સન્નિક્ષિત્તાઉ ચિંતિકે ॥ આપીય
 કીલે. જાઉણંકે ॥ જે ઢાઢાઓ, ચમરસ્સ અસુરિંદસ્સ અસુરકુમારરણ્ણોકે ॥ ચમરો, અ
 સુરેંડ, અસુરકુમાર રાજાને તથા અન્નેસિંચ કે ॥ બીજાપણે દેવતાને, બહૂણં અ
 સુર કુમારાણંકે ॥ ઘણા અસુરકુમાર; દેવાણંકે ॥ દેવતાને, દેવીણયકે ॥ દેવીંજને,
 અન્નણિક્કાઉકે ॥ અર્ચવા યોગ્યલે. વંદણિક્કાઉકે ॥ વાંદવા યોગ્યલે. નમંસણિક્કાઉ
 કે ॥ નમસ્કાર કરવા યોગ્યલે. પૂયણિક્કાઉકે ॥ પૂજવા યોગ્યલે. સક્કારણિક્કાઉકે ॥
 સત્કાર કરવાયોગ્યલે. સમ્માણણિક્કાઉકે ॥ સન્માન કરવા યોગ્યલે. કલ્લાણં મંગ
 લંકે ॥ કલ્યાણકારી, મંગલકારી. દેવયં ચેશ્યંકે ॥ દેવતાના ચૈત્યની પરે. પશ્સુવાસ
 ણિક્કાઉકે ॥ સેવા કરવાયોગ્ય, જવંતિકે ॥ લે. સેતેણ્ણેણં અક્કો એવં બુચ્છંકે ॥ હે

आर्य, तेमाटे एम कहीए ठैये णोपनूजाव विहरित्तएके० नथी समर्थ, यावत् दे वीठ साये नोग नोगवाने फरी पूठ्युं जे, चमरो असुरकुमार चमरचचा राज धानीनेविपे सुधर्मासनामा चमरसिंहासननेविपे वेगो चवसतिए सामाणिय सा हस्तीहिंके० चोसठ हजार सामानिक देवतासाये, तायत्तीसाएके० तेत्रीश त्राय त्रिशकसाये, जावअन्नेहि असुरकुमारेदि इत्यादिक सुगमठे इत्यादि नगवतीसूत्रे शतक दशमे उद्देशो पांचमे इहा परिचारणकृदिके० नाट्य पूजामांहे स्त्रीशब्द श्रव णादिक परिचारण करे, पण मैथुनसङ्गाए सुधर्मासनामां शब्दादिक न सेवे ए री ते जेम चमरेइने कही तेम सौधमेंइलगे एटले नवनपति, व्यतर, ज्योतिपी, वै मानिक तथा तेहना लोकपालना आलावाठे तें सर्व अर्थी होतो जो ज्यो

हवे अहीया कोइ पूठे जे “नगवतीसूत्रमा तो एटलु कसु जे “सुधर्मासनामां दाढावठे, माटे विषय वात न करें पण ते करता आशातना थाय, एम क्यां कसुठे?” एवी मूर्खनी आशका धरीने लखीए ठै ए जे, सांजल, श्री उववाइ प्रमुख सूत्रमाहे अनाशातनाविनय कह्योठे, ते सर्व परमारथथी जोतां अरिहतनोज विनय जाणवो

हवे एवा अधिकार साजलीने ते कुमति बोल्या जे “देवता तो अविरति, अपञ्च खाणीठे, नोधम्मियाठे ए देवतानी करणी कोण लेखामां गणोठे? ते माटे ए दे वताए एटला वानां कस्योठे, पण अमे तो एनी करणी मानता नथी ” एम देवता ने नोधम्मिया कही कहीने निदेठे तेने शिखामण दिएठे

समकित्तदृष्टि सुरतणी ॥ आशातना करशे जेह ॥ लाउरे ॥ छुल्ल
नबोधि ते यशे ॥ गणगे नारख्यु एह ॥ लाउरे ॥ तु० ॥ १ए ॥

अर्थ -सम्यक्दृष्टि सुरतणी के० सम्यग्दृष्टि देवतानी, आशातना करशे जेहके० जे प्राणी आशातना करशे, अवर्णवाद बोलशे, छुल्लनबोधि ते यशेके० ते प्राणी छुल्लनबोधि थाशे एटले आगल बोधिबीजनी सामग्री दोहली मलगे इतिजाव गणगे नारख्यु एहके० एवी वात गणंगसूत्र जे त्रीजु अंग तेमा कहीठे यडुक ॥ पचहि गणोहि जीवा छल्लहबोहियत्ताए कम्म पकरेति तजहा अरिहताण अवसु वयमाणे १ अरिहत पसुत्तस धम्मस्त अवसुं वयमाणे २ आयरियउवञ्जा याण अवसुं वयमाणे ३ चाउवसुत्तस सघस अवसुं वयमाणे ४ विवक्क तव वं नचेराणा देवाण अवसुं वयमाणे ५ व्याख्या-पचहिगणोहिंके० पचस्थानके जीवाके० जीवने, छल्लहबोहियत्ताएके० छुल्लनबोधिपणु एटले परजवे जिनधर्म

પ્રાપ્તિ દોહિલી હોય. કમ્મં પકરેતિકે૦ કર્મ વાંધે. તંજહાકે૦ તે પાંચ પ્રકાર દે
 સ્વાહેઠે. અરિહંતાણં અવસું વયમાણેકે૦ અરિહંતના અવર્ણવાદ બોલતો ? અરિહં
 ત પણંતસ્સ ધમ્મસ્સ અવણં વયમાણંકે૦ અરિહંતના પરૂપ્યા ધર્મના અવર્ણવાદ
 ને બોલતો. ૧ આચરિય ઉવસ્યાયાણં અવસું વયમાણંકે૦ આચાર્ય ઉપાધ્યાયના
 અવર્ણવાદ બોલે ૨ ચાત્તવસુંસ્સ સંયસ્સ અવસું વયમાણેકે૦ ચતુર્વિધ સંયના અ
 વર્ણવાદ બોલતો ૪ પાંચમા બોલનો અર્થ આગલ લખ્યોઠે, પણ એટલો ફેર જે અ
 વર્ણવાદ બોલતો ડુર્લભબોધિપણું કરે. તથા વર્ણવાદ તે જશ બોલતો થકો જીવ
 સુલભ બોધિપણું કરે. ઇતિગાણંગે ॥ ઇતિગાથાર્થ ॥ ૧૯ ॥

એ જેમ સમકિતી દેવતાના અવર્ણવાદ બોલતાં ડુર્લભબોધિ થાય તેમ એનો
 જશ બોલતાં સુલભબોધિ પણ થાય. તે દેસ્વાહેઠે.

તેહને જશ બોલે કહ્યું ॥ વલી સુલભબોધત થાય ॥ લાલરે ॥ તેણે
 પૂજાદિક તેહનાં ॥ કરણી શિવહેતુ કહાય ॥ લાલરે ॥ તુળ ॥ ૨૦ ॥

અર્થ:-તેહનેકે૦ તે સમકિતદૃષ્ટિ દેવતાનો જશબોલેકે૦ વર્ણવાદ બોલતાં કહ્યું.
 કે૦ શ્રી ગાણંગમધ્યેજ કહ્યુંઠે. ગાણંગમધ્યે એટલો અર્થ ગમ્યથી લડે. વલી કે૦
 તે ડુર્લભબોધિની અપેક્ષાએ, સુલભબોધત થાયકે૦ આગલ બોધિબીજની સામગ્રી
 તરત મલે. યતઃ ॥ પંચહિંતાણેહિ જીવા સુલભબોધિંતાએ કમ્મં પકરેતિ તંજહા
 અરિહંતાણં વસુંવયમાણે જાવ વિવક્ક તવબંનચેરાણં દેવાણં વસું વયમાણે ॥ અહીં
 યાં કોઈ પૂઠેજે “એ સૂત્રના આજ્ઞાવામાં સમકિતી ક્યાં કહ્યા? જે તમે કહોઠો સ
 મકિતીના અવર્ણવાદ બોલે તે ડુર્લભબોધિ થાય! તેતો એમાં ન આવ્યાં એમ કહે
 ઠે, તેને સૂત્રમાંથી આજ્ઞાય દેસ્વાહી સમકિતી ઠરાવેઠે. અહીંયાં આચાર્ય ઉપાધ્યા
 ય ઇત્યાદિક નાવનિદ્દેપે પ્રસિદ્ધઠે. તેમાટે તેહને બીજાં વિશેષણ પદ ન કહ્યાં, અ
 ને દેવપદનો અર્થતો મુખ્યતાએ ક્રીડાદિક વાચક ઉદયિક નાવપુષ્ટિપણે પ્રસિદ્ધ
 ઠે; તે માટે વિશેષણ કહ્યું. વિવક્કકે૦ પાકાં તપ બ્રહ્મચર્ય, તેથી ઉપન્યાં પુણ્ય કર્મ
 જેને એવા દેવનો અવર્ણવાદ બોલતો એતાવતા સમ્યગ્દૃષ્ટિ આવ્યાજ. ઇતિનાવઃ
 તેણેકે૦ તે કારણ માટે એ સમ્યગ્દૃષ્ટિ ઠે. તે માટે તેહનાંકે૦ તે દેવતાનાં પૂજાદિ
 કકે૦ પૂજા આદિશબ્દથી જન્મ મહોત્સવ સમવસરણાદિક ગમન સમવસરણાદિ
 કર્યું રચ્યું હેડે. એહવી જે કરણી તે શિવહેતુ કહાયકે૦ મોક્ષનાં હેતુ કહીએ. એ
 ટલે દેવતાની જે પૂજાદિક કરણી તે મોક્ષહેતુ જાણવી. ઇતિનાવ. ગાથાર્થ. ॥ ૨૦ ॥

बली जेउ देवतानी करणी नयी मानता तेमने उपको देवे ते जैनशेखीना
अजाणवे एम देखावे

तप संयम तरुसम कहां ॥ फलसम ते सुर शिव
शर्म ॥ लालरे ॥ सुरकरणी माने नही ॥ नवि जा
एयो तेणे ए मर्म ॥ लालरे ॥ तुज ॥ ११ ॥

अर्थ - तप संयम तरुसम कहां कि० तपस्या तथा संयम - तेतो वृक्ष समान कहां वे
अने तेहनां फल समान ते सुरके० देवताना सुख, शिवके० मोक्षना, शर्मके० सुख क
हावे. एटले एजाव जे, तप संयम ते कारण थयां अने देवताना तथा मोक्षना सुख
ए कार्य थयां. हवे विचारो जे, कारण अने कार्य मध्ये अधिक भुं कहीए? एतावता
कार्य अधिक कहिए केइ देवलोएसुं केइ सिंशति नीरया ॥ इतिवचनात् ते माटे
सुरकरणीके० देवतानी जे करणी ते माने नहीके० न माने, तेणेके० ते मूर्खे, ए
कारण कार्य जावना संबंधनो जे, मर्मके० गुह्यार्थ, ते नवि जाण्योके० नयी उज
ख्यो एटले निपट मूर्खे इति जाव इतिगार्थार्थ ॥ ११ ॥

हवे कोइकने शंका उपजे जे "देवतामा समजण काची हशे ते पूजा करे तो
सुखे करो, पण अमे समजु थइने पूजा केम करीए? तेने उत्तर देवे.

दशवैकालिके नरयकी ॥ सुर अधिक विवेक जणाय ॥ लालरे ॥ इव्य
स्तव तो तेणे करयां ॥ माने तस सुजश गवाय ॥ लालरे ॥ तु ॥ १२ ॥

अर्थ - दशवैकालिके नरयकीके० दशवैकालिकने लेखे मनुष्यकी पण सुर
के० देवताने, अधिक विवेक जणायके० अधिको विवेक जणाय वे तथाच त
स्त्र ॥ धम्मो मगल सुकठ अहिंसा सज्जमोतवो देवाविचं नमंसति जस्त धम्मो
संयामणो ॥ ए गाथानेविषे एम कछुजे धर्मेनेविषे जेनु सदा मन वर्तेवे, तेने देव
तां पण नमस्कार करे अपिशब्दे एम संचवेवे जे, मनुष्य करे तेमां कहेवुज भुं? ए
लेखे मनुष्यकी अधिक विवेक उखोज, अने इव्यस्तवतो तेणे कखांकि० इव्य
स्तव जे, प्रभुपूजा, अने परमेश्वरनी नक्ति ते देवताए कखांवे मानेके० ते इ
व्यस्तव कखां ते माने, प्रतीति करे, श्रद्धा करे. तसके० ते प्राणीनो सुजशके०
नजो जे जश ते गवाय एटले ए जाव जे देवतानां कखा इव्यस्तव मान्या, एटले
आगम प्रमाणे श्रद्धा थइ ते श्रद्धावतना गुणग्राम नव्यप्राणी करेज इति

नावः एटले कर्त्ताए जश एवं पोतानुं नाम पण सूचव्युं. इतिगाथार्थ ॥ ११ ॥ एट
ले बीजो ढाल संपूर्ण थयो. ग्रंथाग्रंथ ५३६ अ० १४ सर्व ग्रंथाग्रंथ १०१ अ० ६
हवे त्रीजो ढाल मांमेठे. तेने पूर्व ढाल साथे ए संबंधके बीजा ढालमां पूजा
नो अधिकार देवतासंबंधी कह्यो. हवे जे मूर्ख देवतानी करणीमां आहुं अवलुं
बोलेठे, तेने मनुष्यना अधिकार सिद्धांतसाखे ए ढालमां देखाडेठे. ए संबंधे करी
आव्यो त्रीजो ढाल; तेनी प्रथम गाथा कहेठे.

ढाल ३ जी ॥ रूपननो वंश रयणायरु ॥ एदेशी ॥

शासन ताहरुं अतिजलुं ॥ जग नहीं कोइ तस सरखुरे ॥ तेम

तेम राग घणो वधे ॥ जेम जेम जुगति शुं परखुरे ॥ शा० ॥ १ ॥

अर्थः—शासनके० शीखामण वचन, ताहरुंके० तमारुं, अर्थापत्तिए हे परमेश्वर,
तमारु शीखामणवचन, अतिजलुंके० घणुरुडु ठे. जग नहीं कोइ तस सरखुं
के० जगतमां कोइ ते सरखुं नथी. जेम जेम जुक्तिए परीक्षा करुंते तेम तेम राग
घणो वधतो जायठे. इति प्रथम गाथार्थ ॥ १ ॥

श्री अरिहंत ने तेहनां ॥ चैत्य नमुं नअनेरांरे ॥ अंबड ने

तस शिष्यनां ॥ वचन उववाइ घणेरारंरे ॥ शा० ॥ २ ॥

अर्थः—श्री अरिहंत के० श्रीवीतराग अने तेहनांके० श्री वीतरागनां चैत्यके० प्र
तिमाने, नमुके० नमस्कार करुं. न अनेरांके० श्रीवीतराग तथा वीतरागनी प्रतिमा
टाली अन्यदर्शनी तथा अन्यदर्शनीनी प्रतिमा न नमु. ए रीते कोणे कह्युंते? ते
कहेठे. अंबड ने तस शिष्यनांके० अंबड परिव्राजक अने अंबडना शिष्य, तेनां
वचन उववाइ घणेरारंके० श्री उववाइ प्रथम श्री आचारांगसूत्रनुं उपांग—तेहमां
घणां वचनठे. इतिगाथार्थ ॥ २ ॥ तथाचसूत्रं॥अंबडस्सनं नो कप्यइअन्नउडिआवा
अन्नउडिय देवयाइवा अन्नउडिअ परिगहियाइ अरिहंतचेइयाइवा वंदितएवा नमं
सित्तएवा नन्नउ अरिहंतएवा अरिहंतचेइआणिव ॥ ए अंबडनो अधिकार कह्यो.
एज रीते तेना सातसैं शिष्योनो अधिकार जाणवो ते कही ए ठैए. ॥ तेणं परि
वायंग बहूइं जंत्ताइं अणसणाइं ठेदिता आलोइय पडिकंता समाहिपत्ता कालमा
से कालंकिञ्चा बंजलोएकप्ये देवताए उववन्ना तहिं तेसिं गइं दससागरोवमांइंविई
परलोग आराहगा सेसंतचेवा ॥ अहीयां अंबड-शिष्यनो शेष अधिकार अंबडने न
लाव्यो, ते माटे समकितनो आलावो सहूनो सरखो जाणवो. इतिनाव.

अर्थ - अंबड परिव्राजक पोतेज बोलेजे अंबडस्सण के० अंबडने, एणो कण्यइ के० न कल्पे, अन्नउड्डिएवा के० अन्य तीर्थीप्रत्ये तथा अन्नउड्डि देवयाणिव के० वा अथवा अन्य तीर्थीना देवप्रत्ये, तथा अस्सउड्डिय परिग्गहियाइ अरिहत चेइयाइवाके० वा अथवा अन्य तीर्थी परिग्रहीत के० अन्य तीर्थीए ग्रह्या एवा अरिहंतना चैत्य जे जिनप्रतिमा ते प्रत्ये, एटले ए जाव जे अरिहंतनी प्रतिमा होय, ते अन्यतीर्थीए पोतापणे ग्रही होय, ते प्रत्ये शुं न कल्पे? ते कहेजे वदित्तएवाके० वदना स्तवना करवी, तथा नमसित्तएवा के० नमस्कार करवो, नन्नउके० एह विना, अरिहतेवाके० अरिहत तथा अरिह तचेइयाणिवके० अरिहंतनी प्रतिमा, एटले ए वेउने वदना नमस्कार करु; पण पूर्व कह्या तेमने न कसं इतिजाव एअंबडनो अधिकार कह्यो वली एज प्रमाणे तेना सातसे शिष्योनो अधिकार जाणवो ते कहिए ठैए तेणपरिवायगाके० ते परिव्राजक, बहुइ नत्ताए अणसणाइ ठेदित्ताके० घणा जात अणशणे ठेदीने, आलोइय पडिकताके० आलोइ पडिकमीने, समाहिपत्ता के० समाधि पाय्या थ का, कालमासे कालंकिञ्चा के० काल अवसरे काल करीने, वनलोएकण्ये के० पाचमा ब्रह्मदेवलोकेनेविषे, देवत्ताए उववन्ना के० देवतापणे सवलाए उपन्या तेहि के० ते देवलोकेनेविषे तेसिंके० ते देवताउंनी, दससागरोवमाइविइ के० दशसागरो पमनी स्थिति ठे. परलोगस्स आराहगा के० परलोफना सहुए आराधक ठे. ते सतचैव के० शोप बीजो सर्व पाठ अंबडनी परे कहेवो॥१॥

हवे ते मूर्खलोक, चैत्य शब्दनो अर्थ फेरवे ठे ते उपर आगली गाथा कहेजे.

चैत्य शब्दतणो अरथ ते ॥ प्रतिमा नहि कोइ बीजोरे॥जे

ह देखी गुण चितिए ॥ तेहज चैत्य पतीजोरे ॥शा०॥३॥

अर्थ - चैत्य शब्दनो अर्थ ते प्रतिमा ठे, पण नही कोइ बीजो के० बीजो कोइ अर्थ नथी चैत्यजिनौकस्तद्विवं ॥ इति अनेकार्थसंग्रहवचनात् वली आवश्यक चूर्णिमथ्ये पण कह्यु ठे जे॥सबलोए सिद्धाइ अरिहत चेइयाइ तेसिचैव पडिमाउ चित्तिसद्धाने सद्धानमुत्पाद्यते काष्टकर्मादिषु प्रतिदृष्टा ॥ चैत्य शब्दनो ज्ञान एवो अर्थ कोइपण ठेकाणे नथी नहीतर॥केवल वरनाण दसण समुपसई॥एहवा पाठ सिद्धांतमांठे तेमा॥केवल वर चेइय दसणे॥एवो पाठ पण होत-तथा जेह देखी गुण चित्तीए के० जे देखीने गुण ते परमात्माना गुण अथवा पोताना ज्ञानादिक

गुण चिंतिए के० प्रतीतमां आणीए. तेहज चैत्य पतीजो के० तेमने चैत्य प्रती
 तमां आणो. इति गायार्थ ॥३॥ अने चैत्य कहेतां ज्ञान कहीए तो अन्य तीर्थीए
 ग्रहं जे अरिहंतनुं ज्ञान ते केम संजवे? तथा ज्ञान एक ठे अने चैत्य अनेक ठे.॥
 चेइयाइ॥ए तामे बहुवचन ठे. इत्यादिक शब्दार्थनी वातो मूर्ख गुं जाणे? व्याकरणा
 दिक विना व्युत्पत्ति गुं जाणे? अने ज्यां शब्दशुद्धि न होय तो; ते विना बीजुं महा
 व्रत न आराधे. श्रीप्रल्लव्याकरणांगमां कह्युं ठे. के नाम स्काय निवाय उवस्सग्ग
 तद्धिय समास संधियं हेउ जोगिय उणाइ किरिया विहाण धातु सर विजति वन्न
 जुत्तंति कल्लं दसविहंपिसच्चं जह नणियं तहकम्मुणाहोइं डुवाज विहाइ विहोइ
 नासावयणं पियहोइ सोलसविहं एवं अरिहंत मणुन्नायं समिस्सियं संजएण कालं मि
 वत्तवं ॥ अस्यार्थः नाम ते देव, घट, वृद्धइत्यादिक विनक्तिरहित शब्द ते नाम कहीए.
 आख्यात ते क्रियापद; जेम नवति, करोति, तनोति, पचति, पठति इत्यादिक,
 निपात ते अनेक अर्थनेविपे पडे. यथा च, वा, खलु, अहो, एव, एवं, नूनं, विना
 इत्यादिक, उपसर्ग ते उपसमीपे धातुने करीए ते उपसर्ग. प्र, परा, अप, सं,
 अव, निर्, डर्, वि, आइ, अधि, अजि इत्यादिक तद्धित तेने हित ते तद्धित
 यथा नाजेरपत्यं नाजेयः तवइदं तावकं, ममइदं मामकं. इत्यादिक समास ते, अ
 व्ययीनाव प्रथम, तत्पुरुष बीजो, इं इं त्रीजो, बहुव्रीहि चोथो, कर्मधारय पांच
 मो, द्विगु ठो अने एकशेष सातमो, ए साते समास जाणवा. उपनगरं ग्रामं
 ए अव्ययी नावः १ अर्हतांचैत्यानि अरिहंतचेइआणि ए तत्पुरुष २ ग्रामनगरे
 नगर खेडकवड इत्यादि इं इं बहुधनं यस्य सबहुधनः बहुधणो ए बहुव्रीहि ४ नीलं
 चतुष्टुपलं नीलोत्पलं नीलुत्पलं. एकर्मधारय. पदशाना पुराणां समाहारो दशपुरं, ए
 द्विगुदमाताचपिताचपितरौ ए एकशेषः ७ एम समास जाणवा. संधिके० बे पद एकठा
 मेलेते संधि कहीए. यथा दधि इदं दधीदं, गुणाकार इत्यादि पदके० विनक्तिअंते आवे
 ते पद कहीए. तथा हेतु पंचावयव अनुमाननो अंग, तर्क, शास्त्र प्रसिद्ध यौगिक ते
 बेउ पदने योगे निष्पन्न हरिषेण, श्रीपेण, पद्मनाभ इत्यादि, उणादि अनेक प्रत्य
 यठे. यथा. अतसातत्यगमने इतिधातुः अतति गह्वतिइति आत्मा, अहीयां औणा
 दिक प्रत्ययठे. एणीपरे औणादिक प्रत्ययथकी अनेक शब्द नीपजेठे. किरिया वि
 हाणके० क्रियाविधि क्रियाए करी पद नीपजेठे. यथा पठतीतिपाठकः पचतीति
 पाचकः इत्यादिक धातु ते नूतत्तायां पापाने प्रागंधोपादाने ध्माशब्दाग्निसंयोगयोः
 इत्यादि अनेक धातुठे. स्वर अकारादिक. अथा ईं उऊ ऋॠ लृॠ एऐ उऔ. इ

त्यादिक विनक्तिके० स्यादित्यादि वर्ण ते अक्षर क ख ग घ ङ च छ ज झ ञ
इत्यादिक व्यजन ते वर्ण कहेवाय एटले करी युक्तके० सहित तथा तिकर्षके० त्रि
कालविषय अतीत अनागत वर्तमान काल विषय वचन, यथाविधि बोलबु. दसवि
ह पिसचं जहजणियं के० दश प्रकारनुं सत्य ते जेम पूर्वे जणवयसम्मय उवणा
इत्यादिक कदाहे तेम कम्मुणाहोइके० अक्षर लखनादिक क्रिया करे ते
पण सत्य जाणबु एटले ए जाव जेम वचन सत्य बोलबु, तेम बीजुं हस्तादि
क कर्म पण सत्ये करबु. कोइ एम जाणगे जे में छुतुं बोलवानो नियम कीधो
हे पण लखवानो तथा मस्तक नयनादिक सझानो नियम नथी कीधो एमन जा
णबु जेम वचनसत्य तेम कर्म पण सत्यज करबु इत्यर्थ डुवालसहा विहोइनासा
के० नापाना बार जेद जाणवा ते कोण ? तो के एक संस्कृत, बीजी प्राकृत,
त्रीजी सौरशेनी, चोथी मागधी, पांचमी पैशाचिकी, ठही अपभ्रंशका ए नापा
गद्य पद्य वेउ जेदे करता नापाना बार जेद थाय तथा वयण पियहोइ सोलस
विहके० वचन पण शोल प्रकारे जाणबु ते शोल जेद कीथा ? ते ग्रंथांतरथी क
हीए वैए. वयणतिय ३ लिंगतिय ३ कालतिय ३ तदपरोक्ष पञ्चरक्त ११ उवणी
याइ चउहं १५ अक्षरचव १६ सोलसमं अस्मार्थ एक वचन, द्विवचन अने बहु
वचन, वृद्ध घट पट ए एक वचन वृद्धौ, घटौ पटौ ए द्विवचन अने वृद्धा
घटा पटा ए बहु वचन ए वचन त्रिक पुरुष, स्त्री, नपुंसकलिंग, देव. नर ए पु
लिंग कुमारि, नदी, नगरी, गंगा यमुना ए स्त्री लिंग कमलं, मुख, नयन, ए न
पुंसक, ए लिंगत्रिक ६ अतीत, अनागत, वर्तमान ए कालत्रिक ए अकरोत् अ
चूत्, अपठत् ए अतीतकाल. करिष्यति, नविष्यति, पविष्यति ए अनागत काल
करोति, नवति, पठति ए वर्तमान काल, एव ए परोक्ष वचन ते ए कार्य तेरो की
धुं इत्यादिक १० प्रत्यक्ष वचन ते ए एम करेते इत्यादिक ११ उपनीत अपनीत
ते पहेजो गुण, पठी अवगुण जेम, ए स्त्री सुशीलते पण कालीते १२ अपनीत
उपनीत ते पहेजो अवगुण अने पठीगुण जेम, ए पुरुष कुशीलते पण पमितते
१३ उपनीत उपनीत ते पहेजो गुण कहेवो अने पठी पण गुण कहेवो यथा, ए स्त्री
रूपवतीते अने सुशीलते १४ अपनीत अपनीत वचन ते पहेजु वखोडबु अने
पठी पण वखोडबु यथा, स्त्री कुरूपीते अने कुशीलते १५ अध्यात्म वचन ते हे
यामा गोपवीने कांइक कहेबु होय अने हैयामा होय तेज कहेवाय यथा, कोइक
रूनो वेपारी वाणिज रू, मोघु जाणी कोइक गामे रूलेवागयो. हवे तृपालागी मनमा

जाणेठे जे रूनीवात कोइने कहेवी नथी. हवे ते वाणीयो पाणी पीवा कोइकने घरेगयो
 त्यां तेणे ते घरवाली स्त्रीने कहुं के रू पा. हवे ते स्त्री विचिह्ण ठे माटे जाणुं जे एहने
 पाणी पीवुंठे; अने एम कहुं जे रू पा; माटे रू मोधुं दीसेठे. पढी पोताना जरतारने
 कहीने रूपोते लेवराव्युं; त्यां जगी ते स्त्रीए रूनावेपारी वाणियाने आगता श्वागता करी
 नोजन करावी पढी विसर्जन कखो. ए अथ्यात्म वचन कहीए ? ६ एहवा सर्व पूर्वोक्त
 प्रकार समजीने बोले ते सत्य नाषा, अने कांइकने ठामे कांइक कहे तो श्री वीतराग
 नी आझा जंग करे. एवंके० एरीते अरिहंत मणुन्नायंके० अरिहंते आझा करीठे. एम
 जाणी पूर्व कहुं तेहवुं सत्य बोलवुं. समिस्त्रियंके० सम्यक्प्रकारे बुद्धि आलोची विमा
 सी संजएण कालेवत्तवंके० संयमवंत चारित्रिए अवसरी बोलवुं इति गायार्थ ॥३॥

एमज आलावे आणंदने ॥ जिनप्रतिमा नति दीसेरे ॥

सप्तम अंगना अर्थथी ॥ ते नमतां मन हींसेरे ॥ शा० ॥४॥

अर्थ:-एमज आलावे आणंदने के० एज रीते जेम अंबडने कहुं तेम आणं
 दने आलावे पण जिनप्रतिमानुं नतिके० नमवुं दीसेठे. सप्तम अंगना अर्थथी
 के० ए सातमा अंगना अर्थ ठे. एटले श्री उपासकदशांगमध्ये आणंद श्रावक
 जिनप्रतिमाने नम्याठे. ते कारणथी ते के० जिनप्रतिमा नमतां थकां मनहींसे
 के० मन हर्षे. इति गायार्थः ४. ते आणंदनो आलावो श्री उपासकदशांगसूत्र
 मध्येठे; ते जखीए ठैए. ॥ नोखलु मे जंते कप्पइ अश्रपनिंश्चणं अन्न उब्बियावा
 अन्नउब्बियदेवयाणिवा अन्नउब्बिए परिग्गहियाइ वा चेइयाइ वंदित्त एवा नमंसित्त
 एवा पुविं अणालित्तेणं आलवित्त एवा संलवित्तएवा तेसिं असणंवा पाणंवा खाइमंवा
 साइमंवा दाउंवा अणुं पदाउंवा नन्नबरायानिउंगेणं गणानिउंगेणं बलानिउंगेणं देवा
 निउंगेणं गुरुनिग्गहेणं वित्तिकंतारेणं कप्पइमे समणे निग्गंथे फासुए सणिस्सेणं अस
 णं पाणं खाइमं साइमेणं वत्त पन्निगाह कंबल पाइपुत्तणेणं पाडिहारिय पीठ फल
 गसेस्सा संथारएणं उंसह जेसस्सेणं पडिलाने माणस्स विहरित्तएइ तिकट्टुएवं एयारू
 वं अनिग्गहं अनिगिएहइ ॥ अस्यार्थ नोके० नही, खलुके० निश्चे, मेके० मुजने
 जंतेके० हे जगवन्, कप्पइके० कल्पे. एटले हे जगवन् मुजने नहीज कल्पे. इतिजा
 वः कुं न कल्पे ? ते कहेठे. अश्रपनिंश्चणं के० आजथी मांमीने, अन्नउब्बियावा
 के० अन्य तीर्थिप्रत्ये वाशब्द पद्दांतर सूचकठे. अन्नउब्बियदेवयाणिवाके० अन्य ती
 र्थीनादेव हरिहरादिक, अन्नउब्बिय परिग्गहियाइ वा चेइयाइके० अन्य तीर्थिए ग्र

ह्या जे चैत्य जिनप्रतिमा एटलाप्रत्ये वदित्तएवाके० वदना करवी, - नमसित्तएवा
 के० नमस्कार करवो, पुंवि अणालित्तेणके० आगलथी वगर बोलावे, आलवित्ति
 एवाके० बोलावबु संलवित्तएवाके० वारंवार बोलावबु, ए सर्व न कटपे एम संबंध
 करवो वली तेसिंके० तेहने, असणवाके० अशन उदनादिक, पाणवाके० पाणी
 झारूपानादिक, खाइमंवाके० खादिमं खुखडी प्रमुख, साइमवाके० तंबोल प्रमु
 ख, दाउंवाके० देबु, अणुपदाउंवाके० वारंवार देबु न कटपे, एम अर्हीयां पणजो
 दिए पण एठ कारण टालीने नकटपे ते कहेवे. नन्नवके० एटला कारण विना, राया
 जिउगेणके० नगरादिकनो स्वामि ते राजा कहीए, तेहनी अनिउंग ते शासन,
 एटले राजानी आणाए करता दोष नही, कार्तिकशेठनी परे १-गणानिउगेणके०
 लोकनो समुदाय ते गण कहीए तेहनी आणाए, शतथा बलानिउगेणके० बलवत
 चोर परम ऐश्वर्यवत ते पोताना आयहे करावे ३ देवानिउगेणके० जैनप्रतिकुल
 कृष् देवता तेहनी आणाए ४ गुरुनिगहेणके० गुरु ते माता, पिता, जता,
 कलाचार्यादिक ते शाक्यादिकना- नक्तिवत मिथ्यात्वी होय तेहना आयहथी वद
 नादि करबु पडे, ते गुरुनिगहेण कहीए ५ वित्तिकतारेणके० वृत्ति जे आजी
 विका-तेहज कातार जे जीभ अटवी, तेहने एटले अन्यत्र आजीविकाने अजा
 वे मिथ्यात्वीनी आजीविका होय, तेणे करी करबु पडे ६ ए ठ ठंमीए पूर्वे कहा
 तेमने वदनादिक करता दोष न लागे इतिजाव ए न कटपे ते कहु हवे कटपे
 ते कहेवे कप्पइमेके० मुजने कटपे समणेनिगथेके० जैन भ्रमणनिग्रथप्रत्ये
 अशन, १ पान, २ खादिम, ३ स्वादिम, ४ वडके० वस्त्र पडिहके० पमघो, पात्र कव
 लके० उर्णामय वस्त्र, पायपुञ्जणेणके० रजोहरण, पाडिहारिके० वावरीने पाठा
 आपवा एहवा पीढके० बाजोव, फलकके० पाटला, सेझाके० वसती, सथारएण
 के० तृणादिक सथारो, उंसह जेससेणके० औषधने जेसझे करी पडिलान-माण
 स्सके० पडिलानतां यकां विहरित्तके० विचरबु, इति कट्टुके० एम करीने, एवा एयारूव
 के० एहवो ए तद्रूप अनिगहं अनिगिहइके० अनियह ते ले-इत्यादिक पाठवे
 हवे ढुंढक, ए आलावामा वांकु बोलेवे, तेमने-उत्तर वालवा माटे आगली गा
 था कहेवे. ते ढुंढक एम कहेवे जे परतीर्थी तेहना देवनी प्रतिमाने वदवानो निपे
 ध कखो, पण जिनप्रतिमाने वांदी तो नथी एम कहेवे तेहने उत्तर दिए वे.
 परतीर्थी सुर तेहनी ॥ प्रतिमानी नति वारीरि ॥ तेणे मुनि
 जिनप्रतिमातणी ॥ वंदन नति-निरधारीरि ॥ शा० ॥ ५ ॥

અર્થ:-પરતીર્થી સુર તેહની પ્રતિમાનીકે. અન્યતીર્થી તથા અન્યતીર્થીના દેવની પ્રતિમાની, નતિવારીકે. નમવાનો નિપેધ કહ્યો; તેણેકે. તેહજ કારણે, મુનિ જિ નપ્રતિમાતણીકે. મુનિને તથા જિનપ્રતિમાને, વંદન નતિ નિરધારીકે. વંદના ન મસ્કારનો નિરધાર કહ્યો. એટલે એ જાવ જે, અન્યતીર્થીને વંદનાનો નિપેધ કહ્યો; એટલે મુનિને વંદના કરું એમ આવ્યુંજ. તથા અન્ય તીર્થીના દેવની પ્રતિમાને વંદના નો નિપેધ કહ્યો; એટલે જિનપ્રતિમાને વંદના કરું એમ આવ્યુંજ. એમાં મૂર્ચને પણ શંકા ન ઉપજે. તથા પૂર્વે અંબડને આલાવે અન્યતીર્થીનો નિપેધ અને સ્વતીર્થીની હા એમ બેવડો આલાવો કહ્યોજઠે; તેપણ મૂઢા સમજતા નથી. ઇતિ જાવ ॥ ૫ ॥

વલી કુંમતિ એમ કહેઠે જે ચૈત્યશબ્દે મુનિ કહીએ; એટલે અન્યતીર્થીનાં ગ્રહ્યાં ચૈત્યકે. મુનિ એહવો અર્થ મરડેઠે. તેને ઉત્તર કરેઠે.

પરતીર્થીએ જે પરિગ્રહ્યા ॥ મુનિ તેતો પરતીઢીરે ॥ ત્રણ શરણ માંહે ચૈત્ય તે ॥ કહે પ્રતિમા શિવ અઢીરે ॥ શાળ ॥ ૬ ॥

અર્થ:-પરતીર્થીએ જે પરિગ્રહ્યાં મુનિકે. જે મુનિ પરતીર્થીએ ગ્રહ્યાં એટલે અન્ય તીર્થીઝમાં ગયા. તે તો પરતીર્થીકે. તે મુનિતો પરતીર્થીજ કહીએ, એટલે પરતીર્થીને વંદના નહીં કરું; તેહમાં આવી ગયા. તે માટે ચૈત્ય શબ્દનો મુનિ અર્થ તે ઘોટો કરેઠે; તે ઉપર કહેઠે. ત્રણ શરણમાંહે ચૈત્ય તે કહે પ્રતિમા શિવ અઢીકે. મો ક્ષુ અર્થી ત્રણ શરણમાં ચૈત્ય તે પ્રતિમાઠે; એમ કહેઠે. એટલે એ જાવ જે જગવ તીસૂત્રમધ્યે અસુરકુમારનાદેવો સોધર્મ દેવલોક લગે જાય ઠે, ત્યારે એક અરિહંત, બીજું ચૈત્ય અને ત્રીજું અણગાર એ ત્રણનાં શરણ કરેઠે તેહમાં અરિહંત ૧ ચૈત્ય ૨ અને અણગાર ૩ એ ત્રણ કહ્યાંઠે. જો ચૈત્યકે. મુનિ હોતતો અણગાર જૂદા કેમ કહ્યા? ઇતિજાવ. હવે તે શ્રી જગવતીસૂત્રનો આલાવો લેખીએ ઠે. ॥ નન્નહ અરિહંતેવા અરિહંતચેશ્યાણિયાવા જાવ અપ્પણો અણગારસ્સવા: ણિસ્સા એ ઉઠ્ઠ ઉપ્પયંતિ જાવ સોહમ્મોકપ્પો ॥ અસ્યાર્થ: નન્નહકે. ન અન્યત્ર, એ ત્રણ ટાળીને બીજી રીતે જડ ન શકે અરિહંતેવાકે. અરિહંતની નેશ્રા ૧ તથા અરિહંત ચેશ્યાણિકે. અરિહંતની પ્રતિમા ૨ તથા જાવ અપ્પણોક. સંયમ તપનેવિષે આત્મા જાણ્યો ઠે જેણે, એવા અણગારસ્સકે. અણગારની નેશ્રાવિના ઉઠ્ઠ ઉપ્પયતિકે. ઉર્ધ્વ ઉત્તપતે એટલે એ નેશ્રાવિના ઝંચા જડ ન શકે-જાવ સોહમ્મો કપ્પોકે. યા વત્સોધર્મ દેવલોક લગે જડ ન શકે. ॥ ઇતિ ગાથાર્થ ॥ ૬ ॥

अहीयां कोइक कुमति एम पूठे ठे जे “कोण आवके देहेरा कराव्या?” तेने क
हिए जे श्री समवायागसूत्रमा सर्वसूत्रनी हुंडीठे, तेमा श्रीउपासकदशागनी हुंडी
मये कछुठे जे “दशो आवकना चैत्य तथा धर्माचार्य अने उद्यान कही खु ‘अहीया
साधु तथा उद्यान जुदा कहा ठे, माटे चैत्य शब्दे प्रतिमा तथा देहेराज वरजो तथा
यद्यपि आज कालना दोपेकरी सातमा अगमा ए वातोना पाठ विभेद गया ठे, तो
पण समवायागनो पाठ खरोके नही? ए लेखे आवके देहेरा पण कराव्या ठे इति
ते पाठ लखीए ठेए ॥ सेकित उवासगदसाउ उवासगदसासुण उवासयाण नगराइ
उज्जाणाइ चेइयाइ वणसमाइ रायाअम्मासमो धम्मायरिया इति ॥ अर्थ सेकिति उवा
सगदसाउ के० उपासगदशाग ते खु कहीए? एम पूठे थके उत्तर कहेठे उवासग
दसासुण के० उपासगदशागनेविपे, उवासगाण के० आवकोना, नगराइ के० नगर
कहेवाजो उज्जाणाइ के० उद्यान कहेवाजो चेइयाइ के० चैत्य देहेरा कहीखु, एम
वनखम कहीखु, राजा कहीखु अम्मा के० माता, पिता, धर्माचार्य कहीखु ॥६॥

हवे कोइक मूर्ख, अन्य तीर्थीनां चैत्यने नहीं बाडु एम कछु, त्या एम अवजु
बोलेठे के जो चैत्य शब्दे जिनप्रतिमा कहेसो तेवारे आलावामा एम कछु ठे के ते
हने बोलावीश नही, अन्नादिक आपीश नही ते केम मेलवशो? ते उपर गाथाकहेठे
दान कछु प्रतिमा प्रत्ये ॥ एम कहे जे ठल हेररि ॥ नुत

र तास संनवतणी ॥ शैली ठे सूत्रकेरि ॥ शा० ॥ ७ ॥

अर्थ—दान कछु प्रतिमाप्रत्येके० ते कुमति बोत्यो जे प्रतिमाने दान खु? ए
म कहे जे ठल हेररि के० एम जे ठलना हेरनार कहेठे, उत्तर तासके० तेहने उत्तर
कहेठे. सनवतणी शैली ठे सूत्रकेरि के० सूत्रनी ए शैली ठे, जेहने जे सनवे
तेहने ते जोडीए, नहींतो घणे ठेकाणे अर्थनो अनर्थ थाय एटले वदना, नम
स्कार ते अन्यतीर्थीप्रमुख सहुने जोडीए, अने दानादिक ते अन्य तीर्थीनेज जो
मीए, पण प्रतिमाने न जोडीए इतिजाव इति सप्तमी गाथार्थ ॥७॥

ते सनव उपर सूत्रातरनो पाठ आगली गाथामा देखाडेठे

दशविध बहुविध ज्यम कछु ॥ वैयावच्च जह जोगेरे ॥ दश

मे ते अगे तथा ईहा ॥ जोडीए नय उपयोगेरे ॥ शा० ॥ ८ ॥

अर्थ—दशविधके० दश प्रकारनु, बहुविधके० अनेक प्रकारनु ज्यम वैयावच्च कछुठे,
ते जह जोगेक० जेहने जेजु घटे तेहजु करजु पणसामान्यसूत्रमा वैयावच्च करजु कछु,

ते सर्वने सरखुं नही. ते आगल देखाडणुं. दशमे ते अंगेके० ते वैयावच्च दशमुं अंग जे प्रश्नव्याकरण ते मध्ये जेम कहांते, तथा इहांके० तेम इहां अन्यतीर्थी चैत्यने वंदनाप्रमुख तथा अशनादिकनुं देवुं, ते जेम घटे तेम अहीयां जोडीए. नयउपयो गेके० नयने उपयोगे जेम ज्यां जेवो नय घटे त्वहां तेवो उपयोग राखी जोडीए.

हवे ते प्रश्न व्याकरणमध्ये त्रीजे संवरदारे पाठने ते लखीए ठैए.

अह केरिसए पुणाइ आरहए वयमिणं जेसे उवहि नत्तपाणे संगह दाण कुसले अचंत बाल १ डुब्बल २ गिलाण ३ बुडु ४ खवगे ५ पवत्ते ६ आयरिय ७ उ वझाए ८ सेहे ९ साहम्मिए १० तवसी ११ कुज १२ गण १३ संघ १४ चेइय ठे १५ निज्जरही वेआवच्च अणिसियं दसविहं बहुविहंपकरेइं अर्थः—अथके० प्र श्ने केरिसएके० केहेवो, पुणाइ पदते अलंकारने अर्थने. आराहए वयमिणंके० ए व्रत आराधे. एतावता शिष्य पूठे के हे नगवान, केवो साधु ए त्रीजुं व्रत आ राधे? एम पूठयाथी गुरु कहेने. जेसेके० जे साधु, उवहि नत्तपाणीके० वस्त्र तथा नातपाणीनो संगहके० यथोक्तविधिए जेवुं. दाणके० यथोक्तविधिए आचार्यादि कने आपवुं. तेहनेविपे कुसलेके० निपुण एटले यथोक्त विधिए उपधि नात पाणी जेइ जाणे तथा देइ जाणे; ते साधु ए त्रीजुं व्रत आराधे. तथा अचंतके० अ त्यंत बालहोय, डुब्बलके० शक्तिहीन, ग्लानके० रोगादिकवंत, बुडुके० वृद्ध, स्थ विर, रूपके० मासरूपणादिकनो करणहार. एटलानेविपे वैयावच्च करे. तथा पवि त्तके० प्रवर्त्तक आचार्य उपाध्यायनेविपे वैयावच्च करे. तेहमां प्रवर्त्तक ते गवमां हे जे जेवा योग्य होय तेहने त्यहां प्रवर्त्तवि, ते प्रवर्त्तक कहीए. तथा सेहेके० नवदीक्षित शिष्यने वैयावच्च करे. तथा साहम्मिएके० लिंगे प्रवचने सरखो वर्ते ते साधर्मिक कहीए, तेहनेविपे वैयावच्च करे. तवस्सी के० चतुर्थ, पष्ट अष्टमादिक तपनो करणहार—तेहनेविपे वैयावच्च करे; तथा कुज गण संघ चेइअतेके० कुज ते चांझादि क, गण ते कुजनो समुदाय कोटिकादिक, संघ ते कुलगणनो समुदाय जे चतुर्विध संघ ते. चैत्यके० अरिहंतनी प्रतिमा एटलानो जे अर्थ—तेहनेविपे निज्जरानो अर्थी क र्मक्य वांछतो थको, अणिसियंके० जश मानादिकनी अपेक्षाविना एटले एहवुं न वांछे जे हुं एहनो वैयावच्च करुं; जेथी मारी प्रशंसा थाय. एहवा नावरहित वै यावच्च करे ते कहेने, वैयावच्चयोग्यने उपष्टंन दे. अहीयां कोइ एम पूठे के नात पाणी उपधि दीजे तेहज वैयावच्चः एम कहे ते खोटुं. जे माटे बाल, डुब्बल, वृद्ध अने रूपकादिकनेविपे नत्तपाननो वैयावच्च संजवे; पण कुज, गण अने संघ त

या चैत्य-एटलाने जातपाणीने देवेज वेयावच्च नथी अनेरा घणाप्रकार वेयावच्च ना होय, ते माटे कुल, गण, सघ तथा अरिहतनी प्रतिमा-एटलाने कोइ अ वर्णवाद, हीलना, विराधना करे, तेहने उपदेशादिक देइ तेहनी विराधना टाळे, ए पण वेयावच्च कहिए ए वेयावच्च चारित्रीउं करे ते त्रीजु व्रत आराधे अहीया दशविध ते अन्यत्र गाणाग तथा व्यवहारसूत्रमध्ये दशप्रकार कहाळे यत ॥ गणांगेद शविहे वेयावच्च पन्नने तजहा ॥ आयरिय वेयावच्च १ उवक्षाय वेयावच्च २ थेर ३ तवस्ती ४ गिलाण ५ तेह ६ कुले ७ गण ८ सघ ९ साहम्मियवेयावच्च १० ए आश्रीने दश विधि कह्यु ठे अहीया पूर्वेजे घणा प्रकार कहा ते पण आ दशमा अंतर्नूत ठे, ते जेम वेयावच्च दश प्रकारना सर्वने सरखा नही, तेम अशनादिकनु दान पण अन्यतीर्थी ने जोडीए, पण जिनप्रतिमाने न जोडीए इतिजाव ए दशनु वेयावच्च बहुविहपि करेइके० जातपाणी प्रमुख अनेकप्रकारे जेहने जेबु घटे, तेहने तेबुकरे इति वली प्रसगागते लखीए ठेये जे एज आलावामा साधुने दामो कह्योळे, ते मूढा राखता नथी एरीते जगवतीसूत्रे तथा दशवैकालिके विधिवादे दामो कह्यो ठे, अने पूठया यका कहेळे जे वृद्धने दामो राखवो ते खोटुं कहेळे जे कारणे वृद्ध, कोइसूत्रमा कहा नथी दशवैकालिके विधिवादे दामो पडिलेहवो कह्योळे हवे प्रस्तुत कहेळे

साधुने जिनप्रतिमातणुं ॥ वेयावच्च त्यहा बोळ्युरे ॥ एह
अरथयकी कुमतिनु ॥ हियहुं काई न खोळ्युरे ॥ शा० ॥ ए ॥

अर्थ - साधुने जिनप्रतिमातणु के० मुनिने जिनप्रतिमातणु एटले मुनिने जिन प्रतिमानु, वेयावच्च त्यहा बोळ्यु के० ते प्रश्रव्याकरणमाज कह्यु चेइअठे निझार णि ॥ ए पदे अन्तर वरणवी आख्या तेह अरथयकी पण कुमतिनु के० जिनवच न उहापक इष्ट मतिना धणीनु, हेयु काइ न खोळ्युं के० लगारमात्रपण न उघ ड्युं, अथवा काइ न खोळ्युके० शे न खोळ्यु? इति नवम गायार्थ ॥ ए ॥

सघतणी जेम थापना ॥ वेयावच्च जस वादोरे ॥ जाणीए जि
नप्रतिमातणु ॥ तेम ईहा कवण विवादोरे ॥ शा० ॥ १० ॥

अर्थ - सघतणी जेम स्थापना के० जेम पूर्वे बोल कहा त्यहां सघनु स्थाप न करबु वेयावच्च के० ते सघनु वेयावच्च करबु जसवादोके० ते सघनो जश बोलवो तेमके० जेम सघने तेम जिनप्रतिमाने पण जाणबु इहां कवण विवा दो के० अहीया पाथरु विचारे तेने शो विवाद ठे? इति दशम गायार्थ ॥ १० ॥

हवे अहीयां जिनप्रतिमा अधिकार ठे माटे तवनमध्ये नथी गुंथ्यो, तोपण व्यवहारसूत्रथी आलोइए अधिकार जखीए ठैए, ते निश्चयथी जाएजोजी. जे निस्कूके० जे निहु साधु, अन्नयरंके० अनेरो, अकिञ्चणं पडिसेवित्ताके० करवाने अयोग्य स्थानक पडिसेविने, इहेज्जाएके० वांहे. आलोइएके० आलोचवुं. तो जेव के० ज्यांहां, अप्पणो के० पोतानो, आयरिय उवझाए पासेज्जा के० आचार्य उपाध्याय देखे, कण्णइसेके० कल्पे. ते साधुने, तस्संतिएके० तेनी समीपे. आलोइएवाके० आलोचवुं. पडिक्कमित्तएवाके० पडिकमवुं. उवट्टित्तएवा के० प्रायश्चित्तने टाळे. विसोहित्तएवाके० आत्माने विशुद्धि करवा, अकरणयाएके० फरी अण करवे. अप्पुत्तित्तएवा के० एहवो उजमाल अयो. अहारिहंके० यथायोग्य, तवोकम्मं के० तप कर्म, पायत्तित्त के० प्रायश्चित्त, पडिवज्जित्तएवा के० अंगीकार करीने विचरे ठे. नो चेवणं अपणो आयरिय उवझाय पासेज्जाके० कदाचित् पोतानो आचार्य तथा उपाध्याय न मल्या तो, जेव संनोइयं साहम्मियंके० ज्यहां आहार पाणी जेजुं करेठे एवा सरखा धर्मेना साधु, बहुस्सुयं के० बहुश्रुत, वज्जागमंके० घणा आगमना जाए, पासेज्जा के० तेमनेदेखीने, कण्णइसेत्तस्संतिए के० ते सांनोगिक साधुने समीपे कल्पे, आलोइएवाके० आलोचवुं. जावपडिक्कमित्तएवाके० यावत् पडिकमवुं, नो चेवेणं संनोइयंके० वली ते सांनोगिक पण, साहम्मियंके० सरखा धर्मेना धणी, वज्जागमं पासेज्जाके० घणा आगमना जाए एवा न देखे तो, जेव अन्नसंनोइयं साहम्मियंके० ज्यहां अन्यसांनोगिक आहार पाणी एकठां न करवां ते साथे एवा सरखाधर्मी, बहुस्सुयंके० बहुश्रुत, वज्जागमं पासेज्जाके० घणा आगमना जाए देखे. कण्णइसे तस्संतिएके० तेमनी समीपे कल्पे. आलोइएवा के० आलोचवुं. जावपडिवज्जित्तएवाके० यावत् प्रायश्चित्त जे, नो चेवणं अन्नसंनोइयंके० ते अन्य सांनोगिक पण न मल्या, साहम्मियंके० साधमिक, बहुस्सुयंके० बहुश्रुत, वज्जागमं पासेज्जाके० बहु आगमना धणी न देखे तो, जेव साम्भियंके० ज्यां साधुना वेपधारी, बहुस्सुयंके० बहुश्रुत, वज्जागमं पासेज्जाके० बहु आगमना धणी देखे. कण्णंति से तस्संतिएके० तेहनी पासे कल्पे. आलोइएवा के० आलोचवुं. जाव पडिवज्जित्तएवाके० यावत् प्रायश्चित्त पडिवज्जवुं, नो चेवणं साम्भियंके० कदाचित् वेपधारी, बहुस्सुयंके० बहुश्रुत, वज्जागमं पासेज्जाके० बहु आगमनं न देखे तो, जेव समणोवासगंके० ज्यहां श्रमणोपासक आवक पठवाडे पण्णि गेवी पम्भाने, साधुपणु मूकीने आवक थयाने. पण्णाकडुंके० तेहने पश्चा

लूत श्रमणोपासक कहीए, बहुस्सुयके० बहुश्रुत, बन्नागमके० बहुआगमना जाण
ने, पासेज्जाके० देखे, कप्पइसे तस्सतिए के० तेनीपासे कट्पे आलोउत्तएवाके० आ
लोचबु जावपडिवज्जित्तएवाके० यावत् प्रायश्चित्त पडिवज्जे नो चेवण समणोवा
रांगके० श्रमणोपासक पुर्वे कह्या एवा न देखे, पन्नाकडके० पश्चात्कृत, बहुस्सुयके०
बहुश्रुत, बन्नागम पासेज्जाके० बहु आगमना धणी न देखे तो, जडेव सम्मजावि
याइके० ज्यां सम्यग्जावित एटले सुविहित, प्रतिष्ठित चेइयाइके० जिनप्रतिमा,
॥ चैत्यं जिनौक सत्तिवमितिवचनात् ॥ एवी प्रतिमा, पासेज्जाके० देखे कप्पइके० कट्पे,
सेतस्संतिएके० तेहनीपासे, आलोउत्तएवाके० आलोचबु जावपडिवज्जित्तएवाके०
यावत् पडिवज्जबु, नोचेवण सम्म जावियाइ चेइयाइ पासेज्जाके० सम्यग्जावित
चैत्य पण नदेखे तो, वहिया गामस्स वाके० गामने बाहेर अथवा, जाव सन्निवेसस्सव
के० यावत् सन्निवेशने बाहेर, पाणाजिमुहेवाके० पूर्वदिशिने सामा अथवा, उडि
एणिमुहेवाके० उत्तर समुख रहीने इत्यादिक पाठठे

इत्यादिक व्यवहार प्रथमोदेशकेठे तो मुनि चैत्यनी साखे आलोयण लीए एम कहु,
अहीयां चैत्यनो अर्थ बीजो थायज नही, तो गृहस्थ, देव पूजा वैयावच्च चैत्यनुं
करे तेहनुं बुं कहेबु ? तोपण मूर्खोनी आखो उचडती नथी हवे अधिकार बाजेठे

एम सवि श्रावक साधुने ॥ वंदनानो अधिकारोरे ॥ सूत्रे कह्यो

प्रतिमातणो ॥ हवे कहु पूजा विचारोरे ॥ शा० ॥ ११ ॥

अर्थ - एम सर्व श्रावक साधुने वंदनानो अधिकार प्रतिमानो सूत्रे कह्यो, एटले
प्रतिमानो अधिकार, वंदनानो सूत्रे करीने अमे कह्यो हवे पूजानो अधिकार क
हु बुं एटले प्रसगागत पूर्वे सूर्याज्जादिकना पूजाना अधिकार कहाठे, पण मनुष्य
ना अधिकार हवे कहेवाजो इति गायार्थ ॥ ११ ॥

याग अनेक करुया कह्या ॥ श्रीसिद्धारथ राजेरे ॥ ते जिन

पूजना कल्पमा ॥ पशुना याग न गजेरे ॥ शा० ॥ १२ ॥

अर्थ - याग अनेक कया कहाके० अनेक याग कया, श्रीसिद्धारथराजेके० श्री
सिद्धारथ राजाए कया कहाठे ते याग, जिनेश्वरनी पूजाठे श्रीकल्पसूत्रमा कहाठे
अहीयां ते डट, पशुना याग बतावेठे, ते पशुना याग कहेता गजे नही इति गायार्
थ ॥ १२ ॥ ते कट्प सूत्रनो पाठ लखीए ठैए तएण सिद्धेराया दसाहियाए

विइं वडियाए वट्टमाणीए सइएय साहसिएय सयसाहसिएय जाएय नाएय
दलमाणेय दवावेमाणेय लंनेमाणे पडिहेमाणे पडिहावेमाणे एवं विहरइ.
इति कल्प सूत्रे. अर्थ—तएणं सिद्धैराया के० तेवारे सिद्धार्थराजा, दसा हियाए
के० दश दिवसनी, विइंवडियाए के० स्थिति पताका कुलस्थितिरूप प्रवर्त्त थके,
सइएयके० सैकडो गमे, साहसिएके० हजारो गमे, सय साहसिएके० लाखो
गमे, जाएयके० याग, अहिंयां यागशब्दे अरिहंतनी प्रतिमानी पूजा लेइए. दाएयके०
पर्वदिवसादिकनेविषे देखवुं. नाएयके० नागे लाव्युं इव्य, तेहनो नाग. दलमाणे
के० देता, दवावेमाणेके० देवरावता, लंनेमाणेके० जे पोताने लाज आवे, पडिहे
माणेके० ग्रहेता, पडिहावेमाणेके० ग्रहेवरावता. एवं विहरइके० एम विचरे.

अहिंयां जिनप्रतिमानी पूजा लखोगमे कही, तेहमां ते कुमति, परमेश्वरना पिताने या
ग ते पशुने होमवुं एम कहेहे; तेहना मुख उपर आचारांगनी साख रूप चपेटो मारेहे.

श्रीजिन पासने तीरथे ॥ समणोपासक तेहोरे ॥ प्रथम

अंगे कहाँ तेहने ॥ श्रीजिनपूजानो नेहोरे ॥ शाण॥ १३॥

अर्थ:—श्रीजिनपासने तीरथेके० श्रीपार्श्वनाथ स्वामिना तीर्थनेविषे, समणोपा
सक तेहोके० ते सिद्धार्थराजा तथा त्रिसलाराणी समणोनां उपासक एटले आवकहे.
प्रथमअंगेके० प्रथमांग जे आचारांग, तेहनेविषे कह्युंहे. तेहने के० एरीते ते सि
द्धार्थ राजा अने त्रिसला राणीने, श्रीजिनपूजानो नेहोके० श्रीजिनेश्वरनी पूजानो
स्नेह हे. ते आवक थका बीजा याग केम करे? इतिनाव. तथा वली यज् एवो
धातु, देवपूजावाचक हे. ते मूढा अनह्वर न समजे. आचारांगे वीरनां मातपिता
श्रमणोपासक कहाँ हे; ते पाठ लखीए हैए. समणस्स जगवउ महावीरस्स अम्मा
पिअरो पासावच्चिक्का समणोवासगा आविहोडा तेणं बहुणिवासाणि समणोवासगप
रियागं पालइत्ता ठएहं जीव निकायाणं संरक्खणनिमित्तं आलोइत्ता नंदित्ता गरहित्ता अ
हारिहं उत्तरगुण पायडित्तं पडिवज्जित्ता कुससंथारं डुरुहित्तानत्तं पच्चस्कायंति पच्च
स्कायंतित्ता अच्चुए कप्पे देवताए उववन्ना तउणं आउरक्खणं नवक्खणं विइरक्खणं
महाविदेहे वासे चरिमेणं उस्सासेणं सिस्सिसंति बुस्सिसंति मुच्चेसंति सबडुरकाणमंतं
करिस्संति ॥ अर्थ: समणस्सजगवउ इत्यादि. श्रमणजगवान महावीरनां अम्मापिय
रोके० माता पिता, पासावच्चिक्काके० पार्श्वनाथना अपत्य एटले शिष्य परंपरा तेहना,
समणोवासग्ग आविहोडाके० श्रमणोपासक आवक होता हवा. तेणं इत्यादि ते

घणा वर्षे लगे श्रमणोपासकनो पर्याय पालीने, ठाहं जीव निकायाणाके० उकाय
जीवनी सरस्करणनिमित्तके० रक्षाने निमित्ते, आलोडत्ताके० आलोडने, नदित्ताके० आ
त्मसाखे निदा करीने, गरहित्ताके० गुरुसाखे गर्हा करीने, अहारिह के० यथायो
ग्यपणे, उत्तरगुण पायद्वित्तं पडिवज्जित्ताके० उत्तरगुणरूप प्रायश्चित्त अगीकार क
रीने, कुलसथार डुरुहत्ताके० मानना सथारा उपर बेशीने, नत्तं पञ्चस्कार्यंतिके०
आहारपाणीना पञ्चस्काण करे, करीने अञ्जुए कप्पे देवताए उववन्नाके० अच्युत जे
बारमो देवलोक-त्या देवतापणे उपन्या तउणके० त्या थकी देवतासवधी, आउरक
एणके० आयुष्यनो क्य थये थके एम जवनो क्य, एम ते आयुष्यनी स्थितिनो
क्य थये थके, महाविदेहवासके० महाविदेहदेशेत्रनेविपे, चरमेण वसासेणके० ठेहे
श्वासोश्वासे, सिद्धिसत्तिके० निष्ठितार्थ याशे बुद्धिस्तंतिके० तत्त्वना जाण याशे,
सुज्ञेसत्तिके० आते कर्मथी सूकाशे, सबडस्काणमत्तं करिस्सति के० सकल ड ख
नो अत्त करशे ए रीतिना आवक सिद्धार्थ राजा अने त्रिशला राणी ठे ते अरि
हंत पूजारूप यज्ञ करे पण बीजा पशुवधरूप यज्ञ न करे इतिगाथार्थ ॥ १३ ॥

श्रेणिक महाबल प्रमुखना ॥ एम अधिकार अनेकोरे ॥ ठठे
अगे वली डौपदी ॥ पूजा प्रगट विवेकोरे ॥ शा० ॥ १४ ॥

अर्थ -श्रेणिक महाबल प्रमुखना के० एरीते श्रेणिकराजा अने महाबल प्रमुख
ना अनेक अधिकार श्री सिद्धांतमा ठे. त्यहा ॥ एहायाकयवलिकम्मा ॥ एवा पाठवे
त्या वलिकर्म ते पूजानो अर्थ ठे ते आगल चोथा ढालमा कहीशु वली ठठे अ
गेके० श्री ज्ञातासूत्रनेविपे, डौपदीपूजा प्रगट विवेकोके० डौपदीए प्रगट विवेके
पूजा करीठे इतिगाथार्थ ते ज्ञातासूत्रनो पाठ लखीए ठैए ॥ तएण सादोवई राय
वरकन्ना जेणेव मज्झणघरे तेणेव उवागव्वई मज्झणघर अणुपविसइ एहाया कय
वलिकम्मा कयकोउअ मगल पायद्वित्ता सुद्धपावेसाइ वट्टाइ परिहियाइ मज्झणघ
राउ पडिणिरकमई जेणेव जिणघरे तेणेव उवागव्वइ जिणघर अणुपविसइ पवि
सइत्ता आलोए जिणपडिमाण पणाम करेइ लोमहव्वय परामुसई एव जहा सू
रियाजो जिणपडिमाउ अत्रेइ तहेव जाणिअव्व जाव धूवमहइ धूवमहइत्ता वाम
जाणु अंचेइ अचेइत्ता दाहिणजाणु धरणिताल सिनिहइ तिरुक्तो मुदाण धरणि
तल सिनिवेसेइ सिनिवेसेइत्ता ईसि पञ्चणमई करयल जावकट्टु एव वयासी नमोच्चुण
अरिहताण जगवताण जावसपत्ताण वदई नमसई जिणघराउ पडिणिरकइ ॥ इति ज्ञा

तासूत्र अध्ययन सोलमे. अर्थ:-तएणं सादोवइ रायवरकन्नाके० तेवारे ते झौपदी, रा
जवरनी कन्या, जेणेव मज्झणघरेके० ज्यां स्नान मज्झन करवानुं घरठे, तेणेव उवागवइ
के० त्यां आवे. मज्झणघरं अणुपविसइके० मज्झनघरमां पेणो. एहायाके० स्नान कखुं क
यबलिकम्माके० कखुंठे बलिकर्म पूजानुं कार्य, अर्थात्, इहां घरमां देहेरानीपूजा जेइ
ए. ए देहेरानुं स्नान घरे कखुं, एटले आव्युं. शामाटे के विस्तारे जिनपूजातो आगल कहे
शे. कयकोउअ मंगल पायडिताके० कौतुक ते तिलकादिक, मंगल ते दधि डोव अकृता
दिक- तेहज प्रायश्चित्त. दुःस्वप्नादिकनां घातक, ते कयके० कखांठे जेणे, सुद्धपा
वेसाइ वडाइ परिहियाइके० शुद्ध जे उज्ज्वल. पावेसाइके० देहेरे जावा योग्य एवां व
स्त्र पेहेखां ठे, मज्झणघराउ पणिणिकमईके० मज्झनघरमांथी नीकले. जेणेव
जिणघरेके० ज्यां जिनघरठे त्यां आवे. जिणघरं अणुपविसइके० जिनघरमां पेणो;
पेशीने आलोएके० दीठे थके, जिनपडिमाणं पणामं करइके० जिनप्रतिमाने प्र
णाम करे. अहीयां पण जिनघर कही बोलाव्युं, माटे जिनप्रतिमा ते जिनठे;
नहीतर गणधरने ए पाठ कहेतां मृपावाद थाय. हवे लोमहठयं परामुसइके० मोर
पींठी ले, एवं जहा सूरियानो जिणपडिमाउ अच्चेइ तहेव जाणियवंचे० जेम सूर्यानि
देवता जिनप्रतिमाने पूजे तेम सघलोय विधि जाणवो. ते अधिकार सूर्यानिनो
त्यां लगे कहेवो. जाव धूवंमहइके० यावत् धूप दहे ते विस्तार पूर्वे सूर्यानिने अधि
कारे कह्यो ठे; त्यांथी जाणवो. ते धूप दहीने, वामंजाणं अंचेइके० मावो ढांचण
उंचो राखे, दाहिणं जाणुं धरणितलंसिनिहट्टुके० जमणो ढांचण धरतीए थापे;
थापीने तिरक्तोके० त्रणवार मुद्धाणंके० मस्तक, धरणितलंसिके० पृथ्वीतलप्रत्ये
निवेसइके० थापे-थापीने, ईसिंपञ्चुणमइके० लगारके नीचे नमे. करयल जावकट्टुके०
हाथ जोडी दश नख जेलाकरी मस्तके अंजली करीने, एवंवयासीके० एम कहे. नमो
बुणं, अरिहंताणं जगवंताणंके० नमस्कार थायो अरिहंत जगवंतप्रत्ये. जाव संपत्ताणं
के० यावत् सिद्धिगतिप्रत्ये पाम्यावो. यावत् शब्दे शक्रस्तव संपूर्ण थयो कहेवो. पठी वं
दइके० वंदना करे, नमंसइके० नमस्कार करे. जिणघराउ पडिणिखमइके० जिनघरमां
थी नीकले. एनो विशेष अर्थ टीकाथी जाणवो. अहीयां ते कुमति एम कहेठे जे झौपदी
आविका न होती, ते पूजाकरे एमां शुं? एम कहेठे तेहने शिद्धा देतां आविका ठरावेठे.

नारद देखीने नवि थई ॥ उनी तेह सुजाणरे ॥ जाणीए
तेणे ते आविका ॥ अक्षर एहज प्रमाणरे ॥शा० ॥१५॥

अर्थ - नारद देखीने नवि थई उंचीके० जे झोपदी नारद आब्या तेवारे असंयमी जाणीने उंची न थई तेह सुजाणके० एहवी ते सुजाण माही जाणिए तेणे ते आविकाके० ते कारणे तेने आविका जाणीए आविकाविना असंयमी आगल उजा न थावु, एहवु केम जाणे? अहूर एहज प्रमाणके० अहूर तेहज प्रमाण ठे. एटजे अहीयां आगम प्रमाणे आविकाठे इति गाथार्थ ॥ १५ ॥ ते आलावो ज्ञातानो ठे ते लखीए ठैए ॥ तएण सादोवइदेवी कहुल्ल नारय असजय अविरय अपडिहय पञ्चस्काय पावकमतिकट्टु नो आढाइ नो परिआणाइ एो अप्रुठेइ ॥ इति अर्थ - तएण के० जेवारे नारद आब्या तेवारे, सादोवइदेवी के० ते झोपदीदेवी, कहुल्ल नारयके० कहुल्लनामा नवमा नारदप्रत्ये, असजय के० असजमी, अविरय के० अविरती, अप्रुडिहय पञ्चस्काय के० नथी हएया, नथी पचख्या पावकम्म के० पापकर्म जेणे, इति कट्टु के० एम करीने, एो आढाइ के० न आदर करे, नो प रियाणाइके० आब्यो जाणे पण नही. नो अप्रुठेइके० कनी पण नथाय. इति. वली ते झोपदी आविकाठे तेनु बीछुं प्रमाण कहेठे

आबिल अतर ठठनुं ॥ उपसर्गे तप कीधुरे ॥ केम नवि
कहिए ते आविका ॥ धर्मे कारय सीधुरे ॥ शा० ॥ १६ ॥

अर्थ - आबिल अतर ठठनो उपसर्गे के० जेवारे अमरककाए झोपदीने जेई गया ते उपसर्गमा ठठने पारणे आबिल एहवु तप कीधु. केम नवि कहिए ते आविकाके० तेने आविका केम न कहीए? वली धर्मेथी जेनु कार्य पण सिद्ध थयु हवे तेणे ठठ ठठनु तप कथुं ते आलावो लखीए ठैए

तंमाणुं तुम देवाणुप्पिया ओहय जावज्जियाहि तुमण मए सद्धि विउलाइ जोग जोगाइ जाव विहराहि तएण सादोवइदेवी पञ्चमनाज एव वयासी एव खलु देवाणुप्पिया जवूहीवे हीवे नारदे वासे बारवईए कएहेनाम वासुदेवे ममपिय जाठए परिवसइ तं जइणसे ठएह मासाण मम कूव नोद्धमगावइ तएण अह देवाणुपिया ज तुम वदसि तस्त आणाउवाय वयणणिदेसे चिद्धि स्तामि तएण से पठमे दोवइए एयमठ पमिसुणेइ दोवइदेवी कन्नतेउरेगावेइ तएण सा दोवइदेवी ठठ ठठेण अणित्तिनेण आपंजिल परिगाहिण तवो कम्मे ण अप्पाणजावेमाणे विहरइ, ॥ इति. अर्थ तंमाणु तुम देवाणुप्पिया ओहय जाव जियाहिके० अमरककाए जेवारे पद्मोत्तरराजाए झोपदीने मित्र देवता कने ते

डावी तेवारे डौपदी विकल्प करती जाणीने पद्मोत्तर डौपदीने कहेढे. उपहत म नथकी यावत् मत्त आर्तध्यान करी, तुमणंमएसदिं के० तमे मारी साये, विजला इं नोग नोगाई जाव विहराहि के० विपुल नोग नोगवतां थकां विचरो. तएणं सा दोवईदेवी के० तेवारे तेडौपदी देवी, पउमंनानं एवं वयासीके० पद्मनाजप्र त्ये एम कहे. एवं खलु देवाणु के० हेदेवानुप्रिय, जंबूद्वीवे द्वीवे के० जंबूद्वी पनामा द्वीपनेविपे नारहेवासेके० नरतक्षेत्रनेविपे, त्यां वारवइए के० वारका नगरीनेविपे, काहे नामं वासुदेवं के० कृष्ण नामे वासुदेव ठे ते, ममपियजाउए के० माहरा नर्तारिना जाइ ठे. परिवसईके० त्यां वसेठे. तं जइणंसेके० ते जो, ठ एहं मासाणंके० ठ महीनामां, ममके० मने, कूवंके० पाठी वालवा, नोहव मागहइंके० नही आवे, तएणं अहं देवाणुके० तो हुं हे देवानुप्रिय, जं तुमं वद सिके० जे तुं कहीश, तस्सआणाउवाय वयणनिदेसे चिछिस्सामिके० आझानुपाय वचन निर्देशे रहीश. तएणं से पउमेके० तेवारे ते पद्मनाज, दोवईए एयमठं पडिसुणेइ के० डौपदीनी ए वात मानी. पठी दोवईदेवी के० डौपदीदेवीने, कन्नंतेउरेठावेइके० कन्याना अंतेउरमध्ये मूके, तएणं सा दोवईदेवी के० तेवारे ते डौपदीदेवी, ठं ठंके० ठं ठंने, अणिस्वित्तेणंके० निरंतर, आयंबिल परिग्गाहिएणंके० आं बिल परिग्रहीत, तवोकम्मं के० तपकर्म करीने, एटले ठं ठंने पारणे आंबिल करती थकी, अप्पाणं जावेमाणेके० आत्माने जावती थकी, विहरइके० विचरे॥ इति.

वली कुमति कहेढे जे डौपदी श्राविका नथी एम कहेढे. तेहने दृष्टांत दइ व वली डौपदीने श्राविका ठरावेढे.

रायकन्या कही श्राविका ॥ न कही जे जूलेरे ॥ राजीमती
कही तेहवी ॥ तिहां संदेह ते जूलेरे ॥ शा० ॥ १७ ॥

अर्थः—रायकन्या कही के० डौपदीने राजकन्या कहेढे, पण श्राविका न कही के० श्राविका नथी कही. एम जे जूले के० एवी वातो करीने जे जूलेढे तेहने उ त्तर कहेढे. राजीमती कही तेहवी के० जेम राजीमती साध्वी थकी राजकन्या कहीढे, अथवा मल्लिनाथने ज्ञातासूत्रमध्ये राजकन्या कहीढे; तेहमां श्राविका पणु तथा साध्वीपणु केम गयुं? तेम डौपदीपण जाणवी. ए दृष्टांते, संदेह ते जूले के० संदेह जातो रहे. यतः ॥ अहं सा रायवरकन्या सुष्ठिया नियमवए ॥ इति उ त्तराध्ययने. वली कुमति कहेढे जे परण्या पठी समकित पामीढे; ते पांच नरतार

कखा एटले नियाणुं कखुं हतु ते पुरु थयु, माटे मिथ्यात्व थका पूजा करीने-
एम कहे ठे तेहने हवे उत्तर वाले ठे

हरि परे कर्म नियाणनुं ॥ इह जवे जोग न नासेरे ॥ समकित
जहे परण्यापठी ॥ कहे ते शु न विमासेरे ॥ शा० ॥ २७ ॥

- अर्थ.-हरि परेके० श्रीकृष्णनीपरे, कर्मनियाणनु के० नियाणानुं जे कर्म
तेणे करी, इहजवे के० आ जवपर्यंत, जोग न नासे के० जोग नाशे नही एट
ले आ जवपर्यंत जोगवे, तेवारे नूटको थाय समकित जहे परण्या पठी के० प
रण्या पठी समकित पामी, कहे ते शु न विमासेरे? के० एम हेकठे ते केम नथी
विचारता? इति अह्वरार्थ जावार्थतो ए ठे जे दशाश्रुत स्कधमा नवप्रकारना नि
याणा-कहां ठे ते मथे धुरना सात नियाणा कामजोगना ठे, ते उठ्ठे रसे
नियाणु कखुं होय तो समकित न पामे, अनेजो मदरसे नियाणु कखुं होयतो सुखे
समकित पामे जेम कृष्ण, वासुदेवजु नियाणु करीने उपन्या ठे, तेहने पण सम
कितनी प्राप्ति थइठे कोइ हुंडिउं बोळो जे वासुदेवनी पदवी पाम्या एटले नियाणु
पुरु थयुं; माटे वासुदेवनी पदवी पाम्या पठी समकित पाम्याठे, तेम डोपदी पण
पाच जरतार पामी एटले नियाणु पुरु थयु पठी परणीने समकित पामी ते, खोटु
कहेठे जे माटे नियाणु तो जव लगे पढोचे केमके दशाश्रुतस्कधमाज नवमु नि
याणु दीक्षानु कखुं, ते दीक्षा लीधी एटले नियाणु पुरु थयु जोइए तेवारे तेह
ज जवनेविपे केवलज्ञान उपन्यु जोइए ते केवलज्ञान उपजवानीतो दीक्षाना
नियाणावालाने ना कही ठे. तथथा ॥ एव खलु समणावसो निग्गयेवा निग्गंथी
वा नियाणकिञ्चा तस्सठाणस्स अणालोइअ अपडिक्कते सव्वतचेय सेणमुमे न
वित्ता आगाराउं अणगार पव्वएअ सेणतेणेव जवगाहणेण सिक्खेज्जा जाव सव
डुक्काण अज करेज्जा नोइएठे समठे ॥ इत्यादि एमा एम कथु जे, ते दीक्षाना निया
णावालो ते जवमा मोद्धे न जाय तेमाटे नियाणु ते जव पूरो थाय त्या लगे
पढोचे पण मदरसे नियाणु कखुं होय तो सम्यक्त्वादिक गुण सुखे पामे एक के
वलज्ञान न पामे तेमाटे डोपदीजु नियाणु मदरसेजठे ते कारणे वाक्यावस्थानेविपे
समकित पामी सजवेठे वाकीतो आत्मायविना सूत्र अह्वर देखीने अर्थ करीश
ते एहज दशाश्रुतस्कधमा त्रीश यानके महा मोद्धनीय कर्म बांधे ते महा. मो
द्धनी तो उठ्ठपी सीतरे कोडा कोडी स्थिति ठे तो परदेशी राजाने समकित, अणु

व्रतनी प्राप्ति न थइ जोइए. जे माटे परदेशी राजाएतो घणा पंचेडिय जीवोनी हिंसा करी ठे; तेतो रायपसेणीसूत्रमां प्रसिद्ध ठे. ते महामोहनी बांधीने घणो संसार रज्ज्यो जोइए पण ते तो एकावतारीठे; तेवारे एसूत्र केम मजशे? अने सूत्रमां तो डौपदीए पूजा करी तेवारे सूर्याजने लाव्योठे; ते लेखे पण समकिती तो अवश्य ठरेज ठे. वली परणवानी धक पकमां महामोहनी नीडमां जिनपूजानी करणी सांजरीठे, ए पक्की श्रद्धावंतीनां जह्ण ठे. तेमाटे डौपदी सुजज बोधि हती; माटे जिनपूजा सांजरीठे. अहिंयां कोइ कहेशे जे एकज वार पूजी कह्योठे, पढीतो कहींए पूजी नथी. तेहने कह्यो जे एकवार पण कह्योठे. अने डौपदीए खाधुं तो एकजवार नथी कह्युं माटे खाधुं पण नही होय. वली तुंगीया नगरीमां श्रावके साधु एकजवार बांध्योठे, तथा आर्षद कामदेवादिके जगवंतने एकजवार बांध्योठे; ते केम बीजीवार नहीज बांध्या होय? वली जो परणतां मोहनी नीडमां जिनपूजा करीठे तो बीजे कालेतो अवश्य पूजा करीज हशे; एमां शी शंकाठे? वली मूर्ख कह्यो जे ए स्त्री बतावीतो कोइ श्रावक कां न कह्यो? तेने कह्यो जे प्रभुजीने रेवती श्राविकाएज औषध वहोराव्युं तो श्रावके वहोराव्युं एमकां न कह्युं? वली प्रथम सिद्ध मरुदेव्यामाता थयां तथा वीर प्रभुनो अनिग्रह ठ मास पांच दिन उणे चंद न बालाए पुरो कस्योठे; तथा संगमाना उपसर्गने ठ महीने वत्सपाली मोसीए पारणु परमान्ने कराव्युं ठे. वली ए चोवीशीमां मछिनाथजी अनंती चोवीशी ए स्त्रीपणे तीर्थकर थया. इत्यादिक. आ चोवीशीमां स्त्रीउए घणां मोटां काम कस्यो ठे; ते प्राय पुरुष तो करे तेमां शी वडाइ? पण स्त्रीउने करवुं दोहलुं ठे. तेम पुरुषने तो पूजानां कारण मेलववां सुगम ठे; पण स्त्रीने विषम ठे; माटे डौपदीनो अधिकार विस्तारे कह्योठे. जो स्त्रीए एम पूजा करीतो पुरुषे तो घणीज करीठे; एमां शो संदेह? ए जाव: वली डौपदीनी निंदा करतां घणु दुःख पामशे. जेम कौरवोनो निकंदन थयो. तथा कैयाकीचक कबीला सहित दुःख पाम्यो; वली पद्मोत्तर राजा दुःख पाम्यो; अने डौपदीने शरणे उगस्यो. तेम ढुंढक पण आ नवे जैनबाह्य थया ठे, अने परजवे शी गति थाले? ते ज्ञानी जाणे. हवे ते राजवर कन्या पोताना नियम व्रतनेविषे रही थकी ए पाठ दीक्षा लीधा पढीनो ठे.

वली कुमति कह्यो जे परण्या पढी समकित पामीठे, नहीं तर पांच नतर केम करे? एम कह्यो तेने एज गाथा मांथी उत्तर वालेठे.

हरि परेके० श्रीकृष्णनी पेरे, कर्मनियाणनुके० नियाणानुं जे कर्म-तेणेकरी,

इहजवेके० आ जवमा जोगनो नाश न थाय, तेमाटे, समकित जहे परणा पढी के० परणा पढी समकित पामी कहे ते शुं न विमासेके० एम कहेवे ए वात केम विचारता नथी? इति अह्वरार्थ जावार्थ तो ए ठे जे, श्रीरुखे पूर्वे नियाणुं वासुदेवतु कथुं हतु, ते वासुदेव पदवी जव पर्यंत जोगव्या विना बूटको नहि, पण समकितने बाधा नथी तेम झोपदीए पाव जर्तारनु नियाणुं कथु हतु, ते पा च जर्तार थया विना बूटको नही, पण समकितने बाधा कोणे करी? जे माटे मनकटिपत्त नव नवी वातो उगवोढो? इति जाव इति गायार्थ ॥ १० ॥

जिणघर केणे करावियु ॥ तिहा प्रतिमाने पइघारे ॥ तेहनी पूजा ते कुण करे ॥ एम परखे ते गरिधारे ॥ शा० ॥ १९ ॥

अर्थ - जिणघर केणे करावियुके० देहेरु जिनेश्वरनुं श्रावकटालो कोणे करा व्युं? तिहा प्रतिमाने पइघारे० त्यां प्रतिमा तथा प्रतिमानी प्रतिष्ठा एटला वाना श्रावकविना कोण करे? एम परखेके० एम परीहा जे करे, ते गरिघारे० ते महोटा आदमी जाणवा पण वगर विचारे जेम तेम जे बोले ते हजका जाणवा, इति वली कुमति कहे ठे जे परणवावेला पूज्यावे तेने उतर कहेवे.

वर नवि माग्यो ठे पूजता ॥ शक्रस्तवे शिव मागेरे ॥ नक्तिस मी सूरियाजने ॥ विरती विशेषयी जागेरे ॥ शा० ॥ २० ॥

अर्थ - वर नवि माग्यो ठे पूजताके० पूजा करता वर नथी माग्यो. शक्रस्तवे शिव मागेके० नमोऽर्पण करता मोक्ष माग्यो ठे जे माटे ॥ तिणाण तारयाण ॥ इत्यादिक पद जावता तु तथो मुजने तार इत्यादिक जावना कीर्ती ठे पण वर पासु तो या ग जोग तमारां करणु एम नथी कथु तो अतु आल चढावी का अनतो ससार बाधो? वली कुमति कहेवे जे सूरियाजनी परे कूवा, वावी वंजराप्रमुख पण झोपदीए पूज्या ठे, एम कहेवे ते खोटु कहेवे जे माटे ॥ जहासूरियाजो तहेव जिणपडिमा अचेइ ॥ ए पावे सूर्याजनी परे जिनप्रतिमा पूजे एम कथु ठे तथा दे श विरति ठे ते माटे सूर्याजकी विशेष नक्ति ठे एम पण समजनु तेहज कहे ठे नक्तिसमी सूर्याजनेके० सूर्याज सरखी हवे नक्ति शब्द आगल जोडीए विरती विशेषयी नक्ति जागे के० देशविरतीए विशेष नक्ति प्रगट होय इति गायार्थ ॥ २० ॥ वली जिनप्रतिमाने ॥ गणसपत्ताण ॥ एम कथु ठे तथा जाव तीर्थकरने गण

સંપાવિઝંકામે॥ એહવા પાઠહે. માટે સિદ્ધ સ્થાનક પામ્યા હો એમ જિન પ્રતિમાને સિદ્ધ ગણ્યા માટે જાવતીર્થીકરથી પણ એ અપેક્ષાએ અધિકીઠે; માટે જૈનિક પૂજા ડોપડીએ નથી કરી એતો વિશેષે પ્રત્યક્ષ પાઠ જણાય છે. આંચ. ઝઘાડી જુએ તે દે સે. વલી કોડ કુમતિ એમ કહેઠે જે જિનઘર તે અવધિજિનનું ઘર. એટલે કોડ યજ્ઞનું દેહેરું હતું. શામાટે જે અવધિજિન ઠાણાંગ મધ્યે કહ્યાઠે. એમ કહેઠે તે સ્વોટું. જે માટે અવધિજિન આગલ કોડે શકસ્તવ નથી કહ્યું. ઇતિ

ધર્મ વિનય અરિહંતનો ॥ એમ એ લોગ વચારોરે ॥ સંજ
વે સર્વને જાણિએ ॥ સમકિત શુદ્ધ આચારોરે ॥ શાળા ॥ ૨૧ ॥

અર્થ:-ધર્મ વિનય અરિહંતનો એમ એ લોગવચારોરે ॥ એમ એ પૂજા, અરિહંત નો લોકોપચાર વિનય ધર્મઠે; એમ અન્વય કરવો. સંજવે સર્વને જાણિએ કે ॥ જે હને જે સંજવે તેહને તે જાણીએ. એટલે જે સાધુ એણી પેરે કરે, દેશ વિરતિ એણી પેરે કરે અને સમકિતી એણી પેરે કરે, એમ જેહને જેવો પાઠ સંજવે તેહને યદ્યપિ સૂત્રકારે ન કહ્યો હોય તોય કહેવો સમજવું. જે જિનપૂજા તે સમકિતનોજ શુદ્ધ આચારઠે; પણ મિથ્યાત્વીનો આચાર નથી. ઇતિ ગાથાર્થ. ॥ ૨૧ ॥ તે ઉપર દૃષ્ટાંત કહેઠે.

આણંદનો વિધિ નવિ કહ્યો ॥ રાય પ્રદેશીને પાઠેરે ॥ સંજ
વ સર્વ ન માનશે ॥ વીંટાશે તેહ આઠેરે ॥ શાળા ॥ ૨૨ ॥

અર્થ:-આણંદનો વિધિ નવિ કહ્યો કે ॥ સાતમા અંગમાં આણંદશ્રાવકનો વિધિ કહ્યો; તેરીતે નથી કહ્યો. ક્યહાં નથી કહ્યો? તે કહેઠે. રાય પ્રદેશીને પાઠેરે ॥ રાયપસેણીમાં પ્રદેશી રાજાના પાઠમાં નથી કહ્યો તેમાટે શું આણંદે જેમ વ્રત સમકિત ડચ્છ્યાં તેમ પ્રદેશીએ શું નથી ડચ્છ્યાં? તેમાટે જેને જે સંજવ હોય તે માનવો તથા, સંજવ સર્વ ન માનશે કે ॥ સઘલો એ સંજવ નહીં માને, વીંટાશે તેહ આઠેરે ॥ તે આઠે કર્મે વીંટાશે, એટલે ઘણો સંસાર રજલશે. તથા વલી એહજ સંજવ દેસાડે છે.

પઢિકમણાદિક ક્રમ નહીં ॥ પાઠે સત્તમ અંગેરે ॥ પઠમ અણ
ત્રગથી પ્રકરણે ॥ સર્વ કહ્યો વિધિ રંગેરે ॥ શાળા ॥ ૨૩ ॥

અર્થ:-પઢિકમણાદિક ક્રમ કે ॥ પઢિકમણાદિકનો અનુક્રમ, તે પાઠે સત્તમ અંગે નહીં કે ॥ ઉપાસક દશાંગમાં પાઠ નથી. એટલે એ જાવ જે સાધુને પઢિકમણાનો અનુક્રમતો થોડોએક શ્રી ઉત્તરાધ્યયને સામાચારી અધ્યયનમાં કહ્યો છે, પણ

आवकने तो सातमा अंगमा आणदादिकने काइए बताव्यो नही, तेवारे आविक, प
डिकमणादिक कोण सूत्र उपर करे? तेमाटे ए नशुराने उत्तर देवानु ठेकाणु नथी
इहा शिष्ये पूठ्यु के हे स्वामिन्, तेवारे आवक क्याथी करे ठे? तेहने करुणाए पाठो
जवाब कहेठे पढमअणुउंगथी के० प्रथमानुयोग जे दृष्टिवाटना जोथा जेदना
प्रथम जेद, तेहमा थकी प्रकरणमा पूर्वाचार्ये सर्व विधि कह्यो ठे रगेके० पर उ
पकारने रगे कह्यो ठे यत श्रीसमवायागसूत्रे ॥ तेकित अणुउंगो अणुउंगे, डुविहे
पन्नते तजहा; मूल ॥ पढमाणुउंगेय गमियाणुउंगेय ॥ इत्यादि अर्थ - बारमा दृ
ष्टिवाटना जेद, पाचठे एक परिकर्म, बीजो सूत्र, त्रीजो पूर्वानुगत, चौथो अनुयो
ग; अने पाचमो चूलिका-तेमा चौथो अनुयोग ते डुविहे पन्नते के० ते बे प्रकारे
ठे तेमा-मूल, प्रथमानुयोगमा घणी वातो सूत्रकारे लखी ठे, पण ते कहेता
अथ वधेठे माटे नथी कहेता इति गाथार्थ ॥ २३ ॥

हवे कोइक कहेठे जे प्रदेसी प्रमुखना अधिकारमा विशेषे वात का न कही?
तेने, उत्तर करेठे जे ए सिद्धातनी शैलीजठे, ते उपर गाथा कहेठे

किहा एक एक देशज ग्रहे ॥ किहा एक ग्रहे ते अशोपोरे ॥ किहा
एक क्रम उत्क्रम ग्रहे ॥ ए श्रुतशैली विशेषोरे ॥ शा० ॥ २४ ॥

अर्थ - किहां एक एक देशज ग्रहे के० कोइक स्थानके तो वस्तुनो देशज एक
ग्रहे, जेम श्री नगवतीसूत्रमध्ये रथ मुसल सग्राम तथा महा शिलाकटक सग्राम
म कह्यो, तेम, किहा एक ग्रहे ते अशोपो के० कोइक स्थानके समस्त ग्रहे, जेम
निरयावलीमध्ये एहंज सग्राम विस्तारे कहा ठे किहा एक क्रम के० कोइक
स्थानकनेविषे अनुक्रमे कहे जेम पन्नवणा प्रमुखनेविषे धर्मास्तिकायादिक अनुक्रमे
मे कहा ठे उत्क्रम ग्रहे के० कोइक स्थानके पश्वानु पूर्वीए ग्रहे जेम कल्पसू
त्रनेविषे वीरस्वामियकी कृपनदेवजी जगे अधिकार कह्यो ए श्रुतशैली विशेषो
के० ए सिद्धातनी शैली विशेषठे यत ॥ कउइदेसगहण कउइ विष्पतिनिरवसेसा
५ उक्कमइ वइक्कमाइ सहाववसउ निरुत्ताइ ॥ १ ॥ इति-कल्पनाप्ये सुगमा ॥ ए वातो
नजरमा राखे तो सूत्रनो खरो अर्थ थाय ते देश प्रमुख सूत्र ग्रहा होय ते सपूर्ण
तो निर्युक्ति टीका प्रमुखमा पामीए इति गाथार्थ ॥ २४ ॥ हवे उपसंहार करेठे

शासननी जे प्रजावना ॥ ते समकितनो आचारोरे ॥ श्री जि,

नपूजाए जे करे ॥ ते लहे सुजश नमरोरे ॥ शा० ॥ २५ ॥

અર્થ:-શાસનની કે ૦ જિનશાસનની, જે પ્રનાવના કે ૦ શાસન ઝજલું દેલાડું; જે દેવી લોક પ્રશંસા કરે, તે સમકિતનો આચારો કે ૦ તે સમકિતનો આચાર છે. યત: ॥ શ્રીઉત્તરાધ્યયન અઠાવીશમે અધ્યયને છે. ॥ નિસ્સંકિય નિક્કંચિય નિવિતિ ગિહ્તા અમૂઢ દિઠીય ઝવવૂહ ધિરી કરણે, વહ્ન પનાવણે ॥ અર્થ:-નિસ્સંકિય કે ૦ દેશથી સર્વથી શંકા ન કરવી. ૧ નિક્કંચિય કે ૦ અન્યદર્શનની વાંઘા ન કરવી. ૨ નિવિતિગિહ્તા કે ૦ ફલનો સંદેહ ન રાખવો. અથવા મલ મલીન ગાત્રદેવીને સાધુની ડગંઠા ન કરવી. ૩ અમૂઢદિઠીય કે ૦ કુદર્શનીના વિદ્યા ચમત્કાર દેખે તોપણ જિનશાસન રૂઢું જાણે. પણ મતિમૂઢ ન થાય. ૪ એ ચારે શ્રદ્ધારૂપ અંતરઆચાર છે. હવે બાહ્યક્રિયારૂપ ચાર આચાર કહે છે. ઝવવૂહ કે ૦ પ્રશંસા કરીને ગુણવંત ના તે તે ગુણનું વધારવું. ૫ ધિરીકરણ કે ૦ ધર્માનુષ્ઠાનમાં સીદાતાને ધિર કરવા ૬ વાત્સલ્ય કે ૦ સાધર્મિકોને જાતપ્રમુખે યોગ્ય પ્રતિપત્તિનું કરવું. ૭ પનાવણ કે ૦ જેયકી જિનશાસનની યત્નતિ થાય. એવી ચેષ્ટાએ વર્તવું. ૮ તેમાટે પ્રનાવના તે સમકિતનો આઠમો આચાર છે. તે શ્રીજિનપૂજાએ જે કરે કે ૦ શ્રીજિનેશ્વરની પૂજાએ જે પ્રાણી શાસનની યત્નતિ કરે, તે જહે સુજશ જંમારો કે ૦ તે પ્રાણી પૂજા કરીને શાસનની પ્રનાવનાનો કરણહાર જલો જશનો જંમાર પામે. એટલે પૂજા તીર્થ યાત્રા, સંઘ કાઢવે શાસનની પ્રનાવના થાય છે એમ દેલાડું. તથા જશ એવું પોતાનું નામ પણ કવિએ સૂચવ્યું. ॥ ઇતિ પંચવિંશતમી ગાયાર્થ ॥ ૨૫ ॥ એમ ત્રીજો ઢાલ સંપૂર્ણ થયો. ગ્રંથાગ્રંથ ૫ ૧ ૩ અક્ષર ૧ ૬ સર્વ ગ્રંથાગ્રંથ મલીને ૧ ૫ ૨ ૪ અક્ષર-૧ ૦ હવે ચોથો ઢાલ કહે છે. તેહને પૂર્વ ઢાલસાથે એ સંબંધ છે, જે ત્રીજા ઢાલમાં પૂજાનો અધિકાર કહ્યો. હવે તે કુમતિ, પૂજામાં હિંસા માને છે; તેહને જવાબ દેવા ચોથો ઢાલ કહે છે. એ સંબંધે આઘ્યો ચોથો ઢાલ તેહની એ પ્રથમ ગાથા કહે છે.

॥ ઢાલ ચોથો ॥ જાંજરિયા મુનિવર ધન ધન તમ અવતાર એ દેશી ॥

કોઈ કહે જિન પૂજતાં જી ॥ જે ષટકાય આરંજ ॥ તે

કેમ શ્રાવક આચરે જી ॥ સમકિતમાં ધિરથંજ ॥ સુખ

દાયક તોરી આણા મુજ સુપ્રમાણ ॥ ટેક ॥ ૧ ॥

અર્થ:-કોઈ કહે જિન પૂજતાં કે ૦ કોઈક તો ઢુંડીઆ એમ કહે છે જે પરમેશ્વરની પૂજા કરતાં થકાં જે ષટકાય આરંજ કે ૦ ષટકાયની જે હિંસા થાય છે, તે કે ૦ તે પૂજા, કેમ શ્રાવક આચરે કે ૦ શ્રાવક કેમ કરે? સમકિતમાં ધિરથંજ કે ૦ સમકિત

दृढ ठे ते श्रावक ठ कायनी हिसानो हेतु जे जिनपूजा ते, धर्मवास्ते केम करे? इति प्रथम गाथार्थ सुखदायकके० हे सुखदायक, सुखना देणहार, तोरीआणाके० तमारी आझा ते, मुज सुप्रमाणके० महारे प्रमाण ठे अथवा प्रभुजीनी स्तवना तो करेज ठे माटे प्रभुजीने कहे ठे जे सुखदाइ जे तमारी आझा ते, मारे प्रमाण ठे एटले ए नाव जे तमारी आझा ते प्रमाणठे, पण कुयुक्ति करवी ते प्रमाण नथी हवे उत्तर वाले ठे

तेहने कहीए जतना नक्ति ॥ किरियामां नही दोष ॥ पडिकमणे मुनिदान विहारे ॥ नहीतो होय तस पोष ॥ सु० ॥ ५ ॥

अर्थ - तेहने कहीए के० जे पूजामा हिसा बतावे ठे तेहने कहीए, शु क हीए? ते कहेठे जतना नक्ति के० एक जतना, बीजी नक्ति, किरियामाके० जे क्रियामा होय एटले जे क्रियामा जतना तथा नक्ति होय, नहि दोष के० ते क्रियामा दोष नथी तथा कदाचित् तेहमा पण हिसा कहीने दोष देखाडीए तो पडिकमणे के० पडिकमणामा, मुनिदान के० मुनिने दान देता, विहारे के० मुनिने विहार करता, नहीतो के० जतना नक्तिए पण करता दोष कहीए तो, होय तस पोष के० ते प्रतिक्रमण प्रमुखमा पण हिसानी पुष्टि थागे एटले ए नाव जे, प्रतिक्रमण करता उठ बेम करता वायुकाय हणाय, मुनि दानमा पण उन्ही वाफ नीकले तथा दान देवा उठता पण जीवघात थाय, वली मुनिने विहार करता पण पृथ्वी, पाणी वायु, वनस्पति वली त्रस बेडियादिकनो पण घात थाय, ते माटे ए पण न करवा, एम कहेवु पडजे तेमाटे जतना नक्तिए क्रियामा दोष नथी हवे ते उपर इष्टात देखाडेठे

साहमी वज्जल पक्खिय पोसह ॥ जगवइअग प्रसिद्ध ॥ घर

निर्वाह चरण लिए तेहना ॥ ज्ञातामांहे हरि कीध ॥ सु० ॥ ३ ॥

अर्थ - साहमी वज्जलके० साधार्मिकना वात्सल्य कखा, तथा पक्खिय पोसह के० पाखीनो पोसो कखो ए अर्थे सूचव्यो एहवो गख पुष्कलीनो अधिकार ज गवइ अग प्रसिद्धके० श्री जगवतीसूत्रमा प्रसिद्धे तथाच तत्पाठ ॥ तएण से स खे समणोवासए एववयासी तुम्हेण देवाणुप्पिया विजल असण पाण खाइम साइम उवरकडावेह तएण अम्हे विजल असण पाण खाइम साइम आसाएमाणा विसाए

माणा परिजाएमाणा परिचुंजेमाणा पस्त्रिय पोसहं पडिजागरमाणा विहरिस्सामि॥
 इति जगवतीसूत्रे शतक बारमे उद्देशे पहेले ॥ अर्थः तएणंके० सावडीनगरीने
 बाहेर वीरस्वामि समोसखा; त्यां शंख श्रावक प्रमुख घणा श्रावक, देशना सांन
 जलीने पाठा घरजणी आवे ठे तेवारे, से संखेके० ते शंख श्रावक, समणोवासए
 के० बीजा श्रमणोपासकोने, एवंवयासीके० एम कहेठे. तुम्हेणं देवाणुप्पिया
 के० हे देवाणुप्रिय, तमे, विजलंके० विपुल अशनादिक, उवरकडावेहके० रंधावो.
 तएणंअम्हेके० तेवारे आपण,विजलं असण इत्यादिक सुगम ठे. तेहने आस्वाद
 न करतां यकां थोडुं खावुं, घणुं तजवुं; ते आस्वाद कहीए, जेलडीनी पेरे, तथा
 विसाएमाणाके० विशेषे स्वाद करतां खजूर प्रमुखनी पेरे घणु खातां थोडुं काढी
 नाखतां, परिजाएमाणाके० अन्योन्य देतां, परिचुंजेमाणाके० अन्नादिकनी पेरे
 सर्व वावरतां पाखीसंबंधी पोसह पडिजागरमाणाके० पालता यका, विहरिस्सामि
 के० विचरचुं. इति. एम उराव करीने पठे वधते परिणामे घेर जइ शंखेतो निरा
 हार पोसह कखो. ते सुदकुजागरिका एम जगवंते वखाण्यो. तेमाटे बीजा श्रा
 वकना पस्त्रिय पोसह वखोड्या न कहीए. जेम धना अणगारनो तप वखाण्यो
 एटले बीजा अणगारनो तप वखोड्यो न कहीए. जिनशासनमां सर्व करणी शक्ति
 प्रमाणे लेखेठे; ते माटे ए साहमिवहल करतां हिंसा तमारे लेखे थइजोइए; पण
 जतना तथा नक्ति होय त्यां दोष न लागे एम मानीए तो सूत्रमां समु लागे. तथा
 वली घरनिर्वाह चरण लिए तेहनांके० जे चारित्र लीए तेना घरनो निर्वाह, हरि
 कीधके० कळे कखोठे. ते ज्ञातामांहेके० ज्ञाता सूत्रमध्ये कखुंठे. ते हिंसा, कलने केम
 नही लागे? अहीयां तो जतना पण नथी. तथाच ज्ञातासूत्रं ॥ तएणं से काहे वासुदे
 वे आवच्चा पुत्तेणं एवं पुत्तेसमाणे कोमंबियपुरिसे सदावेइत्ता वेइत्ता एवं वयासी गह्वहणं
 देवाणुप्पिया वारवइए नयरीए सिंघाड गति गजाव पहेसु हत्तिखंधवरगया महया महया
 सदेणं उग्घोसेमाणा उग्घोसणं करेह एवं खलु देवाणुप्पिया आवच्चापुत्ते संसार जवच्चि
 गो नीएजम्म मरणाणं इहइ अरहउणं अरिठ्ठनेमिस्स अंतिए मुंमे नवित्ता पवइत्तएतं
 जोखलु देवाणुप्पिया रायावा जुवरायावा देवीवा कुमारोवा ईसरोवा तलवरेवाकोमंबि
 य सेठि सेणावइ सव्ववाहेवा आवच्चापुत्तं पवयंतमणु पवयति तस्सणं कन्हे वासुदेवे अ
 णुजाणइ पहाउरस्सा वियसेमित्तणाइ जोगखेमं वट्टमाण पडिवहइत्ति घोसणं घोसे
 ह जाव घोसेत्ति तएणं आवच्चापुत्तस्स अणुराएणं पुरिससहस्सं णिक्कमणानिमुहं
 एहायं सवालंकार विजूसियं पत्तेयं पत्तेयं पुरिससहस्सवाहिणी सुसिबियासु डुरुढं समा

ए मित्तणाऽ परिबुं थावच्चापुत्तस्स अतिथं पाउप्पय तएण कएहेवासुदेवे पुरिस्स
सहस्समतियं पाउप्पवमाण पासऽ कोमवियपुरिसे सदावेऽ सदावेऽत्ता एववया
सी जहामहेस्सणिकमणान्निसेत्त तेहव सेयापीएहि एहावेऽ जाव अरहात्त अरिठ
नेमिस्स उत्ताऽत्त पद्मागाऽ पद्माग पासेऽ विक्काहरचारणे जाव पासित्ता सीयात्त
पञ्चारुहऽ तएण कन्हेवासुदेवे थावच्चापुत्त पुरत्त कात्त जेणेव अरहा अरिठनेमि
स्सव तचेवऽ ॥ इति ज्ञाता सूत्रे अध्ययन पाचमे ॥ अस्यार्थं तएण से कन्हेवासु
देवेके० तेवारे ते रुक्मवासुदेव, थावच्चापुत्तेण एवं बुत्तसमाणेके० थावच्चापुत्रे एम
कह थके एटले रुक्मने थावच्चापुत्रे कथु, जे मरणथी रखवालो तो रहु एम कहे
थके कोमविय पुरिसे सदावेऽके० कौटबिक पुरुपने बोलावे बोलावीने एववयासी
के० एम कहे गह्वरण देवाणुप्पियाके० हे देवानुप्रिय, जात्त वारवऽएनयरीएके०
दारकानगरीनेविपे, सिंघाडगति गजाव पहेसुके० सींगोडाने आकारे मार्ग, एम
त्रिक चोक मार्ग थावत्त राजपथनेविपे, हडिखंवरगयाके० हाथीना स्कधने
विपे बेसीने, मह्या सद्देणके० मोटे शब्देकरी, घोसमाणके० घोसणो करता,
उग्घोसण करेहके० उद्घोषणा करा एटले लोकने एम जणावो एव खलु देवाणुप्पि
याके० हे देवानुप्रियो, एवीरीते थावच्चापुत्ते स्तसार नउच्चिगोके० थावच्चापुत्र
स्तसारना जयथी उद्देग पाम्याठे नीए जम्म मरणणके० जन्म मरणथी बीही
न्याठे इहऽ अरहत्तण अरिठनेमिस्स अतिएके० अरिठनेमि अरिहत्तने पासे, ऽ
हे हे मुने नवित्ता पव्वत्तएके० मुन थइने प्रवक्का लेवाने, तजो खलु देवाणुप्पिया
के० हे देवानुप्रिय, जे कोऽ रायावा जुवरायाके० राजा अथवा युवराज, देवीवा
के० राणीप्रमुख, कुमारोवाके० कुमार, ईसरोवाके० ईश्वर, तलवरेवाके० कोट
वाल, कोमवियके० कुटुवना स्वामि, सेठी सेणावऽके० सेठ सेनापति, सव्ववाहेवा
के० सार्थवाह, थावच्चापुत्त पव्वय तमणुपव्वयतिके० थावच्चापुत्र दीक्षा जेताने प
ठवाडे दीक्षा लीए, एटले थावच्चापुत्र साथे दीक्षा लीए, तस्सण कन्हेवासुदेवे अणु
जाणऽके० तेहने रुक्मवासुदेव आझा आपेठे पञ्चके० ते राजा, दीक्षा लीथे
थके पठवाडे, आउरस्सावियके० आतुर जे धनादिकने अजावे दुःखी हऽ, सेके०
तेहना मित्तणाऽके० मित्र ज्ञाति एटले पोतासवधी परिजनने, जोग खम वट्टमाण
के० योग कैम वर्तमान वहेऽ एटले जेहनीपासे नही होय तेहने आपऽ, ते
योग कहीए, अने जेहनी पासे हगे तेहने पालऽ तेहने कैम कहीए, ते योग
तथा कैम वर्तमानकाले जेम घटऽ तेम राजा रुक्म करऽ एटले ए जाव जेजे

कोइ थावच्चापुत्रसाथे दीक्षा ले तेहने पठवाडे तेना घरना निर्वाहनी चिंता रु
 स करशे-ते अटकावे कोइ रहेशो नही. इतिनाव. घोसणं घोसेहके० घोषणाकरो.
 जावघोसेइके० ते कौटंबिक पुरुष तेमज उद्घोषणा करे. तएणं थावच्चापुत्रस्स
 अणुराएणंके० थावच्चापुत्रने रागे, पुरिससहस्संके० एक हजार पुरुषे, णिस्कमणा
 निमुहेके० दीक्षा लेवा सन्मुख थया. एहायंके० स्नानप्रमुख करी, सवालंकार विनू
 सियंके० सर्व अलंकारे शोणित अइ, पत्तेयं पत्तेयंके० प्रत्येके निन्न निन्न, पुरिस्सह
 स्स वाहिणीसु सिबियासुके० हजार पुरुष उपाडे एवी शिविकाने विषे, डरूढं स
 माणंके० बेठा थकां, मित्तणाइ परिवुंमंके० मित्र ज्ञाते परिवखा, थावच्चापुत्रस्स अं
 तियं पाउप्लव्यंके० थावच्चापुत्रने समीपे प्रगट आय एटले थावच्चा पुत्रने पास
 आवे. तएणं कन्हेवासुदेवे पुरिस सहस्समंतियं पाउप्लवमाणं पासइके० ते रुस
 वासुदेव, हजारे पुरुष आव्या देखे. कोमंबिय पुरिसे सदावेइके० कौटंबिकपुरुष
 ने बोलावे. बोलावीने. एवंवयासीके० एम कहे. जहामेहस्स णिस्कमणानिसेउ
 के० जेम मेघकुमारनो निःक्रमणानिषेक ते दीक्षा लेवानो अनिषेक कखो; तहे
 वके० तेमज, सेयापीएहिंके० श्वेत पीला एटले कनक रूपाने कलशेकरी, एहावे
 तिके० नवरावे, जाव अरहउ अरिष्ठनेमिस्स ठत्ताइठत्तं पडागाइ पडागं पासइके०
 अहीयां यावत् अरिहा अरिष्ठनेमिना ठत्ताति ठत्त पताका देखे, विज्जाहर चारणे
 जाव पासित्ताक० विद्याधर चारण जूनक देवता आकाश थकी उतरता देखीने
 सीयाउपच्चारुहइके० शिविका थकी उतरे. तएणं कएहे वासुदेवे के० तेवारे रुस
 वासुदेव, थावच्चापुत्र पुरउंकाजंके० थावच्चा पुत्रने अचले करीने, जेणेव अरहाअ
 रिष्ठनेमिके० ज्यां अरिहा अरिष्ठनेमिने, ^आसाकी सर्व मेघ कुमारनी परे
 कहेवुं. अहीयां रुस मयूरराजे लोकनां घर निर्वाह कखो; तेमां हिंसा लागे के
 नही? ते विचारजो इतितृतीय गायार्थ ॥ ३ ॥

कुणिक राय उदायन कीधां ॥ सुविवेक ॥ एहाया
 कय वलि कम्मा कहिया ॥ पुण्यीय श्री ॥ अनेक ॥ सु० ॥ ४ ॥

अर्थ:- वली कुणिकराय के० कुणिकराजाए, वंदनमह के० घणो आमंभरे
 वांदवाना महोत्तव कखा. एटले प्रभुजीने सामइयां कखां, ते श्री उववाइसूत्रमां
 विस्तार घणो ठे; ते लखतां ग्रंथ घणो वधे माटे लखता नथी. वली उदायन
 के० उदाइ राजाए पण सामइयां कखां. ते श्री जगवतीसूत्रमां शतक तेरमे उडे

शे ठे अयिकार ठे तथाच तत्पाठ ॥ तएण उदायणे राया डमीसे कहाए ल
 ँठे समणे ह्छतुठ कोमवियपुरिसे सदावेति सदावेतिचा एववयासी खिण्यामेव
 जो देवाणुषिया वीत नय नगर मञ्जितर वाहिरिय जहा कोणीठ उववाईए
 जावपळू वासे ॥ अस्थायी तएण उदायणेरायाके० तेवारे उदाइराजाए, ड
 मीसे कहाए ल-६ठे समणे के० वीरस्वामिने आख्यानी कथा पामे थके, ह्छतु
 ठके० हर्षे पामे सतोप पामे कोमंजिकपुरिसे सदावेडके० कौटविकपुरुपने वो
 लावे बोलावीने, एव वयासी के० एम कहे खिण्यामेव जो देवाणुषियाके० जो
 देवानुप्रिय, शीघ्र-वीतनय नयर मञ्जितर वाहिरियके० ए वीतनयनगर, मध्ये त
 था बाहेर शणागारो इत्यादिक जहा कोणीठ उववाईए के० जेम कुणिक राजा,
 उववाई सूत्रमा कहा ठे तेम कहेबु जाव पझवासेड के० यावत् प्रभुजीनी सेवा
 करे एम कूणिकने, उदाइने, सामईयामा हिसा लागे के नही? ते विचारजो
 तथा एहाया कय बलिकम्माके० कखावे बलिकर्म पूजाकर्म जेणे एहवा तुगीय
 श्रा-६ अनेक के० तुगीया नगरीना अनेक श्रावक वखाएषा ठे ते नगवतीसूत्रना
 शतक बीजे उद्देशे पाचमे ठे, ते श्रावक पूजा करे ते अरिहत बिना बीजा कोण देव
 नी करे? ते विचारजो जी तथा बलिकर्म ते पूजाज ठे आमाटे जे ज्ञातासूत्र मध्ये॥
 तएण मल्ली विदेह वर रायकन्ना एहाया जाव पायडिचा सवालंकार विजूसिया
 बडू दिखुळाहि जाव परिखित्ता ॥ अहिया वे वार सरखो पाठ ठे, ते माटे म
 छिए कय बलिकम्मा के० वे वार देव पूजा करी अप्पणो पडिम कारेड के० पो
 तानी प्रतिमा नरावी वली नित्य आहार कवल सूक्यो तेहमा पण जीवनी उ
 त्पत्ति थाय पण ते हिसामा नही वली यतिना पडिकमणसूत्रमाहे ॥ मनि पा
 ढुडिआए वजि पाढुडिआए ॥ ए पाठवे मनिपाढुडियाए के० नीखारीने माटेढा
 कणीमाहे धान धाव्युं ते लेबु नही बलिपाढुडियाए के० नैवेद्यनु धान बहोरबु
 नही अजाणता बहोरी खाथु तो ॥ मिहामि डुकम ॥ वली नाममाला मध्ये-पू
 जार्हेण सपर्यार्ची उपहार बलोसमो ॥ एम महा निगीय आचर्यक निर्युक्ति
 मध्ये पण बलि ते नैवेद्य ठे वास्तुक शस्त्रनेविपे पण तथा ज्योतिषशास्त्रे घर ठे
 वतानी पूजा करीने नूतने बलि देइने पेसबु कलु ठे यत ॥ गृह प्रवेश सुविनीत
 वेप, सांम्यापने वासर पूर्वजागे कुर्याद्विधायालय देवतार्चा कयाणनू नूतबलिक्रि
 यांच ॥ १ ॥ एम अनेक गामे वजि शब्दे नैवेद्य पूजा ठे इति तूर्य गाथार्थे ॥ ४॥
 हवे ए क्रिया ते समकितनी करणींठे ते कहेवे

अर्थः—समकित संबरनी ते किरियाके० ए समकित नामे संबर, तेहनी क्रिया ठे. जे माटे श्रीठाणांगनेविषे ठाणे पांचमे कछुं ठे.॥ पंचसंवरदारा पन्नत्ता तंजहा सम्म तं? विरई १ अपमादो३ अकसायया ४ अयोगया ५ इत्यर्थः पंचसंवरं द्वार कख्याठे. समकित ते संवर कहीए. एम विरति तथा अप्रमादीपणु तथा अकसायीपणु तथा अयोगीपणु. तेहमां साहमीवहल तथा घर निर्वाह चारित्र लीए तेहनां, तथा सामैयां कख्यां. ए सर्व समकित संबरनी करणीठे. तेम जिनपूजा उदारके० उदारपणे जिनपूजा करवी; ते पण समकित संवरनी करणीठे. एहमां हिंसा नथी. एहमां एम पण कहेवाणुं जे समकित देवताठे ते समकित संबरना धणी ठे. तेहने अधर्मी केम कहीए? तथा देवतानी करणी अधर्ममां कहीए तो देवता, तीर्थकरने, साधुने अने श्रावकने कोइक परीसह करे, कोइक सेवा करे, ते बेउने फल केवां होय? वली कोइक शिष्य देवता थयो होय ते गुरुने चारित्रथी पडि वाइ देखीने गुरुने ठेकाणे आणे तेहने अधर्मी केम कहीए? तथा गुरुए काल कखो होय ते तमारे मते देवता थयो न जोइए. शामाटे जे देवतामां बे जातीठे. सम किती तथा मिथ्यात्वी. तेमां जो समकित थाय तो सूरियाजनीपरे जिनप्रतिमा पूजे; अने मिथ्यात्वी कहेतां तमारी जीन चाले नही. मनुष्य पण थाय नही. शामाटे जे तमे तमारा गुरुने चारित्रिया मानोठो; ते मरीने मनुष्य थाय नही. सिद्धिपण पंचमकालमांहे हमणां वरे नही. माटे अमने संदेहठे जे तमारा गुरु मरीने केइ गतिए जाय? वली तमारा गुरुए काल कखो तेहने तमे केम वंदना करोठो? ते समजावजो. ते माटे देवताने अधर्मी न कहेवाय. वली उत्तराव्ययने हरिकेशी अणगारनुं जके वैयावच्च कछुं, ब्राह्मणोने लोहि वमता कख्या; तेहने हिंसा दो प लाग्यो के नही? तथा सूत्रकारे तो वैयावच्च कही बोलाव्युं ॥ जस्काहु वेया प डियं करेति ॥ इति पाठात्. ते वैयावचना करणहारने अधर्मी केम कहेवाय? तथा वली ज्ञातामांहे पोटीलाए तेतलीपुत्र समजाव्यो. तथा वली सौधमेंडे जगवंतने अवग्रह आज्ञाकरी, ते धर्म कहीएके अधर्म कहीए? वली लोकांतिक देव, प्रभुजीने प्रतिबोधवा आवे ते अधर्ममां केम गणाय? इत्यादि शुं शुं लखीए? ए प्रसंगे सखुं. हवे वली पूजामांहे हिंसा कहेठे, तेहने पूठीए जे ज्ञातासूत्रमध्ये सुबुद्धिप्रधा

न, राजाने प्रतिबोधवा निमित्ते खाइनु पाणी लाव्या, ते हिंसायऽ के नही? ते विचारजो तथा जबू दीप पन्नतीमाहे प्रजुजीनो जन्मानिपेक वर्णव्योळे, ते तो समु इसरखा पाणीना प्रवाह चाल्या, तेहमा पृथ्वी, पाणी, तेव, वाव, वनस्पती, त्र सकायमा केऽ काय उगरी हजो? तो पण परमेश्वरनो जन्मानिपेक ते हिंसा न कहेवाय नक्तिप्रबलठे माटे तेम पूजामा पण हिंसा न गणवी एटलाज माटे प्रसव्याकरणमये दयाना नाम कहाळे तेहमा पूजाप्रमुखना नाम कहाळे ते पूजा ते दया कहीळे, पण हिंसाना नाममा पूजा नथी इत्यादिक घणी चर्चा ठे केटली लखाय? आत्मार्थी होतो मध्यस्थ थडने जोज्यो हिंसा होय तोके० जिनपूजामा हिंसा होय तो, अर्थ दममा कहे नही तेह विचारके० श्री स्र्यग ङागसूत्रना बीजा श्रुतस्कंधना बीजा अध्ययनमा तेर क्रिया चालीळे तेमा प्रथम अ षादमेके० अर्थ, प्रयोजने हिंसा करे ते अर्थदम कहीए जो पूजा करता हिंसा होय तो अर्थदममा पूजा कहे नही अने न कही तेवारे जाणीए ठैए जे पूजा मा हिंसा नथी इति पचम गायार्थ ॥ ५ ॥

हवे कोइरुना मनमा एम आवे जे अर्थदममां पूजानो अधिकार नथी आब्यो माटे नथी कह्यो तेहने उत्तरदिए ठे

नाग जूत जहादिक हेते ॥ पूजा हिंसा उत्त ॥ सूगडा
गमा नवि जिन हेते ॥ बोले जे होए जुत्त ॥ सु० ॥ ६ ॥

अर्थ - नाग जूत जहादिक हेतेके० नागने हेते जूतने हेते, जहूने हेते, पूजा हिंसा उत्त के० पूजा ते हिंसा कहीळे सूगडागमा के० सूगडागमध्ये, नवि जिन हेते के० जिनेश्वरने हेते पूजा ते नथी कही एटले ए नावजे ते सूगडागमध्ये अर्थदममा नागादिकनी पूजा ते हिंसामा गणीळे, पण जिननी पूजा नथी गणी, ते माटे पू जानो अधिकार कह्यो अने जिनपूजा जे न कही? ते कहेळे - बोले जे होए जुत्तके० सूत्रमां जे जुक्त होय तेहज बोले, अशुक्ति न बोले तथा उलटा सिद्धांतमा चैत्य महोत्सव चाल्याळे ॥ चैत्यमहेराइवा ॥ इत्यादिक आचारांग प्रथम श्रुतस्कंध प्र थमाध्ययन प्रथम उद्देगेठे एम जमाली प्रमुखने अधिकारे एवा ठाम ठाम पाठवे वेहेरा पण उववाऽसूत्रमध्ये चपानगरी वर्णववाने अधिकारे पाडे पाडे कहाळे, अने ठामे ठामे नगरीउनी वर्णव उववाऽसूत्रने जलाब्योळे तेवारे सर्ग नरगमध्ये पाडे पाडे चैत्य वरयाज इत्यादिक घणो विचारले केटलो लखाय? ॥ ६ ॥

हवे कुमति कहेवे, पूजामां हिंसावे माटे ज्यां हिंसा होय त्यां जिनेश्वरनी आ
ज्ञा केम होय? ते उपर गाथा कहे वे.

ज्यां हिंसा तिहां नही जिनआणा ॥ तो केम साधु विहार ॥ क
र्मबंध नहीं जयणा जावे ॥ एवे शुच व्यवहार ॥ सु० ॥ ७ ॥

अर्थ: कुमति बोलेवेके, ज्यां हिंसा के० ज्यां हिंसा होय, तिहां नही जिनआ
णा के० त्यां प्रभुआणा न होय. तेनो उत्तर करेवे. तो केम साधुविहार के०
तो मुनिने विहारनी आज्ञा परमेश्वरे केम करी? वली विहार करतां नदीमां ॥ ए
गं पायं जले किच्चा ॥ एगं पायं थले किच्चा ॥ एहवा पाठ आचारांगे तथा कल्प
सूत्रे केम कह्या? वली नदी उतरतां सूर्य अस्तंगत आय तो पाणीमांने पाणीमां
चारे पहोर साधु उजा रहे. एम दशाश्रुतस्कंधमां केम आज्ञा करी? वली वरसाद
वरसतां पण वहोरवा जवाना अधिकार कल्पसूत्रनी सामाचारीमां केम कह्या?
वली वरसाद वरसतां एक साधु अने एक साध्वी, ए एकांते वृद्धादिक ठामे चेलां
आयतो उजां न रहे; वरसतामां पण चाल्यां जाय. ए आज्ञा केम कीधी? वली
रुषजदत्त प्रमुख प्रभुने वांदवा गया. तिहां-धम्मियं जाणपवरं ॥ एम कहुं ते रथ
ने धर्मयान केम कहुं? ए रथ, मार्गमध्ये शी दया पालशे? तथा धर्मयान अने
पापयान ए वे प्रकार जुदा पण दीसे वे. माटे पापयान कां न कहुं! वली श्रावक आणंदा
दिकने उपासगदशांगमध्ये व्रत उचराव्यां; तेवारे प्रथम व्रतमां “बारणे ढोर होय तो तेह
ने जातपाणीनो विभेद करे तो अतीचार लागे. ए अतीचार जाणवा पण आचरवा
नही.” एम आज्ञा केम कीधी? तथा वली आचारांगमां कहुं जे वहोयुं लुण गृह
स्थ पाहुं न लेतो पोते वावरे; सांजोगिकने वहेंची आपे. ते लुण वावरतां विरा
धना केटली आय? पण एटली विराधना करतो आराधक कह्यो. ज्यां हिंसा त्यां
आज्ञा नही. एम कही तेवारे सघलां ए सूत्र देखाड्यां. तेहथी बीजां पण घणां
वे. केटलाक लखाय? ते सघलाए व्यर्थ आय; ते माटे ते ते ठेकाणे हिंसापण
वे; अने आज्ञा पण करीवे. ए विचारजो.

हवे शिष्य पूढेवे जे “ हिंसा पण वे अने आज्ञा पण वे; तेवारे ए केम मे
लवीए. ” हवे उपकार करवा शीखवेवे. सांजल, जाइ. कर्मबंध नही जयणा जा
वे के० जतनाजावे कर्म बंध नथी. एटले ए जाव जे, जतनाए जे जिनशासन
नी करणी करी तेहमां यद्यपि हिंसा होय तो पण कर्मबंध न आय. इति जाव.

ए ठे छुन व्यवहार के० एहज नलो व्यवहार ठे इति सप्तमी गायार्थ ॥ ७ ॥
हवे कोइ कहेजे जे, “पूजामा हिसा तो थायवे, तेहने बंधपण प्रथम थाय
ठे.” एम कहेवे तेहने कोइक वचमा उत्तर वालेवे

प्रथम बंध ने पठी निर्जरा ॥ कूपतणोरे दिवंत ॥ कही
कोइ जोडे बुध जापे ॥ जाव ते शुचिजल तत ॥ सु० ॥ ८ ॥

अर्थ - प्रथम बंध ने पठी निर्जराके० प्रथम फूल, जल, न्हावु, धूप, दीपे जीव
होसाए बंध थाय; पठी जावना स्तवनाए आब्लावताए निर्जरा थायवे कूपत
णोरे दिवतके० कूआने दृष्टाते जेम कूवो खोटे तेवारे ते माटी प्रमुखे मेलो थाय.
मजुरीकरता तरसपण जागे, थाक पण चढे पठी पाणी आवे तेवारे मेल जाय,
तरस जागे, थाक पण उतरे, बीजा लोक पण पाणी पीए तेमाटे ए दृष्टाते प्रथम
बंध थाय, पठी निर्जरा थाय यत आवश्यकनिर्युक्तौ ॥ अकसिण पवत्तगाण, विर
या विरियाण एस खलुज्जुनो ॥ संसार पयणु करणे दवडए कूवदिवंतो ॥ १ ॥ व्याख्या
अकसिण पवत्तगाणके० समस्तपणे न प्रवृत्त्या एहवा, विरया विरियाणके० विरता
विरतिभावक, देशविरति, जे कारण माटे भावक देशयी प्रवृत्त्यावे सर्वयी तो मुनि
प्रवृत्त्यावे ते भावकने एसके० ए, दवडएके० इव्यस्तव, खलुके० ते निश्चय, जुक्तोके०
जुक्त घटमानठे एटले भावकने इव्यस्तव घटमानठे संसार पयणु करणेके० संसार
पातलो करवाने, कूवदिवंतोके० कूआनु दृष्टात जाणवु इति उक्तगाथार्थ १ ते
कूआनु दृष्टात कहु तेरीते, कहीने कोइ जोडेके० कोइक ए रीते कहीने जोडेवे
पण तेहने निपेधेवे बुधजापेके० पफित लोको तो एम कहेवे जाव ते शुचिजल
के० जाव जे अथ्यवसाय छुनठे ते छुन अथ्यवसायरूप पाणीए अछुनबंधरूप मे
ले मेलो यतोज नथी इतिजाव अहीया शिष्य पूठे ठे जे कूआनु दृष्टात केम म
लशे १ तेहने उत्तर दीएवे जे दृष्टात होय ते देशिक होय, माटे अहीया बंधरूप
मेल, छुन अथ्यवसायरूप पाणी एटली सरखासी लीजीए हवे एहज वात दृढ करेवे

उपादानवशे बधन कहियु ॥ तस हिसा शिर उपचार ॥ पुष्पा
दिक आरंभतणो एम ॥ होय जावे परिहार ॥ सु० ॥ ९ ॥

अर्थ - उपादान के० आत्मानो अथ्यवसाय, तेहने वशे बधन कहियु के० बंध क
ह्यो एटले जेवो आत्मानो अथ्यवसाय थाय तेहवो बंध पढे यत ॥ ज ज समयं

જીવો આવિસ્સડ જેણ જેણ નાવેણ ॥ મો તંમિ તંમિ સમણ સુહાસુહં વંધણ કમ્મં
 ॥ ૧ ॥ ઇતિ ઉપદેશ માલાયાં ॥ વ્યાખ્યા:- જે જે સમયે જીવ, જે જે નાવે આવે
 શમાં આવે, તે પ્રાણી તે તે સમયે શુનાશુન કર્મ બાંધે. ઇતિ. તસ કેં તેહને
 અધ્યવસાય વિના જે હિંસા છે તે ઉપચારેજ છે. એટલે પૂજામાં ફૂલ પાણી પ્રમુ
 ખની હિંસા કહેવાય છે, તે ઉપચારે કહેવાય છે. જે માટે હિંસાના અધ્યવસાય
 નથી. માટે એહને માથે હિંસા તે ઉપચારે છે. પુષ્પાદિ આરંજતણો કેં ફૂલ પ્રમુ
 ખના આરંજનો, એમ કેં એ ઉપચાર પ્રકારે, હોય નાવે પરિહાર કેં અધ્યવસા
 એ પરિહાર થાય. એટલે અધ્યવસાય વિશેષે પુષ્પાદિકનો આરંજ ટલે; આરંજ
 ન લાગે. ઇતિ નાવ. ઇતિગાથાર્થ ॥ એ ॥ વલી દૃષ્ટાંતે કરી દૃઢ કરે છે.

જલ તરતાં જલ ઝપર મુનિને ॥ જેમ કરુણારે રંગ, ॥

પુષ્પાદિક શ્રાવકને તેમ ॥ પૂજામાંહે ચંગ ॥ સુ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ:-જલ તરતાં કેં પાણી તરતાં, જલ ઝપર મુનિને જેમ કરુણાનો રંગ
 કેં જેમ મુનિને પાણી ઝપર દયાનોજ રંગ છે, પણ અંશ માત્ર હિંસાનો પરિણા
 મ નથી. પુષ્પાદિક ઝપર શ્રાવકને તેમ પૂજામાં કેં શ્રાવકને તેહજ રીતે એ
 ટલે મુનિની રીતે, પૂજામાં ફૂલ ધૂપ દીપ પ્રમુખમાં જાણવું. ચંગ કેં મનોહર-
 એટલે શ્રાવકને ફૂલ પ્રમુખ ઝપર દયા નાવ છે, પણ હિંસાનો પરિણામ અંશમા
 ત્ર નથી. અહીયાં જલતરતાં કહ્યું તેહમાં એમ સૂચવ્યું જે પાણી, ઝતરે તો खरा,
 અને પાણી તરે પણ खरा જે કારણ માટે ઠાણંગ મધ્યે પાંચમે ઠાણે પાંચે ઠામે
 આજ્ઞા ન ઝલંબે. તેમાં સાધવી તણાતી દેહીને તરીને પણ સાધુ કાઢે. એમ આજ્ઞા
 કરી છે. માટે પાણી તરતાં એમ પાઠ કહ્યો. ઇતિ દશમી ગાથાર્થ ॥ ૧૦ ॥

હવે કુમતિ કહે છે જે “ મિથ્યાત્વગુણઠાણે પૂજા કરે તેહને શું ફલ થાય
 વારું ? ” તે ઝપર દૃષ્ટાંત દેશને દેશાહે છે. પાત્ર દાનથી ઇત્યાદિ.

પાત્ર દાનથી શુન્ન વિપાક જ્યમ ॥ લહે સુબાહુકુમાર ॥ પહેલે
 ગુણઠાણે નજક પણ ॥ ત્યમ જિનપૂજા ઝદાર ॥ સુ ॥ ૧૧ ॥

અર્થ:-પાત્ર દાનથી કેં સુપાત્રને દાન દીધાથી શુન્ન વિપાક જ્યમ કેં જેમ
 શુન્ન વિપાક, લહે કેં પામે. સુબાહુકુમાર કેં શ્રી વિપાકસૂત્રમાં સુબાહુકુમા
 ર, પહેલે ગુણઠાણે કેં મિથ્યાત્વગુણઠાણે હતા, નજક પણ કેં નજક સરજ

स्वभावपणे हता एटले ए जाव जे, सुबाहुकुमार, नइक हता, मिथ्यात्वगुण
गणो हता, पण सुपात्रदाने करी पुन्य बंगाणुं, सत्तार परिज कखो अने शुन विपाक
पाम्या त्यम जिनपूजा उदार के० एज रीते मिथ्यात्वी होय अने उदार नक्ति
ए जिनपूजा करे ते शुन विपाक पामे इति एकादशमी गाथार्थ ॥ ११ ॥

वली कुमति बोळो जे “दाननु फल कखु पण पूजानु फल क्या कखु
जे?” तेहने उत्तर करे जे उपलक्षणथी इत्यादि

उपलक्षणथी जेम शीलादिक ॥ तेम जिनपूजा लीध ॥ मनुज
आयुबंधे ते सुबाहु ॥ तेणे समकित न प्रसिद्ध ॥ सु० ॥ १२ ॥

अर्थ—उपलक्षणथी जेम शीलादिक के० दानना उपलक्षणथी जेम शील त
प प्रमुख लीजीए, तेम जिनपूजा लीय के० तेम उपलक्षणथी जिनपूजा लीवी
जे अन्यथा महानिशीयसूत्रमा तो प्रगटपणे पूजाना फल कद्यावे पण महानि
शीयसूत्र, कुमति न माने, माटे उपलक्षण वताव्यु जे. वली कुमति बोळो “सुबाहु
कुमार मिथ्यात्वी क्या कद्यावे.” तेहने उत्तर दीएजे मनुज आयुबंधे ते सुबाहुके०
ते सुबाहुकुमारे मनुष्यनु आवुषु बांध्युजे समकित होय ते नियमावैमानिकनु
आवुषु बांधे तेणे समकित न प्रसिद्धके० ते कारणे एहने समकित प्रसिद्ध नथी
वली मिथ्यात्व गुणगणे पुण्यकरणी करता शुनविपाक पामे ते उपर बीछुं द
ष्टात कहेजे मेघजीव इत्यादि ॥

मेघ जीव गज शस अनुकंपा ॥ दान सुबाहु विचार ॥ पहिले
गुणगणे पण सुदर ॥ जेम जिनपूजा प्रकार ॥ सु० ॥ १३ ॥

अर्थ—मेघ जीव गज शस अनुकंपा के० मेघकुमार श्रेणिकनो पुत्र, ते पाठले
जवे गज हतो तेणे ससलानी अनुकंपाए पग हेतो न सूक्यो, अने महा वेदना
खमी ते वेलाए पण तेने मिथ्यात्वहतु तेम दान सुबाहु विचारके० सुबाहुकुवरनु
दान तेहनो पण विचार करवो ते पहिले गुणगणे पण सुदरके० रूढा आध्यवसा
यवत हता तेम जिनपूजा प्रकारके० जेम दया कही, दान कखु, तेम जिनपूजा
नो प्रकार पण एम जाणवो एटले मिथ्यात्वगुणगणे एवढो गुण करेजे, तो स
मकित देशविरति चालाने ए पूजा गुणकारी थाय, एमां पूठवुज शु? सासुं एहथी
अधिक गुण करे इति त्रयोदशमी गाथार्थ ॥ १३ ॥

हवे एम कहे थके कुमति बोव्यो जे “पूजामां गुण मानोठो तेवारे साधु कां न करे? जेहमां गुण होय ते सहुए करे ” एम कहेठे तेहने उत्तर वालेठे.

दान देव पूजादिक सघलां ॥ डव्यस्तव कहां जेह ॥ अस
दारंजी तस अधिकारी ॥ मांमी रहे जे गेह ॥ सु० ॥ १४ ॥

अर्थ:-दान देव पूजादिक सघलां डव्यस्तव कहां जेह के० दान, देव पूजा आदि शब्दथी साहमिवहल, प्रनावना, तीर्थ यात्रा, अने रथ यात्रा प्रमुख ले वां. ए सर्व डव्यस्तव कहांठे. असदारंजी के० हीणा आरंजना धणी, तस अधिकारीके० ते डव्यस्तवना अधिकारीठे. ते असदारंजी केवाठे? मांमी रहे जे गेहके० जेउ घरमांमी रह्याठे; एवाठे. एटले ए नावजे-आरंज वे प्रकारेठे. एक सदारंज अने बीजो असदारंज. तेमां दान, देवपूजा, साहमिवहल प्रमुखमां जे आरंज-ते सदारंज कहीए, अने घरवार करावतां तथा ठैयां ठोकरां परणावतां जे आरंज-ते असदारंज कहीए. जे असदारंजी होय ते सदारंजनो अधिकारी होय. पण निरारंजी मुनिराजने सदारंज पण केम होय! इति नाव.

हवे ते उपर एक दृष्टांत कहीए ठैए-चोमासामां कोइएक गृहस्थ, धर्मशाला मां सामायक करी बेठो. एवामां वरसाद आव्यो, तेणे करी ते धर्मशालामां चूवा लाग्युं. तेवामां कोइ बूटो गृहस्थ त्यां आव्यो; तेणे चूवास्थानके कुंमुं मांम्यु. ते कुं मुं पाणीए जराणुं. एवामां ते कुंमामां माखी पडी ते तडफडेठे. हवे ते सामायक वालो गृहस्थ, ते माखी काढे के न काढे? जो काढेतो असंख्याता अप्पकायनो घात आयठे, सचित्तनो स्पर्श पण आयठे. जो न काढे तो चौरेंडि माखी मरेठे अने तेथी दया रहेती नथी. हवे कोइ बीजो बूटो गृहस्थ आवे ते माखीने सुखे काढे. तेवारे गृहस्थ गृहस्थमां, विरति तथा अविरतिमां पण एटलो फेरठे तो, पूजा करवामां अने साधु तथा गृहस्थमां फेर केम न होय? इति गाथार्थ ॥ १४ ॥

सदारंजमां गुण जाणीजे ॥ असदारंज निवृत्ति ॥ अरमणी
कता त्यागे जाषी ॥ एमज प्रदेशी प्रवृत्ति ॥ सु० ॥ १५ ॥

अर्थ० सदारंजमां गुण जाणीजे के० असदारंजमां बेठो होय तेने सदारंजमां गुण जाणीए. शो गुण जाणीए? ते कहेठे. असदारंज निवृत्तिके० असदारंजना त्याग थाय. एटले ज्यांलगी सदारंजमां प्रवृत्ते त्यांलगी असदारंज न करेज. वली

सदारंजमां इव्यमूर्त्तां उतारें, ते इव्ये असदारज न सेवे इति जाव ते ऊपर, सूत्र
साख देखाडेवे अरमणिकता त्यागेके० अरमणिक न थाजे ए प्रकारे, जापीके०
कही प्रदेशी एमज प्रवृत्तिके० प्रदेशी राजाने प्रवृत्ति बतावी. एटले ए जाव के,
केशीस्वामिए, प्रदेशी राजा धर्म पाम्या तेवारे कहु के हे राजन्, रमणिक थइने
अरमणिक म थाजे तेवारे रमणिक थाजे एम कहुज इति गाथार्थ ॥ १५ ॥ हवे
सूत्रपाठ लखीए तैए. माण तुम पएसी पुवि रमणिकेनविता पढा अरमणिये न
विक्कासि ॥ इत्यादि अम्यार्थ माणतुमके० मत थाजेतु पुविरमणिकेनविताके०
पूर्वे अन्यने दान देनारो थइने पढी, अरमणिये नविक्कासिके० हवे धर्मपाम्या
पढी अदाता थइश मा अन्यथा अमने अतराय वधाय वली जिनधर्मनी अपचा
जना थाय इति वली आगले आलावे प्रदेशीए कहुवे के, हुं पूर्वे रमणिक थइने
अरमणिक नही थावं हु सात हजार गामना चारनाग करीश एक नाग हाथी
घोडा प्रमुख वाहनमा देइश, एक नाग कोठारमा नाखीश, एकनाग अत पुरने दइश,
अने एकनाग दानशालाएविपुल चार अशनादिक रघावीने घणा श्रमण, माहण, नि
हु, पथीप्रमुखने आपीश इत्यादि पाठ तो वे जो सदारंजमां गुणवे तो इति ॥ १५ ॥

वली सूत्रसाखे बीछु दृष्टात देखाडेवे

लिखन शिल्पशत गणित प्रकाश्या ॥ त्रस प्रजा हित हेत ॥

प्रथम राय श्री रूपनजिणंठे ॥ तिहा पण ए संकेत ॥ सु० ॥ १६ ॥

अर्थ - लिखनके० अठार जिपि गणित पढ अहीयां जोडीए एटले गणित ते
एक, दश, शत, सहस्रा इत्यादिक शिल्पशतके० सो शिल्प, ए प्रकाश्याके० कह्या
त्रसुके० ए त्रण लिखनादिक लाणवा उपलक्षणथी वहीतेर पुरुषकला १ चोसत स्त्री
नी काना, २ अने सो शिल्पकला ३ प्रजाहित हेतके० प्रजाना हितने कारणे, प्रथमरा
यके० प्रथमराजा श्रीरूपनजिनेश्वरे देखाड्या. त्यापण ए संकेतके० त्या श्रीरूपन
देवने पण एज संकेतवे एटले रूपनदेवजीने पण उन्मार्ग तजीने मार्गे लोक प्रवृत्ते
एवोज संकेतवे अन्यथा रूपनदेवजी त्रणज्ञानना धणी एम बतावेज केम? इतिजाव
ते सूत्रपाठ कहेवे ॥ सेहाइयाउं गणिय प्पहाणाउं सउणरुय पञ्चसाणाउं वावजरि
कलाउं चउसठि महिलागुणे मिणसपन्न कम्माण तिन्निविपहियाए उवदिसिउ उवदि
सिज्ञा ॥ इति व्याख्या० सेहाइयाउंके० लिखन आदेदेइ, गणिय प्पहाणाउंके० गणि

तडे प्रधान जेहमां, सउणरुय पञ्चवसाउके ० शकुनरुत ठेहेडेठे जेने, बावत्तरि कला उके ० एवी बहोतेर कला १ चउसठि महिलागुणे के ० चोसठ स्त्रीनागुण २ सिण्य सयंचकम्माणके ० कर्म जे कृषि वाणिज्यादिक. तेहमां सो शिल्प ३ तिन्निविके ० ए त्रस्रे, पयाहियाएके ० प्रजाना हितने अर्थे, उवदंसइके ० देखाडेठे. इति. अहीयां कोइ पूठेजे “ए कलाप्रमुख, प्रभुजी केम देखाडे?” तेनो उत्तर कहीए ठैए. ए कलाप्रमुख उपायेकरी सुखे आजीविका निर्वाह आय. तेवारे चोरीप्रमुख व्यसनपण न सेवे. ते सांजली शिष्य बोळ्यो के “बहु सारुं. ए हेतुए कलादिकनुं देखाडवुं थाउं; प ए राज्य प्रवृत्ताववुं केम घटे?” गुरु कहेठे. उत्तमना उपकारने अर्थे, डुष्टना निग्रहने अर्थे तथा धर्मस्थिति ग्रहेवाने अर्थे ते राज्यस्थितिए रुडी रीते प्रवृत्ततां अनुक्रमे महापुरुषने उपदेशे चोरी प्रमुख व्यसन निवर्ते, तेथी नारकीप्रमुखनी गति निवर्ते, आ नव परजवनां सुख साधवा समर्थ, माटे राज्यस्थिति प्रशस्त तथा महापुरुषनी प्रवृत्ति ते सघले परउपकारी होय. बहुगुण, अल्प दोष. कार्य कारण विचारणा पूर्वकज होय. वली ठाणांगना पंचमाध्ययने पण कहुंठे. ॥ धम्मणे चरमा एस्स पंचनिस्साठाणा पन्नत्ता तंजहा ठक्काया १, गणो २, राया ३, गाहावइ ४, सरोरं ५, इत्यादि. एमां एम कहुंजे धर्म आचरतां पंचनेश्रा स्थानकठे. तेहमां राजानी ने श्राए धर्म पाली शके. टीकामां कहुंठेके, राजा ठेते, धर्मने सहायकारीठे. डुष्टथकी साधुनी रक्षा करे, एम कहुंठे. वली परम करुणावंत, परमधर्मना प्रवर्त्तावनारा अने त्रण ज्ञानना धणी—तेणे राज्यधर्म प्रवर्त्ताव्यो तेमां कांइ अनुचित नथी. युक्ति ए घटती वात ठे. तेहनो विस्तार जिनजवन पंचाशकना सूत्रवृत्तिमां यतना द्वारे व्यक्तपणे देखाड्यो ठे. त्यांथी जाणवो. अहीयां ग्रंथगौरवना जय थकी लखता नथी. एणे करीने ॥ राज्यहिनरकांतस्या यदि राजान धार्मिकः ॥ एह उक्ति पण दृढ थइ. तथा वली त्रीजा आराने ठेडे राज्यस्थिति उपन्यथके धर्मस्थितिनो उत्पाद थयो. अने पांचमा आराने ठेडे श्रुत, आचार्य, संघने धर्म—ए पूर्वान्हे विभेद जाशे. तथा विमलवाहनराजा, मंत्री, न्यायमार्ग मध्यान्हे विभेद जाशे, अग्नि संध्याये विभेद जाशे. यतः ॥ सूत्र्य सूरि संघ धम्मो पुवएहेज्झिहि अगणिसायं निव विमलवाहणो सुद्धम मंतीनयधम्ममज्झएहे ॥ १ ॥ ए लेखे धर्मस्थिति विभेद थयो पढी राज्यस्थिति विभेद थयो. तेवारे राज्यस्थिति ते धर्म स्थितिनो हेतुठे; एम ठहुंज. ते माटे प्रभुजीने राज्यस्थिति स्थापना कांइ अनुचित नथी. ॥ १६ ॥

हवे अहीयां वली कोइ पर बोळ्यो के “मुनि होय ते पूजा प्रमुख हिंसानो

उपदेश केम करे? ” ते उपर ॥ मुनि उपदेश दिए ॥ एम सूत्रसाखे देखामे ठे
यतनाए सूत्रे कह्यु मुनिने ॥ आर्य करम उपदेश ॥ परि
णामिक बुद्धि विस्तारे ॥ समजे श्राध अशेष ॥ सु० ॥ १७॥

अर्थ - यतनाए के० मुनिने सूत्रनेविषे, अर्थात् उत्तराध्ययनसूत्रनेविषे कह्युठे, एट
ले मुनि, आर्यकर्मनो उपदेश दीए इतिजाव पठी आइ, परिणामिक बुद्धिए करी वि
स्तारे, अशेष समजे इत्यन्वय श्राध के० श्रावक, परिणामिक बुद्धि के० बुद्धि प
रिणामी जाए एवी बुद्धिए करीने, विस्तारे अशेष समजे के० सर्व समजी जाय
ते सूत्र पाठे एठे ॥ जइ नसि जोए चइउ असत्तो अङ्काइकम्माइ करेहिराय धम्मे
छिउ सबपयाणु कपीतो होहिसि देवोइउ विउवी ॥ १ ॥ व्याख्या - चित्रमुनिए
ब्रह्मवृत्तने उपदेश घणो दीधो, पण प्रतिबोध न पाम्यो तेवारे चित्रमुनि कहेठे जइ
के० जो, नसि के० तुठे जोए चइउ असत्तो के० जोग ठामवा असमर्थ, तो अङ्क
इकम्माइ के० आर्यकाम, उत्तम लोकने उचित, एहवा कार्य जे अनुष्ठान, करे
हिराय के० हे राजन्, करजे धम्मेछिउ के० धर्मनेविषे रह्यो प्रस्ताव यकी गृह
स्थ धर्म जइए एटले गृहस्थ धर्ममा रह्यो सबपयाणुकपी के० सर्व प्रजा जे प्रा
णी - तैमनी अनुकपावत थको तो के० ते आर्य कार्य करवायी होहिसि के० याइश देवो
के० देवता, इउ के० आ मनुष्यना नवयकी, विउवीके० वैक्रिय शरीरवत्त थइश
अहीया कोइक कहेठे जे “ आर्य काम ते पोसह सामायिक लीजीए पण
पूजा नही ” तेने कहीए जे जोग ठामवा असमर्थ कह्यो ठे अने पोसह सामा
यिकमा तो जोग ठमाय ठे, माटे पूजा, प्रजावना, अने साहमिवञ्जल प्रमुखज आवे

आर्यकार्य श्रावकना जेठे ॥ तेहमा हिसा दिछ ॥ हेतु स्व
रूप अनुबंध विचारे ॥ नाशे देई निज पिछ ॥ सु० ॥ १८॥

अर्थ - आर्यकार्य श्रावकना जे ठे के० जे जे श्रावकना आर्य काम ठे, ते
हमा हिसा दिछ के० तेहमा एटले आर्यकाममा हिसा दीगी ठे ते हिसा त्रण
प्रकारे ठे. ते त्रण प्रकार देखाडे ठे हेतु के० एक हेतुहिसा स्वरूप के० बीजी
स्वरूपहिसा अने अनुबंधके० बीजी अनुबंधहिसा विचारेके० ए त्रण जेठ, हिसाना
विचारे तो, नाशे देई निज पिछ के० ते पूजा प्रमुखमा हिसा प्ररूपनारा कुमति,
पोतानी पूव देइने नाशे पण, युक्तिए टकी शके नही इति अष्टादशमी गायार्थ ॥ १८ ॥

હવે એજ ત્રણ પ્રકારની હિંસાનો અર્થ દેखाડે.

હિંસાહેતુ અયતના જાવે ॥ જીવ વધે તે સ્વરૂપ ॥ આણા
જંગ મિથ્યામતિ જાવે ॥ તે અનુબંધ વિરૂપ ॥ સુ૦ ॥ ૧૯ ॥

અર્થ:-હિંસાહેતુકે ० હેતુહિંસા તે કહીએ જે, અયતનાજાવેકે ० અનાઉપયો
ગ પ્રમાદે પ્રવર્તવું; તેહમાં યદ્યપિ જીવહિંસા ન થાય તો પણ હેતુહિંસા કહીએ.
હવે સ્વરૂપહિંસા કહેઠે. તે સ્વરૂપકે ० તેહને સ્વરૂપહિંસા કહીએ. કોને? તે કહે
ઠે. જીવ વધેકે ० પ્રાણીનો ઘાત થાય, તેવારે એટલે મુનિરાજ પણ ઉપયોગે ચાલ
તા હાલતા હોય અને કોઈ જીવનો ઘાત થયો, તો મુનિને સ્વરૂપહિંસા લાગે; પણ
તે સ્વરૂપહિંસા, હીણાં ફલ દેવાનો એકાંત નહી. હવે અનુબંધહિંસા કહેઠે. આ
ણાજંગકે ० પ્રજુજીની આજ્ઞાનો જંગ કરે, આજ્ઞા લોપે; મિથ્યામતિ જાવેકે ० મિથ્યા વિ
પરીત એહવી જે મતિ, તે જાવે કરીને એટલે વિપર્યાસ શ્રદ્ધા કરીને જેટલું પ્રવર્ત
ન કરે, કષ્ટ અનુષ્ઠાન કરે તે યદ્યપિ બાહ્યથી હિંસા ન કરતો હોય તોપણ, પોતાનો
આત્મા હણાયઠે, માટે અનુબંધ તે સતંતરજાવે પરંપરાએ હિંસાનું ફલ આપેઠે. માટે
અનુબંધહિંસા કહીએ. તે વિરૂપકે ० પૂર્વે બે હિંસા કહી, તેથી એ મહાવિરૂપઠે, વિપ
રીત સ્વરૂપઠે. ઇતિ ઝંગણીશમી ગાથાર્થ: ॥ ૧૯ ॥ વલી એહજ સ્પષ્ટ કરેઠે.

હેતુ સ્વરૂપ ન હિંસા સેવી ॥ સેવી તે અનુબંધ ॥ તો જમા
લિ પ્રમુખે ફલ પામ્યા ॥ કડુઆં કરી બહુ બંધ ॥ સુ૦ ॥ ૨૦ ॥

અર્થ:-હેતુસ્વરૂપકે ० હેતુહિંસા, તથા સ્વરૂપહિંસા, ન હિંસા સેવીકે ० તે હિંસા
સેવી ન કહીએ. એટલે હુષ્ટવિપાક ફલ તેવાં ન આપે અને સેવી તે અનુબંધકે ० અનુબંધ
હિંસા તે હિંસાજ સેવી. જે માટે મહા વિપરીત, પરજવે હુષ્ટવિપાક ફલ તે એ આપેઠે. તે
ઉપર દૃષ્ટાંત દેखाડેઠે. તો જમાલિપ્રમુખે ફલ પામ્યાં કડુઆંકે ० તે અનુબંધહિંસાવંત
હતો તો જમાલિ પ્રમુખે કડુઆં ફલ પામ્યો. કરી બહુ બંધકે ० ઘણા બંધ ક્લેષ
કરીને કાયા કષ્ટ કરી વલી બીજાને પણ મિથ્યાશ્રદ્ધાની વાસનારૂપ બંધ કરીને.
એટલે એજાવ જે, જો આણાવિના એકલી દયાથીજ જો ધર્મ પામે તો શ્રી જગવતીસૂત્ર
ના નવમા શતકમથ્યે જમાલીનો અધિકાર વિસ્તારે ઠે; તેહમાં જમાલિએ શુદ્ધચારિ
ત્ર પાડ્યુંઠે. માણીની પાંચ સરખી હુહવી પણ નથી, પણ એક પ્રજુવચન લોપ્યું.
બીજું સર્વ સાચું માનતો હતો. પણ ફલ તે હિંસાનાં આપ્યાં, પણ અહિંસાનાં ન

आप्यां तो रे कुमतिओ, एना सरखी तो तमाराथी दया पलती ठे नही मात्र
सुखे दया दया पोकारोठो माटे आणाविना तमारो निस्तार केम थो ? ते जमा
लोनी अधिकार घणोठे माटे अहीयां लखता नथी आत्मार्थी होतो थहा जोज्यो

सरूपथी हिसा न टले ठे ॥ समुझजले जे सिद्ध ॥ वली अपवा
दपदे जे वरते ॥ पण तेणे शिवपद लीध ॥ सु० ॥ ११ ॥

अर्थ.—सरूपथी हिसा न टलेके० नथी टलती, समुझजले जे सिद्धके० तव
एसमुझ तथा कालोदधि तथा जलशब्दे गंगाप्रमुख नदीना पाणीमां सिद्धि वखा
एटले अढीदीप, बे समुझमध्ये सूचिअग्र जेटली जग्या, सिद्ध नथी थया एहवी
नथी तेवारे पाणीमा सकल कर्मकृत्य करतां पाणीना जीवोनी सरूपथी हिसा
थायठे वली के० बीजु उदाहरण कहेठे अपवादपदे जे वरतेके० अपवादपद
ते कारणे करबु पडे, त्या वर्त्ततां हिसा थायठे, पण तेणे शिवपद लीधके० पण
ते अपवादना सेवको, मोक्षपद पाम्याठे श्री आचारांगसूत्र द्वितीयश्रुतस्कध प्रथ
मअध्ययन दशमे उद्देशे ॥ ते निस्कूवा निस्कूणिवा जावसमाणेसिया सेपरो अ
निहटुं अतोपनिगहए बिलवा लोणवा उक्षिर्पवा तोण परिया जाएना नीहटु दलए
झा तहप्पगार पनिगहए परहटसिवा परपायंसिवा अफासुअ जाव नो पनिगाहे
झा आहवा पडिगाहएसिया तचनानिदूरंगए जाणिझा सचमायाए तडगडिझा
पुवामेवआलोएझा आवसोत्तिवा नगिणीत्तिवा इमतेकि जाणयादिने उदाहु अजा
णयासेयनणिझा नो खलु मे जाणयादिने अजाणया इम खलु आवसो इवाणि नि
सिरामि तंशुजहवाण परिजाएझा तं परेहि समणुन्नायं समणुसिद्ध ततो सजयामेव
शुंजेझवा पिएझवा जच नो सचाएनि जोत्तएवा पायएवा साहम्मिया तडवसति स
नोइया समणुन्ना अपरिहारिया अदूरगया समणुन्नाया तेवत्तवसिया नो जड सा
हम्मिया जहेव बहुपरियावने कीरति तहेव कायवसिया एव खलु तस्स निस्कूस्स
निस्कूसामगियं ॥ व्याख्या० ते निस्कूवा निस्कूणीवाके० ते साधु अथवा साधवी
जाव समाणे के० यावत् गृहस्थने घेर गोचरी पेठां सियाके० कदाचित्, सेपरो
के० ते गृहस्थ, अनिहटुअतो के० माहे पेशीने, पडिगहए के० पात्रनेविषे ग्ला
नादिकने काजे खारु प्रमुख याज्ये थके, बिल वा लोण के० स्वाण विशेषे उंनुं लुण,
उक्षिर्पवा के० लुणना आगारमा उपन्यु, तोण के० तेवारे, दातार परिया जाए
ना के० पोताना जालनमच्येथी थोडुक ग्रहीने, निहटु के० बहार नीकलीने, द

जएज्जा के० साधुने आपे. तहप्यगारं के० तथा प्रकारनुं, पमिगहंगं के० जाजन हजी, परहनुसिवा के० परना हाथमां ठे. परपायंसिवा के० परजाजननेविपे, अ फासुअं के० एहवुं सचित्त. जाव नो पमिगहज्जा के० यावत् न पमघावे, न लिए निपेध करे, आहज्जा के० सहसात्कारे, पमिगाहएसिया के० पडघावुं होय, लीधु होय. तंचनातिदूरगया जाणिज्जा के० ते दातार घणो समीपे जाणीने, सेत्तमायाए के० ते निहु, जवणादिक जेइने, तउगन्निज्जा के० ते दातार पास जाय. जइने, पुवामे व आलोएसा के० प्रथमथी ते जवणादिक देखाडे, पती एम कहे. आउमोत्तिवा के० हे आउपावंत, जगिणीत्तिवा के० हे बहेन, इमंतेकिं जाणयादिन्नं के० आ लुण प्रमुख तमे जाणते आप्युं? उदाहु अजाणया के० अथवा अजाणे आ प्युं? सेयजणिज्जा के० ते एम कहे. नो खलु मे जाणयादिन्नं के० मे जाणीने न थी आप्युं. अजाणया के० अजाणे आप्युं ठे. एवं खलु आहसो के० हे आउ पावंत साधु, इंदाणिं निसिरामि के० हवणां में आप्युं. तं जुंजहवाणं परिजाएसा के० ते तमे जोगवो, अथवा तमारा साधुने वहेंची आपो. तं परेहिं समणु न्नायं समणु सिठं के० ते परे एम जाणीने आझा आपे थके. ततो संजयामेवके० तेवारे साधु पोते कारणे, जुंजेज्जा पीएज्जा के० खाय अथवा पीए. जंच नो संचाएत्ति नोत्तएवा पायएवा के० जो न जोगवी शके अथवा न पान करी श के; साहम्मिया तउ वसंतिके० त्यां साधर्मिक साधु वसता होय, संजोइथा सम णुन्ना अपरिहारिया के० एक सामाचारी वाला जाणे. तप न कखो होय, अदूरग या समणुन्नायाके० हुंकडा जाणीने, तेवत्तवं सिया के० तेहने कहे. एटले तेहने वहेंची आपे, नो जउ साहम्मियाके० ज्यां एवा साधु न होय. जहेवं बहु परिथा वन्ने कीरति के० बहु पर्यापन्न विधि करे, ते विधि आचारंगमां पूर्वे कहीठे, त हेव कायवंसियाके० तेम करे. एवं खलु तस्स निस्कूस्स सामगियं के० ए नि हुनुं सामग्र्य जाणवुं. ए मुनिने लूण वावरतां स्वरूप हिंसा क्यां टली? अने सु नि उल्लुष्ट कहा माटे शिव पद पण लीधुं. वली अहीयां पण विचारज्यो, आझा प्र माण के दया प्रमाण! इति.

॥ से निस्कूवा निस्कूणीवा गामाणुगामं दूइसमाणे अंतरासे वप्पाणिवा फलि हाणिवा पागाराणिवा तोरणाणिवा अग्गलाणिवा अग्गलपासगाणिवा उन्नाउवा दरिउवा सइ परक्कमे संजयामेव परक्कमेशा नोउज्जु अंग हेशा केवलिवूया आ याणमेयं सेतउ परक्कममाणे पयजेसवा पवडेज्जा सेतउ पवजमाणे रुक्काणिवा

गुम्माणिवा लयाउंवा वल्लीउंवा तणाणिवा हरियाणिवा अवलंबिय अवलंबिय उ
 त्तरिशा ॥ व्याख्या—तेनिस्कूवा निस्कूणीवा के० ते साधु अथवा साधवी, गामा
 पुगाम दूझमाणे के० ग्रामानुग्रामे विचरता, अतरासे के० मार्ग वचमा, व
 प्पाणिवा के० वप्र होय, फलिहाणिवाके० खाइ होय, पागाराणिवाके० कोट
 होय, तोरणाणिवाके० तोरण होय, अगगलाणिवा के० जोंगल होय अगगल
 पासगाणिवाके० जोंगलनां पासा पड्या होय, उन्नाउंदरीउंके० कोऽ वस्तु विशेष,
 सइपरक्कमेके० ठते बीजे मार्गे, सजयामेव परक्कमेक्षाके० यतनाए ते वाके मार्गे
 जाय, नो उड्डुअगगेशाके० पाधरे मार्गे न जाय केवलीजूया आयाणसेयंके०
 केवलज्ञानी कहेवे आयाण ते कर्मग्रहेवानुं कारणे एटले पाधरे मार्ग जातां
 पडे आखडे तो संयम आत्माना विराधना थायज हवे कदाचित् अन्यमार्गे अ
 णठते, सेतव परिक्रममाणेके० ते मुनि ते मार्गे जाय, अने जाता थका, पयले
 माणेके० चलायमान थको, पवडेमाणेके० पडतो थको, रुखाणिवाके० रुखने
 आलवे अथवा गुम्माणिके० गुटमने आलंवे अथवा, लयाउंके० लताने आलवे
 अथवा, वल्लीउंके० वेजनीने आलवे अथवा, तणाणिके० तृणने आलवे अथवा,
 हरियाणिवाके० हरियाने, आलवि आलंबिय अवलंबियके० आलवी आलंबीने,
 उत्तरिशा के० उत्तरे अर्हीया अवलंबिय अवलंबिय ए पद सहुने जोडीए इति
 आचारांगे द्वितीयश्रुतस्कंधे तृतीय अथयनस्यद्वितीयोद्देशके

अर्हीयां पण रुख प्रमुखने आलवतां स्वरूपथी हिंसा दीसेवे, अने मार्ग तो
 ए मुनिराजनो दीसेवे, माटे शिवपद पण पामे अर्हीया पण विचारजो के आहा
 प्रमाण के दया प्रमाण जो दया प्रमाण तो वृद्धादिकने केम जाले ए विचार
 जो तेमाटे यद्यपि ए मुनिने लूण वावरवु तथा वृद्धादिकनु अवलंबवु ते स्वरूपथी
 हिंसावे, पण अनुबंधे निरवय अहिंसाज ठे तेम जिनपूजामा पण स्वरूपथी
 हिंसावे पण अनुबंधे अहिंसाजठे इतिगाथार्थ ॥ ११ ॥

वली एज वात दृढ करेवे

साधुविहार परे अनुबंधे ॥ नही हिंसा जिनजक्ति, ॥ एम
 जे माने तेहनी वाधे ॥ सुजश आगम शक्ति ॥ सु० ॥ १२ ॥

अर्थ—साधुविहार परे के० मुनिना विहारनी परे, अनुबंधेके० परपराए चाली
 आवे, एवी हिंसा नहीके० नथी जिनजक्तिके० जिनेश्वरनी जक्तिमा एटले पूजामां,

हिंसा नथी एटले एम कहुं जे साधु विहार करेते, तेहमां यद्यपि वायुकायादिक कोइ क अवसरे त्रसकायनी पण अथवा नदी प्रमुख उत्तरतां बीजी अपकायादिकनी पण हिंसा, स्वरूपेते, पण अनुबंधे मुनीने हिंसा नथी. तेम आवकने जिनपूजा मां हिंसा नथी. इति जाव. एम जे मानेके० एरीते आगमनी रीतिए जिनपूजामां हिंसा नथी एम जे पुरुषमाने, तेहनी बाधेके० ते पुरुषनी वधे, सुजश आगम शक्तिके० सुख तथा जश तेहने आगमके० आववानी शक्ति एटले ते प्राणीने सुखआवे, जश आवे. एटले एमां जश एहुं कविए पोतानुं नाम पण सूचवुं. इति गाथार्थ ॥ २ ॥
ए ढाल पण संपूर्ण थयो. ग्रंथाग्रंथ ४८९ अक्षर, २८ सर्व ग्रंथाग्रंथ १०१४ अ० ६.

हवे पांचमी ढाल कहेते. ए ढालने पूर्वना ढाल साथे ए संबंधते. पूर्वढालमां पूजा करतां हिंसा न थाय, एम उरावुं ते तो जिनप्रतिमा ठरे तेवारे पूजा ठरे; माटे जिनप्रतिमानो वर्णव सिद्धांतमां विस्तारेते ते कहेते.

॥ ढाल पांचमी ॥

॥ मारी सहारे समाणी ॥ एदेशी ॥

सासय पडिमा अडसय माने ॥ सिधायतन विमानेरे ॥ धन धनजिन वाणी ॥ टेक ॥ प्रनु तें जापी अंग उवंगे ॥ वरणव शुंतेम रंगेरे ॥ धन ॥ १ ॥

अर्थः—सासयपडिमा अडसयमानेके० शाश्वतीप्रतिमा एकसो. आव प्रमाणे, सिधायतनके० सिद्धनुं घर एटले देहेरां, विमानेके० विमाननेविपे, धन्य धन्य जि नवाणीते. एटले मुखनी बात नथी, ए तो परमेश्वर कहीगयाते. हे प्रनो तें, अंग जे ठाणांग प्रमुख अने उपांग ते जीवानिगम प्रमुखनेविपे जाखीके० कहीते. अ हींयां नक्ति ए तुंकारो ठे तेहमां दोष नथी. जेम तमे अंग उवंगे कहीते तेम अमे रंगेके० हर्षे वर्णवशुं. ॥ इति प्रथम गाथार्थ. ॥ १ ॥

कंचनमय कर पद तल सोहे ॥ नविजननां मन मोहेरे ॥ ध० ॥ अं करतनमय नख ससनेहा ॥ लोहिताक्ष मधि रेहारे ॥ ध० ॥ २ ॥

अर्थः—कंचनमयके० सुवर्णमय, करपदतलके० हाथ पगनां तलीयां, सोहे के० शोनेते. नवप्राणीनां मन, मोह पामे एहवांते. अंकरत्नमयी नख ते पण ससनेहाके० स्निग्ध स्नहेवंताते; एटले उजलाते. लोहिताक्षरत्ननी, मध्ये रेहा के० रेपाते एटले नखमध्ये राती रेपाते. इति द्वितीय गाथार्थ ॥ २ ॥

गात्र यष्टि कंचनमय सारी ॥ नाजि ते कंचनक्यारिरे ॥ ध० ॥ रि
छरतन रोमराजि विराजे ॥ चुचूक कंचन ठाजेरे ॥ ध० ॥ ३ ॥

अर्थ - गात्र जे शरीर, तद्रूपयष्टि, ते कंचन के० सुवर्णमय, सारीके० मनोहर
हे इति जाव नाजि ते जाणीए, कंचननी क्यारीज होयना। एवी महा मनोहर
हे रिछरतनके० श्यामरतनमयी रोमराजि विराजेहे चुचूक के० स्तनप्रदेश ते
कंचनमयी ठाजेहे इति तृतीय गायार्थ ॥ ३ ॥

श्रीवह ते तपनीय विशाला ॥ होठ ते लाल प्रवालारे ॥ ध० ॥ द
त फटिकमय जीह दयालु ॥ वलि तपनीयनु तालुरे ॥ ध० ॥ ४ ॥

अर्थ - श्रीवह हृदयना मध्यजागे ते तपनीय के० लगावेक रातासुवर्णमय हे
विशालाके० विस्तीर्णहे होठ ते लाल के० रातापरवाला सरखा हे. एटले सुंदर
हे दंत फटिकके० दात ते फटिकरत्नमयीहे एवा उज्ज्वल सफेदहे जीहके०
जीव्हा, व्यालुके० दयावतहे. तथा तालुके० तालवु, तपनीयके० रक्तसुवर्णमय
हे. एटले जीन तथा तालवु ए वेव वानां रातांहे इति तूर्य गायार्थ ॥ ४ ॥

कनक नाशिका तिहां सुविशेपा ॥ लोहिताक्षनी रेपारे ॥ ध० ॥ लो
हिताक्ष रेखित सुविशाला ॥ नयन अंक रतनालारे ॥ ध० ॥ ५ ॥

अर्थ - कनक के० सुवर्णमय, नाशिका सुविशेपा के० घणुं विशिष्टाकारे हे,
एटले महा मनोहर नाशिका हे. लोहिताक्षरत्ननी नाशिकामा रेपाहे एटले ला
ल रेखाहे लोहिताक्षरतननी रेखाए रेखित एवां सुविशाल के० विशाल, नयन
के० नेत्रहे वली अंक रतनाला के० अंकरत्नमयी हे एटले उज्जल अने मध्ये
राती टसखो हे. ॥ इति पंचम गायार्थ ॥ ५ ॥

अष्टिपत्ति जमुहावली कीकी ॥ रिछरतनमय नीकीरे ॥ ध० ॥

श्रवण निलाडवटी गुणशाला ॥ कंचन जाकज्जमालारे ॥ ध० ॥ ६ ॥

अर्थ - अष्टिपत्ति के० पांपणो, जमुहा के० उपर वांकी जांपणी कीकी प्र
सिद्धहे ए त्रण वस्तु, रिछरतनमय, के० श्यामरतनमय, नीकी के० मनो
हर हे श्रवण के० कान, तथा निलाडवटी के० चाल ते गुणशाला के० गुणनी
शाला-स्थानक हे ते कंचननांहे. जाक ज्जमाला के० वेदीप्यमान एहवांहे ॥ ६ ॥

વજ્રરતનમય અતિહિ સોદાણી ॥ શીશઘડી સુખસ્વાણીરે ॥ ધૃ ॥

કેશનૂમિ તપનીય નિવેશા ॥ રિઠરતનમય કેશારે ॥ ધૃ ॥ ૭ ॥

અર્થ:-વજ્રરતનમયી અતિહિ સોદાણી કે ૦ અત્યંત મન ગમતી, એહવી શીશ ઘડી કે ૦ મસ્તકની ઘડી છે; સુખની સ્વાણ છે. કેશની નૂમિકા તે તપનીય કે ૦ તપા વેલા સુવર્ણ સરસી કિંચિત્ રક્ત છે. રિઠરતનમય કે ૦ શ્યામરત્નમયી કેશ છે. એટલે કાલા છે ॥ ૬ ॥

હવે તે એકસો આઠ પ્રતિમાને પ્રત્યેકે એક એક પ્રતિમાને, અગીયાર પ્રતિમાઠ બીજીઠે તે શું કામ કરે છે? તે કહેઠે.

પૂઠે ઠત્ર ધરે પ્રત્યેકે ॥ પ્રતિમા એક વિવેકેરે ॥ ધૃ ॥ દોય પા

સૈ દોય ચામર ઢાલે ॥ લીલાએ જિનને ઝવારેરે ॥ ધૃ ॥ ૮ ॥

અર્થ:-પૂઠે એક પ્રતિમા વિવેકે સહિત ઠત્ર ધરે છે. બેઝપાસે, દોય કે ૦ બે મૂર્તિ, પ્રચુજીને ચામર ઢાલે છે. તે લીલાએ કરીને જાણે જિનેશ્વરને, ઝવારે કે ૦ ઝવારણાંજ કરતી હોયના! ૬ ॥

નાગનૂત યદ્ધ ને કુંપધારા ॥ આગે દોય ઝદારારે ॥ ધૃ ॥ તે

પઢિમા જિનપઢિમા આગે ॥ માનું સેવા માગેરે ॥ ધૃ ॥ ૯ ॥

અર્થ:-વલી જિનપ્રતિમા આગલ બે મૂર્તિ, નાગદેવતાની છે; બે મૂર્તિ, નૂતદેવતાની છે; બે મૂર્તિ યદ્ધદેવતાની છે અને બે મૂર્તિ કુંપધારા કે ૦ આજ્ઞાધારકની છે. તે ઘણી ઝદાર પ્રધાન છે. કવિ કહે છે કે હું એમ માનું છું જે તે પ્રતિમાઠ, જિન પ્રતિમા આગલ, સેવા કે ૦ ચાકરી માગે છે. ૬ ॥

ઘંટ કલશ ઝૂંગાર આયંસા ॥ ચાલ પાડ સુપડઢારે ॥ ધૃ ॥

મનગુલિયા વાયકરગ પ્રચંદા ॥ ચિત્તા રયણ કરંદારે ॥ ધૃ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ:-ઘંટ એકસો આઠ, કલશ એકસો આઠ, ઝૂંગાર તે પણ કલશ વિશેષ જાણવા તે એકસો આઠ, આયંસા કે ૦ દર્પણ એકસો આઠ, ચાલ એકસો આઠ પાત્રી નાજન વિશેષ તે એકસો આઠ, સુપ્રતિષ્ઠ નાજન વિશેષ. તે એકસો આઠ, અને મનોગુલિકા પિત્તિકાવિશેષ તે એકસો આઠ, વાતકરક કહેતાં જલશૂન્ય કુંજ એકસો આઠ-તે પ્રચંદ કે ૦ અત્યંત શોનનીક છે. ચિત્તા કે ૦ વિચિત્ર નાના પ્રકારના કરંદીઆ એકસો આઠ છે. ॥ ૧૦ ॥

हय गय नर किन्नर किपुरिसा ॥ कठ उरग वृष सरिपारे ॥ ध० ॥
रयणपुंज वली फूल चगेरी ॥ माल्य ने चूर्ण अनेरीरे ॥ ध० ॥ १॥

अर्थ - हय के० हयकंठ, गय के० गजकंठ, किन्नरके० किन्नरकठ, किपुरिसा के० किपुरसकंठ, उरग के० उरगकंठ, अने वृषसरिपा के० वृषनकठ-इत्यादिक कठ शब्द सधले जोमीए सरिपाके० सरखा- ए सर्व एकसो आठ कहेवा रत्नना पुज एकसो आठ, वली फूलनी चगेरीके० ठावडी, माल्यके० फूलमालानी चगेरी तेमज चूर्णके० सुगंधी चूर्णनी, अनेरीके० बीजी ठावडी ए पण एकसो आठ कहेवी

गंध वस्त्र आनरण चंगेरी ॥ सरसव पुंजणीकेरीरे ॥ ध० ॥ एम
पुष्पादिक पमल वखाण्या ॥ आगे सिंहासन जाण्यारे ॥ ध० ॥ २॥

अर्थ - वली गंधनी चगेरी, वस्त्रनी चगेरी, आनरणनी चगेरी अने सरसवनी चगेरी, वली पुंजणीकेरीके० पुजणीनी चगेरी ए सर्व एकसो आठ जाणवा एम पुष्पादिक के० फूल प्रमुखना, पमल के० वस्त्र, वखाण्याके० जीवाजिगम प्रमुखने विषे वखाण्या ठे. वली आगल सिंहासन जाण्याठे, सिंहात वचने करीने ॥ १॥

उत्र ने चामर आगे समुग्गा ॥ तैल कुट्टनृत जुग्गारे ॥ ध० ॥ जरि
या पत्र चोयग सुविलासे ॥ तगर एला शुचि वासेरे ॥ ध० ॥ ३॥

अर्थ - उत्र एकसो आठ, चामर एकसो आठ, वली आगल समुग्गा के० मा वडा तैलनृत के० सुगंधी तेलना नखा, कुट्टके० सुगंध वस्तुना नखा जुग्गा के० योग्य ए सर्व एकसो आठ आठ जाणवा वली मावडा, पत्रे करी नखा ठे चोयगके० सुगंध इव्ये नखा ठे सुविलासवत ठे तगरे करी नखा ठे एला के० एलचीए नखाठे शुचिवासे के० पवित्रवासे ठे इति त्रयोदश गायार्थ ॥ ३॥

वलि हरताल ने मनसिल अंजन ॥ सवि सुगंध मनरजनरे ॥ ध०
ध्वजा एक शत आठ ए पूरा ॥ साधन सर्व सनूरारे ॥ ध० ॥ ४॥

अर्थ - वली हरतालना मावडा ठे, मनसिलना मावडा ठे अने अंजनना मावडा ठे सवि सुगंधके० सर्व सुगंधिवत ठे मनरजन के० मनने रीज उपजा वे एवा मावडा ठे ध्वजाके० नाहानी ध्वजाठे ठे, ए सर्व एकसो आठ पूरा ठे ए सर्व साधन ठे सनूरा के० नूरसहित ठे ॥ इति चौवसी गायार्थ ॥ ४॥

સુર એ પૂજા સાધન સાથે ॥ જિનપૂજે નિજ હાથેરે ॥ ધ૦ ॥ સિ
ધાયતને આપ વિમાને ॥ ધૂનાદિકે બહુ માનેરે ॥ ધ૦ ॥ ૧૫ ॥

અર્થ:-સુર જે દેવતા-તે એ પૂજાનાં સાધન સહિત, જિનેશ્વરની પૂજા પોતાને
હાથે કરે છે. આપ વિમાનેકે ૦ પોતાના વિમાનનેવિપે, સિધાયતનેકે ૦ સિધનું ધ
ર-તેહનેવિપે પૂજા કરેછે. વલી ધૂનાદિકનેવિપે બહુમાન કરે. ઇતિ ગાથાર્થ ॥ ૧૫ ॥

ત્યાં દેવતા જાવના જાવે, તેશીરીતે જાવે! તે કહેહે.

એહ અપૂરવ દરિશાણ દીતું ॥ સુરતરુફલથી મીઠુંરે ॥ ધ૦ ॥ એ
સંસાર સમુદ્ધે નાવા ॥ તારણ તરણ સહાવારે ॥ ધ૦ ॥ ૧૬ ॥

અર્થ:-એહ અપૂર્વ દર્શન દીતું એટલે કદાપિ કાલે સંસારમાં જન્મતાં, જાવથકી પ્ર
સુદર્શન નથી થયું; માટે અપૂર્વ, સુરતરુકે ૦ કલ્પવૃક્ષના ફલ કરતાં પણ મીઠું.
વલી એ પ્રસૂતિ, સંસાર સમુદ્ધનેવિપે નાવા કે ૦ જહાજ બરાબર છે. જેમ નાવ પોતે
તરે અને બીજાને તારે તેમ પ્રસૂતી પોતે તથા અને નક્તિ, લોકને તારક સ્વજાવે.
નક્તિ અથવા જિનપ્રતિમાનું વિશેષણ છે, માટે સ્ત્રીલિંગે જાણ્યું છે. ઇતિ ષોડશ ગાથાર્થ

એમ વિસ્મય જવજય ગુણરાગે ॥ જીલે તેહ અતાગેરે ॥ ધ૦ ॥
રાચે માચે ને વલિ નાચે ॥ ધરમધ્યાન મન સાચેરે ॥ ધ૦ ॥ ૧૭ ॥

અર્થ:-એમ વિસ્મયકે ૦ પ્રસૂગુણની અદ્યુતતા તથા જવનો જયકે ૦ સંસારની
બીક, તથા ગુણરાગેકે ૦ પ્રસૂગુણના રાગનેવિપે પણ તે રાગ કહેવો છે? અતાગે
કે ૦ જેહનો તાગ નથી; અપાર છે. તેહમાં દેવતા જીલે. તેહમાં રાચે, માચે, મગ્ર
થાય અને નાચેકે ૦ નાટક કરે. ધર્મધ્યાનમાં જેમનું સાચું મન છે. સપ્તદશ ગાથાર્થ ॥ ૧૭ ॥

થેહ થેહ કરતાં દે તે જમરી ॥ હર્ષે પ્રજુગુણ સમરીરે ॥ ધ૦ ॥ યોગ
નિરાલંબન લય આણી ॥ વશ કરતા શિવરાણીરે ॥ ધ૦ ॥ ૧૮ ॥

અર્થ:-થેહથેહ કરતાં જમરી દીએકે ૦ જમરી દેતાં હર્ષ થકી પ્રજુના ગુણ સંમરી
કે ૦ સંજારીને, નિરાલંબન જોગ તે સિદ્ધસ્વરૂપની લય આણીકે ૦ તલાલીન થઈ, શિ
વરાણીકે ૦ મોહરાણીને વશ કરતા થકા છે. ઇતિ અષ્ટાદશ ગાથાર્થ ॥ ૧૮ ॥

એમ નંદીશ્વર પ્રમુખ અનેરાં ॥ શાશ્વત ચૈત્ય જલેરાંરે ॥ ધ૦ ॥ ત્યાં
જિનપૂજે તે અનુમાને ॥ જનમ સફલ નિજ માનેરે ॥ ધ૦ ॥ ૧૯ ॥

अर्थ.—एम नदीश्वर प्रमुख अनेरांके० बीजा जला रुडा शाश्वत चैत्यठे अहीया प्रमुखशब्दे रुचकनां, कुंमलनां, जवनपति प्रमुखना छेइए त्या जिनेश्वरनी पूजा करे ते अनुमाने पोतानो जन्म सफल मानेठे. एटले देवताने जन्म सफल थयानु ठेका ए जिनराजनी चक्तिठे. बीछुं नथी इति एकोनविंशति गायार्थ ॥ १९ ॥

कट्याणक अछाइ वरपी ॥ तिथि चउमासी सरपीरे ॥ ध० ॥ तेह निमित्ते सुर जिन अरचे ॥ नित्य चक्तिपणे विरचेरे ॥ ध० ॥ २० ॥

अर्थ—कट्याणकके० जन्म, दीक्षा, केवल ज्ञान, अने मोक्ष ए कट्याणके तथा वरपीके० संवत्सरी तथा चोमासानी अछाइ—ए दिवसे घणा देवताउ जेला मली अछाइ महोत्सव करेठे सरपीके० ए सर्व सरखी तिथिउठे. ते कट्याणक प्रमुख निमित्त पामीने, सुरके० देवताउ, जिनेश्वरनी पूजा करेठे. नित्य चक्तिके० निरतर पणे प्रचुनक्ति रचेठे ते पूर्वे पूर्वपछा शब्दनी युक्तिमां कसुठे इति गायार्थ ॥ २० ॥

जाव ते अरुणजावे मलियो ॥ ते नवि जाए टलियोरे ॥ ध० ॥ फरि त्रांबू नवि होय निपेधे ॥ हुन हेमरस वेधेरे ॥ ध० ॥ २१ ॥

अर्थ—जावके० पोतानो जाव, अरुणजावके० प्रचुनो जाव—ते साथे मट्यो थको ते नवि जाए टलियोके० ते टली जाय नही ते उपर दृष्टांत कहेठे. पदनो अर्थ जेलोठे जे, रसवेधे त्रांबानुं हेम थयु ते हेम, निपेधेके० त्रावाने निपेधपणे थयुठे ते फरी त्रांबु नवि होयके० न थाय, तेम पोतानो जाव, अरुणजावे मट्यो टली जाय नही ॥ इति गायार्थ ॥ २१ ॥ वली दृष्टांत कहेठे.

एके जलजलव जलधि जलाए ॥ तो ते अरुण थाएरे ॥ ध० ॥ आ पजाव जिनगुणमांही आपे ॥ तेम ते अरुण प्रमाणेरे ॥ ध० ॥ २२ ॥

अर्थ—एके जलजलवके० पाणीनु बिडु एक पण जलधिके० समुद्रमाहे, जलाएके० जले तो ते अरुण थाय एटले सुकाय नही, तेम आपजावके० पोतानो जाव, जिनेश्वरगुणमाहे आपे तो अरुण थाय प्रमाणेके० पूर्वे जे युक्ति कही थयवा दृष्टांत कसु ते प्रमाणे करीने अरुण थाय. ॥ इति गायार्थ ॥ २२ ॥

अपुणरुत अडसय वड रुते ॥ एम सुर जावे चित्तेरे ॥ ध० ॥ एम जिन पूजी जे गुण गावे ॥ सुजश लील ते पावेरे ॥ ध० ॥ २३ ॥

अर्थ:-ते पूजा करीने अपुणरुत्तके० जे एकवार कहुं ते बीजी वार न आवे तेहने अपुणरुत्त कहोए. एवे अडसय वडवृत्तके० एकसो आठ मोटां काव्योएकरी सुर जे देवता-तेउं चित्तनेविषे जावे. एरीते जिनेश्वरने पूजीने एटले अहीयां वाख्यानयकी जिनप्रतिमा पूजीने जिनना गुणगावे; ते प्राणी, सुजशलीजके० न जा जशनी लीजा पामे. कविए जश शब्दे जशविजय एवुं पोतानुं नाम पण सूचव्युं.

हवे जिन प्रतिमानो वर्णव तथा चोमासी संवत्सरी तथा जिनजन्मादिक कव्याणके पूजा अछाई महोत्सव जेम जीवाणिगमसूत्रनेविषे कह्योहे ते पाठ लखीए ठैए. ॥ तस्सणं सिद्धायतणस्स बहु मज्झदेसनाए एत्थणं एगा मणिपेठिया पन्नत्ता दो जोयणा आयाम विस्कंजेणं जोयणं बाह्वेणं सब मणिमया अह्मा तीसेणं मणिपेठियाए उप्पि एत्थणं एगेमहं देवहंदए पन्नत्ते दो जोयणाई आयाम विस्कंजेणं साइरेगाई दो जोयणाई उट्ठं उच्चत्तेणं सब रयणामए अत्ते ॥ अर्थ. ते सिद्धायतनके० सिद्धनुंघर-तेहना बहुमध्य जागे, एत्थणंके० अहीयां, मणिपेठियाके० मणीनी पीठिकाहे. ते पीठिका बे योजन आयाम लांबी. अने विस्कंजके० पोहोलीहे. जोयणंके० एक जोजन, बाह्वेणंके० जाडपणेहे. सर्व मणिमयीहे. अह्मके० निर्मलहे-इत्यादिक वर्णववी. तीसेणं मणिपेठियाए उप्पिके० ते मणीपीठिका उपर, एत्थणंके० अहीयां, एगेमहंके० एक महोटो, देवहंदएके० देवहंदो हे. ते प्रभुने बेसवानुं घर विशेष. पन्नत्तेके० कहुंहे. ते बे योजन लांबुं पहोळुं हे; ने योजन जाजेरुं कुंचुंहे. सर्व रत्नमयी. अह्मके० निर्मलहे. सूत्रं ॥ तत्थणं देवहंदए अठसयं जिणपडिमाणं जिणुस्सेहप्यमाणमेत्ताणं सन्निस्सित्ते चिह्णं तासिणं जिणपडिमाणं अयमेयारूवे वस्सावासे पन्नत्ते ॥ अर्थ:-तत्थणंके० ते देवहंदानेविषे अठसयं जिणपडिमाणंके० एकसो आठ जिनेश्वरनी प्रतिमा, ते केवीहे? जिणुस्सहप्यमाणमेत्ताणंके० जिनेश्वरना शरीरनुं उस्सेह जे कुंचपणु ते प्रमाण मात्र हे. एटले पांचशे धनुष्य प्रमाणेहे. सन्निस्सित्तंके० रूडीरीते थापनाए रह्योहे. तासिणं जिणपडिमाणं के० ते जिनप्रतिमानो, अयमेयारूवेके० ए एहवा स्वरूप वस्सावासे के० वर्णवास वर्णव पन्नत्तेके० कह्योहे. सूत्रं ॥ तंजहा तवणिश्महया हवतला पायतला अंकामयाई एखाई अंतो लोहियस्क परिसेयाई कणगामया पादा कणगामया गोप्फा कणगामइउं जंघाउं कणगामया जाणुं कणगामया उरू कणगामईउं गायलहीउं तवणिक्कमइउं एाजीउं रिठमइउं रोमराजीउं तवणिक्कमया चुच्चुया तवणिक्कमया सिरिवह्हा कणगमइउं बाहाउं कणगमयाउं गोवाउं रिठमयेमंसू

सिजप्पवालमयाउंछा फलिहमया इता तवणिश्मयीउं जीहाउं तवणिश्मया
 तालुया कणगमइउं णासाउं अतो लोहिअस्क परिसेआउं अकामयाइ अङ्घीणि अ
 तो लोहिअस्क परिसेआइ पुजगामइउं दिछिउं रिछामईउं तारगाउं रिछमयाइ अङ्घिप
 चाइ रिछामईउं नमुहाउं कणगामया कवोला कणगामया सवणा कणगामया नि
 लाडवट्टा वइरामइउं सीसपडीउं तवणिश्मइउं केसंत केसजूमिउं रिछामया उवरि
 मुद्धाया ॥ अर्थ - तजहा के० ते वणैव करेते तवणिश्मयाके० तपाव्या सुवर्ण
 मयी, हजतलाके० हाथ तलीआवे, पायतलाके० पगना तलीयावे, एटले हाथ पगना
 तजीया रातावे अकामयाइके० अंकरत्नमयी नखवे, एटले सफेदवे, अतो के०
 मये लोहिअस्क परिसेयाइ के० लोहिताकरत्ननी राती रेखाउंवे कणगामया
 पादाके० सुवर्णमय पगवे, कणगामया गोप्फाके० सुवर्णमय गुटफ एटले घुंटीउं
 वे कणगामइउं जघाउंके० सुवर्णमयी जघाउंवे, ढीचणयी देवली ते जघा कहीए
 कणगामया जाणुके० सुवर्णमयी ढीचणवे कणगामयाउरुके० कनकमय सांथ
 लवे कणगामई गायलहीउंके० कनकमयी गात्रयष्टिवे, एटले शरीरवे, तवणिश्म
 मईउं णानिउंके० तपाव्या सुवर्णमयी नानिवे एटले रातीवे रिछमईउं रोमराईउं
 के० श्यामरत्नमय रोमराली शरीरनीवे तवणिश्मया चुञ्चुयाके० तपाव्या सूव
 र्णमय चुचुकवे, एटले स्तनाग्रदेश राता वे तवणिश्मया तिरिविहाके० तपाव्या
 सुवर्णमयी श्रीवहवे एटले रातावे कणगमई बाहाउंके० सुवर्णमयी बाहवे क
 णगमयाउं गीवाउंके० सुवर्णमय ग्रीवाके० कठवे रिछमये मसूके० रिष्टरत्नमय
 दाढी मूठवे सिलप्पवालमयाके० परवालामय, उंछाके० होठवे फलिहमय दता
 के० स्फटिकरत्नमय दातवे तवणियमयाउं जीहाउंके० तपाव्यासुवर्णमय जी
 व्हा एटले जीनवे, तवणिश्मया तालुआके० तपाव्या सुवर्णमय तालबुठे एटले
 जीन अने तालबु ए वने रातावे, कणगमईउं नासीउंके० सुवर्णमय नाशिकावे
 अतो लोहिअस्क परिसेयाउंके० ते नाशिकामये लोहिताकरत्ननी रेखावे अंका
 मयाइ अङ्घिणिके० अंकरत्नमयी आखो वे, एटले उज्ज्वल वे अंतो लोहिअस्क
 परिसेयाउंके० ते नेत्रमये लोहिताकरत्ननी रेखाउंवे, पुजगामइउं दिछिउंके० पु
 लकरत्नमयी दृष्टिवे, ए पदसूत्रमध्येवे, पण वृत्तिकारे अर्थ नयी कखी, माटे
 अमे पण सामान्ये लख्यंवे रिछामईउं तारगाउंके० रिष्टरत्नमयी तारा एटले की
 कीवे रिछमयाइ अङ्घिपचाइके० रिष्टरत्नमयी आखनी पापण वे रिछामयीउं
 नमूहाउंके० रिष्टरत्नमय नापणिवे कणगामया कवोलाके० कनकमयी कपोल

एटले गल्लस्थलठे. कणगामया सवणा के० कनकमय श्रवण एटले कानठे. क
 णगमया निलाडवट्टाके० सुवर्णमय निलाडपट्टठे; एटले कपालठे. वड्ढरामइ सीस
 घडीउके० वज्जरत्नमयी शीर्षघडीठे. तवणिस्रमईउ केसंत केसजूमिउके० तपाव्या
 सुवर्णमय केशनी अंतजूमिठे. एटले केशजूमि रक्तठे. रिष्ठमयाके० श्याम रत्न
 मय, उवरिसुद्धायाके० ऊपर मुर्दजा केशठे. अथ सूत्रं ॥ तासिणं जिणप
 डिमाणं पिष्ठं पत्तेयं पत्तेयं उत्तधारपडिमाउ पन्नताउ ताउणं उत्तधारपडि
 माउ हिमरइय कुंदेडुप्पगासाइं सकोरिंटमल्लदामाइं धवलाइं आयवत्ताइं स
 लीजं उंहारे माणीउचिंछंति तासिणं जिणपडिमाणं उज्जं परिकं पत्तेयं पत्तेयं
 चामरधारपडिमाउ पन्नत्ताउ ताउणं चामरधारपडिमाउ नाणामणि कणगरयण
 विमल महरिह तवणिस्रज्जल विचित्त दंमाउ चिल्लियाउ संखं ककुंद दगरय
 अमयमहिय फेणपुंज सन्निगासाउ सुद्धुमरययदीह वालाउ धवलाउ चामरा सलि
 लंउंहारे माणीउ माणीउ चिंछंति तासिणं जिणपडिमाणं पुरउ दो दो नागपडिमा
 उ दो दो जस्कपडिमाउ दो दो जूयपडिमाउ दो दो कुंमधारपडिमाउ विणंउयणयाउ
 पायवडियाउ पंजलीउमाउ सन्निक्किताउ चिंछंति सब रयणामइउ अह्वाउ जाव
 पडिरूवाउ ॥ अर्थः—तासिणं जिणपडिमाणं पिष्ठंके० ते जिनप्रतिमाने पूठे.
 पत्तेयं पत्तेयं उत्तधारपडिमाउ पन्नताउके० प्रत्येके एकेक उत्तधारनी प्रतिमा
 कही ठे. ताउणं उत्तधारपडिमाउ के० ते उत्तधारप्रतिमा एहवे ठेरे सहित
 ठे. हीमके० शीतकाले हिम पडेठे; एहवुं रयय के० रूपु, कुंदके० मचकुंद एट
 ले मचकुंदनुं फूल, इंडके० चंडमा, पगासाइं के० ए सर्व जेवां उज्जलां होय ते
 वांठे. सकोरिंटमल्लदामाइंके० कोरिंटवृद्धना फूलनी माला सहित, धवलाइं आय
 वत्ताइंके० उज्जल जे उत्त, सलीजंके० लीजासहित मनोहर, उंहारे माणीउ
 चिंछंतिके० धरतीयकी रहेठे. एटले प्रभुजीने उत्त धरेठे. तासिणंके० ते जिनप्रति
 माने, उज्जंपरिके० बेहु पासे, पत्तेयं पत्तेयंके० प्रत्येके प्रत्येके एटले एकेकी
 जिनप्रतिमाने, चामरधारपडिमाउके० चामरनी धरनारी बे बे प्रतिमाठे. ताउ
 णंके० ते चामरधारप्रतिमाउ केवीठे? ते कहेठे. नाणामणि कणगके० नानाप्र
 कारना मणी तथा सुवर्ण—तेणे करी विमलके० निर्मल, महरिहके० महर्घ्य,
 तवणिस्रज्जलके० तपाव्या सुवर्णमय उज्जल अत्यंत देदीप्यमान, विचित्तके० वि
 चित्रप्रकारना, दंमाउके० चामरना दंमठे. चिल्लियाउके० देदीप्यमान शंख प्रसिद्धठे.
 कुंदके० मचकुंदनु फूल, दगरयके० पाणीना कण, अमयफेणपुंजके० अमृतशब्दे

हीरसमुद्र-तेहनुं फेण, तेहनो पुजके० समूह, सन्निगासाउके० ते सरखा उज्ज्वल
सुद्धमके० सुद्ध, रययके० रूपाना, दीहवालाउके० दीर्घ लंबायमान वालडे, ए
हवा धवल चामरडे ते सलीजं उहारे माणीउं माणीउं चिछतिके० लीजाए जिनने
उवारतीयकी एटले वींऊली थकी रहे तासिणे इत्यादि वली ते जिनप्रतिमानी
आगल दोदो नागपडिमाउ के० वे वे नागदेवतानी प्रतिमाडे, वली दो दो ज
रूपडिमाउके० वे वे यक्षदेवनी प्रतिमाउडे, वली दोदो ज्ञयपडिमाउ के० वे
वे ज्ञतनी प्रतिमाउ डे, वली दोदो कुम्भारपडिमाउके० वे वे आज्ञाधारदेवनी
प्रतिमाउ डे ते सर्व प्रतिमाउ केहेवीडे० विणउंयणयाउ के० विनयेकरी उपन
तके० नमीउं डे पायवडियाउ के० पगे लागतीडे पजलिउमाउके० प्राजजिपुट
कखोडे, एटले हाथ जोड्याडे एवीं सन्निकित्ताउं चिछतिके० रुडी रीते रहीडे
सब रयणामईउं के० सर्वरत्नमयी, अज्ञाउंइत्यादिक वर्णववी यावत् प्रतिरूपडे.
सूत्र ॥ तासिण जिणपडिमाणं पुरउं अछसयं घंटाण अछसयं चदणकलसाण अ
छसयं जिगाराण एव आर्यसगाण थाजाण पात्तीण सुपइछाण मणुलियाण वा
तकरगाण चित्ताण रयणकरमाण ह्यकठगाण पुप्फचगेरीण पुप्फपडलगाण अछस
यं तेहसमुग्गाण जावधूवकडुहगाणं सन्निकित्त चिछंति अर्थ -तासिण इत्या
दि ते जिनप्रतिमाने आगल, अछसयं घंटाणके० एकसो आठ घंटाडे. अछसयं च
दणकलसाण के० एकसो आठ चदनना कलशडे, अछसयं जिगाराण के० एकसो
आठ जिगार -ते पण कलश विशेषडे एवके० एरीते जे आगल कहीए, तेपण एक
सो आठ आठ कहेजो आर्यसगाणके० आरिसाडे, पात्रीउंडे, थालडे, सुप्रतिष्ठके०
जाजनविशेषडे. ए शब्दना अर्थ डालना टवामा लख्याडे तेहवीजाणवा मनोशुद्धिका
वातकरक चित्ररत्नना करनियाडे, ह्यकंठ प्रमुख कठ कहेवा, फूलप्रमुख चगेरी
कहेवी, एम पुप्फ प्रमुखना पमल कहेवा अछसयं तेहसमुग्गाणके० एकसो आ
ठ, तेजना मावडाडे यावत् ठेडे एकसो आठ, धूपना कडठा कहेवा सन्निकित्ता
ण चिछति के० रुडी रीते रह्याडे वली आगल नदीश्वरदीपना अधिकार मध्ये
सिद्धायतननो अधिकार कहीने ए पाठ लख्यो डे

॥ तद्यण बहवे जवणवइ वाणमतर जोइस वेमाणिया चावम्मासिय पाडिवए
सु सवहरेसुय अत्रेसु बहुसु जिणजम्मण निरुम्मण नाणुप्पाय परिनिवाणमा
दिएसुअ देवकळेसुय देवसमितीसुअ देवसमुदएसुअ देवसमावाएसुय देवपठय
एसुय एगतउं सहिया समाणा पमुहिय पक्कीजिया अज्झाहियाउं महामहिमाउं

कारेमाणा सुहंसुहेणं विहरंति ॥ अर्थ:-तत्त्वणंके० ते सिद्धायतननेविपे, बह्वे
के० घणा, एटले सम्यग्दृष्टि होय ते नवणवइ के० नवनपति, वाणमंतर के०
व्यंतरदेवता, जोइसके० ज्योतिषी, वेमाणियाके० वैमानिक, एटले चारे निकायना
देवता, चाउम्मासिय पाडिवएसु के० चोमासाना पडवाना दिवसे एटले कार्तिकी
प्रमुख चोमासे, तथा संवहरेसुके० संवहरीनेविपे बीजापण बहुसुके० घणां जिण
जम्मणके० जिनेश्वरने जन्मकल्याणके तथा, निरुक्मणके० दोक्काकल्याणके, ना
णुप्पायके० केवलज्ञान उपजे ते कल्याणके, तथा, निवाणमादिएसुअके० मो
ह ए आदे देइ बीजापण, देवकळेसुयके० देवकार्यनेविपे, देवसम्मितीसुअके०
देवताउंना समुदाय मल्या होय तेनेविपे. एहज वे पदना पर्याय, वे पदे कहे ठे.
देवसमुदएसु देवसमवाएसु ए वे पदनो. पण एहज अर्थ. देवपयउंयणेसुय के०
देवताना प्रयोजननेविपे एटले कार्ये करी, एगउं सहिया समाणा के० एकठां म
ल्यां थकां, पमुदिय पक्कीलियाके० प्रमुदित एटले हर्षवंत, क्रीडावंत, अछाहियाउं
महामहिमाउंके० अछाइरूप महा महोत्तव एटले आठ दिवस लगी महा म
होत्तव करतां थकां सुखे सुखे विचरें ठे. एरीते जीवाजिगम प्रमुखे पाठ ठे. बी
जां एकसो आठ काव्ये स्तवुं, सूर्याज देवना अधिकारमां कहुं ठे. एटले ए ढाल
संपूर्ण थयो. ग्रंथाग्रंथ ११० अक्षर ४ सर्वाग्र मलीने ग्रंथाग्रंथ २२३४ अ० १०

हवे ठही ढाल कहे ठे. तेहनो पूर्व ढाल साथे ए संबंध ठे जे एक तो पूर्वे
कहुं ठे जे “पंचांगी प्रमाणे स्थापना निक्षेपो परखीने आनंद पासुं.” ते स्था
पना निक्षेपो सूत्र प्रमाणे देखाडे. वली ते सूत्रमां योग वहेवा कह्या ठे ते हुंडी
आ मानता नथी. ते योग, सूत्र साखे देखाडे; तथा पंचांगीपण सूत्र साखे देखाडे.
अथवा पूर्वे एम कहुं हतुं जे “तमारी आज्ञा पालवी, पण कुयुक्ति न करवी” तेआज्ञा
तो योग तथा पंचांगी माने तेवारे पाली कहेवाय; अने समकितपण तेवारेज थाय.
माटे ए ढालमां योग तथा पंचांगी देखाडे ठे. ते ढालनी ए प्रथमगाथा लखीए ठैए.

॥ ढाल ठही ॥ जोलीडा हंसारे विषय न राचीए ॥ ए देशी ॥

समकित सूधूरे तेहने जाणीए ॥ जे माने तुज आण ॥ सूत्र ते
वांचेरे योगवही करी ॥ करे पंचांगी प्रमाण ॥ स० ॥ १ ॥

अर्थ:-ते प्राणीने शुद्ध समकित जाणीए, जे तमारी आज्ञा माने. ते आज्ञा
वतावे ठे. जे प्राणी योगवहीने सूत्र वांचे तथा पंचांगी प्रमाण करे एटले सूत्र,

निर्युक्ति, जाप्य, टीका, अने चूर्णि, एहमां जे कछुंते ते सर्व सत्य करी माने ॥१॥

उद्देशादिक नही चनुनाणना ॥ ठे सुअनाणना तेह ॥ श्री अ
नुयोगद्वारथकी जही ॥ धरीए योगसु नेह ॥ स० ॥ १ ॥

अर्थ—उद्देशादिकके० उद्देश १, आदिशब्दे समुद्देश, २ अनुज्ञा ३, अने अनुयो
ग ४, ए चारे, नहि चनुनाणनां के० चारे ज्ञान जे मतिज्ञान, अवधिज्ञान, मन
पर्यवज्ञान अने केवलज्ञान ए चारनां नथी ठे सुअनाणना तेह के०, ते उद्देशा
दिक श्रुतज्ञाननां ठे ते माटे जणु जणातु अर्थ कह्यो ते श्रुतज्ञाननोज थयो श्रीअनुयो
ग द्वारथकी जही के० पामीने योग साथे स्नेहरीए ते अनुयोग द्वारनो पाठ लखीए ठेए.

अथ सूत्र०—नाण पंचविह पन्नच तजहा आनिणिबोहियनाण १ सुअना
ण २ उहिनाण ३, मणपक्खवनाण ४, केवलनाण ५, तच्च चत्तारि नाणां ६ चप्पा
ई उवणिञ्जां ७ णोउदिसिञ्जंति णोमुसदिसिञ्जंति णोअणुन्नविञ्जंति सुअनाणस्त
उदेसो समुदेसो अणुत्ता अणुत्तंगो ४ पवत्तं जइ सुअनाणस्त उदेसो समुदेसो
अणुत्ता अणुत्तंगो पवत्तं किंअगपविच्छस्त उदेसो ४ पवत्तं अग बाहिरस्त
उदेसो ४ अगपविच्छस्त विउदेसो ४ इम पुण पठवण पढुच्च अंग बाहिरस्त ॥ ६
त्यादि अनुयोग सूत्रादां ॥ अर्थ—नाण पंचविहं के० ज्ञान पांच प्रकारे, पन्नच
के० कछु ठे तजहा के० ते कहे ठे आनिणिबोहियनाण के० मतिज्ञान, सु
अनाण के० श्रुतज्ञान, उहिनाणके० अवधिज्ञान, मणपक्खवनाण के० मनपर्याय
ज्ञान अने केवलनाण के० केवलज्ञान तत्रके० तेहमा, चत्तारि नाणांके० चार
ज्ञान, चप्पाई के० यापी सूकीए उवणिञ्जां के० स्थापवा योग्य ठे णोउदिसि
ञ्जतिके० उद्देश ते सामान्य कथन, ते चार ज्ञानने नथी णोसमुदिसिञ्जतिके० स
मुद्देश तेविशेषे कथन नथी णोअणुन्नविञ्जंति के० अनुज्ञा पण न थाय एटले उ
द्देश समुद्देश अनुज्ञानी क्रिया ठे ते न थाय, जे कारणमाटे मतिज्ञानादिक चार
ज्ञान अपातु लेवातु नथी, तेमाटे सुअनाणस्त उदेसो समुदेसो अणुत्ता अणुत्त
ंगो पवत्तं के० श्रुतज्ञाननो उद्देश समुद्देश अनुज्ञा अने अनुयोग ते अर्थ कथन
प्रवर्त्तं ठे जइ सुअनाणस्त उदेसो समुदेसो अणुत्ता अणुत्तंगो पवत्तंके० जो श्रु
तज्ञानना उद्देशादिक चारवाना प्रवर्त्तं ठे किअग पविच्छस्त उदेसो ४ पवत्तंके० तो अ
गपविष्टना उद्देशादिक चार प्रवर्त्तं ठे के अग बाहिरस्त उदेसो ४ पवत्तंके० अग
बाह्यना उद्देशादिक चार प्रवर्त्तं ठे ? जे माटे श्रुतज्ञाननो अंगप्रविष्ट आचारांगा

દિક પણ છે, અંગબાહ્ય આવશ્યકાદિક પણ છે; માટે પૂછ્યું જે અંગપ્રવિષ્ટનો કે અંગબાહ્યનો છે? અંગપ્રવિષ્ટસ્ત વિગદેસો ધ કે ૦ અંગપ્રવિષ્ટનો પણ છે અને અંગબાહ્યનો પણ છે. ઇમં પુણ પઠવણં પઠુચ્ચ અંગ બાહિરસ્સકે ૦ એ આશ્રીને તો અંગબાહ્યનો છે. જે શિષ્યને જેહનો ઉદ્દેશાદિક પ્રવર્તતો હોય તેહનું નામ દીજીએ. એ આજાવો અનુયોગ દારને ધુરે વિસ્તારે છે, અહીંયાં સંદેષે લખ્યો છે માટે તિહાં જોડ લેજો.

ઉદ્દેશાદિક ક્રમવિણ જે જાણે ॥ આશાતે તેહ નાણ ॥ નાણા
વરણી રે બાંધે તેહથી ॥ જગવડ અંગ પ્રમાણ ॥ સ૦ ॥ ૩ ॥

અર્થ:-ઉદ્દેશાદિક કે ૦ ઉદ્દેશ સમુદ્દેશાદિકનાં, ક્રમવિણ કે ૦ અનુક્રમવિના જે સૂત્રજાણે, આશાતના કરે છે. તેહ કે ૦ તે પ્રાણી, તેહથી કે ૦ તે જ્ઞાનની આશાત નાથી, નાણાવરણી કે ૦ જ્ઞાનાવરણી કર્મ બાંધે. જગવડ અંગ પ્રમાણ કે ૦ જગવતી નામે પાંચમું અંગ, તે પ્રમાણે-એટલે જગવતિસૂત્રમાં કહ્યું છે તે લખી હોય. ॥૩॥

॥ નાણાવરણિશ્ચકમ્મસરીરપગઁગબંધેણં જંતે કસ્સકમ્મસ્સ ઉદાણં ગોયમા નાણપહિણીયાએ નાણનિએહવણયાએ નાણંતરાણં નાણપ્પડસેણં નાણાસાયણાએ નાણવિસંવાયણાયોગેણં નાણાવરણિશ્ચ કમ્મસરીરપ્પગં બંધડ ॥ ઇતિ ॥ અર્થ:-નાણાવરણિશ્ચ ઇત્યાદિ-જ્ઞાનાવરણિ કર્મ શરીરનો જે પ્રયોગસાબંધ તે કસ્સ કમ્મસ્સ ઉદાણં કે ૦ કોણ કર્મનાં ઉદયે કરીને; એટલે જ્ઞાનાવરણી સાથી બંધાય? ઇતિ જાવ. પ્રજુજી કહે છે. હે ગૌતમ, નાણપહિણીયાએ કે ૦ જ્ઞાનનું પ્રત્યનીક પણ તે અનિષ્ટનું આચરણ કરે. નાણનિએહવણયાએ કે ૦ જ્ઞાનનું ઝંજવવું કરે. એટલે જ્ઞાન અને જ્ઞાની કોઈરીતે અજેદ છે. માટે જ્ઞાન જે પાસે જાયો તેહને ઝંજવે. નાણંતરાણં કે ૦, જ્ઞાનનો અંતરાય કરવે. એટલે જ્ઞાન જાણનારને જાત પાણી વચ્ચે ઉપાશ્રયના જાણનું નિવારણ કરે. તથા નાણપ્પડસેણં કે ૦ જ્ઞાનને પ્રદેષે કરીને એટલે અંતર પ્રીતિ જ્ઞાન જ્ઞાની ઉપર ન રાખે. તથા નાણાસાયણાએ કે ૦ જ્ઞાનની આશાતના કરે છે. જ્ઞાનીની જાતિ હીલે. નાણવિસંવાયણાયોગેણં કે ૦ જ્ઞાનનો વિસંવાદ વિપરીત પ્રરૂપણા કરે. નાણાવરણિશ્ચ ઇત્યાદિ એમ કરતો જીવ જ્ઞાનાવરણી કર્મ બાંધે. ઇતિ જગવતી સૂત્રે. વલી જગવતી પ્રમુખ અંગને હેહ છે તપયોગવિધિ લેશથી કહ્યોજ છે. તેહનો લેશ લખીએ હોય. ॥ પન્નતીએ આ ઇમાણં અઠ્ઠહં સયાણં દો દો ઉદેસગાઁહિસિશ્સંતિ એવરં ચઁહસયં પઠમે દિવસે ॥ અઠ્ઠ બિત્તીય દિવસે દોઁહિસિશ્સંતિ એવમાઁ સયાઁ આરંજાવશ્યંપાવે

तावश्य उदिसिद्यऽ उक्कोसेण सय एगदिवसेण मझिमेण दोहि दिवसेहिसय ज
 हन्नेण तिहि दिवसेहि सय एव जाव वीसइम सय एवर गोसालो एगदिवसेण
 उदिसिञ्जति जइ सो विउ एगदिवसेण अणुअ विऊइ अहनविउ आयबिल डुगे
 ए अणुस् विञ्जति ॥ अर्थ -पन्नतीएके० जगवती सूत्रनेविपे, आइमाण अछएह
 सयाणके० धुरना आठ शतक ते दो दो उदिसगाउदिसिञ्जतिके० वे वेउदिसा उदेशीए,
 एवरके० एटलु विगेष जे, चउत्तसय पढमे दिवसे अछके० चोथा शतकना पहेले
 दिवसे आठ उदेशा, बितीय दिवसे दो उदिसा उदिसिञ्जतिके० बीजे दिवसे वे उदेशानो
 उदेश करीए हवे एवमाउ सयाउ आरप्लके० नवमा शतकथी मामीने जावइय पावे
 के० जेटलु नणे तावश्य उदिसिञ्जइके० तेटलो उदेशीए उक्कोसेण सय एगदिवसेण
 के० उत्तरुपुं एक दिवसे शतक, मझिमेण दोहि दिवसेहि सयके० मध्यम वे दिवसे शत
 क, जहमेण तिहि दिवसेहि सयके० जघन्यथी त्रणदिवसे शतक उदेशीए एव जाव वी
 सइम सयके० एम यावत् वीशमा शतक लगे कहेवु एवरके० एटलु विगेष जे, गोसा
 लो एगदिवसेण उदिसिञ्जतिके० गोसालानु पन्नरमु शतक एक दिवसे उदेशीए जइ सो
 विउके० जो ते बुद्धिवत होय तो एगदिवसेण अणुस् विञ्जतिके० एकेदिवसे, अनुज्ञा क
 रीए अहनविउके० जो बुद्धिवत न होय तो आयबिल डुगेण अणुस् विञ्जतिके० वे
 आविले अनुज्ञा करीए एटले ए नाव जे पूर्वे जेटलु नणता तेटली क्रिया करावीने
 नणावता, ते माटे एम कह्य जे वे दिवसे वे आविलनी क्रिया करावीने अनुज्ञा करावे
 सूत्र ॥ एगवीस बावी तेवीसइमाइ सयाइ एकेक दिवसेण उदिसिद्यतिके० एकवी
 शमु, बावीशमु, ने तेवीशमु शतक ते एकंक दिवसे उदेशीए इत्यादिक सर्व वातो, योग,
 विविथी जणाय हवे पाठ अयूरोठे, ते सूत्र लखीए ठैए जे माटे कोइ सामाचारी
 नेढे तथा काल नेढे आधुनिक क्रिया फेर दीसेढे माटे अर्थ नथी लखता ॥

चउवीस इमसय दोहि दिवसेहि ठठ उदिसगा बधरायाइ अछसयाइ एगेण दिवसे
 ण सेवीसयाइ बारस एगेण एगिदिय दसहि जुम्म सयाइ बारस एगेण दिवसेण
 एव वेदियाण बारस तेदियाण बारस चउरिदियाण बारस असन्नि पचिदियाण
 बारस सन्निपचिदिय महा जुम्म सयाइ एगवीस एगदिवसेण उदिसिञ्जति रासि
 जुम्मसय एगदिवसेण उदिसिञ्जऽ ए त्रीजी गायानो अर्थ ॥ ३ ॥

श्री नटी अनुयोगइवारमा ॥ उत्तराध्ययनेरे योग ॥ काल

ग्रहणनारे विधि सघलो कह्यो ॥ धरिए ते उपयोग ॥ स० ॥४॥

અર્થ-વલી શ્રીનંદીસૂત્ર તથા અનુયોગદારસૂત્રતથા શ્રીઉત્તરાધ્યયન સૂત્રને વિષે પણ યોગ કે યોગ કહ્યાં છે. કાલગ્રહણનો કે જોગ મધ્યે કાલગ્રહણનો વિધિ કરવો પડે છે; તે વિધિ સઘલોચ કહ્યો છે. ધરિયે તે ઉપયોગ કે તેહનો ઉપયોગ રાખીયે. એટલે તે રાખીને જોગની શ્રદ્ધા રાખીયે. ઇતિ તૂર્ય ગાથાર્થ ॥ ૪ ॥

હવે તે સૂત્રના આલાવા લખીએ છે. યથા નંદી સૂત્રે. ॥ સેણં અંગઠ્યાએ પઠમે અંગે દો સુઅશ્વંધા પળવીસં અશ્વયણા પંચાસીં ઉદેસણકાલા પંચાસીં સમુદેસણકાલા ॥ ઇત્યાદિ પાઠે. અસ્યાર્થ. અહીંયાં આચારાંગાદિક સર્વ સિદ્ધાંતના ઉદ્દેશણ કાલ દિન કહ્યાં છે તે માટે પ્રથમ આચારાંગના કહે છે. સેણં કે તે, અંગઠ્યાએ કે અંગાર્થે જોડે તો પ્રથમ અંગ છે. તેના દો સુઅશ્વંધા કે બે શ્રુતસ્કંધ છે. પળવીસં અશ્વયણા કે બેદુ શ્રુતસ્કંધ અંશે પંચવીશ અધ્યયન છે. પંચાસીં ઉદેસણકાલા પંચાસીં સમુદેસ કે યોગવિધિ ગમ્ય ઉદેશ સમુદેશ જાણવા. કાલા કે કાલગ્રહણવિધિ લાજે. ઇત્યાદિક સર્વ સિદ્ધાંતનાં પાઠે. કેટલા લખ્યામાં આવે? તથા શ્રીઅનુયોગદારને ધુરે ઘણો પાઠે. તે ગ્રંથ વધે માટે લખતા નથી. તથા શ્રીઉત્તરાધ્યયને અગીયારમે અધ્યયને યથા ॥ વસે ગુરુકુલે નિચ્ચં જોગવં ઉવહાણં પીયંકરે પીયંવાઈ સે સિસ્કં લહુમરિહ્ ॥ ૧ ॥ અર્થ-વસે ગુરુકુલે કે ગુરુકુલે વસજે, એટલે ગુરુકુલે વસીને ગુરુ આણાનેવિષે સાવધાન રહે જે. નિચ્ચં કે નિરંતર, જોગવં કે ધર્મ વ્યાપારવંત તથા, ઉવહાણં કે, અંગાદિક અધ્યયનનેવિષે આંબિલ પ્રમુખ તપ વિશેષ કહીએ તે ઉપધાનવંત, પીયંકરે કે આચાર્યાદિકને અનિમત આહારાદિક અનુકૂલકારી પીયંવાઈ કે આચાર્યાદિકના અનિપ્રાય પ્રમાણે બોલે, સે કે તે પ્રાણી સિસ્કં કે સૂત્રાર્થગ્રહણરૂપ શિક્ષા, લહુમરિહ્ કે પામવાને યોગ્ય. એટલે એ જાવ જે, જે પ્રાણી ઉપધાન કરે; તે સૂત્રાર્થ ગ્રહેવા યોગ્ય છે. ઇતિ ગાથાર્થ.

વલી ઉત્તરાધ્યયનમધ્યે ઠવીશમે અધ્યયને કહ્યાં છે. જંનેં જયારત્તિં નસ્કતં તંમિ નહ ચઝપ્પાગે ॥ સંપત્તે વિરમિશ્ણા સજ્જાયં પઝસ કાલમ્મિ ॥ ૧ ॥ અર્થ-જંનેં કે જે નહત્ર, રાત્રિપ્રત્યે પૂરું કરે; તે નહત્ર, નહ ચઝપ્પાગે સંપત્તે કે આકાશને ચોથે જાગે આવે; એટલે, વિરમિશ્ણા કે વિરમે. સજ્જાયં કે સજ્જાય પ્રત્યે, પઝસ કાલમ્મિકે પ્રાદોષિકકાલનેવિષે એટલે પહેલે પહોરે રાતે પ્રાદોષિક કાલ તે વાઘાઈ કાલ લેવો લાજે. ॥ તમ્હેવય નસ્કતે ગથણ ચઝપ્પાગ સાવસેસંમિ ॥ વેરિત્તિયં પિ કાલં ॥ પહિલેહિત્તા મુણિકુશ્ણા ॥ ૨ ॥ અર્થ-તમ્હેવય નસ્કતે કે તેહજ નહ

त्र, गयण चक्रप्राग साव सेसंमिके० आकाशनी चोथोनाग, सावसेसंके० थाकतो
 रहे तेवारे, वेरितियंपिकाल पडिलेहिताके० वेरती काल ग्रहण पण, कुशाके० करे
 एटले ग्रहे ॥ पोरसीए चउप्रागे वदिताण तउं गुरुं अप्पडिकमिन्ना कालस्स जाय
 ण पडिलेहए ॥ १ ॥ अर्थ - पोरसीए चउप्रागेके० पोरसीनी चोथो नाग बाकी
 रह्यो पहेजा पहेरनो एटले ठ घडी दिवस चढे वदिताण तउं गुरु के० गुरुने
 वदना करीने, अप्पडिकमिन्ना कालस्सके० कालविरतित् पडिकमे, नायण पडिले
 हएके० नाजन पडिलेहे शामाटे जे सशाय पाठली पोरसीए करवो ठे, माटे काल
 न पडिकमे अहीया पाजाइ काल बोव्यो पोरसीए चउप्रागे, वदिताण तउं गुरु
 पडिकमिन्ना कालस्स सिक्कतु पडिलेहए ॥ १ ॥ अर्थ - पोरसीए चउप्रागे
 के० पोरसीने चोथे जागे, अर्थात् दिननी चोथी पोरसीने चोथे जागे गुरुनेवदना
 करीने पडिकमिन्ना कालस्सके० काल पडिकमीने सिक्कतु पडिलेहएके० सिक्का जे
 वसति ते पडिलेहे एटले प्रात काले पाजाइ काल पडिकम्यो न होय तो ते सा
 जे पडिकमे तथा वसती पडि लेहे ते बीजा काले, कालग्रहणना मामला करे
 इति ॥ पारिय कावसग्गो वदिताणं तउं गुरु शुद्ध मंगल चउकाव कालं सपडिले
 हएण ॥ १ ॥ अर्थ - पारिय कावसग्गो के० पडिकमणानी विधिने ठेडे कावसग्ग
 करीने गुरुने वादीने, शुद्धमंगल चउकावके० स्तुति, परमेश्वरना गुणनी-तदरूप
 मंगल करीने, कालसपडिलेहए के० काल पडिलेहे एटले कालग्रहण लीए अ
 हीया वाघाइ काल आव्यो ॥ पोरसीए चउवीए कालतु पडिलेहया एसशायं त
 उंकुशा अबोहतो असंजए ॥ १ ॥ पोरसीए चउवीएके० रातनी चोथी पोरसी,
 कालतु पडिलेहयाएके० काल जे वेरती काल ते लीए पठी सशाय तउं कुशाके०
 सशाय करे अबोहतो असंजएके० असंजमीने अणजगावतो. पोरसीए चउप्रा
 गे वदिताण तउं गुरुं पडिकमिन्नाकालस्स कालतु पडिलेहए ॥ १ ॥ अर्थ - पोर
 सीए चउप्रागे के० पोरसीने चोथे जागे एटले पाठली वे घडीराते गुरुने वदना
 करीने पडिकमिन्ना कालस्स के० काल जे वेरतीकाल पडिकमीने, कालतु पडिले
 हएके० काल जे पाजाइ काल ते पडिलेहे एरीते सूत्रमा जोगविधि साक्षात् वता
 व्यो ठे तेहनो विधि ए मूढा, केवल सूत्र उपर केम जाणे? वली उत्तराध्ययनम
 ध्ये अध्ययन ओगणीशमे कहु ठे ॥ यथा ॥ काल पडिलेहणाएणी जते जीवे कि
 जणइ कालपडिलेहणाएण नाणावरणिअ कम्म खवेइ ॥ १ ॥ अर्थ - कालके०
 वाघाइकाल, अठरतिकाल, वेरतिकाल, अने पाजाइकाल-एनी पडिलेहणाएण

के० आगम विधि ए यावत्निरूपणा एटले काल ग्रहण लेवुं, जागवुं, इत्यादिक विधिकरतो. जीव शुं उपार्जे? एम पूठये थके उत्तर कहेते. काल पडिलेहणा क रतो जीव, नाणावरणिळं कम्मं खवेइके० ज्ञानावरणी कर्म खपावे. एम कालग्र हणपूर्वक सूत्र नणवुं, वांचवुं, सूत्रमां बोड्यो. तथा तेनो विशेष विधितो निर्युक्ति वृत्ति परंपराथी जाणीए, बाकी न जाणीए. इति तूर्यगाथार्थ ॥ ४ ॥

वली पांचमी गाथामां साधुने योग वहेतां आगमे सिनद्धा थाय ते देखाडे ठे.

ठाणे त्रीजे रे वली दशमे कह्युं॥ योग वहे जेह साध ॥ आग मे सिनद्धा ते संपजे ॥ तरे संसार अगाध ॥ स० ॥ ५ ॥

अर्थ:- ठाणे त्रीजे के० श्रीठाणांगसूत्रनेविषे त्रीजे ठाणे, वली दशमे कह्युंके० ठाणांगमध्येज दशमे ठाणे कह्युं ठे. योगवहे जे साधके० जे साधु जोगवहे, तेने आ गमेसिनद्धा ते संपजेके० आगल नडनीपजे. तरे संसार अगाध के० अपार सं सारनो पार पामे. एटले संसार पार पामे. ए पद त्रीजा ठाणाने जोडीए. आगमे सिनद्धा संपजे ए पद दशमा ठाणाने जोडीए. एटले ए नाव जे, योग वहे तो सं सार तरे एम त्रीजे ठाणे कह्युं ठे; तथा जोग वहेतो आगमे सिनद्धा थाय एम दशमे ठाणे कह्युं ठे. ठाणांग सूत्रमध्ये एरीत ठे; तेमाटे ए गाथानो अर्थ पण एम जोडीने संबंध कस्यो. इति पंचम गाथार्थ. ॥ ५ ॥

हवे ठाणांगनो पाठ लखीए ठैए. ॥ तिहिं ठाणेहिं संपन्ने अणगारे अणादीयं अणवदग्गं दीहमं चारुंत संसार कंतार वीतीच एक्षातं अणिदाणयाए दिठिसं पन्नयाए जोग वाहियाए ॥ अर्थ:-तिहिंठाणेहिं के० त्रणे स्थानके, संपन्नेके० पा म्ये थके, अणगारे के० मुनिराज, अणादीयं के० जेहनी आदि नही. अणवदग्गं के० जेहनो अंत नही, दीहमंके० दीर्घ एटले लांबो ठे अक्षाके० मार्ग जे हनो एहवो चारुंत के० चार विजाग ठे. नरकगति प्रमुख ए तडूप संसार तेहज कांतार के० अटवी. ते चार गतिरूप संसारअटवीप्रत्ये वीतीवएखाके० अत्यंत वर्जन करे; एटले पार उतरे. ते त्रणे स्थानक कहेते. अणिदाणयाए के० जोग रुद्धिनी प्रार्थना, आर्तध्यानरूप जे नियाणु ते न करे. १ दिठिसंपन्नाएके० सम्यग्दृष्टिपणुं २, अने जोगवाहियाए के० जोग जे श्रुतना तप प्रमुख क्रिया वि शेष ते करतो ३, हवे दशमे ठाणे पाठ ठे. तेहमां पण जोग वाहियाए ॥ ए पा ठ ठे; ते लखीए ठैए:- दसहिं ठाणेहिं जीवा आगमेसिनद्धा कत्ताए कम्मंपकरेइं

तंजहा ॥ अणिदाणयाए १, विस्तिपन्नाए २, जोगवाहियत्ताए ३, खंति खमणयाए ४, जितेंदियत्ताए ५, अमाइलयाए ६, अयासडयाए ७, सुसामणयाए ८, पवयण वड्डलयाए ९, पवयण उज्जावणाए १० ॥ अर्थ—दशहियाणेहि के० दशे स्थान के, एटले दशे कारणे जीव, आगमेसिजहा कत्ताए के० आगल आवते जवे, ज ५ एटले कयाण ठे जेहने, सुदेव, सुमनुष्यपणु पामे तथा मोहरूप जइ पामे तंजहाके० तेहज दश कहेवे अनिदान १, दृष्टिसपन्न २, योगवाही ३, ए त्रण पू र्वे कहा तेम खतिखमणयाए के० कूमाए खमता पण असमर्थपणे नही ४ जित इदियत्ताए के० इदियनो नियह करता ५, अमाइलयाएके० अमाइपणे करीने ६, अपासडयाएके० ज्ञानादिकने पासे वसे एटले ज्ञानादिक मध्ये न वसे, ते पासडो, कहिए ते पण देशपासडो सर्वपासडो ते पासडापणुं ज्या नही ते अपासडो कहीए तेणे करीने, ७ सुसामणयाएके० मूलोत्तरगुण सहित साधुपणु करते ८ पवयणवड्डलयाए के० प्रवचन जे दादशागी अथवासथ तेहनु वाड्डत्य ते हि तकारपणु एटले प्रत्यनीकने शिक्षा देवे करी ९ पवयण उज्जावणाए के० ते दाद शागीनो अथवा सधनो उज्जावन धर्म कथावाट लब्धि जशवाट बोलवे करीने १० एहमा जोग बहिवा कहा ते माटे साधु तथा आवक पोताने उचित जणे पण तपक्रिया विशेष करीने जणे ते आगली गायामा देखाडे ठे ॥ ५ ॥

योग बहीने रे साधु श्रुत जणे ॥ आवक ते उपधान ॥ तपउप
धाने रे श्रुत परिग्रह कहा ॥ नंदीए तेह निदान ॥ स० ॥ ६ ॥

अर्थ—योगबहीने साधु ते श्रुत जणेके० साधु ते योगबहीने सिद्धांत जणे, आवक ते उपधान के० आवक, उपधान बहीने सूत्र जणे तप उपधाने के० तप उपधाने करीने श्रुत परिग्रह कहा के० श्रुतनुं परिग्रहण के०, ग्रहण करे एम कह्यु ठे ते एम आवक क्या कहा ठे? ते कहे ठे नंदीएके० श्रीनदीसूत्रमध्ये कह्यु ठे तेह निदान के० तेमाटे योग उपधान कहीएठेए यत ॥ सुअपरिगह तवो बहाणाइ इति अर्थ—सुअपरिगह के० श्रुतनो परिग्रह करे तवो बहाणाइ के० तपउपधान सहित, इतिश्री नदीसूत्रे इति पद्यी गायार्थ ॥ ६ ॥

इरियादिकना रे पट उपधान ठे ॥ तेणे आवश्यक शुद्ध ॥ गृहि
सामायिक आदि श्रुत जणे ॥ दीक्षा लेइ अलुद्ध ॥ स० ॥ ७ ॥

અર્થ:- ઈરિયાદિકનાં કે૦ ઈરિયાવહી પ્રમુખનાં, અહીંયાં ઉપલક્ષણથી નવકારનું ઉપધાન લીજીએ. આદિશબ્દથી બીજાં ચાર ઉપધાન લીજીએ. એટલે, પટઉપધાન છે કે૦ ઠ ઉપધાન છે. યથા પહેલું ઉપધાન, પંચમહા મંગલ સુઅર્ચંધ, બીજું પઠિકંમણા સુઅર્ચંધ, ત્રીજું શક્ર સ્તવાધ્યયન, ચોથું ચૈત્યસ્તવાધ્યયન, પાંચમું નામસ્તવાધ્યયન અને ઠતું શ્રુતસ્તવ સિદ્ધસ્તવાધ્યયન:- એ ઠ તેણેકે૦ તે ઉપધાને કરીને, આવશ્યક શુદ્ધકે૦ આવશ્યકસૂત્ર શુદ્ધ યાચ. ગૃહીકે૦ ગૃહસ્થ સામાયિક આદે શ્રુત નેણેકે૦ સામાયિક આદિ દેડને, આદિશબ્દથી દૃષ્ટિવાદપર્યંત શ્રુતસિદ્ધાંત નેણે, દીક્ષા લેડને અલુદ્ધકે૦ લોન, ઉપલક્ષણથી ક્રોધાદિક તેહનો ત્યાગ કરીને તે ઉપધાનનો અધિકાર મહાનિશીથસૂત્રમધ્યે વિસ્તારે છે. તે જાણવું. તે કહેતાં ગ્રંથ વધે તેમાટે નથી લખતા. તથા મૂઢા મહાનિશીથસૂત્ર માનતા નથી; તે નથી માનતા તેહને કેહેવાના ઉત્તર પ્રત્યુત્તર ઘણાં છે, પણ નથી લખતા. તથા સુબુદ્ધિ મંત્રી પ્રમુખને અધિકારે બીજે પણ સર્વ ઠામે દીક્ષા લીધા પઠી ॥ સામાણ્ય માણ્યાઈ એકારસ અંગાઈ અહિજડકે૦ સામાયિક આદિ દેડને અગીઆર અંગ નેણે એહવા પાઠ છે. ઇતિસત્તમગાથાર્થ. ॥ ૭ ॥

વલી શ્રાવક સૂત્ર ન નેણે તે દેખાડે છે.

સૂત્ર નેણ્યા કોઈ શ્રાવક નવી કહ્યા ॥ લઘ્વઘ્ન કહ્યા તેહ ॥ પ્રથમ જ્ઞાન ને પઠી દયા કહી ॥ તિહાં સંજત ગુણ રેહ ॥ સ૦ ॥ ૮ ॥

અર્થ:- સૂત્ર નેણ્યા કોઈ શ્રાવક નવિ કહ્યા કે૦ કોઈ શ્રાવક કોઈ સૂત્રમાં સૂત્ર નેણ્યા કહ્યા નથી. લઘ્વઘ્ન કહ્યા તેહકે૦ ઝલટા લઘ્વઘ્ન કહ્યા છે. અર્થ લાખ્યા છે જેણે ઇત્યાદિક તુંગીઆનગરી પ્રમુખ શ્રાવકને અધિકારે કહ્યા છે. યતઃ જગવતી સૂત્રે શતક બીજે ઉદ્દેશે પાંચમે ॥ લઘ્વઘ્ન ગહિયઘ્ન પુહિઘ્ન અનિગયઘ્ન વિણિહિયઘ્ન ॥ ઇતિ. અર્થ:- લઘ્વઘ્નકે૦ અર્થ ગ્રહ્યા છે; તેહથી અર્થ લાખ્યા છે. પુહિયઘ્નકે૦ સંશયથકાં પૂઠ્યા છે અર્થ જેમણે, અનિગયઘ્નકે૦ પ્રશ્ન કરી નિર્ણય કહ્યા અર્થનું અનિગ્રહણ જાણપણું થયું. વિણિહિયઘ્નકે૦ એટલામાટે નિશ્ચિત અર્થ છે જેણે, એમ કહ્યું છે; પણ ॥ લઘ્વસુત્તા ગહિયસુત્તા ॥ ઇત્યાદિ પાઠ કર્હીએ નથી. ઝલટું દીક્ષા લીધા પઠી પણ એટલો કાલ ગયે નેણે, એમ કહ્યું છે તે લખીએ ઠેએ.

॥ તિવાસ પરિયાગસ્સ નિગ્ગંથસ્સ કપ્પઈ આચારકપ્પે નામં અક્ષયને ઉદ્ધિસિ ત્તેવા ચત્તવાસ પરિયાગસ્સ નિગ્ગંથસ્સ કપ્પત્તિં સુઅગઢે નામં અંગે ઉદ્ધિસિત્તે પં

चवास परियागस्त समणस्त कप्पति दसाकप्प व्यवहारा नामअण्यणे उदिसित्त
 ए अछवास परियागस्त समणस्त कप्पति गाण समवाए नाम अंगे उदिसित्तए द
 स वास परियागस्त कप्पति विवाहे नाम अंगे उदिसित्तए एक्कारसवास परियाग
 स्त कप्पति खुड्डिआ विमाण पविनन्ति महलिया विमाण पविनन्ति अगचूलिया
 वगचूलिया विवाहचूलिया नाम उदिसित्तए बारसवास परियागस्त कप्पति अरु
 णोववाए वरुणोववाए गरुडोववाए धरणोववाए वेसमणोववाए वेलंधरोववाए
 अअण्यणे उदिसित्तए तेरस वास परियाए कप्पति उछाणु सुए समुछाणसुए देवि
 दोववाए नागपरियावलिया नाम अअण्यणे उदिसित्तए चउदस वास कप्पति सु
 वन्न जावणा नाम उदिसित्तए पनरसवास कप्पति चारण जावणा नाम अअण्यणे
 उदिसित्तए सोलसवास कप्पति वेयणीसय नाम अअण्यणे उदिसित्तए सत्तरसवास
 कप्पती आसीविसि नाम अअण्यणे उदिसित्तए अछारसवास कप्पति णिठि विसि
 जावणा नाम अअण्यणे उदिसित्तए एगुणवीसइवास परियागस्त कप्पति णिठि
 वाए नाम अंगे उदिसित्तए वीसवास परियाए समणे निग्गथे सबसुआणवाई न
 वति ॥ अस्त्यार्थे एनो अर्थे सुगम ठे तो पण सहेप लखेठे अण वरसना पर्या
 यना धणी साधुने कट्पे आचार प्रकटपनामा अध्ययन जणवाने चार वरस
 नी दीक्षावालाने सूगढाग सूत्र नणवु कट्पे एम पाच वरसनाने दशाकट्प,
 व्यवहार अध्ययन नणवु कट्पे आठ वरस पर्यायवाला गाणाग समवायाग न
 णे, दश वरस पर्यायवाला जगवतीसूत्र जणे अंगीयार वरसना पर्यायवाला
 खुड्डियाविमानप्रविनक्ति महल्लियाविमाणप्रविनक्ति अगचूलिया, वगचूलिया अ
 ने विवाहचूलिया जणे, बारवरसना पर्यायवाला अरुणोपपात, वरुणोपपा
 त, गरुडोपपात, धरणोपपात, वैश्रमणोपपात अने वेलंधरोपपात जणे तेरवरस
 ना पर्यायवाला उपस्थानश्रुत, समुछाणश्रुत, देवेओपपात अने नागपरिया वलि
 या अध्ययन जणे चउदवरसना पर्यायवाला सुवर्णजावनाअध्ययन जणे पन्न
 रवरसना पर्यायवाला चारण जावनाअध्ययन जणे सोलवरसना पर्यायवाला
 वेटनीशतकअध्ययन जणे सत्तरवरसना पर्यायवाला आसीविसिअध्ययन जणे
 अछारवरसना पर्यायवाला दृष्टिपिपजावना नामा अध्ययन जणे ओगणीस व
 रसना पर्यायवाला दृष्टिवादनामा अध्ययन जणे वीसवरसना पर्यायवाला सर्व
 सूत्रना वादी होय इति व्यउवारदशमोदेशके जो साधु एटला वरसपठी जणे
 तो आवकतो सर्वथा न जणे इति जाव तेवारे दुडक बोव्यो जे, जो एम ठे तो

श्री दशवैकालिक मध्ये केम कह्युं जे ॥ पढमं नाणं तउं दयाके० प्रथम ज्ञान ने पठी दया. ज्ञानविना दया केम पाले? माटे आवक ए लेखे सूत्र नणे ते उपर उत्तर वालेते. प्रथम ज्ञान ने पठी दया कहीते ते कोने कहीते? तेउपर आगजुं पद कह्युंते. तिहां संजत गुण रेहके० त्यहां संजत कहाते. गुणनी रेखासरखा मुनि एवा होय. यतः ॥ पढमं नाणं तउं दया एवं चिच्छं सव्व संजए ॥ एम दश वैकालिकनो पाठ ठे माटे आवकने केम जोडोते? पण सव्व सावए एहुं नथी क ह्युं तो एह वचनथी शो संदेह उपजेते! इत्यष्टमी गायार्थ ॥ ७ ॥

नवमे अध्ययनेरे बीजा अंगमां ॥ घरमां दीव न दीठ ॥ वलिय चउदमेरे कह्युं शिक्षा लहे ॥ ग्रंथ तजे ते गरिष्ठ ॥ स० ॥ ए ॥

अर्थः— नवमे अध्ययनेरे बीजा अंगमांके० बीजुं अंग जे सूगडांग सूत्र तेहना नवमा अध्ययननेविषे एम कह्युंते. घरमां दीव न दीठके० घरमां गृहस्थे दीवो न दीठो; माटे दीक्षा लेते. ॥ यतः ॥ गिहे दीव म पासंता पुरिसा दाणिया नरा ते धीरा बंधणु मुक्का नावकंखंति जीवियं ॥ १ ॥ इति सुगडांग सूत्रे नवमे अध्ययने अर्थ.—गिहे दीवम पासंता के० घरनेविषे सूत्ररूप दीवो नथी देखता; ते माटे पुरिसा दाणिया नरा के० पुरुषो आदेय नामना धणी, एहमां पुरुष, सूत्ररूप दीवो देखवाने ते धीराके० ते धीर, बंधणुमुक्का के० संसार बंधन ठांडे. एटले दीक्षा आदरे ठे. नावकंखंति जीवियंके० असंयम जीवितव्ये जीवहुं नथी वांठता. ए गायार्थे पण सूत्र घरमां नणता नथी दीसता. वलिय चउदमेरे कहां के० चली सुगडांग सूत्रनाज अध्ययन चौदमे कह्युं. शिक्षा लहे के० शिक्षा पामे. एटले सूत्र नणवारूप शिक्षा पामे. कोण पामे? ते कहे ठे. ग्रंथ तजे के० परिग्रह ठांडे ते गरिष्ठ के० गुण गरिष्ठ होय ते. एटले निग्रंथ थाय ते शिक्षा सूत्रनी पामे. ५ तिं गायार्थ—हवे चौदमा अध्ययननी गाथा लखीए ठैए ॥ गंथविहायै हच सिरकमा ए उछायसु बंनचरेव सिक्का ऊवायकारी विणयंतु सिरके जे ठेय सेविप्पमायं न कुला ॥ १ ॥ अस्यार्थ, गंथविहाय के० परिग्रह ठांडीने इह सिरकमाने के० सूत्र नणतो यको उछायके० चारित्रमां सावधान थइने सुबंनचरेवसिक्का के० नली रीते ब्रह्मचर्यनेविषे वसे. ऊवायकारी के० उपायनो करणहार एटले रत्नत्रयनो आराधक, विणयंतु सिरके के०, विनयप्रत्ये शीखे. जे ठेएके० जे निपुण ठे. सेवि

के० ने प्राणी पमाय न कुयाके० प्रमाद न करे इति एहमा पण कसु जे परि ग्रह ठाने तेवारे सूत्र नणे. इतिजाव इति नवमगाथार्थ ॥ ए ॥

सप्तम अगे अपढिया संवरी ॥ दाख्या आध अनेक ॥ नवि आचार धरादिक ते कहा ॥ मोटो एह विवेक ॥ स० ॥ १० ॥

अर्थ—सप्तम अगे के० श्री उपासगदशागसूत्रमध्ये अपढिया संवरी के० नण्याविना संवरवत कहा. एम, दाख्या आव अनेक के० अनेक आवक देखा ड्या ठे इति सूत्र नण्या नथी कहा इति जाव ते कामदेवना अधिकार मध्ये प्रगटपणे श्री उपासकमध्ये कसु ठे यथा ॥ तयेण समणे जगव महावीरे बह वे समणे निग्गये निग्गयीउय आमतेत्ता एव वयासी जइताव अस्सो समणोवास ग्ग गिहिणो गिहमये वसता दिवमाणुस्स तिरिक्कजोणिए उवसग्गो सम्म सहति जाव अहिया सति सक्का पुणाऽ अक्को समणेहि निग्गयेहि डुवालसग गणपिड गं अहिज्जमाणेहि दिव माणुस्स तिरिक्कजोणिए उवसग्गे सम्म समहित्तए जा व अहिया सित्तए तउते बहवे समणानिग्गथा निग्गयीउय एयमध विणएण प डिसुणे तएणसे कामदेवे समण जगव पसिणाऽ पुञ्ज ॥ इत्यादि व्याख्या—तए ण समणे जगव महावीर के० तेवारे श्रमण जगवान महावीर स्वामी, बहवे स मणे निग्गये निग्गयीउयके० घणा श्रमण नियथ नियथीने, एटले घणा साधु सावीने, आमतेत्ता के० आमत्रण करीने—बोलावीने, एववयासी के० एम कहे ता हवा जइताव अज्जो के० हे आर्यो जो—समणोवासग्ग गिहिणो के० श्रम णोपासक गृहस्थ, गिहमये वसता के० घरमा रहेता, दिव माणुस्स तिरिक्कजो णिए के० देवतासवधी, मनुष्यसंबंधी अने तिर्यचसंबंधी—उवसग्गो सम्म सह ई के० उपसर्ग सम्यग्रीते एटले जलीरीते—प्रकारे सहे ठे जाव अहिया सेइके० दीनता अणकरवे अहियासे ठे सक्कापुणाऽ अक्को के० हे आर्यो, विजोपे सम र्थ यावु समणेहि निग्गयेहि के० श्रमण नियथे—डुवालसग के० दादगागी, गणपिमग के० गणि जे आचार्य—तेनी पेटी अहिज्जमाणेहि के० जणते थके, दिव माणुस्स तिरिक्कजोणिए उवसग्गे के० देवता, मनुष्य अने तिर्यचसवधी उ पसर्ग, सम्म सहित्तए के० सम्यग्रीते सहेवाने, जाव अहियासीत्तए के० याव त् अहियासवाने, तउ के० तेवारे ते—बहवेसमणानिग्गथा के० ते घणा श्रम ण नियथ, निग्गयीउयके० साधवी, एयमधविणएण पडिसुणेति के० ए अर्थ वि

नये करीने सांजले. एटले ए समुदाय अर्थ जे प्रजुजीए साधु साध्वीने कह्युं जे
 आवक थकां उपसर्ग खमे ठे; तो तमे ढादशांगी प्रमुखना नणनारा ठो; माटे तमा
 रे तो विशेषे उपसर्ग सहेवा. इति जाव. एहमां एम कह्युं जे, आवक वगर नण्या
 विना संवरवंताठे. इति तात्पर्यार्थ. तएणंसे कामदेवे के० तेवार पढी ते कामदेव
 समणं नगवं पसिणाइ पुढइ के० श्रमण नगवानने प्रश्न पूठे. इति सूत्रार्थ—व
 ली उपासगदशांगमथ्येज कुंमकोलिया नामा नगवानना आवकनो अधिकार ठे.
 यथा ॥ कुंमकोलियाई समणे नगवं महावीरे कुंमकोलियं एवं वयासी सेनूणं कुं
 मकोलिया कल्लं तुल्लं पुवावरएह काल समयंसि असोगवणियाए एगेदेवे अंति
 यं पाउ नविह्ता तएणं सेदेवे एममुदेच तहेव जाव पडिगए सेनूणं कुंमकोलि
 या अछेसमठे हंताअब्भितं धन्नासिणं तुमं जहाकामदेवे ॥ व्याख्या:—कुंमकोलि
 याई के० हे कुंमकोलिया, एहवुं आमंत्रण करीने, समणे नगवं महावीरे के०
 श्रमण नगवान महावीर, कुंमकोलियायं के० कुंमकोलियाआवकप्रत्ये, एवं
 वयासी के० एम कहेता हवा. सेनूणं कुंमकोलिया के० हे कुंमकोलिया! निश्चे, क
 ल्लं के० गइ काले, तुल्लंके० तुलने, पुवावरएहकाल समयंसि के० मध्यान्ह सम
 यनेविषे, असोगवणियाए के० अशोकवाडीनेविषे, एगेदेवे अंतियं पाउ नविह्ता
 के० एक देवता प्रगट अयो. तएणं सेदेवे के० तेवारे ते देवता, एममुदेच के०
 ताहरी नाममुडा, तहेव जाव पडिगए के० तेमज यावत् गयो, एटले यावत् श
 ब्दे एम सूचव्युं. नाम मुडा वस्त्र देवताए लीधां, प्रश्न पूठ्यां, तेना तें जवाब उ
 त्तर कखा. अनुक्रमे निष्टुष्ट व्याकरण कस्ये थके, देवता पाठो गयो. सेनूणं कुंम
 कोलिया के० ते निश्चे हे कुंमकोलिया, अछेसमठे के० ए अर्थ साचो. हंता अ
 ब्भि के० प्रजुजीने कहे ठे. हे नगवन्, सत्य, तंधन्नासिणंतुमं के० प्रजुजी कहे ठे
 धन्य ठो तमे, जहा कामदेवे के० जेम पूर्वे कामदेव कह्या ठे तेम कहेवा. एटले
 साधुने बोलावीने प्रजुजीए कह्युं जे, घरमां रह्या आवक पण एम करे ठे; तो तमे
 तो ढादशांगीना धरनारा ठो. तमने विशेषे एम जोइए. इति. जो आवक, सूत्र
 नणता होत तो एम कहेत नहीं इतिजाव.

अहीयां कोइक एम कहेजे “ ढादशांगीना नणनारा कह्याठे. ते ढादशांगी न
 णी न शके पण थोहुं घणुं नण्या दोशे.” तेहने उत्तर देठे— नवि आचार धरा
 दिक ते कह्या के० आचारांगादिकना धरनारा आवक नथी कह्या. एटले ए जाव
 जे ॥ अप्पेगइया आचारधरा अप्पेगइया सूअगडधरा ॥ एम एकादशांगादि नण

नारा साधु विवरीने उववाइ प्रमुखमा कहा है, पण आवक नथी कहा, तो तमे खोटी सजावना शी करो ठो? मोटो एह विवेक के० ए आवक तथा साधुने विवेक वहेंचण मोटो कस्यो है इति दशमी गाथार्थ ॥ १० ॥

अहीया कोइकनी आशका करीने उत्तरवाले है ते दुढक बोड्यो जे “उत्तराध्ययनमा आवकने कोविद कहा है ते जण्णाविना कोविद केम कहीए? तेहने उत्तर

उत्तराध्ययनेरे कोविद जे कहा ॥ आवक पालित चप ॥ ते प्रवचन निग्रथ वचनर्थी ॥ अरथ विवेके अकप ॥ स० ॥ ११ ॥

अर्थ—उत्तराध्ययने के० उत्तराध्ययननेविपे, कोविद जे कहा के० कोविद एट ले पमित कहा है आवक पालित चप के० चपानगरीनेविपे पालित, नामा आवकने कहा है यत चपाए पालिए नामे सावए आसिवाणि महावीरस्त जग वठ सीसो सोठ महण्णो ॥ १ ॥ व्याख्या—चपानगरीनेविपे, पालिए नाम सावए के० पालित नामा आवक, आसिके० होतो हवो. वाणिंके० वणिक जाति—ते केवो है? महावीरस्त जगवठ सीसो के० महावीर जे चौबीशमा परमेश्वर—तेमनो शिष्य है महण्णो के० ते वीर केवा है? महात्मा है मोटो है आत्मा जेहनो इति वली ते आवक केवो है? ते कहे है ॥ निगगथे पावयणे सावए सेवि कोविए पोएणववहरते पिहुडनगरमागए ॥ २ ॥ व्याख्या—निगगथे पावयणे के० निग्रथसबधी प्रवचन—तेहनेविपे, सावए के० ते आवक, कोविए के० पमित है पोएणववहरते के० जिहा जे व्यापार करतो, पिहुड नगरमागए के० पिहुडनामा नगरनेविपे आवतो हवो इति उत्तराध्ययने एकवीशमे अध्ययने जे कोनिट ॥ ३ ॥ ते प्रवचननिग्रंथ के० निगगथे पावयणे निग्रंथनु प्रवचन, वचनथकी के० एहज वचनथी जाणीए ठैए जे, प्रवचन जण्णानो सबध ते निग्रथनेज है अने आवकने कोविद कहा ते अरथ विवेके के० अर्थनी धारणा एज होय अकंप के० अप्रकप निश्चलपणे आवक लक्षज कहा है पण लक्ष सुत्ता कहीए पाठ नथी वली आवक कोविद कहा पण अधीत न कहा, तो एहमा शो सदेह आवे है? आज पण आवक, सूत्र जण्णाविना अर्थ करीने घणा माहा दीसे है अहीया वली दुढकमति बोड्योके “उत्तराध्ययनमां कस्यु ठे के” सूत्र नणतो सम्यक्त्व पामे “तेवारे मिथ्यात्वी थको जणे एम आव्हु” यत. ॥ जो सुत्त महिज्जतो सुएणउग्गाहइउ सम्मत्त अगेण बाहिरेणव सोसुत्तरुइति

नायवो ॥ १ ॥ व्याख्या:-जोसुत्तमहिक्कंतो के० जे सूत्र नणतो, सुएण उग्गहइ उ सम्मत्तं के० श्रुते करीने सम्यक्त्तने अवगाहे. अंगेण के० अंगे करी, वके० अथवा बाहिरेण के० अंगवाह्ये करी, सोसुत्तरुइति नायवो के० ते सूत्ररुची जाणवो. इति उत्तराध्ययने अध्ययन अष्टावीशमे.

हवे एनो उत्तराध्ययननी गाथायी पण आवकने सूत्र नणवुं नावे, जे माटे सूत्रनए ससकित अवग्गहे ते त्रापइजल अवग्गहे ए दृष्टांत जाणवुं. एटले जल ठतुंठे तेहने अवग्गहे. ए दृष्टांत ठतां ससकितनेज साधुने अवगाहवुं आव्युं, पण सिध्वात्वीयको सूत्र नणीने सम्यक्त्व पामे एम तो घेलो वाहेलो होय, ते पण न कहे. कांहा मोहनीय कर्मना उदययी शंकित जावठे, ते साधु नणतो निःशंकित करे, पठो निःशंकित सूत्ररुची नामे सम्यक्त्व अवगाहे; ए सुधो अर्थ मानवो. वली सिध्वात्वी ते अन्यतीर्थी कहिए, अने अन्यतीर्थीने सूत्र नणावे तो चारमासवुं प्रायश्चित्त आवे. एम अहीयांज आगल कहेवाशे; तो नणवुं तो वेगलुं रह्युं; ते विचारजो. इति एकादशमी गाथार्थ. ॥ ११ ॥

सूत्रे दीधुरे सत्य ते साधुने ॥ सुर नरने वलि अठ ॥ संबर
घारेरे बीजे एम कह्युं ॥ अंग दशमे समरठ ॥ स० ॥ १२ ॥

अर्थ:-सूत्रे के० सूत्रयी, दीधुं के० आप्युं. सत्य के० साधुं बीजुं व्रत-साधुने के० मुनिने. एटले परमेश्वरे मुनिने सूत्रयी सत्य आप्युं. सुर नरने वलि के० वली देवता अने मनुष्यने, अठ के० अर्थयी सत्य आप्युं. संबरघारे बीजे एम कह्युं. अंग दशमे के० श्रीप्रश्नव्याकरणेविषे, समरठ के० समर्थपणे कह्युं. तथाचतत्पाठः ॥ तं सच्चं जगवंत तिष्ठगर सुजासियं दशविहं चउदसपुवीहिं पादुमठ वेइयं महरिसीणय समयप्यदिन्नं देविंद नरिंदे जासियठं ॥ इति व्याख्या०-जे सत्य, पूर्वोक्त जगवंतपूज्य, बीजुं व्रत तीर्थकरनुं सुजाप्युं. दशविहं के० दश प्रकार, जिएवयस्सम्भय ठवण इत्यादि पूर्वे कहावठे, ते सिद्धांत प्रसिद्ध जाणवा. तथा चौदपूर्वधर, पादुमठ विदियं के० पादुडो जे पूर्वगत जाग विशेष जेम अध्ययन उद्देशादिक कहिए तेम-तेहने अर्थ विदित जाणवुं. तथा, महरिसीण के० उत्तम साधु -तेहने, समय के० सिद्धांत, पदिन्नं के० दीधुं. ए तावता सिद्धांत वीतरागे साधुनणी दीधुं. सत्यवचन जाणे जापे ते माटे ए अकरे एम जाणीए ठैए जे, श्रीवीतरागनी आझाए साधुनेज सूत्र नणवुं; पण सूत्र गृह

स्थने दीधुं एम न कस्य तथा देविंद नरिंद मांसियडं के० देवेंड सौधर्मादिक, नरेड राजान् नारतादिक-तेहने जाय्या प्ररूप्या अर्थ जेहना एतावता देवेंड नरेडादि के सिद्धातनो अर्थ सांजली सख्यवचन जाणे इति द्वादशमी गायार्थ ॥ १२ ॥

वली श्रावकने सूत्र नणवानो निपेध देखाडे ठे

वलिय विगयपडिबड ने वाचना ॥ श्रीगणार्गे निपेध ॥ नवि

य मनोरथ श्रुत नणवातणो ॥ श्रावकने सुप्रसिद्ध ॥ स० ॥ १३ ॥

अर्थ - वलिय के० पूर्वे कस्य तेहणी बीजु, विगयपडिबडने के० नित्य विगयप्रतिबड होय, तेहने-वाचना के० सूत्रनी वाचना देवी-ते, श्री गणार्गसूत्रे निपेध के० गणार्गसूत्रनेविपे निपेध कस्यो ठे तथाच तत्पाठ तउ अवायणिज्ञा पन्नता तजहा अविणीए विगयपडिबडे अविउसय विगयपाहुडे तउ कप्पतिवाइत्त एत, विणीए अविगय पडिबडे विउसविय पाहुडे ॥ इति अर्थ - तउ अवायणिज्ञा पन्नता के० त्रण वाचना देवा योग्य नही एटले सूत्र न नणावडु कहा ठे तजहा के० तेदेखाडे ठे अविणीए के० अविनीत होय-विनयवत्त न होय ? विगयपडिबडो के० घृतादिक विगय-तेहमा गृह होय-एटले योग नथी बहेतो ? अविउस के० अव्यवस्थित, अनुपशात प्राचृत के० नरकपालनीपरे क्रोध जे हने-एटले परमाधामीनी परे कपायवत्त ठे यत्त ॥ अप्पेविपारमाणि अचराहे वय इवामियतच बहुसो उदीरयसो अविउसिय पाहुडो सखलुत्ति ॥ ? ॥ अर्थ - पारिमाणि के० परमक्रोध समुद्धात करे इति वली तउ कप्पति वाएत्तए के० त्रण जनने वाचना देवी कटपे तके० ते देखाडे ठे विनीत होय ? अविगय प्रतिबड होय- एटले योगवादी होय विउसविय पाहुडो के० कपाय उपशम्या होय एवानेन सूत्र नणवु कस्य जो श्रावकने सूत्र नणवा होय तो तेहनो मनोरथ का न होय ? ते कहे ठे नविय मनोरथ श्रुत नणवातणो के० श्रुत नणवानो मनोरथ नही कस्यो श्रावकने सुप्रसिद्ध के० प्रसिद्धपणे श्रावकने नथी कस्यो शामाटे श्रावक अने यतिना मनोरथ त्रण त्रण जूया जूया कहा ठे. यत्त ॥ तिहिवाणेहि समणे निग्गये महाणिकुळे महा पक्कवसाणे नवड कयाण अह अप्पवा बहुवासुअ अहिक्किस्सामि कयाण अह एकल्लविहार पडिम उव सपक्कित्ताण विहरिस्सामि कयाण अह अपप्पिम मारणातिय सजेहणा जूसणा कूसिए नत्तपाण पडियाइक्किए पाउवगम कालमणवकखेमाणे विहरिस्सामि

एवं समणस्सा सवयसा सकायसा पडिजागरमाणे निग्गंथे महाणिज्जारे पज्जव सा
 ए नवई ॥ व्याख्या:-तिहिंठाणेहिं समणे निग्गंथेके० त्रणे स्थानके श्रमणनिग्रं
 थ, महाणिज्जारे के० मोटी कर्मरूपणा, महापज्जवसाणे के० अत्यंत पर्यवसा
 न एटले समाधिमरण करे. माटे फरी मरवुं नही. माटे ए मोटो अंत, नवई के०
 होय-करे. कयाणं अहं के० केवारे हुं, अप्पंवा बहुवासुअं अहिज्जिस्सामि के०
 थोडुं घणुं श्रुत नणीश? १ कयाणं अहं एकद्वविहारं पडिमं उवसंपज्जित्ताणं
 विहरिस्सामिके० केवारे हुं, एकलविहार प्रतिज्ञा अंगीकार करीने विचरीश? २ कया
 णं अहं अपडिममारणंति एके० ठेली मरण संबंधी, संलेहणा जूसणा जूसिए के०
 संलेपणा जे तप-ते तपनी जूसणा जे सेवा-ते सेवाए करी जूसिए के० रूद्ध
 थया ठे, नत्तपाण पडियाइस्सिके० जात पाणीनां पञ्चस्काण कखाने जेहने-पाउव
 गमंके० पादपोपगम अणसण करी. कालमणवकंखमाणे विहरिस्सामि के० म
 रण अणइत्ततो हुं केवारे विचरीश? ३ एवं के० एरीते, सके० ते साधु, समणस्सा
 के० मने करी सहित, सवयसाके० ते साधु, वचने करी, सकायसा के० ते सा
 धु कायाए करी- एटले त्रिकरणे करी, पडिजागरमाणे के० प्रतिजागरण करतो
 थको, निग्गंथेके० निग्रंथ, महाणिज्जारे महापज्जवसाणे नवई. एहनो अर्थ पूर्वनी परे-
 एसाधुना त्रण मनोरथ कह्या. हवे श्रावकना कहीए ठैए. ॥ तिहिंठाणेहिं समणे
 वासए महाणिज्जारे महापज्जवसाणे नवई तंजहा, कयाणं अहं अप्पंवा बहुवा परि
 ग्गहं चइस्सामि? कयाणं अहं मुमे नवित्ता अगाराउ अणगारियं पवइस्सामि २ क
 याणं अहं अपडिममारणांतियं संलेहणा जूसिय नत्तपाण पडिआइस्सिके० पाउ
 वंगमं कालमणवकंखमाणे विहरिस्सामि ३ एवं समणस्सा सवयसा सकायसा
 पडिजागरमाणे समणोवासए महाणिज्जारे महापज्जवसाणे नवई ॥ अस्यार्थ:-
 त्रण स्थानके समणोवासए के० श्रावक महा निर्जरा महापर्यवसान करे. ते
 हज त्रण स्थानक कहेवे. केवारे हुं थोडो घणो परिग्गहं के० धन धान्यादिक न
 व प्रकारनो परिग्रह ठांमीश? केवारे हुं, मुंमे नवित्ता के० मुंम थइने, अगाराउ
 अणगारयं पवइस्सामि के० अगार जे घरवास ठांमीने अणगारवास अंगीकार क
 रीश? त्रीजो मनोरथ सुगमवे. पूर्वनी परे जाणवो. इति ठाणांग त्रीजे ठाणे. त
 था वली कह्युंवे. ॥ महवरूवा वयणप्प जूया गाहाणुगीया नरसंघमक्षे जंनि
 र्कुणो सीस गुणो ववेया इहज्जयंते समणोमिजाउ ॥ १ ॥ अस्य व्याख्या:-
 ब्रह्मदत्तने चित्रमुनिकहेवे. महवरूवा के० मोहोढो ठे अर्थ जेनो. वयणप्पजू

या के० वचनअटपनूत एवी गाथा एटले यमोपदेशनी गाथा, अणुगीया के० अनुकूजपणे कही, तिहयरे के० तीर्थकरे कही, एटलुं बाहेरथी लेइए-नर सधमझे के० मनुष्यना सधमध्ये कहीजे ज के० जे गाथा सांजलीने-एटलुं बा हेरथी लेइए निरकुणो के० मुनि, सीजगुणोववेया के० शील ते क्रिया, गुण ते ज्ञान-तेणे उववेया के० युक्ति यइने इहक्यते के० जिनप्रवचननेविषे यत्न करेजे बाह्यरथी अर्थ लेइने सूत्र व्याख्यान करबु माटे एम कहीए मे पण ते गाथा सांजलीने, समणोमिजाउ के० हु श्रमण ययो इति-ए उत्तराध्ययनने तेरमे अध्ययनने मेले पण साधुनेज सूत्र नणबु इति त्रयोदशमीगाथार्थ ॥ १३ ॥

हवे जे ग्रहस्थने नणावे तेहने दोष देखाडेजे,

वाचन देतारे गिहिने साधुने ॥ पायञ्चित्त चउमास ॥ कह्युं निशी
येरे तो शु एवडी ॥ करवी होस निराश ॥ स० ॥ १४ ॥

अर्थ - वाचन देतारे गुरुने साधुने एहवो पाठ कोइ लेखकना दोषयकी ज णायजे शामाटे जे निशीथनो तादृश अर्थ बेसतो नथी माटे वाचना देतारे गिहिने साधुने ॥ एवो पाठ प्राये हजे एम गुरुनो उपदेशजे हवे अर्थ - वाच ना देता गिहिनेके० ग्रहस्थने वाचना देता एटले ग्रहस्थने सूत्र नणावता साधुने पायञ्चित्त चउमासके० साधुने चतुर्मास प्रायश्चित्त आवे कहु निशीथेके० निशी थसूत्रमा कहु जे तो शु एवडी करवी होस निराशके० तो एवडी आशा वि ना होस शी करवी ? एटले कोइ ठेकाणानी सूत्रसाखनी आशाविना शी वात कर वी ? यत ॥ से निरकूवाणिउडियवा गारडियवा वाएइवायत वासाइइइ तस्सण चाउम्मासिय ॥ व्याख्या - सेनिरकूके० जे मुनि अणउडियंवाके० अन्य तीर्थने गारडियवाके० गृहस्थने वाएइके० वाचना आपे वायतवासाइइइके० वाचना आपता सहाय दीए, तस्सण चाउम्मासियके० तेहने चार मासनु प्रायश्चित्त ॥ इ ति निशीथसुत्रे ओगणीगमे उदेजे अहीया मूर्ख दुंडिया गृहस्थ ते अन्यतीर्थीना गृहस्थ कहेवा जाय पण अन्यतीर्थीमा ते तो आवी गया इति चउदमी गाथार्थ वली कोइक कहेजेजे पोतानी मेले सूत्र वाचीने नणता शो दोष ? तेहने क हीए जे ॥ गुरुवायणो वागय ॥ एवु अनुयोगद्वारमध्ये कहु जे त्यां गुरुवाचनोपग त गुरुवाचनाए आव्यु इति तथा वली जे ॥ आयरिय उवळायाण अदिण गिर आइअइ आयापत वासाइइइ ॥ इति-आचार्य उपाध्यायनु अदिणके० अ

एदीधुं, गिरंके० वाणी आइयइके० ग्रहे अथवा तेहनी सहाय करे तो प्रायश्चित्त लागे. एम निशीथसूत्रमध्ये पण पोतानी मेले नएतां प्रायश्चित्त कह्युंटे.

हवे पंचांगीनी वात आवी. त्यजिय गाथा.

त्यजिय असज्जाइ गुरुवाचना ॥ लेइ योग गुणवंत ॥ जे अ
न्योग त्रिविध साचो लहे॥करे ते कर्मनो अंत ॥ स० ॥ १५ ॥

अर्थ:-त्यजिय असज्जाइके० सूत्र नणे ते एवी विधिं नणे जे, असज्जायतजी ने गुरुवाचना लेइके० गुरुनी वाचना पामीने योगके० योग वहीने गुणवंतके० जे गुणवंत होय ते अनुयोग त्रिविध लहे के० ते प्राणी त्रण प्रकारनो अनुगमपामे. करे ते कर्मनो अंतके० एरीतें नणे तेहज प्राणी कर्मनो अंत करे-एटले सिद्धि अहीयां असज्जाय तजे एम कह्युं. माटे असज्जायना अक्षर देखाडेढे. ॥ एो कप्पइ वरे. निग्गंथाएवा णिग्गंथीएवा चउपाडिवयेहिं सज्जायं करित्तए तंजहा ॥ आ साढि पाडिवए इंदमहपाडिवए कत्तियपाडिवए सुग्गिम्हपाडिवए ॥ अर्थ:- एो कप्पई इत्यादि न कल्पे नियंथ तथा नियंथीने चउपाडिवएहिं सज्जायं करित्तए के० चार पडवाने दिवसे सज्जाय करवो. तंजहा के० तेहज कहेढे. आपाढयु दि पूनेमने अनंतर पडवो कहीए. ते आपाढी पडवो इंदमहापडिवाए के० इंद महोडवने पडवे. आसोनी पूनेमपढी पडवो आवे ते कहीए. कत्तिय पाडिवए के० कार्तिकशुद्धपूनेम लगतो पडवो आवे ते कार्तिकपडवो कहीए. सुग्गिम्हपडि वएके० चेत्री पूनेमपढी आवे ते कहीए, तथा० ॥ एोकप्पईणिग्गंथाएवा णि ग्गंथीएवा चउहिं सज्जाइ सज्जायं करित्तए तंजहा ॥ पढमाएपडिमाए मज्झएहे अट्टारत्ते ॥ व्याख्या:-नकल्पे नियंथ नियंथीने, चउहिं सज्जाइ सज्जायं करि त्तए के० चार संध्याए सज्जाय करवी. तंजहाके० तेहज देखाडेढे. पढमाए के० पहेली प्रातःकालनी संध्या, पडिमाए के० सांजनी संध्या मज्झएहे के० म ध्यान्हनी संध्या, अट्टरत्ते के० मध्यरातनी संध्या. इति गाणां चोथे गाणे. तथा ॥ दशविहे अंतलिखिए असज्जाइए पन्नत्ते तंजहा. उक्कपाए १, दिसादाहे २, गज्जिए ३, विज्जुए ४, गंधवनगरे ५, णिग्घाए ६, जरकालित्ते ७, धूमिआ ८, महिया ए, रउग्घाए १०- ॥ व्याख्या:-दसविहे के० दश प्रकारनी, अंतलिखिएके० आ काशसंबंधी, असज्जाइए पन्नत्ते के० असज्जाय कहीढे. तंजहाके० तेहज कहेढे. उ क्कापाए के० उक्कापात लोकप्रसिद्धे दिसादाहेके० हरकोइ एक दिशानेविपे म

हा नगर बजतु होय, तेरीते जूमिकाए अणफरसित आकाशतलवर्ती उद्योत दे
 खाय १, गङ्गाएके० मेघनु गाजतु ३, विष्णुएके० बीजलि ४, गंववनयरे के०
 आकाशे गाधर्वदेवविशेष तेहना नगर देखाय अहीया गाधर्वनगरने ठेकाए जू
 वए एहवो पातवे त्या, जुवएके० ज्या सध्यानी काति अने चड्काति ए युगपत्स
 मकाले नेली थाय ते अजवाला पङ्कना पडवे, बीजे अने पुनेम ए त्रण दिन-एवेला
 साजे असजाय ५ लिग्घाए के० वादला होय अथवा नहोय पण व्यंतरकृत
 महा गङ्गाख शब्द ते निर्घात कहीए ६ जस्कालिते के० कोइ जङ्ग आकाशे ठे
 दीप्यमान देखाय ७, धूमिया के० धूमरी वरसे ८, महिआके० ते धूमरीमा पण
 धूमर एटले महिकामा काङ्क वर्णकृत चेद जाणवो ए रवग्घाएके० सहेजे
 विश्रतापरिणामे रजवृष्टि थाय १० इति तथा वली ॥ दशविहे उरालिए अस
 जाय पन्नते अठि मसे सोणिए असुइसामते सुसाणसामते चदोवरागे सूरुव
 रागे पडणे रायवुग्गहे उवस्सयस्स अतो उरालिय सरीरे ॥ व्याख्या - दश प्रकार
 नी उरालिएके० औदारिक जे तिर्येच मनुष्यसबधी असक्षाइ अष्टिके० हाड १;
 मसेके० मास २ सोणिए के० रुधिर ३, अथातरें चर्म पण कछुवे तिर्येचनी
 साठ हाथ प्रमाण, मनुष्यनी सो हाथ प्रमाण, क्तुकालखीनी दिन त्रण, पुत्री
 जन्मे दिन आठ, पुत्रजन्मे दिन साठ अने हाडनी जीवरहित थया पठी सो हा
 थमा बारवरसजगे असक्षाइ तथा असुइसामते के० अत्पत दुर्गध अष्टुचवि
 ष्टा प्रमुख पासे हुंकडी होय तो असक्षाइ ४ सुसाणसामतेके० श्मशानपासे अ
 सक्षाइ ५ चदोवरागे के० चड्नु ग्रहण, ६ सूरुवरागेके० सूर्यनु ग्रहण, ७ पड
 एके० मरतु ते अहीया राजा प्रधान सेनापति प्रमुख महर्दिकनु लेखु रायवुग्गहे
 के० राजाना संग्राम थता होय तेवारे असक्षाय ए उवस्सयस्स अतो उरालियसरी
 रेके० उपाश्रयमा औदारिक शरीर जे मनुष्यादिकनु शरीर होयते असक्षाइ १०-ए
 सर्व असक्षायना विज्ञेयप्रकार निर्युक्तिप्रमुखथी तथा गुरुपरपराथी जणाय ॥१५॥

हवे पूर्वे त्रण प्रकारनो अनुयोग कह्यो हतो ते त्रण प्रकार देखावेते

सूत्र अरथ पहेलो बीजो कह्यो ॥ निजुत्तिएरे मीस ॥ निर

वशेप बीजो अग पचमे ॥ एम कहे तु जगदीश ॥ स० ॥१६॥

अर्थ - सूत्र अरथ पहेलोके० प्रथम सूत्रार्थ आपे एटले गुरु, शिष्यने जेवारे अर्थ
 आपे, तेवारे प्रथमथी शब्दार्थ मात्र आपे ते रुडी रीते आवड्या पठी, बीजो

કહ્યો નિજુત્તિએ મોસ કે ૦ બીજીવાર તેજ સૂત્રનો નિર્યુક્તિ સહિત તે નિદેષા સહિત વ્યાખ્યાન કરી શીખવે. નિરવશેષ ત્રીજો કે ૦ બીજી વાર અર્થ આવડ્યા પછી ત્રીજો સમ સ્ત કહે. એટલે ત્રીજીવાર સંગે પ્રસંગે દૃષ્ટાંત હેતુ નય પ્રમુખ સર્વ કહે. એટલે ના પ્ય, ટીકા ચૂર્ણિ એ ત્રીજી વ્યાખ્યામાં સમાણાં. એ સૂત્ર નિર્યુક્તિ પ્રમુખ પંચાંગી મા નવી દેખાડી. અંગ પંચમે કે ૦ શ્રીનગવતીસૂત્રમધ્યે, એમ કહે તું જગદીશ કે ૦ હે જગદીશ, એમ તું કહેહે. અહીંયાં નક્તિ વચન માટે તુંકાર શબ્દ કહ્યોહે. યતઃ સુત્તઠો સ્વલુ પઠમો, બીઝ નિજુત્તિમીસિઝ નણિઝ તઙ્ઝય નિરવસેસો એસવિહિ હો ડ અણુઝગો ॥ ૧ ॥ અર્થઃ સુત્તઠો સ્વલુ પઠમો કે ૦ પહેલો સૂત્રાર્થ નિશ્ચયે દેવો. બીઝ નિજુત્તિમીસિઝ કે ૦ બીજો નિર્યુક્તિ મિશ્ર તે સહિત દેવો. નણિઝ કે ૦ ક હ્યોહે. તઙ્ઝય નિરવસેસાકે ૦ ત્રીજો નિરવશેષ સંપૂર્ણ કહેવો. એસવિહિ હો ડ અણુઝગો કે ૦ એવિધિ અનુયોગ તે અર્થ કહેવાનો જાણવો. ઇતિ નગવતી શતક પચીશમે.

હવે કોઈ ઢુંઢક બોલ્યો જે “નિર્યુક્તિ પ્રમુખ સૂત્રથી મળતી નથી; તો શું માને? જે માટે ઠાણાંગમધ્યે સનત્કુમારને અંતક્રિયા કહી; અને આવશ્યકમધ્યે ત્રીજે દેવલોકે ગયા. એ કેમ મલે?” તેહને ઉત્તર કહેહે. કે હે દેવાણુપ્રિય! નિર્યુક્તિ કાર ચૌદ પૂર્વધર, સમુદ્ સરસ્વી બુદ્ધિના ધણી હતા; તમ સરસ્વા મંદમતિ ન હતા. ઠાણાંગની ટીકા મધ્યે જવાંતરે ॥ સેત્સ્ય માનત્વાત્ ॥ એમ કહ્યું હે. માટે મલતુંજ હે. તથા તેહજ જવમાં અંતક્રિયા માની એતો નારકીને પણ કહ્યું હે. ॥ અહે ગડ્ઘ કરેશ્ણા અહે ગડ્ઘ નોકરેશ્ણા ॥ એ પાત્ર કેમ મલશે? અને કહેશે જે, સૂત્રજ પ્રમાણ તો નહી, આજ વર્તતાં તો ઘણાં સૂત્રહે, તેમ ઠતાં તમે બત્રીશજ કાં મા નોઠો? વલી કહેશે જે બત્રીશસૂત્રો માંહોમાંહે મલેહે; બીજાં મલતાં નથી. તોય જલું. પણ અમે જાણીએ હૈએ જે તમારે પરસ્પરે મલવાનું પ્રયોજન નથી. તમે કેવલ જિનપ્રતિમાને ઢેષે બીજાં સૂત્ર નથી માનતા. પણ જલા બત્રીશ તો માનોઠો. તેપણ તમારી મતિએ જાણોઠો જે, તે મલેહે તો તે મેલવી આપો. તે માટે પ્રસંગાગત કાંડક લખીએ હૈએ. ॥ સમવાયાંગે મલ્લિનાથપ્રજુજીને પાંચ હજાર સાતસેં મનપર્યવજ્ઞાની અને શ્રીજ્ઞાતામાં તો આવસેં કહ્યા. તે કેમ મલે? તથાચસૂત્રં ॥ મલ્લિસ્તણં અરહ ઝ સત્તાવન્નં મણપશ્વનાણીસયા હોહા ॥ ઇતિ સમવાયાંગે ॥ અઠસય મણપશ્વ નાણીણં ॥ ઇતિશ્રીજ્ઞાતાયાં! સમવાયાંગે શ્રી મલ્લિપ્રજુને પાંચહજાર નવસે અવધિજ્ઞાની અને જ્ઞાતામાંહે બેહજાર અવધિજ્ઞાની. એ કેમ? ૧. જ્ઞાતામાં અધ્યયન પાંચમે શ્રીકલ્પને બ ત્રીશ હજાર સ્વીઝ કહી; અને અંતગડદશાંગમાં પ્રથમાધ્યયને તો સોહજાર કહી. એ

केम? ३ श्रीराजप्रश्रीमांहे केशीकुमारने चार ज्ञान कहाँ अने उत्तराध्ययने वत्रीशमे
अध्ययने अवधिज्ञानी कहाँ ए केम? ४ जगवतीमा शतक पहेले उद्देशे बीजे विराधि
त सजमी जघन्यथी जवनपतिमा जाय, उत्कृष्टे सौधमें जाय एवु कहु ठे, अने
ज्ञातामा तो अध्ययन सोलमे सुकमालिका विराधितसजमी, ईशान देवलोके गइ
ए केम? ५ उववाइमा, तापस उत्कृष्टा ज्योतिपी लगे जाय एम कहु ठे, तो श्री
जगवतीमा तामलीतापस ईशानेंइ थयो ए केम? ६ उववाइमा चौदपूर्वी उत्कृष्टा
लातके जाय एम कहु, तो जगवतीमा कार्तिकज्ञेव चौदपूर्वी सौधमेंइ थाय ए केम
७ श्रीजगवतीमध्ये श्रावक होय ते त्रिविध त्रिविध कर्मादानना पञ्चखाण करे
एम कहु, तो श्रीउपासकमध्ये आणवे हल मोकला राख्या ते केम? ८ तथा कुनार
श्रावके नीम्हाडा उपासकमा राख्या ए केम? ९ वेदनीयकर्मनी जघन्यस्थिति श्रीपन्नव
णासूत्रमा बार मुहूर्तनी कही, तो उत्तराध्ययनमा अतर्मुहूर्तनी कही ए केम? १०
श्रीजगवतीमा शतक बीजे उद्देशे पहेले खधाने अधिकारे बार प्रकारना बाज
मरण करतो जीव, अनता नारकी, तिर्यच, मनुष्य अने देवताना जव करे, अनादि
अनत चार गतिमाज रजले, तेमानाज बारमा वेहाणस मरण, तथा गीर्दष्टमरण
ए बे कहाँ ठे, तो ठाणागे ठाणे बीजे उद्देशे चोथे एज बे मरणनी कारणे आझा
करी ए केम? ११ जगवतीमा महाबल चौदपूर्वी ब्रह्मदेवलोके गया, एम कहु, तो
उववाइमा लातकथी हेग जाय नहीं ए केम? १२ श्रीउत्तराध्ययन उत्रीशमे पान प
जाहु लसण कदे अणतकाय कहाँ ठे, तथा पन्नवणा प्रथमपदे लसण प्रत्येके कहु
ठे, ए केम? १३ श्रीपन्नवणामा चार जापा बोलता आराधक कहाँ तथा दशवै
काजीक अध्ययन सातमे बे जापा बोलवी कही ए केम? १४ दशवैकालिके अ
ध्ययन आठमे हाथ पग ठेया होय, कान नाक काप्या होय, तो वरसनी मोसी हो
य तेने पण ब्रह्मचारी वर्जे एम कहु ठे, अने श्रीठाणागमा पाचमे ठाणे उद्देशे बीजे
तो साधु, पाच प्रकारे साध्वीने ग्रहतो अवलवतो आझा न अतिक्रमे ए केम? १५ उ
त्तराध्ययन, बीजे अध्ययने रोग उपन्ये औपध न करे एवु कहु, अने जगवतीमा
तो बीजोरापाक प्रभुए लीधो ए केम? १६ दशवैकालिके ठेके अध्ययने एक न
क्त नोजन कहु, अने कटपसूत्रमा तो विरुष्टतपवालाने सर्व गोचर काल कटपे ए
केम? १७ कटपसूत्रे थोडी थोडी दृष्टि थाता बहोरवा जाय एम कहु ठे, अने
दशवैकालिके अध्ययन पाचमे उद्देशे पहेले वरसता बहोरवा न जाय एम
कहु ते केम? १८ जगवतीमा शतक चौदमे उद्देशे सातमे जात पाणीना पञ्च

खाण करीने आहार करे एम कह्युं, अने सिद्धांतमां तो व्रतजंगे महादोष लागे
 एम कह्युं. ए केम? १९ पन्नवणामां अठारमा कायस्थितिपदे स्त्री वेदनी कायस्थि
 तिना पांच आदेश कहा; ते सर्वज्ञमतमां पांच वातशी? ए केम? २० ठाणांगे
 पांचमे ठाणे उद्देशे बीजे राजपिंद न लेवो एम कह्युं, अने अंतगड वर्ग ठेथे अ
 ध्ययन पांचमे गौतमजीए श्रीदेवीने घेर आहार लीधो. ए केम? २१ समवायांग
 मां ज्यां प्रभु विचरे त्यां चारे दिशाए इति न होय एम कह्युं ठे; अने विपाक सू
 त्रमां तो पोते समोसखा थका अन्नग्रसेन प्रमुख केम माखा गया? २२ एम वि
 पाकमां अध्ययन बीजे पण ठे. ते केटला जखाय? एम श्रीजगवतीमां सुंनद्धत्र
 अने सर्वानुनूति समोसरणमां बल्या, पोताने लोहीखणवाडो थयो. ए केम?
 २३ तथा समवायांगमां उपासकनो नोध ठे, तेमां श्रावकनां चैत्य कहां ठे अने
 उपासकमां तो नथी. ए केम? २४ जगवतीमां शतक आठमे उद्देशे ठेथे साधुने
 अप्रासुक अनेपणीक बहोरावतो घणी निर्झरा करे, अल्प पापकर्म बांधे, एम क
 ह्युं ठे; अने ठाणांगे ठाणे त्रीजे उद्देशे पहेले साधुने अप्रासुक आपतो अल्प आ
 युष बंधाय ए केम? २५. ठाणांगे ठाणे पांचमे उद्देशे बीजे पांच महानदी उतर
 वी ना कही, अने वली बीजा लगता सूत्रमां हा कही. ए केम? २६ वली त्यां
 ज वर्षाकाले रह्या तेहने ग्रामानुग्राम विचरवुं न कल्पे; वली कह्युं जे पांचे का
 रणे कल्पे. ए केम? २७ दशवैकालिके तथा आचारांगे त्रिविधे प्राणातिपात पञ्च
 खे; तथा समवायांग दशाश्रुतस्कंधे नदी उतरवी कही ते मोकली राख्याविना
 केम उत्तरे? ए केम? २८ कल्पसूत्रमां वर्षाकालमां निग्रंथने नवविगड वारे वारे ले
 वी न कल्पे, एटले कोइक वेला लीए एम कह्युं ठे; अने सूगडांगना बीजा श्रुत
 स्कंधमां अध्ययन बीजे साधुवर्णने कह्युं जे न कल्पे. ए केम? २९ तेम कल्पसू
 त्रे कह्युं ठे तथा जगवती सूत्रना शतक आठमे उद्देशे नवमे कुरमाहारे नारकीनुं आयु
 बांध्युं? ए केम? ३० दशवैकालिके अध्ययन त्रीजे लुण प्रमुख अनाचीर्ण कह्युं, अने
 आचारांगमां द्वितीय श्रुतस्कंध अध्ययन पहेले उद्देशे दशमे लुण बहोखुं होय तो
 पोते वावरे, सांजोगिकने वहेंची आपे. एम कह्युं ए केम? ३१ जगवती सूत्रे शतक
 अठारमे नींब तीखो कहा अने उत्तराध्ययनना चोतरीशमे अध्ययने नींबकडवो कहा.
 ए केम ३२ आचारांगना द्वितीयश्रुतस्कंधे ईर्याध्ययनमां जाणतो थको कहे जे
 नथी जाणतो; तथा दशवैकालिके त्रिविधे मृषावाद वर्जे. ए केम? ३३ समवायां
 गे त्रेवीश तीर्थकरने सूर्योदय काले केवलज्ञान उपन्युं कह्युं ठे ने दशाश्रुतस्कंध

मा नेमि स्वामिने पाठले पहोरे केवलज्ञान उपन्यु ए केम? ३४ वली समवा
यांगे तेमज ज्ञातामा मछिनाथने दीक्षादीनने पाठले पहोरे केवलज्ञान उपन्यु
कहुं ए केम? ३५ उत्तराध्ययन बारमे अध्ययने जहे ब्राह्मणने हण्णा कहुं ठे
ने उववाइमा दशप्रकारनु वैयावच्च कहुं तो हण्णा तेहने वैयावच्च कहुं ए के
म? ३६ ज्ञातामा कहुं जे मछिनाथे त्रणसे खीउं, त्रणसे पुरुषो तथा आठ द्वा
तकुमार—ए लेखे ठसे आठ साथे दीक्षा लीधी, अने गाणागमा सातमे गाणे तो
पोते सातमा एटले ठ पुरुष साथे दीक्षा लीधी एम कहुं ठे ए केम? ३७ गा
णागमा कहुं जे ठ मित्र साथे दीक्षा लीधी, अने ज्ञातामा केवलज्ञान उपन्या
पठो ठ मित्रोए दीक्षा लीधी ए केम? ३८ उत्तराध्ययन सोलमे पद्यपद्मगरहित व
सति सेवेतो गाणागे पाचे स्थानके साध्वीनेला वसे कहुं ए केम? ३९ सूयगडाग
सूत्रमा द्वितीय श्रुतस्कधे पाचमे अध्ययने कहुं जे दानने प्रशसे ते प्राणी वृद्धिने पामे
ठे तथा निषेध करतो सामानी वृत्ति ठेढ थाय माटे न बोलबु एम कहुं, अने जगव
तीना शतक आठमे उद्देशे ठेढे श्रमणोपासकने असजतने आपतो एकाते पापकर्म
करे, पण निर्झरा काइनथी एलेखे मूलगी ना कही एकेम? ४० जवु द्वीपपन्नत्ती
मा योजन पाचसेनु नदनवन तेहमा हजार योजननो बलकूट पहोला मूले ठे
ए केम? ४१ एम समवायागे गजदता उपर हजार योजन पहोला हरि
तथा हरिस्तहकूट केम समाया? ए केम? ४२ जवु द्वीपपन्नत्तिमा रूपनकूट मूले
आठ योजन विस्तारे कहुं, आगल एमाज पाठातरे बार योजन कहुं सर्वज्ञना
जाप्यामा पाठातर शो? ए केम? ४३ जवु द्वीपपन्नत्तीमा जरताईनी जीवा नव ह
जार सातसे अडतालीश ने उगणीआ बार नाग कही अने समवायागे नवहजार
कही एटलो फेर केम? ४४ समवायागे विजयादिक चारनी स्थिति जघन्ये
वत्रीश सागरोपम, उत्कृष्ट तेतरीश सागरोपम, कही ठे अने पन्नवणाना
चोथा पडे जघन्ये एकतरीश अने उत्कृष्टे तेतरीश कहुं ए केम? ४५ सम
वायागे रूपनदेवजीने तथा महावीरने एक कोडाकोडीनो आतरो कहुं, तथा
दशाश्रुत स्कदमा रूपनजी काल करी गया पठो नेव्यासी पखवाडीया गया पठो
वेतालीस हजार वर्ष अधिक नेव्यासी पखवाडीआ उठा एक कोडाकोडी सागरोप
मे वीर मोहे गया ए केम? ४६ सूयगडागसूत्रमा कहुं जे आधाकर्मी आहार करतो
कर्मे लेपाय पण खरो, तथा न लेपाय ए एक गाथामा वे वात ए केम? ४७ व
ली एहज सूत्रे कर्मे न लेपाय कहुं, अने जगवतीमा शतक पहेले उद्देशे नवमे

આધાકર્મી આહાર કરતો સાતકર્મ બાંધે. સિથિલ હોયતો ગાઢ કરે. ઇત્યાદિ. એ કેમ? ૪૮ સમવાયાંગે તેતરીશ હજાર યોજન કાંઠક ઝણું ચતુસ્પર્શે સૂર્ય આવે એમ કહ્યું; અને જંબુદીપપન્નતીમાં બતરીશ હજાર એક યોજન ઝાઝેરો ચતુસ્પર્શે સૂર્ય આવે. એ કેમ? ૪૯. સમવાયાંગે મેરુની તલેટી દશહજાર યોજન પહોળી છે એમ કહ્યું છે, અને જંબુદીપપન્નતીમાં દશ હજાર નેવું ઝાઝેરી કહી છે. એ કેમ? ૫૦ જગવતીસૂત્રના શતક આવમે ઉદ્દેશે દશમે જીવને પુજલ કહીએ તથા પુજલી કહીએ. એમ કહ્યું છે એ કેમ? ૫૧. સમવાયાંગે મેરુનાં સોલ નામ કહ્યાં છે, તેમાં આવમું પ્રિયદર્શન કહ્યું છે તથા ચૌદમું ઉત્તર કહ્યું છે, અને જંબુદીપપન્નતીમાં સોલ નામ છે તેમાં આવમું શિલોચ્ચય કહ્યું છે અને ચૌદમું ઉત્તમ કહ્યું છે. એ કેમ? ૫૨ પન્નવણામાં ઓગણીશમે પદે ઠઘ્ઘસ્થને અણાહારી ઉત્કૃષ્ટ બે સમય કહ્યા છે, ને જગવતીમાં ઉત્કૃષ્ટા અણાહારીના ત્રણ સમય કહ્યા છે. એ કેમ? ૫૩. એમજ જીવાનિગમે બે સમય, જગવતીએ સમય ત્રણ. એ કેમ? ૫૪ સમવાયાંગે સમણ જગવાન મહાવીરને બેતાલીશ વરસ ઝાઝેરો સાધુપર્યાય કહ્યો, અને પર્યુષણાકલ્પમાં બે તાલીશ પૂરાં કહ્યાં. એ કેમ? ૫૫. જીવાનિગમે રુચકદીપથી અસંખ્યાતુ માન કહ્યું અને જીવાનિગમને લેખે ઠાણ બમણાં ગણતાં એક નિર્ઘર્વ ચાર અબજ પંચાશી કરોડ ઠોતેર લાખ માન આવે. વલી ત્રિપ્રત્યયાવતાર ગણે તો રુચકદીપનું માન ૧૧૦૦૮૨૨૩૪૭૭૭૬૦૦૦૦૦ થાય; અને જગવતીસૂત્રમાં શતક ઠેકે ઉદ્દેશે સાતમે તથા અનુયોગદારે એકસો ચોરાણુ આંક લગે તો સંખ્યાતુ ગણ્યું, વલી પાલાને માને સંખ્યાતુ તો વેગલું રહ્યું; પઢી અસંખ્યાતુ આવે તો રુચકદીપ અસંખ્યાતો કેમ થયો? ૫૬. સમવાયાંગે આડતરીશમે સમવાએ મેરુનો બીજો કાંઠ આડતરીશ હજાર યોજન ઝંચો કહ્યો; તથા સોલમે સમવાયે પ્રથમ કાંઠ એકસ ઠ હજાર યોજનનો ઝંચો કહ્યો; જંબુદીપપન્નતીમાં હેતલો કાંઠ એકહજાર યોજનનો બાહુલ્યે કહ્યો છે; મધ્ય કાંઠ ત્રેસઠહજાર યોજનનો બાહુલ્ય કહ્યો, ઉપરલો કાંઠ ઠત્રીશહજાર યોજનનો બાહુલ્ય કહ્યો, એમ સર્વ પૂર્વ અપરે થઈ એક લાખ યોજન બાહુલ્ય છે. એ લાખ યોજન બાહુલ્યપણે જંબુદીપમાં કહ્યો તે વારે બીજાં નદીઓ, પર્વત, અને સાત દેત્ર એ સર્વ કેમ માયાં? ૫૭. તથા કહે શો કે બાહુલ્ય તે ઝંચપણુ હશે તો પૂર્વ અપરનો શો અર્થ? તથા ઝંચપણુ કહે હેતાં પણ સમવાયાંગે નવાણુ હજાર યોજન બે જાગે વહેંચ્યો તેહમાં પ્રથમ એકશઠ હજાર અને બીજો આડત્રીસ હજારનો કહ્યો. જંબુદીપપન્નતીમાં કાંઠા સહિત ત્રણે જા

गे वहेंच्यो, तेमा प्रथम एकहजारनो, बीजो त्रेसठहजारनो अने त्रीजो ठत्री
 शहजारनो ए सर्व केम? ५८ समवायागे नदनवननु विष्कन नवहजार न
 वसे योजननु कह्यु, अने जवु दीपपन्नतीमा नवहजार नवसे चोपन जाफु कह्यु
 ए केम? ५९ प्रलब्धाकरणे तथा समवायागे जवनपति वीश, चड सूर्य वे,
 अने सौधर्मादिक दश एव बत्रीश इड कहा, अने जवु दीपपन्नतीमा रूपन
 निवारणें सौधर्मादिक दश, जवनपति वीश, व्यतर सोल अने चडसूर्य बे-एव अड
 तालीश इड कहा ए केम? ६० ठाणागे ठाणे बीजे इड चोसठ कहा ए केम?
 ६१ उववाइमा जघन्यथी सात हाथनी कायावाला मोहें जाय, वली कह्यु जे
 जघन्यथी बत्रीश अगुल सिद्धनी अवगाहना होय ए लेखे वे हाथनी जघन्य थ
 ई ए केम? ६२ जगवतीसूत्रना शतक चउदमामा उद्देशे आठमे सिद्धशिला
 थी अलोकदेगे ठणु योजन कह्यु अने उववाइमा संपूर्ण योजन कह्यु ए केम?
 ६३ समवायागे ठछा नरकना मध्यजागथी ठछा धनोदधिनो चरमात ओगणा
 एमीहजार योजन कह्यो, जिवाजिगमे पृथ्वी उपरना धनोदधिनो चरमात एक
 लाख ठत्रीश हजार योजन अतर कह्यो तो जिवाजिगमे एक लाख ठत्रीश ह
 जारनु अर्धकरता अडसठ हजार योजन थाय ए केम? ६४ समवायागे अछा
 एउमे समवाये रेवती नक्षत्रथी जेठा लगी ओगणीश नक्षत्रना तारा अछाएउवे,
 अने समवायागमाज निन्न निन्न जेला करता सत्ताणु थायवे ते एम के, रेवती नक्षत्र
 ना बत्रीश, अश्वनीना त्रण, जरणीना त्रण, रुक्मिकाना ठ, रोहिणीना पाच, मृग
 शिरना त्रण, आर्द्रांनो एक, पुनर्वसुना पाच, पुष्यना त्रण, अश्लेषाना ठ, मघा
 ना सात, पूर्वाफाल्गुनीना वे, उत्तराफाल्गुनीना वे, हस्तना पाच चित्रानो एक, स्वातिनो
 एक, विशाखाना पाच, अनुराधाना चार अने जेठाना त्रण-एव सत्ताणु ए केम? ६५
 पन्नवणामा पदरपटे धाणइडियनो नवयोजननो उत्कृष्टो विषय कह्यो, अने रायपसे
 णीमा चारसे तथा पाचसेनो कह्यो ए केम? ६६ जगवतीसतक ठवे उद्देशे सातमे प
 व्योपमनु मान कह्यु, तेम अनुयोगद्वारेपणकह्यु, पणजगवतीमा असख्याता खमविना
 कुठं नखो तेणे करी आराना मान कहा सप्रयोजन कह्यु, अने अनुयोगद्वारे जगव
 तीउक्त ते नि प्रयोजक कह्यु सूक्ष्म अक्षापव्योपम सप्रयोजक कह्यु तेणे नारकी
 प्रमुखना आशु मविए इत्यादिक धणी वातोवे ए केम? ६७ पन्नवणामा तेत्री
 शमे पदे असुरकुमार जघन्यथी पञ्चीश योजन अवधि तथा सौधर्मादिक जघन्य
 अगुजनो असख्यातमो जाग कह्यो ए केम? ६८ पन्नवणा सूत्रमा तेउकाय, वादर

मनुष्य क्षेत्रमां होय तो उत्तराध्ययन उंगणीशमे नरकमां अग्निकाय कह्यो. ए केम? ६९ वली उत्तराध्ययनना बावीशमा अध्ययनमां गौरीपुरमां धुरे श्री नेमिनाथ कह्या; दीक्षा लेतां द्वारिकानगरीमांथी नीकल्या; तथा रामकृष्ण वंदना करी द्वारिकामां गया, तो गौरीपुर पूर्वमां अने द्वारिका पश्चिममां—ए केम? ७०. ठाणां ठाणे सातमे, अतीत उत्सर्पिणीमां आ नरतनेविपे सात कुलगर थया, वली ठाणे दशमे कह्युं के दश कुलगर थया. ए केम? ७१ वली एमज आवती उत्सर्पिणीमां सातमे ठाणे सात थरो, अने दशमे ठाणे कह्युं के दश थरो. ए केम? ७२ जीवाजिगमे सौधर्म ईशान देवलोक बराबर रह्याठे अने जगवतीसूत्रना एकत्रीसमा शतके सौधर्मथकी ईशान देवलोक लगारेक उंचुंठे. ए केम? ७३ जगवतीसूत्रमां शतक त्रीजे उद्देशे बीजे असुरकुमारनो तीर्थ्ये गतिविषय, असंख्याता द्वीपसमुद्रनो कह्यो. नंदीसर लगे गया अने जरो एम कह्युं. तथा शतक बीजे उद्देशे सातमे चमरानी सुधर्मसजानेविपे पुठ्युं; त्यां कह्युं जे, मेरु पर्वतथी दक्षिणदिशा तीर्थ्या अ संख्याता द्वीपसमुद्र उलंघीए त्यां अरुणवरद्वीपनी बाहेरनी वेदिकाथी अरुणवरसमुद्र वेतालीश हजार योजने तिगिठकुडनामे उत्पात पर्वत आवे. ५ त्यादि—एमां असंख्याता द्वीपसमुद्र उलंघी अहीयां आवे ए केम? ७४ श्री जगवती सूत्रना शतक पहेले उद्देशे बीजे सम्यक्दृष्टि नारकीने महावेदना कही. अने जगवतीसूत्रना शतक अठारमे उद्देशे पांचमे समकिती नारकीने अल्पवेदना कही. ए केम? ७५. अंतगडे कृष्णने नेमिनाथे बारमो अमम नामे तीर्थकर थइश, एम कह्युं, अने समवायांगनेविपे चोवीश तीर्थकरना पूर्वजवनां चोवीश नाम कह्यां तेमां थ्रेणिक १, सुपार्थ, २, उदय ३, इत्यादिक गणनाए कृष्ण वासुदेव तेरमा कह्या. ते केम? ७६ जगवतीना शतक आवमे उद्देशे नवमे पंचेडिय तीर्थच मनुष्यने विकुर्वणा काल अंतर्मुहूर्त्तनो कह्यो, अने जीवाजिगमे चार मुहूर्त्त कह्या. एकेम? ७७. जगवती सूत्रना शतक आवमे उद्देशे दशमे जघन्य, ज्ञान दर्शन चारित्रनी आराधना वा लो, त्रीजेनवे मोक्षे जाय. सात आव नवतो न उलंघे. तथा शतक बारमे उद्देशे नवमे नरदेवनो आंतरो जघन्यथी सागरोपम जाजेरो, उत्कृष्टो अपार्द्धपुञ्जपरा वर्त्त होय, नरदेवपणु तो सम्यग्दृष्टि चारित्रिया नीपजावे. एकेम? ७८ जगवतीसूत्रना शतक पांचमे उद्देशे चौथे जंघतो थको सात आव कर्म बांधे; उत्तराध्ययनना अध्ययन ठवीशमे त्रीजे पहोरे रात्रे निडा करे. एकेम? ७९ उत्तराध्ययनना उंगणीशमा अध्ययने कह्युं जे, मांस पोताना शरीरमांथी नरकमां खवराव्यां.

जीवानिगममा असंघयणी कहा तो 'संघयणविना मास क्याथी' एकैम १ ८०
 पन्नवणामा बीजे पदे ॥ दिव्येण संघयणेण ॥ एम कह्युं अने जीवानिगमे देवता
 असंघयणी कहा ए केम १ ८१ जगवतीसूत्रना शतक पाचमे उद्देशे आठमे समू
 र्हिम मनुष्यने अडतालीश मुहूर्त अवस्थित काल कह्यो, अने पन्नवणामा चोवी
 श मुहूर्तनो उत्कृष्टो विरह कह्यो एटले कोइ ऊपजे पण नही अने कोइ चवे प
 ण नही, अने जगवतीने लेखे चोवीश मुहूर्त लगे ऊपजे एटला चवे, एम अवस्थि
 त काल कह्यो, ते अतमुहूर्तयाउपावालाने केम घटे १ ८२ जगवती तथा सम
 वायागे शक्रस्तव पाठफेर केम १ ८३ गणगमा त्रीजे गणे उद्देशे पहेले पांच देव
 लोके त्रणवर्ण कहा कृष्ण, नील, अने रक्त जीवानिगमे लोहित, पीत अने
 शुक्ल एकैम १ ८४ पन्नवणामा प्रथम पदे पुजलना जेद पाचसे त्रीश थायठे, उत
 राध्यनमा चारसे व्यासी जेद थायठे एकैम १ ८५ प्रज्ञापनामा वीशमे पदे कि
 द्विषिअने जघन्यथी सौधमें अने उत्कृष्टे लातके जाय जगवतीमा कित्विषिया
 जघन्यथी जवनपति, उत्कृष्टा लातके जाय एकैम १ ८६ कटपसूत्रमा सह्रता वी
 र प्रभु न जाणे, अने आचारागमा कह्यु सह्रता जाणे, एकैम १ ८७ आचारागे
 कह्यु जे प्रथम देवताने धर्म कही पठी मनुष्यने कहे, अने गणगमा दश अङ्गरामां
 अनाविया अप्पुरिसा ते शु १ ८८ उववाइमा शुन मन वचन काया उदेरवा क
 ह्या अने जगवतीमा ए जतो कपतो हिसा करे कह्यु एकैम १ ८९ उपासकदशा
 ग मध्ये आणदश्रावके जगवतने कह्यु जे दु बारव्रत उचरीश, एम करीने सातव्र
 त उचखा, वली अतीचार बारे व्रतना कहा एकैम १ ९० इत्यादिक केटला लख्यां
 जाय ए सर्व टीका निर्युक्ति पूर्णविना केवल सूत्रे मेलवी आपो, तो तमे राक सरखा
 शु मेलवी जाणो १ कोइ पाठांतर, कोइ अपेक्षा, कोइ उत्सर्ग, कोइ अपवाद, कोइ
 नये, कोइ विधिवाद, कोइ चरितानुवाद प्रमुख सूत्रना गजीर आशय समुद् सरखी
 बुद्धिना धणी टीकाकार प्रमुख जाणे ते टीका प्रमुख तो तमे एक प्रतिमादिये सर्व
 उपाय्या ए प्रसंगे सखु ॥ १६ ॥ हवे सूत्र अनुसरीए बैए पूर्वे जगवतीनी साखे त्रण
 प्रकारनो अनुयोग कह्यो हतो वली निर्युक्तिना अह्मर देखाडेवे गाथा कहेवे

सूत्र निजुत्तिरे बेऊ जेदे कह्यो ॥ त्रीजु अनुयोगधार ॥ कूडा
 कपटीरे जे माने नही ॥ तेहने कवण आधार ॥ स० ॥ १७ ॥

अर्थ—सूत्र तथा निर्युक्ति—ए बेऊ जेदे त्रीजो अनुयोगके० त्रीजा अनुयोग दो

रमां कहेले. एटले ए नाव जे श्री अनुयोग द्वार सूत्रनेविषे चार अनुयोग द्वार
 कहाले. उपक्रम. १, निक्षेप. २, अनुगम. ३ अने नय. ४, तेमां त्रीजुं अनुगम
 नाम अनुयोग द्वार. तेहमां सूत्रानुगम, तथा निर्युक्तिअनुगम ए बे प्रकारनो अ
 नुगम कहाले. तथाच तत्सूत्रं ॥ अनुगमे डुविहे पन्नत्ते तंजहा सुत्ताणुगमेअ ए
 ज्जुत्ति अणुगमेय ॥ एनो अर्थ तो पूर्वे आवी गयोले. वली निर्युक्तिअनुगम त्रण
 प्रकारे कहाले. तेमज निक्षेपनिर्युक्तिअनुगम १ सूत्रस्पर्शिकनिर्युक्तिअनुगम २,
 उपोद्धातनिर्युक्तिअनुगम. ३ तेमां उपोद्धातनिर्युक्तिअनुगम २ मूलगाथाए कहा
 ले. ॥ उद्देशे निदेशे निग्गामे खेत्तकाल पुरिसेअ ॥ कारण पञ्चय लक्षण एए समोया
 रणाणुमए ॥ १ ॥ किं कइविहकस्सकहिं, के सुकहं के च्चिरं हवइ कालं ॥ कइ
 संतरमविरहियं, जवागरिसफोसण निरुत्ति ॥ २ ॥ व्याख्या. उद्देशे के० सामान्य
 नाममात्र कहीजुं. जेम अध्ययन एवं नाम? समुद्देशे के० विशेषे कहेवुं. जेम
 सामायक अध्ययन. २ तथा निग्गामेके० निर्गम कहेवो. यथा सामायक क्यांथी
 नीकड्युं? ३. तथा क्षेत्र कहेवुं. ४ तथा काल कहेवुं. ५ यथा सामायिक कोणक्षे
 त्र कोण काले, नीकड्युं? ६ महासेन वनमां वैशाखशुद्ध ११ ने दिने पहेले पहा
 रे तथा पुरिसेअके० कोण पुरुषथी नीकड्युं? ते कहेवुं. तथा, कारण के० शाका
 रणे गोतमादिक जगवंतपासे सामायिक सांजलेले? ते कहेवुं. तथा, पञ्चयके० प्र
 त्यय कहेवो. इये प्रत्यये जगवंते कह्युं? तथा गोतमादिके सांजल्यु? जेम केवल
 ज्ञानी हुं माटे कह्युं. गणधरजीनेपण प्रत्यय सर्वज्ञानो अयो माटे सांजलेले. ७.
 तथा, लक्षणके० लक्षण कहेवुं. यथा समकित सामायिके श्रद्धाकरे. ए लक्षण
 श्रुत सामायिके जाणे. ए लक्षण देशविरतीसामायिके देशथी त्याग थाय.
 सर्व विरती सामायिके सर्वथी त्याग करे. इत्यादिक लक्षण ए नए के० नय क
 हेवा. १० तथा, समोयारणा के० समवतार कहेवो. अनुयोग जेला हता तेवारे
 समवतार हता. आर्यरक्षितजीए अनुयोग निन्न कस्या पढी समवतार नथी. ११
 अणुमए के० कोणने कोण सामायिक अनुमत्त ले? १२ इति प्रथम गाथार्थ ॥ १
 किं के० सामायिक ते शुं? ते कहेवुं. तथा इव्यार्थिकनये जीवगुण प्रतिपन्न
 ते सामायिक १३ कइविहं के० केटला प्रकारनुं सामायिक? यथा त्रण प्रकारे.
 समकितसामायिक १. श्रुतसामायिक २, चारित्रसामायिक ३, इत्यादिक कहेवुं
 १४. कस्स के० कोण पुरुषने सामायिक होय? तेहनो उत्तर कहेले. जेहने आ
 त्मा समतानावे परिणम्यो; तेहने सामायिक. १५ कहिं के० कोशनेविषे सामा

धिक, तेहमां तो क्षेत्र दिशि प्रमुख घणा द्वार कहां ठे १६ केसुं के० कोण सा
 मायिक इव्यपर्यायने कहिए १७ कह के० केम सामायिक पामीए १ त्या मनु
 नुष्य, क्षेत्र, जाति कुल इत्यादिक विस्तार घणो ठे १८ केसिरहवइकाल के०
 कोण सामायिक केटलो काल रहे १ ते कहेबु १९ कइ के० केटला जीव कोण सां
 मायिकना समकाले नवा पामता तथा पूर्व प्रतिपन्न पामे १ ते कहेबु २० सत्त
 र के० ए त्रण सामायिकनु अंतर कहेबु, जे फरी पामे तो केहु सामायिक केटले
 काले पामे ते कहेबु २१ अवरिहिय के० ए त्रण सामायिक सततर रहेतो केहुं
 सामायिक केटलाकाललगे रहे २ ते कहेबु २२ नवके० केटला नवमा उठरुष्ट के
 हुं सामायिक आवे २ ते कहेबु २३ आगरिस्त के० आकर्ष—एक नवमा कोण
 सामायिक केटली बार आवे अने जाय २ तथा नाना नवमा कोण सामायिक
 केटलीवार आवे अने जाय २ ते कहेबु फोसणाके० कोण सामायिकवत केट
 लुं क्षेत्र फरसे २ ते कहेबु २५ निरुक्ति के० निरुक्ति कहेवी यथा सम्यग्दृष्टि
 कहीए, अमोह कहीए जेम शोधितज्ञाव, दर्शनबोधि, अविपर्याय अने सुदृष्टि
 ए समकितनी निरुक्ति. एम चारित्रिनी निरुक्ति पण कहेवी. २६ ए बेव मूल गा
 था अनुयोग द्वारमध्ये ठे तेहना सङ्क्षेपअर्थ कह्यो एहना उत्तर सर्व, विस्तारा
 र्थ तो आवश्यक निर्युक्ति तथा टीका तथा विशेषावश्यक थकी जाएवो पण
 निर्युक्ति तथा टीका तथा जाय्य न माने तेहने ए बे गाथाना अर्थनु ठेकाणु की
 यु १ ए बे गाथाए निर्युक्ति मानवी कबुल थइजे मूर्खलोक कदाग्रहे न माने तो
 थु थु १ पण मध्यस्थने तरत नजरमा आवे ते माटे निर्युक्ति न माने तो सर्व
 सूत्र न माने सूत्रनो अनुयोग निर्युक्तिने हाथे ठे कूडा के० ते कुमति, कूडाठे
 जूठा ठे जे माटे सर्व सूत्रना पाठमा बाकु बोले ठे कपटी के० मायावी ठे जे
 माटे टीका प्रमुखने जोडने सूत्रना अर्थ बध बेसारे, अने पूढीए तेवारे कहे जे
 जे, अमे टीका प्रमुख न मानीए इत्यादिक कपटना करणहार ठे जे माने नहीं
 के० एवा जे कूडा कपटी निर्युक्ति प्रमुख न माने, तेहने कवण आधार के० ते
 प्राणीने ससारसमुद्रमा पडता कोण आधार थाशे १ कोइ नही थाय इतिजाव
 इति सप्तदशमी गार्थ ॥ १७ ॥ बली निर्युक्तिना पाठ देखाडे ठे

बद्ध ते सूत्रे अर्थ निकाचिया ॥ निजुत्तिए अपार ॥ उपधिमां

न गणणादिक किहां लहे ॥ ते विणु मार्गविचार ॥ स० ॥ १८ ॥

अर्थ:-बद्धते के० बांध्यां ते सूत्र जाणवां. अर्थ के० अर्थ, निकाचिया के० निकाच्या, ते निजुत्तिए के० निर्युक्तिनेविषे, अपारके० घणा अर्थ-एटले ए जावजे नंदीसूत्रनेविषे ॥ णिबद्ध णिकायया जिणपन्नत्तानावा ॥ एवं सूत्रते. तेहमां णिबद्ध के० सूत्रे गुंथ्या जे, जावके० अर्थ तथा, णिकाययाके० ते अर्थ निकाच्या ते निर्युक्तिनेविषे ए अर्थ ते तो निर्युक्ति केम न माने? वली ॥ असंखिशाउ निजुत्तिउ एहवा समवायांग प्रमुखमां पाठ ठामे ठामे ते. उपधिमान गणणादिकके० उप धिनुं प्रमाण, तथा गणती इत्यादिक, किहां लहेके० क्यां पामे? विणु मार्गविचारके० निर्युक्तिविना जिनशासनना मार्गनो विचार, एटले ए जाव जे-निर्युक्तिविना उपधिमान ते एवडा महोटा पहोला ते क्यां पामीए? तथा गणतीए केटलां राखवां? इत्यादिक घणी बातो मार्गनीते; ते सर्व निर्युक्तिविना न लाजे. इति. एटले एवं देखाड्युं जे, लांबा लांबा रजोहरण राखेते, तथा मुगटी पहेरेते; इत्यादिक कीआ सूत्रउपर करेते? मुखे मुहपत्ति बांधी मार्गमां हींढेते ते कीआ सूत्रउपर बांधेते? उलटुं सिद्धांतमां तो न बांधवी जणायते. जेमाटे श्रीगौतमजी, मृगा पुत्रने जोवा गया; तेवारे राणीए कहुं के मुख बांधो. जो बांध्युं होय तो बांधो एम शुं करवा कहे? वली मूर्खोने पूढीए ठैए जे, नाक उघाडुं राखोढो तेमां वा युकायनो घात आयते. तेवारे कहेते जे दशवैकालिके ॥ मूहेणवा ॥ एवो पाठ ते. पण नक्केणवा ॥ एहवो पाठ नथी. तेमाटे मुखने वायरे वायुकाय हणाय पण नाकने वायरे न हणाय. एम कहेते तेने कहीए जे, मुख कहुं तेमां नाक आवी गयुं. नहीतर मृगाराणीए कहुं जे मुख बांधो; तेवारे नाक बांधो कां न कहुं? काम तो नाशिकानुं ते. दुर्गंध आवे माटे कहुंते. ते माटे दशवैकालिक मध्ये पण मुख कहेतां नाशिका आवी गइ जाणवी. हवे ते कुमतिने निर्युक्तिनो जवाब देवानुं ठेकाणुं रहुं नही; तेवारे बूडतो फेणना बाचका जरे ए न्याये बो ल्यो के निर्युक्ति मानुं तो खरी. सूत्रमां कही ते ना केम कहेवाय? पण ते विवेद गइ एम कहेते. ॥ १७ ॥ तेहने उत्तर वालवा गाथा कहेते.

जो निर्युक्ति गइ कुमति कहे ॥ सूत्र गयां नहीं केम ॥ जेह वाच नाए आव्युं ते सवे ॥ माने तो होए खेम ॥ स० ॥ १८ ॥

अर्थ:-जो निर्युक्ति गइ एम कुमति कहेते तेहने उत्तर करेते, तो सूत्र गयां न हि केम के० तेवारे सूत्र गयां केम न कहे? जेमाटे ठाणांगसूत्रमां अंतगडसूत्र

तथा अनुत्तरोववाइ तथा प्रसव्याकरण-ए त्रणना अथयन कहावे ते हमणा नी वाचनाए नथी जणाता वली श्री समवायागसूत्रमा प्रश्रव्याकरणनी हुंमी कहीवे, तेमानु प्रश्रव्याकरणमध्ये आज काइ नथी तेमाटे जेह वाचनाए आ व्युके० जे पुस्तकारूढ वाचनाए जे गुरुपरपराए आव्या सूत्र, ते मानीए तो निर्युक्ति पहेला मानीए चारित्र क्रियाना सर्व विगेष नाव निर्युक्तिमध्ये ठे, तेमाटे वाचनाए आव्यु ते मानीए तो खेमके० कुगल वर्ते एटले आत्माने हित थाय ॥१९॥

एरीते शास्त्रवाते समजाव्या जाण पुरुष होगे ते समजगे, बाकी तो जेहबु थाय तेहबु कहेवे

आधा आगल दर्पण दाखवो ॥ वहेराआगल गीत ॥ मूरख

आगेरे कहेवुं युक्तिनु ॥ ए सवि एकज रीत ॥ स० ॥ १० ॥

अर्थ-आधलाना मुख आगल दर्पण देखाडबु, वहेराना मुखआगल गीतज्ञान करबु अने मूर्खना आगल युक्ति कहीने समजावबु एसर्वएकज रीती जाणवी॥१०॥

मारग अरर्थीरे पण जे जीवठे ॥ नजक अतिहि विनीत ॥ तेहने

ए हित शिख सोहामणी ॥ वली जे सुनयअधीत ॥ स०॥ ११ ॥

अर्थ-पण जे मार्गना अर्थीलोकठे एटले जे लोक जाणेठे जे छुद् मार्ग समजीए वली जे लोक नजकठे एटले कुवास्तनाए वासित नथी, वली अति विनीतठे, तेहने ए सोहामणी के० मनोहर हितशिखावे वली जे सुनय के० न ले नये करी जणावे, एटले नजक अथवा समजुठे तेहने माटे कह्युठे पण अर्थ दग्धने माटे नथी कह्यु ॥ इति गथार्थ ॥ ११ ॥

प्रवचनसाखेरे एम ए नापिया ॥ विगते अरथ विचार ॥ तुज आ

गमनीरे अद्विय परपरा ॥ लहिए जग जयकार ॥ स० ॥ १२ ॥

अर्थ-प्रवचन के० सिद्धांत साखे एम नाप्या, विगते के० प्रगटपणे अर्थना विचार, तमारी आगमनी परपराए ग्रहीए, तो जगत्नेविषे जयकार पामीए ॥१२॥

गुण तुज सघलारे प्रनु कोण गणी शके ॥ आणा गुण लव एक ॥ एम

मै यूनतारे समकित दढ करचु ॥ राखी आगम टेक ॥ स० ॥ १३ ॥

अर्थ-हे प्रनु, तमारा सघला गुणो कोण प्राणी गणी शके? अन्ताठे माटे न गणाय. पण तमारी आणा कबुल करवी, तडुप जे गुण-तेहनो जे लेश, ते

स्तवतां थकां में समकित दृढ कथुं. एटले कदापि काले चलुं नहीं. एम करीने
आगमनी ठेक राखी ॥ इति गायार्थ ॥ ३३ ॥

आणा ताहरीरे जो में शिरधरी ॥ तो शुं कुमतिनुं जोर ॥ तिहां
नवि पसरैरे बल विषधरतणुं ॥ किंगारे ज्यहां मोर ॥ स० ॥ ३४ ॥

अर्थ:-तमारी आज्ञा जो में मस्तके धरी तो कुमति कदाग्रहीनुं शुं जोर चाले?
ते दृष्टांते दृढ करेढे. त्यां विषधर जे सर्प-तेनुं बल विस्तार न पामे के ज्यां मोर
किंगारे के० केकारे शब्द करे. ॥ इति गायार्थ ॥ ३४ ॥

पवित्र करीजेरे जीहा तुज गुणे ॥ शिर धरीए तुज आण ॥ दिल
थी कहीएरे प्रनु न विसारीए ॥ लहीए सुजश कल्याण ॥ स० ॥ ३५ ॥

अर्थ:- तमारा गुण गाइने जीव्हा पवित्र करीए अने मस्तके तमारी आज्ञा
धरीए. एटले आज्ञाए मस्तक पवित्र करै. दिलथी प्रनुने कहीए विसारीए नहीं. ए
रीते रुदय पवित्र करीए. एम करतां सुजश कल्याण पामीए एटले नला यशरूप
कल्याण पामीए. एमां कर्ताए पोतानुं जशोविजय एवुं जे नाम-ते पण सूचव्युं. ॥ ३५ ॥

कलश ॥ राग धनाश्री ॥ वर्त्तमान शासननो स्वामि ॥ चा
मीकरसम देहोजी ॥ वीरजिनेश्वर में एम थुणिउं ॥ मन धरी धर्म
सनेहोजी ॥ एह तवन जे नणशे गणशे ॥ तस घर मंगल मालाजी ॥
समकितजाण होशे घट तेहने ॥ परगट जाक ऊमालाजी ॥ १ ॥

अर्थ:-वर्त्तमान शासनना धणी श्रीवीरस्वामि, चामीकर के० सोना सरखी जेमनी
कायाढे एवा श्रीवीरस्वामि, जिनेश्वरके० सामान्यकेवलीमां इश्वर एटले तीर्थकरप्रते
स्तव्यो. मनमां धर्मस्नेह आणी. नक्ति माटे एकवचनढे. ए स्तवन जे प्राणी नण
शे नणीनेगणशे; तेहने घरमां मंगलीकनी माला थशे. तेहना घटनेविपे प्रगटपणे
जाकऊमाल करतो थको, सम्यक्त्वरूप सूर्य प्रगट थशे. ॥ १ ॥

अरथ एहना ठे अति सूक्ष्म ॥ ते धारो गुरु पासेजी ॥ गुरुनी से
वा करतां लहीए ॥ अनुभव नित्य अभ्यासेजी ॥ जेह बहुश्रुत
गुरु गीतारथ ॥ आगमना अनुसारीजी ॥ तेहने पूढी संशय टा
लो ॥ ए हित शिख ठे सारी जी ॥ २ ॥

अर्थ—एहना अर्थ घणा सूझा ठे. ते गुरुपासे आम्नाय धारी जोज्यो गुरुनी सेवा करतां पामीए. शुं पामीए? ते कहे ठे अनुजव पामीए शुं करता? ते कहे ठे. ए तवननो नित्य अज्यास करता जे बहुश्रुत होय, गीतार्थ होय आग मना अनुसारी होय, एटले पापनीरू, सत्यनापी होय, तेहने पूढी संशय टालो. ए अमारी रूडी हितशिद्धा ठे इति द्वितियागार्थ ॥ २ ॥

इंदलपुरमां रहिय चोमासुं ॥ धर्मध्यान सुख पायाजी ॥ संव
त संतर तेत्रीशा वरसे ॥ विजयदशमी मन जायाजी ॥
श्री विजयप्रज्ञसूरि सवाया ॥ विजयरतन युवरायाजी ॥ तस
राजे नविजनहित काजे ॥ एम मे जिनगुण गायजी ॥ ३ ॥

अर्थ—इंदलपुर अहम्मदाबादनं पर, त्या चोमासुं रहिने धर्मध्यानतु घणुं सुख पाया संवत १७३३ मे वर्षे विजयदशमी ते आशोशुद्ध दशमे मन जायाके० मननेविपे जाव्या हवे कवि पोताना आचार्यनी प्रशस्तिकहे ठे श्रीविजयप्रज्ञ सूरि तप गङ्गनायक सवाइ थया तेहने पाटे विजयरत्नसूरि युवराज पदे वर्तता एटले विजयप्रज्ञसूरि थका आचार्यपदे वर्तता नवजनना हितने काजे एम मे जिन गुण गाया इति तृतीय गाथार्थ ॥ ३ ॥ हवे पोतानी प्रशस्ति कहे ठे.

श्री कल्याणविजय वर वाचक ॥ तपगठ गयणटिणदाजी ॥
तास शिष्य श्रीलानविजयबुध ॥ नविजनकरवचदाजी ॥
तास शिष्य श्रीजीतविजय बुध ॥ श्री नयविजय मुण्डाजी ॥
वाचक जशविजये तस शिष्ये ॥ शुणीया वीरजिणदाजी ॥ ४ ॥

अर्थ—श्री कल्याणविजयउपाध्याय तपगठरूप गगननेविपे दिनेंइ के० स्वयं सरखा, तेउना शिष्य श्री लानविजय थया बुध के० पंढित थया नव्यप्राणी रूप, करव के० चडविकासी कमल—तेहने विपे चडमा सरखा. तेमना शिष्य वे थया एक श्रीजीतविजय पंढित अने बीजा श्रीनयविजय—ते मुनिमां इइ सरखा तेमना शिष्य वाचक उपाध्याय यशोविजय थया तेणे वीर जिणेइ झुल्या. ॥ ४ ॥

दोसीमूलासुत सुविवेकी ॥ दोसी मेघा हेतेजी ॥ एह तवन
मे कीधु सुदर ॥ श्रुत अद्दर सकेतेजी ॥ ए जिनगुण सुरतरु

नो परिमल ॥ अनुभव तो ते लेशेजी ॥ नमर परे जे अ
रथी होइने ॥ गुरुआणा शिर वहेशेजी ॥ ५ ॥

एर्थः—दोसी मूलानो पुत्र वणो विवेकी जे दोसी मेघो तेने माटे कखुं. ए सुं
दर तवन एटले मेघजी दोसी हुंढिया हता ते उपाध्यायजीए प्रतिबोध्याने शुद्ध
अक्षा करावी—सिद्धांतने अक्षर संकेते. ए जिनेश्वरना गुणरूप सुरतरु के० कल्प
वृक्ष तेहनो परिमल एटले सुगंधतानोज अनुभव ते लेशे; के जे प्राणी नमरानी
पेरे अरथी यइने गुरुनी आज्ञा मस्तके वहे शे. ॥ इति पंचम गाथार्थ ॥ ५ ॥
॥इति श्रीमहोपाध्यायश्री जशोविजयविरचितं श्रीवीरजिनविचारस्तवनं संपूर्णं ॥

अगमदिति अथ प्रशस्ति.

सूरिर्विजय देवाख्य स्तपोगङ्गाधि नायकः ॥ विख्यातस्त्रिजगत्यासीद्विद्यया गुरु
सन्निनः ॥ १ ॥ तस्यपट्टोदयादौश्री विजयप्रज्ञसूरिराट् ॥ आदित्यइवतेजस्वी सिं
हवच्चपराक्रमी ॥ २ ॥ यःसत्यविजयस्तस्यां तेवासीत्यजिनायकः ॥ क्रियोद्धारः कृ
तोयेन प्राप्यानुज्ञांगुरोरपि ॥ ३ ॥ विनेयस्तस्य कर्पूरो विजयः स्तात्विकःसुधीः ॥
कीर्तिःकर्पूरवद्यस्य प्राप्तसर्वत्र विश्रुता ॥ ४ ॥ कृमादिगुणसंदर्जः कृमाविजयइत्य
नूत् ॥ तस्यशिष्योविनीतात्मा शिष्यानेकसमन्वितः ॥ ५ ॥ शब्दशास्त्रादिशास्त्राणां
वेत्ता शिष्यगणान्वितः ॥ जिनादिविजयाद्धान स्तस्यशिष्यः सुरूपनाक् ॥ ६ ॥ कर्म
प्रकृतिप्रकृति शास्त्रतत्त्वविचारवित् ॥ उत्तमाद्विजयस्तस्य शिष्योन्नतूरिशिष्यकः ॥ ७ ॥
तस्यपादयुगांजोज जंगतुल्येनचारुणा ॥ पद्मविजयशिष्येण स्वपरानुग्रहायवै ॥ ८ ॥
नंदोवेदस्तथानाग चंदावितिचवत्सरे ॥ संवतःपंचमीघस्त्रे विक्रमाद्बुधवासरे ॥ ९ ॥
मयावीरस्तवस्यायं कृतोबालावबोधकः ॥ गुरुप्रसादतःसम्यग् गंजीरस्याल्पबुद्धिना ॥
॥ १० ॥ त्रिनिर्विशेषकं ॥ श्रीविजयजिनेन्द्राख्य सूरैराज्येकृतोद्यमः ॥ स्थित्वागङ्गा
धिनाथस्य राजधन्यपुरेवरे ॥ ११ ॥ यत्किंचिद्विदितयंप्रोक्तं मतिमांसादजानता ॥ त
त्सर्वविबुधैःशोध्यं विधायमयिसत्कृपां ॥ १२ ॥ वीरस्यशासनं यावत् वर्ततेविश्वदी
पकं ॥ तावद्बालावबोधयं तिष्ठताबुद्धिवासनः ॥ १३ ॥

इति श्री वीरजिनस्तुति गर्जित हुंढकमति निराकरणरूपा वीरस्तुतिः संपूर्णा
ग्रंथाग्रंथ ८३८ अक्षर ८ समग्र बालावबोध मीलने ग्रंथाग्रंथ ३०७२ अक्षर १८
सूत्र ग्रंथाग्रंथ २२८ अक्षर ५. उजयो मिलने ग्रंथाग्रंथ ३३०० अक्षर—२३—

अथ श्रीमद्यशोविजयजी उपाध्यायनो लखेलो कागल

॥ श्री जितायनम ॥ स्वस्ति श्रीस्तज्जनकपाश्वर्जिन प्रणाम्य श्रीस्तज्जनाथनगरत श्री
जेसलमेरुमहाद्वर्गन्यायाचार्योपाध्याय श्रीजशविजयगणय सपरिकरा सुश्रावक
पुण्यप्रजावक, श्रीदेवगुरुनक्तिकारक, श्रीजिनाज्ञाप्रतिपालक, गीतार्थप्रपराप्राप्तसा
माचारीरुचिधारक आगमायात्मविवेककारक, मोक्षरुतान सर्वावसरसावधान, सा
हरराज शा देवराज योग्य धर्मज्ञानपूर्वक लिखित अठे धर्मकार्य सुखे प्रवर्त्तते
अपर थारा कागढ समाचार पाया, वाची बहुत सुख पाया, थारी नक्ति विनयप्रति
पत्ति कागदरी सुणी चतुर श्रोता सना बहुत सुख पाऽ अत्र ज्ञानगोष्ठी गरिष्ठ ऐसी
सजाठे, जे देखी था सरस्वा ज्ञानप्रिय लोकने धण सुख उपजे ते प्रीठजो तथा
थे लिख्योठेके केवली कवलाहार करे, तिणरी युक्ति केम नथी लीखी? ते लखता
ग्रथातर थाए तेजणी नथी जिखी हुती बीजा सर्व प्रशरी युक्ति तो थाने पढोती
आहरो दिल प्रसन्न हुउ हवे ते युक्ति जाणवारी इहाठे तो शाण गढा पर मढाराज
हस्ते अथात्ममतपरीहारो बालावबोध लखावी आपस्या तेथी सर्व प्रीठजो यु
मति जाणाजे श्रीजिनजङ्गणिहृमाश्रमण, श्रीउमास्वातिराचक, प्रमुखे दिगवर मत
निपेथो नथी श्रीहेमाचार्य प्रमुख अवाचीन आचार्येज निपेथुठे जे माटे श्रीविजो
प्राप्तउपक मथ्ये सात निन्नव सर्वे विसवादी दिगवर कह्युठे उक्तच ॥ उवाच सएहि नवु,
नरेहि सिद्धि गयाउ वीरस्त तो बोडियाण दिष्टी, रहवीर पुरे समुप्यन्ना ॥ १ ॥
इत्यादिक उपपत्ति कहोठे ते विजोपावश्यक श्रीजिनजङ्गणीहृमाश्रमणरुतठे
तथा श्रीउमास्वातिराचके प्रशमरति ग्रन्थमध्ये साधुने उमोपकरण थाप्याठे कि
बहुना श्रीसूत्रमथ्ये धणी स्त्री दीक्षा लेऽ मोक्षे गऽ कहोठे श्रीमल्लिनाथ स्त्रीपर्या
य जे कहाठे, चोराशी हजार स्था द्वादरत्नाकर ग्रन्थ हुतो, ते मथ्ये वेतालीग ह
जार ग्रन्थ, महा तर्क युक्ति सहित स्त्रीयुक्ति उपरजहुतो हवणा सर्व येतावरत
कैयथ दिगवरमत निर्दलकठे ए मोहोढो अंतरठे इणमे जो सदेह कीजे के ए
येतावर युक्तठे के, दिगवर युक्तठे? पठे जिन जाणे, तो परीहक लोकने बडी
खामीठे तेथी जो पण रागदेषी नाम बरावणो टलेठे, तो पण मिथ्यात्व आवेठे
ठागमपनयत क्रमेण प्रवेश न्याय ॥ उक्तच श्रीहेमाचार्येययोगव्यवहेद षात्रिगका

यां ॥ सुनिश्चितं मत्सरिणोजनस्य न नाथ मुझामति शेरते ते ॥ माध्यस्थमास्थाप
रीक्षकास्ते मणोच काचेच समानुबंधाः ॥ १ ॥

अर्थः—हे नाथ श्रीवीतराग देव! एमां सुनिश्चितते, ते लोका मत्सररी मुझा
अतिक्रमता नथी. एतावता मत्सररीजते. जे माध्यस्थ कहिये मध्यस्थपणाप्रते
आस्थायके० श्रद्धा न करी तो परीक्षक ठता मणिमां अने काचमां समानुबंधाके०
सरखे परिणामेते. काच रत्नरो अंतर न देखावे मध्यस्थ रहे. परीक्षक जोअ वि
षय अर्थ जिनने नलावे. बीजो जितरो निर्णय थाए इतरो निर्णय करी परीक्षक
गीतार्थरी आझा प्रमाण करे. अनिश्चित अर्थ सांचोइ कहै, तां परीक्षक अपवाद
मां पडे. उक्तंच संमतिमहातर्के—एयंता सप्रूयं सप्रूयमणिच्चियंच वयमाणो जोइ
य परवयाणं वयणिक्कपहे पडइवाइ. ॥ १ ॥

अर्थः—एकांत सन्नूत अर्थ दूर रहौ. सन्नूत अर्थ पण जो अनिश्चित के० संदे
हाकांत कहे तो वादी लौकिक अने परीक्षिक लोक तेहनो वचनीय पथ के० नि
दा मार्ग तेहमां पडे; ते माटे संदेह न करवो. इति

बीजो जेथें लिख्योते. जानांतराय कर्मरा क्यथी केवलीने दिव्य परमाणु चयोप
चय रोम रोम हुइ रह्योते. ते माटे आहार कह्योते. केवलीने पण कवलाहार
नथी. एवात थारा दिलमांज किउं पेसे. ए आहार तो ह्यायक होइ जाय. क्यरो
कार्य सिद्धने पणते. क्यरो कार्य अने पुजल विपाकी इसडो तो दिगंबर युक्तिशू
न्य सदहै. बीजुं जानांतरायकर्मक्यथी जानज हुए, तो उपचयज हुवै ॥ तदिन्ना
इ केवइ ॥ चयोपययांतराय कर्म जो दीगो होय, तो तिणरे क्य चयोपचय कही श
के. बीजो रोमाहार कहेते. तेणे दिगंबर प्रक्रिया पण समजी नथी दिगंबर व्यंज
नावग्रहविना केवलीने स्पर्श आहार लेवो न माने 'रहि दंडु उगाहाइहि' इत्यादि
प्रवचनसार वचनात्. केवलीनामनवरत लोकालोकावलोकनकेलितमुजंनमाण केव
लज्ञानमहिम्नामनसोपनीता एवाहारवर्गणावृद्धिपोषदायिन्यइतिचेन्न मनोज्ञिणां
देवानां वैक्रियशरीरानुगतानामेव तासां श्रवणाङ्गवत्यौदारिक शरीरानुगता अपिताः
परिकल्पंत इति चेत् किमर्थं नगवत्तरीरस्थितिः वृद्ध्याद्यर्थमिति चेन्नौदारिक स्थिति
वृद्ध्यादेः कवलाहार निमित्तायाएव दृष्टत्वाददृष्टपरिकल्पनायां प्रमाणाभावात्.
नगवदौदारिकस्थितित्वावबन्नेपित द्यनिचाराच्च केवलज्ञानोत्तरं नगवदौदारिक स्थि
तौतदेदत्वे शैलोष्पांतत्प्रसंगः सयोगिजिनशरीरस्थितौ इव्यमनोवष्टंनोपनतदिव्या
हारानुसंक्रमोहेतुरित्यपिरिक्तवचः केवलज्ञानोत्तरं प्रतिक्षणं जायमानस्य तस्यकाल

नियमे मानानावादेतेन परमौदारिकत्वावच्छिन्नं हेतुत्वमप्यपास्तं अन्योन्याश्रयाच्च किंचिद्व्यवस्यत्यतिरेकान्यां केवलज्ञानस्यैव दिव्याहारं हेतुत्वं प्रसक्तौकारणकायौपचारिनामतिज्ञानादेरिव पौञ्जलकत्वप्रसंग इति न किंचिदेतत् इत्यादिकं अस्मत्कृत शास्त्रवार्ता समुच्चयवृत्तौ स्याद्वादकल्पलता नाम्भ्यां टवार्थ

केवलज्ञान बले मनेज आवी आहार वर्गणा जो केवल शरीरवृद्धि पोष हेतु कहीश तो जूतुळे एहवो तो मनोज्ञदीवैवतानेज होए, केवलीने एम कटपीए तो अट्टए परिकल्पना थाए जे माटे औदारिक शरीरनी स्थिति पहेला वृद्धि पुष्टता कवलाहारेज वीठोळे जगवतमां औदारिक शरीरनी स्थिति पहेला तेह विनाज ठे, माटे व्यभिचार थाए केवलज्ञान पठी जे औदारिक शरीर स्थित्यादिक तिहा दिव्याहार वर्गणाने हेतुपणु कहीए तेह न घटे जे माटे निरतर आव दिव्याहार परमाणु शरीरळे तिहांताइ चउदमे गुणगणो पण लागी जाए एणोकरी पर मौदारिक शरीरे ते हेतु ते पण निराकखु, जे माटे दिव्याणु सक्रमसिद्धि परमौदारिकनी सिद्धि अने तेहनी सिद्धि दिव्याणु सक्रमसिद्धि ए अन्योन्याश्रय दोष था ए तथा एम करतां अन्वय व्यतिरेके केवलज्ञाननेज दिव्याहारपणु होए तेवारे केवलज्ञान पौञ्जलिक हुंजाए, तो नियतकाल वेदनी उदयजनित कवलाहार केवलीने मानता खु जायते? जे सर्व तंत्र विरुद्ध अट्टए कल्पना कोजे उक्तच रत्ना करावतारिकाया—“ आहार पर्याप्ति नामकर्मोदय वेदनीयोदय प्रबल प्रज्वलदौर्ध्व ज्वलनोपतप्यमानोहि पुमानाहारमाहारयतीति ”

अने केवलज्ञान उपन्या पठी मदाग्निपणानो दोष थाए, एहवु तो सजवे नही केवलीने अग्यार परीसह श्रीजगवतीसूत्रमध्ये पण कह्याळे तथा श्रीतत्त्वा र्थमध्ये पण कह्याळे एकादशजिने इत्यो सूत्रळे. पण ‘एकादश जिनेन’ इत्यो सूत्रनथी अने श्रीसिद्धसेनाचार्यकृतटीकामध्ये इत्यो व्याख्यान पण नथी दिग्वरी सर्वार्थसिद्धटीकामाहे ‘नसति’ इत्यो बाहिरथी लेवो कह्याळे ते सूत्रविरुद्ध व्याख्यानकर्त्ता तो इर्मतग्राहीमाळे ते लोकमा उपहासनीयळे बीजो थे इतरो विचार देखो के बादरसपराये २२, सूक्तसपराये १४ इत्यादि अनुक्रमे “एकादशजिने” ए सूत्र चाख्यो, तो विधि अधिकारे नियेध व्याख्यान पणित होए ते केम करे? वली मनवातनार्थे दिग्वर प्रमेय कमल मार्तण ग्रथ मध्ये इत्यु व्याख्यान कखुळे जे, ‘एकेनाधिकान दश एकादश’ एतावता एक नही दश नही ते ११ ए परीसह नही ते इत्यो समाप्त व्याकरण विरुद्धळे ते श्रीस्यादादरत्नाकर मध्ये कखुळे केवलीने

कवलाहार मान्या विना ए सूत्र दिगंबरने मिलतुं नथी; ते माटे ए सर्व बूडते वा उले वलगवुंठे. चोरासी बोलविचार मध्ये में लिखुंठे. “सूत्रनमें परिसह कहे. वृत्ती लिउं नकार; जो संसो उपजत नही, सो तुज भ्रमको नार. ॥ १ ॥ मोहनीय विना वेदनीयकर्म स्वविपाक न देखावे; इस्यो कहेते ते पण युक्ति शून्य. एम कहेतां नामकर्मोदयज नित विहार देशनादिक केवलीने किम घटे? जो कहेशो ते नियतदेश नियतकाल केवलीने स्वचावेज होए; पण इहाए न होए. ते माटे मोहनीय कर्मनी अपेक्षा नथी. उक्तंच प्रवचन सारे—“ठाणाणिसेव विहारा, धम्मसुवदे सोय णिय दिणा तेसिं; अरिहंताणं काले, माया चायोव इनीणं.”

तो कवलाहार नियत देशकाले इहा विना केवलीने मानतां शुं जाएते? कोइ कहेशो के, घाती मध्ये गणिया माटे, घाती समान वेदनीयकर्मज कहुं ठे. ते घाती कर्म गया पठी केवलीने स्वविपाक कम देखावे? उक्तंच कर्मकामे—“यादिव वे यणीयं, मोहस्सुदयेण याददे जीवं “इदिजादीणंमये, तम्हा गणिदं दुवेदणियं.”

ते पण युक्ति शून्य जाणवुं. जे माटे ज्ञानावरणीय, दर्शनावरणीय, मोहनीय, मध्ये ज्युं वेदनीय कहुं लुं आयुर्नाम गोत्रकर्म पण मोहअंतराय मध्येज कहां; तेवारे ते पण घातवत् होइ जावे. ते माटे ए सर्व पक्षपात कल्पना जाणवी. इणे करी वली जे वडी सरखां चार कर्म केवलीने कहेते ते पण परमार्थरा अजाण कहेवा. एम कहेतां तीर्थकर नामकर्मविपाक पण तिस्यो दुइ जावे. वेदनीय कर्मज केवलीने दग्ध रज्जुसम ए पक्षपात मात्र शास्त्रविरुद्ध ठे. उक्तंच सूत्रकृतांगवृत्तौ. “यद्यपि दग्ध रज्जु स्थानकमुच्यते वेदनीयस्य लवप्यनागमिकमयुक्ति संगतंच; आगमे ह्यत्यंतो दयः सातस्य केवलिन्यनिधीयते सातासात योश्चांतर्मुहूर्त परिवर्तमानतया यथासा तोदय एव सातोदयोपीति”

केवलीने क्लृप्ता तृप्ता मानीएतो अनंत सुखनो व्याघात थाए. इस्यो कहेते, ते पण शून्य वचन. जे माटे अनंतसुख नवस्थ केवलीने तो केवलज्ञान रूप ऊप योगा व्याघाते उपचारी कहुंठे. “जादंसयं समत्तं, नाणमणं तच्च विव्हिदं विमलं रहिदेहु उगाहाइहि सुहंति एयं जियं खाणिदंति.”

पण परमार्थशी ह्यायक अव्याबाध सुखगुण तो सिद्धनेज दुवै, उक्तंच—“अनं ते सुखवीर्ये नवेद्यविघ्न क्लयात् क्रमात्.” जे प्रवचनसार मध्ये—“पुण्णफला अरिहंता, तेसिं किरिया पुणोहिउं दाय ईगा मोहादीहिं विरहिंदा तद्वा साखाइगित्तिमदा” प्रकृष्ट पुण्यफलरूप अरिहंत ठे. तेहने स्थान निपद्या विहारादि क्रिया उदय

जावनी जे कही ठे, ते मोहादिक रहित, माटे कृपाधिक्रम करी गणीये। इसी परि
 नाया कही ठे, ते युक्ताहार क्रियामाहे पण बाधती नथी जे कोइ कहे ठेजेअ
 नंतवीर्य केवली ठे तेहने कृपा न बाधे, तेहने कहिये कृपादिके वीर्यहाण न
 होय, पण बलापंचय होय, माटे केवलाहार उदय नियत करेज “बल शारीर
 वीर्यचातर शक्ति विग्रोष” इति शास्त्रसिद्ध आहार प्रमादरूपते, ते माटे उद्यागुण
 गाणा लगेज दुबे एहेवुं जे कहेते, तिणे स्थाननिपद्या पिहारादिक्रिया केवलीने कम
 करी कहेवी? आहार होएल्या निडा होएज ए व्याप्ति नथीज वेदनीयकर्मउदयथी
 निडा केवलाहार दुस्ये अने दर्शनावरणीय कर्म गयाथी निडा नही दुबे तस्मा
 द्विपरीति बोधक तर्का नावान्न व्याप्ति कोइ कहेते आहारसज्ञा सातमे गुणभाणे
 नथी तो आगल किहाथी? आहार सज्ञाविना आहार केवलीने किम दुबे?
 ते जुवु, जे माटे आहारसज्ञा “स्वत्वाहारानिलाप” इत्यो गोमटसार टीकाधुरे
 सातमे पत्रज ठे ते माटे अनिजापारहित आहार, अप्रमत्त साधुने होए, तिहा
 रूपण नथी किंवहुना आगड्यकादिक क्रिया पण अप्रमत्तसाधुने विकटपरहित
 असंगक्रियारूप ठे पण वीतराग वचन प्रणिधान सकृत्प पूर्व वचनक्रियारूप नथी
 तो आहारक्रिया प्रमत्तसाधुथी विलक्षण होए तेहनु काइ कहेवुं अतएव निष्काट
 नादि क्रिया पण केवल व्यवहारानुगत उदयस्थ व्यवहारथी निन्न देखी उत्रास न
 करयो वचना असंगानुष्ठान जेद जाणया पोडशकग्रथमध्ये श्रीहरिनिश्चरिए
 आया कहीठे “चक्रव्रमण दंडात्तदनावेचव यत्पर नवति वचनासगानुष्ठा नयोस्तु
 तदज्ञापकक्षय” ए योगदृष्टि ग्रंथ श्रोताने अगोचर न रहे ते ग्रथरो नाव सना
 रूपे बाध्योते ते पण मोकलगु

वली वाइमात्र अध्यात्मी कहे ठे के सातावेदनीयनी उदीरणा सातमा गु
 णभाणाथी टली ठे, तो केवलीने केवलाहार किम दुबे? तेहथी तो साता उदि
 राए ठे ते मिथ्या जेमाटे उदीरणा करण अतरशक्ति विग्रोष ठे बाह्ययोगानु
 गत नथी नही तो स्थान निपियादि क्रियाये पण सातावेदनीयनी उदीरणा
 दुइ जाए ते केवलीने स्वभावे ठे, उदीरणारूप नथी ए वचन तो केवलाहार
 समान पण केवल स्वभाववाद मानिये तो वो प्रमत्त थाण तेहना हेतुनूतनिपेधो न
 स्वानुपाद विधिर्नच स्वज्ञान वर्णनानेप्रमये नियतत्वत इत्यादि न्याय कुममा
 जति ग्रथे उदयनाचार्ये निपेयो ठे इणगे अर्थ-अकस्मात् कार्य नप्रति-इत्यो
 बोध कहे ठे तिणने आचार्य कहे ठे. एशब्दो कुण अर्थ? प्रसज्य प्रतिपेये को

ફ કારણથી ન હોય એ અર્થે એક, કેફ હોયજ નહીં એ અર્થે બીજો, કેફ સ્વથી હોય એ અર્થે ત્રીજો, કેફ અનુપાસ્યક અનિર્વચનીય કારણ તેથી હોય એ ચોથો, કેફ સ્વનાવથી હોય. એ પાંચમો અર્થ; ન સંજવે. જે માટે પૂર્વ પશ્ચાત્ જાવરૂપ અવધિ નિયત છે. તે માટે અન્યથા સિદ્ધ નિયત પૂર્વ વર્તિ કારણ અન્યથા નિયત પશ્ચાન્નાવિ કાર્ય એ જરૂણ લોક વ્યવહારે અવશ્ય માનવાં. તો સ્વનાવવાદ યુક્તિશૂન્ય છે. એ ચિંતામણિતર્કરો માર્ગ સર્વ વસ્તુ કથંચિત્ સ્વનાવજનિત છે, કથંચિત્ કર્માદિજનિત છે. એ સ્થાલાદ તર્ક માર્ગણીયાનિયતંતં' ઇતિ શ્રીસૂત્રકૃતાંગ વચનાત્.

તે માટે કેવલીરી આહાર વિહારાદિ ક્રિયા કથંચિત્ કર્મજનિત છે કથંચિત્ અવ્યમજનિત પણ સદ્દેહવી. કેવલ સ્વનાવ માને તે બૌદ્ધમતમાંહે સહેજે કહે છે. કેવલીને આહાર માનતાં અર્થાપત્તિ સિદ્ધિ નિહારાદિ વિમંબના આવે, તે દેવાધિદેવને કેમ ઘટે? કર્મજનિત જાવમાં જે એમ લાજે છે, તેણે જન્મયોનીનિક્રમ પણ ન માનવું. સદા શુદ્ધ પરમેશ્વરપરે માન્યો છે, તિસ્યોજ માનવો. જિમ લાજ ન લાગે. કેવલી દુયા પઠી સત્તથાતુરહિત પરમૌદારિક શરીર માને છે; તો શરીરજ કેમ ન માને? જો શરીરનામ કર્મે રહ્યું છે, તે માટે શરીરજ હોય. તો સંહનન નામ પુજ્જ વિપાકી રહ્યું છે, તે માટે સત્તથાતુરહિત કિમ ઘટે? 'સંહણ એમઠ નિચયોત્તિ' વચનાત્. તથા કેવલજ્ઞાન મહિમા એ સાત ધાતુ ઘટે તો મનપર્યવ જ્ઞાને કેતો ધાતુ ઘટે? સાત ધાતુરહિત જિનશરીર હોય તો કેતો ધાતુરહિત ગણધરશરીર હોય? ઇત્યાદિ બોલરો કિસ્યો ઉત્તર હોય? તે માટે જિસ્યા કર્મ રહ્યા છે તિસ્યો વિપાક કેવલીને પણ સદ્દેહતાં સમ્યગ્દૃષ્ટિને કિસી લાજ લાગતી નથી. તે પ્રીઠજો.

એમ બાધક નિરાકરીને સાધક વચન દેખાવે છે—શ્રીજગવતીસૂત્ર મધ્યે સીદ્ધે અણગારે શ્રીમાદાવીરને સ્પષ્ટ આહાર પાણી આણી આપ્યો છે. તથા સ્વંદારે અધિકારે કહ્યો છે. 'તેણં કાલેણં તેણં સમયેણં સમણે જગવં મહાવીરે વિચટ્ટ જોડ્યા વિહોઢા' ઇહાં વિચટ્ટ જોડ શબ્દરો એ અર્થે છે—આવૃત્તે સૂર્યે જુલ્કે ઇત્યેવં શીલો આવૃત્ત જોજી, પ્રતિદિન જોજીત્યર્થઃ' એ અકૂરથી તો દિન દિન પ્રતે કવલાહાર કેવલીને આવે. કારણ અજાવે આહાર વિષ્ણેદ નથી. તથા શ્રીસમવાયાંગ મધ્યે ચોત્રીશ અતિશય કેવલીને કહ્યા છે. તે ચોત્રીશ તેરમે ગુણઠાણે મિલ્લે. તે મધ્યે આહાર નિહાર વિધિ અદૃશ્ય તે સદ્દેહજાતિશયમધ્યે કહ્યું. તેવિના તો તેત્રીશ અતિશય થઈ જાય. તે માટે જેહવો આહાર નિહારનો વિધિ, પૂર્વે દુ તો તેહવો કહેવો. તથા હેહેડે જક્તહેદ કહ્યું છે. તે પૂર્વે જક્તવિધિ માન્યાવિનાકિ

म मले? लोमाहार विहेद तो हुतो नथी कोइ दिगंबर कहे ठे ठेहडे नियत समाधिना ठे ते प्रगट जूवु. जे माटे समाधि कहेता व्यान कहे, ते तो केवलीने एनु नथी शुक्कव्यानना बे पाइआ ध्यायापणी ध्यानातर काइ केवलज्ञान उपजे। बे पाया रह्या ठे तेतो ठेहले अतरमुहूर्ते होए परू मासादिमान न होए जो कहेगे ताव दिनमान मौन करी बेगे एहज समाधि ते तो प्रयोजन शून्य ता दश कर्म कारणविना केम मनाय? खोटो अर्थ बनावी कह्य, पण साचो न प्रति नासे इहा हेतु सहस्र देखाडे ठे पण आपणी मतिमदपणे हेतूदाहरण न स्फुरे तोपण केम सूत्र वचन शुक्तिरिक्त कहीजे। उक्तंच श्रीआचार्यक निर्युक्तं “हे कणादाहरणा सनवे विसइ सुज्जन बुद्धिज्ञा सवानुमयवितद्वतदावितचित्तममनति केवली केवल व्यवहारे स्वय निहा करे तिहां अतराय न होए उक्तंच विगोपावश्य क-दीतस्त लजतस्त वज्जतस्तव जिणस्त एत गुणो ॥ खीणतराइअने जसेविग्य एसजवइति यतना पूर्वक उद्वसथानीत आहार ग्रहण करे ते पण श्रुत व्यवहार प्रामाण्यकारी केवल व्यवहारज ठे इव्ये दोष तो दोषज नथी नही तो समवसर एमध्ये शब्द, रूप, रस, गंध, प्रविचारे ते मैथुनातिक्रम होइ जाए तेमाटे कव लाहार निमित्त निहा व्यवहारे आगम व्यवहारिने कित्यो दोष न होय

तथा तुमे लिख्यो ठे जे एक समय सिद्धइव्यने तथा अलोकाकाशइव्यने उत्पाद व्यय धीव्य किम सधाए? तेउपर उत्पाद व्यय बे प्रकारे कहाळे एक प्रायोगिक एक वैश्रसिक तिहा प्रायोगिक पुज्ज जीवइव्यनेविषे स्पष्ट लणाएवे वैश्रसिकतो अनुमान गम्यठे. जिउ सर्व कृणिकसत्त्वान्यथानुपपत्ते ए जैनसाधन ठे सिद्धने ज्ञानपर्याय प्रथम समय जे वर्तमान विज्ञेयाकारोत्पाद इत्यादि द्वितीय समय तन्नास तिहां प्रायोगिकारोत्पाद अतीत ज्ञेयाकारोत्पाद इत्यादि सजवे अलोकास्तकासे तत्तत् सम य सबधोत्पादिविनाश मानवाज नहितरू कृण शकर थाए इव्यार्थिक नय का ल त्रय सबरूपज सत्ता मानेठे पर्यायार्थिक नय मध्यम कृणरूपज सत्ता मानेठे उजयमय मीजने त्रयात्मक वस्तु सिद्ध थाए अत्र संमति गाथा-“द्वं पक्काय विजुप, दव विउत्ताय पक्कावाणहि उप्पाय विई जगा, हृदिद विय लस्करण एय ॥ १ ॥ तद्गामिहादिची, पत्तेयं दोवि मूल एया एयतइउ अञ्जिणउणय समत्ते एत्तेसु पडिपुत्र ॥ २ ॥ ए ए पुण सगेहउ पाठिकम लकरण डुवेएहपि जेण डुवे एगंता विज्जमाणा अणेगतो ॥ ३ ॥

अर्थ-इव्य, पर्यायरहित नथी पर्याय, इव्यरहित नथी उत्पाद स्थिति जग ए

ઇવ્યજઠ્ઠણં એપણ પ્રત્યેક પ્રત્યેકનું જઠ્ઠણ નથી. તેમાટે એક એક ગ્રાહીવે મૂળ નય મિથ્યા દષ્ટિ. ત્રીજો તો નય નથી. તેમાટે વેમાં પૂર્ણ સમ્યક્ત્વ નહીં હમ ન કહેવું. જેમાટે એ વે એકાંત સાક્ષાત્ જજનાકાંત ચકા અનેકાંત એ પ્રક્રિયા એ સર્વત્ર સ્વાનાવિક ઉત્પાદ વ્યય ધ્રોવ્ય કહેવા. આગાસાઈ આણં તિસું પરપન્ન જણિયમ્મા એ સમતિ ગાથા:—પ્રતીકે અકાર પ્રણેષે અનિયમાત્. એ પણ વ્યાખ્યાન ટીકાકારે કહ્યું છે. તેમાટે પરપ્રત્યય તે પણ કથંચિત્ સ્વપ્રત્યય કહિયે. યુક્તંચૈતત્—દયોરેકૈકા નતિરિક્તત્વાદિતિ. અસ્મત્કૃતાનેકાંત વ્યવસ્થાયાં આત્માસ્વાતિમાંહિ પણ એ અર્થે સિદ્ધ છે. હમ અણુ સંયુક્ત યુક્તિ લૌકિક પ્રદેશાવધિક પરાધ્યાદિ સંખ્યા પર્યાયે તત્તદિષયતા પર્યાયે પણ અલોકાકાશ પ્રદેશમાંહિ શુદ્ધ ઉત્પાદ વ્યય વચ્ચાણવા. સાપેક્ષ પર્યાય મિથ્યાજ. એ પણ એકાંત નથી. કથંચિત્સાપેક્ષં કથંચિત્ નિરપેક્ષં સર્વમિત્યાદિ વ્યવસ્થિતે. એ રીતે એક સમયે એક ઇવ્યે ઘણા ઉત્પાદ વ્યય હોવે. તદનુમત તાવત્ ઇવ્ય પણ કહેવાં. તથાચ સંમતિ—એગ સમયમ્મિ એગ દવિયસ્સ બહુઆવિદુંતિ અપ્પાયા ઉપ્પાય સમાવિ ગમા તિહ અવસ્સગજણિયમા અગુરુ જઘુ પર્યાયનું ઉત્પાદવ્યય એ વે તો સર્વત્ર આજ્ઞા સિદ્ધજ છે.

તથા જે લિખ્યો કાલઇવ્ય સમયરૂપ શ્વેતાંબર માને છે, તિહાં ઉત્પાદ વ્યય ધ્રોવ્ય કેમ સધાય? તે તો ઝનયરૂપ કીજે તદિજ સધાયે. પર્યાય અર્પણા એ ઉત્પાદ વ્યય ઇવ્યાર્પણા એ ધ્રોવ્ય ઝનય વિજ્ઞા એ ધર્મ ત્રય ઝક્તંચ શ્રીતત્વાર્થ સૂત્રે અર્પિતા નર્પિત સિદ્ધે રિતિ. હવે કહેશે તે સમય કિણરે આધારે છે? તો કહિયે જીવાજીવ ઇવ્યને આધારે છે. જીવાજીવ ઇવ્યરો કાલ તે વર્તનારૂપ પર્યાય છે. ઇવ્ય નથી તે વર્તના પર્યાયરાનાજન થ ઇવ્ય જીવાજીવજ છે. તથાચ સૂત્રં. કિમયં ચંતે કાલેત્તિ એ પ બુંચ્ચ્ચ ગોયમા જીવાજીવેવ. અજીવોચેવત્તિ અતએવ પર્યાય ઇવ્યોપચાર કરી અનંત કાલઇવ્ય સૂત્રે નાખ્યાં. તથાચ શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રં:—ધમ્મો અધમ્મો આગાસં દઘં ઇક્કિક માહિયં અણંતાણિય દ્વાણિ કાજો પુગ્ગલ જંતવોત્તિ. પ્રશમરતિ ગ્રંથમધ્યે ઝમાસ્વાતિવાચકૈરપ્પુક્તં ધર્માધર્માકાશાદ્યૈકૈકમતઃત્રિક મનંતં ઇતિ ત્રિકં જીવ પુજ્જાસ્તિકાયાઽહા સમય જઠ્ઠણં.

કોઈ કહેશે જે અવગાહનાદિ હેતુતા ગુણે જિમ આકાશાદિ પ્રથક ઇવ્ય હોય, તિમ વર્તના હેતુતા ગુણે કાલઇવ્ય પણ પ્રથક હોઈ. કિમ નજાવે? તેહને કહિયે જે અવગાહના હેતુતા એ અવગાહનાયનાશ્રય ઇવ્ય કલ્પિયે, તિમ વર્તતા હેતુતા એ વર્તમાનાશ્રય ઇવ્ય કલ્પા એ તે તો નથી. અવૃત્તઇવ્ય શશશૃંગ પ્રાય છે. તેમાટે ધ

मैकटपनातो ॥ धर्मकटपनालधीयसीति न्याये काल ते जीवाजीवा पर्यायज युक्त
ए अस्मत्कृत सिद्धांत तर्क परिष्कारन्यायालोकादि ग्रंथ प्रसिद्ध हे जे दिगंबर
मदगति परमाणुने जे आकाश प्रदेश व्याप्ति क्रमण तदवबिन्न पर्याय समय, तद-
नुरूप इव्य समयाणु लोकाकाश प्रदेश प्रमाण रत्नरासि समय कहेवे तेणे प्रदे-
श व्यतिक्रमणावबिन्न दिग्इव्याणु पण केम न मानवा तादृश आगम नथी तो
आगम जइने आगम प्रमाण करवी, तो पहिलां किम न करीए? ते आगम तो
जीवाजीवात्मक कालप्रतिपादक देखाडयो वे काल परत्वा परत्व निमित्त जिम काल
तिम देशिक परत्वापरत्व निमित्त दिग्इव्य पण तांत्रिक प्रसिद्ध जे द्वे कदेशो इ-
व्य शक्ति वैचित्र्यइदिकार्यहेतुता अने अवगाहनाहेतुता आकाश इव्यनेज कटिपये
वे लाघवात् तथाचगंधहस्ती द्वात्रिंशकाया॥आकाशमवगाहाय तदनन्यादिगन्यथेति.

तो स्वैस्व गुणकारी जीवाजीव इव्यनेज वर्तना हेतुता कटपता कोण निवारे ?
जिह्वा सहाय आगमबलिउं वे बीजुं मदगति अणु सक्रमानुसारे कालाणु कटिप
ए तो मठ परमावगाहनाद्यनुसारे आकाशादि अणुआ पण कटप्या जोइए सा-
धारणावगाहनादि हेतुताए आकाशादि स्कंध कटपनोत्तर तदणु कटपना जो स्क-
ंध जह वृत्ति प्रदेश कटपना पर्यवसन्न होए तो ए कालइव्य पण समान साधार-
ण वर्तनानुसारे एक काल स्कंध आवे पठी तत् प्रदेश आवे सिद्धांत विरोधथी
जो ए कटपना करवी तो उक्त सिद्धांत युक्ति सिद्धांत मानो जे मतातरे मनुष्य
क्षेत्र कालमान इव्य कसुवे, ते ज्योतिषचक्र चार व्यापक वर्तना पर्याय समूहनेविपे
इव्यनो उपचार करीने उक्तंच नयचक्रे पर्याय इव्योपचार इति एवे मत श्री हरि-
जइस्वरिकृत धर्मसंग्रहणीमध्ये वे तथाचतत्पाठ ज वत्तणादिरूवो कालो देवस्त-
चेव पङ्कावो, सोचेव ततो यम्मो, कालस्त वङ्गस्त जोलोए ति ॥ १ ॥

अर्थ - ज के० जे कारणमाटे वर्तनादिरूप कालज वे, ते इव्यनोज पर्याय
वे तत के० तेमाटे सोचेवके० ते वर्तनारूप पर्यायज कालधर्म कहिये - अथ
वा काल जे लोए के० मनुष्य क्षेत्रमाहि ज्योतिश्वाराजिब्यंग्य वे नेह्नो, धर्म ते
काल, इहां कालइव्य ते पर्यायनेज कसु ए इव्य अनपेक्षित वे पृथिव्यादि स-
मूहरूप एक राजगृह नगरसमान ते परमार्थिक इव्य नथी पण कहेवारूप वे
अतएव कालश्चेतेके ए तत्वार्थ सूत्रे, ए मते कालइव्य कसु ते अनपेक्षित इव्या-
र्थिक वे प्रकारे वृत्तिकारे जोड्युं वे. अतएव अनादि उपचारे कालइव्य जेइने सूत्रे पट
पट इव्य कहावे, तेमाटे सूक्ष्म पर्याय समयमा उत्पाद व्यय ते प्रथमादि नावे

સહજ હોય. સમયધ્વયાધારાંશ જીવાજીવ તેહજ ડ્ય; ઇમ રૂપ ત્રય જાવના કર વી. એ અતિ સૂક્ષ્મ અર્થ છે. ડ્ય ગુણ પર્યાય રાસમધ્યે અમે વચાણ્યોઢે. તેમજ સ દહવો. એમજે કાલ ડ્યના અણુ દેસ્વાડેઢે; તેહને ગલ્લે દિગ્ડ્યના અણુઆ પણ પડે.

ચૈત્ય નક્તિ લોચાદિ આસરી ચાર અર્થ જાણ્યાઢે, એમ સર્વ તામે ચાર અર્થ જા વવા. “અહો ણિચ્છં તવો કમ્મં સવ્વ બુદ્ધેહિ વિન્નેયં; જાય લક્કા સમાવિત્તી, એગ નત્તંચ જોયણે.” એહવું શ્રીદશવૈકાલિક સૂત્રે કહ્યુંઢે. એકાશનક નિત્ય તપ તે પદાર્થ, એમ ઉપવાસાદિ નૈમિત્તિક તપ તપે અર્થાપત્તિ સિદ્ધિ પદાર્થ; એમ કહેતાં ઉપવાસાદિકથી એકાશનક બલવંત, તથાહિ એવાક્યાર્થ. ધ્યાનાધ્યયન વિનય વેયા વૃત્તાદ્ય વ્યાઘાતકપણે ઉપવાસાદિકથી એકાશનકાદિ તપ બલવંતજ, એ મહા વા ક્યાર્થ. આજ્ઞાજ ધર્મનેવિપે સાર એવં પર્યાર્થ:

તથા જે લિચ્ચોઢે. યાપિયે તે યાપના. તે તો પુરુષ વ્યાપારઢે. તે આદિઅંતઢે. તે શાશ્વત પ્રતિમા ક્ષપજાનન, ચંડાનન, વારિપેણ, વર્ધમાન નામેઢે. તઢે કિમ સં જવે. શાશ્વત જાવમાંહિ પુરુષ વ્યાપાર નથી; તે માટે તિણરો ઉત્તર જે શાશ્વત માંહિ અનાદિ પ્રવાહ પુરુષ વ્યાપારઢેજ, અતએવ દ્વાદશાંગી પણ અવહિતિ નયાર્થતાયાં શાશ્વત કહોઢે. એસાણં ડુવાલ સંગી અબુહિતિણ ઠાપા એસાસયાઈતિ સૂત્રાત્ સ્થાપનં. સ્થાપના એ જાવવું. તપત્તિંતિં અનિપ્રાયરૂપ પુરુષ વ્યાપાર તે સ્થાપના તે પ્રવાહાના દિતાંઈ અનાદિ સ્થાપ્યતે ઇતિ સ્થાપના. એકર્મ વ્યુત્પત્તિ વ્યાપારાશ્રય તે સ્થાપના. તે સ્વતઃ અનાદિવ્યાપારોપરાગે, પ્રવાહે અનાદિ, ઇહાં કોઈ દૂષણ નથી. વિહિત તદ નિપ્રાય વિષય તે તત્ સ્થાપના. અતએવ ગુરુનિપ્રાય વિષયાદ્વાદિ ગુરુસ્થાપના. જિ નાનિપ્રાય વિષય પ્રતિમા તે જિન સ્થાપના કહિયે. સજ્ઞાવ સ્થાપના, અસજ્ઞાવસ્થા પના વિશેષ અનુયોગ દારસૂત્રે પ્રસિદ્ધજઢે. અશાશ્વતસ્થલે ઇતિ કર્તવ્યતા શુદ્ધપ્રતિ ણાવિધે અનિપ્રાયધાન હોય. શાશ્વત સ્થલે પૂર્વ પૂર્વાનિપ્રાય જ્ઞાનેજ કુશલાનુબંધજ હોય. શાશ્વતા શાશ્વત સ્થાપના ઉત્તર વંદન જંઘાચારણાદિકને સૂત્રે કહ્યુંઢે ‘ત હિ ચેશ્યાઈ વંદેઈ’ તઠ પડિનિય ઇહમાગહ્વ. ઇહ ચેશ્યાઈ ઇત્યાદિ પાઠાત્. ક્ષપજા દિ નામનો વિરહ પંદર કર્મ જૂમિમાં ન હોય, તે માટે શાશ્વત પ્રતિમામધ્યે તદ નિપ્રાય પ્રવાહાવિભેદ હોવે. એપરમાર્થ એનામ નિદ્દેપની પરે સ્થાપનાનિદ્દેપ જાવ સ્મારકપણે હિતાવહઈ ઇમ ઘણા કહેઢે. આદ્યાર્થ અજેદારોપે પ્રતિમા તેહજ જિન ઇમ જાણી આત્મ પરમાત્માનું અજેદધ્યાન ઉપજાવી સમાપ્તિ સમયેજ મહા હિત હોય. હરિનઈ ગ્રંથાનુસારી અસ્મદીયાનુજવેઢે. નામ વાચ્યવાચક જાવ સં

બંધે સ્થાપના ઇતિ કૃતિ સંબંધે જાવસંબંધ છે. ઇચ્છ્ય સમવાય સંબંધે જાવ તે સા
ક્ષાજીનાવહરે એ ચાર નિરૂપણની જાવના ણમો બંનીએ લિવીએ એ નગવતી પ્રતીક
પરમાર્થ વિચારતાજ શ્રીમેધર્મી કૃપિને ગુણ થયો છે. હા શિષ્યજનના હિતને અર્થે
અસ્મત્ કૃત જૈન તર્ક જાણાસારે નિરૂપે નય જોજનિકા કહી છે. નામાદિ ત્રણ
નિરૂપે ઇચ્છાસ્તિક નયજ માને, પર્યાયાસ્થિકનય જાવલ માને. ઇચ્છાસ્તિક નયના
જેદ સગ્રહ વ્યવહાર એવે નેગમ સામાન્ય ગ્રાહી સગ્રહમા જે અંતર્જવે વિરોધ ગ્રાહી વ્ય
વહારમા જે, અંતર્જવે તેમાટે ત્રીજો જેદ નથી. પર્યાયાર્થિક ચાર જેદ રુદ્રસૂત્ર
દિક એ સિદ્ધાંતેન મત તથા વિરોધાવરૂપકમા 'ઈર્ષ્યામહિતિયદત્ત ઈચ્છાસ્તનાવો અપ
ક્ષાણિયસ્તસગ્રહવ્યવહાર પદમગસ્ત તેસાઉપરસ્ત'

એ ગાથાએ સ્વમતે નમસ્કાર નિરૂપે વિચાર સ્થાને કહ્યું 'જાવચિય સગ્રહણા
યાતેસાઃ હિતિ સઘણિકેવે શબ્દ નય છુદ્ધપણા માટે સર્વ નિરૂપે વાટે રુદ્ર
સૂત્રાત ચાર અછુદ્ધપણા માટે સર્વ નિરૂપે વાટે એ એહનો અર્થ રુદ્રસૂત્ર નામ
નિરૂપે જાવનિરૂપે એ વે વાટે એમ કોઈ કહે છે, તે જુલુ, જે માટે વક્ષ સુવસ્ત
એ અણ વરતે એગ દવા વસ્તય એ સૂત્રેજ રુદ્ર સૂત્રનેજ ઇચ્છાન્યુપગમ દેવાડ્યો છે
અને પિન્ના અવસ્થાએ સુવર્ણાદિ ઇચ્છા અલંકાર જવિવ્યતિ કુમલાદિ પર્યાય જાવહે
રુપણે વાઢતો વિશિષ્ટ. હાદ્યજિલાપ હેતુ જૂત સાકાર સ્થાપનાપ્રત્યે એ નય ન
માને તો એ નય સૂક્ષ્મદર્શી કિમ થાએ? તથા હાદ્ય શબ્દ માત્ર અથવા તદર્થે ર
હિત હાદ્ય શબ્દ નામ ગોપાલ દારકને જાવ કારણપણાને અવિરોધે નામેડ વાઢ
તો એ નય નામ સ્થાપના વે નિરૂપેને કિમ ન વાટે? જો આગલે જડ યુક્તિ
દર્શી થાએ સાદ્યું વાચ્ય વાચક જાવ સંબંધે સંબંધ નામથી હાદ્યમૂર્તિ લક્ષણ ઇચ્છ
વિશિષ્ટસદાકાર સ્થાપના માને, હાદ્ય પર્યાયરૂપ જાવનેવિપે તદાત્મ્ય સંબંધે રહ્યા
માટે વિરોધ છે તો એ વે નિરૂપે રુદ્રસૂત્ર કેમ વત્યાપે!

બલી એહને મનાવવા સગ્રહ વ્યવહાર એવે નય સ્થાપના વર્જ ત્રણ નિરૂપેમાને છે.
એહવુ કેટલાએક કહે છે તે પણ જુલુ તેમાટે એક સગ્રહિક, બીજો અસગ્રહિક અથવા
અનર્થિક જેદ પરિપૂર્ણ જેદ એ ત્રણ નેગમ પ્રાપના વાટે, તે તો અવશ્ય માનવું સગ્રહ
વ્યવહારાન્ય ઇચ્છાર્થિક નયે સ્થાપના નિરૂપેનુ વર્જન નથી તેમાટે આદ્ય પદ્ધે સ
ગ્રહ નય સ્થાપના નિરૂપે બલે આવે જે માટે તન્મત સગ્રહિક નેગમથી ચિત્ર
છે દ્વિતીય પદ્ધે વ્યવહાર નયે સ્થાપનાન્યુપગમ બલે આવે જે માટે તન્મત અ
સગ્રહિક નેગમ નયથી અવિશિષ્ટ છે. તૃતીય પદ્ધે નિરપેક્ષ સગ્રહ વ્યવહાર ન માને,

તોપણ સંપૂર્ણ નૈગમરૂપ સમુદિત બે નયને સ્થાપનાપદ્ધિ ડુર્નિવાર છે. જેમાંટે અવિનાગસ્થ નૈગમથી પ્રત્યેકે એકેક જાગ ગ્રહે છે. બીજું સંગ્રહ વ્યવહાર નૈગમમાંહે થાય વે તો તન્મતસ્થાપના સંગ્રહ વ્યવહારમાંહે કિમનાવે? ઝજય વિષયકત્વરૂપ નૈગમ ધર્મ એકેકમાં ન પેશી શકે. પણ સ્થાપના વિષયકત્વરૂપ નૈગમ ધર્મતે સંગ્રહ વ્યવહાર એવે નયમાં પ્રવેશે બાધક નથી. જિમસહસ્રપણું શત સંખ્યામાંહે ન પેસે પણ તજત દશકા દિ સંખ્યા સુખે પેસે. કેવળ સ્થાપના સામાન્ય અને તજત વિશેષ માનવે સંગ્રહ વ્યવહાર નયને વિશેષ જાણવો. ઇત્યાદિ વિશેષાવશ્યક મહા ગ્રંથાનુસારે અમે જૈનતર્ક જાણમાં હિ લિખ્યું છે. તે પ્રાકૃત જાણાણે જોઈ મધ્યે તુમને જણાવ્યું છે. એ જોઈને મહા શાસ્ત્રકરી જાણવું યુક્ત છે. કિં નામ સ્મરણેન ન પ્રતિમયા કિંવા નિદાકા નયોઃ સંબંધ પ્રતિયોગ નાન સદૃશો જાવેન કિંવા ધ્યોઃ ॥ ત દંદ્ય ધ્યમેવ વા જહ મતે ત્યાજ્યં ધ્યંવા ત્વયાસ્યા ત્તર્કાદત એવ લોપક સુખે દત્તો મર્ચી કૂર્ચકઃ ॥ ૧ ॥ અસ્મત્કૃત પ્રતિમા શતકે. બીજું સ્થાપ્યતે ઇતિ સ્થાપના એ વ્યુત્પત્તિ નિમિત્તજ છે. પણ તદાકારત્વ તે પ્રવૃત્તિ નિમિત્ત છે. માટે શાશ્વત પ્રતિમામાંહે સ્થાપના શબ્દાર્થ ઘટે. જિમ ગહ્વતીતિ ગોઃ એ શબ્દ વ્યુત્પત્તિ નિમિત્ત છે. ઇમ કહેતાં બેઠી ગાયમાંહે ગોપર્થ નાવે. માટે સાસ્નાદ્યનિવ્યં ગા ગોત્વજાતિ ગોપદ પ્રવૃત્તિ નિમિત્ત કહિયે છે. તિમ ઇહાં જાણજો. સુધુ સદ્દહજો.

વલી જે તુમે લિખ્યો છે સ્પષ્ટ શ્રાવક કરણીમધ્યે જિનપૂજા વિધિ ક્યાં કહી છે? તે તો દ્રુપદી પ્રમુખ પૂજા વિધિ સ્પષ્ટ છે. તદોય પ્રાસાદાદિ કૃત્ય શ્રુતાર્થાપત્તિ સિદ્ધ જ છે. તથા વિધિ વાદસ્પષ્ટાદ્ધર શ્રી મહા નિશીથ સૂત્ર તૃતીયાધ્યયન મધ્યે છે તે લિખીયે છે. અકસિણ પવત્તગાણં, વિરયા વિરયાણ એસ સ્વલુ જુત્તો ॥ જે કસિણ સંજમ વિઠે યુષ્ફાશ્યં ન કપ્પણે તે સિં કિં મન્ને ગોયમા એસ બત્તીસિં દાણુઠિણે જ મ્હા તમ્હા ઝજય અણુઠેજ્ઞા બહુશ્સસીવિણ ઝગમેવં તે સિં જાવહ વાસં જવો તહા જાવજ્ઞણાઽ ઉત્તમં દસન્નજદ્દેણ ઉદાહરણં તહેવ વક્ક હરજાણુ સસિદત્ત મગાદીહિં પુંહં તે વિણ દિસે ગો તાવજં સૂરિદેહિં ઝત્તીઝ સવિદ્દીએ અણણ સામણ્ણ પૂથ્યા ન ક્કારેક એકાકિંતં સવ સાવજ્ઞ વિરણ્ણિં અણુઠિયંઝયા હુ સવહા અવિરણ્ણિ સુજત્તી એ પૂથ્યા સક્કારેક એ તા જઽ એવંતઝં બુઝ્ઞ ગોયમા ણીસંસયં દેસવિરય અવિરયાણં તુ વિણુઝંગમુજયંહવિવણયં.

એ અદ્ધર તો ચોથા તથા પાંચમા ગુણગણે નિઃસંશય ઇવ્યસ્તવ જાવસ્તવ ઝજય કરવા કહ્યા. તથા તત્રજ ઇવ્યસ્તવ ફલ પણ દેસાડયું છે. કાઝણ જિણાય યણેહિં મંનીયં સયલ મેણીવટ્ટં દાણાઽ ચત્તકેણવિ સુઠવિગહ્હિજ્ઞ અબુંયં. ॥ ૧ ॥

गुणस्थानक माफक नक्ति यतना परिणामे जल पुष्पादि विराजमानो होपा वह नथी साहसुं गुणावह ठे. नही तो अजिगमन वदनादि विधि पण उच्चित्र थाए उम जलादिके स्नात्र हीर फूल प्रमुखे पूजा तथा स्तोक जल पुष्पादिके पूजा नक्ति नइ वामे, अविजक्त परिणाम वधारता बोधिबीजनोज नाश करे' उक्तच पचाशके "अणुहारनवेउ, धम्मणारनउ अणुजोगो लोएव पवयण खि सा अबोहि बीअति दोसाया॥१॥ जो साधुने असत्कारी असन्मानने सूजु अथवा असूजु देता एकात पापबंध कह्यो ठे, तो नक्ति परिणाम वचनाए स्तोक पुष्पा दि पूजाए शंकियाने बोधिबीजनो नाश किम न होए' बलि ठौकन पुष्प पूजा सत्तर जेद अनेक विधि सूत्रे दुतो तेहज परपराए कहेवाए ठे उक्तच श्रीमहा निशीथे-सत्त्वमहया विहरणे, अरिहत चरियानिहाणे, अंतगढ दसाण अक्षयणे कसिण वनेय सिद्धात पूर्वे हतो ते हवणा नथी, हवणा ठिन्न पट् सध्यान्याये वेवर्द्धि गणि कृमा श्रमण वाचनानुगत पचागी शुद्ध आलवता किंसी न्यूनता नथी

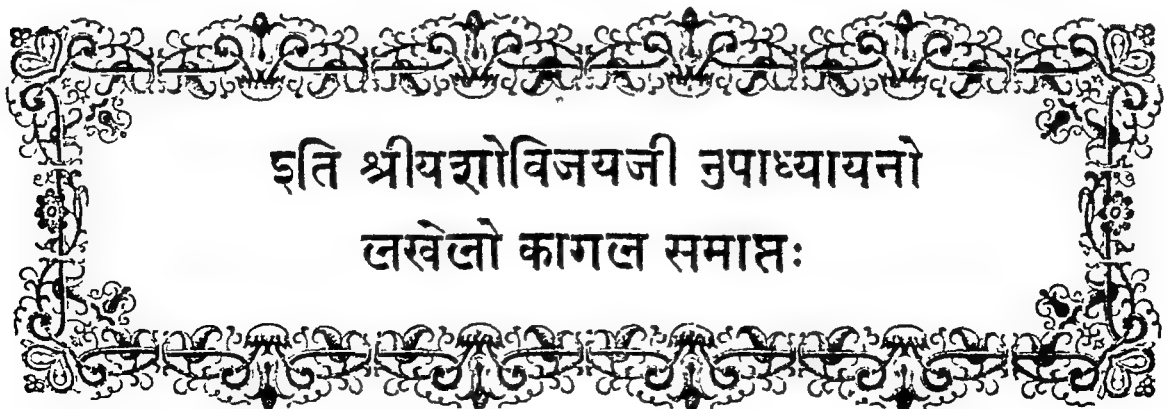
तथा कोइ कहे सिद्धाते थोशु कछु होए, किहाइक घणु कछु ठे तिहा सदेह न करयो. ए सिद्धात शैलीजठे उक्तच कइ देसगहण कइ खिप्पंति णिरविसेसा इ, उक्कमवईकमाइसहाव सउणिस्तिाड॥१॥ ए सर्व जाणी कुलक्रम दाक्षिण्य सूकी न ली नक्तिए जिनपद पामवा जणी जिन पूजा कीजे तोज जाण्यानु सारठे. पामर लोकनो जय राखीने जनम सफलता न कीजे ते न घटे श्रीवीतगग दासपणानो नाव तेहज लोकोत्तर विनय साचव्या णिण किम निर्वदे? देवपूजा बेला सामायि कादि लेइने शुज परिणाम देखावे, तिणे साधुने दानावसरे पण सामायिक लेइ वूट बु. कृत्रिम नाव अने अकृत्रिम नावमा घणो अतर ठे

बली जे चइ ज्योत्स्ना समान केवली कह्या ठे ते परानाम आठमीयोग दृष्टिए केवल ज्ञानज्योत्स्नानी अपेक्षाए, अने दिगवरी समत नइ आचार्ये उपाशकाध्ययन टीकाकरे आविकाचार मध्ये लिख्युठे, अनात्मार्थ विना रागै शास्ता शास्त्यसतो हितं, ध्वनन् सिट्पकर स्पर्शान् मुरज किमपेक्षिते॥१॥ ए श्लोक ते मादलनी परे ध्व नि मान्योठे, ते तो न घटे जेमाटे अनकरने अकर परिणाम अदृष्ट ठे नापा पर्याप्ति नाम कर्मनो उदयठे तेमाटे जापारूपज शब्द केवलीने घटे अने विकल्पपूर्वकतो सग ली उग्रस्थने ठे केवलीने तो स्थान निपेया आहार विहारादिक सर्व क्रिया अ विकल्प पूर्वक अघाति कर्मोदय निमित्त माने तेहनेज तादृश देशना ध्वनि मान तां पूर्वे दिगवरने तो जिम जीतमाहेथी ध्वनि नीकले तिम मान्यु जोइए तत्का

જે તત્કાર્ય કર્તવ્ય વિષયક કેવલજ્ઞાનપર્યાયજ કેવલીને તત્કાર્યકારી કહિયે. તો સંનવે. ઉત્તંચ ઉપનિર્યુક્તૌ-ણાકુળ વેયણિઙ્ગ, અઙ્ બહુઅં આઝઅંચ ઘોવાગં; કમ્મં પહિલેહેજ, વચ્ચંતિ જિણા સમુગ્ધાયા. ॥ ૧ ॥ इहां वा प्रत्ययार्थे केवल पर्याय लीजे तोहीज संनवे. ए चर्चा विशेषावश्यकदिके घणी ठे.

જે કોઈ મત નિરપેક્ષ થોડે પણ ક્યોપશમે વર્તે, મહા શાસ્ત્રો અન્યાસ કરવા ચાહે તેહને મેં તર્ક સિદ્ધાંત શાસ્ત્રો દાન યાં. તિણસું મારે એકાંત સ્નેહઢે. તે પ્રીઠ જો. દેવાંણંદારી કૂચીથી શ્રીવીતરાગ ગર્જ, ત્રિશલા કૂચે આણ્યો, તે તો દેવશક્તિઢે, તિહાં અસાધ્ય કાંઈ નથી. તથા મૂળગે વિમાને ચંડમા સૂર્ય આવે. ઇત્યાદિ અઢેરા માં આશ્ચર્ય લાગે. તે તો આશ્ચર્ય પદનો અર્થજઢે. અઢેરા તે ઉપલક્ષણ અત્યંત સ્થાવર હુડને શ્રીમરુદેવ્યા સિદ્ધ થયાંઢે. ઇત્યાદિ જાવ પણ પ્રાયે અસંનવ સંનવ હોએ તે આશ્ચર્યનૂત જાણવા. એહવું શ્રીપંચવસ્તુક મધ્યે કહ્યુંઢે. પત્તેય બુદ્ધ લાજા, હવંતિ અઢેરય નૂયાઇત્યુપદેશમાલાયાં. તથા ન્યાય લક્ષ્ બે મહારો કહ્યોઢે, તેમાંહેથી પ્રતો પાંચ સાત અઢેથી લઈ જાઈ. ઇત્યું સાળ ગદાધર મહારાજને લખ જો. બીજી જાનામણ જે લિખણી હોએ તે લિખજો. પરણતિ શુદ્ધ રાખજો. શા. વહાશા. જેતસી પ્રમુખને પણ કાગલ લિખજો. એક શ્રદ્ધાવંતને ધર્મકુટુંબ કરી જાણજો. આ પદ્ધતિમાં સમજનાર ધર્મપ્રિય કેટલાંએક ઢે, તે લિખજો. ધર્મરી પરણતિ વાધે તેમ કરજો. નામલઈ શ્રીદેવાધિદેવની યાત્રા કરજોજી. ફાલ્ગુણશુદ્ધ ૧૩ શ્રી ૧૦૮ શ્રીયશ્વિજયોપાધ્યાયકૃત સમ્યગ્ શાસ્ત્રવિચારસાર પત્ર સમાપ્ત:

इति श्रीयशोविजयजी उपाध्यायनो
लखेलो कागल समाप्तः

॥ नमो जिनाय ॥

॥ अथ श्रीनिगोदग्रशी लिख्यते ॥

लोगस्सेग पएसे ॥ जहन्नय पयंमि जियपएसाण ॥

उक्कोसपए अतहा ॥ सब जिआणं च के बहुआ ॥ १ ॥

व्याख्या— लोक चउद रज्वात्मक, तेहना सयला असंख्याता प्रदेश ठे. तेह लोकमाहे एकेको निगोद अंगुलने असंख्यातमे जागे, क्षेत्र रह्युठे अनता जीव नु शरीर ते निगोद कहीए ज्यहा एक निगोद तिहा असंख्याता निगोद ठे अ ने जीवलोक प्रमाण असंख्यात प्रदेशात्मक ठे अतिगे संकोची असंख्यात आ काश प्रमाण ठे अंगुल असंख्यातजाग मात्र निगोद व्यापी रह्योठे एहवे ठते एक आकाश प्रदेशी असंख्यात निगोदनो जागठे अथ गाथार्यों लिख्यते ॥ लोक माहे एक आकाशप्रदेशो जघन्यपदे जीवप्रदेश केटला ठे ? अने एक आकाश प्रदेशो उत्कृष्टपदे जीवना प्रदेशठे, चउद रज्वात्मकलोकमाहे वर्तता ए जीव ठे, अ ने एक आकाश प्रदेशो उत्कृष्टपदे जीवना प्रदेश जे ठे, एवेकमा कीआ घणा ? ॥१॥

ए त्रण प्रश्नो उत्तर कहेवे

थोवा जहन्नयपए ॥ जिअ पएसा जिआ असंखगुणा ॥

उक्कोसपय पएसा ॥ तउ विसेसाहिया जणिया ॥ २ ॥

व्याख्या—सर्व जीव आश्री जघन्यपदे जीवप्रदेश थोडा एहयकी सर्व जीव असंख्यात गुणा अधिका उत्कृष्टपदे जीवना प्रदेश, तेह सर्व जीवयकी विशेष त अधिका कहा ॥ २ ॥ हवे जघन्यपद अने उत्कृष्टपदनु स्वरूप कहेवे

तथ पुसु जहन्नयपय ॥ लोअते जठ फासणाति दि

सि॥ गहिसिमुक्कोसपय ॥ समठ लोगमि नन्नठ॥३॥

व्याख्या—ते बेकमाहे जघन्यपदे लोकतणे अंते होय त्यहा खम गोले त्र ए दिशाए स्पर्शना होय, अने त्रण दिशिअ अलोके आवरो होय, तिहा जघन्य पद, अने ज्या ठ दिशिअ स्पर्शना होय तिहा पूरे गोले उत्कृष्टपद जाणनु बीजे वेकापो न होय ॥ ३ ॥ हवे शिष्य पूठे

ઉકોસમસંસ્વગુણં ॥ જહન્નયાનં પયં હવઃ કિંતુ ॥

નણુ તદ્દિસિ ફુસણાનં ॥ બદ્દિસિ ફુસણા નવેહુગુણા ॥ ૪ ॥

વ્યાખ્યા—ઉત્કૃષ્ટપદ, જઘન્યપદ થકું અસંખ્યાતગુણું કેમ હોય? ન હોયજ. જે કારણમાટે ત્રણદિશિની સ્પર્શનાથકી ૪ દિશિની સ્પર્શના વમણીજ હોય; તે કારણમાટે જઘન્યપદ થકું ઉત્કૃષ્ટપદ વમણું જોડે. અસંખ્યાતગુણું ન જોડે. ॥ ૪ ॥
હવે ગુરુ ઉત્તર કહેશે.

થોવા જહન્નયપણ ॥ નિગોય મેતાવગાહણા ફુસણા ॥ ફુ
સણા સંસ્વ ગુણંતા ॥ ઉકોસપણ અસંસ્વગુણા ॥ ૫ ॥

વ્યાખ્યા—થોડા જઘન્યપદે જીવપ્રદેશ છે. તેહ અર્થે નિગોદમાત્ર અવગાહ
નાએ જે નિગોદ રહ્યો છે, તેહની સ્પર્શના જઘન્યપદે છે. અધિકાની નહીં. જઘન્યપ
દે સો જીવની સ્પર્શના કલ્પી છે. તિહાં એકેકા જીવનો લાખ લાખ પ્રદેશ રહ્યો
છે. સઘલાએ ગણતાં જીવના પ્રદેશ કોડી થાય. તેમાટે જઘન્યપદે જીવ પ્રદેશે
જીવ પ્રદેશ થોડા, ઉત્કૃષ્ટપદે જઘન્યપદે જઘન્યપદ થકી અસંખ્યાતગુણો અધિકા
નિગોદની સ્પર્શના છે. જેહ કારણ પૂરે ગોળે અસંખ્યાતા એક અવગાહના નિગોદ
જે છે અને પ્રત્યેકે અસંખ્યાતા ઉત્કૃષ્ટપદ અણ મૂકી પ્રદેશપરે વૃદ્ધિહાની રહ્યા અ
નેરા નિગોદ જે છે, તે સર્વે ઉત્કૃષ્ટપદ સ્પર્શે છે. તે કારણમાટે ઉત્કૃષ્ટપદે જીવપ્રદેશ
અસંખ્યાતગુણા હોય. ઉત્કૃષ્ટ કલ્પનાએ સહસ્ર કોડી જીવ સ્પર્શના છે. તિહાં એકે
કા જીવના લાખ લાખ પ્રદેશ છે. ગણતાં દશ કોડાકોડી થાય. એમ ઉત્કૃષ્ટપદે
જીવ પ્રદેશ, અસંખ્યાતગુણા થાય તે જાણવા. ॥ ૫ ॥

ઉકોસપય મુહુત્તં ॥ નિગોઅઝગાહણાઃ સવત્તો ॥ નિ

પ્પાઃ જૂઝ ગોલો પાસ પરિવુદ્ધિ હાણી હિં ॥ ૬ ॥

વ્યાખ્યા—પૂરા ગોલાને મધ્યનાગે ઘણા જીવપ્રદેશે સ્પર્શ્યો જે આકાશ છે, તે ઉ
ત્કૃષ્ટપદ કહીએ. તેહને અણમૂકતે પ્રથમ નિગોદતણી અવગાહનાની સર્વે દિશિએ
પ્રદેશપરે વૃદ્ધિહાની રહે. અનેરે નિગોદે ગોલો નીપજાવીએ. ॥ ૬ ॥

બીજા અનેરા ગોલા જેમ નીપજે તેમ કહેશે.

તત્તુચ્ચિઅ ગોલાનં ઉકોસપયં મુહુત્તુ જો અન્નો ॥

હોઃ નિગોનં તંમિવિ અન્નો નિપ્પક્કોઈ ગોલો ॥ ૭ ॥

व्याख्या- तेणे गोले उत्कृष्टपद मूकी जे अनेरो निगोद रह्योवे, तेणे निगोदे उत्कृष्टपद अण मूकते सर्वे दिशिए प्रदेश परिहरे रहे अनेरे निगोदे अनेरो गोलो नीपजावीए ॥ ७ ॥

एवं निगोय मेत्ते ॥ खेत्ते गोलस्स होइ निष्पत्ति ॥

एवं निष्पत्तंते लोगे गोला असंखिक्का ॥ ८ ॥

व्याख्या- एम निगोदमात्र खेत्रे गोलानी निष्पत्ति होय एम लोकमाहे अ सरख्याता गोला नीपजे ॥ ८ ॥

ववहारनएण इम ॥ उक्कोसपया विडत्ति आचैव ॥

जं पुण उक्कोसपय निहड अहोइ त बुत्तं ॥ ९ ॥

व्याख्या- व्यवहारनये उत्कृष्टपद जाणवु जेह कारणे उत्कृष्टपद एटला ठे, जेटला गोलाए असख्याता ठे, तेहकारणे उत्कृष्टपदे असख्याता होय एह कारणे उत्कृष्टपदे व्यवहारे जाणवु ॥ ९ ॥ हवे जे उत्कृष्टपद निश्चयधी ते कहेवे

बायर निगोअ विग्गह ॥ गइ आई जठ समदिया अत्रे ॥

गोला हुक्ख सुवहुआ नेत्त इय पयंत दुक्कोस ॥ १० ॥

व्याख्या- ज्या अनेरा कटादिक वादर निगोद अधिका होय, अने ज्या स्रक्ष निगोद विग्रहगते अथवा क्लृप्तगते सूक्ष्म वादर निगोदमाहे उपजता अधिका होय, अने वादर निगोद विग्रह गते अथवा क्लृप्त गते सूक्ष्म वादर निगोदमाहे उपजता अधिक होय, अने ज्या पृथिव्यादिक विग्रहगते अथवा क्लृप्तगते न वातरे जातां अधिका होय, अथवा सूक्ष्म पृथ्वी कायादिक ल्हवा रह्या अधिका होय, अने ज्या मूलगा गोला यकी अनेरा घणा गोला अधिका होय, ते निश्चय नये उत्कृष्टपद जाणवु ॥ १० ॥

इहरा पडुच्च सुद्धुमे ॥ वहु तुल्ला पाय सो सयल गोला ॥

तो वायराइ गहणं कीरइ उक्कोसय पयंमि ॥ ११ ॥

व्याख्या- जो वादर निगोदादिक अधिका न लीजे तो एमा सूक्ष्म निगोद आश्री प्राय सघला ए गोला समान ठे ए माटे निश्चय तो उत्कृष्टपद काइ न लाचे ए कारणमाटे उत्कृष्टपदे वादर निगोदादिकनु ग्रहण करीए ॥ ११ ॥

હવે ગોલાદિકનું સ્વરૂપ કહેઠે,

ગોલાય અસંખિકા ॥ હંતિ નિગોયા અસંખયા ગો
લે ॥ એકેકોય નિગોઁ અણંતજીવામુણે યવા ॥ ૧૭ ॥

વ્યાખ્યા— ગોલા અસંખ્યાતાઠે. એકેકે ગોલે અસંખ્યાતી નિગોઁઠે. એકેકો નિગોઁ અનંત જીવમય જાણવો. ॥ ૧૭ ॥

હવે લોકના જીવના પ્રદેશ અને નિગોદાદિતણી અવગાહના કહેઠે.

લોગસ્સય જીવસ્સય હંતિ પેસા અસંખયા તુલ્લા ॥ અં
ગુલ અસંખ જાગો નિગોય જિઅગોલ ગો નાહો ॥ ૧૮ ॥

વ્યાખ્યા— લોક અને જીવ એ બેજ પ્રદેશ અસંખ્યાતા સરખાઠે. તેટલા એક જીવ પ્રદેશઠે. અધિકા ઝંઘા નથી. જેહ કારણે કેવલ સમુદ્વાત કરતો જીવ આ પણા પ્રદેશે કરીને લોક પૂરે; તેહ કારણ માટે બેજના પ્રદેશ સરખાઠે. તથા નિગો દની, જીવની અને ગોલાની અવગાહનાતો અંગુલને અસંખ્યાતમે જાગેઠે. એટલે એ ત્રણેની અવગાહના સરખીઠે. ॥ ૧૮ ॥ હવે સરખી અવગાહના સમર્થેઠે.

જંમિ જિતુ તમ્મેવ નિગોઁતો તમ્મિ ચેવ ગોલોવિ ॥

નિપ્પજ્ઞિત સ્કિત્તે તોતે તુલ્લાવગાહયા ॥ ૧૯ ॥

વ્યાખ્યા—જેટલા અંગુલાંસંખ્યેય જાગ માત્ર ક્ષેત્રે જીવરહે, તેટલેજ ક્ષેત્રે નિગોદરહે, તેટલેજ ક્ષેત્રે ગોલોરહે. તેવાર પઠી તેહજ ક્ષેત્રે સરખી અવગાહના હોય. ॥ ૧૯ ॥

હવે શિષ્ય, ત્રણ પ્રશ્ન કરેઠે.

ઝકોસપય પેસે કિમેગ જીવપ્પેસરાસિસ્સ ॥ હુ

જેવનિગોઅસવ ગોલસવ કિં સમો ગાઠં ॥ ૨૦ ॥

વ્યાખ્યા— એક આકાશ પ્રદેશરૂપ ઝટ્ઠપ્પદે, એક જીવના પ્રદેશરાશિનું કેમ રહ્યુંઠે? અને એક નિગોદનું કેમ રહ્યુંઠે? તથા એક ગોલકનું કેમ રહ્યુંઠે? ઝટ્ઠપ્પદે એક જીવના પ્રદેશ, નિગોદ, ગોલો—એત્રણેનું શું શું રહ્યુંઠે? એ ત્રણ પ્રશ્નોનો ઉત્તર. ॥ ૨૦ ॥

હવે એ ત્રણ પ્રશ્નોનો જીવઆશ્રી કત્તર કહેઠે.

જીવસ્સ લોગમીતસ્સસુહુમઝંગાહણાવગાઠસ્સ ॥

એકેકમ્મિ પેસો હંતિ પેસા અસંખિકા ॥ ૨૧ ॥

વ્યાખ્યા— જીવ લોક પ્રમાણઠે, તે સંકોચી સૂક્ષ્મ અવગાહનાએ અંગુલનો અ

સંખ્યાત જાગ માત્ર દેત્ર રહ્યું. તે સૂક્ષ્મઅવગાહનાને એકેકે પ્રદેશે જીવના પ્રદેશ અસંખ્યાતાઠે કટપનાએ સૂક્ષ્મ અવગાહના દશસહસ્ર પ્રદેશ પ્રમાણઠે અને કટપનાએ જીવના પ્રદેશ સો કોટિઠે તેને દશ સહસ્રજાગે દેતા એક લાખ આવે. ॥ ૧૬ ॥

હવે નિગોદ આશ્રી કત્તર કહેઠે

ગોલરસ દિયે જાગે, નિગોયઠંગાહણાઠ જંલદ્ધ ॥

ઊકોસપણે તિગયં ઇતિ અર્મિક્કિજ્ઞ જીવાઠ ॥ ૧૭ ॥

વ્યાખ્યા-લોકને નિગોદની અવગાહનાએ કરી જાગવાથી જે જાગે એટલો એકેકા જીવ વિષયો ઊત્કૃષ્ટપદે રહ્યો કટપનાએ લોકના સોકોડી પ્રદેશઠે એક નિગોદ અવગાહના દશસહસ્ર પ્રમાણઠે દશસહસ્રથી સોકોડીને જાગીએ તો લાખજાગે, એટલા ઊત્કૃષ્ટપદે એકેકા જીવના પ્રદેશઠે ॥ ૧૭ ॥ હવે ગોલા આશ્રી કત્તર કહેઠે

એવં દઘ્ઠાએ સઘેસિ ડક ગોલ જીવાણ ॥ ઊકોસ

પયમ ઇગયા હુતિપણસા અસસ્રગુણા ॥ ૧૮ ॥

વ્યાખ્યા-એવ કે ૦ એ પ્રકારે એટલે જેમ નિગોદઆશ્રી કહ્યો તેમ ગોલા આશ્રી કહેઠે અસંખ્યાતા પ્રદેશાત્મક જીવ તે એક જીવહવ કહીએ અર્હીર્થા જીવહવ્યલેવા અને પ્રદેશ ન લેવા, તે મારે એક ગોલે જેટલા જીવહવ્યઠે, તે સર્વથી પ્રદેશ ઊત્કૃષ્ટપદે અસંખ્યાત ગુણા રહ્યાઠે કટપનાએ ગોલે લાખનિગોદઠે અને નિગોદે લાખજીવ ઠે લાખતે લાખની સાથે ગુણીએ તો સહસ્રકોટિ થાય એટલા એક ગોલે જીવઠે, તેમાં જીવના પ્રદેશનું લાખ લાખ ઊત્કૃષ્ટપદે રહ્યું તે લાખને સહસ્રકોટિ સાથે ગુણીએ તો દશ કોડાકોડી થાય એટલે ઊત્કૃષ્ટપદે જીવના પ્રદેશ આવે ॥ ૧૮ ॥

ત પુણ કેવડ ણા ગુણિઅમ સર્કિઝ્ઞયં નવિસ્સા હિ ॥

નન્નડ દઘ્ઠાએ જાવડઆ સઘ ગોલત્તિ ॥ ૧૯ ॥

વ્યાખ્યા-જે ઊત્કૃષ્ટપદે જીવના પ્રદેશનું પ્રમાણઠે તે અસંખ્યાતુ કેટલી રાજો ગુણુ થકુ થાય? ગુરુ ઊત્તર કરેઠે કે, હવ્ય થકુ, જેટલા સઘલા એ ગોલાઠે તેટલી રાશિએ ગુણુ અસંખ્યાતુ થાય જે સર્વ ગોલાનું અસંખ્યાતુઠે, તે ઊત્કૃષ્ટપદે એક જીવના પ્રદેશનું અસંખ્યાતુ જાણવું ॥ ૧૯ ॥

કિકારણમોગાહણ તુલ્લતા જિય નિગોઅ ગોલાણં ॥

ગોલા ઊકોસપણે ઇક્કિઝ્ઞય પણસે હિતોતુલ્લા ॥ ૨૦ ॥

વ્યાખ્યા—જેટલા ગોલા તેટલા ઉત્કૃષ્ટપદે જીવના પ્રદેશ કહીએ તેણું કારણ? એ પ્રશ્ન. તેનો ઉત્તર—જેહ કારણે જીવ, નિગોદ, અને ગોલા એ ત્રણેની અવગાહના સરખી છે; તેહ કારણે ગોલા ઉત્કૃષ્ટપદે એક જીવના પ્રદેશને સમાન છે. ॥ ૨૦ ॥

एहज अर्थ समर्थते.

गोलेहिं हिअ लोगे आगठइ जंतमेग जीवरस ॥

उकोसपयगयपएसरासितुल्लं हवइ जम्हा ॥ २१ ॥

વ્યાખ્યા—ગોલાની અવગાહના એ લોકને નાગ હરી જે રાશિ આવે, તે એક જીવના ઉત્કૃષ્ટપદે રહ્યા પ્રદેશ રાશિ રહે તે સમાન હોય. કલ્પના એ જે ગોલાની અવગાહના દશસહસ્ર પ્રદેશ પ્રમાણ છે. લોકના પ્રદેશ કલ્પના એ કોડી છે. તેહને દશસહસ્રનાગે નાગવાથી જે સર્વ ગોલાનું પ્રમાણ લાખ લાખ આવે, તે ઉત્કૃષ્ટપદે રહ્યા એક જીવના પ્રદેશને સમાન હોય. જેહ કારણે એમ છે, તે કારણે ગોલા ઉત્કૃષ્ટપદે એક જીવના પ્રદેશતુલ્ય છે. ॥ ૨૧ ॥

ए सर्व अर्थ जाणवा वांढता शिष्यने गुरु, प्रीठवानुं प्रकारांतर कहे ठे.

अहवा लोगपएसे इक्किंके ठवयगोल मिक्किं ॥

एवं उकोसपइक्कजियपएसेसुमायंति ॥ २२ ॥

વ્યાખ્યા—અથવા હે શિષ્ય, એકેકા લોકાકાશ પ્રદેશે એકેકો ગોલો આપીએ. એમ સ્થાપતાં ઉત્કૃષ્ટપદે એક જીવપ્રદેશ જેટલા છે, તેટલા આકાશ પ્રદેશે ગોલા માય; એટલે જેટલા ઉત્કૃષ્ટપદે એક જીવપ્રદેશ, તેટલા સર્વ ગોલા છે. ॥ ૨૨ ॥

हवे सर्व जीव अने उत्कृष्टपदे सर्व जीवप्रदेश ए बेऊने तुल्यता कहे ठे.

गोला जीवोयसमा पएसउजंच सव जीवावि ॥

हुंतिसमोगाहणया मझिमउगाहणायण ॥ २३ ॥

વ્યાખ્યા:—જેટલી અવગાહના ગોલાની તેટલી જીવની છે; તે માટે અવગાહનાના પ્રદેશ આશ્રી ગોલો અને જીવ એ બંને સમાન છે. જેહકારણે દશ સહસ્ર પ્રદેશ પ્રમાણ મધ્યવગાહના આશ્રી સઘલા એ સૂક્ષ્મ નિગોદના જીવસમાન અવગાહના છે. કલ્પના એ જઘન્ય અવગાહના પાંચ સહસ્ર છે. ઉત્કૃષ્ટ અવગાહના પન્નર સહસ્ર છે. એ બંને એકત્ર કરી અર્ધ કરતાં દશ સહસ્ર મધ્યમ અવગાહના હોય. એ હ કારણે મધ્યમ અવગાહનાને લેખવે ગોલાને સર્વ જીવ સમાન છે. ॥ ૨૩ ॥

તેણ ફુડં વિચ્છસિદ્ધં એગપએસંમિજજિયપએસા ॥ તે
સર્વ જીયતુલ્લા મુણસુપુણો જહ વિસેસહિયા ॥ ૬૪ ॥

આત્મા-તેહ કારણે ઠલ્હપપદે જે જીવ પ્રદેશ તે સર્વ જીવને તુલ્ય છે એ વા
ત પ્રકટ સિદ્ધી કલ્પનાએ વેકને સરસા દેસાડીએ ટેણે ગોલે લાલ્હનિગોદ છે;
નિગોદે નિગોદે લાલ્હ જીવ છે. એકેકા જીવના લાલ્હ લાલ્હ પ્રદેશ છે. એ ઠલ્હપપદે
છે ગોલાના નિગોદને લાલ્હે, જીવનું લાલ્હ ગુણીએ તો સહસ્ર કોડી થાય
જે જીવ પ્રદેશના લાલ્હે ગુણતા દશ કોડા કોડી થાય એટલા ઠલ્હપપદે જીવ
પ્રવેશ છે ગોલે ગોલે લાલ્હ નિગોદ છે, લોકમાહે લાલ્હ ગોલાએ, ગોલે ગોલે લાલ્હ
નિગોદછે નિગોદે નિગોદે લાલ્હ જીવ છે ગોલાને લાલ્હે નિગોદના લાલ્હને ગુણીએ
તો સહસ્ર કોડી થાય તેણે નિગોદે રહ્યા જીવના લાલ્હે ગુણીએ તો દશકોડી થા
ય એટલા સર્વ જીવ છે એમ ઠલ્હપપદે સર્વ જીવ એ વંને દશ કોડાકોડી પ્રમાણ-
સમાનજ છે તેમ સર્વ જીવ થકી જીવ પ્રદેશ વિજોપાધિક હોય તેમ સાનજ ॥ ૬૪ ॥

સર્વ જીવથકી ઠલ્હપપદે જીવપ્રદેશે વિજોપાધિક દેસાહે છે

જસંતિકેડ સ્વંમા ગોલા લોગં તવત્તિણો અન્ને ॥ વાયર
વિગાહિએ હિય ઠકોસપય જમસહિય ॥ ૬૫ ॥

આત્મા-જેહ કારણે કેટલાએક લોકાંતે વર્તતા અન્નેરા સ્વન-ગોલાએ પૂરા
ગોલા થકી સ્વનગોલે કલ્પનાએ કોટી જીવ ઝંઝા તે કોડી જીવ, દશકોડા
કોડીરૂપ સર્વ રાશીયકી કાઢીએ, એમાટે તે સર્વ જીવરાશી અતિ થોડી થાય
ઠલ્હપપદે દશકોડાકોડી પ્રમાણ જીવ પ્રદેશ રાશી પૂરીજ છે, તે માટે તે જીવ
પ્રદેશ, વિજોપાધિક થાય તથા વાદર અન્ને રિયહ ગતીક જીવને પ્રદેશે કરીને
ઠલ્હપપદે જેહ કારણમાટે સર્વ જીવરાશી થકી અધિકા છે, તેહ કારણમાટે સ
ર્વ જીવથકી ઠલ્હપપદે જીવ પ્રદેશ વિજોપાધિક થાય અન્ને જાવના સૂચ્ય નિ
ગોદને અસત્ત્વાતમે નાગે વર્તતા કલ્પનાએ કોટી પ્રમાણ વાદર વિગ્રહગતિક જે
જીવ છે. તે સર્વ જીવરાશીમાહે સ્થાપીએ તો, વલો સર્વ રાશી જીવપ્રદેશને તુલ્ય
જ થાય તથાપિ તે કોડી જીવનો અસત્ત્વાતમો નાગ કલ્પનાએ તો જીવની કો
ડીપ્રદેશ ઠલ્હપ પદે અધિકા હોય તેમાટે સર્વ જીવરાશી થકી ઠલ્હપપદે, જી
વ પ્રદેશાધિક હોય ॥ ૬૫ ॥

તમ્હા સવેહિંતો જીવેહિંતો ફુડંગહેઅચ્ચં ॥ ઉકોસ
પયપેસા હુંતિ વિસેસાહિઆ નિઅમા ॥ ૨૬ ॥

વ્યાખ્યા-તેહ કારણે સર્વે જીવ થકી એ પ્રગટજ જાણવો. ઉલ્કપદે જીવ પ્રદેશ નિશ્ચે વિશેષાધિક છે ॥ ૨૬ ॥ એહજ અર્થે પ્રકારાંતરે કહે છે.

અહવા જેણ વહુસમા સુહુમા એલોવગાહણાએઅ ॥
અત્તેણ કિં કિંજીવં બુદ્ધીઃ વિરહ્નણ લોણ ॥ ૨૭ ॥

વ્યાખ્યા-જેહ કારણે ચતુરજાતમક લોકમાંહે ગોલે સહસ્ત્ર કોડી કોડી પ્રા
યજીવ રહ્યા છે; તેહ કારણે કલ્પનાએ લક્ષ્મણ સૂક્ષ્મ ગોલા જીવ સંખ્યાએ
પ્રાયતુલ્યજ છે. તથા તે સૂક્ષ્મ ગોલા અવગાહનાએ સરખા છે. ગુરુ, શિષ્યને કહેહે
કે, જેહ કારણે કલ્પનાએ દશ દશ સહસ્ત્ર પ્રદેશરૂપ અવગાહના સરખીજ છે, તે
હ કારણે સર્વ જીવપ્રદેશ સરખા જાણવા માટે કેવલી સમુદ્ઘાતની પરે બધા લો
કમાંહી એકેકોજીવ વિસ્તારે; એમ કરતાં એકેકે આકાશ પ્રદેશે દશકોડાકોડી
જીવ પ્રદેશ થાવે, તે માટે સર્વજીવ અને જીવપ્રદેશ સરખાજ જાણવા. ॥ ૨૭ ॥

એવંપિસમાજીવા એગ પેસ ગયજિયપેસેહિં ॥

વાયર વાહુહ્નાપુણ હુંતિપેસા વિસેસહિયા ॥ ૨૮ ॥

વ્યાખ્યા-એ પ્રકારે સર્વ જીવ પ્રદેશે રહ્યા, સર્વજીવ પ્રદેશે સમાન હોય; પણ
વાદર જીવના વાહુલ્યથકી જીવ પ્રદેશ વિશેષાધિક થાય. ॥ ૨૮ ॥

તે સિણ પુણ રાસીણં નિદરીણ મિણં જણામિ પચ્ચક્કં ॥

સુહગહણગાહણં ઉવણારાસિપ્પમાણાહિં ॥ ૨૯ ॥

વ્યાખ્યા-તેહ રાશિના દૃષ્ટાંતે કરીને પ્રત્યક્ક સુખે જાણવા અને પરને જણાવ
વા નિઅર સ્થાપના રાશિ પ્રમાણે કરી જણામિકે કહુંબું. ॥ ૨૯ ॥

ગોલાણલક્કમિક્કં ॥ ગોલે ગોલે નિગોઅ લક્કંતુ ॥

ઇક્કિકેઅનિગોએ ॥ જીવાણ લક્ક મેક્કેક્કં ॥ ૩૦ ॥

વ્યાખ્યા-હવે સ્થાપના રાશિ દેખાડેહે. ગોલાતો લાખહે. ગોલે ગોલે લાખ નિ
ગોદ છે. એકેકે નિગોદે જીવનો એકેકો લાખહે. ॥ ૩૦ ॥

કોહિસયમેગજીવપ્પેસમાણંતમેવલોગસ્સ ॥

ગોલ નિઠય જિવાણં દસય સહસ્સા સમો ગાઠો ॥૩૧॥

व्याख्या-सो कोडी, एकजीवना प्रदेशनु मानते गोला निगोद अने जीव,
ए त्रणथी दश सहस्र परिमाण सरखी अवगाहनाडे ॥ ३१ ॥

जीवस्सेकैकस्सय दसयसयस्सावगाहिणो लोगो ॥

एकैकमियएसे पएसलख समो गाढ ॥ ३२ ॥

व्याख्या-लोकमांहे दशसहस्र प्रदेश प्रमाण अवगाहनाए रह्यो एकैक
जीवना एकेके आकाश प्रदेशो लाख लाख प्रदेश रह्याडे ॥ ३२ ॥

जीवस्सयस्स जहणं पयमि कोडीजियणएसणं ॥

उंगाढाउक्कोसे पयमिबुत्तपएसगं ॥ ३३ ॥

व्याख्या-सो जीवना प्रदेश पदे जीवप्रदेश कोडीडे उत्कृष्टपदे जीवना प्रदे
उं प्रमाण कहेडे ॥ ३३ ॥

कोडि सहस्स जियाणं कोडाकोडी ढसणएसणं ॥

उक्कोसेउंगाढा सब्बजियावेत्तियाचेव ॥ ३४ ॥

व्याख्या-सहस्र कोडी जीवना दशकोडाकोडी प्रदेश उत्कृष्टपदे रह्याडे. स
थला ए जीव एटला दश कोडा कोडीडे ॥ ३४ ॥

कोडिउकोसपयमि ॥ वायर जीअणएस पक्केवा ॥

सोहणइ मितिअच्चिअ कायव खंम गोलाण ॥ ३५ ॥

व्याख्या-उत्कृष्टपदे वाढर जीवनी कोडी घालीए, तथा सर्व जीवराशिमां
हे थकी खम गोले जे जीवनी कोडी उंगी वे ते काढीए, तेह कारणे सर्व जीव
थकी उत्कृष्ट पदे जीव प्रदेशो विगोपाधिक होय ॥ ३५ ॥ हवे गुरु, शिष्यने कहेडे

ए ए सिजहा सन्नव मठोवयण करिअरासीणं ॥ सप्रावउं यजाणे

थते अणंता असंखावा ॥ ३६ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

व्याख्या-ए राशिनी जिहा जेम सन्नवे तिहा तेम अर्थनी घटना करी परमार्थ
थकी ते राशि अन्नती अथवा असख्याती जाणवी इतिश्री जगवतीअगे एकादश
शतके दशम उद्देशे निगोदविचार सपूर्ण ॥ ३६ ॥

॥ इति श्रीनिगोदवत्रीशी बालावबोधसहित समाप्त ॥

॥ अथ श्रीरत्नाकर पंचवीसी वालावबोध सहित प्रारंभः ॥

श्रेयःश्रियां मंगलकेलिसद्व नरेंद्र देवेंद्र नतांघ्रिपद्म ॥ स
वैङ्ग सर्वातिशय प्रधान चिरंजय ज्ञान कलानिधान ॥ १ ॥

व्याख्या—हे नरेंद्र देवेंद्रनतांघ्रिपद्म, नरेंद्रके० चक्रवर्त्यादिक अने देवेंद्रके०
अमरेंद्रादिक एटले मनुष्यना इन्द्र ते नरेंद्र अने देवोना इन्द्र ते देवेंद्र, तेउए जेनां
चरणकमलने वंदन कयां ठे; एवा हे नरेंद्र देवेंद्रनतांघ्रिपद्म! अने समस्त वस्तु
ना जाणनारा माटे हे सर्वज्ञ! अने संपूर्ण जे निरोगादिक अतिशय—तेणे करी
प्रधान, ए माटे हे सर्वातिशय प्रधान! अने ज्ञान के० केवलज्ञान अने कलाके०
बहोतेर कला, तेना निधान के० निधि एवा हे ज्ञानकला निधान! अने श्रेयसःके०
मोहनी जे श्रीके० लक्ष्मी तेना मंगल के० कल्याणनुं, केलिसद्व के० क्रीडानुं गृह,
एवा हे मंगलकेलिसद्वके० मोहलक्ष्मी कल्याण क्रीडाना मंदिर! नक्त लोकना समस्त
संकटना दूरकरनार तुं चिरं के० घणाकाज पर्यंत जय के० सर्वोत्कर्षे करीने वर्तो. ॥ १ ॥

जगत्रया धार कृपावतार डुर्वार संसार विकारवैद्य ॥ श्री वीत
राग त्वयि मुग्ध जावा विज्ञप्रज्ञो विज्ञ पयामि किंचित् ॥ २ ॥

व्याख्या—जगत्त्रयके० स्वर्ग मृत्यु अने पातालरूप, त्रण जुवन तेना आधार
के० स्थानजुत एवा हे जगत्रयाधार! कृपाके० दया तेनेविपे अवतारके० उपदेश
दारे करी जेनो प्रवेश ठे; एवा हे कृपावतार, डुर्वारके० डुखे न वारयतिति दूरवार
एटले निवारणकरवामाटे अशक्य एवोजे संसाररूप विकारके० रोग, वियोग, जरा
मरणादि लक्षण—तेनेविपे चिकित्साकारीपणाए करीने वैद्य सरखा हे डुर्वारसंसा
रविकारवैद्य; वीतके० गयलीठे रागके० रागदशा जेनी. अने श्रीके० मोहलक्ष्मी
तेणे सहित एवा हे श्रीवीतराग! विज्ञ के० हे चतुर, हे प्रज्ञो, त्वयिके० तारे वि
पेअर्थात् तारीपासे हुं मुग्धजावात् के० विशेष ज्ञान विकलपणानेलीधे मुग्ध बु,
तेहुं किंचित् के० कांश्क विज्ञपयामि के० विज्ञप्ति करुंहुं. ॥ २ ॥

किंवाललीला कलितोन बालः पित्रोः पुरो जलपति निर्विकल्पः ॥
तथा यथार्थं कथयामि नाथ निजाशयं सानुशयस्तवाग्रे ॥ ३ ॥

વ્યાખ્યા—હે પ્રનો, જેમ બાલલીલા કલિત. કે० બાલકની જે લીલા કે० થી
 લને વિષે खेलतુ इत्यादिक, તેણે કલિત કે० યુક્ત અને નિર્વિકલ્પ કે० જેથી જાણ
 એ અજ્ઞાપણરૂપ જેટ ગયોલે, એવો જે બાલ તે પિત્રો પુર કે० માતપિતાની પાસે કિ
 ન જવપતિ કે० શું નથી બોલતો ? અર્થાત્ ન બોલવાનું પણ તે સર્વ બોલેલે, તેમ હે
 નાથ કે० હે કત્યાણકારક, સાનુશય કે० બહુ પાતક સપાદન કહ્યા એ માટે
 પશ્ચાન્નાપે યુક્ત એવો હુ, તવાગ્રે કે० તારા અગ્રજાગનેવિષે, નિજાશય કે० પોતાના
 અગ્રિપ્રાયને, યથાર્થ કથયામિકે० યથાર્થપણે કથન કરુંબુ અર્થાત્ હુ મારો અ
 ગ્રિપ્રાય તારી પાસે પ્રગટ કરુંબુ. ॥ ૩ ॥

दत्तं न दानं परिशीलितं च न शालि शिलं न तपोऽनित्त ॥

शुभो न जावोप्यजवज्रवेऽस्मिन्विभो मया भ्रांत महो मुधैव ॥४॥

વ્યાખ્યા— હે વિનો કે० હે સ્વામિન્! મયા દાન ન દત્તં કે० મે રૂપણપણ
 એ કરી સત્પાત્રનેવિષે ધનનો વિનિયોગ કહ્યો નહીં, અને શાલિશીલ કે० મનોહ
 એવા વ્રહ્મચર્યને ન પરિશીલિત કે० પાલન કહ્યું નહીં તેમજ તપ ન અનિત્તસકે०
 વાદ્ય અને અંતરંગરૂપ વારપ્રકારનું તપ કહ્યું નહીં તેમજ શુભ જાવોપિકે० કહ્યા
 એકારક એવો જાવ પણ નાજવત્ કે० મને પ્રાપ્ત થયો નહીં એ માટે અહો ઇતિ
 લેલે! મે મુધૈવ કે० વ્યર્થજ અસ્મિન્નવે કે० આ સંસારનેવિષે વ્રાત કે० વ્રમણ
 કહ્યું મારાહાયથી કાઝ સત્કર્મ બંધુ નહીં એવો અર્થ. ॥ ૪ ॥

दग्धोऽग्निना क्रोधमयेनदष्टो दुष्टेन लोनाख्यमहोरगेण ॥

अस्तोऽग्निमानाजगरेण मायाजालेन बद्धोऽस्मि कथं नजेत्वा ॥५॥

વ્યાખ્યા—હે નાથ, ક્રોધમયેન અગ્નિના દગ્ધ કે० ક્રોધરૂપ અગ્નિએ અત્યત
 તાપ પમાડેલો અને દુષ્ટેનલોનાખ્યમહોરગેણ દૃષ્ટ કે० નિર્દય એવા લોન નામે
 મહા સર્પે દશ કરેલો, અને અગ્નિમાનાજગરેણયસ્તકે० અહકારરૂપી અજગરે ગલે
 લો, અને માયાજાલેન બદ્ધ અસ્મિ કે० કપટરૂપ જે જાલ કે० મત્સ્યબંધન જાલ સ
 રહ્યું બધનહેતુ, તેણે બધ પામેલો હુબું, એ માટે ત્વા કથ નજેકે० તારૂ કેમ સે
 વન કરૂ? તો હે પ્રનો! તારી રૂપાએ ક્રોધ, લોન, અગ્નિમાન અને માયા, એટલો ના
 શ થઈને તારૂં સેવન કરવાનો મારો હેતુ ક્યારે પૂર્ણ થશે? એવો જાવાર્થ ॥ ૫ ॥

कृतं मयाऽमुत्र हितं न चेह लोकेऽपि लोकेश सुखं न मेऽनूत् ॥
अस्मादृशां केवलमेव जन्म जिनेश जज्ञे नवपूरणाय ॥ ६ ॥

व्याख्या—मया अमुत्र हितं न कृतं के० में परलोकनेविषे एवं पुण्यकृत्य कस्युं नही; अने हे लोकेश ! के० पट्कायना स्वामि एवा हे लोकेश ! इहलोकपि मे सुखं ना नूत् के० आ लोकनेविषे पण मने सुख प्राप्त थयुं नहीं. ए माटे हे जिनेश के० हे केवजिपते ! अस्मादृशां जन्म के० अमारा सरखाना अवतार ते, केवलं नवपूर णायैव जज्ञेके० केवल अवतार गणनाना पूरणने माटे एटले जेम पूर्वे आपणा यणा अवतार थया तेमज आ पण एक अवतार, जन्म गणनाना पूरण माटेज वयो.

मन्ये मनो यन्न मनोज्ञवृत्तं त्वदास्यपीयूषमयूखलात्नात् ॥

द्रुतं महानंदरसं कठोर मस्मादृशां देवतदश्मऽतोपि ॥ ७ ॥

व्याख्या—हे देव, के० हे नाथ ! हुं एवं मानुंहुं के, यदस्मादृशां मनः के० जे अमारा सरखानुं मन, मनोज्ञ के० सुंदर, वृत्त के० वर्तुज एवंजे त्वदास्य के० ता रुं सुख, तेज कोइ एक, पीयूषमयूखके० अमृतकिरण चंड, तेना लाने करीने अथ वा मनोज्ञ के० सारुंठे वृत्त के० शीज जेनुं, एवा हे मनोज्ञवृत्त, देवीतराग ! तारा सुखचंडना लाने करीने महानंदरसं के० सद्योरसास्वादथी उत्पन्न थएली जे पर म प्रीति तेज कोइ एक रस के० उदक तेने न द्रुतं के० ड्वीनूत थयुं नथी; तदश्म तोपि कठोरं के० ते पापाण करतां पण कठण जाणवुं. कारण, चंडना दर्शने क रीने जीवरहित एवो पण चंडकांत पापाण ड्वीनूत थायठे; अने मनने तो तारा सुखरूप चंडना दर्शने करी ड्व के० पिंगजवुं प्राप्त थयुं नहीं. ते कारण माटे ते मन, पापाण करतां पण कठोर जाणवुं. एवो जावार्थी. ॥ ७ ॥

त्वतः सुष्ठुःप्रापमिदं मयातं रत्नत्रयं चूरि नवभ्रमेण ॥

प्रमादनिजावशतो गतंतत्कस्याग्रतो नायक पूत्करोमि ॥ ८ ॥

व्याख्या—हे नायक हे स्वामिन् ! त्वत्तः के० ताराथी सुष्ठुर्जनं के० अत्यंत दुर्जन एवं इदं रत्नत्रयं के० ए ज्ञान, दर्शन, चारित्र लक्षण रत्नत्रय, मयातं के० में संपादन कस्युं हतुं; पंगु ते चूरिनवभ्रमेणके० घणा जन्मनेविषे जे भ्रमके० भ्रांति- तणे करीने अने प्रमादनिजावशतः के० मद प्रमुख प्रमाद अने पांच प्रकारनी प्रलिङ्ग जे निडा—तेना माहात्म्ये करी तजतंके० ते दूर गयुं एटले अंतर्धान पाम्युं.

ए माटे हवे कस्यागत पूत्करोमि के० ते गयुं एटले हवे कोना आगल पोकारू ?
ए तो तारो कृपाएज प्राप्त थाय तो थाय एवी आशाठे ॥ ८ ॥

वैराग्यरग परवचनाय धर्मोपदेशो जनरंजनाय ॥ वाढाय
विद्याऽध्ययनंच मेऽनूत् किय हुवे हास्यकरं स्वमीश ॥ ९ ॥

व्याख्या-हे इशके० हे स्वामिन ! हु स्वहास्यकर कियहुवे के० मारां हास्यकारक
एवा कर्मने केटला कहु ? जोके सर्व कर्म कहेवा माटे गव्य नथी, तथापि काइक कहुबु
मे वैराग्यरग परवचनायाजूत के० मारा वैराग्यनो जे रग ते, परवचनाय के० अन्यना
प्रतारण एटले गवा माटे थयो, अने मे धर्मोपदेश जनरजनायाजूत के० मे करेलु
दानादिनु जे कथन ते लोकोना रजनने माटे थयु, अने मे विद्याध्ययन के० मारू
विद्या पवन, ते पण वाढायाजूत के० परवाढना जयने माटे थयु ॥ ९ ॥

परापवादेन मुख सदोप नेत्रं परस्त्रीजनवीक्षणेन ॥

चेत परापायविचित्तनेन कृतं नविष्यामि कथं विज्ञो हं ॥ १० ॥

व्याख्या-हे प्रिन्नो ! मया परापवादेन मुख सदोपं रुतं के० मे बीजाना द्वेपादिके
करीने सत्य अने असत्य रूप दूषणनी जे उत्पत्ति तेरूप अपवाद-तेषेकरी पोतानु
मुख दोषयुक्त कछु, तेमज पोताना नेत्र, परस्त्रीजनवीक्षणेन के० परनारीना अव
लोकने करी दोषसहित एवा कछा, तेमज पोतानु चित्त, परापायविचित्तनेन के०
बीजानो जे अपाय के० अनर्थ, तेना विचारे करीने दोषसहित कछु ए माटे हे
प्रज्ञो, अह कथ नविष्यामि के० एवा पापकर्माचरणे करी आगल मारी शी गती
थज्ञे ? एवो नावार्थ ॥ १० ॥

विडवित यत्स्मरघस्मरार्तिं दशावशात्स्व विषयाधलेन ॥

प्रकाशितं तद्भवतोद्भिद्यैव सर्वज्ञ सर्व स्वयमेव वेत्सि ॥ ११ ॥

व्याख्या-हे नाथ ! यत् के० जे, विषयाधलेन के० शब्दादिक विषये करी वि
वेकरूप नेत्रो जेणे निमीलन कछाठे एवो हु तेणे-स्मरघस्मरार्तिं दशावशात्-
स्मरके० कामदेव-तेज कोइ एक घस्मर के० नहुण करनारो, तेनी जे आर्तिके०
पीडा-तेनी जे दशा के० अवस्था, तेना स्वाधीनपणा माटे स्व के० पोतानु स्वरू
प विमवित के० नियता प्रत्ये पमान्यु ते सांप्रत द्विया के० कथनरूप लज्जाए

जवत एव प्रकाशितं के० तनेज निश्चये करी प्रगट करेजुंवे. एटले लज्जायुक्त एवो जे हुं, तेप्रत्ये अवलोकन करी तें मारां सर्व आचरण जाण्यांवे. एवो अर्थ. जे कारण माटे हे सर्वज्ञ! तुं सर्व जगतने स्वयमेव वेत्तिके० पोताना झाने करी जाणेवे. ॥११॥

ध्वस्तोन्यमंत्रैः परमेष्ठिमंत्रः कुशास्त्रवाक्यैर्निहितागमोक्तिः ॥

कर्तुं वृथा कर्म कुदेव संगदवांति ही नाथ मतिभ्रमो मे ॥१२॥

व्याख्या—हे नाथ, ही इति खेदे—मेही मतिभ्रमोऽनूत् के० माहरो शो आ बुद्धि विपर्यास थयो!! तेज कहेवे. मया के० हुं जे तेणे--परमेष्ठिमंत्रः के० परमपदनेविषे रहेवे माटे परमेष्ठी—तेनो जे नमस्काररूप नमो अरिहंताणं इत्यादिक नवपदात्मक मंत्र, ते अन्य मंत्रैध्वस्तः के० बीजा मंत्रोए आदररहित कस्यो. तेमज में आगमोक्तिः के० आगमनी सिद्धांत वाणी, ते कुशास्त्रवाक्यैः के० वात्स्यायनादि वाक्योए करीने, अथवा कुत्सित एवां जे शास्त्रो—तेना वाक्ये करीने निहिता के० नाश पमाडी. एटले श्रवण करी नहीं. एवो अर्थ. तेमज में कुदेव संगत् के० हरिहरादिक कुत्सित देवोनी सेवनाए करीने कर्म कर्तुं के० ज्ञानावरणीयादिक पाप कर्मजुं अपाकरण करवा माटे अवांति के० इच्छुं. ॥ १२ ॥

विमुच्य दृग्लक्ष्यगतं ज्वंतं ध्याता मया मूढधिया हृदंतः ॥

कटाक्षवह्नोंजगनीरनानीकटीतटीयाः सुदृशां विलासाः ॥१३॥

व्याख्या—हेजगदीश! मुढधिया के० जेनी बुद्धि मुढवे एवो हुं, तेणे दृग्लक्ष्यगतके० दृष्टिने गोचरीनूत एवो ज्वंत के० चिंतामणी सरखो जे तुं—तेने विमुच्य के० परित्याग करीने हृदंतः के० पोताना हृदयनेविषे सुदृशांविलासाः के० चंचलत्वे करी जेउनी दृष्टि, सुंदरवे एवी हरिणाक्षि स्त्रीउना हावनावादिक विभ्रमज, ध्याताः के० चिंतन कस्यो. ते विलास केवा? तोके—कटाक्षवह्नोंजगनीरनानीकटीतटीयाः के० नेत्रकटाक्ष, स्तन, गंजीर एवी नानी, अने कटीप्रदेश—इत्यादिक अवयवोए मोहनशील. चिंतामणि रत्न सरखो एवो जेतुं—तेनो त्याग करीने हुं कश्मलविषयोनेविषे आसक्त थयो. ॥ १३ ॥

लोलेक्षणावक्रनिरीक्षणेन यो मानसे रागलवोविलसः ॥

न शुद्धसिद्धांतपयोधिमध्ये धौतोप्यगात्तारक कारणं किं ॥१४॥

आख्या—हे त्रिकाल वेदिन्! मारा मानसे के० चित्तनेविपे, लोलेकृणावक्रनिगीहृ
एन के० जेना नेत्रो चचलने एवी जे रमणी, तेनु जे मुख, तेना अवलोकने करी
ने यःरागजव के० जे राताशनो अश, विलग्न के० विज्ञेपेकरी संलग्न थयो, ते रा
गलवतारक के० हे ससारपारप्रापक! शुद्धसिद्धातपयोधिमय्ये के० निर्दोष जे
सिद्धांत के० आगम, तेज कोइक समुद्—तेना मथ्यजागनेविपे धौतोपि के० ह्वा
जन कथुं बत्तापण नागात् के० नीकली गयो नही तत्र कि कारण के० तेविपे
कारण शुद्धो जे हृदो ते हु जाणतो नथी, परतु माहारी विषयोनेविपे दृढासक्त
ता एज एनु कारण हृदो एवु मने जागेने ॥ १४ ॥

अग न चंग न गणो गुणाना न निर्मल कोपि कलाविलास. ॥

स्फूर्त्प्रधान प्रचुता च कापि तथाप्यहकारकदार्थितोऽह ॥ १५ ॥

आख्या—हे जिनेश, मे अंगं चगन के० मारु शरीर सुंदर नथी, तेमज निर्मल
के० मलरहित एवा, गुणाना गणो न के० विनय, औदार्य, गान्धीर्य, धैर्य, स्थैर्य अने
चातुर्य इत्यादिक गुणोनो समूहपण नथी तेमज कोपि के० कोइपण कलाविला
स के० कलानु वहीपन थु अने कापि के० कोइपण प्रकारनी स्फूर्त्प्रधान प्रचु
ता के० बैदीप्यमान एवी जे राजाजनी प्रचुता के० चक्रवर्तिपण अथवा वैदीप्य
मान एवी प्रधाननी के० अधिकारी पुरुषनी प्रचुता के० ऐश्वर्यता तेपण नथी,
तथापी हे प्रनो! अहं अहकारकदार्थित अस्मि के० हुं अहकारे करीने पराज
व पामेलो एवो हुं ॥ १५ ॥

आयुर्गलत्याशु न पापबुद्धि र्गत वयो नो विषयानिलाप ॥

यत्नश्च जैपज्य विधौ न धर्मे स्वामिन्महामोहविडम्बना मे ॥ १६ ॥

आख्या—हे स्वामिन्! मे के० मारी महामोह विडम्बना के० प्रवल जे मोह—
तेनी जे विडम्बना के० कदर्थना ते केटली कहेवी? ते केवी? तो के मारु आयु
के० आयुष्य, ते आयुगलति के० शीघ्रनाश पामेने, परतु पापबुद्धिर्न के० जे पा
प परिणाम ते नाश पामता नथी तेमज मारु वय गत के० तारुण्य लक्षण जे
वय, ते अतिश्रात थु, परतु विषयानिलाप न, के० शब्द, रूप, गंध, रस, स्पर्श
रूप जे विषय, तेतनो अजिलाप के० इहा, ते हज्जी पण नाश पामी नथी अने
मारो यत्न के० आदर, ते जैपज्यविधौ के० शरीर निरोगी होवु, एतदर्थ औपधा
दिकोना विधानविपे थयो, धर्मे न के० सुकृतनेविपे थयो नहीं ॥ १६ ॥

नाऽत्मा न पुण्यं न जवो न पापं मया विटानां कटुगीरपीयं ॥

अधारि कर्णे त्वयि केवलार्के परिस्फुटे सत्यपि देवधिङ्मां ॥ १७ ॥

व्याख्या—हे जगवन् ! केवलार्के त्वयिके ० केवलज्ञानना प्रकाशक केवल सूर्यज, एवो तुं, परिस्फुटे सत्यपि के ० अतिप्रगट ठतां पण, मयाके ० हुं जे—तेणे विटानांके ० नास्ति कादि विटपुरुषोनी, आत्मा न पुण्यं न जवो न पापं न के ० जीव न थी, पुण्य न थी. अवतार न थी, दुष्कृत न थी; इदं कटुगीरपिके ० एवी कर्कशवाणीज कर्णे अधारिके ० कर्णेनेविपे धार ए करी. एटले श्रवण करी. ए माटे हे देव के ० हे केवलिपते! मांधिक् के ० गुण अने अवगुण एउनो विवेक न करनारो एवो जे हुं—तेने धिक्कार हो. ॥ १७ ॥

न देवपूजा न च पात्रपूजा न श्राद्धधर्मश्च न साधुधर्मः ॥

लब्ध्वापि मानुष्य मिदं समस्तं कृतं मयाऽरण्यविलापतुल्यं ॥ १८ ॥

व्याख्या—हे परमेष्ठिन्, मया के ० हुं जे—तेणे मानुष्य लब्ध्वापि के ० पूजादिक कृत्यो कखा माटे योग्य एवा मनुष्यपणाने पामीने पण देवपूजा न कृता के ० अरिहंतदेवनी पूजा करी नहीं; अने पात्रपूजा न कृताके ० साधुने जे दान करवुं ते पात्रपूजा. ते पण करी नहीं. उक्तंच ॥ अन्नं पानं तथा वस्त्र मालयं शयनासनं ॥ शुश्रूषा वंदनं तुष्टिः पूजा नवविधागुरोः ॥ १ ॥ तेमज में श्राद्धधर्मः न के ० सम्यक्तपूर्वक द्वादशव्रत लक्षण धर्म, ते आचरण कखो नहीं; अने साधुधर्मः न के ० साधुनो जे पंच महाव्रत लक्षण धर्म, ते पण स्वीकाखो नहीं. एमाटे इदं समस्तं के ० ए अर्हतपूजा न करवी इत्यादिक सर्व, अरण्यविलापतुल्यं कृतं के ० अरण्यनेविपे जे विलाप एटले रूदन तेना सरखुं कखुं. एटले मने मनुष्यपणु प्राप्त थयुं ठतां में सत्कर्म कखुं नहीं ए व्यर्थ थयुं. उक्तंच ॥ अरण्यरुदितं कृतं शवशरीर मुहूर्तितं श्वपुत्रमवनामितं बधिर कर्ण जापः कृतः ॥ स्थले कमल रोपणं सुचिर मूपरे वर्षणं यदंध मुखमंडनं यदबुधेजने जापितं ॥ इति ॥ १ ॥ १८ ॥

चक्रे मया सत्स्वपि कामधेनुकल्पदुर्चितामणिषुस्पृहार्तिः ॥

न जैनधर्मे स्फुटशर्मदेऽपि जिनेश मे पश्य विमूढजावं ॥ १९ ॥

व्याख्या—हे जिनेश. के ० हे केवलिपते! मया के ० हुं जे तेणे असत्स्वमि के ० अविद्यमान एवां पण, कामधेनुकल्पदुर्चितामणिषु के ० मनोरथ पूर्ण करनारी

एवी कामधेनु, कल्पना पूर्ण करनाहं कल्पवृक्ष, अने चितितफल देनारू चित्ता मणि रत्न, एउनेविषे स्पृहार्ति के० इन्द्रारूप, पीमा के० प्राप्त अवानो निश्चय चक्रे के० कखो, परतु स्फुटजर्मदेविके० स्पष्टपणे करीने सुख देनारापण, जैनधर्म के० जिन प्रोक्त एवा धर्मनेविषे धर्माकरणरूप चित्ता करी नही ते कारण माटे हे जिनेश । मे विमूढ जाव के० मारू विशेषे करीने जे मदपणु, ते प्रत्ये-पश्यके० अवलोकन कर १ ए

सन्नोगलीला न च रोगकीला धनागमो नो निधनागमश्च ॥

दारा न कारानरकस्य चित्ते व्यचिति नित्यं मयकाऽधमेन ॥ ७० ॥

व्याख्या-हे पुरुषोत्तम । अधमेनके० अधम एवो मयकाके० हुं जे-तेणे, नित्य के० निरतर, सन्नोगलीलाके० उत्तमप्रकारना नोगोनी क्रीडा ते चित्तेके० चित्तनेविषे व्यचितिके० चित्तन करी, परतु रोगकीला न चके० रोगरूप लोहना खीजा ते चित्तन करधा नहीन, तेमज यनागम के० धननो प्राप्ति चित्तन करी, परतु निधनागमो नोके० मरणप्राप्ति चित्तन करीनही, तेमज मे दारा के० स्त्रीनु चित्तन कस्यु, परतु नरकस्य काराके० नरक संबधी कारागृहनु चित्तन करयुनहीं

स्थितं न साधोर्हृदि साधुवृत्तात् परोपकारान्न यशोऽर्जितंऽच ॥

कृतं न तीर्थोद्धरणादिकृत्य मया मुधा हारितमेव जन्म ॥ ७१ ॥

व्याख्या-हे जगत्प्रजो । मे साधुवृत्तात्के० उत्तम प्रकारना आचारे करीने साधो हृदि न स्थितके० साधुना कृद्यनेविषे रहैवाण करयु नही एटजे जे सदाचारयु क होय, ते साधुने प्रिय थायवे, तेवो हुं थयो नही एवो जावार्थ-तेमज मे परो पकारान्न यशोऽर्जितके० परोपकारे करीने प्रख्यातिरूप यश सपादन कस्यो नही, तेमज मे तीर्थोद्धरणादिकृत्य न कृतके० पतन पामेलां जिनमदिरोनु जे पुन प्रतिष्ठान रूप उद्धरण-ते जेमा आदिठे, एवु सत्कार्य कस्यु नही, ते कारण माटे मे मारो जन्म, मुधैव अहारिके० व्यर्थज गुमाव्यो ॥ ७१ ॥

वैराग्यरगो न गुरुद्विषे न दुर्जनाना वचनेषु शान्ति ॥

नाऽध्यात्मलेशो मम कोपि देव तार्य कथ कारमय जवाब्धि ॥ ७२ ॥

व्याख्या-हेदेव, मयाके० हुं अथ जवाब्धिके० आ जवसमुद्, कथ कार ता र्य के० कोणप्रकारे करीने तरवाने माटे योग्यनु ? जे पुण्यकर्म विना, तरवामाटे

अशक्य, ते पुण्यकर्म तो में संपादन करयुं नहीं. तेज बतावुं. मने, गुरु दितेषु के० गुरुए जाषण करेला प्रकारनुं श्रवण करवाविषे वैराग्यरंगके० वैरागनी वास ना नाजनिके० उत्पन्न थइ नही. यदुक्तं ॥ धर्माख्याने श्मशाने च रोगिणां यामतिर्न वेत् ॥ यदि सा निश्चलाबुद्धिः को न मुच्येत बंधनात् ॥१॥ तेमज दुर्जनानांके० अस ज्ञानोना, वचनेषुके० वाक्योनेविषे, शांतिर्नानूतके० उपशमप्राप्त थयो नही. तेमज मम कोपि अध्यात्मलेशःनके० मने कोइपण आत्मबुद्धिए पठनपाठनादिक अष्टांग योगनो लव पण प्राप्त थयो नही. ॥ ३३ ॥

पूर्वे जवेऽकारि मया न पुण्य मागामिजन्मन्यपि नो करिष्ये ॥

यदीदृशोहं मम तेन नष्टा नूतोद्भवद्भाविजवत्रयीश ॥ ३३ ॥

व्याख्या०—हे नेतः मया पूर्वजवे पुण्यनाकारिके० में पूर्वजन्मनेविषे सुकृत संपादन कयुं नही. ए केम समजवामां आव्युं? तो के तेवुं सौख्य प्राप्त थयुं नथी ए उपरथी समजायठे. तेमज आगामिजन्मन्यपिके० आगल प्राप्त थनारा जन्म नेविषे पण, नो करिष्येके० पुण्यसंपादन करनार नथी. ए केम समजवामां आव्युं? तो के, वर्तमान जन्मना अनुमाने करीने. वर्तमानजन्मनेविषे तो, दत्तं न दानं इत्यादिके करीने पुण्यसंपादन कयुं नही, ए स्पष्टज प्रतिपादन कयुंठे. आ जन्मने विषे पुण्य कयुं नही, तेमज आगलपण करनार नथी; एवुं सिद्ध आयठे. पुण्येन वर्धते पुण्यं पापं पापेन वर्धत इतिवचनात् ॥ यदीदृशोहंके० जे कारणमाटे, पुण्योपार्जन विवर्जित एवो हुं बुं; तेन के० ते कारणो हे इश, मम नूतोद्भवद्भाविजवत्रयी नष्टा के० मारा पूर्वे थएला, वर्तमान कालना अने आगल थनारा एवा जन्मनी त्रयी नाश पामी. एटले सुकृतसंपादनविना निरर्थक थइ. एवो जावार्थ. ॥ ३३ ॥

किंवा मुधाऽहं बहुधा सुधाञ्जुक्पूज्य त्वदग्रे चरितं स्वकीयं ॥ ज

ल्पामि यस्मात्त्रिजगत्स्वरूप निरूपकस्त्वं कियदेतदत्र ॥ ३४ ॥

व्याख्या० हे सुधाञ्जुक्पूज्य के० अमृतने नरूपण करनारा जे देवो—तेउए पूजा करवाने योग्य एवा हे प्रजो! त्वदग्रे के० तारा अग्रजागनेविषे स्वकीयं के० मारां चरितं के० चरित्रोने, मुधा के० व्यर्थ, बहुधा के० नानाप्रकारे करी, अहं किंवा जल्पामि के० हुं शुं वारुं कथन करुं! यस्मात् के० जे कारणमाटे, त्वं त्रिजगत्स्वरूप निरूपकं०तुं त्रैलोकना लक्षणोनुं निरूपण करनारोठे, ते कारण माटे अत्र कि

यदेतत् के० तारेविषे ए मारा चरित्र कोण गणतीमाठे ? एटले त्रिभुवनजनोनुं स्व
रूप जाणनारो तुठे, एमाटे मारी पण सर्व स्थिति तने विदितजठे ॥ १४ ॥

शार्दूलविक्रडितवट ॥ दीनोद्धार धुरंधर स्वदपरो नास्ते मदन्य
कृपापात्रं नात्रजने जिनेश्वर तथाप्येता न याचे श्रिय ॥ किंत्वं
त्रिदमेव केवलमहो सद्बोधिरत्नशिवं श्रीरत्नाकरमगलैकनिजय
श्रेयस्करं प्रार्थये ॥ १५ ॥ इति श्रीबीतरागस्तोत्र समाप्त ॥

व्याख्या-हे जिनेश्वर के० हे केवलीश' त्वदपर के० ताराविना बीजो पुरुष
दीनोद्धार धुरंधर के० दीनोनो उद्धार करवा माटे तत्पर एवो नास्ते के० नथी
अने अत्रजने के० आलोकनेविषे मदन्य के० माराथी बीजोपुरुष कृपापात्रं ना
स्ते के० कृपानु स्थान नथी अर्थात् रुपा करवाने अत्यंत योग्य एवुं स्थान ते
माराथी बीजु कोऽ नथी, जो एवु ठे तथापि एता श्रिय न याचे के० हाथी,
घोडा कोशादिक सर्व जनमध्ये प्रतिष् जे ए सपत्ति, ते मजवा माटे हुं प्रा
र्थना करतो नथी फितु के० गु तो हे अर्हन् के० हे जगवन्' हे शिवश्रीर
त्नाकर के० हे मोठजम्मीना समुद्र' हे मगलैकनिजयके० हे जडैकमदिर' इद
श्रेयस्कर के० ए कल्याणकारक एवु, सद्बोधिरत्न के० उत्तम प्रकारना जिनधर्म
प्राप्ति माटे जे चितामणी सरखु रत्न, तेनीज केवल हु निश्चयेकरी प्रार्थना क
रुहुं आ श्लोकमध्ये स्तुति करनारे प्रभुने शिवश्रीरत्नाकर एवु सन्बोधन आप्यु, ते
मांज पोतानु नाम श्रीरत्नाकरस्वरि एवु सूचवेळुठे ॥ १५ ॥

इति श्री रत्नाकरसरिठत रत्नाकरपंचवीसी

वालावबोध सहित समाप्त

अथश्री सीमंधर स्वामिनी विनतीरूप सवासो गाथानुं स्तवन
अर्थसहित प्रारंभ ॥

ढाल पहेली- ॥ एक दिन दासी दोडती ए देशी ॥

स्वामि सीमंधर वीनती ॥ सांजलो माहरी देवरे ॥ ताहरी आ
ए हुं शिर धरुं ॥ आदरुं ताहरी सेवरे ॥ स्वामि सीमंधर वीनती ॥ १

व्याख्या-हे श्री सीमंधर स्वामि, तमे माहरी विनती सांजलो. हे देव के० देवा
धिदेव, हुं ताहरी आज्ञा, शिरधरुं के० मस्तके धरुं. तथा ताहरी सेवाने आदरुं
हुं. सेवकनी विनती स्वामिए सांजलवीज. ॥ १ ॥

कुगुरुनी वासना पाशमां ॥ हरिण परे जे पड्या लोकरे ॥ तेहने
शरण तुजविण नहीं ॥ टलवले बापडा फोकरे ॥ स्वामि० ॥ २ ॥

व्याख्या-कुगुरुनी वासना के० जूठा उपदेशनी धारणा ते रूपी पाशमांहे हरि
एनी पेरे जे लोक पड्याले, पोतानो मत सूके नही एम दृष्टि मोहे मूजाइ रह्या
ले; तेहनेके० ते दृष्टिरागी लोकने तुजविना शरण नथी. ताहरो सत्युपदेश परिण
मे तोज ते पाश बूटे. ते बापडा दृष्टि रागना वाह्या टलवलेले, कांइ कष्ट क्रिया
करेले ते फोकट जाएवी. पाश बूटे तेज लेखे समजवी. ॥ २ ॥

ज्ञान दर्शन चरण गुण विना ॥ जे करावे कुलाचाररे ॥ लूटे
तेणे जन देख नां ॥ किहां करे लोक पोकाररे ॥ स्वामि० ॥ ३ ॥

व्याख्या-ज्ञान दर्शन चारित्र गुणविना एटले तेणे रहित कोइ जे कुगुरु, कुला
चार करावेले. देशथकी सर्व थकी ज्ञानादिक गुण नथी अने एवी क्रिया करावेले; शुद्ध
अशुद्ध नविचारे, जेम चाब्युं आव्युं तेम करीए; एवी रीते नोजवेले; तेणे कुगुरु ए
जनके० मुग्ध श्रद्धावंत लोक देखतां लूटेले. खोटुं कहीने लेवुं लूटवुं, एवो अन्याय
तो लोको क्यहां पोकारे? तमे स्वामि तो वेगलाओ; अने प्रभुता अनेरानी अहीयांले.

जेह नवि नव तरया निरगुणी ॥ तारशे केणी पेरे तेहरे ॥ एम

अजाण्या पडे फंदमां ॥ पाप बंधे रह्या जेहरे ॥ स्वामि० ॥ ४ ॥

व्याख्या-जेह कपटाचारे निर्गुणी थका, नविके० नहींज नवके० संसार तस्या, तेह
केणी पेरे के० केवे प्रकारे बीजा लोकने तारशे? कारण, जहाज तारे पण शिला

न तारे, एम अजाण्या थका दृष्टिरागी मूढ, कुगुरुना फटमा पढेते पापबंधके० पा
पसमुदायमा जे रहाते आत्मवीर्य उन्नासी थया नथी ॥ ४ ॥

कामकुंजादिक अधिकनु ॥ धर्मनु को नवि मूलरे ॥ टोकडे
कुगुरु ते दाखवे ॥ शु थयुं एह जग सूले ॥ स्वामिण ॥ ५ ॥

व्याख्या—कामकुंज के० कामकलश आदिशब्द चितामणि रत्न अने कल्पवृक्ष ले
इए ते थकी पण अधिको धर्म ठे जे धर्मनु कोइ मूल नथी कारण अमूअ वस्तुनुं
शु मूल्य होय? ते धर्म कुगुरु टोकडे देखाडेते जे आटले इव्ये पाप जाय, आटले
साहमी थाय एह सर्व जगने शो सूले थयो जे सर्व आधले आवजा चालेते ॥५॥

अर्थनी देशना जे टीए ॥ उलवे धर्मना ग्रथरे ॥ परम
पदनो प्रगट चोरथी ॥ तेहथी केम वहे पथरे ॥ स्वामिण ॥ ६ ॥

व्याख्या—जे कुगुरु अर्थनी के० इव्योत्पत्तिनीज देशना कटिपत कथादिके करी
दीएते, धर्मना ग्रंथ जे श्री दशवैकालिकादिक तेने उलवेते, शुद्ध प्ररूपता नथी, एवा
प्रगट चोरथी परमपदनो मार्ग केम वहे? अपितु न वहेज जे मोटे बेसणे बेसी
शुद्धपरूपे नही, ते रखवाल नाम धरावी चोर थायते एअर्थ ठे ॥ ६ ॥

विपयरसमां गृही माचिया ॥ नाचिया कुगुरु मद पूरे ॥ धूम
धामे धमाधम चली ॥ ज्ञान मारग रह्यो दूररे ॥ स्वामिण ॥ ७ ॥

व्याख्या—गृही के० गृहस्थ ते विपयरसमाहेज राच्या अनादि अन्यासते अने
कुगुरु काने न लागया तेवती अने कुगुरुने मठपूरे माच्या अन्न पान दातारना मा
न माटे निजवत्कर्षे हर्ष्या, एम करता बहुने धर्मनी खटपट टली ते माटे धूम
धामे धमाधम, चली एटले उन्मार्गज चाल्यो इत्यर्थ ॥ इहा धामधुम के० धक्का
धक तेणे करी धमाधम के० धोगामस्ती चाली शुद्धक्रिया वेगली रही अने
अशुद्धक्रियाना धणी माक ममाला मारु मोटाइमा माची आधा पडे केवल धी
गाणु प्रवत्तु वली पोते गृहस्थने प्रेरणा करे के, गाममा आवतां विगोपे साहमा
आवबु, विगोप सामेयु करो, विगोप प्रनावना करो, जेम जिनशासननी उन्नति दे
खाय ए धूम केमके कुमार्गेनु वचनते, जे कारणे पोतेज यशना आर्थ थया त्या
धर्म गयो. केमके साधुनो मार्ग एवोते जे काइपण उन्नति वाते नही, सहेज नावे था
य तो थाउ तेमाटे इहा धूम ते उन्मार्ग पासडादिकनु पराक्रम अने धाम ते,
एना रागी जोला गृहस्थ लोकनु पराक्रम, तथा धमाधम ते ए वनेनो करणी जा

ણવી. વળી શરીરની શુશ્રુષા રાखे, શરીરનો મેલ દૂર કરે, શરીરજુંઠે સરસ આહાર કરે, નવકલ્પિ વિહાર ન કરે, શ્રાવક શ્રાવિકાનો ઘણો પરિચય કરે; શ્રાવકને ઘેર જણાવવા જાય, શ્રાવકસાથે ઘણી મીઠાસી કરે પોતાના આત્માનો અર્થ તો સાધેજ નહીં, જલા ચંદ્રૂઆ બંધાય તિહાં રહે, રેશમી વસ્ત્રો પહેરે, સાબૂં ધોયાં વસ્ત્ર પહેરે, કૃષ્ટ પુષ્ટ શરીર રાखे, વસ્ત્ર પાત્રના દૂષણ ધરે, ગીતાર્થની આજ્ઞા ન માને, અણજાણ્યો માર્ગ ચલાવે, અણજાણ્યો કહે, માર્ગે હિંમતાં વાત કરે, ગૃહસ્થસાથે ઘણી આલાપ સંલાપ કરે. ઇત્યાદિક એવી કરણી એ પોતે સાધુપણુ પોતા માંહે સર્દહે અને ગૃહસ્થનેપણ સાધુપણુ સર્દેહરાવે, દર્શનની નિંદ્યા કરે. પોતાપણુ વચાણે, પોતાનો આમંબર ચલાવવો, ગૃહસ્થપાસેપણ પોતાની જાક્તિ પ્રમુખનો આમંબર ચલાવરાવવો ઇત્યાદિક સર્વે ઠામે ધુમ ૧ ધામ ૨ અને ધમાધમ ૩ એ ત્રણ બોલ જાણવા. જ્ઞાનાદિક માર્ગ, પુસ્તકાદિકે હતો તે કરવા-જાણવા માટે વેગજો રહ્યો. જૂઠાં બોલાજ ઘણાં. ॥ ૭ ॥

કલહ કારી કદાગ્રહ જરયા ॥ આપતા આપણા બોલે ॥ જિન

વચન અન્યથા દાસવે ॥ આજ તો વાજતે ઢોલે ॥ સ્વામિ ० ॥ ૮ ॥

વ્યાખ્યા-કલહકે ૦ કલેશના કરણહાર કદાગ્રહે કરી જાણે, માંહોમાંહે એકેકનો અવર્ણવાદ બોલે જે જેમ બોલ્યા તે તેમ પોતનોજ બોલ આપતાથકા શ્રીજિનવચનકે ૦ શ્રીવીતરાગદેવનાં વચન આજતો વાજતે ઢોલે અન્યથાકે ૦ વિપરીત દેખાડે. ॥ ૮ ॥

કેડ નિજ દોષને ગોપવા ॥ રોપવા કેડ મત કંદરે ॥ ધર્મની દે

શના પાલટે ॥ સત્ય જાણે નહીં મંદરે ॥ સ્વામિ ૦ ॥ ૯ ॥

વ્યાખ્યા-કેટલા એક કપટક્રિયાએ પોતાના દોષને ગોપવાને માટે અપવાદપદદેખાડતા અને કેટલાએક પ્રતિમા પ્રમુખના અણ માનનાર લૂંપકાદિક પોતાનામત રૂપ કંદરોપવાને કાજે ધર્મની દેશના જે મૂલ્યે તે પાલટી નાખે, પણ જેણે કરી જીવ, ધર્મે જોડાય તે ધર્મ દેશના દેતા નથી. એવા મંદ કે ૦ મૂર્ખ પણ તે સાચું નાખે નહીં. ॥ ૯ ॥

બહુ મુખે બોલ એમ સાંનલી ॥ નવિ ધરે લોક વિશ્વાસરે ॥ ઢુંઢતા

ધર્મને તે થયા ॥ જમર જેમ કમલ નિવાસરે ॥ સ્વામિ ૦ ॥ ૧૦ ॥

વ્યાખ્યા-એમ બહુ મુખે કે ૦ ઘણાને મોઢે બોલ જૂઠા જૂઠા સાંનલીને લોકો વિશ્વાસને ધરે નહીં; અને જેમ જમરા, કમલની વાસનાની ઇચ્છાએ જમતા ફરે પણ કેરમોય તે ન પામે, તેમ તે લોકો ધર્મને ઢુંઢતા થયા. જે કોણ સાધુ પાસે ધર્મ હોશે? એવા સંત્રમે ફરે. ॥ ૧૦ ॥ એહવી અરદાસ શ્રીપ્રહ્લજી આગલ કહી.

ढाल बीजी राग गोडी ॥ जोलीढा हसारे विषय न राचीए एदेशी ॥

एम ढुढतारे धर्म सोढामणो ॥ मिलिउं सदगुरु
एक ॥ तेढने साचोरे मारग दाखवे ॥ आणी रुढ
य विवेक ॥ श्रीसीमंधर साहेव सांजलो ॥ ११ ॥

व्याख्या-एम बाहेरधर्म ढुढतायका हवे धर्म ते केवोढे? सोढामणोके० मनोहरवे
एक सजुगुरु ते ज्ञानी गुरु मट्या ते ते टुढणहारने साचो अतरग मार्ग देखाडे ते रुढ
यमांहे एवो विवेक आणीने के, ए बाह्यदृष्टिने ज्ञानमार्गमाहे अवतारीए तो मूढता
टले, ए व्यतिकर हे श्रीसीमंधर स्वामि, तमे साजलो, अने सत्यवादीना वचनना
साखी थाउं ॥ ११ ॥ हवे तेसजुगु जे उपदेश कहेढे, ते देखाडेढे ॥

पर घरे जोतारे धर्म तुमे फरो ॥ निज घरे न लहोरे धर्म ॥ जेम नवि
जाणोरे मृग कस्तुरीउं ॥ मृगमद परिमल मर्म ॥ श्री० ॥ १२ ॥

व्याख्या-हे बाह्यदृष्टि लोको! तमे परघरे धर्मने जोता फरोढो, पण निजघरे
के० पोताना घटमांहे धर्म नथी पामता ते ऊपर दृष्टात-जेम कस्तुरिउं मृग,
पोतानी नाजीमाहे जे मृगमद के० कस्तुरी उत्पन्न थड्ढे, तेना परिमज के० सुग
धना मर्मने जाणे नही, तेम तमे पोतानाज घटमांहे धर्मढे तेने नथी पामता ॥ १२ ॥

जेम ते नूलोरे मृग दिशि दिशि फरे ॥ लेवा मृगमद गध ॥ तेम
जगें दुढेरे बाहिर धर्मने ॥ मिथ्यादृष्टि रे अंध ॥ श्री० ॥ १३ ॥

व्याख्या-जेम ते कस्तुरि उं मृग मृगमदके० कस्तूरीनी सुगध लेवा माटे वनमाहे
दिशा दिशानेविषे रक्कलतो फरे, तेम मिथ्यादृष्टि अंधढे तेपण निज आत्माथी अ
न्य ठामे धर्मने हुंढेढे के० शोधेढे, पण विपर्यासे करी आत्मज्ञानमाहे न रमे ॥ १३ ॥

जातिअधनोरे दोष न आकरो ॥ जे नवि देखेरे अर्थ ॥ मिथ्या
दृष्टि रे तेढथी आकरो ॥ माने अर्थ अनर्थ ॥ श्री० ॥ १४ ॥

व्याख्या-जातिअंध के० जन्मनो जे अंधढे तेनो दोष तो आकरो नथी, का
रण ते ज्या अर्थ होय त्यां देखतो नथी पण मिथ्यादृष्टि तो उती आखे जाति
अंधना करता आकराढे कारण ते अर्थने अनर्थ करी माने, अने अनर्थने अर्थ
करी मानेढे अहींया दश मिथ्याढे धम्मे अथम्म सत्ता १ अथम्मे धम्मसत्ता २ उम
ग्गो मग्गसत्ता ३ मग्गोउमग्ग सत्ता ४ साहुसु असाहु सत्ता ५ असाहुसु साहु

सन्ना ६ जीवे अजीव सन्ना ७ अजीवे जीव सन्ना ८ मुत्ते अमुत्त सन्ना ९ अमुत्तेमुत्त सन्ना १० एदश प्रकार मिथ्यात्वना कह्या. ॥ १४ ॥ मिथ्यादृष्टिनां लक्षण कहेते.

आप प्रशंसेरे परगुण उलवे ॥ न धरे गुणनोरे लेश ॥ ते जिन वाणीरे नवि श्रवणे सुणे ॥ दिए मिथ्या उपदेश ॥ श्री० ॥ १५ ॥

व्याख्या—आप प्रशंसे के० पोताना आत्मानो उत्कर्ष करे अने कांश्क दोष काढीने पारकाना गुणने उलवे के० बुपावे. पोतेतो गुणनो लवलेश मात्रपण धरे नहीं. वजी ते मिथ्यादृष्टि, जिनवाणीके० श्रीवीतरागदेवनां वचन ते श्रवणे के० काने, नवि सुणे के० सांजले नहीं. जे उपदेश दे ते मिथ्या के० स्वमति कल्पित दिए, थोडो जाणे तो घणो फुलीने कहे उठांठजो होय. ॥ १५ ॥

ज्ञान प्रकाशेरे मोहतिमिर हरे ॥ जेहने सदगुरु सूर ॥

ते निज देखेरे सत्ता धर्मनी ॥ चिदानंद नरपूर ॥ श्री० ॥ १६ ॥

व्याख्या—जीव, तुंज ताहरो मित्रठे तो शामाटे बाहेर मित्रने वांछेते? एटले आत्मा समजावेते तो सर्वज मित्रठे. जेहने सजरुरूप सूर्य ज्ञान प्रकाशे जे पुरिसा तुममेव तुमंमिच्छ किंचहियामिच्छ मिहसि ईत्यादि आचारांगे. अर्थ व्याख्यान रूप किरणे करी मोहरूप तिमिर के० मिथ्यात्वरूप जे अंधकार ते हरे, ते पोताना आत्मामांहे निज धर्मनी सत्ता देखे. ते केवीठे? तोके चिदानंद के० ज्ञानसुख तेणे नरपूर, प्रथम सम्यक्त्व पामे. तेहने अतिशे आनंद उपजे. ॥ १६ ॥

जेम निर्मलतारे रतन स्फटिकतणी ॥ तेम जे जीवस्वजाव ॥ ते

जिन वीरेरे धर्म प्रकाशीत ॥ प्रबल कषाय अजाव ॥ श्री० ॥ १७ ॥

व्याख्या—जेम स्फटिक रत्ननी निर्मलता ते स्फटिकनो स्वजावते. ते उपाधि विरहे प्रगटे; तेम जे जीवनोपण कषायादिकना अजावे प्रकटतो स्वजावते ते श्रीजिनवीरे के० श्रीवर्द्धमान स्वामिए धर्म प्रकाशयोते. ते केवोते? तो के प्रबल जे कषाय ते नो अजाव एटलेनो कषाय प्रवहणपदे मंदकषायनो धर्मपण लाध्यो ॥ १७ ॥

जेम ते रातेरे फूले रातडुं ॥ श्याम फूलथीरे श्याम ॥ पाप

पुण्यथीरे तेम जगजीवने ॥ राग द्वेष परिणाम ॥ श्री० ॥ १८ ॥

व्याख्या—जेम ते स्फटिकरत्न, राते फूल पासेते तेथी रातुं देखायते. श्याम फूल पार्श्ववर्तीयकी श्याम देखाय, तेम जगतना जीवने पापपुण्यरूप इव्य कर्म

उपाधिए राग, द्वेष परिणाम आयेजे रागे राता फूल अने-द्वेषे श्याम फूल याय
एम समजवु अने सहज तो ते गुह स्वज्ञावजे ॥ १० ॥

धर्मेन कहिएरे निश्चे तेहने ॥ जेह विज्ञाव वडव्याधि ॥ पहिले
अगरे एणीपरे जापियुं ॥ करमे होए उपाधि ॥ श्री० ॥ ११ ॥

व्याख्या—ते राग द्वेष प्रशस्त परिणाम रूप होय तो कारणे कार्योपचारशी व्य
वहारे धर्मे कहिए, पण निश्चयनये धर्मे न कहिए जे रागद्वेष विज्ञावजे, ते महोटी व्या
गिरूपठे एप्रमाणे पहिले अगे एटले श्रीआचारागे जाण्युजे के, उपाधि सर्व, कर्मे
होय तो उपाधिने स्वज्ञाव केम कहिए अकमस्त व्यवहारो एविज्ञा कमुणा उवा
हिजायइ इतिसूत्रं ॥ अथयन त्रीजे अकम्मके ज्या कर्मजनित विकार नथी त्यां
व्यवहार नथी उपाधि ते कर्मे करी होयजे ॥ ११ ॥

जे जे अंगरे निरुपाधिकपणु ॥ ते ते जाणोरे धर्म ॥ सम्य
कदृष्टिरे गुणगणायकी ॥ जावलहे शिवशर्म ॥ श्री० ॥ १२ ॥

व्याख्या—जेटले अंगे निरुपाधिक पणुके उपाधिरहितपणु ते ते अंगे धर्मे जा
णो जेम सम्यक् दृष्टिने मिथ्यात्व उपाधि टली तेटलो जे धर्मे विरतिने अविरति टले
तेहज धर्मे अकपायीने कपाय टल्यो, ते धर्मे अयोगीने योग टल्यो ते धर्मे एम सम्यक्
धर्मे जाणो जेम सम्यग्दृष्टि गुणगणाशी माफी ज्या सुधी शिवशर्मके मोक्षसुखपामी
ए, त्या सुधी अंगे धर्मे दृष्टि पामता पूर्ण धर्मे ते चौदमा गुणगणाने ठेले समये होय

एम जाणीनेर ज्ञान दशा नजी ॥ रहीए आपस्वरूप ॥ पर परि
णतिथीरे धर्म न ठाहिए ॥ नवि पडिए जवकूप ॥ श्री० ॥ १३ ॥

व्याख्या—एम जाणीने मिथ्यात्व अविरति प्रमाद कपाय अने योग—एपाच आश्रव,
तेमनी निवृत्ति ते पाच सवर, एम अंतरंग ज्ञान दशा नजीने आपस्वरूपे रहीए अने गुह
परिणामे वर्तिए परपरिणतिथी पुजल परिणामशी कुग्रहे, मिथ्यात्वादिक आदरी ध
र्मे न ठाहिए जवकूप के ससाररूपी कूपे न पडोए ज्ञानदशा विना बाह्यक्रिया
ए जमालि प्रमुखने अर्थ न सखो ॥ १३ ॥

बाहर दुढवु भूकी परदोष दृष्टि टाली आत्मानो खोजे करे तो धर्मे पामे ए
बीजी ढालमाहे कसु हवे ते आत्मज्ञाननो उपाय त्रीजी ढालमा कहेंजे ॥
ढाल त्रीजी ॥ हवे राणी पदमावती ॥ ए देही ॥

जिहां लगे आतमडव्यनुं ॥ लक्षण नवि जाण्युं ॥ तिहां लगे गु
ण ठाणुं नलुं ॥ केम आवे ताण्युं ॥ आतमतत्व विचारीए ॥ ७७ ॥

व्याख्या-जिहां लगे आतमडव्यनुं लक्षणके ० शुद्ध स्वरूप ते जाण्युं नहीं, तिहां ल
गे गुणठाणु नलुंके ० प्रवर्द्धमान स्थानक ते गुणठाणु ताण्युं केम आवे? जे राज्ययोगे
पाम्यानुं होय ते उपयोगे न आवे; ते माटे आतमतत्व विचारीए. एहज निश्चय
लक्षण ठे आत्मैव दर्शन ज्ञान चारित्राण्यथवायते: ॥ यत्तदात्मक एवैष शरीरमधि
तिष्ठति. ॥ १ ॥ अर्थ-अथवा यतिनो आत्माज सम्यक्त्व दर्शन निर्मल ज्ञान अने
चारित्ररूप ठे जेह कारण माटे सम्यक्त्वादिरूप ए आत्माज; यतिना शरीरनो आ
श्रयकरी रहेवे. ॥ १ ॥ आत्मनानमात्मावेत्ति मोहत्यागायदात्मनि ॥ तदेवतस्य
चारित्रं तदज्ञानं तच्चदर्शनं ॥ २ ॥ इति योगशास्त्रे ॥ २२ ॥

आतम अज्ञाने करी ॥ जे नव दुःख लहीए ॥ आतम
ज्ञाने ते टले ॥ एम मन सदहीए ॥ आतम ० ॥ ७३ ॥

व्याख्या-आत्माने अज्ञाने करी पुजलमांहे आत्म त्रम धरतां मिद्वत्तेणं उ
दिप्सेणं अवकम्म पयडीठं बंधंति ए वचनथी, नवदुःखके ० संसारत्रमणनां दुःख
लहीए के ० पामीए. ते नवदुःख आत्मज्ञानेज टले. पण आत्मज्ञानरहित तप
प्रमुखे न टले. जेम हिमविकारदुःख, अग्नि ए टले तेम जाणवुं. ए तत्व मनमां सदहि
ए. आत्माऽज्ञानं हि विदुषांमात्मज्ञानेन हन्यते ॥ तपसा प्यात्मविज्ञान हीनैस्तनु न श
क्यते ॥ १ ॥ २३ ॥ ए मजो आत्मज्ञानेज संवर होय तो चारित्रनुं गुं काम? ते उपरकहेवे.

ज्ञानदशा जे आकरी ॥ तेह चरण विचारो ॥ निर्विकल्प
उपयोगमां ॥ नहीं कर्मनो चारो ॥ आतम ० ॥ ७४ ॥

व्याख्या-ज्ञानदशा जे आकरी प्रत्याख्यान परिज्ञारूप ठे तेहज चरण के ०
चारित्र विचारो. निर्विकल्प शुद्धज्ञाननो उपयोग ज्यां होय त्यां कर्मनो चारो न
थी एतावता तिवारे कर्म न आवे. ते माटे ज्ञान तेहज स्वभाव चरण ठे माटे
चारित्र कहीए. बाह्य त्यागतो तिर्यचादिकने पण ठे. ॥ २४ ॥

नगवइ अंगे जापीठ ॥ सामायिक अर्थ ॥ सामायि.

कपण आतमा ॥ धरो सूधो अर्थ ॥ आतम ० ॥ ७५ ॥

व्याख्या-श्री नगवतीसूत्रे पांचमे अंगे कालासवेसीय प्रश्ने स्थविरे कह्यो ॥

आयासामार्ग ए आयासामाऽयस्स अणे ॥ ए वचने आत्मनावरूपज चारित्र कहु.
इव्यथी त्याग मात्रे जे कहु, ते उपचारे कहीए अने मुख्यअर्थ “स्पर्शविना उप
चार न सजवे” ए सूधो सूत्रनो अर्थ चित्तमाहे वरो ॥ २५ ॥

लोकसार अध्ययनमा ॥ समकित मुनी जावे ॥ मुनिजा
वज समकित कह्युं ॥ निज शुद्धस्वजावे ॥ आतम० ॥ २६ ॥

व्याख्या—लोकसार नामे आचारागनु पाचमुं अध्ययन—तेमाहे समकित मुनि
जावे अने समकितज मुनिजाव एवु अन्योन्य विना जावे कहु ठे, ते निज शुद्ध
स्वजावे करे, तेमाटे शुद्धस्वजाव उपयोग—तेहज आत्मचरण नणी चारित्र कहिए
ए ज्ञानमाहेज रती करिए यहुक्तं ॥ न सम्मतिपासहा तमोणतिपासहा ज मोण
ति पासहा तसम्मतिपासहा ॥ इत्यादि आज्ञाबोळे इति ठवीशमी गाथार्थ ॥ २६ ॥
हृषे ज्ञाननो महिमा स्तवे ठे

कष्ट करो सजम धरो ॥ गालो निज देह ॥ ज्ञानदशा
विण जीवने ॥ नही ड खनो ठेह ॥ आतम० ॥ २७ ॥

व्याख्या—कष्ट कें० लोचादि करो, सयम चारित्रक्रिया उग्र धरो, निजदेह कें०
पोतानु शरीर मास खमणादिके गालो, पण ज्ञानदशाविना जीवने ड खनो ठेह
कें० ठेडो नथी तेमाटे अतर्मुखे थइने ज्ञानदृष्टि दृढ राखवी ॥ २७ ॥

बाह्यदृष्टि जीवो अतर्मुख्यज्ञान प्रवर्त्ति अज्ञानेज नथी करता ते देखाडे ठे
बाहिर यतना वापडा ॥ करता दूहवाए ॥ अतर ज
तना ज्ञाननी ॥ नवि तेणे थाए ॥ आतम० ॥ २८ ॥

व्याख्या—वापडा ज्ञाननी शौच बाहेर उग्रविहार यत्ना करता दूहवायठे ड ख
मात्र पामेठे पण तेणे ज्ञानयतना अतर्मुख्य सुख करे ठे ते पण नथी याती, अ
ज्ञानमाहेज जे तुळ उपाय करेठे, ते हिताहित जाणता नथी उक्तच ॥ अज्ञान
खलु कष्ट क्रोधादिन्योपि सर्व पापेभ्य ॥ अर्थहित महितवा नवेचिथेनावृतो जीव

राग द्वेष मल गालवा ॥ उपशम जल जीलो ॥ आतम
परिणति आदरी ॥ पर परिणति पीलो ॥ आतम० ॥ २९ ॥

व्याख्या—राग द्वेषरूप मल गालवाने माटे उपशमरूप जलनेविषे जीजो. ते उ
पशम आतमज्ञाने थावे, तेमाटे तत्त्वसवेदने आत्मपरिणति आदरीने पर परि

ણતિ જે પુજ્જતૃષ્ણા, તેહને પીલો ॥ ૩૯ ॥ તેહનો ઉપાય જેદજ્ઞાન છે તે કહેતે.

હું એહનો એ માહરો ॥ એ હું એણિ બુદ્ધિ ॥ ચેતન જડ
તા અનુનવે ॥ ન વિમાસો શુદ્ધિ ॥ આતમ ० ॥ ૩૦ ॥

વ્યાખ્યા—હું એહનો પુત્રાદિક, એ માહરા તાતાદિક, એ શરીર તેહજ હું—ઇત્યાદિક મમકાર—અહંકાર બુદ્ધિએ ચેતન, જડતાને અનુનવે છે. શુદ્ધ વિમાસતો નથી શું?

વાહિર દૃષ્ટિ દેશ્વતાં ॥ વાહિર મન ધાવે ॥ અંતરદૃ
ષ્ટિ દેશ્વતાં ॥ અહ્યપદ પાવે ॥ આતમ ० ॥ ૩૧ ॥

વ્યાખ્યા—વાહરદૃષ્ટિ તે, કનક કામિની સંબંધ પ્રમુખ ઉપાય દેશ્વતાં વાહર મન ધાવે છે. અંતરદૃષ્ટિ તે, સર્વ પુજ્જ સંબંધ હેય જાણી ચિત્ત ચમત્કાર માત્ર વિશ્રામ યાતાં સર્વ નાશે અને અહ્યપદ પામે છે. ॥ ૩૧ ॥

ચરણ હોય લજ્જાદિકે ॥ નવિ મનને જંગે ॥ ત્રીજે અધ્ય
યને કહ્યું ॥ એમ પહેલે અંગે ॥ આતમ ० ॥ ૩૨ ॥

વ્યાખ્યા—તેમાટે જ્ઞાનકૃત મનઃશુદ્ધિ, તેજ ચારિત્ર લક્ષણ અને તેજ મોહકારણ છે; એમ સદહુ—તેહજ ઇષ્ટ છે. ઇવ્યક્રિયા કરતાં થકાં પણ મનને જંગે કે ૦ મનને અસમાધાને ચરણકે ૦ ચારિત્ર ન હોય; એવું પહેલે અંગે ત્રીજે અધ્યયને કહ્યું છે. જમિણં અન્નતન્નં વિતિગિઠાણં કરેઽ પાવંકમ્મં કિંતુ મુણિકારણં સીયાએઽ.

અધ્યાતમ વિણ જે ક્રિયા ॥ તે તનુમલ તોલે ॥ મમકા
રાદિક યોગથી ॥ એમ જ્ઞાની બોલે ॥ આતમ ૦ ॥ ૩૩ ॥

વ્યાખ્યા—અધ્યાત્મવિણ કે ૦ અપુનર્વંધકાદિ જાવની આત્મદૃષ્ટિ, તે વિના જે ક્રિયા છે, તે તનુ કે ૦ શરીરનો મલ, તેહને તુલ્ય છે. મમકારાદિક કે ૦ મમત્વાદિક દોષના યોગથી એમ જ્ઞાની બોલે છે. આશય જેદાએ તત્સર્વેપિ હિતાવહાઽ વગંતવ્યાઃ જાવો મમતેનવિના ચેષ્ટા ઇવ્યક્રિયા તુઘાઃ ઇતિ ષોડશકેઃ ॥ ૩૩ ॥

હું કરતા પરજાવનો ॥ એમ જેમ જેમ જાણે ॥ તેમ તેમ
અજ્ઞાની પડે ॥ નિજ કર્મને ઘાણે ॥ આતમ ૦ ॥ ૩૪ ॥

વ્યાખ્યા—હું પરજાવનો કે ૦ પુજ્જજાવનો કર્તા હું; એમ જેમ જેમ જાણે છે, તેમ તેમ તે અજ્ઞાની જીવ, નિજકે ૦ પોતાના કર્મને ઘાણે પડે છે. એટલે કર્તૃત્વાનિ માનજનિત કર્મે વંધાય છે. ॥ ૩૪ ॥ તે અજ્ઞાન, નયવિજાગે ટલે તે દેશ્વાડે છે.

पुञ्जल कर्मादिकतणो ॥ करता व्यवहारे ॥ करता चे
तन करमनो ॥ निश्चय सुविचारे ॥ आतम० ॥ ३५ ॥

व्याख्या—व्यवहारनयनी अपेक्षाए ज्ञानावरणोयादिक पुञ्जल कर्मादिक जावनो
कर्ता चेतन ठे तिहा अनूप चरितासङ्गत व्यवहारे कर्मनो कर्ता, अने उपचरिता स
ङ्गत व्यवहारे गृहादिकनो कर्ता, ए विशेष तथा स्वजात्युपचरितासङ्गत व्यवहारे पुत्रा
दिकनो कर्ता, अने विजात्युपचरिता सङ्गत व्यवहारे धनादिकनो, स्वजातिविजात्युप
चरिता सङ्गत व्यवहारे नगर प्राकारादिकनो, इत्यादिक जेठ जाणवो -निश्चयनये
सुविचारे चेतन कर्म जे रागद्वेष, तेहनो कर्ता ठे जे माटे अशुद्ध निश्चयनये अ
शुद्ध स्वभाव कर्ता माने इयकर्म ते ए नये अनुषंगे आवे ठे जेम तैलाऽन्यग क
र्ता पुरुषने रज तैलानगने अनुषंगे आवे ठे उक्तच॥तैलान्यगे शरीरस्येत्यादि ॥३५॥

कर्ता शुद्ध स्वभावनो ॥ नयशुद्धे कहीए ॥ कर्ता पर
परिणामनो ॥ वेउ किरिया ग्रहीए ॥ आतम० ॥ ३६॥

व्याख्या—शुद्ध निश्चयनये शुद्धस्वभावनोज कर्ता आत्मा कहीए परपरिणामनो
कर्ता मानता बे क्रिया ग्रहीए बे क्रिया आवी जाय, एक जीव क्रिया अने बीजी अ
जीवक्रिया एम मानता तो अपसिद्धात थाय, तेमाटे शुद्धस्वभावनोजकर्तामानीए

ढाल चोयी ॥ “ वीरमती प्रीतिकारणी ” एदेशी ॥

शिष्य कहे जो परभावनो ॥ अकर्ता कह्यो प्राणी ॥

दान हरणादिक केम घटे ॥ कहे सदगुरु वाणी ॥

शुद्ध नय अर्थ मन धारीए ॥ ए आकणी ॥ ३७ ॥

व्याख्या—शिष्य पूछे ठे के, जो परभावनो अकर्ता प्राणी कह्यो तो, अमुक दाता,
अमुक हर्ता, इत्यादिक व्यवहार केम घटे? तथा दान हरणादिकनु फलपणकेम घटे?
तया सदगुरु वाणी वदेठे जे शुद्ध निश्चय नयनो अर्थ अमे कह्यो, ते मनमाहे धरो
त्यहा केवल व्यवहार बाध थाता दोष नथी दान हरणादिक फलतो आत्मनिष्ठि
तज ठेराओ पर तो निमित्तमात्रठे तेहज विवरी देखावेठे ॥ ३७ ॥

धर्म नवि दिए नवा सुख दिए ॥ परजतुने देतो ॥ आप

सत्ता रहे आपमा ॥ एम हृदयमा चेतो ॥ शुद्ध० ॥ ३८ ॥

व्याख्या—परजतुने देतो यको प्राणी, आपणो धर्म वाके० तथा आपणु सुख

ન દેઈ શકે. જે માટે આપસત્તા કેળવ આપણો જાવ આપમાંજ રહે; પરને કેમ અપાય? એમ ક્રુદ્ધમાંહે ચેતો. વ્યવહારદૃષ્ટિ જીવ સમજો ॥ ૩૭ ॥

હવે કોઈ કહેશે જે, આત્મજાવનો પરને કેમ દાતા હતા ન હોય? અને પુજાના જાવનોજ દાતા હતા હોશે? તે ઉપર કહે છે.

જોગવશે જે પુજાન ગ્રહ્યા ॥ નવિ જીવનાં તેહ ॥ તેહથી

જીવે જૂજૂઝ ॥ વલી જૂજૂઝ દેહ ॥ શુદ્ધ ॥ ૩૮ ॥

વ્યાખ્યા—યોગવશેકેળમન વચન કાય બલેજે પુજાન ગ્રહ્યાએ; તે પુજાન, જીવનાજ નથી. તેહ પુજાનથી જીવ જૂજૂઝે, વલી જીવથી દેહ પણ જૂજૂઝ છે. કોને કોણ ગ્રહે?

નક્ત પાનાદિ પુજાનપ્રતે ॥ ન દિએ ઠતિ વિના પોતે ॥ દાન

હરણાદિ પરજંતુને ॥ એમ નવિ ઘટે જોતે ॥ શુદ્ધ ॥ ૪૦ ॥

વ્યાખ્યા—એમ નક્તપાનાદિક પુજાનપ્રત્યે પોતે ઠતિ વિના પરને પર ન દીએ. ત્રિકા છે જીવના અસંસારિ પુજાન છે, તે કેમ દેવાએ? એમ સૂક્ષ્મરીતે જોતાં પરને દાન હરણાદિક કેમ ઘટે? નજ ઘટે ॥ ૪૦ ॥ તો કર્મબંધ કેમ થાય છે? તે કહે છે.

દાન હરણાદિક અવસરે ॥ શુન અશુન સંકલ્પે ॥ દિએ

હરે તું નિજ રૂપને ॥ મુખે અન્યથા જલ્પે ॥ શુદ્ધ ॥ ૪૧ ॥

વ્યાખ્યા—પરને દાન દેવાનો તથા પરધન હરણનો અધ્યવસાય જેવારે કરેછે, તે અવસરે દાનરૂપ શુન સંકલ્પે હરણરૂપ જીવના પુજાન નથી. નિજહરણરૂપ અશુન સંકલ્પને નિજરૂપને, આત્મધર્મને, આત્માનેદીએ; અને મુખે અન્યથા જલ્પેછે જે, હું પરને દેકહું, પરનું ચોરું હું, પરોપકાર કરતાં હું. એ પ્રમાણે મન, નિમિત્ત કર્મ તું બાંધે

અન્યથા વચન અનિમાનથી ॥ ફરી કર્મ તું બાંધે ॥ જ્ઞા

યકજાવ જે એકલો ॥ ગ્રહે તે સુખસાધે ॥ શુદ્ધ ॥ ૪૨ ॥

વ્યાખ્યા—એ અન્યથા વચને અનિમાને ફરી કર્તૃત્વાનિમિત્ત કર્મ તું બાંધે છે. જે કર્તૃત્વાનિમાન રહિત એકલો જ્ઞાયક સ્વજાવ ગ્રહે તે સુખ સાધે. કર્મબંધનિમિત્ત હુઃસ્વને ન જોડાય. ઉક્તંચાન્યત્રાપિ કર્મણ્ય કર્મયઃપશ્યેદકર્મણિચ કર્મયઃ સબુદ્ધિમાન્ મનુષ્યેષુ સંયુક્તઃ કૃત્સ્વકર્મકૃત્ ॥ ૧ ॥ ૪૨ ॥

શુન અશુન વસ્તુ સંકલ્પથી ॥ ધરે જે નટમાયા ॥ તેટલે

સહજ સુખ અનુભવે ॥ પ્રજ્ઞ આતમરાયા ॥ શુદ્ધ ॥ ૪૩ ॥

व्याख्या—शुन के० प्रशस्त, अशुन के० अप्रशस्त जे वस्तुनो संकटप, तेहथी नटमाथा के० विनाव स्वरूप विचित्रता धरे ठे. टकोत्कीर्णज्ञ स्वभाव परिज्ञाने ते टले, तेवारे प्रभु आत्मराजाने, ते सहजसुख अनुभव ठे सुख ते आत्मस्वभाव ठे उपाधिनित विनाव कटपनाए सुख दुखरूप विचित्र कर्मफल चेतना अनुभव ठे राग द्वेषरूप कर्मचेतना १ सुखदुख जोग कर्मफल चेतना २ ए वे विचित्र ठे ज्ञान चेतना ते एक स्वभाव ठे तेहनो अनुभव ते आत्मराजाठे ॥४३॥

परतणी आश विपवेलडी ॥ फले कर्म बहु जाति ॥ ज्ञानद
हने करी ते दहे ॥ होए एक जे जाति ॥ शुद्ध ॥ ४४ ॥

व्याख्या—परतणी आश ठे ते विपवेलडीरूप ठे, ते बहु जाति के० बहुप्रकारे कर्मने फलेठे सत्त्वेश विभुद्वागे शुजाशुन अनेक कर्मरूप फल प्रसवेठे एपरआशारूप विपवद्विने ज्ञानरूप दहनके० अग्नि, तेणेकरी ते दहे, जे जाते एकज ज्ञान स्वभाव रहे

राग दोषे रहित एक जे ॥ दया शुद्ध ते पाले ॥ प्रथम अगे
एम नापियुं ॥ निज शक्ति अजुआले ॥ शुद्ध ॥ ४५ ॥

व्याख्या—राग द्वेषादिक दोषे रहित जे एक थाए ते शुद्ध आत्मदया पाले, एम प्रथम अगे श्री आचारागसूत्रे नाप्युं के० कहु ठे ते निजशक्ति के० आत्मशक्ति, तेहने अजुआले पातह एगे सबि दिएहि परिगलियमाणेउं दय दयंति सूत्र ॥४५॥

एकता ज्ञान निश्चयदया ॥ सुगुरु तेहने नापे ॥ जेह अ
विकटप उपयोगमा ॥ निज प्राणने राखे ॥ शुद्ध ॥ ४६ ॥

व्याख्या—आत्माने जे एकताज्ञान, तेह निश्चयदया जाणवी ते सुगुरु ते पुरु बने नापे जेह अविकटप उपयोगमा निर्विकटप समाधिमा रह्या इन्द्रिय बलोज्जा सायु प्रकृतिभूत ज्ञानवीर्य सदाश्वास नित्यस्थितिरूप निज प्राणने राखे ॥ ४६ ॥

जेह राखे पर प्राणने ॥ दया तास व्यवहारे ॥ निजदया
विण कहो परदया ॥ होए कवण प्रकारे ॥ शुद्ध ॥ ४७ ॥

व्याख्या—जेह कीटकादिक परप्राणने राखे, तास के० तेने परदया होए, ते व्यवहारे कहोए ज्ञानरूप आत्मदयाविना, कहो बाह्यप्राणरूपरूप दया केम होय ? न होय उक्तच जइयाणणेचत्तं अत्तणय नाए दसण चरित्तं ॥ तइया तस्स परेसु अणुकपानडि जीवेसु ॥ १ ॥ इति उपदेश मालाया ॥ ४७ ॥

લોકવિણ જેમ નગરમેદિની ॥ જેમ જીવવિણ કાયા ॥ ફોક
તેમ જ્ઞાનવિણ પરદયા ॥ જિસી નટીતણી માયા ॥ શુદ્ધ ॥ ૪૮ ॥

વ્યાખ્યા—લોકોવિના જેમ નગરની મેદિની કે ૦ પૃથ્વી ઝડકરૂપ, અને જીવ
વિના જેમ કાયા ફોકકે ૦ અકાજરૂપ દીસે, તેમ જ્ઞાનરૂપ આત્મદયા વિના પર
દયા, તે જેહવી નાટકીયાની માયા ફોકટ, તેમ ફોકટ જાણવી. ॥ ૪૮ ॥

સર્વ આચારમય પ્રવચને ॥ નણ્યો અનુજવયોગ ॥ તેહયી
મુનિ વમે મોહને ॥ વલી અરતિ રતિ શોગ ॥ શુદ્ધ ॥ ૪૯ ॥

વ્યાખ્યા—શ્રી પ્રવચને સિદ્ધાંતે અનુજવ યોગકે ૦ જ્ઞાન યોગ સર્વ આચારમય
નણ્યો. યતઃ સદ્વે સુવિતેણ કયં ઇતિ વચનાત્. તેહ અનુજવયોગયી મુનિ, મોહ
ને કે ૦ કયાય મોહનીયને વમે. વલી અરતિ રતિ, અને શોક ઇત્યાદિક નોક
પાય મોહનીયને વમે. તે માટે જ્ઞાનયોગનોજ દૃઢ આદર કરવો. ॥ ૪૯ ॥

સૂત્ર અક્ષર પરાવર્તના ॥ સરસ શેલડી દાસી ॥ તાસ ર
સ અનુજવ ચાસી ॥ જિહાં એકઠે સાસી ॥ શુદ્ધ ॥ ૫૦ ॥

વ્યાખ્યા—સૂત્ર અક્ષરની પરાવર્તના એટલે કર્મ યોગ, તે સરસ શેલડી સરસો દે
શ્વાડયો. તામ કે ૦ તેહનો રસ તે અનુજવ, તે ચાસી. જિહાં એક આત્મ સાસી
ઠે. સ્થાન વર્ણ (૧) કર્મ યોગ અર્થે (૧) આલંબન નિરાલંબન એ જ્ઞાન યોગ. ॥ ૫૦ ॥

આતમરામ અનુજવ નજો ॥ તજો પરતણી માયા ॥ એહ
ઠે સાર જિનવચનનો ॥ વલી એ શિવગાયા ॥ શુદ્ધ ॥ ૫૧ ॥

વ્યાખ્યા—આત્માને આરામ કે ૦ રમાવે એવો અનુજવ, તેને નજોકે ૦ સેવો.
પરતણીકે ૦ પુજાતણી માયા તજો—ઠાંમો. એહજ જિનવચનનો સાર ઠે. વલી
સંસાર તાપની ટાલણહાર એવી એહજ શિવતરુની ઠાયાઠે. ॥ ૫૧ ॥

ઢાલ પાંચમી ॥ પ્રહુ ચિત્ત ધરીને અવધારો મુજ વાત ॥ એદેશી ॥

એમ નિશ્ચયનય સાંનલીજી ॥ વોલે એક અજાણ ॥ આ

દરશું અમે જ્ઞાનનેજી ॥ શું કીજે પચ્ચણ ॥ સોના

ગીજિન સીમંધર સુણો વાત ॥ એ આંકણી ॥ ૫૨ ॥

વ્યાખ્યા—એમ એહવો શુદ્ધ નિશ્ચયનય સાંનલી એક અજાણ મતના અધ્યાત્મી
વોલેઠે કે, અમે એકલા જ્ઞાનનેજ આદરશું—અંગીકાર કરશું; પચ્ચણ પ્રમુખ વ્યવ

हारतो हेवी दशानो ठे, तेहने शु करीए ? ॥ ५१ ॥ हे सोजागी जिनश्री सीमधर
स्वामि ! ए वात नरतद्धेवना लोकनी सुणो-अवधारो-

किरिया ऊथापी करीजी ॥ गढी तेणे लाज ॥ नवि जाणे
ते ऊपजे जी ॥ कारण विण नवि काज ॥ सो० ॥ ७३ ॥

व्याख्या-किरिया अनुष्ठानादिक रूप, तेहने उथापी नाखी ते कुमतिए जा
ज गढी, लाजनो धर्म ठाम्यो ते न जाणे जे, कारणविना कार्य केम उपजे? व्य
वहार विना निश्चय केम आवे? अने आव्यो पण केम ठरे? ॥ ७३ ॥

निश्चयनय अवलंबताजी ॥ नवि जाणे तस मर्म ॥ गढे
जे व्यवहारनेजी ॥ लोपे ते जिनधर्म ॥ सो० ॥ ७४ ॥

व्याख्या-निश्चयनये अवलंबता के० निश्चयनयनो पद्व ग्रहेतां यका तस
के० तेहनो मर्म नथी जाणता जे, व्यवहारने गढे ठे ते जिन धर्मने लोपेठे व्य
वहारपरिणतिविना निश्चय आवेज नहि उक्तच उधनिर्मुक्तौ ॥ निश्चयमवलंबता
निश्चयउणिश्चय अयाणता ॥ एासति चरण करण बाहिर करणालसाकइति

निश्चय दृष्टि ऊदय धरीजी ॥ पाले जे व्यवहार ॥ पुण्यव
त ते पामशेजी ॥ नवसमुज्जो पार ॥ सो० ॥ ७५ ॥

व्याख्या-निश्चयनयनी दृष्टि ऊदय धरीने एटले तहेतु अमृतनाव अवलंबी
ने जे व्यवहार पाले, ते पुण्यवत प्राणी, नवसमुज्जो पार पामशे निश्चयदृष्टि
व्यवहारक्रिया, ते हेतु, निश्चयनाव पद्व, ते स्वरूप, निश्चयआत्मा शुद्ध प्रवृत्ति,
ते निश्चय अनुबध जाणवो ॥ ७५ ॥

तुरग चढी जेम पामिएजी ॥ वेगे पुरनो पथ ॥ मार्गे तेम
शिवनो लहेजी ॥ व्यवहारे नियथ ॥ सो० ॥ ७६ ॥

व्याख्या-तुरगके ण्घोडा उपर आरोहीने जेम वेगे पुरनो पथ पामोए, तेम व्यवहारे
करी नियथ, शिवनो मार्गे लहे एटले हेतु निश्चय ते व्यवहारज ठहेराणो, ॥ ७६ ॥

फलसिद्धिकाले साधननी अपेक्षा नथी, ए माटे साधननु असाधन प
णु न होय, ते देखाडे ठे

महोल चढता जेम नहीजी ॥ तेह तुरगनु काज ॥ सफल न
ही निश्चय लहेजी ॥ तेम तनु किरिया साज ॥ सो० ॥ ७७ ॥

વ્યાख्या-મહોલ ચઢતાં જેમ તેહ તુરંગનું કાજ નહી, તેમ નિશ્ચય લહે થકે ત
નુક્રિયાનો સાજ સફલ નહીં. કાવ્ય માલિની ભંદઃ વ્યવહરણ નયઃસ્યાદ્ય યપિ
પ્રાક્ પદવ્યા મિહ નિહિત પદાનાં હંત હસ્તાવલંબઃ ॥ તદપિ પરમ મર્થ ચિન્નમ
ત્કાર માત્રં પર વિરહિત મંતઃપશ્યતેનૈષ કિંચિત્ ॥ ૧ ॥ ૫૭ ॥

નિશ્ચય નવિ પામી શકેજી ॥ પાલે નવિ વ્યવહાર ॥ પુણ્યર
હિત જે એહવાજી ॥ તેહનો કુણ આધાર ॥ સો ૦ ॥ ૫૮ ॥

વ્યાख्या-નિશ્ચયનાવ પામી ન શકે, જે વ્યવહાર પાલે નહીં; એહવા જે પુ
ણ્યરહિત જીવ, તેહનો કોણ આધાર? અર્થાત્ કોઈ નહીં. એનાવ. ॥ ૫૮ ॥

હેમ પરીક્ષા જેમ હુએજી ॥ સહત હુતાશન તાપ ॥ જ્ઞાનદશા
તેમ પરસ્વીએજી ॥ જિહાં વહુ કિરિયા વ્યાપ ॥ સો ૦ ॥ ૫૯ ॥

વ્યાख्या-હેમ કે ૦ સોવર્ણની પરીક્ષા જેમ હુતાશન કે ૦ અગ્નિનો તાપ સહેતાં
જ થાય; તેમ જ્ઞાનદશા તિહાં પરસ્વીએ કે, જ્યાં વહુ ક્રિયાનો વ્યાપ હોય. જ્ઞાનીને
ક્રિયા સ્વેદાદિકરહિત અસંગ નૂષણરૂપજ છે. ॥ ૫૯ ॥

આલંબન વિણ જેમ પડેજી ॥ પામી વિષમી વાટ ॥ મુગ્ધ પડે
નવકૂપમાંજી ॥ તેમ વિણ કિરિયા ઘાટ ॥ સો ૦ ॥ ૬૦ ॥

વ્યાख्या ૦ આલંબનવિના જેમ વિષમવાટ ગર્તાદિકની પામી, તેનેવિષે પુરૂષ
પડે, તેમ ક્રિયાના ઘાટવિના મુગ્ધ કે ૦ અજ્ઞાની જીવો નવકૂપમાં પડે; માટે કિરિ
યાએ તે પુષ્ટ નવિકજનોને આલંબન-આધારનૂતઠે. ॥ ૬૦ ॥

ચરિત નણી વહુ લોકમાંજી ॥ નરતાદિકનાં જેહ ॥ લોપે શુન
વ્યવહારનેજી ॥ બોધિ હણે નિજ તેહ ॥ સો ૦ ॥ ૬૧ ॥

વ્યાख्या ૦ ઘણા લોકમાંહે નરતાદિકનાં ચરિત્ર નણીને કે ૦ કહીને એટલે નરતા
દિકે શો ક્રિયા વ્યવહાર પાવ્યો? કેવલ આત્મશુદ્ધિએજ કેવલજ્ઞાન પામ્યા; તો વ્ય
વહારનો શો પરમાર્થ? એવું પ્રકાશી, જે શુન વ્યવહારને લોપે તેનિજ કે ૦ પોતાની
બોધિને હણે. આહચ્ચ નાવ કહણે, પંચહિંગણેહિં પાસઘા ઇતિ વચનાત્ ॥ ૬૧ ॥

વહુ દલ દીસે જીવનાંજી ॥ વ્યવહારે શિવયોગ ॥ બીંડી
તાકે પાધરોજી ॥ બોડી પંથ અયોગ ॥ સો ૦ ॥ ૬૨ ॥

વ્યાख्या-વહુદલ કે ૦ ઘણાં ઇવ્ય જીવનાં વ્યવહારે શિવયોગ્ય દીસે છે, તેણે

करी व्यवहारक्रिया ते राजमार्ग ठे ए पाधरो मार्ग ठांडीने जे ठीमी ताके एटले ग
ली गोचीनो रस्तो शोधवा जाय ते अयोग्य कहीए जरत मरुदेव्यादिकनुं आल
वन सामान्ये न करवु. उक्तच गिहिसंयत्त महत्तो ॥ इत्यादि ॥ ६१ ॥

आवश्यकमाहे जापियोजी ॥ एहज अर्थ विचार ॥ फल
संशय पण जाणताजी ॥ जाणीजे ससार ॥ सो० ॥ ६३ ॥

व्याख्या-एहज अर्थनो विचार आवश्यकमाहे जाप्योडे के जे, जरतादिक आलं
वन लेइ क्रियाने उद्यापेडे, ते क्रिया अटपटव्य मुख्ये ठे क्रिया करता फल होशे के
नही होय ? ए संशय केम टले ? ते उपर कहेडे जे फल संशय जाणता पण सं
सार जाणीए उक्तच श्री आचारांगे ससयं परिजाणतो ससारे परिताते नवति
संसयं अपरि जाणतो ससारे अपरिताते नवति, इति कृप्यादौफल सगयेपि यथो
पायत्वं निश्चयात् प्रवृत्तिस्तथा धर्मेऽपि इति न्यायानुसारिण ॥ १ ॥ ६३ ॥
ढाल ठी ॥ मुनि मन सरोवर हसलो अथवा रूपनो वश रयणायरू ॥ ए देशी ॥

अवर इस्यो नय सांनली ॥ एक ग्रहे व्यवहारोरे ॥ मर्म
द्विविध तस नवि लहे ॥ शुद्ध अशुद्ध विचारोरे ॥ ६४ ॥
तुजविण गति नही जतुने ॥ तु जगजतुनो दीवोरे ॥ जीवी
ए तुज अवलवने ॥ तुं साहेब चिरंजीवोरे ॥ तुज० ॥ ६५ ॥

व्याख्या-अवर के० बीजो कोऽ एक मतवादी पुरुष, एहवो व्यवहार स्थाप
क नय सांनलीने एक व्यवहारनेज ग्रहे, पण तेहना द्विविध मर्म न पामे के, एक
शुद्धव्यवहार ठे अने एक अशुद्धव्यवहार ठे ए वे जेठ न प्रीठे ॥ ६४ ॥ हे
जगवत ! तमाराविना जीवने गति नथी तु जगजतुनो दीवो ठे, तुज अवलवने
एटले ताहरी स्यादादवाणीने पहे जीवीए ठैए श्लाघ्यता जीवने वत्ते ॥ माटे
तु साहेब, अमारे माथे चिरजीवी वत्तो ॥ ६५ ॥

जेह न आगम वारी उं ॥ दीसे अशठ आचारोरे ॥ तेहज
बुध बहु मानिउं ॥ शुद्ध कह्यो व्यवहारोरे ॥ तुज० ॥ ६६ ॥

व्याख्या-जेह आगमके० सिद्धांतमाहे नथी वाग्यो अशठ परिणामीनो आचार
दीसेठे तेहज बुधबहुके० घणा पमिते मान्यो शुद्ध व्यवहार कह्यो उक्तच ॥ मगो
आगमणाई अहवा सविग्गबहु जणाईन ॥ उजयाणु सारिणीळा सामगाणु सा

રિણિ કિરિયા ॥૧॥ ઇત્યાદિ તથા અસતેણ સમાશ્તંતં જંકત્તં કેણઈ અસાવજ્ઞં ॥ એ
ણિવારિય મન્નેહિં જંબહુમક્ષમં અમારિયં ॥ ૨ ॥ તથા-વત્તણું વત્ત પવત્તો બહુ
સો આસેવિત્તં મહાણેણ एसोउ जिय कप्पो पंच मऊणाम ववहारो ॥ ૩ ॥ ૬૬ ॥

જેહમાં નિજ મતિ કલ્પના ॥ જેહથી નવિ નવ પારોરે ॥ અંધ
પરંપરા બાંધિતું ॥ તેહ અશુદ્ધ આચારોરે ॥ તુજ ૦ ॥ ૬૭ ॥

વ્યાખ્યા-જેહમાં નિજમતિની કલ્પના અતેવ જેહથી નવનો પાર ન પામીએ,
તથા જે અંધ પરંપરાએ બાંધ્યો તે અશુદ્ધ આચાર જાણવો. ઉક્તંચ ॥ જહસઠે સુ
સમત્તં સદ્દાઈ અશુદ્ધ ઉવહિ નત્તાઈ ॥ ણિદિશ્સવસાહિ તૂજા મસૂરમા ઇણ પરિનો
ગો ॥ ૧ ॥ એમાઈયસમંજસ મણે મહાબુદ્ધ ચિઠ્ઠિયં લોએ બહુએહિંવિઆયરિય ણે
પમાણ શુદ્ધ ચરણાણં ॥ ૨ ॥ ૬૭ ॥

શિથિલ વિહારીએ આચર્યાં ॥ આલંબન જે કૂડારે ॥ નિયત
વાસાદિક સાધુને ॥ તે નવિ જાણીએ રૂડારે ॥ તુજ ૦ ॥ ૬૮ ॥

વ્યાખ્યા-શિથિલ વિહારી પાસઠાદિક, તેણે નિયત વાસાદિક જે કુડાં આલંબન
આચર્યાં તે સાધુને રૂડાં ન જાણીએ. યતઃ નીઆવાસવિહારં ચેશ્ય નત્તિંચ અ
ક્કિયા લાજં વિગઈ સુઅપડિબંદં ણિદોસં ચોઈઆ બિત્તી ॥ ૧ ॥ ઇત્યાદિક આવ
શ્યકે. એહના ઉત્તર સર્વ તિહાં છે. આલંબનતો કલ્પના માત્ર છે. ઉક્તંચ. ॥ આલં
બણાણ લોગો નરિત્તં જીવસ્સઅજઝ કામે ॥ જંજં પાસણોએ તંતં આલંબણંકુણં

આજ ન ચરણ છે આકરું ॥ સંહનનાદિક દોષેરે ॥ એમ નિજ
અવગુણ ઝલવી ॥ કુમતિ કદાગ્રહ પોષેરે ॥ તુજ ૦ ॥ ૬૯ ॥

વ્યાખ્યા-આજ, ચરણકે ૦ ચારિત્ર નથી. સંહનનાદિક દોષે કરીને; જેમાટે ચારિ
ત્ર અતિ આકરું છે. તે પાંચમે આરે હાથે ન આવે. એમ નિજઅવગુણ ઝલવીને કુમ
તિ, પાસઠાદિક કદાગ્રહ પોષે છે. પણ અમે હિણાઠેએ અને કાલોચિત યત્ના અશવપણે
જે કરે તે સાધુ પૂજ્ય હોય એમ કહી ન શકે. પણ પોતામાં સાધુસત્તા આપે છે. ॥ ૬૯ ॥

ઉત્તરગુણમાંહે હીણડા ॥ ગુરુ કાલાદિક પાશેરે ॥ મૂલ
ગુણે નહી હીણડા ॥ એમ પંચાશક જાશેરે ॥ તુજ ૦ ॥ ૭૦ ॥

વ્યાખ્યા-કાલાદિકપાશે ઉત્તરગુણમાંહે હીણા સાધુ હોય; પણ મૂલગુણે હી

ણા ન હોય, એમ પંચાશક શાસ્ત્ર જાણે છે તથાહિ ગુણગણ રહિત અવસ્થા
મૂલગૂણ વિવ્રતો ॥ જોણાં ગૂણમિત વિહૂણોતિ ચઢરુદો ॥ ડહાદરણ-તથા ગી
તાર્થઆજ્ઞાણ સાધુ વ્યવહાર કરતા આજણ, ચારિત્ર અર્થમ્ હોય ઠકંચ ધર્મ
રત્ન પ્રકરણે ગીયજ્ઞપાસવતાના હુવિહ મગ મળૂસરતસ્ત ॥ જાવ, જડત હુત હુપ્
સ્સહત જડ ચરણ ॥ ૧ ॥ તથા ગુરુ આજ્ઞા પાલન તેહજ રત્નત્રય પ્રાપ્તે છે, ઠ
કંચ પચાસક નામા ગ્રથે-ગુરુપારતત નાણ સદ્દહણ એય સંગયંચેવ ॥ ફતો ડ ચા
રિત્તેણ સાસડ સાઈણેણિદિ ॥ ૧ ॥ તેમાટે પાચમે આરે કાલોચિતયતના ગુરુ
આજ્ઞાણ કરે તેહને ચારિત્રીયાજ સદ્દહવા તરતમ જાવના દૃષ્ટાતતો નૃપગોપાદિ
વ્યવહારાદિક પ્રસિદ્ધ છે અર્થાત્ સર્વત્ર પ્રસિદ્ધજ છે ॥ ૭૦ ॥

પરિગ્રહ ગ્રહ વશ લિંગીયા ॥ લેડ કુમતિ રજ માયેરે ॥ નિજ

ગુણ પર અવગુણ લવે ॥ ઇંડિય વૃષ્ણ ન નાયેરે ॥ તુજ ૦ ॥ ૭૧ ॥

બ્યાખ્યા-પરિગ્રહ ગ્રહવશવર્તિ જે લિંગી થાયછે, તે કુમતરૂપ રજ માયે લેડ
ને નિજકે ૦ પોતાના ગુણ અને પરકે ૦ પારકાના અવગુણની લવ કે ૦ લવારી ક
રેછે, પણ પોતાના ઇંડિયરૂપ વૃષ્ણને નાચતા નથી તેવારે સમ્યક્લક્ષી તૃંશ પામેછે

નાણરહિત હિત પરિહરી ॥ નિજ દસણ ગુણ લૂસેરે ॥ મુનિજ

નના ગુણ સાંજલી ॥ તેહ અનારજ રૂસેરે ॥ તુજ ૦ ॥ ૭૨ ॥

બ્યાખ્યા-એમ તે પોતાનુ હિત પરિહરી જ્ઞાનરહિત થકા નિજ દર્શનગુણને લૂ
ટેછે, અને મુનિજનના કે ૦ સાધુ ચારિત્રિયાના ગુણ સાંજલીને તેહ અનાર્થ રૂસેછે.
ઠકંચ ॥ ગુણહીણોગુણરચણા યરેસુ જોકુણશુભ મપ્પાણ ॥ સુચતવસ્તિણોહીજડ
સમ્મત કોમલ તસ્ત ॥ ઇતિ વપદેશમાલા ગ્રથનેવિપે કહ્યોછે ॥ ૭૨ ॥

અણુસમ દોષ જે પરતણો ॥ મેરુસમાન તે બોલેરે ॥ જેહસુ

પાપની ગોઠડી ॥ તેહસુ હિયડલુ સ્ખોલેરે ॥ તુજ ૦ ॥ ૭૩ ॥

બ્યાખ્યા-અણુસમ કે ૦ પરમાણુ માત્ર જે પરતણો કે ૦ પારકાનો દોષ હોય તેહ
પ્રતે તે અનાર્થ, હોદ્દ બુદ્ધિ, મેરુ સમાન કરીને બોલેછે જેહસું પાપનીજ ગોઠડીવાધે
છે તેહસુ હૈડુ સ્ખોલેછે તેહનીસાથે અતર ન રાખે, અને સાધુની સાથે અતર રાખે,

સૂત્ર વિરુદ્ધ જે આચરે ॥ થાપે અવધિના ચાલારે ॥ તે અતિ

નિવિડ મિથ્યામતિ ॥ બોલે વપદેશમાલારે ॥ તુજ ૦ ॥ ૭૪ ॥

વ્યાख्या-ઇત્યાદિક જે દંત્રી માયા મૃપાવાદે પોતાનુ પારકું ગણવે કરી, હું રુડો; એ
 ઝુંમો; એમ મમત્વબુદ્ધિ કરી જે સૂત્રવિરુદ્ધ આચરણ કરે, તથા અવધિના ચાલાકે
 સૂત્રવિરુદ્ધ ઝનમાર્ગને ચલાવે. દૃષ્ટિરાગીને જૂઠા ઉપદેશ દેડને માયા ગાલા ઝનમાર્ગ
 ને ચિર કરાવે, તે અતિ નિવિડ મિથ્યામતિ કહીએ. એમ ઉપદેશમાલા બોલેઠે. યતઃ
 જોજહવાયંનકુણઽ મિત્તાદિઘીતઝંદુંકોઅન્નો ॥ વટેઈમિત્તત્તં પરસ્સસંકંજણંમાણો.

પામર જન પણ નવિ કહે ॥ સહસા જૂઠ સશૂકોરે ॥ જૂઠ ક
 હે મુનિવેષ જે ॥ તે પરમારથ ચૂકોરે ॥ તુજ ૦ ॥ ૭૫ ॥

વ્યાख्या-ધર્મના અજાણ એવા અનાર્થ લોક પણ સહસાત્પ્રકારે જૂઠુ બોલે ન
 હી. પામરકે ૦ ગમાર લોક તે પણ હૈયામાં નાસ્તિક હોય નહી. અને સાધુવેશ થડને
 જે જૂઠુ બોલે તેહને પરમાર્થ મુંગો જાણવો. તેતો અણબોલ્યોજ નલો. ॥ ૭૫ ॥

નિર્દય રૂદય ઠ કાયમાં ॥ જે મુનિવેષે પ્રવર્તેરે ॥ ગૃહ યતિ
 ધર્મથી બાહેરા ॥ તે નિર્ધન ગતિ વર્તેરે ॥ તુજ ૦ ॥ ૭૬ ॥

વ્યાख्या-જે ઠકાયમાંહે નિર્દય રૂદય થકા મુનિવેષે કરી પ્રવર્તેઠે; તે ગૃહી
 કે ૦ ગૃહસ્થના અને યતિના ધર્મથી બાહેરા ઠે. યતિધર્મ વિરાધતા નથી. અન્નેદંર
 હસ્યં જે માટે ધુરથી વેષ લીધો ત્યહાંથી માંત્રી સાધુધર્મ પામ્યાજ નથી; તો તે ય
 તિધર્મ ક્યહાંથી વિરાધે? અને વેષ લેડ માગી રાખે; તે માટે ગૃહસ્થમાં પણ
 નહી. એટલા માટે નિહુક. ઇત્યર્થઃ શ્રાદ્ધધર્મ અપ્રતિપત્તથી નથી, તે વલો નિર્ધન
 ગતિએ વર્તે. નીચારીના ટોલામાંહે ગણાય. ॥ ૭૬ ॥

સાધુજગતિ જિનપૂજના ॥ દાનાદિક શુજન કર્મરે ॥ શ્રાવક જિ
 ન કહ્યો અતિ નલો ॥ નહિ મુનિવેષ અધર્મરે ॥ તુજ ૦ ॥ ૭૭ ॥

વ્યાख्या-સાધુની નક્તિ, શ્રીજિનવરની પૂજા, એ દાનાદિક ચાર શુજન ધર્મ ઇહાં
 આદિ શબ્દથી શીલ તપ જાવના લેડે. તેણે શુજનકર્મી શ્રાવક જન, અતિ નલો ક
 હ્યો; પણ મુનિવેષે, અધર્મી નલો કહ્યો નહીં. યતઃ અરિહંત ચેડ્યાણં સૂસા
 હૂ આરઝં દઢાચારો ॥ સુસ્સાવઝં વર તરં ન સાધુવેસેણ ચૂઅ ધમ્મોત્તિ ॥ ૧ ॥

કેવલ લિંગધારીતણો ॥ જે વ્યવહાર અશુદ્ધોરે ॥ આદરી
 એ નવિ સર્વથા ॥ જાણી ધર્મ વિરુદ્ધોરે ॥ તુજ ૦ ॥ ૭૮ ॥

વ્યાख्या-એહવો જે કેવલ જ્ઞાનાદિકગુણવિના લિંગધારીનો જે આચાર તે અશુ

द्व्यवहार जाणपणानो होय तोए न प्रमाणीए, अने सर्वथा आवरीए नही, तेने धर्म विरुद्ध जाणिए ए ढालनो परमार्थ निश्चय योग व्यवहार ते शुद्ध निश्चय प्रतिकूल ते अशुद्ध एवो विवेक राखवो एम उपदेशमालामा कह्यु ठे ते इ हां कह्यु ॥ ७८ ॥ हवे त्रोजो सवेगपद्धीनो मार्गे देखाडवा आगल ढाल कहे ठे ढाल सातमी आगे पूरव वार नवाणु ए देशी ॥

जे मुनिवेष शके नवि ठंनो ॥ चरण करण गुणहीणाजी ॥ ते पण मारग माहे दाख्या ॥ मुनिगुण पहे लीणाजी ॥ मृपावाद नवकारण जाणी ॥ मारग शुद्ध परूपेजी ॥ वढे नवि वढावे मुनिने ॥ आप थइ निजरूपेजी ॥ ७९ ॥

व्याख्या—जे चरण करण गुणे हीणा थइ लज्जादिके मुनिवेष नथी ठामीशकता, यत जइतारसि धारीउं मूल गूण तरस उत्तर गुणच ॥ मुत्तुण नोति जूमि सुसाव ग हवरत्तराग इत्यादिके उपदेशमालाया ग्रंथोपदेशिति क्रम न साचवे तेपण मारगमाहे देखाड्याठे. पण जो मुनीगुणपहे लीणा होय, शुद्ध आचार नाखे मृपावाद ते नवके० ससारनुं कारण जाणीने शुद्धमारग प्ररूपे मुनिने पोते जा वे वढे, पण आप निजरूप थइने वाढवा न दे. अत्र गाथा—सवेग परिक्रियाण लक्षणमेय समासउं जणिय कसन्न चरणकरणा विजेण कम्म विसोहती ॥ १ ॥ सुद्ध सुसादुधम्म कहेइ निदेइ निययमायार सुतवस्सि आणपुरउं हवइ असवो परायणित ॥ २ ॥ वंदईनवढावइ कियकम्मकुणइ कारवेणेह अत्तछा नवि दि र्कइ देइ सुसादुण वोहेउं ॥ ३ ॥ कसन्ना अत्तछा परमप्पाण चहणइ दिक्कतो तबुहइ डुगाईए आइ अयर बुहइ सयच ॥ ४ ॥ उपदेशमालायामिति शोधी, ॥ जइ विणसके कावसम्म जिणजासिय अणुछाण तो सम्म नासिज्जा जह जणीय खीण रागेहि ॥ १ ॥ कसन्नो विविहारे कम्म सोहेइ सुलहवोहीय ॥ चरण कर ण विसुद्ध उववह तो परुवता ॥ २ ॥ सुद्ध सुसादु धम्म कहमाणो उवइत्तइपस्के अप्पाण इथरो पुण गिहइ धम्माउ चुक्कति ॥ ३ ॥ इति गवाचारे ॥ ७९ ॥

मुनि गुण रागे पूरा शूरा ॥ जे जे जयणा पालेजी ॥ ते तेह थी शुच नाव लहीने ॥ कर्म आपणा टालेजी ॥ आप हीनता जे मुनि जापे ॥ मान साकडे लोकेजी ॥ ए डुईर व्रत एहनु दाख्यु ॥ जे नवि फूले फोकेजी ॥ ८० ॥

व्याख्या-ते संवेगपक्षी मुनि, गुणरागे पूरा ठतां मार्गे प्रांशुक जल ग्रहणादिरूप जे जे जयणा पाले, ते तेहथी शुननाव इर्वा योग रूप लहीने पोताना कर्म टा लेढे, सम्यक्त्वोत्पत्ति स्थानवच्चरित्रोत्पत्तिस्थानस्यापि गुणश्रेण्यंतर कोटि करणा संनवादिति नावः ते संवेगपक्षी महापुरुष, मानसांकडे लोकवते जे मुखे व्यापही नता नापे ए एहनं दुर्धरव्रतढे. फोके फूलतो नथी. उक्तंच॥ आचार तरसमाणं सुदु करं माणसं कडे लोए ॥ संविग्ग पस्कि अन्नं उसन्नेणं फुडंकाउ॥ १ ॥ इति उपदेशमालायां

प्रथम साधु बीजो वर श्रावक ॥ त्रीजो संवेग पाखीजी ॥ ए त्रणे
शिव मारग कह्ये ॥ जिहां ते प्रवचन साखीजी ॥ शेष त्रण नव
मारग कह्ये ॥ कुमत कदाग्रह नरियाजी ॥ गृहि यति लिंग
कुलिंगे लखीए ॥ सकल दोषना दरियाजी ॥ ८१ ॥

व्याख्या-प्रथमके० पहेलो साधु, बीजो वर के० प्रधान श्रावक, अने त्रीजो संवेगपट्टी; ए त्रण शिवमार्ग के० मोक्षमार्ग कहिए. ज्यहां प्रवचन उपदेशमा लादिक साखी ठे. शेष के० याकता रह्या जे त्रण, ते नव के० संसारमार्ग कहिए. जे कुमते अने कदाग्रहे नरेला ठे. गृहस्थने लिंगे ब्राह्मणादिक, यति लिंगे निन्हवादिक, कुलिंगे तापसादिक लखीए के० जाणीए. ते कैवा! तोके सकल दो पना दरिया. ॥ गाथा ॥ सावश्चजोग परिव्रजणाऽ सवोत्तमो अजऽधम्मो ॥ बीज सावय धम्मो तस्यो संविग्ग परकोय ॥ १ ॥ सेसा मिच्छादिही गिहिलिंग कुलिंग दव्वलिंगेहिं ॥ जहतिस्सिउ मोक्कपहा संसार पहा तहातिहिं ॥ १॥ इति उपदेशमालायां

જે વ્યવહાર મુગતિ મારગમાં ॥ ગુણઠાણાને લેશેજી ॥ અ
નુક્રમે ગુણશ્રેણિનું ચઢવું ॥ તેહજ જિનવર દેશેજી ॥ જે પ
ણ હવ્યક્રિયા પ્રતિપાલે ॥ તે પણ સન્મુખ જાવેજી ॥ શુ
ક્લવીજની ચંડકલા જેમ ॥ પૂર્ણ જાવમાં આવેજી ॥ ૮૨ ॥

વ્યાख्या-જે વ્યવહાર મુક્તિમાર્ગમાંહે ગુણઠાણાને લેશે વચનાનુષ્ઠાનરૂપ હોય. અનુક્રમે ગુણશ્રેણિ વધતીએ ચઢવું તેહજ શ્રીજિનવર દેશે છે. જે પણ પ્રીતિ નક્કી દિરૂપે ઇચ્છાક્રિયા પ્રતેપાલે છે, તેપણ શુક્લપદ્મની બીજની ચંડકલાની જેમ હોય, તેમ અનુક્રમે પૂર્ણમાંહે આવે. એમ અન્યાસ ક્રિયા પણ સફળી તો નિજોચિત્તે જ્ઞાની સંવેગ પદ્મીની ક્રિયા શુદ્ધમાર્ગરૂપ હોય. તેહમાં શું કહેવું? ॥૮૧॥ તેહજ દેશાડે છે

ते कारण लज्जादिकथी पण ॥ शील धरे जे प्राणीजी ॥
 धन्य तेह कृत पुण्य कृतारथ ॥ महा निसीये वाणीजी ॥ ए
 व्यवहारनये मन धारो ॥ निश्चयनय मत दाख्युजी ॥
 प्रथम अगमां वितिगिन्नाए ॥ नाव चरण नवि नाख्युजी ॥८३॥

व्याख्या-तेह कारणे लज्जादिकथी पण जे नरनारी शीत पाले ठे, तेह धन्य
 कृतपुण्य एवी वाणी महा निशीयमाहे ठे धनेणसे पुग्ति कयहे माहाणुनावे जे
 ए लोग लज्जाए विसीजं पालेइ धनेणसा कयडा कयलरुणा माहाणुनावा जेण
 लोग लज्जाए विसीजं पालेइ ॥ इत्यादिवचनात् ॥ ए महा निशीयमाहे कहु ते व्य
 वहारनये मनमा धारो निश्चयनयनो मततो प्रथम अगमाहेज कह्यो ठे-नाप्यो
 ठे जे, विचिकित्ता के० मननी असमाधी ते ठता नावचरण के० नाव चारित्र
 नाख्यु नथी ठेकाणे ठेकाणे नयना अर्थ प्रमाण ठे ॥ ८३ ॥

ढाल आठमी ॥ चोपाइनी देशीठे ॥

अवर एक जापे आचार ॥ दया मात्र शुद्धज व्यवहार ॥

जे बोले तेहज उठपे ॥ शुद्ध करुं हूं मुख इम जपे ॥८४॥

व्याख्या-अवर के० बीजो कुमति एक वली जापे के० कहेठे, जे दया मात्रके०
 केवल दया तेज शुद्ध व्यवहार जाणवो एवु जे मुखे बोलेठे तेहज उठापेठे षट्
 कायनृत लोके कोण योगे दया थाय ? वली दु शुद्ध करुं हु एम तेमुखे जपेठे ॥८४॥

जिनपूजादिक शुभ व्यापार ॥ ते माने आरंभ अपार ॥

नवि जाणे उतरता नई ॥ मुनिने जीवदया क्या गइ ॥ ८५ ॥

व्याख्या-जिनपूजादिक जे शुभ के० जला व्यापार ठे, तेहने कुमति, अपार
 आरंभ करी माने ठे नवि जाणेजे एम मुनिने नईके० नदी उतरता जीव दया क्या
 गइ ? जयणाए उतरे तो जड जल तड वण इत्यादि रीते षट्कायनो वध सजवे

जो उतरता मुनिने नदी ॥ विधि जोगे नवि हिंसा वदी ॥ तो

विधि जोगे जिन पूजना ॥ शिव कारण मत चूलो जना ॥८६॥

व्याख्या-हवे जो एम कदेशो के, मुनिने विधि योगे नदी उतरतां आझा प्रमाणे
 आसय विगुडे नावथी हिंसा न वदी के० न कही अप्रह्व विसोही ए जीव नि
 काएहि सयडे लोए देसिय माहि सयच जिणेहिं ते झुक दसीहि ॥ इति वचना

તુ-તો વિધિયોગે જિન પૂજતાં પણ શિવ કારણકે મોહ હેતુ છે. એ વાતમાં જના
કે હે લોકો! મત ઝુલો ॥ ૬૪ ॥

વિપયારંજનતણો જ્યાં ત્યાગ ॥ તેહથી લહિએ નવજલતાગ ॥

જિનપૂજામાં શુચ્છ જાવથી ॥ વિપયારંજનતણો નય નથી ॥ ૬૫ ॥

વ્યાખ્યા-જેહ કરણીમાં વિપયારંજનો ત્યાગ હોય, તેહથી નવજલનો તાગ લહે.
જિનપૂજા માંહે વીતરાગ ગુણ પ્રણિધાનરૂપ શુચ્છજાવથી વિપયારંજનો નય નથી.
તે માટે જિનપૂજાદિક સદારંજન કહીએ. એમાં અસદારંજનનિવૃત્તિ મોહોટો ગુણ છે.

સામાયિક પ્રમુખે શુચ્છ જાવ ॥ યદ્યપિ લહિએ નવજલ નાવ ॥

તોપણ જિનપૂજાએ સાર ॥ જિનનો વિનય કહ્યો ઉપચાર ॥ ૬૬ ॥

વ્યાખ્યા-યદ્યપિ શ્રાવકને સામાયિક પ્રમુખાદિક અનુષ્ઠાને આરંજનનિવૃત્તિરૂ
પ શુચ્છજાવ વહેતો હોય, તોપણ જિનપૂજાએ જિનનો ઉપચાર વીર્ય લોકોપ
ચાર વિનય પામે એમ તો કહ્યો તે તે વિના કેમ હોય? વિનય તે અંતરંગ તપ છે. શં
કા ધરીને દાન દેવ પૂજાદિક સામાયિક પ્રમુખે ઠેલી નાચવાને અવસરે સર્વ
યથોચિત સાચવતાં જ આજ્ઞા પ્રમાણ હોય. ॥ ૬૬ ॥

આરંજાદિક શંકા ધરી ॥ જો જિનરાજ નક્તિ પરહરી ॥ દાન

માન વંદન આદેશ ॥ તો તુજ સવલો પડ્યો કલેશ ॥ ૬૭ ॥

વ્યાખ્યા-આરંજાદિકની શંકા ધરીને જો જિનરાજની નક્તિ પૂજાદિક પરહરી
તો તુજને દાન, માન, વંદન, આદેશ સર્વ ક્લેશ પડ્યો છે; ત્યાં પણ વાયુકાયાદિક
વિરાધના અવર્જનીય છે. પરિણામ પ્રમાણ કરતાં તો પૂજામાંહે નિર્ઝરાજ છે. ॥ ૬૭ ॥

સ્વરૂપથી દીસે સાવચ ॥ અનુવંધે પૂજા નિર્વચ ॥ જે કારણ

જિનગુણ વહુ માન ॥ જે અવસરે વરતે શુચ્છ ધ્યાન ॥ ૬૮ ॥

વ્યાખ્યા-સ્વરૂપથી પૂજ્યાદિ જીવારંજને કરી સાવચ દીસે છે; પણ અનુવંધ જે ઝ
ત્તરોત્તર જાવવૃદ્ધિ, તેણે પૂજા ક્રિયા નિર્વચ છે. જેહકારણે તે પૂજા અવસરે શ્રી જિ
નગુણ વહુમાનથી શુચ્છધ્યાન વર્તે છે. મલીનારંજીને અસદારંજનનિવૃત્તિ અધિકારો
ચિત્ત જાવે ચિત્તશુદ્ધિ છે. ॥ ૬૮ ॥

જિનવર પૂજા દેખી કરી ॥ નવિયણ જાવે નવજલ તરી ॥ ૭

કાયના રહક હો વલી ॥ એહ જાવ જાણે કેવલો ॥ ૬૯ ॥

व्याख्या-ए श्रीजिनवरदेवनी पूजा, अर्चा, सेवना देखी करी बीजा ध्यानादि के जावे नव्यप्राणी नवजल तरीने ठ काय रक्क कहीए एहवो जाव सम्यक्दृष्टि ने पूजामाहे वर्ते ठे, ते केवली जाणोठे अतएव कायवचन मनोयोग प्रधानपणे समतनज्ञा, सर्वमगला, सर्वसिद्धिफला-ए त्रिविध पूजा होय. तेहमा चरण ज परमश्रावकने कहीए बैए. ॥ ९१ ॥

जल तरता जल ऊपर यथा ॥ मुनिने दया न होए वृथा ॥ पुष्पा
टिक ऊपर तिम जाण ॥ पुष्पाटिक पूजाने ठाण ॥ ९२ ॥

व्याख्या-यतिने कारणे जल तरता जल जीवउपर दया परिणाम जेम फोक नथी, तेम पुष्पादिक पूजाने ठामे श्रावकने पुष्पादि जीव उपर दयाना परिणाम नो अनुबंध नाजतो नथी एम जाणीए ॥ ९२ ॥

तो मुनिने नहि किम पूजना ॥ एम तुं शुं चिते शुज मना ॥ रो
गीने औपथ सम एह ॥ निरोगी ठे मुनिवर देह ॥ ९३ ॥

व्याख्या-जो निरवद्य जिनपूजा कही तो यति केम न करे? एम तु शुजमना सुगुणजावपको शु चितवे ठे? जेह माटे ए जिनपूजा, रोगीने औपथ समान ठे गृही तो मलीनारज रोगवत ठे, ते उपशमाववानु एमुख्य औपथ ठे अने मु निवर तो सर्व सावद्यनिवृत्त ठे, ते रोगरहित, रोगनु औपथ केम करे? ॥ ९३ ॥

ढाल नवमी ॥ प्रथम गोवालातणे नवेजी ॥ ए देशी ॥

जावस्तव मुनिने नलोजी ॥ बेठ जेठे गृही धार ॥ त्री

जे अध्ययने कह्योजी ॥ महा निसीथ मजार ॥ शुणो

जिन तुऊ विण कवण आधार ॥ ए आकणी ॥ ९४ ॥

व्याख्या-मुनि-साधुजनने जावस्तवनादिक करवोते नलो ठे जाव चरण म ग विहा रणय दव वणतु जिण पूथा पढमा जर्ण झएह विगिहाण पढमच्चि य पासव्वा ॥ १ ॥ एवु श्रीमहानिशीथसूत्रमध्ये त्रीजे अध्ययने कह्यु ठे साजजो हे, जिन श्रीसीमधर देव, तारा विना कोण आधार? ॥ ९४ ॥

वली तिहा फल दापियुजी ॥ डव्यस्तवनुरे सार ॥ स्वर्ग वार

मु गेहिनेजी ॥ एम दानादिक चार ॥ शुणो ॥ ९५ ॥

व्याख्या-वली तिहा महा निशीथमाहे डव्यस्तवनु फल गेहिने के गृहस्थने वार

મું સ્વર્ગ દારહ્યું. એમ દાનાદિક ચારનું પણ તેહજ ફલ કહ્યું. તેમાટે હવ્યસ્તવ અણુ
વ્રતાદિક તુલ્યજ ગૃહસ્થધર્મ જાણજો. કારણ જિણાયતણેહિં મંમિયં સયજ મેણા
વટું ॥ દાણાં ચતુર્કેણ વિસુદ્ધ વિગત્તિક્ક અસુયંણપરતંગોચામા સ્થાદિ વચનાત્ ॥ ૯૫ ॥

ઠકે અંગે ડૌપદીજી ॥ જિનપ્રતિમા પૂજેય ॥ સૂરિયાજ

પરે જાવથીજી ॥ એમ જિનવીર કહેય ॥ શુણો ॥ ૯૬ ॥

વ્યાખ્યા-ઠકે અંગેશ્રી જ્ઞાતાધર્મ કથાએ અવદાત પ્રસિદ્ધ છે, જે ડૌપદીએ શ્રી
જિનપ્રતિમા સૂર્યાજ દેવતાની પરે જાવથી પૂજી; એમ શ્રીવીરપરમેશ્વર કહેશે, કોઈ
કહેશે જે ડૌપદી શ્રાવિકા નથી. તે ઉપર કહે છે. ॥ ૯૬ ॥

નારદ આવ્યે નવિ થઈજી ॥ ઝની તેહ સુજાણ ॥ તે કારણ

તે શ્રાવિકાજી ॥ જાપે આલ અજાણ ॥ શુણો ॥ ૯૭ ॥

વ્યાખ્યા-નારદ આવ્યા તેહને અસંયતિ જાણીને ઝની ન થઈ. એહ દૃઢ ધર્મ
પણાને ગુણે ડૌપદી શુદ્ધ શ્રાવિકા છે. એ કારણ માટે તે શ્રાવિકાજી જાણવી.
અજાણ છે તે આલ જાણે છે જે ડૌપદી શ્રાવિકા નથી. ॥ ૯૭ ॥

જિનપ્રતિમા આગલ કહ્યોજી ॥ શક્રસ્તવ તેણે નાર ॥ જાણે કુ

ણ વિણ શ્રાવિકાજી ॥ એહ વિધ રૂઢય વિચાર ॥ શુણો ॥ ૯૮ ॥

વ્યાખ્યા-હવે તે નારી ડૌપદીએ જિનપ્રતિમાની આગલ શક્રસ્તવ કેળ નમોહુ
ણ જાવસ્તવનાએ કહ્યો; તો હવે શ્રાવિકાવિના એહ જિનપ્રતિમા પૂજવાની વિધિ
કોણ જાણે? માટે રૂઢયમાં વિચારી જુઝ કે જો એ મિષ્ટાદૃષ્ટિ હોય તો નાગા
દિક પ્રતિમા આગલે દંમવત કરી પુત્રાદિકની યાચના કરે. ॥ ૯૮ ॥

પૂજે જિનપ્રતિમાપ્રતેજી ॥ સૂરિયાજ સુરરાય ॥ વાંચી પુસ્ત

કે રત્નનાંજી ॥ લેઈ ધર્મવ્યવસાય ॥ શુણો ॥ ૯૯ ॥

વ્યાખ્યા-સૂર્યાજ સુરરાજ, જિનપ્રતિમાને રત્નનાં પુસ્તક ધર્મશાસ્ત્રરૂપ છે તે
વાંચી, ધર્મ વ્યવસાય ગ્રહીને પૂજે. ॥ ૯૯ ॥

રાયપસેણીસૂત્રમાંજી ॥ મોહોટો એહ પ્રબંધ ॥ એહ વચન

અણમાનતાંજી ॥ કરે કરમનો બંધ ॥ શુણો ॥ ૧૦૦ ॥

વ્યાખ્યા-રાયપસેણીસૂત્રમાંહે એહ મોહોટો પ્રબંધ કહ્યો છે; એહ વચન જે
નથી માનતા, તે દેવતાને તે નો ધમ્મિયા કહીને ચીકણાં કર્મ બાંધે છે. યત:

पंचहि वाणेहि जीवा इन्द्रहबोहियचाए कम्मपकरती इति । अरहताणं आसाय
णाए, १ अरहत पसुत्तस्स धम्मस्स आसायणाए २ केवलीणं आसायणाए ३
चाउवस्सुत्त समण सघस्स आसायणाए ४ विविक्कवनचेराण देवाणआसायणाए

विजय देव वक्तव्यताजी ॥ जीवाजिगमेरे एम ॥ जो थिति

ठे ए सूरतणीजी ॥ तो जिनगुण थुति केम ॥ शुणो ० ॥ १०१ ॥

व्याख्या-श्रीजीवाजिगमसूत्रमध्ये विजयदेवनी वक्तव्यता पण ए रीतीणज
ठे जो कहेसो के ए देवतानी स्थिति ठे तो बारशाखा प्रमुख पूजे तेम जिन प्र
तिमा पूजी जोइए तो इहा, जिनगुणनी स्तुति केम करे ठे? ॥ १०१ ॥

सिद्धारथराये करथाजी ॥ याग अनेक प्रकार ॥ कटपसूत्रे

एम जापियुजी ॥ ते जिनपूजा सार ॥ शुणो ० ॥ १०२ ॥

व्याख्या-श्रीकटपसूत्रमध्ये जाएअ जाएअ दाएअ ए अधिकारे श्रीसिद्धार्थरा
जाए अनेक याग कराव्या एवु कहु ठे, तिहा यागशब्दे जिनपूजा कहीए श्री
कटपसूत्रमाहे एम जापु ठे तेमाटे श्रीजिनपूजा, तेहज सारठे अने आत्माने उच
म गति तथा उचमे मतिनी आपनार ठे ॥ १०२ ॥

श्रमणोपासक ते कहाजी ॥ पहेला अगमजार ॥ याग अ

नेरा नवि करेजी ॥ ते जाणो निरधार ॥ शुणो ० ॥ १०३ ॥

व्याख्या-जे माटे श्रीआचारागसूत्रे द्वितीय श्रुतस्कधमध्ये श्रीमहावीर देवनां मा
तपिता श्रीपार्श्वनाथतीर्थना शुद्धश्रावक कहा ठे, ते अनेरा पशुयागादिक न करे
तेमाटे यज देवपूजा सगति करण दानेषु ए धातु अर्थे बलि याग ते पूजा नगवत
नी ते निरधार के० निश्चये अर्थ विचारणाए नविकजीवने जाणवी ॥ १०३ ॥

एम अनेक सूत्रे नप्युजी ॥ जिनपूजा गृहिकृत्य ॥ जे नवि

माने ते सहीजी ॥ करशे बहु नव नृत्य ॥ शुणो ० ॥ १०४ ॥

व्याख्या-एम ए कारणे अनेक सूत्रमाहे श्रीजिनपूजा ते श्रावकनु कृत्यके०
करणी नप्युं के० कहु ठे जे नही माने ते बहु नवचक्रवालमध्ये नाटक करशे
तेमाटे नविक जीव, नवनीरू होय तेणे श्री जिनपूजा प्रमाण करवी ॥ १०४ ॥
ढाल दशमी ॥ जसुर सघा सासुर सघा अथवा एणे पुर कवल कोइ न लेसी ए देशी ॥

અવર કહે પૂજાદિક ઠામે ॥ પુણ્યબંધ છે શુભ પરિણામે ॥ ધર્મ ઇ
હાં નવિ કોઈ દીસે ॥ જેમ વ્રત પરિણામે મન હીસે ॥ ૧૦૫ ॥

વ્યાख्या-વલી અપરમતિ કોઈક એમ કહે છે કે પૂજાદિકને ઠામે શુભ પરિણા
મે પુણ્યનો બંધ છે; પણ इहां ધર્મ કોઈ દીસતો નથી. જેમ વ્રત પરિણામે ધર્મ કહે
તાં ચિત્ત હીસે છે, તેમ પુષ્પાદિક આરંભ નળી પૂજા ધર્મ કહેતાં ચિત્ત હીસતું નથી.

નિશ્ચયધર્મ ન તેણે જાણ્યો ॥ જે સૈલેસી અંત વચાણ્યો ॥ ધર્મ
અધર્મતણો ક્ષયકારી ॥ શિવસુખ દે જે નવજલ તારી ॥ ૧૦૬ ॥

વ્યાख्या-એમ કહે છે તે મતીએ નિશ્ચય ધર્મ જાણ્યો નથી. નિશ્ચય ધર્મ જે સૈલેસી
અંત કે ૦ ચતુર્દશા ગુણગણાને ઠેઠેમે વચાણ્યો છે. તે ધર્મ કેવો છે? અધર્મનો ક્ષ
યકારી અથવા બીજો અર્થ એમ છે જે ધર્મ અધર્મ એ બનેનો ક્ષય કરનારો છે, અ
ને નવજલ તારીને શિવસુખ કે ૦ મોક્ષસુખ આપે એવો છે. ડક્તર ધર્મ સંગ્રહ
આં-સોઝનય સ્વર્ગ હેઠ સૈલેસી ચરમસમય નાવિત્તિ-નિશ્ચય ધર્મ જાણ્યો હોય તો
તેહને વિરહે પંચમે ઠેઠે ગુણગણો સરસોજ કહે છે પણ પદ્મપાત ન કરે ॥ ૧૦૬ ॥

તસ સાધન તું જે જે દેખે ॥ નિજ નિજ ગુણગણાને લેખે ॥ તેહ
ધરમ વ્યવહારે જાણો ॥ કારજ કારણ એક પ્રમાણો ॥ ૧૦૭ ॥

વ્યાख्या-તે શૈલીસી ચરમસમય નાવી નિશ્ચયધર્મ તું પરંપરાએ સાધન જેહનું
નિજ નિજ કે ૦ પોતપોતાને ગુણગણો દેખે છે તેહને વ્યવહારે જાણ. તંડુલા:પર્વંતિ
વર્ષતિ પર્જન્ય ઇતિ વચનાત્-કાર્યકારણ એક કરી પ્રમાણ જે. વસ્તુ સ્પર્શી ઉપચાર
પણ પ્રમાણ છે. તેહનો નિષેધ તો પૂજામાંહે ન સંનવે; તો કેમ કહેવું? જે પૂજા
માંહે પુણ્ય હોય પણ ધર્મ ન હોય. એમ એ વિચારી જોજે ॥ ૧૦૭ ॥

એવંનૂતતણો મત જાણ્યો ॥ શુદ્ધ ડવ્ય નય એમ વલિ દારૂયો ॥

નિજસ્વનાવપરણતિ તેધર્મ ॥ જે વિનાવ તે નાવજ કર્મ ॥ ૧૦૮ ॥

વ્યાख्या-એવંનૂતનયની અપેક્ષાએ જાણ્યો. શુદ્ધ ડવ્યનયે વલી એમ દેખાડ્યો છે. જેટલો
નિજ સ્વનાવનો આવિર્જાવ તે ધર્મ; અને જેટલો વિનાવનો વિલાસ તેનાવકર્મ જાણવો.

ધર્મ શુદ્ધ ઉપયોગ સ્વનાવે ॥ પુણ્ય પાપ શુભ અશુભ વિનાવે ॥

ધર્મ હેતુ વ્યવહારજ ધર્મ ॥ નિજ સ્વનાવ પરણતિનો મર્મ ॥ ૧૦૯ ॥

વ્યાख्या-અહીયાં શુદ્ધ ડવ્યનયતે શુદ્ધાશુદ્ધપ્રકૃતિ વ્યવહારરૂપ લેવી. અથવા

नैगम अतिशुद्ध इव्यार्थिक प्रकृतिसग्रह नय ठे, ते तो सर्व आत्माने धर्मस्वरूप मानेठे पूजा दयाजनित धर्म कहेतो नथी, ए नयातर वादीए विचारवु रूचु सूत्रनयनेमते यावत्काल शुद्ध उपयोग स्वभाव, तावत्काल धर्म. यावत्काल शु नाशुन विजाव परिणाम, तावत्काल पुन्यपाप ते नय अनुसरी. जिनपूजादिक धर्म हेतु जाणी व्यवहारे धर्म कहीए जेहमाहे योग्यतापादिक निजस्वभाव परिणाम आवे ठे तेमाटे कारण कार्योपचारे करीए ॥ १०९ ॥

शुचयोगे अव्याश्रव थाय ॥ निजे परिणाम न धर्म हणाय ॥ यावत् योग क्रिया नही थनी ॥ तावत् जीवठे योगारनी ॥ ११० ॥

व्याख्या-श्रीजिनदेवनी पूजादिकमाहे यद्यपि शुचयोगे अव्याश्रव थाय ठे तो पण निजके पोताना परिणामे धर्म हणाय नही यावत् के ज्यहांलगे योग क्रिया थनी नथी, तावत् के ल्यहा लगे जीव, योगारनी कह्यो ठे जिहां लगी ए जयी विजयी तिहा लगे ते जणी अतक्रिया निपेधी ठे ॥ ११० ॥

मलिनारज करेजे किरिया ॥ असदारज तजीने तरिया ॥ विषय कपायादिकने त्यागे ॥ धर्म मति रहिए शुच मागे ॥ १११ ॥

व्याख्या-श्रावकतो मलिनारजी ठे जेजे दान देवपूजादिक धर्मक्रियाकरे ठे ते असदारज ढामीने ससार समुझने तरे ठे ते नाव तो पूजामाहे अविहड ठे. विषय कपायादिक प्रमुखनो त्याग थाय तेरीते धर्म बुद्धिए शुच मार्गमाहे रहिए ए उपदेश ठे ते जाणवो ॥ १११ ॥

स्वर्गहेतु जो पुण्य कहीजे ॥ तो सराग सयम पण लीजे ॥ बहु रागे जे जिनवर पूजे ॥ तस मुनिनी परे पातक धूजे ॥ ११२ ॥

व्याख्या-स्वर्गनु कारण, तेमाटे जो इव्यस्तव पुण्य कहीए तो सराग सयम पण केम लेइए ते पण स्वर्गनु कारण ठे. बहुरागे के घणीए नक्तिए करीने श्रीजिनवरने जे पूजे तेहना पातक मुनिके सराग सयम-तेहनीपेरे धूजेके कपे

नावस्तव एहथी पामीजे ॥ इव्यस्तव ए तेणे कहीजे ॥ इव्यशब्द ठे कारण वाची ॥ जमे म जुलो कर्म निकाची ॥ ११३ ॥

व्याख्या-कोइ कहेजे के, इव्यस्तव कहेता अग्राधानस्तव थाय ते शका टोले ठे एह पूजादिकथी नावस्तव के चारित्र पामे ते कारणे इव्यस्तव के इव्य शब्द

अहीयां कारण वाचीठे; अप्रधान वाची नथी. माटे कर्मनिकाची तेंचूलो जमीश मां.
 ढाल अगीयारमी ॥ दान उलट धरी दीजीए ॥ ए देशी ॥
 कुमति एम सकल दूरे करी ॥ धारीए धर्मनी रीतरे ॥
 हारीए नवि प्रभु बल थकी ॥ पामीए जगत्मां जीतरे ॥
 स्वामि सीमंधर तुं जयो ॥ ए आंकणी ॥ ११४ ॥

व्याख्या—एम सर्वे कुमति दूर करी व्यवहारतत्व श्रद्धानेज शुद्धात्मजावनारूप धर्मनी रीतिए धरीए. अने प्रभुना नामना बल थकी हारीए नही बली जगत्मां हे जीत पामीए. हे श्रीमंधरस्वामि ! तमेजयवंता वर्त्तो इत्यर्थ. ॥ ११४ ॥

जाव जाणे सकल जंतुना ॥ जव थकी दासने राखरे ॥ बोलिया
 बोल जे ते घणुं ॥ सफल जो ठे तुज साखरे ॥ स्वामि० ॥ ११५ ॥

व्याख्या—सकलके० सर्व प्राणीमात्रना जाव जे स्वरूप ते जाणे—देखेठे; तेमाटे हे स्वामि, जवके० संसारना जय थकी दास के० सेवकने राख जे बोल बोल्याठे ते स फलपणे तो गणु, जो हे जगत्रयना नायक तारी साखे करी कहुं बुं तो. ॥ ११५ ॥

एक ठे राग तुज उपरे ॥ तेह मुज शिवतरु कंदरे ॥ नवि गणुं तु
 ज परे अवरने ॥ जो मिले सुर नर वृंदरे ॥ स्वामि० ॥ ११६ ॥

व्याख्या—एक राग मुजने तुज उपरे ठे; तेह मुजने मोहनोज कंद ठे. तुजने मेलीने अपर कोइ देवने ध्याववानी माहरी मनसा नथी. जो देवतानां अने मनुष्यनां वृंद के० समूह मले तोपण तेने ध्यावुं नही ॥ ११६ ॥

तुज विना में बहु दुःख लह्यां ॥ तुज मिल्ये ते केम होयरे ॥ मेह
 विण मोर माचे नहीं ॥ मेह देखी माचे सोयरे ॥ स्वामि० ॥ ११७ ॥

व्याख्या—हे प्रभु, में ताहरा ध्यानविना बहु के० घणांज दुःख लह्यां; हवे तु जने मल्ये माहरां सर्व दुःख ह्य पास्यां मेघना आगमविना जेम मोर महाले नही, मेह देखीने मोर नाचकला मांमे, तेम तुज दर्शने करी पाप नाठां ॥ ११७ ॥

मनथकी मिलन में तुज कियो ॥ चरण तुज जेटवा सांइरे ॥ कीजिए
 जतन जिन ए विना ॥ अवर न वांछिए कांइरे ॥ स्वामि० ॥ ११८ ॥
 तुज वचन राग सुख आगले ॥ नवि गणुं सुरनर शर्मरे ॥ कोडि

जो कपट कोइ दाखवे ॥ नवि तजु तोए तुज धर्मरे ॥ स्वामि ॥ ११९ ॥
 तुं मुज रुदयगिरिमा वसे ॥ सिंह जो परम निरीहरे ॥ कुमतमातग
 ना जुथथी ॥ तो कशी प्रभु मुज बीहरे ॥ स्वामि ॥ १२० ॥ को
 डि बे दास प्रभु ताहरे ॥ माहरे देव तु एकरे ॥ कीजीए सार
 सेवकतणी ॥ ए तुज उचित विवेकरे ॥ स्वामि ॥ १२१ ॥ नक्ति
 जावे इस्यु जाखीए ॥ राखीए एह मनमाहीरे ॥ दासना नवडख
 वारिए ॥ तारिए सो ग्रही बाहीरे ॥ स्वामि ॥ १२२ ॥ बाल जेम तात
 आगल कहे ॥ विनवुं हुं तेम तूजरे ॥ उचित जाणो तेम आचरु ॥
 नवि रह्यो तुज किस्यु गुजरे ॥ स्वामि ॥ १२३ ॥ मुज होजो चित्त शुन
 जावथी ॥ नव नव ताहरी सेवरे ॥ याचिए कोडियतने करी ॥ एह
 तुज आगले देवरे ॥ स्वामि ॥ १२४ ॥ कलश ॥ हरिगीत, बंद ॥
 इम सकलसुखकर छरितनयहर ॥ विमल लक्षण गुणधरो ॥
 प्रभु अजर अमरनरिदवंदित ॥ विनव्यो सीमधरो ॥ निज नादत
 र्जित मेघगर्जित ॥ धैर्यनिर्जित मदरो ॥ श्रीनयविजय बुधचरण
 सेवक ॥ जशविजय बुध जय करो ॥ १२५ ॥ ॥ ॥ ॥

इति श्रीमन्महोपाध्याय गणेश श्रीयशविजयरुतश्री सी
 मधरजिन स्तवन वालावबोधसहित संपूर्ण शुभ नवतु

॥ શ્રીપરમાત્મનેનમઃ॥

॥ અથ શ્રીશોજનમુનિકૃત ચતુર્વિંશતિ જિનસ્તુતિ
વાલાવબોધસહિત પ્રારંભઃ ॥

ધનપાલ પંક્તિનો શોજન નામે જે બંધુ, તેણે રચેલા પ્રત્યેક જિનના ચાર ચાર
એવા ચોવીસ જિનની સ્તુતિના ઘનુ શ્લોક. મૂળ તથા તેની વ્યાખ્યાસહિત તેમાં પ્ર
થમ યુગાદિ જિનની સ્તુતી શાર્દૂલવિક્રીડિતવૃત્તે કરીને કહેઢે.

જવ્યાંજોજવિબોધનૈકતરણે, વિસ્તારિ કર્માવલી ॥ રંજા સામજ નાજિ
નંદન મહા, નષ્ટાપદા જાસુરૈઃ ॥ જક્ત્યાવંદિતપાદપદ્મ વિહુપાં, સંપા
દય પ્રોધિતા ॥ રંજા સામ જનાજિનંદન મહા નષ્ટાપદા જાસુરૈઃ ॥ ૧ ॥

વ્યાખ્યા— હે નાજિનંદન કે ॥ હેનાજિરાજાના પુત્ર ! તું વિહુપાં કે ॥ પંક્તિને
મહાન કે ॥ ઉત્સાહને, સંપાદયકે ॥ સંપાદન કર—તું કેવોઢે? તો કે જવ્યકે ॥ જવ્ય
પ્રાણી, તેજ જાણે અંજોજ કે ॥ કમલ. તેડના વિબોધને કે ॥ પ્રતિબોધ કરવા માટે
એક કે ॥ અદિતીય એવો તરણે કે ॥ સૂર્ય. એવા હે જવ્યાંજોજવિબોધનૈકતરણે!
એટલે સૂર્ય જેમ પોતાના કિરણસમુદાયે કરીને અંધકારનો નાશ કરીને કમલોના
સમુદાયને પ્રફુલિત કરેઢે; તેમ જગવાન તીર્થંકર પણ, મિથ્યાત્વાદિક અજ્ઞાનસ
મુદાયનો નાશ કરીને પોતાના વચનસમુદાયે કરીને જવ્યજંતૂડને માટે બોધ કરે
ઢે. ઇહાં એવી શંકા થાય ઢે કે, તે જગવાન જો જવ્યપ્રાણિડને બોધ કરેઢે, અને
અજવ્યોને બોધ કરતા નથી, તો તેને અજવ્યપ્રાણિડને બોધ કરવા માટે અ
સામર્થ્યપણુ પ્રાપ્ત થાયઢે. એનો ઉત્તર કહેઢે કે, તે જગવંતને અસામર્થ્યપણુ નથી.
કારણ, સર્વ જગને પ્રકાશ કરનારાં એવાં જે સૂર્યનાં કિરણ, તે જોકે ઘુઅડ પ
હીડના સમુદાયનેવિષે પ્રકાશ કરનારાં થયાં નહીં, તથાપિ તે સર્વ જગનેવિષે નિં
વાનું અધિષ્ઠાન અતાં નથી; એવી સર્વ જગને પ્રેમ ઉત્પન્ન કરનારી પણ જગવંતની વા
ણી, નિવિડકર્મશંખજાણે પ્રતિબદ્ધ થણા એવા કેટલાએક અજવ્યપુરુષોને બો
ધ કરવામાટે સમર્થ થઈ નહીં, તથાપિ તે તેનું અસમર્થપણું સમજવું નહીં; પણ
જે પુરુષને તે વાણી ગમતી નથી તેનુંજ તે અજાગ્ય સમજવું જોઈએ. કારણ, જલની
વૃષ્ટિ કરનારો મેઘ, કચર ક્ષેત્રનેવિષે તૃણ ઉત્પન્ન કરવા માટે જો કે અસમર્થ ઢે,

तथापि ते लोकोमये निंद्यपणु पामतो नथी तेम जगवान पण असा मर्यवान
यता नथी तेमज आव कर्मररी विस्तारयुक्त जे ज्ञानावरणादि जेदे करीने जि
न एवी कर्मनी आवलि के० पक्ति तेज रना के० कडली, तेना मर्दनविपे कारण
एवो सामज के० गज, एवा हे विस्तारिकर्मावलीरनासामज। तेमज जेनाथी
मोटी पण आतिउं नष्ट थडंठे एवा हे महानष्टापत्। तेमज आजासुरै के० का
ति समुदाये आसपास दैदीप्यमान एवा असुरै के० असुरनाम देवविगेपोए न
कल्या के० नक्तिए जेना चरणकमल वदन कखाठे एवा हे वदितपादपद्म। ते
मज प्रोक्षित के० अत्यंत तज्या ठे आरज के० सावद्य व्यापार जेणे, एवा हे प्रो
जितारज। तेमज आम के० रोग, तेणे जे सहित ते साम, तेणे रहित माटे
हे असाम के० हे रोगरहित। तेमज जनने आनंद उत्पन्न करनारा हे जनानि
नदन। अने अष्टापद के० सुवर्ण तेना सरखी आजा के० काती जेनीठे एवा हे
अष्टापदान। तु पक्षितोने माटे उत्साह उत्पन्न कर एवो जावार्थ ॥ १ ॥

ते व पातु जिनोत्तमा कृतुरुजो नाचिद्विपु र्यन्मनो ॥ दारा विभ्रमरोचि
ता सुमनसो मंदारवा राजिता ॥ यत्पादां च सुरोजिता सुरजयाचक्रु
पतंत्यो वरा ॥ दाराविभ्रमरोचिता सुमनसो मंदारवाराजिता ॥ २ ॥

व्याख्या—कृतुरुज के० जेमना रोग क्षीणथयाठे अथवा जेमनाथी रोग नष्ट थयाठे
एवाते जिनोत्तमा के० सामान्य केवली जिनमये उत्तम एवा जे तीर्थरर, ते व
के० तमारे माटे रक्षण करो ते जिनोत्तम केवाठे? तेकहेठे यन्मन के० जेना मनने
विभ्रमरोचिता के० हावनावाटिक विलासे करीने शोजित एवी, अने सुमनस के०
जेना शब्दो मयुरठे एवी, अने राजित के० अलकारादिकोए सुशोजित एवीउं दारा
के० स्त्रीउं, तेउं, नाचिद्विपु के० झोज करवा माटे समर्थ थडं नई, अने यत्पा
दां के० जे जिनेश्वरोना चरणोने, सुरोजिता के० देवताउंए समवसरणनेविपे नाखे
ली, अचरात्पतत्य के० आकाशथी पडनारा, अराविभ्रमरोचिता के० शब्द करनारा
जे भ्रमरा, तेउंने पराग ग्रहण करवामाटे योग्य एवा, अने मंदारवाराजिता के० कटपट्ट
कृना पण पुष्प समुदायोए पोताना सुगन्धिपणाए करीने न जीतेजा एवा सुमनस
के० पुष्पो, ते सुरजयाचक्रु के० सुगन्धयुक्त करता हवा साराशक जे जिनेश्वरना म
नने उत्तमस्त्रीउं पण नाना प्रकारना हावनावाटिके करीने झोज करवा माटे स

मर्थे यश्च नहीं; अने जेना चरणोने देवोए वृष्टि करेलां पुष्पो, सुगंधयुक्त करतां हवां, ते जिनेश्वर तमोने रक्षण करो. एवो नावार्थ. ॥ ३ ॥

शांतिं वस्तनुता मिथो नुगमना यन्नैगमाद्यैर्नयै ॥ रक्षोचं जन हे तु
लां वितमदोदीर्णांगजालं कृतं ॥ तत्पूज्यै र्जगतां जिनैः प्रवचनं दृप्य
त्कुवाद्यावली ॥ रक्षोचंजनहेतुलां वितमदोदीर्णांगजालं कृतं ॥ ३ ॥

व्याख्या—हेजन के० हे नव्यजन! जगतां के० त्रणे लोकोने पूज्य के० पूजन करवा माटे योग्य एवां, जनैः के० तीर्थकरे कृतं के० करेलां जे प्रवचन के० गण पीठकरूप जिनमत, ते वः के० तमोने अतुलं के० निरुपम एवी शांति के० मोक्ष प्रत्ये किंवा उपशमप्रत्ये तनुतात् के० विस्तार करो. जे प्रवचन, मिथोनुगमनात् के० परस्पर अनुवर्तनरूप हेतुस्तव नैगमाद्यैर्नयैः के० नैगम, संग्रह, व्यवहार, रज्जुसूत्र, शब्द, समञ्जिरूढ अने एवंजुत—एवा सात नयोए करीने अक्षोचं के० प रवादी पुरुषोए जीतवाने अयोग्य, अने वितमदोदीर्णांगजालं के० जेणे वादी पुरुषोने दर्प ठेदन करेलो ठे; अने जेनेविषे आचारादिक अंगनो समुदाय वर्णन कस्यो ठे एवा, अने दृप्यत के० दर्प धारण करनारा जेउ कुवादी के० मिथ्यावा दी, तेउनी जे आवली के० श्रेणी तेज जाणे रक्षः के० राक्षस, तेनुं चंजन के० नाश करनारा जे हेतु के० दृष्टान्त, तेणे लांबितं के० शोचित ते दृप्यत्कुवाद्याव लीरक्षोचंजनहेतु एवा, अने दीर्णांगजालंकृतं के० टाव्यो ठे अंगज के० मदन जेणे एवा श्रमण पुरुषोए अलंकृत के० अंगीकार करेला अदः के० ए प्रवचन तमोने निरुपम एवी शांती प्रत्ये विस्तार करो. ॥ ३ ॥

शीतांशुत्विपि यत्र नित्यमदधज्जंघाढ्य धूलीकणा ॥ नालीकेसरलाल
सा समुदिता शुभ्रामरी नासिता ॥ पायादः श्रुतदेवता निदधती तत्राब्ज
कांतीक्रमौ ॥ नालीकेसरलालसा समुदिता शुभ्रामरी नासिता ॥ ४ ॥

व्याख्या—यत्र के० जे शीतांशुत्विपि के० चंड सरस्वी जेनी कांती ठे एवी नाली के० कमलनेविषे, केसरलालसा के० कमलसंबंधी पराग सेवन कर वानी इत्था धारण करनारी इनासिता के० हाथीना गंधस्थलनेविषे मद प्राशन करवाने माटे लुब्ध यश्ने वेठेली अथवा हस्तीना सरस्वी नीलवर्ण, आशुसमुदि ता के० शीघ्र एक ठेकाणे मलेली, चामरीआली के० नमराउनी श्रेणी, ते गंधा

ढ्यधूलीकणान् के० परिमलेयुक्त एवी परागना बिदूने, नित्यं के० निरतर अद
धत् के० प्राशन करती हवी तत्र के० ते कमलनेविपे अञ्जकाती के० कमल
सरखी जेनी काती ठे, एवा क्रमो के० पोताना चरणोने निदवती के० धारण क
रनारी, सरलालसाके० स्वरूपे अतिसुकुमाल होवाथी शीघ्रगमनादिकविपे मदपणु
धारण करनारी अने अमरीनासिता के० शुश्रुषा करवा माटे नजीक प्राप्त ये
लीउ जे देवागना-अप्सराउ, तेउए शोचायमान एवी अने सुत्रा के० सुत्रवर्ण
एवी समुदिता के० हर्षयुक्त जे श्रुतदेवता नामक देवी ते व के० तमोने पाया
त् के० रक्षुण करो एटले जे कमलनेविपे चमराउनी पक्ति, सुगन्धयुक्त परागनु ते
वन करती हवी, ते कमलनेविपे स्वकीय चरण स्थापन करनारी श्रुतदेवता त
मोने रक्षुण करो एवो अर्थ ॥ ४ ॥ इति श्रीरूपनस्तुति संपूर्णा ॥

अवतरण-हवे अजितनाथ जिनेश्वरनी स्तुति पुष्पिताग्रावृत्ते करीने कहे ठे

तम जित मजिनौ मियो विराजघन घनमेरुपराग मस्तकात ॥

निजजननमहोत्सवेधितष्ठा वनघन मेरु पराग मस्तकात ॥१॥

व्याख्या-य के० जे अजितनाथ, निजजननमहोत्सवे के० पोताना जन्म
कालना महोत्सवनेविपे अनघनमेरुपराग-अनघ के० निरवद्य एवु जे नमेरु के०
देववृद्ध, तेना पुष्पोनो ठे पराग के० बूल जेनेविपे एवा, विराजघनघनमेरुप
रागमस्तकात-विराजत् के० शोचायमान एवु जे वनके० अरण्य, तेषोकरी घन
के० निबिड एवो जे मेरु नामक पराग के० मुख्यपर्वत, तेना मस्तकात के० शि
खराग्रप्रत्ये अधितष्ठी के० वेसता हवा त के० ते अस्तकात-अस्त के० अस्त
गिरिमदर तेना सरखो कात के० सुंदर एवा अथवा अस्त के० परित्याग करी ठे
काता के० स्त्री जेणे एवा अजित के० कोइए पण न जीतेला जे अजितनाथ ते
ने अजिनौमि के० हु वदन करु बु एवो जावार्थ ॥ १ ॥

स्तुत जिन निवहंत मर्तितप्ता ध्वनदसुरा मरवेण वस्तुवंति ॥

यममर पतय प्रगाथ पार्श्व ध्वनदसुरामरवेणव स्तुवति ॥२॥

व्याख्या-हे जय्यो, य के० जे जिननिवह के० जिनना समूहप्रत्ये पार्श्वध्वन
दसुरामरवेणव-पार्श्व के० पार्श्वनागनेविपे ध्वनत् के० शब्द करे ठे, असुरा
मराणा के० असुर अने देव एना वेणु के० वश जेना एटले जेना पार्श्वनागने

વિપે દેવ અસુર-એના વેણુ, શબ્દ કરે તે એવા અમરપતવઃ કે० ચોમ્ભ ૬૬-અ
તિત્તા ધ્વનદ સુરામચ્ચેણ-અર્તિ કે० પીઠા તેણે જે તમ કે० તાપ પામેલા ; તેડ
ને શૈલ્ય ઉત્તર કરવા માટે માહાત્ અધ્વનદ કે० માર્ગ મચ્ચેજ પ્રાત અણો જે
નદ કે० હૃદ તેના સરસો સુગમ કે० અન્યંત મનોહર જે સ્વ કે० સ્તુતિરૂપ સુમ
ર શબ્દ, તેણે કરીને વસ્તુવંતિ કે० વસ્તુ નામકતંદ વિગ્રપને પ્રગાય કે० ઉત્તમ પ્રકા
રે ગાયન કરીને સ્તુવંતિ કે० સ્તુતિ કરેતે. નંકે० તે જિનસમૂદ્ધને સ્તન કે० ત
મે સ્તવન કરો. એટલે જેના પાશ્વનાગે દેવ અને અસુર, તેડ વેણુના શબ્દ સ્તુતિ ક
રેતે; તે ચોમ્ભ ૬૬ તંદના સુમર ગાયન કરી જે જિનસમૂદ્ધની સ્તુતિ કરેતે; તે જિ
નસમૂદ્ધપ્રત્યે તમે સ્તવન કરો. એવો જાવાચ્ય ॥ ૨ ॥

પ્રવિતર વસતિં ત્રિલોકવંધો ગમનય ચોગતતાં તિમે પદે દે ॥

જિનમત વિતતાપવર્ગેવીચી ગમનયયો ગતતાંતિ મે પદેદ્દા ॥ ૩ ॥

વ્યાખ્યા-હે ત્રિલોકવંધો કે० ત્રણેલોકના વાંધવ એવા, અને ગમનયયોગત
ત-ગમ કે० સમાન પાઠને આલાવે કરીને નયયોગ કે० નૈગમાદિક નયનો જે સંવંધ તેણે
કરી તત કે० વિસ્તીર્ણ એવી અને વિતતાપવર્ગેવીચી ગમનયયો-વિતત કે० વિશા
લ એવી જે અપવર્ગવીચી કે० મોક્ષમાર્ગ, તેને વિપે ગમન કે० જવું, તે વિપે ચયુ
કે० અશ્વસરસા હે જિનમત કે० હે જિન સિદ્ધાંત ! તું અપદેદ્દે કે० શરીરરહિત
એવા અંતિમેપદે કે० મોક્ષરૂપ લોકાયવર્તિ સ્થાનનેવિપે મે કે० હું જે-તેને વસતિ
કે० વાસસ્થાન પ્રત્યે ગતતાંતિ કે० ગ્લાનતારહિતપણે પ્રવિતર કે० સમર્પણ કર.
એટલે હે જિનસિદ્ધાંત ! તું મને મોક્ષસ્થાનનેવિપે વાસ આપ. એવો જાવાચ્ય ॥ ૩ ॥

સિતશકુનિગતાશુ માનસી ક્ષાત્તતતિ મિરં મદ્દનાસુરા જિતાશં ॥

વિતરતુ દધતી પવિં ક્ષતોચ્ચત્તતતિમિરં મદ્દનાસુરાજિતા શં ॥ ૪ ॥

વ્યાખ્યા-તે માનસી કે० માનસીનામક દેવી, શંકે० સુખને આશુ કે० શીઘ્ર
વિતરતુ કે० આપો. તે માનસી દેવી કેવીતે? તો કે-સિતશકુનિગતા-સિત કે० શુ
ચવર્ણ એવી જે શકુનિપક્ષી અર્થાત્ રાજહંસ, તેનેવિપે ગતા કે० આરોહણ કર
નારી અને ઇંમદ્દનાસુરા કે० વિજલી સરસી દૈદીપ્યમાન અને પોતાના હાથનેવિ
પે ક્ષાત્તતતિ-ક્ષ ૬ કે० પ્રદીપ્ત એવી આત્ત કે० ગ્રહણ કરીતે તતિ કે० વિસ્તાર જે
ણે એવી અને પોતાની કાંતીએ ક્ષત કે० નાશ કચોટે, ઉચ્ચત કે० ઉચ્ચ પામનારો

तत के० विस्तिर्ण एवो तिमिर के० अंधकार जेणे एवी, अने जिताशं के० जीतीउ
ठे आशा के० दिशाउ जेणे आ त्रण विशेषणे करीने वज्रने सूर्यनी उपमाठे ए
वा पवि के० वज्रने दृष्टि के० वारण करनारी अने मदचासुराजिता-मद के० दर्प
तेणे करीने जे नासुर के० दैदीप्यमान एवा असुरादिकोए अजिता के० न जीता
एली एवीठे एटले हसारूढ, विजली सरखी दैदीप्यमान, अने सूर्य सरखा वज्र
ने धारण करनारी अने दैत्यादिकोए नही जीताएली एवी मानसी नामे देवी, सु
खने आपो, एवो नावार्थ ॥ ४ ॥ इति अजितनाथ स्तुति संपूर्णा ॥ ७ ॥

अवतरण - हवे शनवजिनस्तुति आर्यागीति वृत्तेकरीने कहेवे

निर्जिन्नशत्रुजवचनय श नवकातारतार तार ममा र ॥

वितर त्रातजगत्रय शनव कांतारतारता रममार ॥ १ ॥

व्याख्या- निर्जिन्न के० विदारण कखोठे आठ कर्मरूप शत्रूथी उत्पन्न थएली
नवचनय जेणे एवा हे निर्जिन्न शत्रुजवचनय । अने नव के० सत्साररूप जे कांतार
के० अरण्य, तेनाथी तार के० पार पमाडनारा एवा हे नवकातारतार, अने तार
के० हे गुणोए करी दैदीप्यमान । अने त्रात के० रक्षण कखुंठे जगत्रय के० त्रैलो
क्य जेणे एवा हे त्रातजगत्रय, अने काता के० स्त्री, तेणे सहवर्त्तमान जे रत के०
मैद्युन, तेने विपे अरत के० अनासक्त एवा हे कातारतारत, अने गंके० सुख ते
जेनाथी उत्पन्न थायठे एवा हे शनवनाथ । तु मम के० मने अरममार-अरम के०
न क्रीडा करनारोठे मार के० मदन जेनेविपे एटले कामविषयरहित एवा श
के० सुखने अर के० अत्यंत वितर के० आप एटले हे शनव जिनेश्वर । तु कर्म
रूप सत्सारनो नाशकरीने त्रैलोक्यनु रक्षण करनारो अने विषयनेविपे विरक्तठे,
ए माटे मने विषयवासनारहित एवा सुखने आप एवो नावार्थ ॥ १ ॥

आश्रयतु तव प्रणत विजया परमा रमा र मानमदमरै ॥ स्तु

त रहित जिनकटवक विजया परमार मारमानमदमरै ॥ २ ॥

व्याख्या- हे विजय के० जेनाथी नय नीकली गयोठे एवा हे विजय, अने पर
के० अन्यलीन तेउने न मारनारा एटले नहिता करनारा एवा हे अपरमार, अने
मारमानमदमरै - मार के० कदर्प, मान, के० अजिमान, मद के० आत्मद, मर
के० मरण एउए करीने रहित एटले जेने कदर्प, अजिमान, आत्मद अने मृत्यु

नथी एवा अने अरं के० अत्यंत. आनमंत के० वंदन करनारा जे अमर के० देव,
तेउए स्तुत के० स्तुति करेजा एवा हे जिनकदंबक के० हे जिनसमूह, तव
के० तुं जे तेने प्रणतं के० नम्र एवा पुरुषने, विनया के० कांतीए परमा के०
उल्कृष्ट एवी रमा के० लक्ष्मी जे, ते आश्रयतु के० आश्रय करो. एटले नयरहित
कंदर्पादिकोए रहित अने जीवोने अन्नयदाता अने देवादिकोए स्तुत्य एवा हे जि
नसमूह, तारी हुं एवी प्रार्थना करुंबुंके तारा शरणागत जे पुरुष-तेउने तारी कृ
पाए मोक्षलक्ष्मी प्राप्त थाउ. ए नावार्थ ठे. ॥ २ ॥

जिनराज्या रचितं स्ता दसमाननयानया नयायतमानं ॥ शिव
शर्मणेमतं दध दसमाननयान यानया यतमानं ॥ ३ ॥

व्याख्या-अयानया के० नहीं ठे यान के० अश्वप्रमुख वाहन जेने एटले अ
श्वादिकवाहनेरहित एवी, परंतु असमाननयानया-असमान के० बीजा सर
खां नही ठे आनन के० मुख अने यान के० गमन पण जेने, एटले जेनी मुख
अने गति निरुपम ठे एवी, जिनराज्या के० तीर्थकरदेवोनी श्रेणीए रचितं के०
रचेलां, यतमानं के० कल्याणमाटे यत्न करनारां अने असमान नयान् के० अ
साधारण एवा नैगमादिक नयने दधत के० धारण करनारां, अने नयायत
मानं-नयके० न्याय अर्थात् अनेक शास्त्र, तेउए करी आयत के० विस्तीर्ण ठे.
मान के० प्रमाण जेनुं, एवां जे मतं के० सिद्धांतरूप वचन, ते शिवशर्मणे के०
अमारा मोक्षसुखमाटे स्तात् के० थाउ. एटले अश्वादिक वाहन विनाज निरुपम
एवा स्वरूपे अने गतिए शोचनारा तीर्थकरोनी श्रेणीए रचेला अनेक शास्त्रोए करी
विस्तीर्ण जे सिद्धांतवचन ते अमारा मोक्षसुखने माटे थाउ. एवो नावार्थ ॥ ३ ॥

शृंखलनृत्कनकनिजा याता मसमानमानमानवमहितां ॥ श्री
वज्रशृंखलां कजयाता मस मान मानमा नवमहि तां ॥ ४ ॥

व्याख्या-हे नव्यजन, तुं शृंखलनृत् के० सांकलरूप नूषणोने धारण करना
री अने कनकनिजा के० सुवर्ण सरखी ठे कांती जेनी एवी या के० जे अत्यंत
प्रसिद्ध तां के० ते कजयातां के० कमल उपर बेसनारी एवी अने असमानमा
नमानवमहितां-असमान के० निरुपम ठे मान के० मान्यता जेनी एवा महा
श्रेष्ठ मानव के० पुरुषोए महितां के० पूजित एवी, अने अनवमहितां-अनव

के० पापरहित जे नक्तपुरुषो, तेने माटे हिताके० हित करनारी एटले निष्पाप एवा पुरुषोनु हित करनारी एवी श्रीवज्रशृखला के० श्रीवज्रशृखला नामे अधिष्ठायक ठे वीने असमान के० निरहंकारपणे आनम के० वदन कर. एटले शृखलारूप नू पण धारण करनारी, सूवर्णकाती, सत्पुरुषोए पूज्य अने नक्तोनु हित करना री एवी श्रीवज्रशृखला ठेवीने निरहंकारपणे वदन कर. एवो जावार्थ ॥ ४ ॥ इति शचवजिन स्तुति सपूर्णा ॥ सर्व श्लोक ॥ १२ ॥

हवे अजीतजिनस्तुति द्रुतविजवित वृत्तेकरीने कहेवे

तमशुचान्यजिनंदननंदिता सुरवधूनयन परमोदर ॥ स्म
रकरीडविदारणकेसरिन् सुरव धूनय न परमोदर ॥ १ ॥

व्याख्या-हे स्मरकरीडविदारणकेसरिन्-स्मर के० कामदेव, तेज जाणे क रीड के० गजेड तेनु जे विदारण के० विदारण करवु, तेविपे केसरिन् के० सिद्ध सरखा, अने सुरव के० सर्वजनने आटहादकारक ठे रव के० देशनारूप शब्द जेना एवा हे अजिनदन के० अजिनदन नामे जिनेश्वर परमोदर-परम के० शो जायमान ठे, उदर के० पेट जेनु एवा अने नदितासुरवधूनयन-नदित के० हर्ष पमाड्या ठे असुरवधू के० असुरकुमारनी स्त्रीयोना नयन के० नेत्रो जेणे एवा अने परमोदर-परके० अन्यजीव, तेउने मोदके० हर्षने, रके० देनारा अथ वा परमके० श्रेष्ठ अने अदरके० निर्जय एवो जे तु ते, न के० अमारा अशुचानि के० अमगलकारक कर्मोने अथवा पापने, धूनयके० कपायमानकर एटले नाशकर ॥ १

जिनवरा प्रयत ध्वमिता मया मम तमोदरणाय महारिण ॥

प्रदधतो नृवि विश्वजनीनता ममतमोदरणाय महारिण ॥ २ ॥

व्याख्या-हे तीर्थंकर देव, तमे मम के० मारा तमोदरणाय के० अज्ञानना नाशन माटे प्रयतध्व के० प्रयत्न करो तमे केवा ठो? तोके-अमत मोदरणा के० अमान्य ठे स्नेह अने सग्राम जेमने एवा अने इतामया के० नीकली गयोठे रोग जेनाथी, एवा अने महारिण-महाति के० महोटीने अरीणि के० धर्मचक्र लहणो जेने एटले धर्मचक्रचिन्होए युक्त एवा, अने यमहारिण के० मृत्यु हर णशीज एवा अने नृवि के० नृमिनेविपे विश्वजनीनता के० सर्वजनोना हितका रीपणाने प्रदधत के० वारण करनारा एवा ठो आ वहु विशेषणे करीने मोह

રહિત, રોગરહિત, ધર્માચરણે મૃત્યુને ચૂકાવનારા અને સર્વજનના હિતકર્તા તમે જ છો; એવું સિદ્ધ થાય છે. એમાટે હું નમ્રતાએ એવી પ્રાર્થના કરું તુલકે મારું અજ્ઞાનપણુ દૂર કરો. એવો જાવાર્ય છે ॥ ૨ ॥

અસુમતાં મૃતિજાત્ય હિતાયયો જિનવરાગમનો જવ માયતં ॥

પ્રલઘુતાં નય નિર્મથિતો હ્યતા જિનવરાગમનો જવમાય તં ॥ ૩ ॥

બ્યાख्या—હે નિર્મથિતોહ્યતા જિનવરાગમનો જવમાય—નિર્મથિતકે ० અત્યંત નિવારણ કરી છે મદોહતાકે ० મદે ઉહત એવા પુરુષોસાથે આજિકે ० સંગ્રામ નવરાગકે ० ડબ્યાદિકો ઉપર થનારો જે અનિલાપ તે, મનોજવ કે ० કામદેવ અને માયાપણ જેણે એવા અથવા ઉહત પુરુષોસાથે સંગ્રામ કરવામાટે જેને નવીન અનિલાપ છે એવું જે મન—તેનેવિષે ઉત્પન્ન થનારી જે માયા તે જેણે અત્યંત નિર્મથન કરી છે, એવા હે જિનવરાગમકે ० હે જિનશ્રેષ્ઠના સિદ્ધાંત, તું અસુમતાંકે ० જેને પ્રાણ છે એવા સર્વજીવોને યઃકે ० જે સંસાર તે મૃતિજાત્યહિતાયકે ० મરણ અને જન્મરૂપ અકલ્યાણ માટે આય છે તે તંકે ० તે નઃકે ० અમારા, આયતંકે ० વિસ્તાર પામેલા એવા જવંકે ० સંસારને પ્રલઘુતાંકે ० અત્યંત લઘુપણપ્રત્યે નયકે ० પમાડ. ઇટલે તું પોતાના સામર્થ્યે અનિલાપ, મદન, માયા ઇત્યાદિકોનું નિર્મથન કરનાર છે; એમાટે તે અનિલાપાદિકોએ યુક્ત એવા અમારા સંસારનો નાશ કરજે. એવો જાવાર્ય. ॥ ૩ ॥

વિશિષ્ણં શંખજુપા ધનુપા સ્તસત્સુરજિયા તતનુન્નમહારિણા ॥

પરિગતાં વિશદા મિહરોહિણીં સુરજિયાતતનુન્નમ હારિણા ॥ ૪ ॥

બ્યાख्या—હે જવ્યજન, તું હ્રેકે ० આ જગનેવિષે હરિણાકે ० મનોહર એવા અસ્તસુરજિયા—અસ્તકે ० નટ કરી છે સત્સુરકે ० ઉત્તમ દેવોની જીકે ० જીતી જેણે એવા અને તતનુન્નમહારિણા કે ० વિસ્તાર પામેલા એવા પોતાના ટણત્કાર શબ્દે કરીને પલાયમાન કચા છે મહોટા શત્રુ ઉ જેણે એવા અને વિશિષ્ણં શંખજુપાકે ० વાળ અને શંખ ઇત્યાદિ સહિત એવા ધનુપાકે ० ધનુષ્યે કરીને પરિગતાંકે ० જૂપિત છે હસ્ત જેનો એવી અને સુરજિયાતતનુંકે ० કામધેનુ ઉપર વેસનારી છે મૂર્તિ જેની એવી અને વિશદાંકે ० શુભ્રવર્ણ એવી રોહિણીંકે ० રોહિણીનામે અધિષ્ઠાયક દેવીને નમકે ० વંદન કર. ॥ ૪ ॥ ઇતિઅજિનંદનજિનસ્તુતિઃ સંપૂર્ણા ॥ ૧૬ ॥

અવતરણ ०—હવે સુમતિનાથ જિનની સ્તુતિ આર્યાંગીતિવૃત્તે કરીને કહે છે.

मदमदनरहितनरहितसुमते सुमतेनकनकतारेतारे ॥ दम
दमपालयपालयदरादरातिहृतिहृपात पात ॥ १ ॥

व्याख्या-मदके० आठमद अने मदनके० कामदेव-एउए रहितके० विरहित
एउले आठ कर्म अने कर्ष-ए जेणे त्याग कखावे, एवा हे मदमदनरहित-अने पु
रुपनु ठे हित जेनाथी, एवा हे नरहित! अने सुमतेनके० हे सुसिद्धात स्वामिन्!
अने कनकके० सुरण तेना सरखा तारके० मनोहर एवा, हे कनकतार! अने इतके०
नष्ट थयावे, अरिके० शत्रु जेनाथी, एवाहे इतारे! अने अथ के० ठोड्यावे आलय
के० ग्रह जेणे, एवा हे अपालय! अने अरातिहृतिहृपात -अराति के० शत्रु, तेना
थी जे हृतिके० उपमर्द-तेज जाणे जयकरपणामाटे हृपाके० रात्री, तेनाथी हे
पात के० हे रक्षक, हे सुमतेके० हे सुमतिनामक जगवत! तु दमदके० उपशमने
आपनारा जे पुरुष, तेने दरात्के० इह लोकादिक सातजयथी, पालयके० रक्षणकर

विधुताराविधुतारासदासदानाजिनाजिताघाताऽघा ॥ त
नुतापातनुतापाहितमाहितमानवनवविजवाविजवा ॥ २ ॥

व्याख्या-विधुतारा -विधुत के० नष्ट कखा ठे अर के० शत्रुना समूह जेणे,
अथवा विधुत के० दूर कखु ठे अर के० ससारचक्रनेविषे भ्रमण जेणे, एवा अ
ने विधुतारा -विधु के० चङ्मा तेना सरखा तार के० दँडीप्यमान अने सदाना
के० दीक्षासमयनेविषे दानेयुक्त एवा अने जिताघाताघा -जित के० जीत्यु ठे
आघात के० घातवर्जित एवु अथ के० पाप जेणे, एवा अने अपातनुतापा -अप
के० नोकली गयो ठे, अतनु के० मोहोढो, ताप के० सताप जेनाथी, एवा अने
आहितमानवनवविजवा -आहित के० अत्यंत पूर्ण कखु ठे मानवके० मान
वनु नव के० नवीन एवु विजव के० ऐश्वर्य जेणे एवा, अने विजवा के० नष्ट थ
यो ठे संसार जेनो, एवा हे जिना के० हे जिन! तमे सदा के० निरंतर हित
के० अमारी अजीष्ट सिद्धिने तनुत के० विस्तार करो ॥ १ ॥

मतिमतिजिनराजिनराहितेहितेरुचितरुचितमोहेऽमोहे ॥

मतमतनूननूनस्मराऽस्मराधीरधीरमुमत सुमत ॥ ३ ॥

व्याख्या-नधी स्मरके० कामदेवे करीने अधीरके० अस्थिर एवी धीके० बुद्धि जेनी-
एवा हे अस्मराधीरधी नव्य प्राणी, तु अमुमतके० जेने प्राण ठे एउ स व प्राणीमात्र

ને સુમતઃ કે૦ અત્યંત માન્ય છે; એમટે તું જિનરાજિકે૦ જિનેશ્વરવિપે અતનુનંકે૦ સ્વલ્પપણથી રહિત એવું મોટું જે મતં કે૦ ચારિત્રાદિક વિષયક મત, તેને નૂનં કે૦ નિશ્ચયે કરી સ્મર કે૦ ધ્યાન કર. તે જિનરાજ કેવા છે? તોકે-મતિમતિ કે૦ ગર્જવાસાદિક અવસ્થાનેવિપે પણ અતિશય બુદ્ધિએ યુક્ત અર્થાત્ ત્રણ જ્ઞાને યુક્ત એવા, અને નરાહિતેહિતે-નર કે૦ મનુષ્ય, તેનું આહિત કે૦ સંપાદન કહ્યું છે, ઈહિત કે૦ વાંઘિત જેણે, એવા અને રુચિતરુચિ-રુચિત કે૦ સર્વ જનોને આ નંદકારક એટલે ગમનારી છે. રુક્કે૦કાંતિ જેની એવા, અને તમોહેકે૦અજ્ઞાનનો નાશ કરનારા, અને અમોહેકે૦મોહરહિત એવા છે. એવું જિનેશ્વરવિપે જે મત-તેનો સ્વીકાર કહ્યો ઠતાં તારું પણ અજ્ઞાન જશે. એ માટે તું તે મતનું ચિંતન કર. ॥૩॥

નગદાઽમાનગદામામહોમહોરાજિરાજિતરસાતરસા ॥

ઘનઘનકાલીકાલીવતાવતાદૂનદૂનસત્રાસત્રા ॥ ૪ ॥

વ્યાખ્યા-અહો!! (બત એ બે પદ આશ્ચર્યવાચક છે.) કાલી કે૦ કાલી નામે જે અધિષ્ઠાયક દેવી, તે તરસા કે૦ શીઘ્ર-માં કે૦ હું જે તે પ્રત્યે અવતાત કે૦ રક્ષણ કરો. તે કાલી દેવી કેવી છે? તોકે-નગદા-નગ કે૦ પર્વત, તેડને ઢાકે૦ વિદારણ કરનારી, અને અમાનગદા-અમાન કે૦ સામર્થ્ય પ્રમાણરહિત એવી છે; ગદાકે૦ ગદાનામક આયુધ જેનું એવી, અને મહોરાજિરાજિતરસા-મહકે૦ તેજ-તેનો જે રાજિ કે૦ શ્રેણી, તેણે કરીને રાજિત કે૦ શોનાવેલી છે, રસા કે૦ પૃથ્વી જેણે એવી, અને ઘનઘનકાલી-ઘન કે૦ નિવિડ એવો જે ઘન કે૦ મેઘ, તેના સર સ્વી કાલી કે૦ કૃષ્ણવર્ણ, અને કનદૂનસત્રાસત્રા-કન કે૦ ધનાદિકે રહિત, દૂન કે૦ શત્રુએ પીડિત, અને સત્રાસ કે૦ ડુઃખે સહિત એવા પુરુષોને ત્રા કે૦ રક્ષણ કરનારી એવી છે. ॥ ૪ ॥ ઇતિ સુમતિજિનસ્તુતિ સંપૂર્ણા ॥ ૨૦ ॥

અવતરણ:- હવે પદ્યપ્રજનજિનની સ્તુતિ વસંત તિજકાવૃત્તે કરીને કહેલે.

પાદદ્વયીદલિતપદ્મમૃદુઃપ્રમોદ, મુન્મુજતામરસ
દામલતાંતપાત્રી ॥ પાદ્યપ્રજીપ્રવિદધાતુસતાં
વિતીર્ણ, મુન્મુજતામરસદામલતાંતપાત્રી ॥ ૧ ॥

વ્યાખ્યા-પાદ્યપ્રજી કે૦ પદ્યપ્રજનામે જે જિનનાથ, તેની પાદદ્વયી-પાદકે૦ ચરણ-તેની દ્વયો કે૦ યુગ્મ, તે પ્રમોદં કે૦ અત્યંત હર્ષને, પ્રવિદધાતુ કે૦ उत्पन्न

करो ते पादद्वयी केवीडे^१ तो के दलितपद्ममृदु -दलित के० विकसित एवं जे पद्म के० कमल-तेना सरखी मृदु के० कोमल, अने उन्मुद्तामरसदामलतातपात्री-उन्मुद् के० प्रफुल्लित एवं जे तामरस के० कमलो-तेनी दाम के० माला, अने लतात के० पुष्पो-तेउनी पात्री के० नाजनरूप एवी, अथवा उन्मुद्तामरसदा अने आमलतातपात्री एवा बे पद करवा-तेनो अर्थ एवोके विकसित एवी रेषा रूप कमलने रक्षुण करनारी अथवा उन्मुत् के० अत्यंत हर्षे करीने जे रत के० मैथुन, तेनो जे आम के० नवीन एवो रस-तेने खमन करनारी एटले प्रणतज नोने कामवासना रहित करनारी, अने आम के० रोग-तेज जाणे लता के० व ह्वी-तेना अतनी के० विनाशनी पात्री के० स्थान एवी, अने सता के० साधुज नोने वितीर्णमुत् के० समर्पण करीडे प्रीति जेणे एवी, अने मुद्तामरसत्-मुत् के० हर्षे, रत के० तत्पर यऽडे अमर के० देवोनी सत् के० सजा जेनेविपे ए वी, अने आमलतातपात्री के० अत्यंत जे मलके० पाप, तेणे करीने जे तातके० ग्लान-तेने पात्री के० रक्षुण करनारी एवीडे ॥ १ ॥

सामेमति वितनुताजिनपंक्तिरस्त मुद्गागताऽमर
सजासुरमध्यगाऽद्यां ॥ रत्नांशुनिर्विदधती गग
नांतराल मुद्गागतामरसजासुरमध्यगाद्यां ॥ २ ॥

आख्या-अस्तमुद्गा-अस्त के० गयेलाडे मुद्गा के० प्रमाण जेथी, एटले प्रमाण रहित एवी सा के० ते जिनपक्ति के० जिनजगवतनी श्रेणी, मे के० मारी मति के० बुद्धिने वितनुतात् के० विस्तार करो आद्या के० पूज्यपणाए करीने प्रथम एवी जे जिनपक्तितेप्रत्ये, असुरमध्यगा के० असुरोना मध्यजागे रहेनारी एटले शत्रुसाथे पण मुक्तवर एवी अमरसजा के० देवोनी सजा ते गगनांतराल के० आकाशना मध्यजागप्रत्ये, रत्नांशुनि के० रत्ननी कातीए, उद्गागतामरसजासु-उद्गागके० उल्लुप्टे राताश जेउने, एवा जे तामरसके० आरक्तकमलो-तेणे करीने नासुरके० दैदीप्यमान, एवाने विदधतीके० करनारी होती थकी गता के० प्राप्त यती हरी अने त्यापठी, जे जिनश्रेणीने गणधरादिक अध्यगात् के० आश्रय करता हवा, ते मने बुद्धिआपो एवो अर्थ ॥ २ ॥

શ્રાંતિત્વિદંજિનવરાગમમાશ્રયાર્થ,મારામમાનમ
લસંતમસંગમાનાં ॥ ધામાગ્રિમંજવસરિત્પતિસે
તુમસ્ત,મારામમાનમલસંતમસંગમાનાં ॥ ૩ ॥

વ્યાખ્યા—હે નવ્યજન! તું જિનવરાગમં કે० જિનશ્રેષ્ઠોનો જે આગમ, તેને આ
નમકે० મહોટા પ્રેમે વંદન કર. તે જિનશ્રેષ્ઠોનો આગમ કેવોહે? તોકે—શ્રાંતિત્વિદં
કે० સંસારનેવિપે ત્રમણરૂપ શ્રમનો ઠેદ કરનાર, અને અસંગમાનાં કે० સંસાર
સંગરહિત એવા યતિએને આશ્રયાર્થ કે० આશ્રય કરવામાટે આરામ કે० ઉપવન
સમાન, લસંતકે० શોના પામનાર, અને ગમાનાંકે० સરિલા પાવનાઅલાવાનું અગ્રિમં
કે० મુખ્ય એવું ધામ કે० ઘરજ એવો, અને જવસરિત્પતિસેતું—જવ કે० સંસારરૂપ
જે સરિત્પતિકે० સમુદ્ર, તેને તરી જવા માટે પૂલજ હોયના એવો, અને અસ્તમારામ
માનમલસંતમસં—અસ્તકે० દૂર કહ્યાં છે, મારકે० કંદર્પ,આમકે० રોગ; માન કે०
અહંકાર, મલકે० કર્મરૂપ મલ અને સંતમસકે० અજ્ઞાનરૂપ તમ જેણે એવો છે. ॥૩॥

ગાંધારિવજ્રમુસલેજયતઃસમીર ॥ પાતાલસત્કુ
વલયાવલિનીલન્નેતે ॥ કીર્તીઃકરપ્રણયિની તવયૈ
નિરુદ્ધ ॥ પાતાલસત્કુવલયાવલિનીલન્નેતે ॥ ૪ ॥

વ્યાખ્યા—હે ગાંધારિ કે० ગાંધારી નામે અધિષ્ઠાયક દેવી, એ કે० જે, તવ કે०
તારા હાથમધ્યે ધારણ કરેલાં વજ્રમુસલ કે० વજ્ર અને મુસલ એ નામનાં આયુ
ધ તે કે० તે આયુધો, જયતઃ કે० સર્વોત્કર્ષે કરીને વર્તણુક કરે છે. તે આયુધો
કેવાં છે? તો કે—સમીરપાતાલસત્કુવલયાવલિનીલન્ને—સમીરપાત કે० વાયુનું
ચલન—તેણેકરીને આલસત્ કે० અત્યંત દૈર્ઘ્યમાન એવા જે કુવલય કે०
નીલકમલો, તેડની જે આલિ કે० પંક્તિ—તેના સરસ્વી નીલવર્ણ છે, નાકે० કાં
તી જેડની, એવાં અને જે કરપ્રણયિની કે० તારા હસ્તનેવિપે પ્રેમધારણ કરના
રાં એટલે તારાહસ્તે પોતાને નિરંતર ધારણ કરે એવી ઇચ્છા ધારણ કરનારાં, અને
તારા હસ્તસ્પર્શે કરીને વલિની કે० વ અને બ નું શાસ્ત્રમાં એક્ય કહેલું છે એટલે
વલિની કે० બલવંત હોતાં થકાં જે નિરુદ્ધપાતાલસત્કુવલયાઃ—નિરુદ્ધ કે०
આવરણ કહ્યું છે, પાતાલસત્ કે० પાતાલવાસી દેવોનું, કુવલય કે० પૃથ્વીમંમ
લ જે કીર્તિએ, અથવા નિરુદ્ધ કે० નિરોધન કહ્યું છે, પાતાલ અને સત્ કે० શો

नित एवुं पृथ्वीममल जेणे एवी कीर्ती के० यश जे, तेने लजेते के० पामे ठे,
ते तारा वज्रमुसल आयुधो, अत्यंत जयशील ठे ॥ ४ ॥ इति पद्मप्रज्ञजिनस्तुतिः
अवतरण-हवे सुपार्श्वजिनीस्तुति मालिनीवृत्ते करीने कहे ठे.

कृतनतिकृतवान्योजतुजातंनिरस्त, स्मरपरमदमाया
मानवाधायशस्तं ॥ सुचिरमविचलत्तचित्तवृत्ते सु
पार्श्व, स्मरपरमदमायामानवाधायशस्तं ॥ १ ॥

व्याख्या-य के० जे सुपार्श्वनाथ जगवान्, निरस्तस्मरपरमदमायामान
वाधायश-निरस्त के० दूर करेला ठे, स्मर के० कदर्प, पर के० शत्रु, मद के०
आतमद, माया के० कपट, मान के० अजिमान, बाधाके० पीडा अने अयशके०
अपयश जेना एवा जतुजातं के० प्राणीसमूहने कृतनति के० कसुं ठे वदन जे
णे, एवा कृतवान के० करता हवा. शस्त के० प्रशंसा करवा माटे योग्य एवां
तं सुपार्श्व के० ते सुपार्श्वनाथने हे मानव के० व अने व एउंना ऐक्य माटे हे
मानव! परमदमाया-परम के० उत्कृष्ट ठे दमाया के० शम जेनो, एवी चित्तवृत्ते
के० मननी प्रवृत्तिना अविचलत्तं के० अचलपणाने सुचिरं के० घणा काल प
र्यंत, आधाय के० करीने स्मर के० स्मरण कर. एटले जे पार्श्वनाथे सर्व प्राणी
उंना कामादिकत्रु निवारण करीने ते प्राणीउं कने पोतानु आराधन करावुं, ते सु
पार्श्वनाथने पोताना चित्तनी एकाग्रता करीने स्मरण कर एवो नाव ॥ १ ॥

ब्रजतुजिनतति सागोचरेचित्तवृत्ते, सदमरसहिता
याबोधिकामानवाना ॥ पदमुपरिदधानावारिजानां
व्यहर्षीत् सदमरसहिताया बोधिकामानवाना ॥ २ ॥

व्याख्या-या के० जे जिनश्रेणी, मानवानां के० मनुष्योमध्ये, अधिका के० अत्यंत
श्रेष्ठ अने सदमरसहिता-दमके० उपशम, तेनो जे रस ते दमरस तेणे जे सहित ते सद
मरस, तेउंनी जे हिता के० हितकारिणी, अने या के० जे-सदमरसहिता-सत् के०
उत्तम एवा जे, अमर के० देवो-तेउं ए सहित के० युक्त होइने, बोधिकामा-बोधि
के० अन्यपुरुषोने जे धर्मबोधनी प्राप्ति ते विपेठे काम के० इच्छा जेनी, एवी होती
थकी, अने नवानां के० नवतत्व सख्यायुक्त, अथवा नवीन एवा वारिजानां के०
सुवर्ण कमलोना उपरिके० कर्ध्वजागनेविपे पोताना, पदके० चरणने, दधान

के० धारण करतीयकी व्यहारीतु के० संचार करती हवी. साजिनतति:के० तेजि नश्रेणी व:के० तमारी चित्तवृत्ते: के० मनोवृत्तिना विषयमाटे ब्रजतुके० पामो. ए टले जे जिनश्रेणी, देशेकरीने सर्वनुं हित करवामाटे नवतत्वरूप सुवर्णकमल उप र पोताना पाय मूकीने संचार करेते; ते हे जव्यजनो! तमोने ध्यानगोचर याउ.

दिशडुपशमसौख्यंसंयतानांसदैवो, रुजिनमतमुदा
रंकाममायामहारि ॥ जननमरणरीणान्वासयन्
सिद्धिवासे, रुजिनमतमुदारंकाममायामहारि ॥३॥

व्याख्या—हे जनो, तमे जिनमतं के० जिनना मतने मुदा के० हर्षे करीने न मत के० वंदन करो. ते जिनमत केबुंठे? तो के—संयतानां के० यतीउने, उरुके० घणा एवा उपशमसौख्यं के० उपशमना सुखने, दिशतुके० देनारुं अने सदैव के० निरंतर—उदारं के० विशाल एवुं, अने काममायामहारि—काम के० मदन, माया के० कपट—एउनुं महारि के० महाशत्रु एवुं, अने अरं के० शीघ्र, काम के० अत्यंत, आयामहारि के० सर्वविषयोनेविषे विस्तार पामेलुं जे मन, तेने हरण कर नारुं, अने अरुजि के० रोगरहित एवा सिद्धिवासे के० मोक्षरूप वस्तीनेविषे ज ननमरणरीणान्—जनन के० जन्म, मरण के० मृत्यु—एउए करीने रीण के० गजित होनारा एवा पुरुषोने, वासयत् के० वास करावनारुं एवुंठे. ॥ ३ ॥

दधतिरविसपत्नंरत्नमाज्ञास्तज्ञास्व, नवधनतरवारिं
वारणारावरीणां ॥ गतवतिविकिरत्यालींमहामान
सीष्टा नवधनतरवारिंवारणारावरीणां ॥ ४ ॥

व्याख्या—हे महामानसी के० हे महामानसी नामे अधिष्ठायक देवी! तुं इष्टा न् के० अजिमत एवा मनुष्यादिकोने, अव के० रक्षण कर. तुं केवीठे? तोके—आ ज्ञास्तज्ञास्व नवधनतरवारिं—आज्ञा के० कांती, तेणेकरीने अस्त के० तिरस्कार कखोठे ज्ञास्वत् के० विजलीए प्रकाशमान एवो जे नवधन के० नवीन मेघ, अने तारवारिं के० खड्ग जेणे, एवुं अने धनतरवारिं के० अतिशय जेनुं पाणीठे एवुं, अने कांति ना अधिकपणाए करीने सूर्यनुं केवल शत्रु, एवा रत्न के० मणिने दधति के० धारण करनारीठे. वाके० अथवा अरीणां के० शत्रुनारणारावरीणां—रणके० संग्राम—तत्संबंधी जे आराव के० शब्द, तेणेकरी रीण के० हथपामेली एवी अलीं के०

श्रेणीने विकिरति के० नाश करनारा एवा वारणारी-वारण के० हस्ती, तेउनो जे अरो के० शत्रु सिंह-तेनेविषे गतवति के० आरोहण करनारी एवी ठे. एटले शत्रुसमुदायनो नाशकरनारो जे सिंह, ते उपर आरोहण करनारी अने स्वयं-करता-पण तेज पुज एवा रत्नने वारणकरनारी हे मानसीदेवी। तु जक्तोने रक्षण कर एवो जाव. ॥ ४ ॥ इति सुपार्थजिनस्तुति संपूर्णा ॥ १७ ॥

हवे चङ्प्रनजिननी स्तुति मदाकातावृत्ते करीने कहेहे

तुच्यंचङ्प्रनजिननमस्तामसोऽङ्गजिताना ॥ हानेकातानल
समदयावदितायासमान ॥ विक्षत्तयाप्रकटितपृथुरूपपृष्ठं
तदेतु ॥ हानेकातानलसमदयावदितायासमान ॥ १ ॥

व्याख्या-हे चङ्प्रनजिन के० हे चङ्प्रननामे जिननाथ। अने तामसोऽङ्गजिताना-तामस के० अज्ञाननुं जे उज्ज्वलित के० अत्यतस्फुरण-तेना हाने के० नाशमाटे, कात के० मनोहर एवा, अनल के० अग्निसरखा हे कातानलसम। अने हे दयावान। अने दित के० ठेदन कखोठे, आयास के० संसारत्रमणरूप प्रयास, अने मान के० अनिमान जेणे, एवा हे दितायासमान। अने प्रकटित के० स्पष्ट कखाठे, पृथुके० विस्तीर्ण स्पष्ट के० प्रगट, दृष्टात के० उदाहरण, हेतू के० कारण, उह के० विचारणा अने कात के० स्यादाट जेणे एवा हे प्रकटित पृथु स्पष्टदृष्टातहेतूहानेकात। अने हे असमान के० उपमारहित एवा हे जगवत। अनलसमदयाके० नथी, अलस के० आलस अने मद जेने एवी विक्षत्तया के० पंथितनी श्रेणीए वदिताय के० वदन करेला एवा तुच्यं के० तुज कारण नम के० नमस्कार आउ ॥ १ ॥

जीयाज्जीजनितजननज्यानिहानिर्जिनानां ॥ सत्यागारजय
दमितरुक्सारविदावतारं ॥ नव्योद्धृत्यानुविकृतवतीयावहर्षम
चक्र ॥ सत्यागारंजयदमितरुक्सारविदावतार ॥ २ ॥

व्याख्या-जनितजननज्यानिहानि-जनित के० उत्पन्न करीठे, जनन के० जन्म, ज्यानिके० जरा-एउनी हानिके० हूय जेणे एवी, अने इतरुक्-इतके० गया ठे तरुक्के० रोग जेथी, अने सारविदाके० देवोए करेला सुवर्णकमलोपयुक्त एवी, अने सत्यागाके० दीक्षाकालनेविषे सुवर्ण दानेयुक्त एवी, साके० ते, जिनानांके०

જિનોની, રાજિકે० જે શ્રેણીહો યાત્કે० જયવંત, યાકે० જે જિનશ્રેણી, નવ્યોદ
ધૃત્યાકે० નવ્યપ્રાણીનો સંસારથી ઉદ્ધાર કરવો, એ હેતુએ જૂવિકે० જૂમિનેવિષે,
જયદંકે० જયને દેનારા એવા અવતારને કૃતવતીકે० ધારણ કરનારી હોતી ચકી
દાવતારંકે० દાવાનલ સરણું દૈદીપ્યમાન અને અમિતરુક્ કે० જેની મહાકાંતિઠે,
એવું અને રવિકે० સૂર્યને રંજયત્ કે० અનુરક્ત કરનારું એવા દેવોએ કરેલા ધર્મ
ચક્રને અવહત્કે० ધારણ કરતી હવી. તે જિનશ્રેણી જયયુક્ત હો. એવો અર્થ. ॥૧॥

સિદ્ધાંતઃસ્તાદહિતહતયેસ્થ્યાપયથંજિનેંઙ્ ॥ સજાજીવઃસકવિ
ધિષણાપાદનેકોપમાનઃ ॥ દદ્ધઃસાદ્ધાત્ત્રવણચુલકૈર્યંચમોદા
ધિહાયઃ ॥ સજાજીવઃસકવિધિષણાપાદનેકોપમાન ॥ ૩ ॥

આર્યા-સજાજીવઃ-સત્કે० મુખ્ય ઠે, રાજીવ કે० સુવર્ણકમલ જેનું એવા
અને, કવિધિષણાપાદને-કવિકે० પંદિત, તેડને જે ધિષણાપાદન કે० બુદ્ધિ
નું સંપાદન, તેવિષે દદ્ધઃકે० ચતુર અને અકોપમાનઃ કે० ક્રોધ અને માન,
એડેરહિત, એવા જિનેંઙ્ કે० જિનેશ્વરજંગવાન, યં કે० જે સિદ્ધાંતને આર્યા
પયત્ કે० કરતા હવા, અને સકવિધિષણા-કવિ કે० શુક્રાચાર્ય અને ધિષણ
કે० વૃહસ્પતિ-એડે સહિત એવી, વિહાયઃસજાજી-વિહાયસ્ કે० સ્વર્ગ-તેનેવિ
ષે સત્ કે० વાસ કરનારા જે દેવો, તેડની રાજીકે० શ્રેણી, તે શ્રવણચુલકૈઃ
કે० કર્ણરૂપ અંજલીએ સાદ્ધાત્ કે० પ્રત્યક્ષ, યંકે० જે સિદ્ધાંતને, મોદાત્ કે०
દર્શકરીને અપાત્ કે० પ્રાશનકરતીહવી; એવા અનેકોપમાનઃ-અનેક કે० સમુદ્ધ
શાદિક ઠે અનેક ઉપમાન જેને એવો સિદ્ધાંતકે० તે જિનસિદ્ધાંત, વઃકે० તમારા
અહિતહતયે કે० કર્મરૂપ શત્રુનો નાશ કરવા માટે, સ્તાત્ કે० હો. ॥ ૩ ॥

વજ્રાંકુર્યંકુશકુલિશનૃત્વંવિધત્સ્વપ્રયત્નં ॥ સ્વાયત્યાગેતનુ
મદવનેદ્દેમતારાતિમત્તે ॥ અધ્યારૂઢેશશધરકરશ્વેતનાસિ
ધિપેંઙ્ ॥ સ્વાયત્યાગેતનુમદવનેદ્દેમતારાતિમત્તે ॥ ૪ ॥

આર્યા-અમત કે० અમાન્ય ઠે, અરાતિમત્તા કે० શત્રુપણુ જેને, અર્થાત્
શત્રુબુદ્ધિનો ત્યાગ કરાવીને સદ્બુદ્ધિ ઉત્પન્ન કરાવનારી એવી હે અમતારાતિમત્તે-
અને સુકે० ઉત્તમ પ્રકારનાંઠે, આયકે० અર્થાગિમરૂપ લાજ અને ત્યાગ કે० દાન
જેને, એવી હે સ્વાયત્યાગે! અને સ્વાયત્યાગે- સ્વકે० પોતાની જે આયતિ કે० વિ

स्तार-तेणे करीने अगे के० पर्वत सरखा, अने अतनुमदवने-अतनु के० घणु वहेनारुढे, मदवन के० मदोदक जेनु एवी, अने शशधरकरथेतजासि-गशधर के० चडमा-तेना जे, कर के० किरण, तेना सरखी थेत के० शुभ्रठे, जाके० का ति जेनी एवी, अने अतिमत्ते के० अतिशये करीने मत्त एवा विपेडे के० गजे झनेविपे, अय्यारुढेके० आरुढ थनारी हे वज्राकुशिके० वज्राकुशि नामे अधि टायक देवि! हेमतारा के० सुवर्णसरखी उज्वल, अने अकुगकुलिशनृतके० अकुश अने वज्र, एउने धारण करनारी त्वके० तु तनुमदवने-तनुमानके० प्राणी, तेउना अवने के० रूढणमाटे प्रयत्न के० उद्योगने, विधत्स्व के० कर ॥ ४ ॥ इति चडप्रजजिनस्तुति संपूर्णा ॥ ३२ ॥

अवतरण-हवे सुविधिनाथनी स्तुति उपजातिवृत्ते करीने कहेडे-

तवाजिहृदिसुविधिर्विधेयात् सन्नासुरालीनतपादयावन् ॥ यो -

योगिपक्व्याप्रणतो न सत् सन्नासुरालीनतपादयावन् ॥ १ ॥

व्याख्या-हे दयावन् के० हे दयायुक्त एवा नव्यजन! य के० जे सुविधिना थ, अवन के० लोकोने रूढण करनार अने, न सत् सन्नासुरालीनतपादया-न सत् के० देव, तेउनी जे सन्ना, अने असुरालीके० असुरश्रेणी, एउए नतके० वदन कखा ठे पादके० चरण जेना, एवी योगिपक्व्याके० योगीइ पुरुषोनीश्रेणीए प्रणत क० अनिवदन करेला, अने नासुरालीनतपा-नासुर के० वैदीप्यमान एवु, आलीन के० स्वीकार्यु ठे, तप जेणे, एवा स. सुविधि के० ते सुविधिनाथ, तवके० तारी, अजिहृदिके० धनादिकनी हृदिने, विधेयात् के० उत्पन्न करो॥ १ ॥

याजंतुजातायद्वितानिराजी साराजिनानामलपद्ममाल ॥

दिश्यान्मुदंपादयुगदधाना साराजिनानामलपद्ममाल ॥ २ ॥

व्याख्या-या के० जे, सारा के० श्रेष्ठ एवी, जिनाना के० जिनोनी, गजी के० पक्ति, जतुजाताय के० प्राणीउना समूहनेमाटे, द्वितानि के० द्वितकारक एवा साधनोने अलपत्तके० कथन करती हवी, अने राजिनानामलपद्ममाल-रालिके० शोभायमान एवी जे नाना प्रकारना अमल के० स्वप्न एवा पद्म के० कमलो, ते नी ठे माला जेनेविपे एग, पादयुग के० चरणयुगजने दधाना के० धारण कर नारी, साके० ते जिनश्रेणी, मम के० मने, अल के० अत्यंत, मुद के० हर्षने दिश्यात् के० समर्पण करो ॥ २ ॥

જિનેંદ્રજંગેઃપ્રસન્નગંજીરા શુનારતીશસ્યતમસ્તવેન ॥ નિર્ના
શયંતીમમશર્મદિશ્યાત્ શુનારતીશસ્યતમસ્તવેન ॥ ૩ ॥

વ્યાખ્યા—રતીશસ્ય કે૦ કંદર્પના, ઇન કે૦ સ્વામિન્, એવા હે જિનેંદ્ર ! કે૦ હે
જિનેશ્વર ! તારી— નારતી કે૦ દેશનારૂપ વાણી તે, મમ કે૦ મને, શર્મ કે૦ સુખ
ને, દિશ્યાત્ કે૦ આપો. તે વાણી કેવી હે ? તોકે—જંગેઃ કે૦ અર્થે વિકલ્પે કરી
ને પ્રસન્ન કે૦ અત્યંત ગંજીરા કે૦ ગદ્ગદ અને શસ્યતમસ્તવેન—શસ્યતમ કે૦ અ
ત્યંત શ્લાઘ્ય, એવો જે સ્તવ કે૦ સ્તુતિ—તેણે કરીને શુના કે૦ ઉત્કૃષ્ટ, અને આ
શુ કે૦ શીઘ્ર, તમઃ કે૦ અજ્ઞાનને નિર્નાશયંતી કે૦ નાશ પમાડનારી એવી હે. ॥૩

દિસ્યાત્તવાશુજ્વલનાયુધાલ્પ મધ્યાસિતાકંપ્રવરાલકસ્ય ॥

અસ્તેંદ્રાસ્યસ્યરુચોરુષ્ટ મધ્યાસિતાકંપ્રવરાલકસ્ય ॥૪॥

વ્યાખ્યા—હે નવ્યજન ! તવ કે૦ તું જે તેને, જ્વલનાયુધા કે૦ જ્વલનાયુધ ના
મે જે અધિષ્ઠાયક દેવી તે, કંકે૦ સુખને—આશુ કે૦ શીઘ્ર, દિશ્યાત્ કે૦ આપો. તે
જ્વલનાયુધ દેવી કેવી હે ? તોકે—સિતા કે૦ શુભ્ર, અને અલ્પમધ્યા—અલ્પ કે૦
સૂક્ષ્મ હે, મધ્ય કે૦ કઠી જેની, એટલે રુશોદરી, અને પ્રવરાલકસ્ય કે૦ જૂકુટી અ
ને મસ્તકસંબંધી વાંકા હે કેશ જેનેવિષે, એવા આસ્યસ્ય કે૦ મુખની રુચા કે૦
કાંતોએ અસ્તેંદ્ર કે૦ તિરસ્કાર કહ્યો હે ચંદ્ર જેણે એવી, અને અકંપ્રવરાલકસ્ય
કે૦ અકંપ્ર કે૦ સ્થિર જે વરાલક નામે વાહન, તેના ઝરુષ્ટ કે૦ વિસ્તીર્ણ એવા
ષ્ટનાગપ્રત્યે અધ્યાસિતા કે૦ આરૂઢ થનારી એવી હે. ॥૪॥ ઇતિ સુવિધિજિનસ્તુતિઃ

અવતરણ૦—હવે શીતલનાથની સ્તુતિ દ્રુતવિલંબિત વૃત્તે કરીને કહે હે.

જયતિશીતલતીર્થકૃતઃ સદા ચલનતામરસંસદલંધનં ॥ નવ

કમંબરુહાંપથિસંસ્પૃશ ચલનતામરસંસદલંધનં ॥ ૧ ॥

વ્યાખ્યા—શીતલતીર્થકૃતઃ કે૦ શીતલ નામે જે તીર્થંકર, તેનું ચલનતામલસં
કે૦ પદકમલ તે, સદા કે૦ નિરંતર જયતિ કે૦ જય પામે હે. તે કેહું હે ? તો
કે, જે પથિ કે૦ માર્ગનેવિષે સંચાર કરતાં બતાં, અંબુરુહાં કે૦ સુવર્ણકમલોના
નવકં કે૦ નવસંખ્યારૂપ સમુદાયને સંસ્પૃશત્ કે૦ સ્પર્શ કરનારું. તે કમલનું નવ
ક કેહું હે ? તોકે—સદલં કે૦ પત્રસહિત અને ધનં કે૦ નિવિડ, અને—ચલનતા
મરસંસત્—ચલ કે૦ ચંચલપણા નત કે૦ નમ્ર હે, અમરસંસત્ કે૦ દેવોની

सना जेनेविषे, एवं अने अलघनं के० कोइए पण जेनुं उल्लघन कछुं नथी एवं
 ठे एटले देवोए वदित अने कोइए पण उल्लघन करवाने अयोग्य अने निविड,
 एवा नवसंख्याक कमलसमूहनेविषे स्पर्श करीने सचार करनारुं जे शीतल नाम
 क तीर्थकरनु चरणकमल, ते निरतर जय पामे ठे. एवो जावार्थ ॥ १ ॥

स्मरजिनानूपरिनुन्नजरारजो जननतानवतोदयमानत० ॥

परमनिर्वृत्तिशर्मकृतोयतौ जननतानवतोदयमानत० ॥ २ ॥

व्याख्या-हेजन के० हे लोक! यत के० जे कारणमाटे ते जिन, परम नि
 र्वृत्तिशर्मकृत-परम के० उत्कृष्ट जे निर्वृत्तिशर्म के० मोक्षमुख, तेने कृत. के०
 उत्पन्न करनारा अने, नतानके० नम्र, एवा, पुरुषोने, अवत के० रक्षण, करनारा
 ठे, अत के० ए कारणमाटे तु. अदय के० शरीरनी अपेक्षारहित जेवीरीते था
 य तेम, आनत के० नम्र होतो थको ते, परिनुन्नजरारजोजननतानवतोदयमान-
 परिनुन्न के० दूर कछा ठे, जरा के० वृक्षावस्था, रज के० कर्मरूप रज, जननता
 नव के० जन्मथी उत्पन्न थनारु कशपणु, तोद के० पीडा अने यमके० मृत्यु
 जेणे, एवा जिनान् के० तीर्थकरने स्मर के० स्मरण कर. ॥ २ ॥

जयतिकल्पितकल्पतरूपमं मतमसारतरागमदारिणा ॥

प्रथितमत्रजिनेनमनीषिणा मतमसारतरागमदारिणा॥३॥

व्याख्या०-अत्रके० आजूमिनेविषे, अतमसाके० अज्ञानरहित एवा, अने रतरा
 गमदारिणा-रतके० मैथुन, रागके० राग द्वेष अने मदके० आवमद, एउना अ
 रिके० शत्रु एवा, अने असारतरागमदारिणा-असारतके० अत्यंत असार एवा
 जे आगमके० मिथ्यात्वरूपसिद्धात, तेउने दारिणा के० खमन करनारा एवा जि
 नेनके० श्रीजिनेश्वरे, मनीषिणाके० पणितपुरुषोने अर्थात् पणितोना अग्रजागे,
 प्रथितके० अर्थ व्याख्याने करीने विस्तारकरेछुं, अने कल्पितकल्पतरूपम- सर्वना
 मनोरथ पूर्णकरवा ए हेतूए कल्पितके० सपादन करीठे, कल्पतरुनी के० क
 ल्पवृद्धनी उपमाके० साम्य जेणे, एउ जे मतके० सिद्धातरूप मत, ते जयतिके०
 सर्वोत्कर्ष करीने वनेंठे ॥ ३ ॥

घनरुचिर्जयतानुविमानवी गुरुतराविद्वतामरसगता ॥ कृतक

रास्त्रवरेफलपत्रजा गुरुतराविद्वतामरसगता ॥ ४ ॥ ४० ॥

व्याख्या—इहनुविके० आजूमिनेविषे, घनरुचिः के० मेघना सरस्वी जेनी कांति
 ठे, एवी अने- गुरुतराविहतामरसंगता—गुरुतर के० अतिमहांत, अने अविहत्
 के० बीजा देवोए, अपराजित एवाजे अमर के० देव, तेउए संगतके० सहित ए
 वी, एने अस्त्रवरेके० प्रधानशस्त्ररूप एवा, फलपत्रनागुरुतरी—फलो अने पत्रो,
 एउने धारण करनारुं जे महावृद्ध, तेनेविषे कृतकराके० कखो ठे हस्त जेणे एवी,
 एटले फलो अने पत्रो—एउएयुक्त एवुं एक महावृद्ध जेणे पोताना हस्तनेविषे
 शस्त्ररूपे करीने धारण कखुंठे, एवी अने तामरसंके० आरक्तकमलउपर गता
 के० आरूढ थएली, एवी जे मानवीके० मानवी नामे अधिष्ठायक देवी ते, जयता
 तू के० जयपामो. ॥ ४ ॥ इति शीतलजिनस्तुतिः संपूर्णा ॥ ४० ॥

अवतरणः—हवे श्री श्रेयांसजिननी स्तुति हरिणीवृत्ते करीने कहेठे.

कुसुमधनुषायस्मादन्यनमोहवशंव्यधुः । कमलसदृशां

गीतारावाबलादयितापितं ॥ प्रणमततरांश्चाक्श्रेयांसनं

चाहतयन्मनः ॥ कमलसदृशांगीतारावाबलादयितापितं ॥१॥

व्याख्याः—अधिके० कोमलपणे कहुंठुं के हेजनो ! अलसदृशांके० कामातुर
 पणे स्थिरदृष्टि एवी स्त्रीउंना, गीतारावाः के० गायनरूप जे शब्दो, ते यस्मात् के०
 जे श्री श्रेयांसथी, अन्यं के० बीजा एवा कंके० कोण हरिहरादिक देवने बलात्के०
 बलात्कारे करीने, कुसुमधनुषाके० कामदेवे, तापितंके० पीडित, वाके० अथवा,
 मोहवशंके० मोहाधीन एवा नव्यधुः के० न करताहवा; तो सर्वेजनोने मदने पी
 डित अने मोहाधीनज करताहवा. परंतु यन्मनः के० जे श्री श्रेयांसनाथना मनने
 कमलसदृशांगीके० कमलसरखुंठे अंगके० शरीरजेनुं एवी, अने तारके० मनोहर
 एवी, अने अबला के० बीजाने काममोहित करवामाटे जेना करतां बल नथी;
 एवी दयिता के० स्त्रीपण नाहत के० न हरण करती हवी; तंके० ते श्रेयांसके० श्री
 श्रेयांसनामे जिनेश्वरने तमे डाक् के० शीघ्र प्रणमत के० अतिप्रेमेवंदन करो.
 एटले तेहनी कृपाए तमोने पण कामादिकनो जय सुलज अज्ञे एवो जावार्थ. ॥१॥

जिनवरततिर्जीवालीनामकारणवत्सला ॥ समदमहितामा

रादिष्टासमानवराजया ॥ नमदमृतक्षुक्पंकत्यानूतातनोतु

मतिममा ॥ समदमहितामारादिष्टासमानवराजया ॥ २ ॥

व्याख्या—जिनवरततिः के० जिनेश्वरनी जे श्रेणी ते, ममके० हुं जे तेने, अ

समदमहिता-असमदके० मदरहित एवा पुरुषे महिताके० पूज्य एवी मर्तिके०
बुद्धिप्रत्ये तनोतुके० विस्तारकरो ते जिनवरतति केवीडे० तो के-जीवालीनाके०
जीवोनी जे आलीके० श्रेणी तेना उपर, अकारणवत्सलाके० कारण विनाज
वत्सलके० स्नेहयुक्त एवी अने असमदमहिता-असमके० निरुपमडे दमके० उपे
शम जेउनुं एवा पुरुषोनी हिताके० हितकारिणी अने अमारा के० कामरहित
एवी, अने दिष्टासमानवरा-दिष्टके० दीधोडे, असमानके० निरुपम एवो वर जेणे
एवी, अने अजयाके० कोइयी जेनो जय थयो नथी एवी एटले पराजय रहित, एवी
अने समानवराजया-मानवके० मनुष्य अने राजा-एउए युक्त एवा नमदमृत
कूपेत्या-नमत्के० वटन करनारा जे अमृतयुक् के० देव, तेउनी जे पत्तिके०
श्रेणी-तेणे नूताके० स्तवन करेली, अने इष्टाके० सर्व जगतने गमनारी एवीडे ॥

जवजलनिधिआम्यजतुव्रजायतपोतहे ॥ तनुमतिमतास

न्नाशानांसदानरसपद ॥ समञ्जिलपतामर्हन्नाथागमान

तनूपति ॥ तनुमतिमतासन्नाशानांसदानरसपदं ॥ ३ ॥

व्याख्या-नवके० संसार-तेज जाणे जलधिके० समुद्र, तेनेविषे आम्यत्के०-
त्रमण पामनारो जे जतुव्रजके० प्राणिसमूह, तेने तरवामाटे आयतपोतके० वि
स्तीर्ण नौकारूप एवा हे जवजनिआम्यजतुव्रजायतपोत, एवा हे अर्हन्नाथागम
के० हे अर्हन्नाथागम' तु सन्नाशना-शत्राके० गर्शे आशा जेनी एटले, निराश एवा
अने सन्नाशाना-सत्के० ठे, नाशके० मृत्यु जेने एवा, परतु सदानरसके० दानरूप
परसे सहित एवा पदके० स्थानप्रत्ये, समञ्जिलपता के० इष्टा करनारा एवा मति
मताके० बुद्धिमत् पुरुषोने, तनुमतिके० रक्षण करवामाटे मताके० मान्य एवा,
अने आनतनूपति-आनतके० अत्यंत नम्रडे, नूपतिके० राजाजेनेविषे एवी, नरसप
दके० चक्रवर्ति वासुदेव प्रमुख मनुष्यनी सपतिने तनुके० विस्तार कर. ॥ ३ ॥

धृतपविफलाह्वालीघटे करै कृतबोधित ॥ प्रजयतिमहाकाली

मर्त्याधिपकजराजिनि. ॥ निजतनुलतामध्यासीनांदधत्यपरी

हिता ॥ प्रजयतिमहाकालीमर्त्याधिपकजराजिनि. ॥ ४ ॥

व्याख्या-महाकाली के० ते महाकाली नामे अधिष्ठायक देवी, प्रजयति के०
उल्लुपणे जयवत रहे ठे ते केवी ठे० तोके, जे कजराजिनि-कज के० कमल
तेना सरखी ठे राजि के० शोभा जेनी, एवी अने धृतपविफलाह्वाली घंटे-धृत

કે૦ ધારણ કયાં છે, પવિ કે૦ વજ્ર ફલ કે૦ નાલીઆદિક ફલો, અઘ્નાલી કે૦ રુદ્રાક્ષની જંપમાલા અને ઘંટા જેણે એવી, કરૈ: કે૦ ચાર હાથોએ યુક્ત છે. અને અર્ચ્યાધિપંકજરાજિનિ:—અર્તિ કે૦ શરીરપીડા, આધિ કે૦ માનસીબ્ધથા, તદ્રૂપ પંક કે૦ કર્દમ, જરા કે૦ વૃદ્ધપણુ અને આજિ કે૦ સંગ્રામ—એણે કરીને અપરીક્ષિતાં કે૦ અદૂષિત એવા અને મર્ત્યાધિપં કે૦ રાજા સરસ્વા પુરુષ ઉપર અધ્યાસીનાં કે૦ આરૂઢ થનારી અને કાર્તી કે૦ નીલવર્ણ એવી નિજતનુલતાં કે૦ પોતાની તનુવદ્ધી ને દધતી કે૦ ધારણ કરનારી એવી છે. અને કૃતબોધિતપ્રજયતિમહા—બોધિત કે૦ ચારિત્રના ઉપદેશો કરીને બોધ કરેલી છે પ્રજા જેણે, એવા જે યતિ કે૦ સાધુ અને જે મહાકે૦ ઉત્સાહ તે કૃતકે૦ કચોઢે જેણે એવી છે. ॥૪॥ ઇતિ શ્રેયાંસજિન સ્તુતિ.

અવતરણ:—હવે શ્રી વાસુપૂજ્ય નામે જિનનાથની સ્તુતિ સ્વઘરાવૃત્તે કરીને કહેઢે.

પૂજ્યશ્રીવાસુપૂજ્યાઽવૃજિનજિનપતેનૂતનાદિત્યકાંતેઽ ॥

માયાસંસારવાસાવનવરતરસાલીનવાલાનવાહો ॥આ

નમ્રાત્રાયતાંશ્રીપ્રજવજ્જવજ્જયાદ્વિશ્રતીજક્તિનાજા ॥ મા

યાસંસારવાસાવનવરતરસાલીનવાલાનવાઽહો ॥ ૧ ॥

વ્યાખ્યા:— અહો શ્રીવાસુપૂજ્ય કે૦ હે શ્રીવાસુપૂજ્યનામે જિનનાથ, તેં જક્તિના જાં કે૦ જક્તિમાન પુરુષની અસોકે૦ પ્રત્યક્ષ જે આ આલી કે૦ શ્રેણી તેનું, શ્રીપ્ર જવજ્જવજ્જયાત્— શ્રી કે૦ લક્ષ્મી તેનાથી છે પ્રજવ કે૦ ઉત્પત્તિજેની—એવોજે કામ દેવ, તેથી જવ કે૦ ઉત્પન્ન એવોજે જય—તેનાથી અથવા બીજો અર્થ—હે શ્રીપ્રજવ કે૦ હેલક્ષ્મીના ઉત્પત્તિસ્થાન, જવજ્જયાત્ કે૦ સંસારજયથી તરસા કે૦ શીઘ્ર, ત્રા યતાં કે૦ રક્ષણ કરવું. તુંકેવોઢે? તોકે— (સંબોધને કરી કહેઢે) પૂજ્ય કે૦ ત્રિભુવનને પૂજન કરવામાટે યોગ્ય એવા હે પૂજ્ય! અવૃજિન કે૦ પાપરહિત જે પુરુષ, તેમનો પતિ, એવાહે અવૃજિનપતે! નૂતન કે૦ ઉદય પામનારો એવો નવીન જે આદિત્ય કે૦ સૂર્ય— તેના સરસ્વી જેની કાંતિઢે એવા હે નૂતનાદિત્યકાંતે! માયા કે૦ કપટ, તેણે રહિત એવા હે અમાય! જેને સંસારનેવિષે વાસ નથી એવાહે અ સંસારવાસ! જયથી રક્ષણ કરનારા એવાહે અવન! અને હે વર કે૦ શ્રેષ્ઠ એવો તું છે. અને જક્તિમાન પુરુષોની શ્રેણી કેવીઢે? તોકે—આયાસં કે૦ પ્રયાસને વિચ્રતી કે૦ ધારણકરનારી અને સારવા કે૦ પ્રારંભ કચોઢે સ્તુતિનો જેણે ઇટલે સારવ કે૦ શબ્દસહિત એવી, અને અનવરત કે૦ નિરંતર—રસાલીનવાલા—રસા કે૦ પૃથ્વી, તેને

विषे आलीन के० स्पर्श करते वाले के० केशजेना, एवी आनम्राके० अत्यंतनम्र, एणे करीने नक्तिनुं आविष्य सूचव्युठे अने नवा के० नवीनज प्राप्तथयेजोठे चा रित्र धर्म जेने, एवीठे ॥ १ ॥

पूतोयपादपासु शिरसिसुरततेराचरचूर्णशोभा ॥

यातापत्राऽसमानाऽप्रतिमदमवतीहारताराजयंती ॥

कीर्ति कांत्यातति साप्रविकिरितुतराजैरराजीरजस्ते ॥

यातापत्रासमानाऽप्रतिमदमवतीहारताराजयती ॥ २ ॥

व्याख्या—हेनव्यजन, इहके० आजगत्नेविषे पुतके० पवित्र एवा, यत्पादपांसु के० जे जैनराजीनी पादरज, सुरतते—सुर के० देवताउनी जे ततिके० श्रेणी तेना स्ति रसि के० मस्तकनेविषे चूर्णशोभा—चूर्ण के० बुझो, तेनी शोजाने आचरत् के० आचरण करती हवी अने या जैनराजी के० जे जिनश्रेणी, तापत्रा के० सर्व जन ने सतापथी रक्षुण करनारी अने असमाना के० गुणो करीने जेना सरखु बीछुं कोइ नही एवी अने अप्रतिमदमवती के० अनुपमठे, दम के० उपशम जेनो, एवीअने कीर्ति के० पोतानी कीर्तिनी कात्याके० कातिए हारतारा—हारके० मौक्तिक हार अने ताराके० नक्षत्रमण्डल—एउने जयंतीके० जीतनारी, अने यातापत्रासमा ना—यातके० गयाठे थापतके० आपत्ति, त्रासके० नय अने मानके० अजिमान ए जेना, एवीअने अप्रतिमदके० गतमद एवा पुरुषोने, अवतीके० रक्षुण करनारीअने अरताके० रागरहित अने राजयंतीके० शोभायुक्त एवीठे. सातति के० ते जिन श्रेणी, तेके० ताहारा, रज के० कर्मरूप रजने, प्रविकिरितु के० अत्यंत विखेरी नाखो

नित्यहेतूपपत्तिप्रतिहतकुमतप्रोद्धतध्वांतबंधा ॥ ३ ॥

पायाऽसाध्यमानामदनतवसुधासारहृद्याहितानि ॥ वा

एनिर्वाणमार्गप्रणयिपरिगतातीर्थनायक्रियान्मे ॥ ४ ॥

पायासाध्यमानामदनतवसुधासारहृद्याहितानि ॥ ३ ॥

व्याख्या—मदन के० कदर्प, तेणे करीने रहित एवा अमदन, अने अपापाया सादि के० जेउए पापे करी आयासादिक कखो नथी ते अपापायासादि—अने जे मने मान नथी ते अमान, अने जेमने मठ नथी ते अमद, एवा जे पुरुषो, तेउ ए नत के० वदन करेला एवा हे अपापायासाध्यमानामदनत ' अने वसुधा के०

નૂમિ-તેને વિષે સાર કે ૦ પ્રધાન એવા હે વસુધાસાર! હે તીર્થનાય કે ૦ હે તીર્થ કરદેવ! તવ કે ૦ તને આસાદ્યમાના કે ૦ પ્રાપ્ત થયેલી, વાણી કે ૦ પાંતરીશ ગુણો એ કરી વિરાજમાન એવી ધર્મોપલક્ષણ વાણી તે, મેં કે ૦ માહરા રુદયનેવિષે આહિતાનિ કે ૦ સ્થાપન કરેલા એવા હિતાનિ કે ૦ મનોવાંઠિતને ક્રિયાત્ કે ૦ કરો. તે વાણી કેવીઠે? તો કે-નિત્યં કે ૦ નિરંતર-હેતુપપત્તિપ્રતિહતકુમતપ્રો-ક્તધ્વાંતવાધા-હેતુ કે ૦ વસ્તુ સ્થાપન કરનારાં લિંગ અને ઉપપત્તિ કે ૦ યુક્તિ-તેણે કરીને પ્રતિહત કે ૦ નિરાકરણ કહ્યોઠે, કુમત કે ૦ કુત્સિત પુરુષનો મતરૂપ પ્રોક્ત કે ૦ ઉત્કટ એવો ધ્વાંત કે ૦ અંધકારરૂપ અર્થાત્ અજ્ઞાનરૂપ ગ્રંથી જેણે એવી, અને અપાપાયા-અપકે ૦ ગયોઠે, અપાયકે ૦ ક્લેશ જેથી એવી, અને સુધાસા રહ્યા-સુધા કે ૦ અમૃત, તેની જે આસારકે ૦ વેગયુક્તવૃષ્ટિ, તેના સરસ્વી હૃદયકે ૦ મનોહર અને, નિર્વાણમાર્ગપ્રણયપરિગતા-નિર્વાણમાર્ગ કે ૦ મોક્ષમાર્ગ-તેનેવિષે જે પ્રણયીકે ૦ સ્નેહવાલા એવા ચતી, તેડે પરિગત કે ૦ અંગીકાર કરેલી એવીઠે.

રક્તકુહ્યગ્રહાદિપ્રતિહતિશમિનીવાહિતશ્વેતનાસ્વ ॥ ત્સન્ના
લીકાસદાપ્તાપરિકરમુદિતાસાક્ષમાલાજવંતં ॥ શુભ્રાશ્રી
શાંતિદેવીજગતિજનયતાત્કુંભિકાજાતિયસ્યાઃ ॥ સન્ના
લીકાસદાપ્તાપરિકરમુદિતાસાક્ષમાલાજવંતં ॥ ૪ ॥

વ્યાખ્યા-હે નવ્યજન! યસ્યઃ કે ૦ જે શ્રીશાંતિદેવીના પરિકરં કે ૦ હસ્તને વિષે નૂપણત્વે કરી ઉદિતા કે ૦ ઉદય પામેલી અને આપ્ત કે ૦ પ્રાપ્ત થયેલી એવી જે કુંભિકા કે ૦ કમંમલ, તે સદા કે ૦ નિરંતર, જાતિ કે ૦ શોજેઠે, સા કે ૦ તે, શ્રી શાંતિદેવી કે ૦ શ્રીશાંતિદેવીનામે અધિષ્ઠાયક દેવી, જગતિ કે ૦ જગત્તેવિષે, જ વંતં કે ૦ તું જે તેને, ક્ષમાલાજવંતં-ક્ષમાકે ૦ ઉપશમ, તેનોઠે લાજકે ૦ પ્રાપ્તિ જેને એવા અથવા ક્ષમા કે ૦ પૃથ્વી, તેનોઠે લાજ જેને, એવાને જનયતાત્ કે ૦ ઉત્પન્ન કરો. તે શાંતિદેવી કેવીઠે? તો કે, રક્તકુહ્યગ્રહાદિપ્રતિશમિની! રક્ત કે ૦ રાક્ષસ, કુહ્ય કે ૦ માકિની શાકિની પ્રમુખ હુષ્ટ વ્યંતરાદિક અને ગ્રહકે ૦ શનૈશ્વરાદિક જે કૂર ગ્રહ, તેડેથી જે પ્રતિહતિ કે ૦ ઉપઘાત, તેની શમિની કે ૦ ઉપશમ કરનારી, અને વાહિતશ્વેતનાસ્વત્સન્નાલીકા-વાહિત કે ૦ વાહન કહ્યુંઠે, શ્વેત કે ૦ શુભ્ર, ના સ્વત કે ૦ દૈદીપ્યમાન એવું સત્ કે ૦ ઉત્તમ એવું નાલીક કે ૦ કમલ જેણે, એવી અને સદાપ્તા-સત્ કે ૦ સાધુ, તેડેને આપ્ત કે ૦ માન્ય એવી અને પરિકરમુદિતા કે ૦

जटा, ममलाटिक साहित्ये हर्ष पामेली, अने शुत्रा के० वर्षे श्वेतवर्ण एवी, अने सन्नालीका-सन्न के० नष्ट अशुभे, अलीक के० असत्य जेथी, एवीठे ॥ ४ ॥ इति श्रीवासुपूज्यजिनस्तुति संपूर्ण ॥ ४७ ॥

अवतरण-हवे श्रीविमलनाथजिननीस्तुतीष्टधीवृत्तेकरीने कहेते
अपापदमलघनशमितमानमामोहित ॥ नतामरसज्ञासुर
विमलमालयामोहित ॥ अपापदमलघनशमितमानमा
मोहित ॥ नतामरसज्ञासुरविमलमालयाऽमोहित ॥ १ ॥

अर्थ-अमे विमल के० श्रीविमल नामक, जिनेश्वरने, आनमाम के० अत्यंत नमस्कार करीएँए ते विमलनाथ केवाठे ? तो के, अपापद-अप के० गएलीठे, आपदा के० आपत्ति जेथी एवा, अने अलंघनगडत के० अत्यंत कर्मक्षयथी उत्पन्न अएलु जे निबिडसुख, तेने प्राप्त अएला, अने हित के० सर्व प्राणी मात्रना हितकारी, अने नतामरसज्ञासुर-नत के० नष्ट ठे, अमर के० देव अने सज्ञासुर के० कांतियुक्त असुर जेने एवा, अने विमल के० निर्मल एवी जे माला के० पुष्पमाला-तेणे करीने मोहित के० सुगंधयुक्त करेला, अने अपापद के० पापने डेनारा न ही, एवा अने अलघन के० कोऽ पण जेनी आझातु उजघन करे नही, एवा, अने शमितमान के० शमन कसुठे मान के० अनिमान जेणे एवा, अने नयामोहित के० कोऽ पण विषये करीने किंचित पण मोहने न पामेला, अने तामरसज्ञासुर के० आरक्त क मूल सुरखा देदीप्यमान अने, आलयामोहित-आलय के० गृह, तेनी प्राप्ति अने नाजे, अमोहित के० प्राप्त अनारो जे हर्ष किंवा खेद, तेणे रहित एवाठे ॥ १ ॥

सदानवसुराजिताअसमराजिनाजीरटा ॥ क्रियासुरुचिता
सुतेमकलचारतीरायता ॥ सदानवसुराजिताअसमरा
जिनाजीरटा ॥ क्रियासुरुचितासुतेमकलचारतीरायता ॥ १ ॥

आख्या-हेजअजन । जेजिन, सदानवसुराजिता-सदानव के० असुरकुमा रोसहित जे, सुर के० देव, तेउए अजित के० न जीतेला, अने असमरा के० स आमरहित अने सकलचारतीरा-सकल के० संपूर्ण जे, चार के० सत्तारचार ते ना तीरा के० तटनेपि रहेनारा एटले सत्तारे अजित एवा अने यता के० यत्न करनारा, अने सदानवसुराजिता-सदान के० दानसहित एवु जे वसु के० सुवर्ण ते

એ કરી રાજિત કે ૦ શોજિત- અને અસમરાજિનાજીરદા:- અસમ કે ૦ નિરૂપ
પમપણે રાજિ કે ૦ શોજિતઢે નાજિ અને રદ કે ૦ દંતજેના એવા, અને સકલજા:-
કલ કે ૦ સુંદર એવી જે જાકે ૦ કાંતી, તેણેસહિત, અથવા સંપૂર્ણકાંતીએ યુક્ત એ
વા, અને જીરદા: કે ૦ જયનો નાશ કરનારા એવા તે જિના: કે ૦ તેતીર્થકર તેકે ૦
તને ઝચિતાસુકે ૦ કરવા માટે યોગ્ય એવી અને રુચિતાસુકે ૦ પંક્તિપુરૂષોને માન્ય,
એવી ક્રિયાસુકે ૦ ધર્માનુષ્ઠાન ક્રિયાનેવિષે-આયતા: કે ૦ વિસ્તૃતએવી રતી: કે ૦ સં
તોષને ક્રિયાસુ: કે ૦ કરો. ॥ ૨ ॥

સદાયતિગુરોરહોનમતમાનવૈરંચિતં ॥ મતંવરદમેન
સારહિતમાયતાજાવત: ॥ સદાયતિગુરોરહોનમતમાન
વૈરંચિતં ॥ મતંવરદમેનસારહિતમાયતાજાવત: ॥ ૩ ॥

વ્યાખ્યા:- અહો કે ૦ હેલોકો, યતિગુરો: કે ૦ યતીના ગુરુ એવા અને આયતા
જાવત:- આયત કે ૦ વિશાલ એવી જે આજા કે ૦ કાંતી, તે ઢે જેને એવા, ગુરો:કે ૦
તીર્થકરના, મતંકે ૦ સિદ્ધાંતમતને તમે જાવત: કે ૦ જક્તિએ કરીને સદાકે ૦ નિરંત
ર, નમત કે ૦ વંદન કરો. તે મત કેવુંઢે? તોકે-માનવૈ: કે ૦ મનુષ્યોએ, અંચિતં કે ૦
પૂજિત, અને વરદંકે ૦ ઇચ્છિતવરને આપનારું, અને એનસાકે ૦ પાપે કરીને રહિત એ
વું, અને રહ: કે ૦ રહસ્યજૂત, અને જેને માનકે ૦ અનિમાન અને વૈરપણ માન્યનથી
એવું, અને આયતા કે ૦ વૃદ્ધિપામનારા એવા વરદમે કે ૦ શ્રેષ્ઠ એવા આત્મદમે કરીને
ચિતં કે ૦ વ્યાપ્ત એવું, અને સારહિતં કે ૦ સર્વજનને અનિમત અને હિતકારક એવું,
અને સદાયતિ-સત્ કે ૦ મોહોટીઢે આયતિ કે ૦ પ્રજુતા જેથી એવું, અને મતં કે ૦
સર્વજનને માન્ય એવુંઢે. ॥ ૩ ॥

પ્રજાજિતનુતામલંપરમચાપલારોહિણી ॥ સુધાવસુરજીમના
મયિસજાહ્નમાલેહિતં ॥ પ્રજાજિતનુતામલંપરમચાપલારો
હિણી ॥ સુધાવસુરજીમનામયિસજાહ્નમાલેહિતં ॥ ૪ ॥

વ્યાખ્યા:-રોહિણી કે ૦ રોહિણી નામે જે અધિષ્ઠાયક દેવી તે, અલં કે ૦ અત્યંત, પરંકે ૦
ઉત્કૃષ્ટપણે પ્રજાજિકે ૦ જનનશીલ, એવી, અને ક્ષમાલે કે ૦ ક્ષમાવાન્ એવી, તે મયિકે ૦
મારેવિષે, અમલંકે ૦ નિર્મલ અને હિતંકે ૦ હિતકારક એવા ઈહિતંકે ૦ વાંચિતને, તનુતાં
કે ૦ વિસ્તારકરો. તે રોહિણીદેવી કેવીઢે? તોકે-અચાપલાકે ૦ ચપલપણાએરહિત અને
સુધાવસુ:-સુધા કે ૦ ચૂનો! તેના સરસ્વીઢે, વસુકે ૦ કાંતી જેની, અથવા સુધાકે ૦ અમૃત,

तेजसे, वसुके ० इव्य जेनु एवी, अने अनीमना के ० नयरहितसे मन जेनु एवी, अने सना
 द्दमालाके ० कातियुक्तसे अद्दमालाके ० जपमाला जेनी एवी, अने प्रनाजितनुता-प्रना
 के ० ते देवीनी कातीए जे जितके ० जीतेला जे लोक, तेउए नुता के ० सुती करेली, अने
 परमचापला-परम के ० उरुए एवु जे चापके ० धनुष्य, तेने ग्रहण करनारी, अ
 ने सुधावसुरजीके ० महोटावेगे करीने दोडनारी जे सुरजिके ० कामधेनु, ते प्रत्ये आ
 रोहिणीके ० आरोहण करनारी, अने अनामयिसना-आमयके ० रोग, तेणे रहित
 एवीसे सनाके ० पर्यदा जेनी एवीसे ॥४॥ इति विमलजिनस्तुति संपूर्ण ॥५॥

अवतरण ०-ह्वेश्री अनंतजिननाथनी स्तुति, द्रुतविलंबित वृत्तेकरीने कहेसे

सकलधौतसहासनमेरव ॥ स्तवदिशंत्यनिपेकजलाहवा ॥ म
 तमनंतजित स्त्रपितोद्धसत् ॥ सकलधौतसहासनमेरव ॥ १ ॥

व्याख्या-हे नव्यजन, सकलधौतसहासनमेरव-सकल के ० संपूर्ण, धौत
 के ० क्लान कसुं ठे, सहास के ० सप्रकाश-अर्थात् पुष्पादिकोए विकसित एवु
 नमेरु के ० देवताउनुं वृद्ध जेणे एवो, अने स्त्रपितोद्धसत्सकलधौतसहासनमे
 रव-स्त्रपित के ० स्नान कराव्यु ठे, उद्धसत् के ० वैदीप्यमान, सकलधौत के ०
 सुवर्णसहित, अने सहासन के ० अनिपेक माटे जे सिंहासन, तेणे सहित, एवां
 मेरुके ० मेरुपर्वत जेणे, एवा अनंतजिन के ० श्रीअनंतजिननाथनो अनिपेक ज
 लाहवा के ० मेरुपर्वत उपर जन्मानिपेक करवामाटे प्राप्त थएलो जे उदकनो प्र
 वाह, ते तवके ० तमारा, मतं के ० मनोवांछितने, दिशतु के ० आपो ॥ १ ॥

ममरतामरसेविततेक्षण प्रदनिहृतुजिनेजकदंबक ॥ व
 रदपादयुगगतमझता ममरतामरसेविततेक्षण ॥ २ ॥

व्याख्या-रत के ० प्रीतिए तत्पर एवा जे अमर के ० देवो, तेउए सेवित के ०
 सेवन करेला, एवा हे रतामरसेवित। अने क्षण के ० महोत्साह, तेने प्रद के ०
 उत्तम प्रकारे करीने देनारा, एवाहे क्षणप्रद। अने वर देनारा एवा हे वरद। अने
 वित्त के ० विस्तीर्ण ठे नेत्रो जेना, एवा हे वितेक्षण। हे जिनेंस्कदंबक के ० हे
 जिनेंस्कमूह, ते के ० तमारु, अमरतामरसे-अमरके ० देव, तेउए मामेला जे ता
 मरस के ० कमजो, तेनेविषे गत के ० प्राप्त एवु पादयुग के ० चरणयुगल, ते मम
 के ० मारा, अज्ञता के ० अज्ञानीपणाने निहृतु के ० सहार करो एटले नाश करो

પરમતાપદમાનસજન્મનઃ પ્રિયપદંનવતોનવતોઽવતાત્ ॥

જિનપતેર્મતમસ્તજગત્રયી પરમતાપદમાનસજન્મનઃ ॥ ૩ ॥

વ્યાખ્યા—હે નવ્યજન ! અસ્તજગત્રયીપરમતાપદમાનસજન્મનઃ—અસ્ત કે ૦ વિધ્વસ્ત કહ્યો છે, જગત્રયીપરમતાપદ કે ૦ ત્રૈલોક્યને પરમ તાપ દેનારો એવો, માનસજન્મા કે ૦ ચિત્તનેવિષે उत्पन्न થનારો મદન જેણે, એવા જિનપતેઃ કે ૦ જિનેશ્વરનું, મતં કે ૦ સિદ્ધાંતરૂપ મત, તે નવતઃ કે ૦ તું જે તેને, નવતઃ કે ૦ સંસારથી, અવતાત્ કે ૦ રક્ષણ કરો. તે મત કેવું છે? તોકે—પરમતાપત્—પરમત કે ૦ બૌદ્ધાદિક મત, તેની છે આપત્ કે ૦ વિપત્તિ જેથી, અર્થાત્ બૌદ્ધાદિકોના મતનું સ્વંમન કરનારું, અને અમાનસજન્મનઃપ્રિયપદં—અમાન કે ૦ સંસ્કારહિત એટલે જે ગણતીમાં ન આવે, અને સજન્ કે ૦ પરસ્પર મલનારાં, અને મનઃપ્રિય કે ૦ પંક્તિતોના મનને પ્રિયકારક એવાં છે, પદકે ૦ પદો જેનેવિષે, એવું છે ॥ ૩ ॥

રસિતમુચ્ચતુરંગમનાયકં દિશતુકાંચનકાંતિરિતાચ્યુતા ॥ ધૃત

ધનુઃફલકાસિશરાકરૈ રસિતમુચ્ચતુરંગમનાયકં ॥ ૪ ॥

વ્યાખ્યા—અચ્યુતા કે ૦ અચ્યુતા નામે જે અધિષ્ઠાયક દેવી, તે કંકે ૦ સુવને દિશતુ કે ૦ સમર્પણ કરો. તે અચ્યુતા દેવી કેવી છે? તોકે—ગમનાય કે ૦ ચાલવા માટે અચ્ચતુરં કે ૦ અત્યંત ચતુર, અને રસિતં કે ૦ હણહણાટ શબ્દ કરનારા, અને અસિતં કે ૦ નીલવર્ણ એવા, ઉચ્ચતુરંગમનાયકં કે ૦ અશ્વશ્રેષ્ઠ પ્રત્યે ઇતા કે ૦ આરોહણ કરનારી, અને કરૈઃ કે ૦ પોતાના હાથે કરીને, ધૃતધનુઃફલકાસિશરા—ધૃત કે ૦ ધારણ કહ્યાં છે, ધનુઃ કે ૦ ધનુષ્ય, ફલક કે ૦ છેટક નામા આયુધ, અસિ કે ૦ સ્વડું અને શર કે ૦ બાણ જેણે, અને કનકકાંતિઃ—કનક કે ૦ સુવર્ણ, તેના સરસ્વી જેની કાંતિ છે; એવી છે. ॥ ૪ ॥ ઇતિ શ્રી અનંતજિનસ્તુતિઃ સંપૂર્ણા અવતરણ—હવે શ્રીધર્મનાથજિનનીસ્તુતિ અનુષ્ઠપવૃત્તે કરીને કહે છે.

નમઃશ્રીધર્મનિષ્કર્મોદયાયમહિતાયતે ॥

મર્ત્યામરેન્દ્રનાગેન્દ્રૈર્દયાયમહિતાયતે ॥ ૧ ॥

વ્યાખ્યા—મર્ત્યામરેન્દ્રનાગેન્દ્રૈઃ—મર્ત્ય કે ૦ મનુષ્ય, અમરેન્દ્ર કે ૦ દેવેન્દ્ર, અને નાગેન્દ્ર કે ૦ પાતાલવાસી દેવ, તેડાં મહિતાયતે—મહિત કે ૦ પૂજિત છે, આયતિ કે ૦ ઉત્તરકાલ પ્રવૃત્તા જેની, એવા હે શ્રીધર્મ કે ૦ શ્રીધર્મનાથ તીર્થંકર, નિષ્કર્મોદયાય—નિ

कर्म के० कर्मरहित, एवा मोक्षनोहे उदय के० प्राप्ति जेथी, एटले मोक्षदायक
एवा अने दयायमहिताय-दया के० जीवदया, अने यम के० व्रत, नेना हिताय
के० हितकारक-एटले जीवदया अने पाचमहाव्रतादिकोनी प्रसिद्धि करनारा एवा
ते के० तारा माटे, नम के० नमस्कार थाउ ॥ १ ॥

जीयाजिनौघोधातातं ततानलसमानया ॥

नाममल्लिपाय स ततानलसमानया ॥ २ ॥

व्याख्या-य के० जे जिनोनी समुदाय, ततानलसमानया-तत के० विस्तीर्ण एवो
जे अनल के० अग्नि, तेना सरखी लसमानया के० दैदीप्यमान एवा, नाममल्लिपा
के० कातीमल्लना समुदाये करीने, ध्वातातं के० अज्ञानना नाशने, ततानके० करतो
हवो, स जिनौघ के० ते जिनसमूह, जीयात् के० जगतनेविपे जयवत थाउ ॥ २ ॥

नारतिजाकजिनेजाणां नवनौरक्षतारिके ॥ स

साराज्ञोनिधावस्मा नवनौरक्षतारिके ॥ ३ ॥

व्याख्या-अक्षतारिके-अक्षत के० नथी नाश पाय्या, अरि के० शत्रु जेने वि
पे, एवा ससारान्जोनिधो के० सत्तारूप समुद्धनेविपे, नवना के० नवीन नौरा
रूप-यईने, तारि के० तारनारी, एवी हेजिनेजाणानारति के० हे जिनेजाणा पात्री
शशुणोपयुक्त-एवी बाणी । तु अवनो के० आ भूमिनेविपे, अस्मान् के० अमोने
डाक् के० शीघ्र, रक्ष के० रक्षण कर ॥ ३ ॥

केकिस्थाय क्रियावृत्ति करालाज्ञानयाचिता ॥

प्रज्ञप्तिर्नूतनाज्ञो करालाज्ञानयाचिता ॥ ४ ॥

व्याख्या-प्रज्ञप्ति के० प्रज्ञप्ति नामे जे अग्रिष्टायक देवी, ते व के० तमारा ला
ज्ञान के० लाजने, क्रियात् के० करो ते प्रज्ञप्ति देवी केवीठे ? तो के, केकिस्था-
केकि के० मोर, तेना ऊपर आरोहण करनारी, अने शक्तिकरा के० शक्ति नामे
आयुष जेना हस्तनेविपेठे एवी, अने अयाचिता के०-कोऽए पण याचना न क
रेली ठता वेनारी अने नूतनाज्ञोकराज्ञाना-नूतन के० नवीन जे अज्ञो के०
कमज, तेना सरखी कराल के० वल्कलठे आजा के० कांती जेनी, अने नयाचिता
के० न्यापेकरी व्याप्त एवीठे ॥ ४ ॥ इति श्रीर्मजिनस्तुति सप्तर्णा ॥ १५ ॥

अवतरण-हवे श्रीशानिनाथ जिननी स्तुति शार्दुलचिह्नोदितरुत्तेकरीने कहेने

રાજંત્યાનવપદ્મરાગરુચિન્નિઃ પાદૈર્જિતાષ્ટાપદા ॥ ૬
 ડકોપદ્રુતજાતરૂપવિન્નયાતન્વાર્યધીરક્ષ્માં ॥ વિન્ન
 ત્યામરસેવ્યયાજિનપતેશ્રીશાંતિનાથાઽસ્મરો ॥ ૬કો
 પદ્રુતજાતરૂપવિન્નયાતન્વાર્યધીરક્ષ્માં ॥ ૧ ॥

વ્યાખ્યા-- હે જિનપતે કે૦ હે કેવલીના અધિપતે એવા હે શાંતિનાથ કે૦ શાંતિ
 નાથ નામે હે જગવન્ ! તું માં કે૦ મને રક્ષ કે૦ પાલન કર. તું કેવોભે? (તે સંબો
 ધને કરી કહેહે.) હે અકોપ કે૦ કોપરહિત, અને હે આર્ય કે૦ હે શ્રેષ્ઠ, અને હે
 ધીર કે૦ પરીસહાદિકે કરીને જ્ઞોન ન પામનારા, અને અમરસેવ્યયા કે૦ દેવોએ
 સેવન કરવા માટે યોગ્ય એવા, અને દ્રુતજાતરૂપવિન્નયા-દ્રુત કે૦ તપાવેલું એ
 વું જે જાતરૂપ કે૦ સુવર્ણ, તેના સરસીઠે વિન્ના કે૦ કાંતી જેની, એવી અને ક્ષ્માં
 કે૦ સહનશક્તિને, વિન્નત્યા કે૦ ધારણ કરનારી એવી, અને અતન્વા કે૦ મહોટી
 એવી, અને નવપદ્મરાગરુચિન્નિઃ-નવ કે૦ નવીન જે પદ્મ કે૦ કમલ, તેનો જે રા
 ગ કે૦ રંગ, તેના સરસીઠે રુચિ કે૦ કાંતિ જેમની એવા પાદૈઃ કે૦ ચરણોએ કરી
 ને રાજંત્યા કે૦ શોજનારી એવી તત્વા કે૦ પોતાની મૂર્તિએ જિતાષ્ટાપદાઃ-જિત
 કે૦ જીત્યોઠે, અષ્ટાપદાઃ કે૦ સુવર્ણપર્વત એવો મેરુજેણે એવા, અને હે અસ્મરોઽકોપ
 દ્રુત-સ્મર કે૦ કંદર્પ, તેનો જે ઝડેક કે૦ વેગ-તેણે કરીને ઉપદ્રુત કે૦ ઉપડવને
 પામેલા નહીં એવા, અને જાતરૂપ-જાત કે૦ ઉત્પન્ન થયુંઠે, જગત્કરતાં અતિશય
 એવું રૂપ કે૦ સૌંદર્ય જેને એવા, અને વિન્નય કે૦ નીકલી ગયોઠે નય જેથી, એવા
 અને હે આર્યધીઃ-આર્ય કે૦ પ્રશંસા કરવા માટે યોગ્યઠે, ધી કે૦ બુદ્ધિ જેની એવા,
 અથવા આર્યધી એવો તું, મારૂ રક્ષણ કર એવો સંબંધ. આ શ્લોકમાં શ્રીશાંતિના
 અને મેરુપર્વતની સાદૃશ દેશાહ્યાઠે; તે એમ કે-મેરુપર્વત પણ પદ્મરાગમણિમય
 એવા પોતાના પાદૈઃ કે૦ મૂલજૂત જે પર્વતો, તેઝે કરી શોજેઠે; અને સુવર્ણકરીને
 પોત્વર્ણ એવી નૂમિને ધારણ કરેઠે, અને દેવોએ સેવ્ય ઇત્યાદિક સાદૃશ્ય જાણવું. ॥૧ ॥

તેજીયાસુરવિદ્ધિપોજિનવૃષામાલાંદધાનારજો ॥ રા
 જ્યામેહુરપારિજાતસુમનઃસંતાનકાંતાંચિતાઃ ॥ કી
 ત્યાંકુંદસમલિપેષદપિયેનપ્રાપ્તલોકત્રયી ॥ રા
 જ્યામેહુરપારિજાતસુમનઃસંતાનકાંતાંચિતાઃ ॥ ૨ ॥

व्याख्या—येके० जे जिनश्रेष्ठ, प्राप्तलोकत्रयीराज्या. के० प्राप्त थयुठे त्रैलोक्यतुं राज्य जेने, एवु ठता पण ईपदपि के० किंचित पण, नमेडु के० मदनं न स्वीकारता ह्वा, ते जिनवृषा के० ते जिनश्रेष्ठ, जीयासु के० जयवत थाउं ते केवाढे ? तोके, अविदिप के० जेमने शत्रुनथी एवा, अने रजोराज्यामेडुरपारिजातसुमन सतानकातां—रजके० पराग, तेनी जे राजी के० श्रेणी, तेणे करीने मेडुर के० पु ए एवा जे पारिजातसुमन सतान के० कटपट्टकोना पुष्पोनो समुदाय, तेउए करीने कातके० मनोहर एवी, भाला के० पुष्पमालाने दधाना के० वारणकरनारा, अने कुंदसमत्विपा के० कुदपुष्पसरखी श्वेतवर्ण जेनी कातीढे, एवी कीर्त्या के० कीर्ति ए चित्ता के० व्यास, अने अपारिजातसुमन काताचित्ता—अपके० नष्ट थयोढे, अरि जातके० शत्रुसमूह जेथी, एवा जे सुमनस के० देव अथवा पंक्ति, तेउनो जे सता न के० समुदाय, तेमनो जे कातके० मस्तकप्रात अथवा काता के० स्त्रीउं, तेमणे अचित के० पूजित, एवाढे एमा मस्तक पहे अंचितके० वदन करेला, एवु समजडु

जैनैश्चमतमातनोतुसततसम्यक्दृशासज्जुणा ॥ लीलाचंगमहार्
रिचिन्नमदनतापापहृदयामर ॥ झर्निर्जैदनिरंतरातरतमोनिर्ना
शिपर्युल्लस ॥ लीलाचंगमहार्रिचिन्नमदनतापापहृदयामरं ॥ ३ ॥

व्याख्या—जैनैश्च के० जिनेइसबंधी एवु मत के० सिद्धांतरूप जे मत ते, स म्यक्दृशाके० सम्यक्दृष्टिपुरुषोने सज्जुणालीलाचंग के० उत्तमशुणोनी जे श्रेणी, तेना जानने, सतत के० निरतर, आतनोतु के० विस्तारकरो ते मत केवुढे ? तोके—गम हारि—गमके० समानपाठना आलावा तेउए करीने हारि के० मनोहर, अने चिन्नमद न के० जेदन कखोढे मदन जेणे एवु, अने तापापहृत् के० ससारसबंधी तापनो नाश करनारू, अने यामर—यामके० महाव्रत, तेने र के० देनारू, अने झर्निर्जैद निरतरांतरतमोनिर्नाशि—झर्निर्जैद के० जेदन करवामाटे अयोग्य, अने निरतर के० निविड एवु जे आतरतम के० मनथी उत्पन्न थएजु मोहरूप तम, तेनो निर्नाशि के० अत्यंतनाश करनारू, अने पर्युल्लसलीलाचंगमहारिचित्—पर्युल्लसत् के० अति शयढे लीला के० विलास जेउनो एवा, अने अन्नग के० न नाश यामनारा एवा जे महारि के० महोटा शत्रु, तेउजु नित् के० जेदन करनारू, अने नमदनतापापहृदयामर—नमत् के० वदन करनारूढे, अन्नत के० असंख्य, अपाप के० निष्पाप, अने हृदय के० मनोहर, एवा अमर के० देव जेने, एवुढे ॥ ३ ॥

દંઢત્રકમંઢલૂનિકલયન્સબ્રહ્મશાંતિઃક્રિયાત્ ॥ સં
ત્યજ્યાનિશમીક્ષણેનશમિનોમુક્તાક્ષમાલીહિતં ॥
તપ્તાષ્ટાપદપિંઢપિંગલરુચિર્યોઽધારયન્મૂઢતાં ॥ સંત્ય
જ્યાનિશમીક્ષણેનશમિનોમુક્તાક્ષમાલીહિતં ॥ ૪ ॥

વ્યાખ્યા-યઃ બ્રહ્મશાંતિઃ કેઽ જે બ્રહ્મશાંતિ નામક ચક્ષુઢેવ, શમિનઃ કેઽ ઉપ
શમયુક્ત ઇવા કોઽપણ મુનિને અનિશં કેઽ નિરંતર ઈક્ષણેન કેઽ પોતાના અવલો
કને કરીને, મૂઢતાં કેઽ મૂર્ઢપણને, સંત્યજ્ય કેઽ ઢૂર કરીને, તે મુક્તાક્ષમાલી
હિતં-મુક્ત કેઽ ત્યાગીઢે, અક્ષમા કેઽ કૂરતા જેણે, ઇવા જે યતિ, તેમની જે આ
લી કેઽ શ્રેણી, તેને પણ, ઈહિત કેઽ ઈહિત, ઇવા હિતં કેઽ મોક્ષરૂપ હિતને અ
ધારયત્ કેઽ ધારણ કરતો હવો; સઃ કેઽ તે બ્રહ્મશાંતિ નામક ચક્ષુઢે, ક્ષણેન
કેઽ વેગેકરીને શં કેઽ સુઢવને ક્રિયાત્ કેઽ કરો. તે બ્રહ્મશાંતિ ચક્ષુ કેવોઢે? તો
કે-સંતિ કેઽ ઉત્તમ અને અજ્ય કેઽ નવીન ઇવા દંઢત્રકમંઢલૂનિ-દંઢ કેઽ
રત્નમય દંઢ, ઢત્ર કેઽ સુવર્ણનું ઢત્ર, અને કમંઢલૂ કેઽ પાણીઇ નરેલું કમંઢલ-
ઇઢને કલયન્ કેઽ ધારણ કરનારો, અને શમી કેઽ ઉપશમે યુક્ત, અને ઇન કેઽ
શ્રેષ્ઠ અને મુક્તાક્ષમાલી કેઽ મોતીઢંની ઢે જપમાલા જેની ઇવો, અને તપ્તાષ્ટાપદ
પિંઢપિંગલરુચિઃ તપ્ત કેઽ તપેલો જે અષ્ટાપદપિંઢ કેઽ સુવર્ણપિંઢ, તેના સરઢી
પિંગલ કેઽ પીતવર્ણ ઢે રુચિ કેઽ કાંતી જેની ઇવોઢે. ॥ ૪ ॥ ઇતિ શ્રીશાંતિજિનઃ સ્તુતિ
અવતરણ-હવે શ્રી કુંઢુનાથનીસ્તુતિ માલિનીવૃત્તેકરીને કહેઢે.

નવતુમમનમઃશ્રીકુંઢુનાથાયતસ્મા ॥ યમિતશમિતમોહા
યામિતાપાયહૃદયઃ ॥ સકલનરતનર્તાનૂજિનોપ્યક્ષ
પાશા ॥ યમિતશમિતમોહાયામિતાપાયહૃદયઃ ॥ ૧ ॥

વ્યાખ્યા-યઃ કેઽ જે કુંઢુનાથ નગવાન્, હૃદ કેઽ મનોહર, અને સકલનરત
નર્તા કેઽ સંપૂર્ણ નરતક્ષેત્રનો ઢણી ઇવો, જિનોપિ કેઽ જિન ઢતાં પણ અમિતા
પાયહૃત્-અમિત કેઽ પારવિનાના જે અપાયકેઽ ક્લેશ, તેઢનો હૃત્કેઽ હરણ કરનારો
અનૂત્ કેઽ હોતો હવો. તસ્મૈ કેઽ તે, અક્ષપાશાયમિતશમિતમોહાય-અક્ષ
પાશ, કેઽ ઇન્ડિયરૂપ જે પાશ તેઢઇ કરીને આયમિત કેઽ પ્રબલ ઇવો શમિત કેઽ
સમાવ્યોઢે, મોહ કેઽ મોહરૂપ કર્મનો આયામિ કેઽ વિસ્તાર પામનારો, તાપ

के० सताप जेणे, एवा श्री कुंधुनाथाय के० कुंधुनाथ नामक जिनेश्वरने मम
के० मारा नम के० नमस्कार, जवतु के० थाउ ॥ १ ॥

सकलजिनपतिन्य पावनेभ्यांनमःस ॥ त्रयनरवर

देन्य सारवादस्तुतेन्य ॥ समधिगतनुतिन्योदेववृ

दाजरीयो ॥ नयनरवरदेन्य सारवादस्तुतेन्यः ॥ २ ॥

व्याख्या-तेन्य के० ते, सकलजिनपतिन्य के० संपूर्ण एवा तीर्थकरोने मां
हरो नम के० नमस्कार, अस्तु के० थाउ ते जिनपति केवाडे तो के-पावनेन्य
के० पवित्र, अने सन्नयनरवरदेन्य -सत्के० उत्तमप्रकारना ठे, नयन के० नेत्रो,
रवके० धर्मदेशना शब्द, अने रदके० दत्त जेमना एवा, अने सारवादस्तुतेन्य-
सार के० उत्तम ठे, वाद के० वचन जेमना, एवा पुरपोए स्तुतेन्य के० स्तवन क
रेला, अने गरीयोनयनरवरदेन्य -गरीय के० मोहोटी ठे, नय के० नैगमादिक नय
नुज्ञान जेउने, एवा नरके० मनुष्योने माटे वरदेन्य के० वर देनारा, अने सारवात्
के० स्तुति शब्दे युक्त एवा, देववृदात् के० देवसमुदायथी, समधिगतनुतिन्य के०
प्राप्त थएली ठे स्तुति जेउने, एवा ठे ॥ २ ॥

स्मरतविगतमुद्धंजैनचडचकास ॥ त्कविपदगमजंगहेतुदंतकृतांत ॥

द्विरदमिवसमुद्यद्दानमार्गधुताऽथै ॥ कविपदगमजंगहेतुदंतकृतांत ॥ ३ ॥

व्याख्या-हे जनो, यूपके० तमे, जैनचड के० जिनेश्वरसंबंधी, कृतांत के० सि
धांतने, द्विरदमिव के० हस्तिनी साम्यताए स्मरत के० स्मरण करो ते जिनसि
धांत अने हस्ति केवाडे ते क्रमे करी कहे ठे विगतमुद्धं-विगतके० गयु ठे, मुद्धाके०
प्रमाण जेनु, एटले अत्यंत विशाल एवो तेमज गजपण अत्यंत विशाल, अने चका
सत्कविपदगमजंग-चकासतके० शोचायमान ठे, कविपदानि के० पदितोए सन्मान
करवाने योग्य एवा शब्द गमके० सरखा पाठोना आलावा, अने जंग के० रचना जेने
विषे एवो तेमज-गजपट्टे-शोचायमान अने पदितोए सन्मान करवाने योग्य ठे, पद
गमजंग के० पायना चालवानी रचना जेनेविषे एवो-अने कृतांततुदंत के० मृ
त्युने टालनारो-गजपट्टे-कृतांत के० कखो ठे, पोताना प्रभुनो अत के० सैन्यादि
कोनो नाश जेणे, एवा जे कृतांतके० यमतुल्य एवा पण शत्रुने युद्धनेविषे तुदंत के०
अथवा उत्पन्न करनारो, अर्थात्-मारनारो-अने समुद्यद्दानमार्ग-समुद्यत् के०
दैदीप्यमान ठे, दानमार्ग के० दाननो क्रम जेनेविषे एवो-गजपट्टे, दैदीप्यमान

हे दानमार्गके० मदोदके सहित एवो मार्ग जेथी एवो. अने धुतायैकविपदगं-धु
तके० उखेडी नाखुंठे, अधके० पापथी उत्पन्न यएला एक के० असाधारण वि
पत्के० आपदारूप अगके० वृद्ध जेणे एवो-गजपट्टे, धुतके० नष्ट यथुंठे, अध
के० पापजेनुं, एवो जे पुण्यवान पुरुष, तेनुं जे एक विपद के० केवल विशिष्ट
एवुं स्थान, ते प्रत्ये गके० संचार करनारो एवो-अने अजंगके० जंगरहित एवो, गज
पण शत्रुथी जंग रहित एवो-अने हेतुदंतके० दृष्टांतरूपठे दांत जेने, एटले दंते
युक्त एवो पुरुषज बीजाने स्पष्ट बोध करनारो थायठे, तेमज सिद्धांतपण दृष्टांत
रूप दंते युक्त होतो अकोज लोकोने बोध करनारो, एमाटे हेतुदंत जाणवो. गज
पण शत्रुनो नाश करवा माटे हेतुके० कारण ठे दंत जेना. एवोठे. ॥ ३ ॥

प्रचलदचिररोचिश्चारुगात्रेसमुद्यत्सदसिफलकरामेऽनीमहासेऽरिजीते॥
सपदिपुरुषदत्तेतेजवंतुप्रसादाः। सदसिफलकरामेऽनीमहासेरिजीते॥४॥

व्याख्या-प्रचलत् के० चलन पामनारी जे अचिर के० विजली, तेनी सरखी
जे रोचि के० कांति-तेणे करीने सुंदरठे गात्र के० शरीर जेनुं, एवी हे प्रचलदचि
श्चारुगात्रे!-अने अनीमके० बीजाने जयोत्पादक नथी, हासके० हास्य जेनुं, एवी
हे अनीमहासे ! अने समुद्यत् के० दैदीप्यमान एवा, सदसिके० उत्तम खड्ग अने
फलक के० खेटक, ए आयुधोए करी रामा के० मनोहर, एवी हे सदसिफलकरामे!
अने अरि के० शत्रु, तेउथी जे जीके० जय, तेणे करीने इताके० रहित एवी हे अ
रिजीते! अने अनी के० जयरहित एवीजे महासैरिजी के० महोटी महिषी, तेने
विषे इता के० आरोहण करनारी एवी हे नीमहासैरिजीते ! एवी हे पुरुषदत्ते के०
पुरुषदत्ता नामे अधिष्ठायक देवि, तेके० तारो प्रसादाः के० प्रसाद, मेके० मने सदसिके०
सजानेविषे, सपदिके० त्वरित फलकराः के० मनोवांछित फलने उत्पन्न करनारो, जव
तुके० थाउं. ॥ ४ ॥ इति कुंशुनाथजिनस्तुतिः संपूर्णा ॥१७॥ श्लोकसंख्या ॥६७॥

अवतरण-हवे अरनाथ जिननी स्तुति कहेठे.

व्यमुंचच्चक्रवर्तिलक्ष्मीमिहत्तणमिवयःक्षणेनतं । सन्नमदमरमा
नसंसारमनेकपराजितामरं ॥ दुतकलधौतकांतमानमतानंदित
नूरिजक्तिजाक् । सन्नमदमरमानसंसारमनेकपराजितामरं ॥१॥

व्याख्या-इह के० आ नरतक्षेत्रनेविषे यः के० जे अरनाथ जिनेश्वर, अने
कपराजि-अनेकप के० हस्ति, तेउए करी राजित के० शोभायमान, एवी चक्रवर्ति

लक्ष्मी के० नवनिधानादिक चक्रवर्तिनी संपत्तिने तृणमिव के० तृणनी जेम, व्यसुं
चतु के० गडतो हवो॥ हे नव्यजनो ! तमे त के० ते अर के० श्रीअरनाथ नामे
जिनेश्वरने आनमत के० नमस्कार करो ते अरनाथ केवो ठे? तोके-सन्नमदमर
मानसंसार-सन्नके० नाश पामेल ठे, मद के० आठ मद, मर के० मरण, मान
के० अहकार, अने संसार के० जन्ममरणरूप ससार जेथी, एवो अने-दुतकल
धौतकात-दुत के० गालेलु एवु जे कलधौत के० सुवर्ण, तेना सरखो कात के०
मनोहर, अने आनदितनूरिजकिजाक्सन्नमदमरमानसं-आनदित के० आन
द पमाडेला ठे, नूरिजकिजाक् के० महोटी नक्ति सेवन करनारा एवा सन्नमत
के० उत्तम प्रकारे करी नमस्कार करनारा, अमर के० देव जेणे एवो, अने सार
के० सारजुत एवो अने, अनेकपराजितामर-अनेक के० घणा पराजित के० परा
जव पमाडेला ठे अमर के० मागधतीर्थकुमार प्रमुख देव जेणे. एवो ठे ॥ १॥

स्तौतिसमतत समवसरणजूमौयसुरावलि ॥ सकल

कलाकलापकलिताऽपमदाऽरुणकरमपापदं ॥ तंजि

नराजविसरमुष्ठासितजन्मजरनमाम्यहं ॥ सकलक

लाकलाऽपकलितापमदारुणकरमपापदं ॥ २ ॥

व्याख्या-सकलकलाकलापकलिता-सकल के० सपूर्ण जे कजाठ, एटले कान
कला, तेवनो जे कलाप के० समूह-तेणे करीने कलित के० शोजित, एवी अ
ने सकलकला के० स्तुतिरूप कोलाहल शब्दे युक्त एवी अने, कला के० मनोहर
एवी सुरावलि के० चारनिकाय देव, तेनी जे श्रेणी-यंके० जे जिनसमूहने स
मवसरणजूमौ के० समवसरणजूमिनेविपे समतत के० चार तरफ चार बा
छुए स्तौति के० स्तुति करे ठे, तके० ते अपमदारुणकर-अप के० गया ठे म
द के० आठ मद जेथी, अने अरुण के० आरक्त ठे कर के० हस्त जेना एवा,
अने अपापद-अपाप के० पुण्य, तेने देनारा एवा, अने समुष्ठासितजन्मजर-स
मुष्ठासित के० टाल्या ठे, जन्म अने जरा जेणे एवा, अने अपकलिताप-अप
के० गयो ठे, कलि के० क्लेश अने ताप के० सताप जेथी एवा, अने अदारुणक
र के० नथी जे दारुण के० जयकर एवु जे कर्म, तेने कर के० करनारा एवा, अ
ने अपापद-अप के० गएली ठे आपदा जेथी एवा, जिनराजविसर के० जिन
श्रेष्ठोना समूहने, अह के० दुःखनमामि के० नमस्कार करुं. ॥ १॥ ॥ २ ॥

नीममहाजवाब्धिजवनीतिविजेदिपरास्तविस्फुरत् ॥
 परमतमोहमानमतनूनमलंघनमघवतेऽहितं ॥ जिन
 पतिमतमपारमर्त्यामरनिर्वृतिशर्मकारणं ॥ परमत
 मोहमानमतनूनमलंघनमघवतेऽहितं ॥ ३ ॥

व्याख्या—हेजव्यजनो ! तमे जिनपतिमतं के० श्रीजिनेश्वरना मतने नूनं के० निश्चये करीने आनमतके० वंदन करो. ते जिनमत केबुं ठे? तो के—नीममहा जवाब्धि जवनीतिविजेदि—नीम के० जयंकर एवो जे महाजवाब्धिके० महोढो जवसमुझ, तेथी उपनी जे जवनीति के० जन्म मरणादिकजय, तेनु विजेदिके० जेदन करनारुं, अ ने परास्तविस्फुरत्परमतमोहमानं—परास्त के० निराकरण कस्यां ठे, विस्फुरत् के० प्रगट एवा परमत के० शाक्यादिक मिथ्यात्वमतनां मोह के० अज्ञान अने मान के० अहंकार जेणे एबुं, अने अतनूनं के० महोढुं, अने अलंके० अत्यंत, घनंके० निविड गहन एबुं, अने अघवते के० पापी पुरुषमाटे अहितं के० अहितकारक ए बुं, अने अपारमर्त्यामरनिर्वृतिशर्मकारणं—अपार के० अनंतठे अने मर्त्य के० मनुष्य अने अमर के० देव, तेउनुंजे निर्वृति के० मोहसुख, तेनुं कारण के० नि मित्त एबुं, अने परमतमोहं—परम के० उत्कृष्ट एबुं जे तमके० अज्ञान तेनो नाश करनारु एबुं, अने अलंघनमघवता—अलंघनके० कोइ पण उल्लघन करवामाटे अशक्य एवो जे मघवा के० अच्युतेंइ, तेणे ईहितंके० श्रवण करवानी इच्छा करेजुं एबुंठे.

याऽत्रविचित्रवर्णविनतात्मजपृष्ठमधिष्ठिताहुता ॥
 त्समतनुजागविकृतधीरसमदवैरिवधामहारिनिः॥
 तडिदिवजातिसांध्यघनमूर्धनिचक्रधरास्तुसामुदे॥
 समतनुजागविकृतधीरसमदवैरिवधामहारिनिः॥४॥

व्याख्या—अत्र के० आ जगत्नेविषे असमदवैरिव—असम के० निरूपम एवो दवैरिव के० दावानलज जाणे होयना ! एवा अने धामहारिनिःके० पोताना तेजे करीने मनोहर एवा महारिनिः के० मोटा चक्रायुधोए करीने गविके० जूमिनेविषे कृतधीरसमदवैरिवधा—कृतके० कस्योठे, धीरके० धैर्यवान अने समदके० मद सहित एवा शत्रुनो वध जेणे एवी माटेज चक्रधरा के० चक्रधरा नामे करीने प्रसिद्ध ए वी याके० जे अधिष्ठायक देवी, सांध्यघनमूर्धनि के० संध्याकाल संबंधी मेघना

मस्तकनेविषे, एटले मेघ ऊपर तडिदिव के० विजली सरखी जाति के० शोचेने,
सा के० ते चक्रधरा देवी, मुदे के० हर्षने माटे अस्तुके० थाउं ते देवी केवी ठे ?
तो के०-विचित्रवर्णविनतात्मजपृष्ठमधिष्ठिता-विचित्र के० नानाप्रकारनोठे वर्ण
के० शरीरनो रंग जेनो, एवो जे विनतात्मज के० गरुड, तेना पृष्ठ के० पृष्ठनाग
प्रत्ये अधिष्ठता-के० आरूढ बनारी, अने दुतात्समतनुजाक् के० अग्नि सरखा दे
दीप्यमान तनुं के० देहने धारण करनारी, अने अविरुतधी के० विकाररहितठे
बुद्धि जेनी, अने असमतनुजा-असम के० निरूपमठे, तनुजा के० शरीरनी काती
जेनी एवीठे ॥ ४ ॥ इति अरनाथजिनस्तुति संपूर्णा ॥ १७ ॥ ७२ ॥

अवतरण- हवे मछिनाथजिननी स्तुति रुचिरावृत्ते करीने कहेठे

नुदंस्तनुप्रवितरमछिनाथमे ॥ प्रियगुरो
चिररुचिरोचितावर ॥ विडंबयन्वररुचिमंथ
लोज्ज्वल ॥ प्रियगुरोऽचिररुचिरोचितांवर ॥ १ ॥

आख्या-हेगुरो के० गुरु एवा हे मछिनाथ के० हे मछिनाथनामे जिनेश्वर !
प्रियगुरोचि के० प्रियंशु वृद्ध सरखी जेनी काति ठे एवा अने वररुचिमलोज्ज्व
ल-वर के० श्रेष्ठ एवु जे रुचिममल के० कांतिममल तेणे करीने उज्ज्वल के० हे
दीप्यमान एवो तु, अरुचिरोचिता-नथी जे रुचिरके० मनोहर, अने उचितके० योग्य
एवा तनु के० पोताना देहने नुदन् के० हृष्य पमाडता थका अने अचिररुचिरोचि
तांवर-अचिररुचि के० विजली, तेणे रोचित के० प्रकाशित एवु जे अवर के०
आकाश, तेने विडंबयन् के० अनुकरण करतो थको एटले विजलीए युक्त एवा
मेघ सरखु शरीर धारण करतो थको, मेके० मने प्रियके० प्रियकारक एना वरके०
वरने प्रवितर के० समर्पण कर ॥ १ ॥

जवाजतजगदवतोवपुर्व्यथा ॥ कदंबकैरवशतपत्रसपद ॥
जिनोत्तमानस्तुतदधत स्रजस्फुरत्कदंबकैरवशतपत्रसंपदं ॥ २ ॥

आख्या-हे जन्मजनो ! तमे वपुर्व्यथाकदंबकै-वपुके० शरीर, तेनी जे व्यंथा
के० पीडा तेउनो जे कदंब के० समुदाय, तेउए करीने अवशके० परवश, अनेतपत्के०
ताप पामनारठे त्रस के० प्राणी जेनेविषे, एवु जे पदके० स्थान, तेप्रत्ये गतके० प्राप्त
थएला एवा जगत्के० जगत्ने जवात के० वेगेकरीने अवत के० रक्षण करनारा
एवा अने स्फुरत्कदंबकैरवशतपत्रसपद-स्फुरत के० प्रफुल्लित एवा जे कदंब

કે० કદંબ નામક વૃક્ષનાં ફૂલ, કૈરવ કે० ચંડવિકાસીકમલ, અને શતપત્ર કે०
સો પાંચડીનાં કમલ, એંતી જે સંપત્ત કે० સંપદા જેનેવિષે એવી સ્વર્જ કે० મા
જાને દધતઃ કે० ધારણ કરનારા એવા જિનોત્તમાન કે० અઢીઢીપસંબંધી સંપૂર્ણ
તીર્થકરોને સ્તુત કે० સ્તવન કરો. ॥ ૨ ॥

સસંપદંદિશતુજિનોત્તમાગમઃ । શમાવહન્નતનુતમોહરોદિતે ॥

સચિત્તજૂઃક્લત્તહ્યેનયસ્તપઃ । શમાવહન્નતનુતમોહરોદિતે ॥૩॥

વ્યાખ્યા—યઃકે० જે ચિત્તજૂઃકે० કામદેવ, તે તપઃસમૌકે० તપ અને ઉપશમ, એંતે
અહનકે० પ્રહાર કરતો હવો, અર્થાત નહિસરસા કરતો હવો, અને અદિતેકે० અર્ચ
ન્નિત એવા મોહરોદિતે—મોહકે० મૂઢપણુ અને રોદિત કે० રુદન, એંતે અતનુત
કે० વિસ્તાર કરતો હવો; સઃ કે० તે કામદેવ, હ્ર કે० આ જગત્નેવિષે યેન
કે० જે આગમે, ક્લત્ત કે० નષ્ટ કહ્યો; અને જે તનુતમોહરઃ કે० મહાઅજ્ઞાનનુ હ
રણ કરનાર અને શંકે० સુખને આવહનકે० ઉત્પન્ન કરનાર એવો સઃ કે० તે જિ
નોત્તમાગમઃ—જિનકે० સામાન્યકેવલી, તેઉમધ્યે જે ઉત્તમ કે० તીર્થકર, તેઉનો
આગમ કે० સિદ્ધાંત, તે સંપદં કે० સંપત્તિને, દિશતુકે० સમર્પણ કરો. એટલે જે કા
મદેવે તપ અને ઉપશમ—એંતો નાશ કરીને નિરંતર મોહ અને શોક ઉત્પન્ન કહ્યો,
તે મદનનો નાશ કરનારો, અને અજ્ઞાનનો નાશ કરી સુખ ઉત્પન્ન કરનારો એવો તે
જિનસિદ્ધાંત, અમોને મોક્ષસંપત્તિ આપો. એવો જાવાર્થ ॥ ૩ ॥

દ્વિપંગ્તોહદિરમતાંદમશ્રિયા પ્રજાતિમેચકિતહરિદ્વિપન્નગે ॥

વટાવ્હ્યેકૃતવસતિશ્રયક્ષરાટ્ પ્રજાતિમેચકિતહરિદ્વિપન્નગે ॥૪॥

વ્યાખ્યા—યક્ષરાટ્ કે० કપર્દિનામે જે યક્ષોનોરાજા, તે મેકે० મારા દમશ્રિ
યાપ્રજાતિ કે० ઉપશમરૂપ લક્ષ્મીએ શોનનારા એવા હૃદિ કે० હૃદયનેવિષે રમતાં
કે० રમણ કરો. તે યક્ષરાજ કેવો છે ? તો કે—ચકિતહરિદ્વિપં કે० પોતાની શોના,
સામર્થ્ય, સ્થૂળપણું ઇત્યાદિક ગુણોએ જયેકરીચકિત કહ્યો છે ઇંડનો એરાવત ગજ
જેણે, એવા દ્વિપં કે० હસ્તિપ્રત્યે ગતઃકે० આરૂઢ થનારો અને વિપન્નગેકે० સર્પરહિત
એવા વટાવ્હ્યેનગે કે० વટ નામક વૃક્ષના અધોનાગે, કૃતવસતિઃ કે० કરેલું છે વ
સ્તિસ્થાન જેણે એવો, અને પ્રજાતિમેચકિતહરિત્—પ્રજા કે० કાંતિએ—અમેચકિત
કે० અતિશય શ્યામવર્ણ કરીઉં છે હરિતઃ કે० દિશાઉંજેણે એવો છે. ॥ ૪ ॥ ઇતિ
શ્રી મહિનાથજિનસ્તુતિઃ સંપૂર્ણ ॥૧૯॥ શ્લોક સંખ્યા ॥ ૭૬ ॥

अवतरण-हवे श्रीमुनिसुव्रत जिनस्तुति नर्दटकवृत्ते करीने कहेते

जिनमुनिसुव्रत समवताजिनतावनत ॥ समुदितमानवा

धनमलोचवतोचवत ॥ अवनिविकीर्णमाटिपतयस्य

निरस्तमन ॥ समुदितमानवाधनमलोचवतोचवत ॥ १ ॥

व्याख्या-हे नव्यजनो ! जे मुनिसुव्रत नामे जगवान् दीक्षाग्रहणे करीने अलोचवत, के० लोचपरिणामरहित एवो चवत के० थवा लाग्यो ठता, ते दीक्षा कालना वर्षदान समये, अवनिविकीर्ण के० जूमिनेविषे पसरला एवा, यम्य के० जे मुनिसुव्रतना धन के० इव्यने समुदितमानवा-समुदित के० हर्ष पामेला जे नव्यप्राणी-तेउ, आदिपत के० ग्रहण करता हवा, अने जे जनतावनत के० जनसमूहे वदन करेलो, अने निरस्तमन समुदितमानवाधनमल-निरस्त के० टाव्या ठे, मन-समुदित के० मननेविषे एक ठेकाणे मलेला एवा मान के० अजिमान, बाधन के० रोगादिकनी पीडा अने मल के० आव कर्मरूप मल जेणे एवो, ते, जिनमुनिसुव्रत के० श्रीमुनिसुव्रतनामे तीर्थकरदेव, ते चवत के० तमोने चवत, के० सत्तारधी समवतात के० उत्तम प्रकारे करीने रक्षण करो. ॥ १ ॥

प्रणमततजिनव्रजमपारविसारिरजो ॥ दलकमलानना

महिमधामनयासमरुक् ॥ यमतितरासुरेडवरयोपिटिला

मिलनो ॥ दलकमलाननामहिमधामनयासमरुक् ॥ २ ॥

व्याख्या-हे नव्यजनो ! यके० जे जिनसमूहने, अपार विसारिरजोदलकमलानना-अपार के० दूरप्रदेश पर्यंत, विसारि के० प्रसार पामनारी ठे, रजके० धूल जेनी, अने विस्तीर्ण ठे दल के० पत्रो जेना एवु जे कमल, तेना सरखु ठे आननके० सुख जेउ एवी अने अरुक् के० रोगरहित एवी, अने इजामिलनोदलकमला-इला के० धृवी, तेनेविषे जे मिलन के० आलोढवु, तेणेकरीने उत् के० प्राप्त थयुं ठे, अलकके० केशनेविषे मलके० मलिनपणु जेना एवी, अने हिमधामनयासमरुक्के० षड्नीकांति सरखी जेनी कांति ठे एवी, सुरेडवरयोपित्के० देवेंडनी श्रेष्ठ स्त्री जे इडाणी, ते अतितरा के० अत्यंत प्रेमेकरीने ननाम के० वदन करती हवी, तंके० ते महिमधाम के० महिमानु केवल घर एवा अने नयास के० सात प्रकारना नयनो नाश करनारा एवा जिनव्रज के० जिनसमूहने तमे प्रणमत के० वदन करो ॥ २ ॥

ત્વમવનતાન્જિનોત્તમકૃતાંતન્નવાધિહૃષોઽવસદનુમાનસંગ
મનયાતતમોદયિતઃ ॥ શિવસુખસાધકંસ્વન્નિદધત્સુધિ
યાંચરણં વસદનુમાનસંગમનયાતતમોદયિતઃ ॥ ૩ ॥

વ્યાખ્યા—સત્ કે૦ ઉત્તમ પ્રકારનું જે અનુમાન કે૦ પ્રત્યક્ ૧ અનુમાન ૨
ઉપમાન ૩ આગમ ૪ એ ચારપ્રકારનાં અનુમાન, તેનો હે સંગમન કે૦ સંગતી જે
ને એવા હે સદનુમાન સંગમન ! અને યાત કે૦ ગણું હે, તમ કે૦ અજ્ઞાન જેનું
એવા જે યતિ, તેડના દયિત કે૦ વલ્લન એવા હે યાતતમોદયિતઃ ! અને ગમ
કે૦ સરસવા પાતોના અલાપ અને નય કે૦ નૈગમાદિક સાતનય, તેડે કરી
આતત કે૦ વિસ્તૃત એવા હે ગમનયાતત ! અને મોદ કે૦ આનંદ ઉત્પન્ન કરના
રા એવા હે મોદયિતઃ ! એવા હે જિનોત્તમ કૃતાંત કે૦ જિનશ્રેષ્ઠોના સિદ્ધાંત ! ત્વ
કે૦ તું, સુધિયાં કે૦ પંક્તિના અનુમાનસં કે૦ મનનો અંગીકાર કરીને વસત
કે૦ વાસ કરતો થકો અને શિવસુખ સાધકં કે૦ મોક્ષ સુખનું સાધક એવા ચર
ણં કે૦ ચારિત્રને સમન્નિદધત્કે૦ દેખાડતો થકો, અવનતાન્કે૦ તમારામાટે અ
ત્યંતનમ્ર એવા વિહૃષઃ કે૦ જિનમત જાણનારા પંક્તિને નવાત્ કે૦ સંસારથી અ
વ કે૦ રક્ષણ કરો. ॥ ૩ ॥

અધિગતગોધિકાકનકરુક્તવગોર્યુચિતાં ॥ કમલકરા
જિતામરસનાસ્યતુલોપકૃતં ॥ મૃગમદપત્રજંગતિલકૈર્વ
દનંદધતી ॥ કમલકરાજિતામરસનાસ્યતુલોપકૃતં ॥ ૪ ॥

વ્યાખ્યા—હે નવ્યજન ! ગૌરી કે૦ ગૌરીનામે જે અધિષ્ઠાયકદેવી, તે તવ કે૦ તા
રા લોપકૃતં કે૦ નાશ કરનારો જે શત્રુ. તેને તે નઅસ્યતુ કે૦ નાશ કરો. તે ગૌરી
દેવી કેવીહે ? તો કે—અધિગતગોધિકા—અધિગત કે૦ પ્રાપ્ત થઈ, ગોધિકા કે૦ દે
વવાહન વિશેષ જેને એવી, અને કનકરુક્ત કે૦ સોનાસરસી હે કાંતી જેની, અને
કમલકરા-કે૦ કમલ હે હસ્તનેવિષે જેના એવી, અને જિતામરસના—પોતાના
સ્વરૂપસૌંદર્યે કરીને જિત કે૦ નિષ્પ્રજન કરીહે, અમરસના કે૦ દેવોની સજા જે
ણે એવી, અને મૃગમદપત્રજંગતિલકૈઃ—મૃગમદ કે૦ કસ્તૂરિ, તેનો જે પત્રજંગકે૦
પત્રરચના અર્થાત્ પીઅલ, અને તિલક, એડે કરીને ડચિતાં કે૦ યોગ્યહે ધિ
ન્હો જેનેવિષે એવી, અને અલકરાજિ કે૦ નૃકુટી અને વાંકડા કેશ ઇત્યાદિકે
કરીને રાજિ કે૦ શોભાયમાન અને તામરસનાસિ—તામરસ કે૦ કમલ, તેના સ

रखीये जास के० कांति जेनी एवा, अने अतुलोपरुत के० अतुल्ये उपकार के० मौक्तिदिकोना अलंकार जेनेविषे, एवा वदन के० मुखने दयति के० धार ए करनारी एवीये. ॥ ४ ॥ इति श्रीमुनिसुव्रत जिनस्तुति संपूर्णा ॥ १० ॥ ८० ॥

अवतरण०—हवे नमिनाथ जिननी सुति शिखरिणीवृत्ते करीने कहेते स्फुरद्विद्युत्कातेप्रविकिरवितन्वतिसततं ममायासंचारोदितम दनमेऽघानिलपित ॥ नमब्रव्यश्रेणीज्वज्जयजिदाह्वय चसा ममायासंचारोदितमदनमेघानिलपित ॥ १ ॥

व्याख्या—हे स्फुरद्विद्युत्काते के० स्फुरण पामेते विजलितरखी कांति जेनी एवा, अने हे चारो के० हे मनोहर ? अने हे दितमद—दित के० दूर कखा ठे, मद के० आठ मठ जेणे एवा, अने हे अमायसचार के० नथी, मायानो एटले कपटनो संचार जेनेविषे, अथवा जेथी मायानो संचार नथी एवा, अने हे नमब्रव्य श्रेणीज्वज्जयजिदाह्वयचसाप्रलपित के० नमन करनारा जे नव्यज नो, तेठनी जे श्रेणी, तेनो जे ज्वज्जय के० ससारजय तेनुं जेदन करनारा एवा ह्वय के० मनोहर एवा वचसा के० उपदेशरूप वचनने लपित के० जापण कर नारा, अने हेदितमदनमेघानिल—दित के० प्रगट एवो जे, मदन के० कामदेव, तेज जाणे मेघ, तेना नाशने माटे अनिल के० वायुसरखा अने पित के० पि ता सरखा हे नमे के० हे नमिनाथ तीर्थकर, त्वं के० तू, सतत के० निरंतर आयास के० ससारत्रमणरूप आयासने वितन्वति के० विस्तार करनारा एवा म म के० मारा अघानि के० पापोने प्रविकिर के० बिखेरी नाख ॥ १ ॥

नखांशुश्रेणीजि कपिशितनमन्नाकिमुकुट सदानोदीनाना मयमलमदारेरिततम. ॥ प्रचक्रेविश्वंय सजयतिजिनाधीश निवह सदानोदीनानामयमलमदारेरिततम ॥ २ ॥

व्याख्या—य के० जे जिनेश्वरसमूह विश्व के० जगत्तने इततम के० गयु ठे अज्ञान जेनुं एवु करतो हवो, सोऽय के० ते आ अत्यंत प्रख्यात एवो जिनाधी शनिवह के० जिनेश्वरदेवनो समूह, जयति के० सर्वोत्कर्ष करीने वर्तणूक करे ठे ते केवोडे ? तो के—नखांशुश्रेणीजि के० पोताना नखकिरणना समुदाये करीने कपिशितनमन्नाकिमुकुट—कपिशित के० कपिलवर्ण कखो ठे, नमत् के० नमन करनारा नाकि के० देवताना मुकुट के० किरीट जेणे एवो, अने नानाऽम

યમલમદારે:-નાના કે૦ નાના પ્રકારના જે આમય કે૦ રોગ અને મલ કે૦ આ
 ઠ કર્મરૂપ મલ, તદ્રૂપી જે અરી કે૦ શત્રુ તેનો સદા કે૦ નિરંતર નાશ કરનાર,
 અને દીનાનાં કે૦ દીનપુરુષોને માટે સદાન: કે૦ દીક્ષાસમયે દાનસહિત એવો
 અને અલમદારેરિતતમ:-અલમ કે૦ અતિશયે કરીને દાર કે૦ સ્ત્રીઝંઈ ઈરિતત:
 કે૦ જેના ધૈર્યપણાનું ચલન કશું નથી; એવો ઠે. ॥ ૨ ॥

જલવ્યાલવ્યાગ્રજ્વલનગજરુક્વંધનયુધો ॥ ગુરુર્વાહોઽપા
 તાપદઘનગરીયાનસુમતઃ॥કૃતાંતસ્ત્રાસીષ્ટસ્ફુટવિકટહેતુપ્રમિ
 તિના ॥ ગુરુર્વાહોપાતાપદઘનગરીયાનસુમતઃ ॥ ૩ ॥

વ્યાખ્યા-હે જવ્યજનો! અપાતાઽપદઘનગરીયાનસુમત:-એટલે નથી પાત
 કે૦ અધ:પાત, અપત્ કે૦ આપદા, અને અધ કે૦ પાપ જેનેવિપે, એવી જે નગ
 રી કે૦ મોહરૂપ નગરી, તેનેવિપે જે યાનકે૦ ગમન, તેવિપે સુમતઃ કે૦ અત્યંત
 માન્ય એવા, વાહ: કે૦ અશ્વસરસ્વો ગુરુ: કે૦ મોહોટો, અને સ્ફુટવિકટહેતુપ્ર
 મિતનાક્-સ્ફુટ કે૦ સ્પષ્ટ એવા વિકટ કે૦ પરસ્પર મલનારાં જે પ્રમાણ, તેનો
 જે હેતુ કે૦ સાધકદૃષ્ટાંત, અને પ્રમિતિ કે૦ ઉત્કૃષ્ટજ્ઞાન, તેને જજન કરનારો એ
 ટલે તેણેકરી યુક્ત એવો, અને ઊરુ કે૦ વિસ્તીર્ણ અને પદઘનગરીયાન્-પદ કે૦
 અધિકાર, તેઝંઈ કરીને ઘનકે૦ નિવિડ હોવાથી ગરીયાન્ કે૦ શ્રેષ્ઠતર અને પાતા
 કે૦ રક્ષણ કરનારો જે કૃતાંત કે૦ સિદ્ધાંત તે અસુમતઃ કે૦ પ્રાણીઝંઈ જલ, વ્યાલ
 વ્યાગ્ર, જ્વલન ગજ રુક્વંધનયુધ: કે૦ પાણી સર્પ વાઘ દાવાનલ હુષ્ટગજ જગંદ,
 રાદિક હુષ્ટરોગ કારાગૃહાદિકવંધન અને સંગ્રામ-એઝંથી ત્રાસીષ્ટ કે૦ રક્ષણ કરો

વિપદ્વ્યૂહંવોદલયતુગદાદ્ધાવલિધરા ॥ સમાનાલીકાલીવિ
 શદચલનાનાલિકવરં ॥ સમધ્યાસીનાંજોન્નતઘનનિજાંજોધિ
 તનયા ॥ સમાનાલીકાલીવિશદચલનાનાલિકવરં ॥ ૪ ॥

વ્યાખ્યા-હે જવ્યજનો, ગદાદ્ધાવલિધરા-ગદા કે૦ ગદાનામે આયુધ અને અ
 દ્ધાવલિ કે૦ જપમાલા તેઝંઈ ધરાકે૦ ધારણ કરનારી અને અસમા કે૦ અસા
 ધારણ અને નાલિકાઽલીવિશદચલના-નાલી કે૦ કમલ તેઝંઈ જે આલી
 કે૦ શ્રેણી તેના સરસ્વા વિશદ કે૦ ઝજ્જલ ઠે ચલન કે૦ ચરણ જેના એવી, અને
 વિશદચલનાનાલિકવરં-વિશત્ કે૦ લીન ચનારા અને અચલ કે૦ નિશ્ચલ એવા
 જે નાનાલિ કે૦ ઘણા ઝમર, તેઝંઈ કરીને મિશ્રવર્ણ એવા નાલિકવરં કે૦ શ્રેષ્ઠ

कमलनेविषे समथासीना के० बेसनारी अने अंजोनृतघननिजा के० उदके क
री पूर्ण एवा मेघसरस्वी श्यामवर्ण अने अजोधितनयासमानाऽली के० लक्ष्मीस
रस्वी ठे सखी जेनी एवी, काली के० कालीनामे जे अधिष्ठायकदेवी, ते व के० त
मारा विपद् के० शत्रुना समुदायने दलयतु के० नाश करो ॥ ४ ॥ इति श्री न
मिनायजिन स्तुति संपूर्णा ॥ ३१ ॥ श्लोकसख्या ॥ ८४ ॥

अवतरण० हवे श्री नेमिनाथ जिननी स्तुति शार्दूलविक्रीडितवृत्तेकरीने कहेवे
चिह्नेषोर्जितराजकरणमुखेयोलक्षसख्यंक्षणा ॥ दक्षामजन
नासमानमहसंराजीमतीतापद ॥ तनेमिनमनघनिर्वृतिकरंच
केयदूनांचयो ॥ दक्षामंजननासमानमहसंराजीमतीतापदं ॥ १ ॥

व्याख्या—य के० जे नेमिनाथ नगवान्, रणमुखेके० सग्राममुखनेविषे लक्ष
ख्यंके० लक्ष्मे सख्या जेनी, एवा ऊर्जितराजके० बलवान् एवा राजाउना सैन्य
ने क्षणात् के० वेगे करीने चिह्नेके० ज्यहा ल्यहा पलायमान करतो हवो, च
के० अने य के० जे यदूनां के० यादवोनी दक्षाके० चतुर एवी राजीके० श्रेणी
ने अतीतापदके० गएलीठे आपदा जेथी एवी चक्रेके० करतो हवो, हेजनके० हे
जव्यजन । तुं तके० ते नघनिर्वृतिकरके० नमन करनारा प्राणीउने मोक्षमुखने
देनारा एवा, अने अजननासमानमहस—अजनके० काजल, तेना सरखुं नासमा
नके० वैदीप्यमानठे महस्के० तेज जेजु एवा अने नासमानके० पोताना स्वरूप
नी कातिए करीने शोभायमान एवा, अने अहस्के० हास्यरहित एवा, अने राजी
मतीतापदके० दीक्षाकालनेविषे राजीमतीनामे स्त्रीने विरहतापने देनारा एवा ने
मिके० श्रीनेमिनाथतीर्थकरने नम के० वदनकर ॥ १ ॥

प्रात्राजीकृतिराजकारजइवज्यायोपिराज्यजवा । द्यासंसारमहो
दधावपिहिताशास्त्रीविहायोदित ॥ यस्याः सर्वतएवसाहरतुनोराजी
जिनानाजवा । यासंसारमहोदधावपिहिताशास्त्रीविहायोदित ॥ २ ॥

व्याख्या—याके० जे जिनश्रेणी, उदितके० उदय पामेला ज्यायोपिके० अतिप्रौढ
एवा पण, राज्यके० राज्यने रजइवके० तृणसरखु जवातके० वेगेकरीने विहायके०
तजीने प्रात्राजीतके० प्रव्रज्याने ग्रहण करती हवी, अने यस्याके० जे जिनश्रेणी
जु, पिहिताशास्त्रीविहाय—पिहिताके० आह्वाहित करीठे आशास्त्रीके० दिशारूप स्त्री
अने विहायस्के० आकाश जेणे एवु, अने अदितके० अखम् एवु सारमह के०

સારજૂત એવું જે તેજ તે, સર્વતેવકે ૦ સર્વ દિશાઝનેવિપેજ દધાવકે ૦ પ્રસાર પામ
તું હવું. સાકે ૦ તે જિતરાજકાંકે ૦ જેણે રાજસમૂહ જીલ્યોઢે એવી, અને સંસારમ
હોદધાવપિકે ૦ સંસારસમુદ્ધનેવિપે પણ હિતાકે ૦ હિતકારક એવી, અને શાસ્ત્રી
કે ૦ અજ્ઞજનોને દેશનાનુ શાસન કરનારી એવી, જિનાનાંકે ૦ જિનોની રાજીકે ૦
એણી જે, તે નઃ કે ૦ અમારા નવાયાસંકે ૦ સંસારરૂપ ક્લેશને હરતુકે ૦ હરણકરો.

કુર્વાણાઽણુપદાર્થદર્શનવશાન્નાસ્વત્પ્રજ્ઞાયાસ્ત્રપા ॥

માનત્યાજનકૃત્તમોહરતમેશસ્તાદરિજોહિકા ॥ અ

ક્લોન્યાતવજારતીજનપતેપ્રોન્માદિનાંવાદિનાં ॥ મા

નત્યાજનકૃત્તમોહરતમેશસ્તાદરિજોહિકા ॥ ૩ ॥

વ્યાખ્યા—હે તમોહરતમ કે ૦ અજ્ઞાનને અત્યંત હરણ કરનારા, અને હે ઈશકે ૦
હે નિયમનકરનારા ! અને હે જનકૃત્તમોહરત—જન કે ૦ લોક, તેઓનું કૃત્ત કે ૦
નિરાકરણ કચુંઢે, મોહ કે ૦ મૂઢપણ, અને રત કે ૦ મૈથુન જેણે; એવા હે જિનપતે
કે ૦ હે જિનેશ્વર, તવ કે ૦ તાહારી જારતી કે ૦ દેશનારૂપ વાણી, મે કે ૦ મારા, અ
રિજોહિકા કે ૦ શત્રૂનો ડોહ કરનારી અર્થાત્ નાશ કરનારી સ્તાત્ કે ૦ યાઝ. તેવા
ણી કેવી ઢે ? તોકે--અણુપદાર્થદર્શનવશાત્--અણુકે ૦ સૂક્ષ્મ જે જીવાજીવાદિક
નવપદાર્થ, તેઝના દર્શનવશાત્ કે ૦ અવલોકન યોગેકરીને નાસ્વત્પ્રજ્ઞાયાઃ કે ૦ સૂર્યની
કાંતીને ત્રપાં કે ૦ જલ્કાપ્રત્યે કુર્વાણા કે ૦ ઉત્પન્ન કરનારી, અને શસ્તા કે ૦ પ્રશ
સ્ત અને અદરિજોહિકા—અદરિજ કે ૦ મહોટો ઢે કહ કે ૦ વિચાર જેનેવિપે એવી,
અને અક્લોન્યા કે ૦ કોઈથી પણ ક્લોન ન પામનારી, અને પ્રોન્માદિનાં કે ૦ પ્રકર્ષ
કરીને ઉત્પન્ન થયો ઢે ઝન્માદ કે ૦ દર્પ જેઝને એવા, વાદિનાં કે ૦ પરવાદી પુરુષો
નું માનત્યાજનકૃત્—માન કે ૦ અજિમાન તેનું જે, ત્યાજન કે ૦ મોહણ કરનારીઢે.

હસ્તાલંબિતચૂતચુંબિલતિકાયસ્યાજનોઽન્યાગમત્ ॥ વિ

શ્વાસેવિતતાંમ્રપાદપરતાંવાચારિપુત્રાસકૃત્ ॥ સાનૂ

તિંવિતનોતુનોર્જુનરુચિઃસિંહેઽધિરૂઢોલ્લસ ॥ દિશ્વા

સેવિતતામ્રપાદપરતાંવાચારિપુત્રાઽસકૃત્ ॥ ૪ ॥

વ્યાખ્યા--યસ્યાઃ કે ૦ જે અંબાનામક દેવીના, વિશ્વાસેવિતતામ્રપાદપરતાં—વિશ્વ
કે ૦ ત્રિચુંવન, તેણે આસેવિત કે ૦ અત્યંત સેવન કરેલા એવા અને તામ્રકે ૦ આર
ક્ત એવા જે પાદકે ૦ ચરણ, તેના પરતાંકે ૦ શરણપણને જનઃ કે ૦ જે લોક તે,

अन्यागमत्के० प्राप्त यता हवा, सा के० ते अंबा के० अंबानामे अधिष्ठायकदे
वी. न के० अमारे माटे, असकृत्के० बारवार, नूतिके० ऐश्वर्यने वितनोतुके०
विस्तार करो ते अंबादेवी केवीठे० तोके-हस्तालंबितचूतचुंबिलतिका-हस्तालवि
त के० हस्तनेविषे ग्रहण करेली ठें चूतचुंबि के० आवानेविषे लटकनारी एवी
लतिका के० बेल जेणे एवी, अने वाचा के० पोतानी वाणीए रिपुत्रासकृत् के० श
त्रुने त्रास उत्पन्न करनारी, अने अर्जुनरुचि के० सुवर्ण सरस्वी ठे रुचि एटले
कांति जेनी एवी, अने उल्लसदिश्वासे के० प्रसार पामेठे अचचलत्व अकूरत्वादिक
विश्वास जेनो एवा सिंह के० सिंहनेविषे अधिरुढा के० आरोहण करनारी, अने
वितताम्रपादपरता-वित्त के० विस्तार पामेलु एतु जे आम्नपादप के० आम्नवृक्ष
तेनेविषे रत्ता के० प्रीति धारण करनारी अर्थात् महोटा आम्नवृक्षना अधोनागे
तेज आंबापरधी नीचे लटकनारी वेलीने धारण करीने सिंहनेविषे वेसनारी एवी,
अने चारिपुत्रा-चारि के० निरंतर सचार करवानो स्वभावठे जेमनो एवा ठे
पुत्र जेना एवीठे ॥ ४ ॥ इति श्री नेमिनाथ जिनस्तुति संपूर्णा ॥ ३३ ॥ ७७ ॥

अवतरण-हवे पार्श्वनाथजिननी स्तुति स्वधरावृत्ते करीने कहेवे

मालामालानवाहुर्दधदधदरंयामुदारामुदारा॥ह्लीनाऽलीनामिहाली
मधुरमधुरसासूचितोमाचितोमा ॥ पातात्पातात्सपार्श्वोरुचिररुचिर
ढोढेवराजीविराजी॥पत्राऽपत्रायदीयातनुरतनुरवोनंदकोनोदकोनो॥१॥

व्याख्या-यटीया के० जे पार्श्वनाथ जिननी तनु के० मूर्ति, देवराजीवराजीप
त्रा-देव के० देवोए रचेली जे राजीवराजी के० कमलोनी श्रेणी तेठे पत्र
के० वाहन जेनुं, अपत्रा के० आपत्तिथी रक्षण करनारी एवीठे, एवो स के० ते
पार्श्व के० पार्श्वनाथजिन, मा के० मुजने पातात् के० नरकादिकनेविषे जे पात,
तेथी पातात् के० रक्षण करो. ते पार्श्वनाथ केवीठे० तो के-आलानवाहु -आ
लान के० हस्तिबधन करवानो स्तन, तेना सरखा पुष्ट ठे वाहु जेना एवो, अने
या के० जे मालाने उदारा के० मोहोटी अने मधुरमधुररसा-मधुर के० रस
युक्त एतु जे मधु के० मरुद तेविषे ठे रस के० अजिरुचि जेने एवी अलीना के० प्र
मराडनी आली के० श्रेणी, ते मुदा के० हर्षेकरीने आरात् के० समीपनागनेविषे अर
के० अत्यंत, लीना के० आसक्त होती यकी अदधत् के० पुष्परसने प्राशन करती
हवी, एवी माला के० पुष्पमालाने दधत के० धारण करनारी, अने सूचितोमाचित -

સૂચિત કે૦ ઉત્તમ યોગ્ય એવી જે ઝમા કે૦ કીર્તિ, તેણે કરીચિત કે૦ વ્યાપ્ત એવો, અને રૂઢ કે૦ આજૂમિનેવિષે અતનુરવઃ-અતનુ કે૦ એક યોજનપર્યંત શ્રવણ થાય છે, રવ કે૦ દેશનાશબ્દ જેનો, અને નંદકઃ કે૦ હર્ષ ઉત્પન્ન કરનારો, અને રુચિરુચિરદઃ-રુચિરકે૦ મનોહર છે રુચિ કે૦ કાંતિ જેઝની એવા છે, રદ કે૦ દંત જેના એવો, અને નોનોદકઃ કે૦ બીજાને દુઃખ ઉત્પન્ન કરનારો નથી એવો છે. ॥૧॥

રાજીરાજીવવક્રાતરલતરલસત્કેતુરંગતુરંગ ॥ વ્યાલ
વ્યાલગ્નયોધાચિતરચિતરણેન્નીતિહયાતિહયા ॥ સારા
સારાજિનાનામલમમલમતેર્વોધિકામાઽધિકામા ॥ દવ્યા
દવ્યાધિકાલાનનજનનજરાત્રાસમાનાઽસમાના ॥ ૨ ॥

વ્યાખ્યા-યા કે૦ જે જિનાનાં કે૦ જિનોની રાજી કે૦ શ્રેણી, તરલતરલસત્કેતુરંગતુરંગવ્યાલવ્યાલગ્નયોધાઽચિતરચિતરેણ-તરલતર કે૦ અત્યંત ચંચલ એવો જે કેતુ કે૦ ધ્વજ, તેણે, અને રંગતુ કે૦ નૃત્ય કરનારા એવા જે તુરંગ અને વ્યાલ કે૦ મદાંધ એવો જે ગજ, તેઝનેવિષે વ્યાલગ્ન કે૦ આરૂઢ થયેલા જે યોધ કે૦ વીર, તેઝ કરીને આચિત કે૦ વ્યાપ્ત એવું રચિત કે૦ રચેલું રણ કે૦ સંગ્રામ, તેનેવિષે નીતિહત્ કે૦ નયનો નાશ કરનારી છે; સા કે૦ તે, આરાત્ કે૦ શીઘ્ર અધિકામાત્-અધિક કે૦ વૃદ્ધિ પામેલો જે આમ કે૦ રોગ, તેનાથી અવ્યાત્ કે૦ રક્ષણ કરો. તે જિનરાજી કેવી છે ? તો કે-રાજીવવક્રા-રાજીવ કે૦ કમલો, તેઝના સરસાંબે વક્ર કે૦ મુખો જેમનાં એવી, અને અતિહયા કે૦ અત્યંત મનોહર, અને સારા કે૦ અતિશ્રેષ્ઠ, અને અમલમતેઃ-અમલ કે૦ સ્વચ્છ છે, મતિ કે૦ વૃદ્ધિ જેમની એવા જીવોનેકારણે અલં કે૦ અત્યંત, બોધિકામા કે૦ બોધ કરવાની રૂઢા ધારણ કરનારી, અને અવ્યાધિકાલાનનજનનજરાત્રાસમાન-અ કે૦ નથી, વ્યાધી કે૦ પીડા, કાલાનન કે૦ મરણ, જનન કે૦ જન્મ, જરા કે૦ વૃદ્ધિ પાળુ, ત્રાસ કે૦ અકસ્માત્ ઉત્પન્ન થયેલો નય અને માન કે૦ અનિમાન જેને એવી, અને અસમાના કે૦ અનુપમ એવી છે. ॥ ૨ ॥

સવ્યોઽસવ્યોગન્નિઘ્વાગમલગમલયાજૈનરાજીનરાજી ॥

નૂતાનૂતાર્થધાત્રીહતતહતતમઃપાતકાઃપાતકામા ॥ શા

સ્ત્રીશાસ્ત્રીનરાણાંહદયહદયશોરોધિકાવાધિકાવાઽ ॥ દે

યાદેયાન્મુદંતેમનુજમનુજરાંત્યાજયંતીજયંતી ॥ ૩ ॥

આર્યા-જૈનરાજી કે ૦ જિનરાજ સવધિની એવી જે વાકુ કે ૦ દેશનારૂપ વા
 ણી તે હે જવ્યજન ૧ તે કે ૦ તને મુદં કે ૦ હર્ષને દેયાત્ કે ૦ આપો તે જૈનરાજી
 કેવીઝે ૧ તોકે-સય કે ૦ શીઘ્ર અસયોગનિત્-અસયોગ કે ૦ મન, વચન અને
 કાયા એવંનો જે નિદ્ય વ્યાપાર તેની નિત્ કે ૦ જેદ કરનારી, અને અમલગમલયા
 અમલ કે ૦ નિર્મલ એવા જે ગમ કે ૦ સરસા પાવના આલાવા તેડંનો ઠે જય
 કે ૦ ધ્યાન જેથી એવી, અને ઇનરાજીનૂતા-ઇન કે ૦ સૂર્ય તેડંની જે રાજી કે ૦
 એણી, તેણે નૂતા કે ૦ સ્તવન કરેલી અને નૂતાર્થધાત્રી-નૂત કે ૦ નવીન જે અર્થ,
 તેને ધાત્રી કે ૦ ધારણ કરનારી, અને ઇહ-કે ૦ આ જગત્મયે, તતહતતમ
 પાતકા-તત કે ૦ વિસ્તીર્ણ એવુ, હત કે ૦ નષ્ટ કહ્યુ ઠે તમ પાતક કે ૦ અજ્ઞાન
 રૂપ પાતક જેણે એવી, અને અપાતકામા કે ૦ નથી, પાત કે ૦ નરકાદિકનેવિપે
 પહવાનો કામ કે ૦ ઇહા જેને એવી, અને શાસ્ત્રી કે ૦ શાસ્ત્રનો ઠે સંબંધ જેને એવી,
 અને નરાણા કે ૦ મનુષ્યોને શાસ્ત્રી કે ૦ સન્માર્ગને શિશ્વવનારી, અને અયશોરોધિ
 કા કે ૦ અપયશને દૂર કરનારી, અને અવાધિકા કે ૦ કોઈ પણ જેને ગાજી
 નથી એવી, અને આદેયા કે ૦ સર્વ લોકોએ ગ્રહણ કરવામાટે યોગ્ય એવી, અને
 મનુજમનુ કે ૦ મનુષ્યના અનુલક્ષે કરીને જરા કે ૦ વૃદ્ધપણને ત્યાજ્યતી કે ૦
 તજાવનારીઅર્થાત્ મનુષ્ય કને વૃદ્ધપણનો ત્યાગ કરાવનારી, અને જયંતી કે ૦ સપૂ
 ર્ણ પરવાદીપુંરૂપોને જીતનારી એવી ઠે ॥ ૩ ॥

યાતાયાતારતેજા સદસિસદસિનૃત્કાલકાંતાલકાંતાઃ ॥

પારિપારિહરાજંસુરવસુરવધૂપૂજિતારંજિતાર ॥ સાત્રા

સાત્રાયતાંત્વામવિપમવિપનૃપણાંજીપણાંજી ॥ હીનાઃ

હીનાગ્રપત્નીકુવલયવલયશ્યામદેહા મદેહા ॥ ૪ ॥

આર્યા-હે જવ્યજન ૧ સદસિ કે ૦ સજાનેવિપે અપારિ કે ૦ શત્રુરહિત એવો
 પારિહરાજ કે ૦ અજગરોનો રાજા એવો જે અજગર તેકપર યાતા કે ૦ આરુઢયના
 રી એવી, યાકે ૦ જે અહીનાગ્રપત્ની-અહીન કે ૦ ધરણેડ, તેની અગ્રપત્ની કે ૦ પટ્ટ
 રાણી એવી વૈરોટયા નામક અધિષ્ઠાયક દેવી, સાકે ૦ તે જિતારકે ૦ જીત્યોઢે, આ
 ર કે ૦ શત્રુસમૂહ જેણે એવી, ત્વા કે ૦ તને ત્રાસાત્ કે ૦ સસારરૂપજયથી ત્રાય
 તાં કે ૦ રક્ષણ કરો. તે વૈરોટયા દેવી કેવીઝે ૧ તોકે-તારતેજા -તારકે ૦ દૈદીપ્યમાન

ચેત્નાં એવાં ઘણાં કમલો, ઇંદુરુક્ચામર કે० ચંદ્રસરસ્વી ઠે કાંતિ જેઝની એવાં
 ચામરો, અને ઉત્સર્પિ કે० ઝંચે પ્રસારપામનારી જે સાલત્રયી કે० ત્રણપ્રાકાર, તે
 ઝંચે કરીને સત્ કે० પ્રધાન એવું, અને અવનમદશોકપૃથ્વીક્ષણ પ્રાયશોજનાપત્રપ્ર
 નાગુરુ-અવનમત્ કે० વંદન કરનારાં ઠે, અશોકવૃદ્ધ જેનેવિપે, અને પૃથ્વીક્ષણ
 પ્રાય કે० પૃથ્વીનેવિપે ઉત્સાહરૂપ ઠે શોજા જેની, એવું જે આતપત્ર કે० ઠત્ર ત્રય
 તેની જે પ્રજા કે० કાંતી, તેણે કરીને ગુરુ કે० મોહોટું, અને પરેતાહિતારોચિતં-
 પરેત કે० નષ્ટ થયા ઠે અહિત કે० શત્રુ જેઝના, એવા જે પુરૂષો, તેઝંચેકરીને અ
 રોચિતં કે० અત્યંત શોજિત એવું, અને યશોજાતપત્રપ્રજાગુર્વરાટપરેતાહિતારોચિ
 તં-યશોજાત કે० યજ્ઞેકરીને શોજિત એવાં જે પત્ર કે० વાહનો, તેઝંચે જે પ્રજા
 કે० કાંતી, તેને જાકે કે० સેવન કરનારા જે ઝર્વરાટ કે० જૂમિપતી, અને પરેત
 કે० પિશાંચ દેવતા, અને અહિ કે० નાગદેવતા, અને તારા કે० નદ્યત્ર દેવતા-
 તેઝંચે કરીને યજ્ઞિત કે० યોગ્ય એવું ઠે. ॥ ૨ ॥

પરમતતિમિરોગ્રજાનુપ્રજાનૂરિન્નૈર્ગર્જનીરાજૃશંવિશ્વવર્યેનિકાઘ્યેવિ
 તીર્યાત્તરા ॥ મહતિમતિમતેહિતેશસ્યમાનસ્યવાસંસદાઽતન્વતીતાપ
 દાનંદધાનસ્યસાઽમાનિનઃ ॥ જનનમૃતિતરાંગનિષ્પાસંસારનીરાક
 રાંતર્નિમજ્જઙ્ગનોત્તારનોર્નારતીર્થીકૃત્ ॥ મહતિમતિમતેહિતેશસ્ય
 માનસ્યવાસંસદાતન્વતીતાપદાનંદધાનસ્યસામાનિનઃ ॥ ૩ ॥

બ્યાખ્યા-હે અતન્વતીતાપત્-અતનુકે० મહોટી અતીત કે० નષ્ટ થાણીઠે, આ
 પત્રકે० આપદા જેનાથી એવા, અને હે મતિમતેહિતકે० બુદ્ધિમાન્ એવા પુરુષે અજિ
 લપિત એવા, હે તીર્થકૃત્કે० હેતીર્થકર દેવ જગવાન્ ! ઈશસ્યકે० સમર્થ એવા, અને
 મતે કે० જિનશાસનરૂપ મતનેવિપે હિકે० નિશ્ચયે કરીને શસ્યમાનસ્યકે० પ્રશંસા કર
 વાને યોગ્ય એવો, અને આનંદધાનસ્યકે० આનંદનું કેવલ સ્થાન એવો, અને અમા
 નિનઃકે० માનરહિત એવો, અને નઃકે० અમોને સામાનિકે० પ્રિયવસ્તુને દધાનસ્ય
 કે० દેનારો એવો જે તું તેકે० તારી જારતીકે० દેશનારૂપ જે વાણી, સાકે० તે વિ
 શ્વવર્યેકે० જગત્તનેવિપે મુખ્ય એવા, અને મહતિકે० પીસતાલીશ લાખ યોજન વિ
 સ્તારયુક્ત એવા નિકાઘ્યેકે० મોઢરૂપ ઘરનેવિપે વાસંકે० વસતીને વિતીર્યાત્તરાંકે०
 સમર્પણ કરો. તે વાણી કેવીઠે ? તોકે-પરમતતિમિરોગ્રજાનુપ્રજા-પરમતકે० પરશા

सनरूप जे तिमिरके० अंधकार, तेना नाश कारणे, उग्रजानुप्रजाके० उग्रसूर्यनी
कांति सरखीठे, अने जूरिजगै के० घणा जे जंग, तेउए करीने जृशके० अत्य
त, गजीराके० गंजीर, अने जननमृतितरगनिष्पारससारनीराकरांतनिमज्जकानो
चारनौ-जननके० जन्म अने मृतिके० मरणरूप ठे तरग के० कल्लोल जेनेविपे
एवो जे निष्पार के० पाररहित ससारनीराकर के० संसाररूप समुद्र, तेना अंत
के० मध्यजागनेविपे निमज्जत् के० बुडनारा जे जन के० जविकजनो, तेउने
उत्तारे के० उत्तरवामाटे नौ के० नौकारूप, अने तापदानं के० सतापना ठेदनने
आतन्वती के० करनारी, अने मानस्य के० जे पूजादिक सत्कार, तेनी ससत्वा
के० सजा सरखी अथवा सजाज होयना । एवीठे ससत्वा-अहीया वा शब्द इव श
ब्दार्थी अथवा उत्प्रेक्षा वाचक जाणवो. ॥ ३ ॥

सरजसनतनाकिनारीजनरोजपीठीलुठतारहारस्फुरइशिमसारक
मांजोरुहे ॥ परमवसुतरांगजारावसन्नाशितारातिजाराजितेजासि
नीहारताराबलद्धेमदा ॥ कृणरुचिरुचिरुचत्सटासकटोत्कृष्टक
ठोञ्जटेसस्थितेजव्यलोकंतमबांऽविके ॥ परमवसुतरागजारावसन्ना
शितारातिजाराजितेजासिनीहारताराबलद्धेमदा ॥ ४ ॥

व्याख्या- हे सरजसनतनाकिनारीजनरोजपीठीलुठतारहार स्फुरइशिमसारक
मांजोरुहे- सरजस के० वेगयुक्त एवा, नत के० नमन करनारा जे, नाकि
के० देवो, तेउनी नारीजन के० स्त्रीजन, तेमना जे उरोज के० स्तन, तद्रूप जे पी
ठी के० आसन, तेनेविपे लुठत् के० लुठन करनारा जे तार के० मनोहर एवा
हार के० पुष्पहार, तेउनां स्फुरत् के० दैदीप्यमान जे रश्मि के० किरणो तेउए
करीने सार के० श्रेष्ठ ठे, क्रमांजोरुहे के० चरणकमल जेना एवी, अने हेअजि
ते के० कोइए पण जेने जीती नथी एवी, अने कृणरुचिरुचिरुचत्सटासकटो
त्कृष्टकठोञ्जटे- कृणरुचि के० विजली, तेना सरखी रुचिर के० मनोहर एवी, अ
ने ठरु के० महोटी जे चचत् के० दैदीप्यमान एवी सटा के० जटा, तेणे करीने
सकट के० अतिशय जरचक एवोजे उत्कृष्ट कठ, तेणे करीने उञ्जट के० शूर एवो,
अने जासिनीहारताराबलद्धे-जासि के० शोचनशीज, एवु जे नीहार के० हि
म अने तारा के० तारामल्ल, तेना सरखो बलद्ध के० सुप्रवर्ण एवो, गजारो

के० हस्तिनो शत्रु जे सिंह, तेनेनिपे संस्थिते के० वंसनागी एवी, अने शितागति
 नागजिते— जित के० चलकाट धरनाशे जे आर के० पीनल, नना कर्मां जे अ
 तिना के० अतिशय कांति, तेणे करीने राजित के० शौचित एवी, अने हे अंध के०
 माता एवी, हे अंधिके के० अंधानामाक अधिष्टायकदेवि, त्वके० तुं सुनरां के० अ
 न्यंत, परं के० प्रधान एवा, नव्यलोक के० नव्यप्राणिउने अने के० रक्षण कर, तुं
 केवी ने ? तोके— परमवन्तुतगंगजा—परम के० उत्कृष्ट, अने वसुन्तर के० नजबने
 एवा ने अंगज के० पुत्रजेना एवी, अने रावमन्नाशितागतिनाग—राव के० पोताना
 शब्द करीने सन्नाशित के० अत्यंत नाश पमाउगोने, अगतिनार के० शत्रुसमूह जेणे
 एवी, अने जामिनी के० शोभायमान एवी, अने आस्ताग के० आग्नेयदी नार
 के० उज्ज्वल एवी, अने बलेश्वमदा—बल के० पराक्रम अने हंस के० मंगल, ए
 उने आपनार, अने अवसन्ना के० मंदरहित अने अमदा के० मंदरहित एवीने ॥
 ॥ ४ ॥ इति श्रीमद्वागीरजिनस्तु संपूर्णा इति श्रीशौचनमुनिव्रता चतुर्विंशति जिन
 स्तुतिश्च बालाचवोधनदीत संपूर्णा ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

इति श्रीशौचनमुनिकृत चतुर्विंशति
 जिनस्तुति अर्थसहीत समाप्ताः

अथश्रीजववैराग्यशतकअर्थसहितप्रारंभ.

ससारंमि असार, नहि सुह वाहि वेअणा पउरे ॥ जाणंतो इह जी
वो. नकुणइ जिणदेसिअ धम्मं ॥१॥ अज कल्ल पर परारि, पुरिसा
चितंति अठ संपत्ति ॥ अजलिगयंव तोयं, गलंतमांनं न पिबति ॥२॥

व्याख्या—ए संसारमा जे पदार्थ ठे ते सर्वे असार घणुं निरस्त ठे, एह्वु जगव
ते कहु ठे ए ससारमां ए 'जीवने' कोइ पण ठेकाणे कोइपण गतीमा एक कृणमा
त्र सुख नथी वाहि के० व्याधि अने वेदनाए पउरे के० प्रचूर एटले घणा एवा
साडात्रण कोटि रोगोए करीने ए शरीर पूयुं ठे ए जीव सर्व पदार्थने असार जा
णतो थको पण, बहुलकर्मि माटे श्रीवीतरागनो उपदेश्यो दयामूल धर्म नथी
करतो, अने ससारनो लोलुपि थको धर्मरत्न खूवे ठे ॥ १ ॥ आज, काल, पद्दो
र अथवा परार एटले आगले वरसे पुरिसा के० पुरुष, ते शु चितवे ठे? तोके—
अर्थसंपत्ति अर्थ एटले हुं वन पामीश, सुखी यइश वली ते मूढ मनमाहे एम
विमासे ठे जे, हुं धन यशे तेवारे धर्म करीश, पण ते पुरिसाके० पुरुषो, न पिबति
के० नथी देखता के जेम अजली के० हाथना खोवामा रहेलु पाणी गली जाय
ठे, तेम आयुष्य गली जायठे. ते देखता नथी. ॥ २ ॥

जकल्ले कायवं, तं अश चिय करेह तुरमाणा ॥ बहुविग्घोदुमुहुत्तो
मा अवरएह पडिखेह ॥३॥ ही ससार सहावं, चरिय नेहाणु राय
रत्तावि ॥ जे पुवएहे दिश, ते अवरएहे न दीसति ॥ ४ ॥

व्याख्या—वली मूर्ख मनमाहे चितवेठे जे दु काले करीश, पण काल कोणे
दीठी ठे जे काले शु यशे? तेमाटे ज के० जे कल्ल के० काले करतो होय तके०
ते अल्ल के० आज करजे अर्थात् जे धर्मकार्य होय ते तुरमाण के० उतावलो
थको करजे. ठील करीश नहीं कारण कालचक्रतो कायाने चरे ठे. वली एरु मु
दूर्तमाहे पण बहुविग्घो के० कोटि विघ्नो उपजे, एमाटे आज काल शु करे ठे? धर्म
रत्नलालची हे जीव! कालने काजे ना रहे कृणमाहे आयुष्य पूरु यशे तेवारे
शु करीश? ॥ ३ ॥ हीइतिखेदे हे प्राणी, ससारना स्वनावनु जे चरियके० चरित्र
ते अति विपम ठे नेहाणुरागरत्तावि के० पोताना स्नेहने अनुरागे करीने रत्ताके०
आसक्त एवा जे पोताना कुटुंबी ते वेटा, वेटी, धन, स्त्री इत्यादिक पोताना संबंधी—ते
हने जे पुवएहे के० पहेले पद्दोरे सुखवार्त्तादिके दीठा ते अवरएहे के० पाठले

પહોરે નદીસંતિ કે ૦ નહીં દીસે. એવો સંસારનો કારમો રાગ છે માટે વિષમ સ્વ
જાવ છે તોપણ જીવ, પ્રતિબોધ પામતો નથી. ॥ ૪ ॥

મા સુયદ્ જગિંચ યદ્, પલાઈઅવંમિ કી સર્વીસમદ્ ॥ તિષ્ઠિ જણા
અણુલગ્ગા, રોગોઅ જરાય મચ્છુઅ ॥ ૫ ॥ દિવસ નિસા ઘડિમાલં
આનં સલિલં જિઆણ ધિતૂણં ॥ ચંદાઈચ્ચ વડ્છા કાલરદ્દં જમાડેઈ ॥ ૬ ॥

વ્યાખ્યા—રે આત્મા, પ્રમાદ કરીને માસુયદ્ કે ૦ સુડ ન જા જગિંચવેકે ૦ સદાકાલ
જાગતો રહે. કારણ, કાલરૂપી આદેહી ફરતો રહે છે. તેમાટે હે જીવ! જ્યાં થકી
પલાઈઅવંમિ કે ૦ પલાયન કરીજવુંત્યાં કીસર્વીસમદ્ કે ૦ કેવો વિસામો લેડને નિચિંત
કેમ સુડ રહે તું? જ્યાં ચોર લાગે ત્યાં જાગતા રહેવું; સુડ રહેવું નહીં. જો સુડશ
તો હેતરાઈશ. રે જીવ! તારી પૂઠે ત્રણ જણ હુમન લાગ્યાને; તો કેમ નિશ્ચિં
ત સુવે છે? ન સુડ રહે. ધર્મરૂપી જાગરણ કર. તે ત્રણ જણ કોણ? તોકે—એ
કતો રોગ, બીજી જરા અને ત્રીજું મૃત્યુ. એ ત્રણ વેરી તારી પૂઠે લાગ્યા ઠતાં તું કે
મ સુવે છે? ॥ ૫ ॥ આ સંસારરૂપ કૂપ છે, તેમાં દિવસ અને રાત્રી—એ બે ઘડીમાલા
ઘટલે ઘડાઈની શ્રેણી છે; તે જીયાણ કે ૦ જીવોના આયુષ્યરૂપ સલિલં કે ૦ પાણી
ને ધિતૂણં કે ૦ લેડને એક સ્વાલી આય છે એક જરાય છે. તેને ચંદમા અને સૂર્ય એ બે
બલદિઆ જોતયા થકા એ કાલરૂપ અરદ્દને જમાડેઈકે ૦ જમાડે છે. આયુષ્યરૂપ
પાણી છુટાડે છે, તો પણ પ્રાણી સમતાજાવને સમજતો નથી. ॥ ૬ ॥

સા નઠિ કલાતંનઠિ, ઝસહં તં નઠિ કિંપિ વિન્નાણં ॥ જેણ ધરિઝ્ઝકાયા
સ્વઝંતિ કાલસપ્પેણં ॥ ૭ ॥ દીહર ફણિંદનાલે, મહિઅર કેસર દિ
સા મદ્ દલિલ્લે ॥ ઋપિઅઈ કાલજમરો જણમય રંદં પુહવિ પઠમે ॥ ૮ ॥

વ્યાખ્યા—સંસારમાંહે એવી કલા પણ કોઈ દીસતી નથી, અને વલી એવું ઔષધ
પણ કોઈ નથી દેખાતું, તથા એવું, કિંપિકે ૦ કોઈ વિન્નાણ કે ૦ વિજ્ઞાનપણ નથી દેખાતું
કે જે કલાએ કરી, અથવા જે ઔષધે કરી અથવા જે વિજ્ઞાને કરી કાલસપ્પેણ કે ૦
કાલસર્પે કરીને કાયા સ્વઝંતિ કે ૦ સ્વચાલ છે, તેને ધરિઝ્ઝકા કે ૦ ધરી રાખીએ. ઘટ
લે બીજા સર્વ જાતનાં વિષ ઉતરે પણ કાલરૂપ સર્પના મંસનું વિષ ઉતરે નહીં.
॥ ૭ ॥ પૃથ્વીરૂપ કમલ વચાણે છે. દીર્ઘફણિંદ ઘટલે મહોટો શેષનાગ તે રૂપ જાં
બો નાલકે ૦ ડાંમો જે કમલને નીચે છે, વલી જે પૃથ્વીરૂપ કમલને વિષે મહિથર એ

ટલે પર્વતરૂપ કેસરા તે કમલના તતુડઢે, વલી દશદિશારૂપ મહોટી પાઘડી
 ડઢે. ઋષિયડ કાલનમરો કે૦ પ્રત્યક્ દેઘાતો કાલરૂપ નમરો તે આઘા લોકરૂ
 પીઆ મયર કે૦ મકરદ ઇટલે જીવરૂપ મકરદ જે કમલનો રસ, તેને પાન કરે
 ઢે જેમ કમલનો રસ નમરો પીએ, તેમ અદ્દીયાં જીવરૂપ કમલઢે તેનો રસ
 કાલરૂપી નમરો પીએ. ॥ ૬ ॥

ઢાયા મિસેણ કાલો, સયલ જિઆણ ઢલંગ વેસંતો ॥ પાસં કહવિ ન
 મુચડ, તાધમ્મે ડક્કમં કુણહ ॥ ૯ ॥ કાલમિ અણાઈએ, જીવાણં વિ
 વિહકમ્મવસગાણં ॥ તં નઢિ સંવિહાણં, સંસારે જં ન સજવડ ॥ ૧૦ ॥

આઘ્યા-જે શરીરની ઢાયા દેઘાયઢે, અને નિરતર જીવની સાથે ફરે ઢે,
 તે ઢાયા નથી પણ ઇતો ઢાયાને મિપે કાલ ફરે ઢે, તે જેમ વેરી ઢલજેદ તા
 કતો ફરેઢે, તેમ કાલરૂપ પિશૂન સકલ જીવના ઢલને શત્રુની પેરે જીએ જેમ
 ડર્જન હોય તે કેડમૂકે નહીં, તેમ ઇ ઢાયાને મિપે કાલ જે ઢે તે પાસંકહવિનમું
 વડ કે૦ જીવની ક્યારેપણ કેડ મૂકતો નથી, તે માટે હે જીવ, જિનધર્મના માર્ગે
 ને અને તીર્થકરની વાણીને અગીકાર કરીને રૂઢીપેરે આઢર ઇ સદ્ગુરુનો ડપઢે
 શઢે ॥ ૯ ॥ ઇ અનાદિકાલનેવિપે જીવો ક્રોધ માન માયા અને લોજને યોગે વિ
 વિધ પ્રકારના કર્મના વશ થકા સંસારમા પડયા નાના પ્રકારના ડુ ઝ સહી રહ્યા
 ઢે, માટે ઇવા જીવોને તંકે૦ તે નથી સંવિહાણ કે૦ સંવિધાન ઇટલે ઇહવો સંવ
 ધ કે૦ જકે૦ જે નસંસારેસજવડ કે૦ સંસારમા સજવે નહીં અર્થાત્ વઘા સંવધ
 સજવેઢે પુન જો જિનવરનોધર્મ કરેતો સંસારરૂપ ચક્રમાહે ન જમે ॥ ૧૦ ॥

વધવા સુયણા સવે પિઅ માયા પુત્ત ઝારિઆ ॥ પેઅવ
 ણાઢ નિયત્તતિ ઢાઢણ સલિલજલિ ॥ ૧૧ ॥ વિહડ
 તિ સુઆ વિહડંતિ વધવા, વિહડતિસુસંચિઢઅઢો ॥ ઇકો
 કહવિ ન વિહડડ, ધમ્મો રેજીવ જિણજણિઢ ॥ ૧૨ ॥

આઘ્યા-બંધવ, કે૦ ઝાડબંધ અને સુયણા કે૦ સ્વજન સર્વે પિતા, માતા,
 પુત્ર, ઝાર્યા ધન સુવર્ણ ઇ સર્વે આ સંસારનેવિપે સ્વપ્ર સમાનઢે ઇ સર્વ જે કુટુંબઢે
 તે જીવને પેયવણાઢ કે૦ પ્રેતવન જે શ્મશાન ટ્યા મૂકીને ટ્યા થકી નિયત્તતિ કે૦
 પાઠા વલેઢે શુ કરીને પાઠા વલેઢે? તો કે ઢાંકણકે૦ દેડને, સલિલજલિ કે૦

પાણીની પસલી આપીને પાઠા ફરે છે. ॥ ૧૧ ॥ સુઆ કેળુ સુત એટલે પુત્રને પણ વિદ્હે છે, એટલે વિદ્યે છે બંધવ કેળુ જાણ પણ વિદ્યે છે. જગત્માં સ્વાર્થે કરી મદ્દુ રૂઢું કહે. સ્વાર્થવશ સદ્ગુણે. અને સુસંચિત્તથી કેળુ રૂઢીપરે સંચિત કહ્યું એવું જે અર્થ કેળુ હવ્ય એટલે સુકતની લક્ષ્મી પણ વિદ્યે, નાશપામે છે. ક્ષિતિસંપદા પણ અસ્થિર જાણવી. માત્ર એક વસ્તુ, હે જીવ પરજવ જાતાં સર્વથી યાય એવી, અને સુખની કરનાર એવી અવિદ્યે છે. તે એકે કેવલ ધર્મે—શ્રીતીર્થકરે જાણ્યો છે તે જિ નધર્મે જીવનો સર્વા જાણવો. એ કથમપિ કેળુ કોઈપ્રકારે પણ વિદ્યે નહી. ૧૨

અડકમ્મપાસવદ્ધો જીવો સંસારચારણાઈ ॥ અડકમ્મપાસમુક્કો, આ
યા સિવમંદિરે ઠાઈ ॥ ૧૩ ॥ વિદ્યો સજ્જણસંગો વિસયસુહાઈ વિલાસ
લલિત્રાઈ ॥ નલિનીદલગ્ગયોલિર જલલવપરિચંચલં સવં ॥ ૧૪ ॥

વ્યાખ્યા—એ જીવ, નિવિદ્યબંધન કેળુ જેણે કરીને તૂટેજ નહી એવા આત્મકર્મ રૂ-
પી પાણે બંધાણો થકો સંસારરૂપ ચારક કેળુ બંધીલાનાનેવિપે ઠામ ઠામ જન્મ
લેતો ફરે છે. અને જો એ જીવ આત્મકર્મરૂપ પાશથી સંસારમાં મૂકાયતો મો-
ક્ષમંદિરનેવિપે જઈ રહે. ॥ ૧૩ ॥ જીવને વિદ્યો કેળુ વિજવ જે લક્ષ્મીનો અને
સજ્જન કુંટવનો જે સંગ છે, તેનું ફલ અશાશ્વત છે, ધિર રહે નહી; વલી વિલાસે
કરીને લલિત કેળુ મનોહર એવાં છે પાંચ હંડિનાં વિષયસુખ એટલે સ્ત્રી સંબંધી મનો-
હર વિલાસ તથા શાવું પીવું શૃંગાર खेल ख्याल વિનોદ તે પણ અશાશ્વત છે. અને
હઃખદાઈ છે. જેમ નલિની કેળુ કમલિનીનાં દલગ્ગ કેળુ દલ જે પાદડાં તેને અગ્રે
એટલે અગ્રનાગે રહેવું જલવિંડ તે જેમ યોલિર કેળુ ચપલ છે તેમ આ પણ
સર્વ ચંચલકેળુ ચંચલ જાણવા. ॥ ૧૪ ॥

તં કઠ્ઠ વલં તં કઠ્ઠ, જુવણં અંગચંગિમા કઠ્ઠ ॥ સવ મણિચંપિત્તહ
દિઠં નઠં કયંતેણ ॥ ૧૫ ॥ ઘણકમ્મપાસવદ્ધો જીવનચરચત્તપ્પહેસુ
વિવિદ્ધાત ॥ પાવડ વિદ્યવણાત જીવો કો હિત્ત સરણં સે ॥ ૧૬ ॥

વ્યાખ્યા—તં કઠ્ઠવલંકેળુ તે કાયાનું બલ ક્યાં ગયું? તે જીવનનું બલ ક્યાં ગયું?
અને અંગચંગિમા કેળુ શરીરનું મનોહરપણુ તે પણ ક્યાં ગયું? અને તે રૂપ રંગસો
ક્યાં ગયું? અરે વૃથાવસ્થા આવી. હવે ચેતો. અંગનું યદ્યોતપણુ પણ ક્યાં ગયું? બુદ્ધિ
પણ ક્યાં ગઈ? રેજીવ એ સઘલી વસ્તુ અણિચંકેળુ અનિત્ય અશાશ્વત છે, એમ પિ

ઘડકે० દેલો અહો જીવ! દિલ્લેકે० એ સર્વ તમાસો તે દીગે જે કયતેણંનદુ કે० જ
મરાજાએ નદ કીધો એવો દીગે, તો પણ અજ્ઞાનવગે કરી નથી જાણતો કે સર્વ અ
નિત્ય વસ્તુઓ, નજરે દેલતાં ચાલી જાયઠે તોપણ જીવ સમજે નહીજ ॥ ૧૫ ॥
એ જીવ, ઘન કે० નિવિઢકર્મના પાગે બધાણો થકો નવરૂપી નગરના ચારગતિરૂપ
ચક્રટામાહે વિવિધ પ્રકારના રૂપ કરતો કર્મના વગે નરક નિગોઢમાહે અનેક
વિઢંબના પામે ઢે ઇહાં જીવને શરણ કોણ આયે? ॥ ૧૬ ॥

ઘોરંમિ ગપ્રવાસે, કલમલ જંબાલ અસુદ્ધ વીજઠે ॥ વસિઠ અણત
ચુત્તો, જીવો કમ્માણુજાવેણં ॥ ૧૭ ॥ ચુલસીઈ કિરલોએ, જોણીણ
નવ સયસહસ્સાર્ડાઈક્રિકમિઅજીવો અણંતચુત્તોસમુપ્પત્તો ॥ ૧૮ ॥

બ્યાખ્યા-એજીવ, ધોરમિકે० મહાધોર વિદ્યામણા એવા ગજર્વાસનેવિપે વસ્યો ગ
ર્જનાસ કેવો ઢે? તોકે કલમલજંબાલકે० મલરૂપ કર્મ, તેણે કરી અશૂચિ ઢે,
અપવિત્ર ઢે વલી વિજત્ત કે० ગદો ઢે તે ગર્જનાંહે જીવકમ્માણુજાવેણ કે०
કર્મના અનુજાવે કરીને અણતચુત્તો કે० અનતિવાર વસ્યો ॥ ૧૭ ॥ કિરકે० નિશ્ચે
ચંદ્રરાજ લોકમાહે ચોરાશીલાલ્લ યોનિ જીવને ડગજવાની ઢે, તે એકેક યો
નિનેવિપે એ સસારી જીવે અનતિવાર અવતાર લીધા, કેટલાએક સબધી કહ્યા,
તેડંતી સહ્યા પણ ન પામી એ ॥ ૧૮ ॥

માયા પિય બંધૂદિ॥સંસારઢેદિપૂરિંડલોગો॥વહુજોણિનિવાસીદિનય
તેતાણંચસરણંચ ॥ ૧૯ ॥ જીવોવાદિવિલુત્તો સફરોડવનિજ્ઞાલેતડ
પ્ફડઈ ॥ સયલોવિજણોપિન્નઈ કોસકોવેઅણાવિગમે ॥ ૨૦ ॥

બ્યાખ્યા-અવધાર રાશીમાં સસારઢેદિકે० સસારનેવિપે રહ્યા એવા વહુકે० ધ
ણી એવો જે ચોરાસી લાલ્લ જીવયોની, તેનેવિપે નિવાસ કરનારા એવા જે માત,
પિતા, નાઈ, ઈત્યાદિક-તેણે કરીને ચક્રદરાજલોક પૂલ્યો ઢે, એટલે નહ્યોઢે પણ
તે માતાપિતાદિક તેકે० તને તાણકે० રક્ષણ કરવાને સમર્થ નથી અને સરણચ
કે० શરણે રાલ્લવાને પણ સમર્થ નયકે० નથી ॥ ૧૯ ॥ એ સસારી જીવ અનેક
જાતની બ્યાધિ, તેણે કરી વિલુપ્ત કે० લીંપાણો પીડ્યો ઢે, પણ અત તેનો આવે
નહી જેમ માઠલુ પાણીવિના તડફઢે-ટલવલે, તેમ એ જીવ રોગે પીડ્યોથકો
તડફઢે ઢે હુલ્લ આલ્લે હાયવરાલ ઘણી કરે ઢે દૂર વેળા વેળા સ્વજનાદિક સર્વ
પ્રેમ્યતેકે० દેલે વિલલ્લાએ, આમણ હમણથકા ચિતાતુર આય, પણ તે પારકી

વેદના નિવારવાને અર્થે કોણ શક્તિવંત થાય? અર્થાત્ કોઈ સમર્થ ન થાય. ॥૧૦॥

મા જાણસિ જીવ તુમં ॥ પુત્ર કલતાઈ મઘસુદ્ધક ॥ નિઝણંબંધણમે
અં ॥ સંસારે સંસરંતાણં ॥ ૭૧ ॥ જણણી જાયઈ જાયા ॥ જાયા માયાપિ
આય પુત્તોઅ ॥ અણવઢાસંસારે કમ્મવસાસવજીવાણં ॥ ૭૨ ॥

વ્યાખ્યા—હે જીવ! તું એમ માજાણસિકે ० જાણીશ નહીં કે, પુત્ર, સ્ત્રી, માતા, પિતા, વાઈ, જાઈબંધ ઇત્યાદિક સદુ સ્વજનવર્ગ સુખનાં હેતુઢે. આ સંસારમાં સંસરંતાણંકે ० પરિત્રમણ કરતાં જીવાને એ માતા પિતાનો સંબંધ તે સર્વ નિઝણંકે ० આકરુ સંસારબંધનનું કારણઢે, પણ સંસાર ઢોડાવે નહીં ॥૭૧॥ માતા તે જાયાકે ० સ્ત્રીપણે થાય, અને સ્ત્રી તે માતાપણે થાય, અને પિતા તે પુત્રપણે થાય, પુત્ર પિતાપણે થાય. એમ સંસારમાંહે અણવઢાકે ० અનવસ્થા એટલે અનિયમિતપણુઢે, પણ નિશ્ચયપણુ નથી. સર્વ જીવો કર્મને વશ થકા અવતાર લિણે, પણ તેની જીવને સ્વર નથી. મોહે કરીને માહરૂં માહરૂં કરેઢે. એમ એ જીવ સંસારમાંહે પરવશ થકો ધર્મનો ઉદ્યમ કરી શકતો નથી. ॥ ૭૨ ॥

ન સા જાઈ ન સા જોણી ન તં ઠાણં ન તં કુલં ॥ ન જાયા ન મૂઆ
જઢ ॥ સવેજીવાઅણંતસો ॥ ૭૩ ॥ તં કંપિ નઢિ ઠાણં ॥ લોએ વાલ
ગગકોઢિમિતંપિ ॥ જઢ ન જીવા બહુસો સુદ્ધઃ સ્વપરંપરંપત્તા ॥ ૭૪ ॥

વ્યાખ્યા—ચક્રદરાજમાં એવી કોઈ જાતિ નથી, એવી કોઈ યોનિ નથી, એવું કોઈસ્થાન નથી, અને એવું કોઈ કુલ નથી કે જ્યાં જીવ, જનમ્યો નથી કે મુઝ નથી. એ સર્વ એકએક ઠેકાણે એકએક જીવ અનંતીવાર ફરસી સંસારમાં જન્યોઢે. ॥૭૩॥ તે ચોદરા જલોકમાંહે વાલાગ્રની અણીમાત્ર તેનું કોટી અસંખ્યાતમા જાગ જેટલું ઠામ નથી કે જ્યાં જીવ, બહુસો કે ० ઘણીવાર સુખઃ સ્વની પરંપરા નથી પામ્યો. અર્થાત્ સર્વ ઠેકાણે જીવ સુખઃ સ્વની પરંપરા પામ્યોઢે. પણ કર્મદ્યની પરંપરા પામ્યો નથી. ॥૭૪॥

સવાઝં કુદ્ધીઝં પત્તા સવેવિસયણસંબંધા ॥ સંસારેતોવિરમસુ, તત્તોજ
ઇમુણસિઅપ્પાણં ॥ ૭૫ ॥ એગોબંધકમ્મં, એગોવહંબંધમરણવસ
ણાઈ ॥ વિસદ્ધજનવંમિજમહઈ, એગુચ્ચિઅકમ્મવેલવિઝં ॥ ૭૬ ॥

વ્યાખ્યા:—હે જીવ, તું સઘલી ચક્રવર્તિ પ્રમુખની જેકુદ્ધિ સંપદા તે સંસારમાં અનંતીવાર પામ્યો, અને સઘલાં સ્વજનસંબંધી સગપણ પણ અનંતીવાર પામ્યો, પણ

जो तु पोताना आत्मस्वरूपने जाणेवे तो संसारथी विराम पामी इ खोनो अंत कर,
तेवारे आत्मानो निस्तार थाय ॥१५॥ ए जीव एकलोज पोते कर्म बंधन करेवे अ
ने बंधबंध प्रहार अने मरण इत्यादिक कष्ट ते पोते एकलोज आ संसारमा सहेवे ए
जीव कर्म बंधन करतो थको कर्मनो प्रेसो नवमाहे एकलो चिअके० निश्चयथी
भ्रमण करेवे, पण जो ते वीतरागना वचन सबहेतो संसारसमुद्रमा न नमे॥१६॥

अन्नोनकुणइअहिअ, हिअपिअपाकरेइनुअन्नो॥अप्यकयंसुहइ
ख, जुजसिताकीसदीणमुहो ॥ १७ ॥ बहुआरंजविठत्तं, वित्तं विलस
तिजीवसयणगणा ॥ तज्जणिअपावकम्म, अणुहवसिपुणोतुमंचेव॥ १८ ॥

व्याख्या—हे जीव तने अनेरो कोइ अहित करतो नथी, अने हित पण पोतानो
आत्माज करेवे, अथवा अहित पण आत्माज करेवे पण बीजो कोइ करतो नथी
जीव पोतेज पोताने सुख करेवे अने इ ख करेवे, अने पोतानाज कर्मोंए करी चार
गतिना सुखइ ख नोगवेवे तो हे जीव ! तु शाकारण माटे दयामणु सुख क
रेवे? ॥ १७ ॥ हे जीव, तु घणा आरजे करी वित्तके० इव्यप्रत्ये कपार्जन करेवे ते
इव्यने विलसतिके० नोगवेवे कोण नोगवेवे? तो के स्वजनना गण एटले समूह ते
नोगवेवे पण ते इव्य कपार्जन करता पोते आरजथी उपाज्यु जे पापकर्म, तेने
तु नोगवेवे अने नोगवीक्ष. अने जो ए आरजथी विराम न पामे तो फरी आगामिक
काले पण तेतु इ ख तनेज नोगवबु पडशे, पण बीजो कोइ नोगवशे नही॥१८॥

अदङ्गस्त्रियाइतदङ्गस्त्रिआइजहचितआइंमिनाइं ॥ तहयोवंपिन
अप्पा विचतिउंजीवकिंजणिमो ॥ १९ ॥ खणजगुर सररीर, जीवोअ
न्नोअसासयसरूवो ॥ कम्मवसासंवधो, निवधोइउकोतुज्जं ॥ २० ॥

व्याख्या—अह के० अथ अथानतर एटले पूर्वे दृष्टात कसु तेम बीजु कहेवे,
जेम मिनाइ के० बालक इखीआंवे तेमज ए बालक सुख्यावे, एम तु कर्मने
वश थको मूढपणाथी बारवार चितवे वे, तेम अरेजीव तु थोवपि के० थोडीसी
पण पोताना आत्मानी चिता करत तो सुखी थात, पण हे जीव तु मूढपणे पोते
आत्मस्वरूप चितवतो नथी तो तने क्यु कहीए? ॥ १९ ॥ हे जीव, आ शरीर
दृष्टजगुर वे, अने अगाधवतु वे, अने ए जीवतो शरीरथी जुदोवे अने तेतु शाश्व
तस्वरूप वे आ कायादिकनो सबध जीवने कर्मना वशे करीने वे अरे तने आ प्रति

બંધ શો? એટલે હાં શરીરનેવિષે તાહરે શામાટે પ્રતિબંધ કરવો જોડ્યે. ॥ ૩૦ ॥
 કહ્યાયંકહચલિઅં, તુમંપિકહઆગતુકહંગમિદી॥અત્રુત્રંપિનયા
 એહ, જીવકુટુંબંકતુતુષ્ણં ॥૩૧॥ સ્વણનંગુરેસરીરે, મણુઅજવેઅપ્રપડ
 લસારિઠે ॥ સારંઈતિઅમિતં; જંકીરહસોહણોધમ્મો ॥ ૩૨ ॥

વ્યાખ્યા—હે જીવ, આ તાહરું કુટુંબ ક્યાંથી આવ્યું અને કોણ ગતિમાં જશે? અને તું પણ ક્યાંથી આવ્યો અને કઈ ગતિમાં જશ? કુટુંબની ગતાગતિ અને તાહરી પોતાની ગતાગતિની પરસ્પર જો તને સ્વભાવ નથી તો હે જીવ! તારું એ કુટુંબ પણ ક્યાંથી અને તું પણ એ કુટુંબનો ક્યાંથી? જેતું ચારે ગતિમાં મારું કુટુંબ મારું કુટુંબ એમ કરતો પશ્યો? ॥ ૩૧ ॥ મનુષ્યજવનેવિષે ક્ષણનંગુર એવું જે આ શરીર તે અત્ર પદ્મલકે વાદળપ્રાયે અસાર છે. એટલે વાદળાં જેમ ઘડીમાં ચઢી આવે ને ઘડીમાં વિસરાલ થાય, તેમ મનુષ્યનો અવતાર પણ વીસરાલ થતાં વાર ન લાગે. સારતો એટલો જ છે કે જે મનુષ્યના જવેકરી શોજન એવો રુડો ધર્મ કરાય છે. માટે હે જીવ તું શ્રીવીતરાગનો ધર્મ આચરણ કર. એ વિના વીજો કાંઈ આ સંસારમાં સાર નથી ॥૩૨॥

જન્મહુસ્કંજરાહુસ્કં, રોગાયમરણાણિય ॥ અહોહુસ્કોહુસંસારો, જ
 હકીસંતિજંતુણો ॥ ૩૩ ॥ જાવનહંદિયહાણી, જાવનજરરસ્કસીપ
 રિપ્ફુરહ ॥ જાવનરોગવિઆરા, જાવનમચ્છસમુદ્ધિઅહ ॥ ૩૪ ॥

વ્યાખ્યા—જન્મનું હુઃસ્વ, જરાનું હુઃસ્વ, રોગેકરીને હુઃસ્વ અને મરણ પામવાનું હુઃસ્વ. અહો!! ઇતિઆશ્ચર્ય, એહવો હુઃસ્વમય નિશ્ચેયકી આ સંસાર છે; ત્યાંજીવો કિસં તિકે કેમ રહે છે? જહકે જે સંસારનેવિષે રહ્યો જીવ જન્મમરણાદિક ઘણા ક્લેશ પામે છે, તેમ ઠતાં તેમાં આસક્ત થઈ રહે છે એ આશ્ચર્ય! ॥૩૩॥ જ્યાં સુધી હંદિયની હાણી થઈ નથી, એટલે હંદિય પાંચે પરવડા છે, જ્યાંસુધી જરારૂપ રાક્ષસણી પરિસ્ફુરણ થઈ નથી એટલે પ્રગટ થઈ નથી, એટલે અતિશયપણે સ્ફુરણ પામી નથી, વ્યાપી નથી, વળી જ્યાં લગી રોગરૂપ વિકાર પ્રગટ થયો નથી, અને જ્યાં સુધી મરણ ઝલ્લસિત એટલે ઝડપ આવ્યું નથી ત્યાંસુધી હે જીવ! તું વીતરાગના ધર્મનું આચરણ કર.

જહ ગેહંમિ પલિત્તે, કૂવં સ્વણિતં ન સક્કએ કોઈ ॥ તહસંપત્તેમરણે,
 ધમ્મો કહ કીરએ જીવ ॥ ૩૫ ॥ રૂવમસાસયમેયં, વિહુલયાચંચલં
 જએ જીઅં ॥ સંજાણુરાગસરિસં, સ્વણરમણીઅં ચ તારુત્તં ॥ ૩૬ ॥

ब्याख्या-हे जीव, जेम घरमां चारेदिशाए आग लागे ते समये कोइ उद्यमी जीव कूवो खणीने पाणी काढी शकतो नथी अर्थात् आग लागे तेचारे कूप खोदवा बेसे ते कांइ काम आवे नही-कारण, आग उलववा तरत पाणी जोइए तेम हे जीव! मरणकाल प्राप्त थयो ठता तु धर्मपण शीरीते करी शकगे? एम चित्तमां विचारिने ह्मणाथीज श्रीवीतरागना धर्मनु आचरण कर ॥ ३५ ॥ हे जीव! आ शरीरनुं रूप जे सुंदरपणु ठे ते अशाश्वतु ठे, अथिर ठे विद्युलता के० विजलीनी पेरे जगतमा जीवितव्य चचल ठे, अने रमणीक एवु जे तारुण्य ते कृणिकठे. तथा संध्याकालना पचवर्ण रागना रग सरखु ठे ॥ ३६ ॥

गयकन्नचचलाउ, लङ्घीतिअसचावसारिहं ॥ विसयसुहंजीवाणं,
बुझसुरेजीवमामुझ ॥ ३७ ॥ जहसंजाएसउणाण सगमोजहपहे
अपहिआणं ॥ सयणाणंसजोगो, तहेवखणजगुरोजीव ॥ ३८ ॥

ब्याख्या-हे जीव! गयकन्न के० हाथीना काननी पेरे लङ्घी के० लङ्घी चचल ठे, अने विसयसुह के० विषयना सुखठे ते तिअसचाव के० त्रिदशचाप एटले इइ धनुष्यना सरखा एटले पहेला तो अति वद्वज लागे, अने पढी ड खदाइ थायठे तथा विनिश्वरठे, एवु जाणीने हे जव्यजीव, तु जाण थइने बुझ पण मूर्ख थइ मोहनेवि पे मुजाइश मा श्रीवीतरागना धर्मने आचरण कर ॥ ३७ ॥ हे जीव! जेम संध्या समये सकुणाणके० पखीउंनो सगम एटले संध्या समये जूदी जूदी जातनां पंखीउं वृद्ध ऊपर एकठा थायठे, ते प्रात काले सर्व पोतपोताने मन गमते ठेकाणे उडी जायठे, अने जेम मार्गे जतां पंथीउंनो सगम थायठे अर्थात् एवे संगम कृणिकठे, तेम संसारनेविपे जे सयणके० सक्कन सगाउंनो सयोगठे ते पण कृणजंशुरठे ॥ ३८ ॥

निसाविरामे परिज्ञावयामि । गेहे पलिते किमह सुया
मि ॥ भ्रततमप्पाणमुवक्कयामि जधम्मरहिउं दिअ हा
गमामि ॥ ३९ ॥ जाजा वच्चइ रयणी, न सा पडिनिअत्तइ ॥
अहम्मं कुण माणस्स, अफला जतिराइउं ॥ ४० ॥

ब्याख्या-जेम निशा के० रात्री विरामपामे थके पाठले पहोरे जागीउठीने प्रमा द न करता एम परिज्ञावयामि के० चितवणा करे जे घरनेविपे अग्नि लाग्योठे तो कहोने केवी रीते निश्चितपणे सुइ रहीए? ए दृष्टाते दक्कत मप्पाणके० दाऊता एटले

बलता आत्माने केम लेखामां नथी गणतो? केम धर्मरहित दिवस निर्गमुबुं? हुं दाजुबुं तो पण तेनी केम उपेक्षा करुं? अथवा वृद्धावस्था ए आयुष्यरूपी रात्रीनो पाठलो पदोर जाणवो. ए अवस्थानेविषे संसारथी सचेत थया ठतां अ ने संसारनी अनेक विमंवनारूप अग्नि जाग्यो ठतां अने तेणे करी अनेक वेदनाउ सहेवी पडती ठतां धर्मरहित एटले श्रीवीतरागनाशितधर्मनुं आचरण कखा वि ना केम दिवस निर्गमावुं? एवो जावार्थ. ॥ ३९ ॥ जे जे रजनी जायठे ते रात्री तथा दिवस पाठां नही आवे. एटले पडिनियत्त के० निर्वत थतां नथी. अधर्मक रणहार माणसनो रात्री दिवस ते अफलाके० निष्फल जायठे. ॥ ४० ॥

जस्सञ्चि मच्चुणासकं जस्स अञ्चि पलायणं ॥ जो जाणे न मरि
स्सामि, सोउकंकेसुएसिया ॥ ४१ ॥ दंमकलिअंकरित्ता, वच्चंतिहु
राइउय दिवसाय ॥ आउंसंविद्धंता, गयाविन पुणो निअत्तंति ॥ ४२ ॥

व्याख्या—जेहने मरण साथे मित्रपणुं ठे, अथवा जेने मरणथी दूर पलायन करवानी शक्तिठे, अने जे जाणोठे के हुं मरवानो नथी, ते निश्चे एम कंकेसु के० वांठे जे आगमिक काले हुं निचिंतोथको धर्म करीश. पण जेने मरणसाथे मित्र पणुं नथी, अने मरणथी दूर पलायन करवानी शक्तिपण नथी, अने जे जाणो ठे के हुं निश्चे मरवानोज हुंतो ते प्राणी एम केम विचारे जे हुं आगमिक काले धर्म करीश? तेने तो आज थतुं होय तो आवती काल उपर जरोसो राखवोज नही. ए कारण माटे सर्व जविकजनोए श्रीवीतरागधर्मनुं अप्रमादपणे आचरण करवुं. ॥ एवो जावार्थ ॥ ४१ ॥ दंम के० मन वचन कायाना अशुजयोग ते जीवने दंमेठे अने कलिके० बढवाड तथा क्लेश करतां संताप करतां जीवने जे रात्र दिवस वच्चं तिके० गया ते पण पाठा आयुष्यमां नियत्तंतिके० वधतानथी. एटले जे गयातेगयाज.

जहे वसी हो वमियं गहाय, मच्चूनरं नेइहु अंतकाले ॥
न तस्स माया न पिया न जाया ॥ कालंमिच्चंमि सहरा
जवंति ॥ ४३ ॥ जीअं जलविंडुसमं, संपत्तीनु तरंगलोलाउ ॥
सुमिणयसमं च पिम्मं, जंजाणसुतंकरिस्सासु ॥ ४४ ॥

व्याख्या—जेम केसरीसिंहठे ते मृग के० हरिणने यूथमांथी ग्रही लेइजायठे ते म, कालठे ते नर के० मनुष्यने आयुष्यने अंतकाले निश्चये स्वजनादिकना यूथमांथी ल

इजायढे, ते समये तेहने मात, पिता, जाइ, जार्यादिक कोइ सहाय यतां नथी सहु को
इ देखता काल तेने लइजायढे तेउ सर्व खेद पामता थका बेशी रहैढे, पण तेने काल
के० मरणने अवसरे मरणना विनागी सखा कोइ थाता नथी ॥४३॥ ए जीवने जीवित
व्यढे ते जलबिडु समान अर्थात् जलबिडु जेम थोडीवार रहे तेम जीवितव्य पण
थोडो वखत रहेढे सपत्तिउ जेढे ते पाणीना तरंग के० कल्लोलनी समान लोलाउ
के० चचलढे, अने पिम्म के० प्रेमढे अर्थात् ससारने विपे पुत्र पुत्रादिक ऊपर जे
स्नेहढे ते सुमिणय के० स्वप्न समानढे. एबु जाणीने हे जीव! जे कांड धर्म कर
णी करवी घटे ते कर, पण प्रमाद करीश नही ॥ ४४ ॥

सकराग जलबुबुउं वमे जीविए जलबिडु चचले ॥ जुषणेय नइवेगस
निजे पावजीव किमिय न बुचसे ॥४५॥ अन्नन्नसुआ अन्नन्न गेहिणी
परिअणोविअन्नन्न ॥ नूअबलिष कुडव, पिस्सिततह्यकयंतेण ॥४६॥

व्याख्या-हे जीव! सध्या समयनी राताश, जलबिडु अने जलना परपोटानी
कपमाढे जेने एबु जीवितव्य चचलढे, माननी अणी ऊपर रखु जे जलबिडु तेना सर
खु आयुष्य अधिरढे, अने यौवनवयढे ते नदीना पूरना वेग समान जाता वार लागे
नही एबुढे अर्थात् कृष्णिकढे, ए माटे हे पापकर्मना करनार जीव! तु केम बूझतो
नथी? अर्थात् सर्व कृष्णजगुर जाणतो ठता केम बोधने पामतो नथी ॥ ४५ ॥
हे जीव! सुअ के० सुत ते पुत्र ते पण अन्नन्न के० अनेरेवामे मरीने पढोता, अने
गेहिणी के० स्त्री ते पण अन्नन्न के० अन्यवामे मरीने पढोती, अने परिअणोवि
के० परिजन जे दासदासी प्रमुख कुटुंब परिवार पण मरीने अन्यस्थानके पढोतां
ए कुटुंब मेजो ते हतइतिखेदे कयंतेणके० यमराजाये नूयबलिषपिस्सित के० नू
तना बाकुजानी परे जूड जूड विखेरी नाख्युं अर्थात् ए सर्वे, जूत जेम बलि वा
कुजा नाखी दीए तेम सर्व सगा सबधीने देखता यमराजा ए कुटुंबने गत्यतर
मां नाखी दीएढे ए सगा कुटुंब सहु पोषणने माटे तने बलगी रह्याढे ॥ ४६ ॥

जीविए नवे नवे, मिस्सिआइ देहाइ जाइ संसारे ॥ ताण न सागरे
हिं, कीरइ संखा अणंतेहि ॥४७॥ नयणोदयं पि तासि सागर सलि
लाउ बहुयर होइ ॥ गलिअंरुअमाणीणं माऊणं अन्नमन्नाणं ॥४८॥

व्याख्या-आ जीवे नवो नवने विपे जेटला देह आ ससारने विपे मेव्या, तेउनु
जो लेखु करीए तो ते अन्नता सागरोपमे पण तेनी संख्या न थाय अर्थात् आ

જીવે નવોનવનેવિપે અનંતા દેહ ધારણ કરી કરીને મૂક્યાઠે. ॥ ૪૭ ॥ નયણોદય
કે ૦ માતાના નેત્રનાં જે પાણી અર્થાત્, આંસુ. એટલે જીવને આ સંસારમાં નવજ
વનેવિપે હુઃસ્વ પામતાં માતાનાં નેત્રાંસુ એટલાં વધાં થયાંઠે કે અસંખ્યાતા સા
ગર સમુદ્રના પાણી કરતાં પણ તે નેત્રોદક બહુતર કે ૦ ઘણુંજ થાય. અને માતા
ઝં પણ અન્નમન્નાણંકે ૦ અનેરી અનેરી એટલે ઘણી જાણવી. ॥ ૪૮ ॥

જં નરે નેરદ્યા હહાઈ પાવંતિ ધોરણંતાઈ ॥ તત્તોઅણંત ગુણિઅં
નિગોઅમપ્રેહહં હોઈ ॥ ૪૯ ॥ તંમિવિનિગોઅમપ્રે વસિઝં રે જીવ
વિવિદ્કમ્મવસા ॥ વિસહંતો તિસ્કહહં, અણંતપુગ્ગલ પરાવત્તે ॥ ૫૦ ॥
વ્યાખ્યા—જે નરકનેવિપે નારકીજીવ અનંત ધોર વીહામણાં હુઃસ્વ પામે ઠે,
તે નરકનાં હુઃસ્વથી પણ અનંતગુણાં અધિક હુઃસ્વ જીવને નિગોદમાં જન્મમ
રણનાં તથા અનંતા જીવનું એક શરીરઠે તેનાં હુઃસ્વ થાયઠે. અર્થાત્ અનંતહુઃસ્વ
નિગોદમાં જોગવવાં પડેઠે. ॥ ૪૯ ॥ એવી તેજ નિગોદમાંહે અનંતકાય વનસ્પતીના
ઘરમાંહે રે જીવ! વિવિધપ્રકારના કર્મવગે કરીને તું તેનેવિપે વસ્યો. યણા અનંતા
નંતકાલ જગે રહ્યો અને ત્યાં વસતો થકો તે ઘણા તીવ્ર ઝધિક કઠણ નિગોદ
નાં હુઃસ્વો વિશેષેકરીને સહન કહ્યાં; તે અનંત પુજ્જપરાવર્ત્તસુધી એવાં હુઃસ્વસહ્યાં.

નીહરિઅકહવિતત્તો, પત્તોમણુઅત્તણંપિરેજીવ ॥ તત્તવિજિણવરથ
મ્મો, પત્તોચિંતામણિસરિઝો ॥ ૫૧ ॥ પત્તેવિતંમિરેજિઅ, કુણસિપમા
યંતયંતુમંચેવ ॥ જેણંનવંધકૂવે પુણોવિપડિઝહહંલહસિ ॥ ૫૨ ॥

વ્યાખ્યા—રે જીવ!! અનુક્રમે તે નરક નિગોદમાંહેથી કહવીકે ૦ કો ૧ એકમહત્કષ્ટે કરી
ને નીકલ્યો, અને અધિકે ૦ નિશ્ચે મનુષ્યનો અવતાર પામ્યો. અને ત્યાં વલી ચિંતામણી
સરસ્વો મનોવાંઙિત સુખદાયક એવો વીતરાગનાપિત્ત જિનધર્મ તું પામ્યો. ॥ ૫૧ ॥ રે જીવ!
તે ધર્મ પામ્યો તો હવે તું પ્રમાદ કરીશ નહીં. જે પ્રમાદેકરી પુનરપિ એટલે ફરીપણ
નવરૂપ અંધકૂપનેવિપે પડીને જન્મ જરામણરૂપ હુઃસ્વ પામીશ. માટે પ્રમાદ કરીશ નહીં

ઝવલક્ષો જિણધમ્મો, નયઅણુ ચિન્નો પમાયદોસેણં ॥ હા
જીવ અપ્પવેરિઅ, સુવહંપરઝં વિસૂ રિહિંસિ ॥ ૫૩ ॥

સોઅંતિ તે વરાયા, પઠા સમુવઢિઅંમિ મરણંમિ ॥ પાવ

.. પમાય વસેણં, નસંચિઝં જોહિં જિણધમ્મો ॥ ૫૪ ॥

व्याख्या—हा इतिखेदे रे जीव! जिनधर्म तु पाम्यो ठता ते प्रमादना दोपेकरी तें
आचखो नही तो तेणे करी हे जीव, तु पोतेज पोताना आत्मानो वैरी समान
थयो तो आगल जता तु परवश थको घणा ड ख सोशीश, ने पश्चात्ताप करीश, मा
टे प्रमाद करीश नही अप्रमादपणे धर्मकरा ॥५३॥ जेउए जिनधर्म संपादन कखो नही,
अर्थात् जिनधर्म पामीने तेजु आचरण कयुं नही, पढी बापडा सोचना—पश्चात्ताप क
रे, ते राक अने प्रमादी जीव ठेडे मरण आवे थके उतावलमा केइ शोचना करे, अने
कोने कहे? एवा पापकर्मी जीवो प्रमाद वशे रह्याथका अंत समये सोचना करेठे ५४

धी धी धी संसारे, देवो मरिऊण जं तिरी होइ ॥ मरिऊण रायराया
परिपच्चइ नरय जालाए ॥ ५५ ॥ जाइ अणाहो जीवो, डमस्स पुप्फं
व कम्मवाय हउ ॥ धण धन्ना हरणाइ, वर सयण कुटुंब मिद्धेवि ॥ ५६ ॥

व्याख्या—धिक धिक धिक! आ संसारनेविपे धिक्कार, जे संसारमाहे देवो स
रखा उत्तम जीव मरीने वली तिर्थचनी गतिनेविपे उत्पन्न थायठे, अने राजाउनो
राजा, जेने शोल हजार यत्नो सेवा करे, एवो चक्रवर्ति पण नरकनी अग्निज्वालामा
हे घणु पचाए ठे, तो विशेषेकरीने ए उपरात वैराग्यनुं बीजु कयु ठेकाणुं ठे वारु ?
॥ ५५ ॥ जाय परलोकनेविपे अनाथ अशरण जीव, डमस्स के० वृद्धना पुप्प
नीपरे जेम वायरे प्रेखुं फूल अनाथ थाय ठे, तेम जीव कर्मरूपी वायरे प्रेखो थ
को हणायठे एटले धन धान्य, आनरण अने, घर सज्जन कुटुंब परिवार ए सहु प
डता मेलीने जीव बापडो कर्मनो प्रेखो एकलो जाय ठे ॥ ५६ ॥

वसियं गिरी सुवसियं, दरी सुवसियं समुद्द मझंमि ॥ रुक्कगगे सुअ व
सिअं, संसारे संसरेतेण ॥ ५७ ॥ देवोनेरइ उत्तिय, कीड पयं गुत्ति मा
एसोएसो ॥ रूवस्सीय विरूवो, सुहजागी डुक्कजागीय ॥ ५८ ॥

व्याख्या—ए जीव आ संसारनेविपे ससृति के० जन्म मरण, तेणे करीने अने
क वार गिरिके० पर्वतनेविपे वस्यो, दरी के० पर्वतनी गुफानेविपे अनेकवार वस्यो,
समुद्दमझंमि के० समुद्दनेविपे अनेकवखत वस्यो, अने रुक्कगगे के० वृद्धना अग्र
जागे घणा वखत वस्यो एम संसारमाहे आवागमन करतो वस्यो ॥ ५७ ॥ व
ली ए जीव क्यारेक देवता थयो, क्यारेक नरकनेविपे वस्यो, क्यारेक कीट थयो,
क्यारेक पतंग थयो, क्यारेक मनुष्यनो अवतार धखो वली ए जीव, क्यारेक रू

पस्वी थयो, क्यारेक कुरूपी थयो, क्यारेक सुखनो जागी थयो अने क्यारेक दुःख
नो विजागी पण थयो. ॥ ५८ ॥

रानुत्तिय डुम गुत्तिअ, एससवा गुत्तिए सवे अविऊ ॥ सा
मी दासो पुज्जो, खलति अधणो धणवइति ॥ ५९ ॥
नवि इत्थ कोइ निअमो, सकम्मविणिविठ सरिस कय चि
ठो ॥ अन्नन्न रूववेसो, नडुव परिअत्तए जीवो ॥ ६० ॥

व्याख्या—वली ए जीव क्यारेक चक्रवर्ति राजा पण थयो, एजजीव क्यारेक डुम
के० रांक थयो, एज क्यारेक चांमाल थयो, एज क्यारेक वेदनो जाण एवो थयो, ए
ज क्यारेक स्वामि के० सर्वनो मुख्य एवो थयो, अने क्यारेक बीजाउंनो दास थयो,
एज जीव क्यारेक सर्व जगतूने पूज्य के० पूजन करवा योग्य थयो, अने खलुइ
तिनिश्चे क्यारेक डुष्ट दुर्जन थयो, एज क्यारेक खलति के० खल एटले दूर्जन थ
यो, एज जीव क्यारेक अधणो के० निर्धन थयो अने एज जीव क्यारेक आ संसा
रनेविपे धणवइ के० धनवंत पण थयो ॥ ५९ ॥ एरीते कोइपण एवो निश्चय नियम
नथी, के ए जीव सदा सरखुं रूप अने सरखो वेषधारण करे. जेवां पोतानां कर्म
स्थाप्यांते एटले जेवीतरेहनां कर्म उपार्ज्यां ते प्रमाणे चेष्टा करेते; अने नडुवानी
परे अन्नन्न के० अनेरां अनेरां रूप अने वेष परावर्त्तेते. ॥ ६० ॥

नरए सुवेअणानु, अणोवमाउ असाअ बहुलाउ ॥
रेजीव तए पत्ता, अणंतखुत्तो बहुविहाउ ॥ ६१ ॥
देवत्ते मणुअत्ते, परान्निउगत्तणं उवगएणं ॥ नी
सणडहं बहुविहं, अणंतखुत्तो समणुनूअं ॥ ६२ ॥

व्याख्या—नरकनेविषे अनोपम एटले नथी जेने कोइ उपमा के० बराबरी ए
वी अनेक वेदनाउं जोगवीउं. अशाता वेदनीज नरकमांहे घणी ठे एवी आ सं
सारनेविपे अनेक अशाताउं जोगवीउं. रे जीव एम बहुविहो के० अनेक प्रकारे अ
णंतखुत्तोके० अनंति वार पाम्यो ठे ॥ ६१ ॥ हे जीव तुं देवतामांहे अने मनुष्यमांहे
परान्नियोगके० पारका आनियोगिक एटले चाकरपणाए उपन्यो थको बहु प्रकारनां
जीपणके० नयंकर एवां ठेदन जेदन ताडनादिक दुःखोतें अनंतीवार अनुजव्यां ॥ ६२ ॥

तिरियगई अणुपत्तो, नीम महावेअणा अणोगविहा ॥

जम्ममरणेरहट्टे, अणंतखुत्तो परिप्रमिउ ॥ ६३ ॥

जावंति केवि डुक्का, सारीरा माणसाव संसारि ॥

पत्तो अणंतखुत्तो, जीवो ससारकंतारे ॥ ६४ ॥

व्याख्या—हे जीव, तु तिर्यचनी गतिने अनुक्रमे पाप्मो थको, महोटी नयंकर एवी अने क प्रकारनी वेदनाउं ते सहन करी, त्या जन्म मरणरूप एवा आससाररूपी कूप ना अरहट्टने विपे अनंतितवार तु अतिशयपणे परिज्म्यो ॥ ६३ ॥ एम जे काइ डु ख आ संसारने विपे जात जातनां कहेवाय ठे, एटले केटलांक मनसंबंधी अने केट लाक शरीरसंबंधी—इत्यादिक जे जे डु ख ठे ते ते आ ससाररूपी कतार के० अरण्यने विपे अनतिवार जीव पाप्मो ठे. ॥ ६४ ॥

तएहा अणतखुत्तो संसारि तारिसी तुम आसी ॥ जं पसमेउं सबो दही

ए मुदय न तीरिजा ॥ ६५ ॥ आसी अणंतखुत्तो संसारि ते वुहा वि

तारिसया ॥ ज पसमेउं सबो, पुग्गल काऊवि न तरिजा ॥ ६६ ॥

व्याख्या—हे जीव, आ संसारने विपे जेवी तएहा के० तृष्णा तारिसी के० ताहसी एटले तेवी तुम के० तने अणतखुत्तो के० अनतिवार आसी के० होती हवी, जप समेउं सबो के० जे तृष्णाने सधलाए समुझोनु वदक उपशमाववाने समर्थ न थाय ॥ ६५ ॥ तेमज हे जीव ! आ संसारने विपे अनंत दुधा तने थती हवी जे दुधा ने उपशमाववाने सधलाए पुजलना समूहपण समर्थ न थाय ॥ ६६ ॥

काऊण अणोगाई, जम्म मरण परिअट्टण सयाइ ॥ ड

स्केण माणुसत्तं, जइ लहइ जहवियं जीवो ॥ ६७ ॥

तं तह डल्लह लजं, विज्जुलया चचलच मणुयत्त ॥ धम्म

मि जोवि सीयइ, सो काउरिसो न सप्पुरिसो ॥ ६८ ॥

व्याख्या—आ संसारने विपे जीव, जन्ममरणना जे परावर्तन एटले वारंवार उ पजबु अने मरबु तेना अनेक शङ्कडा, ते प्रत्ये काऊण के० करीने अर्थात् जन्म मरणनां अर्न्ता डु ख जोगवीने पठी डुकेण के० डु खे करीने जइ के० जो जहि द्विपंके० अकामनिर्जराए करीने जीवो के० जीव ते माणुसत्त के० मनुष्यपणु लहइ के० पामे. ॥ ६७ ॥ ते डुल्लेन अने विजुलता के० विजलीना जेबु चचलकें० अस्थि

ર એવું મનુષ્યપણું પામીને જે જિનધર્મને વિષે સીદાય, પ્રમાદ કરે, તે કાઝરી સો કે.
કાપુરુષ એટલે—કુત્સિત પુરુષ જાણવો પણ, તે ન સપુરિસો કે. સત્—ઉત્તમ પુરુષ નહી.

માણુસ્સજમ્મે તહિલક્કણં ॥ જિણંદધમ્મો ન કઠંય જેણં ॥

તુદ્દે ગુણે જહ્ ધાણુક્ક ણં ॥ હઠ્ઠા મલેવાય અવસ્સ તેણં ॥ ૬૯ ॥

રેજીવ નિસુણિ ચંચલ સહાવ ॥ મિલ્હેવિણુસયલ વિબઙ્ગનાવ ॥

નવન્નેય પરિગ્ગહ વિવિહજાલ ॥ સંસારિ અઠ્ઠિ સહુ ઇંદજાલ ॥ ૭૦ ॥

વ્યાખ્યા—મનુષ્યનો જન્મ તે સમુદ્રના તટસમાન લાખ્યો. અર્થાત્ નવસમુદ્રના તટસમાન આ મનુષ્યાદેહ પામ્યો ઠતાં જે જીવે જિનેશ્વર શ્રીવીતરાગનો ધર્મ ન કસ્યો અર્થાત્ ન આચસ્યો; તે જીવને જેમ તૂટેલી પળઢે કરીને ધનુષ્ય ધરનાર પુરુષને પઢી અવશ્ય હાથ ઘસવા પડે, તેમ પરવશ ચકો પોતાનું ચિંતવ્યું કામ ન સાધે તો અવશ્ય હાથ ઘસવા પડે. એટલે અંતે પશ્ચાન્તાપ કરે. ॥ ૬૯ ॥ અરે ચંચલ સ્વનાવંત જીવ! તું નિસુણિકે. સાંજલ કે આ, સંસારને વિષે સમસ્ત જે આત્મગુણ થી બાહ્યનાવ, તે નવપ્રકારના જે ધનધાન્યાદિક પરિગ્રહ તે રૂપ જે વિવિધ પ્રકાર ના જાલ તે બંધનસમાનઢે. એ સર્વ ઇંદજાલ સમાન દેખતાં મનોહર ઢે, પણ પરમાર્થે જોતાં અસારઢે; તે પ્રત્યે મિલ્હેવિકે. ત્યાગ કરીને તું આત્મ ધર્મને આદર. ॥ ૭૦ ॥

પિયપુત્ત મિત્ત ઘર ઘરણિ જાઈ ॥ ઇહ લોહ્ય સઘ નિય સુહ સહાય ॥

નવિઅઠ્ઠિ કોઈ તુહ સરણિ મુક્ક ॥ ઇક્કલુતું સહસિ તિરિ નિરયહ

સ્ક ॥ ૭૧ ॥ કુસગ્ગે જહ્ ઝંસંબિંહુ એ યોવં ચિઠ્ઠિ લંબમાણ એ ॥

એવં મણુઆણ જીવિયં સમયં ગોયમ મા પમાય એ ॥ ૭૨ ॥

વ્યાખ્યા—રે સૂર્યજીવ! પ્રિયકે. વલ્લન એવા પુત્ર, મિત્ર અને સ્વજનાદિક તથા ઘર કે. મહોટા મહેલ, તથા ઘરણિકે. સ્ત્રીપ્રમુખ અને જાઈકે. ન્યાતિ ગોત્ર પ્રમુખાજાતિ—એ સઘલાં એ ઇહલોકે. આ લોકને વિષે નિયકે. પોતાના સુખનાં સહાયકે. સહા ઇ તે સાધનારાંઢે. એટલે પોતાના સુખને ઇચ્છનારાંઢે; પણ કોઈ તારું શરણહેતુ નથી. એટલે તને ડુઃખ આવશે તેવારે તે ડુઃખથી તને કોઈ રાખશે નહી. અને તું એકલો જ તિર્યંચ તથા નરકાદિકનાં ડુઃખ સહન કરીશ. ॥ ૭૧ ॥ જેમ કુસગ્ગે કે. મા જના અગ્રજાગને વિષે ઝંસંબિંહુ કે. ઝાકલનું ટીપું જે લંબાયમાન અને વાયરે હા લતું એવું થોડો કાલ રહે, એ પ્રમાણે મનુષ્યનું જીવિત કે. આયુષ્ય અસ્થિર જા

एनि हे गौतम! प्रमाद न करवो. निरंतर धर्मेनेविपे उद्यम करवो एम जगवान कहेले
 संबुद्ध किंन बुद्धा, संबोही खलु पेच्च डल्लहा ॥ नोहुं
 वणमंतिराइउ, नो सुलह पुणरावि जीवियं ॥ ७३ ॥
 महरा बुद्धाय पासह, गप्पठा वि चयंति माणवा ॥
 सेणे जह वट्ठय हरे, एवं आउत्कयं मि तुट्ठइ ॥ ७४ ॥

व्याख्या—अहो नव्यजीवो! तमे संबुद्धहके० बुजो सम्यक्करत्त पामो केम प्रति
 बोध पामता नथी? केमके परजवनेविपे बोधिबीज तेदुके० निश्चये ठोहली ठे वारवार
 समकित न पामोए जे रात्री अने दिवस गया ते फरीने न आवे. बली वारवार संयम
 चारित्र सहित जीवितव्य तेपण पामउ सुलज नथी. तेमाटे धर्म पामी प्रमाद न
 करो ॥७३॥ हे जीव! तु जो तो खरो के, महराके० बालको तथा वृद्धो अने गर्जने
 विपे रह्या एवा जे मनुष्यो ते पण चवे एटले मरण पामे, त्या कष्ट बल चाले
 नही सिचाणो जेम वट्ठयंके० वर्तक एटले चिमकली तथा तेतरने हेरीलेइ जाय
 तेम आयुष्यनो अंत आवे थके आयुष्यपण तूटे त्वारे जीवमरण पामे ॥७४॥

तिहुयण जण मरतं, दहूण नियति जे न अप्पाण ॥ विरमति न पावा
 उ ॥ धिद्धी धिद्धतण ताण ॥ ७५ ॥ मामाज पह बहुअ, जे वद्धा चिक्क
 णोहिं कम्महिं ॥ सेवेसि तेसि जायइ ॥ हिउवएसो महादोसो ॥ ७६ ॥

व्याख्या—स्वर्ग, मृत्यु अने पाताल—ए तिहुयण के० त्रणे लोकना जनने मर
 ता देखीने पण जे मनुष्य पोताना आत्माने नथी सवरता, अने पाप कर्मथी
 विरमता के० उत्तरता नथी, तेना धीठाइपणाने धिक्क धिक्क ठे तेना जेवो कोइ
 मूर्ख नथी ॥ ७५ ॥ इहां शिष्य गुरुने कहे ठे के मामा जपह बहुअ के० घणो
 उपदेश न आपो, अर्थात् घणु घणुं न बोलो केमके जे नव्यजीवो, चीकणा के०
 कठण एवा जे आठ कर्मां तेमना, वधनेकरी बंधायाठे, ते सघला जीवोने, हितकारी एवो
 जे उपदेश अर्थात् धर्मेना मार्गनो उपदेश, ते महोदो दोषरूप थइ परिणमे ठे ॥

कुणसि ममत्तं धण सयण विहव पमुहे सुणत डुक्केसु ॥ सिढिलेसि
 आयरपुण, अणत सुक्कं मिमुक्कमि ॥ ७७ ॥ ससारोड्हहेउ, डुक्कफ
 लो डसह डुक्कखोय ॥ नचयति तंपि जीवा, अइवद्धा नेह निअलोहिं ७८
 व्याख्या—अणतडुक्केसु के० अनतु ठे डख जेनेविपे एवा जे धन के० इव्य

અને સયણ કે ૦ સ્વજન તે પરિવાર અને વૈજવ પ્રમુખનેવિષે તું મમતા ધારણ કરે
 છે; તે સર્વ કેવાં છે? તો કે પુણ કે ૦ વલી અનંતસુખ જ્યાં છે એવા મોહનેવિષે જે
 જીવના આદર કે ૦ ઝયમ તે સર્વને શિથિલ કરે એવાં છે. ॥ ૭૭ ॥ આ ચારે ગતિરૂપ
 સંસાર છે તે ડુઃખનો હેતુ કે ૦ કારણરૂપ છે. ફલ જે થકી એવું છે; અને એ સંસાર
 ડુઃખે કરી સહન થાય એવો ડુઃખમય છે. અર્થાત્ કેવલ ડુઃખસ્વરૂપ છે; તોપણ
 અત્યંત સ્નેહરૂપ સાંકળે બંધાયલા એવા જીવો આ સંસારને ઠાંમતા નથી. ॥ ૭૮ ॥

નિયકમ્મ પવણચલિત, જીવો સંસારકાણે ઘોરે ॥ કાકાવિટંબનાઝ
 ન પાવે હસદ્દુઃખાઝ ॥ ૭૯ ॥ સિસિરંમિ સીયલાનિલ ॥ લહરિ સદ્
 સ્સેહિં નિન્ન ઘણદેહો ॥ તિરિયત્તણંમિ રન્ને, અણંતસો નિહણમણુપત્તો ॥ ૮૦ ॥

વ્યાख्या—પોતાના કર્મરૂપી વાયરે ચલાવ્યો એવો જીવ, ઘોર કે ૦ નયંકર સંસાર
 રૂપ એવા કાનનેકે ૦ વનનેવિષે કાકાકે ૦ કોણ કોણ વિટંબના નથી પામતો? અપિતુ
 સર્વ વિટંબના ડુઃસદ્દ કે ૦ ડુઃખે કરીને સહન થાય એવું છે ડુઃખ જેનેવિષે એવી વિ
 ટંબનાઝ પામેજ છે. ॥ ૭૯ ॥ સિસિરંકે ૦ શીતકાલ સંબંધી જે સીયલાનિલકે ૦ અત્યંત
 શીતલ એવા પવનની લહરિ તે સદ્દસ્સેહિં કે ૦ સદ્દસ્યોએ કરીને ઘનદેહો કે ૦ ઘણું
 દૃઢ એવું જે તિર્યંચ સંબંધીનું શરીર, તે નિન્ન કે ૦ નેદાણુ છે, એવો આ જીવ તું રાન
 કે ૦ અટવીમાંહે અનંતીવાર ડુઃખ નોગવી નિહણ કે ૦ નિધન એટલે મરણ તેને
 તિર્યંચના જવનેવિષે પામ્યો. તે સંનાર. ॥ ૮૦ ॥

ગિમ્માયવસંતત્તો, રન્નેતુહિત પિવાસિત બહુસો ॥ સંપત્તોતિરિયજવે
 મરણહં વહુ વિસૂરંતો ॥ ૮૧ ॥ વાસાસુરન્નમજ્જે, ગિરિનિઝ્ઞરણોદ
 ગેહિવજ્જંતો ॥ સીયાનિલ મંજ્જવિત મંસિતિરિયત્તણેવહુસો ॥ ૮૨ ॥

વ્યાख्या—વલી તિર્યંચના જવે રાન કે ૦ અટવીનેવિષે ગિમ્માય કે ૦ ગ્રીષ્મકાલ
 ના તાપે કરીને સંતત્તકે ૦ તપ્યો થકો એવો આ જીવ, તુહિત કે ૦ નૂર્યો અને પિવા
 સિતકે ૦ તરડ્યો એવો હોતો થકો બહુસોકે ૦ ઘણીવાર મરણના ડુઃખને બહુપેરેવિસૂ
 રંતો કે ૦ પશ્ચાત્તાપ કરતો થકો પામ્યો. ॥ ૮૧ ॥ વલી તિર્યંચના અવતારે આ જી
 વ! વર્ષાકાલમાં અટવી અને પર્વતોનાં નિઝરણાંનાં જે પાણી, તેણે કરી બુઝંતોકે ૦
 બુઝતો થકો પીડા પામતો થકો, અને શીતલ એવા પવને કરી ઢાઝવ્યો થકો, અ
 નંતીવાર મરણ પામ્યો છે. ॥ ૮૨ ॥

एवं तिरियजवेसु ॥ कीसंतो दुखसयसहस्सेहि ॥ वसिउ अणंत
खुत्तो, जीवो जीसण जवारणे ॥८३॥ डुछकम्मपलया, निले रि
उंजीसणमि जवरणे ॥ हिमंतो नरएसुवि, अणंत सोजीवपत्तोसि ॥८४॥

व्याख्या—एवीरीते जीव! जीसण के० नयंकर एवा जवारण्णके० आ जवरूप अ
रण्णनेविपे तिरियचना अवतारे क्लेश पामतो थको अने डु खना शत, सहस्त्र, ल
हू कोडि जोगवतो थको अनंत काल वस्यो ॥८३॥ हे जीव तु, डुछकम्मपलया
निले—डुछके० आकरा एवां जे आतकर्म ते रूपजे प्रलयकालनो पवन, तेणे करीने प्रेखो
थको जीसणमि के० नयंकर एवा जवरण्णके० जवरूपी अरण्णनेविपे हीमंतो थको
नरकनेविपे पण जमतो थको पूर्वोक्त डु खने अनतीवार पत्तोके० पाम्यो ठे ॥८४॥

सत्त सुनरय महीसु, वज्जानल दाहसीय वेयणासु ॥ वसिउ अणंतखु
त्तो, विलवतो करुणसद्धेहि ॥८५॥ पिय माय सयण रहिउ डुरंतवाही
हिपीडिउ बहुसो ॥ मणुयजवे निस्सारो, विलविउ किन तं सरसि ॥८६॥

व्याख्या—सत्तसुनरयमहीसुं के० साते नरक पृथ्वीनेविपे वज्जानल के० वज्जस
मान कठण एवो जे अग्नि, तेनो दाह के० ताप, तेना जेवोठे ताप ज्या, तथा सि
य के० शीत अर्थात् परमटाढ—तेनी वेदनाठे जेनेविपे, त्या रे जीव तु, करुण स
द्धेहि के० दयामणा साठे करीने विलवतो के० विलाप करतो थको अनंतखु
त्तो के० अनतीवार वसिउ के० रह्यो ॥ ८५ ॥ हे जीव ! पिता माता अने स्व
जन—एउए रहित एटले एकलो ठतो, वली डुरतव्याधि के० डु खे करीठे अत
एटले ठेडो जेनो एवी मोटी जे पीडा, तेणे करी तु अनतीवार पीडा पाम्यो थको
निस्सार एवा मनुष्यना जवनेविपे पण तु विलाप करतो ह्यो, ते तु शु नथी संचारतो?

पवणुव गयणुमग्गो अलस्किउ जमइ जववणे जीवो ॥ ठाण ठाण मि
समु, क्किण धणसयणसंघाए ॥८७॥ विद्धिज्जंता असयं, जम्म जराम
रण तिरककुतोहि ॥ डुहमणु हवति घोरं, संसारे संसरतिजिया ॥८८॥

व्याख्या—ए जीव, आकाशनेविपे वायुनी जेम आ जवरूप अरण्णनेविपे ठाम
ठाम धन के० इच्च, स्वजन के० कुटुंबनो समूह तेउने ठांमीने जमेठे ॥ ८७ ॥ ए
जीव, जन्म, वृक्षपण, अने मरण—ए रूप तिरककुते के० तीक्ष्ण जाले करी वा

के० विज्ञाननेविषे, तहके० तेमज, गुणसुके० दानप्रमुख गुणने विषे, कुसलत्तं के० चतुराई प्रत्येपण, के जेके० जे जीवो सुहसच्चधम्मरयणेके० जलासाचा धर्म रत्न विषे सुपरिकं नयाणंतिके० जली परीक्षाकरी नथीजाणता. एटजे धारूढो धर्म के बीजो रूढो धर्म ठे ? एवी परीक्षा नकरी जाणे. ॥ एए ॥ आ जिनधर्म, नव्य जीवोने अपूव कप्पपायवोके० अपूर्व कल्पवृक्ष ठे. सग के० स्वर्ग, अपवग्गके० मोक्ष, तेहनां सुखाणं के० सुखरूप एवां फलाणंके० फलने दाइ के० देणहार ठे.

धम्मोबंधुसुमित्तोय, धम्मोयपरमोगुरु ॥ मुक्कमग्गे पयछाणं, धम्मो परम संदिणो ॥ १०१ ॥ चउगइणं तडुहानल पलित्त नवकाणणे महात्तीमे ॥ सेवसु रे जीवतुमं, जिणवयणं अमियकुंडसमं ॥ १०२ ॥

व्याख्या—ए धर्म बंधु के० नाइ अने सुमित्तो के० जलो मित्रठे. एहज धर्म परमोगुरु के० उत्कृष्ट सद्गुरुठे, वली एहज धर्म मुक्कमग्गपयछाणंके० मोक्ष मार्गने विषे जे चालनारा—तेउने परमसंदिणोके० उत्कृष्टो रथठे. ॥ १०१ ॥ चारे गतिमांहे जे जन्म जरा मरणरूप अनंत दुःख, तेहज अनल के० महा अग्नि, तेणे करी पलित्तके० दग्ध अएलो एवो महात्तीमेनवकाणणेके० महा जयंकर नवरूपी अरए—तेनेविषे अरे जीव, तुमंके० तुं अमियकुंडसमं जिणवयणंसेवसुके० अमृत कुंड समान एवा श्रीजिनवचनने सेव. लायमां बलतां जलकुंडमां पेसवुं तेहज वचावठे. ॥ १०२ ॥

विसमे नवमरुदेसे, अणंतडुह गिम्मताव संतत्तो ॥ जिणधम्मकप्परुक्कं सरसुतुमं जीव सिवसुहदं ॥ १०३ ॥ किंबहुणा जिणधम्म, जइय वं जहन्नवोदहिंघोरं ॥ लहुतरिय मणंतसुहं लहइ जिउसासयंठाणं १

व्याख्या—विसमे के० महाविषम एवा नवमरुदेसे के० संसाररूप निर्जल मरु देशनेविषे, त्यां जे अनंत दुःख तेहज जाणे गिम्मा के० ग्रीष्म कालना तापनी लहेर, तेणे करी संतत्तो के० घणो तप्यो थको जीवरहेठे त्यां जिणधम्मकप्परुक्कंके० जिनधर्मरूपी कल्पवृक्ष ते केवुंठे ? तोके सिवसुहदं के० मोक्ष सुखनुं देणहारठे. ते प्रत्ये, हरेजीव तुमंके० तुं सरसुके० दोडीने पहोच. ॥ १०३ ॥ किंबहुनाके० घणुं छुं कहेवुं ? जिणधम्मजइयवं के० जिनधर्मनेविषे यत्न करवो. जहके० जेम जिनधर्म सेवन व स्याथी नवोदहिंघोरं लहुतरिय के० जयंकर एवा संसार समुद्रने उतावले पार पामीए. अणंत सुहसासयंठाणं के० अनंत सुखठे जेनेविषे एवुं शाश्वत स्थानकजे मोक्ष, तेहने जिउलहइके० जीव पामे. ॥ १०४ ॥ इति नववैराग्यशतकसंपूर्णम् ॥

॥ अथ श्रीकृष्णवीरस्त-हिलोके जनेजनेक कथयन्प्रयाति

॥ आर्यायुग्मम् ॥ सकलार्थसिद्धिसाधन-हरिचन्दने ॥ १ ॥ परमपुरुषं तं, न ज नो. ॥ दिचि
नकजसंचरणौ निरुपाधिज्ञानवरचरणौ ॥ १ ॥ पुरुषवरपुमरीकौ पुरुषोत्तमरूपनवीरजिनौ ॥ २ ॥ अनेपुनरि-
स्तवनं कमलाकेलिजनवन विश्वपावनम् ॥ मूल मंगलमालाया स्तवनं-जिनचड्या
॥ ३ ॥ मागधिका ॥ अणुरपि जिन योनवकुणो निखिलतया खलु केन वर्ण्यते ॥
तदपि गुणवतां गुणग्रहो नवति विशालफलाय केवलम् ॥ ४ ॥ आलिगनकम् ॥
चिकुरावजिकान्तिकदवकरवितकायरुच दरवातहताबुदसुंदरमेरुमिवोद्धतितम् ॥ तद
ये हृदये हृदयालुजनस्मरवीरहृच जिननानिजव जननानिजव यदि नेहसि तम् ॥
॥ ५ ॥ मागधिका ॥ सुतरा सुतरो नवो नव, जननजराजटिलोपि सांप्रतम् ॥ मम
पश्यत एव तावक दर्शनमतिम देवपावकम् ॥ ६ ॥ सगतकम् ॥ विनमदमरनरनि
करमुकुटतटघटितमणीवुचितररुचिरुचिरमुपचिततिमिरहरम् ॥ अजिनवनवकुण
कमलपरिकलितमृदुतलं प्रथमजिनपदयुगलमपगलितमलमनिशमवतु माम् ॥ ७ ॥ अर्थ
सोपानकम् ॥ उजसि तेजसि राजसितात्रसिते यशसि व्यातमसूत सुत मरु-
देवि तथा ॥ पुण्यवती नवती सुवि दीपशिखेव महो विश्वजनेषु तमोहरणे ॥ नदेव
पठतम् ॥ ८ ॥ वेष्टकम् ॥ नरहस्तिगंधहस्तिनं सुतसमस्तवस्तुविदमस्त-
नि सपत्नरत्नं प्रमुदितवदारुदमिममिडुकुट्टमंदारसुंदर यशो विघ्नत ॥ ९ ॥ तथात
वेवदनुजसुमुनिजनपूजितातिशयराजितं विजितमत्तमोहमल जातव-
चतुरचतुरतवरधर्मचक्रवर्तिनमनुपमशमदमदम् ॥ १० ॥ रासकलुब्ध-
वीर यशो, जगतीत्रितयं चमत्कुरुते ॥ त्रिशजानुसुतशिख्यताजित-
नवम् ॥ १० ॥ वेष्टकम् ॥ मधुकरकुजकालिमाचिकुरचारिमाशरदष्टमशिश-
कारिशोच विशालनालं द्रुगमपवारितत्रिदशपतिथनुरनुपमलवणिमरसवती
जन्मीलनीजनलिनजयिनी पवित्रनेत्रे विकसिततिलकुसुमसमा च नासिका ॥
गुगल सुनग सुकुमालवालदलरुक् श्रवणयुगं रतिपतिरतिलीलापाशायमान-
नमादिदेवोज्ज्वलदशनमिवांबुज सकुसुमम् ॥ ११ ॥ रासकनदितकम् ॥ गारा-
रगुरुध्वनितं जनितप्रमदम् ॥ ग्रीवापि रमापते कवोर्विमविनी ॥ १२ ॥ चि-
श्रोवत्सलाठितपुरो गुरुधनकनकदडरुचिरौ सुजौ कमजकोमलागुलिकरौ
णमणिधरौ ॥ कुसुमाशनकूपकेसरिकिशोरकरिकरकनकमवसम रोमाणिप्रतिव